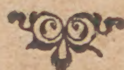

UNIVERSITARIA

BARTOLVS

A SAXOFERRATO

IN SECVNDAM INFORTIATI PARTEM.

Cum Alexand. Barb. Parif. Claud. à Seiffel. Poma. Ioan. Franc. Rueren. aliorúmque Adnotationibus integris.

Appositis etiam contrarietatum conciliationibus, necnon infinitis summariis, vt vocant, ad decisiones inueniendas quàm accommodatissimis.

Quantam autem fidem, studium, diligentiamque in castigandis grauissimis erroribus, quibus singulæ scatebant pagellæ, in hac postrema editione adhibuerimus, omnia ad exemplaria VENETORVM & TAVRINORVM suo pristino nitori restituentes diligens Lector in conferendis his nostris cum vetustissimis Codicibus facillimè dignoscet.

LVGDVNI,

M. D. LXXXI.

Rubricæ secundæ partis Infortiati.

FINIS.

BARTOLI A SAXOFERRATO, IN SECVNDAM INFORTIATI partem commentaria.

LIBER XXX. TIT. I.

De legatis primo.

LEX PRIMA.

1 *Exæquata plura adinuicem important, quod illud, quod vna res habet plus altera, sit attributum alteri.*

2 *Adæquatæ rei attribuitur, quicquid est plus iuris ad eam, ad quam fit adæquatio.*

3 *Statutum quòd exæquata sit conditio nobilium, & popularium, qualiter intelligatur.*

4 *Legare de iure antiquissimo, legata, institutiones, fideicommissa, tutelas, & omnia in testamento comprehensa complectitur.*

Legata de iure antiquo propriè dicuntur, quæ relinquuntur ab hærede in testō.

Legata fideicommissis fuerunt exæquata de iure Digestorum, & de iure Codicis adæquata.

5 *Legata pariculariа sunt exæquata fideicommissis particularibus.*

Fideicommissa vniuersalia legatis vniuersalibus, non vniuersalia particularibus. & num 8.

6 *Testator super quibus possit disponere prout vult.*

Libertas directò seruo alieno non datur.

8 *Fideicommissa vniuersalia, & legata particularia quid differant.*

9 *Fideicommissum vniuersale relictum fratribus minoribus non valet, particulare relictum sic.*

10 *Legata particularia in quibus sint exæquata fideicommissis particularibus.*

11 *Actio personalis in testamento pro quibus legatis competat.*

Officium iudicis competit pro legatis, quæ alterius vtilitatem non continent, sed solum pertinent ad seruandum honorem testatoris.

12 *Actio in rem quando, & quib. casib. competat pro legatis vel fideicommissis.*

13 *Actio hypothecaria pro legatis, qualiter, & quando competat.*

14 *Actio personalis seu hypothecaria, & in rē, quō possunt pro legato concurrere.*

a PEr omnia exæquata. [a] Dicit text. fideicommissis. s. singularib. & pecuniariis, seu particularib. Dy. vel dic fideicommissis, in qb. circuitus erat inutilis, ſm Pet. Tu dic,
qđ legata. singularia sunt exæquata fideicommissis singularib. &
vl'ia vl'ib. ꝑ oīa, non aūt ꝑticularia vl'ib. ¶ Op. ꝙ nō ꝑ oīa sint exæ
quata, immò differūt ī quatuor. Solue, & vide gl. Præterea si hæc
lect. eēt vera, Iustinia. seruiuisset nobis de vēto, in l. 2. C. cō. de leg.
vbi exæquat legata, & fideicōmissa, ꝑꝑ q̄ dicit Ia. de Are. ꝙ ꝑ hanc
legē vires legatorū attributę fideicōmissis, nō eꝯ, nisi hodie ꝑ Iu
stinianū ī d. l. 2. C. cōia de leg. & Inst. eo. §. nr̄a aūt. Hęc nō placet:
qa ꝯ hūc tex. magis. n. sonat, ꝙ vires fideicōmissorū sint attribu-
1 tę legatis. ¶ † Pro cui⁹ declarōne [b] sciēdū est, ꝙ qn̄q; plura adæ-
b quāt; seu exęquāt adinuicē, & tūc hoc importat, qđ illud, qđ vna
res h̄et pl⁹ q̄ altera, attribuat alteri, & ꝯuerso. s. cōia de le. & d. §.
nr̄a aūt. & s̄. si qs omissa cau. test. l. qa aūt in fi. prin. ver. si vero nō
incidit. & C. de suis & legi. aut. in success. & qđ ibi no. in glo. & in
2 Aut. de hær. ab int. §. si vero neq; fratres. & qđ ibi no. † Qn̄q; vna
res adęquat ad aliā, & tūc illi rei, ad q̄ fit adęquatio nihil adiicit,
sed rei adęquatę attribuit, qcqd est pl⁹ iuris in ea, ad q̄ fit adęqua
tio. Exēplū, princeps adæquat sibi Augustā, hoc ē priuilegia sua
dat Augustę. l. prīceps. s̄. de legi. Itē ꝯdō mulierū ęqparat mascu-
lis. l. maximū. C. de lib. ꝑte. hoc est, iura masculorū h̄nt locū ī fœ
minis. Nūc ad ꝓpositū, cū hic legata adęquāt fideicōmissis, n̄ ꝑt
ītelligi, qđ iura legatorū fideicōmissis dent: sed magis eꝯ sonat,
3 vn̄ hæc expō nō est bona. ¶ Faciūt † ꝑdicta ad qōnē. In ciuitate
quadā fuit factum statutū, ꝙ exęquata sit ꝯdō nobiliū, & popula
riū, & qd īportēt ista verba? Certe inspiciēda sūt verba. Aut adę-
quāt adinuicē, aut adæquatur vn⁹ alteri, vt ex ꝑdictis patet. Vnde
ego dico ꝙ est ītelligēdū, ꝙ qcqd plus cōmodi h̄nt nobiles, tra
hitur ad populares, & eꝯ. Et hoc dicit text. l. 2. C. cōia de leg. & §.
sed n̄ vsq;. Inst. e. tit. & ī d. auth. in successione. C. de suis & leg. & ī
Aut. de hr̄. ab int. §. si vero neq;, & in quolibet eorū no. & hoc si
statutū pariter disponit sup vtroq;, vt posui in q. Si verò n̄ dispo
neret pariter, sed diceret, volumus ꝙ nobiles æqparēt populari-
bus, tūc ex ꝑsona nobiliū nihil h̄ērēt populares, sed nobiles tm̄
ex ꝑsona populariū, ar. l. princeps. s̄. de legi. & C. de lib. ꝑt. l. maxi-
mū. ¶ Nūc reintro gl. q̄ soluit sic, qa circa hoc ꝯsiderāda sūt tria
iura. Ius antiquū, ſm qđ ꝗ erāt d. dr̄ię. Media iuris prudētia, de qua
loqt̄ hic, q̄ ē hodie approbata ꝑ Iust. d. l. 2. C. cōia de le. & d. §. nr̄a
aūt. Hæc sol. sapit veritatē: tu tn̄ clari⁹ dicas, ꝙ quatuor sūt iura.
4 Primū † ē ius antiqssimū, ſm qđ illđ verbū, legare, ē gn̄alissimū,
& ꝯprehēdebat legata, instōnes, & fideicōmissa, tutelę dationes,
& oīa relicta. l. verbis legis. ff. de verb. sig. Scđm fuit ius antiquū,
ſm qđ sign̄atio huius verbi est coarctata, & restricta. d. l. verbis le
gis. in fi. & ꝓprie legata intelligūtur, q̄ relinquūt ab hr̄de ī testō.
c & ſm illud ius, sunt illæ quatuor dr̄iæ, q̄ ponunt in gl. [c] Tertiū ius
fuit Digestorū, ſm qđ exæquata sunt legata fideicōmissis, vt hic.
Itē fideicōmissa legatis: hoc āt n̄ hēmus bn̄ expressum ꝑ regulā:
sed ex multis ll. Digestorū colligit, maxime, ĩ đ le. 3. l. si res mihi.
vbi ꝓ fideicōmisso dat actio sicut ꝓ legato. Est quartum ius, vbi
hoc ē expssū & declaratū. s. ꝙ fuerunt adæquata fideicōmissa le-
gatis, & legata fideicōmissis, ꝑ Iusti. d. l. 2. C. cōmū. đ leg. & Inst. đ le
gat. §. nr̄a aūt. Alię duę sol. ponūtur ī gl. q̄ nihil sunt, iō nō recitò
eas. ¶ Op. ꝙ adhuc hodie sit dr̄ia īter legata, & fideicōmissa, vt pa
tet ī libertate directa, & fideicōmissaria, & ī hr̄ditate. Et similiter
sol. gl. ꝙ illa dr̄ia ē hodie quo ad nomē, nō quo ad effm̄, vide gl.
Istā so. tenet gl. Inst. e. §. sed nō vsq;. & C. cōia de leg. l. 2. ī gl. sup ver
bo, actiōes, dū dicit, ꝙ ē correcta. l. gn̄al'r. đ fideic. lib. §. fi. & l. cū ve
ro. §. apparet. eo. tit. Istud reꝑhēdūt oēs, Dy. Iac. de Are. & Vltrā. &
Cy. refert ī d. l. 2. Nā ēt ſm tꝑa Iustiniani ē dr̄ia in effectu iuris in-
ter libertatē directā, & fideicōmissariā. l. fi. C. đ manu. test. & l. pe.
C. đ fideic. lib. & l. fi. vbi no. C. q ma. nō poss. Itē īter fideicōmissa-
riā hr̄ditatē, & legata hodie ē dr̄ia. l. fi. C. ad Treb. istud vltimū vr̄
tenet gl. hic, & ĩ. dicā. iō doc. mod. vt cesset hoc, addiderūt ad istā
l. qđ dixi legēdo literā, s. exęquata sūt legata fideicōmissis, s. singl'a
rib. & pecuniariis ſm Dy. Iō dixit singularib. vt tollat ꝯriū de fi-
deicōmisso vl'i. Iō āt dicit pecuniariis, vt tollat ꝯriū đ fideicōmis-
saria libertate. hoc n̄ placet, vt ĩ. dicā. Pe. vero hic dixit, fideicōmis
sis. s. ī qb. circuit⁹ erat īutilis, vt tollat ꝯriū đ fideicōmissaria hr̄di
tate, ī qua circuit⁹ est vtilis ꝑꝑ iuspatronat⁹: & đ fideicōmissaria
hr̄ditate, ī qua circuit⁹ est vtilis ꝑꝑ retētionē quartę. Hoc n̄ pl3,
qa si legatari⁹ đ manu hr̄dis capedēret, posset esse vtilitas hr̄dis
ꝑꝑ multa. Prīo, ꝑꝑ retentionē seruitutis, vel alteri⁹ iuris. l. Papin.
de serui. & l. si seru⁹ Titij. ĩ. eo. itē qa forte posset soluere alteri ad
5 euadēdā pęnā, ad q̄ forte tenebat. l. impator. §. j. ĩ. tit. j. ¶ † Vn̄ ego
īdistīcte dico tria, s. ꝙ legata particularia sūt exęquata fideicōmis
sis particularib. & eꝯ ꝑ oīa. Secūdo, ꝙ fideicōmissa vl'ia, & legata
vl'ia sunt exęquata in oīb. & ꝑ oīa. Tertio, ꝙ fideicōmissa vl'ia nō
sunt exæquata legatis singularib. & ꝯuerso. ¶ Prima regula pro
bat hic, & in d. l. 2. & in d. §. nr̄a aūt. Nō obst. qđ dr̄ de fideicōmis-
saria libertate, qa ꝓ huius declarōne debemus scire, ꝙ nos habe
6 mus tria iura. Quædā † vere, & realiter, vt dn̄iū rerū nr̄arū: & in
istis pōt testōr disponere quod vult, siue per legata, siue ꝑ fidei-
commissa, & trāsit recta via, & actiōes sunt eædē, & simi. Quidā
non

ADDITIONES.

a Bar. laud. ¶ Per omnia exæquata. Adde, quod alex. in euidentiali primo videtur reside re, quod verbum, lego, sit aptum comprehendere institutionē hæredis, allegando Ang. consi. 114. inci. in Dei nomine, dictus libellus, alias incipit, Mechus Vitalis de Spoleto. nec de verbo, lego, fit mentio, sed consi. 168. inci. testator. in vltimis verbis dicit, quod verbum legandi potest institutionem importare, vt d. l. verbis, nec plus dicit. consi. vero 169. inci. do. Quiricus. altius exorditur, & refert opi. Vltramontanorum, tamen dicit, quæ opin. sit verior, non decido, de quo vide pulchre Bald. consi. 10. inci. in Christi nomine, super primo puncto, 4. lib. & Ro. consi. 179. & inquantum etiam Alex. de dictis verbis, in omnibus, & per omnia, alleg. ang. consi. 6. adde eundem ang. consi. 61. in fi. vbi ponit de quodam statuto Florentiæ disponente, quod quilibet iudex quo ad executionem sententiarum consulum habeat in omnibus & per omnia eandem potestatem, quam habet potestas Florentiæ, & vide etiam per eundem consi. 114. & per Bal. consi. 114. 5. libr. vbi an stante vno statuto, quòd possessio defuncti transeat in hæredem, & alio, quod cessionarius habeatur in omnibus, & per omnia loco cedentis, si cessionarius, qui habebat causam ab hærede creditoris habentis bona debitoris obligata, & alienata per debitorem, propria authoritate ingressus fuerit, an pœnam mereatur? vide etiam Ro. consi. 82. vbi dicit de his verbis, in omnibus & per omnia, esse meliorem text. qui sit in iure, l. 2. §. furiosus. ff. de iur. codi. & vide pulchre Old. cons. 300. incip. Factum tale est, inquantum etiam tangit Alex. an castrum vnitum ciuitati debeat regi statutis ciuitatis, vide pulchre quod consuluit Roma. in ciui. Pisa. vnita Florentiæ, cons. 218. inquantum etiam tangit, an ciuis vigore statuti sit vere ciuis, vide Bar. cons. 22.
Paris. ¶ Vide Com. cons. 582. & de istis verbis, in omnibus, & per omnia, vide tex. & ibi alex. in apost. & quæ ibi addidi in l. 2. §. furiosus. ff. de iure cod. & Com. consi. cviij. in 2. dub. & quando vnum adęquatur alteri in omnibus, & per omnia, vide ant. cons. 19. Itē adde ea quę scripsi ad Bar. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsuc.

b Barb. ¶ Pro cuius declaratione. Et vide Bar. in l. j. §. si cohęredem. ĩ. ad l. Falc. l. 1. C. de metrop. li. xij. Cano. in c. j. ne sede vac. an autem quę sunt idem, dicantur exęquari, an vero diuersa. Pe. dicit quod sunt diuersa, pro quo facit glo. in l. quod Nerua. suprà, depo. alij contra potest dici, ante exęquationem sunt diuersa, post sunt idem quo ad essentiā, non quo ad nomen. Dy. quem sequitur Bal. qui dicit quod officio iud. l. pecuniæ. §. j. de ver. obl.

c ¶ Tertium. Adde secundum alex. quod cōiter doct. sequuntur in hoc Bart. excep. Fulg.

nō habemus verè, sed causatiuè, qa immediate à nobis possum⁹
ꝓducere, vt dn̄s, licet nō hēat vsumfructū, vel seruitutē ī fundo
suo, tn̄ pt ea iura īmediatè ꝯstituere cui vult. Et ī istis idē, qa pt te
stator trāsferre in aliū, & transferre mediatè; siue ꝑ legatū, siue ꝑ
fideicōmissum. l. si partē. §. 1. quēad. ser. amit. & no in l. corruptio
nē. C. de vsufruc. Quędā sunt, q̄ nō habem⁹ verè, nec causatiuè,
ita ꝙ īmediatè nō possumus ꝓducere nisi ꝑ media, vt si vellē ti-
bi dare rē alienā, nō possum, nisi redimā ab illo, vel ille ꝯsentiat,
& ī istis siue directo, siue ꝑ fideicōmissū testōr relīquat, nūq̄ trāf
ferē directo, sed ꝑ manū hr̄dis, vt si legaret, vel ꝑ fideicōmissū re
linqueret rē hr̄dis, ſm verā op. vt rē alteri⁹ redimēdā. l. si hr̄dis ser
7 u⁹. & l. si qs īglinos. §. 1. j. e. & l. nō dubiū. j. de le. 3. Et ☨ iō dicit lex. ꝙ
seruo alieno nō pt dari libertas directo, l. seruo. C. de test. man. &
l. 2. §. 1. s. ti. 1. Rō, qa non erat apud testōrē illa facultas dādi liber
tatē, nec verè, nec causatiuè, de cā īmediata loquor. Nūc ad ꝓpo
sitū, qn̄ testōr relinq̄t fideicōmissariā libertatē, ꝓuidet duob⁹. s.
seruo, cui relinquit libertatē: item manumittenti, cui relinquit *
iuspatronatus. l. plane. 2. §. 1. & l. seruo. §. fi. j. eo. Sed istud iuspatro h
natus nō erat apud testatorē verè, nec causatiuè, causa immedia
ta, vt ꝓbabo: ergo merito per manū hr̄dis debebit capi illa liber
tas, sicut in qualibet re alia relicta, q̄ nō eēt apud testōrē, vt dictū
est. Declaro, Nam licet testator posset manumittere seruū, & ha i
bere iuspatronatus, tn̄ illud ius nō est transmissibile ab alios ex-
traneos hr̄des, vt no. in l. si nō sortē. §. libert⁹. de cōdi. ind. & ideo
illud ius, qd̄ voluit habere eū, q̄ rogatus est manumittere, nullo k
mō erat apud testōrē. Idē dico in filio, si rogatus esset manumit l
tere. Aliud. n. est iuspatronatus, qd̄ quis hēt ex se, aliud qd̄ qs hēt
a pr̄e. l. si filius. §. erit. de fideic. libe. ¶ Scd̄a regula est, qd̄ ęqpara-
tur vl̄ia vl̄ib⁹, q̄ examinabo j. ꝓxi. ti. in l. si quis seruū. §. fi. cu l. seq.
8 ¶ ☨ Tertia regula est, ꝙ vl̄ia nō æqparantur particularib⁹, & eꝯ,
Istud ꝓbatur hic ꝑ gl. in fi. q̄ ponit vnā dr̄iā. Nā ab vl̄i fideicōmis
sario cogitur hr̄s adire, nō a particulari. l. si qs omissa. §. fi. s. si q
a omis. cau. test. cū si. vt hic in gl. Vera dr̄ię rō est: qa fideicōmissa-
rius vl̄is iō cogit, qa sibi vl̄r restituit: particularis non cogit, qa
sibi nō dēt vl̄r restitui, & eēt iniquū ꝙ hr̄s ꝑ eū esset obligatus m
hæreditati, qd̄ lex nō vult. l. apud Iulianū. §. Antistia. & l. nā qd̄. §.
b fi. j. ad Tre. addit Dy. aliā dr̄iā, qa singulare trāsit recta via in le-
gatariū, l. à Titio. j. de fur. vl̄e nō, nisi facta restōne. l. restituta. j.
ad Tre. forte in hoc nō est dr̄ia, nā in vl̄i iō nō trāsit dn̄iū rerū, n
qa res non sunt relictæ principaliter, sed per ꝯnām. Idē in perti-
culari, qa in reb⁹ relictis per ꝯnā, nō trāsit dn̄iū, vt colligitur in l.
seruū filij. in fi. j. e. & ibi dicā. Itē actiōes non trāseūt, q̄ cōpetunt
ipsi hr̄di. Idē in fideicōmisso singulari. Nō, n. trāsit actio primi le
gatarij ad ſm, nisi cedatur. l. Imperator. in prin. j. ti. j. Itē addit Dy.
ꝙ licet nō valet singulare, cū hr̄ditas non est soluēdo: vl̄e tn̄ va-
let, sicut instō hr̄dis. l. si hr̄s ab eo. j. ad Tre. & illud est verū. Rō,
c qa ꝑ illd̄ non fit deterior ꝯdō creditorū. Et eo. mō puto, ꝙ si es
set possibile fieri aliqd̄ legatū particulare, ꝑ qd̄ ꝯdō creditorū n̄
fieret deterior, ꝙ valeret, ēt hr̄ditate existēte nō soluēdo, qd̄ ap-
paret maxīe hodie, si hr̄s nō facit inuētariū. Nā tūc tenetur ad in
tegra debita, & legata. Itē dicit Dy. differre in alio ſm quosdā, vt
no. gl. j. eo. l. cū filio, sed aliter ibi dices. ista sūt verba Dy. & ibi di
9 cem⁹. ¶ ☨ Alia gl. ponit aliā dr̄iam, qa fideicōmissū vl̄e nō trans-
mittitur ad suos fideicōmissario decedēte, pēdēte cōdōne. l. j. de
his q̄ an̄ ap. ta. in gl. sec⁹ in singulari relicto, vt no. in l. is cui. de ac.
& ob. sed illa gl. est falsa. l. j. §. fināt aliqd. C. de ca. tol. & Cy. eā re-
probat in l. j. C. cōia de le. Addo aliam dr̄iā, nā ſm gl. singl̄re cedit
a tp̄e mortis, vl̄e ab adita hr̄ditate. l. qdā ita. in prin. ad Treb. dic
vt ibi. & in l. cū filio. j. e. itē particulare pōt restitui d ꝓcuratori in
rē suam: sec⁹ in vl̄i. l. si mulier. la. 2. §. ex asse. s. de iu. do. itē si fratrib.
e min. e relinquatur fideic. vl̄e, nō valet, qa nō sunt capaces hr̄dita-
tū, vt in c. exiui de Paradiso. de ver. si. §. cupiētes. in cle. secus si re-
linquat particulare fideicōmissum, vt plene dixi in li. Minorica
rorū. ¶ Quæro, ☨ video ꝙ particularia particularib⁹ sunt exequata,
sed qro in qb⁹. Respō. in ꝑsonis relinquētiū, qa q̄ pōt relinque- f
re legatū, & fideicōmissum. itē in personis eorū, qbus relinqtur,
quia cui pōt relinqui vnū, & aliud. itē in rebus, quia quæ pn̄t re-
linqui vno mō, & alio. itē in mō relinquendi, quia per q̄ verba
relinquūtur legata, & fideic. vt l. 1. & l. 2. C. cōia de le. Bene ergo
dicit gl. fraternizat hodie legata, & fideicōmissa. ¶ Circa istud vl
timū qdā examinem⁹. Cōstat ꝙ ꝓ legatis, & fideicōmissis com- *
petūt tres actiones, s. ꝑsonalis ex testō, in rē, & hypo. vt C. cōia de
11 de le. l. j. ¶ ☨ Quæro ꝓ qbus legatis cōpetat actio personalis? Rn̄.
qdā sunt legata, & fideicōmissa, q̄ alteri⁹ vtilitatē cōtinēt, & de iu
re cōi valēt, & ꝓ istis cōpetit actio ex testō, siue ī testō, siue in co-
dicillis relinquatur, vt C. cōia de le. l. j. & eo. ti. l. 2. ibi no. & l. fi. in i
verbo, agnationis. C. de codi. Quędā sunt legata, quæ alterius k
vtilitatē non continent, sed solū ad ꝯseruādū honorē, & autho- l
ritatē testatoris ꝑtinēt, & ad ista nulla actio ꝯpetit, sed off. iud. l. m
f Quintus. de an. leg. Quedā sunt legata, q̄ alterius vtilitatē con
tinēt, tamen non valeret iure cōi, vt qn̄ cōdō, q̄ non est impleta,
hr̄ ꝑ impleta, & dic, vt dicā j. de cōd. & dem. l. ī testo, ita erat scri-
12 ptū. in vlt. q. ¶ Secūdo dixi, ☨ ꝙ competit actio in rē. g Circa qd̄
g dic, aut est legatū vl̄e, aut singulare, aut gn̄ale. Si vl̄e, aut est vl̄e

ideo qa legatur pars hr̄ditatis defuncti, & tūc æqparat̄ fideicom
misso vl̄i, & ideo nō competit vēdicatio, nisi facta restōne, vt di
ctum est, & ꝓbat̄ j. t. j. l. si qs seruū. §. fi. & no. j. ad Treb. l. mulier. §.
fin. Aut est alias vl̄e, vt qa legat̄ peculiū, grex & silia, & cōpetit
vēdicatio. l. si peculiū. ī prin. de pe. leg. Scd̄o casu, s. qn̄ est gn̄ale,
aut est legatū oīum bonorū, & hēt vim fideicommissi vl̄is. l. quo
ties. §. fi. de vsufr. coniūcta l. cogi. in prin. ad Treb. & dicā. j. ti. j. l. si
qs seruū. §. j. & l. seq. & ideo nō ꝯpetit vēdicatio nisi facta restō
ne. Aut est gn̄ale partis bonorū, & dic, vt l. nō āplius. §. fi. eo. Ter
tio casu qn̄ est legatū singulare aut ꝯsistit in q̄titate, aut in gn̄e,
aut ī spē certa. Primo casu ꝯstat, ꝙ n̄ ꝯpetit vēdicatio. Secūdo ca-
su idē, ꝙ nō ꝯpetit vēdicatio, nisi facta electione. l. apud Aufidiū.
de opt. leg. l. 3. §. sciēdū. el j. s. ad exhi. Tertio casu. Aut est legatum
alternatiuè, aut simpl'r. ¶ Primo casu non ꝯpetit vēdicatio, nisi
electione facta, d. l. apud Aufidiū. j. eo. l. hmōi. §. stichum, & j. ti. j. l.
statuliberū. §. Stichum. Secūdo casu, qn̄ legat̄ simpl'r: aut legat̄ ex
presse, & cōpetit vēdicatio. l. 1. C. coīa de le. & l. si tibi hō. §. cum
suus*. j. e. qd̄ est verū, si legat̄ res testōris, h aut legat̄ res aliena, &
non ꝯpetit. l. cū rē alienā. C. eo. & l. nō dubiū. j. ti. 2. Aut legat̄ res
hr̄dis, & dic vt hr̄ in l. si hr̄dis seruus. j. eo. Qūq̄; legat̄ res, vt ven-
dat̄: & dic vt l. vxorē. §. agri plagā. j. tit. 2. Si verò legat̄ res tacitè,
tūc nō trāsit dn̄iū, & sic nō cōpeteret vēdicatio. l. suum filij. i. §. fi.
j. e. qd̄ dic, vt ibi. Sed qd̄ si legat̄ expresse res, ꝓ qua testator hēt
13 publicianā, dic vt l. cū spōsus. §. 1. s. de publicia. & ibi no. ☨ Tertiò
dixi, qd̄ ꝓ legatis k cōpetit act. hypothecaria. Circa qd̄ dic, aut est
tale legatū, ꝙ quo nō cōpetit rei vēdicatio, l sed actio ꝑsonalis,
& tūc nō est dubiū ꝙ competit hypothecaria. l. 1. in fi. C. coīa de
leg. ēt de iure antiquo. l. creditorib. de separ. licet aliter innuat
gl. in l. is cui. §. postq̄. vt ī pos. le. & ibi dicā. Si vero competit actio
in rē, tūc ꝯ alias res defuncti competit hypothecaria in illa re le-
gata, non quia res sua non pōt esse sibi obligata. l. neq; pignus. j.
de re. iu. Et ita intelligit gl. Inst. e. §. nostra aūt. vel possumus dice-
re quod cōpetit hypothecaria, cū sit legatarius dn̄s de iure spe-
ciali: ergo, & c. l. in bello. §. si qs seruū, de cap. Si vero non cōpetit
actio ꝑsonalis vel in rē, sed solū offic. iudi. m tunc puto qd̄ eadē
rōne, qua hr̄s compellitur, eadē possint cōpelli res. l. hr̄ditas. §. j. s.
de pet. her. & facit optime tex. j. de polli. l. de pollicitationib. in
14 fi. & sic habet saltē locū vtilis hypothecaria. ☨ Quæro, qūo pōt
concurrere actio personalis, n seu hypothecaria, & in rē? Dic vt
no. in d. §. nostra autem. & per Cy. C. cōmunia de leg. 1.

CONCORDIA.

☞ Item. Pro concordia aduerte, quòd rei vendicatio, & etiam hy
pothecaria pro re testatoris mihi obligata, pro illa eadem re nō
mihi competit. Ita Bar. inl. 1. C. cō. de le. Contrarius alle. in hac l.
1. & l. fi. C. de sa. san. ecc. Tu dic salua pace hoc dicentiū. Bar. non
simpliciter dicit, quod competat, regulariter prout est eius nā,
sed dicit quod competit dominium de iure speciali, & sic com
petit de iure spāli saltem vtilis hypothecaria, non directa: & ita
loquitur

ADDITIONES.

a Pom. ¶ Ratio est. Et hinc resultat quædam vtilitas, de qua probatur in l. ita tamen. §. si dater. ff. ad Tre. ex hoc infertur etiam aliud quod vult alexand. in l. nemo potest. j. eo. dum alle. §. si vero expressum.

b Paris. ¶ Addit Dy. aliam differentiam. Quæ sit ratio diuersitatis, vltra ea quę dicuntur hic, vide Arc. in l. non amplius. §. fi. col. 1. j. eo. & paulo post in ver. idem in fideicommisso, vide Barto. in l. si quis seruum. §. certam. in fi. ti. j. & in verbo, Item addit Dy. vide omnino Bart. in l. Imperator. §. cum quidam. infra tit. j.

c Pom. ¶ Et eo. modo puto. Vide Cre. in l. seruum. §. si idem seruus. j. eo.

d Pom. ¶ Potest restitui. Vide quòd scripsi ad bart. in d. §. ex asse. & ad bar. in d. l. quidam ita. §. fi. ff. ad Tre. bald. in l. 2. C. de pac. & in l. pe. in prin. C. ad Treb.

e ¶ Fratrib. minoris. Adde an possit legari fratribus minorib. vltra alex. Fed. cons. 12. bal. cons. 80. j. li. & ibi quid de prædicatorib. & mendicantib. & Pe. de anch. consi. 380. plenissime per abb. cons. 44. inci. quædam dn̄a. 2. li. vbi consuluit quòd valuit donatio facta ꝑ illam dominam de 16. florenis annuis fratri minori, pro emendis libris, & aliis necessariis studij. an autem hæres legatum factum fratribus minoribus posset cum bona conscientia retinere, vide pet. de anch. cons. 200. Et ang. 131.

f Barb. ¶ Quædam sunt legata. Vt in l. si cui. infra de condi. & dem. & adde quòd dominium rei legatæ a testatore in diem non transit. tex. est sing. in l. Sempronius attalus. j. de vsus. leg. glo. in l. si ita scriptum. §. j. j. tit. j. adde quòd etiam pro officio iudicis competit hypothecaria: de quo hic Bart. dubitat, quis potest accedere fideiussor. l. cum quis. §. si quis pro reo. j. de fideiussor.

g Paris. ¶ In rem. Istud tenuit Barto. in rub. ff. sol. ma. ad fi. Com. cons. 182. inci. filius à patre, circa med. vide etiam, quæ scripsi in l. ex facto, la grande, in prin. ff. de hær. inst.

* ¶ Claud. §. Cum seruus. Fallit in casu l. si plurium. j. eod. & ibi declarat barto.

h ¶ Res testatoris. adde dum alex. dicit, quòd fallit in legato vsusfructus rerū, quæ vsu consumuntur, in quib. non trāsit dominium recta via, allegando pet. de anch. cons. 351. incip. principale dubium, & quòd in istis terminis ab alio scriptum non inuenit, quòd Fed. de Sen. & quidam alij doct. consueuerunt eius cons. 46. tu vero quære Pet. de anch. loco allegato, quia ante nec post per multa consilia ego non inueni.

i ¶ Seruum filij. adde secundum alex. quòd hic impugnat Imo. vt hic per eum.

k Paris. pro legatis. An legatario in diem statim nata sit hypothecaria, vide arc. in l. ita stipulatus. la grande. ff. de verb. obl.

l ¶ Rei vendic. adde secundum alex. Cy. in l. j. in 4. oppo. C. com. de leg.

m ¶ Officium iud. adde vt hic per alexand. an in casu, quo testator mandat legata deberi hæreditate non adita, vel statutum ita disponit, pro legato competat hypothecaria, cui in quantum tangit, an legata ad pias causas debeantur hæreditare non adita, adde Rom. consilio 428. in prin. Petr. de anchar. consi. 44. bal. consil. 30. in fi. & consi. 55. & 185. 4. lib.

n ¶ Actio personalis. Adde inquantum alexan. in fi. dicit, quòd concurrit rei vendicatio, & actio personalis. cum donatarius non pręstat alimenta donatori iuxta conuenta, Rom. cons. 410. Bald. 78. j. lib.

loquitur ï d.l.1.C.cõ.de le.& cũ hac solu.vltra d.Christo.de Nicellis trãseũt cæteri nouissimi in hac l.1.& ita etiã Bar. vr sentire in d.l.fi.q non firmat pedem.sed solum alleg.opi.Albe.& licẽt cũ ea videatur transire,tamen dẽt intelligi,vt declarat in hac l.1.

LEX SECVNDA.

1 *Donatio causa mortis est vltima voluntas,& sapit naturam contractuum inter viuos.*

Filiusfamilias donat causa mortis cum voluntate patris.

Filiusfamilias etiam hodie non codicillatur.

2 *Codicilli facilius confirmantur,quàm testamentum.*

3 *Monacha licẽt non possit testari,tamen codicillari sic.*

4 *Minor xxv.an.qui ex forma statuti non potest testari,nõ poterit codicillari.*

5 *Codicilli non possunt fieri coram tribus testibus,si statutum disponit, quòd testamentum fiat coram quinque.*

a Sciendum. a Dixi.s.q legata & fideicõmissa æquiparantur in personis relinquentiũ,quod per hanc legem probatur.No.q dicit,ius hẽt,vt sic se referat ad ius.non ad potestatem facti.l.conficiunt.§.1.s.titu.proxi.& qui sunt isti,dic vt in gl.Op.j.de do.causa mor.l.tam is.§.1.Rñ.gl.aliud in donatione
1 causa mortis,q non est legatum,nec fideicõmissum. Dic,† donatio cã mortis est vltima voluntas,b l.fi.C.de don.causa mor.& l.fi.
b C.de codicil.tñ sapit etiã naturã contractuũ inter viuos: quod apparet, quia fit à pñte pñti.l.inter mortis.in prin.j.de dona.causa mor.& no.in l.2.in prin.j.de dot.ple.& iõ põt fieri à filio volente patre quia non est actus,qui in pura voluntate consistat. Facit q dixi in l.qui in aliena.in prin.s.de acqui.hær. Verumtñ Iac.de Ra. dixit,q hodie filiusf.põt codicillari.qd reprobant doc.in l.seniũ.
c C.qui testa.fac.poss.& dixi in d.l.tã is. Opp.c de l.1.§.1.j.tit.2. Sol.
2 Fateor,† q qñque codicilli facilius cõfirmantur,sicut in eis facilior solennitas requiritur,tñ semper requiritur q habeant ius testandi tpe mortis,& vide circa hoc quod no.Dy.in c.non firmat. de reg.iu.li.6.Opp.extra gloss.de auth.si qua mulier. C.de sac.san. ecc.vbi Monacha
3 † non hẽt ius testandi,tñ codicillatur.Sol. secũdum diuersas opi.ibi positas,quidã dicunt,q illa diuisio est testamentũ,& sic non ob.Vel dic q ibi est casus specialis.Item opp.de l.si arrogator.s.de adop.Sol.hæc regula habet locũ,vt ille q põt testari sibi,põt fideicommissum relinquere ab hærede suo,sed nõ habet locum,vt ille qui potest testari alij,vt ab alio fideicommissum relinquat,sed ab hæredibus illius qñq; sic.l.si Titio.§.fi.cum
4 l.seq.j.eo.¶ Quæro,† statutum prohibet d minorẽ 25.ann.testa
d ri,vtrum poterit codicillari? Dico q non,licẽt enim statutum nõ
e debeat extẽdi.tñ lex antiqua se extẽdit ad statutũ.Ista n. lex dicit, q q nõ habet ius testandi,non habet ius codicillandi:sed per nouum statutum non habet ius testandi,ergo &c.Pro hoc l.1.§.2.ad l.Fal.& l.1.§.1.de mu.& ho.& quod per gl.in l.quòd vero.s.de leg.
6 ¶ † Sed quid si statutũ diceret,q in testõ sufficiant quinq; testes, vtrũ & p cõsequens in codicillis sufficerẽt tres? Credo quòd nõ, quia per nullam legẽ reperimus hanc reg.q semper in codicillis sufficiant duo testes pauciores,quàm in testamento. Ad quod facit l.illud. cum ibi no.C.de sac.san. eccle.& in l. in contractibus, circa prin.C.de nõ nu.pe.& d.l.tam is.§.1.de don.cau.mor.per gl.

ADDITIONES.

a Paris.¶ Sciendũ.pro limitatione regulæ,quæ vult quod qui nõ potest testari, non possit donare causa mortis,vide Bald.cons.166.vers. quomodo respondebitis.vol.1. vide etiam Bald.in repeti.l.1.C.de sac.san.ecc.

b ¶ Vltima voluntas.Adde an don.causa mortis assimiletur magis contractui,quàm vltimæ voluntati,bal.cons.164.& 161.1.li.& ibi habes decisionem eius,quod hic tangit alex. an vsurarius possit causa mortis donare:& inquantũ alex.alleg.pet. de anch.cons.366.ad decisionem quæst.an statutum prohibens mulierem contrahere absque certa solennitate,videatur etiam prohibere donare causa mor.tu vide cons.386.& inquantum vltimo ipse alex.tangit,quid in don.cau.mor.facta a minore adulto,tu vide pulchre Ro.cons.199.

c Paris.¶ Op.No.quod quàdo do.cã mor.sustinetur per vim fideicommissi, iuxta.l.miles sororem.ff.tit.t.tunc requiritur aditio hæreditatis ad confirmationem,ita bald.singulariter in l.1.C.de do.cau.mor.l.sed & si mortis in prin.& ibi bart. ff. de le.præstan. generaliter tñ do.causa mor.requirit actionẽ,vide bart.& alex.in apost.in l.mortis.ff.de do.causa mor.& quod do.causa mor.æquiparetur contractui,& vbi contrarium reperitur,quod sit speciale,vide Com.cons.vltim.incip.filius.per totum.& Ias.in l.eum antiquitas.in prin. C.de test.

d ¶ Statutum prohibet.Adde,quid si statutum prohibet minorem contrahere inter viuos, & cau.mor.donare sine consensu curatoris,vt est papiæ,an minor poterit testari,vel codicillari,vide Bald.cons.100.1.lib.

e Poma.¶ Prohibet minorem.Vide panor.cons.4.in 2.vol.Imo.consi.146.col.4.

LEX III.

1 *Dictio si,ponitur pro quia,quando per eam additur aliquid,quod de necessitate requiritur.*

2 *Clausula codicillaris operatur,quod verba,quisquis mihi hæres erit,apposita in testamento,faciunt legatum conditionale.*

3 *Expressio eorum,quæ tacite insunt per modum conditionis,quando aliquid operetur,& numero 9.*

4 *Testator potest facere,quod conditio,quæ tacite inest,sit conditio,& suspendat. Dictio si,pro quando.*

5 *Expressio eorum,quæ tacite insunt per modum dispositionis,quando aliquid operetur,& numero 9.*

6 *Dictio &,principaliter,& per se venit,secus est in dictione,cum.*

7 *Mora non purgatur,licẽt arbiter in condemnatione exprimat diem,qui tacite à lege inerat.*

8 *Societate contracta cum pacto,quod si quæ iusta hæreditas obuenerit,illa cõmunicetur, quod communicatur illa,in qua alter socius est hæres institutus ab eo, cui successurus erat ab intestato.*

9 *Iusta hæreditas dicitur illa,quæ obuenit ab intestato.*

a Hæc verba. Expressio.conditionis p eum modum, per quẽ ex necessitate tacitẽ inest , nihil operatur.h.d.Quæro,q est rõ dñe dicit gl.qa idẽ esset ẽt cõditione non apposita.Dicit Dy.rõ est:qa expressio eorũ,q tacite insunt, nihil operatur:& in idẽ recidit gl.¶ Op.q dictio si,facit cõdõnẽ.l.si
1 Titio.qñ di.le.ce.& de cond.ind.l.q promisit,cũ si. Sol. Qñ † per dictionẽ si,additur aliquid,qd de necessitate requirit,tũc ponitur si,pro qa,ita hic,secus si adijceretur aliqd,qd hẽt se ad esse,& nõ esse,vide gl.q incipit.i.vt ius.& hoc apparet ex regula grãmaticæ. De cõdõne casuali dicã plene in l.1.de cõd &dẽ.¶ Op.de l.si Titio, in fi.qñ di.le.ce.Sol.Hic in secunda parte legis loquitur, qñ vnus erat institutus,& sic tacitẽ inerat de necessitate,q ipse adiret: ibi qñ plures:qa de necessitate nõ erat,q vnus adiret,qa testamentũ
b poterat confirmari aditione aliorũ.Op.de l.in cõditionib9.§.d condi.& dem.Sol.dicunt qdã,q ibi primus erat propriũ nomen, & vnus tñ erat hæres.Tu dic q ibi plures fuerunt instituti,sed ab vno tñ fuit legatum relictũ sub cõditione,si hæres erit:&iõ nõ est legatũ conditionale,quia dicta cõditio tacitẽ inest,ad hoc vt debeatur, put testator voluit,s.ab eo,à quo relinquitur.Simile in d.l.si Titio.in fine,quantum ad partẽ eius hẽdis,de cuius persona
c apponitur conditio in legato,non est cõditionale: c sed q̃tum ad partes aliorum.Nõ ob.si dicas,q põt deberi ab alio ille nõ adeuñte:qa hoc nõ erit,fm qd testator voluit,sed ex legis dispositiõe, q facit portionẽ deficiẽtẽ accrescere cũ onere suo.Et ex hoc seqtur,q cessat obiectio,q fieri posset ad hanc legẽ,de ti.si qs omissa cã testi,licet.n.legata possint deberi ex illo tit.hæreditate ẽt repudiata ex testõ,tñ tũc nõ deberẽtur,fm qd testator voluit,sed ex il-
2 lius edicti dispositione.Secus † si dicerẽ,si in testõ esset illa clau-
d sula,d si non valet iure testi,valeat iure codicillorũ:nam tunc hæc verba apposita,quisquis mihi heres erit,faciunt legatum conditionale,quia non inest tacitẽ.Pñt.n.deberi illa legata ab intestato ex voluntate testatoris expressa in testõ.¶ Op.s.de lib.& posth.l. 3.§.filius.vbi si exhæredatio fiat p hæc verba,quisquis mihi hæres erit,&c.non valet,licẽt illa cõditio tacitẽ intelligatur. l. filium.§.
3 sed cũ exhẽdatio.j.de cõta.Dy.† dicit hic duo verba,p q se vult expedire de oĩbus cõriis.Expressio eorũ,q tacitẽ insunt, nihil operatur,vt hic. Vbicunq; reperies cõriũ,est casus specialis,l.si in diem.§. seruo.de cõdi.& dem.sed p hoc nõ rñdetur ad cõrium. Tu dic fm Pet.q ibi exprimitur per alium modũ,q per eũ,q tacitẽ inest.Declaro.Exhẽdatio habet ante aditã hæreditatẽ vnum effectum:q a hæres institutus nõ impeditur adire pp filium exhæredatum : & post aditã hẽditatẽ cõsequetur alios effectus,de quibus loqtur d. l.filiũ.§.sed cũ exhẽdatio,de cõtab.Sed qñ testator dicit,e quisquis
e mihi hæres erit,filiũ meũ exhæredo,apparet q ante aditã hẽdi.filius nõ est exhẽdatus,sed reperitur pteritus,& sic aditionem impe
f dit.Alio ergo mõ testator expressit,q inesset tacitẽ. ita loquit §. filius.Op.de l.si ita.§.illi si volet.j.eo.Rñd.ibi non inerat tacitẽ:nã legatarius poterat habere legatũ,ẽt si nõ volet,puta si ignoret.l.cũ pr.§.surdo.j.ti.j.Ista ergo cõdõ,lego tibi si voles,non ĩerat tacitẽ,
4 meritò aliquid operat.¶ † Quæro,vtrũ testõr possit facere,q talis cõdõ,q tacitẽ inest,sit cõdõ,& suspẽdat? Rñ.q sic.casus est in l. in cõditionib.§.j.ſ.de cõdi.& demon. Et aduerte,qa gl.hic exponit si, p qa,vt dixi s.in tex.vr ibi exponẽ,si p qñ,& qlibet expositio pt tollerari.¶ Op.q tacita cõdõ suspẽdat,sicut pura.l.itẽ qa.s. de pac.dic
5 vt ibi.& hoc sufficit circa expressionem condõnis,q inest tacitẽ. ¶ † Quæro vtrũ expressio eorũ,q tacitẽ insunt p modum dispositionis,aliquid operet? Tex.vr q nõ,in l.si arrogator.s. de adop.& ibi Pet.tãgit mesi9 istã materiam,q tangat alibi.Sed ad hoc op.j.e. l.talis scriptura.Sol.ibi exprimitur illud,qd tacitẽ inest ex voluntate,sed in l.si arrogator,tacitẽ inerat de necessitate. Opp.de l.fi.de insti.& subst.coniuncta l.precib.C.de impu.& ali.subst.vbi expressio pupill.sub.q tacitẽ inest,aliqd operat.qñ expressa matrem excludit,tacita non.Rñ.tacita pupillaris inest ex voluntate defuncti præsumpta.l.iam hoc iure.de vulg.& pup.& iõ pp expressum cessat tacita:quia iam tacitẽ nõ inest de necessitate , & sic aliquid operat:secus si inesset tacite ex necessitate,vt hac l.Item opp.j.ad l. Fal.

ADDITIONES.

a P.Pau.P.Expressio.Ista regula etiã procedit in rescriptis,vt per Alex.consil.2.vol.2.vide aliqua per Fel.in c.1.extra,de rescrip.& eundem in c.cum ex officij.de præscrip. Item an reg.procedat in mandatis,siue in delegationibus,vide Fel.in c.fi.de præsump.amplia regulam legis nostræ,vt procedat non solum quando de necessitate inest,sed etiam quando inest à communiter accidentib.ita ampliat Bald.istam reg.in l.Gallus.in prin.vbi Imo.ff.de lib.& posth.& per istam reg.deciditur quæstio,de qua per Bar.in l.si ita quis.§.fi.ff.de le.j.

b Barb.¶ Opp.de l.in conditionib.Et hic intellige,quando non est plena clausula codicillaris,quia etiam quantum ad partes Seij intelligitur conditionale legatum,quia secundum mentem legantis poterit valere,etiam si Seius hæres non erit.

c Conditionale.Adde eundem Bar.in l.si quis cum testamentum nullum,sup.titul.j.& ibi Bald.& ang.Iaco.de aret.Nic.de Neap.Imol.Fulg.Pau.de Cast.in l.ex duob.§.j.de vulga.& pup.& in l.si in testamento.cum gl.suprã,si quis omiss.cau.

d ¶ Clausula. adde secundum alex.quòd Raph.Cum.dicit,quòd non inuenit doctorem repugnantem.Bar.tamen ipse aliqualiter impugnat,vt hic per seipsum alex.

e Barb.¶ Sed quãdo.Et vide gl.sing.secundũ Io.in l.ex duob.§.de vul.& pu.vbi eã videas.

f Claud.Alio ergo modo.ad istã doctrinã facit l.si is cui.j.tit.j.iuncta l.serui electione.in princ.infrã,eo.& no.Bart.& alij in d.l.si is cui.& in l.stipulationes non diuiduntur.§.j.infrã,de ver.obl.faciunt quæ ponit Felin.in c.ad audientiam.ij.de rescript.

Falc. l. Titia. Pe. laborat multum in sol. huius q̃rij. Tu dic, ꝙ l. Titia. 1
nihil facit ad ꝓpositum, q̃a sicut anteꝗ̃ exprimeretur, poterat detra
hi Falcidia: & ita post expressionẽ: sed voluntas expressa hoc ope 2
ratur, vt illud qđ nõ erat volũtas: mõ sit volũtas: & sic ante permis-
sione Falcidiæ inerat tacitè ꝯ voluntatẽ, nunc exprimitur per alium
modũ. s. ꝙ detrahatur s̃m voluntatem defuncti, & iõ aliquid ope 3
a ratur. Opp. j. si pen. app. mors interue. l. j. Rñde, vt ibi dico, publi- 4
catio bonorũ venit ad sñiam capitalem accessoriè. l. iij. C. si pen.
app. mors interue. & iõ si accessoriè exprimatur ĩ sñia, vt p dictio- 5
nẽ, cũ, & sic vt tacitè inerat, nihil operatur. Sed si in sñia exprimeretur 6
principal'r, vt p dictionẽ, &, tũc aliqđ operatur, q̃a exprimitur al'r q̃
tacitè insit, ita loquitur ibi. Condẽnauit. n. capital'r, & publicauit bo- 7
6 na p † dictionẽ &, q̃ hẽt principal'r p se vnire: secus si dixisset cum, 8
q̃a dictio cũ, hẽt accessoriè vnire, vt l. j. in fi. cum l. seq. de pec. leg.
b ¶ Hæc mã pt induci ᵇad duas q̃ones. Primò, † certum est, ꝙ si dies a
7 exprimitur ab arbitro expresse, nõ põt purgari mora, secus si non b
exprimatur, sed à leg. intelligatur. l. si cũ dies. §. fin. cũ l. seq. & l. Cels⁹. de
c arbi. Modo ponce, ꝙ arbiter cõdẽnãdo expressit diẽ, q̃ tacitè ine- c
rat à lege, vtrũ post diẽ poterit purgari mora, Quidã ꝙ sic, p l. cũ
tale. §. Mæuiæ. de cõdi. & dem. vbi expressio tpis mortis nihil ope-
ratur, q̃a tacitè inest: & hoc vř tenere gl. in l. iiij. §. si qs cõdẽnatus. de 1
d re iu. Pet. ꝯ, q̃a qñ arbiter expressit, ille qui nõ paruit, offẽdit legẽ,
& eius ministrũ, sicut qñ expressisset aliud tps, q̃ qđ tacitè inerat. 2
e Et hoc placet, q̃a tps quatuor mẽsiũ inest tacitè, non tanꝗ̃ presu-
matur iudicem sic voluisse, sed ex indulgẽtia legis, vt l. si cũ militi.
§. j. de cõpen. & iõ si arbiter exprimit, declarat voluntatẽ suã: nec d
exprimit p eũ modũ, q̃ tacitè inerat. l. Titia. ad l. Fal. & mõ declara-
* ui s. Præterea tale tps inerat tacitè, nõ de necessitate, *sed de vo- 3
lũtate: q̃a arbiter poterat alium diẽ statuere. Siue. n. æqua siue iniq̃
& c. l. diẽ. §. stari. de arb. ergo ei⁹ expressio aliqđ operatur. l. talis scri
ptura. j. eo. & s̃. dixi. Nõ obst. §. Mæuiæ. q̃a tps illud inerat tacitè in
cõdõne reprobata, & eodẽ mõ reprobatur, si exprimatur: sed in q. no-
stra expresse, & tacite erat licitũ. Nõ obst. gl. §. si quis condẽnatus, 4
q̃a loquitur in iudice, q̃ hẽt necesse illud tps statuere, sed arbiter hic
8 facit voluntariè, vñ ibi inest ex necessitate. ¶ Scdo, † facit ad aliã 5
f q. s. illa dr iusta hrditas, q̃ obuenit ab intestõ. l. iij. §. de illo. pro soc. e
Pone ergo, ꝙ facta est societas, si qua iusta hereditas obuenerit, sit
cõis: cõtingit ꝙ ille, cui succedebã ab intestato, me istituit, an talis
hrditas cõicabitur? Quidã ꝙ sic, in legitima q̃ debebatur ex necessita- 6
te, in alia verò secus, arg. d. l. si arrogator. Pet. ꝯ, imò ꝙ tota cõica f
bitur, q̃a tacitè tota debebatur ex p̃sumpta volũtate defuncti, l. confi-
ciunt. in prin. s̃. tit. j. ergo si exprimitur, nihil operatur, q̃a iter tacitũ,
& expressum nõ est diã. l. cũ qđ. si cer. pet. qđ puto verũ, & patebit
9 ex distinctione, q̃ statĩ dabo. ¶ Vt igitur ista mã liqueat, † dic brr ꝙ
qñ exprimitur illud, qđ tacitè inest, aut exprimitur p modũ cõdõnis
aut p mõ iũ dispõnis. Primo casu, aut exprimitur p eũ modũ, per g
quẽ tacitè inest, & nihil operatur, vt hac l. cũ si. Dico aut tacitè inest
se, qñ dispõ ñ põt sortiri effm al'r, q̃ ex dispõne illa, ẽt si aliũde pos
set sortiri effectum: nõ ex dispõne testõris, vel alterius disponẽtis,
vt s̃. ꝓbatum est. Si verò exprimitur per aliũ modũ, tũc operatur, vt j. e.
l. si ita legatum. §. illi si volet. & l. iij. §. filius. de lib. & posth. Scdo ca-
su qñ inest tacitè p modũ dispõnis, aut inest tacite ex necessitate 7
ꝯ voluntatẽ exprimentis, aut p̃ter voluntatẽ, aut s̃m voluntatẽ, li-
cet tacitã. Primo casu si exprimatur, nihil op̃atur in p̃iudiciũ eius, in
cuius fauorẽ tacitè inerat. l. si arrogator. s̃. de adop. sed in eius fa- h
uorẽ sic. l. Titia. ad l. Fal. sic põt intelligi l. iij. §. si quis cõdẽnatus, de re
iu. Scdo casu, qñ inest tacitè p̃ter volũtatẽ, tũc operatur, vt amodo
illud tacitũ cesset. l. talis scriptura. j. e. & qđ dixi s̃. in q. arbitri. Ter
tio casu talis exp̃ssio nihil operatur. l. cum qđ. si cer. pet. & l. q̃ dubita-
tionis, de re. iu. & qđ dixi s̃. in q. de hrditate legitima. Prædicta ve 8
ra, nisi exprimatur per alium modũ, q̃ tacitè insit, vt s̃. probatum est.

CONCORDIA.

☞ ¶ Hæc verba. Aduerte ꝙ p̃ista verba, q̃squis mihi hæres erit, cõ-
prehendũtur ẽt veniẽtes ab intestato, ita alle. Bar. tenere in l. si qs
cum nullum. ff. de iure cod. p̃riũ tñ alleg. p ambos Imo & alios no.
uissimos in hac l. hec verba. & in l. ex duob. §. j. ff. de vul. & pu. Sed
pro sol. vide concordiam positam in margine in d. l. ex duobus. §. j.

ADDITIONES.

a Poma. pend. appel. Vide Imo. in l. si insulam. in xij. col. ff. de verb. obligat.
b p. pau. p. ¶ potest induci. Vide Ias. in l. si arrogator. ff. de adopt.
c Barb. Modo pone. Contrarium tenet Ang. in l. iiij. §. si quis. infrà, de re iud. & l. si insulam.
de ver. obl. & in l. & si post tres. suprà, si quis cau. Bal. hic, vt refert Ioan. idem tenet, quia
expressio ista fit ad fauorem condemnati, vnde non debet retorqueri in damnum. l. Titia.
infrà, ad l. Fal. iuncta l. si arrogator. ff. de adopt. & alleg. gl. i. c. j. de const. in vj. quod dispositio
statuti est idē quod ius cõe, si aliter no disponit. Sed arbiter apponit dispositione legalem,
ergo præsumitur arbiter potius minister, & organum legis, quàm dispones, & sic gratia
monitionis expressit arbiter, secundum Gui. & non gratia dispositionis, vide hic Ioan.
d P. pau. p. ¶ Arbiter expressit. Idem tenet Bart. in l. si insulam, in viij. opp. j. partis ff. de verb.
oblig. & in l. amplius non peti. ff. rem rat. hab.
e ¶ placet. adde vt refert alex. quod opp. contrariam tenet Iac. de are. and. de pisis, & Bal.
hic, & Bal. in rep. l. & si post tres. suprà, si quis cau. ang. in l. iiij. §. si quis cõdemnatus. infra
de re iud. bal. in l. si arrogator. ff. de adop. Ang. in l. si insulã. de verb. obli. Saly. in l. si pacto
quo pœnam. C. de pact. & cum istis alex. etiam transit.
g ¶ Claud. Non de necessitate. pro hac opin. facit quod not. Bald. in c. j. extrà, de appell & 1
ibi latè præposit.
f ¶ Ad aliam q. quod cum decis. bart. in hac q. communiter transeunt. doct. vt refert
alex. & vltra alexan. hic, an expressio eius, quod tacitè inest aliquid operetur, vide in
pulchro casu bald. consi. 179. lib. iij.

LEX IIII.

Nomina appellatiua à communi vsu mutantur, non ab vno homine.
Error in nomine proprio fundi probatur ex finibus.
Confinia, & qualitas fundi, si concordant cum re, de qua agitur, magis inspici-tur, quam Vocabulum.
Testatorem errasse in corpore, probatur ex dictis per ipsum ante testamentum,
Legatum, quando erratum est in corpore, non valet, nec in ea re, quam legare intendebat.
Error in nomine proprio non vitiat actus inter viuos, nec hæredis institutionem.
Legatum quando valeat, si constet de testatoris voluntate, quod errauit in nomine appellatiuo.
Rerum vocabula sunt immutabilia, hominum mutabilia, quid vult dicere.
Nomina propria & appellatiua qua ratione differant.
Error in nominibus adiectiuis non vitiat.

Si quis in fundi ᵃ vocabulo. Error noĩs pro-
prij ᵇnon vitiat le
gatum: secus si erraretur in corpore, vel in noĩe appellatiuo. h. d.
Opp. ꝙ error ᶜ noĩs appellatiui non vitiat. l. librorũ. §. ꝙ tñ. j. tit. ij.
Rñ. Ibi pp multã proximitatẽ, q̃ habebat vnũ appellatiuum cum
alio, nõ nocet, vt si qs putauerit libros contineri appellõne char
tarũ. Opp. j. de sup. leg. l. Labeo. §. nec mirũ, Sol. † Noĩa appellati-
ua sunt immutabilia ab vno hoĩe, sed a cõi vsu p̃nt mutari, vt ibi
no. & d. l. librorũ. ¶ † Quæro, qual'r probabitur ꝙ errauerit in noĩe
p̃prio? Rñ. vt q̃a fines posuit, vel aliq̃ demonstrõne. q̃a dixit oliue
tũ, q̃ cõgruũt alteri fundo testõris, q̃ nõ hẽbat illud nomen. vide
gl. Ex qua singul'r no. ꝙ si cõfinia cõcordãt, vel qualitas fũdi cũ re,
de qua agitur, illud magis inspicim⁹, q̃ vocabulũ loci, seu fundi. Hoc
declaro plenè ĩ l. demõstrõ. j. de cõd. & dmõst. ¶ † Scdo q̃ro, quõ
ꝓbabitur, ꝙ errauerit ĩ corpe? Rñ. si testõr añ factũ testm̃ cõferens
cũ aliqb⁹, dixit ꝙ volebat, & itẽdebat legare, postea in testõ aliud
ponit, ꝓbatur ꝙ errauit ĩ corpe ex p̃cedẽtib⁹ verbis dictis. Hoc sẽtit
gl. hic, dũ dicit ꝙ itẽdebat, & c. ꝓbatur s̃. de hr. isti. l. quoties. ĩ prin. &
§. j. & ij. ¶ † Quæro, si nõ valet legatũ rei noĩatæ, pp errorẽ ĩ cor-
pe, an valeat legatũ ei⁹ rei, q̃ legare intẽdebat? Gl. dicit, ꝙ nõ, & bñ.
¶ † Quæro, vtrũ error noĩs p̃prij vitiet alios actus iter viuos, vel
in vlt. volun. Gl. hic ex cõcordãtiis, quas alleg. ponit ꝙ nõ. Non. n.
vitiat stipl'õne. l. si in noĩe. de ver. ob. nec hrdis instõne. l. si in noĩe.
C. de test. nec iudiciũ. l. idẽ Põponius scribit, si frumẽtũ. §. pe. s̃. de
rei vẽ. ¶ † Quæro, qđ si cõstet de volũtate testõris, ꝙ ĩ noĩe appel
latiuo errauit? Glo. hic vř sibi ꝯdicere, vide eã. Vt declares gl. dic,
aut constat testõrẽ errasse in noĩe appellatiuo tacitè p̃p aliqua in
dicia: puta q̃a añ dixit se aliqđ velle legare, & tũc nihilominus le-
gatũ vitiatur, vt in prin. gl. ita loq̃t iste tex. Rõ, q̃a noĩa appellatiua
sũt ita cõia, ꝙ lex nõ p̃sumit aliquẽ errasse ĩ hoc ex aliqb⁹ ĩdiciis.
Sicuti. n. stultũ est errare in noĩe suomet p̃prio. l. si. C. de hr. insti
ita quodãmõ in noĩe appellatiuo. Fallit pp multã cõformitatẽ g
noĩum. d. l. librorũ. ver. ꝙ tñ. j. ti. ij. Fallit, si ex cõi vsu al'r appellaretur.
l. Labeo. ver. nec mirum. de sup. leg. si verò cõstat expresse testõrẽ
voluisse noĩare equũ, p mulo, tũc legatũ valeret, ita loq̃t ij. ps gl.
Idẽ si eẽt res p̃ns, & eã testõr digito demõstraret, sub alio tñ noĩe
appellatiuo, vt si diceret, hũc equũ tibi lego, cũ esset bos. l. q̃ extrĩ
secus, & ibi no. de ver. ob. ¶ † Quæro, qđ vult dicere tex. rerũ vo-
cabula sunt immutabilia, hoĩum mutabilia. Rñ. qdã vocabula re
rum appellant ea, q̃ res hñt, eo ꝙ res cõi appell'õne generis sic no
minantur. Noĩa hoĩum dñt ea, quę ab hoĩbus imposita dñr sing'r
certis reb⁹, nõ generi, hęc est bona expositio. ʰAlij ponũt vocabu
la hoĩum, hoc est, vocabula, q̃bus hoĩes nuncupant, vt Lucius, &
Titius, & sĩ'a. Qđ licet sit verũ in se, tñ nõ ꝯgruit huic l. qđ patet
ex prin. huius l. dũ dicit, noĩbus propriis appositis reb. ab hoĩbus.
8 ¶ Quæro, † q̃ est rõ dñiæ iter noĩa p̃pria & appellatiua? Dic, vt in
gl. ¶ Quæro, qđ si erretur in noĩbus adiectiuis, vt appello quẽ albũ,
cũ esset niger? Gl. dicit idẽ q̃ ĩ p̃priis, & bñ: tex. vř in l. pen. j. de reb⁹.
dub. Alia circa hãc mãm dic, vt ĩ l. demõstratio. j. de cõd. & demõst.

ADDITIONES

a P. Pau. P. Si quis in fundi. De materia vltra alex. hic vide Fel. in c. signauerunt, de rescr.
Barb. ¶ proprij. Adde dum alex. limitat hoc esse verum, nisi esset error nominis proprij
ipsius disponentis, vel eius filij. Idem si esset error in nomine patris ipsius disponentis,
vt puta si testator diceret, pet. ant. cum esset pet. Franc. vt consuluit Rom. cons. 179. incip
amplissime doct. & cons. 306.
c Barb. ¶ Oppo. quòd error. Et vide Bart. in cons. 140. incip. Mar. Bartuntij. vbi pulchre lo-
quitur, vide omnino.
poma. ¶ vide Alex. cons. 42. in vlt. col. in iij. vol. & cons. 5. in iiij. vol.
d Qualitas. adde in quãtum alex. refert Bald. hic decere, quòd si accusaretur Titius de vul-
nere commisso in palatio alicuius ciuitatis, nõ esset necesse apponere cõfinia, cum locus
sit certus propter qualitatem expressam, per alleg. hic per eum, & Bald. consi. 54. incip. ca
sus breuis, & arduus, videtur voluisse, quod licet locus sit notorius, tamen debeant appo
ni confinia vide in iij. lib. in ij. col.
e poma. ¶ Quæro, vtrum error. Vide Bart. cons. 133. & aliquid per ant. de But. cons. 65.
¶ Errauit. adde ad errorem supplicantis de sententia lata per iud. e m, cum esset lata per cõ
sultorem, vitiet rescriptum, bald. cons. 467. iiij. lib. & vide Io. omnino de prædictis, in ad-
dit. Spec. in tit. de rescrip. præsentatione. §. si.
g ¶ Claud. Conformitatem. adde aliam fallentiam quam ponit bald. & alij in l. qui quar-
tam. infrà eod.
h ¶ Expositio. adde ad hoc quod not. bald. in l. maius vitium. in princip. C. de liber. præte.
& in rub. Decretal.

Distributiuum quisquis, requirens duo verba, sicut distribuit actum primi verbi, ita etiam actum secundi.

1 **§. Si quis hæredes.** † Distributiuũ q̃sq̃s qđ. requirit
duo verba, s̃m quod distribuit a-
ctum

actū primi verbi, ita distribuit actū sc̄di verbi.h.d.Opp. de l.q filiab⁹. §.j.j̄.eo.Sol.ibi distributiuū attribuit actū primi verbi cuilibet insolidum.Dixit.n.si qua filia mihi nascet̄,& natiuitas cuiuslibet est insolidū:iō actū sc̄di verbi attribuit cuilibet insolidum, hic secus.

LEX V.

1 *Electio vt valeat, quinque requiruntur.*

2 *Electio in vltimis volun.non variatur, in contractibus secus, & ibi rationem.*

3 *Electio sequitur statim ex eo quòd quis dicit, volo eligere, dato sibi prius termino ad deliberandum, vel facta interrogatione per eum, cuius interest.*

4 *Verbum volo, ratione adiuncti quando inducat dispositionem.*

5 *Eligendi habens ptātē, electione facta nulla, an poterit secūdo eligere, remissiuè.*

a Serui electione. a In vltimis volunt.non possumus in electionibus variare.h.d. ¶ Opp.j̄.de op.leg.l.ij.So. Si electio n̄ valuit, pōt eligere iterū, vt ibi, hic verò
1 valuit, Quot † āt reqrāt ad hoc, vt electio valeat, gl. ponit qnq; vl' sex: q̄ vide, & nota, & declarat̄ sic. In electione requirit̄ primò cā valida, ex qua alicui deferat̄ ius eligēdi, & pp hoc requirit̄ primò ꝙ hr̄ditas sit adita, vt gl.dicit, aliàs testm̄ nō est validū. Scdō reqrit̄, ꝙ psona eligēs sit habilis & idonea ad eligendū, iō reqrit̄ ꝙ sit maior, & sui iuris, aliàs ī eo nō cadit pfecta deliberatio, & electio. l.si pupill⁹.s̄.de acq.hr̄.Tertiò reqrit̄ deliberatio.Cū.n.electio hic sit acceptare vnā rē magis q̄ aliā, hoc non posses facere, nisi circa oēs illas res deliberes, & iō reqrit̄ ꝙ oēs illæ res exhibeant̄.Quartò reqrit̄, ꝙ eligat̄ vna ex reb⁹, ī quas cadit deliberatio.iō si eligeret̄ res, q̄ nō est testōris, nō valet, vt dicit gl. Quintò reqrit̄ act⁹ electionis, & iō gl.dicit, oportet ꝙ dicā, eligo, nō, volo eligere, qa illud verbū, volo eligere, est suspēsiuū.l.si qs stipulat⁹. ī prin. de ver. ob.iō dicit lex ꝙ electio non pōt fieri sub cōdōne.l.act⁹. de re.iur. Rō.qa cōdō suspendit actū, & electio reqrit actū deliberatū, & licitū, vt s̄.vidistis. Hoc aūt dixi de verbo, volo eligere, statim exa-
b minabo. ¶ Opp. b † de ver.ob.e.l.eū q certarū.§.fi.glo.n̄ soluit.Sol.
2 dic aliud in c̄ctib⁹, vbi post electionē licet variare: aliud ī vltimis
c volūt.vt hic. Rō: qa ī vltimis volūtatib.electio trahit secū executionē. Nā statim cū elegeris, efficieris dn̄s illi⁹ rei.l. apud Aufidiū.
3 de op.leg.no.ī l.hmōi.§.Stichū.j̄.e.vt ibi dicā. ¶ † Quero, vtrū hoc
d sit verū, d qn̄ dico, volo eligere qd nō sit electio. De hoc īterroga
e ui plures Magr̄os, & Baccalaureos ī Theologia. Et c̄ istā gl. e faciebant talē rōnē. Si agēs est liberū, & nō īpeditū, & patiēs est dispositū, si vult agere, immediatè agit. Hoc ī Philosophia est notū, ꝓbatur in l.p ꝓcuratorē.de acq.hr̄.& l.iā dubitari.in fi.de hr̄.insti.in qbus legib.ꝓbat̄ qd statī qd volo esse hæres, statī sum hr̄s: ita hic cū volo eligere, statim seqt̄ electio: cū nullū impedimentū sit, & voluntas sit libera. Sol. vt ex dictis eorū potui cōprehēdere dicebāt sic. Aut tu assumis electionē ꝓ toto hoc.s. deliberare rectè, & rē acceptare, & tūc verū dicit gl. si dico, volo eligere illā rē, n̄ seqtur, ergo eligo: qa volūtas mea nō est libera ad hoc, cū nō deliberaueri adhuc, & illa verba, volo eligere hāc rē, ītelligūtur.i.prim⁹ meus mot⁹ fert̄ ī hāc rē, nō tn̄ deliberatè. Si tu ītelligeres electionē ꝓ vltimo actu acceptatiōis, si p̄cessit delibero, tūc gl. non diceret verū: qa statī cū volo eligere: eligo, cū nullū impedimentū sit. Et hoc puto esse verū, qa si datus eēt tibi terminus ad deliberandū, qd velles eligere, & tu r̄nderes p hęc verba, volo eligere hanc rē, tūc electionē īducerēt.tex.est in sil'i in l.sed & si alio.ij.r̄nś.j̄.ad Treb.l.oēs q, e.ti. Dixi hoc al's in l.si qs suus.de iur. delib. Idē si ad interrogationē alteri⁹, cui⁹ interest, r̄nderes, volo eligere hāc rē. inducerēt electio. Rō: qa r̄nsio, q̄ fit alteri, dēt ītelligi certa, vt sic ille certus remanet. Ita not.in l.in vendentis.C.de c̄h. empt. Sed si ita verba essent simpl'r ꝓlata, non ad īterrogationē alteri⁹, nec dato termino ad deliberandū, tūc ista gl. ꝓcederet, & intelligeret̄, vt primo mō dixi. Facit ad p̄dicta qd dixi vobis ī l.gerit.de acq.hr̄. in q.illa, qd si dicā, volo adire. ¶ Itē c̄ hāc gl facit l.Pāphilo.§.ꝓposi tū.j̄.tit.ij.vbi si dico, volo relinquere, statim seqt̄, ergo relinquo.
4 Pro cui⁹ declarōne dic br̄, † verbū volo, nihil īportat p se, nisi rōne adiūcti. Aut.n.verbū volo, hēt determinationē certæ rei, & inducit dispōnē, vt si dicerē, volo illā rē, esset electio, l.ij. de opt. leg. & l.hmōi.§.Stichū.j̄.e.& d.l.apud Aufidiū. Aut hēt determinationē alicuius verbi infiniti, & tūc aut actus importatus p illud verbū venit explicādus ab alio, aut à volēte. Si ab alio, inducit dispōnem.l.j.s̄.mand.& C.de testa.l.non dubiū. & C.cōia de leg.l.ij.Rō, qa in volēte nō est faciēdū aliud, nisi explicare voluntatē suā; qd facit p verbū, volo. Et ad idē l.j.C.de sum.Tri.& qd dixi ibi ī repet. q̄ feci. Qn̄q; actus est explicādus à volēte, & tūc aut ille actus nō cōsistit in nuda volūtate, & tūc non inducit dispōnē illius act⁹, vt si dico, volo ascēdere arborē, nō seqtur ergo ascēdo.d.l.in vendē
f tis.& ibi no.C.de c̄h.emp. Aut ille actus f pōt explicari nuda voluntate: & tunc aut de nā illius actus est pendere in futurum, vt in vltima voluntate, tunc inducit dispōnem, vt si dico, volo relinque-
g re, d.§.propositū. g Cum.n.nā vltimę voluntatis sit pendere vsq; ad mortē.l.iiij.ff.de adim.leg.& l.cōficiūtur.§.fi.s̄.tit.j.merito ista verba, volo relinquere, licet hēant quandā dependentiā, cōueniunt illi actui. Qn̄q; est aliqs actus, q dēt expediri incōtinēti, & de illi⁹ nā nō dēt pēdere, tūc distingue, vt dixi s̄. aut illa verba fuerunt ꝓlata ad partis interrogationē, vel aliàs deliberatè, vel indeliberatè, vt dixi s̄. Qn̄q; actus depēdet ex volūtate ꝓferētis & alterius, vt in c̄ctibus. Exemplū in emptione, si dicā, volo emere, tunc aut ꝓfert̄ ab vno tm̄, & nō sufficit: aut ab ambobus, & tūc aut p ver-
h ba p̄ntis tpis, aut futuri, vt no. in d.l.in vendentis. ¶ Vltimo h Dy.
5 † inducit hunc §.in arg.ad qōnem de eo, cui data est electio seu potestas eligendi ptātem, si eius electio non valet, an poterit eligere secundo, qd habetis plene ex his, quæ dixi in l.ij.j̄.de opt.leg.

ADDITIONES.

a Poma. ¶ Serui electione. Ad regulam huius l.vide Alex.consi.16.incip. videtur.in iij. vol. Moder.in l.duobus.§. si ei qui.ff.de iureiur.

b Poma. ¶ Oppo. Pro resolutione huius contrarij vide Are.in l.qui ex plurib.ff.de verb. obl.& vide quid ex ista ratione inferat Bald.in l.huiusmo li.§.Stichum.infrà eo.

c Barb.De ver.obl.Et vide gl.sing.secundum Bal.in l.quicquid astring-ndæ. de verb. obl

d P.pau.p. ¶ Hoc sit verum.vide Cor.cons.91.vol.iij.quid si princeps dixit, volo tibi donare castrum, an inducatur dispositio, vide Bal.in c.j.in fi.qui feu.da.poss. Itē quomodo verbū. volo, inducat dispositionem, vide ias.in l.j.C.de sum.Tri,& de prædictis vide Goza.in repe.l.qui se patris.C.vnde lib.& circa verbū volo, vide ias.in l.cunctos populos. C. de sum. Trin.& Deci.cons.159.in l.j.§.si quis ita.col.j.ff.de verb. oblig.

e Poma ¶ Et contra istam gl.pro declaratione huius gl.vide Aret.in l.gerit.ff.de acq.hære.

f Barb. ¶ aut ille actus.Et vide Bal.in l.fi.§.1.C.cōia de leg.vbi plura bona dicit.

g ¶ §.propositum.adde vltra hic dicta per alex. de intellectu d.§.pau. de Cast. consili.189.

h ¶ Vltimo.adde de hac q.pulchre Rom.cons.492.

1 *Commune, an meum sit.*

a §.Labeo. Qd cōe est, meum est, quantū ad dispōnē meæ partis.h.d.Opp.de l.in tm̄.§.vniuersitatis.suprà, de rer.diuis.& s̄.cōi diuid.l.Sabinus.& l.sed si hac l.§.qui manumittitur.s̄.de in ius voc.Gl.soluit istud brocardum duob.mod. Primò, qd cōe est, meum est, vbi reperit̄ expressū: in dubio secus. ita no.ī
1 l.ij.de cōd.inst.alibi dixi, qd cōe est † meū est fictè, nō verè, vt no. in l.id qd nr̄um.de re.iu. Dicit Dy.al'r hic, & in c.in re cōi.de reg.iu.
b lib.vj.non tamen plenè. Dic ergo, b aut est aliqd cōe pluribus vt vniuersis, & tunc quod cōe est, meū non est, l.in tm̄.§. vniuersitatis. de rerū diuis.& l.sed si hac.§.qui manumittit̄.de in ius voc, cum si. Aut est cōe pluribus vt singulis, tūc aut quæris, an sit meum quò ad dispōnem partis meæ, & dico ꝙ sic, vt hic, & l.ij. de cond. inst.
c & l.j.C qui test.fac.pos. Aut quò ad dispōnem partis socij, & tunc nō est meū.l.falso.C.de com.re.alie. Aut quò ad dispōnem super toto, & tunc aut res erat ad hoc destinata, & dr̄ meū.l.in tm̄. §. in cōe.s̄.de rer.diuis.& l.si ædes.s̄.cōi diui. Aut non erat destinata ad hoc, & non dr̄ meum.l.Sabinus.s̄.cōi diui. Fallit C. de ven.re.fis.cū priua.cōm.l.j.lib.x.& hoc fauore fisci. Fallit in l.stip^{ro}. §. fi.de no. op.nūc. Rō, qa ibi factū vnius ꝓdest alteri sociorū, nō aūt nocet. Fallit in l.j.§.dn̄i.ad Sylla.rō, quia ibi domus non posset esse aliter tuta, vt in ea.l.in prin. Itē fallit s̄.de act.empt.l.Iulianus.§.idem Celsus.vbi inspecto futuro euentu, qd cōe est, potest dici meum. Ratio pp necessitatem adiudicationis, quæ fit in cōi diuid. Vbicun-
d que aūt dixi, qd cōe est, meū est, intellige fictè, d non verè, vt not. in l.id quod nostrū.de reg.iu.& probatur in l.illud.s̄.de ritu nupt.

ADDITIONES.

a ¶ Quod commune.adde vltra alex.quæ voluit Cald.con.22.sub rub.de præb.vbi ponit, an si papa reseruauit sibi beneficia in aliqua diœcesi, exceptis his quæ pertinent ad collationem epi, quod non etiam comprehendentur illa, quorum collatio spectat ad capitulum & epm in cōi.& Bal.consi.228.ij.lib.vbi ponit, quod si capitulatum fuit, quod res empta fuit de pecunia alterius ex sociis, quod non debet intelligi de communi, quia quod commune est, propriè meum non est, & quod commune non est, non sit propriè meum, vide quod pulchre consuluit abb.consi.83.ij.lib.

b poma. ¶ Dic ergo. Vide Bar.in l.j.§.fi.ff.de coll.præpo.in c.oēs leges.j.dist.& vnum dictū ang.in consilio 295.vbi quæritur, an socius possit esse testis in re communi pro socio.

c parif. ¶ partis socij. Vide Fel.in c.sicut Romana.in versi.si papa.de rescript.& in c.omnes leges.j.distin.

d pom. ¶ intellige fictè, idem io.and.& Gem.in c.fi.de præb.lib. vj. pet. de ancha. & imo. consi.3.facit quod not.panor.consi.83.incip.disponente statuto.in j.vol.vide etiam tex.in l.quicquid.ff.de acq.rer.dom.sed in contrarium facit tex.in l.j.§.idem erit.versi. domini. ff.ad Syllan.& vide text.in l.j.ff.quando appellandum sit.

1 *Legata re, in qua testator habet tantum partem, videtur legata pars, & nō tota, etiam si dixit, rem meam.*

2 *Testator post legatum si redimit aliam partem, vtrum debeatur illa pars, si testator legauerit suam partem.*

3 *Testator si legat rem, quam habebat communem cum hærede tota debetur.*

4 *Testator si legat dimidiam fundi Corneliani, in quo solum dimidiam dimidiæ habebat, illa sola debetur.*

5 *Legato toto fundo si est factum legatum ad mēsuram, totus fundus, vel integra mensura debetur, etiam si totus non sit testatoris.*

6 *Legato toto fundo suo, in quo testator debeat alteri partem actione personali, illa pars non cedit legato.*

a §.Cum fundus. a In dubio legando rē, vr̄ quis legare partē, q̄ habet in re.h.d. ¶ Opp.de op. no.nunc.l.stip^{ro}.§.fi.Gl.non soluit.Dyn.dicit ibi erant verba indefinita, hic proprium ius psonæ ꝓferentis sign̄atiua.q.d.ex eo, qd dixi fundū meū, hoc importat, qd est c̄ id, qd ipse idem dixit sup hac lege, vt statim dicā. Dic ergo, ꝙ ibi dispō vnius ꝓdest alteri,
1 & nemini ipsorū nocet, hic secus esset. Op. si totus † esset alienus tot⁹ deberetur, vt Insti.eo.§.si res.C.de leg.l.cū rem alienā. Si ergo pars

ADDITIO.

a parif. ¶ Cum fundus. Quid si testes dicant Titium possedisse, & aduersarij testes idem dicant de Sēpronio, qūo debeant intelligi. Vide socy.in l.si quis cum totum. ff. de except. rei iud.& an relatiuum faciat expressam conditionem, ita quod impediat transmissionem: vide soc.in l.j.ff.de condi.& demon.circa fin.

pars est alterius, nihilominus debeat totū. Gl. dicit, hoc iō, qa di-
xit meū, vnde ius qđ hēt, legare vr. ĵ. eo. l. si domus. §. fi. Dy. hoc re
a prehēdit, a qa nō refert si dicā, meū, vel nō. l. cū fundus. ĵ. de fundo
instr. & l. Meuius. §. pe. de leg. ij. & ibi no. & ibi no. l. vxor. Idē tenet
Cy. C. e. l. cū rē alienā. Quæ reprehēsio pcedit referēdo istā opin.
ad tex. vt ipsi faciūt. sed gl. non habuit istū intell'm, sed opp. ad q. q̄
facit in prin. gl. vt patebit statim recitādo, & tunc gl. dicit optimè.
a ¶ † Quæro ergo, qd si post legatū redimit aliā partē? Dicit gl. φ ñ
debet, arg. l. si ita. de au. & ar. leg. Sed ꝯ hāc determinationē oppo.
φ si totus fuisset alienus, totus deberet, si sciuisset, vt Insti. de leg.
§. nō solū, sed cōstat, φ hic testator sciuit partē esse alienam, ex eo
φ postea redimit, ergo &c. Rñ. gl. hoc iō, qa dixit suū, vñ dr̄ lega-
re ius, qđ hēt de pñti. l. si dom⁹. §. fi. & d. l. si ita. & hoc vr verum. Vñ
referēdo hāc opi. ad tex. nō pcedit, referēdo ad q. optimè proce-
dit, & notabiliter. Itē ꝯ hāc determinationē facit ĵ. eo. l. si ex toto.
in prin. vbi dr̄, φ debeat pars redēpta. Sol. Dñt Doct. Dy. & Iac. de
Are. hic vr legare partē, q̄ hēbat, vt dictū est, iō pars redēpta non
cedit legato, sicut noua vestis redēpta nō cedit legato vestis, d. l.
si ita, sed in l. si ex toto, legauit fundū totū verè, vñ qcqd accedit
illi toto, totū accedit legato. hoc qđ dicit de parte redēpta, intel-
ligit Iac. de Are, nisi quis redemerit necessario per adiudicationē,
tunc. n. deberet totus, p l. Iulianus. §. idem Celsus. de act. empt. ¶ Itē
3 q̄ro, † qd si testator legauit rē, q̄ hēbat cōem cū hr̄de suo? Rñ. to-
ta dētur, sicut si cēt sua. l. cū fili⁹. §. dñs. ĵ. tit. j. qđ ītelligo, nisi testōr
dixerit, fundū meū, &c. qa tūc vr legare ius qđ hēt, p ea, q̄ dcā sūt.
4 ¶ † Quæro, qd si testōr legauit dimidiā fundi Corneliani, cū ad
b ipsū ptineret solū dimidia dimidiæ? Vr, φ hæc lex ñ hēat locū, qa
loqt, qñ portionē ñ noīauit. Sed credo idē qđ s. s. φ solū dimidia
dimidię dētur, vt sit idē iuris de parte quò ad partē, qđ đ toto quò
ad totum. s. de rei vē. l. q̄ de tota. Vr. n. dicere, lego ius, qđ habeo in
parte dimidia, sicut cū legat fundū, vr legare ius, qđ hēt in fundo,
arguēdo de toto ad partē, & si aliā partē redimeret, non cederet
c legato, p ea q̄ dicta sunt. Itē hæc lex, & oīa pdicta locū hñt, c nisi te-
stōr dixisset totū fundū, vel oēm fundū, & siīa verba, qa tunc tot⁹
deberetur. l. Iulianus. ī princ. s. de leg. iij. Idē puto si testōr reliqsset,
ad mēsurā. s. tot iugera: qa illa dēt integra, sicut si dixisset, totum,
5 aliàs nō hrēt illā mēsurā, q̄ testōr dixit. ¶ † Sed qd si legauit fūdū,
q erat totus suus, sed partē dēbat alteri act. personali? Rñ. illa pars,
6 † q̄ debet, nō cedit legato. l. qui cōcubinā. §. qui fundum. de leg. iij.

ADDITIONES.

a ¶ Reprehendit. Adde Bal. idem tenentem consi. 65. 2. lib. & vide quod voluit ang. consi. 173. s. quod si frater possedit longo tempore bona cōia cum fratre defuncto, & veniens ad mortem de dictis bonis disponat, per hoc non dicitur adire hæreditatem fratris, sed solum disponere de iure, quod in re tanquam communi habet.

b ¶ Quid si testator. adde ad intellectum Bar. hic, & in ver. præcedenti. & vide Cor. consi. 169. ver. nec insuper. & in consi. 195. versi. item quando testator. in iiij. vol. & latius in consi. 222. per totum, in j. vol. vbi eleganter videtur remouere quandam contrarietatem Bart. hic.

c Pom. ¶ Item. Limita istud, nisi dictio totum, esset apposita dictioni cum, per tex. in l. qui habebat. & ibi Bar. infra tit. 2. vide Rom. in consi. 308. Barto. in l. cum filius. §. dominus. per illum text. infra tit. j.

LEX VI.

1 *Conditio inducta per relatiuum dicitur tacita.*
2 *Alienata parte Stichi non adhibetur illa distinctio, an alienauerit ex voluntate an ex necessitate.*
3 *Conditio quando possit diuidi.*
4 *Clausula, si non valet iure testamenti, valeat iure codicillorum, intelligitur, quatenus non valet iure testamenti.*
5 *Statuto stante quod mulier non possit contrahere sine consensu duorum consanguineorum ex parte patris, si eos habuerit: & si non habuerit, adhibeantur ex parte matris, quod si habeat vnum tantum ex parte patris, ille debet adhiberi cum vno ex parte matris.*

a **Stichum.** Relatiuū qs, vel q, iunctū verbo futuri tpis īdu-
cit cōdōnē: iūctū verò verbo pñtis, demōstratio
nē, h. d. Et no. legē not. & mēti tenēdā à capite vsq; ad fi. ¶ Opp. qđ
ēt iūctū verbo futuri tpis faciat demōstrōnē. l. scribit. ĵ. đ au. & ar.
leg. Sol. Dictio, magis, hic posita tollit ꝯriū. vt in gl. ¶ Opp. de l. ij.
s. de hr̄. insti. Soluit gl. φ ibi instō non est cōdōnalis, sed adiectio
partiū, qa aliàs totum testūn piret. Innuit gl. φ illud iō fit, ne testūn
peat. Quæ sol. tollitur p sequēs ꝯriū signatū in gl. s. de hr̄. insti. l. ta
lē. §. j. vbi si īstituo Stichū qui me⁹ erit, eo alienato nō valet instō.
& iō dic, vt hic in gl. q̄ vr voluisse sentire, qđ relatiuū iunctum ver
bo futuri tpis, facit cōdōnale suū antecedēs. ita loqtur hic. Aut er
go añs suū est aliqd, in quo cōsistat substātia dispōnis, & tota di-
spō erit condōnalis, vt hic, qa añs erat Stichus, s. res legata, & in d.
l. talē. vbi antecedēs erat psona instituta, in qua cōsistit substantia
dispōnis. sed in l. ij. de hære. insti. añs erat qdā qualitas. s. distributio
partium, vñ illa distributio erat condōnalis, instō erat pura, rema
net ergo pura. Opp. de l. talē. §. j. s. de hær. insti. Sol. apparet ibi ī tex.
¶ Opp. de l. si in dic. §. fi. de condi. & dem. Sol. non est ꝯ. ¶ Op. de l. si
decē cum petiero. de ver. obli. & l. si ita quis promiserit. in prin. co.
ti. Respon. ibi non est dictio, si, nec dictio, qs. Hæc sol. nō est perfe
cta. Sed dic, φ illud iō, quia tacitè inerat. Vel sm Pet. dic, φ illa ver
ba referuntur ad executionē magis, q̄ ad substātiā dispōnis, vt ibi
1 dixi, & plenè in l. j. ĵ. de condi. & dem. ¶ † Quæro, vtrū cōdō indu
cta p relatiuū sit condō tacita, vel expressa? Gl. hic no. dicit, qđ est
condō tacita, vt hic dr̄, in gl. q̄ incip. tacita. Cōtra hāc gl. vr tex. in
l. nup. ĵ. de leg. iij. & l. ij. s. de cōd. insti. & d. l. ij. de hær. insti. vbi inter
si, & q, non est drīa. Sed dico, qđ ista gl. est vera, tex. est in l. j. ĵ. de c
dit. & dem. vbi hoc examinabo. ¶ † Quæro, qd si alienaui b partē
b Stichi, an adhibeatur illa distinctio, an alienauerim ex voluntate,
vel ex necessitate? Gl. vlt. vr dicere qđ sic, dū in prin. sui dicit, dic vt
ĵ. tit. ij. l. fideicommissa. §. si rē. de adi. leg. l. rē legatā. Sed hoc non
esset verū, referendo ad casū legis, qñ dixi stichū, q me⁹ erit: qa si
ue alienet ex necessitate, siue ex voluntate, condō deficit. l. scribit.
de au. & ar. leg. in fi. Sed qñ rē legasset simplr, tūc pcederet. ita di-
3 cit Dy. ¶ Ex gl. opp. † hic dr̄, qđ dēt itelligi, q meus erit. i. quaten⁹
meus erit. Cōtrà, cōdō impleri dēt in totū, nec dēt scindi. l. cui fun
dus. de cōd. & de. & C. de cōd. inser. l. fi. cui⁹ ꝯriū hic dr̄. Rñ. & no.
hoc, qñq; cōdō cōfertur in ei⁹ ptātem, cui relinquitur, & tūc si cō
sistit condō in dādo, non pōt diuidi, d. l. cui fundus. Idē si in facie
do non pōt diuidi, nisi sm distinct. positā in d. l. pen. de cōdi. inser.
Qñq; cōdō nō cōfertur in ptātem alicui⁹, sed in aliquē euētum,
& tūc aut condō est implenda in ipsa re circa ipsam rē, de qua sit
dispō, & tūc diuiditur, vt si dicat, si hoc erit. i. quaten⁹ erit. Eadem
rōne ī dispōne, q̄ cōfertur ī istius cōdōnis defectū, vt ĵ. declarabo.
Si verò cōdō cōfert in aliquā aliā rē extrinsecā ab eo, de quo sit
dispō, tūc nō pōt scindi, vt d. l. pe. de cōdi. inser. & l. si ita fuerit ser
4 uis duob. de ma. test. ¶ Et faciūt † ista ad qōnem scdam. Primo ad
illā clausulā, si ñ valet iure testamenti, valeat iure codicillorum, i.
quaten⁹ iure testamēti, &c. Rō apparet, qa cōdō cōfert circa id, de
5 quo fit dispō, vt hic, & dixi ī l. j. in ix. q. s. de iure codicil. ¶ Scđo † fa-
c cit c ad aliud, dicit statutū d φ mulier ñ possit ꝯhere sine cōsēsu duo
d rum consanguineorū ex pte pris, si eos habuerit: si nō habuerit,
adhibeant ex parte mris. Cōtingit, φ vna mulier hēbat vnū con
sanguineū tm̄ ex parte pris, vtrū ille dēat adhiberi cum vno alio
ex parte mris? Dixi, φ illa verba, adhibeantur duo ex parte pris, si
habuerit, intelligunt. i. quatenus habuerit, vt hic: qa circa idem cō
dō, & dispō adhibeat, vt hic vides. sed huic ꝯdicit dispō sequens, q̄
dicit, si eos nō habuerit, adhibeātur duo ex parte mris, hęc est cō-
dō circa aliud, & dispō circa aliud. nā cōdō dicit, si nō habuerit
ex parte pris, adhibeantur duo ex parte mris. Sed rñdeo, ista cōdō,
si non habuerit, apposita est in defectum primę: Vñ debet regula-
ri in ꝯrium casum, sicut prima, hoc est, quatenus prima deficit,
ista dicat extare. l. aliqñ. de cond. & demō. & l. pecuniā. s. si cer. pet.
& l. legata inutiliter. de adim. leg. & qñ dies leg. ced. l. quod purè.

ADDITIONES.

a Pom. ¶ Relatiuum quis, vel qui. Adde de relatiuo quis, vel qui. Oldr. consil. 126. Bald. consi. 445. incip. dubium quartum. in 2. volum. vbi latè ponit de eo quod tangit Alexand. in 3. opp. versi. fallit si testator. & in materia relatiui adde l. ea tamen adiectio. ff. de leg. 3. & l. nam quod liquidè. §. fi. ff. de pec. leg. Et an in dubio præsumamus quod relatiuum faciat cōditionem, an demonstr. Vide Fel. in c. super literis. de resc. & idem est in relatiuo quantitatis, vt per doct. per illum tex. in f. in l. decta. ff. si cer. peta. & in l. itaque. ad l. Pomp. vide etiam Card. cons. 83. in j. colum. & quod dicitur de relatiuo, idem est in participio, vt per Bart. in l. j. in 7. quæst. ff. de condi. & demon. & vide Alexan. cons. 22. in fi. in 4. vol. & cons. 88. vol. 4.

b ¶ Alienaui. Adde inquantum alexand. in fi. refert Dy. dicere, quòd si concedo fundum alicui post mortem meam, quod si illum alieno in vita, quod censetur reuocata concessio, quod hoc idem consuluit Rom. cons. 299. etiam si talis concessio esset facta eccle. alleg. per Dyn. esse casum in l. Marcellus. §. Paulus. infra de don. cau. mort.

c Pom. ¶ Secūdo facit. Vide, quid si in terminis huius statuti cōsanguineus ex parte patris esset absens Ange. cons. 260. inci. statuto. Et quid si sunt plures, quorum aliquis fuit in proximiori gradu, aliquis in vlteriori, vide Bald. in l. fi. C. de verb. sig. vbi in Mod. & quid si consanguinei ex parte patris vellent consentire. vide Rom. cons. 36. Et vide Bald. in l. in coniunctione. C. de nup. & in materia huius statuti vide Fel. in c. quotiens. in 3. not. de test. & alexand. in l. quadringenta. ff. ad leg. Falc.

d ¶ Dicit statutum. adde vltra alleg. per alexand. quod Bald. voluit cons. 10. in princ. 4. lib. & facit quod voluit abb. cons. 62. inci. quidam Ray. 2. lib. quòd si testator habeat quatuor filias, & disponit, quòd duæ tradantur nuptui in aliqua familia, aliæ vero nubant, vt possint, quòd si omnes moriantur vna excepta, illa in illa familia debet collocari.

P. Pau. P. ¶ Vide ang. cons. 140. inci. statuto Tudertino cauetur, & de materia statuti, quòd mulier non possit contrahere sine consensu propinquorum, quomodo intelligatur vide Ias. in l. fi. C. de ver. sig. & latissime ad Bart. in l. more. ff. de acqui. hær. vide præterea de q. Barto. hic. Abb. & Fel. in c. quoties. col. j. de test. Bald. in l. in conuentione. C. de nup. & Bart. cons. 10. & alex. in l. 1. C. vnde vir, & vxor.

LEX VII.

Legatum Hāc legē examina, vt dixi in l. is qui. §. fi. de acq.
hære. Opp. ĵ. ti. j. l. Titia. §. Lucia. So. vt ibi sm gl.
Opp. de l. is qui. §. fi. s. de acq. hæ. Sol. vt in gl. q̄ gl. deprehendit Ray
per l. placens. de acq. hær. vbi dr̄, qđ idē in filio, & seruo. & Dy. ĵ. si à
parent. quis fue. ma. l. j. Vnde ipse dicit aliud in hæreditate, vt in
ꝯrio, aliud in legato, vt hic. Rō, qa legatorū dies cedit incontinē
a ti, & acquiritur patri: vel dño, a sed hæreditas non acquiritur nisi
aditione facta, vt ĵ. de reg. iur. l. quæ legata. & Insti. de hær. insti. §.
alienus. Hæc solut. est contra casum. l. j. §. per seruum. ĵ. de suc. edic.
Quare

ADDITIO.

a ¶ Vel domino. Adde inquantum alex. quærit, an abb. possit hæreditatem delatam monacho repudiare, ang. cons. 91. & 133. vbi plenè an monachus filio, vel seruo æquiparetur, & inquantum alexan. reprobato Fed. cons. 9. tenet, quod prælatus non possit legatum repudiare, dic tu quod Fed. sequitur Rō. cons. 184. incip. visis narratis, etiam referens Ic. de ana. consuluisse, & ibi de bald. facit mentionem, quòd fuit sibi contrarius, & plura adducit pro opi. Fed. quę vide ibi.

Quare dic φ gl. quæ est hic,& in l.contraria,est vera:tñ gl. nō bene dixit in l.ex repudiatione.C.de fidei.Et pro hac sol.facit quod no.in l.1.C.qui admi.ad bo.pos.l.j.& 2.C.de rep.hæred.

LEX VIII.

Si ex toto. Si rei legatæ detrahat, legatū minuit:si adiiciatur,legatū augetur.h.d.Vel aliter.Quod operatur additio quò ad augmentum,b operatur detractio quò ad diminutionem.Op.s.e.l.serui electione.§.fi.cum sua gl.Sol.Hic legauit totum fundum,ibi certam partem limitatam,vt ibi dixi.

ADDITIONES.

a Pom.¶Si ex toto.Vide quid per istam l.dicat Ale.cons.20.in 1.vol.
P.Pau.P.¶Circa regulam huius l.φ idem iudicandum de augmento, φ de ipso principali,vide omnino quæ habes ad Bar.in l.conuenerit.§.si nulla,ff.de pign.act.
b Augmentum.Adde in quantum ale.post Dy.ponit,an si immunitas sit concessa alicui, ille teneat prouenientia ex noua causa.Bald.cons.134.lib.5.& Ro.cons.406.vide Dy.& Ioan. And.alleg.

1 *Alternatiua inducit constitutionem duorum reorum.*
2 *Disiuncta in vltimis voluntatibus posita inter personas honoratas resoluitur in coniunctam.*
3 *Petitio,vel exceptio patris facta ab vno quando inducat diuisionem.*

a §.Si ita scriptum. Alternatiua posita inter grauatos facit eos teneri insolidum,vt duos reos dñdi,& per petitionē, vel partis perceptionem factā ab vno
1 nō inducit diuisio.h.d.& est no.& fortis §.iste.†No.1.partē summarij,φ per alternatiuā inducitur ꝯstō duorum reorum.cōcor.C.de ꝯstit.pec.auth.si quando.Et ad istam partem vadit ꝯrium factū in 1.gl.& in 2.gl.in fi.Op.de duo.re.l.antep.Sol. ibi fuit relictum à plurib.ꝯiunctim sub noīe appellatiuo,vel per copulam:hic disiūctim vt dicit gl.Sed huic ꝯdicit l.eandē.in prin.de duo.re.vbi etiam per copulatiuam inducitur ꝯstō duorum reorum in testō,sed ibi non
2 fuit expressum,vt ibi no.Op.†Nā in vltimis volunt.disiuncta posita inter personas resoluit in ꝯiunctam.l.cum quidam.C.de ver.signif.Sol.gl.2.in fi.φ ibi ponit inter honoratos,hic inter grauatos, qđ est verū,sed qñ ponit inter honoratos, inducit ꝯstō duorum reorū,si grauato daretur electio.l.si Titio aut Seio.j.ti.j.de modo ꝯstituendi duos reos,dixi in l.j.j.de duo.re.Ad 2.partem gl. signat duo ꝯria simul,q̄ dēnt diuidi. Op.j.φ†petitione partis inducatur
3 diuisio.C.de fideius.l.liberū.gl. ponit multas sol. Vltima est vera ad istud ꝯrium,vc3 φ hic vnum tantum ꝓ parte ꝯuenit,& exigit, & ideo ꝓ alia parte pt ꝯuenire eundem.l.reos.C.de fideius.in l.contraria ꝯuenit oēs ꝓ suis partib.meritò videtur diuidere:& istā tenent doct.quod declaraui in l.ex duob.in 3.q.de duo.re.Op.2.φ ꝑ petitionem partis inducatur diuisio.l.si creditores.C.de pac.gl.dicit,habes hic in litera,altero,& nihil obstat:vel pone,alterutro,ꝓ altero,& istud est destruere tex.No.tamen ex hac gl.dñam significa
b tionis inter alterum, & alterutrum:quia alterutrum importat id qđ,quē volo.Vnde alij dnt, φ est spāle fauore legati:qđ gl. reprehendit per l.reos.C.de fideius.q̄ reprehensio est vera q̄tum ad petitionem partis:sed q̄tum ad perceptionē de qua loqtur d.l.si creditores.dic φ illa l.reos.nihil facit ad ꝓpositū.Teneas ergo hanc sol.vt statim dicam.Alij soluunt,sicut solutum est ꝯrium de d.l.liberū.q̄ sol.est ꝯ tex.d.l.si creditores.Dic ergo,Qñq; creditor recipit partē ab vno ex plurib.reis dñdi,q hñt beneficiū diuisionis,& tunc cum creditor ex necessitate recipiat,nō vr̄ diuidere.l.inter eos.§.j.de fideius.& ibi dixi. Quādoq; recipit partē ab vno ex his, q nō habēt beneficiū diuisionis,vt erāt duo rei fm̄ ista tpa,&tunc vr̄ diuidere.l.si creditores.C.de pact.Fallit fauore legati,vt hic.Et sic procedit sequens sol. Quod plenè examinaui in l.ex duob. de duob.re.in 1.quæst.

ADDITIONES.

a Barb.¶Si ita scriptum.Inducitur iste tex.ad q.an ille,cui concessa est immunitas collectarum,teneatur ad collectas.quærit Dy.decidit φ sic,per l.j.C.ne lice.in emp.spe.se exc.lib.10.cōtra decidit Ray.per l.j.C.de superindi.lib.10.Bald.hic cōcordat opi.Dy.si collecta imponatur simpliciter,procedat opi.Dy.si per modum augmenti procedat opin.Rayn.vide quod no.in l.2.ff.de iur.immu.Io.and.in addi.spec.in ti.de censi.§.j.& vide ant. vbi amplè loquitur in c.peruenit.de censi.
b ¶Alterum.Adde vt per pau.de Cast.cons.18.

1 *Nomina numeralia,duo,tria,& similia sunt collectiua.*
2 *Legatum alternatiuum,quod in parte est vnum,& in alia plura,an dicantur plura legata.*
3 *Promittens centum non potest conueniri ad quinquaginta tanquam promissa:sed debita occasione promissionis,sic.*

§.Si ita legatum. Si in vna parte alternatiuè legatū est vnum,l3 in alia plura, ꝑp plura illud φ est vnū,nō recipit diuisionē.h.d.Op.φ,quot sunt res,tot dicuntur esse legata.l.scire debemus.de ver.ob.Sol.ibi fuerunt nomina tim,hic vero coniunctim legata sub noīe collectiuo,octo.Si ergo ex vtraq; parte alternatiuæ essent plura legata disiūcta,possem tūc partē de vno,& alterā de altero eligere:ita loqr̄ j.gl.q̄ satis for
1 tis est.No.ex prædictis,†φ ista noīa numeralia,s.duo,tria,& similia, sunt collectiua,nec dicuntur distributiua, seu diuisiua.¶Ad predi
2 cta†op.de l.si sterilis.§.fi.de act.emp.dicit gl.ibi in contractib. hic in vltima volun. Certè quantum ad hoc non est differentia inter ea.d.l.scire debemus.vel dicit gl.ibi fuit ꝓmissio annua, ex qua resultant plures obligationes, hic verò legatū fuit vnū.Istud vr̄ ꝯ l. si Stichū.§.stipl'o.de ver.ob.tu dic,si in stipl'one annua venit aliqd implendū ex parte eius,cui stipulatio q̄ritur,qd ꝑsonæ eius cohæreat,tot sunt stipl'ones,quot sunt anni.l.si seruus cōis Meuij.§.fin. de stip.ser.& ita loquitur d.l.si sterilis.§.fi.&gl.hic notabil'r sic ītelligit:veniebat.n.ibi habitatio,q̄ persone cohæret.dixi de hoc plenè in d.l.si seruus cōis Mæuij.§.fi.¶Quæro,dicitur hic,qa vnū in alterutra cā legatū est,qd est hoc dictū?Gl.exponit duo.mod.Primò,vt exponamus,in alterutra,i.vtraq;,vt sit sensus,in dispōne alternatiua est vnū legatū tm̄.Vel al'r,vt stet propriè,& erit sensus. In dispōne alternatiua in qualibet parte alternatiuæ est vnum legatum,& sic sunt duo.Et sic istæ duæ expōnes sibi ꝯdicunt,vt j.ti. j.l.si illud,q̄ facit pro prima expōne ꝯ secundā,& j.de ver.ob.l.scire debemus.§.stipl'onem.j.eo.l.planè.in §.pe.q̄ faciūt ꝓ scđa dispōne.Gl.dicit φ q̄libet expositio pōt esse bona,qa vnū legatū est ꝑp vnā ꝑstationē:sed duo ꝑp duarū rerū noīationē.Quæ gl.verū dicit,tamē quātū ad istā legē non est mens Iurisc.Sed vult hoc dicere,testator hic legauit lecticarios octo.Ista pars cōtinet vnū legatū ꝑp nomē collectiuū,octo:demū subiūxit,aut ꝓ his in hoīes singulos certā pecuniā.Ista pars cōtinet plura legata ꝑp distributiuū singulos,& tamē nō pōt diuidi:qa in vna parte alternatiuę est vnū legatum,hoc vult iste tex.vide eū.Vltimò vide glo.fi. q̄ nihil facit.
3 ¶Quero,†vtrū istud scire,an sit vna stipl'o,vel plures,est vtile ad aliud,q̄ ꝑp hunc §.Dic,φ sic ad multa,vt no.ī l.scire debemus.j.de ver.ob.& ibi dixi.Nā si promittis mihi dare cētū,possum ne te cōuenire ad quinquaginta tāquam promissa?dicit ibi gl.φ non:sed agam tanquam debita mihi occasione promissionis.

LEX IX.

1 *Concessio regni Hierusalem facta per Papam Regi Carolo valuit.*

Id quod apud hostes. Id,in quo habemus spē postliminij,pōt legari.h.d.Op.j.de ver.ob.l.liber hō.in fi.la picola.Gl.variauerunt in sol.ꝯrij.Nam ibi dicit,aliud in legato,q̄ in stipl'one.l.in testamentis.j.de reg.iu. Rō,qa legatū cedit à tpe mortis.Certè hoc est ꝯ regulam Catonianam,q̄ vult,si non valet tūc cū relinquitur,nec postea confirmetur ēt,ꝯ l.vlt.s.de act.empt.vbi idē in ꝯctibus,φ in vltima voluntate.So.ergo vt hic in gl.s.φ hic loquitur in re,quæ semel fuit nostra,& postea ab hostibus occupata,in qua valet stipl'o,& legatū ꝑp spē,q̄ hēmus iure postliminij.Et hoc vult dicere text.hic,postliminij iure cōsistere,&c.ꝯria loquūtur ī reb9,q̄ sp fuerūt hostiū.
1 Et iō dico,†φ Papa,q concessit regnū Hierusalē Regi Carolo,&
a successoribus:licet de eo nihil teneat,ꝯcessio valuit:qa semel fuit Ecclesiæ,& sic consistit ꝑp spē postliminij.Facit ꝯ ꝑdicta ex̄,de re iud.c.abbate sanè.li.6.So. ibi fuit donata res hostiū sub conditione,s.si capiet,qđ licet.Prædicta verò hñt locū,quādo simpl'r conceditur.Facit l.liber homo.j.de ver.ob.& qđ ibi not.& ibi ēt dixi.

ADDITIO.

a poma.¶Hierusalem.adde de potestate papæ,& Imperatoris in Saracenos,Oldr.cons.72.& 87.& 101.& 264.

LEX X.

1 *Electio,vel optio,si pertinet ad filiumfamilias,vel seruum,an & quando sine cōsensu patris,vel domini fieri possit.*

Iulianus. Seipsam summat.Op.de l.fi.in prin.de ver.obl.Gl.hic,& bene ponit plures so.inter alias dicit,quod ibi deficit,ꝑ hanc legē suppletur.Et hanc tenet Pet.qa prōptū est leges legib.concordare.Aliam ponit,φ ibi seruus,vel filius q̄suit ius eligēdi ꝑ suā ꝓuisionē,hic sec9.Et hāc tenet Dy.pro qua facit C.de cond.inser.l.si vxor.& qđ ibi no.& Inst.de verb.ob.§.ex condōnali.Tu dic iūgendo simul,qñq; filius,vel seruus hñt ꝑtātē eligendi ex sua opa & ꝓuisione,& tūc pōt ipse solus eligere.d.l.fi.de verb.ob.& l.si stipulatus fuerim illud aut illud.in prin.eo.ti.qđ apparet,quia pōt sibi liberè solui.l.qđ seruus.s.depo.& l.si vn9.in pri. de pact.quod non eēt,si ipse non posset eligere.Qñq; hoc hēt ex ꝓuisione alterius,& tunc aut est optio,aut electio in alternatiuis.
1 †Primò casu non pōt eligere,seu optare sine patris,vel dñi iussu vt hic:qa optione legata nihil est in obligōne,& sic optio est magis ius quærēdi,quā ius quæsitū.Vnde non trāsit in dñm,nec per filium, vel per seruum pōt explicari sine iussu,sicut diximus in l. qui in aliena.de acq.her.Sed quādo est electio in alternatiuis,tūc vtrūq; est in oblone,& obl'o statim queritur dño,&remanet electio,quæ est meri facti,& sic debet explicari per filium,vel seruū, nec transiuit ad patrē vel dominū,vt inst.de stipu.ser.§.sed eū factum.dixi in d.l.si stipulatus fuerim illud aut illud,de verb.obli.

LEX XI

1 *Grauare quando possim eum,ad quem per mediam personam de meo peruenit.*
2 *Fideicommissum purè & simpliciter à patre,vel domino,filio.vel seruo hæredibus institutis,an valeat,quia intelligatur tacita cōditio,cū erūt sui iuris,& nu.4.*
3 *Qui aliquid capit ab hærede,& illud idem hæredi restituere rogatur,an valeat,& restituere debeat.*
4 *Filius,& seruus dicuntur hæredes nudo nomine,non quod ad eos pertineat actio directa,nec vtilis.*
5 *Filio.vel seruo,quod sint hæredes solo nomine,prodest.*
6 *Quod dicitur in l.si paterfamilias,de seruo instituto,quem putabat liberū,habet locum in filiofam.quem quis putabat sui iuris.*
7 *Substitutione pupillari facta per hæc verba,quisquis mihi hæres erit,& seruo,vel filio adiunxte portionem suam iussu patris,vel domini,& tempore mortis pupilli filius,vel seruus reperiuntur sui iuris poterunt esse hæredes ex substitutione.*

8 Filius,

8 *Filius cui relictum fuit fideicommissum, quo iure aget contra patrem.*
9 *Dispositio huius l. an hodie habebit locum tam in hæreditate profectitia, quàm aduentitia.*
10 *Dispositio huius l. loquẽs in filio legitimo, & naturali habet locum ĩ filio arrog.*
11 *Restitutione facta à patre filio in casu huius l. in filium transeunt actiones ex Treb.*
12 *Fideicommissarius vniuersalis decedens ante restitutionem factam, illud ius trãsmittit ad hæredem suum.*
13 *Fideicommissarius vniuersalis decedens post mortem testatoris ante aditam hæreditatem transmittit illud ius ad hæredes.*
14 *Fideicommissarius vniuersalis decedens ante aditam hæreditatem transmittit ius deliberandi.*
15 *Fideicommissarius vniuersalis decedens post petitionem ante restitutionem factam, transmittit fideicommiss. ad hæredes.*
16 *Adiectiuum pluralis numeri quod detur ad duo singularia.*
Si conceditur vasallo vinea, & fundus fructibus plenus, quod vasallus habebit etiam vindemiam.

☞ Cum filiofamilias. Difficilis est l. ista. Qui capit cõmodum per mediã personã alterius ex vltima volũtate, põt onere fideicommissi grauari: & si extraneo restituere grauetur, tũc vt hæres Trebellianicã quartã deducet, si ei ꝑ quẽ acqrit, nõ vr̃ grauat⁹ vt heres, nec quartã deducet & fideicõmissario mortuo ante diẽ cedentẽ fideicõmissum remanet penes grauatũ. h. d. Diuide. Primò ponit vnũ dictũ. Scdo illud declarat. Tertiò ponit vnã illationem Iuliani. Quartò ponit aliã illationem authoris legis. Scda ibi, actũ demũ. Tertia ibi, deniq;. Quarta ibi, & iõ. ¶ Op. ad primam partem. Nã nõ possum grauare eum, cui nihil relinquo, vt C. de fideic. l. ab eo. j̃. tit. 2. l. j. §. sciendũ. Sol. licèt hic dño, vel patri nihil relinquatur, tñ ex relicto facto filio, vel seruo, aliqd ad eos peruenit ex legis dispõne, iõ sibi videor reliquisse. l. conficiuntur. in prin. s̃. ti. j. Sed ꝯ̃ hoc instatur fortiter. Illum, ad quẽ bona mea deuenerunt ex legis dispõne, vel casu, nõ possum onere fideicommissi grauare. l. sed & si sic. §. j. j̃. tit. 2. & l. fi.
a in prin. & ad l. Fal. l. qui fundum. §. q filios. Sol. Illud, ꝙ relinquitur filio, vel seruo considerato pñti statu, dẽt acquiri statim patri, vel dño, merito grauari pt onere fideicõmissi. In ꝯ̃riis nõ statim q̃rit, cõsiderato pñti statu: sed si ad eũ puenit ex post facto, fuit ex quadã fortuna: hic ergo acquiritur patri, vel dño ex ptãte legis, & volũtate testãtis, q hoc sciebat, cõsiderata potẽtia pñtis stat⁹. In ꝯ̃riis ex ptãte legis, & ex fortuna, nõ ex volũtate testatoris, q hoc ignorabat, vtrũ ꝑ hos sibi q̃ri dẽbat, vel nõ. ¶ Op. ꝙ ẽt eũ, ad quẽ aliqd ex mea voluntate deuenit ꝑ mediã ꝑsonã, nõ possum grauare, vt substitutũ exhæredati, cui aliqd legaui. l. miles ita hrẽdẽ. §. si miles. s̃. de test. mili. & l. cũ qdã. C. de leg. Sol. ille spãlis & singularis casus
b est, & no. in d. l. cũ qdã. ꝑ gl. & Cy. Vt ergo ᵇ iste articulus circa pri
1 mam partẽ tibi liqueat, cũ q̃rit̃ an eũ, ad quẽ deuenit qd per mediã ꝑsonã de me, possum grauare, sic distingue, aut ad eũ deuenit ex voluntate testatoris, aut ex legis, puisione, vel alio fortuito casu. Primo casu, aut ad eũ puenit aliqd nõ continẽs cõmodum pecuniariũ, & non põt grauari, vt j̃. eo. l. planè. 2. §. fi. cũ l. seq. aut peruenit ad eũ cõmodum pecuniariũ, & pt grauari, licèt pueniat ad eũ per mediã ꝑsonã, dũmodo sit substitutus legatario, vel fideicommissario, vel donatario cã mortis, vel cui dẽt dari cã cõdõnis implendæ d. l. ab eo. & l. j. C. cõia de leg. & j̃. e. l. qdã testõ. §. fin. Et hoc regl'r fallit in substituto exhæredati, cui erat legatũ, vt dictis legib. Scdo casu, qñ aliqd puenit ad eũ ex legis dispõne, vel ex casu fortuito, tũc qñ ad eũ est peruenturũ incõtinẽti cõsiderato pñti statu, põt grauari, vt hic: sed quãdo ex ĩteruallo ex casu, qa forte erit hæres ab ĩtestato, vl' ex testõ, & tũc aut grauat' sub noĩe appellatiuo, vt hrẽdẽ hæredis vel herede legatarij, & túc valet. Aut sub noĩe ꝓprio, & tũc non v₃, vt j̃. tit. 2. l. sed & si sic. §. j. & rõnem dic, vt ibi. ¶ Venio ad secundã partem, & op. ſm Dy. sic, qd meũ est, amplius meũ fieri nõ pt. l. proprias. C. de leg. & l. mea res. j̃. & de cõd. & dem. & l. cætera. §. j. j̃. e. Sed istæ res iã sunt filij: qa ipse est hæres ĩstitut⁹, vel sibi legatũ, ergo à patre sibi legari nõ pt. So. hoc iõ, qa momẽto nõ residet penes filiũ, vel seruũ, sed transit in patrẽ, vel dñm. l. placet. de acq. hæt. ¶ Sed op. & intro gl. si do tibi rẽ, vt statĩ ad me reuertatur, ista datio est inutilis, & ꝑ eã nõ trãsferẽ dñiũ. l. qui sic. j̃. de sol. Sed ĩ ꝓposito si pater restituat filio, statĩ ꝑ filiũ q̃rit̃ pr̃i, d. l. placet. & l. j. sta pa. qs fu. ma. ergo patet, illud fideicõmissum esse inutile. Sol. Quidã fatẽtur ꝯ̃riũ, ꝙ fideicõmissũ nõ tenet, nisi hoc ꝓcederet ex volũtate patris, vel dñi, q manumitteret, vel emãciparet filiũ, vel seruũ, & exponitur hoc ex ꝑsona. i. ex volũtate, & istud sentit gl. j. & gl. 3. in prin. & alia gl. circa ñ. legis, q est supver. patris. Sed gl. non stat in ista expõne, & meritò. Nã est ꝯ̃ verli. deniq;, &c. vbi ista verba exponũtur. Na qñ pr̃, vl' dñs tenet ex ꝑsona filij, vel serui, dr̃ teneri vt heres. Qñ tenet ex ꝑsona sua, tenet vt ali⁹ cõmodũ capiẽs ex testõ, nõ vt heres, vt hic: & hoc volũt dicere ista verba, vnde adhuc remanet ꝯ̃riũ, qa restitutio vr̃ ĩutilis. Soluit ergo gl. alio mõ, s. ꝙ pater, vl' dominus fuit rogat⁹ sub ꝯdõne, vel in diẽ, vnde qa pẽdẽte ꝯdõne poterit manumitti, vel emãcipari, iõ valet fideicomissũm, & restitutio non erit inutilis: & hæc so. est in gl. in verb. cũ ipsis. vide eã. Istud est diuinare. Vñ dñt alij, ꝓpt esse, ꝙ pr̃ recusabit hrẽditatẽ sibi ꝑ filiũ acq̃sitã: vñ ipse fili⁹ sibi capiet tota r ad sui ꝯmodũ, & interĩ dabit̃ curator, ꝑ l. fi. §. finãt pr̃e recusante. C. de bo. q̃ lib. & sic erit vtile fideicõmissum. Et ad illũ casum retulit se ista lex. Sic & aliàs fili⁹ sẽtit ꝯmodum, qa sibi restituit̃, & sibi sentit ꝯmodũ, qñ pr̃ dissipat. l. Imꝑator. j̃. ad treb. vide gl. & istud nõ pl₃, qa si pater renuit sibi q̃ri ꝑ filiũ, nõ pt dici, ꝙ teneat fideicommissum, ex ꝑsona patris: imò apud ipm filiũ remanet ipso iure, cũ ipse sit hæres institutus. l. si hæres institutus. in prin. ad Treb. & j̃. e. l.
2 seruũ filiũ. §. j. sol. ergo gl. quarto mõ, s. ꝙ † pater hic fuit rogat⁹ purè, tñ inest tacita ꝯdõ de restituẽdo, cũ erit sui iuris, vt j̃. ad Treb. l. vbi purè. & istã sol. sequũtur doct. nostri: Dy. & Pe. tñ Old. limitat, vt statim dicam in sequenti ꝯ̃rio, vide gl. ¶ Op. ꝯ̃ hoc, qa ſm hoc indistinctè poterit à patre, vel à dño relinqui purè filio, vel seruo, qa semper tacita ꝯdõ inest, ꝙ est expresse ꝯ̃ tex. inst. eo. §. an seruo. & j̃. e. l. à filio. & l. q̃sitũ. in prin. & j̃. q̃do dies leg. ced. l. cũ legato. in fi. Sol. dicebat d. Old. ego intelligo ꝙ hic erãt aliqua verba in fideicommisso, q̃ sapiebãt restõem esse dilatam in tps exñtiæ sui iuris. d. l. vbi purè. & videtur ꝓbari ꝑ tex. in l. fideicõmissa. §. si filio. j̃. de le. 3. alias ab initio fideicõmissum non valeret, nec ꝯfirmaretur ex post facto impediente regula Catoniana. d. §. an seruo. Ego credo dictũ d. Old. esse verũ, q̃do pater ĩstituit̃, & ab eo relinqtur legatũ, vel fideicõmissum filio. ita loquũtur iura all. ꝑ eũ. Sed iste casus nõ est hic. Sed q̃do ipse fili⁹ instituitur hæres, & pater rogatur de restituendo ipsi filio, vt in casu nostro, tunc indistinctè legãdo, vel fideicõmittẽdo simpl'r, videtur legatũ esse dilatũ in tps exñtiæ sui
3 iuris. ¶ Et ad hoc †, ꝓbãdũ pmitto talẽ distinctionẽ. Qñ aliqs capit aliqd ab hærede, & eidẽ hæredi restituere rogatur illud idẽ, an valeat: & q̃do restituere dẽat. Distingue, aut hæredi dẽt statĩ restitui, vt q̃do testõr expssit: aut post certũ tps: aut dubitatur, qa testõr simpl'r locut⁹ est. Primo casu relictũ nõ v₃, qa nullũ ꝯmodũ ptinet, er
c go, & c. l. si creditori. in fi. cũ seq. j̃. e. & arg. l. q sic. de solu. Scdõ casu v₃, & post tps à testõre taxatũ dẽbit hæredi restitui. l. si à me. ff. ad l. Falc. & l. si hæres institutus. in prin. ad treb. Tertio casu valet fideicommissum, nec tenetur restituere statim, sed post mortem ipsi⁹ rogati videtur dilata restõ: vel in tps exñtiæ sui iuris, si hæres, cui dẽt restitui, esset in eius ptãte. l. vbi purè. in prin. cũ gl. & in l. eptã. §. fi. cũ ibi no. ad treb. Facit j̃. de aur. & arg. leg. l. filiã. ad ꝓpositũ dico, ꝙ illud ꝙ pater capit, h₃ à filio hærede instituto, & ipsi filio rogatur restituere, ergo videtur dilatũ in tps exñtiæ sui iuris. Nec curo, vtrũ fuerũt apposita verba, q̃ sapiãt dilationẽ, vel nõ. Ex pdictis ergo hẽs, ꝙ q̃do à patre relinqtur filio, aut relinqtur sub ꝯdõne, & valet: aut purè, & tũc aut sunt aliqua verba in relicto, q̃ sapiunt dilationẽ, & valet, aut nõ, & tũc aut ipse pater est instituit⁹, & rogatus de restituẽdo filio, & tũc nõ valet. Rõ, qa nõ pt ꝯfirmari impediẽte regula Catoniana, vt in d. §. an seruo. Aut filius ipse est institutus. & pater sibi rogatur de restituendo, & indistĩctẽ v₃, & videtur dilata in tps exñtiæ sui iuris. vt hic. Prædicta vera, nisi ĩ legato libertatis, qd statim v₃, vt j̃. ꝓx. dicã. Op. & videtur ꝙ dominus cogatur pstare statĩ seruo vt j̃. tit. j. l. si idẽ seru⁹. §. seruo. illud ponit̃ j̃. in pen. gl. & soluitur, ꝙ spãle est ĩ relicto libertatis, q̃ si seruo pstatur, domino nõ acq̃ritur: hic verò erat relicta alia res, q̃ si relinq̃retur, & daretur seruo, domino acq̃reretur: hic vero ĩ relicto alteri⁹ rei, q̃ suo pstatur. Vñ videtur dilatũ ĩ tps exñtiæ sui iuris: vide illã gl. ¶ Op. & videtur, ꝙ q̃do legatũ relinqtur exñeo, dẽatur ex ꝑsona domini, l. si alien⁹. j̃. ti. j. Istd ꝯ̃riũ ponitur hic ĩ gl. sup verbo, ex persona, q̃ est in ver. deniq;. & dt, solue vt ibi. Declaro, si inspicim⁹ rigorẽ verborũ, dẽtur ex ꝑsona domini, qa ab ipso est noĩatim relictũ ergo de rigore nõ debetur à seruo, ad quẽ postea deuenit hæreditas, l. Celsus. §. j. ĩ fi. j̃. ti. 2. & l. si plures. Sed ꝯsiderato effectu, debetur ex ꝑsona filij vel serui, & ita loqtur hic. ¶ Sed ꝯ̃ hoc, op. de l. Nesenni⁹. §. seruo. j̃. ad l. Fal. vbi videtur, ꝙ ẽt q̃tũ ad effectũ dẽatur ex ꝑsona domini. Sol. imò ibi deberetur ex ꝑsona filij vel serui. Qd apparet ex eo, ꝙ ꝑ pr̃em, vel dominũ deducitur Falcidia, & sic tenetur vt hr̃s ex ꝑsona filij vel serui. Sed hæc est dr̃ia, qa dicta legata vr̃ relicta ab ipso filio, vel seruo ex ordine successiuo, vt sic prima legata ꝑ alia nõ minuãtur, & ĩ hoc hæc lex determinatur ꝑ illã. ¶ Venio ad 3. partẽ. Op. 1. & hic ĩnuitur, ꝙ fili⁹ ĩstitutus sit hr̃s. ꝯ̃, imò pr̃, l. pl₃. de ac. hæ. gl. sup verbo, sed & pr̃. soluit duob. mo. Primò, qa verũ est filiũ eẽ hrẽdẽ noĩe, tñ effectu acq̃rit patri, vt d. l. pl₃. Alij dñt, ꝙ pater est hæres verè, vt in ꝯ̃rio: sed pt grauari vt hæres, & tũc detrahet Trebellianicã. Itẽ pt grauari vt alius ꝯmodũ sentiẽs, tũc nõ detrahet. hoc dictũ nõ pl₃ gl. qa ſm hoc nulla eẽt dr̃ia, vtrũ eẽt rogatus restituere filio, vel exñeo: qd est ꝯ̃ hãc l. Tenet ergo gl. j. sol. ꝙ filius sit hr̃s noĩe, l₃ nõ effectu: qd vtrũ sit verũ, declarabitur in sequẽti ꝯ̃rio. vide hãc gl. ¶ Op. ꝯ̃ illud, & vr̃, ꝙ nõ sit hr̃s neq; noĩe neq; effectu: sicut dicimus de seruo ꝙ nullo mõ erit hr̃s, sed facit hrẽdẽ dominum, in tñ ꝙ quãdoq; est locus substõni vulgari, q̃ ꝯcipitur in illũ casum, si hr̃s nõ erit, puta si testõr ignorabat eũ seruũ,

l. cum

ADDITIONES.

a Claud. Relinquitur. Istud ꝙ statim quæratur, non est causa finalis: quia idem si ex interuallo dicẽdo certitudinarie ex volũtate testõris, ꝑ l. si fundũ ꝑ fideicõmissum. §. fi. iũctal. seq. j̃. eo. & ita intelligitur illud quod j̃. subiicit in fi. suæ dist.

b Io. Fr. Ru. ¶ Vt ergo. Adde, ꝙ ista theorica Bart. est communiter approbata, quam S... & Ias. hic defendit à quibusdam impugnationibus. Pet. de Belu.

c Clau. l. si creditori. Secus si grauatus esset dare alteri. per l. Imperator. §. j j̃. ti. j. l. cogi § sũ qui solidũ. j̃. ad treb. eo. modo potest esse, quia isto casu obstat exceptio, dolo faci... nõ in l. si socer. §. maritus. so. ma.

l.cũ ꝓponas.C.de hær.inst.& l.si pr̃fa.de hær.inst.& inst.de vul.sub. §.fi.hui⁹ timore,vt arbitror,dicit gl.ꝙlicet in prin.dicatur de filio, & seruo:tñ in hoc ver.deniq;,dicit solum de filio, & cautè tacet ð seruo:innuit ergo gl.ꝙ fili⁹ ẽ hæres nomine,sed patrẽ facit hr̃dẽ in effectu.Seruus.n.nullo mõ hr̃s remanet,sed facit hr̃dẽ dñm nomine,& effectu.ita loqtur Ia.de Are.&Cy.vt dñt in d.l.cũ ꝓponas.

4 ¶Nos†examinemus istud,& oñdo vtrũq; mẽbrũ nõ ꝓcedere.Primò ꝙ filius non sit hr̃s noĩe,sed facit hr̃dẽ patrẽ:sicut seru⁹ dñm: Vr̃ casus in l.q liberis.§.hæc verba.de vul.& pup.& de acq.hæ.l.q ĩ aliena.§.interdum.vbi dicit,ꝙ facit patrem hæredem.Scdõ ꝓbo p rõnẽ.Ille dr̃ hr̃s nomine apud quẽ remanẽt directæ actiones:ille ãt dr̃ hr̃s effectu,ad quẽ trãseũt vtiles,vt inst.de fideic.hær.§.restituta.no.in l.ꝓ hr̃de.§.Papinianus.de acq.hæ.in vlt.gl. Sed constat, ꝙcqd filius acquirit,acquirit pr̃i,ſm hæc iura quò ad directas,& vtiles actiones,vt inst.per quas pers.no.acq.§.j.de inuti.stip.§.alteri.in gl.2.& no.in §.si qs alij.& §.ei q.& no.in l.stip'so ista.§.alteri, de ver.ob.&l.si tibi decẽ.§.fi.cũ l.seq.de pact.ergo filius non est hæres nomine,neq; effectu.Nã gl.expressè,in l.ex asse.ad treb.dicit, ꝙ qñ directæ nõ remanẽt apud aliquẽ,nõ p̃t dici hr̃s.¶Aliud mẽbrũ,quo dicitur,ꝙ seruus nullo mõ est hr̃s,nõ vr̃ verũ.Primò,qa videtur ꝯ l.q hr̃di.in prin.de ꝯd.& dem.vbi dr̃,ꝙ seruus est hr̃s nomine.Scdõ ꝯ tex.& gl.in l.quoties.§.fi.ver.sed & si purè.s̃.de hæ.in sti.vbi gl.dicit in fi.sui,ꝙ seru⁹ est hr̃s nomine,licet nõ effectu.per d.l.placet.sicut dicim⁹ de filio.Tertiò hoc est exp̃ssum ad treb.l.qdã.§.si seruo.vbi no.ꝙ si dñs est rogat⁹ restituere seruo,ꝙoĩa remedia Trebelliani hẽt,p̃terq̃ deductionẽ quartæ,cũ nõ vt hr̃s,sed vt dñs sit rogat⁹.Innuit igit̃,seruũ esse hæredẽ noĩe,qa si dñs eẽt hr̃s, hr̃et ẽt deductionẽ quartæ.vt hic.Quartò hoc vr̃ ꝯ hãc legẽ. cũ.n.in prin.dicatur de filio,& seruo,l3 postea dicatur de solo filio, ĩtelligitur repetitũ de vtroq;.ar.C.de diuer.rescr.l.j.Quid dicem⁹? Dico,ꝙ aliquẽ eẽ hr̃dẽ noĩe,p̃t accipi duob.mo.Primò hoc est,vt hẽat directas actiones,&isto mõ nec fili⁹,nec seru⁹ est hr̃s:qa quò ad directas actiões,& quò ad vtiles faciũt hr̃dẽ patrẽ,vel dominũ,d.l.q liberis.§.hæc verba.& l.q in aliena.§.interdum.& in iurib. præall.ꝓ hac parte:ad qð facit l.sequitur.§.seruus.de vsucap. Scdõ mõ accipit hr̃s noĩe,hr̃s noĩat⁹,seu institut⁹ in testõ,licet nõ hẽat directas,neq; vtiles actiones:&isto mõ dr̃ hr̃s seru⁹,&filius.l.q hæredi.in prin.de cond.& demõ.& hoc dt gl.in d.l.placet. si bene aduertatur.Et in ꝯrio de d.l.q hæredi.est†aduertendũ,ꝙ illud esse hæres nomine:licet nullas actiones hẽat directas,vel vtiles,q̃tũ ad ꝓpositũ hẽt duos effect⁹.Prim⁹ est,ꝙ pr̃ vel domin⁹ est hr̃s quò ad omnia iura eo.mõ,quo esset fili⁹ vel seru⁹,si eẽt sui iuris:& ita actiones hẽt,ac si ipse fili⁹ vel seru⁹ eẽt hr̃s,l.q noĩem.§.qdã.ð sol.&hac l.& no.in gl.3.huius l.& in alia gl.su p verbo,ex persona,& tamen istud tale ius,qð hẽt pater,vel domin⁹,nõ p̃t opponere ꝯ filiũ,vel seruũ non p̃t deducere quartã,qa ꝯ eũ nõ p̃t dicere se hr̃dẽ,vt hic: nec ꝯ seruũ,vt no.ĩ d.l.qdã.§.si seruo.Hoc ꝓcedit duplici rõne.Prima,q ponit̃ hic in tex.qa cũ pater sit hæres eo mõ, quo filius, vel seru⁹ esset:fili⁹ ãt vel seru⁹ sibiipsi obligat⁹ esse non possit:ergo & in ꝯrio, nec pater ex persona filij obligat⁹ est,sed ex sua. ¶ Scdõ, rõe generali eorũ,qa eo priuilegio qð qs hẽt à me,eo ꝯ me nõ p̃t vti,l.si iudex circũuento.de minorib.& in l.amicissimos.in fin. de exec.tu.Scdm effectũ hẽt:qa quò ad ea,q̃ sunt facti,ipse noĩat⁹ habetur vt heres,licet ipse nullas actiones hẽat directas,vel vtiles vt circa ꝯdões implendas.d.l.qui hæredi.in prin.de ꝯd.& dem. Si'le in d.l.q liberis.§.hęc verba.vbi hæc verba,q̃ qs mihi hęres erit,resoluuntur in ꝯdõnem vt ibi patet in prin.legis,q ꝯdõ dicitur esse facti.iõ quò ad implementũ ꝯdõnis pr̃,vel domin⁹ dr̃ esse hæres,licet quò ad alia sic.Dices tu,filio,vel seruo existẽte in p̃tãte,quò ad implementũ ꝯdõnis pater dicitur esse hæres:qa filio vel seruo adeũte q̃ritur patri,vel domino.l.3.de vul.& pu.Resp. nõ dicitur esse hæres pater vel domin⁹,vt ipe possit adire ex substõne,qa in ei⁹ p̃sona nõ verificatur ꝯdõ,q̃ qs mihi hæres erit,sed filio vel seruo adeũte iussu patris,vel domini,q̃rit̃ patri vel domino:sicut illð qð dareẽ seruo cã ꝯdõis ĩplendæ,acq̃reretur domino,l3 seruo dẽret dari vt hr̃di noĩato,d.l.q hærdi.nõ ergo vr̃ vera differẽtia, q̃ fit in

6 gl.ĩter filiũ & seruũ. ¶Ex p̃dictis†p̃t respõderi ad duo dubia. Primũ,nũqð illð qð diciturĩ l.si paterfamilias.d hæ.ist.& inst. de vul. ĩ fi.ſ.ð seruo ĩstituto,quẽ qs testõr putabat liberũ,hẽat locũ ĩ filio fa.quẽ qs putabat sui iuris.Ia.d Ra.ꝙ nõ:qa filius.ſ.quò ad aliqð est hæres,seru⁹ nullo mõ,vt hic ĩ gl.Pet.ꝯ,vt refert Cy.in d.l.cũ ꝓponas.ĩ vlt.q. cui⁹ opinio p̃ualet de iure:qa q̃tũ ad hoc nulla est differẽtia inter seruũ,& filiũ,vt dixi.Et hãc opi.tenet gl.ĩ l.si qs filiũ.ĩ j.

7 gl.de acq.hæ.licet Pe.nõ alleget eã.Scdõ ꝯsueuit dubitari,† qñ facta est substitutio pupillaris p hæc verba,q̃ qs mihi hr̃s erit,&c.& seruus,vel filius adiuit portionẽ suã iussu p̃ris,vel dñi, postea tpe mortis pupilli reperiunt̃ sui iuris, vtrũ potuerũt esse hæredes ex substõne?Ia.de Ra.in l.3.de vul.& pu dicit,qð fili⁹ poterit esse hr̃s. qa remãsit hr̃s,ꝓ ea q̃ hic no.Ego dico,qð inter filiũ,& seruũ quò ad hoc nulla est dr̃ia,vt dixi s̃.ad hoc facit l.si sol⁹.§.fi.de acq. hær. ¶Op.ꝯ hãc partẽ,& vr̃ qð ꝯ exneũ pr̃,vel dñs nõ possit Trebellianicã deducere:sicut fideicõmissarius primus nõ detrahit à scdõ,l.j.§.inde Neratius.ad Trebellianũ.Sol.ꝯrũ obtinet,qñ est legatũ ex p̃sona sua,sed hic ex p̃sona heredis scripti detrahit.Facit l.si patroni.§.q fideicõmissam.ad treb.Op.&vr̃,qð aduers⁹ filiũ possit detrahere Trebellian̈cam.Nã si pater hẽt actiones vtiles,& sic est hr̃s effectu,licet nõ sit hæres noĩe,p̃t detrahere Trebellianicã:sicut dicimus in bonorũ possessore,q nõ est hæres noĩe,vt Inst.de bonorũ pos.§.quos aũt,tñ qa hẽt oĩa iura vt ibi,vt no.s̃.de bonorũ pos. hære.petit.l.j.detrahit Trebelliani.l.j.§.bonorum.ad Treb.& sic pr̃ quò ad filiũ dẽt posse detrahere,licet nõ sit hæres noĩe.So.bonorũ possessor hẽt illud bñficiũ à p̃tore mortuo,& viuo,nõ ab alio, meritò ꝯ alios vtit̃ dicto bñficio: ed hic pr̃ vel dñs hẽt hoc beneficiũ à filio:vñ illo nõ vtitur ꝯ ipsum filiũ,ꝓ ea q̃ s̃.dicta sunt.¶ Op. C.ad Treb.l.iubemus.§.idemq;.Sol.gl.& bñ,qð ibi pater fuit institutus,&rogatus de restituendo filio,hic ipse filius fuit institutus, & pater rogatus de restituendo sibi.¶Venio ad quartã partẽ.Op. primò,Rõ legis dẽt esse concludens,& necessaria,ita qð cessante rõne cesset lex,l.adigere.§.quãuis.j̃.de iure patr.& l.cũ tale.§.falsam.de cond.& dem.Sed rõ hic posita nõ est hmõi:qa idẽ esset in quolibet exneo,cui fideicõmissum eẽt relictũ post mortẽ patris. l.si cũ hæres,qñ dies legat.ce.& l.hæres me⁹.de ꝯdi.& dem.Soluit gl.duob.modis.Primò fatetur ꝯrĩũ,& hic subaudit,maximè,q.d. idẽ in filio,qð in extraneo.Vide gl.sup verb.retẽturũ,hoc nõ placet.Nã ex illatione, q̃ colligit̃ ibi ex dictiõe,& iõ:& ex rõne scdõ posita in fine legis,apparet qð Iuriscõsult⁹ pp illã rõne posuit hãc concl'onem,q.d.aliàs secus esset.Scdo mõ soluit gl.videlicet,qð non sit idem in extraneo,cui esset relictũ post mortẽ.In extraneo dico,quod nõ sit mortuus,sed viuat licet filius decesserit. Et ista fuit opi.Azo.vt ꝓbatur in gl.seq.Istud displicet plus,q̃ præcedens dictũ,qa ſm hoc non esset rõ dr̃iæ inter filium & extraneũ:ista,q̃ dicitur ĩ tex.s.ibi,qa ex p̃sona patris vires accipit.Sed rõ dr̃iæ esset accidẽtia facti,qa fili⁹ decessit,exneus nõ:qð est ꝯ mẽtẽ huius legis.Alij ergo,vt Iac.de Are.ĩtelligũt hãc partẽ alio mõ penitus extraneo.Pro cuius euidentia debetis scire,ꝙ ille q rogatus est restituere q̃cquid ad eũ ꝑuenit,nõ tenetur restituere fructus.l.qð his verbis.j̃.de leg.3.& hoc si est rogatus restituere extraneo. Sed si filio suo,tunc in restõne veniunt fructus,l.in fideicommissi.§.cũ Pollidius,s̃.de vsur.& hoc pp votũ parentũ,qð est,vt filiis semper acq̃rant.l.scripto.vñ lib.& l.nihil interest.§.j.de bo.li.Hoc præmisso sic pone casum,si pater rogatus est post mortẽ suã restituere filio suo,qð ad se patrẽ ꝑuenit ex hereditate,vl' legato filio relictis & sic fruct⁹ interim ꝑcepti veniebãt,si fili⁹ moritur viuo patre.oĩno id patrẽ retenturũ.i.cõpendiũ fructus:subaudi,qa si filius viueret,nõ retineret,& ad hunc subauditũ casum de vita filij venit rõ, q̃ sequitur,ꝙ fideicommissum vires recipit ex p̃sona patris,licet eius votũ ẽ q̃rere filiis.Ita intelligit ipse.Certè licèt iste ĩtell's sit ĩ se verus,quantũ ad legem est oĩno extrane⁹,cũ hic de fructib.nulla fiat mẽtio.Præterea cũ lex ista tota loquatur de filio, & seruo, ſm lect.quã s̃.tenui,ista lect.nõ cõgrueret,nisi in filio,cũ nõ sit votũ dñi q̃rere seruo,sicut patris q̃rere filio.Iõ ego lego hãc legem alio mõ clarè,& apertè.Pro cuius euidẽtia debetis scire:ꝙ qñ primò testator reliquit aliquid alicui,& postea iubet tertiã p̃sonã accipere,&post tps legatario dare,ꝙ legatũ dicitur esse purũ,& legatarius ante tps decedẽs trãsmitteret ad hæredẽ,& ille tertius,qui iussus est accipere & dare legatario,videt̃ elect⁹ vt nud⁹ minister. l.à filia.§.alũno.j̃.ad Treb.& l.liberto.§.largi⁹.j̃.de annu.l.cũ si.Itẽ posito,qð hęredẽ nõ trãsmitteret legatari⁹,nõ remaneret apud illũ nudũ ministrũ,l.si quis Titio.j̃.ti.i.Hoc p̃misso casus est clar⁹, qa primò fuit relictũ filio,postea fuit iussus pater ipsi filio restituere post mortẽ ipsi⁹ patris:si fili⁹ moritur interim, q̃ritur,an apud patrẽ debeat remanere?Videbatur ꝙ nõ,quasi pater sit nud⁹ minister.Tñ Iuriscõsult⁹ determinat hic ꝯrĩũ:qa pater nõ est nud⁹ minister,sed ex p̃sona ei⁹ capit vires legatũ.Sec⁹ si aliquis esset iussus

a dare extraneo,qð ipsi extraneo esset relictũ, vt ex p̃dictis patet.

b hũc casũ credo verũ.¶ Op.ꝙ iste vers.videt̃ destruere oĩa p̃cedẽtia.Innuit.n.qð nõ videat̃ relictũ post mortẽ patris,nisi exprimat̃. Cuius ꝯrĩũ videtur dictũ s̃.So.s̃.dixi,qð vr̃ fideicõmissum dilatũ ĩ tps existẽtiæ sui iuris,qð põt esse morte,vel emãcipatione:hic loquitur,qñ exp̃sse fuit collatũ post mortẽ,& sic in vnũ casum tñ. Expediui me de ꝯriis.¶Veniamus ad qões,Quæro primò,quia

8 regula est,†qð lis nulla põt esse inter patrẽ,& filiũ,quo iure aget filius,cui est fideicõmissum relictũ ꝯ patrẽ?Rñd.Aut est institutus pater,aut fili⁹.Primo casu,aut pater nõ vult adire,& nõ põt cogi ꝑ filiũ,nisi postquã erit sui iuris,ſm gl.ĩ l.cogi.§.si pater.ad Treb.licet Iac.de Are.al'r dicat,qð dic,vt ibi.Aut pater adiuit,sed nõ vult restituere,& tũc aut fuit relictũ fideicõmissum statim,&nõ valet, vt no.j̃.eo.l.à filio:& s̃.dixi.Aut fuit dilatũ ĩ tps existẽtiæ sui iuris, & nõ est dubium,qð põt habere actionẽ ex testõ.Si verò fili⁹ fuit ipse institutus,vt in casu nr̃e legis,tunc aut pater nõ vult iubere filiũ adire,&tũc nõ põt p̃iudicare filio,quin fact⁹ sui iuris possit adire.l.is qui hæres.§.fi. de acq.hær. hodie statim põt filius adire per l.fi.C.de bo.q li.Si verò fili⁹ iussu patris adiuit:& sic patri q̃sita est hæreditas

ADDITIONES.

a Claud.¶Patet. Pro isto intellectu vide casum in l.mulier.s̃.de do.int. vir.& vxor.facit quod in simili dicit panorm.post Canon.ist.in c.in causis.de elect.

b Ioan.Fr.Ru.¶ Oppo. quòd iste.Adde Iaso,qui super ista opinione pulchrè loquitur, sequendo Bart.

hæreditas, tūc cum fideicōmissum sit dilatū in tps existētiæ sui iuris, vt dixi s. non est dūbiū, qd factus sui iuris agit actione ex testō,
9 & hoc fm ista iura. ¶ † Sed qro nunquid hæc lex obtinet fm iura hodierna pone, quidam instituit filiū, & rogauit patrē de restituē do filio, vel extraneo, videndum est de viribus fideicōmissi. Dices tu, in hæreditate ꝓfectitia hēt locū sine dubio, qa nihil est hodie immutatū, qd non placet: imo dic ꝙ prima pars huius legis, prout, dicit, ꝙ à patre pōt relinqui filio instituto, ꝓcedit sine dubio & olim, & hodie in ꝓfectitio: scda pars, vt dicat capere à psona filij, qn̄ relinquit extraneo: à psona patris, qn̄ relinquitur ipsi filio, etiā fm ista tpa nō hēat locū ī hęreditate ꝓfectitia, hoc est in ea q̄ erat relicta filio contēplatione patris. Tūc. n. semp vr̄ capi à psona pr̄is qa eius respectu est relictū. arg. s. de hær. insti. l. qdā cū filiū, & j. de stip. ser. l. pen. Cessant. n. illę rōnes, quas dixi, s. ꝙ pater habuerit à filio, vel dn̄s à seruo: imò hn̄t à se, licèt per mediā psonā filij, vel serui. Si verò loquit̄ de hæreditate aduētitia, hoc est de relicta cōtēplatione filij vel serui, vel simpl'r, dic qd idem est, l. aditio. s. de acq. hær. & de vsur. l. si serui. & l. seq. tūc pricipiū hui⁹ l. nō videt̄ habere locū, qa patri q̄ritur sol⁹ vsusfruct⁹: & si filio restitueret, illud idē sibi q̄reretur. Et hoc videt̄ dixisse Roge. ī 3. gl. hic posita. Tu dicas, ꝙ in seruo sine dubio nihil est īmutatū: in filio verò, tenēdo opin. quā ego teneo, ꝙ fideicōmissum videtur dilatū in tps mortis, vel existentiæ sui iuris: hoc nō videt̄ ꝓcedere, qa illo tpe vsusfructus, qui q̄rit̄ pr̄i, reuertit̄ ad ꝓprietatē ipso iure, absq; alia restōne fienda per patrē. Sed potes dicere, ꝙ pr̄ hēbit vsumfructū, dū viuit, & illis fructib⁹ vtet̄, & cōmodo fructuū: in tps aút existētiæ, sui iuris restituet fructus, quos pcepit medio tpe, ꝑ hoc hæc lex in fin. fm lect. Iac. de Are. remanebit ergo apud patrē solū cōmoditas vtendi illis fructib. & illo cōmodo medio tpe. Sil'e in le. si cōuenerit. s. de pact. dot. Sc̄da pars huius l. in qua distinguitur, vtrū relinquatur filio, vel extraneo, vt primo casu debeat̄ ex psona patris, scdo ex psona filij, hodie si relinqtur à patre filio, nihil est immutatū quā tū ad hoc. Sed si relinquitur extraneo, est immutatū: qa olim debebatur à patre vt à debitore ex psona filij, vt hic, hodie verò debebatur à patre vt à legitimo administratore. Sicut dicimus qn̄ relinquitur à tutore pupilli instituti. l. peto. §. mater. j. ti. j C. de fideicō. l. etiā, & C. de re. cred. l. cū ēt, & l. ciuibus. j. d reb. dub. Vel dicamus qd partim debetur à patre vt administratore respectu ꝓprietatis,
10 partim vt à debitore respectu vsusfructus. ¶ † Quæro qd in filio arrogato? Rn̄. idē ꝙ in naturali legitimo, vt Inst. de acq. per arrog.
11 §. j. & l. sub condōne, de lib. & posth. & ibi no. ¶ † Quæro, vtrum restōne facta à patre in casu huius legis, trāseant actiones in filiū ex Trebelliano? Circa hoc sunt gl. ꝯriæ, vna est hic super ver. non admissa, q̄ videtur dicere ꝙ trāseāt actiones, dicit. n. qd oīa alia remedia Trebellianica, excepta deductiōe quartæ, hn̄t locū: sed inter remedia Trebellianica est trāslatio actionū, vt C. ad leg. Fal. l. ī testō. & ibi no. ergo, &c. Et huic concor. alia gl. ad Treb. l. qdā. §. si seruo. Alia gl. hic super ver. nō posset, dicit ꝯriū. Cum. n. ipse filius sit hæres, pater nō trāsfert ī eū actiōes. Pro hoc vr̄ casus j. ad Tre.
a l. hæres institutus. in prin. Credo primas gl. esse veras, p text. l. j. §. si filio. vers. idem & si ipsi. j. ad Treb. vbi est casus. Nā in tota illa lege exponitur illa pars Senatusconsulti, q̄ tractat de trāsferēdis actionibus, & iō ponitur hic casus ꝙ filio instituto, & patre rogato ipsi filio restituere, hēt locū illa pars Senatusconsulti. Ad l. si hæres. in prin. rn̄deo, ꝙ ibi loquitur in herede, apud quē erāt actiones directæ, q̄ sibi sufficiunt: hic loquitur in filio, apud quē nō erāt neque directæ, neque vtiles, cū totū esset q̄situ patri fm ista tpa: merito
12 pater ei restituēdo in eū trāsfert vtiles. ¶ † Quero, pone ꝙ alicui est relictū fideicōmissum vniuersale purè, decedit fideicōmissari⁹ ante restōnem sibi factā, an trāsmittat illud ad hæredē suū? Gl. hic. super verbo, retēturū, dicit ꝙ nō trāsmittit, per leges quas allegat. Inducit simile de hæreditate nō adita, q̄ nō trāsmittitur. Idē videt̄ dicere gl. in l. à testatore. de cōd. & dem. & fuit opi. Azo. in summa. C. ad Treb. doc. oēs, Dy. & alij dicūt ꝯ, qa habemus tex. expressos, ī l. postulante. in prin. ad Treb. & l. cogi. §. idem Metianus. e. ti. & d. l. à testatore, & C. de fideic. l. 3. Ad ꝯ. s. ad l. apud Iulianū. §. vtrum, & §. Antistia. dic vt ibi no. quia ibi decessit fideicōmissarius sine hærede. Ad hanc legē rn̄de, ꝙ hic erat relictū fideicōmissum sub conditione. Ad simile de hæreditate, Dy. nō rn̄det hic, sed in l. à testatore. de cōd. & dem. ēt Dy. dicit, ꝙ aliud in hærede, q an̄ aditā hæreditatē nullum hēt ius, merito nō trāsmittit: sed id quod hēt. s. i⁹ deliberandi, trāsmittit hodie fm formā l. cū antiquiorib. C. de iu. delib. sed fideicommissarius vl'is hēt actionē ex testō, quā trāsmit
13 tere pōt. Facit, qd dixi s. de acq. hær. in l. is pōt. ¶ Quæro, qd † si fideicōmissarius vl'is decedit post mortē testōris ante adita hæreditatem, an transmittat ad hæredes? Quædā gl. tenēt ꝙ non, p l. qdā ita. in prin. ad Treb. & ibi no. in glo. parua super vers. adeatur. Alia gl. idem in l. 3. de reg. Cat. dn̄t. n. ꝙ dies fideicōmissi vl'is nō cedit, nisi ab adita hæreditate. Idē tenet Dy. j. de adi. leg. l. 3. §. j Cy. & Iac. de Are. tenent ꝯriū, ꝙ cedit dies quò ad transmissionē à tpe mortis testatoris, sicut in legatis, & fideicōmissis particularib. ꝑ hoc in d. l. 2. §. j. vers. idem dicēdum. de adi. leg. vbi quò ad diei cessionē æquiparatur vl'is particulari. Facit l. si in psonā. C. de fideicom. Et hanc partē puto verā, per l. cogi. §. idē Metianus, ad Treb. qa videt̄ permittere, ꝙ hæres fideicommissarii cogat hæredē institutū adire, ergo fideicommissarius decedēs ante aditā hæreditatē transmittit, licèt ibi posset aliter intelligi: & hoc posset intelligi ex ordine rubricarū. Nam in Codice præmisit primò de legat. & fideic. & tit. ad treb. & sic de vniuersalibus & particularib. postea in ti. de cad. tol. §. cum igitur. & §. in nouissimo. dicit indistinctè, diem legatorum, & fideicommissorum relictorum purè, cedere à morte testatoris: intellige hoc in fideicommissis vniuersalibus, & particularib. Sic ergo in Digestis primò ponit de legatis: postea ad treb. & sic de fideicommissis vl'ib. postea ponit ti. qn̄ dies leg. ce. intelligo fideicommissorū particulariū, & vl'iū, de quib. præmiserat. Ad l. qdam ita. rn̄. ꝙ nō dicit illud. Vel dic, ꝙ cedat ab adita hæreditate quo ad petitionē & ita loqtur gl. ibi posita: sed quo ad trāsmissionē à tpe mortis, vt dixi. Vel dicas, ꝙ illud est verū quo ad impediēdam translationē fideicōmissi factam à testatore, al's sec⁹. ¶ Quæ
14 ro, † posito ꝙ sit verū, ꝙ nō trāsmittat̄ fideicōmissum ante aditam hæreditatē, an saltē transmittat̄ ius deliberādi, sicut fit p hr̄dē? gl. hic dicit, ꝙ sic, no. & vide eā. Idē dicit Azo. in Sum. C. ad Tre. ꝙ pt tolerari, qa si fideicōmissari⁹ vl'is hēt ius deliberādi, vt no. s. de iu.
15 deli. l. j. §. fi. in gl. j. Dico ēt, † ꝙ si fideicōmissari⁹ decederet post petitionē factā, licèt ante restōnē factā, vel ante aditā hr̄ditatē, transmitteret, l. nō iustā. C. ad treb. Quæro, an hr̄s rogatus cogatur adire, & restituere? gl. hic remittit ad no. ī l. eā q̄. C. de fideic. dic vt ibi. & l. ille à quo. §. si de testō. in fi. j. ad Tre. Dy. inducit hāc l. in arg. ad
16 q. Vos videtis hic in fi. † ad duo singularia dari adiectiuū pluralis numeri. concor. sunt in gl. Mō pone, dixit dn̄s vasallo, concedo tibi vineas, & fundū fructib. plenū, an per hoc videatur concessisse vindemiā. Vr̄ ꝙ nō: qa nō adiecit adiectiuū plurale, vt hic cum si. & qa in dubio vr̄ referri ad ꝓximū, & sic ad fundū tm̄, l. si idē cum
b eo. in fi. de iu. om. iu. Eꝯ, ꝙ vindemia vr̄ ꝯcessa, qa est ps fundi, l. fructus pēdētes. de rei vē. Si ergo totū ꝯcessit, & q̄libet ei⁹ ps vr̄ ꝯcessa, l. si ex toto. s. e. & l. si qs cū totū, de exce. rei iu. Ad hoc facit l. Iul. §. si fructib. de act. em. & l. Seiæ, ex pte. §. Caio. de fun. istr. fm Dy. Istd credo verū, priò, qa illd adiectiuū, plenū, licèt sit singularis numeri, tm̄ refert̄ ad oīa ꝓcedētia, l. hr̄s me⁹. §. vxori. j. d le. 3. Itē qa posito, ꝙ nihil eēt dictū, fruct⁹ vn̄r ꝯcessi, l. si. j. de iu. fis. & d. l. Iul. §. si fructib.

CONCORDIA.

☞ ¶ Cū filio f. Aduerte ꝙ retēta illa opi. ꝑ vera in l. quis. C. de fideic. ꝙ pr̄ teneat̄ emancipare filiū, vt sibi restituere possit fideicōmissum: Bar. in hac l. cū filio. ver. sed qro. tenet ꝙ nō pt pr̄ retinere fructus medij tpis, ꝯriū tm̄ all. tenere in l. epistola. §. si ff. ad Tre. ita vr̄ sentire Ale. in add. ad Bal. in d. l. quis. Tu dic, licèt faciat Ale. arg. de dictis Bar. ibi tm̄ nō arguit ꝯriū de dicto, & merito, qa loqtur in diuerso casu. Præterea posset solui al'r, put tradit Ale. 2. Apostil. magna. q̄ vide. al'r ēt posset dici, vt colligit̄ ex dcis Bar. ī hac l. cū filio.

ADDITIONES.

a Io. Fr. Rub. ¶ Credo primas. Adde, quòd Bar. sequuntur doct. communiter excepto Raph. cum Ias. hic in fi.
b Barb. ¶ Vindemia videtur. Et vide pet. in c. per tuas. de dona.

LEX XII.

1 *Iura plurium si deueniunt ad vnum, ille potest facere, quod poterant illi plures.*
2 *Vtilitates resultantes quando aliquis habet legatum iure suo, vel iure accrescēdi.*
3 *Hæres quando possit repudiare legatum ad incommodum alienum.*
4 *Petens ex vna causa, quando possit ex alia petere.*
5 *Petere quando quis possit partem iure suo, & partem iure hæreditario.*
6 *Petens totam rem simpliciter ex vna causa, tacite ex alia repudiat.*
7 *Cessionarius an possit cogi vt eligat: an agat directa, an vtili.*

1 SI mihi, † Qn̄ pluriū iura deueniunt ad vnū, pōt ille facere, qd poterāt illi plures. h. d. & legitur duobus modis, fm gl. vel qd plurib. eadem res fuit legata ꝯiūctim verbis, & disiunctim re: vel econuerso, coniunctim re, & disiunctim verbis.
a ¶ Op. ius accrescendi non habet locum post legatum acquisitū, l. j. in fi. de vsufr. accr. sed hic erat quæsitum: quia dicit, die legati cedente. Huius timore dicit gl. ꝙ dies cesserat q̄uo ad transmissionē
2 tm̄: ꝑ qua facit l. ei q ita. & qd ibi no. de ꝯd. inst. ¶ Opp. 2. qa vr̄, † ꝙ nihil releuet, siue habeā iure meo, siue iure accrescendi: & sic frustra fuit facta hæc lex, ar. l. hæc stip'o. §. diuus. j. vt leg. no. ca. Sol. gl. imò releuat pp onera īposita ꝯiūcto, q̄ non erāt īposita mihi. Istud dictū non releuat, nisi fm illā lect. qn̄ disiūctim verbis erit relictū. Vn̄ tu adde, qd aliud interest, qn̄ ꝯiūctim: licèt. n. tūc accrescat cū onere imposito p testatorē, tamē interest pp aliud. Nā fm ista tpa hr̄s non tenet̄ ad legata vltra vires hr̄ditarias: nec hodie tenet̄ ad debita vel legata vltra vires facto inuentario. Si ergo repudio ex persona mea, & agnosco ex persona illi⁹, q me facit hr̄dē, erit pr̄imoniū ipsi⁹: tāto maius si repudio ex persona illi⁹, & agnosco ex psona mea, erit hr̄ditas ei⁹ tāto minor, & sic multū interest. ¶ Op.
3 contra hoc videtur, † ꝙ hæres non possit repudiare legatū ad incommodum alienum. l. liberto octoginta. de bon. liber. l. si fundum sub conditione. §. si Titius. j. eo. & quod ibi not. Respondeo. quandoque

ADDITIO.

a Bar. ¶ Ius accrescendi. Adde in quantum alc. ex mente bal. ang. & Imo. vult, quòd testator reliquit pluribus domum, & prohibuit quemlibet alienare partem suam respectu familiæ, quòd quis non poterit portionem sibi obuenientem iure accrescendi alienare, quod idem voluit pau. de Cast. cons. 234.

a qñq; a| hrs repudiat legatum factũ de fundo ad incõmodũ alienũ,
nec cedit ad cõmodũ suum, & hoc nõ põt, d.l.liberto octoginta.
Aut repudiat ad incommodum alienũ,& ad cõmodũ suũ:& tunc
aut ille ali⁹,in cuius incõmodum repudiat, illud habiturus erat ex
dispõne defuncti, ex cui⁹ persona repudiat, & nõ pt repudiare, vt
no.in d.§.si Titi⁹. Aut alio mõ cedit in suũ incõmodũ, & ad cõmo
dũ tñ repudiantis,& põt repudiare: ita loqtur hic,& qđ s̃.dixi.Op.
4 dr hic,† q̃ si qs petit ex vna cã,nõ pt petere ex alia. Contrà quãdo
duæ cãæ lucratiuæ habent originem in personis diuersorũ, licet
ad vnũ deueniant ex vtraq; cã poterit ille solidũ cõseq,l. si seruus
legatus.§.j.j̃.e.& l.si is qui.de ac.& obl.& doc tenent in l.qui pupil
læ.C.de ne.ge. Sol. Illud verum quando illæ duæ causæ diuersorũ
habebant effectũ solidæ exactionis in quemlibet: sed hic nõ erat
istud. Nam si ambo viuerẽt, vel facerẽt sibi partes per concursum,
si esset legatũ disiunctum, vel quilibet admitteret ad partẽ suã, qñ
fuit legatũ coniunctim, dixi in l.Mæuius.§.duobus.j̃.ti.j.¶Op. de
l.non est nouũ.de ac.em.Sol. in eodẽ libello dẽt peti vt ibi, tñ pos
5 sum petere vel iure meo, vel hæreditario.¶Quærit gl.†vtrũ pos-
sim petere partem iure meo, partẽ iure hæreditario. Quidam va
riauerũt. Tu dicas indistinctè, q̃ sic. Probat in l.reos.ĩ prin.de duo.
re. Nec ob.d.l.non est nouũ.qa fateor, q̃ debeat peti in vno libel-
lo, sed tũc petã, vel totũ iure meo, vel totũi ure hæreditario: vel
6 partẽ iure meo, partẽ iure hæreditario.¶Quæro,†qđ si peto sim-
plr rẽ totã ex vna cã? Rñ. tacitè ex alia repudiare videor, vt hic in
nuit tex. facit l. fi.C.de cod.¶Vltimò Dy.inducit hoc prin.ad qõ-
7 nẽ,†vtrũ cessionarius possit cogi eligere, an agat directa, vel vti-
li? Et videtur hic tenere quòd non. Contrarium videtur tenere
in l.si duo.de sol.Dic vt ibi dixi plenè.& ideo hic non di co.

ADDITIO.

a ¶ pom.Quandoque. Hanc distinctionẽ sequitur Arc.cons.113.pro declaratione all.etiam Alex.in 3.volu.facit quod in simili no.idem Bart.in l.qaominus.in 1.q. ff. de flum.& per Ias.in vlt.q.q̃ refert hic pau.de Cast.relatã per Ale.qui idẽ tenet cons.113.in 3.vol.Sal.hic.

1 *Præstationis difficultas in testamentis subducitur, & legatum firmum manet.*
2 *Temporum augustiæ in contractibus bonæ fidei subducuntur, sicut in legatis.*
3 *Impossibilitas si est adiecta grauato, an vitietur dispositio. remissiue.*

a
1 §.Si quis seruos. a†In testĩs difficultas pstatiõis subdu-
citur, & legatum firmum remanet.h.
b d.Et no.§.& signa tex.ibi,& angustias.¶Op.b q̃ ista impossibilitas
vitiet legatũ.inst.de le.§.fi.C.de his quę pœ.nomi.l.j.Sol.ibi fuit le
gatum ab initio impossibile, hic non. Nam testator potuit tñ vi-
uere, q̃ serui potuerunt duci Romã.istã tenet gl.in d.l.j.& Dy. ĩ c.
nemo põt ad impossibile.de re.iu.li.6.Sed hoc videtur contra re-
gulã Catonianã, quæ vult qđ legatũ, qđ nõ valeret, si tũc morere-
tur testator, ne pòst ɔfirmetur. gl.iõ trãsit ad aliã sol.s.q̃ hic remo
uetur, qđ est impossibile, s.festinatio. Et hanc tenent Pe.& Cy. C.
de his quę pœ.nom.l.j.& est vera, vt j̃.dicã. Tertiã sol.dat gl. insti.
de legat.§.fi.videlicet q̃ testator voluit hic, q̃ hrs ɔstitueret se so-
luturum, si decederet, s.testator intra triduũ, quę sol.nõ ɔgruit lrę.
Nã dicit, q̃ dãnauit hrdẽ ad dãdũ, non vt ɔstitueret se soluturũ, iõ
tene pcedentẽ solutionẽ. Sed ad hãc op.assumo prin.gl.qa vl con
tra tex.inst.de ver.obl.§.loca.& l.3.§.si qs ita.de eo q̃ cer. loco.sol.
ibi inter viuos, hic in vltima voluntate. Hãc tenet gl.j̃.de ver.ob.
l.fi.§.si inter.de re.iu.in l.testĩs.q̃ sol.est vera sic intelligendo, vide
2 licet, q̃ aliud sit in contractib.inter viuos, s.stricti iuris. Nã†in cõ-
c tractib.bonæ fidei angustiæ tpis subducũtur, sicut in legatis, c l.in-
sulã.§.pe.s̃.loc.& eodẽ mõ in vltimis voluntatib. q̃ hñt instar bo-
næ fidei.l.in minorũ.C.in q.cau.in inte.rest.nõ est neces.& hoc te
nẽt doc.in l.j.Op.gl.de l.itẽ illa.de cõs.pe.nõ soluit, Dicas, q̃ ibi an
gustiæ tẽporũ nocẽt, idẽ nõ psunt, vt re⁹ ɔstituat ĩ mora, vt ibi no.
Vel dic secundum Iac.q̃ ibi angustiæ temporis non fuerunt statu
tæ ab initio, sed casu acciderunt ex post facto: hic ab initio fuerũt
statutæ, sed remouentur, vt hic not.aliàs vitiarent, vt s̃.secundum
3 gl.quod placet. Vltimò†vides in hoc §. q̃ impossibilitas fuit adie-
cta grauato, non tamen vitiatur dispositio, q̃ est contra commu-
ne dictum gl.nostrarum, dixi plenè in l.j.de cond.insti.

ADDITIONES.

a pom.¶si quis seruos. Adde inquantum Alc.ponit, q̃ si testator iusserit legatũ pstãdũ intra mẽsem à die mortis suæ, dẽt suppleri à die aditæ hæreditatis, & q̃ si testõr mãdat cõstrui op⁹ ĩtra qnqueñiũ, q̃ nõ potuit exeq q̃ nõ hẽbũt locũ leges puniẽtes, nõ exequẽtes, quòd hoc latius habetur per.Rom.cons.409.& Rom cons.348.vbi vult quòd in gratiis pa pæ angustia temporis subducatur.
b p.pau.p. ¶Op.Quid in aliis dispositionibus: vide Rom.cons.358.
c pom.¶Sicut in legatis. Adde in materia Ro.cons.348.inci.in primo quæritur.

§.Regula. Seru⁹ dr cẽ capax, si capax est dñs.h.d.Op.de l.&
si maximè.de ser.leg.& l.debitor.§.fi.j̃.ti.j.sol.ibi
speciale. Vel dic, qñ dño nõ possum⁹ legare merè pp conditionẽ
dñi, pcedit ista rła: sed qñ nõ possumus legare mista ɔsideratione
eius,& rei legatæ, nõ pcedit ista regula, vt in ɔriis. Sed certè nec
primo casu pcedit rła indistinctè, qđ dic vt l.si seru⁹ ei⁹.de acq.hę.

1 *Voluntas sequens seruatur, nisi præcedens sit derogatoria.*
4 *Legatum si primo admittitur pure, postea sub conditione, ista secunda ademptio nihil operatur. Mod.hic tenent contra Bar.*
3 *Testamentum secundum factum à testatore, qui in primo dixit, quod non liceret sibi pœnitere, valet.*
4 *Priuilegium concessum ab Imperatore, non obstante aliqua constitutione, vel statuto, tollit etiam statuta futura.*

a
1 §.In legatis. a Sequẽs†volũtas seruatur, nisi pcedẽs sit de-
rogatoria.h.d.¶Quærit gloss.† quid si ade-
2 mi tibi legatum purè, postea sub cõditione, an posterior adẽptio
aliquid operet? Dicit gl. q̃ videor dare sub ɔria ɔdõne. Nã q̃ diuor
tiũ dicit, præsupponit fuisse mrimoniũ, vt in Auth.quib.mod.na.
eff.legi.§.qñ aũt. Addo s̃.de diuor.l.Iulianus. sic q̃ ponit adẽptio-
nem, necessariò psupponit legatũ pcedere,& sic ptrãsibat Dy.Iac.
de Aret.tenet ɔriũ,& huius opi.sum secutus, qa adẽptio fit ad di-
minutionem: ergo nõ operatur augmẽtũ, seu inductionẽ legati.
l.legata inutiliter.j̃.eo.& l.ex facto.de hęr.ins.& l.cũ tale.§.falsam.
de cõd.& dem.& not.in l.si ita legatũ.in prin.j̃.eo. Materiam istã,
vtrũ ad positionẽ priuationis sequat positio habitus, examinaui
3 plenè in l.decẽ.de ver.ob.¶†Vltimò gl.q̃rit, si testõr in primo te-
b stõ dixit, q̃ nõ liceret b sibi pęnitere, vtrum valeat, sm qđ postea
facit? Dicit gl. q̃ sic, si prioris voluntatis expressè pęniteat, vide gl.
Iac.de Are.intelligit, q̃ à prima videatur recedere p secundã, ẽt si
de prima expressè nõ pęniteat: & nõ puto istã gl.verũ dicere ĩ ter
minis hic positis in gl. Dicit.n.q̃ sibi non liceret pęnitere: hoc nõ
põt facere testõr. Non.n.põt sibi auferre liberã testĩ factionẽ, quia
est ɔ bonos mores.l.stipulatio hoc mõ.de ver.ob. Et istæ verba nõ
continent ptestationẽ, p quã in sequenti videatur volũtas defice
re: sed solum tẽdũt ad auferendũ sibi ptãtẽ pęnitẽdi, qđ non licet.
Declarabo plenè in l.si quis in principio testĩ.j̃.de le.3.¶ Vltimò
c Dy.inducit c† ad qõnẽ, Imperator cõcessit quibusdã Comitib. q̃
4 possint creare tabelliones,& eis cõcedere ptãtem faciendi instrã
d inter oẽs personas cuiuslibet loci, nõ obstãte d aliqua cõstitutio
ne, vel statuto, post cõcessionẽ factũ est statutũ ĩ aliqua ciuitate,
q̃ instrã facta à nullo tabellione valeant, nisi habeat licentiam à
cõi: dubium est, an statutum superueñiens pıudicet tabellioni hñti
priuilegium ab illis Comitibus? Et videt q̃ sic, qa cõcessio Princi
pis tollit effectũ statutorũ pñtiũ, nõ futurorũ, arg.l.si stipulatus.§.
cũ stipulamur & l.si à colono.de ver.ob.& l.Rutilia, & in l.in leg.
s̃.de ɔh.emp.& in l.si ita.de au.& arg.leg. Eɔ.qđ nõ:qa oẽs effect⁹
cuiuscunque statuti in ɔriũ obuenientis sunt sublati, arg.l.placet.
de lib.& posth. Preterea tollere potuit effectum huius statuti futu
ri, arg.huius §.& j̃.de leg.3.l.si quis in principio testĩ. Dico finalit
qđ in dubio sustulisse videt ẽt ea, quæ in futurũ poterant obstare,
arg.l.si seruitus.s̃.de seruit.vrb.præd.ita dicit Dy.ad literam.

ADDITIONES.

a P.Pau.P.¶ In legatis. Vide quæ scripsi in l.pacta nouissima.C.de pactis.
b ¶ Non liceret. Adde post alex.dum ponit, an si testator dicat, nolo aliter testamentũ validum esse nisi sit scriptum, aue Maria,&c. q̃ in terminis consuluit Bald.cons.188.& quod voluit Rom.cons.306.
c P.Pau.P.¶ Dy.Inducit, an lex, vel statutum derogans legi, vel consuetudini intelligatur non solum de præteritis, sed etiam de futuris. Vide alex.in l.si non specialiter.C.de test. aret.late in c.2.de consuetu.vide in rub.ff.de ope.noui.nun.
d Barb.¶ Non obstante. Et vide Cy.in l.2.C.quæ sit long.consue.si dicatur, non obstante cõsuetudine, intelligitur futura sublata, eodẽ modo si dicatur, præsentia,& præterita,& etiã futura, gl.est contra in cle.statutum.de elec. q̃ solum trahatur ad præsentia.pau.de Lea. tenet, q̃ comprehenduntur præterita,& futura,& dixi qualiter potest saluari, q̃ intelligatur de præterita, nõ de futura. Tu vide eundem Io.in l.iij.s̃.de testi.vbi de hoc vide Bal. in l.dudum C.de contrah.empt.& vide tex.in l.iij.§ diuus.ff.de sepul.vio.& vide ang.in repe.§.ex non scripto, vide ant.in c.fin.extra de consue. Sed ob.quod no.per Rapha.in l. fi.C.in quibus causis resti.in integ.non est necess.& vide Inn.in cap.constitutus.de in integ.resti.

LEX XIII.

Cum incertus. In legato generis is videt legatus, q̃ po
stea legitimè est solutus.h.d. Not.quod
Stichus non fuit legatus, sed facta solutione de eo, fingitur legatus
fuisse: & sic in obligatione gñris interim nihil est ĩ obligatio-
ne, sed id videtur esse, quod soluetur. Op.j̃.ti.j.l.Mæuius.§.duobus.
Sol. Obligatio generis omnes cõtinet, vt quilibet possit solui, nõ
quod dicatur esse in obligatione, vt ibi plenè dixi.

LEX XIIII.

1 *Protestationem, siue limitationem contractus poni in principio, vel fine contractus, antequam sit perfectus, non refert.*
2 *Ademptio legati facta in alia vltima voluntate an tollat ipso iure legatum: seu ope exceptionis.*
Codicillus dicitur voluntas perfecta, & solennis quantũ ad emptionẽ legatorũ.

Si ita sit scriptum. Siue ademptio præcedat, siue se-
quatur in eodẽ testõ legatum pi-
mit ipso iure,& quod minimũ est, debet.h.d.No.tex.ibi,& ait,&c.
& forte rõ dubitandi fuit in ista l.qa dicta verba, cui bis legauero,
dñt intelligi de legato facto de eadẽ re, vel de eadẽ summa, quod
hic remouet. Item an sit verum, si legat hoc mõ, Titio lego fun-
dum,& cẽtũ: siue dicat, Titio lego fundum: & j̃.dicat, Itẽ Titio le-
1 go centũ, qđ hic remouet.¶Itẽ no.† q̃ non refert, vtrũ ptestatio
vel limitatio aliqua ponatur in prin.vel in fi.ɔctus facti, si in ipso
ɔctu ponit, hoc est, anteq̃ ɔctus sit absolutus à ptib.l.ɔct⁹.C.de fid.
instr.facit l.3.C.de ædi.act.¶ Op. q̃ ipso iure non pimatur.l.j.§.sed
si legi.ver.sed hoc ita.& §.sed consulto.de his, quæ in testa.delen.
2 Soluit†gl.istud est verum, qñ in eo.testõ fit adẽptio: si in alia volũ
tate, distingue, aut perfecta est, quia est aliud testñ,& idem, l.si iu-
a re.j̃.tit.2.aut imperfecta a vt in codicillis,& tũc ope exceptionis,
vt

ADDITIO.

a aut imperfecta.adde quando ademptio legati facti possit per duos testes probari cons. ccxxvj.lib.

vt in ꝓriis.Certè codicilli dicunť pfecta & solẽnis voluntas q̃tum ad adẽptionẽ legatorũ,vt Insti.de adempt.leg.in prin.C.de fideic. l.fideicommissum,& ibi no.& l.datũ.C.de leg.vñ ipso iure pimẽtur.De alia ergo volũtate minus pfecta loquitur d.l.j.§.sed si legi. a ver.sed hoc ita.& §.sed cõsulto.vt ibi patet.In hoc tñ est dĩa,quia qñ adẽptio fit in ipso testõ,nõ est necessaria exceptio facti neque iuris,quia ipsi testõ inest adẽptio,nec põt iuduci nõ liquere.Sed si ademptio fit in alia voluntate perfecta,vel imperfecta.Si est perfecta,requiritur saltem exceptio facti,vel intẽtionis,quia põt iudici non liquere,l.2.de excep.Si imperfecta,requiritur exceptio iuris,vt d.§.sed hoc ita,& §.sed cõsulto.Idẽ si tacitè adimať.l.3.§.fi. de adi.leg.¶Secundò dř hic,ꝙ pstať exiguũ.Opp.glo.de l.si fuerit. de reb.dub.Solue vt in gl.ibi est ambiguitas personarum,hic rerum.Op.de l.qui lancẽ.ĵ.de aur.& arg.leg.Solue vt ibi.Op.de l.Titia.§.Seia,eo.tit.Solue vt ibi.Op.ĵ.pro emp.l.emptor fundi.Gl.dicit,Solue vt ibi:quia ibi non apparet qđ sit minimum,& ita tenet Dy.Op.de l.scribit.§.itẽ.de aur.& arg.leg.Hoc ꝯrium debuit poni in præcedenti gl.quia vadit in prin.Sol.qa ibi ademit tacitè,ideo nõ tollitur ipso iure,hic expresse.Op.de l.idẽ.ĵ.de ꝯdi.& de.Solue vt in gl.quia ibi in libertate,in qua accipimus qđ est vtilius.Dy.inducit hanc l.in arg.ad quæstio.quam dicam in l.qui duos.ĵ.eo.

LEX XV.

1 *Voluntas testatoris probata præualet scripturæ in augmento,& diminutione legati.*
2 *Minor quantitas inest maiori.*
3 *Legatum factum à testatore,qui voluit legare plus,& legauit minus,in qua quãtitate valeat.*
4 *Dictio sed,& si,aduersatur in facto,& non in iure.*
5 *Nomina significantia quantitatem sunt appellatiua.*

1 Qui quartam. Voluntas† testõris ꝓbata ꝓualet scripturæ in augmento & diminutione lega-
2 ti.h.d.Not.ꝙ†minor q̃titas inest maiori,a siue loquamur in q̃tita-
a te continua,siue discreta,vt hic,& l.j.§.si stipulanti.de ver.obl.Cir-
3 ca fm,†quando voluit legare plus,& scripsit min⁹,dř hic ꝙ valet legatũ:sed nõ declarať in quo,iõ q̃ro in quo valeat.Videtur ꝙ valeat in minus,& hoc innuit litera,ꝓut hř in litera,sed si plus,siue & quasi illa verba,sed si,aduerseńť ĩ facto,& iure,vt præualeat magis scriptura,q̃ voluntas,& š.l.prox.in fin.In ꝯriũ facit† litera ista
4 prout hẽtis,sed & si plus.quasi aduerseť ĩ facto,& nõ ĩ iure,vt no. in l.2.š.ne qs eũ qui in ius voc.est,vi exi.& l.sed & si lege.š.de peti. hær.Et videť tex.de hær.inst.l.quoties.§.sed si non in corpore.Gl.
5 soluit,& bene,rectè intelligendo.Nã†ista noĩa sigñantia q̃titatẽ sunt appellatiua. Si ergo apposuit minus,cum vellet dicere plus, errauit in noĩe appellatiuo:ergo non debetur legatũ in illo plu-ri.l.si quis in fundi.š.e.nisi ꝓbetur testõrem aliud voluisse expressè,& clarè,vt no.in d.l.si quis in fundi.& d.l.quoties.§.sed si non in corpore,sed qñ plus relinquit,& voluit relinquere minus,nõ requiritur probatio ĩ ista parte,quia in maiori summa minor inest.

ADDITIO.

a ¶Inest maiori.Adde vltra Alex.an in dictis testium in maiori summa insit minor.Bald. cons.222.in fi.j.lib.

§.si quis vnam Noĩa collectiua,seu appellatiua relata ad plures cõiunctionem verbalem inducunt,& inter eos ius accrescendi.h.d.¶Quæro,qũo constat,ꝙ de posthuma senserit?Dicit glo.si de ea facit mentionem,l.qui filiab.in prin.ĵ.eo.Tu dic.ꝙ ex eo ꝙ vnã filiã viuã habit solã,& legauit filiab.in plurali,constat ꝙ de vna nõ senserit:aliàs hæc dictio
a pluralis a numeri nõ verificatur,arg.l.fi.ĵ.ad Treb.¶Quæro,quæ cõiunctio erit inter illas,ex qua inducitur ius accrescẽdi?Rñdeo, coniunctio verbalis,quæ inducitur per hoc nomen,filiab.relatũ ad plures,vt probatur hic,& l.interdum.de hær.inst.

ADDITIO.

a ¶Pluralis.Adde inquantũ Ale.tangit,an pluralis numerus verificetur in singulari,quod voluit Io.Cald.cons.lv.vbi dicit,quod cum quædam subscriptio mercatoris diceret,Titius,& socij,respondit quod non erat falsa,cum non haberet nisi vnum socium.Vide ẽt quod voluit Old.cons.143.inci.factum tale est,quod si testõr substituit posthumos,quod mater non excluditur,si vnus tm̃ posthumus nascatur & moriatur,& quod voluit Pa.de Cas.cons.147.quod si testõr mandat bona distribui in pauperes,potuerũt distribui ĩ vnũ.

LEX XVI.

1 *Partem facit,qui non est,sed esse speratur.*
2 *Caduca etiam tempore Digestorum applicabantur coniuncto.*

1 Si duobus. Qui† nõ est,sed esse sperať,facit partem.h.d. ¶Opp.C.de cad.tol.l.j.§.in primo,& §.pro So. Sol.hic non erat in rerũ nã,sed esse sperabať:ibi nullo mõ sperabatur.cõcor.ĵ.ea.l.§.fi.Hanc sol.tenẽt oẽs alij,vt Azo,& Io.q dicũt ꝙ hic loquimur,qñ legatũ erat in cã caduci,quo casu fm ista tpa applicabatur fisco,quod hodie corrigitur per dictum titulum,de cad.tol.Tenet ergo Io.ꝙ fm tpa Digestorum caduca applicabantur fisco:pro quo facit š.đ pet.hær.l.itẽ veniũt.§.pridie.Cõiter te-
2 netur ꝯriũ. Nã tpe Digestorum caduca†applicabantur cõiũcto, vt ĵ.ead.l.in fi.& tit.j.l.Celsus.§.pen.& fi.tpe cuiusdam guerræ fuit facta lex Papia,per q̃ cautum fuit,ꝙ caduca applicarentur fisco,& circa istam fuit factum senatusconsultum,de quo fit mentio in d. §.pridie,sed cessante guerra fuit sublata lex,vt d.titu.de cad.tol.in prin.& §.fin.sed quia illud senatusconsultum de petitione hæreditatis multa vtilia continebat ad alia, ideo ipsum, & eius interpretationes in Digestis propositæ fuerunt.Vel possumus dicere ꝙ in §.pridie.bona erant caduca,& nullus erat coniunctus, vel succedens ab intestato,ideo applicabatur fisco.

§.Hæres. a Hæres tenetur ad totum onus iniunctum sibi, & ei,qui à testatore grauari non potuit.h.d.¶Op.de l.Celsus.§.pe.& fi.ĵ.ti.j.Sol.gl.primò,ibi repudiantem tantum dãnauit:hic vtrũq;,hæc est vera.Declaro,Qñq; legatũ est simpľr relictũ,nominatim ab aliquo hærede,tunc portio deficiens accrescit cohæredi cum onere suo,siue sit ꝓ non scripta,siue caduca, siue quasi,l.j.§.his ita.de cad. tol. Qñq; legatum relinquitur nominatim,tunc aut nominatim ab eo,cui accrescit portio, & ab alio, cuius portio est ꝓ non scripta,vel caduca,& accrescit cum onere: hic est casus in §.nřo,q in prima parte probat de ꝓ non scripto,in scđa de caduco.Si vero noĩatim tantum ab eo,cuius portio deficit,& tunc ꝯiunct⁹ non debet,vt d.l.Celsus.§.fi.ĵ.ti.j.Examinabo in l.quæ conditio.in prin.ĵ.de cond.& dem.vbi gl.ponit,tangam in l.ciuitatib.§.Luci⁹,ĵ.e.Secũdo modo sol.gl.ꝙ in l.Celsus.§.fi.erat vnus solus,institutus,& ille omisit.Hanc tenet Pet.in d.§.his ita.de cad.tol.licet non faciat mentionem de hac gl.Sed est contra tex. legis contrariæ,in fi.ideo tene pcedentem.¶Quæro ꝓ declaratione literę in fi.§.Rñ.vt in gl.& Dy.sentit,pone casum,ꝙ tres,vel quatuor instituti fuerunt,duo cõiunctim,à quib.nominatim fuit relictũ legatũ.Certè si portio vni⁹ deficit,accrescit alteri tanq̃ cõiuncto,nõ aliis disiunctis:est ponẽdum ꝙ ille, cui⁹ portio deficit, non hẽbat substitutũ,aliàs ad ipm reuerteret poti⁹,q̃ ad ꝯiũctum.

ADDITIO.

a ¶Hæres.Adde inquantum ale.refert Pau.de cast.facere mentionem de Bar.in quodam cons.inc.quidam sibi filios hæredes instituit,ꝙ casus non est talis,prout ponitur, sed ibi ponitur,ꝙ testator instituit filios,nepoti reliquit alimenta pro dimidia in domo testatoris,pro alia dimidia in bonis fratris ipso fratre pñte,consentiente:est pdictũ cons.nu.211.

1 *Ius accrescendi in legatis non habet locum in coniunctis coniunctione legali.*

§.Si Titio Qui non est in rerum natura,nec esse speratur, non facit partem : sed totum debetur coniuncto re tantum,vel re,& verbis:vel verbis tantum.h.d.Et habet tres partes.Primò loquitur in coniunctis re tantum.Secundò in coniunctis re,& verbis.Tertiò in coniunctis verbis tantum,partes patent.Dicit tex.legatum sit,s.coniunctum re tantum,vt differat à sequenti,Dicit tex.vendicabit per ius non decrescendi.Dicit text. voluerit,nõ exprimendo,& sic cõiunctim re,& verbis.Dicit tex. posthumo,& hoc vltimo casu per ius accrescendi.¶Op.š.ea.l.in prin.Sol.certum erat posthumum non nasciturum, ibi nasci sperabatur.¶Op.de vsufr.accre.l.pen.Sol.ibi fuit relictũ à diuersis, hic ab vno.Op.ĵ.ti.j.l.& Proculo.Sol.gl.& non bene. Dic ergo, ꝙ ibi non erant coniuncti aliqua coniunctione hominis, sed con-
1 iunctione†legali, in qua non habet locum ius accrescendi in legatis,vt l.seruus communis ab extero.ff.de acq.hæ.Dixi ĵ.ti.2.l.re coniuncti.Dic vt ibi.

LEX XVII.

1 *Verbum ambiguum positum in vna parte testamenti declaratur per alia posita in eodem testamento.*
Particula testamenti quando datur legatario,datur etiam illa,per quam declaratur verbum ambiguum testamenti.
2 *Nomen filiarum porrigitur in legato ad posthumam,& quando,nu.4.*
3 *Filius eo ipso quod est filius,dicitur mereri.*
5 *Coniecturæ,per quas potest constare testatorem de posthuma sensisse.*
Auth.ex causa non habet locum in præteritione posthumi.

Qui filiabus. Appellatione filiarum cõtinetur posthuma, si de ea testatorem aliquo iudicio ap-
1 pareat sensisse,h.d.†No. ꝙ verbũ ambiguũ positũ in vna parte testamẽti declaratur per alia,quæ testator dixit in eodẽ testõ.Et pu-to ꝙ qñ legatario dať particula testĩ,debet ei dari illa pars, in qua ꝯtineturaliqđ, ꝑ qđ declaretur verbũ ambiguũ positũ in legato. ¶Op.de l.nomẽ filiarũ.de ver.sig.gl.ibi dicit indistinctè,ꝙ qui legat filiab.vř legare posthumæ.Et fm hoc debet hic subaudiri,ma-
2 ximè,qđ est ꝯ istũ tex.Rñ.ergo,†ꝙ nomen filiarum porrigitur ad posthumam,vt ibi,si appareat aliquo indicio testõrẽ voluisse, vt hic:& sic illa determinatur fm istã,& ꝓbatur in l.si quis ita.§.fi.de testa.tu.¶Op.insti.q da.tu.pos.§.fi.& l.si qs filiab.š.de te.tu.Sol.gl. hic loquitur in legato,qđ datur rõne affectiõis,ibi in tutela,quę datur rõne filiatiõis.Istã tenet Dy.q sic declarat,legatũ datur rõne
a affectiõis quæ nõ cadit ĩ posthumã. Declaro,legatũ datur ꝑꝑ pręcedẽs meritũ,vt l.nec adiecit.š.pro soc.sed in posthumo nõ cadit meritũ,nec demeritũ.l.si qs ĩ suo §.legis.C.de inof.test. tutela datur rõne filiationis. quæ filiatio cadit in posthumã,sicut ĩ iã natã. Hęc sol.nõ placet. Nã si ĩ posthumo cadit filiatio,ergo & affectio. Sola.n.filiatio est cã affectiõis.l.scripto.in fi.vñ.lib.& l.isti qđẽ.ĩ fi.
3 ꝙ me.cau.†Et eo ipso ꝙ est fili⁹,dř mereri, nisi ꝓbetur de demeritis.l.oĩmõ.§.j.C.de inof.test.Dic ergo, ꝙ sigñatio vocabuli extẽditur ad posthumã.l.nomẽ filiarũ.de ver.sig. si tñ mẽs testõris osten-
4 datur,vt hic:Sed si dubitatur,†an testõr de ea senserit,dic,qñque certũ est testõrẽ sensisse de posthumo, & tũc admittiť sine dubio. l.vtrũ.in prin.de re.du.Qñq; certum est testõrem non sensisse de posthumo,

ADDITIO.

a ¶In posthumam.Adde limitandum secũdum Pau.de Ca.hic,nisi testõr legasset id,ad qđ de necessitate teneretur,vt puta si legasset dotem cuilibet filiarum, ad quam tenebatur vigore statuti,qa tunc posthuma comprehendetur secũdũ ipsum,adde bal.cons.229.li.4.

posthumo,vt qa putabat vxorē sterilē,& tūc nō admittit̄ posthumus nec in tutela,nec ī legato l.si qs ita.§.pe.de test.tut.Qn̄q; est dubiū,& tūc ī tutelis interpretat̄ ius in dubio,ꝙ testōr voluerit ꝓuidere posthumo,d.l.si qs filiab.& insti.q da.tu. pos.§.pe.& fi.Sed in legatis n̄ ita de facili hoc interpretat̄:iō,qa si cogitasset se plures filios habuisse,nō fecisset tot legata,l.pe.in fi.s̄.ti.j. q rō
5 in tutela cessat:iō ī legatis oportet†apparere aliquas ꝯiecturas. Primò,si de posthumo fecit mētionē ī aliqua pte testī,vt hic.Secūdò,fm Iac.de Are.si extranei essent instituti.alle. ꝓ hoc C. de
a ī of.te.l.3.&cōia vtri.iu.l.si.Itē qn̄ p̄r habebat magnū ꝑimoniū, ita ꝙ erat verisil'e,ꝙ ex patrimonij quantitate habito respectu ad numerū filiorū testōr tn̄ posthumæ reliqsset,ar.l.si filic.j̄.ti. 2.Itē qn̄ testōr dixit filiab.in plurali,cū vnā tm̄ viuā haberet. nā dictio pluralis numeri n̄ verificat̄,nisi de posthuma sensisset,ar. l.si.ad Tre.& s̄.eo.l.q quartā,ī fi.idē forte si quocūq; mō testōr sciuisset vxorē ꝑgnātē.l.si cū vel ī vtero.C.de test.mil.Op.de lib. & posth.l.2.Sol.vt ī gl.Op.dr̄ hic,ꝙ legādo filiab⁹,vr̄ legare posthumæ,ita demū si in aliqua parte testī de posthuma fecerit mētionē,al's nō.Cōtrà,qa si de ea nō fecerit mētionē,testm̄ nō va-
6 let,qa ꝑterita.Nec pt̄ dicere,ꝙ legata cōfirmenē p auth.†ex cā. qa fm verā opi.n̄ hēt locū in ꝑteritiōe posthumi.Sol.Potes dicere ꝙ hic factū fuit testm̄,& adiecta cl'a,si nō valet iure testī, &c. & sic legata ab intestato debent̄.Aliàs dic,ꝙ instituēdo filias,vr̄ instituere posthumā.l.placet.de lib.& posth.l.3.C.de inof. testa. & sic testm̄ valebit,& vide quod dixi in l.fundus.de fun.instr.

CONCORDIA.

☞ Qui filiab. Pro ꝯcor.aduerte, ꝙ ardua qō ē,qn̄ testm̄ ē nullū rōne ꝑteritionis,vel exhr̄dationis,an tūc cl'a codicillaris adiecta operet̄,ꝙ hr̄des succedētes ab ītestato ītelligāt̄ grauati de restituēdo hr̄ditatē ꝑ fideicōmissum hr̄dib.scriptis ī testō,ꝑ gl.ī aut. ex cā.C.d̄ li.pt̄.Bar.ꝯs.6.licet corruptè alle.sed est ꝯ.235.&210. & ita firmāt ibi doc.ꝑ iura ibi alle.maximè ꝑ Alc.Quærit̄ ibidē, nūqd illa determinatio hēat locū,siue testōr cogitauerit de ꝑterito,siue nō.Bar.allegat ī l.j.ff.de iure codic.ī q.6. tenuisse ꝙ nō. Cōtrarius tn̄ alle.fm Ale.ī d.auth.ex cā.qa dicit, ꝙ ꝯriū sensit in hac l.q filiab.in prin.tu dic,ista additio cōiter nō hētur,sed ꝓsupposita illa apostilla,dic fm Chris.de Nicel.q concludit in quodā suo ꝯs. verā partē affirmatiuā,s.ꝙ hēat locū,siue cogitauerit, siue nō.Cū quo trāsiuit Signo.de Homedeis cū toto venerando cōci.Mediol.& licet possit dari sol.fm dist.Frāc.de Are.in ꝯs.94. an absorbeāt legata maiorē partē hr̄ditatis,an n̄, cui⁹ n̄ est modica authoritas.Sed ꝓ nūc īnuit illā ꝯcordiā, licèt n̄ alleget Bar. ꝯriari,qa nec h.d.Ale.sed dicit,ꝙ innuit dicens in d. cons. ꝙ fieri debet dr̄ia fm Ang.in l.filio preterito.ff.de iniusr.rup. an testōr cogitauerit in genere , & procedat prima opi.negatiua : si autē in specie sit cogitatum , licet non expressum per aliqua verba, tunc omino haberet locum opi.affirmatiua.

ADDITIO a ¶Item quando pater. Hæc rō vr̄ vera per tex. istum, vbi dicitur,si alias non fecerit mētionem de eo in testō.Nec ob.d.l.filiæ,qa ibi loquitur in dote data filiæ,hic loquitur de admitten. posth.

1 *Distributiuum,& si quis,actū primi verbi attribuit pluribus insolidū,& eos insolidum ad emolumentum vocat.*

2 *Præmium,quod debet dari primo ingredienti castrū,si duo pariter ingrediuntur,an quilibet debeat habere præmium insolidum,remissiue.*

a
1 §. Si quis ita. ᵃDistributiuū,†& si qs,actum primi verbi attribuit plurib.īsolidū,& eos īsolidū vocat.h.d.Op.de l.si qs Titio.in fi.j̄.ti.j.Sol.hoc facit charitas liberorū.Dicit gl.hoc nō ē verū,ꝑ l.vtrū.de re.du.& l.cū inter.C. de fideic.lib.Nec pt̄ dicere,ꝙ ibi sit sp̄ale fauore libertatis,pp dictionē,maximè,q̄ est ibi,q̄ denotat idē ī alijs casib.vn̄ gl.soluit scd̄o mō,& notabiliter,ꝙ hic sunt verba distributiua,q̄ hoc operant̄. Vide hāc sol.& no.eā.Hoc intellige,qn̄ distributiuū primi verbi attribuit cuilibet insolidū actū primi verbi:secus si ꝑ pte.l.4. §. fi.s̄.e.l.ab oīb.in prin.j̄.e.nisi res relicta eēt talis, q̄ cuilibet īsolidū sui nāꝯgrueret.d.l.cū iter.C.de fidei.lib.De istis distributiuis plenissimè dixi ī l.hoc articu.s̄.d̄ her.inst.Op.d̄ l.2.s̄.d̄ li.& post.
2 Sol.ī odiū exhr̄datiōis ē ibi,ꝙ reqrit̄ noīatio.Vltimò Dy.†īducit isiū §.ad q.de duob.īgrediētib.primò castrū,ita ꝙ n̄ appareat qs prior,vr̄ posterior,vtrū qlibet d₃ hr̄e ꝑmiū īsolidū.De quo dixi in d.l.hoc arti.& Ia.de Are.tāgit in j.ꝗstōne ffor̄u.§.discipuli.

ADDITIO. a Paris.¶Si quis ita.vide Com.consi.46.in prin.

§. Si vni. Qui repudiat hr̄ditatē,cōsequit̄ ꝑlegatū.h. d. cū l.seq.Op.j̄.ti.j.l.miles.§.j.Sol.gl.hic loquit̄ ī suo, ibi ī extraneo.q̄ sol est ī l.filio.j̄.e.Vn̄ solue al'r.hic in ipso abstinēte,ibi in eius hr̄de.hęc est vera,rōnē ibi videbitis,& in l.filio. j̄.eo.Op.j̄.de doli excep.l.apud Celsum.§.si qs ex vncia.& l.fi.§. fi.Solue,vt in qualibet earū no.Op.de l.si patroni.§. quid ergo. ad fi.ibi,nec ꝑceptio.ad Treb.Gl.nō sol. dic fm doc.ibi solus erat institutus. Vnde repudiatione eius testm̄ irritatur.Materiā huius legis dicam plenè in l.filio.j̄.eo.vbi gl.ponit.

LEX XIX.

1 *Verbum,hoc amplius,inducit repetitionem,per quam legata præcedentia inualida confirmantur.*

2 *Comparatiuum relinquit formam positiui in extremo.*

3 *Testis,qui primo fuit examinatus sine solennitate, & ita primum dictū fuit nullum,si secundo examinatus rite,dixit,dico per omnia,prout dixi primo,valet dictum.Aret.hic tenet contra Bar.*

4 *Legatum inutile propter verba inepta,si fiat repetitio,quando cōfirmet̄.*

5 *Inducta ad diminutionem non debent operari augmentum.*

6 *Et pro vel.*

7 *Comes,qui reprobauit quędam facta in castro,videtur alia approbare.*

1
a Legata. Verbū,†hoc amplius ᵃīducit repetitionē,ꝑ quā legata ꝓcedētia inualida ꝯfirmant̄:secus in adiectione,q̄ fit ad dilationē ꝓcedēdā hr̄di.h.d Primò loq̄t,qn̄ repetitio facta ē in primo gradu.Scd̄o,qn̄ dilatio solutioni est ꝯcessa:Tertiò,qn̄ repetitio ē facta in scd̄o gradu.Scd̄a ibi,& diuersum.Tertia ibi,idē in eodē.Prima glo.ponit casum.Rō huius principij ē,
2 †qa nā ꝯparatiui ē relinquere formā positiui ī extremo. Vn̄ cū dico,lego tibi hoc amplius,est dicere, relinquo tibi hoc ampli⁹ illo legato,& sic illud tibi relinquo,vt dixi in l.si tibi purè.j̄.ti. 2. ¶Quæro,qn̄o primū legatū erat ītutile?Gl. dicit primò pp defectū solēnitatis.Bonū exēplū est.Sed opp.rupto testō rūpunt̄ codicilli,& si nō adit̄ ex testō,nec data in codicillis valēt, l. si qs cū testm̄ nullū.ī fi.& l.ab intestato.s̄.ti.j.& l.j.C.de codi Sol. ꝯria loquunt̄,qn̄ testm̄ valuit,& sic codicilli cœperūt primò depēdere à testō:hic verò qn̄ testm̄ ab initio fuit nullū.ita dicit Dy. & bn̄.
b ¶Facit ᵇin arg.† ꝙ si testis primò fuit examinatus tal'r, ꝙ dictū
3 suū nō valebat pp solēnitatis defectū,& ī scd̄a examinatione dicit,dico ꝑ oīa,ꝓut dixi primò,ꝙ tale dictū valeat,dico nō deter-
c minādo.ᶜ Scd̄ò gl.ponit exēplū,qn̄ legatū primò erat inutile pp inepta verba.Hoc qbusdā n̄ placet,qa cū fit repetitio,intell'r facta ꝑ eūdē modū,& sic vitiat̄ in scd̄o,sicut in primo,arg. l.j. §.j.q̄
4 sen.sine app.rescin.& no.in l.in repetēdis.j̄.ti.2.Dic,†ꝙ qn̄q; in verbis erat qdā ineptitudo inseparabilis,nisi de nouo reformaret̄:vt qa in noīe appellatiuo errauit,& tūc nō vr̄ ꝯfirmata.ar. d.l.j.§.j.q̄ sen.sine app.resc.Qn̄q; sunt qdā verba inepta,q̄ pn̄t separari à legato,vt si qs dixerit.Filio meo maledicto lego cētum. Nā tūc illud maledictū nō intell'r repetitū, l. si qs à filio.in prin. & l.seruo alieno.§.si ab impubere.j̄.e.ita loq̄t hic gl.Si verò ī primo testō poneremus primū legatū eē inutile rōne ꝑsonæ legatarij:qa nō capax,vl' rōne rei,qa legari nō posset,tūc sine dubio n̄ ꝯfirmaret̄.ita dicit gl.Dy.dicit,ꝙ ēt tūc posset ꝯfirmari ꝑ repetitionē,si cā īpedimēti cessaret tpe repetitiōis factæ ī codicillis, vt l.j.§.j.& l.si deportati.ī prin.j̄.ti.2. & bn̄ dicit.hoc idē dicit gl.ī positione casus.¶Venio ad scd̄am partē.Quero,q̄ ē rō hui⁹ par
5 tis?Rn̄.†qa inducta ad diminutionē nō dēnt inducere,seu ope-
d rari augm̄,ᵈvt hic,& l.legata.de adi.le.l.cū tale.§. fi. de ꝯd.& de. & hoc verū ē,qn̄ īducit diminutionē simpl'r sine aliquo augmēto.Si.n.aliquo mō augeret̄,licet ī alio minueret̄,īduceret repetitionē,& ꝯfirmationē,l.si tibi purè.cū gl.j̄.ti.2.Exēplū, quas pecunias legaui purè,eas volo dari in diē, & iterī ꝑstari vsuras.Per hoc,ꝙ de vsuris dixi,īduceret̄ repetitio,& ꝯfirmatio ītutiliū. l.2. C.de do.ꝓmis.¶Venio ad tertiā partē. Rō ei⁹ ē eadē,q̄ ī prima. Quero,vtrū hēamus ponere istū impuberē exhr̄datū,vl' institutū?Rog.ponebat eū exhr̄datū,& sic ē idē,qd ī ꝓximo casu,vt n̄ inducat̄ repetitio.Dy.dicit,ꝙ ī filio exhr̄dato pt̄ dici , ꝙ inducat̄ repetitio,vt si substitutus exhr̄dati eēt hr̄s pr̄is, tūc.n.possent ab eo legata reliq.l.ī rōne.j.§.fi. ad l.Fal.& l.ita tn̄. §.à patre.ad Tre. Gl.ponit ī īpubere instituto,à quo fuit ītutil'r relictū.Sed qro exemplū,dixit gl.dic inutil'r eo mō,quo.s̄.Dy.dicit,ꝑ verba īepta: sinaūt al'r dicas,vide qn̄o ꝓcedit.Dy.vult dicere,si ponerem⁹ legata eē ītutilia pp defectū testī,n̄ valeret substō eadē rōne,& sic n̄ posset deberi ex repetitione.Posset ēt poni,si eēt inutilis rōne ꝑsonę legatarij,vl' rei legatę,si tn̄ vitiū eēt purgatū tpe repetitionis,vt s̄.dixi.¶Quæro,dr̄ hic,ꝙ si pr̄i hr̄s extiterit,& decesserit, qd si nō extiterit hr̄s?Gl.dicit idē,qa pupillaris ꝯtinet ī se tacitā
6 vulgarē,& iō exponit,& ꝓ vel.Et aduerte,†qa eo casu,quo pupillus hr̄s extitit,si legata fuissent valida hr̄s īpuberis dēret ex ꝑsona impuberis,n̄ ex sua.l.si fundū sub ꝯdōne.§.si pr̄.j̄.e.Vltimò
7 Dy.†inducit hāc l.ad vnā qōnē,qdā comes reprobauit qdā fcā in castro,an videatur alia approbare?Et vr̄ ꝙ non,qa facta ad di-
e minutionē nō inducūt augmētū,vt hic cū si.In ꝯriū, ᵉ qa cum ꝓhibeat in vno,in alijs videtur permittere,l. cum prætor. s̄. de iud.& l.tribunus.§.j.s̄.de test.mi.& s̄.de testa.l.ex ea.Pōt dici,ꝙ si plura capitula fuerūt corā eo exposita,tūc qdā reprobādo, alia vr̄ approbasse.ita dicit Dy.facit extra de præsum.c.nōne,& s̄.de minori.l.& si sine.§.sed quod Papinianus.

a ADDITIO.¶ Hoc amplius.Adde Bart.in l.si tibi pure,de leg.3.& in l.qui ita.j.de do.præleg.tex.in l.si,seruus legatus.§.si ita scriptum.j.eo.

b Pom.¶ Facit.Vide quæ in termiuis ponit Bal.ī l.alia j.de his,qb⁹,vt ind.

c ¶Nō determinādo.Adde ꝙ no. Ang.dicit,ꝙ Bar.ī l.eos.j.d̄ fal.dicit,ꝙ est ī arbitrio iudicis,an velit admittere dictā depōnē & idē tenet.Bal.ī l.gesta. C.de re iu.Pe.de Anc.in Cle.testib.de testib.Ant.in c.cum tu,de test.Bal.in l.iurisiurandi.C.de test.

d ¶Augmētū.Adde ꝙ An.& Guil.d̄ Cug.ī l.nulla.ff.d̄ leg.dcidūt qōnē,qsi testōr legauit domū vxori cū hoc,ꝙ si valet min⁹ cētū,ꝙ hr̄s suppleat,qsi valet pl⁹,illud erit vxoris , qa īducta ad augm̄ n̄ dēnt oꝑari diminutionē.

e Barb.¶ In contrarium.Hoc est verum secundum Bal.quando omnia fuerunt examīata,qd ī dubio ꝑsumitur,si tibi fuerūt ostensa.ꝑ al.tribun⁹.l.§ j.

§.In

§.In legato. Si partes non adijciuntur in legato, intelliguntur æque h.d. Non intelligas, quod propter hoc tollatur coniunctio realis, & hoc operatur plus expressio testatoris de partibus, quàm si non exprimeretur, vt s.eo.l.si duob.§.fi.licet Pet.contrà.dixi plenè in l.re coniuncti.j.de leg.3.

LEX XX.

1 *Electio cuius sit, cum testator legat duos equos, vnũ legat hospitalarijs, alium prædicatoribus.*

1 a qui duos. Si legatur ĩcertũ de certis, legatarijẽ electio. ᵃh.d.Gl.signat plura ꝯtraria, & soluit, & bñ.Materiã
1 videbitis in l.legato gñal'r.j.e.Dy.in l.si ita.s.e.format vnã q.†q dã dñs, hñs duos equos, reliqt vnũ hospitalarijs, aliũ fratrib.pdicatorib.& qrit, qs hẽat electionẽ? Vr̃, quod pdicatores, qa sunt vltimò nominati.Nã primò vr̃ relictũ minimũ, l.si ita.s.e.In cõtrariũ quod sit electio hospitalariorũ, qa primò nominati.l.quoties.de vsuf.finaliter Dy.determinat, cùm cuilibet relictus sit equus incertus de certis legatis, legatariorum est electio, vt hac l.Vnde hospitalarij prius eligent, per d.l.quoties.

ADDITIO.

a ¶Electio. Adde post Ale.in alternatiuis qñ electio sit debitoris.Bal.cõs.43.2.li.& in alternatiua cessionis bonorũ cuius sit electio, & qualiter negligẽtia creditorum, deuoluitur electio ad volentem cedere.Ro.consi.439.

LEX XXI.

Grege. Vniuersitati legatæ accedunt postea nata.h.d.Op.quod nõ cedat, nisi à tpe moræ, vt j.eod.l.si qs bonorũ.& in l.j.& fi.C.de vsur.vel fruct.leg.Sol.Quãdoq; legat vniuersitas qdã, vt grex, & peculiũ, & similia, & accedũt ẽt oĩa, q accreuerũt in vita testatoris, vt hic, & l.peculium.j.titu.j.Qñq; legat certa species, & tũc aut testatoris erat, & veniũt fructus, & accessiões à tempore mortis: vel saltem hæreditatis aditæ: quia ex tũc fuit legatarij. Aut non erat testatoris, & veniunt vsuræ à tẽpore moræ.l.Paulus.de vsur.& per doct.in l.2.C.de vsur.vel fructib.legat.

LEX XXII.

1 *Vniuersitas hominum residet in vno homine tantum.*

a Si grege. ᵃVniuersitate legata, qđ superest tẽpe mortis dẽtur, licet mutata fuerit, vel ad vnũ puenerit.h.d.¶Op.quod in vno resideat vniuersitas, l.sicut.§.fi.quod cuiusque vni.Sol.glo.
1 ibi noĩe durat, ñ re, & illã tenet Dy.Vel dic†ibi loquit in vniuersitate hominũ, in qua sunt cõsiderãda duo, s.ipsi homines, & res,
b & iura eorũ.vnde pp iura in;vno homineᵇdr̃ remanere vniuersitas, & ius vniuersitatis: hic loquit in vniuersitate rerum, q nõ habet bona, neq; iura: & ideo si deuenerit ad vnũ, nõ est, pp quod dicatur remanere nomẽ vniuersitatis. Hæc est secũda sol.gl.quã tenet Pet.& ideo not. Illud autem quod hic dicitur de area, examinabo j.eod.l.seruum filij.§.si areæ.& l.si ita.§.fi. Dyn.inducit hanc legem ad duas q.quas dicam.j.eo.l.quod in rerum.§.fi.

ADDITIONES.

a ¶Grege. Adde grex qd sit, no.in l.1.§.1.j.de abigeis, & qualiter differat ab armento, vide gl.& ibi Bar.in l.militaris.C.de mi.veste.lib.12.vide ẽt Bal.l.j.de stat.homin.

b ¶Homine.Idẽ voluit Abb.cõs.15.& 33.2.li.quod collegiũ possit residere penes vnũ, alijs mortuis.& an collegiũ destructũ authoritate superioris retineat priuilegia, pulchrè cõsuluit Bal.cõs.221.inci.viso istro.4.li.de quodã castro destructo, & restituto, & idẽ Bal.de hospitali destructo, consi.328.in fi.3.lib.

LEX XXIII.

Si quis bonorum. Legatari⁹ partis bonorũ ñ petit fructus, nisi à tpe moræ.h.d.Hoc verũ, nisi de volũtate testõris expressè, vel psũptiuè aliud appareat, vt in gl.Op.extra gl.cũ trãseat dñiũ adita hr̃ditate, veniũt vsuræ.l.Herẽn.de vsur.Sol.Qñ pars bonorũ legat, nõ trãsit dñiũ rectà via in legatariũ, vt hic, & j.eo l.nõ amplius.§.fi.& ibi videbitis rationem: ideo fructus non veniunt nisi à tempore moræ.

LEX XXIIII.

Quod in rerum. Quod futurum est, legari põt.h.d. ¶Quærit gl.vtrũ hoc legatũ sit cõditionale.Et dicit, quod non, quod intellige verũ quo ad transmissionem, quo ad alia est conditionale.l.j.in fi.de cond.& dem.

1 *Emphyteusim si quis legat quæ debebat finire in sua persona, non videtur legare, nisi quod habeat.*

§ Si vsumfructũ. In dubio vr̃ qs legare ius, qđ hẽt in re, licet ei⁹ morte sit piturũ.h.d.¶No.vnũ dicit directè.s.quod vsusfruct⁹ non detur, nisi pprietas redimat. Aliud đt à ꝯtrario sensu, quod pprietate redẽpta debeť vsusfruct⁹.Op.ad primũ.qa pt legari res aliena, vt l.cũ rẽ alienã.C.e.So.hic errabat, credẽs posse trãsmitti ad hr̃dẽ.Vl'al'r, & veri⁹, hic hẽbat ius ĩ fundo, ergo ĩ dubio vr̃ legare ipsi⁹ ꝯtẽpl'one, licet dẽ
1 ret extingui morte.l.vxor.C.e.& l.Sticho.j.de vsufr.leg.Et ista† faciunt ad q.sepissimè occurrentẽ. Quidam habebat fundũ in
a emphyteusim, quæ in persona sua finiebatur, legauit illũ: certè ᵃhæres non tenetur ad aliquid, vt hic, & d.l.Sticho.¶Op.ad secũdum de l.j.de reg.Cato.Solue, vt in gl.

ADDITIO.

a ¶Ad aliqđ Io.de Imo.cõtrã, quod immo debeat æstimatio, vt hic p Alex.& opin.Bart.sequit Corne.in consi.84.vol.4.Et ad materiã vide eundem in cõsl.64.vol.6.& Ale.cõsi.9.in ver.secundo dubitat.in 2.vol.Bar.& Imo.in l.cùm pater.§.cum pater qui filio j.tit.proxi.

1 *Fundus constituitur destinatione patrisfamilias per regiones.*
2 *Domus verò interiectione parietis.*

a §.Si quis post. ᵃSi res legata augeatur, legatũ crescit: si diminuatur, decrescit.h.d.qđ dic vt l.si
1 ex toto.in prin.s.eo. ¶†Not.quod fundus ᵇconstituitur destinatio
b ne patrisfa.per regiones.† Domus verò interiectione parietis,
2 vt dicit glo.& probatur in l.si quis duas.§.si quis partem.suprà, communia prædiorum.

ADDITIONES.

a ¶Si qs post. Adde Ro.cõs.323.& Bal.cõ.555.4.li.an p spẽalem officialẽ positũ in aliquo castro subdito videatur derogatũ iurisdictiõi maioris officialis.

b Paris.¶No.quod fundus.Tex.est in c.j.de cõse.eccl.vel alta.in 6.& in c.tua.de pb.16.vide Ias.in l.si eadẽ.ff.de of.asses.& Com.cõ.164.inci.visis literis.latĩ⁹ Bar.in l.ita stipulatus.la grãde in 8.op.j.partis.ff.de ver.ob.& q habes ad Bar.in l.si conuenerit.la 2.§.si nuda.ff.de pig.act.vide Io.de Ana.cõ.98.

1 *Carina dicitur venter nauis.*
2 *Nauis si legatur simpliciter, proprio nomine non adiecto, quid debeatur.*
Nauis legata noĩe proprio, si destruitur, quando debeatur, & quando nõ.
3 *Compromissum factum à collegio non finitur, licet collegium diminuatur.*
4 *Collegio excõicato, an suffecti loco mortuorum sint excõicati. remissiuè.*

1 §.Et si nauem. Eadem est nauis, q destruit, & reficit, eadem carina manente.h.d. Et carina†dr̃ vẽter nauis.Itẽ scias, quod cũ qlibet nauis nominat suo noĩe, pprio,
2 si nauis†legaret simpl'r, noĩe pprio nõ adiecto, esset distinguẽdũ, sicut ĩ domo.l si dom⁹.in prin.j.eo.sed legatũ fundi, nõ adiecto noĩe, nõ valeret, vt no.in l.legato gñal'r, in fi.j.e.& ibi dicã. Sed si nauis legat noĩe pprio, aut nõ destruit, & nullũ est dubiũ: aut destruit, & tũc distingue, quo pposito fuerit soluta, vt in gl. pbat in l.q res.§.areã.de sol.& in l.si grege.s.e.ti.Omisi duas qõ.
3 quas Dy.format.Quærit, †si collegiũ, in quo sunt hoĩes decem, cõpromisit, & quinque, vel septem ex eis mortui sunt, an extinguat cõpromissum? Et vr̃ quod sic.l.diẽ pferre.§.j.& l.sed & si interpellat.§.si ab altera.đ arb.& hac.l.cũ si Cõtrariũ determinat Dy. qa vnũ collegiũ, & idẽ remanet, vt s.dictũ est.Facit l.pponebat.
4 s.de iud.Item inducit†ad q.Si excõmunicatur collegium, an hi, qui post in loco mortuorum interueniunt, sint excommunicati.quod examinaui in l.inter stipulantem.§.sacram.in fi.de verb.obl.& ibi dedi remissiones ad iura Canonica.

LEX XXV.

1 *Filius à patre detrahit Falcidiam.*

A filio. A filio hr̃de pt legari p̃ri, sed si adiuerit iussu patris, nõ valet legatũ.h.d.¶Op.quod illatio, quæ est ibi, igit, &c.nõ sequit ex pmissis.Huius timore hec lex legit duob.mod. Primò vt loquat sm iura antiqua: sm hoc dictio, igit, refert ad casum subauditũ, & ĩ textu ñ exp̃ssum.Colligit tñ ĩ gl.j.& in gl.sup verbo, p̃ris.Scđo mõ legit, vt loquat sm iura noua, sm q cũ proprietas remaneat apud filiũ in aduẽtitiis, & iõ cũ nõ qrat p̃ri, pt à filio legari p̃ri, & fili⁹ deducet à p̃re Falcidiã: tũc istud iglt, sequit
1 ex pmissis, & hoc tãgit in prima gl.ĩ fi.& ĩ vlt.gl.Ex qua lec.†no.quod fili⁹ à p̃re detrahit Falcidiã.Ista tñ lect.ñ placet glossę, qa ñ est verisile, quod Iuriscõsult⁹ diuinauerit de lege futura, q isto tpe ñ erat.Tene ergo primã. ¶Op.ad legẽ istã Inst.e.§.an seruo.dicit gl. bñ pt reling à filio hr̃de p̃ri: nõ ecõuerso à p̃re hr̃de, filio, vt in ꝯtrario.Rõ est, impedimẽtũ rl'æ Catonianæ, qa si à p̃re relingt filio purè, & testõr statim decederet, acqreret p̃ri indubitãter, qa quo ad acqsitionẽ inspicit tps, quo dies legati cedit, s.mortis.l.q legata.de re.iu.Et sic vr̃ reling à p̃re, ipsi p̃ri, nec pt ꝯfirmari, si fili⁹ tpe aditionis, vel mortis, reperiat sui iuris, impediente rl'a Catoniana.Sed qñ à filio relingt p̃ri, si testõr statim decederet, ñ esset legatũ nullũ, qa possibile est, quod hr̃ditas ñ acqrat p̃ri, si tpe aditionis fili⁹ repit sui iuris: iõ tũc tps aditiõis inspicit, vt hic, & d.§.an seruo.¶Op ꝯtra pdicta de l.cũ filio.s.eo.Sol.vt ibi dicã. ¶Vltio đt gl.ex hoc tex.apparet, quod hæc lex ñ loqt ĩ castrẽsi, vl' quasi. Primò, qa dicit ĩ hr̃ditate adeũda iussu p̃ris.Scđo, qa đr de đtrahẽda Falcidia, q đ testõ militis ñ đtrahit.Dicit Dy.hic, qđ đ falcidia dr̃, nihil ad ppositũ.Nã potuit esse castrẽse peculiũ, & detrahet Falcidia.Quid.n.si priuat⁹ instituit filiũ cõtemplatione militiæ.Nõ enim hic tractatur de detractione ex testamento filij, qui habet castrense peculium, sed ex testamento eius, qui filiũ facit hr̃dẽ.

LEX XXVI.

a Non amplius. Illud vr̃ quis hr̃e, qđ remanet, ᵃdeducto onerĩ.h.d.Op.gl.j.ad leg.Fal.l.ad veterani.§.j.Et soluit, & bñ, q so.no.Rõ, qa hr̃s ñ cõputat sibi ĩ falci.nisi qđ hẽt iure hr̃ditario: qđ plenè examinaui ĩ l.ĩ quartã.j.ad l.Fal.

CONTRARIETAS ET CONCORDIA.

☞¶Pro cõcordia Aduerte, quod dñium partis bonorũ legatorũ transit ipso iure in legatarium, secũdũ Bar.in l.si quis bonorũ, hoc ti.cõtrariũ alleg.tenere in hac l.nõ ampli⁹.Sol.nõ vr̃ bene alle.Bar.in d.l.si qs bonorũ.qa verũ est, quod opponit p illa parte extra gl.Sed ĩ sol.cõtrarij exp̃sse tenet cõtrariũ.

ADDITIO.

¶Remanet.Vltra Ale.ad decisionẽ qõn.quod si de legato dẽt solui gabella, & sit legatũ de 30.cũ onere soluẽdi decẽ hæredi, quod gabella nõ debet nisi p 20.facit idẽ cõsi.16.quærit de gabella 4.li.quod hęres debet soluere sm æstimationem arbitrio boni viri, qui consi derabit grauamina hæreditatis.

§ Si

§.Si certum. Spēs legata perit periculo legatarij.h.d.Gl.
ſignat ar.contra,& non ſoluit.Dicit gl.con
tra de l.Procul⁹. Sed dic,quòd ibi propriè dicitur damnum.l.3.de
dam.infe. Vel dic,quòd legatarius patitur dānum,cū recta via in
eū dominium trāſeat,& ſic perdit quod eſt ſuū.Vel dic,quod tex.
non dicit,quòd patiatur damnum,ſed fit deterior conditio eius,
quod eſt etiam perdēdo lucrum:quod patet,quia ob hoc minor
reſtituitur,l.3.§.ſi quid minori.cum ſe.ſuprà de min.

1 *Legata parte bonorū,q̃titas ꝓ re eſt ī obligatione ꝓpter difficultatē p̄ſtationis.*
2 *Legatarius partis bonorum qualiter formare debeat libellum.*
3 *Falcidia an deducatur in vna re,remiſſiuè.*
Domus communis cum malefactore an debeat deſtrui.remiſſiuè.

§.Cum bonorum. Legatario ptis bonorum p̄t hr̄s
ſoluere æſtimationē, vel partes
rerū,vl̄ rē,ꝓut ſibi placebit,& iudici videbit̄ hoc expedire.h.d.Pri
mò ponit̄ q̄ō,& opi.Iuriſcōſultorū. Scđo đterminatio autoris le
gis.Scđa ibi,ſed op3. Prima ps legis ē clara,ſcđa eſt obſcura.Rō,
ga q̄ō ē,qđ ſit in obligatione,ſeu ī legato.Iuriſcōſult⁹ nō đtermi
nat hoc,ſed đt,ꝙ ē in ſol'one,& ꝓcedit hoc mō.Primò đt,ꝙ hr̄-
dis electio ē ſoluere ptē rerū,vl̄ ęſtimationē:& ſi ſolueret ęſtōnē,
nulla ē dubitatio:ſed ſi vellet ſoluere partē rerū,tūc nō ꝑmitteret̄
ſibi ī reb.q̄ nō recipiūt diuiſionē,vl̄ q̄ ex diuiſione multū īcōmo-
dāt̄.Ex quo ſeq̄t̄,qđ ī his,q̄ cōmodè diuidūt̄,p̄t ſoluere partes.h.d.
vſq; ad l.p̄t.Ibi đt Iuriſcōſult⁹,ꝙ p̄t ſoluere in vna re,vl̄ reb.ſi đ hoc
fuerūt ī ꝯcordia hr̄s,& legatari⁹,ſ3 ſi eēnt diſcordes,iudex erit me
dius.h.d.vſq; ad ver.nec neceſſe.d.l.p̄t.Ibi q̄rit̄,qualr̄ đeat formari
libell⁹ ꝑ legatariū ptis bonorū.Et rn̄det̄,ꝙ nō hēt neceſſe vēdica-
re partē in qualibet re.h.d. ¶ Op.Inſt.de fideic.her.§.ſi qs.& ad l.
Fal.l.lineā margaritarū.ī fi.Sol.Ibi fuit relictū fideicōmiſſum vl̄e,
& ſic bona trāſeūt cū onere ſuo,meritò res reſtituitur:hic fuit le-
gata ps bonorū,q̄ debetur ſine onere,merito n̄ reſtituit̄ res ipſa đ
neceſſitate,vt hic. Qualr̄ cognoſcā, vtrū ſit fideicōmiſſū vl̄e,vel
nō,vtrū trāſeat cū onere,vl̄ non,dicā ī l.ſi qs ſeruū.§.fi.j.tit.j.¶Op.
ſcđo,inuito creditore aliud ꝓ alio ſolui n̄ p̄t,l.2.in prin.§.j.s.ſi cer.
pe.hic ſoluitur aliud ꝓ alio,ergo,&c.Dicit gl.hic relinq̄t̄ ps bono
rū in gn̄e,nō pars rerū ſingulariū:qa tūc ſec⁹.Primò ītelligas ver
ba gl.& dr̄iā:vtrū reliquatur pars bonorū:vl̄ pars rerū ſingulariū.
Sed ſi diceret,partē rerū mearū ſimpl̄r,idē eēt,ac ſi diceret,partē
bonorū meorū,qa appl̄o rerū gn̄alis ē,ſicut bonorū,l.j.in fi.ſi cer.
pe.l.nā qđ.§.fi.ad Tre.Sed ꝑ hoc non apparet rn̄ſū ad ꝯriū,qa ſi le
1 gatur pars bonorū,q̄uo ſoluit̄ pecunia?Pro cui⁹ † đclaratione ha
bemus examinare q̄ōnē poſitā in tex.de qua fuit ꝯtētio inter Iu-
riſcōſultos,nec ē determinata ſ.ꝙ ſit in obl'one.qn̄ legat̄ ps bono
rū.Quidā dicebāt vt tex.đt,ꝙ æſtimatio ē ī obl'one:ſed hoc ē fal-
ſum qa ſi hoc eēt poſt morā đēret̄ vſurę,nō fruct⁹,qa ęſtimatio n̄
facit fruct⁹:qđ ē ꝯ caſū l.ſi qs bonorū.s.e.Alij dicebāt rerū partes
eē legatas.Pro qb.facit l.ꝓx.in fi.j.e.vbi đt,nec neceſſe hēt legata
rius in oīb.reb.vēdicare portionē:p̄t ergo,ſi vult.Præterea vr̄ caſ⁹
in d.l.ſi qs bonorū,qa ſi veniūt fruct⁹,ergo & ipſę res erūt legatæ.
Iſtud ē verū:qa rerū ptes ſunt legatę,tūc obſtat ꝯriū,q̄uo ſoluitur
aliud ꝓ alio.Rn̄.pp difficultatē p̄ſtōnis ſoluitur q̃titas ꝓ re.l.ſi plu
rib.j.e.& l.ſi dom⁹.§.q ꝯfitetur.j.e.& j.ti.2.l.nō dubiū.ſed ī legato
ptis bonorū īminet difficultas p̄ſtōnis.Cū.n.bona intelligāt̄ dedu
cto ære alieno,vt dictū ē,& ęs alienū reſpiciat totū p̄rimoniū,l.ſi
fideic.§.tractatū.de iudic.nō poſsēt ſolui ptes rerū.& iō deueni-
tur,vt det̄ facultas hr̄di ſoluendi ſm formā hui⁹ legis.Mām āt,qn̄
2 aliud ꝓ alio poſſet ſolui,habes ī l.2.§.j.ſi cer.pe. ¶ † Quæro qualr̄
p̄t agere:& formare libellū legatari⁹ ptis bonorū?Rn̄.p̄ōt petere a
ctione pſonali ptē bonorū:ſicut legata ē,nec hēt neceſſe vendica
re certā portionē ī qualibet re,vt hac lege,p̄ōt.in fi.Itē p̄ōt vendi
care portionē ī qualibet re. Sđ aduerte,qaſi ꝯſtat, ꝙ in hr̄ditate
nullū ē ęs alienū,tūc p̄t vēdicare portionē certā in qualibet re,ſi
qua ſibi ē relicta.Si in hr̄ditate eēt ęs alienū,pp qđ dubitaret̄:quo
tā ptē đeat hr̄e in q̄libet re:tūc poſſet vēdicare cū adiectione ptis
incertę,l.q̄ đ tota.§.j.de rei vē.l3 tn̄ vendicatio ꝑmittat̄ hr̄di,ſupeſt
tn̄ facultas ſoluendi res:vl̄ ęſtōnē:ſm formā legis:& l.gn̄ali.§.fi.j.
3 de vſuf.le.¶ † Gl.īducit hāc legē ad q̄ōnē:vtrū Fal.poſſet deduci ī
a vna re.[a] De quo ī l.2.C.ad l.Fal.Dicā ī l.3.& 4.e.ti.Scđo Dy.indu-
b cit ī arg.ad q̄ōnē de eo,q hēt domū cōem [b] cū malefactore:cui⁹
domus deſtruitur.De quo dixi ī l.Attheius.ī §.fi.de aqua plu.arc.

ADDITIONES

a ¶ In vna re. Adde vltra alexan.an legitima đeat reduci in vna re,bald. conſ.18.& ſeq.2.
li.& melius conſ.197.3.li.& in quantum dicit ipſe alex.legitimam non poſſe præſtari in
æſtimatione, etiā ſi teſtator expreſſè mandauerit,quòd debeat ſolui in pecunia,qđ bald.
conſ.461.inc.qdam Frā.ver.p̄ſertim.2.li.dicit,ꝙ pater ipſe poteſt ꝓuidere filio in ltīa,in
qualibet re,& quòd iura contraria loquuntur,cum legitimæ ſuppletio debetur ex diſpo-
ſitione legali:an autem pater poſſit in vſufructu filio legitimam conſtituere,vide Pet.de
an.quôd non,conſ.127.& quid econtra,vide Bald.conſ.172.4.lib.

b ¶ Communem.adde vltra ale.quid ſi in deſtruenda parte inferiori venit fienda aliqua
impenſa,ne patri ſuperiori detur damnum,cuius expenſis debeat fieri, Io.an.in addi.ad
Spe.in ti.de expen.in prin.Et de prædicta q.vide vnum verbum per bar.conſ.428.3.li.

LEX XXVIII.

1 *Actio,quæ accedit actioni æquè principaliter,non ſapit naturam eius, ſecus ſi*
acceſſoriè.
2 *Legatum factum de debito iure prætorio,li. ėt iure ciuili indebito,valet.*
3 *Si legatur debitum in diem, & ante mortem teſtatoris dies veniat, an lega-*
tum extinguatur.
4 *Legatum factū de debito ei,qui erat creditor actione ſtricti iuris,quod valeat,*
quando creditor non habebat hypothecam.

a Si creditori. [a] Si creditori debitor legat debitum, ita de-
mū v3,ſi creditoris intereſt.h.d.cum l.ſe.Op.
ad primū dictū de l.legaui.§.ꝯ aūt.de li.le Sol.ītelligas,qn̄ legatur
đbitū exp̄ſſa certa q̃titate,vt hic.Si.n.ſimpl̄r relinq̄ret, qđ dēt,nō
valeret,qa nō releuaret aliqd,d.l.legaui.& l.ſi prior.ſo.ma. Venio
ad ver.id,qđ.& vr̄,ꝙ nō valeat,qa creditoris non ītereſt:ergo,&c.
vt in l.ꝓx.Rn̄.gl.īmo intereſt,qa actio p̄toria erat tpalis,iſta ē ciui
lis,& ꝑpetua.Ad illud op.qa actio ſubrogata dēt eē ei⁹ nāę,cuius
ē actio,in cui⁹ locū ſubrogat̄,l.ſi cū.§.q iniuriarū.s.ſi qs cau. Dicit
1 gl.hoc iō,qa teſtōr voluit.† Tu dic,ꝙ lex ꝯria loq̄tur,qn̄ vna actio
accedit alteri acceſſoriè:hic vna actio accedit alteri æq̄ principa-
lr̄,ſicut alia.Ita đt Pe.dixi plenè in l.j.§.hæc actio.ſi qs teſt.li.eē iuſ.
fue.Hoc tn̄ de intereſſe tpis,nō pl3,qa ꝑ legē n̄ curat̄,l.pr̄.de caſt.
2 pec.ī fi.no.in l.q bis.de ver.ob.Dic † ergo,[b] iō valet. qa licèt iur̄ p̄-
b torio eſſet debitū,iur̄ ciuili erat īdebitū, quo iure legata ꝯſiſtunt,
vt inſt.de teſ.in prī.& l.lege obuenire.de ver.ſi.iō illo iure plene ī-
tereſſet,vt gl.đt,& eſt vera.¶ Venio ad ver.Marcel.op.j.l.ꝓx.Vna
eſt ſo.ꝙ iſta đterminet̄ ꝑ illā,ſ.ꝙ hic loquat̄,qn̄ debitū erat in diē,
vl̄ ſub ꝯdōne.Alij dn̄t,ꝙ hic loq̄t̄,qn̄ dēt certa res,vnde īterēſt cre
ditoris pp dn̄iū,qđ trāſit īcōtinēti,l.3.§.ſi rē.j.ti.2.Gl.Inſt.e.§.ex ꝯ-
rio.đt,ꝙ pp intereſſe n̄ valet legatū: qa nō ē pl⁹ altero đ quatuor
modis,vt Inſt.de action.§.plus.q̄ gl.eſt ꝯ d.l.3.§.ſi rē.j.ti.2.Nec ob.ſi
nō ē pl⁹ altero de quatuor modis:qa ē ꝗnt⁹ mod.eēndi pl⁹,q ſufn̄
cit ad legata.Ita notab.đt gl.j.ti.j.l.Mæuius.in prin.ver. debitor āt.
Op.ꝙ Falcidia reſecet illud legatū,in l.j.§.ſi quis creditori.ad l.Fal.
Sol.reſecat in cōmodo rep̄ſentationis,ita dicit gl.¶ Quæro duo,
3 † primo,ſi legat̄ debitū in diē,& an̄ mortē teſtōris veniat dies,v-
trū legatū extinguat̄?Dic,vt in gl.hic,& ꝑ gl.in l.verbis.ad l.Fal.&
4 ꝑ Dy.in c.factū tn̄ ē.de re.iu.li.6.¶ † Quæro,qđ ſi ei,q ē creditor
actione ſtricti iuris,legat̄ debitū,vtrū valeat,Vr̄,ꝙ ſic,qa intereſt
creditoris hr̄e actionē ex teſtō,q̄ habet īſtar bonæ fidei. In cōtra
riū eſt tex.in l.Aurelius.§.fi.de li.le.nec curat̄ de dicto intereſſe:qa
illud nō ꝓdeſt,niſi quo ad vſurā debitore exiſtēte ī mora,& ſic de
bitore delinquēte,qđ p̄ſumere nō debem⁹: Licèt aūt non ꝯſiſtat
legatū,vt ipſū đbitū,qđ ē purū & liquidū,poſſit peti ex teſtō: pu-
to tn̄,ꝙ ſi creditor nō habet bona hypothecata,ꝙ illi debito adij-
ciatur hypotheca per teſtm̄,quod fieri poteſt,l.j.C.communia de
leg.& probatur ex generalitate,l.ſi debitor.infrà, de lib.leg.

ADDITIONES.

a Barb ¶ Si creditori.No.arg.ſecundum Ang.ſi aliquid ex cenſura ſtatim debeatur alicui,
poteſt creditori legari,quia legatum incipit deberi ex alia iuris cenſura. Sed hoc non
puto verum,cum ſtatutum ſit pars iuris ciuilis,vt l.omnes.de iuſtit.& iur. ideo cum erat
debitū de iur.ciui.nō erat validū tale legatū,vt l.Aurelius. §.fi.de li.le.vbi eſt caſus ſing.
¶ Adde,qđ ſi debitor legat creditori cū hoc,ꝙ amplius petere non poſſit, an ſi ſic acce-
ptat legatum,& illud ſit minus debito,an poſſit vlterius petere?Pau.de Caſt.conſ.235.
Pariſ. ¶ De materia huius vide Pau.de Caſt.conſ.136. & in l.omnibus. ff.de iu. poſt Ang.
ibi,vide quæ ſcripſi in l.4.§.nunc de effectu.ff.de lib.leg.

b Pariſ. ¶ Dic ergo.Quando ſola inductio noui remedij dicatur inducere vtilitatem, vide
Franc.conſi.20.& conſ.106 col.vlt.

LEX XXX.

1 *Pecuniæ verbum a teſtatore prolatum refertur ad ea,quæ conſiſtunt in ponde-*
re,numero,vel menſura.
Pecunia in ſacculo,vel arca conſignata nō continetur appellatione pecuniæ,ſed
ſpecies debetur.
2 *Appellatione pecuniæ quid veniat,etiam attento communi vſu.*
Communis vſus loquendi præualet omni conſtitutioni.
3 *Legata cētū,quæ erūt apud cāpſorē.& ſi hæres nō præſtaret,legauit vineā,hæ-*
res ſi illa centum expendit,non poteſt alia centum dare, ſed dabit vineam.

Talis ſcriptura. Scriptura,per q̃ legata pecūiaria,quib.
dies non eſt adiecta,ꝓrogāt̄,nō ꝑtinet
ad corpa,nec ad legata,qb.dies eſt gr̄a differendę ſol'onis,vl̄ mul-
tiplicādæ obl'onis,vl̄ īducēdæ ꝯdōnis adiecta:& porrigit̄ ad lega-
ta p̄cedētia, & ſequētia,ēt poſtea in codicillis relicta.h.d.tota lex.
Diuide.Primò ponit verba teſtōris.Scđo exponit verbū, quas pe
cunias.Tertiò exponit verba,qb.dies adiect⁹ nō eſt.dicēs, q p̄t in-
telligi de die quadrupl̄r,vt p3 ex caſus ſūmario.Quartò exponit
verbū,legaui.Scđa ibi,ad corpa.& in ver.Itē ſi leget, quē hic iun-
ge.Tertia ibi,& ad ea.Quarta ibi,hāc aūt.Legamus ꝑ ptes. Dicit
tex.dato:ſed dubitat̄,qualr̄ intelr̄,iō Iuriſcōſult⁹ exponit ea:& īci
tex.dato:ſed dubitat̄,qualr̄ intelr̄,iō Iuriſcōſult⁹ exponit ea:& īci
1 pit exponer̄,quas pecunias.¶ No.ꝙ † verbū,pecunia,a teſtōre ꝓ-
latū,refert̄ ad ea tm̄,q̄ ꝯſiſtūt in pōder̄,numero,vl̄ mēſura. Scđo,
ꝙ pecūia ꝯſignata in ſacculo,vl̄ in arca n̄ ꝯtinet̄ appl'one pecunię,
ſed debet̄ vt ſpēs,vt hic,& j.e.l.planè.la.j.§.ſed hoc.& l.ſed ſi certos.
Op.j.ti.2.l.q ſqs.Gl.in verb.non pertinet.đt,ibi dixit,ſūmas, hic pe
cunias,qđ nō placet,qa appl'o pecuniæ eſt ita lata,ſicut appl'o ſū-
mæ,l.nā qđ.§.fi.ad Tre.Sol.gl.ſecūdo,ibi fuerūt verba futuri tpis,
hic p̄teriti:nec hoc placet,qa iſtud p̄teritū trahitur ad futurum,vt
hac l.§.fi.cū l.ſe.Dic ergo,ꝙ ibi tractat̄ de legato ampliādo, quod
eſt fauorabile:hic eſt de reſtringendo,qđ non eſt fauorabile, nec
tn̄ ōdioſū,qa fit ſm volūtatem defuncti.Op.ſcđo, ꝙ appl'o pecu-
niæ largi⁹ ſumat̄,l.pecuniæ.de ver.ſig.Sol.gl.fateor,ꝙ quādoq; ſu
mit̄ largius,hic nō,qa facilè erat ei dicere,q̄ legaui,& non adiice-

re,pecunias.No.ex hac gl.ꝙ si testor dixit.ꝙ legaui,nō adiiciēdo,
pecunias,porrigit ad corpora,qđ placet,l.si mihi,& tibi.§.si.s̃. eo.
licèt hoc verū sit,tamē gl.nō multū placet.Nā sp possemus dicere
2 facile fuisse legi,vel testori hoc nō apponere.Tu†dicas sic,si ī ali
qua dispōne ꝓfertur verbū,pecuniæ,& dubitat,qđ cōprehendit,
dic,aut ꝑcedit aliqua dispō,ad quā refertur,tūc limitat ſm illā ꝑce
dētē,vt ptineat oīa,sicut ꝑcedens ptinebat.l.cū stipulamur.de ver
bo.obl.& l.si creditor.in prin.s̃.de pecu.ꝯiuncta l.2.§.ꝑuenisse, &
l.si vēditor.de hære.vel actio.vend.Aut nō ꝑcedit aliqua talis di-
spō,& tūc aut verbū pecuniæ,ꝓfertur in casu merè fauorabili,&
oīa ꝯprehendit,l.nā qđ.§.fi.ad Tre.l.ꝓpemodū,& l.pecuniæ.j.& l.
pecuniæ.2.de ver.sig.Aut in casu merè odioso,&tunc accipit stri
ctè pro pecunia numerata,l.j.ꝯiūcta l.sed & Iulianus.§. mutui.s̃.ad
Mace.Idem vbicūq; tractat de aliquo obligādo ꝯ suā volūtatē,cū
de iure cōi non tenet,l.si vero.§.fi.sol.mat.Aut loquimur in casu
nō fauorabili,nec odioso,&tūc eligitur media via:vt ꝯprehendat
ea tm̄,q̄ ꝯsistūt in pōdere,numero,vel mensura,vt hic: & q̄ncūq;
tractat de aliquo obligādo de iure cōi:vl' ſm suā volūtatē.l.2. s̃.si
cer.pe.& l.2.C.de ꝯsti.pec.Nec ob.si dicis,ꝙ ibi oīa ꝯprehendit,qa
ibi illud est ex extensione,vt ibi dr̄ in tex.nō ex ꝓpria sīgnatione.
Prędicta licèt de iure sint vera, tm̄ forsan ſm cōem nostrū vsum
non admitterent,cū appl'o pecuniæ strictius accipiat:dd̄m ergo
est sec⁹ esse de vsu.cōi,q̄ ꝑualet omni ꝯstitutioni.l.librorū.§. ꝙ ta-
3 men cassi⁹.j̃.ti.2.&l.Labeo,de supel.lega.Dy.inducit†hāc legē ad
a qōnē,testor legauit mihi centū,a q̄ erat apud cāpsorem,& si ea nō
pstaret:voluit, ꝙ hr̄s dēret mihi pstare vnā vineā:hr̄s illa:q̄ erant
apud cāpsorem,expēderat:&volebat dare alia centū,vtrū possit:
vr̄ ꝙ sic:l.quidā.in prin.j̃.eo. Dy.dicit, ꝙ fuit determinatū ꝯrium
p istum tex.in ver.item si leget.Fuit.n.legata species,& spēs ꝑ alia
spē solui non pt.Ad idem l.plane. ver. sed hoc ita.& l. sed & si cer
tos.j̃.eo.Non ob.l.quidā.quia ibi erat pe cunia legata in genere:
seu quantitate potius,quàm in specie,vt ibi videbitis.

ADDITIO.

a Centū.adde quod Bal.Raph.& Imo.dicūt hanc decisionē esse verā,quādo pecunia fuisser in sacculo designata tanquam spēs,secus si ad numerū tanquam quātitas,&c.Vers.Et ad ea.Hic incipit exponere verba,quib.dies appositus non est, & primò dicit pertinere ad legata pura.Secundo dicit non pertinere ad legata,quib. dies apponitur gratia designationis.Tertiò dicit non pertinere,quando dies apponitur causa multiplicandæ obligationis.Quartò dicit non pertinere,quando dies adiicitur gratia inducendæ conditionis.Secunda ibi,quod si forte.Tertia ibi,sed & si in annos.Quarta ibi,sed & si subcondōne.¶Opp.de dote præleg.l.cum vulgari.Sol.gl.ibi erat dies appositus saltem a lege. Pro hac solutione facit infrà,de alimen.& ciba.lega.l.libertis,quos.§.posthumis.vbi hęc clausula non extenditur ad legatum alimentorum,quod habet diē tacitam,l.pecuniæ.co.ti.In contrarium facit infrà,hac lege,versi.quod si forte,quia tacitè inest,quod dēbentur præsentia,& tamen porrigitur ad ea hæc clausula,nisi exprimatur.Ex quo apparet,quod testator voluit sentire de legatis,quib.dies appositus non est ab ipso testatore,& istud placet. Nam in legato alimentorum dies tacitè inest ex voluntate testatoris,& ex forma relicti. vnde solutio huius glo.non placet:præterea licèt actioni de dote insit dies,tamen legato dotis non inest dies.Sol.gl.secundo mō,quod speciale est in legato dotis , quod consistit solum in commodo repræsentationis,Ad illud ergo hæc clausula non porrigitur , quia efficeretur inutile.vide gl.& tene eam menti.Ex qua no.quod clausula apposita in dispōne non refertur ad ea capitula,quæ ex hac relatione efficerentur inutilia.Dicam statim in §.fi.¶Opponitur de l.liber hō.§.j.de ver.obl.Sol.fateor , quod hæc adiectio , præsenti die,non facit legatum in diem,hoc est,vt solutio,vel petitio differatur,tamen dies adiecta est causa designationis,quod sufficit,ne hæc clausula porrigatur ad illud:& hoc vult sentire gl.vide eam.sed ad istud opponitur extra gl.expressio eorum,quæ tacitè insunt,nihil operatur.l.3.suprà,eo.sed pręsenti die tacitè intelligitur,ergo, &c. sol.ibi loquitur in his,quæ tacitè insunt ex necessitate , hic in his,quæ tacite insunt ex voluntate præsumpta,quæ si exprimatur,cessat voluntas præsumpta,quia habemus veram.¶Opp.infrà,tit.j.l.si Titio.sol.Ibi dixit,quas pecunias legaui,hæres meus dato,annua,bima , trima dię, nec ibi adiecit,quibus dies adiectus non est,vnde refertur ad omnia.

1 *Verbum præteriti temporis quando porrigatur ad præterita,& futura.*
Clausula præcedens in statutis quando trahatur ad sequentia.
2 *Qualitas adiecta vni dispositioni quando intelligatur in alia repetita,remissiue.*
3 *Clausula posita in dispositione quando referatur ad omnia,quando ad præcedētia,& quando ad sequentia tantum.*
4 *Verba ista,volo executioni mandari annua,bima,trima die,quid importent.*

§.Hanc autem. Hic exponitur verbum, legaui.Not.ꝙ verbum præteriti tp̄is porrigitur ad
a ꝑterita, & futura.No.a quod clausula in medio posita refertur ad
1 præcedentia,& sequentia.† Op. ad primum infrà ti.2. l.vxori.§.
vxori.Soluit gl.j.& hanc sol.reprobat,& bene.Vide gl.qa omnes
illæ donationes morte ꝯfirmātur:l.in donationib.C.ad l.Fal.Sed
contra hoc facit:quia videtur : ꝙ talis cōfirmatio retrotrahatur,
l.donationes.C.de do.inter vi.&vxo.Gl.respondet:retrotrahitur
quo ad fruct⁹:nō quātū ad dn̄ū. qđ no.Idē no.in d.l. donationes.
&l.2.C.de inof.do.&bn̄.Contrariū no.&malè j̃.ti.j.l.sequēs q̄stio.
&l.sub ꝯdōne.de sol.& ibi dixi.Vn̄ gl.soluit alio mō.Et no.ꝙ ibi ñ
extēdit ad futura:q̄ sūt ꝯ ius:seu à iure cōi exorbitātia. Vide hanc
solut.& nota eā.ꝓ qua facit ex:de re.iu.c.q à iure.li.6.&qđ ibi no.
ꝑ Dy.Hoc allego multū in l.ꝑtor.§.eritq;.j̃.vi bo.rap.vbi ego q̄ro:
vtrū clausula ꝑcedens in statutis trahat ad sequētia. Vr̄.n.ꝙ nō in
his:quæ a iure cōi exorbitat:vt hac gl.qđ dic,vt ibi. ¶Op.scđo,ꝙ
verba ꝑteriti:vel pn̄tis tp̄is non trahatur ad futura:l.si.de lib.leg.&
l.si ita,de au.& arg.leg.& l.quidā referunt.de iure codi.Rn̄.hic lo
q̄t:q̄n verbū ꝑteriti:vl' pn̄tis tp̄is ē sīgnatiuū actus,q dependet ex
volūtate defūcti.Rō ē:qa in illis sp hr̄ respect⁹ ad futurū.Pēdet.n.

vsq; ad mortē,licèt sit ꝑteritū.l.Plotiana.& l.ꝓficiunt.§.fi.&ibi no.
s̃.ti.j.plenè dixi in d.l.si ita. ¶Op.ex gl.de ali.& ci.leg.l.libertis.§.
posthumis.vbi ñ porrigitur ad relicta ī codicillis.Sol.ibi dixit,q̄ le
gata reliq̄t ī testō:hic verò dixit,ꝙ reliquit simpl'r. ¶Venio ad ſm
no.Op.gl.s̃.ex qui.cau.ma.l.sed & si ꝑ Pretorē.§.deinde adiecit. &
de postu.l.j.§.eū qui.Gl.nō soluit,nec alicubi hēmus clarè solutū.
2 Dic†ergo br̄,Q̄nq; tractamus,vtrum qualitas adiecta vni dispō-
ni intelligatur repetita in alia,& hæc nō est nr̄a mā in dispōne le-
gali.Dic,vt ibi dixi in d.l.ꝑtor.§.eritq;.vi bo.rap.In ꝯtib.inter vi-
uos dic plenè,vt l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.de ver.obl.In vl
3 timis volūtatib.dabo tibi remissiones in l.licet.j̃.eo. Q̄nq;†po-
b nitur in dispōne aliqua b clausula ꝑ se,& dubitat,ad q̄ referat,vtrū
c ad ꝑcedentia oīa,an ad ꝓxima,an etiā ad futura. Q̄nq; in dispōne
sunt multa capitula:& dic,aut illa clausula ponit inter vnum capi
tulū,seu inter verba ipsius,& ad illud tm̄ refertur.Aut ponitur in
ter ipsa capitula,vel ī principio,vel ī fine,& refertur ad oīa capl'a.
Istā doctrinā dat text,in l.3.§.filius.s̃.de li.& posth. qđ est verū, q̄n
non est rō,quare magis referat ad vnū,q̄ ad aliud.Istā rōnē ponit
Imperator in l.j.C.de lib.ꝑte.Sed si esset aliqua rō,quare ad q̄dam
nō posset referri,& tūc ad illa nō refertur.Causę aūt pn̄t assignari
aliquæ.Primò,si in ꝑcedentib.erat speciał'r prouisum circa id,qđ
ptinet clausula,de qua tractatur.d.l.sed & si ꝑ ꝑtorē.§.deīde.ex qb.
cau.ma.&l.j.§.eū qui.de postu.& s̃.de vul.& pu.l.cohæredi.§.q pa-
d trē.Scdō,si ꝑcedētia d essent ꝯria,l.si idem cū eodem. de iuris.om.
iud.Itē si ex hac relatione dispō:ad quā refert, efficeret inutilis.l.
cū vulgari.de do.pleg.vt dixi s̃.ꝓx.Spe.de hoc ponit suam distin-
ctionē in ti.de instr.edi.§.nūc aūt.ver.itē excipe.& in ti.de dispu.&
alle.§.post hoc.ver.vel in principio factū narrat.Nunc hētis expo
situm verbū,quas pecunias:& verba,qb.dies adiecta nō est:& ver
bū,legaui.Sed verbū,hr̄s meus dato,hic nō exponitur. ¶ Quero
4 ergo,† qđ si testor dicit,& ꝑdicta legata volo executioni mādari
annua,bima:trima die,ꝑ meos executores.Primò videndū, quid
importēt illa verba,ꝑdicta legata,vel suprascripta,& sil'ia, dicēdū
videtur,quòd referantur solū ad precedētia,d.l.j.§.eum qui.de po
stu.Hoc apparet ex sīgnatione verborū.Hoc.n.qđ dico,prędicta
legata,& suprascripta:& sil'ia,nō hēt tractū ad futurū tp̄s,vt dixi s̃.
de verbo,legaui.¶Itē videndū est,quid importent dicta verba,vo
lo executioni mādari.Rn̄.q̄dā sunt legata,ī quib.lex ipsa facit exe
cutionē,vt si testor legat rē suā propriam,& in illis nō porrigitur
talis sermo.In aliis verò,ī quib.requiritur executio hoīs,illa clau
sula operatur,vt ꝑbat à sil'i,lex dt executionē snīæ fieri post qua-
drimestre tēpus,& intell'r de executione hoīs,nō legis,l.furti.in
prin.de his,q no.infa.& ibi p Gui.&l.qui vltimo.j̃.de poe. Aliud
ergo est dicere,hæres meus ad diem dato:quia tunc dies apponi-
tur donationi,hoc est translationi dominij.Aliud est dicere,man
detur executioni,qa tūc dies apponitur executioni fiēdę ab hoīe.

ADDITIONES.

a Futura.Adde,ad quod tempus sit trahendum verbum,quod ad præsens,& futurum trahi potest,Ro.cons.133.

b Pom.¶ Ponitur in dispositione aliqua.Vide alexan.cons.60.in 2. volum. pulchrè Fel.in c.causam,quæ.de rescr.Ias.hic.& vide Bart.in cons.inserto inter cons.alex.cons. 52.in 4. volum.& cons.110.in 4.volum.Pau.cons.85.in j.volum.Rom.cons.56.Pan.cons.14.in 1.colum.in 2.volum.& cons.20.eo.volum.& cons.85.in 2.volum.in vlti.colum.& Cæpo.cons. 26.in vlti.col.& Barb.cons.78.in 2.vol.& cons.97.in vlt.col.eo.vol.2.& cons.59. & in cons. 162.& in cons.4.in j.vol.& cons.seq.in j.colum.& cons.60.in j.volum.& cons.14. eo. volu. & cons.15.eo.vol.& cons.29.eo.vol.& cons.34.& cons.seq.in j.vol. & cons.41. & cons. seq. & cons.48.& cons.15,& cons.57.& 13.in eo.vo.& in cons. 20.& aliquid cons. 4. & cons.10. & cons.44.in 2.vol.ant.But.cons.16.& cons.30.Ro.cons.112.& cons.162.& cons.180. Im.cōs. 110.& cons.131.in fi.Card.cons.49.& 64.& cons.107.Gemi.in c.j.de post.præla. lib. 6.in gl. super verbo,sic.Car.cons.124.in j.vol.& cons.134.Pet.de anch.cons.20.

Paris.¶ Vide Fel.qui limitat octo modis,vide Are.in l.3.§.filius.colum. vltim. ff. de li.& posth.& vltra limitationes hic traditas per Barto.ad reg.quòd clausula in fine posita refertur ad omnia præcedentia,limita,vt procedat quo ad præcedentia,quæ sint principaliter posita in dispositione,non quo ad ea,quæ sunt posita accessoriè,& gratia demonstrationis.tex.est in l.fi.§.Titia.& ibi Barto.ff.de libe.leg.facit quod no. Barto. in l. si cui.§.si filio.ff.de leg.j.& limita,nisi essemus in materia , quæ deberet largè interpretari, tex. est no.in c.cum dilecti,secundum intellectum Imo.vbi Car. Flo.ibi extra , de dona.& ratio est,quia materia est comprehensibilis,vt dicit Bart.limita etiam , vt per Bart. in l.fi.ff.de reb.dub.vide etiam in materia alexand.cons.48.incip.super hæsitatione,& cons.135.ad fi. volum.j.Franc.cons.116.Bart.cons.53.Item quando clausula in præcedentibus intelligatur repetita in sequentibus,vide Ro.cons.345.& latè de materia Ias.in l.j.C. de lib. pręte. & in l.transigere,col.j.de transac.

c ¶ Clausula.Adde Vltra alexan.quando clausula referatur ad omnia pręcedentia,& sequentia,Rom.consi.338.And.Sicu.consi.13.& 41.& 34.& 51.Ang.cons.29.& 222. Bald.consi. 354.2.lib.

d ¶ Claud.Pręcedentia. Idem si alia absurditas insurgeret.casus est in c. ecclesia vestra: quem ibi dicit singularem Paul.de Eleazar.& latè Felyn.in c. causam quę.de rescript.vię de etiam ad materiam Pet.de Anchar.cons.290.

LEX XXXII.

Si quis à filio. Repetita à substituto intelliguntur repetita purè,nisi aliud exprimatur.h.d. Materiam huius legis videbitis per gl.in l.si cui serui.§.j.j̃.eo. Aduerte, quia gl.dicit,ꝙ quando dicitur,iisdem diebus dato , est quædam nugatio.Dicit Iac.de Are i.verba sine effectu.Sed certe non est nugatio,sed condōnis defectus secundum eum: & innuūt tam gl.q̄ ipse,quòd hæc verba,cum is in suam tutelam peruenerit, &c.faciunt condōnē. Quod an sit verū,dicā in l.si cui legetur. §.j.j̃.eo.

1 *Interpretatio libelli porrecti per defunctum non transit ad hæredem.*
2 *Hæres declarat voluntatem ambiguam defuncti,nisi aliquis possit damnificari,& quando.*

§.Si

1 §. Si quis a plures. Si testor senserit de certo, & dubiū est de quo, electio est hæredis. h. d. no. multum. ¶ Op. s. e. l. qui duos. Sol. hic sensit de certo, quod apparet, qa expressit nomē ꝓprium, iō ē electio hęredis, qa verisimiliter nouit volūtatē defuncti. Ibi non sensit de certo: qd apparet, c qa non expressit nomē alicuius: iō electio est legatarij: & iō testator nihil legasse vr̄, nisi electionē vnus ď illis certis. Facit ad id, qd dixi in l. gerit, de acq. hr̄. quando verbū, vel factū testoris est ambi
1 guū, vtrū sit interptatio hr̄dis, qd senserit. Sed ꝯ hoc † op. s. de rei ven. l. idē Pompon. scribit. in fi. & l. inter stipulātē. §. j. de ver. obl. & quod ibi no. ī gl. vbi īterpretatio libelli obscuri porrecti p defunctū non transit ad hr̄dem. Sol. hæc interpretatio nō nocet legatario: tractat. n. de lucro captando, & qcqd sibi detur, lucrat. In ꝯriis eēt reo ꝑiudiciū, forte. n. declaret hr̄s aliqd, super quo reus defensiones non facit. Et ad hanc sol. facit, quod not. hic in sequētibus ꝯriis. Op. de l. duo sunt Titij. de test. tut. Soluit gl. ibi in tutela, quæ certo iudicio dēt dari. Sed adhuc instabis, quare non sic in lega-
b to? b Rn̄. ibi electio hr̄dis posset eē ꝑiculosa pupillo, si hēret aliū tutorem, q̄ quē defunctus voluit. Item posset eē damnosa tutori: quia tutela est onus: sed hic in omnem euentum ē commodum
2 legatario. ¶ No. ergo, † quòd tūc permittitur hæredi declaratio voluntatis defuncti, quando nemo per hoc possit damnificari, licèt per hoc posset aliquid lucri perdere, quia fortè hæres eliget viliorem. Secus si aliquis damnificaretur. Ad prædicta facit quod not. per Dyn. extra de reg. iur. in c. in obscuris. li. 6. ¶ Op. glo. & videtur, quòd declaratio sit iudicis, l. j. in fi. s. de iure delib. Gl. nō soluit, dic, quòd ibi incertitudo erat in verbis prætoris, ideo declaratio est iudicis: hic in verbo testatoris, ideo declaratio est hæredis, & hoc quando constat testatorem aliquid certum sensisse. Si autem hoc non cōstaret, & aliquod verbum esset ambiguum, tunc esset in declaratione iudicis. l. voluntatis. C. de fideicom.

ADDITIONES.

a ¶ Si quis. Adde vltra Alexan. qualiter defuncti voluntas obscura debeat declarari, Abb. conf. 36. 2. lib.

b Parif. ¶ Sic in legato. Circa materiam incertitudinis quicquid sit de iure ciuili, de iure cano. est certificanda ad arbitrium boni viri, vide Fel. in c. 1. de pac.

1 *Pars expulsa de ciuitate potest syndicum constituere.*

2 *Legatum factum parti ciuitatis, vt sectæ, non valet.*

3 *Pars, quæ est expulsa de vna ciuitate, non potest ciuitatem alteri submittere, nec pars, quæ remanet in ciuitate.*

1 §. Si parti. Valet, qd relinquitur parti ciuitatis. h. d. Lambertus † de Ramponib. dicebat per istum tex. ꝙ pars expulsa de ciuitate p̄t facere syndicū, p hāc legē, & similes. Dy. dicebat ꝯriū, qa collegiū ē reprobatum eo ipso, ꝙ nō ē approbatū, l. j. ď colleg. illi. & l. j. s. qd cuiusq; vni. no. Credo d. Lamb. dicere verū, ꝙ posset facere syndicū, ar. ꝓ hoc s. de ori. iu. l. 2. §. exactis. vbi pars expulsa fecit leges, q̄ approbatæ fuerūt. Arg. ꝓ hoc, qa cuilibet ē ꝑmisū facere collegiū ad suā iustitiā ꝯsequēdam, vt dicit l. j. §. j. qd cuiusq; vni. vt ibi no. in gl. Vn̄ si faciūt syndicū ad cōpromittēdum cū ītrinsecis, vt pacē possint facere valet: & ita de facto ser
2 uat. ¶ † Quæro qd si legat̄ vni parti ciuitatis, vt sectę? Rn̄. illud nō valet, qa collegiū est improbatū, qm̄ p sectas illas in dānum Reip. ꝯtenditur, l. si qs ingenuā. §. in ciuilib. de cap. In qbusdā tn̄ ciuitatibus eorū statutis talia collegia approbantur, vt in ciuitate ista, vbi
3 sunt capitanei partis Guelphæ. ¶ † Quæro, vna pars ē expulsa ď ciuitate, pars q̄ remanet int⁹, submittit ciuitatē alteri, & ēt ps, q̄ ē ex q̄libet separatim, an valeat. Arguēdo dico videri, ꝙ nō, qa dēt cōueniri insimul in vnum, l. 2. C. de decur. li. x. & l. & suū. §. fi. s. de pac. Et hoc vr̄ sensisse Bonifacius Papa ī qbusdā literis p eū ad perpetuā rei memoriā ꝯcessis ciuib. Tudert. vbi iam ille casus occurrit.

LEX XXXIII.

1 *Præoccupare quando quis dicatur per solam litis contestationem, vel requiratur sententia.*

2 *Dominiū rei legatæ duob. ita ꝙ cuilibet debetur insolidum ante litis contestationem, est hæredis, & quilibet ex legatariis hēt actionem personalem ad rem.*

3 *Practica huius legis.*

a Si pluribus. a Si plurib. eadem res legatur ꝯiunctim, cuilibet dētur pars, si disiunctim partes sibi faciūt ꝯcursum, nisi testor voluerit primo adimere, vel cuilibet insoli-
b dum ꝯcedere. h. d. cū prin. l. seq. ¶ Dr̄ hic, b ꝙ qs dr̄ ꝑoccupare p litis contestōnē: ꝯ, immò requiritur, vt pueniat ad sn̄iam, l. si quis à multis. de nox. & l. si vero adhuc. de pec. Dicit gl. ꝙ qn̄q; ad ꝑoccupandū sufficit contestō litis, qn̄q; requirit sn̄ia. Dicit Dy. Aut loquimur de iure q̄rēdo, & sufficit contestō litis, vt aliis ꝓferatur, l. plurib. de proc. & l. si Titius. de verb. ob. Aut de iure q̄sito ꝓferēdo, & requiritur sn̄ia, l. si qs à multis, & l. si vero adhuc. s. alle. Ista distinctio nō videtur vera, p l. ex duob. la 2. de duob. reis. & l. fideicommissa. j. ti. 2. §. plerūq;, vbi in iure q̄sito ꝓferēdo sufficit cōtestatio litis. Vn̄ reperio, ꝙ Pe. distinxit plenius sic, aut q̄rimus de prelatione faciēda rōne officij, vel iurisdictionis, aut rōne debiti principalis. Primo casu sufficit litis contestō, vt qs ꝓferat̄. l. plurib. de proc. & l. q prior ď iud. Scd̄o casu aut agitur ꝯ nullo iure obligatū, vt qn̄ agitur reali actione, & tūc reqrit̄, vt qs pueniat ad sn̄iam, vt dictis ll. l. si quis à multis, & l. si vero. s. de rei vend. l. is à quo. Si verò agitur ꝯ obligatū, vt qn̄ agitur ꝑsonali actione, & tunc subdistingue. Aut id, ad qd agit̄ p vtrūq;, est vnū debitū numero, aut sunt plura debita. Primo casu sufficit litis ꝯtestatio, vt hic, & l. ū Titi⁹. ď ver. obl. l. ex duob. la. 2. de duo. re. Si sunt plura debita, requirit̄ sn̄ia, l. inter eos. de re iud. Ista sunt verba Pe. q̄ verba non sunt vera. Prio
c qa in iurisdictione sufficeret ꝑuenire per citationē, vt l. si qs postea. de iud. ꝑterea non est verū, ꝙ in hac l. & d. l. si qs à multis. & l. si vero. agat̄ reali, imò ꝑsonali agitur. Præterea nō ē verū, ꝙ in hac lege sit vnū debitū, imò sunt plura, & vnus hēt rem, & ali⁹ æstimationē. Præterea qd deteri⁹ est, ex nullo istorū mēbrorū colligitur
1 rō d riæ, † Dico ergo d sic, Qn̄q; tractatur de iure prelationis occa-
d sione factæ ꝑoccupationis, & tūc dr̄ qs ꝑoccupasse, quādo puenit ad aliqd, qd est ipsum, vel cā proxima ipsius, de quo ꝑoccupando tractatur, vt ostendent mēbra sequētia. Distingue ergo sic, aut tractatur de ꝑoccupatione exercitij iurisdictionis, & tunc ꝑoccupasse dr̄ p citationē, qa citatio de exercitio iurisdictionis est, l. si quis postea, & l. vbi acceptum. de iud. Qn̄q; tractatur de ꝑoccupatione in ordine ꝓcedendi: & ille dr̄ ꝑoccupare, q primo dedit libellum, qa de ordine præcedendi est, l. in tribus, & l. qui prior. de iud. Qn̄que tractatur de ꝑoccupatione respectu effectus eius, de quo agitur, & tunc aut plures agūt ad idē, aut ad diuersa. Si ad idem, aut ex eadem causa, aut ex diuersa. Si ex eadem, tūc nō est possibile istas duas causas esse simul veras, & tunc ille dr̄ præoccupasse, q prius ꝑuenit ad sententiā: quia de illo saltē præsumptiuē incepit prius ꝯstare, ꝙ habebat bonam causam, l. is, a quo. de rei ven. & l. pen. de pe. hære. Si verò p̄nt simul esse veræ illę causæ, & sunt, tunc aut habuerūt originē eodē tpe, & ille dr̄ præoccupare, q puenit pri⁹ ad litis contestationem. Hic est casus hic, & l. ex duob⁹. la ij. de duob⁹ reis. & l. fideicōmissa. §. plerūque. j̄. de leg. iij. Rō, qa ius agendi an̄ hēbat, ergo ꝑoccupasse vr̄ ius exigēdi, seu eligēdi in exactione. Si verò non habuerūt originē eodē tpe, tunc ille dr̄ ꝑoccupasse, qui pri⁹ hēt ius petēdi, l. in operis. s. loc. Si vero nō petit̄ idē, sed diuersum, vel ex diuersis causis: tunc p litis cōtestōnē nemo p̄t dici occupare, qm̄ cuiuslibet petitio tēdit ad diuersa: sed oportet, ꝙ veniat ad sn̄iam, q̄ est cā immediata executionis: & ille ī executione ꝑoccupasse dr̄, d. l. si qs a multis. de nox. & l. si vero. s. ď pec. In aliis aūt, q̄ corporalia sūt, qs ꝑoccupasse dicat̄, dicā in l. quominus. in
2 5. q. de flu. ¶ † Quæro, qn̄ eadē res legat̄ duob. ita ꝙ cuilibet dēat̄ insolidū, anteq̄ lis cōtestetur, cui⁹ sit dn̄iū, & oblo interim, Io. rn̄dit, vt hētis in gl. Videbitis, ꝙ Io. hēt duas opi. Prima, ꝙ interī nullius sit dn̄iū, vel oblo: qd nō vr̄ verū, qa fm̄ hoc non posset agere, & litē cōtestari, cui⁹ ꝯriū dicit text. Itē secūda opi. Io. non ꝓcedit. Dixit. n. ꝙ ꝓ parte q̄sitū est dn̄iū interim, qd nō ē verū: quia si hoc eēt, hr̄s insolidū vni soluere nō posset, cū iā ꝓ pte sit factū alteri⁹, & non posset auferre dn̄iū eo inuito. ꝯ casū l. Titiæ. in fi. j̄. e. & l. si res mihi. j̄. ti. 2. Dicendū est ergo, ꝙ dn̄iū interī nulli⁹ est ex legatariis, nec in totū, nec in pte, sed est hr̄dis. Qd patet, qa p̄t transferri in aliū, vt dixi. Præterea cōseqtur p cōtestōnē legatarius ius eligēdi, vt hac l. sed in relicto alternatiuo nō hēt qs dn̄iū an̄ electionē, l. apud Aufidiū. de optio. leg. sed interim qlibet hēt actionem ꝑsonalē insolidū. casus est ī l. duos. j̄. de vsuf. leg. nec est inueniēs aliqd, ꝙ actio ꝑsonalis ꝯpetat plurib. insolidū ad eādem rē, l. si is q. de act. & obl. & l. si seruus legat⁹. §. j. j̄. e. & hac lege, & fiat exactio a quolibet īsolidū p eū modū, quo poterit: non ꝙ qlibet hēat rē in solidū, qd ē īpossibile, sed vn⁹ rē, alius estimōnē, vt hic dicit text. opi. ergo Io. non est vera, quicquid Dy. dicat. & est legatum pu-
3 rum, & in eo nulla est conditio, prout videtis. ¶ † Sed quæro practicam huius legis, ille, q vult præoccupar̄, & hēt ius eligendi, qd petet. Respon. est consilium, quod narret, quomodo legatū est factum sibi, & alteri, & in cōcōne petat hr̄dem ꝯdenari ad illud, qd relictū est, nō exprimendo, ꝙ petat ꝯdemnari ad rē, & post litem ꝯte. poterit eliger̄, vtrū velit rē, vel æstimōnē. & hoc vult hic tex. Si. n. rē expræsse peteret, & sup petitiōe rei litē ꝯtestaretur, in ipsa ꝯtestōne eligeret, nec videretur opus alia electione. l. iā dubitari. in fi. suprà.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Si pluribus. Dy. Ray. & Bal. dicunt, quòd per hanc legem fuit inquisitum contra hæreticum Marchianum, qui postea venit Bononiam, & ibi stetit per decem annos, & vltra, & fuit inquisitum per episcopum Bonon. & fuit lata sententia, quòd inquisitio in Marchia præualebit, & sic bona applicabuntur inquisitori Marchiano, per hanc legem. Ange. verò dicit, quòd debeat concordari processus, & bona sita Bononiæ applicentur episcopo Bononiensi, & sita in Marchia, applicabuntur inquisitori Marchiano, & sita extra applicentur ecclesiæ alibi, per not. in c. per hoc. de hæret. lib. 6. ipse tamen submittit se opin. canon. & bene fecit. & vide Ioan. And. in nouel. in c. per hoc. hic alleg.

b Barb. ¶ Dicitur hic. Et vide Ludo. Roma. in conf. 77. incip. viso quæstionis themate. vbi per illum text. cum glos. dicit. quòd potest legatarius ad pias causas agere contra hæredem, vel executorem, vide ibidem.

c ¶ Per citationem. Adde, an per citationem nullam quis dicatur præoccupasse. Rom. consilio 312. Et cum duo iudices inquirunt de eodem delicto, qualiter alter præoccupasse dicatur, vide Bald. consi. xc. 4. lib.

d Barb. ¶ Dico ergo. Quod intellige quando officium est vniforme, nisi fortè esset iudex maior, quia tunc potest illam iurisdictionem reuocare. l. iudicium soluitur. ff. de iudic. & vide ibi Angel.

Parif. ¶ Vide Roma. singul. clxiiij. incip. dico tibi aliquid. de cuius veritate vide quæ scripsi ad Bar. in l. si maritus. la. ij. in prin. ff. de adult. Item quod dicitur hic de præoccupatione iurisdictionis, vide Ro. omnino conf. 412. vbi limitat, & declarat in legato vsusfru. vide Rom. sing. 773. inci. tex. in l. plane. vide omnino Bald. in l. vnica. § vbi autem, col. j. C. de cadu. toll. Alex. in l. huiusmodi. §. si Titio. infrà, eod. Item quod hæres non faciat partem cum legatario, vide ang. consi. 219. in ij. dubio.

fi.s̃.de hær.inst. Postq̃ autẽ vnus elegit, vel res sibi soluta fuerit, alius necesse habet directò petere æstimõnem rei, d.l.si res. ỹ. tit. ij. ¶ Scias etiam, ꝙ hic est quædam gl. super verb. portione, quę non dicit bene, sed melius dicit in l. planè. in prin. vt statim videbitis.

LEX XXXIIII.

1 *Delegatus si commisit alicui incapaci vices suas, an propter hoc amiserit iurisdictionem.*

Planè. Op. extra gl. s̃. ex quib. cau. ma. l. nec vtilem. So. ibi ĩ iure efficaciter q̃sito, qđ nõ p̃t ab aliquo auferri, nisi in aliũ trãsferatur: hic ĩ iure, qđ q̃ri sperabatur. Vel al̃r, vt dicã ỹ. ꝓxi. ꝯrio. Op. s̃. de rescin. vẽ. l. si id, qđ. Sol. hic loq̃tur in his, q̃ ex mera nr̃a volũtate depẽdẽt, meritò reuocãtur, licet trãsferatur ĩ nõ capacẽ, qa volũtas reuocãdi ẽ: lex ꝯria loq̃tur ĩ his, q̃ nõ depẽdẽt ex mera volũtate nr̃a. Facit ad ꝓdicta, qđ not. ꝑ Dy. in c. nõ p̃stat impe
1 dimentũ, & c. vtile. de reg. iu. li. 6. Et ista inducit Dy. ad q. † ꝙ si delegat⁹ alicui nõ capaci cõmisit vices suas, ꝑp hoc ñ amisit iurisdictionẽ, qa nõ erat in sua mera p̃tate à se abdicare, vt ex prædictis patet. Facit qđ no. in c. super qonum. in verb. transfert tota. de off. dele. Vltimò vide gl. super verbo, potestate. Ista glo. verum dicit, & illa, quæ est in l. præcedenti, verum non dicit, quæ est super verbo portione. secundum Dyn. & omnes. & hic sit finis pro hoc mane.

1 *Res, & æstimatio si legantur, debetur vtrunque.*
2 *Quando apparet de numeratione per testes, & promissio de eadem quantitate per stipulationem, sed diuerso iure, præsumuntur diuersa debita.*
Clausula apponenda in instrumento, vt non videantur duo debita.

§. Si eadem res. Si circa idem corp⁹ multiplicetur à testãtore legatũ, nõ debetur nisi semel: secus si à diuersis testõrib. Sed si circa q̃titatẽ, vel genus, pluries debetur, si de volũtate testõris ꝓcesserit. h.d. ¶ † Quærit Dy. ᵃcirca
1
a primã partẽ qđ si vni legatur res, & ẽstimatio rei, an debeat vtrũq;. Et dicit ipse arguendo, ꝙ nõ, ỹ. de do. prælę. l. 2. §. Mela. bene dixit arguendo, nõ determinãdo, qa ꝯriũ ẽ veritas. Casus est in l. si alij. ĩ fi. s̃. de vsuf. & l. fundũ Cornelianũ. de noua. & Dy. hoc determinat in c. bona fides. circa fi. de re. iur. li. 6. ꝓbat̃ ẽt ĩ l. nutu. §. j. ỹ. ei. 2. ¶ Ad vers. sed si duorũ. op. gl. de l. nec vllã. §. pe. de pet. hæ. Rñ. Intelligo, qñ primo hic fuit ꝯsecutus ẽstimõnem, tũc poterit petere rẽ, sec⁹ si prius rẽ, vt ĩ gl. ¶ Ad ver. sed si nõ corpus. op. de l. qnquaginta. s̃.
b de ꝓb. So. gl. optimè, ibi in diuersis volũtatib. hic in vna. no. eã. Fa
2 cit, ꝙ si apparet † de numeratiõe ꝑ testes, & postea apparet ꝓmissio diuerso tp̃e de eadem q̃titate ꝑ stipulõnẽ, ꝙ diuersa debita prę sumãtur: qđ dic, vt in l. cũ centũ. de adi. leg. & dixi in l. triticum. de verb. ob. Item qđ iuris, si diuersæ essent q̃titates: dic, vt dictis legib⁹ dixi: tñ ad tollendas istas dubitationes ꝯsueuit apponi hæc clausula in instr̃is, cõputata in hac promissione omni alia numeratione, promissione: vel confessione: quæ de dicto debito apparet.

ADDITIONES.

a Barb. Quærit Dy. Et fortè iste tex. fa it pro Dy. Nam si res sæpius legatur, non debetur nisi semel, etiam si testator voluisset multiplicare. Sed certum est, quod non potest multiplicare, nisi in re, & æstimatione, ergo &c. Sed potest saluare Batt. quod aliud est, quãdo eadem res legatur pluribus, nam ab ipso initio legatur res, & eius æstimatio: secus quando vni. vide pro opi Bar. gl. in l. Licinius Locusta. & ibi Bal. infrà. tit. j.
b ¶ Voluntatibus. Adde; quando eadem summa legatur pluries vno, vel diuersis testamentis, an pluries debeatur, vltra alex. Bal. consi. 434. 2. lib. & consi 250. 4. lib.

1 *Res legata si efficitur mea, habeo electionem petendi rem, vel æstimationem.*
2 *Hæres non soluit pretium totũ, quo emi rẽ mihi legatam, sed pretium congruum.*

§. Quod si rem. Si res legata efficitur mea, eatenus valet legatũ: quaten⁹ per eã mihi abest. h.d. Op. de l. ad veterani. §. j. ad leg. Falc. Sol. vt in gl. & clarius in l. nõ. amplius. in prin. s̃. eo. Op. ex gl. C. eo. l. ꝓprias. in fi. & ỹ. eo. l. cætera. §. j. Sol. res, q̃ est mea tp̃e legati facti: nõ põt mihi legari purẽ: & si legetur: nõ valet. Sed si tp̃e legati facti nõ est mea: legatũ valet: & tũc si mea postea efficitur ex cã onerosa: legatũ nõ extinguitur: vt
1 hic. ¶ † Quæro ex gl. si res ẽ effecta mea: qđ petã ĩ libello: an rẽ: an ẽstimationẽ: q̃ mihi abest: Vr̃, ꝙ ẽstimationẽ: vt hic dr̃ ĩ tex. Cõtrariũ: ꝙ debeat peti res: sed ẽstimatio sit ĩ solutione: ꝓbari vr̃ p l. si seruũ. in fi. de ver. ob. qđ tenet gl. Insti. e. §. si res: & idẽ vr̃ tenere in l. cũ rẽ alienã. C. eo. in 2. gl. Ego dico: ꝙ legatarius hẽt electionẽ petendi rẽ: vel æstimõnem: l. si filiofa. j. §. j. & l. illud. §. j. de don. causa mor. q̃ leges hoc ꝓbãt. Et ꝑ hoc ꝯcordãt gl. ꝓdictæ cũ legibus: & gl. que innuunt p̃tiũ petendũ: vt hic: & l. si res mihi. ỹ. tit. 2. & ỹ. eod. l. sed si res: & gl. ỹ. ad le. Fal. l. fundo. Ad l. si seruum. in fi. de ver. obl. rñ. vt in
2 prædictis legib. de don. cau. mor. ¶ † Quæro: quid si quis rem sibi legatã emit magno pretio. Rñ. hæres non tenebitur, nisi ad pretium congruum. l. qui concubinam. §. fi. & l. non dubium. ỹ. tit. 2.

1 *Coniunctio dicitur inter legatarios eiusdem rei a pupillo, & eius substituto.*
2 *Institutus si vnus est purè, & alius sub cõdõne, an institutus pure hẽbit totum.*

§. Si coniunctim. Cõiũctus, in cuius persona quoquo mõ ꝯsistit legatũ: vel sperabatur ꝯsistere: facit p̃tem ꝯiũcto. h.d. Op. q nõ admittit̃ ad p̃tẽ, nec admitti sperat̃: nõ facit p̃tẽ: l. si duob. ĩ fi. s̃. e. & ỹ. ꝓx. §. Dy. in distinctione, q̃ hic ponit, dicit ꝙ ĩ p̃riis legatũ ẽ inutile ex p̃sona legatarij: hic mista cõsiderõne legãtis, & legatarij, q erat seru⁹ ꝓpri⁹. ista sol. ponit diuersitatem casuũ, nõ rõnis. Dic ergo, ꝙ legatũ ibi nullo mõ vale bat in p̃sona legatarij, iõ nõ facit p̃tẽ. hic ĩ p̃sona serui, licèt nõ valeat s̃m rigorẽ, vt actio dẽt: tñ valet s̃m æq̃tatem, s̃m q̃ hr̃des dẽnt dare suo, l. qđã. §. illo. C. de nece. ser. hæ. inst. Ita sentit gl. hic, & optimè. Nãm istã, licèt Dy. ponat hic, dicã in l. hmõi. §. si Titio. ỹ. eo. vbi gl. ponit. ¶ Op. ad secũdã partẽ extra gl. si eadẽ res legatur ĩ testamẽtis diuersorũ, legatarij non dñr ꝯiũcti, nec faciunt sibi partẽ ĩuicẽ. l. si sub ꝯdõne. quib. mod. vsusfr. amit. & arg. s̃. ea. l. §. j. Sol. hic non sunt testamenta penitus diuersorũ: qa quo ad multa p̃ris & filij vnũ est testamẽtũ. l. patris, & filij. de vul. & pup. maximè quo ad coacceruationẽ legatorũ, l. in rõne. §. qđ vulgo. ỹ. ad l. Falci. ¶ Scđò op. ꝙ qñ relinq̃t à diuersis hr̃dibus: non dñr ꝯiũcti, nec partẽ inuicẽ faciunt, l. pe. & fi. de vsuf. accres. & l. qđ ergo §. si quis duos. ỹ. e. Rñ. illud verũ, qñ relinquit̃ à diuersis hr̃dib. succedẽtib. in diuersis portionib. hic qñ relinquitur ab instituto, & ab ei⁹ substituto,
1 q habent̃ loco vnius. ¶ No. ẽt hũc casũ, † ꝙ inter legatarios eiusdẽ rei à pupillo, & eius substituto dr̃ eẽ ꝯiũctio, ita ꝙ faciunt sibi partes. ¶ Quæro, vtrũ interim legatarius hẽat totũ, vel partẽ. Io. dicit, partẽ suã tñ. Azo. & Hug. dñt, ꝙ totũ. Vide gl. & est ista diuersitas ꝑp q̃õnẽ no. in l. 2. si pars hær. pe. q̃ statim dicã in proposito: tñ puto Io. verius dicere. Primò ꝑ tex. huius legis, q̃ dicit, sed & si, q̃ innuit diuersitatẽ in facto, idẽtitatem ĩ iure, l. 2. & ibi no. s̃. ne qs eũ, q in ius voc. & l. sed si lege. in princ. de peti. hær. Sed si hẽtis in litera, sed si sine, & tũc non faceret pro Io. sed pro eo est casus in l.
2 si dño. ỹ. e. ¶ † Venio ad q. no. in l. 2. si pars hære. pe. Si vnus est institut⁹ purè, alius sub ꝯdõne, vtrũ interim institutus purè habebit totũ, vel partem? Gl. fi. arguit ibi pro, & ꝯ, ponit opin. & determinat. Aut sunt ꝯiũcti re, & sic cuilibet res assignata est in solidũ, & interim institutus purè hẽbit totũ. Aut sunt coniuncti verbis, & interim ẽt hẽbit partem. ita dicit ibi gl. & sic intelligo arg. ꝓ, & ꝯ. Hãc q. tãgit gl. in l. si qs ita scripserit. s̃. de hær. inst. & ibi Dy. vr̃ tenere opi. Io. tangit̃ ẽt in l. filiũ. in princ. ỹ. qñ di. leg. ce. tangitur ẽt ĩ l. quid ergo. ij. resp. ỹ. e. Dicas sic. Aut loqueris in hr̃ditate, aut ĩ fideicommisso vniuersali, aut in legato singulari. Primo casu si q̃dẽ q̃ris, vtrũ institutus hẽat interim totũ, vel partẽ, tene distinctiõnẽ gl. in d. l. 2. nõ tamẽ dico, ꝙ eo casu quo interim totũ hẽt, sit hr̃s in totũ interim, qa si semel esset hæres, nõ posset desinere esse hr̃s, l. ei q soluendo. in fi. s̃. de hær. inst. & Dy. tangit in d. l. si quis ita scripserit. sed dico, ꝙ an sit hr̃s in totũ, vel non, pendet ex futuro euẽtu: qa si deficiat condõ cohæredis in totũ, semper fuit hr̃s, cũ nunquã sibi aliquid decreuit: sed si existat condõ, non fuit retro hr̃s, nisi ꝑ parte sua. Nec mireris, si interim in totũ admittitur, licèt in dubiũ, quia & alibi ventre pleno admitteretur filius ꝑ quarta parte, licèt possibile sit septẽ nasci: & euẽtus declarabit, inquãtum retro fuit hæres, l. antiqui. & l. illud. si pars hęred. pet. & l. cũ quidã. §. suũ. de acq. hær. licèt gl. in d. l. 2. innuat eũ in totũ hæredẽ, sed ĩtellige. i. totum retinebit, tanq̃ si in totũ esset hr̃s. Si verò loquitur in fideicõmisso vl̃i sic relicto vni purè, alteri sub cõdõne, distinguo: Aut hr̃s adiuit coactus, & distingue vt coll̃r ex tex. & gl. & in l. j. §. sed & quoties. ỹ. ad Treb. Aut adiuit sp̃õte. & est idẽ, qđ in legato: in quo dic, aut loquitur ĩ legato proprietatis, interim hẽt partẽ suã tñ, ẽt si sunt re tñ cõiuncti, vt hic, & l. si dño. ỹ. e. & l. qđ ergo. ij. rñ. & ibi tangit̃. Rõ diuersitatis est: qa in hęreditate nõ est ali⁹, q interim retineat: & ad quẽ p̃tineat: ideo heres, cui relictũ ẽ totũ, ĩterim retinet totũ, vt s̃. dixi: sed in legato est, q interim retineat, vt hęres. Si verò loquitur in legato vsusfructus, tũc apud eũ: cui relictus est pure, interim totũ erit, l. idem §. si mihi. s̃. de vsufr. accr. Rõ diuersitatis est: qa res legata, & eius ꝓprietas est eadem mõ, q̃ erit tp̃e existentis, vel deficientis condõnis: & ideo cum ea sit spes, ꝙ alius admittatur: interim facit partem: sed vsusfructus, q est in illo medio, donec condõ pendet: non est idem cũ eo, qui erit post cõditionem existentem: vel defectã: quia vsusfructus quotidie cõstituitur: & finitur: l. j. in fi. de vsufr. accr. Facit l. si vsusfructus mihi in biennium. de vsufr. leg. meritò cùm ad illum vsumfructũ non speretur, ꝙ alius admittatur: ĩterim vsusfructuarius habet totum. Idem si vni esset legatus fundus purè: alij vsusfructus sub condõne: vel econuerso: quia ille, cui legatus est purè, totum habebit interim eadem ratione. l. j. §. si decem. ỹ. vt leg. no. ca. Cõtra prędictã dist. facit l. hęc scriptura. in fi. de cond. & dem. vbi videtur idem in hæreditate, & legato. Sed respon. vt ibi dixi.

1 *Exhæredatus an computetur in numero filiorum, & sic an faciat partem in legitima, ꝯ emissiuè.*

§. Si duobus. Hæres idemque legatarius ab initio nõ facit partẽ collegatario: sec⁹ si collegatarius ꝑ personã mediã hr̃s fiat. h.d. Primũ: & tertiũ rñsum debet iungi simul s̃m gl. ¶ Op. đ prin. ad ver. planè. Sol. ĩ prin. ab initio legatum nullo mõ consistit, in fi. legatum ab initio cõsistit iure actionis: & adhuc durat iure retentionis. Dices tu. Nonne in prin. põt dicere hæres: ego habeo ius retẽtionis. Dicunt quidã: vt Pe. istud ius retẽtionis non est vetustius legato: nec vnq̃ habuit ius actionis secũ. Sed si esset vetustius: tũc partẽ faceret, l. hmõi. §. si Titio. ỹ. eod. Idẽ si ab initio habuit ius actionis: vt in ver. planè. qđ qual̃r ꝓcedat dicã in d. §. si Titio. Aduerte tñ: istã l. intelligo: qñ testõr relinq̃t eãdẽ rẽ hæredi, & legatario coniunctim re: vel re, & verbis. ita quòd inter eos est locus iuri nõ decrescendi: l. re cõiuncti. & ibi no. ỹ. de lega. 3. Sed si essent cõiuncti verbis tñ, ita ꝙ testõr partes assignasset: tũc legatarius nõ posset petere: nisi partẽ suã: aliã põt hęres re tinere.

tinere,vt ꝟ.ea.l.§.si expressius l.Lucius.in prin.ꝟ ad Treb.Ius ergo
hæredis non facit,ꝙ legatario decrescat, sed permittit, & facit,
quòd non acrescat: vt d.legibus. & ita intelligo istam mãm. Dy.
a inducit a istam mãm † ad q. si erant quinque filij,quorum vnus
1 est exhæredatus,b vtrũ alij habebunt legitimã, tanquam si essent
b quatuor,non computato exhæredato,an exhæredatus computa
bitur,qui nõ facit partem? Ista esset repetitio multum longa, quã
ego posui in l.j.§.pe.de contratab.in his:qui priuantur à lege, & ĩ
his qui priuantur à testatore. Dixi in l.j.§.si pater.ꝟ.de cõiun.cum
eman.li. Verba Dy.examinaui in repe.l.pater filium. de inoffi.test.

ADDITIONES.

a Paris. ¶ Dy.inducit. Quid autem si sit exclusus a statuto,vide Com.cons.35. per totum. ant.latè,& subtiliter consi. xxxix.per totum,adde Bar.in l.1.§.1.ff.de bon.poss.contratab.

b ¶ Exhæredatus.adde vltra alle.an qui non admittitur ad petendum legitimam, faciat filiis pinguiorem partem,ang.consi.105.Et an pertineat portio talis ad fratres per ius accrescendi,vide Bald.cons.208.j.libr.Et an in legitima habeat locum ius accrescendi, per eundem cons.xcix.5.lib.

§.Inde dicitur. Si à legatario legatur hæredibus, hæredes admittuntur ꝓ hæreditariis portionibus.h.d.secundum primam lec. Vel aliter,Si hæredes grauantur inuicem præstare corpus hæreditarium, quilibet capiet pro hæreditaria portione alterius.h.d.secundum aliam lec.Op.s̃.proxi.§.si duobus.Sol.hic non reliquit alicui à seipso,sed à cohęrede, vel collegatario.Opp.ꝟ.de sta.li.l.ita.§.j.Dic,quòd ibi propria nomina fuerunt expressa,hic non.

a §.Si ita. a In alternatiua si referuntur verba executiua ad legatarium,eius erit electio.h.d.Hoc declaratur in l. Lucio.ꝟ.titu.1.Ad illud,quod hic dicit,quòd duo legata sunt. Opp. de l.si ex toto.§.si ita.s̃.eo.Sol.vt ibi.

ADDITIO.

a Pom. ¶ Si ita. Quæ vtilitas sit,quòd possit eligi solus vsusfructus, vide pau. de Cast.& are.hic,vide etiam Bald.in auth.hoc locum.C.si mulier secun.nup.

§.Sed & si quis. Pars fundi dicitur fundus,si de mente legantis apparet.h.d.Vides hic, quòd aliam partem retinebit hęres,quia testator partem expressè assignauit.facit quod dixi s̃.ea.l.§.si duobus.

LEX XXXV.

Si alienum. Aliàs,Si hęres.Interitu speciei sine culpa hęres liberatur.h.d.

LEX XXXVI.

1 *Excipiens obscurè succumbit.*
2 *Negatiua probatur per inspectionem scripturæ.*

a Titiæ textores. Si duob.diuersæ species seruorum legantur,serui,qui participant a de vtra
que.debentur:siue fuerunt excepti obscurè,siue non excepti.h.d.
Diuide,Primò legauit,& legando excepit obscurè.Secundò lega
uit,& nihil excepit.Tertiò legauit, & excepit clarè.Secunda ibi,
hoc enim.Tertia ibi,quòd si hoc. Et pone casum,testator habe-
bat in patrimonio quosdam seruos textores non vernas,quosdã
vernas,& non textores:quosdam vernas,& textores, licèt gloss.
b aliter legat,& non benè,vt statim dicam.No.ex hac lege,b quòd
c excipere obscurè,c & non excipere,paria sunt.Vnde † qui propo
1 nit exceptionem obscurè,succumbit in eã,l.scire oportet.§.scire.
de excu.tu.l.1.§.Labeo.ꝟ.de flumi.dixi plenè in l.j.de exce.¶ Secũ
d dò no.d † quòd quando negatiua potest probari ex inspectione
2 scripturæ,si nego alij esse legatum,apparet ex inspectione instru
menti,vt hic,& l.fi.C.de re.cre.Facit, quòd probetur aliquem nõ
esse allibratum in ciuitate.si non reperitur,in libro libræ,vel non
soluisse collectam,si non reperitur in libro soluentium. Op. de l.
seruis vrbanis.§.fi.ꝟ.ti.2.Dicit glo.solue,vt ibi. Tu dic,ꝙ ibi lega-
uit vni genus,alteri speciem,erant autem omnes vernæ, & illud
erat genus,licèt quidam ex his essent textores,vnde species dero
gat generi:hic autem non erant omnes vernæ nec omnes texto
res,sed quidam vernæ tantum,quidam textores tantum,quidam
vernę,& textores,& sic habebant se vt species differentes:meritò
fit diuisio,& ponitur hic,& in d.l.seruis vrbanis.§.fi.ideo gl. quæ
hic dicit,quòd omnes erant textores,non dicit bene, secundum
Dy.& alios,quia contra d.l.seruis.¶ Op.de l.si seruo manumisso.
ꝟ.de pecu.leg.Solu.vt ibi,cætera dic,vt in gl.

ADDITIONES.

a Participant.Adde vltra alex.quando sub simplicibus contineatur casus mistus,ang.cõs. cxcviij.& cclvj.& in quantum tangit de legato facto filio studẽti de libris,&c.vide quod consuluit Bald.cons.clij.j.li.& in quantum tangit,si sit vnus specialis iudex in causis pupillorum,& alius in causis non transcendentibus decem libras,& contingat quòd pupillus habeat causam x.librarum,quis cognosceret? vide,quod in alia q. consuluit Rom. de filia mercatoris,quæ ratione administratæ tutelę conueniebatur coram iudice mercantiæ,qui in aliis causis cognitionem non habebat,tamen quia ex longa consuetudine cognoscebat de aliis causis,respondit, quòd cognoscere poterat de causa tutelę, vt eius cons.300.patet.

b Pom.¶ No.ex hac l.Vide ang.cons.inci.Porrecta fuit petitio. & cons.208. inci.factum tale est.Raph.Cu.cons.lxiij.Fel.in proœ.decr.in j.colum.& in c.3.loco.in j.colu.de prob. & in fim.in c.cum clamor.in prin.eo.ti.Cæp.consil.vj.Fel.in c.auditis.de præsc.Barb.consi.viij.in 1.vol.& cons.xxv.eo.vol,& cons.xxxiij.eo.volum.& in cons.lvj.in 2.vol.Ro.cons. cccxxj.in fi.& cons.ccxxvj.Imol.cons.cxij.

c ¶ Oscurè.Adde barto.in l.1.C.de cond.ob causam.& Cœp.in trac.de sim.contractuum. in xxvj.præsumptione.adde tamen,quòd exceptio obscura,si est facti, potest declarari, secus si est iuris.Ita Bald.in l.fi.circa prin.C.de fideic.& Cœp.vbi suprà,& vide are. in capi.tertio loco.extra,de prob.& Bart.in l.1.§.Labeo.& ibi no.de flumi.

d Poma. ¶ Secundo no. Hunc eundem modum probandi negatiuam ponit Bald.in l.fi.hic alleg.per illum tex.C.de reb.cred.& in l.iustum.C.de edend. & ibi pulchrè Bald in l.j.& ad fin.C.de bono.posses.secundum tab.& tex.in l.pen.cum glo. in versic. nihi debeatur.ff.de confes.& in l.j.in vers.nihil integrum. C.de ca.fru.vrb. libr.11.& in l.cum testamento.in fi.in l.debitor ex rationibus.C.de ma.testa,& Bald.in l.hi qui ad ciuilia.C. de appel.Bar.in l.2.in fi.post glos.C.de aduoc.diu.iud.vide etiam glos.in l.eos. C.de offic. ma.mil.Alexand.cons.lvj.in quarto volumine. & cons.liij. alias lix.in vltima columna,in quarto volumine,in cons.122.in j.col.in 4.vol.& cons.seq.Præpos.in c. si quis nesciat. in princip.xj.dist.Fed.cons.119.ad fin.Pau.de Cast.in auth. si quis in aliquo.in vlt. col.C.de eden.Raph.Ful.in cons.104.aliàs 14.Pau.de Castr.cons.ij.in princ.aliquid per Fel.in c.illud.ver.3.de præsum.Bal.consi.80.& consi.xlvj.Barb.consi.7.vol.1.& cõs.7.in 1.col.eo.vol, And.de pra.veteri in consiliis Barb.ad fi.in 1.vol.Rom.consi.245.ad finem.

1 *Differentia quæ sit inter &,& cum.*

a §.Nihil. a Inter &,& cũ,b non est dr̃ia,qñ ponuntur inter per
b sonas,h.d,Op.de l.1.& 2.de pecul.leg.&de fun.instr.
1 l.si cui.Sol.in † coniungendo non est dr̃ia,qa q̃libet cõiungit,vt
hic,& l.triplici.ꝟ.de ver.sign.In mõ ꝑiungendi est dr̃ia,qa aut ponitur inter ꝑsonas,quarũ nã est,ꝙ vna alteri nõ accedat.l.iustissime.s̃.de ędi.edi.& tũc inter &,& cũ,nulla est dr̃ia,vt hic.Aut apponit inter res,quarũ nã est,ꝙ vna alteri accedat,& tunc est differẽtia,quia &,coniungit principaliter:cum,accessoriè.d.l.1. & 2.& d.l.si cui.quod no.in l.at si ancilla.ꝟ.de pe. le. & quod no.Institu. eo.§.si quis ancillas.& no.Cy.in l.fundo.C.de verbo. signi. & per Dy.in c.accessorium.extra,de reg.iu.lib.6.

ADDITIONES.

a Paril.¶ Nihil. Vide Com.cons.40.inc.cuidam filio.col.vlt.

b ¶ Et,& cum. Adde quod voluit Pet.de Anc.consi.346.inci.them. proposi.

§.Si alteri. Si quantitas debetur respectu speciei,perempta specie debitor liberat.h.d.¶ Op.solutione facta vni,alteri debetur ęstimatio.l.si res mihi.ꝟ.ti.2.ergo interitu nõ liberat,l.ĩcẽdiũ.C.si cer.pe,& l.ĩ rõne.2.§.certis verò corporis.ꝟ.ad l.Fal.Sol.dicit Dy.& Iac.de Are.hic ñ tenebat ad quãtitatẽ ꝑcise,sed ad quantitatem, si speciem non daret, ideo perempta specie liberatur,l.si ad libertatem.de noxa.Ad idem l.si is,qui,de act.& ob. Vel dic,ꝙ hæc quantitas debetur respũ certæ speciei:meritò perempta spẽ liberatur,l.qđa.§.si tibi.ꝟ.eo.& l.in naue Saufeli.s̃.loca.

LEX XXXVII.

1 *Legatum factum in genere quomodo valet.*
Genus qualiter assumatur.
2 *Legatum quando in genere est factum,& valet,cuius sit electio,an legatarij,an hæredis.*
3 *Electio rei legatæ in genere si competat legatario,vel hæredi,an possit libere eligere quem vult.*
4 *Electio rei legatæ per testatorem,qui de certa sensit, etiam si non sit in patrimonio testatoris,spectat ad hæredem.*

Legato generaliter. In legato gñris electio est legatarij,vt mediocrè eligat:sed
sed si testõr sensit de certo,& appareat,illud vendicabit:aliàs si nõ
ꝯstat,declaratio,seu electio est hr̃dis.h.d.¶ Pro declaratione hui9
legis videndũ ẽ primò,an valeat relictũ legatũ in gñe.Scđo si va-
let,cuius est electio.Tertiò,an ille,cui9 ẽ electio.possit eligere quẽ
1 vult liberè.¶ † Ad primũ assumã gl.ibi,vbi ĩcipit distiguere,aut ẽ
gen9 gñalissimũ,&c.Et ꝓ euidentia huius glo.habes scire arborẽ
Porphyrij.Appellat.n.hæc gl.gen9 gñalissimũ illud,qđ s̃.se nõ ha
bet aliqđ ꝑdicabile,vt substantia,siue res. Gen9 subalternũ appel-
lat ea.q̃ ꝑtinent sub illo:tñ ꝑdicãt de plurib.differẽtib.spẽ,vt corp9
aĩal,& silia.Quoddã ẽ gen9 inferius,&illud appellat gl.qđ ꝑdicat
de plurib.dr̃ib.numero,qđ apud Logicos dr̃ spẽs,vt hõ,equus, &
similia.Aut ergo relinquit in gñe gñalissimo,vel gñe subalterno,
vt aĩal,& nõ valet,qa dãdo muscã,liberatur. Aut relinquit in ge-
nere inferiori,&dic,vt in gl.& idẽ no.in l.cũ post.§.gener.de iure
do.dixi plenè in l.ita stipulatus.ĩ prin.de verb.ob.circa ꝯria prime
2 partis.¶ † Circa fm,qs hẽat electionem,fuit opi.inter Ro.& Bul.
postea Ioan.distinguit,cuius distinctionẽ tꝫ gl.hic,& Insti.eo.§.si
gñalr.& l.hr̃des.§.si incerto.s̃.fam.ercis.examinemus,qñ testator
relinqt illud in gñe,qđ habet certos fines à nã,vt hoiem, vel bo-
uẽ:aut relinquit ista in suo ꝑrimonio,& eliget legatari9,vt hic,&
d.§.si gñalr.d.§.si incerto,& d.§.gener.& l.si seru9.§.cũ homo.ꝟ.eo,
Rõ,qa legãdo genus vr̃ trãsferre electionẽ in legatariũ,l.si qs a fi
lio.§.si qs ples.s̃.e.& ibi no.in gl.Hoc.n.vr̃ voluisse, vt eligeret vnũ ex suis,quos hẽbat in ꝑrimonio.Et ẽ rõ:nã cũ ꝓ legato ꝯpetãt
plures actiões,& sit electio legatarij,l.cũ filius.§.variis.ꝟ.ti.j.si auferres legatario electionẽ rerũ,auferres electionẽ actionũ,qđ i9
nõ patitur.l.3.§.& gñalr diffinit Sceuola.s̃.đ eo qđ cer loco.&istã
rõne ponit tex.in l.si seruus.§.cũ hõ.ꝟ.eo.Aut testõr nõ relinquit
in ꝑrimonio seruos,vel boues;& tũc dicit gl.est electio hæredis,
l.3.in prin.& l.4.de vino,tri.& oleo leg.Sed dicit Dy.ꝙ illæ leges ñ
faciunt,qa loquuntur in quantitatibus,in q̃bus licèt sit in gñe debitum,tñ est electio debitoris,& potest minimũ soluere.l.nũmis,
ꝟ.ti.2.& l.si fideiussor.s̃.man.& l.q ꝯcubinã.§.1.ꝟ.ti. 2. Sed adduci
põt.ꝟ.eo.l.hmõi.§.si cui hõ.ita dicit Dy.Videamus rationem quare nunc electio est hr̃dis,in ꝑcedenti casu legatarij.Rõ,quia qñ testator nõ hẽt seruos ĩ ꝑrimonio,nõ vr̃ reliquisse legatario optionẽ,quia res aliena legata nõ põt optari,vt nota.in l.serui.in prin.
s̃.eo.Itẽ nõ hẽt legatarius electionẽ actionũ,quia nõ põt competere rei vendicatio ꝓ re aliena,sed solũ actio ꝑsonalis. Et sic ces-

sãt rõnes pdictæ. Sed ĩ quo dr grauat' hrs.s.redimere: vel dar, merito est eius electio. vr.n. grauatus in quãtitate, & iõ bene faciunt leges alle. p gl. Itẽ pdicta vera nisi verba executiua legati dirigerentur ad aliquem, tũc illius eẽt electio. Quid.n. in primo casu si dixisset testor, hrs meus dato vnũ ex seruis meis, vel in scdo dixisset, q legatarius accipiat sibi vnum bouẽ. Certè illi' esset electio. l. planè. §. pe. s. eo, & qd no. in l. Lucio. ĵ. ti. j. & videtur expressum. ĵ. ti. 2. l. q concubinã. §. j. Et pdicta vera, vbi testator legauit incertum de incertis. Si aũt legauit ĩcertũ de certis, distĩgue, Aut sẽsit de certo, aut nõ, vt hic in gl. Rõnẽ vidistis ĩ l. si qs à filio. §. si qs plures. s. eo.

3 Alia quãtum ad ppositũ dic, vt in gl. ¶ Ad tertiũ † qro, an ille, cui cõpetit electio, poterit eligere liberè quem vult? Dic vt ĩ gl. hic in prin. & p Dy. in c. in obscuris. de reg. iu. li. 6. Prædicta oĩa vĩr destrui p l. si ita sit adscriptũ. s. eo. vbi nulli daĩ electio, sed qd minimũ est vr relictũ. Rñ. in pdictis, vbicunq; daĩ electio hrdi, pdicta lex non ɔdicit, cũ psũptio est, vt eligat minimũ. vt ĵ. eo. l. apud Iulianum, alias l. idem Iulianus. §. Seio. Sed ɔdicit casib. vbi data est electio legatario. Sed tũc respõdeo q pdicta vera, qñ testator reliqt vnũ de certis, vel incertis, adeo q electio põt intelligi translata in legatariũ: sed ĩ l. si ita sit adscriptũ, verba ita fuerũt cõposita, q nullo mõ põt itelligi relicta optio: merito dẽt qd est minimum.

4 ¶ † Quærit gl. qñ testator de certo sensit, vtrũ legatũ valeat de rigore, vel de æquitate. Et vr dicere, q de æqtate valeat, de rigore secus. vt l. duo sũt Titij. de test. tut. Tu dic vt in l. si quis à filio. §. si quis plures. s. e. ¶ Quæro, qd si testator ñ hẽat aliquẽ fundũ, & legãdo sẽsit de certo, cuius erit electio? Dicit gl. q erit legatarij, vt in seruis dixi. Sed certè tũc est electio hæredis, et in seruis, qñ nullum habet in patrimonio. Ita probatur per finẽ huius legis. & hoc tenet Dyn. & Pet. q vbicunque de certo sensit, electio est hæredis. Non habes alia. sed signa istam gl. vt magistram in hoc titulo.

LEX XXXVIII.

Legatarius.

Actio pro legato diuiditur inter hrdes, & iõ põt vnus agnoscere, alter repudiare, licet defunctus non possit. h. d. Opp. de l. cui fundus. in fin. de cõd. & dem. Sol. gl. sed ex ea non habes intellectũ, vide eã. Dic ergo, ibi ĩ eo q erit dandũ cã ɔdõnis implẽdæ, q ɔdõ inter hrdes nõ diuidiĩ p l. 12. tab. hic vero loquiĩ in legato, p quo cõpetebat actio, quæ inter hrdes diuidiĩ, l. j. C. si cer. pe. & l. pro hrditariis. de hære. act. ¶ Opp. 2. ĵ. de verb. obl. l. 2. §. j. vbi ex persona hrdis non dẽt variari condõ oblõnis. Gl. soluit vno mõ hic, alio mõ ibi, & ibi plenè declaro. Dic tñ bř, vt gl. hic dicit, q ibi in oblõne erat aliqd indiuiduum, merito nõ diuidiĩ inter hrdes, hic erat in obligatiõe diuiduum.

§. Si legatum,

Non dicitur legatum, ex quo est repudiatum.

LEX XXXIX.

1 *Ad quẽ pertineat opera, & sũptus ĩ perquirẽda re legata, quæ est in lõginquo.*

a

Cum seruus

Seruũ existẽtẽ in fuga, vel in longinquo testamenti tpe, hrs dẽt suis sumptib. prosequi, & legatario dare. h. d.

1 † Ad perquirendũ seruũ fugitiuũ vel absentẽ duo requiruntur, s. opera, & sumptus, quæriĩ ad quem pertineat? Et q dico de seruo, intelligo idẽ de quacunq; re legata, quæ esset in loco lõginquo. Gl. hic solenniter distinguit quatuor tpa. Aut.n. seruus, aut alia res legata erat absens tpe testamenti, & tũc ad hrdem pertinet sumptus, & opera, vt hic: & si dubitetur: an res sit in rerũ nã, cauebit hrs fm formã huius l. & l. seruo legato. §. fi. ĵ. eo. Sed ɔ hoc vr ĵ. eo. l. cũ res. §. j. & quod notaĩ s. de iudi. l. qd legaĩ, vbi hrs debet dare rẽ, vbi est. Solu. qñ res est absens multum à longinquo, vel aliàs ignoraĩ, vñ ĩ pquirendo eã requiriĩ magnus sumptus, tunc spectant sumptus ad hæredẽ, vt hic. Rõ, quia si spectarent ad legatariũ, nullum haberet commodum, quod testator

b sensisse non vr, b cũ illud eẽt tpe testĩ, vt hic. Sed si res esset absens non multũ à longinquo, tũc hrs liberaĩ dãdo eã vbi est, vt lege ɔria. Rõ: quia licet sumptus in reducendo fiat p legatariũ, adhuc legatũ sibi manet cũ emolumẽto. Hãc rõnem, & dictam text. facit in simili in l. si res obligata. ĵ. eo. Secundũ tps est, qñ res cœpit esse absens post testĩn añ mortẽ, tũc vr gl. dicere q labor personę sit hrdis ĩ psequẽdo, q tñ sumptus dẽat fieri p legatariũ. Rõ, q qa testator nõ vr grauasse hæredẽ ĩ sumptu, cũ hoc nõ esset testatoris tpe testĩ, l. si seruus legatus. in prin. ĵ. eo. Tertiũ tps est post mortem, & aditã hæreditatẽ: Et hęc gl. distiguit, aut fuit culpa hrdis, aũt nõ, & bñ. Sed ad vnũ aduerte, qñ hæres est in culpa. Gl. magna hic videtur dicere, q petaĩ æstimatio. gl. j. huius legis relata ad text. innuit, q petaĩ ipse seruus. Quælibet põt eẽ bona. Vr.n. q qñ res nõ reperiĩ culpa hæredis, si dicat se redditurũ rẽ, dẽt statui modicũ tps ad reddẽdũ, al's in æstimatione ɔdẽnabiĩ. Pro hoc facit l. si ɔstante. §. si vxor. s. sol. ma. ¶ Quartũ tps est, qñ post mortẽ res cœpit eẽ absẽs añ aditã hæreditatẽ. Dic vt in gl. In omnib. aũt casibus, in quibus dixi fieri sumptibus, & opera hæredis, potest intelligi hæc lex.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Cum seruus. & vide Bar. in l. cum res. infra eod.

b ¶ Non videtur. adde secũdum pan. de Cast. quem sequitur ale. hoc verum, cum testator fuit sciens, secus si ignorans, quod res esset in longinquo.

¶ Io. Fr. Ru. ¶ adde quod Ias. tenet theoricam bart. indistincte procedere, siue testator sciebat, siue ignorabat, quando expensa in redimendo rem legatam esset tanta, quod totaliter extenuaret legatum, & illud redderet inutile, vt hic per eum.

LEX XL.

Apud Iulianum.

Qui tenetur de fructibus percipiendis, tenetur de illis, quos percipere potuit petitor, non possessor.

§ Fructus.

Hæres post moram tenetur de fructib. pceptis, & qui potuerunt percipi, & de interitu, & omni casu. h. d. No. † quòd ille, qui tenetur de fructib. percipiendis, tenetur ad eos, quos percipere potuit petitor, non possessor, l. si nauis. in fi. de rei ven. & no. gl. in l. fructus. & l. ex diuerso. eo. tit. licet Vltramõ contra, per l. domum. C. de rei vend. & malè, quia casus est hic tã in prędiis rusticis, quã in vrbanis, & aliis quibuscunq;. Non ob. l. domum. iõ.n. ibi dixit, quos percipere potuit possessor: quia communiter quilibet põt tantũ percipere ex pẽsionib. domorũ, quod nõ est ita in aliis rebus, vbi opera personę magis exigiĩ. Sed si in domib. eẽt varietas, inspiceret quod pcipere potuit petitor, vt hic: ergo illa lex se retulit ad istud, qd cõmuniter euenit solet. a

CONCORDIA.

¶ Fructus. Pro ɔcordia aduerte, q Pan. ĩ c. grauis. de resti. spo. voluit q Bar. sibi cõtrarietur in l. domũ. C. de rei vend. dum voluit q malæ fidei possessor teneaĩ ad restõnẽ fructuum pceptorũ, & quos pcipere potuisset. s. ipse reus. contrariũ alle. in hac l. apud Iulianum. §. j. & in l. ex diuerso. in repe. ff. de rei ven. vt referat illud, quod percipere potuit, scilicet ipse petitor. Sol. dat ipse Pan. vt prima opi. de æquitate, secũda de rigore, vel aliter distinguit, vt in d. l. domũ.

ADDITIO.

a ¶ Solet. Adde vltra alex. quòd op. Bart. sequitur ang. cons. 307.

§. Si Titius.

Res mea testatori debita põt mihi legari: & in quo ɔsistat legatũ, declarabit euẽtus. Idẽ in re aliena testõri debita. h. d. Primò legauit rẽ meã sibi debitam. Scdo rẽ alienã sibi debitã. Scda ibi, idẽ Iulianus. ¶ Itẽ prima subdiuidiĩ ĩ tres. Primo legauit rẽ emptã añquã tradereĩ & pretiũ solureĩ: & testõr decessit post rẽ traditã, & pretiũ solutũ. Scdo post traditionẽ, & añ pretij solõnem. Tertiò, post solõnem pretij añ traditionẽ rei. Scda ibi, sed si nondũ. Tertia ibi idẽ. ¶ Oppo. ad primam partẽ, C. e. l. pprius. & l. cetera. §. j. ĵ. e. So. Hęc res ñ erat liberè legatarij, qa tenebaĩ dare defuncto. ¶ Opp. ɔ hoc, qa fm hoc vr testatorẽ legasse liberationẽ, q legatũ extinguiĩ, si testõr exigit viuẽs, l. nõ solũ. §. liberatio. de libe. lega. & arg. l. fideicõ. §. si rẽ. ĵ. ti. 2. Sol. Dic q hic recepit à sponte soluente, & nõ exigit in iudicio: vel dic verius, & notabilius, aliud ẽ qñ legaĩ liberatio expresse, vel legaĩ nomen, a vt in ɔrijs. Aliud qñ legatur res ipsa sumpĩr. In ipsa enim re tũc legatum consistit. Vr.n. grauatus hrs, vt rem accipiat, & sibi dẽt: sed causa minuẽdorum actuum vnus actus occultaĩ, si res est apud legatarium, l. 3. §. fi. de don. ĩt. vir. & vxo. & iõ dixi in summario, q euẽtus declarabit, qd sit in legato: qa si res est exacta, peteĩ ipsa res, vt in j. casu huius §. & etiã ĩ vltimo. Si nõ ẽ exacta peteĩ liberatio, vt ĩ primo casu, & ĩ vltimo petetur cessio. ¶ Quero, circa vltimã partẽ dr, q hrs teneĩ cedere actionẽ ex empto: sed quis soluit pretiũ venditori? Iac. de Are. dicit q hæres, l. q ɔcubinã. §. qui hortos. ĵ. de le. 3. Pro hoc qa q teneĩ ad nomen dẽt dare ipsum, ita q nõ obstet exceptio, l. si nomẽ. cũ l. se. de hęr. vel act. vẽd. sed nisi soluat ptiũ actori ex empto, obstaret exceptio, l. Iulian'. §. offerri, de acti. emp. ergo, &c. Pro hoc facit s. pxi. resp. vbi ɔsequitur rẽ, & pretiũ. ¶ Quæro, quid si illa emptio sit rescissa, & res cepit pertinere ad testatorem ex alia causa. Dicam in l. seruum filij. §. j. ĵ. eo.

ADDITIO.

a ¶ Nomen. Adde vltra alex. an aliud sit legare nomen debitoris, & aliud legare actionẽ quam habet contra ipsum, bald. cons. 51. 4. lib.

LEX XLI.

Idem Iulianus scribit.

§. Si quis alicui

Si verba legati referuntur ad factum, in dubio concessio intelligitur personalis: h. d. ¶ No. bene hunc casum. Qñ aũt priuilegium, vel beneficiũ debeat dici personale, a vel in rem, dixi plenè ĩ l. quia tale. ĵ. solu. mri. In alijs concessionibus dixi plenè in l. pen. de ser. leg.

ADDITIO.

a ¶ Personale. Adde vltra alexan. an concessio in dubio dicatur realis. petr. de anch. cons. 318. Et inquantum alex. tangit, an pater possit filiis præiudicare in emphyteosi, vide quod Bald. de feudo, consi. 83. & 396. j. li. & cons. 98. & 277.

a

§. Hæres.

Onus tributi, & vectigalis spectat ad hrdẽ pro tempore præterito. a h. d. ¶ Oppo. & solue, vt in gloss. ¶ Quæro q est rõ, quòd hrs teneĩ? Respond. qa res est obligata, ergo hæres tenetur eã luere. l. si res. ĵ. eo. secũdum Iacob. de Arę.

ADDITIO.

a ¶ Præterito. Adde quod consuluit bald. cons. 122. j. lib.

a

§. Scio.

a In dubio debẽtur quod minimum est, si hæres vult. hoc dicit.

ADDITIO.

a Paris. ¶ Scio. Fallit fauore ecclesię, vt per Ro. sin. 535. inci. quæro.

1 *Testator præsumitur furiosus ex sermonibus appositis in testamento.*

2 *Impossibile reputatur: quod non potest expediri sine principis licentia.*

Legato poderefratribus mendicantibus cum onere quod construant locum, in quo certi fratres morentur, onus adiectum tanquam impossibile non valet.

3 Delictum

3 *Delictum est, esse Iudæum, idem in hæretico,*
4 *Fundus si relinquitur fratrib. minorib. quē hēre nō possunt, debetur æstimatio.*
5 *Legatum factum de re ecclesiæ non valet, nec debetur æstimatio.*
6 *Legatum fundi dotalis vel rei minoris, an valeat, & debeatur æstimatio.*

a §.Constat. [a] Res q̄ non est ī cōi cōmercio, vel est cum magna difficultate, nō potest legari, secus si est in cōmercio cōi, sed nō ē legatarij absq; eius delicto, quia æstimatio
b tūc debetur. h.d cū l. seq. ¶ Not. j. [b] † φ ex sermonib⁹ appositis ī te-
1 stō quis p̄sumitur furiosus. [c] l. qdā in suo. de pdit. instit. ¶ Sedò not.
c [d] † φ illud φ non p̄t expediri absq; licētia Principis. ē ita difficile,
d φ reputat̄ impossibile, [e] vt not. gl. in l. ꝯtinuus. §. cū qs. de verb. obl.
2 & ibi not. & Dy. in c. qd̄ semel Deo dicatū, de reg. iu. lib. 3. Ex hoc
e dicebā. Relinquitur istis fratrib. mēdicātib⁹ podere [f] cū illo onere,
f φ dēant ibi ꝯstruere locum vbi morent̄ certi fratres. Dixi pluries, qd̄ illud onus adiectū nō valet, quia est īpossibile: hoc est multum difficile, cū nō possint nouū locū assumere, vt ī c. j. de reli. do. lib. 6. nisi Romano Pontifice ꝯsulto, vt ibi. ¶ Op. ad pri. de fi. So. In prin. loquitur de difficultate nō magna: secus si ē magna, vt in fi. ¶ Op. de l. pacta. §. fi. de ꝯh. emp. Sol. vt in gl. ¶ Op. j̄. eo. l. si qs inquilinos. ī prin. & j̄. l. cętera. §. si duob. Dy. dicit, ꝯria loquuntur in re æstimabili, iō debetur æstimatio. Hoc nō placet, quia res sacra, & q̄libet alia hic noīata est æstimabilis, non ꝯsiderata illa qualitate, quia sacra, vel publica, vt C. de sacrosā eccl. l. sancimus. & auth. p̄terea. Vñ Pet. soluit al'r, quia ibi loquit̄ in re, q̄ nō est ī cōi cōmercio pp aliquā qualitatē: qa iniūcta ædib. vel seruus adscriptus glebæ: hic in re q̄ nō est in cōi cōmercio pp se. Nec hoc placet, qa ideo res hic non est in cōmercio pp qualitatem q̄ habet, quia sacra, vel publica: vel quia deseruit Principi. Dico ergo φ in ꝯriis res erat in cōi commercio, non tñ sola, sed cū alio, s. cum domo, vel fundo: hic loquitur in re, q̄ nullo mō erat in cōmercio. Distingue ergo circa hanc legē. vt in glo. q̄ distinctionē vide, & signa, & examinaui
3 plenius in l. multū. de ver. ob. vbi gl. ponit. ¶ Itē no. † gl. quę dicit hic Iudæū esse, esse delictū, qd̄ puto verū. p l. j. C. de sum. tri. non tñ
g est delictū punibile per nos. [g] C. de iudæis, p totū. De hæretico nō est dubiū, qa est delictū. Sed dubiū est, qa tpe istarū legū non erāt illę leges, ne Iudæus mācipiū Chr̄ianū, &c. Ponit ergo exemplū ī
h foresi, [h] q̄ est p̄hibitus p statutū hic emere aliquid immobile, vel est p̄hibitus p iudicem. l. ī quorū. cū gl. de pig. dixi fm Iac. de Are.
4 in d. l. multū. ¶ † Itē aduerte in casu huius l. quia per hoc diximus
i φ fratrib. minorib. quibus relictus est fundus, quem hr̄e non p̄nt, debet dari æstimatio, qd̄ plenē examina, vt dixi in 2. lib. minorica-
5 rū. ¶ † Quæro, qd̄ si relinquatur res ecclesię? [k] dicit Inn. φ non va-
k let legatū, nec debetur æstimatio, qa nō ē in cōmercio, nisi cū magna difficultate. ita no. ī c. filius. ex̄ de test. De fundo Reip. vr̄ mihi,
6 φ dixerim in l. ꝯtinuus. §. cū qs. de verb. ob. ¶ † Quæro, qd̄ si legat̄ fundus dotalis? Gl. in l. dotalē. de test. mil. vr̄ dicere, φ fundus dotalis non sit in ꝯmercio. Tangit̄ p doc. & gl. in l. si p̄diū. C. de iure do.
l ¶ Quæro, qd̄ si legat̄ [l] res minoris? Rñ. certè illa bñ est in commercio, sed non in preiudicium minoris. l. & si is. C. de p̄di. min. no. in l. cū lex. de fideius. Not. tex. ī fi. q dicit ęstimationē deberi, & sic ęstimatio est ī oblōne, & pōt peti, vt dixi in l. plane. §. quid si rē. s̄. eod.

ADDITIONES.

a poma. ¶ Constat. ad istum tex. vide alex. consi. ix. in ij. vol. barbat. consi. 27. in primo volu. Roma. consi. cccxxv.
b poma. ¶ Not. j. qualiter probetur sana mens. vide aliquid per alex. consi. xij. in vlt. col. in j. vol. barb. in consi. 58. in j. vol. & consi. seq. pulchrè Card. consi. lvj. in ij. dub.
c ¶ Furiosus. adde vltra alex. qualiter probetur quis furiosus, per. de anch. consi. lxxij.
d parif. ¶ Secundo no. Circa hanc reg. vide omnino barbat. in rep. c. Raynutius. dum tangit articulum, quot sint effectus substitutionis vulg. extra de testa. Fed. in c. ecclesia S. Mariæ. ver. secundo not. extra de const. vide omnino quę scripsi in l. continuus. §. illud. ff. de verb. oblig. Feder. in c. accipimus. de fide instrum.
e Impossibile. ¶ adde abb. in cons. 45. ij. lib. & ibi, an si legetur res ecclesiastica, debeatur æstimatio,
f podere. adde quid si testator faciat, vt hic dicit Bar. deinde subdat, & si de iure fieri non potest, dicta conditio habeatur pro non apposita, an legatum extinguatur, vel debeatur ęstimatio. Feder. cons. 175.
g poma. ¶ Delictum punibile per nos. adde quod per hoc consuluit Oldr. cons. 87. incipien. queritur, quòd princeps non potest ex ciuitate expellere sine iusta causa, tamē vide etiam barb. cons. xv. in j. col. in j. vol.
h ¶ Forensi. adde vt plenè per Rom. cons. 509.
i poma. ¶ Item aduerte in casu huius l. Vide ad hoc per Card. cons. cij in ij. dub. & consilio xcvj. in fi. Fel. in c. in præsentia. de prob. Et an idem in donatione facta prohibito acquirere per statutum, vt sibi saltem debeatur æstimatio: vide Roma. tenentem quòd non, in consi. lix. incip. in proposita consultatione.
k ¶ Ecclesiæ. adde abb. proxime alleg. cons. 45. 2. lib. & an debeatur æstimatio, cum legatur aliquid fratrib. minorib. vide ang. cons. cccxxiiij. Feder cons. xij. & ad dicta Bart. & Innoc. vide alex. cons. ix. vers. secundo prin. in ij. vol. ibi posuit limitationem.
l pom. ¶ Quid si legatur. adde quid in feudo, vt per Fel. in c. cum in ecclesiarum. in xxv. col. de constit.

LEX XLIII.

Cætera. Omnia possunt legari, q̄ non sunt prohibita: & intelliguntur inter prohibita, quæ sunt ædibus iniuncta. h. d. Illud φ dr̄, φ omnia iura possunt legari, intellige quæ sunt in nostro commercio, Non. n. potest legari ius agnationis, & libertas propria, vt i. ius agnationis. de pact. & l. iura sanguinis. de reg. iur. Opp. j̄. ea. l. §. si duob. Sol. gl. φ non potest legari vt ipse res debeantur, sed debetur æstimatio. Hoc tenent Dyn. & Pet. & oēs, licet gl. aliter dicat in l. qui dotem. s̄. sol. matr.

1 *Reg. Cat. non habet locum in legatis, in quibus dies cedit ab adita hæreditate,*
2 *Regula Catoniana quare non habet locum in legatis conditionalibus.*
3 *Regula Catoniana an habeat locum in senatuscons.*

a §. Tractari. Legatum purū ab initio inualidū nō confirmat impedimento cessante: secus in legato cō
1 dōnali. h. d. Opp. j̄. de reg. Cat. l. 3. † Sol. Hic in legatis quorū dies cedit à morte testōris: ibi in his: in quib. dies cedit ab hæreditate adita, in quib. non habet locū reg. Cato hoc tñ fallit, dicit glo. in l. ī optio. de optio. leg Sed certè illud est ideo, quia ibi tp̄s mortis, & adite hr̄ditatis est vnū. l. si post mortem. in prin. j̄. e. Op. ex̄ glō. de l. seruum filij. in prin. infrà eo, Sol. vt ibi. Opp. extra glo. de l. legata inutiliter. s̄. e. Rñ. quod ab initio est inutile, nō cōfirmat̄ p legem impedimēto cessante, vt hic: sed p testōrem non p̄hibet̄ ꝯfirmari, vt l. ꝯria. ¶ Op. φ hoc legatū nō est ab initio inutile: valet. n. quo ad æstimationē, vt s̄. dixi, & p̄bat̄ in d. §. si duob. j̄. ea. l. ergo ex post facto p̄t cōfirmari circa rē, vt s̄. l. px. §. si Titius. Sol. ibi ab initio ꝯsistit legatū in re ipsa: quia si lego liberōnē, vr̄ mihi res tradita, & a me tibi data. l. l3 de iur. do. & l. 3. §. fi. de do. int. vi. & vx. Quærit gl. qd̄ si talis est ꝯdō, q̄ tpe mortis implet̄, an habeat locū reg. Cato. Rñ. dicit gl. φ sic. qd̄ est s̄. l. j. §. fi. j̄. de regula Cato. hoc ēt patebit ex
2 rōne q̄ statim dicā. ¶ † Quæro, q̄ est rō, φ regu. illa Cato. nō hēt locū, in legatis ꝯdōnalib. Dy. in c. non firmat̄. de reg. iu. li. 6. vbi dicit, φ rō ē, qa pēdēte ꝯdōne nō sunt legata, iō non p̄nt īfirmari p reg. Caton. Certè nec legatū purū dr̄ eē viuo testōre. Dic ergo φ rō ē,
b [b] qa ex eo qd̄ testōr apponit ꝯdōnē, apparet φ nō vult, φ īspiciatur
3 tp̄s testī: sed aliud tp̄s futurū, & ideo non hēt locū regu. Cat. † ¶ Vltimo per istam legem cōiuncto principio reprobo vnam opinionem positam in l. ū. de reg. Cato. quæ est, φ regula illa non habet locum in senatusconsulto, quod est cōtra hanc legem. Nam hæc prohibitio fuit inducta per senatusconsultum, vt supra vidistis.

ADDITIONES.

a poma. ¶ Tractari. ad istum. tex. vide Old. consi. 58.
b poma. ¶ Dic ergo quod rō est. Contrarium sentit idem Bar. in l. si is qui hæres. & ibi pōderat Are. in l. 2. j. col. in prin. ff. de vul. & pup. & cōtra Bar. tenet imo. & ibi are. ff. de vul. & pup. per Bar. in gl. in l. in tempus. vbi etiam Bar. ff. de hær. inst. & gl. in l. potest quis. eo. tit. & ibi bar. in l. j. in vlt. col. ff. de reg. Cato. facit quod not. bar. in l. in testō. in 9. q. C. de test. mi. facit tex. in auth. de nu. §. quia vero hactenus. & in l. eum qui post. cum gl. de cond. & dem. facit quod no. bar. in l. ex facto. in prin. in 2. opp. de vul. & pup. & in l. si alienum. §. in extranei s. in ver. in contrarium. de hær. inst. & Bal. in l. 3. ad fi. C. de act. emp.

1 *Aestimatio, quæ debetur pro re affixa domui legata, est in obligatione, & illa petitur.*

a §. Item quæri. [a] Ex vnius ædib. p̄nt res affixæ in alias trāsferri, si vnus est dn̄s vtriusque insolidum: secus si vni⁹ tñ, vl' p parte. h. d. cum §. si duob. ¶ Quæro, a quo præstabit̄ æstimatio? Rñ, à legatario. ipse. n. erat grauatus, vt hic patet.
1 ¶ † Sed q̄ro, hic dr̄ φ æstimatio p̄stat̄, nō dicit, an sit ī oblōne: an ergo sit ī oblōne, vt possit peti? Rñ. qd̄ sic, vt s̄. prox. Si. n. res ipsa esset in oblōne, & in legato. regula Caton. non habet locum, cum ab initio legatum cōsisteret, q̄ tñ habet locum, vt s̄. proximè. Manifestè ergo apparet. quòd æstimatio est in legato, & in obligatione.

ADDITIO.

a ¶ Item quæri, adde inquantum alex. tangit, an statuentes ligentur statuto. Ro. con. 58. Old 94. & inquantum tangit, an vetetur ingressus, cum ingrediēs teseruat bona fide, bal. consi. 116. lib. 2. ang. consi. 121. plenè per and. Sicul. consi. 4. 2. lib.

1 *Domus in rure posita impropriè dicitur rustica.*
2 *Legatum qualiter dicatur negotiatio.*
3 *Gabella si debet solui de qualibet negotiatione non soluitur de legato.*
4 *Statutum prohibens frumentū extrahi de comitatu, non intelligitur de eo, quod quis extra'it causa sui vsus.*
Frumentum emptum in vno loco non potest prohiberi per locum medium, ne portetur in alium.

§. Sed & si quis ad opus. Pōt detrahi, & legari ex ædib. ad vtilitatem Reipub.
1 in cuius territorio est res, non alterius. h. d. ¶ † Opp. nulla domus dr̄ rustica. l. j. s̄. cōi p̄di. l. vrbana. de verbo. sign. Sol. hic impropriè
2 dr̄ rustica. i. in rure posita. ¶ Itē no. glo, † q̄ hic dicit φ legatum est quoddam commercium, seu negotiatio dn̄i: si intelligas negotiationē. i. translationē, sine dubio legatū est translatio. Sed si intelligamus negotiationē, quādo aliqd fit hincinde, vt gl. hic ītelligit, & p̄bat̄ in l. legatis seruis. in prin. j̄. ti. 2. tunc legatum nō est nego-
a tiatio: [a] vera, qd̄ apparet, qa ex̄ neo penitus ignoto p̄t legari. l. extraneum. C. de hær. inst. Item posthumo alieno, vt insti. eo. §. posthumo. & l. pe. eo. qd̄ ēt patet ex gl. φ dn̄t, φ legata nō quæ rūtur nobis ex opera nostra, vt C. de cond. inser. l. si vxor. & inst. de ver. obli.
3 §. ex ꝯdōnali. Vñ † si statutū dicit, φ ex qualibet negotiatione, seu mercantia soluat̄ gabella, non debet solui de legatis, d. l. legatis. in prin. & ibi dixi. licet gl. hic aīr innuat. Dices tu, si legatum non est cōmerciū, quare p̄hibetur legari. Rñ. quia rō p̄hibitionis est, ne vrbs deformet̄ ruinis, vt l. negotiādi. C. de ædi. priua. q̄ rō ī legato
4 locū hēt. † Vlteri⁹ no. hic ar. φ si statutū p̄hibet frumentū ex hid comitatu,

ADDITIO.

a poma. ¶ Legatum non est negotiatio. pro hoc facit tex. in l. si quis ex argentariis. §. ratio nem. ff. de edeo. tex. in c. forus. § j. de verb. sig. & in c. eiiciens. lxxxviij. dist & per totum. Io, and. in c. quanquam. de cens. li. 6. pa. consil. vj. inci. casus, super quo petitæ fuerunt. & vide alex. consilio 154. ver. sed ita etiam. in vlt. co. ij. vol.

comitatu.nō intellr de eo qd qs exhit sui vsus cā,vt hic,& s̄.§.itē qri pt.¶Itē qd hic dicit,ꝙ nō pt portari ī aliā ciuitatē.intellige ꝙ hoc pōt ꝓhibere illa ciuitas vñ extrahit̃ nō ciuitas media,ꝑ cuius territoriū trāsit,& portat̃.l.si quis post hāc.C. de ędi. priua. qd facit ad q̄st. de eo q emit frumentū in vna ciuitate,portans ad aliā
a transeundo ꝑ territoriū alterius ciuitatis:qd dic,vt ibi per Doct.

ADDITIO.

a Poma.¶Quod facit ad q. Vide Alex.consil.85.in 4.volu.vbi sibi contrarius,sequitur opi. Imo contra Ang.h c quem non reprobat.

1 *Domus non soluentium condemnationes,vel collectas non destruitur.*
2 *Tegulæ domus vel ostia non possunt accipi,& vendi pro debito publico.*

§.Hoc senatusconsultum.

Hoc senatusc. hēt locum vbique, & pro debito publico domus non debet destrui.h.d.No.ergo †ꝙ
1 non debent destrui domus non soluentium collectas,vel condē
2 nationes. Item not. † ꝙ non possunt accipi tegulæ de tecto,vel ostia,vt vendantur pro debito publico,vt hic,& §.seq.

1 *Porticus non venit appellatione domus,sed ædium sic.*
2 *Porticus dicitur esse domus,id est,accedere domui.*
3 *Factum in ostio,an dicatur factum in domo,sed ad domum.*
4 *Factum in ostio,an dicatur factum in domo.*

§.Hoc senatusconsultum.

Prohibitio senatus extendit̃ ad oē ędificiū,vt ei iniuncta nō detrahant̃:secus in aliis,que non sunt affixa.
1 h.d.¶Per hunc tex.† dicunt quidā,ꝙ appl'one domus ꝯtinetur
a porticus.Et si statutū dicit de domo,intellr de porticu. Sed potiꝰ facit in ꝯriū,quia tex.dicit,extendit̃,q̄ interpretatio extēsiua non hēt locū in statutis:sed melius ꝓbatur in l.qui ædes.de incen.rui. nau.vbi tex.dicit qd porticꝰ ꝯtinet̃.Sed certè ibi dr̄,ꝙ ꝯtinetur appl'one ædium.AEdes aūt dr̄ ab ædo,ædis,ꝙidē est,ꝙ ædifico,seu cōpono:vñ ædes idē est,ꝙ ædificiū,merito porticus ꝯtinet̃,quia ę dificiū est.Sed cū dico domū,nō ꝯtinet̃ qdlibet ædificiū,nisi hēat solū,& superficiē,hoc est parietes,& tectū.l.solū.cū gl.de rei vēd.
2 sed porticus nō hēt parietes vndiq;,igit̃ nō est realr domus.†Fateor tñ ꝙ est domus,hoc est,accedit domui,& domꝰ est casus genitiui. Multa.n.sunt ex̄ domū,q̄ sunt domus,isto mō sumendo.s̄. de ꝯhen.emp.l.si aquæductus.Pro hoc.ȷ̄.de dam.infec.l.qd̄ cōcla
3 ue.& s̄.cōi di.l.arbor.§.de vestibulo.†Dic ergo,ꝙ factum in porticu non dr̄ esse factū in domo.l.j.§.in publico flumine.ȷ̄.de flu. Sed bene dr̄ factū ad domū.ar.l.quidam Iberus.& ꝙ ibi no.de ser. vrb. præd.& qd̄ not.Iac.de Are.in l.item apud Labeo.§.ꝯuitiū.de iniu.
4 & ibi dixi.¶†Sed q̄ro,an illud qd̄ fit ab aliquo ex̄ñte in ostio,dicat̃ factū in domo:dixi in l.j.de cloacis.in eo quod ibi dr̄ de tubo.

ADDITIO.

a ¶ Domus.adde quod pau.de Ca.quærit,an statutum Senen.disponēs quod nullus possit capi in domo,habeat locum in eo qui capitur in apotheca,de quo vide eius consilio 43.

1 *Hæres suus præsumitur ignorare contenta in testamento.*
2 *Res destinata poni in ædificio quando habeatur perinde,ac si ædificata fuisset.*
3 *Statutū quod nullus possit emere frumentū nisi pro suo vsu,si scholaris emit pro toto anno,& postea pœnituit,& vult recedere,an licitè possit illud reuēdere.*
4 *Propositum primum qualiter inspiciatur,vt euitetur pœna.*
5 *Destinatio quando aliquid operetur,operatur esse legatum rei.*

§.Sed si parauit.

aLicèt res sit ædib destinata,non prohibetur legari:sed legatum extinguitur,si postea ꝑ testōrē iniūgitur:secus si ꝑ hr̄dē.¶Op. ȷ̄.ti.2.l.fideicōmissa.§.si rē.Gl.non soluit,dic,ꝙ hæc res iniūcta dr̄ desiisse extare,qa ꝑ se nō cēset̃.l.q vniuersas.ȷ̄.de acq.pos.¶Op ad illud qd̄ dr̄ de hr̄de,de l.in summa §.pe.de ꝯdi.inde.Gl.non soluit hic,sed soluit in ꝯrio.Tu dic,ꝙ nā ꝯdict.indebi.ē,vt qs teneatur in quātū factus est locupletior.l.nā hoc nā.& l.si nō sortē.§.libertus. de cōd. inde.Si igit̃ ibi ignorās manumisit , ipse in nullo est locupletior, & sic non tenet̃ in aliquo:hic vero loquimur ī actione ex testō,q̄ est alterius nāę.Præterea si iniūxit domui suę,satis effectꝰ est locupletior.Sed ꝯ,vbicunq; res est perēpta sine culpa debitoris,debitor liberatur.l.si ex legati cā.de ver.obl.& l.nō amplius.§.i.s̄.eo.Gl. in d.l.in summa.§ pe.dicit,illud statuitur ꝯ hr̄dē,q cōmodū sentit ex ꝑsona defuncti,subaudi & res facto hr̄dis perit,iō non ob.d.l. non amplius.§.j.Tu declara vt dixi i l.si seruū.§.2.de ver.ob. ¶Op. dr̄ hic siue sciuit,siue ignorauit.Cōtra,hr̄s sp̄ pręsumitur scire scripta in testō.l.cū hr̄s,de libe.leg. Sol.hic erat scriptū in codicillis,
1 & sic hr̄s pt ignorare.l.non est ferēdus.de transac.Vel dic,†ꝙerat hr̄s suus,q̄ ēt pt ignorare.l.eius q in prouincia.in fi.si cer. pet.Vel dic ꝙ ignorabat supinè.De p̄sumptione autē sciæ hr̄dis dixi in l. qui Romæ.§.duo fratres.de ver.obl.¶Opp.de l.nutu.§.fi.de leg.3.
2 Solue vt in gl. ¶Opp ꝙ†res destinata poni in ædificio,perinde
b ē,ac si eēt ędificata.l.fundi.§.fi.& l.granaria.de act.emp.Sol. Potest hic intelligi,ꝙ res erat destinata ad ędificiū,q̄ nunq̄ fuit in ædificio,ibi semel fuit,licet deposita.Cōtra hoc facit iste tex.ibi,trāslaturus in aliā domum,& sic innuit,ꝙ semel fuit in aliquo ædificio. Vñ dic,ꝙ ibi erat destinata reponi in illud ædificium,de quo sum pta erat:hic vero in aliud.Vel alr̄ s̄m Guil.de Cun.nō curo,vtrum eēt ordinata reponi in illud ædificiū,vl̄ aliud:sed hoc solū attendo si à principio,qñ leuat̃ de domo,habuit aīum reponendi ī eādē domū,vel in aliam suā,& sic habuit primū ꝓpositū licitū, licèt rego postea mutauerit ꝓpositū,nō punitur,& sic licuit ꝯuertere ī
3 aliū vsum.Hic est casus no.hic,s̄m eū.¶Per hoc†determinat q̄o-
c nē.c Statutū ē hic,ꝙ nullꝰ emat frumētū in platea,nisi pro suo victu.Contingit,ꝙ scholaris emit ꝑ suo victu ꝑ toto anno,postea mutauit ꝓpositū,& vult recedere,& vēdit frumētū,q̄ritur an puniatur?Et dicit ipse,ꝙ non:qa primū ꝓpositū fuit licitū,& bonū,ꝑ hāc legē,facit l.j.§.vnde q̄rit Ofilius.de exercito.actio.& ibi ipse hoc ponit.Hoc aūt intelligo,si de primo proposito ꝯstat,aliàs p̄sumitur ab initio tale fuisse ꝓpositū,sicut postea fecit,l.sed Iulianꝰ.
4 §.proinde.s̄.ad Mace.Et p̄dicta vera,†qñ primum ꝓpositū ē licitū nō obligatoriū.Si verò primū ꝓpositū erat obligatoriū,aut erat obligatorium sui,vl̄ alterius,q̄ sibi mandauerat,& inspicit̃ primū ꝓpositū,v.d.§.vñ q̄rit Offilius. Aut erat obligatoriū alteriꝰ, q nō mādauerat,& nō sufficit ꝓpositū primū,nisi sit secutus eūetus.l. de ī rē ver.§.sed si sic.¶Opp.& vr̄ ꝙ destinatio hēat ꝑ facto,l.si qd earū.§. interēptū.de le.3.l. & si non sunt.§.qd ergo.de au.& arg.le. Pet.dicit,hic tractatur de legato restrīgēdo,iō destinatio nil operatur,ibi,de legato ampliādo.Sed hęc sol.tollit̃ ꝑ l.ligni.§.si lignū. ȷ̄.ti.2.Quare dic,ꝙ hic legat̃ res ipsa,vñ destinatio nihil operatur: sed ī ꝯrijs res ipsa destinata exp̄sse nō legatur.Sed dubitatur,an lega
5 to alterius rei accedat ꝑ destinationē.†Dic ergo vtrū destinatio aliqd operetur,aut legat̃ ipsa res,& nihil operat̃,vt hic. Aut dubitatur vtrū cedat legato alteriꝰ rei,& tūc aut fuerūt legatæ res destinatę,& non ē dubiū.l.si qd earū.§.inter ēptū.ȷ̄.tit.2.Aut nō e facta mētio de eis,& tūc aut erat res destinata i antiquū eē,& tunc de-
d stinatio hr̄ ꝑ facto.l.fundi.i fi.& l.granaria.de act.ēp.l.argumēto. §.pe.ȷ̄.de aur.& arg.leg.Aut erat destinata in nouum eē.& tūc aut non erat cęptū opus fieri,& destinatio nihil operatur.l.ligni.§.si lignū.& l.lana.ȷ̄.tit.2.Aut erat opus cęptum,& tūc aut erat valde remotū ab illo,ī quo res erat destinata:aut erat ꝓpinquum. Primo casū destinatio nihil operatur.l.librorū.§.sed nec cęptū.ȷ.tit.2.& l.
e vestimentum.de aur.& arg.lega.Scdo casu e opus cęptum hr̄ pro perfecto,& destinatio operatur.l.& si non sunt.§.quid ergo.de auro,& argen.lega.& l.librorum.§.sed præscripti,infra.tit.2.

ADDITIONES.

a Poma.¶Sed si parauit.ad materiam huius §.vide aliquid per alexan.in l.j. §.fuit quæsitum.ff.ad Treb.quod tamen sing limita,vt in l.à diuo pio.§.fin.ff.de re.iu.. Bald.in l.ex facto.§ rerum autem.in vlt.col.ff.de hæred.insti.& vide quid per illum t xt. dicit Bald. in c.j.§.si quis de manso.in vlt.col.,§ de inuest.feu.contro.fuer.in q.quæ fuit Papiæ.

b Paris.¶Oppono quòd res.Vide alex.cons.xcvij.vol.iij.secus tamen est in dote. l. lex Iulia.ff.de fundo dot.& in rubr.sol.matrim.in princ.

c Poma.¶Per hoc determinat quæstionem.Vide alber.de Ros.in j parte sta tut.q.xcj.& in ij parte.q.cciij incip.prædicta etiam faciunt,vide Bal.in l.j.vers.item facit ad quæstio.de præc.itine.C.de ædil.edi.& alex.cons.j.in ij.vol.& cons.7.in iij.vol.

d ¶ Destinatio. adde vltra alex.in quantum refert quòd Cy.Bal.& ang.inducunt hic dicta ad q.statuti disponentis,quòd mortua vxore,mobilia spectent ad virum,immobilia verò ad hæredes vxoris,& sit pecunia parata ad emptionē prædiorum, quod nihilominus debebitur marito.Et quòd hæc opin.est tutior,quàm opin.Ro.& abb qui Ro. cons.189. tenet,quò siue sit deposita ad emptionem prædiorum,siue vt inde capiantur annui redditus,quòd computatur inter immobilia.De primo alleg.casum in l.iij.§.vsuras.suprà , de contra.act.tut.De secundo alleg.casum in l.3.§.nec vsufruc.& §.si lapidicinas, versic.vel cuiusuis alterius materiæ.ff.de reb.eo.

e Poma.¶Secundo casu.Faciunt quæ latè ponit Iaco.in l.diuortio.§.interdum.ff.sol.matr. & aliquid per bal.in l.diui fratres.ff.de rer.diuis.& in l.si nondum. C.de furt.

LEX XLV.

Senatus enim ea, quæ.

§.Marcellus.

a Parua a domuncula rustica potest destrui, & per consequens legari,hoc dicit.

ADDITIO.

a ¶ Parua.Adde vltra Ale.inquantum quærit,an indemnitates requirantur in alienatione rei paruæ,quod Fede.de sen.cons.210.tenet,quod non.etiam si prelatus iurasset de non alienando.Et inquan ū tangit si emphyteuta ca lat nō culpa sua ,b emphyteusi an perdat ędificium factum in solo emphyteutico,vide pau.de Cast.consi.139.& quid si non soluit canonem,vide Bal consi. 428.lib.2.

§.Legatum.

Seipsum summat.Circa hunc §. distingue vt in gl.Aut ponitur in voluntate hæredis, aut legatarij,aut extranei:si hæredis,aut in voluntate libera,aut in arbitrium boni viri:si legatarij,indistinctè valet,vt hic:si ex̄nei, aut in voluntate expressa,aut in velata.

§.Qui ab hostibus.

Hic est singularis casus,in quo potest legari liber homo,in quo non est commercium,& hoc sit loco summarij.

LEX XLVI.

1 *Positio casus altero de tribus modis.*
2 *Ius superueniens testatori non prodest legatario.*
3 *Res emphyteutica si legatur,& plenum dominium superueniat testatori,quando debeatur legatario.*
Augmentum superueniens quando augeat legatum.

Seruum filij.

Regula Cato.nō hēt locum in legatis,ī q bus impedimētum cessat ex cā,q̄ retrotrahatur.h.d.¶Op.de l.cū rē alienā.C.eo.& s̄.eo.& l.apud Iulianū.§.ꝯstat.Sol.gl.testator vr̄ hic legare ius,qd hēt ī re.de hoc miror,nā pr̄ nullū aliud ius hēt,nisi ꝑoccupādi iure peculij,si filius prædecedat.l.2.ȷ̄.de cast.pec.qd aūt illud cogitauerit,ē ꝯ votū parētum,& nālē ordinē.l.scripto.vñ liberi.& l.nā & si parētibꝰ,de inoffic.testa.
1 Dico†ergo hic ponēdū eē casū altero de trib.mod.¶Primo ꝙ pr̄ in vita

in vita filij credebat se hēre ius ī illo seruo, sicut in reb. ꝓfectitiis, & sic errabat in iure. Vel scđo. ꝙ pr̄ credebat filiū eē mortuū tpe testamēti, cū in veritate nō esset, sed postea decessit: & iō si pr̄ tūc decessisset, legatū erat inutile. Sed si fili⁹ postea præmoritur, legatum ꝯfirmat. Nec ob. reg. Cat. pp fictionē, vt dicit tex. & dixi ī summario. Vel tertiò posset poni, ꝙ pr̄ credebat rē esse suā ex alia cā, cū nō eēt: & idē iuris ē, qđ s̄. Sed q̄ro, qđ si filius fecisset testm̄, & pr̄i reliq̄sset. R̄n. tūc legatū nō valeret, qa pr̄ capit vt hr̄s, ex testō filij: qa retro nō trahitur. Et hoc sentit gl. hic, & tex. vr̄ velle. ¶ Ex
2 quo no. † qđ ius supueniēs testōri nō ꝓdest legatario. Contra. s̄. e. l. qđ in rerū. §. j. Sol. ibi in legato vsusfruct⁹, in quo nō h₃ locū reg.
3 Cat. qa cedit ab adita hr̄ditate. Per p̄dicta † determinat Ia. de Are. talē q. Si ego legaui tibi rē, q̄ habebam in emphyteusim, si postea ꝑuenit ad me plenū dn̄iū, certe nō debet tibi legatario, nisi esset ius superueniens tale, ꝙ i⁹ primū ad se traheret illud. l. si tibi. §. vsufru. quemad. ca. Facit l. si tibi. §. q. mo. vsusfr. am. ita dt ipse. Hoc vr̄ ꝯ. l. si ex toto. in prin. s̄. e. Augmentū. n. ꝯtingens in re legata nō solū circa ius s₃ etiā circa substātiā rei ꝓdest legatario, vt ibi p₃. S₃ dico sic, si testōr dixit, fundū meū, vel alio mō expssit se legare i⁹, qđ habebat, ius supueniens nō auget legatū. l. serui electione. §. fi. & qđ ibi no. s̄. e. Ita intelligo Iac. de Are. s₃ si legaui fundū simpl'r, nō adiiciendo, meū: neq; restringendo se ad ius qđ habebat, & tūc nō limitate, tūc omne augmentū in iure, vel sub̄a rei cederet legatario. d. l. si ex toto. & l. qđ ī rerū. §. si qs post. s̄. e. Et hoc verū qn̄ legatū ab initio t₃: sec⁹ si ab initio non t₃, qa tūc nō ꝯfirmat, impediente regula Cato. nisi ex supueniente cā, q̄ retro trahit, vt hic.

1 *Hæres an cogatur ad redimendam rem legatam per testatorem eidem testatori legatam, quam repudiauit.*
2 *Dominium rei legatæ videtur legatarij fictè à morte testatoris, verè à tempore aditæ hæreditatis.*

§. Si quis rem. Qui rem sibi legatā ignorās legat: siue acceptet, siue repudiet, v₃ legatū factū à se. h.
1 d. ¶ Quidā hn̄t hic vnā addōnē, p q̄ Dy. † q̄rit, an hr̄s cogatur ad rem redimendā eo casu, quo testōr legatū repudiauit. Et dt ꝙnō: qa repudiādo vr̄ legatū ademisse, sicut q̄do donat. l. rem legatam, de adi. le. Vel veri⁹, ibi loqtur, ꝙ illud i⁹, qđ h̄, videatur legare, q̄do illud se habere credebat. l. si dom⁹. in fi. ī. e. cū si. S₃ q̄do nullū i⁹ se habere credebat, si postea supuenit, & repudiat vr̄ remansisse ī eadem volū. ita loqtur hic. Quærit Dy. vtrū ꝯfessio cedentis noceat cessionario. Qđ plene examino ī l. fcā. §. si hr̄s. ad Tre. Vltimò not.
2 † tex. q dicit, retro ipsi⁹ fuisse vr̄, qđ à tpe mortis res est legatarij fictè: à tpe aditæ hr̄ditatis verè. l. si tibi homo. §. cum seruus. ī. eod.

1 *Mutatio materiæ, vel formæ rei legatæ quando faciat deficere legatum*

a §. Si procula[a] Si fiat mutatio de mā in formā, vr̄ ecōuerso, legatū nō mutatur, si testōr volūtatē nō mutauit. h. d. Op. ī. ti. 2. l. lana. & de aur. & ar. le. l. Seia. in fi. Sol. ibi testator mutauit, hic hr̄s. Hæc est vna sol. gl. q̄ t₃ in l. si conuenerit. §. pe. de pig. ac. qđ vr̄ mihi ꝯ istū tex. Ad qđ. n. dubitaret hic de mutatione voluntatis testōris, nō video. Dic ergo, ꝙ hic testōr fecit mutatio
1 nem de mā in formā, vel ecōuerso. S₃ dic, † aut ꝯstat, ꝙ mutauit volūtatem, & tūc nō debetur, aut ꝯstat ꝙ nō mutauit, & legatum debetur, vt hic. Aut dubitatur, & tūc distingue, vt tex. ī l. q̄stū § illđ fortassis. ī. ti. 2. s. aut forma est reducibilis ad mām, aut nō, vt ibi: iō hic in poculis, & massa non præsumitur mutatio voluntatis in dubio: in lana secus.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Si pocula. & vide Pet. in c. commissum, de deci. in c. indicante, de testa. ad quod al leg. istum §. & vide Io. de Imo. ibi. & ibi dixi.

1 *Domus legata si ad aream reducatur, an debeatur.*

a §. Si aræ. Quod ædificatur in area legata, debetur legatario. h. d. Op. de l. si chorus. §. area. ī. ti. 2. Sol. dicit gl. ibi volūtatem mutauit testōr: qđ est diuinare. Ia. de Are. dt, qđ hic ædificauit testōr, cui⁹ res erat: ibi ædificauit extraneus, cui⁹ rem testōr legauerat, iō hr̄s nō tenebatur ad areā, qa nō poterat separari à domo, s₃ tenetur ad ei⁹ æstimationem: ita loqtur ibi. ar. s̄. e. l. cætera. §. si duob. Et iō domo destructa: adhuc poterit peti area: qa legatū
1 nūq̄ fuit extīctū. ita loqtur hic, & hoc teneo. ¶ Quæro qđ e₃. q̄do legatur dom⁹ q̄ reducitur ad areā gl. hic dt ꝙ legatū extinguitur. Illud est ꝯ. l. si grege. s̄. e. Et iō dic, qn̄q; legatur area, in qua postea ædificatur, & tunc aut ædificatur à testatore, aut ab extraneo, cuius erat res, vt dixi s̄. Quandoque legatur domus, quæ postea ad aream reducitur, & tunc aut in ea iterum ædificium non reponitur, & debetur area. l. si grege. s̄. e. Aut in ea iterum ædificatur, & legatū extinguitur. l. si ita. §. si domus. ī. e. quod intellige, vt ibi dicā.

ADDITIO.

a parif. ¶ Opp. vide Soc. in l. si ex toto, in prin. s̄. eod. vbi reprobat intellectum bar. ad illum tex. & ipse ponit alium.

1 *Arguere de contractibus ad vltimas voluntates quando liceat.*

a §. Eum qui[a] chirographum. Vbi est eadē rō, licitum est arguere de contractib. ad vltimas voluntates. h. d.[a] Opp. ī. ti. j. l. Caius. in prin. Sol. ibi nō legauit chirographū special'r, dicit Gl. Adde, ꝙ fecit legatū generale, in quo non continetur chirographum: sec⁹ si vniuersitatem iuris reliq̄sset, veluti Calendarium, l. q filiū in princ. ī. ti. 2. Distingue ergo tres casus, vt not. p Cy. C. loc. l. certi iuris. in 6.
1 alias 9. q. ¶ † Vltimo Dy. ponit hic distinctionem, vtrum sit licitū arguere de contractibus ad vltimas voluntates, bonam & perfectam, quam ponit Gui. de verbo ad verbum in l. pactum. s̄. de pact.

ADDITIO.

a Eum qui. adde inquantum Alex. quæren. tangit, an annullatio contractus sit pœna. Bald. cons. 75. in quantum allcg. Pa. de Ca. cons. lxxxxix. ad quæst. de qua hic per eum, ego habeo 101. Intellige quando apparet de idētitate rationis. secus in dubio præsumitur maior ratio in vltima voluntate, vide alex. cons. 76. vol. j. & ias. in l. quæ de legato. ī. eo. & in l. pactum inter hæredem ff. de pact.

§. Si idem Legatum libertatis inualidū ipsius serui legatū non pimit. h. d. ¶ Op. ꝙ si fraudatur creditores, non valet legatū, nec libertas. Solue vt in gl. ¶ Opponit de l. 3. §. fi. de fun. instru. le. Sol. gl. Tu dic, qđ ibi fuit in vita manumissus, per quod legatum vr̄ reuocare: hic in vltima voluntate, in qua inest condō, vt nō tollatur primum p ſm, si ſm sit inualidū. l. si iure. ī. ti. 2. ¶ Op. ex. gl. de l. plane. in prin. s̄. e. vbi legatū inualidum reuocat primū. So. libertatis fauore est, qđ siue p̄cedat relictū libertatis, siue sequatur, si est validū, sp ꝑualet alteri legato. l. idē seruus. ī. ti. j. Sed qn̄ legatū libertatis est inualidū, si p̄cedat, non vitiat legatū, vt hic: si sequitur, ēt si libertas sit inualida, reuocat primum. arg. d. l. plane. in prin. & gl. tenet hoc ī. ti. j. l. qui testamento. Sed huic vr̄ contradicere hic tex. qui dicit, si idem seruus legatus, & liber esse iussus & sic īnuit, qđ fuerit secuta libertas. Sed dic, ꝙ hæc sunt verba Iurisconsulti non denotantia ordinē testatoris. Et hoc modo possumus dicere forte melius, quam s̄. Ad l. 3. in fi. de fun. inst. leg. dic, ꝙ ibi secuta est manumissio: hic verò præcessit.

§. Si statuliberum. Legato statulibero expedit hr̄di ipsum soluere potius, quā æstimōnē.

1 *Seruitus qualiter ipso iure constituatur per vltimam voluntatem.*
2 *Dominium rei tacitæ legatæ non transit in legatarium ipso iure.*
3 *Proprietate legata an censeatur legata via, remissiue.*

§. Si duos. Qui legat vsumfructū in fundo, videt legare viā per alium, si aliunde non hēt. h. d. ¶ Pro declaratione literæ q̄ro, q̄uo redimet hæres? Gl. intelligit redimere. i. retinere, vel condicere, ēt nullo dato. Cōtrā, si legatarius ad hoc tene
a tur, ergo ꝯ eū pt p vsumfructuarium agi. l. j.[a] §. j. si vsusf. pet. Roge. fatetur actione reali, vt ibi: nō ꝑsonali, vt hic, qđ gl. reprehēdit, cū
1 hic nō fuerit seruit⁹ ꝯstituta, iō nō pt agi actiōe reali. Cōtrā, † p vltimā volūtatē ꝯstituitur seruit⁹ ipso iure: l. j. de serui. leg. & l. si partem §. j. s̄. quēad. ser. amit. Sol. Dicit Ia. de Are. illud verū, si seruitus
2 fuerit legata expressè, secus si tacitè, vt hic, qđ not. multū, qa † qn̄
b res legatur tacitè,[b] non transit dn̄ium ipso iure, tex. cū gl. in l. emptor. §. ancilla. de rei vend. Dixi in distinctione, quam s̄ posui in l.
3 j. ¶ † Quæro, in proprietate legata an videatur legata via? gl. tangit in l. 3. §. si loci. de adi. lega. Dixi plenè in l. j. de ser. leg.

ADDITIONES.

a ¶ L. I. adde quod consuluit Bal. cons. cccxix. 4. lib.
b io. Fr. Ru. ¶ Legatur tacite. Contra Bar. tenent imo. alex. & aret. in l. j. s̄. eo. & Raph. Cu. hic, sed eum sequitur Bal. ang. & Flo. Pau. de Ca. & alex. hic: & dicit ias. ꝙ opin. Bar. est magis communiter approbata.

LEX XLVII.

Si à substituto. Quod contingit medio tpe, non vitiat legatū. h. d. Quæro, quid si emisset scīēter? Gl. dicit idem, & subaudi; maximè. Tu examina hoc, vt per Dy. in l. qui Romæ. §. duo fratres, vbi dixi. ī. de verb. ob.

1 *Dare qui promittit, vel si hæres est grauatus dare, debet facere accipientis.*
2 *Tradere cui tenetur, quando debeat tradere taliter, quòd euelli non possit.*

§. Hæres. In legato gn̄is hæres de euictione tenetur: secus in legato speciei. Idem in stipl'one rem tradi. h. d. No. distinctionem huius §. de quo plenè, in l. si dom⁹ §. de euictione. ī. e. tit. ¶ Ad prox. l. quæ de legato. oppo. vbi dare ꝓmittitur nō liberat qs, nisi accipiētis faciat, l. vbi autē. in fi. de ver. ob. So. gl. parua, expone dare, i. tradere, & cessat ꝯriū gl. j. q̄ distīguit, vtrum ista
1 sit alternatiua legis, vel testatoris, nihil ad propositū. † Not. ergo qn̄ ꝓmittitur dare, indistinctè dēt fieri accipientis, & idem dico si
2 testōr expressè grauaret hęredē, ꝙ daret. Q n̄doq; † ꝓmittitur tradere, tunc aut ꝓmittitur de aliqua re in genere, & debet tradi taliter, ꝙ euelli non possit, vt hac lege: aut ꝓmittit de certa re in specie, & tunc si promittitur ex titulo lucratiuo, sufficit, quocunque mō tradatur, vt hac l. q̄ de legato. si tit. oneroso, debet ita tradi, qđ euelli non possit. l. 2. in prin. de act. empt. & l. ratio. in prin. eo. tit.

LEX XLIX.

1 *Vsuræ ex mora non veniunt in speciebus, tamen veniunt, quando pecunia vt species est relicta.*
2 *Res legata si est multum à longinquo, hæres illā perquirit, & reducit sumptib. suis.*
Debitor quando teneatur cauere de restituendo.
3 *Aditione quasi contrahitur inter hæredem, & legatarios.*
4 *Procurator tenetur de omni culpa etiam leuissima, & tenetur cauere.*
5 *Re legata perempta, æstimatio, vel ipsa res peti potest electione legatarij.*
6 *Hæres quando est in dolo, statim tenetur ad æstimationem rei legatæ, quæ non reperitur, si in culpa datur sibi tempus ad rem inueniendam.*
7 *Quantitas debita si est in obligatione vt species, ea perempta debitor liberatur.*
8 *Paria sunt rem non extare, & rem non reperiri.*
9 *Hæres quando teneatur pro re legata de dolo, & lata culpa, & de leuissima.*

Cum res. Hæc est magistralis lex, ex qua colligit distinctio quā gl. ponit in l. quod legatur de iud. & l. j. C. vbi fideic.

fideic.peti deb.& ponit tot casus,ꝙ non recipit congruā summa tionē.Sed diuiditur ſm Dy.Primò ponit,in quo loco debeat solui res legata.Scdò qd iuris sit,si res legata non appareat.Tertiò,qualiter culpa heredis æstimeť circa rem legatā.Scda ibi,itaque.Tertia ibi,culpa.Prima subdiuidiť in duas,quia primò loquitur de specie,scdò de eo,qđ consistit in pondere,numero,vel mēsura.Scda
1 ibi,sed si id petatur.¶†Op.specie legata non veniunt vsuræ,vt l. in fideicōmis.§.si auro.& l.cū quidā.in fi.de vsur.So.Hic erat legata pecunia in specie.Simile in l.2.3.& 4.C.de pos.Oppo.de l.cum
2 seruus.ſ.eo.Sol.quando†res multum est à longinquo,psumitur ꝙ testator voluerit,ꝙ ꝑ sumptib.hæredis perquirať,& reducatur vt ibi dixi:iō intelligo hic,ꝙ res nō erat multū à longinquo.Et ad istā verisimilitudinē adde gl.q̄ ponit alia verisimilia,quę est super verbo,verisimile.¶Sequitur ver.itaq;.hæc 2.pars subdiuiditur in duas,primò loquitur,q̄n legata est species.Scdò in legato alternatiuo.Scda ibi,sed si Stichus.¶Op.ſ.de rei vend.l.si à bonæ fidei,& l.si vero.& l.si culpa.gl.non soluit.Certè cōcordant,qa hic,& ibi tenetur de rēstituendo cauere,licèt nō de prosequendo.¶Op.ad
3 hoc ſ.deposi.l.si fine.Dic,†q̄nq;qs teneť ad rē actione personali descendente ex ꝯtu,vel quasi,celebrato grā vtriusq;,vel grā debitoris cōuenti,& tunc indistinctè debet cauere de restituendo,vt hic,& l.si filio.§.si qui dotaliū.ſ.sol.mat.Si verò est celebratus grā creditoris,tunc non tenetur cauere,l.si fine.ſ.depo.Fallit in ꝓcu-
4 ratore,qui adeo grauatur,† ꝙ teneť de culpa leuissima:iō grauať etiā in cauendo,l.si procurator.in fi.ſ.man.& l.si pecuniā.§.sed si. de cond.ob caus.Si verò qs cōueniatur actione reali,tūc indistinctè dēt cauere,l.si à bonæ fidei,& d.le.si vero.de rei vendi.Si verò cōueniťur actione ꝑsonali in rē scripta,idē,l.Celsus.§.fi.ad exhib. & per hoc dico,ꝙ si iste quasi ꝯctus,qui celebratur aditione hr̄ditatis,magis diceret celebrari grā legatarij,q̄ hæredis,tunc hr̄s nō teneť cauere ad instar depositarij,si cōueniretur actione ꝑsonali, d.l.si fine.ſ.depo.Q̄n aūt dicatur celebrari grā hæredis,vel legatarij,dicā statim in §.culpa.¶Op.ꝙ seruus dēat peti,n̄ ęstimatio,l.cū
5 seruus.ſ.eo.†So.hic dicit ęstimationē pstandā,nō tamē negat,q̄n seruus sit in obligatione,& ꝙ possit peti.Vel dic,ꝙ est in electiōe legatarij,ꝙ petat,l.illud.§.i.de do.cā.mor.¶Op.ꝙ statim non pos-
6 sit cōueniri ad æstimationē,l.si ꝯstāte.§.si vxor.sol.ma.So.†Dic,ꝙ vbi hæres est in dolo,statim possit ꝯdēnari ad æstimationē,vt hic. Si in culpa,puto ꝙ sibi postulanti dēat dari modicū tp̄s ad īueniēdā rē,& restituendā,vt ibi:sic pōt intelligi ĵ.ead.le.vers.item si res. ¶Venio ad vers.sed si Stichus,qui loquiť de alternatiua.opp.de l. Stichum,aut Pamphilum.in prin.de sol.Sol.Intellige istā ſm illā. Op.ſ.de nox.l.si ad libertatem,vbi vno perēpto liberatur debitor in totū.Sol.gl.& malè,hic in alternatiua vterq; erat in obligatione,ibi alter tm̄,s.seruus.In hoc malè,qa immo pecunia est ī obligatione in cā noxali,seruus in solutione,l.miles.§.decē.de re iud.
7 Sed dic,†ꝙ ibi quantitas erat in obligatione respectu speciei,vn̄ spē perempta liberatur.Simile in l.Titiæ.in fi.ſ.eo.l.quidā.§.si tibi.
8 ĵ.eo.& C.de iur.emphyt.l.j.& l.in naue.ſ.loca.¶†Venio adversic. item si res.No.ꝙ paria sunt,rem non extare,& rem non reperiri.

§.Culpa. Q̄n testm̄vr factū pricipal'r cā hr̄dis,teneť đ leuissima culpa.h.d.¶Op.ĵ.e.l.si seru⁹ legat⁹.§.cū qd.Sol.
9 ītelligas,ꝙ hic n̄ teneť đ leuissima culpa,ſm gl.Hu.ꝯ:vn̄ dic,† q̄nq; ille quasi ꝯctus,q̄ celebratur aditione hæreditatis,ꝑ q̄ obligať hr̄s legatariis,& fideicōmissariis fit grā legatarij,vel fideicommissarij tm̄,qđ est,q̄n maior pars vadit ad legatariū,vel fideicōmissarium, & tūc heres nō teneť nisi de dolo,& lata culpa,l.mulier.§.sed.n.ad Treb.Q̄nq; est celebrat⁹ ꝯct⁹ grā heredis,vt q̄n apud heredē maior pars remanet,& tunc tenetur etiā de leuissima,vt hic.Q̄nque celebratur grā vtriusque,quia modicū plus vadit ad legatarios,q̄ ad hæredē,vel eꝯ:& tunc tenetur de leui tm̄.Hanc distinctionem facit tex.in l.si seruus legatus.§.cum quid.ĵ.eo.Dices tu,nonne sp fit grā hæredis,cum apud eum remanet certa portio.Resp.principaliter videtur fecisse testator in fauorem eorum, quibus plus reliquit,quia illud inspicitur,quod principali⁹ agebatur,l.si quis nec causam.in prin.ſ.si certum petat.

§.Item si fundus. Post moram periculum interitus pertinet ad hæredem.h.d.Gloss.hic intrat illam q.vtrum debeat adhiberi distinctio, an res esset eodē modo peritura penes actorem,vel nō,quod dixi plenè in l.nemo rem.de verb.ob.l.quod te.ſ.si cer.pet.

LEX L.

1 *Dominium rei legatæ non transit rectà via in legatarium, quando res hæredis est legata.*

2 *Legatarius qua actione agat pro furto commisso circa rem legatam.*

Si hæredis seruus. Legatarius agit ꝯ heredem ex furto serui heredis circa rē legatam. h.d.¶Op.legatarius hēt actionē furti,cum recta via trāseat ad eū dn̄ium,l.à Titio.ff.de fur.& l.legatū ita.ĵ.tit.j.Ergo non hēt actionē in factū,qa cū alia non concurrit,l.quoties de præsc.verb.Huius timore est facta tota gl.Rog.dixit,ꝙ vniuersitate inspecta,res legata est heredis,& ideo cōdictio surrogať:at ipsa re per se inspecta,nō ē heredis,sed legatarij,& habet actionē furti.Fateor,ꝙ vniuersitas rerum pōt esse vnius,& tm̄ aliqua res singularis nō est ei⁹, l.2.& 3.de rei vend.& l.eum,qui ædes,& l.rerum mistura.de vsuc. tm̄ hic ꝯsideratur res singl'r,nō ꝑut est in vniuersitate,& sic nihil ad ꝓpositum:Sol.ergo gl.vt hic,dicas in factum,i.actio furti ꝑ factum,non sit nomen actionis,vt in 2.& 4.sol.q̄ tenet Dy.& omnes communiter.Vel dic ſm Ia. de Are.legatarius pt intentare actionem personalem,si vult:& realē si vult,vt inst.e.§.nr̄a āt. Si ergo vellet eligere personalem,& non realem,tunc ageret in factū, vt hic.Sed si eligeret realem pro seruo,procedit hæc sol.ꝙ ꝑ furto ageretur furti.Azo.sol.aliter,ꝙ hic res legata erat hæredis,nō
1 testatoris.No.ſm hāc sol.ꝙ†si legatur res hæredis,nō transit do- a minium recta via in legatariū.Contrarium no.in l.2.C.communia de le.sed cū hac gl.concor.alia gl.in l.Papinianus.ſ.de ser.& in l.Titius,la j.ĵ.de act.emp.& l.hæreditatē.§.fi.ad le.fal.& istæ gl.sunt veræ,ꝓbat in l.si tibi homo.§.fundus.ĵ e.q̄ qualiter inducatur,ibi videbitis.& inst.e.§.si res legata.ver.si verò hr̄dis,& ĵ.e.l.si qs inq linos.§.cum seruum.& ĵ.qui,& à quib.l.hæres seruum ꝓprium.& l.si seruum.§.de illo.ĵ.de ver.ob.in gl.Est ergo ista vera sol.in se,s; q̄tum ad legem continet aliquam diuinationem.Sol.ergo alio mō,qđ hæreditas non erat adita,qđ non pl3,per l.à Titio.de fur.
2 & l.huic scripturæ.ad l.Aq.Ex prædictis†ergo distingue,Aut legatur res hr̄dis,aut res testatoris:& hoc casu aut legatari⁹ elegit pro re actionē personalē,& pro furto habebit actionem in factū.Aut realem,& pro furto habebit actionem furti,vt ex prędictis patet.

ADDITIO.

a ¶Dominium.Adde vltra alc.bal.cons.73.inc.d.Asmarius.lib.3.vbi ponit,an testator possit transferre dominium rei hæredis,licèt hæres adeat hæreditatem.

§.Si vnus. Heres delinquens tenetur,non cohæres.h.d.no. quādo obligatio habet originem ex persona heredis,vnus non tenetur ex facto alterius.Simile in l.fi.ad Syll. secus si ex persona defuncti,l.2.in fi.& l.eadem.§.Cato,ĵ.de ver.obl.

LEX LI.

1 *Tempus certæ ætatis si adiiciatur,quando requiritur, quòd vltimus annus sit perfectus.*

2 *Dies vltimi anni an debeat esse completus,remissiue.*

3 *Debitum annua,bima,trima die,an debeat solui in fine termini,vel quando.*

4 *Tempus præstationis legati quando incipiat currere.*

5 *Vendito libro,& facto termino pro solutione pretij vnius anni,terminus incipit currere à tempore perfecti contractus,vltima perfectione.*

Si cui legetur. Si legatum confertur in tp̄s certæ ętatis, vltimus annus debet esse cōpletus,vt debeatur:& exinde dies prēstationi adiectus currit,nisi propter sciē-
a tiam testatoris aliud inducatur.h.d.no.multum.¶No.ꝙ quando adiicitur tp̄s certæ ætatis,debet esse completus vltimus annus,& non sufficit,ꝙ sit inceptus.¶Scdo not.ꝙ quando debetur aliqđ, annua,bima,trima die,& sic ꝑ plures terminos,d3 solui ī fine cuiuslibet termini.¶Tertio no.ꝙ tp̄s pstationis īcipit currere à tpe testamenti.¶Op.gl.ad primum de l.si ita fuerit.de manu.test.Sol. Aliud est dicere,cū erit 14.an.aliud 14.an.vt ibi;quod non placet Pet.sed dicit esse speciale fauore libertatis.Ego puto gl.bene dice
1 re.Pro cuius†declaratione distingue. Aut tp̄s ætatis apponiť ꝑ genitiuum,vt cum erit 14.an.& requiritur,ꝙ vltimus annus sit ꝯpletus,vt hic,hoc.n.īportat significatio verborū,vt hic.Aut ꝑ ablatiuum,vt habeat in 14.an.& tunc sufficit,ꝙ sit inceptus vltimus annus,d.l.si ita.& l.j.§.quib.ĵ.de success.edic.Nam in quacunque parte anni sit,14.an.fit.vnde significatio verborum hoc importat. Aduerte tamen,ꝙ si verba executiua referuntur ad legatariū,d3 habere intra annum,quando vult,argm̄ d.l.si ita.Si referuntur ad hæredē,vel debitorē,tūc d3 dare intra annū,quādo vult,& sic pt ī fine anni dare,l.q hoc anno.de verbo.ob.Si verò tp̄s ętatis apponitur ꝑ accusatiuū,tūc ann⁹ vltim⁹ d3 esse ꝯpletus,vt hic,& l.non putabā,de cond.& dem.l.Sei⁹ Saturnin⁹,ad treb.Ita sentit gl.Sed hic est dubiū,quando terminus apponitur per dictionē,ad,cū accusatiuo:vr̄.n.sufficere,ꝙ qs appropinquetur ad terminū,vel eum tāgat,l.si vitē.§.si ad ianuā.qđ vi,aut clā.& l.qdā Iber⁹.de ser.vrba. præd.& dixi in l.cætera.§,hoc senat⁹.ſ.e.& iō dic,ꝙ nō est ex natura accusatiui,s; ex natura verbi,puenerit,vel puenisset,ꝙ rē perfectā significat,l.vrbana.j.§.fi.de ver.sig.& l.q ꝓcurator,in prin.ff.de de proc.Idē si diceret,si venerit ad 14.an.qa est futurū subiūctiui, qđ rē pfectā significat,nō cæptā,l.j.in fi.ꝯiūcto prin.eiusdē,ſ.qđ qsq;iur.Sed si diceret legatari⁹,hēat in anno 19.ætatis,vel in annū 10.idē importaret.Prędicta fallūt in l.q filiū.§.j.ĵ.ad treb.Rō ibi
2 p3 in tex.& in l.ad Rēpublicā.ĵ.de mu.& ho.¶†Quæro, an dies vltimus vltimi anni dēat esse completus,videatis in l.qua ætate.ſ.
3 de test.Facit ad ꝓdicta qđ no.in l.3.§.minorē.ſ.de min.¶†Opp.ad ſm de le.3.de annu le.Sol.intell'r hoc ſm illud.Op.& vr̄,ꝙ debeat in prin.cuiuslibet termini,vt l.j.C.quando di.leg.ced.Sol.gl.ibi est legatum annuum simpl'r,hic sec⁹.Declaro,hic ab initio fuit legatum vnum, sed solutio diuisa ꝑ tpa ꝑ hanc adiectionē, annua, bima,trima die,& sic illud tp̄s adiicitur cā differēdæ sol'onis,& fauore hr̄dis,merito,in fine anni d3 solui, & ꝓ hr̄de interpretatur, vt hic,& l.lecta.si cer.pe.Q̄uādoq; sunt plura legata annua,& tūc tp̄s est adiectū fauore legatarij cā multiplicandæ obl'onis:iō in prin. cuiuslibet

ADDITIO.

a Pom.¶No.& Declara,vt per Soc.post alios in l.non putabam.ff.de cond.& dem.

cuiuslibet anni d3 solui,d.l.j.quando di.le.ced.& eo.ti.l.nec semel. Fallit,si est relictum annuum rõe certe necessitatis,qa tunc d3 sol ui tpe necessitatis imminẽtis. Itẽ fallit,qñ pstatio ẽ fiẽda de certo reddittu,tũc d3 solui,qñ reddit⁹ percipitur,d.l.nec semel.§.si ha bitatione.ỹ.qñ di.leg.ced.& l.Firmio.§.pr̃.cũ gl.e.ti. plenè dixi in

4 l.qui hoc anno.de ver.ob.¶†Ad tertium dictũ opp.& vr̃,φ à die mortis,l.q duos.§.j.ỹ.de man.test.& alibi dr̃ à die aditæ hære.l.si in diẽ.in prin.de ɔd.& de.& l.3.§.si quis hæred.de sta.lib. vbi cedit à die aditæ hr̃ditatis,et si sit dictũ,φ cederet à tpe mortis.Dic ergo, quandoque dies apponitur dispõni, quandoq; apponitur ɔdõi. Primò casu intell'r à die mortis l.q duos.§.j.de manu.test.Fallit,si per testõrẽ aliud sit expssum,vt hic.Nã hic testõr vr̃ voluisse, φ à die finitæ ætatis currat tps annua, bima, trima die. Scdo casu,si ɔdẽ ɔditio est implenda in persona hr̃dis,incipit à die aditæ hr̃d. l.3.§.si qs hr̃di.de sta.lib.Si verò nõ est implenda in persona hæredis,tũc à tpe testi pt impleri in vita,vel post mortẽ,s̃m dist.l. 2. de ɔd.& dem.Sed ɔ̃ hoc facit l.Thais.§.hærede.de fideic. lib. Sed ibi debet impleri in persona hr̃dis,nõ vt hr̃dis, sed vt filij,iõ testi tps

5 inspicitur.¶†Circa hoc quæro, ego vẽdo vnũ librũ,& facio ter-

a minum de pretio vnius anni,qñ incipit currere illud tps,an à tpe celebrati ɔ̃ctus vel libri traditi?Vel qñ fuit facta sub ɔdõe,an cur rat à tpe celebrati ɔ̃ctus,vel ɔdõnis existentis?Dic φ incipit currere à tpe pfecti ɔ̃ctus vltima perfectione etiam traditionis, l.ta li facta stipulatione.in prin.de iure do.quod est multum not.Sed cõtra hoc facit l.j.§.biduum.quando app.sit.sed vide per teipsum.

ADDITIO.

a pom.Circa hoc quæro.Vide Sal.in l.2.de contrah.emp.facit quod voluit idem bar. in l. de diuisione,post gl.ibi,so.ma.Vide Fran.cons.xciiij.col.vlt.vide,& declarã,vt per Soc. in l.si in diem,in vlt.no.ff.de cond.& dem.

1 *Tempus certæ ætatis appositum grauato quando facit conditionem,vel diem, & num.3.*

2 *Dictio,post,facit conditionem magis,quam dictio,cum.*

§.Hoc autem legatum. Tempus certæ ætatis honorati facit ɔdõnẽ: secus in tpe simplici.h.d.¶Quæro quare vnum tps magis habeat con ditionẽ,q̃ aliud.Sol.dies simpl'r sine aliquo euentu est dies,qa ce r tũ est euenturũ:sed cũ aliquo euẽtu facit ɔditionẽ,qa est dubium de illo euẽtu,&ita est hic.Facit l.4.in fi.s̃.de ɔd.inst.¶Op.vr̃,φ tem pus certæ ætatis non facit ɔdõnẽ,sed diẽ,l.ex his.qñ di.leg.ce.Dicit gl.solue,vt ibi. Tu dic, ibi tps certæ ætatis post legatum perfectum adiicitur præstationi,hic verò adiicitur substantiæ legati.S3

2 op. quia cũ pstationi apponit̃,facit ɔdõnem,l.quib.dieb. §. quidã Titio.de ɔd.& dem.Sol.si pstationi adiicitur tps incertũ,facit ɔditionẽ,vt ibi:secus si certũ tps.Et hanc sol.firmat gl.in l.Sei⁹ Saturninus.ad treb.& in l.cum testator.C.de ma.test.¶Op.de l.si ita scriptum.la 2.de ma.test.Sol.ibi est spãle fauore libertatis,vt ibi dicit tex.¶Item opp.de l.Seius Saturnin⁹.ad treb.Sol.ibi facit diem ex presumpta voluntate defuncti,quę colligitur ex trib.quia fili⁹,qa minor,& qa paterna hr̃ditas est sibi debita.Sed si quod istorũ deficeret,nõ sufficeret.Hoc dico,vt eũ adaptẽ ad istũ tex.ibi,φ si testamẽti,&c.vbi loquitur in filio,& facit ɔdõnẽ.¶Itẽ op.de l.libertis.§.ab hr̃dib.de ali.& cib.leg.Ia. de Are.dicit, φ ibi pstabat, φ ibi voluit facere diem:sed certè ibi loquitur,qñ est dubiũ.Ego dico, φ hic loquitur,qñ tps adiicitur personæ honorati, ibi qñ adiicitur tps certæ ætatis personæ grauati.Et est ratio,qa lex dicit,φ testator psumitur magis diligere primũ hr̃dẽ,q̃ s̃m,l.Publius §.1.de

1 ɔd.& de.Hoc†pmisso qñ tps ætatis grauato apponitur, voluit testator, φ hr̃s grauat⁹,cũ erit in illa ætate pstet: ergo multo magis voluit,φ hr̃s illi⁹ hr̃dis pstaret,cũ ipsum non tñ diligebat.Sed qñ apponitur tps ætatis honorati, tũc cũ testõr diligebat magis primum,q̃ s̃m hr̃dẽ,l3 velit dare primo tñ nõ vult dare scdo.S3 hoc vr̃ ɔ̃ casum l.si ita. de ma.test.sed ibi fuit appositũ tps ætatis certæ personæ,& ius spãle in libertate ponitur:sed secus in alio legato, quod est de iure cõi.Itẽ ɔ̃ me facit l.si seruus liber.de sta.li.R ñ. ibi fuit tps appositũ p si,& sic ɔdõ,nõ fauore libertatis.Itẽ ɔ̃ me vr̃ casus in l.fideicommissoria libertas.§.etiam.de fideic.li.Sol. ibi fuit appositũ tps certæ ætatis psonæ grauati per hanc dictionẽ,post,

2 †q̃ facit ɔdõnẽ magis q̃ dictio,cũ,l.inter illã.de ver.sig.vñ est idẽ, qd in dictione,si,φ facit ɔdõẽ r̃r.Fallit fauore libertatis,d.§.et.S3, ɔ̃ pdicta facit l.Thais.§.libertatẽ.ỹ.de fideic.li.Sol.ibi ptinet i⁹ cõe, nec est spãle fauore libertatis.Et id,quod ibi dicit,humaniore interpretatione,&c.intellige de illa humanitate,q̃ debet fieri ĩ qua libet vlt.voluntate,l.in testamentis.de reg.iur.nõ φ aliquid sit ibi spãle fauore libertatis.Itẽ facit ɔ̃ me l.si quis à filio.in prin.s̃.eo.secundum intell'm gl.Sed rñ.substitutus nõ pstabat. s. incõtinenti, s3 adueniẽte tpe 14.ann.sicut in l.ex his.C.qñ di.le.ce.& tex.in d.

3 l.si qs filio hoc ĩnuit.Quare dicas tria verba.Qñq;†tps post legatum perfectum adiicitur pstationi,& tũc aut adiicit tps certũ,aut incertũ.Si vero tps certæ ætatis adiicitur substãtiæ legati,& dubitatur,an testõr voluit facere diem,vel ɔdõnẽ:dic,aut adiicitur tps certæ ætatis honorati,vel grauati,aut tertij.Primo casu facit ɔdõnẽ,vt hic.Scdo casu,aut apponitur dies p cũ,& facit diẽ,l.libertis. §.ab hr̃dib.de ali.& ci.leg.nõ obit.d.l.Thais.§.libertatem.de fideic. lib.qa dico,φ ibi ponitur ius cõe.Aut p si,vel p post,& facit condõnẽ.Fallit fauore libertatis.l.si seruus liber.de sta.li.& l.fideic.libertas prætextu.§.etiam.de fideic.liber.Tertio casu facit conditionem,nisi libertatis fauore,l.si ita.ỹ.de ma.test. Fallit,si apparet expressè,vel tacitè aliquibus coniecturis testatorem voluisse face re diem,l.Seius Saturn.ad Treb.

ADDITIO.

a Paris.¶ Sed oppo.Vide Crem.sing.13.& inferius vers.Sol.ibi speciale.istam solutionem sequitur Com.cons.127.

1 *Fideiussor an possit esse iudex in causa rei principalis,an etiam testis inter debitorem,& principalem,remissiue.*

§.Si titio. Si legatari⁹ grauatur soluere creditori defuncti, hæres,& fideiussor agere pñt, non creditor.h.d. ¶Op.φ legatum valet in persona creditoris,quia eius ĩterest plu res debitores hẽre,l.4.in fi.de lib.le.Soluit gl.plurib.modis.Tene tertiam,φ non hic reliquit ɔtẽpl'one creditoris,qđ probat̃ in tex. in l.fideicommissa.§.interdũ.ỹ.ti.2.Gl.vlt tãgit vnũ verbũ,φ legatũ valet pro hoc interesse,s.φ habeo actionẽ bonæfidei p actione stricti iuris:quod reprobaui in l.si creditori.in fi.s̃.eod.qa est ɔ̃

1 casum l.Aurelius.in fi.de li.leg.¶Vltimò Dy.†inducit hunc §.ad duas qõ.An fideiussor possit esse iudex in cã rei principalis. De qua vide in Spe.de iud.dele.§.superest.vers.sed nũ quid fideiussor.

a a Secũdò nũquid fideiussor possit esse testis in cã inter creditorẽ,

b & debitorẽ:De qua vide in Spe.de test.§.j.ver.quid de fideiussore.

ADDITIONES.

a Fideiussor.Adde,an fideiussor possit esse testis,Ang.cons.295.vide tamẽ,quod voluit Rõ. de cessione,cons.382.

b paris.¶ Nunquid fideiuss.Vide Io.And.in addi.Spe.hic all,& an.de But.in c.insuper,extra,de test.vltra ang.& Imo.hic.

LEX LII.

1 *Expressum si non valet,an valeat tacitum.*

Si fideiussor. Vitiato expresso nõ vitiatur tacitum æquè principale.h.d.Opp.si nõ valet expressum,

1 †non valet tacitũ.l.itẽ.§.fi.s̃.de ser.ru.pd.Circa hoc Pet.facit vnã distinctionem,quã Cy.recitat C.de sacros.eccl.in aut.ingressi.Tu

a breuius, a & clarius dic,qñq; est eadẽ rõ vitiandi tacitum,q̃ est vitiandi expssum,vt si expressum fuit factum dolo,vel metu,tunc vitiato expresso vitiatur tacitũ.l.debitũ.C.de remis.pig.& l.metũ.§. cũ aũt.& §.fi.qđ met.cau.Qñq; nõ est eadem rõ,& tunc aut actus celebratus est sufficiens ad disponẽdũ sup tacito.&expresso principl'r:& vitiato expresso non vitiatur tacitum,vt hic,& l.j.§.j.in fi. quib.mod.pig.vel hyp.sol.Declaro,hoc legatũ pt relinqui tacitè, & nutu,vt ỹ.ti.2.l.fideicommissa.§.interdum.& l.nutu,qđ hic fuit factum.Si verò actus celebratus nõ esset sufficiens ad inducendũ tacitum principl'r,sed illud tacitum venit in quandam consequẽtiam,tunc vitiato expresso vitiatur tacitum,l.si sponsus §.j.de do. inter virum,& vxo.& l.item.§.fi.de ser.ru.prædiorum.

ADDITIO.

a Io.Fr.Ru.¶Tu breuius.Adde,φ cum Bar.tenent doctor.communiter,vt no.Ias.hic.

1 *Hærede damnato per testatorem vendere fundũ,oblatione pretij facta per emptorem,si hæres recusauit,venditio erit perfecta,& dominium translatum.*

2 *Compromisso facto,si arbiter mandauit fundum locari,& pars locauit,& postea locationi contrauenit,non incidit in pœnam laudi,sed locationis sic.*

1 §.Meminisse. Dãnatus vendere intell'r iusto pretio.h.d.¶Dy.q̃rit†vnã qõnẽ,in qua consultus, si hæres damnatus est vendere,& emptor obtulit prætium,hæres noluit accipere,an sit perfecta venditio,& an sit trãslatum dominium?Quod Cy.tangit in l.j.C.cõia de le.in 9.q.quod examino in l.vxorem.§.agri plagam.ỹ.tit.2.Et de primo omnes dicunt,φsic,l. Labeo scribit,si mihi bibliothecam.s̃.de ɔ̃h.emp.Sed de secundo videtur,φ non.Nam est damnatus ad factum,l.cõsilio.in fi.de cur. fu.& sic non est translatum dominium.Sed Dy.determinat ɔ̃.per d.§.agri plagam.vbi dicit,φ petere põt:sed petere est agere in rẽ, ergo dominium est translatum.Et hanc dico veram,quia ille,qui damnatus est vendere,non est simpl'r dãnatus ad factum,sed ad dãdum,si dominus est,l.ex empto.in prin.s̃.de act.emp.& no.in l.certi ɔdictio,in prin.s̃.si cer.pe.& l.in ɔuentionalib.ỹ.de ver.ob.ergo fuit damnatus ad dãdũ,merito transfert̃ dñiũ incõtinenti,si dñiũ erat apud testõrẽ Sed ɔ̃ hanc solu.facit qđ dixi in l.seruum filij.in prin.s̃.eo vbi non trãsit,qñ qs est tacitè grauat⁹.Sed rñ.φ hic est grauatus expressè,cũ verba hoc importãt,arg.eorũ,q̃ not.pDyn.

a & doc.in l.sciendũ.ỹ.de verb.ob.¶Quæro de q. a quã habui de facto,facta venditione,si res euincat̃,vtrũ possit agi actione ex testa

2 mẽto,vel dẽat agi actione ex empto.Vel pone†in terminis in qbus habui,arbiter ɔdẽnauit partẽ ad locãdũ domũ in quinquenniũ,pars locauit domũ,nõ statur locationi,vtrũ possit peti pœna ɔpromissi,an pœna apposita in ɔ̃ctu locationis? Dixi,φ liberatus est à pœna ɔpromissi,faciendo locationẽ,&agẽdũ est à modo ex ɔ̃ctu locationis.Casus est in l.in numerationib.in fi.de sol.& l.seruus si hæredi.de sta.li.melius in l.Stichum.§.si hæres.eo.ti.& glo. in l.j.in fi.magnæ gl.C.de pac.Sed ɔ̃ me vr̃ casus in l.fundi partem, de ɔ̃h.

ADDITIO.

a Barb.¶ Quæro de quæstione.Et vide pro ista q.Io.de Imo.hic.& in l.sed si posse fori.in prin.ff.de iureiu.& ibi Bal.pau.de Ca.& Raph.& vide Bar.& Io.de Imo.in l.pe.§.species. ff.de acq.poss.Bar.& alios in d.l.in numerationibus.

pom.¶ Vide Bar.in cons.176.

de ꝯh.emp.Sol.ibi fuit conuentum,vt conductor haberet,quod nō impletur sola locatione,sed per patientiā in toto tpe.Sed hic fuit ꝯdemnatus,ꝙ locaret,ꝙ sola locatione impletur.Item ꝯ me videtur casus in l.inter castellianum,de arb.So.ibi arbiter diuisit,&voluit sic rem esse diuisam non aūt damnauit eos diuidere,& sic nō impletur,nisi in diuisione permanserit.Item ꝯ me videtur casus in l.si hęres.de act.emp.Resp.ibi rei venditę accedūt multa,& pro illis potest agi actione prima,quia licèt cedant venditioni,nō tñ non sunt empta,l.naue aut domo,& le.vaccæ emptor.s̄.de euict. Apponatur ergo in sententia,ꝙ locet,& patiatur eum in conductione persistere, aliàs sola locatione impletur ,,d.l. in numerationib.Facit pro statutis,quæ iubent aliquando aliquid vendere, vt puta,frumentum,& similia,quod intelligitur iusto pretio.

LEX LIII.

1 *Legatarij contra quem agunt, quando sententia est lata contra hæredem non defendentem.*

Culpa quando possit imputari hæredi, contra quem sententia lata fuit.

2 *Sententiam latam pro se quis non dicit iniustam, quando tota pro se est lata.*

3 *Turpitudinem suam quando quis allegare possit.*

Si seruus plurium sit.

§. Si hæreditatis

Snīa lata ꝯ hæredem non defendētē, vel culpabiliter nō appellātem legatariis non præiudicat:[a] & quis nō potest suam turpitudinem allegare.h.d.Op.& videtur,ꝙ præiudicet quo ad omnes,l.si superat⁹. s̄.j.de pig.Soluit gl.ibi non fuit collusum ab hærede.¶† Quæro, ꝯ quem agant legatarij?Gl.variant.Vna est in l.qui repudiantis.in fi.de inof.test.Alia est in l.si perlusorio.§.fi.de app.Ia.de Are distinguit.Quandoque datur snīa ꝯ hæredē non defendentem,vel colludentē,tūc nō præiudicat,vt hic,& d.l.si perlusorio.§.fi.de appel. & l.qui repudiantis.in fi.de inof.test.& l.si iō,cū ñ.de euic.& tunc ꝑt ꝯueniri ipse hæres,vt & j̄.§.pe.Itē poterit ꝯueniri possessor rei vendicatione non actione ex testō,vt dicit gl.d.l.qui repudiantis. in fi.tex.in d.l.si perlusorio.§.fi.j̄.de appe.Quādoq; datur snīa ꝯtra hæredē defendentē,& nō colludentē,& tūc aut hæredi nulla pōt imputari culpa,& ipse non tenetur,& præiudicat legatariis,siue fuerit actū querela in officiosi testī,l.Papinianus.§.si ex cā.de ïoffi. test.siue testīn fuit dictum nullum,vel irritū,l.fi.C.de peti.hęr.siue fuerit dictū falsum,l.si in fraudem.C.de l.Si verò hæredi ꝑt imputari aliqua culpa,non ꝑiudicat legatariis.Culpa aūt est,si nō appellauit,si iustè potuit,vt hic.Itē si iustas allegationes omisit,vt j̄.§. prox.Itē si iudicē ꝯ se prouocauit,l.exceptione.de fideius.& tunc licèt legatarius possit agere ꝯtra hæredē nō pōt agere ꝯtra vincētē;qa tutus est,l.si superatus.s̄.de pig.cum si.& hocverū,si snīa fuit lata ad petitionem legitimi. Sed si ad petitionem substituti,tunc si legata non sunt repetita à substituto tacitè,vel expressè,idē dic, ꝙ in ꝑceden tibus,eadem rōne.Si verò sunt repetita,tunc substitutus debet primò conueniri,vt hic.Si nō esset soluendo,tunc debet rediri ad primum pp dolum,& culpā suā,ar.præal.legū.Facit l.licet,s̄.si quis omiss.cau.test.Prædicta vera in snia:in transactione dic vt plenè no.in l.ꝯtrouersia.s̄.de transac.¶ † Vlt.no.[b] bene
2
b tex.ꝙ snīam latam pro se quis nō pōt dicere malè latā:qđ est verum,si pro se in totum est lata:secus si pro parte.Tunc.n.potest ꝯ partem venire,l.et.§.j.de min.facit l.fi.C.qñ prouo.non est necess.
3 Quando † āt liceat alicui allegare turpitudinē suam,vel non,dixi in l.iusiurandum.§.fi.& l.seq.de iureiur.

ADDITIONES.

a Non præiudicat.adde,an sententia lata contra hæredem præiudicet legatariis.Bal.cons. cccxcviij.4.lib.

b Pom.¶ Vltimo no.Amplia etiam,si ille,qui obtinuit,successit condēnato. Ita tenet Bal. in l.si creditori C.de ser.pig.da.manu.vide alex.cons.lxij.in 4.vol.& in simili Fede.cons. 89.& seq.Fel.in c.lator.in j.col.de re iud.

Paris.¶ Vide alex.cons.123.vol.1.

1 *Culpabiliter defendens non excusatur.*

2 *Qui defert in fiscum, debet deferre nomine fisci.*

§. Si quis.

Hæreditas transit ad fiscū cū onere legatorū.h.d. No.tex.ibi,vel minus plenè defendit,ꝙ culpabili
1 ter†defendens nō excusatur:dixi s̄.prox.§.Inducitur tex.iste ꝑ gl. ad quæst.q̄ ponitur in §.si quis aūt nō implens.in Auth.de hær.&
2 Fal.& l.si is,qui soluēdo.de hær.inst.Vltimò no.gl.† quę incipit,s.
a fisco,q̄ ponit formam deferendi,[a] vt qñ quis defert in fiscum,debet deferre nomine fisci.Dixi plenè in l.2.in prin.j̄.de iur.fisc.

ADDITIO.

a ¶ Deferendi.adde vltra alex.an factum aliquo procurante debeat prodesse ei,qui procurauit,quod consuluit Bal.cons.lxj.3.lib & Rom.cons.103.& inquantum alex.tangit,an bānitus teneatur ad collectas,vide latè Rom.cons.83.

1 *Consuetudo testatoris circa rem legatam tam in modo vtendi , quàm loquendi quando attendatur.*

2 *Consuetudo regionis in quo versatus est testator, non vnde fuit, in legatis attenditur.*

3 *Obscuritas voluntatis defuncti circa legatum declaratur per iudicem.*

4 *Ex mō cognoscendi cognoscitur, an quis vt arbiter, vel vt arbitrator processerit.*

§. Si numerus.

a [a] Legatum obscurum declaratur ex coniecturis hac lege expressis.h.d.¶ Oppo.ꝙ
1 †consuetudo testatoris non debeat inspici,l.cum certū pondus, de vi.tri.& oleo le.Sol.hic inspicitur consuetudo loquendi,non consuetudo vtendi.vt in contrariis.ita dicit gl.quod non placet, ar.l.de quibus.in fi.s̄.de legib.Tamen tenendo istam sol.gl.op. de l.damnas.§.fi.de vsufr.le.& de ali.& ci.le l.pen.in prin.in quib.spectatur consuetudo vtendi.gl.non soluit.Dy. dicit cum dubitatur, an sit legatum , & quantum consideratur consuetudo vtendi , vt ibi.Sed cum constat legatum esse,& dubitatur quale sit, tunc inspicitur consuetudo loquendi,vt hic secundum Dy. Addit Petr. nisi non inspecta consuetudine vtendi,legatum redderetur inutile,l.ex vsu.j̄.de vi.tri.& oleo lega.& d.l.damnas.ſm Petr.quæ verba nullum saporem hn̄t.Dico ergo plenè,vt dixi in d.l.cum certū.
2 ¶†Opp.dr̄ hic consuetudo,deinde regionis , in qua versatus est, &c.Contrà,imò consuetudo regionis,vnde fuit,est exquirenda, l.nummis.j̄.de le.3.Sol.Intelligas illam secundum istam,ꝙdixi,vñ
3 fuit,nō intelligas vbi natus est,sed vbi conuersatus est ¶ †Itē op. ꝙ hæc voluntas debeat exquiri per iudicem,l.voluntas. C. de fideic.Sol.fateor,ꝙ recurritur ad iudicem,sed iudex declarat secūdum coniecturas hic positas.Ordinem ponit Dy.in c.in obscuris. de re.iu.li.6.& in regula,inspicimus.eo.ti.Not.ergo gl.quæ ponit
b istas coniecturas. ¶ Quæro,quid si in aliis[b] legatis,ex quib.debet declarari,reperitur varietas?Rñ.inspicitur,quod est minus,secundum Pet.vt j̄.ti.j.l.si ita relictum,in fi.& l.apud Iulianum,aliàs inc. Aphri.§.Seio.s̄.e.¶ Inducitur iste §.per Dy.† vt ex modo cognoscendi cognoscatur,an quis cognouerit vt arbiter;[c] an vt arbitrator.De quo in l.j.s̄.de iu.& in Spe.de arb.§.sequitur.ver. sed pone, ꝙ sic,& melius in ver.quid si sit compromissum.Dixi in rep.§.arbitrorum.l.si societatem.ff.pro socio.Vltimò no.l.sed si certos.ad id,quod dixi in l.talis scriptura.s̄.eo.
4
c

ADDITIONES.

a Pom.¶ Si numerus.Limita,vt per are.post Imo.in l.centurio,de vul.& pu.sub.vide aliquid per pau.de cast.cons.xxj.& cons.ciiij.& cons.clxxix.in prin.& cons.cccxxxviij.Imol. consil.13.& in cons.lxxxj.Vide etiam quid ex hoc tex.referat Raph.Cu.cons.xij.& Imo.cons. lxxxv.& lxxxxv.& 114.

b Paris.¶ In aliis.Vide Ro.sin.cclxx.in.quæro,nunquid temp.& in sing.713.inc.an lex,si seruus plurium,& bal.in l.pe.§.mulier,ff.sol ma.Com.cons.lxxxix.ante fi.bal.in l.fi.C.de fal. causa adie.Itē ad re.hui⁹ l.vide Ro.cons.cccxviij.Barb.inter cons.alc.cons.lj n.xxiij.vol.3.

c ¶ Arbiter.Adde quomodo iudicari debeat,an quis processerit vt arbiter,vel arbitrator. bar.cons.cccclxxvj.lib.4.

LEX LV.

Si cui.

Dictio,cùm,ponitur augmentatiue, non taxatiuè.h.d.

1 *Accusatus de adulterio cum Seia vxore Titij,si respondeat se cognouisse carnaliter Seiam, an per hoc videatur confiteri adulterium.*

2 *Legatum quantitatis factum ab instituto per testatorem Titio, si eidem à substituto relinquitur maior quantitas, in illa maiori quantitate inest relictum ab instituto.*

§. Si à filio.

Repetitio à substituto facta simpl'r intelligitur purè : & impubere adeunte debetur ex primis tabulis,nisi relictum sit vltra,vel ꝯiunct⁹ sit dat⁹.h.d.cum prin.l.seq. ¶Op.de l.cū pr.§.ab instituto.j̄.ti.j.sol.distingue,vt in glo. q̄ vide. ¶Op.extra gl.de l.fi.j̄.de fideic.li. vbi in repetitione testatoris intelligitur repetita ꝯdō,nisi sit talis q̄ vitiet ꝯdōnē.Sol.hic testator repetiit legata simpl'r,vt legata ꝑdicta,vel q̄ legaui,&c. ibi magis
a gnāl'r,s qcquid legaui,vel caui,&c.¶ Et ista faciūt ad qōnē. †Qui
1 dam fuit accusat⁹ de adulterio ꝯmisso in Seiā vxorē Titij q̄ respō
b dēdo accusationi dixit,Cōfiteor me cognouisse dictā Seiā carnaliter,an ꝑ hoc videaꝑ ꝯfiteri eā vxorē Titij?Spe.tāgit hoc in tit.de posi.§.7.ver. 11.& nihil boni dicit. Tu ex ꝑdictis dic,aut est ꝯfessus gnāl'r oīa ꝯtēta in accusatione vera eē,& tūc refert ad ea,q ibi ꝯtinēt spāl'r,& ēt accessoriè.s ꝑ modū qualitatis,ar.d.l.fi.de fideic.li.
c Si verò nō gnāl'r,ſ3 đt se cognouisse dictā Seiā:tūc refert ad substātiā ꝑsonæ,nō ad alias qualitates ipsius ꝑsonæ hui⁹ l.cū si.¶Op.
2 ad pri.ꝑxime l.qd ergo.de l.si fundū sub ꝯdōne.§.†pater.j̄.e.Sol.illa ꝯcordat.¶No.vlt.ex isto tex.q̄ si testator reliquit certam q̄titatem ab instituto,& postea aliquid vltra à substituto,in quantitate relictā à substituto inest qđ relictū erat à primo.qđ dic,vt l.seruo alieno.§.si quis à primo.j̄.e.¶No.etiam gl.quæ dicit ꝙ pars debetur interim,ꝑ quæstione,de qua dixi in l.planc.§.si ꝯiunctim.s̄.eo.

ADDITIONES.

a pom.Et ista faciunt ad quæstionem.Vide quid per hoc dictum consuluit ale.cons.j.in 4. vol.& vide are.cons.135.inc.breuitate vtendum est,& ad fi.vbi dicit contra bart.sed dictum bar.primo sequitur bal.in c.prudentiam,de of.dele.& melius per are.in l.scire debemus. ff.de ver.ob.per illum tex.qui ad hoc ponderatur per ang.cons.cxlvj.inc.super primo,& pro opi.Bar.videtur tex.in l.si quis à filio,& ibi ponderat Imol.s̄.e. Facit etiam pro bar, quod vult Pe.de anch.cons.ccccij.& dicit pau.de cast.hic,ꝙ ita communiter practicatur. & dicit Raph.Cu.ꝙ durum esset in practica recedere à bar.tamen contra bar.consuluit Ro.cons.164.vide etiam bal.in cons.j.in 3.vol.Fel.in c.nonne,ver. fallit septimo, de præsumptio.

Paris.¶ Ad istam materiam vide,quæ scripsi in l.Lucius,§.j.j̄.ti.2.are.in cons.153.ad fi.

b Barb.¶ Accusatus.Et vide bald.in l.si seruus plurium,§.fi.de leg.j.& vide Bene.de Plumbi.in l.fi.ff.de fideic.lib.vbi all.cons.bar.

c ¶ Non generaliter.Adde vltra alex.quod Ro.cons.455.consuluit,cum quidam esset accusatus,quòd quendam gabellarium nomine Titium vulnerauerat,& respondisset,verū esse , quòd Titium vulnerauerat ,quòd per hoc non erat confessus , quòd ille fuisset gabellarius.

LEX LVI.

Quid ergo si maiorem.

1 *Quod relinquitur à diuersis hæredib. non debetur insolidū, nisi hoc exprimatur.*

2 *Causæ lucratiuæ duæ quando habent originem in persona diuersorum, concurrunt, licèt redeant ad personam vnius.*

§.Si

1 **§.Si quis duos.** †Quod relinquitur à diuersis hæredib. perinde est, ac si relinqueretur in diuer-
sorum testamẽtis.h.d.¶No.tex.ibi,damnauerit vnumquemq; so-
lidam rem legatario præstare.quia si hoc expressisset, secus esset,
a l.si tibi.§.j.ĩ.e.& l.Mæuius.§.cũ.ĩ.ti.j.No.ex ver.nam & si.ꝙ†duæ lu
cratiuæ causæ,quę habent originem in persona diuersorum,pos
sunt concurrere,licèt redeant ad personam vnius,l.si seruus lega
tus.§.j.ĩ.eo.& ibi dicam.Cætera dic,vt in gl.

1 *Pacem faciens cum aliquo,si postea bannitur, & impunè occidi possit, si illum occidit,non tenetur.*

§.Si hæres. Si hæres rẽ legatã interimit iustè,nõ tenet̃,se-
cus si iniustè ,vel nõ diligenter se habuerit.h.d.
1 No.arg.ad quæstionem,ꝙ†si feci pacem cũ aliquo,q postea fuit
a bannitus.ita ꝙ p̃t impunè occidi,si eum occido,nõ teneor,qa oc
cido merẽtem,vt hic,& l.qui seruum.de ver.obl.& ibi dixi.¶Op.
ꝙ talis erat dandus seruꝰ,qualis erat,vnde potuit dari pro noxa,l.
si à substituto.§.j.s̃.e.Soluit gl.plurib.mod.tene illam,ꝙ hic magis
expediebat redimere,quàm dare pro noxa.¶Op.de l. si seruus.§.
boue.de cond.fur.Sol.ibi agebatur rei vendicatione, hic actione
personali. Vel dicas, ꝙ hic dicit in fi.non tenetur, vt cautionem
præstet,&c.subaudi,tantum,& sic cessant contraria.

ADDITIO.

a ¶Feci pacem, Adde vltra alex.bal.cons.211.lib.2.

§.Item si ædes. Op.& videtur,ꝙ non teneatur,l.si à sub-stituto.§.hæres.s̃.e.ti.Sol.erat melius cauere de dam.infe.quàm dimittere ea possideri.Opp. & videtur, ꝙ non possit facere religiosum,cum dominium sit translatum in legatum,l.à Titio.de fur.Resp.vt respondet tex.ĩ l.scriptus.s̃.de rel.& sum.non habetis hic alia.

LEX LVII.

1 *Scripta per testatorem in testamento si non valent,videtur ei esse in pœnam.*
2 *Statutum,quòd si quis diffamauerit aliquem, puniatur certa pœna,qualiter intelligatur.*
3 *Diffamare aliquem de maleficio quomodo intelligatur.*
4 *Iniuria dicitur inferri,quando alicui dicitur,quòd est spurius,& natus ex monacho.*

a **Turpia.** Legata facta per verba diffamatoria nõ valent. h.d.
1 ¶No.quod†dicit,odio scribentis,& sic vr̃ pœna es-
se testatoris si ea,quæ scribit in testamento, non valent.¶Op. de
l.his verbis.§.j.de hæredib.inst.Sol.gl.ibi stetit in genere maledicẽ
di,hic descendit ad speciem,quod est notandum,vt ĩ.dicã.¶Op.
de l.& si pepercerit.§.j.de li.& posth.Sol.ibi in exhæredando con-
gruunt verba maledictionis,quia est priuatio,ideo non vitiatur,
vt ibi:sed legato non congruunt.Facit l.quoties.§.si quis nomen
2 hæredis.& quod ibi no.s̃.de hæred.inst.¶Ista faciunt†ad q.Statu
tum est hic ,ꝙ si quis diffamauerit aliquem de aliquo maleficio,
puniatur certa pœna.Primò quæritur, quid sit hoc dictum, diffa-
mauerit.Videtur,ꝙ importat.i.in fama posuerit,secundum hoc q
accusat de diffamatione,debet probare tantum esse dictum per a-
liquem,ꝙ ex hoc talis insurrexit fama.Veritas est,ꝙ infamare di-
citur, qui pronunciat aliquod verbum, quod infamiam alicuius
continet.vt hic,ibi,quæ denotandi,& l.item apud Labeonem.§.si
quis libello.de iniu.& l.lex Cornelia.§.fi.cum l.seq.eo.ti.C.de fam.
3 lib l.j.facit l.diffamari,de inge.man.¶†Secundò dubitatur, quo-
modo intelligatur diffamare de maleficio.Rñ.nõ sufficere, si sta-
ret in genere maledictionis, vt dicendo ipsum impium, & pessi-
mum hominem,& similia,nec requirit̃,ꝙ de aliquo pronunciet
maleficium ita limitatè : sicut dicitur in l.libellorum.de accu. sed
sufficit,ꝙ dixerit fecisse homicidium,vel furtum & similia,vt hac
lege,& quod no.in d.l.quoties.& probatur in l.denunciasse.§.j de
4 adul.Nota etiam,ꝙ†videtur iniuria, b & infamia,si alicui dicatur,
b tu es spurius,& ex monacho natus,vt hic.

ADDITIONES.

a ¶Turpia. Adde,an si testator mandauerit hæredibus sub pœna priuationis hæreditatis, vt eius filiam nuberent cum cons. Caij, & filia nupta fuit sine eius consensu, & acceptauit legatum paternum,nihilominus possit petere hæredes priuari hæreditate,pau.de ca. cons.87.inquantum alc.ponit,an pater possit disponere,vt filia dotetur arbitrio alicuius, vide bal.quòd sic,cons.183.lib.5.

b Po.¶Nota etiam,ꝙ videtur iniuria,Intellige,vt per bar.in l.eum,qui nocentem,ff.de iniur.& quæ dicantur verba iniuriosa,vide tex.& ibi An.in c.cum te.de re ind.Rom.consil. 172.inc.in causa proposita.Alb.in 2,parte statutorum.q.4.inci.quid si aliquis volens iniuriare,ang.in l.vestem,ff.de iniu.

a **§.Si Titiæ.** a Defectus conditionis inualidæ non vitiat legatum.h.d.Opp.C.de inst.& subst.l.j.de cond.in ser.l.legatum.Sol.Hæc conditio ab initio fuit inualida, quod no. patet.De ista materia plenè per doc.& gl.in l.j.C.de inst.& sub.& l.in testamento.ĩ.de cond.& dem.& ibi gl.& ibi dicemus.

ADDITIO.

a Paris.¶ Si Titiæ.Pro declaratione,& limitatione conditionis,de qua in hoc §.vide Pau. de Cast.consi.68.Fel.in c.pe.ep.ti.de const.

§.Sed & si serui. Si ꝯdõ p̃tãtiua deficiat per casum non permittitur legatum.h.d.Op.de cond.& dem.l.pe.§.j.Sol.hic decessit ante moram,ibi post.Op.ad l. Aq.l.inde Neratius.§.1.Sol.hic decessit casu,ibi fuit occisus per alium viuo testatore.ita dicit gloss.immo vult dicere eo mortuo, vt ibi

1 *Hæredes nominati per nomina propria tenentur in viriles:per appellatiua in hæreditarias portiones,nu.3.*
2 *Testator si dicit,ab hæredibus,quos supra scripsi,cum eos nominauerit,peto dari videntur nominati per nomina appellatiua.*
4 *Testator si nominauit hæredes per nomina appellatiua non denotantia hæreditatem,tenentur pro hæreditarijs portionibus.*
5 *Nominatim relinquere quid sit.*

1 **§.Si pars.** Nominati†per nomina propria tenentur inviri-
les,per appellatiua in hęreditarias portiones.h.d.
¶Op.ĩ.ad Treb.l.nõnũquã.Sol.hoc debet intelligi ẜm distinctio
nem illius legis.¶Op.ĩ.de duob.reis.l.antep.vbi non est dr̃ia,siue
nominenter omnes,siue pars eorum.Gl.hic fatetur ꝯriũ,& dicit,
ꝙ hic sit dr̃ia,vtrum nominentur per noĩa propria,vel appellati-
ua,vt hic in j.gl.Alibi gl.tꝫ istã dr̃iam,vt distinguatur,an relinqua
tur à parte,an ab omnibus,l.si quis testamento.de stat.li.Sed hæc
2 verior,probatur in d.l.antep.de duob.reis.¶†Quæro,quid si te-
stõr dicit,ab hæredib.quos s̃.scripsi,peto dari,cum s̃.eos noĩaue-
rit.Glo.in d.l.antep.dicit,ꝙ vñr nominati per noĩa appellatiua,&
istud est verum.Casus est in l.pater filio.de vul.& pu.Licet Vltra-
montani,& Cy.ꝯtra.C.de impu.& aliis sub.l.fi.& l.Lucius.§.Luciꝰ.
3 ĩ.ti.j.& ibi dicam.¶†Quæro,quid si noĩo partim per nomina ꝓ-
pria,partim per noĩa appellatiua?Dic,ꝙ noĩati per noĩa propria
tenebuntur in viriles,quæ eos tangunt.Alij tenebũtur in hæredi-
tarias portiones,vt no.ĩ.de sta.lib.leg.si quis testõ.ẜm vnam opi.
4 ¶†Quæro, a quid si appellauit eos per noĩa appellatiua nõ signi
a ficãtia hæreditatem:sed dixit,à filiis meis,vel à fratrib.meis, & si-
milib.Videtur,ꝙ teneantur inviriles,cum talis demõstratio hẽat
vim proprij noĩs,l.noĩatim.de lib.& post.& l.si noĩatim.de cõd.&
dem.In ꝯtrarium,ꝙ hęreditariis,est casus in l.Luciꝰ.§. Meuia filiũ
5 ad Treb.¶Vltimo aduerte†quid est hoc dictum,relinquere no-
minatim?Nã largo modo dicitur relinqui noĩatim,qñcũque ap-
paret à quo relinquitur,l.noĩatim.ĩ.ti.2.Sed sicut ista vox,nomẽ,
cõgruit noĩnib.ꝓpriis,& appellatiuis,ita hoc aduerbiũ noĩatim.
Qñque.n.dr̃ noĩatim,qd relinquit̃ per noĩa appellatiua,vt si dico,
filiis meis,l.Titius.in prin.s̃.de lib.& posth.& l.Lucius.§.Meuia.Idẽ
si dico,hæredibus meis,vt hic,vel dominis meis,l.si seruus com-
munis ita. de stipu.ser. sed solum nominatio, quæ fit per nomina
propria,vocat aliquem ad viriles,vt hic.

ADDITIO.

a Barb. ¶Quæro.Et vide Pet.in c.literis.de rescri.vbi inducit illum tex.contra dictum Bar. in d.§.Meuia.& vide,quæ ibi dixi.

LEX LXIII.

1 *Testator non potest prohibere,quòd solemnitas legum non habeat locum in eius testamento.*
2 *Priuati non possunt tollere solemnitatem iuris in testamento.Statutum potest facere,ne leges habeant locum in testamentis.*
3 *Cautio de vtendo,& fruendo arbitrio boni viri,non potest tolli per testatorem.*
4 *Testator potest prohibere detractionem Falcidiæ.*
Falcidia quare fuit inducta.
5 *Testamentum,in quo prohibita est falcidia,valet,licèt hæres non adeat hæreditatem:& sic est casus,in quo testamentum valet sine aditione.*
6 *Iustinianus fuit catholicus.*
7 *Trebellianica detrahitur contra voluntatem testatoris.*
8 *Testator non potest prohibere,quòd testamentum non insinuetur, stante statuto quòd debeat insinuari.*
Testator,nec partes possunt tollere inducta ad falsitatem euitandam.
9 *Testator potest facere,ne bona sint pro legatis tacitè obligata.*
10 *Legatarius potest propria authoritate ingredi rem legatam,quando testator hoc mandat,remissiue.*
11 *Renunciatio facta de exceptione fictionis,vel simulationis contractus non tenet.*
Practica apponendi exceptiones simulationis.
12 *Testator potest remittere tutori confectionem inuentarij.*
Iudex potest sequi voluntatem testatoris remittentis tutori confectionem inuentarij.
13 *Pactum,quòd liceat appellari à sententia arbitri, an valeat,etiam in illis casibus,in quibus non oritur actio.16.*
14 *Casus,in quibus de iure communi à sententia arbitri oritur actio.*
15 *Statuto stante,quòd ex sententia arbitri oriatur actio, tunc ab ea potest appellari.*
16 *Obligatio in nobis imprimitur sicut character in anima.*
17 *Testamentum non solenne producit obligationem naturalem.*
18 *Possidens sine vitio rem sibi in testamento minus solenni relictam,tutus est exceptione,sed ad eam non habet actionem.*
19 *Pactum,quòd seruitus,quam habeo in fundo tuo,non præscribatur,an valeat.*
20 *Vsucapio,& præscriptio inducta est propter bonum publicum principaliter.*
21 *Præscriptio potest pacto interrumpi.*
22 *Renunciari non potest statuto disponenti,quòd debito præscribatur 10.an.*
Cautela,vt actio tempore non tollatur.
23 *Obligatio si præscribatur,an remaneat naturalis.*
24 *Hæres iussus à testatore præstare legatum certo loco,quando possit alio loco congruo conueniri.*

Nemo

a Nemo potest. a Breuis est,nec eget summario, sed de claroñe.Primò ponit dictum,Scdò illud
ꝓbat ꝑ tria exẽpla.Scđa ibi,qa nec tpe.Casus in terminis apparebit ex his,q̃ ĩ.dicã rñdẽdo ad ꝯria. ¶Op.volũtas testõris est seruãda in vltimis voluntatib.l.in ꝯdõnib.de cõd.& dem.hic dr̃ ꝯrium.
Sol.Quædam sunt,q̃ ꝑtinent ad substãtialia testi,sine qb.testm̃ nõ
h est,videlicet ꝙ sint vij.testes liberi,rogati,& similia pertinẽtia ad
i solẽnitatẽ.Itẽ ꝯstitũtitutio hæredis,sine qua testm̃ ñ est, l. ꝓximè.
§.de his,q̃ in te.dele.& has testõr ꝓhibere non p̃t,vt hic.Rõ,quia hoc dicendo ꝯtinet repugnantiã.Cũ.n.sint de substãtia,sine quib.
testm̃ nõ est,subducere ista,est facere,ꝙ non sit testm̃,qđ ergo dicit,ꝙ leges nõ hẽant locũ,& sit testm̃,idẽ est dicere,ac si diceret,
ꝙ nõ sit testm̃.& sit testm̃:hoc esse nõ p̃t,de reg.iu.l.vbi repugnãtia,&de vsu & ha.l.ꝑ seruũ.§.j.Quædã sunt,q̃ nõ respiciũt solennitatẽ testi,sed tenorẽ ipsius,& in illis voluntas testõris seruatur,
vt lege ꝯria:&sic intellr̃ prima gl.hic posita. Sꝫ ꝯ.ĩ.ti.j.l.codicillis.
§.fi.So.gl.& bene,ꝙ ibi erat solennitas sufficiens ad codicillos,iõ valet iure codicillorum.Cõtra hoc op.gl.C.đ fidei.l.fi.vbi sufficit,
ꝙ in fide hæredis ponatur absq; aliqua solẽnitate,ſm vnã lec.So.
ibi est casus spãlis:vel alr̃,ponere in fide hr̃dis,ita ꝙ hæres ꝓmittat hoc defuncto,sapit nãm ꝯtc⁹,&ita heres,q hoc ꝓmisit,ad hoc cõueniẽ ar.l.qđã cũ filiũ.de her.inst.&l.spadonẽ.§.j.de exc.tu.¶Itẽ
1 ad ꝑdicta op.ex gl.§.de testa.mili.l.j.Sol.† ꝑ legẽ p̃t fieri,& remitti
2 solẽnitas iuris ciuilis,nõ ꝑ testõrẽ,vt hic.†Et sic vides,ꝙ princip.
huius legis loquitur in priuato.Per statutũ.n.benè posset fieri,ne leges locũ hẽrent in testõ.¶Opp.C.de vsufr.l.j.& C.vt in poss.leg.
3 l.pen.Gl.magna hic in fi.hoc†tangit,dicens,ꝙ cautio de vtendo fruendo arbitrio boni viri,est in fauorẽ hr̃dis,vñ licèt non sit de solennitatib.testi,ꝑ testõrem non põt tolli.Solum.n.circa ea q̃ ip sum testõrem respiciunt,seu ius testõris,p̃t disponere.Sed hec solutio videt̃ ꝯ l.vnũ ex familia.§.si rẽ.ĩ.tit.j.vbi de re hr̃dis p̃t testõr disponere,vt de suo.Vnde gl.in l.pen.vt ĩ pos.le.dicit,ꝙ cautio illa est solum in fauorẽ hæredis:sed ideo est inducta,ne qs ĩuitetur ad delinquendũ:iõ ꝑ testõrẽ non p̃t tolli.l.cõuenire.§.de pac.donta.& ista est bona.Sed ad hoc op.C.ar.tu.l.fi.§.illo proculdubio ob seruando.vbi p̃t remitti confectio inuentarij:& tñ illud inuentariũ est,ne quis inuitet̃ ad delinquẽdũ.So.vt dicã ĩ.in qõnib.¶Op.
4 C.ad l.Fal.†auth.sed cũ testõr,vbi testõr p̃t ꝓhibere detrahi.Falcidiam respicientem ius publicũ,l.qđ de bonis.§ j.ad l.Fal. Sol.Lex Fal.fuit inducta ĩ fauorẽ testõris,vt habeat hæredẽ,vt Inst.ad l.Fal.
in prin.Item in fauorem publicum,qa publicè interest,vt testamẽta hoĩum effm̃ hẽant,l.vel negare.§.quemad.test.ap.Sed si testõr de iure antiquo potuisset ꝓhibere Falcidiã, venisset ꝯ vtilitatem publicã:qa hæres repudiãdo rũperet testm̃:iõ ꝓhiberi non poterat,d.l.qđ de bonis §.j.Sed hodie si testõr ꝓhibet Falcidiã,&heres
5 non † adiit hæreditatẽ,testm̃ remanet validũ,vt in Auth.de her.
b & Fal.§.si verò expssum,qđ est notãdũ:bqa casus singularis est,vbi valet testm̃ sine aditione hæreditatis.Vñ ꝓhibere Falcidiã hodie ñ est ꝯ publicã vtilitatẽ,meritò valet,& hæc est rõ vrgens.Et alia persuadẽs,nã Iuriscõs.erãt pagani,& de ꝑmio vitæ æternæ nõ cogitabãt:iõ putabãt,ꝙ si hæres,ꝯmodũ pecuniariũ nõ ꝯsequeret̃,
6 repudiaret hæreditatẽ.Iustinianus†aũt vt Catholic⁹ cogitauit,qđ
c satis hẽat ꝯmodũ à Deo,ex eo ꝙ volũtatẽ defuncti exeqtur,vt di
d cit tex.in d.§.si vero expressim.¶Sed iuxta hoc d q̃ro,† an quarta
7 Trebellianica detrahatur ꝯ volũtatẽ testõris:Dñt qdã,ꝙ nõ,sicut & quarta debita iure instõnis hodie ñ detrahit̃ ꝯ voluntatẽ testõris,in Auth.de hær.& Fal.§.si vero expssum.in fi.& auth.sed cũ testõr.C.ad l.Fal.Alij ꝯ ꝙ detrahat̃ ꝯ volũtatẽ testõris,C.ad l.Falc.l.si vt alle.& ĩ.ad l.Fal.l.Titia.& Inst.de fidei.hære.§.sed qa,&c.& C.de test.l.sancimus,& C.de app.l.ꝑcipimus.in fi.& hoc verius videt̃.Ita tenet Albertus in margarita,in ti.an fructus ꝯputarẽtur in quartã
8 Trebellianicã.¶Quero†circa hãc partẽ,ĩ ciuitate ista est statutũ,
ꝙ testm̃ insinuetur,aliàs nõ valeat,an testõr possit ꝓhibere ĩsinuationẽ:Rñ.nõ.Casus est hic,qa iura ꝑtinẽtia ad solennitatẽ act⁹ nõ pñt ꝓhiberi ꝑ testãtem,vt hic.Ad idem facit qđ not.Cy.in l.si quis ꝓ redemptione.§.cæteris.C.de dona.vbi dicit,ꝙ legib.q̃ ꝑcipiunt
e donata insinuari,nõ p̃t renunciari.e Præterea oĩa,q̃ statuũt ꝑ peuitãdã falsitatẽ,vel piculũ,nõ pñt remitti ꝑ testõrem,vel ꝯhentẽ,l.cõparationes.C.de fi.inst.De hoc ꝑ Iac.de Bel.in §.qa verò.ĩ auth.
vt sine ꝓhi.ma.debi.vel cred.Sed istæ solennitates sunt inuẽtæ,vt falsitates cessent,l.iubemus.in fi.C.de test.ergo nõ pñt ꝑ testõrem
9 ꝓhiberi.¶†Quæro,an testõr possit facere,ne bona ꝓ legatis sint
10 tacitè obligata.Glo.ꝙ sic,C.vt in pos.le.l.2.¶ Quæro,† an testõr
f possit facere,ꝙ legatari⁹ fpossit ingredi possessionẽ rei legatæ sua autoritate:Gl.ꝙ sic,vt ĩ.tit.j.l.Titia cũ testõ.§.Lucius.qđ dic,vt ibi
11 dixi,& examinaui plenius.C.de pig.l.creditores.in 2.q.† Quæro,
g an renũciatio exceptionis fictionis,&simulationisgvaleat:Rñ.ꝙ non,nã si inter nos agit̃,ꝙ ꝯtc⁹ sit simulat⁹,& sic deficiat in substãtia,non est ꝯtus.l.imaginaria.ĩ.de reg.iu.§.de rit.nu.l.simulatæ.§.
de aqua plu.arc.l.emptor.Et si in eodẽ ꝯtu renũciauit exceptioni simulationis,idẽ est dicere,ꝯsit simulat⁹,&nõ simulat⁹,meritò non valet,vt hac l.in prin.ſm rõnem,q̃ posui in primo ꝯrio.Præterea sicut ꝯtc⁹ ipse fuit simulatus,ita renũciatio fuit simulata:ergo nõ est renũtiatio.Opponã ergo exceptionẽ,ꝙ totus ille ꝯtc⁹,
& quicquid continetur in illo instrumento, est simulatum, nec poterit mihi replicari de renunciatione,vel pacto de non opponendo,quia omnia ista fuerunt simulata : secus tamen esset,si ex interuallo tale pactum,vel renuntiatio fieret,l.2.quod me.causa.
12 †Quærit Dy. h an testator possit tutori iremittere confectionem
h inuentarij:Et dicit,ꝙ sic,per l.fi.§.ille proculdubio obseruando.
i arb.tu.Mar.Sil.disputauit hanc q.& determinauit,ꝙ testator potest remittere,si tamen apparet hanc remissionem esse contra vtilitatem pupilli,iudex non debet voluntatem testatoris sequi,l.in confirmando.§.de confir.tu.& l.vtilitatem.e.ti.& §.vbi pu.edu.de.
l.1.§.1.&de hoc in Spe.de tutore.§.generaliter.ver.hoc autem notandum.& de instr.edi.§.dicto.ver.tutor autem.Potest.n.quandoque esse,ꝙ non conficere inuentarium pertinet ad vtilitatem
k pupilli,ne eius paupertas pandatur,k l.2.de ali.pu.prẽst.&C.qñ,&
q.4.par.deb.l.2.Pro hoc etiam tex.in l.tutor,qui repertorium.in
13 prin.§.de adm.tu.†Quærit hic Dy.an per pactum posset fieri,ꝙ à sñia arbitri possit appellari:Et istam q.recitat Cy.C.de arb.l.j,do.
Lamb.de Ramp.disputauit eam,q̃ quidam habent,per Dy.in l.ex consensu.ĩ.de ap.& inclinat Dy.ꝙ vꝫ pactum. Primò per casum d.l.ex consensu.Itẽ qa vꝫ pactum,vt non liceat appellare,vt ĩ.à q.
ap.non li.l.j.§.j.& C.de temp.ap.l.fi.in fi.ergo valebit pactum,ꝙ liceat appellari.Cy.tenet ꝯrium: qa per hoc pactũ veniemus ꝯ ius publicum.Daretur.n.iurisdictio arbitro,ꝙ nõ potest fieri per hãc l.& §.de pac.l.ius publicum.& C.de iurisd.om.iu.l.priuatorum.&
idem tenet Ray.sꝫ Spe.in ti.de ap.§.in quib.ver.16.cum ver.seq.te
14 net opi.Dy.per d.l.ex ꝯsensu.¶Ad hoc†examinãdũ sciendum est,
ꝙ ex sñia arbitri hodie qñq; orit̃ actio.s.quando ꝯpromissum est factum sine pœna,& est homologatum exspressè,vel per cursum x.dierum,vt C.de arb.l.cum antea.idem si fuisset apposita pœna cum illa clausula,rato manente pacto.l.2.§.de arb.& ibi not.aliàs ex sñia arbitri non oritur actio,C.de arb.In casu ergo,in quo hodie oritur actio,videamus,an possit appellari:et sine pacto.gl.in l.
j.C.de arb.ꝙ nõ,qa aut homologatur exspressè,& nõ potest appellari,qa approbauit.Aut non homologatur.& tũc ante x.dies reus non potest appellare.quia non valet sñia,post x.dies sero ꝓuocatur.ꝯrium dico.Rõ.n.quare nõ poterat appellari,erat, qa sñia nõ ꝓducebat actionem,d.l.1.sed cum hodie ꝓducat,appellari põt.Et si dicis,non producit actionẽ,nisi homologetur,& per homologationem perditur ius appellandi,falsum est:qa sñiam possum homologare tanq̃ latam,non tanq̃ bene latam,vt diximus in sñia lata cũ falso ꝓcuratore,l.3.§.falsus.rem ra.ha.Facit qđ no.de ne.ge.l.
Pomponius.Vnde statim cũ appello à sñia arbitri,valet sñia,& appellando eã approbo tanq̃ latã,nõ tanq̃ bene latam. Sed ob. qa ꝑ hoc vr̃ dari iurisdictio arbitro,qđ nõ p̃t fieri.d.l.priuatorũ. rñ.per hoc nõ dat̃ iurisdictio,nec repugnat,ꝙ appellet̃ ab eo,q non hẽt iurisdictionẽ:si tñ act⁹ ei⁹ tenet,& habet effectum iuris potest appellari. Appellat̃.n.ab executore.l.ab executore.de ap.& C.quorũ ap.nõ re.l.ab executione.& ꝯstat executorẽ nullã hẽre iurisdõnẽ.
15 l.executorẽ.C.de exec.rei iu.In ciuitatib.†vero Italiæ, in quibus ex forma

ADDITIONES.

a Paris.¶Nemo potest.An,& quãdo negatiua præposita verbo,potest,importet necessitatẽ,
vide Fel.in c.pastoralis,col.j.extra de excep.Item de materia,ꝙ quãdo lex introducit aliquid pro forma,non possit renunciari,vide ꝑ abb.in c.si diligẽti,de fo.comp. per Mod.
in l.pe,C.de pac.intellige tñ,qñ forma esset introducta in publicam vtilitatem cõtrahentium:quia tunc non valeret renuntiatio,vt ꝑ Cum.cons.incip.stante statuto ciuitatis Vincentiæ,in j.dub.Item qũo intelligatur regula huius l.vide Ias.in l.testãdi,ad fi.C. de test.
Pom.¶Adde in materia auferendi,ꝙ cum ius primogenituræ sit firmatum l.diuina, secũdum l.And.& alios in c.licet,de voto:ꝙ pater illud non poterat auferre primogenito, vt alius filius præcedat.Ita pau.cons.3.inc.teneor,in prin.2.dub.in 2.vol.Quod intellige,nisi primogenitus esset insufficiens.Ita bal.in auth.hoc amplius, C. de fideic. & in proœ. decre.alias illud ius remaneret penes primogenitum , & administraret per procuratorem,
secundum primum gradum,de sup.ne.præla.li.6.c.fi.& vide Ale.cons.6.alias,161.inc. examinatis viribus testamenti,in vlt.dub.in 2.vol.& vide bal.in l.si viua matre,C.de bo.ma.
¶Adde inquantum alex. tangit,an legatus de latere possit causas committere summariè,
simpliciter,&c.ang.cons.281.& abb.cons.110.Et an possit quem restituere ad appellandum,
per eundem cons.80.lib.2.& inquantum tangit,an stante statuto,ꝙ debitor possit capi ad requisitionem creditoris,an tunc debeat citari.Vide quod consuluit Ro.cons.223.&241.
b ¶Notandum.Adde pau.de cast.cons.391.Rom.cons.71.
c ¶A Deo.Adde pau.de cast.cons.101.in prin.
d Paris.¶Sed iuxta hoc.Aduerte quòd bar.in l.Marcellus,vers.secunda quæst.ff.ad treb.tenet contrarium eius,quod tenuit hic.
e ¶Renunciari.An legibus loquentibus de insinuationibus possit renunciari , etiam cum iuramento:vltra hic all.per ale.vide bal.cons.92.& 116.lib.3.abb.cons.10.lib.2.pau.de cast.
cons. 10.ang.cons.189.& Oldr.cons.574.qui tenent , quòd etiam absque iuramento non possit renunciari.
f ¶Quod legatarius.Adde ang.cons 102.circa fi. & quando possit legatarius propria authoritate capere legatum.vide Ro.cons.312.
g ¶Simulationis.Adde pulchre pet.de anch.cons.228. Et an valeat statutum prohibens opponi exceptionem simulationis,& an tunc possit adire episcopus,vide bal.cons.5.lib.4.
h Paris.¶Quærit Dy.Vide Are.cons.22.Berta.in verbo,inuentarium à quib.ang.cons. 128.
inci.reuocetur in dubium,ad fi.Ale.cons.62.vol.4.habes in l.fi. C,de arb.vide etiam Ias. in l.cum necessitatem,C.de fideic.& Mod.hic.
i ¶Tutori. Adde quod consuluit ang.cons 175.super statuto Cartonij disponente, ꝙ non obstante remissione testatoris tutor teneatur conficere inuentarium,& rationẽ reddere,
& an tutori possit remitti confectio inuentarij,non hæredi,vide pau.de cast cons.210.
k ¶Pandatur.Adde quando mater excusetur à confectione inuentarij,ita quòd successione non priuetur,quando dicit filios egenos,pe.de anch.cons.104.
l ¶Appellari.Adde,an à sententia arbitri possit appellari tam de iure canonico,quàm ciuili,ale.in rub.de app.Rom.cons.28.

ex forma ſtatutorũ ex ſnĩa arbitri oritur actio ĩcõtinẽti,nõ video,
16 qd dubij ſit,qn à tali ſnĩa poſſit appellari.In illis†verò caſib.in quibus ex ſnĩa arbitri nõ oritur actio,ſed metu pœnæ paretur,nõ eſt dubiũ φ de iure appellari nõ pt, l.j.C.de arb. Sed an tũc valeat pactũ,φ liceat appellare?Dico,φ ſic, nõ tñ ꝓpriè erit appellatio, de qua loqtur ti.de app.cũ illa ſit q̃dã reſciſſio ſnĩæ,l, 1.in fi.ad Turp. ſed ſnĩa arbitri cum ſit nulla,non poteſt reſcindi per pactum, ſed hoc pactum importat hoc,φ te poſſit ad iudicem ꝓuocare,vt reuideat,an arbiter bñ iudicauerit.pro hoc s̃.qui ſatiſd.co.l.arbitro. ſm vnã lect.& l.fi.à qui.ap.nõ l3.¶Vltimò qdã circa iſtã partẽ tractãt mãm,an poſſit qs iuri publico renũciare.De quo dixi plenè in l.ius publicũ.s̃.de pac.& p doc.ĩ l.pe.C.de pac.¶Venio ad 2.partem,ꝓ cuius declaratione q̃ro,qũo p iſta exẽpla ꝓbatur dictũ?rñ. debes ſcire,φ oblĩo inhæret oſſibus nr̃is, adeo φ à nobis ſeparari
17 nõ pt, vt s̃.de peculio.l.qs ergo caſus.& † imprimitur in nobis, ſicut character in aĩa;ita dicit gl.in l.3.in prin.s̃.pro ſocio. Ponam[9]
a ergo[a]exẽplũ in charactere corporali,ſi cũ ferro igneo imprimatur alicui character in aliqua parte corporis,hoc imprimitur,vt ppetuo ſit,nec ex voluntate imprimentis pt finiri tpe,neq; loco,neque ꝯdõis euentu, hoc.n.eſſet ꝯ nãm ipſius characteris impreſſi. Nũc ergo dicit Iuriſcõſul.dictũ eſt in 1.parte legis, φ teſtator nõ pt facere,ne ll.q̃ reſpiciunt ſubſtantiam,vel ſolennitatẽ teſtamenti,habeant locũ in ſuo teſtõ,qđ apparet,qa nõ pt facere,qđ oblĩatio finiatur tpe loco,& ꝯdõne,qa eẽt ꝯ ſubſtantiam,& nãm oblĩationis.¶Reaſſumo ergo primũ,qđ dicit tpe,& op.j̃ de act.& ob. l.oblĩationũ ferè.§.pl3 .& s̃.de ſeru.l.4.Sol.gl.φ nõ finit̃ tpe ipſo iure,vt hic : ſed ope exceptionis,vt in ꝯriis,& bene.Sed dices,ergo in 1.parte legis,licèt nõ valeat ꝓhibitio teſtõris ipſo iure, valet in effectu ope exceptionis,vel replicationis,vt ſit bona ſimilitudo,quæ ſequitur.Rñ.iſtud,qđ teſtñ habeat hanc ſolẽnitatẽ,eſt in
18 ductũ à iure ciuili,&iõ ſi illa ſolennitas nõ ſeruetur,†ex teſtõ oritur oblĩatio nãlis,ſm gl.vt no.C.de iur.& fact.ign.l.cũ quis. de re. iu.l.cuius per errorẽ.&l.j.de cond.ind.Vñ fateor,φſi aliqs poſſide
b ret ſine vitio rẽ ſibi relictã in teſtõ nõ ſolẽni,[b] eſſet tut[9]exceptione,qa poſſidet rem ſibi nãliter debitã,l.militis.§.veteran[9].s̃.de teſta.mil.de comp.l.etiam. ſed petere non poſſet, quia non habet actionẽ.Ita in 2.parte hui[9] l.ſi teſtator voluit oblĩationẽ finiri tpe vel loco,vel ꝯdõne,hoc nõ poteſt fieri pp ſtatutum iuris ciuilis,φ eſt,vt imprimatur in nobis ſicut character:&nos ſequitur vbique vt dixit tex.in l.fi.C.de præſc.lon.tem.tñ de nãli æquitate finitur: ideo huic ꝯuento ꝯpetit exceptio,merito cadit ſimilitudo primi caſus.¶Ad 2.opi.C.de leg.l.fi.gl.dicit ſolue:vt ibi,nihil eſt dicere. Dic,φ hic loquitur in obligatione,perſonali,quæ oſſib.& perſonæ inhæret,vt ibi dixi.ibi loquitur de iure reali:φ ita nõ inhæret oſſib.merito pt ad tps hr̃e dñium,& tpe finiri,ſicut ſi ĩ digito mitteres vnũ annulũ cũ charactere:qa oſſib.non inhæret, pt.n.ꝓ tpe portari,& ꝓ tpe non:& certo loco portari,& certo loco non:S3 ꝯ hoc op.s̃.de ſerui.l.4.vbi loqtur de iure reali:& tñ tpe non finitur.Sol.qđ s̃.dixi,loqtur in iure reali mero, hoc eſt de iure dñij:ꝓ qđ nullum habes obligatũ,vt inſt.de act.§.j.ſed l.4.de ſerui.loquitur in iure perſonali:& reali ſimul. Nam licet habeam ius ſeruitutis in fundo tuo:tñ tu es mihi pſonaliter obligat[9] pati me vti:nec poſititutionem ſeruitutis,q̃ feciſti, es liberatus à promiſſione : vt no.in l.plurib.§.fi.de ver.ob.& C.de vſufr.l.corruptionẽ. Qualiter iſta obligatio tpe finiatur,plenè examinaui ĩ d.l.4.de ſerui.¶Op. de l.ſi Stichũ.§.ſtipulatio.de verb.obl.Sol.vt in gl.& bene.Quærit
c Dy.†an valeat pactũ,ne ſeruitus,q̃ habeo in fundo tuo præſcri
19 batur.Vr̃,φ nõ valet,vt hic,& l.planè.in fi.cũ l.ſeq.j̃.e.& l.cerdo
d nẽ.j̃.de adi.leg.ecõtra φ valeat,qa p pactũ pt ꝯtõ fieri,ergo mul
e to magis retineri,vt no.in l.cũ quis s̃.ſi quis pro reo.de ſolĩo.al's eſt §.ſi qs à reo.Itẽ per pactũ pt præſcriptio interrũpi,l.cũ notiſſimi.§.ſed & ſi qs.C.de præſcr.30.ann.ergo multo magis impediri, ne incipiat.C.de vſu.l.acceptam.& l.ſi partẽ.in prin.cũ ſi.quemad. ſer.amit.& hanc partẽ tenet Dy.qa in præſcribenda ſeruitute requiritur bona fides,l.ſi precario,ver.cæterũ.C. cõmunia pd.Pro hoc inducit ipſe s̃.de pac.l.ſi vnus.§.qđ & in ſpẽ.& de ædil.edic.l. qđ ſi
20 nolit.§.ſi quid ita.Ego dico,†φ vſucapio,& præſcriptio eſt introducta pp bonũ publicũ principaliter.vt j̃.de vſuc.l.j.ergo per pa
f ctum nõ pt remitti,[f]l.ius publicũ.s̃.de pac. Non obſtat. φ in præſcribenda ſeruitute,vel libertate reqritur bona fides:quia quedã ſunt iura,ꝯ q̃ pſcribitur ſine bona fide,vt j̃.de vſuc.l.ſeqtur.§.ſi via. In illis verò,ĩ quib.bona fides reqritur,vt l.hæc ãt iura.de ſer. vrb. præ.fateor,φ nõ currit pſcriptio,nõ ex virtute pacti, ſed qa nõ ad ſunt ea,q̃ reqruntur ad præſcriptionẽ,& iõ ſi res traſiret in aliũ,q haberet bonã fidẽ, præſcriberet nõ obſtãte pacto. Non obſtat de pac.l.ſi vnus.§. quod & in ſpecie.qa ibi loqtur in dilatione,quæ eſt fauore debitoris inducta, merito pt ei renunciari:qõ noſtra loqt̃ in præſcriptione,q̃ eſt introducta in fauorem publicũ.Non ob.l. φ ſi nolit.§.ſi quid ita.de edi.edic. qa illa præſcriptio h3 locũ, qñ nihil eſt actum:ſed qñ ꝯrium eſt actũ ex diſpõne legis,ceſſat pſcri
21 ptio.Nõ†ob.φp pactũ pt interrumpi,ergo pt impediri,ne inchoetur:qa fateor,φ p pactũ pt interrumpi,hoc eſt tolli effectus pſcriptionis præcedentis, qa pp hoc renũciat paciſcens iuri iam ſibi q̃ ſito:ſ3 p pactũ,ne currat ĩ futurũ,renũciatur iuri ob vtilitatẽ publi
22 cã introducto,quod fieri nõ pt.¶Quæro,†ſtatutum eſt,φ debi
g tum præſcribatur x.annis,[h] an huic ſtatuto poſſit renunciari?Rñ.
h non,quia hæc præſcriptio currit negligentia non petentis,l.fi.in fi.de edi.di. Adri.toll.& no.per Dy.in c.poſſeſſor.de reg.iu.li.6.ergo debitor non pt renunciare iuri introducto in odium creditoris,vt diximus in Macedoniano,vt s̃.ad Maced.l.tamẽ ſi.Item pro hoc eſt rõ pcedens,quia pro bono publico eſt introducta præſcriptio.Sed an eſſet aliquod remedium,φ actio non perimat̃ tpe.Rñ.
i φ ſic,[i] ſ.vt agatur,φ ſi finiatur dicta oblĩo 10.annis,iterum deberi
23 incipiat,l.ſicut in annos.in prin.quib.mo.vſuſf.am.¶†Quæro,an quando oblĩo finitur tpe,remaneat nãliter obligatus?Dixi plene in l.fi.j̃.rem ra.hab.dic vt ibi,Venio ad ſm exẽplũ eo,qđ dicit,loco,& quæro exemplum.Rñ.dicit gl.pone,φ teſtõr dixit,volo cõueniri hæredem,vbi habet domicilium,& heres ibi non reperit̃, vel forte domicilium mutauit de loco ad locum facto ſuo,vel dignitate obueniente.Vel pone,φ mutauit forum mutando ſtatũ, vt ſi de laico effectus eſt clericus,vel de plebeio miles.Nam de iure poterit alibi conueniri,l.j.s̃.de eo,quod cer.lo. Sed addit gl.φ forte eſt tutus exceptione,ſi alibi conueniatur,ſicut s̃.dictum eſt
k in tpe,dicit Ia.de Are.niſi dolo[k] mutauit domiciliũ.Tu†dic,quã
24 do q ue dicit teſtõr,φ hæres præſtet cer.loc.& ſic φ poſſit in illo loco conueniri:nec prohibet,qn alio loco cõueniri poſſit,& tũc poterit alio loco congruo cõueniri,vt d.l.j.s̃.de eo,φ cer.lo.Qñque teſt õr iubet præſtare hæredem cer.loc.& iubet,φ alibi nõ teneatur,nec poſſit cõueniri,tunc de rigore quolibet loco eſt obligatus:quia ſicut character,ita oblĩo ſequitur eum vbique.l.fi.C.de præſ.lõ.temp.ſed de æquitate obſtat exceptio pp voluntatem teſtõris,vt hic,niſi dolo faciat,ne ibi poſſet conueniri, tunc.n.ñ eũ daretur replicatio doli,ar.l.ſi dictum.in fi.s̃.de eui.cum ſi.¶ Quæro,vidimus,an oblĩo poſſit reſtringi,ne vbique cõueniaris.S3 an poſſit ampliari,vt vbique poſſis cõueniri:dic,vt l.ſi cõuenerit.de iuri.om.iu.¶Venio ad tertium exẽplũ,ſ.de ꝯdõne:q̃ro exẽplũ,ponit gl.in cõdõne tacita,vt cũ ꝓmiſi tibi cẽtum corbes frumẽti ex tali fundo,vt ſi in primo,vel in 2.anno deficit,nõ iõ deſinit teneri hæres,l.inter ſtipulantem.§.ſacrã.de ver.ob.& l.j.in fi.de condi.& dem.Iſtud exemplum non videtur bonum, quia conditio tacita impedit natiuitatem actionis,ſicut expreſſa,l.item quia.s̃.de pac. probatur de ver.ob.l.interdum,non ergo eſſet dicendum, vtrum talis condõ extinguat actionem,vel non,cum nunquã fuerit nata.Præterea innuit iſta gl.φ ſi in primo,vel ſecundo anno fructus non naſcuntur,condõ deficiat:& licèt debitor non liberetur ipſo iure,liberatur ope exceptionis,ſicut eſt dictum in tempore,& in loco,quod eſt contra l.inter ſtipulantem.§.ſacram.de ver.obli. Vnde gl.ponit exemplum ſecundo modo,& ipſam et reprehẽdit. Vnde tertio modo ponit exemplum in condõne expreſſa in ſeruitute prædiali,in l.4.de ſerui.quod intellige in cõditione expreſſa,q̃ apponitur ad extinguendũ ſeruitutem prædialem iã cõſtitutam,vt plenè no.p gl.in d.l.4.Sed quero quare dicit gl.in ſeruitute pdiali,poſſet ne poni in oblĩone mere pſonali?vt lego tibi centũ, quoad Imperator venerit in Italiã. Certè nõ.Nã hoc eſſet legatũ annuũ,l.legatum.in prin.de ann.le.& ideo pro primo anno eſſet purum,pro ſequent ib.cõditionale:non conditione,q̃ apponitur ad extinguendum,ſed ad inchoandum,ideo gl.ponit in ſeruitute prædiali.In ſtipulationib.verò iſtud exemplum ſine dubio procederet,l.ſi Stichum.§.ſtipulatio.de verb.ob.

ADDITIONES.

a Pom.¶ Ponamus ergo.Faciunt quæ habentur per Io.An.& alios in rub.de ſacra.non itera.& Imo.in l.eum.qui ita.ff.de ver.ob.

b ¶ Non ſolenni.Adde,an cum quis poſſedit longo tempore bona,quæ ex teſtamento nullo pertinean t ad filiam,præſcribat,& ſit in bona fide.Bal.conſ.60.lib.4.

c Pom.¶ Quærit Dy.Vide Fel.in rub.de præſ.vbi ponit ſex limitationes ad dictum Barthic,& cum Bar.tenet Pan.in rub.in vlt.col.vide etiam Ro.in conſ.101.inci.pro declaratione præſentis dubitationis,& in ru.ff.de arb.& quòd ſit contra Bar.φ imo vſucapio,& præſcri.reſpiciunt publicam vtilitatẽ,Alex.ad hoc reſpon.&colligitur ex natura per Bal. in l.Attilicinus,ad fi.ff.de pac.do.vide etiam circa hoc Fel.in c.cum acceſſiſſent.de cõſt. Bar.conſ.53.in 2.vol.

d Paril.¶ An valeat Vide omnino Bar.conſ.91.vide de materia latè Fel.in rub.de præſcr.vide quæ habes ad Bar.in l.j.ff.de vſucap.

e Pom.¶Retineri.De hoc eſt caſus in l.j.§.fi.cum ſeq.ff.de iti.actuque priu.de quo per Bal in c.vigilanti.de præſcr.

f ¶ Non poteſt remitti.Adde Bal.cõſ.254.li.2.vbi ponit,an valeat pactum de poſſendo ſemper rem venditam reemere.

g pom.Quæro.Adde,φ iſta præſcriptio in omnib.ſapit naturam præſcriptionis xxx.an.Ita pau.conſ.242.inci.circa primum,videtur tamen tenere contrarium conſ.289.inci.hæreditas dictæ puellæ,dum vult,φ ſtatutum loquẽs de præſc.intelligatur cum bona fide,ergo ſequitur,φ non ſentit materiam præſ.xxx.an.quæ currit etiam in mala fide.l.cum notiſſimi.C.de præſ.xxx.an.niſi dicas,φ loquitur de iu.cano.ſecundum quod ſequitur bona fides,c.fi.de præſ.& ampiia hoc dictum Bar.vt non poſſit renunciari huic ſtatuto etiam cum iuño.Ita Raph.Cu.conſ.clix.inci.viſa copia præcepti.ad fi.,& ita videtur velle Ang. conſ.15.inci.Guid.bonus.& Fran.& ſic contra Alex.hic.

h ¶ præſcribatur decem an.Adde,φ Rom.conſ.101.dicit,φ licèt non poſſit renunciari præſcriptioni futuræ,φ tamen poteſt renunciari præſcriptioni completæ,an aũt prædictum ſtatutum valeat,vide remiſſiue d.conſ.& per pe.de Anch.conſ.258.in prin.vbi tenet,φ nõ valeat,licèt de facto ſeruetur,& ita dicit tenere Io.And.ibi vide.

i pom.¶ Reſpon.φ ſic.Idẽ tenet Flo.in l.ſicut.ſi vſuſf.amit. Cæp.cau.lxxxxiiij.inci.in multis caſib.& declara,vt in caute.c.inci.poteſt dare,& caute.cix.inci.caut.eſt,φ in conclu.& ad caut.Ang.quam ponit hic Alex.vide Cæp.caut.99.& Fed.ad hæc in rubr.de præſcrip.

K ¶ Dolo.Adde de hoc puchrè per Oldr.conſ.4.vbi refert ſecundum conſilium ſuum ita fuiſſe iudicatum per Seneſcallum in curia Aquenſi.

LEX

LEX LIX.

1 *Stipulatio erronea in effectu non obligat.*

2 *Stipulatio apposita super legato intelligitur secundum naturam legati.*

1 Si legato. Stip'o † erronea in effectu non obligat,h.d.vel a'r,Stip'o accessoria limitatur fm nãm sui principalis,h.d.fm aliam lec.¶ Opp.de l.sed & si quis.§.si.§.si quis cau. Sol.hic hæres per errorem promisit.Ista est vna lec.quæ ponitur

2 in 2.gl.† Scdo modo legit indistinctè in seq.gl.& tunc rñ.sic,stipulatio,fugitiuũ nõ esse,interponitur sup legato,& sic est stip'o accessoria:dẽt ergo intelligi fm nãm legati,l.si stipulatus.§.de vsur. q̃ nã est,vt spẽs legata p̃stetur talis qualis est,l.si à substituto.§..§. eo.Non ergo tenetur,nisi culpa sua aliquid in re ɔtigerit,l.cũ res. §.culpa.§.eo.Illa ergo stip'o,fugitiuũ non esse,intelligitur,s.culpa sui hæredis.Sed si esset fugitiuus absq; culpa hæredis,nullũ dã nũ dicitur facere hæres,& sic stip'o nõ cõmittit.Hoc vult dicere iste tex.& gl.Iac.de Are.videtur dicere,ꝙ si ista stip'o fuerit ĩterposita à sciẽte,&verba expressè istũ casum cõtineret,nõ teneẽ hæres. ar.C.de pac.pig.l.j.& l.si ædib.& l.fluminũ.§.vitiũ.ȷ̃.de dã.infe.Sed non placet,quia si hæres ad hoc se vellet obligare,posset sine dubio,l.dãni.§.cũ parietem.de dã.inf.& patet in donatione,vbi quis nõ teneẽ de euictione,tñ si se obligat,teneẽ.l.Aristo.in fi.de don. Nõ ob.C.de pac.pi.l.j.quia ibi pactum erat improbatũ Non ob.d. l.si ædib.& d.l.dominum.§.vitiũ,quia ibi casus,qui omittitur,non fuit in stip'one ɔprehensus:sicut hic fm intellm,quẽ.§.posui.Sed huic ob.qa in stip'one venit interesse:sed legatarij nihil interest, quia dãnũ non petitur,ergo stip'o non ɔmittitur,& isto mõ p̃t intelligi ista l.in fi.sed minimè placet,qa si legatarij nõ intersit,quia cessat dãnũ,tamẽ interest,qa lucrum cessat:&ideo ad hoc poterat se obligare,si volebat.Op.de l.si ita.§.de euic.So.vt in gl.

LEX LX.

1 *Scientia in facto proprio multum antiquo,vel intricato,non præsumitur.*

2 *Hæres tenetur luere rem legatam,obligatam pro debito non hæreditario.*

3 *Res legata,pignorata pro debito testatoris,quando vt ab hærede luatur, agatur actione ex testamento.*

4 *Exceptio cessionis potest opponi post sententiam.*

5 *Dominus non possidens potest petere,quòd cessio sibi fiat.*

6 *Cessio potest fieri legatario restituta re hypotecata,& soluta quantitate per ipsum creditori contra hæredem.*

7 *Cessio actionis in casu huius legis quo iure petatur.*

a Si res obligata. Rẽ legatã cogitur hæres luere in trib. casib.& illis modis,q hac l.exprimũtur. h.d.Primò dicit,ĩ quib.casi.tenetur hæres luere. Scdò dicit,ꝓ quẽ modũ hæres cogitur.Scda ibi,ꝙ si testõr.¶Seqtur ĩ textu,alieno. &dic.ꝙ ad luendũ cogitur hæres actione ex testõ,si testõr hoc ex

1 p̃sserit:sed si nihil dixerit,hẽt locũ qđ seqẽ.¶ Op.ꝙ† quilibet p̃sumitur scire factũ suũ,l.q̃q̃.§.ad senat.Vel Sol.intellige hoc,quãdo res erat obligata ꝑ aliũ nõ ꝑ testõrẽ,vtputa ꝑ seruũ,vel ꝓcuratorem:vñ no.istam distin.Simile no.

b in l.si quis delegauerit.&l.seq. ȷ̃.de nouation.Hoc,qđ dicit,ꝙ præsumitur sciẽtia in facto suo,intellige,nisi sit factũ antiquũ,vt no.ꝑ Dy.in c.p̃sumiẽ,ex,de re.iu.li. 6.Facit l.peregre,in prin.de acq.pos.Itẽ intelligo,nisi sit fctũ multũ implicitũ,arg.l.emptor.§.Lucius.§.de pac.& l.cũ fideicõmissũ. & ibi dixi,de cõfes.facit qđ no.ꝑ Cy.ĩ l.cũ rẽ alienã.C.e.Aduerte,

2 † qa ego intelligo istã l.qñ res erat obligata,ꝓ debito nõ hereditario,sec⁹ si ꝓ debito hereditario:nãtũc indistinctè hæres teneẽ luere,vt.§.eo.l.apud Iulianũ.§.hæres.Probo ꝑ rõnẽ:Ad hypothecariã

c ñ p̃t deueniri,ẽt fm ista tpa,nisi debitor sit ĩ mora,l.debitores. C. de pignor.Sed hic aufertur res legata à legatario culpa,vel dolo hæredis,ergo tenetur hæres,l.cũ res.§.culpa.§.e.&l.gđ ergo.§.si hæres.& §.seq.qđ ergo hic dr̃,ꝙ testõr iussit rẽ obligari,intelligo ꝓ

3 debito alieno.Vel si dicis,ꝓ† debito suo,ĩtelligo istã l.ꝙ ɔ̃ hr̃dẽ nõ possit agi actiõe ex testõ,vt luat pign⁹,nisi ĩ trib.casib.hic exp̃ssis: sed re euicta per hypothecariã agetur ɔ̃ hr̃dẽ actiõe ex testõ,quasi res sit euicta ꝑꝑ culpã suã,cũ debitũ suũ deberet soluere.Item ɔ̃ p̃dicta facit scda pars huius l.q loqtur ĩ cessione actionis.Si.n.debitum nõ eẽt hæreditariũ,ad qđ ꝓdesset cessio actiõis ɔ̃ hæredes, cũ nõ tenebãtur?Rñ.tenẽdo primũ casum,ꝙ hic res erat obligata ꝓ alio,dicas,ꝙ debitũ erat ipsi⁹ hæredis ꝓpriũ.nõ hereditariũ, vnde ꝓdest cessio ɔ̃ eũ.Facit ȷ̃.e.l.si seru⁹ Titij,& ibi dicã.Tenẽdo autẽ ꝙ erat obligata ꝓ debito hereditario,tunc tex.ꝓcedit clarè. Venio ad secundã partẽ.Op.post so'onẽ factã non põt fieri cessio. l.Modestin⁹.§.de sol.Huius timore sunt hic in glo.tres lec.Vna,ꝙ cessio petatur hic post sñiam ante rei restõnem,v. so'onẽ.Et ista

4 est clarissima,ꝙ† exceptio cessionis põt opponi post sñiam,l.si fideiussores.in fin.ȷ̃.de fideius.Alij intelligunt,ꝙ hic petatur cessio

5 post restõnem,ante so'onẽ,& ista est notanda,nam etiam ille,† q non possidet,fm istum casum petit cessionẽ sibi fieri,quod põt. Rõ,quia dñs rei,aliàs nullus posset hoc petere,nisi possessor,vt.§. qui.mo.pi.vel hyp.sol.l.Paulus.§.fi.& l.nulla.C.de sol.facit ȷ̃.de fi-

6 deius.l.fideiussorib.& quod ibi no.Tertia sol est,† ꝙ post restitutionem,& so'onẽ põt hoc peti,& soluẽdo nõ videtur facere hoc aĩo tollendi debitũ.Istã tenet Dy.ar.l.Papinianus.§.man & de sol. l.Stichum.§.si mandato,& ibi per glos.& Dyn.in l.Modestinus.

7 ¶ Quærit gl.† quo iure petatur cessio actionis,hic tex.exprimit, s.per doli exceptionem,vel officio iudicis,& per Dy.in d.l.Modestinus.& ibi dixi:per Cy.ĩi l.cum alter.C.de fideius.

ADDITIONES.

a Paris.¶Si res obligata. Quid si testator rem,quam Iudæo pignorauerat,perdidit,an hæres teneatur ad pretium?vide ang.cons.245.ad fi.vide etiam de materia huius l.Ias.& alios in l.3.C.de le.& in l.prædia,C.de fideic.

b Paris.¶Simile no.No.ꝙ ignorantia tolleratur in facto proprio,quãdo euitatur damnum, vt voluit sing.Bar.in l.qui fundum,§.seruus meus,per illum tex.ff.de vsuca.pro emp.vide de hoc,& alijs in materia ad Bart.in l.quanquam,ff.ad sen.Vellei.

c Claud .L. debitores.Contra hoc expressè tenet ang.in d.l.debitores,ꝙ imò etiam tunc quando peruenitur ad extraneus possessores non sit necesse pro interpellatione constituere debitorem in mora,& ibi etiam hoc vult Bart.post glo. sed contra Bar.hic facit l j. & 2. C.si aduers.vend.pig.& quod no.in l.j.cum similib. C. de annal. excep. Idem quod hic tenet etiam Bar.in l.rem alienam,§.de pign.act.

LEX LXI.

Domos. Expensæ factæ in reparanda re sub ɔdõne legata, à legatario repetũtur inspecto rei valore.h.d.Hĩc tex.ibi,examinatis,sic intellige,ꝙ hr̃s in reficiendo expendit centum,postea supuixit tñ,ꝙ ędificiũ nõ p̃t durare,nisi quinq; annis.

a Certè estimaẽ,q̃tũ mõ valet ædificiũ,non q̃tũ expẽdit hr̃s, fm Ia. de Are.¶Op.ꝙ nõ possit deducere,l.si quis sciẽs.C.de rei ven.So. gl.dic,vt in ea.& ille aĩus p̃sumiẽ,cũ quis nõ p̃sumaẽ donare de facili,l.cum de indebito.§.de prob.Op de l.si ita.in fi.§.e.Sol.vt ibi,

ADDITIO.

a ¶Modo valet.Adde inquantum ale.tangit,an expensa facta in re subiecta restitutioni debeat cum fructib.compensari,Pau.de cast.cons.17.& inquantum tangit de expensa in custodia castri,vide bal.cons.253.li.2.& inquantum tangit an incendium præsumatur factũ culpa inhabitantium,allegando bal.in cons.suis.Adde eundem bal.cons.13.li.j.& cons.25. li.4.& per Pe,de anch.cõs.348.& quãdo incẽdiũ adscribatur casui fortuito,ꝑ bar.cõs.163.li. 4.Et quot modis incẽdiũ possit euenire,per eũdẽ cons.303.lib.4.& quando propter incendium domus vicini destruitur qs ad dãna teneatur,ꝑ ang.cõs.197.bal.cons.157.li.2.

LEX LXIII.

Quod si nulla. Op.de l.si in area.§.de cond.ind.gl.soluit hic.Dy.vt refert Cy.in l.quis sciens.C.de rei ven.dicit,ꝙ quicũq; ignorãs soluẽs habet ɔdictiões incerti, s3 non ɔdictionẽ indebiti.gl.tñ ĩ l.qui exceptionẽ.§.si pars.de ɔ̃d.in deb.dicit,&meli⁹,ꝙ ɔdictio indebiti oritur ex negotio gesto:sed quando in rem tuã impendo,& eã tibi restituo,q̃q̃ ignoranter,inter te & me nullũ negotiũ geritur : qa habebas dñiũ primo : sed hic,& in d.§. si pars.inter hr̃dem & legatarium negotium geritur, quia ab hærede transit dñium in legatarium:meritò oritur condictio incerti.hoc probat tex.si bene inspiciatur,in d.l.si in area.

LEX LXIIII.

a Sumptus. a Continuatur ad precedentia,& legitur de duobus mod.primò in sumptib.factis à legatarijs,qđ hr̃s nõ deducit,&hoc poniẽ in j.gl.&2.ĩ fi.Scdo modo legitur ĩ sumptib.factis ab hr̃de;& hoc poniẽ in prin.scdę gl.Op.ad primũ,ꝙ nõ possunt dici expensæ necessariæ factæ respectu legatarij,qui non erat dominus tunc.Ad hoc soluendum tendit finis secundæ gl.

ADDITIO.

a Paris.¶Sumptus.Vide Com.cons.56.ad fi.& cons.seq.

LEX LXV. & LXVI.

1 *Dictio,cum,& dictio,&,apposita inter res legatas coniungit principaliter.*

1 Si ancilla. Dictio,cum,† & dictio, &,apposita inter p̃sonas seruorum legatorum coniungit principaliter.h. d.cum l.seq.Istas leges declara,vt in §.si quis ancillas,inst.e.facit l. si cui,in prin.suprà.eod.

LEX LXVII.

1 *Testator si legauit centum distribuenda in pauperes ad voluntatem fideicommissariorum,an valeat.*

Captatoriæ. Legatum,qđ in alterius volũtatem ɔfertur, non valet.h.d.¶Op.de l.fideicõmissoria.la 3. ȷ̃.de fideic.li.Sol.Spẽle in libertate,& dic,vt ibi.¶Op.de l.j.ȷ̃.ti.j.solu.ꝙ ibi fuit collatum in arbitrium alterius.ꝙ intelligiẽ boni viri,

1 hic in liberam voluntatẽ alteri⁹.¶Dy.inducit† ad q.si testõr relinquit cẽtum distribuẽda inter pauperes ad voluntatẽ fideicõmissariorum,an valeat:Vr̃ p̃ istã l.ꝙ nõ.Cõtrariũ determinat,qa hic nõ substãtia legati,sed electio p̃sonarũ ɔmittitur in alterius voluntatem,qđ fieri p̃t,l.vtrum.§.j.ȷ̃.de reb.dub.& l.vnũ ex familia.ȷ̃.de le. 2.& l.cũ pr̃.§.hr̃ditatẽ.& §.à filia.Et p̃t eligere quos volet,ẽt indignos.vt ȷ̃.ti.j.l.cum quidam.Ita dicit Dy.Idẽ Cyn.in l.captatorias. C.de test.mi.Et pro hoc videtur casus in l.fideicommissaria liber tas.in fi.de fideic.lib.Hoc est verum,si relictum etiam esset ad pias causas. Nam relicta ad pias causas valent etiam si sint captatoria, vt in c.cum tibi,extra de testa.& ibi per gl.& Inn.

LEX LXVIII.

1 *Dictio præter,excludit eos,ad quos refertur.*

2 *Verba enuntiatiua legatorum de prætorio non inducunt dispositionem.*

3 *Verba enuntiatiua futuri euentus inducunt tantum conditionem.*

4 *Verbum,do,prolatum in prima persona facit legatum directum.*

5 *Relatiuum,quanti,ponitur pro relatiuo numeri,quando est relatiuum quantitatis.*

1 Si ita legatum. Dictio,† præter,habet excludere eos,ad quos refertur.h.d. Op.extra gl.si nulli in ueniuntur in p̃rimonio,debebuntur decẽ extra p̃rimoniũ,l.huius modi.§.si cui hõ.§.e.& no.§.e.l.legato gñal'r.Sol.dicit Ia.de Are.fateor ɔ̃riũ:iõ dic,ꝙ testõr dixit,decem ex his,q̃ sunt in p̃rimonio, relinquo,alias ꝓcederet ɔ̃riũ.¶Op.de ɔ̃h.em.l.ɔprehẽsum.sol.vt

2 in gl.¶Quæro,† pone,ꝙ Titio nihil erat relictũ,an per ista verba testõr videatur legare:Et d̃t gl.ꝙ nõ,ar.l.Titia.in prin.ȷ̃.ti.j.Dy.dicit,ꝙ illa nihil facit,quia ibi erant verba enuntiatiua futuri euentus

tus, q̄ non inducunt dispositionem, sed condõnem: hic erant verba enũtiatiua de p̄terito. Sed adduci põt ȷ̄. de ꝯd. & dem. l. cum tale. §. fi. Ita dicit Dy. facit de here. insti. l. ex facto ẽt agitatũ. In ꝯ̄rium facit qđ no. in l. si mihi & tibi. §. fi. s̄. eo. sed illã gl. ibi reprehendit, vt ibi dixi. ¶ Vlt. no. † de verbo, do, qđ prolatũ in prima p̄sona facit legatum directum, quasi p̄ ipsum testatorem det: secus si apponeret in tertia p̄sona, l. fundi Trebatiani. de vsufr. leg. ¶ Not. † ẽt, ꝙ hoc relatiuum, q̄ti, q̄n est relatiuũ q̄titatis. ponit̃ p̄ relatiuo numeri, & sic dẽt exponi q̄ti, i. quot, f̃m Ia. de Are. Et de istis dictionib. exceptiuis dixi in l. si eum. §. qui iniuriarum. s̄. si quis cautio.

1 *Expressio eorũ, quæ tacitè insunt per aliũ modum, quam insint, aliquid operatur.*

a 1 §. Illi, si volet. a † Expressio eorũ, q̄ tacitè insunt p̄ alium modum, q̄ insint, aliquid operatur. h. d. Op. & videtur non valere, vt C. de ꝯ̄h. emp. l. in vendentis. dicit gl. hoc iõ, quia tacitè inerat. Tu dic, ibi in ꝯ̄ctib. quorum nã est, ꝙ hinc inde oriatur ob̄lo, vnde si confertur in voluntatem alterius, vitiatur: hic in vltimis voluntatib. ¶ Opp. ꝙ non sit ꝯditionale, l. 3. s̄. eo. Dicit gl. ibi ꝯditio fuit tacitè apposita in persona hæredis, hic legatarij. Nihil est dicere. Dic ergo, ꝙ hic exprimitur p̄ aliũ modũ, q̄ tacitè inest, nã legatũ acquiritur mihi ẽt ignoranti, l. cũ pr̄. §. sur do. ȷ̄. ti. j. sed hic exprimitur ꝯdõ, si velit, expressè: & sic aiꝛ q̄ inũt. Ita no. i l. si quis ita. s̄. de ꝯd. inst. & l. aliq̄n. de ꝯd. & dem. tene mẽti.

ADDITIO.

a Parif. ¶ Illi, si volet. Circa istum tex. no. ꝙ si testator grauet quem restituere hæreditatem, cum volet, ꝙ intelligitur grauatus restituere post mortem, casus est sing. in l. vxorem. §. Scæuola. ff. de lega. 3. quem exclamat Ro. sing. 432. inci. institutio Titium. item no. quòd si constitui procuratorem ad consequendum tale legatum, quòd con litio purificetur. Vide Com. conf. 120. circa prin. incip. sed Petrus condidit testamentum.

¶ Claud. Vide Paul. de Cast. & alex in l. si ita stipulatus fuero decem aut quinque. ȷ̄. de verb. oblig. quæ multum facit ad propositum huius §. & plenius per Bart. & alios in l. i. ȷ̄. tit. j. & in specie tangit Angel. in l. j. s̄. de vulgar.

§. Si domus. Si domus legata particulatim reficiat̃, legatũ non extinguitur: secus si in totũ destruatur, & à testatore reficiatur. h. d. ¶ Opp. s̄. eo. l. si seruũ filij. §. si areæ. Soluit glo. Ibi est casus æquerso. ¶ Op. de l. si fundũ. §. si res. de pig. Soluit gl. Ibi agitur de dãno vitãdo, hic de lucro captãdo. Ista nõ ẽ vera, p̄ l. domos, s̄. eo. Dic ergo, ibi dispositio est p̄fecta, ita ꝙ alteri est ius q̄situm: quod incõtractib. fit in continenti, in legatis post mortẽ testatoris, & tũc si domus legata destruatur, & reficiatur, tunc adhuc durat ius alteri q̄situm vt d. l. domos. & d. §. si res. sed hic non erat ius iam quæsitũ, quia adhuc viuebat testator. ¶ Op. de l. si grege. in fi. s̄. eo. Soluit gl. ibi fuit combusta, & nõ refecta, & sic nihil fuit ibi factum à testatore: sed hic fuit destructa, & refecta à testatore, per qđ vr̃ mutari voluntas. Dices tu, quare non eodem modo vr̃ mutari voluntas, q̄n areæ legatæ testator domũ imponit, l. seruum filij. §. si areæ. s̄. eo. Rñ. q̄n legatur area, & imponitur domus, debebit̃ legatario, sicut quodlibet augmentũ rei legatæ, l. quod in rerum. §. si q̄s post, s̄. eo. & l. si ex toto. in prin. Sed q̄n legatur domus tota, q̄ postea destruitur, area, quæ remanet, nõ debetur tanquam res legata, sed tanquam pars rei legatæ, vt no. per glo. in l. scire debemus. de ver. ob. Dixi secundum Iac. de Are. in d. l. seruum filij. §. si areæ. Si ergo testator iterum areæ postea domũ imponit, area non potest peti tanq̄ pars rei legatæ: & quia tunc cedit alteri domui, nec tanquam principaliter legata trahit ad se totum, quia nunquam fuit principaliter legata, & legatum partis non recipit incrementum. l. serui electiõne. §. fi. s̄. eo. quod ibi no. ¶ Vltimo inducit Dy. arg. de eo, qui est electus Prior à canonicis, & omnes mortui sunt ante confirmationem, & alij noui nolunt, dic, vt hic per eum.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Respon. quando legatur. Et vide Pet. in c. commissum. de dec. & in c. indicante. de testa. ad quod alleg. no. hic: & vide ibi Io. de Imo.

LEX LXIX.

1 *Res cũ tantum valeat, quantum vendi potest, qualiter diceretur iustum pretium, cum res emptorem non inuenit.*

1 Et si æquo. Valet legatum de re emẽda iusto pretio. h. d. ¶ Quæritur, cũ res tñ valeat, † quantum vendi põt, l. si seruus. in prin. s̄. de cond. fur. l. mortis cã capimus. §. fi. de do. cau. mor. q̃uo poterit dici iustum pretiũ rei, q̄ emptorem non reperit? Rñ. vt tex. ponit, & sæpe accidit, q̄n q̄s vult vendere p̄p necessitatem, emptores oñdũt se nolle emere, vt vilius emãt: emptorem ergo inuenisset, nisi necessitas venditoris subesset, & illo mõ pretiũ æstimabit̃. Vel pone, ꝙ erat liber iuris, qui in vna ciuitate non īuenit emptorẽ, q̄a ibi ñ erat studiũ, sed eũ reperiret, si portaretur ad terrã studij, a s si ñ reperiret emptorẽ p̄p vitiũ rei, ñ valet. ¶ Quero, q̄s æstimabit iustũ p̄riũ. Rñ. Iudex, ar. l. hac edictali. §. his illud. C. de secun. nup. & l. fi. C. de iu. do. & de fideic. lib. l. alieno. §. fi.

LEX LXX.

1 *Procuratore alicuius ad mortem condemnato differtur executio ad domini petitionem, donec reddat rationes.*

a 1 Seruus. a Traditio rei legatæ differt̃ ex cã legitima. h. d. Per † istũ tex. dicit Dy. ꝙ si procurator alicuius est ꝯdẽnat᷒ ad mortem, ꝙ ad petitionẽ dñi dẽt differri executio, b donec reddat rõnẽ. Ad idẽ l. suo legato. §. seruus. ȷ̄. e. & per Cy. in l. j. C. de bon. dã. Dixi in l. interdum in prin. de publicã. vbi vr̃ casus, qđ no.

b Io. Fr. Ru. ¶ Differri executio. Adde, quòd licèt istud sit de iure, tamẽ de facto de cõsuetudine non seruatur, secundum ang. Raph. Cu. & Mod. hic, & secundum ange. in l. j. C. de bon. præsc. & Ro. in l. Põponius scribit. suprà; fa. erci. & Bar. Vero. cau. 2. ver. si vis differre, vbi dicit, quod vbi in aliquo loco non esset seruatum contrarium, quia non fuisset petitũ, deberet seruari, quia leges tolluntur per contrarium vsum, non per desuetudinem.

ADDITIONES.

a Parif. ¶ Seruus. Vide Ang. in l. suo legato. §. seruus, qui in negotio. ȷ̄. eo.

§. Si ex pluribus. Noĩati p̄ noĩa p̄pria vocant̃ in viriles h. d. Dixi in l. turpia. in fi. suprà, eo.

LEX LXXI.

Inter mortem, & aditionem suo hærede existente non est medium.

Dominus si vnus dicat seruo, vade ad pontem, & si obuiaueris libero, liber esto: alius similiter dicat seruo vade supra pontem, & si obuiaueris seruo, liber esto, & inuicem se obuient, quis eorum erit liber.

Capitaneus, qui proposuit de rebanniendo exbannitũ, stante statuto, quod si hoc proposuerit, desinat esse capitaneus, an propositio videatur facta a capitaneo, remissiuè.

Conditio tacita, quæ procedit ex testamento, impedit legatum.

Si post mortem. Quo ad acquisitionẽ inspicitur dies legati cedentis: & si ꝯcurrat ĩ pũcto, fauemus ei, cui legatum est. h. d. ¶ Opp. ȷ̄. ti. j. l. peculiũ. §. Titio. Sol. vt gl. Hic tex. f. . it, † qđ inter mortẽ, & aditionẽ nõ est medium, suo hr̃de existẽte, de quo gl. variæ sunt, qđ dico plenè in l. fi. de ꝯd. inst. Hoc, qđ hic dr̃ de pũcto, inducit p̄ Gui. ad quæ. in l. Arethusa. s̄. de sta. ho. Dñs dixit † seruo suo, vade s̄. pontẽ, & si obuiaueris libero, liber esto: alius dñs dixit alteri seruo, vade s̄. põtẽ, si obuiaueris seruo, liber esto. Isti duo inuicẽ se obuiauerunt: q̄ritur, quis eorũ sit liber. Hæc lex facit, quia in istis q̄õnib. de pũcto debemus interpretari in partẽ fauorabiliorem. In ꝯ̄riũ vr̃ casus in d. l. Arethusa. q̄a ibi tertius filius q̄ nascit̃, facit mr̃em liberam: in illo puncto ipse nõ est liber, tanq̄ natus de matre serua. Dic ergo, quędam ꝯcurrunt in puncto successiuè, hoc est, statim deficiente vno incipit aliud, & in istis iudicamus de vno p̄ pri᷒, de alio per posterius. ita loquit̃ l. Arethusa. vbi prius nascit̃ puer, & perfecta natiuitate in illo puncto mr̃ est libera, quę añ erat serua, vñ verè natus est ex serua. Ad idẽ ȷ̄. de sol. l. sub ꝯdõne. & l. quoties. de noua. vbi in puncto q̄s obl'atur, & liberatur, vbi p̄cedit obl'o: & statim extinguitur & succedit liberatio. Q̃ñq; duo ꝯcurrunt in pũcto pariter, & non successiuè, & tũc q̄nque ad validationẽ actus, de quo loquimur, non est necesse, ꝙ vnũ p̄cedat aliud, sed sufficit, ꝙ vnũ non sequat̃ post aliud, & tunc iudicat̃ pariter de vtroq;, vt hic in ver. p̄terquã. & ȷ̄. de re. du. l. si inter virũ. Si verò ẽ necesse, ꝙ vnũ p̄cedat aliud, tunc si illa ꝯcurrunt simul, tũc ille actus vitiatur, l. si fuerit. de reb. du. licèt q̄ñq; in dubio p̄sumatur aliquid eorum præcessisse, s. qđ est fauorabilius, d. l. si fuerit. in fi. & l. qui duos. §. 2. de re. du. Nunc ad p̄positũ ille, cui fuit dictũ, si obuiaueris seruo, esto liber: est liber, q̄a in actu, in quo obuiauit, ille erat seruus. Ille, cui fuit dictũ, si obuiaueris libero, non erit liber, q̄a in pũcto, in quo obuiauit, seruo obuiauit, licèt successiuè statim factus est liber. ¶ Facit etiã † ad q. quam disputauit Iac. But. de capitaneo, q̄ p̄posuit in ꝯcilio de rebanniendo exbannitũ, cum ẽt statuto caueat, ꝙ si hoc proposuerit, desinat esse capitaneus: vtrũ propositio videat̃ facta à capitaneo, de quo dixi in l. si quis id quod. §. j. de iurisd. omn. iud.

§. Si pure. Datio libertatis directa sub ꝯdõne facit legatũ videri datum sub ꝯ̄ria ꝯdõne. Sed si dat̃ in diem oĩo exiturum, legatũ vr̃ simpl'r reuocatũ. h. d. Op. de l. si peculiũ. §. fi. ȷ̄. ti. j. Gl. soluit, & benè. Extra gl. † opp. tacita conditio non impedit legatũ quo ad transmissionẽ, l. 3. s̄. eo. & l. ꝯdõnes, quæ extrinsecus. de cond. & dem. Sol. ista conditio tacita venit ex ipso testõ, ꝯ̄ria loquuntur in conditionib. tacitis, quæ veniunt extrinsecus.

LEX LXXII.

1 *Legatum factum ab extraneo seruo legato acquiritur hæredi, sed hæres tenetur restituere legatario.*

Seruo legato. Seruo p̄prio legato p̄t q̄s legare, & dies cedit ab adita hr̃ditate. h. d. ¶ Quid si ab extraneo relinquat̃ seruo legato? Dicit glo. q̄si dies legati cedit añ aditã hr̃ditatẽ eius, q̄ legauit seruum, q̄rit̃ seruo, & p̄ seruũ hæredi tati. ¶ Sed q̄ro, † vtrũ hr̃s eo casu cogat̃ restituere legatario? Gl. ȷ̄. ti. j. l. ꝙ seruus. t3, ꝙ sic. Idẽ Ia. de Are. p̄ l. si tibi hõ. §. cũ seruus. ȷ̄. e. & p̄ al's ll. hic allegatas in gl. Pe. in l. fi. C. de vsur. & fruc. leg. t3 ꝯ̄riũ, & ibi gl. hoc vr̃ sentire. Idẽ in l. Hærẽnius. s̄. de vsur. Puto istã gl. verã, vt iterim acq̄ratur hr̃di, sed hr̃s tenet̃ restituere, & sic ipso iure nõ q̄rit̃ legatario, p̄ d. l. qđ seruus. ȷ̄. ti. j. exp̄ssius in l. huic scripturæ. s̄. ad l. Aquil. & s̄. eo. l. apud Iulianũ. §. j. ver. & si seruus. vbi dicit quicquid per seruum fuerit acquisitũ, hæres debet præstare.

1 *Si promittens non alienare sub pœna alienet rem subiectam restitutioni, non incidit in pœnam.*

§. Si seruum. Alienatio rei sub ꝯdõne legatæ vires legati nõ perimit. h. d. Op. ȷ̄. q. & à quib. l. ḡnalr̃. §. 1. Soluit gl. ꝙ alienare põt interim, nõ manumittere. Rõ est, q̄a datio libertatis est irreuocabilis Op. de auth. res, q̄. C. cõia de leg. dicit gl. ꝙ hodie ẽt interim ñ valet alienatio. Idẽ no. C. cõia de leg. l. fi. §. sinaũt auaritiæ. & ȷ̄. de ꝯd. & de. l. si fundũ. & ad Tre. l. Marcellus. §. res. & l. plerũq;. circa fi. ȷ̄. de re. iu. In ꝯ̄rium not. in l. cũ pr̄. §. liberti s.

ADDITIO.

a ¶ Alienatio. Adde, vt per Pau. de Cast. consi. 10. vbi de hoc.

bertis.ff.ti.j.& Auth.de rest.& ea.q pa.in prin.i ver.alienari. Et istā vl.tenet Pe.& Dy.in d.aut.res,q.& Dy.hic tangit.Nō ob.auth. res, q.quia ibi nihil innouat i modū ꝓhibitionis alienationis.sed a ꝓ
1 hibitione l.antiquæ excipit duos casus.¶ Et ꝓ hoc †pōt solui qō fm Pe.aliqs ꝓmisit nō alienare sub pœna,& alienat rē,q subiacet restōni,an incidat in pœnā,& fm istam gl.non incidit in pœnam, qa alienatio nō valet.Facit C.si mācip.ita fue.ali.l. ea quidem. sed fm alias gl.& doc.incidit in pœnam,qa alienatio valet,qd no.est.

1 *Actio oritur ex statuto, quamuis verba dispositiua ad aliquem non dirigantur.*

§. Si testator. Ille agit ex legato,cuius interest,licèt ad eū verba non dirigantur.h.d.Gl.op.trib.mo.vt
1 in gl.per istam l.† & similes,dixi pluries,in statutis, ꝙ ex eis oriaē actio illis,quorū interest,licèt ad eos non dirigāē verba dispositiua:vt ecce.dicit statutum,ꝙ filia fœmina nō succedit extantib.masculis,licèt hoc statutū expsse non disponat,ꝙ masculi succedant, tñ qa eorū fauore fit,ipsi agēt ex ipso statuto,tanq̄ ꝓ eis esset factū,vt hic.& l.fideicōmissa.§.cum esset.& §.interdum.ff.ti.2.qd no.

§. Si fundus. Species legata debet dari talis,qualis est,nisi aliud sit expressum.hoc dicit.

§. Seruus. De isto §.dic,vt l.seruus vni.suprà,eo.

§. Si res. Si dubitatur,an res legata existat,hæres debet cauere de prosequendo,& restituendo,si eam inuenerit.h.d.Et hoc declara,vt no.in l.cum seruus.suprà,eo.

LEX LXXIII.

1 *Retentione possum ius meum conseruare,si res,pro qua , vel in qua ius habeo, peruenit ad me sub spe restituendi.*
2 *Onus luendi rem legatam quando ad hæredem pertineat.*
3 *Testator non potest legare ius pignoris,vel seruitutis hæredis,quod hēt super re.*

1 Si seruus. Si res,† ꝓ qua,vel in qua ius habeo , peruenit ad me sub spe restituendi,possum ꝑ retentionem cōseruare ius meum.h.d.Op.ꝙ ius meum,s.actio furti sit ipso iure salua, l.legatarius.§.j.suprà,eo.& l.a Titio.ff.de fur.soluit glo.hic fuit legatum sub condōne,vel in diem.Opp.extra gl.de l. cum rē alie-
2 nā.C.eo.l.si res obligata.s.eo.Sol.Intellige,† ꝙ hic testator ignorauit,nec interuenit aliquid de his, q ponuntur in l. si res obligata.s.eo.per q colligitur,ꝙ testator noluerit,ꝙ ad hæredem pertineret istud onus:sed si testator sciuisset, vel interuenisset aliquid de his,quæ inducūt ꝓsumptionem,ꝙ hæres deberet luere rem legatā,tunc onus esset hrdis,vt ibi ita sentit glo. in l.quid ergo.§.si
3 h:s.in vna sol.s.eo.ti.Sed ɔ̄ hoc opp.† testator pōt legare ius suū, & ius hrdis sicut suum,nec adhibetur distinctio , vtrum sciuerit, vel non,l.vnū ex familia.§.si rem.ff.ti.j.Sol.Aut hrs habet ius in re iure dñij in totum,vel in partem,vel ius illud , qd est pars dñij ,vt vsusfructus,& loquitur ɔ̄rium:secus si habet aliud ius pignoris, vel seruitutis,& simile,vt hic.ita sol.tex.ff.ti.j.l.cum filius.§.dominus.Fallit fauore libertatis,vt infrà,de man.test.l si fructuarium

LEX LXXIIII.

1 *Legatarius eligit in legato generis habentis certos fines a natura.*
2 *Hæres eligit,& non legatarius in habentibus fines facto hominis.*

Si domus. Legatum incertū rei,quæ hēt fines facto hominis,valet,si i patrimonio reperiatur:aliàs secus.
a h.d.Opp.a & vr,ꝙ electio sit legatarij,l.legato generl'r.s. eod. Sol. huius timore forte dicit gl.ꝙ hic testōr sensit de certa re,licèt nō appareat de qua.Si ista glo.esset vera,frustra distingueretur inter fundum,& domum,in d.l.legato gña'r.s.e.in l.cum post.§. gener. s.de iu.dot.cū ēt legatū fundi factum simpl'r , si testator sensit de certo,valeret,d.l.legato gña'r.§.j.Dicendum est ergo,ꝙ hic testator non sensit de certo:& ita intelligit d.gl.Dy.in c.obscuris.de re.
1 iu.lib.6.Non ob.ɔ̄rium,qd dicit,† ꝙ dēt esse electio legatarij:quia illud verū in rebus,quę habent certos fines a natura,vt bos,vel equus,& siľes,in quibus legatarius eligendo non pōt multum grauare hæredem:quia in æstimatione modicum distat bos à boue, cum de mediocri tractatur , d. l.legato gña'r.vel homo ab hoīe,
2 l.fi.§.j.C.cōia de leg.sed hic loquitur in rebus , † quæ hñt fines facto hoīs,quia domus constituitur pariete interiecto,l. quod i rerum.§.si quis post.s.eo.& inter domum,& domū pōt esse mxxima dña.Vnde si legatarius posset eligere posset grauare multum hæredem. Idem si legatur scyphus qui hēt formam facto hominis, vt electio sit hrdis,d.l.legato general'r.in fi.ne nimis grauetur hæres.Hanc rōnem ponit gl.in si'i in l.hæredes. §. si incerto. s. fami. ercisc. ¶Opp.s.de iur.dot.l.cum post.§.gener. Gl. dicit,aliud in legato fundi aliud in legato domus.Ratio,quia fundus habet fines sola destinatione patrisfamil.domus , facto hoīs interueniente. Et hanc opi.tenent oēs,& Dy.in c.in obscuris.de re. iur.li.6.gl.in d.l.cum post.§.gener.tangit opi.quorundam , qui dicebant idem esse in fundo,qd in domo,quam sequebāē Iac.de Are.& Pe.ego sustineo gl.quam examino in l.si ita stipulatus.in prin.de ver.obli.

ADDITIO.

a Paris ¶ Oppo.Vide abb.in c.pastoralis.§.quoniam autem,in prin.de priser.
1 *Res legata si est præstita extra iudicium,an cautio peti possit.*
2 *Actio ex testamento remanet cautione præstita,nisi fuerit interposita animo nouandi.*
3 *Hæres an teneatur de euictione;,nisi dicatur,*

4 *L.cum rem alienam.C.de legatis,quòd habeat locum,quando testator simpliciter putabat rem esse suam,non respectu alicuius causæ:secus si putabat suā esse certa causa.*
5 *Hæredi an sit denuntiandum ad hoc:vt legatarius possit agere de euictione.*
6 *Legatarius agens de euictione petit ab hærede rem legatam.*

a §. De euictione. Re legata euicta,non ꝓstita cautione agitur ex testō : antequàm euincatur, officio iudicis cautio postulatur.h.d. Primò format vnam q. Secundò ꝓmittit vnā regulā. Tertio ex illa regula infert ad solutionem quæst. Secunda ibi,& regulariter.Tertia ibi, cæterum.In 1. parte casus est clarus,& in secunda ēt.In 3.ponit sic casum.Ex regula ꝓcedenti,quæ est,ꝙ re euicta pōt agi ex testō,infert Iurisc.sic, ergo si re euicta pōt agi,anteq̄ euincaē,pōt cautio peti officio iudicis deseruiente actioni ex testō,ꝑ quā res legata in iudicio petitur. Sed si res legata fuerit soluta ex iudiciū, an cautio possit peti,non dicit aliquid.Prima pars non hēt ɔ̄ria,neq; dubium. ¶ Ad expeditionē secundæ quæro , ad cuius determinationem veniāt illa verba,sine iudicio.Dicit gl.ad determinationem illius verbi, ꝓstita, non illius verbi,euincit,& bñ, qa si euincereē sine iudicio, de euictio.agi nō ꝓt,l.nō tñ,& l.si dictū.§.j.s.de euict.& l.vtique.s.
1 de rei ven.& de neg.gest.l.at q nā.in fi.¶ Circa tertiā partē †q̄ro, si res est ꝓstita ex iudiciū,an possit peti cautio.Quia tex.non dicit gl.dicit,ꝙ nō:qa non est actio,cui iudicis offīn seruiat:est.n.solutione sublata.Vide gl.2.in verb.ex testō.ar.no.ꝓ hoc C. depositi. l.4.Contra hāc sol.vr tex.i l.Iulianus.§.j.de ver.obl.Pet.dicit,ꝙ ibi fuit solutū adiecto hic principali.Certè hæc posset esse fuga q̄tū ad illā legē,tñ hoc est ɔ̄ l.ēt.de sol.Quare Dy.dicit gl.istam verum nō dicere, immo ēt re ꝓstita posset peti cautio , d.l.Iulianus.§.j.& d.l.ēt.de sol.Nō ob.tex.hic,quia licèt dicat,ꝙ re euicta posset agi ex testō,& ꝙ petitur in iudicio,pōt peti cautio:& non negat,quin re soluta ex iudicium posset cautio peti,hoc est ipsa res pp cautionem habēdā,d.l.Iulianus.§.j.& l.ēt.Nec ob.l.4.C.depos.qa ibi vult agere pp accessionē,hic pp cautionē,q respicit totum i' rei legatę:iō re soluta adhuc agit actione prima pp cautionē.¶ Quæro,&
2 † intro gl.i verb.ex stipulatu,vtrum cautione ꝓstita remanet actio ex testō:Rñ.sic,nisi fuerit interposita aīo nouandi,l.4.§.si ex ɔ̄uen
3 tione.ff.de re iud.¶ Quæro,† vtrū hrs teneaē de euictione rei legatę:Gl.hic i d.verb.ex stipulatu,distinguit.Examinemus quodlibet mēbrū.Primū mēbrū est,qñ legatur res in genere,quo casu dētur euictio magis ex qualitate,quàm titulo,siue obligationis specie. Ro.siľia verba ponit in l.qui ɔ̄cubinā,§.si hrs.ff.ti.2.vult dicere,ꝙ hoc est ex qualitate obligationis,quia in genere.Et regula est,ꝙ vbi qs teneē in genere,teneē rē facere accipientis,& ꝑ ɔ̄ñs de euictione tenetur:iō emptor,qui tenetur ad pretiū in gñe,dēt facere pretium accipientis:venditor,q teneē ad spēm,non.l.exempto.in prin.de act.em.& iō puto,si qs venderet frumētum in gñe:facere dēt accipientis.& qd Ro.dicit,ꝙ hoc ñ ꝓcederet ex titulo,siue ex specie obl'onis,vult dicere:titulus legati est titulus lucratiuus,cuius nā est,vt qs non teneatur de euictione,nisi promittat.l.Aristo, in fi.de don.& no.in l.2.C.de euict.& tex.in l.ad res donatas. de ædil.edi.Prædicta vera, qñ res legatur in genere simpl'r,secus si legaretur incertus de certis,vt lego vnū ex seruis meis:qa tunc æquiparatur legato spēi,l.in rōne.§.diligenter.& §.seq.ff.ad l.Fal. & ff.de sol.l.qui decem.§.Stichum.in fi.Et prædicta vera,qñ res legatur gña'r,id est,vna res indeterminata de genere.Secus si legaretur vl'e,vt lego peculium,vel hrditatem,& tunc si quidem euinceretur,esset damnum legatarij.C.de euict.l.j.fm membrum est, qñ legatur species certa,q est ipsius testatoris:tūc dicit gl.frustra q̄ritur de euictione,nisi forte esset pignorata:l.prædia.C.de fideic. & instit.eo.§.si rem.vult dicere:qñ testator legat rem propriā:nō pōt euinci:nisi per iniuriam iudicis:quę iniuria nō debet nocere hrdi:l.si per imprudentiam de euict.Intellige:nisi hrs dederit causam euictionis iniustè:quia noluit exhibere instrā legatario.C.de fideicō.l.instrā.ar.l.quid ergo.§.si hrs.s. eo. Et hoc est verum.qñ aliquis euinceret rē in totum iure directi dñij.Sed si rē in totum nō euinceret,hic aduerte,aut euincit rōne alicui' iuris,quod habebat in re & hrs non tenetur,quia testator nō vr legare, nisi ius, quod hēbat,vt hac l.in fi.Sed si illud ius,ꝑ qd euincitur,licèt non esset ius dñij,auferret rē legatario in totū per hypothecariā , tūc distingue,vt hr in l.si res.s.eo.& istud verū , nisi testator expressè aliud dixit,l.seruo legato.§.si fundus.s.eod. Tertiū membrū est, qñ legaē res aliena alicui à sciente,tūc dicit gl.tenetur de euictione,l.cum rem alienā.C.eo.qd intellige,qñ sciuit alienam simpl'r: secus si respectu alicuius iuris:quia tunc vr legare ius , qd hēt,vt hac l.in fi.& l.serui electione.in fi.s.eo.Quartum membrū est, qñ legat rē alienā,errās,& ignorans vtrū sit aliena:hoc casu dicit gl. si legat extraneo:non debeē:si legat ɔ̄iunctæ psonæ,debeē:nisi error ꝓcedēris causæ nullæ:vl' finitæ aliud inducat.Quid vult dicere, error causæ finitæ? Pone exemplū s.eo.l.qd in rerū.§.j. & C. eo.ti.l. vxor.& ff.de vsufr.leg.l.Stico.i fi.vbi legabat testōr ius, qd morte finiebaē:quid vult dicere,error causæ nullę:Ia.de Are.dicit:quod testator

ADDITIO.

a ¶ De euictione.Adde,vt per abb.consi.45.lib.2.

testator putabat rē esse suā ex vi emptionis factæ à pupillo, q̄ emptio est nulla, quo casu nō valet legatum, ēt si fiat ɔiunctæ psonæ,
4 qđ no.† qa ex hoc hēs, ꝙ l.cū rē alienā.C.eo.hēt locum, qñ testōr simpl'r putabat esse rē suā, non respectu alicuius causæ: secus si putabat suam ex certa cā, vt hic. facit l.seruum filij.in prin.s̄.& qđ ibi no. Sed ɔ̄ prædicta facit l.cū pater.§.euictis.ĩ.ti.j.Gl.in l.cum rem alienam.C.eo.dicit ibi speciale, ne oriatur inuidia inter fratres. Vltram.dicunt, ꝙ illud est speciale in hæredib.nō curo, si sint fra
5 tres, vel non, qđ an sit verū, & q̄ sit rō, ibi videbitis.¶† Quæro, ad hoc, vt possit agere de euictione, vtrū sit necesse, ꝙ denuntiet̃ hæ
6 redi, &qñ? Dic, vt l.qui concubinā.§.si hæres.ĩ.ti.2.¶† Quæro, qñ agitur de euictione, quid petitur? R̃n.petetur illa res legata, quasi nunquam soluta, vt hic, & d.l.qui concubinam.§.si quis hæres. secus quando agitur ex empto de euictione, quia tunc agitur ad interesse ex empto: l.venditor hoīs.s̄.de euict.quia res est euicta. Nā actio prima, qua tenebatur.s.ad tradendum, est sublata traditione, l.ab emptione.s̄.de pact.& auth.sacramenta.C. si aduer.vendi.

1 *Confitenti fit præceptum de soluendo intra 10.dies.*
2 *Litis contestatio quando fiat per confessionem.*

§. In pecunia legata. Confitenti fit præceptū, & terminus datur ad soluendum, & ex causa permittitur: vt soluatur æstimatio, pro spē, sine causa nō.
1 h.d.¶† No.primo practicam, quæ ponitur in l.si debitori.s̄.de iudi.quòd confitenti fit præceptum de soluēdo intra tempus modicum, quod tempus hodie consuetudo interpretatur, vsque ad
2 10.dies.& ibi no.¶No.secundò, † quòd per comfessionē non fit contestatio litis: qđ est verum, qñ quis confitetur, nō aīo litē contestandi, sed aīo fugiendi iudicium. Nā si quis dato libello ɔfiteretur ad istū finem, vt damnaret̃ ex ipso libello, tūc inducitur contestatio, vt no.in l.j.C.de lit.contestatio. facit l.si reus.s̄.de procu.

1 *Aliud pro alio ex causa soluitur.*
2 *Ratio affectionis quando habeatur.*
3 *Iudex ex officio contra confitentem quando facit solui aliud pro alio.*

1 §. Qui confitetur. No.† hic, ꝙ ex cā soluitur aliud ꝓ alio. Secundo no.a † quòd hr̃ ra-
2 tio affectionis, quod intelligo, nō vt per hoc res plus æstimetur, quia esset contra l.pretia rerum.ĩ.ad l.Fal.sed ad alium finem, l.cū
3 seruus.s̄.man. Tertio no.quòd † contra confitentem officium iudicis est quādoque facere solui aliud pro alio, sicut contra eum, quem condemnat. Ad idem ĩ.de confes.l.Iulianus.

ADDITIO.

a Paris.¶ Secundo no. Multa conceduntur ratione affectionis, quæ alias non concederet̃tur, vt per Matth.de Afflictis, in tract.protomis.in j.char.col.j.in fi.

1 *Fundum vectigalem qui habet, illum legare potest domino.*
2 *Fundus emphyteuticus non potest legari, nec donari.*
3 *Alienatio emphyteusis si fit adinuicem inter plures, qui simul cōduxerūt licitè fit.*

a §. Si fundus. Ei, qui habet dñium a directum, pōt legari ab eo, qui habet vtile, & in dubio videtur qs le-
1 gare ius, qđ hēt in re.h.d.No.† ꝙ qui habet fundum vectigalem, pōt legare dño, qđ intelligo, etiam si illud ius dēt finiri morte le
2 gātis, l.ꝙ in rerum.§.j.s̄.eo, l.Sticho, de vsufruc.lega.¶† Quæro,
b vtrū b fundus emphyteuticus possit legari, & donari. Hic videtur,
c ꝙ sic. Ad idem l.in quæstionib.de ver.sig.& ibi per Iac.de Are.no.gl.in l.fi.C.de iu.emph. Contrarium no.in l.j.C.de fun.pa.li.11.& hoc puto verum ĩ alio emphyteuta, q̄ reip.p l.fi.C.de iu.emph.vbi nō solum venditio, sed oīs alienatio ꝓhibet̃. Et hoc ibi tenet Pet. Non ob.ista lex, & sil'es, qa loquūtur in emphyteuta Reip.Rō, qa tūc ad quēcunq; vadit res eo ipso, ꝙ ē possessor, tenetur ad vectigal.l.fi.C.sine cen.vel rel.& l.Imperatores.de publica.vñ. non interest Reip.sed in alio emphyteuta secus, cū nouus possessor non teneretur ad pēsionē, cū ipse nihil ꝓmisit, & iō nō pōt alienare si
d ne ɔsensu dñi. In emphyteuta ecc'iæ puto, ꝙ non sit dubiū, d quia nec vendendo, nec donando, nec aliquo mō pōt alienare, l.j.& 2.
3 C.ne rei do.vel tēp. Et per † dictam rōnem dicebam, qñ plures, q conduxerunt simul emphyteusim, inuicem alienant, fortè non esse prohibitum, quia quilibet est obligatus ad pensionem ecclesiæ. Dixi in l.si mihi, & Titio.infrà, de verb.oblig.

CONCORDIA.

¶ Si fundus. Pro ɔcord.aduerte, ꝙ donari, vl' legari nō p̄t res emphyteutica p emphyteutā sine consensu dñi. Bart.in l.fi.C.de iure emphy. Contrarius alle.in hac l.si domus.§.si fundus. in determinando, an emphyteuta possit donare, vel legare. Sed in alio casu in eisdem locis dicit Ant.de Nicell Bart.ɔ̄riari s̄m Bar. Sicu.in c.potuit, de loc. qui dicit mirum esse, quòd ab aliis nō tangat̃: nam voluit s̄m eū in hoc §.fi.ꝙ emphyteusis ecclesiæ non possit donari irrequisita ecclesia, in l.j.ff.de superfi.ver.pe.& idē secundū eum refert Bal.tenuisse in l.vsufr.ff.so.ma.& in l.fi.C.de iu.emphy. Contrarium tñ s̄m eum, ꝙ possit donari, alle.Bart.in l.j.C.de fun.pa.li.11.So.secundū ipsummet Barb.Sic. Et melius ex verbis Ias.in d.l.j. in illamet q.s̄.formata.C.de iu.emp.vbi alle.Bart.ita consuluisse, vt s̄.pro negatiua per l.vniuersas.C.ne rei do.vel tem.quę est canonizata 16.q.3.in c.pen.§.vniuersas.in hoc §.fi.& in l.in conuentionibus.de verb.sign.& in l.si patroni, in prin.ff.ad Treb.

ADDITIONES.

a Poma.¶ Dominium. Vide Alexand. consi.47.in 3.vol. & vide, quod ex hoc inferat Ol. consi.108.versi.circa tertiam. alex.consi.9.ad fi.vol.4.
Paris.Vide omnino Soc.in l.legata.in vlt.char.ff.de condi.& dem.
b Barb.¶ Quæro, vtrum. Bal, hic tenet contra l.fi.C.de iu.emp.& l.j.§.donare.qualiter olim feu.po.alie.aliter dicit in c.potuit.de loca. vide ibi Io.de Imo.
c ¶Legari, & donari.adde vltra alleg.Bald.consi.360.li.j.vbi dicit, quod hunc casum habuit in aduocationibus cum Bar.& vide Old.consi.270.abb.consi.74.2.lib.& vide alex.in cōs.136.ver.ad hoc respon.in j.vol.& in consi.9.quasi per totum. in 2.vol.& inquantum alex. tangit, an emphyteusis possit diuidi irrequisito domino, adde Bal.quod sic, consi.139. in cip.diuisio.lib.4. Et an possit locari ad longum tempus, vide Bal.consi.347. lib.3.
d parif.¶ Sit dubium. Vide Com.consi.2.incip.Emphyteuta.& Ias.in l.fi.versi.7.quæro.C.de iu.emphy.& alex.hic.

LEX LXXV.

1 *Vendens fundum excepto iure coloni, & nullus sit colonus, an debeat habere medietatem fructuum.*

Si quis legauerit. Exceptio rei, q̄ non reperitur, nihil importat.h.d. No.simile de exceptione obscura: dixi in l.Titiæ textores.s̄.e.¶Op.de l.certo generi.ĩ prin.s̄.de ser.rust.præd.Sol. Solū cōtinetur appell'one vineæ, si
a ibi sint vites, vt ibi, secus si non sunt, vt hic. Iac.de Are.a quærit, † si
1 vendidi tibi fundum excepto iure coloni, qui hēbat medietatem fructuum, si nullus reperitur colonus, an ipsi venditori debeatur medietas? Et dicit, ꝙ ista exceptio nihil operetur, vt hic s̄.de vsufr. l.sub conditione.& cōmu.præ.l.si quis duas.§.si in venditione.de contrah.emp.l.fi.de act.emp.l.si mercedem.in fi.de euic. l. minor. in fi.qđ intellige, nisi inter partes constabat nullū esse colonum, nisi ipsum venditorem, tunc vr̃ intelligi dēre, ꝙ ipse vēditor hēat ius coloni, d.l.si quis duas.§.si in venditione.cōia præd. quod no.

ADDITIO.

a Paris.¶Iac.de are. Vide alex.consi.41.& consi.seq.& consi.14.vol.2.& Felin. c.inter monasterium, versi.clausula, saluo iure, extra, de re iud, Paul. de Cast. consi. 146. in vltima col. propè fi.

LEX LXXVI.

1 *Clausula, promittit se facturum, & curaturum, quid importet. & est communis ad vltimas voluntates, & contractus.*

a Si Hæres. Qui iussus est facere, a vt habeā, tenetur mihi dare.h.d.Op.de l.illa stipulatio.§.eum.de ver.ob.Gl. dicit, hoc speciale in vltimis voluntatib. melius soluit in d.l.illa. §.eum.alle.in gl. quia aut aliquis grauatur, vt det, & dēt dare, l.vbi aūt.in fi.de ver.ob. Aut grauatur ad faciendum, ꝙ habeat aliquid, & sic'r debet dare, vt hic. Quandoq; quis grauatur ad curandum, vt quis habeat, & tunc sufficit, ꝙ det reum locupletem, vt lege cō
1 traria.& l.fi.§.fi.si cer.pet. Plus † ergo importat, qñ quis obligat̃ facere, q̄ qñ quis obligatur curare. Ideo in instr̃is apponitur hodie vtrunq;, s.ꝙ promisit se facturum, & curaturum, & ista sunt communia tam in contractibus, quàm in vltimis voluntatibus.

ADDITIO.

a ¶Facere. Adde, quod ang.consi.277.incip.punctus quæstio. Io.de Flo.tenet per hunc tex quod si testator in suo testō instituto filio, & filiæ facto legato, relictoque eius fratre executore testamenti decedat, contingat etiam decedere fratrem executorem, qui similiter institutis suis filiis dicat, item lego, iubeo, & mando, quod prædicti hæredes mei executioni mandent testamentum fratris mei, quod per hæc verba, quia oficium executoris ad hæredem non transit, videatur testator mandasse, vt soluant legatum factum filiæ alterius testatoris, cuius ipse erat executor.

1 *Ciuitas, & vicus, villa, & castrum, quid differant.*

1 §. Vicis. Vicis p̄t legari, sicut ciuitatib.h.d.¶† Quæro, q̄ est dr̃ia inter ciuitatē & vicū. Gl.hic dicit, ꝙ ciuitas honoratur qbusdā dignitatib9, quib.non honorat̃ vicus. In vsu verò cōi dignitas ep̄alis, q̄ est in loco, facit ciuitatem. Et ita vr̃ sentire Feder.Imperator in cōstitutione illa, de pace Constantiæ. Inn. de hoc tractat in c.quæ in eccl'iarum.extra, de consti. Vicus verò, & villa dñr, quæ istas dignitates non hñt: & est nomen gñis, l.qui ex vico.ĩ.ad Muni. Castrum verò distinguit̃ a villa, qa villa nō est muris, vel vallis circundata, vt hac gl. & p gl.in l.ex hoc iure gentiū. ff.de iusti.& iu.& per Io.And.in c.si ciuitas. de sen.excomm.lib.6. ¶Inducitur iste ver.ꝙ pars ciuitatis possit facere syndicum, qđ dixi in l.si quis a filio.in fi.s̄.eo. Sed quid dices de vno burgo, Certè videtur vniuersitas approbata, C.de fun.rei pri.l.pen.lib.11.

LEX LXXVII.

1 *Lex cōiecturās mentem testōris intelligitur, nisi aliter de voluntate appareat.*
2 *Euidenter apparere dicitur, quod apparet legitimis coniecturis.*
3 *Multa dicuntur tria.*
4 *Legata ab instituto quando videantur repetita a substituto.*
5 *Mater, quæ fuit cum extraneo substituta filio impuberi, & eidem relictus vsus fructus, quando succedit ex substitutione pupillari, habebit vsumfructum, secus si ex vulgari.*
De hac q. vide latè Ias.infra, in l.si fundum.§.si paterfam.infra eo.
6 *Conditio adiecta institutioni an videatur repetita legato facto eidem.*
7 *Conditio apposita in persona vnius an intelligatur apposita in persona coniuncti, remissiuè.*
8 *Legata facta in vno testamento quando videantur repetita in alio testamento postea facto, remissiuè.*
9 *Dictio, amplius, an inducat repetitionem. Idem de dictione, item.*
10 *Dicta in præfationibus in contractibus an videantur repetita in sequentib.*
11 *Dicta in vno contractu quādo videātur repetita i eo, qui loco eius substituitur.*
12 *Dies, & conditio apposita in principali an videatur repetita in accessorio.*
13 *Dicta in principali an dicantur in fideiussore repetita.*

Qualitas adiecta in vno capitulo stipulationis videtur repetita in sequentibus remissiuè.
15 *Dies apposita in conditione an videatur repetita in substitutione.*
16 *Qualitas apposita in vno capitulo legis, statuti, vel rescripti, quando intelligatur in alio repetita.*

a LICÈT IMPERATOR. [a]Relicta ab instituto vñr repetita à substituto vulgariter, nisi aliud per
1 ꝯiecturas appareat.h.d.¶ No.ꝙ†oĩs lex,q̃ ꝯiecturat̃ volũtatẽ alteri⁹, dẽt ĩtelligi, nisi aliud ꝗ volũtate disponẽtis appareat euidẽter.
2 ¶ Scdo no.†ꝙ euidẽter apparere dr̃ illud, qđ apparet legitimis ꝯiecturis, licèt nõ fuerit expressum, vt hic, ſm Iac.de Are.vbi euidẽtẽ volũtatẽ appellat,q̃ per ꝯiecturas ꝓbat̃. Facit ꝓ hoc tex.in l.ſi qs lo
3 cuples.ꝗ ma.teſ.¶ Tertiò no.†ꝙ multa dñr tria, vt patet hic, dũ dicit, ex multis: & ponit tria tm̃, vt ſ.ad Syl.l.j.§.hoc reſcriptũ.iſtit.d. libert.§.multis.¶ Op.ſ.de teſt.mili.l.q̃ rebat.§.fi.Sol.gl.ibi, ꝙ ibi nõ fuit ſubſtitutus, ſed ſcdo loco inſtitutus, vt patet ibi in tex.¶ Op.ꝭ.ti.2.l.ſi plures.in fin.ſol.ibi fuit relictum ab inſtituto noĩatim, hic noĩe appellatiuo, non noĩatim, & ſic eſt aliud ar.ꝙ noluerit a ſubſtituto repetere. Siſ'e in l.j.§.id, qđ ex ſubſtõne.ĩfrã, ad l.Fal.& qđ ibi no. ¶ Op.ꝭ.ti.2.l.j.in fi.Sol.ibi eſt alius caſus, ſ.ſi q̃rat̃, an relicta ab vno ſuccedenti ab inteſtato dẽant̃ in ſequẽti gradu, q̃ ſuccedit.de
b quo in l.cũ pr̃.§.cum exiſtimaret.ꝭ.ti.j.¶ Op.[b]de l.ſub condõne.de
4 hær.inſti.Sol.†Pro declaratione huius, & aliorum dic, ꝙ ſi q̃ris, an relicta ab inſtituto videãtur repetita à ſubſtituto, aut ſunt relicta ꝑ modum ꝯdõnis, aut ꝑ modũ diſpõnis, ſ.legati, vel fideicõ. Primo caſu non eſt nr̃a mã, ſed dic, vt d.l.ſub ꝯdõne. & dicemus ĩ l.q̃ ꝯdõ. de cõd.& de. Scdo caſu aut loq̃ris de ſubſtituto vulgariter, aut de ſubſtituto pupillr̃. Primo caſu aut fuerunt relicta noĩatim noĩe ꝓprio, & non vñr repetita, d.l.ſi plures.in fi.ꝭ.ti.2.& l.j.§.id, qđ ex ſubſtõne.ꝭ.ad l.Fal. Aut fuerunt relicta ſub noĩe appellatiuo, & tunc aut inſtitutus, a quo relinquebat̃ non erat in rerum nã illo tpe, & dic, vt l.quidã referunt.in prin.ſ.ti.j. Aut erat in rerũ nã, & tũc ĩ dubio vñr repetita, niſi aliud per ꝯiecturas appareat, vt hic. Cõiecturas videbitis hic. Scdo caſu, ſ.de ſubſtituto pupillr̃, dic, aut ſuccedit ex tacita vulgari, & vr̃ repetita, l.qui fundũ.§.q filium.ꝭ.ad l.Fal. Aut ſuccedit ex expſſa pupillari, & nunq̃ relicta ab inſtituto vñr repetita a ſubſtituto tacite, ſiue ſint pura, ſiue condõnalia: ſed ea dẽt p̃ſtare ſubſtitutus tanq̃ quilibet hr̃s impuberis, l.j.§.interdum. ꝭ.ad l.Fal.in l.rõne.§.qđ vulgo.eo.tit.& d.l.q fundũ.§.q filiũ. Sed ſi eſſent repetita expſſe ꝑ teſtõrem, tũc ſi dies legati ceſſit in vita impuberis, repetitio nihil releuat, vt ꝭ.eo.l.ſi fundũ ſub condõne.§.ſi pr̃ familias.niſi in eo, qđ plus eſſet relictũ, l. qd ergo. in prin.ſ.eo. Sed ſi dies leg.non ceſſit, tũc dẽtur a ſubſtituto, d.§.ſi pr̃. Nec obſt. gl.ibi poſita, q̃ innuit, ꝙ in pupillari ſubſtituto ſit tacita repetitio, vt ibi videbitis.¶ Ex ꝓdictis dico, ꝙ iſta tria exẽpla, q̃ hic ponunt̃, in qb.non vr̃ facta repetitio, nullo mõ cõgruunt ſubſtituto pupillari. Examinemus qdlibet. Primũ eſt, ſi eidẽ legatario aliud ẽ relictum a ſubſtituto, certè ſi ſubſtitutus ſuccederet ex pupillari, legatarius hẽret vtrunq;, ſi primi legati dies ceſſit: qa cum ſubſtitutus dẽat tanq̃ hr̃s impuberis hr̃ quodãmõ vt æs alienũ, d.l.in rõne.§. qđ vulgo.ad l.Fal.& ꝓbat in l.qd ergo.in prin.ſ.e.Et ſic d.§.qđ vulgo.intelligo, ſiue a ſubſtituto pupillr̃ ſit relictum diuerſis, ſiue eidẽ, non determinat̃ ꝑ iſtã l. Scdm exẽplũ eſt, qñ certa cã fuit relinquẽdi ab inſtituto, q̃ ceſſat in ſubſtituto. Exemplum ponit Oldr.ſi relinquitur ab inſtituto, vt legatarius adminiſtraret bona inſtituti, q̃ rõ ceſſat ĩ ſubſtituto, q forte eſt diligẽs. Certè iſta cã nec plus, nec minus impediret peti à ſubſtituto pupillari, niſi ſicut impediret peti a quolibet hærede ex̃ neo, ſm mãm l.Seio.in prin.ꝭ.de annu.leg. Tertiũ exẽplũ eſt, qñ fideicõmiſſarius eſt ſubſtitutus pro
c parte, qđ exẽplũ Dy.inducit ad qõnẽ,†ſi teſtõr inſtituit filium pu
5 pillũ, & vxori legauit vſumfructũ, & ſi filius deceſſit in pupillari ætate, ſubſtituit matrẽ, & ex̃ neum: ꝙ ſi mr̃ ſuccedit ex ſubſtõne ꝙ non dẽat hr̃e vſumfructũ, vt hic, & ꝭ.ti.j.l. Latinus.ita dicit Dy.qđ intelligo, ſi mr̃ ſuccedit filio ex tacita vulgari: ſecus ſi ex pupillari, tunc.n.cum ex pſona filij habuiſſet initiũ tanq̃ debitũ, illud ante partem deduceret, vt d.§.q vulgo.& C.de bo.auth.iud.poſ.l.j.
6 ¶ Circa mãm huius l.qro,†vtrũ condõ adiecta inſtitutioni videatur repetita legato facto eidem. Dic, vt in l.cũ ſeruus.de condi.iſt. & de cond.& dem.l.auia.& ꝭ.eo.l.ab oĩb.§.cũ quidã.de do. excep.
7 l.ſi.§.fi.¶ Quæro,†vtrũ cõditio appoſita in pſona vnius videatur appoſita in perſona eius, q eſt ſibi coniunctus: & eodẽ modo an appoſita in vna re intelligant̃ repetita in alia re ſibi coniuncta per copulatiuã, & ſic de virtute repetitionis, quæ induciẽ ꝑ copulatiuam. Dic, vt ꝭ.de condi.& dem.l.Iulius Paulus. de fundo inſtru.l.
8 Seiæ.§.Caio.& ibi dixi.¶ Quæro, vtrũ†legata in vno teſtõ videatur repetita in alio teſtõ poſtea facto? Dic, vt in l.cum tacitum. de
9 prob.& ꝭ.de iu.fiſc.l.Statius.¶†Quæro de repetitione, q̃ inducit ꝑ hãc dictionẽ, amplius, Dic, vt ſcripſi ĩ l.ſi tibi purè.ꝭ.ti.2.¶ Quæro de repetitione iſtius dictionis, itẽ. Dixi in l.in repetendis.ꝭ.ti.2.
10 ¶ Quæro,†qd in ꝯtib. Primò, vtrũ ea, q̃ dñr ĩ p̃fationib. videatur repetita in ſequentibus. De quo in l.Titia.§.idẽ rñ.ꝭ.de ver.obl.&
11 ibi dixi, & in l.itẽ qa.ſ.de pac.¶†Quæro, vtrũ regula huius l.hẽat locum in ꝯtibus, vt dicta in vno ꝯtu videant̃ repetita in eo, qui loco eius ſubſtituit̃: hoc.n.poteſt fieri duob.modis. Primò, vt vnus ꝯtus ſubſtituatur loco alterius per nouationem, & tũc dic, vt dixi in l.aliam.ꝭ.de noua.& tangitur in l.j.C.ẽt ob chirographa. pecu. Secundo mõ fit ſubſtituendo ꝓpriè, vt ſi conceditur tibi in emphyteuſim, & poſt mortẽ tuã filius tuis, de quo vide ĩ l.pr̃ cũ
12 filiæ.in fi.ſ.de pac.do.¶†Quæro, vtrũ dies, & conditio appoſita in principali videatur appoſita in acceſſorio, ſeu repetita in adie-
13 cto.tex.eſt, ꝙ ſic, in l.fi.§.fi.de ver.obli.¶†Quæro, vtrum dicta in principali videantur repetita ĩ fideiuſſore? Dic, vt in l.ſi vt, ꝓponi
14 tur.ꝭ.de fideiuſ.¶†Quæro, vtrũ pſona, vel qualitas aliqua adiecta in vno capite ſtipl'onis intelligatur repetita ĩ ſequẽtibus? Dic, vt l.ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus.ꝭ.de ver.ob.& ibi dixi multa de
15 hac mã.¶†Quæro, vtrũ dies appoſita in ꝯdõne videatur repetita in ſubſtitutione? Dic, vt in l.in illa & l.hoc iure.de ver. oblig.
16 ¶†Quæro, qd in legib.ſeu ſtatutis, vtrum dicta in vno capite intel
d ligant̃ repetita[d] in alio? Dic, aut ẽ vna clauſula gñalis per ſe, & dic, vt dixi in l.talis ſcriptura.in fi.ſ.e. Aut ẽ qdam qualitas acceſſoria vni capl'o, & illa an intelligatur repetita ĩ alio? Dic, vt dixi ĩ l. ꝑtor. §.eritq;.ꝭ.vi bo.rap.¶ Quæro, quid ꝗ reſcri. Et dic, vt l.ſi iudex.ſ.de iu.& ex, de reſcri.c.cãm, q̃.& ẽt ꝑ gl.& ibi per Inn. Circa quòd vide remiſſiones ad Spe.quas dedi in l.talis ſcriptura.in fi.ſ.eodem.

ADDITIONES.

a Pariſ.¶ Licet. Quòd præſumptiones legum ſint liquidiſſimæ probationes, vide Fel.in rub.de probat.
¶ adde, inquantũ alexan.poſt Io.de Imo.tãgit, an poſſint eligi duo Imperatores, quod cõſuluit Old.conſilio 122.an ſi fuerint electi duo Imperatores, & ab vno fuerit impetratum, an valeat.
b Pariſ.¶ Oppo. Vide de materia ang.conſ.325.incip.maritus filium naſciturum.
c ¶ Dyn.inducit.adde, quòd Bald.illum ſequitur conſi.270.libr.3.vbi voluit, quòd ſi teſtator inſtituat vniuerſaliter filios impuberes, & filiam in re certa, eidemque leget aliquid, & vltra vſumfructum concedat etiam, vſquequo nubet, deinde illam ſubſtituat fratribus ſuis vna cum ſorore teſtatoris, ſicut eſt amita, quod ſi eueniat caſus ſubſtitutionis, debeat habere vſumfru.& legata.
d Repetita.adde, vt per Roma.conſ.356.& 337.

LEX LXXVIII.

1 *Legatum collatum in voluntatem hæredis, ſi ſibi videbitur, valet.*
2 *Verbum, videtur iudicio tuo, vel ſi tibi placuerit, importat arbitrium boni viri.*
3 *Subſtantia contractus non poteſt conferri in voluntatem alterius contrahentium, etiam per verba arbitrium boni viri denotantia.*
4 *Verbum, liberum, vel plenum arbitrium, importat liberam voluntatem.*
5 *Ille, cui aliquid eſt commiſſum in liberam voluntatem, poteſt iniuſtè arbitrari, dum dolus abſit.*

a SI SIC LEGATUM. [a]Valet†legatum, ſi in arbitrium hæredis
1 tanquam boni viri cõmittitur.h.d.Not. quòd verba hic poſita important arbitrium boni viri, non liberã voluntatem. Oppono de l.ſenatus.ſ.eodẽ.Sol. ibi fuit legatum in
2 liberam voluntatem.¶†Quæro, quid de verbo vr̃?[b] Reſp.impor-
b tat arbitrium boni viri, l.fideicõmiſſaria.3.de fidei.lib.¶ Quid de verbo, placebit? Rñ.idẽ, l.Thais.§.ſorore.de fideicõ.li.& l.Lucius. la j.iuncta l.fideicõ.eo.ti. ¶ Quid ſi dico, iudicio tuo, vel iudicio talis? Tex.vr̃, ꝙ importet liberam voluntatem, d.l.Thais.§.Lucius.
3 ¶ Quæro,†qd in ꝯtibus? Rñ.ſubſtantia ꝯtus nõ põt ꝯferri in arbitrium alterius ꝯhentiũ, ẽt ꝑ verba importãtia arbitriũ boni viri: l.ꝙ ſepe.§.j.de ꝯtrahen.emp.fallit in dote: l.cum poſt gener.ſ.de iu.do.& l.j.C.de do.promiſ. Accidentalia ꝯtus benè pñt ꝯferri in ar-
4 bitrium alterius ꝯhentiũ: l.hęc vẽditio.de ꝯhen.emp.†iſta aũt verba, q̃ ſapiunt arbitrium boni viri: ſi hẽrent determinationẽ ex alia dictione, pñt importare liberã voluntatẽ: vt ſi dicat, hẽat liberum arbitriũ, vel plenum arbitriũ: l.fideicommiſſa.§.quanquam.ꝭ.ti.2.
5 ¶†Quæro, qñ vr̃ cõmiſſum ĩ liberã voluntatem, qd põt ille facere? Rñ.poteſt arbitrari, qũo vult, etiam ĩ iuſtè, l.cum quidam.ꝭ.ti.j. dum tamen dolus malus abſit, l.creditor.§.Lucius.ꝭ.mand.

ADDITIONES.

a Pariſ.¶ Si ſic legatum. De iſtis verbis, & pluribus aliis vide Mod.in §. bonæfidei.inſti. de acti.& ſi dicatur, ſola facti veritate inſpecta.vide Fel.in c.canonum ſtatuta.de conſti. vide etiam quæ ſcripſi in l.quintus.ff.man.& io l.procurator.Iaſ.in l.j.C. de ſac.ſan. eccl. quid ſi duo verba ſint ſimul iuncta, quorum alterum importat liberam voluntatem, alterum arbitrium boni viri, vide Bãrto.in extraua.ad reprimendam, in verſi. videbitur.ad fin.quid ſi committatur conſcientiæ alicuius, an importat arbitrium boni viri, vide Iaſ., in l.certum.C.vnde legi.
b ¶ Videtur. Adde, quid de verbo, videtur, Abb.conſ.110.& conſ.4.vbi etiam de verbo, placebit, & quid de verbo, pro libito voluntatis.per Bald.conſ.58.lib.j.
Claud.¶ Adde Bald.in l.j.C.fine cenſ.vel reliq.vbi ponit quæſtio.princeps committit alicui vt exigat & coerceat debitores prout ſibi videbitur, an tunc teneatur ſeruare ſtatuta municipalia. Quid autem ſi ſit dictum beneplacito tuo: vide text.& ibi Panor. in c.verum.de foro compet.

1 *Relatiuum iunctum ſecundæ perſonæ, vel tertiæ quantitate expreſſa, vel non: cõditionem inducit: iunctum primæ quantitate expreſſa, demonſtrationem: ſi non eſt expreſſa: conditionem.*
2 *Defectus debiti demonſtrati ſine quantitate facit deficere ſubſtantiam legati. Idem ſi debitori: vel tertio relinquatur: quantitate expreſſa, ſecus ſi per debitorem creditori.*
3 *Conditio propriè non eſt de præſenti.*
4 *Comes concedens alicui quicquid iuris habet in tali loco, non valet conceſſio, niſi appareat de iure concedentis.*

a §. SI MIHI. Legatum [a] eſt vtile, ſi relinquatur in tertia, vel in ſecunda perſona, ſiue quantitas exprimatur, ſiue non, ſed in prima valet quantitate expreſſa, aliàs inutile

ADDITIO.

a Roma. Legatum. Limita, vt per Bart.in l.creditor.ff.de lib.leg.

2 vtile constituitur.h.d.ſm Dy.vel aſr.Relatiuum † iunctum ſecundæ,vel tertiæ perſonæ quantitate expreſſa,vel nõ,ɔdõnem inducit:ſed iunctũ primæ quantitate expreſſa,demonſtrationem,ſi nõ
2 ſit expreſſa,inducit ɔdõnem,h.d.ſm Old.Tu dic,† defectus debiti demonſtrati quantitate non expreſſa facit deficere ſubſtantiã legati.Idẽ ſi qtitas exprimat & ipſi debitori,vel tertio relĩquitur:
a ſecus ſi p debitorem creditori.h.d.Si lego tibi decẽ,aq dẽo,licèt ñ apparet,ꝙ teneatur teſtõr ad illa decẽ,tñ legatũ valet,h.d.ſecunda pars huius §.Sed ĩ primo caſu iõ nõ valet,qa non apparet qtitas: ſed hic apparet.¶ In tex.ibi,lego,ſ.eidem Titio,vt differat a caſu pcedenti,& ſequ.Quæro,q eſt rõ dñiæ inter hos caſus?Dicit gl.in vno caſu loquitur teſtõr p verba primæ pſonę,in alio p verba ſecũdæ,& tertiæ.Idẽ Dy.& Old.vt patet ex ſummario eorũ,quod ñ placet,qa ẽt in primo caſu poſſet loq teſtõr per verba tertiæ pſonæ.Pone,ꝙ ipſe teſtõr vocaretur Titius.&diceret ſic:centũ,q dẽt Titius Seio legat,ɔſtat,ꝙ valeret legatũ. Dic ergo, in princ.§.qñ quãtitas nõ exprimitur,rõ eſt euidẽs,vt tex.dicit.In ſcdo,qñ debitor legat creditori quantitate expreſſa,grauat hrdẽ in quãtitate, & ſic ſubſtantia rei legatæ reperitur,& tũc falſa demonſtratio nõ vitiat.In tertio caſu legat creditor debitori cẽtũ,q dẽt,tũc grauat hrdẽ ſolũ in liberando.Sed ſi debitũ non apparet,deficit ſubſtãtia rei legatæ,iõ non valet legatũ.In quarto caſu ſi qs legat alicui,qd dẽt tertius,vř legare actionem quæ ſi nõ eſt,deficit ſubſtantia rei legatæ:aliàs nihil vř legaſſe , vt euidẽter tex.dicit.Idem probatur in l.legaui.de li lega.per tex.& gl.¶ Opp.relatiuum iunctum verbo præſentis tpis,vel præteriti, non facit cõditionem.l.Stichum. b §.e.hic dř ɔ̃riũ:quod videbatur tenere Old.in ſumma rio,quod
3 truſſa eſt.Veritas eſt,† ꝙ nunquã de pſẽti,vel de preterito eſt cõditio propriè,l.ſi ita ſtipulatus fuero hanc ſummã.de verb. obl.& tex.qui appellat conditionem,vt l.cum ad præſens.§.ſi cer.p et.im propriè loquitur,vt hic ſentit glo.no. Loquitur ergo hic de demonſtratione,cuius defectus extinguit ſubſtantiam rei legatę, & per ɔñs legatum,ſicut defectus cõditionis,ideo hic appellat eam conditionem.¶ Op.quòd falſa cauſa non vitiat legatum, l.cum tale.§.falſam.de condi.& dem.Sol.hic erat talis cauſa,ſeu demonſtratio,quæ faciebat deficere ſubſtantiam.Ad idem l.ſi ſeruus. §.q
4 quinque.ꝟ.eo.¶Dy.† inducit[b] hunc §.in ar.quidam comes con
b ceſſit cuidam eccleſiæ quicquid iuris habebat in tali loco. Certè
c nihil operatur,niſi de iure concedentis appareat,vt hic,& l.lega
d ui.de lib.leg.Incertitudo.n.impedit acquiſitionem poſſeſſionis, & per ɔñs vſucapionis,l.3.§.incerta.& l.locus,& l.ſi quis fundum. ꝟ.de acq.poſ.& de vſuca.l.ſi fur.§.incertam.ſecundum Dy.facit qd no.in Spe.de inſtr.edi.§.nunc autem.verſi.2.

ADDITIONES.

Tibi decem.Adde,an valeat legatum,ſi teſtator dicat,lego centum,quæ mihi Titius de
a bet,cum nihil debeat,Bald.conſ.445.lib.1.
b Pariſ.¶ Dyn.Inducit. Vide alexand.in l.locus.ff.de acquir.poſſ.& Franc.conſil.149.alexan.conſ.24.inci.viſo.& conſil.31.incip. viſis,& accurate. verſi. corroborantur.conſilio 188.inci.perſpectis his.volum. 4.& alexand.conſilio 46.& Fel.latè in cap. de quarta.de præſcrip.
c ¶ Comes.Adde Old.conſ.163.incip.viſo priuilegio.
d Pom.¶ Niſi de iure concedentis.Refert,& ſequitur alexand.conſ.28.incip. viſis,& accurate ponderatis.ver.ad prædictorum confir.in j.volum.& vide alexan. conſ. 23. ver.non. n.poteſt.in 2.vol.Fel.in c.2.de præſcri.Capo.conſ.69.in vltim.colum. & Barb. conſ.95 & conſ.150.& conſ.50.in j.vol.aliquid in ſimili per Fel.in c. cum cauſa.de re iud.& c.inter monaſterium.eo.tit.Barb.in ſimili conſi.26.in 2.vol.Rom.conſ.188.in j.col.& conſ.336.in j.col.Cal.conſ.118.in j.col.& quãdo quis ſe in aliqua diſpoſitione refert ad aliquid, quod non appareat,an diſpoſitio vitietur?vide Fel.in c.2.de reſcr.

1 *Poteſtas eligendi mortuo creditore tranſit in hæredem, & ſic in ceſſionar ium.*
2 *Ius in re habens,putans habere actionem perſonalem pro re,videor legare reſpectu illius iuris.*
3 *Actio ex teſtamento concurrit cum condictione incerti.*
4 *Hæres conuentus a legatario,vt agat,liberatur cedendo action em:niſi magna expenſa requiratur.*
5 *Actio iudicatur mobilis,vel immob lis ſecundum naturam rei,quæ in ea continetur.*
6 *Ceſſio facta a minore,qui habebat actionem,vel ad fundum vel ad centum,quã do valeat,& iudicetur res mobilis,aut immobilis.*

§.Si quis ita.

In alternatiua oblı̃one ſi legatur,quòd debet, cogitur hrs ad cedẽdũ:ſi legatur vna de reb. cogitur ad agẽdũ:ſi legãt vtraq; res diuerſis,cogit hrs vtriſq; ſatiſfacere in ſolidum.h d.Primo erat electio creditoris,& legauit qd debetur.In ſcdo erat electio debitoris,& legauit vnã tm̃ ex reb.In tertio erat electio creditoris,& legauit vtranq; rem diuerſis.Scda ibi,pinde.Tertia ibi,ꝙ ſi qs.¶Not.†ex prin.ꝙ ptãs eligendi trãſit
1 in ceſſionariũ,Contrà de l.ſi ita ſtipulatus.in prin.& l.fi.in prin.de ver.ob.gl.nec hic,nec ibi bñ ſol.Dic,ptãs eligendi nõ trãſit in ceſ
a ſionarium[a] viuo creditore,ſed eo mortuo trãſit adhrdẽ,q pſumitur volũtatem defuncti ſcire,l.ſi qs à filio.§.ſi qs plures.§.eo.& ſic poſtq̃ tranſiuit ad hrdẽ,cępit illa ptãs eſſe ceſſibilis,iõ trãſit in ceſſionarium,vt hic,ar.l.př.§.quindecim.ꝟ.tit.2. Pro qua ſol.facit qd no.in l.j.C.qui p ſua iuriſd.& p Guil.in l.j.§.de offi.eius,cui mand. eſt iuriſ.videlicet merum imperiũ,poſtq̃ ſemel eſt delegatũ,põt ſubdelegari.Præterea legatarius in re legata dř hrs.l.id tps.§.fi.de vſuca.iõ ſicut in hrdem tranſit,ita in legatarium.¶ Op.ad ſcdam partem de l.cũ alienã rẽ,C.eo,& l apud Iulia.§.fi.§.eo.Sol.hic legauit reſpectu iuris,qd hẽbat p re,vel ĩ rẽ. Facit l.ſeruũ filij.in prin.

2 §.eo.Et no.iſtud,†ꝙ licèt non haberẽ ius in re,ſi tñ putabam me hr̃e actionẽ pſonalẽ p re,videor legare reſpectu illi⁹ iuris. ¶Op.
3 ꝙ†agatur actione ex teſtõ,l.j.C.cõia de leg.Sol.fateor,ꝙ cõcurrit cũ ɔdõne incerti.¶Opp.ad tertiam ptẽ de pcedenti rñſo.Sol.hic hẽbat electionẽ hrs,in pcedenti debitor.Opp.de l.ſi Titius.ꝟ.tit.j. Sol.iſta intelligitur ſm illã. ¶ Quæro,vides,qd hrs cogitur agere, qd eſt nouũ dicere,ago.n.vt agas.Sil'e ĩ l.cum in plures.§.meſſem. §.loc.& §.ad l.Rho.de iac.l.2.§.pe.& de acti.emp.l.Iulia.§.pen.& ne
4 quid in lo.pu.l.2.§.idem Labeo.el j.¶†Quæro ergo , vtrum in
b iſtis caſib.ille,q ɔuenitur,liberet cedẽdo actionẽ? Gl. ꝙ ſic,in d.§. idẽ Labeo.Sed fortè in caſu huius §.fi.in exigẽdo requireret magna expenſa,ad hrdẽ ſpectat labor,& ſumptus ſm diſtinctionem, quã habuiſtis in l.cum ſeruus.§.e.¶ Vltimò per l.iſtã ɔſului in q.
5 vos ſcitis,ſm cõem opi.†ꝙ actio iudicatur mobilis , vel ĩmobilis ſm nãm rei,q in ea ɔtinet,vt no.p Dy. de auth.tut.l.põt. & per gl. C.ſi aduer.tranſa.l.j.& in Auth.de non alie.§.j.pbat C. de pd.mi.l. ſi ad reſoluendã.Itẽ ſcitis,ꝙ minor nõ pt alienare ĩmobilia ſine d
6 creto.Mõ†qdã minor hẽbat actionẽ ad fundũ, vel ad cẽtũ alter natiuè,ceſſit actionẽ ſuã.Dixi,ꝙ erat in ptãte dbitoris:ſi n. ſoluet fundũ,nõ valet ceſſio,ſed ſi ſoluet centũ,ceſſio valet.Caſus ẽ hic.

ADDITIONES.

a ¶In ceſſionarium.adde,inquantum Alex tangit de villa,quæ promiſit purgare riuum, & illum ſequitur Bal.conſi.88.lib.4.& inquantum tangit,quòd ſtante ſtatuto,quod debitor debeat capi ad inſtantiam creditoris , quòd poterit capi ad inſtantiam ceſſionarij, quod idem conſuluit Rom.conſ.143.abſque eo,quod facit ad dicta hic per alex.
b Roma. Quæro ergo. Vide Mod.in l.apud Iulianum.§.ſi Titius.ſupra eodem , & Roma. conſi.179.

LEX LXXX.

Si pecunia.

Debitor poteſt grauari onere fideicommiſſi. hoc dicit.

LEX LXXXI.

Fideicommiſſum.

Circa iſtã l.diſtĩguit Ia.d Are.ſic: Aut legatari⁹ pcepit,& agnouit legatũ,& tenet pſtare,vt hic,& l.Imperator.ꝟ.ti.j. Aut agnouit , & ñ pcepit,& tenet cedere actiones,d.l.Imperator.ꝟ.ti.j. & l. ſi legatarius.ꝟ.ti.2.Aut non agnouit,nec pcepit,& ñ tenet, ſed remanet apud hæredem cũ onere ſuo,l.ſi ab eo.ꝟ.de vſufru.le.ita dicit ipſe. Adde,ſi hrs habet rẽ,tenetur eam dare : ſi eſſet apud legatarium, debet hæres cedere actionẽ,l.ſi ſeruus.§.qui margaritam.ꝟ. eo.tit.

LEX LXXXII.

Si quis teſtõ.

Qui reliquit decem,non vř relinquere viginti.h.d.Nota iſtam legem. ¶Quæro qd ſi bis noĩauit decem,an intelligantur eadem decẽ,an diuerſa?Dic aut fuit vna oro,vt Titio decẽ,& Seio decem lego,& tunc intelliguntur eadem 10.in l.eũ,qui.in prin.& l.ſtip'o iſta.§.cum qui.de ver.ob.Si verò fuerunt diuerſę orones,vt Titio lego 10.& Seio lego decẽ,tunc ĩtellige d diuerſis decẽ pp diuerſitatẽ oronũ,& pſonarũ,l.planè.§.ſed ſi nõ corp⁹.§.e.dixi ĩ l.re ɔiũcti.ꝟ.de le.3.¶Quæro,vtrum inter 20.& dena ſit dña.Dic,vt in l.vbi fideiuſſor.de ſol.

§.Apud Iulianum

Propter defectum facultatum & propter Falcidiam fit legatorum diminutio pro rata.hoc dicit.

LEX LXXXIII.

Si fundum ſub conditione.

Per legatum hæredis non aufertur dominium legatario,defuncti.hoc dicit.

§,Si ſeruo communi.

Vnus ex dñis põt legatũ ſeruo cõi repudiare.h.d.An inter iſtos duos ſit locus iuri accreſcendi?Dic.vt in l.Proculo.ꝟ.ti. 1.

§.Si Stichum.

Exiſtẽte ɔdõne ſubſtõnis factæ legatario legatũ trãſit in ſubſtitutũ.h.d.Op.& vř,ꝙ ſuccedat ɔſtitutio,& facit eũ liberũ,l.2.C.ſi man.ita fue.ali.Gl.ponit plures ſol.Dic ſm Pet.q̃tũ ad propoſitũ,ꝙ hic non ſuccedit cõſtõ,iõ quia teſtator diſpoſuit,quid futurũ eſſet de ſeruo poſt tps. Sed contra hoc opp.quia teſtator non poteſt facere,quod conſtitutio non habeat locum,l.nemo poteſt.ſuprà,eo.Reſp. vt ibi no.

1 *Legata arbore an cedat ſolum,vbi eſt arbor.*

§.Qui fundum.

Qui excipit ædificiũ,vř excipere ſolũ ĩ quo ɔſiſtit in dubio,& p rem legatam debet hæredi conſtitui ius eundi,ſicut ibat teſtator.h.d.Opp. qñ teſtõr ſenſit de ſuperficie,nõ põt dẽri iter,& actus,cum res ſua nemini ſeruiat,l.j.§.cõia præd.Sol.dicit gl. tunc non eſſet propriè ſeruitus,l.Olympico.de ſer.vr.præ.¶Op.prout teſtõr ſenſit de ſolo.Nam ſeruitus ipſo iure nõ eſt ɔſtituta,l.ſeruũ filij,in fi.§. eo. Gl. fatetur ɔ̃riũ.tex.expone,vt in gl.Mãm huius §.dixi plenè in l. j. ꝟ.
1 de ſeruit.leg.¶Gl.inducit in ar.†pro eo,qui legauit arborem,qd videatur ſolũ legare,cui cohæret,& viam.Hoc eſt verum,qñ legauit nucẽ,hoc eſt arborẽ rõne fructuũ,ſecus ſi legauit rõne mãæ, qa voluntas teſtõris non porrigitur ad fundũ,l.ligni.ꝟ.ti.2. Idem inducitur ad qõnem de eo,q excidit arborem,& fuit inciſa,& poſtea pullulauit:de qua in l.oblı̃onum ferè.§.placet.ꝟ.de act. & ob. & ibi gl.de dam.in.l.damni.§.ſi is,qui vicinas.& ibi dixi plenus.

1 *Testator si legando uxori dixit, lego tales res, quæ valēt ducēta: siue plus, siue minus valeant, non pōt nec ipsa petere supplementum, nec hæres detrahere.*

§. Si Libertus. Vnus ex hæredib. in spē hr̄ditaria grauatus, ꝑ portione sua tm̄ grauat⁹ videtur, & in re æstimatio testōris nihil operat. h. d. Op. de l. ab oīb. in pri. ꝟ. eo. Sol. ibi fuit grauatus in spē nō hr̄ditaria, quo casu vr̄ grauatus insolidum: hic in spē hr̄ditaria, quo casu tenet ꝑ portione sua tm̄, vt hic, nisi eēt aliqd īdiuiduū legatū, vt libertas, l. cum quasi. §. si plures. ꝟ. de fideic. li. sed si grauat in spē nō hr̄ditaria, sed ipsi⁹ hr̄dis, vl̄ alteri⁹, & tūc simil̄r tenet insolidū, vt ꝟ. e. l. si tibi hō. §. j. fm̄ ꝗ ibi Dy. itelligit: licèt qdā ꝫ, ibi dicā. Et hoc ponit Guil. in l. auus. ſ. de pac. ¶Dy. † inducit finē huius §. ad qōnē, testōr veniēs ad mortem reliquit vxori certas res, quas æstimauit ducētis, ꝙ si valent plus, hæres non potest detrahere: si valent minus, non pōt vxor petere, ꝙ sibi suppleatur per istā l. & l. cū pater. §. pater, ꝗ filio. ifrà, ti. j. quia ista æstimatio nihil operatur, secundum Dy.

§. Titio fundum. Liberatio hr̄ ꝑ sol'one, etiam quo ad conditionē implendam. h. d. Circa hoc vide l. Iulianus ait. de ꝯdit. & dem. & quod ibi dixi.

§. Si Titius Dn̄iū, qd erat apud defunctum, transit in legatarium, etiam si defunctus ignorabat, & possessio apud eum non erat. h. d. No. bonū casum. Hic dr̄, si hr̄s non repudiauit. īnuit ergo, ꝙ possit hr̄s repudiare. Contrà de l. si partē. §. si ꝑ fundum, quēad. ser. amit. Sol. gl. primò, & nō benè, qa ante adi tam hr̄ditatem nullum ius habet repudiandi. Dicit ergo gl. ꝙ hic nō dr̄, ꝙ repudiatio teneat, & est verū, ꝙ repudiare non pōt. Casus est in l. liberto octoginta. ꝟ. de bo. li. dixi in l. si mihi, & tibi. ī pri. ſ. e.

a §. Si Paterfam. a Repetitio facta a substituto impuberis hēt locum, si legata non cœperunt deberi ab instituto. h. d. Primò legauit hic alicui fundum, postea à substituto pupilli reliquit eidem fundū, qd̄ nihil operat, vt in primo casu. Op. ꝟ. ad l. Fal. l. 1. §. interdū. vbi etiā relicta sub ꝯdōne a pupillo, debent a substituto ex persona pupilli, non ex ꝑsona substituti. Rn̄. ibi non fuit facta repetitio ꝑ testatorē expressa. Vn̄ non intelligit tacita, licèt secus sit in substituto vulgari, vt dixi in l. licet. ſ. eo. Hic verò fuit facta repetitio expresse: & hoc qd̄ dr̄ hic ī gl. sup verb. legata. de tacita repetitione, Intelligamus. hoc est, vt substitutus teneat tanq̄ hr̄s pupilli, non ꝙ videat repetitū ab eo. Vn̄ expone sic, fm̄ qd dicit gl. expressā. i. ex secundis tabulis: sed ex tacita, i. vt hæres pupilli. V. dic, ꝙ ēt hēt locū tacita repetitio, q̄n succedit ex tacita vulgari, l. ꝗ fundū. §. ꝗ filiū. ꝟ. ad l. Fal. ¶Op. de l. seruo. §. si ab impubere. ꝟ. eo. sol. vt in gl. Vel dic, ꝙ cōcordat cū isto §. fm̄ Dy. ¶Oppo. de condi. & de. l. non ad ea. Sol. vt in gl. vel dic secundum Dy. ꝙ l. ꝯ̄ria loquitur, quando ab eadem persona, & codē gradu relinquitur: hic a diuersis, & diuerso gradu.

ADDITIO.

a ¶Si paterfam. adde, vt per Bal. consi. io 61 lib. 3.

1 *Qualiter intelligatur, cum Papa scribit, ꝙ vel oēs, vel alter ex his dēat exequi.*

2 *Legatum sub conditione de aliquo dando, vel faciendo, dicitur mobile, & non conditionale.*

3 *Stipulari alteri quis potest, si stipuletur sibi recipienti nomine alterius.*

4 *Stipulari alteri quis potest, quando sua interest.*

5 *Cautio de implendo modum præstatur hæredi.*

6 *Legatū remanet apud hæredem cū onere suo, si legatarius non vult agnoscere.*

§. His verbis. Hæc verba, vobis, vel alteri vestrū, intelliguntur, si oēs non supersunt. h. d. Effectus est, ꝙ si vnus superuiuit, habebit totū ex dispositione defuncti, non ex iure accrescendi: & sic non sustineret onera collegatarij, & vide gl. q̄ dicit, ꝙ ex ordīe literæ hoc colligit. Facit ad q. † Papa cōmittit qōnē plurib. ꝙ vel oēs, vel alter ex his dēat expedire. Vel per reformationē ꝯcedit priorib. vel vni ex his, qd̄ intelligit, si oēs hr̄i non poterāt, & sic debeat præcedere discussio. Facit l. Pedius. in fi. ſ. de arb. & l. non distinguemus. §. cum in plures. ſ. eo. tit. Sed hoc est contra casum extra, de offi. dele. cap. cum in plures. li. 6. Dic, vt dicam in l. hæredes mei. §. 1. infrà, ad Treb.

§. Cum statuliber. Defectus cōdōnis libertatis validat legatum serui. h. d. cum l. se.

LEX LXXXIIII.

1 *An pro re legata sub conditione incontinenti possit agi.*

Non quocunque. Si res ex cā lucratiua nobis debita ad nos peruenerit sub spe recedēdi, alia actio ex cā lucratiua competens non perimit. h. d. ¶Op. de l. cum rē alienā. C. de leg. Sol. vt ī gl. ¶† Quæro, vtrum possim agere pro re legata incontinenti, an habeam expectare condōnis euentum? Gl. ponit hic duas opi. vna, ꝙ agam statim: aliam, ꝙ agā re mihi ablata. Dy. tenet vltimā per tex. huius l. ibi, existente cōditione agere potero, &c. Non obst. l. cum quis. §. qui hominem. de sol. qa ibi ille, qui soluit, erat debitor ī genere. ita dicit Dy. Idē tenet Pe. per l. Neratius. ſ. de condi. inde. sed gl. in l. inter stipulātem. §. si rē. ꝟ. de ver. obl. determinat, ꝙ statim possit agi. Iac. de Are. distinguit, aut volo statim agere ad æstimationem illi⁹ dubij euēt⁹, & possum, arg. ꝟ. fa. erc. l. item Labeo. in fi. & l. seq. & l. 1. §. si hæres. ꝟ. ad Treb. Aut volo agere ad totale interesse, & non possum, nisi existente conditione, vt hic: quod placet, & ita loquitur iste tex. vbi in primo casu innuit, quod statim possum agere: in secundo dicit, existente conditione.

§. Si ex bonis. Regula Catoniana cessat, quando impedimentū subest verè, non tn̄ iuris fictiōe. h. d. Quæro, vsucepi rem minoris, quam postea restitui, aliqs legat mihi illam rem, quam vsucepi, vtrum valeat legatum? Respon, ꝙ sic. Oppo. de l. mea res. ꝟ. de condi. & dem. & ꝟ. de reg. Cato. l. j. & l. cætera. §. 1. ſ. eod. Solu. licet esset verè mea, tamē tūc fingebatur non mea: non enim vsucepisse videtur is, à quo auferri potest, l. nemo. ſ. de rest. in inte. facit l. seruum filij. in prin. ſ. eo.

1 *Vsusfructus quando reuertitur ad proprietatem, dominus acquirit ex causa lucratiua.*

§. Fundus. Quatenus ex te ad me ex causa lucratiua peruenit, eatenus actio ex alia lucratiua perimitur. h. d. † No. ꝙ quādo vsusfructus reuertitur ad proprietatem, dicitur dominus proprietatis acquirere ex cā lucratiua. Materiam istam de duabus causis lucratiuis videbitis in l. Mæuius. §. duorum. ꝟ. ti. j.

§. Iulianus. Quo titulo peruenit ad me ancilla, eodem titulo dicitur partus peruenire. hoc dicit.

1 *Cessio facta vni quando possit fieri alteri.*

§. Qui Caium. Si duob. separatim ꝯ singulos ex duobus reis actio legetur hr̄s cuilibet insolidum satisfacere cōpellitur, licèt exactione vnius facta ꝑ testatorē vtriusque legatum perimat. h. d. Rōnē huius §. habuistis ꝑ gl. in l. si sic. §. fi. ſ. e. ¶Op. ꝟ. ti. j. l. si Titius. Sol. ꝙ hic hr̄s habebat electionē conueniēdi quē volebat, ibi erat electio debitoris, vt no. ſ. eo. in l. qd̄ si qs. fm̄ Dy. & hoc, ꝑut ꝯ̄riū vadit ad primā partem §. sed ꝑut op. ad fi. dic, ꝙ ibi in sol'one debitoris, hic in liberatione scd̄ ꝑ testōrē, ꝑ quā p̄sumitur mutatio volūtatis. ¶Iac. de Are. † ducit hūc §. ad q. ꝙ si cessio facta est vni, non pōt fieri alteri, vt hic, & ꝟ. ti. j. l. qui duos. Dic, q̄nq; super actione fit talis ꝯctus, ex quo cōferi vtilis, vt in casib. no. in l. 1. C. de ac. & ob. & C. e. l. ex legato nominis, & tunc nō pōt fieri cessio alteri, vt vtilis trāsferat, ita loquit hic, & d. l. ꝗ duos. Sed in directa, q̄ remanet apud cedentē, q̄ non pōt transferri ꝑ cessionē, posset aliquis cōstitui ꝓcurator in rē suā, & hr̄ effectum, qa pōt ei solui, præterquā in casib. no. in l. 3. C. de nou. Vtilis aūt semel translata in vnum, in alium amplius trāsferri non pōt, vt no. in l. emptor. C. de hær. vel ac. vendi. Probatur ī l. 1. §. de dolo. & l. ex asse. ꝟ. ad Trebe: Si verò non esset trāslata vtilis ex prīno ꝯctu, posset alteri cedi, sicut res vendita, antequam tradat, pt alteri vendi, & transferri dn̄ium: qd enim operat traditio ī reb. corporalib. illud operat cessio ī actionib. vt no. in l. fi. C. q̄n fisc. vl̄ priua.

§. Cum mihi Stichus Si vna ex reb. alternatiuè debitis ex causa lucratiua efficiatur mea, aliam petere potero. h. d. ¶ Quæro, vtrū hr̄s possit mihi soluere æstimationem eius, qui factus est meus. Rn̄d. sic, si eius erat electio. s. hæredis, l. Stichum. in prin. & ibi no. ꝟ. de solu.

LEX LXXXV.

Titius. In re, q̄ non pōt ad oculum d̄mōstrari, duæ cāæ lucratiue p̄nt ꝯcurrere. h. d. Hoc verū, si legauit ꝑtē simpl'r, n̄ facta aliqua demōstrōne: al's secus, vt in l. Mæui⁹. §. duorū. ꝟ. tit. 1.

LEX LXXXVI.

1 *Conditio quando est implenda ex re legata, an prius petatur legatum, quàm impleatur conditio.*

Huiusmodi. Legatū sub condōne, si cauerit de aliquo dādo, vel faciendo, assimilatur legato, cui in vim modi, vel fideicōmissi onus īponit. h. d. Op. fm̄ hoc legatarius grauatur de cauēdo, anteq̄ hēat aliqd à testatore, & sic qui n̄ honorat, grauat, ꝯ l. ab eo. C. de fideic. melius ad ꝓpositū in l. fidei cō. ſ. eo. Sol. gl. ꝙ hic prius pōt petere cētum, quā caueat, l. pen. C. ad l. Fal. & l. mulier. §. 1. de ꝯdi. insti. no. bn̄. Innuit ista gl. † ꝙ q̄n cōdō est implenda ex re legata, prius pōt peti legatū q̄ impleat condō, & sic ē nouus intell's ad l. pen. C. ad l. Fal. Doc. in d. l. pen. dn̄t, ꝙ imo illud prius soluet, & sic implebit ꝯdō, sed postea qd̄ plus est datū, repetere poterit, sicut dn̄t Canonistæ de eo, q̄ iurauit sē n̄ repetiturū vsuras, iuxta c. debitoris. d̄ iurei. & no. Cy. ī d. l. pe. Istud, qd gl. dicit, n̄ placet doc. qa semper ꝯdō dēt primò impleri, l. ꝗ hr̄di. in fi. de ꝯdi. & dē. & l. 2. C. de his, q̄ sub mō. Itē mihi non placet, qd doc. dn̄t ī d. l. pe. ꝙ prius soluatur totū. Nā cū l. Fal. resecet ipso iure, l. lineā. & l. Plautius. ad l. Fal. sufficit, ꝙ soluatur quantū p̄mittit l. Fal. remanet ergo adhuc ꝯ̄riū fcm̄ primo. Gl. sol. ꝙ hic nō grauatur, si nō vult: si spōte vult, cauere pt. † Tu dic melius, ꝙ illud legatum non dr̄ relictū sub ꝯdōne, sed sub mō. Nā cū quis non admittitur ad petendū, nisi p̄stet cautionē de implēdo mō, l. si tibi legatū. ꝟ. ti. 2. si testōr hoc exprimit, ꝙ caueat, exprimit qd à iure tacite inerat, & ꝑ modū quo inerat. iō nō est relictū ꝯdōnale: hoc tex. dt ī l. qb. dieb. §. Termilius. de ꝯd. & dē. & hoc est, qd hic ī tex. dr̄, quēadmodū quod alicui legatū est, vt ex cā fideicōmissi restituat, &c. ¶Op. & vr̄, ꝙ ista stip'o non valeat, qa ꝑmittit hr̄di de dādo alteri, sed alteri stipulari, &c. l. stip'o ista. §. alteri. de verb. obli. Hug. dicit, ꝙ illi alteri cauebit, qd est ꝯ tex. huius l. vel dic, dicit gl. † ꝙ hr̄di dēt caueri ita ꝙ valeat, s. sibi stipulanti ꝓ illo, cuius interest, & ista satis est bona. Vel dic fm̄ Iac. de Are. non est curandum an valeat, vl̄ non, qa ꝯdō dēt impleri licèt effectū n̄ hēat, l. Mæui⁹ de cond.

4 de ḋd.& demonſt.ꝙ nō placet,qa nō eſt cōdō,vt dixi ſ.Dic †ergo ꝙ ſatis eſt,ſi hr̄di caueat ſimpl'r,cui⁹ intereſt,vt volūtas defūcti ĩpleat,licet ꝯferatur ĩ aliū,l.Titio centū.ĩ prin.de ḋdi.& dē.iō ſem
5 per leges dāt,ꝙ cautio † d ĩplendo modū præſtat hr̄di,vt dicit l.ſi tibi.cū ſi.ȷ̄.tit.2.Dixi plenè in d.l.qb.dieb.§.Termilius.de ḋdi.&de.
6 † Quærit gl.quid ſi iſte legatarius primò non vult agnoſcere legatum?Rn̄.quòd non cogitur, ſed remanet apud hæredem cum onere ſuo,l.ſi ab eo.de vſufr.leg.Dixi in l.fideicommiſſum,ſ. eo.

1 *Diſpoſitio huius §.quòd habeat locum,ſi legatarius, a quo res eſt relicta, eam legat.Legatarius in re legata habetur loco hæredis.*

2 *Debens mihi rem ex ſtipulatione ex cauſa lucratiua ſi eam mihi legat, ſemel tantum debetur.*

§.Si Sempronius. Duæ cauſæ lucratiuæ ex perſona duorum,q hn̄t loco vnius,iudicātur,ac ſi ex teſtō vnius procederēt.h.d. Opp.de l.planè.verſ.ſed ſi duorū.ſ.eo.Sol.ibi fuerūt teſtā duorū penit⁹ diuerſorū, hic duorū,qui hn̄t loco vnius,ſ.defuncti,& hr̄dis.Opp.de l.qd ergo.§.1.ſ.e.Sol.ibi fuit relictum à diuerſis hr̄dib.penitus,hic à duob.quorū
1 vnus ſuccedit loco alterius.¶† Quæro,qd ſi legatari⁹,à quo res relicta eſt,legat cā. Videtur,ꝙ nō habeat locū iſte §.qa ipſe nō repræſentat perſonam defuncti,ſicut hæres.ꝯriū puto,quia quo ad
2 rem legatā loco hr̄dis eſt,l.id tempus,in fi.ȷ̄.de vſuc.¶ † Quæro, qd ſi ille,qui mihi debet rē ex ſtipulatione,ex cauſa lucratiua mihi legat eam?Reſpondeo:idem,quia vtraque cauſa lucratiua ab eadem perſona procedit.Facit infra ti.2.l.3.§.ſi rem.quod no.

§.Si cui. Debitor gn̄is, re obligata perempta liberatur.h.d. Opp.ꝙ in legato gn̄is ſit electio legatarij, nō hr̄dis, l.legato gn̄al'r.ſ.e.Sol.glo.quòd hic ſerui non erāt in p̄rimonio. tenet Dy.& oēs.Rōnem ponit gl.in l.hæredes.§.ſi incerto. ſ. fam. erci.Aliam dedi ĩ l.legata.& illum paſſum,ꝙ quādo ſerui nō ſunt in patrimonio,electio eſt hæredis,probat iſte §.melius ꝙ̄ alibi.

1 *Actio ex teſtamento durat ad rem,ſi res eſt tradita non perfectè.*

2 *Actio ex teſtamento habet inſtar bonæ fidei.*

1 §.Aedes,quibus. † Actio ex teſtō durat ad rē, ſi res ē tradita non perfectè.h.d.Not.quod ibi dixi in ſummario.Opp.& vr̄,ꝙ ædes tranſeunt cum iure ſeruitutis,l.à Titio.ȷ̄.de fur.Sol.intellige:ꝙ hic fuerunt legatæ ſub cōdōne,ita ꝙ aliquo tp̄e fuerūt heredis.dicit gl.Opp.ꝙ agatur d̄ dolo,l.& elegāter.§.nō ſolū.de dolo. Huius timore Dy. ponit illam totam diſtōnē gl.in d.§.non ſolū.præalle.qd doct.examinant in l. exhibitionis.C.ad exhib.Ego pono plenè ĩ l.Iulia.§.1.de ver.obli. quantū ad propoſitū dic, ꝙ ꝯriū loquitur, qn̄ res erat debita ex
2 ꝯtū ſtricti iuris,hic † debetur ex teſtō,quod hēt īſtar bonēfidei, l.ĩ minorū.C.ex quib.cau.in integ. reſtitu.non eſt ne.Contrà de l. ſi hæres gn̄aliter ſeruum.ȷ̄.eo.Sol.ibi debet exponi,de dolo, i.ex teſtō noīe doli.Facit plenè quod videbitis in l.Mæuius.§.fundo. ȷ̄.ti.1.Et no.ex iſta l.ꝙ habeo rem,& ipſam tn̄ peto : quia non eſt plenè tradita:quod plenè dic,vt in d.l.Iulianus.§.j.de verb.obli.

1 *Actiones duæ ad eandem rem competentes,quæ non ſunt contrariæ,nec electione tolluntur,poſſunt ſimul cumulari.*

§.Qui ſeruum ex teſtamento. Qui rem legatam ſibi emit,dēt habere rem,& pretium non ſoluere,quòd ſi ſoluerit,pōt repetere mediis competentib⁹ hic expreſſis.h.d.Primò loquitur, qn̄ non erat tradita,nec pretiū ſolutū.Secundò, qn̄ pretium erat ſolutum,& res nō erat tradita.Tertiò,quando pretium erat ſolutum;& res tradita,ſecundum Dyn.Secūda ibi,ꝙ ſi pretio. Tertia ibi, ꝙ ſi iudicio.Opp.q emit ſeruum ſibi legatū:emit rē ſuā, ergo nulla eſt emptio.l.ſuæ rei.de ꝯh.empt.& ſic ex empto nō pōt agi. Sol.dic,ꝙ erat legata ſub ꝯdōne,vel ĩ diem:& ſic erat res teſtōris, ſm̄ vnā lec.Vl'dic,ꝙ erat legata res heredis,& ſic nō trāſiuit dn̄iū in legatariū,vt dixi in l.ſi heredis ſeruus.ſ.eo.& iſtā tenet gl. hic ĩ 1.gl.Aduerte,ꝙ in hoc principio eſt varietas, quia quidā intelligunt,ꝙ hic legatarius emit ab hærede, qdā ꝙ emit ab extraneo, vt dicā in gl.mag.¶Quero ſuper prima parte:qualiter formatur iudiciū:vt abſolutio ſequatur à pretio.Dic,vt ĩ gl.ſuper ver.ex vēdito.ſecunda eſt clara.¶ Ad tertiā partē opp.ꝙ dēt agi ex empto: non ex teſtō,l.cui res.de act.emp.& l.fundo.ȷ̄.ad l.Fal.Huius timore iſte §.legitur duob.mo.Primò,ꝙ legatarius egerat ex empto,& peregerat,quia ꝯſecutus fuit rē.Secundo mō,ꝙ egerat,& non pegerat.Iſtæ lec.tāgūtur ĩ gl.parua,ſup verb.actū fuerit.& in gl.ma. Itē prima lec.variatur trib.mo.Primò ꝯria loquūtur, qn̄ qs emit ab herede:hic verò emit legatari⁹ ab extraneo.Huic ꝯdicit lr̄a in prin.quę dicit,ab herede emit,ſed pn̄cta poſt dictionē,& hr̄de.& ceſſabit ꝯriū.Itē huic obſtat,qd in ſi.dicit ꝙ hoīem actoris nō fecerit,qd tn̄ hr̄di cōuenit.Reſpondeo,vt in gl.tenendo iſtā lectū. Item huic lec.obſtat ſ.in ver.ꝙ ſi pretio.ſi.n.non emiſſet ab hærede,nō poſſet eū ꝯuenire,ac ſi eſſet euictus. Huius timore glo.in l. fundo.ȷ̄.ad l.Fal.intelligit,ꝙ in prima,& tertia parte hic ab extraneo emit,in medio emit ab herede.Certè licet in ſe ſit verum,& qn̄ ab extraneo emo,hr̄dē ꝯueniā ex teſtō: l. planè. §.ꝙ ſi rē.ſ. eo. tn̄ iſta variatio hic nō placet, qa totus iſte §.vr̄ loqui ĩ vno caſu. Variatur ergo iſta lec.alio mō,ſ.ꝙ ĩ toto §.emit ab hr̄de,& qd hic dr̄,egerit ex teſtō,expone, id eſt ex empto occaſione teſtamenti, qd ēt verum eſt in ſe,& hoc tenet Iac.de Rauē. tn̄.nō eſt de mēte huius literæ,ꝙ facit dr̄ã inter actionē ex ēpto,&actionē ex teſtō. Vn̄ iſta lec.in ſi.gl.ibi,vel dic plenius variatr̄ tertio mō, ſ.ꝙ agatur ex teſtō,& petit legatarius illud,quod hēt,qa nō vr̄ hr̄e ex cā legati,niſi rehabeat pretiū:& qd in tex.dr̄,hoīem actoris ſecerit.expone.i.factū ex cā emptionis,& ex cā legati ſibi dimiſit.& iſta eſt vera.Declaro,ſi ego habeo rē ex cā emptiōnis,quę mihi legata ē; ego poſſum cōſtituere in aīo meo me rē hēre ex cā legati.& age re ꝯ te ex empto, quaſi mihi ipſi euicerim ita loquit̄ l.fundo.ȷ̄. ad l.Fal. & l.cui res.de act. emp.Item poſſum ſicut ipſam rē habeo ex cā emptionis,velle me hr̄e ex cā emptionis,nec mutare titulum ĩ meipſo,& tūc ago ex teſtō,qm̄ non videor hr̄e rē mihi legatā cū non habeo ex illo titulo ita loquit̄ iſte ſinis.¶Secūda lec. principalis in iſto verſ.eſt,ꝙ legatari⁹ egerat ex empto,& nō peregerat, qa non erat lata ſn̄ia,nec facta ſolutio:poſtea cognoſcens rē ſibi legatā,ꝑponit actionē ex teſtō,licet de iure nō potuerit.Dicit gl. tn̄,non debebit abſolui,niſi pretium reſtituat,& hoīem actoris fecerit.Iſta lec.ponit̄ in gl.mag.ibi,ſiue ēt propriè.& tāgit in pcedēti gl.vide eā.Hoc quod gl.dicit,ꝙ de iure ñ potuerit agi.Reprehē
1 dit Dy.vt colligitur ꝑ eū ĩ c.nullus plurib.de re.iu.li.6.Vn̄ dicit,†ꝙ qn̄ ſunt duæ actiones cōpetentes ad eandē rē,quæ non ſūt ꝯriæ, nec electione tollunt̄,& abſolutoria lata in vna ñ parit exceptionem rei iudicatæ in alia,admittit̄ cumulatio,& alle. iſtum §.& ſic innuit,& benè,ꝙ de iure poſſit proponi vtraq; actio. Nā ex actione facta ex vna non ꝯtingit liberatio ex alia,vt hac l. patet. Et ad prædicta alleg.Cy.hunc §.in l edita.C.de eden.circa ſi.ſui.

1 *Legatum factum a viro vxori videtur factum animo compenſandi.*

2 *Legatum factum a patre filiæ,qui primo dotauit,quando videatur factum animo compenſandi.*

3 *Legatum factum a patre filiæ,qui primo dotauit,& tradidit, quando legatum valeat,& debeatur.*

4 *Legatum quantitatis factum a debitore ſpeciei,quod non videatur factum animo compenſandi.*

5 *Legatum ſi primo fit a patre,& poſtea dotat,quando valeat, & debeatur.*

a *Legatum a ſocero genero,cui dotem promiſerat,quando valeat.*

b §.Cum pater. [a] Si pater primo dotat promittendo,poſtea legat [b],vr̄ pro dote legare. h.d. Op.
c de l.cū pater.ſ.de iure do.Rn̄d qn̄ agūt ſeparatim,loquit̄ ibi, qn̄
1 ſimul ꝯcurrunt,hēt locū iſte §.vt in gl. ¶†Op. de rei vxo.act.l.j.§. ſciendū.Sol aliud in patre,qui legat filiæ,aliud in viro, qui legat vxori.Et dicit gl ꝙ hoc iō.qa pr̄ ad dotandā filiam tenet̄ ex legali diſpōne,& ſic ex neceſſitate.Vn̄ id,quod relinquit,vr̄ relinquere aīo cōpenſandi,ſed maritus tenet̄ vxori ad dotē ex ꝓprio ꝯtu liberaliter facto:de quo ȷ̄.ti.j.l.creditorē.& l.ſi cū dotē. §. ſi pater.
d ſol.ma.¶Op.extra gl. de l.ſi pr̄ pro filia.ȷ̄.de colla.do.Hic tex.ſol. dū dicit,ead.centū.Sed gl.dicit,ꝙ hoc in dubio pſumit̄, vn̄ ꝯrium remanet.Dic ergo,ꝙ hic pr̄ legauit quātitatē,& quātitatē promiſerat,ibi aliud legauit,quam ꝓmiſerat,puta ꝓmiſerat ſpēm,& le-
2 gauit quātitatē,vel ęcuerſo.Et ita iſtā legē ĩtelligo.Dic ergo,†qn̄ pr̄ primò dotat ꝓmittēdo,ſecūdò legat,& exprimit ſe ꝓ dote legare,& nō tenet̄ hr̄s,niſi ad alterutrū,vt hic,& l.Titia.§.qui inuita.ȷ̄.ti.1.Aut non expreſſit:& tūc aut legauit aliud, ꝙ̄ promiſit,& dēt habere vtrūq;,l.ſi pr̄ pro filia.de colla.dot. Aut legauit illud idem,vel tantūdē,& in dubio vr̄ legare aīo compenſandi, & dēt eſſe cōtenta alterutro,vt hac gl.& l.ſi cum dotem.§.ſi pr̄. ſol. mat.
3 ¶†Quæro,qd ſi pr̄ primò dotat tradēdo,& poſtea legat. De hoc vr̄ caſus ȷ̄.ti.1.l.cum pr̄.§.pr̄ filiæ.Doc.vt Iac.& Old.dn̄t, qn̄que poſtea legat ipm corpus dotale, qd erat traditū: qn̄q; legat dotem ſimpl'r.Primo caſu valet legatum,& filiæ debet̄ æſtimatio,qa ei vr̄ relicta res aliena,d.§.pr̄ filiæ.Secūdo caſu valet legatū, non ꝙ aliqd vltra filia ꝯſequat̄,ſed hoc operat̄,qa dos tanꝙ̄ legata non venit in collationē:ita intelligūt d.l. Titia.§.q ĩuita.ȷ̄.ti.j.arg.l.filiam. la.2.& ar.l.a pr̄e.C.de col.Si verò legaret aliud à dote, & corpore rei dotalis,tunc valet legatum,& id nō ꝯferret,dotē vero ꝯferret, l.filiæ.C.de col.& ȷ̄.de coll.do.p totū:De intell'u tn̄ d. §. pr̄ filiæ.di-
4 cā ibidē.¶†Quæro qd eꝯ ſi primò legat,poſtea dotat? Rn̄. ſi primo legauit noīe dotis.& poſtea dotat, vr̄ de primo legato dotata,l.Lucius.j.ȷ̄.ti.j.& C.e.l.filia.Si verò primò legauit ſimpl'r, ſcdo dotat,tunc deberet hr̄e vtrūq;,ar.l.quinquaginta.ſ. de ꝓba.& qd
5 no.in l.planè.§.j.ſ.eo.¶†Quæro in caſu huius §.qd ſi pr̄ non legauit filiæ,ſed ipſi genero, cui promiſerat?Rn̄d.aut legat noīe dotis,& non valet,quia legat creditori ſuo, niſi contineat aliquod commo

ADDITIONES.

a Pariſ.¶Cum pater.Vide Cō.conſi.18.inci.ſine diſputatione. & de materia iſtius §. vide quæ ſcripſi in l.ſi cum dotem §.ſi pater.ſol. mat.

b ¶Poſtea legat.Adde,vt per Pau.de Caſt conſi.64. & an cum auus legat nepti dotem,& pater poſtea illam dotat,vel eandem legat,an videatur feciſſe aīo compenſandi.vide Ange.conſ.68.Bal.conſ.456.li.4.& ĩ quātū Ale.tāgit,ſi pater primo dedit mille in dotē.ſcdo mille,aliis mille non exactis,an videatur pater velle cōpēſare:adde in eo caſu,quo pater dat filiæ plus ſecundo marito,ſi ex eo non extent liberi,& moriatur filia,an illud, quod plus dedit ſecūdo,dēat primere filiis primi matrimonij,vel ad patrem,Bal.conſi.296.lib.2.

c Pariſ.¶Op.Vide Com conſi.20.inci.teſtator leg.poſt prin.

d Barb.¶Opp.extra gl.ſæpenumero conſuluit in hac materia, & vide Lud. Ro.in conſi. 250.Et vide Lud.Rom.in conſi.277.

cōmodum, l. si creditori. & l. seq. §. eo. Si verò nō legat noīe dotis, sed simpl'r, tunc gener debet habere vtrunq;, nec vr̄ relictum animo cōpensandi, l. creditorē. ⁊. ti. j. & l. j. §. sciendum. de rei vxor. act.

1 *Statuto stante, quod debitor non cogatur soluere creditori, nisi creditor reddat instrumētū cācellatū, sufficit creditorē liberare debitorē, si amisit istrumētū.*

Amissio instrumenti probatur per sacramentum.

2 *Creditor an teneatur reddere instrumētum debiti debitori de iure cōi, remissiuè.*

§. Si ita. Conditio de instr̄is reddendis cōtinet in se ēt liberationē p̄stari, qd̄ solū sufficit, si instr̄a reddi non pn̄t. h.d. Opp. de l. ab oīb. §. in testō. ⁊. eo. Sol. vt ibi. Opp. de l. Labeo. §. de pact. Sol. Dy. per redditionē instr̄i liberat qs ope exceptionis, ideo nō sufficit, nisi liberet p acceptilationem, vt hic. ¶ Iste §. fa-
1 cit ad q. † Statutū est in ciuitate, q debitor nō cogat soluere, nisi creditor reddat instr̄m cancellatū. Certè si creditor nō hēt, quia amisit, sufficit, q debitorē liberet, vt hic. Probabit. n. amissionem
a p sacramētū, al. si. C. de fid. instr. fm̄ Dy. & Ia. de Are. hic. An † aūt de
2 iure cōi creditor teneat redder debitori instr̄m: dic, vt ī l. dissolutę. de pi. sine cā. C. & l. plures. C. de fid instr. & dixi ī l. fullo, vel sartinator. & l. q tabulas. ⁊. de fur. ¶ Vltimò aduerte ad principium §. qa loquit, qn̄ quis iussit instr̄m reddi pro liberatione: si ergo alia fuit cā, cessaret dispō huius §. Exemplū, cū perueniremus ad pacta inuicē, & tu diceres, q pr̄ meus ꝓmiserat tibi decē ex cā mutui, ego ꝓmisi tibi illa decē, si mihi instr̄m ostenderes, si postea dicis te non habere, & velle me liberare, nō sufficit, qa instr̄m volebā non solū ad liberandū, sed ēt ad sciendū, si verum esset: vel ergo instrumentum exhibeat, vel aliter de debito faciat fidem.

ADDITIO.

a. ¶ per sacramentum. Adde Fed. consi. 13. pau. de Cast. in l. instrumēta. C. de fidei. & ibi qd de amissione literarum cambij & inquantum Alex. ponit de bannito occiso, cuius bannum non erat cancellatum, & tamen soluerat bannum, adde Bal. consi. 31. lib. 4. pau. de Cast. consi. 34. & 94. Ang. consi. 237.

Io. Fran. Ru. Adde Circa decisionem principalem eum Bar. tenent exteri, vt no. Ias. hic.

1 *Qualiter qui non admittitur ad partem, faciat partem.*

§. Si Titio. Qui non admittit ad partē iure actionis, facit partē, si hēt ius retentionis, etiam iure suo. h. d. ¶ In tex. ibi, non admittat. dic, s. iure legati. Gl. istā mām tradit, ponendo casus singulares, in qb. qs nō admittit ad partē, & nō facit ptē, & cō, qn̄ facit ptē. Scda ibi, itē legat mihi, & nō capaci. Ex his tn̄ nō hēs rōnē legis. Dy. in l. planè. §. si ꝯiunctim. §. eo. hoc tradit p quatuor rl'as, q̄ rl'æ nec rōnem hn̄t in se, nec veræ sunt, vt statim
1 dicā. Ego pono duas rl'as. Prima, † q non admittit ad partē, nec ad admitti sperat aliquo iure actionis, retētionis, vel alterius æquitatis p se, vel p aliū, iste non facit partē: ita loquūtur casus positi in prima parte gl. Scda rl'a est, ille, qui aliquo ex prædictis modis ad legatū admittit, facit partē: ita loqtur scda pars gl. Rō est in euidenti, qa ex eo q aliquo mō admittit, aufert tibi partē, cū eadem res pluriū esse non possit, l. si vt certo. §. si duob. vehiculū. §. cōmo. ¶ Declaremus ergo casus, in qb. qs admittitur quoquo mō, ita q partē faciat. Primus, qn̄ legatū valet in p̄sona collegatarij oī iure & ipse petit, tunc nō est dubiū, q ptē facit, l. si plurib. §. e. & ⁊. ti. 2. l. re ꝯiuncti. Scds, qn̄ nō admittit, sed admitti sperat, vt in posthumo, l. si duob. in prin. §. eo. Tertius, & nūc intro gl. qn̄ legat mihi, & non capaci, tūc facit mihi partē, vt ⁊. ti. j. l. si Titio. la j. ita dicit gl. Intelligo de non capaci, cui res aufert tanq̄ ab indigno, merito facit partē, qa licèt nō admittat ipse, admittitur ali⁹, l. fiscus. Sicut. n. faceres mihi ptē, si mecū comederes, ita si aliū ponis loco tui in mēsa. Quartus casus, qn̄ legatur mihi, & tibi res tua, vt hic. Rō, qa p legatū rei alienæ in me nō trāsfertur dn̄iū ipso iure, sed hr̄s dēt redimer, & mihi dare, vel dare æstimationē. Iure ergo retentionis ꝯsulitur sibi, hic ē cas⁹ hic. Sed ꝯ hoc oppo. §. eo. l. plane. §. si duob. qn̄ legatur mihi, & hr̄di. Vr̄. n. q hr̄s possit sibi ꝯsulere iure retētionis ibi, sicut hic. Rn̄. illū §. intelligo, qn̄ ē legatū corp⁹ hr̄ditarium ꝯiūctum re, vel re & verbis. Si. n. legaret res hr̄dis mihi, & hæredi, tūc hr̄s facit mihi partē, qa legat mihi: & dn̄o, vt hic. Si vero legaretur res aliena mihi, & hr̄di, tūc idē puto eadē rōne, qa cū dn̄ium non trāseat in legatariū, hr̄s pōt sibi ꝯsulere p viam retentionis p
a hūc §. qd̄ ⁊. dicā. Si verò legatur quātitas, vel aliud in gn̄e, ita q de manu hr̄dis dēt dari legatario, tūc idem p eandem rōnem, vt hic. Sed qn̄ legat corpus hr̄ditariū mihi, & hr̄di: hr̄s ad illud non admittitur iure hr̄ditario, qa testōr spāliter legauit, & sic illud ab vniuersitate exemit, nec pōt venire vt legatarius, qa sibi non pōt legari a seipso, & dn̄ium recta via trāsit in legatariū. Vnde non pōt retinere ptextu alicuius iuris: qd habuerit: vel hr̄e speret: merito non facit partē: d. §. si duob. & l. legatū. §. j. ⁊. e. & iō est ꝯsiliū legatario isto casu: q agat ꝯ hr̄dē rei vendicatione: nō actione p̄sonali, d. l. legatū. §. j. ⁊. eo. Ex hoc apparet intellect⁹ l. si qs Titio §. de vsufru. accre. vbi si qs legat Titio: & hr̄dib. suis vsumfructum. Titius habebit dimidiā: & hæredes partē faciūt. Intelligo. n. illā literā: vt iacet: de hæredib. suis: s. testōris: q iō faciūt partem: qa apud eos remanet ius dn̄ij: & sic ius vsusfructus casualis: merito p retentionē pn̄t ꝯsulere sibi: licèt gl. ibi aliter intelligat. Item dixi: q d. §. intelli-
1 gitur: q relinquat ꝯiūctim re: vel re & verbis: & sic iure suo legata-
2 ri⁹ ad totū admittitur: & hr̄s secū nō ꝯcurrit: si aūt esset relictū dis-
1 iunctim re: ꝯiunctim verbis tm̄: quia testōr diuisit: tūc legatarius
2 non admittit, nisi ad partē suā: d. l. planè. in fi. §. eo. & ⁊. ti. j. l. si. §. Lucius. & ⁊. ad Tre. l. Lucius. in prin. ¶ Quintus casus ē qn̄ legat mihi, & seruo testōri, tūc seruus facit partē, l. planè. §. si coniunctim. §. eo. Rō, est, qa de æquitate ipsi seruo debet, d. §. si ꝯiunctim. in gl. ¶ Sextus casus est qn̄ legatur mihi, & seruo meo, vt ⁊. ti. j. l. si mihi purè Rō est eadē. ¶ Septimus casus est q ponit in tex. & in gl. l. si duo p̄roni. ī prin. §. de iureiu. vbi aliqs admittit ipso iur, sed n̄ ope exceptionis, tn̄ qa aliquo iure admittitur, partem facit. Vbicunq; aūt nullo iure admittitur, nō facit partē, vt dictum est. Exēpla ponuntur in prima parte gl. q̄ est multū clara: & hoc est verū, qa talis nō facit mihi partem, sed pōt esse, q ego repellor à parte pp aliā cām, qd dic, vt l. re ꝯiuncti. ⁊. ti. 2. in 3. q. prin. Ex prædictis apparet, q distinctio Dy. nihil valet. Dicit. n. aut legatū est inutile in persona legatarij rōne rei, qa est ei⁹ ꝓpria, & facit partem, vt hic, & iste casus verus est in se, sed non est vtilis. Quid. n. si ego relinquo seruo militiā liberi, cū ignorarem seruum? Certè legatum est inutile pp personā legatarij, & rei legatæ mistim, vt not. in l. sed & si sic. cū gl. & l. fideicommissa. §. si seruo. ⁊. tit. 2. & tn̄ nemo dixerit, q partem facit, cū tale legatū sit inutile, & p nō scriptū, ergo accrescit cōiuncto, vt C. de ca. tol. §. in primo. & §. p scdo. Sol. dicit ipse, qn̄ legatum est inutile pp defectum p̄sonæ legatarij tm̄, tunc aut pp delictū, & facit partem l. si Titio & ei, qui. ⁊. ti. j. Et ponit exemplū in oīb. casib. q no. instit. de leg. §. legari. in gl. Hoc est falsum. Nā in d. §. legari. in gl. noīantur p̄sonæ, q̄ sunt oīno nō capaces, sed p eas nō acquiritur fisco, sed pro non scripto hn̄r, & pro non scriptis accrescūt coniūcto, in d. §. in primo. sed d. l. si Titio, & ei, qui loquitur, qn̄ auferē ei vt ab indigno, vt §. dixi, & ibi dicā. Itē dicit ipse, si legatū est inutile pp defectū legatarij, vt qa credebat viuere, cū esset mortuus, vel nō natus, & in hoc dicit verū, q nō facit partē, p leges in gl. alle. Idem si post testm̄ moriat, vel repudiat, vt ī d. §. pro scdo. C. de cad. tol. Tertium casum ponit ipse, qn̄ legatur hr̄di à seipso, tunc quia legatum est inutile mista consideratione legatarij, & eius, a quo relinquitur, nō facit partē, hoc intellige, vt dixi §. Quartus casus est fm̄ eū, qn̄ legatum est inutile mista cōsideratione legantis, & eius, cui relinquitur, vt si relinquit seruo ꝓprio, & tunc non facit partē, d. l. planè. §. si coniunctim. Ista regula nō est vera, nisi in casu illius §. si coniunctim. qa seruus de æquitate admittitur. Sed pone, q relinquit tibi, & filio suo spurio. Certè qa spurius, nulla æquitate admittitur, & hoc mista rōne legantis, & legatarij: quia pōt spurio legari à quocūque alio, præterquam à patre, & pater pōt legare cuicūq; alij, q̄ spurio. Auth. quib. mod. natu. effi. sui. §. pe. & ibi no. & Azo in summa C. de nat. lib. Certè iste spurius nō facit partem, quia legatum est pro non scripto. l. Lucius. §. j. ⁊. eo. & ibi dicam. ¶ Vltimò gl. signat quædam contraria, quæ examinabo in l. re coniuncti. ⁊. de lega. 3. in vlt. q.

ADDITIO.

a ¶ Claud. Quātitas. Pro quo est bonus text. in l. si §. Seio. tit. j. licet gl. & Bart. ibi contra.

1 *Eligere qui habet ex vlt. voluntate, non potest variare, secus si per sti pulationē.*

2 *Vltima voluntas non habet esse in pendenti.*

1 §. Stichum. Ei, qui hēt electionē † ex vltima volūtate, variare nō licet. h. d. Opp. de l. si qs stipulatus. in prin. de verb. obl. Gl. ponit plures solutio. tene illā, aliud in stipulationib. aliud ī legatis. Rō, qa ī legatis facta electione statim ius facit executionē, qa trāsit dn̄ium in legatariū, l. apud Aufidiū. ⁊. de optio. leg. Ista rō est bona, qn̄ legat res testōris: sed si legat res alie-
2 na, dic rōne esse, qa vltime † volūtates nō debēt esse ī pēdēti, a l. fi. in fi. §. cōia prædi. Gl. signat ꝯria, & nō soluit, ibi ī l. 3. §. pe. de sepul. viol. Sol. q ibi nō erat alij ius q̄sitū efficacit', qa pœnituerat. Dy. vel istud fauore vltime volūtatis: vel dic q hic hr̄s ꝓpter electionē amisit omne ius sed ibi remisit nō amisit. Sequit ī gl. §. depos. l. j. §. pe. Sol. prout no. C. de act. & obl. l. sicut & §. de cōdict. ob caus. l. si pecunia, ī princ. Dy. & ibi melius Cy. sequitur in gl. l. eum, qui certarū. §. 1. &c. Sol. prout responsum fuit ad primum contrarium.

ADDITIO.

a ¶ In pendenti. Adde abb. consi. 11. 2. lib.

1 *Existens in fuga videtur esse in loco, a quo recessit.*

2 *Represaliæ cōcessæ contra ciues videtur cōcessæ contra ciues bānitos, remissiuè.*

1 §. Legatum. Qui est † ī fuga, vr̄ eē in loco, à quo recessit. h. d. Facit ad q. † vtrū represaliæ cōcessæ
2 ꝯ ciues ciuitatis possint exerceri cōtra exbānitos ciues illius ciuitatis. Et hic vr̄, q sic, qa si sunt in fuga, a vn̄r esse in loco, vnde au-
a fugerunt, quod dic, vt in tract. meo represaliarum. in 7. q. prin.

ADDITIO.

a ¶ In fuga. adde, inquātū ale. tāgit de natis ī aliqua ciuitate per transitū, an sint ciues illi⁹ ciuitatis, dicit esse notādū ad statuta ꝓhibētia aliquē assumi ad collegia, qd̄ cōsuluit Bal. sup statuto Vero. an nat⁹ ī riperias Veronæ possit recipi ī collegio doctorū ei⁹ cōs. 46. j. li.

§. Si Titio. Si vna ex reb. alternatiuè legatis à testōre donatur, alia ī legato remanet. h. d. Nota ex princi. §. q si testator dat illud, qd̄ hr̄s dādo liberaret, n̄ cōtingit liberatio, secundum Dy. Opp. Dy. ⁊. ti. j. l. Luci⁹. Sol. testator ibi dedit totum, quod legauit, hic vnam partem.

1 *Coniunctio verbalis non inducit ius accrescendi in rebus prorsus diuersis.*

2 *Filiabus institutis in cētum p qualibet, ius accrescendi inter eas nō hēt locum.*

1 §. Quibus ita. Cōiunctio † verbalis non inducit ius accrescēdi in reb. prorsus diuersis. h. d. & plu
2 ries vidi de facto. † Testōr instituit filias suas in centum pro qualibet.

a libet. Certè inter eas non est locus iuri accrescendi, quia separata quantitas assignatur cuilibet, l.j.in prin.s.de vsufr.accresc.& l. 2.in prin.s.quib mod.vsufr.amit.dixi in l.re coniuncti.j.tit.2.

ADDITIO.

a Pro qualibet. Adde vt per bal.consi.94.lib.5.

1 *Plures habentes idem ius, quando discordant, quando cogantur concordare, & quis ex eis præferatur.*

a **§. Si is cui.** Plures simul venientes ad legatum concordare coguntur, qua actione agant, secus si veniant separatim.h.d.cum l.seq.tex.i.seq.l.duob.coniunctim, ibi, peruenire voluit ad petitionem rei, vt no.per Cy.C.communia de leg.l.fi.in prin.Op.j.l.prox.Sol.ibi veniebãt separatim, hic veniebant simul. Op.s.de vsuf.l.quoties.vbi dr, q legatum extinguatur, si non concordant.gl.nõ sol.hic, sed in l.fi.in prin.C.communia de leg.dicit,

1 q ibi alius casus est. Tu dic, † q̃n plures hñtes idem ius discordant, siquidem aliquo iure pt perpendi, q aliquis præferatur, ille prefertur.C.de do.l.sancimus.§.ne ãt.&d.l.quoties.j.resp.Si verò nõ põt perpendi, tunc aut discordant in præiudicium tertij, & tunc cogũtur concordare per iudicem ad petitionem partis, quæ læditur, vt hic. Aut discordant in præiudicium ipsorum, & tunc aut alter vult, q forte dirimatur, & dirimitur sorte, l.fi.in prin.C.comm.de leg. Si verò neuter hoc vult, dispositio effectum non consequitur, d.l.quoties.2.resp.& per doct.in d.l.fi.C.com.de leg.

ADDITIO.

a ¶Actione agant. Adde inquantum ale.no.q plures possunt vno libello vnum conuenire, Ro.consi.240.& ibi etiam an vnus possit plures eodem libello conuenire.

LEX LXXXVIII.

Testator legans rem suam obligatam, vel hæredis, vel alterius, in quo videatur voluisse grauare hæredem.

2 *Legatum rei alienæ factum ab ignorante non debetur, nisi fuerit factum coniunctæ personæ.*

3 *Legans pignus non videtur remittere debitum secus in legante chyrographum.*

4 *Legatum rei pignoratæ quando debeatur.*

5 *Libellus quomodo concipiatur, quando petitur legatum factum de re pignorata.*

Si tibi. Si res mea pignorata mihi legatur ab extraneo, tenetur heres soluendo pignus liberare.h.d.Op.res mea nõ potest mihi legari, vt l.proprias.C.e.Sol.hic erat mea, sed alij obligata.Op.q hæres non teneatur soluere alij debitum, l.j.j.de lib.le. Gl.dicit, q ibi legauit creditor, qui habebat rem obligatam, hic alius.hoc tenet Dy.& est verum.Ratio, quando aliquis habet rem obligatam, est verisimile, q non liberaret eam, nisi solutione: ideo testõr vr grauare hæredem, vt soluat, vt hic. Sed quando ipsemet habet rem obligatam, videtur grauare hæredem ĩ hæreditate sua, inquantum minus potest, vt sufficiat liberare pignus remanente

1 actione personali.¶Pro declaranda ista l.dic, † quandoq; testõr legat rem suam obligatam, & tunc dic, vt l.si res.& l.si seruus Titij. s.e.quandoq; testõr legat rem meam obligatam alteri, & tunc aut est extraneus, qui legat, & vr grauare hæredem, vt luat, vt hic in eo, qd tex.dicit, luatur.qd fit in æstimatione debiti principalis, C.de lui.pig.per totum.Q̃nq; legat ipse testõr, qui habet rem obligatã, & tũc sufficit, q hæres pignus liberet remanẽte personali obligatione, l.j.de lib.leg.qd intelligo, nisi res esset obligata pro tanto, q verisimiliter eam dimittebat, tũc.n.vr relinquere quasi propriam,

2 l.qui habebat.in prin.j.ti.2.Et prædicta omnia intellige, † q̃n testator sciebat rem alienam esse.Si.n.putaret suam, non valeret legatum, nisi factum esset coniunctæ personæ.l.cum alienam rem.C. eod.Q̃nq; legat quis rem alienam, & obligatam, non legatarij, & tunc sine dubio hæres tenet luere, quia tenetur de euictione.l.si domus.§.de euictione, & quod ibi no.s.eo.& d.l.cum alienam rẽ.

3 ¶Op.† de l.seruũ.§.eũ, qui chirographũ.s.eo.Sol.Aliud in legato chirographi, aliud in legato pignoris.& vna ratio redditur s.de pac.l.3.Dic rationem, quia legando pignus, quod est accessoriũ, nõ seqtur remissio debiti, qd est principale, l.ex pupillari.s.de vul. & pup.¶† Sed nunquid hoc est verũ, siue testõr sciuerit, siue igno

4 rauerit rem pignoratam.Et dico, si quidẽ sciuit, non est dubium. Idem si crederet alienam multo magis, quia hæres tenetur de euictione.Sed eo casu quo credidit rem alienam; tamen ignorabat pignoratam esse, tunc credo, q legatum non valet, quia debemus respicere, qd testõr cogitauit, l.quo loco.s.de hær.inst.& l.in cõditionib.in prin.de cond.& dem.& l.seruo manumisso.s.de cond.in deb.¶Op.j.ti.j.l.Mæuius.§.pe.Sol.ibi plenè, licet gl.hic non soluat.

5 ¶Vltimò no. † q in casu huius legis in libello directo peteretur hæredem condemnari, quòd pignus luat, vt hic, quod no.

1 *Res eadem a pluribus vni relicta separatim, semel tantum debetur ab omnibus: secus si testator expressit; quod quilibet insolidum teneatur.*

2 *Vnus ex pluribus hæredibus quando grauatur in certa specie simpliciter, ille in solidum tenetur.& nu.5.*

3 *Vnus ex pluribus hæredibus quando grauatur in specie hæreditaria, tunc tenetur pro hæreditaria portione.*

4 *Actione personali teneri quis pro re aliena potest.*

6 *Solutio æstimationis rei legatæ factæ ab vno ex hæredibus omnes alios ipso iure liberat.*

7 *Hæres specialiter obligatus si soluit, habet regressum contra alios hæredes quando sunt grauati.*

§. Si testamento. Qui consequutus est æstimationem totius à grauato singl'r, nihil dẽt ꝯse

1 qui à grauato vl'r.h d.Tria innuit iste §.primò, q si reliquit † à pluribus.hæredib.separatim, nõ tenetur insolidũ.imò semel tm̃ debet

2 legatarius ab oib.hr̃e.† Secundò, q si grauet vnũ in certa spe cie ille teneatur in totũ.Innuit.n.hic, q si codicilli non essent, ille singulariter grauatus insolidũ tenebat.† Tertiò dicit, q sol'one esti

3 mõnis facta ab vno, alij liberantur ipso iure.¶ Ad quodlibet op. ad primum opp.de l.quid ergo.§.j.s.eo.So.gl.ibi à plurib.spãliter, hic ab vno spãliter, ab aliis gñal'r.Ista sol.non hẽt rõnẽ in se, ideo

4 dic, † q ibi fuit spãl'r expressum, q quilibet teneretur insolidum, hic secus.Vnde in dubio ad eũ semel tm̃ pertinere voluit.vt hic, & l Mæuius.§.eum.j.ti.j.vbi gl.tenet istam sol.¶Op.j.ti.j.l Mæuius. circa prin.So.gl.remittendo se ad ibi no.¶† Ad fm op.& videtur

5 q grauatus in vna specie nõ teneat ad totũ, sed pro hereditaria portione, vt C.eo.l.si fundũ sub cõdõne.§.si libertus.Sol.fm Iaco.de Are.ibi in actione reali, hic in personali.Põt.n.pro re aliena quis actione personali teneri.Vel dic fm eũdem, q ibi testõr grauauit quosdã sub noib.appellatiuis, hic ꝓpriis.Tu dic, q ibi fuit grauatus vnus in spẽ hæreditaria, hic verò in propria ipsius hr̃dis.vñ tenetur heres ĩsolidũ.Ita dicit Dy.hic, & Guil.in l.au.de pac.& glo. ĩnuit in d.l.Mæuius.§.eũ.j.ti.j.Sed ꝯ hoc videtur j.e.§.si fundus.Ideo dic, q q̃nq; vna spẽs legatur semel tm̃ ab oib.heredib.& ita loqtur §.si fundus.Aut legatur semel tm̃ ab vno hr̃de, & dic, vt dixi ĩ d.l.si fundũ.§.si libertus.Aut legatur pluries à diuersis hæredib.& tunc aut fuit dictũ, q qlibet insolidũ teneretur, aut nõ, vt patet ex præ

6 dictis.¶† Ad tertiũ op.& videtur, q licèt vnus soluat, res possit vendicari ꝓ partib.aliorũ, d.l.Mæuius.§.eũ.j.ti.j.So.ille §.legitur duob. mo.Priò, ꝓut ĩtelligit in re, q erat vnius ex hæredib.expone ibi tex. ab oib.nõ q̃rere.i.à nullis q̃rere, fm Dy.& cõcordat cũ ista.Sed ꝓut intelligitur ꝓ re hæreditaria, apparet sol.qa vbi fuit legata res vnius ex hæredib.ꝓ parte aliorũ non pt transire dñium in legatariũ: vnde sol'one facta de æstimõne alij liberant, vt hic: sed ibi fuit legata res hereditaria.Vñ si vnus soluit æstimõnẽ, nõ impedit, qn ꝓ partib.aliorũ trãseat dñium, & sic legatarius poterit vendicare. Ille ergo, qui soluit totius æstimõnẽ, repetet partẽ illorũ tanquã

7 indebitã, vt ibi videbitis.¶† Quæro, an hæres specialiter obligatus si soluit, habeat regressũ ꝯ alios hæredes.Rñ.in casu huius §.q̃n reperiuntur alij special'r grauati, tunc hẽt regressum ꝯ eos: sed q̃n alij non sunt grauati, tunc secus: imò plus, quia q̃n esset res hereditaria eo casu, quo teneretur insolidum, solus deberet partẽ redimere à cohæredib.l.cum quasi.§.si plures.de fideicom.libe.

1 *Dominium rei legatæ transit verè à die aditæ hæreditatis: fictè à tempore mortis.*

2 *Dominium rei legatæ sub conditione est legatarij à tempore existentis conditionis post mortem testatoris, & post aditam hæreditatem.*

3 *Acquisita per seruũ legatum ante mortẽ testatoris, quando debeantur legatario.*

§. Cum seruus. Rei legatæ verè dñiũ transit ab adita hr̃ditate, & eodem mõ debentur, quæ rei

1 legatæ accedunt.h.d.No.tex.ibi, vel hr̃di, ad id, qd j.dicã.¶† Op. q legatarij dñr dñi à tpe mortis.l.à Titio.de fur.& l.sed si dãnum. §.j.aliàs l.peculiũ.§.ideq;.& si purè.s.de pec.Sol.dicit glo.illud fm fictionem, istud fm veritatẽ.Dic clarius, vt ex hoc tex.colligitur, si quidem legatarius repudiat, nunq̃ vr fuisse suũ, vt dicit hic, & in d. l.seruum filij.§.j.s.eo.Vbi verò legatarius acceptat à tpe mortis, dr fuisse suum, fm fictionẽ.l.à Titio.j.de fur.& d.l.sed si damnum.§. j.aliàs l.peculiũ.§.idemq; & si purè.A tpe aditẽ hereditatis fuit suus verè, vt hic, tñ reuocabil'r, qa poterat repudiare à tpe acceptationis verè, & irreuocabil'r, vt hic: & nõ.in l.si qs ita.s.de cõdi.inst.Et hoc est verũ in re legata purè.Nã si est relicta sub ꝯdõne, si quidẽ condõ extitit añ aditã hæreditatem, & post mortem testõris, est

2 idem, qd s.sed post mortẽ † testõris, & post aditã hæreditatẽ, tunc est legatarij à tpe existentis ꝯdõnis, nec fingitur retro sua à tẽpore mortis, l.j.§.serui.s.ad Syl.& j.e.l.legatũ.§.fi.& hoc sentit gl.hic super verb.in suspenso.¶Opp.j.eo.l.quæsitũ.§.pe.Sol.ea, quæ ser-

3 uus † quærit ante mortem testõris, sine dubio non pertinent ad legatarium, vt in ꝑrio.Sed in his, q quærit post mortẽ, dic, aut fuit legata res aliena, & non debetur legatario, nisi à tpe mortis.Idem in fructib.ex re aliena legata perceptis, l.Hærennius.s.de vsuris, & C.de vsu.& fru.le.l.j.& 2.sed si testõr legauit rem propriam, tunc quæsita post aditã hereditatem sunt legatarij verè, ita q ea põtvẽdicare, vt hic.Sed quæsita ante aditam hæreditatem sunt hæredis sed ea debet restituere legatario, & pro illis non competeret vendicatio, licèt quidam ꝯ, vt dixi in l.seruo legato.in prin.s.eo.

1 *Hæres non potest actione personali ex testamento conueniri, nisi pro hæreditaria portione, etiam si insolidum rem legatam possideat.*

2 *Dominium rei hæredis legatæ non transit in legatarium.*

1 **§. Si fundus.** Actione † ꝑsonali ex testõ non põt cõueniri hæres, nisi ꝓ hereditaria portione, etiã si ĩsolidum rem possideat.h.d.Opp.s.ea.l.§.j.Sol.vt ibi dixi.¶ Oppo.rei legatæ trãsit dñium in legatarium, vt s.prox.§.ergo si possidet, pt cõueniri insolidũ, l.2.in fi.de pto.stip.Sol.si transiret dñium, ꝯriũ esset verũ, sed hic legata fuit res hæredis, non testantis, ideo non transit dñium hic: sed agendum est actione personali, quæ non pt

2 dari nisi pro hereditariis portionib.vt hic: ergo hic † est casus, q si

legatar

legatur res hæredis, non transit dñium in legatarium, vt dixi in l. si hæredis seruus. š. eo. ¶ Op. ꝙ teneatur solus ille, cuius est res, vt l. fideicommissaria. §. 2. ꝟ. de fideic. lib. Sol. ibi testator putabat rem esse hæreditariam, ideo voluit cohæredes grauare, vt redimant: hic sciebat esse vnius ex hæredib. ¶ Op. ꝙ etiam actione personali possit possidens insolidum conueniri, l. 3. §. hæres. š. cōmo. Sol. patet ex his, quæ ibi dixi, & in l. 4. §. Cato. in 4. op. ꝟ. de verb. ob.

§. Valet legatum. Dicit idem, qđ l. si domus. §. fi. in fi. š. eo. ideo dic, vt ibi.

LEX LXXXIX.

1 *Hæres, cui est factum prælegatum, quando illud non consequatur.*

Filio pater. Suus, vel emancipatus si se abstinet, prælegatum in totū consequitur, nisi testōr aliud voluerit, vel plegata loco hæreditatis posuerit. h. d. vsq; ad l. quæsitū. ¶ In l. nam nec. in tex. ibi, prætor. n. dicit Dy. ꝙ probat rectam esse similitudinem inter filium emancipatum, & in ptāte patris existētem. ¶ ꝟ. Op. de l. miles. §. pro parte. ꝟ. ti. j. Sol. gl. ibi priuatur hæreditate moriendo, hic repudiando, & assignat rōnem, quā vide, quia primo casu cōdō plegati non existit eo viuo, sed secūdo casu sic. Et hæc est vera sol. licet glo. ponat alias solu. sed istam tene. Sed ꝯ hoc op. si inest tacita cōdō, si repudiauerit, ergo nō impedit transmissionē, l. ꝯdōnes extrinsecus. de ꝯd. & dem. Sol. hæc est ꝯdō tacita depēdens ex voluntate legatarij, aliàs secus. dicam ī l. ꝯria. Op. de do. exce. l. fi. § fi. Solu. ibi legatum hēbat in se aliam ꝯdōnem, q̄ istam, si hæres non erit, quia cōdō apposita in instōne videbatur repetita in legato. Op. de l. si patroni. §. quid ergo. ad Treb. Sol. Dy. ꝙ ibi fuit filius solus institutus, vnde repudiando impugnat defuncti iudiciū: hic hēbat cohæredem, vnde repudiando defuncti voluntatem non impugnat, vt hac l. filio. in fi. & l. quæsitū. š. de acquir. hær. & l. ita tamē. §. qui suspectam, ad Trebe. Ex his distingue,
1 † aut hæres cui est aliquid prælegatum, est exclusus morte, & nō cōsequitur plegatum pro parte sua, l. miles. §. pro parte. ꝟ. tit. j. Aut est exclusus cōdōnis defectu, & idem, l. fi. de dol. excep. Aut est exclusus repudiatione, & tunc aut ꝯstat de voluntate testōris tacita, vel expressa, & stamus ei, vt dictis legibus. Aut dubitatur, & tunc aut fuit institutus solus, aut cum alio, vt patet ex prædictis.

LEX XCI.

1 *Aequiparatio sui, & emancipati procedit, quando suo hoc est vtile, vt existentia sui hæredis nihil operetur, & propter beneficium abstinendi, num. 4.*

2 *Suo in hærede an sit medium inter mortem, & aditionem.*

3 *Suus, & necessarius an in dubio præsumatur immiscere.*

Nam nec. Op. quia in multis existentia sui hæredis ēt hodie aliquid operatur, le. apud hostes. C. de suis,
1 & legi. l. filius, & l. si pupillus. š. de acq. hær. Solu. † Ista æquiparatio sui, & emancipati procedit, quando suo hoc est vtile, vt existentia sui hæredis nihil operetur: secus si ei esset damnosum, vt in contrariis. Probatur in l. si filius, qui patri. in prin. š. de vulg. & pup. ibi
2 dixi. ¶ † Querit Dy. an inter mortem, & aditionem sit medium in
3 hærede suo? De quo sunt gl. variæ, dixi in l. fi. š. de cond. inst. ¶ Itē
4 quæritur, † an suus, & necessarius in dubio præsumatur immiscere? Dic. vt dicam in l. filius, & l. cum bonis. de acq. hær. † No. æquiparationem inter suum, & emancipatum pp beneficiū abstinēdi.

LEX XCII.

1 *Prælegata assumunt naturam hæreditatis, quando diuiditur per testatorem hæreditas, vel maior pars eius inter filios.*

2 *Prælegata veniunt in fideicommissum, quando testator omnia bona, vel maiorem partem diuidit inter filios.*

a Quid ergo. [a] Op. š. eo. l. filio. & l. qui filiab. in fi. cum l. seq. Hic sunt plures gl. Prima, & secunda, quid dicant, nesciunt. Penultima, & finalis proponunt veritatē: nam hic in versi. planè. repudiando excluditur à plegatis, quia diuidendo oīa bona, vel maiorem partem inter filios apparet volūtas defun
1 cti: quia † prælegata succedunt in locum portionis hęreditariæ si bi datæ in testō. Vñ sicut diuisione facta per testatorem nihil habiturus esset, si repudiaret hæreditatem, ita mō: assumūt. n. sibi naturam hæreditatis plegata, in cuius locum succedūt. l. Imperator. §. fin. & l. seq. ꝟ. ti. j. & de cond. & dem. l. filiæ. §. j. de dona. inter vir. &
2 vx. l. si donatæ. §. si sponsus. fm Dy. quod multum not. † Nam per hoc puto, ꝙ eo casu, quo aliàs prælegata non veniunt in fideicō-
b misso, quia testator portionem nominauit: tamen isto casu, [b] quo omnia bona, vel maiorem partem inter filios diuisit, veniunt in fideicommissum, sicut hæreditatis portio, casus est hic, Videbitis in l. Marcellus. §. quidam. ꝟ. ad Treb. quod no.

ADDITIONES.

a ¶ Quid ergo. Adde, vt per pau. de Cast. cons. 64.
b Io. Fran. Ru. ¶ Tamen isto casu. Adde Bar. qui idem tenet in d. §. quidam liberis, & alij cōmuniter sequuntur, vt hic per Ias.

LEX XCIII.

1 *Aduentitia hodie non quæruntur per filium patri.*

2 *Aduentitia dicuntur ea, quæ habet nepos ab auo respectu patris.*

3 *Legatum factum à patre filio, qui est in potestate aui tenet.*

4 *Profectitium quo ad patrem non dicitur id, quod consequitur nepos ab auo materno.*

Quæsitum. A filio instituto potest legari patri, vel alteri cuicūq; in eadem potestate ꝯstituto. h. d. Hæc lex legitur duob. mod. Primò, ꝙ filius fuit institutus à patre suo. Secundò, ꝙ fuit institutus ab extraneo, vt in j. gl. ¶ Opp. ꝙ à patre non potest legari filio, vt inst. e. §. an seruo. fm. j. lec. opꝫ te dicere,
1 ꝙ ista lex loqtur fm iura noua, † fm quæ aduentitia non quærun-
2 tur per filium patri, & hoc tāgitur in fi. gl. fi. Scđm hoc no. † ꝙ ea, q̄ nepos hꝫ ab auo, dñr aduētitia respectu patris, vt hic, & no. in l. filio. š. e. Facit l. q in aliena. §. interdū. š. de acq. hæ. & hoc lꝫ in se sit verū, tñ nō ꝯgruit huic legi, q̄ loqtur in filio, & seruo: sed in seruo nihil est immutatum, vñ nō pt dici, ꝙ loquatur fm iura noua. Teneamus ergo scdam lect. ꝙ fili⁹ hic fuit institutus ab extraneo. Ad ꝯrium resp. qa ibi phibetur legari à patre filio, qui est in ipsius po
3 testate: † hic legat à patre filio, qui est in potestate aui, non patris, à quo legatur: & eodem modo si legatur seruo patris, ꝙ valet, ac si legaretur ipsi patri, vt hic dicit tex. Rōnem vidistis in l. à filio. š. eo. & ista est vera gl. dat alias sol. quæ sunt diuinatiuæ. ¶ Ex hac le
4 ge no. † ꝙ illud, qđ nepos ꝯsequitur ab auo materno, non dr pfectitium quo ad patrem, in cuius potestatem reincidit. Facit l. au⁹. de iure do. & de col. bono. l. dedit dotem. quod tene menti.

1 *Medium non est inter mortem, & aditionem.*

Necessarius in puncto quo moritur, efficitur hæres.

Interuallum temporis requiritur in facto hominis.

§. Præsenti. Si libertatis dies, & legati cedit simul, vel libertatis prius, valet legatum. sec⁹ si pri⁹ cedit dies legati. h. d. & no. subtilem §. ¶ Op. ꝟ. ti. 2. l. qui cōcubinam. §. cum in testamento. Sol. hic relinquit libertatem sub ꝯdōne, legata purè. hoc exprimendo, al's si simpl'r legaret, ꝯdō adiecta libertati vř repetita in legato, vt l. ꝯria. Op. de l. cū seruus. š. de cond. inst. Sol. eodem modo. ¶ Quæro, pone ꝙ institutus est hřs necessarius, tñ seruus mortuo testōre incōtinenti impleuit ꝯdōnē, an ꝯsequat lega tum? Gl. dicit, ꝙ sic. Idē dic, si fuerit impleta ꝯdō testōre viuo. Sed
1 Dy. reprehendit vtrumq;. † Primū, quia inter mortem, & aditionem non est mediū, dicit ipse. Declaro necessarius in puncto, quo quis moritur, efficitur hřs à lege, l. si post mortem. in prin. š. eo. Si ergo seruus impleat ꝯdōnē post mortē, istud de necessitate fit aliquo tpe, & sic postq̄ est hřs. Qđ. n. fcm hoīs reqrit, de necessitate requirit aliquod interuallum tpis, l. foramen. š. de ser. vrb. præd. ergo ante cessit dies legati, q̄ libertatis. Scđm. l. si impleuit testatore viuo, Dy. reprehendit, quia ꝯdōnes potestatiuæ, de quib. hic loqř non possunt impleri viuo testatore, l. 2. de cond. & dem. sed intelligendo de condōnib. casualib. gl. dr verū. No. gl. in verb. efficient, quæ dicit, quòd inter mortem, & aditionem non est medium.

§. Duobus. Si seruo legato viuo testatore obuenit libertas relictum eidem debetur.

1 *Donatio an valeat, si dicitur, dono tibi hæreditatem meam.*

2 *Error in nomine appellatiuo vitiat, quando inter expressum, & verum est multa difformitas.*

☞ §. Si mihi seruus. Ea, quæ acquiruntur per seruum viuo testatore, non debentur legatario: secus in quæsitis post mortem, & aditam hæreditatem. h. d. cum §. seq. Op. de l. si tibi homo. §. cum seruus. š. e. Sol. vt ibi. Op. hic appellat hæreditatem viuentis, contra l. j. š. de hær. vel ac. ven. & contra l. j. ꝟ. pro hærede. Sol. gl. expone hæreditati. i. bonis, quę spe sunt fu
1 tura hæreditatis. Facit † ad q. [a] dixit quidam dono tibi hæreditatē meam, an valeat ista donatio? Quidam ꝙ non, quia testator errauit in nomine appellatiuo. ergò, &c. l. si quis in fundi vocabulo. š. e. Ia. de Are. & Pe. dicunt contrarium, † quia tunc error in nomine appellatiuo vitiat, quando inter nomen expressum, & verum, est multa difformitas: secus si esset multa conformitas, l. librorū. §. quod tamen. ꝟ. ti. 2. Pro hoc induco specialiter istum §. cum glo. Pet. ponit istam q. in brocardis suis, in d. l. j. š. de hæred. vel action. vendi.

CONCORDIA.

☞ ¶ Si mihi seruus. Pro concordia aduerte, ꝙ donatio omnium bonorū suorū pñtium, & futurorū nō vꝫ, Bar. in l. fi. C. de pac. in l. stipulatio hoc mō ꝯcepta. ff. de ver. ob. quasi auferat liberam testādi facultatē. Sꝫ Ale. all. Bar. tenere ꝯrium in hac l. quæsitum. §. pe. Tu dic, ꝙ Bar. format diuersas q. qa in d. l. fi. & in d. l. stipulatio. format q. de qua. in hoc §. pen. qñ donans vtiř verbo, hřditatē meā dono, &c. quasi erret in hoc noīe appellatiuo, hřditas, quæ non dř esse vt

ADDITIO.

a ¶ Facit ad q. Vide quando quis dicit, dono tibi hæreditatem meam, an valeat, & sic accipitur in hac q. hæreditas pro patrimonio, aliàs autem non tantum esset prohibitum donari inter viuos, sed etiam causa mortis, quæ comparatur vltimæ voluntati. Ita voluit gl. no. iuncto tex. in l. licet. C. de de pac. Ang. hic simpliciter dicit idem, quod Bart. & idem Pau. de cast. hic, & bal. hic quem vide. Caue tamen, quia si constaret, quòd promisisset hęreditatem. i. ius succedendi, non valeret, l. cum donationis, in fi. C. de transa. no. bal. & doc. in l. stipulatio hoc modo, de verb. obl. cum si. nisi fieret mentio mortis, quia hoc pacto valeret, per not. in l. fi. C. de pact. vbi omnino vide bar. in ver. quæro, & ibi ponit, quid de hac q. dono hæreditatem, & videtur, quòd non valeat, & fortè melius, quia impediret liberam testamenti factionem, l. cum donationis, C. de transact. & d. l. stipulatio, quia comprehendit præsentia, & futura, secundum Cyn. bart. & bald. in d. l. fi. nisi expresse se retulisset ad hæreditatem, quam tunc habet, & isto casu procedat dictum bart. & cum bart. hic transit simpliciter Paul. de Castr. in d. l. licet, & ibi scripsi post bart,

viuentis,vt in iurib.præal.& in l.j.ff.de hær.vel act.ven.& sic concluditvalere,non obstante illo errore, quasi sint cōformia verba dicere,omnia bona,&dicere,hæreditatē.Vel& scdo dic.ꝙ in hoc § pe.recitat opi.Vel vltimò solue ſm Ale.aut intellexit de hrditate.l.ſm bona.q̄ tūc p̄ntiaľr habebat,& v3,& ꝓcedat 2.opi.Aut voluit donans referre ad oēm hæreditatem,hoc est ad omnia bona præsentia,& futura,& tunc non valet,& procedat 1.opi.Est subtilis sol.sed tutior prima.Adde ad ea,q̄ habentur ad Ang.& Pau. de Cast.in l.pœnales.in prin.ad l.Fal.& ad Pau.in l.licet.C.de pact.

§.Cum homo. Si legatur homo alienus, fructus, & accessiones veniunt à tempore litis contestatæ.h.d.Dic,vt l.si tibi homo.§.cum seruus.s̄.eo.

LEX XCIIII.

1 *Legatum est donatio.*
Consentiens alienationi alicuius rei quando sibi præiudicet.
2 *Consentiens alienationi,seu venditioni rei,qua actione agit ad pretium.*
3 *Consentiens donationi rei suæ nihil petere potest.*
4 *Consentiens alicui leganti rem suam,qua actione,& à quo conueniatur.*
5 *Consentiens vendenti rem suam,& non quod tradat,tenetur actione mandati.*

a Si fundum per fideicommissum. Qui assentit alienationi rei à testatore purè sibi relictæ,potest adhuc petere pretium,l3 hæres soluendo rē liberare se possit.h.d.no.lēgē difficilē. ¶Pone relictus est mihi fund⁹ sub ɔditione hæres ante aditionē rogauit me,ꝙ ɔsentirem venditioni, ego feci, an possum petere pretium?Resp ꝙ sic.Duo habes,primò,ꝙ ille,q ɔsentit alienationi,preiudicat sibi in re,nō in pretio.Scdò,quando aliquis tenetur ad pretium,& sic ad q̄titatem respectu rei soluendo rem,liberat. ¶Ad 1.op.j̄.ti.j.l.codicillis.§.j.Sol.ꝙhic consensit saluo iure suo, ita dicit gl.& hoc tenet Dy.&tenendo hanc sol.intelligo,ꝙ dixit, saluo iure suo.s.in pretio,aliàs nō p̄iudicaret sibi ēt in proprietate.Pet.dicit,ꝙ hic fiebat venditio ꝑpæs alienū hrditarium, & sic ex necessitate:ibi secus Præcedens sol.sibi non pl3,quia continet diuinationem.Certè nec ista sol.Pet.pl3,quia si fit ex necessitate, est maior cā præsumendi donationem,l.cum quid.s̄.si cer.pe. & ibi no.Vnde ego dico sic:In l.contraria nō erat legata res,sed aliquis redditus ex re,vnde ɔsentiendo alienationi rei nō potest ibi intelligi remitti aliud,quàm ius percipiendi illum redditum.Vel alr.ibi ille qui consensit,erat libertus defuncti,ideo facilius ꝑ cō sensum præsumitur donatio,l.si vero.§.idem Papinian⁹.s̄.man.hic verò erat qdam extraneus.Et istud satis placet.¶Op.j̄.e.l.nihil.§.j. & j̄.ti.j.l.cum pater.§.libertis.Sol.gl.e.modo,quo primū p̄riū.Tu dic,ꝙ ibi res erat peruentura ad me in pœnā hæredis alienātis ɔ̄ voluntatē defuncti,si ego ɔsensi alienationi,feci,ꝙ hæres non deliquit,ergo impediui id,quod erat cāusa perueniendi ad me, hic verò erat res mihi legata simpl'r.¶Op extra gl. b de l.mater.C.de rei ven.Sol.Ia.de Arc.ꝙ ibi quis vendidit rem meam à me possessam,hic vendidit rem meam à se possessam.Hæc sol.est ɔ̄ l. si eum seruum.s̄.si cer.pe.Vnde dic,ꝙibi habebat ratum in subsidium,ſm gl.Vel al'r,& meli⁹,ibi quis vendidit rem meam vt suam, hic vendidit rem meam tanq̄ meam,vnde vr̄ gerere negotiū meū,& ego ɔsentiendo videor vel mandare,vel ratum habere:&sic habeo ad pretium actionem mandati,vel ne.ge.Ista so.probatur in l.ab vno. C.de ne.ge.& C.fa.er.l.in familiæ.Quòd autem hic vendiderit tanquam meam,apparet,quia mei legatarij ɔsensum requirebat.¶Et
1 ideo†pro declaratione huius l. bř dic, ꝙ quando quis consensit
c alienationi alicui⁹ rei,aut illa res erat sua,aut erat sibi debita, aut sibi obligata.¶Primo casu aut ille, qui vendidit rem, eandem mihi donauerat,& videor ɔsentire aīo donandi,l.si vero.§.idem Papinianus.s̄.man.Aut non donauerat ipse,sed autor suus donauerat,vel legauerat,qa legatum est donatio,& sic donauit prædecessor:& tunc aut ille,qui ɔsensit,erat libertus ipsius legantis,& ɔsentiendo vr̄ remittere,l.codicillis.§.j.j̄.ti.j. Aut non erat libertus, & tunc præiudicat sibi in re,non in pretio,vt hic.¶Scdo casu quando res nō erat ɔsentientis,sed erat debita vel spe,vel verè,& tunc aut quis ɔsentiendo alienationi impedit existentiā illius ɔdōnis, ꝑꝑ q̄ debebat ad se peruenire,& præiudicat sibi,l.nihil.§.j.j̄.e.& l. cū pater.§.libertis,j̄.ti.j.Aut hoc non impedit,quia ex alio euentu debebat ad eum deuenire & sibi tunc non præiudicat,siue sciēs, siue ignorans fuerit,vt no.per gl.in l.si à substituto.in prin.s̄.e.&ꝑ Dy.in l.qui Romæ.§.duo fratres.de ver.ob. & dic,vt ibi dixi in 12. q.Tertio casu,quando ɔsentit alienationi rei sibi obligatæ.dic: vt C.de remis.pig.&dixi in l.sicut.§.fi.s̄.quib.mo.pig.vel hypo.¶Op.
d s̄.d de pig.ac.l.Caius.& j̄.ti.j.l.Titia.§.Lucia.Sol.ibi non consensit alienatiōi,sed fuit præsens vt testis,quod plenè dico in l. quæ do-
2 tis.sol.ma.¶†Quæro,pro declaratione prædictorum qualiter iste petet pretium & qua actione:Rn̄.aut ille,cui vendēti consentio, alienauit illam rem vt meam,& repetam actione mandati,si tunc interuenit consensus,cum vendebatur:si post actione neg.gest.l. ab vno.C.de neg.gest.l.mater. C. de rei vend. vel si res esset communis aliquo iudicio diuisorio d.l.in familiæ.C.fam. erc. Si verò vendidit rem meam vt suam,si quidem res esset perempta,vel prescripta,habeo actionē ne.ge.ratū habendo in subsidium,vt C. de rei ven.l.mr̄.Posset ēt mihi ɔsuli ratū habendo,ēt si res extet, vt di-
3 xi in l.si cum seruum.s̄.si cer.pe.¶†Quæro,quid si consentio alicui donanti rem meam?Rn̄.vt l.codicillis.§.j.j̄.ti.j.Nam nihil possum petere,arg.le.2.C.si aduer.do.& l.si seruus cōis.s̄.de do.inter
4 vir.& vxor.¶†Quæro,quid si consentio alicui leganti rem meā? Hic est dubius casus.Nam si consentio tibi possidenti,non est dubium,ꝙ datur exceptio,l.Caius.s̄.de pig.ac.& l.sicut.§.vēditionis. s̄.qui.mo.pig.vel hyp.sol.sed ꝙ actio legatario detur ɔ̄ consentientem,videtur ɔ̄ l.cum quis decedēs.in prin.j̄.ti.2.Sed heres defuncti tenetur insolidum,& hēt actionem,mādati,vel de dolo ɔ̄ ɔsentiētē,quia forte aliàs non esset legaturus,ar.l.quidam cū filium.s̄. de hær.inst.Dic,vt d.l.cum quis decedens.j̄.ti.2.&in l.codicillis.§.
5 j.j̄.ti.j.¶†Quæro,quid si consentio tibi,ꝙ vendas rem meam,nō ꝙ tradas,qua actione agetur ɔ̄ me?Rn̄.actione mandati,si præcesserit mandatum,aliàs de dolo,l.si cum mihi.s̄.de dolo.

ADDITIONES.

a Paril.¶ Fundum.Vide Com.cons.33.inci.quidam,post prin.
b Poma.¶ Op.extra gl. Vide Ale.in l.quæ dotis,ver.inquantum.Bar.tamen tenet hoc ff.so. ma.Fel.in c.cum M.Fer.de const.
c Alex.¶ Consensit alienationi.Not.quando quis consentit alienationi alicuius rei,an sibi præiudicet,de quo habetur latius per Bal.in l.quæ dotis,so.mat.& ibi Imo.& Bald.in l.si fine.C.ad Vel.& in l.cum proponas.post gl.C.de pact.& Sal.& planè per Bal.in l.mater.C.de rei ven.Quid autem de eo,qui legat rem meam alteri me consentiente,vide Bar.in l.cum quis decedens.in prin.infra tit.2.Quid si fideiubet in instrumento alienationis,vide in l.exceptione.C.de euic.& quæ dixi post Imo.in d.l.quæ dotis,& pulchrè Bal.in l.cum rem alienam,ver.sed pone,cum seq.C.de l.& Iac.de Are.Bal.& Imo.in l.dotalem,in 2.not.suprà so.mar.Ang.hic simpliciter sequitur distinctionem Barto.& adde, quæ no.Bar.in l.qui Romæ,§.fi.de ver.ob.& Bal.in auth.res,quæ.in fi.C.de le.adde,quo ad primum Bald.cons.168.2.lib.quo ad secundum Barto.cons.213.incip.quidam instituit filios.
d ¶ Op.suprà.Et vide gl.& Bar.in l.cum proponas,la j.C.de pac.

LEX XCV.

1 *Modus quandocunque respicit commodum alterius,appositus in dispositione dicitur causa finalis.*

a Si Titio. a Aliàs §.Iulia.Licèt modus per casum deficiat,debet legatum.h.d.Op.C.de inst.& subst.l.j.So.ibi in condōne mista,q̄ si deficit per casum,facit relictū deficere:hic vero in modo.De hoc ibi per gl.& j̄.de cōd.& de.l.in testō.¶Op.de l.Titio centum.§.Titio genero.ver.sed cum ante nuptias.j̄.de ɔd. & dem.Sol.Dicit Dy.ibi modus erat causa finalis relicti,hic verò
1 impulsiua:quod non placet.Nam†qn̄cūque mod⁹ respicit commodum alteri⁹:prout hic erat,dicitur causa finalis,l. Titia.in pri. j̄.de cond.& de.Dic ergo,ꝙ in d.ver.sed cū ante nuptias,fuit conditio.& tex.expone,vt ibi dixi.

ADDITIO.

a Ale.¶ Si Titio.Aliter loquitur hic Imo.& vide in l.quib.§.Termilius,infrà de condi.& demon.item limita,nisi modus de necessitate inesset legato,secundum Ray.& doc.In §. Titio genero.in l.Titio centum.de cond.& dem.adde,vt per Bal.post Pau.de Cast.

1 *Potest relinqui fideicommissum à succedentibus ab intestato pupillo,quod expirat adueniente pubertate.*
2 *Pater codicillatur filio,grauando venientes ab intestato.*
3 *Clausula codicillaris vtrum porrigatur à pupillarem substi.remissiue.*

a §.Sicuti. a†Pōt relinqui fideicommissum à succedentib,ab
1 intestato pupillo, qđ expirat pubertate aduenięte. h.d.vsque ad §.qui rogatus.in l.planè.seq.& est casus valde singu-
b laris.¶Op.ꝙpater non possit grauare filium per fideicōmissum. l.ex trib.C.de inoff.test.Sol.non potest grauare filium in bonis ipsius filij,l.cohæredi.§.cum filiæ.s̄.de vulg.& pupi.sed succedentes ab intestato ipsi filio potest grauare,vt hic.ita dicit Dyn.in l.j.s̄.de vulg.& pupi.& Cy.in d.l.ex tribus.Rō,quia cùm pater possit filio substituere extraneum,non substituendo videtur dare venientib.ab intestato,l.conficiuntur.in princ.s̄.de iure codicillo.Ita di-
2 cit glo.& ista est bona.Istud vero,†quod dicit glo.ꝙ pater potest codicillari filio,intellige eo modo,quo s̄.s.grauando venientes ab intestato,non ipsum filium in proprio.Et no.bene,quòd glo. dicit,ꝙ etiam si pater testamentum sibi non facit,hoc procedat.
3 † Et ista faciunt ad quæstionem,quam dixi l.j.s̄.ti.j.&similes,vtrū illā clausula,si non valet iure testamenti,valeat,&c.porrigatur ad pupillarem substi.quod no.bene.

ADDITIONES.

a ¶ sicuti.Circa intellectum huius l.vide omnino iaso.in l.si arrogator.col.j.ff.de adoptio.
b Pari.¶Op.ꝙ pater.Vide Cō.cons.124.& quæ scripsi in l.Centurio,in vlt.q.de vul.& pup. in l.hæredes mei,§.cum ita,ff.ad Tre.Pau.de cast.cons.199.ad fi.omnino Pau.de Castr.in alle.l.ex trib.& in cons.77.in 4.dub.

LEX XCVI.

a Quod fideicommissum. Quæro de ratione? Rn̄.intra tempus pubertatis vn̄r venientes ab intestato habere ex dispōne defuncti,q alium poterat substituere:postea videntur habere ex casu:& sic non possunt per fideicommissum grauari,l.sed & si.§.fi.j̄.titu.2.& dicit Dy.ꝙ ista lex non est alibi,& dicit etiam per istam legem,ꝙ fideicommissum,de quo loquitur l.Scæuola.j̄.ad Treb.non valet post pubertatem,vt ibi.

ADDITIO.

a Alex.¶ Quod fideic.Vide Bal.in l.si arrogator.in 3.op.de adop.

Planè.

LEX XCVII.

Plane.a Hoc examinant Doctores C.eo.l.cum quidam.dicemus in l.qui fundum.§.qui filios.ĵ.ad l.Falc.facit ĵ.e.l. antep.& quod ibi dicemus.

ADDITIO.

a Planè.istum tex.no.Bal.in l.j.in fi.C eodem.

§.Qui rogatus. Venditor serui heredis de restituendo rogati tenetur fideicommissario,si est soluendo:aliàs contra emptorem habetur regressus.h.d.concordat l.vlti.in prin.s̃.de eo,per quem fac.erit.

§.Si cui Stichus. Grauatus dare vnam de rebus alternatiuè relictis,tenetur ad illam,etiam si aliam elegerit.h.d.

1 *Qui non habet commodum pecuniarium,non potest onere fideicommissi grauari.*
2 *Locupletior non dicitur,qui habet libertum.*
3 *Operæ non possunt imponi seruo manumisso per fideicommissum.*

a
1 §.Qui testamento.a Cui est prouisum non pecuniariter,grauari non pōt.h.d.†No.
ꝙ qui non habent commodum pecuniarium,nō possunt grauari onere fideicommissi.Concor.ĵ.ti.2.l.3.§.si rē.Posset etiā poni
a exēplū in l.si creditori.§.j.s̃.e.¶†Nota,qui habet libertum,nō di-
b citur locupletior,l.nemo prędo §.j.ĵ.de reg.iur.quod intellige,vt no.in l.naturalis.§.fi.s̃.de præsc.ver.dicam in l.si vero.§.de viro.s̃.
3 sol.ma.¶†No.ꝙ non possunt per fideicommissum imponi operę seruo manumisso,etiam si testator voluit.Simile in l.cerdonē.de ope.libe.Fallit in filio testatoris,vt in gl.

ADDITIONES.

a Alex.¶ Qui testamento.vide Bar.in l.j.C.de lega.
b Alex.¶ Non dicitur.An qui habet libertum,dicatur locupletior,vide Bar.& doc.in l.cū proponas. C.de dona.& adde l.Titius,& ibi do,C,de ope.libe.adde secundum Pa.de Ca.ꝙ nec habens ius patronatus dicitur locupletior,vt possit grauari,not.in l.j.§.fi.de præscri.verb.

LEX XCIX.

Quidam testamento. Designatio vnde legatum soluatur post legatum relictum apposita,ipsum cōdōnale non facit.h.d.Op.ĵ.eo.l.si seruus.
a §.qui qnq;,& s̃.e.l.si sic.§.j.Sol.hic primòafuit legatū purè,postea designauit vnde soluatur:ibi in ipsa substantia legati opposuit designationē rei:vnde si nō reperitur,deficit substātia legati.Aliud enim est dicere,lego tibi decem,quæ in arca habeo, vel quæ Titius dēt mihi,&tunc loquuntur ↄ̃ria.Aliud est dicere,lego tibi decem,quæ soluātur de his,quæ Titius mihi debet,vel de eo,quod habeo in arca,vt hic,& ĵ.ti.2.l.Paulo.§.j.& per Cy.de ista materia in l.si quis argentum.C.de dona.Ego dixi plenè in l.inter stipulātem.§.sacram.de verb.ob.Facit s̃.de contrahenda emptio.l.si debitor.§.verisimile.de annu.lega.l.annua.facit l.si cui.s̃.eo.

ADDITIO.

a Ale.¶Sol.hic primo.adde quod no.Dy.& Bar.in l.talis scriptura,suprà eo. in fi.ad de secundum Pau.de Cast.in contrarium l.Lucius.§.ciuib.ĵ.ti.j.cum isto concor,l.Paulo Callimaco.§.fi.de leg.3.

a §.Quoties.a Bona vadunt ad fiscū cum onere legatorum.h.d. An requiratur,ꝙ hæres adiuerit hæreditatē,dixi in l.si sequens gradus.s̃.ad Sylla.Op.nam hæreditate non adita non debentur legata,l.si nemo.s̃.de test.tu.Dicit Iac.de Are.intellige,ꝙ fuit hæreditas adita:sed propter delictū hæredis fuerunt facta bona vacantia,l.si seruus plurium.§.2.s̃.eo.

ADDITIO.

a Alex.¶ Quoties.Et intellige istum tex.secundum Dy.quando bona publicantur propter delictum hæredis secus quando bona publicantur propter delictum defuncti,per l.cum filius.§.fi.ĵ.ti.j.Et rō ibi patet,quod bene no.Adde,ꝙ Pa.de Ca.dicit,ꝙ intellectus ia.de Are.non satisfacit,quia bona proptie non dicuntur vacantia propter delictum, sed cum non reperitur aliquis,qui velit adire,vt l.si sine hærede,de admi.tut.Vnde dicit posse dici,ꝙ hic nullus voluit adire,& fiscus acceptauit.Et si dicis,qualiter tenetur fiscus ad legata,& quæ non fuerunt cōfirmata,potest dici,aliud in fisco,per tex.in l.recusare.§.si fisco.ĵ.ad Treb.quod est singulare,secundum ipsum.

1 *Specie perempta liberatur,qui tenetur ad quantitatem respectu speciei.*

§.Si tibi. Qui tenetur ad pretium rei,re perēpta liberatur.h.
1 d.Vel sic,†Qui tenetur ad quantitatē respectu speciei,perempta specie liberatur.h.d.Op.de l.incēdium.C.si cer.pe.So.Ibi tenetur ad quantitatem simpliciter,hic respectu certæ speciei,vnde speciē perēpta liberatur.Et iste casus non est alibi, Dy.dicit,Habuistis idem,licèt non expressè,s̃.eo.l.Titię textores.§.fi.& no.de noxa.l.si ad libertatem.in prin.& s̃.loca.l.in naue.& C.de iure emphy.l.j.dixi s̃.eodem.l.cum res.ver.sed si Stichus.

1 *Executor non debet pecuniam petere,antequam conditio legati extiterit.*
2 *Executor potest petere,quòd sibi caueatur.*

a
1 §.Si scriptus.a Executor non † debet ante pecuniam petere quàm conditio legati extiterit.h.d.no.istum casum pro executorib.qui habent actionem,le.nulli.C.de
2 epis.& cler.Secundò no.ꝙ† executor petit sibi caueri. Dicam ĵ.eo.l.si à plurib.plenius in l.si quis Titio.ĵ.tit.j.& l.diuus.si cui plus quàm per leg.falc.

ADDITIO.

a ¶ Si scriptus.Ad istum tex.& quæ hic no.vide Bal.in l.ex verbo.C.de fideic.li,alle.Bald.in auth.hoc amplius,in ver.item quæro.C.de fideic.

§.Cum statuliber. Ille,cui datur aliquid cā condōnis implendæ,pōt onere fideicommissi 1 grauari.h.d.no.istum casum.facit ĵ.de do.causa mortis.l.quod sta.lib.Op.de l.si quis sub conditione.si quis omis.causa testa.Sol. vt ibi,quod est no.multum.

LEX C.

Si mihi Stichus. Fideicommissum iniunctum de re legata præstatur,vt accipitur: de alia præstatur in integrum.h.d.Op.ĵ.ad l.Fal.l.pœnales.§.fi.Gl.dicit, ꝙ ibi fuit relictū q̃titatis,hic speciei:qđ Dy.reprobat ꝑ l.maritū.§.à liberto.ĵ.ad l.Fal.Dic ergo,ꝙ hic fuit rogatus restituere totū, qđ accepit,ibi verò partem.Et de hoc distingue plenius,vt l.Plauti⁹.ĵ.de cond.& dem.& l.facta.§.si Titius.ĵ.ad treb,

LEX CI.

Seruus. Is,in quo est ius postliminij, potest legare.h.d. quod dic,vt l.id,quod.s̃.e.ti.quod no.

LEX CII.

1 *Papa si concedit alicui præbendam de proximo vacaturam in tali diœcesi,quam duxerit acceptandam,postea alij concessit specialiter in vna ecclesia illius diœcesis,quis ipsorum præferatur.*
2 *Optio,si est legata seruo,me hærede instituto non valet.*
3 *Res si legatur duobus coniunctis re,vni purè,alteri sub conditione, quòd ille cui relinquitur purè,habebit tantum partem.*

a Si domino.a Cui optio est legata,pōt optare seruū spāliter alteri legatū.h.d.Concor.ĵ.de op.lega.l.si hr̄s.l3 gl.signetur ꝑ ↄ̃ria.Op.de l.si seruo.de pecu.leg.& de oīb.legib.q̄ dicunt,ꝙ gn̄i ꝑ spēm derogatur,l.vxorē.§.codicillis.& l.seruis vrbanis.§.fi.ĵ.ti.2.Sol.gl.primò,ꝙ hic nō erāt nisi duo in p̄rimonio:vñ de necessitate testōr sensit de his,ꝙ ille,q̄ spāl'r erat legat⁹,posset optari.Ista l3 sit vera in se,tñ diuinationē sapit.Alij,ꝙ hic loqtur de rigore,s3 de æquitate secus.Nec obpl3,qa hoc est dicere,ꝙ hæc lex nō bñ đt.Vnde Ia.de Are.Dy.&omnes dicunt,ꝙ ↄ̃ria loquuntur,qñ vni legatur gen⁹,alteri spēs:hic verò legatur vni spēs certa alij spēs ex genere incerta,s.q̄ optauerit:vñ qlibet est legatarius spēi.ista est vera.¶Op.de l.cū ita.§.j.ĵ.de adop.le.Rñ.ibi spāle
1 fauore libertatis.Et ꝑ hoc†apparet,ꝙ si Papa concessit alicui præbendā de ꝑximo vacaturā in tali diœcesi,q̄ duxerit acceptādā,postea alij ↄcessit spāl'r ĭ vna eccl'ia illi⁹ diœcesis,ꝙ ille secūd⁹ nō p̄fertur,quasi generi ꝑ spēm derogetur:imo p̄fertur prim⁹,qa cui-
b libet vr̄ facta ↄcessiobin spē,hoc declaraui plenè in l.qsitū.§.fi.ĵ.de
2 fun.inst.le.¶†Quærit gl.qđ si testōr me instituit,& seruo meo optionē legauit,an valeat?gl.ꝙ sic.Dy.ↄ̃,qa legatū optionis h3 in se ↄdōnē tacitā nō expressam,iō reg.Cato.h3 locū in ea.l.si optio.ĵ.
3 de opt.le.No.hic casum,†ꝙ quando res legatur duob.ↄiunctis re,vni purè,alteri sub ↄdōne,ille,cui purè relinquitur,interim habe
c bit partem tantum,dixi plenè c in l.planè.§.si coniunctim.s̃.e.

ADDITIONES.

a Ale.¶si domino.Ad intellectum huius l.vide Imo.post doc.in l.planè,§.si coniunctim,s̃.eo.Et dum tenet bar.hic,quòd legatum optionis sit legatum speciei, idem tenet bal.in l.fi.§.j.C,com.de leg.
b Clau.Concessio.De hoc est casus in c.ex parte.n.& ibi ponderat Pan.de of.deleg.
c Barb.¶Dixi plene.Vide pro hoc abb.in c.pastoralis,§.quoniam,de rescr.& bon.tex. cum gl.in c.ex parte,de of.dele.vide quæ dixi in l.j.de reg.Cato.

LEX CIII.

Si mihi Sempronius. Dispositio hæredis non tollit dispositionem defuncti. h. d. No.ꝙ đt,ex testō defuncti,nō āt dicit,ex testō hr̄dis, vt no.in l.3.§.ex plurib.ĵ.de acq.pos.licèt Dy.ibi aliter dicat,& malè,vt ibi dixi.op.quando legatur in testamētis diuersorū,debetur ex vtroq; testō,l.planè.§.sed si.s̃.eo.Dixi plenè in l.huiusmodi.§.j.s̃.eodem.

LEX CIIII.

Si seruo. Qui repudiat ex persona serui, potest agnoscere ex sua.h.d.

§.Si ei qui. Qui decedit apud hostes,vr̄ mortuus tempore captiuitatis:qui reuertitur,videtur semper fuisse in ciuitate.h.d.Op.ꝙ nō possit postliminio ↄfirmari,impediente r̄l'a Cato.l.j.de reg. Cato.& l.cætera.§ j.ĵ.eo. Sol.hoc est ꝑꝑ fictionem postliminij.Facit s̃.e.l.seruum filij.in prin.quę omnia nota multū.

LEX CV.

1 *Regula Cato habet locum, quando testator contra impedimentum prouidere potest,& dare libertatem seruo.*

Si minor. Legatū purè relictū seruo non iustè manumisso,nō v3,nec ↄfirmatur,si postea manumittatur. h.d.¶Op.cū tꝑe mortis reperiatur sui iuris,vr̄ sibi deberi legatum, vt s̃.e.l.quæsitū.§.de duob hr̄d.Sol.ibi relinqtur seruo legato,hic relinquitur seruo simpl'r.Nec obs.ꝙ erat manumissus,qa manumissio nō valebat.Quæro,q̄ est rō,ꝙ nō ↄfirmatur legatū?Dicit gl.qa testōr vr̄ ei reliqsse,si ex hac manumissione ad libertatē puenerit,l.seruo.s̃.de ↄd.ind.Sed Dy.dicit,&Ia.de Are.ꝗrō est ꝑꝑ reg.Cato.quæ impedit ↄfirmari.Dcm̃ gl.pl⁹pl3.Nā quādo legatū deficit mi
1 sta ↄsideratione legātis, & legatarij, vt in ꝑposito,†reg.Cato. h3 locū,si testōr tunc ↄ impedimētū poterat ꝑuidere,& dare libertatem seruo,vt inst.e.§.an seruo.Sed quando testōr ꝑuidere nō posset,regula Cato.locum nō haberet,l.nō intelligitur.§.q̄do āt.ĵ.de iure fi.Dixi in l.j.ĵ.de reg.Cato.Sed hoc ꝑ testōrē nō poterat prouideri,quia erat minor vigīti annis:ergo,&c.igitur nota oīa ista.

LEX CVI.

Relictum palàm non capaci non applicatur fisco.

1 *Promittens per instrumentum publicum testatori de restituendo incapaci, dicitur palàm facere, & non applicatur fisco.*

In tacitis. Tunc ĩ fraudem videtur quis fidem assumere, quñ nõ publicè, sed secretè de restituendo ꝓmittit.
a h.d. Sciasᵃ pro huiꝰ declaratione, † ꝙ quñ relinqtur nõ capaci palã,
1 nõ applicatur fisco, l. non intelligitur. §. si quis palam. ĩ. de iure fisci. no. in l. Lucius. §. j. ĩ. e. Sed quando relinquitur clam, tunc aufertur ei tanquam ab indigño, & applicatur fisco. Vnde si promitterem testatori de restituendo per publicum instrumentum, nõ applicaretur tunc fisco: sed quñ promitto simpliciter, & facio scripturam priuatam manu mea, tunc dicitur fieri clam: ita loqtur hic. Hoc ãt qualiter ꝓbetur, dixi in l. nõ intelligit. §. tacita. de iure fisci.

ADDITIO.

a ¶Scias. Vide bal. in l. eam, quam, limitantem hanc doc. C. de fideic.

LEX CVII.

1 *Comitatẽses si tenentur soluere ex forma statuti salarium potestati, si aliqua villa eximatur, cæteri tenentur ad totum.*
2 *Liberato vno in contractib. cæteri remanent obligati, quando omnes insolidum tenebantur, secus si in viriles.*
3 *Exceptio siue fiat incontinenti, siue ex interuallo, dummodo ante contractum perfectum, idem est.*

Ab omnibus. Si testator vnum ex hæredibus exemit ab onere, cæteri ad onus integrum tene
a buntur. h.d. No. hunc casum.ᵃ Facit, † ꝙ si statutum dicit, ꝙ comita
1 tenses teneantur soluere salarium potestati, postea eximitur aliqua villa, ꝙ cæteri teneantur ad salariũ integrũ, vt hic, ſm Iaco. de
b Are. Op. de l. si fundum sub ꝯdõne.ᵇ §. si libertus. s̃. e. Sol. hic in legato q̃titatis, ibi in legato speciei. Op. de l. si pupillus. s̃. de admi. tut. gl. non soluit. Dy. dicit, ꝙ ibi pupillus non poterat liberare vnum ex tutorib. in præiudicium aliorum, sed hic testõr poterat. ¶ Op.
2 de l. cũ ab vno. ĩ. ti. j. Sol. illa ꝯcordat, l3 signetur ꝑ ꝓria. ¶ † Quæro, quid in ꝯtcib. an liberato vno cæteri teneantur insolidũ? gl. innuit, ꝙ sic, dum ipsa all. ꝓ concor. l. pe. ĩ. de duo. re. & l. si stipulatus. §. si de fideiu. s3 ibi loqtur, quñ omnes tenebant̃ insolidũ, merito si vnus eximitur, remanẽt cęteri obligati insolidũ. S3 si oẽs tenẽtur in viriles, nõ possẽt liberare vnũ in præiudiciũ aliorũ, l. si vnus. §. ante oĩa. s̃. de pac. & l. pacto successorũ. C. de pac. & hoc post dispõnẽ factã. S3 si ĩ instrõ ꝯtineretur, oẽs vos ꝓmittitis cẽtũ excepto Titio, fateor, ꝙ tũc ad integra centũ cæteri tenentur per hanc l.
3 ¶ † Vlt. no. hanc l. ꝙ exceptio siue fiat incontinenti, siue ex interuallo, est idem, dummodo fiat ante ꝯctum perfectũ, l. hac lege. cõiuncta l. antep. ĩ. de duo. reis. ¶ Item no. quod dixi de distributiuo, quisquis, in l. si quis in fundi. & l. qui filiab. §. j. s̃. eod.

ADDITIONES.

a ¶No. hunc casum. Adde his, quæ dixi post bar. in l. 3 §. si actor. s̃. de re iu. per io. and. in c. non minus, de immu. ecc. & aliquid per imo. hic, & per pe. de anc. in cle. præsenti, de censs. & per io. and. & alios in c. peruenit, de im. ecc & latè per abb. in c. accedentes, de præsum. Spe. in ti. de censs. §. 2. ver. quid si vniuersitas, per Guil. de Cu. & bal. in l. si vnus, §. sed si generaliter, s̃. de pact. & per bal. in l. etiam, in vlti. col. C. de exec. rei iud. & placet concordia Imo. hic, & videtur no. per bar. pulchrè in l. 2. C. de Apo. pup. lib. 10. & aliquid per Ro. in l. 4. in prin. s̃. de re iu. & adde bar. in l. munerum, §. fi. de mu. & hon. & ad no. per bar. hic adde Pau. de cast. in l. anus, in fi. s̃. de pac. adde Pau. de cast. hic, qui dicit Spe. in ti. de censs. tenere contrarium, & Io. And. in c. non minus, de immu. ecc. de quo vide etiam eius cons. 134. & dictum spe. sequitur Pe. de Anch. cons. 161.
b ¶Opp. de l. si fundum sub conditione. Vide Ias. in l. vnus. ff. de pac.

1 *Legatario mortuo ante existentiam conditionis possibilis legatum extinguitur, secus in conditione impossibili.*
2 *Conditio, de qua hic, quando dicatur possibilis, & quando impossibilis.*
3 *Conditio impossibilis, quam testator omnino impossibilem putat, habetur pro non adiecta.*

1 §. In testamento. † Legatario mortuo ante ꝯdõnis possibilis existẽtiã, legatũ extinguitur: secus in ꝯditione impossibili. h.d Op. de l. huiusmodi. §. si ita. s̃. e. Sol.
2 gl. & Dy. † t3 eam, declarando sic: si tabulæ non extent, nec debitum, tũc est impossibilis ꝯdõ, ar. de dot. præl. l. qui dotem. Si tabulæ extãt, & debitũ, ꝯdõ est possibilis, & d3 ĩpleri, vt hic. Si tabulæ ñ extãt, sed extat debitum, tunc conditio est impossibilis quo ad liberationẽ, & ex illa parte d3 impleri, d. l. huiusmodi. §. si ita, nõ aũt d3 impleri quo ad redditionem tabularũ, qa fieri nõ p̃t. ita d3 in-
3 telligi ista materia. ¶ Op. ꝯditio † impossibilis tunc reiicitur, quñ testõr sciebat eam impossibilem, secus si testõr credebat eã possibilem, l. seruo manumisso. s̃. de condi. ind. sed hic testator credebat possibilem ꝯditionem reddendarum tabularum. ergo non d3 haberi ꝓ non adiecta. Rñ. testõr hic non credebat eã possibilẽ, vel non possibilem. Non enim erat certus, vtrum tabulæ extarẽt, vel non: sed in contrario putabat eam omnino possibilem. quod no.

1 *Rustici si non capiunt malefactorem, ex forma statuti tenentur damnum restituere: & qui passus est damnum, contribuit pro eius parte.*
2 *Collecta imposita per ciuitatem pro soluendo debito ciui, ille ciuis contribuit.*
3 *Condemnatio facta de consiliariis, qui non veniunt ad consilium, si dist. ibui debet inter ipsos, condemnatus habebit partem.*
4 *Canonicus, qui tenetur dare fructus primi anni canonicis, si dat, habebit partem.*
5 *Electione commissa pluribus, an possint eligere vnum ex se.*
6 *Clausula codicillaris adiecta in testamento, in quo duo sunt æqualiter instituti, operatur, quòd vnus tantum debeat dare, quantum recipere.*

a §. Si a Titio. aliàs, si Titio.ᵃ Gl. fi. sup ver. hr̃di meo. diuidit §. ĩ tres partes, & ipsum §. summat. Pone ergo casum in terminis sic. Testator instituit quinque hæredes, inter quos instituit Titium, & dixit, quisquis mihi hæres erit det Titio decem, Certè omnes dabunt decem, detracta parte Titij, & sic debet habere octo. h.d. primò. ¶ Op. s̃. eo. l. planè. §. si duobus. gl. dicit, aliud in specieᵇ, vt ibi: aliud in quantitatib. vt hic, quod non placet. Nam idẽ si spẽs hæreditaria esset mihi relicta ab omnib. Nam totum haberem à cohæredibus excepta parte mea, quã habeo iure meo, d. §. si duobus, & l. qui filiabus. §. fi. s̃. eo. Præterea ibi vni legatur à cohærede, hic vni ab omnibus hoc expresso. Et sic primo casu dẽt habere totũ, sed secundo casu debet habere deducta parte sua, l. deducta. §. accep tis nũmis. ĩ. ad Treb. & l. cum pater. in prin. ĩ. ti j. Item iste §. facit
b ad q.ᵇ ſm Dy. dicit statutum, † ꝙ si rustici nõ cœperint malefacto-
1 rem, ipsi teneantur dãnũ restituere. Certè ille, qui passus est dãnũ
2 dẽt cõtribuere vnà cum aliis, & soluere partẽ suã. ¶ † Item si ciui-
* tas* imponit collectam pro soluendo debito ciui suo, ꝙ ẽt ille ci
3 uis cõtribuet. ¶ † Item facit, dicit statutum, ꝙ cõdẽnatione facta de cõsiliariis, qui nõ veniunt ad cõsiliũ, diuidatur inter eos pena.
4 Certè ille, qui est cõdẽnatus, habebit partẽ. ¶ † Itẽ facit, dicit con-
c stitutio,ᶜ ꝙ canonicus nõ admittatur ad prebendã, nisi det fructus primi anni canonicis. Certè qui dat, admittitur ad partẽ, per istũ
d §. Item commissaᵈ fuit electio pluribus, † an possint eligere vnũ
5 ex se? quod dic, vt no. in l. planè. s̃. quod cuiusque vniuer. ad prædictas quæstiones facit, quod no. Iac. de Are. in l. amicissimos. §. Lucius. s̃. de excu. tut. Facit quod no. per Guil. in Spe. de censi. §. nunc
6 dicendum, ver. sed quid si damnum. ¶ Item no. fi. huius §. † ꝙ quãdo duo sunt instituti æqualiter in testamento, & est adiecta clausula, ꝙ valeat iure codicillorũ, ꝙ ipsi inuicem aliquid nõ possunt petere, quia tantum deberet vnus dare, quantum recipere, quod dicam in l. si quis seruum. ĩ. de cond. & demon.

ADDITIONES.

a Alex. ¶Si à Titio. aliàs, si Titio. Ad istum tex. vide Bal. in l. Plautius. ĩ. de cond. & dem.
b Alex. ¶ Facit ad q. Idem consuluit Bar. in cons. quod inci. continetur statuto, ꝙ si damnũ datur, &c. & sequitur Ang. hic, & Io. An. de censi. c. j. ad fi. & adde, quod no. Io. An. in c. cum non decedat. lib. 6. de elec.
Pom. ¶ Vide tex. in l. qui hæredi. §. Plautius. & ibi hoc no. Bar. ff. de con. & dem. & no. ad q. quam ponit Ale. in l. Senatus. s̃. eo. & Fel. in c. accedentes, vers. sex. conclusio. de præscrip.
* Claud. Ciuitas. Ad hoc vide quod not. gl. in c. cum inter canonicos. in gl. j. & ibi Panor. & alij, de elect.
c Alex. ¶ Dicit constitutio. Et idem tenent Dy. & Ang. hic, sed Bal. contra, tu concorda, vt hic per Imo. adde Io. and. in addi. spe. in ti. de censi. §. j. vbi alle. Mar. de Fan. & Dy. hic, & de descripto in collegio, qui persoluit aliquid, an debeat habere partem, vide Io. an. in addi. spe. in rub. de sol.
d alex. ¶ Item commissa. Quando est commissa electio plurib. an possint vnum ex seipsis eligere, adde quod dixi s̃. de auth. tu. in l. j. & vide no. per spe. in ti. de feu. in prin. & in ti. de synd. §. j. ver. sed quid si cõmisso. dicit tamen Inn. in c. cum in iure peritus. de electio. ꝙ vbi requireretur omnium concordia in electione, nõ possent vnum ex seipsis eligere. secus si sufficiat maior pars eligentium. Arch. consuluit, & dicit esse vtile, ꝙ qui eligitur, non deponat vocem suam per modum electionis, sed per modum cuiusdam consensus accedentis electioni aliorum. Ita no. ipsẽ 8. q. j. qui ẽpatum, & vide no. in l. si tibi mandauero. §. tibi centum. s̃. manda. & ad q. Bar. adde Cy. Dy. Ray. & Imo. per illum tex. in l. qui hæredi. §. fi. ĩ. de cond. & dem. quod no. in c. Iac. de simo. & vide quæ no. per Bal. in l. ordo. in 2. sol. de exec. rei iud. Et an quis possit eligere seipsum, vide per Io. an. in regula, in toto. in mercu. & Pau. de Leaza. in commento c. nullus. in 4. q. de elec. adde quod consuluit abb. cons. 25. & 36. lib. 2.

1 *Conditio tacita, vel expressa, quæ tacitè inerat, non impedit transmissionem.*
2 *Conditio, si hæres non erit, non dicitur impleri in actu moriendi, sed eo perfectè mortuo.*
3 *Conditio adiecta in institutione videtur repetita in legato, quando relictum fuit à primo gradu institutorum.*

§. Cum quidam. Conditio adiecta in institutione nõ videtur repetita in legato eidem ab
1 alio gradu relicto. h.d. Vel dic, † ꝙ conditio tacita, vel expressa, q̃ tacitè inerat, transmissionem non impedit. h.d. ¶ Opp. legatario mortuo ante existentiam conditionis legatũ nõ transmittitur, §. sin autem aliquid. C. de cad. tollen. s̃. eo. l. cum filio. Sol. hic erat cõditio tacita. Nã non põt legatũ deberi à substituto, nisi sit hæres, & si est expressa, non releuat, qa est expressio eius, qđ tacitè inest, vt l. 3. s̃. eo. ¶ Op. de l. cum filiofamilias, cum gl. sua. s̃. eo. So. conditio ista, si hæres non erit, ibi dependet ex volũtate hæredis, quia erat institutus purè, ideo facit conditionale legatum: hic non dependet ex voluntate heredis, quia erat institutus sub conditione, s. quando mater decedet. Sed contrà, quia tex. in fi. videtur dicere
2 † quòd ista conditio, si hæres non erit, moriendo impleatur. Idẽ in l. fi. ĩ. quando dies le. ce. ergo transmissionem non impedit. Cuius contrarium dicit in gl. in d. l. cum filio. Sol. vt dicam in l. miles ad sororem. §. pro parte. ĩ. ti. j. Nam credo, ꝙ ista conditio in actu moriendi non impletur, sed eo perfectè mortuo, vt in d. gl. Et ita intelligo hunc tex. per d. l. miles. §. pro parte. ĩ. ti. j. tamen quia taci
3 ta conditio inerat, non impedit transmissionem. ¶ † Op. conditio adiecta in institutione videtur repetita in legato, l. fi. in fi. de dol. exce. & de condi. & demon. l. auia. ergo hic legatum non fuit purificatum per mortem, si mater testatoris viuebat. Solu. ibi fuit relictum legatum à primo gradu institutorum, hic ab alio gradu, quod no. ¶ Oppo. de l. si nemo. s̃. de testa. tu. Solu. Hic legatum non pendet ex institutione, immo ex defectu institutionis pẽdet ex substitutione. ¶ Opp. ĩ. ti. j. l. si pecunia. §. j. gl. non soluit. Solu. ꝙ

hic non

hic non erat relictum legatũ post mortem alicuius,sed institutio fuit collata post mortem,qđ nõ vĩ repetitum in legato,vt ṡ.dixi.

§.Si socero. Hæres restituit fideicommissum deducto eo, quod sibi debetur.h.d.

LEX CVIII.

Legatum. Qui legat,quod alius sibi debet,videtur legare actiones.h.d.

LEX CIX.

Si in testamento. Oratio imperfecta perficitur ex prę sumpta voluntate defuncti.

LEX CX.

1 *Executor testamenti potest à legatariis conueniri.*

2 *Executor tenetur cauere.*

a Si à pluribus. a Legatarij pñt ɔuenire omnes hæredes ꝑ hæreditaria portione,vel eum hæredem,

1 qui factus est executor in solidum.h.d.Duo habes.†Primò,ꝙ executor potest conueniri à legatariis,quod dicam.ĩ.ti.j.l.si quis Ti-

2 tio.Secundò habes,†quòd executor cogitur cauere.Dicam in l. diuus.ĩ.si cui plus,quam per leg.Falc.

ADDITIO.

a Ale.¶ Si à pluribus.Vide pro intellectu huius l.eundem in l.neminem.ĩ.ti.j.

§.Si quis seruum. Dic,vt in glo.

LEX CXI.

1 *Legatarius quando teneatur dare equum hæredi:vt vadat ad perquirendum seruum.*

Si seruus. Seruus,qui fugit post testamentum ante mortẽ, debet prosequi sumptibus legatarij.h.d.licèt impensæ sint legatarij,tamen onus,& solicitudo est hæredis,ſm gl.

1 in l.cum seruus.suprà eo.¶†Quæro ergo,vtrum legatarius debet dare equum hæredi,vt vadat,&perquirat pro seruo?Respon. hoc est faciendum secundum personam,& qualitatem hæredis, vt ṡ.manda.l.idemque.§.idem Labeo.& ibi nota.

1 *Duæ causæ lucratiuæ,quæ habuerunt originem in personis diuersorum, possunt in eadem re concurrere.*

2 *Debitum domino ex facto serui potest solui seruo.*

1 §.Si id,quod ex testamento. Duæ†causæ lucratiuæ,quę habuerunt originem in personis diuersorum,pñt in eadem rẽ concurrere.h.d.¶ Op.Inst.eo.§.si res.Sol.vt gl.ꝙ hoc est verum,nisi in rem meam sit versum,vel ratum habuerim.Istud dictum est verũ, quãdo seruo meo soluitur,vt dicit in fi.hui⁹ §.Sed qñ quis donat seruo meo,tunc indistinctè possum petere mihi legatũ,vt hic in-

a nuit in prin.§.in eo,quod dicit,maximè, probatur hoc per rõnẽ, quia istæ sunt duæ causæ lucratiuæ,quæ hñt originem ĩ personis diuersorum,meritò pñt concurrere,l.quid ergo.§.j.ṡ.eo.& l.si is. de actio.& oblig.& facit ṡ.eo.l.plane.§ j.& quod ibi no.& hoc tenet Pet.in l.qui pupilli.C.de nego.gest.¶ Opp.& videtur,ꝙ seruo possit solui,l.quod seruus.suprà deposi.& ṡ.de pact.l.si vnus.ĩ pri.

2 Sol.illud,†quod debetur domino ex facto serui,potest seruo solui,vt in ꝑriis,& l.si seruus.ĩ.de sol.Sed qđ mihi debeẽ,nõ põt solui seruo,&si soluatur,non cõtinget liberatio, nisi dominus ratũ habeat,vel in rem suam vertatur,vt hic dixit tex.& gl.¶ Op.ꝙ statim cum datur seruo,acquiratur domino,l.acquiritur.ĩ.de acqui. rer.domi.Sol.dicit Dy.intellige,ꝙ peruenit ad vtilitatem domini verè,& realiter,non autem intelligas de illa acquisitione,quæ à iure fit:quod not.bene.

ADDITIO.

a Alex.¶ Dicit,maximè.sed ob.multum tex,l.si mihi,& tibi.in prin.suprà eo.dic,vt ibi per Bar.& contra intellectum Bart.hic vide Iac.de Bel.inst.eo.§.si res aliena.in fi.adde Bar. in l.3.in fi.supra so.mat.adde,an executor possit à creditoribus conueniri,Pau.de Castr. cons.147.& seq.

§.Cum homo. In legato gñali legatarij est electio.h.d. ¶No.ꝙ q habet electionem actiõis,habet electionem rei,quod dic,vt dixi in legato gñaliter.ṡ.eo.

1 *Incertitudo,quæ venit certificanda ex futuro euentu:non vitiat legatum.*

Alternatiua inducit incertitudinem.

1 §.Huiusmodi. Põt legari vni ex duobus,qui prius condõnem impleuerit.h.d.¶†Op.ꝙ incertitudo vitiet legatum,l.si domus.§.j.ṡ.eo.& le.cum post.§.gener.de iure do.sed hoc est incertum,quia alternatiua inducit incertitudinem,l.prætor.§.quod aũt Prætor ait.de iniur.Sol.ista incertitudo venit certificanda ex futuro euentu,& sic non obstat.ad idem l.si fuerit.de reb.dub.& Inst.de leg.§.incertis aũt personis.¶ Op.de l.si seruus communis ita.de stipu.ser.So.ibi in stipulationibus,quæ non possunt esse in pendenti,legata verò possunt pendere,antequam dies eorum cedat,vt l.fi.ṡ.commu.prædio.

§.Stichum. Duæ causæ lucratiuæ non possunt cõcurrere circa idẽ,nisi ex altera aliquid absit ex ipsa re, vel eius occasione.h.d.De hoc vidistis in l.non quocunque.ṡ.co. dicam in l.Mæuius.§.duorum.ĩ.ti.j.quæ nota bene.

1 *Dictio,amplius,quando facit comparationem actus ad actum,non inducit repetitionem,secus si rei ad rem.*

2 *Dictio,plus,idem importat,quod dictio,amplius.*

3 *Potestas si tenetur ex forma statuti,quando condẽnauit aliquem plus quã debue-rit tempore syndicatus, si condemnauit indebitè in tota summa, etiam tenetur,*

Minus dicitur etiam,quod nihil est.

1 §.Si ita scriptum. Dictio,†amplius,qñ facit ɔparationem actus ad actum,non inducit repetitionem:sed si rei ad rem,tunc repetitionem inducit,si reperitur,quid repetatur.h.d.cum §.seq.¶Op.ĩ.ti.2.l.si tibi purè.ṡ.e.l.legata inutiliter.in princ.Sol.dictio,hoc,tollit contrarium, vt dicit gl.& benè dicit.Declaro,verbum amplius,positum simpliciter,cũ sit aduerbium,refertur ad ipsum verbum,& hoc importat,amplı⁹ lego tibi cẽtum,hoc est,amplius vtor actu legandi:sicut si dicerẽ, ego cucurri,amplius curro.Sȝ quando apponitur dictio,hoc,tũc ɔparatiuum amplius,facit ɔparationem rei ad rem,& hoc importat,legaui Titio fundum,hoc amplius Seio decem,hoc est,amplı⁹ illo fundo lego Seio decem.Idem si dicerem,eo amplius,l.lecta. ṡ.si cer.pe.Idem si dicerem,amplius ꝗ̃ centum,quæ tibi legaui,lego Titio decem,ita loquitur l.q ita.de dote præleg.Vnde ibi apparet,ꝙ facit ɔparationem rei ad rem,licèt gl.hic in fi.ad d.l.qui ita. det aliam sol.quam plures Doc.tenent.sed truffa est, quia non hȝ rationem in se.& sol.precedens est euidentissima,& clara,quia eo dem mõ põt præiudicare testator legatario,sicut hæredi.¶Opp. de seq.ver.nam & vsitatum.Sol.ibi nihil dicitur,vtrum inducatur repetitio,vel non.Dic ergo,vt ex prædictis apparet.Op.ad prædicta de §.si ei cui.qui statim sequitur.Sol.ibi nihil repetit,qa non inue

2 nit,quid repetat.¶†Quæro,quid si testator nõ est vsus verbo,am

a plius,sed verbo,plus?a Resp.idem importat,tex.est ĩ.si cui plus ꝗ̃ ꝑ

3 l.Fal.l.j.in prin.†Istud facit ad q.statutum est hic,ꝙ si potestas ɔdẽnauit aliquem plus quam debeat, teneatur ei restituere tempore syndicatus.contingit,ꝙ quendam damnauit indebitè in tota summa,an ex illo statuto possit condemnari?Et videtur,ꝙ non:qa statutum loquitur,quando in aliquid condemnauit indebitè.Contrarium est verum:quia tunc facit comparationem,quando reperitur aliquid:ad quod comparet.vt hic, & tex.in l.j.§.hæc verba.ĩ. si cui plus,quàm per l.Falci.Pro hoc facit quod dicimus in dictione, minus.Nam etiam quod nihil est:dicitur minus.l.illud.§. si cuius dolo.§.minus.ṡ.de trib.

ADDITIO.

a Ale.¶Verbo,plus.De verbo,plus,quando stet comparatiuẽ,& quando non,facit l.ij.C.de hære.inst.in verbo,residui.l.vxori,in prin.cum ibi no.ff.de le.3.vbi appellatione partis venit totum.Adde secundum Pau.de Cast.ꝙ ang.refert fuisse consultum Flor.quòd dictio, insuper,non sit repetitiua,all.de hære.c.quicunque.

1 *Libertas data directò seruo alieno non valet.*

1 §.Si seruus. Vtile legatum ꝑ inutilem libertatis dationẽ nõ vitiatur.h.d.¶†Not.ꝙ libertas data directò seruo alieno non valet,nec trahitur ad fideicommissum.Cõtra hoc op.de l.cogi.§.si pater.vers.sed si seruo.ĩ.ad treb.Sol.hoc,quod dr̃ hic:ꝓcedit rl̃r.Fallit in casib.no.ibi in l.seruo.C.de testa.ma.¶Op. ĩ.ti.j.l.si quis quos.Sol.vt ibi.Op.de l.3.§.fi.de fun.instru.gl.soluit, vt hic per eum.Tu dic:vt dixi ṡ.e.l.seruũ filij.§.si idem seru⁹.¶Op. inst.quib.mo.testa.infir.§.j.& inst.qui.mo.tol.obl.§.præterea.gl.nõ soluit.Dic,ꝙibi non erat omnino inutile,vt ibi patet:& per Dy.in c.vtile per inutile.de reg.iur.lib.6.

1 *Demonstratio falsa adiecta rei,quæ non reperitur,vitiat legatum.*

2 *Contrahentis interest non decipi in quantitate eorum,quæ proferuntur.*

3 *Testator si legat vxori frumentum, quod habet in domo,si superueniens illud consumpsit,& aliud reposuit,an illud debeat.*

a §.qui quinque. a Defectus demonstrationis,ꝑ quem deficit substãtia legati, legatum perimit. h.d.

1 Vel sic,†Demonstratio falsa adiecta rei,quæ non reperitur,vitiat legatum.h.d.Op.ṡ.de ac.emp.l.si quis cum fundum.Dicit hic gl.in verbo:vix,ibi,affirmauit certa dolia esse,qđ nõ plȝ,qa hic affirmauit certam q̃titatẽ esse.Sol.ergo alio mõ,ꝙ ibi in ɔ̃tib.hic in lega

2 tis.Ista est vera rõ,qa interest† ɔ̃hentis nõ decipi in q̃titate eorũ, quæ ꝑferunẽ.¶Op.de l.hr̃des.§.fi.ṡ.fa.erci.dicit gl.sol.vt ibi,qa ibi fuit relicta vt q̃titas,hic species.Item op.de l.fi.in pr.ĩ.de vin.tri.& oleo leg.Sol.vt ibi.¶Ad cuius materiæ declarationem aduertenda sunt verba testatoris,aut in primo reliquit q̃titatem,postea per relatiuum quis:vel qui designat.vnde debeat solui:& vr̃ relictũ vt q̃titas,l.qdã.in prin ṡ.e & ibi dixi.Idẽ si reliquit summã,& adiecit locum:vbi est ꝑ hoc nomẽ,q̃ti relatiuũ q̃titatis.Istud probat tex. cum gl.in l.hæc venditio.§.pe.ṡ.de contrah.emp.¶Opp.de l.si ita stipulatus fuero hãc summã,de ver.ob.Sol.vt ibi.Vltimo Iac.†de

3

b Are.inducit b hunc finem in arg.Vir legauit vxori suæ frumentũ, quod habet in domo, & superuiuens illud consumpsit, & aliud reposuit,an illud aliud. quod reperitur tẽpore mortis debeatur? Ia.de Are.dicit arg.quòd sic,vt hic in ver.ꝙ si mortis.do.Old.alle. de lib.

ADDITIONES.

a Paris.¶Qui quinque.Vide quæ habes ad bar.in l.si sic,§.j.ṡ.eo.Et vide pe.in ca. iudicante,de test.

b Ale.¶Inducit.No.quæstio.quando vir legat vxori frumentum, quod habet in domo, & illud viuens consumpsit,&c.& idem tenet hic ang.si aliud frumentum testator surrogauit,secus si non per modum surrogationis aliud fuit repositum,l.si ita,de aur.& arg.leg: secundum eum.Adde & intellige secundum Pau.de Castr. hic,& bal.in l.si ita,ĩ.de aur, & ar.leg.quòd frumentum debetur vsque ad concurrentem quantitatem,non vltra. Paris.¶ Vide Soc.in l.filia,ad §.ff.de cond.& demonst.

de lib.leg.l.fi.facit l.Lucius.in prin.ꝟ.ti.j.& ꝟ. de cond.& de l.filiæ. Pro hoc facit gl.ſ.ſo.ma.l.fructus.vbi fructus vltimi anni ſuccedūt in locum fructuum primi.facit quod dixi in l.ſi ita.de aur.& ar. le.

§.Si ſeruus. Poſt moram hæredis res legata eſt in periculo eius.h.d.

§.Cum quid In legatis & fideicommiſſis dolus,& culpa venit ad ſimilitudinem contractuum bonę fidei.h.d.Hoc dixi in l.cum res.§.j.ſ.eo.gl.quærit vnam queſt.dic, vt in ea.

§.Qui margaritam.[a] Licèt verba legati referantur ad debitorem, actio competit contra hæredem,cui in dubio videtur onus impoſitum,h.d. Not. bene caſum ver.nō āt mirandum.¶Op.de l.ſi pecunia.§.j.ſ.eo.Sol. à debitore pt relinqui fideicōmiſſum,ſi hoc agnoſcit,vt ibi, aliàs hæres tenetur cedere actionem vt hic.Op. de l.eam.C.de fidei. gl. non ſoluit,dic,ꝙ ibi hæreditas non fuit adita per hęredem:vel aliter,vt ibi ſecundum diuerſas lecturas.

ADDITIO.

a Ale.¶Qui Margaritam.per iſtum tex.dicit bal.in l.j.ad fi.C.vt ac.ab hære.ꝙ ſi teſtator dicat,lego poſt mortem Titij,videtur legare hæredi Titij,quod no.& idem Bal. in auth. ſi quando de conſti.pec. Iſte tex.eſt vnicus, ꝙ quando in vlti.voluntatib.impersonalita.inhæret,quia refertur ad hæredem vniuerſalem. Adde tamen, ꝙ ſi teſtator dicat, dico me non eſſe dominum talis rei,& ita iuro.ꝙ poſtquam eſt ita perſonalis confeſſio,nihil releuat ſecundum bal.in auth quòd obtinet,C.de prob.arg.l.filius §.diuus.ꝟ.eod.

§.Aufidius. Onus de mutuando alicui iniunctum valet.h.d.Quando autem deberet reddi,dic,vt dixi in l.ſi pœnam.ꝟ.de ver.obl.

LEX CXII.

1 *Verba debent intelligi,vt aliquid operentur.*
2 *Ius accreſcendi non habet locum in contractibus.*
3 *Confirmatio donationis factæ per virum vxori, quæ fit expreſſe per legatum, quando habeat vim legati,vel fideicommiſſi.*
4 *Clauſula,confirmo hoc,ſi valet de iure,vel admitto,inquantum de iure debeo, aliquid non releuat.*

1 §.Si quando[a] quis. Verba†dēnt intelligi,vt ali qd operentur.h.d.Facit ſ.de vſu.l.ſtipulat⁹.& ad Munic.l.j.in fi. ¶Op.de l.ſtipulatio iſta.§.eum q.de ver.obli. gl.non ſoluit.Dy.dicit.ꝙ hic in vltima volun.in qua fit interpretatio fauorabilior, quod ſatis pl3. Nā verba,quæ ibi proferuntur,ſi proferantur in vlt.voluntate,ille qui admittit ad partem,haberet
2 totum per ius accreſcendi,quod†ius non h3 locū in ꝯtib.¶Op. de l.qui ſic.de ver.ob.Sol.ibi ſequens ſtipulatio aliquid operatur,
b ſ.nouationem,quę h3 multos effectus.¶Quero,vtrum[b] illa ꝯfir-
3 matio,†quæ fit expreſsè,habeat vim legati,vel fideicommiſſi,an vero æquiparetur donationi inter virum,& vxorem,quæ morte tacitè ꝯfirmatur.Inter hec enim eſt dr̄ia magna,vt no.in l.res. C.de don.inter vir.& vx.Rn̄.de hoc eſt tex.in l.ex verbis.C.de don.inter vir.& vx.tamen gl.illud inuoluit:ideo dic,aut teſtator dicit,lego, vel fideicommitto,& v3 vt legatum,& fideicommiſſum,vt hic,& videtur recedere à donatione,arg.l.illud.de acq.hæ.Aut dicit,ꝯfirmo:vel vxor mea habeat,& ſimilia verba dubia,tunc in eo, quod fuiſſet tacitè ꝯfirmatum ꝑ mortem:v3 vt donatio, non vt legatū. d.l.ex verbis.in eo verò,quod non eſſet tacitè ꝯfirmatum ꝑ mortem,vt ſi excedebat legitimā ſummā:tunc valeret vt fideicommiſſum.l.donationes.in fi.C.de don.inter vir.& vx.quæ lex probat v-
4 trumq; membrum.¶†Vltimò no.[c]ver.alioquin.in ar.de ea: quæ
c tota die fiunt.Iudex dicit,confirmo hoc,ſi valet de iure:vel admitto: inquantum de iure debeo, ꝙ aliquid non releuet,vt hic. De hoc dixi aliquantulum in l.iudex.ꝟ.de re iud.

ADDITIONES.

a pariſ.¶Si quando.Ad regulam huius l.ꝙ verba debent aliquid operari,intellige ſecundū materiā contractus,ſuper qdo apponuntur,vt per Dec .conſ.275.no.j.vide ale.conſ.33.vol. j.latè Fel.in c.j.de reſcr.Item ꝙ ſemper capienda eſt diſpoſitio,ne ſit eluſoria, vide Fel. in c.Rodulphus,in verbo,& ob eluſionem,de reſcr.nō tamen,ꝙ in multis caſibus tolleratur ſuperfluitas,vt habetur per Fel.in c.ſolitæ,in vlt.col.de maio.&obe.An autem intentio boni remedij excuſet à ſuperfluitate,vide Are.in conſil.quæ ſcripſit ad bart.l.3.§.ſi rem, ff. de leg.3.Item pro reg.quòd diſpoſitio non debet eſſe fruſtratoria,vide Com.conſ.41.inc. viſo tenore,ad fi.vbi loquitur de ſtatuto,& quòd idem ſit in priuilegio vide Com.conſ. 10.inc.viſo tenore,ad fi.& quòd potius debeant eſſe ſuperfluæ,quàm quòd quis indebitè damnum patiatur,vide ad bar.in l.fi.§.in computatione,C.de iure delib.& vbi aliquid reſultaret contra mentem teſtatoris,vide Com.conſ.lxxviij.ad fi.Item adde,quòd licet verba priuilegij ita debeant intelligi,vt aliquid operētur,tamen ſub verbis quantumcunque generalibus non comprehenduntur ea,quæ non ſolent concedi, niſi cum maxima difficultate,Ant.conſ.19.

b Alex.¶Quæro,vtrum.Si donatio inter coniuges teſtamento confirmatur, an poſtea potatur vt legatum,vide bal.in d.l.ex his verbis.

c Ale.¶Vltimo no.No.practicam,qua vtuntur iudices,dum dicunt,admitto ſi & inquantum,quia nihil operatur.adde,quod no.bar.in l.& ſi conditionalis,de aut.tu.&ibi ſcripſi. & ad iſta vide not.in c. cum contingat,de of. dele.operatur tamen hæc clauſula vnum, vt in l.quidam conſulebant,de re iud.& adde no.per bar.in l.ambitioſa,de decre.ab ord. fac.Et de hac practica vide bal.in c.j.§.hoc quoque,de ſucceſſ.feu.Sed quid de confirmatione,vide hic per Imol .cui adde, quòd licèt confirmatio in forma communi non attribuat ius,tribuit tamen cauſam præſcribendi,ſecundum abb.antiquum in ca.dudum, de deci.Facit quod not.bal.in l.j.C.finium regun.& ang.in l.poſt mortem,per glo.vbi ſuprà, de adop.vbi vult,quòd titulus nullus dat cauſam præſcribendi : & ad practicam, de qua per bar.hic vide alleg.per Ro.in l.j.ad fi.ſ.de arbit.& adde,quòd iſta clauſula non iuuat in pœnalibus,ſecundum bar.in l.2.in fi.C.de epiſc.aud. iuuat tamen in iudice deferente appellationi ſecundum bar.in l.edita,de eden.ſecus in nō iudice,vt ibi per eum.Dicit et Bal.in l.j.C.qūo,& quando iud.ꝙ ſi dico,admitto poſitionem ſi,& inquantum,intelligitur.ſ.de iure.& ad Bar.hic adde Imo.in l.iudex poſteaquam,ad fi.de re.iud.& de iudice admittente ſi,& inquantum de iure tenetur,vide ang.in conſ.180.

Pariſ.¶ Vide Rom.conſ.401.& Bal.in repe.l.edita,C.de eden.& inquantum ꝙ per ſolam admiſſionem à ſe abdicauerit poteſtatem cognoſcendi,an ſit admittēda,& ꝙ talis cognitio ſpectet iudici ad quem,vide Bal.conſ.360.3.vol.Pau.de Caſt.conſ.23.& conſ.29.vide quæ ſcripſi in l.ſciendum.ff.de appe.& de illa clauſula,ſi,& inquantum,vide Præpoſitum in c.ſæpe.de appella.Fel.in c.cum contingat.de offi.dele.vbi latè,& in c.quòd ad conſultationem.in prin.de re iud.

1 *Facultas ſoluendi aliud pro alio tranſit ad ſingularem ſucceſſorem.*
2 *Legato fundo,& ſi nolet dare fundum,debeat hæres dare centum,tale legatum non dicitur alternatiuum,& num 3.*
In obligatione alternatiua libellus,& ſententia ſunt alternatiuæ.
3 *Dominium in legato alternatiuo non tranſit,niſi à tempore electionis,*
4 *Practica in materia huius §.eſt,quod non ferantur duæ ſententiæ,ſed vna.*
5 *Actio ex teſtamento licèt ſit ſtricti iuris,habet tamen inſtar bonæ fidei.*
6 *Facultas ſoluendi quando perimatur litis conteſtatione,vel donec agatur iudicati,ſi vnum eſt in obligatione,aliud in ſolutione ex diſpoſitione contrahentis, vel teſtatoris.*

1 §.Hæres.†Facultas ſoluendi aliud ꝓ alio tranſit ad ſingularem ſucceſſorem,h.d.¶Op.hic innuit tex.ꝙ fundus petebatur,vt ibi,fundi perſecutionem,&c.& ibi,ſi fundus nō præſtaretur.Cōtrà,in obl'one alternatiua libellus dēt eſſe alternatiuus,& ſn̄ia alternatiua,vt ꝟ.de verb.obl.l.vbi aūt.§.q illud.& Inſt.
2 de act.§.curare.Sol.intelligit†hoc,qn̄ fundus fuit relict⁹,& ſi fundum nollet dare,deberet dare centū,ita exponunt Dy.la.de Are. & Pet.& ſic ſolus fundus erat in legato,pecunia erat ī ſolutione. Ex hoc ſeqüit̄,ꝙ glo.prima huius §.quæ intelligit̄ hoc legatū eſſe alternatiuū,nō benè loqtur,nec tex.ꝓcederet.Op.ſm hoc,ſi fundus tm̄ erat in legato,pōt hr̄s partē fundi ſoluere,vt ꝟ.de ſolu.l.ſi ſtipulat⁹.§.i.ſed hic dicitur ꝯriū.Rn̄.illud verū,qn̄ ſpēs eſt ī obl'one ſimpl'r,& in ſolutione nihil aliud.Secus ſi eſſet ſpēs in obl'one,& quantitas in ſolutione,vel econtra,vt hic,& l.ante pe.ſ.ſi ex nox. cau.aga.Et hoc ꝓ rōnem,ne perueniatur ad illud inconueniens,ꝙ pars ſoluatur in re,pars in æſtimatione,ꝯ l.in executione,§.ꝓ par
3 te.ꝟ.de ver.ob.& ſ.de ꝯd.inde.l.ſi non ſortē.§.ſi decē.†Op.in legato alternatiuo nō tranſit dominiū;niſi à tpe electionis,l.huiuſmodi.§.Stichum,& ibi no.ſ.eo.& l.apud Aufidium.ꝟ.de opti.le.ergo hic non poteſt fundus vēdicari,antequā ꝑ eū,qui dēt eligere,eligatur.Rn̄.vt dixi,hic non fuit legatū alternatiuē,ſed fuit legatus fundus,licèt pecunia eſſet in ſolutione,ſi nollet fundum ſoluere qd no.tranſit enim dn̄ium rei legatæ ſimpl'r,licèt aliud ſit in ſolutione.Nec pōt dici,ꝙ hic nō agatur rei vēdicatione,ſed hypothecaria,nam tunc nō eſtimaretur fundus,vt in fi.legis dicitur:ſed liberaretur quis ſoluendo id,quod petitur,l.Paulus.in fine.ſ.quib.
4 mod.pign.vel hypot.ſolu.¶†Quæro practicam huius legis?Rn̄. quidā,ꝙ debēt ferri duæ ſn̄iæ,vna de præſtando fundo,alia ſi fundus nō præſtetur,de præſtādis centū,quod gl.nō tenet,&bene:qa illud habet locum in arbitrariis:ſed in actionibus bonę fidei non
5 feruntur duę ſn̄ię,vt no.dicit gl.j.in l.j.ſ.de act.emp.†Sed actio ex teſtamento,licèt ſit ſtricti iuris,hēt inſtar bonę fidei,l.in minorū. C.in quib.cau.in integ.reſti.nō eſt ne.& no.ꝟ.l.prox.& iō dicit gl. ꝙ an̄ ſn̄iam īterrogabitur,quid velit dare.Si rn̄derit de fundo,cōdemnabitur in fundo,aliàs in quātitate.Vide gl.no.Similiter no. in gl.in d.l.j.in prin.ſ.de act.emp.facit qd no.in l.2.§.itē ſi ī facto.ꝟ.
6 de ver.ob.Sed ꝯ hoc opp.†qn̄ vnū eſt in obligatione,aliud in ſolutione,per litis conteſtationem perimitur facultas ſoluendi,l.ſi quis ſtipulatus fuerit decē in melle.ꝟ.de ſol.Rn̄.illud verum,quādo vnum eſt in obl'one,aliud in ſolutione ex diſpoſitione cōtrahētis ſecus ſi ex diſpoſitione legis.Tunc enim non præcluditur via ſoluendi,donec agatur iudicati,l.item veniunt.§.idem rectè. de peti.hær.ſed hic eſt vnum in obl'one,aliud in ſolutione ex voluntate teſtōris,quæ lex eſt,vt in Auth.de nup.§.diſponat.ꝟ.ad le. Fal.l.j.in prin.Sed contra hoc opp. quia quando ex diſpoſitione teſtatoris vnum eſt in obl'one,aliud in ſolutione,per litis conteſta.præcluditur via ſoluendi,l.j.§.item ſi ita.ꝟ.ad leg.Fal.& l.j.de penu le.&quando di.l.ced.l.ſi penū.Rn̄.illud verum,quādo vnum relinquitur principaliter,aliud adiicitur in ſolutione pęnaliter:hic verò non in pœnam,ſed in fauorem hæredis fuit inductum,vt ſi fundum nollet ſoluere,poſſet ſoluere centū.Quando aūt cognoſcatur,vtrū ſit in pœnā,vel non,dic,vt infrà de his,quæ pœ.nom. l.ſi.Vltimò no.practicam,quæ hic ponitur in gl.ad ea,quæ dixi in l.eum,qui certarum.in fi.ꝟ.de verb.oblig.

LEX CXIII.

1 *Soluens ſeruum malum actione de dolo tenetur ad damnum,& actione prima tenetur ad rem leg.tam.*
2 *Actio ex teſtamento eſt ſtricti iuris,habet tamen inſtar bonæ fidei.*
3 *Liberatio contingit ipſo iure,quando ſoluitur aliud pro alio creditore volente.*

1 §.Si hæres Qui ſoluit†ſeruum malum actione de dolo tenetur ad damnū,& actione prima tenetur ad rē legatam.h.d.Op.ſ.de pig.actio.l.ſi ſeruus pignori.Sol.gl.primò,ꝙ hic dicatur de dolo.i.ex teſtamento nomine doli.& hanc tenet Dy.& Pet.& cōiter oēs.Secundò ſoluit gl.ꝙ agit̄ de dolo,quia actio ex teſtamēto eſt ſtricti iuris,in ꝯrio eſt bonę fidei In hoc,quod di-
2 cit,†ꝙ hæc actio eſt ſtricti iuris,dicit verū,vt hr̄ ī l.in actionibus, in fi.& l.ſeq.de in litem iuran.Tn̄ qa hēt inſtar bonæ fidei,non recurri

currit ad actionē de dolo,l.hmōi.§.ædes.s.eo.pp quod Doc.rece a dunt ab ista solutione.Puto,ꝙ quælibet solutio pōt sustineri.Aut enimvolo agere ad dānū tm̄,&ago actione de dolo,vt hic ī prin. legis.Aut volo agere ad rē,cū non sis liberatus tradendo malam, & ago actione ex testō,vt hic in ver.sed qm̄. Nec obst.l.si seruus pignori.de pig.act.qa ibi fuit pctū super illo pignore,iō venit in actione ex eo pctu:hic fuit legatus seruus gn̄aliter,vn̄ iste,qui est traditus,cum sit malus,nō vr̄ legatus,l.legato gn̄aliter.s.eo.vnde de eo,quod factū est ab eo,nō agit ex testamento.Itē opp.qa hic dicitur,ꝙ hæres liberatur tradēdo ꝓ noxa.Cōtrà,qa immo tenet ad integrū dānū,vt hic in prin.& s.de noxa l.2.Rn̄.hic dimittitur ꝓ noxa legatario volēti.Ad hoc opp.gl.quia idē esset in qualibet

3 alia re,qa aliud ꝓ alio pōt solui creditore volēte.Soluit gl.†ꝙ est verū,nō tm̄ ꝙ liberatio contingat ipso iure,l.fi.§.fi.de verb.oblig. Hoc non est verū,qa immo liberatio ipso iure ɔtingit,si soluitur aliud ꝓ alio creditore volente,l.soluta.j.de solu.Secus si soluatur adiectio,l.fi.§.fi.de ver.obl.Nec ob.l.si seruus pignori.quia aliud est ī pctu.Soluit gl.& alio mō,ꝙ hic in fi.corrigitur,qd s.dixerat. Hoc reprehendit Dy.p l.si seruus.§.cū quid.s.e.Tene ergo primā sol.ꝙ dimittatur ꝓ noxa legatario volēti,& ad hoc ꝓcedit hoc ordine,qa legatarius petet dānū actione de dolo.vt hac l.in prin. Itē patet rē actione ex testō,tūc dicet hæres,redde mihi seruum, quē tibi dedi,qd pōt dicere,l.si cū aurū.j.de sol.& l.eleganter.§.q reprobos.s.de pig.actio.tūc pōt dicere legatari⁹,nō reddā tibi rē, nisi prius emendes damnum,vel seruum pro noxa dimittas.

LEX CXIIII.

Etiam si. Onus pro parte recusatū facit legatariū perdere totum.h.d.Opp.pœna nō debet egredi delictum, l.si scriptū.j.de his,quib.vt indig Sol.hic præsumitur relictum totum contemplatione partis,à qua se excusauit,secundum Dy.vel secundum Pet.hoc ideo est,quia legatario non permittitur scindere legatum,l.legatarius.in prin.s eod.

LEX CXV.

Si quis inquilinos. Si legatur res,cuius non est commercium separatum ab alia,debetur æstimatio.h.d.Op.de l.apud Iulianū.§.fi.s.eo.Dicit gl.ibi rei nō esse commercium alicui,hic sic.Gl.hoc reprehēdit,quia hic nulli est cōmercium.Pet.& Dy.dicunt aliter,vt dixi in lege cōtraria. Tu dic,ꝙ hic est omnibus commercium istorum seruorum,non tamen separatim à tertia,vt in contrario dixi plenè.

1 *Alienans rem legatam tenetur legatario ad æstimationem.*

2 *Dominium rei hæredis legatæ quòd non transeat in legatarium.*

1 **§.Cum seruum.** Qui † alienat rem legatam, tenetur legatario ad æstimationem.h.d.Op.de l.si seruum.de manumis.Solu. ibi seruus legatus erat testatoris,hic

2 hæredis.Et sic habes casum,ꝙ† rei heredis legatę non transit dominium.Dixi in l.si hæredis.s.eo.Op.de l.in summa.§.pen.de cōd. indeb.So.vt dixi in l.cætera.§.fi.s.eo.

§.Si ita. Dictio,cum,coniūgit,hoc dicit,quod nota bene, & tene menti.

1 *Iuramentum de non reuocando testamentum non valet.*

a **§.Si quis scripserit.** Legatum,& iurm̄ contra bonos mores non tenent.h.d.Per hoc di-

1 co†ꝙ si quis iurat se non reuocaturum testamentum,ᵇꝙ tale iu-

b ramentum nō v3. Nam auferre sibi liberam testamenti factionē est contra bonos mores,l.stipl'o hoc modo concepta.j.de verb. obl.ideo talis obl'o per iuramentum nō obligat,vt hic,& in c.nō est obligatorium.de reg.iu.lib.6.Et per consequens si facit aliud testamentum,nō est periurus,licèt aliter videatur tenere Io.And. in quadam disputatione,quam ponit in capitulo ꝙ semel.de reg. iur.lib.6.in mercurialibus.

ADDITIONES.

a Ale.¶Si quis scripserit.Quam vide in l.si quis in prin.testamenti.j.de lega.3.

b ¶ Testamentum.Adde Old.cons.95 & 117.& quæ latius posui in d.l.stipulatio.

LEX CXVI.

a **Seruo alieno ita**

ADDITIO.

a ¶ Seruo.Et vide l.ciuitatibus.j.eod.Adde,an seruus sit capax legati alimentorum,Fede. cons.41.

1 *Iudex ex officio cogit hæredem ad præstandum relictum ad alimenta fratribus minoribus.*

§.Si quis post tempus. Alimenta pn̄t relinqui seruo proprio.h.d. Opp.de l. seruus.C.eo.Gl.dicit esse speciale in relicto alimentorum,quę petuntur officio iudi.Per hoc dico,ꝙ†quando fratrib.minorib⁹ ali-

1 quid ad alimenta relinquitur,hæredes sunt cogendi ex offic.iudicis,vt dent,non vt ipsi possint petere.

§.Si quis à Primo. Ab illo,qui substitutus est vulgariter,intelliguntur repetita relicta ab institutis:à substituto pupillariter nō dn̄t ex repetitione,quæ à pupillo deberi cæperunt.h.d.Hunc §.declaraui in l.13.s.e.Et dic, vt in gloss.

§.Si ab impubere. Non censetur repetita conditio, quæ repetita vitiaret. hoc dicit,

§.Ineptas. Ineptæ voluntates defunctorum non sunt seruādæ.h.d.quod no.

ADDITIO

a Alex.¶Ineptas.Per hunc tex.dici posset malè obseruatum fuisse in morte d.Lu.Cortesij, qui in testamento præcepit,ꝙ in funere eius adessent sub certo salario omnes sonatores musicæ cuiuscunque generis, qui tempore suo adessent,quia talis voluntas tanquam inepta seruanda non erat.

LEX XCVII.

a **Filiusfamilias.** Filius pubes à patre,libert⁹ à patrono,q libet à fisco succedente pōt ab intestato fideicommissum relinquere.h.d.in prin.legis cum §.seq.

ADDITIO.

a Alex.¶Filiusfamilias Vide quæ dixi in l.qui filio.§.j.s.de hære.instit.

§.Apud Marcellum. Inquantum quis honoratur, in tātum aggrauatur.h.d.Diuide hunc §.fm lec.clarā.Primò ponitur thema,& qō.Scd̄ò rn̄sio, qn̄ certū est vtrūq; legatū fore dilatū in tps. Tertiò, qn̄ certū est fideicommissum fundi esse dilatū in tps,& pecuniariū nō.Quartò,qn̄ est dubiū,vtrū pecuniariū sit dilatū,vel nō.Quintò redit ad tertiū,& circa illud determinat vnū dubiū.Secūda ibi,& ait Marcellus.Tertia ibi,licèt & si Titij.Quarta ibi, sed vix.Quinta ibi, certè.Secūdū gl.legit alio mō:qa primò ponitur thema,& qō.Secūdò rn̄sio,qn̄ certū erat vtrūq; fideicōmissū for dilatū. Tertiò, qn̄ dubiū erat,an fideicōmissum pecuniariū esset dilatū. Quartò ponitur rephēsio Iuriscōsulti circa tertiū dictū.Scd̄a ibi,&ait.Tertia ibi,sed & si Titij,&c.Quarta ibi,sed vix.Secūdū hoc est varietas solū in ver.s3 & si Titij.Nā fm gl.loqtur in casu dubij,& rephēditur p Iuriscōsultū,fm qd ego legi,loqtur in casu certi,& nō rephēditur.Mām istam plenè videbitis in l.Imperator.§.2.j.tit.1.

1 *Fundus si legatur non allibrato, qui ex forma statuti non potest acquirere, debetur æstimatio.*

2 *Testis deponens super valore rei qualiter deponere debeat.*

3 *Æstimatio fundi fit ex qualitate redditium.*

§.Si quid alicui. Legatum rei,cuius est ɔmercium in cōmuni, licèt non sit legatarij,v3, & æstimatio debetur.h.d.Op.j.ti.2.l.fideicommissā.§.si seruo.Sol.intelligas testōre sciēte,vt hic:sec⁹ in ignorante,vt ibi.Itē op.j.ti. ꝓxi.l. mortuo,§.Labeo.Sol.Intelligas,ꝙ nō erat ꝓhibit⁹ pp delictū,sed

a alia rōne.Quæro exēplum ᵃde qualitate relicti? gl.exēplum ponit. Tu dic meli⁹ exēplū esse ī l.si qs inqlinos.s.e.&l.cætera.§.si duob. s.e.Quæro exēplū de cā ꝓbabili?gl.nō ponit.Ia.de Are.ponit exēplum in l.j.C.nō lic.hab.Metrocomiæ.lib.11. Scd̄m hoc est casus

1 hic,†ꝙ si legatur fundus alicui non allibrato,bq fm formā statuti

b nō pt acqrere,ꝙ ei debetur æstimatio.¶No.tex.q dt,qti solet ɔpa

2 rari.& sic testis†nō redderet sufficiētē cām,si dicit rem tm̄ valere, qa ipse tm̄ daret:s3 qa tātum solet vendi cōiter.De hoc ī l.pretia rerū.in fi.j.ad l.Fal.ad qd facit s.e.l. si fundum p fideicōmissum. in

3 pr. vbi†ex qualitate redditum fit æstimatio fundi,C.de rescī.vē. l.2.& l.si seruus.§.de ɔd.fur.& de do.cau.mor.l.mortis causa.in fi.

ADDITIONES.

a Barb.¶Quæro exemplum.Et not.pro q.in qua nunc consulo,& all.istum text. & dictum bat.hic,Alb.de Ro.in tract.statu.in 2.parte,q.2.in j.vol.vbi omnino vide.

b ¶Non allibrato.Adde Rom.cons.409.

1 *Verba directa trahuntur ad fideicommissum,si iure directo non possint valere.*

2 *Rogari quis non potest,vt quem directò faciat hæredem,quia auferretur libera testamenti factio.*

1 **§.Vt quis hæredem.** ¶Verba†directa trahuntur ad fideicommissum , si iure dire-

2 cto nō pn̄t valere.h.d.Quæ est rō,ꝙ†qs nō pt rogari,vt quem directo hrdē faciat?Rn̄.qa auferret liberam testī factionem,vt not in l.ex facto.in prin.j.ad treb.quod est contra bonos mores.

1 *Non potest quis grauari,vt filium suum emancipet.scilicet actione ex testamento,sed iudicis officio,si agnouit legatum.*

2 *Patria potestas est res inæstimabilis.*

1 **§.Secundum vulgarem.** Non potest†quis grauari , vt filium suum emancipet.h.d.Op.de l.si cui legatum.j.de cond.&dem.Dic,ꝙ iure actionis ex testamento non potest quis cogi emancipare,vt hic: sed si pater agnouit relictum factum sibi potest cogi iudicis officio,vt in l.cōtraria no.in l.cogi.§.si pater.j.ad treb.no. ex hoc tex.

2 ꝙ patria potestas†est res inæstimabilis.

§.Aedes. Non possunt legari ædes destruendæ.h.d.De hoc plenè in l.cætera.§.j.s.eo.

§.fideicommissum. Legatum seruo acquiritur ei,si liber reperitur tempore, quo dies cedit.

§.Diuus Seuerus. Fideicōmissū vl'e ɔdōnale,nō pt añ ɔdōem restitui fideicōmissario ī potestate ɔstituto,etī si sunt plures fideicōmissarij. Itē ante diē qs nō cogitur restituere,s3 cauere,al's patitur missionē,& missio pris,vl' dn̄i pt ꝓdesse seruo,vel filio.h.d.multū no.& magīsl'r.Primò loqtur in fideicōmisso ɔdōnali.Scd̄ò in fideicōmisso in diē.Scd̄a ibi, iidem principes.Principium §. gl.intelligit ī ɔdōne emancipationis,vel in alia ɔdōne extranea,& quęlibet pōt esse bona.¶Op.de l. post

postmortẽ.C.de fideic.Gl.rñdet,ꝙ hic dilatio erat in fauorẽ filio
rũ,ibi in fauorẽ hr̃dis,vt hic in 3.glo.q̃ vide.Si hẽtis in ista glo. pa
ter,vult dicere patruus.Sed si hoc eẽt verũ,quare non pñt isti filij
renũciare fauori suo.cũ tex.hic dicat,ex volũtate eorũ ñ posse re
stitui ꝯ l.nihil ꝓponi.§.oĩb.ȷ̃.e.& ꝯ l.si quis in conscribendo.C.de
pac.Vñ gl.soluit al'r,ꝙ hic erant plures fideicommissarij,ibi vnus.
Sed certè adhuc durat oppositio,qa oẽs vñr posse renunciare iu
ri,seu fauori suo.Quare gl.soluit tertio mõ,dicẽs,dic ꝙ ibi fidei
cõmissum erat relictũ in diẽ oĩno extiturũ,& sic non erat ꝯdõna
le:hic sic.Idẽ tenet ȷ̃.ad Tre.l.sed & si alio.sed hæc solutio non est
vera,qa ibi in l.post mortẽ.erat fideicõmissũ ꝯdõnale,qa poterat
fideicõmissarius decedere,anteq̃ decederet ille,q erat rogatus de
restituendo,vt ibi patet in quadã parua gl.Dic ergo,ꝙ intelľs.d.l.
post mortẽ.ponit̃ in l.sed & si añ.ȷ̃.ad Treb.in tex.nam añ diem,
vel ꝯdõnẽ bene p̃t fieri restitutio,d.l.post mortem. nõ tñ ꝙ actio-
nes trãsferant̃ p̃ Treb.qa nõ fit restitutio ẜm voluntatẽ defuncti,
d.l.sed & si añ.in tex.sed adueniente die, vel ꝯdõne transferantur
actiones p̃ Tre.vt ibi:quia restitutio facta est ei, cui testõr voluit,
sed in §.nostro si restitutio fiat añ, tunc non transeunt actiones,
nec transibunt adueniẽte die,vel ꝯdõne,quia non est facta restitu
tio ei,cui testõr voluit.Nã vr̃ restitui patri,cui quæritur per filios,
vel restituitur ei qui forte non erit tp̃e existentis ꝯdõnis in rerũ
nã.Hoc probatur in l.si mulier.§.ex asse.de iure dot.vbi non p̃t fie
ri restitutio p̃ Treb.ꝓcuratori in rem suã.& ista procedunt clarè,
si intelligis filiis debere restitui sub cõdõne emãcipationis, sed si
intelligis sub alia ꝯdõne,tũc vtrũ actiones trãnseant p̃ Treb.adue
niẽte ꝯdõne, penderet ex hoc, an ipsi sint sui iuris,& oẽs illi,qui
bus facta est restitutio,viuãt. ¶ Sed op.licèt actiones nõ trãseant
p̃ Treb. nonne transeũt ex virtute donationis,l.illam,& l. in do-
nationib.C.de dona.Rñ.benè transirent,non tñ iste restituẽs ha-
beret beneficium Treb.vt esset tutus exceptione ꝯ creditores,si-
cuti vẽdens hr̃ditatem,l.2.C.de hære.vel actio.ven. Itẽ ille, cui fa-
cta est restitutio,nõ hẽt ita perfecte ex donatione,sicut ex Treb.
l.2.C.de noua.ꝯiuncta l.facta.§.2.ȷ̃.ad Treb.& ibi dicã. ¶ Item op.
de l.& hr̃di.§.pen.s̃.de pac.vbi filius p̃t pacisci de nõ petendo illud
qđ est sibi relictum sub ꝯdõne.Rñ.fateor:sed hoc non est pactum
de nõ petendo,sed est voluntas,ꝙ sibi soluatur,per q̃ solutionem
hr̃s non liberatur,quia non fit,vt debet,vt hic dr̃.Ad fi.op. de l.ac
quiritur.in prin.ȷ̃.de acq.rer.do.& Inst.per quas perso. nob. acqu.
per totum,vbi p̃ filium,vel seruum q̃ritur patri, vel dño, non eꝯ.
Sol.hic est casus specialis,in quo sicuti ei p̃t quæri legatum,si tp̃e,
quo cedit dies legati,erat sui iuris,ita p̃t per patrẽ, vel dñm quæ-
ri ei,qa ista stipľo,vel missio.de qua loquitur hic,limitat̃ ẜm nãm
legati:qa ẽt seruus isto casu posset ꝓ se ipso sibiipsi stipulari. facit
l.j.2.& 3.ȷ̃.vt leg.no.cau.Vltimò hic est q̃dam glo.super verbo, de
cesserit,quæ innuit,ꝙ fideicommissario mortuo, postquam dies
fideicommissi cessit ante restitutionem, ꝙ non transmittitur ad
hæredem.Simile no.in l.cum filio.in prin.s̃. co.sed ibi reprehẽdi.

1 *Existentia liberorum quando faciat deficere conditionem fideicommissi.*
2 *Exhæredatus an habeatur pro mortuo quo ad commodum alterius.*
3 *Decedens cum filio, qui est de ordine fratrum minorum, dicitur decedere sine liberis.*

a §. Cum quis rogatus.

[a] Quo ad condõnis defe-
ctũ sufficit extare liberos,
1 l3 non sint hr̃des.h.d. † Op.& vr̃,ꝙ q non sunt heredes hñr pro
mortuis,l.j.§.si pr̃.ȷ̃.de coniun.cũ eman.lib. Solu.qñq; decedit qs
cũ liberis existentib.hr̃dib.& non est dubium,ꝙ condõ deficit,l.j.
b C.de cond.inser.Qñque decedit qs cũ liberis[b] institutis,& sic pñt
esse hr̃des,si volũt,& tunc idẽ quia cõditio deficit,ẽt forte si non
adeant hr̃ditatem,vt hic.Qñq; quis decedit cum liberis,qui non
pñt heredes esse,si volũt,quia exheredati, tũc non facit deficere
cõdõnem,d.l.j.§.si pater.ȷ̃.de coniun.cum eman.lib.Ita sentit glo.
hic,q̃ no.qa filiorũ cã vr̃ apposita condõ,vt gl.dicit. Contrarium
tenet gl.in l.ex facto.§.fi.ȷ̃.ad Tre.& istud tenet Iac.de Are.per le-
ges hic alleg.in prin.gl.Idem tenent Pet.& Cy.in d.l.j.C.de cõd.in
ser.assignat rõnẽ,quia in cõditionib.inspicimus merũ factũ,l.qui
hr̃di.in prin.& l.Mæuius.de cõd.& dem.& ad l.j.§.si pater.ȷ̃.de con
2 iun.cũ eman.lib.rñdet,† ꝙ hr̃ exhæredatus pro mortuo quãtum
ad suum commodum, non autem quo ad commodum alterius.
Sed certè ĩ d.§.si pr̃.hr̃ pro mortuo ad commodum alterius.s.ne-
potũ,qui admittuntur in totũ,cũ alias non admitterentur,nisi ꝓ
parte.Rñ.gl.hic filij faciebant deficere fideicommissum,sicut de-
fectus cuiuslibet condõnis adiectæ,iõ non attenditur,si sint hære
des,vel non,vt dictũ est,ibi fili⁹ excludebat nepotes à medietate,
qa cõcurrebat cũ eis.Ipso ergo excluso p̃ exheredationẽ,non p̃t
concurrere,ideo nepotes habent totum.Predicta omnia sunt ve
c ra,[c] quando filius poterat succedere,sed excluditur volũtate sua,
vel voluntate testatoris:sed vbi excluditur à lege ex alia causa, vt
quia deportatus,tunc non faceret conditionem deficere,l. ex fa-
cto.§.ex facto.ȷ̃.ad Treb.& de contratab.l.j.in fi.de bon.lib.l.si ne
3 cem.§.si deportatus.† Et per hoc dico,ꝙ si aliquis decedit cum fi
lio,qui est de ordine fratrum minorum, qui non potest habere
nec in proprio,nec in communi,quòd dicitur decedere sine libe
d ris,quòd pono [d] in 4.lib.Minoricarum.

ADDITIONES.

a Parif.¶Cum quis rogatus.An decis.huius §.procedat in conditione,ĩ sine filiis decesse
rit.vide Soc.in repe.l.cum auus.ff. de cond. & demon.

b alc.¶Cum liberis.Vide no.per ang.& Imo.in l.Lucius.s̃. de hær.inst. & vide in d.l. ex
facto.§.fi.*Claud.Istud limitat hic singulariter Rom.vt non procedat in cõditione subin
tellecta.quod dictum notat,licet non firmet,alex.in l.Centurio.s̃.de vulg.&pupill.

c parif.¶Sunt vera.Vide omnino Com.consi.121.inc. Gerardus per totum,maximè in fi.

d ¶Quod pono.Vide eum in l.3.in fi.de bon.poss.contratab.& quod no.in l.1.§.quidam
filium.eo.tit.

1 *Prohibitio alienationis simplex continens fauorem personæ prohibitæ solum, non valet.*
2 *Prohibitus alienare simpliciter,cum erit perfectæ ætatis, non tenetur:impeditur tamen alienare per se,vel curatores,quando non est ætatis legitimæ.*
3 *Prohibitio alienationis facta legatario continens fauorem alterius,videtur facta ipsius fauore,licèt non sit expressum.*
4 *Alienari ratione affectionis si res prohibetur,tunc fauore ipsius censetur facta prohibitio.*
Prohibitio simplex alienationis vasallorum dicitur facta fauore ipsorum.
5 *Prohibita re legata simpliciter alienari, quando prohibitio valeat*
6 *Alienatio prohibita respectu certæ personæ,ea facta,hæres defuncti admittitur ad reuocandum,& nu.7.*
8 *Hæres etiam de iure digestorum tenetur vltra vires hæreditarias.*
9 *Alienatio quando est prohibita respectu certæ personæ,an detur remediũ,quod alienatio fieri possit.*
10 *Prohibita res alienari,potest alienari propter dotem,vel donationem propter nuptias.*
11 *Statuto ciuitatis prohiberi potest,ne alienatio fiat in forensem, & valet statutum.*
12 *Statutum prohibens alienationem fieri in ecclesiam,non valet.*
Facta contra priuilegia ecclesiæ inducta per summos Pontifices, & Imperatores,sunt contra libertatem ecclesiæ.
Ecclesia ex priuilegio solo titulo absque traditione acquirit dominium.
Priuilegio,quod ecclesia ex solo titulo acquirat dominium,non potest renũciari.
13 *Prohibitio alienationis facta per legem quid operetur.*
14 *Alienatio,& dominij translatio quando possit per contractum prohiberi.*
Casus,quibus dominij translatio prohiberi possit.
15 *Dominij translatio non impeditur per sententiam arbitri prohibentis alienationem.*
16 *Præceptum iudicis impedit translationem dominij.*
17 *Prohibita alienatione videtur prohibita hæredis institutio.*
18 *Venditione prohibita videtur prohibita omnis alienatio.*
19 *Donatione prohibita an videantur prohibiti alij contractus.*
20 *Prohibitio de alienando facta filijs,an videatur facta nepotibus,*
21 *Prohibitione facta hæredi,an comprehendatur hæres hæredis.*
22 *Prohibita res alienari vsucapitur,& præscribitur.*
23 *Præceptum iudicis nudum non valet in his,in quib. requiritur causæ cognitio.*

a §. Diui.

[a] Prohibitio alienationis facta sine cã, non respectu
certæ p̃sonæ,non vàlet,al's valeret, nisi ĩ p̃iudicium
creditorũ,h.d.vsq; ad §.cũ pr̃.priò ponit dictũ,qñ ꝓhibitio est fa-
cta,& absq; respũ certæ p̃sonæ Scdo,qñ est facta respũ certæ p̃so
næ.Tertiò illđ ẜm dictũ limitat.Scđa ibi, qđ si liberis. Tertia ibi,
sed hæc neque.Op.ꝙ hic sit mala grãmatica, nã accusatiuus,eos,
positus in prin.caret regimine,ꝯ l.Plautius.de au.& arg. leg. Sol.
gl.& fatetur oppositũ.Vel dic aliter,vt in gl.¶Opp.& intro primã
gl.magnã.Nã semper reperit̃ p̃sona,cuius contẽplatione sit facta
ꝓhibitio.s.p̃sona hr̃dis,l.peto.2.rñ.ȷ̃.ti.j.Huius timore hic §. legi-
tur in j.gl.trib.mo.Primò,ꝙ hæc prohibitio fuit facta hr̃di,q sol⁹
erat.Vñ non est alius,cuius intersit,arg.l.Mutianæ.in fi.de condi.
& dem.sed tũc obstat, qa vr̃ dictũ ꝯtẽplatione venientiũ ab inte
stato,vt ȷ̃.de cond.& dem.l.is,cui sub ꝯdõne.So. vt ibi.Secũdo,&
tertio mõ legitur,ꝙ ista prohibitio fuit facta hr̃di, qui hẽbat co-
hæredem,vel fuit facta legatario,& tunc obstat ꝯriũ de d.l.peto.ĩ
prin.Sol.hic loquit̃ in ꝓhibitione alienationis,q̃ cõtinet fauorẽ
p̃sonæ ꝓhibitæ,cui fauori alienãdo p̃t renũciare:ibi dispõ ꝯtine-
1 bat grauarnẽ,& sic vr̃ factũ gr̃a cohr̃dũ.† No.ergo,ꝙ tunc est ve-
rũ,ꝙ simplex ꝓhibitio alienationis non valet,qñ ꝯtinet fauorem
b p̃sonæ ꝓhibitæ solũ:qđ ȷ̃.declarabo p̃ plura ꝯria. Op. ex gl.C.de
vsuc.ꝓ emp.l.2.vbi ñ fuit respũ certæ p̃sonæ factã ꝓhibitio,& tñ
valet.So.gl.ꝙ ibi fuit facta ꝓhibitio cũ cã,hic sine cã,q̃ sol.nõ est
vera.Nã ibi cã respicit fauorẽ p̃sonæ ꝓhibitæ:vñ idẽ est iuris,sicut
2 qñ sine cã,vt ȷ̃.de ꝯd.& de.l.Titio cẽtũ.in prĩ.Dic ergo,ꝙ† ista sim
plex ꝓhibitio nõ valet,vt ꝓhibit⁹ impediatur alienare,cũ erit p̃fe
ctæ ætatis,sed bene ĩpedit̃ alienare p̃ se,vel tutores,vel curatores
suos,qñ nõ ẽ ætatis legitimę.tũc.n.illi fauori alienãdo renũciari
nõ p̃t,vt in ꝯrio.Op.ȷ̃.de adi.leg.l.3.§.si qs ita.Sol.hic loqt̃,qñ ꝓhi
bitio respicit fauorẽ ꝓhibiti tñ,ibi ꝯtinet ẽt fauorẽ alterius.s.hr̃-
dis,q læderetur alienatione facta,vt ibi dicit tex.iõ nõ p̃t alienare
3 ĩ dãnũ alteri⁹.† Et p̃ hoc no.ꝙ s̃p cũ ꝓhibitio ẽ facta legatario,ꝯti
net

ADDITIONES.

a parif.¶ Diui.an alienans mulier incidat in pœnã,vide latè Fran.con.18.vide circa mate-
riam huius §.ang.consi.7.inci.in Dei nomine,& consi.130.& con.61.inci.testator, in vlt.
col.& consi.seq.incip super puncto,& consi.207.

b ¶prohibitæ.adde ang.consi.137.& pau.de Ca.consi.134.Oldr.consi.205.Et an si testator
prohibeat alienari,nisi in filios ipsius testatoris legitimos,& naturales,possit alienari in
filios filiorum ipsius testatoris legitimatos per subsequens matrimoniũ,vide Bal.cõs.135.

net ɔmodũ alterius.q̃ legatarij.ſ.hẽdis, vel familiæ,q̃ lęderet per
alienationẽ,ĩ eorũ fauorẽ vr̃ facta ꝓhibitio,licet nõ ſit expreſſũ.
Hoc ſentit gl C.de fideic.l.quoties.ꝑut loqr̃ de cã tacita, & Cyn.
ibi clarius in exẽplo.qđ ponit de turri.Op.j̃.de fideic.lib.l. gñaľr.
§.ſi petitũ.Sol.hic loqr̃.qñ eſt ꝓhibita alienari res inaĩata, ibi qñ
fuit ꝓhibitus alienari ſeruus,&ſic pſona aĩata cuius intereſt, ne
4 alienet̃ in nouũ dñm ɔciorẽ:vñ ſi ɔ̃ fieret, ſeru⁹ erit liber. ¶†No.
ergo,ꝙ qñ res,q̃ ꝓhibet̃ alienari,eſt talis,ꝙ in ea cadit affectio,&
intereſſe rõne,ſeu fauore ipſi⁹ rei ꝓhibitæ vr̃ facta ꝓhibitio. Vñ
ſi teſtõr ꝓhiberet alienari vaſallos, l3 ſimpľr,& ſine cã,ꝓhibitio
valet,p d.l.eſt.n.fauor vaſallorũ.Op.j̃.de cõd.& dem.l.Titio cẽtũ.
in prin.dicit gl.ibi apparet ſol.Sed certè ibi nullam video ſolutio
nẽ.Vnde dñt qdã.ibi ꝓhibitio fuit facta ɔtẽplatione alũni minus
induſtrioſi,& ſic reſpectu certæ pſonæ:hic ſimpľr.Hoc non valet,
qa tũc admitteretur ad reuocãdũ ipſe alumnus vt hr̃s, vt ibi dixi.
5 Dico igitur ſic,qñq; res †legata trãſit directò in legatariũ,& tũc
ſimplex prohibitio nõ valet,vt hic.Qñq; non tranſit directò,ſed
de manu hr̃dis,q hẽt neceſſe emere,& illi tradere:tunc qa hr̃s tra
dit ſub illa ɔdõne,nõ p̃t alienari,ſicut ſi tale pactũ de non alienan
do apponeret̃ in ɔ̃ctib.l.ea lege C.de ɔd.ob cau. ¶Op.j̃.de manu.
teſta.l.Stichus ſeruus.Sol.dico,ꝙ oẽs leges de hac mã̃ loquentes
6 determinãtur p illã.† Nã qñ teſtator vetuit alienari ɔtẽplatione
certæ pſonæ,aut eſt vſus futuro ſubiunctiui dicẽdo, & ſi alienaue
ris,deueniat in talẽ,& nõ ĩpedit̃ alienatio.Tũc.n.cũ pfecta eſt alie
natio,& re in aliũ trãſlata,vocatur p teſtõrẽ pſona,cui⁹ ɔtẽplatio
ne eſt ꝓhibita alienatio,qđ fieri nõ p̃t:ſed ſi vteret̃ verbo indica-
tiui modi,vt ſi alienabis,deueniat in talẽ,tũc alienatio impeditur:
ita loquit̃ hic,& gl.ita intelligit,dũ gl.hic in verb.nõ poſſint dice
re.dixit,nã ita dixit teſtõr,ne alienaret,đ hoc j̃.dicã.Certe ad l.Sti
* ch⁹.potes dicere,ꝙ ibi nõ fuit ꝓhibita alienatiò,*vt j̃.gl.dicit,vel
ſi fuit ꝓhibita,fuit tacitè,q̃ tacita prohibitio alienationẽ nõ impe
dit.l.cũ pr̃.§.libertis.& ibi no.in gl.in ver.ne id alienarẽt.j̃.de leg.
2.vñ ſi teſtõr prohiberet rẽ alienare expreſſè,& ſi alienauerit, de
ueniat ad Titiũ vr̃,ꝙ dicta prohibitio ĩpediat alienationẽ.Quod
s̃.dixi,nõ prohiberi alienationẽ,ĩtellige.i.dñij trãſlationẽ:ſed ipſi
fideicõmiſſario,cuius ɔtẽplatione eſt facta prohibitio,debet̃ æſti
matio,d.l.ea lege.cum gl.de ɔd.ob.cau.Cõtra prædicta facit j̃.ti.j.l.
codicillis.§.ĩſtituto,& j̃.tit.2.l.pr̃. .quindecim.Sed nõ ob. ſi bene
ĩſpiciat̃.¶Op.j̃.ti.j.l.codicillis.§.matre.So.ibi fuit certa pſona, cu
7 ius ɔtẽplatiõe fuit facta ꝓhibitio.Vel alr̃,ibi ꝓhibitio†fuit facta
odio certæ pſonæ,hic fauore.Vñ qñ fit in odiũ,admittit ad reuo
cãdũ hr̃s defuncti,ad quẽ in dubiũ vr̃ relata voluntas.l.cũ ita lega
tũ.de cõdi.&dem.& ita intelligit Gui.in l.cum hi.§.ſi vni.s̃.de tran
ſa.& Cy.C.de fideicom.l quoties.in additio.q̃ fecit ex dictis Gui.
¶Venio ad vltimã particulã, ꝓ cuius intellectu q̃ro,cuius bona
vẽdebãtur,& p cuius creditores.In gl.eſt triplex opi.Primò,ꝙ vẽ
debãtur bona teſtatoris p creditores hr̃dis,qđ reprobat,& bene.
8 Alij cõ.ꝙ vẽdebãt̃ bona hr̃dis p creditores teſtõris.Hãc†quidam
dãnãt dicentes,ꝙ iſto iure nõ tenebat̃ hæres vltra vires hr̃ditatis,
qđ eſt falſum.vt gl.dicit in l.fi.§.1.C.de iure delib. expreſſius de iu
re iſto s̃.ſol.ma.l.q̃ dotis.Veritas eſt,ꝙ iſta ſecunda lect.nõ eſt bo-
na.qa prohibitio alienationis ſi refertur ad bona hr̃dis,nihil ĩpor
tat,vt j̃.qui,& à quib.l.hr̃s ſeruũ ꝓpriũ,& l.ſi quis inquilinos.§.j.s̃.
eo.& l.ſi hæredis ſeru⁹.Dic ergo,ꝙ hic vẽdebãtur bona heredũ, ſ.
q̃ nũc ſunt heredũ,&q̃ quõdã fuerũt teſtõris.vẽdebãtur p credi-
tores teſtõris.hæc eſt tertia lect.& verà poſita in gl.¶Sed op.ꝙ ẽt
alienatio facta p creditores reuocat̃ poſt mortẽ heredis,vt j̃.tit.j.l.
pe.o.§.p̃dĩũ.Sol.ibi fuit facta vẽditio p creditores heredis,&ſic va
let,donec viuit hæres:hic p creditores teſtõris,ſm lec. q̃ tenui, iõ
ꝑpetuò valet.Sed ſi teneres, ꝙ p creditores heredis,ſm lec.primã
s̃.poſitã.q̃ reprobaui,tũc ꝓcederet ſecũda ſol.poſita hic in gl. ſ.ꝙ
hęc ĩtelligatur ſm illã.Pro hoc j̃.de fideic.lib.l.cũ fidei heredis cõ
miſſum.in fi.& qđ ibi no.p gl.¶Sumus expediti de oĩb.gl.¶Circa
9 mãm q̃ro,†vtrũ prohibitione facta reſpectu certæ pſonę*ſit ali-
* qđ remediũ,p qđ poſſit fieri alienatio?Duo dantur remedia: Pri-
mũ,ꝙ hr̃s,vel legatarius patiatur fundũ vẽdicari,&ſe ſuccũbere,
l.3.§.itẽ quæri.de reb.co.Na p̃iudicaret ſnĩa talis. Sed certè ſi illa
colluſio detegeretur,nõ noceret ei,cui⁹ ɔtẽplatione facta ẽ ꝓhibi
tio,l.ſi ſeruus pluriũ.§.j.s̃.e.Itẽ forſan nõ p̃iudicaret talis ſnĩa, niſi
a ille fuiſſet citatus. l.in ɔcedẽdo,de aqu.plu.arc.facit j̃. de re iud.l.
ſæpe.Datur aliud remediũ.ſ.ꝙ primò faciat vnã alienationem in
pſonã pmiſſam,poſtea poterit alienare ſimpľr vt j̃.ti.2.l.pr̃. §.qn-
decim.ſed alio caſu loquit̃.vt ibi patet.Præterea ſi diceret̃, ꝙ pri-
ma alienatio eſſet facta fictè,non p̃iudicaret.l.nuda. de ɔ̃h.emp.&
10 l.emptor.de aq.plu.ar.¶†Quæro,vtrũ hic fund⁹ reſpectu pſonę
b vel cauſæ alienari ꝓhibitus,poſſit alienari pp dotẽ, vel donatio-
nẽ pp nup.Iac.de Are.ꝙ ſic,ar.l.mulier.§.cũ proponeret.& l.à filia.
in prin.ad Tre.& auth.res q̃.C.cõia de leg.& in corpore vñ ſumit̃.
11 ¶†Quæro:an per ſtatutũ ciuitatis poſſit fieri prohibitio aliena-
c tionis,pone:ſtatutũ ẽ hic,ꝙ nõ valet alienatio,q̃ fieret in nõ ſubie
ctũ.Hãc q.d.Old.diſputauit,&reducit eã ad duo dubia. Primo, v-
trũ hæc ꝓhibitio valeat reſpũ nõ ſubiectorũ laicorũ:vt forenſiũ.
Et determinauit,ꝙ valet,vt C.de ɔ̃h.emp.l.dudum: & C. nõ li.me
troco.ha.l.j.li.xj.Do tex.quẽ ipſe non alleg.s̃.de ɔ̃h.emp.l.ſi in em
12 ptione.§.j.ibi,vel mores ciuitatis,&c.† Scđm dubiũ ẽ. an valeat
d ꝓhibitio reſpũ eccleſiarũ,& monaſteriorũ, q̃ nõ ſunt ſubiecti.&
determinauit,ꝙ ſtatutũ ñ valet,qa ẽ ɔ̃ libertatẽ eccleſiæ,ergo nõ
valet,vt in auth.caſſa.C.đ ſac.ſan.ec. Quòd aũt ſit ɔ̃ libertatem ec
cleſiæ,ꝓbat̃.Ea,q̃ ſunt ɔ̃ priuilegia eccleſiæ indulta p ſummos Põ
tifices,& Imperatores,ſũt ɔ̃ libertatẽ eccleſię vt no.p Inn.in c.no
uerit.de ſen.excõ.& p Cy.in d.auth.caſſa.dixi plene j̃.quarum re.
ac.nõ dat.l.j.§.q̃ onerãdæ.Sed hoc priuilegium eſt ɔceſſũ eccľiæ,vt
poſſit emere,& ex eo ſolo ɔ̃ctu ſine traditiõe ei q̃rat̃ dñiũ,l.fi.C.
de ſac.ſa.ec.ergo ſtatutũ factũ in ɔ̃riũ ñ v3,& puto,ꝙ huic priuile-
gio ñ poſſit renũciari,qa ẽ factũ ĩ fauorẽ publicũ,s̃.đ pact.l.ius pu
13 blicũ.& l.nemo.s̃.e.& ibi dixi.†Quid aũt operet̃ hæc ꝓhibitio le
14 galis,declaraui de ver.ob.l.ſi ita quis.§.ea lege dic,vt ibi.¶†Quæ-
e ro,an p ɔ̃ctũ poſſit ꝓhiberi alienatio?Certum eſt,ꝙ põt quoarum
ad hoc,ꝙ ſi ɔ̃ hoc fiat,cõmittat̃ oblºad intereſſe,vel penam,C.de
ɔd.ob cau.l.ea lege,de ver.obli.l.ſi ita quis.§.ea lege.Sed an poſſit
ꝓhiberi taliter,ꝙ dñij trãſlatio impediatur?gl.ꝙ non,niſi in liber
tate,vt no.in d.§.ea lege.& in d.§.ea lege.C.de cond.ob.cau.& C.
de reb.alie.non alie.l.fi.Qđ dicit deliberate,iõ eſt.quia eſt irreuo
cabilis:vnde idẽ puto in quacũq; alienatione irreuocabili eadem
rõne.Eſt alius caſus.ſ.qñ quis pacto appoſito de nõ alienando re
ſeruauit ſibi aliqđ ius reale in re ꝓhibita alienari,tunc impeditur
dñij tranſlatio.l.ſi creditor.§.fi.s̃.de diſt.pig.prout eſt ibi in litera,
nullã eſſe venditionẽ,q̃ eſt vera litera,ꝑut videri fecimus,cùm de
facto occurreret in lib. Pandectarũ Piſis. Prò hoc C.de iu.emph.
l.fi.Et ex hoc dico,ꝙ ſi tradidi tibi rẽ ſub pacto de non alienando,
hoc acto,ꝙ ipſa res mihi oblĩata remaneat,p hoc impedit̃ domi
nij tranſlatio.d.l.ſi creditor.s̃.fi.dixi in d.§.ea l. Aliud remediũ ad
impediendã trãſlationẽ dñij ponit Dy. in l.qui abſenti.§. 1.de ac-
qui.poſſ.Aliud ponit Odofr.& Cyn.refert C.de reb.alie.non ali.l.
fi.ſ.ꝙ in pacto apponantur hæc verba,promittis mihi non alie-
nare,& ſi ɔtingeret te ad aliquẽ actũ alienationis, & venditionis
ꝑuenire,tũc eo ipſo res reuertat̃ ad me,& in illũ caſum ɔſtituis te
meo noĩe poſſidere,tũc te incipiente alienare,dñiũ ad me reuer-
titur, ita ꝙ nõ p̃t tranſire ad aliũ.Dico hoc remedium eſſe:nõ tñ
eſt neceſſariũ:ꝙ ita exprimat̃,ſi ad aliquẽ actum &c.ſed ſi dicatur
ſi alienabis:ſatis eſt:quia te incipiẽte alienare,dominiũ reuertit̃
ad me.Caſus eſt not.in d.l.cũ fidei hr̃dis cõmiſſum.§.fi.cum l.ſeq.
de fideic.lib.Sed ſi diceret:ſi alienaueris,ſecus eſſet:qa ɔferret in
tp̃s alienationis perfectæ,l.Stichus ſeruus.de man.teſt.Et hoc mõ
intellige qõnẽ de propoſita fienda per capitaneum:qa diſtingue,
an ſtatutum loquatur per verbum p̃ntis tp̃is:vt ſi proponatur vel
15 per verba futuri ſubiũctiui:vt ſi propoſuerit.Quæro,†an per ſen
f tentiam arbitri prohibentis alienationem poſſit impediri dñij
trãſlatio?Rñ.non:quia arbitrium ſumit vires ex pacto:ideo non
p̃t plus:q̃ pactũ,l.non diſtinguemus.§.de officio.s̃.de arbi.l.j.C.de
16 arb.hoc tenet Inn.extra de teſta.c.Raynaldus.¶†Quæro,an p̃ce
g ptum iudicis impediat tranſlationem dñij?Innoc.in d.c.Raynal-
dus.

ADDITIONES.

* Claud.Alienatio.Iſtud tenet gloſſ.fin.in d.l.Stichus.quam ad hoc pro ſingulari alleg.
aret.conſ.xviij.in j.dub.
* Claud.Perſonæ.Quid autem ſi perſonæ quarum reſpectu & contemplatione eſt facta
prohibitio non ſunt in rerum natura tempore alienationis,an valebit alienatio. vide per
Paul.de Caſt.conſ. xvij.
a ¶ Citatus.adde,inquantum alexand.dicit,quòd contrarium tenet ange.Ra.& Imo.quia
citari non debet ille,qui habet ius in re ex poſt facto,ſicut in ſententia lata contra inſti
tutum non eſt neceſſaria citatio ſubſtituti,vel fideicommiſſarij. De hoc vltimo vide Bal.
conſ.200.circa med.lib.1.
b ¶ Propter dotem.Adde,vt per Pau.de Caſt.conſ.13.&14.ang.conſ.180 Roma.conſ.267.
c ¶ Per ſtatutum.Adde reſpectu laicorum forenſium,quod conſuluit Bald.ſuper ſtatuto
Placentiæ,conſ.297.plene per andr.Sicu.conſ.14.l.b.4.vbi dicit,quòd Rich.de Sal. conuo
cato collegio doct.diſputauit coram Principe in temporali,& ſpirituali valere ſtatutum
Mediola.quo diſponitur,an valeat alienatio facta in non ſubditum, nec eccleſiaſticam
perſonam.& quòd ita etiam conſuluit S.g.de Homo.& Fran. de alb & vide Bald. conſi.
118.lib.3 vbi tenet valere ſtatutum,quòd nullus poſſit alienare de bonis ſuis, quin om-
ni tempore ſoluantur collectæ,etiam ſi ſit clericus,vel eccleſiaſticus locus,& quod con
ſuluit idem Bald.ſuper ſtatuto Lucano prohibente alienationem in ſubditum,niſi ſolu-
ta certa ſumma,an comprehendat legata ad pias cauſas,conſ.308.libr.3.& 454.libr.1. con
ſilio tamen 421.lib.3.ſuper ſtatuto Brixiæ diſponente,quòd nullus audeat bona alienare
nec dominium transferre de bonis ſitis in comitatu Brixiæ alicui non ſuppoſito, & qui
non ſubeat onera,&c.conſuluit,quòd tale ſtatutum non valeat in præiudicium eccleſia-
rum,de quo vide quæ latius poſuit in l.cunctos populos,& cum alexand.tangit, an ſta-
tutum prohibens acquirere,comprehendat volentem acquirere ab eccleſia.adde, quod
voluit Bald.conſilio 31.libro 3. Et inquantum alleg.ange.conſilio 47.dic,quòd ange. di-
cit,non decidendo,ſed potius allegando.Et inquantum dicit, quòd ang. reprehendit Ia-
co.But.volentem,quòd valeat ſtatutum,quòd clerici ſint extra protectionem commu-
nis,dic,quòd ang.conſi.præcedenti alleg.per ipſum alexand.conſuluit ſuper ſtatuto Flo-
rentiæ,quo cauetur,quòd declinanti iuriſdictionem communis Flor.non reddatur ius,
& quidam præsbyter fuit captus,& per inhibitoriam epĩ relaxatus,deinde cum ille pres
byter aliũ capi faceret, quòd deberet ſimiliter relaxari,licèt ille presbyter diceret,quòd
ipſe inhibitionem non impetrauerat,quia dicit ang quòd debebãt contradicere.
d Poma.¶ Secũdum dubium eſt. Vide Pau.de Caſt.conſ.iij.in c.2.volu.Fel.in c. eccleſia.
S.Mariæ.in 2.volum.ver.nono quæro,de conſt.aliquid in c.in præſentia. de prob. Card.
conſ.102.& conſ 124.
e ¶ An per contractum.adde Bald.conſ.494.lib.3,& ibi an iuramentum ſit ſufficiens ad
impediendum dominij tranſlationem,& ang.conſ.130.
f ¶ Arbitri.adde,an per ſentẽtiam arbitri vel arbitratoris impediatur dominij tranſlatio,
Bald.conſ.248.libr.2.Et vide alexand.in conſ.59.in 5.volum.vbi ponit limitationem per
tex.& gloſſ.in l.ea lege.C.de cond.ob cauſam.
g ¶ Præceptum iudicis.adde Pau.de ca.conſ.41,& ang.Sicu.conſ.12.lib.1.

dus.tenet ꝙ non,sed nihil allegat.Ego puto contrarium. Casus
est in l.si sciens.de contrahen.emp.facit l.diuus.de peti hære. de
manu.l.seruus hac lege.& de iure fisc.l.apud Iulianum.cum simi.
17 ¶ † Quæro,prohibita alienatione an videatur prohibita hære-
a dis institutio? Glo.ꝙ sic,Dy.tractat in l.pater.§.Iul.j̃.titu.2.dixi in
* in l.si ita quis.§.ea lege.de verb.obli. dic vt ibi. * ¶ Quæro,pro-
18 hibita † vẽditione vtrũ videatur prohibita omnis alienatio? Gl.
ꝙ sic,C.de vsuc.pro empt.l.2.& ibi per Cy. & plenius ibidem per
19 Gui.facit ad hoc C.de fideicomm.l voluntas.¶ † Quæro prohi
b bita donatione b vtrum alij contractus c videantur prohibiti? Nõ
c examino,sed vide de hoc tex.in l.sicut.§.vẽditionis.& §.seq.s̃. qb.
mo.pig.vel hyp.sol.Facit l.fin. & quod ibi dixi. de præb. decur.C.
20 lib. 10.& l.fi.de iure emphy. ¶ Quærit Dy. † prohibitione facta
filiis an videat̃ facta nepotibus. Vide tex.in d.Auth.de rest. fidei-
21 commiss.§.nos igitur.¶ † Quæro,vtrum prohibitione facta hę
d redi videatur facta hæredi hæredis.d Facit bene ad hoc text.in l.si
cut.§.pe.s̃.quib9 mo.pign.vel hyp.sol.Et licet ibi loquatur in per-
e missione,idem tamen puto e in prohibitione,arg.j̃.prox.§.& j̃. ti
22 tu.2.l.pater.§.fundum.¶ † Quæro,vtrum res f prohibita aliena-
f ri,si alienetur,possit vsucapi? Gl.ꝙ non,C.de vsuc. g pro empto. l.
g 2.sed Gui.ibi determinat illud esse verum , si prohibetur alienari
res eius,qui non est perfectæ ætatis:secus si perfectæ.Tunc.n.vsu
capitur,vel præscribitur,C.commu.de leg.l.fin.§.pen.& l.qui hæ-
redi.§.si pats.de cond.& dem.Item quia talis res potest vendi con
sensu omnium,quorum interest,l.nihil.§.omnibus.j̃.eod.& j̃. ti-
tu.j.l.cum pater.§.libertis.sed patiendo præscribi , videntur con-
sentire,l.alienationis.de verb.sign.immo longe plus est pati præ-
23 scribi,l.longè & ibi no.de diuer.& temp.præscr.¶ † Vltimò hęc
lex inducitur,ꝙ sicut nudum præceptum testatoris non valet,ita
nec nudum præceptum iudicis.ita dicit Cy.in l. quoties. C. de fi-
deicommiss.sed hæc lex non facit,quia nudum præceptum testa
toris non valet fauore eius,cui præcipitur. Præterea iudex si in
præcepto adiicit pœnam,fiscus illam pœnam capit,l.mulctarum.
C.de modo mulct.& in feu.quæ sint rega.c.j. Dicendum est ergo
quòd sunt quædam,in quibus requiritur causæ cognitio , & isto
casu nudum præceptum,nisi causa cognita,nõ valet,vt C.comm.
vel epi.per totum.Quædam sunt,in quibus iudex potest commi
nari sine causæ cognitione,& tunc nudum præceptum valet, &
intelligo nudum à causæ cognitione,licèt ex aliqua causa appa-
reat iudicem hoc facere,l.ius alimentorũ.§.prius.vbi pu.edu.deb.

ADDITIONES.

a ¶ Hæredis institutio. adde Bald.in consiliis proximè allegatis, & consilio 249.libr.2. ang.cons.77.Pau.de Castr.cons.163.& 175 Oldr.cons.205.
* Claud.Dic vt ibi.Et in l. peto.§.fin.j̃.tit.j.
a Pom.¶ Quæro, ꝓhibita donatione.adde,an si sit prohibitus donare,donec moritur,teneat donatio ad ipsam æstimationem,vide Rom.consilio 59.inci. propositum consu.in 3.dubio.
c Alij contractus. Adde,an prohibitus alienare possit permutare,Pa.de Cast.cons. xvj.
d ¶ Hæredi hæredis.Adde Rom.cons.457.
e Pom.Idẽ tamen puto.Ita tenet ale.cons.56.inci.ponderatis verbis testamenti,in j. vol.
f Barb.¶ Quæro vtrum res.Et in hoc consului,ꝙ nõ , Parmę Vide bart.in l.vbi lex.ff.de vsuc.ibi tenet,quòd nõ vsucapitur,& vide ibi scrib.Et vide text. in l.2.de vsu.pro emp.
g ¶ Vsucap.Adde Pau.de Ca.cons.290.

1 *Emancipatus quando admittatur ad reuocandum alienata prohibita alienari extra familiam.*
2 *Iussus restituere familiæ,intelligitur de familia testatoris.*
3 *Exhæredatus quando admittatur ad reuocandum prohibita alienari.*
4 *Filius institutus tantum in legitima,an admittatur ad reuocandum totum fundum prohibitum alienari.*

§.Cum pater. Ad reuocandum fundum contra defuncti voluntatem alienatum viuo hærede
admittũtur filij eius emãcipati:in potestate verò retenti eo mor
tuo,si ei hæredes non sunt.Item non videtur extra familiam alie
natum,si omnibus inæqualiter , vel vni tantum est relictum.h.d.
1 ¶ † Op.quòd emancipati non possunt petere,cum desinant esse
de familia.l.tutelas. de capi.dimi. & l.pronunciatio. §.familiæ.de
verborum signifi Rñ.quòd sufficit fuisse de familia tẽpore mor-
2 tis,vt j̃.ti.j.l.cum ita.§.in fideicommisso. † Quæro,cùm iubet re-
stitui familiæ,de qua familia intelligatur? Rñ.in dubio de sua.l.
3 cum acutissimi.C.de fideicommiss.† Quęro,an exhæredati in to
tum reuocent? Rñ.gl.dic,vt in l.is,qui.j̃.titu.2 Veritas est,quòd ꝓ
parte instituti non reuocant,l.vnum ex familia.§.sed si vno. & se-
4 quen.j̃.ti.j.secundum Iac.de Are.† Quæro,quid si filius est insti-
tutus tantum in legitima,an admittatur ad reuocandum totum.
Rñ.sic,vt l.j.& 2.C.si quid in frau.pa.& l.cum à matre.C.de rei ven
di.& l.fi.§.in computatione.C de iure delib.

§.Interdum. Per interitum speciei plurib.in solidum debitæ quis liberatur ab omnibus.

LEX CXVIII.

a Etiam hoc. a Ista lex,& l.& eo modo.j̃.eod. faciunt ad q. de creditore,qui dicit debitori,ego egerem illa pecunia,vel similia verba,an ex hoc inducatur interpellatio? De quo per Cy.in l.in minorum.C.in quibus cau.in integrum restitu.non est necess.dixi j̃.de acquir.hæred.l. si quis mihi bona.§. pater Seio filio.

ADDITIO.

a ¶ Etiam hoc.Vide Bart.in simili in l.j.in 3.q.j̃.de ope.no.nunc.

LEX CXIX.

Legatum est. Ponit hic diffinitionem legati. h.d.Aliter diffinitur in l.legatum.infrà titu.j.dic,vt in glo.

§.Hæredi. Quatenus relinquitur hæredi à seipso,non valet,& accrescit coniuncto.h.d.Materiam istam dixi in l.hmõi.§.si Titio.s̃.eo.vide gl.j.in fi.ibi,iure hẽreditario,&c. & dic,ꝙ malè dixit Rog.vt in gl.seq.& l.planè.§ si duobus. suprà, eo.Nec ob.l.filiam.j̃.de aur.& arg.leg.vt ibi patet,quod no.

§.Alienus. Opp.s̃.eod.l.cum filiofam.Sol.ibi loquitur in alienante,hic in seruo.Et ratio est, quæ colligitur ex his,quæ no.in l.si conditioni.§.fi.in fi.magnæ glo.suprà, de hær.insti.

§.Fundus. Seruitutes prædij legati aditione hæreditatis confusæ sunt restaurandę.h.d.quod bene not.

LEX CXX.

1 *Relictum in alimentis pauperum,relictum videtur in honorem ciuitatis.*
2 *Relictum fratribus minoribus pro alimentis , videtur relictum in honorem ciuitatis,& quilibet de populo admittitur ad petendum.*

Si quid. Quod relinquitur in honorem ciuitatis,valet.h.d.
1 † No.quod illud,quod relinquitur in alimẽtis pau
perum,videtur relinqui in honorem ciuitatis, vt hic. Et dico , ꝙ
2 illud,† quod relinquitur fratribus minoribus , qui sunt positi in
altissima paupertate pro alimentis,videtur relictum in honorem
a ciuitatis , & sic quilibet de populo a admittitur ad petendum pro
eis:& hoc dixi in 2.lib.Minoricarum,& not.istam l.

ADDITIO.

a Barb.¶ De populo.Vide infra eo.in l.ciuitatibus.

LEX CXXII.

Si seruus. Remissio reddendarum rationum non se extendit ad reliqua , nec ad dolum,nec ad peculium h.d.No.tex.ibi,ideo , &c. Materiam istam declaro in l.Aurelio.§.j.de lib.leg.Op.ꝙ si relinquitur ista liberatio seruo,aut est liber,& non tenetur ex ante gesto,vt C.an seruus ex suo fa.per totum , & suprà,de neg.gest.l.quæ vtiliter.§.qui purè.Aut remanet seruus,& tunc legatum factum proprio seruo non valet,l.seruis.C.eo.Præterea domino non tenetur ciuiliter. Sol.sm Iac.de Are.hoc importat,si seruo legatur cum libertate peculium , non deducitur de peculio,quod domino debebatur ratione negligentiæ. Idem, liberatur remanens seruus ab obligatione naturali.

LEX CXXIII.

Nihil. Onus pstandorum redituum alienationem proprietatis non impedit.h.d.Quærit gl.vtrum possessor fundi possit cõueniri pro istis sportulis,& dicit ꝙ sic. Qualiter istud onus ad possessores transeat,dic,vt dixi in l. Caius.de ann.leg.& l.Lucius.de alimen.leg.& vtrobique per glo.

§.Omnibus. Quoties est prohibitum aliquid consensu eorum,in quorum fauorem prohibitum est,efficitur licitum.h.d.Opp.quod solum possit peti æstimatio, l.si fundum per fideicommissum.suprà eo.Sol.glo. Tu dic, vt ibi dixi,quia non erat legatarij,sed erat futurum suum, facta alienatione.

a §.Fructus. Legatarij non tenentur stare colono.a h.d.Op. nam testator non videtur grauare heredem, nisi in iure,quod ipse habebat,l.si domus.§.fi.s̃.eo.& l.si a substituto.§.hæres.s̃.eo.Sol.gl.ibi loquitur in iure reali,hic in iure, quod est in persona. Contra hoc op.infra.tit.2.l. qui concubinam.§. si fundum.Sol.intellige gl.de eo,qui habebat ius ꝑsonale , non ad rem,neque ad partẽ eius,sed ad aliquid extra.Facit qđ dixi ĩ l.si res obligata.s̃.e.Sed si esset ius ad partẽ rei,tunc secus,vt in cõtrario.

ADDITIO.

a ¶ Stare colono.Legatarius non tenetur stare colono,latè per Bar.in l.si filio.sol.mat.

LEX CXXIIII.

1 *Dictio,cum,& dictio,&,& dictio si,quomodo differant,remissiuè.*
2 *Arguere de verbis legis ad verba testatoris licet.*

Si quis legauerit. Dictio,cum, siue proferatur à testa-
tore,siue à lege , coniunctionem in
1 ducit,h.d.Differentiam † inter cum,& etiã,vidistis in l.Titiæ tex
tores.§.j.s̃.eo.Differentiam inter cum,& si,dic vt in l.centesimis.
2 §.fi.de verbo.oblig.No.† ꝙ licitum est arguere de verbis legis ad
verba testatoris.

LEX CXXV.

1 *Institutio facta de ecclesia fratrum Minorum valet : & ciuitas potest petere, & num.3.*
2 *Relictum pro constituenda ecclesia,videtur relictum ad ornatum ciuitatis.*
3 *Syndicus ciuitatis potest petere relictum factum ad construendam , vel ornandam ecclesiam.*
Item ex officio Episcopi,vel iudicis secularis hoc peti potest.
4 *Syndicus ciuitatis,& quilibet de populo potest petere relictum pauperib.*
5 *Relictum pro alimentis fratribus Minoribus syndicus ciuitatis , & quilibet de populo petere potest.*
6 *Practica petendi relictum pauperibus,vel pro construẽda,vel ornanda ecclesia.*
7 *Relictum indeterminatè fratribus,videtur relictum pro suis necessitatibus.*

Ciuitatibus. Ciuitas potest petere, quod relinquitur in honorem, vel ornatum ciuitatis, h.d. Hic vide-
1 tur† casus, quod si relinquitur legatum, vel instituatur ecclesia
fratrum minorum, quod institutio valeat. Secus si relinquatur
fratribus, non ecclesiæ, vt in cle. exiui de Paradiso. de verb. signifi.
Et videtur relictum ad ornatum ciuitatis, ad cuius ornatum & vti
litatem spectat ecclesia, vt l. j. §. ius publicum. suprà, de iust. & iur. &
infrà, de aur. & arg. leg. l. Titia. §. fin. Dixi plenè in j. libr. Minorica-
rum. ¶No. quod ciuitas potest petere relictum, quod pertinet ad
2 ornatum ciuitatis. †Per hoc dico, ꝙ id, quod est relictum ad con
struendam ecclesiam, vel ad fulciendam, seu ornandam iam con-
structam, ꝙ syndicus ciuitatis hoc potest petere, quia ad publi-
cam vtilitatem pertinet. Potest etiam hoc fieri officio episcopi,
vel etiam officio iudicis secularis, l. hæreditas. de petitio. hære. &
de ann. leg. l. Quintus. in fin. & est expressum in Auth. de eccl. tit.
§. si quis ædificationem. poterit etiam petere quilibet de populo,
3 vt infrà, dicam. Et per hoc puto† cõsultum fratribus minoribus.
nam licet ipsi hæreditatis sint penitus incapaces, tamen si hære-
ditas relinquitur ecclesiæ ipsorum, vel in fabricam ecclesiæ, ipsa
ciuitas potest hoc petere, & etiam quilibet de populo, vt dicam,
quia magis videtur relictum ciuitati, quam ipsis fratribus, vt hic
4 & l. j. §. publicum. s. de iusti. & iu. ¶Item no. † illud, quod est reli-
ctum hominibus certæ conditionis in alimenta, pertinet ad vti-
litatem, & honorem ciuitatis. Et per hoc dico, ꝙ illud, quod re-
linquitur pauperibus, potest petere syndicus ciuitatis, & etiam
quilibet de populo, tex. est in Auth. de eccl. ti. §. si autem qui hoc
5 facere. ibi, & omni alia licentia, &c. † Et per hoc dico, ꝙ quando
relinquitur fratribus minoribus aliquid, qui pro nulla re tempo-
rali possunt esse in iudicio, cle. exiui de Paradiso. de verb. sign. qua
liter possit peti, est aduertendum. Nam aut est relictum eis pro ali
mentis, seu aliis necessitatibus, & tunc potest petere syndicus cõ-
munis, & etiam quilibet de populo, per hanc l. & d. §. si autem. Po-
test etiam implorari officium iudicis, vt dicam in l. seruos. infrà,
6 de ali. & cib. lega. Sed quæro, quæ erit forma petendi. † Respon.
quando petit syndicus ciuitatis, vel alius de populo id, quod est re
lictum pauperibus, petet, quod detur distributori ad hoc deputa-
to per testatorem, vel Episcopum, cum lex dicat, quod ipse omni
no capiat. l. nulli. & l. si quis ad declinandam. C. de episco. & cle. &
d. §. si autem. Si vero petit id, quod est relictum ad fulciendam, seu
ornandam ecclesiam, tunc concludetur, quod ipse hæres coga-
tur hoc facere, l. fideicommissa. in fi. de leg. 3. & ꝙ faciat per se, vel
per alium, vt j. de polli. l. de pollicitationibus. quæ est no. ad hoc,
& puto, ꝙ iudex poterit aliquos præponere illi operi, & ad hoc,
7 eius officium implorari, l. 3. j. de ali. & cib. leg. † Si verò fratribus
esset aliquid indeterminate relictum, tunc videtur relictum in
dictum vsum pro suis necessitatibus, & in hoc iudex etiam secu-
laris suum potest officium exhibere, vt in Decret. Nic[illegible]. quæ inci-
pit, exiit qui seminat. §. ad hæc, quia fratribus. quæ est posita de ver
borum signifi. lib. 6.

ADDITIO.

a ¶Ciuitatib. ad hanc l. dicit Bal. in Auth. hoc amplius. de fideic. quod per statuta ciuitatis possint deputari executores test..mẽ orũ, vide Bal. in auth. ingressi. de sac. sanc. eccl. & adde quod licèt de legatis piis debeatur quarta ep̃o, c. cum inofficiosi. de test. & not. Bart. in l. si quis ad declinandam. de epis. & cl. tamen de legatis piis factis ad ornatum ecclesiæ non detur quarta secundum Bar. in consi. 142. incip. constitutione ep̃ Cam. &c. & adde, quod ciuitas potest petere relictum, quod pertinet ad ornatum ciuitatis: per hoc dico, quod id quod est relictum ad construendam ecclesiam, seu ad fulciendam, vel ornãdam iã cõstructam, syndicus ciuitatis potest petere, quia ad publicã vtilitatem pertinet, & põt etiã hoc fieri officio ep̃i, vel iudicis secularis, vt l. hæreditas. de peti. hær. & de an. leg. l. legatum. in fi. & expressum Auth. de ec. ti. §. si quis ædificationem, & vide Spe. in tit. de inst. editio. §. nunc vero aliqua. ver. nunquid iudex, in vlt. col. poterit etiam petere quilibet de populo, vt infrà dicam, & per hoc puto consultum fratribus minoribus, nam licèt ipsi hæreditatis sint penitus incapaces, tamen si hæreditas relinquitur ecclesiæ ipsorum, vel fabricę ecclesiæ ipsorum, ipsa ciuitas potest eã petere, & ẽt quilibet de populo cũ potius videatur relicta ciuitati, quam ipsis, vt hic, & l. 1. §. publicum. de iust. & iur. Et facit istud ad q. do qua dixi post Bar. in auth. si qua mulier. C. de epi. & cl. & contra Bar. hic tenet Bald. in auth. ingressi. Item no. quod illud, quod est relictum hominib. pauperib. ad alimẽta pertinet ad honorem ciuitatis. Et per hoc dico, quod illud, quod relinquitur pauperib. potest petere ciuitas, & ẽt qlibet de populo, tex. est in Auth. de ec ti. §. si aũt qui hoc facere. ibi, & omni alii. Et per hoc dico, quod quãdo relinquitur fratrib. minorib. aliquid, qui pro nulla re tp̃ali pñt esse in iudicio, vt in cle. exiui de Paradiso. de ver. sig. qualiter potest peti, est aduertendum. Nam aut est relictum eis pro eorum alimentis, seu aliis necessitatibus: & tunc potest petere syndicus ciuitatis, & ẽt quilibet de populo, per hãc l. & d. §. si aũt. põt ẽt implorari offm̃ iudicis, vt dicã in l. si seruo. j. de alim. leg. Sed quęro, quę erit forma petẽdi? Respon. quando petit syndicus ciuitatis, vel alius de populo id, quod est relictum pauperib. petet quod detur distributori ad hoc deputato, vel ep̃o, cum lex dicat, quod ipse oĩno capiat, vt alle. l. si quis ad declinandam: de epis. & cle. & d. §. si autem. Si vero petit id: quod est relictum ad fulciendam: seu ornandam ecclesiam: & tũc concludit ꝙ ipse hęres cogatur hoc facere. ar. l. fideicommissa. §. fi. infra. ti. 2. & quod faciat per se: vel per aliũ: infrà, de polli. l. de pollicita. quæ est no. ad hoc. & puto. quod iudex poterit aliquos prępone re. & ad hoc eius officium exhibere, ar. infra, de ali. & cib. leg. l. 3. si verò fratrib. esset aliquid indeterminate relictum. tũc videtur relictũ ꝓ suis necessitatib. Et in hoc iudex ẽt secularis suũ potest offm̃ exhibere, vt in decr. Nic. quę inc. exiit qui seminat. §. ad hęc, qa fratrib. quę decr. est posita de ver. sig. lib. 6. adde quod voluit Ro. cons. 69. in prin.

§. Lucius. Portio hæreditatis pro non scripta accrescit cũ onere cohæredi simul cũ deficiẽte grauato. h.d. Op. C. de cad. tol. §. in primo. vbi pro non scripta accrescunt sine onere. Dy. exponit hic pro non scripta impropriè, quia repudiauit, cui congruit gl. contraria. Tu dic, aliud in hæreditate, aliud in lego, dixi in l. si duobus. §. j. s. eo. dicam plenè in l. quæ conditio. de cond. & dem. vbi gl. hoc tangit.

§. Eum cui fundus. Non potest quis in plus grauari, quàm apud eum remaneat, deducto onere conditionis. h.d. Op. de l. si fundus. j. ad leg. Fal. Sol. vt no. in l. non amplius. in prin. s. eo. No. de l. Imperator. §. j. j. ti. j. Sol. vt ibi dicemus.

LEX CXXVI.

Lucius. Si creditor debitori succedit, creditum extinguitur pro parte hæreditaria, nisi probetur testatorem compensare voluisse. h.d.

1 *Relictum palam filio spurio non reuocatur per hæredem extraneum.*
2 *Vxor si est instituta a viro & rogata de restituendo illis, quibus sibi videbitur, si instituit filios spurios testatoris, non præsumitur tacitum fideicom[illegible].*

§. In testamento. Si ex verbis testatoris non apparet persona, cui debet fieri restitutio,
qualis qualis præsumptio assumitur tacitę fidei in fraudem legis
assumptæ. h.d. Oppo. de l. non intelligitur §. j. j. de iure fisci. Sol. ibi
non expressit tunc, sed in alia parte testamenti expresserat, vnde
de illo videtur sensisse. Facit quod no. in l. si quis ad exhibendum.
j. de excep. rei iud. hic verò in nulla parte testamẽti expressit. Vn-
de gloss. circa hoc dicit tria. Quandoque testator reliquit non
capaci palàm, & apertè, vt tali filio meo spurio, & tunc legatum
a non valet, nec applicatur fisco, sed remanet apud eos, à quibus
relictum est, vt l. non intelligitur. in princi. Quandoque testator
nullam mẽtionem facit de incapaci, sed alicui reliquit, & in eius
fidem posuit tacitè, vt daret non capaci, & tunc aufertur ab eo, &
applicatur fisco. Quandoque testator exprimit, cui restituatur,
sed non clarè, & tunc aliqualis præsumptio fraudis est, non tamẽ
tanta, quòd sufficiat nisi probetur relictum non capaci, vt hic in
b vltim. gloss. dicitur: licèt prima aliter innuat. Et hoc est verum
1 secundum Iac. de Are. arg. l. ab ea parte. de prob. ¶ † Not. ergo
istam distinctionem circa primum membrum, si aliquis reliquit
palam filio suo spurio, vtrum admittatur ad reuocandum quili-
bet hæres, etiam extraneus. tex. quòd non, l. j. in fin. C. de nat. lib. &
gloss. in l. hæredis. C. de his, quibus vt indi. dic, vt dixi in l. fin. j. de
2 his, quibus vt indi. †Circa vltimũ quæro, testator instituit vxorẽ,
& eam rogauit de restituendo post mortem suam illis, quibus si
bi videbitur, ista veniens ad mortem instituit hæredes filios spu
rios testatoris, an ex hoc præsumitur tacitum fideicommissum?
Dixi, quòd non, quia ex hoc quòd vxorem instituit, non est præ-
sumptio taciti fideicommissi, l. fi. in prin. de his, quib. vt indig. & l.
pen. de bo. lib. Præterea ista lex dicit, quòd est qualisqualis præ-
sumptio, quando testator sensit de certa persona, sed in q. propo
sita testator de nullo sensit, immo posuit in arbitrium mulieris.
Dixi de hoc in d. l. fi. de his, quib. vt indig.

ADDITIONES.

a ¶ Applicatur fisco. Vide Bart. in l. in tacitis. s. e. & quod ibi dixi.
b Barba. ¶ Vt hic in vlti. gloss. Et singulariter not. istam glo. in materia sua, ex qua deciditur, si testator reliquit tribus quadraginta, quęro quolibet, & dicit, quòd disponerent de eis, prout in secreto ordinauit, licèt resultet aliqua pręsumptio, non tamen vitiatur dispositio.

LEX CXXVII.

a **Si hæredes.** [a] Nominati nomine proprio tenentur in viriles: si appellatiuo, tenentur in hæreditarias portiones. h.d. quod dic, vt plenè dixi in l. turpia. §. fin. s. eod. Ex ista lege potest sumi ratio l. Lucius. §. Mæuia. j. ad Trebel. vbi si nominantur nominibus appellatiuis nõ significantibus hæreditatem, vocantur pro hæreditariis portionibus, quod ideo est, quia non sufficit tantum nomina appellatiua ponere, sed requiritur, quòd enumerẽtur, hoc est, vt distinctè ponãtur, vt hic text. sed per illa nomina appellatiua non fit enumeratio personarum, ergo, &c.

LEX CXXVIII.

Si hæres. Sicut legata per contra tabulas patronĩ minuuntur, ita præceptiones hæredum. h.d. De hoc in l. Plautius. j. de cond. & demon.

LEX CXXIX.

a **Ab exhæredati.** A substituto, vel legitimo exhæredati non potest legatum relinqui: secus in instituto, qui beneficio p̃teriti succedit per contra tabu. h.d. Principium huius legis declara, vt dicam in l. qui fundũ. §. qui filios. j. ad leg. Fal. Dixi planè in l. plenè. la 2. in prin. s. eo. facit l. fi. j. de leg. 3.

ADDITIO.

a Alex. Ab exhęredati. Limita, vt per Bald. in l. cum quidam. C. de leg.

a **§. Cum posthumo.** [a] Relicta à posthumo instituto debentur à substituto non nato posthumo.

ADDITIO.

a ¶ Alex. cum a posthumo. [illegible] g. Bald. hunc §. in l. fi. in vers. quęro quidam. de instito. & subst[illegible].

LEX CXXX.

Hæredi. Posthumo alieno potest legari, & potest hæres instituì. h.d. De hoc plenè in l. Gallus. §. ille casus. de lib. & posth. hoc dicit.

LEX CXXXI.

Si tutor. Qui accepit vxorem illegitimè scienter, ab ea nō capit, sed ipsi relinquere potest. h.d. Hoc, quod dicit de muliere, intellige si fuit ignorans: secus si sciens, vt no. ÿ. de vsufr. le. l. vxori maritus. & l. præfectus. de rit. nup. Dixi in l. 2. de his quib. vt indi.

LIBER XXXI.

TITVLVS PRIMVS.

De legatis, & fideicommissis secundò.

LEX PRIMA.

1 *Legatum non dicitur conferri in liberam voluntatem per ista verba, si Capitolium ascenderit, nec per ista verba, si arbitratus fuerit.*
2 *Legatum relictum arbitrio legatarij quando valeat.*
3 *Legatum collatum in arbitrium hæredis an valeat.*
4 *Legatum quando possit conferri in voluntatem tertij.*
5 *Contractus factus arbitrio tertij, vel si voluerit, semper est conditionalis.*
6 *Arbitrari cogitur ille, in cuius arbitrium collatum est legatum, intellige causatiuè.*
7 *Executor testamenti quando cogatur illud exequi.*
8 *Executor cogitur exequi actione ex testamento, quando et aliquid relictum est, & officio iudicis: si nihil.*
9 *Legatum relictum arbitrio tertij: eo non arbitrante legatum tenet, nisi arbitriū sit commissum conditionaliter.*
10 *Debens arbitrari intra quantum tempus debeat arbitrari: & quomodo cognoscitur: quòd ipse nolit arbitrari.*
11 *Tertius: in cuius arbitrio commissum est legatum: si non arbitratur: quis arbitrabitur.*
12 *Arbitrari debens si arbitratur: & malè: recurritur ad iudicem.*
13 *Verba significantia arbitrium boni viri: remissiuè.*
14 *Bonus vir qualiter arbitrabitur legatum.*
15 *Arbitrari debet quis hærede præsente, quando quantitas est taxanda.*
16 *Omnes personæ, quas quis possit eligere, non sunt requirendæ in electione fienda.*
17 *Instrumenti continentis interesse, vel aliquid incertum: virtute statuti executio perinde peti potest, ac si contineret certum.*
18 *Iudicis a sententia aliquid arbitrantis vt bonus vir, non appellatur.*

a In arbitrium. [a] Si legatum in arbitrium alterius conditionaliter conferatur, suspenditur, sicut per quamlibet aliam cōditionē: sed si nō conditionaliter, non suspendit. h.d. Diuide, vt in gl. super verbo, sed cum, in duas partes. Primò loquitur, quādo legatum confertur in arbitriū alterius conditionaliter, expressa certa quantitate, vel re. Secundò dicit, quando confertur in arbitrium alterius non conditionaliter, sed non expressa quantitate, vel re. Secunda ibi sed cū ita. In tex. ibi, quæ. n. dic, q.d. nulla. Vř. n. testōr certam quantitatem expressisse, & hoc sequitur. ¶ Querò ante omnia, quid mouet glo. ad dicendum, quòd in prima parte fuit in legato certa quantitas expressa? Rń. quia si nulla fuisset expressa, legatum fuisset inualidum tanquam incertū, l. cum post. §. gener. ŝ. de iure do. Cum. n. dico, relinquo Titio, si Sei⁹ arbitratus fuerit, hic suspenditur dispositio, & in arbitrium Seij confertur hoc, vtrum sibi placeat, quòd sit legatum vel non: non autem quid, vel quantum legatur. Vnde si arbitraretur, quòd sibi placet legatum esse, remanet tamen legatum inualidum propter incertitudinem rei legatæ, d. §. gener. Sed quando arbitrium non ponitur condōnaliter, vt lego pupillo arbitrio tutorum, & tunc di spō est certa, quia testōr legat, sed in arbitrium alterius cōmittitur, quid, & quantum leget. His præmissis op. hic in prin. innuit, ꝙ valet legatum relictum sub condōne, si voluerit. Cōtrà, ÿ. tit. j. l. fideicommissa. §. quanquam. & ŝ. de hær. inst. l. si quis Sempronium. & l. nonunquam. de cond. & dem. Sol. expone si voluerit, s. arbitrari, & sic non fuit collatum in meram voluntatem. Vel dic s̄m Rog. vt dum dř ibi, quid. n. interest, exponatur. i. aliquid interest. Quælibet lect. est vera in se, prima tñ magis est clara. Ex his
1 no.† ꝙ sicut non dř conferri in liberam voluntatem p ista verba, si Capitolium ascenderit, ita nec per hæc verba, si arbitratus fuerit, secus per ista, si voluerit. ¶ Intro gl. fi. & opp. incertitudo vitiat legatum, d. l. cum post. §. gener. Sol. hic incertitudo venit declarāda p arbitrium alterius. Op. de l. si ita legatū. §. illi, si volet. ŝ. tit. j. & de l. si ita expressum. de cond. & de. Sol. ibi ɔfertur in liberā voluntatem legatarij, qđ fieri pōt. Op. de l. vtrum. §. j. de reb. dub. Sol. ibi dřt intelligi arbitrio hrdis, hoc est in libera voluntate, qđ nō valet. Venio ad materiā, & gl. hic summat distinguendo tres casus,
2 quos examinabo. ¶ † Primo q̄ro, an valet legatū relictū arbitrio legatarij. Gl. ꝙ sic, siue dicat ad arbitrium, siue si voluerit, l. si ita, de cōd. & dem. Addit Dy. quia nō refert, an cōferaẗ in liberā voluntatem, vel non, vt ÿ. de op. leg. p totum, & l. senatus. §. legatum. ŝ. ti. j. Tu vero dic clarius, aut testōr dicit ad eius arbitrium, & sic non condōnaliter, & valet, vt hic. Aut hoc exprimit condōľr, & tunc aut quantitate non expressa, & non valet, vt in prin. huius legis, à ɔ̄rio sensu, s̄m quod gl. intelligunt, & Dy. Aut testōr exprimit certam q̄titatem, vel rem, & tunc aut dicit, si arbitratus fuerit, & valet: tñ est necesse, ꝙ arbitreẗ, vt hic in princ. & l. is, qui hæres. ŝ. de acq. hær. licet gl. ibi nō benè sentiat. Aut dixit, si voluerit, & valet, si declarat se velle, l. si ita. §. illi, si volet. ŝ. ti. j. & l. si ita expressum. de cōd. & dem. Aut dixit, cum voluerit, & valet, ēt si non declaret voluntatē suam. Nam moriēdo vř velle, l. fideicōmissa. §. sic fideicō-
3 missum relictum. ÿ. tit. j. & l. vxorē. §. pen. ÿ. tit. j. ¶ † Secūdò q̄ro, qd si conferatur legatū in ptātem hr̄dis: Dicit gl. tūc refert, vtrum dicat ad arbitrium, aut si voluerit. Tu circa hoc dic latius: Aut dixit ad arbitrium hæredis non cōdōnaľr, & valet vt purū, vt hic: Aut condōnaľr, vel q̄titate nō expressa, & est nullum, vt in prin. huius legis, à ɔ̄rio sensu. Aut expressa re, vel quantitate, & tunc aut dixit si arbitratus fuerit, & valet legatum, l. si sic. in prin. ŝ. tit. j. tanquam condōnale p istam l. in prin. iō est necesse, ꝙ hæres arbitretur, vel sit in mora arbitrandi, l. Thais. §. sorore. ÿ. de fideicomm. lib. & l. iure ciuili. ÿ. de cond. & dem. & hoc vult tex. ÿ. tit. j. l. fideicommissa. §. quanquam. j. rń. vbi dicit, legatum debebitur. Intellige, si fuerit arbitratus, vel per eum steterit, qđ innuit verbū, debebit, qđ est futuri tpis. Postea in 3. rń. dicit, omnino debetur, & sic vtitur verbo presentis tpis, quia ibi nulla est suspensio. Aut dicit testōr, si hæres voluerit, & non valet, vt hic in gl. & text. in d. §. quanquam. Aut dicit, cum voluerit hæres, & valet. & pōt differre velle vsque ad mortē. d. l. fideicommissa. §. sic fideicommissum, & l. vxorem. §. pe. ÿ. tit. j.
4 ¶ Quæro, vtrum † legatum possit conferri in voluntatem tertij? Gl. dicunt, aut dixit, si voluerit, aut si arbitrabitur. vt in gl. Declaro, q̄ñ testōr dixit: si voluerit extraneus, non valet, quia est captatoria voluntas, l. nonnunquam. de condi. & dem. Quod intellige verum, præterquam in relictis ad pias causas, c. cū tibi. extra, de testa dixi in l. captatoriæ. ŝ. tit. j. Fallit ēt in relictis libertatum, l. fideicommissaria libertas. ÿ. de fideic. lib. Sed si dixit, cum voluerit extraneus, puto, ꝙ valet, vt dictum est ŝ. de hærede, & legatario, nam
b moriendo vř velle. d. l. fideicommissa. §. quanquam. Secūdo dicit gl. si testōr dixit, ad arbitrium, & tunc valet vt purum, vt hic 2. rń. Aut dixit, si arbitrareẗ, & tunc valet ita demum si arbitretur, vt hic in princ. & ÿ. dicā in q. Q d intellige, q̄ñ fuit in legato expressa certa quantitas: aliàs secus, vt in prin. huius legis. Prædicta vera in
5 vltimis voluntatib. sed in ɔ̄ctib. † siue dicat, arbitrio talis, siue si voluerit, semper facit cōdōnem, l. fi. C. de ɔ̄h. emp. & l. si qs arbitratu. ÿ. de ver. ob. & ibi plenè dixi. De ɔ̄ctib. doc. & gl. in l. in vendētis. C. de ɔ̄h. emp. Pro hoc, qđ hř in gl. in l. in psonā. §. gñaliter. ÿ. đ reg.
6 iur. ¶ Querit gl. an ille, in cuius arbitriū confert, cogaẗ † arbitrari. Rń. gl. ꝙ non meminit se legisse. Dy. arguit p, & ɔ̄, & ꝙ nō cogaẗ, pbat in l. fi. §. sed & si qs. C. cōia de leg. In ɔ̄riū facit tex. in Aut. de eccl. ti. §. si aūt, q hoc facere, vt no. gl. C. de epis. & cle. l. nulli licere. Verius tñ est, ꝙ nō cogaẗ arbitrari pcisè, sed causatiuè, qa perdit relictū, si volūtatē non exequaẗ, vt no. in l. cū ita. §. j. ÿ. c. & l. hmōi. ī prin. ŝ. ti. j. & ŝ. de ven. inspi. l. j. §. apud cū, & ŝ. vbi pup. edu. debe. l. j. §. quāuis. & hoc tenēt doc. in d. l. nulli. addunt tñ doc. esse verū si tale offiñ nō agnouit, sed si agnouit, indistinctè coget arbitrari, l. 3. §. tametsi. ŝ. de arb. hoc ponit Cy. in l. id, quod pauperib. C. de epi. & cle. in 3. q. & l. fi. C. de ɔ̄h. emp. & Spe. de inst. edi. §. nunc verò ali-
7 qua. ver. hoc ēr q̄ritur. vbi plenè. † Aduertendū tñ est, ꝙ gl. solumq̄ rit de eo, cui⁹ offiñ est arbitrari. Dyn. arguit de his, quorum offiñ
c est exequi: tñ hoc satis est pbabile. qa eadē rō est. Dic ergo latius, c aut talis executor acceptauit offiñ. & cogiẗ illud facere, d. l. 3. §. tametsi. acceptare dř, siue in testō sibi adscripserit, vel adscripto cōsensit ī vita, siue post mortē. l. vxori. §. j. ÿ. ad l. Cor. de Fal. & ibi not. Aut nō acceptauit, & tūc aut erat ei aliqđ relictū in testō, aut nō. Prīo casu aut negligit exeq, qa ñ pt, ēt si vellet, vt sunt fr̄es minores, q non pñt esse executores, c. exim. de ver. sig. in cle. & hēbūt legatū, lȝ non administrēt, C. e. l. ab administratione. Aut pt, sed non vult, & tūc cogiẗ causatiuè. vt Dy. dicit. Si. n. non exequiẗ, pdit relictū, d. Auth. de eccl. ti. §. si aūt, & l. si qs sepulchrū. §. funus. de reli. & sump. fun. cum aliis alleg. p Dy. Aduertēdū tñ est, ꝙ olim erat di-
d stinguēdū, an legatū esset relictū ob hoc, vel nō, vt l. Nesennius. de exc. tu. tñ hoc hodie ē īdistinctè verū, vt in Auth. de hæ. & Fal. §. his oīb. & not. per Iac. de Bel. eo. tit. §. hæc quidē. in vlt. q. Si vero nihil

ADDITIONES.

a Pom. ¶ In arbitrium. Vide ad istam l. per alex. consi. 13. in vlt. col. in 2. vol.
b Pom. ¶ Secundo dicit. Vide Pan. consi. 4. in fi. in 2. vol.
c Pom. ¶ Dic ergo latius. De hoc est casus in terminis in l. si quis. §. fundus. & ibi no. Bar. ff. de relig. & sump. fu. Facit c. Ioannes. de testa. vbi executor cogitur exequi.
d ¶ Vt l. Nesennius. adde. vt per Bal. consi. 257. li. 4. Ro. consi. 208. & 335. & in quantum alex. tangit, an executor possit alij vices suas committere, vide & pulchre consi. 417. n. 2. consulendo super testamento cuiusdam Cardinalis de Capaciis, qui alios Card. & episcopos executores fecerat. Et an quis cogatur exequi, vide vnum verbū per Bal. consilio clxix. lib. j.

nihil fuit relictũ, tũc non cogit̃, d.§.fun⁹.& l.3.ṡ.de arbi.de cur.bo. dã.l.2.§.q̃ritur,& ṡ.de procu.l.filius.§.inuitus.Hoc aũt intelligo,ꝙ nõ possint cogi.s.vt executor testãrius.Sed q̃a ista executio ẽuol uit ad ep̃m,d.§.si aũt.& d.l.nulli licere.vel ẽt ad p̃sidem ꝓuinciæ.l. 3.ꝓ.de ali.& cib.le.q̃ iudices p̃nt ad hoc vnũ ꝯstituere, vt exequat̃, d.l.3.tunc iudex p̃t ex suo officio coger̃ quẽlibet,cui delegat,l.j.C. qui ꝓ sua iurif.Vbicũq; aũt dixi aliquẽ cogi arbitrari, intellige,si arbitriũ ꝯdõnal̃r sit insertũ,si.n.cogeret̃,nõ eẽt ꝯdõ, q̃d est ꝯ̃ pri. l.nr̃æ.
8 ¶ † Quæro, quo iure coget̃? Gl. in l.nulli.C.de epi.& cl.dicit officio iudicis,vel actione ex testõ.Idẽ ĩ Spe.in d.ver.hoc ẽt q̃rit̃, cũ ver.seq.Tu dic,aut executori erat aliq̃d r̃lictũ, & p̃t cogi actio ne ex testõ,si agnouit relictũ,l.2.C.de his, q̃ sub mõ.aliàs officiũ iudicis locũ h̃et.Cessat.n.actio ex testõ, cũ nullũ ꝯmodũ pecunia riũ ex eo cõsequat̃,l.planè.la.2.ĩ fi.ṡ.ti.j.
9 ¶ Quæro, pone, ꝙ † talis ñ arbitrat̃, an legatũ valeat? Gl.ꝙ sic.Hoc intelligo verũ,si ꝯmittatur ad arbitriũ alteri⁹,ñ ꝯdõnal̃r.Si.n.ꝯdõnal̃r, & ille nollet arbitrari,legatũ eẽt nullũ,vt hic ĩ prin.Dicit.n.ꝙ inter hãc ꝯdõnẽ,& illã, si Capitoliũ ascenderit,nõ ẽ d̃ria,sed Capitoliũ ascẽdere ñ cogit̃, ergo &c.& hoc sentit gl.mag.hic ĩ fi.l.3.al̃r dicat gl.ĩ l.is,q̃ h̃rs.ṡ.d
20 acq.hæ.tñ tex.illius l.ꝓbat illud,q̃d dico.¶ † Quero, q̃uo sciã,ꝙ il le nolit arbitrari.R̃n.prĩo,si hoc exprimit.l.fi.§.sed & si q̃s.C.cõia de leg.Sed si hoc nõ exprimit,sed tacet,q̃tũ t̃ps dẽt currere,vt nõ videat̃ arbitrari, Dic,aut q̃s dẽt arbitrari ad ꝯmodum suũ, & p̃t arbitrari,donec det̃ sibi terminus à iudice,l.mancipiorũ.de opt.leg. Aut ad commodum alterius,& tunc aut arbitrium consistit cir-
a ca eligendas personas,& p̃t arbitrari, donec interpellatus in iudicio sit in mora,l.cum quidã ita.ṡ.e.Aut arbitrium consistit circa res,& tunc debet intra annum arbitrari,l.fi.§.sed & si quis.C.com mu.de leg.Ita intelligo istam l.in 2.r̃n. & ꝓ.titu.j.l. fideicommissa. §.quamquam.Fallit in casu,vbi p̃t differre arbitrari,donec viuat,l. seruos.ꝓ.de manu.testa.R̃õ est,quia ibi vr̃ testõr voluisse, vt seru⁹ esset obediens hæredi in vita eius. Et p̃dicta in vltimis volũtatib.
11 in ꝯ̃tib.dic,vt dixi in l si q̃s arbitratu.de verb.obl.¶ † Quæro, illo tertio non arbitrante quis debeat arbitrari, Dicit glo. ꝙ recurrit̃ ad aliũ,vt in l.in personam.§ ḡnaliter.ꝓ.de reg.iur.tñ non dicit ad quẽ.Tu dic,aut arbitrium ꝯsistit in aliqua re eligenda ex certis, & tunc arbitrium deuoluitur in ipsum legatarium,d.§.sed & si quis. Si vero ꝯsistit in eligenda re,vel quantitate incerta,vt in casu huius legis in 2.parte,& tunc recurritur ad iudicem,ar.l. cum qu idã.
b ꝓ.eo.Si verò arbitriũ ꝯsistit in eligẽda persona,tunc aut persona erat omnino incerta,vt relictum pauperib.vel in redemptionem captiuorum,& arbitratur iudex,d.l.nulli.C.de epis. & cle.Aut arbitrium erat in eligenda persona incerta de certis,& tunc illo nõ arbitrãte non recurrit̃ ad aliũ,sed oẽs illi,de quib.dẽbat fieri electio,admittũtur in viriles,l.si q̃s Titio.in fi.ar.l.cũ quidam.ꝓ.e.&
12 hoc q̃n nullo mõ arbitratus est.¶ † Sed q̃ro, quid si arbitrat⁹ est,
c & male.Gl.dicit.ꝙ recurritur ad alium, vt d.§.ḡnaliter. Non dicit ad quẽ:dic,ꝙ indistinctè recurritur ad iudicẽ,vt d.l.in personã.§. ḡnaliter.de reg.iur.& l.ꝯtinuus.§.cũ ita.ꝓ.de ver.obli.& l.societatem.§.arbitrorũ.ṡ.ꝓ soc.& ibi dixit,& hoc in vltimis volũtatibus In ꝯ̃tractib.vero qual̃r recurrat̃ ad arbitriũ alterius.Doct.tãgunt in l.in vendentis.C.de ꝯ̃h.emp.& ibi gl.plenius dixi in l.si quis ar-
13 bitratu.de ver.obl.¶ † Quæro.q̃ sint verba, quæ significant arbitrium boni viri,vel liberam voluntatem? dixi n l.si sic.in pr.ṡ.tit.j.
14 ¶ † Quæro,qua r bonus vir dẽat arbitrari.Gl.dicit pro virib.bonorũ testõris.ꝯsideratis meritis legatarij,& f̃m q̃ualitatẽ,seu q̃titatem,vt in gl.quã vide.Tu dic,aut relictũ est factum ob certã causam,vt cã dotis,vel alimentorũ,vel studij,vel similiũ,&tunc debet arbitrari,q̃tum ei sufficeret ad illud cõsideratis qualitatib.personarũ.l.si filiæ.ꝓ.ti.j.& l.quæro.ṡ.de iure dot.saluo si tanta esset q̃titas,ꝙ absorberet quasi totũ patrimonium relinquentis,tunc esset minus arbitrio iudicis,l.quidã in testõ.ꝓ.eo.Si vero esset relictum simpl̃r absq; expressione causæ,tunc erit arbi rium boni viri,vt gl.dicit.Exẽplum hic in fi.legis,si testõr legauit pupillo arbitrio tutoris:dẽt considerari:q̃tum esset æquum relinqui ipsi pupillo:ꝯsiderata qualitate pupilli:& cõsiderato patrimoni testõris:& charitate, q̃ h̃ebat ad pupillũ,vel cõsideratis meriti si reliquisset maiori.Posset etiã colligi q̃titas ex q̃citate relictorũ:quæ testõr fecit in simili,l.cũ vnus §.fi.de ali.& cib.le.& l.si seruus plu-
15 riũ.§.fi.ṡ.ti.j.¶ Quæro ex gl.† an quis dẽt arbitrari præsente hære
d de: vel saltem requisito? R̃n.vbi testõr non taxauit q̃titatem vt in secundo casu hu us legis:puto h̃rdem requirendum:arg.l.si q̃s arbitratu.ꝓ.de verb.o l.& quod ibi dix.Sed si q̃titatem taxauit: arbitrariũ est:tñ circa eligendas p̃sonas:vel circa distribu ionem faciendã inter eas,tunc nondẽt requiri.l.nulli.§.cum aũt.C.de epi. & cleric.vbi sufficit,ꝙ post t̃ps manifestet̃ p̃sidi.Hoc ẽt apparet: quia ex hoc h̃rs non lędit̃.l.de vno quoq;.ꝓ.de re iudi.à ꝯ̃rio sen
16 su.¶ † Quero:an oẽs personę:quas quis posset eligere,debeat requiri? Vr̃,ꝙ sic:quia requisiti possent trahere electorem in hoc: vt se eligeret Contrarium puto per legem vnum ex familia,per totam legem.ꝓ.e.vbi talis electio potest fieri in testõ instituendo: vel legando:ꝙ non posset:si requireretur presentia alterius: q̃a tunc non esset merè & liberè vltima voluntas.Item quia põt h̃eri eis inuitis:ergo eis absentib.l.4 §.2.de fideicomm.lib.& dixi in illa q.quam disputaui,quę incipit,filium adultum testõr instituit. Non ob.quòd posset eum trahere in suam sententiam: quia hic
e tractatur de lucro captando. Vltimo videtis,e quòd licèt quantitas arbitrio alterius debeat declarari,tamen obligatio non dicitor habere conditionem, neque diem. licèt.n.differatur execu-
17 tio,tamen obligatio omni respectu præsens est,vt glo.dicit.† Et
f per hoc f apparet,si aliquis promittit instrumento interesse, vel
g aliquid incertum,quòd illius instrumenti potest peti executio ex forma statutorum,sicut si contineret certam quantitatem, & tũc in iudicio declarabitur quantitas C.de sen.quæ sine cer.quã. l.j.facit ṡ.de eden.l.j.in prin.& l.defensionis facultas.de iure fisci.
h quæ no.bene.¶ Sed quæro, h eo † casu,quo recurritur ad iud cẽ,
18 si ipse arbitratur,an ab eius sentẽtia poterit appellari? Di:, quòd vbicunque iudex aliquid vt bonus vir arbitratur, nunquam appellatur:ita dicit Inn.in c.præsenti.extra,de testib.

ADDITIONES.

a Barb.¶ Et potest arbitrari. Et vide eundem in l.cum quidam.ꝓ.eo.& in l.fi.§.sed & si quis.C.comm.de leg.

b Barb.¶ Tunc aut. Videtur sibi contradicere in eo, quod dicit in d.l. cum quidam.ꝓ.e.

c ¶ Recurritur ad alium. Adde vltra plenè dicta per Alexan.hic, bellissimè Rom. cons. 261.quem omnino vide.

d Barb.¶ Præsente hærede.Adde,vt per Pet.de anch.cons.384.

e Barb.¶ Vltimo videtis.Et an a sententia reducentis laudum ad arbitrium boni viri possit appellari,vide de hoc Io.andr.& adde Batt.in cons.31.incip.quæstio talis est, pe rum fui.

f Poma ¶ Et per hoc. Vide Rom.cons.86.in 4.dub.& cons.211.in vltim. colum.& quæ posui ad Barto.in l.j.de acqui.re.dom.& Batto.in tract.guarentigiæ,in j.par.2.q.primæ partis princ.

Barb.¶ Et per hoc apparet.alleg.istud dictum doct.in c.j.j.distin.

g ¶ Interesse.Adde,vt per bald.cons.398 lib.2.& Rom.cons.86.

h Barb.¶ Sed quęro.Idem dicas in arbitratore,quia si partes compromittunt in eum vt in bonum virum, nunquam talis sententia potest a l arbitrium boni viri deduci. Istud fuit sing.dictum bart.in l.3.§.tametsi.ṡ.de arb.quod no.perpetuò.& vide ab.in cons.2. vbi sequitur Io.& bart.vbi etiam Abb.in cons.39.& vide Lud.Rom.in cons.255.

* Claud.Istud sequuntur omnes in §.curare.Instit. de actionib.

LEX II.

Quoties. Si plures res nominentur, plura sunt legata:secus si vno vniuersali nomine comprehendant̃, hoc dicit.Hanc legem declara,vt dicam in l.neminem.ꝓ.eo.

LEX III.

1 *Conditio consistens in potestate alterius dicitur impleta, quando transiuit tantũ tempus,quod commod im: leri potuit.*

Si ita. Valet legatũ,ẽt si ꝯferatur in ꝯditionem,quæ in alteri⁹ p̃tãte consistit.h.d. Quæro,de quo loquitur hic, dum dicit,nõ ascẽderit.Gl.ponit tres opi.ꝙ loquatur de h̃rde,& valet legatũ,quia non ꝯfertur in eius expressam voluntatem, sed relatã,l.si quis Sẽproniũ.ṡ.de hære.inst.& l.nõnunq̃.de ꝯd.& demõst.
1 Sed tunc quæro,† q̃n dicet̃ ista ꝯdõ impleta? Vr̃,ꝙ debet expectari,ꝙ desinat posse ascendere,vt l.ita stipulatus.de ver.ob. Veritas est,ꝙ vr̃ impleta,q̃n transiuit tm̃ tempus,ꝙ commodè ascendere
a potuisset,& non ascendit,l.hæc conditio.a de condi.& dem. Alia lect.est,ꝙ dicatur hic,si extraneus capitolium non ascenderit & ista etiam est bona,& debet expectari,donec desinat posse ascendere:quod est verum,nisi esset persona legatarij coniuncta: quia tunc præstatur cautio Mutiana,l.cum tale.§.j.de cond.& demon. Tertia lect.est,si ipse legatarius capitolium non ascenderit, tunc valet legatum,& est locus cautioni Mutianæ,vt in glo.

ADDITIO.

a ¶ L.hæc conditio.Melius facit l.j §.item si ita legatum.ad l.Fal.Nam l.hæc conditio loquitur in legatario,hęc in hę e le.

LEX IIII.

1 *Executor,cui fuit legatum relictum,non potest illud repudiare, vt euitet onus satisdationis,& executionem acceptare.*

2 *Casus,quo legatarius particularis cogitur agnoscere legatum.*

3 *Vna res si legatur,vel plures,quando legatarius possit partem cognoscere.*

Neminem. Si vna res,vel plures legatur sub nõie collectiuo,non p̃t vna acceptari,alia non:secus si plures nõiatim,nisi illa,q̃ repudiatur,h̃eat onus annexum.h.d.cũ duab.legi.seq. Opp.de cad.to.l.j.§.vbi aũt.gl.sol.hic legatur vna res vni,ibi plurib.vnde portio accrescens p̃t repudiari. Pro declaratione seq.l.sed duob.quæro,q̃uo intelligat̃,ꝙ de duob⁹ legatis nõ p̃t repudiari vnũ,q̃d onus h̃t annexũ? R̃n.si per hoc fieret p̃iudiciũ h̃di,vt in exẽplo hic posito. Item si fieret præiudicium
1 alteri,l.si legatario.in prin.ꝓ.de fideicom.lib.Et per hoc † dixi in q.de facto.Vos scitis,ꝙ executor qui sentit, commodum debet satisdare,l.si à plurib.ṡ.ti.j.& no.in l.liberto.§.largius.de ann.lega. aliàs secus,l.diuus.ꝓ.si cui plus,quàm per leg.Fal.Contingit,quòd quidã fuit ꝯstitut⁹ executor, & legatũ sibi fuit relictũ,& iste vult repudiare legatũ,vt euitet on⁹ satisdõnis, & vult esse executor. Certè nõ p̃t p istam l.quæ loquit̃ in onere imposito à lege. facit d.l.si legatario.ꝓ.de fideic.lib.¶ Quæro,si repudiatio valet, & onus remanet,an cogat̃ habere vtrunq;? R̃n.repudiatio valet ĩ pręiudicium repudiantis,vt hic.S ed est aduertẽdũ,si quidẽ ille, in cui⁹ fauorẽ legatũ repudiat̃,habebat on⁹,p̃t sibi ꝯsulere illo nõ agnoscẽte legatũ,& non cogit̃ agnoscere,vt hic,vbi h̃rs deducet Falcidiã,& retinebit seruum legatũ cũ onere suo.Si verò non p̃t sibi ꝯsulere,nisi ille agnoscat,tũc cogit̃ legatarius agnoscere non obstante repudiatione,d.l.si legatario.ꝓ.de fideicõ.libe.quæ not. Et est

2 est† aduertendum, ꝙ qñ vna res legat̃ p agnitionẽ partis, vt̃ facta agnitio totius, l. si cui res. ꝟ. e. sed qñ facta sunt plura legata. quorũ vnũ hẽt onus, agnoscendo vnum non vr̃ agnoscere aliud, sed noua agnitione opus est: & sic est casus, in quo legatarius particularis cogit̃ legatũ agnoscere, lꝫ regulariter ꝯ, l. si quis omissa. s̃. si quis omis. causa testa. Vltimò qñ deferunt̃ plures hr̃ditates, vel plures partes vnius hr̃ditatis, dixi in l. si. s̃. de acq. hær. Sed qñ deferuntur plura legata, vel vnũ, dicẽdũ est, vt hic. Ergo dicas, † ꝙ aut
3 legatur vna res, aut plures. Primo casu aut legat̃ simul, aut per partes. si simul, aut legat̃ vni, & durat vnius, & partẽ non p̃t tm̃ agnoscere, vt hac lege neminẽ. Aut deuenit̃ ad plures, & tũc secus, vt l. legatarius. in prin. s̃. ti. j. e. l. & Proculo. Qd intellige, nisi onus adiectũ aliud induceret, ar. huius l. sed si relinquit̃ p partes, tũc p̃t vna pars agnosci, alia repudiari. ar. l. 1. §. vbi aũt. C. de cad. tol. Secũdo casũ aut plures res legantur sub noĩe vniuersali, seu collectiuo, & nõ p̃t vna tm̃ agnosci, l. grege. ꝟ. eo. Aut legãtur copulatiuè, & tũc pōt tm̃ vna agnosci, nisi altera hẽat onus, vt hac l. sed duob. Si verò legantur plures alternatiuè, dic vt l. si ex toto. s̃. ti. j.

LEX VII.

Si Titio & ei qui. Qui nõ capit partẽ, qa ĩdignus, facit partẽ. h. d. Pone casum, ꝙ fuit legatũ Titio, & cuidã alij, q nõ poterat capere, qa portio ĩdigni applicat̃ fisco, vt ĩ deportato, vt ꝟ. ti. j. l. si deportati. fm̃ vnã opi. vt ibi dicet̃. Vel pone exẽplũ in vxore, q̃ legauit viro, qui eam duxit ꝯ ĩterdicta legũ, l. fi. s̃. ti. j. & ij. ꝟ. de his, quib. vt indig. ¶ Opp. de l. j. C. d cad. tol. §. in primo. & §. pro secundo. & de ꝯtab. l. si post mortem. §. liberi. vbi portio deficiens accrescit coniuncto. Sol. dicit gl. speciale hic, & l. planè. §. si cõiunctim. & l. hmõi. §. si Titio. & l. si duob. in prin. s̃. ti. j. Tu dic, ꝙ ꝯrium loquitur, qñ in persona collectarij legatum deficit omnino: sed hic legatũ valebat, & auferebatur ab eo tanquam ab indigno, & veniebat ad fiscum. Aliæ leges, in quibus dicit gl. quòd fallit, ĩtelligũtur vt in eis. Dixi plenè in l. hmõi. §. si Titio. s̃. ti. j. ¶ Opp. de cond. & dem. l. mulieri. Sol. gl. Tu dic, ꝙ ibi ideo est, quia legatarius veniebat de iure speciali, vnde sibi nõ potest accrescere, vt ibi dicam. ¶ Opp. ad id, quod dixi de l. fi. §. Se io. ꝟ. eo. Sol. vt ibi patet. ¶ Opp. de l. Papinianus. §. quoniam autem quarta. s̃. de inoffi. test. Sol. ibi licèt non admittebatur, sperabatur admitti, & sic concordat cum eo, quod dixi. ¶ Op. de l. qui quartam. §. fi. s̃. ti. j. Sol. non est contra, vt ibi patet.

LEX VIII.

Si quis seruum. Op. de l. cum seruus. s̃. ti. j. So. ibi fugerat tempore testi, hic post. Sedò op. d. l. cum res. §. j. & ij. s̃. ti. j. Solu. intellige, ꝙ hic aufugit culpa hęredis. Opp. ad le. Aquiliã. l. inde Neratius. §. 2. So. Ibi aufugit post mortẽ, & aditam hæreditatem. Vñ cum legatarius sit dominus, potest sibi per actionem legis Aquiliæ consuli. ¶ Quæro, de quo hæres debet cauere, quando aufugit viuo testatore? Glo. dicit, ꝙ de restituendo, non de prosequendo. Sed contrarium dicit gl. in l. cum
a seruus. s̃. tit. j. s. quòd ipse hæres debet ꝑsequi, & ista vera. Probatur hic in tex. dum dixit, de reducendo eo. & l. si seruus. in prin. s̃. ti. j. Materiam istam dixi in d. l. cum seruus. s̃. titu. j.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Et ista vera. Hoc sequitur ang. per d. l. cum seruus. & per hanc glo. aliqui hic contra, pro quibus est glo. in d. l. cum seruus.

1 *Legatum alternatiuum quando dicatur vnum, vel plura.*

§. Si ita. Legatum alternatiuum cẽsetur plura quo ad rerum nominationem, vnum quo ad pręstationẽ. h. d. Opp.
1 ꝟ. eo. l. si illud. ij. Respõ. Gl. j. soluit, † ꝙ ibi dr̃ vnum quo ad vnam solutionẽ, sunt tamen plura quo ad nominationem, vt hic. & sic concordat cum fin. huius §. Istud reprehendit gl. per l. cum illud. ꝟ. qñ di. le. ced. & soluit, ꝙ aut loquimur in legato alternatiuo, in quo vtrunque est ab initio in obligatione, & loquitur lex ꝯria, quia vnũ legatum est. Aut loquimur in legato alternatiuo, quorum vnũ ponitur in defectũ alterius, & sic nõ concurrunt in idẽ tempus, & tunc sunt plura legata, vt hic. Istud dictum gl. est ꝯ d. l. si illud. 2. rñ. ꝟ. e. ideo tene primam sol. quã tenet gl. in l. si ex toto. §. fi. s̃. tit. j. & Dy. ibi, & eodem mõ ĩtellige l. cũ illud. ꝟ. quãdo di. le. ce.

§. Si quis. Si legatur certũ corpus, illud debetur, quod ex illo corpore reperitur. h. d. Opp. ꝙ debeatur tota quantitas, & falsa demonstratio non vitiet, l. si sic. §. j. s̃. ti. j. Sol. ibi legata fuit quantitas, hic species, quæ non reperitur in rerum nã. Simile s̃. tit. j. l. si seruus. §. qui quinque. Opp. de l. quidam. in prin. s̃. ti. j. Sol. ibi fuit adiectus locus, vnde solueretur post perfectum legatum, ideo non videtur appositus causa taxationis, sed magis designationis, & consilij, vnde solueretur. Simile in l. Paulo. §. fi. ꝟ. ti. j. hic vero in ipso legato fuit incertum, vnde solueretur.

1 *Legatum respectu incertitudinis personarum non est nullum: & ideo si hæres soluit, talis possidet titulo pro legato.*

2 *Legatum factum per testatorem Claruciæ in parochia S. Mariæ, si vna reperitur in dicta parochia, illa habebit legatum, nec hæres potest dicere, quod poterat esse alia Clarucia.*

a §. Si inter duos. [a] Si testõr sensit de certo legatario, nec apparet de quo, potest hęres eligere quem vult. h. d. ¶ Op. ꝙ hr̃s nõ teneatur alicui soluere pp incertitudinẽ, l. si fuerit. ꝟ. de reb. dub. Sol. expone hic debere. i. pos-
b se. [b] ¶ Contra hoc oppo. de l. 3. §. si duobus. de adi. leg. Sol. vt ibi. ¶ Op. ꝙ legatũ valeat, & hæres cogatur eligere, l. apud Iulianũ. §. Seio. aliàs est sub l. idem Iulianus. s̃. tit. j. Sol. ibi erat incertitudo circa res, hic circa personas. Rationẽ ponit Dy. in c. in obscuris. de reg. iur. li. 6. Sed opp. si incertitudo circa personas facit non valere legatum, frustra est posita ista lex. Quis n. dubitat, ꝙ hæres p̃t
1 soluere, & donare de suo qd vult? Rñ. legatum † est nullũ in veritate, deficit. n. probatio, non ius, l. duo sunt Titij. de testa. tute. & l. cum ex plurib. ꝟ. de manu. testa. & ideo si hæres soluit, legatarius possidebit titulo ꝓ legato, non ꝓ donato, & istud legatũ veniret in cõtributionem imponendã ratione legis Falcidiæ, sicut cętera
c legata, & iõ positus est §. iste. Sed q̃ro, [c] hic dr̃, si ambo veniant: qd si nõ venit nisi vn⁹, alter nihil dicit, vel expresse renũciat? Rñ. idẽ, ꝙ hr̃s non cogetur soluere, qm̃ agens non ostendit testõrem sensisse de se, & sic non fundat suã intentionem, d. l. duo sunt. & l. qui plures. ꝟ. de vsufr. leg. & l. si fuerit. de reb. dub. & l. cum ex plurib. de manu. testa. verumtñ hæres ad repellendum agentem debebit facere fidem in iudicio, quõ alius Titius reperitur habens easdẽ demõstrationẽs, vt ex hoc colligat̃ incertitudo, l. ita fideic. ĩ prĩ.
2 ꝟ. de iure fisci. Et per hoc dixi in q. de facto. † Quidã reliquerat cẽtum Claruciæ in parochia S. Mariæ, quædam noĩe Clarucia de dicta parochia petebat dicta centum, hr̃s dicebat, ꝙ non debebat
d sibi soluere, [d] quia poterat esse alia Clarucia in d. parochia. Certè ñ sufficit dicere, ꝙ poterat eẽ alia Clarucia, d. l. ita fideic. ꝟ. de iu. fi.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Si inter duos. Et in materia hic vide no. Bal. cuius dicta refert Imo. in l. demonstratio falsa. de con. & de. & adde, quod no. Bal. in l. si quis a filio. in §. j. s̃. ti. j. dicebat, quod si testator dicit, do Titium executorem testamenti mei, & plures sunt Titij, quod ad hæredem spectat declaratio, per d. §. j. sed Imo. hic per gl. quæ est ibi iuncta cum isto tex. dicit contrarium, cum pro officio oneroso agatur, & æquiparatur officium tutoris, & cõmissarij. iux. gl. in l. antepe. suprà. de tutel. vide Bart. in d. §. 1.

b Posse. Adde Bal. in l. voluntas. C. de fideicom. in vlt. col. in fi.

c Barb. ¶ Sed quæro. Quid si est facta delegatio Archiepiscopo Parisi. & sunt multi Archiepiscopi, quid iuris? vide ang. in c. quoniam abb. de offi. deleg.

d Alc. ¶ Debebat sibi soluere. adde, quod no. Bar. in l. si in rem. suprà. de rei vend.

1 *Tertius potest impedire executionem iudicis.*

§. Certam. Si in petendo legatarius, & substitutus sibi cõcurrãt, in dubio est primus legatarius præferẽdus. h. d. ¶ Op. legatario primo agnoscẽte substitutus repellitur omnino, vel post aditam. C. de impub. & aliis subst. Solue, gl. intelligit substitutum hic per fideicommissum, quare tenebat̃ ei restituere legatarius. Opp. tunc, quia fideicommissarius non habet actionem ꝯ hr̃dem, nisi sibi cedatur, l. Imperator, in prin. ꝟ. e. & l. si legatarius. ꝟ. ti. j. Cuius timore Iac. de Ra. intelligit hic in substituto directo, & ꝙ erat inter eos cõtẽtio, qa qlibet dicebat se principalẽ legatariũ: sed hoc est ꝯ mentẽ literæ. Tñ sustinendo hanc lecturã dic. ꝙ substitutus dicebat legatariũ primum repudiasse, & est bona lectura, & lecturã gl. et puto bonã. Ad ꝯrium responde, ꝙ non hẽt actionem ꝯ hæredem, nisi cedat. s. directã, sed vtilem sic: cũ. n. habeat actionẽ ꝯ legatarium, hẽt obligatam illam actionem quã legatarius hẽt ꝯ hæredem, & sic hẽt vtilem, l. nomen. C. quæ res pign. obl. poss. Pōt. n. interesse fideicommissarij, ꝙ sibi soluatur priusq̃ legatario, fortè quia legatarius statim esset cõsumptus, si accepisset. Op. ꝙ præferat̃ fideicommissarius: l. is, cui. §. fin. ꝟ. vt in poss. le. Sol. hic loquitur, qñ nulla culpa potest legatario imputari:
a aliàs secus, vt ibi. Opp. s̃. ti. j. l. si à plurib. in prin. Sol. dicit Dy. quod hic loquitur, qñ concurrit legatarius primus, & fideicommissarius, cui debet restitui: in ꝯrio ꝯcurrebant merus executor, & ille, cui dẽt restitui: quo casu ille: cui dẽt restitui: indistinctè præfertur.
1 ¶ Vlti. not. ex hoc §. & præcedenti: † ꝙ tertius venit ad impediendam iudicis exactionem eius, quod tu legatarius petis à me tanquam ab hærede. Facit s̃. solu. matri. l. Titia. & quod ibi nota. & ibi dico. & l. ita tamen. §. quoties. suprà. ad Treb. & ibi dicam.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Opponitur suprà. Posito quod hoc constaret, procedere potest isto casu dictum Bar. alias puto esse seruandam intentionem testantis, qui si voluit ad legatarium primo loco peruenire, legatarius deberet præferri, vt hic in tex. in fi. secundum Paul. de Ca. in l. fideicommissum. ꝟ. ti. j. Certè posito, quod dictum Bar. indistinctè esset verum, non posset negari, quin si concurrat fideicommissarius habens vtiles cũ legatario habente directas, & in eodem tpe, quod præferri debeat legatarius habẽs directas, vt no. per gl. & doc. in l. 3. C. de noua. & sic in hoc casu bene dicit Pau. de Cas. & Imo. hic ad fi. Sed de vno multũ dubito circa dictum bar. quia non reperitur in iure, quod in isto casu fideicommissarius habeat obligatam hypothecam, & illam actionem, quam legatarius habet contra hæredem, nec l. j. C. de leg. hoc dicit, vnde cum fideicommissarius nullam habeat actionem personalem contra hæredem, nisi cessione facta, l. Imperator. infrà. eo. ergo nec hypothecam, l. fideiussor obligari. in prin. de fideiuss.

1 *Legata particularia fideicommissis particularibus sunt exæquata, & vniuersalia vniuersalibus.*

2 *In legato omnium bonorum veniunt commoda, & incommoda, & beneficium Trebelliani, non autem in legato partis bonorum.*

3 *Testõr si instituit aliquem hæredem in parte hæreditatis, & grauat de restituẽdo illam partem sub vocabulo bonorum, est fideicommissum vniuersale.*

4 *Testator si reliquit alicui partem bonorum, & in his hæredem instituit, deducetur æs alienum.*

5 *Dictio, in his. facit repetitionem præcedentium cum omnibus suis qualitatibus*

6 *Legata parte bonorum, an deducentur alia legata facta: sicut deducitur æs alienum.*

§. Si cui certam. Si legatr̄ pars hr̄ditatis, intelligit̄ cum
honorib.& oneribus: si pars bonorū:
intelligitur deductis onerib.h.d.Op.ad istum §.de l.seq.Sol.Ro.in
tellexit, ꝙ hic loquatur ſm tpa antiquissima: vel ꝙ quis legauit
certā ptē hr̄ditatis, hoc est rē, q̄ facit partem hr̄ditatis: lex verò se
quēs loquitur in duobus casib.specialib.qđ nihil est dicere. Nam
est ꝯ l.non amplius.§.cum bonorū.s̃.tit.j.& l.gn̄ali.§.fi. j̃.de vsufr.
leg.Dic ergo ſm Azonē, ꝙ hic legauit certam partē hr̄ditatis, me
ritò onera diuiduntur: quia nomen hr̄ditatis hoc importat: in l.
seq.legauit partem bonorū, q̄ intelliguntur deducto ære alieno,
l.subsignatū.§.bona.& l.bonorum.de verbo.sig.ista est vera. Sed
ad istud opp.j̃.ad Treb.l.cogi.in prin.vbi si relinquuntur bona, in
telligitur cum oneribus, & honorib.Sol.dicit Dy.aut bona relin-
quunt̄ iure legati, & ita loquit̄ ista lex: aut iure fideicōmissi, & lo-
qtur lex ꝯria.Ita tenet Dy.in l.princeps bona.j̃. de verb.sig.Et gl.
vr̄ idem tenere in l.subsignatum.§.bona, de verb.sig. Certè si ista
a opinio esset vera, ꝯdiceret illi regulæ, quā dedi in l.j.s̃.ti.j.ꝙ lega-
ta vniuersalia, & fideicommissa vniuersalia sint exæquata, qđ di-
xi me examinaturum hic. Vnde Iac.de Ra.Petr.& Cy. qui hoc re-
1 fert ī l.2.C.com.de leg.in tertio ꝯrio dn̄t, sicut † exæquata sunt le-
gata particularia particularib.fideicommissis, ita vniuersalia v-
niuersalib.fideicommissis.Ad l.cogi.rn̄.ꝙ ibi oīa bona relinquun
tur: hic pars bonorum, & ita pertranseunt ipsi.Ego opi.istorū te-
2 neo, † & ꝓ his do casum in l.quoties.§.fi.de vsufr. vbi si legantur
b oīa bona, intelligitur.i.omnis substantia, [b] qđ est idem, qđ hære-
ditas.j̃.ad Treb.l.cogi.in prin.& probat̄ j̃. de vsufr.leg.l.vxori. vbi
legato vsufructu bonorum venit calendariū, qđ ꝯtinet debita, &
credita: secus si certæ partis bonorum leget̄ vsusfr.l.generali.§.fi.
de vsufr.leg.Ratio, qn̄ testator legat omnia bona, si intelligeretur
deducto ære alieno, ex hoc sequeret̄, ꝙ legatarius hēret totū co-
modum, & apud hæredes remanerent oīa incommoda, qđ est in-
conueniens, l.si non fuerint.§.j.s̃.pro soc.& ideo intelligitur vni-
c uersaliter, vt transeant debita, [c] & credita. Sed qn̄ pars bonorum
relinquitur, cessat prædictum inconueniēs, & i eo dr̄ hoc casu le
gatum particulare.Siue ergo oīa bona relinquuntur iure legati,
vel fideicommissi, legatarius, vel fideicommissarius habebit be-
neficium Trebelliani, vt in eum actiones dēant transire, l.mulier.
§.fi.ad Treb.& qđ ibi not.Idē si pars hr̄ditatis, vel tota hæreditas
relinquatur, vt hic, & no.in d.§.fin.Sed si pars bonorum relinquit̄
non habebit beneficium Trebell.cum in eum non transeāt actio
nes vt hac lege cum aūt. Sed ꝯ hoc facit ad Treb.l.cogi.§.& gn̄a
liter.in gl.super verbo, de vniuersitate, quæ dicit tota, vel parte,
sed illud intelligitur, qn̄ vtitur verbo, hæreditatis. secus si verbo,
3 bonorum, vt hic. ¶ † Sed quæro, quid si testōr instituit me hære-
dem in certa parte hæreditatis, & rogauit me restituere illam par
tem vtens vocabulo, bonorum? Rn̄. fideicommissum dicet̄ vni-
uersale, quia totū, qđ mihi relinquitur, sum rogatus restituere,
& sic hēt locum ratio p̄cedens.Idē si rogatus sum restituere me-
dietatem vni, medietatem alteri, ita ꝙ apud me nihil remanet,
ideo dicet̄ fideicommissum vniuersale per eandem rōnem, licèt
4 prima facie videbat̄ relicta pars bonorum. ¶ † Sed quæro, aliquis
testōr reliquit partem bonorum, & in his eum hr̄dem instituit, an
deducentur debita, & credita? Vr̄, ꝙ non, quia reliquit iure hære-
ditario. Contrarium est verum. Nam partem bonorū reliquit, er-
go, &c.& illud qđ sequitur, & in his hr̄dem instituo, intelligitur ī
his, q̄ continēt legatum certæ partis bonorum.& sic hæres insti-
5 tutus erit in certa. Nam † nā illius dictionis, in his, & similium est,
vt faciat relationem præcedentium cum oībus suis qualitatib.l.à
6 filio.§.testator.& §.seq.& ibi dicam, j̃.de ali.& cib.leg. ¶ † Quæro,
qn̄ legatur pars bonorum, æs alienum debet deduci, vt hic, & so-
lutio debet fieri ſm formam l.non amplius.§. fi.s̃. ti.j. quid dicen-
dum de legatis, an deducantur? Rn̄.aut fuit legata species hr̄dita-
ria vni, & pars bonorum alteri, tunc illa species deducitur, non ꝑ
istam legem, sed per regulam, q̄ est, ꝙ generi ꝑ speciem derogat̄,
l.vxorem.§.codicillis.& l.seruis vrbanis.in fi.j̃.ti.j. Secus si vni le-
d get̄ species, alteri vsusfructus certæ partis bonorum, [d] l.Sempro-
nio.in prin.j̃.de vsufr.leg.qđ dic, vt ibi.Si vero legatur quantitas,
tunc aut est tale legatū, ex quo nō detrahitur Falcidia, & illud de-
ducitur, vt hic, dum dicit, de pretio seruorum. Et aduerte, ꝙ gl.di-
cit de seruis, quos præcepi redimi, & manumitti. vt ostendat non
fuisse dispositum de specie hæreditaria, sed de quantitate. Idem
e est ergo in legatis ad pias causas, de quibus non detrahitur [e] Fal-
cidia, vt in auth.similiter.C ad le.Falcid.Si verò sunt legata, de qui
bus Falcidia detrahitur, & ista isto modo non detrahuntur: quod
patet, quia venit in contributionem legis Falcidiæ. Nam æstima-
bitur quantum valet illa pars bonorum, non deductis legatis, &
æstimabuntur legata alia, & sic contribuentur, & videbitur, an
sit locus Falcidiæ, l.qui quadringenta.& l.Marcellus.in princip.
infrà, ad Trebellia. Prædicta vera, nisi de mente testatoris aliud
appareat, vt si post multa legata facta dixisset, aliorum verò bo-
norum meorum partem dimidiam lego tali. Nam per hoc quod
dicit, aliorum, videtur velle prius legata detrahi, vt videbi-
tis in d.l.quadringenta.& d.l.Marcellus.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Contradiceret. Vide per and.& alios in l.mulier.§.fin.ad Treb.

b Alex. ¶ Omnis substantia. Et idem, quod tenet Bart.hic, tenet Ang.in l.non amplius.§ fi.s̃.titu.j.& vide ibi Pet.de Bellaperti. & Cy.in l.filium.C.fami.ercis.dum loquitur de Trebellianica, ita loquitur Imo.in l.cum filius.in vlti.col.in prin.s̃.de vul.& pup.& vide in l.fi.de vsufr.leg.

c Alex. ¶ Transeunt debita. Quando legatur certa pars hæreditatis, seu certa pars bonorum, quid importent, & releuent ista verba, adde quod no.Bart.in l.Centurio.de vul.& pup.& vide Iac.de Bel.inst.de fideic.hær.post princ.& gl.ibi in §.sed quia hæredes, in versi.solebant.adde, quando relinquitur certa pars bonorum, bald.cons.x.lib.4.

d Alex. ¶ Certę partis bonorum. Vide Bald.in l.quoties.in fi.fami.erci.

e alex. ¶ Non detrahitur. adde bart.in l.ex aff. ad leg.Fal.

LEX X.

Cum fundus. Quod rei legatę accedit, ad legatarium
pertinet.h.d. ¶ Op.quòd præsens tempus
debet inspici, l.si ita.de auro, & arg.leg.Sol.ibi contingit augmen
tum in aliis rebus separatim, hic in eadem re, quod dic, vt l.serui
electione.§.fi.& l.si ex toto.in prin.s̃.tit.j.quod no.

LEX XI.

1 *Seruo proprio legatum tenet, quando est tantæ efficaciæ, quòd continet libertatem.*

2 *Alimenta seruo proprio legari possunt.*

3 *Seruo communi legari potest.*

Statuliberum. Statulibero non potest hæres legare,
nisi sub conditione libertatis, vel si
moriente hr̄de seruus futurus sit liber.h.d.Op.in Auth.vt liberti
de cætero.§.si quis.Sol.dicit gl.fallit ibi, & ī aliis casibus, vbi quis
1 seruo proprio legat.Dic, ꝙ † quis pōt seruo proprio legare, qn̄ le
gatū est tātę efficaciæ, ꝙ ēt libertatē tribuat, vt in d.§.si qs Itē pn̄t
2 † legari alimēta, l.seruos.de ali.& cib.le.& s̃.tit.j.l.seruo alieno.§.j.
3 Item † pōt legari seruo cōi l.Plautius.j̃. ad leg.Falci. Item seruo
ꝓprio legato, l.seruo legato.in prin.& l.si à pluribus.§.fi.s̃.tit.j.

1 *Fac. re qui tenetur aliquid intra tempus eidem statutum ad faciendum, si non facit: post tempus videtur prohibitus.*

2 *Electio transfertur in legatarium hærede in moram eligendi existente.*

3 *Electio facta quando liceat variare.*

a §. Stichum. [a] Permissum ad tempus, post tempus vr̄ pro
hibitum esse: & post electionem sola res ele
1 cta vr̄ esse in legato, & variare non licet.h.d.Not. † ꝙ ei, qui pt̄ a-
liud facere, si ad faciendum statuatur tēpus, & intra tempus, & nō
facit, post tempus vr̄ esse prohibitus, siue statuatur tēpus à testōre
vt hic, siue à iudice, l.emancipiorum.j̃.de op.leg.& l.si ea.C.qui ac
cus.non pos.& l.Titia.j̃ de accu.Facit l.Imperator.s̃.de postu.l.vbi
econtra prohibitum ad tempus, post tempus videtur permissum.
2 † Not.quòd post moram hæredis in eligendo trāsfertur electio
in legatarium.Idē si electio rei transfertur in tertium, vt C cōm.
3 de leg.l.fi.§.sed & si quis. † Not. ꝙ licet variare post electionem
factam.Contra, j̃.de verb.obli.l.si quis stipulatus sit Stichum, aut
Pamphilum.Glo.solu.hic.Dixi in l.huiusmodi.§.Stichum.s̃.titu.j.

ADDITIO.

a Stichum. adde l.aduersus.C.de neg.ge.& l.etiam matris. de prob.& l.non solum.§.sed vt probari.j̃.de ope.no.nun.quod facit ad quæst.not.de qua ibi per Bart.

LEX XII.

Si pecunia. Pecunia legata, etiam si in bonis non esse re-
peritur ex hæreditate soluēda est.h.d. Ista lex
non procederet hodie hærede faciente inuentarium. Nam ille
tenetur satisfacere de rebus hæreditariis, si eas non potest vende
re l.scimus.§.& si præfatam.C.de iu.delib.Et hoc est verum in quā
titatibus, in speciebus secus, l.cum ita.§.species.j̃.eo.

§. Quod ita legatum. Dies incertus habetur pro
conditione.

LEX XIII.

1 *Actionem qui cedit contra vnum ex correis, alius liberatur a cedente.*

2 *Testator si legat nomen debitoris: & hæres illud cedat legatario: legatario agenti potest obiici compensatio ex persona hæredis.*

a Qui duos. [a] Qn̄ facto hr̄dis debitor liberat̄, imputat̄ hę-
1 redi.h.d. † No.ex ista lege, ꝙ qui cedit actionē
ꝯ vnum ex correis alius liberatur à cedēte, vt hic, & l.si sic.§.fi.cū
l.seq.s̃.ti.j.multo magis ꝑ cessionem dēt intelligi liberatus ille, ꝯ
quem facta est cessio: & hoc verū, qn̄ cessio non fit ad cōmodū
cedētis, sed cessionarij, l.facta §.si hæres scriptus. j̃.ad Treb.& ibi
2 dixi.Per istā l. † dicebā in q.de facto, testator reliquit alicui actio
nem, quam habebat cōtra Titium, quam hæres legatario cessit,
legatario agenti opponebatur ꝯpensatio ex persona hæredis, qđ
fieri potest secundum determinationem Dy.in c.is, qui in ius.de
reg.iur.li.6.& gloss.tangit in l.si quis in rem.s̃.de procu. Nam le-
gatarius habebit regressum contra hæredem, quia facto eius, qui
non soluit quod debet, debitor liberatur, vt hic.Facit l.qui soli-
dum.§.fi.j̃.eo.

ADDITIO.

a ¶ Qui duos. Vide Bald.in l.ex legato.in 3.q.C.de leg.

§. Si is qui. Si idem legatur duob.insolidum, vni debet̄ res,
alij æstimō.h.d.Op.j̃.tit.j.l.vxorem.§.j. Gl. dicit:
sol.vt ibi.Dy.tenet illam, ꝙ ibi primo legauit totum, secundo par
tem.Ideo videtur adimere à primo, qđ legauit secundo, l.cū quæ
stio

ſlio.C. de leg.Pet. tenet aliam,ꝙ ibi fuit legata species, hic quantitas:quod non placet;quia legando quod Titius debet,non videtur legata quantitas,ſed actio,& ſic ſpecies,l.ſi ſic.§.j.ſ.ti.j. & ideo vbi teſtator dixiſſet expreſsè inſolidum,non facerent ſibi partes per concurſum,l.ſi pluribꝰ.ſ.ti.j.

LEX XIIII.

Si idem ſeruus In dubio libertas præualet legato. hoc dicit,examina,vt l.ſeruum filij.§.ſi idem. ſ.tit.j.

LEX XV.

Si quis Vtriuſque rei legatæ alternatiuè non poteſt pars præſtari,ſed vna ſolida debet ſolui.h.d.

LEX XVI.

1 *Duo rei credendi conficiuntur per dictionem alternatiuam.*

2 *Vnus ex duobus reis credendi ſi exegit totum, quando cogatur alteri communicare.*

Si Titio aut Seio Duo rei credendi per dictionem alternatiuam poſſunt conſtitui, & ille erit potior,qui prius litem cõteſtabitur.h.d.
1 †No.ꝙ duo rei credendi conficiuntur per dictionem alternatiuam Simile in reis debendi,l.ſi ex toto.§.1.ſ.ti.j.& auth.ſi qñ.C.de ꝯſti.pe.Op.C. de verb. ſig.l.cum quidam,vbi alternatiua poſita inter honoratos reſoluitur in coniunctam.Sol.electio data hæredi tollit ꝯriũ.dixi in d.l.ſi ex toto.§.j.op.de l.q pecuniam.de ſtatulib.gl.non ſol.Dy.hic dicit, ꝙ hic hæres dãnatus eſt dare alternatiuè, ibi ſimpliciter, & ideo
2 cuilibet pro parte.†Quærit gl.quid ſi vnus exegit totum,an cogatur reſtituere alteri?gl.ꝙ ſic per actio.ne.ge.l.j.C.de duob.reis.ſed illa loqtur in reis debendi,hic in reis credendi.gl.eſt hic,& in l.frater à fratre.ſ.de cond.ind.in gl.j.mag.Alibi dicit gl. ꝙ ita demum tenetur alteri correo,ſi erant ſocij,l.qui hominem.§.j.de ſol.Veritas eſt,vt diſtinguamus,aut erant ſocij omnium bonorum,vel illius obligationis,& debent communicare actione pro ſocio,d.l. qui hoiẽm.§.j.& ibi not. aut non erant ſocij,& tunc aut debitum erat ꝯctũ de pecunia cõi,& tũc alter ab altero pt repetere,& iſto caſu pt dicere verum iſta gl.& in l.frater à fratre,& ſic non eſt iſta gl.referenda ad tex.Si verò erãt creditores ex cã lucratiua,qa animo donãdi fuit eis promiſſum,vel legatum,vt in caſu huius l. tũc alteri alter non debet communicare, l. in lege Falcidia hoc eſſe obſeruandum.ĵ.ad l.Fal.Dixi in materia duorum reorum.

LEX XVII.

1 *Nudus miniſter quis dicatur.*

2 *Executor contra hæredem non habet actionem ad petenda legata, quorum executio eſt ſibi commiſſa,niſi quando relinquitur ad pias cauſas,& pro alimentis.*

3 *Executor in caſibus, in quibus habet actionem contra hæredem ad petendum legata quam actionem habeat.*

4 *Relictum pro anima videtur relictum ad pias cauſas.*

5 *Officio iudicis conſulitur executori in illis caſibus , in quibus non habet actionem.*

6 *Executor non conuenitur à legatariis.*

7 *Executor an cogatur acceptare officium.remiſſiuè.*

8 *Executores qualiter poſſint vendere bona hæreditaria.remiſſiuè.*

Si quis Titio Quando fideicommiſſum deficit, legatũ remanet penès legatariũ,niſi ſit nudꝰ mi-
a niſter.h.d.¶Op. de l.ſi filio.§.matri.ĵ.de adimend.leg gl.hic dicit,ꝙ ibi mater erat nuda miniſtra.gl.eſt contra tex.illius §.Dic ergo,ꝙ ibi fideicõmiſſum deficit ex voluntate defuncti expreſſa,& ideo tunc deficit legatũ,hic vero deficit caſu. ſ. morte fideicommiſſarij.op.ĵ.e.l.codicillis.in pr.gl.ſol.Tu dic, vt ibi dicam.Opp.ꝙ iſtud fideicommiſſum debebatur hæredi fideicommiſſarij,qa tranſmittit ad hæredẽ poſt diẽ legati cedentem,vt l.j.§.in nouiſſimo.C. de cad.to.Sol intelligas hic fideicõmiſſariũ mortuũ viuo teſtatore, ſm Dy.vel pendente ꝯdõne:vel ſine hſde,ſm Pet.¶Quæro, qs di-
b catur nudus miniſter?gl.hic dicit,ille,qui nullum ſentit commodum.Ad hoc all.Ia.de Are.l.Sulpitius.ĵ.de don.inter vi.& vx. quæ
1 multum facit.¶†Tu tamen dicas clarius ſic.Quandoq; in aliquẽ conferuntur verba diſpoſitiua,vt in hoc exemplo,lego Titio decem,quæ volo eum reſtituere Seio,tunc eſt legatarius,vt hic.Idẽ ſi diſpoſitio in eum ꝯfertur tacitè , vt quia voluit eum reſtituere poſt aliquod tempus,& ſic voluit eum ſentire aliquod ꝯmodum
c ex legato,& erit tunc legatarius,d.l.Sulpitius.Facit l.ſi quis eum. ĵ.de con.& de.Si verò in eum non ꝯferuntur verba diſpoſitiua tacitè,vel expreſsè,ſed ſolum ei ꝯmittitur executio facti:tunc ſi quidem debet habere commodum ex diſpõne defuncti, non ex dicto legato,ſed aliunde:vt ſi vnum ex heredibus facit executorem, vel executori aliquid legauit retinendum pro ſe:tunc dr executor,ſ3 non merus:quia pt ꝯueniri à legatariis,l.ſi à pluribus.ſ.ti.j. & debet ſatiſdare,l.quidam.§.pe.ſ.ti.j.quod non facit merus executor,l.diuus.ĵ.ſi cui plus,quam per le.Fal.& ibi dixi de hac ſatiſdatione.Ad iſtum tñ executorẽ non merũ legata,& fideicõmiſſa deficientia non redeunt,l.pecuniæ.de ali.& cib.leg.Si verò ĩ eum non confertur diſpoſitio tacitè,vel expreſsè,nec commodum aliquod ſentit ex voluntate defuncti,tunc eſt merus,& nudus executor,de quo loquitur iſta lex,& facit l.diuus.& aliæ leges,de qui
2 bus dicam. ¶ † Quæro,an executor d merus, vel miſtus habeat
d actionem contra hæredem ad petenda legata,quorum executio eſt ſibi commiſſa?Glo.dicit,regula eſt,quòd non,vt l.Lucius.§.j ĵ. ad Treb.fallit in caſibus.ſ.ſi relinquitur ad pias cauſas,vel alimen
3 ta:quod not.¶† Quæro,in caſibus,in quibus dicit,quòd habet actionem,quam actionem habeat executor? Reſpon.non habet
e nouam actionem,ſed exercitium illarum actionum quæ cõpetunt legatariis,quib.debet ſolui,l.nulli.& l.ſi quis ad declinãdam. C.de epiſ.& cle.ita tenet ibi Petr.Aduerte tamen,quandoque iſti executores ſuſtinẽt vicem hæredum,vt ſi teſtator iuſſit bona ſua dari pauperibus,& facit aliquem executorem ſuum,d.l.ſi quis ad declinandam,& in c.cum tibi,extra de teſt.& ibi per Inn.in c.cum Ioannes,& ibi per Io.An eo.titu.& per Roſ. in libel.in tit.de auct. ex teſt.& per Spe in ti.de inſtr.edi.§.nunc vero aliqua.Circa quod vide q.quam diſputaui,quæ incip.filium adultum teſtõr inſtituit,
f No.etiam illam gl.f quæ inuit,† ꝙ omne, quod relinquitur pro
4 anima,videtur relictum ad pias cauſas.g ¶ Quæro,in caſibus,in
g quibus dicit glo.† quòd non habet actionem,qualiter executo-
5 ri conſulatur?Reſpon.officio iudicis,le. Quintus.ĵ.de annu.leg.
6 ¶Quæro,† vtrum executor poſſit conueniri à legatariis? Gloſſ.
h quòd non,h in l.Firmio.§.fin.ĵ.quando dies leg.ce.Dic,vt ibi dixi.
7 ¶†Quero,an executor poſſit cogi acceptare officium executio
i nis?Dixi in l.j.ſ.eo.Alia circa executores ponit Cy.in d.l.id, quod
8 pauperib.C.de epi.& cle.Qualiter autem † executores poſſint vẽdere bona hereditaria:de hoc feci repetitionem in l.alio herede. ĵ.de ali.& cib.leg.

ADDITIONES.

a Alex.¶Opp.Hoc tamen limita in caſu l.cum filio.ſuprà tit.j.ſecundum lect. Barto. & eſt ſing.limitatio ſecundum Ang.ibidem.

b ¶Gloſ.hic dicit.Vide Bald.& doct.in iſta materia in l.nulli.C.de epiſc.& cler.per Io.and. in additio. Spec.in tit.de inſtrum.edit.§.nunc verò aliqua.in addit. quæ incipit, per ſuperiora,&c

c ¶Facit l.ſi quis.Et vide Bal.& doct.in l.ſi à pluribus.ſuprà tit.j.& eo.tit.l.quidam.§.ſi ſcriptus.& an actio competat contra executorem.vide Bald.in d.l.nulli.in j. col. Bartol.in l. Firmio.infrà,quando dies leg.ced.

d Alex.¶Quæro,an executor habeat executionem contra hæredem.Bal.verò indiſtinctè tenet quòd ſic,in l.id quod pauperibus.de epiſcop.& cleric. & etiam contra debitores, vt ibi.vide in l.ſi quis ad declinandam.per Barto.C.de epiſc.& cleric.& Bald. in d.l.nulli. in j.colum.per Ioan.and.in additio. Spec.de inſtrum.editio.§.nunc verò. & vide Bald. in l. ex verbo.C.de fideicom.lib.& an habeat rei vendicationem,Bal.quòd non in l.ij.C.com. de leg.adde,vt per Pau.de Caſt.conſi.147.

e Alex.¶Sed exercitium.ſed an iſti executores agent nomine proprio,vide in ſpec. in d.§. nunc verò aliqua.in verſicu.nunquid ante litem.Bald.in l.id quod pauperibus.de epiſco. & cleric.adde Bald.in l.hæreditas,la 2.de hæredib.inſtituen.& Bald.in authen.licet.C.de natur.liber.

f Poma.¶No.etiam illam gloſ.Vide Alex.conſ.14.in quarto volumine. Pau. conſilio 106. in primo dub.Pau.de Caſt.in l.j.ad finem.C.de ſac.ſanc.eccl.Roma.conſ.69. in prima col. Pau.conſ.lxiij.in 2.volum.

g Alex.¶Pias cauſas.No,quòd omne quod relinquitur pro anima , dicitur ad pias cauſas. Vide d.l.nulli.in glo.eius.& Spec.omnino in d.§.nunc verò aliqua.verſicu. & ſcias. el 2. Et Bald.in auth.ſimiliter.ad leg.Falc.& bart.in l.alio.ĵ.de ali.& cib.le.Pro quo vide tex. ſing.ſecundum Imo.& Ro.in d.l.illud.iuncta glo.C.de ſacroſan.ecc.quod Ange.reputat ſing.ſed alium addit Imo.in l.diuus.ff.ad leg.Fal.& pro iſta gl. eſt caſus in ca j.§.donate. ſecundum bal.ib. in tit.qua.olim.feu.alie.po in vſib.feudo.

h Alex.¶Gl.ꝙ non.Nec à creditoribus ſecundum Ioann.Andr.in d.§.nunc vero aliqua.in addi.

i Alexand.¶ Qualiter autem.Vide bart.in l.à filio.in prin.infrà de alimen.lega.& bal.in l. nulli.C. de epiſc.& cle.& Imo.in c.quintauallis,in 19.differentia.de iureiurando.

1 *Hæres negligens in eligendo poteſt moram purgare vſque ad litem conteſtatam.*

§.Si hæres. Negligentia eius,qui poteſt eligere vnum ex certis,facit omnes ad legatũ admitti.h.d.Not.
a nouum caſum.Op.de l.ſi quis ſeruum.§.ſi inter duos.ſ.eo.Gl.nõ ſol.Dy.dicit,quòd ibi teſtator ſenſit de certo,quia eum nominauit nomine proprio:hic verò relinquit incerto de certis. Facit quod no.ſ.tit.j.l.ſi quis à filio.§.ſi quis plures Opp.quòd quilibet inſolidum admittatur,vt ſ.l.prox.Gl.non ſol.clarè. Dic,quòd ibi teſtator legauit duobus alternatiuè,hic vni de certis. quem hæres elegerit:vnde eo non eligente omnes ſimul admittuntur,& vocantur.Op.quòd ille præferatur, qui primò petiit,l.cum quidã
1 ita fideicommiſſum.infrà eod.Solu.vt ibi dicam.† Quæro, intra quantum tempus heres eligere debeat,ne dicatur negligens?Reſpon.cùm primùm poteſt, & ſi fuit negligens , poterit purgare moram vſque ad litis conteſtationem factam ab vno,d.l.cum quidam.ĵ.eo.

ADDITIO.

a Alex.¶L.ſi quis ſeruum.Ad intellectum huius literæ vide Imo. poſt Dy.in l.filiabus.§.j. ſuprà titu.j.

LEX XVIII.

Hæredem. Poteſt mihi legari res mea ſub conditione,ſi mea eſſe deſierit.h.d.

LEX XIX.

1 *Errans in dominio impedit dominij tranſlationem,quando transfertur ex voluntate tradentis,ſecus ſi ex legis diſpoſitione.*

2 *Error in alternatiuis non impedit electionem,ſecus quando ſimpliciter relinquitur optio rerum.*

3 *Facta executione à lege:ſiue ab homine non eſt locus negationi moræ.*

Si is,

Si is, cui Per petitionem, vel solutionem vnius ex rebus alternatiuè legatis ius eligendi consumitur, etiam si eam solam quis legatam putauit. h.d. Extra gl. opp. de l. pe. C. de condi. inde. Quidam dñt, ꝙ illa corrigit istam. Doct. ibi dñt, ꝙ ibi loquitur, quãdo vtraq; res fuit soluta, & debebať alternatiuè, sed hic qñ altera tm̃. Ad hoc op. vř, ꝙ etiã isto casu possit repeti res soluta, l. cum his. §. fi. de cond. ind. Gl. sol. duobus modis, quas so. reprobat in ꝯrio, & benè. Dic ergo, ꝙ ibi loquitur in obľone generis non alternatiua, & tex. expone, vt ibi not. Op. ſm Dy. errãs nõ transfert dñium, l. cum in corpus. de acq. re. do. & l. dedi. §. subtili⁹.
a s̃. de cond. ob cau. Dy. dicit, hic aest error in causa, quæ non impedit translationem dominij, vt in toto ti. de cond. inde. Sed ꝯ, quia immo hic errauit in dñio. Si. n. puto Stichum tãtũ tibi legatum, credo esse tuum, & sic trado vt tuum, vnde nõ transfertur dominium. d. l. cum in corpus, & d. §. subtilius. Dy. non sol. Dic,
1 † ꝙ tũc error in dñio impedit translationem dominij, cum dñiũ trãsfert ex voluntate tradentis. Sed hic dominiũ transfert ex legis dispo-
b sitione eo ipso, ꝙ elegit istum dari. Opp. si cer. pe. b l. si ego, vbi error in causa impedit trãslationem dñij. Dy. nõ soluit. Dic eodem modo, ꝙ hic non transfertur ex voluntate tradentis, sed ex dispositione legis. Sed ecõtra fortiter facit, quia in legato alternatiuo non transfertur dñium, nisi à tpe electionis, l. statuliberum. §. Stichum. s̃. e. sed hic non fuit electio. Error. n. vel ignorãtia circa res quæ debent eligi, impedit electionem, vt no. in l. serui electione.
2 s̃. tit. j. Rñd. illud verũ, † qñ relinquitur optio rerũ simpliciter, hic qñ plures res relinquuntur alternatiuè, quo casu q̃libet ab initio est in obľatione, ideo error electionem nõ impedit: quod est no. Vltimò no. ꝙ hic ideo non potest fieri reuocatio erroris, quia in primo casu facta est executio à lege. Statim enim cum legatarius petit, translatum est dominiũ in eum, l. apud Aufidiũ. de opt. le. In
c secũdo casu facta est executio ab homine, c quia soluit. Et per istã
3 legem Dy. in l. si seruum. §. sequitur. j̃. de verb. ob. dicit, † ꝙ post factam executionem siue à iure, siue ab homine non est locus purgationi moræ. Pro hoc allego l. qui ob rem. s̃. de cond. ind. & dixi, & plenè in l. si insulam. in 4. q. de verb. ob.

ADDITIONES.

a ¶ Dicit, hic. Vide de isto tex. Bal. in c. fi. in j. col. de ser.
b ¶ Op. si cer. pe. Adde hunc sing. casum ad ea, quæ no. suprà, de off. proc. Cę. l. j.
c ¶ Ab homine. Vt l. apud Aufidium, de opt. leg. Et ad bar. hic adde Fran. de are. in c. si diligenti. de for. compet.

LEX XX.

a Et proculo. a In legato proprietatis coniunctio legalis non inducit ius accrescendi. h.d. Opp. de vsu fru. accre. l. j. §. j. Quidam dñt, hic de rigore, ibi de æquitate. Tu dic ſm gl. ibi in vsufr. qui facilius accrescit, hic in proprietate. Sed ꝯ, vbi nulla coniunctio, etiam in vsufructu, non est locus iuri accrescendi, l. j. in prin. de vsufr. accre. Sol. hic nulla est cõiunctio hominis, sed est coniunctio legalis, quando ex persona vnius deuenitur ad plures, l. j. §. 2. de vsuf. accre. quæ cõiunctio sufficit in vsufructu, non in proprietate, vt hic. Opp. ꝙ ẽt in proprietate sufficit, l. si seruus communis ab extero. de acq. hær. So. ibi in hæreditate, hic in legato. Ratio notatur in lege contraria. Op. de le. si duobus. j̃. e. Sol. vt ibi. op. de l. filius. §. j. j̃. de fals. Sol. vt ibi, nam ibi, est casus conuersus, quia ibi loquitur de duobus seruis vnius domini, & sic est coniunctio verbalis.

ADDITIO.

a ¶ Et proculo. Vide Bal. in l. j. §. vbi autem. de ead. tol.

LEX XXI.

Cum quidam vxori. Falsa demonstratio quantitatis expressa legatum non vitiat, h.d.

LEX XXII.

1 *Aestimatio rei simpliciter legatæ peti potest.*
2 *Legatarius quomodo probet, quòd testator habuit animum duplicandi legatum.*
3 *Legata quantitate in genere quælibet quãtitas, quæ soluatur, præsumitur ob causam legati.*
4 *Filia, cui pater legauit ducenta pro ea maritanda, & postea eam maritauit, & dedit ei centum nomine dotis, residuum petere potest.*

a Lucius. Legato facto à testatore, postea soluto, legatario actio denegatur, nisi per eum de testatoris mente
b doceatur, idem de parte soluta. h.d. Oppo. quòd b legatum non debeatur de fructibus medio tempore perceptis, l. cum pater. §. filia. infrà eod. Solu. hoc ideo, quia dixit cum suis commodis, vt glos.
c dicit. Secundò oppo. c quòd eo ipso quòd testator vendidit militiam, sit fundata intentio hæredis, quòd legatum sit reuocatum, l. fideicomm. §. si rem. infrà titu. j. Sed dicit glo. no. ibi loquitur, qñ legauit rem simpliciter, hic quando legauit rem, vel ęstimationẽ, vide gl. quæ incipit, s. pretij. quam no. Tertiò opp. dicitur hic in fi. reliqui superesse exactionem. Contrà. immò non potest peti pre
1 tium, sed res, vt Inst. eo. §. si rem. Dicit gl. in d. ver. reliqui. † illud fateor, si res erat simpliciter legata, & esset ex necessitate alienata, res ipsa peteretur: sed quia hic fuit dictum, siue æstimationem, iõ petitur æstimatio. Ego teneo etiam, quòd quando res est legata simpľr, potest peti ęstimatio. Dixi in l. planè. §. quòd si rẽ emissem,
2 s̃. ti. j. ¶ † Quæro, quomodo poterit probare legatarius, ꝙ testator habuit animum duplicandi legatum? Glo. hic dicit, si testator pretium exegit, & ipsum in suos vsus conuertit, & aliam pecuniã legatario soluerit, tunc videtur duplicare legatum: secus si illud idem pretium soluisset, vt hic in gl. quæ inci. præsumitur, quamuide. Cõtra hoc videtur s̃. ti. j. l. huiusmodi. §. cum pater pro filia. vbi omnis solutio in dubio videtur facta, vt exoneretur legatum. Re
3 spon. ibi loquitur, † quando legatur quantitas in genere, tunc solutio quantitatis cuiuslibet præsumitur facta ob illam causam legati, hic vero fuit legata species, vel quantitas respectu speciei, vnde nisi soluatur quantitas inde redacta, non videtur satisfactũ legato. Et volo, vt ista multum notes pro illis, qui faciunt relicta
d ad pias causas, quæ soluunt in vita sua. d Dy. quærit hic † de qõne,
4 pater legauit filiæ ducenta pro ea maritanda, postea eam marita
e uit, & dedit ei cẽtũ nomine dotis, vtrum filia e possit petere residuum? hic in fi. videtur tex. ꝙ sic. Contrarium dixit Dy. nam hic loquitur, quando legatum fuit simplex, sed in q. proposita legatum fuit ob causam, s. ob eam maritandam, quę causa cum sit finita. qa est maritata, ergo est finitum legatum, l. libertis. in prin. la 2. de ali. & cib. le. & quod no. in l. quinquaginta. s̃. de prob. non dicit plus Dy. Sed ꝙ filia possit petere residuum, facit optimè. j̃. e. l. Titia. §. qui inuita. Sed potest responderi, ꝙ ibi pater primò dotauit, postea legauit, & ideo cum per dotationem sit ius quæsitum, nõ potest pater filiæ ius diminuere legando: sed hic primò legauit, qđ p̃t postea dotando minuere. Sed Old. dicit, ꝙ filia potest petere residuum: quia quando legatum est factum taxata certa quantitate, nunquam minuitur per adiectionem causæ, l. creditor. §. si inter. s̃. mand. & l. Lucius. de ali. & cib. leg. & ita hic, cum sit legata quantitas certa, non debet propter hoc minui: quia adiecit pro ea maritanda. Non ob. l. libertis. quia ibi in secundo legato cõtinetur pl⁹ quam in primo. Et hoc puto benè dictum, quando testator dixit pro ea maritanda, quia ea maritata est finita causa. Sed si testator dixit lego pro dote filię, seu nomine dotis, tunc non est dubium, quia ea maritata causa legati non est finita, cum constante matrimonio possit dos augeri. l. pe. & auth. sed iam. C. de don. ante nup. Materiam vero, quando pater filiam dotat, & eam dotem ei legat, dixi in d. l. huiusmodi. §. cum pater. s̃. ti. j. quod no. dixi in l. filia legatorum. C. e. tit.

ADDITIONES.

a Lucius. ad istum tex. an quando testator rem, quam legauit, in vita tradidit legatario, videtur sibi donare causa mortis, vel causa satisfaciendi legato, vide bal. in l. 1. C. de iur. dot.
b Barb. ¶ Op. quòd. Et vide quæ dixi in c. filius. de test.
c ¶ Secundo op. Vide gl. in l. qui post. C. de lega.
d alex. ¶ In vita sua. Vide tamen bar. in d. §. cum pater. qui videtur tenere contrarium per l. quinquaginta. de proba. & vide no. per Imo. in d. §. cum pater. in fine, & ibi latè tenet cum bar. hic, faciunt no. per bar. in l. triticum. de ver. ob. sed quid si testator legat fundum pro dote, aut centum, & vicinus dedit in dotem, an remaneat legatum in centum? bald. ꝙ sic, per illum tex. in l. huiusmodi. §. si Titio Stichus. s̃. ti. j. quod limita, vt ibi per Imo. & tex. in l. cum pater. §. pater centum. e. ti.
e alex. ¶ Vtrum filia. Si pater legat ducenta filiæ, & postea dat centum in dotem, an aget ad residuum. vide Sal. in l. filiæ legatum. C. de leg. contra bart. bal. idem tenentem, adde Pau. de Cast. hic sequi opi. Dy. & bal. conf. 457. li. 2. Adde tu. ꝙ opinio. Old. & bar. hic sequitur ale. de Imo. in cons. 7. in vol. 2.

LEX XXIII.

1 *In alternatiuis electio est legatarij in dubio.*
2 *Electio in contractibus alternatiuis cuius sit.*
3 *Electio in pœnis alternatiuis quando sit rei, & quando iudicis.*

Lucio. In alternatiuis ĩ dubio electio est legatarij. h.d. In tex. ibi tantum fundus. & sic vel totum debet agnoscere,
1 vel totum repudiare, l. neminem. s̃. eo. Not. ꝙ in alternatiuis † ele-
a ctio est legatarij, a & sic creditoris. Opp. de l. plerunq;. in fi. s̃. de iur. do. Sol. dicunt quidam, ꝙ ibi in contractibus, hic in vltimis volũtatib. sed hoc non videtur procedere, l. planè. j. §. pe. s̃. ti. j. Vnde gl. distinguit, aut verba executiua referuntur ad legatarium, & sine dubio electio est legatarij, aut referuntur ad hæredem, & est ele-
b ctio hæredis: aut sunt verba dubia, & in dubio b electio est legatarij, vt hic. Idem tenet Dy. in c. in alternatiuis. extra, de reg. iur. libr. 6. & Cy. in l. cum quidam. C. de verb. si. quod not. secus in contra-
2 ctibus dicit gl in l. contraria. Hoc, † quod dicit, secus, intellige, scilicet in causa dubij, in quo in contractibus alternatiuis electio est
c debentis: sed in duobus casibus primis idem distinguitur c in contractibus, & vltimis voluntatib. s. ad quem verba executiua referantur, vt probatur in l. si sic stipulatus fuero. de ver. obl. & l. si quis
3 stipulatus. e. ti. Et † ex prædictis colligi põt sol. glossarum, quæ videntur inuicem sibi contradicere. nam C. de ser. fug. l. fugitiui. gl. dicit,

ADDITIONES.

a ale. ¶ Est legatarij. an in alternatiuis electio sit legatarij, & quid in gratiis, & beneficiis, & quid in aliis. vide bal. & Imo. in l. qui duos, s̃. ti. j. & quod ibi no. dixit bart. & no. mod. in. fi. de ac. §. huic autem, in prin. & quod no. in l. cum proponas ab ea. C. de trans. & Imol. in l. cum res. §. si Stichus. s̃. ti. j. adde tu in alternatiuis, cuius sit electio, Fel. in c. inter cætera, de rescr. Et quando in alternatiuis electio sit debitoris, hæredis, vel legatarij, vel iudicis. vide bal. conf 43.
b ale. ¶ Et in dubio. Sed contra hoc fortiter ob. tex. in l. qui concubinam, §. j. j̃. tit. j. sed potes soluere, vt per Imo. in l. plane. §. pe. s̃. ti. j. & all. bar. in l. legato generaliter, s̃. tit. j.
c ale. ¶ Idem distinguitur. adde bar. & do. in l. qui duos, præal. s̃. ti. j.

dicit, ꝙ in pœnis alternatiuis est electio iudicis, in l. quicunque. c.tit.dicit, ꝙ est electio rei. Ibi tamen Cy. istas contrarietates non soluit; sed quælibet gl. verum dicit: nam in prima gl. verba executiua referuntur ad iudicem, in secunda gl. referuntur ad partem. de quo dixi plenè in l.j.§.j.ꝟ.de effractoribus.

LEX XXIIII.

1 *Electio personæ licèt sit commissa in voluntatem alterius, tamen relictum valet.*
2 *Eligendi habens liberam voluntatem potest indignum eligere, dumtamen dolus malus absit.*
3 *Electio pauperum commissa priori fratrum prædicatorum, prior potest eligere fratres suos, etiam si sit commissa per verba importantia arbitrium boni viri.*
4 *Eligens indignum statim priuatur iure eligendi.*
5 *Dignus quilibet præsumitur, qui non probatur indignus.*
6 *Electio facta de digno non reprobatur, licèt dignior reperiatur.*
7 *Eligere statim cum quis negligit ius petendi transfertur ad omnes legatarios.*
8 *Ius eligendi circa res durat anno, circa personas debet statim eligere.*
9 *Constitutione episcopi, stante quòd executore non eligente intra annum episcopus exequatur, si sit legatum pauperibus, quos Titius elegerit, anno elapso poterit ipse, & non episcopus eligere, non obstante constitutione.*
10 *Habens eligere personas, si fuit in mora, potest moram purgare donec legatum petatur.*
11 *Executor dicitur, qui habet nudum ministerium facti.*
12 *Tempus modicum quod dicatur, relinquitur arbitrio iudicis.*

Cum quidam ita. Primò ponũtur quatuor dicta Marcelli, Secundò reprehensio Scæuolæ circa vltimum dictum. Tertiò reprehensio Vlpiani circa idem. Quartò limitatio circa prædicta. Secunda ibi, Scæuola. Tertia ibi, vꝝ.n. Quarta ibi, nisi forte. & h.d. si electio personæ committitur ĩ liberam volũtatem hr̃dis, põt eligere indignũ: secus si in arbitriũ, & si eligere differat, omnes vocantur, & ad hr̃des trãsmittunt, nisi ipsi in petendo negligẽtes fuerint. h.d. Ex primo dicto, in quo po
1 nitur thema. no.† ꝙ valet relictum, licèt electio personarum cõ
a mittatur in voluntatem alterius. Non.n. substantia relicti committitur, quia tũc esset legatũ captatoriũ, l. captatoriæ.ꝟ.ti.j. secus si cõmittatur electio personarũ. qđ valet, vt hic & l. vtrũ.§. cũ qdã.ꝟ.de
2 reb.dub. Ex scdo dicto legis,† vbi ponitur primũ dictũ Marcelli,
b no. ꝙ qñ ꝯmittit̃ in liberam voluntatem alterius, põt eligere indignum, quod intellige, dũ tñ malus dolus absit, l. creditor.§. Luci⁹.
3 s.man.† Et istud inducit Dy. ad qõnẽ, si est commissa electio pau-
c perum Priori fratrum prædicatorũ, an possit eligere fratres suos?
d Et dicit, ꝙ sic: quando ꝯmittitur per verbum, volet: ᵈ secus si ꝯmittatur ei per verbum quod importat arbitrium boni viri: quia tũc debet eligere vt bonus vir. s. illo pauperes, qui ponuntur in l. si quis ad declinandam & l. nulli. C. de epis. & cle. Et hoc vltimum non placet. Nam quando committitur per verba: quæ sapiunt arbitrium boni viri, sufficit, ꝙ non eligat indignum, nec reprobatur electio, si poterat eligere digniorem, vt statim dicam. Conuentus ergo fratrum non est indignus. ergo valet electio. ¶ Ve-
e nio ad secundum dictum Marcelli, ex quo not. ꝙ ille,† qui eligit
4 indignum, statim priuatur electione, seu iure eligẽdi, nec expectatur alia mora: quod patet, quia dicit tex. cum gl. ꝙ cum indignum eligit, statim omnes alij vocãtur. quod vide, & no. in gl. sup verb. qui non offenderint. ꝙ in electionib. quæ fiunt ab istis religiosis, est determinatum per Decreta. An autem hoc procederet in electionib. laicorum, qui eligunt sibi potestates, vel rectores, vel a-
5 lios officiales, non dico modo, dicam alibi. ¶† Secundò no. ꝙ quilibet est dignus, qui non probatur indign⁹, vt in tex. qui dicit, eos qui non offenderunt, petere posse. Facit ꝟ. de manu. testa. l. seruos.
6 ¶† Quærit gl. quid si sunt aliqui plus digni, quàm alij? Rñ. gl. non est vis, l. cum pater.§. rogo.ꝟ.e Ex hoc no. diligenter, ꝙ l3 committatur electio in aliquem tanquam in bonum virum, non reprobatur eius electio, l3 potuerit meliorem eligere. Sufficit.n. ꝙ indi-
f gnum non eligat. Ex hoc apparet ꝙ malè dixit Dy. ᶠin q. quam re-
7 citaui s. in præcedenti ver. ¶ Venio ad ver. idem ait. No. hic,† ꝙ statim cum negligit eligere, ius petendi transferatur ad omnes: qđ declaratur in ver. vꝝ.n & s.e. l. si quis Titio. in fi. ¶ Scdo no. ꝙ istud vꝝ præsenti die datũ. Ad hoc opp.ꝟ.ea l. in fi. cum gl. ibi posita. vbi dicit, ꝙ anteq̃ eligat, dr̃ legatũ ꝯditionale. Sed illud est verum intra illud modicũ tp̃s, qđ datur hæredi ad eligẽdũ intra qđ est ꝯdõnale, hic vero postq̃ hr̃s fuit in mora, & istud modicũ tp̃s præteriit, ab ista hora vꝝ p̃nti die datũ. declarabo ĩ ꝑrio. ¶ Venio ad ver. planè, in quo non est necesse, ꝙ dicã aliquid, quia Iurisconsultus ipse examinat illud reprehendendo, & limitãdo. ¶ Venio ad ver. Scæuola, & op. si defuncti petere noluerunt, nõ transmittitur ad hr̃des, l.j.C. de his, qui ante aper. tab. Huius timore dicit gl. in ver. noluerũt. nõ tñ expressè repudiauerũt: sed simpliciter nihil dixerũt: aliàs obstaret ꝑriũ. ¶ Quæro, quid vult dicere tex. ibi, vtiq; si vno petẽte, &c. gl. dr̃, ꝙ notare debem⁹ ex isto tex. ordinem, ꝙ primum op3, ꝙ hæres sit in mora eligendi personam, & ex tũc transfertur ius petendi in legatarios: tñ hr̃s p̃t purgare morã, quousque petatur ab vno, & petitione facta priuatur hæres iure purgandi morã. & hoc vult dicere ille tex. ſm gl. ꝯ istud opp. ius eligendi
8 durat anno, l. fi.§. sed quis, C. com. de leg. Sol.† qñ electio consistit circa res, procedit contrarium: sed quando consistit circa per
g sonas, ᵍ tunc debet eligere statim, vt hac leg. quod est no. dixi in l. j.s.eo. Ratio potest esse, quia est periculum, si differat eligere, quoniam, moriendo ad hæredem non transmitteret, vt hac lege in fi
h ne. Item op. ʰ ad idem, si hæres est in mora, lex facit executionem incontinenti, quia omnibus competit petitio, ergo hæres non potest purgare moram, l. si is, cui.s.eo. Respon. lex non facit executionem, quòd transeat dominium rei legatæ in istos libertos, sed solum actio personalis ad petendum, vt ꝟ. dicam. ¶ Et per præ
i dicta dixi ⁱ iam in q. de facto.† Cõstitutione episcopi cauetur, ꝙ
9 executores vltimarum voluntatum debeant exequi intra annũ,
k aliàs executio ad episcopum transferatur, ᵏ modo testator reliquit mille illis pauperibus, quos talis elegerit: ille nõ elegit intra annum, sed post ipse episcopus volebat eligere, dicens ad eum esse ius eligendi deuolutum per constitutionem: dixi, quòd ille
10 poterat eligere, non episcopus. Nam de iure† communi qui ha-
* bet ius eligendi circa personas,* potest eligere: & si fuit in mo-
l ra, potest eam purgare, donec petatur legatum, vt hic: & intelligo peti per litis conte. l. amplius.ꝟ. rem rat. ha. de iure ergo communi ille, cui fuit commissa electio, non excluditur. Item nec ex forma constitutionis excluditur: quia constitutio dicit, quòd exe
m cutores debeant exequi intra annum: ᵐ sed iste non est executor vt ostendam, ergo, &c. quod probo, inter eum, qui declarat, & inter executorem longa est differentia: quod patet, quia iudex dici
11 tur ille, qui declarat & sententiat: Executor† vero dicitur ille, q
n habet nudum ministerium ⁿ facti, l. executorem. C. de exec. rei iudic. Iste ergo non dicitur executor, nõ.n. ipse habet soluere de facto: officiũ ergo exequendi transfertur ad episcopum per consti
12 tutionem illam, non ius eligendi. ¶ Venio ad vers. videt.n.† q̃ro, quod

ADDITIONES.

a Alex.¶ Valet relictum. Relictum valet, quando electio committitur in alterius voluntatem, & adde, ꝙ etiam in contractibus talis electio personarum potest committi in volũtatem tertij, ita per istum tex. firmat Bal. in l. in vendentis, C. de contrah. emp. adde Ang. cons.201. & Bal. cons.169. li.1.

b ¶ No ꝙ quando. Adde, ꝙ idem etiam videtur dicendum in arbitratore, cui facta est commissio in liberam eius voluntatem, vt ab eius dicto non reclametur ad arbitrium boni viri, licèt partem læserit, dummodo dolus absit, vt hic, quod no. sing. pro liberando arbitro, Bened. de Barzis, & in hac materia limita aliter, vt hic per Bal. adde bar. in l. filiusfa. de don.

c Alex.¶ Dy. ad quæstionem. An commissa electione pauperum priori fratrum prædicatorum possit prior eligere fratres suos, adde no. Bar. in l. vnum ex familia.§. si duos, ꝟ.e. an possit eligere pauperes extraneos, an ciues, vide Bar. in l. fi. C. de anno. li.11. & Spe. in titu. de instru. edi.§. nunc vero aliq. in vl. char. & vide Bar. in auth. quibuscunque, & quod ibi dixi. C. de sacros. ecc. & vtrum possit eligere filium, no. Bar. in repe. l.j. C. de sacros. ecc. Iac. de Are. & Bal. in d.l. id, quod pauperibus, C. de episco. & cle. & ibi an possit eligere spurium testatoris, adde Io And. in ti. de instru. edi.§. nunc vero aliqua. quẽ sequitur Pet. de Anch. in cle.j. de test. Et an possit omnia distribuere in vnum, vide Bald. in repe. d.l.j. & in d.l. id, quod pauperibus. vide an possit eligere non idoneum. & inimicum, vel odiosum testatori, cogita: sed ad hoc vide l. illud & quod ibi not. quòd cuiusque vniuersi. & adde, ꝙ etiã Bald. in d.le. id, quod pauperibus, videtur velle, ꝙ electio, & executio iniuste facta possit per eum reuocari, ergo non est priuatus officio. Adde Pet. de Anch. cons.83. vbi an Abbatissa, quæ cum certis aliis fuerit relicta executrix, poterit in suas moniales distribuere, & an quis possit in propinquos suos, vel testatoris distribuere, per eundem cons.437. Et an possit eligi spurius testatoris pro paupere, per Bal. cons.75.3. lib. & 456.2. lib.

d Alex.¶ Verbum, volet. Adde Pau. de Cast. in cons.80. inci. do. Azalina in suo testamento sororem, &c.

e Alex.¶ Ex quo no. D e, vt in l.2.§.j. infrà de ope. libe, & aliqualiter etiam in l. quidam. de reb. dub.

f Alex.¶ Male dixit Dy. adde, ꝙ si executores malè eligant pauperes, recurritur ad iudicẽ secundum Bal. in auth. præterea. C. vnde vir, & vxor. Et vide Imo. in l. captatoriæ.s. titu.j, & ibi etiam vide ipsum referentem Ioan. and. in c.j. de reli. dom. in 6. tenentem, quòd habens distribuere inter pauperes potest distribuere inter religiosos mendicantes pro necessitatibus suis. Et an possit, vel habeat necesse eligere superiorem, vide quod habetur in l. si quis ad declinandã. & quod ibi Bal. C. de epis. & cle. Adde, quando electio pauperũ præsumatur fraudulenta, Pet. de anch. cons.44.

g alc.¶ Circa personas, Bal. dicit hoc procedere, quando debet eligi vna persona de certis, secus si incerta de incertis, vt quia iussit restitui pauperib. Christi, qui eligentur, quia tũc habebit annum, per no. in l. nulli. de epis. & cle. quod etiam no. & vide Bart. in l. cum pater.§. rogo.ꝟ.eo.

h alex.¶ Item op. Vide Bal. in l. captatorias. in fi. C. de test. mi. & Bal. in l. pe. vbi est tex. C. de fideic. & Bal. in d.§. sed & si quis. vers sed quæro de tali.

i Poma.¶ Et per prædicta dixi. Vide Pa. cons.113. in j. vol. & cons.11. in 2. dub, in 2. volum, & cons.110. in 3 dub. in eo. vol. Barb. cons.8. in j. vol. Roman. cons.228. Pau. cons.59. in fi. in j. vol. Barb. cons.137. anto. in c. literas. de supplen. neg. præl. anch. cons.413. Panor. in cap. nos quidem. de test, qui omnes tenent cum barto.

k alexand.¶ ad episcopum transferatur. Quid autem si executor testamenti est effectus monachus, an declarabit monasterium: & dic vt per bald. in l. si duobus §.j. C. commun. de lega.

* Claud. Circa personas. Contra tamen not. bald. text. in l. pen. C. de fideic. liber. Et ad huius vltimi dicti intellectum, vide Rom. cons.228. in 2. dub. nu.9. & 10. vbi ponit, an requiratur aliqua monitio vltra lapsum anni.

l alex, purgare Dicit ang in hac q. se de facto obtinuisse, quòd si testator dicit, volo talem tantum eligere, quòd episcopus stante illa constitutione nõ poterit elapso anno eligere, quia hoc esset contra mentem testatoris, per verbum tantũ, quam legem requirit obseruari ad vnguem, l. nulli. C. de episc. & cler. & idem voluit bald. in l. id quod pauperibus, eo. tit, quod tene menti. adde vt pulchre per bald. cons. clxix. lib.j. Pet. de ancha, cons.388. Abb. cons.110. per pau. de Cast. in cons.167. per Rom. plenè cons.128.

m alex.¶ Intra annum, adde quòd si fiat intra annum aliquod præceptum executori per episcopum, & sit contumax in obediendo, poterit episcopus incontinenti ipsum officio priuare, secundum bar. in l.3. C. de procur.

n alex.¶ Nudum ministerium. Facit differentiam inter executorem, & electorem. adde bar. in d.l. executor. & in d.l. fi.§. sed & si quis. C. com. de leg.

quod sit illud modicum tempus? Gl. dicit, ꝙ est arbitrio iudicis, quia non potest exprimi, l. j. §. item si ita. ȷ. ad le. Fal. Deinde subdit glo. hoc autem contingit, cum est in mora eligendi, vel eligit indignum, quod no. sicut s. dixi, quando eligit indignũ sine aliquo interuallo, iure eligendi priuatur. ¶ Venio ad versi. nisi forte. h. d. ꝙ intra illud modicum tempus, quod datur ad eligendum, tale legatum est conditionale. Contrà, Inst. eo. §. optionis. & C. com. de le. l. fi. in prin. & §. sed & si quis. Sol. illud loquitur, quando electio consistit circa res, hic quando circa personas, quod no.

LEX XXV.

1 *Vnus ex pluribus legatariis si petit, quando videatur aliis auferre ius petendi, & aliis præiudicet.*

2 *Discussio personarum, an aliquis reperiatur, ita fieri debet, quemadmodum discussio bonorum ad hoc, vt cognoscatur: an aliquis sit soluendo.*

3 *Citatio ad domum: vt valeat de iure cõmuni, quòd nuncius referat se perquisisse: & non inuenisse consilium.*

1 Si tamen. Pro huius legis declaratione quæro de q. quam † ponit gl. quæ incipit, s. de superstitib. An vnus petens auferat aliis legatariis ius? Videtur, ꝙ sic, le. ex duobus. de duob. re. & l. si Titio. aut Seio. s. e. in c̃rium videtur iste tex. qa oẽs vocantur simul, non quilibet insolidum. Gl. hic non bene declarat. Distingue sic, quandoque relinquitur plurib. alternatiuè, ita ꝙ sunt plures rei credendi, & tũc ille, qui primò petit, appropriat sibi legatum, in d. l. si Titio, & ibi no. s. eo. Quandoque relinquit incerto de certis, data alicui electione, & tunc post moram eligẽtis debetur omnib. non in solidum, sed æqualiter, vt hic, & l. cum pater. §. rogo. ȷ. eo. & l. si quis Titio. §. fin. s. eo. tunc si vnus petat, & alij negligant, ille, qui petit, appropriat sibi legatum. Si verò vnus petit, & alij non negligunt, tunc petens aliis legatariis non præiudicat, sed soli hæredi, vt impediat eum de cætero purgare morã, vt hic, ita tenet gl. ȷ. eo. l. vnum ex familia. §. si duos. in gl. super versi. retent. & hoc tenent Pe. & Dyn. Ex hoc patet, ꝙ per morã hæredum non dicitur facta executio, vt in omnes trãseat dominiũ. Nam si hoc esset, negligendo petere nõ præiudicaretur eis, & qa vnus petendo præiudicat aliis negligentib. ideo fuit facta ista lex si tñ. q̃ ponit practicã, q̃ est talis. Vnus ex legatariis venit ad petendum, & petit totũ, cũ non possit totũ petere, nisi aliis negligẽtib. quõ hoc probatur? Respondet Iurisconsultus, cã cognita hoc statuendũ est, faciẽdo discussionem de hoc statuẽdo tp̃s, intra qđ ve
2 niant, & explorando an sint petituri, qđ no. multũ. † Sicut. n. fit discussio bonorũ, vt videatur, an aliqs sit soluẽdo: ita dẽt fieri discussio psonarũ, an aliquis reperiatur. Facit l. ait ꝑtor. §. fi. s. ex qb. cau.
3 ma. Et ex † hoc cũ de iure cõi dicat, ꝙ tũc pars dẽt citari ad domũ
a quando non reperitur in persona, l. j. §. j. s. de li. agno. est consiliũ, a ꝙ nuncius dicat in relatione, ꝙ eum perquisiuit diligenter, & qa cum inuenire non potuit, ideo citauit ad domum, vt hic.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Est consilium. Adde Bar. in l. 4. §. prætor. de dam. infe. & in l. j. de li. agn. & in l. 3. in pen. q. de duob. reis.

LEX XXVI.

Is, cuius. Hæres non potest retinere vsum fructum in re legata antea sibi debitum, h. d. Concor. ȷ. eo. l. cum filius. §. dominus. & ibi plenè videbitis.

LEX XXVII.

Si illud. Legatum alternatiuè sub diuersis conditionibus relictum est vnum, respectu vnius solutionis. h. d. Op. suprà eo. l. si quis seruum. §. si quis ita. Sol. vt ibi dixi, & in l. si ex toto. §. fi. suprà tit. j.

LEX XXVIII.

1 *Priuilegium personale non transit ad hæredes.*

2 *Substitutio pupillaris an euanescat instituto moriẽte in vita testatoris, remissiue.*

a
1 Cum patronus. a Priuilegium † personale non transit ad hæredem. h. d. Istam materiam Dy. tractat in c. priuilegium personale. extra, de reg. iu. lib. 6. Dixi
2 in l. quia tale. suprà sol. mat. Vltimò Dy. inducit † istam legem ad q. vtrum substitutio pupillaris euanescat instituto moriente in vita testatoris. de qua dixi in l. lex Corn. de vulg. & pup. & facit ad q. quam dicam in l. Titia. §. fi. ȷ. eo.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Cum patronus. per istam legem limitat Ang. hic l. quoniam in prioribus. de inof. test. ꝙ habet locum, nisi filius repudiet, quia tunc in legitima, quæ transit ad alium, poterit imponi onus: secus si non repudiet, quia filius vellet habere, vt hic.

LEX XXIX.

1 *Legata caduca remanent apud hæredem cum onere suo etiam de iure digestorũ.*

1 Celsus. Legata † caduca remanent apud hæredẽ cum onere suo, qđ no. Op. ꝙ hoc introductum sit solũ p Iustinianũ, l. j. §. in primo. & §. pro secdo. C. de cad. tol. Dicit glo. Iustinianus hoc inuenit, & nullus alius Imperator. Tu dic, ꝙ legata caduca, vl' quasi redibant ad hæredẽ cũ onere suo, etiã s̃m ista tp̃a, vt hic. Facit l. si duob. §. j. & l. ciuitatib. §. Luci⁹. s. tit. j. sed postea facta fuit lex Papia, de qua fit mentio in l. j. §. cũ igitur. C. de ca. tol. statuit legata illa deuolui ad fiscum, quod postea Iustinianus reuocauit in d. §. cum igitur & pro secundo. Oppo. de l. Titia. de ann. leg. Solu. vt ibi, quia ibi legatum incipit valere in persona legatarij, hic non.

1 *Ius accrescendi inductum est per l. 12. tab.*

2 *Hæreditas pro non scripta accrescit cum onere.*

3 *Portio cohæredis accrescit cum onere, quando adiunctio est facta nominibus appellatiuis.*

4 *Portio cohæredis non accrescit cum onere: quando solum nominatur ille, cuius portio deficit.*

§. Quod alicuius. Portio cohæredis deficiens accres-
1 cit sine onere illi nominatim adiuncto. h. d. cum §. seq. No. ex fi. ꝙ ius † accrescendi inductum est p leg. 12. tab. Op. ꝙ portio hæredum accrescit cum onere, l. si Titio. §. Iulianus. ȷ. e. & de his, quæ in test. delen. l. 2. gl. dicit, ꝙ hic loquit̃ ĩ p
2 non scripto, c̃ria loquũtur in caduco, vel quasi. Sed † certè ẽt pro nõ scriptum in hæreditate accrescit cũ onere, l. j. §. his ita diffini-
3 tis. C. de ca tol. & s. ti. j. l. si duob. §. j. Vñ alij soluunt, ꝙ † accrescit cũ onere, quia adiunctio est facta nominib. appellatiuis, vt in c̃riis: secus si nominibus propriis, vt hic: & ista est vera. Contra hoc tamẽ
4 facit s. ti. j. l. si duobus. §. j. Sol. † ibi legauit nominatim ab omnibus heredibus. hic nõminauit solum eum, cuius portio deficit. Ista est vera opinio, licèt gl. vacillet. hoc dixi in d. l. si duobus. §. fi. dicam in l. quæ conditio. de cond. & dem.

LEX XXX.

1 *Legatum incertum pro refectione viæ valet: idem pro alimentis, & pro dote.*

a
1 Quidam in testamento. a Legatum † incertum ad viam reficiendam valet. h. d. Op. de l. cum post. §. gener. s. de iu. do. Dicit gl. speciale est hoc in refectione viæ. Simile est in alimentis fauore alimentorum, l. si cui. de ann. leg. Item fauore dotis, d. §. gener. ista est vera sol. licèt Cy. aliter dicat in l. j. C. de do. promis. quam opi. reprobaui in l. j. s. sol. mat.

ADDITIO.

a. ¶ Quidam in testamento. Et vide bar. in l. ita stipulatus, de ver. obl.

LEX XXXI.

a Si quis. a Si deficit fideicommissum, legatum remanet apud nudum ministrum. h. d. Op. de l. si quis eũ. de ad. & de. q̃ directo est c̃ istam l. Sol. gl. ꝙ hic relinquebat vt ministro, ibi vt legatario. & summaui tibi secundum istam sol. hanc l. quam sol. tenent doc. tamen non videtur vera, quia hæc verba dispositiua fuerunt collata in ipsum tanquam in legatarium, ergo non est minister nudus, l. si quis titio. s. e. & l. Sulpitius. de do. inter vi. & vx. vñ Dy. hic dicit, ꝙ hic fuit rogatus, vt manumitteret incõtinẽti, in c̃rio vt manumitteret ex interuallo. & hanc tenet Cy. in l. j. §. in primo. in j. & 2. q. C. de cad. tol. sed adhuc remanet dubium, nam licèt incontinenti debeat manumittere, remanet apud eum ius patronatus, vnde non est nudus minister, & sic remanet adhuc ratio, l. si quis eum. de cond. & dem. non dico hic, dicam in l. codicillis. ȷ. e.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Si quis. Vide quod per hanc legem decidit bald. in l. ab eo. in vlt. col. C. de fideicom.

LEX XXXII.

a Omnia. Legata simpliciter dñtur ab adita hr̃ditate. a h. d. Op. de l. j. in fi. de cond. & dem. Sol. Ibi inerat conditio tacitè. Op. de l. si tibi homo. §. cum seruus. s. ti. j. & l. quod seruus. ȷ. e. Sol. ab adita hæreditate debentur fructus, tamen percepti hæreditate iacente debent restitui legatariis.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Adita hæreditate. Et intellige non incontinenti, sed cum aliquo spatio temporis, vt dixit gl. hic in ver. ex die, quam no. bene.

§. Fundum. Pendente conditione legati potest res legata cum fructibus reuocari à legatario. h. d.

a §. Cum ita. a Appellatione rerum, quæ sunt in loco, continentur serui, h. d.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Cum ita. Vide quòd per istam l. dicit bal. in l. j. s. de sta. ho.

LEX XXXIII.

1 *Legatum factum à testatore vxori de omnibus, quæ habet in camera, non comprehendit illata in cameram testatore ignorante.*

1 Cum ita. Non videtur esse in loco, quod dolo legatarij illuc illatum est. h. d. No. istam legem † contra dominas, quibus testator legat omnia, quæ habet in camera, nam illata per eas, ignorante testatore, non cedunt legato.

§. Quod a legatario. Morte grauati non extinguitur fideicommissum. h. d.

1 *Conuentus ad rem, qui dicit rem non reperiri, habet intentionem fundatam: nisi aliquando constet rem fuisse apud ipsum.*

2 *Amissione rei probata quis probet, an amittens casum: an agens dolum vel culpam amittentis remissiue.*

§. Species. Hæres non tenetur ad speciem legatam, nisi probetur eam habere, vel dolo desiisse possidere. h.
1 d. No. † ꝙ conuentus, a qui dicit rem non reperiri, habet fundatam inten

ADDITIO.

a Alc. ¶ No. ꝙ conuentus. Tene menti hanc no. gl. de qua vide inst. de ac. §. præterea, in materia de dolo, & vide quod no. bar. in l. quod ad præsens, C. de muri. l. 1. 2. & quod no. bal. in l. 4. C. de epis. aud. & quod no. Io. And. in cle. j. de vsur.

intentionem suam, nisi probetur contrarium. ¶Op.s.loc.l.si quis fundum.§.Imperator.s.de eden.l.si quis ex argētariis.§.prohibet. Sol.in illis ꝯstabat aliqñ rem fuisse apud conuentum. Vnde si ipse dicit rem peremptam, debet probare: hic verò non constabat ali quando fuisse apud hr̄dem. Probata autem amissione,† quis debeat probare, an amittens, casum, vel agens, dolum, vel culpam il lius, qui amisit, dixi in d.l.si quis ex argentariis.§.prohibet.de edē.

1 *Genus si præcedit, & sequitur enumeratio specierum taxatiuè, tunc genus refertur ad illas species tantum.*

2 *Dictio, &, ampliat, & non restringit.*

3 *Proximiores veniunt in legato facto familiæ post nominatos.*

4 *Familiæ appellatione non veniunt cognati, nisi ex communi vsu ita intelligeretur.*

§.In fideicommisso. Ad relictum familiæ primò vocantur nominati post eos, qui proximiores sunt in gradu.h.d.Op hic dr̄, ꝙ nominati vocantur: & in prin.dicit, & fuit relictum familiæ, & sic non fuerunt nominati.dicit gl.ꝙ reliquit hoc modo, relinquo familiæ meæ, s. Pe.& Io.hæc non est bona positio, quia tunc solus Pe.& Io.admitteren
1 tur, & alij non, l.fi.C.de ver.sig. Ratio est, quia† quando præcedit gen⁹, & sequitur enumeratio specierum per modum taxationis, tunc genus restringitur ad illas species tantum, l.legata supellectili.de supel.lega.dico ergo, ꝙ ibi fuit dictum, lego familiæ, & Pe.&
2 Io.& sic non fuerunt nominati causa taxationis.dictio enim,† &, habet augere, non restringere, l.ea tamen.ӯ.tit.prox.tn̄ vocabunē nominati primò, quasi pl⁹ dilecti: qđ præsumitē ex eo, ꝙ testōr eos singulariter nominauit, sicut in Euāgelio Mat.16.Dicite Discipulis, & Pet.& C.de ser.& aqua.in rub.facit ӯ.de iniur.l.item apud Labeonē.§.hoc edictum.¶Quæro, dr̄ hic, ꝙ post nominatos admittuntur alij, qui sunt ex eodē nōīe: qūo hoc intelligatur? Quidam dicūt, ꝙ debent esse de eo ordine, & de eo gradu, quo erant nomi
3 nati, l3 alij essent proximiores: † & gl.reprobat, imo post nominatos vocantur proximiores, l.fi.§.j.de ver.sig.& l peto.§.fratre.ӯ.e. & de suc.edic.l.j.§.quibus.& hic in tex.dr̄, ex nomine, non ex ordi-
4 ne.Quæro, vtrum cognati† veniant ad illud legatum.gl.dicit: ꝙ sic, specialiter hodie, quia exæquati sunt cognati, & agnati.No.ex gl.ꝙ appl'one familiæ ꝯtinentur cognati, sed certè secundum ista tempora tex.in ꝯ̄rium est in l.pronunciatio.§.j.& l.fam.de ver.si. vbi ꝯtinentur solū, q agnati sunt. An verò hodie ꝯtineanē cognati? Pet.in l.fi.C.de ver.sig.vr̄ tenere istam gl.starē in hoc cōi vsu loquēdi. Appl'o.n.familiæ diuersimode accipiē, vt dixi in l.j.in prin.s. ad Syllanianū. In istis nostris partib. appl'one familiæ nō ꝯtinētur cognati. Non ob.ꝙ sint exequati agnatis, quia verum est quo ad successionē ab intestato. Op.gl.de l.si cognatis.de reb.du.dicit gl. ꝙ ibi vocabantur oēs, hic ordine successiuo: quod Dy.reprobat ꝑ l.peto.§.fratre.ӯ.e.Vnde dicit ipse, ꝙ ista debet intelligi secundum illam, vt intelligatur tempore mortis, s.& testamenti. Pe.dicit aliter in d.l.fi.C.de ver.sig.dixi in d.l.si cognatis.

LEX XXXIIII.

1 *Cohæredes non possunt conueniri hypothecaria pro partibus aliorum, qui non sunt soluendo.*

2 *Consuetudo, ꝙ si rusticus non sit soluendo: alij soluant onera pro eo, an valeat.*

a Legatorum. Nō tenetē qs ad legatū ex persona cohæredis, qui non est soluendo.h.d. Quæritur, v-
b trum' hypothecaria possunt conueniri† cohęredes ꝑ partib.alio-
1 rum? Certè qđ hic dr̄ in personali, idē in hypothecaria, l.j. in fi. C.
2 com.de lega.& facit lex ista contra consuetudinem† ciuitatis, per quam si vnus rusticus non est soluendo, exigit ab alio.pro hoc C.
c vt nul.ex vica.pro alie.deb.exiga.lib.11.l.1.& ibi dixi.

ADDITIONES.

a Barb. ¶Legatorum. Et vide doc.in c.tua, vbi dicunt, ꝙ in hypothecaria vnus cohæredum nomine soluendo tenetur alteri, vt l.inter fideiussores, ff.de fideiuss.bar. hic sentit contra, pondera, & dicas, ꝙ hic loquitur in legatis gl.& doc.in d.c.tua, loquuntur in creditorib.

b ¶Quæritur, vtrum. Vide quæ dicit bal.in hac materia in l.3.C.de ne.ge.& latius per Bar. in l.4.§.j.de re iud.

c ¶Et ibi dixi. Vide quæ dixi post Imo.in l.cum filius, de ver.ob.in prin.

1 *Clausula generalis restringitur ad specificata tantum: si plura fuerunt.*

1 §.Qui plures. † Clausula gn̄alis restringitur ad specificata tm̄, si plura fuerunt. h.d. Contra istam legem vr̄ tex.ӯ.e.l.Meuius.§.eum.Sol.vt ibi.¶Op.ӯ.in l.prox.§.pen. Sol.ibi fuit casus econtra, quia primò relinquit in genere, postea ab vno in specie. Gl.assignat ar.contra de lege: si cum fundum, de ver.sig.dicit Dy.ꝙ hic præcedentia declarant: & limitant sequentia.ibi sequentia declarant, & limitant præcedentia.& sic non est contra. Item hic non dicitur: ꝙ omnes damnauerit in codicillis, sed ꝙ scripserit codicillos ad omnes. Cy.nō.istam legem.

LEX XXXV.

Titia cum testamento. Verba enuntiatiua de futuro emissa ꝑpter aliud, vel enuntiatiua de præterito sine expressione rei dispōnē non inducunt.h.d.¶Op.in prin.dicit tex.ꝙ dicit testōr se legaturum.postea dicit tex.ꝙ dicit, se legasse. Sol.expone: legasse.i.legaturum esse. Vel dic, & melius.ꝙ Iurisconsultus arguit, ꝙ dicta verba enuntiatiua de futuro dispōnē non inducūt: quia ēt si essent verba enūtiatiua de præterito sine expressione rei, dispōnem nō inducunt. Opp.ӯ.tit.j.l.Pamphilo.in prin.Sol.Ibi fuerunt verba enunciatiua emissa principaliter ꝑꝑ se, hic ꝑp aliud.¶Opp.ꝙ incertitudo non vitiat legatum, l.quidam.s.eo.Gl.soluit, ꝙ ibi speciale.¶Opp.de l. ex hac scriptura.de don.Sol vt ibi dixi.

1 *Verba testatoris improprientur, vt dispositio non reddatur inutilis.*

2 *Substitutio compendiosa facta per verba communia intra tempora pubertatis, si sunt apposita illa verba, quòd substitutus à se capiat, intelligitur direct. ex præsumpta mente testatoris.*

3 *Testator potest dare in testamento authoritatem ingrediendi propria authoritate in possessionem.*

4 *Libellus, si dicat, peto talem villam, procedit.*

1 §.Lucius. † Verba testōris ex propriā sigñatione verborū intelligūtur, vt legatū nō reddatur inutile.h.d. Quæro, qualiter ista verba debēt intelligi? Gl.dicit, ꝙ hn̄t quinq; expōnes, duas malas, & tres bonas, Duæ male reprobantur hic in tex.Prima expositio est, à seipso, i.quantū ꝑt iure hæreditario. Ista est mala hic, qa fideicōmissum redderetur inutile, vt tex.dicit, sed vbi non vitiaret, ista eēt bona, vt ӯ.dicā. Scđa expositio est, à seipso, i.vt ꝑtiū soluat.ista reprobatur in fi.§. Aliæ expōnes sunt bonę, à seipso, i.nō ꝑ mediā ꝑsonā filij, vel serui. Vel à seipso, i.nō de ma-
2 nu alterius, sed per se directò, qđ no. Per istū §.dixit, † ꝙ substō cōpēdiosa facta ꝑ verba cōia ītra tꝑa pubertatis, dēt ītelligi directa ex ꝑsumpta volūtate defuncti, qñ apponit verba illa, ꝙ substitut' possit bona accipere sua ꝑpria authoritate, seu voluntate, Hoc. n.importat directò, non ꝑ fideicōmissum de manu alterius, vide Gl.Et sic tm̄ importabit, à seipso, i.iure hereditario, nec tūc vitiat instōnē, sed facit eā validiorē. Tertia expositio est, vt accipiat à se,
a i.sua authoritate ingrediatur possessionē. a Not.† ergo, ꝙ testōr
3 pōt dare libertatē in testō ingrediendi possessionē sua authorita
4 te, sicut dicimus in ꝯ̄tib.l.creditores.C.de pignor ¶† Vltimò in
b ducitur iste §.ꝙ valet libell⁹, b si dico, peto talē villā: ac si dicerē, peto, qđ possides in tali villa.c.cū ad sedē.ex̄.de rest.spo.& ibi ꝑ Inn. facit ӯ.de ope.no.nū.l.de pupillo.§.q nūciat.& ibi per Ia.de Are. & ibi dixi. Facit quod no.glo.in l.rei appellatione.2.ӯ.de ver.sig.

ADDITIONES.

a Alex. Ingrediatur possessionem. Per Bar.in l.creditores, de pig.in 2.q.ptin.& Bal.in l j.C. com.de leg.

b Alex.¶ Valet libellus. No.formam libelli. Adde Bar.in l.j.post prin.supra de eden & dixi ibi per Imo.in c.j.de lib.ob.& Moder.in c.in præsentia.de renun.& vide Bar.in l.Marcellus.§.armenta.ff.de rei vend.

1 *Adhibitus ad actum vt testis non præiudicat iuri suo.*

2 *Præsens actui, quem poterat impedire, quando sibi præiudicet, remiss.*

1 §.Lucia. Qui est† adhibitus, vt testis, non ꝑiudicat iuri suo. h.d.¶Op.§.de pig.l.fideiussor.§.pater.& l.si fundū
2 ꝑ fideicōmissum.in prin s.ti.j.Solu.glo.† Aut fuit ꝑsens tali actui, quē poterat impedire contradicēdo, aut non, & idē, no.in l.Caius.s.de pig.ac.per l.sæpe.de re iud.& quod dico in d.l.si fundum per fideicommissum, examinabo in l.quæ dotis.s.so.mat.

1 *Verba enunciatiua non inducunt dispositionem vltra verborum significationem.*

2 *Verba enunciatiua negatiuè prolata quando inducant dispositionem.*

3 *Testator si iubet vxorem non inquietari pro rebus in camera existentibus, an si vxor amouit res viro inscio, videatur liberata.*

1 §.Caius Seius. Verba† enunciatiua nō inducunt dispositionem vltra verborū sigñationē.h.d. ¶Op.ӯ.de cōd.& de.l.cū tale.§.falsam.Gl.dr̄, ꝙ hic verba enuntiatiua fuerunt prolata non expressa certa re, vel ꝗtitate: ideo non inducūt dispōnem, vt s.ea.l.in prin.Eodē mō sol. in l.quiyxori.ӯ. de aur.& ar.le.Hoc non placet, qa hic nō solū fuerunt verba enūtiatiua, s; dispositiua: dixit.n.inquietari nolo. Pręterea licèt nō exprimere certam quantitatem, vel rem dispōnē vitiet quo ad obligandum, non tamen ad liberandum, l.emptor.§.Lucius.s.de pac.
2 & l.& vno.§.de accep. Vnde Dy.dicit, † ꝙ hæc sunt verba enunciatiua negatiuè prolata, quæ dispōnem non inducunt, quod no.si
a esset verum: tamen hoc videtur ꝯ̄ casum l.rati ones, & auth.quod obtinet.C.de prob. Vnde Iac.de Are.dicit, vt Cy.refert in l.verba. C.de testa.quod hic sunt verba enunciatiua negatiua dominij, q̄ dispōnem non inducūt. Sed in d.l.rationes.& auth.quod obtinet, sunt verba enunciatiua negatiua alterius obligationis. Certè verba enunciatiua quātum ad inducendum exceptionem vr̄r eodē
b modo sufficere in reali, sicut in personali, l.emptor. b in fin.de rei vendi. Præterea eo.modo dicitur liberatio ab actione reali, sicut à personali, d.l.& vno de accep. Solu.ergo, vt soluitur hic in alia glo.super verbo, penes, ꝙ hæc verba enuntiatiua, vel dispositiua non inducunt dispositionē vltra significatū vocabuli, sed significatio huius verbi.penès vxorem meam nullam pecuniā esse, &c, non includit translatam possessionem in patrimoniū vxoris per virum, vt ӯ.de ver.sig.l.penès. Ita etiam soluit gl.in l.j.C.de fal.cau.
3 adie.le.¶† Quæro, quid si vxor aliquas res viro amouerit, & vir fuerit vsus his verbis.an videatur relinquere liberationem. Gl.ꝙ sic vbi testator sciuerit, nisi per hæredem probetur contrarium. Sed certe si testator iurauit, hęres non potest probare contrariū, vt in auth.quod obtinet.C.de prob.

ADDITIONES.

a Alex. Videtur contra casum. Vide Bal.in d.l.rationes, & auth.ibi positam.

b ¶ L.empto. Adde gl.in l.emp.§.ancilla.de rei vend.& quod ibi dixi.

§ Si ea

§. Si ea. Si non stat per legatarium, videtur impleta conditio. h. d.

§. Qui inuita. a Si pater legat filiæ, qua inuita dotẽ exegerit, filia dẽt esse cõtenta alterutro, nisi pl⁹ sit in dote. h. d. No. tex. ibi, non est. n. verisimile, &c. Op. q maritus sit liberat⁹ per solonẽ factã patri, l. dotẽ. s. sol. mat. Sol. hic mulier habebat cãm ɔ̃dicendi. Op. dr̃ hic, vtique nõ ignorãs. s̃. ga immò idem si ignorans, l. 2. in fi. s̃. so. ma. So. subaudi, maximè. ¶ Opp. hic dr̃, q dẽt esse ɔ̃tenta alterutro. Contrà, immò dẽt hr̃e vtrunque, l. 1. §. sciendũ. C. de rei vxo. So. Pater hic expresse legauit noĩe dotis. Vel dic, aliud in patre, aliud in viro legante, vt not. in l. si cũ dotẽ. §. si pater. s̃. sol. ma. ¶ Quærit gl. vtrum maritus habeat actionẽ ad legatum? Dic, vt in gl. in verb. non consenserit. Quærit gl. an filia possit repudiare legatum, & agere pro dote? Dicit, q sic, & bene.

ADDITIO.

a Qui inuita. Habet tamen ex hoc legato filia talis commodum, quia non tenebitur dotem conferre, ita sing. dixit Bar. in l. cum pater filiæ. ꝟ. eo. quod perpetuo not.

1 *Dispositio specialis derogat generali.*
2 *Verba obscura declarantur per præcedentia clara.*
3 *Incertitudo reddit onus inutile, quem admodum reddit legatum.*

1 2 §. Lucius. Dispõ† spãlis derogat gñali, obscura† declarantur per ɔ̃cedentia clara. h. d. ¶ Op. q pp. gñalem clausulã oẽs teneant ad legata, nõ solũ Titius, vt s̃. tit. j. l. si tibi hõ. §. j. & ꝟ. eo. l. Mæuius. §. cũ q. Sol. Hic ɔ̃cessit gñalis, & secuta est specialis, ibi eɔ̃. Ad ɔ̃dicta opp. gl. ɔ̃. fm dc̃m huius §. de l. si stipulatus. s̃. de vsur. & nõ soluit. Dicit Dy. q ibi sunt verba, quorum signatio põt aliquid certũ inducere: hic nõ quia simpl'r dixit, onera. Sicut. 3 n. incertitudo† reddit legatum inutile, l. cũ post. §. gener. s̃. de iure do. Ita reddit inutile onus, ar. l. cum pater. § si. ꝟ. eo. fm Dyn.

1 *Verba dispositiua ad quemcunque directa fideicommissi petitionem inducunt.*
2 *Res, quæ ad aliquem pertinet testatoris dispositione ad tempus, post illud redire censetur ad hæredem.*
3 *Relinquens fundum ad vsumfructum, videtur relinquere dominium.*
Vxor relicta domina, & vsufructuaria, quid habere debeat, etiam liberis institutis, & nu. 5 & quid extraneis nu. 7.
Dictio &, pro vel.
Curia Bulgari est contrata in ciuitate Bononiæ.
4 *Vxore relicta domina, & massaria: vel domina, & dominatrice, importatur quædam præeminentia in domo.*
6 *Vxor domina domus appellatur.*
8 *Vxor relicta domina, vel vsufructuaria omnium bonorum, quid habeat.*
9 *Vxor si relicta est domina, & vsufructuaria, filio, & extraneo institutis, quo ad filium habebit alimenta quo ad extraneum vsumfructum suæ partis.*
10 *Filio instituto, & extraneo substituto, & vxore relicta domina, & vsufructuaria, vxor habebit vsumfructum hæreditate deueniente ad substitutũ vulgariter.*
11 *Vxor a substituto pupillariter debet habere totum vsumfructum.*
12 *Mater vel nouerca si relinquitur domina, & vsufructuaria, quid habere debeat.*
13 *Vxor relicta domina, & vsufructuaria, si ascendentes, vel collaterales sint instituti, quid habere debeat.*

1 §. Titia. Verba dispositiua† ad quemcũque directa fideicõmissi petitionem inducunt. Item qui voluit res ad aliquem pertinere ad tps, post illud videtur velle ad suum hęredẽ redire, h. d. No. quod dixi in summario, & videbitis in l. vnũ ex familia, in fi. & l. peto. in prin. ꝟ. eo. ¶ Quero, vtrum maritus interim hẽat proprietatem, quia dixit ad vitã vsumfructũ? Gl. ex isto text. a. guit pro, & ɔ̃. Veritas est, q interim habeat proprietatẽ. Aliud. 2 n.† est relinquere vsumfructum, aliud relinquere fundũ ad vsumfructum, sicut hic: quo casu legat dominium. De quo per Cy. in l. si mulier. C. de iure dot. & ibi gl. in l. donationes. §. spẽs. de do. Dixi pleni⁹ in l. libertis, quos. §. j. ꝟ. de ali. & cib. le. ¶ Quæro, quid si tpe, a quo vir decedit, hæres institutus decesserit, vtrũ fideicõmissum debeatur heredi hæredis? Certè in primo casu quando dixit, erũt tua, & filiorum tuorum, tunc debetur filiis. Sed in alio casu quando testatrix relinquit viro, quandiu vixerit, & nihil vltra dixit: vr̃ velle, q reuertatur ad hæredem suum, nõ habito respectu ad personam, sed magis ad ius hr̃ditarium, ar. l. ita. ꝟ. de sta. lib. & ideo de 3 bebitur hæredi hæredis & facit l. in annali b. C. e. ¶† Quærit Dy. b quid si testõr dixit, relinquo vxorem meam dñam, & vsufructuariam, quid important ista verba? Videtur, q non valeat, quia continent repugnantiam: quia non põt esse quis dominus, & vsufructuarius, l. vtifrui s̃. si vsusf. pet. Dy. dicit, de iure mulier pt eligere vel proprietatem plenã, vel vsumfructũ tm̃, & sic dictio, &, ponatur pro vel, l. si Titio fundus. de vsufr. leg. Et idem tenet Ia. de Are. in l. cũ si exhibuissent. §. quod ait. ꝟ. de pub. & no. per Cyn. in l. j. C. si sec. nup. mul. & ibi glo. dicit, q de cõsuetudine obtenta in curia Bulg. hẽt solũ alimenta, liberis existentib. secus si extraneis institutis, & curia Bulg. est ɔ̃ta q̃dam in ciuitate Bononiæ, vbi stetit Bulg. & ad fugiendas ɔ̃tentiones tpe ipsius Bul. fuerũt ibi redacta q̃dã in scriptis, q̃ fuerunt Bononiæ obtenta, & de ɔ̃suetudine approbata, inter q̃ hoc fuit scriptũ: q ɔ̃suetudines seruãtur p oẽs partes Italiæ, i 4 qb. fuit hoc, qd̃ qualiter dẽt intelligi, patet. ꝟ. ¶ Quero, † qd si dixerit testõr, relinquo dñam, & massariã: vel dñam & dñatricẽ, quid importent ista verba? Rñ. non important dñiũ, sed quandã pœminentiã in domo: sicut erat præeminens añ mortẽ viri dñi, l. j. s. re. amor. & l. j. §. si vir. s̃. ad Syl & l. cum si exhibuissent. §. j. ꝟ. de publ. & & ibi Ia. de Are. & l. pronũciatio. §. j. ꝟ. de ver. sig. & hoc tenet Spe. 5 in tit. qui filij sint le. §. j. ver. quid si viro. Sed quæro, † quid si dixit, relinquo vxorem dominã, & vsufructua. filiis institutis? Dicit gl. q debet habere alimenta tantum, sed in extraneis dicit secus. Ad quod intelligendum sciendum est, q hoc verbum, dominam, in hac dispositione positum non importat, q videatur relictum dominium bonorum, sed præeminentia quædam, vt dictum est: & hoc colligitur ex communi vsu loquendi, quia homines vxores appellant dominas domus, l. Titia. §. qui Marco. ꝟ. de ann. leg. & le 6 ges† etiam appellant eas dominas, l. j. s̃. re. amo. & l. j. §. si vir. s̃. ad Sille. Hoc etiam patet, quia testator alium hæredem instituit, vnde non est verisimile, q voluerit vxorem habere dominium rerum illarum, & illum fecerit hæredem in vanum. Simile habetur in l. 3. §. sed si ita. de annu. leg. vbi dicendo trina die, intelligitur, i. trib. annis, tam ex vsu loquendi, quam ex interpretatione, quæ cõsueuit fieri ĩ sermone composito, s. annua, bima trima die, quam ex eo, quia non est verisimile testatorẽ ita modicam dilationem adiecisse, & ista interpretatio est iuris communis, & bona, siue sint in 7 stituti filij, siue extranei. ¶† Secundò aduerte, quia in hac dispositione ponitur verbum, & vsufructuariam, & istud fauore filiorũ est interpretandum, quod ad sola alimenta porrigitur, secundum consuetudinem, vt no. in d. l. j. C. si sec. nu. mu. Sed dic in extraneo, q de iure debet habere vsumfr. omnium bonorum deducta falcidia, l. vxori meæ. de vsufr. leg. & s̃. de vsufr. l. omnium. Eodem mo- 8 do† puto dicta verba debere intelligi, si simpliciter proferantur, vt relinquo vxorem meam dominam, vel relinquo eam vsufructuariam omnium bonorum, sed si relinquo eam vsufructuariã alicuius fundi, tunc cessat dicta consuetudo, & debet habere vsum c fru. ita sentit Odof. ¶ Quæro, pone c q testator instituit† extra- 9 neum, & filium, & vxorem relinquit dominam, & vsufructuariã. Dixi, q quantum spectat ad filium, ista verba important alimenta tantum: sed pro parte extranei habet vsumfr. suæ partis. cum. n. fauore filiorum sit introductum, q tantum habeat alimenta, non extendetur ad extraneum, pro hoc facit l. si ita scriptum. in prin. de ma. test. & l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de test. & l. si. d fa. er. Quæro, d pone q filius est institutus, & extraneus sibi substi- 10 tutus, & vxorem relinquit dominam, † & vsufr. & hæreditas deuenit ad substitutum vulg. quid debeat habere mulier? Resp. si loquimur in substitutione vulgari debet mulier habere vsumfr. cũ à substituto cœpit habere vires, l. qui fundum. §. qui filium. ad l. Fal. & in personam substituti, qui est extraneus, cessat interpretatio consuetudinis, & etiam videtur casus. s̃. e. l. cum patronus. & l. 11 & si contra. s̃. de vulg. & pup. sub. † Sed in substituto pup. ad quem hæreditas peruenit, quid deberet habere ista vxor, potest dubitari. Et videtur, q debeat habere alimenta, quia filius fuit hæres patris, & sic iam legatũ ex persona filij cœpit vim habere: ergo substitut⁹ non poterit teneri in plus, quam filius, l. qui fundum. §. qui filiũ. ꝟ. ad l. Fal. Ego dixi, q dẽs inspicere verba relicti. Si. n. dicis, relinquo vxorẽ dñam, & vsuf. & sic est vnũ legatũ, & nõ variatur, tũc ɔ̃cedẽs rõ ɔ̃cedit: sed si dicis, relinquo dñam, & vsufr. donec caste vixerit: tunc ex eo quod dicit, donec, videtur esse legatum annuũ, ꝟ. de ann. leg. l. legatũ, & ɔ primo anno est purum, pro seq. ɔ̃dõnale,

ADDITIONES.

a Poma. ¶ Quid si tempore. ale. cons. 183. in 5. vol. & vide ale. pro declaratione in l. pater si. ff. de vul. & pup. & in l. Gallus, §. etiam si parente, in fi. ff. de lib. & posth. & in l. fi. C. de leg.

b ¶ Quærit Dy. Vide bal. in l. fi. C. de ind. vid. in vers. item posset, & bar. in l. mulier, §. cum proponeretur, ꝟ. ad treb. in ver. quæro, quid si dixit testator, relinquo dominam, & massariã, vide no. per bal. in hac q. in d. l. fi. C. de ind. vid. tol. plenius per spec. & io. and. in tit. qui filij sint leg. in prin. in ver. quid si quis ita dixit in testamento, & quod no. bal. ang. & imo. in l filiis à patre, de lib. & posth. Et bal. in l. id, quod. de episc. & cle. & in l. extraneum, de hæred. inst. & in auth. q si. de sec. nup. & in l. voluntatis, C. de fideic. & vide ad hoc bar. in con sil. incip. in Christi nomine, Bertoldus fecit testamentum, & in cons. incip. Pe. Matheoli, Io. and. & alios in c. si pater, in prin. de test. in 6. limita istam materiam singu. nisi testator specialiter legasset alimenta: & etiam eam simpliciter reliquisset vsufructuariam, secundum Pau. de cast. in cons. 387. inc. in Christi nomine. q vxor, &c. & quando dicitur solum modo, relinquo vxorem meam vsufructuariam extantibus filiis, q veniat vsusfructus, tenet bal. per illum tex. in l. si pater, C. de vsufr. vide etiam eum in d. l. fi. C. de ind. vid. tol. q d econtra, si vxor relinquat maritum dominum, massarium, & vsufructuarium, dicit bal. in auth. hoc locum, in fi. C. si sec. nup. q idem est, & ibi etiam per ang. de hac materia, quid si testator simpliciter dixit, vxori relinquo habitationem in domo cum filiis, an debeat habere alimenta? bal. tenet, q sic in d. l. fi. de ind. vid. tol. & dicit ang. no. in l. j. ff. rer. amo. q per illa verba, relinquo vxorem meam dominam, &c. videntur relicta alimenta cum potestate accipiendi ea propria authoritate, licèt in aliis secus: quod reputat no. Et si testator relinquit vxorem dominam, & vsufructuariam, donec voluerit habitare cum filiis, pone q filij mortui sunt, vtrum tale legatum deficiat per mortem ipsorum, & sic per casum vide Pe. de anch. cons. 130. alias 89. incip. Quæstio videtur magis dubia, quam appareat, &c. & per eum in cons. 227. incip. Quia in primo qõ modica videtur, &c. & super isto casu consuluerunt Io. Bap. de Caciaiupis, & bar. Soc. quod no. Adde, quid habere debeat vxor relicta vsufructuaria administratrix: & an per illa videatur data tutrix, bal. cons. 328. vol. 4. & quid habere debeat, quando est relicta domina omnium bonorum instituto filio, vel extraneo, per eundem cons. 405. vol. 3. & quid si sit relictus vsusfructus integer, & victus, & vestitus, an debeat habere vtrunque, per eundem cons. 112. & 208. & per eundem de vxore relicta vsufructuaria, cons. 78. & 87 & 431. li. j. & Pau. de cast. cons. 240. & 110. Quid autem habere debeat, cum filius institutus mortuus est etiam relicto substituto, vide Ro cons. 517. Et quid habere debeat, cum mater est instituta, vide pe. de anc. cons. 227.

c ¶ Quæro, pone. Adde bar. in l. si ita scriptum, de manu. test.

d ¶ Quæro Pone. Adde bal. in l. si in vlt. col. C. de ind. vid. & in l. voluntatis, C. de fideic. & in l. si contra. & ibi per Imo. s̃. de vul. & pup. consuluit bar. in cons. quod incipit, Nicolaus donatum insti. in cons. quod incipit, quidam bar. Rosuls.

le,per pñs incipit deberi à persona substituti,l.si fundũ.§.si pr.s.ti.j.& sic cum substitutus sit extraneus,vxor d3 habere vsumf. totũ,
a & ita ꝯsului in cons.inc.Pet.matheoli de Peru.& plures se subscri
* pserũt.*Præterea cũ sit annuũ legatũ,in principio cuiuslibet anni d3 inspici ꝗdõ personarũ,l.cũ in annos,ꝭ.de an.leg. Consuetudo loquitur,qñ qs relinquit vxorem dñam, & vsufructuariam. Sed
12 † quid si relinquit matrem,& sororẽ,nouercã,&similes,&dñam, & vsufr.cogita.ita ꝯsuetudo loquitur,qñ sunt instituti filij,& des-
13 cendentes.¶ † Quæro,quid si sunt instituti ascendentes,vel col-
b laterales,& fratres? Videtur,ꝙ non habeat locum,ar.l.3.§.j.ꝭ.de le.
c præst.Cogita in his duobus.Non habetis hic alia.

ADDITIONES.

a ¶In cons.Et ang.cons.166.
* Claud.subscripserunt.Istud consilium refert ale.cons.4.vol.j.vbi idem consoluit,& cons.42.vol.2.Vide Rom.cons.516.in j.dub.vbi etiam ponit quid quando filij sunt exhæredati,& extraneus institutus.
b Barb.¶Quæro,quid si sunt.io.de imol.hic dicit,ꝙ non,quia sumus in materia exorbitanti,vide Pe. in cons. 227. vbi concludit idem in ascendentib. & materiam totam vide per io.and.in add.Spe.in ti.de pig.§.porro,vers.vsufructuarius,& vide Petrum,& alios in c. fi. de pi.bal.in l.si pater,C.de vsufr.leg.
c Ale.¶Cogita.Vide bal.in auth.quod locum,C.si secun.nup.&ang.in cons.106.item idem in matre,quid in vxore?ang.in cons.241.tenet,ꝙ ascendentib.vel fratrib. institutis vxor habeat plenum vsumfructum.idem ang.in cons.321.Adde,ꝙ Pet.de anch.cons.239.tenet,ꝙ mater instituta tantum debet habere,quantum habet,cum sunt filij instituti.

LEX XXXVI.

1 *Sententia iudicis pronunciantis rem esse tuam an valeat.*

Legatis. Ea videntur ad alicuius vsum parata,quæ ad eius tãtum,nõ quæ ad cõem vsum cũ alio sunt parata. h. d.De hoc in l.hoc legatũ.ꝭ.ti.j.l.Quintus.de au.& arg.leg.Dy. per
1 istam † reprobat gl.quæ est s.de proc.l.Pomponius.§.sed & is.que dicit,ꝙ si iudex pronuntiauit rem meam esse,non v3 snia:quia incerta, nisi exprimat totã, cum possit esse pro parte mea. Sed hoc non est verũ,quia cũ dicitur mea,intelligitur mea in totũ,vt hic, & d.l.hoc legatum.ꝭ.ti.j. ita dicit Dy. Idem dicitur in gl. si in rem, in prin.s.de rei vend.& illa est bona, & Pet. idem tenet in l. si quis cum totum.de excep.rei iu.& ibi dixi.Pro quo videtur text. in l. de pupillo.§.qui nunciat.de no.ope.nun.

LEX XXXVII.

1 *Donationum species quinque.*
2 *Legatum inquantum est donatio,in quo differat ab alia donatione.*
3 *Legatum solutum per testatorem in vita transit in speciem donationis, & non deducitur falcidia.*
4 *Donatio quando incipit à traditione,donans tenetur de dolo.*
Legato soluto in vita testatoris legatarius possidet pro suo, & non pro legato.

Legatum. Aliam diffinitionem habuistis in l.legatũ.s.ti.j.¶Op.ꝙ legatũ nõ sit donatio, qa diuersus est titulus de donatio.à ti.de leg.ergo nõ est idẽ,l.si idem.C.de cod.Di
1 cit gl. † triplex est donatio.Prima ista ꝗ dicitur legatum,vt hic.Itẽ donatio inter viuos.Itẽ donatio cã mortis.Et est quarta donatio, quæ dr̃ remuneratio,l.Aquilius.de do.& l.si vero nõ remunerandi,s.man.Itẽ est alia donatio nõ simplex,sed ob cãm,vt donatio pp nup.quæ hodie vocatur sponsalitia largitas de quo in ti.de do.pp
2 nup.& in corpore,vt spon.largi.¶Quæro, † in quo differt ista do
a natio,ꝗ est legatũ,ab alia:Rñ.quia in ista donatione non ꝯhitur obl'o aliqua inter donantẽ,& legatariũ, nisi incipiat à traditione, vt s.e.l.Lucius.& l.j.C.de iur.do.Not.istud,quod dicit gl. nisi incipiat à traditione,qđ nõ vr̃ verũ,quia nõ obligat,sed dissoluit spe-
3 ciẽ oblõnis futuræ.Vel dic,dicit Dy.sustinendo gl. † quando quis soluit legatũ in vita, tunc talis solutio trãsit in speciem donationis inter viuos,& est tunc effectus,qa testor nõ poterit ampli⁹ re-
b uocare,& ĩ hoc dr̃ obligat⁹.Scđò,qa ex hoc nõ deduceť falcidia, l.vbi.de do.cã mor.Itẽ qa tenebitur de dolo,si interuenerit,l.Arist.ꝭ.de do.& hoc vltimũ vr̃ sentire ista gl.cũ all.l.Lucius.s.e.quæ loqtur de legato soluto in vita,postea ꝯiungit l.j.C.de iure do.quæ dicit,ꝙ quando donatio incipit à traditione, tenetur de dolo:& h. d.Dy.& ego puto verũ,si aliquis soluit id,quod legauerit simpliciter,non exprimẽdo se soluere ex cã legati,sed si expressisset,tũc ꝓmittẽdo nõ obligaretur,qn possit reuocare,l.cũ qs.§.j.ꝭ.ti.j. nec etiam tradendo,quia non transit in speciem donationis inter viuos,sed remanet legatum,l.3.ꝭ.de li.leg. & ibi tex. & sic posset re-
4 uocare.¶Quæro, † vtrum interim dominium sit ipsius legatarij, & quo titulo:Resp.quòd sic,titulo pro suo.l.sub conditione.ꝭ.de sol.& l.dotis.§.fi.s.de iu.do.

ADDITIONES.

a Ale.¶Resp.quia.Item differt legatum à donatione,quia in vltimis volunt.fit plenior interpretatio in donatione plenissima,c cum dilec.& ibi doc.& maxime abb.de don.
b Ale.¶Non deducetur Falcidia.Et addit bal.in l.2.C.de in.dot.&in l.j.C.de qua[illegible] in illa causa test.in ver.extraneo,& in contrarium facit quod not.bal.in l.filia.in prin.C.de legi.

LEX XXXVIII.

Qui testamento. Vtile per inutile non vitiatur. h.d. De hac materia dic,vt s.tit.j.l.seruũ filij.§.si idem seruus.

LEX XXXIX.

Quod seruus. An autem hæres debet restituere legatario,vidistis in l.si tibi.§.cum seruus.s.ti.j.

LEX XL.

Si areæ. Quod edificatur in area legata,cedit legato.h.d.Vide s.ti.j.l.si ita legatum §.h.

LEX XLI.

Si duobus. Si relinquitur duobus seruis,ita habet locum ius accrescendi,sicut si duobus liberis.h.d.Op. de l.& ꝓculo.s.e.So.ibi legauit vni seruo duorum dominorum, & sic nulla est coniunctio hominis:hic legauit duobus seruis vni⁹ vel diuersorum.

LEX XLII.

1 *Copulatiua posita inter duas orationes non inducit coniunctionem verborum.*
2 *Coniuncti verbis dicuntur positi in vna oratione,positi autem in diuersis orationibus,etiam sine copula,non.*
3 *Coniunctus re,& coniunctus verbis pariter admittuntur.*

Mæuio fundi partem. Portio deficiẽs accrescit coniũcto verbis tantum & cõiũcto re tm̃ ꝓ rata.h.d.sm veram lec.& hec ẽ prima.ꝗ ponit in gl.j.sed qa gl.hic clarè nõ dicit,iõ supple eã ibi,re disiuncti, dic duo primi.i.Mæuius,& Seius,sed Titius erat tm̃ re ꝯiunct⁹.¶Op. inter eos,inter quos nulla est ꝯiũctio,nõ est locus iuri accrescendi,l.& proculo.s.eo.& l.j.de vsufr.accre.sed hic non erãt ꝯiũcti,qa lex dicit,separatim,&c.Rñ.separatim quo ad rẽ,sed ꝯiuncti erant quo ad verba in primis duob.vt dixi:nã Titius erat re cõiunctus, cũ totus fundus ei fuerit assignatus.Sed op.ꝙ ẽt Titius sit cõiunctus re,& verbis,quia tota res fuit sibi assignata verbis pp copulatiuam,&,ꝗ cadit inter eos,sm positionẽ gl.Huius timore Dy.dr̃,
1 † ꝙ dictio,&,posita in gl nõ fuit ꝯiũctio testãtis,sed gl.qđ apparet,qa tex.nõ ponit.Ego dico,ꝙ copula,ꝗ cadit ĩter diuersas orõnes,nũꝗ inducit ꝯiũctionẽ verbalẽ,l.sicut in annos.§.j.quib.mo. vsusfr.amit.C.de cad.tol.l.vnica.§.his ita.in fi.vbi dr̃,ꝙ vnitas sermonis inducit coniunctionem verbalẽ.Aut ergo plures ponũtur in vna orõne,& sunt verbis cõiũcti,qa est vnus sermo:aut in diuersis orõnib.& non sunt coniũcti verbis,qa sunt diuersi sermones,& hoc optimè ꝓbat iste tex.Et iõ vt glo.ꝓcedat,op3 subaudiri vnũ verbũ,ibi dũ dicit,&Titio eundem fundũ,s.lego,vt tex.ponit,& ista est vera.Alij legunt,Scđo mõ,vt in gloss.ibi,alij dñt,&c. ista est vera:qa si poneres primis duob.relictam esse eãdem dimidiã,eẽnt cõiũcti re,&verbis:re,qa assignatur eadẽ dimidia:verbis qa in eadẽ orõne ponũtur,ergo ꝓferũtur tertio,qa cõiũct⁹ est re tm̃.Præterea nõ põt dici,ꝙ tertius sit coniunctus verbis,cũ in diuersa orõne sit positus,vt tex.dicit.Alia lec.est,ꝙ omnes sunt ꝯiũcti re tm̃,vt in gl.ibi,tu dic,&c.sm hoc oportet exponere,dimidiã,s.eandẽ.¶Sed ꝯ hoc vr̃ hic tex.ꝗ dr̃,partes,in plurali:sed tenẽdo hoc gl.in verb.&partes,exponit partes.i.pars,tenendo primã lec.ꝗ tenui.tex.procedit clarè Sed ista tertia non placet,quia poneremus primos duos ꝯiũctos re,& de necessitate habemus eos ponere cõiũctos verbis,cũ sint positi in eadem orõne,tene ergo primã.¶Quæro ergo,cum cuilibet accrescat,ꝓ quã parte accrescat?gl.dicit sm duas vltimas lec.Titio accrescit ꝓ duab.partibus, alij in tertiam.Sed tenendo primã,ꝗ tenui,cuilibet accrescit in virilem,ar.l.cum qõ.C.eo.Dy.dicit,immo ẽt sm primã accrescit.Titio in duas partes, cum primi duo verbis ꝯiũcti habeãt loco vni⁹, & sic admittantur solum ad vnã dimidiã toti⁹,l.si quis Titio.s.de vsuf.accr.& s.ti.j.l.planè.2.rñ.Et l.cum qõ.nihil facit,qa ibi in prima parte loqtur,qñ primo legat totũ,scđo dimidiã,scđa loquitur,quãdo sępi⁹ vni alteri legat semel eadẽ rẽ:& sic apertè patet, ꝙ ad casum nostrum nõ pertinet:ita dicit Dy.qđ est verũ,vt patet
2 ex tex.ibi pro portione legati accrescat.Habes † ergo notare ex ista lege,ꝙ positi in vna orõne sunt cõiuncti verbis,sed positi in diuersis orõnib.nõ sunt cõiũcti verbis,siue ibi ponať copula,siue
3 non.Scđò no. † ꝙ cõiũctus re,& cõiũct⁹ verbis pariter vocatur.

1 *Maritus,vel alius si legat dotem mulieri,quando de tali legato deducantur impensæ hic § glossat totum titulum ff.de dot præleg.*
2 *Verbum peruenisse,prolatum in contractibus,vel in vltimis voluntatibus,intelligitur,scilicet cum effectu.*
3 *Fructus non continentur in istis verbis quicquid ad te peruenit.*

1 §.A me hærede. Si maritus, † vel alius legat mulieri dotem,aut dicit,quicquid in dotem dedero,non deducuntur impensæ:aut dicit dotem simpl'r,& impensæ deducuntur:hoc dicit.¶Op.de l.dotę.ꝭ.de dot.præle.Gl.dicit,ꝙ illa ꝑ istã distinguitur:& sic iste §.glossat totum titulũ de dote præle.Et aduerte,ꝙ gl.non curat,an fuit vir,vel extraneus, qui legauit:sed curat de mõ legãdi,quia aut dixit,quicquid peruenit, aut lego dotem:ita tenet Dy.pro hoc facit s.de iureiu.l.cum,qui. §.si mulier.gl.C.de fal.cã adiec.le.in l.3.distinguit,vtrũ leget extra
a neus, an vir,quod tex.hic prima facie innuit,cõiter tenetur gio. hic posita,& sm eã summaui.Iac.de But.aliter dicit in d.l.c.3.C.de fal.cau.adic.leg.s.ꝙ aut quis legat per verbũ præteriti tpis,s.quicquid peruenit,& tunc impensæ non deducũtur.Aut per verbũ ꝓsentis tpis,& tũc secus,hoc ipse ꝓbat per gl.hic positã sup verbo,
2 quicquid,& ita puto dicẽdũ:vide eum in d.l.3.Sed ꝯ hoc opp. † ꝙ verbum,peruenisse,siue ꝓferatur in ꝯtrib.siue in vltimis voluntatib.intelligitur,s.cũ effectu.l.2.§.peruenisse.s.de hę.vel ac.ven.&l. ꝗ cõcubinã.§.cũ ita.ꝭ.ti.j.& ꝭ.ad Treb.l.cogi.§.j.ergo hic dẽt intelligi,

ADDITIO.

a Ale.¶ Leget extraneus.Bene faciunt quæ no.per gl.& ibi Bar.in l.si prior.sol.mat.& in l.cum quis,circa prin.cum ibi no.per gl.& Bar.de dote præleg.

ligi,quicquid peruenit,s.cum effectu deductis impensis,oportet
ergo dicere,qiste §. cōtinet quādam specialitatem fauore dotis,
& ideo cum ꝯ ius commune loquatur,& contra propriam ver-
borum significationem,non debet extendi vltra casum suum,l.
ius singulare,& l.quod verò.s̃.de legi.non ergo habebit hic lo-
cum,nisi extraneo sic legante:hoc tñ sub dubio dimitto.¶Quę-
3 ro,† an in istis verbis,quicquid ad te peruenit,ꝯtineātur fructus?
Puto,qnon,vt l.heredes mei.in prin.j.ad Tre.facit j.eo.l.Licini⁹.

LEX XLIII.

Cum ei. Qui partem tm̃ capit pp se, potest solidum capere pp alium,h.d.de hoc hr j.ad Tre.l.cogi.§.hi,qui so lidum,& l.eam,quam.C.de fideicom.

LEX XLIIII.

1 *Oratio vniuersalis quæ dicatur,quæ particularis,& quæ singularis,& quæ indefinita.*

Si ita relictum. Hæc lex habet diuersas lecturas,ſm ve-
ram.h.d.Indefinita æquipollet vl'i:sec⁹
in oratione particulari,quæ si est dubia,interpretatur in minorē
1 partem.h.d. Ad euidentiam præmitte, q † oratio vl'is dicitur il-
la,cui præponitur signum vl'e,vt omnis,vel nullus,& simil.Ora-
tio particularis est,cui ꝑponitur signum particulare, vt quidam,
aliquis,vel vnus,& simi.Oratio indefinita est,qñ ponitur termi-
nus cōis sine aliquo signo,vt homo,& hæres,fili⁹,& similes.Ora
tio singularis est,qñ ponitur in oratione nomen proprium,non
terminus cōis,vt Titius,Seius. His præmissis hic ſm veram lect.
debet esse litera,quantum hæres,& sic indefinita sine aliquo si-
gno.Quidam habent in litera in prin.quātum quintus,& sic ista
verba,quantum quintus hæres non meus habet,important quā-
tum omnes hæredes mei hñt,& est ratio,ſm quod dñt,quia qui-
libet potest dici quintus.Ista non est bona lectu.quia quintus nō
potest dici,nisi ille,qui quinto loco nominatus est,incipiendo à
primo,l.quoties.s̃.de vsuf.& l.cum vero.§.generaliter.& §.quis er
go.de fideic.lib.Et si diceres,quilibet potest dici quint⁹,ſm q nu-
merare incipiet:& ego dico,quilibet potest dici vnus,ſm qđ eum
designauit,eadem ratione hæc dictio,quintus,non est significati
ua,nisi vnius de plurib.vnde ista litera non placet.Alij habēt,quā
tum quis , & tunc est sensus, q si aliquis relinquit quantum quis
hæres meus habet:hoc intelligitur quantū omnes hæredes mei
hñt,si opponis,q dictio,quis,est signum particulare.Rñ.verū est,
sed est particulare indefinitum,quod potest cuilibet congruere,
ergo ad omnes refertur,ita dicit gloss.sed non placet,quia etiam
vnus est signum particulare indefinitum potest.n.referri ad quē-
libet,quem designas.Preterea istud pronomen,quis,vel q,positū
in singulari non debet referri nisi ad vnum tm̃,le.si ita fuerit.j.de
reb.dub.Vera ergo litera est,quantum hæres,& sic sine aliquo si-
gno.De hac materia dicam j.l.proxi.

a §.Pegasus. ᵃRelictum in diem debetur sine fructib.medij
temporis,si gratia hæredis dies fuit appositus,
b secus si gratia legatarij,ᵇ h.d.Op.de l.in fideicommissariam,j.ad
Treb.Sol.illa debet intelligi ſm distin.hui⁹ l.& quod not.s̃.de vsu
ris,l.in fideicommissi.§.cum Pollidius,& de ann.lega.l.eum qui.
aliàs inci.Iabolenus.

ADDITIONES.

a Pegasus.Et per istum tex.consuluit Bar.& Fran.de Alb.q si relinquam ecclesiæ conse-
crandæ,quòd relicta debeant tradi etiam cum fructibus medij temporis, in hoc enim
relicto non apponitur dies fauore hæredis,quia si monasterium fuisset constructum tē-
pore testamenti,reliquisset de præsenti,& pro hoc est tex.in c.nos quidem ibi,sine dimi
nutione,de testa.vbi ita refert,& ponderat Abb.Sic.
b Alex.¶Gratia legatarij.Quid in dubio?Dic gratia debitoris,vt l.qui Romæ.§.Flauius.in
fi.gl.arg.de verb.obl.

1 *In alternatiua summarum an vtrunque sit in obligatione.*

1 §.Si ita scriptum. †In alternatiua summarū,vel tēpo
rū īspicitur illud,qđ min⁹ ē in obl'o
ne,h.d.In tex.ibi,est ptās.i.si diceremus ēt 10.aut 15.fore legata,
hñdis eēt electio,vt posset eligere,minimū,tñ ī veritate decē so-
lū sunt legata,vt supra dixi,licèt gl.aliter dicat.Facit ad istā legē l.
si ita stipulatus fuero 10.aut 15.& l.inter stipulantem.§.2.de verb.
a ob.¶Op.in alternatiuaᵃvtrunque est in obligatione,l.illud,aut il-
lud.de const.pec.& l.si duo rei.de verb.ob.Sol.glo.dicit,fateor,q
hic nedum est vtrunque in obl'one,sed ēt heres pōt eligere solū
minus,& quia præsumptio est,q minus eliget,ideo dr legata mi-
nor quantitas.Alibi dicit gl.& melius dicit,q solū minor quanti
tas est in obl'one,l.inter stipulantem.§.2.de verb.ob.& ita proba-
tur hic in tex.& in legib.s̃.alleg.Ad contrarium rñ.in alternatiuis
vtrunque est in obligatione,verum est,quando ponitur inter res,
inter quas cadit affectio:sed qñ ponitur inter summas,non cadit
affectio,ideo min⁹ tm̃ est in obl'one,adeo q si hæres vellet solue-
re 15.illa 10.nō solueret ex causa legati,sed ex causa don.Et hoc
tenēt doc.ī l.cum quidam.C.de ver.sig.Ideo ego dico,q si in quā
titatib.caderet affectio propter adiectionem personæ,cui debet
solui,vel loci,vbi debet solui,q tunc etiam in quantitatib.vtrun-
que est in obligatione,vt j.de so.l.qui res.§.mihi Romæ,& de no
ua.l.si is.& in qualibet earū dixi.¶ Op.de l.planè.§.pe s̃.tit.1.Solu.
ibi dabatur electio creditori , ideo vtrunque est in obligatione,
quia fortè eliget minus:nec est præsumptio semper, quòd quis
eligat plus,vt tota die videtis,Sed quando datur electio debitori
lex habet pro certò,q soluetur minus:hoc tenent doc.in d.l.cum
quidam.Op.q electio debet esse legatarij,l.Lucius.s̃.e.Sol.hic ver
ba enuntiatiua fuerunt directa ad hæredem ,ibi ad legatarium,
vel erat dubium.

ADDITIO.

a Opp.in alternatiua.Adde bar.in d,l,si duo.de verb.ob.& bar.in l,cum quidam.in fi,C. de
verb.sign,

LEX XLV.

1 *Indefinita, quòd æquipollet vniuersali distributiuæ, & non collectiuæ, & vide nu.4.& nu.7.*
2 *Libellus contra plures insolidum formatus tenet,dummodo opponatur,quòd vnica solutio sufficiat.*
3 *Differentia inter omnis,& quilibet,nam omnis est collectiuum,& quilibet distributiuum.*
5 *Oratio indefinita quæ sit.*
6 *Indefinita omnis quando æquipolleat vniuersali.*
8 *Concesso fundo duobus fratribus in feudum,vt præstent quarterium bonis, & quatuor operas quomodo intelligatur.*

a Si pluribus. ᵃIndefinita æquipollet vniuersali.h.d.†No. q
1 indefinita æquipollet vniuersali, s.vniuersali
distributiuæ,non vniuersali collectiuæ.non.n.quilibet hr̃s tenet,
sed oēs tenētur,vt hic.¶Primò quæro,quid si testōr dixisset,qli-
bet hr̃s meus det quinq;?dicit gl.q quilibet tenetur ad quinq; in-
solidū,ar.C.si plures vna sent.l.j.vbi idem dr in snīa.Dy. dicit hic,
qde snīa dr esse verum,si taliter esset formata petitio,q quilibet
fuit insolidum condemnatus:aliàs si simpliciter,quilibet tenetur
pro virili,d.l.j.C.si plures vna sent.& l Paulus.de re iud. quod est
verum,si taliter formata esset petitio , cum snīa debeat petitioni
2 ꝯformari,l.vt fundus.s̃.cōi diui.Ita dicit Dy.Dicit ergo†ipse,q li-
bellus pt formari ꝯ plures,petēdo quemlibet ꝯdemnari insolidū,
qđ est verū,si in libello inseratur,peto ꝯdēnari insolidū,ita q vna
solutio sufficiet,vt no.gl.in l. si mandato Titij.§.Paulus respondit
vnumquemq;.§.mā.& in auth.hoc ita.C de duo.reis.& vide l. cre
ditor.§.duob.s̃.man. & in corpore vnde sumitur d auth.facit l. in
executione.§.insolidū.j.de ver.ob. sed si illa verba non poneren-
tur,s.q vna sol.sufficiat,tunc libellus debet reiici,l.j. C. de fideius-
3 tu.dixi ī l.2.C.de duo.re.¶†Quæro 2.q drīa est inter oīs,& qlibet.
Gl.dicit,q oīs,est collectiuū,& tribuit rem omnib.simul:quilibet
distributiuū,& attribuit rem cuilibet insolidū.qđ no.probatur in
l.non distinguemus.§.cū in plures.s̃.de arb. & de nā istorū distri-
butiuorū dixi in l.hoc articulo.de hær.inst.¶Quæro,vtrū hoc sit
b verū,q indefinita æquipollet vniuersali:ᵇ†Dy.hoc ponit de reg.
4 iu.li.6.in rub.Pet.de hoc facit magnā distinctionem,& multa po-
suit,& quædam nō benè. Et ideo pro eorum declaratione primò
quæro,vtrum indefinita æquipollet vl'i ſm propriam significatio
nē,an ſm interpretationem?dicit Pe.ſm interpretationem.Nam
propriè loquendo aliud est dicere,omnis homo currit,quia falsi
ficatur vno non currente:aliud est dicere,homo currit,vt ꝓbatur
de reb.dub.l.si is,qui ducenta §.vtrum.& bene dicit, casus est s̃. de
ser.vrb.præd.l.si seruitus.ibi,& humanius,&c.vbi declaratur,q in
definita æquipollet vniuersali ex humanitate,& interpretatione,
5 non ex propria significatione vocabuli.¶†Quero,quę dr oratio
indefinita.Vide gl.sed tu dic,vt dixi s̃.prox.no.in l.j.in gl.mag.de
re.iu.& ibi dixi.Tertiò præmitto,q cū quæritur,an indefinita æq
polleat vl'i,dꝫ intelligi de indefinita prolata ab homine.Nam pla
ta à lege sine dubio æquipollet vl'i,qa ēt oro singularis,& lex scri
pta ad sing.personam vl'r intelligitur,vt in j.ꝯst.Cod.in fi:& l.iura
non in singulas.s̃.de legib.& intelligitur vl'r hoc mō,vt oīs ille,in
cuius persona emergit illud, super quo lex disponit,lege ꝯpre-
hendatur.Vñ oēs ll.quæ dicūt de venditore,habent locum in om
ni homine,q est venditor,& quæ dicunt de homicida,habent lo-
6 cum in omni homine,qui est homicida.& sic de simil.Restat†er-
go dubiū,qñ ꝓfertur ab hoīe : quo casu dic, aut ꝓfertur in mā,q
inest necessariò,& æquipollet vl'i,vt cum dico,homo est animal,
æquipollet vl'i,oīs homo,&c.vel cū dico, obl'o est iuris vinculū,
actio est ius,&c.eqpollet vl'i,omnis obl'o,&c.vel oīs actio,&c.qa
cuilibet de necessitate congruit diffinitio.Aut ꝓfertur in mā con
tingente,& tunc aut profertur negatiuè, & tunc æquipollet vni
uersali,l.si is,qui ducenta.§.vtrum.in fi.de reb.dub.ibi,non feci,id
est,nihil eorū feci.& de verb.ob.l.2.in fi.& l.in illa stipulatione.vbi
si promitto per hæredem meum non fieri,intelligitur,idest, per
nullum fieri,licèt ſm propriam,& logicalē significationem aliud
esset. Si verò ponitur affirmatiuè , tunc aut huic termino cōi in-
defi

ADDITIONES.

a Alex.Si pluribus.An dictio,quilibet,importet insolidum,tu vide no.bald.in l.ea quæ. C.
com.vel epist.Quid in dictione,vterque.per bal.in l.fi.§.si autem æs.C.de bon.quæ lib,
b Alc.¶Indefinita æquipollet vniuersali.Vtrum indefinita æquipolleat vniuersali,gl. in d
c.j.de reg.iu.q sic.Idem Io.And.in c.vt circa,in gl.in vers.aliter,de elec.in 6.Io.Andr.con
cor.cum Cy.& And.in d.l.2.de lib.& posth.& ibi aliquid per ang.vide aliquid de materia
s̃.l.prox.in prin.& adde bar.in l.j.§.fi.j.de ven.in pos.mit. Adde,an indefinita æquipolleat
vniuersali,bal.cons.108.lib.1

definitè prolato adiicit aliquid, quod ei pōt ɔtingenter inesse ex aliquo euentu præter voluntatē disponentis, & tunc æquipollet vl'i, vel non æquipollet, fm quod casus ɔtingentia dederit. Verbi gratia. si dico, homo currit, ex voluntate mea non dependet, an omnis homo currat, vel nōn. Si verò contingat, quòd omnis homo currat, ista indefinita æquipollet vl'i, qa pdicat de omnibus. Si cōtingat, φ quidā homo currit, & quidā homo nō currit, tūc nō æquipollet, quia non prædicatur de omnibus. Do exempla legalia, si dico, serui mei textores, sequitur ne, φ oēs serui mei sint textores? Certè non: sed si contingat, quod omnes sint textores, ista æquipollet vniuersali, alia non. l. seruis vrbanis. ȷ̄. ti. j. Si verò contingentia dependet ex voluntate proferentis, vt hæres meus damnas esto dare, si volo, φ intelligatur de omnibus, intelligitur in omnibus, aliàs non. Vel lego lanam, si volo intelligere, quòd sit legata omnis lana, legata erit, aliàs non, in dubio qualiter intelligatur, dicit Dyn. & benè, aut est eadem ratio omnium contētorum sub indefinita, aut non, vt ipse dicit de reg. iu. lib. 6. super rub. Pet. dicit latius, aut profertur ista indefinita circa res, aut circa personas. Si circa res, aut per verba pluralia, aut per verba singularia. Si singularia, non æquipollent vniuersali, vt si lego fundum Cornelianum, non videor legare cōem fundum Cornelianū, l. apud Iulia. §. Seio. s̄. ti. 1. Sed certè ista non est indefinita, sed singularis, qa res fuit nominata nomine proprio, ideo hic poni non debuit. Aut per verba pluralia, vt bona mea, & tunc aut est eadem ratio omnium contentorum sub indefinita, & æquipollet vniuersali. Aut non, & tunc secus. l. obligatione generali. de pig. & l. 1. C. quæ res pign. ob. pos. Ista distinctio inter verba pluralia, & singularia non placet: quia si lego vestem, lanam, vel argentum, vel similia, adhuc indefinita æquipollet vniuersali, l. si cui lana. ȷ̄. de lega. 3. & l. 2. s̄. de libe. & posthu. Ideo aliter est dicendum. Quandoque oratio indefinita, quæ ponitur, est ita incerta, quòd vitiatur dispositio, vt no. in l. legato generaliter. s̄. tit. j. tunc in præsenti inuestigatione non cadit. Quandoque dispositio remanet valida, & tunc distingue, quādo cadit inter res, vt dicit Dy. in re. iu. lib. 6. super rub. Si verò cadit inter personas, & tunc aut in casu odioso, & non æquipollet vniuersali, vt s̄. de libe. & posth. l. 2. de ven. in pos. mit. l. 1. §. quare & si ita. Aut in casu fauorabili, & æquipollet vniuersali, vt s̄. de test. tut. l. si quis ita. §. 1. & l. qui filiabus. in prin. s̄. tit. 1. hic. n. est fauor hæredis, quòd omnes simul teneantur, quia tenebuntur in minus. ¶ Sed si quæris quādo † indefinita æquipollet vniuersali, an æquipollet vniuersali collectiuæ, an vniuersali distributiuæ: dic, aut id, quod importat per orationem indefinitam, attribuitur cuilibet in solidum, & æquipollet orationi vniuersali distributiuæ, ar. s̄. titu. 1. l. qui filiab. §. 1. aut cuilibet pro parte, vt in dictione, hæres, & tunc æquipollet vniuersali collectiuæ, vt hic: quod est verum, si onus adiectū potest inter eos diuidi, secus si adiiceretur res indiuisibilis. l. 2. in fi. de ver. obl. & l. eadem. §. Cato. eo. titu. ¶ Dy. inducit a hoc prin. cum glo. in arg. ad quæst. si concedo † duobus fratribus fundum in feudū, vt præstent quarterium bouis, & quatuor operas singulis annis: aut dicitur, vt præstēt omnes, aut quilibet, aut est dubium, & in dubio tenentur omnes tantum ad vnum quarterium, & quatuor operas secundum eum, quod tene menti.

7

a

8

ADDITIO.

a Dy. inducit. Item allegat Bald. c. 1. §. fi. de succe. feu. vbi omnino vide.

1 *Pluribus hæredibus damnatis dare a testatore simpliciter, quando in solidum & quando pro hæreditariis portionibus teneantur.*

2 *Pluries si vni legatur, an sæpius legetur.*

§. Si ita legatum,

Si vni a diuersis heredib. quātitas relinquitur ī dubio ab vtroque debebitur tota. h. d. Opp. s̄. ɔx. Sol. ibi damnauit indefinitè, quę indefinita æquipollet vniuersali, hic singulariter. ¶ † Opp. qñ damnatē singulariter, qlibet teneē in solidū: sed vno soluēte alius liberaē, l. ille aut ille. ȷ̄. tit. j. Sed dic, aut damnaē vniuersaliter, aut indefinitè, aut singl'r. Primo casu tenetur pro hæreditariis portionibus, l. turpia. §. fi. s̄. ti. 1. & s̄. eo. l. legatorū. in princ. Secundo casu idē, vt s̄. ɔx. quod dic, vt ibi. Tertio casu aut damnaē in eadē oratione verborū, aut in diuersis. Primo casu aut copulatiuè, & viriliter teneē, l. si hæredes nominatim. s̄. tit. j. Aut disiūctiuè, & tūc ī solidū, sed vnus soluēdo alios liberat, l. ille aut ille. ȷ̄. ti. j. l. si ex toto. §. 1. Sed si in diuersis orōnibus, tunc quilibet teneē in solidū, & vnius solutio nō liberat alios, vt hic, & s̄. ti. j. l. seruo alieno. §. si qs à primo. fm Dy. Op. qñ eidē legaē sæpius eadem quantitas, non duplicatur legatum, l. planè. §. 1. s̄. titu. 1. Sol. dicit glo. ibi fuit legata bis quantitas vni ab vno, hic à diuersis. Sed ad hoc op. ȷ̄. eo. ti. a l. Lucius. §. impuberem. Sol. glo. prędicta, hic loquitur, quando quantitas legatur, ɔtrarium quādo species. Et ideo pro declaranda ista materia Dy, distinguit † plenissimè sic, quando vni legatur sæpius, aut legatur quantitas, aut species. Si quantitas, aut à pluribus hæredibus, aut ab vno. Si à pluribus, tunc à quolibet debetur, vt hoc §. & s̄. titu. 1. l. seruo alieno. §. si quis à primo. quod intellige secundum distinctionem pręmissam. Si ab vno, & tunc aut in eadem scriptura, aut in diuersis. Si in eadem, in dubio semel debetur, quia non est verisimile testatorem voluisse duplicare, nisi legatarius probet contrarium, vt s̄. ti. j. l. planè. §. j. & de adi. leg. l. cum centū. Si in diuersis scripturis, & tunc aut eiusdem voluntatis, vt quia vnum testm̄ scriptum est in duab. chartis, aut diuersarum voluntatum, vt in testō, & codicillis. Primo casu vna debetur quātitas, & si sunt diuersæ debetur minor, vt ȷ̄. eo. l. Sempronius. Si diuersarū voluntatum, tunc aut se non compatiuntur, vt quia vna derogat alteri: tunc semel tātum dētur, vt hic in fi. & s̄. ti. j. l. si mihi, & tibi. §. in legatis. & l. si ita sit scriptum. Aut se compatiuntur, & tunc aut est relictum simpl'r, & debetur vtrunque. l. quinquaginta. ff. de prob. Aut ob causam, & tunc per fm vr̄a primo recessum, l. libertis. 2. in prin. de alim. le. Secundo casu principali quādo legatur species, tunc aut legatur in eadem voluntate, aut in diuersis. Si in eadem, aut ab vno hærede, & semel tantum debetur, l. planè. §. si eadem. s̄. ti. j. Si à plurib. tunc aut simpl'r, aut à quolibet in solidum. Si simpliciter, semel debeatur, l. si tibi homo. §. j. s̄. de leg. j. & l. Lucius. §. impuberem, infrà, eo. Si à quolibet in solidum, dic idem seruari, qđ in testamentis diuersorum, l. quid ergo. §. si quis duos. s̄. titu. j. Si verò legatur in diuersis voluntatibus, & tunc aut eiusdē, aut diuersorum. Si eiusdem, tunc aut ab vno hærede, aut a pluribus, & idē per omnia, quod s̄. quando legatur in eadem voluntate per easdem leges, facit infra eo. l. Mæuius. §. cum. Si verò erant diuersæ voluntates diuersorum, tunc aut loco vnius habebātur, vt quia legat defunctus, & eius hæres, & tunc idem quod si legetur in testamento vnius, l. huiusmodi. §. si Sempronius. suprà, tit. j. quod videtur verum, si vtilitatem afferat, vt cōmodum dilationis, secus si nullum: quia tunc idem, quod in testamentis extraneorum, l. Mæuius. ī prin. infrà, eo. quod dic, vt ibi. Si verò diuersorum prorsus, tunc aut primò consequitur rem ex testamento vnius, & tollitur petitio ex testamento alterius, sed si prius consequitur æstimationem ex testamento vnius, potest consequi rem ex testamētо alterius, vt instit. de lega. §. si res. & suprà, tit. j. l. planè. cum ibi no. Ita debet intelligi d. l. planè. §. sed si duorum. & l. si seruus legatus. §. j. supra ti. j. & ȷ̄. eo. l. Mæuius. §. duobus. Sed hunc passum in d. §. duobus. plenius examinabo.

1

a

2

1

2

3

ADDITIO.

Alex. ¶ Opp. infra. eo. ti. Hanc distinctionem addē no. per bald. in l. cum centum. de alimen. lega. & in d. l. Mæuius. §. cum, qui. infrà. eo. l. & in d. l. si tibi homo. §. j. s̄. titu. j. & Spe. in tit. de testam. §. j. versi. item. pone, A. instituit filium.

LEX XLVI.

Si ita sit scriptum.

Masculinum concipit fœmininū, non econtra. hoc dicit. Oppo. de l. j. §. sed & si incertum. de ven. in pos. mit. Sol. ibi tractatur de odio, ideo masculinum non concipit fœmininum. Oppo. de l. sicut. in prin. & §. fi. infra, de ope. lib. Sol. ibi apparet ratio diuersitatis. Istam materiam Cy. ponit in l. quicunque. C. de ser. fugit. Ego dicam in l. j. infrà, de verb. sign.

1 *Legatum non repudiatur ante euentum diei, vel conditionis.*

2 *Repudiari non potest illud: pro quo possumus actionem habere: quæ tamē potest esse inefficax ope exceptionis.*

§. Si sub conditione.

1 † Ante euentum diei, vel conditionis legatum non potest repudiari. h. d. No. de eo, quod dicit de legato in diem certum, φ ante diem ad nos nō pertinet. Ad quod op. de l. si dies. quādo dies leg. ced. & l. j. §. sed cum igitur. & §. finaūt. de cad. tol. Sol. ante diem certum cedit dies legati quo ad transmissionē. Item quo ad actionem personalem, licet obstet exceptio, l. j. ȷ̄. qñ dies le. ced. & l. nemo potest. s̄. tit. j. non autem quantum ad dñium, quia non transit nisi adueniente die. Gl. alleg. ȷ̄. eo. l. antepe. § fi. Tex. est ȷ̄. de vsufr. lega. l. Sempronius Attalus. vnde cum ante diem ad nos verè non pertinet, meritò repudiare non possumus. ¶ † No. ergo, quod illud, pro quo possumus habere actionem, quæ tñ potest esse inefficax ope exceptionis, non potest repudiari: sicut illud, pro quo solam spem habemus de futuro. Alij timentes hoc contrarium dñt, qđ hic fuit certa dies quoad nominationem, non quo ad euentum, vt dies mortis: ita dicebat Rof. sed contra mentem huius literæ est, tene ergo istam. Oppo. C. de pac. l. j. Sol aliud in repudiatione, vt hic, aliud in pacto, vt ibi. De hoc s̄. de acqui. hære. l. is, qui. & l. is potest. & l. qui superstitis & infra, de cura. bo dan. l. j.

2

a

ADDITIO.

a Alex. ¶ Opp. C. Vide no. per Bal. in d. l. j. C. de pac.

1 *Aduerbium vbi, inducit conditionem.*

§. Si pater.

Conditio nuptiarum intelligitur de futuris nuptiis, nisi testator ignorauerit præsentes. hoc dicit. Nor. † quòd per aduerbium vbi, inducitur conditio. Dixi infra de condi. & demon. l. j. Oppo. quod propter contractas nuptias de facto non impletur conditio, l. hæc conditio. de condi. & demon. sed nuptiæ factæ a filia patre ignorante sunt nullæ, l. Paulus. de stat. hom. ergo non est impleta conditio. Sol. dicit gl. intelligas quòd hic filia erat emancipata.

1

LEX XLVII.

1 *Debitum in diem non dicitur debitum de præsenti.*

2 *Verbum, potest, est extensiuum.*

3 *Clausula codicillaris quomodo concipiatur, vt testamētum valeat pro tempore futuro.*

a **Si ita scripsisset.** [a]Verba præsentis temporis non porri guntur ad debita in diem.vel conditio
1 nalia.nisi aliud exprimatur.h.d.No.†quod debitum in diem non dicitur debitum de præsenti.Ratio est.quia ista verba, dare facere,intelliguntur.s.cum effectu,sed non dicitur debitor, qui non potest exigi obstante exceptione,l.debitor.de verb.sig. Quærit gl.quid si dies venisset tempore mortis, qui non venit in tempore testamenti.Respon.quod non debebitur,l.si ita.de auro, & argen.lega.Ad hoc oppo.j.eod.l.si ita quis. Solu. ibi id est propter
2 †verbum,potest,quod est extensiuum.Op.j.eo.l.cum filius.§.hæ-
3 res.Sol.vt in gl. ¶Istam † legem inducit Dyn. ad quæstio. de clausula,quæ apponitur in testamento, si non valet iure testamenti, valeat iure codicillorum. Nam si valet inspecto præsenti tempore,licèt postea irritetur, clausula illa locum non habet, nisi dicatur,si non valet,vel valebit dixi plenè in l. 1. supra de iure codic.

ADDITIO.

a ¶Si ita scripsisset.adde,quod Pau.de Ca.refert Io.and.consuluisse per hunc tex.cum testa tor mandasset hæredi,vt solueret omnia debita fratris sui,quod tenebatur etiam soluere dotem vxori fratris soluto matrimonio.

LEX XLVIII.

1 *Scripturis si in duabus principalibus eiusdem testamẽti apparent diuersæ quantitates legatæ, minor debetur.*
2 *Exemplar dicitur scriptura principalis,exemplum scriptura exemplata.*
3 *Protocollo notarij statur potius,quàm instrumento publico inde sumpto.*
4 *Scripturæ contrariæ si producuntur,quando eis stetur.*

a
1 **Sempronius.** Si in duabus scripturis † principalibus eiusdem testamenti apparerent diuersæ
b quantitates legatæ,minor debetur.h.d. Opp.de prob.l.quinquaginta. Sol.ibi erant diuersæ scripturæ diuersarum voluntatum, hic vnius voluntatis tantum:dicit glo.Opp.contra hoc,quod debet stari originali,l.si quis ex argentariis.§.pen. & fin.supra de eden.Sol.hic vtraque scriptura erat pariter principalis, nec magis vna est originalis, quam alia,vt in hoc tex.ibi,causa exemplarij.
2 vnde ex vtraque poterat sumi exemplum.Exemplar † enim dici-
c tur scriptura principalis,[c]exemplum scriptuta exemplata, de fide instr.c.2.& C.de eden.auth.si quis in aliquo.& l.census. supra, de
d prob.Et ideo si[d]producerentur duæ scripturæ: † instrumentum
3 publicum, & protocollum notarij, starem potius protocollo: quia ista potius est originalis scriptura,vt probatur in l.si quis ex argentariis §.pen.& Auth.de tabel.per totum.& ita hic si constaret vnam scripturam primo factam, & aliam inde exemplatam primæ starem,sed si non appareret,obtineret hæc lex. Sed con-
4 tra,†quando proferuntur duæ scripturæ contrariæ neutri statur. C.de fide instru.l.scripturæ.Sol.intellige, quòd hic proferebantur à diuersis,vna ab hærede,alia à legatario:secus si ab eodem,vt in contrario.Oppo.glo.vlt.de l.libertis.Sol.vt in l. quinquaginta: quod no.

ADDITIONES.

a Ale.¶Sempronius.Et ad hanc legem vide Ang.& Im.in l.eum,qui.in prin.supra de acq. hæ.& dicit not.Bal.in l.scripturæ.supra de fide instr.quod ista lex non haberet locum in
1 contractibus onerosis. & quid in duobus instrumentis procurationis factis in persona vnius eodem die?vide Bald.in l.falsus.C.de fur.& ad Bart.hic quæ scriptura dicatur originalis,vide Bal.in l.2.in 9.q.C.de test. & in l.nostram.eo.tit.

b ¶Op.de.Pro concordia aduerte,quod recta,& integra fides non datur instrumento exẽplato,secundum Bar.in l.1.§.si quis in duobus.ff.de bon.poss.secundum tab. vbi ex tali instrumento quis non posset petere se mitti in possessionem secundum tabu.contrarius ibidem alle.secundum Ale.in hac l.Sempronius.Solu.dicit ipsemet alex.an illud exemplar fuit semel productum in iudicio,& vera sit secunda opi.quod creditur exemplo aut nunquam fuit productum in iudicio.& sic non approbatum,& procedat prima opi. Et istam sol.communiter approbant doct.in authe.si quis in aliquo.C.de eden. & plures aliæ sol. possent dari secundum doct.ibidem,vide per eos.

c Ale.¶Scriptura principalis.No.quod exemplar dicitur scriptura principalis exempli sæpius exemplati.Item ad hoc no.adde omnino Bal.& Imo.in l.cum proponebatur.ad fi.infra,eo.vbi etiam dicitur quid iuris,quando duæ reperiuntur scripturæ originales super eodem facto,quia nulli creditur,& quod not.in l.scripturæ,C.de fide instr. Adde etiam, quòd si continet plus instrumentum:quam reperiatur in protocollo,non datur fides instrumento,vt declarat ant.in c.dudum,de conuer.coniu.& valet instrumentum,licèt nullum reperiatur protocollum,secundum Bal.in rub.C.de fide instr.& vide vnum,quod no. in l.in fraudem.§.neque.de iur.fisc.& quæ dixi in d.l.si librarius.Ad prædicta adde no.in ea.cum P.de fid.instru.Et ad Bart.hic adde Lanfran.in c.quoniam contra.de prob.& Maria so.in ca.2.ar.14.versi.nona conclusio.de libelli oblatione.adde,cum reperiuntur diuersa instrumenta de eadem re,cui magis sit standum,& quid si instrumentum sit diuersum a protocollo.bal.consi.44.Et quid si instrumenti non apparet protocollum, per eundem consi.130.lib.2.

d ¶Et ideo si. Vide bar.in d.§.prohibet.& in d.auth.si quis in aliquo. de eden. etiam vide quæ dixi post bartol.in l.1.§.si quis in duobus.infra de secun.tab.& not.in c.quoniam.de prob.immo dixit not.bald.in l.fin.C.de eden.post bu.quod si notarius perderet propter incendia sua protocolla,potest cogere illum,cui reddiderat instrumentum, vt faciat ipsi copiam,quæ penes eum stare debet.Et adde,quod sufficit,quòd protocollum reperiatur in chartis quomodocunque,vt probat tex.in authen.de tabel. & protocolla dimittantur in chartis stante potissimè consuetudine notarij,per no.per bald.in l.2.C.ad Velleia.& in d.rub.de fide inst.& in c.cum dilectus.de fide instru.bene facit tex.& quod ibi no.in d.l. 1.in princip.de secun.tabu.& ad bartol.hic adde bald.in d.l.nostram.de test.vide bonum dictum bar.in prob.C.

LEX XLIX.

1 *Maritus si simpliciter legat vxori rem:quam æstimatam habuit in dote, vxor habebit rem actione ex testamento:& actione de dote æstimationem.*

Licinius. Aliàs Lucius.Fructus & partus percepti cõditione pendente ad legatarium non pertinent.h.d. Ratio huius legis patet ex summario,& glo.ponit.Quæro, quid si maritus legauit mancipia purè?Respon.glo.certè tunc haberet mancipia,& æstimationem.Item partus editos post aditam hereditatem:quod no.multum.† No.si vir legat vxori simpliciter rẽ, 1
quam æstimatam accipit in dotem,vxor habebit rem actione ex testamento,& actione de dote habebit æstimationẽ.Contra hoc videtur casus j.de dote præleg.l.2.§.penu.dic,vt ibi dixi. Opp.s. de pecul.le.fin.Glos.non soluit. Dic,quòd ibi exercendo vsuras voluerit angere legatum:quia filij nomine fœnus exercuit.Op.j. eo.l.cum pater filiæ.dic,vt ibi.

§.Bonorum. Curator, qui bonorum possessionem pro demente accepit,& agnouit,tenetur adie gata cautione recepta,hoc dicit. ¶Opp. C.de cur. fur.l.fi.§.tali. Resp.verè interim non est quæsita,nisi ad sanam mentem peruenerit,& comprobauerit,sed habetur pro quæsita,ideo legata soluuntur exacta cautione, quod intellige de successione extranei. Nam hæreditas patris,in cuius potestate erat,quæritur verè.l.fi.§. 1.de cur.fur.secundum vnum,& verum intellectum.

LEX L.

Mortuo. Quod superest mihi ex re debita ante morã perempta,non debetur.h.d.¶Opp.quod ex re mea superest,meum est,l.solum.§.j.de rei vend.Sol.itelligas, quòd hic res legata non erat effecta legatarij, quia legata sub conditione, vel quia non erat legantis effecta.& eodem modo dicit gl. in domo legata,& postea destructa.Nota primò distinguẽdum,aut mihi debetur actione personali,aut quia est mea,& sic eam petere possum actione reali.¶ Primo casu re perempta nõ debetur mihi aliquid:intellige,quando perit illud,quod principalius erat in re,vt spiritus vitalis,vel anima sensitiua in boue:secus si principalis pars remaneret,vt domo destructa area superest:quia illa debetur,l.si grege.s.tit. 1.ista ratio probatur in l.peculium.j.eo.Vñ id, quod glo.hic dicit de domo destructa,non dicit bene, vbi verò rem possum petere tanquam meam,quod superest,meum est,siue competit actio realis,d.l.solum.§. 1.siue personalis,l. si seruus. §.boue.de condi.fur.& ibi de hoc dixi plenè.

§.Si Titio. Legatum,cuius æstimatio debetur,ita ad hæredem transmittitur,sicut quando res legata debetur.h.d

§.Labeo. Res,cuius commercium legatarius propter eius delictum non habet,non debetur, nec eius æstimatio:secus si legatarius habet eius commercium,hæres non.h. d.Hunc §.habuistis examinatum in l.apud Iulia.§.fin.& l.seq.s.tit. 1.& in l.multum.j.de verbo.obliga.

§.Si testator. Portio hæreditatis deficiẽs accrescit cum onere pro rata.h.d. ¶ Opp.s.eo.l.Celsus.§. fi.Sol.nominatim fuit onus vni iniunctum.Opp.quòd opus fieri debet à quolibet insolidum,l.fideicommissa.§.fi.infra titu. 1. Sol. vt in glo.dixi tibi.

LEX LI.

Vt hæredibus. Hæredib⁹,legatariis,& donatariis causa mortis potest substitui.h.d. ¶ Opp. quòd etiam sine promissione potest substitui donatario causa mortis,vt j.tit 1.l.1.§.sciendum.& l.3.§.fi.Solu.Si ego volo substituere taliter,quòd substitutus sit donatarius causa mortis, oportet,quòd fiat per promissionem,vt dicit tex.Sed si volo substituere,vt staret in puro nomine fideicommissi,possum etiam sine promissione,vt in contrariis.Hoc examinaui in l.2.de do.causa mor. vbi Dy.ponit.& Cy.de do.causa mor.l.1.

LEX LII.

Si Titius. Si legatur vna ex reb.alternatiuè debitis, euentus solutionis declarabit, an legatum valeat. h.
a d.Opp.quòd hæres [a]vtrunque debeat,l.si sic.§.fi.cum l.seq.s.tit. 1. & l.qui duo.s.eo.Solu.ibi erat electio testatoris, vnde nihil põt imputari hæredi in eligendo:ibi secus.Oppo.j.titu. 1.l.fideicommissa.§.si rem. Sol.hic sponte soluit,ibi inuitum exegit testator. Vel hic fuit nomen legatum,ibi ipsa res.

ADDITIO.

a Opp.quòd hæres.Adde Bart.in l.apud Iulia.§.si Titius.de le.1.

1 *Relatiuum quantitatis coniunctum verbo futuri temporis in dubio non facit cõditionem,secus est in relatiuo substantiæ.*

a **§.Cum ita.** [a]Relatiuum quantitatis coniunctum verbo futuri tẽporis in dubio conditionem non facit.h.d.

ADDITIO.

Alex.¶ Cum ita.Adde Bart.in l.1.circa fi.in versic.videamus de relatiuo.ff.de cond.& demon.vbi hunc tex.post eum allegauit.

1 cit.h.d.¶ Opp.† relatiuum iunctum verbo futuri temporis facit conditionem,l.Stichum.§.ti.1.Sol.hic in relatiuo quantitatis,ibi in relatiuo substantiæ. Pro hoc l.2.§.de hære.insti.& l.Clemens. in fine.Rationem dixi in d.l.Stichum.facit ad hoc §.de contrahē. empt.l.hæc venditio.§.pe.

LEX LIII.

a Si ita quis. [a] Verbum,potest,est extensiuum: & ideo licèt sit præsentis temporis,porrigitur ad futura.h. ad.No.§.eo.l.si ita scripsisset.Sol.hic est propter naturam illius verbi,potest,quod est extensiuum.assignat gloss.etiam alias rationes de dictione,potest. Dixi in l.Gallus.in prin.de lib.& posthu.& de iniusto test.l.1.in prin.¶ Quæro,vsque ad quantum tempus extendatur significatio huius verbi,potest.Respon.Dy.vsque ad tēpus mortis,l.si.de opt.leg.Et hoc inducebam in ar. ad q.si dicatur in testamento,si non valet iure testamenti, valeat omni iure, quo valere potest.De quo dixi in l.si ita.de aur.& arg.leg.

ADDITIO.

a Alex.¶ Si ita quis.Adde quod no.bart.in l.si ita.hic a'leg.& de verbo presentis temporis an comprehendat futurum, vide Innoc.in c.dilecti.de exc.& vide bald.no.in l. eam quam.C.de fideicom.

1 *Ciuiliter factum non sufficit ad implementum conditionis.*

2 *Pater instituto filio substituit si decesserit sine filiis ex se descendentibus, & filius ingreditur monasterium,substitutio euanescit,& sic bona ad monasterium debentur.*

3 *Conditio:si sine liberis decesserit:fauore monasterij habetur pro non scripta.*

4 *Vita contemplatiua est longe melior:quàm actiua.*

1 §. Is, cui in tempus. Ciuiles filij conditionem nō implent.h.d.vel aliter,Ad † implementum conditionis non sufficit ciuiliter factum. h.d. Oppo. gl.de l.si mater.C.de insti.&subst.Sol.vt dixi in l.Gallus.§. & quid si tantum.§.de lib.& posth. Dy.inducit istam legem ad quæst.te-
2 stator† substituit filio,si decesserit sine liberis ex se descēdētibus, demum filius rogatus ingreditur monasterium:quæritur,vtrum deficiat illa conditio,quasi illa verba ex se debeant aliud operari, quàm in eo casu quo non fuissent apposita. Dy.dicit esse idem: quia expressio eorum,quæ tacitè insunt,nihil operatur. Sed ista conditio de se habebat eundem intellectum: quia appellatio filiorum simpliciter facta intelligitur de ex se natis,vt hic, de condi.& demon.l.fideicommissum. Hanc quæstionem non prose-
a quor hic,sed examinabo eam in quodam consilio [a] istius tenoris,videlicet, Parmensis quidam filium instituit, & iussit,quòd si decederet sine filiis ex suo corpore natis, deueniat in Ioannem, demum dictus filius institutus ingressus est monasterium, & ibi decessit:quæritur,vtrum dicta bona perueniant in dictum Ioannem,an ad dictum monasterium?In illa quæstione licèt fuerint variæ opi.doc. & diuersimodè scripta determinata reperiantur, ego tamen hoc vltimū arbitror fore verissimum, quòd bona prędicta debeant ad dictum monasterium pertinere,& substitutioni prædictæ locus non sit.Primo.n.hoc tenet Dy.in hoc §.per talem rationem,appellatio filiorum simpliciter facta intelligitur de ex se natis,vt hoc §.& de cond.& dem.l.fideicommissum.sed expressio eorum,quæ tacitè insunt,nihil operatur,l.3.§.de leg. 1.de fide iussorib.non rectè ergo perinde est habendum, ac si non fuisset expressum ex se natis,hoc autem non expresso,non est dubiū ad monasterium pertinere. Auth.de san.epis.§.sed & hoc præsenti.
3 C.ad Treb.auth.nisi rogati.Secundò hoc tenet † Ric.Ma.per talem rationem illud fideicommissum,siue hæc conditio reprobatur & pro non adiecto habetur,non ideo quia monasterium habeatur loco filij,sed quia est impedimēto vitæ contemplatiuæ nam quis timens,ne bona sua cogatur restituere,si decesserit sine filiis,impelletur ad matrimonium contrahendum, & remouetur à voto religionis,& castitatis,ideo Imperator hoc grauamen habuit pro non adiecto,hoc est,quod dicit tex.in d.§.sed & hoc præsenti.ibi dum dicit,tales conditiones inualidas,& pro nō scriptis esse.Sed ista conditio sic expressa est multo plus contraria vitæ contemplatiuæ,castitati,& religioni,&c.Ita refert,& tenet Cyn.in d,authen.nisi rogati.Tertiò ego probo,ꝙ illud,quod relinquit causa dotis,de necessitate intelligit pro matrimonio carnali,§.de iur.do.l.3.& C.de do.ante nup.l.fi. Pro introitu verò monasterij non potest dari dos,vt extra,de simo.c.non satis.& tamen illa conditio, seu causa remittitur aliquo ingrediente monasterium,licèt non posset dici,quòd ciuiliter impleatur,d.§.sed & hoc pręsenti.ergo & in casu proposito:licèt non possit dici impleta conditio ciuiliter,ꝙ filij dicantur ex se nati, tamen monasterio debent dicta bona remanere. Idem debet,& potest dici de eo,quod relinquitur causa donationis propter nuptias,vt d.§.sed & hoc pſenti.Quartò inter monasterium,& monachum nō dicitur contrahi matrimonium spirituale, cùm solus Abbas dicitur sponsus,vt plenè no.de elect.c.quia propter,per Bald.& Inno.sed si fideicommissum relinquatur sub cōditione,si nuptias non cōtraxerit,& ille grauatus monasterium ingrediatur,non tenetur ad fideicō.d.§.sed & hoc præsenti. Apparet ergo, ꝙ hæc non est ratio,quia videt̃ defecisse conditio fideicōmissi:sed ideo quia talis conditio, & tale grauamen pro non adiecto,& pro non scripto habetur:quia vitæ contemplatiuæ contrariaretur,sed in casu proposito est huiusmodi,ergo,&c.Quinto ego video,quod si aliquid relinquitur mulieri,& ipsa grauatur fideicommisso, si nupserit,ꝙ tale fideicommissum præstare non tenetur, etiā si nupserit,l.quoties.de condi.& demon. Est ratio, quia per hoc nuptiæ impedirentur,quia timore illius grauaminis non nuberet,l.hæ-
b res meus.§.fin. de conditi. & demonst. multo magis [b] non valet
c istud fideicommissum,quando est impeditiuum [c] vitæ † contem-
4 platiuæ,quæ longè melior est, quam actiua,Auth.de mona.in pri. & ibi no.col.1.

ADDITIONES.

a Io.Fr.Ru.¶ In quodam consi adde,quod est primum consilium bar.in ordine, inci.Parmensis quidam.cui adde Cal.consi.44.In ti.de testa.& ang.in consi.80.&cōsi.135. & and. barb.consi.13.& in d.consi.habetur,quid in contractu,& quid in sententia.

b alex.¶ Multo magis.Contra istam determinationem dixit expresse Iaco.de bel.in d.§.sed &hoc præsenti.& ibi etiam ang.bald.in l.Deo nobis.de episc.& cler.

c Claud.Impeditiuum.Istam opin.sequitur & latè probat alex.cons.cxxj.vol.j. & consilio xxxv.lib.iij.

LEX LIIII.

1 *Legatarius:vt legatum consequatur:debet esse capax tempore mortis.*

2 *Qualitas:quæ reddit personam inhabilem:ante omne iudicium potest discuti.*

Non oportet, Non debet de habilitate personæ disputari separatim ab alia lite. hoc dicit.
1 ¶ Quæro,† quo tpe quis debeat esse capax,vt legatum possit cōsequi? Glo.dicit tribus temporibus:quod est verum in hæreditatibus:in legatis verò quando est inhabilitas in persona,quam testator tollere non potest,sufficit,ꝙ reperiatur capax tēpore mortis,l.non intelligitur.§. quando autem. de iure fisc. & de do.cau. mor.l.in mortis,ita dicit Dy.& bene.Extra gl.op. ꝙ de habilitate personæ possit per se separatim ab omni alia causa quæri,l.de ætate.supra,de mino.& de feriis.l.2.ibi,vt ætates probentur. & l.cum
2 te minorem.C.de proba.Solu.† ibi quæritur de ætate, quæ est talis qualitas,quę reddit personam inhabilem ad iudicium exercendum:vnde benè potest de hoc quæri ante omne iudicium, hoc est,talis qualitas,quæ tangit merita causæ:licèt.n.esset non capax, non propter hoc erat inhabilis ad iudicium exercendum,sed deficit iustitia sua.

LEX LV.

1 *Actio personalis hæreditaria datur contra vnum ex hæredibus insolidum : etiā ad quantitatem fauore dotis:quod est singulare.*

Cum ab vno. Si legatum ab vno hærede relictum animo compensandi cum debito,deficiat, ille hæres illius debiti onus sustinet,& debitum,quod quis insolidum sustinet, in totum computat in imponenda ratione Falcidiæ.h.d.& est singularis lex ista,quam no.& no. diligenter, quod
1 in summario dixi.No.hic casum, † quod actio personalis hæreditaria datur contra vnum ex hæredibus insolidum , etiam ad quantitatem,quod est singulare.Op.supra, ti.j. l. seruo legato.§.si testator.& §.ti.1.l.nomen.§.vni.& fam.ercisc.l.si filia.versi.planè. & C.de pac.l.pacto successorum.Sol.glo.trib⁹ mo.Primò,quod spe-
a ciale [a] sit fauore dotis,ne mulier habeat necesse agere cum pluribus personis,& ista est vera,quam tenent Dyn.& Cyn.in l.pro hæreditariis.C.de hære.ac.Secunda sol.est,ꝙ in eum datur actio non directo,sed per obliquum: quia si omnes hæredes conuenirentur actione de dote,iste conueniretur ab aliis actione ex testamēto.Contra hoc facit tex.qui dicit eum dotis actione teneri. Sed respon.id est actione ex testamento nomine dotis. Hanc tenet Guil.in l.auus.suprà,de pac.quod est contra hunc tex.in fin.qui nō potest glosari,cum dotem totam soluat vt æs alienum,non vt legatum:tene ergo primam.Tertia sol.redit in idem cum ista.& eodem morbo laborat.¶ Opp.ad §.supra.de hæred.insti.l.ex facto.& ad leg.Fal.l.Nesennius.Solu.respectu mulieris est æs alienum , & ideo quo ad cæteros legatarios vt æs alienum habetur in computatione Falcidiæ,quo ad hæredes vt legatum habetur.

ADDITIO.

a Ale.¶ Primo,quod speciale.Et hoc expresse fauore dotis tenuit etiam bart.in l.debitorum.C.de pact.& no.per imo.in l.seruo leg to.§.si testator.suprà.ti.1. sed bal.in d.l.pro hęreditariis.ver.4.aliter dicit.de intellectu huius l.no.per bar.&doc.in l.continuus.§.fin.de verb.obli.ad fin.

LEX LVI.

Si cui fundus. Valet legatum rei vendendæ pro iusta æstimatione hoc dicit.

LEX LVII.

1 *Verbum,video:potest referri ad omnem suum sensum.*

Si mihi,& Titio. Habuistis supra ti.1.l.si mihi,& tibi. in prin.dic,vt ibi no.In tex.ibi placere video.hoc ad intellectum mentis,non ad sensum corporis refertur,& secundum Iaco.de Are.simile in omnibus legibus , quæ incipiunt,videamus.leg.videamus.supra de in li.iur.& l.item apud Labeonem.§.si seruo quis sic.de iniu.& l.videamus, de vsur. & si-
1 miles secundum Iacob.de Are.facit,quod istud dicere , † video, possit referri ad omnem sensum,per quem repręsentatur aliquid intellectui,secundum Iacob.de Are.&docto.facit l.testium.suprà, de test.i.facit l.2.§.idem Labeo.de aqua plu.arce.

1 *Hæreditas repræsentat personam defuncti, non hæredis.*
2 *Seruus hæreditarius hæreditate iacente repræsentat personam defuncti, non hæredis.*

1 §.Si eo hærede. Hæreditas repræsentat † personā defuncti, non hæredis, h.d. Op. de l.vsusfructus.ꝟ.de stip.ser. Solu. Aliud in vsufructu, qui requirit factum personæ vtentis, aliud in hæreditate, seu proprietate, vt ibi patet. Op. de l.hæreditas in multis. de acqui.re.do. Sol. aliud in hæreditate relicta seruo, quàm in legato, quia in ea q̃rēda requirit̄ domini iussus, sed hr̄ditas iacēs non pōt iubere, d.l.hr̄ditas in multis. de acq. re.do. Opp.ꝟ.eo.l.debitor.§.seruo. Sol. t ibi. Op. de l.nouatio. de
2 noua. vbi seruus repræsentat personam hæredis. ¶Sol. † iacente hæreditate personam defuncti repræsentat, vt hic, & l.mortuo. ď fideiuss. & ea adita retro fingitur repræsentasse personā hæredis, l.hæres quandoque. de acqui.hæred. & l.si ex re. in fi. de stip. ser. & l.omnis hæreditas. & l.omnis ferè.ꝟ.de re.iu. quæ fictio non habet locum, nisi pro ea parte, pro qua quis potest succedere, vt hic patet. Opp. si istituitur ille, qui pro parte est capax, sequitur, quòd quis decedit pro parte testatus, & pro parte intestatus: contra ea, quæ habentur in l.ius nostrum. de regu.iur. dic, vt no. in d.l.ius nostrum. & C.de secun.nup.l.j. quod no. bene.

LEX LVIII. & LIX.

1 *Relictum sub nomine dignitatis transit ad successorem, quando habet dignitatem per se: secus si in consequentiam alterius.*
2 *Dignitas: quam quis habet per se: est fortior, quam illa, quam quis hēt per aliū.*
3 *Relictum vicario non transit ad successorem, secus si relinquitur episcopo.*

a
1 Quod principi. [a] Relictum sub † nomine dignitatis trāsit ad successorem in dignitate, si dignitatem quis habet per se: secus si per consequentiam alterius. h.d. cū l.seq. Opp si legatarius decedit, antequā cedat dies legati, non trāsmittit legatū. C.de cadu.toll.§.in nouissimo. Gl. dicit, ꝙ aliter cedebat dies olim, aliter hodie, quod nō est verū, immo eodē modo, vt l.1.2. & 3.ꝟ.qn̄ di.leg.ced. & ex l.1.C.de cad.toll. colligit̄ lege Papia. de qua ibi, quæ fuit quoddam ius mediū, vt dixi ī l. Celsus. s̃.eo.ti. Item dicit gl. ꝙ istud est speciale ī Principe. Certè si Prīcipi est relictū sub noīe dignitatis, nulla est specialitas, l. annua.§.j. de annu.lega. sed si est relictum sub nomine proprio, tūc potest procedere gl. ¶Opp.ꝟ.ti.j.l.ex imperfecto. & l.cum hæredes. C.qui test. fac.pos. Gl. soluit, ibi quo ad solennitatem, hic quo ad transmissionē: sed vt dixi, ēt quo ad transmissionem ista lex cōtinet ius cōe. si ponimus relictum sub nomine dignitatis, vt tex. innuit. Opp. infra l.proxi. nam Augusta habet eadem priuilegia, quæ princeps habet, vt l.princeps. s̃.de legi. Dicit glo. fallit hic, vel hic fuit pro non scripto, s̃.l.proxi. fuit caducum, vel quasi. Tu dic, ꝙ s̃. l.proxi. fuit relictum ei, qui habebat dignitatem principaliter, & per se.
b in l.si Augustæ [b] fuit relictū ei, qui habebat dignitatem per alium. l.fœminæ. s̃.de sena. & hoc tenet Petr. & Cyn. refert in l.cum hæ-
2 redes. C.qui testa.face.pos. Ratio, † quia fortior est dignitas, quā quis habet per se, quam illa, quam quis habet per alium, l.1. & 2.
3 supra, de offic.proconsul. & lega. † Et sic facit [c] ista lex, quod si relin-
c quitur episcopo sub nomine dignitatis, transit ad successorem: secus si relinqueretur vicario, quia tunc non transit in sequentem vicarium.

ADDITIONES.

a Alc. ¶ Quod principi. ad materiam huius l. vide bal. in rub. C. de iure fisc. in prin. quādo relinquitur aliquid sub nomine dignitatis, vt episcopo, & simi. an transeat ad successorem. adde no. per gl. in l. & quia. ad fi. de iuris. omn. iud. & Bald. in l. hac consultissima. in 1. col. C. qui testa. fac. pos. & Bar. in l. ciuib. de reb. dub.

b In l. si augustæ. Et facit hæc l. si. augustæ. quod si relinquo vxori sub nomine appellatiuo, an transeat ad secundam vxorem? Bal. quod non, in l. fi. de ind. vid. tol. per Bar. & Bal. in d. l. & quia. ad fi. & dixi post Bar. in l. qui liberis. §. hæc verba. de vul. & pup. & bal. in l. hac cōsultissima. in 1. co. C. qui testa. face. pos. per doc. ī c. quoniam abbas. de offi. dele. vbi aliqua contra bar.

c barb. ¶ Et sic facit. Idem dic, si committitur causa vicario, quod non extenditur ad superiorem, vide quod no. in c. fi. de offi. dele, vide etiam An. in c. quoniam abbas, prope fi. de offi. dele. & ibi no. dicit, idem si committitur causa non habenti dignitatem nomine proprio per istum tex. alle. Pe. in l. & quia. de iur. omn. iud. supra, saluo nisi esset commissa respectu tribunalis, fortè tunc poterit cognoscere ipse vicarius remotus, si inceperat. & idem dicit de legato Papæ, in Spe. de leg. §. superest, ver. sed pone, quod dominus. & vide an. præ alleg. loco. & vide Bar. in d. l. & quia.

LEX LX.

Si cui res. Qui agnoscit partem, videtur agnoscere totū legatum. h:d. quod nota.

LEX LXI.

Si mihi. Potest quis ex sua persona repudiare, & ex persona serui agnoscere. h.d. istam l. declara, vt l. si mihi, & tibi. in prin. suprà, eod.

LEX LXII.

Iulianus ait: si a filio. Si fideicommissum deficit, legatum remanet penes legatarium, & ad hæredem non transit. h.d. Et hanc l. declara, vt l. si quis Titio. in prin. suprà, eod.

LEX LXIII.

Si Titio. Si portio non grauata accedit grauatę, fit contributio; & legata solida præstāt. h.d. Quærit gl. quid econtrà si portio grauata accrescit non grauatæ, & dicit idem hic, & hoc quod gl. dicit est verum, quòd ille cui accrescit portio grauata, tenetur ad illa legata, non tamen fit contributio, vt augeantur propter portionem suam non grauatam, l.1.§.si cohęredem. infra ad l.Fal. quod no.

1 *Portio deficiens accrescit cum onere succedentibus ab intestato.*
2 *Portio nominatim grauati non accrescit cohæredi cum onere.*

1 §.Iulianus. Portio deficiens † accrescit cum onere succedentibus ab intestato. h.d. Op.ꝟ.tit.1.l.j.§.fi. vbi vadit sine onere. Sol. quòd hic ambos grauauit. Hæc sol. videtur contra tex. ibi: cum essent ab eo fideicommissa relicta. Vnde alij dicunt, quòd hic erant ambo in eodem gradu, vnde ambo succedunt ex præsumpta voluntate defuncti: ibi erat vnus in vno gradu, alius in sequenti: tunc sequens non succedit ex tacita voluntate defuncti. cùm de eo defunctus non cogitauit. Sed cōtra hoc op. supra de cod.l.pe. & l.si quis cum testamentum nullum. vbi nō videtur fieri differentia, siue sint in eodem gradu: siue in dispari, vnde gl. tenet primam sol. Dy. tenet secundam. Nec ob. d.l.pe. & l. si quis cum testamentum nullum. quia ibi testator grauauit venientes ab intestato, hic nominatim. Item in d.l.pe. succedebat quis præter spem defuncti, quia de eo non cogitauit, hic verò cogitauit de eo. Sed huic sol. obstat: quia Iuris. probat hoc per exēplum de substituto, sed relicta nominatim ab instituto debentur à substituto, l.si plures. infra titu.1. & l.1.§.id quod ex substitutione. infra ad l.Fal. Dicendum est ergo, quòd ambæ solutiones mixtæ sint veræ, videlicet quòd ambo erant in eodem gradu, vt probat litera, quæ dicit: cohæredem eius. Item ambos nominatim grauauit: vnde accrescit alteri cū onere suo: l.si duob.§. 1. & l.ci-
2 uitatibus.§.Lucius. suprà titu.1. Secus si vnum † tantum grauauit nominatim, quia tunc non accrescit cum onere. l. Celsus.§.pe. & fi. supra eo. & probatur per exemplum de instituto, & substituto, vt dixi supra. De hoc dicemus in l.cum pater.§.cum existimaret. infra eod.

LEX LXIIII.

Si alienus. Si per seruum non quæritur hæreditas domino, sed sibi manumisso, tenetur ad onera domino imposita. h.d. Opp. quòd seruus teneatur directò, cum pater, vel dominus teneatur ex persona ipsius filij, vel serui. Glo. sol. innuit, quòd naturalis obligatio diuidatur in vtilem, & directam, quod videtur contra l.si eius. infra, ad Treb. Huius timore gl. loquitur dubitatiuè, dum dicit, vtile, vt ita dixerim, &c. quasi dicat, impropriè loquor, quia naturalis non diuiditur in directam, & vtilem. Cōtrarium istud declara, vt dixi in l.cū filiofami. de lega.1.

LEX LXV.

Si Hæres. Si per hæredem res legata sine dolo consumatur, legatario per in factum actionem succurritur. h.d. Op. s̃. de cond. id. l.in summa.§. pe. Gl. dicit, hoc ideo, quia commodum habuit à defuncto, ideo non distinguit, sciens, vel ignorans. de quo dixi in l.cętera.§.fin. & l.seq. s̃.ti.1. & l.si seruum. §.de illo. infra, de ver.ob.

LEX LXVI.

1 *Verba enuntiatiua inducūt probationem eorum, quæ in testamento sunt gesta.*
2 *Fideicommissum probari potest per coniecturas.*
3 *Dispositio testatoris per quot testes probari possit.*

a
1 Cum proponebatur. [a] Verba enuntiatiua † inducunt probationem eorum, quæ in testamento sunt gesta. h.d. Op. quòd non inducunt probationem, l.Aurelius.§.fi.ꝟ.de lib.le. & l.Lucius.§.1.ꝟ.titu.1. Solu. verba enuntiatiua in vlt. voluntatibus inducunt probationem eorum, quæ gesta dicuntur in testamento, vt hic: & non eorū, quæ dicuntur gesta extra testamentum. Opp. de l.ex facto etiam agitatum. s̃.de hær.insti. Sol. vt ibi. ¶ Quæro, † dicitur hic, quòd fidei
2
b commissum potest probari ex coniecturis, [b] quæ sunt istæ coniecturę? Glo. dicit hic, quòd testator prius dixit se velle substituere, postea dicit per errorē se omisisse, hoc sufficeret. Item ad ꝓbandū, si enūtiatiuè scripsit hoc ī testō, vt hic in tex. vide gl. & no. eā. No. ꝙ si testōr anteq̃ veniret ad testm̄, dixit se velle substituere, & postea non substituit, ꝙ nō præsumit̄, ꝙ per errorē omiserit nisi ipse

ADDITIONES.

a Alex. cum proponebatur. Et tene menti, quod dicit Bald. in c.1.§. item si vasallus, si de inuest. contro. fue. per hanc gloss. vbi omnino vide, & no. etiam Ro. in l. admonendi. de iureiu. & Bald. in l.2.C. de iureiu. & Bal. in l.2.C. de secun. tab. ad fi. Et istum text. cum glo. inducit sin. bald. in c.1.§. si quis. si de inuest. int. do. & vas. lis oria. quòd vbi lex requirit taxatum numerum testium ad actum fiendum, quod nedum in factum per pauciores probari non potest, sed nec etiam error facti, vt hic, licèt barto. hic aliter intelligat. Et vide bald. in l. si fortidianum. C. de leg. & in l. error. C. de test. Adde tamen, quòd vbi non esset erratum circa substantialia instrumenti, probaretur error per duos testes, secundum gl. in l. hæredes palam. §. sed & si notam. s̃. de test. & vide barto. in d. l. error. & qualiter probetur error, vide no. per barto. in l. quoties. §. tantundem. de hære. insti. & in l. si librarius. in fi. de re. iu. & ibi dixi secundum bald. in l. fi. C. de eden. hæc lex. est sing. quòd error instrumenti debet plenè probari.

b Barb. ¶ Quæro, dicitur hic. No. quòd manifestum dicitur id quod constat ex coniecturis, & sic vsurarius pronunciatus per coniecturas dicitur manifestus, secundum bald. Facit quod no. in c. cum in diœcesi. de vsur. & gl. in c. 2. c. ti.

ipse postea dixerit se omisisse:vel in testō,vel in alia vlt.volūtate b
dixerit se hoc fecisse. Cōtra hoc vr̄ s̄.de hær.insti. l.quoties.§.j.&
q̄d dixi in l.si qs in fundi vocabulo.s̄.tit.j.Solue,vt statim dicam.
3 ¶ Quæro,† per quot testes dēt hoc probari.gl.dicit ᵇhic,ꝙ per
a septem in testō,per quinq; in codicillis.Contra hoc vr̄ s̄ de test.
b l.hæredes.§.sed & si notā.Distingue,ᶜ Qn̄q; quia vult probare di-
c spositionem testatoris,quādoque dispositio testatoris est certa,
sed vult quis probare erratum in aliqua qualitate,vel quantitate.
Primo casu siue quis velit probare dispositionem directò, siue ꝑ
coniecturas requiruntur septem in testamēto,& quinque in co
dicillis , etiam ad probandum illas coniecturas.l.fi.C.de codi.&
ita loquitur gl.2.& fi.hic.Secundo casu sufficit probatio per mi-
norem numerum testium.d.§.sed & si notam,& ibi no.Item suffi
cit testatorem probare dixisse,antequam ad testamentum veni-
ret,d.l.quoties.§.j.& dixi in d.l.si quis in fundi vocabulo.

ADDITIONES.

a Barb.¶ Quæro per quot.Et no.quòd hic dicit bald.& per tot testes probatur indicium per quot probatur ipsa res,facit gloss.sing.in l.fi.C.fam.ercis.Tu dic,quòd vnus testis de directo deponens super maleficio facit indicium ad torturas,l.3.C.ad l.Iul.maiesta.bar. in l.fi.j̄.de quæstio.

b ¶ Glo.dicit.Istam glo.allegaui tibi in l.si librarius.de re.in.ad fi.Et de materia probādi voluntatem testatoris,& per quot testes,vide l.fi.& quod ibi glo.& bald.C.famil. ercis.vbi etiam per bart.alleg.etiam bald.hanc glos.in l.2.versic.ex his. C.de sec. tab.& in l.fi.C.de fideicom.& ibi etiam in vltim.colum.vbi vide.& cum Bart.concordat bal.ang. & Imo.in l.quoties.in prin.iuncto §.j supra de hære.insti.& ad no. per Barto.hic vide dom.de Rota.in decisio.237.

c Barb.¶ Distingue.Et bald.hic dicit,si duæ sunt scripturæ ad idem,sed diuersimode se habent: si fieri potest vna ad alteram reduci debet,per tex.in l. Sempronius. supra eo. Si autem,non neutri stabitur.l.scripturæ.C.de fid.instr.nisi vna esset magis originalis quam alia,quia tunc statetur originali.

LEX LXVI.

Peculium. Si legatur vniuersitas, augmentum,& dimi
nutio contingens etiam viuo testatore ad le-
gatarium pertinet.h.d.istud principium.

1 *Corpus,quod vno spiritu cōsistit,si legatur,& periit,nō debetur,q̄d superest.*
2 *Domo legata,& perempta area casmate vel impetu aquæ,cementa,quæ rema nerent,non debentur.*

§. Quadrigæ. Si legatur res ex plurib.corporibus consi
stens,si extinguitur,q̄d ibi est principale,
perit legatum.h.d.Opp.s̄.proxi.vbi quicquid superest ex legato,
debetur.Sol.dn̄t quidā,quod hic decessit ille equus, qui demon- 1
strabat quadrigā.sed gl.dicit,ꝙ non curat , qs equus de quatuor 2
decesserit.Ad ꝯrium dico,q̄d quicquid ibi remanebat,retinebat
nomen peculij,& familiæ:hic verò vno perempto desinit esse no
men quadrigæ.Contra hoc vr̄ l.si grege.s̄.tit.j.vbi si ex grege re- 3
maneret vnus,ille debetur solus,tn̄ non est grex,sed pōt dici licèt
vnus non sit grex,retinet tn̄ nomen gregis,l.sicut municipiū,in 4
fi.s̄.q̄d cuius.vni.no.Hoc non placet,quia si legatur domus,& re-
manet area,debetur area,licèt non retineat nomen domus,d.l.si 5
1 grege.s̄.ti.j.Dicas ergo,ꝙ in corpore,†q̄d vno spiritu cōsistit, vt 6
hō,bos,& similia,eo perempto nō dētur quod superest,vt l.mor
tuo.in prin.s̄.eo.Ratio,quia perit pars principalis, s. spūs vitalis,
vt ibi dixi,ita in quadriga , si perit pars principalis,scilicet ille e- 7
quus,qui demonstrabat quadrigā,& eā dirigebat,nō debetur q̄d
remanet:secus si alius equus decesserit.& ita vult dicere iste tex.
ita in area,nam domo destructa superest area,quæ est potentissi- 8
2 ma pars domus,l.eum q̄ ædes.j̄.de vsuca.Sed si periret † area ca s
mate fortè,vel pp abundantiam aquæ,tunc cementa,quæ rema- 9
nerent,forte non deberentur,arg.d.l.mortuo.s̄. eo. arg.huius §.

1 *Fideicommissum vniuersale conseruatur per authenticam ex causa.* 10
2 *Hæres grauatus a testatore,vt hæreditatem restituat post mortem suam si hæ reditas vadit ad venientes ab intestato, non tenetur ad fideicommissum,ni si instituto moriente.* 11 12

a §. Titio.ª Si legatum relinquitur ab vno sub conditione,
quæ ex eius persona dependet,si legatum trāsfer 13
tur ad alium,nō trāsfertur conditio.h.d.Oppo.hic dr̄, quòd dies 14
cedit alteri adita hæreditate,cōtra,immo tale legatum est nullū,
l.post mortem.§.sed si seruo.s̄.tit.j.Sol.hic non fuit relictum ser-
uo,sed Titio.Sed cōtra opp.quia præualet legatum libertatis, &
legatum de seruo nō valet,d.l.si post mortem.§.fi.Sol.dicit gl.ibi, 15
ꝙ fuit relicta libertas per fideicommissum , & hoc tenet Dyn.&
hoc vr̄ ꝯ tex.hic,quando dicit,libertas competit,& ibi liber esse
iussus:&c.Vnde Iac.de Are.dicit,ꝙ fuit relicta libertas directè , & 16
fatetur ꝯrium,ꝙ legatum non valet,& ponit,ꝙ hic legatum fuit
factum seruo sub eadem die,& conditione,qua libertas , & pun-
ctuat hic in prin.post dictionem,legatum.Si tenes primam,expo 17
ne tex.vbi dicit,libertas competit,s.fideicommissaria.& vbi dicit,
esse iussus est.Intellige per fideicommissum. Vltimò induco istā 18
1 l.pro casu ad q.ego tenui,† quòd per auth.ex causa.C.de lib.pręt.
conseruatur vniuersale fideicommissum, l. ita tamen §.quoties.
b j̄.ad Treb.& s̄.si quis omis.cau.test.l.si seruum.§.j.Pone ergo,ᵇ ꝙ 19
2 † testator grauauit hæredem, vt restituat per fideicommissum, 20
post mortem suam hæreditas venit ad veniētes ab intestato. Cer 21
tè non tenetur ad fideicommissum , nisi illo instituto moriente,
vt hic.Facit l.4.j̄.de noua.& l.cum pater.§.ab instituto.j̄.eo. 22

ADDITIONES.

a Alexand.¶ Titio.Vide ad intellectum Imo.in l.si post mortem.§.fi.s̄.tit.j.

b Alc.¶ Pone ergo.Adde Bar.in l.si fundum suprà,de act.emp.& in l.cum pater.§.ab instituto.in fi.infrà,eo.tit.

LEX LXVIII.

1 *Legatum factum creditori an valeat.*

Mæuius. Debitor partis fundi,si creditori sub eadem con
ditione,qua habebat,legauit , intelligitur aliam
partem,non illam,quam debebat legare.h.d.Primò ponitur the-
ma,& quæstio.Secundo determinatio quæstionis. Tertiò rn̄sio
ad vnam obiectionem quæ fieret in contrarium. Quartò rn̄sio
quæ fieret ad aliam.Secūda ibi,voluntatis.Tertia ibi,sanè.Quar-
ta ibi,debitor autem.Opp.ꝙ in dubio non est verisimile, ꝙ testa-
tor grauauerit hæredem suum duplici præstatione.l. Titia.§.qui
inuita.s̄.eo.& j̄.ea.l.§.cum qui.Sol.ibi eodem testō , hic in diuer-
sis,vt tex.dicit.Sed opp ꝙ hæres,& testator pro eodem habentur
quantum ad hoc,l.hmōi.§.j.s̄.ti.j.Sol.ibi hæres expresse legauit il-
lud , quod defunctus legauerat:sed hæc significatio legati facta
per hæredem potest aliud importare,q̄ quòd defunctus legaue-
rat,sc3 aliam partem:quę significatio accipitur ne legatū sit inuti
le.Opp.de l.q bis.de ver.obli.Gl.dicit,expone,vt ibi.Tu dic , quod
1 alia res est in secundo legato,q̄ in primo.Op.ꝙ † valeat legatum
factum creditori , licèt non contineat plus,l.si creditori.§.j.s̄.ti.j.
Sol.fateor,ꝙ ibi non continet plus altero de quatuor modis,qui
ponuntur Inst.de act.§.plus. sed continet plus quinto modo,q̄d
declara,vt ibi dixi.¶ Vltimò,vt ista materia liqueat hic Dy.ponit
vnam distinctionem.Tu distingue aliter,Aut quis legat in quan-
titate,aut in specie:si in quantitate,distingue,aut legatum conti-
net aliquod commodum,aut non,l.si creditori.suprà,ti.j:Si ī spē,
& tunc aut debeẗ mihi ex contractu , & valeat per illum modum,
qui ponitur in l.3.§.si rem.j̄.ti.j. Aut erat mihi debita ab eo, qui
legabat ex illo testamento,& tunc aut legat illud idem quod de-
bebatur,& non valet,l. huiusmodi.§.j.s̄.tit.j. Aut legat aliud verè,
vel præsumptiuè,& valet legatum,vt hic:quia videtur legare aliā
partem. ¶ Quæro,quid si hæres non reliquisset totum fundum,
sed partem fundi sub eadem conditione , an valeat. Respon.aut
dixit partem simpliciter,& intelligitur de alia parte,vt valeat le-
gatum.Aut expressit partem sibi debitam ex testamento Męuij,&
non valet,vt probatur hic,& infrà,proxi.§.

1 *Genus altero de tribus modis in iure accipitur.*
2 *Duæ causæ lucratiuæ in eiusdem persona,& in eadem specie,quæ verè ad oculum demonstrari possent,non possunt eodem tempore concurrere,& quomodo intelligatur.nu.3.*
3 *Genus repositum sub vna demonstratione,quando debetur,perinde est:ac si deberetur species.*
4 *Actio semel extincta non reuiuiscit regulariter:& quando reuiuiscit: an sit eadem cum prima:vel alia.*
5 *Legatum factum de fundo simpliciter adiecta certa demonstratione valet.*
6 *Legatum quantitatis simpliciter:quantitate non adiecta,non valet:secus est in legato quantitatis.*
Partis appellatione valet dimidia.
7 *Pronomen hic:hæc:hoc ; licet sit demonstratiuum ad oculum pro re corporali: quæ est de præsenti:tamen etiam potest demonstrare rem incorporalem:quæ de præsenti intellectu concipitur.*
8 *Regula de duabus causis lucratiuis non habet locum,quando quantitas debetur: vel illud:quod in genere suo recipit functionem.*
9 *Homo prout est genus:est quædam idea:seu imaginatio: quæ non est in commercio nostro.*
10 *Legatum hominis in genere valet.& est conditionale , & nullus certus est in obligatione:sed per solutionem determinandus.*
11 *Quodammodo:dictio,denotat improprietatem.*
12 *Datum pro legato causa conditionis implendæ quando dicatur ex causa lucratiua:& quando ex causa onerosa.*
13 *Lucratiuæ duæ causæ quando possint simul concurrere.*
14 *Lucratiua causa,& quasi lucratiua non possunt concurrere simul quo ad effectum solidæ exactionis.*
Noxalis causa dicitur causa quasi lucratiua,& similis:vel si res magni valoris pro modico ematur.
15 *Si illud,quod mihi debes ex causa lucratiua,alius,qui mihi erat naturaliter obligatus,tantum mihi dat,quando sit liberatus.*
Legatarius dicitur causa lucratiua,etiam si fiat meritis præcedentibus.
16 *Obligatus ad fundum mulieri ex causa lucratiua,si dictus fundus a vero domino in dotem detur mulieri , & soluto matrimonio ad mulierem reuertitur primus obligatus est liberatus.*
17 *Dos respectu viri est onerosa:respectu mulieris lucratiua:& quando habet effectum lucratiuum.*
18 *Dos data per patrem filiæ spuriæ:si ad eam reuertitur : venientes ab intestato possunt de iure ciuili eam reuocare:secus de iure canonico.*
19 *Renuntiari exceptioni:quòd duæ causæ non possint concurrere:non potest.*
20 *Verbum:potest,cum aduerbio negatiuo importat necessitatem.*
21 *Dominus si recipit pensionem ab emphyteuta post triennium: an ius emphyteutæ restituetur:remissiue.*
22 *Consuetudo si sit,ꝙ si vnus ex canonicis moriatur:cæteri lucrentur fructus primi anni:si vna præbenda vacauit bis:debentur fructus tantum vnius anni.*
23 *Statuto stante:quod portans bladū extra territoriū perdat animal : super quo portatur:& condemnetur in decem:alio statuto:ꝙ in maleficiis de nocte com*

missis pœnæ duplicentur, quomodo puniatur extrahens frumentum de nocte. Et quid si plures homines diuerso tempore super eodem mulo extraxerunt, an quilibet teneatur perdere vnum mulum.

24 *Acquisitum ex pœna dicitur acquiri ex causa lucratiua.*

25 *Res ob delictum quando ipso iure confiscatur.*

26 *Statuto stante: quòd confitenti delictum diminuatur quarta pars: si primus, & secundus sunt confessi: & primus soluit tres partes animalis: secundus non tenetur: nisi ad aliam quartam partem.*

§. Duorum Iste § consueuit reputari difficilis, pro cuius euidentia præmitto, ꝙ regula est, ꝙ duæ causæ lucratiuæ non põt in eadem re concurrere. Insti. eo. §. si res. & ĩ. de acti. & oblig. l. oẽs. & de sol. l. quoties. la. 2. cum simi. Secũdo
1 † præmitto, ꝙ genus in iure assumitur altero de trib. modis. Primò genus accipitur pro his, q̃ consistunt pondere numero, vel mensura, q̃ in genere suo recipiunt functionẽ, vt s̃. si cer. pe. l. 2. in prin. & §. j. & de hoc gñe non tractatur hic in tex. sed ego tangam ĩ. prosequendo mãm. Scđo modo accipitur pro quantitate quadam: puta, si mihi debeẽ tertia, vel quarta, vel dimidia alicuius rei pro indiuiso, dr̃ mihi deberi genus, vt s̃. si pars hære. pet. l. j. §. pe. & no. ĩ. ad Treb. l. deducta. §. nũmis. in fi. magnæ gl. & no. ĩ. eo. l. vnũ ex familia. §. sed si vno. in gl. fi. Tertio modo dr̃ genus, qđ apud dialecticos dr̃ spẽs, vt homo: vñ qui dẽt hoĩem simpl'r est debitor generis, vt s̃. ti. j. l. legato gñal'r. & qđ ibi no. cũ si. & d dbito gñis istis modis accipiendo tractat iste §. ¶ His præmissis, omissa diuisione Dy. & aliorũ, iste §. diuidiẽ in tres partes prin. Primo loquitur de legato gñis, id est, quotitatis, facto simpl'r non adiecta certa demõstratione, vt quia legata est pars fundi, q̃ Mæuij est. Secũdo loqẽ đ legato gñris, i. quotitatis, facto simpl'r non adiecta certa demonstratione. Tertiò loquitur de legato generis alterius, puta hoĩs ĩ genere. Scđa ibi, sed si pars. Tertia ibi non idẽ. & q̃libet pars subdiuiditur in alias particulas, quas prosequor ponendo casum in ter
2 minis. Venio ad casum summariũ, & h. d. Duæ † causæ lucratiuæ in eiusdem persona, & in eadem specie, q̃ verè possent ad oculũ demonstrari, non põt ꝯcurrere eodẽ tpe quo ad effectũ solidæ exactionis. h. d. & cessant quasi oĩa ꝯ̃ria. Venio ad casum in terminis, & pone ꝑ partes. Præmitte tamẽ, ꝙ in j. & 2. parte isti duo testatores legauerunt rẽ alienã sciẽter, vel erat ꝯiũcta ꝑsona, adeo ꝙ legatũ valet, C. de le. l. cum alienã rẽ. & no. s̃. ti. j. l. nõ quocunq;. in prin. ¶ Dic ergo, ꝙ prima pars subdiuiditur in duas, quia primò ponit vnius quæst. determinationem. Scđò ponit determinationẽ alterius qonis descendentis ex prima. Scđa ibi, neq; postea. Casus patet per se. Et rõ primi dicti est, ne duæ cãæ lucratiuæ cõcurrãt in eadẽ re. ¶ Ad scđam partẽ prin. venio, & illa subdiuidiẽ in tres. Primò ponit vnum dictũ diuersum à primo ĩ iure, & facto. Scđo ponit determinatio vnius qõ. dependentis ex dicto. Tertiò ponit rõ vtriusq; dicti. Scđa ibi, atq; ẽt. Tertia ibi, neque plures. Prima, & secunda pars est clara. ¶ In tertia ibi, neque plures, quæ est magis difficilis pars. §. pone casum. ¶ Dictũ est s̃. ꝙ qñ pars est legata simpliciter quod vna solutio nõ tollit alterã actionẽ, sed eadẽ pars poterit iterũ solui. ¶ Quæ est rõ, ꝙ põt hic ꝯcurrere plures causæ lucratiuæ, Rñdeẽ, ꝙ regula, ꝙ duæ cãæ lucratiuæ non põt in eadẽ re cõcurrere, hẽt locũ in eadẽ re, q̃ possit ad oculũ demõstrari; ergo regula non extendiẽ ad casum. qñ ꝯcurrunt in eadẽ re, q̃ nõ possit demonstrari ad oculum. Probat ista lr̃a, neq; plures, &c Nã plures in vno fundo cõi pro indiuiso non obtinent dñium certæ partis, q̃ possit ad oculũ demonstrari, sed solũ iuris intellectu: qđ est verũ, non facta diuisione corporis. Nã ante diuisionem non põt demonstrari in fundo aliqua pars, quã possis dicere, hæc est mea, ꝙ ea ẽt non sit socij: sed post diuisionẽ põt dicere, hæc mea, hæc tua, & hoc vult dicere tex. iste ẽm Io. & Azo. qui ad eundẽ finẽ tendũt, & illud, qđ gl. hic in verb. hãc eandẽ. dicit, ꝙ qdã subaudiũt enim, quidã non, nec leuat, nec ponit. ẽm Pet. ¶ Ad tertiã partẽ accedo, ibi, non idem. Et ista subdiuidiẽ in tres particulas. Primò ponit dictum diuersum à præcedenti in hoĩe legato in genere. Secũdò illud extendit ad stipulationẽ. Tertiò assignat rõnem dicti. Secunda ibi, eadem. Tertia ibi, hoĩs. Et aduerte, ne erres, ĩ isto versi. hoĩs. n. ponitur rõ dicti, non rõ diuersitatis inter hunc casum, & præcedentem: illam. n. nõ posuit Iuriscon. qa est manifesta. Nã illud debitũ generis non põt ad oculum demonstrari: hic verò hõ solutus bene põt ad oculum demonstrari, ideo non potest solui, ne cõcurrãt duæ causæ lucratiuæ: & ista est rõ diuersitatis. Sed in hoc vers. ponitur alia rõ, quare non potest solui, quæ sumitur ex alia regula, quæ dicit, ꝙ ea, quę apponuntur ad obligationem, si in his non consistit obligatio, nec solutio, vt ĩ. de sol. l. qui decẽ. §. Stichum. in prin. de ver. obl. l. si duo rei. Ad propositum in legato generis oẽs serui continentur quantum ad solutionem: & ille, cui solueretur, videreẽ ab initio fuisse in obligatione. Sed pone, tpe legati habeo quosdam seruos, in his non potest cõsistere obligatio ab initio: quia quod est meum, non põt fieri amplius meum, C. eo. l. proprias & c. s̃. ti. j. l. cetera. §. j. ergo nec solutio. Eadem rõ est in seruis, qui postea cœperunt esse mei, nã cœperunt non posse esse in obligatione, & sic nec in solutione, licẽt desinãt esse mei. Et hoc vult dicere iste ver. tamen quid sit in obligatione. ĩ. plenius declarabo. Expedita litera collige notabilia per teipsum.

¶ VENIO ad oppositiones, in quibus tenebo hunc ordinem, quia opponã ordinatè ad quãlibet particulam declarando tex. & gl. postea opponã aliquibus modis ad declarationẽ materiæ, qualiter possunt concurrere duæ causæ lucratiuæ. ¶ Primò opp. ad primũ, hic legata fuit pars pro indiuiso, & sic genus, vt s̃. dixi. Sed qñ genus debetur à duob. ex duab. causis lucratiuis, solutione facta ab vno nõ liberatur alius, sed facit, ꝙ illa species generis, quæ ab vno fuit soluta, non possit ab alio solui, vt ĩ. ver. non idem. hic
3 autem dicit, ꝙ contingit liberatio. Sol. † qñ genus debetur repositum sub certa demõstratione, tunc perinde est, ac si deberetur species, vt s̃. ti. j. l. talis. §. itẽ si legetur. & l. sed & si certos. facit s̃. si cer. peta. l. certum. sed hic fuit apposita certa demonstratio, quia dixit pars fundi, quæ Mæuij est, ideo est perinde, ac si deberetur certa species, ideo contingit liberatio, ne duæ causæ lucratiuæ concurrant. ¶ Secundò opp. regula de duabus causis lucratiuis hẽt locum in rebus, quæ non possunt ad oculum demonstrari, vt ĩ. ver. neq; sed hic pars Mæuij non potest ad oculũ demonstrari, ergo ex virtute dictæ regulæ non cõtingit liberatio. Sol. Dy. fatetur cõtrariũ esse difficile: sed dicit, ꝙ aliter non potest dici, nisi ꝙ hoc hic operetur certa demõstratio facta de persona Mæuij in legando, vt sit perinde, ac si ad oculũ possit demonstrari: sed ibi fuit legata simpl'r sine demonstratione. ¶ Tertiò contra istam solu. insto, quia si hoc esset, ꝙ certa demonstratio faceret rem haberi perinde, ac si posset ad oculũ demõstrari: sequeretur, ꝙ in sequenti parte eadem pars, quæ est soluta, solui non posset: quod est ꝯtra ver. atq; etiam. Probo ꝯñam. In sequenti parte, licẽt res in legando non fuerit demonstrata certa demonstratione, tamen in soluendo fuit certa demonstratio, quia soluit partem, quæ fuit Mæuij: ergo in solutione põt dici ad oculum demõstrari ꝑp certam demonstrationem: sed res, quæ in solutione potest ad oculum demonstrari, iterum non põt solui, vt ĩ. ver. non idem. ergo concluditur, ꝙ certa demonstratio non facit rẽ esse perinde, ac si posset ad oculum demonstrari, & nihil releuat tunc, cùm rem legat. Tamen dico Dy. bene dicere. Nam debes scire, ꝙ demonstratio dẽt considerari tunc, cum rem legat, aliàs nõ: videtis. n. ꝙ quando in legando designatur certa species, de demonstratione non curatur: quia siue vera, siue falsa, valet legatum. Sed si nõ exprimatur certa species, nec certa res, tunc curatur de demonstratione, vt per eam validetur, & certificetur legatum, quod aliàs esset inutile ꝑp incertitudinem: & tunc falsa demonstratio vitiat, vt ĩ. de condi. & dem. l. demonstratio. & ibi no. in j. & 3. gl. & de leg. 3. l. nuper. Ita in proposito in primo casu, quando res fuit demonstrata in legando, dẽt considerari demonstratio, etiam in soluẽdo, quia expedit. Nam si non solueretur pars, quæ Mæuij est, non solueretur id: quod debetur. Sed in seq. vers. fuit legata pars simpliciter, vnde licẽt soluatur pars, quæ Mæuij est, hoc non cõsideratur, qa non expedit. Nam quęcunq; pars soluatur, soluitur quod debeẽ. Resp. ergo breuiter ad contrarium, ibi non curaẽ demonstratio, quia non expedit, & ideo non vr̃ res ad oculum demonstrata: hic curatur demonstratio, qa expedit, & vr̃ res ad oculum demõstrata. ¶ Quarto ꝯ̃ istud op. vr̃ ꝙ ex quolibet testõ ꝯsequatur solidã rẽ, vt s̃. ti. j. l. planè. §. sed si duorũ. Sol. Aut primò ꝯsequor rem verè, & hẽt locum regula de duab. causis lucratiuis: qa ꝯtingit liberatio ex alia, vt hic: aut primò ꝯsequor fictè: qa primò cõsequor æstimationẽ, & tũc regula nõ hẽt locũ, vt ibi no. & ꝓbaẽ Inst. eo. §. si res. iõ dixi in summario, verè: &c. ¶ Quintò opp. ꝯ̃ hoc: & vr̃: ꝙ si primò consequor æstimationem, ꝙ ex alia causa contingat liberatio, l. huiõi. § si Sempronius. s̃. ti. j. Sol. vt ibi, quia quę dixi, hñt locũ in testõ vnius: vel duorum qui habebantur loco vnius. Ratio: quia non ꝑ̃sumitur testõrem voluisse legatum duplicare, vt ibi no. secus in testamentis plurium penitus diuersorum. Nec ob. huic sol. l. quid ergo. §. j. s̃. tit. j. qa ibi testator reliquit diuersis hęredibus, & expressis: ꝙ quilibet teneretur ad solidam rem. Vnde hẽt locũ regula perinde, ac si esset relictũ in testamentis diuersorum. Habes ergo claram istam particulam. ¶ Sextò op. ad versi. neq; postea: & vr̃, ꝙ actio semel extincta resuscitetur, vt s̃. si ex noxa. cã agatur. l. 2. in fi. Sol. dicit gl. ĩ. de sol. l. qui res. §. aream. ꝙ hic est regula. Cætera sunt specialia: vbi iusta cã interuenit, sed secundũ Dy. in l. contraria fuit iusta causa, quia res non vr̃ perfectè fuisse eius, ex quo põt per restitutionem in integrum auocari. Alij
4 dicunt, ꝙ regula ista nunquã fallit, quia actio † semel extincta nõ
a reuiuiscit [a] eadẽ numero, sed alia vtilis, vel alia datiua, non natiua. Istorum opi. recitat Cy. C. si aduers. transac. l. 2. in prin. Contrà ista opi. nõ est vera, per l. si cũ quis. in fine, infra, de fur. vbi dr̃, ꝙ eadẽ reuiuiscit. An Zaph. de Pisis dicit, ꝙ potest dici, quòd illud est propter fictionem postliminij. Vnde distinguit, aut reuiuiscit ex causa, quæ habet tractum retro: aut non. Istud non placet: per l. deferre. §. fi. ĩ. de iure fis. vbi videtur restitui eadem directa: etiam ex causa: quæ habet tractum retro per fictionem. Cyn. in d. l. 2. C. si aduer. trãs. dicit, ꝙ reuiuiscit eadẽ: sed hoc est miraculosè, sicut homo

ADDITIO.

a ¶ Non reuiuiscit. Quando actio semel extincta reuiuiscat, propter hoc vide no. q. quã ponit Bart. ĩ. eo. §. in pe. col. ver. vlt. §. iste.

homo nō reuiuiscit sm cōem cursum naturæ, sed miraculose, vt in Lazaro. Ioan. 11. Istud dictum omnino displicet: specialiter in mā illa. C. si aduers. trans. Nam præsupponit, quòd actio quę restituitur ei, qui transegit cum minore, petita restitutione à minore sit ea dem cum prima: hoc est multum iniquum. Nā cum actio, q̄ daē ipso restituto: sit vtilis rescissoria annalis, C. ex qbus cau. maior. l. ab hostib. & j. de acti. & obli. l. in honorariis. ver. sed rescissa. & Insti. de act. §. rursus. Ista, quæ datur ei, aduersus quem impetratur, si est eadem cū prima: erit directa: & perpetua: ergo haberet plus quàm minor, ꝯ l. si iudex circunuento. s. de min. Præterea est ꝯ casum legis. Nam actio, quæ restituetur ei: aduersus quem minor petit restitutionē: est vtilis, vt s. de tu. & rat. dist. l. alterius. de euic. l. si cum venditor. § si is. ergo non est eadem cū prima. Quid dicemus: Dico gl. in §. aream. optimè dicere, quia regula est, ꝙ nō reuiuiscit, vt hic, cætera sunt specialia ex causa. Vtrum aūt ex casibus, ex quib. reuiuiscit, sit eadem cum prima, vel alia, tunc distingue. Aut est expressum in iure, vtrum sit eadem, vel alia, tunc est standū illi dispositioni. Aut non, & tunc aut resuscitat eam prętor mortuus, vel viuus & tunc est vtilis, vt d. l. 2. si ex noxa. causa aga. & in toto ti. de min. quibus ex cau. maio. & de cap. di. cū simil. Aut resuscitat eā ꝯstitutio alia ciuilis, & tūc erit eadem cum prima, l. si cum quis. §. fi. de fur. & de iur. fis. l. deferre. §. fi. sic intelligo l. quānis. §. quoties. s. ad Velleia. Prædicta vera, quando esset actio in totū extincta: secus si esset elisa per exceptionem, quia tunc etiam prætor remouendo obstaculum exceptionis faceret primam actionem durare: vt no. in d. l. 2. si aduer. transact.

¶ ACCEDAMVS ad scdam partē principalē, & ad eā primò
5 opp. dr̄ hic, ꝙ pars fundi fuit legata simpl'r, sed istud legatū † nō vr̄ valere, qn̄ lego fundum simpl'r non adiecta certa demonstratione, vt habeē s. de iure do. l. cum post. §. gener. & no. s. ti. 1. in l. legato gn̄aliter. Sol. dico, ꝙ fundus fuit demonstratus certa demōstratione, qa dicit, lego partē fundi Semproniani, vel fundi: qui est inter tales fines: & non fuit designata cuius pars legatur. qa tūc haberet locum prin. legis. iō hic dr̄, ꝙ pars fuit legata simpl'r: nō aūt fundus fuit nominatus simpliciter, & hoc sentit gl. parua, quæ in
6 cipit: puta, &c. super verbo: legeē. ¶ Secūdò ad idē op. † legatū quātitatis non valet quantitate nō adiecta: d. l. cū post. §. gener. & j. de ver. obl. l. ita stipulatus. no. s. eo. l. quidam in testō. sed hoc quando pars fuit legata simplicit, licèt sit adiecta certa demonstratio fundi, nō tñ est adiecta certa demōstratio quotę: qa nō est dictū, vtrū de dimidia: tertia, vel quarta: & sic vr̄, ꝙ legatū non valeat. Sol. ꝯrium loquiē in legato quantitatis: hic in legato quotitatis: & in dubio appellatione partis ītelligitur de dimidia. vt j. de verb. sig. l. nomen filiarum. §. j. & h. d. gl. Et potest esse ratio, quia ī quotitate ipsum totū est certum, quod nō ꝯtingit in quantitate simpliciter legata. ¶ Tertiò op. ad ver. atque et. hic dr̄: hanc eandem par-
7 tē: &c. sed ꝯ: istud † pronomen hic: hæc, hoc: est demonstratiuum ad oculum: l. nemo dubitat. in prin. s. de hær. insti. facit l. certū. s. si cer. pet. sed pars pro indiuiso nō pōt ad oculū demōstrari: ergo male dicit: hanc eādem &c. Quidā fatenē ꝯriū, qa malè loquitur Iurisc. Non. n. debuit ponere dictionem hāc: & hoc sentit gloss. in prin. Tu dic, ꝙ benè loquitur Iurisc. quia pronomē hic: hęc: hoc: est demonstratiuū ꝓ re: q̄ est de p̄nti: & hoc bn̄ fateor: tamen pōt demōstrare rem corporalē: q̄ est in ꝯspectu: & certam rē incorporalē: quæ de præsenti intellectu cōcipitur. Vn̄ dicit lex: hæc actio: &c. s. de eden. l. fi. & de calum. l. hæc actio. cū mille si. & tamen constat actiones esse inuisibiles: & ītellectuales. Item dicit: seruitutes rust. præd. sunt hę: &c. vt s. de ser. rust. pręd. l. 1. tamen sunt incorporales: & inuisibiles: vt Inst. de re. cor. & incor. tamen iō poniē ibi signū demonstratiuum: quia tunc de præsenti ꝯcipiebatur in intellectu. Ita in proposito: cum de illa parte soluta esset sermo: & tūc in intellectu ꝯciperet: merito posuit hanc dictionem: hāc: demōstratiuā de p̄nti. ¶ Quartò op. ad ver. neq; plures: hic dr̄: ꝙ ideo nō hēt locū rl'a: qa res non pōt ad oculū demonstrari. Sed ꝯ. s. ti. 1. l. nō quocūq;. §. fundus. vbi si vsusfructus peruenit ad me ex cā lucratiua: non possum postea eū petere: tū ꝯstat: ꝙ vsusfructus est ius incorporale: quod nō potest ad oculū demōstrari: vt Insti. de reb. cor. & incor. §. 1. Sol. cū ab initio aliquid certa demonstratione designatū est in obl'one: siue id possit ad oculū demōstrari: siue non: semper hēt locū regula: vt in prin. nostri §, sed qn̄ aliquid simpliciter debeē: tūc hēt locū illa distinctio: vtrū possit ad oculū demonstrari, vel nō: vt hic. Modo r̄ndeo: ꝙ in d. §. fundus. debebaē fundus: & sic proprietas: & vsusfructus causalis illius fundi: q̄ nō ē nisi vnius solius: & sic certa demonstratione demonstratus: vn̄ si vsusfruct⁹ ille ad me pueuerit ex causa lucratiua: extīguit obl'o pp regulam. Sed si pone res casum: ꝙ duo testatores simpl'r legasent mihi vsumfructū vnius fundi: q̄ valeat cētū: & vnus hr̄s ꝯstituit mihi vsumfructū in fundo Seiano: q̄ desiit eē meus: alter hr̄s poterit in eodē fundo soluere mihi vsumfructū: qa vsusfructus nō pōt ad oculū demonstrari: & ab initio nō fuit certus in obligatione, & sic regula non impedit. In casu ergo: ī quo vna solutio ꝯsueuit tollere aliā obl'onē ex cā lucratiua: qđ rl'r est: qn̄ res certa ab initio est ī obl'one; illa distinctio: vtrum res ad oculū possit demonstrari: vel nō: habet locū: sed in casu: in quo vna solutio impedit eandem rem ex alia cā solui, quod est, qn̄ debitum est in genere, & tunc distinctio: vtrū possit demōstrari ad oculum, vel non, benè habet locum, & istud multū declarat istam materiam. ¶ VENIO ad tertiam partē prin. & ad eā primò op. dr̄ hic, nō idē, &c. immo vr̄ idē, quod s. Nā sicut ibi vna solutio nō tollit aliam obl'onē, sic hic. Sol. dicit gl. & bene, idem est, qđ s. quantū ad effectum tollendæ obl'onis: qa nec hic, nec ibi sublata intelliē: sed diuersum est quo ad effectū impediendæ sol'onis in eadem re. qa ibi simpl'r non impedit, hic sic. Et est rō, qa hoc pōt ad oculū demōstrari. Sed ꝯ istam sol. instaē de l. si qs duos. §. j. de sol. vbi eadem pe-
8 cunia, q̄ pōt demōstrari ad oculū, pōt solui. Sol. † qn̄ debeē quantitas, vel illud, quod in suo genere recipit functionē, tūc regula de duabus causis lucratiuis nō hēt locū, vt ibi, & probatur j. eo. l. Titia Seio. in prin. & iō tex. Insti. eo. §. si res. dicit in eadem spē, &c.
a & ibi hoc no. in gl. & dixi in summario. ¶ Secundò op. ad ver. eadē quoq;. & vr̄, ꝙ si homo desiit esse meus, ꝙ ille idē iterum solui poterit, vt j. de sol. l. qui decē. §. Stichū. Istud ꝯriū est forte. Gl. hic, & ibi dat duas sol. vna est, quæ est in fin. gl. ꝙ hic de rigore, ibi de æquitate. Alia est sol. ꝙ hic debebaē homo in genere ex duab. causis lucratiuis, & hō est solutus ex vna cā, licèt desinat esse meus, non pōt solui ex alia, nē duæ cāæ lucratiuæ ꝯcurrant, cum sit res q̄ pōt ad oculum demonstrari: sed ibi debebaē mihi homo ī gn̄e ex vna cā tm̄, & fortè non lucratiua iō si vnus, q̄ erat meus stipl'onis tpe, desinat esse meus, poterit mihi solui, qa hic nō hēt locum rl'a de duab. causis lucratiuis. Istam sol. tenet Dy. & Pe. & An. de Pisis. Ista sol. est expresse ꝯ istū §. in fi. sui, vbi habes expresse, ꝙ ī his seruis, q̄ ab initio fuerūt legatarij, licèt postea desināt esse sui, non ꝯsistit sol'o, ēt ex vna cā, & æquiparat istos duos casus esse suos ab initio, & effici suos ex postfacto. Quid dicemus? Dico doc. bn̄ dicere. Nō ob. hic finis, qa hic loquiē de rigore, d. l. q̄ decē. §. Stichū. de æquitate, vt in alia so. gl. Concludo ergo, aut hō debeē in gn̄e ex duab. causis lucratiuis, & tunc si hō mihi soluiē ex vna cā lucratiua, licet desinat esse meus, non poterit mihi solui ex alia, nec de rigore, nec de æquitate, vt hic: aut debeē mihi hō in gn̄e ex vna cā tm̄, & si ille, q̄ meus erat tpe stipl'onis, desinit esse meus, & non poterit mihi solui de rigore, vt hic: sed de æquitate sic, vt in d. §. Stichum. & ita credo gl. & doc. intellexisse, alias diceret malè. Assigno rōnē in casu istius §. duæ sunt regulæ impediētes solutionē. s. regula de duabus causis lucratiuis. & regula qa in eo homine, in quo non ꝯsistit obl'o, ergò nec solutio, vt dixi s. ponēdo casum & iō tex. introducit spālia duo ꝯ duas regulas, iō ēt de æquitate in eo non ꝯsistit solutio, arg. C. de dot. promiss. l. 1. & qđ ibi no. & s. de iur. do. l. cū post. §. gener. sed in d. §. Stichū. vna rl'a tm̄ impedit solutionē. s. qa non possit ꝯsistere obl'o, iō de rigore nō pōt solui, vt hic: sed de æquitate ibi ꝯ istā rl'am dispēsaē. ¶ Tertiò op. vr̄, ꝙ etiā ꝯ illā vnā regulā non admittaē dispēsatio illa, vt de æquitate possit solui, d. §. Stichū. in prin. de ver. ob. l. si duo. 2. r̄n. Sol. q̄dā gl. quæ est j. de ver. ob. l. si Stichū. in prin. vr̄ dicere, ꝙ in dictis ll. admittiē sol'o de æquitate, si ille, q̄ erat stipulator tpe ꝓmissionis, desinat esse suus, sed illa gl. cōiter ibi reprobaē, & spāliter ꝑ do. Ray. Nam est ꝯ d. §. Stichū. vbi est differentia inter alternatiuā obl'onē, & obl'onē gn̄is: sed dicta sol. præsupponit idē esse in vtroq;, ergo, &c. Sol. ergo, ibi loquiē in obl'one alternatiua vt si ꝓmittis mihi Stichū, aut Pamphilū, cū Pamphilus esset meus. ꝯstat, ꝙ vterque ab ipsis ꝯhentib. adiiciebaē ad obl'onem: sed in Pamphilo non cōsistit obligatio, nec solutio, nec lex dispensaē ꝯ factum istorū cōtrahentiū, sed quod s. dixi, loquitur in obligatione gn̄is, in qua contrahētib. nihil opponiē ad obligationē: sed solutione postea facta de Sticho, lex fingit illum Stichū ab initio fuisse in obl'one, vt sta tim dicam: propter quam fictionē obstat illa regula, ꝙ si in eo nō consistit obligatio, nec solutio, ꝯ istam suam fictionem lex dē facili dispensat, l. Celsus s. de arbi. ¶ Quartò opp. &
b videtur, quod homine legato in gn̄e nihil videtur legatum: supra. ti. 1. l. cum incertus. hic autem dicitur: ꝙ singulos cōtinet homines, ergo, &c. Sol. dicit gl. fi. in prin. ꝙ singulos ꝯtinet homines quo ad solutionem: vt hic. Nullus aūt est in obligatione, vt in l. ꝯria: & not. s. de cōdi. ind. l. cum his. §. fi. Aliam opi. ponit gl. in l. si vnus. §. sed si gn̄aliter. s. de pac. Ista opi. videtur vera, quia si nihil esset in obligatione, nihil posset peti. Præterea vr̄ ꝯ tex. j. de accep. l. & per iniurandum. §. si is, qui hominem. vbi dicitur: ꝙ acceptilatione perimitur tota obligatio, ergo aliquid erat in obligatione. Vnde quidā sustinentes primum dictum dicūt, ꝙ nullus homo specialis est in obligatione: l. cum incertus: sed est in obligatione ipsum genus, quod cōtinet singulos quo ad solutionem: vt hic. Ista est falsa res-
9 ponsio. Nam † vos debetis scire: quod homo, ꝑut est genus: ē q̄dā idea: seu quędā imaginatio: quæ non est in nostro commercio: nec potest subiici dominio nostro: ergo nō cadit in obligatione, vt Inst. de inuti. stip. in prin. Vnde alij, vt Ia. de Are. dixerunt: ꝙ nullus est in obligatione purè: d. l. cum incertus. sed sub cōditione: si soluatur: vt in eo: cui soluet: existat cōdō: in ceteris deficiat. Et pro hoc

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Secundo op. Add. Bar. in l. 1. in prin. infrà, de no. ope. nun.
b Ale. ¶ Quarto op. Quid sit in obl'one generis, plene per Bar. in l. 1. §. 1. de verbo. obli.

hoc videť tex.ĭ.q,& à quibus.l.3.Hoc non eſt verũ, quia ſm hoc
legatarius decedens non traſmitteret, quod eſt contra l.hr̃des,
§.ſi incerto.s̃.famil.erciſ.Item non poſſet agere pendente condi-
tione ſolutionis,l.cedere diem.de verb. ſigni. quod eſt ꝯ §.præte
rea.el 2.Inſti.de actio.& illa l.3.qui,& à quib.loquitur ĩ fi.ſui ſolũ
de legato optionis,quod ſm iſta tempora erat conditionale: ſed
hodie aliud eſt,vt Inſti.eo.§.optionis.& licèt illa l.3.in prin.faciat
mentionem optionis de legato generis:tñ finis debet reſtringi,
10 vt s̃,dixi.Vel rñde aliter,vt ſtatim dicã.Quid dicem⁹: dic,ꝙ†glo.
hic in fi.ponit veritatem,ſ.ꝙ nullus eſt in obligatione certus, nec
determinatus,ſed determinandus per ſolutionem: adeo ꝙ ille,
qui erat ſolutus,fingitur ab initio fuiſſe in obligatione,& hic eſt
caſus d.l.cum incertus.ſi bñ aduertatur:diciť hic tñ ſingulos con-
tineri,quia ſinguli poſſunt ſolui,& ſic debet intelligi l.ſi vnus.§.
ſed ſi gñal'r.s̃.de pac.& ita tenent Pet.& And.de Piſ. & oẽs quaſi.
Item propter iſtam incertitudinem,quæ eſt ante ſolutionem,po
teſt dici,ꝙ in d.l.3.qui,& à quib. dicitur iſtud legatum conditio-
11 nale quodammodo.No.† verbum,quodammodo, qđ denotat
improprietatem,vt ĭ.de acq.poſ.l.ſi me in vacuam.& ibi no. in gl. a
fi.& ſic etiam debet intelligi gl.quæ eſt ĭ.de opt.lega.l.ſi Pamphi-
lo.& l.homine legato,videlicet ꝙ legatum hominis in gñe ſit cõ
ditionale,ſ.impropriè,alias eſſent falſæ gl.per rationes prædictas.
¶EXPEDITI de oppoſitionibus,q̃ directò reſpiciũt §.ꝑ decla
rõne noſtræ materiæ opp.ad regulam,quæ dicit,duas cãs lucrati
uas non poſſe concurrere,in qua fundatus eſt noſter §.Et op.pri-
mò,ꝙ malè ſit formata iſta regula,nam cã dr̃ ꝯctus, vel quaſi.Itẽ
obligatio,quæ inde deſcendit.Item actio,quæ ex obligatione de
ſcendit,& cauſať,vt ĭ.de exce.rei iud.l.& an eadem. §. actiones.&
ibi no.quocunque mõ hic accipis cãm,male dicit,nam cum hæc
lex,& ſimiles dicant,ꝙ vno debitore ſoluente alter liberať,ergo
vterque tenebať,& ſic præceſſerat ꝯctus,& obl'o:ex cã ergo ꝯcur
runt duæ cãæ lucratiuæ.Sol.fateor ꝯriũ,nã ꝯtractus,obl'o,& actio
& cã lucratiua concurrunt:non tñ quo ad effectũ ſolidæ exactio-
nis ex qualibet cã.Nã ſolutione facta ex vna tolliť alia, & iſto re-
ſpectu dr̃ duas cauſas lucratiuas non poſſe ꝯcurrere,& hoc dixi ĩ
ſummario. ¶ Secundò opp.& vr̃,ꝙ pñt concurrere quo ad effe-
ctum ſolidæ exactionis,vt ĭ.de verb.obl.l. exiſtimo. in prin. verſi.
aut ſi hoc verum,&c.vbi ſi res eſt mihi debita ſub ꝯditione ex cã
lucratiua,& pendente cõditione mihi ſoluať ſolida ex alia cã lu-
cratiua,ſi deſinit eſſe mea,& poſtea conditio primæ obligationis
extiterit,iterum petam eam,vt ſolida mihi ſoluať,& ſic ꝯcurrunt
duæ cãæ lucratiuæ quo ad effectum ſolidæ exactionis. Solutio,
eodem tempore non poſſunt cõcurrere,vt hic:diuerſo ſic, vt ibi.
Nam ibi cum fuit ſoluta ex vna obl'one lucratiua, alia non erat
nata,ſed pẽdebat condõ,& deſinit eſſe mea, antequam exiſteret
cõditio:& ſic nõ fuit dare,ꝙ eodẽ tpe ꝯcurreret:ita ẽt eſſet in hac
lege,ſi res debita ex teſtõ vnius mihi ſoluatur viuo alio teſtatore,
& ſi deſinit eſſe mea eo viuo:iterum potero dictã rẽ petere ex alio
teſtõ,vt hic dicit gl.huius §.licèt ponat ſub dubio fortè,ſed non
debuit dubitare,quia duæ cãæ ꝯcurrũt diuerſis tẽporib. ſm Dy.&
eſt caſus in d.l.exiſtimo.licèt ipſi non allegarent eã ad hoc.¶Ter
tiò ꝯ id opp.& vr̃,ꝙ hæc ſol.eſt ꝯ omnem rationem.Nam vr̃ debe
re dici totum ꝯrium, cum eadem res poſſit eſſe mea ex pluribus
cauſis cõcurrentib.eodem tpe,non aũt ex plurib.cauſis non con
currentibus,l.in numerationibus.ĭ.de ſol.& no.ĭ.de acqui. poſ.l.
3.§.ex plurib.Sol.fateor,ꝙ vna res põt eſſe mea ex duabus cauſis
lucratiuis concurrentib.eodem tpe,per iura prædicta.Nec ꝑ hoc
ĩfringiť regula,quæ hẽt locũ quo ad effectũ ſolidæ exactionis ex
vtraque cã:ſed oppoſitio ꝯcludit,qñ eadem res ſemel ſoluta ef-
ficiť mea ex duab.cauſis,quod non eſt ꝯ regulã noſtram. Nec di-
cas,ꝙ iſtud nõ reperiť ex duab.cauſis lucratiuis,qa do tibi caſum
ĭ.ad l.Fal.l.verbis.2.reſp.vbi debebat quis aliquid in diẽ Reipub.
ex pollicitatione,& ſic ex cã lucratiua,& legauit illud idem Reip.
Certè ſi dies debiti extitit,ex vtraque cã debeť:& ſi ſoluit Reipu.
efficitur ſua ex vtraq; cã,nec infringiť regula,qa vna eſt ſolutio:&
habẽt locũ no.in d.§.ex plurib.vbi Dyn.vr̃ hoc tenere. ¶Quartò
opp.& vr̃,ꝙ eodem tpe quo ad effectum ſolidæ exactionis cõcur
rãt duæ cãæ lucratiuæ,ĭ.de act.& obl.l.ſi is,qui Stichum. Sol.dicit
gl.ibi,ꝙ ibi debeť ex duab.cauſis,quarum vna eſt lucratiua, vt le-
gati,alia non lucratiua:vt ſtipulationis.hoc eſt diuinare: ꝯ text.in
l.ſi putator.in fi.ff.ad l.Aquil.Præterea debitũ ex ſtipulatione ſim-
pl'r intelligitur ex cã lucratiua,ar.l.ſi ſtipulatus.s̃.de vſu.& de ope.
li.l.Cãpanus.Vñ Pet.tenet vltimam ſolutionẽ poſitam in lege cõ
traria,ſcilicet ꝙ rl'a hẽt locum,qñ duæ cauſæ lucratiuæ ꝯcurrunt
in eadem perſona ab initio:ſed in lege ꝯria ab initio habuit ori-
ginẽ in diuerſis perſonis,licèt ex poſt facto deueniatur ad vnam.
Hanc ſol.credo veram,& ꝓbať per tex.legis ꝯriæ, & s̃.ti.1.l.ſi ſer-
uus legatus.§.j & ideo Imperator Inſti.eo.§. ſi eadem res.dicit, in
eundem hominem:&c.& iõ dixi in caſu ſummario : in eiuſdem
perſona:&c.Hanc opi.tenet And.de Piſis,alias And.Zaphi. & Cy.
hoc dicit C.de nego.geſt.l.qui pupillæ. Sed ꝯ inſtať fortiter,quia
hæc ſolu.vr̃ ꝯ caſum l.ſi mihi,& tibi.in prin.ſupra.ti.1.Sol.ſm Pe.
ibi ab initio habuit originẽ ex perſonis duorũ,non tñ quo ad ef-
fectum ſolidæ exactionis:nã impediebãt ſe cõcurſu:vñ ſi ex poſt
facto,deueniať ad vnum,non variať natura duarũ obligationum
ſed d.l.ſi is.& l.ſi ſeruus legatus.§.j.loquiť, qñ ab initio quælibet
12 perſona poterat petere ſolidũ.¶ Quintò opp.dr̃ hic in lege,†ꝙ
licèt aliquid dederit cauſa ꝯditionis implendæ pro legato,ꝙ ni-
hilominus dicitur lucratiua cauſa,vt infra ad legem Fal.l.ad vete
rani.§.1.& l.ſi fundus legatus.& no.per Ia.de Arc.ſupra ſi quis o-
miſ.cau.teſta.l.licet.ſed alia lex dicit, ꝙ ſi res ſit mea ex cã legati,
& dedi aliquid cauſa ꝯditionis implendæ, ꝙ ex alio teſtamento
poſſum eam petere,vt ſupra tit.1.l.planè.§.ꝙ ſi rem.vlt.reſpon.er
go,ꝙ duæ cauſæ lucratiuæ in eadem perſona eodem tempore ꝯ-
currunt quo ad effectum ſolidæ exactionis. Sol.quòd cum ali-
quid datur à legatario pro legato, titulus dicitur lucratiuus ſim-
pliciter,ſed ſecundũ quid dr̃ oneroſus,vt no.in d.l.ad veterani. §.
1.s̃.ti.1.l.ñ amplius.in prin.Eo ergo reſpectu,quo eſt oneroſus,v-
na ſolutio nõ tollit aliã obl'onẽ,& ſic duæ cãæ ꝯcurrunt,ita loqť
d.§.qđ ſi rẽ.¶ Sextò op.ad ꝑdicta,s̃.ti.1.l.nõ quocũq;.in prin.& §.
j.Sol.ibi res,q̃ ꝑuenit ex vna cã lucratiua,nõ ꝑuenit ꝑfectè,& irre
uocabiliter,nã erat diſceſſura ꝯdõne adueniente.Sed de vno du-
bitať,[a] vtrũ interim pẽdente ꝯdõne poſſit agi,an expecteť ꝯdõnis
euentus,& ſic deſinat haberi ex prima ſolutione.Gl.parua in ver.
die cedẽte.in d.l.nõ quocunq; in prin.ponit vtranq; opinio.& ſe
nõ firmat.Dy.tenet,ꝙ agať exiſtente ꝯditione,vt probať in ver.nã
& ſi ex ſtip.ea.l.nõ quocunq;.idẽ tenet Pe.tñ gl.ĩ ver.nõ liberareť
tž ꝯriũ,ĭ.de ver.obl.l.inter ſtipulantẽ.§.ſi rẽ.Tu dic ſm Ia. de Are.
Aut vult qs agere ex alia cã,vt ꝯſequatur totã rem & dẽt expecta
ri ꝯditionis euentus,d.l.exiſtimo.& ita loquiť opi.Dy.aut vult age
re,vt conſequať æſtimationem dubij euentus,& tunc poterit age
re ſtatim,& ſic procedit alia opi.argu.de hoc s̃.fa.erciſ.l.item La-
13 beo.§.fi.cum l.ſeque.¶ Vt igiť† totam iſtam materiam colligas
ſub quadã diſtinctione,ſcias, ꝙ vna regula eſt,ꝙ duæ cauſæ one-
roſæ poſſunt ꝯcurrere, l.non eſt nouum.s̃.de actio.empti. Item
alia regula eſt,quòd duę cauſę,quarum vna eſt lucratiua,alia one
roſa,etiam poſſunt cõcurrere ſimul,l.ex promiſſione.ĭ.de act. &
obli.& s̃.tit.j.l.planè.§.ꝙ ſi rem.& hæc eſt alia regula,de qua nihil
ad præſens.Tertia regula eſt,ꝙ duæ cãæ lucratiuę non pñt ſimul
ꝯcurrere,& de hoc eſt dicendum.Iſta quidem regula ſm diuerſos
terminos operať diuerſum effectum.Nã qñ debetur genus ope-
ratur effectũ impediendæ ſolutionis in eadẽ re,vt hac l.verſi.non
idem.Sed qñ debeť ſpẽs,operatur effectũ tollendæ obligationis:
nã ſolutione facta ex vna cã tolliť obligatio ex alia, vt hic ĩ prin.
& ĭ.de act.& obl.l.oẽs.Inſti.eo.§.ſi res.Aut ergo quęris, quãdo re
gula locum hẽt quantum ad primum effectum impediendæ ſolu
tionis,& qñ debeť genus,& dic,aut debeť ita tale genus, quod in
ſuo genere recipit functionem,quia in his ꝯſiſteret mutuum, vt
s̃.ſi cer.pe.l.2.& tunc regula non hẽt locum,vt ĭ.de ſolu.l.ſi quis
duos.§.1.& ĭ.eo.l.Titia Seio.in prin.& qđ no.in gl.in ver.rẽ.Inſti.
eo.§.ſi res.Aut eſt tale genus,qđ nõ recipit functionẽ, & tũc aut
res ſoluta pt ad oculũ demõſtrari,& tũc hẽt locũ regula, vt hic,
ver.non idẽ.Aut non põt ad oculũ demõſtrari,& tunc nõ hẽt lo-
cũ regula,vt hic,ver.ſed ſi pars.& verſ.neq; plures.Nec diſtinguo,
vtrum fuerit adiecta certa demonſtratio,vel non:quia tunc hr̃ vt
promiſſor ſpeciei,vt s̃.dixi.& hẽbit locũ diſtinctio,quam faciã in
proximo caſu.Si verò quęris de ſecundo effectu obligõnis tollẽ
dæ,qñ debeť ſpẽs,tũc aut illæ cãę ꝯcurrunt diuerſo tpe,& nõ hẽt
locum regula, vt ĭ.de ver.ob.l.exiſtimo. vt not. hoc §.circa prin.
Aut eodem tpe,tunc aut ex vna cã fit ſolutio eiuſdẽ rei fictè,puta
quia ſoluiť pretiũ,aut illę duæ cãæ lucratiuæ deſcẽdebãt ex teſtõ
vnius,vel duorũ,q habebanť loco vnius,aut ex teſtamentis pror
ſus diuerſorũ.Primo caſu hẽt locũ rl'a,vt s̃.tit.1.l.hmõi.§.j.& hoc
ſi relinquiť ab eodem:ſi à diuerſis,ſecus,l.quid ergo.§.1.s̃.ti.j.Se-
cũdo caſu qñ ex teſtõ prorſus diuerſorũ,& tũc nõ hẽt locũ rl'a,
vt inſti.eo.§.ſi res aliena.s̃.tit.1.l.planè. §. ſed ſi duorũ.Aut ſoluiť
eadẽ ſpẽs verè,& tũc aut ab initio habuit originẽ in ꝑſona diuer
ſorũ,aut vni⁹.Primo caſu aut ambo vocabanť ad ſolidã exactio-
nẽ,& nõ hẽt locũ regula,vt ĭ.de act. & obl.l.ſi is,q.& s̃.ti.l.j.ſi ſer-
uus.§.1.Aut ſibi faciebãt partẽ,& hẽt locũ regula,vt s̃.ti.j.l.ſi mihi,
& tibi.in prin.Scdo caſu,qñ habuerũt originẽ in perſonã vnius,
& tũc aut vna illarũ cauſarũ ſm quid eſt oneroſa,& ꝓcedit ꝯcur
ſus alterius:vt s̃.ti.1.l.planè.§.ꝙ ſi rẽ.2.rñ.Aut omnino eſt lucra-
tiua,& tũc aut eſt res ex vna cã ſoluta reuocabiliter,& nõ proce-
dit regula:qa poterit agi ex alia vel ſtatim,vel expectato euentu,
l.non quocũque.§.1.in prin.s̃.ti.1.& s̃.dixi. Aut eſt ſoluta irreuo-
cabiliter,& ꝓcedit regula,qa ſemꝑ liberatio fit ex aliqua cã, ñ di
ſtincto,vtrũ poſſit ad oculũ demonſtrari,vel non,vt hic in prin.
& s̃.ti.1.l.non quocunque.§.fundus.Inſti.eo.§ ſi res.cum ſimili.
14 Expeditus.† de ꝯriis veniã ad aliquas q. Et primò quæ-
ro, vtrum cauſa lucratiua, & quaſi lucratiua
concurrant?Declaro,quia debetis ſcire. quòd non ſolum eſt cã
lucratiua:& oneroſa:de quib.dictum eſt s̃.ſed etiam quæ vocatur
quaſi lucratiua:vt ẽ cã noxalis:& alię ſil'es:vt ĭ.de do.exce.l. apud
Celſum.§.ſi qs aũt.verſ.cæterũ ſi noxę deditus,& qđ ibi no.Itẽ cã
damni

ADDITIO.

a Alex.¶ Sed de vno dubitatur. Adde Bart.in d.l.non quocunque.& ibi Rom.

damni infecti,ꝙ æqparatur noxali,vt ĵ.de dam.inf.l.prætor.§.hoc
edictũ.& no.per Dy.e.ti.l.si finita.§.si plures. Pone ergo dẽs mihi
seruũ alienũ ex cã lucratiua,seruus est effectus meus ex cã noxali,
vtrũ sis liberatus,videtur,ꝙ sic.Nã si ex cã lucratiua ad me peruenisset,esses liberatus:s₃ cã lucratiua, & quasi lucratiua æquiparan
tur,vt dictis legib.ergo,&c.Pro hoc videtur casus s̃.de noxali.l.si
alien⁹.ĵ.de fur.l.qđ dicitur.ꝯ videtur,nã quãdo cã ẜm qđ est onerosa,nõ h₃ locũ regula,vt s̃.ti.j.l.planè vbi.§.qđ si rem.& s̃.dixi.sed
ista cã dicitur cã quasi lucratiua,qa ẜm qđ est onerosa: ergo,&c.
Præterea euidẽtius hoc apparet in alio exemplo.Si rẽ dignã magno pretio emã modico,dicitur quasi lucratiua,vt no.in d.ver.cę
terũ.S₃ tũc nõ est dubiũ,ꝙ inquantum dedi pretiũ,durat actio ex
alia cã,d.l.plane vbi.§.quod si rem:ergo,&c.Credo,ꝙista 2.pars sit
vera,nam q hominem ex noxali cã accepit minus accepisse vr̃, q̃
q hominem h₃ noxiis solutũ,hic vr̃ casus ĵ.de do.cau.mor.l.mor
tis cã capimus.§.fi.& de sol.l.q decem.§.q hominem.Et ideo q illũ
Stichum debebit,nõ liberabitur eo respectu,qa minus h₃ creditor,per hæc iura pro hac parte all.Sed si poneres talem casum, ꝙ
q̃s liberetur soluendo seruũ obl'atũ,vel domum ruinosam, tunc
nõ ẽet dubiũ,ꝙꝯtingeret liberatio.Ad ꝯria rñ.nã æqparatio ꝓcedit,ꝓut est eadẽ rõ,q̃ hic cessat.Ad d.l.si alienus.& l.qđ dicitur.&
qđ ibi no.rñ.qa ibi nõ ꝯtingit liberatio pp reg.de duab.cau.lucratiuis:s₃ pp aliam regulã,q̃ poniẽ in d.l.qđ dr̃.Quæro secundò,po-
15 ne†ꝙillud,quod mihi debes ex cã lucratiua:alius,q erat mihi ob
ligatus nãl'r tm̃,mihi dat,vtrũ sis liberatus?Resp.sine argumentis,
aut ille erat obligatus ex nãli obl'one,qua benefacientib.benefacere debemus,de qua loqtur s̃.de pe.hæ.l.sed & si lege.§.ꝯsuluit.&
tunc solutio est donatio,& iõ eris liberatus,vt no.in d.§.ꝯsuluit.
hoc patet in legato,quod fit ex præcedentib.meritis,vt s̃.ꝓ soc.l.
nec adiecit.tñ dicitur cã lucratiua,vt hic,& d.§.si res.& l.apud Cel
sum:§.si quis ãt.Licèt qdam dixerĩt legatum non esse causam lucratiuam,quorum opi.refert gl.ĵ.de act.& obl.l.si is, qui. & malè,
qa ꝯ prædicta iura.Si verò erat obligatus nãl'r,vt pupillus,cui mu
tuata erat pecunia,vel absolutus à vero debito per sententiã,tũc
talis solutio nõ dicetur donatio,l.hoc iure.§.pen.ĵ.de do.& ideo
a non esses liberatus.¶Tertiò quæro,ᵃ ego sum obligatus mulieri
16 ad fundum sibi dandum ex cã lucratiua,†nunc dictus fundus est
dictæ mulieri à vero domino datus in dotem,demum matrimo
nium est solutum,& fundus reuertitur ad mulierẽ,quæritur,vtrũ
ego sim liberatus.Vr̃,ꝙ nõ,quia fundus reuertitur ad mulierẽ ex
cã dotis,q̃ respectu mariti dr̃ onerosa,vt ĵ.de act.& ob.l.ex ꝓmiss.
ergo,&c.Pro hoc vide tex.&gl.ĵ.e.l.cũ pr̃.§.pater filiæ.Contrariũ
credo esse verũ:vos debetis scire,ꝙ si aliquis dat dotẽ ꝓ muliere,
17 †ista cã dotis respectu mariti diciẽ onerosa , qa recipit pp onera
matrimonij supportanda,s₃ quando vadit ad mulierem,vadit ex
b cã lucratiua,ᵇqa quo ad eam est donatio,de hoc est tex.ĵ. de his,q̃
in frau.cre.l.fi.§.si à socero.ver.at si neuter.& no.s̃.so.ma.l.Mæui⁹.
§.fi.in vlt.gl.Si h₃ ex causa lucratiua,ergo ero liberatus.Ad ꝯria re
spon.quia dico,ꝙ est onerosa quo ad maritum tm̃.Ad §.pater filiæ.resp.ꝙ rõ ibi posita in gl.nõ est bona per prædicta iura.Sed rõ
est ibi,qa illa mancipia non erant ꝯstante matrimonio mulieris,
licèt esset spes reuertendi ad eam:cũ ergo nõ hr̃et,verè cessat rl'a
de duab.causis lucratiuis.Sed si cõtingeret,ꝙmancipia reuerterentur ad filiam soluto matrimonio,antequam hæres patris solueret æstimationem mancipiorũ;crederem ipsum hr̃dem libera
tum ꝑ ea,q̃ dicta sunt:s₃ dices,ꝙ prædicta sunt ꝯ casum C.de imp.
lu.desc.l.j.§.lucratiuas.li.x.vbi dicit, ꝙlicèt dos reuertatur ad mulierem ex cã donationis,tñ nõ dr̃ hr̃e effectũ lucratiuũ.Resp.ꝙnõ
h₃ effectũ causæ lucratiuæ quantum ad illã descriptionẽ, seu præ
stationem quatuor siliquarum,de quo loquitur ille titulus: aliàs
18 secus,vt patet per prædicta iura.Et istud†est vtile scire ꝓpter pa
c tres,q dotant filias spurias.nã vr̃,ꝙ venientes ab intestato possint
reuocare ab ipsa muliere,quãdo dos est reuersa ad eã,cũ dos quo
ad eã sit donatio,& ei donari nõ possit,l.j.C.de na.li.& de incest.
nup.aut.ex cõplexu.& in corpore vnde sumitur:ergo,&c.Sed istud
d forte nõ ꝓcederet de iure canoni.ᵈquo iure spurij sunt alendi , vt
extra,de eo,qui du.in ma.q̃ pol.per adul.c.cũ hr̃et.ergo eadẽ rõne
19 sunt dotãdæ.facit qđ no.Cy.de adm.tu.l.nõ omni.¶Quartò†quęro,vtrum quis possit exceptioni,quæ ꝓcedit ex illa regula,renunciare.Et vr̃,ꝙ sic,per l.si q̃s in ꝯscribendo.C.de pac.cũ sim.Item vr̃
tex.ĵ.ti.j.l.nutu.§.j.vbi vr̃,ꝙ voluntas testatoris tollat hanc exceptionem.Et ꝓ hoc facit gl.s̃.de transl.l.de his.ꝯrium dico,nam si be
ne aduertamus tex.inst.e.§.si res.ista exceptio non est introducta
in fauorem rei,sed propter iuris rigorem,qui est, vt qđ meũ est:
amplius non pt̃ fieri meũ,vt ꝓbatur in l.quoties.la 2.ĵ.de sol.ergo
non põt renunciari,l.tametsi.ad Marce.& s̃.tit.j.l.nemo põt,cum
sim.Præterea in d.§.si res.dicitur duas causas lucratiuas concurre
20 re nõ posse,ergo;&c.sed†verbum:põt,cũ aduerbio negatiuo im
portat necessitatem,vt ĵ.de fur.l.non potest.& no.per Io.And.extra:de re.iu.e.j.li.6.sed si posset huic regulæ renunciari,esset in vo
luntate,qđ esse d₃ de necessitate.Præterea ꝓ hoc induco casum
s̃.ti.j.l.qđ ergo.§.si q̃s duos.vbi expressè testator voluit,ꝙ vterque
hæredũ teneretur ad solidã rõ,& sic voluit,ꝙ regula nõ hr̃et locũ,tñ nõ obstãte sua volũtate h₃ locũ regula,vt distinguim⁹,vtrũ
ad legatarium primò ꝑueniat æstimatio,aut res,vt ibi patet.Facit
ĵ.de ope.lib.l.cerdonẽ.hoc ẽt vr̃ tenere gl.s̃.ti.j.l.hmõi.§.j.Nõ ob.
l.nutu.§.j.quia ibi testator aliis verbis vsus est,ꝙ detur æstimatio:
sec⁹ si simpl'r ꝓhibuisset reg.hr̃e locũ.Nõ ob.gl.l.de his.qa vtrũ sit
e vera,sunt opinio.¶Vltimò §.isteᵉ cũ sua mã inducitur ad multas
21 vtiles,& quotidianas qõ.Primò † Dy.inducit hunc tex.qui dicit
actionẽ extinctã nõ resuscitari,ad qõnem,si dñs post trienniũ recipit pensionem ab emphyteuta,vtrũ ius emphyteutæ restaureẽ.
De quo dic,vt hic ꝑ eũ,& habes in l.2.C.de iu.emp.per glo.&ple-
22 nissimè per Cy.ibidem in 4.q.¶Secundò inducit per Petrũ,†cõ
suetudo est in ecclesia Pisana,ꝙ si vnus ex canonicis moriatur,canonici lucrẽtur fructus primi anni:demũ accidit de vna prebẽda,
ꝙ vacauit bis eo anno,vtrũ debebãt hr̃e fructus duorum?Et dicit
Pet.ꝙ vltra mõtes in quadã ecclesia,vbi fuit hęc consuetudo,fuit
determinatũ,ꝙ fructus vnius anni tm̃ deberent hr̃e,ne duæ causę
lucratiuæ eiusdem fructus concurrant,& hoc tenet An. Zaph.&
f quidã alij.¶ Tertiò ego induco in arg.ad alias qõnes.ᶠVno statu
23 to cauetur,ꝙ si q̃s portauit bladũ ex comitatũ,ꝙ perdat animal,
super quo portaretur,& cõdẽnetur in decẽ.Alio statuto caueẽ,ꝙ
in oĩb⁹ maleficiis cõmissis de nocte pœnæ duplicẽtur.Modo pone, quidã sup mulo extraxit frumẽtũ de nocte, vtrũ teneatur ad
duos mulos.Certè non,ne duæ causæ lucratiuæ cõcurrãt.Nec distinguo,vtrũ primo soluit rẽ,vel æstimationẽ,cũ hic sit debitum
ab eadẽ ꝑsona,l.hmõi.§.j.s̃.de le.j.& s̃.dixi.pro hoc do casum ĵ.e.l.
Lucius.§.impuberem.vbi patet,ꝙ statutũ de pẽnis duplicãdis hẽt
locum in pẽnis existentibus in quantitate nõ in specie,vel corpo
g re.Sed pone,ᵍꝙ duo hoĩes diuerso tpe extraxerũt super eodem
mulo,vtrum quilibet debebit perdere vnũ mulũ.Et certè ex ꝑdictis patet solutio,quia aut primus soluit æstimationem,& secũd⁹
tenetur ad mulũ.Aut primus soluit mulũ,& alius liberatur,per re
gulam de duab⁹ causis lucratiuis.Sed ad ista duo dicta vr̃ obstare
casus l.quicunq;.C.de ser.fugi.vbi publicatur species.Sed rñdeẽ,ꝙ
24 ibi lex hoc expsse statuit:aliàs sec⁹.†Secũdò vr̃ obstare.Nã certę
sunt causæ lucratiuæ,quæ ponuntur C.de impo.luc.descri.l.j.§.lu
cratiuas.lib.10.inter quas non est illud,qđ acquirat ex cã pœnæ,
h ergo,&c.Sol.dico,ʰꝙ illud,qđ acquiritur ex cã pẽnæ,hr̃ titulo lu
cratiuo,vt C.de modo mulct.l.mulctarũ.ibi,cõpẽdia.Probatur ex
ratione l.in summa.& le.quod placuit.ĵ.de iu.fis.& C.pœ.fis.cred.
ꝑferri.l.j.li.10.& est text.in Auth.de nup.§.si vero altera.vbi illud,
quod perdit ille,qui dedit causam diuortio, dicitur alteri⁹ lucrũ.
Pro hoc C.de sacros.eccl.l.iubemus.2.§.sane.Et hoc patet ad sensum,quia per hoc fisco nihil abest.Nõ ob.§.lucratiuas, quia illud
est verum quantum ad illam præstationem quatuor siliquarum.
Tertiò videtur obstare,quia regula habet locum in eo,qui est debitor speciei,& sic species est in obl'atione,vt hic,& le.omnes.de
ac.& obli.cum si.sed ille,qui portat ꝯ deuetũ,amittit statim,l.cõmissa.ĵ.de pub.&statim habet fiscus dominium,ergo delinquens
non dicitur debitor,cum non sit obl'atus,vt Inst.de act.§.j.ergo in
i isto casu regula non habet locum.Rñ.ꝙ non publicatur ⁱ statim,
25 sed expectatur sententia.Nam debes†scire,ꝙ lex quandoque ex
primit,ꝙ ipso iure confiscetur,tunc habet locum d.l.cõmissa.Qñ
que non exprimit,& tunc aut vtitur verbo præteriti tpis,puta sit
priuatus,& tunc etiam intelligitur ipso iure.Aut vtitur verbo futuri tpis,vt priuetur,vel amittat,& tunc aut est ibi verbum,mox,
vel statim,& idem,quod ipso iure,aliàs expectatur sentẽtia.Hoc
probatur C.de sacros.ecc.l.iubemus.§.æconom⁹.in gl.super verb.
priuetur,& in Auth.de incest.nup.§.j.in gl.sed nũquid.Cum ergo
hoc statutum nõ exprimat nec vtatur verbo præteriti tpis,nõ cõ
fiscatur ipso iure.Præterea posito,ꝙ sic esset,scđs portans sup eo
dẽ animali,ñ teneret ad aliud aĩal,ꝑ illam regulam,ꝙ res mea nõ
26 põt fieri ampli⁹ mea.¶† Tertiò ex ꝑmissis insurgit alia q.statuto
caueẽ,ꝙ cõfitẽti diminuaẽ quarta pars pœnæ.Modo primus,& secundus sunt cõfessi,&primus soluit fisco tres partes animalis,nũ
quid scđs tenebiẽ ad integras tres partes.Vr̃,ꝙsic,nã qlibet teneẽ
ad tres ꝓ indiuiso nõ designata certa demonstratione,q̃ non põt
ad oculũ demonstrari,ergo regula non hẽt locũ,vt hic.Sol.dico,
ꝙ secundus nõ teneẽ,nisi ad aliã quartã partẽ:q̃ fiscus non habet:
Nã debes scire:ꝙ iste §.hẽt locũ;qñ illa pars pro indiuiso:quę debetur

ADDITIONES.

a Ale.¶ Tertio quæro.Sed an sufficiat,ꝙ res sit mihi legata,si non sum nactus possessionem ad hoc,vt nõ possim agere ex alia causa lucratiua,cum dominium rei legatæ trãsferatur recta via,vide Pau.de Cast.in l.inter stipulantem.§.si rem.de ver.ob.quod no.per illum tex.in ver.nactus.

b Alex.¶ Causa lucratiua.An titulus dotis dicatur lucratiuus,vel contra, vide quod dicit Bar.in l.cum pater.§.pater filiæ.ĵ.eo.

c Alex.¶ Vtile scire.Vide Bar.in l.fi.§ si à socero.quæ in frau.cred.

d Alex.¶ Iure canonico.No.ꝙ hodie tenemur alere nostros filios spurios, contra videtur tenuisse Bar.in l.vxorẽ,§.pater naturalis,de leg.3.& adde Bal.in l.mater.C.de iure dotiũ.

e Alex.¶ Vltimo §.iste.Vide Bar.in l.2.C.de iure emph.

f Ale.¶ Ad alias quæst.Et vide Bar.in l.sanctio.ĵ.de pœ.

g Ale.Sed pone.Vide Bart.in d.l.sanctio.circa fi.

h Ale.¶ Sol.dico.Adde tex.in l.si minoris.ad fi.de admi.tut.Et id,quod quæritur ex ludo,an dicatur ex causa lucratiua.vide Bal.in l.j.in fi.C.si quid in fra.pa.Et no.ꝙ si aliquid habetur pro pretio illicitè soluto,dicitur haberi ex causa lucratiua,vt not.Bar.post glo.in l.j.§.fi.cum l.sequen s̃.si quis omis.cau.test.quod no.& ibi scripsi.

i ¶ Non publicatur.adde Bar.in l.Imperator.ĵ.de iure fisci.

betur duobus,bis reperitur in eadẽ re.Nã qlibet dr̃ dimidia,quia vna res hẽt duas dimidias,sed vnum aĩal diuisum in quatuor partes non habet bis tres partes.Ostendo per sîle,si eadem res est mihi legata in testõ diuersorum,si in quolibet imminet Falcidia,an quilibet hæredũ teneat ad res partes?Certè nõ,sed solũ ad illã partẽ,quæ ad legatarium non puenit.Istud vr̃ Iurisconsultus velle in fi.si bñ intueamur,s.ti.j.l.nõ quocunq;.§.fundus.in fi.§.vbi si fundus est mihi donatus,vel legatus & partem emi,pars mihi donata,vel legata est ꝓ indiuiso,vnde licèt pars,q̃ habeo ex cã lucratiua,non possit ad oculũ demonstrari,tñ nõ petam totum fundum. Nã totus non põt bis reperiri:sed petã id solũ,qd mihi abest,s.id qd habeo ex cã onerosa,ad quod facit,quod dixi s.in 4.op.secundæ partis huius §.Nullas ergo huius §.subtilitates tanquã inutiles spernatis.Videtis.n.hanc materiam vtilem,& quotidianam.Est ergo sm consilium Pauli Iuriscon.efficaciter aduertendũ,vt j.de li ber.leg.l.legaui.in prin.Deo gratias,amen.Hic §.fuit repetit⁹ per me Bar.de Saxo ferrato minimũ inter legum doctores,nũc Infortiarum legentem in alma ciuitate Pisarũ,sub anno domini.1351. de mense Iunij,&c.

§.In fundo.

Si res legata traditur nõ perfectè,act.ex testõ adhuc durat ad ipsam.h.d.Not.Istum modum æstimandi,seu examinandi istam rem dotalem.Simile s.fam.erc. l.Mæuius.§.fi.No.ꝙ soluta re adhuc durat actio ex testamento.Dixi in l.huiusmodi.§.si ædes.s.ti.j.Opp.ꝙ detur actio in factum,l.si hæres.suprà eo.Sol.vt in gl.

1 *Dispositio generalis an,& quando deroget speciali,& econtra.*

§.Eum,qui

Dispositio gen ralis sequens derogat speciali præcedenti,q̃ cadit inter grauatos,h.d.difficilis §.est.¶Op.s.tit.j.l.si tibi homo.§.j.propter quod hic §.legitur principaliter duob.modis.Primò,ꝙ hic fuit legata species hæreditaria,& ideo ille hæres primus,qui solus fuit grauatus,nõ tenet,
a nisi pro parte sua,[a] l.si fundum sub conditione.§.si libertus.s.tit.j. & no.hic in j.gl.Alij ergo,qui postea fuerunt grauati in codicil-
b lis,generaliter tenentur pro portionibus suis.[b] Et ideo bene dicit tex.ab omnibus nõ quærere,id est à quibusdam sic,& à quibusdam non:quia ille,qui soluit,iam liberatus est pro parte sua,pro partibus verò aliorum quæritur dominiũ. Sed lex ꝯria loquitur, qñ erat legata res non hæreditaria,& ideo primus grauat⁹ tenebatur insolidum.vnde soluendo totam æstimationem liberat se, & alios,& sic ab aliis nihil quæritur.Et istam tenuit Dynus,& Iac. de Are.& hanc prosequitur hic gl.j.& glo.3.in prin.vsque ibi,sed videtur,ꝙ nec pro partib.&c.ibi incipit prosequi aliam lecturã,ꝙ hic fuit legata res,ẽt non hæreditaria,& sic primus hæres tenebatur insolidum.¶ Sed tũc op.de l.si tibi homo.§.j.s.de leg.j vbi alij non tenentur.Timore huius ista lex variatur duob.modis.Vno modo sm Dy.vt loquatur ante traditionem factam,& dico,ꝙ cõcordat cum contrario,vt exponamus hic,ab omnibus nõ quærere,id est,à nullo quærere,quia negatio postposita facit æquipollere suo ꝯrio,l.legitimos.§.an ergo & prouocare.s.de legit.tuto. & ista vera in se.¶ Secundo mõ legitur hic in gl,vt dicam⁹,fateor ꝙ cæteri hæredes non tenebuntur soluere,nec poterat ab his vẽdicari,vt in contrario:sed hic sponte soluerunt,vnde pro partib⁹ aliorũ transit dominiũ,non pro parte eius,qui primò soluit æstimationem,immo qui æstimationem totã soluit pro partib.aliorum,repetet tanquã indebitum.Sed opp.ꝙ ẽt pro parte eius,qui soluit æstimationẽ trãseat dñiũ,si ponim⁹ eũ cõsensisse traditioni. Error.n.non impedit dominij translationẽ,toto ti.de cond.inde. Fatetur gl.ꝙ transit,sed reuocabiliter.vide eã Opp.ꝙ videatur sæpius legare,qñ legat in testõ,& codicillis,l.quĩquagita.s.de prob. Sol.ibi quantitas legabatur,hic spẽs.Op.ꝙ solũ primus singularit grauatus teneatur,nõ obstãte clausula generali posita in codicillis,vt s.eo.l.legatorum,§.qui plures.Sol.gl.ibi specialiter fuerunt rogati plures,vnde clausula gñalis potest verificari ĩ eis,hic spãlit fuit rogatus vnus,vnde clausula generalis nõ põt adaptari vni soli.Quæ solu.est bona,licèt ẽt alio modo possit solui,l.quia ibi in codicillis non fuerũt grauati oẽs,licèt oẽs fuerint scripti:tñ ista, q̃ hic ponitur,est notabilior.¶Op.& videt,ꝙ ille solus teneatur,q spãliter est grauatus,l.Titia.§.Lucius.s.eo.Pro cuius† declaratione aduerte,qñ dispõ gñalis,& specialis procedit circa personas grauatas,sic dic,aut ꝑcedit generalis,& sequitur specialis,& per illã receditur à generali,& solus spãliter grauatus tenetur,d.§.Luci⁹.Aut ꝑcedit spãlis,& sequit gñalis,& tũc aut legat quãtitas,aut spẽs.Si quãtitas,vni ꝑ aliã nõ derogabit,sed sæpius debet,l.si plurib.§.j.s.eo.ti.j.l.seruo alieno.§.si quis à primo.& hoc no.aut legatur spẽs,& tũc aut est spẽs hẽditaria,& spãli ꝑ gñalẽ nõ derogat: qa cũ primus tenebatur ꝓ portione hæreditaria tm̃ ꝑ clausulam generalem,alij tenebũtur pro portionib.suis,vt hic sm j.lect.Aut legatur species non hæreditaria,& tũc speciali prouisioni per generalem derogatur,non vt minus debeatur,quia tota res debet, sed alio modo.Nam primus spãliter grauatus non tenebitur,nisi pro parte sua hæreditaria:tñ nisi esset cl'a gñalis,teneretur insolidum,vt hic sm 2.lec.& d.l.si tibi homo.§.j.s.titul j.Fallit,si verba generalia possent restringi ad specialia,vt si plures essent specialiter grauati,leg.legatorum.§.j.suprà eodem,& hoc not.in gloss.

ADDITIONES.

a Ale.¶Nisi pro parte sua.Et vide bar.in l.continuus,§.fi.de ver.ob.ad fi.
b Ale.¶pro portionibus suis.Et vide plene no.par bar.in l.si pluribus,§.j.s.e.& in l.l.scribi homo.§.j.

1 *Casus in terminis positio.*
2 *Testator si rem propriam alteri obligatam legat,& in ea recuperanda sit necessarius magnus sumptus,hæres tenetur ad sumptus:aliàs cedendo actionem liberatur.*
3 *Libellus in casu huius §.qualiter formetur.*
4 *Vsusfructus non dicitur tertia,nec quarta pars fundi,sed consistit in parte integrali.*
5 *Tradens rem,quæ alteri debet seruitutem,dicitur tradere possessionem vacuam.*
6 *Tradens rem seruientem non dicitur tradere possessionem liberam.*
7 *Ius seruitutis quomodo dicatur esse in fundo.*

§.Fundo.

Hrs tenetur,si fundus traditur diminutus in iure vsusfructus,vel pignoratus,vel ab alio possessus: secus si alteri seruiat.Item non valet legatum rei meæ propter seruitutem alij debitam.h.d.Primò loqtur,qñ mihi legat res aliena, in qua deficit ius.Scdò,qñ mihi legat res mea,in qua ius aliqd deficit:scda ibi,si ãt.Itẽ prima subdiuidit in quatuor.Primò,qñ deficit ius vsusfructus.Scdò rñdet cuidã obiectioni. Tertiò loqt,qñ res est pignorata,vel ab alio possessa.Quartò loqtur,qñ deficit i⁹ alteri⁹ seruitutis.Scda ibi,vsusfructus.n.Tertia ibi,enimuero fundo.Quarta ibi,nõ idem.
1 ¶ Venio ad casum in terminis,† quem pone sic.Hrs tradidit mihi fundum legatum,tamen in eo ali⁹ habebat vsumfructũ,qrit qualr mihi legatario ꝯ hrde ꝯsulat? Resp. ꝙ ille vsusfruct⁹,q deficit,petendus est ab hrde actione ex testõ. h.d.In tex.ibi,fundo legato,subaudi,& tradito ab hrde,seqtur,nihilominus petendus est.s.vsusfruct⁹.nec.n.ꝑt referri ad fundũ salua rõne recti sermonis.¶Venio ad 2.partem,in qua sic formo casum.Dictũ est,ꝙ vsusfruct⁹,q deficit,est petendus.huic vr̃ obstare, qa quando in re legata soluta deficit aliqd ius,tũc adhuc ipsa res legata petit,nõ illud,qd deficit,vt l.huiusmodi.§.ædes.s.ti.j.& s.e. l.§.in fundo.Ad hoc respõdet Iuriscõsultus,fateor,ꝙ ꝯsistit legatum in iure rei,nõ in parte,quota,tamen vsusfructus est tale ius, qd ꝯtinet emolumẽtũ rei,& iõ dr̃ pars dominij,qa ex vsufructu, & ꝓprietate ꝯstruit plenũ dominiũ:ꝯria ergo loquũtur,quando deficit aliqd ius seruitutis,vel aliud,qd rei emolumẽtũ,vel vsumfructũ nõ ꝯtineat.h.d.¶Venio ad 3.partem,& formo sic casum. Quid si hrs tradidit mihi fundũ pignoratũ,vel fundũ ab alio possessum,& sic possessiõẽ ñ vacuã,an legatari⁹ ob hoc possit agere? Resp.Iurisc.& dt,ꝙ sic.Et aduerte diligẽter,ꝙ Iurisc.nõ dt,ꝙ agatur,vt luat,vel ꝙ possessio vacuet,s3 dt,ꝙ agitur ob hoc,hoc est actione ex testõ ad ipsam rẽ,vt hoc ꝯsequatur.¶Venio ad 4.partẽ,quæ inc.nõ idẽ,&c.Dic sic,pone,ꝙ hrs tradidit mihi fundũ legatũ,q dẽbat seruitutẽ alteri fundo,an ꝑ hoc poterit ꝯueniri à legatario? Resp.ꝙ nõ.h.d.¶Venio ad 2.partẽ principalẽ,pone,testõr legauit mihi fundũ meũ,q seruiebat fundo suo,an legatũ valeat, & videat mihi ꝑ hoc relinquere liberationẽ ab illa seruitute? Respon ꝙ nõ.h.d.¶Ad 1.partẽ op.ꝙ vr̃,ꝙ licèt vsusfruct⁹ sit alien⁹, nõ possit ꝯueniri hrs,qa testõr vr̃ legare ius,qd in re hẽbat,l.si domus.§.fi.s.ti.j.Huius timore ista lex legitur duob.mod.primo,quãdo testõr legauit fundũ suũ.scdò,quando legat alienum.& hoc tãgitur hic in gl.parua,quæ inc.s.testõris.Si intelligis in fundo alieno,hoc est nõ testõris,neq; hrdis,intelligas in ca'ib.in qb.valeat legatũ rei alienæ,vt s.ti.j.l.apud Iulianũ.§.fi.& l.cũ rẽ alienã.C.eo. cum hrs teneatur facere fundũ plenè legatarij,& teneatur de euictione,vt l.si dom⁹.§.j.s.ti.j.ꝓcedit iste §.sine scrupulo.Nec ob.cõtrariũ,qa hic nullũ ius hẽbat in re,s3 legauit rẽ alienã.Itẽ ꝑt intelligi in fundo alieno,i.non testatoris,sed hrdis:& tunc procedit sine scrupulo,qa hrs d3 dare pfectè,vt j.l.ꝓx.§.si rẽ.Tertiò põt intelligi in fundo testõris,& vsusfruct⁹ erat alienus.s.hrdis.tũc ẽt ꝓcedit sine scrupulo,vt s.e.l.is cuius.& j.e.l.cum filius.§.domin⁹. Quarto mõ ꝑt intelligi,ꝙ fundus erat defuncti.& vsusfructus alteri⁹,q hrdis,tũc obstat ꝯrium,qa testõr vr̃ legare solũ ius,qd h3. Sed qdam respõdent,ꝙ fallit hic in vsufructu,quãdo ꝯtinet emo-
a lumẽtũ rei,ne aliàs legatũ sit inutile.Certè nõ est inutile legatum ꝓprietatis:vnde ista lect.nõ ꝓcederet,nisi poneres testõrẽ dixisse expressè,ꝙ fundus integer pstaret.¶Op.ꝙ nõ debeat peti vsusfructus,s3 ipse fund⁹,l.huiusmodi.§.ędes.s.ti.j.Ad hoc respõdet iurisconsultus hic in tex.vt dixi,ponẽdo casum in 2.parte,qd tamen declarabo melius j.per qq.¶Venio ad ver.enimuero fundo.op. ꝙ hrs nõ teneatur luere fundũ,per l.si res obligata.s.ti.j.Sol.hoc ꝑt intelligi primò in fundo alieno,& tunc ꝓcedit sine scrupulo, qa tũc hrs tenetur pfectè facere rẽ legatarij,& tenetur de euictione.Itẽ ꝑt intelligi in fundo hæredis,& sic ꝓcedit clarè eadẽ rõne, sed si intelligamus in fundo testõris obligato extraneo,tunc ista lex debet intelligi secundum dist.d.l.si res obligata.s.ti.j.vt loquatur hic in illis casib.in quib.luitio spectat ad hæredem:sed si ponamus,quòd fundus testatoris erat obligatus hæredi,tunc debet intelligi

ADDITIO.

a And.Barb.¶Certe non est.Et contra hoc dicit Io.de Imo.in c.pastoralis,de don.& vide quæ ibi dixi,quia tenui contrarium.

telligi secundum ea, quæ dixi in l.si seruus Titij.s̃.ti.j.¶Op.hic dr̃,
ꝙ hr̃s d3 tradere vacuam possessionem; vt gl.innuit hic, dum al.l.
2.§.j.s̃.de act.emp.sed contra, imo non tenetur tradere vacuam, l.
si domus.§.fi.s̃.ti.j.Resp.si quidem testator legauit rem alienā sciē
ter, tūc iste §.procedit sine dubio, quia hæres tenetur facere rem
2 perfectè legatarij.Sed si poneres, † ꝙ testor̃ legaret rē ꝓpriam, q̃
alius possideret, tūc videretur legare ius, qđ h3 in re, d.l. si domus.
§.fi.& tunc hr̃s liberatur cedēdo actionē, si q̃ h3, l. apud Iulianū.§.
si Titius.s̃.ti.j.Fallit in casu, si ꝓ recuperanda possessione esset ne-
cessarius magnus sumptus, tūc pertineret ad hæredem: sicut dici-
mus in seruo legato, qui erat in fuga ex longinquo, l.cū seruus.s̃.
ti.j.per rōnem positam in l.si res obligata.s̃.ti.j.Venio ad ver. non
idem.¶Op.ꝙ propter cæteras seruitutes hr̃s teneatur, l. seruo le-
gato.§.si fundus.s̃.ti.j.Sol.ibi legauit fundū, vti optimus maximus
que est, hic simpl'r, & iste passus declaratur j̃.e.l.cum filius.§.domi
nus.¶Venio ad 2.partem prin.¶Opp.ꝙ propter istas causas valet
legatum rei meæ, quia videor legare ius, quod habeo in re, l.si ti-
bi homo.in prin.s̃.ti.j.Sol.gl.ꝙ istud refertur solū ad seruitutes, &
ad ius vsusfructus, qui moriente legatario redibat ad ꝓprietatem
absq; legato: sed si esset talis vsusfructus, qui non rediret, tunc va-
leret legatū, d.l.si domus.§.fi.s̃.ti.j.Ad idem op.de l.apud Iulianū.
§.si Titius.s̃.ti.j.Huius timore gl.hic distinguit plenè, & clarè: vide
3 eam, & signa, ¶Quæro, in prima parte huius §.qualiter † forma
tur libellus, & ad quid concluditur? gl.dicit, ꝙ in primo casu pete
tur vsusfructus, in secundo, & tertio petetur fundus, vt per hoc ad
uersarius adhuc cogatur luere, vel possessionem vacuam tradere.
Vide gl.in verb.continet.quæ incip.s.vsumfructum, & istud est ve
rum, & h.d.apertè tex.vt dixi ponendo casum. Contrarium tenet
gl.in l.eum, qui ita.§.pe.j̃.de ver.ob.vbi dicitur, ꝙ fundus petetur,
vt habeat vsumfructum.& pro illa videtur casus in l.si ita stipulat⁹.
§.Titius.de verb.obl.vbi dicitur, ꝙ fundo soluto sine vsufructu in
nullo contingit liberatio.Dy. tenet istam gl. in d.l.eum.qui ita.§.
pe.reprobata illa.Ad §.Titius.rñ.ꝙ licèt non contingit liberatio ĩ
aliquo, tñ illud, qđ deficit, tm̃ d3 peti.Simile in l.si nō fortē.§.si de
cem.de cond.indeb.Sed ꝯ Dy.& gl.videtur tex.hic, quia dicit, ꝙ v-
susfructus non ꝯsistit in parte.s.quota.Non.n.ꝯsistit in parte ter-
4 tia, vel quarta.Non.n.vsusfructus † pōt dici tertia, vel quarta pars
fundi, sed ꝯsistit in parte integrali, quia ex proprietate nuda, & v-
sufr.ꝯstituitur plenū dñiū, l.rectè dicimus.j̃.de ver.sig.& quod ibi
no.melius q̃ alibi.Item ꝯ eos, vr̃, ꝙ vsusfructus nō est in obl'one, l.
& per iusiurandū.§.illud.j̃.de accep.ergo nō est in petitione.rñ.&
dico, ꝙ imo est in obl'one, l.si à reo.j̃.de fideius.Ad §.illud.rñ.vt ibi
dixi.Teneo ergo gl.hic positam, & opi.Dy.per casum huius §.& ꝑ
a tex.in d.l.eum, qui ita.§.pe.& ibi dixi.¶Quæro, aliquis tradit rē,
5 † q̃ d3 alteri seruitutē, vtrū videatur tradere possessionē vacuam?
Hic est casus, ꝙ sic.Nā primò dicit, ꝙ hr̃s tenetur tradere possessio
nē vacuā, postea dicit, ꝙ nō tenetur hr̃s, si tradit rē seruā. Pro hoc
vr̃ tex.s̃.de euic.l.qđ ad seruitutes, ꝯiūcta l.3.in prin.s̃.de ac.empt.
6 ¶Sed † quæro, pone, ꝙ in instr̃o est ꝓmissum tradere possessionē
liberā, & vacuā si tradit seruiētē, fateor, ꝙ vr̃ tradere vacuā, vt di-
xi: sed an videatur tradere liberam? puto, ꝙ non, quia per seruitu
tem aufertur aliquid de iure rei, ita ꝙ liberè & habere, & posside
re non licet, l.stipulatio ista.§.j.j̃.de ver.ob.Præterea ꝯ eū, q sibi as
serit seruitutem deberi, datur interdictū vti pos.l.si duo.§.si vicin⁹.
s̃.vti pos.Sic ergo apparet, ꝙ per hoc turbat possessionē & sic nō
est libera. Etiam hoc vr̃ expressum in l. vim facit.in fi.j̃.de vi, & vi
arma.Sed contra hoc facit, quod hic dicitur in vlt.gl.s.ꝙ ius serui
tutis est extra rem, ergo per hoc possessio rei non dr̃ min⁹ libera:
s3 responsio patebit ex seq.¶Quęro ergo, † vtrū ius seruitutis di
7 catur esse in fundo? gl.hic dicit, ꝙ nō.In ꝯrium vr̃.j̃.de dam.infec.
l.eorum.facit s̃.de noxa.l.in noxalib.& h.d.la.de Are.Tu dic.ꝙ ser
uitus in fundo dominante est ius ei, cui debetur ista seruitus, & in
eo ex hoc aliquid plus ponitur, l.qui aliena.in fi. de ne. gest. sed in
fundo seruiente non est aliquod ius positiuum, sed priuatiuum,
quia per hoc illi fundo & iuri eius detrahitur, l. stipulatio ista.§.j.
de ver.ob.& probatur in l.arbitrator.§.fi.s̃.com diui.Et ideo si le-
go tibi fundum tuum seruientem, non videor legare liberationē
seruitutis, qa in eo nullū ius habeo: qđ ponat aliqd in me: sed ius
illud est in fundo meo dominante, quem fundum tibi non lego.

ADDITIO.

a ¶Quæro, aliquis. Vtrum tradens rem, quæ debet alteri seruitutem, dicatur tradere posses
sionem vacuam, vel liberam, adde bar.in l.3.§.j.ff.de ac.emp.in l.vim facit, ff.de vi, & vi
arm.& bal.in l.fi.C.de pac.inter emp.& ven.& ang. in l. in conuentionibus.§. si quis va-
cuam, ff.de verb.obl.in c.cum Ioannes, in gl.2.de fid.instr. Quid autem de pacifica pos-
sessione, vide per Pau.de Lea.in cle.gratiæ, de resc.

§. A Municipibus. Municipib.potest vsusfruct⁹ re-
seruari, quia potest extĩgui.h.d.
¶Quæro, qb.mod.possum amitt.vsumf.Dic, & rñdeas, vt hēs ĩ gl.

LEX LXIX.

1 *Iussus restituere vni ex certis, cum morietur: sufficit quòd eligat, & vsque ad mortem potest variare.*
2 *Verbum relinquo, trahitur ad vltimam voluntatem.*
3 *Pauperes electi per executores, in quos bona debent distribui: habent actionem ex testamento: non electione.*
4 *Legatarij ex primo testamento quantum ad hæredem habentur vt creditores.*
5 *Eligere pauperes habens, sufficit, quòd dicat, eligo.*
6 *Gabella non soluitur de instrumento electionis.*

a Vnum ex familia. Diuiditur in partes sex, & quęli
bet pars allegatur pro §.& ꝑ par
tes legam. Secunda ibi, de falcidia. Tertia ibi, sed si vno. Quarta
ibi, si duos. Quinta ibi, sed & si fundum. Sexta ibi, rogo, &c.Et est
mã de eo, qui est rogat⁹ restituere vni ex certis, & vsque ad §.si ẽ.
prosequitur vnam materiam multum solenniter, & istud princi-
1 pium hoc intendit.Iussus † restituere vni ex certis, cum morietur
sufficit ꝙ eligat, & vsque ad mortem potest variare.h.d.Istud prin-
cipium ponit tres q.& sol.ipsarum, & rōnē solutionum.Secunda
ibi: & ei.Tertia ibi, vtrum ergo.¶Et ad euidentiam totius l.gloss.
præmittit, quòd quidam testator, qui vocatus est Sempronius, fe
cit hæredē Titium, & eū rogauit de restituēdo fundū Herodianū
vni ex familia, cum morietur.Ista verba colliguntur j̃.ea.l.§.rogo.
Vel possumus dicere, ꝙ testator dixit, quòd vni ex familia fundū
relinquat, vt colligitur infrà ea.le.§.sed & si fundum.Ex eo enim,
2 † quod dicitur, relinquat, intelligitur cum morietur, quia verbū
relinquendi trahitur ad vltimam voluntatem, l.j.in fi.j̃.de tab.ex-
3 hi. ¶Not.ꝙ si testator iussit bona distribui ĩter pauperes per exe
cutores suos, quòd pauperes electi nullam habent actionem ex
4 electione, sed ex testamento primo.No.secundò, † quòd legata-
rij ex primo testamento quantum ad hæredem habentur vt cre-
ditores, l.j.C.de bo.aut.iud.pos.Tertiò not.quòd talis electio po-
test mutari.¶Op.ad primum, ꝙ hęres non habet necesse eligere,
vt j̃.ead.l.§.rogo.Respon.non habet necesse præcisè, sed eo non
eligente omnes de familia admittuntur, sed si vult vnum præfer-
re, habet necesse eligere, vt hic.¶Op.dicitur hic, hæredem debe-
re eligere, cum morietur: Contrà, immo statim cum potest, l.cū
quidam.s̃.eo.Sol.hic fuit dictum, cum morieris, restituas, ibi sim-
pliciter, vel hic fuit dictum, relinquas, quod intelligitur per vlti-
mam voluntatem, vt s̃.dixi.¶Opp.dicitur hic, quòd frustra legat,
contrà j̃.ea.l.§.sed & si fundum.Solu.potest legare, vt habeat vim
5 electionis, vt in contrario: non vim legati, vt hic.No. † ergo dili-
genter, quòd isti, quibus committitur electio pauperum, & distri
butio, sufficit, ꝙ dicant, tales eligo: nec est necesse, quòd dicant, cō
6 cedo: tamen si dixerint, non vitiatur. † Ex hoc apparet,[b] quòd ex
b instrumento electionis non debet solui gabella, cum ex eo nul-
c lum ius quęratur pauperi electo, sed ex testamento primo.¶Op.
quòd postquam eligit, non posset mutare voluntatem, vt s̃.eo.l.
statuliberum.§. Stichum.& l.huiusmodi.§.Stichum.s̃.tit.j.Sol.hoc
ideo, quia elegit ante tempus: secus si esset iussus restituere sim-
pliciter, quia tunc statim electo quæretur ius, nec variari posset,
vt in contrariis.Ita tene, & benè.

ADDITIONES.

a Alex.¶Vnum ex familia.Sed quid si electio facta est incerta per executorem, vide Bal.
in l.si quis ad declinandam, de epis.& cle.& bar.in l.quidam, de reb.dub.
b Pom,¶Ex hoc apparet.Vide Ale.cons.36.in 4.vol.Pau.cons.10.in vlti.col.in vlt.dub.in 2.
vol.Bar.cons.26.in 2.vol.j̃.ead.l.§.si Falcidia.in prin.vide quid dicat Bar.cons.187.
c Alex.¶Solui gabella.De instrumento, ex quo nullum ius quæritur, non debent solui ga
bellæ.Facit ad idem l.si seruo.de hær.inst.& adde no.per Bar.in l.si pupillus, j̃.ad l.Fal.&
quæ dixi post Bar.in l.ab emptione, ff.de pac.sed an inter ascendentes, & descendentes,
dēat solui gabella, & quid in cōtractu donationis, vide no.Bar.in l.j.C.de imp.luc.descr.
li.10.& adde, ꝙ Cy.in l.fi.§.sed quia nostra.C.cōm.de leg.dicebat, ꝙ si non tenet aliena-
tio, non debet solui gabella.quod sequitur Bal.in ca.j.in fi.prin.de na.feu.in vna addi.&
quæ dixi ad prædicta in l.3.§.si rem, de leg.3.& si de contractu depositi non debet solui
gabella, & ego depono, vt vadas pro me Romam, an de hoc pacto debeat solui gabella?
per Bald.in rub.C.depos.in 7.q. Adde, ꝙ de contractu nullo non debet solui gabella.
Rom.cons.77.

1 *Adunantia generalis si eligit illum, quem priores nominauerunt, nominatus spe cialiter censetur electus ab adunantia.*
2 *Testator si relinquit centum distribuenda ad pias causas, prout executor elege rit, & eligat fabricam ecclesiæ, episcopus de tali legato nō habebit quartã.*
3 *Eligere habens pauperes potest eligere in vltima voluntate.*
4 *Eligere qui habet, non eliget digniorem, vel proximiorem vel pauperiorem.*

a §. Si de falcidia. Prosequitur eandem materiam, & h.
d.Electus non capit ex testamento eli-
gentis, sed eius, qui iussit restitui: & s̃m illud Falcidiæ ratio nō mi
nuitur, & vno electo cæteri excluduntur.h.d.Primò soluit vnam
q.& ponit duas rationes sol.Secundò soluit aliam, & annectit ra-
1 tionem.Secunda ibi, itaque. † No.quòd electus videtur nomina-
tus in primo testamento, quod est no.ad multa.Adunantia gene-
ralis si eligit illum, quem priores nominauerunt, certè electus vr̃
ab adunãtia spãliter noĩat⁹, vt hic, ibi, ac si noĩatĩ, &c.& l.lrẽ eorū.
b §.si decuriones.s̃.qđ cuiusq; vni.Et Dy.inducit[b] ad quæst.scire de
betis, ꝙ epĩ debēt habere quartã de relictis ad pias causas, nisi sint
reli

ADDITIONES.

a Barb.¶Si falcidia.Et vide Bar.in cons.inci.casus talis est, 47.vbi consuluit, ꝙ si testator
legat pauperibus, non debetur portio episcopo, ergo non debetur, si legauit pauperibus
quos elegerit Titius, vide ibi, & alleg hic Cy.& alios.Et istum tex.alle bal.in l.& quia.de
iuris.omn.iud.in prin.& bal.in l.more maiorum, eodem titu.in quæstio.2.
b Alex.¶Dy.inducit.De quartis debitis episcopo de legato ad pias causas, vide per bal in
auth.similiter.C.ad l.Fal.

relicta ad certos, & determinatos vsus, vt ad faciendam ecclesiam
a vel similia, vt ex de test.c.si. Pone mō, a ꝙ testator reliquit † centū
2 distribuēda ad pias causas, put executor elegerit, & executor eligat fabricam ecclesiæ: certè eps perinde nō habebit quartā, ac si ī primo testō esset illa cā à testōre expressa, vt hic, & l.asse toto.s. de hære.inst. & l.institutio talis.de ꝯd.inst. & l.sanctio legū.j.de poen. ¶Op.ꝙ hæres non hēt necesse eligere, vt j.ea.l.§.rogo.sol.vt dixi s.in prin.legis. ¶Op.hic innuit, ꝙ ista electio facit legatum cōdōnale.ꝯ.inst.eo.§.optionis. Sol.ibi in optione rerum, hic in electione personarum. Dixi ī l.cum quidā.s.ti.j. ¶Op.de quolibet legato detrahitur Falcidia, l.j.j.ad l.Falc.ergo & de isto. Rñ.quantū ad primum testatorem iste electus capit vt legatarius, ideo vt ex illo detrahitur Falcidia: quantum ad secūdū capit vt creditor, vt s.prox. & C.de bon.auto.iud.poss.l.j.ideo ex illo non detrahitur Falcidia.
3 ¶ Vltimò ex hoc §.no.duo. Primò, ꝙ † talis electio potest fieri in vltima voluntate, vt colligitur hic, & in seq.§.& sic patet, ꝙ nō requiritur præsentia personæ electi, vt j.eo.l.cum pater.§.donationis.dixi s.eo.l.j.in quæstio.quam disputaui, quæ incipit, filiū adulnis.
4 Secundò no. † ꝙ non habet necesse eligetum testator instituit. ¶Secundò no.† ꝙ non habet necesse eligere digniorem, vel proximiorem, vt in ver.itaque.sic ille, cui committitur electio pauperum, non habet necesse eligere pauperiorem. Dixi in l.cum quidam.s.eo.

ADDITIO.

a Alex.¶ Pone modo. Adde Guid.de Suza.in d.l.si quis ad declinandam, & quod ibi bal.de episc.& cleri.

Testator potest legare rem à se debitam hæredi.

§.Sed si vno. Si vnus ex certis instituatur, & fundus extraneo legetur, ab eo vendicabitur deducta portione hæredis.h.d. Hic Iurisconf.determinat duo dubia circa eādē mām, & sic hēt duas partes. Secunda ibi, verū.Op.hic dicit, & instituēdo hæredē nō videt eligere, ꝯ.j.ea.l.§.sed & si fundū.& j.p xi.§.Sol.vt dicā in d.§.sed & si fundū. ¶Op.hic dr, ꝙ fit compensatio, ꝯ, qa cōpensatio est debiti inuicē contributio, quod hic non est, & sic ob.l.j.s.de cōpē. Gl.fatetur, ꝙ hic nō est, ꝓpriè ꝯpensatio, sed retētio. Vel dic, ꝙ ꝯpēsatio dicit facta à testatore, q instituēdo vnū hæredē videtur voluisse cōpēsare cū eo illā partē fundi, quā posset petere à legatario, pp quod opponitur sibi doli excep. si ipse agit, & ēt si legatarij cōueniātur ab aliis cohæredibus ex persona ipsius, oppone doli exce.fm gl.vt s.de pac.l.si tibi.§.pactum, &
1 j.ea.l.§ si rē. ¶† No.ꝙ sicut testator pōt eligere rē hæredis, vt d.§. si rem.ita potest legare rem à se debitam ipsi hæredi, vt patet hic.

1 *Iussus restituere vnam rem vni ex certis, potest plures ex illis certis eligere.*
2 *Distribuere qui dēt bona inter pauperes, pōt particularem distributionē facere.*
3 *Eligere quando quis videatur instituendo.*

§.Si duos. Si plures ex certis instituantur, ꝙ pars fundi extraneo relinquatur, illa vendicabit excepta par-
1 te, quæ institutis competeret.h.d. ¶† No.ꝙ ille, a qui est iussus re-
a stituere vnam rem vni ex certis, potest ex illis certis plures eligere, quod est mirandū, cū testōr dixerit vni restitui, vt patet ex glo. quæ est in prin.legis, & ex tex.qui dicit, vnum ex familia, &c.probatur j.prox.§. ¶Secundò no.ꝙ potest diuidere rem, & si in partē aliquem eligat, & in partem negligat, v3 electio, quod patet, quia hæredes vñr electi pro parte, & ꝓ parte legata extraneo, videtur
2 neglectum. Et sic patet, † ꝙ isti, qui dēnt distribuere bona ĩter pauperes, possunt facere distributionem particularem, & si ī parte fa-
b ciunt, in parte negligunt, valet. ¶No.ꝙ instituendo b quē hæredē
3 videtur quis eligere. Et sic facit, † ꝙ si quis est iussus post mortem suam bona distribuere inter pauperes, ꝙ illum, quem instituit, videatur eligere in pauperem, quod putarem verum, si hospitale quoddam, vel pauperem institueret: secus si alium, fortè filiū, vel silem hominem diuitem: quia tunc non eligeret ex his quos te-
c stator voluit. ¶Querit gl. c qualr ad partem relictam extraneo illi de familia admittantur? Gl.dicit, ꝙ primo admittantur, qui sunt ī proximiori gradu, l.peto.§.fratre.j.eo.& ex illis præferetur, q petendo pōccupat, si alij negligant, vt dixi in l.cū quidā.s.eo. ¶ Vltimo gl.opp.de §.soluto.in Auc.de nup.& nō soluit. Sol.istud regulare, illud spāle, vt no.s.de acq.hær.l.si quis mihi bona.§.iussum.

ADDITIONES.

a Alex.¶Not.ꝙ ille. Alleg. Lud.no.318.sed quid econtra, si testator loquitur per verbum pluralis numeri.vide Bal.in l.fi.de op.leg.& pro primo no.hic, vide casum in l.cum quidam, de leg.2.& Ro.no.329.adde, an instituendo quis videatur eligere Bal.consi.456.2.li.
b Alex.¶ No.quòd instituendo. Et hoc idem alleg.Bal.in consi.inci.mihi secunda facie videbatur, quod ista.&c.
c Alex.¶ Quærit gl.adde, quod no.Bar.in l.cum quidam.s.eo.

1 *Iussus relinquere quibus voluerit, potest vnum eligere, & cui voluerit, potest plures eligere.*
2 *Executor, cui est commissa electio inter pauperes, si eligit aliquem pauperem hoc pacto, vt post mortem eius alteri pauperi restituat, vel det aliquid, valet talis distributio.*

a §.Sed & si fundum. a Eligens non pōt electum grauare, vt alteri restituat, nisi ei tātūdem relinquat, & tunc etiam poterit ab extraneo vendicari, si dñs iusserit, ne exeat de familia.h.d. Primò soluit vnam q.& pōnit lītationē. Secūdò soluit aliam, & pōnit illationē ex ea. Secūda ibi,
1 ꝙ si talia verba. ¶ Not. † illa verba, cui voles, aut quib.voles, quæ intelligo, ꝙ sint disiunctiua legis, non testatoris, q.d. si testōr dixerit, relinquas cui voles, siue quib.voles, & sic si dixit, quib voles pt vnum eligere, quod no. ꝓbatur s.e.l.cum quidam.facit quod dixi s.prox.§. quia si in singulari dixit, cumules, & potest plures eligere, ergo eadem ratione si dixit, quib. voles, potest vnum eligere. In contrarium facit j.de an.le.l.3.§.quod si ita. ¶Op.hic dicitur, ꝙ licèt quis electus sit rogatus de restituendo alteri, est satisfactum voluntati defuncti contra, de §.sed si vno.s.e.l.gl.mag. soluit pluribus mod. Ista est vera, ꝙ hic specialiter eligit vnum, sibi fundū prelegando, ideo fundus vadit ad eum ad aliquod tempus, licèt sit rogatus de restituendo: sed s.quendam vl'r hrdem instituit, & fundū alteri directò legauit, vñ fundus nullo momento fuit hrdis, & sic in eo nō pt videri electus. ¶Op.ꝙ quis possit grauari vltra, q̃ sibi
2 relinquatur, vt j.e.l.Imperator.§.1.Sol.vt ibi. ¶† Quæro, executor cui commissa est electio, & distributio bonorum inter pauperes, eligit aliquem in pauperem in vno fundo, hoc pacto ꝙ post mortem restitueret cuidam alteri, vel ꝙ daret certam quantitatem alteri post mortem, an istud onus valeat? Hic videtur casus, ꝙ non. & est verū, si poneremus illum alium, cui debet restitui, nō esse de numero pauperū: sicut hic videbatur dare ei, qui erat extraneus, nō ei q erat de familia: sed si esset de numero pauperum, puto ꝙ valet. Sicut.n.pt diuidere rē inter hæredes, vt s. ꝓx. ita pt diuidi inter pauperes, l.miles ita.§.& qa diximus.s.de testa.mil. ¶Venio ad ver.ꝙ si talia verba. ¶Op.ꝙ heres heredis liberetur dando fundū cū onere suo, vt s.ti.j.l.si à substituto.§.hæres.sol. Hic testator, qui legauit, sciebat ꝯdōnem fundi. Sed contra hoc op. si testator habebat aliquod ius in re, licèt sit tale, quod morte deberet extingui, illud ius tm̄ vr legatū, l.Sticho.de vsufr.leg.l.quod in rerum.§.j.s.ti.j.& l.vxor.C.de leg.sol.Dy.vr dicere hic, ꝙ constat, ꝙ testator sciuit, & cogitauit fundū debere restitui vni ex familia, qđ aliquātulū repugnat lrę, quia videtur loqui in dubio, dum dt, onera tū intelligi, & sic vr loq ī casu dubij. Potes ergo dicere, ꝙ hic familia vēdicat pp factū hrdis, q dat extraneo; & l3 hrs hoc facit iussu testōris, nō excusat, qn teneatur.l.q duos.s.eo.& l.nō quocūq;.§.q Caiū.s.ti.j. ¶Op.ꝙ illi de familia statī pñt peterē ñ expectata morte hrdis, l.cū pr.§.libertis.j.e.sol.Dy.hic iō, qa hrs dedit ex necessitate sibi imposita à defuncto. ꝓbatur j.e.l.peto.§.prędium & ibi dicā.

ADDITIO.

a ¶Sed & si fundum. Pro concordia aduerte, ꝙ satisfactum nō videtur menti testatoris pp illa verba in testamento apposita, s.ꝙ si executor vltimæ volun.ad distribuendū inter pauperes Christi eligendo vnum per ipsum executorem, licèt pauperrimum, quasi comprehendatur numerus pluralis. Ita al.e.in l.qui quartam.§.si quis, ff.de leg.j.al.bar.contrariam. Nam in l.j ff.de opt.leg.videtur concludere, quod non possit eligere vnum: contrarium al.tenere in hac l.vnum ex familia, §.sed & si fundum. Tu dic ex mente alex.& Pau.de Cast.& aliorum doc.quos ipse al.in d.§.si quis, bar.in hoc §.sed & si fundum, non firmat pedem, vel secundo bar.in d.l.j.loquitur, quando maior charitas erat in distributione plurium, quàm vnius, & procedat cons.pau.de cast.145. Quando vero maior charitas esset in eligendo vnū, quàm plures, & maximè quando appareret de mente testatoris ita esse, tūc procedat opi.bar.in hoc §.sed & si fundum. Vel 3.sol.secundum ipsum ale. qui dat aliam sol.dando vnum nouum intellectum ad d.l.j.

1 *Iussus distribuere inter pauperes vnius hospitalis, vel viciniæ: si decedat antequam distribuat, omnes illi admittentur.*

§.Rogo. Iussus, cum morietur eligere, pt, donec viuit eligere, & ante nullus admittitur, sed eo nō eligente omnes.h.d.Op.ꝙ non est verū, ꝙ sit datū vni, vt patet ex prin.§.sol.nō est datū vni certo, sed vni eligendo, ideo si nullus eligitur, oēs vo-
1 cantur. ¶Quęro qualr oēs vocantur: rñ.vt s.e.l.§.si duos. ¶† Quęro, iussus est aliquis bona distribuere inter pauperes, decedit, ante q̃ distribuat, vtrum omnes pauperes admittantur? rñ. ista lex loqtur, qñ qs iussus erat restituere vni ex certis: iō si aliquis esset iussus distribuere inter pauperes vnius hospitalis, vel vnius vicinię, tūc oēs illi admitterentur. Si vero inter pauperes simplr, tūc eps succedit, l.nulli.C.de epis.& cle.& in auth.de eccle.tit.§.si autem.

a §.Si rem. a Si testōr legat rē hrdis vt suam valet legatū.h.d. ¶Quæro, qđ si testōr legat rem, q̃ h3 communem cū hrde? Rñ.tota debetur.vt j.e.l.cū filius.§.dñs. ¶ Quid si legat rē, q̃ d3 hrdi? Rñ.idē, qa tota debetur, s.e.l.§.sed si vno. ¶Quid si legat rē, q̃ d3 hæredi pro parte, & pro parte extraneo? Rñ.pro parte hæredis tantum debetur legatario, vt d.§.sed si vno.& §.si duos.s.ea.l. ¶Vltimo gl.signat contrarium de l.si domus.§.j Sol.vt ibi no.

ADDITIO.

a Alex.¶Si rem. Vide quando legatur res communis, adde in l.serui electione, §.j.& 2.s.ti.j. Et ad istum tex.vide no.per Imo.in l.si hæredis seruus.de leg.j.

§.Si omissa. Licèt verba fideicommissi sint defectiua, tamē debetur, si ex mente colligitur.h.d. Exemplum ponit gl.multis modis, tu tene secundum.

§.Item Marcus. Verba enuntiatiua futuri euentus ad grauatum directa fideicōmissum inducunt.h.d.s.dixi de verbis defectiuis, hic de verbis enūciatiuis futuri euentus. ¶Op.j.de vsuf.generali. Sol.ibi fuerunt verba ad honoratū directa hic ad grauatum. Videbitis per gl.in l.peto.j.eod. ¶Op.j.e.l.cū pr.§.mando.so.ibi fuerūt verba ꝯsultatoria, hic non. ¶Op.s.e.l.Titia cū testō.in prin.Sol. ibi fuerūt verba enunciatiua de futuro emissa pp aliud; hic principlr pp se. ¶Op.de l.Iulian⁹.§. ex his.j.ti.j.sol.vt s.dixi in sol.contrarij, l.generali.quod no.

LEX LXX.

1 *Donatio facta per virum vxori non venit in restitutionem fideicommissi.*

Sequens

a Sequens quæstio. a Ea, quæ quis caperet alio hrẽde existente, non vt ex vlti. voluntate, in fideicommissum generale non veniunt. h.d. & est casus multũ
b sing. ¶ Op. ꝙ veniat in fideicommissum. l. cũ virũ. C. de fideic. So.
1 Aliud in istis donationib. † quæ licèt morte confirmentur, non veniunt in fideicommissum, vt hic. Ratio, quia non capiuntur ex testamento, nec confirmantur ex aditione hrẽditatis, sed ex sola morte: & iõ est species tertia differẽs à donatione inter viuos, &
* à legato, * vt no. in l. res. C. de don. inter vi. & vx. sed l. cũ virũ. loqũ in legatis, & fideicõmissis, quæ ex testõ debentur, vt in gl. ibi, & ꝑ doc. dixi in l. Marcellus. §. quidam. ⁊ ad treb. ¶ Op. hic dr̃, ꝙ res donatæ sunt extra causam bonorũ. Contrà, quia dñium non exiuit de bonis defuncti, ergo est in bonis, l. rem in bonis. ff. de acqu. rer. do. sol. Dicunt qdam, hic loquitur in rebus, quæ non sunt ꝓhibitæ donari, qd est ꝯ istam l. in fi. Vnde alij dicunt, ꝙ sunt extra causam bonorum. i. sunt separatæ à bonis: & ideo magis põt dici non esse ex bonis, q̃ in bonis, vt ⁊. vi bo. rap. l. 2. §. in hac. & inst. vi bo. ra. §. fi. & hoc posset tolerari. Alij dicũt, ꝙ nõ dr̃ esse in bonis, qa retro trahitur, vt gl. dicit, & sic innuit, ꝙ confirmatio donationũ trahitur retro quo ad dñiũ. Idem no. in l sub conditione. ⁊. de sol. Ve-
c ritas est, ꝙ nõ trahitur retro, c nisi quo ad vsumfructũ, l. donationes. C. de do. inter vi. & vx. & in l. 2. C. de inoffi. do. vnde quantũ ad contrarium principale potes dicere, ꝙ tales sunt extra causam bonorũ, s. q̃ capiuntur ex vltima volun. Nam ex præcedenti donatione capitur ꝯfirmata morte: non adi tione, vt dixi. ¶ Vltimò not. ꝙ Azo. in l. filium: quẽ habẽtem. C. fa. erc. posuit casum contra istam l. vt Dy. dicit: & Dy. ibi refert. Secundò no. ꝙ gl. ⁊. ti. j. l. 3. in prin. dicit contra casum huius l. in fin. ¶ Quæro: quid si has donationes testator confirmauit expressè: an vxor capiet vt ex testõ. an ex donatione morte confirmata: dixi in l. si quando. in prin. s̃. ti. j.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Sequens quæstio. Et vide ale. in l. ei qui. ff. de do. cau. mor. & vide casum fin. in l. j. ff. de his, qui sine mand. ad lib. perue. & vide d. meum in l. si. de don. cau. mort. bar. in l. in mortis, ⁊. e. ang. in repe. in l. quanquam, C. de fidei. bar. in l. post legatum, §. pe. de his, quib. vt ind. & d. meus al. gl. fin. in l. filiæ, C. fam. erc. licèt pro illa gl. est hic casus, licèt ipse non al. hic est casus no. & ita etiam eum al. ang. in l. 2. §. filium, in fi. ⁊. pro hære.

b Alc. ¶ Opp. ꝙ veniat. Et qualiter istæ donationes veniant in fideic. vide in l. Marcellus, §. quidam, ad treb. & doc. maximè bal. in l. filium, quem habentem, C. fam. erc. & ad istam l. vide gl. & bar. in l. si mulier, in prin. ⁊. ti. j. & dum bar. hic dicit, ꝙ donatio inter coniuges quæ morte confirmatur, non requirit aditionem hæreditatis, adde tex. ibi bar. & bal. in l. j. C. de do. inter vir. & vx.

* Claud. Et à legato. Et ideo non habet locum statutum loquens de donatione, nec etiam loqueos de relicto, vt consuluit in pulchro casu alc. conf. 26. cir. med. vol. 2.

c Alc. ¶ Non trahitur retro. Vtrum donatio inter virum, & vx. morte confirmata trahatur retro, & ad quid, vide in l. talis scriptura s̃. tit. prox & dixi post bar. in d. l. sub conditione.

LEX LXXI.

1 *Verba dispositiua, licèt sint defectiua in eo, quòd non apparet persona grauati, inducunt fideicommissum.*
2 *Verba testatoris quando sunt defectiua respectu personæ, cui debet dari, intelligitur, quòd testator voluerit hæredi instituto prouidere.*
3 *Continuatio à l. vnum ex familia §. si o missa, vsque ad hanc legem.*
4 *Verba dispositiua: seu præceptiua ad quæcunque relata dispositionem inducunt.*
5 *Verba enuntiatiua futuri euentus, vel deprecatiua ad grauatum relata inducunt dispositionem.*
Declaratio ad l. filius f. § diui. suprà ti. 1.
6 *Donatio facta filio pro parte sua computatur in legitimam, secus quando fit in præmium emancipationis.*

Peto Verba dispositiua, seu præceptiua ad grauatum, vel honoratum directa fideicommissi petitionem inducunt.
1 h. d. Prima gl huius legis ponit diuisionem, vide eam. † No. ex 1. parte, ꝙ verba dispositiua, licèt sint defectiua in eo, ꝙ non apparet persona grauati, inducunt fideicommissum, & videtur grauatus
2 hæres. Simile s̃. ti. j. l. si seruus legatus. §. qui margaritã. ¶ No. 2. † qd̃ verba sunt defectiua respectu personæ, cui debet dari, intelľr testtor ꝓuidere hrẽdi instituto. Simile ⁊. de sta. lib. l. si ita. & melius in l. Labeo. & l. qui pecuniam. e. ti. ¶ Tertiò not. ꝙ si non est hæres ex testamento, cui posset intelligi ꝓuisum, intellligitur de hærede ab
3 intestato. † Et ex ꝓdictis apparet, ꝙ iurisc. in l. vnum ex familia. §. si omissa. vsque huc ꝓsecutus est eandẽ materiã, quia primo dixerat de verbis dispositiuis, seu defectiuis, quæ habent defectũ ex parte verbi. Secundò dicit de verbis enũtiatiuis. Tertiò hic dicit de verbis dispositiuis defectiuis ex parte personæ eius, à quo relinqtur, vel eius, cui relinqtur. ¶ Op ⁊. de vsufr. leg. l. generali. in prin. Sol.
4 dicit gl. quædam sunt † verba dispositiua, seu præceptiua, & illa ad quencunq; referãtur, dispositionem inducunt, vt hic. Quædam
5 sunt verba † non dispositiua, sed magis enuntiatiua futuri euent⁹, vel deprecatiua, & illa si referantur ad grauatum, inducunt dispositionẽ, l. vnũ. §. fi. s̃. e Si vero referãtur ad honoratũ, nõ inducunt dispositionẽ, d. l. generali. in prin. vide gl. & no. ¶ Opp. ⁊ eo. l. cum pr̃ §. pr̃ q filio. Sol. vt ibi. ¶ Op. ꝙ quãdo verba non ꝑtinent, cui voluerit prouidere, nõ valet dispositio, l. filiusf. §. diui. s̃. ti. j. Dicit gl. hic tacitè vr̃ prouidisse: ne videatur decedere ꝑ parte testatus, & ꝑ parte intestatus. Ista rõ nõ est bona: qa cũ ipse hæres institutus habeat restituere, nõ pt̃ videri decedere pro parte testatus. & ꝑ parte intestatus, siue restituat: siue non. ¶ Dic ergo, ꝙ in § diui. fuerũt verba, quæ continent ꝯmodũ, seu prouisionẽ eius, ad quem diriguntur, & cõsiliũ, s. ne alienet: vñ in dubio vr̃ dictũ gr̃a eius, non alterius: hic vero sunt verba, q̃ continẽt grauamen eius, ad quem di-
a riguntur, & sic nõ pñt intelligi prolata gr̃a eius, sed alterius, s. cohæredũ, vel venientium ab intestato. Facit. ⁊. e. l cũ pater. §. mãdo.
6 ¶ Vltimò istũ text. induco † ad quæstio. lex dicit, ꝙ donatio facta
b filio in præmium emancipationis nõ cõputatur b sibi in legitimã, nisi dicatur, l. si qñ. §. fi. C. de inoffi. test. & l. etiã. ⁊. de bo. lib. Dixi in l. in quartã. ⁊. ad l. Falc. contigit, ꝙ quidã donauit filio pro parte sua aliqd, an ex hoc, ꝙ dicit ꝑ parte sua, videatur velle, ꝙ sibi cõputetur in legitimã. Tex. hic videtur, ꝙ sic, ĩ a. rñ. facit de bo. lib. l. etiã. §. pe.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Non possunt intelligi. Adde Bar. in l. quoties. §. si duo. s̃. de hær. inst. in fi j. col.

b Alex. ¶ Non computatur. Vtrum datum in præmium emancipationis filio computetur in legitimam? adde Bal. in l. humanitatis, C. de impu. & pro vltimo dicto Bar. hic est tex. expressus. & ibi Bar. in l. scimus, in prio. C. de inoff. test. & Bald. in c. si pater. in vlt. car. de test. in 6. adde pau. de Castr. conf. 250. & vide quod no. dicit hic in lect. per text. istum in vers. pro parte sua. & deinde vide Old. conf. 16. & Bal. conf. 424. 4. lib. adde repetentes, in l. in quartam, vers. 7. ⁊. ad leg. F lc.

1 *Res prohibita alienari, ex causa necessitatis alienatur.*
2 *Res prohibita alienari, alienatur propter æs alienum testatoris.*
3 *Cautela, vt res prohibita alienari, alienari possit.*
4 *Alienatio facta per hæredem de re prohibita alienari, non reuocatur hærede viuente, nec si aliquem de familia instituit hæredem.*

1 §. Prædium. † Res prohibita põt alienari ex cã necessitatis. h. d. ¶ Op. ꝙ fundo alienato ꝑꝑ æs alienũ
2 nunquam fiat reuocatio l. filiusfa. §. diui. s̃. ti. j. Respon. ibi † fuit facta alienatio ꝑꝑ æs alienum defuncti, hic ꝑꝑ æs alienum hæredũ. ¶ Op. ꝙ statim facta alienatione reuocetur, vt ⁊. eo. l. cũ pater. §. libertis. So. ibi fuit voluntaria alienatio, hic necessaria. Et sic habes distinguere, aut est alienatio voluntaria, aut necessaria. Si necessa-
3 ria, aut propter æs alienũ hæredis, aut testatoris, vt patet s̃. Et † ex
a hoc sumunt quidam a fraudẽ, ꝙ si res sit prohibita alienari, ꝙ supponant aliquos, qui fingãt se creditores, & ingrediãtur possessionem, ex primo, & scdo decreto, ne incidãt ĩ penã d. §. diui. ¶ Quæro de intellectu huius §. ibi ꝙ exterus hæres, & c. gl. legit trib. mo.
4 tene vltimã, quã tenet Dy. & est no. lec. Ex qua habes, † ꝙ sicut hęrede viuente non potest reuocari, ita nec eo mortuo, si heredem fecit vnum de familia, & sic debet intelligi, quod habuistis in le. vnum. §. sed & si fundum. vers. quod si talia. s̃. eo & ibi dixi.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Sumunt quidam. No. limita. ad auth. res, quæ. C. com. de lega. Et adde not. per Bal. in l. 2. in fi. si aduer. rem pig. & no. Bal. in auth. ei, qui. C. de bo. aut. iu. pos. Bart. in l. pater. in prin. ⁊. ti. j. & in l. filiusfam. §. diui. s̃. ti. j.

1 *Relicta à tutore videntur à pupillo relicta, & valet legatum, licèt tutoris datio non.*
2 *Tutor datus à matre filio instituto, confirmatur cum minore inquisitione, quàm quando filius non est institutus.*
3 *Tutoris datio in testamento imperfecto non tenet.*

a
1 §. Mater. a Relicta † à tutore vr̃ relicta à pupillo, & iõ valent, licèt tutoris datio non sortiatur effectũ. h. d. Primò ponit vnum dictũ de matre. Secundò illud probat per sile de patre. Tertiò quod dixerat de tutore, extendit ad curatorem. Quartò quod dixerat, quando tutelæ datio nõ valet ab initio, extendit ad casum, quando deficit ex postfacto. ¶ Quintò ex prædictis ponit vnam illationem. Secũda ibi, nã & si. Tertia ibi, idem in. Quarta ibi, nec interest. Quinta ibi, hac denique. No. tex. ibi, sufficit. n. & c. ¶ Op. ꝙ mater possit dare tutorem filio, vt teneat ipso iure, vt hic, & l. pater. s̃. de testa. tu. & l. mater. C. de test. tu. Glo. sol. Tu
2 † dic clarius mater non potest dare tutorem filio, vt teneat ipso iure, vt hic, sed debet confirmari. Sed in hoc est dr̃ia, quia si mater instituit filium, confirmatur cum minori inquisitione, quãdo nõ instituit cum maiori, vt dictis legib. probatur, & hoc tenet Dyn. ¶ Ad secundam partem op. si testm̃ patris non valuit, ergo legata extraneis non debentur, l. hac cõsultis. §. ex imperfecto. C. de test. Sol. dñt quidam, ꝙ hic fuit institutus vnus ex liberis, & legata fuerunt facta alicui ex liberis, & hoc satis potest sustineri. Et s̃m hoc
3 † habes hic casum, ꝙ in testõ imperfecto non valet tutoris datio ne priuilegium filij præiudicet tutori, qui est extraneus: licèt contrariũ innuat gl. in l. qui à patre. s̃. de ꝯfir. tu. tãgitur ĩ l. 2. C. de ꝯfir. tu. & in d. §. ex imperfecto. Alij dñt, & ista tenetur, ꝙ hic testm̃ non valebat quo ad tutoris dationem, qa dedit eũ filio emãcipato, vel dedit, quem dare non poterat, sed quo ad alia testm̃ erat validum

ADDITIO.

a Alex. ¶ Mater. Et iste §. facit ad quæstionem secundum Bal. hic, de qua in l. si vrbana, de cond. indeb.
Pom. ¶ Vide quid dicat Bar. conf. 25.

1 *Iussus testatoris de relinquendo in familia intelligitur de familia testatoris.*
2 *Hæredis institutio quando habeatur pro alienatione.*
3 *Aliud est dicere, prohibeo ne alienes, vel ne Titius alienet.*
4 *Emancipatus quando dicatur de familia.*

a §. Frater. a Res alienata extra familiam contra prohibitionẽ testatoris reuocatur per omnes de familia ordine

ADDITIO.

a ¶ Frater. Istum tex. alleg. Bal. in l. non solum, §. morte, de ope. no. nun in prin.
pom. ¶ Vide, quid dicat Bar. conf. 27. in j. vol. in ver. venio ad secundam partem, & in ver. primo casu. vide Alex. conf. 151. in 2. vol.

dine successiuo: sed primus cauet de restituendo sequentibus: &
a si cautio omittatur, non condicitur res, sed casu veniẽte vẽdicat, & sufficit quę fuisse in familia tpe testi. h. d. Primò ponit thema, Scdò ponũtur sex q. & earum solutiones p ordinẽ, partes ĩ. patebunt. Prima pars ponit thema, iõ non hẽt q̃ria. ¶ Sed quæro, b cũ
b
1 testõr † iussit in familiã relinqui simpl'r, de qua familia intelligit? Rñ. de familia ipsius testõris in dubio, le. cum accutissimi. C. de fideicom. & ita tenẽt Dy. Pet. & oẽs. ¶ Venio ad secũdã partẽ, hic habes, ꝙ instituendo extraneũ hrdẽ vr alienare. Contrà, ĩ. tit. j. l. pr. §. fundũ. Quidã dñt, ꝙ licèt sit alienatio ꝓhibita, tñ dñium in hæredem transit, qđ est falsum, ꝑ istã legẽ, q̃ permittit vendicationem
c illis de familia. Dic ergo, c ꝙ ibi iõ est, qa alienatio fuit tñ prohi-
2 bita in vita, hic simpl'r. ¶ † Et ideo ꝓ huius declaratione, & aliorũ quæ sunt in gl. si queritur, vtrum hæredis institutio habeatur pro alienatione. Dic, aut lex, vel testator alienationẽ ꝑmittit, aut ꝓhibet. Si ꝑmittit, permissus instituendo vr alienare in casum permissum. C. de secun. nup. l. si quis prioris. §. certũ. & s̃. eo. l. vnum ex familia. §. si duos. ¶ Secũdò casu qñ ꝓhibet, aut est facta prohibitio simpl'r, aut limitatiuè. ¶ Primò casu nõ itelligitur prohibita transmissio ad hæredẽ testamẽtariũ, vel legitimũ, l. j. s̃. de fun. do. & ĩ. de acq. rer. do. l. qđã. Ratio, quia non potest quis facere, quin decedat & hæredem habeat. Et aduerte, ꝙ istud mẽbrũ non congruit vltimæ voluntati, quia si in ea esset facta simpl'r prohibitio, nõ valet, l. filiusfa. §. diui. s̃. ti. j. & l. pater. §. Iulius Agrippa. ĩ. ti. j. sed ꝯgruit phibitioni legis, vel ꝯhentis. Secũdò casu qñ prohibitio nõ est facta simpl'r, sed limitatiuè, dic aut limitatio est facta circa modũ, vt qa prohibitum est quem alienare dolosè, vel in fraudẽ, & nõ videtur prohibita transmissio ad hæredẽ, qa ĩ ea cessat dolus, l. ex hoc edicto. §. alienare. ver. sed hæredẽ. s̃. de ali. iud. mu. cau. fact. Aut prohibitio limitata est facta respectu tpis, vt qa prohibitus est alienare in vita, nõ ꝓhibetur in morte, iõ põt heredẽ instituere, d. le. pater. § fundũ. ĩ. ti. j. Aut prohibitio est facta limitatiuè respectu personæ, in quã nõ dẽt fieri alienatio, & tũc videt ꝓhibita transmissio iure hæreditario in illã ꝑsonã, vt ĩ. eo. l. codicillis. §. matre. l. si quis ita. §. ca leg. ĩ. de ver. ob. & ibi dixi. Aut prohibitio est facta limitatiuè respectu personarũ, in quas põt alienari, & vltra eas est ꝓhibitio facta generalis, vt ĩ casu isti⁹ §. tũc aut transmissio fit ad hæredẽ exneũ ex testõ, & videtur ꝓhibita alienatio, vt hic. Aut ad hæredẽ legitimũ, & nõ vr ꝓhibita, vt ĩ. e. l. cũ inter. & hoc tenet gl. j. in sol.
d l. pater. §. quindecim. d ĩ. ti. j. Idem tenetur cõiter in d. l. pater. §. fundũ. ita tenẽt Dy. & Iac. de Are. Ex his sunt soluta ꝯria, q̃ fiũt in gl. ꝯ istã partẽ. ¶ Venio ad tertiã partẽ, s. ad vers. qđ ergo. Hic dicit, ꝙ ꝓximus quisq; vocat, ꝯ. s̃. e. l. cũ ita. §. fi. Sol. Ibi aliqui fuerunt noiati, vñ ꝓferũtur: hic simpl'r familia. ¶ Venio ad quartã partẽ, s. advers. nec tñ. op. & videtur, ꝙ postq̃ primus vendicauerit, res sit facta alienabilis in quẽcunque, l. pater. §. quindecim. ĩ. tit. j. Glo. signat istud ꝯriũ ad secundam partem, sed ibi nõ bñ cadit: sed hic propriè. Dic ergo, ꝙ ibi fuit ꝓhibitus alienare quilibet ꝓ parte sua, vnde pars, q̃ sibi obuenit à socio, illam põt alienare, quia non est prohibitus hic verò facta fuit simpl'r in rẽ, s. ne domus alienetur, sed vt in fa-
3 milia relinquatur. Aliud † ergo est dicere, prohibeo ne alienes, vel ne Titius alienet: tunc cum sit personalis, si res trãsiret ad aliũ semel licitè, de cætero potest alienari: sed quando prohibitio est in rem, tunc prohibitio semper durat, vt hic. ¶ Venio ad quintã, s. ad ver. quod si cautio. Op. quod possit condici, l. hoc senatus. §. j. de vsufr. earum rerum, quæ vsu consu. Gl. soluit primò, ꝙ hic poterat consuli alio modo, ibi non, quod non placet, quia etiam ibi alio modo consulitur, vt ibi patet. Solue ergo secundo modo, ꝙ hic non interest, quia forte nunq̃ est habiturus: ibi sic, qđ declaratur, ille, à quo vendicabitur, erat extraneus, vñ in nullũ casum est habiturus ipse, cũ non sit de familia: & cautio, q̃ debebat præstari, erat præstãda seruo publico in fauorẽ familiæ: vnde nõ põt cõdicere. Illi vero de familia, quorũ interest, non pñt vendicare, quia primus vendicauit, & nõ hẽt ab eis, sed ab alio possidente. Itẽ illis de familia põt esse cõsultũ alio mõ, s. ex titulo, vt legatorum noĩe caueatur, ꝑ offm̃ iudicis. ¶ Venio ad sextã partẽ, s. ad ver. sed si domus. Op. cautio, q̃ nõ põt cõmitti, nõ dẽt interponi, l. hæc stipulatio. §. diuus, vt lega. nom. ea. Quidam dicũt, ꝙ hic est speciale. Dñt alij, ꝙ hic põt cõmitti: & qđ hic dicit, ꝙ ille erat vltim⁹, intelligo, ꝙ alius esse sperabatur, vel alius erat in æquali gradu. Vel dic, ꝙ nullus erat in veritate, sed dubitabatur an esset. Circa istã partem quæritur, quæ sit ista cautio? Gl. dicit super verb. cautionẽ. dic, vt
4 in gl. ¶ Venio ad vltimam partẽ, † s. advers. si quid. & opp. ꝙ emancipatus non est de familia, l. tutelas. s̃. de cap. di. Sol. Quidam dicũt immo est hodie, cùm sublata sit differentia emancipationis. Tu dic, ꝙ non erat de familia tunc, sed tempore testamẽti erat, l. si cognatis. ĩ. de reb. dub.

ADDITIONES.

a ¶ Cautio. Adde, quod dicit se obtinuisse pau. de Cast. hic super statuto patauino disponẽte, ꝙ appellans debeat cauere de restituendis expensis, aliter processus factus nõ valeat, quia debet intelligi, si petatur.
b Barb. ¶ Sed quæro. Et vide eundem in l. si cognatis, ff. de reb. dub. & consului Parmæ, ꝙ vocando domum de Cantelis intelligitur de illis, qui sunt de agnatione testantis.
c pom. ¶ Dic ergo. Vide Romanum in fi. conam. 17. ad finem.
d ¶ Quindecim. Adde pau. de Cast. cons. 133.

LEX LXXII.

Imperator. Legatarius tenetur cedere fideicommissario actionem, vel rem, si habet. h. d. Hanc legem declara, vt s̃. ti. j. l. fideicommissum.

§. Si centum legatis. a Oneratus in quantitate non potest vltra grauari, quam sit illa, & eius vsuræ, si onus in quantitate consistat: secus si in specie propria. h. d. Hunc §. declarabo ĩ. §. prox. Dy. dicit, quòd iste casus non est alibi.

ADDITIO.

a ¶ Si centum legatis. No. ꝙ non potest quis grauari in plus, quam perceperit à defuncto, fallit in casu multo no. in l. si mihi Stichus, s̃. ti. j. quando testator legauit vni rem, & illũ in alia re grauauit, quia per acceptionem legati tenebitur in alia re, licèt plus valente, facit eo. ti. l. planè, §. si cui. Item per viam conditionis potest quis in plus grauari, quam sit emolumentum, quod percepit. Ita intelligitur l. ciuitatibus. §. fi. s̃. ti. j. all. §. proxi. secus in vim modi, l. Plautius, & ibi no. ĩ. de cond. & dem.
Pom. ¶ Vide Pe. de anch. in materia in simili casu in cons. 166. in cip. in themate præsupposito, ver. istis præmissis, in verbo, certum est autem.

1 *Honoratus in quota non potest grauari in alia quota vltra vires relicti.*
2 *Lucri ratio, quod honestè, & licitè percipi potest, est habenda.*
3 *Commodum qui consequitur ex aliquo negotio, propter hoc non potest grauari.*
4 *Grauari in plus, quam honoretur, quando quis possit.*

1 §. Cum quidam. † Honoratus in quota non potest grauari in alia quota vltra vires relicti, h. d. Reassume §. si centũ. s̃. prox. in prin. Dicitur, ꝙ hr̃ rõ vsurarum, quæritur, quid erit hodie, cum vsurę sint in totũ prohibitę?
2 Rñ. debet haberi ratio eius lucri, † quod potest honestè, & licitè participari, secundum formam c. per vestras. ext. de don. inter vir. & vx. ¶ Venio ad ver. nec mutanda. in d. §. si centum. quem vers. dt Dy. non est alibi, & verum dicit ita expressè, sed rõnem eius habe-
3 mus. Si n. † ex aliquo negotio consecutus est commodum, ꝑꝑ hoc nõ pt grauari, quia habuit à fortuna, nõ iudicio testatoris, vt l. 3 si sic. ĩ. ti. j. facit l. socium, qui in eos. s̃. pro soc. Item si pœnam euasit, & sic euitauit dãnũ, ꝑꝑ hoc nõ pt grauari. Simile in eo, qui euitat dãnũ expensarũ, l. 3. §. si rẽ. ĩ. ti. j. ¶ Venio ad vers. hoc ita, d. §.
a si centum. & op. de isto §. cum quidam. a Sol. hic fuit legata q̃titas pecuniæ, & grauatus in specie certa, & ꝓpria. Vñ tñ vr æstimasse rẽ suã, nec pt ignorãtiã pretendere: sed in hoc §. cũ qdã. fuit relicta quota, cuius valorẽ poterat ꝓbabiliter ignorare: iõ non imputat
4 sibi. † Huius occasione gl. hic enumerat casus, in quib. pt qs in pl⁹ grauari, q̃ honoretur, quã vide, & signa. Tu tñ distingue, aut relinquitur q̃titas, aut species certa, aut quota. Primo casu aut grauat in quantitate, & nõ pt in plus grauari, q̃ sit illa quantitas, & ꝯmodum vsurarum, vt in d. §. si centum. Aut grauatur in specie, & tunc aut specie propria, & pt in plus grauari; & sibi imputetur, si agnouit, vt in d. ver. hoc ita. & l. si minor. s̃. de min. Aut in specie aliena redimenda, & tũc nõ teneẽ expẽdere vltrà, q̃ sit legatũ, ẽt si agnouit, l. sed si nõ seruus. in prin. ĩ. ad l. Falc. Si verò legaẽ species, tunc aut legatur simpl'r, aut alternatiuè. Primo casu nõ pt plus grauari, q̃ sit pretiũ illius speciei cũ fructib. l. ciuitatib. §. fi. s̃. ti. j. & l. filius. §. apud Marcellũ. Scdo casu qñ alternatiuè, tũc pt grauari q̃tum valet illa res, quę pluris est, ẽt si minorẽ agnouerit, l. planè. 2. §. si cui. s̃. ti. j. Tertio casu principali quando quota relinquitur alicui, vel aliquid vl'e, qđ ꝑtineat debita, & credita, tunc aut quæris, vtrũ possit grauari per testatorem vltra valorem ipsius quotæ, & nõ põt, vt hic in §. cum quidam. Aut quæris, vtrũ ille, cui relinquitur, possit grauari ex natura ipsius rei relictæ, vt si portio hæreditaria est damnosa, & pt grauari: quia tenetur oĩa debita agnoscere. Idem si legaẽ Calendariũ, vel mensa, vt hoc §. & l. cũ pr̃. §. mẽsę. & l. cũ fili⁹. §. Lucio. & l. Lucius. §. quæ marito. & §. hoc quidam. ĩ. eo.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Cum quidam. Et vide Lud. Rom. in cons. 270. pro Bart. hic, vbi soluitur nomine proprio de pecunia alterius. Vide eundem l. diuus, ĩ. ad l. Falc.

1 *Pretium, & res comparata ex pretio in vniuersalibus succedit loco rei.*
2 *Hæres quando habet vnam rem pro alia, an tunc illa veniat in petitionem hæreditatis, vel restitutionem.*
3 *Onus probandi, quòd vna res sit empta ex pretio alterius, cui incumbat.*

a
1 §. Cum autem. a Pretium, † & res ꝯparata ex pretio succedit loco reiĩ vniuersalib. h. d. ¶ Op. ꝙ pretium loco rei non succedat, l. mater. C. de rei ven. Sol. ibi in iudiciis singularibus, hic in vniuersalibus, ita no. s̃. de pet. hæ. l. si & rem, & pretium. Facit de ver. sig. l. Labeo. §. j. & ibi dixi. Op. de l. sed & si lege. §. j. s̃. de pe. hæ. Sol. dicit gl. hic emitur nomine hæreditario, ibi suo. Hæc sol. nõ placet, quia hic loquitur simpliciter. Item quia in dubio vr emere qs ꝓprio nomine, l. magis. ĩ. de sol. Prætereà hic text. loqẽ in casu dubij, qđ apparet, qa sup dubio ꝑsumiẽ, dt. n. diminuisse nõ vr, & c. Si. n. emisset noĩe hrditario, & ꝓstanti poneret, ꝙ nõ diminuit, nõ vtereẽ illo verbo, vr, qđ refertur ad casum dubij. Prætereà ista sol. est ꝯ l. idem seruandũ. ĩ. prox. q̃ cũ ista ꝯtinuaẽ, vbi soluit creditorib. ꝓpriis, qđ nõ pt fieri noĩe hrditario. Prætereà qđ d. l. sed & si lege. §. j. distinguat, aut emit noĩe proprio, vel hæreditario, nõ põt esse verum. Nam ibi loquiẽ in bonæ fidei possessore, q̃ se hrdẽ putabat: vnde hrditas iã esset ꝯfusa cũ suo patrimonio,

ADDITIO.

a ¶ Cum autem. Adde videndum Io. and. in add. ad Spe. in ti. de emp. & vend. §. tertio loco, in versiculo, si autem habens ius in fideicommisso.

trimonio,l.sed si plures.§.filio.de vul.& pup.sub.vnde indubitan-
2 ter nomine proprio emit,nec hic cadit talis distinctio. ¶ † Pro declaratione huius materiæ,quæ subtilis est,& quotidiana,distin gue,qñ hrs h3 vnã rẽ ꝓ alia re,vtrũ veniat in petitionẽ hrditatis, vel restõnem.Dic.aut loquimur in possessore hrditatis, aut in vero hrde rogato de restituẽdo.Primo casu si quidem est bonę fidei possessor,aut ad eũ peruenit aliqd directò ex ipso ꝯctu habito su per re hrditaria,vt qa vẽdidit,& habuit pretiũ:vel permutauit rẽ vnã ꝓ alia,& habuit aliã,& tũc indistinctè hoc venit in petitione, & restõne hrditatis,vt s̃.de pe.hæ.l.si possessor.§.ait senatus,& l.vtrum.& l.seq.e.ti.adeo quod si vellet ipsam rem hrditariã restitue re,& id,quod ꝑ ea habuit,retinere,nõ posset,l.si & rẽ,& pretiũ.s̃. de pe.hæ.Aut ad eũ peruenit non directò ex ipso contractu,sed ꝑ circulũ,qa primò vendidit rẽ , & habuit pretiũ, deinde ex pretio aliã rẽ ꝯparauit,tunc quod postea ꝯparauit, non tenetur restituere,sed pretium,quatenus factus est locupletior,d.l.sed & si. §. j. de pe.hæ.Simile in eo,quod emit ex re pupillari,quia efficitur pupil li:secus in eo,quod emitur ex pecunia habita de vendõne rerum pupilli,l.titiũ.§.altero.s̃.de adm.tu.C.com.vtriusq; iud.l.si patruꝰ. Si vero esset malæ fidei possessor,tunc aut ad eũ peruenit immediatè ex ꝯctu habito sup re hrditaria,& qa vẽdit,& habuit ptium, vel ex pecunia hrditaria ꝯparauit rẽ,& tũc aut hoc fecit spõte,nõ ꝙ hoc esset necessariũ,vel expediẽs hrditati,& esset in electione petitoris.quid veniat in petitionẽ hrditatis,vt s̃.de pe.hæ.l.si à do mino.§.si ꝑdo.Aut erat expediẽs,vel necessariũ hrditati:& tũc venit illud in petitionẽ,& restõnem,qđ ad eum peruenit ex ꝯctu ha bito sup re hrditaria,l.itẽ veniũt.in prin.de pe.hæ.Si verò ad eum peruenit per circulũ ,vt qa res hrditarias vendidit,& ex pretio ali quid ꝯparauit,tũc qđ ꝯparauit in petitionẽ hrditatis nõ venit.ar. d.§.altero.& d.l.si patruꝰ,sed tenebit,quasi dolo desierit possidere. Scđò vero casu qñ loqtur in hrde rogato de restituẽdo,tunc aut fuit rogatus simpr̃,aut qcqd superesset Primo casu aut iustè igno rabat se grauatũ.& idẽ,qđ in bonæ fidei possessore dictũ est,vt so lum teneatur ad illud,qđ ad eũ peruenit,l.fi.§.fi.ĵ.e.Aut sciebat se grauatum,& alienauit,tunc idem, qđ s̃. dixi in malæ fidei possessore,l.si hrs institutus.§.j.ĵ.ad tre.l.mulier.§.sed.n.ĵ.e.ad tre.& s̃.de fideic.hæ.pe.l.j.& qđ no.ĵ.ad treb.l.Marcellus.§.res. quæ ab hærede.& per gl.& per Dy.Scđo casu qñ fuit rogatus restituere quicquid superesset,&h3 locum iste §.Nã aut ꝯstat,ꝙfecit animo inter uertendi fideicõmissum,& de iure antiquo h3 locum l.Titius rogatus.ĵ.ad treb.hodie sufficit,vt seruet quartam,auth.contra cum rogatꝰ.C.ad treb.Aut constat,ꝙ nõ fecit tali animo,& sine dubio venit in restõnem,arg.huius §.Aut dubitatur quo animo fecit:& tunc si ex pretio aliqd ꝯparauit,vel aliqd vtile sibi fecit:& ĩ dubio
* non vr̃ facere animo diminuendi fideicommissum, * aliàs secus: hic est casus:& sic apparet,ꝙ est casus prorsus distinctus à d. l. sed
3 & si lege.§.j.¶Quæro,† dr̃ hic: ꝙ de pretio rerũ venditarũ aliqd ꝯparauit,cui incumbat onus probandi qđ ex illo pretio sit ꝯparatum?tex.in l.fi.C.de pig.vr̃ velle:ꝙ qñ quis ꝯparat sibi, videatur in dubio ꝯparasse ex illa pecunia,quám cõstat ad eum peruenisse:qđ
a est notandum:[a] & ideo no.bene.Quæro,[b] in l.idem seruandum:di
b citur,nõ.n absumitur,quod in corpore, &c.quid est hoc dictum? Dicit Dy.ꝙ tantum retineri videtur in patrimonio:cum tanto minus dicebatur primo habere,quod erat creditorib.obligatus:quę expositio congruit ad casum huius legis tantum : sed referendo ad omnia s̃.dicta,dic,ꝙ tantum in patrimonio posuit: quantum diminuit,posuit autem redimendo vel seliberando.

ADDITIONES.

* Clau.Fideicommissum.Vide in materia alex,cons.56.& 58 in vltimo dub.vol.3.

a ¶Not.Adde secundum Pau.de Cast in l.fi.§.in computatione,de iure delib.si tempus, & quantitas patiantur:alias secus,per l.fi.ff.de exer.& vide Rom.cons.326.

b Ale.¶Quæro.Et per hoc declarat bal.in l.vbi adhuc,in vlt.col.de iur.do.quando fructus dicantur consumpti:

1 *Partus non dicitur haberi ex causa lucratiua,quia mater carior emitur.*

2 *Expensæ factæ causa quærendorum fructuum,deducuntur omni casu.*

3 *Valorem rei ex officio iudex debet æstimare,ẽt si non sit probatum in iudicio.*

LEX LXXV.

Si quod ex Pamphila Partum dicitur quis habere eo.tit. quo h3 matrem. h.d.¶Op.s̃.de euic.l.vaccæ.& l.si prægnans.vbi partus nõ vr̃ emp-
1 tus.Sol.partũ verè † nõ emit,sed matrẽ cariorem pp partum:ideo nõ vr̃ habere ex cã lucratiua.Op.ĵ.ad l.Fal.l.in l.Falc. placuit. vbi pp partum non dr̃ ancilla emi carior.Sol.vt ibi.¶Quæro,quid si aliquis emit matrẽ non prægnantem?gl.hic vr̃ dicere secus,licèt Rog.dubitet,vt p3 ex j.& 2.gl.Puto tñ,ꝙ si mater fuit empta non prægnans, ꝙ debeat haberi ratio sumptuum factorum,ad hoc vt partus haberetur, vt quia ancilla tanquam prægnans non potuit
2 operari:nullus † est.n.casus,in quo hæc deductio expensarum fa-
3 ctarum cã acquirendorum fructuum non fiat,l.fundus.in prin.s̃.
a fam.erc.¶Vltimo no.† ex fi.legis,ꝙ licèt in iudicio non sit proba
* tum de valore rei,iudex ex officio suo[a] debet æstimare: * facit ĵ. qđ vi aut clã.l.semper.§.in hoc interdicto,& qđ ibi no.per doc.in l.j.C.de sen.quæ pro eo.in q.qualiter interesse probetur,in fi.

ADDITIONES.

a I.T.¶Officio suo.No.iudicem ex officio suo posse valorem rei æstimare ,si valor non probatur,vide etiam Bar.in l.vinum,si cer.pe.& no.Ang.in l.pretia rerum,ad l.Fal.& vide Bar.in l.j.in vlt.q.& quæ ibi dixi post eum,de sent.quæ pro eo,quod interest proferũtur. Adde,quid si iudex adeat ex vrbanitate ad æstimandum valorem rei,qui electis æstimatorib.dicit per sententiam diffinitiuam,adiudicamus talia bona Titio,quæ sentẽtia erit ista?Pet.de Anch.cons.334.adde tu vltra hæc ad Bar.hic Alex.de Imo.in cons.233.in j.vol. & adde,quod Abb.dixit in c.cum causam,de testa.& post eum Bene.Ca.ibi,prout refert Mar.So.in c.2.de lib.ob.art.2.q.5.prin.vers.6.infertur,quod etiam,& in c.dilecti.in gl.3. de fo.cõp.per dicta Bar.hic dicunt,quod iudex malè facit absoluendo reum:quia certũ interesse non sit probatum,quia iudex debet æstimare per se,vel per alios præstito sibi iuramento,alle.c.fin.extra,quod met.cau.& fuit opi.Io.Cal.quod est no.secundum ipsos & subdit præfatus Mar.in d.c.2.quod si per aliquam causam impeditiuam iudex nõ põt sumere aliam declarationem,quod tunc non debet reum absoluere,sed debet condẽnare in id,quod interest probandum in executione,ar.per Bar.hic,& in l.semper.§.hoc interdictum.ĵ.quod vi,aut clã.& in l.fi.C.de sen.quæ pro eo,quod interest,ad quod etiam adducit tex.in c.auditis,de proc.vbi quantitas est incerta,tamen sententia certa fertur: sed non mandatur executioni,donec fuit certificata.Faciunt etiam secũdum ipsum no. per Bar.& Bal.in l.2.C.de resc.vend.& bal.in l.fi.C.de iu.dom.imp.& idem arbitrantur præfati doc.dicẽdũ de fructibus,redditibus,& ꝓuẽtibus,& similib.qñ ꝓbãtur:sed nõ ꝓbatur certa quãtitas ꝑ prædicta,quæ omnia no.qa sæpe in practica occurrere possent.

* Claud.Aestimare.Et hoc etiam parte non petente.Roma.cons.281.in j.dub.

LEX LXXVI.

Titio. Prolõgatio diei legatorum facta simpliciter refertur etiam ad ea,quæ diem habent.h.d.¶Opp.de l.talis scriptura.s̃.ti.j.Sol.vt ibi in §.j.

LEX LXXVII.

Miles. Non refert,cum quo quis loquatur,qñ verba dispositiua proferuntur.h.d.dic,vt s̃.eo.l.peto,in prin.

1 *Prælegata non veniunt in substitutione vulgari.*

2 *Prælegatum quis non debet habere totum,licèt non sit hæres.*

3 *Conditio,si hæres non erit:impletur in actu moriendi:sed conditio tacita:si repudiauerit:non.*

1 §.Pro parte. Prælegata † non veniunt in substõe vulgari. h d.& est bo.casus,huic concor.ĵ.ti.j.l.Sextil
2 liam.No.† ꝙ licèt quis non dẽt habere totum ꝑlegatum.Ad hoc op.s̃.ti.j.l.qui filiab.§.fi.gl.hic,& in l.filio.s̃.ti.j.sol.plurib.mod.Veritas est,ꝙ ꝑlegata quatenus sunt in portione hæreditaria,vñr prælegata sub conditione,si hęreditatem nõ adierit,& iõ si repudiat,
a dẽt habere portionẽ, in qua ab initio cõsistit legatũ,vt pro parte cohærẽdũ,& aliã,in qua ab initio nõ consistit legatum:quia repudiando extitit conditio eo viuo.Sed si decedit,antequã repudiet pro parte hæreditaria,nõ põt ad heredẽ trãsmittere,qa nõ extitit
3 conditio eo viuo,ita loquitur hic. Sed ꝯ hanc opi.ista † cõditio,si hæres nõ erit,ĩpletur eo viuo,& ĩ actu moriẽdi existẽte:vnde dẽt ad hæredẽ trãsmitti,l.fi.qñ di.leg.ce.& l.ab oĩbus.§.cũ quidã.s̃.tit. j.Sol.hic inest tacita cõditio,si repudiauerit,nõ si hrs non erit,& ita non impletur eo moriente,quia nũquã repudiauit,& ita hic tenet Dy.vnde vbicũq; dicitur per gl.ꝙ inest cõditio,si nõ adierit, intellige.i.si repudiauerit.Op.Ista cõditio est tacita,ergo nõ impedit transmissionẽ,l.cõditiones,q̃ extrinsecus.ĵ.de cõd.& dem.So. hic inest tacitè ex volũtate defũcti.Itẽ depẽdet ex volũtate legatarij,& iõ quãquã sit tacita,impedit transmissionẽ,sicuti expressa, l.si ita.§.illi si volet.s̃.ti.j.Op.de l.Titia.§.j.s̃.eo.Solue,vt in gl.

ADDITIO.

a Alex.¶Habere portionem,adde quod dixi post bar.in d.l.conditio.per ang.& Imo.in l. fi.de cond.insti.

LEX LXXVIII.

1 *Hæc lex est hodie correcta,*

2 *Practica huius primæ partis.*

Cum filius. Si testamẽtũ rũpitur pro parte, prælegata nõ debentur,sicut nec legata extraneis:libertates debentur,& præstãtur insolidũ:pro seruiture datur insolidũ, sed pro parte obstat exceptio,nisi partis æstimatio offeratur.h.d. ſm Dy.Ad prin.opp.ꝙ quis non potest decedere pro parte testatus,& pro parte intestatus,l.ius nostrũ.ĵ.de reg.iur.Sol.verum est ab initio,sed ex postfacto secus,l.circa.s̃.de inof.test.¶Opp.ꝙ etiã rupto testõ per querelam legata valeant,auth.ex causa.C.de libe.
1 præt.Sol.fateor,† quòd ista lex hodie corrigitur,itatenet hic gl. quæ incipit,s.in totum,& in gl.fin.huius prin.quam no.Idem no. in l.Papinianus.§.ex causa.de inoff.test.& l.5.eo.ti.& l.iure nostro. s̃.de test.tut.licèt quidam ꝯ.per l.Titia.de inof.test.Cy.refert opi. in auth.ex causa.Ego teneo istam gl.per tex.in corpore,qui dicit, ne liberi falsis accusationibus condemnentur,&c.& sic loquitur in casu,quo quis est exhæredatus causa incerta , licèt non vera. ¶Venio ad secũdam partem,& op.& videtur,quòd libertates nõ competant insolidum,nisi quis præstet partem æstimationis serui,l.iudicatæ.de excep.rei iud.Sol.gl.fatetur,ꝙ debet præstari pars æstimationis serui.Alij aliter dicunt,vt no.in l. cum duobus.C.de inoff.test.Sed op.quia si esset verum,hic nulla esset differentia inter libertates,& seruitutes,quod est ꝯ istum tex.So.vt statim dicã. ¶Venio ad tertiam partẽ,s.ad ver.qđ nõ erit.Primò q̃ro de intellectu eius.Glo.legit duob.mod.Primò,ꝙ referatur ad princ.& sic est plane:secundo,ꝙ referatur ad proximum,& tũc ob.ꝯrium,qđ s̃.prox.feci:quia nõ vr̃ dr̃ia inter seruitutem,& libertatem.Pro cuius declaratione scias,ꝙ si totum testm̃ valeret,libertas statim cõpeteret,& etiam seruitus sine noua constitutione.Sicut.n.trãsfertur dominiũ,ita seruitus constituitur,l.si partem.§.j.quemadmo. serui.amit.& l.j.de serui.leg.sed qñ testm̃ rũpitur pro parte,libertas ipso iure competit eodem modo,licèt seruus præstare cogatur

tur æstimationis partem per officium iudicis,d.l.iudicatæ,sed ser uitutes ipso iure non competũt,sed actio personalis ꝓ seruitute cõpetit insolidũ:& hoc vult dicere iste tex.¶Oppo.seruitutes ex postfacto põt conseruari pro parte,l.ꝓ parte.ſ.de seruit.Sol.postquã testm̃ rescinditur, fingitur ab initio non valuisse,& per cõs
2 seruitutẽ nullo tpe cõstitutam.¶†Quæro practicã huius partis? Dicit gl.si hæres cõueniretur ad ĩtegrã seruitutẽ,tũc hẽt necesse ꝯuenire cũ filio,vt patiatur imponi:qđ si nõ facit,cõdemnatur ad interesse.hoc nõ placet Dy.qa est ꝯ istum tex.nõ.n.ꝯdẽnatur ad in teresse,sed liberatur dãdo partẽ æstimationis.Ista inter se multũ differũt,quia interesse posset multũ ascẽdere:practicam ergo ponit tex.clarã,& benè,qa hæres ꝯuentus ad solidã seruitutẽ põt se liberare dãdo partem æstimationis,vel cõueniat cum filio,vt det integram seruitutem recepta parte æstimatiõis.¶Vltimò no.istũ tex.qui dixit,partis autem æstimatio,id est pars æstimationis,quia seruitus diuisionem non recipit.

1 *Legatarius hæreditatis debet sustinere commoda,& incommoda.*
2 *Legatum hæreditatis quando dicatur vniuersale:quando particulare.*
3 *Fructus medio tempore percepti non debentur legatario hæreditatis.*
4 *A legatario hæreditatis quando deducantur debita hæreditaria a defuncto soluta.*
5 *Pecunia exacta à defuncto quando restituatur legatario hæreditatis.*
6 *Hæres,& legatarius hæreditatis debent adinuicem præstare cautiones.*

1 §.Lucio Titio.Legatarius† hæreditatis dẽt sustinere commoda,& incommoda illius.h.d.& est bonus §.& sæpe de facto accidit. ¶†Quæro,vtrum legatum[a]
2 hæreditatis dicatur vl'e,vel particulare?Resp.aut quis legat hæreditatẽ ipsius legãtis,& vr̃ fideicõmissum vl'e,l.mulier.§.fi.ad Treb. Aut quis legat hæreditatem,quam habuit ab auo non suã,& tũc non est fideicõmissum vl'e,vt ĩ.ad Tre.l.cogi.§.sed & si miles.ver. & quamuis.quod est ea ratione,quia testator vel adiuerat,vel legando adiit,& sic confunditur cũ suo patrimonio,l.sed si plures. §.filio.ſ.de vulg.& pup.Vnde amodo non est hereditas illi⁹ primi defuncti propriè loquendo,& sic Treb.non habet locum.d.vers. & quãuis.Et ex hoc sequitur,quòd dies hæreditatis legatæ cedat à tpe mortis,sicut alterius rei singularis legatæ:quod est mirãdũ cum hoc est tale legatum,quod põt habere incommodum:vnde videretur eadem ratio,quæ in hæreditate:sed tamen contrarium
3 est hic,vt vidistis. ¶†Quæro,quid de fructibus medio tpe percep tis,vtrum debeãtur huic legatario?Rñ.non,vt ĩ.l.prox.§.filia.ni-
4 si eo modo,quo ĩ.dicam.¶†Quero,quid si defunctus soluit debita hæreditaria,an ab isto legatario debeant deduci?Rñ.non, quatenus põt cum perceptis fructib.cõpensari,l.Lucius,§.quæ marito.ĩ.eo.secus si non posset compensari cũ fructibus,vt ĩ.de cõdi. & dem.l.quib.dieb.§.j.& quod ibi not.& sic intelligo legem istam quæ dicit ad legatariũ non transire onera,quæ non perseuerant vsque ad mortem,s.si onera sunt extincta de fructib⁹,vel aliàs naturaliter:secus si esset solutum de proprio testatoris,l.qui concubinam.§.cũ ita.ĩ.tit.j.¶†Quero,quid si testator[b] exegit debita,an
5 illa pecunia restituet huic legatario?Hic tex.vr̃,ꝙ nõ,dum dicit,si cut vice mutua pr̃stabuntur actiones,q̃ ei pr̃stari poterũt.q.d.si sunt extincta,nõ debentur ei,quod puto verũ,si extincta sunt,& testator locupletior non est factus:secus si in suum patrimoniũ ꝯuertisset,vt ſ.eo.l.Imperator.§.fi.cum legib.seq.& d.l.qui cõcubinã.§.
6 cum ita.ĩ.ti.j.¶†Quero,vtrũ debeant inuicem pr̃stare cautiones? Rñ.ꝙ sic,s.ꝑ legatariũ,q̃ subiuit oĩa onera hereditatis,vt ĩ.l.prox. §.mensæ.& d.l.qui cõcubinã.§.cũ ita,& econuerso ꝑ heredẽ caue bitur legatario de dando sibi quicquid ad eũ peruenit ex dicta hr̃ditate,l.2.in prin.& §.peruenisse.ſ.de hæred.vel actio.vend.

ADDITIONES.

a ¶ Quæro,vtrum legatum,&c ita tenet bal.in l.ex legato.C.de leg.
b barb.¶ Testator.Et vide Ang.in l.diuus,C.de peti.hær.& anch.ti.q.j.quia res.

§.Dominus.Hæres nõ potest retinere vsumfructum,vel partem rei legatæ:secus in cæteris seruitutibus.h.d.No.quod dixi in summario.¶Op.ſ.ti.j.legatũ.§.fundus. Sol.Distinctio huius §.tollit contrarium,quia aliud in vsufructu,
a vt hic:aliud in cæteris seruitutibus,[a] vt ibi:& sic concordat cum 2.respon.Opp.de l.4.ĩ.de vsufru.leg.Sol.Ibi legauit proprietatem, quod intelligitur de nuda:hic legauit fundum.¶Opp.si habet testator in re partem,illam solum videtur legare, l.serui electione. ĩ fi.ſ.ti.j.Solu.Illud verũ,quãdo alia pars erat extranei:hic alia pars erat hæredis,quod est no.¶Quæro,quid si pars erat hæredi debita.Respon.idem,vt dixi in l.vnum.§.si rem.ſ.eo.¶Quæro,hic loquitur in fundo legato sub conditione,quid si fuerit legatum pure?Respon.idem,vt ſ.eo.l.is cuius,& ibi no.hoc.n.patet ex ratione posita in fi.huius §.quando pars erat heredis,in qua non cadit confusio.quod no.

ADDITIO.

a Alex.¶ Seruitutibus.Vide post Bar.gl.in l.si vnus,§.idem si pactus,ſ.de pact.ex not.dictis post bar.in l.si seruus Titij.ſ.ti.j. Et adde bar.in l.vnum.§.si rem,ſ.e.& est sing.iste text. secundum Ang.in l.serui electio.§.fi.ſ.ti.j.& ibi etiam istum tex.alle.bar.& illum limita.

1 *Falsum non videtur,quod iuuatur primordio veritatis.*
2 *Dictio,ex,licèt denotet causam proximam,ponitur etiam pro dictione:propter.*

1 §.Hæres meus.†Nõ videtur esse falsum,quod iuuatur primordio veritatis.h.d. Primò ponit dictum,seu thema.Secundò resp..annectendo rõnem,ꝙ falsa demonstratio non vitiet legatum. Tertiò annectit aliam rõem ibi,
2 nec in totum,&c.†Pro cuius declaratione debes scire,ꝙ de natura dictionis,ex,est donare causam proximam,l.nõ dubium. C. de legi.& l.eo tempore.in fi.ſ.de pec.Cum ergo testator dixerit sibi deberi ex testamento,non videbatur posse referri ad id, quod ex stipulatione debetur occasione testamenti,& sic illius debiti testamentum est causa prima,& remota,nec est proxima:quia dictio, ex,põt poni pro dictione pp,causa vitandi ꝯrietatem,vel absonum intellectum,l.j.C.si seruus extero.Iurisc.dicit hic,ꝙ dicta causa nõ est oĩno falsa,quia dictio,ex,põt intelligi,vt denotet causam primariam,& remotam.¶Op.ſ.ti.j.l.si sic.§.j.& ſ.e.l.si ita scripsisset. Sol. ibi debitum fuit extinctũ,hic verò fuit translatum in aliam obl'onem.¶Op.ꝙ non inspicimus originem obl'onis,l.j.§.siue.ſ. de cõ di.sine causa.Sol.ibi causa obligationis deuenit ad nõ causam,hic venit de vna causa ad aliam.¶Op.ĩ.de cap.l.in bello.§. codicillis. Sol.ibi non inspicitur tp̃s,quo codicilli sunt facti,quia propriè illud non dr̃ tempus originis codicillorum:sed inspicitur tp̃s facti testamenti,à quo codicilli confirmantur,vt ibi patet.¶Op.de l.j. de hær.vel act.ven.gl.non sol.sed non est contra.¶Op.de l.3.idem scribit.ſ.de pec.sol.Ibi ex mutatione tituli mutatur ratio legis:nã per iudicem dicitur quasi contractum cum filio de peculio,quod in origine actionis ibi nõ erat:sed hic ex mutatione tituli non cõtingit mutatio voluntatis defuncti per rationes hic positas ĩ tex. De hoc dixi in l.tutor.ĩ.de fideius.

§.Seruus.Si aliquo casu libertas impeditur tempore,quo cedit dies legati,vitiatur legatum.h.d.¶Op.C.ad Syl. l.pe.sol.Fallit ibi per rationem positam in tex.¶Quæro,quæ sunt istæ causæ,quæ impediunt libertatem serui.Dic,vt in gl.

1 *Natura comparatiui est relinquere formam positiui in extremo.*
2 *Verbum,plus,appositum per testatorem in legato importat arbitrium boni viri,& poterit modicum arbitrari*
3 *Iudex arbitratur,quando qui debet arbitrari,non arbitratur.*
4 *Verba:& plus,in teste nihil operantur.*

1 §.Pater.Qui legat vni ex certis plus,vr̃ omnibus legare,& excessum ĩ illo in hæredis arbitrio ponere.h.d.no.†qđ de natura ꝯparatiui est relinquere formam positiui in extremo:
2 & ista est ratio,quare oĩb.vr̃ relictum.¶†Secundò not.ꝙ si testõr dicat alicui plus dandũ,nec ponit verba,quæ sapiant liberam vo-
a luntatem,vel arbitrium boni viri,videtur in dubio intelligere de arbitrio boni viri,vt hic in tex.Dicit.n.[a]hic,pl⁹ tribuas, nec dixit, quantum volueris,vel quantum putaueris, vel quantum arbitratus fueris,vel aliquid simile:tamen refertur ad arbitrium boni viri.vt pꝫ ex tex.qui dixit,arbitrium filiæ datur,quod est notandum. ¶Quæro,vsq; ad q̃ quantitatem potest arbitrari.Resp.modicum,
3 l.hæc adiectio.ĩ.de ver.sig.¶Quæro,† quid si non fuit arbitrat⁹. gl.ponit opi.veritas est,ꝙ stabitur arbitrio iud.quod patet ex tex. dũ dt arbitriũ filiæ datur,&c.vt l.j.ſ.eo.¶Vltimo iste §.†inducitur
4 ad quæstionem de teste,[b]qui dicit Titium possedisse 12.annis,&
b plus.de quo per gl.in l.ab hostib.§.sed quod simpliciter.ſ.ex quib. cau.maio.& per Gul.in l.& si post tres.ſ.si quis cau.Veritas est,ꝙ illa verba,& plus nihil releuant in teste,quia iudicem certum non reddunt,l.cum furti.ſ.de in litem iur.& ibi dixi.

ADDITIONES.

a Alc.¶Dicit enim.Facit quod no.bar.in l.3.in prin.ĩ.de an.leg.& ad bar.hic adde ale. de Imo.in cons.82.in fi.in 5.vo.& ibi de verbo,videtur,quod importat liberum arbitrium.
b ¶De teste.Vide bar.in l.cum furti.ſ.de in lit.iur.

§.Non iure.Ille,per quem non stat,quo minus tutela suscipiatur, nõ priuatur legato. h.d.Circa hoc dic,vt in executore qui noluit officium assumere,vt dixi in l.j.ſ.e. De hoc in l.Nesennius.§.fi.cum l.seq.ſ.de excu.tu.

§.Qui Mutianam.Qui venit cõtra cautionem Mutianam, tenetur restituere rẽ cũ fructibus.h.d.De hoc dic plenè in l.Mutianæ.de cond.& de.

1 *Cumulatio actionum plurium non admittitur,quando electione tolluntur.*
2 *Actiones quare plures,quæ electione tolluntur,non cumulantur.*
3 *Actio personalis,& rei vendicatio quare electione tolluntur.*
4 *Actio eligenda ex pluribus debet eligi tempore dati libelli.*
5 *Hæredes vnius testatoris,quando sunt plures, vna actione contra vnum: alia contra alium agi potest.*

1 §.Variis.Quando sunt† plures actiones, quæ electione tolluntur,non admittitur cumulatio.h.d. Ad tex.ibi, vti non potest,dic,petendo partem per vnam actionem, partem per aliam,ad hoc tendit prima ratio:vel petendo totum per vtrãque actionem,& ad hoc tendit secunda ratio,ibi,non.n.&c.¶Op. in auth.de fideius.§.sed neq;.sol.intelligas hoc de plurib.actionib. principalib.vt proponendo actionem ex testamento,& rei vendicationem:secus si proponeretur personalem,& hypothecariam.
a quod põt,vt no.in contrario,& no.per Dy.[a] in c.nullus.de re.iu.lib.
2 6.& dixi in l.si fundi.& l.fundũ.ĩ.de exce. ¶† Quæro,quæ est rõ, ꝙ istæ actiones non põt simul ꝓponi?Resp.quod partim petit ab vna,

ADDITIO.

a Ale.¶Per Dy.Sed Dy.tenuit contrarium in regula,nullus pluribus,de reg.iur.in 6.& vide bar.in l.edita.C.de edend.

vna,partim ab alia.Et rõ est,qa legatum nõ pt diuidi,vt in text.sic
vr̃,φ si essent plura legata legatarius nõ phibeat vtraq; propone
re p diuersis reb.Sed si p vna re proponeretur vtraq; actio simul
tũc cumulatio nõ admittit,qa electione tollunt,vt in text.¶ Sed
a quæro,a vñ hoc,φ electione tollunt?Rñ.†tenendo gl.q̃ est Inst.c.
3 §.nostra aũt.Rõ est euidẽs,qa eligendo rei vẽdicationem nõ hẽt
actionẽ personalẽ,cũ p re propria nõ dẽt actio psonalis,nisi ꝯ fu
rẽ,l.fi.s.vsuf.queadm.caue.sicut aliàs eligẽdo psonalẽ nõ hẽt rei
vẽdicationẽ,vt no.in d.§.nra.Sed si teneremus opi. quorundam
Modernorũ,quã Cy.refert ĩ l.2.C.cõ.de leg.s.qd istæ actiones cõ
currãt origine:rõ est,qa sic ꝯstitutũ ẽ,vt hrs cogat eligere, vt hic
4 dr̃ in tex.¶ Quæro,† qñ dẽt eligere.Rñ.tpe dati libelli:dicit gl.ĩ
l.edita.C.de edẽ.Fallit in l.j.§. qa aũt.s.quorũ leg.per rõnem quæ
ponit in l.qd in hrde.§.eligere.de trib.¶ Quæro,quid si sunt plu
res hr̃des vnius legatarij?Rñ.idẽ,l.hmõi.§.si cum l.seq. s.tit.j.dic,
5 vt ibi.† ¶ Quærit gl.quid si sint duo hr̃des vnius testõris,an pos
sit ꝯ vnum proponi vna actio,ꝯ alium alia.Et tenet, quòd sic, qd
puto verũ,quia p l.xij.tab.illa actio est diuisa ꝯ illos hæredes. Pro
hoc facit j.iud.sol.l.iam tamen.§.pe.& quod ibi plenè dixi.

ADDITIO.

a alex.¶Quæro,Sed quod no.Bar.in l.si hæredis.j.tit.j.

a §.Repetendorum. a Dãnata memoria testõris repetuntur legata soluta. h. d.
¶ Qualiter aũt fiat processus,vel ꝯdẽnatio alicuius,cuius memo
ria damnatur?Gl.dicit in §.per contrarium. Inst.de hæred.quę ab
intest.dixi in l.quæ a latronib.§.j.s.de test.

ADDITIO.

a Alex.¶ Repetendorum.Istum text.alleg.Bald.in l.decernimus.C.de sacros.eccles.quòd Tyrannus non potest testari.

LEX LXXIX.

Cum pater filios, Si dẽt retineri species, & pecunia, spẽs de tota hereditate deducitur pecunia de parte restituẽtis tm̃.h.d. Pone sic casum in terminis, Pr̃ instituit filiũ & vxorem,& rogauit vxorẽ ,vt restitueret filiis, retẽto sibi fundo,& centũ.Certẽ pdium deducetur de tota hæreditate,& pecunia deducetur de parte sua.h.d.Quæro,quis est effectus huius inuestigationis? Rñ.in portione debita iure Falcidiæ non imputatur,nisi id,quod qs hẽt iure hereditario,l.id aũt.& l. in quartã,& l .quod aũt.j.ad l.Falc.vñ de fundo medietatem,quã hẽt iure hæreditario,sibi tantum imputabit in quartam: de pecunia sibi totam imputabit in quartam,cũ totam hẽt de parte sua, & sic iure hereditario:quod secus esset,si eam deberet recipere ꝯ cõi:qd dic,vt dixi in d.l.in quartã.Et si qris, quare aliud in pecunia,quã in fundo,text.dicit in l.deducta.§.nũmis.j.ad Treb.& ibi videbitis.¶ Opp.& vr̃,quòd totam summam capiat ã cohærede, qui vr̃ p hęc verba grauatus,l.post emancipationem.§.j.j.ti.1.Sol. Grauatus vr̃,quòd patiatur ipsum de parte sua deducere,& sic ipse minus percipiat de parte sua.ita dicit glo.& benè.

1 *Fideicommissum potest imponi donationi causa mortis.*
Falcidia detrahitur ex donatione causa mortis,& ea detracta fideicommissum intrinsecum minuitur.
2 *Onus ad integrum impositum quis tenetur si id,quod remansit in hæreditate vel legato sufficit ad onus integrum.*

1 §.Eorum,quibus. †Donationi causa mortis potest fideicommissum imponi,& ex ea
detrahitur Falcidia,qua detracta fideicom.intrinsecũ minuetur:
secus in extrinseco.h.d.Huius §.materiã expedit gl.j.de ꝯd.& dẽ.
l.Plautius.& ad Treb.l.facta.§.si Titius.& ibi sunt gl.magistræ.tan
gitur in l.pęnales.§.fi.j.ad l.Falc.¶Quæro,qd in onere extrinseco
ex alia cã,q̃ alimentorum? Gl.dicit idẽ,& benè, l.si mihi Stichus.
s.ti.j.& l.Plautius.j.de cond.& de.¶ Quæro,quid vult dicere tex.
in fi.qui dicit,de maiori pecunia pstari non dubiè integra voluit.
Gl.ad huius declarationem est facta,tñ est magis obscura,q̃ tex.
ideo gl.sic intellige,qñ ab initio onus fuit maius,q̃ emolumen-
tum,necesse habet onus sustinere.Idem si ex postfacto est maius
quia emolumentum fuit defalcatum per Falcidiam.Tñ hoc non
est verum gñaliter,nisi qñ onus est extrinsecũ.ita vult dicere glo.
2 hoc non est verum.†Nam ita demum tenetur quis ad integrum
onus,si illud,quod remanet,sufficit ad integrum onus impositũ,
l.liberto.§.j.de an.leg.& l.maritum.§.a liberto.j.ad l Falc.secundũ
Dy.& Iac.de Are.Expone ergo tex.sic.de maiori pecunia,subaudi,
quàm esset res legata:quia propter rẽ legatam de toto patrimo-
nio legatarij voluit præstari alimenta:non tamen de re, vel pecu
nia donata,vel legata,secundum Iac.de Are.

1 *Mater non potest donare filiis vulgo quæsitis.*
2 *Stipulatio potest conferri in voluntatem stipulantis.*

§.Mater filiis. Legatario,eidemque debitori nõ solum actio competit sed exceptio. h.d. ¶ No.
1 † φ mr̃ non põt donare filiis vulgò quæsitis:qd intellige,vt not.
C.ad Orfic.l.si qua illustris.& Inst.ad Orfic.§.nouissimè.¶Quæro,
a vtrum a isti filij legatarij, seu donatarij possint dicere,volumus
acceptare?Videtur,quòd non,quia semel stipulando videtur irre
uocabiliter acceptare.Idẽ no.in l.ei,cui,de do.cau.mor. quod in-
telligе verum,nisi ab initio fuerit stipulatus sub conditione,si vo
2 let.Potest.† n.conferri stipulatio in voluntatem stipulantis,l.Se-
natus.§.legatum.s.ti.j.l.à Titio.in fi.& ibi no.j.de verb.oblig.

ADDITIO.

a Alex.¶ Quæro,vtrum.Et ista glo.videtur probare no.quod per pœnitentiam donatarij non reuocetur donatio causa mor.quod no.& est sing.gl.secũdum Pau.de Castr.in l.2.s.t.j.& ibi ean all.post Imo.& scripsi post Bar.in l.2.in prin.infra,de do.præl.& hanc gl.dicit esse elegantem Rom.in l.j.suprà,de acq.hær.

§.Surdo. Legati onus, & emolumentum quæritur etiam ignorantib.h.d. ¶ Op.s.tit.j.l. si tibi homo.§.cum seruus.Sol.fictè quæritur à tpe mortis,verè a tpe aditæ hæreditatis,sed commutabiliter à tpe mortis, incommutabiliter à tempore agnitionis,l.ei,qui.& quod ibi no.suprà,de cond.insti.

1 *Ius eligendi non perditur per deportationem.Excõicatus potest esse arbitrator.*
2 *Fratres minores licèt non possint esse executores testamenti,tamen pauperes eligere possunt.*
3 *Religionis per ingressum non cedit dies fideicommissi,nisi ingressus sit quis religionem fratrum minorum.*

a §.Hæreditatem. a Mutatione status non perditur ius eligendi, & mors ciuilis non facit
1 conditionem existere,sed naturalis.h.d.†No.quod per deporta-
tionem non perditur ius eligendi;quod facit ad q.quod excõmu
nicatus,qui æquiparatur deportato,possit esse arbitrator,de quo
dixi in l.ex facto.§.si quis rogatus.j.ad Treb.vbi est idem text.Se
b cundò not.b† φ licèt fratres minores nõ possint esse executores
2 testamentorum,tñ eligere pauperes possunt,sicut ille, qui in iu
c dicio esse non potest,vt deportatus,qui perdit omnia, quæ iuris
ciuilis sunt, potest pauperes eligere:quod dixi plenè in lib.meo
3 Minoricarum.¶†Tertio no.d φ si aliquis ingreditur religionem
d licèt habeatur pro mortuo ciuiliter,pp hoc non cedit dies fidei
commissi sibi iniuncti,cum decesserit: sed debet expectari mors
naturalis,vt hic,d.§.si quis rogatus.& l.Statius.§. Cornelio. de iu
re fisci.& ibi per Dy.quod licèt sit verum in aliis religiosis, qui ali
quid possunt habere in cõi,tñ non procedit in fratribus minori
bus,qui non possunt habere in cõi:vnde quantum ad hoc haben
tur pro mortuis:quod plenè dixi in 4.lib. Minoricarum.

ADDITIONES.

a Alex,¶ Hæreditatem.Contra hoc videtur casus in l.verba.infrà,de verb.sign.& ibi bar.
b Barb.¶ Secundo not,Et no.quia Bar.videtur sibi esse contrarius,vide quæ dixi in c.tua nobis.de test.
c Alex.¶ Eligere pauperes.Vide bar.in l.a filio,infra,de ali.& cib.le.& quod ibi dixi.& vide no.quæstio.bal.de effecto monacho,in l.fi.§.fi.C.comm.de leg.
d Alex.¶ Tertio not.an per ingressum religionis habeat locum fideicommissum iniũctũ alicui,cum decesserit,& vide quod no.Bar.in l.intercidit.infrà.de cõd.& dem.& gl.nor.& ibi doc.in l.si cum dotem,in prin.in gl.magna,sol.mat.Facit quod no.in l, ex ea parte.§. in insulam.de ver.ob.& in l.Gallus.§.& quid si tantum.de lib.& posth.& scias,φ mors ciuilis nunquam æquipollet naturali nisi quando hoc est iure expressum,glo.est no.16.q.j. c.placuit.lo 2.in ver.mortuus est.quod no.perpetuo.& est gl.in c.susceptum. de rescr.in 6.ar.l.fi.C.de his,qui ve.æta.impe.cum si.& vide Inn.in rub.extra,de testa. & in l.j.s. de testa.Bal.in Auth.si qua mulier,in j.col.C.de sac.san.ec.& bal.no.in l.j.C.de sac.san.ec.in repe.& vide bon.gl.in cl.ne Romani.de ele.& Io.de Im.in ca.si eps.de suppl.neg.præla. in 6.per aliquos in c.cum sis.de conuer.cõiu.& ad no.per bar. hic vide no.in d. Auth. si qua.& cum bar.hic concordat Pau.de Leaz.in q.inci.substitutus.in j.dub.adde, an mors ciuilis æquiparetur naturali,Old.con.284.& pe.de anc.con.397.

§.Qui dotale. Qui legat pretium rei,vr̃ legare aĩo conpensandi cũ re.h.d. ¶Opp. quod emptor teneatur ad fideicommissum,l. si pecunia.in fi. & l.si seruus.§. qui margaritam.s.ti.j.Sol. Huius timore hic §.legitur duob. mo. Primò,φ emptor non soluit totum debitũ,& tũc procedũt duæ primæ sol.positæ in gl.¶Secundò intelligitur,φ totum pretium soluit,qa tñ fundus erat vẽditus minus iusto pretio,ideo testõr iussit emptorem soluere residuum,qd non pt̃,& tunc procedit 3.sol. gl.quę est vera.Opp.dr̃ hic,φ mulier oblato pretio repellitur doli excep.Cõtrà,immò dẽt hẽre vtrũq;,l.j.§.sciendum,C.de rei vxo. act.Rñ.hoc ideo,quia maritus dixit,amplius ei pretium,&c.& sic vr̃ reliquisse animo ꝯpensandi:secus si simpliciter reliquisset.

1 *Solutio facta mandatario reuocato scienter,videtur facta causa donationis:secus si ignoranter.& nu.7.*
2 *Mandatum simplex,cuius effectus confertur post mortem, morte reuocatur:si mandatarius sciuerit,secus si ignorauerit.& vide nu.4.*
3 *Donatio quod petenda sit pacto nudo,& nu 8.*
5 *Accessoria si reuocantur,reuocatur principale.*
6 *Soluens scienter mandatario reuocato non liberatur.*

1 §.Mæuio. Qui soluit † cõtemplatione mandati reuocati scienter,donare vr̃:secus si ignoranter.h.d. Vel
2 aliter,& sic.Mandatum simplex,† cuius effectus ꝯfertur post mor
tem,reuocat morte,si mandatarius sciuerit:secus si ignorauerit.
h.d.& est difficilis §.In tex.ibi,cœpisse nõ vr̃,&c.Dic,s. ex donatio
ne inter viuos à Mæuio in eũ collata,scienter soluendo, postquã
cognouit mandatũ reuocatum. Pro declarando isto §.sciendum
est,φ legitur quatuor modis,trib.in gl.4.extra gl.Nam potest qs
donare alteri causa mor.trib.mod.¶Primò si donans cum dona-
tario nihil facit,sed solum mandat donans debitori suo: φ dona-
tario soluat.¶Secundò qñ donans promittit donatario p stipula
tionem,vel pacto nudo causa mor.postea mandat debitori,vt do
natario soluat.¶Tertiò qñ donãs nõ ꝯhit cũ donatario,sed man-
dat debitori,vt promittat illi, cui vult donare cã mor. & differt
ista tertia à prima,quia hic mãdat,vt pmittat:ibi mãdat, vt soluat.
Itẽ differt a scda,qa hic debitor se obligat donatario,ibi non.Pri
mæ duæ tãgũtur in prima gl.tertia ponit in vlt.gl. Examinemus

ergo istas lec.¶Si legitur fm primũ modũ.Op. ꝙ tale mãdatũ nõ reuocetur morte,l.si vero nõ remunerãdi.§.fi.s.mã.& ĵ. de do.cã mor.l.mortis cã.§.Titia.So.in ꝯriis mãdatũ fuit solutũ post mortẽ,hic vero mandatũ de soluẽdo fuit factũ simpl'r,licet conferat post mortẽ.Sed tunc op.qa si hoc esset,qñ debitor soluit ignorãs totũ deberet reuocari,qa totũ est indebitũ:cuius ꝯrium dr in fi.§. vñ pp hoc oẽs recedunt à prima lect.quæ lectura , & eius reprobatio colligit̃ ex prin.primæ glo.ibi,alioquin nõ video, quare in seq.&c.sic expone,alioquin.i.si donator nihil promisisset legatario,sed solum mandasset debitori,ꝙ legatum solueret.¶Legit̃ ergo secundo mõ,s.ꝙ donãs ꝑmisit donatario pstipulationem,vt ĩ
3 prin.primæ gl.Sed tunc op.† ꝙ nõ sit necessaria stipl'o,l.si qs argẽ
a tum.ᵃC.de don.So.Fateor,ꝙ hodie sufficeret pactum nudum. qđ no.Doc.tenẽt in l.vlt.C.de do.cã mor.hoc ẽt tangit̃ in fi.gl. Scdò op.ꝙ tale mandatum nõ reuocet̃ morte,l.si vero nõ remunerãdi. in fi.s.mã.& l.mortis cã capimus.§.Titia.de do.cã mor. Sol. dicit gl.ibi mandatum ꝯferebat̃ expressè post mortẽ,hic simpl'r,sed effectus ꝯferebat̃ post mortẽ:quo casu med a via eligit̃, s.vt si pueniat ad notitiã mandatarij,mãdatum sit reuocatum,vt in gl. alias
4 sec⁹.†Et sic distingue tres casus,aut mãdatũ ꝯfert̃ in vita,aut post mortẽ,aut ꝯfert̃ in vita,sed effect⁹ post mortẽ,& de hoc feci vnũ mẽbrũ distinctionis,qual'r mãdatũ reuocet̃ morte,l.2.§.pen. ĵ.de do.Cõtra pdicta op.ignorãtia mãdatarij ꝑdest donatario,quia si ignorat,valet donatio,alias secus:qđ est ꝯ l.iniquissimum.s.de iu.& fac.ig.Gl.fatet̃ ꝯrium,& dicit,quod hoc est mirabile,& speciale Hoc colligitur ex gl.pe.in fi.& gl.fi.in prin. Cõcludit ista lec. ꝙ si donatarius est sciens,reuocat̃ mandatũ,& donatio post mortẽ:secus si est ignorans.hoc nõ placet,qa mors nõ est cã reuocãdi donationẽ cã mor.sed ꝯfirmãdi,l.j.& l.in mortis.ĵ.de do.cã mor. & l.non oĩs.s.si cer.pet.Nec ob.si dicis,ꝙ mandatum reuocat̃,quia p hoc non sequit̃,ꝙ sit reuocata donatio,q̃ iã perfecta erat p ꝑmis
5 sionẽ factã à donãte donatario.Vñ si ista † accessoria reuocãtur, non seq̃t̃,ergo reuocat̃ principale,l.si cui leget̃.§.fi.& l.seq.s.tit. 1. ¶Vñ huius timore fortè Azo legit tertio modo,ꝙ Mæuius debitor ꝑmisit pecuniam cã mor.Titio iussu creditoris,q ẽt iussit solui.Ista lec.Az.non ẽ vera,qa si ꝑmissio fuit facta,& sic iste donatarius hẽt actionem,de cætero mãdatũ non reuocat̃ morte,l.fi.ĩ prĩ. ĵ.de sol.¶Lego ego istũ §.quarto mõ,& cõcordat cũ secũda lect. in facti narratione,sed discordat in iuris dispõne. Pone ergo , ꝙ creditor donauit Titio centum, ꝑmittẽdo cã mortis:deinde iussit Mæuio debitori suo,vt ipsi Titio solueret : demũ mortuus est creditor donans. Certè donatio est ꝯfirmata,& in hoc differt ab aliis lecturis,sed mãdatum est reuocatum,& in hoc cõcordat.Si ergo Mæuius debitor soluit,an sit liberatus , vel an possit repeti,
9 distingue vt in tex.¶No.ꝙ ille,q soluit sciens†mãdatum reuoca
7 tũ,nõ liberat̃.¶Secũdò no.†ꝙ ex hoc colligit̃ ꝓsumptio donationis:sicut e ꝯ q soluit ei,cuius mãdatũ est reuocatum,& sciens , vr̃ donare,l.si procuratori falso.s.de cõd.ob cau.& ibi not.& l.si non sortẽ.§.qui filio.s de condi.indeb.Op. ꝙ qui soluit creditori creditoris,liberatur,l.si opera.ĵ.de do.exc.& l.solutam.§. solutam.de pig.act.l.si liber hõ.de neg.gest.Sol.hic soluit ꝯtẽplatione mãdati,qđ sciebat reuocatũ:ibi soluit gerendo negotiũ creditoris sui. Cum.n.soluit ꝯtemplatione mandati reuocati,gerit suum negotium,& non facit animo gerendi negotium hæredis,cũ sciat mã-
8 datum reuocatum:ideo vr̃ donare,& per †cõsequens non liberatur.¶Sed opp.ꝙ hæres solutionem factam a procuratore reuocato pt̃ habere ratam,l.ꝓcurator ad exhibẽdũ.§.j. ĵ. rem rat. hab. Sol.fateor,ꝙ posset habere ratam,si vellet,quantum ad exceptionẽ,vt si ille donatarius vellet iterũ agere,non posset: nõ quãtum ad actionẽ,ꝙ hr̃s possit repetere.vt hic in 2.rñ.&l.dispẽsatorem.ĵ. de sol.Sed ꝯ vr̃ per l.si absentis.C.si cer.pet.Solu.vt dixi , hic debitor nõ soluit aĩo negotium gerendi hæredis.huic lect. vr̃ Dy.applaudere in quadã additione parua, quam ponit super gl.fi.dum dicit,ꝙ ignorantia debitoris nõ prodest donatario:sed ei prodest quia donãs nõ reuocauit.¶ Op.& vr̃,ꝙ dñium per istam sol.non transiuerit in donatariũ,l 2.§.sed si quis donaturus. ĵ. de do.Sol. dic , mandatarius soluit pecuniam alienam mandato reuocato, hic soluit propriam,l.hoc iure.§.si quis dederit.ĵ.de don.Quærit gl.an ille,qui soluit,possit repetere.Rñdet.& bene,ꝙ non,quia vr̃ donare,nisi in iure errasset,qa tunc posset repetere. ¶ Quæro,in quo est mutata hodie ista lex per l.si quis argẽtum.C.de do. Rog. dicit,ꝙ in totum,quasi hodie nõ reuocet̃ morte: qđ Hug.negat si habes in gl.sciuit,non debet esse,nisi,si habes,nisi , debes habere,nesciuit.Aduerte,ꝙ hæc lex non est mutata per d.l.si quis argẽ
b tum,nisi in hoc,ꝙ hodie sufficeret promissio pacto nudo.ᵇ

ADDITIONES.

a alex.¶argentum.an l.si quis argentum.C.de do.h beat locum in do.cau. mor.gl.quod sic.sed an sit vera,vide Imo.in l.in ædib.infrà.de do. sed ipse vacillauit in l.1.de do.cau. mor.& ibi late Ro.videtur tenere de iuris subtilitate gl.esse falsam , licet in consulendo non recederet ab opi.gl.& tantorum virorum secundo gl hanc allegat bar.in d.l.j de do. causa mor.& late per Imo.in l.ex causa.de re.iur.sed ang. in q.inc.Host.all.gl.hic hug.in hoc,& ipsam sequitur Bal.in l.executorem. C. de execu.rei iud.& in l.1. C. de do.causa mor & in l.si donationis.C.de contrah.em. Quid in donatione ante nuptias , vide gl. & Bal.in l.j.C.de do.ante nupt.& hanc gl.limitat,vt per Bal.in auth.ex testamento.C.de col & bal.in l.2.de leg.j.istam sequitur & in l.sicut.in fi.C.de act.& oblig.

b ¶ Pacto nudo.Sed videtur casus,quòd etiam de iure fforum. sufficiat pactum nudum in don.cau.mor.in l.quòd de bonis.in prin.ĵ.ad leg.Fal.

1 *Res,quæ subiacet restitutioni,potest legari,& sic testamento alienari.*
2 *Legatum de re futura aliena post mortem valet,& debetur æstimatio.*

§.Cum pater.

Portio deficiens defertur substitutis ,& cohæredib.cum onere suo. h.d. ¶ Nor,
1 † ꝙ res,q̃ subiacet restitutioni,potest legari, & sic potest alienari per testamentum.Contrà,C.com.de le.Auth.res,quæ.Dicit glos. quòd hoc videtur hodie corrigi. Dy.tenet contra,ꝙ hodie non corrigatur:quia hic non dr̃,quòd ista prædia debeantur filio exhæredato in vita filij:sed quòd hæres cogatur redimere illa prædia , & dare filio exheredato:non ꝙ illa filio cogatur dare,vt pa
2 tet ex litera.Valet † ergo:sicut legatum rei alienæ tempore testa
a menti,vel futuræ ᵃ alienæ post mortem testatoris, l. vnum ex familia.§.sed & fundum.s.eod.

ADDITIO.

a ¶ Vel futuræ.Adde tu Imo.hic,Bart.& Imo.ĵ.e.l.§.pater filiæ.& Alex.in cõs.9.in 2.vo.
1 *Prælegato facto etiam coniunctæ personæ non debetur euictio iure actionis.*
2 *Prælegatum si cui euincitur,ei succurritur ope exceptionis,si alij similiter est prælegatum.*
3 *Diuisione facta a testatore vnus ex hæredibus non tenetur alteri de euictione iure actionis.sed ope exceptionis.*
4 *Diuisione facta a partibus,vel a iudice, alter tenetur alteri de euictione iure actionis.*

§.Euictis.

In ꝑlegato vni nõ dẽtur euictio,secus si plurib⁹ prelegatur.h.d.secũdũ doct.& est sing.casus.No.
1 † ꝙ in ꝑlegato quanquam facto coniunctæ personæ , non debe
2 tur euictio iure actionis.No.ꝙ † ei,à quo euincitur ꝑlegatum,pt̃
a succurri ope exceptionis,si aliis est similiter prelegatum. Nota.ᵃ
3 † ꝙ qñ diuisio fit à testõre,vnus ex hæredib. nõ tenetur alteri de euictione iure actionis,sed ope exceptionis. ¶ Ad primam opp. de l.cum alienam rem.C.e.Sol.hoc est speciale,ne crescat inuidia inter fratres.Ita solu.gl.hic,& ibi doct.oẽs dicunt,non video quæ sit dr̃ia inter fratres & alios cohæredes coniunctos.Vñ dicunt,ꝙ hic loquitur,qñ ille,cui relinquebatur, erat legatarius , & hæres ibi legatarius tñ.Et est rõ,quia licèt hic euincat̃ legatum , remanet hr̃ditas,ibi secus.Item aduerte,ꝙ hic vr̃ solum loqui,qñ legatur res aliena à testatore possessa,quam credebat suam:Secus si legatur res aliena ab extraneo possessa, quia tunc debet redimi de cõi,d.l.cum alienam.quæ in hoc non reperitur limitata.Opp.s.ᵇ
b ti.j.l. non quocunq;.§.j. Sol.vt ibi.¶ Op.de l.qui cõcubinam. §.si hæres.ĵ.tit.j.Sol.ibi in legato generis,hic speciei,vt dixi s.tit.j.l.si domus.§.j.& ibi plenè distinxi.¶ Ad vltimum not.oppo.& vr̃, ꝙ iure actionis possit agi de euictione,l. si fratres.C.com. vtri. iudi. Sol.hic qñ diuisio est facta à testatore,ibi qñ à partibus,vel à iudice,quod no.Et rõ,quia diuisio testatoris habet vim prælegati,
4 † sed diuisio facta à partibus, vel à iudice habet vim permutationis,quod nota,quia §.iste est singularis.

ADDITIONES.

a ¶ Nota.Et vide per Imo.in l.si domus.C.de euic.ad fi.s.ti.j.& istis adde casum in l. hæres præcepto.ĵ.ad Tre.& vide omnino Bald.in d.l.cum alienam.& limita istum tex.nisi prælegatum veniret computandum in legitima,quo casu semper tenetur hæres de euictione.Casus est hic & in l.scimus,in prin.& ibi de hoc Bart.C.de inoffi.test.
b Alex.¶ Opp.s.Vide Bart.in l.qui Romæ.§.duo fratres.in vlt.q.de ver.obl.

§.Pater certam.

Si testõr iubet hr̃dem dotẽ filiæ stipulari,intell'r ea moriente in matrimonio,non ea superuiuente. Itẽ sermo simpl'r prolatus intell'r pro prima vice.h.d.ad prin.concor.s.de pac.do.l.3 ad fi.concor.ĵ. de ver.sig. l.boues.§.hoc sermone.¶ Ad fi.op.de l.si sic.2.de verb. ob.Dicit Old.ꝙ ibi sunt verba negatiuè concepta , q̃ extendũtur ad oẽ tempus,hic affirmatiuè ꝯcepta:qđ dic,vt colligitur ex his, quæ dixi in d.l.si sic.¶ Quæro,q̃ est ratio in prin.§.Gl.in verb. voluisse,dicit duplex.Prima fauore dotis,l.2.s.de pac.do. Secunda, qa debitũ iure naturæ dẽt hr̃e sine onere,l.qm̃ in prioribus.C.de inoff.test.Sed certè si istam vltimam rationem inspiceres, iussus testõris,ꝙ hæres dotem stipularetur, non valeret quo ad legitimam.Item iste §.non procederet hodie,quia dẽt hr̃e legitimã iure institutionis.Est ergo attẽdẽda sola rõ prima,cũ hic ponat,qđ filia erat exhæredata.Vñ non dẽt hr̃e legitimam iure institutionis.Et ĩtellige,quòd hodie dẽt ĩseri cã exhæredationis legitima.

1 *Restitutio,quæ fit ante mortem,non præiudicat pauperibus superuenientib.cum illa debeat fieri post mortem.*

§.A filia.

Cui ꝯmittit̃ electio ꝑsonę,cùm morietur nõ põt ante tempus cum effectu eligere.h.d. Primò ponit dictũ.Scdò duas rões.Scda ibi,ꝑp incertum.Tertia ibi, nam in eum.Op.s.e.l.vnum ex familia.in prin.Sol.Ista intelligi dẽt secundum illã,qa electio valet,nisi reuocetur,qđ itellige,si ille electus reperit̃ viuus tpe mortis:alias secus,l.filiusfa.§.diui Seuerus. s.ti.j.Op.de l.post mortem,C.de fideicom. Sol.ibi restitutio dẽbat fieri vni tñ, vñ ei põt restitui ante:hic dẽbat fieri restitutio vni ex plurib⁹.Vnde possibile est,quòd ille electus tpe mortis nõ
a viuebat,ᵃ vt d.§.diui Seuerus. Est ẽt aduertẽdum, quòd si quidẽ illa

ADDITIO.

Alex.¶ Non viuebat.Ad hoc vide vnam quæstionem per Rom.in cõs.incip.omnino tenais Dei postulato suffragio.

illa est restitutio fideicõmissi vniuersalis. añ tps non transferunt actiones per Trebellianum, vt dixi in d. §. diui Seuerus. & l. sed & si añ. j̃. ad Treb. Si verò est restitutio fideicommissi particularis, tũc
a valet, si in ea perseueretur vsq; ad mortẽ, vt dixi. Not. bene istam
1 l. in hoc §. s̃ illos, † qui bona, q̃ debent restitui post mortẽ pauperib. ea ante restituunt, quia talis restitutio non piudicat pauperib. superuenientib. post restitutionẽ, vt hic: quod est notandum.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Nota bene. Arg tenet oppositum in l. post mortem. C. de fideicom. vide Bald. repet. l. j. s̃ eo. & adde Pet. de anch. in cons. 195. inci. in Christi nomine. circa primũ dubiũ est primo inquirendum, &c. in secundo principali dubio, & vide Io. An. in l. recusare. §. si quis alio loco. in fi. j̃. ad Treb. adde quæ posui in d. l. post mortem.

§. Fidei hæredum. Manumissi ex cã fideicõmissi cõtinentur appellatione libertorũ testõris. h. d. Op. de l. pater. §. j. j̃. ti. j. & l. 2. de ali. leg. Soluit gl. ibi fuerunt manumissi iudicio hæredis, hic iudicio testatoris. h. d.

§. Fidei tuæ. In fideicommisso relicto per verba generalia veniunt etiam postea legata. h. d. Oppo. de l. vxori. j̃. ti. j. Sol. ibi in donatione facta inter viuos, hic in prælegatis. vidistis clarius in l. sequens quæstio. s̃. e. Op. j̃. ea. l. §. pe. vbi ordo scripturæ attenditur. Sol. Dicit Dy. s̃. de sol. l. nec. n. hic quando voluntas est certa, non curamus de ordine. Certitudo autem apparet ex eo, qđ reliquit fideicommissum per verba generalia. Contraria loquuntur, qñ verba sunt dubia. De hoc, an ordo scripturæ debeat seruari, dixi in l. 2. §. prius autem. s̃. de vul. & pup. Op. j̃. ad Treb. l. Lucius. §. maritus. Sol. vt ibi.

§. Volo prædia. Filius naturalis in seruitute concept⁹ excludit substitutum. h. d. De hoc plenè j̃. ad Treb. l. ex facto. §. si quis rogatus.

1 *Dilatio data ad aliquid faciendum, quod est nullum, non impedit processum.*

§. Curatoris. Frustra legatur debitum creditori à debitore. Itẽ dilatio in tps non perfectæ ætatis, creditoris fauore facta præsumitur. h. d. Op. quod à debitore possit legari, l. si pecunia. in fi. s̃. titu. j. Sol. potest legari, s. alteri, q̃ futuro creditori. ita loquitur hic. Opp. quòd valeat legatum pp dilationem, quæ datur debitori, l. cum tempus. de reg. iur. Sol. dicit glo. no. hic dilatio non affert commodum duplici de cã. Primò quia
1 fideicommissum nullum, ergo dilatio nulla. qđ nota, † quia si iudex dat dilationem ad aliquid faciendum, qđ est nullum, illa dilatio pcessum nõ impedit. Secũda ratio est, quia cũ ista dilatio sit de toto tpe ætatis imperfectæ, vr̃ apposita fauore fratris hæredis, & ideo ei potest renunciare, & ante tempus petere. Facit s̃. eod. l. si ita. §. Pegasus. & s̃. de vsur. l. in fideicommissi. §. cum Pollidius.

§. Ab instituto. Relicta ab instituto vr̃ repetita à substituto. Op. de l. sub cõdõne. s̃. de hæ. insti. So. Conditio, quæ respicit institutionem, non videtur repetita in substitutione, vt ibi: secus in conditione apposita legato, vel fideicommisso, vt hic. Op. s̃. tit. j. l. si quis filio, & l. si cui. §. j. Sol in repetitione, quæ per testatorem, non videtur repetita cõditio vt ibi dixi: hic in repetitione, quæ fit per legem. ¶ Quæro, cuius mors hic expectatur? Quidam dicunt, substituti, & exponunt hic instituti. i. substituti. Alij contra, quòd instituti, ponitur hic propriè. Glo. non firmat. Sed ista vlt. est vera. Primò per tex. istum non cauillando eum. Secũdò per l. peculium. in fi. s̃. eo. & facit ad quæstionem. quam ibi dixi.

1 *Legatum vniuersitatis iuris valet, etiam si incommodum contineat.*
2 *Legatarius vniuersitatis cauet hæredi de indemnitate.*
3 *Legatum vniuersitatis iuris æquiparatur emptioni.*
4 *Legatum potest habere incommodum.*
5 *Legatum factum de taberna intelligitur de loco, non de mercantia, & quando veniat. nu. 7.*
6 *Legans mercantiam videtur legare vniuersitatem creditorum, & debitorum.*
8 *Apotheca pannorum legata non venit mercantia.*
9 *Apotheca pannorum legata cum omnibus, quæ ibi sunt, veniunt solum res, & non debita, & credita.*
10 *Legatum factum de mensa non comprehendit locum.*

1 §. Mensæ. Legatum † vniuersitatis iuris valet ẽt si incommodum ɔtineat. h. d. Not. §. istum qui habet singularem mãm. Not. qđ dixi ĩ summario. Vidistis simile in l. cum filius. §. Lucius. s̃. e. vbi legatur hr̃ditas, quæ similiter est nomen iu-
2 ris. Facit l. q filium. j̃. ti. j. vbi legatur Calendariũ. ¶ No. † qđ ille, cui legat̃ hæc vniuersitas iuris, dẽt cauere hr̃di de indemnitate. Dixi
3 in d. §. Lucio. ¶ † No. qđ tale legatum ęquiparatur emptioni vni-
4 uersitatis iuris. ¶ Vltimò no. † qđ legatum põt habere incõmodũ. Ad istud op. de l. Imperator. §. pe. s̃. e. Sol. vt patet ex distinctione ibi posita. Op. qđ qui legat mensam, videtur legare locum, non vniuersitatem debitorum, & creditorum, l. qui tabernas. s̃. de cõtra
5 hen. emp. Sol. Aliud est legare tabernam, † quod est nomen loci: aliud est legare mensam, qđ est nomen vniuersitatis iuris, vt hic, & l. si vẽrri. §. in bonis. j̃. de priui. cred. Et in vsu dicimus, talis hẽt tabernam, vel taberna illa est bona, nec loquimur de loco, idem
6 † puto, si testator dicit lego mercantiam meam. Hanc distinctionem, vtrum ponat̃ nomen, qđ significet locum, vel mercantiam, facit Iurisconsultus j̃. de fun. instru. l. tabernæ. Sed ɔ̃ prædicta op.
7 j̃. de pig. l. cum tabernam. in prin. vbi appellatione † tabernæ cõtinet̃ mercantia. Præterea in vsu videmus, cum dicimus, talis hẽt bonam apothecam, vt intelligamus de mercantia, non de loco. Sol. verbum, taberna, hẽt se æquiuocè tam ad locum, q̃ ad mercantiam seu negotiationem, & in dubio vr̃ quis legare locum, d. l. qui tabernas. fallit in d. l. cum tabernam. in prin. Ratio, quia in pignorib. nullum vertitur præiudicium debitoris, si verba latius intelligantur, nec. n. in plus, vel minus tenetur: secus in venditione, & legato. vel ibi ideo intelligitur de negotiatione, quia nullũ ius habebat in loco neq; dominij directi, vel vtilis, vel condõnis,
a vt ibi patet sm diuersas lect. ¶ Quæro, qđ si testõr dixit, † lego ti-
8 bi apothecam meam pannariam, seu pannorum? Rñ. non vr̃ legata mercantia, sed illa verba, pannorum, seu pannariam, videntur magis adiecta causa demonstrationis loci, d. l. qui tabernas.
9 ¶ Quæro, † qđ si testõr dixit, lego tibi apothecam meam pannorum cum omnib. quæ ibi sunt, an videatur legata ipsa mercantia? Respon. non, vt sub nomine vniuersitatis debita, & credita debeãtur legatario: sed vr̃ relictæ res corporales, q̃ ibi sunt, l. prædiis. §. pater. j̃. ti. j. qđ no. Debet ergo dicere, cũ omnibus, quæ ibi sunt, cũ debitis, & creditis: & dẽt vti verbis vniuersalib. lego tibi mer-
10 cantiam, vel mensam meam, & similia. ¶ † Quæro, vtrum legando mensam videatur legare locum: Gl. dicit, qđ non. facit j̃. tit. j. l. librorum. §. chartis. vbi si legatur bibliotheca librorum, ita quod testõr sentit de libris, non cedit armariũ. & ille §. est multum vtilis ad illam materiam. s. qñ testator vtitur nomine, quod põt intelligi de loco, & mercantia, qđ inspiciatur mens testatoris.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Quid si. No. quando testator dixit, lego apothecam meam. & sequitur Bal. in l. in legatis. C. de le. & vide Bar. in l. librorum. §. pe. infra. ti. j. & in l. nam quod. §. j. de pe. leg. & Bal. in l. prædia. C. de fideicom. & Imol. in c. indicante. de testa.

1 *Legatum rerum dotalium valet tanquam legatum rei alienæ, vnde æstimatio debetur.*
2 *Duæ causæ lucratiuæ in eadem re diuersis temporibus concurrere possunt.*

§. Pater filiæ. Si legat pater filiæ res, quas dedit in dotem filiæ, debet̃ æstimatio ipsarũ, & earum, quæ ex his natæ sunt, si sunt dotales: idẽ si res donatæ legent̃ vxori. h. d. sm gl. No. istum nouum casum, & bene. Dy. legit aliter. s. qđ mancipia filiæ non fuerunt data in dotem: sed pater ei donauit, qñ eã maritauit, & sic bene procedit similitudo de reb⁹ donatis vxori ad res donatas filiæ, vt vtroque casu donatio cõfirmetur, & retrahatur quo ad fructus, vñ partus debentur. Dixi in l. sequens quæstio. supra, eo. Opp. sm lect. gl. qđ isti partus sunt viri, l. fructus. s̃. sol. matri. ergo non præstantur vxori Sol. dicit gl. qđ ei præstabit̃ æstima-
a tio, quia testator põt legare rem alienam. Sed ɔ̃ hoc opp. s̃. eo. l. Titia. §. qui inuita. vbi non est verisimile testatorem voluisse grauare heredem duplici præstatione. Sol. ibi testator legauit dotem, tunc hoc legatum habet tale commodum, qđ filia non tenet̃ conferre, l. ea demum. & l. à patre. C. de collat. non autẽ à cõhrde am-
1 plius ɔsequitur, vt d. §. qui inuita. Sed † hic testator legauit res dotales, non dotem, & ideo valet tãquam legatum rei alienæ, vñ æstimatio debetur, vt hic, & etiam qñ solueretur matrimonium, filia recuperabit à viro, sm gl. Hoc idem tenet Ia. de Ar. & Old. & dixi in l. huiusmodi. §. cum pater. s̃. tit. j. Refert ergo, an pater leget res, an dotem. Idem vr̃ in quantitate. s. qđ refert, an leget pater centũ, quæ dedit in dotem, an vero dotem, quæ fuit centum, sm prædicta. Rõ diuersitatis est, quia dos est nomen iuris, vnde nõ potest referri ad aliud, nisi ad illud ius: res verò sunt aliud à dote, licèt sint dotales, vt dixi s̃. in rub. sol. mat. Opp. & reintro gl. ex prędictis sequitur, qđ in eadem re cõcurrũt duæ causæ lucratiuæ, s. quia filia hẽbit ab hærede patris, & etiam à viro solu. mat. Soluit glo. qđ prout habet à viro, non hẽt ex causa lucratiua. vide gl. Ista solu. nõ euacuat contrarium, immo facit illud difficilius. Nam filia non habet à marito ex causa donationis, sed vr̃ habere à patre ex causa lucratiua, l. si. §. si à socero. ver. at si neuter. j̃. de his, quæ in fraud. cred. & sic in eadem re ab eod. concurrunt duæ causæ lucratiuæ. Solu. hic mulier primo consecuta est æstimationem ab hærede patris, & postea rem à viro, quod non est prohibitum. Vel aliter,
2 † hic duæ causæ lucratiuæ cõcurrunt in diuersis temporib. quod non est phibitum, vt dixi in l. Mæuius. §. duorum. s̃. eo. probatur in l. existimo. j̃. de verb. ob. ¶ Opp. ex gl. cum patri competebat actio ad res dotales, vr̃ legare ius, quod habebat in re, vel pro re, vt supra, ti. j. l. si domus. §. fi. & l. apud Iulianũ. §. si Titius. So. hoc ideo, quia morte patris illud ius consolidatur in filia, l. j. §. videamus. C. de rei vx. acti. ergo non vr̃ pater filiæ illud legare, cum sibi debeatur, & ideo puto, qđ si pater fuisset stipulatus sibi in dotem, ita qđ in filia non deberet consolidari, tunc legatum videtur importare vt pater videatur legare ius, quod pro illis rebus habet, scilicet spem actionis de dote, quam habet soluto matrimo. ¶ Opp. extrà glo. C. eo. l. filia. Sol. ibi pater primo legauit, secundò dotauit.
hic

ADDITIO

a ¶ Sed contra hoc. Singulare dictum est hic, & adde Bar. in l. huiusmodi §. cum pater. s̃. ti. j. & quod no. Bal. in l. filia. in prin. C. de le. & expresse Bald. post Old. in l. §. cum pater & vide Rom. in consi. suo inci. videamus primo, quid iuris de centum ducatis ipsius mercantiæ,

hic eҫ,vt dixi in d.l.huiusmodi.§.cum pater.ſ.ti.j.Opp.extra gl.hic
pater legauit mancipia,quæ in dotem dedit, ergo referuntur iſta
verba ad tempus datæ dotis,nec in legato veniunt,quæ poſtea na
ta ſunt.ſ.l.Mæuio.§.a me.So.Poſſumus dicere,ꝙ iſta non ſunt ver
ba teſtõris,ſed legis:vel dicendo ꝙ ſunt verba teſtõris,obſtaret ↄ̄-
rium.Sed poſſumus legere alio mõ,ꝗ gl.ſm Dy. ꝙ hic , pater do-
nauit,non autem in dotem dedit,& ideo cõtinetur partus,ꝗa do-
natio talis retro trahitur quo ad fructus:& hæc eſt ſatis bona lect.
ſed tenendo opi.gl.dic hoc ideo eſſe,quia partus ſunt tales. Nec
ob.d.l.Mæuio.§.à me.quia ibi ex relatione ad tempus datæ dotis
legatum ampliatur,ideo ad illud refertur:hic ex tali ratione lega
tum minueretur.¶Op.de l.vxorum.§.forori.ĩ.ti.j.Sol.vt ĩ gl.Opp.
de l.mora.in prin.ſuprà,de vſur.Sol.vt in glo.

§.Hæreditatem. Per ſimplicem diuiſionem non tolli-
tur ius fideicommiſſi, & non tenetur
quis de periculo rerum,vltra ꝗ̃ teneretur primò. h.d.Opp. quod
per diuiſionem ſit renũciatum fideicommiſſo,l.qui Romę.§.duo
a fratres.ᵃ ĩ.de verb.obl.Sol.hic §.pt legi primo , ꝙ iſti erant rogati
de reſtituendo extraneo non inuicem,&ſic diuiſio eorum nõ tol
lit fideicommiſſum relictum extraneo:& dubium erat hic,ꝙ ille,
cui noĩa obuenerunt in partem,dedit alteri prædia:vñ cum præ-
dia ſuperſunt,videbať iſtum teneri,in quantum pro portione hæ-
reditaria ſua ad hr̃dem tranſtulerit:& illa noĩa vñr habita loco cu
iuſdam pretij:ſicut hic teneretur,ſi rem vendidiſſet , ita & modo.
Ad hoc reſpondet Iuriſconſultus,ꝙ de periculo nominum non
tenetur,nec diuiſio ſimilis eſt venditioni,ſed diuiſio eſt quædam
permutatio cõionem diſcernens. Ex hoc ſequitur, ꝙ quicquid
habes à cohærede meo,vt puta noĩa,vel aliud,ſuccedit in locum
partis,quam habebam pro indiuiſo in toto.l.Imperator.in fin.cũ
l.ſeq.ſuprà,e.& ideo ſicut ante diuiſionem non tenebatur de pe-
riculo,ita poſt diuiſionem de eo,quod ſibi obuenit in partem.Et
hoc vult dicere tex.Scdo pt legi,ꝙ hic erant rogati de reſtituẽdo
inuicẽ,&tunc obſtat ↄ̄rium de d.§.duo fratres.Sed dic, ꝙ hic fuit
ſimplex diuiſio:ſed ibi fuit dictum ſe nihil facturos ↄ̄ diuiſionẽ,
ſecundum Dy.Vel aliter,Ibi fuit malè iudicatum, vt ibi.

ADDITIO.

a ¶Fratres.Vide bar.ibi in j.& 2.q.

§.Filia mea. Qui legat hæreditatem ſibi quæſitam,non vr̃
legare fructus,quos ipſe conſumpſit.h.d. De
hoc dic,vt in l.cum filius.§.Lucio.ſuprà,eo.quod no.

1 *Dictum reſtringitur per rationem.*
2 *Teſtator habens filios ex diuerſis matribus,ſi iuſſit,quod æqualiter inter ſe diui*
dant,& vnus habet prædium dotale,hoc non venit in diuiſionem.

a
1 §.Dulciſsimis. ᵃ†Dictum reſtringitur ꝑ rationem. h. d.
Op.ſuprà,e.l.Imperator.§.fin.& l.ſeq. So
lu.hic ꝑꝑ rationem annexam reſtringitur legatum.Facit ſuprà,de
calum.l.hæc actio.& de acq.poſſ.l.Pomponius.§.ſi is,qui. cui adde
b concor.ibi,& c.intelligentia.extrà,de verb.ſig.¶Inducoᵇ hunc §.
c ad q.ᶜ †teſtator habebat filios ex diuerſis vxoribus , & ab vtroque
2 dotes habuerat,& in teſtamento dixit,iubeo filios meos tẽpore
diuiſionis æqualiter diuidere.Ex hoc inſurgit dubium,quia vnus
ex filiis,cuius mater habuerat in dotem prædium , & pecuniam,
volebat illud prædium:alius ↄ̄dicebat,ꝙ debebat æqualiter diuidi.
Dixi,quod illa verba,æqualiter diuidant, non porrigunť ad præ-
dium,qđ eſt vnius proprium,vt hic:& probatur in l. magis puto.
§.fi.cum l.ſeq.de reb.eo.Sed hoc operabitur,vt ſi dos erat in pecu
nia tempore diuiſionis,aliquis fratrum non vtatur perceptione,
ſm formam l.ſi filiæ.§.2.ſ.fam.erci.Si vero teſtator vult,ꝙ diuidãt
omnia æqualiter etiam prædia:hoc debet exprimere , vel dicere,
ꝙ omnia inuicem communicentur,vt ĩ.eo.l.fi.§.Lucius.& infrà,
ad Treb.l.Lucius.quod nota.

ADDITIONES.

a ¶Dulciſſimis.Iſtum tex.limita per l.pater.§.fundum.infrà,ti.j.
b barb.¶induco.Et vide barr.in conſi.inci.quidam habens bona communia.& ad bar.hic
adde d.meum Soc.in conſi.135.in j.col.in prin.altas conſi.137.
c alex.¶Hunc §.ad q.Not.quando teſtõr habet filios ex diuerſis vxorib.&iuſſit eos æqua
liter diuidere,dic,vt hic per eum ſecundum imo.Quid aũt ſi teſtator dixit, debeant ſta-
re,& morari cõiter.vide bar.in conſi.inc.quidam habens bona communia.

1 *Clauium traditio in dubio cenſetur facta cauſa cuſtodiæ,& nu.3.vbi quando ad*
dominij trans lationem.
2 *Actus numero idem ſecundum diuerſam intentionẽ operatur diuerſos effectus.*
4 *Clauibus traditis ſi iuſſit aſſignari,an importet dominij translationem,vel poſ-*
ſeſſionis.

1
a §.Pater pluribus. † Traditio clauium, ᵃ& aſſignatio
rerum in dubio præſumitur cauſa
cuſtodiæ,ſi titulus habilis non præcedit ad dñij trãſlationem. h.d.
Opp.de l.clauib.ſ.de ↄtrahen.emp.& l.j.C.de don.Glo.dicit,refert,
quid dator clauium agat.In gl.fi.parua ſuper ver.fore. & ſic dicit
2 Old. ¶ Not.†ꝙ idem actus numero ſm diuerſam intentionem
agentis operatur diuerſos effectus,quia ſi intẽdit trãſferre domi
3 niũ,tranfert,alias ſecus.¶Quæro,†quid in dubio?Gl.hic in verb.
cuſtodiæ.dicit,ꝙ ſemper præſumitur in dubio cauſa cuſtodiæ.qđ
b not.multum.Iſta glᵇ quantum ad caſum huius §.placet,quia text.
eſt hic.Et eſt ratio,quia filios in dubio æqualiter diligit,l.iſti qdẽ.
ſ.ꝙ met.cau.Item ꝗa iſta filia erat maior, ideo apud eam dẽt eſſe

maior cauſa cuſtodiæ,l.fi.ſ.de fi.inſtr.Sed in eo,qđ dicit glo. ſem-
per idem eſſe,hoc non placet , quia eſt ↄ̄ caſum l.dotis fructus.§.
fi.& l.ſe.ſ.de iu.do. vbi in dubio vr̃ dare animo transferendi do-
miniũ:ſed hic aut præcedit titulus habilis ad tranſlationem do-
minij,& tunc loquitur lex contraria:aut non,& procedit iſta glo.
4 ¶Vlt.no.iſtum §.† in eo,quod dicit , aſſignari iuſſit. Nam poſſet
dubitari,vtrum importet tranſlationem dominij, vel poſſeſſio-
nis,vel qd.Et hic tex.videtur,quòd non ſignificet tranſlationem
dominij,quod diximus in l.ſi conſtante.ſ.ſolut.matr.in 4.q.prin
quæ tractat de repetitionis effectu,2.q.

ADDITIONES.

a alex.¶ Traditio clauium. Quid operetur traditio clauium,dixi in l.clauib.hic alle.
b ¶ Iſta glo.Quando ſimplex traditio intelligitur facta animo transferendi dominium,
adde Bart.late in l.ſub conditione,circa fin.ĩ.de ſol.& Bart.in l.j.ĩ.pro dot.& ad Barto.
hic vide arc.in c.examinata,de iud.

§.Cum imperfecta. Oratio imperfecta perficitur
ex præcedenti, vel ſequenti , ſi
congruè fieri poteſt.h.d.Tenementi,quia facit ad multa.

1 *Iuramentum habet vim clauſulæ,quòd valeat omni modo,quo valere poteſt.*

☞ §.Filius matrem. Iuramentum teſtatoris, vel hære-
a dis habet vim repetitionis ᵃab in-
teſtato.h.d.& intelligi poteſt iſte text. dupliciter,vel ꝙ dixit teſta
tor legata dari,& hoc iurauit , quòd darentur.Vel dixit hæredi,
quòd iuraret dare legata,quia licèt teſtamentum non valeret,ta
men iuramentum iſtud habet vim repetitionis ab inteſtato:& ſic
1 debebuntur legata à venientibus ab inteſtato.¶ Not.† quod iu-
ramentum importat iſtam clauſulam,quòd iſtud,ſuper quo ĩter-
b ponitur,valeat omnimodo , quo valere poteſt. ᵇ Dixi in l.ſi quis
pro eo.in prin.de fideiuſſoribus.

CONCORDIA.

☞ ¶ Filius matrem.Pro concordia aduerte,quòd caſus huius l.cũ
pater.§.filius matrem.non habet locum, quado teſtator iurauit,
ſed ſolum mandauit hæredem iurare,ſecundũ Bart.in l.2.C.cõm.
de leg.contrarium tamen alleg.in hoc §.filius matrem. Tu dic,in
hoc §.filius matrem. contrarium non tenet expediendo hunc §.
ſed ſolum ſummando, ſecundum intellectum gloſſ.dicendo ita
poſſe ſummari, ſed non refert ſe in ſummario ad hanc determi-
nationem,licèt hic dicat ſummando iuramentum teſtatoris, vel
hæredis,&c.ecce,quòd non dicit,quòd teſtator mandauit hære-
dem iurare de directo,quia potuit iurare ſua ſponte,etiam ſecun
dum verba Bart.præterea Bart. loquitur vbique in diuerſo fine,
in d.§.filius,vt intelligatur repetitum ab inteſtato.in d.vero l.2.vt
ſit differentia inter verbum directum,& obliquum.Vel etiam an
cum iuramento,vel ſine ad exigendum legatum,&c.

ADDITIONES.

a alex.¶ Repetitionis.No.quòd iuramentum habet vim repetitionis ab inteſtato, & dñ
Barto.hic dicit,quòd iſte intelligitur tam de iuramento hæredis,quàm teſtis, ipſe con-
trarium tenet in l.2.C.comm.de leg.adde quòd per iſtum tex.& illum no.dixit bart..in l.
ſi quis maior.C.de tranſa.& quod no.voluit bald.in l.j.C.com.de leg.& quod no.bart.&
quod ibi dixi in l.eam quam.C.de fideicom.
b Alex.¶ Poteſt.Quomodo intelligatur,vide Imo.in c.cum contingat.x.memb. in 3.q.
de iureiuran.

§.Mando. Verba , quæ proferuntur in modum conſilij,
non important neceſſitatem.h.d.Gl.op. & ſol-
uit duobus modis.Dic,vt in ea.

1 *Vnus ex certis quando non eligitur,admittuntur,qui non ſunt indigni.*
2 *Matre neminem eligente in caſu huius §.qui admittantur, & qualiter.nu. 4.*
3 *Matre aliquos eligente,an illi cæteris præferantur.*

1 §.Rogo. †Si nõ eligitur vnus ex certis,oẽs admittũtur,qui
2 nõ ſunt indigni.h.d.Primò declarãdo tex.¶†Quę
ro,fideicommiſſo relicto per verba hic poſita,ſi mater neminem
elegerit,qui admittuntur?Rñ.illi,qui meruerunt multum, vel pa
rum,& illi,qui non demeruerunt multum, vel parum , vt hic in
3 tex.Quæro,† quid ſi aliquos elegerit,an illi cæteris pręferantur?
Rñ.aut elegit omnes,qui meruerunt, & alij qui non meruerunt
neque demeruerunt,non admittẽtur:ſed ſi elegit aliquos ex his,
qui meruerunt,&aliquos non,tunc illi,qui meruerunt,vendicãt
partes ab hr̃dib.vt hic in ver.eos autem à ↄ̄rio ſenſu. Nec obſt.l.
cum quidam.ſ.eo.quia ibi teſtator dixit, quos dignos putaueris
4 ſimpliciter: hic verò expreſſè habuit reſpectum ad merita. ¶†
a Quæro quando ᵃ mater nullum eligit,omnes, qui non offende-
runt,admittuntur vt hic:ſed dubitatur,qualiter admittantur , an
qui plus meruit,plus hẽat,an oẽs ęqualiter.Text.hic vr̃,ꝙ oẽs ę-
qualiter,& etiam glo.quod probatur,quia ẽt illi,qui non merue
runt,nec demeruerũt,admittuntur.Si ergo diſtributio fieret ſm
merita,illi nihil haberent.Sed ↄ̄ hoc facit ſ.e.l.cum filius.§. pater.
vbi matre non eligente remanet in arbitrio iudicis. Sol.illa ver-
ba,vt quiſque de te meruerit, tollunt contrarietatem. Diſtingue
ergo,aut teſtator iuſſit diſtribui inter filios habito reſpectu ad
merita teſtatoris,aut habito reſpectu ad merita eorũ reſpectu hę
redis,aut ſimpl'r.Primo caſu hærede non eligente remanet arbi-
trio iudicis,qui eligat,d.l.pater. Secundo caſu vr̃ teſtator elegiſ-
ſe per

ADDITIO.

a alex.¶ Quæro,quando. Et vide multum no,bald.in l.eam , quam. C.de fideicom. poſt
Imo hic.

se personam hæredis,& ideo eo non eligente extinguitur arbitrium,vt hic.Tertio casu idem,l.cum quidam.s̃.eo.

§.Donationis. Quando sunt verba dispositiua, non refert,cum quo quis loquatur,sed in quẽ voluntatis intentio dirigatur.h.d.concor.s̃.eo.l.miles. in prin. & l.peto.in prin.& ibi dixi.

1 *Veniens contra voluntatem defuncti in eo,quod est causa fideicommissi,ab eius petitione repellitur.*
2 *Fratrib.rogatis inuicem restituere si ex duobus vnus alienat partem suam,& alius suam,superueniens admittitur ad petitionem fideicommissi.*
3 *Alienatio facta contra voluntatem defuncti tenet,donec reuocetur.*
4 *Consentiens alienanti admittitur ad reuocationem eorum, quæ postea alienantur.*
5 *Clausula , rato manente pacto , operatur in fauorem illius, qui promissa seruauit.*
6 *Pater,& filius si simul agant,alter alteri videtur consentire.*
7 *Duo si fecerunt pacem,postea se inuicem offendunt,alter non accusat alterum, sed si vnus primo, & alius secundo,secundus accusat primum.*

a 1 §.Libertis.[a] † Qui venit cõtra volũtatem defuncti in eo, quod est causa fideicõmissi , ab eius petitione
repellitur.h.d.In prima parte alienauerunt omnes,vno excepto.
In secunda simul nullo excepto.In tertia primò vnus , postea ali⁹.
In quarta nullus,sed decessit vltimus ex̃neo herede relicto.Secũ
da ibi,alioquin.Tertia ibi,cęterũ.Quarta ibi, atsi nemo. Quæro
2 primò † pone duos fratres rogatus inuicem [b] de restituendo,&
b vnus alienat partem suam.& alius similiter, & moritur primus,
vel secundus,an admittitũ superuiuens ad petitionẽ fideicõmissi?
Gl.not.dicit,ꝙ sic.Nec obst.iste §.quia alienando facit expresse ꝯ
voluntatem testatoris:sed in themate proposito testõr expressẽ
non prohibuit alienationem,sed lex prohibebat.Pro ista glo.facit j̃.de iure pat.l.si libertus minorem.Item facit s̃.de inoffi. test.
l.etiam.& j̃.de his,quib.vt indig.l.post legatum.§.pen.vbi ille qui
impugnat testm̃,perdit ea,quæ ei ex testõ queruntur,nõ quę aliũde,vt donata causa mortis.Item hic ille,qui alienat,perdit ea,quę
sibi deberentur ex alienatione, non ea,quæ sibi debentur fratre
3 moriente.¶ Quærit gl.vtrum † alienatio interim teneat. Et dicit,ꝙ sic.De hoc habetis glo.contrarias,quas recitaui in l. seruo
4 legato.§.j.s̃.ti.j.dic,vt ibi.¶ Quærit gl.† qd si aliquis nõ alienauit,
sed alienanti consensit,an admittatũ ad reuocationem eorũ, qui
postea alienauerunt?& dicit,ꝙ sic,quia non venit ꝯ voluntatem
defuncti alienando,sed suo fauori renunciat.¶ Vltimò gl.signat
arg.ꝯ de l.codicillis.§.insulam.j̃. e. & non soluit. Dic,vt dixi in l.si
5 fundũ per fideicommissum.in prin.s̃.ti.j.Dyn.inducit istũ §.ꝙ † si
emphyteuta nõ soluit pensionem,& dñs vult eum repellere,& ip
c se emphyteuta dicit,ego volo soluere pœnam,[c] & retinere em-
d phyteusim,ex illa clausula,rato manente pacto,[d] ꝙ nõ audiatur.
Nam illa clausula operatur ei,qui seruat promissa,nõ ei , q venit
ꝯ,vt hoc §. Gl.determinat hoc in l.qui fidem.s̃.de transa.Ego in-
e duco [e] ad q.lex dicit,† quòd filius non potest agere sine consen
6 su patris,l.cum non solum.§.necessitate.C.de bon.quæ lib.quid si
f pater,& filius agant simul? Certe vr̃ alter alteri consentire,[f] arg.
huius §.facit l.Titius:in prin.s̃.quib.mo.pig.vel hy.sol. ¶ Item in
7 duco ad aliud,† duo fecerunt pacem simul,postea se inuicem offendunt,nec apparet quis primò,& quis postea , queritur,an al
g ter alterum possit accusare de pace rupta?[g] Videtur , quòd non:[h]
h quia pacem simul inuicem repetunt. Sed si vnus primò & alius
secundò,tunc secundus potest accusare primum de pace rupta,
non primus secundum,vt hac lege,in versi.cæterum.

ADDITIONES.

a Poma.¶ Libertis.Vide quid per istum tex.dicat Oldr.cons.133.

b ¶ Inuicem.Nota de rogatis ad inuicem de restituendo,si alienans,quando prohibetur alienatio,si alienetur in consortem,vide no.per Bald.in c.j.in fi.de alie.feu.

c Alex.¶ Soluere pœnam.Not.quòd qui soluit pœnam,non dicitur seruare voluntatem defuncti.& vide Bald.in l.petens.C.de pac.

d Alex.¶ Pacto.Vide Cy.in l.j.de iure emph.& quod no.Bart.in d.l.qui fidem.de transa. Bald.& ibi tex.in l.cum proponas.la 2.C. de pac.& de transac.l.cum proponas.& not.gl. in c.fi.de locato.

e Barb.¶ Ego induco.Et vide,quæ no.Bald.in l.emptori.C de euic.
Poma. ¶ Ego induco.Vide Alex.in l.is,qui hæres §.neque.in 2.no.ff.de acq. hær. & in l.si constante.in prin.§.si vxor.ff.sol.ma.Panor.consi.88.in 1.volum, aliquid per Alexan. cons.8.in 5.vol.Pau.consi.x j.dub in 2.volum.& cons.126.in 2.vol.Fel.in c.cum Bertholdus.de re iudi.

f Alexan.¶ Consentire.Hoc sequitur Imo.hic.Tu tamen vide Bald.in l. si furiosi.C. de nup.& quod no.ang.in l.ab emptione.s̃.de pac.& hoc dictum tene menti & idem videtur tenere Bald.in l.is,qui hæres.§.neque filius. & ibi etiam ange. & Imo. s̃.de acq.hær. & sequitur Bald.in l.fi.C.ad Mace.& quod ibi dixi.& Bald.in l.si filius.in fi.s̃.de his,qui sunt sui,vel alie.in bald.in addi.Spe.in ti.de pact.& Ioan.andr.in re.qui tacet.in merc. & facit quod no.bald.in l.si constante.§.si maritus. sol.mat.& bald.in l si liqueat. C. de inoffi.don.Et dictum Bart.hic simpliciter refert,& sequitur Pau.de cast.in consi. 52. inci.in Christi nomine amen.super j.dub.licèt fuerint diuersæ opi.in vlt. verbis ibi.item induco aliud,si duo promiserunt se non offendere,postea insimul offendunt,quis teneatur:& vide Bart.in l.si seruum.§.sequitur.de verbor.obligat. & barto. in l.j.si quad.pau. fe.di.& ibi latè dixi,& vide tex.in c.constitutus.de pœn.& l.Iulianus.§.offerri. & l.quã pendentem.de act.empti.& bald.in l.cum proponas.la 2.C.de pact.

g Pom.¶ Pace rupta.Vide Alex.in l.semel mora.in j colum.ff.so. mat.Fel. in c.dilecti filij de excep.& nunquid isti possunt petere,vide alex.latè post bart.in l.j.§.cum arietes.si quadr.pau.fe.di.

h ¶ Videtur,quòd non.Et dictum bart.hic sequitur Pau.de Cast.in l.si seruum.de verborum oblig.

§.Cum inter. Filius libertæ cõnumeratũ in familia libertorum.h.d.Op.filius libertæ nõ est de familia,l.pronuntiatio.§.fi.& l.seq.de ver. sig. ergo non est de familia testatoris.Dicunt quidam,ꝙ hic filius libertæ erat similiter libertus:sed si ita esset,hoc non haberet dubiũ.Vñ dicit gl.ꝙ hic loqũ in filio libertæ nato viuo testõre,vñ eum in seruitutẽ p̃t reuocare: iõ continetũ appellatione libertorũ.Et in hoc residet gl.Sed certè si hoc esset verũ,ista lex nullum hẽret dubiũ.Vñ dic al'r,ꝙ iste fili⁹ libertæ est extrane⁹ quo ad testõrẽ,tñ qa est hæres legitimus libertæ ab intestato,non vr̃ fieri ꝯ volũtatẽ,si ad eũ vadit fundus. Nec obst.s̃.e.l.peto.§.fratre. quia ibi extraneũ instituit in testõ,hic extraneus ab intestato succedit,vt ibi tangitũ in gl.& ibi dixi:fm hoc debet iste §.aliter summari.s.qui decedit aliquo ex familia succedente ab intestato,non vr̃ alienare.h.d.ad idem facit quod not.in
a l.pater.§.fundum.infrà,tit.j.& ista est verior lectu.[a]

ADDITIO

a Alc.¶ Verior lectu.Vide Bar.in l.si ita.§ si eadem lege.infrà,de verb. obl.

1 *Legata an debeantur,quando aliquis succedit præter spem defuncti.*

§.Cum existimaret. Si ille , quem defunctus putabat ab intestato successurum insolidum succedit pro parte , legata ab eo noĩatim relicta præstabuntur pro parte libertatis insolidum.h.d.Op.ꝙ ista consobrina teneatur insolidum.l.post emancipationem.in prin.j̃.ti.j.Gl.dicit hic de æquitate,ibi de rigore.Tu dic,ibi succedit ꝓ parte,sicut testõr putabat,licèt non eodem modo,quo putabat:hic vero succedit pro parte,& testõr putabat insolidum.Op. ꝙ legata indiuidua nullo mõ debeantur,l.pen.s̃.de iur.cod.Sol.dicit gl.hic æquitas,ibi rigor,qđ declara,vt no.in ꝯriis.Sic legata indiuidua, qñ aliquis præter spem testõris aufert partem nullo mõ debentur regulariter,vt in ꝯriis.Fallit in libertate , & in hoc est æquitas hic, & idem in l.qui graui.s̃.de iu.cod.Op.fm Dy.de l.cum filius.suprà eo.l.si quis testõ facto.in prin.j̃.eo.Sol.ibi loquitur in legatis relictis à scriptis,sed hic in relictis à veniẽtibus ab intestato. Ad hoc
1 op.† ꝙ etiam relicta à venientib.ab intestato non debeantur alio succedente,l.j.in fi.infrà,tit.j.Sol.ibi successit alius in totũ præter spem defuncti,hic vero successit pro parte alius vna cũ eo, quẽ testõr successurum putabat.Et ideo qñ alius succedit præter spẽ defuncti,vtrum legata debeantur,& qualiter , distingue:aut legata sunt relicta à scriptis,aut à veniẽtib.ab intestato. Si à scriptis, aut testm̃ rescinditur in totum,aut pro parte,vt l.si quis facto. j̃. eo .& l.cum filius.in prin.s̃.eo.Secundo casu qñ à venientib.ab intestato,aut sunt relicta simpliciter,aut noĩatim ab aliquo.Si simpliciter,tunc debentur à quolibet succedente ab intestato , l.si qs cum testamentum nullum.& l.ab intestato.s̃.de iure cod.Si nominatĩ,& tunc aut succedit ille , à quo testator reliquit nominatim tantum,aut alius prorsus,aut filius vnà cum illo. Primo casu debentur legata ab eo sine dubio,vt in toto tit.de iur.cod.Secundo casu aut alius erat æqualis gradu cum nominato , & tunc debentur legata,l.si Titio,& Mæuio.§.Iulianus.s̃. eo. tit.ita dicit Dy. Tu in hoc passu dic,vt dixi in d §. Iulia. quia non loquitur in legatis relictis nominatim.Si vero erat in alio gradu,q̃ nominatus,tunc debentur,l.j.in fi.j̃.tit.j. Tertio casu qñ succedit nominatus vna cum alio,tunc aut succedit cum alio , fm qđ defunctus putabat, & tenetur ad integra legata,l.post emãcipationẽ.j̃.ti.j. Si vero succedit ille alius præter defuncti volũtatem,aut loquimur ĩ legatis diuiduis,& dẽntur ꝓ parte,qua succedit legatarius , vt hic,l.pen. & l.sed cũ ea.de iu.cod.Aut loqmur in legatis indiuiduis, & tunc nihil debetur,l.pe.de iu.cod.Fallit in libertatib.vt hic,& l qui graui.de iu.cod.& l.si pr̃.de fideicom.lib.Ista est distinctio Dy. modica mutatione facta,vt vidistis ibi. Vlt.super gl.fi.ibi , sed cur non p̃statur ab vtroque sicut fideic.dic,immo vult dicere , cur non diuiditur sicut fideicommissum:& ad hoc sequitur responsio.

§.Pater,qui filio. Si fideicommissum inuicem datum continet tantundem in quotitate, & quantitate,nõ valet.Item æstimatio testõris nullam necessitatẽ inducit.h.d.Op.ꝙ ex istis verbis ĩducatur fideicõmissum,l.peto. in prin.s̃.e.Sol.hoc iõ,quia esset ridiculũ.Tm̃.n.daret vnus,quantum acciperet.Simile s̃.ti.j.l. ab omnib.§.si à Titio . aliàs si Titio. vl.respon.Ad secundum,quod hic dr̃,ꝙ æstimatio testatoris nihil operetur,concor.l.si fundum.§.si libertus.infrà,ti.j.

1 *Debitum potest cum fructibus compensari,nec fraus præsumitur.*
2 *Debitum compensatur cum Falcidia,& fraus præsumitur.*
3 *Excludens fraudem non dicitur fraudem facere.*
4 *Falcidia hodie prohiberi potest per testatorem.*
5 *Dictio,ne,quandoque modum,& quandoque conditionem inducit.*

§.Titio fratri. Si testator grauat hr̃dem in eo , quod sibi hæredi dẽbat,& debitum cũ fructib.compẽsat,fraudem facere nõ vr̃:secus si debitũ cũ Falcidia ꝯpensaret, h.d.Primò ponit,qñ testõr vult debitũ à se ꝯpensare cum fructib. Scđò qñ vult cõpensare cũ Falc.Secũda ibi,planè. Itẽ prima subdiuiditur:qa primo ponitũ thema,& quęstio.Scđo respõsio.Tertiò rõ responsionis.Secunda ibi,cum fructib. Tertia ibi , quoniam. ¶ In tex.ibi,restitueret,subaudi,quæritũ , an tale fideicommissum quantum ad hr̃ditatẽ Seij valeat?& ad hoc respõdet statim ibi,cũ

ex fructib.&c. In textu ibi, quũ rõne cõpensationis fiendæ de fructibus hr̃ditatis. Mæuianæ ad hr̃ditatem Seianam. Sequitur secũda pars in ver. planè. & ista pars diuiditur. Nam primò ponit thema, & quæstio. Secundò responsio. Tertiò ponit quãdã iniquitas ex responsione resultãs. Quartò ꝯ illam iniquitatem prouidet. Quintò rñdet cuidam obiectioni, q̃ posset fieri in ꝯrium. Secunda ibi, Falcidiam. Tertia ibi, sed iniquitatem. Quarta ibi, prudentis. Quinta ibi, nec videbitur. ¶ In textu ibi, dolo fecisse, vt ꝑ hoc teneatur illo edicto, si quis omissa cã testa. &c. Dyn. ¶ In textu ibi, retineat. Dic, q̃ritur, quid dicta verba important? Ad qđ respon-
1 det statim, quia debitum cum Falcidia cõpẽsat. ¶ No. † ꝙ debitũ ꝑt cum fructib. compensari, nec ꝑsumitur fraus. Facit ꝰ. ti. j. l. filius.
2 §. apud Marcellum. & ꝰ. e. l. Imperator. §. j. ¶ Secundò no. † ꝙ debi
3 tum compensatur cum Falcidia, tñ vr̃ fraus. ¶ Tertiò no. † ꝙ qui fraudem excludit, non dr̃ facere fraudem. concordantiæ sunt in glo. Op. & vr̃, ꝙ quis possit grauari in plus, q̃ ad eum peruenit, vt ꝰ. e. l. Imperator. §. j. in fi. Gl. non soluit. Dy. dicit, ꝙ ibi quantitas legatur, & in propria specie quis grauatur: hic autẽ grauat̃ in hr̃ditate, quę loco quantitatis hr̃. d. l. Imperator. §. cum quidam. Oppo. ꝙ fructus non extenuant debitum, quia sicut debet habere hr̃ditatem Seij, ita fructus eius, postquam dies fideicommissi cessit, l. in quartam. ꝭ. ad leg. Fal. Sol. intellige hic de fructib. perceptis ex hæreditate Mæuij testatoris, deductis fructib. đ hæreditate Seij: ita intelligit glo. j. ponendo casum. Op. ꝙ ẽt fructus hr̃ditatis Mæuij non computẽtur, quia sunt percepti iudicio testõris, d. l. in quartam. Sol. hoc ideo, quia testõr hoc voluit. ¶ Ad secundam partem opp. ꝙ testator non põt prohibere falcidiam iure isto, l. qđ de bonis. §. j. ꝭ. ad l. Fal. Sol. fateor, nisi ꝑ istum modũ, videlicet iubendo debitum compensari cum Falcidia. Contra, dr̃ hic, ꝙ hoc est iniquum, opp. qa ista iniquitas tolerat̃, l. si debitor. ꝭ. ad leg. Fal. Sol. fateor, si hæres adit hr̃ditatẽ, & non prouidit sibi eo mõ, quo hic dr̃. Sed aduerte, quia vt puto, hoc remedium hodie non haberet
4 locum, † quia cum testator possit prohibere Falcidiam de iure, auth. sed cum testator. C. ad l. Fal. & Auth. de hær. & Fal. §. si vero expressim. prohibendo nõ committit fraudẽ. Vnde si quis omitteret ex testamẽto, vt habeat ab ĩtestato, incidit in edictum, si quis omis. cau. test. & hoc quo ad Falcidiam: quo ad quartam debitam iure naturæ remanent iura antiqua. ¶ Quæro, qualr̃ ista compẽsatio fit in Falcidia. R ñ. dico, ꝙ fit per cautionem Mutianam, qđ gl. reprobat, quia cautio Mutiana hẽt locum in conditionibus de non faciẽdo: hic aũt nõ fuit ꝯditio, sed modus, qa ista verba, ne fi
5 deicommissum retineat, inducunt modũ. ¶ No. istam gl. † ꝙ per dictionẽ, ne, induciẽ modus. In ꝯrium est l. qui absenti. §. j. ꝭ. de acq. poss. & ibi de hoc per Dy. Ego autẽ dico, ꝙ dictio, ne, q̃nq; inducit modum, q̃nq; condõnem, vt dicit tex. in l. cum tale. §. Titius. ꝭ. de cond. & dem. dixi plenè in l. quibus dieb. §. Termilius. e. ti. ¶ Quæro, hic dr̃, ꝙ Falcidia compensat̃ cũ debito, de Falcidia quorũ bonorũ hoc intelligit̃. Azo dicit de falcidia hr̃ditatis Mæuianæ, qa Falcidia hr̃ditatis Seianæ capitur vt debitũ, licèt Rog. dixerit cõtrariũ, vt in gl. aduerte tñ, ꝙ Falcidia hæreditatis Seianæ, quæ debebatur ipsi Mæuio testatori, computatur in hæreditate Mæuij.

1 *Disiuncta posita inter personas, inter quas cadit affectio ordinata, nunquam resoluitur in coniunctam.*

1 §. A te peto. † Disiunctio posita inter personas, inter quas cadit affectio ordinata, non resoluitur in coniunctam. h. d. Op. quod non inspiciamus ordinem, vt ꝰ. e. a. l. §. fidei tuæ. Sol. ibi constabat de mente testatoris, hic non. Op. disiunctiua posita inter personas honoratas resoluitur in coniunctam, l. pen. C. de ver. sig. Sol. hic cadit inter personas, inter quas non cadit affectio ordinata, ibi secus.

1 *Venditio fundi quando est certus: valet, licèt fines omittantur a notario.*

1
a §. Vicos. Valet legatum, licèt ñ fuerit adiecta qualitas, quã testõr adiecturum se dixit. h. d. † Nota, ꝙ licèt [a] fines omittant̃ à notario, tñ valet venditio, si fundus est certus, l. demõstratio, ꝰ. de cond. & dem. & l. cum seruo. §. fi. de ꝯhen. emp. Opp. ꝙ tale legatum non valeat, l. Titia. in prin. ꝰ. eo. So. hic legatum fuit expresse, & perfectè relictum, licèt fuerat omissa quædam qualitas: sed in l. ꝯria legatum ab ipso initio fuit imperfectum, & incertum. Op. de l. quoties. §. tantundem. ꝰ. de hære. instit. Solue, vt ibi. Vltimò istum tex. allegat Imperator in l. pe. C. de insti. & substit.

ADDITIO.

Ale. ¶ Nota, quod licèt. adde Bar. in d. l. demonstratio. & quæ ibi dixi, & Bart. in l. cum virum. C. de fideicommiss. & ang. in auth. de restitu. fideicom. in fi. & Io. and. in Spe. de lib. conce. §. inter alias. versic. iux.

LEX LXXX.

1 *Causa iusta in parte non tollit moram in alia parte.*

2 *Actore petente plus debito reus non condemnatur in expensis, nisi actor offerret se recipere partem, quæ non est in controuersia.*

1 Qui solidum. Iusta † causa in parte non tollit morã in alia parte. h. d. & est casus no. Op. ratione partis indebitæ quis excusatur à mora super toto, l. in fideicommissi. in prin. ꝰ. de vsur. Sol. duob. modis. Primò, ꝙ ibi hæres opponebat Falcidiam, nec ꝑꝑ hoc confitebatur aliquã partẽ debitã: & ꝑt esse, ꝙ per Falcidiam totum legatum subuertit, l. j. §. hæc verba.
a ꝭ. si cui plus, q̃ per l. Fal. hic verò partem debiti cõfitebatur. Vel
b aliter dico, [b] quòd si aliquis obiicit exceptionem pro parte. nisi dicat petitor se paratum recipere aliam partem, non videtur reus in mora. d. l. in fideicommissi. in prin. Secus si actor dicat, da mihi aliam partem, quæ non est mihi in controuersia, vt in tex. isto. & est ratio, quia si petis totum, non teneor tibi offerre partem, quia non est verisimile, quòd eam velit recipere, l. tutor. §. Lucius. ꝰ. de vsu. ideo habes necesse exprimere, quòd detur tibi
c pars. [c] Facit, † quòd si aliquis petit plus debito, super toto habeo
2 iustam causam litigandi, nisi dicas te paratum recipere partem, quæ non est in controuersia: & sic in expensis litis non condem-
d nabor. & etiam facit [d] ad multa alia.

ADDITIONES.

a ¶ Confitebatur. Aliqui dicunt, quòd Barto. est sibi contrarius in l. j. §. si stipulanti. in fi. de ver. obli. ad istud, quod hic dicitur.

b Poma. ¶ Dico. Pro declaratione vide bart. in l. non potest videri. ff. de re. iu. Raph. in cõ si. 5. Alex. in l. diuus. ff. ad leg. Fal.

c Alexan. ¶ Detur tibi pars. Vide Bald. in authen. generaliter. C. de epis. & cle. in ver. iuxta hoc quæritur. in l. eos. §. cautio. ꝭ. de app. & l. properandum. §. siue autem alterutra. j. col. C. de iud. & ibi Sal. & ibi vide bald. & Sal. in l. edita. in vers. quæro modo. de eden. & bald. in l. j. C. de plus peti.

d ¶ Facit. Vide bart. in l. stipulationes non diuiduntur. in vltimis verbis suis, de verb. ob.

a §. Cum post mortem. [a] Legatario debetur æstimatio ipsius rei, vel partis, quæ ad hæredem loco rei peruenit. h. d. quod no. No. text. ibi, pro modo æstimationis, &c. & hoc allegat glos. in q. not. in l. si ex falsis, in vlt. gl. mag. C. de transac.

ADDITIO.

a Mortem. Et de intellectu huius §. vide Doc. in l. 3 C. quod met. cau.

1 *Iusta causa litigandi excusat ab expensis.*

2 *Iuramentum calumniæ non excusat ab expensis.*

3 *Tutore male litigante potest ipse, & etiam pupillus condemnari in expensis: & contra quem fiat executio.*

4 *Procuratore temerè litigante quis condemnetur in expensis.*

§. Etiam. Respublica propter morã tenetur ad vsuras, propter temeritatem ad impensas litis, licèt habeat
1 regressum ꝯ administratorẽ. Idẽ in pupillo, tutorib. h. d. ¶ † Not.
a quòd qui [a] habet iustam causam litigandi, excusatur ab expensis, secus si iniustam. Et per hoc potest responderi ad quæstio. Glos.
2 quærit, † vtrum sacramentum [b] de calumnia excuset ab expensis?
b Glo. quòd sic, in authen. generaliter. C. de epis. & in cor. de iud. §. oportet. & in l. properandum. §. siue autem alterutra. C. de iud. Veritas est, quòd sacramentum calumniæ excuset à calumnia, non à temeritate, seu ignauia, l. j. in princ. ꝰ. si mu. vent. nomine. & l. 3. §. j. ꝰ. de iureiur. & ibi per Gui. & ꝭ. ad senatuscon. Turp. l. j. §. j. sed expensæ litis veniunt propter temeritatem, etiam si cesset calum-
c nia, [c] vel dolus, vt hic, & l. eũ, quem temerè. ꝰ. de iudic. ergo iura-
3 mentum non excusat ab expensis. ¶ † Quæro, tutor [d] malè liti-
d gauit, quis condemnabitur in expensis, an tutor proprio nõie, an pupillus, aut tutor tutorio nomine? Tex. hic dicit, ꝙ condemnabitur pupillus, vel respublica, & in eos fiet executio, licèt habeat regressum ꝯ administratorem. In ꝯrium est tex. quòd tutor debeat condemnari, in l. non est ignotum. C. de administ. tuto. Credo, ꝙ vtrunque potest fieri, vel hoc vel illud, per istas leges: Puto, tñ, ꝙ eo casu, quo dixi executionem fieri ꝯ pupillum, vel Rempublicam, ꝙ liberetur cedendo actionem, l. si. ꝰ. de admi. tu. Facit ad ꝑdi-
4 cta l. si dolo. ꝰ. si quis omis. cau. test. & ibi dixi. ¶ Quæro † qđ de procuratore calumniosè, vel temerariè litigante, vtrũ ipse condemnetur, an principalis dñs in expensis. Dixi in l. j. §. si procurator. ꝰ. si quis ius di. non obtem. Spe. tangit in tit. de exec. senten. §. sequitur. ver. sed quid si procurator. Et ibi dixit, ꝙ Clemens Papa determinauit executionem fiendam ꝯ procuratorem, & non ꝯ dominum, per l. j. §. si procurator. ꝰ. si quis ius dic. non obtemp. Aduerte, q̃nq; fit condemnatio expensarum propter malum factum, quandoque propter omissum, quia non est factum, quod fieri debuit. primo casu fateor esse verum, quod dicit Spec. quia istud non venit in generali mandato, quòd calumniosè litiget, l. 3. §. si procurator. ꝰ. ꝙ quisque iur. Secundo casu, s. quando procurator omisit, quandoque omittitur quod erat explicandum à domino, & tunc condemnationis expẽsarũ vsurarũ, & similium fit executio in dominũ, vt hic in prin. quia fideicomissum est omissum ab executione, quod debebat Respu. & est rõ, quia postq̃ nõ est factũ, ꝑ ipsum dñm est cõmissum. & hoc dicit tex. in simili i l. si procuratorẽ. §. si tutores. in fi. ꝰ. mãd. quãdoq; procurator omittit facere illud, qđ incũbebat sibi ꝓcuratori, nõ dño, vt puta postquam

ADDITIONES.

a ¶ No. quòd qui. Vide etiam practicam Papi. in forma in glo. in ver. ius patronatus, & Aret. sing. 120. & de ista causa vide per alex. cons. 119. in 2. volum. & consil. 115. in vltim. colum. in 4. vol.

b Alexan. ¶ Sacramentum. Vtrum sacramentum calumniosum excuset ab expensis. de quo etiam per Ang. in d. §. oportet. & Doc. in d. l. siue an alterutra. Barto. latius in d. l. j. ad Turpil.

c Alex. ¶ Cesset calumnia. Et hic videtur tex. quòd minor non possit restitui aduersus moram per eum commissam. de quo per Bald. in l. in minorum, in fi. C. in qui. ca. in int. rest.

d Alex. ¶ Quæro, tutor. Et vide Bar. in l. si procurator. ꝰ. de cond. inde. & in l. j. §. si procurator. ꝰ. si quis ius dic. non obtemp. Barto. in l. edita. in pen. q. C. de eden. & latius in l. 4. in prin. ꝭ. de re iud. & quod ibi dixi, l. si dolo. ꝰ. si quis omissa cau. test.

quam erat dñs litis effectus post litem contestatam, fuit in aliqua contumacia, pp quam debet in expensis condemnari, tunc procurator condemnabitur, vt in d.l.j.§.si procurator.s̃.si quis ius dicenti non obtemp.& sic intelligo dictum Spec.& istud tene menti, quia poteris ex hoc condemnationes facere in persona procuratoris procuratorio nomine, vel non, vt ex predictis habes.

§.Prædium. Vltimus de familia prædium alienare prohibitus eius petitionem ad extraneum hæredẽ trãsmittit.h.d.Op.s̃.e.l.peto.§.fratre.So.duobus modis.Primò, ꝙ hic nullus alius de familia remanserat.Simile.s̃.l.prox.§.libertis.in fi.Vel dic, ꝙ extraneus successit huic filio ab intestato, vt filius matri, qui potest dici extraneus, quia in potestate non est, l.j.§.extraneum.C.de rei vxo.ac.& tunc etiam si alij superessent, ille extraneus admitteretur, vt s̃.l.proxi.§.cum inter.

a §.Si creditor.[a] Qui vocantur ad fideicõmissum prædio alienato, non reuocant ab eo, qui emit à creditore testõris.h.d.Quæro, vtrum ꝯ hrdẽ, qui non soluit debitum, possit haberi regressus? Quidã in tex.habent ꝯ emptorem, quidam hẽnt ꝯ hrdẽ, & ƒm hanc vr̃ casus, ꝙ ꝯ hæredem nihil possit dici.Gl.tñ dicit hoc esse verum, nisi hæredi possit imputari, cur non soluit: quam gl.no.pro eo, quod dixi in l.si res obligata.s̃.ti.j. Dy.tñ supplet hic ꝙ hæredi solum imputetur in tribus casibus, qui ponuntur in d.l.si res obligata.Ego aũt intelligo istã gl.ꝙ in omni casu, quo fundus erat obligatus pro debito defuncti, possit imputari heredi, cur non soluit: qa facto suo priuat legatarium re.ar.s̃.e.l.q duob.& p tex.in l.apud Iulianum.§ hæres.s̃.ti.j.dixi in d.l.si res.s̃.de leg.j.& hoc tenet gl.hic, nõ violando ipsam, qd no.

ADDITIO.

a ¶Si creditor. Vide tex.& Bal.in l.1.C.cred.vend.pign.impe.non poss.

LEX LXXXI.

Quæ fideicommissum. Qui per ignorantiam iuris patitur alium vti re sibi debita, non cadit à debito.h.d.Opp.de l.si patronus.de his, quę in frau.pa.Gl.soluit hic vno modo.Dy.aliter.quod dixi in l.Clodius.s̃.de acq.hæred.

LEX LXXXII.

1 *Dominium rei legatæ recta via transit in legatarium.*

2 *Agnitio legati illud operatũr in legatario, ꝙ aditio quo ad hæredem, & quãdo ista æquiparatio sit bona.*

1 2 Legatum. † Dñium trãsit in legatarium recta via, sicut in hærede adeunte.h.d.Vel al'r.Qd † operatur aditio quo ad hæredem, illud operatur agnitio legati quo ad legatariũ.h.d.Op.ꝙ ista non sit bona æqparatio, vt l.cũ pater.§.surdo.s̃.eo.So.fateor, ꝙ nõ est per oĩa bona.Nã hereditas nõ querit regulariter sine aditione: legatũ verò q̃ritur ignorãti, tñ cõmutabiliter, quia si vult repudiare, vr̃ nũquã quæsitũ: & hoc respectu æquiparauit hic Iurisconsultus, qa sicut p̃t repudiari hrditas, ita legatũ: & ita p̃t agnosci hrditas sicut legatũ, sed si non agnoscat, vel repudiet, tunc differunt.Op.ꝙ dñium non transeat recta via, l.legatum est.§.fi.s̃.tit.j.& l.Papinianus.de seruit.Sol.vt in qualibet earum no.Oppo.vt in glo.Et solue, & bene, vt in ea.

LEX LXXXIII.

Si quis testamento. Legata relicta à scriptis venientibus ab intestato non debent. h.d.Op.s̃.de iniust.test.l.posthumus.Sol.ibi testamentum fuit ruptum & post confirmatũ iure prætorio.Opp:C.de libe.pręt.auth.causa.Soluit gl.ꝙ hodie ista lex corrigatur rupto testamento ex causa preteritionis, vel exhæredationis, vt legata valeant. Tenet ergo gl.simpliciter, ꝙ siue testamẽtum sit ruptum præteritione posthumi, siue iam nati, siue filij emancipati, siue in potestate, ꝙ legata debeantur: quod intellige, vt dixi in l.posthumus.s̃.de iniusto testa.& l.filio præterito.

LEX LXXXIIII.

1 *Res si deuenit ad eum casum, a quo non potuit inchoari, non vitiatur, quando casus superueniens tendit ad eundem effectum cum dispositione.*

a Debitor decem.[a] Qñ superuenit cã tendens ad eũdem effectum, licet ea existẽte dispositio ab initio non valuisset, dispositio non vitiatur.h.d.Primò ponit dictum.Secundò circa illud determinat duo dubia.Tertiò dictum probat per simile de dote prelegata.Quarto probat per reductionẽ ad incõueniens.Secũda ibi nec tollitur.Tertia ibi, sic & in dote.Quarta ibi, alioquin. Op.quod non sit in legato per solum interusurium medij temporis.l.i.§.si quis creditori.j̃.ad l.Falc.Sol.quantum ad hoc, vt possit defalcari, procedit contrariũ: quantum ad hoc, vt possit peti, procedit lex ista.& ita sentit gl.q̃ incipit, i.vsura. Opp.ad ver.quod si viuo.Insti.eod.§.ex contrario. Sol.dicit gl.hic est inutile.s.sine vtilitate pecuniaria, tamen valet, dic, ꝙ illud est ius nouum, istud vetus, Dicit glo.istud est ꝯ l.verbis.j̃.ad l.Fal.tene ergo primam.Opp.† res vitiatur, si deuenit ad
1 eũ casum, à quo non potuit inchoari, l.plurib.§.& si placeat.s̃.de ver.ob.Sol.regula illa non procedit, quando casus superueniens tendit ad eundem effectum cum dispositione: ita loquitur hic. Dixi in l.contraria.& per Dyn.in cactus legitimi.de reg.iur.lib.6.

ADDITIO

a ¶Debitor decẽ.De materia huius legis habetur plenè per Bar.post gl.in l.3.§.ex pluribus infrà de acq.poss.

§.Si Primo, & Secundo. Si plures sunt substituti, quilibet tenetur ad legata relicta ab institutis, in quorum loco succedunt.h.d. In tex.dum dicit, hæredib.institutis.Dic, & si hæres nõ esset primus, fuit substitutus quartus, & si hæres non esset secundus, fuit substitut⁹ quintus.Dy.dicit ibi in tex.substituti.s.quartus, & quintus.Dicit text.ab vtroque hic respondet.& ibi, substituto.s.quarto, & quinto.

§.Seruo alieno, Seruo eius, qui est capax, põt relinqui, quod eidem seruo facto libero, relinqui posset, licet non eo mõ.h.d.Primò põit vnũ dictum. Secũdo rñdet cuidã obiectioni.Tertiò ponit vnã regulã Iuliani. Quartò ꝯ regulã format duo argumẽta ꝯria, & soluit. Quintò ex p̃dictis ponit vnã illationẽ.Sexto cõcludit ad primũ casum: Secunda ibi, cum.n.Tertia ibi, & ideo.Quarta ibi, calũniosa.Quinta ibi, ex illo. Sexta ibi, ita non mirũ.In prima parte casus est facilis.In secunda parte sic forma casum.Contra p̃dicta faciũt oẽs leges, quæ dicũt, in legato facto seruo inspicitur capacitas, & incapacitas dñi. Ad hoc rñdet Iurisconsultus, ꝙ est verum in gñe, ꝙ oportet dñm esse capacem, sed nõ reqrit in spẽ, ꝙ res legata seruo possit legari dño, quia ex psona serui cõsistit legatũ, adeo ꝙ ipse liber fact⁹ caperet pro se.h.d.Tertia pars est clara, ꝙ istud demum p̃t relinq seruo, ꝙ ei posset relinq, si esset factus liber.h.d.Venio ad quartam partẽ.s. ad ver.calũmniosa.in qua format casum ꝯ regulam iuris.vr̃ quod si relinquuntur seruo decẽ annua, quãdiu seruiat, valet legatum: & tñ liber factus capere non posset.Ad hoc rñdet Iurisconsultus, ꝙ ista obiectio est calumniosa, & ꝯtinet fallaciam accidentis, quia fit mutatio de quid in quale.Nã Iulia.dicit, ꝙ id demũ p̃t seruo relinqui, qd facto libero capere possit, nõ aũt dixit, qd taliter põt relinqui seruo, qualiter libero, & econuerso.Ad qd tendit ratio facta in ꝯriũ.Decem.n.relicta posset capere liber, nisi fuisset adiecta illa qualitas in legato.Vel possemus aliter dicere, & sic ƒm gl.formando obiectionẽ, vt s̃.& rñsio fiat sic.Dictũ Iuliani loquit, qñ relinquitur aliqđ legatum, qd potest cedere ad vtilitatem serui: sed istud non est huiusmodi, quia solum concernit vtilitatem dñi, ergo non est ꝯ Iulianum.¶ In text.ibi, nam & hoc legatũ, s.de quo locutus est Iulian⁹.Sequit in tex.ex psona serui vires accepit. Dic, hoc est, si ex persona serui acquirat dño, & si liber fieret, acqreret ipsi seruo: sed legatũ, de quo obiicit, solũ psonã dñi respicit.& ista lect.tangit in gl.sup ver.accepit.in fi.¶In ver.alioquin.ponit secũda obiectio ꝯ Iulianũ de seruo, q non p̃t effici liber: ergo dño acquirere non p̃t, quia sibi seruo non p̃t relinqui, quia liber capere non p̃t ƒm reg.iur.Dicit Iuriscõsultus, si calumniosè intelligeremus dictũ Iuliani, reprehenderemus leges hoc dicentes, ꝙ per talem seruum q̃ratur dño, subaudi, sed intelligẽdo rectè illæ leges bene dicũt.Ad ꝯriũ responde, quia obiectio negat contingentiã, quam Iulianus ponit.Dicit.n.ꝙ illud põt seruo relinqui, quod liber capere posset, si ꝯtingat, ꝙ liber fiat.Ista obiectio ponit casũ, in quo non p̃t contingere, ꝙ sit liber: & sic non faciat aliquid ꝯtra Iulianũ.Sequitur in tex.& ideo.ista, & aliæ partes sunt claræ. Op. ad prin.j̃.de reg.Cato.l.j.Sol.vt ibi.Non.n.habet locum reg.Catoniana, quãdo legatũ nõ valeret ab initio propter personam legatarij.Op.ad reg.Iul.j̃.ti.j.l.fideicommissa.§.si seruo.vbi non põt legari seruo illud, qd posset capere factus liber. Gl.dicit, ꝙ regu.Iuliani non est vera in omni re, & in omni tpe.Tu dicas regulam esse veram in omni re, & in omni tpe: quod apparet, quia diffiniendo dixit, & ponendo regulam. Sed intellige eam, ꝙ legatum factum seruo valeat, vt sibi acquiratur, si cõtingat eum fieri liberũ: & si hoc non contingeret, tunc non valeret, si dño acquiri non possit, vel ipsi seruo.Sed in lege ꝯria non contingit seruum fuisse liberum, ideo legatum non valet: si contigisset, valeret. Op.de l.si mihi, & tibi.§.regula.s̃.ti.i.Sol.vt ibi. Vltimò gl.allegat bonam legem pro reg Iuliani, s.l.& si maxime.infrà, de ser.lega.

LEX LXXXV.

Latinus. Conditio adiecta fideicommisso intelligitur repetita in substitutione facta circa idem de ea persona.h.d.Op.dicitur hic, ꝙ fideicommissum non videtur repetitum à substituto.Contra, de l.licet.s̃.ti.j.Sol.hoc ideo, quia eadem persona est substituta, & eidem fideicommissum est relictum, d.l.licet.in fi.Item quia esset repugnantia, ꝙ vna, & eadem persona esset instituta, & sibimet deberetur fideicommissum: & ideo eligit alterum, l.recusare.§.Titius.infrà, ad Treb.

LEX LXXXVI.

Si quis seruo. Si libertas per fideicommissum debita retardetur, nihilominus ipsa, & fideicommissum pecuniarium debebitur.h.d.

LEX LXXXVII.

a Creditorem.[a] Si debitor legat creditori, in dubio non intelligitur animo compensandi.h.d. istã materiam declara, vt in l.si cum dotem.§.si pater.supra, sol.matr.

ADDITIO.

a Ale.Creditorem Vide Bar.in l.huiusmodi.§ cum pater.suprà, ti.j.

LEX LXXXVIII.

a **Caius.** a In legato generali non continentur noīa debitorū.h.d.Op.suprà,ti.j.l.seruum filij.§.eū,qui chirographū. Dicit gl.solue,vtibi.Dic,ꝙ ibi legauit chirographum specialiter: hic generaliter legauit omnia,quæ in domo sunt, in quo legato non venit chirographum.Secus si vniuersaliter legaret mensam. vel Calendarium,l.cum pater.§.mensæ.s̃.e.& l.qui filium.j̃.tit.j.& per Cy.C.locati.l.certi iuris.in 4.q.quod no.

ADDITIO.

a Alex.¶Caius.Et per istum tex.decidit Bal.quæst.no.in l.2.C.quæ res pig.ob.pos.

a **§.Titius.** a Diuisio gratia vberioris culturæ diuersos fundos non facit.h.d.

ADDITIO.

a ¶Titius.Facit ad hoc quod no.Bal.in l.licet.C.de acq.pos.in vers.vlterius adde, no.per bal.alias bar.in l.j.infrà,de reb.dub.& ang. in d.l.licet. adde no. per hunc tex,in l.3.in prin.infra,de acq. poss.

LEX LXXXIX.

1 *Regula,quod duæ causæ lucratiuæ non possunt in vna re concurrere,non habet locum in legato quantitatis.*

2 *Legata mina frumenti quando intelligitur de ipso frumento,& quando de ipso vase.*

3 *Iussus rem comparare an sit obligatus ad factum,an vero ad quantitatem.*

4 *Testator quando iussit rem comparari,& sic factum est in obligatione,æstimatio succedit in duobus casibus.*

5 *Testator iubens rem emi,in dubio intelligitur de pecunia hæredis.*

1 **Titia seio.** †In legato quantitatis non hēt locū regula de duabus causis lucratiuis.h.d. ſm vnam lectu.s. ſm illam, ꝙ fuit legata tessera frumentaria,hoc est frumentum, qđ est ad mensuram vnius tesseræ.Huic lect.concord.j̃.de sol.l.si quis duos.§.j.Scđo mō legitur,ꝙ hic fuit legatum vas, cum quo mensuratur,nō quantitas,q̃ mensuratur,& ſm istam.h.d.Qui iubet rem alteri comparari,non vř rem legare,sed æstimationem: & ideo re habita ex cā lucratiua actio non extinguitur,h.d.Huic
a lect.magis applaudit litera.No.tn̄.ex ista† diuersitate,quod si testa
2 tor legat minam frumenti,intelligitur de frumento,non de ipso vase.Sed si legaret corbem,vel minam frumentariam, tunc posset esse dubium,vt colligitur ex literis hic positis.Credo tamē,ꝙ
3 tunc magis de vase intelligeretur ſm lect.illam.† Op.si iussit cōparari tesseram,factum est in obligatione,non quantitas,l.fideicommissa.§.fin.j̃.ti.j.Sol.qn̄que legatur species,& tunc ipsa est in obligatione,& petitione,vt s̃.tit.j.l.si domus.§.cum alicui. quod intellige,vt dixi s̃.eo.ti.l.Lucius.s̃.ti.j.l.plane.§.quod si rē. Qn̄que legatur pretium rei,& tunc æstimatio tantum est in obligatione, l.fundum Cornelianū.j̃.de noua.& l.si alij.in fi.s̃.de vsuf. Qn̄que legatur factum,s.ꝙ testator iubet rem comparari, & tunc ipsum
4 factum est in obligatione.l.fideicommissa.§.si rem.j̃.ti.j.† Sed æstimatio succedit in obligatione in duobus casib.intelligo ī isto facto,qn̄ iubetur res comparari.Primo post mortem hæredis, vt l.patronus.in prin.j̃.ti.j.Secundò qn̄ illud factum desiit posse im-
5 pleri,qa illa res,quæ debet emi est effecta legatarij,vt hic.†Quæro,testator iubet emi, de cuius pecunia intelligitur? Rn̄.in dubio de pecunia hæredis,vt hic,& l.his verbis.§.fi.s̃.tit.j.& l. Stichus.e. tit.& l.sed & si susceperit.§.j.suprà,de iud.

ADDITIO.

a barb.¶No.tamen.Et vide Pe.in c.indicante.de testa.

1 *Priuilegium finitur finita causa priuilegij*

2 *Vxor rebellis si ex forma statutorum non potest stare in ciuitate, ea effecta vidua poterit stare.*

3 *Interpellatio sola sufficit ad constituendum quem in mora, & quando, & quod necesse non sit dicere,& peremptoriè.*

4 *Instantia si ex forma statuti pereat termino quinque mensium, nisi steterit per actorem sufficit actorem semel interpellasse iudicem,vt non stet per eum.*

a **§.Vsuras.** a†Finita causa priuilegij finitur priuilegium, &
1 ad moram sufficit vna interpellatio.h.d. Op. priuilegia dn̄t esse perpetua,l.falso.C.de diuer.rescri. Sol.vt not. per
b Dy.in c.decet.extra,de re.iu.li.6.inducitur per b la.de Are.ad q.†di
2 cit statutum,quod vxores rebellium c non possunt stare in ciuita
c te,an si remanserint viduæ,possint reuerti:Hic vř,ꝙ sic,quia finita causa odij vř finiri odium.Facit s̃.de post.l.cui eorū.§. affinita-
3 tes.¶†Vltimò nota,d ꝙ sufficit, ꝙ semel quis interpellet,vt hic,
d & l.mora.in princ.s̃.de vsur.& ibi gl.super verb. repetendi.& j̃.ꝙ vi,aut clā.l.prohibere.§.illud.& quod ibi no. Fallit s̃. de pign. act. l.si conuenerit.Per hoc apparet,ꝙ in protestatione,seu interpellatione non teneatur quis dicere,& peremptoriè, cum quælibet
e interpellatio sit peremptoria. Sicut dicimus in dilationib.f quæ
f dantur ad probandum,l.in pecuniariis.s̃.de feriis.†Item per hoc
4 dixi,statutū est hic;ꝙ instantia pereat quinq; mensib. nisi p actorem non steterit:actor interpellauit semel iudicem, ꝙ proferret sententiam,certè satis est,vt perpetuò videatur stare per iudicē, vt hic,nec habet actor necesse singula die interpellare iudicem, vt hic.Facit l.male agitur.C.de præscr.30.ann.

ADDITIONES.

a alex.¶Vsuras.Et gl.1.hic reprehendit bal.in l.fi.§.præterea.C.de iur.d.
b Barb.¶Inducitur per.Et vide bal.in l.filium.de his,qui sunt sui,vel alie.iu.& in l.2.C.de Epis.& cle.& ang.in l.cui eorum.ff.de post.& in l.cum acutissimi.C.de fideicom.& in l. voluntas,eo.tit.

c Alex.¶Vxores rebellium.Et vide in l.quoties.in princi.& quod ibi no.C.de pri.scho lib.12.Tu vide Bal.in l.cum acutissimi.C.de fideicom.& l.voluntas.eod.titu.sed contrarium ipse tenet in l.2.C.qui ad li.perue.non pos.& vide quæ habes in l.sed si hac.§.parētes.de in ius voc.

d ¶Vltimo.no.& vide Bart.& quod ibi scripsi post eum in l.de pupillo.§.si quis ipsi Prętori.de oper.noui nun.
Poma.Vide Pau.consi.7.in vlt.col.in 2.dub.in 2.vol.Fel.in c.cum M. Ferrariensis. versi. septima conclusio.& in c.ex literis.ver.11.col.1.de consti.

e Alex.¶Sit peremptoria.Not.quòd quælibet interpellatio intelligitur peremptoria,ita & in terminis datis ad probandum,facit quod no.Bar.de ver.peremptoriè.in l.si finita.§. Iulianus.de dam.infec.circa prin.vbi dicit,quod quotiescunque in actu non requiritur necessaria sententia iudicis,simpliciter citatio habet vim peremptorij, & vide Ang.& Imo.in l.1.§.hæc stipulatio.infra si cui plus,quàm per leg.Falc. Facit quod no.Bart.in l. qui Romæ.§.cohæredes.de ver.obl.Idem in denunciatione fienda venditori, quia sufficit vna secundum Inn.in c.cum nobis olim.de elect.& sequitur Bal.in c.j.de mili.va. qui contu.est.In.in d.c.cum nobis.& adde Bar.in extraua.ad reprimendū, in ver.in termino.& Imo.in d.§.Iulianus.& Bal.in Auth.item nulla communitas.de epi.& cle.Bart. in l.mora de vsu.& quod ibi dixi contra Bar.& Bal.in auth.si appellatione.C.de temp. appe.qui tenet aliter ad fin.& in dubio videtur perire ad defectum actoris:sed hoc non præsumitur,vide cautelam positam in l.fi.C.de adult.scilicet vt offerat apud acta,&c. Adde,quod vnica interpellatio sufficiat,Ab.consilio 7.2.lib.& quod sufficiat semel interpellare iudicem,sequitur Pau.de Cast.consi.27.

f Pom.¶Dilationibus.Vide Fel.in c.causam.de prob.& Alex.in l.vinum.ff.si cert.pet.

a **§.Seia libertis.** a Fideicommissum relictum ab vno ex heredib. qui vltimus decesserit, facit videri heredes inuicem substitutos.h.d.sing.casus est.Opp.de l. vel singulis.s̃.de vul.& pup.Dicit glo.ꝙ hoc n̄ē ex vigore illorū verborum,qui vltimus decesserit,sed quia præcepit fundum nō alienari.Dyn.dicit,ꝙ ista substitutio intelligitur ex vigore illorū verborum,qui vltimus decesserit.& secundum istam sententiā probatur in text.ibi:in secunda tamen adiecit,&c. Et ad contrarium respon.Dyn.ꝙ d.l.vel singulis.loquitur in substitutione directa,in qua non substituitur quis,nisi in hæreditate vltimi decedentis,hic loquitur in substitutione fideicommissaria, in qua vltimo decedens grauatur in toto fundo.Et sic ibi institutio pupillaris,q̃ fit personæ,quæ est prouisio non prouidendo, non sequitur,ꝙ aliis prouidere voluerit:quia p̄t vni prouidere, & non alij:hic in fideicommissaria substitutione: quæ est grauamen,& sic potius est facta substitutio in rem,quàm personæ, quòd not.

ADDITIO.

a Poma.¶ Seia libertis.De intellectu huius legis vide per Ale.in l.pater filiam.§.fi.ff.ad l. Fal.& per eum in l.pen.C.de nup.Barb.consi.13.inserto in consi.Ale.in 4.vol.& vide etiā istum tex.alleg.per ale.in l.cum filiofamilias.ad fi.ff.de leg.1.

1 *Donatio inofficiosa qualiter reuocatur.*

2 *Donatio per superuenientiam liberorum reuocatur ipso iure,inofficiosi querela non proposita.*

3 *Donationes,quando diuersæ diuersis temporibus sunt factæ,& vltima tantum fuit inofficiosa,an omnes reuocentur,remissiuè.*

4 *Filius cuius portio fuit extenuata per donationem inofficiosam,si fuit hæres institutus,& hæreditatem agnouit:agit ad supplementum.*

5 *Donationem inofficiosam iuratam filius reuocare potest per querelam,iuramēto non obstante.*

6 *Donatio facta monasterio,per superuenientiam liberorum,an in totum,vel vsque ad legitimam reuocetur.*

7 *Renunciari licèt possit l.si vnquam.C.de re.don.non tamen tenet:quin possit reuocari per querelam.*

8 *Donatio simpliciter facta an,& quando reuocetur per superuenientiam liberorum.*

9 *Dispositio l.si vnquam,quod habeat locū etiā in vna re quādo donatio fuit facta extraneo.*

10 *Donatio,quæ est reuocata per superuenientiam liberorum ipsis mortuis nō reconfirmatur.*

11 *Donatio si est facta,& iurata non reuocare,si liberi postea nascantur,tale iuramentum non impedit reuocationem.*

§.Imperator Alex. Donatio inofficiosa collata ī filium:vel nepotem vsque ad legitimam reuocatur.h.d.& iste.§.& sequens tractant de materia inofficiosæ donationis,& non alibi,principaliter in toto libro Pādectarum.Opp.quòd non reuocetur in dimidia,sed vsque ad legitimam.C.de inoffi.dona.l.si totas.& l.si liqueat.eod. tit.Huius timore sunt opi.Prima Azo.qui dicit,ꝙ reuocat̄ vsque ad legitimam,per dictas leges,& C.de inoffi.testam.Auth.vnde si parens. & hic exponit pro dimidia.s.legitimæ,vt hic in glo.Ista opin.nō est vera,nam plus iuris habet in bonis filius, quàm patronus,l.si quis legatum,§.fi.j̃.de fal.& ibi not.Sed patronus reuocat in totum,l.si libertus.§.pen.j̃.de iure patronatus.ergo &c.secundum Petrum.& ideo Hug.distinguit,aut donatio fuit inofficiosa re,& cōsilio,& reuocatur in totum,vt hic.Aut fuit inofficiosa re tantum,& reuocatur vsque ad legitimam,d.l.si totas.& authen.vnde si parens.Ista distinctio non videtur vera,quia etiam quando est inofficiosa re tantum,reuocatur in totum,l.si vnquam.C.de reuo.dona.Vnde Dyn.distinguit,aut pater donauit ante natiuitatem filiorum reuocare volentium,aut post.Si ante tunc aut donatur alicui ex liberis,aut extraneis.primo casu reuocatur vsque ad legitimam.d.l.si totas. secundo casu reuocatur in totum, d.l.si vnquam. C.de reuoc.donat.Si verò donauit post natiuitatem,

tē filiorū reuocare volentiū,& tunc Dy.tenet distin.Hugonis,ꝙ
aut est inofficiosa re,& consilio,aut re tantum.Ista distinctio Dy.
non placet.Nam reuocatio,quæ fit per l.si vnquam.C. de reuoc.
do.distat multum ab illa,quæ fit per titulum de inof.do.& per re
scriptū Principis,de quo hic loqtur.nā illa,q̄ fit ex l.si vnq̄.fit ex
voluntate donantis.q ignorans se hr̄e liberos,donauit:ꝑ qđ taci
tè videbat̄ in volūtate sua,ꝙ si liberi sibi nascerent̄,posset reuoca
re,& hoc saltē ex iuris ꝑsumptione.Sed reuocatio, quæ fit per ti-
tulum de inof.do.fit ꝯ voluntatē defuncti.q voluit filiis præiudi
care q̄tum potuit,nec illa fit,nisi ꝓposita querela.Itē in 2.mēbro,
qn̄ Hug.dt,aut donatio est inofficiosa re,&ꝯsilio,& reuocat in to
tū,est ꝯ casum legis,si liqueat.C.de inof.do.vbi est inofficiosa re,
& ꝯsilio,& nō reuocat̄,nisi vsq; ad debitū bonorū subsidiū.¶ Di-
1 stingue ergo sic:† Aut quæris de reuocatione,q̄ fit ex præsumpta
voluntate donantis ꝓp liberos superuenientes:aut de reuocatio
ne,quę fit ex ti.de inof.do.Primo casu aut collata fuit donatio in
libertū,vel extraneum,& reuocatur in totum,l.si vnquam.C. de
reuo.do.Si verò in filiū,reuocat̄ vsq; ad debitū bonorū subsidiū,
l.si totas.C.de inof.do.licèt gl.ibi nō vsquequaq;. bene ītelligat.
Secundo casu aut donatio fuit collata in vnū ex liberis,& reuoca
tur vsq; ad debitū bonorū subsidiū,ēt si fuit inofficiosa re,& con
a silio,ᵃ d.l.si liqueat.C.de inof.do.Aut fuit collata in extraneū,tūc
aut illi filio,qui vult reuocare,fuit aliquid relictum,& agit tātum
ad supplementum legitimæ.l.omnimodo.C.de inof.test.& no.in
l.j.& in l.fi.C.de inof.do.Aut sibi nō fuit aliquid relictū,& tūc aut
donatio fuit inofficiosa re,& ꝯsilio,& reuocatur in totū,l.si liber
tus.§.pe.de iu.pa.Aut fuit inofficiosa re tantum,& reuocatur vsq;
ad debitū bonorū subsidiū.ita dʒ intelligi l.j.2.3.& 4.& l.cū dona
2 tionib.C.de inof.do.¶ Quærit gl.† an ista donatio reuocatur ip-
so iure,vel querela proposita?& remittit ad no.in l.si totas. C. de
inof.do.Tu dic,ꝙ reuocatio,quæ fit ex præsumpta voluntate do
nantis per l.si vnquam.fit ipso iure,adeo ꝙ res pōt vendicari, &
possessio condici,vt ibi no.Sed reuocatio, quæ fit per ti. de inof.
do.nō fit nisi ꝓposita querela,d.l.j.& quod ibi no.C.de inof.don.
3 ¶ Quærit gl.† quid si diuersis temporibus donauit,& vltima tan
tum est inofficiosa,an omnes reuocentur?Dic,vt in gl.hic,& in d.
l.j.C.de īof.do. & ibi per doct. & alia circa materiam inofficiosæ
4 donationis dic,vt ibi gl.& doc ¶ † Vltra eam tamen,& ea quæ tā
guntur per oēs,quæro quid si hic filius,cuius portio est extenua
ta per donationē,fuit hæres institutus,& hæreditatē agnouit,an
possit agere ex titulo de inof.do.Rn̄.agere ꝑt ad supplementum,
vt no.ī d l.j.C.de inof.do Pro hoc C.si quid in frau.pat.l.j.& 2.vbi
patronus lʒ sit hr̄s, ꝑt reuocare in fraudem alienata. Pro hoc C.
de rei ven.l.cum à matre,& l.scimus.§.in computatione.in gl.ma-
5 gna.C.de iure deli.¶ † Quæro,mater,ᵇ & pater,ᶜ qui donauit inof
b ficiosè,iurauit nō venire ꝯ,an filius ꝑt agere querela?Rn̄.qn̄ con
c tractus infirmatur rōne alterius, nunq̄ iuramento contrahentiū
ꝯfirmatur,quia esset in alterius dispendiū,vt extra de pac.ca.quā
uis.de iureiu.c.licèt. lib.6.sed hic donatio inofficiosa infirmatur
6 fauore filiorum,ergo,&c. ¶ † Quæro,dixi,ꝙ donatio facta vni
ex liberis nō reuocat̄,nisi vsq; ad legitimam,d.l.si totas.quid si do
d natioᵈ est facta vni monasterio,ᵉ an propter liberos superuenien-
e tes reuocetur in totū,vel vsq; ad ltīam?Decretū dicit,ꝙ nō habet
necesse reddere,nisi legitimam:sed si vult,ꝑt reddere totum. 17.
q.4.c.vlt.& al.gl.C.de epis.& cle.l.si quis ad declinandam.¶ Quæ
f ro,vtrumᶠ l.si vnquam.C.de reuo.do.† possit renunciari,vt puta
7 dono bona mea & volo,ꝙ propter superuenientes liberos non
possit reuocari?Rn̄.ꝑt q̄tum ad illam reuocationem,quæ dʒ fieri
ipso iure,per d.l.si vnquam.sʒ nō q̄tum ad reuocationē fiendam
per ti.de inof.do.quia fit donatio in fraudem filiorū.Primo pro-
bo.Reuocatio,quæ fit per l. si vnq̄. fit ex præsumpta volūtate do-
nantis ꝓp liberos,& d c.vl.ſ.al.dicit de muliere,q̄ filios non habe
bat,nec habere sperabat.Vnde si expressè voluit,ꝙ in casu existē
g tium filiorum nō possit reuocari,illæ ll.nō habent locū.ᵍ ¶ Quæ
8 ro,† qđ si in dubioʰ qs donauit simpl'r,postea habuit liberos,an il
h le,qui donauit,habeat necesse probare,ꝙ nō cogitabat se habere
filios:an alius,cui donauit,habeat necesse probare , ꝙ voluit istā
donationē valere,ēt existentib.liberis?Istud vltimū vr̄ ꝓbari : qa
masculum,& fœminam natura ꝓduxit,vt liberos ꝓcrearēt,l.ma-
ximū.C.de li.præt.& l.j.so.ma.Dixi cū de facto haberē, ꝙ tres sunt
i casus.Qn̄q; quis cogitat expressè se habiturum filios, & nō hʒ
locū d.l.si vnq̄.Facit l.tale pactum in fi.ſ.de pac.Qn̄q; quis donat,
& non cogitat de hoc,vtrū sit habiturus filios,vel nō:tunc si libe
ri superueniant,hʒ locū l.si vnq̄.Qn̄q; quis credit se nō posse hr̄e
filios,& tunc hʒ locum d.c.vl.ſ.al.quod dicit.nec speraret se hr̄e
filios.Sed ille nō cogitat sic,vel non putat se habiturum filios,cū
habuit animum differentem,nec ad aliquam partium cogitauit.
9 ꝓ hoc ĵ.de fur.l.falsus.§.si iactū.¶ † Quæro,l.si vnq̄.ᵏ loquitur de
k eo,q donauit oīa bona sua,vel partē bonorū:qđ si donauit vnam
l rem,ˡ an habeat locū d.l.si vnq̄?Rn̄.sic,nā l.si vnq̄.loqt̄ in omnib.
bonis vł parte bonorū:sed pars bonorū est idē,ꝙ certa res,qa nō
ꝯtinet debita, vel credita,l.non amplius.§.fi.ſ.ti. 1.maximè in cō-
tractib.inter viuos,l.mulier.in princ.ſ.de iure do.& hoc, qn̄ do-
natio est facta extraneo:secus si vni filio,vel loco pio, qa non re-
uocaretur,nisi excederet debitum bonorum subsidiū,per ea,quę
10 dixi ſ.¶ † Quæro,pone,ᵐ filij sunt nati;& sic donatio est reuoca
m ta ipso iure,demum incontinenti sunt mortui,an ista donatio re
confirmetur.Istum passum reperio tactū per Mart.de Fano,& vr̄,
ꝙ confirmetur,l.posthumus.de iniu.resi.& l.fœminæ.in fin.C.de
sec.nup.pro hoc omnes leges,quæ dn̄t,cessante causa,cessat effe-
ctus.¶ In contrarium,ꝙ non confirmetur,quia sicut actio semel
extincta non resuscitatur:ita donatio semel extincta non recon-
ualidat,l.Mæuius.§.duorū.ſ.eo.l.qui res.§.area.ĵ.de solut.Pro hoc
videtur casus.ĵ.ad Treb.l.hæredib.in prin.de ope.lib.l.quæ liberti
nus.§.amissi.& l.4.C.quando dies leg.ce.Non ob.l.posthumus.qa
ibi confirmatur testamētum de æquitate ꝑtoria,quæ æquitas hic
non reperitur scripta.Nec ob.reg.cessante cā,&c.quia illa loquit̄,
quando causa cessat ante effectum consummatū.Secus si effectus
est consummatus,l.fi.ĵ.vnde lib.sed filio nato ipso iure est reuo-
cata donatio,& sic effectus est consummatus.Pro hoc tex.in d.l.si
vnquam,vbi dicit,mansurum,q.d.non recessurum dominium ēt
filiis morientibus.Non ob.l.fœminæ,quia lex ibi vltrà procedit.
11 ¶ † Quæro,mulierⁿ donauitᵒ simpliciter,& iurauit se non reuo-
n caturam illam donationem:nati sunt filij postea,an iuramentum
o reuocationem fiendam impediet,per d.l.si vnq̄.In hoc pūcto do.
Recu.de S.Miniato.& Fran.de Pig.& ego consuluimus,ꝙ per tale
iurm̄ non impeditur reuocatio.Nam illa reuocatio l.si vnq̄.fit ex
præsumpta voluntate,quæ est,vt si de liberis cogitasset, non do-
nasset.Sed ista eadē cōdō inest in iurō,ergo non impedit reuoca-
tionē:in simili in l.fi.C.de nō nu.pe.& l.fin.ſ.q satid.cogan.& ĵ.ad
muni.l.fi.in prin.& l.fi.qui,& à qb.& illud,qđ doc.dn̄t,qn̄ quis iu-
rauit non petiturum reduci arbitramentum ad arbitrium boni
viri:quia intelligitur,si iustè arbitratus fuerit,l.si libertus ita iura-
uerit.de operis liberto.& in c.quintàuallis,extra,de iureiuran.

ADDITIONES.

a ¶ Re,& cons.Adde Roma.cons.95.& bald.cons.341.2.lib.& ibi an reuocetur ipso iure.
b Alex.¶ Quæro,mater.No.limitationem,quando cōtractus infirmatur ratione alterius, non firmatur iuramento contrahentium.Adde,quod no.Bar.in l.hac edictali,in prin.de secun.nup.& no.per Bar.post gl.no.in l.inuitus,§.j.de re iudi.& vide quod no.Bal.in l.2. C.de do.& cum Bar.transit Bal.in l.j.C.de inoff.don.& Ludo.in cons.inci.in Christi nomine,non est dubium,ꝙ donatio,&c.vbi hoc firmat,vt ibi per eum.
c Poma.¶ Et pater.Adde secus,quando pater donaret cū iuramento vni ex ipsis,quia hic tractatur de præiudicio alterius.De quo per alex.cons.150.inci.viso instrumēto.in 2.vo. are.cons.77.inci.in facto proposito.ad fi.& in l.placet.de acq.hære.ale.in l.si donatus,& ibi per mod.C.de col.Ias.in l.frater à fratre.in fi.ff.de cond,ind.in quibus consistit donatio inter patrem,& filium:vide alex.cons.154.in 2.volum.aret.cons.17.in 4.volum.Bald.in consi.36.in 4.volumi.& ista opinio Barto.est communis,licèt de ea dubitauit Ful.consilio 199.
d Barb.¶ Donatio.Et vide gl.in c.fi.de do.& ibi doc.
e ¶ Monasterio.adde videndum Bal.cons.341.2.lib.
f Barb.¶ Quæro,vtrum.Et vide pro hoc Bal.in l.j.C.de inoff.do.& quæ dixi in repe.in ca. Ray.de testa.
g ¶ Non habent locum.adde Roma.cons.26.vbi pulchrè,quem tu vide cons.269.in fine.
h Barb.in dubio.Et vide Io.de Imo.in c.fi.de do.
i ¶ Filios.Vide Bal.in d.l.si vnquam.
k Pom.¶ Quæro,l.si vnquam.Vide alex.& Doc.in simili in l.generaliter.§.cum autem,C. de inst.& subst.& ibi de hoc per Ias,alex.cons.71.in 4.vo.Facit gl.in l.j.in prin C.de do. cau.mor.
l ¶ Vnam rem.adde Bal.cons.83.j.lib.
m barb.¶ Quæro,pone.Sed bal.in l.j.C.de inoff.do.dicit,ꝙ si pater vixit tanto tempore, quo potuit reuocare donationem,nō procedit dictum bar.aliàs secus.Vide ibi per eum quem sequitur Io.de Imo.in c.fi.de do.vt oriatur inde exceptio.Tu vero considera:quia Bal.in l.fi.C.de pac.dixit,quòd si filia renuntiauit hæreditatem paternam respectu filiorum,& filij sunt mortui,aut ipsa facit,ꝙ non obstante dicta renunciatione poterit venire ad hæreditatem paternam,quia cessante cā,&c.alleg.in ar.l.iubemus,C.ad Velleia. Facit l.si actione,C.de pac.tenet bal.in l.pac.C.de col.Lu.Rom.in l.qui superstitis,ff.de acq.hær.ita dicamus in casu nostro.
Poma.¶ Vide multa ad confirmationem per Ias.in l.si quis hæredem,C.de inst.& subst. adde bal.in l.j.in vlt.col.C.de inoff.test.& adde bal.alle.cons.461.2 libro.
n alex.¶ Quæro, mulier.Idem tenet bal.in l.j.de inoff.do.in vlt.q.bene facit quod no.barto.in l.hac edictali.in fi.prin.de secun.nup.& cum bar.hic transit Roman.in cons.incip. in Christi nomine,non est dubium,quòd donatio maioris partis,&c.adde Oldra.consilio alleg 73 & de muliere simpliciter donante cum iuramento per eundem cons.228.
o Poma.¶ Donauit.Vide alex.cons.71.in 4.vol.Ro.cons.26.in 3.dub.Fel.in c.intimauit.in j.no.de testib.Ro.cons.279.

i *Reuocatio donatoris an sola sufficiat.*

§.Lucius. Is,cui donatur inofficiosè,potest onere fideicōmissi grauari.Item querela potest in modum re-
plicationis proponi.h.d.¶ Nota,quòd illud,quod permittitur cō
tra voluntatem defuncti,multo magis debet permitti secundum
voluntatem. Opponitur,quòd ista donatio non reuocetur,nisi
proposita quærela,vt supra prox.§.& C.de inof.dona.per totum:
ergo non potest per modum replicationis proponi, leg.exce-
ptionis.in fin.ĵ.de excep.Sol.potest dici illud verum,nisi testator
reuocauerit.Sed tunc opp.quia nō potest venire contra factum
suum,l.post mortem.suprà de ado.& l.post perfectam.C.de don.
quæ sub modo.Respon.illud verum,quando donatio valet om-
1 nino,sed hic poterat aliquo modo reuocari. Fateor tamen,† ꝙ
sola reuocatio defuncti non sufficeret,vt in contrario:sed volun
tas defuncti mista cum voluntate legis benè inducit reuocatio-
nem,vt hic.Vel dic,quòd in ipsa reuocatione proponetur que-
rela

a rela.[a] Simile in querela inof.testi, l.Papin.§.si filius.ff.de inoff.test. Idem in petitione restitutionis in integrum,l.nā & postea.§.si minor.ff.de iureiu.vt ibi dixi.Facit l.si præteritus.j.de ꝯta.& ibi dicā. Ex his apparet soluta qō,an ista reuocatio pris irritet donationē quæ tangitur hic in gl.q̄ incip.venit.&c.Nam sola reuocatio nō sufficit,sed illa mista cū ptāte cōcessa filio à lege,vt hic.¶Vltimò posset qri,qn̄ querela inof.test.vel iofficiosæ donationis,vel ꝯta. vel restit.in integ.proponitur per modū exceptionis,an sit opus noua contestatione,vel an sufficiat prior litis contestatio in cā, in qua opponitur exceptio earum?Cogitabitis.Bar.

ADDITIO.

a ¶Querela.Adde Bal.in l.j.de inof.don.facit l.2.& quod ibi no.C.e.ti.& ibi aliquid dixi.

LEX XC.

1 *Sententiæ verba non deberi id,quod testator in vsus suos conuertisset,intelligūtur ita,quòd conuersum duraret.*

Lucius. In legato vniuersitatis cedit,quod ex ea deducitur, si in eam postea redigatur.h.d.Opp.ff.tit.j.l.si ita.§.fi. vbi domo destructa,postea per testōrē refecta nō debetur.So.ibi loquitur in legato singulari,hic in legato vli.Vltimò not.text.in 1 prin.† ad verba sententiæ,quæ dn̄t,non deberi id,ꝙ testōr in vsus suos conuertisset,quia intelliguntur ita,ꝙcōuersum duraret tpe mortis,quod potest facere ad multa.

1 *Nudus minister nullum commodum sentire debet.*

2 *Testator si legat decem pro eundo in passagio ad terram sanctam,legatarius nō petit statim,sed quando fiet transitus generalis.*

Dictio pro.facit modum.

1 **§.A te peto.** † Nudus minister nullum commodum sentire dēt.h.d.Op.ꝙ illud,quod non est expensum,cedat cōmō Lucij,non hæredum,l.creditor.§.si inter.ff.man. Dicit gl.ꝙ hic fuit nudus minister,in ꝯrio sec9:quia poterat sustinere commodum. Hæc non vr̄ vera,quia hic verba dispositiua fuerunt in ipsum Titium collata,& sic non est nudus minister,l.si quis Titio.ff.eo.& ibi dixi.& l.Sulpitius.de do.inter vir.&vxo.Dic ergo,ꝙ hic rō est,quia actus,ꝑ quem legabatur pecunia, nō hēt expensam limitatam.Pōt.n.plus,vel minus expendi ſm voluntatē facientis,quia posset sepelire defunctum cum vna candela,&etiā potest habere plures cereos.Si igitur minus expendatur, videtur per eum stetisse,& residuum nō lucratur.in ꝯrio actus,qui iungea batur,habebat limitatas expensas.¶Dy.inducit[a] istū §.ad q.testa2 tor † reliquit alicui decem pro eundo in passagio terræ sanctæ, ille statim petit legatum,hæres non vult dare,sed vult expectare tp̄s,qn̄ fiet transitus generalis,quæritur,quid iuris.Vr̄,ꝙ incōtinēti dēt hr̄e ꝑstita cautione de implendo modū:qa dictio,pro,facit modū,vt hic.Facit l.si quis ꝑ redēptione.C.de donation.Pro hoc b facit l.si ibi.j.ti.j.& de ꝯd.& de.l.qbus diebus.§.Termilius.In ꝯriūb ꝙ debet expectari,qn̄ fiet transitus generalis,ex præsumpta volūtate defuncti.facit in ar.l.nec semel.§.si in habitatione.j.qn̄ di.le. ce.& in hoc residet Dyn.De hac dictione,pro,an faciat modum, dixi in l.quibus dieb.in §.Termilius.de cond.& demon.

ADDITIONES.

a Ale.¶Dy.inducit.Vide Dy.& Imo.in d.§.Termilius,& de prædictis vide Bar.in cons.incip.Bar.de Tuderio,adde Pau.de Cast.cons.243.

b Roma.¶In contrarium.Vide Imo.cons.213.

1 *Statutum disponens,ꝙ habeat locum in præteritis,& futuris,non habet locum in præteritis finitis.*

§.Quæ marito. Cum iunguntur onera ꝑterita,& futura,intelligunt̄ de ꝑteritis ꝑcedentibus nondū finitis.h.d.No.qd̄ dixi in summario,quod est notabile pro determinatione,quam pono in l.omnes populi.de iust.& iu.vt si 1 † dicatur in statuto,ꝙ habeat locum in præteritis,& futuris,ꝙ ꝑ hoc non trahitur ad præterita finita,vt hic. Et intelligo finita,s. per sententiam,vel transactionem,l.causas.C.de transac.vbi vr̄ casus,& vr̄ tex.in l.2.in fi.C.de vete.iu.enu.Idem si essent solutione finita,vel acceptilatione,l.cum quærebatur.j.iud.sol.Not.ꝙcreditores dimissi de fructibus non veniunt in computatione,cum legatur hæreditas,dixi in l.cum filius.§.Lucio.ff.eo.Op.j.de cond.& de.l.quibus dieb.§.j.Sol.hic fuerunt dimissi creditores de fructib9 ibi aliunde,vt ibi no.

§.Quisquis. Legatarius,per quem nō stat,quo minus impleat modum,etiam si stet per casum,admittitur ad legatum.h.d.Quæro,cùm iste Pamphilus admittatur ad partē,quantum habebit?Gl.dicit,primo habebit suam dimidiam, & dimidiam alterius dimidiæ.Illa.n.quàm ille hæres defuncti habiturus erat iure hæreditario,accrescit heredi.Tu dicas,ꝙ coheres defunctus non erat habiturus illam partem,quæ sibi iure hæreditario obueniebat,sed accreuisset collegatario,l.legatum.§.hr̄di.ff.de le.j.& l.plane.§.si duobus.eo.ti.In casu vero huius §. Pamphilus habiturus est totam medietatem iure suo,alterius medietatis medietatem habebit iure accrescendi , quæ sibi accreuisset, etiam si collegatarius,idemque hæres vixisset,s.prout eam tangebat iure hæreditario.Aliā dimidiā illi9 medietatis,q̄ ille hr̄s habiturus erat iure prælegati,habebit iure accrescendi:ideo quia hæres decessit ante diem legati cedentē,& sic ille habebit totū.Alij dicunt,ꝙ hæres superueniens quasi ꝯiunctus re,& verbis hbeat totam dimidiam Lucij defuncti,quod Dyn.reprobat, quòd iste Pamphilius erat re, & verbis coniunctus per dictionem, cum,l. Titia.§.pe.ff.tit.j.

1 *Impediens testatorem instituere qua actione,& inquantum conueniri potest.*

§.Sempronia. Qui factum hæredis impugnat, non testamentum,non est indignus legato,h.d. Op.j.de his,quib.vt indig.post legatum.§.j.sol.Ibi impugnauit testamentum,vnde est indignus legato,quod dependet ex testamēto:hic verò impugnat factum hæredis,à quo legatum non depen1 det secundum gl.& benè.¶Quæro,† qua actione, & inquantum conueniri potest ille,qui impedit testatorem instituere in 1.gradu.gl.dicit,actione de dolo,vel in factum ad interesse:hodie con a ditione ex lege ad duplum,[a] auth.vt nul.iud.§.& hoc peruenit.Itē hoc intellige,quando quis hoc facit malitiosè: secus si blando b sermone [b] testatorem induxerit ad hoc faciendum,l.fi.ff. si quis ali.te.prohi.&ibi dixi de hoc.Et facit §.iste ad q.no.per gl.j.ad muni.l.Titio.& per gl.& doc.C.arb.tut.l.quicquid.

ADDITIONES.

a Io.Fr.Ru.¶Ad duplum.Adde,ꝙcontra bar.tenent Pe.Cy.Ray.&bal.hic,licèt Imo.teneat cū bar.ang.& ful.in l.j.C.si quis ali.testa.prohib.vbi Ias.dicit,ꝙ opi.bar.est vera,& cōis.

b Ale.Blan.sermone.Quid iuris sit in sacerdote,qui blandis verbis facit testatorem,ecclesiā,vel seipsum instituere,dic.ꝙ pœna excōicationis punitur,vt est casus in c.j.de pri.

§.Testator. Solutum ab hærede plus debito nō cedit ad incommodum aliorum legatariorum.h.d. ſm 1.lec.Vel aliter solutio aliquorum legatorū facta ante diem non ꝑiudicat hr̄di,vt alia legata ante diē soluere teneatur.h.d.Ad ſm casum op.de auth.ſʒ cū testōr.C.ad l.Falc.vbi si soluit̄ vni plus debito nō detrahēdo Falcidiam dʒ solui alteri. gl.dicit, ibi soluit plus re,hic tpe.Tu dic, qd̄ ibi soluit, erat indebitū iure ciuili ꝑ legem Fal.sed naturaliter erat debitum ſm defuncti voluntatē,l.1. C.ad l.Fal.Vnde soluēdo vni vr̄ oīa integrè soluere velle,&defuncti volūtatē agnoscere:hic vero soluit pl9 tpe ꝯ defuncti voluntatem.Opp.de l.j.C.de fideic.Sol.ibi speciale fauore alimentorum.

§.Lucius. Plures ꝯiuncti admittunt̄ ad viriles portiones;si res prohibent̄ alienari extra familiam. h.d. op.ff. de vul.&pu.l.si pater,& l.si quis Titio.ff.de vsuf.accre.& l.interdū. ff.de hæ.inst.& C.de impu.& aliis subst.l.fi.Sol.dicunt quidam,ꝙliberti admittuntur[a] in viriles,s.medietatis suæ,& sic inter oēs ha- a bebant dimidiam,& Seia aliā dimidiam,qd̄ est ꝯ hunc text. Vnde Ia.de Are.dicit,ꝙ hoc est ꝑ illa verba,quos testō manumis.ꝑ q̄r idē,ac si oēs in testō nominasset.& hoc refert Cy.in l.fi.C. de impub.& aliis subst.in 4.op.Ista sol.est ꝯ legē si pater.ff.de vul.& pup. & ꝯ l.siue à certis.cū gl.j.de duob.reis.vnde gl.sol.hic alr̄, qa hoc ideo,quia vetuit alienari extra familiam, per quod præsumit̄ voluisse cuiq; dari virilem, cum magis voluerit prouidere familiæ, quam Seiæ,quæ erat extranea.& istam tenet Dy.¶Op.ꝙ ista Seia præferatur omnibus aliis tanquam nominata,l.cum ita.§.fi.ff.eo. Sol.hic Seia non erat de familia,alias præferretur,vt in cōtrario.

ADDITIO.

a Ale.¶Admittuntur.Per bar.in l.vnica,§.vbi autem,C.de cad.tol.

1 *Legatum factum pro dote quando duplicetur.*

2 *Pœna,quæ venit duplicanda per statutum,non duplicatur,si est in specie.*

3 *Pœna temporalis an duplicetur vigore statuti duplicantis pœnam.*

1 **§.Impuberum.** † Duplicatio legatorum trahitur ad legata,quæ consistunt in quantitate, nō ad ea,quæ ꝯsistunt in specie.h.d op.de l.plane vbi.§.sed si non corpus.ff.ti j.So.hic dos ꝯsistebat in specie,non in q̄titate,ſm gl.Vel alr̄,Mulier inuitatur ad dotē,vt ad æs alienū.ſm aliā so.gl.in verbo,sensisse.Tu dic,aut dos ꝯsistebat in specie , & sine dubio nō dʒ duplicari,vt in j.sol.Aut consistebat in quantitate, & tunc aut testator legauit dotem,aut quantitatem certā pro dote.Primo casu dos nō duplicat̄,qa est quoddā ius,sicut hr̄ditas,&peculiū,&similia.l.qd̄ dr̄.ff.de impens.dixi ff.e.l.cū pr̄.§.filiæ.Si verò legauit quātitatē ꝑ dote,tūc duplicaret̄ per istum §.Nec obs.ꝙadmittitur vt ad æs alienū:qa in toto ꝯsistit legatum,l.debitor.ff.eo.in prin.¶Vlti a mò no. ꝑ † statutis,q̄ loquunt̄ de pœnis duplicādis, ꝙ nō intelli2 gūtur de pœnis ꝯsistētib.in specie,sed in q̄titate.Et sic si statutū dicit,si qs furatus fuerit in festo S.Herculani,amputetur ei man9,& si fuerit de nocte,pœna duplicet̄.ꝙ ei nō dʒ amputari alia man9, sed vna tm̄:secus in q̄titatib.pœnarum,qd̄ dixi in l.Mæuius.§.duo rum.in vlt.q.ff.e.¶Quæro,† qd in tpe?Dicit statutū,ꝙ q ꝑcusserit 3 alium ī platea,stet ad ꝯfinia ꝑ duos annos:aliquis percussit in platea de nocte,adeo ꝙ pœna dʒ duplicari,an duplicetur tp̄s.Dixi in l.in senatusc.§.fi.j.ad turp.vbi vide,& hic est casus. Sed istud tempus,ꝙstet ꝑ tm̄ tp̄s,&c est neq̄titas?& vr̄,ꝯsit vt q̄titas.Si verò dicit statutū,vt stet per decem annos à die maleficij commissi,vel à die ꝯuicti:tūc qn̄ circa certum tempus apponitur pœna,non duplicatur,d.l.senatusconsultum,in fin.sed si esset in potestate stare ad confinia in genere,vt quibus annis tibi placuerit:non tempore isto vsque ad illud:tunc crederem , ꝙ ista pœna duplicaretur. Tene menti,quia nescio,si statuta in hoc prouideant.

ADDITIO.

a ¶Vltimo no.Vide bar.in l.sanctio.j.de pœnis.

§.Ciuibus. Si legatur nomen debitoris,hæres liberatur cedendo actionem hoc dicit.Opp.glos.de Paulo Calimacho.

Calimacho.§.fi.ĵ.ti.j.Sol.vt in gl.opp.de l.quidam testamento. in prin.s.tit.j.Sol. hic fuit legatum nomen, ibi post legatum perfectum fuit adiectum,vnde solueretur.

1 *Verbum,pertinere,an sit obliquum,vel directum,quod sit commune.*

§.Filiam ex asse. Relictum in defectum institutorum videtur relinqui à venientib. ab intestato. Item verbum,pertinere, trahitur ad fideicommissum.h.d. Vide gl.super verbo,partis dimidiæ,quæ exponit.i.quæ est dimidia pars,& eam no. Si.n.lego dimidiam fundi, vel partem fundi, videor legare dimidiam,l.nomen.§.portionis.ĵ.de ver.sig. Et eadem ratione si lego dimidiam portionis , videor legare dimidiā dimidiæ secundum propriam vocabulorum significationem, qđ ista gl. remouet. Hoc examino in l.plures.ĵ.de dam.inf.¶No.
1 †ꝙ verbum pertineat,est obliquum.In contrarium,ꝙ sit defectiuum,probatur in l.licèt.C.de pac.& extra,de test. c. Ray.& quod ibi no.per Inn.super verbo,pertinere,teneo , ꝙ sit verbum commune,quod dixi in l.Centurio.de vul.& pup.

1 *Testator si confessus est debitum in testamento,an ipso conualescente possit agi ex ipsa confessione.*

§.Quisquis mihi. Confessio debiti facta à testatore non probat debitum,sed fideicommissi portionē inducit,h.d.op.ꝙ inducit ꝓbationē,l.cū qs.§.codicillis.ĵ.ti.j.Sol. ibi iurauit, & ideo ꝓbationē inducit : aliàs sec⁹, vt
1 hic,& l.Luci⁹.§.j.ĵ.ti.j.Per hoc† reprobo opi.ᵃPe.quam Cy. refert
a in l.generaliter.C.de non nu.pe.s.si testōrᵇin testō ꝯfitetur debitū,
b & postea superuiuat, ꝙ per ipsam ꝯfessionem ꝯ ipsum inducitur probatio debiti,secundum eum,quod est contra istum §.& contra l.Lucius.§.j.ĵ.ti.j.& contra l.Aurelius.§.fi.ĵ.de lib.le. Hoc etiā ponit Ia.de Bel.in auth.de iureiu.à moriente præstito.Et ista vera, nisi ponerem patrem præsentem tempore confessionis,vel interuenisse nuncium , vel epistolam : tunc.n.induceretur probatio, l.j. C.de confes.& ibi no.& l.Publia.in fi.s.depo.

ADDITIONES.

a ale. ¶Reprobo opi.Quid si testōr dicit se debere in testō,& postea superuiuat,an ex illa cōfessione poterit cōfirmari?latè per ant. ī c.fi.de cōfes.& adde tex.& qđ ibi bar. ī l.qui vxori,ĵ.de au.& ar.lega.bal.ī l.instrumēta,& ī auth.ibi posita,& in l.rōes,C.de ꝓb.vide bal. in l.j.fa.erc.adde an possit agi ex confessione facta in testamento,si superuiuat,& illud reuocet,bal,cons.280.li.2.

b Barb.¶Si testator.Et vide bal.in l.generaliter,C.de non nu.pec.& in rep.l.j.C.de confes. an autem oriatur exceptio,vide gl.in l.non solum,§.si liberationis,de lib.lega.

a §.Lucius Titius. ᵃ Verba generalia etiam in beneficiis restringuntur, vt odiosa nō comprehendantur.h.d.secundum Ia.de Aret.Vel aliter,Offendentib.non probantibus sequens meritum legatum non debetur.h.d.secundum Dyn.

ADDITIO.

a Pom.¶Lucius Titius.Vide quid per ipsum tex.dicat bar.cons.15.in 2.vo.& cons.19.vo.5.

§.Damæ. Si hæres in suo testamento reliquit , ꝙ testator legauerat,debetur ex primo testamento,non ex secundo. Item appellatione filiorum continentur naturales in seruitute concepti.h.d.

LEX XCI.

1 *Onus impositum quando est nullum,an annulletur legatum ibi,tu dic, & quid econtra,vide in fine.*

Codicillis. Si onus iniunctum legatario est inutile , mista consideratione testatoris,& fideicomissarij legatum efficitur inutile quo ad dationem,&non quo ad retentionem.hoc dicit.& est singularis casus. Oppo quòd a legatario possit legari seruo testatoris ; cum possit etiam hæredi , vt ĵ. ad l. fal. l. si à me.Sol.ibi quando legatur hæredi post tempus,secus si in continēti. Tūc.n.nō valet, qa legatū nulliū haberet ꝯmodum,vt hic,ita dꝫ intelligi d.l.si à me.&qđ no.s.de leg.j.l.plane.§.si duob.op. & videtur, ꝙ vitiato onere vitietur legatum,ēt quo ad retentionē,l.si qs quos.s.e.vbi indistinctè dicitur nullum legatū. gl.dicit intelligo illā fm istā.Mihi vř,qilla lex dꝫ intelligi simpl'r, & soluo sic, hic onus est nullum mista ꝯsideratione testatoris & fideicommissarij,quia seruo proprio relinquebat:&ideo non est nullū ipso iure, quia de æquitate dꝫ dari ipsi seruo,l.pen.C.de necess.ser.hæ.inst.& quod no.in l.si Titio & ei.s.& l.planè.§.si cōmunem.s.ti.j.Sicut ergo onus nō est oīno nullū,ita nec legatū:sꝫ adhibetur quædā media via,ꝙ hic ponitur.s.ꝙ sit nullū quo ad petitionē,nō quo ad retētionē: sꝫ in l. si quis quos.erat onus totař inutile,& ꝑ ꝯñs legatū.¶Op.de l si qs eū.ĵ.de cond.& de.gl.dicit, intelligo illam fm istam.s.ꝙ ibi sit validū quo ad retētionem,nō quo ad actionē.Ista vř ꝯ illū tex.vbi dicit,ꝙ si à legato nō repellatur,&c.Et sic innuit, ꝙ nec exceptione repellitur, & sic vꝫ etiam quo ad actionem.Dic ergo,ꝙ ibi onus fuit iniunctum post aliqđ tempus,& ideo voluit testator,ꝙ aliquod cōmodum remaneret penès legatarium:vnde lꝫ fideicommissum sit nullum, legatum tamen est validū:qa voluit testator apud eū ꝯmodū remanere.Sꝫ ista sol.vř ꝯ d.l.si qs quos.s.e. vbi penès legatariū voluit testōr remanere ꝯmodum iure patronatus. Sol. illud tale ꝯmodum non attenditur.l.nemo ꝑdo §.locupletior.ĵ.de reg.iu.& qđ no.in l.planè,la 2.§.fi.s.ti.j.¶Op.de l.pater.§ Tusculanus.ĵ.ti.j.Sol. hic onus ab ipso initio deficit,ibi ex post facto.De intellectu istarū legum no.gl.C.de ca.to.§ in nouissimo.in fi.magnæ gl.& ēt in §.j. ¶Op. īpossibilitas remouet de legato,& legatū remanet validū,l. si mihi,& tibi.§.Proculus ait,si quis seruos.s.ti.j.& de cond.&dem.l. obtinuit,& licèt ibi loquatur de impossibilitate adiecta in modū conditionis,quæ legatum non vitiat,multo magis non debet vitiare impossibilitas adiecta per modum modi,vel fideicommissi, quia minus suspendit.Vnde Pe.dicit,quandoque onus iniunctū legatario est nullū ratione impossibilitatis de nā,quia est turpe, vel de iure,vel ꝯ bonos mores,&tunc talis impossibilitas reijcit, vt in ꝯriis:sed hic onus adiectum non est nullum ratione turpitudinis,vel quia ꝯ bonos mores,sed quia lex sibi nō assistit.Similia verba ponit Dy.in l.quidam cum filium.de ver.ob.Et ista so.recitatur per Cy.C.de ca.to.§.pro secundo.in vl.q.Ego dixi latius in l.j. s.de ꝯd.inst.Vt ista mā liqueat,s.quando onus impositū est nullū
1 vtrum annulletur legatum,gl.distinguit hic.Tu dic†latius,ᵃAut
a onus impositū legatario est ab initio nullum, aut annullatur ex post facto.Primo casu aut testōr voluit ad legatarium aliquod cōmodum pertinere,puta,interusurium medij tpis,& tunc licèt annulletur onus non annullatur legatum,l.si quis eum.ĵ.de cōdi.& de.Aut noluit ad eum commodum pertinere,&tunc aut onus annullatur rōne impossibilitatis,de nā,vel de iure,vt quia turpe, & nō annullatur legatum:quia impossibilitas debet remoueri,l. obtinuit.de cond.& de.& C.de inst.& subs.l.reprehendenda.& l.j. s.de cōd.inst.& s.ti.j.l.ab omnib.§.j.Sed si modus impossibilis nō contineret turpe,sed respiceret aliquem actum pium,tunc dēret in illum trāsmutari,l.legatum.ĵ.de vsuf.le.Siverò onus est nullū, quia lex sibi non assistit,tunc aut onus est implendū de ipso legato,aut extrinsecus de alio.Primo casu aut onus est nullum mista ꝯsideratione legatis,& fideicommissarij,& hēt locū ista lex,qa legatū est nullū quo ad petitionē,nō quo ad retētionē.Si verò on⁹ est nullū alia rōne,tūc legatū est nullū in totum,vt l.si qs quos.s. eo.Si verò dēt onus impleri aliūde,tunc licèt onus sit īpossibile, legatū nō vitiať,l.cū filius.§.nō iure.s.eo.& C.eo.l.ab administratione.Scdo casu principali qñ onus annullať ex post facto,tunc aut facto testōris,aut alio accidenti.Primo casu annullať ēt legatū,l.filio.§.matri.ĵ.de adi.le.Scdo casu nō annullatur legatū,licèt annulletur onus,l.pater.§.Tuscul.ĵ.ti.j.& l.si qs Titio.s.eo.Fallit,si est electus vt minister,d.l.si quis Titio.s.e.¶Quæro,quid ecōtra, pone ꝙ legatum est nullum,an ex hoc erit nullum onus legato adiectum:Gl.distinguit,& bene.Ex prædictis apparet,ꝙ Ros.non perfectè intellexit istam materiam,vt in glo.

ADDITIO.

a ¶Tu dic latius.Vide Cy.in l.vnica.§.pro secundo,in fi.de cad.tol.

a §.Insulam. ᵃ Si liberti cōsentiunt hæredi patroni alienāti rē eis relictā,ꝓsumiť aīo donādi,nisi aliud appa ret.h.d.Op.ĵ.de annu.le. l.liberto.in prin.Sol.ibi liberti non ꝯsenserunt alienationi,hic sic.Op.ꝙ cōsensus nō ꝓiudicat,l.si fundū ꝑ fideicō.s.ti.j.ī prī.Multæ solutiōes dātur,quas ibi examinaui.Dic, vt ibi,tñ quo ad nunc dic,ꝙ hic loqtur in liberis,qui cōsentiūt patrono,vel hæredi patroni,in quib.facilius ꝓsumiť animus donādi ꝑp præcedens meritū,l.si vero non remunerandi.§.idem Papinianus.s.mand.in l.contraria erant extranei,quod dic,vt ibi.

ADDITIO.

a Alex.¶Insulam.No.de his,qui consentiunt alienationi rei prohibitæ per testatorē alienari,dixi in d.l.si fundum.& in l.quæ dotis,s.so.mat.

1 *Prohibitus vendere vel obligare,non prohibetur locare.*
2 *Qui dixit,mutua mihi centum super isto libro,obligare librum videtur.*
3 *Locatio ad longum tempus dicitur alienatio.*
4 *Vendens fructus domus pro centum annis,dicitur alienare.*
Emptor fructuum,& conductor quo ad eorum dominium parificantur.
5 *Prohibita alienari non veniunt in obligatione generali.*
6 *Vendere grauatus in familia,vt possit alteri vendere,debet requirere,& expectare illos de familia.*

1 §.Instituto. Prohibitus† vendere,vel obligare,non videť prohibitus locare.h.d.Vel sic.Qui obligat nomen conductoris domus alienari prohibitæ,non videť alienare
2 domū,vel obligare.h.d.No.qđ dixi in summario.No.†ꝙ ista ver
a ba,ᵃ mutua mihi centū sup hoc libro,hoc īportāt,vt iste liber sit
b illi obligatus pignori pro istis centū,vt hic in tex.Quærit gl.ᵇqđ si lo

ADDITIONES.

a Barb.¶No.ꝙ ista verba.Facit in simili gl.sing.secundum Io.in l.rescriptum,§.si pacto.ff. de pac.vbi idem est dicere sub pœna,ac si diceret nomine pœnæ,vide Bart.in l.fundus, ĵ.de annu.le.de ver.super.

b Ale.¶ Quærit gl.No.an prohibitus vendere prohibeatur locare,&vide in materia oīno Inn.in c.ad hæc.de deci.& vide quæ no.in l.j.§.ꝙ autē,ĵ.de superfi.& quod ibi dixi post Bar.& ita insequendo Bar.hic contra gl.transit Ang.& Imo.in l.si filio,§.fi.so.ma.& Bal. in c.j.ver.aut si liuellario,& dixi ibi in fi.quib.mo.feu.ami.An ista glos.possit saluari in partiario colono.adde quod no.Bal.in c.j.in prin.de proh.fe.al.in q.de vasallo,qui non potest concedere in emphyteusim,&c.vbi omnino vide,adde quod Bal.& Im.in l.si domus,§.fi.s.ti.j.soluunt hanc gl.ꝙ locatio ad magnum tempus non inducat translationē dominij etiam vtilis,quando expressè hoc agitur,in dubio autem sit secus.Et sic procedit dictum doc.& adde Bal.in auth.hoc ius porrectum.in j.col.C.de sacros.ec.& contra gl.hoc tenet Ab.Sic,per illum tex.in c.ad audientiam,de re.ec.non alie.per tex.in c.nulli.eo.ti.& vide Bal.in auth.& qui,C.de bo.au.iu.pos.ꝙ locatio ad longū tempus sit alienatio,tenet Bal.in rub.C.de iure emphy.& facit ca.j.§.donare,qualit.olim feu.pot.ali.& gl.est contra istam in l.fi.C.de pac.pig.& contra istam gl.tenet ēt Ro.in l.si constante,§. quoties,cū l.seq.so.ma.adde gl.in cle.j.de reb.ec.non alie.Sed an ꝓhibitus alienare possit permutare,vide Bar.in auth.res,quæ,cōia de leg.in vers.quæro ad ea,quæ dicta fuit,verum illa,&c. Adde,an prohibitus alienare possit permutare,Paulus,de Castro consilio decimosexto,& an prohibitus alienare possit locare ad longum tempus,Angel.cons.164

a si locauitᵃ istam domum ad cẽtum annos, Et dicit, ꝙ nõ vr̃ aliena-
3 ri.Dy.& oẽs ꝯ:quia per† locationem in lõgum, vel longissimum
tp̃s cõstituit̃ ius in re, vt s̃. si ager vec. vel emphy. pet. l. j. in fi. & l. 2. &
j̃. de superfi. l. j. §. quod autem ait, & sic est alienatio. Istam ergo l. re
4 feras ad locationem ad modicum tp̃s. Quæritur,† quid si vendit
fructus domus pro centum annis? Respon. Aut vendidit fructus
ꝯstituendo ementi ius vsusfr. in re, & esset alienatio, l. fi. C. de reb.
alien. non alien. Aut non constituendo, sed obligando se actione
personali ad dandos fructus, & non esset alienatio, l. fi. in fin. s̃. de
contrah. emp. Facit l. liberto. in prin. j̃. de annu. leg. Qualiter autẽ
hoc perpendatur, vtrum constituerit vsumfructum, vel nõ. no. in
5 l. si quis ita. j̃. de vsufr. leg. ¶ Quæro,† quid ᵇ si iste filius ᶜ obliga-
b uit vl'r omnia bona sua, an videatur fecisse ꝯ voluntatem, seu pro
c hibitionem testatoris? Respon. in obligatione ista generali non
uenit ista domus, q̃ verisimiliter nõ eẽt specialiter obligaturus ꝑ
pœnam adiectã à testatore, l. obligatione generali. s̃. de pig. Quæ-
6 ro, hic † testator dixit, ꝙ si volebat venderet fratri suo, vel fœne-
rari super ea faceret cum fratre suo, quid si frater nõ vult emere,
vel mutuare, cum ista pecunia indigeat? Certè potest alteri vende
re facta requisitione, & expectatione secũdũ formam l. qui Rom.
§. cohæredes. j̃. de verb. obl. & ibi dixi.

ADDITIONES.

a Poma. ¶ Quid si locauit. Vide Alex. in l. filio. §. j. sol. mat. & cons. 165. in 2. vol. inci. visis, & cons. j. in 4. vol. & cons. 18. inci. viso. eod. vo. 4. Et de ista locatione ad longum tempus vide cons. Fed. de sen. cons. 12. ad fi. & Ale. cons. 26. in 4. vo. & in cons. 112. in j. col. in prin. & vide cõs. 302. & cõs. 123. vide ẽt circa istã q. Bar. Fed. cõs. 189. & 289. aliquid per ale. cõs. 4. in 5. vo. Panor. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. de constit. vbi tangit de dicto Barto. & vide Barto. cons 9.

b alex. ¶ Quæro, quid. No. & sequitur Imo. & Bal. in l. voluntas. C de fideic. & ideo feudum non venit in obligationem generalem, secundum spe. de pos. §. j. ver. sed cadit feudum, licèt Bar. aliter in l. si constante. in 3. q. tertiæ partis. so. ma. intelligat, ad hoc d. Ba. hic adde spe. in ti. de pig. §. j. ad fi. ver. nunquid, & etiam Bal. in l. j. per illum text. C. quæ res pi. ob. pos. & Bal. in c. imperialem. in j. col. de probi. feu. ali. per Fed. & ang. in auth. de resti. & ea quæ parit. in prin. & est casus in c. j. §. in generali. in ti. si de feud. fu. contro. inter do. & ag. ibi in generali alienatione facta per vasallum non venit feudum, nisi exprimatur, vt ibi, & in c. j de c. qui cu. ven, quia talis alienatio est prohibita, vt in c. imperialem, cũ vul. adde tu ad prædicta, & vide alex. in cons. 20. in 5. vol. & quæ ibi ponit cons. 15. colum. fi. in prin. in. 2. vol.

c Poma. ¶ Si iste filius. Vide ale. cons. 168. in 2. vol. cons. 12. in prin. in 4. vol. & cons. 124. eo. vo. 4. Bar. cons. 42. in j. vol. & cons. 11. vo. 2. & prohibitus alienare non potest alienare, etiã in genere, vt per Pau. de Ca. cons. 32. & cons. 67.

1 *Occidens filium patris, vel sororis an prohibeatur succedere ab intestato.*

§. Matre. Prohibitus alienare in personas certas, ꝓhibetur in eas ab intestato legitimo iure transferre. h. d.
Concordat j̃. de ver. ob. l. si ita quis. §. ea. l. & ibi dixi. Op. s̃. eod. l. cũ
pr̃. §. cũ inter. & qd no. in l. peto. §. fratre. s̃. eo. Sol. ibi fuit prohibi-
tus quis alienare simpl'r, hic in certas personas. Vñ dẽt curare, ne
ẽt ab intestato ad illas personas perueniat. Quæro, aliquis occi-
1 dit filium fratris, vel sororis, vtrũ † prohibeatur succedere ab in-
testato? Hic vr̃ casus, ꝙ non, sed põt r̃nderi, ꝙ iste frater, qui succe
dit ab intestato, non erat ille, q̃ filiũ occidit, cũ in tex. ponat̃ plu-
res fratres fuisse. Vel potes dicere, ꝙ successit, sed ab illo aufertur
tanquam ab indigno, l. cum ratio. j̃. de bo. dam. Dic, vt ibi dixi.

1 *Clausula omni meliori mõ, apposita in testõ, operatur, ꝙ debeatur ẽt ab intestato.*

1 §. Lucius. Hæc verba, † ꝙ valeat oĩ mõ, quo melius de iure potest, intelliguntur etiã ab intestato. h d. Op. de
l. nemo potest. s̃. ti. j. So. concedo, ꝙ non põt facere testõr, ꝙ leges
non habeant locum in suo testõ. Sed hic ista voluntas quantũcũ-
que imperitè facta erat talis, ꝙ sufficiebat ad codicillos, iõ valet,
vt codicilli. Op. ꝙ non põt valere iure codicillorum, qñ hic hæ-
redes instituit, l. non codicillum. C. de test. So. hic fuerunt dicta q̃-
dam verba, quæ idem important, ac si dixisset, si non valet iure te
stamenti, valeat iure codicillorum. Circa istam materiam Dy. for
mat vnam quæstionem, quam dixi in l. j. s̃. de iure codi.

LEX XCII.

1 *Tacita derogatoria per simplicem voluntatem reuocatur.*

a Testator. ᵃ Voluntas testatoris tacitè à ꝯrio sensu sumpta per tacitam voluntatẽ reuocatur. h. d. ¶ Opp. per
secundam voluntatem simplicem non receditur à prima deroga
toria, quia opportet, ꝙ de ea fiat mentio specialis, l. si quis in prin
cipio testamenti. j̃. tit. j. & l. si mihi, & tibi. §. in legatis. s̃. tit. j. vbi vo-
luntas derogatoria facit cessare voluntatem sequẽtem. Huius ti-
more dicit glo. quòd hic duplex est litera. Vna est, recepisti. secun
dum istam non obstat, quia non est derogatoria ad voluntatem
futuram. Alia est, recepisset, & tunc solue duobus modis. Primò,
quòd illa verba referuntur tantum ad testamentũ, & testator ex-
1 pressit. Secundò, ꝙ referantur ad futura, secundũ † quòd sunt ver
ba derogatoria, tacitè sumpto argumento à ꝯrio sensu, ideo per
b simplicem ᵇ voluntatẽ ꝯria reuocantur, in d. l. si quis in principio
testamenti. fuerũt verba derogatoria expresse. Cõtra hoc facit s̃.
ti. 2. l. conficiuntur. §. fi. So. ibi interuenerunt duo, s. prima prohibi
tio tacita, & vltima, codicilli facti, propter quæ recessum est à co
dicillis in medio factis: hic interuenit vnum tantum, s. prima pro
hibitio tacita, dixi in d. l. si quis in prin. Quæro, dicitur hic, si de fi
de epistolæ constabit. Quæro per quot testes debet constare? Res
pon. per quinque, C. de codic. l. fi. in fi.

ADDITIONES.

a ¶ Testator. Hanc l. alle. no. Bal. in l. humanum, C. de leg. & in l. filium, C. fa. er,

b ¶ Per simplicem. Adde ad Bar. hic, & vide Are. qui eum sequitur in c. 3. de prob.

1 *Verba generalia debent ad tempus testamenti referri.*
2 *Legatum vniuersale factum per verba generalia quando referatur ad tempus mortis, vel ad tempus testamenti.*
3 *Hæreditas est nomen collectiuum, & de sui natura recipit augmentum, & diminutionem.*
4 *Aestimationi facta in casu huius §. per testatorem an stari debeat.*
5 *Testes non dicuntur contrarij, quando super valore vnus dicit de centum, alius de centum quinquaginta.*

1 §. Qui indiuisam. Verba generalia † debent ad tempus testamenti referri. h. d. Iste §. est
a valde no. op. ᵃ ꝙ ista verba debeant referri ad omnes res, quæ re-
periuntur tempore mortis, l. peculium. in prin. s̃. e. & s̃. ti. j. l. grege.
& l. si grege. gl. & Dyn. dicunt, ꝙ hoc operatur verbum præsentis
2 temporis: quia dicitur, communes sunt. Pet. † verò dicit, quoddã
est legatum vl'e, quod relinquitur sub aliquo nomine appellati-
uo de sui nã collectiuo, vt peculium, grex, & similia, & tunc ista
recipiunt augmẽtum, & diminutionem, & inspicitur tẽpus mor
tis, non testamenti, d. l. peculium. s̃. e. l. grege. s̃. ti. j. Quoddã est le-
gatum gñale per aliquod signum, quod ibi apponit̃, vt lego oẽs
res, & similia. Et tunc refertur ad tempus testamenti, vt hic, non
autem inspicitur tempus mortis. Fal. it in l. fi. C. quæ res pig. obl.
pos. propter modicũ præiudiciũ. quod est ibi in pignore. Quod-
dam est legatum particulare, de quo dic, vt in l. si ex toto. in prin.
s̃. ti. j. Quoddam est legatum indefinitè relictum, & dic, vt l. si ita. j̃.
de au. & ar. le. Et ex hoc gl. j. quæ incip. rem, i. res plures. non benè
3 dicit, prout dicit hæreditatem: quia † cũ hæreditas sit nomen col
lectiuum, de sui nã reciperet augmentũ, & diminutionem, sicut
peculium, vt vidistis s̃. e. l. peculium. & no. hic. Et de hoc per doc.
C. de ser. l. non modus. & d. l. fi. C. quæ res pig. ol. pos. ad prædicta fa
cit quod no. in l. j. in prin s̃. de eden. vbi gl. distinguit, ꝙ quædam
est actio vl'is, quædam gñalis, quædam particularis. ¶ Quæro, v-
4 trum † æstimationi factæ per testatorem in casu isto debeat stari?
gl. videtur velle, ꝙ non, nisi testator iurasset, al. l. si fundum sub cõ
ditione. §. si libertus. sed non bene declarat, & ideo eam vide, quæ
inci. alias oblõnem. ibi, sed in casu huius §. videtur secus. Dic. s. ꝙ
non stetur æstimationi testatoris, quia testator non iurauit, vt hic
colligitur ex isto tex. facit s̃. e. l. cum pater. §. pater. qui filio. Voluit
ergo pater hic dari res pretio iusto. Effectus tñ prædictorum est,
ꝙ tm̃ res, quæ erant tempore mortis, debeant dari pretio iusto,
non res, quæ postea obuenerunt. Licèt gl. aliter videatur sentire
in illa gl. quæ inc. q. d. Item res, quæ erant tempore mortis, dãtur
b iusta æstimatione, non illa, quæ testator taxauit. ¶ Quæro, ᵇ qdam
5 † testes dicunt rem valere centum, alij dicunt rem valere centum
quinquaginta, vtrum isti testes sint contrarij? ista gl. facit, ꝙ sic,
quasi intelligatur, dum dico, valet centum. s. tantum. In contra-
rium facit l. cum furti. s̃. de in litem iuran.

CONCORDIA.

☞ ¶ Qui indiuisam. Pro concor. aduerte, ꝙ verba gñalia apposita in testamento, vel legato referuntur secundum Bart. ad bona, quæ sunt tempore testamenti, in l. si ita. ff. de aur. & ar. leg. Ibi Ale. all. Bar. contrariari in hac l. fi. §. qui indiuisam. Tu dic in eo membro, dum Bar. dicit contrarium, in hoc §. loquitur, quando legauit sub nomine collectiuo, quod dè sui natura importat augmentum, vel diminutionem, puta lego gregem, vel peculium, & sic quid vniuersale, & ita etiam loquitur in d. l. si ita. si bene legatur, vnde non meretur dici contrarius.

ADDITIONES.

a ¶ Op. Vide Cyn. in l. fi. C. de pac.

b Ale. ¶ Quæro, quidã. Circa hanc q. & an in testib. habeat locũ §. si stipulanti. l. j. j̃. de ver. ob. & vide arch. 3. q. 9. c. nihilominus, arch. & Io. and. in c. j. de arb. in 6. & vide pau. de Lea. in q. sua inc. cõtra instrumẽtũ debiti, & vide bal. in l. 2. in vl. col. C. de rescin. ven. & in l. j. C. de test. vide bal. & ang. in l. ex facto, §. item quæro, ff. de vul. & pu. & vide bar. in l. cum furti, s̃. de in li. iur. per Spe. in ti. de teste. §. postquã, & l. inter pares, j̃. de re iu. in c. cũ oporteat, de accus. & in l. j. §. si stipulanti, de ver. ob. & in l. si quidem, C. de transa. & Ro. in d. l. cum furti, & quod dixi post bar. in d. l. si stipulanti.

§. Seio. Conditio apposita in personam vnius, in personã alterius sibi ꝯiũcti nõ vr̃ repetita. h. d. op. j̃. de cond. & de
monstr. l. mulieri, & Titio. Sol. dicit gl. ibi testõr vult repetere, hic
nõ. Veritas est, ꝙ ibi ꝯdõ apponit̃ post vtrũq; legatũ noĩatũ, ideo
ad vtrũq; refert̃: hic post vnum noĩatum tm̃, ideo ad illũ tñ refer
tur. de hoc dixi in l. mulieri. de cond. & dem. & in l. Iulianus. s̃. ti. j.
Quæro, hic portio datur Marcellæ, quid de illa portione? Rñ. il-
lam habebit iure accrescendi. l. plane. §. si duobus. s̃. tit. j.

§. Lucius. Valet fideicommissum iniũctum de bonis communicandis. h. d. Facit j̃. ad treb. l. Lucius. in prin.

§. Quatuor. Qui ratione coniunctionis non admittitur, vt ipse, admitti tanquam alius prohibetur.
h. d. Dic, vt no. per Cy. in l. j. C. de dolo.

1 *Mulier qualiter possit grauari in dote.*

a 1 §. Filiæ. ᵃ Filia potest grauari in dote, quatenus dos est vltra legitimã h. d. secundum Dy. & Mar. Sil. op. ꝙ † mulier

ADDITIO.

a ¶ Filiæ. Pro intellectu istius §. vide bal. in l. quoniam nouella, C. de inof. test. & ibi eum sequitur bar. hic, & bar. in l. cum patre, in fi. C. de iu. do. & vide bar. in l. Lucius, §. maritus, j̃. ad treb. adde bal. cons. 282. lib. j. & quæ posui in l. Lucius, §. maritus, j̃. ad treb.

non possit grauari in dote, l. mulier, §. cum pponeretur, & l. filia in prin. ʒ. ad treb. & ʒ. ad le. fal. l. pater filiam. Sol. in fideicommisso vl'i nō venit dos, vt in contrariis, ſʒ specialiter pt filia grauari, vt hic: qđ intellige, quaten' dos cēt vltra ltīam qa ī ltīa nullū ɔsistit grauamē, l. qm in priorib. C. de inof. test. ita tenet Dy. & Mar. Syl. in q. q̄ disputauit, & Cy. C. de rei vx. ac. §. videamus. Itē hoc intellige, qñ actio de dote nō erat quæsita filiæ. Si. n. quæsita esset, nō posset grauari nisi ei vltra relinqueretur, & legatum agnosceretur, l. Titia. §. q inuita. s̄. e. Facit l. pr̄ filiā. ʒ. ad le. fal. op. φ istud grauamē, φ fr̄ stipuleē dotē, nō porrigatur ad tps mr̄imonij ſcđi l. cū pr̄. §. pr̄ certā. s̄. e. Sol. hoc ɔtingit pp morā filiæ, q̄ nunq̄ voluit reuocare stipl'onē, vt hic in tex. Vel al'r, Hic pr̄ voluit stipulari dotē ea decedēte in matrimonio sine liberis pp qđ vr̄ velle, φ frater habeat dotē quandocūq; sine liberis decessit: sed in contrariis voluit frēm stipulari dotē simpl'r, & ideo non est verisimile voluisse mr̄imonio soluto, & filia viuente frēm ad dotē admitti, ne aliàs filia indotata remaneat. Item sufficit, φ filia semel paruisset voluntati defuncti, vt ibi.

§. Filium, & filiam. Pluribus post eorum mortem simul rogatis, vno mortuo aliis superstitibus statim competit fideicommissi petitio. h. d. Istam materiam examino in l. heredes mei. §. cum ita. ʒ. ad treb. Facit l. Lucius. §. Caio. e. tit.

a §. Maritus. a Iusta hæredis ignorantia alienationem rei per fideicommissum relictę, quę subiacet restitioni, ɔfirmat. h. d. op. res, q̄ subiacent restitutioni, nō pn̄t alienari. C. cō. de leg. l. fi. §. fināt auaritiæ. & auth. res, quæ. Sol. non pn̄t alienari, vt ibi, nisi fiat ignoranti, & ab ignorante iustè, vt hic not. per gl. in l. quidam ita. §. si quis filium. in prin. magnę gl. ʒ. ad treb. & per doc. in d. l. fi. §. sin autem auaritiæ. C. communia de lega.

ADDITIO.

a ¶ Maritus. Et ad istum tex. vide quod no. decidit bal. in auth. & qui. in vlt. col. C. de bon. auth. iud. pos. & in auth. res, quæ. in 1. not. C. com. de le. & ad istum text. & ea quæ ponit Imo. hic, vide eum in l. cum quidam ita, §. si quis, ʒ. ad treb. & in l. Marcellus, §. res, quæ. cod. tit. & Pau. de cast. in l. fi. C. com. de lega. & Pau. d e cast. in cons. 10.

LIBER XXXII.

TITVLVS PRIMVS.

De leg. & fideic. tertio.

a Quærit gl. Quare hunc tractatum de legatis diuisit in tres a libros? Dic, vt in gl. & bene dicit. Sed Iac. de Are. dicit sic, in primo tractauit de legatis iniunctis heredi, in secundo de iniunctis legatario, hic de iniunctis vtrique, & de significatione verborum, quod etiam satis placet. Alij dicunt, φ hoc fuit factum propter prolixitatem materiæ, quod gl. reprobat: qa cum sint libri distincti, debent habere distinctas materias.

ADDITIO.

a ¶ Diuisit in tres. Vide per Imol. in rub. de leg. 1.

LEX I.

SI incertus. Dubius de statu suo per errorem facti, vel iuris non potest testari. h. d. ¶ Op. de l. ex militari. §. j. s̄. de test. milit. & l. Aristo, s̄. de iu. codic. Rn̄. quod hic dicit, fallit in milite, & veterano, vt in contrariis. op. s̄. de acq. hæ. l. sed & si sua. §. cur autem. Sol. ibi in aditione hæreditatis, hic in testamento condendo, vbi requiritur maior certitudo de conditione personę, quod dic, vt ibi dixi. Item op. de l. quod si dubitet. s̄. de acq. hær. Sol. ibi nulla pars dubij debebat impedire factionem testamenti, hic sic: quod dic, vt not. s̄. de test. l. qui à latronibus. & l. de statu. & ibi dixi. ¶ Vltimò istud principium facit ad q. aliquis est incertus an sit iudex, vel esse possit, an valeat sententia a lata per eum? Dixi in d. l. sed & si de sua. de acq. hæ. & in l. multum. ʒ. de cond. & dem.

ADDITIO.

a Ale. ¶ An valeat sententia. Quid iuris de eo, qui iurat se esse iudicem, vide bar. in l. multum interest. ʒ. de cond. ind.

1 *Testamentum inualidum quando reconualescat, & quando non.*
2 *Actus nullus propter omissionem solennitatis respicientis fauorem publicum non potest postea confirmari. & quibus casibus confirmetur. nu. 4.*
3 *Actus nullus ob defectum solennitatis respicientis certam personam, potest postea confirmari.*
5 *Tria tempora in persona hæredis inspiciuntur.*
6 *Voluntas quando præsumatur durare.*
7 *Testes quot sufficiant ad probandum iudicium nouæ voluntatis.*

§. Sed si filiusfa. Hic est difficilis §. & h. d. Si testm̄ ab initio deficit propter defectū testantis ex noua voluntate, nō ɔualescit impedimento cessante, secus in codicillis. h. d. op. dr̄ hic, φ testm̄ inualidū nō ɔfirmat, ɔriū in l. ex liberis. §. testō. ʒ. de sec. tab. & insti. q. mo test. infir. §. non tn̄. Sol. hic testm̄ ab initio fuit nullum, sed ibi ab initio fuit aliquid, & in medio tpis deficit, & vltimo pt̄ assumere vires de iure prætorio: qm̄ res de facili ad suā nām redit. Ad hanc sol. op. φ testm̄ nullū ab ini-

1 tio qnq; ɔfirmatur, l. filio. s̄. de iniust. test. Hui' timore † dic, φ qnq;
testm̄ deficit ex psona testatis, qnq; deficit rōne solēnitatis, qnq;
deficit rōne hr̄dis scripti. Primò casu si qđē deficit rōne testātis,
qa est intestabilis, postea nō recoualescit, vt hic. Si verò nō est in-
testabilis, sed qa oneratus creditorib. nō pōt instituere seruos, vel
vsurarius est, & sic nō pōt testari, nisi pstita cautione, tūc cessante
impedimento voluntate testātis pōt ɔfirmari, vt s̄. de her. inst. l. ei,
q soluendo, vt dixi in l. filio. de iniu. test vbi de vsurario dixi. Scđo
2 † casu dic, qđā est solēnitas, quæ respicit fauorē publicū, vt φ sint
ibi septē testes rogati, & sil'ia, tūc si deficit testm̄ ab initio, nō pōt
3 postea ɔfirmari. ita no. ī l. nō dubiū. C. de testā Si vero † solēnitas a
a respicit fauorē certæ psonæ, vt φ filius nō pτereat, sed sit institu
* t', vel exhæredat', tūc pōt ɔfirmari, *l. filio. s̄. de iniu. test. & l. si im-
4 pubes. in fi. de Carb. edi. & id, † qđ dixi in pcedēti casu si solēnitas
deficit, q̄ respicit fauorem publicū, fallit qnq; ī alimētis, q̄ ɔfirmā
tur cū solōne p cursum triennij, l. j. C. de fideic. Itē fallit in l. testō.
5 ʒ. de fideic. liber. Tertio casu nō pōt † ɔfirmari, qa in psona hr̄dis
tria tpa īspiciūt, l. si alienū. §. in exneis. s̄. de her. inst. & insti. de hær.
qual. & dif. §. in exneis. Fallit, si īstitutus esset ɔdonal'r, l. in tps. s̄. de
hær. inst. ¶ Item hic dicitur, φ si nō valet testm̄, non debentur le-
gata. Cōtrà, de l. eam, q̄. de fideic. Dicit gl. fallit in casibus, vt ibi no.
¶ Dicitur, hic, si durauerit volūtas post manumissionem, quid in
6 dubio? Rn̄. nō † psumit durare, b nisi appareat aliquod indiciū, ex
b quo psumatur, l. q ex liberis. §. testō. ʒ. de bo. pos. sec. tab. & §. nō tn̄
Inst. quib. modis test. infir. ita dicit gl. & Dy. & oēs doc. Hoc, quod
hic dr̄, vr̄ ɔ tex. & gl. s̄. de adop. l. si arrogator. in prin. primæ gl. vbi
c si impubes est adoptatus, & postea factus sui iuris, reconualescit c
testm̄ suum, i. substitutio pupillaris, & tamen impubes non potest
approbare, quid dicemus? Pe. & Mar. Sili. & Ia. de Bu. in l. ɔria tenēt
φ hoc, quod dicitur hic, debet apparere nouæ voluntatis indiciū,
verū est in eo, qui voluntatem habere potest. secus si voluntatem
habere nō potest, vt ibi. Quid. n. si sui iuris efficereē tpe, quo esset
furiosus? Certè sm prædictā videtur, φ presumatur durare in eadē
voluntate, vt confirmarētur legata. In cōtrarium facit iste tex. qui
dicit, quasi nunc datū, sed nunc non posset facere testm̄, ergo, &c.
Dic, si testm̄ ab initio fuit aliquod, & postea fuit ruptū, & tunc lo
quuntur doc. qa cōfirmatio trahitur ad tps testī, quo erat habilis
ad testādū. Dixi in l. qui ex liberis. §. ex testō. pallegato. Sed si ab ini
tio non fuit validū, tūc reqrit, φ sit habilis tpe, quo decedit, & ad
d illud tps trahiē cōfirmatio, vt hic. ¶ Quero, quot d testes † reqrāē
7 ad probandū indiciū noue volūtatis? Gl. in d. l. q ex liberis. §. testō.
dicit quinq;, & idē gl. in l. j. C. de codi. Contrariū not. in l. hæredes
palā. §. sed & si notā. s̄. de test. dic, vt ibi dixi, & per Dyn. in d. §. testō.
Sed si reqrūtur quinq; testes, certè tūc vr̄ codicillari. Quid. n. mi-
rū, si sit cōfirmatū: & eadē rōne si diceret, φ septē testes cōfirmēt
testm̄, & sic esset de nouo testm̄ facere, l. hac cōsultissima. C. de te-
sta. qđ. n. impedit? & sic in hac l. nō vr̄ dr̄ia inter testm̄, & codicillū:
sed est dr̄ia in facto, quia ad confirmationē codicilli reqrit solēni
tas testium: sed ad cōfirmationē testī non. Aduerte, si poneremus
istam nouā voluntatē esse totaliter declaratam: qa totam primam
voluntatē legaret corā testibus, tūc fateor, φ esset testm̄ de nouo
facere, si essent testes sufficientes, & esset facere codicillos de no
uo, & hoc casu non loqē hic. Sed si apparet indiciū volūtatis non
declaratæ dicēs, ego feci testm̄, q̄ verba nō sunt dispositiua nouæ
volūtatis, sed īducūt indiciū, qđ durat in prima volūtate, quo ca-
su codicilli confirmātur: sed non ɔfirmatur testm̄, & in eo relicta.
Ratio, quia in testō debet exprimi nomē hæredis, sm l. iubemus.
de test. hic autē non exprimit, nec dicit verba dispositiua. Si. n. ver-
ba dispositiua proferret, prius testamentū ɔfirmaretur, per l. post-
humus. §. fin. s̄. de ini. test. & l. quærebatur. de testamento militari.

ADDITIONES.

a I. T. ¶ Si vero solennitas. Add. φ per dicta Bar hic Mar. Soc. in c. si diligenti. de fo. cōp. in gl. in ver. circa tertium, limitat quod dicitur in c. dispendia. & c. statutum. de resc. li. 6. p gl. ibi, & per gl. in c. si super verbo, psumant. de off dele. c. li. & doc. in d. c. dispendia, & qđ no. in c. dilecto. de præb. vbi dicitur, φ dispositioni hn̄ti clausulam decreti non pōt renūciari. Nam hoc fallit secundum Maria. vbi s̄. nisi persona, in cuius fauorem actus annullaretur, vellet ipsum actū approbare. p dicta Bar. hic, & in l. filio præterito. s̄. de iniu. irri. testa. quod etiam tenet Gof. Angele But. & doc. in c. j. extra, ne sede vac. an. & Imo. in c. si quis presbyterorum, de re. ec. [illegible] ie. sentit Inn. in c. j. eo. ti. Et quando dispositioni hn̄ti clausulam decreti non possit [illegible] ciari, vide per Barb. in cons. 14. & in cons. 42. in j. vo.

* Claud. Confirmari. ad hanc conclusionem vide Roman. limitantem cons. lix.

b Alex. ¶ Præsumitur durare. Ex his habes no. quādo pupillus facit testamentum. & postea efficitur adultus, an testamentum reconualescat, quod no. Quid autem in filiofa. effecto sui iuris? vide Bal. in l. j. de sacrosf. ecc.

c alex. ¶ Reconualescit testamentum, quando quis dicatur durare in eadem voluntate, ad de no. s̄. de do. inter vir. l. cum hic status. in prin. & ibi Bar.

d ale. ¶ Quero, quot. Hic adde Bar. in l. seruis. C. de leg.

1 *Præses an possit deportare.*
2 *Gerens vices alterius an possit deportare.*
3 *Statuto stante, φ Capitaneus non possit cognoscere de maleficio commisso ante tempus finiti sui officij per tres menses, si Capitaneus moritur, & commune prouidit, φ filius compleat officium, tempus trium mensium incipit currere à tempore Capitanei.*

a §. Ij, quibus. a Deportatus à præside potest testari, antequam eius sententia per Principem confirme

ADDITIO.

a Ale. ¶ Ij, quibus. Adde Bar. in l. filius. ʒ. de leg.

firmet,secus in deportato à Præfecto Pretorio,vel eo,qui ei⁹ vice cognoscit.h.d.Op.j̃.de interdi.& rele.l.relegatorum.in princ.
1 So.aliud in relegatis,vt ibi,aliud in deportatis,vt hic.†Op.dr̃ hic, ꝙ Præses Prouinciæ non pōt deportare.Cōtrà,qa pōt aīaduerte re in corpus,l.illicitas.§.qui vniuersas.de offi.pſi.ergo per pñs potest deportare,cum possit animaduertere,quod est maius. Dicit
a gl.dic,vt ibi,& bene,ᵃ & per Dy.in c.licèt.de reg.iur.libr.6.dicam
2 in d.l.relegatorum.§.j.in prin.de inter.& releg. ¶ † Hic innuit,ꝙ qui gerit vicem alterius,pōt deportare.Contrà,de l.j.s̃.de officio eius,cui mand.est iu.& in Auth.de col.§.ad hoc prohibemus.Sol. qñq; quis gerit vicem alterius ex mandato eiusdē tanquā delegatus eius,vel vicarius eius,& tunc non transeunt ea,q̄ sunt meri,& mixti imperij,vt legibus p̃riis. Qñq; quis gerit vicem alterius ex mandato Imperatoris,vel vniuersitatis,vt quia ptās est mortuus, cōe prouidit,ꝙ ille gerat eius vices,& tunc oīa,quæ habebat ille,
b cuius vicem gerit,in eum transeunt,ᵇ vt hic:& ita loquitur titu-
3 lus.C.de off.eius,qui vicē alterius iu.gerit.Et per hoc alio†anno in ciuitate ista erat dubium:decessit hic quidā Capitaneus,& cōe prouidit,ꝙ eius filius deberet complere eius officium:dubitatur, quia hic est statutum,ꝙ Capitaneus nō possit cognoscere de maleficio commisso ante tps inchoationis officij sui per tres mēses. Quærebatur,an illi tres menses computarentur à die,quo iste,q̄ vicem illius mortui gerit,cœpit gerere,vel à tpe,quo incepit ille, cuius vicem gerit,computarentur,vt sic,vel nunc de nouo incipiat,& sit officium per se,vel sit vnum officium vnà cū officio ei⁹, cuius vicem gerit.Et dixi,quia vicē illius gerit,esse vnū officiū cū paterno,& sic tps trium mēsiū incipit currere à tpe eius,cuius vicē gerit,vt hic.Sed tūc sunt inspiciēda verba statuti,vtrū de nouo dent officium illi,vel prorogent officium primi,vt dicit in simili in l.si vnus.§.pactus.de pactis.dixi in l.4.circa princip.de dā.infec.

ADDITIONES.

a Ale.¶ Et bene.Idem tenet,& bene in l.relegatum,hic alle.& per d.gl.dicit,ꝙ iudex non potest mittere in possessionem bonorum existentium extra territorium,& habetur in l. cum vnus.§.pen.de bon.aucto.iudi.pos.

b Alex.¶In eum transeunt.Adde Pe.de Anch.in c.j.de offi.vic.& adde quæ habes in l.j.in-f à quis,& à quo.

§.Sciendum. Hunc §.declara,vt in glo.

§.Illud. Relictum nominatim ab eo,qui est in primo gradu, non debetur ab eo,qui est in secūdo,si ad eū hæreditas peruenit.h.d.Op.de l.si quis cum testm̄ nullum.secundo rñ.s̃. de codi.Gl.respondet.&bene.Op.de l.si Titio.§.Iul.s̃.ti.j.So.vt ibi, & plenè distinxi in l.cum pater.§.cum existimaret.s̃.ti.j.

LEX II.

1 *Authentica ex causa,quòd non habeat locum in legatis relictis à præterito,vt debeantur.*

2 *Clausula,si non valet iure testamenti,habeat locum etiam,quando testamētum non valet ratione præteritionis.*

Ex filio. Non valet fideicommissum,quod relinquitur à p̄terito.h.d.Glo.legit istam l.pluribus modis.Primò in matre,quæ præteriit filiū,& extraneū instituit,dr̃,ꝙ legata nō debentur.Op.& vr̃,ꝙ relicta debeantur à quolibet veniente ab intestato,s̃.l.proxi.§.sciendum,&l.si quis cum testm̄ nullū.s̃.de codic. ergo à præterito filio legata p̄nt deberi.Sol.tenendo,ꝙ filius fuit à matre p̄teritus.præteritio hr̃ pro exhæredatione,&sic p querelā testm̄ rescindir,quo casu legata relicta ab intestato nō dentur, l.Titia.s̃.de inof.test.Ista lec.non vr̃ bona,quia tex.dicit,licèt suus hr̃s erit,& tn̄ mater hr̄dem suum non habet,ergo,&c.¶Præterea innuit,ꝙ fideicommissum relictū à p̄terito alias valet,qñ testm̄ p querelā non rūperetur,qđ est falsum,vt j̃.dicā.Vnde gl.legit in filio emancipato præterito à patre,qui non potest grauari in legatis,& fideic.leg.penul.C.de fideic.& ideo non debentur legata ab intestato repetita.Ista lect.non est vera,quia hic dicit,suus hæres: Preterea emancipatus præterit⁹ haberet necesse venire per ꝯtab. & præstare legata liberis,& parentibus:non autē ab intestato simpliciter succederet.Quare glo.dicit,quòd pater instituit nepotē, & filium præteriit,& legata à nepotib.reliquit.Ista legata non valent,quia non valet testamentum.Ista lec.non est vera,quia nepos non est suus,quem pater præcedit.Dicit glo.intelligo suus,non quòd denotet suitatem,sed sufficit,quòd sit hæres eius. Sed ista lec.non est vera,quia si legata essent ab intestato repetita,deberētur.Quare gl.dicit,quòd pater filium in potestate præteriit,& extraneum instituit,& à præterito legata reliquit.Si præteritus tanquam suus dicit nullum,non debentur legata.Sed qualiter respōdetur ad contrarium?Respon.legata debentur à quolibet successore,si sunt relicta ab intestato.Dicunt quidam,fideicommissum non potest relinqui.s.vt valeat ex testamento,sed ab intestato potest.Alij dicunt,& bene:legata debentur,si sint relicta ab eo,quē grauare potest,vt in contrario:sed si relinquitur ab eo,qui nō potest grauari,vt à filio præterito,& tunc non debentur à venienti-
1 bus ab intestato,vt hic.Et hic quærit Dyn.†an auth.ex causa.C.de lib.p præte.& exhær.habeat locum in legatis relictis a præterito,vt debeantur.Et dicit,quòd nō,quia auth.ex causa.loquitur,quādo
a legata sunt relicta simpliciter,quo casu seruanturᵃ per illam auth. Ratio,quia hæres potuit grauari: sed quando sunt relicta à filio præterito,qui grauari non potest,tunc est pro non scripto,vt
2 hic.¶Vltimò scias,†ꝙ quidam doc.s.Ray.de For.voluit dicere,ꝙ illa clausula,si non valet iure testamenti,&c.non pertineat,quando testamentum non valet traditione præteritionis. De quo no. in d.auth.ex causa,& dicit esse casum hic:sed nihil facit, quia hic loquitur,quādo legata nominatim sunt relicta a filio præterito, quo casu non valent,sed si sunt relicta simpliciter,tunc benè valebunt,& etiam debentur à filio p̄terito,qui succedit ab intesta-
b to,vt hic dicit tex.& gl.ᵇ

ADDITIONES.

a ¶Quo casu seruantur.Adde bar.bal.& doc.in l.pe.C.de fideic.quod no.bald.in l.j.C.de contratabu.

b ¶Tex.& gl.Adde tex.& quod ibi dixi in l.Aure.j̃.de lib.leg.

1 *Fideicommissum relinqui an possit ab eo,cui donatur inter viuos.*

LEX III.

Si mulier. Ab eo,cui mortis causa donatur, vel relinquitur;potest fideicommissum relinqui.h.d.¶Quæ-
1 rit gl.†dicitur hic,si mortis causa donatur,a,quid si donauit inter viuos?dicit gl.aut donauit inter viuos,ita quòd statim valuit donatio,& tunc non potest grauari iure fideicommissi,vel vi pacti. Aut non valuit statim,vt inter virum,& vxorem:tunc quidam dicunt,ꝙ potest grauari:sed ego contra.ita dicit gl.Certè ista gl.re-
a prehenditurᵃ per Dy.quia est contra casum l.sequens quæstio.s̃.ti. 2.& per Pet.in l.in donationibus.C.ad le.Fal.Quæro modo, quid si dos ad vxorem,vel maritum rediit causa mortis?Dic,vt in gl.

ADDITIO.

a ¶Reprehenditur.Et quòd ista gl.sic falsa,tenet etiam bal.in l.filij,C.fam.ercisc.

1 *Legatum in specie factum creditori illud pure recipere debenti valet , secus in legato quantitatis.*

2 *Expensæ quando petuntur actione ex stipulatu,tunc iudex super expensis eodem die iudicare debet.*

Expensæ actione ex testamento quandocunque peti possunt.

3 *Statutum,quòd victus victori in expensis condemnetur,operatur,quòd expensæ petuntur condictione ex illo statuto.*

4 *Legatum in sumptibus quando valeat.*

a §.Si rem. ᵃ Licet legatum certæ rei purè debitæ valeat,nō tamen poterit legatarius onere fideicōmissi gra-
1 uari.h.d. op. quando†quis legat creditori, quod debet recipere purè,non valet legatum,l.si creditori,in fi.cum l.seq.s̃.de le.j.Sol. ibi in debitore quantitatis,seu generis,hic certæ speciei,vbi habet commodum translationis dominij,licèt gl.aliter no. inst. de leg.§.ex contrario.dixi in d.l.si creditori.op.&videtur,ꝙ iste non habeat commodum in expensis , quia victus victori debet condemnari in expensis,l.properandum.§.siue autem.C. de iud. Sol. dicit gl.potest esse , ꝙ hæres haberet iustam causam litigandi , sed nunc non habuit iustam causam litigandi. Item quando petitur.
2 †res actione ex stipulatu,tunc debet iudex eodem die iudicare super expensis, l. Paulus. de re iud.&l.terminato.C.de fru.& lit. ex-
b pen.&l.4.C.deposi.sed per actionem ex testamento possunt peti expensæ quandocunq;.Ita no.hic,& in auth.de iud.§.oportet.ᵇ & de rei ven.l.non solum.in fi.& Spec.in tit.de expen.&doc.in l.san
3 cimus.C.de iu.& hoc est vtile†propter statutum ᶜ quod dicit,vi-
c ctus victori condemnetur in expensis,quod intellige ᵈ condictio-
d ne ex illa l.vt habeat plus,quàm sit de iure communi,vt habeat cōmodum,quod gl.dicit.¶Vltimò dicit Pe.ꝙ legatum non valet in commodo sumptuū,vt possint peti actione ex testamēto,allegat
4 l.petitor.de lib.leg.gl.†dicit verum,nam quando legatum non haberet aliud commodum,quam commodum sumptuum, non valeret:secus si haberet aliud commodum, tunc etiam valebit in cōmodo sumptuum,vt ibi dicitur.Modo hic valet propter repræsentationem dominij , ideo valebit in sumptibus, & poterunt peti actione ex testamento,vt in gl.dicitur,& bene.

ADDITIONES.

a ¶Si rem.Sed vtrum stante statuto,ꝙ legatum debeat poni in memorialibus, an debebit poni legatum factum creditori,bal.dixit,ꝙ non,in l.si seruo,s̃.de hær.inst.quia non sunt paria lucratiua capere, vel debita non admittere.Facit optime quod idem dixit in l.in suis,de lib.& posth.& quod dixit bar.in l.j.C.de impo.luc.descr.li.10.Et ꝙ valeat legatum factum creditori,vide aliquas rationes no.& bal.in l.j.ver.sed nunquid.C.de fur. & vide in l.si creditori,& quæ ibi scripsi,s̃.ti.j.

b ¶Oportet.Vide ibi ang.qui multa bona dicit in materia.Et ad gl.hic,& in d.l.non solum. adde bar.in l.venditores,in fi.j̃.de ver.ob.

c Ale.¶Propter statutum.Statutum omni tempore,etiam post sententiam potest allegari, & sortitur effectum suum,& aliquid debet addere iuri communi.Et pro hoc vide quod pulchre dixit bar.in l.2 j̃.de vsu.& quod dixi in l.4.§.abesse.de dam.inf.& ad idem vide bal.in l.terminato,C.de fruc.& lit.expen.& bart.in d.l.non solum,& idem voluit bal.in l.properandum,§.siue autem alterutra, C.de iu. iudex autem ipse potest supplere statutum,sicut leges,vt no.in l.j.C.vt quæ desunt aduo.& ibi bal.in prin.Et iudex an possit supplere,postquam est conclusum in causa,vide quod dixi post bar.in auth.at qui semel.C. de prob.Et ad dicta bar.hic,adde Gof.& doc.in c.ex parte,de rescr. Et de veritate huius dicti scripsi post bar.in l.non solum,de rei ven.&c.

d ¶Quod intellige. Et hoc operatur statutum, quia poterit peti quandocunque,etiam si non pronunciaret iudex super exceptione,vt dictum est.

§.Sed si habenti. Not.casum,si concedo tibi habenti proprietatem , vsumfructum causa mortis , possum te grauare fideicommisso in eo , quod interim

a terim me viuo percipis,secus si pignus libero.h.d.Op.ꝙ à legatario possit relinqui legatum,§.l.j §.sciendū.Sol.illud.quando legatum continet commodum pecuniarium,sed remissio pignoris
b non continet b commodum pecuniarium,l.si pignus.de his,quę in frau.cre.op.de l.postquam.§.de pac.gl.non sol.sed dic, ꝙ concordat:quia nec hic,nec ibi liberando pignus,videtur debitū remittere,l.j.§.Iulianus.ÿ.de lib.le.Ratio,cum non contineat commodum pecuniarium,non potest ab eo fideicommissum relinq.

ADDITIONES.

a And.Barb.¶Op.Et vide bal.in l.ab eo.C.de fideic.
b ¶Non continet.Adde l.Titius,& ibi vide.C.de ope.lib.

LEX IIII.

A patre. De materia huius l.habes in l.si alienus seruus.§.ti tu.j.& in l.cum filios.§.de le.j.Dic,vt ibi.

LEX V.

Si fuerit. Simile potest dari, seu relinqui fideicommissum à tutore pupilli instituti,l.peto.§.mater.§.ti.j.Simile si monasterium instituitur hæres,potest fideicommissum relinqui ab abbate.Et idem in qualibet vniuersitate.

LEX VI.

1 *Hæres hæredis grauari potest fideicommisso sub nomine appellatiuo,non sub nomine proprio.*

2 *Fideicommissum iniunctum filio,si decesserit sine filiis, vel filij eius,an valeat si filius decesserit cum filiis,sed filij filiorum sine filiis.*

a
1 Sed & si sic. a Hæres hæredis†potest onere fideicommissi grauari sub nomine appellatiuo ,non sub nomine proprio.h.d.& est magistralis casus.No.tex.ibi,cui nihil, &c.op.C.de leg.l.antep.vbi ab hærede legatarij non potest relinqui.So.Ibi speciale,dic,vt ibi.op.de prin.isto ad ver.sic āt.Rn.principium loquitur,quando heres heredis grauatur sub nomine appellatiuo,& sic simpliciter : sed vers. sic autem,loquitur, quando grauatur sub nomine proprio.Ratio est,quia quando aliquis grauatur sub nomine appellatiuo,tunc certum est,ꝙ habebit hæredem ille primus heres,cuius heres est grauatus,vel aliquem loco hæredis : sed quando hæres hæredis grauatur nomine proprio, tunc nominatus habet ex fortuna, non ex voluntate testantis,
b seu iudicio defuncti,ideo non potest grauari.Et hoc est vtile.b dicit testator, c filium meum hæredem instituo,†& si decesserit si-
c
2 ne filiis,vel filij eius sine filiis,bona mea deueniant in talem.Cōtingit,ꝙ filius decessit cum filiis,sed filij eius sine filiis, an valeat fideicommissum?Hic videtur casus in vers.sic autem. ꝙ non.Nā si testator dicit, si filius meus decesserit sine filiis, per hoc nihil vr̄ relinquere filiis,l.Lucius.§.de hæ.inst.& ibi no.& sic isti filij, si hn̄t hr̄ditatē,hn̄t à fortuna,nō à iudicio defuncti,& sic vr̄,ꝙ non pn̄t grauari,vt hic.Et ita magni qdā doc.ↄsuluerunt.Aduerte verba istius fideicommissi pn̄t esse ita ↄcepta,ꝙ solus filius hæres institutus est grauatus sub duplici ↄdōne alternatiua , si decesserit sine filiis,vel filij sine filiis,& solus ipse est grauatus,& filij sunt positi solū in ↄdōne,vnde valet fideicommissum,cū hr̄s institut⁹ grauetur,licèt ↄdō sit extitura post mortē hr̄dis,qa nihil ad ꝓpositū, l.legata sub ↄdōne.de cond.& de. Sed si verba fideicōmissi essent sic ꝓlata,ꝙ filij essent grauati,tunc est dubiū,& fortè non valeret fideicommissum,qa nihil est eis datū,nisi forte diceremus,ꝙgrauando eos ꝑ fideicōmissum ex hoc inducat, ꝙ pr̄ sit rogatus de restituendo eius filiis,l.deniq;.§ interdū.ÿ.de pec.le.& l.Proculus de vsufr.& qđ no.in l.alio.ÿ.de ali.& cib.le.in fi. gl. mag. Reliqua sub dubio declarabo in mā ↄ̄prediosæ.Sȝ qđ in dubio,à quo vr̄ relictū legatū?Dic,vt in l.codicillis.de vsuf.le.Quæro,vtrum sit differētia,an ꝓcedat hr̄dis institutio,vel fideicōmissum? Rof. ꝙ sic, Azo,& Hugo ꝙnō,& bene,vt in gl.habes,& in l.ꝓcedenti.qđ no.

ADDITIONES.

a ¶Sed & si sic.Et istum tex.no.al bar.in l.si fundum per fideicommissum §.fi.§.ti.2.
b Barb.¶Et hoc est vtile.Et vide bal.in l.ab eo,C.de fideic.
c Alc.¶Dicit testator.adde bar.& doc.in l.centurio.de vul.& pup.& bar.in sua dispu.incip. filium,&c.& bal.in l.ab eo.C.de fideic.& in l.precib.C.de impu.& est tex.in l.Titia §.Seia.§.tit.j.& bar.& ibi tex.in l.hæreditas ad statium,§.de hær.instit.& quod not.barr.in l. Gallus,in prin.de lib.& posth.& in l.codicillis,in prin.de vsuf.leg.vide aliquid per pau.de cast.in cons 36.inc.in Christi nomine amen,dubium facit:quia posito ꝙ illa,&c.& vide bona verba bal.in l.vnica,§ pro secundo,de cad.tol.& vide hic bar.in cons.inc.si considero:& tenet idem.&c.

1 *Deportatus hæres institutus an sit omnino incapax.*
2 *Capacitas domini an inspiciatur in legato facto seruo.*

a Si deportati. a Op.& vr̄,ꝙ dȝ inspici ↄdō ſm tpa testamenti,l.j.ÿ.de reg.Cato Rn̄.ibi loqt̄,qn̄ relictum ab initio deficit alia rōne,ꝙ̄ rōne personę legatarij.Preterea hoc legatū nō erat inutile,licèt alij acqreretur,& in acqsitione inspicitur tp̄s,quo dies legati cedit,l.ꝙ legata.de re iu.Itē vr̄, ꝙ seruus nō sit deportati,sed fisci,l.deportatorum.C.de pœ.gl.sol.& bene.
1 Hoc ꝓmisso scitis,†ꝙ gl.in l.j.C.de hær.inst.dicit,ꝙ si deportatus hr̄s instituatur,fiscus succedit,& auferet ab eo tanquam ab indigno.gl.tȝ ꝯ̄rium insti.de leg.§.legari.& §.de acq.hæ.l.si quis mihi bona.§.si quis planè.Vbi dicit,ꝙ est omninò non capax, & sic est locus venientib.ab intestato.pro hoc est tex.in l.j.§ pe.ÿ. de ↄ̄tab. & l.si necē.§.si deportatus.de bo.lib.Ego tenebam cum doc.ꝙ deportatus sit oīno non capax:sed ad hanc l.responde,hic non fuit relictum deportato,sed seruo deportati. Contra istam solu. vide tex.expressè in l.non minus.de hær.inst.§.tit.2.l.si mihi,& tibi.§.regula.& l.debitor.§.seruo.§.ti.j.vbi quantum ad capacitatem,vel in-
b capacitatem inspicitur persona dn̄i,b non persona serui.Quid di-
2 cemus?†Rn̄.sic,licèt ꝯ̄rium sit difficile,& dico,ꝙ inspiciatur psona domini quantū ad capacitatē:verū est de domino,qui retinet ciuitatē:si.n.ciuitatem perdit vt deportatus,hr̄ pro mortuo,ideo eius persona non inspicitur,& ex persona serui cōsistit legatum, & acquiritur fisco,vt hic:secus si deportato legaretur directo,qa oīno non valeret.In seruo.n.non capacis sine dubio aliqua capacitas est,plus,quàm in ipso nō capace,vt patet ex his,quæ dixi in
c l.si seruus c eius.§.de acq.hær.vbi tex.probat.

ADDITIONES.

a ¶Si deportati.Quod tempus inspiciatur in legatis quo ad hæreditatem legatarij,adde no.per Bal.in l.j.C.de his,qui ad liber.perue.non pos.
b Alex.¶Persona domini.Istud idem dicit Ang.in d.l.si mihi,& tibi.§.regula.§.tit j.Adde videnda consulta per pet.de Anch.cons.276.
c Alex.¶ L.si seruus.Vbi Bal.aliter dicit,videlicet aut relinquit cōtemplatione serui,vel domini,&c.

LEX VIII.

Si legatarius. Op.de l.Imperator.§ ti.j.Sol.hic agnouit legatum petendo,ibi non.Opp.ꝙ non possit petere,l.si quis Titio.§.ti.j.So.Ibi erat nudus minister,hic erat legatarius.Et de hoc prin.dic,vt dixi.§.ti.2.l.fideicōmissum.Dr̄ hic, si non culpa legatarij,&c.& sic innuit,ꝙ legatarius rogatus de restituendo tenetur de culpa.Contra,§.ti.2.l.si seruus.§.cum qd. Gl. subaudit,maximè.Vel intellige hic,ꝙ ad legatarium ꝑtinebat aliquod cōmodum,& sic legatū erat factū gratia sui,& fideicōmissarij,ideo tenet̄ de culpa.Ita dicit gl.& benè.Scdm hoc debet exponi,lis perierit,i.causa,qa hæres fuit absolutus.Sed alij,vt Dyn.exponunt,lis perierit.i.instantia litis.Tunc.n.licèt instātia perierit, tamen adhuc remanet ius,quod poterit cedi,non curo.

1 *Cum testator legat omni anno decem corbes frumenti ex tali fundo,& decem libras,an libræ debeant solui quando frumentum.*

§.Cum ita. Qn̄ duo recipiunt vnā determinationem,intelliguntur eam vniformiter recipere.h.d.Rō huius §.est,q debet vniformiter intelligi,vt dixi in summario,&
1 hoc ſm Pe.Et hoc†facit ad qō.Vir reliquit vxori omni anno ex
a tali fundo decem corbes frumenti,& decem libras. Scitis,ꝙ frumentum non debet solui in initio anni,sed eo tp̄e,quo recolligitur,l.firmio.§.pater.& ibi no.ÿ.quando dies leg.ced.Et videtur,ꝙ illa decem debeant solui eodem tp̄e ꝑꝑ coniunctionem,ꝙ̄ hn̄t simul.Et ꝙ ista debeant solui eodem tp̄e,& vniformiter intelligi, facit l.iam hoc iure.§.de vulg.& pup.l.hæreditatem,& l.quis.C.de impub.& aliis subst.& l.in testamento.C.de test.mi.possumus etiā dicere,ꝙ hic sit alia ratio:quia à patre non p̄t relinqui purè filio existēti in potestate:ideo videtur dilatum in tempus,quo erit sui iuris,l.fideicommissa.§.si filio.ÿ.eo.

ADDITIO.

a Alex.¶ Facit ad q.Sequitur hic Ro.in l.qui hoc anno.de ver.ob.Adde pau.de Ca.cons. 284.& dominum meum Soc.in cons.suo 135.
poma.¶ Vide Ro.sing.360.& Alex.in l.in test ō.la 1.in prin.hic alle.C.de test.mil.Fel.in c. 2.ver.fallit.de resc.& Ro.cons.231.in simili.

LEX IX.

Si ita. Verba generalr̄ ꝓlata referūtur ad oēs,& ad omne tp̄s.h.d.Facit ista lex ad significationem hui⁹ verbi,perueniat, quia intelligitur etiam,quando directò,perueniat.Dicam in l.Cēturio.de vul.& pup.& l.fideicommissa.§.hæc verba.ÿ.eo.

LEX X.

Si tibi. Quæro,vtrum iste legatari⁹ habebit quinquaginta,vel centum?Quidā,ꝙ quinquaginta tm̄,alij ꝙ centum integra.Gl.tua vr̄ reducere ad concordiam,& sic,aut fuit legatū disiunctim verbis,sed coniunctim re,& tunc solida cētum,habebit, & hoc vult dicere tex.ibi,non minuet,&c.Sed si esset ↄiūctim ēt verbis,tunc solū quinquaginta habebit.Dicit ne verum ista glo. Videte,si poneremus hoc legatum esse cōiūctim verbis,ita ꝙ nō re,tunc haberet quinquaginta iure suo,& alia quinquaginta iure accrescendi,vt si dixit,lego tibi,& illi,q venerit ad funus,cētū pro æqualib.portionibus,& tunc non est dubiū.vt dixi.ꝓbatur in l.j.§.his ita.C.de ca.tol.& dicam in l.re cōiuncti.ÿ.eo.Sed si esset relictū legatū cōiūctim re,& verbis,tūc legatū nō minuitur,& tūc haberet integra cētū ꝑ ius non decrescēdi, vt hic,& le.triplici.de ver.sig.Dicam in l.re ↄiūcti.ÿ.e.& sic qlibet haberet totū iure suō, sed faciunt sibi partes ꝑ ↄcursum,si ↄcurrerēt.Si verò legatū esset relictū disiunctim verbis,cōiunctim re,nō esset dubiū,vt dicit gl.

LEX XI.

Fideicommissa. Super prin.hui⁹ legis Dy.dicit,dictū est supra quis,& à quo:hic quib⁹ verbis,& qualiter,& quo tempore debeatur, & quando contingat, & quando debeatur legatum,& quando æstimatio,& quoties debeatur,& cui detur fideicommissi petitio,& contra quos,in quātum , & ad quid , & hoc dicit per totam legem istam secundum Dyn.¶ Not.ergo non esse curandum,quibus verbis vtatur testator,& idem si verba secundum alicuius ciuitatis morem aliquid important,illa attendenda sunt,vt illo verbo testator visus videatur,vt suprà de contrahen.emp.l.Imperatores.& l.nummis,cum sim.infrà eodem.

1 *Schedula testamẽti reperta in libro notarii quã nõ apparet, ꝙ fuit lecta, an pbet.*

a **§.Quoties.** Hic est casus no. cum sua gl. Facit ad hoc q̃d habetis in l. si is. s̃. de test. & in l. Lucius. s̃. de te-
1 sta mi. Per hoc † apparet, si in libro notarij reperiẽ schedula testĩ, si non reperitur scriptum in schedula, ꝙ testĩm fuit lectũ corã testi-
* bus, ꝙ ex illo testõ nihil debetur, * nec potest publicari, vt hic. Sed
b vnum dico, [b] ꝙ licèt istud testamentum non valeat, vt debeatur ex eo hæreditas, vel legata, tamen probat voluntatem testantis, &
c sufficeret ad multa, l. in testõ. j̃. de fideic. li. & fortè sufficeret [c] inter
d liberos, [d] licèt gl. teneat contrarium in l. si quis eum. s̃. de test. sed ibi dicam, tamen vt dixi, ad multa sufficeret, vt d. l. in testamento. & s̃. de reb. eo. l. fi. quod no.

ADDITIONES.

a Quoties. Hanc gl. al. no. Bal. in l. statutis. C. de sen. ex breui. reci.
Barb. Et vide Bar. in l. ĩ testamento. ff. de fideic. li. vbi tenet, ꝙ testamentum imperfectum tenet in legato facto ecclesiæ, contra tenet Pet. in c. 2. de test. vide ibi Ioan. de Imo. vide Lu. Ro. in auth. similiter. C. ad l. Fal. & vide Bal. in auth. ꝙ sine. de test, vbi aliter loquitur, quam Bar. hic, & vide Pau. de Cast. in cons. 360. vbi alle. Bald. in d. auth. ꝙ sine, & vide Lu. Ro. in cons. 302. de rogitu notarij, & de recitatione, vide omnino. Et de rogitu notarij ad pias causas vide eum in præfato cons.
Poma. ¶ Hunc tex. dicit sing. Pet. de anch. cons. 339. inci. an essentia, circa fi. pau. de Castr. cons. 29. & Old. cons. 109. Bar. cons. 32. in j. vol.
* Claud. Nihil debetur. Istud limitat Panor. in c. j. de fide instru. vt procedat tantum in his in quibus requiritur scriptura.
b Barb. ¶ Sed vnum dico. Et vide Io. de Imo. in c. relatum. de test. vbi tenet, ꝙ sufficit ad pias causas, si non fuit lectum coram testatore, & testibus, & vide Lu. Ro. in d. auth. similiter, dixi in d. c. relatum. Et vide Bal. in l. fi. C. fam. er. & melius in auth. ꝙ sine. C. de test. & in l. fi. C. de fideic. Et ad istum tex. Vide Ro. in auth. similiter. C. ad l. Falc. adde pau. de Cast. cons 203.
c pom. ¶ Et forte sufficeret. Vide Alex. in in l. hac consultissima. §. ex imperfecto. in j. col. in fi. C. de test. & cons. 205. in 4. vol. & quæ scripsi post Bar. in d. §. ex imperfecto.
d Ale. ¶ Inter liberos. Et ad pias causas, secundum Imo. in c. 2. de test. & in l. is, qui. de testa.

§.Si ita. Verbum commendo, fideicommissum non inducit. h. d. Non habetis hic alia.

1 *Ablatiui absoluti quando referũtur ad eos, quos testator grauare potest, non solum conditionem, sed dispositionem inducunt.*

a
1 **§.Cum esset.** [a] † Ablatiui absoluti non solum cõdõnem, sed etiã dispõnem inducunt, qñ referuntur ad eos, quos testõr põt grauare. h. d. ¶ Op. ꝙ ista verba non inducunt fideicõmissum, l. in rõne. §. tametsi. j̃. ad l. Fal. & l. facta. §. rescripto. j̃. ad Treb. so. gl. hic fideicommissum quãtitatis valet, si vult fideicommissarius. Vel melius, hic verba fuerunt relata ad p̃sonã, q̃ testõr poterat grauare, iõ fideicõmissum ĩducitur, aliàs sec⁹, vt ibi & no. in d. l. in rõne. §. tametsi. j̃. ad l. fal. ¶ Opp. ꝙ ablatiui absoluti non inducant dispõnẽ, sed ꝯdõnem, l. à testõre. j̃. de cõd. & de. So. inducunt dispõnem quo ad se, sed cõdõnem quo ad aliud, vt ibi dixi, & dic, vt ibi. ¶ Op. gl. de l. fi. §. j. s̃. ti. j. Rñ. gl. ibi fuit taxata certa quantitas, vt pretium, animo limitandi fideicommissum. Simile in l. si fundum sub conditione. §. si libertus. s̃. de leg. j. hic verò fuit taxata quantitas, vt fideicommissum esset in residuo.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Cum esset. Et ad istum tex. vide no. in rub. C. de inst. & subst. ad fi.

1 *Clausula adiecta in testamento, sis contentus illo fundo, licèt inducat fideicommissum: tamen non prohibet petitionem aliorum contentorum in testamento, nisi dicatur pro omnibus.*

2 *Clausula: sis contentus tali re tantũ: vel duntaxat, vel quòd plus petere non possit, quid operetur.*

§.Si quis ita. Quæro, quæ est ratio dubitandi. Dicunt doc. quia ista verba non vñr apta ad fideicommissum, quia neminẽ videtur grauare testator, tamen Iuriscon. determinat, ꝙ sit fideicommissum. ¶ Op. gl. s̃. de off. præsi. l. sæpe. Sol. hic sunt verba dispositiua, ibi verò sunt verba potestatiua, quæ proferebantur in fauorem eius, cum quo quis loquebatur, nec per hoc intendit proferens alium fraudare: sed hic per hoc intendit gra-
a uare hæredem. ¶ Quæro, [a] si testator dixit Titio, † esto cõtentus
1 illo fundo? Ista verba inducunt fideicommissum fundi. Sed an repellatur à petitione eorum, quæ sunt relicta in testõ? Certè non, nisi sit dictum pro omnibus, q̃ tibi relicta sunt, esto contentus illo fundo, l. peto. in princ. & §. j. s̃. de leg. 2. Pro hoc facit l. translatio. j̃.
2 de adi. leg. Sed quid † si testator dixit, sis contentus tali re tãtũ, vel duntaxat, vel si dixit, ꝙ plus petere nõ possit, vtrum alia relicta in testamento possit petere, vel videantur omnia adempta per ista verba? Puto fore sic dicendum, quòd omnia relicta in eodem testamento vniformiter videantur adempta, vt puta, si illud legatũ fuit factum purè omnia alia legata facta purè vñr adempta, le. 3. §. cum Titio. j̃. de adi. leg. sed si essent legata facta difformiter, quia erant legata relicta post mortem alicuius, vel relicta sub cõdõne, & ista verba fuerunt adiecta legato purè relicto, vel econuerso, tunc talia legata difformia non videntur adempta, l. Paulo Callimacho. §. j. j̃. eod. ¶ Quod no. pro testamentis, quæ dicunt, & plus petere nõ possit. Et ad declarationem huius clausulæ facit quod dixi j̃. de ope. lib. l. vt iurisiurandi. §. si liberi.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Quæro. Nota, quando testator dixit, sis contentus tali relicto, & plus petere non possis, & adde omnino quæ multum sing. dicit Bald. in leg. si adulta. C. de hæred. act. quæ multum not. dicit Bald. in leg. j. ad fin. C. de i u. do. & dicta Barto. hic limita, & declara, vt pe. Bald. in leg. liberti, libertęque, de ope. libe. & propter talia verba non videtur hæres prohibitus à tertio, leg. cum patrem, & ibi Bald. C. de iure do. etiam si ab illo tertio petere non poterat ex testatoris prouisione, vt ibi, & ibi etiam in fi. dicit quòd hæres prohibitus plus petere, videtur prohibitus petere Fal. vide not. per bar. in l. 2. in prin. in vlt col. de vul. & pup. & vide bar. in l. quoties, §. si duo, de hæ. inst. & quæ habes in l. 2. de cod. Ad de, ꝙ per illa verba non est sublata substitutio pupillaris, vt voluit Old. cons. 16 & sequitur Pau. de Cast. in d. l. peto.

1 *Legatum factum, nisi hæres voluerit, an sit purum: vel conditionale.*
2 *Differentia inter si, & cum.*
3 *Differentia inter ista verba: si volueris, & cum voluerit.*
4 *Verbum plenum, vel liberum adiectum cum verbo, arbitrium, resoluitur in liberam voluntatem.*
5 *Commissum alicui in liberam eius voluntatem, intelligitur. quòd dolus absit.*
6 *Legatum commissum in arbitrium hæredis, vel tertij, an valeat eo non arbitrante.*

§.Sic fideicommissum. Hic prosequitur quadruplicem conceptionem. Primò legauit testator, nisi hæres noluerit. In secunda legauit, cũ hæres voluerit. In tertia legauit, si hæres voluerit. In quarta legauit non per verbum voluerit, sed per verbum æstimauerit, vel putauerit, vel per aliud, quod importet arbitrium boni viri, De prima vsq; ad vers. hoc autem legatum. De secunda vsq; ad versi. q̃q̃. De tertia, & quarta ꝯceptione à vers. q̃q̃, vsq; ad §. hæc verba. No.
1 tex. ibi, non. n. plenum, &c. Ad 1. † partem op. ꝙ illud legatum non sit ꝯdõnale, sed purum, adẽptum sub ꝯdõne, l. 2. de in diem adiec. Quidam fatẽtur ꝯ̃rium, & hic tex. dicit, quasi ꝯdõnalẽ. Vel aliter. Aliud in legatis, aliud in ꝯ̃ctib. vt no. in d. l. 2. & probatur in l. quib. dieb. §. quidam Titio. j̃. de cond. & dem. & ibi dixi. Et hoc facit ad q. no. per gl. in l. obligationum ferè. §. ꝯdõ. j̃. de act. & obl. vbi facit differentiam inter verba, si feceris, & nisi feceris. dic, vt ibi. Itẽ dicitur hic, ꝙ semel sufficit velle. Contrà, in l. si quis stipulatus. de ver. ob. Sol. illa concordat, quia hic est verbum subiunctiui futuri tẽporis: vel hic in vltimis volun. ibi in contractib. Rationem habuistis in l. apud Aufidium. j̃. de opt. lega. & l. statuliberum §. fi. s̃. tit. 1.
2 ¶ Venio ad 2. partem. † op. inter, si, & cum. est differentia. l. qui pmisit. s̃. de cond. ind. & l. quodcunq;. in fi. de ver. ob. Sol. vt plenè dixi in l. centesimis. de ver. ob. Item dicitur hic, ꝙ decedẽdo videtur
a velle. Contrà, in d. l. centesimis. in fi. Duæ sunt sol. vna, ꝙ aliud in legatis, vt hic: aliud in contractib. vt ibi, & placet mihi multum, vt dicam j̃. Alij dicunt, ꝙ hic decessit, antequam daret, & expressit, ꝙ volebat dare: vel de eius voluntate alio modo ꝯstabat, & sic concordat ad illam. Hanc videtur tenere Pe. sed præcedens opi. vi-
3 detur verior, & est casus j̃. e. l. vxorem. §. pe. ¶ † Quæro, videtis hic differentiam inter ista verba, si voluerit, & cum voluerit, vel nisi voluerit. Dixi in l. j. s̃. ti. j. scripsi in d. l. centesimis. in fi. ¶ Ad 3. partẽ venio, & de istis verbis, & similibus dixi in l. si sic. in pr. s̃. ti. 2. ¶ † Vl-
4 timò no. ꝙ quando verbum, plenum, vel verbum liberum, adiicitur cum verbo arbitrium, ꝙ ista verba resoluuntur in liberam voluntatem regulis iuris non submissam, vt hic, non. n. plenum, &c. Dixi de hoc in l. alio. j̃. de ali. & cib. le. & ibi quæsiui de verbo, licen-
5 tiam, & similib. Semper autem intelligas, † ꝙ quando committitur in liberam voluntatem, ꝙ intelligitur, ꝙ absit dolus malus, l.
6 creditor. §. Lucius. s̃. mand. & no. per Guil. in l. pe. de arb. ¶ † Quæro, quando committitur in arbitrium hæredis, vel boni viri, vtrũ sit necesse, ꝙ hæres arbitretur, vel eo non arbitrante, an legatum valeat, tex. est in l. j. s̃. ti. j.

ADDITIO.

a ¶ Videtur velle. Et vide bar. in l. centesimis, de ver. ob. Adde quæ consuluit bal. cons. 165. libro 1.

1 *Verbum, peruenire, inducit fideicommissum.*
2 *Verbum, potest, trahitur ad necessitatem.*

1 **§.Hæc verba.** Verbum, peruenire, † inducit fideicommissum. h. d. & hoc sine dubio, quando adiicitur rei singulari, vel potest trahi ad directam institutionem, l. si
2 ita. s̃. e. & sic est verbum commune. Dicam in l. Centurio. ¶ † No. ꝙ verbum, potest, trahitur ad necessitatem, vt hic. Non. n. verificatur in sola potentia, vt sufficiat, ꝙ possit peruenire, sed requiritur actus, vt perueniat, vt hic, & l. 3. §. si quis sic acceperit. j̃. de statulib. Dixi in l. j. §. de iniu. testa.

1 *Verba, habere, & pertinere trahuntur ad fideicommissum.*

§.Si filio. A patre potest relinqui filio, si verba sapiant quoquo mõ, vt fideicommissum in tempus existentiæ sui iuris videatur delatum. h. d. ¶ Op. & videtur, ꝙ à patre non possit filio relinqui, vt inst. de leg. §. an seruo. Sol. non potest relinqui à patre filio purè, sed si sunt verba, quæ sapiant, ꝙ extendatur ad tempus sui iuris, valet, vt hic. Et ita dʒ intelligi l. vbi purè. j̃. ad treb.
1 dixi in l. cum filio. s̃. de leg. j. † No. ꝙ verba, hr̃e, [a] & pertinere, tra-
a huntur ad fideicõmissum, vt hic. Quòd verbũ, pertinere, trahatur ad directũ, habes in l. licet. C. de pact. & sic est verbum commune. De verbo, habere, dicam in l. Centurio. de vulg. & pup. subst.

ADDITIO.

a ¶ Verba habere. De verbo, pertinere, & habere. bal. in l. data opera, C. qui accus. al. istum text. ꝙ verbum habere. propriè dicitur cum effectu, & de verbo. pertinere, vide bal. in l. Lucius, §. filiam ex asse. s̃. tit. j.

1 *Non refert, quid ex æquipollentibus fiat.*
2 *Filius emancipatus, donec pater viuit, non est perfectè liberatus.*

1 **§.Si cui.** † Non refert, quid ex æquipollentib. fiat. h. d. Not. & op. dr̃ hic, ꝙ tñ importat factum ciuiliter, quantum factum

factū nāliter. Cōtrà, l. fi. C. de his, q ve. eta. impe. Gl. nō soluit, sed Cy. & Pe. soluūt, q hic sunt act⁹ repræsentātes eūdē effectum: ibi secus. Sd illud brocardū expediui in l. Gallus. §. & qd si tm̄. s. de lib.
a & post. ¶ Quæro, dr̄ hic, q legatū debeř cū pr̄ decesserit. Contrà, immo statim cū effectus est sui iuris, l. mulier. in prin. j. ad Treb. & l. si ita. qñ di. le. ced. & l. 3. C. de insti. & sub. Primò gl. signat ꝯriū, & ñ soluit, sed soluit gl. q̄ c̄ sup verb. admitteř, q añ, & post mortē pr̄is admitteř: tñ post mortē pr̄is admitteř sine dubio, licèt añ mortem pr̄is possit esse dubiū. Iac. d Are. soluit aľr. dicit ipse, fateor, q statim admittiř ad petitionē legati p vtilē actionem ex testō ex p̄sumpta
2 volūtate defuncti, nō aūt p directā. nisi post mortē. Ratio, † qa donec pr̄ viuit, nō ē perfectè liberat⁹ p emancipationē, qa adhuc dēt ei reuerētiā, p ti. j. de obsequijs. & C. de ingra. lib. l. j. Pet. dicit, q ista lex stat propriè. & oēs aliæ leges ꝯriæ determinanř p istam: & malè dicit per leges contrarias, quæ dicūt, q statim datur petitio.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Dicitur hic. Vide no. per Imo. in l. mulier. in prin. j. ad Treb.
1 *Alienatione rei corporalis, & nominis ex actione, quid differant.*
2 *Testatorem perseuerare velle in eadem voluntate probatur per indicia.*

a §. Si rem. Diuiditur in duas partes. Primò loquitur ī alienatione rei legatæ. Secūdo ī actione debiti legati. &c. Scda ibi, ergo & si nomen, &c. No. tex. q̄ offerēte. Opp. quòd im-
b mo legatarius dēt probare testatorē nō mutasse volūtatē, l. rem legatā. & l. cū seruus. de adi. leg. Sol. ibi alienauit ex voluntate, hic
1 ex necessitate.* Dic, vt ibi dixi. Quid si obl'auit: Dic, vt ibi. ¶ † Quæro, q̄ sit dr̄ia inter alienationem rei corporalis, & nōis exactionē? Rñ. in alienatione rei corporalis distinguiř, an alienauerit sponte, an ex necessitate, vt s. dixi: sed in exactione nōis non adhibeř illa distinctio an alienauerit ex volūtate, vľ necessitate, sed sp incumbit legatario probatio, q testator voluerit durare in eadem volūtate. Et hoc vult dicere tex. q substantia legatarij extinguitur. Sed
2 qualiter probař, † q testator voluerit stare in eadē voluntate? Rñ. probabitur aliquib. indicijs, vt quia in deposito habuit pecuniam quā exegit, vel aliqua verba protulit, p quę hoc p̄sumitur, vt hic dicit ibi, p deposito, &c. Et ex hoc p̄sumitur animi perseuerantia.

ADDITIONES.

a ¶ Si rem. Pro limitatione, & pro intellectu huius §. vide tex. no. iuncte gl. in l. Lucius. s. tit. j. & istum tex. alle. Bald. in l. si curatorem. de integ. rest. min.
b Alex. ¶ Op. q immo. Vide tamen Bar. in l. scribit. j. de aur. & ar. leg. in §. item scribit. & q no. Bar. in l. apud Iulianum. §. si Titius. s. ti. 1. adde, q ang. in l. seruum. filij. §. si idem seruus. s. ti. 2. p gl. ibi, in ver. venerit. dicit, q alienatio voluntaria inutilis reuocat legatum tacitum, non expressum, quod est valde not. ad istum tex. sed aduerte, quòd illa glo. ibi in illa solutione non tenetur: & eam limita per l. filiæ. §. Titio. infrà, de cond. & demonstr. Vtrum autem ita reuocetur donatio, sicut & legatum, vide in l. si maritus. la 2. C. de do. inter vir. & vxo. Dy. in l. stichum, qui meus erit. vt refert Bar. ibi, suprà tit. 2. tenuit quòd sic. Quod dictum dicit ibi Bald. esse aureum, nec scire alibi, & ibi in d. §. item scribit. Item iste tex. fallit, si testator reliquit ecclesiam ædificari in tali domo, & illam ecclesiam instituit hæredem, quia tunc licet sponte alienet domum, ecclesia est hæres, & construi debet, vt consuluit Bar. cons. incip. testator disposuit, &c. Et de materia plene Bart. in l. rem legatam. de adi. leg. & Bar. in l. 3. C. de leg. & dum alleg. ang. in l. seruum filij. Vide Bald. in rub. C. de verb. sign. & dum in hoc §. dicitur, quòd exigere, est ab inuito extorquere: vide Bar. in auth. quod locum. C. si secundo nup. mul. in rep. in vlt. q. & quod dixi post Bart. in l. amplius. infrà, rem rat. hab. in vers. quæro pro declaratione.
* Claud. Aliquando tamen verbum exigere ponitur pro recipere à sponte soluente: vt est tex. & ibi not. in l. si cum dotem. §. j. s. sol. mat. de quo etiam per nouiss. in l. ij. eod. tit.
* Claud. Obligauit. Quid si mulier in dotē dedit. vide p ale. in l. stichū q meus erit. s. ti. ij.

§. Si quis illicite. Hic est bonus §. ad multa, vt si aliquis ædificauit ecclesiā illicitè, ita quòd debet destrui, q possit eam legare, ac si non esset constructa.

§. Si hæres. Iste ē no. §. Quādo autem repetere possum ab eo, cui sum rogatus mutuare, vide gl. ī l. si pœnam. j. de verb. oblig. & ibi dixi.

1 *Hæres pro legato facto fratribus minoribus tenetur ad æstimationem.*

a §. Si seruo. Si rē legatā legatarius hr̄e nō pt̄ absque sui delicto, p̄stař estimatio, si testator fuit sciens. h. d. No. tex. ibi, ex his apparet, &c. ¶ Op. q hęc militia possit relinqui seruo: qa ei facto libero posset relinq, ergo, &c. l. debitor. §. seruo. s. tit. j. Sol. illa rľa recipit limitationem: qa nō oēid, nec sp vt ibi no. gl. h. d. Et ista limitatio procedit potissimè in his, q̄ in se aliquid facti hñt, vt seruitus aliqua, vel militia, de qua loquitur hic, q̄ habet exercitiū p̄sonæ. ita q directè dñiū trāsire nō pōt, qđ dic, vt in d. l. debitor. §. seruo. Dr̄ hic, æstimatio debeř. Cōtrà: in l. apud Iulia. §. fi. s. ti. 2. Sol. ibi loquitur, qñ legatū nō valet rōne rei legatæ: hic qñ legatum nō valet rōne p̄sonæ legatarij absq; sui delicto. Qđ dic, vt
1 ibi plenè no. & ista faciunt, † vt hr̄s, à quo relinquitur fratrib. minoribus, qui non pñt aliquid hr̄e in proprio, vel in cōi, teneatur
b ad eius æstimationem, quod dixi in libro Minoricarū. quod no.

ADDITIONES.

a Pom. ¶ Si seruo. Limita, vt per Alex. in l. apud. §. fi. ad fin. ff. de leg. j.
b ¶ Quod dixi. Vide quæ dixi in materia post Bar. in Auth. si qua mulier. C. de sa. sa. eccl.
1 *Dictio rursus, verificatur in duabus vicibus, & quid importet: & idem de dictionibus, quotiescunque, & iterum.*
2 *Stante statuto, q pro delicto facto in platea pœna duplicetur. Item pro facto de nocte, item pro facto in festo, si maleficium fiat in platea de nocte, & in festo, quod semel tantum duplicetur.*

a §. Si quis alicui decem. Dictio, † rursus, verificař
1 in duab. vicib. tantum. h. d. Dicitur hic, q ista vox, rursus, p vna vice tm̄ verificař, non sępius.
b Contrà, in l. sicut. s. qb. mo. vsusf. amit. Dicit gl. ibi dicit, quoties, hic rursus. Videtis istā sol. no. tñ quantum ad p̄positū credo, q nō sit vera pp rōnē positā in tex ibi, nō. n. oneradus est, &c. qa in casu proposito si testator dixisset, quoties, vel iterū, haberet eandē significationem, quā hēt dictio, rursus, ne hr̄s in infinitū grauetur. ¶ Itē si dictio, rursus, poneret in alia mā, intelligereř quoties op⁹
c fuerit, c l. veluti. in fin. s. de eden. Dic ergo sic, in d. l. sicut. quoties amittebatur, ad hr̄dem reuertebař tanq̄ addñm, iō non grauatur p̄statione nouæ rei: iō intelligitur, quoties. i. in infinitū, licèt possit dici semper nouus vsusfructus: quia est noui tpis, tñ dico eundem vsumfructum esse qui esset, si non esset extinctus. Sd hic loqtur, qñ grauatur in p̄statione nouæ rei: quia semper nouā quantitatem distinctam à prima p̄staret. iō si illa quantitas, quam legatarius perdidit, p̄uenisset ad hr̄dē, pluries p̄uenisset, pluries præstaret hr̄s, d. l. sicut. quia in p̄statione nouæ rei non grauatur. Eodem
d mō rñde ad d. l. veluti. in fi. qa ibi nō grauař hr̄s, d licèt iterum, & iterum edat: qa apud eū remanet sp tantūdē, s. originale, iō in infinitum intellr, hic aūt grauař: iō non debet in infinitū grauari. Eodem mō rñde ad l. si ita stipulatus. in fi. j. de fideius. ibi. n. non grauař fideiussor, si sępius obligař, qa sępius mutuař, & iō non grauatur: & istud est ex p̄sumpta mente ꝯhentium, vt hic, ibi, non. n. onerandus, &c. Alias aūt ex p̄pria significatione vocabuli puto bene dictū, q sit dr̄ia inter dictionem. quoties, & quotiescunque, ex vna parte, & dictionē, rursus, & dictionē, iterū, ex alia parte, vt
e dicit gl. Vltimo facit iste §. in arg. ad q. si statuto † huius ciuitatis
2 caueatur, q pęnę in platea dupliceř. ¶ Itē dupliceř, si fiat maleficiū de nocte. Itē dupliceř, si fiat in festo S. Herculani. Item dupliceř, si fiat à nobili. Contingit, q vnus nobilis cōmisit maleficiū ī platea de nocte, & in festo san. Hercula. an ex oīb. illis causis dēat pęna duplicari? Ego vidi determinatum, q nō dēat duplicari, nisi semel tm̄, p rōnē, qa ex eodē delicto nō dēt qs plurib. legibus fieri reus, p l. senatus. de accu. Si ergo punitur vna lege, nō dēt alia puniri. Ista determinatio placet, sed rō displicet. Videte: istæ leges, quæ inducunt qualitates istas, nō sunt nouæ leges. Itē nō inducūt nouā actionem, sed qualificat antiquā, sicut dicimus in l. aut facta. j. de poe. & sic ista rō non est bona. Sed determinatio placet, qđ duplicatio non debet fieri nisi bis tm̄, ita q quadruplum non transcendat, vt Inst. de actioni. §. oēs. vbi nulla pœna pōt transcendere quadruplum, & sic vsq; ad quadruplum augebiř pęna, & sic si diceret statutum, q pęna quadruplicaretur, tunc semel tantū quadruplicaretur. p hoc ista lex, ne in infinitū sit onerat⁹. Dices tu, nōne hoc est ꝯ l. aut facta. de poe. vbi oēs istæ qualitates considerantur? Solu. si istæ qualitates venirent considerandæ per noīa multiplicatiua. s. dupli, tripli, &c. tunc hñt locum prædicta. Sed si considerantur alio mō, vt si dr̄ in statuto, q iudex arbitrium habet, consideratis qualitatibus delicti, tunc oēs qualitates considerantur, vt ibi. & circa prædicta vide quod dixi in l. sanctio legum. de poe. ¶ Vltimo gl. signat contraria de infinitate vitanda. quod dic, vt in l. qui bona. §. fi. & l. si finita. in prin. de dam. infe. & ibi dixi.

ADDITIONES.

a Bar. ¶ Si quis alicui decem. Et vide similem casum in l. j. §. j. ff. vt lega. nom. ca. & vide Bar. in l. veluti. Ang. in l. 4. §. toties. de dam. infec. & vide tex. singu. in l. fi. ff. de bo. aut. iud. poss. & vide. Mod. in rub. de arbi.
b ¶ Dicit gl. Adde oīno Bar. in l. eum, qui certarum. §. fi. & quod ibi habetur, de verb. obl.
c Alex. ¶ Quoties opus fuerit. Et ista faciunt ad no. q. de qua hic per Bar. de statuto dictāte causas inter cōsanguineos debere compromitti, an si semel compromissum sit, & expirauerit, sufficiat, videtur quod sic. arg. l. boues. §. hoc sermone. de ver. sig. contrariū hic tenet Bal. quia statutum fit, vt lites finiantur: quousque ergo lis finita non erit, necesse erit compromitti, ar. l. hæc conditio. la grande. j. de condi. & demon. adde, quod bene facit quod no. Bal. in l. dicere. s. de arb. & quod dixi post Bar. in l. qui bona. §. fi. j. de dam. infe. & in d. §. hoc sermone. per Bal. in l. si quis. §. 1. de eden. Et contra hoc, quod dicit hic Bar. in isto vers. facit l. fi. ad fi. j. de bon. au. iu. poss. Et de ista dictione, quoties, vide Bal. in rub. C. de his, quæ pœ. no. vbi dicit quatuor vices importare. Et de hoc etiam vide Ang. in l. 2. ad fi. j. de cust. reo. qui tenet, quod tm̄ importet duas vices, per istū tex. Et de ista dictione, iterum, vide tex. in l. fi. ad fi. de bon. au. iud. possid. Adde an stante statuto, quod causæ compromittantur, si primo loco compromissum non habuit effectum, an debeat de nouo fieri. Rom. cons. 404. & Bald. cons. 482. 2. lib. Et de istis verbis, toties, quoties, iterum vide bald. cons. 299. cum seq.
d Alex. ¶ Grauatus hæres. Sed contrarium videtur tenere Imo. in l. qui bona. §. fin. circa fi. de dam. infec. & ibi dixi.
e Alex. ¶ Vltimo facit. Vide Ang. in l. sciendum. de ope. no. nun. & Cy. in l. cum antea. C. de arb. in fi. & vide bart. in l. Lucius. §. impuberem. in l. Mæuius. §. duob. in fi. sui. suprà titulo prox. & vide bart. qui hunc tex. alleg. in l. properandum. §. sin autem vtroque. de iud.
1 *Fideicommissum relictum animo compensandi non inducit petitionem.*
2 *Statuto stante, q qui soluit præstantias, possit eas computare in condemnationem, soluens videtur prohibitus petere.*

a §. Item si quis. Fideicommissum † relictū aīo cōpen-
1 sandi petitionem nō inducit. h. d. Facit ad
2 statuta. Facta est † reformatio, quòd qui soluit præstantias, possit eas computare in condemnatione, an poterit petere prædictas præstantias? Videtur, q non: quia statutū dicit, q possit compensare præstantias. Videtur ergo prohiberi, ne possint peti.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Item si quis. Adde tex. in l. pen. §. fin. de alim. lega.
1 *Vnus ex duobus reis credendi per litis cōtestationem præoccupat sibi debitum, etiam si non sunt socij.*
2 *Correus credendi non tenetur cauere correum ratum habiturum, sed de defendendo soluentem a correo.*

§.Plerunque. Vsque ad §.si in ope. diuidit in tres ptes. Primò loqt.qñ testator noīat vnum, cui vult puidere,& pluriū interest.Scdo,qñ vult puidere plurib9,& plures noīat.Tertiò,qñ vult puidere vni,q noīat aliū. Scda ibi, sic euenit.Tertia ibi,interdū.No.hãc legē,scitis,† q vnus ex reis credēdi poccupat sibi debitū p lit.ɔte. an hoc ē verū,si ñ sunt socij?Gl.in l.ex duob.§.j.de duo.re.vř dicere,q ñ,sed hic dicit,siue sint socij,siue ñ,vt hic.Scdò †hētis gl.ī l.3.§.fo.ma.q re9 credēdi ñ teneť cauere correū ratū habiturū,d.l.3.sed teneť cauere de defendēdo soluentē aduersus correū,si à correo soluens queniať.

ADDITIO.

a Alex.¶In l.3.adde Bar.in d.l.1.

1 *Prouidere ei,cuius plus interest,in dubio quis præsumitur.*

2 *Pro Titio,& nomine Titij idem est.*

3 *Actio oritur ex statuto,in fauorem cuius factum est.*

a §.Interdum. aNo.tex.ibi plerunque, &c.No.Iac.de Are. †mirabilē præsumptionem, q in dubio vř velle puidere ei,cui9 plus interest.¶Itē no.† q dicit, p Titio , qa tm̃ est dicere,facio p Titio quātū noīe Titij.Opp.j.bde cond.& dem.l.Titio.§.Titio genero.p quā legē vř,q ēt publicanus hēat actionem,l.seruo legato.§.si testōr.de leg.j.Sol.Hic publicani nō intererat,qa erat nudus executor.iō sibi nō vř velle,pspicere: secus si sua interesset aliquo mō,qa tũc haberet actionē , vt l.ɔria. Et p istā legem,& similes dico in statutis,& legibus,† q ex eis deť actio his,in quorum fauorem sunt facta,facit l. statuas. ff.de acq. re.do.& no.in auth.sacramenta.C.si aduer.vend.Adde quæ dicit Guil.in l.sed si hac lege.§.prostituta.š.de in ius vocan.

ADDITIONES.

a alex.¶interdum.Facit quod no.bar.in l.ad idē.in fi.q.de ver.ob.in l.si ita stipulatus fuero te sisti.§.j.de ver.ob.Et pro hoc facit quod no.dixit bar.in l.j.§.nũtiatio. de op.no.nū.

b alex.¶Opp.j̃.Vide no.per bar.in l.ex verbo.C.de fideicom.lib.

a §.Si in opere. In indiuiduis qlibet hrđum teneť insolidū.h.d.No.practicā a bonā, qa hic vř velle,q debeat pcedere mora oīum hrđum, & tũc quilibet poterit insolidū queniri.Op. q qlibet cōueniať p parte,vt l.mortuo.§.fi. š.ti.j.&l.legatorū.Rñ.ibi reliqt cētū,q darenť ciuitati p opere,vñ nullū factū hrđū versabať, sed hic fuit relictū in opere ciuitatis extruēdo per hrđes,vnde hrđes erant obligati ad factū, & instructionem,non ad dationem simpliciter , tunc.n.si ad simplicem donationem tenerētur,esset secus,vt ibi dixi secūdū Iac.de Are.

ADDITIO.

a alex.¶No.practicam.Vide Ro.in l.3.§.Cato.de verb.oblig. & Pau.de Cast.in l.in executione.in prin.de verb.oblig.ang.contra in d.l.in executione.in prin.

1 *Industria personæ an in dubio videatur electa,& an obligatus ad factum in vltima voluntate præcisè teneatur ad id.*

a 1 §.Si quis. aNo.ad duo .Primò fm Dy.q in dubio†vř electa īdustria persone.Ita dř per istū §.in l.stipľo. §.siue aũt.j̃.de ope.no.nun.Scdò no.q obligatus ad factū in vlt.volun. pcisè teneť ad id,vt hic,ita intelligit Iac.de Are.& ita ego intelligo in l.stipľones nō diuidun.j̃.de ver.obl. & ibi pono rationem.

ADDITIO.

a Alex.¶Si quis Per Bal.in l.j.C.de sen.quæ pro eo.

1 *Legatum incertum fauore alimentorum valet.*

2 *Qualitas personæ respicitur etiam ratione ingenij,& ætatis.*

1 Stichus. Legatū†incertū relictum ī his,quę alimēta respiciūt,valet.h.d.¶Op.q legatū nō valet pp incertitudinē,l.cū post.§.gener.de iu.do.Sol.hoc ē fauore alimētorū, l.si cui annuū.j̃.ti.j.Facit š.ti.j.l.qdā. ¶Itē tene mēti qđ hic dicit, †fm qualitatem persone,& īgenij,& ætatis.Facit ad id,qđ dixi j̃. ad Carb.l.đ bonis.§.nō solū.vbi dř,q qs dēt alteri tradere instra, vel instituere aliū,qđ intellige fm qualitatem personæ,vt hic.

ADDITIO.

a ¶Tene menti.Et no.istum tex.qui facit no.q si relinquo,quòd studeas,quòd istud relictum est piū,quia cedit in alimenta,& hæres tenetur facere expensas studij.Et sic no. hoc relictū cā studij nō vitiari pp incertitudinē,& hoc,qa cā studij,& cā dotis æquiparantur,Ita no.Bar.& doc.in fi.sol.ma.Sed in dote incertitudo non vitiat, l. cum post.§. gener. de iu.do.ergo,&c.licèt doc. hic cū gl.intelligāt hũc tex.loqui in alimentis,de hoc vide Bal.in rep.l.j.š.ti.j.& gl.in d.§.gener.& vide latè in l.si cui.j̃.de an.leg.

LEX XIII.

Si sic. Op.š.ti.2.l.si seru9 leg.§.si ita.Dicit gl.hoc pnomē, hic, tollit ɔriū.Qđ đclara,vt ibi pleni9 dixi,vt j̃.e.l.si tibi pu(rè.

LEX XIIII.

De dictione,quin.

Non dubiū. Op.de l.quoties. & l.cū tale.j̃.de ɔd.& dem. Gl.soluit trib.mod. Primò,quia habuit respectū ad iura noua,fm q ista cōditio ptadıci,s.si nō nupserit, & pōt grauari,si nupserit.Sed nō placet,qa nō est verisimile,q ista 1 lex cogitauerit de lege noua.¶Quare gl.dicit,† q hæc dictio,qn, pōt accipi.i.q nō,& sic ɔcordat cū ɔriis.Ista sol.non placet,qa ɔ mentē huius legis.Scdo nō accipit,quin,pro q,& sic affirmatiuè,& tũc ad ɔriū rñdeo,q hic testōr expressit,siue nupserit,siue non,restituat legatū:sed diuinare ē.Vel melius,hic simpľr reliqt fideicōmissum,ñ ī pęnā,si nupserit.De ista dictione,qn,q pt accipi negatiuè,& affirmatiuè,hēs ī l.vbi.§.j.š.đ tut.& cu. dat.ab his.

1 *Nolle vendere,& velle vendere non iusto pretio,paria sunt.*

2 *Iudex arbitratur quod sit iustum pretium.*

3 *Iudex cogit dominum vendere.*

a 1 §.Sed si cui. a No.† paria sunt,nolle vendere, & non iusto ptio velle vendere.¶† Quæro,quid si est dubiū inter ementē,& vendētē qđ sit iustū pretiū?Rñ.iudex adhibe 2 tur.l.alieno.§.si is,cuius.de fideicom.lib.Sed qđ † si dñs nō vult vē3 dere?Certè tunc iudex coget eum vendere d.l.si alieno.quod no.

ADDITIO.

a ¶§.Sed si cui.Per istum tex.dicit Bal.in l.j.C.pro empto.q valet legatū rei furtiuæ scienter factum,& debetur æstimatio.

LEX XIII.

1 *Legatum relictum in testamento solenni non intelligitur tacitè reuocatum per voluntatem minus solennem.*

Vix,id est,nullo modo.

2 *Si primum testamentum fuit validum,& secundum inualidum ex causa præteritionis,vel exhæredationis,an relicta in primo testamento sint nulla.*

3 *Testamentum primum solenne an videatur sublatum, si testator coram septem testibus dixit,nolo primum testamentum valere.*

4 *Clausula,cassans,& irritans omnem aliam voluntatem,apposita in testamento inualido an tollat primum testamentum solenne.*

5 *Quid de clausula,si non valet iure testamenti,valeat iure codicillorum: apposita in secundo testamento inualido.*

1 Si iure. † Legatū relictum in volūtate solēni p volūtatē minus solennē nō intellř tacitè reuocatū.h.d.Vix.i.nul a lo mō,fm Dy.¶ Op. fm Dy. a q fideicōmissum relictū in primo testō nō deāt,licet sequēs volūtas sit inualida.l.& si transferaī.j̃.de adi.leg.& l.fideicōmissum.C.de fideic.& l.planè la j. in princ.š. de leg.j.Rñ.leges ɔriæ loquuntur,qñ legatū expresse adimitur.Vñ licèt adimaťi volūtate inutili,nō tñ debeť,sed hic qñ tacite adimit ɔdēdo aliā volūtatē,tũc ita demū vř velle reuocare,si sequēs volūtas valuerit.Cōtra hoc dictū vř gl.hic q incipit,qđ sp psumiť.q dicit,q ī dubio sp vř velle reuocare,nisi ɔriū sit liqdū. sed dēs intelligere,qñ fm testm̃ ē validū,al's ē ɔ istū tex.& hoc tenet Cy.* in l. * nřam.ī fi.C.de test.& ista ē veritas.Op.de l.3.§.fi.& l.4.j̃.de adi.leg. vbi tacitè reuocāť legata ex volūtate min9 solēni.Sol.ibi psumiť volūtas adimēdi ex alio,q ex nouo testō,s.ex inimicitijs.In testō. n.pōt inesse illa ɔdō,q ita demū intelligať reuocatū primū testm̃ si fm valet,q ɔdō cessat in inimicitijs. ¶Pro declarōne b † mřiæ b pñtis qro, posito,q primū testm̃ fuerit validū,& fm fuit inualidū 2 . ex cā pteritionis, vel exhæredationis,vñ legata remanerēt firma ex scđo testō p aut.ex cā.C.de li.pręt.vel exhæredatis. vtrū relicta ī primo sint nulla:Rñ.& dic primū testm̃ remanere validū quo ad c īstitutionē hrđū,& sic quo ad hoc iura antiqua ñ corrigūť.ī l.si fili9,q in ptāte.de lib.& post.& Inst.de exhę.li.in prin. Sed quo ad legata primū testm̃ tollit p fm.Casus ē quasi đ hoc,ī l.fi.š.de hær īsti. & fm hoc erit dare casum,q qs decedit quodāmō ɔ duob.testamētis,qa primū valet quo ad īstitutionē hrđū . Itē petūť legata ex scđo tāq ex testō,& actione ex testō,qa ī corpore.s.ī auth.vt cū de appel.cog.§.si vero ɔtigerit.ī qbusdā dř tāq ī hoc nō rescissum,ob d tineat testm̃.Quero,pcessit d primū testm̃†solēne,demū testator 3 adhibitis septē testib.dixit,nolo primū testm̃ valere,an ex hoc primū testm̃ sit sublatū?Tex.q nō.Inst.qb.mo.test.īfir.§.pe.Ego dicerē sic, salua veritate . Tu dēs scire,q sicut legata,& cætera alia q in testō scribūť reqrūt ɔfirmationē p hrđitatis additionē,ita adēptio si qua sit,reqrit,q ɔfirmet hrđitate adita,& iō dř,q hrđitas à seipso adimi nō pōt,qa nō est,cuius aditione ademptio ɔfirmet,l.sed & si in ɔdone.§.fi.de hære.inst.Mō ad ppositū si testator corā 7.testib.dixisset sic,Volo primū testm̃ non valere,qa volo decedere intestatus,tũc vř instituere venientes ab intestato,& p aditionem veniētiū ab intestato adēptio ɔfirmabiť.l.si qs ita š.de hær.institu. & sic ademptio valet.Sed si simpľr dixisset,Volo testm̃ ñ valere,ñ cē t reuocatū,nisi cursu x.annorū,l.sancimus.C.de testa.& Inst.qui. mod.test.infir.§.pe.Facit ad prædicta quod videbitis.in l.si certarū. §.si eodem.de test.mil.& qđ ibi dicetur.ɔ hoc facit l. cācellauerat. š.de his,q in test.delen.& l.pximè.eo.tit.Gl.soluit.ibi.peruenit ad actum facti,s.cācellando,sed qō nřa loquitur,qñ stetit solū in verbis.Ita no.d.l.cancellauerat.& d.l.nřā.C.de test.& d.§.pen. Contra hoc

ADDITIONES.

a Alex.¶ Opp.secūdū Dy & istud tenet Imo.ī l.si ita scriptū.š.ti.2.& Pau.de Cast.ī d.l.plane,videtur tamē,q p nullū aliū actū,q p testamētū tacitè pōt includi adēptio.l.legatum sub cōditione.§.j.j̃.de adi.leg.& vide Bar.j̃.& habet locū regula huius l.etiā ī cōtractibus,vt l.si qs ante.ad fi.de acq.pos.& ibi vide quæ habes p Mod.Adde,vt p Pet.Anch.cōs. 164.& 204.& ang.cōs.143.vbi pulchrè examinat. Claud . Tenet Cyn.istud tñ limita vt

* per alex.in l.si quis ante.in v,quæst.j̃.de acq.posses.& consili.133.vol.j.consi.25.volum.ij. & latè cons.44.& 70,vol.4.

b Pom.¶Pro declaratione.Adde quòd contrarium consuluit anch.cons 304.incip.ex prædicto themate.versi.restat igitur.

c Alex.¶ Non corriguntur.Bar.in hoc variauit,vt dixit in l.fi.de hære.insti.& in l.demonstratio.§.j.de cond.& demon.

d Barb.¶ Quæro,præcessit vide bal.in l.sancimus,vbi dānat bal.hic, & cōsului cōtra bar.

e Alex.primum testamentum.Vide bal.in l.2.vlt.colum.C.de sacrosanct. eccles.& Imol. in l.si ita scriptum,§.regula.de lib.& posth.& Raph.in l.in suis.eo.tit.& vide bar.in l.fi.ad fi.supra si quis ali.test.prohib.& Pau.de Castr.post bal.in l.sancimus,C.de test.& bar.in l. hæredes palam,& in l.præsenti,& ibi barto.C.famil.ercis.& dictum barto.sequitur simpliciter Pe.de anc.& imo.in c.cum esses.de test.adde videnda latius per alex.eius cons. 104.2.lib.& per bar.cons.480.4.lib.

hoc multum fortiter facit l. nihil interest. ff. de adi. leg. Gl. dicit quod id, quod dicit ille tex. nihil interest, an inducatur, an adimatur. s. solenniter, sed ista ademptio non est solemnis, vt dixi. ¶ Quæro, dicit
a testator † in secundo testō inualido cassans, & irritans oēm aliam
4 voluntatem, & testīn, quod fecit, volēs istud testīn oib. pualere: an vigore oīum horū verborum primum testīn sit cassum, licet ēm sit nullum. Rn. cassatio, & cancellatio restringit fm cām cassationis, vel cācellationis, l. cācellauerat. s. de his, quę in test. del. & l. ex liberis. §. testō. ff. de bo. poss. fm tab. Mō ad propositum ista cassatio, vel cā
b cellatio vr facta[b] respū secundi testī, qa vult istud vltimum præualere: & iō si vlti. voluntas non valeret, ista verba, cassans, &c. nihil operarentur. Hoc probat in d. §. testō, & in d. l. cācellauerat. vbi ptē platione eorū, q sunt scripti in primo testō, fuit facta cancellatio secundi testī, ideō nulli alij prodest, & ita erat in casu nro. Et idem
5 si † in secūdo testō inualido essent apposita verba, si non valet iure testī, valeat iure codicillorū, q verba operantur, vt debeantur legata venientib. ab intestato: & ideo si fm testīn pfirmatūr p aditionem venientium ab intestato, tūc primum est inualidum, qa illa clausula, cassans, & irritans, confirmatur p aditionem venientium ab intestato. Prædicta sunt vera, qn præcessit voluntas solennis nō habens clām derogatoriam, tūc. n. quid operentur verba, cassans, & irritans, dicam in l. si quis in principio testa. ff. eod.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Quæro. dicit. Clausula in testamentis cassans & irritans omnem aliam vltimā voluntatem, &c. & vide Cal. in l. si quis in prin. s. eo. & Bald. in l. sancimus. C. de testam. adde Bal. consi. 42. j. lib.

b ¶ Videtur facta. Vide Bar. in l. j. in 15. q. s. de iur. cod. & Bal. in l. 1. C. de fideicō. lib. sed doct. aliter dicunt in l. sed & si in conditione. s. de hær. inst.

LEX XIX.

Si tibi. Nō pt peti legatum, nisi cauetur de mō implendo. h. d. ¶ Op. quod legatarius nō debeat cauere, l. liberto, §. largius. infra eo. ti. j. Sol. ibi fuit electus vt nudus minister, & executor. De executore autem, & nudo ministro an, & quando debeat cauere, videbitis in l. diuus. ff. si cui plus, quā per l. Falc. quod no. De legatario an, & quādo debeat cauere de modo implēdo, dixi plenè in l. quibus diebus. §. Termilius. ff. de cond. & demon.

LEX XX.

1 *Actio competit ad pretium, quando res non potest præstari.*

1 Si res. No. ibi, sed actionē de pretio, &c. Ex quo † habes, quod qn nō pt præstari res, ad pretium competit actio, licet p dicat gl. Inst. de leg. §. si res aliena. Dixi plenè in l. planè. §. quod si rem. s. de leg. j. & est gl. in l. fundo. ff. ad l. Fal.

LEX XXI.

1 *Nutu fieri qualiter intelligatur.*

Nutu. Op. ad pri. & vr, nutu non possit relinqui, vt l. discretis. C. qui test. fa. poss. Sol. ista est veritas. Qnq; aliquis est mutus oīno, qnq; aliqs non est omnino mutus, tn pp aliqd accidēs, vt pp morbum fortè nō pt loqui. Primo casu distingue, vt in l. discretis. qa aut mutus à nā fuit, aut non, vt ibi. Scdo casu pt relin
1 qui nutu, vt hic. ¶ † Quæro, qualiter[a] intelligitur nutu. Rn. qn ad
a interrogata psentit, vel facit aliqua signa, p q voluntas eius perpedit, l. seruo inuito. §. si pupillo. ff. ad Treb. fm Iac. de Are. ideo nota
b rius[b] debet sic scribere, cum talis pp accidens loqui non posset, interrogatus assensit humeris, & annuit capite, vt gl. dicit. Prædicta intelligo de eo, qui non potest loqui, tamen non perdidit intellectum, aliàs non, l. iubemus. C. de testa.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Quæro, qualiter. Vide Bar. in l. j. §. si quis ita. de verb. ob.

b ¶ Ideo notarius. Vide Bal. in l. discretis. C. qui test. fac. poss. & ibi dicit, quod hoc habet locū ad pias causas.

a §. fideicommissum. Ego qro in l. Mæuius. §. duorū. supra. ti. j. an testōr posset dispensare contra reg. quod duę causæ lucratiuæ nō pōt cōcurrere circa candem rem in eundem. Hic vr tex. quod sic: ibi, nisi defunctus, &c. tn ista lex non facit, quia hic voluit testōr, quod aliud pstaretur, s. æstimatio, aliàs autem nō posset dispensare cōtra illam regulam, l. hmōi. §. si Sempronius. s. de leg. j. Dixi plenè in d. §. duorum.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Fideicommissum. Et istum §. no. alleg. Bar. in l. planè. la. j. s. ti. 2.

1 *Officiales pro pignoribus non possunt facere discooperiri domum.*

a
1 §. Columnis. Ex hoc §. habes, quod officiales † qui faciunt discooperiri domum propter pignora, malè faciunt, vt hic, & l. cætera. s. de leg. j.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Columnis. Vide Bar. & doc. in d. l. cætera. §. hoc senatus. & de intellectu huius tex. vide no. Imo. ff. ea. l. in ver. sed ea. & ibi cum tex. sing. no. Imo. secundum glo.

LEX XXII.

1 *Bis ille capit, cui bis legatur, nisi sit clausula derogatoria.*

2 *Clausula derogatoria tacita per aliā clausulā tacitā derogatoriam tollitur.*

3 *Volūtas prima habens clausulā derogatoriā quando tollatur per secundam.*

4 *Testator si in primo testamento dixerit, si aliud testamentum fecero, nolo illud valere, nisi in eo sit scripta talis oratio, an si faciat secundum testamētū simpliciter, primum tollatur.*

5 *Glo. in l. si mihi, & tibi. §. in legatis, male loquitur.*

6 *Clausula derogatoria apposita in testamento minus solenni an operetur, quod per secundum testamentum simpliciter factum non reuocentur disposita in primo.*

7 *Verba derogatoria apposita in testamento rupto ex causa præteritionis, conseruantur per auth. ex causa. quo ad legata.*

8 *Primum testamentum habens clausulam derogatoriā, an ad hoc, vt reuocetur, sufficiat, si in secundo fiat de testamento simpliciter mentio, in quo sunt verba derogatoria, vel sit necesse, quòd fiat mentio de verbis derogatoriis.*

9 *Testamentum habens clausulam derogatoriam, quando vnicum tantum præcesserit, sufficit reuocatio generalis per clausulam, cassans, &c.*

10 *Clausula, cassans, & irritans omne aliud testamentum, quod fecisset, & si in eo essent verba derogatiua sub quacunque conceptione verborum apposita in secundo testamento, an valeat, vt primum tollatur.*

11 *Testamentum primum an quibusdam remediis possit reuocari.*

12 *Per modum donationis non pōt fieri, ne primum testamentū tollatur p secundū.*

13 *Per modum venditionis non potest fieri, quòd primum testamentum non reuocetur per secundum.*

14 *Iuramentum interpositum super primo testamento non impedit, quin reuocetur per secundum.*

15 *Iuramentum interpositum super primo testamento habet vim verborum derogatoriorum, remissiuè.*

16 *Statutum habens clausulam derogatoriam an tollatur per secundam.*

17 *Contractus habēs clausulam derogatoriam quādo tollatur per secundum, remiss.*

a Si quis in principio. [a] Hæc lex diuiditur ī tres partes. Primò ponitur dictum. Secundò rō dicti. Tertiò limitatio. Secunda ibi, nemo. n. Tertia ibi, hoc ita. Si prima voluntas est derogatoria vltimæ, prima prævalet, nisi prima per vltimā spāliter reuocet. h. d. No. tex. ibi, nemo. n. &c. No. ex ista l. quod ille, cui bis legatur, bis dēt hrē. Scdo no. quod voluntas prima derogatoria dēt reuocari spāliter per scdā. Tertiò no. ibi, ne-
1 mo. n. &c. ¶ Op. ex gl. † & vr, quod ille, cui bis legat, semel tm hre debet, ēt si non sint verba derogatoria, l. planè, §. j. s. de le. j. & l. cū centū. ff. de adi. leg. Sol. intellige hoc, qn legātur eidē res diuersæ. Vel qn legatur eadē qtitas à diuersis hrdib. vt s. ti. j. l. si plurib. §. j. & s. ti. 2. l. seruo alieno. §. si qs. Vel pt dici, quod legat eadē quātitas in diuersis voluntatib. l. quinquaginta. s. de prob. Vel pt dici, quod hic loquit, qn vnū legatū ptinet plus alio qtitate, vel cā, fm ea, q dixi in l. cū cētū. de adi. le. In oīb. istis casib. ille, cui esset bis relictū, bis caperet, nisi eēt cla derogatoria, tunc. n. capit semel tm, vt hic, & l. si ita. s. ti. 2. Contraria nō ob. qa loquūt in aliis casib. Op. fm gl. de l. si mihi, & tibi. §. fi. s. ti. 2. So. ista dēt itelligi fm illā, qa potior hr vltima volūtas, verū ē, si ipsū expresse prioris volūtatis pœnitebat: alias secus, vt ibi. Op. quod nō sit necesse, quod expressè pœniteat eū prioris vo-
2 lūtatis, l. fi. in prin. s. ti. j. Dicit gl. dic, vt ibi soluit, † qm ibi est qdam cla derogatoria tacitè sumpta à prio sensu, & tūc nō est necesse, vt illa cla expresse tollat, sed sufficit tacitè tolli, sicut. n. inducit tacitè, ita tacitè tollit: hic fuit expressa cla, iō expresse dēt tolli. Dy. tenet ista, & cōiter oēs Mod. doc. Cōtra istā sol. vr s. de iure cod. l. conficiunt. §. fi. Sol. ibi interuenerūt duo, s. prima volūtas derogatoria tacitè. Itē codicilli posteriores, p quæ duo simul piuncta vr, quod codicilli medio tpe facti nō valēt, quasi interim fuerint in pendēti. Idē dicerem in casu d. l. fi. s. ti. 2. qa si fecisset eplam, i. non obsignatam, & vltimo aliā obsignatā, quod p vltimā, piuncta voluntate prima, secūda non signata nō valeret, ar. d. l. pficiūtur. §. fi. Vel ad sol. d. l. fi. in pri. dic fm Pe. ibi cla derogatoria nō erat tacitè, vel expsse qa ibi fuerūt verba adiectiua ad augmētū, vt inducat fideicommissū, iō nō īducūt diminutionē, & ēt ista satis placet. ¶ † Op. d. l. diui.
3 §. licet. s. de iure cod. Dicit gl. j. quod sequēs volūtas emanās simplr vz ipo iure, sed tollit ope exceptionis, vt hic. Ista n placet, qa ī l. pria inuit sequētē volūtatē hre plenū effectū. Alia sol. ē, quod aut ista verba ponūt in eodē testō, quo legat: & est necessaria spālis reuocatio, vt hic: aut ponūt in alio testō, & tūc n ē necessaria spālis reuo
b catio, ita dnt qdā. [b] Ista sol. ē p istū tex. qa hic dt ī eod. testō, vl codicillis. V n sine leget ī testō ī quo fuerūt verba drogatoria, siue ī codicillis postea factis, reqrit spālis reuocatio, vt hic. aut ponūt ī alio testō, & tūc n ē necessaria spālis reuocatio. Quare ali dnt drīa esse vtrū ista cla drogatoria ponat, anq leget, vl postea. Ista sol. reprobat p gl. bn, qa ī l. pria fuerūt apposita verba derogatoria ad finē, si cut hic. quare gl. ī l. pria dt, quod vz posterior volūtas, vt ibi: verū ē, si spāliter prima reuocet, vt hic. & hāc tenet Dy. Quidā, vt Oi. & An. de Pisis, q repetit istā l. solui talr, & hoc vr sentire Ia. de Are. vt dicam[9], q in l. pria fuerūt verba derogatoria solēnitatis. q solēnitas est iuris publici, iō reuocat p simplicē pria volūtatē, qa de facili res redit ad suā nām, l. si vnus. §. pact. s. de pac. hic verò fuerūt verba derogatoria circa legatū, seu volūtatē legādi, qa testōr pt tollere sicut vult, cū à sua libera volūtate depēdeat, iō reqrit spālis reuocatio, vt hic. Videte, si testōr ibi dixisset sic, Volo quod ī codicillis meis

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Si quis in prin. Et vide Bal. in l. humanū. C. de leg. io. de imo. in c. cum esses. de testa. Ang. l. hac consultiss. §. pe. C. de testa. Sal. & Bald. in l. sancimus. C. de testa. Ang. in auth. hoc inter liberos. C. de test. & no. in d. §. pen. Bal. in l. clarum C. de fidei. & vide Bal. & Io. de Imo. in §. in legatis, hic alle. & vide Bar. in consi. inci. quidam fecit testamentum, & in eo sic dicit, & asseruit. & est 21. & vide Lud. Rom. in consi. 302.

b Ale. ¶ Dicunt quidam. Vide ia. de Bal. in Auth. de test. imperfe. & io. and. & io. de bel. & Dom. in c. j. de const. in 6. & Flo. in auth. hoc inter liberos. C. de testa.

meis requirat̃ ista solennitas,ꝙ ego me subscribã , & mea manu
signẽ,nec dixisset plus,tunc sol.eorũ ꝯtineret veritatem. Essent.
n.verba derogatoria solennitatis tm̃,nõ volũtatis:& p aliã volun
tatem simpl'r emanatã sine alia solẽnitate tollerentur.Hoc habes
in sũi in l.humanũ.cum gl.C.de legi.sed in casu d.§.licet. testator
processit vltrà:dixit.n.non alias codicilli valeant,nisi fuerint mea
manu subscripti,& sic fuerunt derogatoria voluntatis,sicut hic,
quia non voluit aliter valere,& qđ ibi dicitur de solennitate,poni
tur cõditionaliter,sed dispositiuè ponitur tm̃ de volũtate. Vnde
isti malè dicunt.Quare dic,vt dicit gl. & Dy. ꝙ illa lex intelligat̃
ẽm istã.& hoc tenuit Cy. disputando hoc in hac ciuitate me au-
diente.¶Opp.de l.vbi ita.j̃.de don.cau.mor. Resp.ibi trãsiuit in
speciẽ ꝯtus inter viuos,ideo non licet pœnitere,l.sicut.C.de act.
& obli.& s̃.commo.l.in cõmodato.§.sicut.hic vero stetit in fini-
bus vltimæ voluntatis.Opp.s̃.de vsu,& hab.l.plenum.§. equitij.&
l.sicut.C.de test.mil.vbi testator sciens se habere filium , vr̃ eum
exhæredare.Vr̃.n.loqui ẽm conditionẽ eius,de quo loquitur.d.§.
equitij.Sol.ibi nulla præcessit expressa cl'a derogatoria:hic secus.
4 ¶Expeditis ꝯrijs venio † ad q.Gl.hic quærit , lex ista loquitur qñ
præcesserunt verba derogatoria legati, qđ si præcesserunt verba
derogatoria testĩ,vt puta dixit, si aliquod testm̃ fecero,nolo va-
lere:vel dixit,nolo valere aliud testm̃,nisi sit ibi scripta talis orõ,
a vel tale quid?Dicit glossa,ꝙ ẽm testm̃ nõ valet, nisi expressè pœ
* niteat prioris testĩ.Istam q.ponit Dyn. in c.qđ semel placuit. de
reg.iu.li.6.& quidam habent hic,& ibi arguit pro,& ꝯ,quæ omit
to causa breuitatis,& ipse determinauit , vt determinat glo. sed
Iac.de Are.determinat cõtra,& dicit,ꝙ ẽm testm̃ simpliciter ema-
nans valet ipso iure,& primum tollitur,quia nemo potest sibi au-
ferre liberã testĩ factionem,l.stipl'o hoc modo.de verb. obl. sed p
ista aufertur libera testĩ factio,ergo non valet.pro hoc l. diui.§.li-
cet.s̃.de iure codic.Nõ ob.ista lex,& l.si mihi,& tibi.§.in legatis.s̃.
de leg.j quia hic fuerũt verba derogatoria actus testandi.Vnde cla
rius distinguendo dicit,ꝙ qñq; verba sunt derogatoria actus te-
standi,qñque sunt verba derogatoria cuiusdam solennitatis testĩ,
qñque voluntatis.Primo casu non valet , quia non põt se facere
intestabilem,& esset ꝯ bonos mores,d.l.stipulatio. Secundo casu
b non valet,quia non potest mutare solennitatẽ,[b] quæ est iuris pu-
blici,d.§.licet. Tertio casu valet, si expressè de prima pœniteat,
qa expressa reuocatio requirit̃,d.l.si mihi,& tibi. §.fi.s̃. de leg. j. &
hic.Ita dicit Iac.de Are.& And.de Pisis,sequendo eũ. Cy. in l.san-
cimus.C.de testa.recitando opi.dicit,ꝙ hæc opi.saltem in cathe-
dra esset pulchra opi.postea Cy.me audiente hoc disputando de-
terminauit ꝯrium,dicens sic,Non est verum,ꝙ per hoc ipse effi-
citur intestabilis,immo põt facere aliud testm̃, qñcunq; vult,sed
oportet,ꝙ nos simus certi,ꝙ ipse velit.Cum.n. ista verba habent
vim cuiusdam protestationis præambulæ,talis protestatio decla
rat in seq.testõ voluntatem deesse,l.at si quis.§.plerique.s̃.de reli.
& l.qui in aliena.in fi.ff.de acq.hær.Sequens ergo testm̃ non est
testm̃,qa lex ꝓsumit in eo voluntatẽ deesse , nisi expressam reuo-
cationẽ faciat de primo.Vnde non est verũ,ꝙ sit intestabilis. Idẽ
tenebat Ray.de For.& ego idem puto, declarabo tñ latius.Et ad-
c uerte,[c]si testator dixisset tm̃ , Nolo me posse facere aliud testm̃,
& nolo me posse mutare tale testm̃,vel nolo me posse pœnitere,
d & non dixisset vltra,tunc fateor verũ[d] dictũ Iac.de Are. & sequa-
ciũ:qa testator solũ disposuit circa ipsam possibilitatem testandi,
& non circa voluntatẽ,q̃ debeat in futurũ deesse,& hoc non põt
facere,quia non põt sibi auferre liberã testĩ factionem , l.stipula-
5 tio hoc mõ,de ver.obli.& iõ gl.in l.si mihi,& tibi.† §.in legatis.s̃.
e de leg.j.malè loquit̃,& bene reprehenditur per Iac.de Are. Sed si
dixisset,si fecero aliud testamẽtũ,nolo valere:hic nõ disposuit cir
ca possibilitatem testandi,sed disposuit circa voluntatem, quam
dixit deesse in futuro,iõ requiritur,ꝙ expressè reuocet , vt appa-
reat voluntatẽ deesse in sequenti testõ , quã lex ꝓsumit deesse pp
f verba præambula derogatoria.¶Pro declaratione[f] nr̃æ materiæ
6 † extra gl.& doc.Quæro,hic fit mentio de duplici volũtate,ĩ vna
fuerunt verba derogatoria,& postea est sequuta alia volũtas,q̃ro
de prima voluntate,quid si ista verba derogatoria sunt apposita
in volũtate minus solẽni?Rñdeo,verba derogatoria hñt vim cu-
iusdã adẽptionis,vt hic no.in gl.magna,& iõ ad hoc,vt adimatur
hr̃ditas,dẽt fieri in voluntate solenni:qa in codicillis dari vel adi-
mi hr̃ditas non potest,l.2.C.de cod.& oportet,ꝙ adimatur in tali
voluntate,ex qua possẽt adiri hr̃ditas,vt dixi in l.si iure.s̃. eo. Sed
in adẽptione legati non requirit̃ tãta solennitas:l.si ita sit adscri-
ptũ:si cui bis.s̃.de leg.j.& ibi no. & l.fideicõmissum. C. de fideic. &
l.hæredes palam.§.j.s̃.de testa.& l.datum.C. de leg. & vide Azo.in
7 summa,Insti.de testa.ordi.vers.illud ẽt.¶† Quæro , quid si ista ver
ba derogatoria cõtineantur in testõ rupto ex cã præteritionis,vl'
exhæredationis:an conseruentur talia verba derogatoria p auth.
ex cã.Putarem,ꝙ in quãtũ ista verba ꝑtinent adẽptionẽ hr̃ditatis:
& sic respicerent institutionẽ,tunc nihil valẽt.Sed inquantum re
spiciunt legata,& fideicõmissa,tunc valent,per d.auth.ex cã.¶Ve
8 nio ad ẽm testm̃:dixi,† ꝙ est necesse,qđ p scđm testm̃ spãliter pœ
niteat de primo.Quid si testator in scđo dixit sic,& hanc meã vlti
mã voluntatẽ esse volo,& oĩb.ꝑualere,cassans,& irritãs testm̃ fa-
ctũ manu cuiusdam notarij talis,vel alterius cuiuscunq;,an suffi-
ciat?Q.õ est,an in eo sufficiat,ꝙ fiat mẽtio de testõ simpl'r,in quo
g sunt verba derogatoria,ɋan est necesse,quòd fiat mẽtio de verbis
derogatoriis?Gl.hic vr̃ velle,ꝙ sufficiat,ꝙ fiat mentio tm̃ de pri-
mo testõ,nec dicit aliquid de verbis derogatoriis,& verba Dyn.
hoc vr̃ sonare in c.qđ semel.ex̃ de reg.iu.lib.6.Alibi gl.dicit̃ , ꝙ
nõ sufficiat mẽtionẽ fieri de verbis testĩ,sed dẽt fieri mentio qua
litatis testĩ,vtsĩ dicat,nõ obstante tali testõ,& verbis derogatoriis
in eo insertis.ita no.in l.si mihi,& tibi.§.in legatis.s̃.ti.2. Quid di-
cemus?Breuiter si bñ põderetis tex.hic positũ in fi.principij,vr̃ re
quirere duo.Primò,ꝙ spãl'r pœniteat prioris voluntatis.Scđò , ꝙ
ꝯriũ asserat eius,qđ primò dixerat,vt ibi,sed hoc ita locũ,&c. Di-
co ergo,ꝙ debemus inspicere verba derogatoria,qual'r sint ꝯce-
pta.Si.n.sunt ꝯcepta ẽm meũ modũ,q primò in gl.ponit̃,vtsĩ aliud
testm̃ fecero,nolo valere,tũc reuocãdo primũ testm̃ noĩatim,&
dicendo hoc vltimũ volo valere,vr̃ satisfactũ huic legi,qa spãl'r
primi testĩ facit mentionẽ,& dixit vltimũ se velle valere,& sic as-
seruit ꝯriũ eius,qđ prius dixerat.Sed si ponimus verba derogato
ria eẽ ꝯcepta ẽm alios modos positos in gl.quia dixit,si qđ aliud
testm̃ fecero,nolo valere,nisi sit talis solẽnitas.tũc oportet,ꝙ di-
cat,cassans,& irritans aliud testm̃,& verba derogatoria ibi posi-
ta,aliàs ñ vr̃ asserere ꝯriũ eius,qđ primò dixit,& sic intelligo gl.
9 in d.§.in legatis.¶† Sed q̃ro,si esset ponere casum,in quo suffice
ret reuocatio gñal'r facta,dicẽs,cassans oẽ aliud testm̃ meum,in
h quo sunt verba derogatoria,an hoc voluit ꝑualere?Rñdeo , sic,[h]
si vnũ tñ ꝓcessit testm̃,in quo sunt verba derogatoria, vt l.2.s̃.de
10 lib.& posth.¶† Quæro,qđ si testõr dixit sic,cassans , & irritãs oẽ
aliud testm̃,qđ fecissem,& si in eo essent verba derogatoria sub
i quacunq; ꝯceptione verborũ,an sufficiat?Hic vr̃,ꝙ non: qa tex.
* hic reqrit,ꝙ spãl'r reuocet̃.& illud dr̃ spãl'r fieri,* q̃ ẽ à gñalitate
exẽptũ.l.itẽ apud Labeonẽ.§.hoc edictũ.j̃.de iniur.& l.j.§.dixerit
aliqs.j̃.de publica.& l.seruis vrbanis.in fi.j̃.e.Sed istud nõ ẽ exem-
k ptũ à gñalitate: ergo nõ est fcm̃ spãl'r.Ego dico sic,[k] put dixi ĩ mã
substõnis vulgaris,in l.j.in fi.j̃.de vul.& pup.Aliqđ potest exprimi
trib.modis,qñq; gñal'r,qñq; singul'r,qñq; particul'r, sicut est dare
genus,speciẽ & ĩdiuiduũ.Aliquis ergo põt noĩari sub noĩe gene
ris,speciei, & indiuidui.Dic ergo,ꝙ vltima voluntas,seu testm̃,
qđ est testatio mẽtis,est nomẽ gñis:& iõ dicendo , cassans & irri
tãs oẽ aliud testm̃,&c.ñ sufficeret,nisi qñ vnũ tm̃ ꝓcesserit, vt di-
xi s̃.& hoc tenet glo.& Dy.Sed ego dico,ꝙ dicẽdo,ẽt si esset ver-
ba derogatoria,vr̃ exprimi spãl'r,qa testã qđã hñt verba deroga-
toria,qđã non:& iõ sufficit,ꝙ spãl'r fiat noua reuocatio sub noĩe
spẽi,vt hic dũ dicit,spãl'r.Præterea ꝓbo,filius inter cæteros non
dẽt exhæredari,sed noĩatim,& intell'r noĩatim nõ dicẽdo, exhæ-
redo

ADDITIONES.

a Alex.Non valet.Old.etiam in d.l.sancimus.vt ibi refert Sal.tenet opi.Dy.& ita ẽt ipse Sal.
& videtur,ꝙ sit communis.adde Bal.consi.178.

* Ponit Dyn.Idem tenet Bald.in c.ij.circa fin.de consuet,vbi etiam ponit nunquid valeat
consuetudo quod testm̃ factum ad pias causas cũ authoritate episcopi non possit reuo-
cari.vide alex.cons.25.vol.3.Roman. consi.71.& consi.82.in ij.dubio.

b Alex.¶ Mutare solẽnitatẽ.Et si diceret,nolo aliud testm̃ facere posse,nisi cũ 10.testibus,
nihil operatur.hoc simpliciter tenet Pau.de Ca.in l.si mihi,&tibi.§.fi.s̃.tit.2.nisi vltra prę
dicta testõr subdat:& si contingat me aliud facere,nolo illud valere,quia tunc esset clau
sula derogatoria voluntatis,& sic valeret secundum eũ,alle.no.per Cy.in l.sancimus , &
p Bar.hic,q j̃.ꝓxime.h.d.sed Bar.in l.oẽs populi.in 3.q.prin.de ius.& iur.tenet ẽt,ꝙ quã
do est derogatoria solemnitas,requiratur specialis mentio.

c Poma.¶ Et aduerte.Vide plura per alex.consi.70.in 4.volu.& Pet.in consi.44.in 4.vol.
Pau.consi.11.in 2.du.in j.vol. & consi.40.in 2.vol.& 49.vol.2.

d Alex.¶ Fateor verũ.Sed Sal.in l.sancimus.tenet ẽt in hoc primo casu contra Ia.de are,
& Bar.quia per hoc non aufer libera testãdi facultatem,reuocari põt,& ideo dicit,ꝙ re-
quiritur ẽt isto casu spãlis mẽtio,p hãc l.& gl.in d.§.in legatis,quã sequitur.

e Alex. ¶Male loquitur.Et contra gl.in d.l.si mihi,& tibi.§.in legatis.vide j̃.& vide Bal.in
l.clari.C.de fideic.

f Alex.¶ Pro declaratione.Et de hac materia vide plenè ang.cons.313.vbi optimè dicit , &
pulchrè no.

g Alex.¶ Verba derogatoria.an sufficiat facere generalẽ mẽtionẽ de verbis derogatoriis:
an requiratur,ꝙ specificẽtur,vide Bar.in l.humanum.C.de leg Et de forma clausulæ de-
rogatoriæ vide tex.optimum,& ibi Bald.ĩ l.fi.§.fi.C.de lat.li.tol.& melius in l.omnes. in
prin.C.de præsc.30.ann.& ibi sing.dicit Bal.& ange.ꝙ sufficit testatorem dicere hæc ver
ba,videlicet non obstãte aliquo alio testõ,ẽt si de eo testõ debet fieri mentio spãlis, &c.
& perinde est,ac si specialiter derogasset,secundum eum per illum tex.Et istis adde Bal.
in auth.hoc inter liberos.C.de test.& sing.per eum in l.sancimus.in vlt.col.C.de test. &
vide ang.& Imo.in l.si mihi,& tibi.§.in legatis.de leg.j.& ibi dixi post eum.adde Pau.
de Cast.consi.363.vbi dixit,ꝙ Fede.de Sen.consi.216.aliter sensit.q̃ cõsi.46.& qñ pater in
primo posuit clausulam derogatoriam,in secundo non,sed illud fecit coram quinque
testibus,an sit sublatum primum,vide Ro.consi.385.& 393.

h Pom.Rñdeo sic.cõtrariũ est cõis opi.p alex.in cõsi.25.inci.viso testõ in 3.vol.& q̃ scripsi
ad Bar.in l.2.ff.de lib.& post ꝓ opi.tamẽ Bar.facit l.fũdus,q locatus.ff.de fund. instruc.
gl.in l.quãuis.C.de fideic.& quę ponit idẽ Bar.in l.eos.ff.de fal.& quæ no.Bal.in l.quibus
dieb.§.dñs.ff.de cõd.& dẽ.alex.ĩ l.seruũ.in vlt.col.ff.de hær.insti.& no.Barb.cõs.52.inci.
nobilis,& egregia.ĩserto in cõsiliis alex.in 4.vol.Pau.de Cast.cõs.132.Raph.Cu.cõs.68.&
cõsi.80.& consi.68.Pau.de Cast.cõsi.263.Et istis adde in simili Bar.& q̃ ibi posui in l.qui
Romę,duo fratres.ĩ 6.q.ad fi.ff.de verb.oblig.alex.cõs.75.in prin.in 4.vol.& vide Barb.
consi.20.& adde quæ posuit ad Bart.in l.2.§.omniũ.ff.de admi.tut.Card.consi.25.

i Alex.¶Videtur,ꝙ non.Sed ang & Imo.in l.2.de lib.& posth.tenent contra Bar.hic,& ibi
& Bal.in auth.hoc inter liberos.de testa.l.humanum.de leg.

k Alex.¶ Dico sic.Fede.de Sen.in cons.67.aliàs 51.quod incipit,habita super casu prædi-
cto,&c.tenet per omnia Bar.in hac materia.Et adde,ꝙ hanc opi.Bar.sequitur etiã Ale.
de Imo.in cõsi.234.versi.ad idem,in j.vo.& adde,ꝙ idem tenet Pau.de Cast.in cons.405.
& in consi.281.col.2.circa med.

redo liberos, quid est nomẽ generis, qa cõprehẽdit nepotes vlteriores, sed dẽt fieri exhæredatio sub noĩe speciei, vt exhrẽdo filios,
a vl' sub noĩe singulari, a vt Titiũ, & dr fieri noĩatim, l. Titius. in prin. s. de lib. & posth. & ita dico in ꝓposito, quia sufficeret, ꝙ reuocatio fieret sub nomine speciei, & fiat mẽtio testĩ, & qualitatis testĩ. ¶ Quæro quid si verba derogatoria sunt ita ꝯcepta ꝑ hæc verba: ꝙ si aliud testm̃ fecero, nolo valere: nisi sit obseruata talis solennitas, & sic in eo fuerint posita verba reuocatiua istius cl'æ, nolo reuocationem valere, qd iuris? Puto idẽ, qa quocunq; modo sint facta verba reuocatoria, si prioris voluntatis faciũt mentionẽ, & ẽt qualitatis testĩ, tñ ẽ necesse, ꝙ verba singul'r exprimãt. Sufficit. n.
11 ad reuocationẽ, ꝙ sit reuocata illa cl'a derogatoria: vt hic. † Quæ
b ro, an [b] sit aliqd remediũ, ꝙ primũ testm̃ ñ possit reuocari? Quidã ꝙ sic, dicendo, sic volo hoc testm̃ valere, & si ꝯtingat me mutare, & aliud testm̃ facere, nolo valere: qa illud erit simulatũ, & fictũ, & per metũ factũ ꝯ volũtatẽ meã, ne incurram indignationẽ cõsanguineorum, & sic protestor, ꝙ ꝑ illud nõ ĩtẽdo aliqd alicui da
c re, tũc fm nihil valet, ẽt si expressẽ prioris pœniteat [c] testĩ, sed primũ, qa plus valet &c. C. plus valere qd agit, per totũ. Item ista protestatio declarata ĩum non esse, nec voluntatem in scdo. l. qui in aliena. §. fi. s. de acq. hær. Facit l. ĩ ꝯcubinatu. s. de ꝯcubi. Hoc non placet, nam ꝑ primũ testm̃ non ꝓbaĩ fm simulatum, nec factum ꝯ voluntatẽ. Nã sufficit primã volũtatẽ derogatoriã esse reuocatã, vt dixi s. Nã sicut tũc volebã primũ testm̃ valere, & fm esse fictũ, ita mõ prime voluntatis pẽnitet, & volo fm valere. Itẽ ꝑ primum testm̃ nõ ꝓbaĩ dolus, nec metus. l. metũ. C. qd me. cau. C. de trãs. l. si maior. & de do. l. dolũ. nec etiã inducit aliquid verisimile sufficiens ad arguẽdũ dolum, vel metũ, C. de transa. l. interpositas. Remanet ergo solũ nuda volũtas ꝓhibitoria q̃ potest reuocari, vt dictũ est. Præterea si testm̃ esset factũ ꝑsentib. vicinis, & ꝯsangui-
d neis ꝑsumitur cessare metus, [d] & dolus. l. transactionẽ. C. de trãsa. ¶ Alij dñt, ꝙ fiat sic, s. ꝙ in primo testõ dicat, si ꝯtingat me facere aliud testm̃, tunc oĩa, q̃ scripta sunt in isto, in illo intelliganĩ repetita, arg. l. posthumus. §. fi. de iniust. test. Sed hoc nõ placet, quia sicut ꝑcedentes codicilli pñt reuocari, ita & ista volũtas: vñ puto ꝙ hoc casu sufficeret gñalis cassatio omnis ꝑcedentis volũtatis. Vñ alij dñt: ꝙ stãdo in finib. vltime voluntatis nullum est dare remedium. Nemo. n. põt sibi legem imponere, à qua recedere nõ possit
e vt hic, nisi transeat in formã ꝯtractus, [e] vt dicit Dy. in c. qd semel. de re iu. li. 6. & ita Cy. & And. de Pisis, & quasi omnes. Dicat ergo testa
12 tor, † Volo hãc esse meam vltimã volũtatẽ: quã ꝓmitto nõ reuo
f care, sed si ꝯtingat [f] me reuocare vel aliud testm̃ facere, ex nunc dono, & do omnia bona mea tibi hrẽdi instituto, vel tibi notario recipiẽti ꝓ hrẽde instituto, & ꝓ legatarijs eo mõ, & ea forma, qua ego testõr s. dixi, & ꝙ vltima volũtas possit transire ad ꝯtractũ no
g ta. p gl. in l. hrẽdes palam, in fi. s. de test. Hoc non est verũ, [g] & consule
h rem ꝯtrarium. [h] salua reuerẽtia Dy. Nã ꝯctus inter viuos facti sub ꝯdõne impossibili de iure: vel sub cõditione turpi, sunt nulli ipso iure, l. impossibilis & l. gñaliter. de ver. ob. Sed ista donatio est facta sub cõditione turpi, & ꝯ bonos mores, quia apponit, si contingat me mutare testm̃, & sic aufert liberã testĩ factionẽ, & non valet. l. stipulatio hoc mod. de ver. ob. Et sic reperi Dy. consuluisse, anteq̃ scriberet in d. c. qd semel placuit. ex. de re. iur. li. 5. ¶ Quæro
13 qd si fuerit † ꝑ modũ venditionis, dicens, Volo istud testm̃ oĩb. ꝑualere, & volo non reuocare, & ex nunc vendo: & trado ꝓ tanto pretio, qd confiteor me habuisse: Vr̃, ꝙ valeat. Hic nõ videor grauari metu pœnæ, ne faciã testm̃: quia si in conditionis euẽtũ perficitur venditio: ergo alterius est res, & meum est prætiũ. Breuiter puto non valere. Siue. n. ego haberem plus de pretio, q̃ res valeret spe lucri inuitarer ad mutandum testm̃, vt haberem illud prætium, siue haberem minus, non reuocarẽ metu pœnæ, siue haberẽ tantundem, & haberem maiorẽ affectionem ad rem, q̃ ad pretiũ, vel eꝯ, & sic semper inuitarer ad mutandum testm̃, vel nõ, spe præmij, q̃ ꝯditiones à iure reprobanĩ. l. illæ aũt. in fi. s. de hære. insti. & ibi. no. An aũt possit repeti pretiũ, qd est cõfessus habuisse testator, nõ est meum tractare nũc, tñ dico, ꝙ apud me illa ꝯfessio pretij frau
14 de, vel fraudis suspicione non caret. ¶ † Quæro, qd si testõri dicit
i sẽn mutare testm̃, & iurat [k] non venire ꝯ, an potest facere aliud te-
k stamentum. Spe. tangit in ti. de inst. edi. §. cõpendiosæ. ver qd si qs iurauerit. & gl. decretorũ ponit 13. q. 2. c. vltima voluntas, & multi
l doc. iuris canonici dispuauerũt eã. Vltimo Io. And. [l] disputauit eã. quã ponit in mercuriali b. in c. qd semel. de re iu. li. 6. & determinauit, ꝙ vltimũ testm̃ valet nõ ob. iurõ: tñ qui facit fm testm̃, est periurus. Probatur per c. j. ex. de spon. du. Et ad argumẽta cõtraria rñdeo, iurm̃ est seruandum. c. cum contingat. extra, de iureiu. c. quis. de pac. li. 6. Nam quædam sunt, q̃ depẽdẽt ex mera voluntate iurãtis, nec hẽt necesse ꝑꝑ hoc adire ꝑtorem, tunc non ob. iurõ poterit ꝯuenire, sed erit periurus, sed si non dependet à mera voluntate iurãtis, sed hẽt necesse adire ꝑtorem, tunc ꝑtor non dẽt esse auctor periurij, iõ venientem ꝯ iurm̃ non audiet ꝑtor. ita loquiĩ d. c. cum cõtingat, &c. quãuis. de pac. li. 6. & ita loquiĩ auth. sacra. Lex. n. tibi suũ, non tuum denegat auxilium. l. 2. & ibi. no. C. si aduer. vẽ.
m Sed ego dico, [m] ꝙ nõ erit periurus: qa iurm̃ est interpositum super eo quod est ꝯ bonos mores: qa aufert liberã testĩ factionem. l. sti-

* pulatio hoc modo. j. de ver. obl. ergo, &c. hoc tenet Cy. & Pet. in
15 l. j. C. de sacrosan. eccl. & And. de Pi. hic. * ¶ † Quæro, vtrũ [n] iurm̃
n habeat saltem vim verborum derogatoriorũ, vt fm testm̃ nõ valeat, nisi primũ spẽaliter tollaĩ. Vr̃ mihi, ꝙ Io. And. determinat, ꝙ sic, in q. ꝑdicta. & hoc puto verũ. Nã iurm̃ interpositũ in testõ haberet vim, vt importet ꝑinde, ac si diceret, valeat oĩ iure, quo valere potest. l. cum pr̃. §. filius matrẽ, s. de le. 2. iõ puto, ꝙ habeat vim verborum derogatoriorũ, & requiratur specialis reuocatio per
16 illum §. ¶ † Quæro, qd in statutis, si in vno procedũt verba derogatoria, & aliud simpl'r loquiĩ, an valeat? tex est, & gl. in l. humanũ.
17 C. de legib. Dixi plenè ĩ d. l. omnes populi. s. de iust. & iur. ¶ Quæro, quid in contractib. dic, vt ꝑ Cy. in l. pacta nouissima. C. de pac. & per eundem Cy. in qõ. quam hic disputauit, quæ incipit, præcessit prima voluntas sequentibus derogans, &c.

ADDITIONES.

a ¶ Nomine singulari. Hoc intellige, quãdo solus eras, aliàs secus. l. 2. de lib. & posthum.
b ¶ Quæro an. An possit dari remedium, quòd primum testamentum non possit reuocari. Vide bald. in l. sancimus. de testam.
Pom. ¶ In ista q. Vide Spec. in tit. de instr. editio. §. compendiosè. vers. quid si. Fed. de Sen. cons. 47. aliàs 51. incip. super d. casu. & cons. 232. incip. casus talis in monasteriis. bal. cons. 188. incip. quidam fecit testamentum. in l. omnes populi. in 3. q. princip. vers. circa secundam. ff. de insti. & iur. per iaco. de bel. in auth. ex imperfecto. C. de test. per Ioann. andr. & Mod. in c. j. de const. lib. 6. & in c. j. de exces. præl. eod. lib. per bald. & ang. in auth. hoc inter liberos. C. de test. bald. in l. humanum. C. de legi. & in l. clari. C. de fideicom. per ang. cons. 313. incip. quædam domina Ioannina vxor. & in l. omnes. C. de præs. 30. ann. bal. ang. & imol. in l. 2. C. de lib. & posth. Pau. de Cast. cons. 162. incip. quædam domina in suo testamento. per Car. Flo. in cl. j. de sepul. alle. latè in l. si mihi & tibi. §. in legatis. de leg. j.
c ¶ Prioris pœniteat. adde bar. in l. pacta nouissima. C. de pac.
d ¶ Cessare metus. Bal. ĩ l. j. circa fi. C. de sac. san. ec. vbi ponitur alius modus, sed nõ videtur bonus modus, quia primũ testamentũ mutatur, & ꝑꝑ beneficiũ Trebellianicæ detrahendæ, & ibi hẽs per Guid. de Suza. aliquid ꝑ Cy. & Imo. in l. si mihi, & tibi. §. fi. supra ti. 2
e Alex. ¶ In forma contractus, &c. Adde Bart. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. ĩ prin. & ibi Ro. & Pau. de Cast.
f Ale. ¶ Sed si contingat. Idem tenet Bal. in l. sancimus, & l. cum antiquitas. de testa. & in c. j. de feu. da. in vicẽ l. cõmis. & adde Bar. in l. ex testõ. C. de fidei. & adde qd reperitur Dy. cõsuluisse contra id, qd tenet in lecturis, vt refert Pau. de Cast. in d. l. cum antiquitas, sed quid in legato, puta lego Titio fundũ, dicens quòd nolo posse reuocare, & si contingat me reuocare, ex nũc dono sibi dictũ fundũ ꝑsenti acceptanti. Bal. in d. l. sancimus, tenet quòd tunc valeat donatio, quia cessat rõ, & non tollitur libera facultas per donationẽ vnius, &c. sed Pau. in d. l. cum antiquitas dicit, quòd ĩ cõtrariũ facit, quia sicut debet esse libera vltima voluntas quo ad institutiones, ita quantum ad legata: quia non debet quis compelli ad ea facienda de directo, vel indirecto, & ista pars est forte verior secundũ ipsum, nec aliter dicetur, subdit tamẽ, ꝙ reperitur Bar. mouisse istud dubiũ, vt habeĩ in quibusdã suis recollect. vt habetur in l. iubemus. C. de sacr. san. ec. Imo. aũt tenet opi. Bal. hic & adde Bal. in d. l. sancimus. qui solus singularissime limitat hanc materiam, & ad hanc materiam vide omnino Bal. in c. 2. de feu. da in vic. l. commisso. vbi ponit no. q. Titius filios non habens, &c. vbi arguit pro, & contra, & indecisum reliquit. Tu adde quòd constitutio præcarij, de qua ibi, non põt cõstitui ad incõtracta secũdũ Ang. in d. l. stipulatio hoc modo cõcepta, & bene facit qd no. in l. 3. j. de acq. pos. In hac materia adde bal. in auth. hoc inter liberos. C. de test. & qd no. Io. And. in c. j. de cõst. in 6. secũdũ bal. in d. c. 2. vbi q̃rit, an habẽs vxorẽ, & nõ liberos inductus blãditijs, &c. vbi vide. adde an si fiat legatũ cũ cõditione, si cõtingat testamẽtum reuocari, illud donat. Roma. cons. 93. Et quid si dicat dono omnia bona mea, vide Old. cons. 114. & Ang. cons. 213. & 16.
g Pom. ¶ Hoc non est verum. Vide Alc. cons. 25. in vlt. col. in 3. vol. Pa. con. 41. in 2. du. in 2. vol. Ro. cons. 41. alias 172. cons. 293.
h Ale. Consulere contrarium. Vide in cons. 178. inci. pro decisione consultationis propositæ, &c. vbi tenet cum Bar. hic, & Ro. in cons. inci. in Christi nomine repetito præsupposito, ꝙ dictum legatum, de quo in themate, transiuit in contractum.
i Pom. Testator. Vide Old. con. 129. in fi. Fed. in cons. c. in vlt. col. in fi. Alex. in l. pactum, ꝙ dotali. C. de pac. Pau. cons. 41. in j. dub. in 2. vol. & cons. 47. in vlt. col. eo. vol. 2. Fel. in c. cum accessissent. de consti. & pro confirmatione vide quæ posui ad Bar. in l. cum precario. ff. de precar.
k Ale. ¶ Et iurat. An possit testator mutare testamentum, cui iurauit non contrauenire, dixi post Bar. in l. cum duob. §. idem respondit. s. prd soc. est & gl. 13. q. 2. c. vlt. voluntas. & habes Gui. de Suza. in l. j. de sac. san. ec. & Bal. in d. auth. hoc inter liberos, per Imo. in d. c. cum contingat. de iureiu. Adde, an iurans non mutare testamentum possit illud mutare. Old. cons. 227. & 160.
l Alex. ¶ Ioan. And. Imo. tenet opi. Io. And. in c. cum contingat. contra Bar. hic.
m Alex. ¶ Ego dico. Hoc idẽ firmat Bar. ꝑ casum l. si quis inquilinos. §. fi. de leg. j. vbi vide.
* Claud. And. de Pis. hic. Hoc idem notant Bald. Cyn. & Salic. in auth. sacramenta. C. si aduer. vend. Bar. in l. cum duobus. §. idem scribit. ff. pro soc. & in l. stipulatio hoc modo. j. de ver. ob. Bal. in auth. hoc inter liberos. C. de testa. & in rep. l. j. in fi. C. de sacrosl. eccles. & in addit. ad Spec. in tit. de instr. edit. & in §. item sacramenta. de pace iur. firm. in vsib. feud. & plenè per nouiss. in d. l. stipulatio hoc modo.
n Alex. ¶ Vtrum. Adde Bar. in d. l. omnes populi. Et an iuramentum habeat saltem vim clausulæ derogatoriæ, adde Bar. in l. eam quam. C. de fideicom. & ibi dixi.

Iudex an possit reseruare factionem testamenti notario condemnato de falso.

1
a §. Miles. [a] Not. ꝙ iudex põt reseruare factionem testĩ damnato: qd est ꝯ regulam iuris communis, qa si non reseruaret, dãnatus ad mortẽ non posset testari. l. eius, q̃ s. de testa. Et de hoc qualiter militi possit reseruari factio testĩ, not. ĩ l. militi
1 bꝰ. C. de test. mi. ꝑ gl. & ꝑ Cy. & Dy. Induciĩ † ista lex in arg. cũ alijs legib. alle. in gl. ꝙ iudex possit reseruare factionẽ testĩ notario ꝯ-
b dẽnato [b] de falso, vt hic. In ꝯriũ vr̃ in l. ñ poterit. j. de fur. Sed dic. aut iudex facit cã cognita, & põt, aut sine cãæ cognitione, & non põt, l. diuus. j. de iniur. & l. qd ergo. §. pœna grauior. s. de his qui no. infa. Ita tenet Dy. & Cy. refert in l. & militibus, C. de testam. mil.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Miles. Vide quod incidenter dixi in l. imperium. in apost. mag. de iur. om. iudic.
b Condemnato. An notario damnato de falso possit reseruari factio testamenti, adde Bar in d. l. & militibus. & in d. l. diuus.

LEX XXIII.

Ex imperfecto. No. tex. ibi. decet enim, &c.

LEX XXIIII.

Creditori. Quęrit gl. si est creditor, qn̄o cadit hoc, q̄ sit indebitum? Dicit gl. intellige de creditore pu tatiuo, vel de creditore ɔ̄ quē debitor est tutus excep. fauorabili.

LEX XXV.

1 *Disiunctiua quando ponatur pro coniunctiua.*

Ille aut. Vides ergo, q̄ disiunctiua ponit̄ ꝓ piunctiua: quia di xit, ille aut ille hr̄s Seio cētū dato, & potest ab vtro que legatarius petere ſm gl. hic verb. petere. Sed male dicit gloſ. & reprehēdit̄ ꝑ doc. q̄a hic nō ponit̄ aut, ꝓ &, ſed ſtat ꝓpriè, & hæ redes tenēt̄ tanq̄ duo rei. l. ſi ex toto. §. j. ſ. de le. j. & no. in l. ſiue à cer
1 tis. ȷ̄. de duob. re. & † eſt tex. in auth. ſi qn̄. C. de ꝯſtit. pe. & q̄d dr̄ in l. pe. C. de ver. ſig. q̄ diſiūctiua ꝓ piūctiua ponit̄, eſt verum, qn̄ cadit inter pſonas honoratas, ſed hic cadit inter grauatas, & ſunt tanq̄ duo rei debendi, & quilibet inſolidū tenet̄, ſm Dy. & oēs & bene.

§. Cum in verbis. Dicit Iaco. de Arct. facit iſta lex, q̄ qn̄ qō nō hēt dubium q̄ iudex nō
a dēt cōmittere a *ꝯſilio ſapiētis. Ad idem facit l. pediculis. §. Labeo. de aur. & arg. leg. & videtur expreſſum in Auth. de iud. §. j.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Committere. Quando iudex, non hēt dubiū non debet committere cām conſilio ſapiētis. adde quod in ſimili dixit idem Bar. in l. eleganter, in prin. de con. ind. adde ad hoc q̄d dn̄r in l. j. C. de rela. per Bar. in l. 2. alias. j. in fi. de leg. j. adde quod habes in cōſ. Bar. inc. ſcripſit Propheta clariſſimus, pſal. 94. & vide no. in l. ſi conuenerit. de re iu. Item dicas, q̄ conſiliū non poteſt peti poſt factas allegationes, nec poſt finitam inſtantiam, vt ſin. dixit Ant. in d. c. cum in veteri. de ele. in no. licēt contra hoc ſententia bar. in l. poſtulauerit. de adul. vel ſecundum aut. in c. cum in veteri. non pōt peti conſilium, poſtquam eſt cōcluſum in cā, nec poſt factam mentionem ad audiēdū ſnīam, & eſt bo. tex. in d. c. oū in vete ri. item dic, q̄ conſiliū peti nō pōt, quoties iudex videret illud fruſtratoriē peti: quia tūc nō dēt concedere. arg. no. in l. quidā exiſtimauerūt, ſi cer. pet. ita dicit Io. an. in addi. Spe. ȷ̄ ti. de requiſi. conſilijs. §. j. & ad bar. hic vide Io. de Imo. in l. ſi ſic: de ver. ob. facit quod no. doc. in l. ſi mihi & Titio. §. j. eo. ti. & ad bar. hic adde no. per Ro. in ru. de arb. vide bal. in l. 2. C. de leg. volentes quod bar. hic, & in l. j. C. ne ſi. in vna eademque cauſa, vbi etiam po nit, ſi vno ſtatuto dicitur quòd ſententia debeat ferri cum conſilio antianorum, alio ve ro iurato per poteſtatem cauetur, quòd ſniæ ſtatim mandentur executioni, quid iuris, ſi non appareat de petitione conſilij. adde de his verbis vltimis Pau. de Caſt. cōſ. 15. & vide alle. in conſ. 165. col. ſi. iu 5. vol.

* Claud. Committere. Adde, quòd nec tūc partes poſſunt cogi ad cōpromiſſum, vt per bal. in l. j. C. de legat. Item in ſimili adde quod idem bal. de habente poteſtatē interpretandi, in l. voluntas. C. de fideicommiſſ.

LEX XXVI.

Is, qui. Dr̄ hic, q̄ pſtare dēt oē dānum: ɔ̄ in l. ſi ſterilis. §. cū per venditorem. ſ. de act. emp. So. tenetur ad omne damnum, q̄d contingit circa rem, ſed ad damnū extrinſecum, & quod non contingit circa rem, ſed contingit extra rem, tunc ſecus. Et ita intelligitur iſta gl. quæ incipit, vt quia. ſecundum Dy. & bene.

LEX XXVII.

Paulo. Legatum filiæ in teſtamento non reuocatur per legatum factum patri in codicillis. d. h.

1 *Verba generalia præterita non futura comprehendunt.*
2 *Teſtator iubens aliquem eſſe contentum pro his, quæ in teſtamento reliquerat, intelligitur de relictis purè non ſub conditione.*
3 *Clauſula volo talem eſſe contentum, & quod plus petere non poſſit remiſſiue.*

1
2 §. Pomponius. † Verba ḡnalia pterita, nō futura ꝯpre hēdūt. h. d. ſm Dy. Vel aliter. Si † teſtōr iubet aliquē eē ꝯtentū aliqua re certa ꝓ his, q̄ i teſtō reliquerat in
a teſſr de relictis purè, nō ſub ꝯdōne. h. d. iſte ē no. §. Op. a de l. q Rome. §. duo fr̄es, de verb. ob. vbi vr̄, q̄ veniat fideicōmiſſum futurū. Dn̄t qdā, ibi rigor, hic æquitas. Vel al'r. hic fuerūt verba p̄ris inter filios cuius votū eſt, vt filij hēant hr̄ditatem, ſed ibi fuerunt verba ſtipl'onis īter fr̄es, & ita vr̄ gl. ſentire. Vel melius. ibi fuit male iudi catum, & debuit iudicari, vt hic dr̄. Hāc opi. teneo ꝓ vera & tenui
3 ſp. † ¶ Vltimo facit iſte §. ad iſtā cl'am, volo talē tali re eſſe ꝯtētū, & q̄ pl' petere n̄ poſſit. de quo dixi ſ. e. l. fideicō. §. ſi qs ita ſcripſerit.

ADDITIONES.

a Ale. Op. Et no. bar. in l. 2. in prin. in vlti. col. de vul. & pup.

1 *Ciuitas an poſſit cogere debitorem alicuius exulis ſoluere, & ſi ſoluerit an liberetur.*

§. Iulius. Si debitum demōſtrat̄, vn̄ ſoluatur, ſeu vt ex eo fiat ſolutio. n̄ videtur grauat' debitor, ſed hr̄s. h. d. Op. ſ. ti. j. l. ante pe. §. ciuib. Sol. vt ibi. Vlterius op. & vr̄ eē grauat' debi tor, q̄a debitor p̄t grauari. l. ſi ſeruus. §. pe. ſ. ti. [illegible] & l. ſi pecunia, ſed hic dr̄ ɔ̄riū, ergo &c. Sol. hic per iudicē alij coact' fuit ſoluere, vl' non agnouit relictū. Tu dic q̄ pōt grauari debitor, verū eſt ſi teſta tor voluit, ſed hic apparet, q̄ teſtōr noluit grauare q̄a verba legati non fuerunt directa ad legatarium, ſed verba executiua legati
1 tm̄: vn̄ debitor ad ſol'onē fuit adhibitus. Itē facit † iſta lex, vtrū ci uitas poſſit cogere debitores alicuius exulis ſoluere. & ſi ſoluat, vtrum liberentur? De quo plenè in l. creditor. de ſolu. per Dy.

LEX XXVIII.

Si fidei. de hoc vtrum fideicommiſſum relictum à non capace valeat, habes gl. in l. eam, quam. C. de fideicom. & videbitis in l. cogi. §. hi qui. ȷ̄. ad Treb.

LEX XXI.

1 *Adiectiua duo quando copulantur reſpectu vnius ſubſtantiui quod requiratur concurſus vtriuſque, quomodo intelligitur.*

Qui concubinam. Duo adiectiua ꝓlata reſpectu vnius ḡnis, verificant diſpoītē īn altero licet vtriuſque veritas n̄ ꝯcurrat. h. d. tex. ibi, cā empta parata, &c. & ſcdō ad vſum tradita, ſm Ia. de Are. vides hic, q̄ nō eſt dn̄a inter vxorem, & ꝯcubinā, vt hic, & videbitis in l. itē legato. §. parui. j. eo. Scdo videtis hic, q̄ licèt duo adiectiua ꝓferant̄ reſpectu vnius ſubſtantiui copulatiuè, nō req̄rit̄ de neceſſitate ꝯcurſus vtriuſque, vt hic. Dicit. n. empta, parata, ſufficit eſſe parata, licèt nō empta, q̄d no. q̄a vr̄ mirā. l. ſū. Sed op. ad veritatē copulatiuę requiritur vtriuſque cōcurſus, l. ſi hæredi plures ſ. de cōditionib. iſti. & de verb. ob. l. ſi quis ita ſtipulatus fuerit decē. Sed poſſumus dicere, q̄ hic nō eſt oro cōiuncta, ſed eſt magis oro ſoluta, nec copulatiua, nec diſiunctiua. Iſta ſol. non eſt bona, q̄a ſi eſt reſoluta, dēt reſolui in coniunctiuā, vel diſiunctiuā. l. ſæpe. de ver. ſig. & l. alienationis. §. ſi. eo. ti. Si ergo hic reſolueretur in diſiunctiuā, malè dice remus: q̄a tunc dēt vnum eligere tm̄. Si vero reſoluit in copulatiuam, tunc requiritur cōcurſus vtriuſq; l. ſi hæredi plures. de cōdi.
1 inſti. Sol. † Id, q̄d dr̄, qn̄ duo adiectiua copulantur reſpectu vnius ſubſtantiui, requiritur concurſus vtriuſque, eſt verum, ſi copulātur reſpectu vnius ſubſtantiui certi, & limitati, ſecus ſi reſpectu vnius generis: Dicit enim hic, veſtem, ita declaraui ī l. ſi is, qui du centa, §. vtrum infrà, de reb. dub. quod no.

1 *Verbum, habeat, quando trahitur ad fideicommiſſum.*

§. Cum ita. In dubio aſſumimus, quod eſt minus. h. d. Tu habes hic duo, Vnum, q̄ verbū habeat, adiectū portioni hæreditatis trahitur ad fideicommiſſum, non ad inſtitu
1 tionem. † Scdo no. q̄ verbum, habeat, intelligitur, hoc eſt, manu heredis accipiat ab hęrede dāte, vt hic: q̄a dicitur primò, habeat, & poſtea dicit, cū hæres dare damnatus eſſet, &c. Secūdū hoc in dubio verba executiua legati videntur ad hæredem referri. Contra hoc videtur tex. cum gl. in l. Lucio, ſupra ti. j. & ibi ſolui.

1 *Verbum peruenisse, ſeu peruenerit intelligitur cum effectu.*
2 *Reus edit actori ad intentionem coadiuuandam.*

a
1
2 §. Cum ita. a Verbū † peruenisse, ſeu peruenerit, intell'r cū effectu. h. d. No. † ex iſto §. q̄ actori edit reus ad intentionē iuuandam. Cōtra hoc. C. de edē. l. q accuſare, & l. ſi. Sol. ad intentionē fundandā nō edit, hoc eſt ad ꝓbādū id, quod eſt fundamentum intentionis, vt in ꝑrio, vt patet in d. l. ſi. dū dicit: originē petitionis &c. ſed an ad iuuandū intētionem iā fundatā bene edit, vt hic. Aliud exemplum ȷ̄. eo. l. prædijs. §. Titio. ſm Gui. de Cu. Nec potes dicere, q̄ hic loquitur in rationibus: quia hic non ſunt factæ mandante actore, ergo eſt eadem ratio, q̄ in inſtru mentis. Facit ȷ̄. ad l. Falci. l. pen. §. ſi. quod ibi dixi, quod no.

ADDITIONES.

a ¶ §. cum ita. Verbum peruenisse, intelligitur cum effectu, limita non habetur locum in dote, vt eſt tex. & ibi bar. licèt ſub dubio relinquerit. in l. Mæuio. ſupra ti. j.

1 *Euictio debetur ab hærede in legato generis.*
2 *Emptor quare tenetur facere pretium venditoris, ſed venditor non emptoris.*
3 *Concluſio libelli in actione ex empto de euictione.*
4 *Denunciatio quando fit, quando quis acturus eſt de euictione.*

a
1 §. Si hæres. a In † legato generis ab hr̄de debetur euictio, Itē q ex cā lucratiua eſt habiturus regreſſum de euictione, dēt an̄ iudicium acceptum denunciationem facere. h. d. & iſte eſt bonus caſus, iō tenendus menti. Opp. & vr̄, q̄ legatarius nō habeat regreſſum ɔ̄ hr̄dem de euictione. l. ſi à ſubſtituto. §. j. ſ. ti. 2. So. aut eſt hō legatus in ſpē, & non debetur euictio, vt ibi: aut in ḡne, & debet̄ vt hic: & ibi no. & plenius. in l. ſi domus. §. de euictione, ſ. ti. 2. & dicit Rog. hoc magis ex qualitate obl'onis, q̄a
2 in ḡne, q̄ ex titulo procedit. Ita dicit Ro. aduerte, iſta † eſt vera rō, quare emptor tenet̄ facere p̄tiū venditoris, q̄a eidē tenet̄ in ḡne: ſed venditor non tenet̄ facere rē emptoris. l. ex empto. in prin. ſ. de ac. emp. Rō eſt, quia tenet̄ in ſpē: iō ſi aliquis emit ī genere, tūc venditor tenet̄ facere rem accipiētis: q̄a hoc eſt ex qualitate obli gationis magis q̄ titulo, vt hic, & no. in d. l. ſi domus. §. de euictio
b ne. ſ. ti. 2. Item ſcias, b q̄ in actione † ex empto de euictione cōclu 3
dit̄ in libello ſic: q̄a ſi dicit te emiſſe rem, & eſſe euictam. pp quod tm̄ tua intereſt, &c. Sed in hoc ti. vbi qs tenet̄ ad dandum dēt dici aliter. Nā dices ſic, tu teneris ad dandū talē rem, & eſt euicta, & ſic nunquam dediſti, cum rem meā pfectè nō feceris, & ſic non agit̄ noua actione de euictione ſed agit̄ actione veteri, q̄a nō pfectè fe ciſti rem meam, nunquā fuiſti liberatus. Dixi plenè in l. Iulianus. §. j. de verb. ob. & eſt tex. in d. l. ſi domus. §. de euictione. Opp. de l. cū
4 pr̄. §. euictus. ſ. ti. j. Sol. vt ibi. † Item op. q̄ denūciatio ſufficiat fieri
c qn̄q; c ante ſnīam. l. ſi rem. §. ſi. ſ. de euic. Sed hic dr̄, prius quā iudicium. Gl. exponit, iudicium: id eſt ſnīa vel dicit gl. dic: vt ibi Quare dic, aut ille, q eſt habiturus regreſſ. m de euictione, hēt titulū lucratiuū, & dēt denuntiare ante lit. ꝯte. Aut habet titulū oneroſum, & pōt qn̄ cunque ante ſnīam denunciare, dumtamen defen ſiones ſint ſaluæ, Ita ponunt Dy. hic, & Cy. in l. emptor. C. de euic.

ADDITIONES.

a Si hæres. Et vide Imo. hic.
b ¶ Item ſcias. No. formam libelli, quando agitur de euictione, & adde quæ not. Bar. in l. ariſto. §. j. de don. & in l. ſi domus, §. j. in fi. ſ. ti. 2.
c ¶ Fieri quandoque. Quando debet fieri denūciatio euictionis, Adde bal. in l. libera. C. de ſer. & bal. in auth. qui aliter, in prin. quod vi, aut clam. Pau. de Leaz. in c. ſi venditori. de emp. & ven. & ibi etiam in vl. vol.

§. Si Stichus. Pluralitas geminat duas singularitates.h.d. coneor.l.falsa.in fi.de condi.& demõ.Opp. de l.talem.§.si quis.de her.insti.Sol.vt ibi.

1 *Verbum,paria,potest poni adiectiuè,& substantiuè.*

1 §. Qui quatuor. Quæro de rõne huius tex.vos debetis scire,† quod hoc nomẽ paria,põt accipi adiectiuè,& substantiuè:adiectiuè declinatur sic,hic,& hæc,& hoc par,i plurali hi:& hę pares,& hæc paria,& accipitur,i.æqualia: sic ponit C.de ser.fugi.l.qcũq;.substãtiuè accipit,hoc par, in plurali,hæc paria,& significat vnũ totũ cõpositũ ex duob.quod vocatur par,vt dicamus vnum par decretalium,& silia. Ad propositũ sidicis,lego pocula olearia paria duo,istud,paria,iam non potest accipi substantiuè,quia iam duo substantiua venirent ad determinationem eiusdem verbi sine copula:ideo adiectiuè intelligitur, vt intelligamus,paria:id est,æqualia.Sed cũ dico, poculorum paria duo,dẽt intelligi de necessitate substãtiuè,& sic significat quatuor,id est duo tota,quorum quilibet ex duob. est compositum.

§. Qui hortos. Hrs dãnatus sine re aliquem vti frui re cõducta,tenetur pstare mercedẽ Reipublicę.h.d.Contra:immo legatarius.l.hactenus.&l.si pẽdẽtes.§.si qd cloacarij.s.de vsufru.Glo.soluit duobus modis:primo vt dica a mus,&c.vt in ea habetis.Tu dic:vt dicam j.eo.l.his verbis.§.fi.

ADDITIO.

a Ale.¶ Qui hortos.Et istum tex.no.alleg.Bar.in l.apud Iulianum.§.si Titius.s.ti.2.& Bal.in l.prædia,C.de fideic.2.col.

§. Cum in testamento. Conditio apposita libertati videtur apposita legato. h.d.Opp.gl.de l.quæsitum.§.j.s.ti.j.Sol.vt in gl.

a §. Si fundum. Hic est notabilis §.& bonus.Legato fũdo non cedit pars,quã defunctus alij actione personali dare debebat.h.d.

ADDITIO.

a ¶ Si fundum,& vide Bar.& Ang.in l.serui electio.de leg j.

1 *Legatum factum alicui,si cum filia moraretur,an intelligatur,q debeat morari in eadem terra,vel in eadem domo,an non.*

2 *Iussus morari cum aliquo,quanto tempore morari debet,vt habeat legatum.*

3 *Conditio mixta dependens ex facto meo,& alterius,si deficit casu legatum non extinguitur fauore alimentorum.*

§. Vxori. Ex isto §.feci pluries magnũ fundamentum ad sustinendũ opi.gl.cõ dicta Dy.& Pet.h.d. Legatum quoad qs cũ filio moraret,debet sp,si p filium stat,sed si p casum a debet ꝓ eo anno a tm,quo morari incipit,ñ ꝓ futuris.h.d.In tex. ibi tpe:iunge hic ver.si autem.&postea redeas ad ver.Trebatius. 1 ¶†Quæro,si lego alicui,si cũ filio meo moraret,an dẽat itelligi i eadẽ terra,vl i eadẽ domo,an ñ.Hic vr intelligi,q sufficiat,si moret i eadẽ terra:& dr cũ eo morari,vt hic ibi:si ambo Capuæ, &c. In ꝑriũ vr tex.j.de cond.& dem.l.si qs ita legauerit.vbi vr velle,q ista verba importẽt,id est,qsimul educent,hæc gl.hoc vr sentire, & nitit rñdere ad hũc tex.Dixit.n.q si moret Capuæ , debet legatũ matri,quis vnà in simul ñ habitassent,qa stetit p filiũ,als secus, qa tũc nõ debet.Hoc nõ placet,qa principiũ loqt qñ p filiũ non stat,sed p casum:sed qñ p filiũ,dr i fi.§.Quid ergo dicemus?Añ debem⁹ ispicere verba testõris.Aut.n.dicit simplr.quo ad cum filio meo morabit,vel erit:& tũc intellr,qcũ eo educet,d.l.si qs ita.de cõd.& dem.Aut dicit quo ad cũ filio meo moret,vel erit Capuæ, & sic exprimit locum:& tũc sufficit si stãt in eadem ciuitate ,licèt 2 simul nõ habitẽt,vt loqt hic.¶†Dr hic quãtolibet tpe,qro,qtũ tps dẽt eẽ istud?Quidã dñt arbitrio boni viri: vl aliter sufficiat si minima pte anni habitauerunt simul Capuæ.cũ.n.sit legatum annuũ,ab initio cedit.l.à vobis.j.ti.j.&l.in singulos.Dices tu, nõ est verũ,q hic sit annuũ legatum,sed dic,q gl.subaudit:sed certe ñ ẽ necesse,q subaudiat:qa ista verba,quo ad,vl donec erit cũ filio, faciunt annuũ legatũ.l.legatũ.j.ti.j.¶ Vlterius ꝓcedit dẽtis scire p b istũ §.b q ego teneo opi.gl.nrarũ reprobata opi.Dy.& Pe.nã dñt 3 gl.q† est spãle fauore alimẽtorũ,q cõdõ mixta pẽdens ex facto meo,& alterius deficiẽs p casum nõ extinguit legatũ,ita no.i l.in testõ.j.de cõd.& de.& in l.illis libertis.e.ti.&l.j.C.de inst.& subst. Dy.dicit alr:ex de reiu.c imputari.li.6.Pet.aliter in l.j.C.de le.& ibi p Cy.Ego dico,q glo.dicit verũ,& ipsi dñt cõ casum h⁹ §.qa hic in prin.mulier fuit impedita habitare cũ filio casu:iõ dẽt hre ꝓ illo tpe:quo habitauit tm,nõ pl⁹.Sed si p filiũ staret,tũc ẽ aliud,vt in fi.§.sed i alimentis ẽ sec⁹,vt i legib.s.alle.vt dixi i l.illis libertis. de cond.& dẽ.Op.& vr,q Pau.aliàs Labeo malè dicat,& Trebatius benè,quia stare i certo loco est species seruitutis:qd reprobatur semper,nisi in liberto.l.Titio.§.Titio centum.j.de cond.& dem. Resp.q si aliquis obligetur ad demorandũ in certo loco,est species seruitutis:vt ibi.Sed qñ hoc venit in conditione: q habeat tantum:si in tali loco moretur,tunc non est prohibitum , vt hic.

ADDITIONES.

a ¶ Eo anno.Et vide no.q.positam per Dy.& Imo.in l.cũ pater.§.fi.de cõd.& dem.& multa pulchra per Bald.in l.Quintus.de annu.leg.& mater nubendo dicitur perdere hoc legatum,secundum Bald.in l.j.C.vbi pup.educ.debe.

¶ Per istum §.adde,vt per Bal.consi.444.in fi.consi.447.eod.vol.

1 *Emere qui non potest quod testator iussit,tenetur ad æstimationem.*

2 *Iuramentum in litem non habet locum in actione ex testamento.*

3 *Hæres post moram condemnatur ad interesse , probatum alio modo,quam per iuramentum.*

1 §. Si ædes. Qui†ñ pt emere qd testõr iussit,tenet ad æstimationẽ.h.d.No.& vr,q qñ potuit emere,& ñ emit, q teneatur ẽt ad interesse,l.cũ pr.§.fi.& l.seq.j.ad l.Fal.Sol. gl. dicit hic,dẽt intelligi,qñ potuit emere ꝑtio iniusto : secus si ꝑtio iusto emere potuisset,vt l.ꝯria,&l.is,q.C.de in lit.iur.Vide gl. q incipit 2 ꝑtio immodico.Innuit ista gl.†q i actione ex testõ iuret i litẽ,qd ẽ falsum.l.in actionib.§.fi.&l.seq.s.de in lit.iur.Non ob.l.cũ pr.i fi. ad l.Fal.qa ibi agebat actione i rẽ,q ẽ arbitraria,& in ea i lit.iur.& ita dicebat hic la.de Are.super hac gl.Sed certe gl.pdicta ñ habuit 3 respectũ ad iurm in litẽ:†sed vult dicere,q hrs post morã ꝯdẽnat ad interesse,qd pbat p aliũ modũ,q p iurm in litẽ:qd est verum,l. is,qui fideicommissum.s.eo.l.patronus.in prin.ifrã, eo. quod no.

LEX XXX.

Si cui. Rõne aditus iudicatur de cœnaculo,cui cedit.h.d.Materiam huius l.dicas,vt l.qd conclaue.j.de dãn.infe.&c.

LEX XXXI.

1 *Prælegata non veniunt in substitutione vulgari.*

a Sextiliam. a Prælegata†ñ veniũt i substõne vulgari.h.d.De 1 mã hui⁹ l.dicas,vt i l.miles.§.ꝓ parte.s.tit.j.&l.q filiab.§.fi.&l.seq.s.ti.2.&l.filio.eo.ti.& p doc.in l.cũ virum.C.de fideicõ.Dixi in l.Marcellus.§.qdã.j.ad Tre.& non est alibi, sm Dy

ADDITIO.

a And.Barb.¶ Sextiliam.Ista est lex fin.& non reperitur alibi secundum Ang. post Dy. in l.Marcellus.§.quidam,ad Treb.

LEX XXXII.

1 *Domus pro parte legata ratione incertitudinis debetur tota, & nu.4.*

2 *Morari ibi dicitur quis,vbi cum familia moratur.*

3 *Legata domo an veniant pœnus,& granaria.*

4 *Totum appellatione partis continetur.*

1 Vxori. Domus†pro parte legata rõne incertitudinis debe-2 tur tota.h.d.sm Dy.Vel aliter, ibi dr † quis morari, 3 vbi cum familia sua moratur.h.d.¶ † Quæro, vtrũ cedat pœnus legato,& granaria,vbi ponuntur res,nec ibi qs moratur. Et dicit gl.hic in verb.cum familia.q non cedunt.Iac.de Are.reprehendit istam gl.& dicit,q pœnus,& loca,vbi tales res cõsueuerũt reponi, cedunt legato nisi sit locus multum separatus,vel ꝯsueuit locari: nam tm ea,quæ cõsueuerunt locari,vnr exempta,vt hic. Pro hoc a facit j.eo.l.prædiis.§.pe.& fin.¶ Quæro,qd a si nulla particula domus est , quam consueuerit locari,sed tota habitabatur. Dicit gl. 4 † q tota domus debetur,quia appellatione partis totum contineb tur.b pro hoc facit l.virilis.j.de ver.sig.licèt gl.ipsum non alleg.

ADDITIONES.

a Ale.¶ Quæro,quid.Vide Bald.in c.j.§.cum autem.si de inuest.feu.& per Bart.&doc.in l.si plures.de dam.infe.& de verbo,partis,& de verbo,dimidia,vide Bar.l. Lucius.§. filiam ex asse.infrà,tit.j.

b Continetur.Ad idem tex.iuncta gl.in l.pater.§.filium,suprà,eo.

1 *Donata post testamentum non continentur in legato.*

2 *Verbum præteriti temporis non porrigitur ad futurum in exorbitantibus a iure communi.*

1 §. Vxori. Ea,q †post testm sunt donata,nõ ꝑtinent ẽt in le-2 gato.h.d.sm Dy.vel aliter. † Verbũ ꝑteriti licèt a aliàs a porrigat ad futurũ,non tñ porrigit ad ea,q à iure cõi exorbitãt.h.d.& istud vr magis de intellectu gl.nræ.Opp.de l.cum pr.§. fidei.s.ti.j.so.vt ibi.Secũdò op.s.ti.2.l.talis scriptura.§.fi.cum l.seq. vbi talia verba tpis ꝑteriti porrigunt ad futura. Dicit gl.ibi porriguntur ad futura legata,quæ poterant fieri de iure cõi:sed nõ porriguntur ad futuras donationes,quæ non possunt fieri inter vir.& vxo.& sic exorbitant à iure cõi.Opp.j.de al.& cib.leg.l.Mela.§.j.dicit gl.hic loquitur in præterito,ibi non.tu dic,vt ibi dixi. Vide gl. quæ incipit,a quibus.ibi,fidei.Solue,vt ibi.Item ibi in §.licet , dic, immo incipit,diuus,& non est contra,si in gl.habetis contra.

ADDITIO.

a Licèt aliàs.Adde Fran.de are.quem vide in c.2.col.fi.de præp.& c.fi.de const. vbi dixit hunc tex.ad hoc sing.& sequitur Bar.hic,& vide quod dicitur in c.qñ cõtra,de prob.vbi verba testatoris in dubio debent impropr ari,vt non inducatur aliquid exorbitans.

1 *Donatio præsumitur in nobili,& diuite,& quãdo quãtitas nõ est magna,& n.3.*

2 *Dependens ex mera voluntate testatoris,& si pertineat ad contractũ,vel quasi,declaratur ex verbis in testamento positis.*

3 *Verbum,concedo,quando alia causa non appar et idem est,quod dono.*

§. Cum Seius. Si dubiũ erat,qua mẽte qs faceret aliquid inter viuos,põt declarari ex verbis in vltima volũ.ꝓlatis.h.d.&ẽ nouus casus.Dr:q i dubio ꝓsumit donatio 1 ex istis verbis.Cõtra.C.de do.l.si donatio.Sol.dicit gl.iõ†donatio ꝓsumit,qa vir erat diues,& nobilis:& quantitas ñ magna:l.vtrũ.s. de do.inter vir.& vxo.Alij dñt,q ꝓsumitur donatio simplr:l.si filij a tui.C.de do.iter vir.& vxor.sed ibi per gl.a reprobat.Quare tu dic: 2 q ex verbis ꝓlatis i testõ pt declarari id:† qd depẽdet ex mera voluntate testõris:licet pertineat ad ꝯtũ:vel quasi:l.si auia.C. de iur. deli.

ADDITIO.

a Alex.¶ Per gl.Hanc gl.ponderat Bal.in l.2.C.de iur.dot.quod si quis est diues,& nobilis, in dub o præsumitur donare.

3 deli.Mō ad ꝓpositū † si q̄dē nullus actus testōris p̄cessit int.vir. & vxo.eius,vel aliā ꝑsonā,tunc licèt testōr in test.dicat se donasse,illa verba non inducūt donationē,sed fideicommissum:d.l.si donatio.C.de don.Rō;q̄a ad pficiendā donationē non reqrebat̄ aliud,q̄ voluntas defuncti:sed si p̄cessit aliqs actus,vt traditio,vl' sol'o ꝑ alio,& dubitat̄,an fecit aīo donādi,vl' non,ex verbis testī hoc præ
a sumitur.Ex eo.n.q̄d dixit ꝯcesserit,p̄sumit̄,ᵃ ꝙ fecit aīo donādi , vt
4 hic.Ex isto tex.gl.no.† ꝙ verbum,concedo,idem est,quod dono, si non apparet alia causa,ex qua concedatur.Vide gl.quæ incipit, s.vt sit donatio,& de hoc in l.pen.in prin.infrà,de dona.

ADDITIO.

¶ Præsumitur.Vide Bar.in l.vbi.infrà,de do.cau.mor.& bal.in l.non ambigitur.in fi.de leg.& in l.Lucius.in prin.infrà,de don.& Imo.in l.cum pater.§.pater plurib.suprà, ti.2.& Abb.omnino in c.cum venerabilis.de excep.

LEX XXXIII.

Nomen. In legato nominis continetur debitum,& vsura: hoc dicit.

1 *Verba futuri tpis propter fraudem hæredis trahuntur ad tempus testamenti.* b
2 *Faciēs secūdum cōsuetudinē testōris videtur secundum eius voluntatem facere.*
3 *Vendēs,vel donans minorem partem patrimonij præsumitur in fraudē facere.*

1 **§.Filio.** Verba † futuri tpis ꝑp fraudē hr̄dis trahuntur ad tp̄s testī.h.d.Sed ꝯ.j.de opt.leg.l.fi.vbi vl',ꝙ possit eligere de futuris.Rn̄.dicit gl.istud fuit hic ꝑp transcursum tpis , & quia contra ꝯsuetudinē patris filius noīa ampliauit.Itē ꝯ.j.de ali.& cib.leg.l.Mela.§.j.So.eo.mō alij volētes ista ꝯria euadere,exponunt illos tex.alio mō.¶ Quæro quid si hoc fecit alius,q̄ filius,& sine filij fraude ampliauerit noīa,an possit eligere,vr̄ ꝙ sic,vt hic à ꝯtrario sensu,& l.cum ita.§.2.s̄.ti.j.Cōtrariū puto,ꝙ q̄cunq; hoc fecerit sine voluntate testōris,nō ꝓderit filio,l.pe.in fi.de aur.& ar.le. Sed
2 dices tu,qual'r ꝓbabit̄ volūtas testōris?Rn̄.inquātū † q̄s facit s̄m ꝯsuetudinē testōris,vr̄ facere s̄m eius volūtatem,& si faciat ꝯ eius ꝯsuetudinē,vr̄ facere ꝯ eius voluntatē,l.vel vniuersorū.s̄. de pig.
3 act.& l.fi.s̄.q̄d cum eo.No.tex.cū † gl.vos hētis in l.oēs. §.Lucius.
a j.de his,q̄ in frau.ᵃcred.ꝙ ex eo,ꝙ oīa bona donant̄, vel vendunt̄,
b p̄sumit̄ factū in fraudē.Quid ᵇ si non oīa bona donauit , licet quasi in totum patrimoniū diminuit,vel donauit,vt talē rē , & talem.
c Hic est arg.ᶜ ꝙ præsumitur fraus,ac si tibi oīa bona donasset,& hoc videtur sentire gl.quæ incipit,ex hoc quod ferè omnis substantia.

ADDITIONES.

a Alex.¶ In fraudem.Vide Bal.in l.fraus.de leg.& in l.2.ibi,tertio quæro.C.si quid in frau.pat.& Ang.in l.2.de acq.hær.& Bal.in auth.sed iam necesse.C.de do.ante nup. & Ang.in l.etiam si vxoris.C.de don.inter virum & vxo.

b Alex.¶ Quid.Quid si vendidit omnes res particulares,vtrum præsumatur fraus? & dicit,quod sic,sed in contrarium videtur,quod non.Bar.per illum tex.in l.si pecunia.la piccola.de pœ.licèt contrarium tenet Bald.per istum tex.in l.j.in vlt.col.C. qui bo.ced. pos. per Bar.in l.j.C.si quid in frau.pat.& ibi etiam quid si maiorem partem, & quando particulariter vendit , quod præsumatur fraus,tenet etiam Bal.in l. si vnquam. de inoff.do. & Bar, hic simpliciter refert,& sequitur Pau.de Cast.consi.184.incip.in Christi nomine amen, præsupponitur in themate,quod domus vendita,&c.vlt.col.& in consi.202.incip.ex his, quæ superius narrata sunt in factis,in fi.j.col.

c Barb.¶ Hic est arg.Et vide Bar.in consi.70.vbi alle.istam gl.Bal.in l.fraus.ff. de leg.dixi in consi.Veronæ,

§.Vni ex hæredibus. Legatarius hæreditatis non tenetur ad onera,nisi inquantum res fuerint oneri ꝑ testōrē destinatæ.h.d.Op.ꝙ legatarius hr̄ditatis teneat̄ subire onera,l.cū filius.§.j.s̄.ti.j.& l.statuliberum.§.fi.& l.seq.eo.ti.dicit Iac. de Are.& oēs,q̄d hic testōr designauit : vn̄ onera soluant̄,ex quo vr̄ velle,ꝙ vltra illud non teneatur ipse,sed hæredes , ideo ipse legatarius ad onera hæreditatis non tenetur.

§.Pater filio. Verba ad declarationem apposita non dēnt diminutionem inducere.h. d. ¶ Quæro de quo erat dubiū?Rn̄.dubiū erat,q̄a fecit mentionē de mutuo , vn̄ cū vnā causam expressisset,ad illā videbatur se restringere.Sed contrarium est,quia hic expressit causam declarationis,nō restrictionis.Pro hoc in l.quæsitum.§.fi.infrà,de fun.instru.& quod ibi dixi.

LEX XXXIIII.

Patronus. Si hr̄s est iussus rē alteri cōparare, post moram pōt ad æstimationem ꝯueniri.h.d.Op.ꝙ non petatur æstimatio,sed ipsa res,l.si domus.§.cū alicui.s̄.de leg.j. Dicit gl.hoc iō,q̄a testōr voluit p̄stari tribum certæ ꝑsonæ, qua perēpta non pōt deberi.Quidā tenēt istā sol.dicētes,ꝙ ꝑsona liberi perempta non p̄t hr̄di p̄stari cū eadē cōmoditate,& erit alia trib. sicut dicemus in vsufructu in l.si vsusfructus mihi in biennium. j.de vsufructu.leg.Sed certe hic fuit legata ꝓprietas,non vsusfructus:& eadem ꝓprietas p̄t hr̄di p̄stari,& cū ea commoditate,qua pōt p̄stari defuncto.Quare dic,ꝙ hic n̄ fuit trib.legata,sed fuit iussus emere tribum,& sic tenet̄ ad factū,& post morā tenet̄ ad interesse seu æstimationem.q̄d dic plenè,vt s̄.de leg.2.l.Titia.§.Seia. & ibi dixi.

1 *Dictionis,vsque,variæ acceptiones.*

1 **§.Sempronio.** † Dictio, vsque,ᵃ qn̄ ponitur ad determinandū p̄dia discōtinua , ponitur inclusiue.h.d.vel aliter.Dictio,vsq;,ex cōiecturata volūtate defuncti ponit̄ inclusiue,ēt si adiiciatur p̄dio,q̄d de necessitate est separatū à termino.h.d.Sed p̄cedēs summariū plus placet.No.ꝙ dictio, vsque,ponitur inclusiuè.Sil'e,q̄d met.cau.l.si cū exceptione.§.quatenus.& l.fi.de senato.& l.à caligato.C.de nupt.& auth. q̄d cis.de ꝓcur.& in auth.q̄d locū.C.de don.cau.mor.& §.illud ēt,in Auth.de app.& intra q̄ tpa.Cōtra hoc tn̄ opp.ꝙ ista dictio,vsq;,ponat̄ exclusiuè.l.filiusfamilias.§.j.s̄.ti.2.So.Ibi si al'r acciperet̄ , resultaret prauus intel's,& ꝯ legē:hic secus.& hoc ꝓbat̄ ēt.in l.j.§.j.an ꝑ aliū cau.app.vbi ista distinctio ꝓbatur.Op.de l.j.§.in publico flumine.& l.pe.j.de flu.vbi dictio,vsque,ponit̄ exclusiuè.Si.n.flumē duret vsq;ad ripā,non cōprehendit̄ ripa.Sol.duob.mod.Primò , ꝙ hoc ex p̄sumpta volūtate defuncti,q̄a erat sub cura eiusdē villici, vt j.eo.l.prædiis.§.Titio,& §.seq.& l.Sciæ.§.Tyrāne.j.de fun. instr.Istā so.vr̄ tenere Guil.de Cu.in l.meminisse.s̄.de offi.ꝓcon.& leg. vbi tractat istā mām.Vel al'r,& melius hic loq̄t̄,qn̄ dictio,vsque , ponit̄ ad determinandū loca discontinua.Erāt.n.p̄dia diuersa, & discontinua,vt hic apparet in tex.tūc p̄diū illud,q̄d ponit̄ in termino,includit̄ sub illa vniuersitate terminata.Rōnes videbitis j.Sed in lege ꝯria ponit̄ dictio,vsque,ad determinādā rem continuā, & locum ꝯtinuū,& ponit̄ exclusiuè.rōnē videbitis incōtinēti. ¶ Vt ergo liqueat ista mā,debetis scire,ꝙ ista mā est gl.in l.id est, vsque
b s̄.de dolo.& dicit,ᵇ quod aut tractamᵘˢ d̄ odio , & ponit̄ exclusiuè: aut de fauore,& ponit̄ inclusiuè.Et hoc vr̄ tenere Cy.in l.à caligato.C.de nup.Ista so.non vr̄ vera,per l.saccularij.§.sunt q̄dā. j.de extraor.crimin.vbi tractat̄ de pœnis,q̄ sunt odiosæ,& tn̄ dictio,vsq;,ponit̄ inclusiuè.Sil'e in l.si cum exceptione,§.quatenus.quod met.cau.Sed istis potestis rn̄dere,quia ibi fuit certum de mente legis: tamē dico,quòd ista distinctio nō est bona per vnā decreti,quā habemus dicētē in c.q̄cūq;.§.hr̄tici aūt.ex̄.de hær.lib.6.ꝙ hr̄tici, & eorum filij vsq;ad sc̄dam gn̄ationē sunt priuati oī offō publico, nec dicebat plus ista Decreta.iō ibi hoc.s.de mēte legis nō est certū.vn̄ est facta sc̄da Decre.declarās illā,& dicit,ꝙ intelligat̄ de secūda gn̄atione,vt porrigat̄ ad nepotes,c.statutū fælicis recordationis.eo.ti.li.6.& tūc tn̄ tractamus de odio,& de odio irrationabili.Quid dicemus?Gui.tractat in l.meminisse.& multa dicit,non tamen hētis intell'm.Sed aduerte,scire dētis,ꝙ dictio,vsque,qn̄q; nō ponitur respectiuè,& tūc īcludit de necessitate.l.nā s̄m.j.de le.p̄stā.& l.j.in fi.j.si ta.test.nul.extab.ꝯiuncta l.cū ī adoptiuis.§.sed articulum.C.de adop.Quid hoc sit dictū,n̄ ponit̄ respectiuè.dic, vt satis in exēplis illarū legū declarat̄.Et qn̄q;,dictio vsq;,ponit̄ respectiuè ab vno termino vsq; ad aliū terminū , & hoc contingit quatuor modis.¶ Qn̄q; ponitur suꝑ loco,qn̄q; suꝑ tpe,qn̄q; suꝑ numero,qn̄q; suꝑ gradu,de quolibet videamus.Si apponit̄ super loco,qn̄q; ponit̄ ad terminādū vnum locū ꝯtinuū,qn̄q;ad terminandū plura loca discontinua.Primo casu,aut per istā dictionem vsq;,apponitur ad terminandū illud,quod pōt comprehendi, & esse vnū,cū terminato,qn̄q;apponit̄ vt terminus id,q̄d de necessitate est separatū ab ipso termino.Primo casu,vt si lego fundum vsq; ad illam arborē,vel vsq; ad illū lapidē.Potest.n.esse, ꝙ lapis, & arbor,vl' fouea ē de fundo,s̄.cōi diui.l.arbor.& l.ꝓ regione, in prin.j.de acq.re.do.& in isto casu in dubio ponit̄ inclusiuè , arg. ad hoc l.j.§.de off.p̄fe.vrb.ibi,vsq; ad cētesimū lapidē,& ꝯtinetur lapis centesimus,arg.illius legis,& arg.huius §.vt statim inducam.
c Fallit,ᶜ si ex ꝯiecturis aliud appareat:exēplum in ꝯctio.vltro citroque obligatoriis,vendidi tibi fundū vsq; ad domū, p̄t domᵘˢ eē de fundo.Certè ex quantitate p̄tij p̄sumimus,vtrū domᵘˢ includat̄,vl' nō,& Dy.dicit hic,& ē tex.cū gl.in l.sꝑ in stipl'onib.j.de re.iu.Itē qn̄q; apparet ꝯria mēs ꝯhētiū ex qualitate rei venditæ, vt si dicerē,vēdo vsq;ad sepulchrū.Nā licet sepulchrū p̄t eē de fundo,tamē q̄a sepulchrū nō p̄t vendi,nō ꝯtinet̄:q̄a resultaret prauus intellectus.l.filiusf.§.j.s̄.de le.j.& in istis casibus ponit̄ exclusiuè.Sc̄do casu,qn̄ apponit,vt terminē illud,q̄d de necessitate ē aliud à termino,vt vēdo tibi fundū Sēpronianū vsq; ad Titianū:nā de necessitate fundᵘˢ Titianus nō ꝯtinet̄ in Sēproniano,tūc ponit̄ exclusiuè l.j.§.ī publico flumine.& l.pe.de flu.Fallit fauore viæ instruendæ. l.quidam in testō.s̄.ti.j.Itē fallit,si de volūtate testōris aliud apparet,vt puta,quia totū erat sub cura eiusdē villici,vt hic,s̄m Gui.de Cu.q̄d non placet,q̄a hic est alia rō,vt statim dicā.Si vero ponitur ad determinandū certa loca discontinua:tunc in dubio ponitur inclusiuè,vt hic est casus in §.nr̄o.Rō,q̄a tunc ponitur ad determinationē cuiusdam vniuersitatis,seu gn̄alitatis,dixi.n.lego omnia p̄dia mea vsq; ad tale p̄dium.Sub ista gn̄alitate pōt comprehendi locus ille,q̄ ponit̄ vt terminus,licèt non possit comprehendi sub

ADDITIONES.

a Alex.¶ Dictio,vsque.No.hic de hac dictione,vsque,vtrum.& quando ponatur inclusiuè,vel exclusiuè,quæ omnia bene no.& vide latè per eum in l.meminisse.de offi.procon.& ꝙ no.Bal.in l.post duos.C.de aduo.diuer.iu.vbi de dictione,a,& vsque,per Io.And.in c.2.de obli.per Bal.in auth.hoc amplius,in vlt.col.de fideic.aliquid per Imo.in l.filiusfa.in prin.de leg.j.& not.in c.cum dilecti.de do.& contu.& Imo.l.j.de consti.per Iaco. But.in auth.hoc ius.C.de procur.cum quo ibi transit simpliciter Sal.& Pau.de Lea.in commēto c.cum dilectus,in prin.de fid.inst.& quid si datum est aliquid in emphyteusim vsque in tertiam generationem,nunquid stet inclusiue dictio,vsque,Imo.quòd sic,in l.quod dicitur.de verb.obli.sed vide bonum tex.in c.2.de hære.in 6.

b ¶ Et dicit.Vide Bal.in c.j.§.hoc autem,qui feu.da.pol.& in auth.hoc amplius. C.de fidei.& Bar.& Bal.in l.meminisse.de offi.procu.

c Pom.¶ Fallit.Vide ad hoc.gl.in l.j.§.j.de superfi.tex.in l.quæsitum.§.sed & ipse,ff.de fun.inst.& quod per istū tex.no.Bart.in l.si pater.in prin.ff.de don.adde bon.tex.in l.fi.C.com vtriusque iudi.arg.consi.60.adde Bal.in l.Paulus.la j.

sub ḡnalitate,qñ vnū p̄diū singl'r legat̄.Est ergo eadē rō hic,quæ
est,cū dico,lego p̄diū vsq; ad arborē,cū arbor possit esse de p̄dio,
sicut ille locus sub hac generalitate.¶ Q ñq; dictio,vsq;,ponit̄ su
per tpe,& tūc aduerte.Aut illud tp̄s,qđ apponit̄ vt terminus,sub
tpe terminato p̄t ɔtineri,vt puta,p̄mitto dare cētū vsq; ad Calen
das Iunij,& tūc p̄ ponit̄ inclusiuè,l.eū,q.§.q ita.ĵ.de ver.obl.& l.ad
diē.& l.q añ Calēdas.e.ti.Fallit,si resultaret prauus intellect⁹,vt pu
ta,statuo terminū ad ɔparendū vsq; ad diē dñicum:ille dies poni
tur exclusiuè,qa illo die nō p̄t ɔparere,ita d3 ītelligi l.2.C.de tēp.
app.& extra,de dila.c.fi.ad qđ facit,qđ s̃.dixi.& d3 poni exclusiuè,
qa al's resultat prauus intellect⁹.Itē ex verisimilitudine,vt p̄mit-
to tibi dare vnā librā carniū vsq; ad diē veneris:ponit̄ exclusiuè,
qa die veneris carnes nō comeduntur,l.super.ĵ.de re iu.& ibi no.
Qñq; tp̄s appositū vt terminus per dictionē,vsq;,de necessitate se
paratū est à termino,v.g.do Titiū adiutorē tutori vsq; ad puberta
tē pupilli,& volo terminare pupillarē ętatē:& sic pubertas de ne
cessitate nō includit̄,qa est de necessitate separata à termino, s.à
pupillari ætate,& tūc ponit̄ exclusiuè,l.quæsitū.s̃.de tu.Fallit si de
mente testantis,vel ɔ̄hentium aliter apparet:qa tūc ista verba al'r,
& impropriè assumerent̄,l.cū filio.ĵ.e.l.pater Seuerinam.§.ɔ̄ dō-
num.ĵ.de ɔd.& de.& l.Mela.in prin.ff.de ali.& cib.leg.Prædicta ve
ra,qñ ista dictio,vsq;,apponitur ad terminandum tp̄a continua.
Sed si apponeret̄ ad determinationē plurium tēporū discōtinuo
rū,p̄ut ab isto festo natiuitatis vsq; ad tale festū quolibet anno:
tūc indistinctè ponit̄ inclusiuè,ar.isti⁹ §.& per ea,quæ dcā sunt s̃.p
ximè circa locum:quia idem est iudiciū de loco,& tempore,l.vi
num.ff.si cert.pet.& in l.fi.de tritic.¶ Quandoq; apponitur super
numero,tūc ponitur inclusiuè;nec adhibeo distinctionē odij,vel
fauoris,l.id est vsq;.s̃.de dolo.& in auth.de ap.& ĵ.quæ tempora.
§.illud ēt.Hoc apparet,qñ numerus apponit̄ circa tp̄s,vt vsq; ad
10.vel 20.dies.C.de do.cauta.auth.ibi posita,qđ,n.s̃.dixi de tpe,lo
qtur,qñ tp̄s per numerum determinatur,vt s̃ p3.Rō huius ē,quia
numerus,q ponitur circa tp̄s ad determinationē numeri; de ne-
cessitate includit totū in se iō ponitur inclusiuè.Exēplum p̄mit-
to dare tibi decē ab hodierna die vsq; ad 10.dies:qa illud,qđ appo
nitur vt termin⁹,est 10.istud 10.ɔprehendit in se totū ex sign̄atio
ne vocabuli,nec in numero p̄t al'r poni,qn totum ɔprehēdat.Si.
n.diceret,p̄mitto tibi dare vsq; ad diē 10.Dices tu,dies 10.ɔtinet
solum diē vltimā,nō alios p̄cedentes.Dico,q̄ esset verū,si nō ca-
deret sub isto mēbro,qa tunc poneretur ad limitationē,& deter
minationē graduum,& quantitatem,de quo dicā ĵ.p̄x.Itē posses
dicere vnū,vt imponam⁹ primo denario nomen,a,vltimo dena
rio nomē,b,& dices sic,ab a,vsq; ad.b,non est dubium,q̄ litera
b,nō ɔtinet oīa p̄cedentia:vñ vr̄,q̄ ista distinctio nō sufficiat:Rñ.
si illo mō loqueremur,nō caderet sub hoc membro,qa nō pone
retur ad determinationem numeri,sed ad determinationē plu-
rium rerum sub vniuersitate ɔprehensarum:iō esset dicendum,vt
s̃.dixi circa locum.¶ Quartò ponitur dictio,vsq;,ad determina-
tionem graduum,& hoc pōt esse vel ad determinationem gra-
duum,q diuersificantur per quantitates,vt primus,secundus.Vel
ad determinationem graduum,qui diuersificantur per dignita-
tes,vel p̄ nomina successiua,vt filius,nepos,&c.tunc sine dubio
dictio,vsq;,ponitur inclusiuè,l.fi.de sena.& l.diuo.C.de qō.& dic.
c.quicunq;,& c.statutū felicis.de hr̄.li.6.& l.à Caligato.C.de nup.
& l.si cum exceptione.§.quatenus.s̃.quod me.cau.Fallit,si resulta
ret prauus intellectus,vel cōtra legem,per ea,quæ dicta sunt.Præ
dicta,quæ dixi de dictione,vsq;,quæ est significatiua extremi vlti
mi,intelliges eodem modo in dictione,a,vel ab,quæ est significa
tiua primi extremi à quo,vt ponatur inclusiuè,vel exclusiuè,se-
cūdum præcedentem distinctionem,ita intelligitur in l.à caliga
to.C.de nup.& l.Ratio.§.fi.de act.emp.

1 *Error regionis non nocet si de corpore constat.*

1 a §.Libertis. Error†regionis non nocet,a si de corpore con
stat.h.d.facit l.his verbis.§.fi.de hæ inst.¶ Quæ
ro,qualiter ɔstabat,q̄ de isto fundo senserit testator.Item quid in
rescriptis,si Papa nominauit Titium de Perusio,cum esset de As
sisio.Hæc omnia dixi plenissimè in d.l.demonstratio.in princ. de
cond.& dem.Tetigi in l.si quis in fundi vocabulo.s̃.tit.2.

ADDITIO.

a ¶ Non nocet.Error in regione non nocet,vide tamen c.significante,de resc & doc.in l.4.s̃.ti.2.& in l.demonstratio,de cond.& dem.

1 *Expensæ refectionis rei pertinent ad hæredem si ei culpa potest imputari.*

1 §.Codicillis. Legato vsu balnei vñr legata omnia neces-
saria ad balneū.h.d.¶ †Quæro,vtrum expen
sæ refectionis pertineant ad hæredem?Resp.Aut potest imputa-
ri culpa hæredi,cur non refecit,& pertinent ad hæredem:aliàs se
cus,l.fundi Trebatiani.in fi.de vsuf.leg.& ibi de hoc.

1 *Testamentum hodie non irritatur per querelam tanquam furiosi,sed tāquam causa non sit vera.*

§.Claudius. Aliàs est l.apud Scæuolā.& hoc intēdit.Rup-
to testō p̄ querelā nō p̄stantur legata,nec si ab
intestato fuerāt repetita h.d.Cōcor.l.Titia.s̃.de inof.te. Aduerte
1 †& al's dixi,Ia.de Are.vr̄ dicere,q̄ hodie ista lex forte est correcta:
qa hodie nō irritatur testm̄ p̄ q̄relā tāq̄ furiosi,sed tāq̄ causa non
sit vera.Ita tenet Ia.& Cy.refert in auth.ex cā.dixi in l.j.s̃.de cod.

LEX XXXV.

1 *Legatum si non tenet,nec onus fideicommissi adiectum.*
2 *Consentiens expresse testatori leganti rem suam potest cōueniri ab hærede actione mandati,licèt hæres teneatur ad legatum,& nu.4.& 5.*
3 *Pignus liberatur nudo pacto.*

a 1 Cum quis decedens. a Si nō t3 †legatum,nec on⁹ fideicommissi adiectū.h.d.
Nullum dubium est,q̄ legatū,& fideicōmissum nō valet:sed du-
biū est,qa illa est p̄fessa seruare volūtatē defuncti:quare ergo ex
sua professione nō tenetur?Rñ.qa cōdō,sub qua professa fuit,nō
b fuit seruata.¶ Quæro qđ b si illa ɔditio seruata fuisset,an ista ma
ter teneatur?Rñ.si q̄rimus,an mater teneatur ex testō:Rñ.nō,qa
non potuit grauari,cum non esset honorata,& hoc dicit tex.hic.
Sed bñ credo,q̄ tenetur ex professione,quam fecit corā iudice,
quæ habet vim stipulationis,l.cum ostendimus.§.fi.de fideiuss.tut.
Idem puto,si alibi,q̄ in iudicio mater est cōfessa,taliter,& tali mō,
c q̄ actionem pareret.¶ Vlterius loquitur c hic,qñ iste,qui non est
honoratus,& est grauatus,approbauit post mortē testantis:quid
2 si† testator legauit rem meam me expressè consentiente?Vr̄,q̄
d ego tenear ex testamento,d l.Caius.de pig.act.quia ibi non præiu
e dicat e sibi,quia se subscripsit vt testis in testamento:secus ergo si
aliter subscripsisset vt consentiens.Pro hoc s̃.de test.tut.l.ex sñia,
& l.vxori.§.j.ĵ.de fal.& l.non putauit.§.si quis sua manu.ĵ.de ɔ̄ta.
istæ leges,licèt multū faciant,tamen non stringunt:nam l.Caius.
dicit,q̄ ɔ̄ consentientem si agatur hypothecaria,inducitur exce
ptio:sed qō nostra loquitur,vt ɔ̄ cōsentiētem possit induci actio,
& idem aliæ leges,quæ non faciūt,quia ibi grauabat illum in eo,
quo poterat illum grauare,vt dando eum tutorem, vel exhære-
dando,& consensus operatur,vt remoueatur ab accusatione,vel
querela,facit pro ista parte l.sicut.§.venditionis.s̃.quib.mod.pig.
vel hyp.sol.Certè nec illa lex facit,quia ibi mihi præiudicat con-
3 sensus,vt exceptione repellar,seu†vt pignus videatur liberatum
quod potest fieri nudo pacto,sed quòd contra me talis cōsensus
verè præiudicet,vt possit agi contra me actione personali,adhuc
4 non est probatum.Quid dicemus?Breuiter non puto,† q̄ actio-
ne ex testamento talis grauatus possit conueniri, quia cum non
sit honoratus,non valet,vt hic,& l.ab eo.C.de fideicō.& C.com-
munia de le.l.j.cum si.Item ab illo legatario,cui iussus est dare,nō
video,quod aliqua actione possit consentiens conueniri:quia cū
eo nihil est gestum,licèt sit gestum cum testatore, non est ergo
materia ex qua oriatur actio,vel obligatio,l.quæcunque.de act.
5 & ob.Sed quid erit?Puto,quòd si † consentio testatori leganti
rem meam,talis consensus mandatum inducit,l.j.& 2.s̃.manda.
cum aliàs testator præcipuè relicturus non fuisset,nisi consensis-
sem:ideo puto,quòd hæres testatoris teneatur ad legatum,l.si
duobus.§.j.s̃.de leg.j.sed habebit actionem mandati contra con-
sentiētem,quam poterit cedere legatario,l.quidam cum filium.
s̃.de hær.inst.

ADDITIONES.

a Pom.¶ Cum quis decedens.adde,q̄ pōt aliquis grauari fideicommisso in restitutione legati,vel alienari sua,si ipse consensit,secundum Imo.cons.266.incip.in themate aperte,in vers.certum est autem,q̄ illa.
b alex.¶ Quæro,quid.Vide Bar.in l.j.in prin.de verb.ob.& Bal.l.2.§.voluntatem,sol.ma.& in l.tale pactum,§.fi.de pac.& in c.j.§.si quis feudum,si de inuest.lis ori.inter do.& in c.imperialis,in prin.de proh.feu.al.per Lot.& do.Bar.hic alle.& sequitur Bal.in suo cōs 271.in prin.
c Barb.¶ Vlterius loquitur.Et de ista q.vide Pe.in cons.357.vbi alleg.dictum Bar.
d Alex.¶ Teneat ex testō.Vide Bal.in l.senium,C.qui test.facere pos.& in l.cum alienam,C.de leg.adde melius Bar.cons.211.incip.quidam sibi hæres instituit filios.
e alex.¶ Non præiudicat.Vide Bar.& imo.in l.quæ dotis.sol.mat.Bar.in d.l.senium.

§.Qui testamento. Promissio facta contemplatio-
ne certi emolumenti ipso cassa-
to non tenet.h.d.Op.q̄ inuito testatore post mortem eius debea
tur ex promissione,l.fi.in prin.de sol.Sol.ibi fuit facta promissio
inter viuos,non contemplatione alicuius legati,vel vltimæ vo-
luntatis,secus si contemplatione legati:quia tunc limitatur secū
dum naturam legati,l.j.§.si quis sub conditione,vt le.no.caue.Op.
de l.Statius.de iure fisc.Sol.Ibi est speciale in odiū hæredis susci-
pientis in se tacitum fideicommissum.

1 *Verba directa in codicillis trahuntur ad fideicommissum.*
2 *Verbum,volo,est directū,vel obliquum secundum naturam eius,cui adiicitur.*
3 *Abbati vendicanti aliquem in hominem monasterij,quia dominum appellabat non sufficit ad victoriam.*

a §.Seiam. a Verba†directa in codicillis prolata trahūtur ad
fideicōmissum.h.d.Idem in l.Scæuola.ĵ.ad Trebe.
& no.in l.verbis.s̃.de vul.& pup.sed Ia.de Are.dicit,q̄ hic non fue
2 runt verba directa,sed obliqua:quia dixit,volo,sed dixi aliàs,† q̄
verbum,volo,non est directum,nec obliquum,nisi s̄m naturam
eius,cui adiicitur,quia si adiiceretur verbo directo,esset verbū di
rectum,si verbo obliquo,esset obliquum,vidistis in l.apud Aufi-
dium.de opt.leg.¶ Item opp.quibusdam modis,vt in glo.¶ Vlti-
3 mò no.sol.†gl.quæ incipit,patronum.facit ad quest.de quodā Ab
bate

ADDITIO.

a alex.¶ Seiam.Vide in l.verbis,de vul.& pup.& de intellectu huius §.vide ang.in l.j cum seq.de iniusto test.adde Pau.de Cast.cons.356.

bate,q vendicabat quendam ĩ hominẽ monasterij,& inter alia di
h cebat,ꝙ ille vocabat eum dominum.Certè sibi non prodest,quia
debet intelligi dominus quo ad honorem,vt hac gl.quod no.

§.Pater. Donatio obligato potest imponi onus fideicõmis-
si tanquam debitori.

§.Nuptura. Qui stipulatur dotem sibi reddi mãdato mu-
lieris,in dubio præsumitur vt minister adhi-
bitus.h.d.Opp.gl.de l.j.C.de iure dot.dic,vt ibi.dixi in l.quæ dotis.
s̃.sol.mat.

1 *Confessio debiti facta in testamento,si testator iurat,vel iurasse se dicit,proba-
tionem inducit.*
2 *Testamentum,in quo fit mentio de alio instrumento,probat contra testatorem,
vel eius hæredem.*
3 *Testator,qui in testamento confessus est se vsuras extorsisse,si conualescat,an
possit conueniri.*
4 *Confessio facta per patrem in testamento non præiudicat filiæ.*
5 *Confessio testatoris cõfitẽtis præsente parte,vel notario stipulãte pro alio probat.*
6 *Confessio in dependentibus ex mera voluntate confitentis præiudicat confitenti.*
7 *Confessio testatoris facta in testamento quare non probat,nisi sit iurata,cum ta-
men si confiteatur in libro rationum,probet.*
8 *Iuramentum habet vim clausulæ,omni meliori modo,&c.*
9 *Confessio testatoris facta in testamento quando non probat,sed fideicommissi pe-
titionem inducit,an iste fideicommissarius aliis præferatur.*
10 *Hæres debet seruare iuramentum defuncti.*
11 *Vir dicitur adultus.*
12 *Statutum faciens mentionem de viro qualiter intelligatur.*

1 §.Codicillis. Confessio†debiti facta in testõ,[a] si testator
a iurat,vel iurasse se dicit,probationem indu-
2 cit.h.d.Op.† testamentum facit mentionem de aliquo instrõ,nõ
ꝓbat,nisi aliud ostendatur,auth.si quis in aliquo documento.C.
de eden.Rñ.verum est,ꝙ non probat ꝯ alium,sed ꝯ ipsum testato
rem,vel eius hæredem bñ ꝓbat.Op.de l.rõne.s̃.C.de prob.So.ibi
non faciunt fidem rõnes cõtra alium:sed ꝯ scribentem sic.Opp.j̃.
prox.§.So.vt ibi videbitis.Op.ꝙ ista verba non faciant ꝓbõnem,
sed inducant petitionem fideicommissi,vt j̃.eod.l.Lucius.§.Sem-
proniæ,& j̃.de auro,&arg.leg.l.qui vxori.& s̃.ti.2.l.si creditori.&
s̃.ti.j.l.Lucius Titius testõ ita cauit.§.quisquis.2.Videte,dñt qdã,ꝙ
hic dicit,credendum,est verum,vt tamen non inducat cãm depo
siti,sed vt inducaẽ fideicõmissi petitio,& sic cõcordat legib.ꝯriis.
Alij dñt,& hæc vr̃ verior opi.hic iõ inducitur ꝓbatio,quia testa-
tor iurauit,& hoc ẜm vnã interpretationẽ,quã facit Ro.vl' dixit
* se iurasse ẜm aliã interpretationem,quã cõiter habem⁹*ĩ tex.qđ
ẽ no.ad qđ facit C.de ꝓb.auth.qđ obtinet,& ĩ corpore vñ sumiẽ.
b ¶ Hæc faciunt ad q.nota.†testõr ꝯfiteẽ se habuisse de bonis tñ,
3 vel de vsuris tñ,postea ꝯualescit,an põt ad illud ꝯueniri?Pet.for-
mat istã qõnẽ,& Cy.refert in l.generaliter.C.de nõ nu.pecu.& vr̃
tenere,ꝙ ex hoc possit ꝯueniri,& ꝯ eũ inducaẽ ꝓbatio:nã in vlti-
mis voluntatib.põt ꝯhi,l.hr̃des palã.§.fi.& ibi nota.s̃.de test.Item
in ꝯctib.non est locus pœnitentiæ.C.de act.& ob.l.sicut.& s̃.com
mo.l.in commodato.§.sicut.Ista ergo ꝯfessio habet vim cõfessio-
nis factæ inter viuos,nec poterit reuocari.Non ob.ꝙ vltima vo-
luntas est ambulatoria vsque ad mortem,quia illud est verũ in vl
timis volũtatib.dispositiuis,& q̃ stãt merè ĩ vltimæ volũtatis fini
bus:sed ista ꝯfessio hẽt vim cõfessionis emissæ inter viuos.Iac.de
Bel.in corpore de iureiur.à moriente p̃sti determinauit ꝯriũ,&
de hoc vr̃ casus hic,& ibi,nã ꝯfessio nõ inducit ꝓbationẽ,nisi iu-
4 rata,vt hic.Preterea testõr ẜm†hoc posset priuare filiũ ltĩmã,*cõ
* fitendo alij se debere:quod sufficeret,[c] & sic aperireẽ via malitiis.
c Præterea si hoc esset verũ,oẽs leges,q̃ dñt,ꝙ ex tali cõfessione in
ducaẽ fideicõmissum,malè dicerent,quia tũc demũ posset ĩduci
d fideicommissum,qñ de debito non ꝯstat:[d] sed ẜm hoc constare
e de debito,ergo non dẽt induci fideicõmissum:qđ tñ est falsum,[e]
l.si creditori.s̃.de leg.j.& l.Lucius.§.j.j̃.co.& l.Luci⁹.§.quisqs.s̃.ti.j.
& l.Aure.§.fi.de li.leg.pro hoc facit ex̃ de succe.ab inte.c.fi.Prędi
5 cta†vera,nisi fuisset cõfessus notario recipiẽti,& stipulãti ꝓ alio,
vl'ꝯfitereẽ parti p̃nti,tũc.n.hẽt vim cõfessionis inter viuos,& prę
iudicat,& ẜm hoc bñ loquunẽ Pe.&Cy.Secus si fieret parte absen
* te,l.certum.§.si quis absente.j̃.de cõfes.& l.fi.s̃.de inter.act*Prędi
6 cta†vera,nisi in his cõfessionib.quæ dependẽt ex mera volũtate
cõfitẽtis,vt aditio hr̃ditatis,vl' declaratio animi,qñ p̃cessit actus
ambiguus,l.si auia.C.de iure delib.& l.vxori.§.fin.s̃.co.& ibi dixi.
7 ¶ Sed ꝯ p̃dicta†op.cũ liber rõnum,in quo testõr aliqd ꝯfitetur,ꝯ
ipsum probet,l.rõnes.C.de proba.quare nõ probat ꝯfessio ista fa-
cta in vlt.vol.Quidam dñt,ꝙ rõnes probant ꝯ ipsum,si non sit nu
da à partis p̃ntia,l.nuda.j̃.de do.vel dic,aliud est in rõnib.quoniã
f ille actus hr̃ tñ ad probõnẽ:aliud est in testamento,[f] qđ fit ad di
spõnẽ principl'r,iõ testõr vr̃ illa verba dixisse magis vt disponat,
& leget,q̃ vt probõnem inducat.Fallit si interuenit iuramentum
8 vt dixi.† Et est rõ:qñ iur̃m apponiẽ,perinde est,ꝙ ac si diceret,vo-
g lo ista verba hr̃e effectum omni modo,quo p̃nt,l.cũ pr̃.§.filius.s̃.
9 tit.i.Et est rõ pp religionẽ,quæ est in iur̃o.¶ Et circa istam l.†quæ
ro,vtrum in illis casib.in quib.confessio non inducit probõnem,
sed fideicommissi petitionẽ,iste talis fideicõ.aliis p̃feraẽ,cũ testõr
ei legauit vt creditori?De hoc habuistis tex.ꝙ nõ,l.qui vxori.de aur.

& ar.leg.l3 ĩ ꝯriũ faciat j̃.de his,q.vt ind.l.eũ,q tacitã.aliàs,post le
h gatũ.§.pe.s3 resp.vt ibi dixi.¶ Vltimò no.[h] ex isto §.duo.Primũ,†ꝙ
10 hr̃s deberet seruare iur̃m defuncti,vt hic,& in corpore de iurei.
à mo.pręst.Nõ intelligas,ꝙ p iur̃m defuncti hr̃s sit periurus:s3 d3
id seruare,ꝗa ꝓbationẽ inducit,sed qual'r intelligaẽ,dicã aliàs.Se
11 cũdò no.†ꝙ cũ dico,virũ,intelligo de adulto,vt hic cũ sua gl.ali
bi vr̃,ꝙ vir dicaẽ marit⁹ alicui⁹ mulieris,l.j.& ibi gl.C.de dig.li.12.
12 ¶ Quæro ergo,†si ista appl'o vir,aponiẽ in statuto,vel dictis te
i stiũ,vel in aliqua dispõne,qual'r accipiẽ.[i] Rñ.qñq; ista appellatio
vir,poniẽ simpl'r sine aliqua determinatione,tũc intelligo vir.i.a-
dult⁹,vt hic:qñq; aponiẽ ista appl'o,vir,cũ determinatione,ꝗa di
co,vir alicui⁹ mulieris,tũc intelligiẽ de marito,d.l j.C.de dig.li.12.

CONCORDIA.

☞ ¶ Codicillis.Pro ꝯcordia aduerte,ꝙ defuncti iur̃m aliud est,& a-
liud iur̃m hr̃dis,iõ si defunct⁹ iurauit aliqd facere,vel dare, nihil
p hoc gñatur p̃iudicij hr̃dib.ꝗa ꝑsonale est iur̃m. Ita Bar. in auth.
gñal'r.C.de re.cre.& iureiu.Oppositũ vr̃ tñ velle ẜm aliquos Bar.
in hac l.cũ qs.§.codicillis.tu dic nõ mereri dici ꝯri⁹,eo ꝗa vbiq;,si
bñ inspiciaẽ,idẽ đt,sed magis aperte se declarat in hoc §.codicil-
lis.Nã verũ dicit in auth.ꝙ nullũ gñatur p̃iudiciũ hęredib.p iur̃m
defuncti quo ad periuriũ.Et cũ dr̃ in d.auth.ꝙ nec ei⁹ hr̃s.d3 intel
ligi quantum ad periurium,vt in hoc §.codicillis.& in l.2.C.com.
de leg.& ipsemet in d.auth.dũ subdit istud verbũ,nõ est periurus
hæres,sed non tamen ibi d.auth. negat, quin teneatur ad obser-
uantiam iuramenti defuncti,licèt non sit periurus.Et hoc intelli-
go,si sit factum,quod de nouo potest expediri per hæredem,&c.

ADDITIONES.

a ale.¶ Testamento.No.hic materiam quando testator confitetur in vlt.voluntate se ali-
quid recepisse,& sine iuramento,vide bal.in repe.l.j.in vlt.col.C.de sacr.eccl.& si inter-
uenit iuramentum,vide eundem in l.fi.in vl.col.C.de non nu.pec.& bar.j̃.§.prox.An.in
c.fi.de succ.abintest.bal.in l.fi.ff.de reb.eo.cons.54.& 180.li.2.Rom.cons.445.& Pau.de
Cast.cons.241.
* Clau.Quam communiter habemus.Ad hoc adde bal.in rub.res inter alios acta.C.
b Barb.¶ Hæc faciunt.Et de hac q.vide per d.Pet.in c.fi.de suc.ab inte.bal.in l.mandatum,
C.man.& in l.generaliter,C.de non nu.pec.& in l.rationes,C.de prob.
¶ Ale.Quid si testator confiteatur se habuisse de bonis,vel de vsuris tantum, an possit,si
postea conualescit,ad id conueniri,& vide bar.in l.Lucius,§.quisquis,lo vltimo.s̃.ti.j.&
adde quæ dixi post bar.in l.ei,qui mandatum,in prin.de sol.& vide Rom.in l.stipulatio
hoc modo,de ver.ob.in prin.& vide ad materiam Ant.in c.j.de succ.ab intest.& bal.in
l.generaliter,hic al.in x.q.& in l.j.C.de fal.cau.adie.leg.& ad bar.hic adde Rom.in l. ex
hac,j̃.de don.Adde Fed.in cons.64.
* Clau.Legitima. Pater non potest priuare filium legitima, nec in fraudem legitimæ ali-
quid facere:pro quo bene facit tex.in l.j.§.qui in lite,j̃.si quid in fraud.pat.& in auth.
nouissima,C.de inof.test.& per ale,cons.26.vol.2.
c I.T.¶ Quod sufficeret.Adde an.in c.pe.de re iud.Et sic habes ex dictis bar.hic,ꝙ confes
sio facta per vnum non præiudicat alteri.Ita ale.in cons.109.vol.5. Quod intellige per
eundem ale.in cons.46.col.j.circa fi.eo.vol.dum a ll.Spe.& and.in rub. de cessio.act.§.
j.ver.sed nunquid sola confessio.
d alex.¶ Non constat.Et ad bar.hic adde bal.in l.si creditoris,C.de fideic.& in l.generali-
ter,& ibi Sal.C.de non nu.pec.& in l.rationes,C.de prob.& Pet.de anch.& Imo.in rub.
extra de test.plenè per Ray.in l.ex hac scriptura,de do.
e ale.¶ Est falsum.Contra hoc quod dicit bar.videlicet talem confessionem absque iura-
mento non inducere probationem,est gl.in c.quoties cordis oculus,j.q.do qua facit ma
gnum festum an.in c.si cautio.de fide instr.& eam ibi sequitur Imo.
* Clau.l.fi.s̃.de interr.act.Vide circa hoc Pau.de Cast.in l.3.§.fi.s̃.de lib,& posth.& ibi ale.
circa fi.vbi etiam q.no.ponit.Vide etiam aret.cons.63.& Rom.cons.171.& cons.570. in
2.dub.Fel.in c.olim.de rescr.
f ale.¶ Aliud est in testamento.Limita non habere locum in marito confitente se habuis
se ab vxore.Ita dicit bar.in l.Aurelius,§.fi.de lib.leg.& j̃.§.prox.
g Ale.¶ Perinde est.in contrarium facit l.certum,§.si quis absente,cum ibi no.j̃.de cõfes.
h ale.¶ Vltimo no.Adde bal.in l.generaliter,in prin.C.de iureiu.per Io.and.in c.2.de pac.
in 6.in nouella,& vide no.in l.ex hac scriptura.de do. Quid autem si statutum dicat,ꝙ
de damno dato stetur iuramento damnum passi, an isto casu stabitur iuramento hære-
dis mortuo dãnũ passo.gl.est,ex qua refert Ro.ꝙ sic,in l.pe.gl.vl.iuncto prin.legis,ff.ne
quis eũ,Secus esset ĩ iuramẽto volũtario,seu iudiciali,quia tũc est electa fides personæ.
i Qualiter accipitur.Quid contineatur appellatione viri,Vide bart.in l.j.C.de dig.lib.12.

1 *Confessio facta inter personas suspectas,etiam iurata nõ probat,sed intelligitur
in fraudem facta.*
2 *Confessio testatoris confitentis se habuisse mille ab vxore facta in testamento,
etiam cum iuramento non valet.*
3 *Confessio testatoris confitentis in testamento se habuisse mille ab vxore cum iu
ramento,potest ab eo reuocari.*

§.Titia. Si testõr ꝯfiteẽ se debere nõ capaci,ñ operaẽ talis ꝯfes
sio.h.d.†no.ꝙ ꝯfessio in vltima vol.facta ad fauorem
1 nõ capacis,intelligiẽ facta in fraudem,vt hic,& gl.đt,ꝙ hoc ĩ du
bio sp p̃sumiẽ.Ad idem facit l.q testm̃.s̃.de ꝓb.& intelligo etiã,si
talis ꝯfessio erat iur̃o firmata,aliàs sine dubio nõ inducit ꝓbatio-
nem,vt possit exigi causa mercedis,vt dixi s̃.ꝓx.§.Aliàs ãt incapa
citas isti⁹ nihil operaẽ,& lex d3 esse de casu dubio,l.qđ Labeo.ad
2 Car.¶ †Et hoc est vtile ad multas q.[a] testõr h3[b] vxorẽ suã secũdã,
a cui pl⁹ vult relinquere,q̃ possit ẜm formã l. hac edictali.C. de sec.
b nu.ꝯfiteẽ se habuisse ab vxore mille,& sic iurauit. Certè nihil v3,
ꝗa ꝯfessio iurata facta ad vtilitatẽ nõ capacis non v3,& sic vidi de
3 facto.Probaẽ hoc mõ.quo s̃.intellexi.¶ Item facit†ad aliud,testa
tor

ADDITIONES.

a Pom.¶ Ad multas q.Alex.in l.si donatione,C.de coll.& cons.18.in 3.vol.& cons.55.vol.j.
& cons.pe.vol.3.& cons.44.vol.4.& cons.102,vol.j.& cons.8.in 2.dub.Ro.in cons. 44.&
bar.cons.59.vol.2.
b Ale.¶ Testator habet.Vide bal.contra in l.si donatione,in 1.col.C.de col.quòd donatio,
& confessio iurata ad vtilitatem filij non capacis tenet,per auth.quòd obtinet,C.de pro
ba.& vide bar.j̃.de ali.leg.in l.fi.§.fi.qui tenet id,quod hic tenet,& bald.in l.j.C.de inof.
do.& bal.in l.fi.§.si C.de epis.& cle.& vide bar.in auth si qua,ad Velle

tor confitetur in testaměto se habuisse ab vxore sua mille, & sic iurauit, postea viuens vult illã ɔfessionẽ reuocare. Vos habuistis ṡ proxi. §. ꝙ ɔfessio facta ꝑ iuřm inducit probonẽ, & sic non pos-
a sit reuocari, qa transit in ɔtřũ inter viuos. Sed in q. nřa dico contrariũ, qa vxor nõ est capax donationis inter viuos ɔstãte matri-
b monio, & sic vir viuẽs semp posset reuocare, b & iõ ɔfessio dř facta ĩ fraudẽ. Sed si maritus esset mortuus, tunc donatio possit ꝑ mortẽ cõfirmari, hẽres nõ posset reuocare, & haberet locũ præcedens §. Ex his apparet, ꝙ præcedẽs §. & iste non contradicunt.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Transit in contractum. Vide Ro. in l. si diuortio. de ver. obli. alleg. Bar. hic, & alias remi. & vide Bar. in l. 1. C. de inoffi. dot. & Bar. in l. Seius. ṡ. ad l. Fal.

b Ale. ¶ Posset reuocare. Et sic Bar. hic videtur velle, ꝙ donatio inter vir. & vxo. non firmetur iuraměto. Cõtrariũ tenet in l. si quis ꝑ eo. ṡ. de fideiu. & in l. Seius. suprà, ad l. Fal. & qualiter ꝓcedat dcm bar. hic vide Imo. ĩ c. cũ contingat. de iureiu. in 4. mẽb. 3. q. & sequitur Ang. in l. pen. §. mulier. sol. mat. vbi tenet, ꝙ illa confessio iurata non possit reuocari. Adde Bal. consi. 29. 3. lib. Pau. de Cast. consi. 87. Abba. consi. 46.

1 *Dictio, siue, & dictio, seu non inducunt restrictionem.*

§. Ex his. Verba gñalia pp adiectionẽ spẽalium factam per dictionem, siue, non restringuntur. h. d. vel aliter.
1 Dictio, siue, † nõ inducit restrictionẽ. Simile de dictione, seu, habuistis in l. si quis ita, de auro, & arg. leg. & ibi istam l. non allego.

LEX XXXVI.

1 *Prohibitio alienationis ad alienationem necessariam non se extendit.*
2 *Ista lex quòd non habet locum in hærede non faciente hodie inuentarium.*

a Pater filium. a Prohibitio † alienationis ad alienationẽ necessariam non se extẽdit, sed ad voluntariã. h. d. Quæro, quare ĩ prima parte nõ dicit, si non erat aliud, qđ poterat pignorari, sicut dř ĩ scda. Rñ. qa in primo casu legis hřs nihil quodãmõ noui facit, sed vnũ creditorẽ loco alteri⁹ ponit, & vnã rẽ ꝓ alia obligat: ĩ scda pte legis facit aliqd noui, quia
2 trãsfert ĩ aliũ dñiũ rei: qđ ꝓ dfunctũ factũ ñ erat. Circa scdã † ptẽ
b legis qro, an hodie, b ista lex hẽat locũ ĩ hřde ñ faciẽte ĩuentariũ? certe salua meliori deliberatione puto, ꝙ ñ, qa cũ teneaẽ ad legata, & fideicõmissa, & debita integra, vt plene dixi ĩ l. in rõne. §. qđ vulgo. ṡ. ad l. Fal. nõ pt dicere, ꝙ nõ est aliud in hřditate, quod solui possit, cũ de suo soluere teneaẽ. De hac alienatione necessaria habetis in l. peto. §. prædium. ṡ. ti. 1. & ṡ. ti. 2. l. filiusfa. §. diui.

ADDITIONES

a Poma. Pater filium. Ad istum tex. vide Alc. in l. si testamento. in prin. ff. de vul. & pup.
b Ale. Quæro, an hodie. Vide bal. in l. si. §. & si præfatam. in q. 4. de iure delib. vbi hanc l. declarat.

§. Duobus. Libertus liberti nõ cõtineẽ appľone libertorũ. h. d. Op. & vř, ꝙ libertus liberti contineaẽ, vt l. cũ př. §. cũ iter. ṡ. ti. j. Sol. ibi ĩ filio liberti, hic in liberto liberti. Itẽ ɔ de l. alimenta. §. fi. ṡ. de ali. & cib. le. Dicit gl. ibi patet solu. qa ibi nõ ɔtineẽ libert⁹ liberti appľone libertorũ, licèt admittaẽ ad legatũ ex vsu testõris. Op. de l. cũ př. §. fidei hřdum. ṡ. ti. j. Sol. vt ibi p3, qa vterq; fuit ibi manumissus ex volũtate primi testõris, hic secus, vel dic, ꝙ ibi secũdus fuit manumissus voluntate primi testatoris, hic secus, vt probatur in l. 1. de ali. & cib. lega. & ibi dixi.

1 *Prohibitiua dispositio præcedẽs dispositionem simplicem facit, vt sequẽs intelligatur sub conditione facta, si contra prohibitionem factum fuerit.*

§. Filiam. Res ɔtẽplatione pluriũ ꝓhibita alienari ad eum ex plurib. ptinet, q superest tpe alienationis. h. d. No. ꝙ istud fideicõmissũ ẽ ɔdõnale, veto venire, seu vẽdi, & volo ptinere ad tales, qa intelligeẽ ptinere, scilicet si vẽdãẽ, iõ inspi-
a ciẽ q superest tempore vẽditiõis. Secundo † no. vides hic, ꝙ si pcedit dispositio ꝓhibitiua, & alia simpľr sequitur, intelligiẽ sequẽs dispositio facta sub conditione, si ɔ prohibitionem factũ fuerit.

1 *Alienatio prohibita ad tempus videtur esse permissa post tempus.*
2 *Dictum quando limitetur à ratione.*
3 *Verba testatoris enuntiatiua futuri euentus, quẽ testator sperabat viuere propter suam dispositionem, non inducunt dispositionem.*

1 §. Fundum. Alienatio † prohibita ad tps vř esse permissa post tẽpus. h. d. Op. de l. peto. §. frater. ṡ. ti. j. Solu. Ibi ꝓhibitio alienationis fuit fcã simpľr: hic in vita. Cõtra hoc op. & vř, ꝙ l3 verba ꝓhibitionis videanẽ collata in vita, tñ rõ pro-
a hibitiõis vř gñalis oẽ tempus comprehendens, dt. † n. de nomi-
a ne vestro ñ exeat, s3 dcm limitaẽ a fm rõnẽ l. cũ př. §. dulcissimis. ṡ. ti. j. Aduerte, habeo istud ɔřiũ ꝓ difficili, & dico ꝙ ista verba, ita.
3 n. fit, &c. nõ fuerũt ꝓlata per modum rõnis, s3 † fuerũt verba enũciatiua cuiusdã futuri euentus, quem testator sperabat veniẽ propter suam dispositionẽ, q̃ verba nullo modo dispositionem inducũt, vt hic, & l. Iulianus. §. ex his. ṡ. e. Sed si essent ista verba prolata per modũ rõnis, quia dixit, iõ feci, qa volo hoc, tunc dicerẽ, ꝙ ista ratio, quia generalior est, quàm dictum, declarat dictum. d. §. dulcissimis. & l. hæc actio. de calum. & quod ibi no.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Dictum limitatur. Adde tex. similẽ in c. si dignitatem. de præb. in cle. ad quod no. bar. in l. cum hi. §. eam transactionem. de transſ. & iste text. est multum sin. secundum Imo. in l. peto. §. frater. de leg. 2. & ibi vide.

1 *Præceptum iudicis nudum an liget.*

§. Iulius Agrippa. Nudũ præceptũ, vľ ꝓhibitio alienationis sine cã alienationẽ non impedit. h. d. Itẽ ṡ. ti. 2. l. filiusfa. §. diui. Et rõ, qa præceptũ de ñ alienãdo ẽ factum in fauorẽ ipsius hřdis, iõ ipsemet suo fauori pt renũciaẽ, fauori alteri⁹ non. d. §. diu. & ꝑ totũ istũ §. Ex hoc dt Mar.
1 Sil. † ꝙ nudũ pceptũ iudicis nõ ligat, qd refert Cy. in l. quoties. C. de fideic. Et hoc intellige verũ, si est nudũ, qa est factũ in fauorẽ partis tñ: sed si eẽt factũ in fauorẽ alteri⁹, vľ quoquo mõ alteri⁹ ĩteresset, tũc esset sec⁹, qa tũc nõ eẽt nudũ. Op. de l. peto. §. fratre. ṡ. ti. j. Quidã dñt, Fateor, ꝙ trãsit ad hřdẽ ex̃ neũ, sed agiẽ ad interesse, sed truffaẽ. Quare dic, ꝙ hic fuit nudũ pceptũ, ibi nõ. De mã alienationis ꝓhibitæ Dy. ponit hic vnã pulchrã distinctionẽ. Cy. tractat in l. ea lege. C. de cond. ob cau. & l. fi. C. de reb. alie. non ali. Ego tractaui profundè in l. filiusfam. §. diui. ṡ. ti. 2.

1 *Prohibitus alienare partem suam non videtur prohibitus alienare portionem quam redemit.*
2 *Prohibitus alienare non videtur prohiberi alienare coniunctis.*
3 *Emphyteusim si plures receperunt, an possint adinuicem alienare, remissiuè.*
4 *Portio semel legitimè alienata de cætero alienatur.*
Merum imperium semel delegatum de cætero delegatur.
5 *Fratribus tribus institutis, & inuicem grauatis de restituendo, si vnus decedat, & iure fideicommissi eius bona deueniunt ad duos, & demum decedat alius, an quod hic habuit à primo vigore fideicommissi, debeatur illi tertio ab isto secundo, remissiuè.*

1 §. Quindecim. † Qui ꝓhibeẽ alienare ptẽ suã, non vř ꝓhibit⁹ alienare ptẽ, quam redemit. h.
2 d. † No. primò, ꝙ istud verbũ, alij, ĩtelligiẽ de aliis ex̃ ɔiunctos. Nã ad ɔiũctos ĩ eodẽ legato ñ refeřẽ, & ĩuicẽ vř ꝑmissa alienatio. qđ
3 no. Et hoc facit ad q. a plures † receperũt fundũ in emphyteusim,
a an possint inuicẽ alienare: Hic, & in l. volũtas. C. de fideic. vř tex. ꝙ sic. In ɔřiũ vř ĩ l. cũ hi. §. si vni. đ trãs. & ibi hoc tetigit Gul. qd di-
b cem⁹: Nõ isto, nec soluo nũc. No. scđo, b ꝙ postq̃ portio ẽ aliena-
4 ta hic semel legitime, alienarẽ de cætero pt alienari in aliũ. Facit ad q. † si merũ ĩperiũ ẽ delegatũ à prĩcipe, an đ cętero pt đlegari. De quo no. in gl. & ꝑ doc. ĩ l. j. C. ꝙ sua iuris. & ꝑ Gui. ĩ l. j. ṡ. de offi. ei⁹, cui mã. ẽ iurisd. q alle. hũc tex. Op. de l. peto. §. fratre. ṡ. tit. j. & l. vnũ ex familia. ꝑ totũ. So. hic ꝓhibuit alienaẽ ptẽ, vñ meritò pt alienaẽ ptẽ redẽptã, ibi vero ꝓhibitio alienatiõis fuit facta simpľr. ¶ Ista
5 lex facit ad q. † Tres fratres c fuerunt instituti, & inuicem grauati
c de restituẽdo, decessit vnus, & iure fideicõmissi bona ei⁹ peruenerũt ad alios duos, demũ decessit secũd⁹, qřiẽ, an qđ secds habuit à primo iure fideicõmissi, veniat ĩ fideicõmissũ qđ debeẽ ab ipso secũdo illi tertio: Hic tex. facit, ꝙ sic: sed certè hic dicit partẽ suã. Vidistis aliquantulũ in l. liberto. §. filiũ. ṡ. ti. 1. & in l. Lucius. ṡ. eod. & dicam in l. Marcellus. §. qdã, & plenius in l. Scæuola. ṡ. ad Treb.

ADDITIONES

a alc. ¶ Facit ad q. bal. in c. 1. circa med. de alie. feu. & bar. in l. qui Romæ. in §. duo fratres. in x. q. & bar. in l. si mihi, & Titio. de ver. ob. & in l. 1. C. de imp. luc. & descr. lib. 10. in l. voluntas. C. de fideic. Et pro ampliatione huius tex. vide bal. & Imo. in l. si in testamento. de vul. & pup. & Imo. in l. filius. §. diui. de leg. 1.

b alc. ¶ Secundo no. vide bar. in l. pe. §. fi. in fi. C. ad Treb. & bald. in simil. in l. si quis ad declinandam. C. de epis. & cle. & bald. in c. 1. in fi. 1. col. de eo, qui sibi, & hær. suis. & ibi videtur tex. contra, & bal. dicit istam l. non facere in l. 1. in fi. C. ne li. po. vt ibi pet eum. & ad bar. hic adde Fran. de Are. in rub. de ꝓb. & in c. si quis contra clericum. de for. compet. Claud. limita vt per Paul. de Cast. col. 17. & vide Lancelot. in l. j. C. de ed eod. adde alex. & doct. in l. j. in pen. & vlt. col. ṡ. de offic. eius cui mand. est iurisdict.

c Alex. ¶ Tres fratres. Vide Bal. in l. si in testamento. ṡ. de vul. & pup. vbi dicit, quòd hic §. non habet locum, quando vna pars alicui per ius accrescendi competit.

1 *Relicta pauperibus, vel ad pias causas quando efficiantur caduca.*

§. Tusculanus. a Fideicõmissum, quod tenuit à principio, si deficit ex postfacto, remanet apud legatarium. h. d. Et op. vt gl. & mãm huius §. examinaui ṡ. ti. j. l. co-
1 dicillis, in prin. ¶ Quæro, an relicta ad pias cãs, vt pauperib. vel ꝓ aĩa, efficiaẽ caduca, ita ꝙ remaneãt apud grauatum: Hic vř, ꝙ sic.
b In ɔřium, facit ꝙ debeant ɔuerti b in alias cãs pias, l. legatum. ṡ. de vsuf. le. & ex. de test. c. nos quidem, & ibi vř gl. no. Rñ. q̃nq; testõr prĩcipľr respicit cãm, qđ est, q̃n nulli certę psonę reliq̃t aliquẽ piũ vsũ, & tũc talia legata nunq̃ efficiũẽ caduca, s3 in aliũ vsũ ɔuertũẽ, si ille ĩplere ñ pt, d. l. legatũ. & d. c. nos qdẽ. Et idẽ si relinq̃t certę psonę ꝓ aĩa, relictur⁹ alij, si ille ñ eẽt, & tũc illa psona defũcta, dabiẽ aliis paupe. ꝑ dictas ll. Q̃nq; reliq̃t vni psonæ, vel collegio magis ɔtẽpľõe psonę, quã cãe, & tunc efficiẽ caducum, & remanet penes grauatum, vt hic. Aut dubitatur, an respexit magis cãm, q̃ psonã, & tunc si cã nõ est expssa, vř magis ɔtempľõe psonę, vt hic. Sed si est cã expssa, & psona, tunc ĩ dubio magis puto hoc casũ respexisse cãm fauore relig. l. sunt psonæ. in fi. de relig.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Tusculanus. vide Bal. in proœ. Digestorum, allegantem hunc §. & in l. sicut. §. in decurionibus. quod cuiusq. vni. no.

b Ale. ¶ Debeant conuerti. Adde Bal. vbi vide in l. si quis ad declinandam, de epis. & cle. & maximè in ver. iuxta hoc quæro, quid si testator dixit. adde, quod no. dixit Bar. in l. alimenta. de ali. leg. & in l. 1. C. de sac. san. ecc. & cum Bar. hic ad literam transit Pet. de anch. in cle. 2. de te. do. & vide quæ no. Bal. in l. 1. in repe. in vers. tertio quæro. C. de sac. san. eccl.

1 *Fideicommissum non solum ex verbis, sed etiam ex mente inducitur.*
2 *Prohibitio alienationis facta contemplatione hæredis, vel successoris ipsius non impedit alienationem.*

1 §. Pater. † Nõ solum ex verbis, sed ex mẽte testõris fideicõmissũ ĩduciẽ. h. d. Vľ aľr. ꝓhibitio † alienatiõis fcã ɔtẽplatione hřdis, vel successoris ipsius alienationẽ nõ impedit. h. d. Op. ꝙ tale fideic. v3, cũ sit pfecta ꝓhibitio ɔtẽplatione alteri⁹, vt ṡ.

vt s̃.tit 2.l.filiusf.§.diui.& s̃.ea.lege quasi ꝑ totũ. Dicit gl.& Dy.ñ ē fideic.ſm verba,ſed ſm mẽ ē ſic.Alij dñt.ꝙ verũ ē,ꝙ fideic.non ē ĩter ipſos hr̃des,ſed ē fideic.iter eorũ ſucceſſores,quorũ cã alie natio fuit ꝓhibita.Ego puto,ꝙ nullo mõ ſit fideic.Nam iſta verba qd ſucceſſioni ꝯſeruẽr,ĩtelligunt de ſucceſſore vſi,l.ſciẽdũ.§. pe.s̃.de ædi.edi.& l.ſciẽdũ.in fi.de ver.ſi.Tota ergo iſta ꝓhibitio vr̃ facta ĩ fauorẽ hr̃dũ,& eorũ ſucceſſorũ,vñ iſti hr̃des alienãdo pñt ſuos hr̃des grauare,ſicut ſe ipſos,l.vnũ ex familia.§.ſi rẽ.s̃.ti. 1.iõ alienatio nõ impedit:immo plus ꝙ fideic.non vr̃ relictũ,vt ſtatim dicã.Op.s̃.ea.l.in princ.Sol. ibi teſtõr iuſſit ꝑdia reſeruari filiis,& ſic certis ꝑſonis:hic hr̃dib quos hr̃des iſte hæres ſibi eligere poterat,quos volebat,& ſic incertis ꝑſonis iuſſit reſeruari.

1 *Verba inſtitutionis ex re certa ſi ſunt relata ad inſtitutum,faciunt ipſum hæredem,ſi ad alium,inducunt fideicommiſſum.*

a §.Ex parte. [a]Verba ĩſtõnis trahũt ad fideic.h.d.& eſt no.,§.& alibi forte ita ñ reperies.Op.ꝙ immo nõ ē ex cã fideicõmiſſi de manu alterius:ſed tãq̃ inſtitutus ex re certa dẽt hr̃e illũ fundũ.Bñ puto,†ꝙ verba ĩſtõnis,ex re certa, faciũt 1 quẽ cẽ hr̃dẽ inſtitutũ,qñ verba inſtõnis ſunt relata ad eũ, l.j.§. ſi ex fundo.& l.ex facto.s̃.de hær.inſt.ſed ſi nõ sũt relata ad eũ, ſed ad aliũ,tũc nõ inducũt inſtõnẽ, ſed fideic. vt hic,quod no.ꝑp teſtamenta,in qbus hodie filij debẽt aliquid habere iure inſtõnis, 2 ſi habent eo mõ,quo dixi ſupra,dñr habere inſtitutionis iure.

ADDITIO.

a ¶Ex parte.Singulariter nota hũc tex.quo ad itellectũ eorũ,quæ habẽtur in §.aliud quo que capitulum,in Auth.vt eũ de app.cog.ꝙ filij habent iure ĩſtõnis.Alius tex.ē de verbo ad verbũ in l.Lucius Titius.§.fi.j̃.e.adde intellectũ legis ſeq.Pau.de Caſt.conſi.181.

LEX XXXVII.

1 *Verba enuntiatiua futuri euentus emiſſa propter alium non inducunt diſpoſitionem.*

2 *Idem ſi directa fuerint ad honoratum:Secus ſi propter aliud,vel ſi fuerint directa ad grauatum.*

Pamphilo. Verba enũtiatiua ad grauatum directa diſpoſitionẽ inducunt.h.d.Opp.†& vr̃,ꝙ iſta verba 1 enũtiatiua ñ ĩducũt diſpõnẽ,cũ ſint enũtiatiua futuri euẽtus, vt s̃.l proxi.§.fundũ.j̃.e.l.Iul.§.ex his.So.†Ibi fuerunt verba enũtiati 2 ua emiſſa ꝑp aliud,hic ꝑp ſe:vel ibi verba enuntiatiua fuerunt directa ad honoratum,hic ad grauatum,pro hoc l.generali,ĩ prin. j̃.de vſufruc.lega.Et de iſtis verbis enuntiatiuis videbitis plenè, vt dixi in l.ex hac ſcriptura.infra de dona.

1 *Verbum,volo quando inducat diſpoſitionem.*

a §.Propoſitum. [a]Verbũ,volo,ſeu vellẽ,inducit diſpoſitionẽ, qñ à teſtatore profertur.h.d. 1 Videbitis hic,†ꝙ verbũ,volo,ſeu vellẽ ,ĩducit diſpõnẽ.ꝯriũ no. in l.ſerui electione.s̃.de le.1.& qd no.in l. in vendentis. C.de ꝯh. emp.So.in vltimis volũtatib. & aliis actiõnib. hñtib.depẽdẽtiã de futuro,verbũ,volo,inducit diſpõnẽ:ſecus in his, q̃ icõtinẽti debẽt pfici:tũc.n.nõ inducũt diſpõnẽ, d.l.ſerui electione.& no.ĩ d. l.in vẽdẽtis.C.de ꝯhẽ.emp.niſi verbũ, volo,habeat talẽ determinationẽ,ex qua poſſet colligi voluntatẽ illã perfectã,l.apud Aufidiũ.de opt.leg.& dixi in d.l.ſerui electione.& in repe.plenè dixi,quam feci in l.cunctos populos.C.de ſum.tri.& fid.cat.

ADDITIO.

a Bar.¶Propoſitum.Et vide quæ notaui in tex.& vide Lud.Ro.conſi.302.

1 *Grauatus vltra valorem prælegati an valeat grauamen.*

§.Duas. Reuocato legato vr̃ reuocatũ onꝰ legato appoſitũ.h.d.Vos habetis caſum expreſſum ĩ l.alteri.j̃.de adi.le.Ex hoc tex.colligebat Ro.vnũ no.†ꝙ ſi teſtõr vni ex hr̃di- 1 bꝰ ꝑlegat,& eũ grauat vltra valorẽ ꝑlegati facti ſibi ,ꝙ grauamẽ nõ valet in eo,qd eſt vltra ꝑlegatũ.Iſtud dictũ nõ eſt verũ,qa põt grauari tãquã hr̃s in eo,qd hẽt iure hr̃ditario.Probat in l. Neſennius.j̃.ad l.Fal.Nec ob.hæc lex,qa hic fuit grauatus gratia prælegati,& hoc cõſtat,vt l.alteri.de adi.leg. vel dubitatur, & in dubio præſumitur gratia ꝑlegati grauatus. Ita poteſt intelligi hæc lex: quod intelligo,ſi onus adiectum prælegato æquiualebat:ſecus ſi excedebat,tunc.n.non intelligitur grauatus gratia prælegati,ſed omni modo,quo melius poteſt,l.Lucius.§.Sempronia.j̃.eo.& l. filiusfa.§.apud Marcellum.s̃.ti.2.ita intelligitur hæc lex.

LEX XXXVIII.

Poſt emancipationem. Grauatus ꝑſtare fideic. tenetur ad illud inſolidum,licèt tã ipſe,q̃ alius cũ eo ſuccedat defuncto alio iure quã defunctus crederet,ſed in eadẽ portione.h.d.Op.& vr̃,ꝙ ꝑ emãcipationẽ nõ tollat iusvltimũ,vt Inſti.de leg.agn. ſuc.§.fin.& l.lege.C.de legi.hær.So.illud de iure nouo,ſecus de iure antiquo,vt hic.Itẽ dr̃ hic,ꝙ legatũ inſolidũ ꝑſtat,nec dicit à quo: q̃ro qs præſtabit?Et vr̃, ꝙ patruus tm̃,qa ipſe fuit grauatus, vt hic innuit in prin.In ꝯriũ,ꝙ patruus non teneat niſi ad dimidiã tm̃,eſt l.cũ pr̃. §.cũ exiſtimaret.s̃.ti.j.& l.is q s̃.de iure codic.Quidã dñt hic de rigore,ibi de æquitate.Veritas eſt,ꝙ hic auunculus ſuccedit in tã tã portionem,in quãtã teſtõr voluit,& cogitauit.ſ.dimidiã, licèt alio iure ſucceſſerat.ſucceſſit.n. de iure prætorio ꝑ bonorũ poſſeſſi onẽ iure ſuo,cum teſtõr ſibi reſtituere credebat iure fideicõ miſſi.Sed ibi in totum ſucceſſit præter ſpem,& voluntatẽ defuncti,vnde legata minuuntur.De hoc plenè per d. Dy.in l cum pater.§.cum exiſtimaret.s̃.ti.1.& ibi vobis plenè dixi.

§.Seiam. Iuſſus aliquod corpus hæreditarium retinere, ꝑ parte ſua retentionem,pro parte cohæredum ẽt petitionem habebit.h.d.

LEX XXXIX.

Vxorem. Si verba legati ſunt ambigua,cauſa legati eſt inſpicienda.h.d.

Teſtator non præſumitur,ꝙ voluerit hæredem duplici præſtatione grauare.

§.In teſtamento. †Non eſt veriſiſe teſtõrem voluiſſe grauare hr̃dẽ duplici præſtatione. h.d.Quærit gl.cũ ĩ dubio ñ ꝑſumat oneratus,qd erit de iſtis legatis?Rñ.inquãtũ legauit ſcdo,ĩ tm̃ vr̃ à primo redimere, l.cũ qõ. C.de legat.ꝯ,de eo,qd habetis s̃.de le.1.l.ſi plurib.So.ibi apparet teſtõrẽ voluiſſe,ꝙ cuilibet deberet ĩ ſolidũ.Itẽ op.s̃.tit.j.l.q duos. §.j.& l.plane.§.j.s̃.ti.2.So.ibi loquitur in quantitatibus, quæ poſſunt bis legari,hic non,ſed ſpeciebus.

1 *Teſtatorem voluiſſe duram ſeparationem iniungere,non eſt veriſimile.*

2 *Legato generali per minus generale derogatur.*

§.Codicillis. †Nõ eſt veriſimile teſtõrẽ voluiſſe duram ſeparationẽ iniungere.h.d. Vel alr̃.†Legato gñali ꝑ minus gñale derogat.h.d.Quero,q̃ eſt rõ,quare ad patrem nãlem ij filij, de quibus hic,ꝑtinẽt magis, quàm ad vxorẽ. Glo.ponit tres rõnes.Prima ne fiat dura ſeparatio,l.poſſeſſionũ. C.cõia vtri.iu.& j̃.ea.l.§.concubinę.Scdõ, qa legatum vxoris eſt magis gñale,quàm legatum libertorum,& ideo generi per ſpeciẽ derogatur.Tertia eſt,quia vxori non relinquit nominatim, ſed generaliter.Sed præcedentes rationes plus placent.

§.Feliciſsimo. Gñi ꝑ ſpẽm derogat.h.d.De hoc plenè in l.quæſitum.§.fi.de fund.inſtru.

1 *Verba præſentis temporis reſtringuntur ad tempus teſtamenti.*

1 §.Teſtamento. †Verba ꝑſentis tpis reſtringuntur ad tẽpus teſti.h.d.Vide gl.q̃ ĩcipit,immo mortis tpe.ibi,ſo.vt ibi.Nã ibi ꝑp factũ defuncti augẽtis, vel minuẽtis relictũ inſpicit tp̃s mortis,ſm Dy. Itẽ ibi,in l.filiæ.§.fi.ſed ibi contingit ꝑp mutationẽ,& noui nõis impoſitionem,qa ſunt verba futuri tpis,Dy.Itẽ ibi,l.pe.Sed ibi in acceſſoriis.Iſtam materiam plenè examino in l.ſi ita.de au.& arg.leg.

§.Concubinæ. Propter durã ſeparationem vitandam verbum filij porrigitur ad nepotes.h.d. Materiam iſtam vtrum appellatione filiorum contineantur nepotes, dicam in l.[a]quod ſi nepotes.s̃.de teſt.tu.

ADDITIO.

a Dicam in l.Melius in l.liberorum.de ver.ſig.

1 *Patriæ appellatione ſuburbia continentur.*

2 *Legato facto de eo,quod eſt in ciuitate, an contineantur,quæ ſunt in ſuburbijs.*

3 *Ruſticus vendens poſſeſsiones ſuas an videatur vendere pecuniam,& alia mobilia.*

4 *Conſuetudo loquendi præualet in omnibus.*

1 §.Legauerat. Appłone patriæ ẽt ſuburbia ꝯtinentur. Itẽ Calẽdaria, & pecunia ad Calẽdarium deſtinata nõ cedũt legato eorũ,q̃ ſunt in loco, h.d. Vos ſcitis,ꝙ ciuitas muro finit,vt Florẽtia,& ſimiles:Peruſium cõtinet ſuburbia,& ꝯtinentia ædificia,l.nã qd liquidæ.§.pe.de pe.leg.& l.2. j̃.de verb.ſig.Mõ q̃ro,[a]ſi vtrũq; dico,vt lego† ea,q̃ habeo in ciuitate a Peruſi.Hic vr̃ caſus,ꝙ ꝯtineant q̃ in ſuburbiis habeo.Dicit.n.hic 2 in patria,& idẽ eſt dicere patria,& ciuitas. C.ſi curi.reli. ciui.l.j.li. 12.& de diuerſis ꝑdiis vrb.& ruſt.l.fin.li.11.ita dicit Old.Ego autẽ examinaui in l.2.j̃.de ver.ſig.Et dico,ꝙ habemus diſtinguere,qd ꝑcedat,vtrũ dixerit in Peruſina ciuitate,vel ciuitate Peruſina,& ibi gl.tãgit.Dr̃ hic,s̃.rñſum eſſe,q̃ro,qũo eſt rñſum?Rñ.s̃.rñdit,ꝙ ſicut Calẽdariũ nõ debet,ita pecunia ad tp̃s repoſita:ſecus ſi perpetuo,l.ſi chorus.§.1.& l.fundus.j̃.e.ſi vxori mũdus. §. cum ita.de au.& arg.leg.la.de Are.non placet[b]iſta æquiparatio.Dicit.n.ꝙ ſi b nõia debitorũ eſſẽt ſcripta in muro,ita ꝙ nõ poſſit ſeparari,certe ſm hũc §.cedũt legato,qd eſt mẽtẽ iuriſconſulti. Vñ dicamus ſic.Supra rñſum eſt vt ſicut Calẽdariũ nõ venit in legato,ita nec pecunia,q̃ eſt parata ad Calẽdariũ,l.nomen.§.j.s̃.e.& hæc eſt vera ſolut.Hic formãt vna†qõ,quã format Cy.C.de cõpẽ.l.cõpẽſatio 3 nes.in fi.Ruſticus vẽdit poſſeſſiones ſuas. an videat vendere pecuniã,& alia mobilia?De pecunia vr̃,ꝙ ñ veniet, [c]vt hic,nec nomina c debitorũ:tñ dicit,[d]ꝙ vltra mõtes fuit determinatũ ꝯriũ, d qa res mobiles poſſident,[e]ſicut ĩ mobiles,ita ꝙ dat interdictũ v- e trobiq;,& no.C.vti poſſidetis.l.j.& j̃.de acq.poſ.l.j.in prin.tñ Pe. & om-

ADDITIONES.

a Barb.¶Modo quæro.Et vide quæ dixi latè in c.Rodulphus.de reſcrip.

b ¶Non placet.Adde Bal.in l.ſi.C.de compen.

c Alc.¶Non veniat.ſi lego poſſeſſiones meas,an veniat pecuniæ,& mobi.vide Bar.in.l.j. ſupra,de ſta.ho.& Bal.in l.fi.ad fi.de compen.& per Gui.de Cu.in l.licet.C.de ac.poſſe. in j.col.per Ray.in l.filij.§.fi.ad Muni.& adde quod no.Bar.poſt gl.in l. cum antiquitas. C.de vſuf.

d Barb.¶Tamẽ dicit.Et vide Bal.in l.fi.C.de compẽ.& in l.j.ff.de ſta.ho.do.in c. poſſeſſiones.de re.ec.non ali.& Lu Ro.in l.j. ff.de acq.poſ.& do.in rub.de cau.poſ.

e Alex.¶Poſſidentur.Vide Bal.in d.l.fi.& in l.1.ff.de ſtatu hominum.

a & omnes doc.dicunt, ꝙ debemus inspicere ꝯsuetudinē loquendi, quæ est, vt intelligamus de immobilibus tantum, quæ consuetudo † loquēdi * præualet. l. cū de lanionis. §. asinam. ꝟ. de fun. inst.

ADDITIO.

a Ale. Doc. dicunt. Vide ad hæc, quæ voluit bar. in l. j. ff. de acq. pos. vbi determinat, quòd appellatione possessionis veniant mobilia.

* Claud. Consuetudo loquendi. Adde quod no. bar. de isto vsu loquendi in possessionib. in l. locorum, C. de omni agr. desert. li. 11. & ibi ale. remissiue, & idem ale. in l. j. ꝟ. de acq. pos.

1 *Dotem cum aliquis dat, & illam alternatiuè stipulatur, qualiter cōpetat actio.*

a §. Testamento. Ex legato reuocato, vel cui renunciatū est, nihil petitur. h. d. secundum Dy. Quæro, quæ est rō, ꝙ nō teneatur. Dic, ꝙ est triplex, vt in gl. Que
b ro, qñ aliquis dat dotem pro muliere, † & stipulatur eam alterna
1 tiuè sibi, aut mulieri, ista actio qualiter ꝯpetat? Resp. ꝙ siquidem est extraneus ille, qui dat dotem, vel ascendens per lineam maternam. dico, ꝙ actio integra mulieri quæratur, l. Caius. ṡ. so. mat.
c Si verò est pater, qui dat dotem, tunc puto, c ꝙ debeant intelligi ista verba ordinatim, sicut à iure ponitur, vt competat sibi in vita sua, & mulieri post mortem patris competat, vel si aliter fiat sui iuris. hic enim est ordo iuris, l. 2. §. quod si in patris. ṡ. so. ma. & l. j. §. videamus. C. de rei vx. act. secundum quem ordinem debent prædicta verba intelligi, l. cum pater. §. pen. ṡ. ti. j. & idem putarem si pater stipularetur copulatiuè, sibi & filiæ, l. Gallus. §. j. ṡ. de lib. &
d posth. Vltimò d ista verba, consentientibus fratribus, &c. faciunt ad q. no. per Cy. in l. j. C. de bo. ma.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Testamento. Istum tex. no. al. imo. in l. huiusmodi, §. cum pater, de le. j.

b Ale. ¶ Quæro quando Et no. hic quando pater, vel extraneus stipulatur sibi dotem restitui, vide bar. in l. Caius, & in l. post dotem. eo. ti. vbi hoc videtur tenere gl. in 3. lect. & ibi Imo. & hæc dicta reputat sing. Pau. de Cast. in l. cum qui ite. §. qui sibi. de ver. ob. & vide etiam Imo. ibi ad fi.

c ¶ Tunc puto. Refert, & sequitur Pe. de anch. conf. 316. inc. in themate proposito. circa fi. ver. non ob. si quis diceret. vide etiam ale. conf. 236. in prin. in 2. vol. & conf. 24. vol. 4. & consil. 24. vol. j. imo. in l. 3. ff. de leg. 1.

d Ale. ¶ Vltimo. Et de quodā no. dicto Ia. de Are. hic, vide bal. in l. fi. in ver. sed pone. ꝟ. de do. prom. & in l. auia, C. de iur. do. & C. de rei vx. act. l. j. §. videamus, & istum tex. no. bal. in l. dictam, in vl. col. C. de cond. ob cau.

1 *Testator si legat vxori vsumfructum & si hæres eam molestauerit, perdat hæreditatē, si hæres eam molestat, hæreditatem perdit, & vadit ad cohæredes.*

2 *Grauamen iniunctum legato facto monasterio: vt aliquem recipiat, non valet.*

§. Hæres. Onus de aliquo adoptando, & fideicommissum in defectum adoptionis iniunctum non tenet. h.
a d. & est singularis casus. op. a & videtur, ꝙ tale fideicōmissum de adoptando, vel emancipando teneat, l. si cui, de cond. & dem. Dicunt quidam, ꝙ nō valeat grauamen vt per hoc ille, qui dꝫ adoptari, si nō adoptet̄, habeat petitionē fideicommissi: vꝫ tñ in se istud grauamen, quæ solutio est menti tenenda. Et secundum
1 hanc sol. hic est casus no. ad q. † Testator legat b vxori. sue victum
b & vestimēta in domo, & iussit testator, si hæres molestauerit eā,
c ꝙ perdat dictam hæreditatem, nec dicit ad quem deueniat, an debet deuenire ad vxorē, si fuerit molestata ab hærede viri? Et vr̄, ꝙ sic, qa gratia vxoris vr̄ priuatus, l. post legatum. §. amittere. ꝟ. de his, qui vt ind. & habuistis in l. 2. §. si duo fratres. ꝟ. de col. bo. In cōtrariū est casus in hoc §. qa dꝫ peruenire ad cohæredes, vel substitutos, nō ad vxorē. & hoc tꝫ Ia. de Bel. in auth. de nup. §. si vero. rñ. ad ꝯria, qa ibi aliquis fuit priuatus à lege, hic à testore. Rōnē col-
* lige * ex tex. isto. Tñ lꝫ ista sol. sit not. gl. non stat in ipsa sol. sꝫ dicit, ꝙ hic nullo modo vꝫ grauamen de aliquo adoptando, vel fideicommissum iniunctū in defectū illius grauaminis. Rō, qa est
d ꝯ bonos mores. Ad l. si cui. d ꝟ. de cond. & dem. resp. quia ibi loquitur in emācipato, hic in adoptatiuo. ꝯ hanc sol facit ṡ. de cond. in sti. l. si qs in testō. sol. subaudi ibi, maximè, vt ibi dicit gl. Itē facit ꝯ
2 hanc sol. l. filiusf. §. ſm vulgarē. ṡ. de le. j. dic vt ibi. Et ſm hoc † facit
e ad aliam q. e Relinquo tali monasterio cētum, & volo, ꝙ recipiat talem in monachum, & si non recipiat, perdat legatum. Et certe videtur, ꝙ grauamen de recipiendo non valet, sicut de adoptando, vt hic. Pro hoc. quia continet speciem simoniæ, vt dixi in l. 1. C. de his, quæ poe. no. Dicam in l. illæ autem. ṡ. de hær. inst.

ADDITIONES.

a ¶ Op. Et vide bal. in l. j. C. de his, quæ pœ. no.

b Barb. ¶ Testator legat. Vide tamen plenius per ang. & do. meum, in l. paterfamilias testō, ꝯ. de hæ. inst. & vide bal. in l. 1. C. de his, quæ pœ. no. quando testator prohibuit, ne molestaret vxorem, in l. j. de vsuf. & bal. in auth. cui relictum, C. de ind. vid. tol. Vide bal. in l. j. C. de his, quæ pœ. no. & in auth. cui relictū. de ind. vid. tol. & quid de monacho, vide bal. in d. l. j. C. de his, quæ pœ. no. & facit l. pe. C. de le. no. per Imo. in l. paterfamilias, de hær. inst. & ad no. bar. hic adde Pau. de Cast. in cons. inc. in Christi nomine amen, antequam ad dict a dubia, adde eundem ale. cons. 163. & bal. cons. 336. in fi. li. 3. Et eundem ale. in consil. 138. in 2. vol.

c Poma. ¶ Testator legat vxori. Vide Pau. de Cast. in l. iubemus, §. sane, el j. in prin. C. de sacrosā. eccl. Ro. cons. 32. 2. du. & Barb. cons. 28.

* Clau. Collige. Adde bar. ang. & Imo. in l. paterf. ꝯ. de hær. inst. bal. in auth. cui relictum, C. de ind. vid. tol. & in l. vnic. C. de his quæ pœ. nom. Pe. de anch. & Imo. in c. si hæredes, de testa. ale. cons. 138. vol. j. ia. de Bel. §. quia verò, in auth. de nup.

d Barb. ¶ Ad l. si cui. Et vide bal. in l. filiis, C. de inof. test. & in l. quamuis, de fideic.

e Ale. ¶ Ad aliam q. Vide bal. in l. 2. C. de inst. & subst. & bar. in l. Titio centum, §. Titio centum, de cond. & dem.

1 *Hæres si sit grauatus vendere Titio, Titius ablato pretio agit rei vendicatione.*

2 *Dominium non transfertur in legato tacito.*

3 *Bonus vir non æstimabit tantum dimidiam respectu dimidiæ, quantum totum respectu totius.*

§. Agri plagam. Vno ex his, cui hæres iussus est vendere, parato emere, competit vendicatio partis, hoc dicit ſm itellectum Dy. Quæro, quid habet facere legatarius, qui vult petere fundū? Rñ. dēt offerre ptiū, & emptio
a hr̄ ꝓ pfecta, l. Labeo scribit, si mihi. ṡ. de ꝯh. em. Quæro, an a obla
1 to † ptio habeat vēdicationē fundi, q dēt sibi vēdi; vel an habeat necesse intētare actionē psonalē ex testō? Dicit Dy. ꝙ habet reiuēdicationē, vt hic, dum dicit, partem dimidiam eius agri, qui legatus est petere, petitio est in rē, actio in personā, persecutio ĩ rem vel in personam gratia persequendi rē, l. actio. ꝟ de ac. & ob. Item pro hoc, qa dicit, legatus, & sic ille fundus dr̄ legatus. Alij dicunt ꝯriū, qa ille, q est dānatus ad vēdendū est dānatus ad factū, l. consilio. in fi. de cura. fu. Vñ nō transfertur dñiū, licèt emptio habeatur pro perfecta. Præterea liberatus est actione ex testō, ergo aliter tenet, l. si fideiussor. in fi. ṡ. ti. 2. & hanc partē vr̄ tenere Cy. in l. j. q. 9. C. com. de leg. Ego sum cū Dyn. & eius opin. mihi placet. Primo per hunc tex. qui dicit, petere ergo agit rei vendicatione, cū
b petitio dicatur in rem, b vt s. dixi. Secundò per rōnē, quia ille, qest iussus vendere, non tenetur ad nudū factū. ita no. per gl. magnam in l. certi condictio. ṡ. si cer. pe. immo tenetur ad tradendū, & dominium transferendum, si dominus est, in l. in cōuentionalibus. in fi. ꝟ. de verb. obl. & l. ex empto. in prin. ſuprà de ac. em. Nunc ad propositum perfecta emptione tenebatur trāsferre dominium, ergo ex testō tenetur transferre dominium, cùm ꝑ simplicē venditionē non sit sublata actio ex testō, l. si hr̄s. de ac. emp. qđ tñ itellige, vt dixi in l. fideiussor. in fi. ṡ. de le. j. Contra hoc facit, quia fun
2 dus non est simplr̄ legatus, nec dñium fundi, † & in legato tacito nō transfertur dominiū. Ita tenet Ia. de Are. in l. seruū filij. §. fi. ṡ. de leg. j. ꝯiuncta l. j. ꝟ. de serui. leg. Rñ. immò expressè vr̄ legatum, quia nā verborū hoc importat, ar. eius, qđ no. ꝑ Dy. de ver. ob. l. sciēdū, & l. fi. ṡ. qđ cum eo. ¶ Circa hoc q̄ro, dr̄ hic, ꝙ pōt partē vendicare, qd si vult totū vendicare? Rñ. gl. ꝙ pōt ꝑ ius accrescendi. ¶ Vl-
3 timo † quæro, qđ est arbitrium boni viri, vtrū æstimabit tm̄ dimidia respectu dimidiæ, quantum totum respectu totius? Rñ. nō, qa aliud est æstimatio dimidiæ respectu totius, q̄ respectu dimidiæ, vt l. si quis aliam. ꝟ. de sol. l. ꝙ si vno. §. j. ṡ. de in diē adie. & iō si esset hæres damnatus vendere pro decē, & legatarius velit emere medietatem pro quinque, non posset, quia interest hæredem insolidum vendere, per dicta iura.

ADDITIONES.

a alex. ¶ Quæro, an. Et vide bat. in l. fideiussor. §. fi. de leg. j. & ibi per Imo. & bald. in l. j. C. com. de leg.

b ¶ Dicatur in rem. adde no. per Imo. & ang. in l. qui fundum. ꝟ. ad l. Fal.

§. Sorori. Appellōne mancipiorum nō continentur postea nati ex his. Opp. de l. cum pater. §. pater filiæ. ṡ. tit. j. vbi partus debetur. Gl. ponit duas so. tene vltimam.

1 *Dotans mulierem, si sit extraneus, vel alius, an videatur dotare de suo.*

a §. Pater naturalis. a Pater naturalis dotando filiam in dubio non videt̄ hr̄e animū donādi, sed magis animū ꝯpensandi cū eo, qđ filiæ dēt. h. d. Op. ꝙ pater in dubio videatur dotare filiam de suo proprio patris, vt l. fi. C. de do. promis. sol. Dicit gl. illud verū in patre ltimo, & nāli, cuius officium est dotare filiā: secus in patre nāli tm̄, q dotare nō tenet̄, vt hic, quā so. no. Contra hoc op. ꝙ istud nō debuerit dici. Nā ēt hic pr̄ nālis à fideicommisso nō liberat̄, nisi filia ratū habeat. Dn̄t glo. sequentes, fateor tñ, ꝙ ista filia ratū hr̄e cogit̄, cū eius negotiū vtiliter gestū sit, dotādo eā. Ista lex inducit̄ ꝓ † glo. nostrā ad qōnē, q̄
1 ponit̄ in l. fi. C. de do. promis. De exneo, vel alio dotāte mulierem
b an in dubio videat̄ dotare de ꝓprio, vel de bonis mūlieris? b Et vr̄ de bonis mulieris, ꝑ l. Nesennius. ṡ. de nega. gest. & l. cū post. §. j. de admi. tu. & ꝑ hunc §. Ia. de Are. & Cy. referendo ibi eū tenet ꝯriū, ꝙ in dubio vr̄ dotare exneus aīo donādi, l. cū is. §. 2. ṡ. de ꝯdict. ind. Non ob. l. cū post. §. j. & l. Nesennius, quia ibi loqt̄ur in administratore mulieris, qui in dubio vr̄ fecisse aīo gerēdi negotiū. Sed ad istū §. non rñdetur, & hic vr̄ casus in ꝯriū, qd dicemus? Iste passus vr̄ mihi dubius. Tñ huic §. pōt rñderi, ꝙ hic pr̄ dedit dotem nomine filiæ, & licèt stipulatus sit dotem reddi sibi, tñ noīe filiæ dedit. Quod apparet, qa dicit de ratihabitione filiæ. Ratū. n. hr̄e nō posset nō suo noīe gestū, l. si pupilli. §. sed si ego. ṡ. de ne. gest. Vel dic, ꝙ mulier erat obligata ad dotem, vñ pr̄ dādo dotē gerit negotiū filiæ, liberādo illam ab illa oblōne. Soluit. n. creditori suo: & hoc innuit hic gl. dū alleg. l. si opera. de doli exce. Sed opi. Iac. de Are. loquitur, qñ extraneus ab initio promittit dotē ꝓ muliere nō obligata. Vel dic, aut ille, qui ꝓ mittit dotē, est debitor mulieris, & vr̄ promit

ADDITIONES.

a And. barb. ¶ Pater naturalis. Et ad intellectum huius §. vide bald. in l. æque mater. C. de iu. do. & in l. humanitatis, C. de nat. lib. Sed an eo casu, quo quis dotauit filiam spuriam, possit reuocari. vide no. bar. in l. fi. §. si à socero. quæ in frau. cre. Et adde, quia barto. in l. Mæuius. §. duobus, in 3. q. ṡ. ti. j. tenet, ꝙ hodie de iure Ca. pater possit dotare filiam spuriam, & ibi etiam sequitur Imo. & per Bar. in l. fi. ꝟ. de his, quib. vt ind. & in d. §. si à socero. Et ꝙ pater naturalis non teneatur dotare filiam spuriam, tenet Bal. per istum tex. in d. l. fi. C. de do. promi. & Bar. & Imo. in l. j. ṡ. so. ma. Sed ꝙ hodie teneatur pater filiam naturalem dotare, si est filia inops, tenet bal. in l. neque mater. C. de iu. do. sed quantum potest sibi dare in dotem? responde, vt habetur in l. 2. & auth. ibi posita, & in l. humanitatis, & auth. licèt, C. de na. li. & bal. in auth. res, quæ. C. com. de le. per istum tex. quòd filiæ naturali dos non debetur. adde, an pater, & eius etiam hæres teneatur filiam spuriam dotare, abb. cons. 115. 5. lib.

b Alex. Bonis mulieris. an & quando quis videatur dotare de proprio. bal. in l. fi. C. de dot. promis. vers. sed pone, refert vnum not. quod dixit Iac. de areo. hic.

Promittere aío cōpēſandi,nō donādi,vt hic:aut non eſt debitor, & præſumitur animo donandi.ita loquit̄ op.Ia.de Are.& ſic quā do eſt debitor,in dubio vr̄ magis adhærendū opi.gl.ꝙ videat̄ dotare de proprio mulieris,per hunc §.& quia promittendo dotem pro muliere in illo actu videtur gerere negotium mulieris, & ideo de ꝓprio mulieris videtur dotare,d.l.Neſennius.de ne.geſt. & facit optimè l.ſi.de peti.hær.quod no.

CONCORDIA.

☞ ¶In dubio aduerte,ꝙ Bart.allegat̄ ſibi ꝯrius in hac l.Sed ꝓſol. vide ꝯcordiā,quā poſui ad l.Titio cētū.§.Titio genero.ꝭ.de cōdi.& dem.Pro ꝯcor.aduerte,ꝙ pr̄ nālis alere tenet̄ filiū naturalē,ſm Bar.in l.Meuius §.duob.de le.2.ꝯrium alle.per Alex.vbi ſ̄.in addi. voluiſſe Bar.in hac l.vxorem.§.pr̄ naturalis Sol.duplex,ꝙ in hoc §.pater.Bar.non loquitur de alimentis,ſed de dote,ſed quia dos ſuccedit loco alimentorum,vt per Ale.in addi.l.Stichus.hoc tit. vr̄,ꝙ iſta ſo.non ſit tuta.Ideo tu dic melius,ꝙ in hoc §.pater,loqtur inſpecto iure ciuili,in d.§.duobus,loquitur inſpecto iure cano.Et hanc ſol.videtur dare Bar.vbi ſ̄.

§.Seium. Reſtitutio fideicommiſſi facta ante diem alij nō præiudicat.h.d.Simile in l.cum pater.§.filia.ſ̄.titu. prox.De hoc habuiſtis plenè in l.ſed & ſi alio.§.fin.cum l.ſeq.ꝭ.ad Treb.& l.poſt mortem.C.de fideic.

1 *Iudex condemnans ad confinia vſque ad voluntatem ſuam,an hæc voluntas finietur iudicis morte.*

§.Scæuola. Rogatus reſtituere,cum volet,poſt mortē rogatus vr̄.h.d.Vel aliter,In vltimis voluntatibus moriendo qs velle vr̄.h.d.¶Opp.de l.fideicommiſſa.§.q̄q̄.ſ̄.e.So. aliud ſi dicit,cū vellet:& aliud ſi dicit,ſi volet,vt ibi patet.Opp ꝙ moriendo videatur nolle,l.cēteſimis.§.ſi ita ſtipulat⁹.ꝭ.de ver.ob. Rn̄.aliud in ꝯctibus,vt ibi,aliud in vltimis voluntatib.vt hic,licèt quidam al'r ſenſerit,vt no.in l.fideicommiſſa.§.ſic fideicōmiſſum, ver.hoc autē.ſ̄.e.Itē dubitatur,† quod ſi in ſnīa dixit iudex,Cōdē

1 no,vt ſtet ad ꝯfinia vſque ad voluntatem meam,finietur ne voluntas morte iudicis?Cy.format iſtā q̄nē in l.fin.C.de ꝯh.emp.Ego examinaui in l.centeſimis.in §.ſi ita ſtipulatus.verſ.vltimo formo hic q̄nem.de ver.ob.Facit ad prædicta,quod no.in l.poſt dotem. ſ̄.ſol.mat.in 5.lec.& ibi plenè examinaui.

§.Hæredis. Fideicommiſſum purè relictum pōt peti in cōtinenti,& qui vetat ſatiſdationem exigi,nō vr̄ fideicommiſſi diem differre.h.d.in ſumma.Ad hunc §.op.de l.epiſtolam.§.fi.ꝭ.ad Treb.Sed ibi aliter de voluntate defuncti apparet. Ad idem facit quod habuiſtis in l.filiam.ꝭ.de aur.& arg.leg.& in l.fideicommiſſa.§.ſi filio.ſ̄.eo.quod no.

LEX XL.

a Titius. a Is,cui cura monumenti cōmittitur,ad expēſas inſolidum non tenetur.h.d.Op.& videtur,ꝙ teſtōr vnū ex hæredibus poſſit grauare,ita ꝙ alius nō teneatur,l.cum ab vno. ſ̄.ti.j.So.hic in dubio eſt præſumendum,ꝙ ſolum cura monumēti videatur impoſita:& hoc præſumitur ex quantitate relicti,& ex quantitate ſuæ portionis:aliàs inſolidum teneretur,ſi vires hæreditariæ ſufficerent.Querit gl.quo iure compellantur inſtituti ad ædificandum.Dic,vt in gl.& bene.

ADDITIO.

a ¶alex.Titius.Hanc l.alleg.bald.nor.in l.j.§.ne autem.C.de caduc.tollend.

LEX XLI.

1 *Dos fœminæ quanta debet eſſe,cum ſtatuta prouident,ꝙ nō ſuccedat,ſed dotetur.*

a Si filiæ. a Arbitrio boni viri dos cōſtituit̄ dignitate,& facultatib.teſtōris,& numero liberorum penſatis h.d.Not. tex.ibi,& ait non eſſe difficile,&c.Op.gl.C.de do.promiſ.l.j.So.vt ibi,& in l.cum poſt.§.gener.ſ̄.de iure do.& mām huius legis vide

b bitis plenè in l.j.ſ̄.tit.2.vltimò iſta lex b facit ad q.† ſunt ſtatuta ī

1 Italia,ꝙ filiæ fœminæ nō ſuccedāt cū maſculis,ſed maſculi teneātur dotare,quāta erit dos fœminæ?Certè erit arbitrio boni viri inſpectis dignitatib.& facultatib.teſtōris,& numero liberorum, prout hic dicitur,& l.quæro.ſ̄.de iure do.

ADDITIONES.

a Si filiæ.Vide bald.in l.ſi.C.de ſentent.quæ ſine cert.quantit.

b ¶ Vlt.iſta lex.No.ꝙ vbi eſt ſtatutum,ꝙ filiæ fœminæ non ſuccedant extante maſculo qui debeat dotare filias,ꝙ debet dotare arbitrio boni viri.Et dicit bald.in l.ſi.C.de do. promiſ.ꝙ etiam ſi ſtatutum non diceret,ꝙ teneatur dotare,&c.ꝙ tamen ad hoc poterit compelli.ibi etiam dicit,ꝙ ſtatutum dicens,ꝙ filia dotata excludatur,ꝙ ſi non fuit congrue dotata,petet ſupplementum per iſtum tex.niſi ſtatutum diceret,ꝙ debeat eſſe contenta de dote data à patre.

LEX XLII.

Si fundus. Non vn̄r eſſe in loco,quæ ibi ſunt ad tempus.h.d.concor.ſunt in gl.

LEX XLIII.

1 *Actio,quæ videatur intentata,an generalis,an ſpecialis,cum quis format libellum ſimpliciter.*

a Hoc legatum. a Ea vn̄r alicuius cā parata,quæ ad eius vſum proprium ſunt deſtinata:ſecus ſi

b ad vſum cōem eius,& alterius.h.d.Vel aliter,Verbum,qd, ſe hēt per prius,& poſterius,ſimpl'r ſumptū accipit̄ ꝑ prius.h.d.ſm Pet.ī tex.ibi,attributū eſſet,id,qđ deſignat eſſe in vſu mariti.ſm Dyn. Op.de l.cū q̄reretur.§.lana.ꝭ.eo.So.vt ibi.Iſta lex dicit idē,quòd l. Quintus.de aur.& ar.le.& ibi declarantur q̄dā circa iſtā mām,dic

1 vt ibi.¶Iſta lex allegat̄ ad q.† qdā formauit libellū ſimpl'r,quæro vtrū videatur ꝓpoſita ī dubio actio generalis,vt certi ꝯdictio,an actio ſpecialis competēs ꝑ eo,qđ petit̄.Dn̄t aliqui doc.in l.edita. C.de eden.ſi qdē ex verbis pt̄ colligi,q̄ actio videatur propoſita, ſtamus verbis:ſed ſi nō apparet,vr̄ propoſita actio ſpecialiter de-

c ſtinata pro eo,quod petitur,non actio generalis pro pluri cōpetens.Et hoc dicunt per iſtam legem cum ſi.& hoc ſatis placet.

ADDITIONES.

a Pom.¶Hoc legatum.Declara,vt per ale.in l.2.in prin.ff.de ver.ob.¶Ad hunc tex.facit l. Titiæ textores,& ibi per bal.ſ̄.de leg.j.

b Claud.ad vſum communem. Pro iſta regula vide quod no.Pan.per illum tex.in ca. Rodulphus,de reſcr,ſibi limitat.

c Clau.nō actio generalis.Iſtud limitat ale.poſt Io.and.in l.certi cōdictio,ī pr.ſ̄.ſi cer.pet

LEX XLIIII.

1 *Relatiuum,quis,vel qui,quando reſtringat,vel declaret.*

2 *Legatum factum vxori de emptis,& quæ eius cauſa parata ſunt, comprehendit vtrumque.*

Ea tamen. Relatiuum,qs,vel qui,poſitū ſine copula præcedentiū ſignificationē reſtringit,ſed ſi copu-

a la apponat̄,augebit.h.d.op.ꝙ relatiuū, quis,vel qui,appoſitū ſine copula nō reſtringat.l.oēs populi.ſ̄.de iuſt.& iu.l.cūctos populos. C.de ſum.tri.& fi.cat.l.oīb.ciuitatib.ꝭ.ad treb.Rn̄.q̄nq; per relati-

1 uum adiicitur aliquid,qđ † ꝯpetit cuilibet de præcedenti gn̄e,tūc nō ponit̄ reſtrictiuè,ſ3 magis declaratiuè,ſeu demōſtratiuè,vt in ꝯriis:ſec⁹ qn̄ relatiuū,qs,vel q,refert̄ ad certā ſpeciē,vt cū dico, Stichus,q meus eſt:qa tūc ponit̄ magis demonſtratiuè,q̄ reſtrictiuē,l.Stichū,q me⁹ erit.ſ̄.ti.2.Sed ſi per relatiuū adiicit̄ aliqd,quod nō ꝯpetit cuilibet de genere præcedenti,diſtinguitur,an ponatur

b cū copula,vel ſine copula,vt hic dr̄.¶Quæro,aliqs b legauit † vxo

2 ri empta,& q̄ eius cā parata ſunt,an debēt parata tn̄,ita ꝙ nō empta?Vr̄,ꝙ nō qa nā copulatiuæ eſt vt ꝯprehendat vtriuſq;,l.ſi hæredi plures.de ꝯd.inſt. In ꝯriū vr̄ caſus hic.Dico, ꝙ vtraq; dēnt̄,ſ. empta tn̄,& parata tn̄. Ad ꝯria rn̄det̄, vt colligi vr̄ ex diſtinctione,q̄ dedi in l.ſi is,q ducenta §.vtrū.ff.de reb.du.vbi tractaui mām copulatiuæ.Et ꝙ vtraq; debeantur,probatur etiam in l.Quintus. de au.& ar.leg.& ſ̄.eo.l.qui concubinam.in prin.

ADDITIONES.

a ale.¶Op.quod relatiuum.De materia relatiui,quis,vel qui,adde bal.in l.præcipimus,de ap.& bar.& bal.in l.cunctos populos,in prin.de ſum.tri.& bar.in l.omnes populi,in prin. de iuſt.& iu.adde de relatiuo,quis vel qui,Old.conſ.129.

b ale.¶Quæro,aliquis.Quid ſi dico,lego equum,& arma, an intelligatur de armis equi, & etiam teſtatoris,vide bal.in l.j.C.de ver.ſig.& per iſtum tex.adde bal. conſ.179. vbi aliam quæſtionem decidit per hunc tex.

LEX XLV.

1 *An admittatur differentia inter emere,& comparare.*

Si quid earum. Vide gl.ſuper verbo,empta;vbi eſt differētia inter emere,& ꝯparare.Ad hoc

1 gl.all.l.j.de ꝯh.em.Facit l.j.& qđ ibi no.C.de re.permu.Sed † iſta differētia inter emere,& ꝯparare in vulgari locatione nō cadit.Nā

a emere non vulgarizat̄ alio mō,q̄ ꝯparare,iō in dictis teſtiū,& di-

b ctis vulgariū nō admitterē iſtā diſt,ſed in legib.& ſtatutis b ꝯditis à peritis iſtam diſt.admittim⁹.Sil'r dicā in dria,quæ ſit inter appellationē filiorū,& liberorū,l.ꝙ ſi nepotes.ſ̄.de teſt.tu.Nam in vulgari illa differentia non admittitur,vt ibi gl.dicit,& ibi dicem⁹.

ADDITIONES.

a ale.¶In dictis.Vide bal.poſt bar.in l.j.C.de re.permu.

b Claud. Statutis.an in ſtatuto debeat attendi communis vſus loquendi vulgarium,vide ale.conſ.85.vol.4.an.in c.capellanus,in j.notab.ponit vnum verbum, de feriis. alex. in rub.de no.oper.nun.

a §.Inter emptum. a Ad diſpoſitionem ſpeciei ſeqt̄ poſitio generis,nō ecōuerſo.h.d.opp. ꝭ.de l.ꝑx.§.Itē intereſt.vbi ille,q legat empta,nō vr̄ legare parata, ergo in empto nō ineſt paratum.Rn̄.ille,qui legat empta,vr̄ legare parata,ſ.alio mō,q̄ ꝑ emptionē,vt in ꝯrio.qđ ergo dr̄,in empto nō ineſt paratū,falſum eſt,imo ineſt paratū,vt genus in ſpecie ſua,nō tn̄ tāq̄ genus ſimpl'r legatū ſit,hoc eſt omnia parata,ſ3 tāq̄ genus,quod ineſt illi ſpeciei,ſ.omnia parata per emptionem,nō alio modo.Vltimò no.tex.cum gl.quia ſatis bene declarat.

ADDITIO.

a Alex. ¶Inter emptum.Iſtum tex.all.bar.in l.imperium,in j.col.C.de iuriſd.om.iu. & bal. in l.fi.de indi.vid. quòd relictum vxori ſub nomine appellatiuo non tranſit à i ſecundā vxorem,& adde tex.& ibi gl.& bar.in l.iuris gentium.§.ſed ſi fraudandi,ſ̄.de pact.

LEX XLVII.

Item legato continentur.

§.Item intereſt. Legato generis ꝯtinentur oēs ſpecies: ſ3 legato ſpeciei nō ꝯtinet̄ alia ſpecies ſub gn̄e ꝯtenta.h.d.op.ſ̄.l.ſi quid earū.§.inter emptum.Sol. vt ibi dixi.op.ꝙ res,quæ eſt deſtinata ad vſum,non habeatur pro tradita,l.cætera.§.fi.cum l.ſeq.ſ̄.de leg.j.Sol.vt ibi dixi.

1 *An ſit differentia inter concubinam,& vxorem.*

a §.Parui. No.text.ibi,ſane,&c.Quæro,qd eſt dictū,niſi in dignitate.Dic, vt in gloſ.Ray.in quadam ſua diſputa-

1 tione aliter dr̄.† Dicit.n.nō eſt dria inter vxorē,& ꝯcubinā. Nam inſpe

ADDITIO.

a Ale.¶Concubinam.Vide bal.in c.j.in ſi.prin.qui.mo.feu.am.& in l.etiam, in ſi C.de teſti.& in auth.ſi quis,C.fact.eccl.& in l.ſi ea conditione,C.de cond.inſer.& gl.in l.liberi, C.de nup.& vide ad hunc tex.bal.in l.ſi quis,& ibi Cy.de epiſc.& cle.

inspecto iure nā'i, s̄m q̄d ius nō est dignitas. Auth. de monachis. §. hicāt nobis. qa s̄m ius nāle oīs coitus erat æqualis, Auth. qb. mo. na. effi. leg. §. liceat, tñ īspecto iure ciuili, s̄m q̄d ē dignitas, & distīctio p̄sonarū, vt s̄. de post. l. 1. ē dr̄ia īter vxorē, & ɔcubinā, cū mrimoniū sit solēnizatū iure ciuili, sed ɔcubinatus nō: sed ñ est improbatus, l. in concubinatu. s̄. de ɔcubi. vbi aliqua dixi, q̄ vide.

§. Si vxori. Opp. de l. 2. & 3. j̄. de aur. & arg. leg. So. intellige istam s̄m illas, vt ibi dixi. Opp. de l. 1. §. rectissime. de vent. in pos. mit. Solu. vt ibi dixi.

LEX XLVIII.

1 *Iusta, idest perfecta.*

a Cum filio familias. aIsta est bona lex & sin. Hæc verba, cū in suā tutelā peruenerit, diuersimode ītelligūtur inspecta ɔdōne ꝓferētis, & eius, de quo ꝓfertur. Idem in verbis similib. h. d. No. text. in fi. ibi, iustæ ętatis, &c. exponitur. i. perfectæ ętatis. Hanc legē induco s̄. de test. l. 1. &

1 †expone ibi, iusta snīa. i. perfecta sententia, prout hic dicitur.

ADDITIO.

a And. Barb. ¶ Cum filiofa. & vide ang. in l. seruus. ff. de condi. ob cau. vbi est casus similis per eum, & vide Ang. in l. quod seruus. ff. de condi. ob cau. vbi alleg. similem.

LEX L.

1 *An in legato librorum veniat summa Azo & Rof.*

1 Librorum. Appl'one librorū ɔtinēt oīa volūina in quacūque mā scripta. h. d. †Quæro, q̄dā legauit oēs libros legales, an ī legato veniāt sūma Azo. & liber Rof. & simil. & sic an ista scripta dicanē libri legales. q̄dā, vt Ia. de Are. dñt, ꝙ ñ. qa ñ sūt libri legales, sed rōnes Doc. l. diuo Marco. C. de q̄ō. Bř dico esse recurrēdū ad coēm vsum loquendi, vt j̄. ea. l. §. q̄d tñ Cassius. Sed cōis vsus loquēdi ē, vt tales libri appellēt libri legales, licèt q̄dā libri dicanē ordinarij: q̄dā extraordinarij: ideo puto, ꝙ veniāt in legato: tñ quidā aduocatus, vt tolleret istam dubitationem, legando libros legales ipsos specialiter nominauit.

a §. Si cui. In dubio appl'one libri ītelligit de vno volumine, ñ d libris numeralib. per quos volumē diuidit. h. d.

ADDITIO.

a ale. ¶ Si cui. Vide Bar. in rub. j̄. de oper. no. nun. & in rub. s̄. so. ma.

§. Si Homeri. Hr̄s librum legatum non tenetur facere compleri. h. d. Op. infra ea. l. §. sed nec cœpti. Solu. vt ibi dicam.

a §. Libris. aLibris legatis non continentur ea, in quibus libri reperiuntur. h. d.

ADDITIO.

a ale. ¶ Libris. Vide tamen tex. in l. quibus. j̄. eo.

1 *Statuti verba ambigua intelligenda sunt secundum cōem vsum loquendi.*

§. Quod tamen Cassius. Libris legatis chartę non scriptæ ñ ɔtinentus, & chartis legatis ñ ɔtinēt libri, nisi al'r volūtas eēt inefficax. Itē legato chartarū ñ ɔtinēt mēbranæ, nec ɔuerso h. d. Videtis, ꝙ si aliqs legat cartas, veniūt mēbranæ ex volūtate defuncti. Cōtra, noīa appl'atiua sunt īmutabilia, vt s̄. ti. 2. l. 4. Dicit gl. illud, q̄n

a noīa appl'atiua sūt ꝓrsus diuersa, anullā ɔsonantiā in iure hñtia: sed hic loqt̄, q̄n noīa appellatiua possunt adaptari ad id, q̄d testōr sensit s̄m ɔsuetudinē loquēdi. Itē op. ista dr̄ia non vr̄ vera, q̄n ēt mēbranas appellam⁹ chartas, cui vsui dēt stari, l. cū de Lanionis. §. asinā. j̄. de fun. inst. Ro. fatet̄ p̄riū, & bñ. Vide gl. q̄ īcipit, quia ap

1 pl'one chartarū, &c. q̄ no. ad interp̄tationē statutorū †quia si est aliq̄d verbū ambiguū, q̄d habeat aliud significatum, dēt intelligi

b s̄m cōem vsū loquendi. dic, vt dixi bplenè ī l. Labeo. j̄. de supel. le.

ADDITIONES.

ale. ¶ prorsus diuersa. Vide Bal. in l. si nomine. C. de testi. & Bar. in rub. so. ma.

a ale. ¶ Dic, vt dixi. adde Bar. j̄. eo. in l. non aliter. & in rub. j̄. de ope. no. nun. & vide quod dicit gl. in l. in legatis. §. fi. j̄. eo.

§. Sed nec cœpti. Libri cœpti scribi nō ɔtinent appl'one librorū: secus si sūt bñ complete scripti, ñ tñ correcti, vel miniati. h. d. Op. s̄. e. l. j. §. si Homeri. vbi liber ñ cōplet⁹ dēt. Dñt aliq. q̄d ibi ñ legauit sub noīe libri, sed sub noīe corporis. Vl' ibi licèt liber non erat cōpletus, est tñ in volumine redactus, & sic erit liber, ex quo faciebat volumē, sed erat aliomō cœptus scribi. Op. dr̄ hic, quòd mēbranæ ɔtinēt. j̄. s̄. prox. vbi libris legatis mēbranæ nō continentur. Quidā dñt, hic loqt̄ de mēbranis scriptis: vel dic ēt de nō scriptis, si apparet de voluntate defuncti, quòd illas membranas ad illum librum destinauerat, vt j̄. de aur. & argent. leg. l. argumento. §. pen. in fin.

§. Chartis. Legato māto non ītelligit legata mā, h. d. Contra immo videt̄ sufficere, sola destinatio, l. si nō sunt. §. quid ergo. j̄. de au. & arg. le. dicit gl. secus in argent. Tu vero dic, vt dixi in lege p̄ria. Mām vero, vtrum destinatio aliquid operetur in legato, dixi in l. cætera. §. si. cum l. seq. s̄. ti. 2.

1 *Quid legare videtur, qui legat Bibliothecam.*

a §. Sed si bibliotecham. aReuoco in dubiū, q̄n qs legat apothecā, seu bibliothecā suā, q̄d legare videat̄: Dico ꝙ ex verbis relinquētis, & ei⁹, cui relinqt̄, dēt hoc p̄sumi. Ex verbis. n. dat̄ doctrina in hoc text.

1 †Si qs tñ diceret, lego bibliothecā. in qua sūt libri, ꝓ manifestè, ꝙ sentit de loco, nō de libris. Idē si dicit, lego bibliothecā, vel armariū de Cypresso, qa apparet ꝙ sensit magis de ædificio, q̄ de libris, sed si qs legat armariū simpl'r, tex. vr̄ velle, ꝙ ce dūt libri, de puto ex diuersitate personarū hoc dēre intelligi, quia si scholaris scholari legauit: puto quòd intelligat̄ de libris, vt s̄. e. l. §. ꝙ tñ Cassius, in fi. Ad hoc l. plenū. §. æquitij. s̄. de vsu, & ha. & l. sed & si susceperit. §. j. s̄. de iud. sed si vnus stationarius legat armariū alteri, tunc vr̄ magis sentire de armario, quàm de libris: & ex qualitate personę legantis debet inspici, vt suprà e. l. cum filiofa.

ADDITIO.

a alex. ¶ Sed & si bibliothecam. No. de legato ibi bibliothecæ seu apothecæ. facit no. per Bar. in l. cum pater. §. mensæ. supra ti. j.

1 *An legato lecto veniat culcitra.*

§. Sunt tamen quidam. Vide gl. q̄ incipit. i. ornamenta lecti, &c. Tenemē

a ti, qa pluries hoc de facto vidi. Quæro, q̄d a si aliqs legat †lectum

1 vxori suæ, vtrū cōtineat̄ culcitra b de serico, quā qs consueuit po

b nere in lecto dieb. festiuis, & tp̄e solennitatis. Dñt q̄dā doc. ꝙ nō: qa cum legat vxori suæ, vr̄ legare ea, q̄ sibi ɔgruūt secundū qualitatē suæ personæ, arg. l. pe. in prin. j̄. de ali. & cib. leg. sed nō cōpetit viduæ hoc, ꝙ hēat culcitrā de serico. Et si dr̄, ꝙ possit nubere, r̄ndetur, ꝙ ñ ē verisīl'e, ꝙ testōr hoc cogitauerit, sed q̄cq̄d dicā, dico, ꝙ culcitra de serico, & oīa ornamēta veniunt. casus est hic, & l. fin. §. vxori. j̄. de au. & arg. le. & ibi dicitur, & in l. in strato. j̄. de verb. sign.

ADDITIONES.

a And Barb. ¶ Quæro, quid. & vide Bal. in l. in legat s. C. de lega. & l. Voluntatis. C. de fideicom.

b Ale. ¶ Contineatur culcitra. Si quis legat lectum vxori, an veniat culcitra de serico, adde Bal. in l. 2. C. de leg. ad fi. & Bar. in d. l. fi. §. j. de aur. & arg. leg.

LEX LII.

1 *De dictione, hoc amplius.*

a Si tibi pure. Dictio, hoc amplius. a p̄cedētiū repetitionē

1 īducit. h. d. ¶ Op. ꝙ† dictio, hoc amplius, nō inducit repetitionem, l. si seruus legat⁹. §. si ita. s̄. ti. 2. Ro. soluit hic & ñ bñ: dic, vt ibi. ¶ Tu tñ ꝓ declaratione p̄sentis legis, & materiæ dic, q̄nq; ꝓfert̄ verbū, ampli⁹, simpl'r: & tunc nullam repetitionē inducit, vt d. l. si seru⁹ legatus. §. si ita. ibi. n. dictio amplius, refertur solū ad actum verbi, ñ ad rē legatā. Cum. n. dico, amplius lego, videor dicer̄. i. amplius vtor isto actu legādi, & sic vr̄ dictio ɔtinuatiua, vñ, forte eandē repetitionē induceret q̄ dictio itē, vt j̄. e. l. in repetēdis. Q̄nq; dictio, amplius, refert̄ ad rē determinatā ꝑ nomē, vt lego amplius dote, & tūc ponit̄ cōparatiuè, & īducit repetitionē, l. q. ita. j̄. de do. ple. q. d. lego dotē, & ampli⁹ ea tñ. cū nā comparatiui sit, ꝙ relinquat formā positiui in extremo, vt ibi p3. Q̄nque dictio amplius, refert̄ ad aliq̄d determinatū ꝑ ꝓnomē, vt hoc amplius, vl' eo amplius, tūc si ñ p̄cedit, quid repetat, nō repetit, vt l. si seruus legatus. §. si ei. s̄. de le. j. Si vero inuenit quid repetat, repetit ꝓximū p̄cedēs legatū, siue sit factū eidē, vt hic, siue diuersę personæ, vt s̄. e. l. si sic, & s̄. de le. j. l. si seruus. §. si ita. in fi. § sed si dixisset, his ampli⁹, vel eis amplius, tūc induceret repetitionē omniū p̄cedētiū. qa nā pluralis numeri nō verificat̄ in vno, l. vbi numerus. s̄. de test. & l. Mæuius, §. eū. s̄. ti. j. & l. fi. j̄. ad Tre. Nec ē rō, quare magis referatur ad vnū, q̄ ad aliud, ar. l. j. C. de li. p̄terit. Et hæc vera si q̄ramus, an inducat repetitionē ipsius rei legatę. Sed quæro, an inducat repetitionē qualitatis, vt si p̄cedat legatū ɔdōnale, videat̄ repetijsse ɔdōnal'r, ꝙ in sequēti insit ɔdō. gl. j̄. e. in repetēdis, tenet ꝙ sic & ita intelligit̄ lex illa. Sed q̄ro, q̄d si legatū p̄cedat purū, & ꝑ dictionē, hoc amplius induceret ɔdōnale, an ꝓ primo legato puro videat̄ adijci ɔdō. Gl. ñ bñ firmat, Dy. ꝙ sic, qa s̄m relinqt̄ sub cōmemoratione primi, & sic valet s̄m, vt l. ñ ad ea. d ɔd. & demōst. & hoc placet. casus ē. j̄. de li. le. l. Aurelius. §. testō. el 2. Sed q̄ro, si hęc dictio, hoc amplius, ꝓfert̄ in codicillis, ad q̄d refert̄. R̄ñ. si q̄dē in codicillis p̄cedit aliquid, ad quid possit referri: ad illud refert̄ s̄m ea, q̄ dicta sunt s̄. qa dicta iura simpl'r loquūt̄. Si vero nihil p̄cedit, tūc refert̄ ad id, quod eidē personę relictū est in testō, nō ad id, q̄d relictū ē alijs personis. d. l. Aureli⁹. §. testō. & l. legata inutiliter. in prin. s̄. ti. j. Idē si relinqt̄ primo ab vno postea ab eo cū aditione: hoc amplius ad aliū relinquat̄: tūc. n. refert̄ nō ad ꝓxima relicta alijs personis, sed ad ea: q̄ sunt relicta eidē personæ, l. legata inutiliter. s̄. de l. j. Sed si nihil eidem esset relictū, tunc illa adiectio: hoc amplius, nihil operaretur: quia non esset, ad quid referatur. d. l. seruus legatus. §. si ita. s̄. de le. j. Rationem cogitabitis. idem dico de dictione plus, eadem ratione. Facit s̄. ti. j. l. cum filius. §. pater.

ADDITIO.

a Alex. ¶ amplius. Quia dictio, amplius, refertur ad aliud &c. adde quod nō. Bar. in l. legata inutiliter. de leg. j. adde bal in cons. 152. lib. j.

LEX LIII.

Ligni. Appl'one ligni legati continet̄ lignū comburendi cāparatū à terra separatū speciali nomine nō subnixū, nisi voluntas testōris, vel eius ɔdō aliud induceret. h. d. tota ista lex s̄m ia. de Are. ¶ Op. ad §. Offilius. j. j̄. ea. l. de. § Offilius. 2. j̄. ea. l. vbi ea, quæ habent nomen sp̄ale, non continentur appellatione lignorū Sol. Iste §. loquitur s̄m propriam significationē, sed §. Offilius. 2. loquitur quando s̄m consuetudinem regionis aliud inducitur. Sed quid dicemus secundum consuetudinem huius ciuitatis?

tatis: Mihi videtur, ꝙ contineantur sarmenta, & similia.

LEX LV.

Seruius. Cui est legata mā, non est legatum materiatum. h. d. Sic eõ cui est legatum mãtum, non vr̃ legata mā. l. librorum. §. quod tamen Cassius. s̃. e. quod no. & benc.

LEX LVII.

Qui chirographum. Legato istrorũ continentur nomina debitorũ. h. d. De hoc l. seruũ filij. §. eũ q chirographũ. s̃. de le. j. ¶ Quero, an legato nomine videatur legata actio hypothecaria, vl' ei⁹ fideiussio. Dic, vt dixi in l. si hr̃s pecuniā. j̃. ad Treb. & l. hr̃s à debitore. j̃. de fideiu.

LEX LVIII.

Cum quæreretur, agni legati.

Seruis, & ancillis. No. tex. ibi, eos. n. & c. Op. de l. seruis vrbanis. j̃. e. vbi aliud continetur, q̃ 1 h ic dicatur. Sol. Ista referuntur tm̃ ad p̃dicta: q̃a agazo, vel mulio, a q nõ sunt circa cultũ patris familias nõ ptinẽt appl'one seruorum 1 vrbanorũ: aliàs simpl'r dicẽdo serui vrbani, multi alij ptinẽt, vt ibi.

Statuto stante ꝙ dos, quæ est recepta in roba æstimata, debeat reddi facta detractione medietatis pretij: Si reperitur in instrumento: quod mulier dedit dotem in pecunia numerata, & in rebus appretiatis, nec apparet de quantitate, quid fiendum.

§. Lana. In his, q̃ qs promiscuè vtit̃, illud vr̃ vxoris cã paratũ qđ ad eius vsum annuũ est necessariũ. h. d. Not. tex. ibi, nõ. n. deducto. & c. ¶ Quæro dr̃ hic, ꝙ debetur, qđ ad ei⁹ vsum
a annuũ est necessarium: quæro, quãto [a] tpe debetur, an pro vno anno, an pro pluribus. Ia. de Are. dt, ꝙ pro vno anno. Et hoc inuit tex. qui dt, ad vsum annuũ, l. nã qđ liq de. §. itẽ si qs. j̃. de pe. le. vbi
b est sin̄s tex. ¶ Hæc lex [b] facit ad q̃onem. Cauetur statuto, ꝙ dos, q̃
1 est recepta in roba æstimata, debeat † reddi facta detractione medietatis prætij, reperiebatur in quodam instrumento, ꝙ mulier dedit dotem in pecunia, & in reb. seu roba apptiata, nec apparet, quantum sit datum in reb. quæro, quantum præsumetur datũ in rebus. Hic vr̃ posse dici p hãc legẽ tm̃ esse datũ in roba, seu in reb.
c quantum esset conueniens mulieri s̃m qualitatẽ [c] suæ personæ, vt hic: pro hoc s̃. eo. l. si filiæ. & s̃. titu. j. l. fi. & de iure dot. l. quæro.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Quæro, quanto. Vide similem quæstio. in l. si ex falsis, C. de trans. per Bar.
b And. Bar. ¶ Hæc lex. Vide de hac q. Bal. in l. si voluntate, C. de do. promis.
c ¶ Secundum qualitatem. Vide Bal. in l. si voluntate, C. de dot. promis.

1 *Quæ sunt ad ornatum fundi, non dicuntur esse ad culturam. Expensæ, quæ fiũt ad custodiam castri pignorati, non compensantur cum fructibus.*

1 **§. Prædiis.** Quæ † pertinent ad ornatũ, vel custod iã fundi nõ pertinẽt ad culturã. h. d. Et nõ ẽ aliqs, q nescia ret istã determinationẽ, q nõ r̃nderet ꝯriũ. Vel dic, [a] Ornat⁹, & custodiã fundi nõ dr̃ cultura. h. d. Hoc ẽ vtile scire, pp p̃sonas, q̃ castra, & fortalitia pignori recipiunt, & faciẽdo custodiri castrũ, faciũt expẽsas, & quosdã hoĩes tenent ĩ castro ad custodiã: nã expẽ
b sæ, q̃ fiunt cã custodiendi, nõ dñt fieri [b] cã culturę: qđ nota pp id, qđ dr̃ in lege fundus, q dotis. s̃. fa. ercis. Nã quilibet possessor etiã malæ fidei expẽsas factas causa culturæ, & quęrendorũ fructuũ compensat cum fructibus, vt ibi dicitur: & sic erit secus in expensis, quæ fiunt causa custodiendi, vt habes hic.

CONCORDIA.

☞ ¶ Prædijs. Pro ꝯcordia aduerte, ꝙ repeti non potest impẽsa facta p maritũ p custodia fundi dotalis, quasi facta gr̃a fructuũ q̃rẽdorũ, s̃m Bal. ĩ l. ꝙ dr̃. ff. de imp. in reb. do. ꝯriũ alle. p doc. maximè per Ang. & Christo. de Nicel. & ambos Imo. in l. diuortio. §. impendia. ff. so. ma. & p̃fa. Alex. in l. ꝙ dr̃ pal. alle. Bal. ꝯriari in hac l. cũ q̃reret. §. p̃dijs. Soluũt amplè p̃fati doc. Aut impensa erat tpalis, vt q̃a singulo mense soluebat custodib. fundi, & pcedat j. opi. de qua ĩ l. ꝙ dr̃. Aut fecit p custodia perpetua, & pcedat scđa opin. videat̃ ibi do. q̃a clare loquũtur. Adde ad Ang. & do. in l. sumptus. ff. đ le. j. ad de etiam, ꝙ ista fuit sol. Bart. in l. j. in fi. ff. de impen. in reb. dot.

ADDITIONES.

a And. Barb. ¶ Vel dic. Sed contra hanc theoricam, quam etiam sequitur Bald. in l. j. C. de fruc. & li. expen. dicit Ioan. esse casum in l. si à domino, §. fina. suprà de pe. hær. ar. l. si ita. §. fi. de fund. instr.
b Alex. ¶ Non dicuntur fieri. Aduerte, in quantum Bar. hic voluit, ꝙ expensæ factæ causa custodiæ non compensentur cum fructib. licèt illæ repetuntur, contrarium voluit Bar. in l. fi. s̃. de impu. quæ opi. videtur verior, & hanc firmat Bald. in l. j. C. de fru. & li. expen. in fi. clarum est, ꝙ possessor malæfidei deducit de fructibus expensas factas cã quęrendorum, & conseruandorum fructuum, l. si à domino. §. fructus, de pe. hære. sed expensa custodiæ est huiusmodi, l. si ita, §. fi. & l. quæsitũ. §. saltuariũ, & in l. instrumenta. in fi. de fun. inst. & l. pe. & l. fi. s̃. de impen. ergo non repetitur, sed venit in fructibus computãda. & licèt ista expensa non sit facta propriè cã culturæ, vt hic, tamen dicitur facta causa quęrendorum fructuum, vel cõseruandorum, dic. ll. Et ad prædicta vide Bar. in l. in fundo. post primam col. de rei vendica. & quod ibi dixi, & vide Ang. Imo. in l. diuortio, §. impendia. so. ma. & ibi scripsi. & prædicta faciunt ad quæst. maritus facit expẽsas in custodiendo castrum dotale, an eas debeat deducere de fructib. an possit eas repetere, tãquã censeatur talis expensa facta gratia rei, non fructuum. Et vide bart. in l. fi. s̃. de imp. & ibi dixi, & Ang. hic, ibi causa culturæ, quod no. Adde and. in l. diuortio, §. impendia. so. mat. vide bal. in l. j. de fruct. & lit. expen. & in l. fi. adde, an expensæ factæ pro custodia castri pignorati compensentur cum fructibus bal cons. 154 i. lib.

LEX LIX.

Textoribus. Mutatio artificij ad offiñ nõ mutat substãtiam legati. h. d. No. tex. ibi. nõ. n. & c. ¶ Op. ꝙ legatũ sit extinctũ, q̃a tpe mortis nõ reperit̃, ꝙ sit testõris, l. Stichũ, q me⁹ erit. s̃. ti. 2. So. gl. hoc relatiuũ, q, refert ad verbũ sui, & ad illud facit ꝯdõnẽ, non ad verbũ, textorib. Vel dicit gl. hic dicit oĩb. Præcedẽs so. nõ vr̃ vera, p l. 2. de au. & ar. leg. & l. itẽ legato. §. pe. s̃. e. vbi oportet, ꝙ vxor sit tpe mortis ad hoc, vt legatũ valeat, ita vr̃ hic, ꝙ hic textor debeat esse tpe mortis. So. fateor ꝯriũ. sed hic tpe mortis non desinit esse textor. Licèt. n. exerceat aliud officiũ, non tñ per hoc desinit esse artifex: secus si transiuit ad aliud officium, vt j̃. e. l. legatis. §. si ex officio. & hoc vult dicere text. hic, non. n. est aliud, & c. Rationem videbitis in d. §. si ex officio.

LEX LX.

Qui duos. Masculinum concipit fœmininum. h. d. De hoc supra titu. 1. l. si ita scripsisset. & infra de verbo. signi. l. 1. & ibi dixi.

LEX LXI.

Dictio, item, an semper repetat.

In repetendis. [a] Vbi personarum, vel rerũ idẽtitas est, dictio, itẽ, † inducit repetitionẽ pcedentis qualitatis. h. d. Op. & vr̃, ꝙ ꝯdõ adiecta vni p̃sonę nõ intelligatur
* in p̃sona alterius in alio legato repetita, * vt l. ꝙ ꝯd. j̃. de ꝯd. & de.
b l. fi. §. Seio. s̃. ti. j. Huius timore dt gl. no. [b] itelligo hic, ꝙ fuerũt apposita verba repetitiua, vt verbũ hoc amplius, vel eo amplius. l. si tibi. & l. si sic. s̃. e. cũ si. Ista lec. licèt sit vera in se. ñ tñ ꝯgruit huic literæ, q̃a hic loq̃t̃ de dictione ꝯtinuatiua, itẽ, nõ aũt de dictione
☞ repetitiua, qđ dicemus? Br̃ oẽs doc. cõiter intelligũt istã legẽ, ꝙ
c hic est p̃sonarũ, vel rerũ idẽtitas. q̃a eidẽ p̃sonę legat̃ sub ꝯdõne, & subdit testõr. Itẽ lego eidẽ fundũ, q̃a ĩtelligit̃ sub eadẽ ꝯdone. Idẽ dico, si esset idẽtitas rerũ: q̃a diuersis p̃sonis legaret̃ eadẽ res. sed si eẽt diuersitas p̃sonarũ, & rerũ, tũc secus. Ita dicit gl. Contra istã so. op. & vr̃, ꝙ dictio, itẽ, inducit repetitionẽ, l. j. ĩ prin. j̃. de publica. So. vt ibi, & dicã plenius j̃. de dictione, itẽ, & de virtute ei⁹ repetitionis dic, vt p Ia. de Bel. in sua disputatiõe, quam ponit in corpore Auth. ti. vt cũ de ap. cog. circa prin. Tñ nos circa p̃dicta aliqua ptingamus. ¶ Et ad declarationẽ huius dic, q̃ñq; est personarũ, & rerũ identitas p oĩa, q̃a eadẽ res eidẽ ab eodẽ hr̃de legat̃: & tũc si qđ hoc fit cõtinuata scriptura, vt lego Titio fundũ Seianũ. itẽ lego Titio fundũ Seianũ, nulla ĩducit̃ repetitio. Sed q diuris sit, habes in l. ñ ad ea. ver. ꝙ si pure. de cond. & dc. & de isto casu nõ loq̃t̃ hic. Si verò istud fiat ex interuallo, hoc est mediãtib. aliis legatis, vt lego Titio fundũ Seianũ sub ꝯdõne. Itẽ lego Seio domũ: itẽ lego Titio fundũ Seianũ. Certè hic nulla inducit̃ repetitio quãtũ ad ꝯdõnẽ appositã in legato facto de eodẽ, immo ĩducit̃ correctio, d. l. nõ ad ea. Sed an ĩducat̃ repetitio de ꝯdõne adiecta in pximo pcedẽti legato, dicã j̃. Q̃ñq; est idẽtitas ex parte p̃sonæ eius, cui relinq̃t̃, & rei relictæ, sed est diuersitas personarũ, à q̃b. relinq̃t̃, tũc idẽ, ꝙ nulla inducat̃ repetitio: sed pinde est, ac si in duob. testis eẽt legatũ. l. qđ ergo. §. si qs duos. s̃. de le. j. Et ĩtelligo, si relinquit̃ à diuersis cohr̃dib. seu legatariis: secus si primò ab institut, scđo à substituto: q̃a tũc dic, vt l. licèt. s̃. de le. j. & isto casu ẽt nõ loq̃t̃ hic. Q̃ñque est idẽtitas p̃sonæ, à qua relinq̃t̃, vt lego tibi Titio fundũ sub ꝯdõne. Itẽ Seio lego domũ. an tũc intelligat̃
☞ repetita ꝯdõ? Doc. cõiter dñt, ꝙ nõ. Pro q̃b. facit d. l. q̃ cõdõ. j̃. de cõd. & de. & hoc casu sil'r ñ loq̃t̃ ista l. Mihi vr̃, licèt p̃dicta sint vera, ꝙ quolibet casu habeat locũ ista l. Primo. n. casu q̃ñ est oĩs idẽtitas, testõr dixit, lego Titio fundũ Seianũ sub ꝯdõne: postea dixit, Itẽ Titio fundũ Seianũ hr̃s dãnas dare esto. Certè intelligit̃ illis dieb. & ꝯdõnib. casus est hic. Nõ ob. j̃. de cõd. & de. l. non ad ea. & qđ s̃. dixi. q̃a ibi loq̃t̃, q̃ñ verba primi & scđi legati ad eũ referunt̃: vnde nisi intelligeret̃ correctio, vel duplicatio legati, nihil operaret̃: sed in casu nr̃o verba primi legati fuerunt relata ad legatariũ, vel simpl'r plata: in scđo fuerũt relata ad hr̃dẽ, q̃a dixit, dare dãnas esto: vñ vr̃ facere cã dubitationis tollẽdæ. q. d. qđ pri⁹ legaui, hr̃s det. Merito dico, ꝙ dies & ꝯdõ vr̃ repetita, cas⁹ ẽ hic. Sil'r ĩ eo, q interrogat̃, si pmittit sub ꝯdõne, & r̃ndet simpl'r, nã vr̃ sub ꝯdõne r̃ndere, vt insti. de inuti. stipu. §. pterea. nisi aliud expssẽ appareret. l. j. §. si qs simpl'r. j̃. de ver. obl. & hic ẽ verus intellectus huius legis. ¶ Scđo casu q̃ñ est idẽtitas p̃sonarũ, q̃b. relinq̃t̃, & rerũ, q̃ relinquunt̃, diuersitas tñ p̃sonarũ, q̃b. relinq̃t̃, tũc nõ ĩducitur repetitio, ponẽdo exẽplũ vt s̃. dictũ ẽ. Sed si ponas, vt text. ponit, secus. Exẽplũ, Titius hr̃s me⁹ det Seio fundũ sub ꝯdõne. si nauis ex Asia venerit. Itẽ Sẽpronius hr̃s dãnas esto dare. Certè ĩtelligit̃ Sẽpronius grauat⁹ sub ꝯdõne eadẽ: q̃a scđa rõ, q̃ adiicit̃ per hãc dictionẽ, itẽ, ẽ defectiua, & ĩtelligit̃ repetita res p̃cedẽs legata cum

ADDITIONES.

a Poma. ¶ In repetendis. De ista repetitione, quæ fit p dictionem, item, vide Baldum in l. fi. C. de indi. vid. tol. Pau. de Cast. consi. 123. inci. viso puncto. vide ang consi. 116. inci. visis, & narratis. in 1. vol. Et illud idem tenet, & procedit, etiam si adiicerentur omnia perfecta, vt per Pau. de Cast. consi. 88. aliàs 38. inci. viso legato.
* Claud. repetita. Ad materiam vide Alex. cons. 64. vers. quadoque est idẽtitas personæ
b Barb. Glo. no. Et de ista materia vide Pet. in c. Ioannes. de test. Bar. in l. Seiæ. §. Caio. ff. fun. inst. & Io. de Imo. in c. pastoralis. de offi. dele. in l. quoties. l. a 2. supra de fideicom vide Bar. in cons. 273. verum illa verba, si caste vixerit, apposita vni legato videantur petita in aliis legatis.
c alex. ¶ Quia eidem personæ. No. de dictione, item, & de dictione, etiam, vide Bal. no. in l. Seiæ. §. Caio. de fund. instr.

cum qualitatib. suis, l. j in prin. ff. de pub. & ibi dixi. & ff. ad l. Iul. de vi pu. l. 3. & hic potest esse verus casus huius leg. ¶ Tertio casu qñ est idẽtitas psonæ, à qua relinqt̃, sed diuersitas psonarũ qb. relinqt̃, & rei relictæ tunc non inducit̃ repetitio, vt exẽplo s. posito, qñ p dictionẽ: itẽ, adiicit̃ orõ perfecta: sed si adiicitur orõ imperfecta rõne verbi, vt in exẽplo gl. lego Titio fundũ sub ɔdõne, itẽ Seio fundũ. Certẽ cũ in hoc scdo deficiat verbũ, lego, intelligit̃ repetitũ pcedens cũ qualitatib. & adiectionib. p ea q̃ dicta sunt. & hęc vera, non tñ p istã l. qa hic fuit repetitũ verbũ, tñ fuit defectiua orõ ex parte rei legatæ: tñ hæc l. facit in augmẽtũ pp idẽtitatem rõnis.

¶ Qñq; ẽ idẽtitas psonarũ: & rerũ diuersitas. Exẽplũ, lego Titio fundũ sub ɔdõne, itẽ eidẽ lego domũ: tũc vñr dicere doc. q̃ intelligat̃ facta repetitio l. Seiæ. §. Caio. ff. de fund. instr. Et ita tenet Dy. & Ray.* qd puto verũ, si sequẽs orõ: q̃ adiicit̃ p dictionẽ, itẽ, sit imperfecta: Exẽplũ, lego tibi fundum sub ɔdõne, itẽ eidẽ domũ, sec⁹ si dicerẽ, eidẽ lego domũ. Nã tũc nullã inducit repetitionẽ. l. qui fundũ. §. de ɔh. emp. facit l. 3. §. 1. ff. vi bo. rap. & qd dicã in d. §. Caio.

¶ Qñq; est idẽtitas rerũ, sed diuersitas personarũ, vt lego Titio fundũ sub ɔdõne: itẽ Seio eũdẽ fundũ. Certẽ si ñ repetit̃ verbum, lego, intelligit̃ sub eadẽ ɔdõne: secus si repetat̃, p ea, q̃ dicta sunt s. Nec ob. l. legatũ. ff. de adi. le. qa ibi fit translatio, hic nõ. itẽ aduerte, qa vbicũq; dico fieri repetitionẽ pcedentis diei, vel ɔdõnis: intellige si repetitio ɔgruit, aliàs secus. Exemplũ: legaui vxori meæ annuũ legatũ, donec honestè & castè vixerit. Itẽ eidẽ, domũ: non põt intelligi repetita ɔdõ, donec castè &c. Rõ, qa in pcedẽti legato dicta ɔdõ ñ est extinctiua alicuius legati: sed impediret originẽ pro seqẽtib. annis, l. qui ɔcubinã. §. vxori s. e. Istũ aũt effectũ nõ põt operari in seqẽti legato, qa nõ est nisi vnũ. Vñ ista repetitio seqẽtib. p eũdẽ modũ non ɔgruit, &c. vt s. de le. 2. l. cum pater. §. cũ imperfecta. ¶ Quæro, vidimus, an p dictionẽ itẽ, inducatur repetitio præcedentis cõdõnis, seu qualitatis: sed an qualitas adiecta seqẽti legato addat̃ primo. Exẽplũ, lego Titio fundũ, itẽ eidẽ domũ sub ɔdõne, an ista ɔdõ insit primo legato? vr̃, q̃ sic, vt dixi in dictione, hoc amplius. s. e. l. si tibi pure. Cõtrariũ puto, qa illud iõ, qa dictio, hoc amplius, repetit rẽ primo legatam, merito sibi adiicit̃ ɔdõ: sed dictio, itẽ, in exẽplo pdicto non repetit rẽ, sed solũ actũ verbi, & iõ ipsas qualitates solas repetit, vt hac l. De dictione &, dicemus in d. l. Seię. §. Caio. ¶ Quæro, pone quod testõr plura[b] legata fecit in oĩbus bonis suis, & filium suum hæredem instituit, & adiecit, q̃ si filius meus decesserit sine filiis, relinquo Titio cẽtũ, itẽ relinquo Seio fundum, itẽ Sẽpronio domũ, an in sequentibus legatis post primũ intelligatur ɔdõ, si filius decedat &c. Et vr̃, q̃ non, per ea, quę s. dicta sunt. contrarium credo. Nam istę aduersatiuæ, q̃ si: si autem, & similes aduersantur pcedentib. & sic important in se quandam orationem. q. d. filium nõ grauo plus, si vixerit, quàm si decesserit &c. Hoc probat̃ in l. si ita scriptũ. supra, de libe. & posth. in prin. vbi illa verba, si verò filia mihi nata fuerit. important hoc. i. ita q̃ non filius. Facit ff. de dam. ĩfec. l. hoc amplius. §. de iis autem. & quod ibi no. in glo. parua. In proposito ergo illa oratio subintellecta, filium viuentem non grauo, refertur ad omnia sequentia. l. talis scriptura. §. fi. s. de le. 1. & l. si ita. eo. tit. Secus si dictio[c] aduersatiua apponeretur ad aliud legatum. Exẽplum, lego Titio fundum: q̃ si decesserit sine liberis, deueniat in Seium. Item lego Sempronio domũ &c. Nã in aliis legatis, q̃ sunt relicta ab alio legatario, illa clausula nihil põt operari. Nam clausula illa subintellecta dicit, q̃ legatarius viuens habet, quod sibi est relictũ. Inspiciẽdũ est ergo ad quid dicta clausula aduersatur

ADDITIONES.

* Claud. Et Rayner. Aret. tamen consi. j. in 2. dub. intelligit d. §. Caio, procedere qñ essent personæ diuersæ: & ibidem multa dicit circa materiam.

a Alex. ¶ Item aduerte. Et idem consuluit Bar. in consi. inci. testõr relinquit vxori habitatiõẽ domus, si vitam vidualem seruauerit. item si relinquit eidem oẽs suos pãnos lini & lanæ, q̃ in hoc secundo legato non intelligitur repetita conditio viduitatis, quia huic sequenti legato non congruit, quia primum legatum habeat causam successiuam, videlicet q̃ hæres tenetur præstare patientiam, iuxta no. in l. corruptionem. C. de vsufru. Secũdum legatum est momentaneum, quia statim solutione facta hæres liberatur, alleg. pro decisione ista l. fi. §. Seio. de le. 2. l. Seiæ. §. Caio. de fund. instru. & l. cum pater. §. cum perfecta. de leg. 2. & refert Bal. in l. fi. C. de indi. vid. adde an idem sit repetitium qualitatis, Pau. de Ca. consi. 70. Bal. consi. 467. de materia huius.

b Pom. ¶ Pone, quod testõr. Vide Cu. consi. 63. in le. legatum, not. circa dictam Bar. hic vide per Are. & Panor. in c. in vlti. col. de iu. vbi reprobat Bar. hic.

c Alex. ¶ Secus si dictio. adde Bar. in l. si ita scriptum in fi. prin. & ibi etiam Bal.

LEX LXII.

1 *Calendarij appellatione quid veniat.*

1 Qui filium. † Calendariũ ɔtinet noĩa debitorũ, & pecuniam ad calendarium destinatã, siue calendarium legetur, siue à legato excipiatur. h. d. No. hic quid sit calendariũ, [a]quia hic habes expressius quã alibi. Et hoc vide multoties in testis iudęorum, vel ipsorũ vẽditionib. qui vendũt, & legant cameram, vbi sunt, quod no.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Calendarium. Quid sit calendarium, habes hic melius quàm alibi. Et ita dicit Bar. licet istum tex. non alleget, in l. vxori. la 4. & in l. fi. ff. de vsufr. leg. bene facit tex. in l. vxorem. §. legauerat. ff. eo.

LEX LXII.

1 *Locatores roncinorum possunt dici mercatores.*

2 *Mutuator nõ dicitur mercator, nec negociator.*

3 *Locator possessionum non dicitur negociator, nec mercator.*

4 *Mercator, seu negociator non dicitur quis per vnicum actum.*

Nomina verbalia non verificantur in vnico actu.

5 *Dos non dicitur mercantia, & non venit in statuto de mercatore.*

Legatis. Negociatores dñr, qui cum aliis ɔhunt: secus in eis, qui aliquod exercerent officium, vbi ɔctus nõ immineret. h. d. No. arg. † ex hac l. q̃ locatores roncinorum[a] possunt dici mercatores, seu negociatores, secundum Ia. de Are. qd facit ad statuta, quæ dicunt, q̃ libris mercatorum credatur in certa quantitate. Circa istam l. quæro tres q. ¶ Primo † quæro, si aliqs est mutuator*, vtrum dicatur mercator, vel negociator. Hic vr̃ tex. q̃ sic, quia hic interuenit cõtractus: ergo dicitur negociator. In contrarium est casus in l. in eum. in prin. s. de insti. Ad nanc l. respondeo, quia debet intelligi, quando interuenit contractus vltro citroque obligatorius, & illa est propriè negociatio, vel mercatura. ¶ † Quæro, aliquis nõ facit alios cõtractus, nisi qd locat possessiones suas, & aliorũ possessiones cõducit, an dicatur negociator, siue mercator? Rñ. non. tex. videtur in l. si cum villico. s. de insti. Oportet. n. vt dicatur quis mercator, vel negociator, q̃ faciat negociationem quæstuariam, ex qua aliquid quæratur: sed percipere fructus de sua possessione non dr̃ aliquid de nouo quærere. Quæro,[b] mercator seu negociator dr̃, vt vidistis, quid † si semel emit pannos, & vendidit pannos, vtrum dicetur mercator pannorum? Et vr̃ quod sic, quia procurator dr̃, qui semel est procurator constitutus. & imperator dr̃, qui semel imperat, vt no. in j. cõstitutione Digesti veter. & tutor dr̃ ille, qui semel tuetur, l. 1 §. 1. suprà, de tute. Item expilator dr̃, qui semel expilat hrẽditatem, ff. de eftra. l. 1. §. expilatores Sic ergo qui semel mercatur, mercator dr̃: & sic nomina verbalia verificantur in vno actu. In ɔrium est casus in l. 1.[c] in prin. & ibi gl. in verbo, omnes. suprà, de tribu. vbi sæpius debet facere. Ad contraria responde, quia ibi loquitur in officiis, quæ quis assumit ab alio, non à seipso, vt dico de Imperatore, & de procuratore & simili. vel qñ assumeret à seipso, si assumeret cum delicto, vt expilatores, effractores, & similes: sed in aliis officiis, q̃ quis assumit licitè a seipso, requiritur exercitium, qd sępius qs fecerit. Et hoc dixi in prima lectione* Digesti veteris. Facit ad q. † quã vidi de facto: dicit statutum, q̃ mercatores in mercantiis accipiant florenos pro tanta quantitate: quæro, quid in dote,[d] vtrum dos dicatur mercantia? vr̃, q̃ sic, quia hic est contractus vltro citroq; obligatorius. Contrarium dico, qa non est actus quæstuarius: Itẽ quia iste contractus non recipit reiterationem continuatã, quæ requiritur, vt dicatur quis mercator, vt dic. l. 1. in prin. de trib.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Locatores roncinorum. No. quod locatores roncinorum, siue equorum dñr mercatores, & qui dicantur negotiatores, vide pulchre Barto. in rub. C. de naui. lib. 10. & ibi habetur qui dicantur candelarij, an facientes candelas, an vendentes tantũ, adde in secũdum Ant. & Pet. de Anc. in c. fi. de vita & ho. cle. vt refert Ro. in l. si publicanus. §. j. de pub. q̃ differentia est inter negotiatorem, & artificem, quia negociator est ille, qui emit vnam rem, & non mutata forma illam vendit, vt lucretur. artifex est ille, qui rem emit, & mutata forma vendit, vt est qui emit ferrum, & facit enses, vt est tex. 89. dist. partium. quod no. ad limitationem c, quanquam. de censi. in vj. & no. ad statuta loquentia de mercatorib. quia isti appellatione mercatorum non continentur, vt dicit tex. in d. c. paratum, quod est no. Et adde, quod mercatores proprie dicuntur a merce, & ideo emptores seruorum, vel aliarum rerum, quæ non veniunt appellatione mercis, non dicuntur mercatores, tex. est in l. mercis. la 2. de ver. sig. vbi propriè dicuntur venalitiarij, & l. mandatum. §. 1. suprà. mãd. Facit l. merces. la 1. & quod ibi no. de verb. sign. Cogita, an sit verum, & mutuans pecuniã quando dicitur negotiator, vt no. Bal. in l. 1. C. de exerci. dicit etiam And. in d. c. fi. in fi. q̃ qui emit possessiones, vt fructus vendat, dicitur negociator. Nihil alleg. sed est tex. in l. si cum villico. de insti. Et de dicta differentia inter mercatorem, & negociatorem, & artificem vide Fede. in consi. 160. quod incipit, in Christi, &c. De artifice vide quod scripsi post Bar. infrà, ea. l. §. ornatricibus. Et an appellatione artificum veniat notarius, vide Ang. in consi. 33. quis dicatur mercator. vide Bar. in trac. de testi. in versi. de mercatore, & Bart. in l. mariti. §. 1. infrà, de adul. & vide bar. in proœ. ffo rum. Et ad no. hic per bar. vide Pau. de Ca. in consi. 77. inci. in Christi noĩe amen, viso pũcto ff. scripto, & aliis, de quib. in eo fit mẽtio, in j. dub.

* Claud. iac. de Aren. Contrarium tenet Pan. in c. fi. de iudi.

* ¶ Claud. Mutuator. Ad hoc vide Rom. consi. 91. alleg. bonum tex.

b ¶ Quæro. Vide bart. in l. mariti. §. quæsitum. de adul. & bal. in l. 2. de consti. pecu. & Fel. in proœ. Gre. co. fi. versi. quarto limita.

c ¶ in l. 1. Vide bal. in rub. de consti. pec. in fi. & cum bar. hic transit Pe. de anch. in c. cano, num statuta, in ver. quis dicatur mercator. an autem appellatione mercatoris, vel artificis veniat discipulus, vide bar. in §. ornatricibus. infrà, eo.

* Claud. Prima lectione. an ex sola acceptatione mandati generalis ad aliquam mercantiam, seu negotiationem quis dicitur mercator etiam in statuto, vide singulariter per Aret. determinantem quòd sic consi. 29. in vj. dub, & consi. 73.

d ¶ Dote. Sed quid de legato, vtrum sit negociatio, vel mercantia? dic quod nõ proprie, & ideo non debet solui gabella, vt tenet Bar. & doc. post. gl. in l. cætera. §. si quis. de le. j.

1 *Artificium extinguit nomen officij, non è conuerso.*

2 *Officium, & artificium qualiter differant.*

3 *Promittens dare scachum matum cum pedona, an obtineat, si dat cum pedona effecta Regina.*

1 §. Si ex officio. Artificiũ † extinguit nomen officij, non ècõuerso. h. d. & est pulcher §. Ad declarationem scias, qd sit offiñ, qd artificiũ. Contra istum §. op. qa ista mutatio qualitatis ñ extinguit substãtiã legati, l. tutelas. s. de cap. dim. dicit gl. hic fuerũt legati serui sub noĩe officij, ñ sub noĩe proprio. Item op. ff. prox. §. Sol. vt ibi videbitis. Opp. de l. si cui. s. qb. mo. vsusfru. amit. Sol. vt in glo. & bene. ¶ Quæro, [a]quæ sit differentia

2 inter artificium, & officiũ? † Dic, officium est, qd habetur à nã sine

ADDITIO.

a ¶ Quæro. adde bar. in l. si non sortem. §. libertus. de cond. indeb.

ne doctrina:sed artificiū est,qđ nō pōt haberi sine doctrina.Quæro,q̄est rō.ꝙ artificium extinguit nomē officij,& nō eꝯ:Dic,vt ī glo.&bñ.Quęro vltiò,qđ si mutauit statū de officio vnō ad aliud officiū:Gl.dicit,&bñ,ꝙ legatum extinguitur.Sicut.n.extinguitur, si mutatur de vno artificio ad aliud artificium,vt hic,&l.textorib. s̄.e.ita q̄n mutatur de vno officio ad aliud officium. Hic §.inducit
3 ad qō.† de ludo scachorum,aliquis promisit dare scachū matum cū pedona,demū dedit cum pedona facta regina,vel versa , an videatur obseruasse promissa:Quidā ꝙ sic,qa per augmētum digni
a tatis non fit mutatio,ᵃl.pe.s̄.de sena.Alij eꝯ,quia q̄n fit regina, fit mutatio de officio ad artificium:ideo,&c.quia desinit habere virtutem peditis,fm Ric.Mal.vt refert Cy.l.2.C.de suspect.tu.

ADDITIO.

a ¶ Non fit mutatio.Vide Bar.in l.falsa demonstratio.§ j.de condi.& de.& Bart. & Bal in l.pe.suprà,de senat.& facit ad no.q.Bal.in l.quisquis,in fin.C.de epi.&cleri.&quod no. g̃o in § quia vero.in Auth.de fid.instr.

a §.Si vnus. Seruus cedit legato eius artificij,in quo plus versatur.h.d.Facit l.pediculis.§.argento. de au. & ar. le.& quod ibi dixi,quod facit ad multa.

ADDITIO.

a Si vnus.Vide tamen tex.& ibi Bar.in l.seruis vrbanis.§.lecticarijs infrà,eo.

1 *Artificum appellatione in beneficiis,& legatis veniunt addiscentes, secus in priuilegijs.*

2 *Statutum loquens de artificibus,quando comprehendit addiscentes.*

§.Ornatricibus. Legatis ornatricib.cedunt scholares illius artificij.h.d. No.tex. ibi , omne
1 †artificiū,&c.No.ꝙ appl̄one artificijᵃ ꝯtinentur addiscētes,ꝯ ea
a q̄ dixi in l.j.§ nec castrēse.j̄.de coll.bo.vbi dixi,ꝙ scholares nō dñr hr̄e quasi castrense peculiū,licèt doctores,& aduocati sic:qđ vr̄ ꝯ hanc l.Br̄ puto hoc debere intelligi ī casu suo fauore legati,vbi fit latior interpretatio,l.in testis.j̄.de re.iu.Idē in bñficiis,vbi fit latissima interp̄tatio eadē rōne:secus in priuilegiis,qa tunc appl̄one artificij non ꝯtinent̄ addiscentes,l.j.& ibi no.& l.fi.C.de excu.arti-
2 fi.lib.10.Et hoc est vtile ad † statuta,q̄ loquuntur de artificib.quia est recurrendum ad distinctionem,vtrum contineatur bñficium, vel priuilegium,vt s̄.dixi,vt sic addiscentes cōtineantur, vel non.

ADDITIO.

a ¶Appellatione artificij.Vtrū appellatione doctoris contineantur scholares,tex.videtur, quod non,in p̄œmio decretaliū.vbi inter eos ponitur copula,& ibi per Io.And.& Ant.tāgitur in prœmio 6.& Bar.& doc.in l.1.in fi.suprà,solu.mat.& vide Imo.in d.p̄œmio.& dic.l.fi.ad fi.& ibi per Bal.& Pe.de Anch.in c.canonum statuta,in versi,quæro, quis dicatur mercator.Adde tamen,quod doctores nō veniūt appellatione artificum , vt p̄batur in c.relatum,el 2.de testam 6.quod est sing.no.secundum Pe.de anch.& Imo.

§.Ouibus. Ar̄ habuistis.s̄.e.l.cū q̄reretur.Sed puto hoc eē fm ꝯsuetudinē quarūdā ꝯtarum;Nam fm ꝯtas istas esset ꝯriū quia vendita oue vr̄ venditus agnus : & eadē rōne in legato.Pro hoc qđ habuistis in l.vinū.ifrà,de vi.tri.& ole.lega.

LEX LXIIII.

1 *Auium appellatione an contineantur gallinæ.*

1 Auib. †No.hic,ꝙ appl̄one auiū cōtinent̄ pulli, & gallinæ,qđ facit ad multa. Nescio tamen si consuetudo obseruat.

LEX LXV.

a Qui saltum. Verbum,solet,ᵃdenotat perpetuitatem.hoc dicit.

ADDITIO.

a ¶Verbum,solet.No.de verbo,solet,adde Bart.in l.mela,de ali.le.& ibi post eum.

LEX LXVI.

a Iulianus. Qui omne dicit,nihil excipit.h.d.ᵃ Vide quod dixi suprà,de le.1.l.serui electione.§.1.

ADDITIO.

a ¶Hoc dicit.Et istum tex.pro sing.alle.imo.in l.si domus.de le.j.& facit ad no.q.tactam per bal.in l.a procuratore.C.mand.& adde Bald in l.prædia.C.de fideicom.

§.Ex his. Verba enuntiatiua futuri euentus non inducunt dispositionem.h d.Vidistis simile in l.pater filium. §.fundum.& quod ibi dixi.& l.Pamphilo.in prin.supra,eo.

§.Seruos. Hæc cōdō,si meus erit,intelligitur insolidum , si testator hoc senserit.h.d.Alias.n.nisi testator hoc senserit,secus esset,vt l.2.de condi.insti.& de le.1.l. Stichum , qui meus erit.& l.si quis seruos.infrà.eo.

LEX LXVII.

1 *Interpretatio volūtatis testōris ad quem spectat,& qualiter interpretari dēat.*

a Non aliter. ᵃPone casum per l.librorum.§.qđ t̄n cassius.su-
1 prà,eo.† Op.& vr̄,ꝙ spectat ad iudicē interp̄tatio voluntatis,C.de fideic.l.voluntatis.Sol. debemus recurrere ad iudicem,vt ibi:sed iudex dēt reseruare hūc ordinē,quia primo dēt videre,quid sensit testōr,vt hic,& l.in ꝯdōnib.in prin.j̄.de cōdi.& de.l.pater Seuerinam.§ cōdōnē.eo.ti.Sed si hoc nō apparet, debemus inspicere qđ est verisimile,quæ verisimilitudo attenditur ex multis,s̄.de le.1.l.si seruus plurium.§.fi.clarius p Dy.in c.inspicimus.de re.iu.lib.6.Et si illud verisimile non apparet,recurritur ad propriā significationē verborum,vt hic:sed si essent plures significationes,quarum vna esset p̄pria,alia impropria, staremus propriæ significationi,l.1.§.si is,ꝙ nauē.s̄.de exer.Sed si essent plures significationes propriæ,tunc habemus inspicere qđ est minimū,l.Apud Iulia.§.Seio.alias est sub l.idem Iulianus.de leg. 1.& s̄. eo.l.qui concubinam.§.cū ita.& hoc in vltimis voluntatib. In statutis aūt qualiter debeāt verba interpretari,nō dico hic.Dixi ple
b nè in l.omnes populi.ᵇde iu.& iu.Vltimo cōtra istam l. videtur s̄. de leg.1.l.4.vbi non statur voluntati defuncti licèt de ea constet. So.ibi ideo,qa testator errauit nomine appellatiuo.Cætera dic,vt in gl.quia sunt explanata per præcedentia.

ADDITIONES.

a ¶Nō aliter.Ad limitationē huius vide Bar.in l.j § fi.s̄.de pec.& in rub.de ope.no.nun.

b Claud.In l.omnes populi.Et ibi declarat vnde sumatur propria significatio vocabuli,de quo plenè per Bald.in l.fin.s̄.de hære.instit.

1 *Iuuenis dicitur,qui inter seniores non numeratur.*

1 a §.Titius. † Quilibet iuuenis ᵃ dr̄,ꝙ inter seniores nō numeratur:sed dēt intelligi fm ꝯsuetudinem ciuitatis.

ADDITIO.

a ¶Iuuenis.Quis dicatur iuuenis,vide Bar.l.j.C.de emen.propin.& quod not.Cy.in l.si in fund.de iure deli.

LEX LXVIII.

1 *Lanæ appellatione quid contineatur.*

2 *Indefinita non æquipollet vniuersali.*

1 Si cui lana. Appl̄one lanæ†continet̄ lana,ēt à pellibus animalium mortuorum nō separata, succida,vel purgata,& filata,vel non,dummodo nō sit tincta,nec ad formam telæ redacta,vel ad alium specialem vsum deputata.h.d.Not.ꝙ ea lana,q̄ nō est separata à pellibus,ꝯtinet̄ appl̄one lanæ, ēt ipsa pellis.Quod intelligo de aīalibus mortuis,nō de viuis,qa tūc secus, l.ligni.§.proinde si siluā.s̄.e.Itē ꝙ dicit de pellib. intelligo de illis, q̄ hñr solum pp lanā,vt illæ,quæ veniunt de Sardinia , q̄ appellāt buldrones:secus si principaliter habeant̄ pp pelles, secundariò pp lanam.Non ergo hīc à patre.s.vt lana.ar.j.de vi.tri.& oleo le.l.si qs vinum.Itē qđ dr̄ de lana anserina , qđ appl̄one lanæ continea͠t vsus nostræ regionis non admittit.Ad primū qđ dr̄,ꝙ lanā tincta non cōtineat appl̄one lanę.Op.de l.pediculis.§.Labeo.j̄.de au.& arg.lega.Solu.vt in glo.Sed Mar.dicit,ibi dixit,omnem, hic inde
2 finitè dicit lanam,& sic est hic casus,† ꝙ indefinita non æquipollet vniuersali:quod examina per Dyn.in rub.ex̄,de regu.iu.lib. 6.Dicam latius in l.ū plurib.j̄.de leg.2.

LEX LXIX.

1 *Verbum,suus sua suum,quomodo accipiatur.*

a Cum suæ. ᵃHæc l.cū sequentib. tractat bonam mām. Sui dñr serui,qui ad aliquem pertinent iure dominij,vel quasi:secus si iure vsusfructus,vel pignoris: item secus in his,q̄ ad vēdendū hñr,vt sunt vicarij seruorū: cōes verò serui sui dñr.h.d.cū trib.legib.seq.Videris hic signatiōnē verbi,suus.Op.ꝙ
b ille demū ᵇ p̄ferētis dic. ē suᵘ,quem qs pōt vēdicare,l.quintᵘ,§.argēto.j̄.de au.& ar.le.Sed seruū bona fide possessum ñ pōt qs vēdicare.Rñ.certè immo pōt vēdicare p publicianā:ita hic intelligo, & plenè expediui in l.ꝯria.Itē op.de l.j.§.1.s̄.ad Syl.Sol.vt ibi dixi. Itē dr̄,ꝙ serui,quos hēt pignori,non cōtinent̄.Cōtra,j̄.de supel. le.l.legata.§.fi.so.vt ibi patet,qa ibi habebat pignori p tāta quātitate,ꝙ quasi habebat̄ p derelicto à dño.Sile in l.antepe.in prin.j̄. e.Itē dr̄ hic,ꝙ serui cōes ꝯtinent̄ appl̄one suorū,ꝯ in l. Iulianus.§. seruos.s̄.eo.Sol.Illud est verū,si probetur ꝯrium sed in dubio ob
1 tinet hoc.¶Quæro vtrum † serui vicarij suorū appl̄one ꝯtineantur?Rñ.hic sunt opi.inter Ro.& Io.& hoc ex duplici litera,q̄ hic ꝯtinetur:nam quidā habēt literam affirmatiuam,alij negatiuam, non continent.Quid dicemus?Br̄ in casu l.nostræ puto opi.Ro.esse verā,quia hæc dictio suus,intelligit̄ fm proferentis voluntatē: sed si verbū suus sua suum,profertur ab alio,s.à statuto,vel à lege, quæ diceret,publicentur bona sua:vel in ꝯctu vt vendidit omnia bona sua,vbi verba intelliguntur fm propriam significationem, tūc statur opi.Io.ꝙ cōtineantur vicarij.Rō,quia habebat potestatem vendicandi,l.Quintus.§.argēto.j̄.de au.& arg.leg.& ibi hoc etiam examinaui,& l.solum.§.meum.s̄.de rei vendi.

ADDITIONES.

a Alex.¶ Cum suæ.Vide Bar.in rub.j̄.de ope.no.nun.

b Alex.¶Op.ꝙ ille demum.Et idem dic si testator dixisset,seruos proprios lego,secundum Bal.in l.fi.§.1.C.de le.& contrà l.seruos autem suos,quæ huic contrariatur,facit l.hoc legatum.sup à,eo.sol.vt ibi dixi.

LEX LXXIII.

1 *Cōsuetudo regionis testatoris vel vbi sita est res,quæ attēdatur in vltimis voluntatib.& quæ in contractib.*

a Nummis. ᵃNot.tex.ibi,vnde fuerit,&c.Op.dr̄ hic ꝙ minimi vñr legati.ꝯ,immo medij,l.qui lancem.j̄ de au.& ar.le.So.vt ibi no.& l.apud Iulianum.aliàs est sub l.idem Iulianus.§.Seio.s̄.ti.2.Itē op.ꝙ non inspiciat̄ ꝯsuetudo,vt j̄ ti.1.l.si cui dicit Dy.ibi erat dubiū de quātitate,hic de qualitate.Et eo.mō so, uit Pe.Tu dic,& melius:vt ibi dixi.Opp.de l.si seruus plurium.§.fi. s̄.ti.1.vbi ex aliis potest apparere voluntas defuncti,q̄ ex his, quæ hic dñr.So.concedo ꝯrium,qa quocunq; mō ꝯstet de voluntate defuncti,vel ꝯhentium,sufficit,vt no.j̄.de re.iu.l.semper in stipulationib.& ibi gl.qa ex qualitate rei venditæ p̄sumit̄ quantū est pre
1 tiū.Itē dr̄ hic,† ꝙ inspicietur ꝯsuetudo regionis,de qua regione intelligitur?Certe de regione vnde ipse fuit,vt hic,qđ not.Op. in his,

ADDITIO.

Alex.¶ Nummis.Vide Old.in consi.168.in prin.

his,q̄ pertinet ad decisionē,dēt insp ici ɔ̄suetudo loci,vbi est res, de qua agit̄,l.si fundus.de eui.Sol.Q̄n̄q; emanat dubiū circa dispositionē pp naturalia,vel accidētalia ipsius dispositionis, non t̄n emanat ex verbis,vt si vēderes rem,& est dubium an debeas cauere:vel satisdare,tūc loquitur l.fundus.de euic. Q̄n̄q; dubiū pēdet ex verbis,& tūc dēt inspici ɔ̄suetudo regionis, vn̄ est proferēs,vt hic:& hoc in vltimis voluntatib.sed in ɔ̄ctib.si dubium emanat ex verbis,habet locum materia l.veterib.s̄.de pac. Item no.hic de contextu testamenti.facit l.qui filiab.s̄.de leg.j.

LEX LXXVI.

1 *Clericus existens in studio an videatur residere.*
2 *Scholaris stans in studio etiam si stat per x.annos,non efficitur ciuis.*

a §.Quæsitum. a Qui studiorum cā abest, abesse non vr̄.h.d.Simile j̄.de fundo instr.l.Seiæ.§.Pamphi-
1 læ.Ista lex est in arg.† pro clericis,q vadūt ad studendū, vt videātur residere in ecclesia sua,& tanquam residentes in ecclesia debeant hr̄e p̄bendas suas.de quo hr̄ in c.relatum.ex.de cle.nō re-
2 si.Ista l.facit ɔ̄ gl.† l.j.C.de incol.q̄ dicit,q̄ si scholares stāt in studio per x.annos,efficiuntur inco læ,qđ est falsum,quia si starent per mille annos,non efficerent̄ ciues,ex quo habētanimum ad domum redeundi,& retinendi domicilium.dic.§.Pamphilæ.vt hic, & l.nihil.j̄.de capt.& postl.re.& hoc tenet Cy.& tāgit̄ p gl.ī l.hæres absēs.s̄.de iud.& l.lex Cor.§.dom̄ī.j̄.de iniu.&ibi d hoc dixi.

ADDITIO.

a Ale.¶Quæsitum. Qui abest causa studij,habetur pro præsente,& adde quæ habentur in l.testamento.& ibi Bar j̄.de ali.leg.

1 *Genus an restringatur per enumerationem specierum sequentium.*

§.Mæuij. Genus in medio positum ex præcedentib.& sequentib.restringitur.h.d.Quid in dubio, si p legatarium nihil probatur?Gl.dicit,quod id t̄m vr̄ relictū,qđ haberet in fundo Sēproniano,l.nā qđ liqdè.§.fin j̄.de pe.leg Sed ɔ̄riū facit l.q̄sitū.§.si qs fundū ī fi.j̄.de fun.istr.dicit gl.ibi apparet volūtas defuncti:sed certè īmo loqt̄ ī dubio.Sed Dy.tenet primā
1 op.p l.fi.§.cui dulcia,de vi.tri.& ole.le.Sed† certè ibi gen⁹ sequēs restrīgit̄ p p̄cedētia:sed hic gen⁹ p̄cedēs restringit̄ p sequētia,f̄m istā opi.Præterea ibi gen⁹fuit qđdā adiectiuū neutral'r positū,qd dicem⁹?Rn̄.duob.mod Primò,q̄ hic p̄cessit enumeratio specierū secuta:genus vero fuit positū ī medio , iō restringit̄:in ɔ̄rio secus.Et hoc tenui ī l.q̄sitū.§.si qs fundū.Vel al'r,& forte non malè,nō est verū dicere in lege nr̄a,q̄ genus p̄cedēs restringat̄ p id qđ sequit̄ postea,hoc est p enumerationē specierum,sed magis restringit̄ p aditionem loci,q̄ loci adiectio oīa respicit vniformiter,cū in eadē orone post oīa ponatur,arg.ad hoc l.mulieri.in fi. j̄.de cond.& dem.Et q̄ hoc sit verum,apparet hic in tex.De hac clausula qualiter referatur ad precedentia,dixi ī l.licèt .de leg.j.

§.Prædia. Ea videntur esse in fundo,quę ibi sunt , vt perpetuo sint.h.d.

a §.Peto. a Quæro,q̄ est rō,q̄ reliqua non vn̄r legata. Quidā dicūt,qa ibi non erāt vt p̄petuo sint.Vel al'r f̄m Ia.de Are.aliqua,& cætera debita non respiciunt certum patrimonium,sed totum vniformiter.l.si fideicommissum.§.tractatum. s̄.de iud.& l.ex facto.s̄.de hær.insti.

ADDITIO

a ¶ Peto.adde l.qui habebat,§.fi.& ibi bar.j̄.eod.

1 *Statutum,quod extrahēs bladum puniatur,an habeat locū in extrahēte farinā.*

a §.Illud a forcassis. Appellatione materiæ non cōtinetur materiatū, qđ ad suam mām reb uerti nō pt.h.d.Facit ad statutum b † qđ dicit,q̄ si qs portauerit
1 frumētū ex̄ ciuitatē in t̄m puniat̄:qd si portat farinā? Certè f̄m propriā sigñationem nō tenet̄,qa non pt redigi in suam mate-
c riam,vt hic.ita dicit Dyn.in ɔ̄riū est rō,f̄m qđ vidistis in l.si cui lana.s̄.e.qđ lana siue sit filata,siue nō,donec portat̄ in tela,cōtinetur appellatione lanæ:& sic donec perueniat iuxta finem proximum,ad quem destinat̄:sic in proposito appellatione frumenti continetūr farina,donec ex ea fiat panis,arg.d.l.si cui lana.

ADDITIONES.

a Barb.¶Illud.Alleg.istum tex.& contra tenet ibi Io.de imo.& vide quæ ibi dixi. Et vtrū farina sit fructus prædij,Bal.in l.j.C.de fru.& lit.expen.
b Barb.¶Facit ad statutum.Et vide Bal.in l.quod non ratione.ff.de legi.
c ¶Suam materiam.An statutum prohibens extrahi frumentū,verificetur in farinā,& ad alias q.de frumento,vide Bar.in l.triticum.de ver.ob.& in l.j.§.de eo opere, de aq.plu.ar.Quid si statutum prohibet portari bladum,an posit portari farina?p Bart.in l.non dubiū.C.de leg.Quid si prohibet portari vinum,an posit portari acetum?per Bal.in l.2.C.de peric.& cō.rei ven.& Bal.in l.j.C.de ero.mil.anno.lib. 12. per illum tex. & adde quæ not.mo.in l.imperator.de app.& bar.& doc.in l.cætera.§.sed si quis.s̄.ti.2.& bar.in l.si quis post hanc.C.de edi.priua.& de q.bar.hic vide Gui.de Suza,in q.quæ incip.pone,quæstio est de facto in ciuitate Vercellarum,alleg.tex.in l.Iulianus.§.sed& si quis.s̄.ad exhi.q̄ statutum prohibens portari vinum extra territorium verificatur in portante vnam flascam vini gustus causa.l.1.& ibi Bal.quæ res expor.non pos.

§.Cum vir. Res æstimatæ in dotem datæ non continentur in legato empti,vel parati,si non fuerūt ad vsum traditæ.h.d.

§.Rebus. Quæ casualiter absunt,abesse non videtur ,& quæ casualiter adsunt adesse non videntur.h.d Facit j̄.eo.l.si ita legatum.

LEX LXXVII.

a Si chorus. Qđ operat̄ gen⁹ quo ad omnes, idē operatur p̄ticulare quo ad particularia.h.d.Vel al'r. Non refert,vtrū vl'r,vel particulariter,vel singulariter res distiguāt̄.Op.s̄.tit.j.l 4. 5.& 6.Sol.Fateor,q̄ oīa vn̄r legata,t̄n quo ad separationē legatorū est dr̄ia,vt ibi.Itē quo ad actionē deuictiōe.l.si dom⁹.§.j.s̄.ti.2.& l.serui vēditor.đ eui.Itē ē dr̄ia quo ad petitionē formidā.Et hoc colligitur ex gl.quā habes in l.scire debem⁹.de ver.ob.

ADDITIO.

a ¶ Si chorus.Allegatur hæc l.quod operatur genus quo ad genus,id operatur species quo ad speciem.Et ad hoc vide bar in l.si duo s̄.de admi.tut.

1 *Communis vsus loquendi qualiter probatur.*

§.His verbis Nummi repositi,vt mutuo dentur,non videntur esse ī loco:secus si vt ibi perpetuo
1 sint,h.d.Et est §.no.facit pro † his,qui volunt probare communē vsum loquendi,vt sufficiat dicere se hoc audiuisse à senib. quod declara,vt l.Labeo.de suppelle.leg.

§.Area. Op.de l.seruum filij.§.si areæ.s̄.ti.2.Sol.vt ibi non in sisto,hic.

§.Seruis. Op.de l.qui res.§.aream.j̄.de sol.& de adi.leg.l.cū seruus.So.hoc ex voluntate noua ad legatarium pertinet,alias secus,& sic concordat cum contrarijs.

LEX LXXVIII.

Coniunctim. Dr̄,q̄ hic faciunt partes sibi concursum, qn̄ hoc est verum,,dicit gl.siue re t̄n,siue re,& verbis,siue verbis t̄n sint coniuncti.Glo.bene dicit,præterquam in tertio casu,quia quando verbis tantum sint coniuncti tunc ab initio non vocatur nisi ad partem:licet pars alterius possit sibi accrescere:& sic sibi partes non faciunt per concursum,l.si duob.§.fi.s̄.ti.2.& l.re coniuncti.j̄.eod.

LEX LXXIX.

1 *Appellatione viri quando veniat puer,& quando appellatione mulieris veniat puella.*

Seruis. Masculinū genus ɔ̄cipit femininū,non eɔ̄.h.d .Qualiter masculinum concipiat fœmininum,dic vt in l.j.j̄.
1 de ver.sig.Item dicitur hic,† q̄ viris legatis,pueri,& puellæ continentur.Contra puer,& puella dicuntur minores 4 annis l.Mela.in prin.de ali.& cib.leg.& l.pueri .de ver.sig.sed vir intelligitur cum peruenerit ad adultam ætatem,i.cum quis.§.codi cillis.s̄.e.& ibi no.ergo appellatione viri non continetur puer.Sol.possumus dicere,q̄ nomen viri q̄n̄q; sumitur large,q̄n̄que strictè,put gl.h.d.de nomine mulieris,& hoc placet.Sed quid in dubio,quo modo cognoscam,an hoc nomen,vir, vel mulier,ponatur largè vel strictè?Respondeo,quandoque hoc nomen,mulier, vel vir, adijcitur alicui indiuiduo,vt Berta est mulier,& Titius est vir,& accipitur mulier.i.corrupta,& vir maior 14. ann. ita loquitur §.codicillis.Quandoque profertur simpliciter non relatum ad aliquod indiuiduum,& tunc large sumitur vt nomen mulier contineat omnes,qui sunt in sexu feminino:& vir,omnes,qui sunt ī sexu masculino,vt hic.

LEX LXXX.

Seruus. Qui fugit,dicitur esse in loco,à quo fugit.h.d.

LEX LXXXI.

a Quod his. a Op.j̄.ad Treb.l.balista.Bl̄ ibi dixit,quantumcunque,hic vero,quicquid,& est vera solu.Itē oppo.de l.in fideicom.§.nonnunquam.s̄.de vsur.Solu.ibi dies fuit adiecta gratia fideicommissarij,hic gratia hæredis.De hoc plenè in l.in fideicommissa.j̄.ad Treb.Item oppo.de l.3.in fi.j̄. de dot præ.Sol.vt ibi.

ADDITIO.

a ¶ Quod his.Ad limitationem vide Rom.no.37.quod not.

§.Idem testator. Appellatione posterorum continētur liberi.h.d.

LEX LXXXII.

Cui quæ Romæ. Op.j̄ de au.& arg.leg.l.si vxori.& l.q̄situm.§.fi.s̄.eo.So.dicit Ro.debentur.s.eodem modo,quod deberentur,si essent in ciuitate,& satis bene dicit.Vel aliter dic,quòd ea,quę erant extra vrbem causa custodiæ,erant deputata,vt perpetuo essent in vrbe,vnde in vrbe esse videntur,& cedunt legato,vt s̄.eo.l.quæsitum.in fi.

LEX LXXXIII.

Nuper. Pronomen meum,adiectū certo corpori,& verbo præsentis tp̄is facit demonstrationem:si incerto tēpori,taxationem:si vero verbo futuri temporis,conditionem.h.d.De hoc plene dixi s̄.ti.2.l.Stichum,qui meus erit.

LEX LXXXIIII.

a Si ita legatum est. a Inspici debet, vbi res esse solent perpetuò,non vbi casu desunt, vel absunt.

ADDITIO.

a ¶ Si ita legatum.Facit ad q.de qua dixi post barr.in l.cum de Lanionis.§.Sat inus.infra de fun.instru.

LEX LXXXV.

1 *Legati appellatione hæreditas continetur.*

a Et fideicommissum. † Certe et hreditas appellatione legati continetur l. lege obuenire. de ver. sig. & dixi in l. filium. §. si legata ff. de leg. prest. n.

LEX LXXXVII.

2 Testator per legatum factum secundo quando videatur adimere à primo.
3 Coniunctio verbalis inducitur, quando plures personæ in eadem oratione solutæ ponuntur, secus si in diuersis orationibus.
4 Illi, quibus eadem res legatur in diuersis orationibus, dicuntur verbis disiuncti, sed re coniuncti.
5 Expressio eorum, quæ tacitè insunt de volūtate, aliquid operatur, secus si insunt ex necessitate.
6 Coniuncti re tantum dicuntur ij, quibus eadem res separatim legatur.
7 Si legatur Titio x. Seio x. non dicuntur coniuncti, & quilibet habebit x.
8 Eadem res si separatim duobus legatur, hoc acto, vt quilibet habeat insolidum ij non dicuntur coniuncti re.
9 Si Titium instituo in dimidia. Sempronium in eadem dimidia instituo, in qua Titium institui, in dubio dicuntur coniuncti re.
10 Tota res si vni legatur, alteri pars, an & qualiter isti dicantur coniuncti re. Totum, & pars potest accipi tribus modis.
11 Coniuncti verbis tantum qui dicantur.
12 Copula posita in diuersis orationib. quando inducat coniunctionem verbalem.
13 Cōiūctio verbalis, an inducat per noīa distributiua, quisquis, quilibet, & similia.
14 Coniunctio verbalis an inducatur per aduersatiuam, autem, vero, & similes,
15 Alternatiua quando inducat coniunctionem verbalem.
16 Coniuncti re, & verbis quando, & qualiter dicantur.
17 Coniunctio legalis quot modis contingat, & quibus casibus.
18 Coniuncti coniunctione legali dicuntur coniuncti re, & verbis.
19 Coniunctio operatur tres effectus.
20 Ius accrescendi, an habeat locum inter coniunctos re tantum.
21 Ius accrescendi inter coniunctos re tantum in vsufructu, habet locum post emolumentum quæsitum, ante vero habet locum ius non decrescendi.
22 Ius non decrescendi habet locum inter coniunctos re tantum in proprietate.
23 Ius accrescendi quando habeat locum inter coniunctos verbis tantum.
24 Ius non decrescendi habet locum inter coniunctos re, & verbis. Et quando ius accrescendi.
25 Ius accrescendi quando habet locum inter disiunctos.
26 Ius accrescendi quando, & in quem successorem transeat. Ius accrescendi accrescit portioni, & non personæ.
27 Cōiunctus quis præferatur in iure accrescendi, quādo sunt duo, vel plures re tātū cōiūcti omnes admittuntur ad ius accrescendi, nec vnus præfertur alteri.
28 Cōiūcti verbis tantū, qa possunt esse diuersimode, ideo inuicē possunt præferri.
29 Coniuncti per nomen collectiuum præferuntur coniunctis per copulatiuam.
30 Inter coniunctos re, & verbis an detur prælatio.
31 Plures habentes ius accrescendi si sint diuersæ conditionis, quomodo inuicem præferantur.
32 Portio decedentis habentis coniunctum re tantum, & coniunctum verbis tantū vtrique accrescit.
33 Substitutus in dubio præfertur coniuncto.
34 Substitutio si non habet locum, an portio reuertetur ad coniunctū, vel ad venientes ab intestato.
35 Ius accrescendi tolli potest per testatorem in testamento.
36 Volūtas testatoris ita probatur ex actu inualido quemadmodū ex actu valido.
37 Coniunctus quando vnus, & idem est, idem etiā substitutus cohæredi suo tūc per inuicem substitutionem non impeditur, neque tollitur ius accrescendi.
38 Coniunctus quādo alius est, alius substitutus, & substitutio deficit præteritione posthumi, tūc impeditur ius accrescendi, & deuenit portio ad venientes ab intestato. secus si substitutio deficit alio modo.
39 Coniunctus in legato præfertur ei, à quo relictum, & sit hæredi.
40 ius accrescendi quando habeat locum.
41 Qui non admittitur ad partem, nec admitti speratur, non facit partem, & ideo ius accrescendi non impeditur.
42 In legato facto pluribus ob causam non reiterabilem, vt puta alimentorum, non habet locum ius accrescendi.
43 Legatarius si admittitur ad partem suam de iure speciali, & contra voluntatē testatoris, tunc non habet ius accrescendi.
44 Legatarius admissus ad partem de iure speciali secundum voluntatem testatoris non habet beneficium iuris accrescendi, quando hæres, a quo præstandū est legatum, admittitur contra voluntatem defuncti, secus si succedit secundum voluntatem.
45 Minor admissus ad legatum per restitutionem in integrum. & secundum volūtatem defuncti habet ius accrescendi, si legatum præstatur ab illo, qui etiā succedit secundum voluntatem.
ius accrescēdi accrescit portioni, & nō personæ, & supra nu. 26. & ifra num. 48.
46 ius accrescēdi iter succedētes per edictum, si quis omissa causa testa. habet locū.
47 ius nō decrescēdi habet locum etiam, quādo quis venit de iure speciali idistictè.
48 Statuto stāte, quod fœminæ nō succedāt patri filijs masculis extātibus, si aliquis decedit relictis duobus filijs, item & filiabus, si vnus ex filijs repudiat partem suam, vel alter excludatur, portio hæc deficiens accrescit fratri in totum, & non sororibus.
49 ius accrescēdi nō habet locum regulariter in portione, quæ deficit postquam fuit acquisita, & in quibus casibus locum habeat.
50 Ius accrescendi qualiter, & ad quid locum habeat.
51 Portio deficiens accrescit legatario inuito per ius non decrescendi.
52 Portio deficiēs per ius accrescendi nō accrescit legatario inuito, sed volenti.
53 Portio cohæredis deficiens quando accrescat cohærede etiam inuito.
54 Portio deficiēs an, & quādo accrescat collegatario, vel cohæredi per ius accrescendi onere, vel sine.
55 Ius nō decrescēdi quot modis operetur, vt portio deficiēs accrescat collegatario, vel cohæredi cum onere, vel sine.
56 Portio deficiens accrescit proportionib. hæreditariis, vel legatis.
57 Portio accrescens taliter accrescit, quod petitur eadem actione, qua prima.
58 Ius accrescēdi an trahatur ad bona impuberis, cui quis erat coniunctus.
59 Ius accrescendi quando habeat locum inter coniunctos coniunctione legali, in acquisitione ex testamento.
60 Hæredes plures vnius legatarij dicuntur coniūcti coniunctione legali, & quādo in eis habeat locum ius accrescendi.
61 Ius accrescendi in acquisitionib. ab intestato inter coniunctos coniunctione legali, quomodo habeat locum.
62 Pater si decessit relictis duobus filiis ex vna vxore, duob. aliis ex alia, si vnus repudiat, omnes pariter admittuntur.
63 Portio, quæ accrescit per ius accrescendi coniuncto coniunctione legali, an accrescat ipso iure, remissiuè. Item an accrescat cum onere, vel sine. 64.
65 ius accrescendi an habeat locum in dispositionib. inter viuos, inter coniunctos coniunctione hominis.
66 Feudum vel emphyteusis si conceditur duob. an inter eos habeat locum ius accrescendi.
67 ius accrescendi inter coniunctos coniunctione legali in dispositione inter viuos, an habeat locum, & quando.
68 ius accrescendi habet locum in coniunctis coniunctione legali, & hominis.
69 ius accrescendi habet locum in donatione causa mortis.
70 Lex vnica. C. de cad. tol. habet locum in donatione causa mortis.

a RE coniūcti. Lex ista diuidit ī partes duas prīcipales. Primò loqt̄ de cōiūctis. Secūdò de effectu ɔiunctionis. s. de iure accrescēdi. Scd̄a ibi. pferr. Itē prima subdiuiditur ī tres ptes: qa primò loqt̄ de ɔiūctis re tm̄, scd̄o de ɔiūctis verbis tm̄, tertiò ponit rōnē pcedentiū. Scd̄a ibi, itē verbi. Tertia ibi, qm̄ semp. Itē scd̄a pars principalis subdiuiditur ī duas qa primò ponit dictū, scd̄o illud pbat p argumētū à sufficienti diuisione. Scd̄a ibi, q si re tm̄: & qa lex ē
1 breuis, & hēt multos versi. iō nō pono sūmariū. ¶ Venio ad † casū in terminis, quē pono p ptes. Primò q̄ro, q legatarij sūt re ɔiūcti? Rn̄sio patet. Scd̄o q̄rit, q dicāt verbis ɔiūcti? & simil'r patet rn̄sio. Tertiò q̄ro, quare isti vltimi dicātur cōiūcti verbis, nō aūt re? Rn̄det Iurisconsult⁹, illi, q sunt ɔiuncti vocāt ab initio ad solidū legatū, & faciūt sibi ptes p ɔcursū, sed in casu s̄. pxi. in text. posito sp vocāt ad viriles ptes tā ab initio q̄ ex post facto, merito n̄ pn̄t dici re ɔiūcti, sed verbis tm̄, vt hic dr̄, ibi, qm̄ semp, &c. ¶ In scd̄a pte, q̄ incipit ibi, pferr̄, sic pone casū. Vidi, q sunt ɔiūcti re, vel verbis, sed q̄ro de effectu ɔiūctionis. Pone, vn⁹ legatari⁹, cuius portio deficit, hēt aliū sibi ɔiūctū re, & verbis, aliū ɔiūctū verbis tm̄ vel re tm̄: q̄rit, cui accrescit portio d̄fecta, & sic qs pferr̄ ī iure accrescēdi? Rn̄. q ille, q re, & verbis ɔiūctus est, pfertur omnib. h. d. primò, & fm hoc dictio, igitur, ponit inceptiuè. Sed q hoc sit verū, pbat à sufficiēti diuisione, & sic. Aut tu dices, q ɔiūctus re tm̄ pferat, vel ēt ɔcurrat cū ɔiūcto re & verbis, & certū est hoc non eē verū. Aut dicis de ɔiūcto verbis tm̄, & nō re, & tūc de hoc posset eē q̄stio, qa est ɔiūctus ex verbis testōris: tn̄ finaliter veritas ē, q ɔiūctus re & verbis, pferr̄ ɔiuncto verbis tm̄. h. d. fm lect. Io. & Azo. verā, quā sequūt oēs Citram. Scd̄m hoc ibi, q si re, &c. expone, q id est, qa. & oīa erūt plana fm Dy. Nā ibi ponit rō, seu pbatio pcedētiū. Notabilia collige p te. ¶ Veniamus ad ɔ̄ria. Primo op. & vr̄ q cū duob⁹ separatim eadē res legat̄, sint legatarij oīno
b separati, nō ɔiūcti, l. pen. s̄. de vsufru. accre. Sol. lex ista b loqt̄, cum idem testōr reliquit ab eodem hr̄de diuersis legatariis: lex ɔ̄ria loquit̄, qn̄ sunt diuersi testōres: vel idem, tn̄ à diuersis hæredibus reliquit eandē rē. Vel posses dicere, q ibi ēt sunt ɔiūcti: tn̄ quia non habēt ius accrescendi, dn̄r disiūcti: & ideo in iure disiūcti
2 cōiter appellant̄, prima tn̄ verior. ¶ Scd̄o op. & † vr̄, q legādo secūdo, q videat̄ adimere à primo. l. sicut. ff. de adi. leg. Solue vt ibi fm gl. Vel melius fm Dy. Nam aut reliquit secundo sub commemoratione primi legati: puta fundum, quem Titio legaui, lego Sempronio, & tūc vr̄ adimere à primo, aliàs vr̄ voluisse, q simul concurrent. l. si plurib. s̄. de leg. j. & hic: quod dic, vt per Cyn. in l. si Fortidianum, in prin. C de leg. sed hoc vr̄ falsum. Nam video in hæreditate, q si datur secundo sub commemoratione primæ institutionis, tamen non vr̄ adimere, sed videtur velle eos simul concurrere, vt s̄. de hered. instit. l. iulianus quoque. & ff. de verb. sign. l. triplici. in fi. Dicunt quidam, aliud in hæreditate, quam in legato, vt sit ratio: quia nō ita de facili adimitur hæredita, sicut legatum. l. ex parte. ff. de adim. leg. Sed ista ratio nō videtur bona qa in voluntate solēni, de qua loquitur, ita de facili adimitur hereditas,

ADDITIONES.

a Alex. Re coniuncti. Ad materiam huius l. vide per bald. in l. j. C. quādo nō petent part. & Imol. in l. si mihi & tibi. in princ. s̄. tit. ij.
b Alex. Sol. lex ista. Ista limita nisi essent aliqui legatarij in testamēto patris quibus ab impubere legaretur, & alij coniuncti re, quibus à substituto pupillari legaretur, & quia habet locum ius accrescendi l. plane. §. si duobus. s̄. tit. ij., quod est no.

reditas, sicut legatū.l.2.de iniu.test. Tene ergo gl.q̄ est in d.l. sicut. Nec aliquid operatur commemoratio primi legati. Ad l. non ad ea.de cond.& dem.quam allegat Dy.vbi vr̄ casus, r̄ndeo, quia in eadem persona commemoratio primi legati operatur adēptionem,& translationē primi, vt ibi: secus in diuersis p̄sonis, & hoc p̄bat̄ in l.j.§.fi.cum gl.j.de stip.seruo.¶ Tertiò op.ꝙ isti nō solū re sed verbis sunt cōiuncti. Nā si dico, Titio lego fundū, eūdē fundū lego Sēpronio. Iste or̄ones solutę resoluūt̄ in ꝯiūctā.l.triplici.§.videamus.j.de ver.sig.& sic erūt ꝯiuncti verbis. Sol quidam dn̄t ꝙ Ia.de Ra.dixit, ꝙ istud intell̄r, qn̄ in diuersis partib.testi sunt ista legata. Hoc est diuinare,& restringere istam materiam,& sic est ꝯ̄ tex.inst.eo.§.si eadem.ver.ꝯiunctim. Alij dicūt, ꝙ in l.triplici.soluta ponitur pro coniuncta quo ad partes principal̄r acquirendas, nō quo ad ius accrescendi: volentes dicere, ꝙ si aliquib.legat̄ solutè ꝙ licèt q̄libet admittatur ad partē suā, in hoc vr̄ cōiūcti: tn̄ ius accrescendi non habent. Et hoc dn̄t quidam moderni, qđ omnino mihi displicet. Primò per d.l.triplici, q̄ dicit, eos cōiūctos verbis, licèt or̄o sit soluta, sed effectus ꝯiunctionis est ius accrescēdi, vt hac l. ergo,&c. Præterea si testōr plures instituit partim solutè, partim coniunctè, oēs vr̄r coniuncti. Verbi g. Publius Mæuius,& Caius sint hæredes, perinde est, ac si dixisset, Publius, & Mæuius, & Caius, vt s̄. de her.insti.l.cum in testō.§. hæc verba tn̄.ergo habent soluti, quantum ꝯiuncti: nec ibi distinguitur quātum ad partes, nec quantum ad ius accrescēdi: ergo nec nos debemus distin-
2 guere.l.j.§.generaliter.de leg.præst. Ad ꝯ̄tium dic sic,† quādoque sunt positæ plures personæ in eadem or̄one solutè.& tunc habētur in verbis cōiūcti quo ad omnem effectum, vt Lucius, Titius, hæres sunto. Vel Lucio, Titio, Publio lego fundum:& tunc sunt etiam verbis coniuncti. Q̄nque plures personæ ponuntur in diuersis orationib. Verbi gratia Lucium hæredem instituo. Sempronium hæredem instituo. Vel Titio lego fundum, Sempronio eundem fundum lego: tūc licèt dictæ orationes sint solutæ, tn̄ nō inducit̄ cōiunctio verbalis. Sic loquitur hoc princi.s̄m exemplū gl. hoc etiam expresse probatur in d.l.triplici.si quis bene intueat̄.
3 †Plus dico, ꝙ si duæ orationes ponerentur copulatiuè, nō induceret̄ cōiunctio verbalis, qđ forte tibi vr̄ mirabile, dicam j̄. in q̄onib. Br̄ ergo si plures personæ ponantur in eadē oratione solutè inducit̄ cōiūctio verbalis: secus si ponūtur in diuersis orationib.
5 non solutè positis.¶ Quartò op.† & vr̄, ꝙ illi, quib.eadem res legatur separatim, sint disiuncti, vt C. de cad.toll.l.vnica.§.vbi aūt. vers.sin autem disiunctim. Sol. in tota illa ꝯstitutione accipiuntur pro coniunctis illi qui sunt coniuncti re,& verbis, vel verbis tn̄: illi qui non sunt coniuncti verbis, vocantur disiuncti, vt not.glo. ca.l.§.his ita.& in §.ne autem. Ergo dic, ꝙ disiuncti sunt. s. verbis. vt ibi, re ꝯiuncti, vt hic.¶ Quintò op. ad ver. item verbis, hic dr̄, ꝙ si dico, Titio,& Seio lego fundum æqualibus portionib. ꝙ tunc sunt verbis ꝯiuncti. Contra expressio eorū, q̄ tacitè insunt: nihil operatur.l.hæc verba.s̄.de leg.j.& l. non rectè. C. de fideiu. Sed si non esset dictum æqualib.portionib.tn̄ intelligebatur, vt s̄.de lega.j.l.legata inutiliter §.fi.ergo,&c. Sol.Pe.fatetur ꝯ̄riū: quia etiā hoc non adiuncto essent coniuncti verbis tn̄. Gl.tn̄ est in ꝯ̄ria op. vt dicam in q̄onib. Et ideo dicas,† ꝙ expressio eorum, quæ tacitè
5 insunt ex necessitate, nihil operatur. d.l.hæc verba, sed expressio eorum, quæ tacitè insunt de voluntate, bene operaretur. l.talis scriptura.s̄.de leg.j.in eo, quod ibi dicit tex.p̄nti,&c. in legato autem insunt partes æquę, vel inæquæ, vel solidæ, vtrique ex volūtate, ergo,&c. posses etiam aliter dicere, vt colligitur ex his, quæ dicā in q̄onib. Et dictam sol. ponit Pet. in l.si arrogator.s̄.de adopti. in vlt.q.¶ Sextò op. ad s̄cdam partē in iure nostro nō debet aliquid esse superfluum, vt in prima constitutione Codi. circa modum: sed s̄m lect.Io.& Azo.quam tenuit hic, idem bis reperitur, ergo,&c. So. timore huius ꝯ̄rij Ro.legit istam legem alio modo. Tertij alio, quas op.reprobat gl.& hēt ĵs in ea. Sed non examino hic, sed dicet in q̄onib. Ad ꝯ̄rium r̄ndeo, ꝙ non est superfluū, cū primo ponit dictū, s̄cdo, rōnē dicti, vt s̄. dixi ī casu, s̄m Ia. de Are. & Ia.de Ra. vt euitet istas superfluitates, legit aliter istū ver. si vero verbis, vt hoc mō, quæritur, an cōiūctus verbis tn̄ sit potior eo à quo est relictū? Certè sic,& prima positio est clarior, q̄a hic loquitur de p̄latione inter istos ꝯiunctos.¶ Septimò op.vr̄, ꝙ inter ꝯiūctos nō sit ius accrescendi, vt s̄.ti.j.l.& proculo. Sol. hic sunt ꝯiuncti ꝯiunctione hoīs, ibi coniunctione legis. De ꝯiūctione legis,& hominis ponit gl.s̄. de vsufr.accr.l.j.§.idem ait. in gl. super verbo, ex socijs. Hoc autem qualiter intelligatur, j̄.dicetur.

¶ Nūc accedamus ad istā materiā tractādā p̄ q̄stiones, & tractemus primò materiam coniunctorū, s̄cdo de effectu coniunctionis, s. de iure accrescendi. Et prædictis patet, ꝙ coniunctio alia est hominis, alia legis. Item coniuncti coniunctione hominis alij sunt coniuncti re tantum,& alij coniuncti verbis tantum, & alij re,& verbis: ideo de singulis est videndum.
6 ¶ Primo de ꝯiūctis re† tn̄, isti sunt quib.eadem res separatim
7 legat̄, vt hic. Circa hoc insurgunt dubia: Primò dubitat̄,† quid in quantitate, vt lego Titio decem, Seio lego decem, vtrum sint re cōiuncti, vt vna ad decem vocentur, an quilibet habeat sua decem? Et vr̄ ꝙ sint re cōiuncti, vt vocentur vna ad decem.l.stipulatio ista.§.cum qui.j̄.de verb.ob.& l.eum, qui ita. in princ. vbi hoc tenet gl.& in l.si mihi,& Titio.in prin.eo.ti. Contrarium est verū ꝙ quilibet habeat sua decem, & sic nō sunt re ꝯiuncti s̄m Pe. qđ
a sic probat,[a] magis p̄sumitur multiplicatio legati in persona diuersorū, quàm ī p̄sona vnius.l.oēs & l.si is.j̄.de act.& obl.l.quid ergo, §.si quis duos.s̄.ti.2.& qđ no.ī l.hmōi.§.j.eo.tit. Sed si q̄s relinqueret eidē p̄sonæ decē ī diuersis volūtatib. p̄sumit̄ multiplicatio legati l.quinquaginta.s̄.đ p̄ba. ergo multo magis hoc faciet diuersitas p̄sonarū. Ad ꝯ̄ria r̄n.ꝙ aut q̄s relinq̄t plurib.sub eadē cōceptione verborū, vt Titio,& Seio lego decē,& tūc intell̄r de iisdē đ
b cē, vt s̄.de le.j.l.si q̄s testō,ī prin. ita loquūt̄ ꝯ̄ria. Aut sub diuersis cō
4 ceptionib.[b] vt Titio decē lego, Sēpronio decem lego, tūc habet locū q̄stio nostra. Sed p̄dicta sol. vr̄ ꝯ̄ p̄dictā l.stipulatio ista.§.cū q. vbi fuit sub diuersis cōceptionib. sed r̄n.& considero verba eius, qui promittit: nam si ego stipulator interrogo te, promittis mihi decem:& Titio decem, respondes, promitto, licet diuersæ con
* ceptiones sint in mea interrogatione,* tn̄ sub vna conceptione respondes, promitto, ita loquitur ibi,& no. in d.§.cum qui. Sed si p̄mitteres sub diuersis conceptionib. vt promitto tibi decē,& p̄mitto Titio decem, tunc quilibet vocaretur in sua decem, & ita in q.nostra,& ita vr̄ intelligere Pet.istam materiam, quod satis mi
8 hi vr̄ de mente iuris.¶ Secundo dubitatur,† quid si eadem res legatur plurib.separatim, hoc acto, vt quilibet habeat in solidum, vtrum sint re coniuncti, adeo ꝙ vno repudiante alter habeat rē,& æstimationem. Vr̄ ꝙ sic, vt hac l. Contrarium credo verum, & tunc dicuntur re coniūcti, quando legatur eadem res separatim, hic,& sibi faciunt partes per concursum: vt s̄.eo.l.coniunctim. Et ista duo requiruntur, tex.est in l.idem Neratius.in prin. s̄. de vsufru.accres.sed in q.ista non faciunt sibi partes per concursum, ergo non sunt re coniuncti, ergo,&c. præterea vnus vocatur ad rē, alius ad æstimōnē.l.si plurib.s̄.de leg.j.ergo,&c. Is ergo primum adsit, quia separatim fuit res legata, tn̄ vltimum deficit, quia non faciunt partes per concursum. Item ꝯ̄, si primum deficiat, licèt vltimum adsit, non erunt re coniuncti. Hoc patet in l.item quod Sabinus.§.vnde idem.s̄.de hære.insti. Nam illi instituti sine partibus non fuerunt vocati ad eandem rem ex expressa voluntate defuncti, vnde & ibi deficit primum: vnde non habentur vt re coniuncti quantum ad ius accrescendi, licèt secundum ibi adsit: quia
c faciunt sibi partes per concursum. Nec etiam obstat,[c] ꝙ ex ipsa tacita voluntate defuncti vocantur ad eandem portionem, q̄a hoc non sufficit, vt s̄.de vsuf.accres.l.2.& ibi no. & illa est rō ibi, quare portio deficiens accrescit oīb. quia nullo modo sunt coniuncti. Quicquid gl.malè dicat.¶ Tertio dubitatur, Titium instituo in di
9 midia,† Sempronium in eadem dimidia instituo, in qua Titium institui, vtrum isti sint re coniuncti. Dubium est, vtrum istud relatiuum, qua, faciat simplicem relationē, sicut facit in l.3.C.de neg. ge.& ibi.no.& C.de iniur.l.dn̄m.& tunc non essent re coniuncti, quia non veniunt instituti in eadem dimidia: an faciat propriam relationem,& sunt re coniuncti. Istud est verum in dubio.l.triplici.ī fi.de ver.sign.& l.Iulian⁹ quoq;.in prin.de hære.insti.¶ Quar
10 to dubitat̄,† quid si vni legaui totum alteri partem, an illi sint re ꝯiuncti in illa parte? Quod vr̄, quia eadem pars est duobus separatim legata, aduertatis, quia istud est subtile. Totum,& pars quantum ad propositum p̄nt accipi trib.modis. Vno modo totum vl̄r & pars subiectiua, siue prædicamentalis, vt genus, & sp̄es. Secundo modo dr̄ totum integrale,& pars integralis, vt fundus, qui est totum integrale, diuiditur in partes integrales. s. in vsumfructum & proprietatem,& propterea si quod eorum remoues, nō est plenus fundus. Tertio modo accipitur pro toto integrali, & partib. quotitatis, in quibus vna remota nihilominus in alijs partibus consisteret fundus, vt totus fundus, tertia, quarta,&c. Aut ergo totum legatur vni,& pars alteri. Primo modo vt genus, & sp̄es: & tunc non sunt re coniuncti, quia illa species non constituetur in legato gene.is cui generi per speciem derogatur.l.vxorem.§.fœminas.s̄.c.& j̄.e.i.seruis.i.ii.cum si. Secundo casu quādo vni legat̄ fundus, alij vsusfructus, in vsufructu vr̄ re coniuncti, & faciunt sibi partes p̄ cōcursum, vt j̄.de vsufru.leg.l.si alij.& s̄.de vsufru.accr.l.inde Neratius.§.fi.& l.si tibi. Tertio casu qn̄ vni legatur totus fundus, alij tertia, vel quarta, tunc est recurrendum ad distin
d ctionem,[d] quæ est in l.cum quæstio.[d] C.de leg. Aut primo totum, postea partem,& tunc videtur adimere à primo quod dedit secūdo:& sic non erunt re coniuncti: aut primo partem legauit, secundo totum,& tunc in illa parte videntur re coniuncti, & fiet diuisio, vt ibi not.& l.Mæuio in prin.s̄. ti. primo, & hic, nisi aliud apparcat

ADDITIONES.

a Alex.¶ Quod sic probat. Et idem Bar.ī l.si plurib.s̄.ti.j.oīno p̄ Bar.& doc.ī l.si q̄s testō.ī prin.eo.ti.& ibi decidunt aliū passum, qui nō ponitur per doct.in d.l.stipulatio.§.cū qui.
b Io.Fr.Ru.¶ Aut sub diuersis cōceptionib. Adde ꝙ idē tenēt Raph.Cu.Pau.de Ca. & Ale. ī l.si plurib.s̄.ti.2.& Cu.Ro.& Ale.in l.stipulatio ista.§.cū q.j̄.de ver.obl.& Sal.& Ias.hic.
* Claud. Ita loquitur. Contra istud multum mihi videtur facere l.scire debemus. in princ. de verb.oblig.vbi habetur, quòd attēditur forma interrogationis, licet vnica & simplex sit promissio ad sciendum, an vnica sit stipulatio plurium rerum, an plures.
c And.Barb.¶ Nec ēt obst.Sed cōtra istā opi. fortiter facit l.si ita quis hæredes. s̄. de hære. inst.sed vide domi meum in d.l.item quod Sabinus. vbi tenet gl. vna cum Ray.
d Alex.¶ L.cum quæstio. Hoc sequitur Pau.de Cast.in l.si cui seru.§.j.cum l.seq. s̄.tit.

pareat de mente testõris,& istius vltimi rõ est euidens. Sed videamus rõnem inter primum,& secundum casum, quare in secũdo non derogatur generi p speciẽ sicut in primo: rñ. totũ vniuersale verificabitur in qualibet sui parte, l.si quid earũ.§.interemptũ, s̃.eo.& j̃.vñ cog.l.inter agnatos. Vñ si à gñe adimatur quædam species non vitiatur legatum, qa verificat̃ genus in alijs specieb⁹ remanentib. secus in secundo casu, qa remota parte integrali nõ est fundus, sed est nuda proprietas. Et hanc rõnem tangit Oldr. in d.l.si alij.j̃.de vsuf.leg. Sed ꝯ prædicta opp.& vr̃ in toto vniuersali, ꝙ si vni legetur genus,& alij species, sint re cõiũcti & faciãt partes cõcursu, vt s̃.de le.j.l.si domino Stichus. Sol. licet gl. ibi ponat plures solutiones: veritas est, ꝙ ibi non est legatum genus,& species, immo eadem species bis. Nam dño fuit legatus Stichus, seruo legata fuit optio serui, hoc est ille seruus, quẽ eliget,& sic species eligenda, merito ergo si eligitur Stichus, vñr re cõiuncti. Et ita ibi tenet Pet. sic intelligitur. j̃. de opti.leg.l.si hæres.

11 ¶ Secundo † Loco principaliter est videndũ de cõiũctis verbis tm̃,& cõiũcti verbis sunt: a si dico Titio,& Seio lego fundũ æquis e portionib. vt hic:& quod dico in hoc articulo, idem intelligas in articulo.cũ l.triplici. Idẽ si duę personæ ponãtur solutæ in eadem orone, vt Titio, Seio lego fundum æqs portionib. vt d.l.triplici. secus in diuersis orõnib. vt dixi, s̃. in tertio ꝯrio. Pet. tñ dixit, ꝙ qñ in eadẽ orone ponuntur solutè, sunt oĩno disiũcti, vt refert Cy. ĩ l.j.§.vbi aũt.C.de cad.tol. ꝙ est ꝯ casum d.l.triplici. Tertio mõ fit verbalis ꝯiũctio per nomẽ collectiuũ, vt lego filiis fratris mei, vł substituo hr̃des meos, oẽs.n.q continẽt sub hoc noĩe filij. vel sub hoc noĩe, hr̃des, vñr verbis ꝯiũcti. l.interdũ. in prin. s̃.de hær. insti. f & de vulg.& pup.l.si pr̃ filio,& s̃.de leg.j.l.q quartam.§.fi. Idẽ ĩ alijs noĩb. collectiuis, vt liberis meis cognatis,& similib. licèt sit arg. ꝯ s̃.de leg.2.l.Lucius.§.Lucius. sed soluam. j̃. in trac. iuris accrescẽdi & ista sunt clara.

12 ¶ Sed circa † hoc insurgũt dubia. Quid si copula cadat inter diuersas orones, vtrũ inducat ꝯiũctio verbalis: vt ecce, Titio lego fundũ,& Sẽpronio lego fundũ eqs portionib. an isti sint verbis ꝯiũcti? Et vr̃, ꝙ sic: qa inter eos cadit copula,&, q̃ inducit cõiunctionẽ verbalẽ vt hic,& d.l.triplici. Ego ausus sũ dicere ꝯriũ, qđ primò ꝓbo p casum exp̃ssum qb.mo.vsu.amit.l.sicut.§.j. Scdo ꝓbo sic certũ est, ꝙ duę orones solutę nõ inducunt cõiunctionem verbalẽ: vt hac l.in prin.& d.l.triplici,& inst.e.§.si eadem.ver.ꝯiũcti. sed inter duas orones solutas ponitur pũct⁹ loco copulę, vt no. in l.ꝑtia rerũ.j̃.ad leg.Fal. in gl. in verb. ad eam & l.3.§.duæ.ad Carb. in gl. sup verbo, moliri.& s̃.ꝓ soci.l.cũ duob.§.si in coeũda. in vi.gl. illius §. Sicut ergo tacita copula inter orones nõ inducit ꝯiunctionẽ verbalem, ergo nec exp̃ssa copula, qa exp̃ssio eorũ q̃ tacitè isunt nihil operatur, cũ tacitè insit copula de necessitate, alias nõ eẽt bona grãmatica qđ facere non debem⁹.l.Plautius.de au.& ar.le. Itẽ hoc ꝓbo ñ.ẽ virtus copulę, q̃ ꝯiũctionẽ verbalẽ inducit sed vnitas sermonis testõris, qđ patet in eo, qđ s̃.dixi de duob. solutè positis ĩ eadẽ orone:& ꝑ id, qđ dixi de noĩe collectiuo, nã licèt ibi nulla sit copula, sũt tñ ꝯiũcti verbis pp vnitatẽ sermonis,& est tex.C.de cad.tol.§.fin. aũt ex his.ver.hoc ita. Modo ad ꝓpositũ qñ sunt duæ orones, licèt ibi sit copula, tñ ibi est sermonis duplicitas, nõ vnitas, vt s̃.de vul.& pu.l.j. ergo est cõiũctio verbalis. ¶ Tertio induco gl. s̃.ti.j.l.Mæuio. in primo exẽplo, vbi b gl. sentit, b ꝙ cõiũctio posita inter orones nõ inducit cõiũctionẽ verbalẽ si qs eã benè intueť,& nõ trãscursoriè: licet quidã hoc volẽtes effugere dicãt, ꝙ illa est cõiũctio legis, nõ testatoris, qđ ẽ đ mẽte glossatoris. ¶ Quarto ad hoc iduco dictũ do. Ia. de But. in q. q̃ disputauit de eo, q legauit mercatorib.& artificib. artis lanæ, vbi dicit, ꝙ qñq; copula cadit iter duas orones pariter principales,& tũc ꝓpriè nõ hẽt vim copulę, nec reqrit̃ cõcursus copulatorũ. l.j. de his q no. infa.& de test.l.lege Iulia cum si. Sed qñ copulat duas orones accessoriè,& tũc ẽ ꝓpriè copula.l.si hr̃di plures. de cõd. isti. Eo ergo dico: ꝓposito si dico, Titio lego fundum, Sẽpronio lego fundum æqs portionib⁹, istæ sunt duæ orones pariter principales, separatus est actus legandi vni, ab actu legãdi alteri,& iõ nõ sunt cõiũcti verbal'r, sed si dicerẽ, dño Colle de pisis,& dño Sẽpronio đ c Florentia lego fundũ æqs portionib. tunc essent cõiũcti verbis, c Lex est in l.Mæuio. in prin. s̃.ti.j. Nã illæ duæ orones cõiũgunt̃ accessoriè & vnus est sol⁹ act⁹ legãdi, nã verbũ, lego, semel fuit positũ ĩ orone. ñ pluries. Si ergo vis agnoscere cõiũctos verbis sp ispicias vnitatẽ sermonis, vtrũ vn⁹ fuit act⁹ legãdi, vel plures,& hoc decidit multa dubia, vt j̃. videbitis.

13 ¶ Scdò q̃ro, † dixi, ꝙ p noĩa collectiua iducit cõiũctio verbalis nũqd est idẽ, d si p noĩa distributiua vt qsqs qlibet,& similia. Vr̃, ꝙ nõ, vt C. de ĩpu.& ali. subst.l.vlt. vbi aponũt ille dictiones, qsqs, qlibet,& similes. tñ qlibet vocat̃ ad virilẽ: sed si essent cõiũcti, tũc vocarẽt̃ ĩ vna portione d.l.interdũ. de hære. inst. ꝑ hoc facit gl. s̃.de le.j.l.q filiab.§.j. Dic, ꝙ habem⁹ inspicere vnitatem sermonis, vt iã dixi: vt si vnus fuit actus legandi vel substituendi sunt verbis cõiũcti, licèt ibi sit appositum verbum distributiuũ, Vñ dico, ꝙ in l.fi.C. de ĩpu.& ali. substit. ibi sunt verbis cõiũcti. Nõ ob. ꝙ qlibet vocat̃ in virilẽ, qđ secus esset in nomine collectiuo, qa fateor, ꝙ potior est cõiũctio p nomẽ collectiuũ: adeo, ꝙ vocati ĩ vnã portionẽ,& p̃fert̃ cæteris ĩ iure accrescẽdi, vt j̃. dicã. Si sunt ꝯiũcti p nomẽ distributiuũ, p inde est ac si qlibet esset noĩatus,& vocatus nec per noĩationem impediret̃ verbalis ꝯiũctio.

14 ¶ Tertiò quæro, † nunquid per ꝯiunctionẽ aduersatiuã, vt, aũt, vero,& similes, inducatur ꝯiũctio verbalis? Vr̃, ꝙ non, vt j̃. ad Treb.l.Lucius.§.quæ habebat, vbi testatõr grauauit hæredẽ, vt restituat hæreditatem eo modo, vt decem vncias habeat Caius, duas autẽ habeat Seius,& dicit ibi, ꝙ si portio Seij vltima deficit, non accrescit Caio, sed remanet apud hæredem: ergo vt patet, nõ sunt ꝯiũcti ꝑ illã dictionẽ aũt. Cõtrariũ dico, non.n. facio dr̃iam ĩter ꝯiunctionẽ copulatiuam,& aduersatiuam, vel aliã: nã sp vna cõiũctio ꝑt poni ꝓ alia qñ opus est, vt no. j̃. de ꝯdi.& demon. l.eas causas, sed solum inspicio, vtrũ fuerit vnus actus vel vnus sermo legandi, vel non, vt s̃. dixi. Nõ ob. ꝯriũ, qa si bene inspicimus, duo sermones, iõ nõ sunt ꝯiũcti.

15 ¶ Quarto q̃ro, † qđ de cõiũctione alternatiua: Rñ. si ponit̃ inter personas resoluitur in coniunctiuã. l.cũ qđã.C.de ver.sig. ergo inducit ꝯiunctionem verbalem si vnus est sermo, vel vna oratio.

16 ¶ Tertio † loco principal'r q̃ritur, e qui dicuntur coniuncti re & verbis: Tex. non ponit exemplum hic, sed gl. in l.j.§.fin. de vsufr. accr. ponit tale exemplum: Titio,& Mæuio Stichum lego, vtriq;.n. vr̃ legatũ insolidũ, sed cõcursu faciũt sibi partes p l.cõiũctim. s̃.e. ista sunt verba gl. ibi. Pet. istud exẽplũ reprobat tali rõne. Illi dñt re cõiuncti, quib. cuilibet insolidũ res assignantur, vt hac l.& s̃.eo. l.cõiũctim, Sed hic vr̃ cuilibet assignata ꝓ parte. C. si plu. vna sen. l.j. s̃. de leg.j.l.legata inutiliter. in fi. ergo isti non sunt re coniũcti, sed verbis tm̃. Et hoc sequitur Cy.C.de cad.tol.§.vbi aũt. D co gl. optimè dicere: qa ꝓ ea est casus instit.eo.§.si eadem res, ver cõiũcti. f vbi est tex. si lego Titio,& Seio Stichũ, sunt ꝯiũcti re,& verbis,& faciunt partes per concursum: pro hoc tex. in d.l.triplici. de verb. sig. cum gl. in verbo, veluti. quia tex. ibi nõ bene apperit vbi ponit exemplum in gl. in hæreditate. Præterea rõ illius legis hoc probat: nam eos cõiungit cõplexus noĩs,& rei. Et ad rõnẽ Petri respondeo, ꝙ vr̃ dare partes: verum est legatariis concurrentib⁹: sed sermo testõris cuilibet rem assignat insolidum,& hoc tenẽt Ray.& Citram. Petr. verò qui exemplum gl. reprobat, ponit exẽplum, si Titio lego domum Seianam,& similiter Sempronio, hĩ sunt cõiuncti re,& verbis pp copulam,&, quia vtrique atribuitur res insolidum. Sed istud exemplũ ꝑt procedere, quia vnus est sermo, cum verbum, lego, sit positum in oratione: tñ ab exemplo gl. non discedat, quia verba sunt tex. vt dixi: Possent poni alia exẽpla vt filijs Titij lego fundum, vel seruis meis lego domum: isti sunt ꝯiũcti re,& verbis. Nã, vt ex prædictis patet, nominis,& rei complexus coniungit. ergo,&c. vt d.l.triplici.

17 ¶ Quarto. g † principal'r est videndũ de cõiũctione legali,& quot modis cõtingat. Ad qđ dico, qđ cõiũctio legalis habet locũ quãdoque in acq̃sitionib. quæ sunt ex testõ,& isto casu cõiũctio legalis cõtingit vno modo. s. qñ ex persona eius, cui relinquitur, ponitur ad plures: vt si vnus seruus plurium dñorum instituitur, vel ei legatur. l.& proculo. s̃.ti.j.& de acq. hæ. l.seruus cõis ab extero,& s̃.de vsuf. accre. l.j.§.j. eadem rõne si vni esset legatum aliquid, qui post diem cedentem ante agnitionem decederet plurib. hæredib. relictis, oẽs illi hæredes dicentur in illo legato coniuncti coniunctione legali, quia ex persona vnius peruenitur ad plures,& hoc est vtile pp ius accrescendi, vt j̃. dicam. Quãdoq; habet locum

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Coniuncti verbis sunt. Quando dicantur coniũcti verbis tantũ, vide per Bar.& alios in l.Titius fun di. de hære. inst.& in l.vnica.§.his ita.de cad.tol.& l.si ita quis hæredes s̃.de hær.instit.& omnino per doc. in l.Mæuio. in prin. vbi bonus tex. de lega.2.& p doct. in l.liber homo.§.Titius.el j.de hær.instit. per Bal. in l.si Fortidianum. C.de leg.& vide j̃. in versi.3. loco principaliter.

b Ale. ¶ Vbi gl. sentit. Et ad decisionem, quam facit Bar. hic, facit gl. in prin. de vsufru. accr. in l.j. quæ requirit, quòd sit vna oratio,& non plures.
Io.Fr.Ru. Adde, ꝙ cum Bar. tenent Raph.Cum.& Sal. hic cum concor. de quib. per Ias. q̃ dicit hanc esse communem opini.

c Ale. ¶ Coniuncti verbis. Tex. in l.Mæuio,& ibi omnes suprà, ti.j.

d Ale. ¶ Nunquid idem. No ꝙ si dico relinquo filijs Titij centum pro quolibet, dicuntur coniuncti verbis,& est tex. in d.l.qui filiab.§.j. quod bene nota,& vide Bald. not. in l.si duob.§.fi.de leg.j. vbi aliter dicit,& Cy.& Bal. in l.fi.C.de impu.& quod not. Imo. in d.l. qui filiabus §.j. in prin.& licet dicantur coniuncti verbis tantũ, tamen cessat ius accrescendi inter eos, vt no. Bar. infr. ead. l.vers.2. quæro nunquid inter coniũctos verbis tantum.

e Ale. ¶ Principaliter quæritur. Vide tamen Imo. in l.plene.§.si coniunctim. s̃.ti.2.& quod habetur in l.cui fundus. j̃.de cond.& dem.& l.si mihi,& tibi. in prin.& ibi Bal. de leg.j.& vide suprà, in ver.2. principaliter,& qđ ibi dixi per Bart. in l.vnica.§.his ita.de cad.tol.& ibi per Bar. in §.vbi autem. qui se fundat per illum tex. volentem, ꝙ quando sermo testatoris vocat quemlibet insolidum, dicuntur coniuncti re, sed ego nego, ꝙ isto casu videatur legare insolidum, per tex. optimum in l.cui fundus. j̃.de cond.& dem. quicquid ibi dicat Bal. qui videtur violare illum tex. etiam in l.j.§.fi.de vsufru. accrescend. qui sequitur opi. Bar.& licet passus sit dubius, tamen in pun. iuris substentabilis videtur opin. Pet. non obstat §.si eadem. quia responde, vt dixi s̃. nisi dicas, ꝙ illud verbũ ea res, ostendit, quòd loquitur de coniunctione reali, non tamen necessario concludit contra Bar. ponderaui tex. in l.si mihi & Titio. de verb. obli. nam si illa verba essent coniuncti re,& verbis, inter tales coniunctos esset locus iuri non decrescendi, vt no. Bar. infra ea. l. in vers.3. quæro, nunquid inter coniunctos, quòd ius non decrescendi habet locum etiam in contractibus, vt not. in d.lege si mihi,& Titio. per bar.& Imo. ibi, cuius contrarium ibi dicitur, ergo sequitur, quòd ibi tantum erat coniunctio verbalis, quo casu in vltimis voluntatibus habet locum ius accrescendi, vt hic. non in contractibus. vt ibi Baldus in lege si plures. in vltima columna. C. de cond. insert. ponit opinio.& non eligit.

f ¶ Ver. coniuncti. Potest responderi, ꝙ ibi loquitur de coniunctis verbaliter tantum.

cum ꝯiunctio legalis in acquisitionib. ab intestato,& ista contin-
git duob. modis: qñq; ex simultate,& singularitate vocationis, qñ
que ex idẽtitate rõnis. Ex simultate vocationis. i. quia simul vocã
tur ad eadem bona,& eandem hrẽditatem, vt probatur ĩ. ad Tert.
l.j.§. si nemo.& de suis.& legi.l. si ex plurib. de bon. poss. l. 3. in fi.&
C. qñ non peten. par. l.j. cum simi. Secundo, vt dixi, contingit ex
identitate rõnis, vt quia ꝑ eandem rõnem vocantur. exemplum,
pater decedit relictis duobus filiis,& duobus nepotibus & filio
ꝓmortuo, oẽs vocantur ad successionem simul, sed non eadẽ rõ-
ne. Nam filij vocantur, quia filij nepotes vocantur in vnam por-
tionem, quia vnam personam. s. patris repræsentant,& ideo inter
se plus sunt coniuncti,& hoc est vtile ꝓ effectum iuris accrescen
di, vt ĩ. dicam. Hoc ꝓbaẽ ĩ. de bon. poss. ꝯtab. l. si duob. in princ.&
de coniun. cum eman. lib. l.j.§. si qs ex nepotib. Posset ẽt diuidi ista
cõiunctio in coniunctionem iuris ciuilis,& ꝓtorij: sed hic nõ ꝓ-
18 sequor, quia æqualr procedunt. Sed iuxta ꝓdicta † posset dubita
ri, vtrum dicantur coniuncti re, vel verbis, vel re,& verbis. Ad qđ
dico, ꝙ iura isto mõ loquendi non vtuntur in coniunctione lega
li. Si tñ expediret dicere, diceremeos coniunctos verbis tñ, sed
gl. tenet qđ dicantur coniuncti re,& verbis, in l.j.§. idem, s. de vsu
fru. accre. Nam vocantur noĩe collectiuo, liberi agnati,& similia
nomina. Item vocãtur in partes separatas, vel in viriles, vel in stir
pes, vt C. de leg. hær. Auth. ĩ successione,& de legi. hær. Aut. cessan
te.& Auth. post fratres. cũ simi. hoc etiã apparebit ex effectu iuris
accrescẽdi, qa accrescit cũ onere, vt dicã. Hæc d ꝯiunctis sufficiãt.
¶ Nunc de effectu coniunctionis est transcurrendum. Et est scien-
19 dum † ꝙ coniunctio hẽt multos effectus. Primo, qa coniunctus
vocatur in vnam portionẽ, vt l. planè. 2. rñ. s. de leg. j.& de hær. inst.
l. Titius.& in l. interdum. cum simi. Item habet alium effectum, qa
substitutio reciproca inuicem vr facta secũdum ordinem cõiun-
ctionis. l. cohæredi.§. qui decretas. s. de vul.& pup.& de his nihil ad
præsens. Habet& tertiũ effectum, s. iuris accrescẽdi,& de hoc agẽ
dum est. In quo procedã hoc ordine: quia queram principaliter
de sex qõnib. Primò, s. qui habent ius accrescendi. Secundo qui
præferantur in iure accrescendi. Tertiò, quando locum habeat
ius accrescendi. Quartò, qualiter,& ad quid locum habeat. Quin
tò de iure accrescendi ex coniunctione legali. Sextò, vtrum ius
accrescẽdi habeat locum in dispõnib. inter viuos. Inter prædictas
20 formabimus quæstiones accessorias. ¶ † Primò igitur principali
ter quæro, nunquid inter coniunctos re tñ sit ius accrescendi. Et
vr, qđ non, sed solum ius non decrescendi, vt C. de cad. toll.§. sin
autem disiunctim.& §. sin autem ad deficientis. In contrarium ꝙ
sit ius accrescendi. vt ĩ. de cond.& dem. l. hæc scriptura.§. fi.& l. si
separatim. Sol. dicamus, aut plures sunt re coniuncti, vt in vsufru-
21 ctu, aut in proprietate. Primo casu,† portio vnius deficit ante
acquisitum vsumfructum,& habet locũ ius non decrescendi.
Aut deficit, postquam semel fuit acquisitum,& tunc hẽt locum
ius accrescendi. Nam semel decreuit, vt probaẽ s. de vsufr. accr. l.j.
22 §. interdum Scđo casu † hẽt locum ius non decrescendi, d.§. sin
autem ad deficientis. Non obst. l. hæc scriptura.& l. si separatim.
quia expone accrescit. i. non decrescit, vt ibi not.& idem de oĩbus
legibus similib. qđ dixi in vsufructu, idem dicas in omnibus casi-
bus, vbi post acquisitionem hẽt locum ius accrescendi, qđ ĩ. dicã.
23 ¶ † Scđo quæro nunquid inter coniunctos, verbis tñ sit ius ac-
a crescendi. Et brẽ dico,[a] aut sunt coniuncti verbis, sed in re est om-
nino disiũctio, vt Titio,& Mæuio lego singulis singulos seruos,
& non hẽt locum ius accrescendi, vt s. ti. 2. l. hmõi.§. quib. vel lego
Titio,& Seio fundum factis portionib. pro diuiso. tunc. n. quęli-
bet pars diuisa est,& separatus fundus, vt ĩ. de verb. sig. l. rectè di
cimus.§. fi.& etiam tunc non hẽt locum ius accrescẽdi, l. 1. 2. rñ.
s. de vsufr. accr. ſm verum intellectum. Aliud exemplum. s. quib.
mo. vsusfr. amit. l. 2. in prin. Aut in re non est oĩno disiũctio, vt le-
go fundum æquis portionib. pro indiuiso,& qa partes tunc non
pñt ad oculum ostendi. l. Mæuius.§. duorum. s. ti. j. hẽt locum ius
24 accrescendi, vt hic,& in tota materia. ¶ Tertiò quæro, † nũquid
inter ꝯiunctos re,& verbis sit ius accrescendi. Quidam, qđ sic,
nam tenentur subire onus partis deficientis, vt no. in d.§. sin autẽ
* ad deficientis, sed illi, qui veniunt ꝑ ius non decrescendi,* nõ te-
nentur subire tale onus, ergo restat, ꝙ ꝯiuncti re,& verbis veniãt
per ius accrescendi. Dic ꝯrium, ꝙ veniunt per ius non decrescen
di, cum faciant sibi partes per ꝯcursum, vt instit. eo.§. si, eadem res.
& gl. in l.j.§. fi. de vsufru. accr.& s. dixi. Hoc etiam no. s. eo. l. ꝯiun-
ctim licet ibi in tertio dicto glo. non bene dicat, vt ibi per Dy. Di-
stingue ergo, vt s. dixi in coniunctis re tñ. Ad rationem prædictã
responde, ꝙ illud quod subit onus, alia rõne ꝯtingit, vt ĩ. dicam
25 in 4. q. prin. ¶ Quæro quartò,† nunquid inter omnino disiũctos
sit ius accrescendi? Rñ. aut loqueris inter legatarios,& constat, ꝙ
non, vt s. de vsufr. accr. l.j. in prin.& s. ti. j. l.& Proculo. cum simil.
Aut inter hrẽdes, tunc aut defunctus est priuatus, aut miles. Primo
casu est locus iuri accrescendi, vt s. de hær. inst. l. hæredes sine par
tib.& C. de cad. tol.§. his ita.& ĩ. de suis,& leg. l. si ex plurib.& s. de
hær. insti. l.j.§. si ex fundo. Ratio, ne decedat, quis pro parte testa-
tus,& pro parte intestatus. Vel dic aliter rationem, vt habes per
Cy. in d.§. his ita. circa prin. Secundo casu, qñ est miles, qui ꝓt de
cedere pro parte testatus,& pro parte intestatus, dic vt not. plenè
26 C. de testamen. mili. l. 1. per gl. ¶ Quinto † quæro, an ius accrescẽ
di transeat in successorem. Tunc dic, Aut quæris in vsufructu,&
non transit in heredem vniuersalem, quia per mortem extingui-
tur vsusfructus, nec in successorẽ singularem, quia vsusfructus ac
crescit personæ, non portioni, l. interdum. suprà, de vsufr. accre.&
infrà, de excep. rei indic. l.& an eadem.§. qui cum parte. Aut quæ-
ris in proprietate,& tunc aut in hæreditate, aut in legato. Si in hæ-
reditate, aut quæris de successore vlĩ,& transit ius accrescendi, vt
C. de cad. toll.§. his ita,& de suis,& legi. l. si ex pluribus. Aut de suc-
cessore singulari, vt de emptore,& tunc cum ille, qui vendit, nihi
lominus remanet hæres, apud eum est ius accrescẽdi, secũdũ Pet.
ar. ĩfrà, de vulg.& pup. subst. l. ex facto.§. Iulianus. Illud dictũ Petri
vr tolli. s. de acq. hær. l. si totam. vñ tutius est dicere idem in hære-
ditate, quod in legato. Si verò quæris de legato, tunc indistinctè
transit ius accrescendi in successorem vlẽm,& singularem, quia
b accrescit portionib[b] non personæ, vt ĩ. de cond.& dem. l. hæc scri-
ptura.§. fi. de vsufr. l. si Titio.§. j.& d. l. interdum. de vsufru. accres.
27 ¶ Secundò † principaliter est videndum, quis cõiunctus præfera
tur,& cui. ¶ Quæro primò, si sunt cõiuncti eadem ꝯiunctione, v-
trum alter alteri præferatur? Ad qđ dico, ꝙ cõiuncti re tantũ, neu-
ter alteri præfertur: siue. n. vtrique est assignata eadem res, non est
ratio, quare inuicem præferantur, siue vni sit assignata pars, alte-
ri tota,& similiter vterq; admittitur ad ius accrescẽdi. l. Mæuio.
28 s. ti. 1. ſm tertiam lec. quæ cõiter tenetur. Coniuncti † verò verbis
tñ possunt esse diuersimodè,& ideo inuicem possunt præferri.
29 Dico †. n. ꝙ ꝯiuncti per nomen collectiuum præferuntur cõiun-
c ctis per copulatiuam, vt in hoc exemplo,[c] Titius in dimidia,& fra
tris mei filij in alia dimidia hæredes sint: oẽs. n. isti sunt coniun-
cti verbis: tñ si vnus ex filiis fratris repudiat, accrescit fratrib. suis.
non Titio. Titius. n. est minus cõiunctus,& quodammodo respe-
ctu filiorum fratris separatur, vt s. de hær. inst. l. interdum. in prin.
& quod ibi no. Pro hoc s. de vsuf. accr. l. si quis Titio. Ad quid. n.
poneretur lex in illo tit. vbi tractatur de iure accrescendi, nisi vt
ostenderet cõiunctos per nomen collectiuum vocari in vnã por-
tionem,& præferri aliis in iure accrescendi inter se. Præterea hoc
patet ex l. scire debemus. ĩ. de verb. obli. Vnde maior vnitas indu-
citur per nomen collectiuum, quam si res copulatiuè,& simul no
minarentur: secus si essent nominatæ per nomen distributiuum,
quia tunc perinde esset, ac si essent singulariter nominatæ, vt su-
30 prà, dixi. Coniuncti † verò re,& verbis, ex eo, quod re, nullus alte
ri præfertur, vt patet ex prædictis, ex eo, quod verbis posset induci
ius prælationis, vt in exemplo. Titius,& fratris mei filij hæredes
sunto: isti sunt coniuncti re,& verbis,& si deficit vna portio, ac-
crescit aliis filiis antequam Titio, arg. d. l. interdum. cum simi.& ra
tionibus suprà alleg. Huic opinioni accedaẽ. ĩ. de ꝯtab. l. si duob. ĩ
prin.& de coniun. cum eman. lib. l. j.§. si quis ex nepotib. ex mente
quorum iurium vr probari dicta opinio. Sed ꝯtra prædicta vr l. Lu
cius Titius. s. ti. j. vbi nomen collectiuum nõ operatur plus quàm
specialis enumeratio. Sol. dicit Iac. de Are. quod ꝑ illa verba, quos
testõ manumisi,& c. vr eos specialiter nominare, ꝙ tenet Cy. C.
de imp.& ali. subst. l. fi. Ista sol. est ꝯtra casum l. si pater filio. s. de vul.
& pup. vbi ista verba, quos mihi instituti, non mutant significatio-
nem nominis collectiui. Dic ergo ad §. Lucius. vt ibi per gl. quia
illud ideo est, ex eo, qđ voluit alienari extra familiam. qđ sol. ibi te-
net Dy. Item ꝯ prædictã vr ĩ. de reb. dub. l. vtrum. in prin. vbi primo
legauit,& sic sub noĩe collectiuo, si tñ plures nascuntur, quilibet
vocatur in virilem. sol. vt ibi per Dy. quia ibi est verisimile, si te-
stator plures nascituros æstimasset, ꝙ omnibus legasset ¶ Secun-
31 dò quæro,† quomodo plures habentes ius accrescendi, si sunt
diuersæ ꝯiunctionis, inuicem præferantur? Et constat ꝯiunctos ꝑ-
ferri disiunctis. l. hæredes, s. de hær. inst.& l. liber homo.§. cũ quis,
cum simi. Item cõstat ꝯiunctum re,& verbis præferri ꝯiuncto ver-
32 bis tñ. Sed pone, ꝙ † ille, cuius portio deficit, habet vnum cõiun
ctum

ADDITIONES.

a ¶ Alc. Breuiter dico. Et quod si testator dicat, lego filiab. meis centum pro qualibet, vel pro singulis filias meas instituo in centum, non habet locum ius accrescendi, secundum Bart.& Bald. in l. huiusmodi §. quibus.& Bald. in d. l. si duob.§. fin.& Imol. in l. qui filiab.§. j. in princ. de leg. j. quamuis dicantur coniuncti verbis tantum, vt not. Bart. suprà, ead. l. in ver. sed quæro quid si per nomina collectiua propter vnitatem sermonis & orationis. l. j.§. hæc ita tam variè. C. de cad. tol.& not. glos. in l. liber homo.§. ij. de hæred. instit. Pau. de Cast. in d.§. quibus. transit etiam cum doct.& Bart. hic. sed an in legatis ad pias causas sit locus iuri accrescendi, vide Bald. in l. j. C. de sacros. eccles.

* Alex. Per ius non decrescendi. Et est glos. in l. j.§. fi. de vsufr. accres.& hic adde Bald. in l. si mihi & tibi, in princ. de leg. j.& in l. vnica.§. his ita. de caduc. tollend.& quod dixi post imo. in l. stipulatio.§. cum qui ita. de verb. oblig.

b Alex. ¶ Accrescit portioni. Portio accrescit portioni non personæ. Pro hoc vide quæ no. dicit bald. in l. j. C. quan. non pet. par. dum quærit, an in successione statutorũ habeat locum ius accrescendi, in 4. q. adde l. si totam. de acquir. hæred.& l. si ex pluribus. de suis & legitim.

¶ Et ad Bar. hic adde Alex. in consi. 24. in v. volum.

c Alex. ¶ Hoc exemplo. Si Titius institutus est in dimidia,& filij fratris in alia dimidia, si vnus ex filiis fratris repudiat, cui accrescit:& adde quod not. Bald. in l. j. in 7. q. C. quando non pet. par. bene facit l. si. cum ibi not. C. de impub.& al. substi.

Io. Fr. Ru. Adde quòd istud exemplum reprobat Iac. hic: quia filij fratris sunt coniuncti re,& verbis.

ctum re tm̃,alium ꝯiũctum verbis tm̃,qs preferturʔ In hoc lũt opi. Quidã,vt Ro.dñt ꝯiunctum re tm̃ præferri,& ita legũt istam l.fin. Pro hoc facit:quia ꝯiũcti re tm̃ veniũt ꝑius nõ decrescẽdi,& sic equitãt damnum:ꝯiunctus verbis tm̃ venit ꝑius accrescẽdi,& sic q̃rit lucrum,ergo,&c.C.de iure deli.l.fi.§.licentia.& C.de codi.l.fin. cum simi.Alij,vt Hu.dñt ꝯ,ꝯiũctum verbis p̃ferri,& sic legũt istã l.Et istã opi.seqtur Pet.& ad hoc adducit rõnes.Coniunctio, quæ fit verbis procedit ex volũtate testãtis:ꝯiũctio realis ĩducit ex vnitate rei:ergo ꝯiunctio verbalis dẽt esse potior,arg.j̃.de cõdi.& de.l.in cõdõnib.in prin.Sed ista rõ nõ placet:quia ẽt ꝯiunctio realis inducitur ex vnitate rei:ergo ꝯiunctio verbalis dẽt esse potior.ar. j̃.de ꝯd.& de.l.in ꝯdõnib.in prin.Sed ista rõ nõ placet,qa ẽt coniũctio realis ꝓcedit ex volũtate testãtis assignãtis rem separatim vtriq;.Præterea,cõiũcti verbis reputãtur vnũ corpus.C.de cad.toll.§.his ita.ver.sin aũt ex his.ergo debẽt reputari magis cõiũcti.Sed certe non video rõnem,quare vnitas ex parte ꝑsonæ operet̃ plus, q̃ vnitas ex parte rei.Tertiò probat,qa q in vno grauat̃,in alio releuat̃.l.eum qui.de iure iur.sed ꝯiũctio verbalis accrescit cum onere:& in hoc grauat̃ ergo releuat̃ in alio,qd̃ p̃ferat̃.Sed certè volũtas testãtis tollit ꝯrium.Quartò probat,volũtas defuncti dẽt interpretari,vt valeat:sed si p̃ferat̃ cõiũctus verbis, valet onus legato adiectũ:si p̃ferat̃ cõiũctus re,vitiat̃,ergo,&c.ar.s̃.de his,q̃ ĩ test. del.l.ꝓx §.sed in re dubia.Sed rñ.ꝙ istud ꝓcedit ex tacita voluntate defuncti,qui rem vnicuiq; in totũ assignauit.ar.C.de cad.toll.§.sed & varietatis.& ita dicit dñs Ray.Tertia fuit op.Io.& Az.quam s̃.tenui ponendo casum,qd̃ cõcurrãt ęqualr̃:& hoc ꝓbatur ex ista lege,legẽdo,vt s̃.dixi.Itẽ ꝓ hoc est casus s̃.de hær.insti.l.si ita quis hr̃des.q̃ lex destruit oẽs p̃dictas opin.Pet.autẽ vt d.l.effugiat:dicit qd̃ ibi oẽs sunt cõiũcti verbis,& inter primã instõnem, & secũdã dẽt esse pũctus ꝓ copula,sed hoc est falsum.Primò, quia ibi sunt duæ orões solutæ,ergo nõ sunt cõiuncti verbis,vt hac l.& s̃.dixi. Pręterea si,ibi primus esset coniũctus verbis,esset ẽt cõiunctus re, cum primo assignauerit totum,scd̃o totum ꝑ partes,& sic primus tã q̃ re,& verbis cõiunctus p̃fertur qd̃ est ꝯ illam l.Tene ergo opi. Io.& Azo.in hac l.vt s̃.dixi.Et hoc tenẽt gl.& Vltram.Si quis tamẽ diceret cõiũctum verbis tm̃ ꝑ nomen collectiuum p̃ferri cõiũcto re tm̃,fortè nõ esset malè dictũ ꝑ rõnes positas.s̃.ꝓx.qõ.¶Tertiò
a q̃ro vtrum cõiũctus p̃ferat̃ substituto,vel econuerso.† Rñ. regu-
33 la est,qd̃ substitutus p̃ferat̃ coniũcto,vt j̃.de bon.poss.fm tab.l.2. §.si duo.& C.de fideic.Auth.hoc amplius.& in Auth.de hære.& Fal.§.si quis aũt non implẽs.C.de cad.toll.§.in primo.& §.pro secũdo.& no.de acq.hær.l.q p̃ri.Hoc autẽ fallit,si ex mente testõris apparet aliud tacitè,vel per cõiecturas,vt ꝓbat̃ s̃.de vul.& pup.l.qdã testõ.vbi ex coniecturata voluntate defuncti,qui erat coniunct⁹
34 p̃fertur substituto,& illã l.quo ad hoc no.dñs Old. ¶ Sed † circa hoc moueo tale dubium,pone qd̃ substõ nõ hẽt effm̃,vel ꝑ repudiationem substituti,vel ꝑ aliũ casum,vtrum reuertet̃ ad coniũctũ,vel ad eũ,à quo est relictũ legatũ in testõ:vel adveniẽtes ab
35 intestato in hr̃ditateʔ Et vr̃,ꝙ non veniat ad cõiũctũ.Nam † testõr sua voluntate p̃t tollere ius accrescẽdi,ar.de cõd.& dem.l.in cõditionib.& est casus fm vnã lec.s̃.de vsufr.l.dñs.§.j.sed in tollendo
36 † eadẽ voluntas est in substõne inutili,sicut in ea quæ est vtilis:ergo,&c.ar.s̃.de leg.j.l.planè.in prin.& de adim.le.l.& si trãsferã.eꝯ, qa ita demũ vr̃ voluisse cessare ius accrescẽdi iter cõiũctos,si sub stõ valeret,ar.s̃.e.l.si iure.Certè dubius passus est apud me,dico sic.
37 Aut † eadem persona est substitutus,& cõiunctus,& tunc si substõ est nulla,vel repudiat ex substõne,& tunc p̃t hr̃e ex iure accrescendi,vt ꝓbat̃ de iniu.test.l.pe.scd̃o rñ.Et de hoc est tex.s̃.de acq. hær.l.nec eis.§.hr̃s,& l.si quis hæres.in prin.iũcta secunda gl.& in
38 qualibet ꝑ Dy.Aut sunt † diuersi:quia alius est cõiunctus,& alius substitutus,& tũc aut substõ deficit ex cã ad hoc destinata,vt rem ad causam intestati deducat,aut quocunque alio modo. Primo casu nõ reuertitur ad ius accrescendi,sed potius deuenitur adveniẽtes ab intestato,vt s̃.de iniust.test.l.pe.2.rñ.& suprà de lib.& posthum.l.si posthumus.ver.nam & cum duob.Si substõ deficit alio mõ,tunc reuertit̃ ad coniunctum,casus est in d.l.quidam testõ.de vul.& pup si bene inspiciat̃ de bon.poss.fm tab.l.2.§.si duo.Rationes prædictorum sunt istæ:in primo,qñ coniũctum substituit voluit ius eius augere non minuere:& ideo hẽt vtrunque,ne operetur diminutionem id,quod fuit appositum ad augmentum.In secundo casu voluit ius accrescendi deficere,ita demum si substitutio haberet effectum.Sed eo casu,quo rumpitur ex causa destinata,vt rem ad causam intestati deducat, cessat ius accrescendi,ne operetur ꝯ effectum eius,ad quem dictus modus repudiandi inductus est.Sed quãdo rumpitur alio mõ,redditur ad cõiũctum,&
39 ista sunt vtilia & notanda.¶ † Quartò quærit̃,nunquid coniunctus præferatur ei,à quo relictum est legatum. Rñ.coniunctum præferri,vt d.§.in primo.& §.pro secundo.& §.vbi autem.Fallit in casibus,quos collige ex his quæ dicam infrà,in prox.q.
40 ¶ Tertiò † principaliter q̃ritur,qñ habeat locum ius accrescẽdi.
41 Circa hoc sunt quatuor videnda. Primò circa personã † eius,cui⁹ portio deficit ne sit de casibus,in quibus facit partem, qui non admittitur ad partem,tunc cessaret ius accrescendi, quod dic,vt suprà,de leg.j.l.huiusmodi.§.si Titio.per Dy.eo.ti.l.planè.si cõiũctim licẽt ergo ibi aliter dixerim,quod omitto causa breuitatis: de hoc C.de cad.tolien.§.in primo.& ibi per glo.& Cyn.Secun-
42 dò † circa legatum ipsum est considerandum,vtrum sit relictum ob causam reiterabilem vel non.Nam si relictum sit pluribus ob causam alimentorum,quæ causa est reiterabilis,vt l.alimenta. §. Basilicæ.j̃.de alim.& cib.leg.& no.per Cy.C.de leg.l.cum quæstio. in fi.tunc non est locus iuri accrescendi, vt supra de vsufr.l.dominus.§.1.& ibi not.& l.pe.§.1.s̃.ad leg.Falci.Tertiò est cõsiderandũ circa personam eius,qui vult per ius accrescendi partem deficientem,vtrum ipse admittatur ad partem suam de iure communi,an
b de iure speciali.b Nam si † de iure speciali,non habet locum ius
43 accrescendi,vt infra de condi.& dem.l.mulieri.& ibi no. Certè in hoc semper dubitaui,nec hoc credo simpliciter verum esse.Vñ sic dico,aut quis admittitur de iure speciali contra voluntatem testatoris,& non habet locum ius accrescendi, d.l.mulieri. Aut
44 † admittitur de iure speciali fm voluntatem testatoris: tunc autem ille,à quo petitur legatum , succedit ꝯ voluntatem testõris iure permittente,puta per ꝯtab.tunc etiam cessat ius accrescendi, vt j̃.de leg.præstã.l.3.§.sed & si coniunctim.& l.filium.§.si legata. eod.tit.Aut ille à quo petitur,succedit fm voluntatem defuncti, & tunc est locus iuri accrescendi, licet legatarius petat de iure speciali,vt d.l.filium.§.fi.Ibi.n.petitur legatum ab eo , qui habet, portionem hæreditatis ex dispositione defuncti.Et ita ibi etiam sentit Dy.licet gl.ibi aliter dicat ĩ solutione cõtrarij,& idẽ dicerẽ
45 † in minore in integrum restituto ad legatum.Nam credo hr̃e ius accrescendi licet veniat de iure speciali,vt j̃ de colla.bon.l.j. §.1.quod etiam patet euidenti ratione,nam portio accrescit portioni,etiam si sit penes extraneum præter defuncti voluntatem, vt s̃.dixi,multo magis quãdo est apud aliũ ex voluntate defuncti
46 Idẽ † dicerem in his,qui petunt vigore edicti,si quis omis.causa. testam. Nam credo eos habere ius accrescendi ,cum perinde teneantur ac si adiissent ex testamento,l.j.in prin.si quis omis.cau. testa.quia licet succedant ꝯ defuncti voluntatem,tñ hoc faciũt iure ꝑmittente.pro hoc facit ad l.Fal.l.j.§.lex Fal.vbi voluntate defuncti conseruata de iure speciali habent locum omnes leges te
c stamentarię.¶ Sed contra prædicta ꝓ posset quis dicere,illi q succedunt per ꝯtab.veniunt de iure speciali ꝯ ius commune,vt infra de ꝯtab.l.quod vulgo.item ꝯ voluntatem defuncti iure permittẽte,tamen inter eos est ius accrescendi,vt j̃.de ꝯtab.l.si duobus. in prin.& de coniungen.cum emancip.lib.l.j.§.si quis ex nepotibus. ergo prædicta non sunt vera.Sol.dico prædicta vera inter legatarios,sed inter hæredes qualitercunq; succedant,est locus iuri accrescendi.vt in ꝯriis,ne quis pro parte habeat hæredem,ꝓ pro parte non.Fateor tamen,ꝙ si quidam succederent de iure communi,& fm voluntatem defuncti,quidam ꝯ,quod illi qui succedũt secundum voluntatem,essent potiores in iure accrescendi,& vltimo deueniretur ad eum, qui succedit contra voluntatẽ defuncti.Hoc colligitur j̃.de bo.pos.l.sed cum patrono.in prin.in vltimo exemplo gl.Item prædicta vera in iure accrescendi:sed i⁹ † nõ
47 decrescendi indistinctè habet locum: licet quis veniat de iure speciali,vt intelligitur ex gl.in d.l.3.§.sed & si cõiunctim.& l.filiũ. §.fi.de leg.præst.Distingue ergo plene,aut quæris de iure non decrescendi, aut de iure accrescendi ,& tunc aut inter hæredes,aut
48 inter legatarios.Et ꝑ hoc determinatur quæstio.† Statuta sunt ꝑ Italiam,ꝙ filiæ fœminæ non succedunt patri:modo pone,ꝙ quidam decessit relictis duobus filiis & duabus filiabus,vnus ex filiis repudiauit,vel alter est exclus⁹,cui accrescit portio suaʔ Quidam doctor,qui disputauit similem q.dixit:ꝙ ille frater qui adiuit, in eo,quod habet vltra virilem,computatis sororibus,habet de iure speciali ex forma statuti:& ideo pro ea parte non habet ius accrescendi,sed veniet ad sorores,arg.d.l.mulieri.& d.l.3.§. sed & si coniunctim. de leg. præst. Istam determinationem puto falsam, nam cum portio deficiens accrescat portioni : non personæ, vt dictum est,ergo illæ sorores,quæ nullam portionem habent,nõ possent habere ius accrescendi.Præterea in hęreditatib.succedẽtes de iure speciali contra ius commune habent ius accrescendi, vt modo dixi.Concludo ergo ꝙ ad solũ fratrẽ pertinebit.Quar
49 tò est † ꝯsiderandum vtrum portio coniuncti deficiat,postq̃ fuit acq̃sita,an ante : qa si deficit postq̃ fuit acq̃sita,rl'a est, quod deficiat

ADDITIONES.

a Alc.¶ Tertio quæro. Vide bal.in l.j.in x.q.C.quando non petentium partes.Io.F.Ru.Adde iaf.hic declarat istam regulam,& etiam eam limitat trib.modis.

b Alc.¶ iure speciali.No.quando quis admittitur de iure speciali,& vide etiam,quod no. bal.in l.hac edictali.§.in omni.in fi.C.de sec.nu.An si plures sint filij primi matrimonij qui possint reuocare relictum à patre secundæ vxori, & aliqui ex eis repudiant an cæteris accrescat,& hic adde bal.in l.j.q.5.C.quando non petent. part. & facit ad q. si cum patre dispensatum est vt possit filiis legare,an inter eos sit locus iuri accrescẽdi de quo per bal.in l.j.§.vbi autem,de cad.to.& vide vnum ꝙ dicit bal.in l.fenium.in vltimis verbis,C.qui test.fa.pos.

Io.Fr.Ru.Vide iaf.qui no.12.casus,in quib.cessat ius accres.

c Poma.¶ Sed contra prædicta.Vide alc.cons.20.in vlt.col.in j.vol.vers. quinto principaliter quæro,in ver.ratio quia istam rationem declarat imo.in l.& Proculo,s̃.dicta.ias.& vide Card.cons.151.

ciat ius accrescendi,vt s̃.quemad.ser.am.l.aquam.§.fi. & de vsufr.
a accresc.l.j.§.pe.Fallit in multis casibus. a quos plenè dic,primò in
vsufructu,vt d.l.j.§.pe. Secundò in assignatione libertorum,vt j̃.
de assig.li.l.vtrum.in prin.& ibi no.Tertiò C.si imper.liberal.so.l.
j.li.x.Quartò,quando deficit ex post facto per in integrum resti.
quia tunc accrescit volenti,vt s̃.de acq.hæ.l.si minor.Quintò,qñ
ius accrescendi h3 vnionem cum substitutione pupillari,vt s̃.de
acq.hær.l.qui patri.de quo dicam j̃.prox.quæst.circa fi. Non obst.
ad prædicta §.si quis autem non implens.in auth.de hæ.& Fal. qa
50 resp.vt no.in d.l.j.§.pe.de vsufr.accresc. ¶Quartò† principaliter
quæritur,qualiter,& ad quid habeat locum ius accrescendi?Istud
qualiter,debet intelligi quatuor modis.Primò qualiter,id est, v-
51 trum inuitis,vel volentibus.Ad quod sic dic:aut quæris† de iure
non decrescendi,& tunc inuitis:quia non potest scindere lega-
tum,vt s̃.ti.j.l.2.& l.seq.Aut de iure accrescendi, & tunc aut inter
52 legatarios aut inter hæredes. Primo casu† accrescit volentibus
53 tantum,vt C.de cad.tol.§.vbi autem.Aut inter hæredes,† & tunc
aut adiuit quis post portionem defectam,puta post repudiationẽ
cohæredis,& accrescit portio inuito.s̃.de acq.hæ.l.si duo.Aut pri
mò adiuit,& postea portio defecit: & tunc aut portio defecta e-
rat ei destinata expressa voluntate testatoris,puta per substitutio
nem,& tunc accrescit inuito,vt s̃.de acq.hæ.l.si quis hæres.& l. si
tu ex parte. Aut non erat expressè destinata , & tunc aut deficit
per restitutionem in integrum , & accrescit volenti tantum.l.si
minor.s̃.de acq.hæ.Aut alio modo deficit, & tunc habet locum
l.cum hæreditate.e.ti.Et hoc modo debet intelligi C. de ca.to.l.j.
§.his ita.videtur dicere,quod accrescit hæredibus inuitis.¶Secũ
54 dò dubitat̃,† qualiter,i.vtrum cum onere,vel sine.Ad hoc dicas,
aut quęris de iure accrescendi,aut de iure nõ decrescendi.Primo
casu aut accrescit portio pro non scripta,aut caduca,vel quasi.Si
pro non scripta , tunc aut est pro non scripta delicto eius , qui
non potest capere, & accrescit cum onere , vt j̃. de his,quæ pro
scri.l.fi.Aut est ꝓ non scripta alio mõ,& tũc aut in legato,& accre
scit sine onere.l.j.§.in primo.C.de cad.tol.Aut in hęreditate,& est
opi.vt no.in l.quæ conditio.j̃.de cond.& de.& per Cy.plene.C.de
ca.to.§.ita.Tu tamen dicas sic in hæreditate,aut est onus imposi-
tum simpliciter,& accrescit cũ onere,d.§.his ita.Aut nominatim,
& tunc aut nominatim ab omnib.& accrescit cum onere.l. quæ
conditio.2.resp.j̃.de cond.& dem.l.ciuitatib.§.Lucius s̃.ti.2. Aut
nominatim ab vno, & accrescit sine onere. l. Celsus.§.pe.& fi.de
le.2.Rõnẽ inter hæreditatem,& legatum ponit Cy.in d.§.his ita.
Rõnem inter nominatim & simpliciter,collige ex l. 1.§. id quod
ex substõne.ad l.Fal.l3 Cy.aliter dicat in d.§.his ita.Secundo casu,
qñ accrescit portio caduca,vel quasi,& tũc cũ onere, vt C. de ca.
to.§.pro secundo.& in §.nouissimo. habita distinctione , quæ ibi
ponit̃ in tex.in §.sed manifestetur.& §§.sequentib.Si vero quæri-
55 tur de iure† non decrescendi,tunc aut ꝓcedit ex cõiunctione rea
li tm̃,& accrescit sine onere,vt C.de cad.tol.§. sin ãt ad deficien-
tis.& in l.si separatim.de cond.& de. Aut procedit ex coniunctio
ne re & verbis simul,& tũc gl.C.de ca.to.§.sin ãt ad deficientis.dt
cũ onere.Pe.dicit,quod sine onere.Nã cum veniat per ius nõ de-
crescendi,est eadem ratio,quæ est in ꝯiuncto re tm̃, vt refert Cy.
b in §.vbi ãt.C.de ca.to.Ia.de Are.t3 gl.qd credo verũ.b nam propter
ꝯiunctionem verbalem videtur onus adiectum vni repetere in
personam alterius,si ad eum totum legatum perueniat,arg.j̃. de
fun.instr.l.Seiæ.§.Caio.Nec obst.huic d.§.ti.j.l.fi.s̃.Seio.quia ibi cõ
ditio adiecta adhærebat personæ. Vel dic vt ibi. ¶Tertio dubita-
56 tur,† qualiter,i.vtrum accrescat pro virili,an pro portionib. hæ-
reditariis,vel legatis.Rñ.pro portionib. hereditariis,vel legatis,
vt s̃.ti.j.l.Mæuio.in prin.& de hæred.inst.l.si liber hõ.§. cum quis.
57 ¶Quæro† vtrũ accrescat taliter quod portio accrescens petat̃
eadem actione qua prima,an alia.Rñ.eadẽ actione qua prima,vt
s̃.de vsufr.l.si Titio.§.j.& de vsufr.accresc.l.interdũ.& de exceptio-
58 ne rei iud.l.& an eadẽ.§.qui cum patrem.¶Quinto,† vtrũ ius ac-
crescendi trahatur ad bona impuberis,cui quis erat ꝯiunctus,vel
nõ.Ad quod sine argumentis sic dico.Aut quis habet ius accres-
cendi,ex eo qd ꝯiũctus tm̃,& tũc nõ trahit̃ ad bõa impuberis:qa
sunt diuersæ hæreditates,& in diuersis hæreditatibus non habet
c locum ius accrescendi,c vt s̃.qui.mod.vsufr.am.l.sub conditione.
Aut ius accrescendi est vnitum cum substitutione pupillari:puta
qa idem est cohæres,& substitutus,& tũc ius accrescendi trahitur
etiam ad bona impuberis,vt l.qui patri.de acq.hæ.Et quod ibi lo-
quitur de iure accrescendi,patet ex tex.Item patet ex ratione,ibi.
em̃ loquitur de hærede substituti,ad quem nõ transiret spes pupilla
ris substitutionis,vt s̃.de vulg.subst.l. q habebat , & l.qui liberis.§.
hæc verba. sed ius accrescendi bene transit ad hæredes, vt s̃. di-
ctum est.Restat ergo,quod hæredes ibi admittantur iure accre-
d scendi:tamen quia illud ius accrescendi fuit vnitum cum substi-
tutione pupillari, trahitur ad ea duo, s. quod habeat locum post
aditam hæreditatem,& quod trahatur ad bona impuberis:& hoc
est verum, aliis substitutis deficientibus : quia alias ipsi substituti
præferunt̃:vt no. Nunc ergo vides intellectũ huius singularis &
59 notabilis casus l.qui patri. ¶Quintò† principaliter quæritur de
iure accrescendi ex coniunctione legali. & primo videamus,
vtrũ inter cõiunctos cõiunctione legali,in acquisitione ex testõ
habeat locum ius accrescẽdi?Ad qd sic dico,Aut loqueris de vsu-
fructu,& h̃et locũ ius accrescẽdi,l.j.§.j.s̃.de vsufr.accresc.Rõ:quia
ipsius serui persona inspicitur,vt ibi patet in tex.licet quidam de
ratione multũ dubitent.Aut loqueris in proprietate,& tunc aut
in hęreditate,& habet locũ ius accrescẽdi,vt s̃.de acq.hær.l.seruꝰ
cõis ab extero.Ratio,ne quis decedat ꝓ parte testatus,& pro par
te intestatus.Aut in legatis,& tũc aut legatum in ꝑsona vnius ex
dñis est ab initio pro non scriptum,& accrescit alteri:qa ei videt̃
legatũ,qui capere potest,l.verum.§.si seruo.s̃.pro socio.& de acq.
hær.l.seruus cõis ab extero.Hoc verũ,nisi esset pro non scripto,
ex delicto vnius ex dñis adscribentis seruo cõi,vt j̃.de fal.l.filius.
§.sequens.Aut legatum deficit ex postfacto per repudiationẽ,vel
alio mõ:& tũc non est locus iuri accrescendi.l.& Proculo.s̃.tit.j.
60 † Et idẽ dicerẽ f in pluribus hæredib.vnius legatarij:sunt enim
f coniuncti cõiunctione legali,cum ex persona vnius perueniatur
ad plures.Vnde diceremus quod in l.legatarius.s̃.de leg.j.si vnus ex
hæredibus legatarij partem suam repudiat , aliis non accrescit,
g hoc tenet Pet.g licet quidã contra.¶ Secundò q̃ritur† de iure ac-
61 crescendi ex cõiunctione legali in acquisitionibus ab intestato,
Pone ergo quendã decessisse,relictis filiis pluribus.Item relictis
pluribus nepotibus ex altero filio præmortuo:vnus ex istis repu
h diat,qualiter inter heos est ius accrescendi?Rñ.isti oẽs sunt con-
iuncti coniunctione legali,ex eo quod simul vocantur.Item ne-
potes sunt inter se ꝯiuncti alia ratione.s.quia vna rõne vocantur
in locũ patris eorũ.Aut ergo repudiat vnus ex nepotibus,& ac-
crescit fratri suo tm̃:quia est duplici iure coniunctus:quia simul
vocantur,& quia eadẽ ratione.Aut repudiat vnus ex filiis:& tũc
oẽs vocãtur,tam alij filij,quam nepotes:quia oẽs sunt æqualiter
ꝯiuncti.s.ea ꝯiunctione qa sic vocant̃,& de hoc ꝓbatur.j̃.de con-
tratab.l.si duob.in prin.& de ꝯiungen.cum eman.libe.l.j.§.si quis
ex nepotib.Hoc autẽ fallit in casu,vbi vnus ex fratrib.in portione
deficiente,aliis præfert̃,vt j̃.de colla.bono.l.2.§.si duo fratres,&
62 rõ ibi patet in tex.¶Tertiò† q̃ro iuxta hoc,pone qd pater deces
sit relictis duobus filiis ex vna vxore,duob.ex alia , si vnus repu-
i diat,vtrũ in iure accrescendi ꝑferatur frater vtrinq; coniunctus,i
an oẽs pariter admittãtur?Et vr̃,ꝙ frater vtrinq; cõiunctus præ-
feratur,qa duplici iure ꝯiunctus:ergo,& c.vt s̃.d xi. Facit ad hoc
C.de leg.hære.auth.cessante,& auth.post fratres, & huic dicto vr̃
accedere Dy.s̃.de vulg.& pup.in l.cohęredi.§.qui discretas.in qõ.
quam ibi posuit.Alij h̃nt dictã q.in l.iam hoc iure,eo.ti.Ego dico
ꝙ oẽs pariter admittãtur,nã coniunctio legalis,de qua loquimur,
nõ cõtingit ex eo,quod plurib.modis sunt ꝯsanguinei,& sibi in-
uicem successores:sed contingit ex eo quod simul vocantur,vel
eadem ratione vocatur:hoc patet ex d.l.j.§.si quis ex nepotib.j̃.de
coniungen.cum eman.lib.Nam ibi constat patrem plus coniun-
ctum filio,quia in primo gradu,quam fratrem fratri,quia in secũ
do gradu,& tñ ibi præfertur frater patri in iure accrescendi:quia
eadem ratione vocatur,vt isti filij,licèt ex diuersis matrib.omnes
simul vocantur,& omnes eadem ratione.s.qa filij licet ex diuersis
matrib.ergo neuter alteri præfert̃:& sic dictæ rationes inspiciant̃
omnes qões occurrentes circa istos successores in materia iu-
ris accrescendi poterunt decidi. Non ob.auth.cessante, quia ibi
loquitur in successione,quam quis sibi vendicat in bonis fratris
mortui:quia tunc præfertur plurib.coniunctis:sed hic tractat de
iure accrescendi in bonis patris,q̃ adhuc nõ fuerũt q̃sita fratri,&
ideo omnes pariter vocantur.Et pro hoc facit j̃.ad Treb.l.fi.nec
obst.quod dicit Dyn.quia illud dictum reprobatur per doct.in-
ter quos est dñs Ray.in tractatu suo substitutionum, in materia
reciprocæ. Vel si vis sustinere Dyn.potes dicere,quòd quæstio
Dyn.loquitur in substõne pupillari,vbi succeditur pupillo,in cu-
ius

ADDITIONES.

a Alex.¶Multis casibus.Not.casus in quibus post acquisitam portionem est locus iuri accrescendi.adde Bal.in authentica si quis.in fine,de sacros.ecclesiis,& in l.j.quando non petentium partes,in xj.q.in vers.sed hic dubitabitur.Et no.quod quoties deficit portio ipso iure,sed ope exceptionis,nunquam habet locum ius accrescendi,vt l.si duo patroni,in prin.& ibi gl.& Bar.qui dixit hoc esse mirabile,s̃.de iureiur.adde quod no. Barto.in l.si mihi,& Titio,de verb.ob.alium casum ponit Roma.in l.apud Iulia.§.vtrum.infrà ad Treb.Et ad Bar.hic,vide quæ ponit alex.in cons.167.in 5.vol.
IO.FR.RV.¶Vltra Bar.adde tres fallentias,quas no.ias.hic.

b IO.FR.RV ¶Quod credo verum.Contrarium tenent Rapha.Cu.& ias.hic,& Soc.in l.si separati.j̃.de cond.& demon.

c Alex.¶ius accrescendi.adde tex.no,in l.planè,§.si coniuncti,s̃.de l.j.& quod ibi Bar.

d Alex.¶ Fuit vnitum.Sed vtrum,id quod obuenit per ius accrescendi,dicatur obuenire ex iudicio defuncti,vel legis,& an prohibitus alienare partem suam,possit alienare partem obuenientem iure accrescendi,vide l.si in testamento,& ibi doct.de vulg.& pup.l.si Titio & Meuio.§.fi.suprà,tit.j.

e Alex.¶Quinto principaliter quæritur.Vide in l.j.in 2.q.quando non pet.par.

f Alc.¶idem dicerem.Et vide quod no.Bal.in l.hac edictali,§.omnibus,in fi.C.de secun nup.& inter coniunctos coniunctione legali habet locum ius nõ accrescendi,l.hac edictali,§.is illud,& ibi Bal.in 4.q.de sec.nup.

g Hoc tenet.Pet.& sequitur imo.& Bal.& Pau.de Cast.

h Alex.¶Qualiter inter.Not.& vide quæ scripsi in simili in l.j.C.quando non pet.par.post Barto.& vide Bald.ibi in 6.& 9.quæst.per ange.& imo.in l.proinde,§.interdum, de stipu.seru.

i alex.¶ Vtrinque coniunctus.Et vide Bar in l.Lucius in vlt.q.de vulg & pup

ius successione frater vtrinque ꝯiunctus, est plus ꝯiunctus sed si loqueret̃ in substitutione vulgari, per quam succedit̃ patri, male
63 diceret, vt patet ex ꝑdictis. ¶Quartò † q̃ro, a vtrũ accrescat ipso
a iure, an sit opus noua cognitione? R̃n. vt no. ĩ. de bo. pos. l. sed cum
64 patrono, in prin. & C. q̃n nõ pet. par. l. j. ¶ Quintò † q̃ro, vtrũ accrescat cum onere, vel sine? R̃n. ꝙ cum onere, vt s̃. tit. j. l. si Titio & Mæuio. §. Iulianus. Et hoc apparet ex eo qđ s̃. dixi, ꝯiunctos ꝯiun-
65 ctione legali haberi pro cõiunctis verbis. ¶Sexto † principaliter
b quæritur nunquid in dispositionibus inter viuos sit locus iuri accrescendi? B̃r dic sic, aut quæris de iure accrescendi, quod ꝓcedit ex ꝯiunctione hoĩs: aut de eo qđ procedit ex ꝯiũctione legis. Primo casu distingue, aut in vsufructu, & hẽt locũ ius accrescendi, vt s̃. de vsufr. accre. l. j. §. fi. Aut in proprietate, vel alio iure, & tũc in indiuiduis hẽt locum ius accrescendi, l. proprium. s̃. com. præd. quod intellige vt ibi no. vel potius ius non decrescendi: aut in diuiduis, & tunc aut loquimur in dispositione principis, aut inferioris à principe, primo casu hẽt locũ ius accrescendi, vt C. si libera impe. soc. lib. 10. secundo casu, aut interest concedentis, quòd habeat locũ ius accrescendi, & hẽat locũ, vt s̃. de ꝯhẽ. empt. l. fundus ille. & ꝙ ibi no. ĩ. de verb. ob. l. si mihi & Titio. in prin. Aut cõcedentis non interest, & non hẽt locũ ius accrescendi, d. l. si mihi & Titio. ĩ. de verb. ob. & l. si duo patroni. in prin. s̃. de iureiu. Fallit
c in assignatione libertorum, c ꝙa licèt non sit legatũ vel fideicommissum. l. assignare. ĩ. de assigna. lib. tñ hẽt locum ius accrescẽdi, l.
66 vtrũ. e. ti. Et ista inducũtur in arg. † ad q̃onem, quando duob. cõceditur feudum, vel emphyteusis, vtrum inter eos sit ius accrescẽdi? De quo per Cy. in l. j. C. quando nõ pet. per Dy. ĩ. de vsufru. leg. l. codicillis. in prin. & per eundem Dyn. in l. si mihi & Titio. ĩ. de ver. ob. & ibi dixi, & in Spe. đ emph. §. nũc aliqua. ver. 69. & ver. seq.
67 Secundo casu, † quando quæritur de iure accrescendi ex coniũctione legali, puta quãdo ex persona vnius peruenitur ad plures: puta, si seruus plurium stipulatur, aut coniunctio ab initio est valida in persona omnium dominorum, sed in persona vnius efficitur inualida per repudiationem, aut alio modo, ex postfacto, & tunc cessat ius accrescẽdi. ti. j. l. & Proculo. quia si sit in vltimis voluntatib. multo magis in ꝯtractib. Si verò ab initio est inualida, & & sic quodammodo pro non scripta: tunc aut in persona vnius ex dñis, ex cuius persona dicitur inualida, potest esse saltem valida per viam retentionis, quia promisit, vel donauit, non procedẽdo ad traditionem, & tũc nõ habet locum ius accrescẽdi. l. proinde. §. si seruus communis. ĩ. de stipu. seruo. Aut nõ potest esse valida per viam retentionis: puta, quia extraneus promisit: vel quia ipse dñs processit ad traditionem, & tũc habet locum ius accrescendi, vt ĩ. de stipulatione seruorum, l. j. §. si seruus communis, & s̃. de auct. tu. l. si seruus communis. cum si. Sic itelligo l. per seruũ. §. j. de acq. rerum do. s. quod ibi dñs processit ad traditionẽ, & acqritur alijs socijs tñ. Hoc credo verũ, licèt gl. in l. verum. §. si seruo. s̃. pro socio. & d. l. proinde. §. j. distinguat vtrum ex causa liberalita
68 tis, vel nõ, quod nihil est. ¶Sed iuxta † prædicta quæro, quid cõcurrit cõiũctio legis, & hoĩs: puta, ꝙa seru⁹ stipulat̃ Titio & Seio, dñis suis, stipulatio nõ valet in persona vnius, an habeat locũ ius accrescendi inspecta cõiũctione legali. vel non habeat, inspecta coniunctione hominis? Et certe habet locum, casus est. ĩ. de stipu.
69 ser. l. item si seruus duorum. secundo respon. Vltimò posset † quæ
d ri d quid in donatione causa mortis, vtrum in ea habet locũ ius accrescendi? Et videtur, quod sit idem quod in alijs contractibus: quia accedit contractui magis, quàm legato, vt no. in l. 2. in prin. de do. præle. in contrarium. ĩ. de do. causa mortis. l. omnibus, & l. Marcellus. §. j. & l. illud generaliter. Pro hoc, quia hic casus nõ est inter enumeratos, in quibus est differentia inter donationem cã mortis & legata, vt inst. de do. §. j. in gl. super verb. fere legatis. Pro hoc, qđ dictũ est de assignatione libertorũ, qđ non est legatũ, vel fideicommissum, tñ est locus iuri accrescendi, & hoc est verum,
70 † casus est C. de cad. tol. §. hæc autem oĩa, e vbi dicit, ꝙ dicta in il-
e la constitutione locum habent etiam in do. causa mortis, sed in dicta constitutione principaliter dictum erat de iure accrescẽdi: ergo patet quòd habeat locum in do. causa mortis.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Quarto quæro. Vtrum hæreditas accrescat ipso iure. Et vide text. in d. l. j. § his ita, de cad. tol.
b Alex. ¶ Sexto principaliter. Vtrum in dispositione inter viuos sit locus iuri accrescendi, vide Bal. in l. j. in 11. & 12. q. quando non pet. par. & in l. j. §. vbi autem, de cad. tol.
c Poma. ¶ Fallit in assignatione libertorum. Vide Ale. in l. si mihi, & tibi, ff. de l. j. l. si auiæ, C. de suc. edi. ale, cons. 20. ver. nec ita est, in j. vol.
d ¶ Posset quæri. Vtrum in do. causa mor. habeat locum ius accrescendi, adde plene Bal. in l. j. in fi. quando non pet. par. & no. in l si mihi & Titio, de ver. ob.
e Alex. ¶ Hæc autem omnia. Et non est alibi secundum Bal. ibi.

LEX LXXXVIII.

a Nominatim. a De hoc in l. j. s̃. de libe. & posthu. & in l. si nominatim. de cond. & dem. & in l. turpia. §. fi. s̃. ti. 2.

ADDITIO.

a ¶ Nominatim. Vide per Bal. in l. turpia, §. fi. de leg. j.

LEX LXXXIX.

Prædiis. Verba gñalia accessoriè apposita ad suũ principale restringuntur, h. d. & est satis notabilis casus.

§. Ex his. De hoc habetis in pluribus legibus, ideo non insisto.

1 *Legare mensuram & legare tabulam, an diuersa sint.*

Pater. Op. de l. cum pater. §. mensę. s̃. ti. j. vbi ille qui legat mẽ-
1 sam, videtur legare debita, & omnia alia. Sol. † Aliud est legare mensam, seu tabulam, vt dicitur in vulgari. istud est nomen negotiationũ, & ideo sicut legato Calẽdario cedũt noĩa debitorum. l. qui filium. s̃. e. ita erit, si legetur mensa seu tabula: secus si legetur taberna, quæ est nomen loci, ideo non cedunt nomina, vt hic. Idem habuistis declaratum per Iurisc. in l. tabernæ. ĩ. de fun. instruc.

1 *Voluntas testatoris magis ex vsu perpenditur, quam ex instrumentis emptionis.*
2 *Fines plebanatus an probentur per instrumenta emptionum.*
3 *Reus edit actori ad intentionem coadiuuandam.*

§. Titio. Omnes isti casus q sequũt̃ vsq; ad finẽ sunt pulchri
1 casus. Ex vsu testoris † magis q̃ ex instrumẽtis em-
a ptionis voluntas eius perpendit̃, h. d. No. ex l. ista ẜm gl. qđ † instra
2 emptionis nõ ꝓbant fines plebanatus. De quo dic. per Cy. in l. cũ alijs. C. de iure delib. extra de censi. c. cum olim. & de prob. c. cum causam. & de of. dele. c. cum in iure. & ibi de hoc plene per Inno.
3 ¶Item no. † hic, quod reus edit actori ad intentionem iuuãdam, vt dixi s̃. eo. l. qui concubinam. §. cum ita.

ADDITIO.

a Alc. ¶Ex instrumentis. An instrumenta probent fines plebanatus, vide per doct. in l. optimam, de contrah. & com. stip.

§. Balneas. Ex aditu iudicatur, an balneæ, vel hortus cedãt domui. h. d.

1 *Maior natu si debet habere principaliorem domum, habebit etiam omnia domui appendicia.*
2 *Domus existens in confinio duarum parochiarum, erit illius, per quam habet aditum principaliorem.*
3 *Voluntas destinatoris magis præsumitur ex vsu, quam aliter, in dependentibus ex voluntate vnius.*

a §. Qui domum. a Idem dicit, qđ p̃cedẽs §. & est bonus casus. aduerte. Quæro, in §. balneas. an oĩa ista requirant̃, vt balnea cedãt domui. R̃n. nõ est necesse vt ꝓbatur in isto §. Puto ãt, ꝙ solus aditus sufficiat, l. qđ ꝯclaue. ĩ. de dã. inf. & faciunt isti §§. ad quæstionẽ de facto ẜm glo. Formo duas q.
1 vnam ẜm Iac. de Ra. † Consuetudo est, ꝙ maior natu habeat domum principaliorem, per hunc §. habebit oĩa appendicia dom⁹ quatenus testor in vsu habuit. Ia. dicit Ia. de Ra. vide l. fi. in prin. s̃.
2 de ser. vrb. præd. ¶Item † facit ad aliã q. domus est posita in duab. parochijs: Certè cedet illi, per quam habet aditum. §. balneas. & hoc §. qui domũ. & s̃. e. l. si cui ædes. & l. quod cõclaue. ĩ. de dã. inf. sed si haberet aditũ ꝑ vtraq; parochiã, cedat illi parochiæ, per q̃ habet aditũ magis frequentatũ, l. legatis. §. si vnius. s̃. e. & l. pediculis. §. argento. ĩ. de au. & ar. le. Vltimò vide gl. quæ inc. hortus. ibi, l. si partem. Istæ duæ vltimæ ll. sunt contrariæ, ideo dic ad l. fi n. s̃. de ser. vrb. præd. quia ibi non erat hortus domui iniunctus, nec ad vsum domus deputatus, vt ibi no. Ad l. si partem. dic, † ꝙ ex vsu de-
3 stinatoris ꝑsumitur voluntas, vt hic, & ĩ. de vsufr. le. l. dãnas. & hoc in his, quæ dependent ex voluntate vnius, vt legatum, qđ ex voluntate testatoris dependet: sed in his, quæ dependent ex voluntate duorum, vt in emptione & in venditione, non seruatur dicta præsumpta voluntas, sed dispositio iuris cõis, q̃ est, vt singulis partibus fundi seruitus debeatur, & cuiuslibet partis alienationẽ sequatur. l. via. §. quæcunq;. eo. tit. ita dicit Old. & bene.

ADDITIO.

a Barb. ¶Qui domum. Et pro intellectu huius §. vide l. Olympico, & ibi bal. ff. de ser. vrb. præd. & bal. in quodam cons. quod retuli in c. Ray. de testa. & vide ibi quæ latissime dixi.

LEX XC.

Si mihi. In legato generali non continentur instrumenta. hoc dicit.

§. His verbis. No. ꝙ dicit, cum instrumento, quia intelligitur, s. domus, non debitorum, nec de pecunia numerata: quod vltimum intellige, vt l. si chorus. s̃. eo.

LEX XCI.

Lucius. Nudum præceptum testatoris non valet. h. d. Habuistis s̃. eo. l. pater. §. Iulianus.

1 *Absolutoria si fertur in vna causa, agenti in alia causa non obstat exceptio rei indicatæ.*
2 *Prohibitio de non alienando facta hæredi quando comprehendat hæredem hæredis.*
3 *Prohibitio facta filio non extenditur ad nepotes.*

1 §. Semproniæ. Si fertur † absolutoria in vna causa, non obstat exceptio rei iudicatæ in alia agenti. h. d. habuistis in l. Aurelius. §. fi. de lib. leg. ¶In pr. hui⁹ l. dicitur,
2 ꝙ hæres hæredis potest alienare, quia nudum præceptum est. Ex
a isto tex. dicunt † doc. ꝙ prohibitio facta hr̃di, ne alienet, extendit̃ a ad

ADDITIO.

a Ale. ¶Extenditur. Vide Ro. in l. si quis filium, §. fi. de acq. hæ. & bal. & Mod. in l. fi. C. de hære. inst. & bal. in l. voluntas, C. de fideic. & Ro. in cons. inc. omnipotentis Dei, &c. circa propositam consul. de testibus dubitari contingit.

ad hrdem hrdis, si esset facta cum causa legitima, ita q non esset
nudũ præceptum, vt hac l. ãrio sensu. In ĩrium facit in Auth. de
resti. fideic. §. 2. Bř Ia. de Are. dicit, debemus aduertere verba pro-
a hibitionis. Aut n. dicit testator[a] nominãdo hrdem prohibeo te,
ne alienes, & tunc non porrigitur ad hæredem hæredis. Aut pro
b hibuit indefinitè,[b] vt prohibeo hrdẽ ne alienet, & tunc porrigi-
tur ad oẽs successores, vt hac l. in prin. & ĩ. eo. l. si plures. & in Au
3 the. de resti. fideic. §. ij. Sed † qd si prohibuit p hoc nomen filij, vt
c volo, ne filij mei alienẽt, an porrigat[c] ad nepotes? Certe nõ, vt in
Auth. de resti. fideic. §. ij. & Cy. no. in l. voluntas. C. de fideic. & Iac.
de Bel. in Auth. de restit. fideicom. in vlt. q.

ADDITIONES.

a Poma. ¶ Aut enim dicit testator. Vide quæ ponit Alex. in l. si quis filiumfamilias. §. fi. ff de acq. hær. vide Ale. consi. 56. in j. vol. & in l. filiusfamilias. §. diui. Bar. s. de lega. 1. consi 59. in 3. volum. Barba. in l. cum acutissimi, versic. vidi ad hoc dubitari. C. de fideicomm Alexan. consi. 26. vlt. q. in 3. vol.

b Pom. ¶ Aut prohibuit indefinite. Limita per Barto. & alios in l. qui liberis. §. hæc verba, in vlt. quæst. de vulg. & pupil.

Alex. ¶ An porrigatur. An prohibitio facta filiis extendatur ad nepotes, Adde Bar. in l. filiusfa. §. diui, de leg. j. Quid autem si prohibita est res alienari. aliàs voluit venire in familiam, dic quòd illi de familia vsque ad quartam generationem, seu gradum tantum sunt prohibiti, d. auth. de rest. fideic. §. nos, & ibi doc. quod no. adde tu, quòd opinio bar. hic sequitur etiam idem alex. in consi. 22. col. 1. in fi. in ij. vol.

1 *Fratris appellatione continentur sorores etiam vlteriores, vt saluetur à contrarietate.*

1 §. Quæsitum. Appřone fratrum continentur sorores,
aile. gl. l. tres fratres. s. de pac. ¶ † Quæro
de quib. fratribus intelligatur? Bř intelligo de fratib. primis tm̃.
s. consanguineis, vel vterinis, qui sunt in secundo gradu, l. Iuriscõ
a sultus. §. ij. gradu. ĩ. de gradib. alij. n. non appellantur[a] propriè fra-
tres, nisi aliqua adiectione, vt frater patruelis, vel sĩľes, d. l. Iuris-
b con. §. quarto gradu. Sed ĩb[b] in c. Adam. in decretis, vbi filia fratris
appellat soror, & sic appřo fratris porrigit ad aliũ, q̃ ad illũ, qui
est in scđo gradu. Rñd. cã euitandæ ĩrietatis posset fieri illa talis
interpretatio, vnde si essent testes, qui sic deponerẽt, possent ex-
cusari, dicendo de vlteriori, q est frater, vel soror, d. c. Adã, alias
frater, & soror propriè dñr, qui sunt in secundo gradu, vt s. dixi.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Non appellantur. Et pro hoc facit optimè gl. no. in l. fi. §. quoties, in ver. anno. ibi, sed hic differentia fit super accidens, de pub. ex quo infert Bal. in l. maximum vitium, de lib. præte. & in l. 2. C. de succes. edi. quòd appellatione patrui non venit patruus magnus. Facit quod no. in l. cui eorum. §. affinitates, de postul. An autem appellatione fratrum veniant moniales, dic quod licet Ray. de For. dixerit, quod sic, secundum Bal. in l. multis, de stat. ho. & in l. quicunque. C. de ser. fug. vide Bald. in l. tres fratres, hic alleg. per Bar. vnum tamen no. dicebat Cyn. & Bal. in l. cum multæ. C. de don. ante nup. quòd in dubio in dispositione pia proferuntur moniales, exclusis fratribus, tanquam dictus locus sit magis pius, quod no. adde quod dixit Bal. in tit. de feu. marchi. in c. j. vbi dicit, quòd hæc dictio, fratres, & postea addidit de consobrinis, ergo propriè loquendo si nomen fratris proferatur sine additione, non comprehendit consobrinos, & ideo si statutum dicit, quod frater excludat sororem, non intelligitur, quòd frater consobrinus excludat sororem cõsobrinam, immo videtur casus omissus à statuto: & fuit quæstio satis intricata, in qua pro parte ista ego consului, licèt alij contra, & forte male, & ibi etiam no. secundum eum, quòd consobrini ibi vocantur patrueles. Nam istud etiam secundum communem vsum loquendi, maximè Tuscorum, qui vsus maximè attenditur in iure consuetudinario. Et ad prædicta vide bal. in l. illam. C. de col. & dicit Io. and. in rub. de succes. ab inte. in Spe. quod nomine fratris venit frater patruelis in statuto: & nomine patris venit auus. Idem dicit Bal. in l. scimus, in prin. C. de inoffic. testamen. sed ang. in l. j. supra. de inoffi. testamen. tenet contrarium. Qualiter autem sumatur consanguinitas, & quid de cõmuni vsu loquendi in his, vide Bart. in l. cum quidam. §. quod dicitur, de acq. hær. Et ad Bart. hic adde Bal. in l. vxor tua. C. qui accus. & quod ibi dixi. Qui autem dicantur germani, vide Bal. in l. lege. C. de legi. hæ. & cum Bart. hic transit Imo. in l. si dotalis. s. sol matr. & Bald. in l. iubemus. §. fin. C. ad Treb. Et an appellatione fratris veniat vterinus frater, vide ang. in consi. 16. Pau. de cast. in consi. 336. adde, an appellatione fratris veniat frater vterinus, Roma. consi. 311.

b Barb. ¶ Sed contra. Et credo quòd voluit allegare xxij. q. 2. cap. queritur cur patriarcha, & vide bald. in l. vxor tua. C. qui accus. non poss. & in capit. j de feud. guar. & vide Ludo. Rom. in consi 15. vbi pulchrè loquitur, & pro bar. alleg. glo. in l. fratres. C. de inoffic. testam. & in l. j. ff. eod.

§. Collegio. Ad quæst. factam in tex. gl. respondet, & dicit, quòd non, vt habes in ea, quam vide, videtur dicere contra casum l. fundo. in prin. ĩ. de fun. instr. vbi dicendo, vti optimus, maximusque est, vt fuit dictum hic, veniunt etiã instrumenta. Respon. si glo. vellet intelligere de omnibus prædictis, malè diceret, quia contra casum illius legis: sed si glo. voluit se referre ad fœnum, & ad paleas, & ad alia quæ sunt supra nominata, quæ non sunt in instrumento, & tunc bene dicit.

§. Ex parte. Hunc §. habuistis de verbo ad verbum in l pater filium, in fi. supra, eo. Verba institutionis directa ad alium, non ad eum, qui instituitur, habent vim fideicõmissi. h. d. & dixi in l. pater filium. §. fi. s. eodem: dic vt ibi.

LEX XCII.

Is, qui. Appřone familiæ continentur ẽt qui à testatore non sunt noïati. h. d. Ad principium oppo. q non omnes de familia admittantur, l. peto. §. fratre. s. tit. j. Sol. intellige, q hic erant omnes æquales in gradu, aliàs secus. ¶ Oppo. q nominati præferantur, l. cum ita. §. fi. s. tit. j. Sol. Ibi fuerunt nominati in ipso fideicommisso, quo iubetur à testatore rem deuenire ad familiã; hic verò licèt fuissent noïati in primo legato, tamen cũ dixit, pe to ne exeat de noïe meo per hoc vř relinquere familiæ, cũ nemi nẽ noïauit: vnde oẽs de familia simul admittuntur. Item opp. q nõ oẽs admittant æqualiter, l. vnũ ex familia, §. si duos, & ibi no. s. ti. j. l. cũ quidã, in fi. eo. tit. Rñ. hanc legẽ, q̃ dicit, oẽs vocari, ítel lige, s. si nulla negligentia põt imputari: aliàs secus, vt lege ĩria.

LEX XCIII.

1 *Clausula pcedẽs an sit maioris efficaciæ ad sequẽtia, quã sequẽs ad determinationẽ præcedentiũ, & de verbo, quãta, & de significatione verbi, summa.*

Quisquis. Verbũ, quanta, & verbum summa, referuntur
etiã ad corpora, h. d. Idem probat in l. j. sm primam lect. C. de act. & obli. ¶ Opp. quod hæc scriptura ad corpora non porrigatur, l. talis scriptura. in fi. s. de leg. j. Glo. soluit hic notabiliter, q hic apposuit istam scripturã ĩ prin. & postea legauit, ibi eĩ. Ita dicit gl. & bene pbat per finem huius legis. Dicit. n. voluntatẽ defuncti suffragari. Vnde gl. quæ incipit. s. in futuro.
vide, & no. ex ea, † q præcedens clausula est maioris efficaciæ ad
determinationẽ sequentiũ, quàm sequens ad determinationẽ pcedẽtiũ. Pro hoc facit quod no. in l. filium. ĩ. qñ di. leg. ced. licèt istud notabile in se sit verum, potissime in casu huius legis, vbi clausula fuit prolata, p verbũ de futuro. tñ quo ad ĩrium illa so. non placet, qa in d. l. talis scriptura. in fi. dř, q illa verba respiciũt pterita legata, & futura: quare dic, q ibi est vsus vocabulo, summæ. Vel aliter, ibi tractatur de legato restringẽdo, hic de legato ampliando, ideo appellatione pecuniæ, seu summæ continent, l. nã quod. §. fi. cum l. seq. ĩ. ad Treb. ¶ Vltimo not. significationẽ verbi, quanta, de quo etiam in tex. in l. j. sm primam lect. C. de act. & obl. ¶ No. etiam hic significationem verbi, summa.

LEX XCIIII.

1 *Hæreditatis appellatione non continentur legata, & fideicommissa.*

1 Si Titius. Appřone † hæreditatis nõ ĩtinentur legata, &
fideicõmissa, h. d. qđ no. & sæpe de facto occurrit. ¶ Opp. de l. cũ virũ. C. de fideicõ. veritas est, q hic rogauit hæreditatẽ, seu partẽ suã hřditatis: sed in ĩriis rogauit, vel simpř, vel vř, quicquid, &c. & sic in hoc fideicõ. adhibet illa distinctio, q̃ adhibet in legato, vt hic, & gl. innuit. Tetigi in l. liberto. §. filiũ. ĩ. ti. j. l. pr. §. quindecim. s. e. Dicã in l. Marcellus. §. quidã. ĩ. ad Treb.

LEX XCV.

1 *Reliquorum appellatione non continetur pecunia iam exacta, vel quæ vsibus patrisfam. est deposita.*
2 *Item nec quæ sunt in deposito apud tutorem vsibus pupilli.*
3 *Portiones non fuerunt introducta per ius Digestorum.*
Interrogationes, quæ fiũt ante litẽ cõtestatã, ĩtroductæ fuerũt p ius Digestorum.
4 *Iudex potest supplere defectum partis de iure, & de facto.*
5 *Iudicem appellationis, in sententia, an sufficiat dicere bene, vel [illegible] iudicatum remissiuè.*

Offidius. Ista est difficilis lex in tex. Appellatione reliquo
1 rum † non continetur pecunia iam exacta, vel
quæ vsibus patrisf. est deposita, h. d. Diuiditur in quinque partes. Primo ponunt verba testamenti. Scđo ponunt verba libelli legatarij, & qualis est secuta sñia. Tertio ponunt verba eius, q̃ succubuit, & appellauit. Quarto ponunt verba Imperatoris iudicãtis. Quinto format noua qõ, & eius determinatio. Secũda ibi, legatarius. pferebat. Tertia ibi, ex diuerso. Quarta ibi, Imperator. Quinta ibi, à parte legatarij. In tex. ibi, reliqua, &c. Dic rõnẽ positam, q reliqua erant restitutam sua, q̃ colonorum, Dyn. & sic petebat pecuniã iam exactam sm Dy. Ista lex hẽt aliquas glo. quæ legunt hunc text. diuersis modis. Quæro pro declaratione, illa verba in secunda parte posita ibi. itẽ quorũ rationẽ, &c. vtrum sint verba libelli, vel testamenti? Quidam, q sunt verba testamenti, alij q sunt verba libelli. Si vis ponere, q sint verba libelli, text. procedit magis clare. Vel dic, q sunt verba testamenti, relata in libello. ¶ Secundo q̃ro, dř hic in ĩdito, aliàs in credito: q̃ro, apud quem. Quidã dñt, ĩdito apud Antiochũ, alij apud ipsum patrem testatorẽ, & ista non hẽt dubium: sed primum tenet gl. super ver
2 bo, in ĩdito, el ij. No. ergo, † quod est in ĩdito seu deposito apud
tutorẽ vsib. pupilli, nõ ĩtinet appřone reliquorũ. ¶ Itẽ dř in ver. ex diuerso, reliqua nõ peti, quid est dicere hoc? Quidã dñt, reliqua nõ põt peti, multo minus ista, q̃ nõ sunt reliqua: qđ non placet, quare lege, vt dicit gl. non petis reliqua, quia tibi non contra dicetur: sed petis ea, quæ non sunt reliqua, vt pecuniam iam exactam, vel repositam in horreo ad vsum patrisfa. ¶ Vlterius qdã
3 dñt per istã l. † q positiones fuerunt introductæ per iura fforum,
vt in ver. pone, qđ non placet, quia hic imperator non interrogauit de facto, sed magis de iure, vt hic vides. Interrogationes autẽ, q̃ fiunt ante lit. ĩtest. bene fuerunt introductæ per tit. de interrog. act. sed interrogationes, q̃ fiunt post li. ĩtest. non fuerunt de isto iure, de hoc per Cy. in l. 2. §. sed qa. C. de iur. cal. & p Ioã. And.
4 in c. j. extra, de ĩfessis, in vj. Vlterius † habes, q iudex põt hic sup-
plere ptis defectũ de iure, & de facto. hoc examinaui in l. 4. §. hoc
5 aũt, de dã. infe. † Vltimo inducitur ista lex, q sufficit iudicẽ in sen-
tentia appřonis dicere bene iudicatum, vel male. De quo no. plenè in l. eos. C. de app. & dixi in l. cum apud Semproniũ. §. iud. sol.

LEX XCVI.

1 *Indefinita æquipollet vniuersali.*
2 *Legatum nominatim ab vno non debetur à sequentibus in gradu.*

3 Statuto

Statuto stante, quod occidens occidatur, nisi habuerit pacem ab hærede, an sufficiat habere pacem ab vno ex pluribus hæredibus, remissiuè.

1 **Si plures.** †Indefinita æquipollet vli. h. d. Not. hic duo. Primo, quod dixi in casu summario, de quo in l. si
2 plurib. §. de leg. 2. ¶Secundo† no. a quòd si legatum est relictum
a nominatim ab vno, à sequentib. in gradu non debetur. Simile in l. j. §. id qđ ex substōne. ī. ad l. Fal. & in l. j. in fi. §. eo. dixi in l. licet. §. ti
3 tu. 2. †Vltimo ista lex inducitur ad q. dicit statutum, qui occidit, occidatur, nisi habuerit pacem ab hærede: modo quidam plures hæredes habet, an debet habere pacem ab omnibus. Istam q. examinaui in l. eadem. §. Cato, de verbo. oblig. in vlt. q.

ADDITIO.

a Alex. ¶Secundo no. Limita, prout dicit Bar. in l. libertis. §. Lucius. infrà, de ali. leg.

LEX XCVII.

Seruis vrbanis. In vltimis voluntatibus illi dicuntur serui vrbani, quos testator vrbanorū numero habuit. h. d. De quo in l. vrbana familia, de verbor. sign. & l. quemadmodum, de supel. lega.

1 *Id, in quo quis magis versatur, inspici debet.*
2 *Cocum esse est officium.*

1 **§. Seruis lecticariis.** Opp. quòd† debeamus inspicere id, in quo magis versatur, l. legatis. §. si vnus. §. eod. Dic, quòd hic erat cocus vilium ciborum,
2 † & sic erat officium, d. l. legatis. §. si ex officio. §. eod. Secus si erat versatus circa vtrunq; artificium, quia tunc debet inspici illud, in quo magis versatur, vt ibi. Ita tenet glo. & bene.

§. Si alij. Generi per spēm derogat. & qđ in duab. spēbus reperitur, inter legatarios diuersarum specierū cōicatur. h. d. ¶No. tex. ibi, semp. n. species, &c. Tex. ibi, si vero in spē. dic. s. eadē. Ibi, aut gñe. dic. s. eodē. Opp. de prin. adfi. Nā in princ. dr̄, φ vnū est genus, aliud est species, in fi. dr̄, φ sunt eiusdē gñis, & spēi. Rñd. fm veritatē facti hoc cōtingit: Nam in prin. ponit, φ oēs erant vernæ & sic hoc accipiebat̄ pro gñe, & quidā cursores, & istud accipiebat̄ pro specie, sed in fi. quidā erant vernæ tm̄, quidā cursores tm̄, quidā vernæ & cursores. ¶Scđo op. ista talia accidētia non inducūt diuersitatem specificā, vt not. insti. de iure perso. §. fi. Rñ. φ propriè loquendo nō differunt in spē, sed largo
a mō a pñt dici specie differre, & ita loquitur hic, & in tota mā, vbi gñi per spēm derogat̄, vt dixi in l. qsitū. §. fi. de fun. instr. ¶Opp. dr̄ hic, φ hi, qui sunt in eodē gñe, vel spē cōicabunt, ɔ̄. in l. Titiæ textores. §. de le. j. Sol ibi legando excipit, hic nō, sed verè legauit, vt pbat̄ ista distinctio ibidem in text. Sed ɔ̄ hoc opp. de l. legatis. §. si vnus. §. eo. vbi dēt tradi illi artificio, in quo vt plurimū versabat̄. So. fateor ɔ̄rium. Nam hic dicit: plerunq; cōicabunt̄. q. d. non sp, & magis cursoribus, quā vernis accōmodabat̄. hoc non placet, qa in l. ɔ̄ria loquit̄ in duob. artificiis: & iō inspicimus id, in quo m agis versabat̄: sed hic est vnū artificiū, aliud est qualitas insita à natura, q̄ qualitas vsum nō hēt, vñ tunc cōicabunt̄. ¶Sed ɔ̄tra hoc op. & vr̄, φ artificiū superet officiū, & solū artificiū inspiciamus, vt §. proxi. §. sed esse vernā non est offm̄, vel artificium, sed est q̄dā qualitas insita à nā, iō ab aliquo artificio, vel officio nō vincit̄. Ideo reassume duo verba. Qñq; vnus seruus hēt vnū officiū, vel vnū artificiū, & tūc artificiū attendit̄, vt §. pxi. §. & l. textorib. §. eo, & l. legatis. §. si ex officio. Qñq; habet plura artificia, seu officia, & tūc attēditur id, in quo magis versat̄, d. l. legatis. §. si vnus. sed si in vtroque æqualiter versaretur, talis seru⁹ esset cōis eorū, quib. serui doctorū artificiorū essent legati. arg. huius §. & d. l. Titiæ textores. Si vero serui hēant vnū officiū, vel vnū artificiū, vel vnā aliā qualitatē insitā à nā, tūc hēret locum §. nr̄. Vltimo dicit hic, plerūq;. q̄ro, quare dt plerūque: Gl. dat duas sol. tene vltimā.

ADDITIO.

a Alex. ¶Largo modo. Et quòd in legato simplici non veniat mistum, tenet no. Bal. in l. si nulla. C. de acquir. poss.

LEX XCVIII.

Hæres meus. Br̄ h. d. Verbum, reddendi, habet significationem per se dādi. h. d. Simile in l. verbū reddendi. de ver. sig. & l. cū quidā. §. tit. j. cū si. Vtrum hic sit ex ppria significatione, vel ex interpretatione, dixi in rub. §. sol. matr.

§. Duæ. Si noīantur aliqua indiuidua speciei contenta sub gñe, ad alia in eadē specie contenta non porrigitur illud genus. h. d. Simile in l. j. de aur. & arg. leg. quod examina, vt dixi in l. quæsitum. §. fi. ī. de fun. instr. & instr. leg.

§. Vxori. Singulare vle positum naturaliter pōt referri ad oīa pcedentia, cuiuscunque gñis vel numeri existūt. h. d. fm verū intellm̄. Op. immo non refert̄ ad oīa, qa nō pōt fieri salua rōne recti sermonis, l. Plautius, de aur. & arg. leg. Rñd. hoc operat̄ signū vle adiectū hic. s. omne. Cætera dic vt d. l. Plautius. Et facit iste §. ad q. notatam per Dy. in l. cum filio. §. de leg. 1.

§. Cui Corinthia. Legatis vasis non cedunt alia vasa, in quibus reponūtur, nisi sint vilis materiæ. h. d. & est bonus casus.

§. Cui testudinea. Principale trahit ad se accessoriū, quanquam sit preciosus. hoc dicit.

LEX XCIX.

1 *Legatis omnibus prædiis non veniunt prædia pignori obligata.*
2 *Alienatione prohibita quando videatur prohibita obligatio pignoris.*
3 *Feudum non potest pignorari.*

a **Qui habebat.** a Legatis pdiis testōr non vr̄ legare, quæ sibi sunt obligata, nisi ex cessatione debitoris ea hēat vt ppria. h. d. No. tex. φ ferè cessāte debitore, &c. Circa hoc gl. format duas qōnes. Primo† q̄ro, qđ si dixi, oīa pdia,
1 an veniāt pdia pignori obligata? Quidā φ sic, gl. dicit ɔ̄rium, qa hic dicit, oīa, vt patet in Græca trāslatione. Cōtra istā gl. facit l. Iulianus. in prin. §. e. Rñ. dictio, oēs, facit, φ cōprehendant̄ oīa, q̄ pñt cōprehendi ex natura sermonis. Sed pdia obligata non pñt cōprehendi ex natura sermonis, vt §. eo. l. seruos, ergo, &c. Itē dr̄ hic, nō sint redacta. q̄ro, qualiter redigant̄? Dicit gl. φ tantus erat cumulus vsurarū, φ pdia non valebant tm̄. Per hoc pōt determi-
b nari b qō, quā doc. formant in l. fi. C. de reb. alie. nō alie. †an si est
2 phibita alienatio, sit phibita pignoris obligatio? distinguit̄, aut sunt pignora obligata p tāta pecunia, φ nō est spes luitionis, & vr̄ phibita oblīo, aliàs non: Ita debet intelligi l. quorū. §. de pignorib. & facit l. legata, in fi. ī. de sup. neg. sed in feudis † est expssum,
3 φ nullo mō licet obligare, de phib. feu. alie. c. imperialē. in prin.

ADDITIONES.

a Alex. ¶Qui habebat. Vide Ang. & Imol. in l. si tibi homo, in prin. de leg. 1. Bald. in l. ij. in prin. C. de fideic. & in l. manumissiones. ff. de iust. & iu. & in l. fi. C. de reb. alie. non alie. & vide Bar. in l. legata. §. fi. de sup. leg. & in l. eū fine, eod. tit. & quod dicit Bar. in l. rem legatam, in fin. de adi. leg.

b Alex. ¶Determinari. An si est prohibita alienatio, sit prohibita pignoris obligatio, & per istum tex. hic dicit Nic. de Neap. quòd si statutum prohibet forēsem acquirere domū quòd non poterit accipi domus pignori pro pretio æquiualenti. & ideo dicit Bal. in l. manumissiones, de iusti. & iu. & l. voluntas. C. de fideicom. quod si trado rem cum pacto, ne exeat manus tuas, & tu pro pretio æquiualenti prorogasti, videris contra pactū venisse. Et adde Pet. & Cyn. in l. 3. C. de leg. & vide Bald. in l. fi. C. de reb. alie. non alie. & Bal. in l. j. §. per seruum corporaliter, vbi per Moderniores, de acqui. poss. & Bal. in l. 2. in prin. C. de fideic. Bar. in l. legata, in fi. infrà, de sup. leg. Adde limitandam hanc l. secundū Pau. de Cast. in l. qui post. C. de leg.

§. Peto. Fundo legato vti est, nō cedūt reliqua colonorum: h. d. Quæro, quare non cedunt in legato reliqua colonorum? Rñd. quia reliqua nō sunt in fundo, sed vniformiter respiciūt totū pr̄imoniū, vt l. fideicōmissum. §. tractatū. §. de iud.

LEX C.

His verbis. Si verbū pōt se hr̄e ad pteritum, & futurum, ex cōiuncta scriptura declaratur, ad qđ se habeat. Item pñtis, vel præteriti verba restringunt̄ ad ea, q̄ sunt tpe testamenti. h. d. ¶Itē q̄ro, q̄ fuit ratio, quare ista nō continentur? Dicit gl. ratio est, qa verba pñtis tpis referuntur ad tps testamenti. Alia est, qa fuerunt reposita ad tps. Contra primam rōnem vr̄ tex. iste. Dicit. n. quicquid in his ɔ̄ditum erit. Itē dicit, ɔ̄tinebunt̄, q̄ sunt tpis futuri, ideo ad futurū debēt porrigi. Dic, φ est hic verbum pteriti tpis, & futuri, quia conditū est participium præteriti tpis, & est verbum, erit, quod est futuri tpis, vnde inspicimus tps præteritum. Sed hoc est ɔ̄ casum l. cum tale. §. falsam. §. de cond. & dem. vbi futurū inspicimus: quare dic, φ hic ista scriptura pōt esse ambigua, & pōt primo intelligi, qđ totū sit vna pars, & erit futurū. Alio mō, vt sint duæ partes, vt dicamus, conditum. s. de pñti erit, id est existet, & hic est intellr̄s huius legis pp verba, q̄ sunt hic translata sint, & cautiones ad auctorem meū transtulerim, aliàs, inspicimus tps futurum, vt dixi. Vltimo no. istā l. ad q. vtrum schedula manu testatoris scripta faciat fidem: Dicit. n. mēbranis manu mea scriptis. De quo dicemus in l. si ita, de cond. & dem.

§. Idem quæsiit. In legato generali veniunt ea, quæ in instrumentis continentur. h. d.

§. Paterfam. Falsa demonstratio nō vitiat legatum. hoc dicit.

a **§. Alumno.** a Si legatarius, quod sibi debet emi, ab hærede emat, actionem hēt ad pretium. h. d. Simile habuistis, quòd potest agi ad pretium in l. patronus, in princ. §. eod. & l. Titia Seio. in prin. supra, tit. j.

ADDITIO.

a Alex. ¶Alumno. facit ad q. de qua dixi infra, tit. j. in l. Seio. §. medico, & alleg. Ro. Bal. in l. præd. 2. C. de fideic.

1 *Collecta, & tributum spectat ad legatarium.*
2 *Legatis expensis studij venit expensa matriculæ.*

§. Idem testator. Si legatur res empta, ptium rei debet solui ab hærede, non à legatario. h. d. ¶Opp. de l. quæro. ī. titu. ij. vbi hæres talia non præstat. Gl. soluit. Qñque soluitur aliquid pro re habenda, & tunc re legata à legatario non repetit̄, vt hic. Qñq; † re habita soluit̄ aliquid propter
1 aliud, vt collecta, tributa, & siia: & tunc dēt ea soluere possessor, a
a l. ɔ̄ria vide gl. q̄ incipit, sed ɔ̄. ī. ti. ij. l. quæro, & istam gl. perpetuo tene menti. Dy. determinat istam q. duob. mod. Primo id, quod hic

ADDITIO.

a Alex. ¶Soluere possessor. Possessor tenetur soluere collectas, tributa & similia. Vide simile in l. j. de anno. & trib. lib. x. quam intellige, si omnes fructus habet possessor, vt bi etiam per Bart.

hic dr̃,eo habito pstat legatari',ē verũ,nisi impēsæ æqualescerēt
a fructib.vt no.s.eo.l.q ɔcubinā.§.q hortos. Scđo debetis hoc intelligere,qñ legat res,vt puta lego talē rē,vl' lego vsumfructũ,vl' redditus talis fundi,sed si legaret ipsum incertum,vt qa cōduxi à cōi Perusij certas possessiones,& legaui tibi ipsam cōductionē: tūc esset secus,vt intelligat legatũ quicqd pōt esse lucri,soluto qcqd p ɔductorē soluidēt,arg.eius,qd no.in l.si prior.s.so.ma.& s.ti.j.l.Mæuio.§.à me.Nō ob.d.§.q hortos.in l.qui ɔcubinam.s.eo. qa ibi illud sit p alia verba expressa legando: secus si simpl'r talē
a ɔductionē legasset,vt s.dixi.Facit,†q si aliquis legat alicui expē-
b sas studij,b q ei debetur id,qd soluitur pro introitu matriculæ.

ADDITIONES.

a Qui hortos.Et gl.ibi alleg.pro sing.Rom.no.107.Adde,quod idem consuluit consi.230.
b ¶Expensas studij.Si legantur expensæ studij,debetur id,quod soluitur p matricula.Et an debeatur pretium librorum,dic,vt per Bar.in l.quibus dieb.§.j.de cond.& demonst.

LEX CI.

a Si pater. a Legata ab exhrdati substituto non valent,ēt si ad eum bona defuncti perueniant per mediā psonā. h.d.No.q dicit non principal'r,sed per successionē.&c.¶Opp.q substitutus exhæredati possit grauari,l.in ratione.§.fin.j.ad l.Fal. Solu.ibi pōt grauari,si substitutus est hæres defuncti,vt ibi,alias secus,vt hic,& plene no.in l.pen.C.de leg.& dixi in l.qui fundũ,§.qui filios.j.ad l.Fal.dic,vt ibi dixi.

ADDITIO.

a Barba.¶Si pater.Et sing.tene menti istam l.pro qua vide Io.in l.& si cōtra.de vul.& pup.

§.Si filius. Quod operatur propositũ in proposito,operatur oppositum in opposito. h. d. Materiā huius §.habuistis in l.filium.in prin.de leg.præst.

LIBER XXXIII.

TITVLVS PRIMVS.

De annuis legatis.

Dictum est. s.de legatis in genere, nunc est videndum ī specie.Sed quia circa legata annua occurrunt multa dubia,ideo posita est hic rub.de annu.lega.

LEX PRIMA.

Cum in annos singulos. Querit gl.vbi legatum debetur,& per qñs videamus,vbi possit solui.Dicit gloss.in trib.locis,& in eisdem pōt solui.Quod examina s.de iud.l.quod legatur,& per gl.& Cy.C.vbi de fideicom.agi op.l.j.& s.de leg.1.l.cum res.in tex.

LEX II.

1 *Obligatio ad totale interesse committitur,quando mora particularis aufert commodum totius temporis.*

1 In annos singulos. †Si mora particularis aufert cōmodum totius tpis, obl'o statim ad totale interesse cōmittit.h.d. Op.q nō cōmittat statim stip'lo ad totale īteresse,immo ad pticulare,l.stip'lones ñ diuidūt.§.plane.j.de ver. ob. Sol.dic iō,qa mora pticularis aufert cōmodũ totius tpis,al's secus.Qđ examina,vt dixi plene ī rep.l.stip'lones nō diuidunt.j.de ver.obl.in q. 5.& facit l.si in lege.§. colonus.s.loc.

LEX III.

1 *Citatus personaliter si non comparuit,& ex forma statuti citetur bis,habebit tantam dilationem in secunda citatione,quantam habuit in prima.*
2 *Distributio fienda per aliquem inter plures debet fieri arbitrio boni viri.*
3 *Promissio facta in illis terminis,quos Titius declarabit,intelligitur,quòd non declaret in vno termino.*
4 *Promissio de dando in tribus terminis,si non dicitur quibus,intelligitur in tribus annis.*

a Si legatũ. a Legatũ annua,bima,trima die,dēt præstari p annuas pstationes æquales, nisi alia mēs testatoris appareat,h.d.& est multũ notabilis lex,& singularis.p hāc l.dicit gl.q exponunt oēs ll.q dñt,annua,bima,trima die,& est no.hæc
1 lex ad multa.Dixit†statutũ,q reus in psona citatus habeat dilationē x.dierũ,& si nō cōparuit,tūc ēt bis citet,& nō repetit de dilatione.Certe p istũ tex.vr̃ dicendũ,q oēs dilationes sunt æqua
2 les.†Secũdo no.arg.b q si cōmittit alicui,q certā quātitatem di-
b stribuat inter plures æqualiter,vel inæqualiter, intell'r arbitrio
c boni viri.Tertio no.†q si pmitto tibi in illis terminis,quos Ti
3 tius declarabit,dēt intelligi,d q ī vno termino ñ declaret.Quar
d to no.e† q si pmitto tibi x.dare in trib.terminis,nec dico qbus,
e certe isti tres termini debēt intelligi in trib.annis,vt hac l.in fin.
4 Quinto no.quod si pmitto tibi dare centũ trima die intelligit .i.annua,bima,trima die,vt sic breuius locutus fuisse videatur.

ADDITIONES.

a Barbat.¶legatum.Et no.si primo citatur quis,vt compareat post decem dies,& si non comparuerit : bis citetur : intelligitur repetita prima dilatio. & vide quæ dixi circa hanc l.in c.Ioan.de testa.Quid si dixi,lego tibi x.quæ volo præstari primo,secundo,tertio anno,an intelligatur annuum legatum multiplicatum?vide Pet.& Ang.ī.l.qui hoc anno.ad fi.de ver.ob.& no.melius.quàm alibi,qualiter intelligatur annua ,bima, trima die,& no.Imo.in l.si quis legata.de cond.& demon.
b ¶No.arg.Facit ad no.per Bal.in l.j.de sac.san.eccl.
c ¶Intelligitur arbitrio.Facit quod no.Bar.in l.filius.§.cum pater.de leg.2.
d Alex.Debet ītelligi.Facit quod no.Bar.in l.eũ,qui kalendis,de ver.ob.in cōtrariũ facit d.l.eũ qui kalēdis,& contra Bar.ibi tenet Ro.sed vt setipsi ibi post eũ verior est sñia Bar.
e Pom.¶Quarto no.Vide modernos in l.legata inutiliter.§.si.ff.de leg.j.& vide in simili Fel.in c.ex literis.de consti.

1 *Vsura an possit imponi in vltimis voluntatibus.*

a §.Si cui certa. a Vsura † ēt in vltima voluntate non potest legitimum modum excedere.h.d.Do
1 hoc dixi in l.2.j.de his,quæ poe.no.& ibi allegaui istũ text.Hodie aūt de iure Canonico putarē,q nullo mō possit imponi vsura in vltimis voluntatibus,qa quicquid est vltra modum probabilem,est vsura,sed in poena dic,vt dixi in l.2.de his,quæ poe. nomi.

ADDITIO.

Barb.¶Si cui certa.Et vide Bal.in l.j.C.de his,quæ poe.no.An autem Papa poterit,vide Bal.in c.beneficium.extra,de reg.iur.in 6.de isto tex.vide Bar.in l.cum isti.de verb.obl.& vide Bal.in l.cum allegas.C.de vsu.& in l.j.C.de his,quæ poe.no.per Ro. in l.stipulatio ista.§.alteri.de verb.oblig.

LEX IIII.

1 *Præstationibus in annuis an sufficiat vna præscriptio.*

Si in singulos. Legatũ annuũ p primo anno est purũ, psequentib.est cōdōnale.h.d. Opp. de l.post duos.C.de aduo.diuer.iud.Sol.Illa cōcor.¶Op.j.qñ di.l.ced. l.nec semel.circa prin.& l.si cũ pfinitione,& l.Firmio.§.fi. Gl.sol. trib.mod.Primo mō.q ibi fuit vnũ legatũ,sed pstatio fuit diuisa fauore hrdis: vl' hic cā alimētorũ,ibi certũ tps fuit adiectũ,hic ñ. ita dicit gl.Prima sol.est vera:tñ dic no.Qñq; sumus certi,vtrum testtōr diuiserit pstationē cā multiplicādi legatũ,vel cā diuidendi pstationes,& exonerādi hrdes,& stamus certo: sed in dubio aut fuit adiectũ certũ tps,aut nō.Primo casu loqr hic,cũ si. Scđo casu distingue,aut ex cā alimētorũ,aut ex alia,vt pbat text.in d.l.Si cũ pfinitione.¶Op.de l.si Stichũ.§.stip'lo.j.de ver.ob.& l.senatus.ī fi.j.de do.cā.mor.Sol.Aliud in ɔctib',in qb. ē vnũ,aliud in legatis,in qb.sunt plura:qđ dic,vt in l.si Stichũ.§.stip'lo, & plenius di-
1 xi in l.seruus cōis meus.§.fi.j.de stip.ser.¶Vltimo†gl.inducit hāc l.ad q.qñ est pstatio annua,vtrũ sufficiat vna pscriptio,vel requirātur plures,vt di cant plures?& dic,vt no.per gl.in l.cum notissimi.§.fi.super ver.cuiusq; anni.C.de præscri. 30.an. & dixi in l.de pupillo.§.si in pluribus.j.de ope.no.nun.& ibi gl.& Dy.

LEX V.

a A vobis. a Sufficit vltimũ annũ esse cœptũ,vt legatum annuũ p illo anno trāsmittatur.h.d.Opp.de l.si operas.s.de vsufr.& l.sed & si qs.§.si operas.eo.ti.Soluit gl.duob.modis.Tu dic br̃,hic loquit in legato annuo facto simpl'r,nō respectu alicuius facti explicādi a legatario,ibi vero erat stip'lo annua respectu alterius facti explicandi a stipulatore : & iō pro quota parte anni illud factũ impleuit,ex illa parte cōmittitur stip'lo, vt ibi:dixi plenè in l.seruus cōis meus.§.fi.j.de stip.ser. sed tetigi in
b l.si ex toto.§.fi.s.de leg.j.¶Item opp.b de l.petitionem.C. de adu. diuer.iud.Sol.expone,vt ibi gl.dicit:qa nihil ad hæredem transit, subaudi,nisi salarium illius anni:& no.in l.post duos. eo.ti.

ADDITIONES.

a Pom.¶A vobis.Vide per istũ tex. quid consuluit Sig.consi.52.incip.quidā Ia. notantes vbi tenet,quod idem etiā esset,si testator dixisset, quoad vixerit,& sine mandato.
b Barb.¶Item op.Et an officialis transmittat salariũ anni incœpti ad hæredes suos, vide bar.& Ang.in l.diem functo.suprà,de offi.asses.& vide casum singu.secundum bar.in l.fi. C.de donie.& prote.lib.12.& ibi dedi remissiones,& vide bart.in l.j.C.de re mili.lib.12. Bal.in l.petitionem.C.de aduo.diuer.iud.

LEX VI.

Annuam. Propter mortem executoris legatũ annuum non extinguitur.h.d.Opp.de l.legatũ. in fin.j. de admi.re.ad ciui.perti.Sol.glo.quia hic reliquit ad ludos honestos,ibi ad inhonestos.Opp.q non in perpetuum,sed vsq; ad certos annos debeatur,l.si vsusfructus.s.qui.mo.vsusf.amit.Gl.soluit, ibi in vsufructu,hic in legato annuo. In contrarium videtur tenere gl.j.eo.l.pen.& infrà,tit.j.l.vsusfructus,& ibi dicam.

LEX VII.

1 *Officium iudicis non est actio.*
2 *Fratres minores non petunt iure actionis relicta,sed index ex officio cogit hæredem.*
3 *Iussus testatoris,quod hæredes vsque ad decem annos debeāt communiter morari,quando valeat.*
Clausula,quod debeant stare,& morari communiter,quid importet.

Quintus. Dispositio respiciens solā authoritatē defuncti, non cōmodũ alterius,nō iure actionis,sed p of-
1 ficiũ iudicis effectui demandat.h.d.vsq; ad fi.No.notabile text.in
a fi.ibi,neq; oīmodo spernenda,neq;,&c.†No.q offin iud. a nō est actio

ADDITIO.

a Alex.¶Officium iudicis.Officium iudicis non est actio,& hoc no.bar.in l.j.suprà, de iurisdi.om.iudi.in 2.q.
Barb.¶Et vide bar.in l.j.suprà,de iurisd.om.iud.Sed præsupponit quasi actionem.Glo. est sin.secundum Ang.infrà,de verb.oblig.l.j.

2 actio:qđ plene solet dici Inst.de act.in prin.Secundo no.† ꝑfra-
a trib.minoribus,ꝙ non pñt petere iure actionis id, qđ eis est relictũ:certe cõpellunt hr̃des dare officio iudicis,vt hic.¶Vltimo
3 formo talẽ q.testor† iussit hr̃des vsq; ad x.annos debere morari cõiter:q̃ro,an ista dispõ aliqđ valeat?Vr̃ ꝙ nõ, qa licet testõr iubeat pupillũ apud aliquẽ morari,hoc oĩno seruari nõ dẽt, si sibi nõ expedit,vt hic,& l.j.š.vbi pu.edu.dẽat.Contrarium puto,ꝙ valeat,si alicui⁹ eorũ interest,vt hac lege,ibi aliter atq;,&c. Procu
b ius declaratione est vidẽdũ,qđ importẽt ista verba,qđ debeãt b stare,& morari cõiter.Vr̃,ꝙ importẽt,ꝙ oĩa bona sint cõia, vt l.
c fi.§.Lucius.š.de leg.2.& l.Lucius.in prin.ĵ.ad Tre.Sed ego c cõsulẽdo dixi al̃r:qa qñq; istud verbũ,cõiter,refert ad res,& tunc importat ꝙ ipsum patrimoniũ sit cõe,vt in legib.š.alle.Qñq; refert ad actum stãdi,seu morãdi cõiter,vt in themate ꝓposito, & tunc qñq; ista verba referuntur ad aliquos,q hñt p̃rimoniũ distinctũ, & separatũ,vt lego vni scholari centũ,si steterit, & moratus fuerit cõiter cũ Sẽpronio:tũc dẽt intelligi cõiter,id est,qđ expensæ victus fiãt cõiter,& equaliter ꝯferãtur,l.j.circa prin.& l.3.in fi.ĵ.đ colle.illici.Qñq; ista verba referũtur ad hñtes p̃rimoniũ cõe, vt qñ testõr iubet plures fratres morari cõiter,tunc dẽt intelligi,ꝙ equaliter fructus colligãtur,& equaliter expendantur,licẽt vnus hr̃et maiorẽ familiã quã alius,non ꝑp hoc tenebit̃ plus cõferre. hoc probat̃,qa verbũ,cõiter,dẽt intelligi i.equaliter.d.l.fi. §. Lucius.š.de leg.2.Hoc vr̃ dicere tex.de duob.fratrib.de nõ.be.inue. c.duo fratres.Pro hoc facit l.cũ duob.§.item Papinianus.aliàs incipit,si fratres.š.pro soc.Pro hoc vr̃ tex.ĵ.de do.exce.l.fin.§. fi.vbi ista verba,parem rationem feceris,exponuntur,i.eo nomine nihil exegeris.Ita hic,cõiter vixerint,debet intelligi, i.æqualiter, id est,quòd eo nomine neuter ab altero aliquid exigat.

ADDITIONES.

a Alex.¶Fratribus minorib.adde Bal.in auth.ingressi,de sac.san.eccl.& quod no.in l.ciuitatibus.de leg.j.& vide Bar.in l.nequicquam.§.fi.de offi.procon.& similiter in quibusdã relictis ad pias causas secundum Bal.in l.consulta.in fi.C.de test.per istum tex.

b ¶Quod debeant.Et Bar.hic simpliciter refert pet.de anch. in consi.389.incip. de iure communi proculdubio dicendum,&c.

c Barb.¶Sed ego.Et vide Bal.in l.cum oportet.C.de bo.quæ lib.vbi dixit, quod si pater mandauit,quod pupillus esset socius cõis cum fratribus,tenet.alleg.tex.sing.in l.qui negotiationem.supra,de admi.tu.& no.de isto verbo,cõiter.& vide de isto verbo,pariter, c.fi.de his,quæ fiũt a ma.par.ca.c.bonæ.el 2.de post.præla.c.cum olim.el 2. de off. del.l. si cui.ff.de do.cau.mor.l.si fundus.§.si duo pariter.ff.de pig.l.si pariter.ff.de lib.cau.& vide tex.in auth.post fratres.in verbo. pater succedat.C.de leg.hær.

LEX VIII.

1 *Legatum factum ciuitati in annos singulos dicitur perpetuum.*

In singulos annos. Legatum in annos singulos est simile legato vsusfructus, nisi in tribus,quæ hac lege ponũtur.h.d.tex.ibi finiat̃,&c.q̃ repetitio in legato annuo nihil operat̃,cũ in capitis diminutione nõ finiat̃, & sic est hic scđa dr̃ia.¶Vltimo gl.q̃ est hic,ponit casum in lege ista.Dr̃ hic,ꝙ vsusfructus finit̃ capitis diminutione.Contra,C.de vsufru.l.corruptionẽ.Sol.Minima capitis diminutione nõ perit, vt ibi:secus in magna,vel media,vt hic.¶Querit gl.hic sup verb.
1 ei do.†qđ si sit relictum ciuitati eo mõ,quo dr̃ in vers.& vsusfructus,s.p retentionẽ.Dicunt quidã, ꝙ tunc legatũ est perpetuum, nisi ciuitas patiatur aratrum,vt si hoĩes inde discedant aĩo deserendi ciuitatem,l.si vsusfructus.š.quibus modis vsus fru.amit.

LEX IX.

1 *Idem est dicere lego decem super illo fundo, quod obligo fundum pro decem.*

1 Fundus,quem. †Eriã res pignorata põt capi ex primo decreto,h.d.¶Quero qđ si testõr dicit, lego cẽtũ annua sup illo fundo,vtrũ ex hoc videat̃ illũ fundũ expresse obl̃are:& idẽ q̃ro in ꝯtu societatis?Dico,ꝙ sic,qa tm̃ ẽ dicere,lego sup illo fundo,quãtũ obligo illũ fundũ.Hoc ꝓbatur in rub.š.de reb.eo.q sub tu.& vr̃ tex.in l.codicillis.§.istituo.š.de le.2.

LEX X.

1 *Famulo,qui tribus scholaribus seruiebat,si duo recesserunt,an debeat diminui salarium.*

Seio. Legatum relictũ ob causam, determinat̃ fm causam sibi annexam.h.d.¶No.tex.ibi,cũ tã labor &c.¶Op.C.de insti.& substi.l.j.& ĵ.de cõd.& dem.l.in testõ.Sol.hic legatũ fuit factum in fauorẽ hr̃dis,vt apparet ex verbis testõris,sed ibi in fauorẽ legatarij.Alij dicunt distinguendũ esse,an iste amicus ceperit morari cũ hr̃dibus,vel non.q distinctio non est vera, vt ꝓbatur š.ti.j.l.qui ꝯcubinã.§.vxori.quare tene primã sol. & eodẽ mõ rñdẽ ad l.j.C.de le.Op.de l.Mæuia.ĵ.eo.Sol.ibi stetit p eum, cũ quo morari debebat;hic p casum.Hanc mãm dixi plene ĵ.de cõdi.& demon.l.illis libertis,vbi teneo opi.gl.reprobata opi. Pet. & Dy. ¶Quæro,qđ si illi,q decesserunt,instituerũt hr̃dẽ istũ superuiuẽtem?Certẽ cũ labor nõ esset minutus, cũ patrimoniũ esset integrũ apud eũ,non minuet̃ ista p̃statio,vt hic patet. Itẽ si testõr iniunxit aliqđ onus alicui,qđ ita faciliter expediatur pro tribus,sicut ꝓ vno,tunc qa onus nõ minuit̃,non dẽt minui p̃statio,vt hic,
a ibi,cũ tã labor,&c.Et hic ẽ arg.a†ꝓ famulo scholariũ,si famulus
1 cæpit stare cũ duob⁹,vl̃ trib⁹,& duo recesserunt,vtrũ debeat hr̃e
b tm̃ ab vno remanẽte quãtũ ab oĩbus?Certe catenus,b quatenus labor diminuitur,dẽt diminui p̃statio pẽsionis,vt hic:vñ cũ tãtus labor sit in seruiẽdo vni,quãtus est in seruiendo tribus,nõ deberet minui p̃statio,seu pẽsio,vñ arbitrio boni viri hoc statuetur.

ADDITIONES.

a pom.¶Et hic est arg.Ad idem est & econuerso, quod crescente labore debet crescere salarium,per Ro.consi.25.Fel.in c.cum olim.de re iud.

b alex.¶Certe catenus.Sequitur Bal.in auth.habita.in fin.C.ne fil. pro pat.item facit iste tex.ad alias quæstiones tactas per Bal.in l.j.C.de leg.in 2.opp.& istum tex.alleg.ad q. Bal.in l.fi.C.de indi.vidui.

1 *Dictum generale ad extraordinaria non extenditur.*
2 *Rusticus si legat domino quãtũ præstabat,intelligitur rõne erogationis annuæ.*
3 *Procurator generalis potest facere ea,quæ dominus ordinariè faciebat.*
4 *Casibus fortuitis qui renunciat,non intelligitur renunciasse insolitis.*

a §.Medico. a Dictũ gñale† ad extraordinaria nõ refertur.
1 h.d.No.casum. Dy. intelligit erogationis an-
2 nuæ ex forma ꝯuẽtionis:& p hoc dicit,†si rustic⁹ legat dño,quã tũ p̃stabat,dẽt ĩtelligi,p̃stabat,ex forma obl̃onis.Ego puto ꝯriũ, & intelligo erogationis annuæ ex forma p̃stationis,qa pluribus vicib.hic solitus fuit p̃stare,hoc ꝓbat̃ ĵ.ea.l.§.fi.Opp.ĵ.de ali.& cib. leg.l.Mela.§.j.vbi intelligi dẽt de eo,qđ p̃stabat vltima vice,hoc ẽ tpe mortis.Sol.ibi p̃statio sp fiebat respectu vnius cãæ,s.pp alimẽta.Vñ sp videbat̃ vna p̃statio:quæ rõ hic cessat, vt ibi no. Vlti-
3 mo no.†tex.ista ad multa.Procurator gñalis p̃t facere ea, q dñs solitus ẽ facere,l.vl̃ vniuersorũ,de pig.act.Nã dẽt ĩtelligi de his, q solitus ẽ facere ordinariè,secus in his,q solit⁹ ẽ facere extraordinarie.Itẽ tene menti ad aliud,aliqs renunciauit gñaliter casib.
4 fortuitis.Dicit gl.†ꝙ tenet̃ de casu fortuito,l.sed & si quis.§.q̃si-
b tũ.b š.si qs cau.qđ intelligo de casu fortuito contingente cõiter:
c secus si esset inusitatus, qui veniret de mille annis c vna vice,arg. huius l.& videtur tex.in l.fistulas.in fi.de contrahen.empt.

ADDITIONES.

a alex.¶Medico.item facit ad no.q.de principe,vel archidiacono,qui vẽdidit,vel locauit fructus regni,vel archidiaconatus,an intelligatur vendidisse id,quod sibi debetur,vel expensas,quæ sibi à ciuitatib.tradebantur in eius iocundo aduentu, seu ingressu.& facit iste tex.quod non,& ea,quæ habentur in l.his verbis.§.alumno.& §. fi.suprà.ti.j.& in l.si vero.§.item quicquid.so.ma.sed in contrarium facit l.diuortio.§. quod in ann.sol. mat.vbi illud,quod præstatur super extraordinaria præstatione, dicitur esse in fructu: sed ille tex.nõ ob.Bal.dicit Old.determinasse quod nõ,per supra dicta iura,& hoc in cõs. Old.121.& idem ibi tenet Imo.in d.§.quodammodo.ad idem faciunt quæ habentur in l.quæro,infra ti.j.quod no.

Pom.¶Vide quid per istum tex.inferebat Old.consi.129.& consi.9.in prin.

* ¶Claud.Vide plura ad hanc regul.per Felin.in c.sedes.de rescr ip.

b Alex.¶Quæsitum.Limitatio ad l.sed & si quis.§.quæsitum,si quis cau.

c Pom.¶De mille annis.Qualiter intelligatur de mille annis,declara per Alex.cons.471. incip.perfectis verbis instrumenti.

1 *De dictione præter.*

1 §.Vxori. †Dictio,p̃ter,ponit̃ inclusiuè,qñ cadit inter res separatas,quarũ vna non cõprehẽdit aliam.h.d.
a Op.ĵ.de pec.leg.l.nã qđ liqđe.§.fin.Rñ.hæc a dictio,p̃ter, b ponitur
b inter res separatas,quarũ vna aliã cõprehẽdit,qa inter genus & spẽm.Ita no.doc.in l.actione.C.de trãsa.& ibi gl.& ꝯsueuit dici ĩ l.j.in fi.š.de pig.act.Opp.ꝯ hoc de c.dudũ.2.extra,de elec.vbi Papa dixit sic.Dispẽso tecũ,vt talia beneficia,p̃ter obtẽta,possis licite obtinere,certe sup obtẽtis nõ vr̃ dispẽsatũ.Dicit Inn.ibi,hic loquimur in legato,qđ est fauorabile,iõ est facienda benigna interpretatio.vt ĵ.de re.iur.l.in testamentis,sed ibi loquitur in dispensatione,quæ est odiosa.Ita dicit Inn.in d.c.dudum.in vlt.gl.

ADDITIONES.

a Bar.¶Rñ.hæc.Et vide de ista dictione,præter,& de dictione,nisi,l.Titia.§.fin.de man. test.Cy.& Bal.in l.actione.C.de transa.Bar.in l.si eum.§. qui iniuriarum.ff.si quis cau.

b Ale.¶Dictio,præter.De dictione,præter,vide Barto.in l.actione.C.de transact.& in l.si eum.§.qui iniuriarum,si quis cau.adde Rom.consi.318.& Oldr.consi.49. vbi de multis aliis dictionibus.

a §.Libertis. a Si testator legat,quod viuus præstabat,ea solũ debentur,quæ legatarij causa præstabantur. h.d.Notabilis casus est,& menti penitus tenendus.

ADDITIO.

a ¶Libertis.Sing.est iste tex.valde,secundum Bal.in l.j.C.de leg.in vlt.co.

LEX XII.

Caius. Annua p̃statio fiẽda ex redditu certæ rei finitur morte legatarij,h.d.Et hæc l.fm glo. legit̃ duobus modis. Vno mõ fm Io.de qua opi.fit mentio in gl.2.Alia est opi.Ro.fm quã alio mõ legitur iste text.& eius opi.ponit̃ in glo.q̃ incipit.s. annuæ,& ẽt in gl.pe.Et ibi lec.Io.reprobat̃,iõ nõ recito eã,qa est ꝯ tex.sed forte al̃r hẽbat iste tex.q̃ habemus cõiter.Nã forte in fi. hẽbat,nõ videri,vt quidã hñt,pone ergo casum fm Ro.¶Op.ꝙ istud sit legatũ vsusfructus,l.si qs ita.š.de vsufr.Sol.ibi dẽbat pcipere oẽs fructus à se ipso,hic dẽbat dari de manu alterius,vt pa-
a tet ex verbis tex.¶Op.š.a de ser.rust.pd.l.itẽ.& l.veluti, vbi dr̃, ꝙ ista sit seruitus realis.Gl.soluit,ꝙ non est seruitus:qđ apparet,qa in seruitutib.dẽt qs pati,l.quoties.š.de ser.sed hic dẽt dare vnus alij,ergo ñ est seruitus.Præterea hoc apparet,qa seruitutes dẽnt constitui cũ quadã ꝑpetuitate,l.4.š.de ser.sed hic legauit annua. Tertiò apparet,quia seruitus dẽt constitui fm necessitatem fundi,l.& Attilicinus.š.de ser.rust.præd.hic vero nõ fuerunt relictæ arundines,& salices fm necessitatem fundi,sed noĩatim ad pondus

ADDITIO.

a Alex.¶Opp.š.Vide Bar.in l.Mela.§.quidam,de alim.leg.

dus, vel mẽsurã. Itẽ querit gl. an ista prędia sint obligata ꝑ tali pręstatione: gl. in verb. neque in rẽ. vr tenere ꝙ non, nisi ꝑ alimentis, l. Lucius. ꝟ. de ali. & cib. leg. & ibi dixi: qđ intellige verũ, ꝙ nõ sint obligata obl'one spãli, sed bñ sunt obligata obl'one gñali, qa oĩa bona defuncti sunt obligata, l. j. C. communia de leg. l. creditorib.
a ꝟ. de separa. ... ¶ Vltimo no. qñcut qñ legat sermo meo acqritur
b mihi, ita qñ legat rei meæ vr mihi relinqui, vt hic, qd tene mẽti.

ADDITIONES.

a Pom. ¶ Vltimo no. Facit quod no. bal. Flo. & Cy. in l. si seruus plurium, in prin. ff. de le. j.
b ¶ Videtur mihi. Quando legatum rei meæ mihi acquiritur, facit l. ij. ꝟ. de contrah. emp.

LEX XIII.

1 *Conditio, quæ pendet ex potestate legatarij, & alterius, si ex facto alterius impediatur, sine facto legatarij habetur pro impleta.*
2 *Assessor remotus ab officio sui culpa an debeat habere salarium.*
3 *Assessor remotus ab officio in medio officij sui culpa, debet habere salarium pro tempore, quo seruiuit, & culpam non commisit.*

a
1 Mæuia nepotem. Cõdõ, † ꝙ pendet ex ptãte legatarij, & alterius, si ex facto alteri⁹ impediatur sine legatarij culpa, habetur ꝑ impleta. h. d. ¶ Op. & vr, ꝙ ẽt qñ sine fraude remouet̃, nõ ꝯsequatur legatum, per l. Seio, in prin. ꝟ. e. sol. ibi fuit remotus pp casum, hic facto alterius, in cuius
2 persona debebat impleri cõdõ. Principiũ huius † l. facit ad q. de assessore. q pp suũ delictũ, vel barratariã remot⁹ est ab officio, an
b debet habere salariũ? Hic vr tex. ꝙ nõ. Ia. de Are. allegat ẽt l. quid ãt. in fi. ꝟ. de excu. tu. gl. tangit in l. diem functo. in fi. ff. de of. asses. S3
3 in vno † circa hoc dubito: pone, ꝙ assessor sui culpa in medio officijsui remouetur, an debeat habere aliqd de salario ꝑ eo tpe, quo nõ ꝯmisit culpã. Vr ꝙ nõ, arg. l. etiam si patris. ꝟ. de leg. j. In contrarium vr, & hoc puto verũ, qa ipse d3 habere salarium ꝑ illo tpe, quo nõ ꝯmisit culpã: sed ꝑ illo tpe futuro, quo culpã ꝯmisit, tenebit ei, q ꝯduxit eũ ad interesse. l. si fundus, ver. si l'r. ꝟ. loc. & sic intelligo hanc l. ꝙ hic nõ poterit petere fideicommissum, s. ꝑ futuro tpe, quo est pp culpã remot⁹. Non ob. l. etiam si patris. ꝟ. de le. j. qa ibi excusabat se à patre respectu rerũ: vñ nullo tpe, & nullo mõ fecerat, qđ debebat: hic vero remouetur à patre respectu tpis. & sic in parte temporis fecit totum quod facere debebat. Fallit in casu l. iudices. C. de anno. & trib. lib. 10. Vel dic, vt ibi dixi.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Mæuio nepo. Et vide bar. in l. iudices, hic al. Abb. in c. cum sit, de for. comp.
b Habere salarium. Assessor priuatus officio propter suum delictum an debeat habere salarium, & vide bal. in l. eden. C. loc. & in l. j. in fi. C. de suffr. & bar. in l. j. §. diuus, in fi. de var. & extraor. cog.

1 *Morari qui tenetur cum aliquo, non tenetur cum alio sequi: sed hoc declarabitur arbitrio boni viri.*
2 *Legatum factum alicui si cum aliquo moraretur, si ille habet vxorem, & vxor non vult, quòd cum eo moretur, habebit legatum, & de nocte morabitur cũ vxore, & de die cum illo, cum quo morari debet.*
3 *Vxor tenetur sequi virum peregrinantem, si tempore, quo ipsum accepit, peregrinabatur, vel peregrinatio sit futura modica.*
4 *Aduocatus an teneatur sequi forum, si causa est mutata: remissiuè: & gl. all. distinguit, ꝙ remotè aut parum remotè.*
5 *Fideles imperij non tenentur sequi imperatorem, si fructus feudi ad impensas non sufficiant.*
6 *Morari debens cum aliquo, an debeat in domo operari.*

a
1 §. Vxore. Qui tenetur † cũ alio morari. nõ tenetur eũ simpliciter alio sequi: sed hoc declarabitur boni viri arbitrio. h. d. ¶ In tex. ibi, dirimendã esse, dic eo mõ, quẽ in seq. q. poner. ¶ In tex. ibi, & mõ i. vtrũ qualitas legati ad expensas sufficiat, vel nõ Ita exponebat Ia. de Ra. & Pet. No ergo casum istum,
2 vt dixi in sum.mario. Hæc lex facit ad multa. † Primo aliquis d3 cũ aliquo morari, & sub hac cõdõne fuit sibi relictũ annuũ legatũ,
b & vxor sua nõ vult vt stet mecum, sed secum an debeat hr̃e illud legatũ? Primo vr, ꝙ sic, cũ nõ stet per eum, vt ꝟ. in prin. huius l. & l. Labeo scribit. ꝟ. de ꝯh. emp. & l. si Titius statuas, de ꝯd & dem quæ
c li. dicunt, ꝙ si qs per tertiũ iustè impeditur, cõdõ hr̃ impleta. Doct. nr̃i dñt. ꝙ in die moret̃ cu quo d3, & de nocte cum vxore sua, & ei debitũ reddat, arg. ꝟ. de ope. lib. l. medicus & l. cũ patronus, in fin. & l. pe. in fi. e. ti. Sed si esset casus, in quo cũ ea in die hr̃et morari: puta, in casu infirmitatis, & sic haberet necesse morari cum ea, l. si cũ dotẽ. §. si nãt in sæuissimo. ꝟ so. ma. tũc putarẽ, ꝙ dr̃et hr̃e lega-
3 tũ, & cõdõ hr̃ ꝑ impleta, vt in legib. ꝟ. all. ¶ Scdo † q uæro, an vxor
d teneat̃ seq virũ peregrinantẽ? Hãc q. format Cy. C. de ope. lib. l. libertus, & Guil. de Cu. format ꝟ. de of. pc. l. obseruare. §. ꝑficisci ipsi determinant, ꝙ si vir incipiat peregrinari p mũdũ, nõ tenet̃ virũ seq, arg. huius l. & l. ꝙ nisi. §. j. ꝟ. de oper. lib. nisi tpe, quo ipsa duxit eũ in virũ, ꝯdõnẽ suã sciebat. Tũc. n. vr in eũ cũ illis cõdõnib. consensisse, ꝯsiderata qualitate ꝑsonæ, l. plenũ. §. æqtij. ꝟ. de vsu. & ha. C. de spon. l. fi. circa med. & l. ꝑmittendo. §. pe. de iu. do. si esset quę dã peregrinatio modica, & honesta, tunc tenetur ipsa virum se-
4 qui, ar. huius l. & gl. est extra de coniu. lepro. c. j. ¶ Tertio † inducit̃ in arg. an aduocatus teneatur sequi forum, si alibi cã mutata est?
5 De hoc est gl. in l. sed & hæ. §. non solum. ꝟ. de proc. ¶ Quæro † inducit Dy. hũc §. ꝙ fideles imperij nõ tenentur seq Imperatorem,
e si fructus feudi ad ĩpensas itineris non sufficiant, vt hic in fi. & ꝑ
* hoc qđ no. in feu. de pace tenen. § fi. * ¶ Vltimo † text. iste facit ad
6 aliud, si aliqs dẽt morari cũ aliquo. qđ dẽt facere ĩ domo, dẽt ne operari? De quo dixi ꝟ. de ali. & cib. le. l. Caio. §. fi. tene menti ista.

ADDITIONES.

a ¶ Vxore. Istum tex. alle. Bar. in l. si conuenerit, de iurisd. om. iud. & vide quod per istũ tex. dicit Bal. in l. acceptam. C. de vsur.
b ¶ Debeat habere. Quid importet hoc legatum, lege centum, si cum Seio steterit, dic vt per Bar. in l. Caio. §. j. de ali. leg.
c ¶ Pro impleta. Sed quid si relinquitur mulieri, si alibi non discesserit, & mulier extra domum nubat, vtrum si filij nolint eam sequi, relictũ debeatur, tex. est no. in l. tale, in prin. ꝟ. de cond. & dem. & ibi doct.
d Alex. ¶ Format Cy. Vide Bal. & Ang. in l. si cum dotem. §. si maritus, solu. mat. & Bal. in l. qui manumittuntur. C. de ope. li. & Cyn. in l. j. de re mil. & vide Imo. in d. §. si maritus, in rub. so. ma. & adde gl. in c. vnaquæque, 33. q. 2. quia aut culpa viri hoc contingat, aut non, si culpa viri, non tenetur, secus si non culpa, arg. no. in c. j. qui mat. accu. poss. & per hoc dici posset, quid si maritus sit expulsus propter partialitatem, an mulier teneatur sequi, si vir hoc velit, & offerat alimenta, an vero interim poterit remanere in ciuitate si velit, & dotem petere, per ea, quæ no. Bar. in l. si constante. so. mat. Alb. & Odoff. tenet, ꝙ nõ teneatur sequi. per ea, quæ not. hic habentur, sed in d. §. si maritus, distinguunt, aut est culpa viri, aut non, per prædicta iura Canonica. Et adde Bal. in l. qui manumittuntur. de oper. lib. & no. glo. in c. j. de coniug. lepro. & not. 33. q. j. & 2. c. si quis necessitate. adde, vt per Pa. de Cast. cons. 293.
e Alex. ¶ Non sufficiant. No. pro Baronibus Siculis, vt non teneantur sequi regem, si fructus baroniæ non supetunt. Et adde Bar. in l. Imperator, ad Treb. & Bal. in l. qui manumittuntur. C. de oper. liber.
* Clau. §. fi. Pro hoc in simili facit l. mediterraneæ. & qđ ibi not. C. de annon. & tribut. lib. x.

LEX XIIII.

1 *Legatum incertum valet fauore alimentorum.*
Idem fauore piæ causæ.
2 *Promissio incerta in contractibus quando valeat.*

1 Si cui annuum. Fauore alimentorum valet † legatum
a incertum. h. d. Op. de l. cum post. §. gener. de iu. do. So. speciale est fauore alimentorum. Simile in cæteris piis causis, vt dicam in d. §. gener. Vel in legato ad viam reficiẽdam, l. quidam. ꝟ. de leg. 2. Alij dñt spãle est in legato annuo, secus in legato simplici. Hæc so. non hẽt rõnẽ in se nisi poneres, ꝙ annuum legatũ sp esset factum in cã alimentorũ: quod nõ est verũ, vt no. ꝟ. eo. l. codicillis, immo dẽt distingui, an relinquat̃ personæ pauperi, aut diuiti, vt not. in l. cum hi. §. si in annos ꝟ. de transf. quare teneas primam sol'onem, ꝙ fuerit legatũ in cã alimentorum, quia expressè dixit, vel ex persona legatarij tacite ꝑsumatur. Quæ-
2 ro, † quid in ꝯctibus, an valeat promissio incerta? Glo. dicit, & bene, ꝙ non. d. §. gener. & l. triticum, & l. ita stipulatus ꝟ. de verb. obl. quod intellige, nisi ex aliquo declaretur, d. l. triticũ, vel nisi fiat ex causis fauorabilibus, vt in dote, & in via reficienda, & similibus, l. j. & ibi no. C. de do. promi. & in d. l. cum post. §. gener.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Op. de l. cum post. Vide Cy. & Bal. in l. priuilegia. C. de sacrosanc. ecc. adde alium casum, vbi legatum incertum valet, si fiat causa studiorum, vt voluit Bal. in l. j. ꝟ. de leg. 2. licèt intelligat de eo, qui studet in sacra Theologia, quod nõ puto verum, sed in omnibus qui student, quia cum sit hoc in dote, vt d. §. gener. ergo idem erit in studentibus, quia causa studiorum, & dotis æquiparantur, vt per Bar. & doct. in l. j. in fi. so. ma. & ꝙ idem sit in causa studij, facit l. Stichus liber esto. ꝟ. de leg. 3. & quod ibi no. dixi post Bar. & no. gl. in d. § gener. ad fi. gl. magnæ, adde ad gl. hic & Bar. hic glo. similem in c. nos quidem, in gl. pe. & doc. de test. & Spec. in loco ibi alleg. per doct. in tit. de instr. edi. § nunc vero aliqua, ver. quid si testator, & gl. in d. l. priuilegia, & Bal. in l. j. eod. ti. bene fa. it l. id quod pauperibus, de episc. & cle. quam declarat Bar. in l. quidam, de reb. dub. licèt aliter velint Pet. & Cy. & Bal. in d. l. priuilegia, & adde Bar. in l. quidam, ꝟ. de vin. tri. & oleo l. & Bart. in l. Titia. §. fi. de aur. & arg. leg.

LEX XV.

1 *Solutio facta perdituro, si non perdidit, liberat soluentem.*
2 *Dilatio in dubio præsumitur apposita gratia debitoris.*
3 *Emphyteuta an possit soluere canonem pro pluribus annis.*
4 *Emphyteuta potest particulariter soluere canonem & in tribus vicibus, dum tamen solutionem compleat vnius anni.*

Eum, qui. a Si dilatio ponitur gratia legatarij, non põt soluí ań, secus si gratia hæredis. h. d. ista lex. Distin-
1 guitur ergo: cuius gratia tempus sit appositum. Hic dicitur, † quãdo soluitur perdituro: sed quid si non perdidit? gl. ꝙ sol'one libe-
2 ratur, & bene, vt in glo. patet. ¶ Item † quere, quid in dubio? dicit glo. ꝙ in dubio præsumitur tempus appositum gratia debitoris, vt no. ꝟ. de verb. obl. l. qui Romæ. in prin. in fi. gl. magnæ. ¶ Vltimo
3 Dy. † inducit ad q. an emphyteuta possit soluere pensionem pro plurib. annis futuris? Videtur ꝙ sic, per l. statuliberos. §. Stichus. de statulib. sed ibi est spãle fauore libertatis. Ita dicit glo. ꝟ. si cert. pet. l. quidam existimauerunt, sed Cy. C. de iure emphyt. l. 2. in fi. dicit, quòd dominus pro futuro tempore nõ cogitur recipere. Ratio est, quia particularis solutio affert domino plus de cõmodo, quia per particularem solutionem ius domini facilius probatur, l. si certis annis. C. de pact. vbi no. per Cyn. quia licèt ex sol'one annua debitum præsumatur, nõ esset idem, si fieret vna sol'o decem an-
b nis, b vel pluribus. Et istud videtur esse verius, tamen possumus dicere, & determinare istam q. per ea, quæ notantur in l. qui Romæ, in prin. ꝟ. de verb. ob. Nam cum hic tempus apponatur gratia creditoris, i. domini, vt facilius probet ius suum, & gr̃a rei, vt hãat dila

ADDITIONES.

a alex. ¶ Eum, qui. Vide Bar. in l. si ita. §. Pegasus, de leg. j.
b Claud. Pro decem annis. Vide quod not. alex. in l. pen. C. de apoch. public. lib. x.

dilationē: tunc si vult soluere, ꝓ futuro tpe cū oī interesse credito
a ris, l. dñi, bñ audit,ª vt d. l. q̄ Romæ. ī prin. no. Nā poterit soluere fa
ciēdo dño instrm, in quo ipsum in dnm recognoscat ꝓ tāto tpe.
4 ¶† Quæro, qd eē̄, si emphyteuta nō vult soluere totā pēsionē si-
b mul, sed particulariter, an possit?ᵇ Vr̄ ꝙ nō, l. tutor. §. Lucius. s̄. de
vsu. & l. planc. s̄. famil. ercis. sed in contrarium est l. placuit. C. de
colla. fun. pa. lib. xij. vbi potest soluere particulariter, dum tamen
in trib⁹ solutionibus compleat solutionem vnius anni. Vel potes
dicere, ꝙ ille casus est specialis, vt no. per gl. s̄. si cer. pet. l. quidam
existimauerunt, & sic particulariter non potest soluere.

ADDITIONES.

Alex. ¶ Bene auditur. Emphyteuta an possit petere pro futuro, vide Bar. in d. §. Stichus, cū seq. Gui. & Bal. in l. plures. in fi. C. de fi. instr. & quod habetur in l. stipulatio, §. inter certā, de ver. ob. & Bal. in l. si quis argentum, C. de dona. & Bal. in d. l. ij. in vlt. col. C. de iur. emphy. & quod no. Bar. in l. si cum præfinitione, quando di. le. ced. per Bal. in l. filiusfa. §. diuus, de leg. j. & Spec. in tit. de loca.

b Alex. ¶ an possit. Quid autem si quis partem soluit, non autem totum, vtrum res incidat in commissum? Bal. videtur dicere ꝙ sic, per illū tex. in l. pe. C. de his, qui. vt indi. melius in rub. C. de contrahen. emp. in x. q°. & ad Bar. hic adde quod no. gl. pen. in l. 2. & ibi Bal. in vlt. col. C. de iur. emphy. qui alle. dictam l. placuit, videlicet quando debet fieri solutio canonis, & quomodo, aliquid per Rom. in l. stipulatio ista. §. inter certam, de verb. obl.

LEX XVI.

1 *Officium iudicis pro legato facto seruo pro alimentis competit.*
2 *Seruus, vel monachus an possit constituere procuratorem ad petendum legatū annuum pro alimentis.*

Seruus post decem. Legatum annuū relictū seruo à dño debetur tpe seruitutis, & libertatis. h. d. Dr̄ hic, ꝙ interim cogitur præstare alimenta. Cōtrà, C. de legat. l. seruis. Gl. huius timore intelligit duo. mod. † Pri-
a mò, ꝙ cogitur offō iud. quod est spāle fauore alimentorum, l. ser uos. j̄. de ali. & cib. leg. & l. si in metallum, de his, quæ pro non scri ptis, & hæc est verissima lect. Alio modo intellr̄, vt j̄. de verb. obl. l. homini. & l. lecta. in fi. s̄. si cer. pe. Vult dicere, ꝙ seruus non agit ɔ̄ dominū, vt in ɔ̄riis, sed postea factus liber agit etiam pro præteri to tempore, l. homini. de ver. ob. & l. lecta. si cer. pe. Hæc sol. nō pla cet, quia tex. dicit, interim, & sic agit dum est seruus, quare teneo primam sol. Sed scd̄a lec. esset in se ponendo legatum annuū esse factum in cām alimentorum: quod in dubio præsumitur, cum ser uus nihil habeat. Sed si poneremus legatum esse factum in aliam cām, q̄ in cām alimentorum, tūc cū legatū annuū quolibet anno cedat, tpe quo esset seruus, reperitur nō capax, nō valeret, vt s̄. eo. l. cū in annos, nisi poneremus sic legatum esse factum, ꝙ voluerit testator differre ī tps libertatis, d. l. hmōi. & l. lecta. in fi. s̄. si cer. pe.
2 ¶† Quæro, an seruus possit cōstituere ꝓcuratorē ad petēdū illud legatū. Dixi j̄. de ali. & cib. leg. l. seruos, & est casus s̄. de ꝓcu. l. seruum quoq;. in prin. Et hanc q. vidi de facto in quodā monacho.

LEX XVII.

1 *Dictio, quo ad, vel donec, an habeat vim repetitionis.*

a Legatum ita est. Legatū, donec nubat, intellr̄ annuū. h. d. ista lex. Op. ꝙ debeat intelligi in dubio, quod est minimum, l. apud Iulianum. §. Seio. s̄. de leg. j. & l. si ita. co. ti. & sit vnum legatum, non plura. Huius timore dn̄t quidā ꝙ vnum legatum est, ꝙ dicit, debetur singulis annis, exponitur, s.
b aliquid quantitatis. Ista opi. est ɔ̄ istū tex.ᵇ adiicit. n. id legatū, &c. nō dicit aliquid illius legati, nec dicit solui, sed deberi. Quare dic ꝙ hic est speciale fauore dotis: & idem esset fauore alimentorū, vel in aliam cām similem, vt dixi s̄. eo. l. si cui annuum, vt per hoc habeat pinguiorem dotem, & facilius nubat, per l. j. s̄. so. ma. Quæ ro, quid in ɔ̄ctibus, & in aliis dispositionibus? Vr̄ ꝙ idem. Vn̄ non sit hoc spāle, l. sicut in annos. s̄. quib. mo. vsusf. ami. Et videtur tex. in l. pe. s̄. de excu. tu. & l. eum, qui ita. j̄. de ver. ob. Pe. videtur dicere, ꝙ aliud sit in ɔ̄ctib. & ita pertransit. Ego dicerem sic. Quandoque in oblōne venit aliquid, quod habet cām successiuam, vt vsusfru
1 ctus, tutela, & sīl'ia, & isto casu fateor, ꝙ † dictio, quoad, donec,
c & sīl'ia, habet vim cuiusdam repetitionis,ᶜ di. l. sicut in annos. in prin. & l. pe. s̄. de exc. tut. Siverò venit in oblatione illud, quod hēt cām momentaneam, tunc intelligo simpliciter, ꝙ non videtur fa cta repetitio de annua præstatione, sed illius quātitatis, quolibet anno aliquid soluetur, vt hic secundum vnam lect. Et hoc per rō nem, quia in dubio tps debemus intelligere appositum gr̄a debitoris, l. eum, qui. s̄. eo. & quia in oblōne debemus inspicere quod est minimum, vt s̄. dixi. Non ob. l. eum qui ita. §. qui ita, quia debemus intelligere, ꝙ fuit expressum in stipulatione aliquod annuū, vel menstruum, vt ibi no. aliàs secus, vt ibi dixi.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Op. Quid autem si sit hæres grauatus, ꝙ vestiat viduam, an satis sit vnum vestimētum pro toto tempore præstare? vide Bal. in l. j. C. de fideicom.

b alex. ¶ Cōtra istum tex. bar. & doc. in l. eum, qui ita. §. alle. vāt indistinctè intelligere hāc l. in omni legato. Et vide imo. no. in l. qui hoc anno. ad fi. de verb. obl. & in l. j. de cond. & dem. idem tenet bar. etiam in l. qui concubinam, §. vxori, s̄. ti. j. & hoc forte verius per istum tex. indistinctè loquentem.

c ale. ¶ Cuiusdam repetitionis. No. de dictione, quoad, & donec, de quibus etiam per bar. in l. j. j̄. de cond. & dem. & idem in dictione, dum, in l. qui concubinam, §. vxori. cum gl. s̄. ti. j. adde de dictione donec, Pau. de Cast.

a §. Vini. ª Qd̄ deficit in fructu vnius anni, supplet ex fructib. sequentium annorū, in annuo legato. h. d. Hāc mām plenissimè examinaui in l. inter stipulantē. §. sacrā. s̄. de ver. ob. Dy. ponit in l. si quis argētū. C. de do. Tetigi j̄. de ali. & cib. leg. l. Lucij.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Vini. Et tu vide ang. eleganter loquentem in l. si fideicommissum, §. tractatum, s̄. de iud. vbi omnino vide.

LEX XVIII.

1 *Legatū annuū factū diuiti nō videtur factum cā alimētorū, secus si sit pauperi.*

a Codicillis. ª Petitio legati diuisi per tempora exonerationis gr̄a, nō transmittitur ad hæredē: & adiectio tpis ī dubio nō refertur ad tps ætatis. h. d. op. annuum legatū finitur morte legatarij, vt s̄. e. l. in singulos. Sol. ibi loqtur de legato annuo relicto simplr̄, hic vero de legato relicto cū pfinitione cer ti tpis: vn̄ nō sunt plura legata, s; vnū diuisum p tpa. Secūdò op. legatum annuum in dubio videtur intelligi causa alimento-
b rum,ᵇ d. l. si cui annuū. s̄. e. ergo morte finit, l. si cum præfinitione. ī prin. j̄. quando di. leg. ced. & l. firmio. §. fi. e. ti. & l. 3. j̄. de cond. & de
1 monst. & l. cum hi. §. domus. s̄. de trans. gl. sol. † optimè, illud est verum, quando relinquitur pauperi, sed hic relinquebatur à paupere diuiti, quo casu non præsumitur in causa alimentorum, vt no. in l. cum ij. §. si in annos. s̄. de trans.

ADDITIO.

a Codicillis. Istum tex. allegaui tibi pro sing. in l. si cui legetur, §. j. post Imo. de le. j.
b Causa alimentorum. Vtrum legatum annuum in dubio videatur factum fauore alimentorum, & vide in l. si Stichum, §. j. de ver. ob.

1 *Hæres repudians hæreditatem non potest retinere officium executionis.*

§. Sticho. Nudo ministro recusante legatum recipere, legatarius pt̄ petere añ diem. h. d. Et est no. casus. op & vr̄. ꝙ nō ɔpetit cum effectu ante diē, vt j̄. de cond. & de l. j. Sol. hic dies fuit apposita fauore legatarij: in contrariis secus. ¶ Op. de l. Firmio. §. fi. j̄. qñ di. leg. ced. Sol. Intellige, ꝙ hic debebat tenere in deposito, ita ꝙ inde nullū cōmodum sentiret. ¶ Vltimò op. quo ad propositum, licèt ista Sempronia repudiet, & hæreditate non adeat, pt̄ tñ retinere pecuniam tanq̄ minister, qñ ille, qui non est hæres, pt̄ esse minister, l. alimenta. in prin. j̄. de ali. & cib. leg. cū si.
1 Sol. † Quandocunq; hæres institutus efficitur minister, vel execu
a tor testamēti, si repudiat hæreditatem, nō pt̄ retinere officium executoris, casus est hic, & j̄. de fideic. lib. l. Lucius, qd̄ tene menti.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Quandocunque. Et vide quæ notaui in l. post legatum, §. amittere, de his quib. vt indig.

LEX XIX.

Titia hærede. Legato incepto, & per mortē legatarij finito, onus sibi iniunctū extinguitur quo ad oēs. h. d. & ɔcordat j̄. de ali. & cib. le. l. Stichus. §. j. ¶ Op. imo vr̄, ꝙ legatū deficiens remaneat apud hæredē cū suo onere, vt C. de ca. tol. §. pro scd̄o. & §. in nouissimo, & j̄. ti. j. l. si ab eodē. Sol. hic legatū cœpit in persona legatarij, & finitū ē̄ fm legati naturā, & voluntatem defuncti: sed in contrariis nunq̄ legatū cœpit verè, & est finitum citra cogitationem, & voluntatem defuncti.

1 *Legato generali per speciale nō derogatur, quādo fit simpliciter nō ob eādē cā.*
2 *Legatu m alimentorum non est reiterabile.*
3 *Clausula generalis quando referatur ad specificata.*
4 *Priori si legatur biblia, & cuilibet fratri cappa, prior habebit cappam.*

1 §. Qui Marco. † Legato generali per speciale non derogatur, quando fit simplr̄, nō ob eādē cām. h. d. tex. ibi, ne qd his desit, ꝑ hæc verba vr̄ legari, qd̄ pstabat in vita. ar. j̄. ti. j. l. Sēpronio. §. fi. ¶ Op. j̄. de ali. leg. l. alimēta. §. Basili cæ. & l. Stich⁹. in prin. sol. Ibi aliud apparet dicēdū esse ex expressa volūtate defuncti. ita dt gl. s; veritatē nō continet, qa ibi volūtas defuncti nō erat expssa. Quare dic fm Dy. ꝙ ibi reliquebat̄ ob eā dē cām, vn̄ gn̄i p spēm derogat̄: hic vero relinquebat̄ simplr̄. Vel
2 fm Pe. hic loqt̄ in legato reiterabili, ibi loqtur in legato † alimen torū, qd̄ nō est reiterabile, & satis in idē recidit cū dicto Dy. & placet dicta sol. ꝓ qua facit l. dn̄s. §. fi. de vsuf. ¶ Op. de l. doli cl'a. & l. sti
3 pl'ones ɔmodissimū. j̄. de ver. ob. vbi cl'a † gn̄alis ad specificata nō refert̄. Sol. Dicit Pe. in d. l. doli cl'a, & Dy. refert in l. cū q. in fi. C. de
a leg. qa ibi loqt̄, qñ præcessit: dispositio gn̄alis, seqt̄ spālis: sec⁹ ecō
4 trà, si præcedit dispositio specialis, & sequitur generalis. Et † per hoc soluit quæstionem illam: Si testator legat cappam fratribus, & Priori bibliam. Contra hoc videtur tex. j̄. de pec. leg. l. seruo. Dicam de hoc in l. quæsitum. §. fi. de fund. instr.

ADDITIO.

a ¶ Quando præcessit. Et vide bar. omnino in l. si consul. s̄. de adop. vbi pulchrè not. & de quæstione, de qua hic per bar. vide per Imo. in d. l. doli clausula, & ibi bar. & in l. 3. j̄. de stip. ser. & in simili per Io. and. in ti. de instr. edi. §. nūc vero aliqua, in ver. sed an pauperes.

§. Lucio titio. Si testator reliquit ad pondus, quod præstabat ad numerum, ad pondus tamen valet legatum. h. d. Ratio dubitandi colligitur ex summario, vt s̄. vidistis. Facit ad hoc l. quæ extrinsecus. in fi. j̄. de verb. obl.

LEX XX.

1 *Cōdō si deficit per mortē eius, in cuius personā cōfertur, legatū nō extinguitur.*
2 *Conditio missa si deficit, deficit relictum fauore alimentorum.*

a Annua. ª Si ɔdō † deficiat p mortem ei⁹, in cui⁹ personā ɔfertur, nō extinguitur legatū. h. d. op. s̄. e. l. Seio. Sol. ibi

ADDITIO.

a Alc. ¶ Annua. Facit iste tex. an relictum personæ sub nomine dignitatis videatur relictū dignitati vel personæ, de quo per bal. in l. hac consultissima, C. qui test. face. pos. in j. col.

legatū fuit factū fauore filiorū, hic vero nō fuit actū pp mris vti
2 litatē, & hæc vera. ¶ † Op. q̄n ꝗdō mista deficit p casum, deficit re
lictum. l. j. C. de insti. & subst. & l. in testō. ȷ̃. de cond. & demon. Sol.
hoc speciale fauore alimentorum. Ita dicit gl. bene, quicquid di-
cat Pet. Et dic, vt dixi in l. illis libertis. ȷ̃. de cond. & demon.

2 *Relictum factū sacerdoti, vel ministris ecclesiæ, ipsi ecclesiæ vi detur relictum.*
1 *Relictum factum filio vel seruo alieno, an videatur factum contemplatione patris vel domini, remissiue.*
3 *Custos ecclesiæ sancti Francisci si instituatur, an ipsi fratres, vel ecclesia videātur instituti.*
4 *Legatum debet censeri annuum ad pias causas.*
5 *Legatum factum perpetuo, an duret vsque ad centum annos.*

2 §. Attia. a Relictū, † sacerdoti, vel ministris ecclæ ipsi eccle
1 siæ vr̄ esse relictū. h. d. Dr̄ hic, ꝙ legādo sacerdoti vr̄
* legari ecclesię, an sit verū indistincte.* Dic, vt dixi ȷ̃. de reb. dub. l.
2 ciuib. † Quæro, qđ si aliqs reliqt seruo, vl' filio alieno, an videat re
lictū ꝓ tēpl'one pr̄is, vel dn̄i. Hic vr̄ ꝙ sic, qđ dic vt dixi in l. filio. ȷ̃.
de ꝯdi. & dem. & l. si filiofa. ȷ̃. de do. cā mor. & hoc no. in l. fi. C. de
3 vsufr. ¶ † Quero, cū Decretalis b dicat, ꝙ fratres minores hr̄dita-
b tis totalr̄ sunt incapaces, & ipsi faciūt institui guardianum: seu cu
stodē ecclę, vl' altaris, an valeat? Dr̄ hic, ꝙ ministerium est designa
tū tēplo, sed templū istorū nō est capax: ergo, &c. In ꝯrīū, qa ista
interpretatio, ꝙ videat relictū tēplo, est iō, qa est fauorabilis. Sed
c si ex ista interpretatione dispō fieret nulla, nō est fiēda, c immo vr̄
relictū ipsi, nō templo, l. quoties. ȷ̃. de re. dub. De hoc dixi ȷ̃. li. Mi
noricarum. ¶ Vltimo iste tex. vr̄ esse ꝯ ea, q̄ dixi in l. legatū. §. e. vbi
4 vr̄, † ꝙ nō debeat intelligi annuū, nisi in certis casib. Sed rn̄de, ꝙ
hic debet ītelligi annuū, qa est casus fauorabilis, qa ad pias cās. Itē
5 qđ dr̄ hic, † perpetuo, an debeat ītelligi in secula seculorū vel vsq;
ad centum annos? Gl. vr̄ velle, ꝙ perpetuò, & postea allegat leges,
quæ faciunt, quod vsq; ad centum annos duret: sicut in vsufructu,
dicā ȷ̃. eo. l. pe. plenius ȷ̃. ti. j. l. si vsusfructus. tetigi §. eo. l. annuum.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Attia. Et vide quod habetur in c. requisisti. de testib.
¶ Alex. facit iste tex. an relictum personæ sub nomine dignitatis videatur relictū dignitati vel personæ, de quo per Bald. in l. hac consultissima. C. qui testa. facere poss.
* Claud. Indistincte. E cōtra dicit Bald. in c. quærelam. de elec. ꝙ paria sunt citare ecclesiā, & citare rectorem per hunc §. & per l. si ideo. §. de euictio. quam dicit singul.
b Alex. ¶ Decretalis, Fratres incapaces faciunt institui guardianum ecclesiæ, an valeat, sed cōtra Bar. tenet Bal. & bene in auth. ingressi. de sac. san. eccl. & adde Bal. per illum tex. in l. eius. C. de compen.
c Alex. ¶ Non est fienda. Adde Bar. in prin. ȷ̃. de re. du.

LEX XXI.

Liberto suo. Alienatio hr̄ditatis non extinguit legatum præstandum ex redditu certę rei. h. d.

a §. A liberto. a Legatarius onere extrinseco grauatus non defalcat ꝯ legatariū, licèt sibi fuerit defalcatum. h. d. ¶ Op. ergo. & vr̄, ꝙ legatarius detrahat Falcidiam ꝯ fidei cōmissarium, l. pęnales. in fi. ȷ̃. ad l. Fal. Sol. hic legatari⁹ fuit grauat⁹ dare aliqd extrinsecū, qa fund⁹ cū fuit legatus fuit grauat⁹ ī decē: sed in ꝯriis fuit grauat⁹ onere intrinseco. qa dēt dare partē ei⁹, qđ sibi fuit relictū. De quo plenè dic p gl. ȷ̃. de condi. & dem. l. Plautius. & l. facta. §. si Titius. ȷ̃. ad Treb. & in l. cum pater. §. j. §. de leg. 2.

ADDITIO.

a Alex. ¶ §. à liberto. No. istū tex. per quem in quæstionib. suis decidit notabiliter.

1 *Fideicommissi quod quis habet iure, venit in restitutionem Trebellianicæ.*
2 *Falcidiæ deductum iure cōputatur in partem, quæ deducenti debet restitui.*
3 *Fructus percepti iudicio testatoris veniunt in restitutionem, quando dilatio fuit apposita fauore fideicommissarij.*
4 *Prælegata particularia non veniunt in restitutionem fideicom missi.*
5 *Fideicommissum vniuersale non continetur appellatione hæreditatis.*
6 *Filius rogatus, si decesserit sine filiis, restituere medietatē hæreditatis filiæ suæ, aliam medietatem pauperib, quod aduocauit filia ad supplementum, cōputatur in partem, quæ sibi debet restitui.*

§. Filiū ex dodrante. Ex volūtate defuncti portio, quæ iure fideicōmmissi percipit in fideicommissum deducit, & fruct⁹ pcepti iudicio testōris.
1 h. d. & est notabilis casus. ¶ † No. ꝙ illud, qđ qs hēt iure fideicom
2 missi, venit in restōnē Treb. ¶ Scdò no. † ꝙ illud, qđ qs sibi dedu-
3 cit iure Falcidiæ, ꝯputat in partē, q̄ sibi dēt restitui. ¶ Tertiò no. † ꝙ
fructus percepti iudicio testōris veniunt in restitutionē, q̄n dilatio fuit apposita fauore fideicōmissarij. ¶ Op & vr̄, ꝙ fideicōmissum vr̄ non veniat in restōnē, vt §. tit. j. l. si Titius. Sol. ibi primò rogauit, & postea fideicōmissum reliqt: hic ecōuerso, vt no. in l. Marcellus. §. quidam. ȷ̃. ad Treb. & l. cū virū. C. de fidei. ¶ Scdò op. hic fuit rogatus restituere portionē hr̄ditatis, ergo id, qđ hēt iure fideicōmissi, non venit in fideicōmissum, d. l. Marcellus. §. qdā.
4 ȷ̃. ad Treb. Possemus dicere, † ꝙ ibi loqt in plegatis particularib⁹, q̄ non veniunt ī fideicōmissi restōnē, vt ȷ̃. ad Treb. l. postulāte. hic verò loquit in fideicōmisso vl'i, qđ hēt vim hr̄ditatis l. si filius. §. j. §. qđ cum eo. & iō venit in restitutionē. Hæc sol. est ꝯ casum d. l. si
5 Titius. §. ti. j. vbi † appl'one hr̄ditatis nō cōtinetur fideicōmissum vl'e. Dic, ꝙ hic ē istud pp ꝓsumptā volūtatē defuncti, q rogabat nouercā de restituēdo filio suo. Vn̄ verbū hr̄ditatis, simpl'r platū intell'r de tota hr̄ditate: & sic de eo, qđ vxor recepit iure fideicōmissi, cū al's totā hr̄ditatē nō hr̄et. Aliàs aūt appl'one hr̄ditatis,

nō ꝑtinet tale fideicōmissum, vt §. ti. j. l. si Titius. in fi. intellige ergo legē nr̄am tm̄ hoc casu, q̄n extneus est rogatus restituere partē hr̄ditatis filio, quo casu intelligo partē hr̄ditatis id, qđ capit iure fideicōmissi. Sed si eēnt duo filij inuicē rogati, tunc appl'one hr̄ditatis non ꝑtinet fideicōmissum, qa ē par fauor vtriusq;, vt §. ti. j. l. si Titius. sed ē recurrēdū ad distinctionē. d. l. cum virū. C. de fideicō.
6 d. l. Marcellus. §. qdā. ȷ̃. ad Tre, vt plenè dicā. ¶ Quæro, rogat⁹ † ē filius, ꝙ si decesserit sine liberis, medietatem hr̄ditatis restituat filiæ
a suæ, aliā medietatē pauperib⁹, ista filia egit ad supplementū, a vtrū id, qđ auocauit agendo ad supplementum ꝯ voluntatē defuncti, computetur in ea parte, quę sibi debet restitui. Dico, ꝙ casus est hic ꝙ sic, & est valde notandum. Nec ob. si dicis, ꝙ loquitur in Falcidia, quia ꝯ voluntatē defuncti auocat: secus putarem, si secundū voluntatem defuncti auocaret, quia cessat ratio huius legis.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Ad supplementum. Si filia agat ad supplementum contra voluntatem defuncti, an supplementum debeat sibi computari in parte, quæ sibi debet restitui, bene facit quod nota. Bart. & quod ibi dixi in l. quod de bonis §. cū fideicōmissum. ad legē Falcid.

1 *Legatarius si non implet modum a testōre adiectū, legatū sibi solutū reuocatur.*
2 *Pecunia ad vsum vnum relicta non potest per superiorem ad alium vsum deputari, quando testator prouidet, quid debeat fieri illo non facto.*
3 *Debitores expulsi a ciuitate, ex acti per ciuitatem an sint liberati, remissiue.*

1 §. Lucius. Si legatarius † non implet modū à testōre adiectū, legatum sibi solutū reuocat. h. d. Op. & vr̄, ꝙ licèt non fiāt certamina ī ciuitate, ꝙ pecunia dēat cōuerti ī alios vsus ciuitatis, l. j. & l. 5. de adm. re. ad ciui. ꝑti. & ȷ̃. ti. j. l. legatum. Ro. & Hug. fatent ꝯrīū. hic gl. dicit, & ē opi. Azo. ꝙ illæ leges loquūt, q̄n testōr simpl'r dixit: sed hic testōr ꝓuidet expressè, ꝙ si hoc nō
2 fieret, ad suos hr̄des reuerteretur, qđ tenemēti: Ex † qua sol'one hēs, ꝙ oēs leges, quæ dicunt, ꝙ pecunia ad vnū vsum relicta possit ꝯuerti in alium vsum ex autoritate superioris, sunt veræ, nisi te-
a stator a prouideat qđ debeat fieri, & qđ illo non facto perueniatur
3 ad hr̄des, qa tunc non pōt fieri transmutatio in aliū vsum. † Vltimò inducit ista lex in arg. ad q. si ciuitas exegit debitores alicuius expulsi de ciuitate, an sint liberati? Hic vr̄ text. ꝙ sic, quod dic, vt no. per Cy. in l. creditor. in prin. infrà, de so. & ibi plenè dixi.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Nisi testator. No. sing. limitationem ad l. legatum. cum si. suprà, tit. proxi. & hoc sequitur Bal. in l. ab eo. in fi. C. de fideic. qui determinat quæstio. no. per tex. istum.

1 *Executor deputatus ad distribuendum, si efficitur pauper, tenetur satisdare, etiā si est effectus pauper post mortem. nu. 4.*
2 *Executor testamentarius non satisdat.*
3 *Procurator effectus pauper post mandatum, eo ipso censetur reuocatus.*

1 §. Largius. Minister † electus ad distribuendum satisdare non dēt, nisi pauper fiat testōre ignorante. h. d. & est fin. casus. No. tex. in fi. ibi, nisi viuēte testatore. Primò nota,
2 † quod executor testamētarius nō dēt satisdare, qđ dic plenè, vt ī
a l. diuus. ȷ̃. si cui plus q̄ per leg. fal. Scdō no. a distinctionem, † q̄ fit
3 hic, quæ distinctio facit ad quæst. de procuratore, qui post mandatum est effectus pauper, ꝙ eo ipso est reuocatus, vt no. per Dy. ȷ̃.
4 de sol. l. si cum Cornelius. in fi. † Quærit gl. loquit hic, quando viuente testatore effectus est non soluendo: sed quid si post mortē? Dicit gl. in verb. viuente. idem, & multo magis. &c.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Secundo no. Idem no. Ray. hic, & Bald. in l. in confirmando. iuncto tex. de confir. tu. & text. & Barto. & ibi Bald. in l. pater hæredi. §. fi. suprà, de test. tu. adde Bar. & ibi dixi post eum in l. si cum Cornelius. infrà, de so.

1 *Dilatio debet cessare causa dilationis finita. & nu. 3.*
2 *Dispositio collata in tempus, quo finitur tutela pubertate, effectum sortitur, etiam tutela finita morte.*

1 §. Pater duos. Finita † cā dilationis dēt cessare dilatio, h.
2 d. sm Dy. Vel aliter, Dispositio † collata in tps, quo tutela finit pubertate, sortit effectū, etiā si tutela finiatur morte, h. d. & est subtilis casus. Op. ex gl. dr̄ hic, ꝙ vr̄ quasi cū tutore locut⁹. Contra, ī dubio nō ꝓsumit ꝑsona extrinsec⁹, l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus, ȷ̃. de ver. ob. ¶ Item ī dubio id, qđ agit, vr̄ agi noīe ꝓprio, l. & magis. ȷ̃. de sol. sed hic dr̄ ꝯrīū, ergo male. Dicit. n. ꝙ in dubio quasi cū tutore vr̄ agi. Prædicta sunt vera, nisi ex qualitate rei, sup qua fit dispō, seu dispōnis qualitate aliud perpendat. hoc ꝓbat in l. post mortē. §. q̄n ex fac. tut. & de admi. tu. l. cū post. §. j. Ita in ꝓposito testōr loquebat sup reb. pupilli, & dispōnē suā retulit tm̄ intra tpa pupillaris ætatis, & loquebatur cum successore, seu frē, q erat tutor fiduciarius. Nā ex his patet, ꝙ cum quasi tutore est locutus. ¶ Dr̄ hic, ꝙ ꝓtinus dēt restitui. Cōtrà, immò dēt expectari tm̄ tps, quo ad pubertatē pueniat, l. ex his. C. q̄n di. le. ced. & qđ no. ȷ̃. ad Tre. l. Seius Saturnin⁹. Sol. ꝯria loquunt, q̄n tps esset adiectū grā grauati: hoc verò tps erat adiectū grā honorati, hoc est istius fratris minoris. Hæc sol. nō est vera, qa etiā hic grā fratris minoris, qa interim dēbat pcipere fructus, iō debet expectari tps pubertatis. Et ꝓ hoc vr̄ tex. in l. Firmio. §. j. ȷ̃. q̄n di. leg. ced. Sol. hic testōr vr̄ se retulisse ad tps, quo tutela finiet: iō nō refert, finiatur morte, vel tpis cursu. Sic e in l. mulier. ȷ̃. ad Tre. & l. 3. in prin. C. de inst. & subst. Vel al'r lōga dr̄ ia est, an primò legatū relinquatur alicui, & postea alius assumat executor, tūc. n. verè executor ē, licèt aliqđ cōmodū eiusdē remunerationis sentire dēat, iō ad hr̄dē nō trāsit. Casus est hic, & l. à filia. §. fi. ȷ̃. ad Tre. Si verò legatū cōfert in

aliquem principa͠r, & ẽ rogatus de restituẽdo alteri in tp̃s certę etatis, cui illud idẽ primò non legauerat, tũc loq̃t l. ex his, C. q̃n di. le. ce. & qđ no. in d. l. Seius Saturninus. & d. l. Firmio. §. j. j̃. q̃n di. le. ce. & ista sol. est magis gñalis, q̃ p̃cedens. Op. dr̃ hic, q̃ fr̃ maior interim lucratur fruct⁹. Cõtra, de l. ii ita. §. Pegasus. s̃. d le. 2. & l. ĩ fideicõmissi. §. cũ Pollidius. s̃. de vsur. Sol. hoc iõ, quia testõr exp̃sse voluit ipsum lucrari redditus. ¶ Quærit gl. qđ si fr̃ iste nõ eẽt tutor, an ista lex h̃ret locũ? Ro. per elegantia verba dicit, q̃ sic: qđ puto verũ. Et hoc mõ lex ista p̃t intelligi, & qđ dicit in tex. quasi cũ tutore, expone. i. quasi tutore, seu defensore, ñ q̃ eẽt tutor. Et hoc innuit lr̃a,
3 quasi, hic posita, q̃ est nota ĩpropriet atis. ¶ † Vltimò no. istũ text. s̃m primũ itell̃m, q̃ finita cã dilationis finit̃ dilatio. Facit ad id, qđ dixi in l. à filia. §. fi. infrà, ad Treb. & in l. si quis h̃rs ita. s̃. de acq. hær.

LEX XXII.

Filiæ meæ. Sufficit anni initium esse cœptum. h. d. Habes simile suprà, eo. l. a vobis.

LEX XXIII.

1 *In die mortis quis nascitur ad gloriam.*
2 *Testator si iussit in die suæ mortis fieri debere vnam septimam bannitam: intelligitur, quòd fiat semel.*
3 *Pitantia si iussu testatoris fieri debet fratribus minoribus in die sancti Francisci, debet fieri semel.*

Cum quidam. Legatũ relictũ in diẽ reiterabilẽ intell̃r esse annuũ, & p̃petuũ. h. d. Et est mirabilis lex. ¶ Quæro, de qua die intell̃r. Gl. intelligit de die natali. i. na-
1 tiuitatis: vl̃ de die natali. i. die mortis, † q̃ tunc nascunt̃ ad gl'iam.
2 Sed s̃m hoc q̃ro de tali q. Quidã † iussit, q̃ die mortis suæ dẽat fieri vna septima bannita, dẽbit ne fieri quolibet anno? Hic vr̃ casus, quod sic, intelligendo de die mortis. Pet. tñ dicit c̃riũ, q̃ itelligit hãc legẽ, q̃ñ ẽ dies reiterabilis p̃priè: sed in q̃one p̃posita non est p̃priè dies reiterabilis, q̃ dies mortis propriè est vna tm̃: & illa dies, q̃ est reuoluto anno, nõ est illa p̃priè, sed est tota, quota fuit dies mortis, & in dubio debemus stare p̃priæ significationi, l. nõ
a aPr. s̃. de le. 3. & hoc puto verũ. ¶ Itẽ q̃ro, a † testõr reliq̃t fratribus ĩ
3 festo S. Francisci vnã pitãtiã. Vr̃, q̃ oĩ anno dẽat fieri ista pitantia, p̃ istũ tex. licèt nõ dicatur, quolibet anno. Et Guid. de Suzar. tenebat istud: Ego vero, salua veritate, intelligerẽ, q̃ dr̃et p̃stari tm̃ semel. Casus est in l. eũ, q̃ Calẽdis. j̃. de ver. ob. & l. boues. §. hoc sermone. j̃. de verb. sig. Facit s̃. de leg. 2. l. cũ pr̃. §. pr̃ certã. circa fi. §. Ad l. istam r̃ndeo, q̃ Iurisc. Istã interpretationem facit ex qualitate p̃sonæ relinquentis, & eius, cui relĩquebat̃. Iussit. n. dari decurionib⁹: & sic
b ex qualitate p̃sonæ p̃sumitur, q̃ nõ voluerit dari semel tm̃, b arg. l. sed & si susceperit. a. j. s̃. de iudi. sed in q. p̃posita, q̃ñ relinquit fratrib. minorib⁹, vel aliis religiosis, p̃cipuè mẽdicãtib⁹, certè pro satisfactione hẽbunt vnã pitantiã. Et ita intelligimus hic, si decurio nib. esset relicta magna q̃titas, quia semel tm̃ debet̃, quia cessat illud verisil'e, ex quo Imperator ita rescripsit. Ita intelligo hãc legẽ:

ADDITIONES.

a Alex. Item quæro. Et vide quod no. Bal. in auth. ingressi. de sa. san. ec. & habetur in l. si eũ præfinitione. j̃. q̃ñ di. le. ce. Rap. in d. l. eũ qui Calendis. tenebat cõtra Bar. & sequitur opi. Gui. de Suza. pet. istum tex. quando id, quod venit in obligatione, est reiterabile, per hanc l. nõ cauillando eam. licèt secus sit in contractibus, in d. l. eũ, qui Calendis.
b Al. ¶ Semel tantum. No. quod si relinquitur fratrib. in festo S. Fra. vna pitãtia, q̃ debetur tm̃ semel, nõ oĩ anno. Et adde, q̃ ita iura hic al. per Bar. ipse dicit aliud no. in q. de qua in l. dotis promissio, de iu. do. & ibi Bar. & ibi vide quæ dixi, & latius p̃ Bar. ĩ l. j. ad l. Iu. ma.

LEX XXIIII.

1 *Tantum est dicere, per quadriennium, quantum singulis quadrienniis: & an centum annis finiatur legatum perpetuum.*

1 Cum erat. † Tantũ est dicere, p̃ quadrienniũ, quantũ singulis quadrienniis. Eadem rõne tm̃ est dicere, per annum, quantũ singulis annis. Est mirabilis lex. Dr̃ hic, Perpetuam pensionem, quæro vtrum finiatur centum annis, sicut vsus fructus? Quidam dicunt, q̃ sic: alij quod non, vt in gl. patet. Quid sit notum, seu notorium dicam infrà, ti. j. l. si vsusfructus.

TITVLVS SECVNDVS.

De vsufructu legato.

Dictum est. s̃. tit. proxi. l. in singulos. q̃ legatum vsusfructus est simile legato annuo: ideo post præcedentem titulum ponitur iste titulus. Quærit gl. in quo differt iste titulus à titulo de vsufructu. Resp. vt in gl. patet.

LEX PRIMA.

1 *Seruitutem habẽs non p̃t in ea cõstituere vsumfructum, nec aliam seruitutẽ.*
2 *Seruitus largè dicitur esse in bonis nostris, & quare propriè non dicatur esse in bonis.*
3 *Seruitus constitui quare in seruitute non potest. & nu. 6.*
4 *Arguere a toto dicitur, quando arguitur ab oĩb. partib. sufficienter enumeratis.*
5 *Seruitus quomodo pignoretur.*
7 *Seruitus est quædam qualitas.*

Nec vsus. Vsusfructus seruitutis realis non p̃t legari, vt p̃priè p̃stetur, sed p̃stabit̃, p̃ut p̃t. h. d. & diuiditur ĩ tres partes. Primò ponit vnũ dictũ. Secundò r̃ñ. tacitę obiectioni. Tertiò ponit̃ q̃dã prouisio circa p̃dicta. Secunda ibi, nec er it. Tertia ibi, sed incerti. Et gl. nr̃a, & doc. q̃ scribunt hic, legunt legẽ nr̃am in eo, q̃ h̃et seruitutẽ realẽ in fund alterius, & legat vsumfructũ illius seruitutis. No. tex. ibi, q̃ seruitus. & c. Item no. tex. ibi, q̃ id neq; in. bonis. Opp. vr̃. q̃ seruitus seruitutis possit p̃stitui, vt s̃. de ser. ru. p̃d. l. 2. §. j. & l. per
1 quẽ locũ. eo. ti. & s̃. cõ. p̃di. l. q̃ p̃ certũ. Sol. ille, † q̃ h̃et seruitutẽ, nõ p̃t p̃stituere vsumfructũ, vl̃ aliã seruitutem: sed q̃ h̃et fundũ seruiẽtẽ, p̃t p̃cedere seruitutẽ tibi, non tñ q̃ illa seruitus sit seruitus seruitutis, sed ẽ alia seruitus habita à fundo, nõ ab illa seruitute. ¶ Op. dr̃ hic, q̃ seruitus nõ est ex bonis, nec ex̃ bona. Cõtra, immò ĩ p̃est ex̃ bona, q̃ debent̃ nobis seruitutes in p̃dio alieno, l. vti frui. in prin. s̃. si vsusf. pet. Sol. expone, neq; ex̃ bona nr̃a, hoc est, q̃ ipsa seruitus sit p̃prietas aliena. Nã licèt in re aliena fundet̃, tñ nõ est p̃-
2 prietas alterius. ¶ Opp. q̃ sit in bonis. †. i. in bonis, cuius habem⁹ actionem, & exceptionem, vt l. rẽ in bonis. j̃. de acq. re. do. Dicit glo. nõ dr̃ eẽ in bonis duplici de cã. Primò, q̃ non p̃t alienari p̃ se sine fundo, nec posset alienari ei, q̃ non h̃ret fundũ, vt Insti. de ser. §. iõ aũt. & l. si aliena. §. j. j̃. de vsuc. Itẽ alia rõne non dr̃ eẽ in bonis, q̃ sicut manica, q̃ accedit vesti, dr̃ non esse, q̃ effecta ẽ accessio alterius, ita seruitus nõ dr̃ eẽ in bonis. q̃ dr̃ eẽ accessio alterius. Accedit. n. p̃dio, l. eum q̃. j̃. de vsuc. & l. rerũ mistura. eo. ti. tñ largo mõ sumẽdo, p̃ut sumit̃ in d. l. rẽ in bonis. bñ dr̃ eẽ in bonis. ¶ Dr̃ hic, q̃ seruitus seruitutis eẽ nõ p̃t: mõ q̃ro, q̃uo p̃bet̃ istud? Dicit gl. quod
3 p̃bat̃ † argumentãdo à toto sic, q̃ seruitus p̃ se intellecta ĩ abstracto nihil ẽ, nec h̃et aliquẽ fructũ, l. videamus, s̃. de vsur. item p̃siderãdo eã, p̃ut est in p̃creto, hoc est in loco seruiẽti, ñ p̃t cõstitui seruitus, q̃ locus seruiẽs nõ est in dñio eius, q̃ cõstituit seruitutẽ: ita dicit gl. ¶ Quærit Dy. quid vult dicere gl. dũ dicit, & argumẽtat̃ à toto. Dicit Dy. argumentat̃ à toto. s̃. integrali. Pet. p̃. imo dẽt dicere, argumentat̃ à toto vl̃i. Probo, hic argumentat̃ negatiuè, sed cũ arguit̃ à toto integrali, nõ sequit̃ argm̃ negatiuè s̃m logicos, ergo, & c. Exẽplũ, si dico, non ẽ domus, nõ sequeret̃, ergo ñ ẽ paries, licèt sequat̃ affirmatiuè: q̃ si dico, domus est, bñ seq̃t̃, ergo paries est. Sed argm̃ à toto vl̃i seq̃t̃ negatiuè, licet non affirmatiuè. Exẽplũ, si dico, nõ est aĩal, seq̃t̃, ergo non est hõ: sed affirmatiuè non sequit̃, aĩal est, ergo hõ est. Videte dñi, non est verũ qđ hic dicit Pet. q̃ argumentat̃ à toto vl̃i, q̃ nullũ ẽ totũ vl̃e, immo ponim⁹ quandã seruitutẽ indiuiduã, quã si q̃s h̃et, non p̃t legare eiusdẽ seruitu-
4 tis seruitutẽ. Sic loq̃mur in particulari accipiendo seruitutẽ, p̃ut ẽ in abstracto, vl̃ p̃ut est in p̃creto. Quare dic, q̃ gl. † vult dicere, argumẽtat̃ à toto, vel ab oĩb. partib. sufficienter enumeratis, & sic à sufficienti diuisione, & hæc ẽ veritas. ¶ Sumus expediti de lec. gl. & doc. ista lec. salua reuerẽtia glo. & doc. non p̃cedit in l. ista, nã si nos legimus istã l. q̃ ille legat seruitutẽ, cui seruitus debet̃, tũc remediũ positũ p̃ Iurisc. in fi. l. erit falsum, q̃ ille, q̃ h̃et seruitutẽ nõ p̃t seruitutẽ alij concedere aliquo mõ. casus est in l. ex meo. de ser. rust. p̃d. nisi hoc faceret p̃mittẽte dño fundi seruientis, l. cũ eẽnt. ĩ fi. & ibi no. gl. in verb. solet. s̃. de ser. rust. p̃d. Vñ lec. ista non vr̃ p̃cedere, nisi sustinendo gl. dicam⁹, & fortè nõ malè, q̃ istud, qđ dr̃ q̃ h̃rs dẽt dare facultatẽ agendi, vel seruitutẽ p̃stituere faciat hoc redimendo à dño fundi seruiẽtis al's ista lec. ñ p̃t sustineri. Sed certè ẽt istud dictũ non ẽ tutũ. Nã cũ legauerit vsumfructũ respũ, illius iuris, qđ h̃ebat, si de illo iure ñ p̃t dari, h̃rs nõ cogit̃ redimere. l. qđ in rerũ. § j. s̃. de leg. j. & l. vxor. C. de leg. iõ ista lec. non placet. Legamus ergo alio mõ, vt ista lex loquat̃ in dño alicuius fundi, q̃ legauit vsumfructũ iuris eũdi p̃ suũ p̃priũ fundũ, dicit Iurisc. q̃ non p̃t fieri, q̃ seruitus seruitutis & c. Eth. d. in j. p̃ e. ¶ In s̃cda parte ponecasum sic. Cõtrà, cum seruitutes sint bonis ergo, & c. R̃nd. Iurisc. quod ista seruitus non est in bonis, nec extra bona, immo non est in rerum nã, quia qui h̃et fundũ proprium nullã ibi seruitutem habet. Tertia pars est clara, & sine scrupulo procedit, & de necessitate sic debet intelligi. ¶ Et pro declaratione legis op. q̃ ẽt ille cui
5 debet̃ seruitus, possit eã legare, q̃ † p̃t eã pignori dare. sed an viæ. s̃. de pig. Gl. j. illius legis ponit duas lec. Primò p̃t pignori dari via à dño, vel ab eo, cui debet̃ via; & in eo qđ dicit, à dño, bene dicit: sed in eo, qđ dicit, vl̃ ab eo, cui debet̃ via: malè dicit: & hoc
6 tenebat Cy. me audiente. ¶ His p̃missis † q̃ro, quæ est rõ, q̃ seruitus seruitutis esse non p̃ot? R̃ñ. s̃m ipsum, quẽ posui: seruitus seruitutis nõ p̃ot esse: q̃ seruitus nõ est formata. Item s̃m casum gl. non p̃ot esse seruitus seruitutis, & est verũ per d. l. cũ essent. in fi. s̃. de ser. ru. præd. & tunc sunt duæ rões: vna est in gl. q̃ aut p̃sideramus eã in abstracto, aut concreto, vt s̃. dixi. Aliã rõnem assignat Old. vsusfructus seruitutis esse non p̃ot, qua sunt sub diuersis generibus seruitutũ c̃riis, inspecta tam origine, q̃ effectu. Origine, q̃ seruitus realis non p̃ot p̃stitui nõ h̃nti p̃diũ. l. j. s̃. cõ. prædi. sed vsusfructus sic. Item effectu, q̃ p̃dialis est indiuidua, sed personalis non est indiuidua, d. l. j. §. si vsusfructus. j̃. ad l. Falc. ergo ista talia contraria non p̃nt esse circa idẽ. Idẽ dicit Old. & benè: tñ ista rõ non concludit, nisi q̃ vsusfructus seruitutis esse nõ possit. Sed nõ est generalis ad id, quod dr̃, seruitus seruitutis esse non p̃ot: quare dat aliã rationem, quia † seruitus ẽ quædã qualitas: nõ aũt substãtia, l. qđ aliud. j̃. de ver. sig. Cũ ergo qualitas non possit esse sine subiecto. l. 2. s̃. de vsufr. de necessitate p̃cluditur, q̃ seruitus seruitutis eẽ nõ p̃t, sicut nõ p̃t esse qualitas qualitatis, q̃ req̃rit substãtiã aliq̃, in qua sit. De quo dixi plenè in l. Mæuius. §. fundo. s̃. de leg. 7

LEX II.

Hominis operæ. Ista lex ponit tres drias inter legatū operarum & legatum vsusfructus. Op.gl.Inst.de acq. per arro.circa prin.Sol.ibi loqt de ope.libe.hic vero de operis serui.Op.ꝗ hoc s.de ope.ser.l.5.gl.rnd.ꝙ ibi dr legat vsusfructus,& subaudi,& plus.¶ Quærit gl.quot sunt driæ inter legatū operarū,& vsusfructus?Vos hētis hic tres alias, dic, vt in l.2.de oper.ser.¶ Quæro q̄ est ratio dictarum differentiarum? Vide vnam rationem. in l.locum.§.proprietarius. s. de vsufruct.

LEX III.

Hominis quoque. Quærit gl.vtrū homo liber possit locare operas suas ī perpetuū. Et remittit ad notata in l.3.§.netamen.s.de vsufruct.& l. antiquitas.C.de vsufru.& ibi Cy.& no.inst.de vsufru.§.ne tamen.

LEX V.

Vsumfructum. Non potest quis ab eo casu incipere, quo debet extingu i. h.d. Concordat l.Titio cum morietur.s.de vsufruc.

LEX VI.

1 *Interesse petitur quando in obligationibus faciendi desiit posse fieri.*
2 *Forma libelli in petendo interesse quando factum desiit posse fieri.*
3 *Qui tenetur ad vsumfructum,eo constituto tenetur ad patiendum.*
4 *Commune si dedit officium alicui per menses sex incipiendo in calendis futuris,si non potuit illud euincere,ad quid teneatur.*

1 **Si vsusfructus mihi.** Hęc est bona lex. In oblōnibus faciendi,† qn̄ desijt posse
a fieri, petitur interesse, a h.d.De ista lege facio magnum festū.ǰ.d̄ ver.ob.l.stipl'ones nō diuidūt.in x.q.No.tex.ibi, peti qdē, &c. Op. de l.q̄sitū.s.de vsufr.vbi dr̄.ꝙ petit vsusfructus.So.exponc.vsufructus.i. æstimatio eius, vt ibi no. Itē opp.ꝙ vsusfructus possit peti. qa possum petere factū,vt ꝯsequar interesse,vt no.in l.j.ī prin.s.de
b act.emp.& l.2.§.item si in facto.infra de verb.ob.Ego dico. b in l.
2 stipl'ones non diuidūt.† cū tracto,qual'r petat īteresse,qn̄ ex ipsa narratione nō ē notoriū factū nō posse fieri de cætero, tūc ꝓcedit illud qd dr̄,ꝙpossum petere factū,vt ꝯsequar interesse,vt si ei, q̄ mihi dēbat scribere librum,ē amputata manus.Si.n̄.peto scribi librum ex serie libelli,nō apparet,ꝙ sit amputata man⁹. Sed qn̄ ex illa narratione est notorium non posse fieri postea, vt hic:qa dico,ꝙ tali biennio dēt dare vsumfructū, de necessitate petet̄ interesse, vt hic. Et si dicis,ꝙ ista l.nō facit ad mām illā,nā ille, qui tenet̄ ad vsumfructū,tenet̄ ad dādū.l.3.§.dare.s. de vsufru.ergo hic loqt̄
3 in oblōnib.dādi nō faciēdi.Sol † Hic loqt̄ in vsufructu, in quo an teq̄ qs det.seu ꝯstituat,tenet̄ ad dādū, sed eo ꝯstituto tenet̄ ad patiēdū,vt plenè dixi in d.l.2.§.j.ǰ.de ver.ob.Sed in vltimis volūtatib. adita hr̄ditate ē ꝯstitutus vsusfruct⁹:sola ergo remanet obl'o ad pa
c tientiā;vt no.C.de vsufr.l corruptionē,ergo,&c.Vltimò no. si ali
4 qs † ē electus ptās ꝓ sex mēsib.incipiēdis à ꝓximis calēdis,& si p eōe stet,quominus ille exerceat officiū sex mensib.nō pōt petere ꝙ exerceat officium alijs sex mēsib.Sed potest petere interesse, vt hic:quia aliud est officium istorum sex mensium aliud, aliorum. Dixi in l.si ita stipulatus essem abs te,ǰ.de verb.obl.

ADD. a Alc.¶ Interesse.Sed qūo succederet obligatio ad interesse,quis q tenetur ad vsumfr. ter etiā ad dādū,& potest præcisè cogi. l.3.§.dare.s.de vsufr.& no.Bar.in l.stipulationes non diuiduntur.in 4.q.de verb.ob.& in obligationib.dādi ēt re perempta vt h̄c,non si cedit obligatio ad interesse,ideo forte est necesse respondere ad istū tex.& ad l.quoties. §.fi.de vsufru,prout dixit Bar.in l.2.§.& harum.de verb.ob. ꝙ qui tenetur ad vsumfructum,tenetur ad dandum,& etiam faciendum,vt ibi per eum.

b Barb.¶ Ego dico.Et vide Bar.plenissimè.in l.stipulationes non diuiduntur.hic alle.

c Barb.¶ Vltimo.no.Et vide istum tex.alle.per Bar.in l.senatus.§.fi.ff.ad Tu'p.& vide quæ ibi dixi,& vide Bar.in l.si ita stipulatus essem abs te.de verb.oblig.& in l.si vno.§.itē cū quid.ff.loc.& in l.si prius.in 7.q.de ope.no.nun.Bal.in l.liberi.de ope li.An.in c.fi de iud. & in c.j.de eo qui mit.in poss.¶ Adde.no.bar.in l.cotem.§. qui maximos.ǰ.de pub.& ad de aliam q.not.de qua dixi in l.si ita stipulatus.de verb.ob.Et ad dicta Bar.hic adde quæ ponit Are.in c.fi.de iud.

LEX VII.

1 *Famulus infirmus non debet habere salarium.*

Operæ testamento. Ista lex prosequit̄ duos casus. Dr̄ hic,ꝙ operæ cedūt à die petitionis.ꝗ.ǰ.de ope.lib.l.si qs hac lege.§.iudiciū,& l.cū patron⁹.in prin.Dicit gl.ibi de operis certis,hic de īcertis.Scdo op.ꝙ operæ cedūt à die mortis testōris,sicut cętera legata,exceptis q̄busdam, vt.C.de cad.tol.§.ī nouissimo.Sol.operæ incertæ dr̄ cedere quātū ad hoc,vt sint in obl'one à die petitionis,vt hic,& in l.interdū. ǰ.de verb.ob.in prin.sed quātū ad trāsmissionē cedūt à tpe mortis.Probat̄.in l.2.s.eo vbi operę trāsierūt ad hr̄dē:sed r'aē,ꝙ ē legatū purū,qd trāsmittit ad hr̄des,cedit à die mortis,d.§.in nouissi
1 mo.Vltimò † ista lex facit ad q.qn̄ famulus infirmat̄,an dbeat ha
a bere salariū.Vr̄ ꝙ sic,quasi dn̄o pereant operę. De hoc est gl.in l. arborib.§.de illo.s.de vsufruc.Veritas est in ꝯrium.l.si vno.§.item cū qdā.s.loca.& ibi no.Nō obst.hæc lex.quia iste tractat de lucro merito pp infirmitatem perdit lucrum,non aūt debet pati damnum.i.dare salarium tēpore infirmitatis,vt dicit d.§.idē cū qdā.

ADDITIO.

a Alc.¶ Habere salarium.famulus infirmus an mereatur salariū,& vide Bal.in l.fi.C.de sō di.infer.& in l.liberti libertęquæ. de ope.lib. Et an teneatur facere expensas huic famulo,dic vt per Bar.in l.si cum dotem.§.si autem.sol.mat.& latè per Cano.in c.propter sterilitatem. de loca.

LEX VIII.

1 *Annuum legatum factum ciuitati,an ita finiatur centum annis,sicut vsusfructus.*
2 *Tempus centum annorum est longissimum tempus vitæ.*

Si vsusfructus. Quærit gl.vtrum alijs modis finiatur,q̄ cursu tpis centum annorum? Gl. ꝙ sic, velut nō vtēdo, vel si ciuitas aratrū patiat̄.l.Mæuio.§.fi.s.de leg.
1 2.l.si vsusfructus.s.quib.mo.vsusfru. amit.¶ Quærit gl.an idem sit in annuo relicto ciuitati;qd in vsufructu,vt finiat̄ cētum annis Rog.ꝙ nō,vt no.in l.annuam,& l.annua.in fi.& l.antep.s.ti.j.Hug. dicit idem,qd in vsufructu.alle.l.in singulas.s.ti.j.ibi, sicut morte finitur vsusfructus,ita & annuum relictū.Hanc q.habetis in l.an
a tep.s.ti.j.& l.annua .eo.ti.Sed puto opi.a Hug.veram:Probo inter vsumfructum,& annuū relictum est similitudo,nisi in his, quib⁹ expressa dissimilitudo apparet,ergo,&c.Nō obs.l.annuam,& l.annua.in fi.& l.antep.& l.pe.s.ti.j.quæ dicunr perpetuò deberi, quia
b intelligo ad deberi perpetuo.i.vsque ad centum annos,quod † est
2 longissimum vitæ tempus.l.fi. C. de sacrosanct.eccle. Sed an idē in ecclesia.Resp.gl.ꝙ sic.Idē no.in l.an vsusfruct.s.de vsufru.¶ Vltimò gl.o pp.de l.hæreditatem.ǰ.ad l.Fal.dic.vt ibi.

ADDITIONES.

a Rom.¶ Sed puto opi.Sequitur Alex.in l.2.in prin.in j.col.ff.sol.mat.vbi dicit se ita consuluisse,& ita tenere in consi.60.inc.omisso multiloquio.in j.vol.vide Car.con.66.in j.col vbi etiam sequitur istam opi.

b Bar.¶ Quia intelligo.Et vide Pet.in c.fi.de testa.& ibi dixi,& sic sentit Bar.q. si relinquitur perpetuo annuum legatum,quód intelligitur vsque ad c.annos. Et vide quæ dixi in quodam consi.

LEX IX.

Si abeo. Legatum caducum,vel quasi remanet apud hr̄dem. cum onere suo.h.d.¶ Op.C.de cad.tol.§. in primo. So.ibi in ꝓ nō scripto hic in caduco,vel quasi.¶ Op.s.ti.j.l.Titia. in prin.& de ali.le.l.Stichus.§.j.Sol.ibi legatum incipit in persona legatarij,& finitum est s̄m eius dispositionem,& legati naturam: hic vero in persona legatarij nunquam incepit.Dixi in d. l. Titia.

LEX X.

1 *Coniunctio posita inter incompatibilia resoluitur in disiunctiuam.*
2 *Clausula,valeat iure testamenti,& codicillorum,resoluitur in disiunctiuam.*
3 *Substitutus vulgariter,& pupillariter,& per fideicommissum,potest eligere ex qua velit succedere.*
4 *Clausula procuratorem,& factorem & nuncium,operatur quòd constitutus sit vel procurator,vel nuncius,vt sibi placuerit.*
5 *Vxor relicta domina vsufructuaria,debet hēre vel dominium vel vsumfructum.*

Si Titio. Coniunctio † posita inter incōpatibilia resoluit̄ in disiunctiuam.h.d.& ē no.casus.tene bn̄ mēti.Et
2 ꝓ hac l.dicunt,† doc.quòd si testator dicit,valeat iure testī,& codicillorū,illa copula,&,resoluit in disiūctiuā,vt dicamus,vel iure
3 codicillorū.l.fi.& ibi no.C.de cod.Sil'e † si testōr dicit,substituo
a vulgariter, & pupillariter,& ꝑ fideicōmissum. Nā nō pt simul & semel esse directa,& fideicommissaria.arg.huius l.& est tex.ǰ.ad
b Treb.l.recusare.§.Titius,& ibi dixi.Itē dicit instr̄m b ꝓcurationis
4 † constituit ꝓcuratorē & factorem,& nunciū spālē nō pōt esse nūci⁹,& ꝓcurator simul,qa ꝓcurator ꝯcipit verba in personā suā,nūcius in personam dn̄i & sit procurator,vel nuncius ꝓut sibi place
5 bit,vt hic: itē facit † ad q.d qn̄ testōr reliquit vxorē dn̄am, vsufru
d ctuariam,vt debeat intelligi,ꝙ habeat dn̄iū plenū,vel vsumfructū vt hic:sed de ꝯsuetudine aliud in vxore seruatur,l.j.& ibi no. C.si secundo nupse.mulier.& plenè dixi in l.Titia in.fi.s.de leg.2.

ADDITIONES.

a Alex.¶ Titio.Et vide no.per Bar.& doc.in l.j.in prin.de iusti.& iur.adde quæ ponit Franc. de Are.in c.2.de lib.obla.

Pom.¶ Limita,vt non procedat in iudicijs,secundū Are.in l. naturaliter. §. nihil cōmune,circa secundā prin.q.Bar.ff.de acq.pos.in ea .l.ver.item facit ad q.vide Imo.in con.

b Barb.¶ Item dicit instrumentum.Et vide Bar.in l.sæpe.ff.de ver.sig.& in l. recusare.§.Titius.ff.ad Treb.& in l.si is qui.§.vtrum.de reb.dub.& in l.fi.C. de cad. tol.& ibi per oēs

c Ale.¶ Procurator simul.Facit ad no.per Bar.in l.multum.C.si quis alt.vel sibi,& ibi bal.

d Ad q.Et vide ad hoc bal.in auth.hoc locum.in fi.de secun.nup.

LEX XI.

1 *Habitatione relicta an debeatur in principio,vel in fine anni.*
2 *Legatarius,cui habitatio est relicta,si decedit intra annum,non transmittit habitationem illius anni ad hæredes.*
3 *Legatum habitationis extinguitur morte,sicut legatum vsusfructus.*

1 **Habitationis quoque.** Sed qūo possibile est, † ꝙ habitatio deat̄ ī principio anni,nōne hēt cām ꝯtinua,& successiuam ꝑ totum annū?ergo in initio non pōt dari.l.item q̄rit.§.q impleto.s.loc.huius timore dicit gl.quòd ista lex pōt loq,qn̄ ipsa habitatio est relicta: alio mō, qn̄ pecunia ꝓ habitatione relinquit̄.Scd̄m primā lec.rn̄d.ad ꝯriū quòd debet in initio quantū ad hoc, vt inspiciat̄,si legatarius est capax.l.in singulos,& l cū in annos.s.ti.j.nō aūt vt possit p̄stari in initio anni.Si s̄m scd̄am lec.est clarum:tn̄ vr̄,quòd deat̄ quātitas
4 eo tpe,quo soluitur pensio,non tn̄ in initio.l.nec semel.§.s.in habitatione,qn̄ di.leg.ced.Huius timore qdā dicūt hanc lec.nō esse verā.Sed ego dico eā esse verā qa initiū cuiuslibet anni inspicit̄

quo ad cessionẽ dici,non autem q̃tum ad solonẽ,vt in ꝑrio.Si\`c
2 j̃.e.l.Seproni⁹.¶†Quæro fm̃ 1.lec.qđ si legatari⁹ decedat itra an
nũ,an trãsmittat habitationẽ illi⁹ anni ad hr̃des?Videret ꝙ sic,qa
3 iã cessit dies.ꝑriũ puto,qa†habitatio morte extinguit,sicut vsus
fruct⁹,l.cũ antiquitas,C.de vsufr.sed vsusfructus relictus in singu
los annos morte extinguitur,l.sicut in annos.in prin.& in fi.s̃.q.
mo.vsusf.am.Sicut ergo si esset habitatio relicta pro toto tempo
re,morte extingueretur:ita si sit relicta in singulos annos.Non
ob.qđ hic dr̃,ꝙ cedit dies legati,qa est verũ quãtũ ad hoc,ꝙ capa
citas,&incapacitas inspicitur in initio,nõ quo ad transmissionẽ.

LEX XII.

Hæres. Non potest hæres tollere ædificium positum in re,cuius est alterius vsusfructus,eo inuito.h.d.

LEX XIII.

1 *Legatum viæ à legato vsusfructus differt,quia legatum viæ est perpetuum, vsusfructus non.*

Cum vsusfructus. Quæro,†quæ est ratio diuersitatis inter legatũ vsusfruct⁹ & viæ. Rñ.ꝙ legatũ vię d3 esse perpetuũ,l.4.s̃.de ser.ideo nõ recipit inter missionẽ,secus in vsufructu.Itẽ op.de le.si prius.in prin.s̃.de aqua plu.ar.So.ibi facta fuit ꝯcessio separatim,s3 hic simul,& semel fuit facta ꝯcessio alternatĩ,iõ ibi sũt pl's seruitutes,hic vero ẽ tm̃ vna.

LEX XIIII.

Duos separatim. Si hæres non præstat duobus insolidum secundum defuncti volũtatem cuilibet tenetur ad id,quod deficit.h.d.

LEX XV.

1 *Legatum relictum,quo ad viues.vel relictum vxori,donec caste vixerit,intelligitur,vt sit relictum singulis annis.*

Damnas. Op.s̃.tit.j.l.legatum.vbi verba,quo ad,& donec, annuum legatum inducũt.Sol.dicit Dy.ibi loqr̃ in legato diuiduo,hic in legato indiuiduo,vt s̃.eo.l.cũ vsusfruct⁹,
1 & ideo†aliud esset in vsufructu,si lego vsumfructum,quoad viues.Nam intelligitur relictum singulis annis,vt no. in d.l.legatũ. & ideo si relinqt̃ vxori donec honestè vixerit, videtur relictum quid annuum.Et hoc inducit ad q.in l.Titia.§.fi.s̃.de leg.2.

1 *Via debetur ei,cuius fructus fundi sunt legati,etiam per alium fundum testatoris alter legatum.*
2 *Lseruum filij.§.fi.supra de le.j.intelligitur secundum illum §.*
3 *Proprietate legata an via debeatur.*

1 §. Qui duos. Ei,†cui legatur vsusfructus fundi, debet̃ via per aliũ fundum testõris,et alteri legatũ.h.d Tenet̃ ergo ꝯstituere viã legatario vsusfruct⁹ per retẽtionẽ.Op.
2 ꝯ hãc l.†de l.seruũ filij.§.fi.s̃.de le.j.vbi hr̃s cogit̃ emere,nõ à legatario gratis exigere Sol.illa vera est,ꝙ illam intelligamus fm̃ istã, vt dicamus,redimere,s.per retentionẽ,vel incerti condictionem.
3 ¶†Quæro,si legatur proprietas,an debeatur præstari via?De hoc in l.3.§.ti loci.j̃.de adi.le.Examinabo j̃.ti.j.l.j.vbi est sua materia.

LEX XVI.

1 *Legatum ad opus illicitum de consensu partium conuerti debet ad opus licitũ.* b
2 *Modus,vel conditio impossibilis,si apponatur legato, quando reddat legatum nullum.*
3 *Legatum factum pro missis canendis,conuertitur in aliud opus,si missæ non possunt cantari propter interdictum.*
Legatum pro monasterio constituendo conuertitur in aliud opus,si monasterium construi non potest.
4 *Conuertere qui possunt legatum factum pro vno vsu in alium vsum.*
5 *Transmutatio legati quando partes nõ sunt cõcordes,vt fiat,iudex erit medius.*
6 *Exequutor testamenti quando vendit bona an hæres requiri debeat,remissiue.*

1 a Legatum ciuitati. Relictum ad † opus illicitum d3 conuerti ad opus licitũ de cõsensu partiũ:secus si ad opus licitẽ fuerit relictũ.h.d.cũ l.seq.op.videtur,ꝙ ciuitas debeat habere liberè,nec debeat conuerti in alium vsum,vt s̃.de cond.inst.l.j.& l.conditiones & l.filius.Dñt qdã,prędictæ ll.loquuntur in conditione impossibili:hic in mõ impossibili,qui modus vitiaret legatũ totaliter:sed fauore reipublicæ valet,& in aliud opus ꝯuertitur,& in hoc vertitur fauor reipu.& iõ reprehẽdũt gl.istã,quæ dicit,ꝙ Respu.nullo fauore vtitur. Vide-
2 tis†id,qđ dñt qñ mod⁹ appositus ab initio est impossibilis,legatũ est ipso iure nullũ,nõ est verũ simpl'r,sed requirit magnam dist. quam ponit gl.in l.codicillis.in pr.s̃.de le.2.Quid ergo dicemus? Rñ.ꝙ hic respub.nullo vtitur priuilegio,vt dicit gl.Nec ob.l.j.& l.conditiones.per quas ll.videtur,ꝙ resp.hic sit deterioris cõdõis, q̃ alius.Nã qñq; testõr adiicit modũ, vel cõdõem impossibilẽ ob aliquẽ finẽ licitũ,& honestũ,& tũc si nõ põt impleri eo mõ, quo dixit,conuertit̃ in aliũ vsum licitũ,vt hic dicitur in tex.si vero ad nullũ honestũ finẽ cõditionẽ apposuit,nullo modo debet impleri,vt in legib.ꝯriis,& sic Resp. non vtitur aliquo priuilegio.ita di
3 xi in l.j.in q.s̃.de cond.inst.Et pro hoc dixi,†ꝙ si testator reliquit centum pro missis celebrãdis,quæ missæ non possunt cantari ꝑp interdictum, illud relictum debet conuerti in alium vsum, vt est casus hic,& idẽ in simili.Testator reliquit vnum podere, vt ibi vnũ monasteriũ ꝯstruat,qđ tñ de iure ibi cõstrui nõ licet, tũc dẽt
4 conuerti in alium vsum pium, vt hic. Quæro, per quos†debeat fieri conuersio ista in alium vsum? Et videtur,ꝙ ad voluntatem eorum,quib.relinquitur,&hæredum,à quibus debetur,vt hic in eo,quod dicit,quod fiat à primatibus ciuitatis,hoc est ab eis,qui regunt ciuitatem cui est relictum, adhibitis hæredib.In contrarium videtur,quòd debeat fieri authoritate principis,l.legatum. j̃.de admi.re.ad ciui.perti.Resp.quandoq; relinquitur ciuitati ad vsum illicitum,qui non potest celebrari,& tunc ipse partes possunt conuertere in alium vsum,vt hic.Quandoq; relinquitur ad aliquem vsum,qui potest celebrari ibi,sed illa pecunia non sufficit,& idem quòd potest conuerti in alium vsum per eosdem,d. l.legatum.post prin.Quandoq; pecunia est sufficiens ad illum vsum licitum,tunc in alium conuerti non potest sine authoritate principis,d.l.legatum.in prin.& de reli.do.c.ad circa prin.in cle.Prędicta vera,nisi testator expressè dixit,ꝙ illo non facto reuertatur ad hæredem,vt j̃.prox.& s̃.ti.j.l.liberto.§.Lucius,& ibi no.& hoc tene bene menti,quia quotidiana sunt.Nam quotidie relinquitur fratrib.aliquid pro vno calice,vel capella. Ex prædictis habetis,an possint conuertere in alium vsum:&si esset illicitus,an pos-
5 sit conuerti de consensu partium, aliàs requiritur licentia summi pontificis,vt s̃.dixi.¶†Quæro quid si partes non possunt esse concordes in hac transmutatione?Rñ iudex erit medius, cuius authoritate transmutabitur.C.de nup.l.j.& l.in coniunctione.quæ magis fauebit voluntati eius,cui relinquitur,d.l.legatum.vers.siue plures.de admi.re.ad ciui.perti. & arg. qui satis.cog.l.de dic.in prin. ¶Item legem istam allego,ꝙ arbitrator tempore arbitramenti debet partes requirere.Dixi in l.si quis arbitratu.j̃.de ver.
6 obl. ¶†Quæro an quando executores vltimarum voluntatum vendunt bona ex dispositione defuncti, debeat requiri hæres? Hec lex facit, quòd sic :dicam in l.alio. de alimen.& cibar.leg.

ADDITIONES.

a Ale.¶Deber conuert.. An relicta ad vnum vsum possint conuerti in alium. In casu singularissimo no.in l.fi.& quod ibi no.dixit bar.j̃.de ope.lib.& adde quæ no.idem bar.in l.pater.§.Tusculanus,de leg.& hæc faciunt ad q.bal.quædam villa habebat ab Imperatore immunitatem concessam ex certa scientia,ꝙ non teneretur soluere collectam aliquam per ciuitatem suam imponendam,excepta ea quæ poneretur causa aquæductus quæ est priuilegiata,vt j̃.de riuis,l.fi.accidit ꝙ ciuitas imposuit collectam pro stipendiarus,randem statuit collectam conuerti in aquæductum,quæritur an villa teneatur,bal. arguit pro & contra in c j.§.conuenticula,in vlt.q.de pac.iura.fir.finaliter decidit considerand a esse verba,aut est nouus modus,sed non noua obligatio,& immunitas perseuerat,aut noua obligatio,&nouus modus,tunc secus. Et materiam qualiter fiat conuersio in aliquem pium vsum,vide Bal.in l.j.de cond.ob cau.& in l.si quis ad declinandam,C. de epis.& cle.plenissimè per Imo.post bar.in l.j.de cond.inst.Et facit quod no.bar.in l.legatum,hic al.de admi.re.& ista materia qualiter intelligatur,vide no.bal.in l.j. in repe. de sacr.ecc.& adde ꝙ bal.in auth.ingressi,de sacr.ecc.tenendo contra bar.in tract.Minoricarum,dicit,ista lex fallit in relictis factis mendicantibus,& adde ꝙ relictum factum pauperibus potest indistinctè expendi in fabricam pauperis ecclesiæ,quia appellatione pauperum venit ecclesia,l.omnes,& ibi bal.in j.col.de epis.& cle.quod bene no.& idem bal.in l.si quis ad declinandam,eo.ti.per Io.And.in ti.de inst.edi.§.nunc vero aliqua, in add.quæ inc.pone casum.Adde,an legatum in alium vsum,possit in alium vsum conuerti,bal.cons.80.vol.4.& cons.67.lib.4.

b ¶In alium vsum.Et adde quòd no.voluit bar.per istum tex.in l.j.de sacr.eccl.in 2.q.prin. videlicet quòd relictum factum diuiti pro anima valet, si conuertitur in alium vsum pium,per istum tex.Ex quo infertur , quòd si commissarij ad eligendos pauperes elegerunt diuites,inter quos fecerunt pro anima distributionem,quòd valet electio,sed bona sint ab eis auferenda per episcopum.& conuertenda ad pias causas,quod no. Et an possit semper relictum conuerti in aliam piam causam similem,vide bal.in l.si quis ad declinandam.de epi.& cle.& hæc limita,nisi in casu,in quo fieri non posset,testator prouidisset,quòd apud hæredem remaneat,vt no.dicit bal.in l.liberto.§.Lucius,s̃.ti.j.quid si testator iussit distribui centum pro male ablatis,& reperitur,quòd male ablati non sunt centum.Vide bal.in d.l.si quis ad declinandam,ver.sed iuxta hoc quæro.testator mandauit.quem ad literam sequitur abb.Sic.in c.tua nobis.de testa. Et ad materiam adde no. per bar.in tra.Minoricarum,cuius dicta sequitur Pe.de Anc.in cle.exiui,de verb.sign.pręterquam in his,in quibus bal.in auth.ingressi,tenet contra bar.quòd si testator relinquit mihi centum,vt constituam hospitale authoritate episcopi, episcopus non vult consentire,dic quòd tamen mihi non debetur relictum.Ita dicit bal.in l.deberi.C.de fideic.li. vide bal.in l.j.C.de his,quę pœ.no.Sed nunquid executori possit dari potestas conuertendi in alios vsus, vide no.bal.in l.executorem,de exec.rei iu.Adde tamen quòd relictum vel donatum ad ædificandum domos vel aliquid aliud decus vrbium concernens non potest in alium vsum conuerti,in l.pe.& ibi bal.C.de do.Item no.quòd licet Papa possit disponere,quòd conuertatur in alium pium vsum,cle.2.de reli.do.hoc procedit ex plenitudine potestatis tantum,adeo quòd requiritur insertio clausulæ non obstante.in sata forma.secundum bar.in l.si testamentum.C.de testa.& ibi etiam an valeat statutum super hoc disponens,&ibi etiam ponit casus &causas,propter quas,hæc mutatio licita sit, & an permittatur.& quando possit episcopus in alium vsum commutare vel augere,vide pulchre bal.in l.j.in vlt.col.C.de his,quæ pœ.nom.& in pulchra q.bal.in l.ab eo in fi. C.de fidei.Et an relictum pro virginibus maritandis possit distribui inter virgines ingredientes monasterium.bal.quòd non.in auth.nisi.C.ad treb.& hic etiam adde Io.And.de instr.edi.§.nunc verò aliqua.in vers.quid si testator.Adde an cum legata sunt male distributa possit episcopus illa auocare.Petr.de Anch.cons.44. Et an cum male ablata non ascendunt summam legatam,possint in alium vsum conuerti.Pau.de castr.cons.85. & an cum testator mandat fieri ecclesiam,& episcopus non vult,an debeat in aliam causam conuerti.vide Ro.cons.310.

LEX XVII.

Quidam prædia reipublicæ. Hanc legem examinaui s̃.l.prox.

LEX XVIII.

Qui plures. Si non apparet persona legatarij,legatũ redditur nullũ.h.d.vide tex.ibi,nõ existente,&c.

¶Opp.

¶ Op.de l.cũ pr̃.§.fi.ff.de le.2.& l.si tem.C.de insti.& subst. Dicit gl.Solue,vt ibi,bñibi erat certa psona,licèt fines essent icerti:hic vero erat incerta psona.¶ Op.ꝙ hãc soı̃onẽ de l.si qs Titio.§.fi.& l.cũ qdã.ff.de le.2.vbi est psona icerta,& valet legatũ.Sol.ibi testãtor nõ sensit de aliqua certa psona,qd apparet:qa ꝯmisit electionem hr̃di suo:iõ hr̃de nõ eligente debet oib⁹,qa de oib.sensit æqual'r, nisi hr̃s ptulerit aliquẽ,hic vero sensit de certa psona. Quod apparet,qa noı̃ationem sibi reseruauit.Vnde si illa ñ apparet,nõ valet legatum.Facit quod dixi in l.quidã relegatus.ff.de reb.dub.

LEX XIX.

1 *Scripturæ in dubio statur,etiam si aliud actũ sit,dummodo de illo nõ cõstet.*

2 *Generi per speciem quando derogetur in legatis.*

3 *Domus si tota legatur vni demum pars substantialis alteri,qua detracta domus non remaneret in illa parte,ambo legatarij concurrunt.*

a Si alij. In dubio† dẽt stari scripturę,ẽt si aliud actũ sit, dũmõ
1 de illo non ꝯstet.h.d.Op.C.pl⁹ valere qd agi.l.j.vbi plus valet,qd agitur,ꝙ qd simulatè ꝯcipit.Sol.dicit Ro.hic actũ dicebat,sed de voluntate nõ ꝯstabat:secus si de volũtate ꝯstaret.Hug. Azo.& Io.dñt ꝯriũ,ẽt si de volũtate ꝯstet. Opi. Ro.tenet Dy.hic, &Pet.Cy.& oẽs in l.cũ virũ.C.de fideic.& ꝑ tex.illius legis , & l.
* ꝯditionib.ff.de ꝯd.& dem.& l.quoties.in multis casib.de hær.insti.* Op.de l.puto.§.Iulianus.ff.fam.erc.Sol.vt ibi. ¶ Op.fortissimè ex gl.nonne gñi p speciẽ derogat,qa genus p species vr̃ exemptũ, l. vxorẽ.§.codicillis.& §.testõ.ff.ti.2.Itẽ p legatum partis catenus vr̃ recedere à legato totius,l.cũ qõ.C.de leg. ergo cũ primò legauit fundũ, & sic totũ.postea vsumfructum,& sic partẽ,vr̃ recessum in
2 eo à legato totius.Sol.† Qñq; vni legat totũ vt genus, alij legat pars vt spẽs,tunc generi p spẽm derogat.Ro,qa illud legatum generis verificatur in qualibet sui specie,qa istud genus animal, cõpetit cuilibet indiuiduo.Qñq; vni legatur totũ integrale, alij legat pars quota,nõ substantialis:& tunc idem, qa in parte vr̃ recessum à legato totius,d.l.cũ qõ.C.de leg.Rõ,qa in partib.remanentib.nomen fundi potest remanere ex dispõne defuncti, vt ibi. Qñq; legat vni totũ integrale,alij pars substantialis,vt in casu legis nr̃ę,nã vsusfructus ẽ pars substantialis fundi,& tũc in illa parte ꝯcurrũt.Rõ,qa vsufructu deducto primũ legatũ nõ remaneret verificatũ,qa nõ remaneret nomẽ fundi.Probat ff.de verb.ob.l.qui vsumfructũ.Et hanc rõnẽ ponit gl.ff.de vsuf.acc.l.idẽ Neratius.§.
b nõ solũ,ita dixit Old.Ego dixi b aliquantulũ latius ff.ti.2.l.re ꝯiun
3 cti.Et p hoc forte † esset dicẽdũ,si testõr legat vni domũ,& alij legaret aliquã partẽ substãtialẽ domus,qua detracta nomẽ domus nõ remaneret,ꝙ in illa parte ambo legatarij deberent ꝯcurrere.

ADDITIONES.

a Barb.¶ Si alij.Et tene mẽti istã l.& vide Bal.in l.quoties.C.fam.erc.Et ad intellectũ huius l.vide aliqd per Bal.in l.voluntatis. C.de fideic.adde Bal.cõsi.207.lib.3.

Poma.¶ Amplia istum tex.per Alex.consi.36.incip.perlectis verbis testamenti,in prin.& in ver.fi.vide,rursus testator.3.vol.

* Claud.De hæredib.instit.Adde Bart.& alios in l.iij.C.de liber.præterit.Bald.& alios in l.si posthumus.§.fi.ff.de liber.& posth.

b Alex.¶ Ego dixi.Vide no.Bal.in l.fi.in no.q.C.fam.erc.

LEX XXI.

Titio. Ista Lex innuit hic,ꝙ in alternatiuis electio sit hæredis. Contra,in l.Lucio.ff.de leg.2.Sol.intellige,ꝙ hic verba executiua fuerunt ad hæredem directa,vt ibi no.

LEX XXII.

Patrimonij. Not.ꝙ idem est dicere,lego oĩb.annis, qđ ẽ dicere,annis singulis.Quęrit gl.an hic sit legatum vsusfructus:Dicit glo.ꝙ ñ,& bene pea,ꝗ no.in l.si qs ita.ff.
a de vsufr.Dicam ff.eo.l.fundi Trebatiani.

LEX XXIIII.

1 *Vsufructuarius qui percipit fructus ante præstitam cautionem sciẽte,& patiẽte hærede,facit illos suos.*

Vxori vsufructu bonorũ. Hæc lex diuiditur principal'r ĩ duas partes.Primò loquitur in pecunia fœnerata p defunctũ. Scđo in fœnerata p hr̃dẽ.Scđa ibi,nõ idẽ seruabit.Itẽ prima diuidit in duas, & scđa in alias duas,vt patebit in litera.& hæc diuisio sufficit pro summario.Vel dicas, Vsuræ pecuniæ feneratæ p defunctũ qñq; currentes debent fructuario caventi:sed si p hr̃dẽ fuit fœnerata, à tpe moræ debent.h.d.¶ In ver.non idẽ,&c.iste ver. legitur duob. mo.Primo mõ,ꝙ ponat vnum casum.Alio mõ,ꝙ ponat duos casus,& ista est vera lec.& ipsam ꝓsequor.vos hẽtis hic gl.duas ma-
1 gnas,ꝗ tẽdũt ad ꝓpositionẽ casus.¶†Quæro an fructuarius faciat fructus suos añ satisdationẽ pstitã:Quidã, vt Old.ꝙ non, p hunc tex.Alij ꝙ sic.Et ista fuit opi. Azo. Cy.tangit C.de vsufr.l. vsufructu.vers.tertio q̃ro.Et ꝑ opi.Oldr.est gl.ff.de vsufru.l.si fur.& ff.de vsuca.l.si homo.& C.de sec.nu.l.hac edictali.§. his illud. in gl.sup verb.fideiussionẽ.C.de vsufr.l.vsufructu.& ff de vsufr.l.si cuius.in j.gl.& l.vti frui.§.fi.al's j.& l.fructuario.§.fi.ff.si vsusfru.pe.& ff.de rei ven.l.& ex diuerso.ĩ prin.gl.mag. In ꝯrium pro Azo.allego tex.in d.l.hac edictali.§.his illud.vers.sin autem vtraq;.So. Qñq; vsufructuarius ipse nõ pcipit fruct⁹,sed ꝓprietari⁹,vl' alius & tũc fructua
a rio nõ dẽnt restitui - añ pstitã cautionẽ pcepti.vt hic.Qñq; percipiũt fructus ab ipso fructuario:& tunc aut hr̃dib.seu ꝓprietario sciente & patiente,& tũc facit fructus suos.ita intelligo opi Azo. hic positã:& ẽ casus in d.versi.sin autẽ vtraq;.Si verò ipsi ignorant, nec patiunt,& tunc fructus suos non facit.ita intelligo tex. & gl. in contrariũ alleg.& tene menti. & sic de facto consului pluries.

ADDITIO.

a Alc.¶ Restitui.An vsufructuarius faciat fructus suos ante cautionem præstitam. & ad de Bar.&doc.in l.hac edictali.§.his illud.de secun.nup.Sali.fortius tenet in l.j.C.de vsufr quod idem est,si proprietarius ignorauit,quod res peruenerit ad vsufructuarium ꝓp bonam fid.ar.l.si fundum,& l.certum.C.de rei ven.& l.si vsufructuarius messem.in fi.quib⁹ mo.vsusfr.ami.Bar.in l.j.suprà,de vsuf.& in l.j.C.eo.tit.& cum Bar.transit etiam Inn.alias imo.in c.j.de pig.licèt Pet.de Anch.teneat illam op.quam refert Cy.in l.4.C. de vsufr.videlicet an sciuerit se teneri satisdare,& non facit fructus suos,aut ignorauit,& talis error iuris excusat,& inducit bonam fidem quo ad fructus.& vide Bar.in l.4.ad fi.de vsuf.Sed mihi videtur,quod absonum non esset,quod in fructu rerum,quæ consumuntur, quia cautio est de substantia,& non nisi ea præstita dicatur vsusfructus constitutus, vt no.iac. But.Bal.&Sali.in d.l.j.C.de vsufr.quod in illis nullo casu vsufructuarius lucratur fructus satisdatione non præstita,& ita est casus in hac l.quæ loquitur in pecunia. in vsufructu vero rerum,quæ vsu non consumuntur,procederet distinctio Bar.& do.hic,quod no.ꝗa non reperi hoc ab aliquo dictũ,nisi respondeamus,quod hæres patiendo vsufructuariũ percipere fructus,videtur remittere satisdationem,quam expresse remittere potest , vt no.in l.j.C.de vsufr.& in l.j.suprà,eo.ti.& in c.fi.de pig.ita & tacite,arg.l.cum quid.si cer. pet.& quod no.Bar.in l.quæ dotis.so.mat.item ad intellectum istorum vide sing.Bald.in l.fi.C.com.de leg.vbi dicit,quod hæc sunt vera quo ad traditionem vsusfructus, & vt dicatur esse in essentia,non requiritur cautio.Vnde si hæres negaret vsumfructum,teneretur ad fructus.item hoc intelligitur,vt no.per Bart.in l.j.C.de vsu.& fru.leg.Adde,quod cum decis.Bart.transit Bal.consi.197.lib.2.& an debeat præstari cautio , cum legata sunt bona mobilia,vide Fe.consi.46.Et an si vsufructuarius nec in morte,nec in vita præstitit cautionem,an hæres eius possit petere vsumfructũ temporis præteriti,vide Pau.de Cast. consi.240.

IO.FRAN RVB.Adde soci.in consi.131.in vlt.col.vbi pulchre distinguit, an & quando vsufructuarius facit fructus suos ante præstitam cautionem.

§.Scorpium. Aliàs Seraphium.Opp. de l. cum hæres.§. Stichus. infra,de stat.lib.Sol.vt in gl.

LEX XXV.

1 *Fructus præteriti licèt non veniant in restitutionem fideicommissi,tamẽ in quartam imputantur.*

Qui fructus. Non valet relictũ,quo fructuarius de re cũ fructib.restituenda ꝓprietario post mortẽ
1 suã grauat.h.d.no.tex.ibi,etenim,&c.Op.& vr̃,ꝙ† fructus pteriti non veniant in restitutionẽ quoquomõ,l.in fideicõmissariã.ff.ad Tre.Sol.non veniũt in restitutionẽ,sed in quartã cõputant,vt ibi plenè,distingue vt ibi.Op.& vr̃,ꝙ in dubio dẽat intelligi de fructibus pteritis,vt legatũ valeat.Sol.tex.hic soluit,ꝗ dicit, ĩperitia lapsus,& sic nõ credebat fundũ redire cũ fructib.ad hr̃dẽ,& istã imperitiã ꝓsumit hic Iuriscõ.dũ dicit,redditus futuri,&c.Vel al'r, iõ nõ intelligit de pteritis,qa si hoc eẽt,legatũ eẽt nullũ,vl' quasi mo dicũ cõmodum hẽret,l.si res.ff.de le.j.& l.q ꝯcubinã.§.q hortos.ff. de le.3.Sed si assumeremus illã interptationẽ, vt intelligamus de fructib.pteritis,primũ legatum eẽt quasi nullius effect⁹. Si assumimus scđam interptationẽ,& intelligamus de futuris,legatum ßm erit nullius effect⁹,& iõ in dubio ꝓualet primũ legatũ: & illa verba vr̃r adiecta grã dubitationis tollẽdæ,arg.l.qui mutuã.ff.mãdat

LEX XXVI.

1 *Spes vsusfructus iam constituti sicut finitur morte,ita spes vsusfructus constituendi.*

2 *Legatum in diem quo ad transmissionem statim cedit a die mortis:non quo ad dominij acquisitionem,nisi die adueniente.*

3 *Vsusfructus relictus hæredi intelligitur de primo hærede.*

4 *Spes vsus non perit capitis diminutione , si die adueniente vsufructuarius sit capax.*

Sempronius. a † Sicut morte finit spes vsusfructus iam
1 cõstituti,ita finit spes vsusfruct⁹ cõstituen
2 di.h.d.† Not.ꝙ legatũ in diẽ statim cedit à die mortis quo ad trãsmissionem:sed quo ad dñij acqsitionẽ ñ cedit,nisi adueniẽte die.
3 No.† in l.antiqtas.C.de vsuf.dr̃,si relinqt vsusfruct⁹ hr̃di,intell'r de primo hr̃de.Idẽ si simpl'r dr̃,deducto vsufructu, ñ facta mentione hr̃dis:qa de primo hr̃de intell'r.Casus est hic,in l.qui vsumfructũ. §.j.vers.hoc ita.ff.de vsufr.¶†Quæro,ego dixi,quod hic vsusfru-
4 ctus perit morte:sed an capitis diminutione spes vsusfructus perit:Hic vr̃ qđ sic,qa ꝯiũgit mortẽ,& capitis diminutionẽ. Cõtrariũ puto,si aduenięte die sit capax ßm distinctionem l.intercidit.ff. de cond.& dem.& l.sed & si in cõdõne.§.solemus.ff.de hęr. insti.

ADDITIO.

a Alex.¶ Sempronius.No.fin.quod legatum in diẽ non cedit à die mortis quo ad dñij acquisitionẽ,sed quo ad transmissionẽ.adde gl.& doc.in l.si ita sit scriptum. §.j. de leg.2.& gl.Bal.& doc.in l.si seruus.tit.2.suprà,de le.2.Bar.in l.j.C.com.de leg.& in l.fi.§.j. eo.ti.& est sin.casus secundum Imo.in l.j.de leg.j.adde quod consuluit Bal.cons.199.lib.4.

§.Si fundus. Plures coniuncti ad vnam portionem vocantur cum alio disiuncto.h.d.

LEX XXVII.

1 *Legari illi non potest,cum qua est matrimonium illicitum.*

Vxori maritus. Qđ postea apparet indebitè solutum, repetitur.h.d.No.ꝙ illi, cũ qua qs hẽt
1 matrimoniũ illicitum,non potest legari,† l.2.ff.de his, quibus vt indi.Op.de l.præfectus.ff.de ri.nu.& l.2.ff.de his, quib. vt indi. Sol. hic vxor erat sciens,ibi ignorãs.¶ Quæro,à quo repetetur vsusfructus.Tex.hoc non aperit hic,sed puto,quòd repetatur à fisco, d.l.2.infra,de his,quib.vt indi.

LEX XXVIII.

1 *Onera quæ pertineant ad fructuarium.*

a Quæro. aVsufructuarius teneť ad soluendum collectam,& alias præstationes.h.d. Siře.in l.hactenus.š.de vsuf. Op.gl.del.qui ɔcubinã.§.q hortos.š.de le.3.Dicit gl.Sol.vt ibi:vel dic,vt dicã ĵ.proxi.ɔrio.¶ Item op.de l.pe.§.fi.š.de leg.3.dicit glo.
1 sol.vt ibi,& bene.Dicit.n.illa gl,qdã sunt onera,† q̃ dentur ꝓ habendo ipso iure fructuũ ꝑcipiendorũ,& istud onus nõ ꝑtinet ad fructuariũ,vt in ɔriis.Quædã sunt onera,q̃ habito illo iure imponunť pro fructib.vel prædio,vel ꝑsonæ pro prædio, & ista onera pertinent ad fructuarium,vt hic.& ista est verissima solutio.

ADDITIO.

a barb.¶Quæro.Et vide Abb.in consi,129.ad quid alleg.istam l.Pet.& in repet.c.si propter tua,de rescri.lib.vj.¶ Onus collectarum pertinet ad vsufructuarium.adde bar. in l.his verbis.§.idem testator,de leg,3.& faciunt ad q.de qua dixi supra,tit.j,l.Seio.§. medico. Cyn.in l.apud iulianum.§.hæres,de leg.j.aliter intelligit,vt ibi dixi post Imo.

LEX XXIX.

1 *Vsufructu legato,& per fideicommissum relicto inspicitur potius persona fideicommissarij,quam legatarij.*

2 *Vsusfructus receptus procuratoris nomine an transferatur in dominũ absque cessione.*

3 *Emphyteusis recepta,pro se,& noĩe fratris sui, dicitur finita in persona fratris decedentis ante cessionem sibi factam à fratre,vel ante ratihabitionem.*

1 Si quis vsumfructum. Vsufructu† legato, & per fideicommissum relicto inspicitur potius persona fideicommissarij,q̃ legatarij.h.d.Op. de l.si quis Titio.ĩ prin.š.de le.2.Sol.illud,qđ hr̃ ĩ fi.vt idẽ seruet, &c. intellige esse verũ,si fideicommissario est facta restõ:secus si ante fideicõmissum deficeret,&concordantię sunt in gl.Itẽ op.ĵ.đ no ua.l.si vsusfructus,& sol.mat.l.vsufr. Sol. vsusfructus restituitur alteri de voluntate primi defuncti, qui cõstituit vsumfructum,vt
2 hic:in ɔriis verò non restituiť alteri ex voluntate dñi.¶†Quæro, aliqs recipit vsumfructũ ꝓcuratorio noĩe Titij,vtrũ iste vsusfructus ɔstituať ex ꝑsona ꝓcuratoris,vel dñi?Sol.in vsufructu, q non põt cedi,& in ceteris,q̃ non pñt cedi,si aliqs stipuleť procuratorio noĩe,directo q̃riť dño,non ex cessione.casus est ſm gl.in l.qui ita. §.ẽt ad Treb.& ideo cũ incipiat vsusfructus ex persona dñi, cum persona ipsius dñi finieť.itẽ si diceres,ꝙ inciperet à ꝑsona ꝓcuratoris,& procurator teneretur cedere dño,tñ ex ꝑsona dñi finieť,
3 per hanc l.cũ si.¶†Quæro,aliqs recipit fundũ in emphyteusim pro se,& noĩe fratris sui:modo ille frater decessit ante cessionem sibi factã de emphyteusi,& ante ratihabitionẽ,q̃ritur,an ex ꝑsona
a illius fratris finiatur,sicut si ipse ꝓpriè recepisset?Dicit Pet. ꝙ sic.a Casus est in simili in l.fundum mihi cum venderes,de act. emp. & ita de facto per illam l.determinaui,

ADDITIO.

a Alex.¶Dicit Pe.quod sic.Vide bar.latè in l.si mihi,&Titio,de verb.ob.per Raph. in l.si cui fundus,de condi.&demon.& aliquid in d.l.si mihi.

LEX XXX.

1 *Conditio,sub qua legatum diuiduum debet resolui,si impletur pro parte,pro parte resoluitur.*

2 *Satisfacere an dicatur qui satisdat.*

3 *Statuto disponente quòd cui non est solutum pretium equi,habeat stipendium quolibet mense,donec sibi satisfiat:quod si est satisfactum pro parte,pro parte habebit caualcatam.*

4 *Emens fundum a duobus cum pacto de reuendendo, nõ tenetur reddere partem alteri reemere volenti.*

5 *Vendere est factum,licet non merum.*

6 *Dispõ huius legis quod non habeat locum,quando prædium est in restõne dotis.*

1 Cum vsusfructus. Conditione, †sub qua legatum diuiduũ dẽt resolui, impleta pro
a parte legatũ ꝓ parte resoluiť.h.d.& est no.lex.Opp.hic dr̃,adonec
2 satisfieret.† istud verbũ verificatur ꝑstando satisfactionẽ,authe.si qñ.C.de ɔst.pec.& l.si rẽ,§.satisfactũ.š.de pig.ac.Iõ gl.exponit hic, satisfieret.i.satisdareť,qa cõstabat de voluntate defuncti, ꝙ de satisfactione intelligeretur.¶Itẽ vr̃,ꝙ ꝓ dote nõ satisdeť,l.j.C. ne fideiuss.do.den.Sol.hic sol.mat.ibi eo cõstãte,de quo plenè dixi in l.si ɔstãte.§.quoties.š.sol.ma.¶Item op.š.fam. er.l.inter cohr̃des.§. vsufructu.Dicit gl.hic de equitate,ibi de rigore.Vel solue,vt ibi,& melius.¶Vltimo opp.ꝙ non sufficiat vnũ soluere.C.de dist.pig.l. vnus,& supra,de pign.act.l.si necessarias.§.si vnus.Rñ.ſm qđ dicũt doc.ꝙ ibi oblĩo incipit à defuncto,cui nõ ꝓderat solĩo particularis:hic vero satisdatio dotis erat in cõdõne quatũ ad legatũ vsusfructus,& incæperat ab ipsis hr̃dib.& iõ potest diuidi,sicut in aliis cõdõnib.diuiduis,quæ a pluribus adijciũt,l.pe.ĵ.de cõdi.& de. in j.& ij.& iij.casu.Diceris vos,immo nõ sufficit impleri pro parte, quia testõr voluit impleri totã,qa dicit,totius dotis satisfieret.Rñ. dẽt sic intelligi,ꝙ hẽat vsumfructũ totũ donec ei satisfiat totius dotis:& si satisfit ꝓ parte,nõ hẽat totũ,sed hẽt partẽ,ita vr̃ intelligere Iurisc.hic,qđ tene menti ad q.† Dicit statutũ,ꝙ cui nõ est solu-
3 tũ ꝑtiũ eq,dẽat dari totũ stipẽdiũ quolibet mense,donec sibi satis fiat.Certẽ si ꝓ parte est solutũ pretiũ equi, ꝓ parte hr̃e debet de caualcata,casus est hic. ¶†Vltimo facit ad q.b in qua consului in
4 b ciuitate Spoleti,quidã emit fundum à duobus,hoc acto,ꝙ teneať eis fundũ reuẽdere,si intra mensem reemere voluerint: mõ vnus ex illis vult reemere partẽ suã,alius non?q̃ro,an teneať reuẽdere: Determinauit,ꝙ non.Cũ.n.emptio fuerit facta vno ꝑtio,non teneť reuendere,nisi totũ reuendat,l.qđ aũt.§.fin.& l.seq.& l.qđ si vnũ.š.de in diẽ addic.Nõ.n.est verisiĩe,ꝙ ille vnã partẽ rei vellet, si aliã nõ hr̃et,l.si qs aliã.ĵ.de sol.Non ob.hæc lex, qa hæc loquiť qñ ɔdõ est diuidua,& apponiť ad resolutionem alicuius diuidui: sed in q.ꝓposita reuendere nõ est qđ diuiduum, sed indiuiduum, qđ apparet,qa venditio ɔtinet rẽ tradi,qđ est qđ ĩdiuiduũ,vt ĵ.de ver.ob.l.stipũones non diuiduntur.Præterea res non affert tãtã vtilitatem in parte respectu partis,quãtã in toto respectu totius.Prę terea si hoc esset verũ,incideret inuitus in cõiõnẽ,qđ nõ est ɔuenies,vt no.in filiš.de cõtrah.emp.l.fund⁹.expone,vt ĩ l.si qs aliã.ĵ. de sol.i.nõ est qđ diuiduũ:sed indiuiduũ:ꝓ hoc ẽt qđ no.in l.cer-
5 ti ɔditio.š.si cer.pet.in gl.mag.vbi dr̃,ꝙ vendere est factũ,licèt nõ merũ.Et ꝓ hoc dico in lege nr̃a,si satisfactio ɔtineret aliqđ indi-
6 uiduũ,vt†qa dos ɔtinet restõnẽ pdij,nõ hr̃et locum ista lex,sed hẽt locum tñ,qñ dos ɔtinet certam quantitatem pecuniæ, pro hoc l.pe.ĵ.de cond.& dem.¶ Vltimò ista lex facit contra gl.quę est in l.cõi diuidundo iudicio.š cõi.diuid.quæ ponit de hr̃dibus vnius emphyteutæ:de quo dixi in l.fraudati.š.de publica.

ADDITIONES.

a Barb.¶ Op.hic.Et vide l.j.ff.qui satis.cog.& ibi Bal.in l.si.ff.de re iudi.
b Alex.¶ Vltimo facit ad q.Idem no.Bar.in d.l.si quis aliam.idem tenet Bal.in l.ij.C.de pac.inter emp.& vide Bar.in consi.incip.Ang.est consil.195.& aliquid per Pau.de Ca.in consi.341.inci.in Christi nomine amen,in hoc passu duo sunt dubia, propter quæ &c.& vide Raph.in l.cui fundus,de condi.& demon.in l.si mihi & Titio,de verbor.oblig.subdit tamen,quod si vnus ex hæredibus vellet totum retinere,sibi permittitur.
a Barb.¶ vide Ion.de Imo.in consi.suo 140.

1 *Detentatio habet vim traditionis,cum testator legat fundum ei,qui nullum detinebat.*

1 §.Colono. †Tene menti,ꝙ qñ legatur fundus à testatore ei,qui habet fundi detentationem,non agit,vt sibi tradať,qa illa detentatio habet vim traditionis.l.non solum.§. j.de vsuca.sed agit vt hęres eum liberet,vt hic.

LEX XXXI.

1 *Diuisio facta cum proprietario non præiudicat fructuario.*

a 1 Is,qui fundum. a†Diuisio facta cum proprietario non præiudicat fructuario.h.d. Opp.de l.Iulianus.§.idem Celsus.š.de ac.emp.vbi ius,qđ qs hẽt, remanet tñ in illa parte,q̃ debitori venit in partem:&ideo hic mulieri dẽt remanere ĩ ea parte,q̃ hr̃di obuenit ĩ partẽ.Dicit Pe.ibi creditor hẽt ius ꝑsonale in fundo,hic verò ius reale,& sic respicit totũ fundũ ꝓ indiuiso,iõ factũ hr̃dis non põt ꝑiudicare. Contra hoc dictum Pe.opp.de l.cõi diuidundo.§.si debitor.š.cõi diui.& l.cũ in fundo. §.si fundus.š.de iu.do.Sol.ibi ille,qui diuisit,hẽt ius diuidendi ab eo,qui hẽbat ius in re,vt puta creditor,cui vr̃ dñs concedere, vt alienet alienatione necessaria,& ẽt volũtaria ꝓ suo debito l.non est nouũ,de acq.rer.do.& ita lquitur §.si debitor, vel erat marit⁹, cui mulier vr̃ ɔcessisse oẽm administrationem,& ita loqtur l.si fundus,& idẽ dicerẽ in l.nr̃a:qa si diuisio fieret cũ fructuario ꝑiudicaret dño:qa fructuarius,q hẽt plenã administrationem in re,in qua habet vsumfructũ,vr̃ ꝓcurator ĩ rẽ suã,l.j.in fi.& l.seq.ĵ.de ope. no.nũ.l.j.in fi.& l.seq.š.vsusfr.quẽad.ca. ¶ Prędicta intelligo,si sit actũ noĩe suo,& dñi,aĩs intelligo in dubio,ꝙ noĩe suo,l.& magis. ĵ.de sol.Ex pdictis distingue,vtrũ re diuisa, remaneat ius tertij in parte,q̃ debitori obuenit,vel in toto.Aut ius erat ꝑsonale,aut reale:& si reale,aut ille,cũ quo est facta diuisio: habebat plenam administrationem,aut non,vt dixi š.& est no.materia.

ADDITIO.

a Alex.¶ Is,qui fundum.Istum tex.alle.Bal.imo no.in l.serui electione.§.fin.de leg.j.& vide plenius Bar.in l.qui Romæ.§.fi.in z.q.de verb.obl.

LEX XXXII.

1 *Verba adulatoria ad honoratum directa inducunt dispositionem.*

1 Generali. †Verba adulatoria ad honoratum directa non inducunt dispositionem.h.d.De materia huius l. gl.tangit in l.peto.in prin.š.de leg.2.ego plenissimè expediui,ĵ.de do.in l.ex hac scriptura,&c.

§.Filios. Verba à testatore ꝑlata dẽnt intelligi, vt aliqđ operentur,ne aliàs dispõ reddatur inutilis.h.d.

1 *Legatũ generaliter nõ cõprehẽdit merces,& venalia,& restringitur per speciale.*

2 *Obligans bona sua non videtur obligare quæ habet venalia.*

3 *Exceptio licèt firmet regulam in exceptuatis,non tamen eam dilatat,vt faciat sub ea comprehendi,quæ de sui natura non comprehenduntur.*

4 *Frumentum,quod erat in domo causa vendẽdi,non venit in legato facto vxori de omnib.quæ in domo sunt.*

1 §.Vxori. †Legatum gñale,merces & venalia nõ comprehendit.& per ɔñs per speciale gñale restringitur.
2 h.d.†No.ex isto §.qđ dixi in summario.Per hoc dicit Iaco.de Are. quòd ille,qui obligat omnia bona sua,non videtur obligare quæ
3 habet venalia,vt hic cum si.Sed iste §.non facit,vt dicam: & facit
a l.cum tabernam.ĩ prin.š.de pig.¶†Item no.quod licèt exceptioa firmet

ADDITIO.

a Alex.¶ Item licèt excep.Vide ad hoc Pan.consi.20.in fi.in 2.vol.& consi.92.eod.vol.cõl. 88.in j.dub.

a firmet regulã: in non exceptuatis, non tñ eã dilatat, vt faciat sub eã cõprehendi q̃ de sui nã non cõprehendũtur, ita vr̃ hic, legauit. n. vsumfructũ oĩum, q̃ sunt in domo excepto argento. Ista exce-
4 ptio non facit, vt legatũ ꝯprehendat merces, & venalia. ¶ † Item
b no. si testor relinquit vxori oĩa, q̃ hẽt in domo, non veniet: fru
c mẽtum, qđ erat ibi cã vẽdẽdi, vt hic in ver. idem quæsiit, cũ in salinis, &c. qđ tene menti. Sed ꝯ p̃dicta opp. q̃ñ in legato apponitur signũ vl'e, oẽ, tũc legatũ ñ recipit restrictionẽ, l. pediculis. §. Labeo. de aur. & ar. leg. & l. Iulianus. in prin. s̃. de leg. 3. Sol. Fateor, ꝙ non recipit limitationẽ, nisi eã, quã testator facit: vñ si testator simpl'r reliquisset vsumfructũ oĩum rerũ suarũ, fateor, ꝙ oĩa cederẽt venalia: & nõ venalia, vt dictis legibus. Sed hic testor reliquit vsumfructum rerũ suarũ, & adiecit, quę domi erant, quæ verba limitãt primũ legatũ gñale, l. ea tñ. s̃. de le. 3. vñ hic quærit̃ de significatione istius limitationis, quæ domi erãt: & rñdet, ꝙ ea, quæ sunt venalia, non vñr esse in domo. Ista. n. limitatio fuit indefinita, nec habuit signum vl'e: secus si haberet, vt dixisset, quæ domi quoquo modo erant: quia tunc ista limitatio non restringeret, & sic patet quod iste §. non facit ad ea, quæ dicit Iac. de Are. vt s̃. dixi.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Firmet regulã. Verum exceptio firmet regulam, & istud intellige, vt no. per Bar. in l. nam qđ liquide. §. item si quis. j̃. de pe. le. & vide Bart. in l. quæsitum. j̃. de fun. instr. & qđ dixi in d. l. nam quod. §. fi. & vide Bar. in l. j. in fi. de re. iu. & idem ibi Ange. & Bar. in l. in his. s̃. de leg. per doc. in ca. qui ad agendum. § j. de procu. in 6. & vide bonum tex. in l. pe. de pri. cre. & vide Anch. in c. qui ad agendum.

b Barb. ¶ Item no. Et vide qđ no. Bal. in l. ex facto. § ieru. s̃. de hær. insti. & qđ no. in l. Cho
1 rus. §. j. & l. si fundus legatus, & l. si mihi Mæuia. §. fi. de leg. 3. & in l prædia. j̃. de fun. instr. qđ limita, nisi ad aliud non posset referri legatũ. quia tunc venit merces. gl. est fin. in l.
2 pediculis. §. itẽ cum quæreretur. ff. de au. & ar. leg. & vide qđ no. Bal. in l. certi iuris. C. loc. secundo limita, vt hic per Bar. Remedium est ꝙ dicat siue sunt venalia, siue non, vt voluit
3 Bar. in l. nam quod. de pe. leg.

c Alex. Nõ veniet. Si testor dicat, relinquo vxori omnia bona, quæ ĩ domo habeo, nõ ve
4 nit frumentum, qđ erit in domo cã vendendi, & vide quod no. Bart. in l. diuus. de bo. dã. & Bal. in rub. C. de ver. sig. no. ꝙ pecunia non cederet vnquam in hoc legato, quia semper dicitur venalis, & parata alimentationi, l. vxorem, §. legauerat. de leg. 3. vbi est text. no. Bal. in l. §. C. de cõp. & no. Bal. in l. certi. in 6. alias 7. q. C. loc. sed bene venit in obligatio
5 ne generali, l. cum tabernam, §. fi. de pig. & dum hic dicitur, ꝙ in legato generali nõ ve
1 niunt venalia, nisi ad aliud referri non põt, vt in gl. §. itẽ cũ quæreretur. & Bal. in rub. in d. rub. de ver. fig. Bene facit l. fundus, qui locatus. s̃. de fun. instr. Itẽ contra no. hic per Bar. videtur tex. in d. §. item cum quæreretur. & Bal. in rub. in 4. q. in ver. significat, Sed aduer
2 te, ꝙ Bar. hic sanctè loquitur, nã aut dico, lego omne argentum, & non veniunt venalia. arg. d. l. pediculis. Aut dico, lego omnia bona aut vsumfructum omnium bonorum, & cõ
3 prehendantur venalia, vt l. quoties. §. fi. de vsufru. & in simili no. Imol. in l. fi. in prin. j̃. de don. inter vir. & vxo.

§. Lucius. Ad expẽsas factas pro fructibus colligendis fructuarius tenetur pro rata. h. d.

a §. Duas filias. a Fin ta cã finali legati extinguit̃ legatum: secus in cã impulsiua, nisi aliud constet de mente testõris. h. d. Op. s̃. ti. j. l. liberto. §. fi. & gl. op. de §. filium. ca. l. dicit gl. ꝓbabit̃ eo ipso, ꝙ nõ ꝓbat ꝯriũ. Ista sol. vr̃ ꝯ mentẽ huius tex. Rñ. ergo ad ꝯriũ, ꝙ ibi fuit nudus minister: hic verò fuit legatarius, vt expresse dicunt verba legati, &c. sed in contrario erat dubium, vnde in dubio præsumitur vt minister. Tamen in solutione huius ꝯtrarij multum dubito, præcipuè in solutione illius §. fi.

ADDITIO

a Barb. ¶ Duas filias. Habes hic tex. ꝙ pater instituit filium in proprietate, & vsumfructum legauit filiæ, & sic priuat filium vsufr. licet aliter ab vsufructuario.

§. Hæredis. Vsusfructus surrogatus in locum annui legati dẽt sequi nãm ipsius. h. d. fm Dy. Op. ꝙ immo ad hr̃dem pertineat, l. defuncta. in prin. s̃. de vsufr. & l. ii vsufructuarius. s̃. quib. mod. vsusfr. ami. Sol. Potes intelligere de reliquis antecedentis tp̃is ante mortẽ legatarij, tũc non est ꝯ: sed si intelligis de reliquis tp̃is præteriti post mortem legatarij, tunc est cõtra. Quare dicit Dyn. hic vsusfructus erat surrogatus in locũ legati annui certæ quantitatis. Sicuti ergo si ibi decesserit in principio anni, totum haberet, ita hic in vsufructu totum habebit.

§. Vsumfructum. Cui relinquit̃ vsusfructus partis bonorũ, potest heres soluere æstimationem, vel rem, & onus tributorũ pertinet ad legatarium vsusfructus. h. d. vsque ad fin. Opp. de l. nõ amplius. §. fi. & l. seq. s̃. de leg. 4
j. Sol. hæc secundum illam debet intelligi. ¶ Quæro, fit statutũ tp̃e caristiæ, vt vnusquisq; pro possessionibus, quas possidet, debeat præstare certam quantitatem frumenti pro certo pretio, ad quem pertinebit tale onus? Dic, ꝙ ad vsufructuarium. ꝓ hoc facit text. iste, & videtur tex. de vsufru. l. si vsusfructus.

LEX XXXIII.

1 *Legato generali habitationis, vel vsusfructus non derogatur per legatum proprietatis.*

2 *Prædia si pluribus, relinquantur, & postea vxori vsusfructus omnium bonorũ, omnes in vsufructu concurrunt.*

1 Sempronio ea, quæ. Ego habeo istud principium pro no. Legato † gñali habita
a tionis, vel vsusfructus nõ derogat̃ per legatum proprietatis. h. d.
b Istud principiũ notabile est meo iudicio. Opp. ex gl. b generi per speciem derogat̃, l. vxorẽ. §. codicillis. §. felicissimos. s̃. de leg. 3. hic verò nõ derogat̃, quare malè. Sol. ibi est genus, & species propriè quia vtrunq; legatum proprietatis: hic vero in vno erat legatum habitationis, in alio legatũ fundi simpl'r. Vñ vñr quodammodo spẽs differentes. Et fm hoc ꝓcedit gl. dũ dicit, qa perinde erit, ac si habitatio, & domus essent specialiter legatæ: qa in legato habi-
2 tationis cõcurrẽt ambo, l. si alij. supra. eo. qđ tene menti? qa † quotidie relinquũtur p̃dia pluribus, & postea dicit testator, vxori lego vsumfructum bonorũ, qa in vsufructu oẽs ꝯcurrẽt, ꝙ tenẽ menti.

ADDITIONES.

a IO. THOM. ¶ Per legatum proprietatis. Vide Bal. in l. quoties. in fi. C fami. ercis. & Bar. in l. si quis seruum. §. fi. de leg. 2. & vide ad Bar. hic aliquid per pau. de Ca. in consi. 328. incip. in Christi nomine amen. præfati Fantucius Franc. cum fueris. &c. & in consi. 202. incip. in Christi nomine amen. viso dicto puncto obscure, & male formato, &c. adde, quod consi. pau. de Cast. hic alleg. vnum nu. 133. aliàs nu. 24. Et vide Alex. in consi. 56. col. j. in 3. vol.

b Barb. ¶ Opp. extra gl. Et vide bar. in l. si alijs. supra. eo. ti. bal. in l. quoties. C. fam. ercis.

§. Ex his verbis. Si testor legat, quod vnus p̃stabat, debetur legatario id, qđ ei iure familiaritatis præstabat. Quæro, qđ poterat esse dubiũ in legenda? Rñ. qa liberti habitabãt cũ patrono iure familiaritatis, tanq̃ clientes, l. 2. s̃. de vsu, & habi. cũ l. seq. Quomodo ergo debetur eis habitatio, cum testator habitationem non præstabat? Hanc dubitationem mouet iuriscõs. vt illa habitatio, quæ præstabatur tanquam clienti, & seruitori, tunc præstetur iure habitationis, & seruitutis.

§. Codicillis. Si hæres grauatur aliquid pati, intelligitur grauatus, vt patiatur eo modo, quo patiebatur defunctus. h. d.

LEX XXXIIII.

Fideicommissum relictum post mortem omnium ab vltimo decedente videtur esse relictum.

Verbum, accrescat, inducit fideicommissum.

Relictum simpliciter post mortem aliquorum intelligitur post mortem oĩum.

Testator si instituto filio dicat, si filius meus decesserit sine liberis, vel eius liberi sine liberis, an fideicommissum videtur datum a liberis, an vero ab hæredibus primo institutis.

Emphyteusis si est concessa duobus, & vnus moriatur, an alij accrescat, vel ad ecclesiam redeat.

Codicillis. † Fideicommissum relictũ post mortem oĩum ab vltimo decedente vr̃ esse relictum. h. d. & est notab. casus. No. ꝙ dixi in summario. Secũdo no. † ꝙ verbũ, accrescat, inducit fideicommissum: de hoc dic, vt in l. Cẽturio. s̃. de vul. & pu̅p. ¶ † Tertiò no. ꝙ q̃ñ relinquit̃ post mortẽ aliquorum simpl'r, intell'r post mortẽ oĩum: qđ qualiter intelligat̃, dicã j̃. Itẽ op. de l. fin. §. si filiũ. s̃. de leg. 2. & l. Lucius. §. Caio. j̃. ad Treb. vbi dr̃ qđ ex parte vnius decedentis statim fideicõmissum inducitur. Rñ. gl. ꝙ hic inducitur ex vi repetitionis ꝓcedentis legati, vbi fuit dictũ ꝙ deueniat de vno in aliũ. Item est verbũ, hoc amplius, qđ cessat in l. ꝯria. Sed ista repetitio non põt intelligi repetita: qa in secundo casu legatã ẽ habitatio, vñ nõ põt intelligi, ꝙ vno decedente deueniat in aliũ ꝓprietas. Itẽ põt intelligi, ꝙ ab vltimo decedente videatur relictũ m fideicõmissum ꝓprietatis, cũ eis ꝓprietas relicta non esset. Dico ergo, ꝙ in legib. ꝯriis illa verba, post mortem eorũ respiciũt diuersos effectus, qa a quolibet est relictũ fideicommissum ꝓ se: iõ nõ resoluitur in singularitates: sed hic respicit vnũ effectũ, quia fideicõmissum ꝓprietatis est relictũ post mortẽ eorũ ab hr̃de: & sic vnum fideicõmissum est. & ab hr̃de, non ab ipsis morientib. Vel solue aliter, ibi loquitur, q̃ñ ꝓcesserat relictũ proprietatis, quo casu post emolumẽtum q̃situm nõ est loc⁹ iuri accrescẽdi: meritò vno decedente in eius persona est locus fideicõmisso: qa aliter hr̃s, vel legatarius nõ põt de hoc cõqueri: quia sua non ĩterest: & sic nõ superest persona, q̃ ex p̃sumpta voluntate defuncti substitutum excludat. Hic vero loquit̃ in relicto habitationis, in quo inter eos est locus iuri accrescendi, sicut in vsufructu, l. j. in fi. de vsufr. accr. iõ requirit̃ mors vtriusq;, qa superuiuẽtis interest: sicut q̃ñ testor expresse reseruauit ius accrescendi, vt in primo casu huius legis, & sicut in substitõne vulgari, l. q̃uis. C. de impu. & aliis sub. & determinaui plenissimè in l. hr̃des mei. §. cum ita. j̃. ad Tre. ¶ Itẽ hæc lex vr̃ facere † ꝯ me in eo, qđ dixi suprà, d le. 3 sed & si dicit testor, si filius meus decesserit sine liberis, vel eius liberi sine liberis, deueniat in Sẽpronium: an videat̃ fideicõmissum datũ à liberis, an verò ab hr̃dib. primò institutis? Et ibi determinaui, qđ vr̃ relictum ab hr̃dib. institutis. Ad hãc legem rñdeo, & dico, ꝙ ibi fideicõmissum aliter valere non poterat: vñ intell'r eo mõ, quo valere põt: hic vero põt valere fideicõmissum, siue sit relictum à primo siue à secundo. ¶ Item ꝯ legẽ nr̃am facit l. si seruus. la 2. §. g Margaritã. s̃. de leg. j. vbi fideicõmissum in dubio intell'r datũ ab hr̃dib. Sol. istud verum, vbi testator legat rẽ legatã: quia tunc vr̃ à
5 legatario, vt hic. ¶ † Vltimò hæc lex inducitur per Dy. ad qõnẽ, si
a duobus est cõcessa emphyteusis, & vnus moriatur, an accrescat alij, vel redeat ad ecclesiam? Dixi plenè j̃. de verb. obli. l. si mihi, & Titio. & ibi per Dy. & per Cy. C. quando non pe. par. l. j.

ADDITIO.

e Barb. ¶ Vltimo hæc lex. Et vide bal. latissime in l. j. C. quando non peten. par.

Decima hæreditatis qualiter intelligatur.

1 §. Qui Semproniam. Fideicõmissum relictũ à curatore, quẽ qs putabat legitimè datum ab hr̃de scripto, debetur. h. d. ¶ † Quæro, quãtũ habe-

bit Mæuia, & quantū Sēpronia ex ista hǣditate: & qualiter intelligitur verbū, decima. Videte, q̄dā sunt noīa numeralia, vt due partes, tres partes, quatuor partes, &c. & tunc in dubio intelliguntur duæ partes de xij. tres partes de xij. l. interdū. §. j. s̄. de hære. inst. & l. cum qō. C. de leg. & Insti. de hr̄d. insti. §. hæreditas, nisi ap̄r appareat de voluntate disponentiū, vt ibi dixi, & p̄bat in l. qui non militabat. §. j. de hr̄. inst. Quædam sunt noīa quote, vt scd̄a, tertia, quarta, & tunc dēt intelligi decima. s. totius hæreditatis, faciendo decem partes hr̄ditatis, & tertia dēt intelligi de tota hr̄ditate, faciendo tres partes totius hr̄ditatis, l. interdum, in fi. s̄. de hær. inst. & ita hic quilibet hēbit decimā totius hr̄ditatis, faciendo decem partes totius hr̄ditatis. Et ex hoc apparet vtilitas fideicōmissi, q̄a quilibet habet vsumfructum pro virili, cū nō hēat, nisi decima totius hr̄ditatis. Et ex his verbis p̄nt decidi multæ qō. Arbiter d̄t in sn̄ia sic, adiudico Titio duas partes talis domus: vtrum intelligantur duæ partes de tribus, an de xij. vel de centū, certè dico, q̄ intelligentur duæ partes de xij. per ea, quæ s̄. dixi: tn̄ oīa prædicta loquuntur in hæreditate, sed in aliis rebus bonum esset hoc habere expressum. sed gl. est j̄. de stip. ser. l. proinde. in prin. Facit ad prædicta quędam parua gl. in verbo, duas, in l. post emancipationē. in prin. s̄. de le. 3.

LEX XXXV.

1 *Conditio, & dies si apponuntur in legato, & conditio extiterit, tamen dies expectanda est.*

2 *Dictio, tunc, denotat temporis extremitatem.*

a 1 Vxori vsumfructum villæ. [a] Licèt † extiterit condō, tamen expectanda est dies, quæ superest. h. d. ¶ Opp. de l. aliqñ. s̄. ad Velleia. & l. fundus. s̄. si vsusfr. pet. Solu. ibi est tm̄ condō: hic verò dies est, & cōdō, vnde debet expectari dies, l. in illa. j̄. de verb. obli. Vel

2 dic, q̄ hoc † operat̄ dictio, tunc, q̄ extremitatē tp̄is significat. l. 4. in fi. s̄. de cōd. & dem. Itē opp. vt gl. & sol. ibi erat q̄dā p̄dō necessaria quo ad acq̄sitionē: iō quocunq; mō existat, nō interest. Plenè dic, vt dixi in l. Gallus. §. & quid si tm̄. s̄. de lib. & posth. Sed hic fuit voluntaria, q̄a statim potuit testator legare purè. Item opp. de l. liberto. §. fi. suprà, tit. j. Sol. ibi ad finiendā causam finalē pubertatis aduentus erat necessarius, ideo non interest, quomodo existat.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Vsumfructum villæ. No. istam l. coniuncta gl. in ver. fundum, quod si lego fundum, videor legare villam ibi positam, secundum Bal. in l. j. C. de leg. & facit ista lex ad q. disputatam per Rich. Malum. quod si testator reliquit vxori suæ villam toto tempore vitæ suæ, donec honeste vixerit sine vito, & post vitam suam deueniat ad Titiū, quod si postea dicta vxor transeat ad secunda vota, & sic expirauit legatum, dicta villa remanet penes hæredem, & expectatur dies mortis, antequam deueniat in Titium: contrariū determinat Rich. Malum. in d. sua dispu. inci. quod in suo testamento, sic dixit, per l. si ita. quan. di. le. ced. & l. mulier. §. j. ad Treb. & ita determinat ipse, nō obst. hac l. & l. de quibus. §. quidam, el ij. de condi. & dem. item facit ad pulchram quæstio. Spe. hic positam in tit. de empt. §. nunc aliqua, ver. 149. & ibi ioan. And. Ad adde q. Rich. Bal. consi. 402. lib. 4.

LEX XXXVI.

1 *Ius qui habet in re, videtur in dubio legare rem respectu iuris, quod habet, licèt finiatur morte.*

2 *Præscriptio non procedit sine possessione ciuili.*

3 *Traditio facta per vsufructuarium non priuat dominum possessione ciuili.*

4 *Vtile dominium acquiritur per præscriptionem.*

5 *Vsusfructus legatus ab habente vsumfructum quid comprehendat.*

1 Sticho. † Qui habet ius in re, in dubio vr̄ legare rē respectu iuris, quod habet, licet morte finiatur. h. d. & est aliquantulum pulchra lex. Opp. & vr̄, q̄ isti non potuerunt præscri-

2 bere, quia † sine possessione ciuili p̄scriptio non p̄cedit. l. j. §. per seruum. j̄. de acq. poss. & plenius dixi in l. 3. §. ex c̄rio, eod. tit. & est casus in l. acquiritur, in fi. de acq. rer. do. & per Dy. in c. sine possessione, de reg. iu. lib. vj. Sed hr̄des Stichi non potuerūt tradere possessionem ciuilem, cum non hēant, quia vsumfructum habēt solum naturaliter. Nam vsufructuarius solū nāliter possidet. l. nāli-

3 ter, j̄. de acqu. poss. ergo, &c. Præterea † traditio facta per vsufructuarium non priuat dn̄m possessione ciuili, vt no. j̄. de vi, & vi ar. l. j. §. interdum, & l. j. §. pe. s̄. vsufr. quemad. ca. Rn̄. debes intelligere hunc tex. quia ciuilis possessio vacat, ita q̄ apprehendentem naturalem sequitur, l. clā possidere. § fi. & l. seq. j̄. de acq. poss. alias iste

4 tex. non procederet. ¶ † Quæro, quid acquiritur per præscriptionem? Dicit gl. quasi dn̄ium. Simile no. in l. cum postulassem. §. j. de dam. infe. & l. si finita. §. sinaūt. eo. ti. & s̄. de fun. do. l. j. C. si aduer. vsu ca. l. j. in prin. magnę gl. Sed veritas est, q̄ acquiritur vtile dominiū, vt no. in auth. nisi. C. de bo. ma. & probatur in l. j. in fin. infrà, de aqua plu. arc. Dr̄ hic in scd̄o casu, q̄ legatarius non teneatur, si res euinceret. Contrà, quia legatum coniunctis personis debetur, et

a si sit res aliena, l. cum alienā rem. C. de lega. dicit Ro. q̄ testator errauit, credens post mortem legatarij proprietatē ad vsufructuariū pertinere: & sic aliàs legaturus non esset: secus si legatarius nō esset mortuus, q̄a tunc non esset aliqua cā, p̄p quā crederet p̄prietatē ad se pertinere. ¶ Itē opp. q̄ et si legatarius ille, si nunquam mortuus fuisset, sp̄ esset idē, quia respectu illius iuris videret legare, l.

b vxor. C. de leg. & l. qd̄ in rerū. §. j. s̄. de le. j. Rn̄. q̄nq; † ille, qui ha-

5 be vsumfructum, legat vsumfructum, & tunc vr̄ indistinctè legare respectu iuris, qd̄ hēt, quod credit durare post mortē suam, l. qd̄ in rerū. §. j. s̄. alleg. Q̄nq; ille, qui habet vsumfructum, legat simpl̄r rem, tunc idē, & ideo legatū non valet non admissa distinctione, sit p̄iuncta persona, vel non, vt d. l. vxor. C. de lega. Quandoq; ille qui habet vsumfructū, legat p̄prietatē expresse, & tunc est recurrendū, an sit aliqua cā, p̄p quā debeat credere proprietatē ad se pertinere, aut non, secundum distinctionem huius legis.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Dicit Ro. Magna limitatio ad l. cum alienam. adde gl. Bart. & Imo. in l. si domus. §. j. de leg. j. & vide j̄.

b Barb. ¶ Respondeo, quandoque. Et secundum mēbrū huius distinctionis tenet Ant. in c. pastoralis. de dona. nec facit mentionem de Bar. hic, Ioan. de Imo. ibi tenet contra Ant. non faciens mentionem de Bar. vide quæ ibi dixi.

LEX XXXVII.

1 *Vsusfructus omnium bonorum suorum si sit legatus intelligitur de mobilibus & immobilibus.*

2 *Nomina debitorum veniunt in legato omnium bonorum.*

3 *Legitima debetur in proprietate, & vsufructu, & hæc lex corrigitur.*

a 1 Vxori [a] meæ. † Qui legat vsumfructum omnium bonorum suorum, intell̄r de mobilib. & immo-

2 bilib. h. d. † Not. hic casum, q̄ qñ dico, lego bona mea: veniunt no-

b mine debitorum. [b] Nam hic dr̄, q̄ debetur vsusfructus calendarij, q̄d cōtinet noīa debitorū. dixi in l. Quintus. §. argēto, de au. & arg. lega. Itē opp. de l. oīum. s̄. de vsufr. Sol. oīū dēt habere vsumfructū deducta tn̄ Falcidia. Itē opp. C. de inoff. test. auth. nouissima. Duæ

3 sunt sol. gl. † vltima est, q̄ hæc lex corrigitur, q̄a filius non debet hr̄e legitimā suā in proprietate tm̄, sed in p̄prietate cum vsufru-

c ctu. Hanc opi. tenēt cōiter doc. oēs, & not. in d. aut. nouissima, & d. l. omnium. s̄. de vsufru. & probatur expresse in Auth. de trien. & se. §. prohibemus.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Vxori. Et vide Bal. in l. j. s̄. de his qui sunt sui, vel alie. iur. & vide Bartol. in consi. suo incipien. filius Petri de Floren. vbi Bart. consuluit, quod veniant nomina debitorum, & ad istum tex. Bar. respondet, & in ordine est l. vide ibi omnino. & in consil. 177. incipien. Matheolus, vbi idem dicit. Vide ad hanc l. Bald. in l. fina. C. de indi. vidui.

b Alex. ¶ Nomina debitorum. Contra istud facit id, quod no. Bart. in l. diuortio. §. vir, in fi. sol. mat. & quod idem no. in l. nihil. § quædam. de eden. & ibi vide quod dixi, & ad ista ad de quod no. Bar. in l. si quis seruum. §. fi. de leg. ij. Quid aūt sit calendarium, tex. habemus meliorem de iure in l. qui filium, de leg. 2. Adde, an in legato omnium bonorum veniant nomina debitorum, Bal. consi. 202. lib. j.

c Alex. ¶ Tenent cōiter. Hæres debet habere legitimam in proprietate cum vsufructu, & vide quod dixi in d. auth. nouissima, & q̄ hæc lex corrigatur, tenet etiam Bar. in l. qm̄. in priorib. in prin. C. de inoff. test. & Io. And. in addi. Spe. in tit. de pi. §. j. circa vlt. col. Adde, an legitima possit constitui in vsufructu, Pe. de Anc. consi. 127.

LEX XXXVIII.

1 *Vsusfructus quando dicatur legatus, vel tantum perceptio fructuum.*

2 *Vsusfructus dicitur legatus, etiāsi dicatur relinquo Titio fructus, qui percipientur, & percipi poterunt ex tali fundo.*

3 *Fructus si fundi est legatus, poterit solui pecunia, si fundus erat solitus locari ad pecuniam: & quantitas, si ad quantitatem.*

4 *Fructus fundi si legatur, deducitur pars coloni.*

5 *Substitutio facta, si decesserit in pupillari ætate, vel postea quātūcūque, volo q̄ bona mea vēdātur per meos fideicōmissarios, & dentur pauperib. talis substitutio erit directa.*

a Fundi Trebatiani. Hæc est valde notabilis lex, ponit multos casus, & ideo non sū maui eā, & vltima qō posita in fine clauis est totius legis. Pro decl'one huius legis op. & vr̄, q̄ vsufructuarius potest habitare ī fundo: vnde vr̄ obstare de vsufr. l. vij. & l. sed & si quid, & l. hactenus, cū multis similib. Sol. ibi loquitur in legato vsusfructus, hic vero nō fuit legatus vsusfructus. Sed quæro circa hoc, ex quo coll̄r, quòd hic non fuit legatus vsusfructus? Respondeo non intelligatis, q̄

b hoc sit p̄p verbū redditus, [b] hic positum, q̄a idē est legare redditū,

c & legare fructū, sed est iō, q̄a dixit, dari volo: sic innuit, q̄ voluit eū cape de manu hæredis, sed vsufructuarius capit iure suo, ergo, &c. & hoc est, qd̄ facit diād. s. istud verbū. dari volo, hic positū. Cōtra hoc opp. de l. cū ita. j̄. eo. & l. si quis ita. s̄. de vsufr. glo. remittit

1 ad no. in d. l. si quis ita. s̄. de vsufru. Ego † dicam latius, & alibi di

d xi latissimè. Q̄nq; verba [d] testatoris sunt lata & aperta, q̄a sermonē suū dirigit ad legatarium, q̄ manu sua p̄ciperet. Q̄nq; dirigit ad hr̄dem q̄ det de manu hr̄dis: & isti sunt casus indubitabiles, q̄a in p̄rio est legatus vsusfructus, hoc est illius iuris: in secundo nō est legatus vsusfructus, sed vr̄ legata illa quantitas, quæ ex illo fundo redigēt, vt hic. & l. p̄rimonij mei. s̄. e. & d. l. si quis ita. s̄. alleg. & qd̄ ibi no. Q̄nq; illa verba sunt ambigua, q̄a ad neminem dirigunt, vt dicendo, lego fructū fundi. Hic aduerte tres casus: q̄nq; legat

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Fundi Trebatiani Iste tex. allegatur pro sing. & vnico in iure per Bald. in l. vnica. §. libertatib. de cad. toll. q̄ si testator legauit mihi fructus fundi, q̄ hæres tenetur facere, & curare q̄ iste fundus colatur, & seminetur, & construatur.

b Alex. ¶ Verbum, redditus. Hoc est falsum, vt dixi post Bar. in l. quædam. §. nihil, de edēdo.

c Claud. Legare fructū. Imò plus importat redditus quàm fructus. vt probat tex. iuncta gl. in l. Paulus. §. j. s̄. de vsur. & not. glo. in c. generaliter. in gl. pen. de elect. lib. vj. & in cle. j. in glo. pen. de reb. eccles. non alien. & ponit Alex. in l. diuortio. §. vir. s. solut. matri.

d Alex. ¶ Quandocunque verba. Sed an isto casu, quando legantur fructus, vel reditus fundi, liberetur hæres dando fundum, ex quo legatarius possit colligere fructus, vide sing. Bal. per illum tex. in l. si quis argentum, versi. si vero. C. de do. in l. vnica. § libertatibus. iu per versi. excepto. C. de cadu. tollen. vbi dicit istum text. esse sing. & ibi etiam intelligit, an & quando legantur fructus fundi possit hæres propria Authoritate collere fundum.

legat fructus fundi simpl'r: qñq; legat certã partẽ fructuũ, qñq; certã q̃titatẽ, puta x. corbes. Primo casu vr in dubio legatum ius vsusfructus, & sic verba vñr directa ad legatariũ, l. cũ ita. ̃j. e. & l. si qs ita. s̃. de vsuf. Scdo casu ius vsusfructus nõ vr relictũ. l. defun cta. §. fi. s̃. de vsuf. & oẽs isti casus no. ĩd. l. si qs ita. Tertio casu idẽ, qa ius vsusf. nõ vr relictũ, l. si debitor. §. verisil'e. s̃. de ꝯh. emp. & l. inter stipulantẽ. §. sacrã. ̃j. de verb. ob. cũ si. Ista sunt necessaria ad multa, iõ mẽti tenẽda. Et de his latissimè dixi in l. cotẽ. §. qui maxi-

2 mos. ̃j. de publica. ¶ † Iuxta p̃dicta q̃ro, qd si testor diceret sic, reli quo Titio fructus q pcipientur, & pcipi poterunt ex tali fundo: an vr relinquere ius vsusfructus. Vr, ꝙ non, qa illa verba magis vñr referri ad ipsum corpus fructuũ, q̃ ad ius vsusfructus: qd ap paret ex eo, ꝙ dixit, q pcipienẽ, ergo, &c. Et hoc est ẽm propriam significationem verborũ: sed ẽm mẽtẽ testoris puto ius vsusfructus relictũ. l. cogi. §. j. ad Treb. vbi idẽ est relinquere h̃ditatẽ, & ipsum ius, qd ex h̃ditate pcipit: & sic idẽ erit relĩquere vsumfru

3 ctũ, & id, qd ex vsufructu pcipit. ¶ Quæro, si alicui est relict⁹ fructus fundi, ita ꝙ non est ꝯstitutus vsusfructus, an possit solui æsti matio fructuũ ꝓ ipsis fructibus? Hic vr tex. ꝙ sic, vt hic, tibi quãti tatẽ, &c. & hoc sentit gl. q̃ dicit, ꝙ aliud ꝓ alio soluit: tñ ĩtelligo al'r, ꝙ si fundus ꝯsueuerat locari ad q̃titatẽ fructuũ, tũc illa quãtitas est ĩ petitione, & sol'one, q̃m aliud est redditus fundi, sicut diximus in l. vinũ s̃. si cer. pe. Si verò ꝯsueuerat locari ad pecuniam, tũc pecunia est in petitione, & sol'one, vt hic: & ita nõ est verũ ꝙ aliud ꝓ alio soluaẽ, nec soluit in pecunia ꝓ fructib. nisi post consumptionẽ deueniaẽ ad æstimõnẽ, vt dixi in l. cũ, q tacitũ. ̃j. de his

a qb. vt indig. ¶ Quæro, qñ a † relinquũt fructus fundi, an intelligaẽ

4 oẽs, vel deducta portione coloni? & hic ẽ tex. ꝙ deducta portiõe

5 coloni. ¶ † Vltimò ista lex facit ad q. dicit testor, si fili⁹ me⁹ deces serit ĩ pupillari ætate, vel postea qñcũq;, volo, ꝙ bona mea vẽdã

b tur p meos fideicõmissarios, & denẽ paupib. an illa verba b faciãt directã sub̃stõnẽ, an fideicõmissariã? Hic vr tex. cũ gl. & cũ eo, qd no. s̃. de vsuf. l. si qs ita. ꝙ faciãt fideicõmissariã. Sed ego ꝯsului ꝯ̃riũ quatuor vicib. qa lõga ẽ d̃ria, vtrũ dixit testor, vendaẽ, & denẽ pauperib. simpl'r, qa ẽ fideicõmissaria, aut dixit, vẽdãt, & dẽt pauperib. p fideicõmissarios meos: & tũc est directa substitutio, qa il li fideicõmissarij sustinẽt vicẽ h̃rdũ, & à seipsis accipere debent bona fideicommissarij, & dare pauperib. non autem accipere de manu alterius. Dicam latius in l. Centurio. de vulg. & pup.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Quæro quando. An qui relinquit fructus fundi, videatur relinquere deducta portione coloni, adde Bar. latius in l. fructus. so. ma. & Bal. in l. cohæredibus. C. fam. er. & Bal. & doc. in d. l. nihil. §. fi. de l. leg. 1.

b Alex. ¶ An illa verba. Si dixi, volo quod bona mea vendantur per fideicommissarios, & dentur pauperib. an sit fideicommissaria substitutio, vel directa, contrarium videtur ipse dicere in quæstione sua inci. filium suum adultum. idem consuluit Bal. in l. precib. C. de impu. & Imo. in q. facti. adde quæ posui in l. Centurio. suprà. de vul. & pup.

c Io. Fr. Ru. ¶ Adde quòd consi. Bar. sub nu. 4. & 182. inci. Tuius. & 56. inci. in nomine. & 144. inci. fuit, & de ista contrarietate Bar. vide Alexan. plene in d. l. Centurio, & vide Raph. Cu. consi. 130. inci. magister Io. & Ang. de Are. in tracta. de testa. in gloss. & si omnes eius filij masculi.

LEX XXXIX.

1 *Fundo simpliciter legato, proprietas intelligitur legata.*

2 *Proprietas intelligitur, ꝙ reuertatur ad hæredem post mortem vsufructuarij, si dicatur quòd reuertatur ad hæredem.*

Filios hæredes. Proprietas reuertẽda mortuo legatario, ad h̃rdẽ, tanq̃ ipsi relicta sit, decla-

1 raẽ. h. d. No. ꝙ † qñ lego fundũ simpl'r, nec exprimo quo ad ꝓprietatẽ, vel vsumfructũ, ꝙ vr legata ꝓprietas. Idẽ si ꝓmittis fundum

2 simpl'r. ita dixi in l. si fundũ certa die. ̃j. de ver. ob. Scdo no. † ꝙ qñ dico, volo, ꝙ proprietates reuertanẽ ad h̃rdes, in dubio intelligitur post mortẽ legatarij. Vide gl. quæ incipit, post mortem. Si. n. intelligeretur incontinenti, nullum commodum haberet.

LEX XL.

Illi cum illo. Dictio, per, & dictio cum, æquiparantur quo ad coniunctionem inducendam. h. d. de hoc plene in l. Titiæ textores. §. 1. suprà, de le. 1.

LEX XLI.

1 *Fructus fundi si emuntur, quid videatur emptum.*

Cum ita. Legatũ annuum propria manu percipi debet ad instar vsusfructus, si verba congruũt. h. d. De hoc dixi plenè suprà, eo. l. fundi. & plenissimè in l. cotem. in §. qui ma-

1 ximos. ̃j. de publica. Et aduerte, † si aliquis emit fructus fundi, qd vr emere? Si. n. emit ipsum corpus fructuum fructibus non natis, non valet emptio, l. nec emptio, s̃. de ꝯh. emp. Aut emit ius ipsorum fructuũ, & tunc statim valeret emptio ipso iure, & ideo est recurrendum ad distinctionem, quam dixi s̃. eo. l. fundi.

LEX XLII.

In fructu. Fructuario, & colono ad sui commodum licet percipere fructus immaturos. Quæro, nunquid oliua dicatur fructus industrialis, vel na lis: nam possessor bonæ fidei fructus industriales suos facit, naturales restituit dño. Et videtur, ꝙ sit fructus naturalis, l. fructus. s̃. de vsufr. Præterea tex. in d. l. fructus. dicit, ꝙ sunt naturalia bona. Sed dico ꝯ̃rium, ꝙ sit industrialis fructus. l. ante pe. s̃. de rei vendi. Quid de lacte, lana, & a caseo, gl. est Inst. de re. di. §. si quis à non domino.

LEX XLIII.

1 *Vsusfructus si legatur certarũ rerum, tunc onus æris alieni nõ respicit legatariũ.*

2 *Vsusfructuarius, cui relictus est vsusfructus quotæ partis hæreditatis tenetur ad onera hæreditaria pro rata, & vsufructu finito, quod soluit, deducit de hæreditate.*

Onus æris alieni non sequitur legatarium vsusfructus partis bonorum.

3 *Item nec legatarium vsusfructus partis rerum certarum.*

4 *Legatum vsusfructus tertiæ partis bonorum mobilium, & immobilium non continet iura, & actiones.*

5 *Vsusfructuarius omnium bonorum tenetur ad onus æris alieni.*

6 *Onus legatorum non sequitur vsufructuarium bonorum.*

Multum interest. Hæc est multum magistralis lex, & hẽt duas lec. vna dicit, multum interest, alia, & nihil interest, & quelibet istarum lec. diuidit in duas quas vide in gl. & 2. lect. est no. Item vlt. lec. ẽ valde singularis, & ne

1 scio alibi. Sũmãdo istas lec. debes colligere tria verba. † Qñq; legatur vsusfructus rerũ certarũ, & tũc sine dubio onus æris alieni non respicit legatariũ, qa ñ seq̃t fundũ. l. j. §. si h̃rs. ̃j. ad Tre. & hac

2 l. in fi. ¶ Qñq; legaẽ vsusfruct⁹ quotæ partis bonorũ, & tũc aduerte, aut sub appl'one h̃rditatis, & ille teneẽ ad ꝯstanda onera ꝓ rata, vt hic ẽm vnã lec. & l. si qs seruũ. §. fi. cũ l. seq. s̃. de leg. 2. Tñ, vt puto, cum vsusfructus finieẽ, illud, qd est solutũ, de h̃rditate deducit, ꝓut dicimus in bonæfidei possessore h̃rditatis. in l. qd possessor. cũ si. s̃. de pe. hær. † Aut legaẽ sub noĩe bonorũ, & tũc on⁹ æris

3 alieni nõ seq̃t legatariũ, vt hic, & s̃. e. ti. l. gñali. §. ñ. qa bona intel

a liguntur ære alieno deducto. Aut relinq̃ẽ sub appl'one rerũ. & tũc idem qd dixi. l. qñ sub appl'one bonorũ, hic est casus singularis, & hãc l. allego not. in l. nõ amplius. §. fi. s̃. de le. j. ¶ Quæro, qd si le-

4 gaẽ tertia pars bonorũ mobiliũ, & immobiliũ? R̃n. vr legatus vsusfruct⁹ tertiæ partis certarũ rerũ, qa iura, & actiones ñ ꝑtinẽt, cũ sit tertia sp̃es. l. mouẽtiũ. de ver. sig. & ibi dixi. ¶ † Quæro, qd si ali

5 cui legaẽ vsusfructus oĩum bonorũ, vel rerũ, ñ dico certæ partis, vtrũ onus æris alieni spectet ad vsufructuarium? Credo, ꝙ sic. Primo vos vidistis hic, ꝙ eadem distinctio adhibeẽ, qñ legaẽ vsusfructus quotæ bonorũ, q̃ adhibeẽ, qñ legatur ꝓprietas: sed si relinq̃rẽtur oĩa bona, vel oẽs res, sine dubio eũ sequereẽ on⁹ æris alieni, l. nã qd. §. fi. cũ l. seq. ̃j. ad Treb. ergo, &c. Pro hoc vr casus in l. vxori meæ. s̃. e. vbi d̃r, ꝙ venit vsusfructus calendarij, quia calẽdariũ ꝯ

* tinet debita, & credita. l. q filium. de leg. 3. & vr casus. C. de pac. * l.

6 licet: ¶ Vltimo quæro, qd b de onere legatorum, an sequaẽ vsufru

b ctuarium oĩum bonorum, vel quotæ partis bonorũ? R̃n. ꝙ non c

c apparet qd vsufructuarius in vsufructu concurrit cum legatario particularis. s̃. e. l. Sempronio. dixi in l. si quis seruũ. in fi. s̃. de leg. 2.

ADDITIO.

a Alc. ¶ Legatarium. No. & istud est verũ, licet secundũ aliquos ibi Bar. videatur cõtrariũ dicere sed ibi ipsum intellige, ꝙ onus seq̃tur, vt soluat sumptũ proprietatis. qa postea in restitutione deducet de hæreditate qd soluit, alias sequeretur, ꝙ si multa essent onera nullum esset legatum vsusfructus in persona fructuarij, sed hæred um sic.

* Claudi. C. de pac. Circa hoc vide mathesil. notab. 4. & Aret. cõs. 117. in iij. dub. Angel. in §. constituitur, in fin. Instit. de vsufru.

b Alex. ¶ Quæro, quid. Vtrum onus æris spectet ad vsufructuarium oĩum bonorũ, vide l. fi. §. sinautem æs alienũ. de bo. quæ lib. & quod ibi Bal. & in l. id quod pauperib. de epi. & cle. & Matth. in 5. no. & Ang. in l. filius à patre. in prin. de lib. & posth. Et adde oĩno Bal. cons. inci. an vsufructuarius oĩum bonorũ, & contra Bal. cõsuluit Pau. de Cast. cũ plurib. alijs in cons. In Christi noĩe in cã, quæ vertitur. alle tex. in l. vsufructu bonorũ legato. ̃j. ad l. Fal. & per l. fi. § sinautem æs alienũ, & ibi hoc idẽ ipse tenet. C. de bo. quæ lib. & vide Bar. s̃. ea. l. & qd no. Bal. in auth. cã, quæ fi. cum monacho. C. de epi. & cle. & ita sequẽdo opi. Bar. consuluit Bono. & vide Bal. in l. j. ver. pone maritus. C. de fru. & lit. expen. & l. mater. C. ad Tert. & vide quod scripsi post Bal. in l. fi. §. vbi autem. de bo. quæ lib. & Bal. ibi. super versi. si autem lego. adde, an onus æris alieni spectet ad vsufructuarium, Bal. cõs. 27. & 209. 3. lib. & Pau. de Castr. cons. 387. & Ale. in cons. 138. col. fi. in fi. 1. vo. & de materia vide quæ ponit Fran. de Are. in cons. 117.

c Respon. ꝙ non. Io contrarium est l. fi. §. sinautem æs alienum. de bo. quæ li. nisi respõdeas ꝙ ibi tex. loquitur in vsufructuario ex dispositione legali, hic ex dispositione testatoris, & cum opi. Bar. transiuit consulendo Bono. & adde, ꝙ pro opi. Bar. etiam consuluit Corneus in cons. 195. in 4. parte.

De Seruitute legata. Tit. 3.

Dictum est. Suprà de seruitute personali legata nunc sequitur de seruitute reali.

LEX I.

1 *Domus si sustineat actum seruitutis habentis causam continuam, & permanentem, & alienetur, in dubio seruitus videtur imposita.*

2 *Domus si vendatur, videtur imposita seruitus, vt sustineat onera permanentia quæ ipso actu sustinebat, si contrahentes sciebant.*

3 *Fundo legato, vel vendito an debeatur seruitus, qua legans, vel vendens vtebatur, & quid quando legatus est vsusfructus.*

a Viduas. Si † domus vna sustineat actum ser-

1 uitutis habentis causam continuam, & permanentẽ, & alienetur, in dubio seruitus videtur imposita. h. d. Opp. dicitur hic, ꝙ seruitus videtur imposita, contra, immo debet imponi per hæredem, vt suprà ti. primo. l. damnas. §. primo. & l. seruum filij. §. fi. supra de le. primo. cum simi. & l. testatrix. in princip. supra si serui. ven. Solu. ibi loquitur in

ADDITIO.

a Qu: dua Vide Bar. in l. 1. ad fi. s̃. de uxom. iu. & ibi Mod.

in seruitute viæ, vel itineris, quæ eam cōtinuā nō habebat, ideo non vr̄ imposita per testatorem, licèt posset agi; vt imponatur: hic verò loquitur de domo sustinente onus seruitutis habentis causam continuam, vnde testor vr̄ imponere, quod habeat causam
2 permanentem, † & idem crederem in venditione domus, vt videatur imposita seruitus, vt substineat onera permanentia, quæ ipso actu sustinebat, maximè si contrahentes hoc sciebant. l. j. in fin. de act. emp. & l. quod conclaue. ff. de damno inf. Non obst. l. in vendendo. ff. de contrah. empti. quia loquitur in seruitute, quæ habebat causam
3 continuā. ¶ † Quæro quando legatur fundus, vel vsusfructus fundi vtrum illi fundo debeatur seruitus viæ, vel itineris, vel alia seruitus, sicut vendens, & legans vtebatur? gl. quæ est in l. 3. §. si loci. ff. de adi. leg. determinat, quod seruitus non debetur legata proprietate. Tu autem clarius dic, cum quæritur, an rei venditæ, vel legatæ debeatur seruitus illius actus, quæ erat apud alienantem ex alia re alienantis: sic distingue, aut ille erat actus seruitutis habentis causam continuam permanentem, & seruitus videtur imposita, casus est hic. ita intelligo l. quod conclaue. ff. de dam. infect. vt s.
a dixi. Aut habebat[a] causam discontinuam, & non permanentem, & tunc seruitus non videtur imposita, sed poterit agi, vt imponatur, secundum distinctionem ff. scriptam, vt leges ff. allegatæ probabant. An autem possit agi, vt imponatur, sic dic, aut fuit legatus vsusfructus, aut proprietas. Primo casu potest agi, vt imponatur illa seruitus, si alias vsusfructus esset inutilis. d. l. dānas. §. fi. ff. ti. j. & l. binas. §. fi. ff. de ser. vrb. præd. & l. j. §. 2. ff. si vsusfru. pet. Aut legatur proprietas: & tunc aut quæris, vtrum à legatario debeat præstari seruitus hæredi, & sine dubio debet præstari. d. l. testatrix. in prin. ff. si ser. ven. & l. si fundum sub conditione. §. qui fundum. ff. de leg. j. & l. fi. ff. de ser. rusti. præd. Si verò quæris, an debeat præstari ab hærede ipsi legatario, vel ab vno legatario alij legatario: tunc gl. disputat in l. 3. §. si loci. ff. de ad. leg. tamen quicquid illa gl. dicat credo quòd debet præstari. d. l. binas. ff. de seru. vrb. præd. dicitur, quòd non potest hæres lumina obscurare in totum rei, cuius proprietas est legata. Eadem ratione debet iter præstare, quia minus malè posset habitare luminib. offuscatis in ædibus, quàm vti sine itinere, &c. l. j. ff. si vsusfr. pet. Et ita debet intelligi d. l. binas,
b quæ [b] est clauis huius materiæ. Prædicta sunt vera, quando proprietas legatur: secus si inter viuos cōstituatur, quia hæc seruitus, quæ habet causam momentaneam, non debet constitui, nisi expressè hoc agatur. l. in vēdēdo. ff. de contrah. emp. Fallit in via ad sepulchrum, de qua dic, vt in l. si quis sepulchrum. ff. de reli. & sumpt. fun.

CONCORDIA.

¶ Causam. Aduerte, quod Bar. in hac l. j. de serui. leg. allegatur sibi contrarium. Sed in quo arguatur de contrarietate, & pro saluatione Bart. vide concordiam ad l. quod conclaue. ff. de dam. infec.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Aut habebat. Ego credo istud intelligendum, prout s. dixit Bar. videlicet, quod finito vsufructu deducebatur de hæreditate illud, quod est solutum. Hoc probatur. in l. j. in qua se fundat Bar. quia licèt vsufructuarius omnium bonorum exigat debitores, non tamē facit pecuniam suam, sed habet in illa pecunia vsumfructum, licèt impropriè: vnde si sol uit creditorib. non debet soluere de suo respectu proprietatis, sed respectu vsusfructus. vide Flo. in l. si §. si autem. C. de bo. quæ lib. isto anno consului contra Bar. & vide Pa. de Ca. in suis consi. vbi consuluit cōtra Bar. vide quod pulchrè dixit Pratus de Marcella in suis notabilibus in 5. not. vbi alleg. Rogerium de peru. vide omnino.

b Ale. ¶ Binas. Adde tex. not. quem ibi. Bar. in l. via. §. fi. ff. de ser. rustic. præd. & sic habes no. quod si vendo tibi vnum fundum, non videor vendere accessum ad illum. d. l. in vendendo. nec cogor tibi pretio vendere accessum, quia est speciale. in l. si quis sepulchrum, vide Pau. de Ca. in d. l. quod conclaue. & ibi Bar.

LEX II.

1 *Legato viæ simpliciter facto videtur repetita conditio adiecta fundo.*
2 *Dies cedit tempore mortis in seruitutibus realibus.*
3 *Fundus quando duobus legatur, & cuilibet totus, quilibet pro parte ab initio est dominus.*

Si fundum. Vt valeat legatum viæ, requiritur, vt legatarius tēpore mortis testatoris reperiatur dominus prędij dominantis in totū verè vel fictè, alias legatum extinguitur. h. d. tota ista lex, & est multum no. & diuiditur in quatuor partes principales. Primò loquitur, quādo testator legauit fundum duobus, & viam vni, & vterque legatum agnouit. Secundò, quando vni tantum legauit fundum purè, & viam sub conditione. Tertiò, quando vni legauit fundum sub conditione, & viā purè. Quartò, quando ex duobus dominis, vni viam legauit purè alij sub conditione. Secunda ibi, & si prius. Tertia ibi, quanquam. Quarta ibi, vt respōsum. Rationem istius legis ponit tex. in prin.
1 quando seruitus pro parte acquiri nō potest. ¶ † Opp. extra gl. dicitur, quod hic vni legatur fundus purè, & via sub condōne, vel ecōuerso. Imo vr̄, quod semper conditio adiecta in fundo videatur repetita in via tanquam in eius accessorio. l. cum seruus. ff. de cond. insti. & l. fi. §. fin. ff. de verb. ob. Ego intelligo, quod hic fuit expressum, quod relinquebatur via purè, sed si simpliciter relinquebatur via, fateor contrarium, quod conditio videtur repetita. ¶ Secundò opp. hic dicitur, quod inspiciatur tempus mortis testatoris, vtrum quis sit dominus insolidum, vt ibi cessisset, &c. Contrà immo debet inspici tempus hæreditatis. vt C. de cad. tol. §. in nouissimo. Sol. quicquid glos. ibi dicat, & in lege 2. ff. quando di. leg. ced. quæ glo. male dicunt: veritas est, quòd
2 † in seruitutibus realibus cedit dies à tempore mortis: casus est hic. Non obst. §. in nouissimo. quia loquitur in seruitute personali, & ita videtur velle glo. hic & bene. ¶ Item opp. quòd in seruitutibus realibus inspiciatur tempus aditæ hæreditatis, l. fi. ff. communia prædio. & l. si partem. §. fi. ff. quemadm. ser. amit. Istud contrarium gloss. non soluit, sed tu solue sic. Dicunt quidam, illæ leges habuerunt respectum ad petitionem: hic vero respicit cessionem diei quantum ad transmissionem. Ista sol. non valet aliquid, quia inspicitur tempus mortis, an legatum valeat, vel non: sed in legibus contrariis tempus aditæ hæreditatis inspicitur: & sic remanet contrarium, cum de valore legati loquatur vtraque lex, non de petitione. Quare dic, quod ibi erat defectus ex parte legantis qui non erat dominus, nisi pro parte fundi, quē volebat seruire: hic verò erat defectus eius, qui non reperitur dominus nisi pro parte fundi, cui seruitus legatur: ideo cum est defectus ex parte legantis, vel promittentis viam, quia non est dominus, nisi pro parte, non impeditur contrahi obligatio personalis ad viam, licèt ius reale non posset constitui, l. per fundum. suprà, de seru. rust. præ. & ideo quando est defectus ex parte legantis, non inspicitur tempus mortis, quia illo tempore subest habilitas ad contrahendum obligationem personalem, & illo tunc ius reale non debet constitui, l. si tibi homo. §. cum seruus, suprà, de le. j. & ff. co. l. fi. Inspicitur ergo tempus aditæ hæreditatis, cum illo tempore cedit dies quantum ad iuris realis constitutionem, vt seruitus constituta dicatur. Sed quando est defectus ex parte legatarij, vel eius, qui stipulatur viam, impeditur contrahi obligatio personalis, & realis, l. si sub vna. §. fi. ff. de verbo. obl. & l. stipulationes non diuiduntur. & ideo cum talis defectus impediat obligationem personalem, & realem, meritò tempus mortis inspicitur, vt hic. Certè quæ dicta sunt hac l. habent locum, quando verba legati referuntur ad personam legatarij. Sed si verba legati referantur ad rem, non facta mentione personæ, tunc valet, & ambobus dominis quæretur, arg. l. proxi. & ff. ti. 2. l. Caius. facit ad prædicta quod dixi in l. j. ff. de reg. Cato.
3 † Vltimò in hac lege habuimus casum quæstionis glos. in l. si pluribus. ff. de lega. 1. videlicet, quando fundus relinquitur duobus, & cuilibet totus, vtrum ab initio sit quilibet dominus in totum, vel pro parte: ex quo apparet, quod legatum viæ non valet. Vltimò nota casum, quod dies seruitutis realis cedit à tempore mortis.

LEX IIII.

1 *Domo vendita, quæ ab alia distinguitur pariete communi, medietas parietis videtur vendita.*
2 *Paries communis inter duas domos an sit pro diuiso, vel indiuiso, remissiuè.*

1 Si is, qui duas. Hic est bonus casus, & ex ipso habes, † quod si ego vendo tibi domum, quæ ab alia distinguitur pariete communi, tātum medietatem parietis videor
2 vendere. † Quæro, an paries communis inter duas domos sit cōmunis pro indiuiso, vel pro diuiso? Hic text. videtur velle pro indiuiso. Tu autem dic latissimè, vt dixi in l. inter quos. in prin. ff. de dam. infec.

LEX V.

a Et si maxime. [a] Nota hic, quod requiruntur duo, vt legatū factum seruo valeat: quia requiritur, quod dominus sit capax. Item quod tale quid legetur, quod eo facto libero possit legari, vt plenè habuistis suprà, de le. 2. l. debitor. §. seruo, vbi Iurisconsultus hanc materiam examinauit.

ADDITIO.

a Ale. Et si maxime. Vtrum hæc lex procedat in contractibus, vide l. proinde. §. fi. de stip. seru.

LEX VI.

1 *Legatum seruitutis ex qualitate rei legatæ, & personæ legatarij magis præsumitur factum contemplatione personæ, quàm rei.*
2 *Via quando simpliciter relinquitur, tunc dicitur seruitus realis.*
3 *Extraneus, quòd vadat per domos alienas, & videat earum secreta, non est conueniens.*
4 *Concessio continens beneficium principis in dubio intelligitur realis.*
5 *Concessio principis continens aliquid contra ius, facta ciuitati, vel vniuersitati, in dubio videtur realis.*
6 *Concessio continens priuilegium, facta singulari personæ, quando dicatur realis, vel personalis.*
7 *Concessio priuati, vel inferioris à principe continens meram facultatem facti, vt si dicatur, concedo tibi facultatem adeundi, præsumitur personalis.*
8 *Concessio priuati, quæ refertur ad ius, si fit indeterminatè respectu fundi dominantis, dicitur personalis: si determinatè, realis, nisi ex qualitate personæ, & relicti aliud præsumatur.*
9 *Imperator concedens iurisdictionem in quodam castro, in dubio intelligitur facta concessio castro.*
10 *Facultas eundi, an sit facultas realis, vel personalis, remissiuè.*

1 Pater. † Ex qualitate rei legatæ, & personæ legatarij præsumitur legatum seruitutis magis factum contemplatione personæ, quàm rei, h. d. & est materia huius l. multum pulchra, & subtilis. ¶ Opp. & vr̄, quod legatarius debeat habere viam per alium fundum testatoris, l. damnas. §. j. ff. ti. j. & dixi plenè ff. co. l. j. & sic

& sic ad quemlibet successorem transit. Dicit gl. hic loquitur, q̃do
domus habebat iter per aliū locū, ibi q̄n per aliū locū iter nō pos
2 set hr̄e. Cōtra hoc op. ꝙ † q̄n via simpl'r relinquitur, sit seruit' rea
lis, nec debemus distinguere, an sit iter per aliū locū, vel nō, vt s̃.
eo. l. si fundum. & j̃. l. prox. So. fateor, ꝙ in dubio vr̄ relinqui serui
tus realis, prout verba sonant, l. si fundū. s̃. eo. Fallit, si ex qualitate
personæ legatarij, & ex qualitate rei aliud p̄sumit̄, vt hic. Hic. n. re
linquebat̄ via filiæ suæ, & per domos hr̄ditarias, & sic nō erat inho
3 nestū, ꝙ filia incederet per domos p̄ris? sed † ꝙ extraneus iret per
domos hæredis, vt videret eius secreta, nō esset conueniens, l. 2.
C. quando, & quib. quarta pars debe. & sic videtur hoc magis re-
linquere contemplatione personæ, quam constituere ius reale.
a Quæro, vtrum[a] concessio in dubio videatur facta in rem, vel per
4 sonam? R̄n. † quandoq; talis cōcessio continet beneficium prin-
cipis, & tunc in dubio d3 intelligi concessio realis, quoniam be-
neficia principum, &c. l. fi. s̃. de const. pr. de hoc in Spe. de instr. edi.
5 §. nunc autem, vers. si autem dubium. † Quandoq; concessio ꝯti-
net priuilegium, hoc est aliquid contra ius scriptū: & isto casu si
quidem datur ciuitati, vel alicui vniuersitati, in dubio vr̄ conces-
6 sio realis, l. forma. §. q̃q̃. de censi. Quandoq; † datur personæ certe
singulari, & isto casu gl. quæ est in d. §. q̃q̃. videtur dicere, ꝙ in du-
bio videatur realis concessio, nisi aliud appareat. do. Old. reprehē
dit ibi illam gl. Tu dic de hoc plenè, vt dixi in l. quia tale. s̃. so. ma.
7 Q̄nq; talis ꝯcessio nō ꝯtinet beneficiū, vel priuilegiū principis,
sed est ista ꝯcessio priuati, vel alicuius inferioris: & tūc q̄nq; ꝯcedi
tur mera facultas facti, vt si dico, Cōcedo tibi facultatē eundi, vel
ꝙ possis ire, & similia verba, quę referuntur ad factū magis, quàm
b ad ius:[b] & tūc ꝯcessio præsumit̄ personalis, l. apud Iulianū. §. si qs
alicui. s̃. de le. j. facit inst. de stip. ser. §. sed cum factū. Si vero conces
8 sio † refertur ad ius, tūc aut fit indeterminatè respectu fundi dn̄an
tis, & præsumitur ꝯcessio personalis, l. pe. s̃. de ser. rustic. præd. Aut
determinatè, & tunc in dubio præsumitur concessio realis, c. cū
venissent. ext. de inst. & s̃. de ser. rust. præd. l. ante p. & per totum, vt
s̃. e. l. si fundum. nisi ex qualitate personæ, & relicti aliud præsuma-
9 tur: hic est casus in hac l. Et per hoc † si Imperator concedit[c] iuris-
c dictionē in quodam castro, & dubitatur, vtrum concessio sit facta
Comiti illius castri, vel sit facta territorio, ego in dubio pręsumo
esse factam concessionem territorio, nisi ex verbis concessionis
10 aliud appareat, vt s̃. dixi. ¶ † Quæro, vtrum[d] illa facultas eundi sit
d seruitus realis, vel personalis? De hoc plenè dixi j̃. de alim. & cib.
leg. l. Mela. §. fi.

ADDITIONES.

a Alc. ¶ Quæro, vtrum. An in dubio concessio intelligatur personalis. Item adde secundū bal. An. & imo. in l. quia tale, so. ma. ꝙ vbi tractatur de commissione officij, in dubio intelligitur de personali, l. cuius, C. de cur. fu. l. antep. & ibi no. s̃. de tut. nisi committeretur sub nomine dignitatis, c. quoniam abb. de of. del. l. sordidorum, C. de excu. mu. li. x. facit quod no. in l. more. & in l. & quia, de iurisd. om. iud. quid autem in rescriptis, & iurisdictionibus vtrum conueniri possint successores? vide quod no. per doct. in l. 2. C. quando lib. prin. da. per Cano. in c. significante, de rescr. Et adde his bar. in cons. inc. primo quæritur, vtrum iurisdictio, & Imperium, & quæ no. bal. in rub. C. de pri. do. & omnino bal. in l. liberti libertæque, de ope. lib. & l. si non speciali, C. de test. Dic, ꝙ in dubio intelligitur priuilegium concessum tam personæ, quam loco, & ꝙ concessio in dubio intelligatur realis, tenet gl. 25. q. 2. in summa. Spe. in loco hic al. & vide Io. An. in regula. priuilegium, in mer. & quod no. gl. in l. sordidorum, C. de exc. mu. lib. x. bal. autem in l. fi. de const. prin. tenet contra bar. hic in fi. bal. in l. fi. §. sed & si quis, C. com. de le. dicit, ꝙ officia sunt personalia, in dubio scripsi post Imo. in l. maritum, so. ma. vide bal. in l. j. §. libertatib. cum ver. seq. ad fi. de cad. to. vbi dicit, quòd si bar. legat ius colligendi passagium, est ius reale, & vide gl. in c. cū venissent, de inst. quæ est cōtraria illi, quæ est in decre. al. s̃. & eam sequitur io. and. in d. regula. priuilegium, &c. adde, an in dubio cōcessio sit realis, vel personalis; Per. de Anch. cons. 428. An. cons. 44. lib. 2. bal. cons. 215. & 96. li. 3. & cons. 201. lib. 4. Fed. cons. 68.

b Alc. ¶ Quam ad ius. Et vide quæ dixi post bar. in l. j. s̃. de const. prin. vbi latè. & vide no. per bal. in l. apud Iulianum, §. si quis alicui, de le. j. & vide Im. in l. si sic, de verb. ob. & no. in l. iuris gentium, §. prætor, de pactis.

c Alc. ¶ Si imperator concedit. Adde gl. in l. forma, j̃. de censi. & videtur in dubio realis. Et no. bar. in l. continuus, §. quòd si habeo, de ver. ob.

d Alc. Quæro, vtrum. Vide bar. in l. inter eos, s̃. de acq. re. do. & in cons. inc. quæritur, an iurisdictio. & bal. in l. fi. s̃. de const. prin.

TITVLVS QVARTVS.

De dote prælegata.

Quæro, Quid importet istud, præ, dic vt in gl.

LEX I.

1 *Legatum dotis continet id, quod actio de dote originaliter contineret.*
Exceptio, quæ ex pacto oritur, tollit delationem legalem.
Legatum dotis non tollit exceptionem peremptoriam à lege inductam, & nu. 4.
2 *Consuetudo, de qua in l. dos à patre, intelligitur, quando mulier præcedit.*
3 *Pactum de dote lucranda habet locum, quando matrimonium casu, vel culpa communi soluitur.*

1 Vm dos. Dotis † legatum continet id, quod actio de dote originaliter contineret, & exceptio, quæ ex pacto oriretur, tollit etiam dilationem legalem, exceptionem vero peremptoriam, quæ à l. inducitur, tale legatum non perimit. h. d. & nihil aliud. No. tex. ibi, nam quod est admissum, &c. Opp. secundum gl. & videtur, ꝙ prælegatum dotis contineat plus, quàm actio. de dote, vt hac l. versi. verum est. Sol. continet plus, s. in tempore, sed non in quantitate. Opp. instit. de leg. §. sed si vxori. Sol. Ibi legauit certam quantitatem pro dote, hic verò dotem simpl'r legauit quantitate non expressa. Itē op.
& vr̄, ꝙ tale pactum, ꝙ vir lucretur dotē, pp liberos debet valere.[a] a
l. 2. s̃. de pact. do. & l. inter socerum. per totam l. Sol. illæ leges itel-
liguntur s̄m istam, quia hn̄t locum, si prædecessit mulier: secus si
vir, vt hic. Et ideo debes scire, † ꝙ cōsuetudo, q̃ est posita in l. dos
2 à patre C. sol. mat. ꝙ dos retineatur pp liberos, dēt intelligi,[b] q̄n
b p̄decedit mulier: sed si prædecederet vir, nulla retentio pp filios
fieret qd̄ examinaui plenè in l. post dotem. s̃. so. ma. ¶ Quartò op
ponitur, & vr̄, ꝙ illud pactum ꝙ dr̄, de diuortio, sit iniquū, vel su-
peruacuum, nā iniquum est, si matrimonium solueretur culpa vi
ri: superuacuum est, si solueretur culpa mulieris, q̄n ipso iure dēt
3 perdere dotem, l. cōsensu. C. de rep. gl. fatetur ꝯrium, & dicit, † ꝙ
illud pactum habet locum, q̄n fit diuortium casu, vel culpa cōi.
¶ Quinto op. ꝙ hodie pactū de lucrando dotem in casu diuortij
non habeat locum, cū diuortium non possit fieri de iure Canoni
c co,[c] vt no. in l. rerum. s̃. rerū amo. & l. diuortio. s̃. de ne. ge. gl. fate-
tur ꝯrium. Dr̄ hic in ver. impensæ, ꝙ exceptio peremptoria quæ
à lege inducitur, nō tollitur per legatum dotis. Cōtra, qa immo
legatum dotis tollit exceptionem cōpēsationis, q̃ est perempto-
d ria. vt j̃. e. l. dote. So. & aduerte,[d] q̃dam † est exceptio peremptoria,
4 quæ antequam in iudiciū deducatur, dotē minuit ipso iure, & ista
non tollitur per legatum dotis, ita loquitur hic in ver. impensæ.
Quędam est exceptio peremptoria, quæ dotem non minuit ipso
iure, licèt actionem possit elidere, & ista tollit̄ p dotis legatum, vt
hac l. §. j. & l. dotem. j̃. eo. Rō apparet expressa ex ipsa verborum si
gnificatione, qa si testōr legat dotē, si dos est iam minuta, solum
id, qd̄ remanet, est dos. Sed q̄n exceptio non minuit dotem ipso
iure, tūc totū est dos, & exceptio p legatū tollit̄: & hoc vult dice
re Iurisc. ¶ Vltimo op. & vr̄, ꝙ etiā ista exceptio impensarum ne-
cessariarū tollat̄, vt j̃. eod. l. 3. in prin. & l. Mæuio. §. j. s̃. de leg. 2. R̄n.
hic loquitur, quando dos legatur simpliciter, quia tunc non po-
test deberi, nisi quatenus erat dos: sed in contrariis non fuit lega
ta dos simpliciter, sed quicquid occasione dotis p̄uenit: vnde in-
spicitur id, quod occasione dotis peruenit, non id, quod erat in
præsenti, videbitis j̃. eo. l. dote. & l. 3. in prin.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Debet valere. An, & quando valeat pactum super dote, & in præiudicium mulieris, siue mariti, vide late Imo. in l. socer. §. Lucius, so. mat. sequitur in l. pro hæreditariis, C. de hær. act. vbi dicit, quòd si simul omnes perirent, & vtrum istud pactum locum habeat simpliciter, an si decedat cum liberis ex primo matrimonio, & quid in statuto, vide Pau. de Ca. in l. 2. in prin. s̃. so. mat. Et quid in donatione propter nuptias, an pactum de causa lucranda eodem modo intelligatur, vide Bar. in l. 3. §. j. C. de bonis quæ lib.

b Alex. ¶ Debet intelligi. Sed quid si per pactum, vel statutum maritus debet lucrari dotem vxore prædecedente, & vxor legauit dotem suam alteri, an possit? Dic, ꝙ sic. text. est no. & quod ibi per gl. in l. cum maritus, §. fi. s̃. de pac. do. Tu vide Bal. in l. pro hæreditariis, de hær. ac.

c Ale. ¶ Iure Canonico. Vide Bal. in l. si qua. C. de secur. nup.

d Ale. ¶ Et aduerte. Et quando intelligatur relictum dotis deductis expensis, vide omnino Bar. in l. Mæuio, de leg. 2.

1 *Legatum dotis quando extinguatur.*
2 *Testator legans centum, quæ habet in arca, vel apud se deposita habet, an valet legatum, si centum non reperiuntur.*

1 §. Adeo autem. Dotis † legatum extiguitur, si postea dos mulieri rectè soluatur, vel res do
tales intereant, vel si ab initio dos perfectè constituta non fuit: si
cut cum legatur corpus, quod in rerum nā non est. h. d. Op. ꝙ dos
non possit solui constante matrimonio. l. j. C. si constan. mat. dos
fo. So. Intellige, ꝙ hic fuit soluta in casibus p̄missis, l. mutus. §. ma-
a nente. s̃. de iure dot. & l. quamuis. so. ma. Item op.[a] ꝙ licèt extigua
tur dos, non tamen extinguitur legatum, vt s̃. de le. 2. l. cum filius.
§. hæres. gl. non soluit; quare Dy. dicit, ꝙ ibi debitum non erat ex-
tinctum, sed erat in aliam sp̄em obl'onis translatū: hic vero oīno
2 extinctum. Idem, no. ibi dr̄ hic, ꝙ ille, † q legat cētum, quæ in arca
habet. vel apud se deposita habet, si non reperiunt̄, non valet. Cō
tra hoc vr̄ casus in l. si nō designata. C. de fal. cau. adie. & l. cū tale.
§. falsam. j̃. de cond. & de. In glo. sunt duæ sol. Vna est, ꝙ ibi legauit
certam sp̄ēm quantitatis dotis in genere, vt puta centum, quæ in
dotem habuit, hic verò se retulit ad certum corpus, vt decē, quæ
in arca habeo. Ideo si non reperitur, legatum vitiatur, l. si seruus
legatus. §. qui quinque. s̃. de le. j. & est vera sol. Alij, vt Rog. dn̄t, dr̄ ī
fi. est verū, si probetur testōrem errasse: secus si scienter, hoc dixit.
vt probatur in legib. ꝯriis. Videamus, an ista sol. sit vera. Et videtur
dicere Rog. eo ipso ꝙ probatur error, falsa cā vitiat legatum. Cō
b trà, immo debet probare testōrem al'r legatum nō fuisse,[b] l. cum
tale. §. falsam. j̃. de cond. & de. So. Q̄nque cā legandi non est obli-
gatoria, tunc illa cā nō dr̄ cohærere legato, nec legatum vitiatur,
nisi probaret testōrē aliter legaturū non fuisse, d. §. falsam. Q̄nq;
cā legādi erat obligatoria, tunc talis cā legādi dr̄ ihærere legato,
& vitiatur legatū eo ipso, ꝙ error probatur. ita loquitur dictū Ro.
hic, &

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Item op. ista gl. est sing. & no. digna. & vide casum no. & sing. in l. fi. C. de do. cau. mor. & quod no. in l. tam his, j̃. de do. cau. mor.

b Alc. ¶ Legaturum nō fuisse. Et ista faciunt, Papa concessit rescripta Titio de Bononia, & est de Padua, an valeat, de quo per Spe. in ti. de rescrip. præsentat. §. cōmune autem. ver. sed quid si dubitetur, facit l. his verbis, §. fi. de hæ. inst. & latius per Bar. in l. demonstratio falsa. hic allegata.

hic,& l.j.C.de fal.cau.adie.le.Scd'ò vr̃,ꝙ Roge.malè dixerit ĩ alio, dicit.n.ꝙ qñ lego centũ,quæ in arca habeo,in dubio videor magis designare certum quantitatem,non corpus certum. Contra hoc vr̃ d.l.si seruus.§.qui quinque.s̃.de leg.j.se d si bene respicias verba Roge.non retulit se ad legatum centum, quæ in arca habeo:sed ad legatum centum,quæ apud me deposita habeo,vt ex verbis eius euidenter apparet,& probatur.¶Quæro,quando testator dicit,lego cẽtum,quæ apud me deposita sunt,vtrum in dubio videatur se referre ad quantitatem,vel ad corpus.Iac.de Are. dicit ad corpus,quia de natura depositi est,vt certum corpus tradatur,l.Lucius.s̃.depositi.ideo ad corpus refert.Oldr.dicit,hic in dubio vr̃ se referre ad quãtitatem,nisi designetur locus,vbi sunt,
a l.Lucius.§.quisquis.2.s̃.de leg.2.quod satis mihi placet.a

ADDITIO.

a Alex.¶ Mihi placet.Facit l.si seruus.s̃.eo.& hoc ibi sequitur Pa.de Ca.in §.si.cum l.seq.

1 *Legatum non vitiatur,si ex tribus demonstrationibus vna sit falsa,aliæ duæ veræ.*

a
b §.Si quis[a] vxori.[b] No.tex.ibi,nam quicquid demõstratæ,&c No.totum tex.de quo feci magnum festum in l.demonstratio.in prin.j̃.de cond.& dem.Pone,
1 †aliquis dicit,Lego dño Bar.[c] Pet.de Saxo ferrato legũ doctori.
c modo est verum,ꝙ sum de saxo ferrato,& legum doctor,non tñ sum Bar.Petri.Certè si duæ demonstrationes sunt veræ,illa falsa demonstratio non vitiat,vt plenissimè dixi in d.l.demonstratio. §.j.de cond.& dem.tene menti.

ADDITIONES.

a Barb.¶ Si quis.Et vide casum sing.l.diuus,ad fi.j̃.de fal.quod geminata conditio excusat quem de falso.&vide tex.sing.in l.cum scimus.de agr.& censi.li.x.vbi geminata confessio validatur.

b Ale.¶ Si quis vxori.Hunc tex.ad vnum alle.Bar.in l.de ætate.in ver.nunc ad propositũ,de minori.

c Alex.¶ Domino bar.Vide casum,de quo bar.facit magnum festum in l.demonstratio,j̃.de cond.& demon.& adde quod no.bar.in l.j.§.fi.j̃.de appe.in vers.super.tertio quæro.

LEX II.

1 *Donatio causa mortis magis accedit contractui quàm vltimæ voluntati.*
2 *Filiusfamilias quare potest donare causa mortis,& non testari.*
3 *Dos quòd habeat esse,vbi sunt onera matrimonij,intelligitur respectu viri,non mulieris.*
4 *Vxor,cui fuit per Socerum dos legata,an agere possit vigore legis si constante,remissiue.*
5 *Quis quando possit pati se conueniri actione,quæ non est.*
6 *Actio de dote oritur constante matrimonio.*
7 *Testator legans dotem videtur ius dotis legare:si quicquid peruenit de dote,videtur legare quantitatem.*
8 *Mulier,quæ agit ad dotem legatam per socerum actione ex testamento,si cautio fuit omissa,potest conueniri actione incerti,vt caueat.*

* Si socer.*Ista lex ponit multos casus,ideo eã diuido vobis. Primò loquitur,qñ testor legat dotem nurui,vsq; ad §.per cõtrarium.Secundò,quando legat dotem viro,vsque ad §.idem Iulianus quærit,si dotem.Tertiò,quando legat dotem extraneo,vsque ad §.idem Iulianus quærit,si mulieri dos. Quartò ponit casus communes ad omnia præcedentia dicta vsque ad finem legis.Et quælibet particula diuiditur in alias particulas:ideo gratia breuitatis omitto.Not.tex.ibi,quippe,&c.Ante omnia expediamus gl.Op.de l.mortis sue cã.in prin.de do.inter vir.& vxo.
a gl.soluit aliud in legato,vt hic:aliud in donatione causa mortis,[a]
1 vt ibi:rationem no.assignat gl.† qa donatio causa mortis magis accedit ɔ̃ctui:sed legatum est merè vltima voluntas,ideo ibi non valet inter vir.& vx.vide gl.quæ ĩcipit,& ideo ɔ̃ maritum,Ex hoc
2 redditur†ratio,quare filiusf.potest donare causa mortis,& non testari,vt plenè no.in l.tam is.§.j.j̃.de do.cau.mort.Item op.gl.de l.sed & si pro dote.§.si nurui.s̃.de l.præst.So.gl.non ob.vt patet ex sequentib.§.illius legis.¶Quærit gl.quid si filius non habet coheredes & hæreditas patris nõ est adita.quantũ ad actionem personalem cõstat,ꝙ cã non potest intẽtare,quia nõ hẽt ɔ̃ quẽ intẽtet. Sed an poterit intentare actionẽ hypothecariam, vel qual'r sibi subuenietur:dicit gl.sibi subuenieť ex gñalitate rl'æ,l.si is.§.j.de iu.
3 do.quam gl.signa.Videte rl'am,† q̃ poniť in d.l.si is.§.j.est,ꝙ ibi debeat esse dos,vbi onera matrimonij sustinẽtur:sed rl'a illa non vr̃ subuenire mulieri,sed marito,qui sustinet onera matrimonij:& ita debet intelligi hæc glo.subuenieť ei,s.marito,restrendo se ad
4 rl'am,ita dicit Iac.de Are.†An aũt vxor possit agere ex vigore l.si constante.s̃.sol.ma.Dic,vt ibi plenè examinaui,in mã de repeten
5 tibus dotem.& ibi in 8.q.2.par.prin.allegaui hanc gl.¶† Pro declaratione induco in ar.hanc l.quia primò vr̃ casus.ꝙ quis non p̃t pati se conueniri actione,q̃ non competebat,vt hic in prin.Nã video,testõr non p̃t grauare hæredem,vt ipse conueniatur actione,q̃ nõ est.In ɔ̃rium vr̃ casus in l.Iulianus.§.quantum autem.s̃.ad
b exhib.Sol.quædam[b] est actio,q̃ semel fuit nata,licèt sit extincta, & ista actione bene p̃t pati quis se conueniri,& ꝓcedit iudicium, licèt appareat actio extincta.Ita loquitur.d.§.quãtũ autẽ.Si vero
c actio nunq̃ fuit nata,[c] tunc quis nõ põt peti se cõueniri,& si appareat non esse natam , iudicium non procedit,vt hic in princ.nisi actio pendẽte iudicio debeat oriri,l.si Titius.j̃.de ver.ob.& ibi la-

6 tius dixi.Secundo scitis,†ꝙ quædam gl.dicunt,ꝙ actio de dote oritur constante matrimonio.Alij dicunt tantum sol.mat.vt no. in l.iurisgentium.§.vt puta post diuortium.s̃.de pac.&no.j̃.e.l.pater.Hic tamen est casus,ꝙ non oritur cõstante matrimonio,ibi,
7 quippe nupta est.Dixi plenè in l.si constante.§.j.sol.ma.¶†Quæro quid in dubio?Resp.in dubio verba testatoris sunt inspicienda:aut legauit dotem simpliciter , & videtur legare ius actionis de dote,vt j̃.l.prox.in fi. Aut legauit quicquid peruenit de dote, & videtur legare quantitatem,l.Mæuio.§.à me.s̃.de le.2.j̃.l.prox.
8 in prin.¶†Quæro,dicitur hic,ꝙ mulier debet cauere,quid si cautio ista fuisset omissa.Rñ.potest mulier conueniri actione incerti,vt caueat, vel repetat quod datum est,l.quod si nulla.s̃.de leg.j. & l.qui exceptionem.§.si pars.s̃.de cond.indeb. Tene menti quæ s̃.dixi.

ADDITIONES.

* Clau.Si socer.Intellige tamen & limita per ea quæ no.in l.cum mota,C.de transf.

a Ale.Causa mortis.Vtrum do.cau.mor.sit vltima voluntas,adde ang.in q.inc.Astensis miles.Tu collige bonam doc.& no.per bal.in l.j.C.de don.cau.mort.adde tamen casum,in quo magis accedit vltimæ voluntati,quam contractui,in l.j.& ibi bal.C.de sec.nup.& vide etiam ibi bal.qui etiam dicit,ꝙ in quantum ad originem talis donatio exigit contrarium,& olim fiebat per stipulationem,hodie pacto nudo secundum gl.in l.cum pater,§.Mæuio,de le.2.sed inquantum ad effectum,& priuilegium magis assimiletur relicto. Ita loquitur d.l.j.de sec.nup.hinc est,ꝙ ex do.cau.mor.transit dominium recta via,sicut de legato,tex.est sing.in l.2.s̃,de pub.Item in ea habet locum ius accrescendi,sicut in legato,in l.vnica,in fi.C.de ca.to.& ita tollitur contraria voluntate,sicut legatum,l,vbi ita donatur,j̃,de do,cã mor,sed in hoc differunt,quia legatarius potest repudiare legatum, sed qui semel agnouit donationem causa mortis,non potest postea repudiare,vt no.in l.cum pater,§.j,de le.2.& istis adde gl.inst,de do,§.j.& dicit bal.in l.hac consultissima,C. qui test.fa.pos.ꝙ statutum faciens mentionem de vltima voluntate,non habet locum in do.causa mor.secundum bal.& imo.in l.j.s̃.de testa.contrarium videtur velle bal.in l.fi. in vlt.col.de fideic,dixi post doc.in l.2.s̃.de le.2.Adde,an donatio magis accedat contractui,quàm vltimæ voluntati,bal.cons,101.& cons,162.& 166,vbi an vsurarius possit causa mortis donare,

b Barb.¶Sol.quædam.Et illum tex,no.hic all.quia est sing.& vide casum in l.optimam,C. de contrah,& com,stip.hic videtur sin.obstare tex.in l.2.C.de pac.cum si.pro quo ibi vide Ful.Item contra bar.videtur casus in l,cum putarem,&ibi doc.fam.etc.dixi post Ro. in l,si Titius,vbi doc.tangunt,de verb.ob,

c Pom.¶Si vero actio nunquam fuit nata.Cum bar.tenet Raph.& Mod.in l.si Titius,hic al.Are.in §.quædam,ver.aduertatis tamen,in fi.inst.de act.ale.cons.136,ãnc.in causa,& q. in 2.vol.contra tamen bar,tenet ale.& Are.in d.l.si Titius,&c.
Io.Fr.Ru.¶Adde,ꝙ contra tenent are.& ale.in d.l.si Titius,sed eum sequitur Raph.Cu. & Ro.ibi,& Mathesi.sing.8.& ang.de are,in §.quædam,inst,de act.& ita communiter tenetur secundum ias.in d,l.Titius,vbi respondet motiuis ale.& are.

1 *Actio de dote quomodo supersit,quando dos sit soluta viro.*

§.Per contrarium. Legatum dotis filio exhæredato factum ipsum actione de dote non obligat,sed si legatum petere volet,hæredibus cauere debet.h.d.¶Quæro de ratione diuersitatis inter peculium legatum libero,& dotem legatam marito.Resp.actio de dote procedit ex ɔ̃ctu , & ideo licèt hæredes soceri desierint habere,obl'o ex ɔ̃ctu remanet:sed obl'o de peculio habet instar realis actionis,l.quæsitum.in prin.s̃.de pecu.Si vero desiit habere peculium, desinit teneri illa actione de peculio:sicut in pupillo,qui sine sui culpa desiit rem possidere,l.si à bonæ fidei.s̃.de rei ven.Dicitur hic,ꝙ conuenitur seruus,non hæres.Contra,imo hæres.l.2.C.an seruus ex suo facto.Tres sol.sunt in gl.Vna est,ꝙ libertus conuenitur, [illegible] in effectu,sed hæres principaliter.Ista sol.reprobatur in fi.gl.quia secundum hoc non esset differẽtia inter peculiũ & dotẽ.Sol.gl.secundo modo,& nihil valet. Vltimo sol.& bene,vt in ea patet.Et rationem huius sol.gl.ponit in l.contraria,quia qñ libertas directo datur hæredi,culpa non potuit imputari:quia multo tempore potuit retinere peculium,sed quando per fideicommissum p̃t imputari culpa qa non debuit manumittere,nec peculium dare,
1 donec creditorib.satisfieret.¶†Vltimo dicit hic,ꝙ licet dos sit soluta viro,adhuc actio de dote superest.istud dictum debes intelligere,qñ mr̃imonium fuit postea solutũ inter vxorẽ,& virũ eius, al's nõ peteret,vt in prĩ.huius l.Vel si ponis ɔ̃stãte mr̃imonio,dẽs exponere,actio de dote,i.spes actionis de dote,al's nõ ꝓcederet.

1 *Debitor si soluat creditori creditoris sui,an extinguatur obligatio.*

§.Idem Iulianus quærit,si dotem. Op.ꝙ solutione facta alteri actio competens marito perimi non poterat, l. si Stichum.§.fi.j̃.de do.Breuiter ego dico,ꝙ hic soluitur alteri,qui ab ipso marito dotem repetere posset,sicut si creditori mariti solueret.Vel dic,ꝙ hic fuit legata dos marito pro muliere,vnde me
1 rito p̃t mulieri solui.†Vltimo no.ex isto §.ꝙ si debitor soluat creditori sui creditoris,extinguitur obligatio.Contrarium not.in l. solutum §.solutam.s̃.de pi.act.Pro hoc est gl.in l.si cum militi.de compensa.& in l.si opera.de doli excep.& inst.quib.mod.tollitur obli.in prin.

1 *Statuto stante,quòd massarij communis nullam pecuniam possint soluere absque detractione sex denariorum pro libra, si conducti fuerint doctores pro certo salario absque aliqua deductione,qualiter illis sit consultum,si massarij velint seruare statutum.*

§.Idem quærit. Hæc est tertia pars.opp.j̃.ad l.Fal.l.cum dotem.vbi est tex.in contrarium.so.Falci.non detrahi respectu finalis effectus,sed ab initio sic:vnde illa fm istam debet intelligi.Quæro,dicitur,hic cõmoda repræsentationis in hoc legato sic obseruentur,quæro,quid si non sit dictũ, an si

an si dos ipsi mulieri prælegaretur, defalcaret̃ cōmodū repręsentationis Quidā dñt, ꝙ non, l. si vsusfruct⁹. §. i. ĵ. ad l. Fal. & d. l. cum dotē. Cōtrariū determinat gl. & bene p l. j. §. si quis creditori. ad l. Fal. Exēplum ponit gl. ¶ † Vltimo ista lex est bona ad vnā qōnem
1
a q̄ fuit de facto. Doctores fuerunt a ꝯducti b ab isto cōi pro certo
b salario absque deductione alicuius gabellę, demū erat aliud statutū, ꝙ massarij cōis nullā pecuniā pñt soluere, nisi detraxerint sex denarios ꝓ libra: quærebatur, an à doctorib. debeat detrahi. determinatū fuit, ꝙ Massarij debeant detrahere: sed doctores ꝯ cōe, ĩ eo qđ eis detrahetur, habēt actionē. Et hoc ꝓbatur per hūc tex. licèt non fuerit allegatus, & per §. sed & marito. ĵ. ea. l. Vñ deuen-
c tū fuit, c ꝙ illud, qđ pro gabella deducebatur, iterum soluebat̃ cū deductione gabellæ, donec gabella ad nihilum deueniebat.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Doctores fuerunt. Et vide Bar. in simili in l. omnes populi. ff. de iust. & iu. nec Imperator potest, si vellet, nisi esset iusta causa, vide quod no. in c. j. de nat. feu. in vers. feu & quod no. in l. Cæsar. de pub.

b ¶ Fuerunt conducti. Adde quæstio. quam in simili ponit Bar. in l. Nesennius, §. fi. in prin. ad l. Falcid.

c Los. ¶ Deuentum fuit. Exemplifica hoc modo, doctor debet habere centum ducatos in anno, ex quib. Massarij detrahent decem pro gabella: demum de mandato cōmunis soluent ista decem, & detrahent vnum pro gabella, denuo soluent vnum, & detrahent decimam partem illius, tandem vsque ad nihilum deducetur gabella. no. quia alibi non reperies exemplificatum, & est subtile.

§. Idem Iulianus quærit, si Mulieri.

Istud quod in hoc §. dr̃, ꝙ mulier, cui legata est dos, non patit̃ Falcidiam, ĩtelligo, qñ soluto matrimonio fuit legata, quia erat sibi debita: secus si adhuc debita non esset, vt ĵ. proximo §.

§. Sed & marito. Dos legata matrimonio cōstante patit̃ Falc. licèt illud in fa ercis. iudicio deducatur. h. d. ¶ Facit ad id, quod dixi s̃. prox. §. & in § itē quærit.

1 *Fundus & æstimatio si legatur vni, & eidē, vtrunque legatum cōcurrere potest.*

§. Mela scribit. Hic est nouus §. & sibi nescirē dare concordantiam aliquam, ideo tene menti. ¶ Quæro hic, vtrū fundus fuerit datus ĩ dotē æstimatus, vel inæstimatus. Quidā intelligunt de fundo dato in dotem inæstimato: sed hoc non placet gl. quia ſm hoc nullum esset legatum, qa fundus inæstimatus dēt reddi incontinenti, §. exactio. C. de rei vxor. ac. & sic nullum cōmodū cōtineret: licèt ait no. gl. in l. diuortio. §. interdum. s̃. sol. mat. & ibi reprobaui. Vñ gl. dicit, ꝙ fuit datus æstimatus: an sit verum, ĵ. dicam. ¶ Sed retenta illa lec. quæro, q̃ est rō huius §. Dicit gl. ne circa eadem rē cōcurrāt duæ causę lucratiuæ, & ista rō coll'r ex legib. alle. in seq. gl. s. in l. Mæuius, in prin. s̃. de le. 2. & l. planè. §. j. & 2. s̃. de leg. j. Sed hoc non vr̃ aliquid dcīn. Nā qñ fundus datur in dotem æstimatus non est in dote fundus, sed pe-
a cunia, a l. quoties. s̃. de iure do. Sed qñ vni, † & eidem legatur fun-
1 dus, & æstimatio fundi, vtrūque legatum pōt cōcurrere, l. fundū, ĵ. de noua. No. p Dy. in c. bona fides. ĩ fi. cx de re. iu. l. 6. & sic mulier haberet vtrunque, quod puto verissimum. De hoc est gl. not. in l. Licinius Locusta. in prin. s̃. de le. 3. & ibi dixi medicturū hic. Qūo ergo respondemus ad hanc legem. Rñ. duo modis. Primo, ꝙ dicamus hunc fundum datum in dotem inæstimatū, vn le fundus erat in dotem, non quantitas. Et hoc apparet ex tex. qui dicit, non bis, sed semel deberi fundū, nō dicit æstimōnem fundi. Si tu dicis, ſm hoc legatum non valebat, cū nō haberet cōmodū. Rñ. pone tali modo, ꝙ valet: qa ex pacto fundus nō debebit incōtinēti restitui. Scđo mō rñ. ēt sustinēdo gl. ꝙ hic fuit datus æstimatus: tunc est dicendū, ꝙ primū legatū fuit fcīn expresse cōtēplatione dotis. & ꝓ dote, & postea dos fuit legata simpl'r, vñ cū ob eandē cām sit fcīn, nō debetur nisi semel, l. Lucius. §. impuberem. s̃. de le. 2. & l. alimēta. §. Basilicæ. de ali. & cib. leg. tene menti, quia vtilia sunt.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Sed pecunia. Not. quando relinquitur fundus dotalis, an debeatur æstimatio, & fundus. Adde Bar. in l. plane. § j. de leg. j.

§. Ibidem mela Op. & vr̃, ꝙ nō tenetur stare colono, l. nihil proponi. §. fi. s̃. de le. j. cum si. Dñt quidam spāle in dote. Dic, vt plenè dixi in l. filio. §. fi. s̃. sol. mat.

LEX III.

1 *Mulier eatenus onere fideicommissi grauari potest, quatenus legatum dotis excedit quantitatem.*

2 *Fideicōmisso in vniuersali non venit, quod quis extra iudiciū defuncti percipit.*

3 *Dotis quantitate legata, videtur legatum id, in quo dos erat minuta propter impensas.*

4 *Prælegatum factum vxori in dubio non videtur factum animo compensandi.*

Cum quis. Supra locutus est Iurisconsultus de prælegato dotis, hic vero loquitur de fideicōmisso, quo grauatur mulier, cui dos est prælegata: siue legetur dos mulieri,
1 siue aliud ꝓ eo: eatenus aūt † pōt onere fideicōmissi grauari, quatenus relictum dotis quantitatem excedit. h. d. ſm Dyn. No. ꝙ dixi
2 in summario. Scđo no. ꝙ in † fideicōmisso vl'i non venit id, quod qs ex iudicio defuncti nō perceperit, vt hic in vers. nā & si qs. Dr̃ hic, ꝙ fuit p̄legata dos: vñ vr̃ legatū id, in quo erat minuta dos ꝓp impensas. Contra, de l. j. s̃. eod. ver. impensæ, &c. Sol. ibi fuit legata
3 dos simpl'r, hic vero fuit † legata quantitas: vel fuit dictum qcqd
a ad me peruenerit, l. Mæuio. §. à me. de l. 2. Dr̃ hic, a hoc tñ aīo. &c.
4 Quæro, † quid in dubio, an videtur relictum animo compēsandi cum vxore? Casus est, ꝙ non, nisi exprimatur, in l. vnic. §. sciendum. C. de rei vxo. ac. & l. creditorem. ĵ. de le. 2. Facit id; quod dixi in l. si cum dotem. §. si pater. suprà sol. mat.

ADDITIO.

a Alex. Dicitur hic. Et facit iste ver. nam & si quis, ad q Comes concessit militi castellaniā cum quarta omnium obuentionum. Quæritur, cum quidam debeant amittere bona, quia offenderūt comitem, an castellanus de illis bonis debeat habere quartam, per Bal. in c. j. de cap. qui cu. ven. refert Old. determinasse, ꝙ non: sed si pœnæ descenderent ex delictis inter alios commissis, non in comitem, bene deberet habere, & ita sequitur Bald. ibi, adde, quòd Old. ita determinauit cons. 148.

1 *Grauari vltra quam sibi relictum est, quando quis possit.*

§. Mulier. Si aliquid legatur mulieri animo compensandi, & rogatur restituere, quicquid ad eā peruenerit, non solum rem principalem, sed ēt fructus restituet. Iste §. cōprehēditur sub præcedenti summario, & ver. pro inde. & est nota. iō menti tenendus. Op. ad istum finem de l. quod his verbis. s̃. de leg. j. Rñ. gl. hoc est speciale ex coniecturata voluntate defuncti, quia reliquit pro debito: vnde videtur voluisse, ꝙ quicquid habuit vltra debitum, restituat cum fructib. quod tene menti. Opp. contra
1 hanc legē, † ꝙ quis possit grauari vltra quam est sibi relictum, l. Imperator. §. j suprà de le. 2. Sol. distingue, aut legatur quantitas à legatario quantitatis, aut quantitas à legatario speciei, aut species à legatario quantitatis, vel species à legatario speciei, vt colligitur ex tex. in d. l. imperator. §. j.

LEX IIII.

1 *Verbum, amplius, non inducit repetitionem, nisi addatur, eo, vel hoc.*

2 *Legans vxori centum, præter, vel supra, vel vltra dotem, videtur legare dotem.*

Qui ita. Verbum, amplius, repetitionem inducit. h. d. ¶ Op.
1 † ꝙ verbum, amplius, nisi dicatur hoc amplius, vel eo amplius, nō inducit repetitionem, l. si seruus. §. si ita scriptum. supra de le. j. duæ sunt opi. in gl. vlt. est vera, & examina, vt dixi in s̃-
2 rio. ¶ † Quæro, quid si a testator dicat, lego vxori centum præter dotem, an videatur legata dos? Certe sic, l. Seio. §. vxori. suprà de
b an. leg. ¶ Sed quid si dixit, lego centum b supra dotem, an videatur dos legata? Dicit Iac. de Are. ꝙ videtur legata dos, quia verbū, s̃. includit dotem, sicut verbum, amplius, allegat s̃. so. ma. l. diuortio. §. quod in anno. ver. item si locatio. & l. si vno. §. pe. s̃. loc. & est casus cum gl. ĵ. co. tit. l. Seia. ¶ Sed quid si dixit, lego centum vltra
c dotem, c an videatur legare dotem? Dicit Iac. de Are. ꝙ sic, l. si vltra. C. de fideiu. Hoc ponit Iac. de Are. hic, & l. qui bona. §. si quis quia. ĵ. de dam. infe.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Quæro, quid si. Et no. de istis dictione, præter, supra, & vltra, si legentur decē præter fundum, debetur vtique. Quid de dictione, super? vide tex. in c. fi. de ordi. cog. vbi ponitur pro, de, & notat rei substantiam, c. super literis, de rest. spo. & vide c. solitæ, de maio. & obe. Quandoque exponitur pro præter, in Auth. de nup. §. si autem tutelam, col. 4.

b Poma. ¶ Sed quid si dixit, lego centum. Et de istis dictionibus vide Iaso. in l. actione, de trans. & in l. si eum, §. iniuriam, ff. si quis cau. Old. cons. 49. per Ro. cons. 133. in vlt. col. Et de dictione, præter, vide tex. in l. si ita legatum, in prin. ff. de le. j.

c ¶ Vltra dotem. Adde Ang. cons. 293.

¶ Claud. Adde Aret. in l. diuortio. §. quod in anno. col. j. s̃. so. matr.

LEX V.

Cum vulgari. Prorogatio diei legatorū non pertinet ad legatū dotis. h. d. Opp. s̃. de leg. j. l. talis, in prin. So. Spāle est in legato dotis. Et est rō, qa legatum ad dotē
a refertur, aliàs legatum efficeretur a inutile. Ita dicit gl. & bene.

ADDITIO.

a Alex. Los. ¶ Efficeretur. No. ex his verbis per hunc tex. ꝙ nunquā fit relatio, quādo ex relatione actus infirmatur, de quo per Decium cons. 14. ver. confirmatur, vo. j.

LEX VI.

Dote prælegata. Propter impēsas vtiles, vel donationes dos legata non minuitur, impēsæ tñ necessariæ deducūtur. h. d. Op. s̃. de le. 2. l. Mæuio. §. j. Gl. non soluit, sed ibi apparet solo, qa debem⁹ intelligere, qñ legauit dotē simpl'r: secus si legauit qcqd ad eū puenit: qa tunc non deduceret impensas necessarias, vt ibi dicitur in text. & vidistis s̃. e. l. 3.

LEX VII.

1 *Legatum alternatiuum in corpore, quod non reperitur in rerum natura, & in pecunia, valet in pecunia.*

a
Cum scriptum. a Si legatur aliquid ꝓ dote, adiecta certa quātitate, siue dos fuerit nulla, siue
1 minor, tenet legatum. h. d. No. tex. in fi. † qñ legat̃ corpus, qđ non est in rerum nã, & pecunia alternatiuè, valet legatum in pecunia. Op. de l. j. §. adeo. s̃. eo. So. ibi fuit relicta dos, non adiecta certa quātitate: hic vero fuit expressa certa quantitas.

ADDITIO.

a ¶ Cum scriptum. Vide Bal. pro ista l. cons. 211. in l. pater. ver. pone per ordinem. Vide Alex. cons. 32. in fi. in 4. vol.

LEX VIII.

1 *Promittens indemnitatem intelligitur promittere de defendendo, & tenetur iudicium suscipere, licèt non cogatur. nu. 3.*

2 *Actio de dote, quòd sit nata constante matrimonio, licèt agi non possit.*

4 *Vxor, quando hæres soceri non est soluendo pro legato dotis eidem facto, potest*

test agere contra maritum, & qua actione.
5 *Hypothecaria intentata veniunt etiam nomina debitorum.*

Pater. Ista lex vr̃ aliquantulũ intricata, sed in veritate nõ est. Primo ponit vnũ dcm̃ vulgare. Secundo circa illud format septem q̃ones p ordinem. Secunda ibi, sed si priusquam, Tertia ibi, quod si ratum. Quarta ibi, quod si totam. Quinta ibi, sed si priusq̃. Sexta ibi, si forte. Septima ibi, quid ergo. ¶Op. p ordinẽ ad q̃libet partẽ, & primo ad primam partẽ. Dr̃ hic, q hr̃s dẽt cauere de indẽnitate. Cõtra, imo dẽt cauere, q hr̃dẽ defendat, nõ
1 de indẽnitate, l. 2. post prin. s. e. So. fateor, † q idẽ est dicere de defendẽdo, & pmittere de indẽnitate, imo q indẽnitatẽ pmittit,
a cogit suscipere iudiciũ, a vt hac l. ĩ prin. piuncto ver. & si ratũ. & cõ
b iũcta l. 2. post prin. s. eo. Et hoc sentit Iac. de Are. b Facit ad hoc l. 2. C. de in lit. dan. tu. Facit l. si qđ possessor. in prin. s. de pe. hær. & hoc tene mẽti, qa non reperies alibi ita bñ. Ad scdam partẽ op. Dr̃ hic, q mulier dotẽ recuperauit. Cõtra, mulier pstãte mr̃imonio nõ põt dotẽ recuperare, l. ĩ reb. §. oĩs aũt. đ iu. do. Quare Ro. dicit hic, q mr̃imoniũ est solutũ: sed istud est diuinare p mentẽ l. nr̃æ. vel dicit Roge. dic, q vir vergebat ad inopiã. Hãc sol. gl. reprobat in l. si pstãte. in prin. s. so. ma. Tñ istã sustinui, dic, vt ibi dixi. Alij vt Iac. de Are, dñt, q hic mr̃imoniũ vr̃ eẽ solutũ respectu soceri defuncti, l. cũ hic status. §. si socer. s. de do. inter vir. & vxo. Sed hoc est p l. 2. ĩ prin. s. eo. ibi, qppe nupta est. Alij, vt Azo, dñt, q hæc mulier de facto dotẽ recuperauit, q̃ sibi fuit p hr̃des soluta: qa de iure recuperare nõ poterat. Hãc sol. Azo. puto verã, & ĩtelligo, q vxori fuit soluta in casib. ĩ qb. potuit, l. mutus. §. manen
2 te. s. de iure dot. & l. q̃uis. s. sol. mat. Alij, vt Io. dñt, † q actio de dote pmittit mr̃imonio pstãte, l. si pstãte. §. 1. s. so. ma. Ad illũ §. gl. rñdet dupl̃r. & sic hẽs duas lec. ĩ illo §. quas ibi examinaui. Durũ est oĩno p stimulũ calcitrare, qa actione de dote pstante mr̃imonio nõ aget, l. 2. post prin. s. eod. ibi, qppe nupta ẽ, & c. quare tene lect.
c Azo. & lec. Rog. intelligẽdo, c q vergat ad inopiã, quas lec. examinaui plenè in l. si cõstãte. §. j. sol. ma. ¶Itẽ opp. q sol-o facta mulieri nõ dr̃ nocere viro, l. si Stichũ. §. fi. j. de no. & l. si. §. fi. ĩ pri. j. de verb. ob. Sol. hic nõ soluit prsus alij psõnæ, sed magis vr̃ solutũ creditori creditoris, vt dictũ fuit in l. 2. §. idẽ Iulian⁹ q̃rit. s. eo. ¶Venio ad ver. sed si lex fal. & op. q nõ debet detrahi filio, qa p familiæ erciscundę actionẽ hoc pseqũt vt debitũ, l. si filia. §. j. s. fa. erc. Ro. dicit, q hic mr̃imoniũ erat solutũ. Solue verius, idẽ si pstãte matrimonio, tñ hic agebat actione ex testõ, l. 2. §. idem Iulia. s. eo. ¶Op. ad ver. q. si ratũ, & vr̃, q nõ dẽat defendere: imo sufficit, q pstet ĩ-
3 dẽnitatẽ ex forma stipl̃onis, s. ea. l. in prĩ. Sol. istę stipl̃ones † idẽ ĩportãt, vt dixi. An aũt possit pcisè cogi agere ad defendẽdũ? dic, vt l. sed & hæ. §. pater. s. de pc. Veritas tñ est, q licèt ad defendẽdũ teneat̃, & ad suscipiẽdũ iudiciũ in se, tñ ñ pcisè cogat̃. Dic, vt ibi. ¶Venio ad ver. qđ si totã. Dr̃ hic, q actio iudicati dat̃ p hr̃dem, in eo, qđ retinuit iure Falcidiæ. Cõtra, imo dat̃ ĩ solidũ. l. si actor. & l. si pcurator. s. de pc. Dicit gl. & bñ, hic respicit finẽ, qa si solueret ĩ solidũ hr̃s, ruerteret̃ p maritũ ĩ ea parte, q̃ fuit sibi solu. ¶Quærit gl. qđ si fuit cautũ: Dicit gl. tũc marit⁹ posset pueniri in solidũ: vel aliter si esset cautum, posset hæres in solidum conueniri, si fuit p̃sens tpe stipl̃onis: sed hoc nõ placet gl. p l. si pcurator. in fi. de pcu. sed Dy. ibi negat dari actionem in dñm ex stipl̃one interposita p pcuratorẽ: sed ex stipl̃one interposita p seipsum nõ negat, qn actio deẽ. Alij, vt Iac. de Ra. rñdẽt ad q̃onẽ, q si esset cautũ animo nouãdi, nõ posset postea pueniri, l. delegare. j. de no. ¶Ve
d nio ad ver. sed si prius. d Hic dr̃, q dũ ipse vellet agere familiæ erciscũ. non posset incontinenti dotem psequi. Contra, s. fa. erc. l. si filia. §. j. Gl. dicit, intellige, q hic matrimoniũ erat solutum, vel si pstaret, ita quod vir sustineret onera matrimonij, tunc incõtinẽti dotem recuperabit. ¶Quæro, quid ad ppositũ, nõne sol. matr. vir vxorem deberet alere intra annũ, vt no. in §. exactio. C. de rei vxo. actio. Dñt docto. Intellige, q hic erat casus, ĩ quo ñ debebat alere: & ideo si aliquod lucrum erat medij temporis, dẽt esse hæredis, sicut quod lucrat̃ ex pacto, l. 2. C. fa. erc. Videte, credo, q istæ leges hodie sint correctæ, qa oẽ lucrũ, qđ venit ex dote, vel eius occasione, est aduẽtitium, & debet reddi filiæ, nõ aũt dẽt esse hr̃dũ patris, l. 1. C. de bo. quæ liber. Sed de iure antiquo esset distinguẽdu, aut maritus ac hæredib. patris petit actione ex testõ, & incontinenti põt, vt hic. Aut actione fam. erc. & idem, si mr̃imonium pstabat, vt s. eod. l. 2. §. idem Iulianus quærit. & l. si filia. §. j. s. fa. erc. At matrimoniũ erat solutum, & tunc aut vir alimentabat vxorẽ, fm quod no. in §. exactio. & idem vt hic, & l. 2. §. idem Iulianus. s. eo. Aut eam non alimentabat, & tunc non potest incontinẽti agere, vt hic in fi. sed hodie secus, vt dixi. ¶Venio ad vers. si forte. dicitur hic, q debet subueniri hæredi: quæro, qua actione subuenietur. Respond. pdictione incerti, vt in glo. ¶Venio ad
4 ver. quid ergo Dicitur: q † si hæres soceri poneret soluendo, potest agere pra maritum: quæro, qua actione? Text. hic dicit vtili actione, & satis hoc placet mihi, & habet multa remedia. Primo habendo ratũ in subsidium, & ageret actione mandati, vel negotiorũ gestorum, ar. eius, quod no. s. e. d. l. 2. §. idẽ Iulianus quærit. Item cũ mulier habeat obligata omnia bona soceri, & socer habeat cõdictionem incerti pra hæredes soceri, illam cõdictionẽ incerti vtilem posset intentare vxor, l. nomen. C. quæ res pig. ob.
5 po. Tñ † posset dubitari, quia gl. vr̃ dubitare, an veniant nomina intentata hypotheca, l. hæredem. C. de hære. acti. tam en verita, est, q veniunt. Posset etiam habere actionem de dote ex æquitate huius legis, & l. fi. s. de eo, per quem factum erit.

CONCORDIA.

¶Pater. Pro cõcordia aduerte, q promittens indẽnitatẽ, et si renũciet bñficio de fideiussoribus, põt petere prius excuti principalẽ. ita Bar. in l. quæro. ff. loc. in l. vñ quæritur. per illum tex. ff. cõmod. & in l. 1. C. de conuc. fisci. debi. lib. 10. p illum tex. vbi Alex. in addi. ad Bar. qui alleg. sibi contrariũ ĩ hac l. pater. tu dic saluando Bar. vt per Bal. in l. si pro ea. in 12. q. C. mãd. vbi Bal. dicit, q qñ pmittitur per fideiussorem creditori, procedit prima opi. per no. ĩ l. fi. ff. si cer. pe. in l. si stipulatus. §. fi. ff. de verb. obl. & d. l. fi. p Bart. in d. l. quæro. Si vero reus promittat fideiussori de conseruando ipsum indemnem, & tunc procedat secunda opinio. & fuit de mente Bar. in prædictis locis, vel aliter posset solui fm diuersa tẽpora, vt etiam ex mente Bar. apparet, & ex forma promissionis.

ADDITIONES.

a Alex. ¶suscipere iudicium. Fideiussor indemnitatis cogitur suscipere iudicium: quod non reperies alibi. Alibi dicitur, quod talis promittens etiam iure isto habet beneficiũ excussionis, secundũ Bar. & qđ ibi dixi in l. quæro. s. loc. quod no. vide tamen quod no. Barr. j. ea. l. An aũt promissio ista cõtineat fructus, vel interesse vide Bal. in l. 2. C. de sen. quæ sine cer. quanti. nã paria sunt, promittere indẽnitatem, & promittere defensionem.
b Ale. ¶Ia. de Are. Adde Bal. in l. cum tibi. C. de eui. & de natura fideiussionis est, quod fideiussor seruetur idemnis. bal. in l. constitutionib. C. de vsur. & vide Bald. in rub. C. de ver. sig. in 7. q. & no. quòd sicut filius mortuo patre potest accipere dotem vxoris suæ cauendo hæredib. de conseruando eos indemnes, vt hic, istud est verum etiam in patre nepotis, si viuo eo data fuit dos. C. de rei vxo. ac. l. vnica. §. cunque ex stipulatu, & ibi Bal. in fi, & l. si fi i. §. hoc amplius. ff. fa. er.
c Ale. ¶Rog. intelligendo. Et facit iste tex. ad q. si maritus agit ad rem dotalem constante matrimonio, & succubuit, an so. mat. vxori agenti obstet exceptio rei iudicatæ, de quo per bal. in l. doce. in fi. C. de rei ven.
d Ale. ¶Sed si prius. Ad ista vide gl. & bar. in l. si maritus, & quod ibi dixi fam. erc.

Vir vxori. Licèt mancipia moriant̃, æstimatio eorũ certa legata debet̃. h. d. ¶Op. immo vr̃, quod mortuis mancipiis æstimõ nõ debeat̃, l. qdã. §. si tibi. s. de leg. 1. Ad idẽ l. Titiæ. §. fi. e. ti. Sol. hic loquit̃, qñ legat̃ certa q̃titas p p̃tio serui: secus si serui p̃tiũ legaret q̃titate non expressa, vt ibi. Et hoc forte voluit dicere Ro. qui dicit certã. Itẽ op. & vr̃, q teneant hæredes in quantitate nõ expressa. l. plerunq;. & l. res in dotẽ. s. de iur. dotium. Sol. intellige, q decesserunt sine culpa hæredis, seu mariti.

LEX X.

Vxori meæ. Legatũ in spẽb. æstimatis, & inæstimatis, cõprehendit res, non pretium earundem, h. d. Quæro, quæ ratio fuit dubitandi? Respond. ratio poterat esse, quia illud adiectiuum, æstimata, refertur ad omnia precedentia, qđ Iurisconsultus remouet, quia p hoc legatum fundi Cornelia in efficeretur inutile. Quæro de vtilitate huius l. respon. vt in gl.

LEX XI.

Si Seiæ. Illud qđ detrahit̃ à collegatario mulieris Falcidiæ noĩe, accrescit mulieri. h. d. No. ex hac l. si vni legat̃ fundus simpl̃r, alij vero aĩo cõpensandi cũ debito, nihilominus faciũt sibi partes per concursum. Secundo no. q in eo. qđ detrahitur per Falcidiã. nõ faciunt sibi partes p pcursum. Tene menti.

LEX XII.

1 *Adhibitus ad stipulandum dotem non videtur adhibitus animo donandi.*
2 *Adhibitus ad stipulãdũ aĩo donãdi, si fiat mẽtio mortis, itelligitur cã mortis.*

Seia. Adhibitus ad stipulandũ totam dotem, in dubio non vr̃ adhibitus aĩo donãdi. Itẽ adhibitus aĩo donandi intell̃r cã mortis, si mortis facta est mẽtio. h. d. ¶No. ex hac l. tria. Primò, q dicit s. dotẽ: qa p hoc vr̃ legare dotẽ, dixi s. e. l. qui ita. Secun-
1 do no. † q adhibitus ad stipulandum in dubio non vr̃ adhibitus
2 cã donandi. † Tertio no. a q adhibitus ad stipulãdũ animo donã-
a di, intell̃r cã mortis, si fiat mẽtio mortis. Istos duos passus examinaui in l. quæ dotis. s. sol. ma. Vltim. signa. gl. vltimã, quæ est hic.

CONCORDIA.

¶Seia. Pro concordia aduerte, si mulier adhibet aliquẽ ad stipulãdũ dotẽ reddi in vnum casum tm̃, tũc semper videtur adhibitus animo donandi. Ita intelligit Bar. ĩ l. cum maritus §. fi. ff. de pa. do. in op. & l. quæ dotis. ff. sol. matr. Contrarius alleg. in d. l. quæ dotis. per Alex. in hac l. Seia, maximè in summario. Soluit Ale. q in d. l. cum maritus. pstabat de mente donandi. Alia solu. posset dari per illa verba in vnum casum tantum: quia ita non loquitur Bar. in hac l. Seia. vel aliter posset solui ex verbis Bar. idem.

ADDITIO.

a barb. ¶Tertio no. Et vide glo. in l. fi. C. de donat. cau. mor. & Mod. in l. quæ dotis. supra soluto matrimonio.

LEX XIII.

Qui dotem in pecunia. Si conditio pro parte est possibilis, sufficit, si ei pareatur in eo, quod possibile est. h. d. & est notabilis casus. Et hunc

hunc passum examinaui in l.j.s̃.de cond.instit.

LEX XV.

1 *Dicto vnius testis statur ex dispositione testatoris.*
2 *Testis vnicus facit semiplenam probationem.*
3 *Testis præsumitur iuratus si reperitur scriptum, testis iuratus, & præsente parte, si hoc etiam scriptum reperiatur.*
4 *Testator si dixit, volo solui omnibus debentibus à me aliquid recipere, & de hoc stetur simplici dicto frattis mei, non valet, nisi aliquibus legitimis præsumptionibus hoc præsumeretur verum.*
Item valeret fauore piæ causæ.
5 *Legatum incertum valet fauore dotis.*
6 *Captatoria voluntas valet in relictis ad pias causas.*
7 *Dispositione testatoris vel partium ille, cuius dicto stari debet, quando iurare teneatur.*
8 *Assumptus & missus à iudice ad referendum debet iudicare.*
9 *Præsentia partis an requiratur, quando ille, cuius dicto stari debet, refert.*
10 *Præsentia partis non requiritur in relatione nuncij.*
11 *Præsentia partis licèt requiritur, quando iudex eligit agrimensorem, & eidem dat terminum, vt vadat ad mensurandum: tamen in relatione non.*
12 *Testis potest dictum suum in scriptis redigere, licèt iudex posset eum, & videre, & audire loqui.*
13 *Promissio de stando simplici dicto partis super damna, & expensas, an valeat remissiue.*

a Theopompus. a Ista lex ponit vnũ notabilem casum, & multi credunt scire, & eam igno-
b rant, & breuiter h.d. Dicto vnius testis b statur ex volũtate, & dispo
sitione defuncti, cuius solius dispositioni staretur. Gl. nostra col-
1 ligit duo notabilia. Primo, ꝙ stat dicto vnius testis, & hoc iõ, qa
c testator sic voluit: & sic non ob. l. iurisiurandi. c C.de testi. qđ an
2 sit verum, j̃. dicam. Scđo no. ꝙ † vnus testis facit semiplenam pro
bationem. nec obstat l. maritus. j̃. de q. quare dic, vt ibi no. ¶ Doc.
d & Old. inducunt hanc l. ad q. d reperitur in actis testis † iuratus,
3 &c. an ex hoc præsumitur iuramentum intercessisse? Videtur ꝙ
sic, vt hac l. cũ sua gl. Tñ dicit ipse, tutius est, ꝙ fiat scriptura per se
ipsum, s. de iuramento testis. Examinemus, an sit verũ; & dico, ꝙ
ista scriptura probat iuramentum. Quandoq;. n. in instrumento
fit mentio de aliquo, qđ est possibile expediri, tunc, cum instrm
ɔ̃ficiebatur, instrm probat hoc intercessisse, vt no. in l.j.C. de fide
instr. & iure hastæ fisc. li. x. & l. optimam. C. de ɔ̃h. & com. stip. sed
non probat partis præsentiam: ideo consulo, ꝙ facias scripturã
de iuro, & ꝙ parte pñte: sed si scriptura diceret, testis iuratus parte
4 præsente, &c. sufficeret. ¶ † Quæro, dixit testõr sic, volo solui om
nib. debentib. à me aliquid recipere, vt de hoc stetur simplici ver
bo Titij fratris mei, an valeat istud relictum. Et hic vr̃ tex. ꝙ sic, ꝙ
valeat. Videte, in hac q. consului, & dixi sic, prius est videndum,
quid importet, stetur dicto eius. Rñ. hoc est, assertioni eius, l. sci-
endum. §. dictum. s̃. de ædil. edict. & ideò dico, ꝙ ista volnntas est
e captatoria, e quia in secreto alterius voluntatis ɔ̃fertur tota ista di
spositio, & iõ inualida, l. captatorię. s̃. de le. j. & l. captatorias, de hę
re. inst. & iõ eius dictum nõ vȝ, nisi aliquib. legitimis præsumptio
nib. hoc præsumeretur esse verum, l. quẽ hæredi. j̃. de reb. dub. Nõ
5 † obstat hæc lex, quia loquitur de dote, cuius fauore legatum va-
let, licèt incertum, l. cum post. §. gener. s̃. de iure dot. præterea hic
ɔ̃stat eum verum dixisse legitimis præsumptionib. quia testator
dixit, portionib. ĩ quib. &c. & ipse declarauit postea, ꝙ filia minor
f haberet tm̃ quantum alia. f Falunt prædicta † in relictis ad pias cau
6 sas, & statur voluntati captatoriæ, c. cum tibi, ext de test. † ¶ Quæ
7 ro, cum testator dixit, gꝙ stetur dicto alicuius, h vtrum ille, qui di-
g cit, debeat iurare, vel non? Et hic videtur tex. ꝙ sic, dicit. n. iuratus
h scripsit. Vnde ego dico sic. Qñq; testator dicit standum esse dicto
alicuius de eo, qđ ipse testator sibi dixit: & tunc quia dictum illius
est quodammodo testimonium voluntatis defuncti magis, quã
iudicium deponentis, tunc debet deponere per iuramentum vt
testis, vt hic, & l. iurisiurandi. C. de testib. Qñq; testatór dicit stan-
dum esse dicto alicuius, hoc est voluntati alicuius dę eo, qđ sibi
deponẽti videbit: tũc in isto casu nõ est testis iste, sed magis qui-
dam arbitrator; ideo nõ dȝ iurare, arg. auth. decernit ius nouum.
* C. de arb. & l. non ex omnib. s̃. de arb. & hoc est verum, * quãdo ali
quis est assumptus à testõre, vel à patre simplr. Sed si assumeretur
8 à † iudice dicente, vade ibi, & referas mihi, qd tibi vr̃ de tali re, vt
i medici, cum assumunt ad videndum tale vulnus, tunc debent iu-
rare, l. ɔ̃parationes. C. de fide inst. lȝ contrarium notetur in l. iusiu
randi. C. de test. & l. j. post prin. s̃. de ventre inspi. Contra prædicta
facit l. hac edictali. §. his illud. C. de sec. nup. vbi videtur dici, ꝙ qñ à
k partibus assumitur, debeat iurare. k Sol. intellige, ꝙ assumit à par-
tib. de mandato Iudicis, vel assumit à partib. hoc agẽtib. vt iuret,
9 als secus, vt hic. Itẽ q̃ro, † qñ aliqs, cuius dicto stat, declarat dictũ
suũ, an ptes dẽant esse pñtes. Hic vr̃ tex. ꝙ nõ. Videte, qñq; ille, cu-
ius dicto stat, dȝ solũ ferre testimoniũ de voluntate defuncti, tũc
in istius voluntate declarata nõ reqritur pñtia partis vt hic. Nec
ob. ꝙ pars dȝ esse pñs, qñ testis iurat, l. si qñ. C. de testi. qa illud verũ
est, qñ psona testis nõ est approbata: quia de facto ɔ̃ personam te
stis posset opponere, sed hic persona testis est approbata, vñ non
* potopponere nec ɔ̃ dictũ, nec ɔ̃ iurm, * nam nõ posset eius psentia
trahere in ɔ̃riam sñiam. Nihil. n. de proprio sensu iudicat, sed so-
lum voluntatem testõris declarat. Qñ statur eius declarationi,
& de proprio sensu iudicat, & tũc reqrit pñtia partis, l. si quis ar-
bitratu. j̃. de ver. ob. & ibi dixi plenissimè, l. mulcta. j̃. de cõd. & de.
& l. qđ si nolit. §. si qd ita. s̃. de ædi. edi. iõ qa eius pñtia posset trahe
10 re in ɔ̃riã sñiam, vt s̃. de arb. l. si in tres. Et per hæc † hẽs decisionẽ
ad multa. An qñ nũcius refert, dẽat esse pars pñs? Certe nõ, cũ so
lũ referat, qđ factũ fuit, & eius psona approbata est. Ad idẽ, iudex
11 † cõmittit alicui, vt vadat, & mensuret illũ agrũ, & referat, debet
l eẽ pars pñs? Rñdeo, l in ɔ̃missione dẽt esse pñs, qa posset oppone
re ɔ̃ psonã, qa esset suspecta: & dẽt dari terminus, vt vadat tali die,
& tali hora ad agrum. l. 3. C. fi. regun. & l. generaliter. §. pe. C. de reb.
* cred. sed relationi nõ dẽt esse presens. Facit quod dr̃ * ꝙ depositio
ni pars non dẽt esse psens, sed iuro sic, vt C. de testi. l. si qñ. Quæro,
12 an † testis possit deponere m dictũ suũ in scriptis? Puto, ꝙ sic, n si
m tñ iudex vellet eum videre, & audire loq, bene posset hoc facere,
n qa videbit qua trepidatione dicat, o l. de minore. §. tormenta. j̃. de
o q̃st. sed si dictum suũ vellet redigere ĩ scriptis, posset, vt hic, facit
13 l. discretis. C. q test. fa. pos. † Vlti. ista lex facit ad q. de eo, qđ quoti
die fit, vt pmitto Titio restituere dãna, & expẽsas, q̃ fiẽt ĩ tali lite, đ
qbus stet eius simplici dicto, nũqd valet? Pet. ꝙ ñ, vt refert Cy. C. de
pac. l. si qs in ɔ̃scribẽdo. Dy. ꝙ sic, l. fin. j̃. de pto. stipu. dic, vt ibidem.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Theopõpus. Facit ista lex, quid si vnus testis est approbatus, & datus pro confidato ab vtraque parte, an probet plene? Bald. in l. in bonæ fidei, ver. sed dubitabatur de Titio. C. de re. cre. dicit, aut partes consentiunt in persona, & in dicto, aut in persona tãtum, & adde, ꝙ ibi persona est approbata ab vtraque parte, non requiritur iuramentũ secundũ Bar. in l. Lucius, in fi. j̃. de fideius. qñ autẽ dicũt partes, & cõueniunt de stãdo dicto vnius an faciant plenam fidem, vide gl. & quod ibi Bal. in l. j. C. de sent. quæ pro eo quod inter est, & vide quod tenet gl. in c. veniens, & in c. licet, de test.

b Io. Tho. ¶ Vnius testis. No. ꝙ dicto vnius testis statur in casu isto. & idem tenet gl. in ca. veniens, & in c. licèt, & in c. cum à nobis, de test. Adde, an, & quando partes possint facere quòd stetur dicto vnius, & vide Are. in c. pposuisti. de pba. & in c. qm̃ cõtra falsam. eo. ti. Laufr. Brix. in repe. eiusdem in ver. testes, & Geor. Nat. in clem. sæpe, in prin. de ver. si. addentes in tract. male. in ver. circatrix, & ad materiam huius legis vide latè Alex. in cons. 54. & per totum. & in cons. 102. vers. sed præmissis, in 2. vol.

c Alex. ¶ Iurisiurandi. Limita, vt per Bal. in l. iurisiurandi, C. de test. s. si id; quod in scriptis deponit, legat, aliter non valet talis depositio.

d Alex. ¶ Ad quæstionem. Adde tamen, quòd Bal. in proœ. ffotum. in prin, in ver. item no. h. d. quòd sufficit, si reperiatur in actis talis iuratus, &c. quia tunc præsumitur iuramentũ intercessisse in solemni forma, qua debebat ille iurare. Alleg. no. hic, quod bene no. & facit quod no. Inn, in c. innotuit. de e. q furtim ord. suscep. & quod dicit Bal. in l. 3. in prin. s̃. de iureiur. quòd sufficit, si appareat de delatione p istum tex. Sed Anto. in c. fraternitatis, de test. ad fi. videtur no. tenere cõtra Bar. & Ro. in l. sciendũ, de ver. ob. & Abb. in c. tuis, de test. & vide Bar. in l. per hanc, C. de erog. mil. anno. li. 12. & Bald. in l. si quis in aliquo. C. de eden. Secundo idem tenet Bal. in c. j. §. j. quid sit inuest. & Bald. in l. gesta. C. de re iudi. & Bal. in l. iurisiurandi, C. de testib. & Bar. in l. admonendi. de iureiur. & vide Anto. & Imo. in c. fraternitatis, de test. adde, an si reperiatur in scriptis testes interesse secundum morem an præsumatur præsentia iudicis. Old. cons. 323.

e Ale. ¶ Est captatoria. Ad hoc facit quod no. Bar. in l. si ita scripsero. de cond. & de. & hoc sequitur Imo, in l. captatorias, s̃. de hær. inst. & in c. cum tibi. de test.

f Barb. Fallunt. Et vide Mod. in l. captatoriæ, de testa. mil. & vide in l. si vacantia. C. de bon. vacan. lib. 10.

g Poma. ¶ Quæro, cum testator dixit. Adde Ias. in l. admonendi. in lect. in ver. pondera ẽt, ff. de iureiur. & quod debent iurare, facit tex. in c. pastor. de excep. tex. in c. continebatur, in verbo, firmauerit iuramento, de spon. impu. & vide de hoc Bald. in l. eius. de test. Alex. cons. 436. inci. clarissime domine vicarie, facit etiam quia licèt aliquid relinquatur conscientiæ alicuius, intelligitur, dummodo iuret. ita Ang. Pau. de Ca. & Mod. in l. de pupillo. §. qui opus, de quibus ibi per Ale. ff. de no. op. nunci. vide etiam aliquid per Ale. cons. inci. viso themate. in cons. inci. visis verbis. Ang. in l. apertissimi. C. de iud. per Pau. cons. 51. & seq. in j. vo. Ro. cons. 20. Fel. in c. proposuisti, de prob.

* Clau. Quid autẽ si statutum dicat ꝙ stetur verbo simplici alicuius. Alex. cons. 69. vol. 3. & quando debet stari iuramento alicuius de damno ei illato non sufficit ꝙ iuret in principio accusationis, sed postea in meritis, ita Bald. in addit. Spec. in ti. de prim. & secund. decret. vers. & ideo statutum, de quo vide Ale. cons. 3. vo. 2. & quod ipse ponit in l. sæpe. j̃. de re iud. vide multa in materia per Ang. in tract. malefic. in verb. necnõ ad denunciationẽ, vide etiam aliquid per Alex. in l. de pupillo. §. qui opus, j̃. de noui oper. nuntiat.

h Alex. ¶ Stetur dicto alicuius. Quid importent ista verba, stetur dicto suo, vide Bald. in l. j. C. de his, quæ pœn. no. & cons. Bar. 268. inci. quidam habens bona communia, vbi vide, & Bal. in l. captatorias. s̃. de hær. inst.

* Clau. Hoc est verũ. Vide Ro. cons. 20. circa med. Fel. in c. quia iudicante, col. j. de præscr.

i Alex. Tibi videtur. Adde quod no. Bar. in proœ. ffforum, in fi. prin.

K Alex. ¶ Debeat iurare. Quod videtur tenere Bal. in l. iusiurandum, quod ex cõuentione, de iureiur. & Ant. in c. finem litibus, de do. & contu.

* Claud. cõtra iuramẽtũ. Istud declara & intellige vt per Felin. in c. causam quæ, de re iud.

l Ale. ¶ Rñ. Adde Bal. in l. minori, C. in quib. cau. res. non est nec. & in l. consentaneum, vl. col. C. qũo, & quãdo iu. & vide Bal. in l. hac edictali. & l. his illud, C. de secun. nup. & Bart. in l. qui bona, §. fi. j̃. de dam. infe. & bal. in l. iurisiurandi, C. de testi. & Ang. in l. j.

* Claud. facit quod dicitur. Sequitur Florian. in l. si irruptione, §. fi. col. j. s̃. fin. regund.

m Pom. ¶ Quæro, an testis possit deponere. Cõtrarium tenuit bal. in c. j. de test. & de hoc vide bar. in rub. de fi. instr. in j. col. in fi. Alex. in l. legata inutiliter, vl. col. ver. item inducitur iste tex. ff. de leg. j. Rom. cons. 24. inci. pro defensione, in j. col. Fel. in c. j. de testi.

n Alex. Puto, quòd sic. Sed an possint per procuratorẽ, vel nuncium deponere, vide Bart. in l. qui bona, §. si alieno. de dam. infe. vbi videtur tenere, ꝙ nõ, & ibidẽ tenuit Bal. in rub. s̃. de iureiu. & Ant. per illum tex. in c. licet, de testi. sed Io. And. in c. vt circa, de elec. in 6. in nouella; tenet contrarium, & ita etiã fuit decisum per d. de Ro. & aliàs vidi cons. Lud. pro ista parte, & cum Bar. hic concordat Bal. in l. iusiurandi, C. de testi. & Bal. in l. in bonę fidei. C. de reb. cre. in ver. sequitur videre, & imo. no. in c. de testibus, extra de testib.

o Alex. ¶ Dicat. Sed an procurator specialis possit ferre testimonium veritatis pro domino, dic ꝙ nõ, vt voluit Anto. in c. licèt ex quadam, de testi. hoc fuit dictum domini Bar. in l. qui bona, §. si alieno. de dam. infec.

LEX XVI.

Licet placeat. Si res obligata in dotem detur, & dos legetur, non debet ab hærede lui. h.d. Dic, vt in l. si res. s̃. de leg. j.

LEX XVII.

Qui dotem a matre. Nõ est verisimile testatorem velle grauare hæredẽ duplici præstatione. h.d.

LEX XVIII.

Vxori. Si testator legat vxori, quæ sibi dedit, videtur dotem
legare.h.d.No.ex prin.quòd si promitto tibi redde-
re qcqd mihi dedisti,q venit id,quod dedisti ob cãm,si tamẽ sum
obligatus ad reddendum,sed secus si non sum obligatus ad red-
dendum,vt si mihi dedisti ex causa emptionis,vel alia.

TITVLVS QVINTVS.

De optione legata.

LEX PRIMA.

1 *Eligere habens pauperes,& inter eos bona testatoris distribuere, non potest vnum eligere.*

a Diuus. a Optionis legatum pluraliter conceptum re-
fertur ad tria,h.d.Hęc lex legitur in gl.duobus
mod.& quælibet lec.est no.quod dic,vt in gl.¶ Opp.q
vnus tantũ possit eligi,vt omnib.legib.huius tituli.Rñ.
ibi loquitur,quãdo relinquitur optio serui in singulari:hic vero
b loquitur,quando legatur optio in plurali.Et sic no.b quod si testa
1 tor iubet†sua bona distribui inter pauperes eligendos per talem,
c quod ille non potest vnum eligere, c & dare ei omnia, argu.s̃.de
ann.leg.l.3.ar.huius l.Secundo modo legitur,vt in gl.

ADDITIONES.

a alex.¶ Diuus.Sed an legatum optionis dicatur genus,vel species,vide Bal.in l.fi.§.fin.C. communia de leg.& ibi etiam dicit,quid si in electione fuit error,an possit tacito consensu confirmari.

b Poma.Et sic no.Refert,& sequitur Bal.in l.j.C.de sacros.ecc.tamen concordat Bart.cum Pa.de Ca.cons.266.de cuius veritate vide ibi Mod.in l.vnum ex familia,§.sed & si fundum,ff.de leg.2.& ale.& doct.in l.quidam,§.pen.ti.de leg.

c alex.¶ Vnum eligere.Si aliquis est grauatus distribuere inter pauperes,non potest vnũ eligere,& omnia ei dare.adde Bar.in rep.l.j.de sacros.ecc.adde Pau.de Cast.cons.146.

* Claud.Vide alex.in l.qui quartam,§.fin.s̃.de leg.j.

LEX II.

1 *Electio est legatarij in legato generis,quando testator de certo non sensit.*
2 *Legatarius non potest optimum eligere.*

Quoties. In hac lege ponitur qualiter relinquit optio, vel
electio.Item quis eligit,quid eligit,qd si electio
a non valeat,a & qualiter debeat electio fieri,& hoc vsque ad l.mã-
1 cipiorum,& hoc sit pro summario.¶†Ad prima duo dicta quæ
ro,vtrum hodie in genere legato sit legatarij electio? In hoc fue-
runt opi.inter gl.quæ recitãtur hic,& in l.hæredes.§.si incerto.s̃.
fam.erci.& s̃.de leg.j.l.legato generaliter.dic, vt ibi, quia veritas
2 est,q electio est legatarij,ñ testator de certo non sensit.¶Secun-
dò quæro,vtrum legatarius possit eligere optimum? Respondet
Roge.q sic,quando expresse est relicta optio: secus si seruus est
relictus generaliter,& sic optio est relicta tacitè,l.legato genera-
liter.s̃.de leg.j.& hoc tenet gl.j.qui & à quibus.l.3.Contrarium te
b net gl.b hic,& bene per hanc legẽ,quæ æquiparat ista legata,scili
cet legatum optionis,& legatum serui generaliter,& alleg.l.fin.
in §.j.C.communia de lega.

ADDITIONES.

a Alex.¶ Non valeat.Electio nulla ius electionis non tollit,& facit ad id,quod not,inn. in c.in literis,de offi.dele.vt refert Bal,in l.si vt proponis,C.quomodo,& quando iu.qui vult,quod si data est potestas vni eligendi officialem,quòd si elegit aliquem, qui nõ poterat eligi,quòd potest iterum eligere,& ponunt Can.in c.si super gratia,de rescri.& in c.si compromissarius,de elec.in vj.& vide Bal.in l.post aditã,C.de imp.Adde,an cum prima electio est nulla,iterum possit fieri alia,Ro.cons.413.Et an cum electio in parte fuit nulla,in totum vitietur,vide eundem cons.66.

b Alex.¶ Contrarium tenet gl.& adde,quòd contra Bar.etiam tenet glo.in d,l.fi.§.j.C.de lega.& ibi sequitur eam Cyn.& habetur per imo.in l.legato,s̃.de leg.j.& per Bald.etiam in l.fin.§.j.

1 *Electio debet fieri rebus,quæ in hæreditate reperiuntur.*
2 *Electio si non valuit,quia non congruè facta,potest iterum eligi.*
3 *Pauperes si eligi debent,& eligantur incapaces,an iterum eligere debens possit eligere.*
4 *Peccatum si est in forma electionis,etiam scienter,perinde est,ac si electio non esset facta.*
5 *Eligendi potestas si est data aliquibus,& electio non valuit,an & quando poterunt iterum eligere.*
Electio,habere iure suo,vel iure alieno,quomodo intelligatur.
Eligẽdi ius quis habeat iure suo,vel vt minister alterius,qualiter cognoscatur.
8 *Statutum conditum à prioribus habentibus arbitrium,quando possit per successores reuocari.*

§.Data igitur. Not.q debet eligi de rebus hæreditariis.
Item oportet,q sit de eo genere, de quo
data est electio,& si electio non valet,potest iterũ eligere,& hoc
si fecit ignoranter,secus si scienter.¶ Opp.de l.Titia.§.j.infra de
auro,& argento lega.vbi etiam res hæreditariæ non possunt eli-
1 gi.Solu.illud†verum,quando in hæreditate de illo genere non
reperiatur,hic vero loquitur,quando sub illo genere in hæredi-
tate reperitur,& sufficeret reperire vnum,vel duo de illo genere,
vt j.eod.l.si tibi.§.j.& l.si optio.¶ Secundo pro declaratione legis
dicitur hic,si non valuit electio,potest iterum eligere,si ignoran
ter elegit,secus si scienter:& sic loquitur,quando electio non va-
2 luit ratione rei electę.¶†Quęro,quid si electio non valuit ratio
ne electionis non congruè factæ? Resp.idem,q electio non ɔsu-
3 mitur,vt j.e.l.si tibi.§.vnius.secundum lec.gl.¶†Quæro, quid in
electione personarum?vt iussit testator bona distribui inter pau
a peres eligendos per suos fideicõmissarios,& fideicõmissarij eli-
b gant pauperes incapaces,an est consumpta.b electio?Resp aut ele
gerunt scienter, aut ignoranter,vt hic dicitur, pro hoc extra de
electione,c.cum in cunctis.& in auth. de san.epis.§. si quis autem
citra memoratam.¶Posset†quæri,quando est peccatum in ele- 4
ctionis forma,vt dixi s̃.prox.in pr.l.vtrum debeat distingui,scien
ter,vel ignoranter malè elegerit. Videtur q sic, vt in c.quia pro-
pter.extra,de electio.Sed contrarium crederem,quia quando est
peccatum in forma electionis, perinde est, ac si electio non esset
facta,l.quid tamen.s̃.de arb.Non obstat d.c.quia propter. quia ha
5 bet locum in sua materia,non in ista.¶†Vltimo doc.inducunt ad
quæstionem,concessa est quibusdam potestas eligendi:modo illi
c elegerunt,& non valuit electio,an poterunt iterum eligere? c Dy.
d & Ia.de Are.ponunt istam q.in l.serui electione. d s̃.de le.j.& Cy.
C.de ɔ̃h.empt.l.fi.in 7. q.Guil.ponit in l.qui per salutem.s̃.de iu-
e reiu.Et in hac q.placet opi.Petri,qui e concordat cum Ia.de Are.
in d.l.serui electione,vt distinguamus,aut electio tenet, & tunc
sunt functi officio suo,& iterum non poterunt eligere, l. iudex.
de re iud. Aut electio non tenet, & tunc aut habent electionem
iure suo,& iterum poterunt eligere,vt hic:aut habent electionem
iure alieno,& tunc aut fuit peccatum in forma electionis,& ite-
f rum poterũt eligere,perinde ac si non f elegissent,l.quid tamen.
s̃.de arb.aut fuit peccatum aliter,& tunc licet electio nõ valeat,
iterum eligere non possunt,l.si præses.& l. si vt proponis.C.quo-
modo,& quando iu.vbi iudex delegatus si fert sententiam nullã
g non poterit iterum iudicare. g Prædicta vera debent intelligi in
eo,qui habuit electionem iure suo,& electio non valuit sine sui
culpa,qui ignoranter elegit non capacem,vt dixi. Item prædicta
vera sunt,si est data potestas eligendi potestatem,secus si dixit,p
uidendi:quia tunc videtur non prouisum,donec potestatem ha
beamus.& ita dixit Inn.extra,de of.del.c.in literis.¶Sed iuxta prę
6 dicta quæro,† dixi, aut habebat electionem iure suo, aut alieno:
quæro,quid est hoc dictum? Dic, ista verba debent intelligi sic,
suo iure,quando ius eligẽdi in eorum persona resideat:iure alie
no,qñ faciunt ex vigore iurisdictionis alterius tanquam mini-
stri,vel alterius tanquam delegati.Vel vt verius loquar., alij eli-
gunt per eos,l.j.§.qui mandatam.s̃.de of.eius, cui mandata est iu-
7 risd.¶†Quæro,qualiter cognoscitur,an quis habuit ius eligen-
di iure suo,an sit minister alterius? Resp.aduertenda sunt verba
statuti,vel reformationis dantis potestatem,quãdoque sunt ver-
ba expressa,quæ dicunt,Cõcedimus talibus ius eligendi,nec vlte
rius limitant,& tunc transfertur in eum ius eligendi,& habet iu
re proprio,Sed si dicunt,eligimꝰ illum,quem nominauerit talis,
tunc illi sunt nudi ministri,l.vtrũ.§.j.de reb.dub.exponit Inn. ext.
de elec.c.ne pro defectu.in 2.gl.item debetis aduertere verba,si-
quidem reformatio diceret,& illud, quod fecerit,valeat , & te-
neat authoritate præsentis consilij,& tunc apparet,q illi non ha
bent authoritatem à se:sed consilium facit per eos,vt in proœ.in
sti.cir.med.ibi,authoritate nostra leges componerẽtur. pro hoc
magis expressum extra,de cle.ægrotan.c.j.li.6.& de sup.neg.prel.
c.j.in cle.Si vero essent verba dubia,& ambigua,vt puta dicit,q ta
h les eligant Potestatem,hic est aduertendum,si quidem h commit-
titur ipsis personis vnus actus tantum, vt puta electio præsentis
Potestatis, in dubio debet intelligi,q faciant authoritate com-
munis,& ipsi sunt tanquam ministri: sed si committeretur vni-
uersaliter,vt puta q priores semper possint eligere Potestatem:
tunc dubio vr̃ eis ɔcedi ius eligendi iure proprio.Ratio, quia iu-
risdictio propria,& ordinaria non consueuit ɔcedi in vna re par
ticulari,sed in quadam vniuersali administratione , vt pbatur in
l.fi.C.vbi,& apud quẽ.& de offi.præfecti vrb.l.j.in prin.& l.j.C.ne
fil.pro patre.& in prima constitutione Digestorũ.§.pen.vbi facit
doctores iudi

ADDITIONES.

a Barb.¶Et fideicommissarij.Et vide doct.in c.cumana,& in c.cum in cunctis,de elec.& sic si iudex tulit sententiam,an potest interim iudicari,vide bal.in ti.de sen.in add,Spe,

b Alc.¶an est consumpta.Vide imo.in l.serui electione,§ j.in prin.de le.j.ad fi.

c Ale.¶iterum eligere.An electio semel facta si non valet, iterum fieri possit , habetur per bal,in l.qui per salutem,s̃.de iureiu.

d Ale.¶in l.serui electione.Et istam q.vide ibi per Ray.bal.& imo.& ibi etiam habetur per eos,quid si electus renunciauit electioni, an iterum possit eligi?& videtur idem dicere, quod hic dicitur.& vide io.and.in c.si compromissarius,de elec.in nouella,in 6. & de q. bar.hic habetur per io,and.in c.grandi,de elec.ln 6.seq. pone,q vltra electionem requirebatur confirmatio,& in electione nihil fuit oppositum, an in confirmatione poterit opponi,dic secundum imo.quod non,in c.cum dilectus,de elect. & in c.j.de causa pos. & proprie.

e Barb.¶Petri,qui.Et no.pro dicto Saly.in d.l.si vt proponis,& Ant.in d.l.iudex,contra tenet Io.Cal.in c.qualiter.el j.de acc.& vide Io. de Imo.in d.c.in literis, & in contrarium est casus in c.quia propter,de elec.coniuncto c.si compromissarius,c.ti.li.6.vbi verbum eligendi,videtur intelligendum secundum tex.d.c.quia propter,vel saltem illa iura probant,q non est bona ista differentia,& vide Inn.in c.in literis,de of.dele.& in c.j.de re iud.& io.de imo,in d.c.in literis.

f Ale.¶Perinde ac si non.Et ad hoc vide quæ no.bar.in l.ab senti,de do.& Cano.in c.accedens,de præb.

g Ale.¶Iterum iudicare.Per bal.in l.si vt proponis,la j.C.quomodo,& quando iudex.

h Barb.¶Si quidem.Et vide bal.in l.absenti.de don.

a doctores iudices in scholarib.& intelligunt iudices ordinarij: qa a
vlterius eis pcedit, secus si particulariter, vt dixi. Et p hoc vr casus
in c.cũ aliquib.de resc.in 6. Prædicta sunt multum not.nõ solum
2 ad ea, quæ dicta sunt, sed etiam ad alia, Pone, priores † habẽtes ar
bitriũ fecerũt vnum statutũ, an sequẽtes possint illud reuocare?
b Rñ.b si quidem priores fecerunt ex eorum officio tanquam prio
res, qa erat eis cõcessum, tunc sequentes priores possunt reuoca-
re: si verò fecerunt ex authoritate adunantiæ, & sic non fecerunt
tanq priores, imo adunantia dr fecisse magis per priores: & tunc
c sequẽtes nõ pñt reuocare sine authoritate adunãtiæ. Vltimò c vi
de gl. quæ inc. quia non tenuit ipso iure. ibi, arg. ꝰ. j. de reg. iu. Rñ.
ibi tenuit snĩa ipso iure, aliàs esset idem, quod hic, l. præses. & l. si
vt proponis. C. qũo, & qñ iu. Dy. no. tex. ibi, si ante: qa est notãdus.

ADDITIONES.

a ¶ Iudices ordi. Doctor est iudex ordinarius in scholares, & adde bal. in auc. habita. in vl. col. C. ne fil. pro patre. & bar. in l. fi. ad fi. C. vbi, & apud quem. latius per eum in l. ambitiosa, in vlt. col. j. de decre. ab ord. facien. & bal. in l. imperium. in j. col. s. de iurisd. om. iu.
b Alex. ¶ Resp. Pro priorib. terrarum, vel ciuitatum, adde quod no. bar. in l. si hominem, s. man. an autem priores possint facere contra statuta per adunantiam? vide no. bar. in l. 4. C. de naui. li. 12. & ad bar. adde id, quod habetur per Gui. de Suz. de Iustin. C. confir. super ver. ratas, & in ver. priuilegium. eo. ti. bar. in q. inc. adunantia generalis.
c ¶ Vlti. Vide gl. & adde quæ no. bal. in l. digna vox. C. de legi. vbi ponit, an successor possit infringere facta prædecessoris, & etiam est videndum quod no. bar. in l. omnes populi. in 5. q. prin. in ver. quæro vsque ad quod tempus. s. de iu. & iu. & in l. stipulationum aliæ. in fi. prin. de ver. ob. & hic adde no. per Imo. post bal. & ang. l. ex facto. de vul. & pup. & ad de an successor debeat seruare facta prædecessoris, bal. cons. 241. lib. 3.

LEX III.

Scilicet. Tene bene menti istum casum, quia notabilis est, ibi, si ante.

LEX IIII.

1 *Electio vt teneat, omnes debent exhiberi.*
2 *Hæres vt exhibeat res, ex quibus electio fieri debet, potest conueniri actione ad exhibendum, vel actione ex testamento.*
3 *Verba testamenti qualiter quis dicatur scire, vt super ipso testamento possit transigi.*

Scyphi. Ante exhibitionem rerum electio non tenet, nisi le
1 gatarius fuerit sciens. h. d. No. q oẽs debent † exhibe
2 ri, alias eligenti nõ præiudicat. ¶ Quærit gl. † qua actione potest
cõueniri hrs, vt exhibeat: dicit gl. actione ad exhibendũ, vel actio
ne ex testõ, vt j. e. l. si tibi. §. fi. ¶ Quæro, quot requiruntur, vt ele-
ctio valeat? dic, vt no. in l. serui electione. s. de leg. j. Quæro, vtrum
3 hrs debeat esse præsens, vel saltẽ monitus? Cogitabitis. ¶ † Vlti-
mò ista lex facit in arg. ad q. dicitur in l. de his. s. de transac. & l. j. s.
quemad. test. aper. q de his controuersiis, quæ ex testamento de-
pendent, non põt transigi, nisi inspectis, & cognitis verbis testa-
menti: quæro, quid si non inspexit adhuc, tñ bene sciebat quid in
testõ cõtinebat. Hic vr tex. q sufficiat, vt hic in fi. ibi, cum sciret. Ad
hoc facit l. scire. de legi. vbi scire est vim, & mentem, non verba te
nere. dixi in l. qui Romæ. §. duo fratres. j. de ver. ob. tene menti.

LEX VI.

1 *Legatario optionis statuitur terminus ad eligendum: quo elapso re non existente integra eligere non potest.*
2 *Officium iudicis imploratur in casu huius l. & ad cuius petitionem. n. 7.*
3 *Officium iudicis quando imploratur in casu huius legis, summariè, & de plano proceditur.*
4 *Electio non est consumpta, si post terminum assignatum eligere debenti hæres non vendidit, sed pignorauit.*
5 *Testes non possunt produci post terminum datum ad producendum, nisi pars iurat ad se de nouo peruenisse.*
6 *Terminus assignatus à iudice in dubio intelligitur peremptorius, & maximè quando apponitur comminatio, quòd post terminum non audietur.*

1 Mancipiorum. † Legatario optionis terminus ad eli
gendum statuitur, quo elapso eligere
nõ põt, si res nõ est integra. h. d. & est bona lex, & menti tenenda.
Aduertendum ad hanc l. & circa cã 1. opp. C. vt nemo inuit. age. l.
2 j. Sol. illud, quod ibi dr, fallit ex cã, quę ponitur hic in tex. ¶ † Quę
ro, quo iure petatur à prętore, vt istud decernat. Rñ. iudicis of. im
ploratur: quia verba diriguntur ad iudicem, l. quod si minor. §. fi.
3 s. de min. dicam in l. 3. j. de ali. leg. ¶ Quęro, vtrũ istud offĩn implo
retur dato libello ordinario? puto, q non, imo fit summariè, & de
plano: qa cũ statuitur terminus actori ad eligẽdũ, tenet Dy. q fiet
sine cãæ cognitione. ita tenet in l. Titia. j. de acc. & in c. indultũ. ex
tra, de re. iu. li. 6. licèt quidam moderni aliter dicant, vt refert Cy.
in l. si ea. C. qui acc. nõ pos. Sed opi. Dy. plus plz. Primò, qa tex. sim
plr loqr, nec dicit de cãæ cognitione. Scdò, qa est cã manifesta,
qa hæres durãte electione nõ põterit de familia disponere, ideo
4 nõ indiget probatione, l. j. in prin. cum si. de exerc. Quęro, † pone
q in decreto fuit apposita cã, ne vẽditio impediatur post tps, mõ
hæres non vendidit post tps, sed pignoranit, an pp hoc electio sit
cõsumpta? hic vr tex. q sic. Cõtrariũ vr dicẽdũ, vt s. de reb. eorũ. l. si
pupillorũ. §. si prætor. Rñ. ad hũc tex. qa hic in decreto nõ fuit cau
sa limitata, vt hoc fieret pp vendõem tñ, sed simplr fuit dictũ: &
illa verba in principio non sunt decreti, sed est quædam ratio Iu-

a risc. ¶ Vltimo ista lex facit a ad q. Iudex statuit parti terminum † ad
5 producendum testes, an potest post terminum producere, & Ia.
de Are. dicit, aut parti aduersę nihil deperiit, quia pars aduersa hz
probationes contra instrumenta, & testes, elapso termino, sicut
eo pendente, admittitur: aliàs non, vt hic, & refert Cy. in l. si ea. in
fi. C. qui acc. non pos. ibi tangitur per gl. & in l. iudices. C. de iu. &
per Dy. in c. indultum. extrà, de re. iu. li. 6. Sed nos habemus tex. in
simili extrà, de excep. c. pastoralis. vbi non potest producere, nisi
iuret ad se de nouo peruenisse. & facit c. cum dilectus. extrà, de fi.
inst. Præterea distinctio Ia. non probatur hic, quia quicquid ad-
uersa pars incipit facere, & aliquo mõ de bonis suis disponere,
admittitur iste ad eligendum post terminum: ita in iudicio quo-
cũq; mõ pars aduersa incipit litẽ agere, nõ audietr iste post termi
b nũ, nisi iuret iste ad se de nouo puenisse, vt s. dixi. Vlt. no. b q † iste
6 termin9 dat9 à iudice in dubio intelligitr perẽptori9, licèt nõ sit di
ctum, vt hic: vel verius eo ipso, q iudex in termino ponit commi
nationem, vt qa dicit, aliàs post terminum te non audiemus. hẽt
vim peremptorij, vt hic, & l. ad peremptorium. cum l. seq. præci-
puè in l. nonnunquam. de iudic. Dixi plenè in l. si finita. §. iulian9.
7 j. de dam. inf. ¶ † Quæro, ad cuius petitionem potest exerceri i-
stud officium iudicis. Resp. ad petitionem hæredis, vt hic. Item
ad petitionem alterius legatarij, l. si tibi. j. eo. Item ad petitionem
emptoris hæreditatis, vel alteri9, cui9 interest, vt j. e. l. si optio. §. fi.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Vltimo ista lex facit. Datus est terminus ad probandum, an eo elapso amplius audiatur, & sic an testes, & instrumenta possint produci. Ad quod no. in c. coram fœlicis. de rest. in inte. & in cle. sæpe. de ver. sig. & ad istud bene facit an, & quomodo possit mora purgari, & vide quæ scripsi in l. si insulam, de verb. ob. & quando dicatur factum ius deterius, est bonus tex. in l. j. si ex noxa. ca. ag. & in l. 2. §. defendi. ex qui. cau. in pos. ea. per In. in c. cum in tua, qui ac. pos. & vide in seq. apos. contrarium videtur tenere bar. in l. fi. s. de fer. in fi. j. col. & adde, q Io. Fa. inst. de excu. tu. §. qui autem. dicit, q siue sit tempus statutum al. siue ab homine, si de nouo perueniant probationes ad notitiam volentis opponere, q etiam post episcopus opponere potest, licèt Spe. in ti. de exc. §. videndum. tenuerit contrarium in tempore præfixo ab homine. & prædicta vera præterquam in causa tutelari. Nam post terminum non admittitur excusatio, etiam si de nouo perueniat ad notitiam, vt no. in §. qui autem. & ibi Io. Fa. & istis adde bar. in l. admonendi. s. de iureiu. an autem testis admissio post terminum saltem faciat indicium? vide bar. in l. 2. in fi. j. de ap. reci. & hic adde mod. inst. de ac. §. si minus. per Im. post bal. in l. si insulam, in 5. fall. regulæ affirmatiuæ. de ver. ob. vbi tenet contra bar. hic. & s. scripsi post Im. in l. si insulam. & ang. & imo. plenè in l. quamdiu. la vl. de acq. hær. & vide casum, in quo etiam post terminum possunt examinari testes, etiam qui non iurauerunt in termino, vt per bal. in add. Spe. in ti. de sen. & adde ad materiam bar. in l. j. C. de sen. aduer. fis. lat. li. x. & bal. in l. fi. s. de fer. in verb. secundo principaliter quæro. vbi refert. Cy. hic in add. & vide Raph. ibi, s. in d. l. fi. qui dicit fuisse dictum originale Ia. de Are. in l. crimine. j. de adul. vide Raph. in d. l. fi. q probatio sine dilatione facta valet, vt etiam ibi tenet bar. bal. & ang. quod probatur per iuramentum, concludit hic bar. & bald. in l. 2. s. si quis cau. & ibi latè per ang. & per eum in l. fin. s. de feriis. & per Spe. in tit. de dila. ad fi. & est casus fin. in l. fi. j. de bon. aut. iu. pos. & ibi habes post tex. in l. scire oportet. § sufficit. de exc. tu. Inn. in ca. de causis. de testi. cum si. & vide ad hanc materiam bar. & post eum ibi Sal. Ro. & Raph. in d. l. admonendi. adde, an si est datus terminus ad probandum, eo elapso probari possit. Sal. inter consilia bal. cons. 227. lib. 2. & ibi quid de termino conuentionali, an eo elapso possit probari, & vide omnino Card cons. 203.
Pom. ¶ Vide ale. in l. si insulam. in hoc infert ang. & bal. ff. de ver. ob. Fel. in c. licèt causam. de prob. Ro. cons. 225. Card. cons. 23.
b Ale. ¶ Vl. no. Adde q no. bar. ĩ l. fi. s. de fer. & ĩ l. si finita §. Iulian9, de dam. inf. adde qd dixit gl. ĩ c. j. in ver. absentia. de elec. ĩ 6. q termin9 pfix9 hz vim perẽptorij & dt bal. ĩ d. l. fi. de fer. q valẽt pbões admissæ post terminũ, si nõ fuit oppositũ, & dt Inn. q post terminũ legis, vel statuti pars nõ pt morã purgare, sec9 post terminũ iudicis, vt ipse no. in c. fi. q ma. accus. pos. & bar. ĩ auth. ad hoc. de vsu. & idẽ bal. ĩ l. diffamari. C. de inge. manu. & vide tex. ĩ cle. j. de pb. dt tñ bal. ĩ l. tres, ĩ fi. qũo, & qñ iu. quòd si dat9 est termin9 ad articulãdũ cũ ptestõne saluo iure declarãdi, quòd post terminũ pt declarari, & de hac materia vide p Mod. ĩ §. si min9, inst. de ac. & dt no. bal. ĩ l. perẽptorias, in ver. qro si iudex. C. sen. rescin. nõ pos. quòd si iudex parte præsente, vel citata admisit probationes post terminum, quòd valẽt tales pbões, vt hic. Adde bal. in auth. ei. in fi. de temp. app. adde videndum Old. cons. 3. vbi dicit, quòd fuit simplex terminus, non peremptorius.

LEX VIII.

a Si tibi. a Quæro, vtrum elapso termino possit legatarius eli-
gere. Certe non, quia statim alij serui termino elapso
sunt effecti legatarij: & sic res non est integra, & appellatione cer
torum omnes continentur, vt j. eo. l. cum optio.

ADDITIO.

a Ale. Si tibi. Adde quæ no. bar. in l. si insulam. in 3. q. de ver. ob.

1 *Legatum optionis habetur vt purum quando in hæreditate non reperiuntur nisi tot, quot debent eligi.*
2 *Si in sacculo, ex quo consiliarij extrahuntur ad officium, vnus tantum reperiatur, ille censetur electus absque, eo, quòd extrahatur.*

a §. Si ex quatuor. a Falsa demonstratio legatum non vi-
1 tiat. h. d. No. † q qñ in hrditate nõ repe
riuntur nisi tot, quod debent eligi, legatũ hr vt purũ. Simile j. eo.
2 l. si optio. Hoc inducit Ia. de Are. ad q. quando † extrahuntur bri-
xali de sacculo, & in fine sacculi reperitur vna tñ scedula scripta,
Itẽ reperitur tñ vnus capax in consilio ad eligendũ, qa alij capa-
ces suas schedulas habuerunt: Certè ad cũ spectabit electio purè,
nec erit necesse, q de sacculo extrahatur: cum vnus tñ consilia-
rius capax reperiatur, per hanc l. & l. si optio. j. eo. tene menti.

ADDITIO.

a Pom. ¶ Si ex quatuor. Bene facit l. 2. de li. & posth. & quod no. bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres, in 6. q. de ver. ob. gl. in l. quamuis. C. de fideic. bal. in l. liberto. C. de ope. lib. quod vult ang. in l. 3. & Imo. ibi, C. de legi.

1 *Voluntas eligentis potest mutari, quando electio peccauit in forma.*
2 *Commissio si est facta duobus fideicommissariis, quod eligant pauperes, debent simul eligere.*

a **§. Vnius.** Not. tex. ibi, qa nō videor. Dr̄ hic, si nō mutassem voluntatem, quæro, ex qua causa potest mutare, gl. assignat plures causas, quas vide, & gl. signa, & no. in l. serui electione. s̄. de leg. j. Item est alia, s. si electio fieret sub conditione, l.
1 actus legitimi. j̄. de re. iur. Et ex ista gl. no. q̄ † quando electio peccauit in forma, potest mutare voluntatem. Dixi s̄. eo. l. 2. §. j. Iac. de Are. & Old. intelligunt, q̄ hic potest mutare voluntatem: quia cū electio fuerit concessa duob. debuerunt eligere simul, & vna, & eligendo separatim non valet: sed per electionem factam postea ab altero confirmatur, l. per fundum. s̄. de ser. rust. præd. & ar. j̄. eo.
2 l. seruo generaliter. Et per † hoc habes, si est commissum duob. fideicommissariis, q̄ eligant pauperes, debent simul eligere, alias primus p̄t mutare voluntatē, donec secundus eligat. & pro hoc j̄. e. l. seruo ḡnal'r. Vlt. vide gl. ī verb. nō possum. ibi, l. 2. §. fi. & c. So. vt ibi, & j̄. de re. iu. l. in negotiis. Vel hic non tractatur de nouo consensu adhibendo, sed de veteri conseruando, secundum Old. Et de hoc dixi vobis s̄. eo. l. scyphi.

§. Si rerum. Vt fiat exhibitio, potest agi ex testamento ad exhibendum, h. d.

ADDITIO.

a Io. Th. ¶ Vnius. Et an vnus poterit confirmare electionem alterius, vide bal. in l. fi. C. de auth. præst. & l. si fundum, præal. per ang. & ad dicta Barb. hic, vide Are. in c. post cessionē, de prob. ibi, q̄ vbi actus potest stare in suspenso, si actus fiat à prin. nullus, ex post facto potest reconualescere, & ita ponderat bar. hic velle.

LEX IX.

Cum ita legatur.

§. Quæsitum. Cui est legata optio, nō p̄t eligere seruum purè vel sub ꝯdōne manumissum, nisi ꝯdō defecerit. h. d. op. de l. si dño. s̄. de le. j. & j̄. e. l. si Eros. Sol. aliud ē seruum alteri⁹ esse legatū, vt in ꝯriis: aliud libertatē seruo legatā, vt hic, & ratio est fauor libertatis. plenius dixi in l. si domino. s̄. de le. 1.

LEX X.

1 *Legatum optionis quantum ad ius est purum, quantum ad rem eligendam est conditionale.*

Si Pamphilo. Ius electionis relictū seruo ꝯpetit eius domino post manumissionem, si vult: si nollet, tunc ipsi seruo manumisso licet petere. h. d. op. extra gl. dr̄ hic, q̄ seruo manumisso eligit dn̄s. Cōtrà, ista electio adhæret seruo,
a ita q̄ nō trāsit ad dn̄m, vt s̄. de ver. ob. l. si stipulat⁹ fuerim illud. a in pr. So. illud verū seruo existēte seruo: secus eo manumisso, vt hic. Rōē ibi dixi. ¶ Itē op. inst. de he. inst. §. alien⁹. So. ibi ī hr̄ditate, ī qua tp̄s aditionis inspicitur: hic verò ī legato optionis inspicitur tempus, quo dies legati cedit. ¶ Itē op. fortiter, aut tu dicis legatū optionis esse purum, & tūc indistinctè quæritur dño, ita q̄ nullo mō seruo qa in p̄sona dn̄i cedit dies legati. Aut dicis esse ꝯdōnale, & tūc indistinctè quærit̄ seruo, ita q̄ nō dño, l. q̄ legata. j̄. de re. iur. & l. si post. § fi. j̄. qn̄ dies le. ce. Dicit gl. in ver. duæ personæ. legatū optionis, vel in ḡne, est ꝯdōnale quo ad optionē, s₃ purū quo ad ser
1 uū, vt j̄. q. & à qb. l. 3. Ista gl. errauit, qa voluit dicere totū cō̄. qa † legatū optionis q̄tū a iu⁹ eligēdi est purū, iō cedit à die mortis: sed q̄tū ad rē ipsam est ꝯdōnale, l. 3. q. & a qb. & iō qa nō est oīno purū, nec oīno ꝯdōnale, eligit̄ media via, vt electio ꝯpetat dño, si vult, aliàs competat seruo manumisso. ita dicit gl. & Dy. & bene.

ADDITIO.

a ¶ L. si stipulatus fuerim illud. Vel vltra bar. posset fortè dici, quòd cum hoc relictum sit hoc modo factum, videlicet relinquo electionem serui. Pamphilo seruo Titij, vnde videtur relictum factum Titio domino, & eius contemplatione, l. cum aliquis. C. de iu. del. & l. aditio. & ibi bar. de acq. hær. vnde nimirum si in dominum transit. licet vere ista verba videantur hic fuisse legis, non testatoris, & adiecta demonstrationis causa.

LEX XI.

Si reos. De legato facto seruo alij legato ad legatariū optionis nihil pertinet. h. d. ¶ Quæro de rōne hui⁹ l. quare nō q̄rit̄ fund⁹ duob. R. ñ. ex illa rōne, q̄ est dicta in l. p̄ced. colligitur rō eē hic, qa legatū optionis est purū, iō Meuio incōtinēti est q̄situm i⁹ eligēdi: s₃ ex vigore illi⁹ iuris eligēdi nō p̄t incipere habere dn̄iū: sed quo ad seruū est ꝯdōnale, & nō incipit hr̄e dn̄iū, nisi cum optauit, nec retrotrahit, l. j. §. j. s̄. ad Syl. & iō cū tpe: quo cessit dies legati facti seruo, nō reperiat̄ dn̄s verè, vel fictè, iō sibi quæri nō potuit. ¶ Op. de l. cū ita. §. j. s̄. e. gl. sol. plurib. modis: sed vera sol. est illa, q̄ hoc est speciale fauore libertatis. ¶ Itē op. & vr̄, q̄ ḡni p̄ spēm derogetur, l. vxorē. §. fælicissimo. s̄. de le. 3. Sol. hoc legatum optionis nō est legatū generis, s. totius, sed est legatū vnius indiuidui generis, & sic illa regula, generi per speciem, & c. nō h₃ locum. Dixi plenè in l. si dño. s̄. de le. j. ¶ Opp. gl. de l. per seruum. de acq. rer. do. Solue, vt plenè dixi in l. proinde. §. j. j̄. de stip. seruo.

LEX XII.

Seruo generaliter. Hæredes, quib. data est optio, cōcordare compelluntur. h. d.

LEX XIII.

1 *Legatum optionis est purum, quando familia redit in vnum.*
2 *Regula Catoniana habet locum, quando inter mortem, & aditionem non est dare medium.*
3 *Regula Catoniana habet locum in legatis tacitè conditionalibus.*
4 *Conditio tacita non impedit transmissionem, & diem legati cedere.*

a **Si optio serui.** a Lex ista est satis subtilis, & diuiditur in duas partes. Prima loquitur in instituto hęrede volūtario. Secūda in instituto hr̄de necessario. Secūda ibi, q̄ si necessari⁹. Itē prima sub diuidit̄ in duas. Primò ponit dcm̄. Secū-
1 dò rn̄det tacitæ obiectioni. Secūda ibi, nec aduersat̄. ¶ † No. q̄ qn̄ familia recidit in vnū, legatū optiōis dr̄ purū: & simile s̄. e. l. si tibi.
2 §. j. & facit ad id, qd̄ ibi dixi. ¶ Secūdò no. † qn̄ nō est dare mediū inter mortē, & aditionē, tūc r̄la Catoniana h₃ locū: qa h₃ locū in legatis, quorū dies cedit ab adita hr̄ditate, vt dixi ī l. j. p re. Cat. ¶ Op. de l. seruis. C. de leg. Sol. ibi testōr legauit seruo p̄prio nemini legato, hic āt legauit seruo alteri legato. op. ꝯ hoc de l. seruo. s̄. e. So. ibi remāserūt plures in familia: vn̄ ille seru⁹ purè legat⁹ nō videbatur. hic verò vn⁹ sol⁹ remāsit in familia ¶ Itē op. q̄ iurisc. nō rn̄deat ad r̄lam Catonianā, qa post mortē nō p̄t ꝯfirmari impediēte r̄la Catoniana, l. j. j̄. de reg. Cato. qd̄ hic iurisc. negat. Sol. ibi loq̄t in legatis, quorū dies cedit à die mortis testōris, hic vero loq̄t in legatis, quorū dies cedit à diæ aditæ hr̄ditatis, §. in nouissimo. C. de ca. to. quo casu regula nō h₃ locū f̄m Roge. ¶ Cōtra hoc op. de mā legis nr̄æ, qa si istud legatū cedit ab adita hr̄ditate, ergo malè d̄t finis, q̄ istud legatū p regulā Catonianā infirmat̄. Sol. ibi loq̄tur, qn̄ inter mortē, & aditionem nō est mediū, quo casu regula h₃ locū in legatis, quorū dies cedit ab adita hr̄ditate, iō qa dies mortis
3 & aditionis hr̄ditatis idē est. Itē op. † q̄ reg. Cat. nō hēat locū hic, qa legatū optionis est ꝯdōnale, l. 3. j̄. qui, & à quib. & l. si Pāphilo. s̄. e. & l. hoīe legato. j̄. e. s₃ ad legata ꝯdōnalia nō p̄tinet reg. Cat. l.
4 j. de reg. Cato. & l. cætera. §. j. s̄. de le. j. Sol. Hic † loq̄tur in ꝯdōne tacita, q̄ nō impedit trāsmissionem, & diē legati cedere, sed ꝯria loquitur in ꝯditione expressa, vt notatur in l. j. j̄. de reg. Catoniana.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Si optio serui. Non est alibi secundum bal. in l. vnica. in fi. prin. de cad. tol.

§. Pomponius. Ad petitionē emptoris hr̄ditatis certū tp̄s est legatario optiōis statuēdū. h. d. Vides ergo, q̄ of. iu. de quo loq̄t̄ l. mācipiorū. s̄. e. trāsit ad emptorē.

LEX XIIII.

Si cum optio. Quis non potest venire contra factum suum, licet de iure non tenuerit. h. d. Facit quod habuistis plenè in l. quidam. j̄. de reb. dub.

LEX XV.

Seruo sine libertate. Legatū, qd̄ ab initio est inutile, ex post facto ꝯfirmat̄. h. d. op. s̄. e. l. si optio. So. hic remanserunt plures in hæreditate, ibi vn⁹ tm̄. Et intelligatis plures, in l. nr̄a, vltra tres, cū. n. relicta fuit optio seruorum in plurali numero, si vsq; ad tres tm̄ essent in hr̄ditate, posset dici, q̄ essent legati purè, ar. s̄. e. l. j. & l. si tibi. §. j.

LEX XVI.

Optione. Vides hic, q̄ ante aditā hr̄ditatē nō p̄t fieri optio & plura alia req̄rūt̄, q̄ habuistis s̄. e. l. si tibi. §. vni⁹,
a & l. serui electiōe. de le. j. Quærit gl. qn̄ cedit dies optionis: Dicit gl. olim ab adita hr̄ditate, vt hic: hodie vero à die mortis, vt inst. de le. §. optiōis. vel dic, q̄ ibi loquebat̄ de iure antiquo ante tp̄a ffōrū.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Quærit gl. Et no. post mortem testatoris potest fieri electio, l. si Pamphilo. s̄. eod.

LEX XVII.

Cum optio. Facit l. cæterorum. j̄. de ver. sig. & facit quod dixi s̄. e. l. si tibi electio. in prin.

LEX XVIII.

1 *Electio est legatarij in legato generis.*
2 *Differentia inter pactum, & repudiationem, quia repudiatio fit consensu vnius, pactum duorum.*
3 *Conditio potestatiua, si voluit, non impedit repudiationem.*
4 *Iuri de futuro renunciatur pacto non repudiatione, si repudiatio fiat extra iudicium, secus si in iudicio, vel præsente parte.*
Repudiatio facta præsente parte, extra iudicium habet vim pacti.
5 *Legato optionis generis quatuor modis renunciatur.*
6 *Legatum optionis quantum ad ius est purum.*

Homine legato. Legatario ḡnis nō p̄iudicat repudiatio spēi. h. d. op. q̄ repudiatio Pāphili v₃, ita q̄ Pamphil⁹ eligi nō possit, vt s̄. de pac. l. si vn⁹. §. s₃ si ḡnal'r. Quidā dn̄t, q̄ hic erat electio hr̄dis. vn̄d legatarius hr̄di p̄iudicare nō p̄ōt. Alij dn̄t, q̄ ab initio est electio hr̄dis, sed ꝯ legato
1 electio nō erat trāslata in legatariū. Istæ opi. reprobant̄: † qa sine dubio ē electio legatarij, l. 2. s̄. e. & plenè not. ī l. legato ḡnal'r. s̄. de le. j. Quare dic, q̄ lex ꝯria loq̄t̄ ī pacto: s₃ hæc lex loq̄t̄ ī repudiatione, q̄ repudiatio nihil operat̄ ī Pāphilo, q erat sub ꝯdōe ī legato, si eligeret, l. si Pāphilo. s̄. e. & l. 3. q. & à qb. iō repudiari nō p̄t, l. si ita scri
2 ptū. §. j. s̄. de le. 2. iō † inter pactū, & repudōnē est dr̄ia, qa repudia-
a tio fit ꝯsensu vni⁹, s₃ pactū ꝯsensu duorū. ita no. hic. & l. j. s̄. de pac. ¶ Cōtra istā so. op. q̄ imo repudiatio v₃. licèt. n. Pāphil⁹ debeatur sub

ADDITIO.

a Barb. ¶ Ideo inter. Et vide bal. in l. j. C. de pac.

3 sub cõditione, tñ est † cõditio potestatiua, si voluerit legatarius. sed ista cõditio repudiationem nõ impedit, l.fi.§.de cõd.inst.& l.verba.e.ti.& no.in l.is,qui hrs.post prin.de acq.hę.Sol.sustinendo primo dico sic, quod ista cõditio in mera volũtate non cõsistit, quia debuerũt sibi prius oẽs serui exhiberi, vt s.eo.l.scyphi.Et sic intelligo, quod hic fuit facta repudiatio añ exhibitionẽ, si.n.post exhibitionẽ repudiaret Pãphilũ, tunc videret eligere Pãphilum, & ipsum repudiare, ar.prędicto rum iuriũ,& ar l.illud de acq.hær.salua meliori deliberatione sic
4 intelligo.† Vlterius procedo,a pdicta, quæ dixi, quod repudiatio iu
a ris futuri nõ põt fieri, nisi per pactũ, nõ p repudiationẽ, sunt vera extra iudicium, secus in iudicio, l.j.ĵ.de cur.bo dã.vel nisi repudietur pñte parte ita quod habeat vim pacti, vt not.in d.l.j.ĵ.de cur.bo. dan.dicam in l.Antistius.s.de acq.hær.¶ Op.contra hãc l.ĵ.de adi. le.l.qui hoiẽm.So.ibi ademptio fuit facta p testatorẽ, p quam vr
5 Pamphilus adimi:hic vero fuit repudiatio legatarij.¶ † Opp.ĵ.de accept.l.& per iusiurandũ.§ si is,q hominem.Rñ.ibi loqt in acceptilatione,q hẽt vim sol'onis,iõ totã obl'onem perimit. Et sic hẽs quatuor casus.Primus,qñ qs repudiat vnum,tũc in nullo pіudicat,vt hic.Scds est acceptilatio,& ista in totũ pіudicat, d.l. & per iusiurandum.§.si is, qui hoiẽm. Tertius ẽ pactũ.Quartus testõris adẽptio,& tũc illi pіudicat in eo hoĩe,de quo est facta ademptio, vel pactum,vt hic no.& d.l.q hoiẽm.ĵ.de adi.le.Prædicta,q dixi,intelligunt,qñ repudiaret Pamphilus tñ:sed si repudiat legatũ op-
6 tionis simpl'r,sine dubio valet.Rõ,† qa ius eligẽdi est purè legatum,l.si Pamphilo.s.eo.& ideo potest iure repudiari:sed Pamphilus est in cõdõne,ideo repudiari non potest. Hoc sentit Dy.& ẽt Guil.in l.si vnus.§.sed si generaliter.s.de pac.

ADDITIO.

a Barb.¶ Vlterius procedo.& vide Bal.in l.1.C.de pact.

LEX XVI.

1 *Facultas eligendi competens alicui iure suo transit ad hæredes, Ius eligendi, seu arbitrandi etiam competens iure suo non transit ad hæredes.*

2 *Electionem habere iure suo dicitur, quando eligit ad sui commodum: secus si ad alterius vtilitatem.*

Illud, aut illud. Facultas eligẽdi,q cõpetit alicui iure suo, trãsmittit ad hrdes. h.d.Op. quod legatũ optionis secundũ hæc tẽpora ad hęredem non transeat, vt inst.eod. §.optionis.Dicit gl. quod hoc fuit additum à cõpositorib.noui iuris. Scdo mõ solue, vt in gl.Vl' dic, quod primò loqt ſm iura antiqua añ iura Digestorũ:& sic idem erat ſm ius Digestorũ:qd est hodie.Itẽ
1 vr,† quod istud ius eligẽdi ad hrdẽ nõ trãseat, qa à psona non receditur, l.si quis arbitratu.de ver.ob.Dñt doc.aut ius eligẽdi cõpetit iure suo,& tũc trãsit, vt hic.Aut cõpetit iure alieno & nõ transit, vt in cõtriis.Hęc sunt verba Petri recitata p Guil.in l.fi.C. de cõh.emp. Certe hęc distinctio nõ procedit in iure eligẽdi, seu arbitrandi, qd cõpetit alicui in eo, qd iuris est:qa tũc nõ recedit à persona:vl' si recedit, itur ad iudicẽ, ẽt si iure suo,& p se arbitrat, l.hæc vendõ.de cõh.em.& l.cũ stipulatus sim.ĵ.de ver.ob.sed in facultate eligendi, quæ facti est, pcedit distinctio, qa si iure suo cõpetit, transit ad heredes, vt hic cũ si.al's secus, vt C.cõia de le.l.fi.§.sed & si qs. dixi ĵ.de ver.ob.l.si stipulatus fuerit.¶ † Sed qro, qd vult dicere, aut hẽt ele
2 ctionẽ iure suo, aut alieno?Rñ.iure suo hẽt qs electionẽ, qñ quis eligit ad sui cõmodũ, vt hic.Rõ, qa sicuti obl'o ista transit ad hæredẽ, eadẽ rõne facultas eligendi, q est ei accessoria.Sed qñ q shabet electionem ad vtilitatẽ alterius, nõ dr hẽre iure suo. Vnde si testõr relinquit cẽtum pauperib.eligẽdis p suos hęredes, illius heredib. non eligentib.non trãsmittit ad hrdes suos, sed pauperes simpl'r veniẽt, l.si quis Titio.§.fi.s.de le.2.& l.cũ qdã.e.ti.& C.cõia de le.l. fi.§.sed & si quis.probatur etiam in l.vnum ex familia.§. rogo.s.de legat.2.ita debetis intelligere.

LEX XX.

1 *Variatio non admittitur in electione, quando trahit secum executionem.*

2 *Verbum, volo, ratione adiuncti facit electionem.*

a 1 Apud Aufidiũ. † Qñ electio trahit secum executionẽ non admittit variatio.h d.ista lex. no, ibi, qm res.Ista rõ est subtilis, sed nõ est gñalis.Quid.n.si de rebus alienis esset legata optio?Certe nõ trahi secum executionẽ, & tñ idẽ erit ibi:iõ dic, quod tũc erit fauor vltimę voluntatis, ne sit in pẽdẽti, vt no.in l.huiusmodi.§.Stichũ.s.de le.j.& ibi dixi, & in l.si ita stipulat'.ĵ.de ver.ob.& ibi dixi.¶ Op.cõ hãc legẽ. Dr hic, si is di-
2 xisset, q vellet, vr quod † verbũ, volo, nõ facit electionẽ, vt not.in l.ser ui electione.s.de le.1.Rñ.verbũ volo, vis, vult, nihil importat, nisi rõne adiuncti verbi.Si.n.dico, volo eligere, certè non eligo tunc, Sed si dico, volo rẽ istã, tunc eligo:dixi plenissimè i repetitione l. cũctos ppl'os.C.de sum.tri.& fi.cath.i d.l.serui electione.s.de le.j.

ADDITIO.

a Alex.Apud Aufidium.An,& quando liceat mutare voluntatem, dic quod primo propter obligationis vinculum, l.sicut.C.de ac.& ob.Secundo propter ius alteri quæsitum.ar. l.fi.s.de pac.& no.gl.in l.si cũ dotẽ.§.eo autem.so.ma.& istud facit ad no.q.de qua dixi post Bar.in l.duo ex trib.de re iu. Tertio si res non sit integra.§.rectè.instit.mand. quæ tamen dicitur esse integra in iudiciis ante lit.conte.l.ante litem.de proc.in 2.no.in l.mãdatum.C.man.Item quarto non licet mutare voluntatem, si prima voluntas trahit secũ executionem, vt hic cũ si.ita dicit Bal.in d.§.eo aũt tpe sed Im.ibi addit quintũ casum, si qualitas dispositionis est talis, de cuius natura est, quod nõ dẽat esse in pẽdẽti, vt est videre in vltima voluntate, l.fi.ad fi.cõia pręd.& facit quod no.per doc.in l.huiusmodi.§.si Stichus.

de le.1.& per Bar.fi.in l.de reb.re.am.Adde Bar.in l.j.§.si deposu ero.suprà, deposi.& vide Dyn.in regula, quod semel.de reg.iu.in 6.Adde, an liceat mutare voluntatem. Abb. consi.11.

LEX XXI.

1 *Filia, cui est factum legatum, vt nubat, non petit fructus medio tempore perceptos.*

Filium. Fructus pendente conditione ex re legata percepti legatario non debentur, nec nudo ministro.h d. Quidam in fine legis habent literam, cur non ad matrem, & sic innuit, quod mater habeat fructus insolidum, quod non placet, quia cũ sit hæres instituta pro parte, non video, quod mater habeat fructus insolidum, cum in alia parte, in qua non est instituta, sit vt nuda ministra Alij habent, cur ad matrem. & ista est bona, quasi dicat, pro ea parte, pro qua est hæres, habebit fructus, pro alia non, sed habet cohæres. ¶ Op.de l.si ita relictum. §.pen.s.de leg.2.& in l.in fideicommissi.§.cum Pollidius.s.de vsur. Rñ. hæc
1 dilatio fuit adiecta tantum fauore filij. ¶ † Vltimò not.istam legem pro legatis, quæ filiabus fiunt, vt nubant, quia non possunt petere fructus medio tempore perceptos.

LEX XXII.

Maritus. Legatum optionis simpliciter comprehendit ea, quæ sunt tempore mortis, licèt non essent tempore testamenti.h.d. Opp.gl.de l.nomen.§.j.s. de leg. 3.dicit glo.& bene.Solue, vt ibi. Vlterius op.de l.si ita.de auro, & argen. leg. Solu.hic testator est vsus verbo futuri tpis, nec apposuit aliquid, per quod tempus significetur præsens.Dixit.n.lances, quas elegerit, non dicit lances meas.Sed certe contrarium est de l.nomen.§.j.s.de leg.3.ibi videbitis.Tene menti.

De tritico, vino, & oleo legato. Titu. VI.

Continuatio Rubricæ per se patet.

LEX PRIMA.

Vino. Oppo.de l.3.in princi.infra eodẽ. Solue, vt ibi. Secundo opponitur, & videtur, quod vsus testatoris non inspicitur, l.cum certum, infrà, eodem.solue, vt ibi statim dicam.

LEX II.

Cum alij. Generi per speciem derogatur.h.d.Op.de l.nam quod.§.fi.ĵ.de pecu.leg.Sol.ibi alia verba restrictiua fuerunt, quàm hic.De materia huius principij, videbitis in l.quæsitum.§.pe.infrà, tit.1.

1 *Actio ad exhibendum est arbitraria, & super ea feruntur duæ sententiæ.*

§.Si centum. No.hic, quod potest agi ex testõ,& ad exhibẽdum.¶ Quæro, quis sit effectus actionis ex testõ,& actionis ad exhibendum?Dic, quod est effectus actionis ex testamento, vt quis præcise cogatur ad patiẽdum degustari, l.
1 fideicommissa.§.fi.supra de leg.3.sed effectus actionis † ad exhibendum est, quia est arbitraria, vt ferantur duæ sententiæ, vna super exhibitione, alia super interesse, si non exhibeatur, l.si cum exceptione.supra quod met.cau.& l.in actionib.supra de in lit.iu. quod no.in §.præterea quasdam.instit.de actio.

LEX III.

1 *Vinum si legatur, debet dari de eo, quod in est patrimonio: alias debet emi.*

Si cui vinum. Op.s.e.l.j.So.ibi loquitur, qñ vinum erat ĩ patrimonio defuncti, sed hic non erat, sed emebatur, ideo non potest colligi ex voluntate defuncti, qd
1 illud detur.¶ † Ex prædictis no. quod quando relinquitur vinum, debet dari de eo, quod est in patrimonio, aliàs debet emi, vt hic: &
a simile in l.Titia.§.1.infra, de auro, & argen.legato.

ADDITIO.

a Alc.¶ §.j.infrà, Adde l.si domus.in prin.& ibi doc.de le.j.idem in actu inter viuos, in l. si quis argentum.post prin.& ibi Bal.C.de do.

1 *Vasa vinaria quando veniant in legato, vel venditione vini.*

§.Si vinum. Vino legato non cedunt vasa magna, nec parua, in quibus vinum portatur de loco ad locum:sed vasa parua, in quibus vinum conseruatur, & cum vi-
1 no venduntur, cedunt.h.d.Et ad euidentiã scias, † quod qdã vasa sunt apta ad vina conseruanda, vt vegetes magnæ, qdam sunt apta ad portandũ, non ad conseruandum, & cum vino venduntur, & sic fit in portubus maris.Op ĵ.eo.l.vinum.So.intellige istam secundum illam:quia intellige de vasis, quæ consueuerunt vendi cum vino ex cõsuetudine regionis.Quæro.legato lecto quid veniat, dic, vt l.hæres meus.§.cui Corinthia vasa.supra de legat.3. Et an veniat culcitra de serico, dic, vt l.librorum.§.fina.eodem titulo.

LEX IIII.

1 *Consuetudo testatoris tam ex vsu loquendi, quàm vtendi, quando, & in quibus casibus attendatur.*

2 *Qualitate in genere legata quando mediocre debeatur.*

3 *Electio est hæredis in quantitatibus.*

Cum certum pondus. Quantitate legata simpliciter electio ẽ hęredis quale soluat, nec cõsuetudo testõris inspicit.h.d.ista lex, de cuius

a mã dicã latius,[a]& melius q̃ fit dem̃ per aliquẽ.Duo hẽtis hic.Primò,ꝙ cõsuetudo testõris nõ inspicit̃.Scđo,ꝙ est in arbitrio hęredis,qđ soluat.¶Op.ad primũ,& vr̃,ꝙ cõsuetudo testõris inspicitur,l.nũmis.s̃.de l.3.& l.si seruus plurium.§.fi.s̃.de leg.1.Sol.ibi in nũmis,ꝓp magnã eorũ varietatẽ,q̃ est in forma,mã,& in pondere,inspicimus cõsuetudinem defuncti,& regionis,vt ibi,secus ĩ alijs quantitatib.legatis,vt hic in gl.& bene.¶Itẽ opp.de l.cũ alimenta.ĵ.de ali.& cib.leg.vbi inspicitur cõsuetudo patrisfa.qđ dicemus?Hic in gl.dat̃ vna so.cõsuetudo vtendi nõ inspicit̃,vt hic,sed cõsuetudo loquendi sic,vt ibi.Hæc so.est ꝯ̃ d.l.cũ alimenta.& ꝯ̃ l.ex vsu.ĵ.e.quare Dy.dixit in d.l.cum alimenta.erat incerta q̃titas:hic vero erat incerta qualitas.¶Cõtra istã so.op.ĵ.e.l.ex vsu.Sol.Dy.ibi erat incertũ genus rei legatæ,& ẽt qualitas: hic vero
1 qualitas tm̃.Ista dicta nullum saporẽ habẽt. ¶†Aduertatis,qñque testõr legando facit tm̃ mentionẽ de substãtia,non de qualitate,& tunc si dubiũ emanat circa substãtiam, præsumitur ex vsu defuncti vtẽdi,& loquendi.Nam non facio dr̃iam inter vsum loquendi,& vtendi,l.1.s̃.e.legauit.n.vinũ,& dubitat̃ quid sit vinum, & vr̃ qđ acetũ sit vinũ,& sic de substãtia:& iõ recurritur ad vsum defuncti.Si verò dubitat̃ non de substantia, quam noĩauit,sed de
b aliqua qualitate,[b]& tunc q̃dã est qualitas intrinseca rei, vt bonitas,dulcedo,asperitas,& siĩia,& in istis non inspicimus defuncti cõsuetudinẽ:qa ab ipsa rei nã inest,nõ ex defuncti ꝯsuetudine,casus est hic.Quædã est qualitas extrinseca,q̃ à rei nã non inest, vt puta qualitas alimentorũ,& in ista inspicimus consuetudinẽ defuncti.l.cum alimenta.ĵ.de ali.& cib.le.& l.dñs Sticho.§.pen.ĵ.de pec.le.l.si cui annuum.s̃.de an.le.Et ꝑdicta vera, qñ testõr nullam qualitatem expressit:sed si testõr expressisset qualitatẽ,tunc si qđ dubiũ emanat circa illam qualitatem expressam, recurrimus ad vsum testõris,l.si quis vinum.§.fi.& l.seq.ĵ.e.Et hoc vult dicere iurisconsultus hic,dũ dicit,non adiecta qualitate:qa tũc ẽet secus. Pone,ꝙ testõr reliq̃t centũ libras olei dulcis, intelligit̃ de oleo, qđ appl̃one dulcis testõr hẽt.Et si legauit centũ libras olei ad cõburendum,intelligitur de oleo,quod testator habet ad comburendum,l.si quis vinũ.§.fi.& l.seq.ĵ.e.¶Vltimò ad fi. op. s̃.de le.j.
2 l.legato general'r.vbi dr̃ dari mediocre.†So.gl.dñt quidã hoc verum,dũ tñ det mediocre.Hæc so.est ꝯ̃ casum l.fideiussor.s̃.man.l.nũmis.s̃.de le.3.iõ gl.remittit ad no.in l.legato.s̃.de le. j. & instit.de le.§.generaliter.Sed hic loquitur,quãdo ĩ tali gñe legato nullum est reperire ita vilissimũ,qđ nõ sit alicuius vtilitatis.Sed si esset legatum tale genus,in quo reperiretur aliquid,qđ nõ esset alicuius vtilitatis,vt in hoĩe,vel in aĩalib.tũc dẽt dari mediocre. Ita intelligit Dy.ĩ c.in obscuris.extrà,de re.iu.li.6.& est gl.no.&mẽti tenẽda in l.legato gñal'r.in prin.magnæ gl.s̃.de le.j.Item opp. ꝙ
3 non sit electio hr̃dis,sed legatarij,vt s.ti.j.l.2.Rñ.† quicquid glo. dicat,dic sm̃ Dy.hic loquitur in quantitatib. legatis , ibi in aliis generib.vt ipse not.d.l.legato generaliter. & in d.c. in obscuris.

ADDITIONES.

a Alex.¶ Dicam latius.Et de materia huius legis vide plene per Bar.in l.inter stipulantem,§.sacram.de ver.obli.

b Alex.¶ Aliqua qualitate.Istam distinctionem sequitur Ang.in l.si seruus plurium. § fi. de lega.1.licet Bal.ibi transeat cum Dyn.& Paul.de Cast. remittit se ad distinctionem istam.

LEX V.

Cum certus. Tm̃ est dicere,qđ natum esset, quantũ dicere,qđ natum erit.h.d.quod tene menti. Op.de l.ex eo.ĵ.e.Sol.ibi erat relictum annuum,hic non. De mã huius legis plenè dixi in l.inter stipulãtem.§.sacram.de verb. ob. Cy.in l.si quis argentum.C.de do.

LEX VI.

Cum vinum. Vino legato intelligitur de eo , quod in amphoris,& cadis est.Item legato vino cum amphoris:venit & vinum quod est in doliis. Vides hic: si testator legat vinum simpliciter quod valet.Cõtrà,de l.cum post. §.gener.ff.de iure dot.vbi legatum indeterminatum non valet. Solu.vt dicam infra l.proxi.

LEX VII.

1 *Indefinita fauore alimentorum æquipollet vniuersali.*

2 *Frumentũ si legatur vxori,debetur de eo , quod est tempore mortis testatoris.*

3 *Frumenti appellatione legumina non veniunt.*

Quidam hæredem. Vides hic,ꝙ verbum indefinitum refert ad oĩa.Op. ꝙ non valet legatũ ita factum,vt ĵ.de ver.ob.l.triticũ.So.aliud in stipulatione cõcepta hoc mõ,aliud in legato.Cõtra istã sol.op.de l.cũ
1 post.§.gener.de iu.do.So.hic†loquitur,qñ legat̃ aliq̃d ꝑtinẽs ad alimenta:vnde fauore alimentorũ interpretamur oĩa videri legata,vt sic indefinita æquipolleat vl'i,secus in his,q̃ ad alimentã principl'r non pertinẽt,vt ibi.Facit l.si cui annuum.& qđ ibi dixi. s̃.de an.le.¶ Vlti. no.hic †casum,ꝙ si testõr legat frumentũ vxori, intelligitur de eo,quod est tempore mortis,cum frumentum sit renouabile:[b]qa consumitur,& corruptionem recipit, l. quæsitum.circa prin.de fund.instru.dixi plenius.ĵ.de au.& ar.le.l.si ita.
3 & ibi hanc l.non allegaui. ¶ †Quæro,vtrum legumina contineantur appellatione frumenti.Tex.vr̃,quod nõ,in l.3.§.siue aũt. ĵ.de pen.leg.& l.frugem.de ver.sig.& l.mela.§.fi.ĵ.de ali.& ci.le.

ADDITIONES.

a Barb.¶Vltimo no.& vide Bal.in rub. C.de ver.sig.Bar. in l.si seruus.qui quinque. de lega.1.

b ¶ Sit renouabile.Hoc sequitur etiam Bal.in rub.de ver.sig.

LEX III.

Si hæres damnatus sit. No.hic casum,in quo hr̃s non potest vinũ legatum effundere ꝑ corbes.Op.s̃.de peri.& com.rei ven.l.j.§.licèt. So.gl.
a aliud in reb.venditis,aliud in reb.legatis.Rõ,qa qñ[a] vendo tibi vinum,videor ꝯuenire,vt ex portes:q̃ ꝯuentio non est in legatario, quã gl.tene mẽti. Videte,licèt ista ꝯuentio non sit cum legatario, vt extra portet,certè nec ẽt vt hæres portet legatario,vnde rema
b net in dispositione iuris cõis,[b] vt legatarius sibi portet,vt hic.

ADDITIONES.

a Barb.¶Quia quando.Et vide tex.in l.j.§.licet.ff.de peri.& cõ.rei vendi.Bart.in l.item illa. ff.de const.pec.quod limita,nisi consuetudo esset in contrarium,vt est glo.no.in.d.l.item illa.

b ¶Dispositione iuris communis.Vide not.per Bart.in l.1.ĵ.de ali.lega.& omnino.Bar. in l.item illa.in fi.de const.pecu.

LEX IX.

Si quis vinum. Oĩs liquor ex vinea procedens est vinũ, secus si aliunde,nisi cõsuetudo vtẽtium aliter se habeat.h.d.cum l.ex vsu testatoris.& l.nam aliter.

LEX XIII.

Ex eo vino. Op.de l.cũ certus.s̃.eo.Solue,vt ibi:& plene dixi ĵ.de ver.ob.l.inter stipulantem.§. sacrã.

LEX XIIII.

Vino legato. De hac l.vidistis.s̃.eo.l.si cui.

LEX XV.

Vinum cum vasis. Vino legato ꝯ vasis ẽt id,qđ ẽ in doliis,debetur , licèt dolia non cedant. Hanc legem vidistis s̃.eo.l.cum vinum.

1 *Vasorum appellatione veniunt omnia vasa apta ad portandum vinum.*

2 *Communis vsus loquendi debet probari,quando quis in eo se fundat.*

3 *An vasa veniant legato vino remissiue.*

§.Illud. Vide gl.fi.quæ incipit,ideo qa cũ eiusdem, qa ponit
1 intellectum huius §.ego puto,† ꝙ in nr̃is elogiis sm̃ tpa hodierna,seu moderna,vasorũ appl'one ꝯtineat̃ oĩa vasa cõmodè apta ad portandũ,retinendũ,ponendũ,l.& si non sunt. §.argento facto.ĵ.de au.& ar.le.ideo veniunt dolia quantũcunq; ma-
2 gna Non ob.hæc lex,qa †ꝯsuetudo loquendi tũc repugnabit:iõ cõsuletur ꝙ de hoc facias positiones,ꝙ sic se habet cõis vsus lo-
3 quendi.An † aũt qñ legatur vinum simpliciter, non dicendo aliquid de vasis,contineantur vasa,dic,vt in l.si cui.§.fi.s̃.eo.

LEX XVI.

1 *Legato vino in vrnalibus,vel amphoris,quid veniat.*

Qui vinum surrentinũ. Ista est bona lex in sui prin.Dr̃ hic,ꝙ legauit vinum oẽ,qđ habebat in vrnalib.& venit vinum,qđ est in amphoris.Contrà,de l.si seruus.§.q qñq;.s̃.de le.j.& l.sed si certos.e.tit.& l.j.§.pe.§.de dote ꝑle.vbi si lego aliq̃d,qđ est in aliquo loco,& nõ reperiat̃,nõ valet legatũ,quasi legarẽ corpus,qđ non est in rerum nã:hic vero dr̃ ꝯ̃rium.So.vt hic dicit gl.valde no.ꝙ lõga dr̃ia ẽ,qñ dico,lego vinum in vrnalib.aut dico lego vinũ,qđ est in vrnalib. Nã isto scđo casu loquuntur ꝯ̃ria.Nã videor legare corpus,qđ nõ est in rerũ nã,& non valet legatũ,si non reperiat̃:& qđã ĩ prin.gl. super verb.in amphoris.habẽt,ꝙ est in amphoris.& malè,qa non
1 dẽt eẽ,qđ est,vt patet in sol'one ꝯ̃rij.¶†Sed q̃ro,qñ lego vinũ ĩ
a vrnalib.oẽ,vel in amphoris oẽ,& nihil reperit̃ in amphoris, vel in vrnalib.qs erit effectus huius legati.Rñ.si reperit̃ vinum in amphoris,vel in vrnalib.vt testõr dixit,effectus est, vt amphorę cum vino veniant.Et hoc sentit gl.in prin.vt patet ex legi.alle.ĩ ea.Sed si non reperit̃ in amphoris,vt dixit tũc effectus est,vt hr̃s mittat vinum in amphoris,ita ꝙ legatum aliquid operet̃,l.si quando. s̃.de le.& l.gñali.§.j.s̃.de vsufr.le.& hoc approbat ꝯsuetudo,qa si emi vinum à te in vegete tua,intelligit̃,quod debes ponere in vegete mea.Vel aliter dic quod qñ testõr legat vinum in amphoris,vel in vrnalib.& non reperiretur,intelligitur,ꝙ hr̃s debeat dare vinũ vrnalia,& amphoras:& hoc videtur esse de mente glo.

ADDITIO.

a Barb.¶Sed quæro,Et vide elegans consi.Old.8.vbi consuluit,ꝙ si præcedit genus,& sequitur species,restringitur genus,vt puta,volo ꝙ soluantur oĩa debita patris,& matris, postea dicitur talis loci,quod restringitur ad talem locum.

1 *Adiectiua indefinita generaliter,& neutraliter referuntur ad oẽs res,ad quas possunt adaptari,nisi ratione adiuncti eorum significatio restringitur.*

2 *Dictio,cum,magis coniungit,& repetitionem inducit,quam dictio &.*

3 *Clausula generalis adiecta in statuto post speciales an intelligatur de eodem genere cum specialib remissiue.*

1 §.Cum dulcia. † Adiectiua ĩdefinitè,vel gñal'r, vl' neutraliter posita referũtur ad omnes res,ad quas pñt adaptari,nisi rõne adiuncti eorũ sigñatio restringat̃. h.d. & ẽ maledictus §.Dr̃ hic,ꝙ enumeratio spẽrũ hic posita restrĩgit significationem gñis.Contrà,de l.q̃ritum.§.pe.ĵ.titu.1.Glo.non soluit.

Dyn.

Dy.ex.de re.iu.li.6.c.gñi.dicit,ꝙ hoc est ꝑp mãm istius copulæ,&, q̃ qualitatem pcedentis legati in sequens legatũ vr̃ repetere, arg. ĵ.ti.j.l.Seiæ.§.Caio.nescio quid hoc sit dcm̃: & ꝙ sit verũ dictum Dy.vr̃ sentire gl.hic.Videte dñi,ista sol.Dy.non placet mihi.nõ.n.
2 soluit ꝯriũ de l.q̃sitũ.§.pe.ĵ.ti.j.Si.n.hic est dictio,&,† ibi ẽ dictio, cũ,q̃ magis ꝯiũgit,& repetitionem ĩducit,vt ĵ.de cond.& de.l.iu li⁹ Paulus.& ibi dixi.Nõ ob.l.Seiæ,§.Caio.qa rñde,vt ibi videbitis. Qualiter ergo soluemus? Dico sic,lex nr̃a loq̃r,qñ genus profert̃ p aliqđ adiectiuũ neutraliter positũ: tunc qa tale adiectiuũ reqrit substãtiuũ,dẽt intelligi de substantiuo qualitatis eius, quam te stõr expresserat in alia parte ipsius testĩ illi ꝯiuncta, vt patet hic. Si igitur exprimat̃ genus p noĩa substãtiua,simili mõ tunc enumeratio spẽrũ nõ restringit sig̃natione gñis,fm̃ distinctionem, quã videbitis in l.q̃situm.§.pe.ĵ.ti.j.Quæro,circa istum §.Dr̃ hic,ꝙ oĩa dulcia veniunt cã potionis parata,an veniat aliud vinũ,q̃ genus à testõre expressum?Rñ.nullum aliud vinũ venit,nisi illud singulariter,quod à testatore est expressum,l.hæres meus.§.1.s̃.de le.3. & l.cum de Lanionis.§.cui fundum.ĵ.ti.j.Quod ergo hic dicit, ꝙ veniunt oĩa dulcia causa potionis parata,intellige excepto vino, quia non venit,nisi vinum,quod est nominatum.Hæc sunt vtilia
3 † propter statuta,quæ post speciales clausulas ponunt gñales,an illæ clausulæ generales intelligantur de eodem genere cum specialib.dicam in l.q̃situm,§.pe.ĵ.ti.j.

ADDITIO.

a Alex.¶ Dicam in l.Adde no.per doc.maximè in c.se ies.de rescrip.

De fundo instructo,& instru.legato. Tit. vij.

LEX PRIMA.

Siue cum instrumento. Op.de lege si cui.ĵ.eo.So.Sunt duo legata,sed in primo casu vnum est principale,aliud accessoriũ.In secundo vtrũq; est principale,vt ibi videbitis, & an sit verum,videbitis ĵ.proxi.§.

§.Fundo. Vides ergo,ꝙ instrm non vendicat.Cõtra , ĵ.ea.l.si.cui.Sol.debes intelligere hic,ꝙ fundus fuit voluntariè alienatus,& sic est reuocatum legatũ fundi,ideo non pt stare legatum instri,cum dixit fundum cum instro,quia instrm̃ est accessorium.Secus si dixit,fundũ , & instrumentum : vel fundum instructum,vt videbitis in d.l.si cui.ĵ.eo.

LEX II.

§.Cum pater pluribus. In prælegatis partes in viriles dedu cuntur propter expressionem propriorum nominum.h.d.

1 *Legata proprietate nõ videtur instrumentum esse legatum, secus si legatus sit vsusfructus.*

§.Dotes prædiorum. Legatũ fundi simpl'r nõ ꝯtinet instrm̃.h.d.Iste §.hẽt duplicẽ lec.vnam affirmatiuã,aliã negatiuã , & ista negatiua est magis notabilis,iõ fm eã pono casum. Ex qua habes, ꝙ legata proprietate instrm̃ non vr̃ esse legatũ.Op.ꝯ istũ tex.de l.sed addes.§.illud.ff.locati.So.aliud in fundo locato qa venit ĩstrm:aliud in fũdo concesso inter viuos,vel legato,vt hic,& s̃.de ac. emp.l.fundi.licèt gl.videatur dicere ꝯriũ in l.2.C.de ver.si.Sed põt illa intelligi,
a quod habeat alium intellectum,ᵃalias malè diceret.Op.de l.sed & si qđ.§.ꝓprietatis.s̃.de vsuf.Gl.in d.§. ꝓprietatis.in verb. contine-
1 ri.soluit:aliud qñ legat̃ vsusfructus,qa cedũt instra,† aliud qñ legat̃ ꝓprietas,vt hic.Et q̃ sit rõ gl.no.ibi multum latè,& itellige,ꝙ cedũt instra,vt habeat vsumfructũ instrorũ,l.it ẽ si fundi.§.seminarios.s̃.de vsufr.q̃ tenementi;quia sunt quotidiana. ¶ Vl.gl. opp. ad hãc l.de l.Seiæ.§.Tyranne.ĵ.eod.sed ibi apparet so.qa ibi pratũ erat pars fundi.Alia litera est affirmatiua,& ista est clara,vt patet in gl.¶ Vlt.quæro,si ex forma statutorũ publicat̃ fundus,an intelliget̃ publicatũ instrm̃ fundi?Rñ.ñ,ar.huius §.sed qđ in vẽdõne?Dic vt in d.l.fundi.de ac.emp.& l.quoties.s̃.de contrahen.empt.

ADDITIO.

a Alex.¶ Alium intellectum.Vide in l.2.C.de ver.sig.per gl.& doc.

LEX III.

1 *Talia subiecta sunt, qualia prædicata demonstrant.*
2 *Legatum instrumenti fundi recipit augmentum, iõ venit cũ restitutione fundi.*

a 1 Fundum. ᵃTalia† sunt subiecta,qualia prædicata demonstrãt,& eꝯ.h.d.Vel al'r.In substõne cũ qualitate illa res venit,cum qua primitus fuit relicta.h.d. ¶ Ad ver.sed &
2 medij tps.op.gl.ĵ.ad Treb.l.in fideicommissariã.vbi † fructus medij tps non veniunt in restõnẽ.gl.soluit pluribus mod.sed tene mẽti vnã de duab.Nã hic legatũ instri est legatũ vr̃e sub quodam nomine collectiuo,sicut grex,& peculium,vnde recipit augmentũ. Vel dic,ꝙ ista talia non cedunt legato tanq̃ fructus,sed tanquam instrumẽta simul in istis fructibus renouata,& ista so.plus placet.

ADDITIO.

a ¶ Fundum.Adde tex.in c.inter dilectos.in ver.cęterum,extra,de fide inst.& Barto.in l.vinum.supra si cer.pe,Maria.Soc.in c.dilecti.arg.13.q.2.de lib.obla.& in c.significantib. art. 13.q.2.co.ti.

a §.Minor. Manumissio licèt inualida,extinguit serui legatum.h.d.Simile infrà de adi.leg.l.& ideo. & l.si legatum.& s̃.de le.1.l.planè vbi transferre. in prin.& l. legatum. §.fi.Oppo.s̃.de leg.1.l.seruum filij.§.idem.& l.si seruus legatus.§.si seruus.Solu.dicit gl.ibi loquitur in seruo, quem expressè legauit:hic sub quadam vniuersitate.Ista sol.non videtur bona, immo videtur totum eco ntra,quia legatum generis non videtur, quod reuocetur per sequentem actum inutilem.l.fin.in fi. ĵ. de au.& ar.leg.ideo glo.dicit hic,manumisit inter viuos,ibi in eodẽ testa.ideo non videtur habuisse,animum reuocandi , nisi manumissio valeret.Et pro hoc optimè tex.in l.cum ita.§.fi.s̃.de opt.le.

ADDITIO.

a Barb.Minor.ita dic,quod alienatio inualida reuocat legatum.Text.est not.in l.cum do minus.§.filius.infrà,de pe.le.& vide Bal.in rub.C.de ver.sig.& vide sing. limitationem Bar.in l.si,infrà,de au.&ar.leg.

LEX IIII.

Fundus, in quo quis operatur, magis inspicitur, quam in quo quis moratur. 1
Citatio debet fieri vbi quis moratur. 2
Citatio ad stationem videtur, quòd fieri potest. 3

a Cum quidam. ᵃMagis† inspicitur fundus,in quo quis operatur,quàm fundus in quo moratur.h.d.¶Op.de l.1.§.1.suprà,de libe.agno.vbi † debet fieri cita- 1
tio ad locum,vbi moratur cum familia , non ad locum vbi operatur,hoc est ad stationem. So. Alia materia est ibi , & diuersam habet rationem ab ista,vt patet cuilibet sanè intuenti. Aduerte, 2
3 † quòd valeat citatio facta ad stationem,videtur hic probari , & in l.ex facto proponebatur.§.quare nec serui.s̃.de hæredi. instit. & in l.item apud Labeonem.§.conuicium.ff.de iniur.

CONCORDIA.

¶Operatur.Pro concordia aduerte,ꝙ citatio facta ad domũ,in qua habitatur cũ familia,dr̃ iuridica.Bar.in l.j.§.j.de lib.ag.Sed arguit̃ de ꝯrietate p Ale.in hac l.cũ qdã.vbi Bar.vult,ꝙ debet citari ad apothecam.Tu dic,non ꝯriat̃ Bar.si bene cõsiderat̃ quia in d. §.j.non negat,quin ẽt ad apothecã,vbi laborat,fiat. Imo & sibĩ inspiciat̃,idẽ dicit,dum concludit,ꝙ valeat,si fiat in loco,in quo stãt psonæ,q̃ verisil'r notificẽt citatõ:ergo ẽt vbi laborat,& sic ñ ꝯdicit,imo cõcordat.intellige tñ semp facta diligẽti perquisitione personæ,& non reperto personaliter fm doctrinã Bar. in l.4. §.prætor ait.ff.de dam.infec.do.de Ro.decisi.51.cum simi.

ADDITIO.

a Alex.¶Cum quidam.Et ibi Bar.qui contrarium vult eius,quod hic, & vide l.4. §.prætor ait.de dam.infect.
Barb.¶Et vide Bar.in l.4.§.prætor ait.infrà,de dam.infe.& in l.1.ff.de lib. agno. & vide Bar.in l.assumptio.§.iuris.ff.ad mun.

LEX V.

1 *Differentia, quæ sit dicere, lego fundum cum instrumento, & lego fundum, & instrumentum.*
2 *Dictiones, &, & cum, quantum ad coniunctionem non differunt, sed in modo coniungendi sic.*
3 *Legato fundo instructo quid veniat.*
4 *Adiectiuum, instructum, adiicit accessoriè illa, quæ consueuerunt accedere legato fundi, principaliter vero quæ non consueuerunt.*
5 *Instrumentum fundi, fundo instructo legato, quomodo petatur.*
6 *Dicere differt, testes corrupti falsum dixerunt, vel quod fuerunt corrupti.*

a Si cui fundum. Dictio,cum,& dictio,&,parificantur in coniungendo:tamen in modo coniungendi differunt.h.d.ista est difficilis lex,& antequam intrem gl.op.ꝯ,non est dubium,ꝙ alienato fundo non cedit instrm̃, l.2. §.1.s̃.eo.si instrm̃ non cedit,ergo apparet, ꝙ illius fundi desiit esse instrumentum,& sic vr̃,ꝙ instro legato non cedat,quocũque verbo sit vsus , quasi per testatorem fuerit translatum in alium vsum:& sic alienato fundo non remanet instrm̃ fundi,vt infrà,de au.& ar.le.l.2.& 3.& l.Seio.Rñ.debes sic intelligere hanc legem, ꝙ testator legauit fundum:& instrm̃ fundi : & ideo instrm̃ non auocat à fundo,& sic remanet instrm̃ fundi , & cedit legato. Et hoc vult dicere tex.hic,qui ponit instrm̃ esse legatum:nõ ꝙ hoc sit semper,sed potest.s.in casib.esse legatum:secus si esset translatũ in alium vsum,vt s̃.dixi.¶ † Quæro,quæ sit drĩa, quãdo dico,
1 lego fundum cũ instro:vel lego fundum,& instrm̃:Rñ.drĩa est in duobus.Primò est in plenitudine legati , quia si lego fundum & instrumentum, cedit instrumentum fundi,& instrumentum patrisfamilias,vt ĵ.e.l.quæsitum.§.sed si fundus.Sed si lego cũ instrumento,tunc non cedit nisi instrm̃ fundi,vt ibi patet.Secundũ differentia est in modo extinguẽdi legatum : nam si lego fundũ & instrm̃,extincto legato fundi nõ extinguitur legatum instrumẽti.Rõ,quia vtrũq; vr̃ principaliter legari, vt hic, & l.j.in pri.& §.j.s̃. eo.

ADDITIO.

a Alex.¶Si cui fundum.Quæ sit differentia inter &,& cum.adde Bart.in l.Titiæ textores. §.j.de le.j.& in l.fundo.C.de verb.sig.& adde quod habetur in l.si ancilla.cum l.seq. de leg.j.& dicta per Bar.in l.Gallus.§.quidam rectè.de lib.& posth.& adde doc.in d.l. Titia.§.nihil,& Cy.in l.fin.C.de nup.Ant.in c.in literis.in prin.de testi.ſpo.& Bar.& doc.in l. Iulius Paulus.de condi & dem.& in l.j.infrà,de pe.le.Bar.& ibi post eum de istis dictionib.in l.si ita.§.1.de man.test.& de dictione,cum,vide no.in l.si is,qui.circa prin. de reb. dub.Adde de dictione,cum,Bal.consi.307.& 312.li.3.& vide etiam Mar. So. in c. significantib.art.11.ver.quo ad primum membrum. de lib.obl.& vide Bar.in l.tabernam.infrà,eo.

co. Sed qñ legaē fun lus cū instr̄o, alienato fundo extinguit lega tū instr̄i. Ratio est, quia est accessoriū, vt hic, & s. eo. l. 1. & facit j. de pe. le. l. 1. & 2. & fm hoc est dr̄ia inter, cum, &, &, qđ est ꝯ l. illi cū illo. s. de vsufr. leg. & l. Titiæ textores. §. j. s. de leg. 1. Glo. tangit
2 istud ꝯrium, tñ non bene declarat: iō † dic sic, inter &: & cū, nulla est dr̄ia quantū ad coniunctionē, quia quælibet istarum dictio num coniungit, vt legibus ꝯriis, & l. si quis Titio, de vsufru. accre. & l. triplici. de verb. signi. sed quantū ad modū cōiungēdi aduerte, nam aut cadit inter res, quarum nā est, vt vna alij non accedat, vt inter hoīes, quorū vnus alteri accedere non solet, l. iustissimè. de ædi. edi. vel inter res distinctas prorsus, & tunc eodē mō ꝯiungunt, vt Insti. de leg. §. si quis ancillas. & l. si ancilla cum liberis. s. đ le. j. Aut cadit īter res, quarū vna solet accedere alteri, vt instr̄m fundo, peculiū seruo, & tunc est dr̄ia, qa cū, ꝯiungit accessoriè, vt hic, & l. 2. de pe. le. & hoc probaē in l. 2. C. de ver. sig. & ibi gl. ¶ Se-
3 cundò q̄ro, † si aliquis legat fundū instructū, an æquiparabit p̄dictis? Rñ. quantū ad legati plenitudinē æquiparabit illi legato, lego fundū & instr̄m, vt j. eo. l. q̄situm. §. sed si fundus. Itē quātū ad extinguēdi modū æquiparaē ēt illi legato, lego fundū & instr̄m, vt hic dicit Pau. Iurisc̄osultus: tñ vr̄ esse ꝯ tex. Inst. e. d. §. si quis ancillas. in fi. Dn̄t quidam, ꝙ ibi Imperator locutus est sic pp rudes. Alij dn̄t, ꝙ illa corrigit Pau. Tertij dn̄t, vt Azo, ꝙ quātū ad extinguendi modū istud legatū fundi instructi hēt nām separatam p se. Nā alienato fundo extinguit legatū instr̄i fundi. Ita loquitur ꝯrium: sed non extinguit legatum instr̄i patrisfa. vt hic: & ista est
4 opi. Azo. & bona. ¶ Ex quo nota, † ꝙ istud adiectiuū, instructū, & sīlia vn̄r adiicere accessoriè illa, q̄ consueuerūt accedere lega to fundi: illa vero, quæ non cōsueuerūt accedere, vn̄r principaliter adiicere. Sed ꝯ, s. de po. l. 1. §. quæ depositis. vbi si depono seruū vestitū, venit vestis accessoriè. Sol. vt ibi in glo. qa ibi de veste nihil fuit dictū, secus si esset dictū de vestimento, qa tūc recurremus ad distinctionē huius legis: qa aut dixit, depono seruū vestitū, & tūc vestis venit accessoriè: sec⁹ si dixit, depono seruū sic ornatū, qa tunc illę merces nō sunt accessoriè, sed vtrūq; erit depositū principal'r. Et aduerte, si lego fundū instructū, alienato fun-
5 do non extinguit legatū instr̄i. Sed qūo † potero petere istud in str̄m, cum sit q̄dā qualitas, q̄ nō pōt eē sine subiecto, vt l. 1. s. de vsu fru. Rñ. istud adiectiuū, īstructū, nō est nomen rerū, sed magis est nomen cuiusdā relationis: sicut v. g. pr̄ & filius sunt noīa cuiusdā relationis, non ꝙ sint propria noīa: mō cū illa relatio sit accidēs nō petā instr̄m, sed petā rē, ex qua fiebat relatio ad aliā rē, vt puta ad fundū, qa petā instr̄m: & hoc vr̄ hic dicere Iurisconsultus. Et iō si est quædā qualitas relata ad ipsammet rē, nō ad aliā rem, vt puta si lego seruū totū, extincto legato serui nō possum pete-
6 re ipsam qualitatem totam. Et per hoc ista l. vr̄ facere † ꝯ mām, quæ determinaē in l. diuus. j. de re iu. in qua dico lōgā dr̄iam esse, an dicam, testes corrupti falsum dixerūt: & ꝙ fuerunt corrupti. Primo casu debet probari vtrunq;, alias nihil probat. Secūdo casu sufficit: si p̄beē vnum: quod vr̄ ꝯ hanc l. quia non est dr̄ia inter fundū instructū, & fundum & instr̄m. Sol. patet ex prædictis, quia hic respectu rei, ad quam fit relatio, non sit dr̄ia, sed respectu rei ad seipsam bene fit differentia: vt ex prædictis patet.

LEX VI.

1 *Nouatio licet non fiat per sententiam, tamen adiicitur noua forma.*
2 *Legatum quando extinguatur per nouationem.*

Nepoti. Per solā sn̄iam non fit renouatio, vt legatū extinguatur. h. d. ¶ Dr̄ hic, ꝙ legatū noīs cōtineē appl'one legati gn̄alis. contra: in l. Caius. in prin. s. de le. 2. So. hoc iō, qa calendariū legauit: vt s. de le. 3. l. q filiū. itē vr̄, ꝙ p sn̄iam extinguitur: l. fideicōmissa. §. si rē. s. de leg. 3. Rñ. ibi pl⁹ fuit, quia ibi exegit testōr: hic nō. ¶ Itē op. qđ legatū sit extinctū: qa p sn̄iam fit noua
1 tio, l. si. in prin. C. de execut. rei iu. ergo, &c. Dicit gl. † certè p sn̄iā non fit nouatio. f. talis: qđ priorē actū tollat: sed adiicit noua forma: vt no. in l. 1. C. de iu. Et sic innuit ista gl. qđ si nouatio esset facta verè: extinguit illud legatū ¶ Quæro, an hoc sit verū? Et hic vr̄ tex. qđ sic: & j. eo. l. Seiæ. §. prædia. In ꝯriū vr̄ casus in l. cū filius. §. hæres. s. de le. 2. & j. de lib. le. l. fi. §. fi. Sol. † Aut est legatū libera-
2 tionis: & per nouationem non extinguit: d. l. fi. §. fi. de li. le. Aut est legatū ipsius noīs, & tunc aut legaē special'r, & per nouationem non extinguitur, d. l. hæres. Aut legatur sub quadā vniuersitate: & tunc nouatione extinguitur, vt hic, & d. l. Seiæ. §. prædia. ¶ Vltimò no. qđ sn̄ia cōdemnatoria non extinguit legatū noīs, non secuta exactione. ¶ Item no. tex. in fi. qđ ex sn̄ia condemnatoria inducit debitū. p̄bat in l. si fundus. §. si pluris cōdēnatus sit. s. de pig.

LEX XXII.

Tabernam. In eo, in quo apparet esse mutata voluntas testatoris, videtur esse reuocatum legatum, non in alio. h. d. ¶ Quæro, quę sunt ista: in quib. apparet mutata voluntas? Gl. respondet multum bene. Sed cōtra hoc op. hic fuit legata taberna cū mercib. & horreū cū vino: ergo extincto legato principali. f. de taberna, merces non debentur; l. si cui fundum. s. e. Sol. ibi dictio, cum: cadit inter res: quarum vna alteri cōsueuit accedere: hic vero cadit inter res: quarum vtraque est principalis: quia vnum non est causa horrei: nec vnum alteri vr̄ accedere.

LEX VII.

Instrumenta. Instr̄a fundi dn̄r, quę gratia colligendorum & conseruandorum fructuum sunt parata: & quę sunt illa, hic ponuntur exempla.

LEX IX.

1 *Frumentum continetur appellatione instrumenti.*
2 *Seræ & claues sunt portio domus.*

Quæsitum. Hec lex diuidiē in tres partes. Primò ponit qđ sit instr̄m fundi, vsque ad §. si domus. Secundo qđ sit instr̄m domus, vsque ad §. sed si fundus. Tertiò quæ sit dr̄ia inter legatū fundi simul instructi, & simul cum īstr̄o: & circa hoc multa dicta interserit vsque ad finē legis. Br̄ hoc intendit. Parata ad victū cultorum fundi, vel seminis: itē vasa fructuū gr̄a deputa-
1 ta cedūt instr̄o. h. d. No. tex. ibi, q ppe &c. dr̄ hic, † ꝙ frumentū ꝯtineē appl'one instr̄i, nōne hoc est ꝯ diffinitionē instr̄i, hic positam? Rñ. vt p3 ex seq. text. qđ frumētum diutius manet p renouationē qa ꝯsumiē, & renouaē, vt in tex. seq. in ver. vxores. no. text. ibi neque. n. durā. &c. in ver. ea vero, quæ solo, &c. no. tex. ibi, qa fundus
2 fundi, &c. in ver. si quis, &c. no. istum casum. ī versic. † item serę &
a claues, &c. no. ꝙ seræ, & claues sunt portio domus. a

ADDITIO

a Alex. ¶ Portio domus. No. quod claues, & seræ sunt portio domus, & an veniant vendita domo, vide Bal. in l. 2. C. de ver. sig.

§. Papinianus quoque. Hic, & in seq. §. sunt duo boni casus. No. id secūdo casu, quod quis videtur esse in fundo, si habet animum redeundi.

a §. Denique Neratius. No. istū tex. & hēs hic, ꝙ exceptio cōfirmat r'am. Sed an faciat comprehēdi ea, q̄ aliàs non comprehenderentur, hic vr̄
b eē tex. ꝙ sic. Habuistis casum in ꝯriū b in l. generali. §. vxori. s. de vsufructu lega. ad hanc l. responde, quòd hic dixit maxime.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Confirmat regulam. Qualiter exceptio firmet regulam, vide quod dixi in l. nam quod. de pœ. & in l. generali. §. vxori. de vsufru. leg.
b Poma. Habuistis casum in contrarium. Ita tenet Ale. consi. 23. inci. visis, & ponderatis. ver si. non ob. quod exceptio do. in l. vol.

§. Sed & ipse Papinianus. Facilis ē, tene menti istum text. ad ea, quæ dixi j. de do. l. antep.

1 *Hæres tenetur dare legatario instrumenta emptionis fundi legati.*

1 §. Papinianus quoque. No. tex. ibi, nisi inquit ex alia parte, &c. † Hic vr̄ casus, ꝙ si testōr legat mihi fundum, ꝙ hr̄s mihi teneaē dare instr̄m emptionis fundi. Cōtra hoc vr̄ tex. in l. instr̄a. C. de fideicō. Dicit Pla. ꝙ ibi fuerunt legatę res p parte, hic insolidū. Et hoc t3 Spe. in ti. de inst. edi. §. nunc vero. ver. sed q̄ri. Doc. determināt ꝯriū: ꝙ nō teneaē p̄stare instr̄a, sicut nec venditor, sed dēt cauere de p̄stando qñ opus fuerit. l. Titius. de ac. emp. & d. l. instr̄a. ne si hr̄ditas euinceret, teneret, qa alij tradidit instr̄a. Hæc rō non placet: qa si bona fide tradidit, nō teneret bonæ fidei possessor, l. ꝙ si possessor. s. de pet. hær. & l. hæc aūt, j. si cui plus quam p l. Fal. sed interest hr̄dis retinere pp aliud, qa posset teneri de euictione, si legatū fuisset factum ꝯiunctę psonæ, vel sciens alienū legasset: vel in aliis casi. qb. de euictione teneret, l. si domus. §. de euictione. s. de le. 1. Non ob. hæc lex, qa qđ dicit, ꝙ debent præstari emptiones, debet exponi. i. commodum, quod ex emptione p cedit, nōaūt instr̄a emptionū. Ita intelligunt doc. in l. instrumenta. C. de fideicommis.

1 *Sp̄erum enumeratio respiciens actum legandi nō restringit genus præcedens.*
2 *Genus quādo vni legatur, alteri sp̄es. sp̄es videtur à legato generis exempta.*
3 *Enumeratio specierum relata ad verbum, seu participium significatiuū generis, in dubio videtur facta causa determinationis.*
4 *Genus nō intelligitur restrictum per enumerationē specierum, quando enumeratio specierum respicit verbum, quod significat actum legandi.*
5 *Enumeratio specierum, si est dubium, an referatur ad actum legandi, an ad verbum significatiuum generis, ad quod referri debeat.*
6 *Sp̄es apposita in medio generis, in dubio videtur apposita gratia restringendi.*
7 *Intellectus ad legem, sed si adiiciatur. supra, pro soc.*
8 *Intellectus ad legem si cum fundum. infra, de verb sig.*
Genus, species, & indiuiduum, quid, & nu. 9. & 10.
11 *Generi an per speciem derogetur, quando genus & species cadunt inter personas grauatas.*
12 *Si duo sunt statuta, vnum quod comitatenses de qualibet porta teneantur portare frumentum cōi, quod commune habet in illa porta, aliud quod comitatenses de castro fossati teneantur portare frumentum, quod habet cōmune in dicto castro fossati, dicti de castro non tenentur adiuuare ad portandum frumentum, quod commune habet in illa porta.*
13 *Genus, & species quando cadunt inter personas honoratas, seu inter personas inter quas aliquid conceditur, an generi per speciem derogetur.*
14 *Priori si legatur biblia, & cuilibet fratri cappa, an Prior habebit bibliam, & cappam, remissiuè.*
15 *Genus, & species si cadunt inter res, de quib. fit dispositio, an generi per speciē derogetur.*
16 *Genus, & species si cadunt inter casus, in quib. dispositio confertur, an generi per speciem derogetur.*

§. Si

§. Si quis fundum. Iste §. hz mām ꝓfundissimā, & multū
inuolutā, & tractatā à gl. & doc. meo
iudicio multū impfectè, & p oēs. S3 ego tractabo magis latè, & bř.
1 h.d. † Enumeratio spērū respiciēs actū legādi nō restrīgit genus
p̄cedēs, hoc primò. Itē qñ vni legat̄ gen⁹, alteri spēs, à legato gñis
spēs vř exēpta. h.d. cū §. seq. ¶ Op. ĵ. de sup. le. l. legata supellectili.
2. rñ. vbi p enumerationē spērū minuit̄ gñis legatū. gl. sol. hic nō
minuit̄ psonæ legatū, ibi legatū agri minuit̄. Ista sol. nō est bona,
qa lex ɔ̄ria loqt̄ tā de legato, qđ respicit agrū, qa fuit legat⁹ fund⁹
instruct⁹, q̄ de legato, qđ respicit psonā, qa loqt̄ de legato supelle
ctiliū. Alij dñt, ꝙ hic legauit aliquas spēs ɔtētas sub gñe: in ɔ̄rio e-
numerauit aliqđ indiuiduū, qđ ɔtinebat̄ ī aliqua spē nō exp̄ssa, s3
q̄ ɔtinebatur sub gñe. Ista so. l3 in se sit vera, tñ ad legē ɔ̄riā nō est
bona, qa tex. ibi đt, spēs, & sic loqtur de indiuiduo, quare gl indi-
stinctè soluit, ꝙ in l. ɔ̄ria in 2. rñ. fuit facta enumeratio spērū cā li-
mitationis, & vt gen⁹ limitaretur: hic verò fuit facta ex abundāti
gr̄a dubitationis tollēdæ. ¶ Aduertatis dñi, op. ad hāc l. de l. cū de
Lanionis. §. cui fundū. ĵ. e. gl. sol. duob. mo. primò, ꝙ indistinctè i-
bi fuit facta enumeratio p modū limitationis, & determinatiōis.
S3 qs reuelauit hoc gl. Certe tex. ibi nō aperit. Qualr ergo soluemus?
Dic, ꝙ solutio, q̄ gl. ponit s̄. est vera, qa ibi fuerūt enumeratę
res qdā īdiuiduæ, q̄ ɔtinebātur sub quadā spē nō noīata, s3 sub gñe
ɔtēta. Hæc sol. ꝓbatur in d. §. cui fundū. & l. hřs. §. j. s̄. de le. 3. & l. j. §.
itē si duæ. ĵ. de au. & ar. le. Tūc. n. vř voluisse, ꝙ de illa spē nō ɔpre-
hēdātur, nisi indiuidua noīata. Rō, qa ipse spēm nō exp̄ssit. Sec⁹ si
spēm exp̄ssisset, l. verba. ĵ. de ali. & cib. le. s3 qñ legat gen⁹, & noīat
spēm ɔtētā sub gñe, spēs venit, qa noīatur, vt hic. Itē op. de l. cū de
Lanionis. §. qdā. ĵ. e. so. đt gl. ibi fuit noīata spēs cā đterminatiōis:
ita đt gl. hic indistīctè. ita ēt đt Dy. ī c. gñi. de re. iu. li. 6. & Ia. de Are.
inter alřs suas solones. S3 qs reuelauit gl. ꝙ hoc fuit adiectū cā de
terminationis? iō forsan. ia. de Are. de hoc dubitans dedit aliā so-
lonē, dicēs, ꝙ in d. §. quidā. nō fuit legatū gen⁹, & enumerata po-
stea spēs, sicut hic, s3 fuit adiecta legato q̄dā q̄litas, seu modifica-
tio. Dicit. n. vti ego possedi. & iō illa talis modificatio declaratur
p spēs postea enumeratas. Hæc so. non pl3, qa tm̄ est dicere, lego
fundū vt possedi, q̄tū est dicere, lego fundū instructū, vel fundū &
instřm, & ita gen⁹. casus est ĵ. e. l. p̄dia. §. ita legatum. hæc so. nō pl3.
Quid dicem⁹? Bř dico, ꝙ tā iste §. q̄ §. ɔ̄ri⁹ loquūtur in casu dubij,
s3 hic p̄sumitur facta enumeratio ex cā determinationis. Rōnem
dicā incōtinēti. ¶ Sed circa hoc q̄ro vnā q. nā gl. ponit duos casus
ꝓ cōstāti. Aut adiectio fuit fcā ex abūdāti, aut cā determinatiōis,
qđ in dubio, gl. nō đt, s3 ia. de Are. & Dy. dñt, ꝙ in dubio stemus
huic §. ꝙ ex abūdāti videatur fcā, ar. l. quoties. ĵ. de reb. du. & l. eū
q. s̄. de ꝓb. ita đt Dy. in c. gñi. de re. iu. li. 6. s3 hoc vř ɔ̄ dictū §. qdā,
& l. Seiæ. in pr. ĵ. e. vbi in dubio vř fcā adiectio cā determinatiōis.
2 ¶ † Quare dic, qñq; adiectio spērū refertur ad verbū, seu partici
piū sigñatiuū gñis: tūc in dubio vř facta enumeratio cā determi-
3 nationis. ita loqtur §. qdā. & l. Seię. in pr. Qñq; † enumeratio spērū
respicit verbū, qđ significat actū legādi: & tūc qa act⁹ legādi non
p̄t intelligi restrict⁹, gen⁹ nō p̄t intelligi restrictū p enumeratio-
nē spērū, qa ad gen⁹ nō refertur, iō ex abūdāti p̄sumitur adiectū,
vt hic. Nā hoc verbū, cū mācipiis, respicit verbū legauerit: s3 si es
4 set † dubiū, ad qđ referatur, vtrum ad actū legādi, vel ad verbū si-
gñatiuū spēi, alřs gñis, isto casu ītelligo ad ꝓxima fieri relationē:
s3 qñ non apparet, qđ ad ꝓxima h3 fieri relatio, tūc starem dicto
doctorum, ꝙ ex abundanti vř apposita. & ita p̄t loq hic §. ¶ Sed ɔ̄
5 hoc op. de l. q̄situm. §. j. s̄. de le. 3. Rñ. ibi enumeratio † spērū p̄cedit
genus, & ēt seqtur post genus: & sic genus ponitur in medio, iō ī
dubio vř apposita gr̄a restringendi non distincto ad qđ verbum,
vel ad quem actum referatur enumeratio specierum: hic vero lo
6 qtur, qñ tm̄ p̄cedit, vl tm̄ seqtur. ¶ Et p̄dictis † apparet so. & intellřs
duarum legum. Primò apparet so. l. s3 & si adiiciat̄. s̄. ꝓ soc. vbi dř,
lucrum & quęstum, lucrum est genus, & q̄stus est species: & restrī
gitur significatio lucri, vt intelligatur quæstus. Et est ideo ibi,
quia statim post genus apponitur species ipsi generi: & ideo poni
tur expositiuè, vel determinatiuè. Vel dic, ꝙ ibi intellectus ille
assumitur, qa sic communiter fieri solet, vt p3 in l. coiri & l. seq.
7 s̄. ꝓ soc. item appet sol. † ad l. si cū fundū. ĵ. de ver. si. vbi dř, ꝓmitto
fundum vti optimus, maximusq; est, & ius diminutum p dñm nō
esse. ista verba, & ius diminutum, &c. restringūt sigñationem p̄ce
dentium verborū, & sic fit expositio, seu determinatio pręceden
tium. Rō. qa illud gñale dictū respicit: secus si diceret ꝓmitto fun
dum, vt optimus maximusq; est, & ꝓmitto ius p dñm diminutū
non esse, & sic respiceret actum ꝓmittendi, qa tunc poneretur ex
abundāti, vt hic. ¶ Op. ad 2. partem ĵ. de pec. le. l. seruo manumisso.
vbi vř ꝓbari ɔ̄ hunc tex. ꝙ argentum mulicbre, qđ est in instřo, de
beatur ei, cui est legatum instřm: sol. vt ibi dicā. ¶ His expeditis ve
nio ad materiā §. nři. & ꝓ declarāda ista mā videndum est primò,
qualr hic assumatur genus, & species & indiuiduum. Rñ. q̄tum est
8 in ꝓposito † assumimus hic genus, qcqd p̄dicat̄ de plurib. differen
tib. specie, vel qcqd continet in se plura, q̄ specie differāt, siue hoc
sit p dictionem vlem, vt peculium, īstřm, & siles: siue sit p adiectio
nem alicuius signi vlis, vt omnes res meas, vel seruos meos, & si.
vt ꝓbat̄ in hac l. & l. seruis vrbanis. §. fi. s̄. de le. 3. & qđ ibi no. facit qđ
no. in l. legato gñalr. s̄. de le. j. & l. cum post. §. gener. s̄. de iu. do. &
9 qđ ibi no. in l. 2. s̄. si cer. pe. Species vero † assumitur id, qđ p̄dicatur
de plurib. differentib. numero: seu illud, ꝙ continet ī se plura dr̄ia
numero, vt hic. Et hoc apparet ĵ. e. l. cum de Lanionis. §. si cui fun-
dum. l3 qñq; istā speciem vocemus genus in ista mā, qa ea abuti-
10 mur: indiuiduum vero † est, qđ de solo p̄dicatur. Et vt declarem
istā mām, habeo tractare 4. q. ¶ Primò qñ genus, & spēs cadunt
inter psonas grauatas. Scđò qñ genus, & spēs cadūt inter psonas
honoratas. Tertiò qñ genus, & spēs cadūt inter res legatas, seu de
qb. fit dispō. Quartò qñ genus, & spēs cadūt inter casus, in qb. di
11 spō. ɔfertur. ¶ Prima igitur † qō est, qñ genus & spēs cadūt inter
psonas grauatas, qa aliqs hřs grauatur spālr, & postea oēs gñalr,
a an derogetur gñi p spēm? Vř, ꝙ derogetur, a l. legatorū. §. j. s̄. de le.
2. In ɔ̄riū, ꝙ nō in l. si tibi hō. §. j. s̄. de le. j. & l. Męui⁹. §. eū, q. s̄. de le. 2.
Bř dico sic. Aut p̄cedit dispō spālis, & seqtur gñalis, aut eɔ̄. Primo
casu aut dispō spālis refertur ad plures, & tūc gñi p spēm deroga
tur, qa gñalis dispō sequēs tm̄ ad illos noīatos restringitur, l. lega
torū. §. j. s̄. de le. 2. fm intellm gl. no. in l. Męui⁹. §. eū, q. s̄. de le. 2. & i-
bi dixi. Aut illa dispō spālis refertur tm̄ ad vnū, & tūc gñi p spēm
nō derogatur, imo sequēs dispō v3, & t3 in omnib. d. l. si tibi hō. §.
j. & in d. l. Mæuio. §. eū, q. Et p̄dicta vera, qñ eadē res est illa, in qua
oēs grauātur: sec⁹ si esset q̄titas, vel res diuersæ, vt no. in d. §. eū, q.
Scđo casu principali, gñi p spēm derogatur in totū, vt videatur
à gñali dispōne recessum, hic est casus in l. Titia cū testō. §. Luci⁹.
2. cir. pr. s̄. de le. 2. & ex variatione facta in tex. & gl. colligitur hic.
12 Hoc induco † ad q. [b] de facto, [c] duo sunt statuta in ciuitate ista: đt
b vnū, ꝙ oēs comitatēses de q̄libet porta teneātur apportare com-
c muni frumētū, qđ commune h3 in illa porta: aliud erat statim spā
le, ꝙ comitatēses de castro fossati teneātur portare frumētū, qđ
commune h3 in Castro fossati, seu in porta Solis: q̄ritur, an illi de
illa porta teneātur adiuuare ad portādum, vigore primi statuti?
d Rñ. ꝙ non, qa siue illud statutum spāle sequatur, vř à gñali reces
sum, vt dictum ē: siue p̄cedat spāle statim, gñale sequēs refertur ad
psonas exp̄ssas in spāli, q̄do illa spēs ad plures refertur, l. legatorū.
e §. j. s̄. de le. 2. & s̄. dixi. ¶ Venio ad 2. † q. qdo genus, & spēs cadunt
13 inter psonas honoratas, seu inter psonas, qb. aliqd ɔceditur vel
relinqtur: exēplum ponas in legib. s̄. al. q̄ro, vtrum generi p spēm
f derogetur. Hāc mām habuistis quasi expeditā in l. libertis, quos.
in pr. ĵ. de ali. & cib. le. S3 repeto gr̄a euidentioris intellect⁹, & di-
co sic, aut ɔcessio, seu legatum respicit certā seu limitatā cām: aut
sit simplr, & indeterminatè. Primò casu aut illæ psonæ enumerā
tur, & nominātur in dispōe, in qua oēs non debent pariter admit
ti; s3 ordine successiuo: aut debent omnes pariter admitti. Primo
casu enumeratio spērū derogat gñi in hoc, ꝙ noīatè debēt prius
admitti, l. cū ita. §. fi. s̄. de le. 2. Scđo casu distingue, vt seqt̄, Aut dispō
spālis p̄cedit, & seqt̄ gñalis in eadē volun. aut in diuersis volunta
tib. Si in eadē volun. generi p spēm derogat̄, l. alimēta. §. Basilicæ.
ĵ. de ali. & ci. le. Et hoc verū si relinqtur ab eadem persona. Si ve-
rò à diuersis, tūc per vltimā scripturā vř recessum à prima, nec est
ɔcursus gñis, & speciei. l. Stich⁹ nutricis. 2. resp. ĵ. de ali. & cib. le. Si
vero in diuersis voluntatib. tūc idem: quia per sequentem dispo-
sitionem à prima vř in totū recessum, l. libertis. in pr. ĵ. de ali. & ci.
le. iō nō est ɔcursus generis, & speciei. Scđo casu q̄do fit ɔcessio
simplr, & indeterminatè, aut p̄cedit dispō spālis, & seqtur genera
lis, & tūc gñi p spēm derogatur, vt gñalis ꝓuisio nō referat̄ ad p-
sonas, qb. est spālr ꝓuisum, ar. l. cohřdi. §. q prem. de vul. & pu. & l. do
li cla. ĵ. de ver. ob. Aut p̄cedit gñalis, & seqt̄ spālis, & tunc gñi per
spe

ADDITIONES.

a Ale. Videtur, ꝙ derogetur. De hac materia vide no. p bal. ī l. quoties, C. fa. er. & ibi vide no. q. & aliā q. p eū in l. si filio. in j. col. C. fa. er. Et no. quòd gñalis ꝓuidētia hoīs nō derogat spāli ꝓuisioni legis, l. si qs prioris. §. centū, cū auth. nūc ēt. ibi posita & ibi bal. C. de sec. nup. Et an vna ꝓuisio magis spālis deroget alteri ꝓuisioni minus spāli, & qūo cognoscatur, vide bal. in l. hac cōsultissi. C. q test. fa. pos. in j. col. & bar. in l. j. §. j. ĵ. de ope. no. nun.

b Pom. Hoc induco ad q. Vide q̄ ī simili ponit ale. ī l. si ab hostib. ī pr. ff. so. ma. & cōs. 8. ī 4. vol. & vide quæ posui ad bar. in l. sed & posteriores. ff. de le. j. imo. cons. 139. & seq.

c Alc. ¶ Ad q. de facto. Itē posset īduci ad aliā q. de qua vide qđ dixi post. bar. in l. 2. in pr. de ver. ob. & qđ late not. bar. in l. sanctio. ĵ. de pœ. & bal. & imo. in no. q. in l. cohæredi. §. qui patrem. de vul. & pup.

d Rñ. ꝙ nō. & ista faciūt ad q. de qua p bal. p istū tex. in l. si ab hostib. so. mat. ꝙ si vnū est statutū, ꝙ occidēs bannitū hēat præmium, alio statuto cauetur, ꝙ occidēs cæteros bannitos mereatur dimidiā pœnā, sed eidē imponatur minor pœna ꝓ dimidia ei⁹, qđ alteri imponeretur, ꝙ occidēs talē exbānitum, de quo cauetur, ꝙ dimidiā pœnā mereatur, nō habeat præmiū. Pro quo facit gl. in d. l. si ab hostib. §. j. in ver. ibi, vel dic, quod no.

e Clau. Et s̄. dixi. Vide ad hæc multa per ale. cons. 123. vol. 4. vide etiam bal. imo. & alex. in l. cohæredi. §. qui patrem, s̄. de vul. & pup.

f Ale. ¶ Materiā habuistis. Et vide pulcherrimā q. positā p bar. in l. sed & posteriores, de legi. & quod pulchre no. bar. in l. si socer. §. idē q̄rit. de do præl. & no. q. positā p Io. an. in regula gñi. de re. iu. in Mer. Itē faciūt ad q. Dy. in l. talis scriptura. ad fi. de le. j. ꝙ si primo est statutū, ꝙ bāniti ꝓ derobatione stratarū, vel falsarij nō possint rebāniri, etiam si pacē habuerint ab offensis, & postea sit aliud statutū, ꝙ bāniti ꝓ maleficiis rebāniātur soluendo cētū, si habuerint pacē ab offensis, cū istud statutū sit gñale, nō cōprehendit bānitos pro derobatione stratarū vel falsarios, secūdū Dy. sed bal. & ang. ibi tenēt cōtrarium p l. 3. §. vtrū. ver. de his quoque. s̄. ad Syl. & per l. qui Marco. de ann. lega. ad primum responde, vt ibi, maxime per bar. Secundus tex. non probat secundum imo. ibi, vide aliam q. per Pet. de arch. in c. statutum. §. cum autem. de resc. in 6.

spēm nō derogat̄,imo generalis ꝓuisio referṫ ad eū,cui est spāľr ꝓuisum,l.Titia.§.q Marco.de an.le.& ĵ.de stip.ser.l.4.facit ad hoc
14 qđ no.per Cy.in l.cū qō.C.de legat.in vl.q. Et per hoc†pt determinari illa qō de eo,qui priori legauit bibliā,& cuilibet fri cap-
a pā.´Dixi in d.§.Marco.Prædicta vera,nisi fieret enumeratio spērū cā determinationis,& limitationis generis pcedētis,vel sequentis.& ar.eorū,q̄ ĵ.dicā.Facit l.verba.& qđ ibi dixi.ĵ.de ali.& cib.le.
15 ¶†Tertia qō est,qñ ꝓuisio generalis,& spālis cadit inter res,de qb.fit dispō;& ista est mā nr̄i §.Ad q̄ mām declarādā debes scire,ꝙ qñq; dispō generalis,& spālis,vel gen⁹,& spēs ponit̄ alternatiuē,qñq; copulatiuē.Primo casu dic,vt dixi in l.j.in fi.ĵ.de reb.du.Si
b copulatiuē,tūc iste tractatus diuidit̄ᵇin duas partes.Qñq; vni,& eidē legat̄ gen⁹,& spēs:qñq; legat̄ vni gen⁹,& alteri spēs.Primo casu qñ vni,& eidē legatur gen⁹,& spēs.Ia.de Are.dicit sic,& Old. sequendo eū,aut pcessit positio spēi,& seqt̄ positio gnis:aut ecōuerso.Primo casu adiectio generis ampliat,& dilatat primū legatū,l.fi.§.cui dulcia.s̄.de vi.tri.& ole.le.& l.hoc legatum.la 2.§.fi.cū l.seq.s̄.de le.3.Si āt econuerso,tunc subdistingue,nō curo.Iste modus distingendi non pl3,qa l3 inter personas adhibeatur illa distinctio,aut pcedit species,&c.tñ inter res ista distinctio reprobatur,per tex.in l.si seruo manumisso.ĵ.ti.j.& Dy.vr̄ hoc velle in d.c. generi.de re.iu.li.6.Qualr̄ ergo dicemus?Sustinendo Iac de Are. dico respondendo ad l.si seruo manumisso.ꝙ qñ vni legat̄ spēs,& alteri genus,ꝙ illa distinctio,ꝙ præcedat,nō h3 locū.S3 quando vni,& eidē legat̄ gen⁹,& spēs,ista distinctio bene h3 locū,vt p3 ex legib.quas ĵ.allegabo.¶Quare ꝓ declaratione intro istā mām alr̄,q̄ Ia.& q̄ Dy.qñq; vni legatur genus,alteri spēs:& tunc aut legatur gen⁹,hoc est vnū de genere,vt qñ legatur hō simpľr,& tūc vr̄r per spēm nō derogat̄ generi,imo pñt ꝯcurrere in vno hoīe legatū gnis,& legatū spēi,l.si Eros.s̄.de opti.le.& l.si dño.s̄.de le.j.Fallit si dispō spālis ꝯtineret libertatē,l.cū ita.§.j.s̄.de opt.le. Si verò legat̄ gen⁹,hoc est totū gen⁹,& postea enumerātur spēs,tūc aduerte,& intro gl.Qñq; spēs enumerātur ab errāte,& hoc ꝯstat,& tūc nō minuit̄ sigñatio gnis,l.legata.in pr.ĵ.de supel.lega. Qñq; à sciente,& tunc distinguitur,vt statim dicā.Qñq; dubitatur,vtrū fuerit errās,vel sciēs,& tūc fm̄ qualitatē psonarū p̄sumitur habita distinctione,vtrū sit mulier,vel minor,vel rustic⁹,l.cū de indebito.de pb.& l.si adulteriū cū incestu.ĵ.de adul.Si verò ꝓferatur à sciēte,hic aduerte,aut enumeratio spērū fuit facta ex abundanti grā dubitationis tollendæ,& hoc ꝯstat,& nō est dubiū,ꝙ sigñatio gnis nō minuitur.Aut fuit facta enumeratio spērū cā taxationis,seu limitationis,& hoc ꝯstat,& tūc sine dubio minuit̄ significatio generis;l.legata,2.rñ.s̄.de sup.le.hoc āt ꝯstat,qñ appositum,verbū.s.vľ verbū,vc3.hoc mō,lego supellectilē.s.lectū,& sīlia. Ita d3 intelligi,l.legata.2.resp.l3 gl.alr̄ sentiat,& ma lè,in l.cū ita. §.fi.ĵ.de le.2.Si verò dubitatur,vtrū cā determinationis,vel grā dubitationis tollendæ fuerit facta enumeratio specierū:tūc aduerte,aut pcedit legatū spēi,& seqtur legatū generis,aut eꝯ.Primo casu si qdē illud gen⁹ apponitur per aliqđ adiectiuū neutralr̄ positū: tūc generi per speciem derogatur in aliquo,vc3 vt debeat restringi illud gen⁹ ad res q̄ sunt eiusdem qualitatis,cui⁹ sunt speciès expressæ,l.fi.s̄.ti.j.Rōem dixi tibi,qa in his reb.q̄ sunt eiusdem qualitatis,adiectio generis ampliat legatū,vt ibi.Si verò pcederet legatū generis per tale adiectiuū,& sequeretur enumeratio specierum,tunc generi per speciem derogatur in totum & poneretur,&,ꝓ.i.& sic cā limitationis totalis,l.s3 & si adiiciatur.s̄.ꝓ soc.& ar.eorū,q̄.ĵ.dicā.Si vero adiiciat̄ gen⁹ per aliqđ nomen substantiuum determinatum:tunc aduerte,aut enumeratio specierum pcedit legatū,& seqtur,tunc in dubio grā determinatiōis vr̄ apponi,l.q̄situm.§.j.s̄.de le.3.Aut pcedit tm̄.vel seqtur tm̄,& tunc aut enumeratio specierum respicit,& determinat verbum,vel participium significatiuum generis,& in dubio vr̄ adiectum cā determinationis,vt ĵ.e.l.cū de Laniōis.§.qdā.& d.l.Seiæ.in pr.Idē in d.l.si cū fundū.ĵ.de ver.si.facit d.l.s3 & si adiiciatur.s̄.ꝓ soc.Aut respicit verbū sigñatiuū act⁹ legādi,& tūc in dubio ex abūdanti causa tollēdæ dubitationis vr̄ adiectū,vt hoc §.Aut pt esse dubiū ad qđ referṫ,& tunc in dubio referṫ ad verbum sigñatiuum act⁹ legādi,vt hic ĵ.e.l.si mācipia.in pr.nisi rō ꝓximitatis aliud induceret.Prædicta vera qñ sequtur enumeratio specierū post positionē gnis.Si verò seqtur enumeratio indiuiduorū ꝯtētorū sub aliqua specie nō expssa,q̄ tñ ꝯtinetur sub illo gnē,tūc sigñatū gnis restrigitur,vt illā spēm nō ꝯphendat,s3 sola indiuidua numerata,l.cū de Lanionis.§.cui fundū.ĵ.e.& l.hr̄s me⁹.§.j.s̄.de le.3.& l.j.§.idē si duę statuę.j.de au.& ar.le.S3 si spēs sit expssa,& enumerant̄ indiuidua eiusdem speciei,tūc enumeratio indiuiduorū nō restringit sigñtionem illi⁹ generis,vel speciei in dubio,l.verba.ĵ.de ali.& cib.le.S3 ibi loqtur in psonis,tñ in reb.est eadē rō q̄tū ad hoc.Itē pdicta vera,qñ gen⁹,& spēs ponuntur vtrūq; dispositiuē.Si vero vnum poneretur dispositiuē aliud enumeratiuē,tunc stam⁹ ei,qđ dispositiuē ponit̄:& illud enunciatiuē positum ad illud refertur,& fm̄ illđ intelligitur,l.Titia.§ Luci⁹.in rōe,q̄ ibi facit iurisc.s̄.de le.2.Vlteri⁹ habeo videre,qñ vni legat̄ gen⁹,& alteri species,& hic dicunt Dy & Ia.de Are.& gl,ꝙ sp gñi p speciem derogatur.& idem no. per Dy.in c.gñi.ex̄,de re.iu.li.6.Mihi vr̄ alr̄ dicendum,& pleni⁹: nā qñ vni legatur gen⁹,alteri species,aut vni legatur gen⁹,hoc est vnum de genere,aut vni legatur gen⁹ totum,& alteri species.Primo casu generi per speciem no derogat̄.s3 in eodem possunt cōcurrere,l.Eros.de op.le.& l.si dño,s̄.de le.j.Fallit,qñ spālis dispō ꝯtinet libertatem,l.cum ita.§.j.de op.le.Si verò legatur totum gen⁹,hic aduerte.Aut legat̄ diuersis respectib.vt vni gen⁹ respectu vsusfruct⁹,alteri species respectu ꝓprietatis,& tunc generi per speciem nō derogatur,s3 cōcurrunt.l.Sempronio.in pr.& ar.l.si alij,s̄.de vsuf.le.Si verò legatur eodem respectu,aut vtraq; dispō est vtilis,aut altera inutilis.Primo casu generi per speciem derogatur.ita loqtur hoc membrum positum in gl.vt l.vxorem.§.fœlicissimo.& l.seruis vrbanis in fi.s̄.de le.3.& l.2.in prin.s̄.ti.j.& ĵ.de au.& ar.le.l.j.& in multis casib.Si vero altera dispō est inutilis:& tūc aut est inutilis dispō gnis,& tūc gñi per spēm nō derogat̄,qa dispō est nulla,ergo ampli⁹ annullari nō pt,l.nā & si.ver.post defectum.de iniu.te.Si verò est nulla dispō spēi,tūc aut illa dispō fuit facta in vltima volū.aut inter viuos.Primo casu generi per dispōnē spālē inutilē nō derogatur,l.fi.§.mulier.de au.& ar.le.Scđo casu gñi per dispōnē spālē inutilē derogatur,l.legatū.§.j.de adi.le.& s̄.e.l.3.§.minor.& ibi est gl.q̄ vr̄ ponere istā dist.Ita debetis intelli
c gere istā dist.¶Quarta,ᶜ& vltima qō†est,qñ gen⁹,& spēs cadunt
16 inter casus,in qb.dispō ꝯfert:vt puta fit dispō in vnū casum,alia est in oēs casus:& tūc aut dispō spālis,& gnalis fit in eadē volunt.& gñi p spēm derogat̄,adeo ꝙ gnalis dispō nō referṫ ad casum specificatū,l.sanctio legū.ĵ.de poe.facit l.cū ex filio.§.filio.s̄.de vul.& pu.& ĵ.de ver.ob.l.doli clā.& l.stipľones ꝯmodissimū.Si vero fit in diuersis volun.& tūc gñi per spēm nō derogat̄,imo ex vtraq; poterit agi l3 non semper exigi cum effectu,l.j.§.j.ĵ.de ope.not nun.& ibi dixi,& d.l.doli clausula.ĵ.de ver.ob.dic,vt ibi dixi.

ADDITIONES.

a Alc.¶Fratri cappā.Et oīno vide bar.in l.si cōsul.s̄.de adop.& vide bar.ī l.cū q.§.s3 quia. C.de le.& in l.doli clausula,ff.de ver.ob.& Bar.in l.2.§.fi.de stip.ser.Itē faciūt ad q.q̄ format Bal.in l.si tibi hō.§.j ꝙ si ꝓ certo debito ecclesiæ soluēdo Papa mandat imponi posse collectā clericis alicui⁹ ciuitatis,quòd si postea mandat imponi posse clericis toti⁹ ꝓuinciæ,in electione creditoris sit grauari facere clericos ciuitatis,an alios de prouincia. Et ita ibi videtur concludere Bar.& imo.per illum tex.cum ibi no.licèt videatur contrarium ibi no.per bar.in l.Mœuius,§.cum,de le.2.dic,vt ibi no.per imo.

b Ale.¶Tractat⁹ diuiditur.Et adde quod dixit bal.& imo.in l.si domino Stichus,s̄,de le.j. per gl.ibi,quòd vbi species derogat generi,illud est ex quadam interpretatione contraria verborum,& ex æquitate,quod no.ad statuta Item facit ad q.statuto cauetur,quod omnes causæ debeant compromitti,alio statuto cauetur,quòd filius sine consensu patris non possit obligari,an poterit compromittere sine consensu patris?bal in l.fi,§.fi.C. de bo.quæ lib.dicit,quòd sic,quia statutum de compromissis est magis speciale.Et ad materiam vide q.quam ponit bal.in l.eden.C.loca.Adde quando generi per speciem derogetur,Pau.de Cast.cons.187.bal.cons.385.li.4.& cons.153.li.3.& cons.254.li.7.& cons. 65.lib.1.

c ¶Quarta.Adde,& vide ad hæc dicta bar.& ale,in cons.13.col.fi,in 2.vol.

LEX XIII.

Tabernæ.Taberna nomen est iuris loci,caupona nomen est negotiationis.h.d.Quod dicit de institorib.quomodo veniant in legato,dicam ĵ.l.prox.

LEX XV.

Si ita.Dr̄ hic,ꝙ legato instr̄o cauponæ,&c.ꝯ,imò veniūt res paratę pp merces,vt ĵ.e.l.cū de Lanionis.in pri.So.Nō fuit legatū instr̄m cauponæ simpľr,s3 fuit adiectū pl⁹,i.exercēdarū tabernarū.Dr̄ hic,ꝙ veniūt pistores,& institores,vt s̄.dictū est,qūo intelligit̄?Dic,ꝙ verū est qñ dñs p se exercet,& ꝑponit illos īstitores,sec⁹ si ipsis pricipľr hoc ꝯmittit̄,vt ĵ.e.l.cū de Laniōis.§.j.& §.cū d villico.& §.e.l.q̄sitū.§.Alphen⁹.ī fi.§.& ĵ.e.l.Seię.§.libro.

§.Domo.Op.de ver.si.l.j.& s̄.e.l.q̄situ.§.s3 si fund⁹.& §.Nerati⁹.& §.idē rñdit instructis horreis.gl.sol.j.ibi loqtur,qñ legatur fund⁹ instruct⁹,hic qñ legatur domus instructa.Ratio,quia vinum ex fundo,nō de domo percipitur.Hoc est ꝯ casum d.§.idē rñdit instructis horreis,vbi ex horreis nō percipit vnum.Quare gl.sol.secundo modo,vt in ea habes,& bene.

I *Furta,& damna potius præsumuntur data à vicinis,quam ab aliis.*

§.Mulier.Instr̄o fundi cedit mulier,q̄ villā custodit,sicut& saltuari⁹.h.d.No.tex.ibi,ne qd vicini,&c.Ex hoc
I tex.no.ar.fm̄ Ia.de Are.†ꝙ dānū,qđ dat̄ iagris,poti⁹ dr̄ dari à vi-
a cinis,aq̄ ab aliis.Itē furta p̄sumūt̄ poti⁹ fieri à vicinis,q̄ ab aliis,ar.s̄. lo.l.dñs horreorū.& ī l.j.C.e.& l.nā salutē.§.2.s̄.de offi præfe.vig.

ADDITIO.

a Alc.¶Dari à vicinis.Dāna p̄sumuntur facta à vicinis,& furta,vide bar.in l.fi.de q.& qđ no.bal.in l.pignus,C.de pig.act,in ver.itē quæro in genere,& oīno bal.in,d.l.j,C.loca.& bar.in d.l.dominus,& adde bar.in l.de minore,§.tormēta,in ver.dixi ꝙ fama,ĵ.de q.Itē adde,ꝙ quādo res furata reperitur in domo alicui⁹,p̄sumitur ipse illā subtraxisse,bal.in l.inciuile,C.de fur.& vide bal.in l.fi.de hæ.inst.adde,quòd furtū p̄sumitur factū à vicinis,bal.cons.346.lib.2.

Barb.¶Et vide bar.qui sin.loquitur in l.ædiles,ĵ.de via pu.quòd si quis reperitur mortuus in strata,præsumitur mortuus ab eo,sub cuius ianua reperitur,& vide quæ ibi no.

LEX XVI.

Villæ.Villæ instrumento non continetur supellex.h.d.

§.Vinea.Nos habem⁹ expeditos ī tex.tres modos legandi. Primo lego fundū cum instr̄o.Scđo,lego instr̄m fundi,seu villæ.Istis duob.mo.nō venit instr̄m p̄sfa.l.quæsitum.

p totá l. vsq; ad §. sed si fund9, & hac l. in prin. Tertio mō, lego fundum instructū, vel domū instructā: & hoc casu venit instrm prisf. l. qsitū. §. sed si fund9, vsq; ad fi. legis. Quarto mō, lego villā, & istrm & tūc an veniat instrm prisfa. non hēmus expressū, sed dixi in l. si cui fundū qđ ptinet. ar. §. sed si fundus. in l. quæsitū. s. co. sed hoc vr ꝫ casum hui9 §. & hoc vr tenere gl. in l. 2. C. de ver. sig. & idē vr sentire j. e. l. Seiæ. §. Caio. ver. ac si habitationis. in gl. q incipit. i. domū, piuncta gl. q incipit, q, s non sunt instra domus, sed psonæ. Sed mihi vr, q debemus sic dicere, si qdē testor legat fundum, & instrm
a suū: & tūc pp adiectionē dictionis, suū, a vr restringi ad istrm fundi, vt hic: sed si dico, lego fundū, & istrm, nō adiecto, eius, vel suū, puto q venit p æqparationē, qa tm importat fundū instructum, quantū fundum, & instrumentū, l. si cui. supra eo. & ita intelligo.

ADDITIO.

a Alc. ¶ Suum. No. de hoc pronomine, suum, quid importet, & adde quod no. Bar. in l. cū in testamento, j. de au. & arg. leg.

LEX XVII.

Pistoris. Pistoris, vel balneatoris. pistoris, vel lanionis instro legato, oia necessaria ad suum instrm continētur. h. d. Intellige, qn exercet per institorem: secus si exercet data pecunia, vt j. l. prox. §. j. & vidistis suprà, eo. l. si ita. in prin.

1 *Bestia mortua an veniat appellatione bestiæ, stante statuto, q pro qualibet bestia grossa soluatur tantum pro gabella.*

LEX XVIII.

Cum de Lanionis. Dr hic, q instro lanionis nō cōtinentur carnes. Cōtra, imo debēt ptineri, sicut merces, vt s. eo. l. si ita. cum carnes sint merces lanionis. So. ibi plus dixit, qa dixit, exercendarū, hic vero tm dicit, istrm laniōis. Itē vide gl. q icipit. i. macellarij, ibi dū dt, à coriis bestiarū,
1 &c. ¶ † Quero, vtrū bestia postq est mortua, possit dici bestia: qd
a erit vtile pp statutū, qđ dt, p qualibet bestia grossa tm soluatur p gabella, vr q bestia mortua non sit bestia, l. j. §. bestias. s. de postu. & lex est q bñ facit, j. q cad. pu. l. fi. In priū facit hæc gl. ñ dico pl9 nūc.

ADDITIO.

a Alc. ¶ Dici bestia. Vtrum bestia mortua dicatur bestia, quod facit ad statutum. Et an intelligitur de fera, vel domestica, vide Bart. in l. j. §. remouet, de posth. & adde quod Ray. dicit, q appellatione bestiæ venit bestia mortua, ar. l. siue hcnda, in pri. ad l. Rhod. de iact. facit pro statuto gabellæ.

1 *Respicientia de proximo aliquod instrumentum, dicuntur instrumentum.*
2 *Parata causa vxoris dicuntur, quæ respiciunt causam proximam, non remotam.*
3 *Communis vsus loquendi non est propria significatio.*
Statuta debent intelligi secundum propriam significationem, non recurritur ad communem vsum loquendi.
4 *Voluntas testatoris colligitur ex eius consuetudine.*
5 *Testis an probet, si dicat testatorem voluisse proferendo talia verba, quia sic est communis consuetudo intelligendi.*

1 §. Asinam. Not. tex. ibi, ac deinceps in infinitum, &c. Vide tis † ergo, q ea, q de pximo respiciūt aliqđ instrm, cōtinētur in instro, & hoc est, qđ dixi in l. vxori. j. de au. & ar.
2 leg. q parata † dnr cā vxoris, q respic. ū. cām pximā, vl mediatā ñ multū remotā, vt hic. Itē no. tex. ibi optimū, ergo, &c. No. † ex isto
a tex. q cōis vsus loquēdi nō est ppria signatio, vt hic. Et hoc facit ad statutū disponēs q statuta q sunt in hoc volumine, intelligan-
b tur fm ppriam signationē, b q nō debemus recurrere ad cōem vsum loquendi, vt hic, & l. Labeo. j. de sup. leg. & ibi dicam latius. Op. j. eo. §. idem cōsultus. Sol. hic nō erāt parata ad pdium rusticū
4 aliàs secus, vt ibi. Dr hic, in qua psumptione, † qro, qd est hoc dictum. Dicit gl. j. cōsuetudine, ex qua colligitur volūtas. Not. ergo,
5 † q testis vr, q probet, si dicit sic, dico, q testor proferendo talia verba, sic voluit. Interrogatus de causa, dicit, quia sic est cōis consuetudo intelligēdi. De hoc dicam latius in l. Labeo. j. de supe. leg.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Not. ex isto tex. & vide Bar. in l. Labeo, de supe. leg. & vide Bal. in rub. aliàs in c. j. qui feu. da. pos.
b Alc. ¶ Propriam significationē. Cōmunis vsus loquendi nō est propria significatio, facit ad no. in l. librorū in prin. de leg. 3. adde Bar. & doc. in rub. j. de no. ope. nun. & idē si statutū diceret, q itelligatur ad l. certā nullo addito, vel extrisec9 itellecto. Ita An. i pri. Decre.

1 *Bubulcus dicitur, qui cum bobus laborat.*

1 §. De bubulco. No. hic, † quis dicatur bubulcus, quia est ille, qui cum bobus laborat.

a §. Cui fundum. a Enumeratio quorūdā indiuiduorum à legato generis eximit speciē, sub qua indiuidua enumerata pphendūtur. h. d. fm oēs. Concor. l. hæres meus. §. j. s. de leg. 3. & l. j. ver. itē si duæ. j. de au. & ar. leg. contra hoc videtur suprà, eo. l. quæsitum. §. pe. Solue, vt ibi.

ADDITIO.

a Pom. Cui fundum. Vide ex isto tex. quod infert Old. consi. 105. versi. circa tertium.

1 *Habitare dicitur, qui maiore parte anni habitat, quod facit ad statuta, q habitantes per tot annos sint ciues.*

a §. Sabinus. a In dubio ea vnr esse in fundo, q maiori parte anni ibi sunt. h. d. No. tex. ibi, quæ q; maiori pte
b anni, &c. No. istum §. b dicit statutum huius ciuitatis, qcūq; habita
1 uerit p tot annos sit ciuis, † q vr habitar, q maiori pte anni ibi habitat, & ex cā manendi ibi habitat. Ita videtis hic, qđ tene menti.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Sabinus. Qui habitauerit per annum, est ciuis, si ibi habitauerit pro maiore pte anni, quod tene menti p statuto & vide quod no. Bal. in fi. in l ancillæ. in ver. itē dubitatur, an dicatur, C. de fur. Facit etiam tex. ad q. quæ fuit de facto Florentiæ. Testor existēs in villa vxori suæ legauit omnes massaritias, quas habebat in domo, quas habebat Florētiæ, modo de illis massaritiis quasdam portauerat in villam, quousque ibi staret, reportaturus postea Florentiam, quia cōiter consueuerant stare in ciuitate. an debeantur vxori, facit iste tex. q sic, ad idem l. quæsitum. in prin. & §. fi. & l. si ita legatum, & quod ibi dixi, de le. 3. Facit l. Labeo. s. de statulib. & hæc pars videtur vera, si testator locutus est per verba futuri temporis, vt quæ erunt, &c. Idem etiam per verbum pñtis temporis, si testor ignorabat illas massaritias esse in villa, & hoc ne ex casu, vel ignorantia fraudetur intētio sua per prædicta, quia credebat debere esse in tempore mortis, vel tempore testi, per prædicta iura. Sed si locutus est per verba pñtis temporis, & sciebat, & tūc secus, quia ita videtur fuisse mens sua, cū aliter non expressērit. Ita tenet Pa. de Ca. in l. huiusmodi. §. legatum, de leg. j. Et licèt ista distinctio videatur æqua, tamen obstant contra vltimam partem aliqua ex dictis iurib. maximè d. l. quæsitum, §. fi. Sed vide, vt colligitur ex summario, Bar. ibi. Et adde, quòd hunc tex. allegat pro singulari Lud. Ro. suo sing. 659. inci. communiter per Italiam, & sequitur Fel. in procemio decr. Rex pacificus, circa fi.
b Pom. ¶ No. istum §. Vide de isto tex. quid inferat Old. consi. 105. ver. circa tertiū, in 2. vo.

§. Quidam cum ita. Si enumeratio specierū venit ad determinationē verbi, p qđ gen9 significat, vr facta cā deteminationis. h. d. fm op. quā teneo. Op. d. l. qsitū. §. pe. supra eo. Dnt gl. & doc. q hic fuit adiecta enumeratio specierū cā limitationis, & hoc ē certū, sed qs reuelauit gl. hoc. Quare dico, q hic erat dubiū, sed quia enumeratio specierū venit ad determinationem verbi, p qđ genus signatur. Non. n. ad verbum, lego, sed ad verbum, possedi, refertur hic: ideo causa limitationis, non determinationis videtur facta, & hæc est veritas.

LEX XIX.

1 *Verbum, erant, quando trahatur ad futurum.*
2 *Enumeratio specierum quando videtur facta causa augendi legatum.*
3 *Propositio, cum, de natura est, vt actum verbi significet.*

Si mancipia. Legatum instri est vle, iō recipit augmētū vsq; ad mortē testoris. Itē enumeratio specierum in dubio fit cā augendi legatum. h. d. No. tex. ibi, sed augēdi, &c. vide gl. q incipit. s. tunc cum testator, fm casum gl. vr, q si testor dicit, lego mancipia, q ibi erāt, † q istud verbum non significat futurum, sicut alia verba optatiui, & subiunctiui modi, & sic ē ꝫ l. cū certus, supra, de vi. tri. & ol. le. & de au. & arg. le. l. cum qdā. & l. pe. j. e. vbi est verbum, erat, & trahitur ad futurum. Rñ. dēs intelligere, q hic dixit, q ibi essent, s. testi facta tpe, qa dicit tex. aliàs trahe retur ad futurum, vt legib. supra all. ¶ Op. di itur hic, † q adiectio mancipiorum videtur facta cā augendi. Contra s. l. prox. §. cū fundum. So. hic enumerat mancipia simplr, & sic spēs: ibi vero nominatim, & singulariter, & sic quædam indiuidua. Rōnem vidistis s. e. l. quæsitum. §. pe. Item vr, q ista lex fm lec. gl. sit ꝫ opi. meam, qa enumeratio spērum respicit verbum per qđ gen9 signatur, ergo debet intelligi, vt s. l. prox. §. qdā. Rñ. immo respicit verbum significantium actus legandi, fm lec. gl. q dicit sic, lego fundum cū instro, & cum mancipiis, & sic de necessitate regitur à verbo, legauit, pp
3 præpositionem † cum, cuius natura est, vt actum verbi signet, nō autem veniat ad determinationē noīs. Cōtra hoc qđ dico, vr, qa etiā si detrahit dictio, cū, vt lego fundum cum instro, & mācipiis: vr, q sit idem, q cā augmentationis sit facta adiectio mancipiorū, vt s. eo. l. cum de Lanionis §. cui fundum. Si respicis solōnem, quā dedi i l. quæsitum. §. pe. s. e. ego dixi, q qñq; enumeratio specierū venit ad determinationem verbi, seu participij, per quod genus signāt. Nā enumeratio specierum nō pt venire ad determinationem vnius noīs, s. u verbi, vel participij. ita loquitur §. quidam. s. l. prox. & j. in l. prox. in prin. Contra hanc sol. facit l. sed si adiiciatur. s. pro soci. Ego solui, q ibi ideo, quia sic fieri solet. Et illā opi. tenendo non obst. dedi etiam aliam sol. vt ibi dixi.

§. Paulus. Dr hic, q supellex cedit legato. Opp. de l. villæ. in prin. supra eo. Gl. soluit plurib. mo. sed tene mēti vltimam sol. quæ est vera.

LEX XX.

Seiæ. Quando enumeratio specierum venit ad determinationem participij, per quod genus significatur, vr facta causa limitationis, & determinationis. h. d. Vel aliter, per enumeratio nem specierum factam in codicillis restringitur legatum generis factum in testamento. h. d. Nihil est aliud.

§. Liberto suo. Legato fundi instructi non cedit seruus qui colit data mercede. h. d.

1 *Copula, &, quādo cadit inter res, quæ ponūtur in vna oratione, & qualitas, quæ adiicitur vni rei, potest cōgruere alteri, tūc intelligitur repetita, siue tēdat ad augmētū legati, siue ad diminutionē: secus si qualitas sequēti rei nō cōgruit.*
2 *Copula posita inter diuersas orationes nō inducit repetitionē ex virtute sermonis sed ex præsumpta volūtate disponētis quādo alias sequēs dispositio ē inutilis.*
3 *Copula posita inter orationes per se principaliter copulatas nō habet vim copulæ, sed magis continuatiuæ.*
4 *Copula, cum, posita inter personas positas in eadem oratione, inducit repetitionem de virtute sermonis, & rigore iuris, fallit fauore libertatis*
5 *Copula, &, quæ, & similes quando ponuntur inter personas positas in eadem oratione, & qualitas, vel conditio adiecta primo potest vniformiter cadere in secundo, tunc inducunt repetitionem.*

Dictio

6 *Dictio,etiã,iuncta cũ dictione,&,an inducat repetitionẽ præcedentis qualitatis.*
§.Caio. Virtus copulatiuæ qualitatem p̄cedentis legati repe
tit in seq.h.d.& est no.casus,& menti tenẽdus.¶ Op.
& vr̃,ꝙ qualitas adiecta in vno legato non intell'r repetita in le-
gato alterius rei,nisi ibi sit dictio,amplius,vel alia repetitiua,l.in
repetendis.& ibi no.s̃.de leg.3.So.hic loqtur,qñ duę res copulant̃
in eadem oro͂ne,& tũc qualitas adiecta vni vr̃ in alia repetita:sec⁹
in diuersis oro͂nib.d.l.in repetendis.& probatur in l.q fundũ.s̃.de
ꝯh.empt.Sed ꝯ̃ illã sol.fortiter facit s̃.de leg.2.l.fi.§.Seio.vbi ẽt in
eadẽ oratione copula,&,nõ inducit repetitionẽ cõditionis.Sol.
ibi,qñ copula cadit inter ꝑsonas,hic verò qñ cadit inter res lega-
tas.Præterea ibi ex repetitione inducebat̃ diminutio legati,hic
augebatur.Et de hoc qñ dicta in vna persona in alia videat̃ repeti
ta,dic,vt dixi in l.mulieri,& Titio.j̃.de cõd.& dem.& l.Publius.&
l.Iulius Paulus.e.ti.¶ Pro euidentia,& maiori declaratione an ꝑ
a copulatiuã inducat̃ repetitio,[a] dicas sic:Q̃nque copula inter res
cadit,quæ ponũtur ĩ vna oro͂ne,qñq; inter plures oro͂nes.Primo
1 casu†aut qualitas,q̃ primæ rei adiicit̃,p̄t ꝯgruere alteri rei,& in
sequenti intell'r repetita,siue tẽdat ad augmẽtũ legati,vt hoc §.si-
ue ad diminutionẽ,l.fi.§.cui dulcia.de vi.trit.& ole.leg.& aduerte
quia ista qualitas,q̃ hic intell'r repetita,non est eadẽ numero cum
ea,quæ est in præcedenti re.Nam aliud est instr̃m fundi, aliud est
instr̃m domus,sed est eadem ĩ gñe,quia qd̃libet est instr̃m.Sed si
esset aliqua qualitas,q̃ vniformiter respicere posset vtrãq; rem,
multo magis intelligeret̃ repetita.Exẽplũ in ꝯdõne legati huius,
lego Titio fundum,si nauis ex Asia venerit,& domum.Certè illa
ꝯdõ,vna,& eadem numero,p̄t vtrũq; legatũ respicere,ꝑ hoc s̃.de
le.3.l.in repetẽdis,& qd̃ ibi dixi.Nã idẽ est in dictione,&,ꝙ in di-
2 ctione,itẽ,vt j̃.dicã.Si verò illa†qualitas sequenti rei nõ ꝯgruat,
exẽplum,lego Titio fundũ instructum.& centum.Certè nõ pos-
sumus repetere centum instructos,vt s̃.de le.2.l.cum pr̃.§.cũ imꝑ
fecta.Facit qd̃ dicã j̃.qñ ponitur inter ꝑsonas.Scd̃o casu qñ ponit̃
inter diuersas oro͂nes,tũc nõ inducit̃ repetitio ex virtute sermo-
b nis.d.l.q fundũ.de ꝯh.emp.sed ex p̄sumpta [b] voluntate disponen-
tis induceret̃,qñ aliàs sequens dispõ esset inutilis,vt j̃.de cõd.& de.
l.Iulianus Paulus,& l.cũ seru⁹,& l.Iulianus nr̃.q̃ leges ꝓbãt vtrũq;,
ꝓut dñt ꝯdõnẽ adiectam libertati intelligi in legato sibi copulati
uè annexo,ne pereat legatum,& sic aliàs nõ intelligeret̃.Sed hoc
verũ,qñ ꝑ dictionẽ,&,adiiceretur oro͂ ꝑfecta.Nã si esset ĩperfecta
tũc suppleret̃ ex p̄cedenti cũ qualitatib.suis,ꝓut dixi de dictione,
3 itẽ,in d.l.in repetẽdis,& in l.j.in prin.de pub Rõ p̄dictorũ est,†qa
qñ copula cadit inter oro͂nes ꝑ se principal'r copulatas,nõ habet
vim copulæ,sed magis dictionis ꝯtinuatiuæ,vt dicã j̃.de reb.dub.
l.si is,q ducẽta.§.vtrũ.Q̃nq; copula cadit inter ꝑsonas,& tũc si di
ctæ ꝑsonæ sunt positæ in eadẽ oro͂ne,est aduertendũ:aut ꝑ dictio
nẽ,&,q̃,& similes fit dicta copula:aut ꝑ dictionẽ,cũ.Secũdo casu
4 †intell'r repetita de virtute sermonis,& rigore iuris.Fallit fauore
libertatis,& illud de æqtate,d.l.Iulius Paulus,& l.cũ seru⁹.de cõd.
& dem.& de statulib.l.si seruo.Rõ,qa dictio,cũ,copulat accesso-
riè.Vñ si dico,Titio,si nauis ex Asia venerit,cũ Seio lego cẽtũ,vi-
deor legare Seio cũ ea ꝯdõne,qua Titio,q ẽ principalis in oro͂ne.
5 Primo casu†qñ fit,ꝑ &,q;,& similes,tunc si qdẽ ꝯdõ,seu qualitas
adiecta primo p̄t vniformiter cadere in scd̃o,intell'r repetita,ar.
huius §.Exẽplũ Titio,si nauis ex Asia venerit,& Seio lego fundũ,
intelligo legatũ Seio sub eadem ꝯdõne,ar.huius §.& s̃.de le.3.l.in
repetendis.Si vero nõ p̄t vniformiter cadere,nõ intell'r repetita,
vt s̃.de le.2.l.fi.§.Seio.Nã ibi Seiũ hr̃dẽ instituerat:Vnde illa ꝯdõ,si
hr̃s nõ erit,est ĩ ei⁹ ꝓpria ꝑsona potestatiua:& in persona vxoris,
c q̃ nõ fuit hr̃s instituta,dicta ꝯdõ non cadit.[c] Et si diceres,immo,li
cet.n.ista ꝯdõ,si hr̃s ipsa vxor non erit,non cadit in eam,qa non
fuit instituta:tamẽ intelligit̃ sub ꝯdõne legatũ,si Seius hr̃s nõ erit.
Rñ.tunc nõ caderet vniformiter,qa in Seio est potestatiua cõdõ,
in vxore esset casualis:sed si ꝯdõ apponeretur post vtranque per-
sonam noı̃atã,ĩtelligeret̃ ĩ ꝑsona vtriusq;,d.l.mulieri,de ꝯd.& de.
& ibi no.Si aũt dictę ꝑsonę noı̃arẽtur in diuersis orationib.dico
6 idem,qd̃ s̃.Sed q̃ro†qd si cũ dictiõe,&,poneret̃ dictio,ẽt:Exẽplũ,
lego Titio fundum sub ꝯdõne,& etiã lego ei domũ,an per dictio
nem,etiam,magis inducatur repetitio?Cogitabitis.

ADDITIONES.

a Alex.Inducatur repetitio.An,& qualiter per copulam inducatur repetitio,adde Bar.in l. si ita stipulatus,§.Chrysogonus,de verb.ob.& vide plenè quod no.scripsit Bar.in l.si legatarius,§.si.de leg.3.
Io.Fr.Ru.¶ Adde Are.cons.j.eod.vol.vbi ponit quædam pulchra,& noua in materia.
b ¶ Ex præsumpta.Adde Ale.de Imo.in cons.47.co.j.in fi.in 5.vo.
c Alc.¶ Non cadit.Vide per Bar.in cons.inci.Titius condidit testamentum,in quo filium suum,in fi.& in cons.inci.testator reliquit vxori suæ.
* Claud.Sequitur Aret.cons.26.vbi ponit aliam limitationem.

§.Prædia. Debita in nouationem deducto legato instr̃i nõ
cedunt.h.d.Op.de l.cum filius.§.hr̃s meus.s̃.de le
ga.2.So.Dñt qdam,ibi nouatio p̄cedit legatum,hic secuta est:vel
ibi fuit legatum spãliter,hic gñaliter,& ista plus placet. Sed ꝯtra
hoc op.de l.nepoti.s̃.eo.So.ibi loquitur de nouatione,quę fit per
sñiam,quæ nõ nouat obligationem,hic vero de nouatione,quæ
fit per stipulationem,& plenè dic,vt ibi dixi.Tene menti.

§.Item quæsiit. Filij,& vxor serui nominatim legati le-
gato non cedunt.h.d.
§.Pãphilæ. Non vr̃ absens à fundo,q alibi causa discipli
næ est missus:h.d.De hoc s̃.de leg.3.l.quæsi-
tum.circa prin.& inducas in argumentum,vt ibi dicitur.
1 *Podere legato quid veniat.*
§.Tyrannæ. Pascua deputata ad vsum fundi, & cum eo
vno nomine nuncupata,legato fundi cedũt.
h.d.tene menti.No.ꝙ nõ obst.ꝙ sit aliqua separatio:rñ bene venit
quicquid vno noı̃e nũcupatur. Facit ad hoc l.prædiis.§.balneas.
a cum §.seq.s̃.de le.3.Et hoc facit ad q.[a] † quãdo legatur podere,vt
1 ĩtelligatur podere,quicquid vno nomine nũcupatur,licèt simul
non stet.Dixi in l.si ita.de aur.& arg.leg.& l.j.j̃.de reb dub.

ADDITIO.

a Ale.¶ Facit ad quæstionem.Adde Bal.in l.legatis,C.de leg.& facit ad aliam q.no.per Bal.in l.emptorem,C.loc.

§.Instructis. Quod alibi causa custodiæ est repositum,in-
strumento domus cedit.h.d.
§.Quod adiecit. Sed quid in dubio? Certe in dubio vi
detur legatus fundus ĩstructus,l.prę-
dia.§.ita legatum,j̃.eo.

LEX XXI.

Cum fundus. De ista materia,vtrum quãdo legatur fun
dus sine instrumento,an cedat instrumen
tum,habuistis s̃.eo.l.2.§.dotes.

LEX XXII.

Fundo. Contra hoc vr̃ casus s̃.de le.3.l.Lucius.§.collegio.
Sol.Credo,ꝙ glo.ibi intelligendo,vt ibi dicit,dicat
male,& ꝯ̃ causam huius §.& sic concordat illum §.cũ isto:vel for-
te aliter,vt ibi dicemus.
§.Fundo. Op.gl.de l.j.& 2.j̃.ti.j.vbi mortuo seruo extingui
tur legatum peculij.Sol.dicit gl.hic non fuit lega
tum peculium cum seruo principaliter,vnde non est accessio ser
ui,sed instrumenti.Ex hoc apparet sol.ad l.quæsitum.§.Papinian⁹.
s̃.eo.vbi legato instrumenti nõ cedũt noı̃a debitorum,nec pecu-
lium.Sed responde,intelligo,ꝙ hic erat aliquid in peculo,quod
erat instr̃m.Et hoc apparet ex solutione præcedẽtis ꝯ̃rij,quia hic
cedit peculium tanquã instr̃m,non autem cedit seruo:aliàs lega-
to instrumento non venirent nomina debitorum,vt ibi.

LEX XXIIII.

Cum quæritur. Dic de hoc,vt s̃.eo.l.tabernæ.

LEX XXV.

Fundi. Illud instr̃m,quod est in fundo,ĩspicitur,nõ quod fun
dus sustinere potest.h.d.
1 *Fornaciarij,ꝙ veniant fornace instructa legata.*
2 *Fornax non videtur legata legato instrumento fundi,vbi est fornax.*
3 *Genus,à quo remouetur,remouetur & qualibet eius species.*
4 *Principali remoto remouetur & accessorium.*
§.Quidam. Hic §.hẽt duplicẽ literã,& ſm diuersitatẽ lr̃ę
diuersificant̃ lect.& ſm primam.h.d.Fornace
1 †ĩstructa legata nõ cedũt fornaciarij,q maiori pte anni alibi ope
2 rãtur.h.d.Et ſm istã dẽtis hr̃e figulinos.Vel†aliter ſm aliam lite-
rã,q legat ĩstr̃m fundi,vbi ẽ fornax,nõ vr̃ legar̃ fornacẽ.Itẽ à quo
3 † remouet̃ gen⁹,& q̃libet ei⁹ spẽs,h.d.& ꝓbat̃ in l.ĩ suis.j̃.d suis,&
4 legi.Vel al'r,†à quo remouetur principale,& eius accessoriũ.h.d.

LEX XXVI.

Dolia. Vidistis s̃.eo.l.cum fundus.

1 *Molæ,quæ sunt ad vsum quotidianum,veniunt appellatione supellectilis,magis quàm instrumenti.*
§.Molas. Ergo molę sunt instrumentum.Contra.s̃.eo.l cũ
de Lanionis.§.asinam.So.intellige,quãdo istę mo
1 læ erant paratæ ad vsum prædij rustici,secus†si ad vsum quotidia
num,vt molæ,in quibus fit salsa,quia tunc magis putarem,ꝙ cõ-
tineantur appellatione supellectilis,quàm appl'one instrumenti.

LEX XXVII.

Prædia. Instrumento fundi maritimi nõ cedunt serui pisca-
tores dominum sequentes.h.d.
1 *Domicilium dicitur transferri de loco ad locum,quando quis recedit cum familia,& rebus.*
§.Affini suo. Qui peregrinatur ad tempus, cedit instr̃o
fundi.Item fructus non expressi non cedũt.
h.d.No.tex.in vers.quæsitum,ibi,cum quędam,&c.& ibi,reliquis,
cõseruabis,&c.Dr̃ hic,ꝙ voluntas defuncti seruat̃,sed quid in du
bio?Dicit gl.ꝙ non vñr fructus legati,nisi manifestè probet̃.Ad-
uerte ad vnum,nos hẽmus in l.domiciliũ.& l.n.§ pe.j̃.ad muni,ꝙ
1 domicilium transfertur re,& verbo.†Modò quæritur,[a] qualiter
a domicilium transfertur re?Rñ.hic habetis tex.ꝙ quãdo quis re-
cedit

ADDITIO.

a Bald.¶ Modo quæritur.Et vide Bal.in l.ex facto,ff.de hære.inst.& notatur in l.eius,j̃.ad mu.& vide Pet.in clem.ne Romani.§.eo tamen,& quæ ibi dixi,de electione.

cedit relicta familia,& rebus,nō vr̄ hr̄e animū domiciliū trāsferendi.Secus si recederet cū rebus,& familia,vt hic in versi.quæsitum.Pro hoc facit s̄. quib.mo. vsusf.amit. l.si mulieri. Et hoc tenuit Inn.& non allegat istum §.in c.ex transmissa.ex̄ de renunc. 1

a §.Liberto. Gn̄ali legato eorum, q̄ in fundo erāt,cedunt omnia,nisi aliud de mēte testōris appareat,h.d.Vos hētis hic gl.Ro.magnā,factā p elegātia verba.Opp.dr̄ hic ꝙ vinum venditum cedit.ꝯ in l.rem legatam.ȷ̄.de ad.leg. Rn̄.hic probatˀ ꝯria voluntas eo ipso,ꝙ volūtariè vēditur. Quæro,quid vult dicere tex.vt s̄.respōsum?Rn̄.refertur ad omnia supradicta, nisi aliud probetur.In ꝯrium probatur ex his quæ not.hic in gl. quam vide,quæ incipit,quæ sane liquet.& in d.gl.ibi expone angustia quæ. i.tenor verborū stricte sumptus,vt patet ī isto §.item eius qualitas,vt puta, quia legatarius non est capax huius rei in re pr̄senti.i.in præsenti §.non habens alia in d.gl.ibi.

ADDITIO.

a Alc.¶Liberto.Vide Bal.in l.4.C.de legi.
Io.Fr.Ru.¶Adde ad sol.primi contrarij,quòd illam tanquam truffatoriam reprobat d. Ias.in l.serui electione.§.fi.in fi.s̄.de leg.1.

1 *Ager quid sit,remissiuè ad glo.*
2 *Fundo legato veniunt fossata,& mensuratur cum fundo.*
Colonus non tenetur facere fossata perpetua,sed quæ sunt ad vtilitatem temporis,quo conduxit.

§.Ita legatum. Legare fundū sicut est,vl' sicut erit,equiparatˀ legato fundi instructi.h.d.Quero,
1 quid † sit ager.Dic,vt in gl.q̄ incipit,i.instrō,ex qua hēs,ꝙ legato
a fundo fossata cedūt,& debent mensurari cū fundo,b secus i via.
b Sed q̄ro,an † colonˀ,q simpl'r ꝯduxit fundū,dēat facere fossata,&
a ca purgare?Vide qd̄ dixi in l.impensæ.s̄.de impē.in re.dot. fac.& ibi dixi.Si qd̄ sūt fossata ad pꝑetuā rei memoriā,n̄ tenetˀ facere. Si vero sūt tn̄ ad vtilitatē pn̄tis āni,ī quo ꝯduxit,illa tenetˀ facer̄.

ADDITIONES.

a Bar.¶Ex qua habes.Et vide Bal.in l.riparum.s̄.de rerum diui.
b Alex.¶Mensurari cum fundo.An fossata debeant mensurari,adde Barto.in l.littora.de contrah.emp.Quid autem si vendo decem pedes terreni hic , & ibi sit murus longus, ille murus debeat computari intra latitudinem horum decem pedum,text.no.videtur velle,quòd non,in l.j.& quod ibi Bar.de via pu. & ad Bart.adde Pau.de Ca.in l.si lege. §.colonus,suprà,loc.

§.Fundos. Quid vult dicere tex.in fi.ibi,quod verbis cōprehendisset.dic,vt in gl.& bene.

LEX XXVIII.

Lucius. In legato fūdi īstructi inspicitˀ tp̄s mortis.h.d.Op.d̄ l.si ita.ȷ̄.de au.& arg.leg.Sol.hic loquitur in legato vl'i,ibi in indefinito,vel singulari.Facit ad hāc l.s̄.e.l. si mancipia.

LEX XXIX.

1 *Disponens,& dispositum non compatiuntur se sub eodem genere.*
2 *Differentia secundum plus,& minus non differunt genere,sed specie.*
3 *Testamentum disponit de testamento,& sententia,de sententia quando alterum alteratur.*

a Si nauem. a Disponēs,†& dispositū nō ꝯpatiunt̄ se sub eodē gn̄e.h.d.Et dic,vt no.p Cy.in c. mora.de re.
2 iu.li.6.Itē q̄ † differūt s̄m plus,& minus,nō differūt gn̄e,sed spē.h. d.& est lex multū philosophica.Op.de l.cū de Lanionis.§.j.& l.q̄ situ.§.sed si fundus.s̄.eo.vbi hō est instrm̄ hoīs, dicit gl.speciale ī hoīe.Vel ibi loquitˀ de instrō instri,hic d̄ instrō principali:nō placet,quare dic,ibi accipiūt hoīes tāq̄ res diuersæ,& separate,& iō n̄ vn̄r ee̅ sub eodē gn̄e,vel spē,qa tāq̄ res,nō tāq̄ hoīes assumūt̄.
3 itē op.† nōne testm̄ disponit de testō, l.posthumus.in fi.de iniu. testa.itē nōne sentētia disponit de sentētia ꝯfirmando eā, l. eos. C.de appel.& sic disponens,& dispositum sub eodem gn̄e se cōpatiuntur.Rn̄deo,hic loquitur,qn̄ disponens,& dispositum durant,ibi qn̄ vnum alteratur,quia desinit esse testm̄,vel sententia.

ADDITIO.

a Si nauem.Vide Barto. in l.imperium. de iurisdict.omnium iud.in quinto gradu meri imperij.
Io.Fran.Ru.¶Vbi dicit,quod quæ differunt secundum plus,& minus,non differunt specie,& ideo dum hic dicit,quòd differunt specie,impropriè loquitur.Limita non procedere in his,quæ sunt iuris,vt est videre in vsufru.de vsu,& habita.

TITVLVS VIII.

De peculio legato.

LEX PRIMA.

Principali extincto accessorium extinguitur,& in fi.vbi se remittit.
2 *Seruo,& peculio legato,extincto seruo,non extinguitur legatum peculij.*
3 *Dictio,cum,in his,quorum natura est,vt vna res alteri accedat, coniungit accessoriè,in aliis principaliter,& in summario.*
4 *Seruo cum peculio legato,& in peculio sit vicarius,alienato seruo legatum peculij extinguitur.*

1 Seruo legato. Extincto † principali extinguitˀ accessoriū,hoc primo.Et dictio,cū,coniungit accessoriè in his,quorū nā ē,vt vna res alteri accedat,in aliis coniungit principaliter.h.d.cū trib. seq.No.tex.in prox.l.nam q̄.&c. Dicitur hic, quòd extincto suo, extinguitur legatum peculij.Contra,ȷ̄.e.l.tunc inutile, & in l.seq. So.ibi seruus ē extinctus post mortem domini, & sic postq uā legati dies cessit:hic aūt co viuo.item op.s̄.ti.j.l.fundo.§.fi.Sol.ibi peculium non erat accessio serui,sed instri,qd̄ instrm̄ nō ē extinctū.
a itē op. a ꝙ extincto principali nō extinguatur accessoriū.l.itelligere.C.de lui.pig.So.ibi plenissimè tractauit Pe. istā mām dic, vt ibi, & Cano.in c.iter dilectos.de fid.inst.itē op.de l.qd tn̄.in prin.s̄.qb. mo.vsusfr.am.vbi dr̄,ꝙ extincto principali nō extinguitˀ accessoriū.Dicit gl. hoc verū,qn̄ principale est prætiosius accessorio:secˀ si eꝯ.vt ibi est.Ista so.ē multū no.si eēt vera:sed mihi vr̄,ꝙ sit ꝯ tex. l.& si nō sunt.§.pueniamˀ.quā gl.alle. vbi nō inspicitˀ ptiositas,qn̄ ē
2 certū,ꝙ sit accessoriū,iō ē al'r rn̄dēdū ad l.qd tn̄. Sed † aūq̄ rn̄deā q̄ro:pone,ꝙ testōr legauit suū,& peculiū:an extincto suo legatū peculij extinguatˀ?Pe.ꝙ nō,p l.si cui.s̄.ti.j.& Cy. refert in l.itelligere.C.d̄ lui.pig.Rō.qa tūc peculiū ē legatū principal'r, nō accessoriè p hoc rn̄de ad l.qd tātū,ꝙ ibi nō fuit legatˀ fundˀ accessoriè p ꝯiūctionē,cū:sed principal'r p dictionē,&,iō extīcto legato villę
3 nō extiguitˀ legatū fundi.† Op.ad l.& si ancilla.de tex.s̄.px.So Ibi
b dictio cū cadit b inter res, quarū vna alteri ꝯsueuit accedere: iō ꝯiūgit accessoriè:hic vero cadit inter psonas,quarū vna n̄ accedit. l.iustissimè.s̄.de ędi. edi.iō ꝯiūgit principal'r:&sic legato vnius rei
5 extincto nō extinguitˀ alterius. Quæro qn̄ testōr † legauit seruū cū peculio,& ī peculio erat vicariˀ,an alienato suo extiguatˀ legatū vicarij?io.ꝙ sic:& hoc no.i l.j.Sed ista l.vr̄ ꝯ l.4.huiusti. Sed sustinēdo io.dic,ꝙ ibi legauit vicarios noīatim,sed gl. io. loqˀ quādo non fuerūt noīati vicarij:sed erant cū peculio.De hoc vtrū extincto principali , extinguatur accessorium, dixi s̄. titu.j.l. si cui.

ADDITIONES.

a ¶ Item opp.& vide l.non dubium.C.de legib.vbi dicit,si accessorium est æquè principale,non extinguitur.& vide quod not.in l.pacta,quæ contra.C.de pac.& vide ioan.in l. quod de bonis.infrà,ad leg.Falc.
b Alc.¶Dictio,cū,cadit.Not.differentiā inter &,& cum.adde Bar.in l.j.ȷ̄.si pen.app.mors interu.per Bar.in l.Titiæ textores.§.j.& de leg.j.& de dictione cum,vide not. per Bar.in l.si ita.§.quæstio.ȷ̄.de ma.te.& s̄.in l.si cui fundum.de fun.instr.& ibi scripsi concord.

LEX VI.

1 *Actione personali peculium potest peti,quando agitur vniuersaliter, & singulæ res in peculio existentes rei vendicatione.*

1 Si peculium. Vides hic,ꝙ in vniuersitate est peculiū,vt no.in l.qd̄ dr̄.s̄.de ipē.in reb.do.fact.tn̄ singulę res dēnt vendicari,vt hic hēs.ꝯ imo sufficit agi vl'r,† sicut qn̄ petitˀ hr̄ditas,vl'r petitur,vt no.in l.j.s̄.de edē.in j.gl.magna. So. si petitˀ actione psonali,pōt vl'r peti,vt in ꝯrijs. si petitˀ rei vēdicatione,singulariter dēt peti,vt hic.Hoc declaraui s̄.solu.ma. sup rubr.

1 *Solutione licet singula corpora in peculio,vel hæreditate ipso iure minuantur, tamen quando fit diuisio facti in vna re singulari,solutio fit vel pluribus,ne patrimonium deuastetur.*
2 *Adiectio facta ad legatum minuendum vitiat legatum,secus si ad augendum.*
3 *Liberatio quando est legata extraneo,non refert,an testator ipsum liberet, vel iubeat hæredem liberare,licèt non sit liberatus ipso iure.*
Liberatio facta seruo per dominum operatur vt seruus sit liberatus ipso iure.
Seruus non est liberatus incontinenti ipso iure quando testator iubet hæredē seruum liberare.
5 *Hæres grauatus,vt liberet seruum qua actione conueniri possit.*

§.Si vero sit. Op.ȷ̄.e.l.si Sticho.So.hic loqˀ de corporib. q̄ dēnt remanere ī peculio: secus si alia corpora eēnt legata.itē op.ȷ̄.e.l.dominus seruū.So.loqˀ quādo legatarius soluit hr̄di.itē op.dr̄ hic,ꝙ singul'r corpora minuūt̄. Cōtra, imo in vna re dēt fieri solˀo.l.nō amplius,in fi.s̄.de le.j.& C. quā-
1 do,& q. quar.ps dētur.l.2.So.ipso † iure fit pro rata diminutio p quolibet corpore: sed si perueniretur ad diuisionē,q̄ est facti ,vt q̄libet pro diuiso possideret,aēret assignari in vna re,vel plurib.ita ꝙ p̄rimoniū p particularē assignationē nō deuastaretˀ,vt legib.ꝯrijs.& insti.de of.iud.§.qd̄ si pmode.ita est in l. Falc. nā l; Fal. diminuat omnia leg.ipo iure. l.Plau.& l.lineā.ȷ̄.ad l.Fal.& ibi gl.& dixi pleniss.ȷ̄.ad l.Falci. l.in quartam.Sequitur §.& si fuerit.¶Not.text.
2 ibi,nec.n.potest crescere vendicatio,&c.Op.ꝙ † p hāc adiectionem vitietur legatum.l.p seruū.§.j.s̄.de vsu.& ha.Rn̄. ibi illa adiectio erat ad diminuendū,iō legatū vitiat:hic vero erat ad augendū,iō non vitiat.item dr̄ hic,ꝙ ex istis verbis non pōt hr̄e actionē sed exceptionē.ꝯ, ex istis ablatiuis absolutis deducto ære alieno, &c. vr̄ induci dispō,cū actio petitionis fideicommissi respicit psonam quam testōr potest grauare,l.fideicommissa.§.cū eēt.s̄.de l.3.& no.in l.ī rōne.§.tametsi.ȷ̄.ad l.Fal.Sed hęc hr̄dem respiciūt: ergo vr̄,ꝙ hr̄s possit couenire s̄m testm̄:hic dr̄ ꝯrium.Huius ꝯrij timore forte dicit Ro.ꝙ tex.loquitur de rigore,sed de æqtate secus.Doc.ꝯmuniter tenet ꝯriū,qa hic nō hēt locū actio, sed exceptio.Br̄ puto vtriusq; opi.esse verā.Pro cuius euidētia dēs scire
3 † ꝙ qn̄q; liberatio legatur ex̄neo,& tūc nō refert,vtrū testōr ipm liberet vel iubeat hr̄dē liberare.l.4.§.nūc de effectu.de lib.le. & l. nihilque.

nihilque.hoc ti.Sed qñ relinquit liberatio seruo,est dña:qa aut dñs liberat nuda volũtate,& seru⁹ statim est liberatus à debito,vt hic ī ver.sed & si dñs,&c.sed in libero hoīe nō eēt sic.qa licēt testōr remitteret debitum,nō eē tliberat⁹ incōtinēti:licēt pt agere, vt libe

4 ret,vt d.§.nūc de effectu.& d.l.nihilq;.sed † qñ testōr nō remittit ipsi seruo,sed iubet hrdē remittere,tūc seruus nō est liberat⁹ in-

5 continēti,sedpt agere, vt liberet. ¶ Nūc ad ꝓpositū, qñ testōr dt ista verba,ære alieno ñ deducto,vr grauat⁹ hrs,vt liberet,iō su⁹ ñ ptagere ꝯ hrdem actione psonali,vt eū liberet. Ita loqr opi. Ro. sed si vellet peculium statim vēdicare,nō pt incōtinēti,qa nō est incontinēti liberatus à debito,& ita loqr tex.hic.n.nō pt crescere vendicatio peculij,& sic loqr hic de rei vend.sed bene pōt agere actione psonali, vt liberet,vt dixi.vide gl.q̃ inci. corporum. in fi. ibi.l.j.Op.de leg.j.ĵ.quo.leg.§.volũtas.Solue,vt ibi.quia nō hēbat volũtatem defuncti.nec hrdis:hic sic.¶ Item op.ad fi.§.de l.peculium seruo.ĵ.e.tit.So.ibi.legauit res singulares, hic vero peculiū sub noīe vniuersali.Et hoc inducit gl.ad q. Vide gl. q̃ inc. non ex pectata.ibi,& fm hoc facit ad qōnē.& not. ipsam, & adde, ꝙ alr dicit gl.in Auth.ingressi.C.de sacrosan.ec.& ibi vide Cy.in pe.qō.

§.Vicario. Duobus modis legitur in gl.& quare.

1 *Peculium si legatur seruo,seruus non potest petere id,quod dominus debet sibi,sed habet ius compensandi.*

a 1 §.Sicut autem. Vr ergo,ꝙ id,qd dñs dēt suo, ñ pt peti nisi dñs expsse dixerit.† Rō ē,qñ legat peculiū vr legari qcqd ēī peculio,& actiōes peculiares ꝯ debitores:sed ꝯ dñm nō critactio,iō ñ pt peti nisi ꝯ debitorē peculiarē. Itē actione ex testō nō pt peti,qa dñs nō expssit aliquā q̃titatē quā tāq̃ debitā legaret, sed ꝯpēsari pt,qa ius cōpensandi bene est quæsitum ad id, qd dominus debet in peculio, & hoc voluit dicere. Ro.quantum ad compensationem sufficit dominum nolle.

ADDITIO.

a Ale.¶ Sicut autem.De isto tex.vide no.per Bal.in l.si certis.in vlt.col.C.de pac.per Bar. in l.gerit.in vlti.col.de acq.hær.per Bald.in l.fi.C.an seruus ex suo facto, & in auth. & omnino.C.ne vxor pro marito,in vl.col.

Pom.¶ Vide quid dicat Bal.in l.2.C.an seruus ex suo facto.Ale.conf.12.in 2.vol.

1 *Pater vel dominus licēt scribat filio se debere non per hoc efficitur debitor.*

1 §.An & quod dominus. †No.hic,ꝙ licēt pr̃ scribat filio suo se debere, seu dominus seruo,nō pp hoc efficitur debitor .cōcordat l.nō solū,§.fi.ꝯ.de pecu.Pro hoc facit qd dr̃, nuda ratio nō constituit debitorem,l.nuda ratio.ĵ.de dona.& ibi,dixi. Tene menti.

LEX VIII.

Denique Pegasus respondit.

§.Qui Stichum. Quæro,qūo pt illud eē cū seru⁹ ꝯ seruū hēat actionē,& sic vr, ꝙ ñ possit repetere id,qd seru⁹ dēbat p ea,q̃ vidisti.ꝯ.e.l.peculiū. §.sicut aūt. Rñ.seru⁹ hic ñ aget ꝯ seruū,cū actio deficiat:sed hrs ipso deficiente dabit cuilibet peculiū suū,ita dt gl.& bñ.q̃ gl.īcipit, & sic apud hrdē remanere,q̃ gl.ē posita in seq.§ & hoc si hæres vult:alias seruus nō posset agere ꝯ hæredē ꝓ eo,qd seruus debebat: sicut non posset pro eo,quod dominus deberet,vt vidistis in §.sicut autem.

1 *Quæ inducuntur ad diminutionem,operātur augmentum,quando aliter dispositio possit habere effectum.*

2 *Dominus grauando seruum,vt det centum heredi,videtur ei legare peculium.*

a 1 §.Interdum. aQuæ inducunt ad diminutionē operātur augmentum † qñ alr̃ dispō non posset hr̃e effm̃.h.d.Cōcordat l.Procul⁹.in prin.ꝯ.de vsufr.Contra hoc vr tex. pt hr̃e effm̃ p se,grauauit.n.ibi hrdē,ꝙ daret iō l; .Titio nihil sit legatū,tñ hrs dare pt:hic vero ñ hēt effm̃ illa dispō,nisi peculium sit legatū.Grauauit.n.suū,ꝙ dare cētū ex peculio quem grauare ñ pt nisi peculiū legauerit,qa nihil hēt seruus.ista rō ñ vr cōcludere,qa lz dñs ñ leget peculium suo,tñ pt eū grauar eo mō,quo hic dr legādo libertatē si hrdi.vel alij cētū dederit,& pōt ei ꝓmissum de peculio dare,nec tñ lex dicit,ꝙ videat ei legatū peculiū. l. 3.§.

2 fi.ꝯ.de cōd. ob cau.& l.3,§.parui.ꝯ. de statulib. Sol. Ex eo qd testōr hic dicit,ꝙ cētum daret hrdi vel alij vult,ꝙ liberē possit dare d peculio:& sic sibi vr legare,qa alias dare non posset inuito hærede, d.l.3.§.fi.de cond.ob cau.Sequentem §.declara,vt in gl.bene.

ADDITIO

a Bar.Interdum.Et illam l. Proculus,not. quia secundum Ange.ibi est valde sing.quia legādo vsumfr.quis videtur legare proprietatē.interdū intellectū huius tex. vide per im post Bar.in l.ex hac scriptura.ĵ.de do.& in l.Centurio.de vulg.& pup.

LEX IX.

Id,quod seruo. Hic est bonus casus,& menti tenendus.

1 *Pœna nunquam augetur contra negantem quando fit à statuto ipso iure.*

a §.Si conseruū No.in hoc §.vos scitis ꝙ in actione legis Aquiliæ fit ꝯdemnatio in duplum ꝯ negantē:illud est verū in ꝯdēnatione quæ fit p iudicē :sed qñ ipsa lex ꝯdēnat vr fieri condēnatio ꝯ ꝯfitentē,vel verius ꝯ nō negātē, & sic ī simplū,vt hic,& l.sed si dānū.§ sed est qōnis. ꝯ. de pecu. Et hoc tene menti propter statuta, q̃ imponūt penā ipso iure,qa nūq̃ au

1 getr pœna†ꝯ negantem, quia condemnatio vr fieri tanquam ꝯ non negantem,& ideo pœna in negatione nunquam augetur.

ADDITIO.

a Alex.¶Si conseruum.Not. intellectum ad limitationem l.contra negantem. C.ad leg. Aquil.& pro hoc tex.in l.palam.§.j.ꝯ.de ri.nu.Et hoc dictum limita,vt dixi in l.hæredi tatum.ĵ.ad l.Fal.item videtur,quòd pœna non debeat minui isto casu propter confessionem sequentem,per prædicta,sicut nec posset augeri per negationem, quod sin.no.& sequitur Bal.in l.ea,quæ.C.de cond.inde.

1 *Statuto stante,quòd emens omnia bona alicuius teneatur ad debita, & credita,an sit aliqua via, vt emptor non teneatur.*

LEX X.

a 1 Si peculium. aIn terra nr̃a est statutū,†ꝙ qui emerit oīa bona alicui⁹,ad debitū,& creditū teneat.ē ne aliqd remediū,ne emptor teneat ad debita:Certè sic, ꝙ emat omnes res singulariter.casus est hic notab.& menti tenendus.

ADDITIO.

a Ale.¶Si peculium. Tex.est aureus,sed in contrarium facit multum quod Bar.in l. nomen.§.filio.ꝯ.de leg.3.& quod ibi dixi, & alleg.hunc tex.Ro.in suis no.

LEX XI.

Ei quoque. Nonne hæc est ꝯ regulam Catonianam?Rñ. hic loquitur de legato facto seruo , quo casu cedit ab adita hrditate,quo casu regula Catoniana non habet locum:secus puta rem si esset legatum factum extraneo.

LEX XII.

1 *Seruus vestitus si legatur, in quo differat à legato serui cum peculio.*

Vestis habetur in seruo loco rerum cohærentium,non accessoriarum.

Vestis peti potest actione rei vendicationis,quando seruus legatur vestitus.

2 *Tangens vestimenta alicuius an dicatur offendere in persona.*

3 *Participium,vestitus,coniungit accessoriè in reb.quæ cōsueuerunt accedere.*

Tunc inutile. Ista lex est glo.l.j.ꝯ.e.Opp.e.l. cū dñs.§.j.& qd ibi no.Sol.Intelligas legem istam, qñ fuit legatus seruus cū peculio:secus si fuisset legatū peculiū tm̃, vel seruus,& peculium copulatiuè, vt l.cum dñs.§.j.ꝯ.e.& ꝯ e.l. 1.

1 dixi in l.alr atq;.ꝯ.eo. Quæro,†qñ legat seruus vestitus,ī quo differat à legato serui cū peculio?Dicit gl. qa post mortē dñi mortuo seruo vestis non pt peti,licēt possit peti peculium.Itē vestes. hñr loco rerū coherētiū,ñ dico accessoriarū,sicut claues,vl claustra domus.Ego nō video,ꝙ ista lex possit alr intelligi sustinēdo istā gl.q̃ isto mō,s.ꝙ vestimēta nō possint peti actiōe psonali,qa nō vñr legata vestimēta,qa accedūt seruo tanq̃ pars eius:sed rei vēdicatione bene pñt peti,vt coriū,& cornua l.mortuo.ꝯ. de le. 2.& in hoc differt legatū serui vestiti,& legatū serui cū peculio. Et sic no.qñ legat seruus,intellr legatus vestit⁹,tanq̃ vestis sit co

2 hærēs ipsi suo.Et fm hoc†facit ad q.an ille,q tāgit vestimenta,di-

a cat offendere in psona. Et dixi in l.j.§.hoc aūt edictum.ff.de nou.

3 op.nū.& est tex.in l.j.de his,q deie.vel effu.itē no. †ꝙ participiū, vestitus,ꝯiungit accessoriè in his rebus,quæ cōsueuerūt accedere.Dixi ꝯ.tit.j.l.si cui.Facit ad l.istam.supra d epo.l.j.§.quæ depo.

ADDITIO.

a Ale.¶Offendere in persona.Offendere in vestibus an sit offendere in persona:vide Bar. in l.licitatio.infra de public.

LEX XIIII.

1 *Legatum non vitiatur transpositione verborum.*

2 *Ordo verborum in voluntate dubia inspicitur:secus in voluntate certa.*

3 *Libellus,peto talem ad satisfaciendum compelli , & cogi,& ad prædicta condemnari,valet.*

1 Quidam. Trāspositio†verborū legatum non vitiat,h.d. No.tex.ibi,nec qcq̃,&c.Op.ꝯ.de vsufr.l. †quo-

3 ties.j.rñ.Sol.ibi loqr in voluntate dubia,vbi respicit ordo:hic in volūtate certa.Itē op.d l.3.§.prius.ꝯ.de vul.& pu.So.vt ibi.†Quæ-

3 ro,dicit aduocat⁹ ī libello,peto talē ad satisfaciēdū ꝯpelli, & co-

a gi,& ad pdicta ꝯdēnari.Op.ꝙ libellus a nō valet,qa prius petit executionem,q̃ sn̄iam.Cōtra,l. 1.C.de exec.rei iu.& l.si cū nulla.d re iu.tñ iste text. ꝓbat,ꝙ valet,ibi dū dicit,rñdit in ꝯiunctionib.Et ꝑ hoc ꝯ.de hær.inst.l.talē.§.j. & l.2.§.sed si quis. supra de vul.& pup.

ADDITIO

a Ale.Quod libellus.No.pro libellis.Adde Bar.in d.l.j. & in d.l.si cum nulla.& in l.2.§.si prius.de vulg.& pup.

1 *Generi per speciem in aliam translatam derogatur.*

2 *Genus si vni legatur,alteri species,non distinguitur,quod præcedat.*

1 Seruo. Generi†p spēm in aliā trāslatā derogat.h.d. No.tex. ibi,neq; referre.Op.ꝙ anc illa,quæ erat in peculio,debeat cōicari,vel eē neutrius,l.Titiæ textores.in prin.ꝯ.de le.1.& l. seruis vrbanis.§.fi.ꝯ.de le.3.Dicit gl.hic gnī p spēm derogat,quasi legatū peculij sit spēs,sed legatū ancillarū sit genus: sed ī ꝯriis vtrūque erat genus.Vt ista solutio ꝓcedat,oportet te ponere,ꝙ in peculio erat tm̃ vna ancilla,& nihil aliud:& sic peculium erat spēs quo ad legatū oīum ancillarū.Sed si in peculio essent plura alia,legatū peculij esset vnū genus p se,& legatū ancillarū esset aliud gen⁹.Sed intelligēdo,ꝙ vtrūque esset genus,dic ad ꝯrias leges,qa hic dicit,ancillas suas,vñ nō vr legare illas,q̃ sūt ī peculio, vt l.seruos.§.fi.ꝯ.de le.3. & sic verbū,suas,tollit ꝯriū.Opp.de l.qui tū.§.fi.ꝯ.de fun.instr.vbi vr,ꝙ ancilla dēatur ei,cui legatę sūt oēs ancillæ,nō aūt ei,cui est legatū peculiū.Rñ.verbū,suas, positum

ir

in text. tollit ꝓprium, quia in peculio vr̄ esse vicarius, qui non d̄r
2 esse suus, d. l. seruus. §. fin. Vltimo no.† ꝙ quando vni legatur genus, alteri species, non distinguitur, quod præcedat.

LEX XVI.

1 *Soluens generaliter pro aliquo inuito, pro omni eo, quod tangit personam, vel libertatem, vel ciuitatem, potest ab initio repetere.*
2 *Pater vnus soluit condemnationem pro filio, an & quando filius sibi imputabit in partem.*
3 *Pater redimens filium ab hostibus, videtur facere officio pietatis, nec ex hoc filius tenetur.*

Stichus. Quando dn̄s soluit ꝓ vicario, quem in cā noxali defendit de ipsius vicarij peculio totum deducit, & de peculio ordinarij vsq; ad æstimationē vicarij, qđ vero alius pro vicario soluit, de ipsi⁹ vicarij peculio tm̄ deducit, de peculio ordinarij nullo modo. Itē nemo ē ī peculio sui ipsius. h. d. multū notabiliter, & subtiliter. No. tex. ib. q cqđ. n. & c. Itē no. tex. in fi. ibi, q certè ipse, &c. Op. ad prin. & vr̄, ꝙ nō possit repeti nisi ea q̄titas, q̄ expediebat solui ꝓ illo Pāphilo defenso, l. vtiles. š. de pet. hær. vbi dēt fieri, quod est vtili⁹. Dicit gl. ibi ꝯueniebat alius, hic ipsemet, ꝓ quo ē solutū. Vñ nō p̄t dicere nō vtil'r gestū, cū sit defensus. hoc colligit̄ ex duab⁹ gl. hic positis, vna incipit, et si plus. alia īcipit, ipsi ordinario, quas gl. signa, qa sūt valde notabiles, &
1 mētī tenēdæ. Per hanc l. dico. † ꝙ si fuit ꝯdēnatus aliqs in mille, & si nō solueret, amputet̄ sibi pes, vel manus, vel aliud, dēt fieri in ꝑsona. Mō aliqs amic⁹ soluit ꝯdēnationē aīo repetēdi: iste dicit, ꝙ ñ vult reddere, qa dicit, melius erat mihi, ꝙ pes amputaret̄, q̄ ꝙ
a tāta pecunia solueretur. Certè nō ᵃ p̄t dicere, ᵇ vt est tex. hic, & gl.
b no. Item si aliqs fuit ꝯdemnatus in centum, & si non soluerit, esset exbannitus, si aliqs soluit ꝓ eo, ñ p̄t dicere, ꝙ non expediebat soluere, qa potius expediebat esse exbānitum, vt hic. Nā vides, qñ fit trāsmutatio de vno dn̄io ad aliud, nō p̄t dicere, nō debuisti ꝓ me soluere: sic & vbi fit translatio de vna ciuitate ī aliā, ille, ꝓ quo fit solutio, ne fiat trāsmutatio de vna. ciuitate in aliā, nō p̄t dicere, nō potuisti soluere ꝓ me. Et hoc no. ḡnal'r pro oī eo, qđ tāgit pſonā, vel libertatē, vel vitā, vl' ciuitatē: quòd ille, ꝓ quo soluitur, non potest dicere n̄ esse vtil'r gestū, vt hic, quod tene mēti.
2 ¶ Iac. de Are. † inducit in arg. ad q. de filio, ꝓ quo p̄r viuens soluit condemnationē, an dēt ꝯputari de parte sua. Et dicit, hic est arg. quòd sic, & non dicit plus, nec alij doct. aliquid dn̄t. Vr̄ tm̄, quod Gui. de cu. ponat q. š. de ꝯd. in d. l. frater à fratre. in fi. sed alio casu loq̄t. Videte. ad euidētiam sciatis, quòd l. cū duob. §. idē r̄ndit, al's l. si fratres. š. ꝓ soc. loq̄t, qñ filius soluit post mortē p̄ris: sed nr̄a q. loqtur, quando pater viuens soluit ꝓ eo. Pro cuius declaratione præmitte tria. Qñq; filius ꝯmisit maleficiū viuo patre: & tm̄ non est ꝯdemnatus, nec soluta ꝯdemnatio. Quandoque viuo p̄re cōmisit maleficium, & est condemnat⁹, tm̄ non est soluta ꝯdēnatio. Quandoque viuo p̄re ꝯdēnatus fuit, & ꝯdēnatio fuit soluta per p̄rem. Primo casu nec fili⁹, nec p̄r tenet̄. Scdo casu sine dubio ipse
c ᶜ filius tenet̄, ꝓ pte sua ꝯputare, & illa talis obl'o ex delicto descendēs ñ dēt vllo mō p̄rem, vel eius p̄rimoniū respicere, cuius conditionem non p̄t facere deteriorem. l. filius. š. de pac. & l. ꝯ iuris. in fi. cū l. seq. š. de pac. qa actio ex maleficio non dat̄ ex peculio, l. 3. §. ex furtiua cā, de pecu. ideo si filius ñ hēbat peculiū ꝓfectitiū, bona p̄ris nō potuerūt exigi: sed si fili⁹ hēbat peculiū, bñ posset ī peculio fieri executio. Rō, qa actiones, q̄ descēdūt ex maleficio, dātur ꝯ p̄rem de peculio, l. 3. §. idē scribit. š. de pecu. Facit l. & si ꝯdēnatus. š. de nox. Tertio casu aut filius hēbat peculiū ꝓfectitiū, aut aduentitiū, aut nullū. Si ꝓfectitiū: de illo vr̄ esse solutū, & de illo fit đ ductio, vt hic. Si aduētitiū, tūc idē, qa đ illo vr̄ facta sol'o, vt l. Nesenni⁹. š. de neg. gest. Cū. n. p̄r sit legitim⁹ administrator, l. j. C. de bo. m̄r. l. j. C. de bo. q̄ lib. in dubio administratorio nomine videt̄ soluere, l. post mortē. š. qñ ex fac. tut. & l. cū post. §. j. š. de admi. tut. & si p̄dicta pecunia non sufficeret, idē est, qđ diceť stati, qñ
d nullū hēt peculiū. Nā qñ peculiū hēbat, tūc dic, ꝙ aut p̄r soluit ex necessitate: qa fideiussit ꝓ filio, vñ ex necessitate soluit, & tūc nō computabit̄ in pte ipsius filij, ar. š. fam. erci. l. hæredes. §. si fili⁹. Rō, qa in necessitatib. nemo vr̄ esse liberalis. l. rem legatam. ĵ. de adi. leg. & l. cū quo. §. fi. ĵ. ad le. Fal. Aut soluit ex voluntate: quia ꝓ eo ñ fideiusserat, nec ꝑ statutū ciuitatis cogebat̄, & tūc vr̄ cā pietatis cōcedere, nec à filio poterit repeti. ar. l. j. C. de neg. ges. & l. is, q. š. de neg. gest. Et facit ad p̄dicta l. si fili⁹. & qđ ibi no. C. de nego. ge. & p̄dicta vera, qñ filius delinquit, & si ex suo delicto oportuit
e patrē soluere. ᵉ Si vero † ponamus eum captum à latrunculis, &
3 ab hostib. & pater redimat eum, tunc vr̄ facere officio pietatis, nec ex hoc filius teneretur, l. liber captus. C. de capti. & postl. reu. & ita loquitur, quicquid dicat Guil. in d. l. frater a fratre.

ADDITIONES.

a Poma. ¶ Certe non. Vide in simili gl. in c. j. 83. dist. & quod no. Spe. in tit. de sal. §. fin. ver. sed quid si infirmo. & vide quæ ponit ad hoc Alc. in l. quamuis. in vl. col. ver. & ista præstant. ar. ff. so. ma. Pau. de Cast. in Auth. si captiui. C. de epi. & cle.
b Ale. ¶ Non potest dicere. Quando soluens pro inuito, & ignorante repetat actione nego. gest. vide Bal. in Auth. contra eum rogatus. ad Treb. & ibi doct. & in Auth. sed nouo, de ser. fug. & Bal. & Imo. in l. si in prin. š. de cōd. inst. Vide Bal. in l. fi. C. de neg. gest. imo plus consuluit Bar. quòd si cōdemnatus est diues, nec velit soluere, nec alius, poterit index facere executionē in bonis, ne incidat in pœnam, al. l. cum duobus. §. idem respondet. el 2. ꝓ soc. Et hoc sequitur Pau. de Ca. in l. quis. so. ma. An autem soluens pro infirmo inuito, vt curetur, repetat. Ista fuit q. Guil. de qua in Spe. in ti. de salario. §. fi. ver. quid si infirmus. 83. dist. prouidendum. in gl. & dic quòd sic. Quid autem in soluente pro condemnato ciuiliter tantum, vide Io. An. in c. cum C. Laicus. de fo. comp. in 6. in nouella, an possit repeti contra tertium, & tenet, quòd sic. Nam carcer est species seruitutis: & quis potest inuitus liberari seruitute, l. j. & 2. de li. cau. & sequitur Im. de pig. c. ex literis. ibi Ia. de Are. inducit in ar. ad q. de filio, si pater soluit taliam pro filio, siue condemnationem, an illud debeat computari in partem illius filij, vide Bar. in auth. contra rogatus, ad Tre. & vide Bar. in l. si cum dotem. §. j. sol. mat. & Bar. in l. omnimodo. §. j. C. de inoff. testa. & in authen. ex testō de col. & Bar. in l. j. §. si impub. infra de col. bo. & Bal. in auth. si captiui. C. de epi. & cle. & Bal. in l. si cum dotem. §. j. in si. sol. mat. Benefacit quod no. Bal. & Imo. in l. si ita legatum. de condi. & de. per Bal. in d. authen. si captiui. in l. filiæ. C. fa. erc. & vide Bal. in d. auth. captiui. qui etiam quærit in fratre soluente pro fratre condemnato, an possit repetere, & bart. in l. cum duob. §. idem Papinianus, pro so. & hic adde b al. in l. j. C. ne filius pro pat. & in l. certum. C. fac. erc. & in l. filiæ. pen. col. eo. ti. per Gui. de Suza in q. inc. q. talis est, filiusfa. & Bar. in trac. de duob. fratri. dicit, quòd non computantur in partem, per l. liber captus. C. de cap. & postli. re. & vide bal. in l. frater à fratre. de condi. ind. & vide Ang. de Aret. in trac. malefi. ver. dictum Sempronium. in fi. ver.
c Ale. ¶ Filius tenetur. Quid autem si pater se obligauit pro filio, an debeat totum solui de parte illius filij, vide Bal. no. ꝙ non. in l. filiæ. C. fa. erc. per Guil. de Suza. in præalleg. q. & Bal. in d. l. liber. C. de capti. & postli. reuer.
d ¶ Tunc dic. Vide omnino quæ dixi post Bal. in auth. ex testō. de col. Sed nunquid fiscus possit agere contra patrem ad legitimam, quæ debetur filio, qui condemnatus fuit ob delictum, doc. in l. si qua pœna. š. de his, qui sunt sui. tenent, quòd non: vbi vide Bal. & Bar. in l. j. §. si impuberi. ĵ. de col. bo. & Spe. in ti. de exe. sen. §. sequitur. ver. quid si filius. & vide Alb. de Ros. in tra. sta. in 3. par. in q. 26. quæ incipit, item quæro pulchram q. & bal. in l. fi. §. j. de vsu. rei iud. Sed stat dubium, si statutum præuideat legitimam assignari, licèt sit iniquum secundum bal. in d. l. si qua pœna. vtrum pater debet assignare legitimam de bonis tantum, quæ nunc habet, an etiam de postea quæsitis? conclusio est, quòd tantum de bonis, quæ erant tp̄e commissi criminis, vel delicti, per ea quæ tanguntur in l. certa forma. C. de iu. fi. lib. x. per doc. in l. si tibi mandauero. §. is cuius. š. man. Et accedant etiam dicta iura dicentia inspici tp̄s delicti, l. j. š. de pę. cum vul. per doc. in d. l. si qua pena. Ad prædicta adde, ꝙ gl. in rub. C. decr. decu. li. x. tenet, ꝙ valet statutum, ꝙ pater teneatur soluere pœnam pro delicto filij, quam ad hoc alle. bal. in l. j. C. ne fil. pro pat. ꝑ Imo. & mod. in l. cum filius, in prin. infra de ver. ob. Item vide bald. in l. lex Cornelia. in prin. š. de vul. & quod no. bar. in d. §. si impuberi. & bal. in auth. si captiui.
e Ale. ¶ Patrem soluere. Quod sequitur bal. in l. certum, C. fa. er. facit tex. in l. sed & si ideo. sol. ma. & ibi Imo. & etiam ibi probatur, quòd soluere pro carcerato et si sit coniuncta persona, non præsumitur solutum animo donandi, sed animo repetendi, & ibi hoc etiam no. Imo. quid in matre, fratre, amico, & patre, vide bal. in d. l. liber.

LEX XVIII.

Si seruo. Op. de l. 2. §. per contrarium. š. de do. præl. So. Ibi manumisit directo, hic per fideicommissum, & ista est vera solutio.

LEX XIX.

Cum dominus. Facit š. de pac. l. tres fratres, & quod ibi nota.

1 *Peculium videtur concedere, qui manumittit inter viuos.*

§. Testamento. Oppo. ꝙ manumissione seruorum extinguitur legatum peculij, vt š. eo. l. j. glo. sol. nota. Sed tunc op. quomodo potest actione ex testamento, quia manumittendo inter viuos videtur peculium concedere, l. 1. C. de pecul. eius qui lib. Respon. duobus modis, primo hic ideo potest agi actione ex testamento, quia continet plus, quàm actio inter viuos, l. 3. §. si rem. š. de l. 3. Vel dic, quòd id, quod dicit manumittendo inter viuos peculium videtur concedere, verum est, nisi aliter de peculio disposuerit: sed hic aliter disposuit in testamento, vnde manumittendo non videtur peculium concedere.

1 *Dispositio inutiliter facta inter viuos circa speciem derogat generi. secus in vltima voluntate.*
2 *Filius familias an possit liberare debitores patris, ita vt eo effecto patrefamilias sibi præiudicet.*

a §. Filius. ᵃ Inutilis † dispositio circa speciem facta inter viuos derogat generi. h. d. Contrarium esset, si in vltima voluntate dispositio speciei esset inutilis, l. fi. §. fin. de auro, & arg. leg. & no. in l. 3. §. fin. š. de leg. 3. & dixi in l. quæsitum. §. pen.
b & fin. š. tit. j. ¶ Vltimo ᵇ iste tex. facit ad q. † vtrum filius familias
2 possit debitorem patris liberare, & sic eo facto patrefamilias prę iudicet sibi? Et videtur, quòd sic, vt hic, & l. si cum optio. š. de optio. leg. & l. denique. §. ita quæritur. versi. plus ait Sabinus. š. eo. In contrarium facit l. j. §. quòd ait prætor, voluntate. ĵ. quorum leg. & l. cum ita. §. fin. š. de lega. 2. & no. glo. in l. nec nos. C. de cap. Ita dicit Dyn. De ista q. videtur casus in l. & suum. §. sed si quis, & §. sequens. š. de pac. Breuiter puto, si quidem filius habet aliquam spem de præsenti contra debitores paternos, quia sibi sunt obligati sub conditione, tunc potest facere liberationem, quæ
c eo facto patrefami. sibi præiudicat, ᶜ l. & suum, §. sed & si quis, š. de pact. & l. 2. §. quod si in patris, in fin. supra, sol. matrim. Si verò nullam spem habet, nisi succedendi, tunc ista spes non attenditur,

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Filius. Hunc tex. all. Bal. in rub. C. de ver. sig. in ver. sed quid si testator.
b Barb. ¶ Vltimo. Et vide tex. in c. sicut. de iniur. vbi illud, quod quis fecit vt canonicus, non nocet ei vt episcopo, ita illud quod fecit quis vt Cardinalis, non nocet vt Papa. Et vide Bal. qui ad hoc alle. multa iura.
c Ale. ¶ Sibi præiudicat. Hoc dictum simpliciter refert, & sequitur Ro. in l. si in mora. sol. matri.

tur,& ab iſta ſpe non poteſt liberare, quia non attenditur talis ſpes l.poſt emancipationem.§.j.de lib.leg. Ad idem l.j.§.quod ait prætor.ĩ.quorum le.ſed poteſt ſe obligare,vt ſi hæres erit,ꝙ non petet,licèt hoc faciendo forte eſſet indignus hæreditate pr̃is.l.ſi.C.de pac.& l.quidam.in fin.& l.ſeq.ĩ.de do.& ĩ. de his quibus vt indig.l.3.in fin.

ADDITIO.

a Alc.¶ Non poteſt liberare,Vtrũ filius poſſit liberare debitores patris,adeo ꝙ ipſo facto hærede ſibi præiudicet,vide Spe.in tit.de pac.§.pen.ver.quid ſi filius,& Bar.in l.filius.infra,de ſol.Ego alias tenui iſtam opi.hic,niſi filius dubitaſſet de via patris,per l.nec nos.cum ibi not.hic allegatam,vel niſi patre volente feciſſet liberationem,l.ſi.C.de pac.quibus caſibus valebit liberatio ſemper,& nocebit,per regulam l.cum vir.infra de vſufruc.nec placet opi.Bar.in d.l.ſi.quam ſequitur Im. per l. ſeruo alieno, qui & à quibus.quia ſua diffinitio eſt contra tex.in d.l.cum vir.ver.ſcienti,iuncta l.ſi fundum ſciens.ſupra de eui.& no.etiam doc.in d.l.cum vir.forte etiam attentari poſſet indiſtincte tale pactum valere fauore liberationis,per d.l.& ſuum,ſupra de pac.quam ita alle.Bar. in l.ſtipulatio hoc modo concepta.de verb.obl.ad ſi.& in l.ſi.ad fin.C.de pac.& ſi vera eſſet opi.Dy.& tunc eſſet verum in liberatione tit.lucratiuo,prout videtur loqui tex. in d.l.& ſuum.& per doc.in cap.quamuis.de pac.in 6.vbi per Lupum.

LEX XXI.

Si Sticho. Iſtam l.declara,vt dicit gl.&c.

LEX XXII.

Dominus ſeruum teſtamento.

§.Dominus ſeruum qui. Opp.de l.cum q̃ō.C.de leg.So.ibi loqt̃,qñ legauit eãdẽ rẽ pluries ſub eadẽ appellatione;hic ſub diuerſis,quia primo ſub nomine peculij,ſcđo ſub noĩe vicarij ſpeciał'r.Et iſta ẽ bona ſol.ꝓ qua facit qđ no.ĩ.de ſti.ſer.l.4.Dices tu,nõne cũ legat vicarium,iſtud eſt nomẽ peculij?Rñ.illud nõ eſt propriè peculiũ,ſed q̃dam demõſtratio,q̃ reſpicit ſeruũ. ¶ Alij aliter dñt & legũt hanc legẽ alio mõ,de qua lec.non curo,quia non ꝯtinet vtilitatẽ.

LEX XXIII.

Dominus Sticho. Primo ſeru⁹ geſſit negotia liberti.Scđo libertus decedit,& inſtituit pr̃onum pro dimidia.Tertio decedit patronus,& libertatem dedit ſeruo ſub ꝯdõne,ſi rõnes reddiderit de his,q̃ geſſit ĩ bonis liberti.Quarto deceſſit ſeruus redditis rõnib.& reliq̃s ſolutis,& ad libertatem perductus.Quæſtio eſt,an hæres patroni teneatur cedere actionem hæredib.agentib.ꝯ debitores,pro quib.ſoluit,& dicit ꝙ tenetur.Ita ponit caſum Dy.& tene menti.

§.Teſtamento codicillis. Qđ dñs dẽt ſuo,computatur in peculio,ſi talis erat domini ꝯſuetudo.h.d.Op.ꝙ talis ſcriptura,ſeu ꝯſuetudo nõ dẽt inſpici,l.cum certum.ſ̃.de vin.tri.& ol.le.So.vt ibi.Item op.de l.ſi peculium.§.ſicut.ſupra eo.Sol.hic propter conſuetudinem.

1 *Officialis ſi non debet ſyndicari ex forma ſtatuti,an poſſit ſyndicari de eo quod de bonis communis ad eum peruenit.*

§.Seruis. Seruis,quos teſtõr iubet non dẽre ſcrutari,& ſine inquiſitione eſſe,eis non vr̃ legare peculium,nec
a reliqua.h.d.No.mirabilẽ[a] tex.ad ſtatutum,qđ dicit,ꝙ talis officia
1 lis † nõ dẽat ſyndicari,nec ſuper eũ inquiri,q̃a verũ eſt,niſi ꝓ reliq̃s,ex eo ꝙ remanſiſſet pènès eũ de bonis cõis,vt hic,qđ tene mẽti.Facit l.ſi ſeruus vetitus.ſ̃.de le.j.& l.ſi quis rationes.ĩ.de lib.le.& l.Aurelius.§.j.eo.ti.& l.quidam decedens.ſ̃.de admi.tut.

ADDITIONES.

a Alc.¶ No.mirabilem tex.No.pro officiali,quando debet ſyndicari, adde quæ dixi poſt Bar.in l.Aurelius.§.Caius.de lib.leg.Bar.& Baldus in l.obſeruare,de off.proconſ.& le.& quod no.Bal.& Imo.in d.l.ſi ſeruus vetitus.

LEX XXVI.

3 *Pater ſi ſtipulatur pro filio,videtur in dubio in peculio profectitio concedere.*

2 *Pater ſi facit filiam ſtipulari,an tunc videatur potius donatio,quàm peculium,remiſſiue.*

3 *Teſtamentum in quo pater aſſignat filiis peculium,etiam ſi non dicat,iure inſtitutionis,valet.*

4 *Relictum factum filio iure falcidiæ valet,ac ſi diceret,iure inſtitutionis.*

a Titi fili. Qđ pr̃ † ꝓ filio ſtipulat̃ in ꝓfectitio peculio,in du
1 bio ei ꝯcedere vr̃.h.d.Eſt bona lex,& mẽti tenenda.Ad hoc facit l.qđ fructuarius.de acq.re.do.vbi dñs dãdo ſeruo vr̃ in dubio ſibi ꝯcedere in peculiũ,& hoc eſt verum,qñ pr̃ ipſe ſtipulat̃ pro filio,tunc.n.cũ nulla traditio,vel aliq̃d,qđ ꝓ traditione ſit,interuenerit,vr̃ in peculium ꝓfectitium ꝯcedere.Facit l.j.C.de
a ca.pe.† Sed ſi pr̃ faceret filiũ ſtipulari,an tũc videret̃ poti⁹ donatio q̃ peculiũ ꝓfectitiũ?Dic,vt dixi ĩ l.ſi pr̃ ĩ prin.ĩ de do.Ia.de Are.di
3 cit,† ꝙ ſi pr̃ aſſignat filiis ſuis peculium,nec dicit iure reſtitutio
4 nis,ꝙ tñ valet.Sed † q̃d ſi reliquit iure falcidiæ filio?Certe valet,
b ac ſi diceret,[b] iure inſtitutionis,Gl.eſt in l.ſi pr̃onus.§.j.ĩ.de don.

ADDITIONES.

a Alc.¶ Titi fili.Adde Bar.in materia huius l.in l.quoties,& l.quæ dotis.ſol.mat.& quod dixi poſt Bar.in l.filiæ.C.fam.erc.& not.Bar.i l.ſi donationis.C.de coll.Et de hoc tex.vide per Bal.in l.cum virum,C.de fidei.& l.2.C.de inoffi.don.& per Bal.in l.filiæ,C.fa.er.& in l.filium,eo.tit.in ver.vlterius quæro,& adde tex.in l.cum pater pluribus.de leg.2.& vide Bar.in trac.duorum fratrum.

b Alc.¶ Ac ſi diceret.Relictum iure falcidiæ habetur pro inſtitutione,& idem voluit Bal.in auth.vnde ſi parens.C.de inoff.teſt.

TITVLVS IX.

De penu legata.

LEX PRIMA.

1 *Penu legata & ſi non detur,aliquid legetur nomine pœnæ,an ſint plura legata,vel vnum.*

2 *Penus quando legatur ſub conditione,ante moram eſt in obligatione ciuili,& naturali.*

3 *Penus ſi legatur,& ſi non præſtetur,ſit legata pœna,quando peti poſſit ab hærede.*

4 *Lite conteſtata ſi hæres offert penum,an liberetur à pœna pecuniaria legata eo caſu,quo penum non daret.*

5 *Euentus conditionis quem in mora non conſtituit.*

6 *Mora poteſt purgari ante euentum diei tacitè,vel expreſsè,vel ante litis conteſtationem.*

Mora non purgatur,quando adiecta eſt dies,& pœna,fallit in iudiciis.

7 *Mora purgatur ante litem conteſtatam,quando principalis diſpoſitio eſt nouata per pœnalem,ſecus ſi in principali eſt adiecta pœna,& dies.*

a Vxori. [a]Si legatum pœnale incipit à p̄cedenti diſpõne,ipſum legatum eſt ĩ preſtatione,non in petitione quo ad executionis effectum,& mora p̄t purgari vſq; ad litis cõteſtõnem,vel diem à teſtõre ſtatutũ:ſiue legatũ ſit vnũ,ſiue in annos ſingulos.h.d.Diuidit̃,Primò ponit thema,& quæſtionem.Secũdo reſpõdet,quando legatum ſit vnũ.Tertio,qñ legatũ,& pena ſunt in annos ſingulos.Quarto,qñ legatũ eſt ĩ annos ſingulos,pena eſt vna.Scđa ibi,& ſi q̃dem.Tertia ibi,qđ ſi in annos.Quar
1 ta ibi,q̃d ergo,vſq; ad ſi.¶ Quæro,† qñ legat̃ penus,& ſi nõ fuerit datum aliq̃d noĩe penæ,an ſint plura legata,vel vnũ?Gl.dicit hic,& veritas eſt,aut incipit à p̄cedẽti ꝯdõne,& eſt vnũ legatum:hic eſt caſus in l.ſi penum.in ſi.ĩ.qñ di.le.ce.& l.ita ſtipulat⁹.ĩ.de ver.ob.Si verò ĩcipit à p̄cedẽti diſpõne,duo ſunt legata,d.l.ſi penũ.ĩ prin.ſed q̃a vna p̄ſtatio ſufficit,q̃ñq; vr̃ vnũ legatũ,l.cũ ſine p̄finitione.ĩ.qñ di.leg.ced.& ita debet intelligi l.j.§.itẽ ſi ita.in ſi.
2 ad l.Fal.Dr̃ hic,ꝙ ſola pecunia eſt in obłone.¶ † Quæro,vtrum penus añ moram ſit in obłone ciuili,& nãli?Glo.ꝙ ſic in l.penũ.ĩ.qñ di.le.ce.licèt ał'r q̃dam dicãt ĩ.ad l.Fal.l.j.§.item ſi ita.& ma
3 le.¶ † Quæro,vtrũ ipſa pen⁹ poſſit peti?Tex.hic vr̃ dicere,ꝙ nõ,& habes gl.in l.j.§.item ſi ita.ĩ ad l.Fal.tãgit̃ in l.duo ſocietatem.ſ̃.ꝓ ſo.Cõtrariũ no.ĩ.de ac.& obl.in l.obligationũ fere,§.fin.Sol.Aut q̃s vult petere penũ quoad effm̃,vt ipſam inuito hr̃de ꝯſequat̃,& nõ p̄t,q̃a cum poſt litẽ cõteſtatam primũ legatũ nouetur ꝑ penalẽ ſtipłõnẽ,& in illã transfundat̃,vt hic,& d.l.ſi penũ.& l.j.§.itẽ ſi ita.ĩ ad leg.Fal.patet,ꝙ nõ p̄t fieri cõdẽnatio,& ita dẽt intelligi hic.Sed q̃tũ ad effm̃ inducẽdæ moræ,vel nouationis,põt peti,l.obligationũ ferè.in ſi.ĩ.de ac.& obli.qđ ibi not.Et ita dicit Old.& ita ſcripſi in l.ſi ita ſtipulat⁹.in ſi.ĩ.de ver.ob.¶ Item dr̃,ꝙ
4 q̃s p̄t ſoluere penũ,donec lis cõteſtet̃,† q̃ro,vtrũ poſt litis conteſtõnẽ q̃s offerẽdo penũ liberet̃ à pœna pecuniaria?Rñ.aut lis eſt cõteſtata ſuꝑ pecunia,& tũc poſt litẽ cõteſtatã amplius non ad
b mittit̃[b] purgatio moræ,vt hic ibi,cũ eo lis de pecunia cõteſtetur.Ita dẽt intelligi l.ſi ĩſulã.ĩ.de ver.ob.& l.ſi ita q̃s.§.Seia.de ver.ob.& qđ ibi no.Sed ſi lis nõ eſſet cõteſtata ſuꝑ pecunia,tũc admitteret̃ purgatio moræ ẽt poſt litẽ cõteſtatã:q̃a reus qñcũq; offerendo id,qđ petit̃,liberat̃,vt Inſt.de ꝑpe.& tẽp.act.in ſi.& l.ĩterdũ.§.ſi.de ver.obl.licèt gl.ał'r ibi dicat,& nõ benè.Sed in hoc eſt dr̃ia,q̃a lite cõteſtata ſuꝑ pecunia non ſufficeret ſola oblatio,l.ſed & ſi alia die.ſ̃.de ꝯſti.pecu.Sed req̃reret̃ oblatio,& cõſignatio,quæ haberet vim ſolutionis,vt Inſti.de ꝑpe.& temp.ac.§.ſi.Et de hoc dixi in l.ſi inſulã.ĩ.de ver.ob.¶ Dr̃ hic,ꝙ p̄t purgari mora,donec
5 lis cõteſtet̃,niſi forte aliud tp̃s,&c,† q̃ro exẽplum,qñ eſt ſtatutũ tp̃s ex mẽte teſtõris,dicit gl.qñ iuſſit aliq̃d dari de fructib.futuri
c anni,Iſta gl.[c] vr̃ exp̄ſsè ꝯ op.oĩum doc.dicẽtiũ,ꝙ euentus ꝯdõnis quẽ in mora nõ cõſtituit.Ita tenẽt doc.in l.ĩ minorũ.C.in q.cau in inte.reſt.nõ eſt ne.& Guil.de Cu.in l.qđ te.ſ̃.ſi cert.pet.Dixi in l.quoties in diẽ.ĩ.de verb.obl.& l.ita ſtipulatus.eo.tit.Sed ꝯſtat,ꝙ qñ legãtur fructus futuri anni,obło eſt cõdõnalis.l.j.in ſi.ĩ.de cõdi.& de.male ergo dicit iſta gl.Br̃,vel dicamus,ꝙ iſta gl.non poſuit bonũ exẽplũ,ſed eſt ponendũ ꝑ l.nec ſemel.§.ſi in habitatione.ĩ.qñ dies leg.ced.vel ſuſtinẽdo gl.dic,ꝙ hic fructus futuri nõ fuerũt adiecti obłoni,ſed executioni,& ſic natiuitas obłonis nõ differt̃,l.q̃dã teſtõ.ſ̃.de leg.j.& l.Lucius.de ali.& cib.le.Dixi plenè in l.inter ſtipulãtẽ.§.ſacrã.ĩ.de ver.ob.& tũc iſta glo.ſine ſcrupulo
d ꝓcedat.¶ Itẽ dr̃[d] hic,ꝙ poſt litis cõteſtõnẽ,vel poſt diẽ nõ purgetur.

ADDITIONES.

a Alc.¶ Vxori.Et hanc l.limita,vt per Bal.in l.& ſi poſt tres.ſ̃.ſi quis cau.& colligitur ex nota.per bar.in l.ſi inſulam.in 3.q.de verb.ob.

b Alc.¶ Non admittitur.Per Bar.& doc.in l.ſi inſulam.de ver.ob.& vide ĩ.proximè.

c Barb.¶ Iſta gl.Et vide bar.in l.j.ff.de ſolu.

d Bar.¶ Item dicitur.Et vide Ang.in repe.l.ſi inſulam.ff.de verb.ob.& ibi plenè per Bart.& Sal.in l.ſi pacto.C.de pact.

e Io.Fr.Ru.¶ Vide Barto.in dict.l.ſi inſulam.in 6.opp.vbi opp.de iſta l.& ſolue vt ibi.

6 tur mora: quæro † vtrum ante euentum diei expresse, vel tacitæ, vel ante litis contestationem possit purgari mora? Videtur, quod nõ: quia est adiecta pœna, ergo, &c. l. magnam. C. de contrah. & commit. stipul. Contrarium dico, quod admittitur purgatio, quando est adiecta pœna tantum: secus si esset adiecta dies, & pena, vt ibi. Fallit in iudiciis secundum materiam, l. & si post tres. §. si quis cau. Se-
7 cundum † hoc habetis hic, quando principalis dispositio est nouata per pœnalem, admittitur purgatio moræ ante litis contestationem. Casus est hic. Et no. quod si sit adiecta pœna, & dies expressa, vel tacita, non admittitur purgatio, vt hic.

1 *Differentia non est, quando penus legatur semel tantum, vel singulis annis. Mora purgatur vsque ad litis contestationem in legato, vel debito annuo.*

2 *Mora non potest purgari post euentum diei, quando dies est apposita causa differendæ solutionis.*

3 *Stipulatio pœnalis an committatur in omnibus, statim quod cessatum est in vna ex pluribus præstationibus.*

4 *Contractus bonæ fidei an nouetur per stipulationẽ pœnalẽ sequẽtem remissiue. Legata habent naturam contractuum bonæ fidei.*

5 *Statutum, quod extrahenti sanguinem alicui in platea amputetur manus nisi soluerit centum, vsque ad quantum tempus poterit soluere centum, remissiue.*

1 §. Quod si in annos. † Quæro, vtrum sit differẽtia, quando penus debetur singulis annis, vel quando semel tantum. Glo. videtur dicere, quod non, in glo. quæ incipit, sed certe, &c. posita in præcedenti versi. Illud non videtur verum, nam quando est vnicum tantum legatum, admittitur purgatio vsque ad litis contestationem: sed quãdo est in singulos annos, cum habeat diem, non videtur, quod admittatur purgatio propter diem, vt quidam habent hic additionem Dy. Sed non credo Dy. dixisse, quia puto, quod admittatur purgatio ante litis con-
2 testationem Nam quod dicitur, † quando dies apponitur, euẽtus diei constituit quem in mora, intellige de die apposita causa differendæ solutionis: secus si causa multiplicandæ obligationis, vt in legato in singulos annos. Nam non est congruum, quod eodem tempore oriatur actio, & mora constituatur, l. quod dicimus. ff. de sol. & ideo admittitur purgatio vsque ad litis contestationem, vt hic, nisi poneres appositam esse aliam diem causa differendæ solutionis, vt si dico, in annos singulos in pascate, quia post euentũ diei appositi causa differendæ solutionis non admittitur purga-
3 tio. ¶ Venio ad quartam partem, & quæro, † vtrum quando sunt plures præstationes, statim cum est cessatum in vna, committatur stipulatio pœnalis in omnibus. Breuiter dic, quandoque disponentes, vt testator, vel alij contrahentes apponunt dispositionẽ per nomina collectiua, vtputa si omnis pecunia data non erit, tunc centum dabis nomine pœnæ, vel si in sua quaque die pecunia soluta non erit, tantum dabis? quæ dictio est nomen collectiuum, l. hoc articulo. de her. inst. tunc non committitur stipulatio, nisi elapso toto tẽpore, l. necessarias. §. si annua. in prin. ff. de pig. ac. Quandoque apponitur dispositio stipulationis pœnalis per verba distributiua, vt hic, si aliqua pecunia non fuerit soluta termino suo, tantum dabis nomine pœnæ: tunc statim cum est cessatum in vna, committitur stipulatio pœnalis in totum, d. §. si annua. in fin. Quandoque est dubium, quia vtitur verbis simplicibus, vt si solutum non fuerit, tantũ dabis nomine pœnæ: & tunc videtur mens disponentis, vt statim committatur stipulatio pœnalis in totum. Hic est casus no. & menti tenendus. Hic est quartus casus indubitabilis, quando pœna particulariter adiicitur cuilibet particulari solutioni, de quo loquitur §. quòd si in annos, & l. lecta. ff. si cer.
4 pet. ¶ Vlt. no. † quòd ex hoc reprobatur opi. Dyn. Fran. & Accur. & Gui. in l. prædia. ff. de act. empt. vbi dicitur, quod contractus bonæ fidei non nouantur per sequentem stipulationem pœnalem, secus in contractibus stricti iuris. Hoc non videtur verum, vt hic, & l. j. §. item si ita. ff. ad l. Fal. & l. si penum. ff. quando di. le. ce. Nam scitis, quod legata habent naturam contractuum bonæ fidei, l. in minorum. C. in qui. casib. in integ. restitu. non est necess. & l. Seia. in fi. de do. cau. mor. & tamen videtis, quod per sequentem stipulationem nouantur quod plene examinaui in l. ita stipulatus. in vltimis cõtra-
5 riis. ff. de verborum obl. vt dixi. ¶ † Quæro, statutũ dicit, quod si ali-
a quis extraxerit sanguinẽ in platea, amputetur sibi manus, nisi soluerit centum, vsque ad quantum tempus poterit soluere ista centum? Dic, vt in l. item venit. §. idem recte. ff. de pet. hær. vbi innuit tex. quod vsque ad sententiam.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Statutũ dicit. Hoc statutũ est bonum, & vide Bar. in l. seruus quoque. de hær. inst.

LEX III.

1 *Statutum prohibens sagittamenta extrahi extra ciuitatem tempore guerræ, prohibet balistas extrahere.*

a Qui penum. Esculenta, & poculenta ad vsum patrisfa. & amicorum ipsius indefinite legato penorum continentur: speciale vero legatum ad ipsius vsum restringitur, & si arida penus legetur, nulla vasa comprehendit: liquida vero vilia tantum vasa comprehendit, & si legatum penorum extinguitur, & legatum vasorum. h. d. Not. text. ibi esculenta, vtrum

1 ea, quæ, &c. factum † est statutum: tempore guerræ, quòd non possunt extrahi sagittamenta de ciuitate, vtrum balistæ possunt extra hi? Videtur, quod sic, quia non sunt sagittamenta. Sed cõtrarium est veritas, quia pariter disponitur de sagittamentis, & instrõ, cũ quo sagittamentum emittitur. Tex. est hic, & vide quod per istum tex. in hac materia dixi in l. ita stipulatus. ff. de verb. obl.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Qui penum. Vide quod no. per istum tex. & in hac materia dixit Bar. in l. ita stipulatus, de verb. obl.

LEX IIII.

1 *Parata ad vendendum an veniant in legato.*

Nam quod liquidæ.

§. Item si quis. Penoris legatum venalia non comprehẽdit, & si promiscuè vtebatur, tunc ad vsum
1 annuum venalia cõtinet De hoc † an ea, quæ sunt causa vendendi veniant, habuistis in l. generali. §. vxori. ff. de vsufru. leg. & l. prædia. ff. de fun. inst. & l. pediculis. §. item cum quæreretur. ff. de aur. & arg. le. & ideo si aliquis vult legare apothecam suam cum omnibus
a pannis, dicat, lego [a] apothecam cum pannis, siue sint venales, siue non. Et ita de facto ego consuluisse recordor.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Dicat lego. Vide Bal. in l. in legatis, C. de lega.

1 *Ciuitatis, vel vrbis appellatio finitur muris.*

2 *Ciuitate interdicta an suburbia sint interdicta, remissiue.*

1 §. Si ita. † Vrbis, seu ciuitatis appellatio muris finitur, Roma, & Perusium, & similia cõtinẽt ibi ædificiis: & hæc adiectio, vrbana, magis qualitatẽ, quàm locum significat. h. d. De hoc dixi
2 in l. 2. ff. de ver. sig. & ibi plenissimè dixi. p hũc § † est factum, c. si ciuitas. ex. de sen. exc. li. 6. vbi dicitur, quod si interdicta sit ciuitas, etiã sint interdicta suburbia Dicatis, vt ibi, & dixi plenissimè in d. l. 2. ff. de ver. sig. vide gl. quæ inci. idẽ ergo dico, & si legaui. Ista gl. vr contra istũ tex. quia si lego ea, quæ sunt Romæ, signatur locus, vt ea tñ, quæ sunt Romæ, veniãt: sed si lego penũ vrbanũ, videor signare qualitatẽ, vt oĩs, quæ vbicũque est, veniat: si tñ sit vrbico vsui destinata, vt hic, & ff. tit. antepe.

1 *Relatiuum, quis vel cui, an restringatur ad speciem præcedentem, vel genus.*

1 §. Si cui. [a] Iste est valde notabilis, & singularis §. hẽs ergo hic † quod relatiuum. qs & q. refertur ad genus & ad spẽm exceptam. Vel potes dicere, quod hic in dubio relatiuum refertur magis ad genus legatum, quam ad spẽm exceptã, vt referatur magis ad penũ quã ad vinum. ¶ Op. relatiuum dẽt restringere id tñ, ad quod refertur, l. à filio. §. j. de ali. & ci. le. sed hic ad vinum solũ refertur, iõ illud tñ restringit. Sed contra, immo ad penũ potest referri salua rõne recti sermonis, quia penus est gñis fœminini, & relatiuũ est gñis neutri, contra l. Plautius. ff. de au. & ar. le. So. dictio, penus, est omnis generis, vt ff. ea. l. [a]. nomen. & iõ dẽtis hr̃e in textu, omne penum, vt sit gñis neutri: sed si hẽtis oẽm penũ, dicatis quod dictio, penũ, assumatur diuersis modis. Vno modo quod sit gñis masculini, & referatur ad dictionem omnem. ¶ Alio modo quod sit gñis neutri, & referatur ad relatiuum, quod. Quæro, quæ ẽ rõ, quod istud relatiuum, quod Romæ erit, referatur magis ad penũ, quã ad vinũ? Dicit glo. quia in dubio debemus inspicere quod est minus, l. in obscuris. ff. de reg. iur. Cõtra istã rõnẽ facit l. in testamentis. ff. de reg. iur. Gl. nõ rñdet, alij doc. dñt, rõ est ista, quia qñ excipit vinũ, quod Romæ erit, istud vinum, quod Rome est, est quoddã indiuiduũ respũ penus: & qñ sequtur enumeratio indiuiduorũ, restringit signationẽ gñis, l. cũ de lanionis. §. cui fundũ. ff. ti. j. Sed nihil est dicere, quia enumeratio indiuiduorũ, restringit signationẽ speciei nõ noiatæ ptentæ sub gñe: non autẽ restringit genus, vt plenè dixi in l. quitũ. §. pe. ff. tit. j. iõ legatũ vini nõ venit, qñ restringit legatũ penus Videtis, hic põt esse ista rõ, quia in eadẽ rõne ponit aliquid dispositiuè, & aliquid exceptiuè disponitiue oẽm penũ, exceptiue pter vinũ: vñ in dubio relatiuũ dẽt referri ad id, quod ponit dispositiuè, nõ ad id, quod ponit exceptiuè. Ita loquitur hic. Cõtra hoc facit l. fi. §. Titia. ff. de li. le. vbi in dubio verba debẽt intelligi eẽ posita demõstratiuè, nõ dispositiuè. Dubito circa hoc.

ADDITIO.

a Si cui. In isto §. fin. habes tex. singu. qualiter exceptio declarat regulam, & ita ipsum vt singularem allegat Imo. in l. filio præterito, de iniu. test. De qua materia vide Bar. de vsufru. leg. l. generali. §. j. in l. quæsitum, de fun. inst. & ... de legat. per glo. & doct. in l. in his, de legi. per Dy. in c. j. de reg. iur. in 6. & ... de reg. iur. & in l. generali. §. j. ... & quod ibi no. Bar. secundũ ... & doct. in ... C. de transact. ... in l. si ita legatũ, in prin. de leg. j. ... exceptio ... sed per eam legatum restringitur, vt hic, etiam si legatum annulletur, vt ibi per illam text. probatur contrarium.

* Claud. Adde Rom. consi. 416. in fi. & consi. 499. in fi. & latissimè per Canonist. in c. quoniã frequenter. in prin. vt lit. non contest.

LEX VII.

1 *Testator legando cameram suam vxori quid legare videatur.*

1 Penum meam. Facit ista lex ad id, quod quotidie fit, † legat testator vxori camerã suã, quæritur quid
a ptineat ex illo legato? Rñ non puto, quod intelligatur camera, i. locus, sed intelligo. i. res ad cameram paratas: vnde vbicunque sint res, si tamẽ ad cameram sint paratæ, veniunt in legato, arg. huius legis.

ADDITIO.

a ¶ Quid contineatur. Legatũ factum vxori suæ de camera sua quid contineat, adde Bal in ... C. de ... leg.

TITVLVS DECIMVS.
De supellectili legata.
LEX PRIMA.

1 *Massaritiarũ quæcũq; cõtinetur appellatiõe.cõtinetur appellatione supellectilis.*

Vpellex. Secundum cõem vsum in vulgari hodie supellectilem non noĩamus, sed appellamus massaritias: in vulgari, sed supellectilia in literali. Nam ista noĩa possunt ex vsu mutari.vt ĩ.eo.l.La-
1 beo.ideo quæcunque reperis† cõtineri appl'one supellectilium, continentur appellatione massaritiarum. Vnde si aliquis massaritias legat non continentur asinus, & equus, vt hic. Item ꝙ appellatione supellectilis contineantur massaritiæ, videbitis ĩ.l.prox.

ADDITIO.

a Ale.¶ Massaritias. Adde Bal.in l.legatis, C.de leg.& Ang.in l.4.de leg.j & vide in l.prox.

LEX II.

1 *Massaritiarum appellatione nõ comprehenduntur arma, nec libri, nec apta ad reponendum, & an appellatione supellectilis veniat culcitra.*

1 Supellectili. Text.ibi, sed sunt qui recte.¶ Not.ꝙ libri, & † arma appl'one massaritiarũ nõ cõprehẽdũtur. Idem de reb.aptis ad reponẽdũ arma, vel libros, tene menti, quia sunt quotidiana. Itẽ ĩ hac l.in prin.hẽtis, ꝙ culcitra ꝯtinetur appl'one supellectilis. Contrariũ habuistis ĩ.de au.& arg.le.argumento.§.j.So.culcitra p̃t esse de his reb.de quib.p̃t dubitari, an sit vestis, vt ibi: & an supellex, vt hic: sed cõis vsus loquendi non habet se, vt contineatur appellatione supellectilis, vt hic.

1 *Error Principis quando faciat ius.*
2 *Error communis quando habeatur pro veritate.*
3 *Princeps, licèt non sit verisimile quod erret, tamen errare potest.*

§.Sed & de his. Opp.de seipso ad seipsum. Primò dicit, ꝙ non debet inspici mẽ. Scdò dicit, craterẽ argẽteũ nõ esse in supellectili. Sed distinguam⁹ tpa, vt hic dr̃. Sed dr̃ hic, ꝙ error Imper.facit ius. Contra, ius nõ p̃t p errorẽ ꝯstitui, vt l.qđ nõ rõne.s̃.de legi.So.Cy.variat ĩ so.in l.j.C q̃ sit lõ.consue.in quarto ꝯrio.& in l.ꝯsuetudinis.e.ti.Final'r Ia.de Are.quẽ se-
1 quitur.Old.dicit multũ bñ iudicio meo.† Q̃ñq; Princeps, [a] vel alius
a q hẽt ius cõdẽdi, erat ĩ ipsa legis ꝗstõne, qa in veritate nõ intendit legẽ ꝯstituere, sed vtitur tanquã sit iã ꝯstitutũ: tũc nõ facit ius talis error, qa deficit ꝯsensus, d.l.qđ nõ rõne, f̃m vnã lec.s̃.de leg.Quãdoq; nõ errat in ꝗstõne legis, sed in mõ ꝯdẽdi, seu ꝯstituẽdi legem, & tũc dic, aut errat in cã de præterito, qa dicit Imperator, ꝙ sic fuit constitutum, sed errat p desuetudinẽ sublatã, iõ statuimus, &c. Et tũc error facit ius, tñ tali mõ nõ est trahẽdũ ad ꝯñs, l.quod vero.s̃.de legi.f̃m aliã lec.ita possumus intelligere hũc text.ꝙ Impator statuit argẽtũ esse in supellectili, credẽs sic aliàs esse statutũ, cũ nõ esset. Si vero errat in cã de p̃nti, si qdẽ error esset talis, q faceret legis æqtatẽ cessare, cessaret lex, qa cessaret cã finalis. Si vero error talis causæ nõ faceret æqtatẽ legis cessare, tũc valet lex, & error i⁹ facit. hoc p̃bat ĩ l.q ĩ aliena.§.si is, & l.is, q putat.s̃.de acq.hę.& ista
2 est mã p̃prie, an error cõis faciat ius. Itẽ† est alia mã, an error cõis hẽat p veritate, de qua tractat ĩ l.Barbarius.s̃.de off.p̃t.& l.si arbit. C.de sen.& interloc. Sed vr̃, ꝙ error vnius nõ faciat ius, sed error cõis sic, vt legib.ꝯriis. Sol.hic est error Principis, quẽ oẽs debent
3 sequi. Sed ꝯ, qũ Princeps errat, vt l.oĩum.C.de test.Rñ.non† est verisimile, ꝙ erret, sed errare p̃t. Vide gl.q̃ incipit, vtebãtur, &c.ibi de iuris.om.iu.l.si p errorẽ, sed ibi est error priuati. Itẽ ibi, l.ornamentorum.So.dic, vt ibi, quia ibi etiam est error priuati.nota bñ.

ADDITIO.

a ¶ Quandoque Princeps. De errore Principis, & quomodo, & quando erret Princeps in iure, vide Bal.in l.2.C si contra ius.

LEX IIII.

Instrumenti. Op.ꝙ instr̃m non est supellex.l.labeo.§.j.ĩ.eo.So.Id, quod dicitur, instrumenti, &c.intellige, s.patrisfa.non domus, vel fundi, vt s̃.eo.l.j.

LEX VII.

1 *Communis vsus loquendi dat significationem rei, & an sit propria significatio. nu.4 vbi quòd est figuratiua.*
2 *Nemo existimandus est dixisse, quod non etiam mente cogitauit.*
3 *Testator quare cum vult minuere legatum, statur nudæ eius voluntati: secus quando vult augere.*
5 *Statutum, si fuerit, ꝙ statuta debeant intelligi secundum propriam significationem, an intelligitur secundum communem vsum loquendi.*
6 *Tempus quantum requiratur, ad hoc vt vsus loquendi dicatur communis vsus vtendi, & vsus intelligendi, vbi quòd tempus decem annorum.*
Practica probandi communem vsum loquendi.
7 *Testis ad probandum communem vsum loquendi debet in ratione dicti dicere, quia per dictum tempus audiuit.*
8 *Testis interrogatus super communi vsu loquendi, quomodo scit, ꝙ si respondet, ꝙ communiter audiuit dicere, probat.*
9 *Communis vsus vtendi vt dicatur probatus, quantum tempus requiratur, ꝙ idem, quod in communi vsu loquendi.*
Articuli in cõi vsu vtẽdi qualiter formẽtur, & super eis habeãt deponere testes.
10 *Testis deponens super communi vsu vtendi, si interrogatur, quòd personas vidit vti, qualiter respondeat.*
11 *Voluntas defuncti probatur ex communi vsu loquendi, vtendi, & intelligendi.*
Articuli super communi vsu intelligendi qualiter formentur, & super ipsis testes habeant deponere.
12 *Lex quando dicit, quòd opinio omnium sic est, ex supra scriptis probari debet.*

Labeo. Instra domestica ad vsum patrisf.deputata, supellectilis legatum comprehendit ex propria sigñone vocabuli: & ea, quæ p̃nt ex diuersis generib.contineri, ex vsu testantis complectuntur legato: sed in his, q̃ ꝯstat aliã spẽm cõtinere, testãtis vsus nõ inspicit.h.d.diuide hãc l.Ponit.n.primo.qđ sit supellex f̃m Labeonem. Secundò, qđ sit supellex f̃m Tuberonem. Tertio ponit dictum Seruij in his, q̃ p̃nt diuersis generib.cõtineri. Quarto ponit dictum Tuberonis ꝯdicentis Seruio in vno mẽbro sui dicti. Quinto ponit dictum Iurisconsulti authoris huius l. ĩ quo Tubero reprehendit, & dicto Seruij stat. Scda ibi, Tubero. Tertia ibi sed de his. Quarta ibi, id Tubero. Quinta ibi, sed & si magno. In tex.ibi, in qua rõnem, &c.ad quem vsum deputatæ sunt f̃m Dyn.
1 ¶ No.ibi, non.n.ex opinionib.† ꝙ cõis vsus loquendi dat signifi-
2 cationem rei.† Not. etiam ibi, cæterum nemo existimandus est dixisse, qđ non ẽt mente agitauerit. Dic, sed p vsum patrisf. etiam in reb.quas ꝯstat alterius gñis esse, eius mentem habemus: ergo de verbis non est curandũ f̃m Tuberonem. Op.dr̃ hic, ꝙ argentũ escarium est alterius gñis, q̃ supellex. Cõtra, ĩ.l.prox, So.vere escarium non est alterius gñis, imo de his, de qb.dubitatur. Et hoc voluit Iurisconsultus, dũ ponit exemplum de argento escario.¶ Itẽ op.dr̃ hic, ꝙ ex cõi vsu, non ex opinionib.singulorum dẽt inspici, ꝯ, opinio cuiusq; inspicit, vt l.legata.ĩ.eo.& l.Quintus.2.§.argẽto.
a ĩ.de au.& arg.le. Huius timore gl.magna [a] loquit hic multũ bene, & quasi non indiget additione aliqua: vide ipsam q̃ incipit, s.pro-
3 prio, &c.ibi, al'r ibi dixerit, vt ibi.no.¶† Quæro, q̃ ẽ rõ dr̃iæ, ꝙ q̃ñ vult minuere, statur volũtati defuncti: secus q̃ñ vult augere. Rñdeo, ꝙ diminutio legati fit nuda voluntate defuncti, ẽt tacita, l.3. §.fi.ĩ.de adim.le. Sed dari nuda voluntate non posset, qa q̃ñ incognita verba exprimit, remanet nuda voluntas, d.l.3.allegat.in ea.gl. Item ibi, l.si quis in prin.Sol.vt s̃.quia ibi significatio verbi aliquo modo poterat extendi ad id, de quo sensit.¶ Quæro, q̃ sunt illa, de quib.p̃t dubitari, an sint alterius gñis, vel non. Vnũ exẽplũ ponit hic de argento escario, aliud est in culcitra, s̃.eo.l.3.in prin. coniuncta l.argumẽto.§.j.ĩ.de au.& arg.lega. Item in tapetis, vt s̃. eo.l.de tapetis, coniuncta l.argento.§.j ĩ de aur.& arg.leg. Dr̃ hic,
4 † non.n.ex opinionib.&c. quæro, vtrum [b] cõis vsus sit propria si-
b gñatio, vel impropria. Rñdeo, cõis vsus p̃t esse idem cum propria sigñatione, & nihil repugnat: & p̃t esse, ꝙ aliud est propria sigñatio, & aliud cõis vsus loquendi: & tunc nõ erit propria, sed figurata, l.cum de lanionis.§.asinam.s̃ de fun.inst.& h.d.gl.hic, quæ inci. s.proprio, &c. Et hoc qđ dicit, figurata, ꝯcludit, ꝙ non est propria, Nam figura, & imago non est propriè id, qđ figurat, l.2.C de iur. aur.an.& l.imaginariã.ĩ.de reg.iur. Præterea populus non posset facere, ꝙ verè alteret propria sigñatio rei, l.2.de vsufr.earũ rerũ, q̃ vsu consu. Vnde concludo, ꝙ cõis vsus loquendi non est p̃pria sigñatio, sed figuratiua. Et ista sunt verba Ia.Bu.in quadam sua di-
5 sputatione, & hoc est vtile ad statuta, quæ dñt, ꝙ† debeant intelligi f̃m propriam sigñationem: aliàs si tale statutum non reperiret
c stareinus cõi vsui loquendi, [c] & recederetur à propria sigñatione, l.librorum.§.quod tamen Cassius.s̃.de le.3.¶ Et pro huius declaratione habemus videre tria. Primo, cõem vsum loquendi. Secũdò, cõem vsum vtendi. Tertiò cõem vsum intelligendi, & vr̃ idem
6 prima facie, & sunt multum diuersa, vt ĩ.patebit.¶† Quæro ergo, dum dico, cõem vsum loquendi, seu vtendi, seu intelligendi, q̃ti tpis vsus requiritur. Gl.hic multũ no. vr̃ dicere, ꝙ reqritur vsus
d lõgi tpis, [d] ibi dũ dicit, & sic vsitata, &c. qui vsus sit p cursum lõgi tpis, l.de qb.s̃.de legi.& l.cõsuetudinis.C.q̃ sit long.consue. Circa cõem vsum loquendi pone exẽplũ, Testor habẽs multos equos, legauit alicui palafrenos suos, dubitat, qđ intelligat appl'one palafrenorum suorũ. Certè dẽt declarari à cõi vsu loquẽdi. Ad declaran

ADDITIONES.

a Ale.¶ Gl.Istam gl.allegat pro meliori de corpore iuris Imo.in l.si quis fund de leg j.
b Alex.¶ Quæro, vtrum. An communis vsus loquendi sit propria significatio, adde Bart. & doc.in rub.de ope.no.nun.
c Ale.¶ Communi vsui loquendi. In statutis stamus communi vsui loquendi. Adde gl.no. in c.nonnulli.de resc.in c.cupientes, de ele.in 6.& quod no.Io.An in c.fundamenta, e.tit. fallunt tamen ista in statutis pœnalib.vt communiter tenetur in d.rub.de ope.no.nun.licèt Bar.ibi, contra, adde no.per Bar.in l.j.de suis, & legi.& quod no.Bar.in l.omnes populi.in interpretatione declaratiua, de iust.& iu.& cap.ex literis, e. j.de spon.& latius Bal. in d.l.omnes populi.& quod no.Idem Bal.in l.non dubium, C.de leg.si tamen statutum debet intelligi proprie, non recipit intellectum à communi vsu loquendi, secundũ Bart. hic. Et vide bal.in l.omnes populi, in vlt.col.& ibi dixi, & vide bar.in l.cum de lanionis, §.asinam, de fun.instr.& omnis intellectus, qui non sonat in auribus populi, dicetur esse extraneus, secundum bal.de pace constan.in §.scientiæ quoque.
* Claud.Ad idem Panor.in c.ne pro defectu.col j.de elect.tex.in c.j.circa mediũ, de translat.episc.quem ibi dicit singularem bald.
d Claud.Vsus longi temporis. Nunquid autem sufficiat ostendere ꝙ lex vtitur hoc vsu. Bar.vult ꝙ non, in l.si quis seruum, ĩ.de cond.& dem. In contrarium facit quod not.in l. liberorum, in 2.q.princ.ĩ.de do verb.signifi.vbi etiam videtur tenere hanc secundã partem, & idem Bar.in l.omnes populi.s̃.de iust.& iur.& in d.l.liberorum, dicit ꝙ propria significatio sumitur ex authoritate legis.vide eundem in l.si necessarias, §.si annua.s̃.de pig.act.vbi dic.t, ꝙ videtur ꝙ Iurisconsult⁹ est aliqñ ĩpropriè locutus circa istas orationes.

randū aūt cōem vsum loquēdi formabis articulum, q̄ à decē an nis citra, & p ipsum tps cōis vsus loquēdi fuit in hac ciuitate, vñ est testōr, vł vbi testōr ꝯuersabatur, q̄ equus talis ꝯdōnis appellarec palafrenus. Qđ aūt dixi à decē annis citra, & p ipsum tps, dixi ꝑpea, q̄ s. dixi: qa ad hoc, vt cōis vsus constituaẗ, requiriẗ vsus lōgi tpis. Qđ dixi, vñ testōr ē, vel vbi ꝯuersabaẗ, ꝓbatur in l. nūmis. s. de
7 le. 3. & l. si seruus pluriū. §. fi. s. de le. j. Sed † qd dicet testis sup hoc
b articulo? Rñ dicet ꝯtēta in articulo vera esse. Interrogatus, qūo
c scit? Dicet, qa p dictū tps in dicto loco audiuit equū talis ꝯdōnis, ab oīb. tractātib. de hoc, palafrenum vocari. Quare dico, audiuit? Rñdeo, qa rō testis dēt ꝯcludere id, qđ p sensum corporeū com
d prehēdit, l. q testō. §. fi. s. de testa. & de his, q̄ in testō delen. in l. j. in prin. & iō si testis interrogatus, qūo scit, rñderet, & diceret, qa sic cōiter dr, nec apponeret se audiuisse, nihil ꝯcluderet, qa non testi
* ficat * aliqd, qđ suo sensu pciperet. Facit qđ no. Inn. ī c. cū cām. ex
8 de testib. ¶ Sed q̄ro, † qd si testis interrogaẗ qūo scit, rñdet, qa sic cōiter audiuit dicere, & non repetit dicto tpe, vł in dicta ciuitate, ꝓbat ne? Vr, q̄ nō. Licèt. n. primo dixerit articulū verū esse, tñ in rōne tps, & locus non vr repetitus, ar. l. q fundū. s. de ꝯh. emp. Credere ꝑriū salua meliori deliberōne: qa si rōne dicti intelligimus de alio loco, vel tpe q in dicto dixerit: reperiẗ, q̄ dixerit diuersa, & varia, qa locus, & tps diuersitatē inducūt: & ideo hēt puniri pœ
e na falsi, l. eos. j. de fal & l. q falso. s. de testib. iō ne incidat in falsi
f tatē, dēmus rōnē supplere in quātū possumus. c. cum tu. ex de te
9 stib. & in j. cōstit. C. in §. qb. ¶ Sed ō q̄ro, † de cōi vsu vtendi quāti tpis debeat esse? Supra dictū est, & pone exēplū in l. qđ si nolit. §. qa assidua. s. de ædi. edic. & l. excepto. C. loca. & ibi ponunẗ plura exēpla, C. de agri. & censi. l. dñi prædiorū. li. 11. & l. si prius. §. j. j. de aqua plu. arcen. Articulus formabiẗ sic, qđ à decē annis citra, & p ipsum tempus cōis vsus fuit in ciuitate ista, q̄ ille, q emeret pannū de lino, haberet ad mensuram brachij maioris qual'r deponet testis? Rñdeo dicet ꝯtenta in articulo vera esse. Interrogatus qūo scit, dicet, qa sic vidit vti emētes, & vēdentes in dicta ciuitate à de
cē annis citra, & p ipsum tps: & possent formari quæst. supradictæ
10 quas omitto. dic, vt s. ¶ Sed q̄ro, † si interrogaẗ quot personas vidit vti, q̄ro, de quot debeat deponere? Rñdeo, staẗ in arbitrio iudicis. Nā si qdē est factū quotidianū, requiriẗ, q̄ talis vsus sit fact° à multis pſonis: sin vero nō est factū ita quotidiarū nō requiriẗ factū à multis pſonis, l. cū quidā. §. qđ dr. s. de acq. hær. c. cū gl. quæ incipit, cōi opi. & ibi dixi. Et aduerte, quia oportet, q̄ dictū testis ꝯcludat, q̄ à prima die, qua vidit, cucurrerint isti decē anni, &. ēt si po neet in articulo, esset ꝯsulte factū, vt dicimus in mā, quæ sit lōga cōsuetudo. Sed qd si testis dicit se hoc vidisse fieri à multis pſonis, sed de noībus non recordatur? Rñ. sufficit, l. testiū. C. de testi.
11 ¶ Tertio quero, † de cōi vsu intelligendi, de quo pone exēplū per l. in vsu. j. de ver. sig. vbi plurale poniẗ pro singulari. Item pone exemplum ī vulgari sermone, *se'l figliuolo mio si morisse*, bona mea deueniant in talem. hec verba secundum cōem vsum intelligēdi intelliguntur, id est, si filius meus decesserit sine liberis. Articulus dēt formari, q̄ à x. ann. citra, & p ipsum tps cōis vsus intelligendi fuit q̄ talia verba, *se'l figliuolo mio si morisse*, intelligantur, si sine liberis decesserit. Sed qd dicet testis? Rñ. dicet ꝯtenta in articulo esse vera: & interrogatus, qūo scit: dicet, qa per totum tempus in dicta ciuitate audiuit ab oībus hominibus loquentibus de hoc quòd ista verba sic intelligebantur. Ex hoc, q̄ dicti hoīes dicebāt sic se
12 intelligere, statim sequiẗ, q̄ sic intelligebant: qa † nemo dicit, qđ mente non agitauit, vt hic, & sic de intellectu testificanẗ ex sensu corporeo. Ex istis trib. q̄nq; ꝓbaẗ defuncti voluntas. l. cū de lanionis. §. s. si nam. §. de fun. inst. item cū lex dicat, q̄ opinio oīum sic est quòd debet probari, l. si arbiter. s. de proba. qūo probatur? Rñd. probando aliquid ex supra dictis, probatur communis opinio.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Decem annis citra. No. q̄ communis vsus probat per decennium. Adde Bal. in l. 2. alias 3. C. si aduer. rem iu. & Bar. in l. j. C. de dig. lib. 12.
b Barb. ¶ Sed quid dicet. Et vide Io. in c. cū tu. de test. vbi no. ex clamat de hoc dicto.
c Alex. ¶ Respon. dicet. Vide quod no. Bal. in l. 2. C. si aduer. rē iudic. vbi per ista dicit, quod sufficit, q̄ quis se in communi gesserit vt paterfa. per 10. annos.
d Alex. ¶ Comprehenditur. Item videtur sufficere dicere hoc audiuisse à senib. secundum Bar. in l. si chorus. §. j. de leg. 3.
* Claud. Non testificatur. Hoc tenet Bald. post Dyn. in l. de quib. col. fin. s. de legib.
e Alex. ¶ Pœna falsi. Adde quod no. Bal. in simili in l. fi. C. de te. cre. in prin.
f Alex. ¶ Rationem supplere. No. in redditione rationis testis intelligitur repetitum tempus, & locus, & adde Bar. in trac. de test. quem etiam refert Bal. in l. edita. ad fi. de eden. & Bal. in l. nulla. s. de le. & in l. testium. & in l. solam. C. de testib. & tex. & quod ibi no. habetur 3. q. 9. nihilominus. & tenet ibi Bald. in d. l. testium. C. de testib. secundum Nic. de Mat. q̄ licet testis dicat, non recordor de loco, licèt sit interrogatus tamen probat, licet gl. ibi teneat, q̄ debeat deponere de loco. & istis adde no. per Bar. post gl. in l. ij. de aqua plu. arcen. & ibi dicit no. Bar. sequitur Bal in de quib. supra de legi. & l. apud antiquos. C. de fur.

LEX VIII.

1 *Testator si legat omne aurum, & argentum, quod ipse habet, vtrum debeatur pecunia, vide in fi.*

Cum quidam. Hæc lex tractat aliquātulū de mā l. quæsitū. §. pe. s. de fun. instr. & est bñ forte contrariū, & bř hoc intendit. Argentum escariū, & potorium appellatione supellectilis non continetur, nisi ex vsu patrisfa. illud significetur, h. d. Contra hāc l. op. q̄ñ fundus, & instrm legatur, fm opi. quam tenui vobis, cedit instrm fundi, & patrisfa. & sic omne argentū escarium, & potoriū, vt s. de fun. instr. l. quæsitum. §. sed si fundus. Dicit gl. q̄ hic ꝑtinet instrm patrisfa. sed qa adiecit, & supellectili, vř velle, q̄ non ꝯtineatur aliud, q̄ sit in supellectili. Istud non vř bene dictum, qa cum enumeratio specierū adiicitur nomini, vel verbo, vel participio significatiuo tpis, tūc non restringit genus, l. si mancipia. s. de fun. instr. hic autē adiicitur nomini, vñ non restringit genus. Sed credo, q̄ gl. bene dicat, & rñdeo ad ꝯriū, qa hic legauit domū cū iure suo, i. domū cū omni instro suo, s. domus: vnde in genere pcedenti instra patrisfa. non continebantur, sed solū instra domus. Item in speciali supellectili non cōtinetur istud argētum escarium & potoriū, merito nō debet, arg. ad hoc s. de fun. instr. l. villæ. §. j. Vel dic tenendo. gl. quæ est. C. de ver. sig. l. 2. quæ dicit legando fundū, & instrm non contineri, nisi instrm fundi sub genere pcedenti: si nō continetur, merito
1 non debetur. ¶ Quæro, † testator legauit vxori omne aurum, & argentū, qđ ipse habet: vtrum debeatur pecunia? Tex. est in l. cū aurum. in prin. de aur. & arg. leg. concordat l. Quintus. §. j. eo. tit.

Scripturæ authorum quæ probent.

a Legata. De his plenissimè dixi vobis in l. quæsitū. §. pe. s. de
1 fun. inst. Quero, vtrū scripturæ authorum † ꝓbent? Dic, q̄dā sunt scripturæ, & authoritates approbatæ ab Imperatore, vel summo Pontifice, & istis est credendū vt authenticis, l. j. s. si cer. pet. & l. leges. la j. C. de leg. Quedam sunt, quæ nec improbatæ sunt, nec approbatæ, & tunc subdistingue, aut pcedūt enūciatiuè, & statur eis, si reperiẗ, q̄ antiqui steterunt, vt ꝓbaẗ in l cēsus. & l. monumenta. s. de ꝓbat. & c. cū causam. extra, de prob. Quedā sunt, q̄ procedunt determinando, & decidendo, & tunc vidēdū, quid studia teneant, & tunc eis crediẗ, l. septimo mēse. s. de sta. ho. quædā sunt, q̄ non approbantur à studiis, nisi in quātum ratione probentur, vt sunt dicta magistralia, l. j. C. de legibus.

ADDITIO.

Barb Legata. Et vide doc. in l. manumissiones. ff. de iust. & iu.

Alienare videtur, qui pro tanta pecunia pignorat, quod non est verisimile luiturum.

§. Supellectili. Hic est bon. casus. No. q̄ q̄ñ res est pignorata pro tāto ꝑtio, quod debitor non vult eā hře, ꝓsumiẗ creditoris, l. añpe. in prin. s. de le. 3. Et p hoc dicim°, ꝓhibitus est aliquis alienare quibusdam personis, si non alienat,
1 † sed pignorat pro tanta pecunia, quod non est verisiđe ipsum
a luiturum, videtur alienare. De hoc est in vsib. feu. in c. j. §. aut si libellario. qui. mod. feu. amit.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Videtur alienare. Not. casum, quod qui pignorat, videtur alienare. & vide casum proprie in l. qui habebat. de leg. 3.

LEX XII.

Quemadmodum. De hoc ī l. vrbana familia. de ve. sig. & s. de leg. 3. l. seruis vrbanis.

LEX XIIII.

1 *Massaritiæ non debent publicari, cum publicatur domus.*

a Fundo. Vidistis s. de fun. inst. l. 2. §. dotes. No. † q̄ si debet pu
1 blicari domus, non tñ debent publicari massaritiæ.

ADDITIO.

a Poma. ¶ No. Vide quid inferat Old. consi. 121.

LIBER XXXIIII.

De alimen. & ciba. legatis. Tit. j.

Dictum est de leg. in genere, Item in specie, à titu. de ann. leg. vsque huc. Sed quia circa legata alimentorum occurrunt dubia, ideo ponitur hic titu.

LEX PRIMA.

1 *Aqua venalis debetur ei, cui alimenta sunt relicta.*
2 *Alimenta si sunt relicta in his, quæ menstruatim præstari debent, & si præstarentur, corrumperentur, æstimatio debetur. secus si non corrumperentur, quia debetur ipsa species.*
3 *Alimenta præterita, & alimenta futura qualiter petantur.*
4 *Alimentis legatis debetur pretium portatur & aqua, si legatum est factum nobili, secus si non nobili.*
Alimenta si sunt præstanda in pecunia, hæres portat ad domum legatarij: si vero præstantur in alia re, in cuius portione debetur expensa, tunc in domo hæredis præstantur.
5 *Gabellam soluit hæres præstare debens alimenta, si pro his rebus, quas hæres præstare debet, soluitur: secus si personæ imponatur.*

1 Si alimenta. Legato † alimentorū cedit aqua, q̄ est venalis, h. d. Quærit gl. vbi sunt regiones, vbi aqua venūdari solet: Dic, vt ī gl. ¶ † Quæ
2 ro, vtrū debeat aqua, vel æstimatio eius, & idem q̄ro in oīb. alimentis? Et vř, q̄ æstimatio, l. Mela. §. qdā. j. eo. In ꝯriū, qđ debeatur ips̄e, nisi pecunia specialiter sit legata, l. cū hi. §. si cui. s. de transa. & vř tex. C. de cro. mil. anno. l. j. li. 12. & l. nulli. co. ti. Rñ. vos scitis, qđ alimenta dēnt pstari mēstrua l. fi. s. de lib. agno. & j. e. l. pecuniæ. in fi. & ibi dica. Mō ad ꝓpositū q̄dā sunt, q̄ si p toto mēse pstarenẗ, corrumperētur, vt aqua, carnes, & simi, istis debeẗ æsti-

matio, non species, d.l. Mela. §. qdā. ȷ̃. eo. Quædā sunt, q̃ si soluerē tur ꝑ toto mense, nō corrumperent, vt frumentū, & tūc nō debetur æstimatio, sed ipsa spēs, l. cū hi. §. si cui. s̃. de transſ. sed dēt solui ꝑ toto mense, d.l. nulli & ex hoc habes, qd petere dēas, qñ petis alimēta futura: qd autē qñ petis p̃terita? dicā in l. libertis, quos. §. j.

3 ȷ̃. eo. ¶ † Quæro, video, ꝙ debet æstimatio aq̃: qd de ptio portaturæ, an veniat in legato alimētorū, & an idē de ptio haustus? Rñ. inspiciēda est ꝯdō ꝑsonarū, qb. legat̃. Nam si legat̃ nobili ꝑsonæ, venit: sed si legat̃ vni famulæ, q̃ ipsamet p̃t portare, tūc non debet̃ ptiū portaturæ, l. pe. §. fi. ȷ̃. de ꝯd. & dem. & l. Meuia. §. fi. ȷ̃. de annu.

4 leg. ¶ Quæro, † vbi debēt p̃stari alimēta: Ista qō p̃t intelligi duob. mod. Primò, an debeāt p̃stari in loco, vbi est hr̃s, an vbi est legatarius: de quo est gl. in l. cum hi. §. in cā. s̃. de transſ. vbi dicit, ꝙ debēt p̃stari vbi hr̃s habet domicilium, nisi aliud appareat ex voluntate testatoris. ꝑ quo l. sed & si susceperit. §. j. s̃. de iudic. & ȷ̃. eo. l. 3. & l. Titia Seio. in prin. s̃. de leg. ij. facit l. cū res. §. i. s̃. de leg. j. l. qd̃ legat̃.

a cū sua gl. de iudi. Secūdo pōt intelligi, a an hr̃s debeat portare ad domum legatarij, vel legatarius debeat ire ad domum hr̃dis? Rñ. Qñque pro alimentis præstatur pecunia, vel aliud quid, in quo in portatione nulla est expensa, & tūc hr̃s portabit ad domū legatarij, l. itē illa. s̃. d̃ cōsti. pecu. Quædā sunt, in quorū portatione venit sumptus, vt frumētū, & similia, & ista debet hæres dare ī domo sua, & legatarius postea portabit, l. prouincialiū. in fi. de ero. mi. & ann. C. lib. 12. & l. j. §. pe. s̃. de peri. & cōmo. rei ven. vbi emptor debet portare, vt s̃. de vin. tri. & ole. leg. l. si hr̃s dānatus. & de quolibet ibi dixi.

5 ¶ † Quæro, qd de gabella, b an dēt soluere hr̃s? Resp.

b quædam sunt gabellæ, quæ imponuntur pro rebus, quas hr̃s habet necesse p̃stare, & tunc hæres debet soluere gabellā, l. cum in plures. §. pe. s̃. loca. & ibi est tex. Quædā gabellæ imponuntur per sonæ, non contemplatione rei: & tunc cū gabella non sit de his, quæ pertinent ad alimenta, non debet hæres p̃restare, vt ȷ̃. eo. l. legatis. & ibi dicam. quod no. & l. verbo victus. infrā, d̃ verb. sign.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Potest intelligi. Adde Bal. & Mod. in l. cum filius. §. fi. de ver. ob. In contrarium placet opi. Bar. nisi alias legatum redderetur inutile, per d.l. sed & si susceperit. §. j. cum seq. de iudi. & sic remanet, quod erit differentia inter legata alimentorum, & alia legata vide bar. in d.l. item illa. in fi. princ. & hic adde Imo, in c. indicante. de testa. per Ang. in l. cum hi. §. vlti. de tranta.

b Alex. ¶ Quid de gabella. An hæres præstet gabellam, faciunt no. per Bal. in l. accepram. in 15. quæstio. C. de vsu. & adde Inno. in c. indicante.

LEX II.

1 *Verba præteriti, vel præsentis temporis in his, quæ ex mera voluntate testantis dependent, trahuntur ad futura.*

2 *Serui legati, vt manumittantur, veniunt appellatione libertorum.*

3 *Alimentorum præstatio cōtinet duas obligationes, vnam personalem, quæ nō transit ad singulares successores, aliam hypothecariam, quæ ad quemcunque transit.*

4 *Verbum, deuolui, an sit directum, vel obliquum.*

Si quis. Appl'one libertorū suorum cōtinenẽ serui legati, vt manumittant̃. item bona transeūt ad quēlibet cum

a onere. a alimentorū. h.d. ¶ Opp. extra gl. dr̃, ꝙ appl'one libertorū suorum ꝯtinētur serui legati, vt manumittantur. Cōtra, de l. si ita.

1 ȷ̃. ti. j. Sol. † verba quamuis sint p̃teriti, vel præsentis tpis, referunt̃ ad futura in his, q̃ ex mera voluntate testantis dependent, l. talis scriptura. in fi. s̃. de leg. j. & ibi dixi. Cum ergo relinquere libertatem directo & per fideicōmissum sit in p̃tāte testantis, ergo: &c.

2 Vel aliter dico, † ꝙ hoc ꝑnomen, suus: verificatur in eo, q̃ est postea libertus, si tp̃e testi erat seruus: qa tunc seruus erat, licet non libertus: hoc ꝓbatur in tex. l. talē. §. fi. s̃. de hær. insti. ¶ Scdo opp. & nunc intro gl. & vr̃, ꝙ serui postea manumissi non veniāt, vt s̃. de leg. 3. l. pe. §. duob. So gl. q̃ incipit, isti liberti, &c. Hoc verum ē in his: qui sunt postea manumissi ex voluntate testatoris: aliàs secus, vt dr̃ hic, licet bona sint ad fiscū deuoluta: tñ debent̃ alimenta. ¶ Opp. de l. fi. §. fi. s̃. de ꝯhen. empt. Sol. gl. hic loqtur in successore vl'i, ibi in singulari: ita dicit gl. Vel aliter pōt dici: vt no. in l.

3 hactenus. s̃. de vsufr. & l. Lucius. ȷ̃. eo. Sed aduerte: † qa in alimentis sunt duæ obligationes: vna personalis: & illa nō transit ꝯ singulares successores: d.l. fi. §. fi. de ꝯh. emp. & ita loquitur prima so. alia est obl'o realis: & hypothecaria: & illa transit ꝯ quēcunq, successorem: vt no. in l. Lucius. ȷ̃. eo. & l. Caius. de an. leg. & d. l. fi. de ꝯh. emp. ita loquit̃ secūda sol.

4 ¶ † Quæro, vtrum verbū, deuolui sit obliquum, vel directū: vel cōe: ꝙ sit directum probatur in l. si infanti. C. de iur. deli. ibi: deuoluta: &c. & in l. de emancipatis. C. de leg. hr̃. In ꝯrium ꝙ sit cōe: ꝓbatur, qa si testo̅r dicit, si talis hr̃s meus moriatur, bona mea deuoluantur in talem: tunc vr̃ per regulā: qd̃ illud verbū: qd̃ est aptum esse directum: & obliquum: est cōe: vt dicit glo. in verb. fideic. in l. ꝑcib. C. de imp. & aliis subst. & tex. ī l. iā hoc iure. s̃. de vul. & pu. substi. & expressius Insti. de pupil. substi. §. fi. sed illud verbū est hmōi: ergo, &c. vt hic patet ī gl. q̃ nō curat, vtrum fiscus sit successor singularis, vel vl'is, tenementi.

ADDITIO.

a ¶ Onere alimentorum. Et vide Bar. in consi. incip. quidam sibi filios, & per imc. & Pau. de Cast. in l. nihil. de leg. j.

LEX III.

1 *Diuisio testatoris, & iudicis æquiparantur.*

2 *Hæc lex in casib. in quib. vsuræ permittuntur, non corrigitur.*

3 *Executor datiuus tenetur satisdare, & quib. casib. teneatur testamentarius.*

4 *Alimenta non præstantur, vbi est alimentarius.*

5 *Legatum non remanet apud nudum executorem, siue deficiat de iure, siue de facto.*

6 *Alimenta petuntur officio iudicis, & competit debentib. recipere alimenta, num. 8.*

7 *Officium iudicis oritur, quando verba dirigun tur ad Iudicem, & condictio ex lege, quando ad iudicem non diriguntur.*

8 *Hæredes eorum, qui percipere debent alimenta, illa petere possunt.*

9 *Vnus ex pluribus recipere debentibus alimēta potest petere, si vult, & alius non.*

10 *Officium iudicis pro alimētis pōt simpliciter implor ari, & ēt alternatiue.*

11 *Iudex potest prouidere, vt alimenta præstentur per tempora.*

12 *Iudex laicus pro alimētis laicorelictis cognoscit, pro alimētis pauperib. relictis ecclesiasticus, & laicus.*

13 *Clericus, & laicus si pro vno facto conueniantur; ecclesiasticus, & secularis simul cognoscunt.*

14 *Alimenta si plurib. à plurib. debentur, diuisio non potest fieri nisi iudicis authoritate.*

15 *Statutum, ꝙ in causis damnorum datorum sufficiat probatio per iuramentū, extenditur ad incidentia.*

16 *Procurator satis est ꝙ citetur, vt perueniri possit ad primum decretum.*

17 *Vniuersitas potest collectam imponere pro debito.*

18 *Item cogitur creare syndicum.*

Solent. Si plurib. à plurib. institutis alimenta debentur, fiet diuisio p̃stationis: vel vnus, q̃ p̃stet, eligitur. Item exe

a cutor datiuus a cogit̃ satisdare. Hoc dicit lex mirabilis, & singularis, licet & alibi de hoc fiat mētio, & diuidit̃ in tres partes. Primò ponit duo dicta. Scdō probat illa per vnū rescriptū. Tertiò probat per aliud rescriptū. Scda ibi, exēplū. Tertia ibi, diuus. Aduertatis

1 no. † quòd diuisio testatoris, & iudicis æquiparāt̃: ꝯcordat l. 3. s̃. de admi. tu. & l. seruus, hac l. ȷ̃. de manu. & s̃. de pig. ac. l. non est. Scdo no. ꝙ vbi nemo executor dat̃ à testo̅re, iudex p̃t ipsum dare. Tertio nota, ꝙ executor dēt satisdare. ¶ Opp. & vr̃, ꝙ libertus non veniat in diuisionē. vñ obstat l. Carmelia Pia. ȷ̃. de iure pat. & l. quædā. s̃. fam. hær. gl. dicit, non venit in diuisionē iurispatronatus, vel libertorū, vt legib. ꝯriis, sed p̃statio alimentorū sic, vt hic. ¶ Itē opp. ex̃ gl. hic dr̃, ꝙ debet dari pecunia, ex cuius vsuris liberti alant̃. Cōtra, vsuræ sunt ꝓhibitæ, l. cunctos. C. de sum. trini. & auth. ad hæc.

2 C. de vsuris. iō nullū vr̃ ꝯsiliū huius legis. Sol. † fateor, ꝙ quo ad vsuras ista lex corrigit̃, sed eatenus quatenus vsuræ ꝑmittunt̃ remanet incorrecta. Nā p̃t hr̃s pecuniā mercatoribus dare, vt cū ea lucrent̃, & cū eo lucro liberti alant̃: vl' iudex p̃t assignare podere, vt ex eius fructib. alāt̃ licitè. c. per vr̃as. ex̃. de don. inter vir. & vxo.

3 ¶ Op. hic dr, † ꝙ executor dēt satisdare. Cōtra. de l. diuus. ȷ̃. si cui plus q̃ ꝑ l. Fal. Gl. sol. in ꝯrio. Tu dic sic, qdā sunt executores legitimi, & ibi non debēt satisdare, vt epi, l. nulli. C. de epis. & cle. quidā sunt datiui, & illi satisdant, vt hic, quidā sunt executores testarij, & isti non satisdāt, d.l. diuus. Fallit in casib. Primo ii executor cœpit esse nō soluendo, l. liberto. §. Largius. s̃. de an. leg. Itē fallit, si à testatore aliqd cōmodū sentit. l. si à plurib. s̃. de leg. j. l. pecuniæ, in secūdo casu. ȷ̃. eo. Nā ibi sentit cōmodū à defuncto, qa est hr̃s ꝑ parte. & ibi ꝑ Dy. in d.l. si à plurib. s̃. de leg. j. & l. quidā. §. pe. eo. tit. ¶ Item opp. dr̃ hic, ꝙ cauet de reddendo portionē decedētiū, & deportatorū: & sic innuit, ꝙ per deportationē ꝑdāt̃ alimēta. Vñ obstat l. is cui. ȷ̃. eo. & l. eas. & l. legatū. s̃. de capi. di. So. gl. Hic non dr̃, ꝙ legata desinant dēri: sed dicit, ꝙ ꝑ deportationem desinant posse p̃stari: ita dicit gl. q̃ incipit, vt ꝑ deportationē: &c. Ex qua sol. † hēs, qd ali

4

5 menta nō debēt p̃stari, vbi est alimētarius. † Itē no. ex ista gl. ꝙ siue legatū deficiat de iure, siue de facto, nō remanet apud nudū executorem, qd tene menti. Scdo mō sol. gl. in verb. desierit. ꝙ hic fuerūt alimēta relicta sub ꝯdōne. dū erit in ciuitate: mō desinit esse in ciuitate, nō curo. Dicitur hic in fi. ꝙ onus cæterorū, q̃ nō sunt soluēdo, non pertineat ad alios. Cōtra, nā bona defuncti sunt tacitè obl'ata ꝑ alimentis vt ȷ̃. eo. l. Lucius. & dixi s̃. eo. l. j. ergo hr̃des īcipiēt teneri ꝑ hypothecariā ꝑ legatis. Rñdeo, hypothecaria ꝑ legatis non ꝯcernit bona hr̃dis, nisi quatenus cēt actio ꝑsonalis. l. j.

b in fi. C. cōia de leg. & sic vnus ꝑ alio non tenet̃. ¶ Quæro, dr̃ b hic

6 ꝙ iudices solēt hoc facere: † quo iure hoc petatur à iudice? Rñdeo, ꝙ iudicis officio petit̃, qa vbicunq; verba legis dirigunt̃ ad iudicē, competit officiū iudicis. l. ꝙ si minor. in fi. s̃. de minor. ꝯiuncta l. j. c. ri. Sed hæc verba dirigūtur ad iudicem, vt hic, ibi, solēt, &c. & ibi, puto, &c. implorat̃ officium iudicis, nō condictio ex lege.

7 Hoc no. propter statutum, quod dicit potestas & capitaneus sic faciant, &c. Nā ex isto statuto orit̃ officium, iudicis. Si vero verba n̄ referunt̃ ad iudicē, tunc orit̃ ꝯdictio ex lege, l. j. s̃. de cond. ex lege. ¶ Quæro

ADDITIONES.

a ¶ Datiuus. Adde quòd Ioan. And. in addi. ad Spec. in §. nunc vero aliqua. in versi. datiui. dicit, quòd executor non datur à iudice, sed ꝙ hic dicit, est quædam prouisio, quæ nō contra difficultatem prouenientem ex pluralitate hæredum illius, qui legauerat.

b Barb. ¶ Quæro, dicitur. Et facit. gl. no. in l. si soror. C. de col.

8 ¶Quæro,cui cōpetit istud officiū iudicis?Rn̄deo,competit liber
tis,seu his,qui debeṫ recipere alimenta.Quod libertis cōpetat,pa
tet ex isto tex.ꝙ aliis cōpetat,patet ex hoc, dū dr̄ hic,ꝙ ista lex est
facta ad exēplū,vt in prima constitutione Cōdi.in fi.& l.iura non
in singulas.s̃.de legib.& cōpetit ꝯ hęredes,& ꝯ oēs, qui alimenta
9 debent,vt hic in fi.prout loquitur de fisco.¶ Sed. q̃ro, † si liberti
petunt,an ipsi hæredes possunt petere.Puto,ꝙ sic.Licèt.n.disposi
tio directo fiat ad cōmodum alterius, tn̄ alius pōt agere,ad quē
pertinet perꝯn̄tiam,l.seruo legato.§.2.s̃.de leg.j.&l.fideicommis.
§.interdū.s̃.de leg.3.& j̃.tit.2.l.si quis reū.in princ.& ita erit hic,
10 cum ad cōmodum hęredum ꝯsequenter respiciat. ¶ † Quęro,
qd si vnus ex liberis vult hoc petere,alius non?Rn̄.pōt, nec aliis
pręiudicabit.l.2.§.dubitandum.fa.ercis.& l.cohæredib.C.fam.erc.
11 ¶ Quęro,† istud officiū ad quid competat?Resp.istud officium
pōt implorari simpl'r,petendo vnum ex his, q̃ ponuntur in hac
lege,petendo alternatiuè istud,aut illud.Probatur hoc ex rn̄sis po
12 sitis in hac lege,& ex princ.¶†Quæro,an iudex potest alio mo-
do prouidere,s.faciendo diuisionē per tpa?Rn̄.sic,ꝑ verba secun-
di rn̄si huius l.q̃ generalia sunt:ergo pōt diuidere per tpa, l.cum
13 ꝯstet.de aqua quo.& æsti.ꝓ hoc l.itē Labeo.§.j.s̃. fa.erc.¶†Quæ
a ro,corā quib.iudicib.hoc petatur?Rn̄.si quidem [a] alimēta sunt re-
licta non ob piam cām,vt vxori suę,& non,pauperi,& tūc iudices
seculares hn̄t facere hoc,vt hic,& in Spe.de instru.edi.§.nunc ve-
ro aliqua,ver.sed nunquid iudex.Si vero alimēta sunt relicta pau
b peribus,tūc non solum iudex laicus,sed ep̄s [b] potest cognoscere.
c.significātib.ex̃,de offi.dele.& sic iudex laicus exequitur relicta
ad pias cās,vt hic,& l.liberto.§.largius.de ann.le. Facit l.hr̄ditas.§.
14 fi.de peti.hær.¶ † Quæro,qd si hr̄des sunt diuersi fori, qa vnus
est clericus,alter laicus.Quia ista diuisio non pōt fieri,nisi conuo
catis oīb.hęredibus,vt hic,aut ergo vocabis hr̄des coram iudice
laico,& clericus dicet,non debeo venire,& ecōuerso.Idē in laico
c corā ep̄o.[c] Si dices,deleget iudex secularis ep̄o,vel econuerso:nō
pōt,qa misti imperij est ista cā,ergo,&c.l.j.s̃.de offi.eius,cui mā.est
iurisdictio.Sed si dices,qlibet per se cognoscat: non pōt fieri,ne
cāæ continentia diuidaṫ,l.j.& 2.s̃.de quib.reb.ad eundē iudi.eā.Rn̄.
si esset relictū ad pias cās,non est dubiū.ꝙ tam ipsius laici, quam
clerici tunc ep̄s ē iudex.Sed ponendo casum dubiū,puto ꝙ simul
ambo cognoscāt,sicut alias faciunt,auth.si vero contigerit.C.de
iudi.Vel iudex secularis corā iudice ep̄o coget laicū ire,& eius iu
d risdictionem prorogare,[d] arg.l.j.s̃.de quib.reb.ad eundē iudi.ea
15 tur.¶†Item q̃ro,an istā diuisionē possint facere cohæredes sine
iudicis authoritate.Rn̄deo,nō,qa est cā alimentorum,ergo de ea
non p̄t pacisci sine iudice,l.cū hi.in prin.& §.si cui nō nūmus.vbi
est expressum,s̃.de transac.Sed dices,tu,ista non vr̄ cā alimentorū,
qa non pacisciṫ,vtrū alimenta debeātur,vel n̄,sed de præstatione.
e Veritas est,[e] ꝙ verba d.l.cū hi.dicunt,alimentorū,&c.vn̄ qcqd de
alimentis tangit,cā alimentorū dr̄,vt ibi ꝓbaṫ in plurib.§§.& sic cā
alimentorum est priuilegiata in dilatione, vt l.2.j̃.de re iudi.& in
appl'one,l.fi,j̃.de appel.recip.Itē in feriis,l.2.s̃.de feriis. Vn̄ dico,
ꝙ oēs istæ causæ hn̄t istud priuilegiū,quia sunt causæ alimen torū.
16 Ex hoc aduerte,in dispositionib.statutorū dicit statutū,† in cau
sis damnorum datorum sufficiat probatio ꝑ sacramentū & tunc
f dico,quicqd illam cām quocunq; modo incidenter tangit [f] pōt ꝑ
* iurm̄ probari,* vt probatur in d.l.cū hi.Sed si statutum diceret,in
cā damnorum datorum,sufficiat probatio damni per iurm,tūc si
incideret alia qō,non posset probari per iurm̄:l.si qn̄. C.vnde vi.
17 &c.vlti.extra,ꝙ me.cau.†.Vltimò no.ꝙ hic vr̄ dici, ꝙ sufficiat,si
g citetur ꝓcurator,cōcor.l.meminerint.C.vn̄ vi.& Cy.in l.3.[g] C.de
proc.& l.j.s̃.de lib.agn.Gl.iuris canonici in c.cām.extra, de do.&
contu.dicit,ꝙ tm̄ est citandus principalis,& ipso nō reperto cite
tur procurator:& secundū hoc exponitur hic, ꝓcuratoribu sue,
s.principalib.non repertis.Sed puto,ꝙ ad hoc,vt deueniaṫ ad pri-
mum decretū,sufficiat citatio procuratoris quo ad effectū primi
decreti,non quo ad effectū secūdi,dixi in l.hoc amplius.& l.seq.j̃.
18 de dam.infe.¶†Vltimò Dy.inducit,ꝙ vniuersitas [h] possit impo
h nere collectā ꝓ debito.Pro hoc not.in l.j.§.qb.s̃.ꝙ cuiusq;vni.no.
& Iac.de Are.in l.4.§.actor municipum.j̃.de re iudi. Vide Spe.in
ti.de exc.sen.§.sequitur.vers.qd si vniuersitas. Qualiter aūt colle-
cta dēt imponi,dixi in d.§.actor municipū.Itē facit,ꝙ vniuersitas
possit cogi creare syndicū,de quo est tex.in l.j.§.creditorib.j̃.de
fideicō.lib.& Spe.in ti.de sen.§.nunc videndū.ver qd si vniuersitas.

CONCORDIA.

☞ ¶Solent.Pro concor.aduerte,ꝙ hæredes plures qn̄ reliquuntur obligati,quorū vnus est clericus,alij vero laici, debent oēs ꝯueniri corā iudice ecclesiastico tanq̃ magis digno: qa magis dignū trahit ad se minus dignū, c.ꝙ in dubiis.de cōs.eccl.vel alta.ꝑ gl.in c.contingit.de arbi.cū si ita voluit Bar.in l.p̄cipimus. C.de app.§.pe.vbi Alex.eum allegat ꝯ tenere in hac l. solent. Tu dic,ꝙ Bar.in d.§ pe.dēt intelligi,s̄m qd se declarat in hac l.solēt, vt loquatur, qn̄ agitur de cā pia,q̄ venit tractanda corā iudice ecclesiastico,vel aliter non discordat secūdū vt.opi.a qua vr̄ recedere,quia nō stat super illa,quod ambo cognoscant,licet dicat,ꝙ non debent cōpelli laici per iudicem laicum,vt litigent corā ecclesiastico,& sic coget ad prorogandū iurisdictionem. Licèt in hoc vlti.reprehē datur per Mathesi.qui sensit hanc contrarietatē in suo no. 144. incip.Not.ꝙ si in causa,&c.Adde ad nouis.l.3.C.de iud.& in l.quidam existimauerunt.ff.si cer.pet.qui referunt Bal.ibidem.

ADDITIONES.

a Alex.¶Respon.si quidem.Et istis adde quæ no.per glo.&Io.An.in c.tua.&in c.Ioannes ad fi.de test.& no.Imo.post gl.in l.in testamento.la j.de condit.& demon.

b Alex.Sed episcopus.Adde Imo.in l.illa institutio.de hære.insti.& imo.&Io.And.in d.c.significantibus.& sequitur hic etiam imo.in c.relatum.el j.de test.& no.Bal.in d.l.hæreditas.§.fi.de pet.hære.

c Ale.¶Coram episcopo.in hac materia adde tex.no.in c.per tuas.extra,de arbi.Et ad.de Mar.Soc.in c.licet.carta vlt.versi.vlterius quæro.de fo.compet.

d Alex.¶ Prorogare.istud est falsum,quia nullus potest cogi iurisdictionem prorogare,& subrogare non tenetur,l.2.in prin.de iud.&ideo teneas,quod verius dixit Bar.in l.præcipimus.§.pe.C.de appel.& quod ibi dixi.

* Claud.Adde Felin.in c.j.de except.

Io.FR.RV.¶Adde,quod Bar.no.sibi contrarius,quia in d.l.præcipimus.§.pe.dicit,quod ratione clerici debet vterque conueniri coram iudice ecclesiastico.

e* Alex.¶ Veritas est.Et dicta per Bar.hic sequitur Pet.de anch.ī clem.causam.de electio in prin.& clem.sæpe.de verb.signi.

f ¶Incidenter tangit.No.quod illud,quod statuitur in causa princ. intelligitur statutum & in incidenti.& cum Bar.hic transit no.Bal.in l.j.C.de reb.cred.cum limi.& facit quod no.Bal.in l.j.C.de leg.Et vltra prædicta adde tu are.in c.cæterum.de iud.

* Claud.per iuramentū probari.Vide in simili quod not.Bart.in l.in quæstionib.j̃.ad leg.iuli.maiest.& vide quædam dicta in simili per Felin.in c.super literis.de rescript.& per Angel.in tract.malefic.in verb.necnon ad denuntiationem.

g ¶Et Cy.in l.3.Vide Bar.in l.quamuis.j̃.de damn.infec,& Bar.in l.eum, qui.C.de proc.& ibi omnino vide alex.

h ¶Vniuersitas.adde alex.de imo.in consi.52.in 5.vol.& ibi concor.

LEX IIII.

1 *Causa,quæ respicit fauorem legatarij,non arctat legatum,secus si non respiceret eius fauorem.nu.4.*

2 *Dicere,lego prædia,vt habeant alimenta,vel alimenta ex prædiis,relinquo alimenta,& pro alimentis obligo prædia:valde differunt.*

3 *Testator relinquens fundum:vel domum vxori ad habitandum, vel ad vsumfructum:an videatur relinquere proprietatem: & nu.5.*

6 *Fundum qui dat per cōtractū ad vsumfructum:an videatur dare proprietatē.*

Libertis. Si fundus relinquitur pluribus,vt alimenta perci
piāt,vr̄ plena ꝓprietas esse relictaq̃ transmittitur
1 ad hr̄des,& ētad coniunctos.h.d.Vel sic,Causa,†q̄ respicit fauo
rē legatarij,non arctat legatū.h.d.& diuide.Primo ponit Thema
& qōnes descendentes ex themate. Secundo ponit determina-
tiones.Scd̄a ibi,Modestinus rn̄det.Opp. & vr̄,ꝙ liberti debeant
habere p̄dia,& alimenta:qd̄ probaṫ per dictionem appositam in
verbis testatoris,quæ significat vtrūque deberi,vt ibi,dum dicit,
& q̄cunque,vt quidam habent,vnde vr̄ obstare l.ea tn̄.s̃.de leg.2.
Dicit gl.ꝙ non fuit legatū per ista verba,sed per verba Græca, q̄
significāt ista verba,prædia dari volo,vt inde se alant.nō aūt erat
in verbis Græcis dictio,&,alij non habent,& sic non ob.¶Opp.&
vr̄,ꝙ alimenta tm̄ sint relicta per ista verba,vt s̃.eo.l.2.in fi.& j.eo.
2 l.Lucius.Sol.longa†est dr̄ia dicere,relinquo prædia,vt habeant
alimenta:& dicere relinquo alimēta ex p̄diis:& relinquo alimen
ta,&pro alimentis obligo p̄dia.Primo casu ꝓprietas relicta vr̄ vt
hic.Secundo casu solū alimenta vn̄r relicta ex fructib prediorū,
vt in ꝯriis.Tertio casu est aliud,vt l.Lucius.j̃.eo.¶Oppo.fortiter,
Hic dr̄,ꝙ ista p̄dia transeunt ad hæredes.Contra,de l.Titia.§.fi.s̃.d̄
leg.2.vbi non transeūt ad hr̄des.In hoc sunt opi.inter Iac.de Are.
& Old.dicit Iac.ibi fuit plus dictū,quia fuit adiectū verbū, vitæ,
3 per qd̄ significat,ꝙ in vita tm̄ habeat,hic secus.Et†per h.d.si te-
stator reliquit vxori domū ad habitandū,vel fundū ad vsumfru-
a ctum, ꝙ plena ꝓprietas vr̄ relicta,&transit ad hr̄des. Old.dicit ꝯ,
tā ꝯ solutionem,q̃ ꝯ qōnem.Dicit.n.dr̄ia est,vtrū verba apponan
tur per modū cuiusdam determinationis in eadē oratione,vt in
exēplo ꝓposito,relinquo fundum ad vsumfructū,& domū ad ha
bitandū,& sil'ia:tunc non transit ad hæredes,l.Titia.§.fi.de leg.2.
Si vero apponantur ī alia or̄one per viam modi,vt relinquo fun
dū,vt habeat alimenta:tunc qa modus respicit fauorē legatarij,
& non coarctat legatū,vt hac l.Ita dicit Old.Videamus ergo, an
ista verba sint vera.Primo arguo ꝓ Old.& ꝓ eo vr̄ tex.in l. Titia.
§.fi.s̃.de le.2.& gl.in l.cū hi.§.si vni.s̃.de trāsact.in gl. Itē ꝓbaṫ.Ista
verba adiecta determināt p̄cedens legatū,vt illo mō intelligatur
l.si habitatio.§.j.s̃.de vsu.& habi.Præterea cā legati limitat lega-
tū,l.cū pr̄.§.dulcissimis.s̃.de le.2.& l.epl'am.in prin.j̃.ad Treb. in
ꝯriū pro Ia.ꝯ Old.probaṫ per casum in hac l.& per l.pe.§.fi.j̃.eo.
inducendo sic,Ista verba ad alimenta,vel ad vsumfructū faciunt
modum,l.quib.dieb.§. Termilius.j̃.de condi.& dem. Sed qn̄ sub
tali modo relinquitur,transmittitur ad hæredes,vt hic,ergo,&c.
Preterea vr̄ casus expressus in d.l.donationes.§.species.j̃.de don.
vbi fuit data res ad vsum mulieris,& sic fuit vna oratio.Præterea
vr̄ casus in d.l.cum hi.§.si vni.s̃.de trās.quicquid gl.ibi dicat.Nam
ibi proprietas vr̄ relicta,vt transeat ad hæredes:quod patet : quia
ibi tractatur de alienatione fundi,sed si fundus subiaceret resti-
tutioni,nunquā prætor consentiret alienationi,vt in auth.res,q̄.
C.cōmu.de leg.Præterea cā de futuro,seu modus,qui apponitur
in fauorē legatarij,nūquā legatū coarctat,l.Titio.§.j.j̃.de cōd.&
dem.& de dona.l.2.in fi.& l.3.Sed iste mod⁹,vl' cā respicit fauorem
legatarij,

ADDITIO.

a Alex.¶Ad hæredes.Et no.quando concessio alimentorum transeat ad hæredes,& adde quod no.Imo.in l.apud Iulianum.§.si quis alicui.de lega.j.adde videndam Bal.consi.264.& consi.434.lib.4.

legatarij, ergo legatū non coarctat, vt hac l. R̄n. Old. & primo ad l. Titia. §. fi. q̃a ibi testa̅tor plus dixit. Ex quo apparet, ꝙ testator non vult, ꝙ legatū transeat ad hr̄des. Sic̄ in l. species. ȷ̄. de aur. & arg. leg. Item r̄n. ad gl. d. §. si vni. ꝙ non benè dicit, & est ꝯ̄ illū tex. & ꝯ̄ istum text. vt dixi supra. Ad tex. l. si habitatio. §. j. supra, de vsu, & hab. R̄n. ꝙ ibi illa adiectio operat̄ in fauorē legatarij, vt ampliet legatū, & vt odiū restringat, q̃a eius fauore ē apposita, vt hic: q̄n patet, q̃a ibi relictus fuit vsusfruct⁹ ad habitandū, & habitatio est melior vsu, vel vsufructu, q̃a nō perit capitis diminutione, vn̄ cā ampliandi vr̄ appositum, iō ampliat, vt debeat habitatio. R̄ndeo
4 ad l. † cū pr̄. §. dulcissimis, & ad l. ep̄lam. in prin. q̃a ibi fuit apposita cā, q̄ fauorē legatarij non respicit, si illa cā ꝑ se simpl̄r assumat: hic vero in cā, quæ mero fauore legatarij apponit̄, vnde in eius odiū non retorquet̄, l. qđ fauore. C. de legib. Vnde Iac. de Are. dicit verū. Pro eo facit l. fi. s̄. de vsuf. earum rerū, q̄ vsu consu. Ex p̄di-
5 ctis † distinguo sic, cū q̄rit̄, an ex adiectione cāæ legatū debeat limitari, dic, Aut loqmur in cā de p̄terito, quæ est propriè cā, & de ista non dico hic, q̃a nō vitiat, l. cū tale. §. falsam. ȷ̄. de ꝯd. & dem. & l. demōstratio. §. j. eo. ti. & ibi dixi. Si vero loquimur de cā de futuro, q̄ propriè non dr̄ cā, sed sic eam sumo, tūc dic sic. Aut ex verbis testatoris colligit̄, ꝙ voluit ex adiectione cāæ legatū limitari, & limitat̄, vt l. Titia. §. fi. s̄. de leg. 2. & l. species. ȷ̄. ti. j. Aut non apparet, & tunc aut talis cā ꝑ se, & simpl̄r ꝯsiderata nō ꝯtinet fauorem legatarij sibi exhibitū a testatore, & talis cā limitat legatum, l. cum pater. §. dulcissimis. de leg. 2. & d. l. ep̄lam. ad Treb. Si verò cōtinet fauorem legatarij, tunc aut talis adiectio pōt operari augmentū legati, & operatur, l. si cui habitatio. §. j. s̄. de vsu, & habi. Aut non pōt operari augm̄, & non operat̄ restrictionē legati, vt hic. Ita debet intelligi. l. cum hi. §. si vni. s̄. de trāsa. Facit l. fi. s̄. de vsufru. earū
6 rerū, q̄ vsu cōsu. & l. donationes. §. species. ȷ̄. de don. ¶ † Quæro, qđ in ꝯ̄ctibus, si aliquis dat fundum ad vsumfructum? Puto idem in ꝯ̄ctibus, qđ s̄. dixi in legato. Probatur in l. donationes. §. species. ȷ̄. de dona. & C. de iu. do. l. si mulier. & ibi per gl. & doct. Sic debet intelligi quod no. in l. j. §. j. infra, de superfi. quod tene menti.

1 *Legatum noīatim ab hærede relictum fauore alimentorū debetur a substituto.*
2 *Ille, cui alimenta sunt relicta, non tenetur in hæredis domo morari.*
3 *Vxor, cui per maritum fuit relictus victus, & vestitus, non adiecto quod staret in domo sua, potest stare vbi vult, & habebit alimenta.*

§. Lucius. Legatū alimentorum relictū à quibusdā hæredib. noīatim debetur à substitutis, & à coniun-
1 ctis. h. d. s̄m gl. Contra hoc op. † fortiter. Legatū noīatim ab instituto non vr̄ relictū a substituto, l. si plures. in fi. s̄. de le. 3. & l. j. §. id, qđ ex substōne. ȷ̄. ad l. Fal. Tenendo gl. h̄etis casum, ꝙ spāle est ali-
a mētorū fauore. ᵃVide gl. q̄ incipit, i. petant. Op. & vr̄, ꝙ appellatione hr̄dū non ꝯtineant̄ extranei, l. ex facto. §. si q̄s ita. ȷ̄. ad Tre. Sol. ibi app̄lo hr̄dū fuit apposita in cōdōne, quę ꝯditio non poterat deficere, si simpl̄r app̄lo hr̄dum intelligitur: hic fuit apposita in dispōne s̄m gl. vn̄ nihil ad propositum. Sed s̄m Dy. & Iac. de Are.
2 h. d. Hi, † quib. simpl̄r alimenta relinquuntur, nō tenentur in hæ
b redis domo morari. ᵇh. d. Et s̄m hoc expone ibi, dum dicit, conditione adiecta, i. de morando in domo hæredum. Item dum dicit agant, id est, stent, vel morent̄. s̄m Dy. Iac. de Are. & oēs, licèt gl. aliter intelligat, & sic no. hanc lec. Et per hanc † legem ᶜdicunt, ꝙ
3
c si testator reliquit vxori victum, & vestitū, non adiecto qđ staret in domo sua, qđ potest stare vbi vult, & habere alimenta, s̄m Iac. de Are. de quo in Spe. in ti. qui fi. sint legi. ver. sed pone, vxor.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Alimētorum fauore. Idem Bar. in l. alio. in j. col. infrà. eo. & dictum Bart. hic simpliciter refert, & sequitur Roma. in consi. incip. omnipotentis Dei, in casu propositi thematis breuiter dicendum videtur.

b Ale. Domo morari. An ille, cui alimenta simpliciter relinquuntur, teneatur in domo hæredis morari, vel vbi vult, adde Bar. in l. j. suprà, eo. & quod no. infrà, eo. in l. Caio. §. j. vide Bar. in l. diuortio. in prin. so. ma. sed Bal. in auth. hoc locum. si secun. nup. muli. dicit quod mater, & vxor, quæ relinquitur a marito vsufructuaria, quia per illud legatum vr̄t relicta tantum alimenta, vt ibi no. quod debet percipere alimenta in domo filiorum, & hæredum, si cum eis commodè, & honestè potest morari. Dicit tamen, ꝙ nouerca non tenetur stare cum priuignis. & no. ꝙ si alicui debeantur alimenta, & seipsum alimentauit, tamē pōt ea postea repetere, secūdū Bal. in d. l. de alimentis, per illum tex. C. de transac. Et ad Bar. hic adde quæ no. Bal. in l. j. C. de leg. Quid in filio, qui debet ali à patre, & vult habitare seorsum: an debet ali? vide no. per Imo. post alios, & quod ibi dixi in l. si cum dotem. §. transgrediamur. in fi. sol. mat. & hic adde Bal. in l. in annalibus. in fi. C. de leg. & vide Bar. in consi. incip. quidam sibi filias hæredes.

c Poma. ¶ Et per hanc l. Vide Bar. consi. 216.

LEX V.

1 *Enumeratio specierum quando restringat legatum generale.*
2 *Verba, arbitrio vestro, important arbitrium boni viri.*

Verba. Enumeratio quorūdam indiuiduorū legatū ḡnale non vitiat. h. d. Op. de eo, quod dixit testator, libertis meis: &c. q̃a isti liberti nō sunt filiorū in vita testatoris. Sol. gl. in
1 vita pr̄is filij fingunt̄ dn̄i: l. in suis. de lib. & posth. ¶ Scđo op. † qđ enumeratio sp̄erū restringit legatū l. q̄situ. §. pe. & l. cū de lanionis. §. cui fundū. & §. q̄dā. s̄. de fun. inst. Gl. non soluit: sed remittit ibi ad no. in d. l. q̄situ. §. pe. & ibi tractabo plenè. Tu dic, qđ hic præcessit genus cū signo vl̄i. s. oīs, ibi secus. Vel aliter, lex ꝯ̄ria loquitur, q̄n genus, & sp̄es cadunt inter res: hic vero q̄n cadunt inter ꝑsonas: q̄b. relinquitur. Vel dic: qđ hic post relictū generis seq̄tur
2 enumeratio pluriū indiuiduorū, ibi sp̄erū. ¶ † No. ꝙ hæc verba, arbitrio vr̄o, intelligunt̄ arbitrio boni viri. Cōtra, de l. Thais. Luci⁹ Titi⁹ ita cauit, medicos, ȷ̄. de fidei. lib. vbi ī portant ista verba liberā voluntatem. Sol. hic dicit, arbitrio vr̄o, ibi dixit, iudicio tuo. ¶ Quæro, ista verba, volo ꝙ sint vobiscū, vl̄ in domo vr̄a, q̄d ī portent, an d̄eant esse in domo, & ibi operari? Dicā in l. Caio. §. j. ȷ̄. eo.

LEX VI.

1 *Alimentorum appellatione quando debentur iure sanguinis, vel officio iudicis, veniunt expensæ ad disciplinam: secus si ex testamento.*
2 *Expensæ medicinarū veniunt appellatione alimentorum, quando simpliciter alimenta debentur: secus quando præstantur alicui, qui operatur, quia veniūt paruæ.*
3 *Potestas, iudicib. infirmis, non tenetur ad expensas medicinarum, & medicorū, sed ad cibaria.*
4 *Lectus venit appellatione medicinarum.*

a Legatis. ᵃNo. tex. ibi, cætera. Op. de l. cū hi. §. q transigit. s̄. de transa. So. gl. quod ibi app̄lo alimentorū strictè sumitur, vt in ꝯ̄rio. Rō, quia ibi tractat̄ de m̄a odiosa, hic verò accipitur largè, q̃a tractat̄ de m̄a fauorabili: s̄m Iac. But. ¶ Opp. extra
1 gl. † dr̄ hic, ꝙ nō veniūt in legato ea, q̄ pertinēt ad disciplinā. Cōtra, de l. q filiū. s̄. vbi pupil. edu. deb. Sol. si q̄dem alimenta debērur ex testō, tūc non veniūt, vt hic: si vero debēt̄ iure sanguinis, vl̄ officio iudicis, tūc debent̄ expensæ ad disciplinā, vt ibi. ¶ † Quæro,
2 ᵇ
b vtrū medicinæ contineāt̄ appl̄one alimentorū. Tex. in l. verbo victus. ȷ̄. de ver. sig. dicit, ꝙ sic, & l. cum dotē. §. sinaūt in sæuissimo. s̄.
c sol. ma. qđ est verū in eo, q̄ debet alimēta simpl̄r: sed ī eo, q̄ dēt alimenta alicui, q̄ operat̄, tūc expensę, & medicinæ paruæ veniunt, l. diuortio. §. impēdia. s̄. sol. ma. secus si sunt magnæ. l. 2. & l. omnino.
3 s̄. de impen. in reb. dot. fac. ¶ † Quæro, an debeāt solui iudici medicinę? R̄ndeo, cōiter rectores non tenent̄ officialib. ad alimēta: qđ patet, q̃a non p̄stant vestimenta, sed solū cibaria, quorum alia est significatio, vt ȷ̄. eo l. Diariis. Et iō dico, ꝙ potestas tenetur ei solū ad ea, q̄ pertinēt ad cibū infirmorū, vt ad pullos, & similia, sed ad medicinas, & syropos, q̄ fiūt ad euacuandum potius, quam ad nutriendū, vel ad sustētādū, & ad salariū medicorum, puto n̄ tene-
4 ri, d. l. Diariis. ȷ̄. eo. qđ no. ¶ † Itē q̄ro, an veniat lectus appl̄one alimentorū? Tex. ē, & gl. ꝙ sic, q̃a venit lectus, sine quo hō nō p̄t viuere, l. in stratu. & l. quos nos. §. verbum, viuere, de verb. sig. & ibi no.

ADDITIONES.

a ¶ Legatis. Vide Bar. in l. 2. s̄. de iuris. om. iud.

b Barb. ¶ Quæro, vtrum. Et an veniat lectus. & cum dicto Bar. hic fin. transit Pet. in c. si episcopus. de offi. ordi. lib. 6. & in c. 2. de præben.

c Alex. ¶ Verum in eo. Adde Bar. in d. §. finautem. ī fi. prin. & ibi hoc sequitur Imo. licèt ille tex. nō ob. aliquantulum, dum ponitur copula, sed responde, vt dixi in rub. de iur. & fac. igno. In illo, qđ dicit Bar. hic, ꝙ ad salariū medicorū nō putat teneri, adde, quod contrariū tenuit Bal. maximè in medicina modici sumptus, in l. cum dotem. §. finautem in sæuissimo. & ibi hoc vult Ang. & Pau. de Cast. so. ma. & Cy. & Bal. in l. quod in vxorem. C. de nege. & Ang. in l. si seruum. in prin. de ver. obl. licèt Imo. & Ro. in d. §. finautem ī sæuissimo. teneant contrarium, & minus bene. Nam videmus, quod seruo cōmodato vel famulo quis non tenetur ad alimenta: cum ei non tenetur ad vestes, vt l. id vestimentum. cum gl. s̄. de pecu. & tamen tenetur ad medicinas modici sumptus. l. in reb. §. possunt. s̄. cōmo. & Bar. in d. §. finautem. in sæuissimo. ergo. &c.

LEX VIII.

1 *Electus vt legatarius, vel vt nudus minister, quomodo cognoscatur.*
2 *Alimenta qui præstare tenetur, qualiter intelligatur, quod debeat annua, & menstrua.*
3 *Alimenta militib. debentur de die in diem, vel de duobus in duos dies.*
4 *Libellus qualiter formetur, quando alimenta petuntur.*
5 *Verecundia factum, dicitur factum in casu necessitatis.*

Pecuniæ. Hr̄s, cui est aliqđ p̄legatū cū onere alimentorum, non tenetur cauere, vel reddere cohæredibus deficientiū portionē: secus si est electus vt nud⁹ minister. h. d. Primò ponit vnū dictū. Scđo ponit aliud dictum diuersum ab illo. Tertio rōnē diuersitatis assignat. Secunda ibi diuersa cā. Tertia ibi, nā ea res. ¶ Op. de primo casu ad s̄m. Sol. in primo casu fuit electus vt legatarius, & onus sibi iniunctum, ideo debet apud ipsum remanere cōmodū: in scđo fuit electus vt nudus minister, apud quem nullum ꝯmodū dēt remanere, & hoc vult dicere tex. ī fi. l. ¶ Sed di-
1 ces. quō † cognoscā, vtrū fuerit electus vt nudus minister, vl̄ vt legatarius? Gl. in l. si quis Titio. s̄. de le. 2. dicit, ꝙ ille dr̄ nudus minister, apud quē nullū ꝯmodū dēt remanere. Dico, ꝙ dēt aduerti, an verba conferātur ad aliquem, vt si dico, lego Titio decem, vt præstet alimenta: & tūc est electus legatarius, licèt onere fideicōmissi sit grauatus. Si verò verba legati n̄ cōferunt̄ in eū, sed verba executionis vt si dico, relinquo alimēta libertis meis, q̄ volo eis dari per talem de tali pecunia: & est electus vt nudus minister. Et hoc vult dicere iste tex. ꝓ quo l. Sulpitius. s̄. de do. inter vir. & vxo. Dixi latius in d. l. si quis Titio. ¶ Op. hic dr̄, ꝙ nud⁹ minister dēt cauere. Cōtra, de l. diuus, ȷ̄. si cui plus, q̄ ꝑ l. Falc. So. hic non erat nudus minister, q̃a sentit cōmodum à testāte, q̃a fuit hr̄s institutus ꝑ parte à testante. Similiter in l. si à pluribus, s̄. de le. j. & ibi dixi, & dixi s̄. eo. l. 3. vers. 2. no. ꝙ vbi nemo. Op. dr̄ hic, ꝙ iussus dare alimenta soluit de cōi. Cōtra, in l. si vni. s̄. fam. erci. Sol. expone illum tex. vt ibi dicit̄ in glo. op. de l. filio. §. matri. de adimēd. leg. vbi deficiēte onere deficit legatū. Dicit gl. dic, vt no. in l. si q̄s Titio. s̄. de le. 2. Tu dic,

ꝙ in d.§.matri.deficit on⁹ iniūctū legatario ex volūtate defuncti:
hic vero deficit casu,s.libertorū morte.†Dr̄ in fi .legis, alimēto
rū,&c.vbi innuit,ꝙ ille,q tenet̄ ad alimēta,d₃ dare annua,&men
strua.q̄ro,qualr̄ hoc intelligat̄?Ia.de Are.in l.fi.s̄.de lib.ag.dicit sic,
q̄dā sunt alimēta,q̄ debent̄ perpetuò,& tūc debent̄ annuatim,l.si
qs ad declinandā.C.de epis.& cle.& ita p̄t intelligi hic,dū dt, an-
nuis. Si vero debētur personis morituris,tunc debētur mēstrua,
vt l.fi.s̄.de lib.ag.& ita p̄t intelligi hic,dū dicit,mēstruis.Ego intel
ligo dū dicit,annuis,atq;m ēstruis,ꝙ referatur ad legatū liberto
a rum.Quare dico sic,ᵃ qn̄ relinqtur personis nō morituris,vt pau
perib.verū dt Ia.de Are.per d.l.si qs ad declinādā.Sed qn̄ relinqui
tur p̄sonis morituris,tūc aduerte,qa in alimētis veniūt q̄dā,q̄ nō
p̄nt diuidi per mēsem,vt vestimēta.Nā si hr̄s faceret vestimēta oī
mēse,nimiū grauaretur.Idē de electo,& de his,q̄ nō recipiūt men
struā solōnē,qa tūc dēnt solui annua,vt hic dū dicit,annuis:& ita
intellr̄ l.Firmio.§.fi.&qd̄ ibi no.j̄.quan.dies leg.ced.Quædā sunt,
q̄ recipiūt mēstruā solōnē,seu diuisionē,& tunc debent solui mē
strua,vt hic,dū dicit,mēstruis,&d.l.fi.s̄.de lib.ag.Sed ꝯ prædictam
3 †vr̄ tex.in l.j.C.de erog.mil.an.li.12.vbi alimēta debēt solui de die
in diē,vel de duob.dieb.in duos dies.Sol. Dico,ꝙ ibi speciale in
militib.fauore Reipublicę,qa si stipendiariis solueret̄ totū ꝑ vno
4 mēse,citi⁹ ꝯsumerēt,vnde nō haberēt postea vn̄ viuerēt.¶†Quę
ro,qn̄ debēt peti alimēta,qualr̄ d₃ formari libell⁹?Rn̄.primo vl̄i
ter,vt peto Titiū ꝯdēnari ad p̄stādum alimenta in p̄nti,& in futu-
rū,l.j.C.de fideic.vnde sic formato libello,& snīa gn̄alr̄ iudex in
executione ꝓcederet fm formā huius l.Silr̄e in generali petitio-
ne,vt no.s̄.de eden.l.j.in gl.magna.Vel dic,ꝙ petam mihi dari ali-
menta,&ꝯdēnari ad dādū omni anno tm̄ pro vestiario,& tm̄ in
b mense pro victu.¶Secundo quæro,ᵇ qn̄ qs petit alimēta p̄terita,
5 qd debet petere?Dicā j̄.e.l.libertis.§.j.¶†Vltimo no.qd̄ hic dr̄ in
fi.ibi,necessitas,&c.ꝙ nō solū astringit nos oblo ciuilis,& nālis,
c sed ēt verecūdia:ᶜ ideo dico,ꝙ ita excusatur aliquis,si facit, vel o-
mittit aliquid pp verecundiā,sicut si teneret̄.Pro hoc l.Quint⁹.s̄.
mand.& tex.in l.pe.§.illo.C.de neces.ser.hæ.inst.Facit gl.in l.in ea
dem.s̄.ex quib.cau.maio.no.istam legem.

ADDITIONES.

a Ale.¶Quare dico sic.Quando debent præstari alimenta annua,an menstrua,no.per bal. in l.j.in j.col.C.de fideic.

b Pom.¶Quæro.Pro hoc facit gl.in l.fi.C.qui testa.fa.pos.& quod no.bar.in l.si fideius.in fi.de fideius.Sal.in l.placuit.C.de iu.Fel.in c.super eo.el 2.in 1.col.ff.de le.j.& in c.nonne.vers.vltimo scias,de præsum.

c Alex.¶Verecundia.Ita debes facere aliquid propter verecundiam,sicut propter obligationem,quod no.de quo ponit io.and.in re.qui prior.de regu.iur.in Mer.& alij doc.in c.in literis,de rapt.Et adde Bar.in l.j.in fi.C.quomodo,& quando iu.adde tu bart.in.l.quintus,s̄.mand.& alex.cons.80.in 5.vol.

LEX IX.

1 *Legatum alimentorum relictum ab eo,cui testator nihil reliquit,valet.*
Legatum ad pias causas,licèt sit pro non scripto,tamen ab hærede debetur.
2 *Testator si dicit executori,volo ꝙ des tantum,perinde est,ac si diceret,volo quòd tantum accipias de hæreditate mea,& des tali.*
3 *Executor testamentarias vniuersalis potest vendere res hæreditarias,particularis non,nisi sit ei permissum.*
4 *Falcidia,de legato alimentorum facto,contemplatione amicitiæ detrahitur,secus si contemplatione paupertatis.*
Relictum pro anima videtur relictum ad pias causas.
5 *Præstatio annua si sit pauperi,in dubio videtur causa alimentorum.secus si sit diuiti.*
6 *Executor vniuersalis dicitur,quando pauperes Christi sunt instituti. Item quando testator iussit nullo hærede instituto bona inter pauperes distribui per suos executores.*
7 *Executore particulari dato,& data licentia per testatorem vendēdi de bonis suis cum bannimento,& sine,vsque ad integram satisdationem legatorum,talis executor non potuit vendere,nec alienare,nisi adita hæreditate siue ex testamento,siue ab intestato.*
8 *Testator quando dat licentiam executoribus vendendi,intelligitur arbitrio boni viri.*
Verbum,licentiam,descendit à verbo,licet.
9 *Testator dando liberam potestatem,intelligitur conferre liberam voluntatem.*
Verbum,libera,quod descendat à verbo,liber.
10 *Verbum,plenum,& liberum, si adiiciatur verbo importanti arbitrium boni viri,facit ipsum significatiuum liberæ voluntatis.*
11 *Executor,qui habet potestatem vendendi,& alienandi,potest permutare,insolutum dare,& alia facere,vt satisfaciat legatis.*
Verbum,vendendi,prolatum à lege,vel à prætore,stricte intelligitur:secus à testatore.
Verbum,alienare,generale.
12 *Executor agit contra hæredes,vt exhibeant res hæreditarias,vt videat quæ expediat vendere.*
13 *Executor an possit vendere rem hæreditariam arbitrio suo,vbi an habeat liberam potestatem,aut non.*
Voluntatem liberam qui habet,intelligitur,quòd habeat bonam fidem.
14 *Executor si vendit rem magni pretij pro modico,etiam si habeat liberam potestatem,talis venditio potest reuocari.*
15 *Hæres pro reuocanda re magni valoris vendita per executorem pro modica,agit contra emptorem.*
16 *Executor quando vendit rem hæreditariam,vel limitat pretium,pro quo vult rem vendere,etiam si habeat liberam potestatem,debet requirere hæredem.*
17 *Clam,& mala fide dicitur facere,qui facit aliquid non requisito eo,qui potest contradicere.*
18 *Creditor,qui habet à debitore potestatem vendendi rem,quando requiratur,quòd citet debitorem in alienatione.*
19 *Hæres si vult impedire alienationem fiendam per executores,quid agere habeat,vt illam impediat.*
20 *Executores testamentarij vendendo transferunt possessionem.*
21 *Executores etiam si habeant liberam potestatem, debent bannimenta facere,quando vendunt res hæreditatis.*
22 *Executor testamenti maximè quando habet liberam potestatem,potest vendere,& habere fidem de pretio.*
23 *Executor non potest confiteri se pretium habuisse,& si confitetur,debet ostendere se legatariis satisfecisse.*
24 *Emptor est securus,si in venditione facta per executores dicitur,ꝙ pretium habuerunt,& receperunt in præsentia mei notarij,licèt non adpareat satisfactum legatariis.*
25 *Promissio de euictione facta per executores in venditione obligat hæredes.*
Vendens rem ex officio sibi iniuncto nunquam tenetur de euictione.
26 *Executor testamenti non conuenitur à legatariis.*

Lio hærede. Ista lex est subtilis.Nudus minister non potest bona defuncti distrahere,sed actionem habet pro relictis in causa alimētorum vsq; ad Falcidiā.Itē libertus q aliqd menstruum,vel annuum percipiebat. in dubio videbatur alimenta percipere,h.d.Diuide.Primò ponitur thema. Secundo ponitur rn̄sio ad tres qq.descendētes ex themate. Tertio ponitur nouum thema,& noua qō,& eius decisio.Secunda ibi,respōdi.Tertia ibi,eū quoq;.legitur in gl.duob.mod.Ego lego secū dum primū modū;qa magis applaudit literæ, vt dicamus, ꝙ hic grauauerat Caiū Seiū,cui nihil reliquerat,vt det illis libertis decē ex eo,qd̄ ex hr̄ditate perceperit.Quæritur primò,vtrū iste executor possit distrahere bona hr̄ditatis pro illo legato?Et rn̄detur, ꝙ nō.Scdo q̄ritur,vtrū possit agere ꝯ hæredes ꝓ illo legato ad pecuniā seruādā?Rn̄detur,ꝙ sic.Tertio q̄ritur, vtrū istud legatū patiatur Falcidiā?Rn̄.ꝙ sic.¶No.tex.ibi,rn̄di,q̄uis.Scdò no.ꝙ relictū ab eo,cui testōr nihil reliquit,v₃.Tertiò no.ꝙ nud⁹ executor vltime voluntatis nō pōt bona defuncti vendere ꝓ legato.Quartò no.ꝙ executor h₃ actionē ꝯ hr̄dem ꝓ ꝯseruando legato.Quintò no.ꝙ legatū alimētorū patitur Falcidiā.Silr̄e in l.hr̄ditatū.j̄.ad le. Fal.Vltimo no.ꝙ recipere annua,& menstrua est idē,qd̄ recipere alimenta.¶†Op.& vr̄,ꝙ relictū ab eo,cui testōr nihil reliqt,nō va
1 let,l.planè,la 2.s̄.de le.j.& l.si fuerit.in fi.s̄.de le.3.& l.ab eo.C.de fideic.C.cōia de le.l.j.ī fi.Sic ergo istud legatū vr̄ ꝓ nō scripto,ideo nō debetur ab aliquo,l.j.§.in primo.C.de ca.tol.Possemus dicere, ꝙ sit spāle in relicto alimētorū,qd̄ respicit piā cām,ꝓ quo facit s̄. eo.l.libertus.§.fi.& in l.j.C.de fideic.& secundū hoc not.ꝙ relictū
a ad pias causas l₃ sit ꝓ nō scripto,tn̄ debetur ab hr̄de.ᵃ Vel alr̄,& melius,dr̄ia est,an aliqs relinquat ab illo simplr̄,cui nihil relinqt, & tunc loquūtur ꝯria.Aut reliquit ab aliquo,cui nihil pecuniariū reliqt,tn̄ fecit eum executorē,& tunc p̄t ab eo relinqui,& vr̄ relictum ab hr̄de.Silr̄e in tutore,qa qd̄ relinqtur à tutore,vr̄ relictum à pupillo,l.peto.§.mr̄.s̄.de le.2.& l.ēt.C.de fideic.Quòd āt hic fecerit testōr Caium executorem,p₃ hic ī tex.ibi,eādēq; summā,&c. qd̄ est no.alij timētes hoc ꝯriū dn̄t Caiū Seiū vnà cum alio fuisse institutū,iō relictū ab eo v₃.Ista sol.in se vera est,tn̄ facit violētiā
b literæ,vnde tene 1.lec.ᵇ Et no.gl.quæ dicit hic, ꝙ qn̄ testator†dt
2 executori, Volo,ꝙ des tantum tali, perinde est, ac si diceret, volo,ꝙ

ADDITIONES.

a Ale.¶Hærede.Adde no.in l.pater filium,§.Tusculanus,de le.3.quid autem si esset caducum,vt quia hæres scriptus decederet viuo testatore,vide bar.in l.Centurio.in 2.q.prin. in ver.sed quid si testator,de vulg.& pup.& quod j̄.prox.dicam.& hic adde bal.in l.j.C. de sacr.eccl.& dist.bar.hic sequitur,& ampliat Imo.in l.Centurio,de vul.& pup.

b Ale.¶Vnde tene primam lect.No.ad no.in l.si sic,de le.3.aliter loquitur bar.in l.hæreditas,la 2.de hæ.inst,& latius per bar.in l.Centurio,in q.2.prin.in ver.sed quid si testator dixit,de vulg.& pu.videtur velle,ꝙ isti fideic.sint hæredes directo,vbi colonus non est hæres,sed contrarium salua reuerentia videtur verius,l₃.n.subintelligatur à iure,ꝙ directo accipiat,tn̄ nō sequitur,ꝙ directo sit heres,cum nullum commodum sentire debeant,s₃ sint nudi distributores.secūdū eūdē bar.in l.si quis Titio.de le.3.in l.pecuniæ,de ali.le.& l.hæreditas.Itē l₃ aliquādo legatarius accipiat directo,& propria authoritate,l.Titia cū testō.§.j.de le.2.non tamen dicitur hæres,& hoc operatur, ꝙ si vn⁹ tm̄ sit institutus hæres,qui decedit viuo testatore,dicatur decedere intestatus,nec fideicommissarij ad pias causas erunt hæredes,secus secundum opin.bart.& hanc sententiam contra bart. tenuit Fran.Tig.de Pisis in l.captatorias,de le.j.& bar.de Sarciano valentissimus vtriusque iuris doc. in solenni repe.sua cap.si pater.de test.in 6. verumtamen si esset clausula codicillaris,hæredes ab intestato grauarentur restituere istis fideic.& ita etiam pro ista sententia consuluit Io.Velle.Sed ad prædicta posset responderi pro no.per bar.in cons.inc.Nic fecit testamentum,&c.vbi dicit, ꝙ vniuersitas bonorum assignata alicui non instituto facit præsumi institutionem,l.his verbis,de hę.inst.cum gl.quæ rationes cessant in casibus supradictis,& vide quæ dixi post bar.in d.l.si sic.& in d.l.Centurio,& in d.l.si quis Titio, & in d.l.his verbis Adde quæ posui in l.Centurio.

lo,ꝙ accipias tm̃ de hr̃dita~e mea,& des tali,qđ est no.Facit qđ ha
buistis in l.deniq;.§.interdũ.š.de pec.leg.quod puto verũ,qñ talia
3 verba ad executorẽ diriguntur.¶Venio ad fin†ꝑriũ,dr̃ hic,ꝙ exe
cutor nõ pt̃ distrahere.Contra,de l.si qs ad declinãdã.C.de epi.&
a cle.sol.In l.ꝯria erat executori permissum,hic nõ.Ista gl.in se di
cit verũ,ꝙ qñ executori est permissa alienatio,pt̃ alienare,vt no.
in l.pe.C.qñ decre.opus nõ est.& in l.j.in pr.š.de reb.eo.Sed ad l.si
qs ad declinãdam.nõ est bona sol.q̃a nõ fuit permissum à testõre,
sed à lege.quare hic nõ permittiẽ à lege,sicut ibi.Spe.in ti.de inst.
edi.§.nunc vero aliqua.ver.sed an executor vltimæ volunt. dicit,
aut vult vendere,vt in cãm alimentorum conuertat,& pt̃,vt ibi:
aliàs nõ,vt hic.Istud nõ vr̃ bene dictũ,q̃a hic volebat vendere,vt
ꝯcurreret in cãm alimentorũ,qđ nõ pt̃.Quare tu dic,Quidã sunt
executores vl̃es,& isti possunt vendere sicut hæredes,vt ibi.Qui
dam sunt executores particulares ad legata soluenda,alio hære-
de instituto,& isti nõ pñt vendere,nisi testator hoc permittat,vt
hic.¶Item op.ꝙ nudus minister nõ habeat actionẽ ꝯ hr̃dẽ,l.Lu-
cius.§.Mæuia.j̃.ad tre.& l.si quis Titio.š.de le.2.sol.gl.hoc specia-
le in cã alimentorũ,sicut ad pias cãs.l.nulli.C.de epis.& cle.& no
in d.l.si quis Titio.š.de le.2.¶Op.dr̃ hic,ꝙ in legato alimentorũ
h3 locũ falcidia.Cõtra,ĩ relictis ad pias causas qs nõ patitur falci
b diam,b auth.simr.C.ad le.fal.Sed relictum alimentorum respicit piã
4 cãm,vt in præcedenti ꝯrio,&c.Sol.quicquid†pro aĩa relinquiẽ,
vr̃ relictum ad pias causas,vt no.in l.si qs Titio.š.de le.2.quare di-
stingue,aut alimenta relinquunẽ ꝯtemplatione amicitiæ tm̃,&
detrahiẽ falcidia,vt hic,& l.hr̃ditatũ.j̃.ad l.falc.aut relinquuntur
c ꝯtẽplatione paupertatis,& sic ꝓ anima ad pias causas:c& tunc nõ
detrahiẽ,vt l.ꝯria.& in hoc sunt forte correctę istę ll.vt l.si quis ad
declinãdam.C.de epis.& cle.do.Fran.de Pisis dicit,ꝙ hoc ꝓbatur
in corpore,vt cũ de ap.cog in §.aliud quoq; capitulum.dũ dicit
d alimenta impendi:& š.dixi,pium,&c.¶Vltimò.op.d ad fi.dicitur
hic,ꝙ iste libertus admittitur ad percipiendum legatum.Cõtrà
hic fuit relictũ illis,quib.cibaria,& vestiaria præstabat,sed annua
præstatio causa alimentorum non dicitur cibaria,& vestiaria,l.co
5 dicillis.š.de annuis leg.ergo,&c.sol.†si quidem præstabantur di-
uiti,videntur præstari non causa alimentorum,vt ibi. Sed si an-
nua præstatio fit pauperi,vt liberto,in dubio videtur fieri causa
alimentorum,vt hic,probatur in l.si cui annuum.š.de leg.3.& no.
in l.cum hi.§.si in singulos annos.š.de trans.

Veniamus. Ad qo.& videamus,qual'r isti executores vẽ
dere pñt.Vos habuistis š.duo,primò,ꝙ execu
tor vl̃is possit vendere:secundò,ꝙ executor particularis alio hæ
rede instituto nõ pt̃ vendere,nisi testatore permittente. Quæro
e igitur primò,quis est executor vl̃is?Resp.†qñ pauperes Christi
6 sunt instituti,Episcopus tunc est executor vl̃is,& h3 vim hære-
dis,l.si quis ad declinãdam.C.de epis.& cler. Item cum nemo est
f institutus,sed iussit testator bona sua distribui inter pauperesf per
suos executores,isti tunc habent vim hr̃dis,vt hic à cõtrario sen
su,ibi,alio hr̃de instituto,&c.quasi dicat si alius nõ esset hr̃s insti
tutus,haberet vim,& nomen hæredis,vt si diceret,Volo,ꝙ acci-
pias de hæreditate mea,& des pauperib.vt dicit glo.hic.& facit l.
deniq;.§.interdũ.š.de pec leg.& idem tenet Inn.in c.cum tibi.ext.
de testa.vbi vr̃ casus.Rof.in ti.de act.ex testõ,in gl.q̃ dedit.¶Secũ
7 dò quæro,†quid de executore particulari relicto per ista verba,
talis fecit suos fideicommissarios,& executores,quib.dedit licen
tiam,& potestatem vendendi de bonis suis cum bannimento,&
sine,vsq;ad satisfactionem integram ꝓmissorum.quæro ergo,v-
trum ad hoc,vt ista ꝯcessio alienãdi valeat,reqratur hæreditatis
g aditio?g Spe.in simi.tangit istam q.in d.§.nunc vero aliqua.ver.ß
pone,ꝙ ex eo testõ.& nihil ibi determinat.Br̃ dico sic,siue pona
mus ista legata relicta esse in testõ,executores nõ pñt vẽdere,nec
alienare,nisi adita hæreditate ex testõ,l.si nemo.š.de test.tu.& l.si
nemo.j̃.de re.iur.siue ponamus esse executores ab intestato,non
pñt exequi nisi adita hæreditate ab intestato,l.2.j̃.de fideic.lib.l.j.
& in l.fi.in pr.C.de man.test.& l.qui filio.§.j.& ibi no.in glo.fi.de
hæ.inst.& l.quod purè.in fi.cum l.seq.j̃.quando dies leg.ce.Opor
h tet ergo,ꝙ hæreditas sit adita.h Sicuti.n.datio tutelæ,quæ est fauo
rabilis,non pt̃ valere,nisi secuta aditione:ita potestas data execu
torib.nõ valebit,nisi aditione secuta.¶Sed quæro,quid si nemo
vult esse hr̃s ex testõ,vel ab intestato,nec etiã fiscus.Dicit ipse,co-
8 gita perte.¶Procedo vlterius,†posito ꝙ potestas alienandi sit
ꝯfirmata aditione hr̃ditatis,examinem verba permissionis,quæ
dicunt,quib.dedit licentiam,vtrum importent liberam volunta-
tẽ,an arbitrium boni viri?Inn.ponit hoc transitoriè,extra,de sta.
mon.c.cũ ad monasteriũ.circa fin.in gl.super verbo,abdicatio.&
vr̃ tenere,ꝙ licentia sit libera voluntas sine aliqua cã,tm̃ hoc non
i probat.Crederem ꝯrium,ꝙ verbũ,licentia,importat arbitriũ bo
ni viri,qđ probo.Nã nomen,licentia,descendit à verbo,licet,qđ
tm̃ est dicere quantum licitum sit.Sed nõ est dubiũ,ꝙ ista verba,
si tibi vr̃ iustum,vel licitũ,important arbitrium boni viri,l.fidei-
cõmissa.§.quanquam.š.de le.3.& l.si sic.in prin.š.de leg.j.& l.fidei-
commissaria.la 3.j̃.de fideic.lib.Item probatur ex l.j.C.de sacr.ec
cl.ibi,habeat vnusquisq; licentiam,&c.Quæ licentia intelligitur
de arbitrio boni viri.Neq;.n.põt filium exhæredare,& Deum in-
stituere,vt no.in l.si quis ad declinandam.C.de epis.& cler.aliàs si
haberet liberam ptãtem,posset filium exhæredare,& præterire,
* sicut miles,cui est concessum liberum arbitrium testandi,l.j.š.de
9 test.mil.¶Item dicit testator,& do liberam* potestatem:†quæ-
k ro,quid sit hoc dictum,liberam potestatem?k Certe si diceret,po
testatem simpliciter,refertur ad arbitriũ boni viri,l.nepos Procu
l lo.de verb sign.l.qui explicandi.l C.de accus.Sed ex eo,qđ dicit,li-
beram,intelligo,ꝙ intelligitur in eius liberam voluntatem col-
latũ,quod probo;quia verbum,liberam,descendit à verbo,libet
quod importat liberam voluntatem,l.fideicommissaria libertas.
j̃.de fideic.lib.ibi dũ dicit,si ei libuerit,&c.Et pro hoc etiam vide
tur tex.š.de test.mil.l.j.in prin.& l.etiam.in prin.j̃.de bo.lib.facit l.
procurator,cui generaliter libera.š.de proc.Idem si dixerit,ple-
m nam potestatem,m& licentiam,vt probatur in l.j.š.de testa.mil.in
rñũs ibi positis.& no.in l.si procurator ad vnam.C.de proc.& l.fi-
10 deicommissa.§.quanquam.š.de le.3.ibi,non.n.plenum,&c.¶†Ex
dictis no.ꝙ ista verba,plenum,& liberum,si adiiciantur verbo,qđ
aliàs de sui natura importat arbitrium boni viri,facit ipsum signi
ficatiuum liberæ voluntatis,sicut verbum,volo,ad quod facit l.j.
š.de test.mil.Sequitur in verbis,vendendi,& alienandi.quæro,v-
11 trum†illi executores,qui habent potestatem vendendi,possint
permutare,vel in solutum dare,vel obligare.Et videtur,ꝙ nõ,per
l.si pupillorum.§.si prætor.š.de reb.eorum.In contrarium videẽ,
quòd sic,per l.sicut.§.venditionis.š.quib.mo.pig.vel hypothec.
sol.Sol.Quandoq; ista permissio fit à prętore,vel à iudice,& de-
bet strictè intelligi.ita loquitur d.§.si prætor.Qñq; fit ab alio pri-
uato,& tunc appellatio venditionis continet omnem alienatio-
n nem,n per quam impletur causa,ob quam fuit permissa venditio.
* Vnde cum sit permissa venditio pro satisfaciendis legatis,* quic
quid faciat,vt legata soluat,appellatione alienationis cõtinetur.
Pro hoc facit verbum hic positum,scilicet vendendi,alienandi,
&c.Quod verbum,alienare,generale est.Gl.in verb.emptionis.
12 in l.statuliberi à cæteris.§.Quintus Mutius.j̃.de statuli.¶†Quar-
to sequitur,de bonis suis.Quæro,vtrum executor possit agere
contra hr̃des,vt exibeant res hæreditarias,vt videat,quæ expe-
diat vendere.Puto,quòd sic,per l.si tibi electio.§.fi.š.de opt.le.
13 ¶†Quæro,an exhibitis omnibus rebus,vel non exhibitis pos-
sint executores isti vendere rem,quam volent?Gl.in l.pe.C.quan
o do decre.opus non est.tenet,quòd sic.o Contrarium tenet gl.
in l.quandiu.C.de distr.pig.Respondeo,si quidem isti executores
non

ADDITIONES.

a Alex.¶Executori permissum.An liceat executori vendere,& an teneatur satisdare,vide eum in l.diuus,j̃.si cui plus,quàm per l.fal.
b Ale.¶Falcidiã.Vtrum de relicto alimẽtorum detrahitur falcidia,adde omnino bar.in l.diuus,j̃.ad l.fal.adde tamen,ꝙ alimenta relicta filio naturali non cedunt in piam causam,secundum bal.in l.j.C.de sacr.ecc.vbi idem dicit,& in relicto facto concubinæ.
c Ale.¶Ad pias causas.Vtrum relictum causa alimentorũ dicatur pium,& quòd dicatur,probat text.in l.Mela.in princ.j̃.eod.ibi,pietatis causa.& bar.& in trac.alimentorum,determinat idem,quod hic,& adde ang.& alios in l.Stichum §.stipulatio.de ver.ob.
d ¶Vltimo op.Vide ale.in l.certis annis.C.de pac.
e Ale.¶Quæro igitur.Sed quid si executores inter se discordant,quis exequetur,vide bal.in l.id quod pauperibus.C.de epis.& cle.
f Ale.¶Distribui inter pauperes.Et vide j̃.etiam in vlt.apostilla magna in fi.
g ¶Hæreditatis aditio.Et de materia executorum vide aliqua,quæ habentur j̃.e.in l.à filio.& ad quæstionem bar.hic,vide bal.& imo.in l.si in diem,in prin.de cond.& dem.
h ale.¶Si adita.Sed vtrum in donatione causa mortis possit dari executor,vide bal.qui dicit,quòd sic,in l.executorem,de execu.rei iu.
i ale.¶Importat arbitrium.No,ꝙ istud verbum,licentia,importat arbitrium boni viri.Et ad hoc vide no.per bar.in d.l.j.in 5.q.prin.C.de sacr.eccl.
* Cau.Liberam.De hoc verbo,libera,vide Barb.cons.3.vol.j.
k ale.¶Certe si diceret.Sed bal.in c.j.in fi.per illum tex.de pac.iur.fir.videtur tenere contrarium.dixi in l.si sic.de le.j.& ibi bar.
l ale.¶L.qui explicandi.ibi bal.C.de accus.
m ale.¶Potestatem.No.ꝙ ista sunt paria dicere,liberũ,vel plenũ mãdatum,& potestatem.Facit ad hoc quod no.dicit bal.in l.& si post tres.si quis cau.& adde,ꝙ habere liberam voluntatem,est esse submissum re.iur.secũdũ bar.in l.fideicõmissa.§.si sic.de le.3.Et adde,quod dicit bal.in l.si quis maior.in prin.C.de trans.Quid si dixerit,ꝙ faciat velle suum?Dic,quòd importat liberam voluntatem,adeo quòd nullus contradicere possit,secundũ bar.in extraua.ad reprimendum.ver.videbatur.& ant.in c.j.de const.& dicit abb.Sicu.per illum tex.in c.j.de his,quę fi.à maio.parte c.quòd verbum,facias secundum voluntatem tuam,refertur ad absolutam voluntatem,non ad arbitrium boni viri.In contrarium tenet bal.in ru.de pœ.iudicis,qui male iud.& in l.j.in ver.quæro,nunquid iudex.Et vide bar.in l.fi.ad fi.C.de præt.stip.quid de verbo,discretioni,& conscientiæ.& per bal.in l.fi.de iu.do.impetran.& adde bar.in materia in l.creditor,§.Lucius.š.man.& vide bar.in l.si sic.de le.j.& de procuratore,qui habet liberam,vel plenam potestatem,& quando habeat,&c.vide ale.in l.si procurator.C.de proc.
n ale.¶Omnem alienationem.No.ꝙ appellatione venditionis continetur omnis actus dominij translatiuus,hoc verum,quando profertur à priuato;secus si à iudice,vt l.si pupillorum.§.si prætor.de reb.eo.& adde quod no.in l.j.C.si aduer.tran.& vide bar.in l.j.vbi habes post eum,C.de vsuc.pro emp Sed an prohibitus alienare prohibeatur possessionem transferre,vide ale.in l.j.§.vir vxori j̃.de acq.pos.
* Clau.Pro satisfaciendis legatis.Contra hoc vide bal.in d.§.si prætor.in fi.
o ¶Tene,ꝙ sic.bal.in d.l.pe.C.quando decr.opus non est.sequitur gl.ibi,vbi omnino vide,& ibi dicit,ꝙ est passus nouus & ad bar.hic adde bal.in l.f..§.finãc legata.C.de bon.quæ lib.& ad hæc no.adde bar.in auth.hoc ius porrectum.circa med.C.de sacr.eccl.

non habent liberam ptãtem,sed solum est eis commissum p ver-
ba importantia arbitrium boni viri,non esset dubium,ꝙ non possi
a sint a ponere manus ad res,quas volũt,sed debent facere arbitrio
boni viri,sicut prætoris.l.magis puto.§.ñ passim.s̃.de reb.eorũ.&
l.à diuo Pio.§.in vẽditione.ĩ.de re iudi.Sed si poneres ipsos habe
re plenam,& liberã voluntatẽ in casu p̃missio, tunc dẽs scire,ꝙ li
bera voluntas debet intelligi,dum tñ bona fide faciant,in l.credi-
tor.§.Lucius.s̃.mand.Sed ille,qui rem magni p̃tij vellet vendere
pro modico,non faceret bona fide,vt no.in d.§.non passim.vers.
necnon. iõ non valeret eorũ vẽditio,& poterit reuocari.Ita dẽt
intelligi gl.in l.pe.s̃.qñ decre.opus non est.quia ita debet intelli-
gi,dummodo faciant bona fide.Ita debet intelligi l.creditoris.s̃.
14 de distrac.pigno.¶†Quæro,an isti executores possunt vendere
b pro quanto pretio volunt?b Dixis̃.ꝙ si ipsi nõ hñt liberam pote-
statem,non possent,sed deberent vẽdere arbitrio boni viri. Sed
si haberent liberam ptãtem,dixi,ꝙ deberent facere bona fide.Si
ergo rẽ magni pretij dederint pro modico,bona fides nõ vr̃ versa
ri,l.j.C.si vend.pig.aga.iõ poterunt reuocare illam venditionem.
15 Sed dubitatur† de mõ reuocandi,nã l.j.C.si vend.pig.aga.vr̃ vel
le,ꝙ primo hr̃s debet agere ꝯ executorem,& eo existente nõ sol-
uendo veniat ꝯ emptorem.Sed alibi in l.qui fundum.§. procura-
tor.ĩ.pro empto.vr̃ velle tex.ꝙ indistinctè dominus possit agere
c ꝯ emptorem.c Et hanc partem teneo,quia alienatio facta nõ fuit
iuridicè.Nõ ob.l.pe.C.si vend.pig.aga.quia ibi creditor vendebat
iure suo,& ad sui vtilitatem,ideo eius gratia collusio non tantum
attenditur ad annullandum venditionem,sed in casu nr̃o,& in §.
procurator.executor vendit ad vtilitatẽ alterius, & noĩe alterius,
ideo indistinctè annullatur venditio,s̃m distinctionem d.§.procu
16 rator.¶† Quæro,an hæres sit requirendus,d quando exequutor
d vendit:primo qñ eligit rem,quam vult vendere:secundo qñ limi-
tat pretium,pro quo vult rem vendere, an istis duob.casib.hr̃s de-
bet requiri?Vr̃,ꝙ nõ:qa per rl'am,cum isti executores possint face
re inuitis hr̃dibus,ergo ipsis ignorantibus. l.4.ĩ.de fidei.lib.& l.q
põt.de reg.iu.Preterea qñ aliqs facit p̃curatorẽ ad vendendum,
nõ requirit̃,ꝙ procurator teneat̃ dñm requirere, qñ vendit,sed
dñs põt p̃hibere,si vult,vt l.mandatũ.s̃.man.& l.si mandauero.eo.
e ti.In contrariũ vr̃ casus in l.3.C.de distra.pig.& in l.legatum ciuita
tis,ĩ.de vsufr.le.& l.j.§.cum dr̃.ĩ.si cui plus q̃ p l.Fal.& l.hac edicta-
li.§.oĩb.C.de secun.nup.Vñ credo sic dicendum,si isti executores
essent assumpti tanq̃ boni viri,tunc sine dubio esset requirendus
hr̃s,l.si qs arbitratu.de ver.ob.& l.Theopõpus.s̃.de do.p̃leg.Sed si
hñt liberã ptãtem,vt proponit̃,puto idẽ,ꝙ hr̃s debeat requiri, per
l.creditor.C.de distra.pig.& per d.l.j.§.cũ dr̃.ĩ.si cui plus,q̃ per leg.
Fal.Itẽ per rõnem.Nã eorũ p̃sentia posset trahere executores ad
aliã rẽ vendendã,vel ad vendendã eã alio pretio:ergo dẽnt requi-
ri,l.si ĩ tres.& l.sicuti.s̃.de arbi.Præterea ista libera ptãs importat,
17 vt bona fides adsit.Sed ille,† q facit clã,qđ est facere nõ requisi
f to eo,q põt ꝯcedere, vr̃ facere clã,f & mala fide,l.clã possidere.in
prin.ĩ.de acq.pos.& l.p̃hibere.§.clã.ĩ.qđ vi aut clã,& sic vr̃ mala
fide facere,& sic nõ valet.Ad ꝯriũ rñdeo sic,& dicas. Quidã sunt
executores, qui hñt ptãtem vendendi à lege,& isti debent requi-
rere partẽ,l.à diuo Pio.§.in venditione,ĩ.de re iud.& no. p Cy.in l.
ab executore.C.quorũ appel.non reci.Quidã sunt hñtes ptãtem
ab hoĩe:& tunc aut ista ptãs fuit voluntaria,vt ptãs vẽdendi,quam
dñs dat procuratori,q̃ semper ẽ voluntaria,cũ dñs possit eã reuo
care,qñ voluerit:tunc dñs non est requirendus, immo dẽt ipse
18 p̃hibere,si vult,l.si mãdauero.s̃.mã.cũ si.Si vero ab initio† fuit
volũtaria: postea incipit esse ñ voluntaria,sed necessaria, vt ptãs,
quã debitor dat creditori alienandi,& tũc si quidẽ illa ptãs fuit li
mitata,vt qa dixi,do tibi ptãtem vendendi à tali die in antea pro
tanto pretio,& tũc non requirit̃ citatio dñi,vel admonitio.ita p̃t
intelligi l.fi.C.de iu.do.impe.Sed si nõ esset sic limitata, tũc dñs
* dẽt citari,l.creditor.& ibi no.C.de dist.pig.Nũc ad propositum,*
mãdatũ datũ executori fuit voluntariũ respectu testõris, necessã
riũ respectu hr̃dis,nec est limitatũ,ideo hr̃s dẽt requiri,d.l.credi-
19 tor.la 2.nisi testator aliter posuisset.¶†Quæro,hr̃s requisitus
vult impedire istã venditionẽ,quid hẽt facere,vt venditionẽ im-
g pediat?g Rñdeo,si quidẽ vult impedire totaliter,ne fiat,tũc non
põt alio mõ nisi offerendo pecuniã necessariã pro soluẽdis lega
tis,l.fi.§.si naũt tp̃e.C.de iur.do.imp.Itẽ p̃t dicere,offero me para
tum vendere,& de pretio satisfacere legatariis,& aliis,pro qb.exe
cutores vendere volũt intra terminũ cõpetentẽ,& de hoc dare fi
deiussores,quo facto hr̃s in vendendo p̃fert̃,vt C.de liti.in auth.
nunc si hr̃s.& C.de pig.auth.hoc ita si debitor.Sed si non vult im-
pedire venditionẽ totaliter,sed illius rei tm̃,tunc dẽt oñdere, ꝙ
alia res est,q̃ magis expedit vendi,vel magis cõmodè vendi põt,
vt si eos mala fide ꝯstituat:Itẽ si executores volunt vendere mo-
dico pretio,oñdat hr̃s,ꝙ alius vult emere maiori pretio: vt sic si
20 aliter faciãt,ꝯstituat eos in mala fide.¶†Quero,vtrũh isti execu
h tores possint transferre possessionẽ? Puto ꝙ sic.l. Papinianus.s̃.
de publicia. p̃ hoc facit, ꝙ testõr ꝯcessit eis licentiã alienandi:sed
alienatio,& dñij translatio non põt fieri sine traditione , igit̃ vr̃
21 permittere.¶Deinde q̃ro,†qa sequit̃ in verbis,cũ bannimento,
& sine,qd importãt ista verba?Rñ.in executorib.vltimarum volũ
tatum non habemus expressum,sed possumus dicere,ꝙ teneatur
facere bannimentum,sicut executores sñiæ.l.ordo.C.de exec.rei
iud.& l.edicto.C.si aduers.fisc.& l.2.& l.fin.C.de fid.instr.& iur.has.
fisc.lib.x.& hoc est verũ,quando non habent liberam ptãtem:sed
qñ habent liberam ptãtem,tunc forte idem, ꝙ deberent facere
bannimenta,sicut tutores,quos constat habere liberam,vt not.in
gl.in verb.in exercendis.& in gl.fi.in l.mandato generali.s̃.de pro-
cur.& tñ tutores in vendõne rerũ pupilli deberent ista bannimen
ta facere fieri.l.& si sine.§.j. suprà, de minor. ideo ista verba, cum
bannimentis,& sine,apponuntur, vt ea non habeant necesse fa-
cere.¶Sequitur in verbis,vsque ad satisfactionem omnium pro-
22 missorum. †Quæro,vtrum talis executor possit rẽ vendere non
præsenti pecunia,sed habita fide de pretio? Videtur quòd non in
relictis ad pias causas,maximè per l.si procurator.& quod ibi not.
in gl.fin.infrà,de iure fis.& ad similitudinem executionis senten-
tiæ.l.à diuo Pio.§.sed si emptor.ĩ.de re iudic.& hoc puto verum si
non habent liberam.Sed si ponamus eos habere,in hoc credo,ꝙ
possint vendere,dum tamen habeant fidem de pretio, & bona fi-
23 de faciant.arg.l.qui Romæ.§.Callimachus.ĩ.de ver.ob.¶† Quæ-
ro,quid si in instrumento dicitur sic: tales executores talem rem
vendiderunt pro tanto pretio,quod pretium confessi fuerunt se
habuisse,non autem dicitur,quòd receperint,an sufficiat?Puto ꝙ
non,quia per hoc non impletur causa,quare est mandata vendi-
tio,eis enim mandatur pro satisfactione omnium præmissorum.
k Sed si confitentur se vendidisse & habuisse,nõ videtur k facta ven-
ditio pro satisfactione legatorum,nisi postea appareat facta satis
factio legatorum.Hoc vltimũ probatur in l.sed & Iulianus.§.pro
inde.s̃.ad Macc.primũ,ꝙ ꝯfitẽdo se habuisse,nõ sufficit,probatur
in l.si ex cautione.& ibi no.C.de non nu.pe.& ĩ.si qd in frau.pat.l.
24 j.§.quod si in lite.& §.ꝙ si mutuam.¶†Quæro,qd si dr̃ in instru-
mento

ADDITIONES.

a Alex.¶Non possint.Adde quod idem tenet Bar.in l.a diuo Pio.§.in venditione.de re iud.& Bal.in l.ordo.de exec.rei iud.& Abb in c.quod ad consultationem.de re iud.quod tamen limita esse verum,vel de iure isto,vel vt res magni valoris pro paruo debito non vendantur,secundum gl.in l.quandiu.de distra.pig.alias hodie etiam meliora possunt capi pro satisfactione debiti pecuniarum,secundum Imo.in §.in venditione.& Io.and. in addi.Spe.in ti.de exe.sen.§.sequitur,super vers.j.referentem ita tenuisse Guid.de Suz. per auth.hoc nisi.C.de sol.& per §.quod autem.de fidei.vnde dicta auth.sumitur.Adde, quando res magni valoris possit vendi pro paruo debito,Bal.consi.60.3.lib.

b Alex.¶Pretio volunt.Et vtrum executores possint mouere actiones contra debitores, vide Bal.quod fic in d.l.id,quod pauperib.de episc.& cle.& per Bart.in l.si quis Titio. de leg.2.& Bal.in l.nulli.de episc.& cle.ponit,an possit agere,& conueniri.

c Alex.¶Contra emptorem.Sed contrariam opin.tenuit pau.de Cast. in l.si pretium.C. de procu.per d.l.j.ad quam dicit,quod Bar.non bene respondet,& hoc dicit verum, si executores sint soluendo.

d Alex.¶Requirendus.an hæres debeat requiri ab executorib.habetur per bal.in l.nulli. in 2.q,de episc.& cler.per Spe.in tit.de inst.edi.§.nunc aliqua.vbi per Io.And.per pet.de anch.in c.tua nobis.de testa.facit quod no. Bal. in l.captatorias in 3.q. in fin. C.de test. mili.an possint declarare incerto,& irrequisito hærede,& hic adde bal.in l.id,quod pauperibus.in 18.q.C.de episc.& cleri.

e Alex.¶In contrarium videtur.Et no.quod si quis sit executor testamenti,& rẽ vendat, potest petere emptor,quod hæres cogatur hunc contractum ratificare,ne sibi qõ vnquã moueatur,secũdũ Bal.in auth.si captiui.C.de episc.& cle.dubitatur,an executores possint vendere habita fide de pretio,dic de hoc,vt per bar.in l.a diuo pio.§.sed si emptor. de re iud.& no.quod dicit Bal.in l.2.C.de vxo.mi.se audisse a Bar. vbi omnino vide.& vtrum hæres soluens legata executori sit liberatus a legatariis:vide Ioan.And.in tit. de inst.edi.§.nunc vero aliqua.cuius dicta sequitur pet.de Anch.in cle. j.de test.& vtrum executor possit pro se emere res venales,vide Io.And.in d.§.nunc vero aliqua.Item no. quod debitores soluentes executoribus non liberantur ipso iure,& ideo possunt dicere nolle soluere,nisi de consensu hæredis,secundum Bal.no.in l.j.C. de exec.rei iu. Sed an vnus executor possit alium facere,vide in l.quidam.de reb.dub.& Bal.omnino in l.nulli.ver.domini.C.de episc.& cler.& in l.& in epistola.in fi.C.de fidei.Executor potest male ablata remittere,vel restituere secundum bal.in l.etiam.C.de fidei.an executor teneatur facere inuentarium,vide bal.in auth.sed cum testator.in fi.C.ad leg.Falcid.

f Ale.¶Facere clã.Dicitur facere clã,qui facit irrequisito eo qui posset aliquo modo cõtradicere,quod not.& adde bar.in l.non intelligitur.§.tacita.infrà,de iur.fis.& ibi post eum in l.clam possidere.in prin.hic alleg.

* Claud.Nunc ad propositum.Istud limitat Alex.cons.62.vol.ij.nisi hæres esset pupillus: & ibi etiam ponit,an eo casu requiratur decretum.

g Alex.¶Venditionem impediat.Vtrum hæres possit impedire venditionem fiendam per executores,vide Spe.& Io.and.in d.§.nunc aliqua.& per pet.de Anch.post alios in c.tua nos.de test. Et vtrum ipsi executores possint offerre legatariis pro satisfactione quamlibet aliam rem extranei,an vero corpus hæreditarium?Bar.tenuit: quod corpus hæreditarium,Bal.contra.vt per eum in d.l.id quod pauperibus.de Episc.& cle.loquor, quando in hæreditate non est pecunia.

h Ale.¶Quæro,vtrum executor possit transferre possessionem.Et quid de dominio,& an inuito hærede,vide Bal.in d.l.id,quod pauperibus.sed vtrum executor de culpa teneatur,dicendum videtur,prout dicitur in hærede secundum distinc.Bar.in l.cum res.§.culpa.de leg.j.quæ verba Bal.& Imo.ibi extenduntur ad executores. Tu vide plene bal.in l.pignus.de pig.act.vbi dicit,quod non tenetur de leuissima.& no.secundum bal.in l.id, quod pauperibus.quod executio non rite facta potest per eundem reuocari , sed caue per id, quod habes in l. cum quidam.de his,quibus vt indi. vbi incontinenti videtur priuatus officio eligendi,& an executor teneatur cauere,vide in l.diuus.infrà,si cui plus quam per l.Fal.Et an officium executoris relictum in testamento dicatur legatum,ita quod illud semel repudiatum non possit amplius acceptari , vide bal.in l.deberi.C.de fidei.lib.an autem hæres possit præuenire executorem in soluendo,vide Bar.in l.fi.C.de fideicom.liber.an arbitrium executoris possit reformari arbitrio iudicis,bal.quòd sic, in l.fi.in prin.C de le.& habes ibi,quid si executores sint discordes. adde, an executor possit transferre possessionem,& an possit habere fidem de pretio,bal.consi.173.3.vol.

i ¶Bannimentum.Sed istæ subhastationes non sunt necessariæ in venditione rerum mobilium,quæ possunt vendi in foro,vt not.bal.in l.j C.si propter pu.pensi.vide quæ habes post bar.in l.fi.C.de fide instr.& iure hastæ fisc.lib.10.

k Alex.¶Non videtur.adde bal.in l.fi.§.si autem legata,de bo.quæ libe.

mento, quã pecuniã recepit in mei pñtia notarij, sed non appa- ret φ legatariis sit soluta, an sufficiat emptorib⁹: Rñ. sic, ꝗa cũ ob istã cãm habuerũt mãdatũ executores a testatore, sufficit, φ em ptores ob istã cãm soluerint licet executores in istã cãm nõ cõ- uertãt, l.j.§.non aũt.verſ.& Pegaſus.& verſ.vñ quærit Offilius.ſ.ð
25 exercito.actione.¶†Quæro, an ꝓmiſſio de euictione, quam fa- ciũt executores, obliget hrdes? Puto, φ ſic, ſi faciunt ꝓmiſſionẽ ſm ꝯſuetudinẽ ciuitatis, l.ſi pignore.§.ſi.cum gl.j.ſ.de pig.act.& l. Iulianus.§.ſi ꝓcurator.ſ.de act.em & C.cred.euic.pig.non deb.ꝓ totũ.qđ no.tex.dixit, φ qñ aliquis vendit ex officio ſibi iniũcto,
a nunꝗ teneẽ de euictione, [a] l.ſi pignori.& l.q erat hæres.ſ.fa.ercif.
26 ¶†Vltimo ꝗro, an executor teſti poſſit cõueniri a legatariis, Gl. ſup ver.de hrdib⁹, tenet, φ nõ, in l.Firmio.§.j.j.quã. dies leg.ced.

CONCORDIA.

☞¶Alio hærede. Pro cõcordia adde, φ dos eſt nedũ cã fauorabilis ſed ẽt cã pia, Bar.in x.q.in l.ſi ꝯſtante.in prin.ff.ſol. mat.alle.tex.in l.cum his.§.ſi mulier.ff.de cõdi.inde.licet ſm Bart.ibidẽ parum fa ciat, ꝯ alle.tenere in hac l.alio. Sol. Alex.in l.ſi ꝯſtãte.in pri.φ Bart. in d.prin.dẽt intelligi ſm limitationẽ, quã facit in trac. alimẽto- rũ, & in hac l.faciẽdo drĩam, an dos ſit data diuiti, an pauperi, ſed in hac diſtinctione in hac l.alio.in d.trac.nõ loquit Bar. de dote, niſi dicat, φ dos ſuccedit loco alimẽtorũ, licèt non ſit ſemp bonũ arg.vt per Alex.in l.ſi gener.in addi.ad Bar.ff.de his, ꝗb.vt indig. Iaſ.in auth.res, quæ.C.commu.de leg.in repe.vide aliam concor dan.quam poſui ad l.à diuo pio.in §.ſed ſi emptor.ff.de re iudi.

ADDITIO.

a ¶De euictione. Vendens ex officio ſibi iniuncto non tenetur de euictione, vide no. in l.procurator pro euictione.ſ.de procu.& Bar.& Bal.in l.ſi ob cãm.in ſi. C. de euict.

LEX X.

1 *Vaſallus debet omnibus filiis domini iurare fidelitatem, mortuo domino.*

Cum vnus. Prælegatũ cum onere alimentorum tranſit ad hrdes hrdis, licèt ſint plures. h.d. Primo ponit dictũ. Secundo format vnam obiectionẽ, & ad eam rñdet. Secunda ibi, ſi tñ. ¶Opp. dices tu, iſte tex.licèt ex ꝓſumptione ꝓ- cedat, nõ tñ ſequitur ex neceſſitate, quid.n.ſi hrdes hæredis ſint diſcordes, haberet ne tunc locũ iſta lex? Rñ. ſic, & recurreẽ ad re
1 mediũ.l.3.ſ.eo.¶ Quærit Dy. vtrũ† hrs feudatarius debeat iura re oĩb.hæredib.dñi, vel vni tñ? Et dicit, φ omnibus, arg.huius le- gis.qđ tangit gl.in l.ſicuius.ſ.de vſufr.& Iac.de Are.in l.de pupil- lo.§.ſi plurium.de ope.nou.nunc.& gl.dicit in c.j.§.omnes. ſi de feud.fuer.controuer. Not gl.quid contineatur appellatione do- mus, & habuimus in l.j.§.hoc autem.ſupra ad Syllan.

§. Verbis fideicommiſſi. Alimenta debentur ẽt pro eo tpe, quo fuit retardata libertas abſq; mora hæredis, h.d. No.tex.ibi, explorari.

1 *Alimenta debentur ſorori arbitrio boni viri pro qualitate dotis, & creſcunt ætate creſcente.*
2 *Frater ſororem alere tenetur.*
3 *Legatum pro dote eſt conditionale, non purum, remiſſiue tantum.*

1 §. Alimentis. Vir bon⁹† dẽt arbitrari alimenta ꝓ qua- litate relictæ dotis, ꝗ alimenta creſcunt creſcente ætate. h.d. tex. Itẽ dicit tex.in viro, & vxore.in l.ſi cũ do- tẽ.§.ſinaũt in ſæuiſſimo.ſ.ſol.ma.qđ intelligo, qñ vires dotis ſuf-
2 ficerẽt:† alr frater teneẽ alere ſororẽ, l.ꝗ filiũ.ſ.vbi pup.edu.deb. & vir vxorẽ, vt no.p Cy.in d.§.ſinaũt. Op.& vr, qđ imo arbitrio bo ni viri ſm quãtitatẽ hrditatis debẽt ſolui alimẽta, l.alimenta.j.e.
3 Dic, vt in gl.& tene opi. Hug.ꝗa magis ẽ vera.† Itẽ facit iſta lex, φ legatũ ꝓ dote ñ ſit purũ, ſed ꝯdõnale, ſoluẽdũ tpe mrĩmonij: qđ an ſit verũ, dicãi l.Titio.§.Titio gño.ver.ꝗro, an tps.j.ð ꝯd.& de.

LEX XI.

1 *Legatum alimentorum non perit per damnationem in metallum.*
2 *Alimenta damnato relinquuntur.*

Is cui. Dãnatus in metallũ poſt reſtõnem ꝑteriti tpis, & futu ri alimẽta petere pt.h.d.¶Opp.& vr, qđ poſt reſtõnem
1 nõ petit alimẽta ꝑterita, l.in inſulã.C.de ſent.paſ. Veritas eſt, † qđ hic loquit in legato alimentorũ, qđ per damnationẽ in metallũ
2 nõ perit:† ꝗa ẽt dãnato ꝑt relinqui, l.ſi in metallũ.j.de his, ꝗ pro non ſcri. Itẽ op.de l.ſi in metallũ.j.de iure fiſ. Sol. Hoc ſpãle in ali- mentis. Eodẽ mõ ſolue ꝯriũ de l.2.C.de bo.ꝓſcri.item opp. ſ.co. l.3. Sol. vt ibi. Opp.gl.de l.cũ allegatur.C.de re mili. Sol. Speciale eſt hic in alimentis. Pro hoc j.eo.l.ſeruos.& ibi aliqua dicam.

LEX XII.

1 *Modi adiectio fauore legatarij non minuit legatum.*
2 *Alimenta ſi debent percipi ex fundo, ille fundus dicitur hypothecatus.*
3 *Alimẽta ſi ſunt legata ex tali fundo, ſi nõ percipiũtur tot fructus ſufficientes ad alimenta, debent ſuppleri per hæredem.*
4 *Bona viri non ſunt obligata vxori pro alimentis, niſi in dotem fuerit datus fundus inæſtimatus.*

Lucius. Si ꝑdia pro alimẽtis relictis obligant, ex hoc lega tũ alimẽtorũ nõ augeẽ, vel minuit. h.d. Opp. modus adiectus legato vr pro condõne, l.j.C.de his, quæ ſub mõ. Vñ ſi- cut cõdõnis adiectio minuit legatũ, ita & adiectio modi. Soluit
1 † gl. hoc verũ, niſi modus ſit adiectus in fauorẽ legatarij. Probaẽ
a in l.Titio.in prin.j.de cõd.& dem. Sed ponamus, [a] teſtõr nihil
2 dicat de† hypotheca: ſed dixit, φ volebat alimẽta percipi ex illo fundo, an fundus ſit obligatus? Quidã qđ nõ. Azo dicit hic ꝯriũ, & in l.Caius.ſ.de annu.leg.qđ hodie eſt determinatũ, cũ oĩa bo na hrditaria ſint obligata pro legatis, l.j.C.cõia de leg.¶Quæro,
3 † pone φ teſtõr nihil dicit de oblõne, & nõ percipiuntur tot fru ctus, quot ſufficiũt ad alimẽta, an debeant ſuppleri, vel expectari fructus ſequẽtis anni? Hoc tãgit Cy.in l.ſi ꝗs argẽtũ.C.de do. Di- xi in l.inter ſtipulãtẽ.§.ſacrã.j.de ver.obl.& eſt multum longa mã. Sed dico nũc, φ debẽt dari integra alimẽta ꝗa locus non gra ta xationis fuit adiectus, ſed gra demonſtrationis, ꝗa poſt perfectũ legatũ fuit dictũ ex tali ꝑdio, vt eſt tex.in l.ꝗdã.in prin.ſ.de leg.1. Et ꝑ hoc ſoluiẽ ꝯriũ, qđ format gl.de l.cum certus.ſ.de vino, tri.& oleo leg.ꝗa ibi fuit adiectus certus locus gra taxationis: hic gra
4 demõſtrationis, & poſt pfectũ legatũ.¶Itẽ iſta lex alle.ad q.vtrum
b † bona [b] viri ſint obligata vxori ꝓ alimẽtis, quã format Spe.ĩ ti.de do.poſt diuor.reſti.§.formatis.ver.ſed nunq d.& ibi dicit, φ ſunt oblãta. Nã cũ alimẽta dẽanẽ ex bonis mariti, & bona ſunt oblã- ta ꝓ eis, vt hic, & ſ.eo.l.2.ergo, &c. Cy.& Iac.de Are. dñt idem in l. vnica.§.exactio.C.de rei vxo.actio. Quidam doctor Lõbardus di- ſputauit ꝯrium tali rõne: certi ſunt caſus, in quib.bona ſunt ob- ligata, vt in ti.in quib⁹ cau.pig.vel hypo.ta.contraha. Sed iſte ca- ſus nõ eſt de illis, ergo, &c. Aduer.ad l.iſtam, & l.2.ſ.eo. Rñ. φ hic loquitur, qñ bona ſunt deſignata: vt alimenta præſtentur: ſed vir non habet bona deſignata ad hoc. Et licèt bona ſint obligata pro dote: ſecus eſt in alimentis, qđ vr verum: tñ ſi fundus eſſet datus inæſtimatus, & ſic eſſet res deſtinata pro onerib.mrĩmonij, puto, φ illa bona eſſent obligata, cũ fuerint data ꝓ onerib.mrĩmonij.

ADDITIONES.

a Poma. ¶Sed ponamus. vide Bar.conſi.206.& j.ea.l.ver.item iſta l.alle. vide Ale.in l.ſi cũ dotem.§.ſinautem.in j.col.ver.item no.ff.ſol.mat.
b Ale. ¶Vtrum bona. An bona viri ſint obligata vxori pro alimentis. per Bart.& doctor. in l.ſi cum dotem.§.ſinautem.ſo.mat. vbi videtur Bar. ſibiipſi cõtrarius.& Imol.in ea l.§. itẽ pater.no.ꝑ Mod.inſti.de act.§.fuerat, & adde Bar.in tra.de ali.in ſi.per Spe.in titu.de do.poſt diuor.reſti. §.f.ver.ſed nũquid bona viri. Adde, an bona viri ſint tacitè obligata pro alimentis vxoris. Pau.de Caſt.conſ.7.Ro.conſ.454.Abb.conſ.43.2.lib.

LEX XIII.

1 *Teſtator ſi emit libros filio, & in teſtamento diſpoſuit, φ conferret, ſi filius mo- riatur viuo patre, qui deinde alteri filio contulit illos libros, & perfecit ſtudium, moritur deinde pater cum dicto teſtamento, filius tenetur conferre.*

Caio. Legatum in dubio intelr trãſlatũ ĩ aliũ cũ onere ſuo. h.d. Cõcordat l.legatum. in prin.j.de adi.leg. Op.de l.ſi tibi.j.de adi.leg. Sol. ibi legatum fuit trãſlatũ in eundẽ, hic in aliũ.
1 Per iſtã l.dixi in ꝗſt.de facto, pr† habuit filiũ, quem primò ſtudere fecit, & ſibi libros emit, & in teſtõ voluit, φ filius libros ꝯferret. Cõtingit, φ pr ſuperuixit, & filius deceſſit, pr dedit alij filio illos libros, qui perfecit ſtudiũ ſuũ, deinde pater deceſſit cum eodem teſtõ, ꝗrebaẽ, an filius deberet conferre? Dixi, φ ſic, quia iſti libri vñr tranſlati cũ ſuo onere, vt hic, & l.legatum.j.de adi.leg.qđ no.

1 *Dictio, quo ad, facit conditionem.*
2 *Morari qui debet cum aliquo, non perdit legatum, ſi ex iuſta cauſa non poteſt morari.*
Vxor, cui ſunt relicta alimenta per teſtatorem in domo ipſius teſtatoris, non perdit legatum, ſi commode ibi morari non poteſt.
3 *Clauſula, donec ſtabit in domo cum hæredibus, in legato importat fauorem hæ- redis.*
Alimenta qui percipit in domo hæredis, debet aliquid operari.
Vxor, quæ alitur a viro debet omnia in domo facere.

§. Imperator. Legatum alimẽtorũ factum alicui quo ad cum aliquo moraretur, durat etiã mortuo eo, cum quo dẽt morari. Itẽ eo viuo ex iuſta cã ꝑt ab eo diſcedere. h.d. ꝯcor.l.j.C.de leg. Vides ergo in prin. φ poſt mortem debẽtur alimẽta. Cõtra, de l.Seio.in prin.ſ.de ann.leg. Sol. ibi legatum reli- ctum fuit fauore eius, cum quo dẽt morari, hic non.¶Itẽ opp. qñ cõditio mixta, ꝗ pendet ex voluntate legatarij, & alterius, deficit pp caſum. deficit legatũ, l.legatũ.C.de cõdi.inſer.& l.in teſtõ.la
1 2.j.de cõd.& dem. Sol. dñt† quidã, φ dictio, quo ad, nõ facit ꝯdi tionẽ, vt no.in l.j.C.de leg.hoc nõ eſt verũ, vt dixi in l.j.j.de cond. & dem.iõ gl.alibi dicit, φ eſt ſpeciale fauore alimentorũ, vt no. in l.j.C.de inſti.& ſubſt.& l.in teſtõ.j.de cõdi.& dem.quæ gl. dñt veritatẽ, licèt Dy.alr dicat in ca.imputari.de reg.iu.lib.6.& Pet.in l.j.C.de leg. quorũ opi.reprobo in l.illis libertis.j.de cõ.& dem.
a & ibi dicã No.vlt. [a] in verbis huius §.† φ ille, qui debet morari cũ
2 aliquo, ſi nõ põt ex iuſta cã, non perdit legatũ, & dic, vt in l.Mæ- uia.in ſi.ſ.de ann.leg. Vñ ſi teſtõr reliquit alimenta vxori in do- mo ipſius teſtõris, ſi non põt ibi cõmodè morari, ꝗa eſt iuuenis, & aliqui ſunt ibi, qui veriſimilr luxuriarẽẽ cũ ea, ꝑt habere, & pe- tere alimẽta, & recedere de domo. ꝓ hoc l.pen.ſ. vbi pupil.educ.
3 deb.¶† Quero: qđ importat dicere, donec ſtabit in domo cũ hrdib⁹? Rñ. importat fauorẽ hrdis, ꝗa ibi ſtãdo dr min⁹ grauis ali- mentatio.

ADDITIO.

a ¶No.vlti. No. ad limitatio. eorum, quæ no. Bar.in l.libertis, quos.§.Lucius.j. eodem. vi de quod ibi dixi, & Bald.in l.j.C.de leg.& in l.ſi ea.de cond.inſer.& Bart.& Bald.& Ang.in l.diuortio.in prin.ſol.mat.& Ang.in l.Titia.j.de ſol. bene facit quod nota. bal.in l.quod in vxorem.C.de neg.geſt. adde bald.conſi.78.3.lib.

mentatio. Secundo ptinet aliud cōmodū, quia iste, qui dēt stare in domo, debet præstare aliqua seruitia, ſm qualitatē psonæ. Nā si est famula, debet præstare aliqua seruitia ſm qualitatē suæ personæ, non tñ iure seruitutis. Dices tu, imò omnia debet facere, l. sicut patronus. j. de ope. liber. Rñ. illud est verum, qñ mulier percipit alimenta, nō iure legati, sed quia est vxor, quæ habet alimēta, ex eo, quod operatur in domo: hic autem habet iure legati.a

ADDITIO.

a Alex. & Iure legati. Si maritus relinquit alimenta vxori in domo, vtrum debeat operari hæredib. viri? Bar. hic tenet, quòd non, Bald. contra, quem omnino vide in l. 1. C. de leg. Item si non potest stare in domo propter hæredum sæuitiā, & malos mores, remittitur talis conditio. Idem si cum hæredibus viri non posset habitare sine sinistra suspicione, quia esset valde pulchra, vt ibi per Bal. in d. l. vbi etiam ponit, quòd si pater mandat filiis, vt honorificent eam, & tractent eo modo, & forma, prout ipse tractabat, quid contineatur appellatione istorum verborum, quem ibi omnino vide. & vide Bar. in l. diuortio, sol. mat.

LEX XIII.

1 *Adiectiuum significatiuum ætatis, adiectum personæ legatarij non restringit legatum.*
2 *Alimenta simpliciter relicta debentur in vita.*
3 *Pubertas in masculo, alimētorum fauore, intelligitur vsque ad decimum octauum, in muliere vsque ad decimumquartum annum.*
4 *Puer, & puella intelligitur, donec durat pubertas.*
5 *Aliqua priuilegia fauore alimentorum.*

1 Mela. Adiectiuū † significatiuū ætatis adiectū personæ legatarij, non restringit legatum. Item alimēta relicta simpl'r dēnt in vita. Itē alimētorum fauore pubertas in masculis intelligit vsque ad 18. annum, in fœminis vsque ad 14. ann. h. d. No. tex. ibi, aut si non apparet, &c. Itē no. & puer, & puella intelligit,
2 donec durat pubertas. ¶ Op. ad prin. extra gl. & vr, † φ adiectiuū significatiuum psonæ restringit ēt, vt nō porrigat ad alias personas, quam q̄ sint eiusdem ætatis, l. nō al'r. §. fi. s. de leg. 1. Sol. Hic illud adiectiuū adiicit certæ personæ, qa dr, Titiæ puellæ, vñ cā demonstrationis magis, quàm restrictionis vr̄ appositū, sed ibi ponit adiectiuū simpl'r, & idefinitè tñ: vñ dēt referri ad alias perso-
3 nas, quib. puenit illa ætas. ¶ Item dr̄ hic, † φ alimēta debent in vita tm̄. Cōtra, s. e. l. 2. Sol. ibi fuit legatus fundus ad alimēta, & sic proprietas, hic vero simpl'r alimenta, & sic cū vita finiunt. Simile in l. cū hi. §. modus. ver. constat. s. de trāsac. & j. ad l. fal. l. hrditatū.
4 Tertio opp. † dr̄ hic, φ pubertas durat in alimētis vsq; ad 18. an. aliàs p. Cōtra istud opp. de l. arrogato. §. nō tñ. s. de adop. Sol. Ibi
a codē modo, quo hic accipit, vt ibi no. ¶ Vltimo, † qa hic ponit
5 vnū spāle fauore alimētorū, q̄ro de aliis, quot spālia habet? Rñd. habet fauorem primo, qa ex minus vtili volūtate debentur cum triennij pstatione, l. 1. C. de fideicō. Itē qa pōt reling nō capacib. vt s. eo. l. is, cui. & l. seruos. j. eo. Itē per clām gñalē, q̄ minuit legata, legatū alimentorū non minuit, vt j. eo. l. liberis. §. posthumis. Itē φ relictū nominatim intelligit repetitū à substituto, vt s. eo. l. 4. §. Lucius. Itē hēt priuilegiū in modo exigendi, quia executor habet actionē, vt s. eo. l. alio. Item breuiores dātur dilationes, l. 2.
b de re iud. Itē nō admittit appellatio, b l. fi. j. de app. recip. Itē qnq; non admittit cōpensatio, l. 3. C. de cōpens. Item hēt priuilegium in modo durandi. Nam pubertas intelligitur longiori tempore, vt hic. Itē non potest pacto cōtrahentium, siue authoritate iudicis remitti, l. cū hi. per totā l. s. de trāſ. Item pōt agi pro his tpe fe-
c riato, l. 2. s. de fer. Possunt & alia spālia reperiri, quod laboriosū esset potius, quàm subtile, vt dixit gl. in simili in l. j. suprà, sol. mat.

ADDITIONES.

a Pom. ¶ Vltimo. Limitat Spe. istam cau. per Fran. Nig. in l. de alimentis. C. de transact. & Are. consi. 96. in vlt. col. vt procedant in futuris alimentis, secus in præteritis.

b Alex. ¶ Appellatio. No. quòd à sententia lata ad pias causas non licet appellare, quod alibi non habes, contra quod facit, quia non reperitur expresse prohibitum, l. & in maioribus. C. de app. extra, eo. c. de appellationibus. Item facit contra, l. si seruus, quem. infra de lib. cau. & j. quando app. sit. l. 2. §. si his. Item no. gl de dec. c. tua. Spe. in ti. de appe. §. in quibus. ver. qualiter. ideo Bar. non intelligit strictè in alimentis tantum, intelligas, quæ dilationem non recipiunt, per quam alle. ipse. & adde bar. eo. in l. solent, sed idem bar. videtur contrarium velle in suo trac. de ali. circa fi. & quòd in relictis ad pias causas nō liceat appellare, videtur tenere Bal. in rep. l. 1. C. de sac. san. ec. dum alle. d. l. fi. C. de ap. re.

c Alex. ¶ Alia specialia. Item no. aliud, quia legatum incertum valet fauore alimentorū, vt in l. si cui annuum. de annu. leg. & j. eo. l. cum alimenta.

1 *Solitus in vna vice verificatur. Consuetudo in bino actu.*
2 *Verbum præsentis, vel præteriti temporis porrigitur ad tempus præsens.*

a
1 §. Sed si alimenta. a Illud dr̄ quem solitū esse facere, quod vltima vice facit. h. d. † Habes, φ dictio, solitus, verificat in vna vice. Aliud ergo est dicere, ita solitū fieri: aliud ita facere psueuit, quia psuetudo requirit bi-
2 nū actū. No φ † verbū præsentis, vel præteriti tpis porrigit ad tēpus pñs. Cōtra qd oppo. & vr, φ porrigat ad futurum, per l. si ita. j. ti. l. Aurelius. §. testamento. j. de lib. leg. Glo. sol. hic, & dicit, φ hæc variatio testatoris contingit circa idem, quod relinquitur, in contrariis contingit circa diuersa. Vide glo. quæ incip. sic habetur. C. ne de sta. defun. & c. ibi, sol. secundum Rom. Item opp. de l. nomen. §. filio. s. de leg. 3. Sol. vt ibi videbitis.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Sed si alimenta. Vide Bar. in l. 1. quomodo, & quando iu. & facit ad istum tex. & quod no. Bar in auct. quibuscunque modis. de sac. san. ecc. ad fi. & vide quod per istum tex. dicit no. Bal. in l. binos, ad fin. C. de aduo. diuer. iud. vbi omnino vide quod habetur in sim. in c. ex parte, de cons. & quod per istum tex. dicit no. Bal. in l. si filiam. C. de in off. testa. Ex istis adde tex. & ibi Bal. in l. si mater. C. ne de sta. defun. & vide Bar. in l. si ita. j. de aur. & arg. leg. Et ad istum tex. adde Bar. in l. Seio. §. j. de ann. leg. & de verbo solet, adde tex. & ibi Bar. in l. qui saltum. s. de leg. 3.

1 *Aquam qui relinquit, videtur pretium aquæ relinquere, & non continet seruitutem, sed debitum personale.*
2 *Ius aquæ ducendæ si relinquitur habenti prædiū vicinū vt cum persona finiatur, dicitur seruitus realis, quæ tamen per exceptionem finitur cum persona.*
3 *Ius aquæ ducendæ, si relinquitur non habenti prædium vicinum, nō est seruitus. Adde ad hoc, & vide Alex. de Imo. in cons. 18. col. 1. in 5. vol.*

1 §. Quidam. † Qui relinquit aquam vr̄ relinquere pretiū aquæ, & tale legatum nō ptinet seruitutē sed debitum personale. h. d. Primo ponit dictū. Secūdo obiectionem. Tertio respōsionē: secunda ibi, nec viderit. 3. ibi, hæc. n. Not. tex. ibi dicebā. & c. Et feci ipsum notari. s. eo. l. 1. & ibi relinquitur, vt sit quoddam debitū personale, nō aūt seruitus: & sic rñdetur obiectioni s. factæ. ¶ Opp. φ nō debeat æstimatio, sed ipsas species. l. cum hi. §. si cui non nūmus. s. de trāsa. & l. j. & l. nulli. C. de erogat. mi. an. li. xij. Sol. vt dixi. s. l. j. ¶ Quæro, qñ a relinquit † alicui ius
a
1 aquæ ducendæ, qui habet vicinum prædiū, & relinquitur, vt non finiatur cum persona, non est dubium, φ trāsit cum prædio, sed si relinquitur habenti prædiū vicinum, vt finiatur cū persona, est dubium, an sit seruitus personalis. Azo, & Io. dicūt, φ est seruitus realis, quæ tñ per excep. finit cū persona, perempta persona, ita no. hic, & l. vt pomum. s. de serui. & l. pecoris. de ser. rust. præd. & l. fiis, qui binas. s. de vsufr. pbat in l. 4. s. de ser. Sed posito, † φ relinqua-
3 tur, ei, qui non habet vicinum prædium, an sit seruitus, vel nō. vtilitas est, quia si est seruitus, habeo confessoriam contra quemcūque possessorem, si non est seruitus, possum habere tātum cōtra illum, qui concessit, non contra alium. Ro. hic, & in l. vt pomum. s. de serui. dicit, φ est seruitus. Gi. tenet contrarium, & Pet. vt Cyn. refert. C. de vsur. super rub. tenet opi. Ro. per hanc l. Ego teneo gl. φ non sit seruitus, & φ non possit agi: nisi contra concedētē, non contra tertium. Pro hoc facit tex. in l. Caius. s. de an. leg. & i l. fi. § fi. s. de ph. emp. & hoc voluit dicere iuriscon. ibi dum dicit, hęc. n. & c. q. d. non est seruitus, sed quoddam ius debitum psonę.

CONCORDIA.

☞ ¶ Cum prædio. Possunt cōcordari opi. vt per Imo. in l. apud Iulianum. §. si quis alicui: post glo. j. de l. j. & per Bal. in d. rub.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Quæro, quando. adde Bal. in c. j. in fi. prin de feu. Mar. vbi omnino vide.

LEX XV.

1 *Mulier potest esse executrix in testamento.*
2 *Mulier relicta executrix in testamento per virum non desinit esse executrix, si transit ad secunda vota.*
3 *Religiosus cum auctoritate superioris potest esse executor testamenti. Frater minor ordinis S. Francisci non potest esse executor in testamento.*
4 *Executor in testamento cogitur ad acceptandum officium, postquam agnouit legatum eidem in testamento factum.*
Adde Alex. & ibi concordat. in cons. 4. col. 7. ver. si autem dixerit, in 2. no.
5 *Officium executoris non transit ad hæredes nisi sit dictum.*
6 *Officium executoris an transeat ad successorem in prælatura.*

A filio. Mulier potest esse executrix i testō, & cogit illud officium acceptare, si agnouit legatū à defuncto sibi relictum: item hoc officium si habet onus bursale annexum, tran-
2 sit ad hæredes. h. d. No. φ † mulier executrix potest esse i testamēto. idem est in l. filio. §. matri. j. de adi. leg. idem tenet Spe. in ti. de instr. edi. §. nūc vero aliqua. ver. qđ de muliere dixi. in l. fœminæ. j. de reg. iu. ¶ Quæro maritus facit vxorem executricem sui testamenti, illa postea transiuit ad secunda vota, an officium executionis finiat? Vr, φ sic sicut tutela. l. plerunque. s. de tut. Contrarium puto verum per l. cū pr̄. §. hrditatē. supra de leg. 2. piuncta l. si arrogati. supra de tut. vbi tutela finitur deportatione: secus in officio
3 executionis, vel electionis. d. §. hæreditatem. ¶ † Quæro an reli-
b giosus b possit esse executor testamenti? De hoc est casus in ca. fi. extra de testa. li. 6. vbi dicitur, quòd sic, cū superioris licētia. Quod intellige in alijs religiosis, quàm in fratrib. minorib. nam illi non possunt esse executores. vt in c. exiui de paradiso extra de ver. sig.
3 in cle. ¶ Item no † φ quis cogit assumere officiū executoris postquam agnouit legatum sibi relictum. simile in arbitro. l. 3. §. 1. supra

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Potest esse Mulier potest esse executrix, & per transitum ad secunda vota non finitur executoris officium, & de multis, & vide Bar. in l. id, quod pauperibus. C. de epis. & cle. & Spe. & Io. An. in ti. de instr. edi. §. nunc vero aliqua. vbi ponit de multis alijs personis, & adde Bal. in auct. iisdem, in fi. C. de secun. nupt. Adde, an mulier possit esse executrix. Pe. de Anch. cons. 203.

b Ale. ¶ Religiosus. An religiosus possit esse executor, & adde tex. in cle. 1. de test. & habetur per spe. in ti. de instr. edi. §. nunc vero aliqua. ver. sæpe sequitur. fallit in fratre minore, quod intellige, vt no. per Bar. in l. quidam. j. de re iu. & melius in l. pater. de adi. leg. & in trac. Mino. & bal. etiam in auc. ingressi. in vlt. col. & in d. l. id. quod pauperib. & Bar. in l. cum pater. §. hæreditatem de leg. 2. vbi omnino vide Pe. de Anch. in cle. exiui, tenet opi. Bal. & bar, hic, & in d. trac. Min. Et an executor incertus possit dari, vide Bar. in d. l. quidā. de reb dub. Sed quid si religiosus fuit creatus, alias datus, & executus absque consensu superioris, an gesta, & c. vide Fed. in cons. suis, & Ro. in no. 266. Adde, an prior conuentualis possit esse executor. Pau. de Ca. cons. 148.

5 supra de arb. ¶ Quæro, vtrum officium executionis transeat ad hæredes? Dy. tangit in l. prox. in prin. Mihi videtur, quod melius cadat
a hic, & vr, quod ad hæredem transeat. a Pro quo vr tex. hic, & j. l. prox. in prin. sed illa nihil facit, qa ibi illa erat legataria, non executrix. Item pro hoc supra eo. l. cum vnus. in prin. sed illa non facit, qa ibi erat legatarius: non executor, sed solum hæc lex facit. In cõtrariũ vr tex. cũ gl. l. antepe. supra de tu. Dy. dicit, quod non transit ad hæred. nisi iure cuiusdã obligationis. ita loquitur hic: quod tenent Ia. de Are. & Spe. in tit. de instr. edi. §. nunc vero aliqua. ver. quid de muliere, & ver. seq. & Ia. de Bel. in Auct. de ecc. ti. §. si quis autem, sed gl. in d. c. si. de testa. lib. 6. dicit, quod ad hæredes nõ transit, nisi sit dictũ sicut dicimus in arbitrio, l. diem. §. j. s. de arb. & in mandato quod morte finitur, & similib⁹ & sic intelligo: & bene dnt doc. qa quod Dy. dicit, quod transit ad hæredes iure cuiusdã obligationis, est verũ qñ obligatio, qua tenebat defunctus, ptinebat onus bursale, nõ aũt personale, & ita loquitur hic. Sed si esset onus personale tñ, non transiret. d. l. antep. s. de tut. pro hoc est tex. in l. cuius bonis. s. de cur. fur. ¶ Quæro an istud officium transeat ad successorem plati: Hoc tangit Spe. in d. §. nũc vero aliqua. in d. ver. qd de muliere. & seq. & dicit, aut fuit expressum propriũ nomẽ, aut appellatiuum, qd dic, vt ibi p eũ. Quæ tñ distinctio vr pdicere his q psueui dicere in l. qui liberis. §. hæc verba, de vulg. & pup. & ibi dixi.

ADDITIO.

a Ale. Ad hæredem transeat. An officium executoris transeat ad hæredes, habetur per Bal. in d. l. id quod pauperibus. per Bar. in cõs. inci. factum tale est, proponitur, Titius fecit testm. & Bar. in l. antep de tut. Et quid si vnus ex pluribus decessit, vide Bar. in l. cum magistratus. quando prouo. An tñ istud officium transeat ad successorem in dignitate, Bar. & doc. quod sic, in l. qui liberis. §. hæc verba. de vul. & pup. & hic adde bal. in l. si. §. sed & si quis. cõia de leg. l. fi. C. de hær. inst. & adde Ang. & Imo. in l. cum quis sibi. de ver. ob. vtrũ aũt istud officiũ conferatur in inuitum, vide bar. in l. si quis Titio. de leg. 2. & ad Bar. hic adde eum. j. de his, quib. vt indi. l. post legatum. §. admittere. Et vtrum possit committi vel pro socio, vide Bar. in l. venditione. de bo. auct. iud. poss. Adde, an officium executoris transeat ad hæredem. Bal. in cons. 169. 2. li. & eo. cons. 59.

1 *Relatiuum, quis vel qui, limitat suum antecedens in quãtitate & tempore.*

1 §. Testator. Relatiuum, † quis, vel qui, limitat suum antecedens non solum in quantitate, sed etiam in tempore. h. d. No. tex. ibi, in ministerium vrbanum, id est propter negotia domini vrbana, non tamen ad hoc vt alerent se suis operibus, vt j. eo. l. testamento.

1 *Relatiuum, quis, vel qui, limitat suum antecedens, ad quod refertur, non alia.*

a
1 §. Titia. Relatiuum, † qs, vel q, limitat suum antecedens, ad quod referť, nõ alia. h. d. Opp. dr, quod relatiuum, qd sequitur non restringit pcedentia. Cõtra l. nã quod. §. fi. s. de pe. le. & l. quæsitum. §. j. s. de leg. 3. & l. hæres, §. vxori. eo. ti. Sol. Relatiuũ restringit antecedẽs. ad quod referť, nõ alia, & sic nõ obstat priũ. Cõtra hoc vr, quod restringatur ad aliud. d. l. hæres, §. vxori: & l. nã qd. §. fi. s. de pen. lega. Sol. Veritas est, quod non restringit aliud, vt hic: sed in legib. prijs totũ erat suũ antecedens. Et si dicať, quo relatiuum numeri singularis, & gñis neutri referť ad id, qd est numeri pluralis, & generis fœminini, vel quomodo refertur ad plura: dicam j. ti. j. l. Plautius, vbi Iuriscõ. tãgit hæc. Opp & videtur, quod relatiuum quis, vel qui: non restringat: sed augeat. l. ea tñ adiectio. s. de leg. 3. Sol. ibi ponitur cum copula hic sine copula, & sic non ob. Not. tex. ibi sicut rationibus, &c ad id quod dicam, j. l. proxi. §. j.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Titia. Hunc tex. ad hoc alle. Bar. in l. Centurio. de vul. & pup.

LEX XVI.

1 *Legata relicta ab hærede debentur ab hærede hæredis.*
2 *Officium executoris quando est legatarius, transit ad hæredes.*
3 *Voluntas defuncti quando de ea dubitatur, potest ex sua scriptura probari.*
4 *Nepos venit appellatione filiorum, quando testator nepotẽ tractabat vt filiũ.*

1 Alimenta. † legata relicta ab hærede debẽtur ab hærede hæredis. item appellatione libertorum hæredis libertus liberti continet, quem testator tractabat vt suum. h. d.
2 Facit istud prin. ad id sm Dy. † quod officiũ executoris trãseat ad hæredẽ, sed hic erat legatarius, vt s. l. prox. dixi. Item dr hic, quod libert⁹ liberti admittitur ad fideicõmissum. Cõtra qa fideicõmissum fuit relictũ libertis manumissis ab eo in testõ, vel codicillis: sed ibi ñ fuit manumissus. Solu. admittitur indistinctè ad fideicommissum
3 fundorum relictũ libertis, † No. quod qñ dubitat de volũtate defunti, põt ex scriptura probari, vt hic, dũ dicit, literis suis: &c. & in l. Nesennius. s. de ne g. gest. & s. l. proxi. in fi. ibi. rõnibus, & c. gl. e in l. q cõcubinã. §. 2. s. de leg. 3. No. quod † illud, qd dr, qd appellatione filio
4
a rũ a nõ cõtineť nepos, est verũ, nisi esset nepos, quẽ testõr psueuerat nominaŕ, & tractare vt filiũ, sicut dicimus hic i liberto liberti.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Filiorum. Nepotes appellatione filij continentur, & istud dictum sequitur etiã Ro. in §. de viro. in 15. alias 36. fallen. dicens hoc esse sing. dictum. adde no. per ia. de Are. & alios. in l. pater. C. de hær. insti.

§. Basilicæ. In legato nõ reiterabili dispositio gñalis non referť ad ea de quib. spãliter est prouisum. h. d. Opp. de Titia. §. qui Marco. s. de an leg. vbi admittiť ad vtrunque. sol. Pe. ibi loquiť in legato reiterabili: hic loquiť in legato alimentorũ, qd nõ est reiterabile. Istã q. ponit Cy. i l. cũ q C. de le. vbi soluit sm Dyn. qd ibi loquiť, qñ legatũ respicit diuersas cãs, hic qñ vnã, & eadẽ, vt hic, & i c gñi. extra, de reg. iu. li. 6. Itẽ op. j. e. l. libertis. vbi per generalẽ clausulam recediť à spãli. Solu. vt ibi dicam.

§. Qui societatem. Appellatione libertorum suorum continentur communes liberti pro ea parte quam quis habebit in eis, h. d. Concordat l. si quis seruos suos. s. de leg. 3.

LEX XVII.

1 *Legatum factum seruo pro alimentis valet.*
2 *Fratribus minoribus singularibus pro alimentis relinqui potest.*
3 *Religiosus, cui sunt relicta alimenta, quando non est adstrictus alicui monasterio, per se agit ad alimenta: sed quando est adstrictus monasterio, monasterium agit.*
4 *Monasterio nondum constructo relinqui potest, & ecclesia construenda potest hæres institui.*
Officium iudicis pro alimentis imploratur.
Adde Are. in c. 1. col. pen. de proba.

a Seruos. a Seruis propriis põt relinqui legatum in cã alimẽtorũ. Item potest relinqui tẽplo, quod non est, sed
1 esse speratur. No. † quod serui licèt aliàs sint incapaces, tñ i cã alimẽ-
2 torum admittuntur. Allegatur simile in l. is, cui. s. eo. † Item per istam l. dicimus, quod licèt aliàs fratribus minoribus non possit relinqui, tñ in causa alimẽtorũ, & pro necessariis suis põt relinq, vt hic: & intelligo de fratrib. singularibus, quia conuẽtui potest relinqui, vt in c. exiui de Paradiso, in cle. de verbo. sig, idẽ dico in
b quolibet religioso. Et dico, quod alius religiosus ipsemet poterit b iu
3 dicis officiũ implorare, p istã l. cũ simi. Itẽ † alij religiosi, quẽ fratres Minores põt pstituere pcuratorem, & tñ non possunt agere per se, l. seruũ quoq; in prin. ff. de pc. & l. Diuus. §. fin. & ibi not. s. qui pet. tut. & in c. ex parte. ex. de resti. spo. sed forte religiosus, cui relinquuntur alimẽta, nõ põt ipse petere, sed monasteriũ, l. filio. j. de cõdi. & demõ. Sed si esset religiosus nõ adstrict⁹ alicui monasterio, sed obligatus religioni in genere, vel tẽplo nõdum
4 pstructo, tunc ipsemet põt petere, per istam l. & similes. ¶ † Quæ
c ro, an possit relinqui templo non constructo: c hic videtur, quod sic. In contrarium vr casus in c. Abbate. extra, de re iudi. lib. 6. vbi tẽplo, quod non est, non potest donari: sed legatum est donatio. er
d go, &c. Item vr tex. in c. pen. extra de eccl. ædifi. Sol. Dico, d quod põt legari templo nondum constructo, vt hic, & l. seruos. j. de li. cau. Pro hoc l. si seruitus. §. futuros. s. de ser. vrb. præd. Ad cõtraria rñdeo, quod non potest donare: concedo, quia donatio est pctus, qui contractus requirit personam veram, vel fictam, cum qua contrahatur. Vnde si fieret donatio alij, qui promitteret restituere templo ædificando, nihil repugnat, sed hic loquitur in legato, quod non requirit personã, cũ qua quis loquatur. Nõ ob. c. ad audientiam. extra, de eccl. ædi. qa fateor, quod nõ põt pcedi priuilegiũ ecclesię, quæ non est, vt statim sit beneficiũ: sed bñ põt cõcedi, vt incipiat habere vires, cũ incipiat esse capitulũ, & ita vr dicere ibi glo. Per hoc dico, quod ecclesia constituenda potest institui hæres, sicut posthumus alienus, l. Gallus. §. ille casus. s. de lib. & posthum.

ADDITIONES.

a Poma. ¶ Seruos. Vide quid per istum tex. inferat Raph. Cum. cons. 30. & vide Pau. consi. 27. in vlt. col. in 2. vol. & consi. 36. eo. vol. & per Alex. in l. 1. ff. de leg. 1. & ibi Aret. ver. ex gl. & Card. consi. 66.
Barb. Et vide Ang. no. allegantem hanc legem in repeti. l. eam, quam, C. de fideic.

b ¶ Ipsemet poterit. Et vide Bar. in l. legatum. s. de capi. dimi. & l. 1. de le. 4. & in tracta. Minoricarum, & Bal. in auth. ingressi. de sac. sanct. eccle. Et quid de vsufructu, & de annuo redditu, vide quod refert Bar. in l. priuilegia. de sac. sa. eccl. & quod no. Bar. in l. ciuitatibus. de le. 1. & adde bar. in l. Lucius. §. tres hæredes. ad Treb. & vide Pet. de Anch. & Io. de Lig. in c. exiui. de ver. sig. & vide Bal. & Imo. in l. seruo alieno. de leg. 1. in princi. & Ang. & Mod. in l. si Stichum. §. stipulatio. de verb. obli. Adde, an legatum alimentorum cadat in seruum: Feder. consi. 41. Et an legatum annuum pro emendis libris factum fratri minori valeat, vide Abb. cons. 63. 2. lib.

c Ale. ¶ Non constructo. Et idem consuluit Bar. in consi. inci. testator in suo testamento, vbi adde casum in auth. de eccle. ti. §. si quis in nomine. & §. si quis in vnum. Et vide bened. de Plumb. in l. seruos. de lib. cau. adde: quod legari possit hospitali construendo. Ang. consi. 130. & seq. Et Card. in consi. 1. vbi sequitur Bar. hic.

d Ale. ¶ dico. adde tamen, quòd si relinquitur ecclesiis ciuitatis: non extenditur ad ecclesias postea cõstructas: arg. l. qui filiabus. in prin. & ibi hoc no. bar. de le. 1. bene facit Cle. literas. de resc.

LEX XVIII.

1 *Clausulam per generalem receditur à speciali.*

a Libertis, quos. a Per clausulã gñalem appositam in vltima voluntate circa idẽ vr recessum à speciali. h. d. ¶ Opp. quod admittaŕ ad vtrunq; l. Titia. §. qui Marco.
1 s. de annu. leg. Dic, vt dixi s. eo. l. alimẽta. §. Basilicæ. ¶ † Opp. quod p gñalẽ clausulã non recedat à spãli, imò ipsam comprehendat, d. §. Basilicæ. Sol. Iac. de Are. hoc ideo, qa vsus est verbo vniuersali: quia dicit, omnibus, in prio fuit vsus verbo indefinito: tñ ista solu. vr pl. Stichus. j. eo. Vñ Dy. soluit, quod hic clausula gñalis apponitur

ADDITIO.

a barb. ¶ Libertis, quos. Et pro isto tex. vide bar. in l. Lucius. de le. 2. & ibi Dy. & bal. & Io. de Imo. plenius in l. huiusmodi. §. cum pater. de leg. 1. & in c. filius. de test. & ibi Petr. de anch. & in l. si. C. de leg. & vide quæ dixi in d. c. filius. adde quod no. barto. in l. talis scriptura. de leg. 1. circa opp. de l. cum vulgari. de do. præie.

nitur in diuersis voluntatibus, ibi in eadē. Idē dicit Dy. in c. gñi, extra, de reg. iur. li. 6. & in l. doli clausula. ĵ. de verb. obl. ¶ Itē ad hanc sol. opp. de l. Stichus. ver. itē cum alimenta. ĵ. eo. Sol. ibi loquit̄, qñ in eadē volūtate apposuit clausulā gñalem, & specialem respectu diuersarū personarum, hic respectu earundē. Et distingue, qñ apponitur clausula generalis, & specialis respectu eiusdem cāæ. Si quidem in diuersis voluntatibus per secundam receditur à prima, vt hic: si in eadem, & tunc aut in eadem clausula grauatur eadem persona, & tunc clausula gñalis non refertur ad specificata, d. §. Basilicæ. Si vero diuersæ personæ, videtur recessum à prima, vt d. l. Stichus, ver. item cum alimenta. Item op. & vr̄, ꝙ in diuersis dispositionibus clausula generalis non tollat specialem, vt ĵ. de op. no. nun. l. j. §. j. Sol. Aliud in dispositionib. legalibus, aliud in dispositionibus hominis, quia est euitanda legum correctio. quod no.

1 *Alimenta non soluta peti possunt tam præterita, quàm futura.*

Debitum videtur remissum non ex solo temporis cursu, sed ratione consanguinitatis, quando rationes fuerunt sæpius redditæ.

2 *Alimenta præterita si debeātur, quando æstimatio, & quando ipsa species petat̄.*

3 *Alimenta debita officio iudicis pro tempore præterito qualiter petantur.*

Vxor quando possit petere alimenta præterita à viro.

4 *Alimenta præterita, & futura in vno libello peti possunt.*

a 1 §. Manumissis. a Alimenta † debita non soluta pn̄t peti tā præterita, quā futura. h. d. ¶ Op. dr̄ hic, ꝙ stetit tāto tpe, ꝙ nō petiit, & postea petere pōt. Cōtrà, imò vr̄ tacitè remittere, vt l. Procula. s̄. de prob. Soluit gl. ibi nō īducit tacitā remissionē solus tpis cursus, sed charitas, & cōsanguinitas,

b & redditio rōnis sæpius facta, quā no. b & eā allego in l. quæ dotis. s̄. sol. mat. Vide gl. quæ incipit, vt quia steterunt, &c. Item opp. dr̄ hic, ꝙ interpellatio non est necessaria. Cōtrà, imò est necessaria, quia ista obligatio nō hēt diē, l. si ex legati cā. ĵ. de verb. ob. & l. mora. in prin. s̄. de vsu. Solu. hic interpellatio non est necessaria, quia

2 tractamus de sorte, non de vsuris, l. cum vnus. §. j. s̄. e. ¶ † Quæro, si petunt̄ alimenta præterita, quid peti debet? Rn̄. alimenta ipsa, vel æstimatio. Scitis, ꝙ in alimentis veniūt quædā, quę cur u tēporis pereūt, vt habitatio & tunc dēt deueniri ad æstimationē in petitione, & cōdemnatione, vel executione, l. si vsusfructus mihi ī biēniū. s̄. de vsufr. leg. Quædam sunt, quæ licèt non pereant, tn̄ nō expediunt, vt medicinæ, quæ veniunt in cā alimentorū, vt dixi in l. legatis alimentis. s̄. eo. tunc dēt deueniri ad æstimationē, l. si libertis artem. & l. patronus, qui. ĵ. de oper. lib. Quædam sunt, quæ hodie habere expedit, vt frumentum, vinum, & similia: tunc ipsa species debet peti, non eius æstimatio, l. nulli. C. de erog. mi. ann. lib.

c 12. nisi propter moram deueniretur ad æstimationem, c iuxta materiam l. vinum. s̄. si cer. pet. ¶ Hæc lex loquitur in alimentis debi-

3 tis ex testamento: quæro, † quid in alimentis debitis iudicis officio, vt à patre filio? Rn̄. si quidem filius si alimentauit de suis operibus, vel fuit sibi donatum, non pōt repetere, qa tunc pōt petere alimenta à patre, qñ non habet vnde se alat, l. si quis à liberis. §. si vel parens. s̄. de liber. agnoscen. Sed si accipit mutuo, vt se alat, cōpetit actio mutuanti, l. si. s̄. de in rem verso. Et hoc in alimentis

d debitis iure sanguinis. Sed in alimentis debitis d iure seruitij, & operarum, vt in vxore, est videndum an vxor stetit in seruitio viri, vel non, & si non stetit per ipsam, vel per virum, secundum no. per Cy. in l. si cum dotem. §. si autem in sæuissimo. s̄. so. ma. de quo per Cyn. in l. quod in vxorem. C. de nego. gest. ¶ Not. ex isto §. ꝙ

4 † possum petere in vno libello alimenta præterita, & futura, pro hoc l. j. C. de fideicom. & l. non quemadmodum. s̄. de iudi.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Manumissis. Et in materia huius §. & eorum, quæ ibi scribuntur, consuluit Bart. in cons. inci. quidam sibi filios hæredes, adde Bal. cons. 205. 3. lib.

b Alexā. ¶ Quam no. Sic no. ꝙ requiruntur ista tria ad hoc, vt præsumatur tacita remissio, sed Imo. in d. l. quæ dotis, dixit, ꝙ forte sufficeret sæpius esse calculatam rationem, etiam si fuisset extraneus, propter tex. d. l. si Procula, cuius ratio principaliter super dicta calculatione rationum videtur fundari. Et ita dixit ipse, ꝙ fortè istum vnum tantum de iure sufficeret, mādauit tn̄ istam gl. menti teneri. Adde Bal. in l. cum proponas, la 1. C. de pact.

c Alex. ¶ Aestimationem. adde no. per Bar. in tract. alimentorum, & in cons. incip. quidam sibi filios hæredes.

d ale. ¶ Debitis. adde Bar. in d. l. de alimentis, C. de transa. & ponunt aliquid mo. in c. ex parte. de transa. hunc tex. pro sing. alleg. Ro. in rep. auth. similiter. ad l. Falc.

§. Ab hæredibus. Tempus ætatis grauati adiectū grauato in dubio conditionem nō facit. h. d. ¶ Op. ꝙ tempus certæ ætatis facit cōditionem, l. si ita scriptum. d. manu. test. Gl. remittit se ad l. ex his. C. qñ dies le. ced. & ibi sol. Ia. de Are. ꝙ ibi erat certum, ꝙ testor volebat facere diem, sed diuinare est. Quare dic, ꝙ hic apponitur tempus grauato, ibi honorato. Rationem huius vide, vt dixi in l. si cui legetur. s̄. de le. j.

1 *Statutum puniens dantem opem ad maleficium, in tātum quātum principale, si principalis cōfessus est delictum, & ob id minorata est pœna, an dās opem dēat puniri secundum quod statutum disponit: vel secundum minoratam principali.*

§. Posthumis. Diminutio legatorum relictorū in testō non pertinet ad legata, nec ad alimēta relicta s̄. in codicillis, vel in tabulis pupillaribus. h. d. ¶ Oppo. ꝙ ista clausula referatur ad oīa relicta s̄. l. talis scriptura. ī fi. cum l. seq. s̄. de le. j. Sol. hic spāle est fauore alimentorum. ¶ Op. ꝙ referatur ad ea, quæ sunt relicta in codicillis, l. talis. in fi. s̄. alle. Sol. ibi simpliciter dixit, quę legauit: hic dixit, quę legauit in codicillis. ¶ Vltimo

a no. a ibi, idē quæsiit, &c. ad q. Dicit statutū, † ꝙ dās opē, vel auxiliū

1 in maleficio condemnetur in quantum principalis delinquens: modo principalis deponens debet condemnari in centum, sed propter cōfessionem fit diminutio tertiæ partis: modo quæritur, in quantum dēt condemnari dans opem, vel auxilium? Et videtur ꝙ in centum, quia in eo rō cessat, quare principalis cōdemnatur in minus. Et idem dico in augmento, si propter aliud debet pęna principalis duplicari, ꝙ non duplicabitur in dante opem, vel auxilium, qa cā pp quam principaliter debet duplicari, cessat in dante opem, vel auxilium, l. is, qui opem. ĵ. de furtis.

ADDITIO.

a barb. ¶ Vltimo no. Et ita voluit bar. in l. j. in fi. s̄. de in lit. iur. ita in diminutione.

§. Cibaria. Non impleto onere demorando in certo loco libertus relicto priuatur. h. d. Ratio dubitandi in isto §. fuit, ꝙ onus morandi in certo loco videtur cōtinere speciē seruitutis. Vnde in alio, quàm in liberto non valebit, l. Titio. §. 2. de condit. & demonst.

LEX XIX.

1 *Clericus absens pro negotiis ecclesiæ superioris dicitur præsens, ideo debet habere fructus præbendæ.*

a Testamento. a Absens propter negotia testōris, vt præsens debet alimenta percipere. h. d. ¶ No. ꝙ ille, qui est absens causa patroni, videtur esse præsens. Per hanc

1 legem possumus dicere in tali quæstione, Canonicus † non residens in ecclesia non potest habere fructus: quid si est absens propter negotia ecclesiæ? Videtur esse presens, per istum tex. & extra, de cle. non resi. c. ex parte. Sed quid si est absens non propter negotia ecclesiæ, sed superioris, vel præsidis, vel clericus propter nego

b tia Papæ. Certe videtur idem, quare præsens videtur, b c. ad audiētiam, & c. cum dilectum. extra, de cleri. non resid.

ADDITIONES.

a Testamento. adde l. quæsitum. in prin. & quod ibi Bar. de leg. 3.

b ¶ Præsens videtur. Quis dicatur præsens, & istis adde, quod dicit glo. in l. hac lege. C. de prox. sacr. scri. lib. 12. Sed quid si statutum dicit ꝙ absentes à ciuitate non gaudeant priuilegio ciuium, tamen onera non supportent, si aliquis abest à ciuitate & in eadem permanent pater, vel fratres, vel cognati, qui supportent onera ciuium, ꝙ talis gaudebit priuilegio, licèt sit absens. ita no. dixit Bar. in l. cum scimus. C. de agri. & censi. lib. 11. vbi omnino vide quod etiam ibi subdit, & istis adde eund. bar. in l. j. §. j. de libe. agno. & in d. l. quæsitum, de le. 3. & quis dicatur præsens, vide etiam Bar. in l. ex duobus. ad fi. ĵ. de duob. reis, & quot modis quis dicatur absens, vel præsens, vide per Paul. de Leaza. in in cle. causam, de ele. & quæ dixi post Bar. in l. præsens, s̄. de procu. adde quis dicatur absens, & præsens, bal. consi. 363. & 364. 3. lib.

LEX XX.

1 *Dispositio generalis non refertur ad ea, de quibus circa eandem causam specialiter est prouisum.*

1 Stichus. Dispositio † gñalis non refertur ad ea, de quibus circa eandem causam specialiter est prouisum: & legatorū pręstatione, grauari pōt legatarius singularis. h. d. Opp. de l. Titia, §. qui Marco. s̄. de ann. leg. vbi debet habere vtrūq;, Dy. ī c. generi. de re. iu. l. 6. So. ꝙ illud loquit̄, qñ legatū respicit diuersas cās, hic qñ respicit eandem. Item ēt dixi s̄. e. l. alimenta. §. Basilicæ. Sed ista sol. vr̄ cōtra istum tex. quia hic decem auri simpliciter legat. fuerunt: ideo Ro. subaudit hic, s. pro alimētis. Sed certe idē, si non dicatur pro alimentis, quia tacitè intelligitur, qñ legatur pauperi, l. cum hi §. si in annos. s̄. de transac. & glo. s̄. eo. l. libertis. §. posthumis. & sic habes, ꝙ clausula generalis non refertur ad ea, de quib. specialr̄ est prouisum, & tacitè. ¶ Quæro, in quo consistit ista benignitas? Dicit gl. de iure antiquo non poterat legatario legari, quod non vr̄ benedictū per l. j. s̄. de le. j. vbi p omnia exæquata sunt legata fideicommissis. Ia. de Are. dicit, ꝙ benignitas cōtingit in hoc, quia contubernali, & libertis, de quibus s̄. dixerat, nō reliquerat libertatem expressè, & tn̄ continentur appellatione libertorum, vt hic in tex. ibi, qui deinde, &c. & ibi, item cum alimēta, &c Item in prin. legis est vna gl. quæ īcipit, subaudi, eidem Sticho. Old. dicit, immo contubernalis, & libertis, aliàs idem contineret sequens legatum, quod præcedens speciale, quod nota.

§. Titia. Cum finitur legatum, tunc finitur onus legato adiectum, nisi aliud de voluntate testatoris appareat. hoc dicit.

§. Mater filio. Legatum alimentorum non perit, conditione defecta per casum contingētem in personam eius, in quem specialiter est collata hoc dicit. Dic, vt dixi s̄. eod. l. Caio. § Imperator. & concor. in l. j. & l. aliàs. de condit. & demonst.

LEX XXI.

Diariis. Glo. dicit, ꝙ hic est duplex litera, & tene, vt gl. dicit, & tenet.

LEX XXII.

1 *Alimenta si simpliciter relinquuntur, debentur arbitrio boni viri, inspectis conditione, & facultatibus præstare debentis.*

Cum

a Cum alimenta. a Si alimenta † simpliciter relinquūtur debentur arbitrio boni viri, inspectis cōditionibus hic insertis. h. d. De vna ex his circūstātiis habuistis
b s. eo. l. cum vnus. §. fi. scilicet de charitate. ¶ Dicitur hic, b ex facultatibus defuncti, quæro, quomodo hoc debet intelligi, an hæres debeat vendere proprietatem, si fructus non sufficiunt? Respondeo, non debet vendi proprietas, c sed s̄m quātitatem fructuum debent alimenta præstari, l. Imperator. j. ad Treb.

ADDITIONES.

* Claud. Vnum nota q̄ cui debentur alimenta, debentur etiam sibi seruitutes, si qualitas personæ hoc suadet. ita dicit Bar. no. in §. fi. per gl. ibi in auth. de nō elig. secund. nubent. ad quod vide quod not. Alex. in l. si maritus in id. in fin. s. so. mat.

a Alex. ¶ Cum alimenta. Limita hanc legem sing. in casu l. cum vnus, §. alimenta, s. eo.

b Barb. ¶ Dicitur hic. Et vide Ang. sing. loquentem in d. l. Imperator, & ibi dominum meū, & si est fructus domini, potest vendi. Tex. est in l. j. §. mulier, ff. de ven. in pos. mit. & vide ibi alium tex. ibi Bar. in l. qui bonis, ff. de ces. bon. Ang. in l. diuus, ff. de pet. hær. aliàs l. j.

c Alex. ¶ Debet vendi proprietas. An quando relinquuntur alimenta, & fructus non sufficiunt, debeat proprietas vendi, vide quod dixi in l. fi. §. vbi autem. C. de bon. quæ l. b. & in specie Ang. & Imo. in l. Nesennius, in fi. j. de re iud. & vide Bar. in l. si cum dotem. §. si autē in seuissimo. so. mat. per Ang. & Imo. & Pa. de Cast. in l. nihil. de leg. j. & vide ad materiam Ange. in l. Imperator. j. ad Treb. vbi dicit se consuluisse vna cum Bald, & vide ibi Ro. qui limitat sua dicta, vt ibi per eum, & adde in simili Bar. in l. Lucius. s. eo.

§. Qui fratris sui. Cui relictum est animo compensandi, non potest petere legatū, nisi hæredem liberet: quo omisso doli exceptione repellitur. h. d. De vltimo casu ibi, illam autem adiectionem, dic, vt dixi s. eo. l. 4.

LEX XXIII.

Rogatus. Idem est alimenta relinquere, & grauare hæredem aliquem educare.

De auro, & argento legato. Tit. ij.

LEX PRIMA.

1 *Legato generis derogatur per legatum generis subalterni, vel speciei.*
Genus restringitur, vt non contineat speciem, de qua sunt alia indiuidua.

1 Si alij vestimenta. Legato † generis derogatur per legatum generis subalterni, vel speciei, & genus restringitur, vt non contineat speciem, de qua sunt aliqua īdiuidua nominata. h. d. Concordat cum fi. huius legis l. hæres meus. §. j. supra de le. 3. & per Dy. in c. generi. de reg. iu. li. 6. & per gl. in l. quæsitum. §. pe. supra de fun. instru. & ibi dicimus.

1 *Pecunia quando fit de argento, debet fieri, vt sit eiusdem æstimationis in forma cuius est in materia.*
Expensa cudendi debet fieri de publico.
2 *Debens centum florenos non potest soluere in sextinis de iure, sed de consuetudine sic, quæ est seruanda.*

§. Cui certum pondus. Qui debet pondus argenti in gn̄e, liberatur dando æstimationem, secus si debeatur certa species. h. d. Conco. j. eo. l. cum certum, & l. cū aurū. ¶ Op. de l. Paulus. j. de sol. Duæ sol. sunt in gl. Vna, q̄ est speciale fauore vltimæ voluntatis, alia sol. est vera, q̄ hoc est verum, si soluitur pecunia ære nō contaminata: quia si debes mihi certum pondus argenti ad ligam Perusinam si vis soluere pecuniam argenteam eiusdem ligæ, certè admitteris: sed si vis soluere pecuniam ære contaminatam, vt sextinos, tunc nō admitteris: & hoc placet per tex. in l. j. C. de Fab. lib. 11. & de cano.
1 fru. vr ro. l. fi. eo. lib. Item placet ista sol. per rationem. † Vos scitis q̄ qn̄ fit pecunia de argento, debet fieri, vt sit eiusdem, æstimationis in forma, cuius est in materia: vnde expensa cudendi dēt fieri de publico, vt dr̄ in l. j. s. de cōtrah. empt. Licèt Inno. dicat contrarium, & non benè, in c. quinto. extra, de iureiu. Cum ergo sit eiusdem æstimationis in forma, cuius est in materia, nihil tibi nocet: ergo admittitur solutio, vt hic, ibi, eadem, &c. Et per hoc dico,
2 † q̄ ille, qui dēt centum florenos, nō pōt soluere pecuniam ære contaminatā, & sextinos, & ille, qui dēt cētū libras ad pecuniā minutam, nō pōt soluere in auro, & grossos, & hoc est de iure: sed d̄ cōsuetudine pro pecunia minuta soluitur aurum, & argentum, & econuerso, q̄ consuetudo in hoc est seruanda, l. Imperatores. s. de p̄h. empt. gl. in l. si quis argentum. C. de dona. dixi in d. l. Paulus.
a j. de sol. ¶ Vltimo gl. hic tangit, qn̄ aliud p aliud solui potest. Dic, vt in l. 2. § j. s. si cert. pet. Dicam in l. non amplius. in §. fi. s. de le. j.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Vltimo gl. Et gl. est singu. in d. l. si quis argentum, & vide Bar. in l. Paulus, de sol. & quod no. in l. q̄ te. s. si cert. pet. & Bal. in l. 3. C. de sacrosa. eccl.

LEX II.

1 *Verba futuri temporis restringūtur ad tempus mortis, & vltra non extendūtur.*
2 *Oratio respectiua deficit deficiente persona, vel qualitate, cuius respectu p̄fertur.*
3 *Statutum puniens intrantem palatium Capitanei, an puniat intrantem tempore, quo ibi non erat Capitaneus.*

1 Qui tibi. Verba futuri tp̄is restringuntur ad tempus mor-
2 tis, vt vltra non extendant: † & oratio respectiua deficit deficiente persona, vel qualitate eius, cuius respectu profertur. h. d. vsque ad l. Seia. ¶ Opp. ad fi. q̄ istud verbum significatiuum qualitatis non attenditur, l. Mela. in prin. s. ti. j. vbi postquā subest substantia, non videt̄ requiri, q̄ sit vxor. So. ibi verbum, fuero, fuit adiectum per modū demonstrationis, cuius defectus non vitiat legatum, hic vero p̄ modū cuiusdam conditionis. Dixit. n. quæ vxoris eius causa parata erant, &c. Et sic est relatiuum, qd̄ facit conditionem, l. Stichum. s. de le. j. quæ conditio dēt impleri in forma, l. qui hæredi. in prin. & l. Mæuius. j. de conditi. & demonst. ¶ Item op. de l. si ancillæ. j. de cond. & demo. Sol. illa qualitas non pōt ibi videri repetita in cōditione, q̄a ancilla nō pōt nubere: vnde
3 sola substantia vr̄ repetita, non qualitas. Facit illa † l. ad quæs. dicit statutū, q̄ si nobilis intrauerit palatiū Capitanei, soluat tn̄: pone, q̄ ibi non est Capitaneus, & nobilis intrauerit, an teneatur? Vr̄, q̄ non, quia ibi non est Capitaneus, non dicitur palatiū Capitanei, arg. huius legis: tamē non firmo pro vero, quia illa verba pōnūtur in statuto per modum demonstrationis, hic verò per modum cōditionis. ¶ Item opp. de l. prox. j. de sol. vt ibi dicam.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Op. Plene per Bar. in l. ex facto. de vul. & pup.

LEX III.

1 *Vxor, cui fuerunt relicta, quæ eius causa parata erant, vt habeat relictum, requiritur, q̄ sit vxor tempore mortis.*
2 *Testator si legat vxori, quæ eius causa parata sunt, sufficit, quòd sit vxor tempore testamenti.*

Vxori. Hanc legem summa cum præcedenti. ¶ Op. s. l. prox. vbi eo ipso, quòd diuertit, non videtur eius causa paratum. Gl. Dy. & omnes dn̄t, q̄ lex præcedens intelligitur secūdū
1 istam. Videte. † si testator legauit per verba futuri temporis, quæ eius causa parata erunt, tunc inspicitur tempus mortis, vnde tempore mortis oportet, q̄ ipsa sit vxor. Vn̄ si diuertit bona gratia, vel non, deficit conditio relicti, quia non est eius causa paratum,
2 vt dr̄ in fi. legis. Sed in hac † lege testator legauit per verba præsentis temporis, vt lego q̄ eius causa parata sunt, tunc si est vxor tempore testamēti, sufficit: vnde si postea diuertit, distinguimus, vtrū diuertat bona gratia, vel non: vt sciamus, vtrum voluntas sit mutata, vel non: & ita loquitur hic, & ista est veritas.

LEX IIII.

1 *Verba, essem, vel fuissem, quæ sunt optatiui, & subiunctiui modi, licèt sint temporis præteriti, tamen trahuntur ad futurum.*

a Cum quidam. a Hic ponitur verbum, legasset, quod est temporis præteriti plusquam perfecti,
1 & excedit tempus testamenti, j. eo. l. si ita. ¶ Vnde quæro, † quomodo porrigitur ad tempus mortis? Respondeo, ista verba, quæ sunt modi optatiui, & subiunctiui, vt essem, & fuissem, & similia, licèt sint temporis præteriti, tamē trahuntur ad tempus futurum. Ita no. in l. qui Romæ. §. Augerius. j. de verb. obl. probatur in l. si debitor. §. verisimile. s. de cōtrahen. empt. & l. cum certus. s. de vi. tri. & oleo lega.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Cum quidam. ista lex potest aliter intelligi, vt dixi post Bar. l. si ita, secūdū Pe. j. eo.

LEX V.

Apud Pamphilum. Hanc legem summa cum præcedentibus, vt in l. qui tibi. supra eo. non habetis hic alia.

LEX VI.

1 *Species si transit in suum materiatum, censetur alia species.*

Seiæ. Solutio legati, & translatio in aliam speciem facta à testa-
1 tore legatum extinguit. h. d. No. † q̄ dum species transit
a in suum materiatum, censetur esse alia species. ¶ Oppo. dr̄ hic, q̄ translatio in aliam speciem extinguit legatū. Cōtra, de l. seruum filij. §. 2. s. d le. j. Solue, vt ibi. Item op. de l. fideicommissa. §. si rem. s. de le. 3. Gl. non soluit. Tu dic, q̄ ibi res legata extabat, hic vero desiit extare, quia facta est alterius accessio, vt patet in fine legis. Vel solue, ibi obligabat rem ex necessitate, ideo non videtur reuocari mandatum, hic autem transmittitur in aliam speciem ex tacita voluntate, vnde videtur reuocari mandatum.

ADDITIO.

a Alex. ¶ No. quòd. Vide omnino Bar. in l. pater. de adi. leg.

LEX VII.

Lucius. Legatum, per quod ciuitati quæritur aliquod ornamentum, valet. h. d.

LEX VIII.

1 *Legatum simpliciter, indefinitè prolatum ad tempus testamenti refertur.*
Nomina possessiua, meum, tuum, suum, tempus præsens significant.
2 *Verba præsentis, vel præteriti temporis prolata à lege, ad futura referuntur, nisi lex remissionem delictorum contineat.*
3 *Verba præsentis, vel præteriti temporis, ab homine prolata, quando comprehendant futurum.*
4 *Oratio prolata sine tempore, ad quod tempus referatur.*
5 *Testator si legat omnes res suas, quæ sunt, & reperiri possunt Perusij, & superuixit, & multa alia acquisiuit, dicta acquisita non veniunt.*
Verbum, potest, trahitur ad futura, & nu. 3.
6 *Clausula codicillaris ita concepta, si non valet iure testamenti valeat iure codicillorum, & omni iure quo melius valere potest, non porrigitur ad casum, quo*

sum,quod testamentum non rumpitur natiuitate posthumi.
7 *Clausula,quòd valeat iure testamenti,vel saltem iure codicillorum,operatur, id est,si non valet iure testamenti,propter dictionem,saltem.*
8 *Testator si legat vxori vestes suas,intelligitur de factis de nouo post testamẽtum,si primæ sunt consumptæ.*
Frumento legato consumpto nouum recollectum debetur.
9 *Testator si legat podere,quod habet in tali villa,& postea emat alias possessiones,an tales possessiones emptæ cedant legato.*
Mansus dicitur terra,quæ cum vno pari bonum laborari potest in anno.

a Si ita[a] legatum esset.[b] †Legatũ simpl'r,& indefini-
b tè prolatum ad tẽpus testamẽ
1 ti refert̃.h.d.Vel sic.Nomina possessiua,meum , tuum, suũ,pſens
tẽpus significãt.h.d.¶No.tex.ibi,hac demonstratione,&c.¶Op.
C.quæ res pig.ob.pos.l.fi.vbi veniunt futura.Dicit glos.sol.vt ibi.
Tu dic,ꝗ ibi tractat̃ de modico,vel nullo præiudicio: quia sem-
per tantũdem soluendo debitor liberatur:& creditori prodest:
hic vero esset magnum præiudicium.¶Opp.j.eod.l.filiam. Sol.
Ibi erat verbum futuri temporis.s.reseruẽtur, vt ibi patet.¶Op.
de l.vxorẽ.§.testõ.s̃.de lega.3.& l.his verbis.eo.ti.Sol.Imò cõcor
dat cum ista,vt ibi patet.¶Opp.de lib.leg.l.Aurelius.§.testõ facto.
Rñ.concordat.¶Opp. de l.j.in fi.& l.si quis societatem.s̃.pro so-
cio.vbi quis facit societatẽ omnium bonorum , & intelligit̃ de
futuris.Sol.ibi ab initio non incumbebat magnum præiudiciũ,
quia quis poterat tantũ lucrari,& tñ perdere:secus si posset alte
rum eorum,s.perdere,& non lucrari.Opp.de l.quoties.§.fin.s̃.de
vsufr.Gl.non soluit.dic,ꝗ ibi extabat area,quæ est maxima pars
domus.¶Op.de l.cum pater.§.fidei tuæ.s̃.de le.2.Sol.vt ibi.¶Op.
de l.ex hoc edicto.§.j.s̃.de alie.iu.mu.cau.fac.Soluit gl.illud verũ
quo ad illud edictum.Tu dic,quòd ibi fuit vsus verbo futuri tẽ-
poris,hic verbo præsentis tpis.¶Op.de l.placet.de lib. & posth.
Sol.ibi fuerunt verba indefinita,quæ cõprehendunt futurũ tps,
aliter dispositio esset nulla:hic vero cessat ista rõ.Opp.de l.Mela.
§.sed si alimenta.s̃.ti j.Sol.vt ibi,quia ibi contingit variatio circa
idem,vel circa id,quod hr̃ loco eiusdem.¶Opp.de l. tutoribus.
s̃.de test.tut.Sol.Ibi fallit propter dictionem,tunc,q̃ extremitatẽ
temporis significat.¶Opp.de l.si ita quis.s̃.de lega.2.Solu.ibi est
verbum,potest,quod est extensiuum, vt ibi.¶Et pro declaranda
l.ista.& gl.& pro declarandis occurrentibus quotidie de duob.
est vidẽdum.¶Primò,qñ proferunt̃ verba pñtis tpis,vel præteri
ti,an porrigantur ad futura.Secundò,qñ proferunt̃ verba inde-
finita sine tẽporis expressione,ad quid debent referri. Circa pri
c mũ dic sic,aut verbum pñtis tpis profert̃ à lege,aut ab hoĩe.Pri-
2 mo†casu verbũ pñtis tpis refert̃ ad futura,l.j.de condict.ex lege.
quia lex semper loquitur,l.Arriani.C.de hære.& in omnib.auth.
quæ inci.sed hodie.Fallit,si lex contineret remissionẽ delictorũ,
3 tunc.n.ad futura nõ trahit̃,l.cũ lex.s̃.de legib.Si vero†profertur
ab homine,aut est verbum,põt,& comprehẽdit futura,quia est
extensiuum,l.si ita quis.in prin.s̃.de leg.2. Aut est aliud verbũ, &
tunc aut ꝑtinet illud,quod depẽdet ex mera voluntate defuncti,
& trahit̃ ad futura,l.talis scriptura.in prin.coniuncto §.fi.& l.seq.
s̃.de leg.1.Si vero non depẽdet ex mera volũtate defuncti,& tũc
aut variatio in futuro ꝯsistit circa eandẽ rẽ,vel quæ habeat̃ loco
eiusdẽ ex dispositione defuncti,& porrigitur ad futura,vt s̃.ti.j.l.
Mela.§.1.& j̃.ti.j.l.fi.in fi.Aut contingit circa res separatas,& tunc
aut tractatur de modico præiudicio,& porrigitur ad futura.l.fi.
quæ res pig.obl.pos.Aut tractat̃ de magno præiudicio,& tũc ad
futura nõ porrigitur.ita loquit̃ hic,& l.si stipulatus fuerim.§.cum
stipulamur,& si à colono.j̃.de verbo.obl.& l.si ita scripsisset.s̃.de
le.2.cum similib.Fallit pp dictionẽ,tũc,l.tutoribus. s̃.de test. tut.
Item fallit,si illa res esset de accessionib.primarum rerum,l.fi.§.j.
4 ti.j.¶Secundo est vidẽdum,†qñ orõ ꝓfe t̃ sine tps,ad quod tps
referat̃:& tũc dic, aut est oratio vl'is,aut gñalis,aut particularis,
d aut indefinita.Primo casu,qñ est vl'is,vt qñ ponit̃ nomen colle-
ctiuũ de sui nã,vt grex,peculiũ,& similia,& tũc porrigitur ad fu-
tura,l.grege.de leg.j.& l.peculiũ,supra de le.2.Ratio,qa futura vi
dent̃ de accessionib.primæ,si oratio est gñalis,vt qñ apponit̃ ali-
quod signum,vt oẽs res meas,vel vniuersas res meas , quæ sunt
e in tali villa.Similẽ distinctionẽ facit gl.inter gñale, & vl'e. in l j.
s̃.de eden.& isto casu ad pſens tps restringit̃.l.fi.s̃.de le.2.& l.si ti-
bi mandauero.§.si is,cuius bona.s̃.mã.Fallit,si de modico præiu-
dicio tractat̃,l.fi.in fi.C.quæ res pig.obl.pos.& ibi glo.h.d.& l.j.in
fi.& l.si quis societatẽ.s̃. ꝓ socio.Si vero est orõ particularis, vel
legatum est particulare,vt quia legatur aliqua res,seu species,&
tunc si quidẽ legat̃ totus fundus, veniunt futura, quæ ipsi fundo
accedunt,vt si aliquid adiungat̃,l quod in rerum.§.2.s̃.de le.1.Sed
ꝓ pdicta vr̃ facere gl de vsuf.in l.quoties.§.fi.Sol.dic illã malè di-
cere,& non allegat bonas leges.Vel verius dic,ꝗ bñ dicit, qa re-
fert,an ex ꝯctu vẽdant̃,vel ex delicto publicẽtur oĩa bona: qa in-
telligunt̃ pſentia tm̃,d.§.si is,cuius bona.& no.in d.l.fi.C.quæ res
pig.obl.poss.Aut in testõ,& tũc aut quis legat oĩa bona simpl'r,
vel vsumfructum omniũ bonorũ,& tũc veniunt futura,d.l.quo-
ties.§.fi.Rõ,quia tũc vr̃ legare substãtiã,seu hæreditatẽ,vt ibi pa-
tet,& l.nã quod.§.fi.cum l.seq.j̃.ad Treb.& sic magis vr̃ orõ vl'is,
quã gñalis.Itẽ si diceret simpl'r, oẽs res meas,&c.d.l.nam quod.

g §.fi.Si vero diceret,oẽs res,quæ sunt in tali villa,vel oẽs res meas
mobiles,& sic non intelligeret de tota hæreditate,tũc refert̃ solũ
ad pſens tẽpus,vt d.l.fi.§.j.s̃.de le.2.& quod no.in d.l.fi.C.q̃ res pig.
obl.pos.Si vero legatur pars,tũc non venit quod postea adiungi-
f tur,l.serui electione:§.fi.s̃.de leg j.& ibi no.[f] Si vero esset oratio
indefinita,tunc si qdem tractat̃ de modico pїudicio,comprehẽ-
dunt̃ futura.l.fi.C.quæ res pig.obli poss.Si verò de magno præiu-
dicio tractatur,tũc aut pdisponẽtẽ,q indefinitè locutus est,potue
rũt pũideri oĩa futura,& ad futura extenditur.l.si seruitus.s̃.de ser.
vrba.pd.Nã ibi potuit ab initio pũideri,ꝗ lumina domus potuit
hr̃e.Si vero non potuerũt præuideri,q̃ futura non veniũt, tũc fu-
tura ñ veniunt,vt hic cũ similib.Quod ĩtelligo,si aliqs reliqt bo-
na q̃ hẽt in tali loco:secus si bona simpl'r,ita ꝗ posset intelligi de
tota hrẽditate,vt s̃.ꝓxime dixi.Itẽ hec vera,nisi ĩ casu.l.si cognatis.
5 j̃.de reb.dub.qđ dic,vt ibi.¶†Pro declaratione eorum,quæ dicta
sunt quero,dixi ꝗ verbũ,põt,licèt sit præsentis tpis trahit̃ ad futu
ra:pone,ꝗ testõr dixit,lego omnes res meas,quæ sunt,& reperi-
ri possunt Perusij: deinde testõr superuixit, & multa alia acqui-
* siuit,quæritur,an futura veniant?* Et vr̃, ꝗ non per istam legem
Contrarium vr̃ pp verbum possunt:quod est extensiuum, tamen
de facto respondi,ꝗ futura non veniant,quia illud,quod dicitur,
ꝗ verbum,põt,est extensiuum,est verum respectu eius: ad quod
refertur,hic vero refertur ad verbum,reperiri,nõ ad verbum res:
vñ est sensus lego omnes res meas,quæ sunt in præsenti, vel pos-
sunt reperiri nunc,siue in futurum,non autem refertur ad existẽ-
tiam rerum:& sic extendit actum reperiendi,non actum habendi.
Idem dicit gl.in simili in l.fi.§.j.s̃.de leg.2.in gl.super verb.commu
nes sunt. Pro hoc facit, quia verbum debet declarare illud ad
quod refertur,& non aliud,l.à filio,§.fi.s̃.ti.j.& j̃.eo.l.si quis lega-
uetit.¶ Quæro scitis,ꝗ ꝗ doc.dicunt,ꝗ ad hoc vt illa clausula, si
g non valet iure testamenti, &c.porrigatur ad illum casum, quo
testamentum rumpitur posthumi natiuitate, debet dici:si non
valet,vel valebit,vt dicit Cyn.in auth.ex causa.C.de li.præte. dixi
in l.si ita scripsisset.s̃.de leg.2.modo dicitur in testõ, si non valet
iure testamenti,valeat iure codicillorum,& omni iure, quo me-
lius valere potest:an ista clausula porrigatur ad casum,quo testa-
mentum rumpitur posthumi natiuitate propter dictionem, põt.
Et puto,ꝗ non,quia verbum potest:est extensiuum eius,ad quod
refertur:sed hic non refert̃ ad illa verba,si non valet, sed ponit̃ in
dispositione,q̃ sequit̃ deficiente cõditione:non aũt refert̃ ad il-
lam conditionem,si non valet.&c. vnde illa conditio ad futura
non extenditur:sed si diceret,si non potest valere iure testamenti,
&c.tũc refert̃ ad futura.¶ Sed quid † si dixit volo, quod valeat iu
6 re testamenti,vel saltem iure codicillorum?Rñ.Videtur hoc dice
re,si non potest valere iure testamenti.Nam hęc dictio,saltẽ,hoc
impor-

ADDITIONES.

Pom.¶ Si ita.Adde,quòd onus probandi res fuisse tempore testamenti incumbit legata
a rio.Ita Bal.in l.fi.C.de appe.sequitur Roma.in l.non solum.§.sciendum.versi.sed vt pro-
bati.ff.de ope.no nun.
Barb.¶ Et vide quòd dicit Bar.in l.si cognatis.j̃.de reb.dub.istam l.limitat,& vide eundẽ
in l.placet.ff.de li.& posth.vide Io.de Imo.post petrum in c.indicante.de test.
b Alex.¶ Esset.Vide Bal.in l.omnia priuilegia.de epis.& cleri.Quid si quis fecit duo testa
menta vide tex.in l.Aurelius.§.testamento de libe.lega.& limita istam l.per tex.l.credi-
tor.§.Caio.de libe.lega.& per Roma.no.380.&c.& limita,vbi verteretur fauor instituti
& testatoris.l.placet.s̃.de lib.& posth.& ibi Bar.& ad practicam,& declarationem huius
quæro,quid si testator dixit,lego meum Digestum nouum, & mortuo testatore legata-
rius illum petit,& hæres dicit,fuit quæsitum post testamentum, quis probabit, & vide
no.per Roma.in l.in illa.de verb.obli.cui adde Bal.in terminis.in l.fi.§.fi.C.de appe. &
de hoc pronomine,meum,vide no.per Bal.post alios in l.j.s̃.de statu homi.adde Angel.
cons.260.
c Ale.¶Dic sic.An verba præsentis.& præteriti extendantur ad futura,vide Bar.in l.certa
forma.de iure fisci.lib.x.& adde quod no.gl.bar.& Imo,in l.talis scriptura.de leg.1.& ad
de no.per doc.in cle.literas,de resferi.& in c.fi.eo.ti.& ibi etiam habetur , quando præte-
ritum trahatur ad futura,& quid de præterito imperfecto,vide in l.si debitor.§.verisimi
le.per Bar.de contrahen.emp.& in l.verbum oportebit.de verb.sig.& istis adde Bal.not.
in d.l.si ita scripsisset.de l.2.& quod si aliquis renunciat priuilegijs, dic quòd non vide-
tur renuntiare futuris,secundum Ang.in l.j.ff si quis in ius voca,non ierit. Adde,quan-
do verbum potest,ad præsens,& futurum trahitur,ad quod sit trahendum, Rom. consi.
233.
Pom.¶ Primo casu. Vide Bal.cons.50.Bar.cons.51.in 1.col.in 2.volumine.& vide Mod.
d Senenses,in l.j.ff.de leg.j.dum referunt Bal.in l.omnia.C.de epis.& cle.& vide Panor.in
c.quia.extra,de priuil.
Ale.¶ Et vniuersale.Inter vniuersale,& generale,est differentia.Et istam distinctionem
e etiam in effectu ponit Pet.de Bellaper.in l.grege.de leg.j.per Cy.& doc.in l.fi.C.quæ res
pig.vnum addit Pet.in d.l.grege.quòd quando per verba vniuersalia, seu indefinita fit
dispositio præiudicialis,& non poterat sciri,quantum præiudicium poterat futurum af-
ferre,non comprehenduntur futura,vt hic,& l.medico. j̃.eo.tamen fallit,nisi inquisitio
illius fuerit inchoata tempore dispositionis quia illa comprehenditur.alle.l. cum qui-
dam.s̃.eo.quod tene menti.Sed contra distinctionem Bar.hic dicentis, quòd verba ge-
neralia referantur ad tempus testamenti,videtur tenere imo.in d.l.fi. §.1. & ibi etiã per
Bar.de le.2.Et quid si testator dicit relinquo quicquid habeo Perusij,an videatur lega
tum vniuersale adeo quod post quæsita veniant,vide Bar.in l.si tamen,s̃.de testa.tut.vl
tra hic no.in materia etiam per Cy.in d.l.grege.
Ale.¶ Et ibi no.Quod verum intelligunt doc.in d.l.serui & in l.si ex toto.eo.ti.si adiicia
f tur pronomen,meus,alias secus,tamen fallit in eo,quod accresceret per alluuionẽ,quia
tunc omni causæ accrescit,secundum Cyn.in l.grege.eo.tit.& imo.in l.si quis hoc,& in
l.quòd in rerum.§.j.in l.serui.§.fi.eo.ti.
* Claud. An futura veniant. Vide aliã q̃ñe quã in proposito ponit Pau.de Cast.in l. cum
stipulamur,j̃.de verb.ob.& ibi etiam per Alex.Si autem legat quicquid restaret solutis
debitis, an veniant postea quæsita.
g Barb.¶ Quæro,scitis.Et vide Bar.in l.si ita quis.de lega.2.vbi aliter loquitur.

importat, vt. C. de emen. propinq. l. j. ¶Item habes hic tex. quòd
8 si lego tibi vestem meam, ꝙ inspicitur præsens tempus, †Pone, ꝙ
a vir legat vxori omnes vestes suas, & illæ vestes sunt corruptæ, &
aliæ factæ de nouo, vtrum extendatur ad futuras, & videtur, quòd
non vt hic, idem potest q̃ri de frumento ꝯsumpto, & alio recolle
b cto: sed dico, ᵇ ꝙ si testor addidisset aliā vestē, & prima superesset,
illa addita non esset in legato. Sed si prima esset ꝯsumpta, & alia fa
cta loco primæ, vt si habeat pānos quotidianos, & sūt cōsumpti,
& alios fecit loco primorum tūc talis vestis de nouo facta legato
cedit, q̄a prima vr̄. Primo ꝓbatur ex theorica. s̄. dicta, cū dixi, si va
riatio ꝯtingit circa idem, vel circa id, quod h̄r loco eiusdē. Hoc ꝓ
bat. j̄. ti. j. l. fi. & l. filiæ. §. j. j̄. de cōdi. & demō. & l. Lucius. in prin. s̄. de
le. 2. vr̄ gl. in frumen. in l. fructus. in fi. vlti. gl. sol. mat. Pro hoc facit l.
item si fundi. §. seminarij. s̄. de vsufr. quod tenet Ia. de Are. in l. si ser
9 uus. §. qui quinque. s̄. de leg. j. ¶† Quæro testator legauit alicui
c podere suum, quod habet in tali vila, postea emit ibi aliquas pos-
sessiones, an illę possessiones de nouo emptæ cedant legato? ista
q̄ō residet in hoc, an legatum poderis sit vl'e, vel generale, vel nō:
& istud vocabulum, podere non reperio in iure nostro, sed repe-
rio significationem verbi, mansus. Nam dicitur mansus, quārum
quis cū vno paribou[m] laborare potest in anno, vt no. in c. 1. extra
de cēsi. & in vsib. feu. si de inuesti. feud. fue. ꝯtro. c. j. §. pen. Modo si
est aliquod additum vn à cū eo, quod prius erat, ita ꝙ cū illo pōt
laborari, venit in legato, alias non: dic tn̄, vt dicā j̄. de reb. dub. l. j.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Pone, quòd vir. Et istud dictū refert, & sequitur dominus Pet. in c. indicante. de testa. & vide quæ ibi dixi.
b Ale. ¶ Sed dico. Adde Bar. in l. quidam. de vino, tritico, & oleo legato.
c Ale. ¶ Testator. Vide Bart. in l. Seiæ. §. Tyrannæ sorori, de fun. instr. & Bal. in l. leges. C. de legib. & in rub. de verb. signi. & in l. si plures, de condi. infer.

LEX IX.

1 *Verba testatoris in dubio dēnt intelligi, ita quòd non sit in cōstructione peccatū*
2 *Omnis est vniuersale collectiuum, & potest plura comprehendere.*
3 *Adiectiuum pluralis numeri licet detur ad duo substantiua, tamen etiam potest dari singularis numeri.*
4 *Adiectiuum pluralis numeri neutrale datum ad duo substātiua, quare non referatur ad omnia.*
5 *Grammatica mala non vitiat instrumentum, rescriptum Principis sic.*

1 Plautius. Verba † testōris in dubio dēnt intelligi, ita ꝙ nō sit in constructione peccatū. h. d. ¶No. ꝙ n̄ debet
peccari in grāmatica. ¶ Op. de. hæres meus. §. j. s̄. de leg. 3. Huius ti
more dicit Ro. quòd ista lex l oquit̄ s̄m rigorem, sed de æquitate
refertur ad omnia: & probatur in quibusdam additionib⁹, ꝙ Dy. te
net istā opi. pro quo facit tex. dum dicit s̄m verba testī, &c. Mihi
vr̄ ꝙ ista nō sit bona sol. Primò q̄a esset corrigere istam l. Secūdò,
quia est ꝯ tex. dū dicit, quia verisimile, &c. & ideo dic, ꝙ in l. con-
2 traria † est pp signum vl'e, omne, quod signum vl'e est collectiuū
& licèt sit singularis numeri, pōt plura comprehēdere, l. vxori, j̄.
eo. ¶ Itē opp. & vr̄ ꝙ referat̄ ad ea ad quę nō pōt referri salua rō
ne recti sermonis. l. nam quod. §. fi. s̄. de penu leg. quod sic ꝓbatur,
3 q̄n præcedūt † duo substantiua, dēt eis dari adiectiuū pluralis nu
meri, l. cum filiofa. s̄. de leg. j. in gl. super vers. relictis. sed in d. l. nam
quod sunt duo substantiua p̄cedentia, quæ referunt̄ ad relatiuum
singularis numeri. Sol. Licèt ad duo substātiua possit dari adiecti
uum pluralis numeri, tn̄ bn̄ stat etiam adiectiuū singularis nu-
a meri, & ita est in d. l. nam quod liquidè. in fi. ¶ Vlterius op.ᵃ ego
video q̄n præcedit masculinum, & fœmininum, potest dari adie
ctiuū masculini generis, & refert̄ ad vtrūque, l. si ita scriptū. s̄. d̄ le.
2. & s̄. de testa. tute. l. si quis ita. & oēs leges, q̄ dn̄t, ꝙ masculinum
ꝯcipit fęmininū. Præterea vna dictio neutraliter posita pōt refer
ri ad oē genus. l. ea tn̄. s̄. de l. 3. Quare ergo hic istud nomē, mulie-
bria, nō pōt referri ac omne genus? Finaliter dicimus sic, † quòd
4 hoc cōtingit pp duo Primo, quia adiectiuū muliebria habet sub
stantiuū sibi per omnia conforme, propter hoc vr̄ testōr voluis-
se, ꝙ referatur ad præsentia. Præterea continet fauorem, vt nō ex
tendatur ad alia: quia fauor debet adhiberi in testīs. l. in testamen
tis. j̄. de re. iur. & si quod istorum deficeret, put arem debere refer
b ri ad omnia, ᵇ vt si dico, lego ornamenta, & mundum; muliebria,
qđ nō pōt fieri salua rōne recti sermonis: est verum a s̄m regulas
grammaticales, sed potest fieri per quandam figuram scilicet
prolepsim numerorum, quam figuram hic Iurisconsultus voluit
ponere: iō cauti notarij dn̄t, talis cedit omnia iura sua, & actio-
nes, quę vel quas, &c. vt tollā istā dubitationem. Simile videbitis
in l. si j̄. ad Trebe. quod tene menti. Præterea hic sunt duæ figuræ
scilicet prolepsis numerorum, & alia figura generum, quia ve-
stem, est generis fęminini, & numeri singularis, muliebria generis
neutri. & numeri pluralis. ¶ Op. de l. talis scriptura. s̄. de l. j. Sol. hic
non poterat referri ad omnia salua rōne recti sermonis. ibi sic.
¶ Item habes hic, quòd illa debēt intelligi sic, vt sit bona grāma
5 tica: quid si non possent ita intelligi, quia notarius in grāmatica
errauit: R̄n. nō vitiat instrumentum. l. imperator. s̄. de statu homi.
nisi sit rescriptum Principis: quia tunc vitiatur propter vitiū cui
dens, sed si esset vitium non euidens, sed secundum quandā subti
litatem non vitiatur, vt in c. audientiam. extra, de rescrip.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Vlterius oppo. Et vide istum tex. alleg. per Bal. in l. Imperator. de statu hom. & l in testamento. de testa. mili. & in l. j. C. de libe. præte. & in c. ad audientiam. de rescr. & vide quæ dixi in d. c. ad audientiam. pro hoc dicto.
b Ale. ¶ Referri ad omnia. Adde quod no. Bar. in l. cū filio. in fi. post gl. & quod ibi dixi, de lega. 1. tex. no. & quod ibi Bar. in l. hæres meus. §. vxori, de leg. 3. & vide de hoc adiectiuo posito post duo substantiua Bar. in l. extat, quod met. cau.
c Ale. ¶ Subtilitatem. Et ideo dicunt doc. ibi, & maxime Imo. ꝙ à contrario illius c. si vitium nō esset manifestum, sed dubitabile, tunc fiet interpretatio. pro rescripto c. inter dilectos. de fide instr. adde quod dixit Bar. in l. ambitiosa. j̄. de decre. ab ordi faci.

LEX X.

1 *Promissor quinquaginta florenorum an debeat soluere secundum valorem promissionis, vel solutionis.*

a Cum certum. ᵃNo. tex ibi, præsentis, &c. Nam posito, ꝙ s̄m consuetudinem, si debeo tibi qua
tuor libras denariorū, possem tibi soluere vnū florenū, & eꝯ po
1 ne, ꝙ ꝓmisi tibi 50. ducatos, iā sunt duo anni, † mō volo tibi da
re s̄m ęstimationem præsentem, creditor vult s̄m æstimationē,
quam valebat florenus tunc tp̄e promissionis. Certè debet debi
tor soluere s̄m ęstimationē, quam valet nūc, vt hic, nisi fuisset in
mora, secūdum formam l. vinum. suprà, si cer. pet. Dixi. s̄. l. j. in fin

ADDITIO.

a Barb. ¶ cum certum. Et tene menti istum tex. per quem dicitur, si teneris mihi ad centum ducatos, & postea ducatorum pretium minuatur, potes dare mihi ducatos, si non fuisti in mora. Vide quod no. in l. vinum. ff. si cer. per. c. quanto. de iureiu. & c. fi. de censi. vide Bart. in l. illud. C. de sacrolan. eccl. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pign actio. per Bart.

LEX XI.

1 *Vxori non intelligitur paratum causa, quod ipsius, & alterius causa paratur.*
Demonstratio falsa legatum generis, & non speciei restringit.
Disiunctiua quando cadit inter genus, & speciem, accipitur pro coniuncta, & nume. 3.
2 *Iuspatronatus licèt sit indiuiduum, tamen quo ad alimenta est diuiduum.*
Libertorum iura veniunt, quando quis legat omnes res suas.

1 Quintus Mutius ait. Nō intelligitur † cā vxoris paratum, quod ipsius, & alterius cā parat̄. Itē falsa demōstratio legatū g̃nis restringit, secus
in legato certæ speciei. Item q̄n disiunctiua cadit inter genus, &
speciē, accipit̄ ꝓ ꝯiuncta. h. d. No. tex. ibi, quia certo corpore, &c.
cōcordat l. demōstratio, de cōd. & demon. Opp. de l. alimenta. §.
fi. s̄. ti. j. & l. si q̄s seruos. s̄. de leg. 3. vbi si aliq̄s legat seruos suos, vr̄
legare cōes: ita hic vr̄ legare ea, quæ vsus cōis cā parata sunt. So-
lu. In legib. ꝯriis verbum, suorū: refertur ad dominium, vel quasi,
quod recipit diuisionem: ideo cedit legato pro parte ea, pro qua
suus est; hic vero refertur ad vsum, qui non recipit diuisionem, l.
vsus pars. s̄. de vsu, & habi. & ideo nō possunt ei accōmodari ista
verba, quæ eius causa parata sunt, quia nō hēt vsum in solidum:
cum tn̄ cum aliis hēat, nec pro parte, q̄a diuisionem recipit. Vel
a dic, ꝙ ista qualitas, suus, sua, suum, ᵃ recipit quotitatem rei, seu do
minij, hic verò secus: nam non potest dici, ꝙ dimidia, vel tertia
sit parata cā vnius, alia cā alterius, sed tota cā vtriusꝗ. Sed si hoc
dici posset, puta habebat lanā, cuius dimidiā parauerat cā vxoris,
dimidiā cā sui, certe illud dimidiū cedit in legato, vt s̄. de lega. 3.
l. cū q̃reret. §. lana. & hoc non placet. ¶ Itē ꝯ hoc opp. quia iura li
bertorū non sunt diuidua, l. quædā. s̄. fam. erci. & l. Carmelia. j̄. de
iure pat. & tn̄ si legat libertos suos, intelligitur etiā de communi
2 bus, vt s̄. ti. j. l. alimēta. §. fi. Sol. licet † iuspatronat⁹ non sit diuiduū,
tn̄ quo ad prestationē alimētorum est diuiduum, vt supra ti. l. 3.
& iō illo respectu legatum alimētorū factū libertis comprehen-
dit cōes libertos: sed si legarē oēs res meas, non veniunt iura li-
bertorū, l. quia perinde. j̄. ad Trebe. cū eo, quod ibi no. Sed cōtra
hanc l. videtur id, quod habetis de leg. 2. l. seruis. §. fin. vbi si alicui
legātur serui vernæ, & alicui cursores, si aliqui sunt vernæ & cur
sores, illi ēt veniunt. Sol. ista accidētia, de quib. loquit̄ hæc lex, re
spiciūt diuersitatem personarū: sed secus si sunt cōmunis quali-
tatis, vel artificiorum, quæ non respiciunt diuersitatem persona
rum. de ista dicet̄ j̄. eo. l. Quintus. §. argento. ¶ Dicitur hic, ꝙ aut
ponitur pro, &, contrà, immo debet stare propriè, q̄n cadit inter
res, l. cū quidā. C. de verb. sign. & l. si is, qui ducenta. §. vtrum. j̄. de
reb. dub. Sol. Quando disiuncta cadit inter genus, & speciem, re-
soluit̄ in coniunctā, vt hic, & l. sæpe. j̄. de verb. sign. dū dicit, dari,
seu donari. Vel aliter, vt dicā in d. §. vtrum. In gl. in verb. nihilomi
nus. ibi, l. j. §. sed & si. & in glo. in verbo, eas det. ibi, l. legatū. Sol. ibi
dubitatur de qualitate legati, hic de substātia, ideo dic, vt d. l. 1. §. j.

ADDITIO.

a ¶ Suum. Adde, quid testator legasse videatur, cum vxori legat ius suum, Bald. consilio 169. 4. lib.

LEX XII.

1 *Relatiuum, quis, vel qui, restringit antecedens, ad quod refertur.*

1 Si quis legauerit. † Relatiuū, q̄s, vel q̄, restringit antecedens, ad quod refert̄. h. d. vide gl. quæ incipit, illud ergo. ibi, l. nam quod. dic, vt ibi, & s̄. tit. j. l. a filio. §. fi. & quod dixi s̄. eo. l. Plautius.

LEX XIII.

1 *Causa intelligitur de causa proxima, & immediata, & etiam de remota, ꝯ mediata, non tamen multum.*

2 *Causa multum remota est magis occasio, quàm causa.*

1 **Vxori.** Causa † intelligit proxima, & immediata, & etiã de remota, & mediata. h.d. Ego intelligo istud verũ de causa mediata non multũ: sed si esset cã multum remota, tunc le
2 gato non cederet. l. & si non sunt. §. si cui. ĩ. e. Causa enim † multũ remota est magis occasio, quàm causa, vt probat tex. in l. cum de lanionis. §. asinam. ibi, proxima copulata, & c. s. de fun. instru.

LEX XV.

Si statuam. Additum formæ primæ legatum non minuit. hoc dicit.

LEX XVI.

1 *Maritus si relinquit vxorem dominam, & vsufructuariam, licèt dicat vsufructuariam, non impeditur dominium habere.*

a **Species auri.** a Qui legat rem, vr̃ legare proprietatẽ, & adiectio vt habeat vsumfructum non facit aliud legatũ videri. h.d. quod no. đ hoc habuistis ĩ l. 4. s. ti. j. Facit
1 ista l. ad qõnẽ, † φ si maritus relinqt vxorẽ suã dominã, & vsufructuariã, p hoc, quod dicit vsufructuariã, nõ impediet dñ iũ habere. de quo dic, vt dixi in l. Titia. §. fi. s. de le. 2. & ibi Dy. tãgit, qđ no.

ADDITIO.

a barb. ¶ Species auri. Et vide dominum meum in l. donationes. §. species. ĩ. de do. & doc. in l. cum hi. §. si vni. s. de transa.

LEX XVII.

1 *Legari potest à patre filio si legatũ confertur in tẽpus existẽtiæ sui hæredis.*
2 *Verbum, reseruentur, importat fideicommissum.*

1 **Filiam.** † A patre pôt legari filio, si legatũ in tps existentiæ sui iuris ɔferẽ. h.d. Opp. Instit. de lega. §. ex ɔ̃rio. Sol. a
a patre a nõ pôt relinqui filio purè, sed si ɔferat in tempus existẽtię sui iuris, pôt relinqui: & φ ɔferat in tẽpus existẽtię sui iuris: debet colligi ex aliquib. verbis testõris, vt hic, & l. vbi purè. ĩ. ad Treb. & l. fideicõmissa. §. si filio. s. de le. 3. Dic, vt ĩ l. cũ filiofa. s. de le. 1. & ibi
2 dixi. † No. hic, φ verbũ, reseruẽt, importat fideicõmissum, vt hic.

ADDITIO.

a barb. ¶ A patre. Et vide tex. in l. vbi purè. ff. ad Trebel.

LEX XVIII.

Si gemma. Quæro, qualr̃ sit ista separatio. Dicit glo. per actionẽ ad exhibendum. l. gẽma. s. ad exhib. Sed contra opp. de l. cætera. s. de leg. 1. Solu. illud, quod hic dicitur, fallit in tigno iniuncto, d. l. cætera, & d. l. gemma.

LEX XIX.

1 *Vxori si sunt relictæ dotes suæ, & postea hæres instituta, & rogata restituere, alij hæredes vxoris non possunt detrahere dotem, nisi probent istam dotem datam esse.*
2 *Falcidia detrahitur de debito legato, nisi probetur debitum per testes, vel instrumenta.*
3 *Falcidia detrahitur de relicto pro vsuris, & male ablatis, nisi probentur debita.*

Qui vxori. Quod alicui legaẽ vt propriũ, si propriũ nõ est, quo ad oĩa iure legati capitur, & ex fidei
1 cõmisso vniuersali restituiẽ. h.d. No. istã l. † Nam sæpè venit, φ testator relinquit vxori dotẽ suã & postea facit eam hr̃dẽ, & rogat eam alij restituere. Modo hæredes vxoris volũt añ deducere do
a tẽ, certè nõ pñt, a nisi pbent dotẽ datã esse per instr̃m: tex. est hic.
2 Item pone, † testõr reliquit alicui tanquã debitũ, & imminet Falcidia. Certe bñ deduceẽ de illo legato, nisi probeẽ debitum p te
3 stes, vel p instrumẽta, vt hic. Et idem dicerẽ, † φ fieret diminutio
b p Falcidiã đ relictis p vsuris, & malè ablatis, b nisi pbenẽ debita, c
c vt hic: & in hoc ista l. ẽ mirabilis. qa hoc vr̃ ɔ̃ volũtatẽ defuncti, ex eo, φ reliquit tanquã debitũ, iõ no. Sed cõtra hoc facit tex. in l. eũ, qui tacitũ. §. pro parte. ĩ. de his, quib. vt indig. dic, vt ibi dicã.

CONCORDIA.

☞ ¶ Debita. Pro ɔcordia aduerte, si est factũ legatũ, seu legata sũt q̃ dã p male ablatis, detrahiẽ falcidia de eis, ita Bar. in l. j. C. de sa. sã. eccl. Cõtrarius alle. in hac l. q vxori. ita alle. p Bar. in trac. gabellarũ, in 5. par. 8. par. prin. q. 13. qui alle. Bal. in authen. sed hodie. C. de epi. & cle. l. nulli. e. ti. & alle. eũdẽ ɔtrariari ĩ l. cũ clericis. eo. ti. Tu dic, Bar. ñ meretur argui de ɔ̃rietate, si bñ ĩspiciatur, vbiq; idẽ determinat, & vbiq; seipsũ saluat, qa qñ ita legaẽ. ñ ita p̃sumitur, vt ĩ secũda opi. sed si pbeẽ postea male ablatũ, tũc đtrahiẽ, vt ĩ j. op.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Non possunt. Facit quod no. bar. in l. si sic. de leg. 1. in fi. prin. & vide omnino bart. in l. Lucius. §. quisquis. de le. 2. & no. bal. in l. rõnes. C. de pb. & Bal. in l. cũ quis. §. codicillis. de leg. 2. vide l. si donatio. C. de do. & limita per l. cum quidam vxori. de leg. 3.

b Ale. ¶ Male ablatis. No. φ si relinqueretur pro male ablatis, quòd de tali legato detrahitur Falcidia, nisi constet de male ablatis. Pau. de Ca. in l. si quis testamento. § j. de le. 1. refert, quòd Fede. de Senis in consi. 244. consuluit, quòd tale relictum ante omnia alia debet deduci, antequam æs alienum propter periculum animæ, sicut dicimus in legatis ad pias causas, iuxta no. per bar. in l. ex asse. infrà, ad l. Falc. Pau. dicit, φ opi. bar. & Fed. potest concordari, quia de tali legato detrahitur Fal. vt de quolibet alio simplici legato, & ita procedit opi. bar. sed quandoque deducetur ante omnia relictum tale legatũ, si hæreditas non sit soluendo, & sic fiet talis deductio insolidum in præiudicium aliorum legatorum. Et ita procedit opi. Fed. secundum eum. Sed hoc vltimum dictum suũ est contra expresse no. per doc. in l. si post missionem. ĩ. ad le. Fal. vbi per illum tex. dicunt, quòd etiam legata ad pias causas debent reduci ad vires patrimonij cum aliis, licèt quo ad Falcidiam detrahuntur, vt æs alienum, & istud videtur verius. & ad Bar. hic adde eum in repet. l. 1. de sac. san. eccl. in 1. q. prin. per bald. in auth. similiter. in princip. ad leg. Fal.

c Claud. Debita. Vide ad hoc Alex. in l. cum hæredes. ĩ. ad Treb.

§. Mulier. Quæro, quæ est rõ huius. §. φ non veniunt in legato, nisi reperiantur. Rñdeõ, φ vr̃ legare certum corpus, quod non est in rerũ nã: l. si seruus. § q quinque. s. de leg. j. debet tamen cauere de dando, si reperiantur, vt gl. dicit.

LEX XX.

1 *Annulus an contineatur auri appellatione.*
2 *Pecunia signata non venit, quando legatur omne aurum siue argentum, vt infra in l. Quintus Mutius.*
3 *Argento legato debetur eiusdem ligæ, cuius in ciuitate originis testõris ẽ vsus.*
4 *Caldaria æraminis si ematur, & ibi sit manica ferrea, debet manica in ponderatione eleuari.*

Cum autem. Auri appellatio factũ ɔtinet, & infectum, quãuis signatam pecuniam nõ ɔprehẽdat. nec deauratã tñ, vel supellectilem: & argẽti pondus quãtitatẽ cõtinet nõ speciẽ, nisi argenti facti mentio habita fuerit in legãdo: & si põdus auri legatur, plũbea mã separatur, & ornamẽtũ seqtur rem ornatã. h. d. Primo loquitur qñ legatur aurũ, vel argentum simplr̃, nõ expressã quantitate ponderis vel materiæ. Secundo, expressã quantitate ponderis: non materiæ. Tertiò, qñ vtrũq; exprimitur. Quartò, qualr̃ põderari dẽt. Quintò cui cedũt res auro, & argento legato annexæ. Secunda ibi pinde si certũ. ɔiuncto §. itẽ Celsus, ĩ. l. px. Tertia ibi, sed si argenti. Quarta ibi, idẽ Celsus. Quĩta ibi, plane, & durat vsq; ad §. itẽ Celsus. in prin. qui §. est in l. seq. In tex. ibi nõ ɔtineri, & c. nec id, quod est alterius accessio, vl' qđ ẽ in supellectili, vt ĩ. l. pxi. §. j. quã huic ɔiũge. ¶ Opp. & vr̃, qđ istud legatum argenti sic simplr̃ factũ nõ valeat. l. cum post. §. gener. s. đ iure dot. Sol. aliud in fundo, aliud in certis reb. vt ibi, & l. legato ge
1 neraliter. s. de leg. j. ¶ Opp. dr̃. ĩ. l. px. §. itẽ Celsus, φ auri, † appellatione continet annulus aureus. Cõtra qa si est signatorius continẽs aliquem lapidẽ signatoriũ nõ venit legato auri, sed legato gẽmæ tanquã accessorius. l. & si non sunt. §. fi. & l. seq. ĩ. e. Aut est annulus nõ signatorius, & tũc ɔtineẽ appl'one ornamenti, & legato auri nõ cedit. l. argumẽto, §. ornamenta. ĩ. e. Sol. Si intelligis hoc ĩ annulo signatorio: dico, φ ibi nõ erat gẽma, sed signa erãt impressa in auro. Si vero nõ erat annulus signatorius ĩtelligo, φ nõ erat paratus cã vsus mulieris, sed ipsius patris familias, & erit magis gẽ
2 ma cã auri, quã aurũ cã gẽmæ. ¶ † Quæro, quid si legat oẽ aurũ vel oẽ argentũ suũ, an veniat pecunia signata? Rñ. nõ. l. Quintus. §. j. ĩ. eod. & sic indefinita, & vl'is hic ęqparãtur, qa est eadẽ rõ om
3 niũ sub indefinita cõprehẽsorũ. ¶ Quæro in ver. pinde. † de qua liga intelligaẽ? Rñdeo fm ɔsuetudinẽ ciuitatis vñ defunctus est ortus. l. nũmis. s. de l. 3. Facit l. Imperatores, s. de ɔhen. emp. ¶ Dicit in ver. sed si argenti, φ fuit legata optio, & tñ nõ pôt optare. Cõtra de opt. le. l. j. & 2. & p totũ. Sol. gl. φ hic optio nihil operaẽ. Quod intelligo, etiam si vasa erãt eiusdẽ ligę, & si optio nihil operabat: sed si essent diuersæ ligæ, tunc posset optare, & operaretur
4 optio. ¶ Venio ad ver. idẽ Celsus. Facit, † φ si aliquis emit caldariam de ęramine, & ibi ẽ manica de ferro, dẽt in põderatione manica eleuari, qa nõ est tãti valoris libra ferri, quãti libra ęraminis.

1 *Testator si legat vxori vestes, non potest hæres eleuare maspillos.*

§. Plane. Vides hic, φ appellatiõe argẽti legati ad põdus nõ venit auratura, & hoc qñ põdus argenti legatur simpliciter, secus si legatur põdus argenti inaurati. itẽ vides ĩ fine legis, φ claui vestimenti nõ cõsuti veniunt. Contra, de l. argumento. in prin. ĩ. eo. Sol. intelligo de clauis paratis cã ornamẽti vestis principaliter, secus si essent parati grã mulieris principaliter. d. l. argumento. Vide glo. quæ incipit facit, ibi. in l. qui fundum. §. j. Dic φ ibi in acquisitione, quæ fit ex emptione, hic in ea, quæ fit per
1 specificationem, & idẽ erit dñs vtriusq;. ¶ Tex. in fi. facit, † φ si testator legat vxori vestimenta, φ hæres nõ pôt separare maspillos
a auri a & ornamenta ibi posita. Et pro hoc facit px. l. & si non sunt. §. perueniamus ĩ. co. sed in contrarium facit l. quãuis, ĩ. e. Sol. ibi. loquitur in maspiliis separatis à vestibus hic, quod not.

ADDITIO

Alex. ¶ Auri. Si vir legauit vestimenta vxori, an veniant maspilli ibi commisti, & monilia argenti, & auri commisti, vide bal. in l. cum te. C. de donatio. ante nup. Faciunt nota. per bal. in l. j. in prin. & nota. bald. in l. in legatis. C. de lega. & imo. in lege quarta, de lega. 1.

LEX XXI.

Et si non sunt.

§. Argento. Argentum factum omnem speciem cõprehendit, licet non quæ supellectilis loco sint, & vasorum appellatio generalis est. h.d. cum §. seq.

§. Infecti Infecti appellatio rudẽ mãm ɔprehẽdit, nõ cœptã fabricari licet nõdũ perfectã. Op. dr̃ hic, φ argẽtũ cœptum fabricari continetur appellatione argenti facti: contra illud dr̃ argentũ factum quo possumus vti, vt ĩ. e. l. Quint⁹. §. cui legatum. iõ Roff. dicit, φ hic iurisconsultus nimis large locutus est, vñ corrigitur per tex. l. seq. Sed ad ɔ̃ria dic, vt ĩ gl. ĩ verb magis facti. Certè gl. non rñdet ad legẽ ɔ̃riam, quia argentũ factũ dr̃ id, quo vti possumus tñ: sed dic, φ erat in vsu fm destinationẽ testatoris, vt ĩ. e. l. vestimentũ. Sed si erat cœptum fabricari, & dimissum, quia testator

testõr vltra nolebat ꝓcedere,non ꝯtineref appellatione argenti, q̃a nõ põt vti nec s̃m veritatem,nec s̃m destinationem. item op. ꝙ destinatio testõris nihil operetur. l.cætera.§.fi.s̃.de le.j.Dic,ꝙ hic loquit̃,q̃n vr̃ legatum est factum,& dubitat̃,an ꝑ destinatio nem aliqua res illo legato cõtineatur,vel nõ:quod dic,vt ibi dixi.

2 *Cum quid est propter aliud,consideratur id,propter quod est.*

2 *Gemma quando cedat auro.*

1 2 §.Perueniamus. Cum † q̃d est ꝑ aliud, ꝯsideratur id, ꝑ q̃d est.h.d.dr̃ hic,ꝙ † gẽma a cedit auro.Cõtra.j̃.de vsucap.l.rerũ mistura,vbi gẽma ñ cedit auro,nec aurũ gẽmæ. R̃ndeo hic loquit̃,q̃n aurũ est appositũ cã gẽmæ, vr̃ gẽma cã auri,sed ibi loq̃t̃ in annulo q fit cã ornãdi mulierẽ,vt j̃.e. l.argumento §.ornamẽta,& sic ñ ponit̃ vnũ cã alterius:sed si esset annulus signatorius,tũc argẽtũ poneret̃ cã gẽmæ.itẽ dr̃ hic,ꝙ ñ inspicitur pretiositas.Cõtra,de l.q c q̃d ĩfecto.j̃.de acq rer.do.Sol. Hic loq̃t̃,q̃n est certum,vtrũ vnũ ponat̃ cã alterius,ibi q̃n ẽ dubiũ.

ADDITIO.

a Ale.¶Quod gemma.Vide Bar.in l.cum proponas.de dolo.

LEX XXIII.

In argento. Appellatione præparati præparatorium continetur,h.d.

§.Vnguentis. Vnguenti appellatio continet necessariam vnctionem,h.d.

1 *Accessorium sequitur genus,non speciem.*

1 §.Sed de. No. †ꝙ accessoriũ seq̃t̃ genus,& nõ spẽm.Probo isto mõ,nã scitis,ꝙ appl'one escæ,cõtinẽtur omnia: appellatione potorij continetur solum potorium.Certè istud vas,quod hic legatur,cedit legato escarij quoniam est g̃na le. & tene mẽti,nam hic intelligitur de vase aquario:quod datur ad abluendum manus,& ad aquam recolligendũ.Sed si esset vas, quo aqua retinetur ad potandũ tũc cederet legato vasis potorij.

LEX XXIIII.

1 *Legatum factum vxori de pannis lini,& lanæ quid comprehendat.*

Vestimentum. Huic q̃õni nesciret r̃ndere,q istius legis non recordaret̃.Intellige istã l.de pãno,q fit cã faciendi vestẽ:sed si fieret cã vẽdẽdi,nõ ad ipsũ vsũ, tũc appl'one vestimẽtorũ nõ ꝯtinet̃.l.si q̃s seruos.s̃.de leg.3.Facit,

1 † ꝙ si testõr legat vxori pãnos lini,& lanæ,ꝙ veniũt pãni lini, &

a lanæ ꝯtexti,& incepti ad hoc,vt idẽ fiãt vestimẽta: q̃d tene menti.

ADDITIO.

a Ale.Lini,& lanæ.De isto legato pannorum lini,& lanæ,vide Bar.latius in l.diuus.de bo. dam.& sequitur Bal.in l.iu leg itis C.de le.& vide Bar.in l.cætera.§.fi.de leg.j.

LEX XXVII.

Argumento sunt. Contra hãc l.vr̃ casus.s̃.e.l.cum aurum.in fi.Dicit gl.hic sunt parata ista talia magis causa ornandi personam,quàm vestem.

§.Si quis addiderit. Op.ꝙ tapeta sint in supellectili, vt s̃.de supel.le.l.de tapetis, & ñ continẽtur appl'one vestis, vt s̃.de sup.leg.l.j & l.Labeo. R̃n.q̃d ista sũt,de q̃b.põt dubitari,an appl'õe vestis supellectilis ꝯtineat̃, vt dr̃ in d.l.Labeo.iõ dic,q̃d ibi testõr appellabat appl'one vestis:ĩ dubio s̃m ꝯsuetudinẽ appl'one supellectilis ꝯtinet̃.l.3.s̃.de sup.le.

LEX XXVIII.

1 *Attendi illud debet,ad quod res principaliter paratur,non secundario.*

2 *Vestes reprobatæ à statuto non veniunt in legato vestium.*

1 Quamuis. †Illud dẽt attẽdi ad q̃d res principaliter parat̃ nõ ad q̃d secũdario.h.d.Op.& vr̃,q̃d ista ornamẽta ñ p̃nt haberi in vestibus, vt C. nulli lice.in fre. & sellis equ. l.j.lib.xj.Sol.intellige istã l.in vestib.mulierũ,quib.licet apponere talia ornamenta:sed in vestib.virilib.puto,q̃d nõ cedãt,q̃a nõ põt esse accessio eius,q̃d lex nõ ꝑmittit,sicut q̃n nã nõ ꝑmittit,vt s̃.e. l.2.& hoc d iure,tamẽ vsus illã ꝯsuetudinẽ nõ admittit,vt eẽ ĩ gl.ĩ c.

a j.& 2.extra de treu.& pace.verũtamẽ hodie cũ ꝑ statuta ciuitatũ mulierib.sunt interdicta ornamẽta nõ cederẽt legato lege vetã

b te.Itẽ,videt̃,ꝙ aliquas vestes,quas mulieres h̃ñt,nõ p̃nt habere, vt scarlata,& purpuræ l.j.C.q̃ res ven.nõ pos.& C.de vesti. olob.&

2 aura pertorum.li.x.Resp.† de iure cõi illæ vestes nõ ꝯtinẽtur appellatione vestis:q̃a sunt reprobatæ, sicut pecunia reprobata nõ ꝯtinet̃ appl'one pecunię,l.eleganter.§.q reprobos.s̃.de pig.act.idẽ ergo erit in vestib.reprobatis.Sed ꝯsuetudo aliud seruat,quia b ñ possunt portari tales vestes,ideo puto,ꝙ si ꝑ statutum prohibent̃ portari aliquę vestes,q̃d ille vestes ñ cederẽt legato vestimẽtorũ repugnãte iure,& no.in l.vestis.s̃.e.sed an debet̃ ęstimatio cogita.

ADDITIONES.

a Alex.¶Cederent.Contrarium tenet Bald.in l.cum te.C.de donat.ante nupt.& in rub.C. de cond.ob turpem.

b Barb.¶Item videtur.Et vide Bal.in l.fi.C.de cond.ob causam.

c Alex.¶Reprobatis. Vestes prohibitæ portari ex forma statuti non cedunt legato vestis, quod hic de æstimatione Bart.non decidit.dic quòd decidi potest per ea , quæ not.in l. multum.de verb.oblig.& per eum in l.apud iulianum.in fi.de leg.j.Bal.in rubr.de cond. ob turp.cau.dicit deberi æstimationem,per l.fideicommissa.§.si seruo. de legat.iij. & ad Bar. hic.vide Bald.in l.j.C.nul.lice.in fræ.& sellis equ.lib.xj.& Bart.in l j. C. de vesti. olo. eod.lib.Quid autem de perlis fictis,vide Bar.in l.j.§.hoc interdictum.de cisterna,de fonte,& eius quod hic tenet Bart.in fi.Bald.in rub.C.de cond.ob turp.cau. tenet contrariũ, & vide plene Bald.in l.cum te.in vlt.colum.C.de donat.ante nup.& not.per Bar. in l.cum aurum.§.j.s̃.eod.& l.fin.in princ.§.j.j̃.eo.& melius bar.in l.librorum.§.j. de lega.3 .& hic

adde bal.in l.legatis.C.de leg.& Rom.in l.multum,in fi.de verb.oblig.

LEX XXIX.

Quintus Mutius.lib.ij.

1 *Pecunia signata non debetur illi,cui debetur omne argentum,& de ratione ad de supra l.cum aurum.*

2 *Pecunia antiqua,quæ hodie non est in vsu,venit in legato argenti.*

3 *Pecunia signata venit in legato argẽti,quãdo testõr aliud argẽtũ non habeat.*

1 §.An cui argentum. †Illi,cui debet̃ omne argentũ,nõ debet̃ pecunia signata. h.d.¶Quero de rõne huius §.& l.cũ aurũ.ĩ prin.s̃.e.iurisc̃õ.dicit hic,nõ facile. n.&c.Sed dic,ꝙ rõ põt esse ista,q̃a pecunia signata semper habet̃,vt expẽdat̃,l.j.s̃.de ꝯtrahen.emptio. ideo quia habet̃ tãquã venalis,& id,quod est venale,legato ẽt vr̃i non cedit, l. pe-

2 diculis.§.itẽ cum quæreretur.j̃. eod.Ex hoc sequitur , ꝙ si aliquis h̃et monetam antiquam,quę hodie nõ est in cursu,ꝙ tunc veniret in legato argẽti,q̃a cessat rõ s̃.dicta,cũ non habeatur vt vena

a lis,l.si chorus.§.j.s̃.de le.3.Ex hoc ẽt seq̃t̃,ꝙ si lego alicui omne

3 argẽtũ meũ,& nõ habeo aliud argentũ,nisi pecuniã signatã,†ꝙ tunc videor de pecunia sentire.Pro quo facit d.§.itẽ cum quæreretur,& hoc vult tex.hic, ibi,nisi euidẽter ꝯ sensisse testõrẽ,&c. Nã ꝑsumit̃ sensisse ꝯ̃riũ,ex eo quod aliud argentum non habeat.

ADDITIO.

a barb.¶Ex hoc.Et vide Bar.in l.generali.§.vxori.s̃.de vsuf.le.vbi dedi remissiones.

1 *Suum dicitur,quod vendicari potest.*

2 *Iura,& actiones veniunt in obligatione omnium bonorum.*

3 *Donans omnes res suas,an videatur donare nomina debitorum.*

Meum,& tuum dicitur,quod vendicari potest.

4 *Nomina possessiua,meum,tuum,& suum,posita neutraliter sine substantiuo, comprehendunt iura,& actiones.*

5 *Nomina ista possessiua quando habent substantiuum generis generalissimi,cõprehendunt iura,& actiones.*

Rei appellatio est generalis.

Bonorum appellatio est generalis.

9 *Nomina possessiua si habent substantiuum alterius generis subalterni,tunc regulariter significant dominium.*

7 *Seruo,vel monacho si legatur pecunia sua,intelligitur legatum dominium improprie.*

8 *Nomina possessiua ratione personæ loquentis non important dominium.*

9 *Item nec ratione rei,de qua loquitur.*

10 *Nomina possessiua si habent substantiuum speciale,& adiiciuntur verbo præsentis temporis,faciunt demonstrationem,si futuri,conditionem.*

11 *Genitiuus an denotet dominium,remissiue.*

a 1 §.Argento. a†Illud dr̃ esse suũ,q̃d põt vẽdicari.h.d.Not. text.ibi, q̃a vr̃ †simile.j̃.e.l.scribit Quintus. Op.ex gl. de l.seruos.s̃.de le.3.vbi serui bona fide possessi veniunt in legato isto.Sol.ꝯcedo istud,q̃a q̃d dicit,ꝙ req̃rit̃,ꝙ possit vẽdicari,itelligo rei vẽdicatione,vel ꝑ Publicianã,q̃a cũ titulo,& bo

2 na fide possidet.¶Quæro,†obligo b tibi oĩa bona mea,vtrũ ĩ ista

b obl'one veniãt iura,& actiones?Gl.in l.h̃rdẽ.C.de hære.actio.s̃m quosdã,dicit,ꝙ nõ.Idẽ in Spe.in ti.de fruc.& inter.§.1.ver.q̃rit̃,an ꝑ p̃dicta.Cõtrariũ est veritas,q̃a cũ dico,oĩa bona,intelligit̃ ẽt de actionib⁹,l.nã q̃d.§.fi.cũ l.seq.j̃.ad Treb.& l.si legatus.§.j.eo.ti.& l.meorũ.j̃.de ver.sig.& hoc firmat gl.in d.l.h̃rdẽ.Nõ ob.ista lex,q̃

3 dicit,ex eo q̃d dico meũ,debeã h̃re i⁹ vẽdicãdi,vt j̃.dicã.¶†Quęro,aliq̃s donauit oẽs res suas,an videat̃ donare nomina debitorũ?Dy.ĩ l.noĩs,& rei.de ver.sig.vr̃ dicere,ꝙ nõ,q̃a dicẽdo res suas,

c ĩtelligit̃ d̃ rebus, quas possit vẽdicare,c vt hic,& l.scribit Quint⁹. j̃.eo.idẽ t3 Gui.de Cun.in l.j.s̃.de sta.ho.ꝑ illã l.& ꝑ istã.Mihi vr̃,ꝙ Dy.& Gui.dicãt ꝯ casũ l.nã q̃d.§.fi.cum l.seq.j̃.ad Treb.Non ob. ista lex.¶Quare ꝓhuius declaratione aduertas,ꝙ illud,q̃d dico

d de dictione,suũ,idẽ dico de dictione,tuũ , & meũ,d ĩ. si legatus.§.

4 j.j̃.ad Treb.& l.meorũ.j̃.de ver.sig.Hoc ꝑmisso dico sic. †Q̃ñq; illa pronomina possessiua ponunt̃ neutral'r sine aliquo substãtiuo,vt ꝯcedo tibi oĩa mea,& nõ dicit bona tua,vel sua:& tũc cõ

* p̃hẽdit iura,& actiones,l.si *legat⁹.& l.nã q̃d.§. fin.& l.seq.j̃.ad

5 Treb.& l.meorũ.j̃.de ver.sig.cũ gl.sua.Q̃ñq;†ista pronomina h̃ñt substãtiuũ g̃nis g̃nalissimi, vt oĩa bona sua,vel oẽs res suas. Scitis.n.ꝙ appl'o rei g̃nalis ẽ,l.rei.j̃.de ver.sig.&l.j.ĩ fi.s̃.si cer.pe.¶Itẽ

e appl'o bonorũ e g̃nalis est,l.bonorũ, & l.prĩceps bona.j̃.d ver.sig. tũc ꝯtinet iura,& actiões,sicut substãtiuũ,ad q̃d refert̃,d.l.nã q̃d.

6 §.fi.&d.l.si legat.§.j.Q̃ñq;†h̃ñt substãtiuũ alteri⁹ g̃nis subalterni, vt argen-

ADDITIONES.

a Ale.¶Argento.Intellige secundum l.pediculis.§.item cũ quæreretur.j̃.e.secundũ Bar.

b Barb.¶Obligo.¶Et vide Bal.in l.1.de statu ho.& in l.1.C.de vsu.Lud.Rom.in l.stipulatio hoc modo.de ver.ob.An in legato omnium bonorum veniãt iura,&actiones,illud probant tex.Bal.Ang.& Imo.ibi in l.si constante.§.fi.so.ma.& adde Ang.& Imo.in l. si legatus.§.j.infrà,ad Treb.glo.& Bal.in l.vxor,la vltima,de vsufru.legato.

c Ale.¶Possit vendicare.Adde Bar.in d.l.j.de statu ho.

d Ale.Tuum,& meum.Et de istis pronominib.meum,tuum,& suum,no.per Bal.in rub. C.de ver.sig.vbi omnino vide,& etiam in l.1.co.ti.per Fed.in consi.279.& vide tex.in l. 4.& in lec.Bar.in l.2.infrà,de manu.

* Claud.De verb.signifi.Pro hoc est gloss.in §.thesauros, Instit.de rer.diuis.quam alleg. Aret.in l.j.infrà,de acquir.posses.

e Perna.¶Bonorum.Vide per hoc quid inferat Panor.consi.88.in 2.vo.& Fel in c.fin.de præscrip.

vt argentum meum, vestes meas, & similia, & tūc rīa est, q̄ ista ꝓ nomina possessiua significāt dn̄ium, vel quasi, vt hac l. & l. scribit
7 Quintus. ꝟ. e. & l. seruos. s̄. de le. 3. Fallit primò † ex nā eius, cū quo quis loquiť: vt si dico, Lego seruo oēm pecuniam suā, qa nō intelligiť tūc de vero dn̄o, sed impropriè, vt hr̄e pōt, l. 4. in prin. ꝟ. de
8 manu. Idē ī monacho, & similib. Idē fallit † rōne ꝑsonæ loquētis, a
a vt puta colonus dicit: meū cāpū, vel regatius dicit equū meum, Nā intelligiť quātū ad curā, & solicitudinē, vt no. in l. 2. in prin. de
9 orig. iur. facit l. si pupilli. §. itē q̄rit. s̄. de neg. gest. Tertio fallit † rōne rei, de qua qs loquiť. vt si legat aliquis omnib. famulis suis, certè nō intelligit, q̄ eos habeat in dn̄io, l. si cum exhibuissent. §. j. ꝟ.
10 de public. Qn̄q; † ista pronomina possessiua hn̄t substantiuum spāle, &, particulare, vt lego talē meū librū: & tūc si adiiciť verbo p̄ntis tp̄is, facit demōstrationem: si vero verbo futuri tp̄is, facit ꝯdōnem, l. Stichū, qui meus erit. s̄. de le. j. & l. nuper. s̄. de le. 3. Esset
11 quærendum, quid † de genitiuo, vt si dico, Lego rē illius, vtrū ītelligať, q̄ sit illius quo ad dn̄ium, dixi ꝟ. de ope. no. nū. super rub. 1

ADDITIO.

a Alex. ¶ Colonus dicit. Ista verba, equus regatij, & fundus coloni, nō important dominiū. adde quæ no. Bar. in rub. de ope. no. nun. aliquid tamen contra vt no. Bar. in l. cum antiquitas. post glo. C. de vsufru.

§. Cui aurum. No. tex. ibi, Seruius, &c. tene menti, quia dat rīam. Op. s̄. ea. l. & si non sunt. §. ī fecti. vbi argētū īceptū fieri hr̄ ꝓ facto. Solue, vt ibi dixi, qa licèt n̄ eēt pfectū ad aliquē vsum, tn̄ testōr d̄stiauerat' pficeř: hic autē erat argentū fractū, aut collisū, vt eo vti n̄ possit, nec paratū ē ad reficiēdū, vn̄ cedit legato non facti, s3 ī fecti argēti. Itē dixit tex. ī seq. §. cui legatū, ibi, s3 si qua distributio. q̄ro, qualr̄ intelligať? dicit gl. duob. mo. tene vltimū. Dr̄ in §. factū. q̄ aurū muliebre cedit legato auri facti. Cōtra, ꝟ. e. l. j. §. fi. So. ītelligim' d̄ auro muliebri, qd̄ n̄ ē cā ornamenti mulieris, vel nō ꝯtinet ī mūdo muliebri: al's ꝯ. ꝟ. ea l. §. fi.

§. Si autem aurum. No. tex. in fin. huius §. & tene menti.

LEX XXX.

1 *Paratum causa alicuius non videtur, quòd causa commodandi habetur.*
2 *Legans libros ad vsum suum paratos, non videtur legare libros causa cōmodādi paratos.*
3 *Testator si grauat hæredem dare libros suos Titio, intelligitur de libris testatoris non hæredis.*
4 *Hæres grauatus si decesserit sine liberis, vt bona sua deueniant ad Semproniū, intelligitur de bonis testatoris.*
5 *Testator si dixit, instituo Titium hæredem, & volo, quod bona sua restituat Caio, intelligitur de bonis hæredis.*

1 Cum in testamento. Nō † vr̄ alicuius cā paratum qd̄ cā commodandi hr̄. h. d.
2 ¶ No. arg. ad qōnē. Aliqs † doctor hēbat libros suos ad vsū suum, & aliquos cā ꝯmodādi scholarib. q̄ si legat libros ad vsū suum paratos, non veniūt libri parati cā ꝯmodādi scholarib. vt hic. Itē est a
3 arg. ad qōnē. Scitis, † q̄ testamēta cōiter scribunť in tertia ꝑsona. q̄ro ergo, qdā aduocatus instituit quēdā aduocatū hr̄dē, & rogauit eū, vt daret Titio suos libros, vtrū intelligať de libris hr̄dis, vl'
4 testōris? Certe ītelligiť de libris testōris, vt hic. Itē si testōr dixit, † si hr̄s suus decesserit sine liberis, q̄ bona sua deueniant ad talē, q̄ intelligitur de bonis testatoris. Pro quo gl. in l. ex facto. in prin. ꝟ. ad a
5 Treb. super ver. sua. † Sed si notarius a scripsisset testamentū per
a verba primæ personæ, dicendo, ego talis testator relinquo, &c. deinde dicet, bona sua, non potest nunc referri ad testatorem. qa repugnaret significatio recti sermonis, l. Plautius. in fi. s̄. cod. a

ADDITIO.

a Ale. ¶ Sed si notarius. Vide Bal. in c. j. de no. for. fide. & in c. j. in fi. qui feu. da. pos. & in l. Imperator. in vltim. col. de sta. ho. & vide Bal. in l. villæ. §. 1. s̄. de fun. instr. Et ista faciunt ad q. Pet. de Peru. in l. pen. §. 1. suprà, sol. mat. maritus dixit, Lego vxori meæ arredum suum, an tale legatum intelligatur de arredis, quę portauit vxor in domum mariti, an vero de ornamentis, quæ vir dedit vxori quando eam duxit. & videtur quod intelligatur de arredo vxoris, quia illud verbum, suum, importat dominium, l. Quintus. §. argento. s̄. eo. contrarium, quod intelligatur de ornamentis, quæ maritus tradidit vxori qd̄ illud verbum, suum, videtur referri ad dn̄ium, quod habuit maritus in argēto. Itē debemus interpretari legatū vt valeat, vt l. si quando. de lega. 1. ergo intelligitur de arredo mariti, quia res vxoris sibi legari non pn̄t, & hoc verum secundū Dy. & Pet. adde quod in terminis consuluit Bal. consi. 169. 3. li. de eo, qui legauit vxori arredū suum. Et ad Bar. hic s̄. dum dicit, q̄ testamenta cōiter scribūtur in tertia persona, Adde Cępo. in tract. de simula, contractuum, & vide Ale. in consi. 83. col. 1. in 2. vol.

LEX XXXI.

1 *Accessorium cedit principali.*
2 *Testis, qui deponit argentum purum, vel librum corruptum, si dicit, quod vidit, probat.*
3 *Negatiua probatur per visum: puta talis res non habet vitium, quia vidi.*

1
2 Si quando. † Accessoriū cedit prīcipali. h. d. No. tex. ibi, vtra aut, &c. in eo, qd̄ dicit, visu. † q̄ sufficiēs testimonium est, vidi illud argētū purū. idē si dico librum corruptū quia vidi, & probatur in l. pediculis. §. Neratius. ꝟ. eo. & l. 1. C. de ca
3 no. fru. vrb. Romæ, li. 11. quod no. vbi tex. probat † de negatiua, vt si dicit, talis res non habet vitium, quia vidi, &c.

LEX XXXII.

1 *De dictione, seu, vel siue.*

Si quis ita. Dictio, seu, est ampliatiua. h. d. ¶ Not. tex. ib hoc. n. verbum, seu, &c. Op. dr̄ hic, q̄ dictio, seu, poniť ampliatiuè. Contra, imo vnū tm̄ debeť, nō vtrunq;, l. plerūque. in fi. s̄. de iur. do. & C. de verb. sign. l. cū qdā, & l. fi. ī c. ī alternatiuis. de reg. iu. li. 6. Sed ista oro est alternatiua, ergo, &c. Huius timore gl. soluit duob. mo. Primò, q̄ hic in dictione, seu, ibi in aliis dictionib. disiūctiuis. Roge. dicit, q̄ hic alternatiua cadit inter genº, & spēm, iō resoluiť ī ꝯiūctā. Ista verba n̄ ꝯgruūt huic legi, quia vrbs, & portus non differūt sicut genus, & spēs, sed sūt spēs separatæ. Cy. dicit, q̄ dictio, seu, vel dictio, vel, nō est disiūctiua simpl'r, iō req̄riť vtrūq;, ꝯria loquunť ī disiūctiuis simplicib. hoc ipse ponit in l. cū qdā. C. de verb. sign. Illud, qd̄ ipse dicit, q̄ idē est ī dictione, seu, qd̄ ē in dictione, vel, est ꝯ casū l. plane. 2. §. pe. s̄. de le. j. & l. pediculis. §. argento. ꝟ. e. & l. cū qdā. in prin. C. de ver. sig. Ad id, qd̄ dicit de dictione, seu, q̄ non est disiunctiua simpl'r, pōt bn̄ dicere. b
Ad cuius declarationē op. † q̄ dictio, seu, sit ēt alternatiua: sicut 1
dictio, aut, l. j. §. sublata. ꝟ. ad Treb. & l. gn̄ali. C. de sac. san. ece. & l. cū qdā. circa mediū. C. de ver. sig. Quare dico sic. Quædā est disiūctiua ꝓpria, & simplex, i. q̄ tā sēsū, q̄ verba disiūgit, vt dictio, aut, & dictio, vel. Quædā est dictio disiūctiua, nō simplex, sed hēt aliquā nām copulatiuæ, vt dictio, seu, & dictio siue, q̄ licèt disiūgat verba, sensū tn̄ ꝯiūgit: vt cū dr̄, Alexander, siue Paris, vt ꝓbat text. cū gl. in l. ad ꝓtegendā. C. de in lit. dā. tut. Et isto mō accipiť dictio, seu. ꝟ. de mune. & hono. l. fi. hæc oīa ibi dū dicit, ciuilia seu publica. Ita pōt intelligi l. j. ꝟ. de his, qb. vt īdi. ibi, legato seu fideicōmisso. qd̄ hodie idē est: ista est disiūctiua, non simplex, q̄ fauore legati accipitur ꝓ cōiuncta, & auget, vt hic. Et ita voluit dicere hic Dy. dū dicit, q̄ idē sit de dictiōe, siue. qn̄ tractať de ampliando legato. est casus in l. cū quis. §. fi. s̄. de leg. 3. in aliis vero dispōnib. dicerē. qd̄ dictio, siue, vel dictio, seu, accipiať disiūctiue, sicut dictio, aut, vt dictis legib. & ꝓbať in dictione, siue, in l. si ita qs stipulatus. de ver. obli. de quo dicam in l. si is, qui ducenta. §. vtrū. ꝟ. de reb. dub.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Est alternatiua. Vide Bar. in l. si quis decedens. §. fi. de leg. 3.
b Ale. ¶ Declarationem. Adde etiam ant. in c. inter cæteras. de rescri. & no. hoc, quod hæc dictio, seu, est augmentatiua. Idem in dictione, cum, l. si cui serui. in prin. de le. 1. & l. per vrbana. la prima. §. fi. de verb. sign. idem in dictione, de, l. 1. in princ. de postu. idem in coniunctione, que, l. ea tamen de le. 3. Idem in copula, &, l. si ita quis. de hæredi. insti. secus in relatiuo, quod non auget, sed restringit, l. cum certus. suprà, de vi. triti. & oleo leg. idem etiam videtur in pūcto habēte vim copulæ, secundum gl. in l. pretia. ad leg. Fal. & de multis dictionib. vide no. per Bar. in l. 1. de condi. indeb. sed dictio, circa, est exceptiua, l. transigere. vbi Bal. C. de transa. per Bar. in l. Celsus, de vsuc. dictio, penitus, est dictio præcisa, l. fi. C. de don. & no. Imo. in l. pe. infrà, de præto. stip. de dictione, per, vide Bal. in rub. C. de exer. in 1. col. & in l. ex arrali. C. de actio. empt. & ibi etiam de dictione, a, ad, pro, propter, & similibus, & de dictione, seu. Bal. in l. cum quidam, hic alleg. & gl. in c. 3. ad fi. de postu. præla. de dictione, siue, vide per Bar. in l. 1. in 6. q. de cōd. & demon. & vide in dictionario in ver. siue, vbi etiam habetur. quandoque stat generaliter. c. 1. & ibi archi. de elec. in 6. quandoque declaratiue, c. 1. in fi. de cogn. spi. & ibi doc. & de dictione, siue. vide tex. quē ibi not. Bar. in l. cum quis decedens. §. fi. de leg. 3. vbi dicit Bar. se non alleg. illum tex. hic.

LEX XXXII.

Qui lancem. a Minor intelligiť media. h. d. Op. gl. q̄ intelligať de minima, per l. si ita sit scriptū. s̄. de le. j. huiº timore gl. intelligit plurib. mod. vltimus intell's ē verº.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Qui lancem. Vide per istum tex. Bal. in l. 1. ver. sed pone. de verb. signi.

LEX XXXIIII.

a Pediculis. a Nota istam legem.

ADDITIO.

a Pediculis. adde Bar. qui alleg. istum tex. in l. diuus. de bo. dam.

§. Auro. In legato auri facto veniūt gēmæ, & oīa: quę testōr auri numero habuit, h. d. Op. & vr̄: qd̄ imò non cedūt gēmæ auro: l. rerū mistura. ꝟ. de vsuca. Sol. dic, qd̄ gēmæ erant causa annulorū: in dubio autem non cedunt gemmæ auro: vt ibi.

1 *Alternatiua posita inter genus, & speciem nō ponitur pro coniuncta, quando genus possit accipi vt species separata.*
2 *Statutum puniens portantem arma offendibilia, an comprehēdat portantem offendibilia, & quæ etiam possunt esse defendibilia.*

§. Argento. Op. & vr̄, q̄ appl'one argenti escarij ꝯtineať argentū, quo qs potat, l. & si non sunt. §. si cui, s̄. eo, Sol. Hoc iō: qa testōr voluit potoriū hr̄e vt spēm separatā ꝑ
1 se, Ex quo no. qd̄ illud: qd̄ dr̄: † qn̄ alternatiua cadit inter genus & spēm, accipiť ꝓ ꝯiūcta, ē verū, nisi illud genº possit assumi vt spēs separata ab alia spē. Nā adoptio est genº, & arrogatio ē spēs: & tn̄ si dico adoptio, vl' arrogatio, accipiť adoptio nō ꝓut est genº, sed
2 ꝓut est spēs. Itē facit ista lex ad qō. † statutū imponit pęnā cuicūque portanti arma offendibilia: mō qdā portauit arma, q̄ offendibilia sūt, & d̄fendibilia eē pn̄t, vt tabulatiū, vtrū dēat puniri? Certe dēt īspici ꝯsuetudo, ad quē vsum tabulatiū portať, arg. huiº §.

§. Quidam. Vide gl. quæ inci. in dubio. ibi, ar. ꝯ, &c. Solu. patet per l. & si non sunt. §. si cui. quia escarium est genus comprehendens etiam potorium, nisi aliud de mente testatoris appareat, vt suprà, proximo §.

1 *Argentum venale venit in legato argenti, quando aliud argētum non habeat.*

§.Item cum quæreretur. Qui legat ornamenta sua, non vr legare ea, q̃ hn̄t cā vēdēdi. h.d.¶ Op. ꝙ cedāt legato oīa ornamēta, q̃ vēdicari pn̄t, l. Quintus Mutius li. §. 2. s. e. Sol. illā intellige ſm istam,
1 qa ē verū, nisi habuerit ipsum venale, vt hic.¶ Quæro,† qd si nul
a lū argentū ad vsum ꝓpriū hēat? Dicit gl. ꝙ tūc cedit legato illud, qđ ē venale. vide gl. q̃ incipit, nā vr̄, ibi, sed qd, &c. quā signa, & tenementi, qa iste tex. & gl. sūt duæ limitationes. §. argēto. Cōtra hāc gl. op. ꝙ nō cedit legato oē aliud argētū, sed tm̄ quātū sufficeret ad vsum eius. l. cū q̃reret. §. lana. s. de le. 3. Solu. ibi loquitur, qñ legauit, q̃ eius cā parata erāt, vñ nō debetur nisi id, quod eius causa est paratū: hic vero fuit simpliciter legatum omne argentum.

ADDITIO.

a Poma.¶ Argentum. Vide in simil. Alex. in l. si fideiussor. in prin. ff. de le. 1. Ro. consi. 30.

§.Neratius. Ex aspectu declarat, q̃ mā alteri nō accedat: & si dubiū ē, ꝯsuetudo testōris īspicitur. h.d.

1 *Enumeratio specierum non restringit genus præcedens.*

a §.Labeo. †Enumeratio specierum nō restringit genus ꝑ
1 cedēs. h.d.¶ Opp. de l. si cui. s. de le. 3. Soluit gl. duobus modis. Primò, ꝙ testōr hoc voluit, quod est diuinare. Secunda sol. est, quia hic ꝑ signū vniuersale omne: quam sol. tenet Dy. extra, de reg. iu. li. 6. in rub. & sic est hic vnus de casibus, in quo indefinita nō equipollet vl'i, ſm ipsum ibi. Sed certe nō fuit appositū signū vl'e in verbo, lana: vniuocè: sed verbum, oīa, positum in verbis testī refert ad lanā quod satis placet. Alij, vt Ro. ponunt aliam solutionem, & secundū ipsam communiter allegatur. h.d.

ADDITIO.

a ¶ Labeo. Hic habes quid venit in legato pannorum lini, & lanæ, & vide quod per istam gl. dixi in l. cum tabernæ. in prin. de pigno. & adde, quod Bal. in rub. C. de ver. signi. arg. l. generali. §. vxori. de vsufr. leg. videtur dicere contra istum tex. & vide quod dixit Bar. in l. Quintus. in prin. supra, eo.

* Claud. Ad confirmationē regulę quam ponit text. vide Felin. in c. fi. de constitut. adde text. in l. qui mutuam. in princ. supra, mand.

§.Titia. Mundo muliebri legato, argentum balneare debetur. hoc dicit.

§.Item cum in aures. Accessorio extincto non extinguitur principale. h.d.

LEX XXXV.

Inter vestem. Veste legata inspicitur consuetudo testatoris. h.d.

LEX XXXVI.

1 *An valeat dictum testis in parte verum, & in parte falsum, & quid de instrumento.*

a Scribit Quintus Mutius. a Qui legat aurum suum, intelligit de eo, qđ pōt vendicare. h.d. De mā legis vidistis in l. Quintus. 2. §. ar
1 gento. s. eo.¶ Dr̄ hic, ꝙ † Quintus Mutius dixit, pro parte verū: ꝑ parte falsum: quod facit ad dictū testis: q ꝑ parte dixit verum, pro parte falsum.¶ Itē facit ꝑ instr̄o, qđ in vno est verū, in alio falsū, de quo in l. si ex falsis. C. de transa. & in Spe. de teste. §. 1. & vide per Inno. in c. fraternitatis. extra: de hære. c. in nostra. extra, de testib. & vide in l. pediculis. §. Labeo. s. eo. in gl. quæ incipit, videbatur, in fin. gl. sol. hic sunt verba posita ex abundanti, ibi non.

ADDITIO.

a Alex.¶ Scribit Quintus Mutius. Vide bal. in l. si ex falsis. in fi. C. de transa. & in l. 2. C. de fideic. li. & in l. fi. C. de edic. diui Adr. & in rub. de contra. inue. & in l. his verbis. §. si in parte. de hære. insti. & quod dixit Bal. aliàs Bart. in l. j. §. si quis simpliciter. de verb. obli. & Spe. in ti. de instru. ædi. §. instrumentum. in ver. quid si aliquis. & Imo. in §. si quis simpliciter. per Old. in consi. 35. quod inci. ad primam q. per Inn. in c. cum in iure. de offi. dele. Archi. x. dist. c. consuetudinis. §. cum vero nec sacris. & gl. 4. q. 2. fi. testes. in prin. & 33. q. 5.
1 quod Deo. & gl. in Auth. de testi. §. si vero.

Differentia quæ sit, an testator vtatur verbis futuri temporis in legādo, vel præsentis temporis.

§.Item scribit. Legatum factū cū demonstrōne præsentis tpi. alienatione rei non extinguitur ipso iure: sed ope exceptionis: si alienatio ē volūtaria: secus si necessaria. Item secus: si legatum est factum cum demonstrōne futuri tpis. h.d.¶ In tex. ibi, qm̄ articulus, &c. contra: imò cum sit modi subiunctiui: refertur ad futurum tps: l. cū quidā. supra, eo. & ibi dixi. Sol. si quidem in prin. habetis: est: tunc non haberet dubiū: si habetis: esset: tunc dic: quod verbum: esset: & similia sunt preteriti imperfecti subiūctiui: & iō continet in se demonstrationem pn̄tis tpis, & futuri: perinde ac si diceret: lego quod paratū est: & erit in futuro: vñ illud: quod est paratum in pn̄ti: venit iure legati, & ēt id: quod in futuro.¶ Ex hoc ult dicere tex. qm̄ articulus: &c. Ad tex. ibi: diminuere &c. dic, quod præsumitur in alienatione volū
1 taria.¶ No. distinctionem huius §. † an testōr vtatur verbis futu
a ri tpis † in legando: quia tunc non inspicitur: a an alienet ex necessitate: vel ex voluntate: secus si vtatur verbis pn̄tis tpis. Et per hoc Dy. reprehendit gl. in l. stichum: qui meus erit. supra: de le. j. quæ dicit contrarium dum allegat l. fideicommissa. §. si rem. supra: de le. 3. Cōtra: imò videtur ademptum ipso iure, l. si ita sit scriptum. supra: de le. j. so. ibi ademit expresse, hic tacitè.

ADDITIO.

a Alex.¶ Inspicitur. No. ad §. si rem. & ita ad hoc est sing. casus hic secūdū imo. in d. l. Stichū, qui meus erit: sed quid si testator dicat, do tibi possessionē meā post mortē meā, & testator alienet partē, an debeatur æstimatio? & vr̄, ꝙ sic, p l. liberto. d. anno. le. q. vr̄ donare itē vivos, p l. Seia. §. fi. d do. cau. mort. & d ea iudicādū ē, vt d vltima volū. & si dictū ñ ē, si mea erit, habeat locū §. si rem. aliàs habeat locum iste tex. & ita videtur tenere imo. in d. l. cum certus. post Dy. qui ibi format hanc quest.

LEX XXXVII.

a Titiæ amicæ. a Qñ legat certū pōdus auri, liberatur debitor æstimationē soluēdo, tm̄ ipsū aurum est in ꝯdēnatione, & obligatione. h.d.¶ Quæro, vtrum post condēnationē possit solui æstimatio auri? Gl. ꝙ sic, & bn̄: quod ꝓbatur, qa cū vnū ē ī obl'one, & aliud ī facultate soluēdi, ex dispōne legis ꝯpetit illa facultas, donec qs ꝯuenit iudicati, l. item veniunt. §. cū prędixerimus. & §. idem recte. s. de pet. hære. & l. miles. §. j. j. de re iudi. pater ergo, ꝙ non est læsus, quia pōt soluere æstimationē.

ADDITIO.

a Alex.¶ Titiæ amicæ. Istum tex. dicit Bal. esse multum sing. in l. præses. C. de senten. post Bar. in l. 1. C. quando prouoc.

LEX XXXVIII.

Seiæ dulcissimæ. Quæro de rōne dubitandi ī lege ista. Dicit gl. qa nullum poculum aureū reperit. & tm̄ dictio, aureū, non restringit. Hoc nō vr̄ bn̄ dictum, qa adiectiuū habet restringere suū substātiuū, l. Plautius. §. eo. & l. ea tm̄. s. de le. 3. nec hic dr̄, quòd istæ Phialę, & Sciphi non fuerūt aurei. quare dic, ꝙ illa vasa, quæ fuerunt reperta, erant aurea.

LEX XXXIX.

1 *Positioni iuris communis non est respondendum.*

2 *Confessio continens errorem iuris expressum non valet.*

Error aduocati non nocet parti.

3 *Positioni iuris municipalis est respondendum*

a Ornamentorum. No. ex ista l. casum, † quòd positio
1 ani* iuris non est respōdēdū. Et sic
* si fieret positio ꝙ fundus dotalis potuit alienari, ñ est rn̄dēdū. Et si aliqs rn̄det al'r, q̃ ius dicat, nō ꝑiudicat sibi, vt hic. ꝯcor. l. nō fatet. j. de ꝯfes.¶ Op. gl. de ead. l. nō fatet. Sol. intellige, ꝙ ibi errauit in iure, secus si ex ius. Aduerte, istam gl. dēs intelligere, † qñ hr̄s er
2 rauit ī iure, tm̄ ꝯfessio nō ꝯtinet errorē iuris: sed si ꝯfessio hēret in se expressum errorē iuris, nō valet, l. ꝯfessionib. & l. seq. ī fi. s. de in terro. actio. & facit qđ no ī l. vni. C. de ꝯfessis. in gl. sup ver. resoluere: ibi, sed qđ ius, & nā ñ respuit. Et idē putarē, si aliqs in allegatio
3 nib. erraret, qa error aduocati ñ nocet parti.¶ Quero, † qd si fiat positio iuris municipalis alicuius ciuitatis an sit rn̄dēdū? Rñ. cū
c ista sint ꝓbabilia, c sūt possibilia. l. 2. §. ꝙ obseruauerit. C. de iura. calū. Idē si fieret positio alicuius extrauagātis, l. cū ꝓlatis. j. de re iudi.

ADDITIONES.

a Barb. Ornamentor. Et vide Io. in l. proxi. s. de his quæ in test. dele. vbi alle. gl. singu. quod si pars in iudicio interrogatur non calumniæ causa, potest, 30. q. 5. c. iudicantem. & vide tex. & ibi Bal. in l. cum vitium. C. de fideic. vbi positioni iuris est respondendum. vide ibi Bald. qui pulchre loquitur.

* Claud. Positioni. Vnū not. ꝙ si in positione apponitur verbū legitimæ, vel aliud simile, facit illam positionem esse iuris, quæ aliàs est facti. ita dicit Bald. post Specul. quē alleg. in l. vnic. C. de confess. Et pro implemento materiæ quando positioni iuris sit respōdendū, vide præpos. post Imol. in c. sæpe contingit: de appel. item dicit Bald in l. cū vitum. C. de fideicom. quod positio potest fieri de iure præsumpto, & illi debet responderi.

b Ale. Respondendum. Positionib. nō est respōdēdū, nisi sit positio iuris cōsuetudinarij, vel municipalis, secundū Bar. in l. 2. in fi. verbis. de cōfes. & vide Bar. in auth. iubemus. de iu.

c Ale.¶ Probabilia. Et aduerte, quia non sufficit allegare consuetudinē, siue cōem vsum loquēdi, nisi probetur, quia sunt facti. ita dicit Bal. in l. 2. §. sed quia veremur. de iu. ca. in l. vnica. C. de confes. & quid in positione iuris descendentis ex facto.

LEX XL.

Titia. Quero, qualiter intelligantur inuentæ. Dicit gl. duob. modis, & bene. dic vt in ea.

§.Semproniæ. Optio legata ītelligit de his, q̃ sūt ī hr̄ditate, si reperiūt: al's d al iis, q̃ vēdūt. h. d.

1 *Fauore religionis in dubio intelligitur id, quod maius.*

2 *Calix si debetur ecclesiæ, debetur de argento.*

Planeta, quæ fieri debet ecclesiæ debet fieri de serico.

3 *Figura Christi cū apostolis si dēat pingi in ecclesia, intelligitur eu duodecim.*

a §.Seia. a † In fauorē religionis in dubio intelligit. qđ ē maius.
1 h.d. Op. ꝙ inspicimus qđ ē minus, l. si ita. in fi. s. de le. j. & l. nummi. s. de le. 2. Soluit gl. ꝙ hic spāle religionis fauore, & ita cō'
b muniter ītelligitur. Ex hac lege b inferri pōt, ꝙ si aliqs legat calicē
2 eccl'ę; † ꝙ in dubio intelligit de argēteo. Itē si iubet geri vnā pla
3 netā, itelligit d serico. Itē vidi d facto, † qdā reliqt fieri ī quadā ecc'a figurā Xpi cū apostolis: certè dēt intelligi cū duodecim apl'is, vt hic. Vel pt al'r intelligi, ꝙ hic tex. hæc nō dicat, dicit. in. in libris cētū ī illa sacra æde, &c. & sic erat taxata q̃ti tas, vñ ñ ē pl', vl' minꝰ qđ inspiciat. Et ſm hoc no. ꝙ ī dubio magis debemꝰ inspicere illud, qđ ē ꝑtiosius in qualitate, q̃ illud, qđ est maius ī quantitate.

ADDITIONES.

a Alex.¶ Seia. Vide ad quid istum tex. alle. Bar. in l. lineā margaritarū. j. ad le. Fal. §. fi. adde tamen no. doc. in l. si ita sit scriptū. de le. 1. si relinquo calicem ecclesiæ, intelligitur de argenteo, & in figura Christi cū apostolis, intelligitur de duodecim, vt no. Bar. in l. si quis ad declinandā. de epi. & cle. & hic ēt sequitur Abb. Sicu. in c. iudicāte. extra, de testa. & quādo generalitas, vel incertitudo vitiet legatū ad pias cās, vide Cyn. & Bal. in l. pe. de sacrosa. eccl. & Bar. in l. quidā. de reb. dub. & hic adde no. bic l. si nondū. C. de fur. & dicit Ang. in l. j. §. ad municipū ad l. fal. quòd relictū, ꝙ pingatur imago virginis Mariæ, vel alterius sancti, est ad pias causas: quod est not. secundum eum.

b Barb.¶ Ex hac lege. & vide Bal. in l. si nondum. C. de fur. Sed in cōtrariū facit c. ex parte. de censi. vide quæ ibi dixi. & vide quæ hic in tex. no.

LEX XLI.

1 *Pater si legat filio Canonistæ libros legales, de quib. intelligitur.*

Si vxori. Adiectiuū in legato restringitur ſm qualitatē pso
1 næ legatarij. h.d. Mundo muliebri legato cedunt solū ea, q̃ vtēdi cā vxori sūt tradita. † Pone, pr̄ legauit filio suo Canonistę

nonistæ libros legales, quæro, de quibus intelligitur. Resp. forte de libris, qui sunt ad vsum eius parati, per istam l.h.d.

1 *Tempore guerræ si ciuibus sint impositi equi, si deinde fiat præceptum, quod quicunque habet equum, debet equitare, an qui non equitat, quia non habet equum, incidat in pœnam.*

§. Cum ita. Argentū, qđ est depositū, vr̄ ꝯmodatum, vt habeat de ꝓximo. in domo esse vr̄. h.d. per istū §.
a dt Ia. de Are. ꝙ fuit determinata talis q.ª Tpe† guerræ multis ho-
1 minib de ciuitate fuerunt impositi equi: deinde fuit factum præceptum, ꝙ quicunq; h₃ equum, debeat equitare: modo vnus nō equitauit, qa nō habuit equū, an incidat in pœnā? Et qa fuit factū ꝑceptū illis, qui hn̄t equū, vr̄ ꝙ nō incidat in pœnam. Contrariū
b fuit determinatū, qa d₃ exponi, ᵇhabet, i. habere debet, per hūc §.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Talis q. Per istum tex. decidit bal. q. in l. j. C. de ver. sig. i verbo, sed quid cū testator.
b Ale. ¶ Exponi. Idem dicit bal. in d. c. dudum. el 2. in fi. de elec.

LEX XLII.

Modico. Oratio indefinita restringitur ad præsens temp⁹. hoc dicit.

1 *Legato vestimentorum facto vxori veniunt vestes festiuæ, & non festiuæ.*

§. Vxori. Dictio, hoc amplius, legati aditionem inducit. h.
1 d. per hunc §. potest dici, † ꝙ si testator legat vxo-
a ri suæ vestimenta, ꝙ veniunt festiua, ª & non festiua, vt hic, & s̄. e. l. vestimentum. Item si legat vxori lectum, veniat etiam lectus festi uus. pro quo l. librorum. §. fi. s̄. de le. 3.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Veniunt festiua. Si lego vxori vestimenta, veniunt festiua, facit no. l. cum aurum, §. j. s̄. e. & quod no. bal. in l. cum te, in vlt. col. C. de do. ante nup. & adde bar. in d. l. librorum. §. fi. & bal. in l. legatis. C. de le.

a §. Mulier. Legato gn̄is nō derogat̄ per legatū ſpēi inualidū. h. d. hic, & est singularis casus, & mēti tenendus. ¶ Op. & vr̄, ꝙ qn̄ legatū est inutile, à primo legatario vr̄ ademptum, & sic ei ꝑiudicetur, l. planè. in prin. s̄. de le. j. Sol. illud verū, qn̄
b adimit̄ legatū certæ ſpēi, q̄ ſpēs erat legata: hic verò adimitur ali qua species de legato gn̄is: & iō cum legatum remanet in genere, illud legatum ꝓ nō scriptū, qđ ademptionem ꝑtinebat, magis ad legatariū, q̄ ad hæredē reuertit̄. Sed in l. ꝯ̄ria apud legatarium nihil remanebat, ad quod posset reuerti, hic verò remanebat legatum generis, ideo, &c. op. extra gl. de l. legatum. §. j. j̄. de adi. le. vbi per inutilem ademptionē speciei derogatur legato generis. Sol. ibi in adēptione inter viuos, hic in vltimis voluntatib. quod no.

ADDITIONES.

a Ale. Mulier. Et facit iste tex. an cærei qui portantur pro funere, debeant esse pro fratr. b. sepelientib. quod reliquit indecisum bal. in l. j. §. sed & qui C de lat. lib. tol.
b Ale. ¶ Adimitur. No. casum optimū in materia ademptionis vel ꝑ tinen ad l. plane. qđ ibi loquitur, quando expresse legatum ademptum erat, sed hic expresse non fuit ademptum, nec per secundum legatum alteri factum præsumitur primo legatario ademptum, l. si pluribus. de le. j. & no. bar. in l. sicut. j̄. de adi. le.

TITVLVS III.

De liberatione legata.

Postquam. Iurisconsultus est prosecutus tractatum plurium legatorum, nunc ponit tractatum de legato liberationis.

LEX I.

Omnibus. No. duo. Primò no. ꝙ alicui potest res sua legari, q̄ alteri debebat actione personali, vel si est alteri obligata. Scdò no. dū dicit, prius quā, qa ex eo seq̄t, ꝙ iā debebat soluere debitū, quod facit ad multa. ¶ Op. ꝙ res mea mihi legari non pt̄. l. ꝓprias. C. de le. sol. Fallit rōe iuris, qđ testōr h₃ in re, vel ad rē, vt hic. ¶ Op. ꝙ ꝑ oblı̄ōnē pignoris legatū nō valeat, l. Meuius. §. fundo. s̄. de le. 2. So. verba posita in fi. illius §. nō referunt̄ ad hypothecā, vt ibi no. ¶ Itē op. hic innuit, ꝙ qn̄ legat̄ pign⁹, nō videat̄ remitti debitū. Cōtrà, j̄. e. l. 3. So. Rn̄. ꝙ in dubio ꝑsumit̄ debitū remissum. gl. dicit ꝯ̄riū, ꝑ l. post q̄. & l. Labeo. s̄. de pac. Nō ob. l. 3. j̄. e. qa ibi loqtur de legato instrumenti. op. extra gl. de l. si tibi homo. in prin. s̄. de le. j. vbi relinquendo pignus vr̄ relictū debitū. Sol. ibi loquitur, qn̄ pignus legatur ab extraneo, hic quādo legatur à creditore, de quo distingue, vt ibi per Dy. & ibi dixi. Aut relinquit̄ pignus à creditore, & tunc aut aīo relinquendi liberationem à toto, aut non, aut dubitatur, vt hic: aut ab extraneo, & tunc est casus in l. si tibi homo. s̄. all.

LEX II.

Hæredem. In primis duob. dictis declara, vt dicā i l. si quis reum. j̄. e. i 3. dicto. Dic, vt dicā in l. nō solū. j̄. e.

LEX III.

1 *Liberatio quatuor modis relinqui potest.*

Liberationem. Qui dat, vel dari mandat instrumentū; videtur liberationem relinquere. h. d.
1 cum prin. l. seq. aliàs est §. & sic ego habeo. ¶ No. 4. † modos relin- 4
quendi liberationem. Primò relinquo qđ tibi debeo, l. j. in pr. s̄. e. Scdò, dāno hr̄dem meū nō petere, l. 2. in pr. s̄. e. Tertiò, si lego liberationē, vt hr̄ in hac l. pr. Quartò, si lego chirographū, vt hac l. 3. §. 1. & oīa legata importāt legatū liberationis. Hoc ēt videbitis statim j̄, e. l. §. nūc de effectu. & l. nō solū. in pr. & in alia l. non solū ¶ Op. dr̄ hic, ꝙ ille, q dat instrm, dr̄ dare remissionē, & liberationē Cōtra, imo donatio inter viuos vr̄. l. j. C. de do. ꝑiūcta l. Seia. in fi. j̄. de do. cā mor. So. hic fuit dcm̄ expsē, do instrm̄ cā mor. meæ, al's esset donatio inter viuos, vt in ꝑriis. ¶ Op. & vr̄, ꝙ ēt hoc acto nō sit fideicōmissum, sed donatio cā mor. l. 3. de do. cau. mor. So. qdā exponūt, ꝙ hic dr̄, dedit. i. dādo relīqt. S₃ hoc est ꝯ mentē hui⁹ lr̄e, qa fm hoc idē importaret sequēs §. Ad ꝯ̄riū rn̄. ꝙ hic erat donatio cā mor. quæ h₃ eundē effectū, quē haberet fideicōmissum, vel legatū liberationis. Et hoc apparet ex tex. dū dicit, quasi ꝓ fideicōmisso, &c. q̄ dictio, quasi, designat improprietatē, qa nō est verè fideicōmissum. ¶ Quæro, qđ si ille, cui datū est instrm, vt alij det, nō vult dare, quo iure cogatur dare: Rn̄. per actionem negotiorum gestorum, l. si pupilli. §. si quis pecuniam. s̄. de ne. ge. vt ibi.

1 *Legatum liberationis importat, vt debitor acceptilatione liberetur, si est solus, & habet correum socium, sed si habet correum non socium, pacto debet liberari.*
2 *Exceptionem si habeo contra te, an & quando possim petere contra te, vt me liberes pacto, vel acceptilatione.*
3 *Actionem ad rem qui habet, quando possit agere, vt sibi caueatur.*
4 *Acceptilatio habet vim solutionis, pactum non.*
5 *Socij quòd aliqui sint, quomodo intelligatur.*
6 *Liberato vno ex illis, ad quos peruenit commune negotium, an talis liberatio prosit alteri, cum non sint socij.*
7 *In materia duorum reorum hodie quid sit immutatum.*

a §. Nunc de effectu. Legatum† liberationis importat, vt debitor acceptilatione liberetur, si est solus, & h₃ correū sociū: si h₃ correū non sociū, pacto liberari debebit. h. d. ¶ Ad tex. ibi voluit. dic, qa mei soli⁹ ꝑtem ꝑ̄latione liberationem relīqt. Dy. ¶ Op & vr̄, ꝙ ego nō possum liberari. qn ꝓ̄sit alteri, saltē ꝓ dimidia ꝓ qua d₃ hr̄e regressum cōtra me, l. j. C. de duo. re. gl. nō sol. Tu ꝑ̄tenearis ꝯ̄riū, qa ꝓ illa parte, ꝓ qua qs h₃ regressum ꝯ me legatariū, ꝓ̄ficit ei legatario, vt j̄. in gl. mag. ¶ Op. dr̄ hic, ꝙ hēo actionē, vt liberer pacto, vel acceptilatiōe. Illud vr̄ superuacuū, cū habeā exceptionē, ergo nō d₃ interponi, l. hæc stipu. diuus. vt̄ e no. caue. Sol. qđ hoc fit gr̄a dubitationis tollēdæ. ¶ Cōtra hoc op. de l. pe. s̄. de pe. hæ. vbi cā dubitatiōis tollēdæ nō ꝑt interponi cautio. So. aliud in cautione, vt ibi: aliud
2 ī pacto, vt hic. Ita dicit gl. quæ inc. s₃ nūqđ. ibi, alij dn̄t ꝯ, &c. Innuit ergo ista gl. ꝙ ex abūdāti nō possim petere cautionē ad obligādū: s₃ pactū, qđ tēdit ad liberādū, nō ad obligādū, bene possum petere ex superabūdāti. Videamus, an hoc sit verū; & primò videam⁹ de pacto. ¶ Et ꝓ† declarāda ista gl. primò qro, si habeo exceptionē ꝯ te, possum ne petere vt me liberes per pcm̄, vl' per acceptilationē? Videte, qn̄ qs h₃ exceptionē vigore legati, vel fideicōmissi, tūc ipse primo h₃ exceptionem: scdo h₃ actionē, vt liberetur pacto, vel acceptilatiōe, vt hic. tertio pt implorare offm̄ iud. vt ꝓnūciet eū nō dēre, vel ꝙ imponat̄ silentiū actori, l. Aureli⁹. §.
b centū. j̄. e. Nec attēdo, ᵇꝙ verba fuerīt, siue fuerit legata liberatio, vel dānat⁹ sit hr̄s nō petere, vel ꝓhibit⁹ agere, vt dixi s̄. ꝓx. & hoc in vltima vol. vbi latior fit interpretatio. Si vero al's qs h₃ exceptionē al'r, q̄ ex vltima volun. puta ex ꝯ̄ctu inter viuos, vel à lege: si qdē velle agere, vt liberet ꝑ acceptilationē, vel vt mihi caueat̄ de nō petēdo, nō possum, l. dedi. in prin. s̄. de ꝯd. ob cau. Rō, qa pl⁹ petō, q̄ mihi debeat̄. Nā ex pacto nudo habeo exceptionē: vnde si peto me liberari ꝑ acceptilationē, peto pl⁹. s. actionē tolli ipso iure, cū nō sit sublata. Itē si peto caueri de nō petēdo. i. ꝑ peto, vt obligeris ciuil'r nō petere, cū antea nō tenebaris nisi nal'r nō petere, & sic pl⁹ peto, d. l. dedi. Sed si simpl'r peterē, vt faceres instrm̄ de il
c la exceptione, tūc admittor, qa nō peto plus, vt l. sicut datā. C. de lib. cau. & l. si plures. de fi. inst. & Inn. in c. Albericus. & in c. signifi. cauit. ext. de testi. Itē si peterē ꝑ iudicem hoc ꝓnūciari: s. me hr̄e exceptionē, qa admittor, l. si ꝯtēdat. j̄. de fideiuſ. cū sua gl. Prædicta vera, nisi verba dispōnis ꝯhētiū, vel legis sonarent, ꝙ esset obligatus quis ad liberādū, tūc. n. posset agi, vt liberaretur. auth. habita. C. ne fil. ꝓ pa. & l. in criminali. C. de iur. om. iu. ꝓ quo faciunt no. in l. siue
3 apud acta. C. de trans. & l. j. in fi. gl. de pac. ¶ Quæro† de eo, qui h₃ actionē, & qro, vtrū ille, qui h₃ actionē, possit agere, vt sibi caueatur: gl. hic dicit, ꝙ hoc ex superabūdāti petit, qđ sic declara: si quidē habeo actionē, per q̄ possum aliqđ exigere incōtinēti, tūc nō admittor, si peto mihi caueri, l. hoc senatusconsultū. §. j. de vsuf. ea rē re. q vsu ꝯsu. l. si mulier. de cond. ob cau. & l. 13. in pr. s̄. de iu. do. si vero nō possum petere incōtinenti, tūc isto casu possem petere cautionē. Rō ē, qa nō ē ex supabūdāti, cū possint mori testes, l. in oīb. s̄. de iu. put loq̄t de nuda cautione fm quosdā. & no in l. 2. §. i. s̄. so. ma. Prædicta vera, nisi illud debitū deberet̄ quodā iure extraordinario, l. si finita. §. elegāter. de dam. inf. & ibi dixi. ¶ † Quærit gl.
dum

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Nunc de effectu & vide bar. in co. [illegible] inc. tactum tale est. quemodo all. istū tex.
b Ale. ¶ Nec attendo. Adde quod no. bar. in l. siue apud acta. de trans.
c Po. ¶ Tūc admittor. Vide Pa. de C. in cons. j. col. j. [illegible] versic. vel & ꝑ istū tex. de test.

d. cā inter pactū, & acceptilationē? Rū. acceptilatio h3 vim solōnis, pactū, nō, vt in gl. ¶ Quæro, † dr̄ hic, si sunt socij, qñ̄ intelliguntur socij? Dicit gl. omnium bonorū, vel in illo debito. hoc intelligo, si lucrū, & dānū erat cōe, inter eos in illo debito, l. eādē. in
5
a prin. ĵ. de duo. re. & ibi dixi. ¶ Quæro, pone: q̄ nō sunt socij, † an
6 vno liberato alter posset insolidū ꝯueniri? gl. assignat rōnē pro, & ꝯ, finalr̄ determinat, q̄ alteri correo ꝓdest ꝓ parte. ne alr̄ si insolidum ꝯueniretur, ꝯ aliū haberet regressum. h. d. gl. vide eā, q̄ inc. omnium bonorū. Ad id, qđ gl. dt̄, q̄ de rigore iuris tenet insolidū, sed de æqtate nō est verū, qñ̄ debitū est ꝯuersum in cōem cām, qa pariter ad vtrūq; peruenit pecunia: aliàs si nō pariter ꝓ ea parte, ꝓ qua ad liberationē peruenit, idē ius esset. Sed si poneremus duos reos esse obligatos ex cā lucratiua: aut volentes donare promiserunt, tūc alter insolidū teneretur, qa ꝯ aliū nō posset habere regressum, l. in lege Falcidia hoc esse obseruādū. ĵ. ad leg. Falc. & plenè dixi in mā de duo. reis. ¶ Quærit gl: † an in materia de duo.
7 reis sit aliquid immutatum. Et dic, q̄ sic, quia hodie nō tenentur insolidū. Istud est falsum, quia imo tenent insolidū, sed nec exigi pñt insolidū, vt in auth. hoc ita. C. de duo. reis. & in corpore vnde sumitur, & in l. reos. §. cum in tabulis. ĵ. de duob. reis. & ibi dixi.

ADDITIO.

a Quæro, pone. Vide bar. in l. ex duob. ĵ. de duo. reis, vbi videtur contrarium tenere. & facit ad no. in l. si vnus. de pac. & in l. periusiurandum. §. fi. ĵ. de accep.

1 *Testamento non nominatus etiam habetur pro legatario, si testator illi proficere voluit.*

2 *Reos plures habere nostra interest, & quomodo.*

1 §. Consequenter. Etiam † non nominatus in testō habetur ꝓ legatario, si testōr illi ꝓficere voluit: & interest nostra plures reos habere. h. d. iste §. ¶ Opp. tex. ibi, interesse n. creditoris. op. de l. si cui. §. j. & fi. s. de le. j. vbi creditor nō hr̄ vt legatari⁹. Sol. ita demū creditor hr̄ vt legatari⁹, si testōr ei ꝓficere voluit. In dubio. n. fauore debitoris p̄sumit ꝓficere, cui pl⁹ ꝓdeit, l. fideicōmissa. §. interdū. s. de le. 3. ¶ Op. ext. gl. dr̄,
2 † q̄ interest nostra plures debitores habere, et si soluēdo sint. Cōtra hoc est tex. in l. si qs stipulat⁹ sit Stichum. §. fi. ĵ. de ver. ob. vbi si re⁹ est soluēdo, nō interest nostra hr̄e aliū. Sol. si qđe actio iam est mihi q̄sita ꝯ plures ob idē debitū, tūc mea interest plures reos habere, vt sic illas actiones retinere possim, vt hic. Si vero velim agere vt ali⁹ re⁹ mihi ꝯstituat, tūc in vltimis volun. putarē obligatum esse cogēdum. ar. huius l. in fi. quia p̄t qs cogi præcisè ad factum. s. de le. 3. l. fideicōmissa. §. fi. & l. in executione. §. secunda ad
a op⁹. ĵ. de ver. ob. sed in ꝯctibus: vbi quis nō p̄t cogi præcisè ad factum, tūc interesse æstimetur eaten⁹, quaten⁹ prim⁹ re⁹ soluendo nō est, d. l. si qs stipulat⁹ sit Stichum. §. fi. nec p̄t hr̄e æstimationem q̄ prim⁹ re⁹ posset effici non soluēdo, vt ibi, nisi forte haberet res suas in loco periculoso: vñ esset præsumptio, q̄ de proximo fieret nō soluēdo, vt no. gl. magna in l. 2. s. so. ma. Idē putarē, q̄ si aliquis ꝯueniretur ex delicto ꝓprio, qa tunc ꝯ eum fieret æstimatio, q̄ posset effici nō soluēdo, l. eū q. §. Papinian⁹. ĵ. de fur. qđ not.

ADDITIO.

a Barb. sed in contract. b. Et vide tex. in l. filiusfamilias. §. fi. & in l. si defunctus. s. de proc. secundo fallit, vt dicit gl. fi. in l. stipulatio. §. siue. de ope. no. nun.

LEX V.

1 *Libellus qualiter formari debeat per debitorem, cui legata fuit liberatio contra hæredem.*

Quid ergo. Ista lex continuatur ad precedentia, ideo nō summo, sed pono casum in terminis. Vides hic in prin. modum agendi creditoris, in fi. modū agendi debitoris. ¶ Contra istā partem op, q̄ debitor debet agere, vt hr̄s prestet q̄tum ipse præstaret creditori, l. post emancipationem. §. j. ĵ. e. dicit gl. hoc verū, si hr̄s vult eum defendere, aliàs condemnetur ad in
1 teresse, vt in ꝓrio. Ex hoc nota † formam libelli, q̄ possum petere ꝯdōnalr̄. s. hr̄dem cōpelli, q̄ me defendat ꝯ creditorem: vel si hoc non faciat, condemnetur mihi ad interesse. Simile in l. j. in prin. de act. emp. & l. 2. §. item si in facto. ĵ. de ver. ob.

LEX VI.

1 *Pactum factum reo quando prosit fideiussori.*

2 *Acceptilatio facta fideiussori quando prosit reo.*

3 *Verbis instrumenti quando stetur, an veritati.*

a Si quis reum. Si relinqtur liberatio reo debet liberari per acceptilationem, vt sic fideiussori proficiat, nisi esset talis, q ꝯ reū nō haberet regressum: si relinqt liberatio fideiussori, d3 liberari pacto, & reo nō ꝓdest, nisi esset talis reus, q à fideiussore repeteret. h. d. op. hic dr̄, q̄ pactū nō trāsit ad fideiussorē, si hoc est actū, aliàs sec⁹. Cōtra, s. ad Vell. l. si mulier. ꝯ. §. si ab ea. Sol. vt ibi p3 in tex. vbi loqt in exceptione quadā cohærēte personæ. ¶ Op. ext. gl. q̄ pactū factū fideiussori ꝓfit reo, vt ĵ. de accep. l. & piuiurādū. §. & si fideiussori. Ibi. n. nō p̄t valere vt acceptilatio, sed vt pactū: qa nō p̄cedat oblō verbis ꝯcta, vt e. ti. l. si acceptolatum. & tñ ibi vr̄, q̄ ꝓdest reo. So. quod hic dr de pacto, intellige de nudo: secus in pacto, qđ resultat ex acceptilatione inu-
1 tili, vt ibi. Et fm̄ hoc † reassume duo verba, qa si pactū ē factū reo: aut est actū, q̄ trāseat ad fideiussorē, aut nō, aut dubitat. Si pactū est factū fideiussori, aut est pactum verè nudū, aut est pactū, quod resultat ex acceptilatione inutili, vt s. dcm̄ est. ¶ Dr̄ hic, q̄ acceptilatio vni facta alteri ꝓdest. Cōtrà, de acce. l. & p iusiurādū. §. si legatorū. So. ibi fuit actū, q̄ acceptilatio ad aliū non porrigeret. Pro hoc facit hæc lex, ver. aliogn. & l. Modestinus. ĵ. de sol. vbi ēt vera solōo aliū nō liberat, si hoc est actū. Et fm̄ hoc vbicūq; in hoc ti. dr̄ aliquē pacto liberandū, intellige, vel acceptilatione, hoc acto, vt ad aliū nō porrigat. Ista so. l3 sit vera in se, tñ ꝯtinet diuinationē, ideo gl. in l. ꝓria alr̄ soluit, & bene, qa ibi loqtur, qñ reus principalis oblat⁹ sub ꝯdōne, qua existente oblō retro nō trahit, vt in legatis, & ꝯctib. qñ ꝯdō est potestatiua, l. j. §. j. s. ad Syl. & l. potior. & l. q balneū. q pot in pi. ha. & isto casu liberato fideiussore per acceptilationē nō liberat re⁹, d. §. si legatorū. & §. seq. sec⁹ si esset ī cōtractu ꝯdō casualis. l. pe. de fideiuss. ita debetis intelligere hanc ma
2 teriam. Quare dic, cū quæritur, † an acceptilatio facta fideiussori prosit reo: aut est actū, q̄ nō prosit, & nō ꝓdest. Aut nihil est actū, & tūc aut reus erat iam oblatus verè; aut oblō pendebat sub ꝯdōne: & si sub ꝯdōne, aut casuali, aut potestatiua, vt ex p̄dictis p3 Op.
3 ad fi. & vr̄, † q̄ d3 inspici solū forma ꝯctus, nisi qñ creditor participauerit fraudē, l. sed Iulian⁹. §. j. s. ad Maced. So. istud verū respectu ipsius creditoris, sed respectu ipsorū ꝯhētiū, vel respectu tertij inspicitur id, qđ est in veritate, vt hic. Vel alr̄, & meli⁹, illud verum, qñ ageret actione ex eo ꝯtu, quo principalis, & fideiussor se obligauerūt: sec⁹ si agat actione ex testō, vel alia: qđ nota ꝑp statuta, q̄ loquunt de fideiussore, & principali: qa statur veritati, nō verbis instri. Procedo vlteri⁹, pone, q̄ debitor, cui est relicta liberatio, agit ꝯ hr̄dem, vt eū liberet per acceptilationem. Dicit reus, Tu in veritate es fideiussor, & fideiussor est reus, vnde debeo te liberare pacto, & peto, vt mihi edas instr̄m conseruationis indemnitatis tibi factū à reo principali. Consueui dicere, q̄ actor debet edere reo ad exceptionem fundandam, l. pe. in fi. ĵ. ad l. fal. licet de hoc fuit opi. C. de eden. l. fi. & ibi per doc. & l. j. §. editiones. s. de eden.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Si quis. Ad istam l. vide tex. & quod ibi no. la. de Are. in apostil. in l. sed si pater. §. nō solum. ad Macedo.

§. Idem Iulianus eodem. Pater, cui est liberatio relicta, debet liberari pacto, etiam si nihil est in peculio, sed si filio liberatio relingtur, acceptilatione liberabitur. h. d. quod no.

1 *Liberatio si relinquitur ei, qui duobus iuribus tenetur, ab vtroque in dubio est liberandus.*

2 *Pater, cui liberatio legata est, debet pacto liberari.*

3 *Liberatio legata principali prodest fideiussori ex dispositione legis, secus si ex dispositione hominis.*

§. Idem Iulianus scripsit, si pro filio. Si liberatio
1 relinquitur † ei, q duo. iurib. tenetur, ab vtroq; liberandus est in
2 dubio, nisi alr̄ sit actū. h. d. tex. cū gl. ¶ Not. q̄ † si patri relinqtur liberatio, d. liberari pacto. Cōtrà, imò vr̄, q̄ acceptilatione, sicut qñ relinqt liberatio reo, vt s. l. px. in pr. So. intelligas, qñ fili⁹ erat principalis debitor, & pr̄ de peculio tenebat vt fideiussor: sec⁹ si pr̄ est vt principalis, filius vt fideiussor. ¶ Itē dr̄ in §. p̄cedē. maritū nō posse repetere. Cōtrà, qñ est relicta liberatio, habet exceptionem fauorabilē, & sic repetere p̄t solutū, l. q ex fratrib. de ꝯd. inst. So. qđ hic dr̄ maritū repetere non posse, intellige, qñ liberatio nō est relicta ei. ¶ Dr̄ hic, q̄ si liberatio est relicta filio debet liberari pacceptilationē. Contrà, si pr̄ soluit, non repetit à filio, l. 3. §. sed vtrū. de min. ergo liberatio relicta filio non d3 prodesse patri, vt in pr.
3 huius l. Sol. † Debes intelligere principium legis, qñ est fideiussor & re⁹ quilibet ex dispositione hominis. Vnde si legatur liberatio vni, nō vr̄ velle, q̄ porrigatur ad aliū, nisi quatenus illi⁹ interest. Sed hic loqtur, qñ fideiussor est ex dispōne legis, quo casu ī relinquitur liberatio principali, vr̄ velle totā oblōnē tollere: vt sicut cū vno ꝯxit, ita vnū liberādo videt velle, qa tota oblone recedat.

LEX VII.

Post emancipationem. Op. q̄ ad hoc nō debet agere, sed vt eum aduersus creditorem defendat, vt s. e. l. quid ergo. Solue; vt ibi, & hic in gl. super verbo, præstaturus.

1 *Aestimatio illius speciei, q̄ quis potest alteri succedere, non debet considerari, & licèt appelletur spes, tamen non est legitima.*

2 *Spes ex contractu conditionali de præsenti consideratur.*

3 *Clausula, remittit omne ius, quod habet, vel habere sperat, comprehendit omne ius de præsenti, vel in futurum ex causa de præsenti.*

4 *Casus, in quo habetur ratio spei, quæ non habet ius de præsenti.*

5 *Clausula remittit omne ius quod habet, vel habere debet, vel potest de præsenti, quid operetur.*

§. Illud. Iste §. est satis no. & hr̄ h. d. Quòd vnus p̄t ad successionem alteri⁹ venire in æstimādo interesse, non debet
1 inspici. ¶ † No. q̄ non debet haberi æstimatio illius spei, quòd qs potest

a p̄t aiteri succedere,& licet appelletur spes,l.fi.in prin.C.de pac.tñ
non est litima.Rō est,qa nullū ius est fundatū in me, nec fili us hēt
2 ius in hr̄ditate pr̄is patre viuente,l.pūia rerū.ad l.Fal.Sed † si habe
ret aliquā spē,de iure de p̄senti,ex p̄ctu ɔdonali: tunc dico, q̄ ista
spes inspicit:& iō dico,q̄ si in p̄ctu apponunt̄ ista verba,remittit
3 omne ius,† qd hēt,& hr̄e sperat in tali re.tūc vr̄ remittere oē ius,
b qdᵒ hēt de p̄senti,vel hr̄e sperat in futurū ex cā de p̄senti,aliàs n̄
dr̄ spes illa,q̄ non est fundata de p̄senti. Idē dicimus in statu libe-
ro,q hēt spē in libertate,si hēt ius fundatū de p̄nti,qa hr̄ditas est
4 adita,al's nō dr̄ statuliber.l.2.de sta.lib.In casu† tñ reperio,q hr̄ rō
illius spei.quę non hēt ius de p̄nti,l.3.§.sed vtrum.supra de mino.
5 Quid † autem si diceretur,remittit omne ius, quod habet,vl' ha-
bere debet, vel potest,quid importent hæc verba.cogita bene.

1 *Liberatio si fit inter contrahentes vt habeat locum exceptio pacti,requiritur consensus duorum,& partis præsentis.*
Exceptio doli quando fit liberatio inter contrahentes,sufficit,q fiat in absentia partis,vt locum habeat.
2 *Liberatio quando fit in vltima voluntate,non requiritur partis præsentia.*
3 *Si dico,profiteor te mihi nō teneri,an ex ista confessione pareatur tibi exceptio doli,quod non.nu.11.gl.debet intelligi secundum l.quam allegat.*
4 *Confessio facta corā vicinis ad liberādū valet,si est facta parte præsente nu.8.*
5 *Exceptio doli nititur æquitate,& etiam omnis exceptio nu.10.& 11.*
6 *Renunciatio,quæ fit in iudicio,non requirit partis præsentiam.*
7 *Renunciatio,quæ fit de iure reali,facta absente parte tenet.& nu.9.*
12 *Confessio testoris cōfitētis ī testō sibi esse solutū, an habeat vim fideicommissi.*
13 *Exceptio doli datur.si aliquo adhibito facio pactum de non petendo tibi recipienti pro illo:vel si confiteor mihi solutum esse tibi recipienti pro illo.*

ADDITIONES.

a Ale.¶Succedere.adde Bar.in l.fi.C.de pac.& no.Bar.in l.sciendum.in fi.prin.s̄.qui satis. co.& iō dicit Ang.p illum tex.in l.ex consensu.§.filium familias.j̄.de appel.q vigore huius spei à fōia lata cōtra patrem filius nō pōt proprio noīe appellare, & facit quod no. Bar.in l.i s potest.in prin.de seq.hær.

b Ale.¶Oē ius.Et vide Bar.in l.qd seruus.de'cond.ob cau.& Bar.in l.q cū tutorib.in prin. de transa.& latè p Bart.in l.qui Romæ.§.duo fratres.de ver.ob.& Bar.in l.si vxor.§.diuus. de adu.qd si diceret,remittit omne ius,qd habet,& habere debet,vel potest,vr̄ decisum per Bar.in d.l.quod Seruius.& in d.§.duo fratres.

LEX VII.

Non solum autem.

§.Si is,qui. Liberatione legata ab vna ex reb.alternatiue debitis,per acceptilationem liberatio sequitur ab altera.h.d.Op.j̄.ti.j.l.qui hominem.So.hic in obl'one alternatiua, ibi in obl'one gn̄is.¶ Quæro.qd si poneremus hic casum, in quo nō deberet liberari p acceptilationem,puta pp correum,vt s̄.l.4.§. nūc de effectu.si liberetur pacto an remaneat obl'o ī alia pte alternatiuè.Puto,q nō,qa lex p̄sumit voluisse testōrē liberare à toto,& ideo in casu p̄dicto debet liberare per acceptilationē hoc acto,vt ad correum non porrigatur,vt dixi s̄.eo.l.si quis reum.in prin.

1 *Relictum à substituto videtur relictum conditionaliter ab ipso pupillo.*
2 *Petens ante euentum conditionis an cadat à iure suo.*

a §.Liberatio aūt. a Legatū liberationis hēt effectum nisi à testōre vero debitū sit exactum,siue cus si à testōre fictō,vel ab hr̄de exigatur.h.d.No.tex.ibi,cum p̄stet
1 pupillū,&c.Not.† quod illud,qd est relictum substituto, vr̄ relictū ɔdonalr̄ ab ipso pupillo,vt hic,& l.in rōne.§.qd vulgo.ad l.Fal.
b & l.qui fundum §.q filium,e.ti.Scdo no.b glo. super ver. actionē.
2 quæ sentit,† q ille,qui petit ante euentum cōditionis,cadit à iure suo:quod an sit verum,dicam j̄.l.prox.§.tale.

ADDITIONES.

a Ale.¶Liberatio autem.Et ad intellectum huius §.Vide omnino Bar.in l.apud Iulianū, §.si Titius.de le.1.qui limitat,vt ibi.

b Barb.¶Secundo no.& vide casum sing.in l.iustas.C.de iu.fis.

LEX IX.

Non solum debitore.

Debitori cuiuscūque pōt liberatio relinqui,& damnatus ad tp̄s non petere interim liberare nō cogit̄,nec illius tp̄is pœ-
a na,vel vsura petetur.a h.d.Dr̄ hic,q intra tp̄s vsuræ non p̄nt peti. h
Contra.de l.itē qa.§.fi.supra de pac.Huius timore soluunt quidā, q non p̄nt peti vsuræ veniētes ex mora,sed venientes ex stipl'one sic.Gl.hoc reprehendit,quia tex.hic dicit,vel pœnas,s.quę p stipulationem promittūtur,vnde nulla vsura pōt peti.Ad l.item quia. Rñ.quia ibi dilatio concedebatur,eo q vsuræ soluebāt,hic vero concedebatur dilatio ex mero iudicio testatoris.

ADDITIO.

a Alex.¶ Vel vsura petetur.Vide Bar.in l.j in prin si quis ius dicenti non obtem.

1 *Legatum liberationis personale non transit ad hæredem,nisi per hæredem testatoris petendo contra fiat.*
2 *Agens ante conditionem cadit à iure suo.*
Intellectus § temporales insti.de excep.quod non loquatur de die incerta.

1 §.Tale. Legatū † liberationis p̄sonale non trāsit ad hr̄dem, nisi p hr̄dem testōris petendo ɔ̄ fiat.h.d.No.tex.ibi, à solo,&c.& sic fuit apposita dictio taxatiua,aliàs si nō apponit̄, p̄sumit̄ liberatio relicta in re,vt s̄.l.proxi.§.j.& j̄.eo.l.si qs in testō.
a Dixi j̄.de verbo.ob.l.q sic.¶ Quæro,dr̄ hic,si nihil a Lucio Titio:
2 &c.† quid si hr̄s petiit a Lucio Titio:Dicit gl.q cadit à iure suo:qd est valde notādum.Ista gl.nō vr̄ dicere verū,qa ille, qui petit ante conditionem,hodie non cadit à iure suo,vt Insti.de exc §.temporales.Sed sustinendo gl.potes dicere,q §.tēporales.loquit̄ de die certa,vel de ɔdōne,sed de incerta nihil ibi dicit,& sic iste §.remanet correctus:vt q ante diē incertā agit,cadat à iure suo.Vel si dicas,quod dies incertus habeat̄ pro ɔdōne,vt l.dies.de cond.& de. dic hunc §.hodie esse correctū.Et in hanc opi.vr̄ inclinare Dyn, tenementi.Vltimo vide gl.quæ incipit.s.vsusfructus.ibi,in l.pecoris.So.dic,vt ibi.& supra de serui.l 4.& dic.l.pecoris.& plene dixi s̄. de alim.leg.l.Mela.in fi.

ADDITIO.

a Barb.¶Quæro,dicitur.& an petens ante diem cadat ab actione,& vide tex.fin.in l.iustas. C.de iure fis.lib.10.& vide mirabile dictū Bar.in l.cū,qui ita.§.qui ita.ff.de ver.ob.& Bal. in l exceptionem.C.de prob.

§.Si liberationis. In tex.ibi,non eēt valitura.i. nihil operatura,hic est quædā gl. de qua doc.faciūt magnū festū.¶Opp.q tale relictum liberationis nihil p̄dest,qa pctū nō p̄t valere sine ɔ̄sensu duorū.l.j. s̄.de pac.Huius
1 timore gl.ponit duo † verba multū no.Aut liberatio fit iter ɔ̄hē-
a tes,& tūc reqrit̄ cōsensus duorū,& partis p̄sentia,ad hoc vt hēat
b locū exceptio pacti:b sed ad hoc vt hēat locū exceptio doli,
2 sufficit,q fiat ī absētia partis,l.postq̄ liti.C.d pac.Sed † si fit ī vltima volūtate,pōt fieri in absentia,vt hic,& l.cū pr̄.§.surdo.s̄. de le.2.
& l.si à furioso.§.j.de ac.& ob.cū si.vide gl.q̄ īcipit,vt si dixisset, &
3 no.eā ibi,dū dt,& si absit debitor &c.Aduertatis,si dico † sic,p̄fi-
teor te nō teneri,ista verba h̄nt vī pacti,l.tale pactū.ī pr̄i.s̄.de pac.
c mō pone,q absēte te dico te nō teneri:qrit̄, an ex tali ɔ̄fessione
paret̄ tibi exceptio:Hic vr̄,q sic.s.exceptio doli,vt hac gl. p quo
4 facit l.postq̄ liti.C.de pac.Idē vr̄ † tex.ī Aut d̄ test.§.& licèt.& nō.
C.de cōfes.l.vnica.vbi ad liberādū v3 ɔ̄fessio facta corā vicinis.p
a hoc facit tex.ī l.Labeo.s̄.de iureiu.& vr̄ dcm̄ Inn.ī c.veniēs.ex.d
5 renū.Itē p hoc vr̄ eqtas.† Nā doli exceptio nitit̄ æqtate.l.q eqta
te.de doli excep.merito dēt dari exceptio doli,licèt n̄ ɔpetat exceptio pacti.Sic e ī l.& hr̄di.§.q si seruus.& §.nos aūt.s̄.d pac. hoc tenet Gui.de Cu.ī l.l'ōponiᵒ.s̄.de ne.ge.¶ Anq̄ veniamus ad alia,
6 d̄struamᵒ oīa ista fūdamēta.Et prīo ad l.postq̄ liti. Rñ.† q ibi lo-
d q̄t ī renūciatione,q̄ fit in iudicio, vbi ē iudex,q rep̄sentat p̄sonā
e partis.Præterea ī multis partib.renūciatio facta in iudicio valet,q̄ aliàs nō valeret,l.j.& ibi no.de cura.bo.dā.Præterea † ibi loqtur in
7 iur̄ reali,dt.n.postq̄ liti d̄ p̄dio motæ,sed iuri reali p̄t renūciari ēt
* pte absente,qa p̄t qs hr̄e fundū suū p derelicto,vt j̄.p derelic. per totū,& sic lex p̄dicta nō ob.& gl.ista nō bn̄ dt,cū dēat intelligi s̄m legē,quā allegat. f Nō ob.Auth.de testi.§.& licet.& qd no. in d.l.j.
f de ɔ̄fes.qa † qd ibi dr̄,valet corā vicinis,itellige pte p̄sente. Nā il-
8 li tex.solū volūt ɔcludere,q non sit necessaria p̄ntia iudicis, sed
g partis p̄ntiā nō excludūt,quod patet in d.§.& licet.dū dicit,q testes debent esse rogati,& sic partes erant p̄ntes,q̄ testes rogabāt. Non ob.d.l.Labeo.quia verū est,q iurant absentes per nūcium, vel epistolā,vt ibi patet.Non ob.† dictum Inn.quia ibi loquitur
9 in renunciatione iuris realis.Itē † illud,qd dr̄,aliud in excep-
10 tione doli,qa nitit̄ æquitate,nihil ad propositū,qa oīs exceptio nititur æqtate,l.j.in princ.de vac.mu.& l.q æquitate.de doli excep.Nō
h ob.dictum Guil.quia male dicit,& per malas leges se fundat,h & sic

ADDITIONES.

a Ale.¶Aut liberatio.Et ad legem nostram opp.& vide eum in l.certum.§.si quis absens. de confes.

b Alex.¶Exceptio pacti.Sali.in l.postquam liti.C.de pac.tenet contra Bar.hic.adde videndum Bal.consi.23.2.lib.

c Barb.¶Quæritur.Et istam q.pro gl.sustentaui in plateis cōtra Bar.& sequa.pro qua vide aliquid per Bal.& plenissime Sal.in l.postquam.C.de pac.& aliquid ibi Raph.& vide Io. in c.veniens.extra de renun.& vide Bal.in l.1.C.de confes.

d Ale.¶ In iudicio.No.quod ad confessionem factā in iudicio non est necessaria p̄sentia partis.& idem hodie tenet Cy.in l.1.C.de confes.licet olim fuerint opi.& hic adde Bal. in l.generaliter.in 11.& 12.q.de non nu.pe.& adde quæ no.Bar in l.admonendi, de iureiu.& quod efficacior sit confessio in iudicio,tenet no.bar.in no. exemplo in l.si qua mulier.ad Velleia.& vide hic bal.in l.1.C.de confes.adde,an confessio facta absente parte in iudicio nulla valeat.Bal.consi.148.li.4.

e Ale.¶ Qui repræsentat Hic aduerte,& vide quæ dixi in l.postquam liti.in fin.C. de pac.

* Glo.[illegible] loquitur.An talis renunciatio videatur habere rem pro derelicta. vide per Aret. in [illegible].§.nihil commune.infrā,de acq posses.

f Poma.Dēt intelligi secūdum legē,quā allegat.Hoc infert Ro.cōsi.211.in vlt.col.& idē vo luit bar.in l.cum quædā circa medium.ff.de his,quib.vt indig. Io. An.cōtra in c.cū nuncius.de test.&al.in l.si ex cautione.C.de non nu pe.sentit bar.in l.1.§. si proponatur.ff si quis omil.cau.test.vide Ale.cōsi.32.in 4.vol.Cæpo.in repe.auth.sed nouo iure.C. de ser. fug.Barb.cōsi.8.in 1.vol.& con.10.e.vol.& consi.18.& cōsi.26.& 37.& 51.& 19.& consi.510. alias 6.& 67.& 71.in 2.vol.Ro consi.76.in vlt,col.

g ¶Nam.Et eam opinio.Bar.hic transit Imo.in l.naturaliter.§.nihil cōe.de acqui.pos.& vide omnino Ang.in l idem in duob.§.fi.supra.de pac.

h Ale.¶Se fundat.Plene per Cy.in l.generaliter.C.de non nu.pe.& tangitur per Guil.in d.l.Pōponius scribit.& pōt dici,quod gl.in d.l.idē in duob.loquitur,qn̄ erat pactū de nō petēdo,sed hic erat testamentum,vel quasi,ita videtur dicere Bal. in hoc ergo in isto tex. idē dixit in d.l.Pōponius.Et adde bar.in l,non idcirco.C de iu.& fac.igno. & bal in d.l. pactum.in fi.prin.de pac.& de intellectu huius gl.no per bal.in rub.C.res inter alios ac. in vlt.col.& bal.hæc vis limitat nisi interueniat iuramentum.Et an pax possit fieri absente,habetur per bal.in l.2.C.de lib.& eo.lib.& de authoritate gl. hic plene per bal.in l. & hæredi.§.nos autem.de pac.bal.in l.de interro.act.sequitur istam gl.& do.ant.& in c.si. de confes.tenet opi.bal.Pe.& Cy.in d.l.generaliter.in 10.q. idem tdy.in l.1.in 15.opp. C.de confes.per do.ant.& imo.in c.cum pridē.de pac.scripsi post Ful. in d.l.postquam liti.adde,vt per Pau.de Cast.consi.151.

ſicista opi.in iure perſonali nullum fundamentũ habet.In ɔ̃riũ
11 †q non cõpetat doli exceptio,est glo.in l.idem in duobus.ſ.de pac.Item hoc tenet glo.in l.Pomponius.de ne.ge.in gl. magna. & in his duobus locis firmat hoc. pro quo vr̃ text.in l.ſi tibi.§.ſi pactus.ſ.de pac.Prætereà quædã ſunt perſonę ſpãliter enumeratæ,ex quarũ pacto nobis quæritur doli excep.l.reſcriptum.§. fi.ſ. de pac.vſq; ad fi.l.& hr̃di.ergo apparet, q in quolibet extraneo hoc non eſſet.Pro hoc ẽt eſt tex.in l.& hr̃di.§.nos aũt.verſi. cæterũ.ſ.de pac.licèt gl.ibi dicat,q loquatur in filio.& gl.dicit expreſſe in ea.l.§.Iulianus.in gl.q̃ incipit,non idẽ in extraneo. Quod ẽt
12 probo p rõnẽ incõuincibilẽ.Si iſta op.eſſet † vera,ſequeret, q ſi teſtõr in teſtõ ɔ̃fiteretur ſibi eſſe ſolutũ,nunq̃ iſta confeſſio haberet vim fideicommiſſi:qđ ɔ̃ns eſt falſum,l.1.C.de fal.cã. adiec. leg.&c.probo conſequentiam.Iſta confeſſio ſm̃ hanc glo. parit exceptionẽ doli,ſed liberatio relicta ei,qui eſt tutus exceptione nihil valet,vt ĩ.eo.l.ſi creditor.Cũ ergo lex dicat,q talis ɔ̃feſſio a teſtõre facta inducat fideicommiſſum,ergo nõ oritur exceptio
13 doli.Putarem tñ vnũ,†q ſi adhibito aliquo dicerẽ, facio pactũ de non petendo tibi recipienti pro illo:vel ɔ̃fiteor mihi ſolutũ
a eſſe tibi recipienti pro illo:tunc dareẽ excepto doli,ᵃdic.l. reſcriptũ.§.fi.ſ.de pac.quæ vult,q eo caſu,quo pacto adhibito ad oblõnẽ qs teneẽ cedere,eo caſu pacto adhibito ad liberationẽ cõpetat exceptio doli,vel vtilis pacti ſine ceſſiõe,dic.l.reſcriptum.§.fi. ſed ſi aliquis reciperet promiſſionẽ pro me,teneẽ cedere,l. pen. de ne.ge.& l.hmõi.in prin.ſ.de leg. 1.ergo, &c. Aut ergo intelligamus hanc gl.in renunciatione iuris realis, aut quando ſit pactum,vt loco vltimo dixi,aliàs iſta gl.malè diceret.

CONCORDIA.

☞ ¶Si liberationis.Aduerte,q Bar.in hoc §. ſi liberationis. arguiẽ de ɔ̃dictione p Lu. Ro. hic,ſed p ſaluatione Bar.vidę cõcordantiã,quã poſui ad l.naturaliter.§.nihil commune. ff. de acqui.poſſ.

ADDITIO.

a Ale.¶Daretur exceptio doli.Idem tenet ſali.l ſi certis.C.de pac.& in hoc caſu dicit habere locum gl.hic.Et ad iſtam materiam vide Ang.in d.l.idem in duobus.§.fina.

§.Si hæres. Quamuis hæres damnetur non petere a geſtore,tamen pp ea,quæ doloſe geſta erant,agere poteſt.Not.quod ſi teſtator iubet hæredi,ne agat,intelligitur pręter quam de dolo.dicam in l.Aurelio.§.j.infrà,eo.

§.Et ei. Dr̃ hic,q poſſum relinquere liberationem ei, cui cõmodaui.Sed quæro,an poſſit cõueniri,vt rẽ reſtituat iſte cõmodatarius.Et Gui.de Cug.format hanc q.in l.ſi vnus.§. il-
a lud.ſ.de pac.&dicit, ᵃaut libero te ab actione depoſiti , vel commodati,& tũc põt cõueniri p reſtituẽda actione in rẽ,qa ſolũ ab illa actione fuit liberatus.Aut dicit, pmitto te nõ cõuenire depoſiti,vel ex cã depoſiti,& tũc qa magis gñaliter ſequiẽ, nõ poterit cõueniri actione in rẽ,ideo qa hẽt ex cã depoſiti.Si ẽ in iure, qa ſi eſt in rẽ,porrigiẽ ad oẽs actiones.Secus ſi iureẽ ſup vna actiõe, lege duob.§.1.& §.ſi quis iurauerit.ſ.de iureiu.& l.j.§.ſi fideiuſſor,
b ĩ.qua.re.actio non da.Bŕ teneo ɔ̃riũ,ᵇqa qñ reliquit liberatio illis pſonis,q̃ hac l.ponũẽ.vr̃ relicta liberatio doli,& culpæ, & oĩs pſtationis,ad quã tenebaẽ vigore illius ɔ̃ctus:non aũt vr̃ remiſſa actio in rẽ:quia illa actione cõueniẽ vt quilibet extraneus , nõ vt depoſitarius,l.Neſennius.§.fundum.de re iud.& l.de eo.in fi.ſ.ad exhiben.pro hoc eſt tex.in l.ſi in lege.§.fi.ſ.lo.& l.ſi ei,cui.ĩ.eo.& gl.ĩl.Aurelius.§.Mæuia.ĩ.c.non aũt vr̃ relicta ipſa res,niſi expreſsè ſit dictũ.Hoc intelligo verum,quando depoſitum eſt ſcm̃ in certa ſpecie.Sed ſi eſſet factũ in pecunia numerata,tũc eſſet idem, quod in liberatione relicta cuilibet debitori: quod vidiſtis ſ.in pluribus legibus,& dicam infra,eo.l.Aurelio.§.Caius.

ADDITIONES.

a Ale.¶Et dicit.ſi relinquitur liberatio commodatario,an poſſit conueniri ac.in rem,vide quæ dixi poſt Bar.in l,1.ſuprà,ſi cer.pe.& Bar.in l.cum neceſſitatem.C.de fideic. & quid importet,ſi lego liberationem ei,quem poteram conueniri rei vendicatione,vide bal.in l.ſi creditor,C.de fideic.& adde no.in l.ſub prætextu.C.de tranſac.& Ray.& bald.& Sali. ibi videntur velle,quod in obligatione generali relicta liberatione,vel facta tranſactione intelligatur remiſſa facultas vendicandi,ſi ad illã rem reſtituendam tenebatur actione generali,puta tutelæ,vide quæ ibi dixi poſt bal.

b Poma.¶Breuiter teneo contrarium Vide Ale.conſi.17.in 2.vol.

LEX X.

a **Si quis ᵃratione.** Intellige hanc legem, qñ relinquitur liberatio a geſtione iã facta, vt quãdo aliquis reliquit liberationem olim tutori ſuo.Sed qñ relinquit liberationem pro geſtione futura,nunquid videẽ remiſſus dolus vel redditio reliquorum:dicam in l.Aurelio §.j.infrà,eo.

ADDITIO.

a ¶Si quis.vide quod per iſtum tex.dicit Bal.in l.fi.§.pen.de condi.indeb.ſupra.

LEX XII.

Si debitor. Ad hoc,q ĩtereſt mea potius ñ ſoluere , quam ſolutũ repetere,dr̃ legatũ valere.h.d.Iſtam legem ĩtelligo,qñ fideiuſſor nõ poterat petere,vt libereẽ,qa ñ erat de caſib.poſitis in l.Lucius.ſ.mand.& C.mand.l.ſi p ea.al's ſi iure ſuo poſſet petere,legatum non valeret, quia ſua non intereſt.

LEX XIII.

Lucius. Liberatio ab onere reddendarum rõnum ad reliquanon porrigitur,niſi exprimatur,h.d.In text, ibi, ſubſcriptionẽ.per qđ videtur prioris tẽporis liberationem reliquiſſe. De hac materia dicam ĩ.eo.l.Aurelio.

LEX XIIII.

Si creditor. Non valet legatũ liberationis ei relictũ,q ſe poteſt exceptione tueri.h.d.Op.q legatũ liberationis pariat ẽt actionẽ,vt qs libereẽ p acceptilationẽ, l.4.§.j.ſ. e.ergo vr̃ iſtud legatum valere,qa ɔ̃tinet emolumentũ.So.legatũ liberationis ſit principalr̃ ad exceptionem.Vñ ſi iſtud non valet, qa iam habebat eam,non valebit in aliis remediis,de qb.ibi dixi.

LEX XVI.

Si quis in teſtamento. In dubio relictum liberationis intelligitur ĩ rem, vt ſic perſonam hæredis comprehendat.hoc dicit iſta lex.

LEX XVII.

1 *Liberatio relicta conductori per teſtatorem quid contineat.*

Si ei,cui fundum. Si legaẽ liberatio ɔ̃ductori,oẽ id vr̃ remiſſũ,ad q pſtãdũ actione pſonali teneẽ.h.d.¶†No.q ſi teſtõr reliq̃t liberationẽ ſimplr̃:vr̃ remiſſe debita,Itẽ vr̃ remiſſa tota locatio, & ſic id,ad qđ teneẽ rõne doli , vel culpæ, vel reliquorũ. Quod qualiter intelligaẽ, dicam ĩ.eo.l.Aurelio.§.j.Itẽ no.q non vr̃ relicta ipſa res, ſed vt hæres teneatur pati vti frui.i.vt det gratuitam habitationem , vt hic,& infra eodem.l.Caſſius.Dic vt dixi in l.non ſolum.in fi.ſupra eod.

LEX XX.

Cum ita. No.caſum huius legis.Legatum liberationis extinguitur ſolutione.h.d. ¶ Opp.dicitur hic,q legatum liberationis contineat reliqua,contra,ſupra e.l.non ſolũ. §.pe.infra l.prox.§.j.Sol.vt ibi incontinenti videbitis.

LEX XXI.

Aurelio. Legatũ liberationis eſt perſonale, & ad hæredes non tranſit.hoc dicit.Et hanc legẽ declara,vt dixi ſupra eodem l.non ſolum.§.tale.

1 *Adultus licèt habeat curatorem,tamen poteſt facere teſtamentum.*

Legatum liberationis non porrigitur ad dolum,& reliqua.

2 *Liberatio relicta ei qui tenetur ad pecuniam,vel ad rem ,in qua non habetur ratio doli ,& culpæ,quid importet.*

3 *Liberatio relicta ei,qui tenetur ex contractu,in quo venit dolus,& culpa leuis & leuiſſima,vel leuis tãtũ,complectitur omnia,etiam ratione doli,& culpæ vel reliquarum,licèt ad rei reſtitutionem teneatur.*

4 *Idem eſt in liberatione inter viuos facta ſimpliciter.*

5 *Liberatio facta inter viuos ei,qui tenetur ex contractu depoſiti,comprehendit dolum Idem in vltima voluntate.nu.6.*

7 *Liberatio facta in vltima voluntate inter viuos ei,qui tenetur actione vniuerſali,vel generali,quid contineat.*

8 *Liberatio relicta alicui pro adminiſtratione futura,nõ intelligitur, vt videatur dolus remiſſus.*

9 *Liberatio facta ei,qui tenetur plurib.actionib.particularib.quando porrigatur ad omnia.*

10 *Clauſula appoſita in inſtrumento confeſſionis factæ de centum , & dictũ eſt, generaliter &c.refertur ad ſpecificata tantum,ſi ſalua ratione recti ſermonis ad id referri poteſt,aliter refertur ad omnes cauſas.*

11 *Clauſula generalis appoſita poſt ſpecificata,quæ refertur ad omnes cauſas,non refertur ad ignorata,niſi appareret remittentem voluiſſe remittere.*

12 *Confeſſio teſtatoris confitentis plenè ſibi fuiſſe ſatisfactum de omnib.nihil operatur,niſi probetur.*

Idem ſi in inſtrumento contineatur liberatio per acceptilationem.

13 *Liberatio facta ab vna cauſa particulari,in qua ſunt aliqua acceſſoria , complectitur omnia.*

14 *Liberatio generalis facta quando eſt vna cauſa tantum , & aſſeritur partem fuiſſe ſolutam,& factam refutationem de toto,comprehendit omnia.*

a **§.Caius.** ᵃIſte §.habet materiam profundiſſimam à noſtris gloſſatoribus,& à doctoribus malè examinatam. Si teſtator liberat curatores,nõ vr̃ relicta liberatio doli , vel reli-
1 quorum.h.d.¶†No.quod adultus licet habeat curatorem,põt
b facere teſtamẽtũ.De quo per gl.ᵇĩl. 1.§.fuit quæſitum.ĩ. ad Treb. & no.q legatum liberationis non porrigitur ad dolũ,vel ad reliqua. ¶ Modo veniamus ad gl.vt eã ĩtelligatis,debetis ſcire,quod in hac gl.ponuntur duę gl.antiquę,ſicut Accur.eas repetit,& iõ ſi repetit bis idem,vel loquitur pluries in eodem caſu , non mireminj.Secunda pars gl.incipit ibi,itẽ no.quod liberatio.Opp.q videanẽ oĩa remiſſa,vt ĩ.eo.l.Aurelius.§.Titius. Sol.ibi ſpãle in patre.Item ɔ̃.ſ.đ pac.l.ſi vnus.§.illud.& Inſt.de le.§.ſi qs debitori.vbi nullo mõ poteſt ɔ̃ueniri ẽt de dolo.Quare gl.diſtĩguit tres caſus.

Quandoque

ADDITIO.

a ¶Caius Sing.dicit Ang.in conſi.169.vbi de hoc plene circa prin.

b Ale.¶ De quo per gl.Idẽ dicit no.Bal.in c.1.in prin.per illum tex. per quos fiat inueſt, vbi omnino vide,& iſtum tex.alle. no.Bal.in l.1.in lec.2.in repe.de ſac.ſan. eoc.in q.de prodigo.& in l.ſi curatorem habens.de in inte.reſt.mi.Dubiũ eſt , an ſi minor 25.annis dat in teſtõ licentiã executorib.vt vendant prædium,an tunc requiratur decretum iudicis.de quo vide no.Bal.in l.prædium.ſ.quãdo decre.opus non eſt.vbi alle.iſtum tex.& ad Bar.hic vide Bal.in l.ſi frater.C.qui teſt.fac.poſ.& ibi ẽt qđ ſi fuit dolo inductus ad teſtã dum,& quid in donatione cauſa mortis,vide Bal.in d,l.ſi curatorem habens:adde prædictis,vt per Ro.conſi.99.

Qñq; qs ē debitor pecuniæ tm̃, qñq; qs est debitor doli,& culpæ:
quãdoq; qs ē debitor doli tm̃. Prĩo casu loqr̃ d.§.si qs debitori. Se
cũdo loqr̃ hic. Tertio loqr̃ d.§.illud. Vide gl.q̃ incipit, ĩmo vr̃ to- c
tũ remissũ. Ibi, sed dic, refert &c. Itē vide gl. ibi, itē nota, & refert
se ad p̃dictos casus. s. ad primum,& fm. Pro declarãda igr̃ hac mã
habemus videre, qd ĩportet legatũ liberationis. Primò, quãdo re
liqr̃ debitori, q tenetur ad pecuniã, vl' ad rē ĩ gñe forsan, vel ĩ spē,
ita q non ē hēnda rõ doli, vel culpę, & pp hoc tener̃ ad aliquã q̃- 8
titatē. Scđo, qñ reliqr̃ ei, q tener̃ ex aliquo ɔ̃ctu, in quo venit do-
lus & culpa:& ĩtelligas de actiõe spãli. Tertio, qñ relinqr̃ ei, q te-
ner̃ ex ɔ̃ctu, ĩ quo venit dolus tm̃ ex actione spãli. Quarto, qñ re-
linqr̃ ei, q tener̃ actione vl'i, seu gñali. Quinto: qñ relinqr̃ ei q te-
ner̃ plurib. actionib. particularib. Sexto, qñ reliqr̃ ei, q tener̃ vna
actione particulari principaliter, in qua veniũt q̃dam accessoriè.
2 ¶ Redeo † igitur ad primũ,& q̃ro, qñ liberatio relinqr̃ ei, q tene- d
tur ad pecuniã, vel ad rē, in qua non hr̃ rõ doli,& culpæ, vt p hoc 9
ad plus tenear̃, qd importet ista liberatio? Rñ. importat actionem,
vt liberer̃,& exceptionē.& alia, q̃ dixi ĩ l.si qs decedēs.§.nũc de ef-
fectũ.s̃.e.& hoc si debitũ erat vere: secus si debitum nõ erat in effe
ctu, s̃.e.l.si creditor.& j̃.e.l.petitor. Et de hac loqr̃ Insti. de leg.§.si e
qs debitori. Quid aũt ĩportet liberatio facta ĩter viuos, dixi in d.
3 §.nunc de effectu.¶ Scđò † q̃ro: qñ relinqr̃ liberatio ei, q tener̃ ex 10
ɔ̃ctu, ĩ quo venit dolus,& culpa leuis,& leuissima, vel seruis tm̃,
& in actione spãli. In hoc casu vñr relicta oĩa, ad q̃ ipse tenetur ra
tione doli, vel culpæ, vel reliquorũ, ad rē tñ testõris, restituēdã te- f
ner̃, vt s̃.e.l.si ei, cui fundũ. cũ l.seq. dixi s̃.e.l.nõ solũ debitorem.§.
pe. hoc ĩtelligo verum, nisi dolus eēt cõmissus ɔ̃tēplatione illi⁹ li
berationis, qa forte dixit, volo aliqd subtrahere, qa habeo libera
tionē. ar.l.tres fratres.s̃.de pac. idē dicerē eadē rõne ĩ liberatione *
4 facta inter viuos simpl'r. ¶ Tertiò q̃ro, qñ liberatio relinqr̃ ei, qui
tener̃ ex ɔ̃ctu, in quo venit dolus tm̃: vt in deposito? Et primò vi 11
deamus, qd ĩportet talis liberatio facta inter viuos. Tex. in l.si v-
nus.§.illud. de pac. dixit q dolus vr̃ esse remissus. Gl. assignat rõnē g
quia nõ põt videri aliud eē remissũ. Et si diceres, ĩmo põt videri
remissa lata culpa, q̃ venit in depositi actione.l.1.C. deposit. & l.
qđ Nerua.s̃.deposi. Rñ. lata culpa dolo cõparar̃,& venit in conse-
quentiã: vt qđ dr̃ de vno, intelligar̃ dem̃ de alio: cũ habear̃ loco
5 eiusdē. Sed tunc q̃ro: qd † importet talis liberatio in vltimis volũ
tatibus? Gl. in d.§.illud. dicit, q non vr̃ remissus dolus: fundat se h
per hũc tex. rõnē diuersitatis ĩter ɔ̃ctus,& vltimas volũtates assi- 12
gnat, sicut tex. in sim̃i in l.j.C. de pec. eius, q li. mer. quã opi. firmat
gl. in l.sub p̃textu.C.de transa. dũ remittit ad illũ §. Puto ɔ̃riũ q vi
dear̃ remissus dolus in vltima voluntate, p hoc tex. in sim̃i. s̃.e.tit.
l.si ei, cui.& dixi s̃. px. q. Pro hoc, qa non põt operari legatũ ĩ alio
sicut dixi, in ɔ̃ctibus, ergo,&c.l.si qñ.s̃.de le.j.& istud puto verum.
9 ¶ Quartò q̃ro, † qñ relinqr̃ liberatio in vltĩa volũtate, vel ĩter vi
uos ei, q tener̃ actione vl'i, vel gnali.& hæc est nr̃a mã,& videam⁹
a primo ĩter viuos. Pone, q aliqs [a] liberat tutorē, vl' negotiorũ ge- i
b storē gñal'r, qd importet hęc liberatio, an videar̃ [b] remissus dol⁹?
Gl. in l. actione.C. de transacti. in gl. si tenet, q sic, ar.d.§.illud. Ad
hãc legē rñ. q aliud in liberatione inter viuos, aliud ĩ vltima volũ
tate. hoc tenet Pe.C. de transac.l.sub prætextu. in fi. Hoc ēt tenet
Gui. in l.Põponius.s̃.de ne.ge. Cõtra opi. istorũ vr̃ tex. in l.Lucius. 13
s̃.e. in eo, qđ ibi dr̃, q testõr viuēs subscripsit rõnes:& tñ vigore k
illius subscriptionis non hēt liberationē à reliqs, nisi spãliter sit
expressum. Dicerē sic, in ɔ̃ctib. liberatione facta inter viuos, si q
dem dolus fuit adhibitus: ex quo illi, q cõmisit, aliqd adest, vt qa
subtraxit, vel reliqua retinet, tũc non venit in gñali remissione,
s̃.e.l.Lucius.& l.tres fratres.s̃.de pac, Si verò fuit dolus adhibit⁹,
ex quo nihil adest ei, q dolũ cõmisit, tũc vr̃ dolus remissus. Ita in-
telligo gl. in l.actione.C.de transa.& q̃ dicta sunt s̃. p dictos doc.
Prædicta vera, nisi expressè sit facta mētio doli & reliquorũ: tũc
in dolo p̃terito,& reliqs p̃teritis sufficeret, vt s̃.e.l.Lucius.& d.l.a-
ctione. ista mã est, quãdo fit liberatio gratuita. In trãsactione verò
habemus aliam mãm, vt patet in l.age.C.de trãsa.& l.si de certa.e.
ti.& s̃.de arb.l.de reb.& C.de iu.l.licet. tñ in ɔ̃ctib. ĩter viuos est q̃-
dam gl. in l.Põponius. de neg.ge.q̃ in dolo vr̃ sic distinguere, aut
remittens sciebat dolũ,& vr̃ remittere, alias nõ. Sed illa glos. dēt
intelligi in eo qui gratificat,& approbat negotia gesta: qa ēt ad p-
bationē tēdit, nõ principaliter ad liberationē:& iõ ĩ illo actu illa
distinctio potest procedere. Sed qñ qs simpl'r liberat, procedunt
7 ea quę dixi s̃. ¶ Quæro, † qñ fit liberatio in vltima volũtate, qd
importat hoc legatũ? Et certe si fit patri, sine dubio istud legatum
importat liberationē à toto, vt j̃.e.l.Aurelius.§.Titius. Si vero fit
ex̃neo, tũc aduerte diligēter,& credo, q nũc intelliges. Qñq; te
stator ipse disponit,& ipse liberat,& liberationē relinquit, ñ aũt
grauat hr̃dē suũ, q liberet, tũc nõ vr̃ remissus dolus, neq: reliqua.
Hic est casus in §. nostro. cũ oĩb. simi. idē si grauat hr̃dē suum non
agere, non autem grauat: vt liberet. l.non solum debitorē.§.pe.s̃.
e. Sed si testõr grauat hr̃dem, vt liberet, vl' vt quid simile faciat, tũc
vr̃ remissus dolus,& obl'o reliquorũ & oĩa sicut in ɔ̃ctib. vt s̃. dixi.
Hic est tex. in l.si quis rõnes. in fi.s̃.e.& l.s̃. px. Rõ horum vr̃ eē, quia
vnum legatũ dr̃ plenius altero, vt dr̃ in gl.s̃. px. Vel dic rõnem cla
rius: in testõ: qñ testõr reliquit: nõ vñr remissa reliqua, quia mor-
tis cogitatione turbatus, nõ est verisimile q de hoc cogitet. Sed
qñ testõr grauat hr̃dem, vt liberet, vr̃ grauare, vt liberet inter vi-
uos, [c] sed liberatio inter viuos illud importat, vñ virtus illorũ ver
borũ hoc habet. Et si diceres, hæres tenetur ad liberandum, etiã
qñ testõr reliquit liberationem simpl'r. l. ... §. nunc de effectu. s̃. eo
est verum, qa lex hoc vult, non q testõr dixerit,& sic nõ appare
de voluntate eius. ita intelligo hanc mãm. Contra facit l. Aure
8 lius.§.filias. j̃. eo. sed ibi dicam. ¶ Sed † quid si relinquitur libera
tio alicui pro administratione futura, an habeãt locum prędicta
Dico, q pro administratione futura nunquã põt videri remissũ
dolus, ēt si testõr, vel ɔ̃hētes expresserint, q non tenear̃ de dolo. l.
si vnus.§.illud.s̃.de pac.& l.qdã decedens. de adm. tu.& ibi glo. &
iõ l.si qs rõnes.s̃.e. dēt intelligi, qñ relinqr̃ liberatio p administra
tione iã facta. Et ita intelligit Dy. illã legē in l.qdã decedēs q est
valde notandũ. ¶ Quinto q̃ro [d] principl'r, † qñ relinquir̃ liberatio
9 simpl'r ei, q tener̃ plurib. actionib. particularib. Glo. in l.emptor.
§.Lucius.s̃.de pac. vr̃ intelligere, q gñalis liberatio ad oĩa porri-
gir̃, nisi appareat testõrē sensisse de certo. Gui. ibi dicit, q de cer-
to tm̃ vr̃ intellexisse, qñ de aliquo spãl'r mentio fuit habita, vt sic
cl'a gñalis restringatur ad illud expressum. Pro quo dictus §. Lu-
cius.& j̃.e.l.Aurelius.§.Sticho. qđ si esset verũ, esset valde notan-
10 dũ, quia quotidie sic dicimus, † facio tibi instr̃m quietationis de
cētũ,& postea dico,& gñal'r,&c. vt illa cl'a,& gñaliter, referar̃ tm̃
ad specificata. Hoc vr̃ ɔ̃ casum l.plurib. de acce. Ideo pro declara-
tione huius passus debes aduertere, [f] qa qñque cl'a gñalis põt re-
ferri ad specificata, salua rõne recti sermonis,& tunc ad illa tãtũ
restringit, l.si ex plurib. de solut.& l.si de certa.C.de trãsa.l.2.ĩ fi.C.
de pe. hær. Si verò non põt referri ad specificata salua rõne recti
sermonis, tunc referr̃ ad oēs cãs, quas remittēs sciebat, l.plurib. j̃.
de accep.& cũ hac distinctione dēt intelligi l.emptor.§. Lucius.
11 & gl. ibi posita, s̃.de pac. Ad cãs † aũt, quas ignorabat, non põt re-
ferri, qa non põt videri de his cogitatũ, l.cũ Aquiliana.s̃.de trãsa.
Itē qa remittere est donare, gl. ɔ̃ iuris. in fi.s̃.de pac. sed ignorans
non donat.C.de don.l.nec ignorans. ergo,&c. Prædicta vera, nisi
apparet remittentē voluisse remittere ēt quæ ignorabat, l. cum
Aquiliana, de transa. vt quia dixit, volo, q omnis causa, quæ esse
possit, sit remissa, vt ibi dicit. Qñ aũt esset facta liberatio gene-
ralis, non facta expressione alicuius causæ, tunc sine dubio refer-
retur ad oĩa: [h] de quibus est cogitatum: d.l.pluribus. de acceptil.
12 Prædicta vera in liberatione: q̃ fit ex mera voluntate. Sed † quid
si dr̃ in instr̃o: prædicta ideo fecit: quia fuit cõfessus sibi plene sa-
tisfactum de oĩbus. Aduerte: q ista verba, confiteor mihi plena
riè satisfactum: si apponantur in vltimis volun. nihil operãtur, ni-
si probetur: l.1.C. de fal. cau. adie. leg.& l.Aurelius.§.fi. j̃. eo. Idem
puto, qđ si apponantur in instr̃o, in quo continer̃ liberatio p ac-
ceptilationem. Rõ est: qa cũ de nã acceptilationis sit, vt cum quis
confitetur sibi solutum illud, quod sibi solutum non est illa ver-
ba vñr apposita [i] magis ad solennizandam acceptilationem: q̃ q
hoc sit verum: l.4.§.nunc de effectu.s̃.e.& l.mortis causa capimus.
§.j.s̃.de do. cau. mor. Sed si non continetur in instr̃o acceptilatio,
sed simplex quietatio, vr̃ magis dubium. Nam ille: qui dicit sibi
de oĩb. satisfactũ: oĩa scire vr̃. Vnde dubitatiuè dico: q referr̃ ad
13 oĩa: nisi probet se ignorasse: qđ probare est difficile: quia prętium
ptio est ɔ̃ eũ. ¶ Sexto q̃ro: † [k] qñ est vna cã particularis: in qua sũt
aliquæ

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Pone, quod aliquis. Adde Bal. in l.sub prætextu. la. 2.C. de transa. ad fi.& in l.actio ne. eo. ti.& Bal.& Imo. in l.si seruus vetitus. de le. 1.& Bal. in l.cum necessitatum. C. de fideic. per bal.& Ang. in l.si vnus.§. illud, suprà, de pac.& vide etiam Rayn.& Bal.& Fulg. in d.l.sub prætextu.

b ¶ An videatur. Quid si remittitur tutori omne id, in quo ratione doli esset condemnatus: dic, quod non valet secundum Sal. in l.actione.C. de transac.& vide quod ibi no. bal. in l.fi.& plenius Sal. in l.cum necessitatem. de fideic.& ibi vide bal. in materia.

c Alex. ¶ Inter viuos. Idem tenet Ang. in consilio 109. ver. vide plenius. & in consi. 169.

d Barb. ¶ Quinto quæro. Et vide Io. de imo. in c.conquerente. de offi. ord. vbi allegat istud dictum Bar.

e Alexan. ¶ Ad illud expressum. in contrarium est l. doli clausula. de verbo. oblig. cum ibi nota.

f Ale ¶ Debes aduertere. No. quod clausula generalis refertur ad præterita,& ad oĩa, adde Bar. in l.si de certa.C. de transa.& in l.emptor.§.Lucius. hic alle.& quod ipse no. in l. de pupillo,§.si plurib. de ope. no. nun.& bal. no. in l.sub prætextu. la 2. de tranlac. per bal. in l. factum. in 14 q. cum seq. C. de col in vlt. col.

* Claud. Caulas. plures modos ad faciendum quod tutor aut alius administrator plenissimè liberetur ab administratione, vide per Cepol. caut. 221. incip. tutores semper desiderant.

g Ale ¶ Est donare. ad hoc facit quod no. Bar. in d.l.sub prætextu. la 2. in princ.C. de trãnsa. & ibi scripsi post Fulg.

h Ale. ¶ Refertetur ad omnia. Et an generalis renunciatio trahatur ad feuda, vide bal. in auth. in successione. de suis & legi.

i Ale. ¶ Videntur apposita. sed circa hoc cogita pp ea, quæ dixit Bar. in l.si plurib. j̃. de so. & in l.si acceptolatum, per illum tex. j̃. de accep.& ad materiam vide ia. de are. in consi. suo inci. habebam debitorem in decem ex causa mutui,& in viginti ex alia. quem refert Bar. in l.si de certa.C. de transa.

Io. Fr. Ru. ¶ Adde omnino ang. de are. in §.1. inst. quib. mo. tol. oblig.& Raph. Cu. in consi. 21. vbi tenet contra Bar. hic, vide etiam Bar. sozi. in consi. 159. inci. in præsenti consultatione.

k Alexan. ¶ Sexto quæro. Facit l.2. in princi. supra si quis cau. idem in aliis connexis, secundum gl. in c. accusatus. in ver. iudicari, de hære. in 6. quam allegat Pau. de Cast. in d.l.si de certa.& ibi vide Bal. illam gl. etiam alleg. ange. in l.qui Romæ.§. duo fratres, de ver obli.

aliquæ cāæ accessoriæ,qd iuris?tunc rñ ab oīb. vr̄ liberatus, licèt
de accessorijs nihil sit dictū,l.si cū tibi.C.de iudic.Possem⁹ ēt q̄re-
14 re,quid † si vna cā est tm̄,& facio tibi liberationem generalem,&
assero mihi solutam partem:vt si debes mihi centum,& facio re
futationem pro quinquaginta mihi solutis.Est de hoc casus .C.
de transac.l.si.quidem.& ideo hodie habentur formæ liberatio
nis ita generales,quod omnia comprehendunt.

LEX XXII.

Sed,quod. Legatum liberationis,vel nominis extingui
tur solone,vel alia liberatione viuo testōre
contingente:secus si eo mortuo facto hæredis cōtingat.h.d.Le-
gem hanc habes declaratam suprà,eo.l.non solum autem.§.fi.

LEX XXIII.

Quod mihi. Istam legem declara,vt plenè dixi in l.4.§.
nunc de effectu.suprà,eo.

LEX XXIIII.

Procurator. Videtur ꝯ hanc legem.l.cum ita.s̃. eo.& id,
quod dixi s̃.e.l.Aurelio.§.Caius. Item est ꝯ
l.si quis ratione.in fin.s̃.eo.Sol.hic primo vetuit rationes exige-
re,postea dixit,eoque nomine,&c.& sic grauamen de liberando
procuratorem fuit limitatum eo nomine,hoc est eatenus , qua-
tenus vires præcedentis legati excedunt:secus si simpliciter ius-
sisset hæredem liberare,vt legibus contrariis.

LEX XXV.

1 *Liberatio legata debitori hæredis restringitur ad debitum tempore apertarū tabularum.*
2 *Hæres post aperturam testamenti præsumitur habere scientiam contentorum in testamento.*
3 *Hæres voluntarius,& non necessarius post aditam hæreditatem præsumitur habere notitiam testamenti.*
4 *Hæres potest probabiliter ignorare legata in codicillis.*

a
1 Cum hæres. [a]Si † legatur liberatio debitori hæredis,re-
stringitur ad debitum tp̄e apertarum tabu
larum.h.d.Op.s̃.e.l.si id,quod.So. hic qn̄ legatur liberatio debi-
tori hr̄dis,ibi qn̄ testatoris.Rō est, quia qn̄ legatur debitori te-
stōris,non pōt solui hr̄di,nisi dicat se hr̄dem.Sed qn̄ legatur de
bitori hr̄dis,pōt sibi solui,non vt hæredi:& ideo distinguatis,vt
hic videbitis.¶Quæro,quid si soluit ante apertas tabulas , & sic
ante hęreditatem aditam,& hęres hoc sciebat?Glo.dicit,ꝙ tūc re
b peteret,quia tunc dolo proximū est.Sed ideo[b] hic dicit, pp aper
2 tas tabulas,† quia tunc præsumitur scire,quæ in testamento con
tinentur,quod no.bene.Item videtur,ꝙ hæc lex non procedat,
nec habeatur distinctio scientiæ,vel ignorantiæ, vt Insti.de le.§.
c si vero hæredis,& s̃.de leg. 1.l.cætera.§.fi.So.gl.[c]ꝙ illud verū post
aditam hæreditatem,hic vero ante aditam hr̄ditatē. Et sic nota,
3 † ꝙ post aditā hr̄ditatē hr̄s p̄sumitur scire,q̄ in testō continentur.
Concordat glo.l.quidam.§.si quis filium.in gl.mag. j̃. ad Trebe.
quod dictum limita,quia hoc verum in hæredibus voluntariis,
qui non possunt esse hæredes,nisi vires testamenti cognoscant.
l.sed & si de sua.de acqui.hæredi. secus in hæredibus necessariis.
qui ignorare præsumuntur,l.eius , qui in prouincia.in fi.si cert.
pet.facit j̃.de acqui.re.do.l.quæsitum. & l.si seruus testō. de stip.
4 ser.Item † secus in his,quæ sunt relicta in codicillis,quia illa po-
test hæres probabiliter ignorare.probatur in l.3.§.1.&l.nō est fe-
rendus.suprà,de transac.plenè dixi in d.l.cætera.

ADDITIONES.

a Barb.¶Cum hæres.Et vide bal.in auth.res,quæ.C.comm.de lega. vbi no.allega. istam legem.
b Barb.Sed ideo.Et vide Bar.in l.eius,qui.suprà,si cer.pet.
c Alex.¶Soluit gl.de hac materia per eum latius in d.§.duo fratres.

LEX XXVI.

1 *Differentia,in legato quando relinquuntur centum,quæ debes,si non debes,nō valet legatum,& quando lego centum,quæ tibi debeo,quia legatum valet, etiam si non debeo.*
2 *Legatum factum Titio de centum,quæ mihi debes,non valet.*
3 *Testator si mandat satisfieri omnibus,qui aliquid ab eo recipere debent,intelligitur de debitis ciuiliter,& naturaliter,& sic habenti instrumentum,quod exceptione potest elidi,non satisfiat.*

Legaui. Defectus debiti demonstrati impedit substantiam
legati relicti a creditore debitori, sed non impe-
dit substantiā legati relicti a debitore creditori, si certa quanti-
tas exprimatur.h.d.Primo ponuntur duæ qōnes. Scd̄o ponitur
rn̄sio ad primū.Tertio ad scd̄am.Scd̄a ibi,rn̄di.Tertia ibi , ꝯ autē.
Dr̄ hic,siue hr̄s vetet exigere,siue iubeat liberare, nihil interest.
Contra,s̃.e.l.si qs rōnes.ꝯiuncto princi.cum fi.Sol. Hic loqr̄,qn̄
relinquit certa quantitas pecuniæ,secus qn̄ relinquitur liberatio
gn̄alis,quia tunc est dr̄ia,vt dixi in l.Aurelio.§.Caius.s̃.c. Quæ-
1 ro † dr̄iam inter primum casum,& fm.Rn̄.in primo casu , qn̄ re-
linquuntur tibi centum:quæ debes,si non debes: deficit substan-
tia relicti.qm̄ liberatio est relicta,q̄ nō pōt p̄stari debito non sub-
sistente,ergo &c.Sed scd̄o casu qn̄ dico,relinquo tibi centū,q̄ ti-
bi debeo:relinquitur certa quantitas : & iō licet nihil debeam,
debetur legatum:nec falsa demonstratio ipsum vitiat. Hæc dr̄ia
2 ponitur in l.si sic.§.j.s̃.de le.j.Quæro:lego Titio centum,† q̄ mi-
hi debes,an valeat legatū?Rn̄.non:qa deficit sub̄a relicti. Nam vi
deor legare nomen,non ipsam quantitatem , sed istud nomen,
seu actio non reperitur,ergo,&c.vt probatur in l.si sic.§.1.s̃.de le.
a 1.Vlt.no.[a]pone,† ꝙ in testō dr̄:volo ꝙ satisfiat oīb.qui aliquid a
3 me recipere debent,modo vnus venit cum instr̄o debiti, tm̄ illud
instr̄m poterat elidi per exce.qa forte transcursum erat decenniū
secundum formā statuti huius ciuitatis:an iste admittet ad peti-
tionē?Et dico,ꝙ non,per hunc tex.ibi,nullam vtilitatē,&c.Præte-
rea qd̄ testōr dicit,satisfiat oīb.creditorib. qui aliquid a me reci-
pere debent,intelligi ciuiliter,& nāliter sine exceptio.obstaculo,
l.si is,cui.§.fi.j̃.de so.In ꝯriū facit l.quib.dieb.§.dn̄s.s̃.de ꝯdi.& dē.
vbi intelligitur de nāli tm̄ debito.Sed responde,ꝙ sic ibi de neces
sitate debet intelligi ex qualitate personæ legatarij.

ADDITIO.

a Ale.¶ Vltimo no.Volo,quod satisfiat omnibus creditoribus,qui debent à me recipere: vtrum intelligatur de creditoribus ciuiliter,vel naturaliter tantum.vide Bal. tenentem contrarium in l.& si inutiliter,C.de fideicom.& vide Bal.in l.id,quod pauperib. de epis. & cle.& quod no.in l.j.§.hæc verba.in fi.& quod ibi Bar.ne vis fiat ei.Et facit ad no.per Bar.in l.j.si cer.peta.& quod ibi dixi,& quod no.Bar.in extra.ad reprimendum. in versi. demū.& vide Bal.& Imo.post Bar.in l.quib.dieb.§.dn̄s.de condi.& demonst.item vtrum tali casu debeant solui debita,de quib.testator fuerat iniustè absolutus,vide Bal.in d.l.id, quod.& in c.quia plerique.de imm.eccl.& hic adde imo.in c.fi.de præscri.vbi alle.Bal.in disputatione incip.statuto cauetur,ꝙ fœnerator,&c.& vide quod no.Bal.in l.si creditori. de leg.j.& vide Bal.& imo.in l.si fideiussor.in prin.de leg.1.effectus est magnus,vt ibi habetur.Adde Pau.de Cast.consi.245.

LEX XXVII.

Tutor. A legatario potest relinqui liberatio heredib. qui a-
gnito legato repellitur exceptione nisi beneficio æ-
tatis iuuetur.h.d.

LEX XXVIII.

Videamus. Aliquando dr̄ quis legatarius pp spem licèt
non propter rem.h.d.ista lex. Hanc legem
habuistis s̃.eo.l.si quis rerum.§.idem Iulianus.

LEX XXIX.

Aurelius. Effectus liberationis relictæ pupillis non exten-
ditur ad tutorem.h.d.Vel sic,Effectus liberatio-
nis non porrigitur ad creditum ab hærede contractum.h.d.

§.Testamento. Legatum liberationis ad debitum tp̄e
testamenti restringitur,nec ad post con
tractum extenditur.h.d.& est bonus tex.& not.

§.Titius Seio. Casus huius §.a casu p̄cedētis §.ī aliquo
nō discrepat,vn̄ sūma,vt ibi.Dices,nōne
hic dr̄,mihi debebat,qd̄ est tp̄s præteriti imperfecti,& sic ꝯprehē
dit futura,l.scribit Quintus.§.j.s̃.ti.j.So.illud in p̄teritis perfectis
subiunctiui,vel optatiui,sed hic est indicatiui.

§.Titius testa. Gn̄alis liberatio pr̄i relicta,ꝯtinet libera
tionē relinquorū,secus,in extraneo.h.d.
Declara vt dixi in l.Aurelio.§.Caius.supra eod.

§.Meuia. In gn̄ali liberatione non vn̄r remissa ea , quæ pn̄t
vendicari.h.d.No.gl.quæ est hic,ad id qd̄ dixi in l.
nō solū.§.fi.§.eo.& ideo Iurisconsultus in l.& vno.§.j.j̃.de accep.
qn̄ dat formam gn̄alis liberationis, inter cætera facit mētionem
a de actione in rem.quod no.gl.[a]Opp.de l.sub p̄textu.C.de transac.
Sol.patet ex prædictis.

ADDITIO.

a ¶Quod no.gl.Et vide quod dixi post Bar.in l.j.si cer.pet.in vlt.col.& Bar.ī l.pactum. in 6.alias.12.q.C.de pol.& iste tex.cum gl.est fin.secundum Bal.in l.cùm necessitatem.C.de fideicom.
* Claud.Et vide per hunc tex.quod dicit Ias.in l.sub prætextu. ij.C.de transact.&idē est econtrà,si verba quantumcunque generalia respiciunt ius reale, nunquam trahūtur ad actiones personales,seu obligationes,secundum Alex.cons.xij.vol.ij.

1 *Verba restrictiua adiecta legato facto codicillis restringunt legatum factū in testamento cum ipso legato facto in codicillis,tacitè repetitum.*

1 §.Testamento. † Verba restrictiua adiecta legato in co
dicilis facto restringūt legatū ī testō,cū
ipso legato codicillorū tacite repetitum.h.d.glo. primo signat
ꝯrium de l.q̄sitū.§.fi.s̃.de fundo instr.gl.so.ibi itē op.j̃.de reb.dub.
l.quoties.So.hic nullū erat verbū ambiguū. Cum.n. primum le-
gatū sit repetitū tacite p verbum,hoc amplius , verba restrictiua
restringunt hoc legatum,& primum,tacite repetitum,vt hic.

1 *Testōr remittēdo sortē videtur remittere vsuras post testamentum contractas,*

1 §.Legatū. Legatū liberationis extēdit ad debitū accesso
rium post testm̄ ꝯctū.h.d.No.† ꝙ testator remit
tendo sortē vr̄ remittere vsuras post testm̄ contractas:concordat
l.non solum.in prin.s̃.e.l.fi.j̃.eo.

1 *Legatum restringitur per rationem,& responsio denotat,qualiter quis inter rogationem intellexit.*
2 *Positio si est dubia,ex responsione colligitur,qualiter reus intellexit.*
3 *Conclusio libeli denotat,qualiter præcedentia intelligantur.*
4 *Petens aliquem cōdēnari de furto,& narrat,quod amouit , intelligitur dolose.*

a
1 §.Sticho. [a]† Legatū restrīgit p rōnē.Itē p rn̄sionē apparet,
qualiter qs interrogationē intellexit.h.d.Concor
dat l.cum pr̄.§.dulcissimis.s̃.de le.2.& l.epl'am.in prin.ad Treb.te-
tigi

ADDITIO.

a Poma.¶Sticho.Bene facit quod vult Bal.& imol.in l.viro.& ibi Alex.sol. matr. quæ ponit ias.in §.omnium.instit.de act.Feli.in c.licet causam. de prob. & vide quæ posuit ad Bar.in l.certi condic.in fi.princip.ff.si cert.pet.vide Rom.cons.cx.ad fin.

tigi in l.4.de ali.leg.s.vide gl.hic,q̃ incipit,hæc rõ apposita,ibi,§.
& licet.Sol.ibi nõ est aliqua rõ,ꝑ quam ꝓcedẽtia,vel sequẽtia re-
2 stringãt,hic sic.Itẽ no.† ꝙ dixi,ꝙ ex rñsione apparet, qualr̃ quis
a interrogationẽ ĩtellexit.Primo facit ad positionẽ,qa si est dubia
3 intellr̃ ex rñsione,qualr̃ reus intelligit.† Itẽ facit,ꝙ ex cõclõne
b libelli b apparet,qualr̃ ꝓcedentia intelligantur: & sic si in conclu-
4 sione peto aliquem † condemnari de furto, & in narratione di-
xi,ꝙ amouit,debet intelligi.s.dolose,ex eo ꝙ petiit eũ furti cõ-
demnari.de quo per Cyn.in l.nec exemplum.C.de fal.

ADDITIONES.

a Ale.¶ Ex rñsione apparet.Per rñsionẽ positionũ,&c.vide Bar.ĩ l.si qs intẽtione.§.de iud.
b Io. Tho.¶ Conclusione libelli.Et no.quòd attenditur conclusio libelli.Et dicit Bal.in l. fi.C.de comp.ꝙ sustinetur libellus loquendo grosso modo,quia dẽt attẽdi effectus libelli secundum Bal.in Auth.dos data.C.de do.ante nup. Item potest sustineri,quia lex supplet quod deest libello,secundum Bar.in l.vbi adhuc.C.de iure do.Itẽ quilibet libellus sustinetur,si verba sunt talia,quòd possint interpretari ex sententia,& reduci ad vias istas.Ita colligitur ex dictis Inn.in c.conquerente.de off.ord.& ibi per Inn.& expresse per do .Ant.in c.constitutus.de reli.do.& adde quæ no.Inno.in c.examinata. de iud. & quod no.Bar.in l.si olei.C.loc.in aliis actib.vide Bar.&quod ibi dixi in l.j.§.quib.quod cuiusque vni.nomi.Et ad dictum Bar.adde dictum Inn.in c.super literis.de resceri.quod retuli in l.si dubitetur,§.j.de fideiu.& refert etiam illud Bal.in l.edita. de eden. vbi alleg.Bal.hic,& in l.2.in fi.C.de pet. hær.& quod no.Bar.in l.j.ad fi.s.de eden. & Bal.in l. domum.in j.col.C.de rei vend.Et quòd conclusio attendatur tantũ,est tex.in l.non debet,in fi.& ibi pulchre declarat Bal.& non tantum in actione,sed etiam in exceptione, secundum Bal.s.de do.& ibi Bar.& non tantum in actore,sed in extraneo , secundum Bal.in l.cum vltra.C.de non nu.pec.Ad quorum tamen intellectum vide Bal. in l.consentaneum.quomodo,& quando iudex.& adde Bal.in l. præscriptione. C.si contra ius, vel vtil.pub.& in l.2.in fi.C.de pet.hær.Et adde, quòd tota vis in conclusione consistit, vt probat tex.in l. non debet,ff.de do.& dicit Alex.in consi.58.col.j.in 3.vol. & per Bar. in consi.1.j.vol.Maria.Soc.in c.dilecti.ar.33.de lib.obl.Et adde,quod etiam in rescriptis conclusio attenditur,vt per Inn.& alios in c.super literis, de resceri.& ponit Ale.in consi.75.in v.vol.

1 *Cui liberatio ad tempus relinquitur, potest petere, vt interim hæredi silentiũ imponatur.*
2 *Exceptione tutus aliqua potest officium iudicis implorare, vt aduersario silentium imponatur.*

a §.Centum. a Cui † relinq̃t liberatio ad tempus,potest pe-
1 tere,vt interim hæredi silentium imponatur.
h.d.& not.tex.cum intellectu glo.Contra hanc legem vr̃ casus in
2 l.non solum.§.põt.s.eo.Sol.gl.† ꝙ nõ p̃t petere,vt liberet̃,vt in ꝯ-
b rio,sed p̃t petere,vt intra illud tempus hr̃di silẽtium ĩponat̃, b ne
petat,vt hic,concordat tex.& gl.in l.si contendat.j.de fid.Itẽ op.
de l.3.§.ꝯriũ.supra de ꝯ. & vti.act.tu.Sol. ꝯria actio non ꝯpetit, vt
ibi,sed of.iud.ꝯpetere p̃t,vt hic.Quæro,q̃ fuit rõ dubitandi: Glo.
ponit,sed dic,ꝙ nõ est bona dubitatio, l.si seruus.§. q Margaritã,
& l.si pecuniã.s.de leg.j.vbi à debitore p̃t fideicõmissum relinq.

ADDITIONES.

a Ale.¶.Centum.Hunc tex.allegat Bal.in l.cum Papinianus,C.de sent.& talis sententia est diffinitiua,secundum Bal.in l.præses,C.de sen.
b Ale.¶ Silentium imponatur.Adde Bar.in l.si pater,C.qui bo.ce.poss.& in l.ciuitas,in vl. co.si cer.pe.Sed officium videtur bene posse intentari,contrarium sentit Bar.in l.si finita.§.eleganter.& ibi dixi,de dam.infe.adde Ab.& ibi do.Mar. Soc.in c.cum sit generale,in gl.j.de foro comp.
Io.Fr.Ru.¶ De ista contrarietate vide in d.§.eleganter.

§.Filias. Legatũ,ne rõnes exigant̃,importat q̃tum testõrem voluisse probabitur.h.d. Quærit gl.quid in dubio, si nihil probabitur? rñ.glo.stabo ei,quod dr̃ in l.Aurelio.§.Caius. supra eo.Sed istum §.& ꝯ intellectũ glo.facit tex. hic,ibi,cum liberetis,cum verba liberationis referuntur ad hæredem:ergo venit liberatio reliquorum,l.si quis rationem.supra eod.sed respõdeo,hic dicitur in tex.eoque nomine, q.d.quatenus vires legati important.Simile dixi supra,eo.in l.procurator.

§.Eum,qui. Non valet legatũ factũ creditori ad eius vtilitatẽ,sed ad vtilitatẽ tertij debitoris valet.h.d.

1 *Instrumento producto quando quis possit partem acceptare, & partem non.*
2 *Confitentis se fecisse homicidium ad sui defensionem non statur confessioni, inquantum dicit se fecisse ad sui defensionem.*
3 *Capitulum vnum, vel diuersa qualiter intelligantur, & qualiter capitula diuersa, vel connexa.*

§.Idem quæsiit,si tutor. Potest qs vni scripturæ pro parte stare,pro parte
nõ,probãdo ꝯriũ.h.d.Op.vr̃,ꝙ nõ possum vnam scripturam pro
parte approbare,& ꝑ parte improbare, l.in causæ. supra de pro-
cu.Gl.nõ soluit.Quãtum ad ꝓpositum dic, ꝙ circa eandem rem
a ꝓbat̃ variatio, a vt ibi,in diuersis & separatis admittit̃ ita loquitur
hic.Ita soluit Dy.Hęc sol.nõ est vera.qa hic erat vnum debitum,
& vna administratio,sicut in lege ꝯria. Solu.ergo, ꝙ ibi variatio
est alteri nociua,hic vero nemini nocebat,qñ ꝯrium ꝓbare debet,& sic veritati stabit̃,de quo not.Dy.in l.de reb. supra rer.am.
1 ¶ † Quæro,producto b vno instr̃o vtrum qs possit pro p̃te ei sta-
b re,& ꝑ parte non? c Tex.vr̃ in l.Publia. in fi.supra depo.& Cyn.in
c l.j.C.de cõfes.& l.2.C.de don.añ nup.& dicit, aut est vnum nego-
d tiũ,aut plura,nihil ꝯcludendo.Quare dic latius, d aut eadem scri
ptura continet plura capitula, & separata,& possum pro parte ap
probare,& ꝑ parte nõ,l.Publia.in fi.supra dep.Aut ꝯtinet vnum 2
capitulum tm̃,seu plura ꝯnexa:& hic aduerte, qa aut ille,q vnum 3
capitulum reprobat,hẽt ꝓ se ꝓsumptionem iuris, aut hẽt pro se, 4
& ius nõ ꝓsumit nec pro , nec ꝯ.Primo casu non admittitur talis
e reprobatio,vnde † si confitearis te occidisse hoĩem pro tui defen 5
e sione,possum stare confessioni, e inquãtum dicis te occidisse, sed
non cogor stare in quantum dicis ad tui defensionem,qa ius ꝓsu-
* mit * ꝯ te.l.j.C.de fica.& l.si nõ ꝯuitij.j.de iniur.Scdo,& tertio ca
f su f aut ille,q particulam reprobat,vult hoc reprobare,& admitti
tur,hic est casus in §.ꝓstro.Aut non vult ꝓbare,& non admittit̃,
l.etiam.§.i.s.de mi.Ista mã hẽt locum,qñ approbatio, vel reprobatio mea nihil disponit,nisi circa declarationem eius,qđ est,qa
confiteor verum esse ꝑ parte,pro p̃te non.Sed qñ mea approbatio,vel reprobatio aliqđ disponeret,vt quia ratihabitione negotium efficeret meum,vel si agnoscerem legatũ ꝑ parte,& ꝑ parte non,vel si peterem restitutionem ꝑ parte,ꝑ parte non,nõ est
nostra mã hic,sed l.etiam.§.j.de mi.& Dy.in l.de reb.supr.rer.amo.
3 & in c.mutare consilium.de re.iu.li.6.¶ † Quæro,qualr̃ intelligatur vnum capitulum, vel diuersa: & qualr̃ intelligantur diuersa
g capitula ꝯnexa, vel non.Rñ.intelligo g vnũ capitulũ, hoc est vnũ
factum cũ qualitatib.suis,seu plura ꝯnexa.Exẽplum,dico ꝙ ꝓmisi
tibi decem sub ꝯdõne,hoc est vnum capitulum,hoc est, vna confessio sic qualificata.Item si promitto tibi centum pacto incontinenti apposito,ꝙ vadas pro me Romam.Ista sunt plura capitula
cõnexa:sed diuersa capitula sunt plura diuersis temporib.facta,vt
probat gl.in l.si quidem.C.de excep.item si incontinenti sunt plura facta,quorum vnum non venit ad alterius determinationem,
sed quodlibet est per se,tunc sunt diuersa capitula,l.etiam.§.j.sup.
de mino.& l.sciredebemus.j.de ver.ob.

ADDITIONES.

a Ale.¶ Reprobatur variatio. Vide Bar.in l.Publia,in fi.s.de po.& Bar.in l.2.C.de do.ante nu.& ad no.per Bar.hic,vide aliquid per Ro.in cons.inc.omnipotentis Dei,&c.in hac cã Basil. apostolicę omisso ordine posito per iudicem inquisitionis,&c.in prin.vbi vide, & vide eundem in cons.inc.omnipotentis dei,&c.in pręsenti difficultate videtur prima facie dicendum,quòd ex quo,&c.& istud circa fi.suorum consiliorum.
b Barb.¶ Quæro,producto.Et vide Bal.in l.2.C.de do.ant.nu.l.j.C.de confe.& l.siquidem. C.de transac.
c Ale.¶ Pro parte non.Et vide quod no.bal.in l.post legatum,& quod ibi dixi,de his quib. vt indi.in lib.rõnum.vide Bar.in l.2.C.de confes.Et de confessione partis no.Bal.in l. si quidem,C.de exce.vide quæ no.Bar.in l.quędam.§.fi.s.de edẽ.& per do.An.& car.& ibi latè per imo.in c.bonæ,el 2.de postu.præla.& quod no.bal.in rub.C.de fide instru.& vide Bal.in l.2.s.de do.ante nu.& in l.j.C.vt quæ desunt aduo.& in l.j.§. editiones, s. de eden.Adde Bal.cons.76.81.& 88.lib.2.
d Ale.¶ Dic latius.Et vide do.Ant.in c.ex parte decani.de rescri.per doc. in c.cum venissent,de insti,& in c.cum venerabilis,de excep.& cum bal.in d.l.de eden.formaliter transit Pet.de Anch.in clem.j.§.j.de vsufr.
¶ Claudi.adde Rom.cons.346.in j.dub.& cons.353.ad fi.vbi per hanc doctrinam decidit vnam q.mirabiliter.
e ¶ Stare confessioni.Vide Bal.in l.si filius.§.in exceptionibus,& quod ibi in apostila ponitur,de inter.actio.Adde Bal.in l.j.C.de confes.& in l.si idem.C.de cond. vbi distinguit an sit vna oratio,vel diuersa,& bal.in l.decem, de verb.ob.sed imo.ibi tenet opi. Bar. & bar.hic sequitur Abb.Sic.in c.cum venissent,de insti.per illum tex.vbi dixit,quòd licet confessio remanet cum certa qualitate,super qua cadit aliqua stricta præsumptio potest acceptari confessio sine qualitate, & adde no.in c.j.de confes.in 6.& per no.per eum. abb.& alios in c.bonæ,de postu.præl.& bal.in l. si quidem,C.de exce.& bal.in l. 2. C. de do.ante nu.quid in confessione facta in libello ,an posiit pro parte acceptari per reũ? vide bal.in l.cum præcum.C.de libe.caus.
* Claud.Præsumit, idem tenet bart.in l.eum qui.s.de iureiur.pro quo facit tex.singul.& ꝙ ibi not.Panor.in c.dilecti,de accu.idem panor.in c.j.per illum tex.& in c.bonæ,de postu. prælat.Aret.in l.decem.post bal.& imol.j.de verb.oblig.prædicta etiam habent locum in dictis testium quæ non possunt pro parte acceptari, vt dicit notab.bald. in l. nulla. s. de legib.refert Alex.cons.70.vol.j.
f Pom.¶ Secundo & tertio casu.Bene facit quod vult bar.in l.contra iuris ciuilis regulas.ff. de pac.& in l.Caius.ff.de ma.& in l.Pomponius,ff.de acq.po.& in l.cũ fundus,in fi.ver. sed adijcere,& in l.2.si cer.pet.& ibi per doc.vide Pau.cons.4.in 4.dub.in 2.vol.
g Ale.¶ Respon.intelligo.Vide inn.in c.fraternitatis.de hære.& bal.in l.2.de reiu.& in l. ampliorem.C.de appel.quomodo item intelligatur vnum capitulum, Vide bar.in l.j.§. filius. in prin.de lib.& posthu.

1 *Legatũ si fit creditori de debito, nõ valet, & variatio admittit̃ ĩ diuersis ĩstãtijs.*
2 *Testator si in testamento iurat se centum ab vxore recepisse mutuo, debitum non probatur.*

a §.Quidam a Si debitum † legat̃ creditori,non valet lega
1 tum,& in diuersis instantijs admittitur varia
tio,h.d.materiam huius §.ponit Cy.in l.j.C.de fur.Op. C. de cod.
l.fin.Sol.ibi erat sibi ꝯrius, & illa ꝯrietas ex eadẽ scriptura pendebat:hic vero ex diuersis scripturis,& ex diuersis dispositionibus
2 Sed † quid si testõr iuraret in testõ se ab vxore tm̃ recepisse mutuo:vr̃ ꝙ ꝓbet̃ debitum,l.cum quis.§.codicillis.supra de leg.3.sed
istud esset verum aliàs indistinctè, præter quam in vxore,de qua
a hic loquitur.Nam in vxore non statur iurato viri a debito vxori,si ꝑ
hoc vxor habet aliquid,plusquam aliquis ex filijs primi matri-
b monij,l.hac edictali.de secun. b nup.

ADDITIO.

a Ale.¶ Quidam,Et hunc tex.alle.no.bar.in l.si creditori,de leg. j. & ibi dicit Imo. istum tex.fin.vide per bal.l.j.C.de fal.cau.adie.le.& ibi etiam ponit,quid in casu huius §.Titio. adde bar.in l.cum quis. §.Titia.de leg.3.vbi omnino vide.
b Ale.¶ De secun.Et not.ex isto tex,quod licet actio ex testõ dicatur debere instar bonæfidei.l in minorum.C.in quibus cau.in int.resti.non est nec.tamen si aliquid debetur alicui actione strictĩ iuris,& sibi illud relinquo per actionem bonæfide,i tamen istud interesse non consideratur,vt hic,quod not.adde l.3.§.si rem de leg.3.cum ibi no.

LEX XXX.

1 *Ius accrescendi habet locum inter duos reos,quibus liberatio est relicta.*
Socius non capax capit per socium capacem.
2 *Obligationes duorum reorum aliquo respectu dicuntur vna.*
3 *Confessio quando fit vni ex duobus reis,non fit insolidum.*
4 *Liberatio si vitiatur in persona eius,cui relinquitur,non valet in persona alterius: secus si vitiaretur in persona eius,qui accessoriè liberatur.*
5 *Liberatio si vitiatur ex post facto per integrum restitutionem, vitiatur etiam quo ad correum, qui liberatus est per quandam consequentiam, nisi*

dolus

dolus creditoris intercesserit.
6 *Consilium relinquendi filio spurio, vt s. contrahat societatem cum aliquo, & subinde pater instituat socium.*

1 **Si is, qui duos reos.** †Inter duos reos, quib. est relicta liberatio est locus iuri accrescendi. Item socius non capax capit p socium capacem h.d. notabiliter. Op. obl'ones duorum reorum sunt separatæ, & diuersæ, l. eandem rem. in fi. de duob. reis, & l. si reus. j. de fideiuss. ergo per cõsequens sunt diuersæ liberationes, l. de pupillo. §. si in plurib. j. de no. op. nun. Sed qñ pluribus legant res penitus diuersæ, inter eos nõ est locus iuri accrescendi. l. hmõi. s. pe. s. de leg. j. & l. j. i pri. s. de vsufr. accr. Sol. Hic non sunt res penitus diuersæ, quia obligationes duorum reorum aliquo respũ dñr vna, l. 3. in fi. j. de duo. reis. item dr hic, q dēt cedi actio. Contra, q non dēt cedi, quasi nõ sit locus iuri accrescendi, l. si Titio, & ei. s. de lega. 2. Glo. soluit, & non bene. Tu dic, q hic loquit, qñ correus omnino erat incapax, sed lex ɔ̃ria loquit, qñ capiebat, sed ei auferebat tanquam ab indigno & debet applicari fisco: merito tunc non est locus iuri accrescendi, cum fiscus ad illam portionem vocetur. ¶ 3 † Quæro, an cessio fiat insolidum? Gl. hic dicit, q non, vt no. in l. Modestinus, de sol. Dic, vt ibi, & tangitur in l. in lege Fal. hoc esse seruãdũ. j. ad l. Fal. Item hic dr in fi. socium capacem, &c. ¶ Quæro, quid a econuerso, si soli nõ capaci est relicta liberatio? Rñ. tunc non valebit in persona eius, nec alterius, l. si sponsus. §. j. de don. inter vi. 4 & vx. Si † ergo liberatio vitiat in persona eius cui principaliter relinquitur, non valet in psona alicuius: secus si vitiatur in psona 5 eius qui accessoriè liberatur, d. l. si spõsus. §. j. & hic. Quæro, † qd si liberatio nõ vitiatur ab initio, sed ex post facto, vt p in integrũ restitutionem, vel alio modo simili, vtrum vitietur tunc liberatio, quam cõsecutus est correus per quandam cõsequẽtiam? Rñ. sic, l. fi. in prin. quæ in fraudem cred. & l. si pro vno. s. ad vellcianũ. Prædicta vera, nisi liberatio esset facta dolo creditoris, l. si Titius. 6 j. de fideiuss. Vltimo Dy. † p hanc l. dat vnum consilium: Quidam b habet filium ᵇ spurium, cui nihil relinquere potest, vtrum sit aliquod remedium, vt possit ei relinquere bona sua? Dicit ipse q p hanc l. videlicet, q faciat spurium ɔ̃here societatem cum aliquo deinde instituat socium hæredem, & transibit medietas bonorum ad filium, per hanc l. in fi. quod nisi appareret de fraude p aliquas coniecturas, puto verum. De quibus dixi in l. post contractum. j. de don. tunc n. filio aufertur per l. j. C. de nat. lib.

ADDITIO.

a ¶ Quæro, quid. Et facit ista lex ad no. q. de qua vide per io. An. in regula, cui licet, de regul. iu. in 6.
b Ale. ¶ Quidam habet filiũ. Cautela pro spurijs, vide bar. in l. fi. de his, quib. vt indi. & hoc sequitur Bal. l. j. in 14. q. C. pro soc.

LEX XXXI.

1 *Principale si non valet, nec accessorium. Legatum si non valet propter rẽ principalem, non valet propter sumptus litis.*
2 *Emptor qui vicit in causa sibi mota, potest repetere expensas litis à venditore.*

a 1 **Petitor.** ᵃSi non valet principale, nec accessorium. h. d. Vel aliter si legatum non valet propter rem principalẽ, 2 non valet pp sumptus litis. h. d. Et facit † ad qstionem gl. in l. j. C. de euicti. An si emptor vicit in causa euictionis, possit repetere sumptus litis à venditore? Et lex ista facit: q nõ. Contrariũ determinaui in l. venditores, j. de verb. ob. per l. si plus, vel minus. §. mota. s. de euic. Ad hanc l. rñdeo, hic non valet legatum pp principale, ergo non pp sumptus litis, qui veniunt iure accessionis. Sed in quæstione proposita non solum tenetur venditor de euictione re euicta, sed etiam tenetur defendere, per dictam l. si plus. quod tene menti.

ADDITIO.

a Ale. ¶ portio. istum tex. non ponderat bal. in l. 3. C. de fruct. & lit. expen. in vers. sed pone.

LEX XXXII.

a **Creditor.** Legatum liberationis non extenditur ad debitum post testamentum testatori solutum, sed ad debitum primo solutum extenditur, si per verbum præteriti temporis legatum fuit, & testator hoc ignorauit. h. d. Not. istud principium ad limitationem l. si sic. §. j. s. de leg. j. & l. legaui. s. eo. Nam si testator sciebat eum teneri, vr relinquere liberationem, si sciebat ipsum non teneri, & legauit per verba præteriti temporis, videtur relinquere ipsam pecuniam, vt hic.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Creditor. Hanc l. alle. bal. in l. 3. in fi. C. de leg.

1 *Gerens negotia alterius tenetur reddere librum rationum.*

§. Inter cætera. Legatum liberationis non facit quem desinere teneri ad reddendos libros ra- 1 tionum: secus in his, quæ in rẽ domini versa sunt. No. q † qui gerit negotia alterius, tenetur reddere librum rationum, vt hic, & l. cum seruus. j. de cond. & dem.

1 *Vendicari quod potest, non venit in generali legato liberationis.*
Relatio fit ad id, quod principaliter in oratione ponitur.
2 *Dictio, cum, & dictio &, quando sunt posita in actu administrationis, non æqui parantur.*
3 *Clausula generalis licèt referatur ad omnia principaliter posita, non tamen refertur ad posita causa demonstrationis.*

1 **§. Titia.** †In generali legato liberationis nõ venit id, quod põt vendicari. Item in dubio relatio fit ad id, quod principaliter in oratione ponitur. h. d. Op. s. de vsufr. leg. l. illi cũ 2 illo, vbi dictio, cum, & † dictio, &, appositæ inter personas æquiparantur. Sol. Hic non cadit copula inter duos in actu legandi, sed in actu demonstrationis rei, vel administrationis à qua libe- 3 ratur. Item op. † q ista clausula referatur ad omnia, l. alimenta. §. a j. de ali. & cib. leg. Sol. Refertur ᵃad omnia, quæ fuerunt principaliter in oratione posita, vt ibi: sed hic nõ fuit principaliter in oratione positum, sed hic causa demonstrationis, vt s. dixi.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Sol. refertur. Facit no. per Bar. in l. Centurio, in iij. q. princ. in ver. quæro circa prædicta dixi, quòd si ita, &c. de vulg. & pup. & in l. si cui. §. si à filio, de leg. j.

a **§. Caio.** ᵃLegatum liberationis porrigitur ad debitum accessoriè post testamentum contractum, & etiam ad nouum debitum, quod primi loco succedit. h. d. Oppo. quòd legatum liberationis extinguitur per solutionem, l. quod mihi. & l. non solum. §. liberatio. s. eo. sed hic non durat debitum, sed est extinctum per nouationem. Sol. aliud in solutione vera, vt ibi: & aliud in ficta, vt hic.

ADDITIO.

a ale. ¶ Caio. de isto tex. habetur per Bar. in l. si ita, de aur. & arg. leg.

TITVLVS QVARTVS.

De adimendis legatis.

A TITVLO De leg. 1. fuit dictum de legatis: sed quia legata aliquando adimuntur in totum, aliquando in alium transferuntur, ideo ponitur ista rubr. Et de materia totius tituli vide Azo. in sum. in titu. de ademp. leg.

LEX PRIMA.

1 *Actus si legatur sine itinere principaliter, non valet legatum.*
2 *Iter est pars substantialis ad actum, sicut vsus ad vsumfructum.*

Qui actu. Ademptio partis substantialis nõ valet: h. d. Op. quòd actus possit esse sine itinere, quia sunt species separatæ, & differentes, l. j. §. iter. & §. actus. s. de seruit. rusti. prædi. Solue, vt in glo. Quæro, 1 † quid si non adimatur iter, sed actus sine itinere principaliter legetur? Videtur, quòd legatum valet, l. j. §. 1. s. si vsusfruct. peta. In contrarium videtur text. in l. per seruum. §. j. & 2. s. de vsu, & habita. & hæc est veritas, quòd non valet. Ad l. j. §. j. si vsusfru. pet. respõdeo, quòd ibi reliquit vsumfructum sine itinere, quia iter nõ est 2 pars vsusfructus, sed est quædam qualitas: sed † iter ad actum est pars substantialis, sumẽdo sicut hæc lex sumit, sicut vsus ad vsumfructum est pars substantialis, sine quo vsusfructus esse non potest. Item op. j. l. proxi. Sol. vt ibi dicam.

LEX II.

1 *Præter dictio, si præcedit oratio negatiua, ponit illud, de quo prius erat dispositum.*
2 *Testator si dicat, fundũ præter vsumfructum neque do, neque lego, an videatur reli ctus vsusfruc.*

1 **Fundo.** Si præcedit † oratio negatiua, dictio, præter, ponit illud, de quo prius erat dispositum, h. d. Op. s. l. proxi. vbi vna pars tantum non pt adimi. Sol. Hic sunt tales partes, quarum vna remota remanet alia cum commoditate: sed ibi sunt tales, quarum vna remota alia sine commoditate remanet, ideo in casu legis præcedentis si dicerem, actum adimo præter iter. ista ademptio valeret, quia iter per se potest commoditatem afferre. Sed pone, † quòd nõ præcessit legatum fundi, sed testator di- 2 xit sic, fundum prærer vsumfructum neque do, neque lego: an ex hoc videatur legare vsumfructũ? Hæc lex vr facere, q sic, sed non facit, quia hic præcessit legatum fundi, & sic dispositio. Pro hoc facit l. actione. C. de transact. quia dictio exceptiua ponitur, quando oratio negatiua præcedit. & not. p Dyn. in c. pactum. de reg. iu. li. 6. facit l. j. in fi. s. de pig. act. facit l. Seio. §. vxori. de ann. lega. Glo. est s. de leg. 1. l. si ita legatũ. qd no. In ɔ̃riũ facit l. si ita legatum. in prin. s. de leg. 1. dicam in d. §. vxori. & ideo non insisto hic.

LEX III.

1 *Verbum, quod potest se habere ad plura tempora, intelligitur secundum quod prius euenerit in conditionibus, quæ possunt semel tantum existere.*
2 *Conditiones, quæ possunt existere ante, & post testamentum, semper intelligũtur de futuro.*

a 1 **Si quis ita.** ᵇIn † cõdõnib. quæ possunt semel tantũ existere, verbũ, qd põt se habere ad plura tẽpora, intelligitur

ADDITIO.

a ale. ¶ Si quis ita. Vide quid per istum tex. consuluit Bar. cons. 1.

git̃ ſm qđ prius euenerit.h.d.Op.ꝙ in vl.volũ.ſemper intelligat̃
a de futuro,ᵃvt ĩ.de cõd.& dem.l.ſi ita legatũ.2.& l.ſolemus.e.tit.
2 Rñ.†ſi ſint ↄdõnes,q̃ potuerunt exiſtere ante,& poſſunt exiſtere poſt,& ſic poſſunt pluries exiſtere,tũc verbum ſemp̃ intell'r de futuro,vt in ↄ̃rio.Sed hic loquit̃ in ↄdone,q̃ tm̃ vna voce exiſtere p̃t,vt mortis.Probat̃ hæc ſol.in l.hæc ↄdõ.§.fi.ĩ.de ↄd.& dem.qđ tene mẽti.Quæro hic dr̃,ſi Titius deceſſerit,quõ hoc intelligat̃: vtrum anteq̃ accipiat legatum,vel anteq̃ dies legati cedat? Glo. dicit,ꝙ anteq̃ accipiat legatum:qđ an ſit verum,dicam ĩ.ꝓxi.§.

ADDITIO.

a Ale.¶De futuro.Vtrum conditio intelligatur de futur,ofaciunt not.in l.a.ĩ.de cond.& demon.

1 *Verbum,accipiendi,qualiter verificetur.*
2 *Verba ſimpliciter prolata iudicantur perinde,ac ſi eſſent ad legatarium directa.*
3 *Verba hæc,ſi non dederit,in fideicommiſſis intelliguntur,ideſt dare non debuerit.*
Dominium rei legatæ recta via tranſit in legatarium,ſi natura rei legatæ nõ repugnat.
4 *Verba executiua relata eſſe ad hæredem vel legatariũ,qualiter intelligantur.*

§.Si quis Titio. Si verba executiua ad legatariũ sũt relata,vel ſimpl'r prolata,non debent exiſtere,nec eff̃in hr̃e,niſi mora hr̃dis p̃ceſſerit cõis,vel ſpãlis:ſecus ſi verba ad hr̃dem ſunt directa.h.d.Primo loquitur,qñ verba executiua dirigunt̃ ad legatariũ.Scđo qñ ſimpl'r proferunt̃.Tertio qñ dirigunt̃ ad hr̃dem.Scđa ibi.idẽ dicẽdum.Tertia ibi,ſed
1 & cũ qs.¶†Not.ꝙ verbũ,accipiẽdi,verificat̃ ſiue accipiat ſiue p eũ nõ ſtet,ſiue p eum ſtare nõ fingat̃,vt qñ mora ↄmittit̃ iure ſpã-
2 li.¶Scđo†not.qñ verba ſimpl'r proferunt̃,iudicat̃ perinde,ac ſi eẽnt ad legatariũ directa.Pro hoc text.& gl.ĩ prin.huius l.Tertio
a no.gl.ꝙ iſta verba,ſi nõ dederit,intelligunt̃.ᵃi.dare non debuerit. ¶Op.hic dr̃,ꝙ reqrit̃,ꝙ nõ accipiat,vel mora p̃ceſſerit.Contra,ĩ.e.§.in fi.Gl.in verb.accipiat.huius timore dicit,dic plenius,ꝙ hic intelligat̃,accipiat.i.accipere poſſit,& ſic cõcordat cũ ſi.Hæc ſol. ñ ẽ vera,qa ↄ̃ tex.huius §.Quare dic,ꝙ ibi executiua verba fuerũt relata ad hr̃dem,hic ad legatariũ.Vñ factũ legatarij requirit̃,vt ↄſtituat hr̃dẽ in mora,vel ↄſtituere fingat̃,vt accipiat.i.accepiſſe fingat̃,iõ prima expoſitio verior.Dr̃ in ver.idẽ dicẽdũ.ꝙ verba p lata ſimpl'r magis ad fideicõmiſſariũ vñr relata,q̃ ad hr̃dem.Hoc vr̃ ↄ̃ gl.in l.p̃cib.C.de impu.& ali.ſubſti.vbi verbũ,ſubſtituo,quod eſt cõe,in dubio p fideicommiſſum intell'r,vt ſic hæres det,non ꝙ accipiat ſua manu.Sol.ibi eſt iõ,quia omni tp̃e iure directo valere nõ p̃t.Vel al'r,hic quo ad aliud accipit̃,q̃ quo ad directam,vl' fideicõmiſſariam ſubſtõnem.Nam hic ↄſtat omnino fideicõmiſſariam eſſe ſubſtõnem.Ad vltimam partem op.de l.qdã.in prin. ad Treb.vbi vr̃ nõ ſufficere diẽ legati cedere,niſi fiat reſtitutio,
3 cũ verba ad hr̃dẽ dirigũt̃.Sol.†Ibi loquit̃ in fideicõmiſſo vniuerſali,hic in fi.loquitur in legato p̃ticulari.Rõ eſt,nã iſta verba,ſi ñ dederit,intelligũt̃.i.dare nõ debuerit,ſed in legatis particularib. ſtatim cedit dies legati,& dñiũ legati trãſit immediate in legata-
b riũ recta via,ᵇſi nã rei legatæ non repugnat,merito iſta ↄditio verificatur ſtatim:ſed in fideicommiſſo vl'i ñ trãſit dñiũ,niſi facta reſtitutione.q̃ qs nõ tenetur facere,niſi petat.Iõ al'r iſta verba intelliguntur in vl'i legato,q̃ in particulari.Sed ↄ̃ hoc op.s̃.ver.idẽ dicẽdũ.So.hic in maiore,ibi in minore,ſecundum Ia.de Are.in d.l.
4 qdã ita.†Tu diſtĩgue,aut verba executiua referũt̃ ad legatariũ & tũc reqritur,ꝙ hr̃dis mora,vera,vel ficta p̃cedat,vt §.iſto.in prin. & ver.idẽ dicendum.Aut referunt̃ ad hr̃dẽ:& tunc aut in legato particulari,& ſufficit diẽ legati cedere,vt in ver.ſed & cũ quis. Aut in legato vl'i,& tũc requirit̃ reſtitutio,l.qdam ita.ad Treb. Aut dubitatur,ad quem ſint verba relata,& in dubio ad legatarium videntur relata,vt in ver.idẽ dicendũ.& in gl.ipſius,in prin.

ADDITIONES.

a ale.Intelliguntur.Et hunc tex.in hoc alle.pro no.Rom in conſi.inci.omnipotentis Dei poſtulato ſuffragio,circa propoſitam conſultationem inquantum quæritur,an.&c.in 2.dub.
* Claud.adde alex.conſ.3.vol.1.
b ale.¶Recta via.Dic melius,vt per Bar.in l.cum filio,ad fi.de le.1.& vide ĩ.eo.in l.ſi legatum.§.j.plenius per Imo.de hac materia in d.l.quidam.

a §.Si quis ita. ᵃQñ ex facto legatarij p̃t dãnificari hr̃s,cogitur legatarius ei cauere de illo non faciẽdo.h.d.Simile vidiſtis s̃.de le.2.l.3.in fi.cum l.ſeq.& l.fideicõmiſſa. §.interdum.eo.ti.Opp.ad iſtum §.s̃.de le.3.l.fideicommiſſa.§.ſi qs decẽ.& l.j.§.ſi cui ita.ĩ.vt le.no.ca.Sol.Ibi damnificatur hæres ex facto legatarij,tamen hoc legatario prodeſt principaliter:hic vero ſecus,vnde non debet cauere ibi,ſed hic ſic.

ADDITIO.

a Claud.Si quis ita,ad intellectum huius §.vide alex.in l.qui abſenti.§.j.ĩ.de acqu.poſſ.& ibi etiam aret.circa fin.

1 *Incertitudo perſonarum vitiat ademptionem,ſicut legatum.*
2 *Actio,& exceptio regulantur eodem modo.*

a §.Si duobus. ᵃIncertitudo†pſonarũ vitiat adẽptionem
1 ſicut vitiat legatum.h.d.prout in litera hr̃,vtriq;:ſi vero eſt neutri,dicit econuerſo,nõ vitiat ademptionẽ.
2 Vel al'r.†illud,qđ facit actorem in petitione ſuccumbere,facit ſuccumbere reum in exceptione.Nam ſi peto Titium legatum mihi,& non poſſum probare,de quo teſtõr ſenſerit,ſuccumberem,l.duo ſunt Titij.s̃.de teſta.tu.idem in reo,ſi hæres dicit legatum ademptum Titio,& non põt probare,de quo Titio ſenſerit teſtõr,ſuccumbet.Facit l.j.§.Labeo.de flum.& quod dixi in l.j.de excep.Op.nã hic aliqua litera dicit neutri,& ↄ̃dicit literę ver.vtrique:& litera,quæ habet vtriq;,eſt vera.Nam ſi dicit,neutri,verũ eſt in effectu,qa neuter exigere põt.Si dicit,vtrique,verũ eſt,ſi hęres vult,quia hr̃s habet facultatem ſoluẽdi,cui vult debitum,&c. Dr̃ hic,iſta ademptio non valet.Contra in l.ſi fuerit de reb.dub. Sol.Ibi fuerunt legatæ duę res,hic vna,& ibi plene dr̃.Item op.de l.ſi quis ſeruum,§.ſi inter.ſupra de leg.2.Sol.Neutri debetur hærede nolente ſoluere,ſed eo volente ſoluere vtrique debet̃,hoc eſt ei,quem eliget,& ſic intelligitur.Diuerſitas iſtius habetur in gl.magna ib,ar.contra,ſupra,de in rem verſo,ſed ibi erat certũ de iure vtriuſque,hic erat dubium de ipſo iure.

ADDITIO.

a Ale.¶Si duobus.No.ex iſto tex.quòd actio,& exceptio regulantur eodem modo.Adde do.meum Soc.in l.j.ff.de excep.vbi per hęc dicta Bar.dicit dictam regulam,non debet,de reg.iu.ĩ.hr̃e locum,vbi eſt eadem rõ.Et vide etiam Fel.in proœ.Decr.in gl.j.

1 *Ademptio ſi refertur ad rem,videtur adimi omnis diſpoſitio facta circa illam rem,non ſi refertur ad ius.*
2 *Clauſula derogatoria in ſtatutis poſita,vt tollat ſtatutum reſpiciendum eſt,an referatur ad rem,an ad ius.*

1 §.Si Titio fundus. Si†ademptio referatur ad rem,vr̃ adimi oĩs diſpoſitio facta circa illam rem.h.d.Et eſt not.tex.ibi,ſpãl'r dixerit,qa ademptio refertur ad rem,non ad ius legati condõnalis.Dic,ſi teſtõr diceret ſic,legatum factum ſub condõne adimo,tunc referr̃ ad ipſam diſpõnem.i.ad actũ legandi,nõ ad rem,& ſic ex primo legato debe-
2 tur.Hoc eſt bonum†pro ſtatutis,in quib.eſt clauſula derogatoria.Nam reſpice,an referatur ad rem,vel ad ius,quod diſponit.

§.Conditio. Nõ ſolũ qđ legat̃,ſed ẽt qđ ad qualificandum legatum exprimitur,poteſt adimi.h.d.in gl.ibi,arg.ↄ̃ l.ſi alij.Dic,vt ibi ſm Roff.In eadem gl.ibi l.j.Sed ibi adimebat,quod non legabat,nec aſcripſerat.

1 *Dictio taxatiua duntaxat,in legato inducit ademptionem in reſiduo,idem in dictione,ſolum.*
2 *Correctio legum non inducitur ex dictione taxatiua tantum.*

a §.Cum Titio. ᵃDictio†taxatiua in reſiduo adẽptionẽ
1 inducit,h.d.Idem habemus in dictione taxatiua tantum,in l.rõnes,in fi.& ibi no.C.de prob.ſm op.Azo.
b quę eſt veriſſima per hunc tex.idem in dictione taxatiua,ſolum,ᵇ vel ſolummodo,vt C.de tranſacti.l.ſi quidem.facit quod dixi in
c fi.l.ſi cum dos.ſupra rerum amo.An ex dictione,ᶜtaxatiua,†tan-
2 tum,inducatur legis correctio,vt ſi vnum ſtatutum pro vno maleficio imponit pęnam mille libratum,aliud ſtatutum pro eodẽ maleficio imponit pœnam legis tantum,vel duntaxat,an ex hoc inducatur correctio?Tex.videtur cum glo.ꝙ non,in l.ob ęs.C.de præd.min.l.contractus.ĩ.de re.iur.cum gl.& l.ſerui nomine.ĩ.de vſuc.cum gl.iſtarum legum.

ADDITIO.

a Ale.¶Cum Titio.Adde Bar.in l.ſi cum dos.s̃.rerum amo.
b Ale.¶In dictione taxatiua ſolum,&c.No.de taxatiua,tantum,ſolum,ſolummodo:vide Bar.late in l.ſi conſtante,ſol.mat.in 9.q.primæ partis,& Bar.hic,alle.Imo.& ſequitur in l.ſi vero,§.de viro.ſol.mat.
c Barb.¶An ex dictione.Et vide Io.de Imo.in l.ſi vero,§.de viro,ff.ſol.mat.Et quid de dictione,non obſtante,vide gl.de hæred;quæ ab inteſt.in auth.& Bar.in extra.ad reprimẽ.in verſi.non obſt.

1 *Legata,& fideicommiſſa reuocantur ex nuda voluntate,vel tacita grauiſſimis inimicitijs.*
2 *Teſtamentum quando cenſeatur reuocatum ipſo iure,vel reuocetur ope exceptionis ex inciſione teſtamenti.*
3 *Inimicus capitalis dicitur,qui occidit conſanguineum,vel accuſat de crimine capitali,vel minatus eſt ſe occidere.*
4 *Inimicitia grauiſſima dicitur,quando eſt lis omnium bonorum,vel facta eſt iniuria.*
Atrox iniuria quæ dicatur.
5 *Pace facta non poteſt opponi exceptio illius inimicitiæ.*
6 *Exhæredatio filij iuſtè facta videtur adempta,ſi pater ſe reconciliauit cum filio.*

a §.Non ſolum. ᵃNuda†voluntate,vel tacita,& grauiſſi-
1 mis inimicitijs,legata,& fideicommiſſa
b reuocantur,ᵇ quæ his ceſſantibus,reſtaurantur.h.d.¶Dici-
c tur hic nuda,&c.Declara nuda,vt in gl.Tunc opp.ᶜ C de teſta.l. hac conſultiſſima.§.ſi quis autem,& l.2.ſupra de iniu.teſta.Dic, vt in

ADDITIONES.

a Barba.¶Non ſolum.Et limita hunc §.niſi teſtator fuiſſet cauſa illius inimicitiæ,vide bar in l.cum in tabulis.§.fi.ĩ.de his,quib.vt indi.Videte ad limitationẽ huius §.quod no.bal. in l.ſi inimicitiæ,de his,quib.vt indi.& tene menti.item limita,niſi inimicitię ſuperueniſſent abſque facto legatarij,tex.eſt no.& ibi bar.in l.cum in tabulis.§.j.infra de his,quibus vt indig.
b Ale.Reuocantur.Et adde,quòd licet teſtator faciat codicillos,&non adimat,tamen tacita ademptio durat.l.filio.§.Seia.& ibi Bar.infra eo.
c alex.¶Tunc opp.& vnum tene menti,quod dicit bal.in materia,quem omnino vide in l.athletæ.§.dat remiſſionem,de excu.tu.per illum tex.quod no.

vt in gl.Sed ꝯ hoc op.de l.cum qdã.ĩ.de his,quib.vt indi.& l.nostram.C.de testa.Gl.q̃ est hic dicit,legata,& fideic.reuocari sine solẽnitate,& sine facto,sed in hr̃dis institõne reuocãda reqrit̃ fcm̃,
qđ deleat,vel cãcellet,vel linũ ꝯcidat,& tũc reuocat̃ ipso iure.Ad
2 illud † qđ gl.dicit,ꝗ qñ linũ ꝯcidit,testm̃ rũpit̃ ipso iure,male dicit,& ꝯriũ no.per gl.in d.l.nr̃am.C.de testa.q̃ dicit,ꝗ ope exce.idẽ no.in l.hr̃ditas.C.de his,quib.vt ind.Alibi hẽtis gl.q̃ distinguiti,& melius:aut incidit̃ añ testm̃ pfectũ,& reuocat̃ ipso iure:aut post testm̃ pfectũ,& tunc ope exce.Ita not.gl.s̃.de test.l.ad testiũ.§.si signa:& per Cy.ĩ d.l.nr̃am.¶ Itẽ dr̃ ĩ gl.ꝗ reqrit̃ factũ,vel solẽnitas. Cõtra,immo vbi factũ defuncti interuenit,nõ sufficit,vt ĩ.e.l.ex parte.Gl.dicit,ibi interuenit factũ qa incipit aliam volũtatẽ facere,sed pdicta loquut̃,qñ fcm̃ interuenit circa ipsum corpus testi,& bñ dicit Cy.De hoc ponit gl.vnam longissimam distõnẽ in d.l.nr̃am.C.de test.& in l.hr̃ditas.C.de his,qb.vt ind.Dicã in l.j.s̃.de
3 his,q̃ in testõ del.¶ Dr̃ hic,† capitales inimicitiæ,&c.q̃ro ª q̃ dicãt
a capitales inimicitiæ? Videte,ĩtelligo capitalẽ inimicitiã q̃tũ est in ꝓposito,si qs interfecit meum ꝯsanguineum,vel affinẽ,l.lege Cornelia,in prin.ĩ.de iniu.adeo,ꝗ repellat̃ à testimonio,& à con similib.idẽ si nõ occidit,sed de capitali criẽ accusauit.l.q cũ maior.ĩ.de bo.libe per totã legẽ.idem si nõ accusauit,sed minat⁹ est interficere,vt no.in l.licet.s̃.de arb.secus tñ vr̃.si auxiliũ pstiterit ꝯ
4 eũ in cã capitali.ar.l.q cũ maior.§.pe.Sed † q̃ dicãt inimicitię gra
b uissimæ,ᵇvidete,inimicitiæ grauissimæ sunt cãæ ciuiles oĩum bonorũ,vt inst.de exc.tu.§.itẽ pp litẽ.& pp litem.s̃.de excu tu.idem puto in oĩb.casib.in qb.dr̃ fieri atrox iniuria,quos hẽs ĩ l.ptor.§.atrocẽ.cũ l.seq.ĩ.de iniu.& insti.de iniu.§ atrox.Sed q̃ dr̃ atrox iniuria hic est oñsum,qualr̃ intelligat̃,& qũo dixi ĩ l.licitatio.§.qđ illi
5 cite.ĩ.de publ.† Vlti.pxi.l.qđ si iterũ.facit ad multa,ꝗ postq̃ facta
c est pax.nõ põt opponi ᵈ exceptio illius inimicitiæ,& intelligo
d pacẽ eẽ factã tacitè,vel expsse.Item no.† ꝗ si pr̃ exhr̃dauit filiũ ex
6 iusta cã,si postreconciliauit se cũ eo,illa exheredatio vr̃ adẽpta.

ADDITIONES.

A lex.¶ Quæro.Quis dicatur capitalis inimicus,adde quod habetur in c.bonæ memorię Magun.de elec.& quod no.in c.statutum,de rescri.in 6.& quod no.in c.pastoralis,de re iud.& no.in l.licet.s̃.de arb.Imo dicit tex.no.secundum An.in c.accedens,el 2.vt lit.non conte.ꝗ capitales inimicitiæ probantur,quãdo probatur aliquem retinere bona,& vxorem alicuius,& sic non solum ex morte,vel sanguine proprio,sed etiam bonorum,& sic secundi sanguinis,secundum An.vbi s̃.& vide gl.in auth.de testi.§.si vero quis.in ver.de crimine,& Bar.& ibi dixit aliquid in l.3.in prin.ĩ.de test.dicit etiam Bal.in auth.si dicatur,de testi.quòd remittitur arbitrio iudicis,& vide Bal.ĩ l.j.in fi.C.si qua præd.potest.& vide no.in l.procuratorem.C.de procu.& ibi per Guil.de Suz.& Bal.& Ange.in l.is,qui reus,de pub.iud.& qũo probentur inimicitiæ,vide Bal.per illum tex.in l.liberi.C.de in of.test.& alibi dicit ipse in l.in ipsis.C.fam.er.ꝗ si quis tenetur in vinculis,præsumitur inimicitia,quæ semper durare præsumitur,nisi contrarium probetur,& idem dicit in auth.si dicatur,& idem Bal.in l.non ignorabit,C.ad exhi.& testis super inimicitia dẽt reddere rationem non interrogatus,prout Bald.in l.3.C.de test.Adde,quis dicatur capitalis inimicus,Bal.cons.316.4.li.& consi.363.3.lib.& quando inimicitia præsumatur durare,per eundem con.161.

b Pom.¶ Sed quæ dicantur inimicitiæ grauissimę. Vide bar.cons.62.in j.vol.alias in 4.

c ¶ Facit ad multa.No.quòd si statutum permittit quem impune offendi, videtur permittere eundem occidi posse. Vide Io.An. in add.Spe.in ti.de hom.§.j.in fi.ver.Idem dixi,& consuluit Bal.in cons.inc.statuto castri plebis,& vide quod habetur in l.nec in ea.ĩ.de adul.& ibi Bar.& Bal.in suo peculio,in ver.bannitus.contrariũ dicit,videlicet quòd aut talis exbannitus de crimine,quod ingerit pœnam mortis,& statutum permittens ꝗ possit offendi,videtur permittere quòd possit occidi.secus si non sit bannitus ex crimine ingerente mortem.& idem dicit Guil.de Suz.in quibusdam suis allega.per l.Pedius.ibi ex qualitate,de incen.rui.& nauf.& in l.si præsens.de pęnis,Et si potest impune offendi,potest etiam capi,& ad iudicem duci.Bal.in l.fi.C.de exhi.reis.Et si mando,vt qué vulneres,tu occidis,teneor de occiso.d.c.fi.& no.Bal.in l.cum mandati.C.man.& hic teneo opi.Bar.quam sequitur Io.An in Spec.in ti.de consti.§.j.post.Marr.de Fa.& ibi respondet ad rõnẽ Bal.per l.capitalium.in §.in exulib.de pę.vide Io.An.in dicto loc.Item qñ statutum permittit occidi,etiam vulnerari permittere videtur,secundũ Cy.in l.j.C.q̃ sit longa cons.quod dixi.in l.j.C.vnde vi.& vide Ang.& imo.in l.in suis,de lib.& posthu.& quod not.Bal.in l.si quis non dicam rapere,in prin.de epis.& cleri.Adde.an si statutum permittat offendi,permittat etiam occidere,Ang.cons.287.Pau.de Cast.cons.24.

d ¶ Non potest opponi.Et ista faciunt,si cum inimico est facta pax non repellatur à testimonio,de quo per inn.in c.cum oporteat,de accu.& per gl.in c.per tuas,de simo.in ver.capitales,& no.per inn.in c.cum te.de re iu.& quod no.bal.in l.præscriptione.C si cõtra ius.dixi post Barto.in l.3.§.j.s̃.de testib.Adde,an inimicus reconciliatus possit esse testis,Ro.cons.186.

LEX V.

Sicut. Dr̃ hic,ꝗ translatio in alium inducit tacitã adẽptionẽ. Contra.Imo vr̃,ꝗ ambo ꝯcurrunt ad legatũ.Inst.de leg.§.si eadẽ res.& s̃.de le.3.l.re ꝯiũcti.Gl.sol.ꝗ ꝯtinet adẽptionem ꝑ parte,vel ait,distingue vt dr̃ in l.si plurib.s̃.de le.j.do.Dy.dicit,ꝗ hoc non est verum,imo continet adẽptionẽ in totũ.vt hic in tex.& ĩ.l.prox.Ad ꝯriũ rñdeo,ꝗ ibi legat̃ scđo sine ꝯmemoratione primi legati,hic vero fm legatum fit sub ꝯmemoratione primi.
a hoc probat̃ ĩ.de cond.& de.l.nã ad ea.istud dictũ Dy.est ꝯ casum ª l.Iulianus.in prin.s̃.de hær.inst.& l.triplici.de ver.sig Dicũt qdam ibi loqr̃ in hr̃ditate,q̃ difficilius amittit̃:hic vero ĩ legato.ar.s̃.in l.3.in fi.Videte,istud nõ est verũ.Nã qñ adẽptio fit in voluntate solẽni,eodẽ mõ valet in hr̃ditate,sicut in l legato,l.hr̃des.§.sed & si notã.s̃.de test.& qđ no.s.e.l.3.§.fi.Quare teneamus,ꝗ gl.dicat bñ,nisi aliud appareat fm distinctionem d.l.si plurib.s̃.de le.j.Nõ obst.l.nam ad ea.alleg.per Dyn.quia ibi fiebat translatio in eadem personam,hic in aliam,quæ facilius præsumitur,vt no.in simili in l.j.§.fin.ĩ.de stipul.seruo.

ADDITIO.

a Ale.¶ Est contra casum.An,& quando videatur legatum ademptum,habetur per Cy.in l.si Fortidianum.C.de leg.per Bar.in d.l.re coniuncti,circa prin.de le.3.& in d.l.nam ad ea,& vide Bar.in l.Alumnæ,§.j.ĩ.eo.& Imo.in d.l.Iulianus.in fi.& vide Ale.in consi.169.& in consi.171.in 5.vol.

LEX VI.

1 *Lex magis sequitur naturam vltimæ voluntatis,quàm contractuum.*

Translatio. No.tex.ibi,nam cũ dico.Itẽ not.tex.ibi,itẽ si pro fundo x.legẽt̃ qđ tenementi,quia valebit ad multa.Op.& vr̃,ꝗ isti sunt duo rei debẽdi,l.3.ĩ.de duobus reis.in prin.Rñ.ibi loqtur in ꝯctib.qui depẽdẽt ex volũtate duorum,debitoris,& creditoris:vñ nõ est verisimile,ꝗ creditor voluerit à primo dbitore recedere,nisi aliud appareat iure nouationis:sed hic loquit̃ in vlt.volun.quæ depẽdent ex voluntate vnius testõris,vñ nõ est verisimile,ꝗ voluerit duos grauare.Hæc so.pa
1 tet hic in tex.† in aliis aũt dispositionib.magis starem ei,ª quod
a dicitur in vltimis voluntatib.quàm quod dicitur in contractib.

ADDITIO.

a Starem ei.Et sic ex hoc sentit Bar.quòd lex magis sequitur naturam vltimę voluntatis,quam contractuum.Et ita ponderat are.in c.sicut,tit.de prob.& in c.fi.de constit.

1 *Legatum quantitatis,in dubio an videatur duplicatum,vt debeatur bis,vel tãtum semel.*

2 *Mutuaui tibi centum,& apparet.item apparet,ꝗ promisisti centum ex causa mutui,intelligitur de eisdem centum,quæ mutuasti.*

3 *Species si pluries relinquatur,an semel vel pluries relinquatur,remissiue.*

Cum centum. Si q̃titas bis relinquat̃,bis debetur,nisi aĩo adimẽdi secunda voluntas fuit ex-
1 pressa.h.d.& est aliquãtulum subtilis.Quæro † dr̃ hic,si testõr voluerit duplicare,legatũ erit duplicatũ,alias nõ:qđ in dubio?Glo.distinguit,aut legatũ q̃titatis duplicet̃ ĩ eodẽ testõ & tũc non in-
a telligatis duplicatũ,ª sec⁹ si in diuersis scripturis,qa tunc vr̃ duplicata q̃titas.h.d.Iac.de Are.vr̃ sentire ꝯ istã gl.hic,& eius opi.plus placet.Nã hic ĩ fi.legis dr̃,idẽ ẽ,& si ĩ codicillis id fuerit factũ.Et sic nõ vr̃ curare,an ĩ eadẽ voluntate,vel diuersis fiat.Quare dicit Iac.ꝗ opi.gl.hẽt locũ,qñ relinq̃t bis eadẽ q̃titas,secus si diuersę,qa in vna volũtate est legatũ plus,in alia minus:quare tũc vr̃ duplicare legatũ,nisi aliud appareat.Et hic est casus huius legis,& l.si ita sit scriptũ.s̃.de leg.j.fm Ia.đ Are.& s̃.e.l.3.§.si qs Titio.Cum ergo sit alia cã in primo casu,q̃ in scđo,legata differunt fm plus & min⁹.In vno.n.s.in primo casu est plus,q̃ in alio.s.scđo:ideo qa est plus in vno legato,q̃ in alio in quantitate,vr̃ duplicatum legatũ ẽt in eadẽ volũtate.Istud vr̃ esse magis ꝯsonum iuri,& veritati.Et hoc verũ,si intelligamus legatũ factum simplr̃ esse:sec⁹ si fm fieret ꝑ relationẽ ad primũ:vt si dico,cẽtũ,q̃ pure legaui,lego sub ꝯdõne Nã tũc licèt dictio,ꝗ possit facere simplicẽ relationem & possit facere ꝓpriã,vt no.hic in j.gl.in dubio intellr̃ de ꝓpria,& vera relatione.Hoc ꝓbat in l.Iulian⁹.s̃.de hær.inst.& l.triplici.§.j.ĩ.de ver.sig.vñ ĩtelligẽdo,ꝗ hic fuerit relictũ fm relatũ ꝑ relationẽ ad primũ,verũ diceret ista gl.qatũc in hac l.nõ vr̃ duplicatum legatũ,tñ ꝯ Ia.de Are.facit l.Sẽpronius,s̃.de le.2.Sol.Ibi sunt duæ voluntates,q̃ hñr loco vnius,& iõ nõ apparet,q̃ voluntas fuerit prima,& q̃ posterior,& ꝯstat testõrem tm̃ semel reliquisse:iõ in dubio eligemus qđ est minus,vt ibi:hic vero ꝯstat testõrem pluries legasse.¶ Et iõ pro declarõne huius materiæ quidam hẽnt
b hic distinctionem per Dy.quare plenius distingueᵇ sic.Qñ alicui pluries relinquitur q̃titas,aut à diuersis hęredib.autᶜ ab eodem.Si à diuersis,à quolibet debet̃ insolidum,l.seruo alieno.§.si qs à primo.s̃.de le.j.nisi illi diuersi hr̃des haberent̃ loco vnius,vt instituti,& substituti,vt ibi not.Si vero ab eodẽ,& tũc aut ĩ diuersis voluntatib.aut in eadem.Si in diuersis,aut legatũ est simplex,& in dubio vr̃ velle duplicare legatũ,l.quinquaginta.de prob.nisi sint duæ volũtates,q̃ loco vnius hñr,l.Sẽpronius.s̃.de le.3.Aut legatũ est ob vnam,& eadẽ causam,& tũc stat̃ vltimo legato,l.libertis,quos.in prin.de alim.& cib.leg.Si vero relinquit in eadẽ voluntate,tũc aut vt rũq; legatum ꝯtinet tantundẽ,aut non.Primo casu ñ psumit̃,ꝗ voluerit duplicare,nisi ꝓberur,l.plane vbi.§.sed si nõ corp⁹.s̃.de le.j.Si vero nõ ꝯtinet tãtundẽ,tũc aut fm lega-
c tũ est factũ ꝑ relationẽ ad primũ,& tũc stabit̃ vltimo tm̃.ita põt intelligi hic,& gl.hic posita.Aut fm legatũ est factũ simplr̃,& pręsumit̃ testõrẽ voluisse duplicare,nisi aliud appareat per verba expressa,vel ꝑ dictionẽ taxatiuã,l.si ita.s̃.de le.1.& l.3.§.cũ Titio.s̃.e.
2 Ita debes intelligere istam materiam.¶ Et ista materia † põt induci ad quæstiones.Apparet,ꝗ mutuaui tibi centum.Item apparet,ꝗ postea

ADDITIONES.

a ale.¶ Non intelligatis duplicatum.Et intellectum iac.de are.& Bar.hic sequitur Pau.de Ca.in l.planè,§.j.de le.j.& ibi etiam Bal.& Ia.de are.& etiam ita tenet Pe.ibi.licèt non alleget istum tex.adde Spe.in ti.de testa.§.j.ver.item pone,an instituerit filium.

b ale.plenius distingue.sequitur Pau.de Ca.in d.l.plane.§.si eadem.tamen ille tex.in §.j.loquitur,quando qualitates erant diuersæ,nimirum ergo &c.per hanc legem.& sic non probat dictum.Vnde nisi aliud constet,videtur idem in legato speciei.l.si tibi homo.§.j.& ibi Bar.de leg.j.iuncto §.si eadem.tamen pro opin.Bart.est casus in l.si à plurib.§.j.& ibi latissime per Dy.& Bar.de leg.2.

c Alex.¶ Stabitur vltimo tantum.Facit l.Lucius.§.impuberem,cum ibi not.de leg.2.& quod no.Bar.in l.2.§.fi.de do.præleg.

q postea ꝑmisisti centū ex eā mutui: an intelligatur de illis cētum mutuatis, an de aliis cētū? Et q de eisdem cētum intelligat, vr. gl. in l.
3 triplici. ff. de ver. sig. & dixi in l. plane. §. j. s. de leg. j. Et hoc † qn̄ pluries relinquitur quantitas. Sed si species pluries relinquatur, non
a dico hic, sed dicam a in l. Mæuius. §. eum, qui. s. de leg. 2.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Sed dicam. Et dixi post Imo. in l. plane, § si eadem, de leg. j. per Dy. & per Bart. latè in d. l. si pluribus §. j. de leg. 2.

LEX X.

1 *Conditio tacita, quæ venit ex dispositione testōris, impedit transmissionem: secus est si ven[illegible] ex necessitate, quia non impedit.*

2 *Resolutio conditionalis in contractibus non facit primum contractum conditionalem, sed in vltimis voluntatibus sic.*

Si legatum. Ad hāc legem op. q adēptio ꝯdōnalis nō impediat transmissionem, vt l. si penū. ff. qn̄ di. le. ced. Solue, vt ibi per Dy. & ibi plenius dixi, qa ibi loqr̄ de ꝯdōne. q
1 extitit in ipso actu moriēdi: hic secus. Itē op. † tacita ꝯdō non ipedit transmissionē. Verū est de ea ꝯdōne, q venit ex necessitate, sec⁹ si venit ex dispōne testōris, vt hic, & l. qd pure. ff. qn̄ dies leg. ced.
2 Itē op. s. ꝑ emptore. l. 2. §. si in diē. Br̄ † solue, aliud in ꝯctib. aliud in vlti. voluntatib. Nam in ꝯctib. resolutio ꝯdōnalis non facit condōnalem primum ꝯctum, sed in vlti. voluntatib. sic, vt no. in l. ꝯria, sed plenius in l. 2. §. j. de in diem. in gl. magna. habetis in l. quibus diebus. §. quidam Titio, de cond. & dem.

1 *Dominium in legato quantitatis non transit recta via in legatarium, tamē statim incipit deberi.*

§. Quod si ita legatum. Et materiam huius §. habuistis s. eo. l. 3. §. j. hic dr̄, si decedat, antequam dies legati cedat: Contra, immo debet intelligi, si decesserit, antequam accipiat, sicut in fideicōmisso vniuer-
1 sali, l. quidam ita. ff. ad Treb. sed hic † est legatū quantitatis, in quo non transit dominium recta via, sicut in fideicommisso vniuersali. Rn̄. licèt dominium non transeat recta via, tn̄ statim incipit deberi: sed in fideicommisso vniuersali est plus, quia requiritur acceptatio fideicommissarij, & eius factum, ideo quia illud non pt̄ continere damnum, sed legatum, istud tantummodo lucrum.

LEX XI.

1 *Electio in legato generis an sit legatarij, remissiue.*

Qui hominem. Op. s. eo. l. non solum. §. j. Rn̄. ibi in legato alternatiuo, hic in legato gn̄is.
1 Inducit gl. hāc † legem ad qōnem, q in legato generis est electio legatarij. De qua habetis s. de leg. j. l. legato generaliter. & l. hæredes. §. non tantum. ver. si incerto. s. famil. ercisc.

LEX XII.

1 *Verbis testatoris statur in adimendo id, quod [illegible] concedit[illegible].*

2 *Quis admittitur ad probandum contrarium [illegible] quod test[illegible] asseruit.*

3 *Statutū si aufert ex causa in eo insert[illegible] [illegible] non statur.*

1 Diui. In adimendo † id, qd à testōre ꝑcedit, verbis testōris statur. h. d. Op. de l. 2. §. j. s. ad Syll. vbi dicto testōris non stat. Sol. hic testator volebat solū auferre beneficium à se concessum. ibi vero volebat pœnā imponere. Itē op. in Auth. vt cū de appe. cog. §. cās. vbi non stat dicto testōris inferentis cām exhæredationis, nisi ꝓbet. So. ibi testōr volebat auferre filio, qd hēbat à lege, s. qd sibi patri succedat: hic vero volebat auferre. qd à seipso testōre habe
2 bat, vt hic. ¶ Vlterius † qro. qd si libertus vult probare ꝯriū eius, qd dixit testator, an debeat sibi prodesse? Crederem, q sic, quia si testōr errans hoc dixit, ita q appareat testōrem errore dixisse. puto, q proderit sibi, arg. l. vltimæ. s. de hære. inst. Facit l. epistolam. in
3 prin. ff. ad Treb. † teneatis menti, quia faciunt ad multa, præcipue
a ad statuta, quæ auferunt beneficia alteri concessa. Vtrum stetur a causæ appositę in statuto sine alia probatione, solutionem habetis ex prædictis, quod tene menti.

ADDITIO.

a Io. Tho. ¶ Vtrum stetur. Adde tu, q Fran. de are. in c. 2. de prob. dicit hoc dictum Bar. sin. Et per istud dictum videtur reddi dubia decisio Bar. in l. ambitiosa, charta vlt. de decr. ab ordi. faci. vide ibi, & cogita.

LEX XIIII.

1 *Inducta ad diminutionem non important augmentum.*

2 *Ecclesia contra habentem fundum eius in emphyteusim an agere possit rei vendicatione.*

Dominium regulariter non probatur ex contractu emphyteutico.

3 *Instrumentum treugæ probat guerram præcessisse.*

4 *Positio habitus an sequatur ad positionem priuationis, remissiue.*

1 Legata. Quæ † inducuntur ad diminutionem, non importāt augmētū. h. d. De hoc s. de le. j. l. legata inutiliter. & ibi p Dy. inducitur ad plures qōnes. Et quidam ponūt hic duas.
2 ¶ Prima, si hēs † fundum in emphyteusim ab ecclesia: modo ecclesia agit rei vendicatione, an ex hoc ꝓbetur ꝑpetere rei vēdicatio ecclesiæ? vr̄, q nō, qa instrm̄ emphyteusis inducitur, vt i⁹ ecclesiæ diminuatur, nō vt augeat. Videte, ista qō recte intelligēti hēt modicū dubij. Nā si qdē ecclesia agit actione psonali descendenti ex ꝯctu emphyteutico, tūc nō pt̄ ibi referri qō dnij, l. si qs ꝑductionis. C. loc. & l. nec creditoris. C. de pig. act. Sed ageret rei vēdicatione,
b tūc ex instrō emphyteutico non ꝓbat s. dnīū regulariter, l. ad ꝓbationē. C. loc. & no. p gl. in simili, in l. ita vt vel fur. vel ita vt si fur. s. cōmo. Hæc sunt vera, nisi dn̄s emphyteusim eo aīo recepisset, vt
c transferret dnīū in ecclesia, fm ea, q plenissime dixi in l. si aliquam
3 rē, ff. de acq. po. Scd̄o Dy. † inducit istā legē ad aliud, facta ē treuga īter aliquos, vtrū ex instrō treugæ ꝓbet guerrā ꝑcessisse, vt sic finita treuga remaneat guerra? Hæc lex facit, q n̄, qa treuga fit ad diminutionē, nō ad augmentū guerræ. Videte, n̄ ē dubiū, q ex instrō treugæ n̄ īducit guerra, sed ꝓbat guerrā ꝑcessisse, sicut dicimus de diuortio. l. Iulianus. s. de diuor. & i. Aut. q. mo. na. ef. le. §. qn̄. & facit qd no. in l. si mihi, & tibi. §. i. legatis. s. de le. j. De hoc facit qd no. di-
4 xi in l. decē. ff. d ver. ob. Sed vtrū † ad positionē priuationis sequat positio habitus, habuistis in l. 3. §. si duob. s. eo. ti. Nō hētis hic alia.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Legata. Istam legem alle. Bar. in l. quia, de iurif. om. iud.

b Ale. ¶ Non probatur. An per instrumentum probetur dominium, & idem per dationem in emphyteusim, adde quæ dixi post Bar. in l. Titia, ff. de so. adde Bal. & Imo. in l. cum tale, § fi. de cond. & dem. & quod no. Bal. & doc. in l. cum falsa, C. de iu. & fa. ig. in §. quibus, in j. const. Co. per imo. in l. quidam ita, infra ad Treb.

Io. Fr. Ri. ¶ Adde Spe. in ti. de loc. §. nunc aliqua, ver. 52. & ver. 78. vbi plenè de q. de qua hic per Bar. & idem tenet Ale. cons. 11. inci. viso processu, vo. 4.

c Claud. Dixi. Adde Bal. in l. cum tale, §. fi. ff. de cond. & demonst.

LEX XV.

1 *Legatum extinctum alienatione non restauratur, nisi de nouo probetur.*

a Cum seruus. a Legatū † extinctū alienatione nō restau
1 ratur, nisi legatari⁹ nouā volūtatē testōris probet. Op. de l. rē legatā. ff. e. So. Fateor, q dēt distingui, alienauerit spōte, aut necessario, vt ibi dr̄. Scd̄o op. de man. test. l. verum est. So. Aliud in relicto libertatis, vt ibi, aliud in relicto proprietatis, vt hic. Istud vr̄ ꝯ tex. in l. 4. s. e. vbi cessante cā adēptionis cessat adēptio. Puto, q debeamus sic dicere: inimicitię, d qb. ibi loqr̄, fuerūt cā volūtatis testōris, vn̄ cessantib. inimicitiis ꝓsumit cessare volūtas adimendi. Sed hic alienatio nō est cā volūtatis adēptionis, sed voluntas ꝑcedit, q ōndit ꝑactum alienationis: Vn̄ secuta adēptione nō sequit, q remanet voluntas legandi, qa non est eius causa.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Cum seruus. Hunc tex. allegat no. Bal. in l. 2. C. de le.

LEX XVI.

1 *Statutum, q campsor debet cancellare rationes, de quibus plenariè fuit satisfactum, verificatur in eo, qui scribit sibi satisfactum.*

Scribere sibi satisfactum & cancellare idem est.

1 Nihil interest. Hæc lex facit ad qōnē de statuto cāpsorū, q hēnt statutum, † q ipsi tenent cācellare rōnes, de qb. fuit plenariè satisfactum. Mō qdā nō cācellauit, sed dixit satisfactū est mihi oīb. integrè. Certe idē est hoc dicere, seu scribere, quod cancellare, ar. huius legis. Non sunt hic alia.

LEX XVII.

a Nihil prohibet. Gl. op. de l. vbi repugnantia, de re. iur. & gl. soluit optime.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Nihil prohibet. Adde quod no. in l. emptor, §. Lucius, in fi. de pac.

LEX XVIII.

1 *Alienatio voluntaria omnino extinguit legatum præcedens, & quando extinguatur. num. 6.*

Liberalis in necessitatibus nemo existit, & qualiter intelligatur, & nu. 4.

2 *Donare improprie dicitur [illegible] ex necessitate.*

3 *Legatum quibus alienationibus reuocetur.*

5 *Legatum an reuocetur ex alienatione facta causa fœnerandi.*

7 *Legatum [illegible] non videtur reuocatum, licèt alienauerit vsumfructum.*

8 *[illegible] alienata pro ea parte videtur legatum reuocatum.*

9 *Legatum non censetur reuocatum ex pignoratione, nisi sit pignorata pro tanto, quod non sit spes luitionis, num. 11.*

10 *Donatio facta vxori reuocatur per pignorationem, nō tamen per obligationem generalem omnium bonorum.*

a Rem legatam. a † Alienatio voluntaria oīno extīguit
1 legatum ꝑcedēs. h. d. No. tex. ibi, hæc. n. distinctio, & c. Dr̄ hic, cū nemo in necessitatib. liberalis existat. gl.
2 exponit, nemo, q dat ex necessitate, dr̄ donare. Cōtra, īmo † qn̄q; qs donat ex necessitate, vt s. de tu. & rat. di. l. j. & l. cum plures. §. pe. & fi. s. de admi. tut. & l. si seruus seruum. §. si oliuā. s. ad l. Aqui. Dicit gl. ibi non dr̄ donatio ꝓprie, sed improprie, & bn̄ dicit, vt plene di
b xi in l. j. de don. ¶ Sed qro, b vtrū p istam donationem impropriā, de qua loquuntur leges ꝯriæ, reuocetur legatum? Rn̄. non, quia
3 ex necessitate fit, ergo nō reuocat, vt hac lege cum si. Tu † aduertete tres casus, qn̄q; donatio fit ex ꝑcedenti liberalitate, & tunc loquitur lex ista. Qn̄q; donationē ꝑcedit necessitas, tūc lex ista non procederet, & est casus in l. j. §. j. s. de tu. & ra. dis. & l. cum plures. §.

cum

ADDITIONES.

a Pom. ¶ Rem legatam. Ad istam legem vide Ale. in l. totum fil. j, §. j. ff. de le. j. & cons. 7. in vlt. col. in 2. vo. Bar. cons. 25. aliàs 27. in 2. dub.

b Barb. ¶ Sed quæro. Et limita, quando rem legatam vendidit, nec tradidit, neque pretiū accepit, tunc per istā solā venditionē non videtur reuocatū legatū. Casus est aureus in l. prædia, §. liberto, ff. de fun. instr. Secundo quando hæredi dedit potestatem vendendi rē, l. postquam §. fi. vt le. no. caue. Tertio quādo legauit rē, vel æstimationem, l. Lucius, de le. 2.

cum tutor. de adm. tu. Q ñq; nō præcedit necessitas, neque libera litas, sed quædam malitia. vt in casu l. si seruum. §. si oliuā, & tunc puarem, φ hæc lex habeat locū, q̃a sufficit φ ex necessitate non
4 fiat. Scd̃o modo intelligunt† ista verba posita in fi. cum nemo in cessitatib. liberalis, & c. i. nemo, q est in necessitate, liberalis existit. Contra istam expositionem vř l. si ego. s. si cert. pet. Ista expositio non est vera, quia etiam indigens p̄t liberalis existere. Tertio mō
a exponit, vt in gl. sed tene primam. ¶ Dř hic, si ex necessitate alie-
5 nat, φ legatum nō reuocat. Sed qd † si aliquis alienat titulo non lucratiuo, ex volūtate tñ, vt cā fœnerandi, an vř vendere ex volūtate, vel ex necessitate? Gl. φ ex necessitate, l. seruum quoque. §. fi. s. de proc. vbi verbum ex necessitate accipitur. i. titulo nō lucratiuo. Puto ɔ̃rium, quia hic accipitur ex necessitate, s. rei familiaris, vt hic, & supra de leg. 2. l. fideicommissa. §. si rem. & Insti. de leg. §. si rem suam, sed in lege ɔ̃ria aliter sumitur. Op. j. eo. l. pr̃ inter filios.
6 † Sol. ibi fuit relictum certæ quātitatis, hic speciei. Et vt liqueat ista mā, sic distingue, aut legatur quantitas, aut species, aut species & quantitas, hoc est pretium illius speciei, aut legatur aliqđ ius. Primo casu dic, vt dicam j. eo. d. l. pater. Secundo casu aut ista spēs alienat ab herede, & legatum nō extinguitur, l. seruū filij. §. si procura. supra de leg. j. s̄m intellectum gl. Aut alienat à testōre, & tūc aut fuit legatum sub condōne, q meus erit, vel si meus erit, & tūc reuocat indistincte, l. scribit Quintus. in fi. supra de aur. & arg. leg. nisi aliud loco eius redimat, l. filiæ. §. i. j. de cōd. & dem. Aut legatū fuit factum simpl'r, & tūc aut alienatio fit per dissolutionem speciei, vel translationem ad aliā spēm, & reuocatur indistincte, l. Seia. de aur. & arg. leg. quasi res desinat extare, vt ibi. Aut alienatio fit re remanente in esse suo, & tunc aut fit ex voluntate, aut ex necessitate, vt hic, & d. l. fideicommissa. §. si rem. & insti. de leg. §. si rē. Si vero legatur species, & q̃titas, hoc est p̄rium rei, tūc nō reuocatur venditione legatum, l. Lucius. suprà. de leg. 2. Sed si alienatio fieret alio mō, puta p dationē insolutū vel p p̄mutationem, tunc est maius dubiū, tñ dicerem idem ex illo capite, quo p̄tium est relictum, quia semp p̄tium peti posset, sicut si relinqueret res aliena vel pretium rei alienæ, l. non dubium. supra de le. 3. Si vero relinquit ius. i. nomen, dic vt in tex. d. l. fideicommissa. §. rem. s. de leg. 3.
7 ¶ Quæro, hic dicitur, de alienatione totius. † Sed quid si alienauerit vsumfructum tñ, an reuocasse vř? Gl. φ non, in l. 3. C. de leg.
8 probatur in l. 2. de cond. inst. Sed † quid si alienauit partem rei? certe pro illa parte extinguitur legatum s̄m præcedentem distinctio
9 nem, l. si ex toto. s. de le. i. & Inst. de leg. §. si rem suam. Sed † quid si pignorauit? Rñd. non vř reuocari, vt inst. de leg. §. si rem. circa me
b dium, & l. 3. C. de leg. secus in donatione facta vxori, b quæ per pignorationem vř reuocari, vt no. C. de leg. l. 3. & l. fi. §. pe. de donat.
10 qđ no. q̃a si reuocatur, ergo nō cōfirmatur morte. † Sed an c hoc
c habeat locum in obl'one generali, si aliquis donat vxori aliqđ, & postea obligat oīa bona sua, an p istam gñalem obligationem vř reuocata donatio? Puto, φ non, q̃a non vř ea mente obligatum, vt reuocetur donatio, l. cum hic status. §. si maritus. de do. inter vi. & vx. & quia obl'o gñalis non afficit ita rem, sicut specialis quo ad
11 hoc, ar. l. est dña, s. in qb. cau. pig. taci. ɔ̃h. Et p̄dicta † omnia intelligo vera, nisi res esset obligata pro tanto, φ non est verisimile debitorē debere luere, tunc. n. haberetur loco alienationis, l. antep. in prin. supra de leg. 3. & l. legata. in fi. supra de supel. leg.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Sed tene primam. Et ita consului ego Ale. & est tex qui loquitur in venditione in l. scribitur, & ibi Bar. de aur & ar. leg. in ver. sed quid si al enauit, & probare videtur tex. ibi, & ibi gl. j. & ibi Bar. in l. fideicommissa, §. si rem, de le. 3. & gl. in §. si rem. Insti. de le. licèt ibi tex. contra, & in l. 3. C. de le. sed cui incumbit onus probandi, an ex necessitate, vel ex voluntate, etiam quando titulo oneroso alienauit? dico, φ hæredi, cui semper incumbit onus probandi mutationem voluntatis, dic. §. si rem. Inst. de leg. & l. eum, qui. de. pb. & l. Lucius, la j. de le. 2. & gl. in d. §. si rē. Insti. de leg. Et adde φ quando res alienatur necessitate vrgente, & sic qñ nō est reuocatū legatū, agitur ad rē, nō ad p̄tiū, l. Lucius, la j. de le. 2. & ibi gl. & Bar. & circa materiā vide Bal. in l. 3. C. de le. & ibi Io. But. qui ponit, quādo alienatio p̄sumitur ex cā necessaria, & quādo ex volūtaria, sed ipse dicit idē, quod gl. hic, quam reprobat Bar. hic, & de materia habetur plenè per Imo. in c. filius, de testam.

b Ale. ¶ Facta vxori. Vide l. si maritus, la 2. C. de do. inter vi. & vx. & nō. per Cy. in d. l. 3. C. de le. Et ad id, quod dicit hic Bar. de obligatione generali, adde Bal. idē dicentē in l. fi. nō verum, C. de do. inter vi. & vx. vbi etiā idē dicit in tacita hypotheca, per illum tex. Quid in donatione causa mortis, vide per Dyn, Bald. & Imo. in l. stichum qui meus erit. de leg. 2.

c Barb. Sed an. An autem potest fieri obligatio, an donatio, & vide sing. casum in l. de reb. C. de dona. ante nup. licèt fallit in l. j. C. de iur. fis. li. x. & idem in causa pia: vt voluit Rom. in d. Auth. similiter.

LEX XIX.

1 *Legatum simpliciter ademptum remanet apud hæredem cum suo onere.*
2 *Legatum si transfertur, transfertur cum onere.*

1 Si adimendo. Legatum † ademptum simpliciter remanet apud hæredem cū suo onere. h. d. Dř hic, si reuocare voluit, quid in dubio? R. ñ. videtur nolle reuocare.
2 Et sicut † qñ legatum transfertur in alium, transfertur cum suo
a onere: a ita qñ simpliciter adimitur, remanet apud hæredem cum onere suo, vt hic, & l. Caio s. de ali & cib. le. Op. j. eo. l. si tibi. So. ibi in eadē persona, hic in diuersis. Opp. s. de ali. leg. l. Stichus. §. Titia. So. ibi fideicommissum ab ipso principio videtur limitatum s̄m qu. litatem p̄cedentis legati, hic vero fuit simpl'r relictum, qđ no.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Suo onere. Fallit nisi hæres, idemque legatarius fuisset occasione legati grauatus ad aliquid dandum cohæredi gratia coæquationis, quia tunc adempto legato videtur ademptum grauamen, l. Pamphilo. §. fi. de leg. 3. facit l. alteri. j. eo.

LEX XX.

1 *Translatio inutilis perimit legatum.*
2 *Per sequentem contractum inutilem à primo non receditur, secus in vltimis voluntatibus.*

1 Et si transferam. Inutilis † translatio perimit lega-
a tum. a h. d. Op. de c. non præstat. de re.
2 iu. li. 6. Dic, vt ibi per Dy. Opp. † de noua. & l. si id, quod. de rescin. ven. vbi per sequentem ɔ̃ctum inutilem à primo non receditur. Sol. Aliud in ɔ̃ctib. quia pendent ex voluntate duorum, aliud in vlt. voluntatib. vt hic, & l. planè. in prin. s. de le. j. Op. de l. legata, in fi. suprà. eo. vbi ademptio inutilis non vitiat legatum. Sol. lex nostra loquitur de translatione inutili, quæ in se hēt vtilem adēptionem. Vnde nō est verū, φ ademptio sit inutilis, īmo vtilis: sed ibi adēptio ī seipsa iutilis erat rōe rei adēptę, vř īcertitudinis p̄sonarū.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Perimit legatum. Concordat tex. vbi Bar. in l. fundum, §. minor. s. de fun. instr.
* Clau. Adde Gemin. in c. si duo. de procurat. in vj.

LEX XXI.

Legatum. Legatum filio, vel seruo nō p̄t adimi à patre, vel dño. h. d. ¶ Opp. de legatum seruo delatum. s. de le. j. & de l. j. §. per seruū. de suc. edict. Rñ. hic loq̄r in adēptione, ɔ̃ria loquuntur in repudiatione. Rō, q̃a repudiatio fit, postq̄ cessit dies
a legati. Iam. n. p̄ri, vel dño quæsitum erat, a & ideo repudiare p̄t: sed ademptio fit viuo testōre, & sic ante diem legati cedentem: & rō non pōt adimi à patre, vel à domino, quia eis non erat datum.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Quæsitum erat. Reuocabiliter, secundum gl. si quis ita hæredi, de cōd. inst. Et hæc ratio Barto. est bona, & eam tenet Imo. in d. l. legitum, licèt Bar. mentionem non faciat.

LEX XXII.

1 *Institutus an repellatur ab institutione propter graues inimicitias cum testatore ortas.*

Ex parte. Inimicitiæ supueniētes, & testm̄ imperfectū here
a dis instōnē nō vitiant, sed legatum. h. d. Op. C. a de his, q. vt ind. l. hæreditas, & j. de his, qb. vt ind l. cū qdam. sol. Dūt qdam, q actiones hr̃ditariæ nō denegātur ei ipso iure, sed p sn̄iam sic, vt hic. Veritas est, φ ibi testōr appellauit hæredes indignos, iō applicatur fisco: sed hic indignos nō appellauit, sed cæpit facere aliud tñ, qđ nō p̄fecit. ¶ Quærit gl. q̄ sit rō diuersitatis inter hære
1 dem, & legatarium: dic, vt in ea, quā no. ¶ Quæro, vtrum pp† cās inimicitiæ uñ possit qs ab instōne repelli? Et vř, φ non. p hāc legē hoc non vř verū, si hr̃s institutus p̄buerit cās inimicitiæ, vt q̃a occidit filium testōris, vel fecit sibi aliquod grauissimū, vt in Auth. si captiui. C. de epi. & cle. & Auth. liberi furiosi. C. de episco. aud. Sed si testōr, vel extraneus dedit causas inimicitiæ, nō ipse institutus, tunc habet locum ista lex, quia non repellitur ab hæreditate.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Oppo. C. Quomodo intelligatur, & an in minus solenni voluntate legata adempta dicantur, vide Bar. in l. si iure. in prin. de le. 3. & vide gl. & doc. in materia huius l. in si deicommissum, C. de fideicommiss. & tangit Imo. in l. si ita scriptum. de leg. j.

LEX XXIII.

Pater inter. Si ex pecunia legata p testōrem aliqđ emit, legatum nō extinguit, sed ex re empta p̄stat. h. d. Op. φ alienatione extinguat, vt s. e. l. rē legatā. So. Licèt hic alienauit pecuniā, tñ rē emptā retinuit in p̄rimonio. Opp. ɔ̃ hoc. s. de au. & ar. leg. l. Seia ab hr̃de. vbi extinguit legatū, licèt res retineat in p̄rimonio. So. ibi fuit legata spēs, hic q̃titas in gñe, qđ legatum q̃titatis licèt nō fuerit genus gñalissimum, tñ non ita de facili extinguitur, sicut legatū speciei. ¶ In gl. in verb. vt in eā, ī fi. dū dicit, sed dic, vt ibi. Ibi aūt dicit, φ ibi præcessit institutio æqualis, vel ex certis rebus: quod idem est, l. ex facto. 2. de hæredib. insti. Dyn.

LEX XXIIII.

Legatum. Legatum vř transferri cum cōditionibus suis, nisi conditio personæ cohęreat. h. d. cōcordat l. Caio. in prin. s. de ali. leg.

a §. Pater. a Per donationem inutilem inducitur legati ademptio. h. d. Op. qñ præcedit legatum generis, tunc legatum inutile speciei non derogat generi, l. fi. §. fi. s. de aur. & arg. leg. Sol. ibi fuit legatum adiecto signo vniuersali: sed hic fuit indefinitum. Dixit. n. hortos instructos. Vel dic, allud in donatione inutili aliud in legato. Rō est, quia s̄m propositum testōris invita eius res erit de bonis, vt s. de le. sequens quæstio. & sic in aliquo est maioris potentiæ q̄ legatum, vt ibi euidenter apparet. Dicam in l. quæsitum. §. pen. de fun. instr.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Pater. Hunc tex. alle. Bal. in l. filia. in 4. q. C. de leg. & vide Ang. in l. seruum filij, §. si idem seruus, de leg. j. hic videtur casus expressus pro dicto Barto. in rub. C. de verb. sig.

LEX XXV.

1 *Prælegatum factum vni hæredum ex causa, si adimatur, videtur ademptū aliud prælegatum alteri hæredi factum ex eadem causa.*

a Alteri. Per adẽptionẽ prælegati vni ex hr̃dib. facti cã adæquationis, plegatum alteri factũ ĩtelli' reuocatũ.h.d.
1 No.† φ si testator vni hr̃dum aliquid plegat, & pillam causam alij cohæredi plegat aliquid, si adimit prælegatũ vni, intelligitur ademptum prælegatum alteri, licet expressè non sit dictum.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Alteri. Tene menti istum tex. quia est no.& adde l. Pamphilo.§. fi.de le.3. Et ad hanc l. vide Bal. in l. in testamento, inuit.col.C.de test.mi.
* Claud. Hunc casum dicit singul. Imo. in l. Lucius.§.de vulg.& pup. vbi Bar. eum alleg.

LEX XXVI.

1 *Legatum libertatis videtur extinctum seruo alienato, non autem legatum alterius rei.*

Si seruo. Alienato seruo, expressa libertate, adẽptio legati sibi iniuncti tacitã reuocationem inducit: secus si adimat ipso manumisso.h.d. In tex. ibi, inutiliter adimatur, dic.i. adimi videat. ĩspecto pñti tpe. Ibi, peruẽturũ.dic, immo vitiatur, cũ reperiat relictũ seruo proprio sine libertate, l. seruis.C.de leg. Nec ob.qd dicit, adẽptionem nõ valuisse, immo valet, vt seqt ibi & merito, &c. Ibi, adẽptio.dic, s. libertatis, & pñs legari libertas dr̃, q̃ p redẽptionẽ postea factã confirmat, l. verũ.de manu. testa. ¶ Quæro de rõne dubitandi in hac lege. Gl. scda magna dicit, qa alienatione extinctũ erat legatũ libertatis & alterius rei: Vñ qa adimit postea libertatẽ, tñ vr̃ ꝯfirmasse legatũ alterius rei. Ita dicit gl. magna, quæ inci. l. libertatis. & dic fm Pet. Ri. &c. Et sic hæc
1 †gl. habuit p ꝯstãti, φ serui alienatione extinguat legatũ libertatis sibi factũ, & legatũ alterius rei. Et hoc ẽt expressius dicit gl. i. ibi, tacite reuocata. In eo φ gl. dicit, φ alienatione reuocat libertas, dicit verũ, p §.qd̃ si alienatu . quem aiie. Sed in eo, qd̃ dicit, φ reuocat legatũ, dicit male, & ꝯ l. si in diẽ.§. fi. j. de cõd. & dem. j. Iulianus nr̃. eo.tit. Ita dicit Ia. de Are. in l. q filio.§. si qs seruum.§. de hær. inst. Rõ ergo dubitãdi fuit hec. cũ libertas videat adẽpta alienatiõe: ergo noua adẽptio nihil operabatur. Ad qd̃ iurisc̃osult' rñdet, qđ adẽptio valet, cũ redimi possit, & pñs repetit legatum factum seruo pprio sine libertate, & sic nõ valet. fm Iac. de Are. & oẽs. ¶ Op.§.e.l. cũ seruus. vbi redẽptione nõ confirmatur legatũ. Sol. Aliud in aliis legatis, aliud in libertatib', vt ibi no. & d.l. verũ.de manu.test. ¶ Itẽ op.& vr̃, φ finis huius leg. principio ꝯdicat, qa ĩ fine ademptio nihil operatur, ĩ prin. sic. Quidã dicũt, φ finis corrigat participium. Hoc nõ est verum, qa in fine nullo mõ valet ademptio, qa liber erat. Et si dicis, põt iterũ effici seruus, & sic põt iterum redimi, nõ est bñ dictũ, qa casum, aduersamq; fortunã, &c. l. inter stipulantem.§. sacrã. j. de ver. obl. Sed ꝯ hoc dictũ op. p in libertate spectetur aduersa fortuna liberi hoĩs, l. gñal'r.§. si libero hoĩ. de fideic. li. Sol. In fauorem libertatis, vt valeat datio, bene spectam' cãm, sed ĩ odiũ libertatis, vt valeat ademptio, nõ: & sic loqtur hic. Et sic est dare cãm, ĩ quo valet datio, & nõ valet ademptio. Op. ex gl. d.l. si ita scriptum.§. rl'a, de li.& posth. vbi non põt adimi hr̃ditas sine libertate: & ecõuerso: hic nõ põt adimi libertas sine legato, ergo, &c. Sol. Aliud ĩ hr̃ditate, vt ibi, qñ seruus est solus hr̃s institutus. Rõ est, qa nõ est hr̃s, cuius aditione adẽptio
a confirmari possit, & à seipso adimi nõ põt: hic vero loquitur in legato, & in libertate, & sic vnius aditione põt legatũ confirmari, arg. l. sed si conditioni.§. fi.§. de hær. inst. Dixi in d.§. regula. ¶ Vltimo gl. sequẽdo errorem suum quærit, quæ est ratio, φ alienando seruum videtur reuocare legatum, non autem manumittendo: dicit gl. quia datio libertatis non est alienatio, q habet libertum, & nihil allegat, sed probatur in l. talem.§. j. de hær. insti.

ADDITIO.

a alc. ¶ Confirmari. Vide Bal. in l. si ita.§. regula.§. de lib.& posth. in l. si vnius.§. pactus. de pac. vide arg. in d.§. regula. & in l. sed & si conditioni.§. fi de hære. instit.

LEX XXVII.

Si seruus. Op. φ ista adẽptio nihil valet, qa alienato seruo est extinctum legatũ, vt §.l. pxi. fm gl. ergo ñ dẽt adimi, qa est iã extinctũ. Sol. si habetis in lr̃a, si rediderit. iurisconsult' rñdet sic. Legatum extinguitur ope exceptionis. & iõ hr̃de soluente non hr̃et repetitionem: põt ergo legatum valere illo respectu, si hr̃s soluerit. Et iõ illo respectu põt valere adẽptio, quo respectu põt valere legatum. istud dictum gl. non vr̃ verũ, qa tutus excep. doli põt reperere, qñ dolus non fuit adhibitus in ipsa oblõe ꝯhenda, vt no. in l. q exceptionẽ. de ꝯd. ind & l. q se debere. in pri. de cond. ob tur. cau. Et iõ idẽ iuris ẽ in ademptione facta, qd est ĩ adẽptione nõ facta. Nõ ẽ bona ista lec. Alij exponũt, si redit hic seru' addñm, redit p redẽptionem, & quod dr̃, φ legatũ põt pcedere, verũ est, nisi noua oñdat volũtas, per l. cum seruus.§. eod. & iõ potest valere ex noua voluntate. Alij hñt in lr̃a, si redimatur, tunc dic, vt dixi: qa si noua volũtas, propter illam nouã volũtatẽ esset recessum ab ademptione prima, vt §. eo. l. 4. & sic ista lec. nihil ad propositum. Quare dic, φ alienato seruo legato, legatũ nõ est extinctum, per l. Iulianus nr̃. j. de cond. & de. & l. q filio.§. si qs seruum. de hær. insti. & quod hic dr̃, legatum põt valere, si redimatur, subaudi, maxime: quia etiam si nõ redimat legatũ nõ potest valere ademptio. Et hæc est vera lec. & ita intelligit Iaco. de Are.

§. Seruo legato. No. tex. ibi, nouus. n. homo, &c. Contra hanc op. de l. si chorus.§. fi. de le.3. Breuiter ibi præferebatur noua voluntas, hic secus.

LEX XXVIII.

Si tibi. Translatio legati facta de vno ĩ eũdem nõ vr̃ fieri cũ onere.h.d. Op.§. eo. l. legatum sub cõdõne, in prin. & l.
a Caio. in prin. de ali. leg. Sol. ibi fuit facta translatio in aliã personam, hic in eãdẽ. Et iõ nihil posset operari, nisi opeat fideicõmissi adẽptionem: pro quo facit l. fi. supra de vul. & pup. Op. supra de cõdi. insti. l. cũ seruus. & j. de ꝯd. & dem. l. auia. circa princ. Sol. Hic loquitur de onere imposito in eodem legato, ibi vero loquitur de onere imposito institutioni, an videatur repetitum legato.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Et l. Caio. Et ibi vide Bar. in tractatem ad q. quam sig. a.

LEX XXIX.

Libertus. Istam legem habuistis supra eo. l. Diuus. & ibi ipsam examinaui.

LEX XXX.

1 *Translatio legati quando fiat cum onere suo.*

Alumnæ. Hic ponunt qdã cõsilia Scæuolæ. Si fideicõmissum ab vno in alium transfertur cum onere spãli, onus primo iniunctum in psona secũdi, in quẽ transfertur cũ onere spãli, nõ vr̃ repetitũ.h.d. Op. φ legatum videatur trãslatũ cũ onere suo, l. legatũ. supra eo. & l. Caio. in prin. de ali. leg. Sol. Illud verum nisi nouũ onus sit appositũ in psona eius in quẽ fit trãsla
1 tio, p quo facit l. licet.§. de leg. j. Vt ergo istud liqueat, bñ distingue, aut translatio legati ẽ facta in eũdẽ, aut in aliũ. Primo casu nõ vr̃ repetitum onus, l. si tibi.§. eo. Scdo casu qñ in alium, tunc aut est nouũ onus eis iniũctũ, & nõ vr̃ repetitũ onus primi, vt hic: aut si bi non est nouũ onus iniũctũ, & sic aut onus iniũctum primo cohr̃bat psonę, aut ñ, l. legatum. in prin.§. eo. l. Caio.§. de al. & cib. le.

§. Titia. Si de reb. spãliter legatis, & sub gñali noĩe confirmatis vna alteri legetur, ĩ totũ, vr̃ esse legatario primo adẽpta.h.d. Op. φ ambo debeãt ꝯcurrere in isto fundo, nisi aliud appareret. l. si plurib. in prin.§. de le. j. & no. in l. sicut.§. eo. Sol. Si tenemus opi. Dy. ibi positã, φ ibi legatum serui fuerat factũ cũ cõmemoratione primi, tũc pcederet: sed ibi istã opi. reprobauit, quare dico, φ l. si plurib. loquit. qñ duob. legat cadẽ spẽs: hic qñ vni genus, alij spẽs, & sic per speciẽ derogat gñi. Et si opponis, φ hic spẽs fuerũt spãliter legatę, vt patet in prin.§. Rñ. φ fuerũt gñal'r ꝯfirmatæ, vnde illud genus inspicitur, cũ generi p spẽm sit derogatum.

1 *Legatum videtur ademptum per redemptionem oneris adiecti in vim modi.*
2 *Onus adiectum in vim fideicommissi si adimitur, adimitur legatum.*

a
1 §. Seia. Per † ademptionem oneris adiecti in vim modi, ẽt legatum vr̃ adẽptũ.h.d. Op. j. de condi. & dem. l. si quis seruum. Solu. Dicunt quidam, φ ibi spãle libertatis fauore. Vel aliter ibi onus iniunctum seruo ipsi seruo fuit ademptum, hic autẽ fuit alteri impositum. Ista sol. non est vera. per l. j. proxi.§. matri. vbi si onus simpl'r adimitur, vr̃ adẽptum legatum. Quare gl. in l. ꝯria sol. No. φ ibi fuit onus adiectum in vim ꝯdõnis, hic in vim modi: qd no. Ratio est quia qñ onus est impositum in vim modi sunt duæ oblõnes correlatiuę, quia hæres obligatur ad dandum, legatarius obligatur ad implendũ modũ, l. fi. C. de his, quæ sub modo. Et nã obligationum correlatiuarum est, vt vna sublata videat sublata alia, l. fin. de accep. & l. cum emptor. de rescin. ven. Sed qñ onus apponitur in vim conditionis, nõ possunt dici esse in obligatione. l. si quis sub conditione. si qs omis. cau. test. nec legatũ est in oblõne ante conditionis euẽtũ, l. cedere diẽ. de ver. sig. & hæc est vera sol. quam tenet Pet. C. de cond. inser. l. pen. in fi. quæst.
2 †Quero, qd si on' sit adiectum per modum fideicommissi? Resp. idem quod quando est adiectum in vim modi, quia resultat correlatiua obligatio, vt videbitis j. proxi.§. matri.

ADDITIO.

a Alex. Seia. Vide no. per Bar. in l. si quis seruum. de condi & demon.

§. Qui filias. Quantum ad res reformatas vr̃ testator voluntatem mutare nõ quãtum ad alias.h.d. In gl. ibi, & C. &c. in fi. Tu dic, φ illud ideo, qa vltimum legatum nihil operatur, nisi primũ intelligatur reuocatũ. Itẽ op. gl. ac l. hæredes.§. si quid,§. de test. Gl. soluit, & non bene, qa ponit solũ diuersitatem casuum quare, dicit Dy. hic res assignata ex cã diuisionis vr̃ capi tanq prelegata, & prælegata põt in codicillis mutari, merito & c. ĩ l. ꝯria volebat sine solennitate mutare. item op. ex gl.§. pxi.§. vbi cõtingit mutatio circa aliud q̃ circa res reformatas, qa reformatio fuit facta circa onus, & contingit reformatio circa legatũ. Sol. id operatur ibi natura obligationum respectiuarum, seu correlatiuum, vt ibi dixi, ita ẽt dices in proposito. Si in ea tantum, q̃ vni ex causa prælegati dederat, ademit, & de aliis nihil dixerit, vr̃ à toto recessum: sed hic reformauit diuisionem in quibusdã rebus in vtriusque persona, in quibusdam omisit, &c.

1 *Substitutio facta in legato, vel hæreditate causa certæ infirmitatis, si testator liberatur ex illa, & moriatur ex altera, euanescit substitutio.*

Cum post. Translatio facta occasione mortis speratę ex existente infirmitate ita demum habet effectum, si ex eadem infirmitate legatarius moriatur, non ex alia.h.d. Et ex hoc pbat j. de do. cau. mor. l. 3. cũ l. seq. & qd ibi no. Quero, q̃ est ratio, φ donatio facta cau. mor. speratæ ex infirmitate existenti reuocatur? Vide gl. quæ incipit, secus. ibi, sed arg. ꝯ. Sol. vt ibi

vt ibi, qa illud iõ le testm̃ tũpar. No. φ si fit † substõ in legato, vl'
1 hrditate tẽp'lo certæ infirmitatis, φ eo liberato ex illa, mortuo ex alia, legatũ, vl' hrditas nõ debet substituto, qđ est notãdum.

ADDITIO.

a Ale.¶ No. quo. Adde, φ no. in l. 3. §. de don. cau. mor. In contrarium facit quod no. Bal. in l. fi. C. de postũær. insti.

LEX XXXI.

1 *Memor præsumitur homo eorum quæ iam sciuit.*

Filio. Si seruus legatus transferat in fundum, vt ibi ppetuo sit, legatum de eo factũ vr̃ extinctũ. h. d. Op. qa filio fuit relictum legatũ generis. & vxori speciei, ergo generi pspẽm derogat. l. vxorem. §. codicillis, & §. fœlicissimo. s. de leg. 3. Sol. Hic istũ seruum post legatũ factũ trãstulit in fundũ, & fecit esse de illo ge
1 nere, per qđ à legato speciei vr̃ recedere. ¶ † No. φ qs præsumit
a memo. a eorũ, quæ iam sciuit. Concordat gl. super verbo, scire dẽt. in l. q ui fundũ. §. seruus. ĵ. pro emp. Gl. dicit ɔ̃rium in l. ex consensu. §. fi. ĵ. de app. & male quod intellige, nisi esset diuturnitas tpis: ar. l. furtum. §. fundi. ĵ. de vsucap. & l. licet. C. de aqui. posse.

ADDITIO

a Ale.¶ Præsumi tur memor. No. quòd quis præsumitur memor eorum, quæ fecit in testamento. adde tex. & quod ibi no. Bar. in l. cum hic status. in prin. de don. inter vir. & vxo. & vide tex. in §. illud quoque. in Auct. de trien. & semi. quem alleg. gl. in l. hac consultissima. in ver. at cum humana. qui test. fac. poss. adde ad hoc gl. & bar. in l. qui fundum. §. seruus. s. pro emptore.

1 *Fideicommissum si est ademptum ex dispositione testatoris expressa, legatũ non remanet penès grauatum, sed videtur ademptum.*

2 *Mulier non potest esse executrix in testamento.*

1 **§. Matri.** Si fideicõmissum † est ademptũ ex dispositione testatoris expressa, legatũ nõ remanet penès grauatũ, sed vr̃ ademptũ. h. d. Opp. de l. pecuniæ. s. de ali. & cib. leg. & l. vnica §. p secundo. C. de cad. tol. Sol. in ɔ̃rijs fit legatũ inutile morte fideicõmissarij, vel alio casu: hic vero pnĩa testatoris. Vñ sicut cum penitet de onere ita vr̃ pœnitere de legato, vt s. l. proxi. §. Seia. Hãc sol. tenẽt Pet. & Cy. in d. §. pro scđo. in 2. opp. Alij soluunt, φ hic mater erat electa vt ministra, iõ apud eã nõ dẽt manere cõmodũ, sed in ɔ̃rijs fuit electa vt legataria, seu fideicõmissaria. Hæc sol. non est vera: qa hic nõ fuit electa nuda ministra, cum verba dispõnis fuerint ad matrẽ directa, vt dixi in d. l. pecuniæ. Tñ
2 ex hac sol. † no. φ mulier põt esse executrix testi. dixi i l. à filio. ver. no. φ mulier. de ali. leg. Quæro, vtrum alij duo fundi, in qb. nõ fuit onus iniunctum, dẽant apud matrẽ remanere: Gl. vr̃ velle, φ sic. In ɔ̃rium vr̃ s. l. proxi. §. Seia. Sed solue, φ ibi in mente testõris erat dubiũ, vtrũ onus adiectũ occuparet totũ legatũ, vl' nõ. Vñ adimẽdo onus vr̃ à toto recedere: hic vero voluit expresse, φ onus nõ occuparet totum relictum Item op. de l. si adimendo. s. eo. vbi adempto legato nõ vr̃ adimi onus. Sol. ibi est casus econuerso. Vnde adempto legato nõ vr̃ adimi onus legato iniũctum, sed adẽpto onere vr̃ adẽptũ legatũ. Rõ diuersitatis est, qa fideicommissum est cã finalis, quare legatum fuerat relictum. l. Titio. circa prin. de cõd. & dem. & ĵ. de do. l. 2. in fi. vñ adẽpto fideicõmisso vr̃ adẽptũ legatum, qa cessante cã finalis & c. sed legatum nõ est cã finalis relinquendi fideicommissum, sed est magis causa impulsiua, vnde adempto legato non videtur ademptum fideicommissum.

1 *Inimicus capitalis dicitur, qui accusat de crimine capitali, & ob hoc legatum ademptum videtur tacitè.*

a **§. Seia.** a Qui † accusat testatorem de crimine capitali, vr̃ sibi.
1 capitalis inimicus, vnde legatum vr̃ sibi ademptum. h. d. No. φ licèt faciat codicillos, & expresse non adimat, tamen taci
b ta ademptio durat. b Habuistis supra eo. l. 3. §. fi. cum l. seq.

ADDITIONES.

a Barb.¶ Seia. Et no. quòd si post accusatiõnẽ mortuus est testator, hæredes possunt petere à iudice, vt declaretur innocentia sua per istum tex. no. & ibi dixit Bal. in l. j. C. ne ex deli. de fun.

b Alex.¶ Ademptio durat. Et vide quod per istum tex. not. dixit Bald. in l. j. C. ne ex delic. defun. & dixi in l. ex iudiciorum. ĵ. de accu.

§. Filiæ. Per exactionem debitoris legatum de eo factum videtur extinctum, nisi aliud appareat. h. d.

LEX XXXII.

1 *Detractio quantitatis si fiat de fundo legato valet si non est minima.*

1 **Detrahere.** Quæro † qđ erit, si de legato fundi detrahit certa quantitas, an valet: Rñ, si quantitas est ista minima, φ esset ridiculum, vt vnus nummus, vel duo, tunc nõ valeret, l. legato generaliter. supra de le. j. Sed si esset magna quantitas, tũc valeret, & fieret æstimatio fundi qua æstimatione sciret. quãta pars fundi fuit detracta. pro hoc l. pater, s. eo. & l. sancimus. C. de don. & l. j. §. si is, qui quadringenta. ĵ. ad Treb.

TITVLVS QVINTVS.

De rebus dubijs.

Supra. Dictum est de legatis, verũ quia circa legata occurrũt dubia, iõ hic ponit de rebus dubijs. Sed quæro, nonne quicquid dictũ est s. est dictum circa dubia, cum lex semper debeat esse de casu dubio, l. quod Labeo. ĵ. de Carb. edi. Rñ. quedã sunt dubia circa factum, & de his tractat hic principaliter, licèt etiam quandoque inserat de dubiis iuris: sed tituli præcedente loquuntur de dubiis iuris, facto posito pro constanti.

LEX PRIMA.

1 *Alternatiuæ pars si est dubia, declaratur habito respectu ad æstimationem rei quæ in alia parte posita, est certa.*

2 *Alternatiuæ vtraque pars est in obligatione, quando in vtraque parte continetur res certa.*

3 *Legatum factum de fundo Mæuiano, si testator habebat plures fundos separatos cum multis intermediis, qui omnes vocabantur hoc nomine, non intelligitur de dotali fundo, sed de vno solo.*

4 *Disiuncta quando cadit inter totum, & partem, totũ partẽ non cõprehendit.*

5 *Alternatiua posita inter totum, & partem, vel genus & speciem, quando ponatur pro coniuncta.*

6 *Genus, & species si ponuntur copulatiuè, an species addat, vel detrahat generi, remissiue.*

7 *Podere legato, quod testator habet in tali loco, intelligitur de eo, quod habebat eo tempore.*

Mansus est tantum, quantum potest laborari cum vno pari boum.

Podere quid contineat, ex vsu loquendi intelligitur.

a **FVNDVM.** Hæc lex habet duas lec. & quælibet potest diuidi in duas ex diuersitatib. literæ: quia in fin. quidam habent literam affirmatiuam, alij negatiuam, sed secundũ primã. h. d. Si in aliqua † parte alternatiuæ est aliqua
1 res dubia, declaratur habito respectu ad æstimationem rei, quæ in alia parte alternatiuæ posita est certa. hoc dicit. In text. ibi in fi. Mæuiani. dic. l. s. minoris. Et ratio est secundum Azo. quia eatenus, quatenus i vno dilexit, præsumit in alio dilexisse, vt Inst. de vulg. subst. §. & si ex disparib. & ĵ. eod. l. vtrum. in fi. Itẽ est ratio, qa nõ est verisimile, φ testator posuerit alternatiuam inter res, quarũ vna est longè melior alia, vt si dicit, lego fundũ valentem centũ, vel lego fundũ valẽtẽ decẽ, & iõ hoc psũmimus ex volun
2 tate defuncti. Opp. † φ in alternatiuis vtrũq; sit in obl'one, l. illud aut illud. ĵ. de const. pec. l. si duo rei, in fi. ĵ. de ver. ob. Sol. Illud verũ qñ in vtraque parte alternatiuæ ɔtinet certas res, sed qñ i vna parte alternatiuæ ɔtinet res dubia, prius oportet, φ dubietas declaret, q̃ declarat eo mõ, quo hic dr̃, & illa res ita declarata dicet esse in obl'one, vt l. ɔ̃ria. Quæro, qđ si est dubiũ, cui fundo magis æquiualet, an totali, vel particulari? Gl. dicit, φ tũc qđ est minus venit in legato, l. si ita sit scriptũ. in fi. s. de le. 1. & l. apud Iulianum. §. scio. eo. tit. & hæc lec. pcedit fm literã negatiuã. ¶ Scđo mõ legit, retenta eadẽ lec. fm literã affirmatiuã, & fm hoc vr̃ in totum pcedẽti lect. ɔ̃riari: quare dẽs sic intelligere. Nã qđ dr̃ in tex. fundi Meuiani. dic. f. maioris, vel totalis, & sic ɔcordat cũ pcedẽti. Et ita videbat dicere Dy. Vel possum' itelligere al'r fm qđ gl. ponit casum, qñ totus erat vnus fundus, diuisus tñ gr̃a vberioris cultu-
3 ræ, quo casu pcedat lec. put est hęc lr̃a negatiua. Sed si † poneremus, φ essent plures fundi, & separati cũ multis intermediis, qui vno nõie vocabãtur, tunc si legauit Meuianũ, vel Seianũ fundũ, nõ intellexit de dotali, sed solũ de vno Mæuiano, siue magna pecunia seu parua distinguat. hoc pbat ĵ. de verb. ob. l. q ex plurib. Vñ id, qđ dr̃ in l. Caius. §. Titius. s. de leg. 2. hẽt locũ, qñ totus fundus cõtiguus erat, tñ gr̃a vberioris culturæ diuisus. Sed qñ fundi erãt separati, nunq̃ appi'one fundi Meuiani ɔtinerent oẽs fundi Meuiani, sed solum vnus fundus ex Meuianis. d. l. q ex plurib. Et hãc lec. tene mẽti. ¶ Venio ad scđam lec. & legit scđo modo fm
4 Ro. fm quẽ h. d. Qñ disiuncta † cadit inter totũ, & partẽ, totũ par
b tẽ nõ ɔprehẽdit. h. d. & est no. lec. Op. φ b qñ eidẽ legat genus, & spẽs, gñri p spẽm nõ derogatur, l. legata. in prin. s. de sup. le. & de fun. inst. l. cũ de lanionis. §. cui fundũ & §. qdã, & l. qsitũ. §. pe. eo. ti. Sol. gl. Cõtraria loquunt, qñ genus & spẽs legantur copulatiuè, hic qñ legant alternatiuè. Cõtra hoc op. qñ alternatiua cadit inter totũ & partẽ, vr̃ φ resoluat in ɔiunctã. l. Quintus Mutius. i fi.
5 de aur. & ar. le. & l. sepe. §. & cũ dicimus, ĵ. de ver. si. Sol. † Quãtũ ẽ in pposito, dic sic. Qñq; alternatiua cadit inter totũ, & partẽ integralẽ quãtitatiuã, non substãtialẽ, tũc in toto nõ ɔtinet pars, casus est hic. Rõ qa fund' recipit limitationem destinatione patris familias, l. φ in rerũ. §. 2. s. de le. j. Qñq; alternatiua cadit inter totũ, & partẽ substãtialẽ, vt fundus, aut vsusfructus, vel domus, aut paries, vl' superficies, aut domus, tũc in toto ɔtinet pars, l. planè. §. pe.

ADDITIONES.

a Barb.¶ Fundum. Et vide Lu. Ro. in consi. 223. vbi allegauit istum tex. pro singulari, quòd vna pars alternatiuæ declarat aliam.

Alex.¶ Et per istum tex. decidit Bal. no. q. in l. & si post tres. si quis cautio. quod si statutum dicit, quod talis puniatur in mille, vel alia pœna arbitrio iudicis, quòd non potest imponi alia pœna, quæ non sit æqualis primæ, vel parum excedens, quod no. Ad hoc facit quæ scripsi in 1. lec. Bar. super proœ. digesti vete. vbi latè. Item facit iste tex. cum hic no. ad quæstio. no. Bal. in l. emptore. C. loc.

b ¶ Op. quòd. Adde quæ de hac disiunctiua no. per Bar. in l. 1. vbi pactum. in prin. post gl. C. de transf. Et facit ad q. de quib. per Bal. in c. j. §. in generali. si de feu. fue. contro. in concessione vasallorum castri. & in c. j. de ca. qui cu. ven. Adde Bar. in l. si plures. de condi. in ser. & Bal. in l. in testamẽto. C. ad l. Fal. & in ti. de pa. cõstan. in versi. inuestiturã recipient. Quid in concessione rerum, an videar cõcedere homines in eis? Bal. in l. j. supra, de ita. ho. & ibi Gui. quòd sic, dummodo non sint sibi coniuncti sanguine. adde no. per lo. An. in c. certificari. & in c. nostra. de sepult.

§.pe.s̃.de le.j.& l.si Titio fund⁹.s̃.de vsuf.leg.Qn̄q; alternatiua cadit inter totū,& partē p̄dicamētalē,vt inter gen⁹ & sp̄em,& tunc disiūctiua ponit̄ p̄ ꝯiūcta,l.Quintus.s̃.de aur.& ar.le.& l. sæpe.§.j. de ver.sig.Rō,qa in istis duob.vltimis casib.totū,& pars nō discernūt in dispōne patrisfamilias,s₃ à nā ipsa,& à cōi vsu loquendi discernim⁹:sicut dicim⁹ in noīe p̄prio,&appellatiuo,l.siqs in fundi vocabulo.s̃.de le.j.qđ intellige,vt statim dicā.Istud vltimū mēbrū vr̄ ꝯ hāc l.intelligēdo,ꝙ ista plura p̄dia nō erāt vnū totū integrale,s₃ erāt plura p̄dia diuisa multis ītermediis:tūc si legaui Marianū,aut Seianū,videor legare totū,aut partē p̄dicamētalē,&sic d₃ accipi copulatiuè.R n̄.istud vltimū mēbrū d₃ distingui p̄ hanc l.sic.Q n̄ alternatiua cadit inter gen⁹,& sp̄em,resoluit in ꝯiuncta. hoc est verū,qn̄ gen⁹ differt à sp̄e in magna pecunia,qa tūc illa adiectio vr̄ facta magis cā augmētādi,ꝙ̄ diminuendi.Nō.n.est verisimile,ꝙ alternatiuā potuerit īter res ita dispares,vt s̃.dixi fm aliā lec.S₃ qn̄ gen⁹,& sp̄es nō differūt magna pecunia,tūc sumit̄ alternatiuè,vt est tex.hic in fi.put habetis lr̄am negatiuā.Si verò hētis
6 lr̄am affirmatiuā,intelligo fm aliā lec.†Vlteri⁹ esset vidēdū,qn̄ gen⁹,& sp̄es ponūt̄ copulatiuè,an & sp̄es addat,vel detrahat gn̄ītan git gl.De hoc dixi ī l.ꝗsitū.§.pe.de fun.inst.& no.p Dy.ī c.gn̄i. de re.iu.li.6.Vlt.ista l.p̄t īduci ad q.ꝗ̄ tetigi in l.si ita.s̃.de au.& ar.le.Si
7 †lego tibi podere meū,qđ habeo ī tali loco.& dixi,ꝙ sig̃natio vocabuli podere p̄ēdet ēt ex vsu loquēdi,qa q̄dā ītelligūt idē,qđ de māso.i.q̄tū vnū par boum laborare posset in anno,vt dixi in d.l.si ita.Quidā ītelligūt podere.i.plura p̄dia ꝯtēta sub vna appl'one,seu noīatione:& iō forte esset dicēdū,ꝙ cū istud nomē,podere,non sit nomē iuris,s₃ sit nomē,qđ recipit limitationē fm dispōnem patrisfamilias,ꝙ idē esset,qđ in legato fundi,ꝙ inspiciatur tempus præsens.s.testamenti,vt dixi in d.l.si ita.de aur.& ar.le.

LEX II.

1 *Relictum administrationis ciuitatis,ciuitati videtur relictum.*
2 *Legatum factum prælato ecclesiæ,si sit à coniuncto,debetur prælato,si ab extraneo,contemplatione ecclesiæ videtur,& ei debetur.*
3 *Legatum factum canonico non habenti administrationem,videtur relictū cōtēplatione p̄sonæ,& ei debet:si canonicis vniuersaliter,& indefinitè,ecclesiæ.*
4 *Priuilegium concessum quando ecclesiæ foret vtile,alij inutile.*
5 *Legatum factum monacho acquiritur ecclesiæ.*

a
1 Ciuibus. ᵃQuod†relinqtur administratorib.alicui⁹ vniuersitatis,vr̄ ipsi vniuersitati relictū.h.d.op.imo id,qđ relinquitur mihi,est meū,vt p̄ totū ti.de le.hic dicit̄ ꝯrium,quare malè.Hui⁹ timore dicit gl.j.ciuib.forte administratorib.ciuitatis.
b Et per h.d.Pet.ī l.j.C.de sacr.eccl.si relinqtur p̄lato ᵇ ecclesię,vr̄ relictū ecclesiæ:s₃ si relinqtur vni canonico,vel presbytero nō habēti dignitatē,vel administrationē ibi,tūc nō vr̄ relictū eccl'iæ,&
2 h.d.p hāc l.Circa†1.qđ ipse dicit,qn̄ relinqtur administratorib.vr̄
c relictū eccl'e,vr̄ debere distingui,ᶜan relinquat̄ sub noīe p̄prio,an sub appellatiuo,fm dist.l.si cōis seru⁹.j̃.de stip.ser.qđ q̄dā dn̄t:Veritas est,ꝙ imò d₃ distingui,an relinquat̄ à ꝯiuncto,& tūc intuitu p̄sonæ,an ab ex̄neo.&tūc intuitu eccl'iæ vr̄ relictū.Tex.est in c.requisiti.ex.de testi.facit auct.licētia.de epis.& cle.Adde l.tutor petitus.§.pe.s̃.de execu.tu.Sed quare hic nō adhibet̄ illa distinctio,p̄cedat nomē p̄priū,vel appellatiuū?Circa hoc cogitabis.¶Circa
3 fm,†qn̄ relinqtur presbytero ᵈnō hn̄ti administrationē,ꝙ videa
d tur relictū ꝯtēpl'one p̄sonæ,hoc videtur ꝯ tex. in l. annua.§.j.s̃. de an.leg.,put ibi loqtur de liberis.Sed p̄t respōderi,aut relinqt̄ vno liberto,vel canonico,tūc p̄cedūt,quæ dn̄t dicti doc. Casus est in d.c.reqsiti.cir.fi.Sed si relinqtur omnib.canonicis vr̄ter,vel canonicis indefinite,vr̄ relictum ꝯtēplatione ecclesiæ,d.l.annua.& ita p̄t intelligi hic,qđ dt,ciuib.indefinitè,& ita vr̄ intelligere gl.j. in l.Luci⁹.§.ciuib.s̃.de le.2.& hoc vr̄ velle Pet.in d.l.j.C.de sacr.ecc.l₃
4 istas ll.nō alleger.†Cōtra istud vr̄ gl.in l.nō plures.in ij.gl.C.de sacros.ecc.vbi priuilegium ꝯcessum clerico vr̄ ꝯcessum ꝯtēplatiōe ecclesiæ,quod ad alias acqsitiones trahi p̄t:ita no.ibi gl.Sed instituendo illam gl.debemus eam intelligere,quando priuilegiū,vel ꝯcessio ꝯtinet id,qđ alij foret inutile,ecclesiæ vtile.Exēplū in priuilego de facili poni potest,sed in cōcessione potest poni sic.Cōcedo,seu lego clerico ire per fundum meum ad fundū ecclesiæ, tunc vr̄ concessum fauore ecclesiæ.ita debet intelligi illa gl.aliàs diceret malè.Prædicta omnia intelligatis in prælatis,& clericis se
5 cularib.qui possunt habere proprium.in his†verò,qui sunt regulares,& nō possunt hr̄e proprium,illi indistinctè acqrunt eccl'iæ, vt in auth.ingressi.& l.Deo nobis.§.huius autem.C.de epis.& cle.
c.q̄ vult nō videri relictū fc̄m clerico cōtēplatione ecclesiæ,& aliq̄tulū vide de materia.Io,Fr.Ru.¶Adde Sozi.hic,qui plenè distinguit in materia huius l.

LEX III.

1 *Significationi propriæ vocabuli statur, quando non constat de voluntate defuncti.*
2 *Significatio vocabuli habentis plures significationes accipitur,quæ congruit voluntati defuncti.*

In ambiguo. Tene lect.ꝙ h₃,qn̄ in 1.parte fuit erratū in noīe p̄prio,in 2.appellatiuo.Sed ibi,itaqȝ. Circa 1.partē gl.ponit exēplū duob.mod.Tene primū,qđ p̄batur per casum in l.vbi.j̃.e.Cōtra 1.partē op.vbi est verbū ambiguum, nō stem⁹ volūtati defuncti,l.si alij.s̃.de vsuf.le.Soluunt q̄dā,ꝙ ibi
1 fuit ambiguitas rei,hic verbi.Tu dic,†ꝙ ibi nō ꝯstabat de volūtate defuncti,iō stat p̄prie sig̃natiōi vocabuli.vt ibi dr̄ fm Ro.Itē
2 †hæc lex facit ꝯ oēs,& ꝯ me,qa qn̄ habemus ll. ponentes plures lec.dicim⁹,vtraqȝ lec.p̄t esse bona.Videte,qn̄ vna lex h₃ plures lectu.q̄libet p̄t esse bona:ꝯcedo.si p̄bat̄ per alias ll. vel rōnes alīarū legū. Sed p̄ certo Iurisc. de vna tm̄ intellexit,l₃ de qua voluerit intelligere incertū sit apud nos.l.e op.ad fm dictū s̃.de le.3.l.non al'r.vbi recedit̄ à verbis p̄p volūtatē testoris.Sol.in ꝯrio vocabulū habebat plures significationes,vn̄ accipit̄ illa,quæ congruit volūtati defuncti,hic verò habebat vnā significationem tm̄. Vltimò gl.op.j̃.de ap.l.j.§.si quis.Sol.Hic est error in verbi prolatione,ibi in facti executione.Circa quē errorē est iuris dispō,vt ibi patet.

LEX IIII.

Paulus respondit id. Cōdō dādi p̄t ꝯferri in persōnam certam,& incertam.h.d. op.j̃.l.px.vbi legatū incertæ personæ non valet.Sol.Aliud in legato,aliud in dando cōditionis implendæ.Rō est,qa legatū debet ꝯtinere obl'onem.Vnde est necesse,ꝙ sit in persona,in qua obligatio sustentetur.Sed ꝯditio non ꝯtinet obl'onem,sed euentū facti,ideo in certam personam potest inferri.Ita loquitur.

LEX V.

Paulus respondit,cum. Si persona legatarij nō apparet,legatū nō v₃.h.d.& vr̄,ꝙ si nō adiicitur persona,valet dispō,l.qui pecuniam.j̃.de stat.lib.Sol.Ibi grauatur legatarius, vel fideicommissarius, vnde in dubio vr̄ grauatus dare hr̄di,à quo sensit ꝯmodū,hic vero grauatur hr̄s,q ꝯmodū sensit à seipso,nō ab alio.Itē op.j̃.l.px.vbi valet relictū incertæ p̄sonæ.So.ibi incertitudo venit certificāda ex aliquo futuro euētu,hic sec⁹,vt ibi plenè statim dicā:qđ tene mēti.

LEX VI.

1 *Incertitudo quando vitiet legatum.*
2 *Relictum in vim modi non valet.*
Relictum in vim modi producit actionem,& obligationem.
3 *Institutio hæredis si contineat personam incertam,quando valeat.*
4 *Tutelæ datio ratione incertitudinis quando valeat.*
5 *Executoris incerta datio,quæ non venit certificanda,non valet.*
6 *Executor constitutus à testatore,& si nolit,vel non possit esse executor, alium constituat,talis constitutio an valeat,etiam si esset datus ad pias causas,nisi relicta essent certa.*
7 *Testator fratrit relinquo executorem Ministrum fratrum de pœnitentia, qui pro tempore fuerit,valet datio talis.*
Procurator incertus dari potest.
8 *Executor si est datus,quem Titius nominabit,valet eius datio.*
9 *Electio ad seculares administrationes de persona incerta potest fieri à ciuitate per legem,vt puta illi dicatur electus,pro quo sors ceciderit.*
Priuatus habens ius eligendi non potest eligere personam incertam.
10 *Electio facta de certo,sed dubitatur de quo,certificatur ex dispositione eligere debentium,si sunt duo.*

Quidam. Valet legatū fcm̄ incertę p̄sonę de certis,vel de incertis,si īcertitudo venit declarāda ex aliquo futuro euētu.h.d.hęc lex.¶Op.ꝙ legatū fcm̄ incertę personę nō v₃,vt inst.de le.§.incertis.Sol.Quidam dn̄t,ꝙ hic legauit incertæ personæ de certis,vt ibi,ex hr̄dib.cæteris ve amicis meis.S₃ ꝯ hāc sol'onem vr̄ tex.hic,ibi,siue qs ali⁹ & sic vr̄ incerta persona de incertis. Sol. Quidā dn̄t,ꝙ dictio alius,implicat,s.ali⁹ ex amicis,& hoc vr̄ p̄bari p fīnē huius l.dum dt,alius ex amicis.l₃ hæc sol.īsi sit vera,tn̄ doc.dn̄t sic.Si legat̄ incerto de incertis, sed tn̄ incertitudo venit certificanda ex aliquo futuro euentu,legatū v₃.Et sic intelligūt hic simpl'r,ali⁹,siue sit amicus,siue extraneus.facit l.extraneū.C.de hr̄d.inst.Nō ob.§.incertis.qa qđ ibi dr̄,corrigit̄ in §.s₃ nec.e.ti.& hoc tenēt doc.in l.id,qđ pauperib.C.de epis.& cle.Itē
a op.ᵃde d.l.id,qđ pauperib.Sol.gl.ꝙ ibi sp̄ale est fauore pauperum. gl.dt,verum,qn̄ non hn̄t pauperes certū collegiū,vt hospitale,qa tunc nō esset speciale,qa cuilibet collegio approbato legari pōt, vt C.de sacr.ecc.l.j.& l.2.s̃.e.& l.cum senatus.j̃.e.op.s̃.eo.l.Paulus.
1 Sol. vt ibi dixi.¶Et†ad declarationem huius materiæ distingue sic,cū quæritur, an incertitudo vitiet legatum,aut est incertitudo rerum

ADDITIONES.

a Ale.¶Ciuibus.An,& quando appellatione personæ veniat ciuitas,& quando collegium. vide no.per imo.in l.2.in prin.de ver.ob.& facit l.mortuo.j̃.de fideiu.
b Ale.¶Si relinquitur prælato.Et vide Sal.in l.placet,aliàs non plures.C.de sacr.ecc.
c Ale.¶Debet distingui.An,& quando relinquitur prælato,videatur relictum ecclesiæ contemplatione,dic,vt trac.Gui.de Suz. in l.j.de sacr.ecc.& vide quod no. dicit bar.in l.annuo.§.j.de an.leg.
d Alex.¶Presbytero.Adde no.in l.non plures.de sacr.ecc.oīno qđ no bal.de pac.const.in ver.ecc.e sius,vel epis,per illū tex.& s̃.de do.præl.in l.cū quis.ver.nā & si quis.Et de hoc habes tex.in si.de ca.Contra vbi eīno vide,ad le qđ no.imo.in c.cū in officiis,de testa.& hoc si talis est eps,q possit hēre p̄priū,aliàs de necessitate acquirit epatū,18.q.1.statuimus & vide ꝙ refert bal.in l.priuilegia.ad fi.de sacr.ecc.Et qn̄ relinquitur alicui sub noīe dignitatis,vide bal.in l.hac cōsultissima.q.te.sa.pe.& est bona gl.in c.peremptorias,de priu.l

ADDITIO.

a Ale.¶Item op.Et quando incertitudo,vel generalitas vitiet ad pias causas,vide bal.in l.priuilegia.C.de sacr.ecc.& adde in materia bal.in d.l.id,quod pauperibus,in prin.& q̃ no bal.in l.executorem.C.de execu.rei iud.

dorerũ,& dic,vt in legato gñal'r.§.j.ſ.de le.j.& inſt.de le.§.ſi gñal'r. & l.cũ poſt.§.gener.de iu.do. Aut eſt incertitudo pſonarũ,& tunc qñq; aſſumũt pſone,p reb.vt lego duos ſeruos,Stichũ,& Pamphilũ.& tũc dic,vt in l.ſi qs à filio.§.ſi qs plures.ſ.de le.j.Qñq; aſſumitũ pprie,& iſta eſt pprie mã nřa:quo caſu dic,Aut eſt ĩcertitudo circa pſonã ei⁹,à qua relinqt,& tũc vr̃ relictũ ab hr̃de,l.ſi ſeru⁹.§.qui margaritã.ſ.de le.j.ſ.&l.fi.C.ad treb.niſi aliud appareat,vt ibi no.Aut eſt incertitudo circa pſonã ei⁹,cui relinqt,& tũc aut nulla expſſa pſona,cui relinquat:aut relinqt expſſa pſona:q tñ ſit,dubitat: aut relinqtur nulla expſſa pſona ſpãl'r,ſ; vl'r,& indefinitè de vniuerſis, vel vno de plurib.Primo caſu ſi legatũ relinqtur ab hr̃de alij,non v;,vt l.px.Si verò à legatario,vel fideicõmiſſario,vt:& ĩtelligit,q d; dari hr̃di,l.q pecunia.j.de ſta.lib.Rõnẽ dixi l.proxi.Scdo caſu legatũ v;,l; nõ in effectu,qa hr̃s nõ cogitur ſoluere,niſi appareat de quo teſtõr ſenſerit:pt tñ ſoluere,ſi vult,vt ſ.ti.j.l.3.§.ſi qs duob.&ſ.de le.2.l.ſi qs ſeruũ.§.ſi inter.&de teſt.tu.l.duo ſunt Titij.Fallit, ſi reſultat pariter incertitudo pſonarũ,& rerũ,qa tũc nõ v; ipſo iure,vt j.e.l.ſi qs de plurib.& de manu,teſt.l.cũ ex plurib.& hoc vltimũ no.per Dy.in c.in obſcuris.de re.iu.li.6.Tertio caſu,aut ĩcertitudo venit certificãda ex aliquo futuro euẽtu,& v; legatum,vt hic:Aut nõ venit certificãda,nec certificat,& tũc aut relinqtur in certæ perſonæ de certis,& v; legatũ,vt inſt.de leg.§.incertis.&ſ.de le.j.l.ſi ſeru⁹ legat⁹.§.hmõi.Aut relinqtur incerto de incertis, & nõ v;,vt ſi dico,lego vni hoĩ,vt d.§.incertis.Fallit fauore pauperũ,l.id,qđ pauperib.&l.nulli.C.de epi.& cle.l; ſec⁹ ſit in eo,qđ relinqtur cã ɔdõnis implẽdæ,vt ſ.e.l.Paulus.& ibi vidiſtis rõnẽ.Habetis mõ hãc mãm pleni⁹ declaratam,q̃ Cy.ponit in d.l.id qđ pauperib.

2 ¶† Quæro,aliqd eſt relictũ incertũ in vim modi,an ſit idẽ, qđ in dãdo cã ɔdõnis implẽdę?Quod vr̃,cũ mod⁹ ſit ɔdõ,l.j.C.de his,q̃ ſub mõ.In ɔ̃riũ eſt veritas,qa id,qđ relinqtur in vim modi, h; actionẽ,& oblõnem pducere,l.fi.C.de his.quæ ſub mõ.& ſic reqritur pſona,in qua ſubſtãtietur obl'o,ſicut in legato,vt dixi in l.Paul⁹.ſ.e.

3 ¶† Quæro,qd in hr̃dis inſtõne,ſi ɔtinet incerta pſonã, an valeat?Tex.inſt.de le.§.ſ; nec hmõi ſpẽs.& d.l.ſi ſeru⁹.§.hmõi. ſ.de le.j.dicit idẽ in hr̃dis inſtõne,quod in legato.Tu tñ ad hoc, vt habeas ll.magis pprias,dic ſic,Aut in hr̃dis inſtõ ɔtinet pſonã penitus incertã nullo mõ declarãdã;& nõ v;,l.quoties.§.hr̃s.de hæ. inſt.Aut ɔtinet perſonã certã,ſ; dubitat quæ ſit,& tũc vr̃,q nõ valeat,niſi appareat de quo teſtõr ſenſerit,l.in tpſ.§.j.ſ.de hære.inſt. Aut ɔtinet vnũ de plurib.aut de vniuerſis,& tũc aut venit certificandum ex aliquo futuro euẽtu,& v;,ar.hui⁹ l.ɔiuncta l.ſi ſeruus. §.hmõi.Aut pſona nõ venit certificãda,nec certificat,tunc aut inſtituit perſonã in certã de certis,& v;,l.vter ex fratrib.de cond.inſti.&de he.inſt.l.quoties.§.ſi qs tñ.de bonorũ poſ.ſm tab.l.2.§.ſi qs ita.Aut inſtituit incertũ de incertis,& nõ v;,d.§.incertis.ɔiuncto §.ſed nec hmõi ſpẽs.inſt.de leg.

4 ¶† Tertiò qro,quid in tutelæ dationem?Rñ.in hoc eſt plus,qa tutelę datio incerta,ẽtſi in aliquo futuro euẽtu veniat certificanda,nõ v;,l.tutor incertus.de teſt tu.& inſt.de le.§.tutor.Rõnẽ inter tutelã & legata ponit gl.in d.l.ſi quis plures.ſ.de le.j.Prediſta vera,qñ teſtator reliquit incertũ,ſecus ſi certũ:ſed de quo teſtõr ſenſerit,dubitatur,qa tunc valeret,ſi conſtaret de quo teſtator ſenſerit,l.duo ſunt Titij.de teſt.tu.Itẽ prædia vera,qñ incertitudo eſt circa perſonã eius,q datur tutor:ſed & eſſet circa perſonã eius,cui datur,dic,vt in l.noſtra.de teſta.tut.

a Quæro,qd in executorib.† vltimarũ voluntatum.Et videtur idẽ,
5 qa incertituto h; vitiare iſtud,ſicut officiũ tutelæ,cui æquiparatur,ar.eius,qđ no.in l.ante p.ſ.de tutel.Sed iſta æquiparatio nõ eſt per omnia,vt j.patebit.Præterea vr̃ ead.rõ,quæ in tutore,ſi bene reſpicis gl.quæ eſt in d.l.ſi quis à filio.§.ſi qs plures.ſ.de le.1.Et
6 per hoc† vr̃,q illud,qđ teſtõres ſæpe faciunt,qa dic,facio tale fideicõmiſſariũ,ſi noluit,vel nõ potuit,do ſibi ptãtem aliũ faciendi,
b nõ v;,ᵇ qa eſt captatoria,l.captatoriæ.ſ.de le.j.& l.vtrũ.§.j.j.e.Sed vr̃,q nõ v; alia rõne,qa executor incertus nõ pt dari,ſicut nec tu
c tor:& vr̃ verũ ẽt in executorib.ad pias cauſas.Nam ſcitis,q datio tutorũ eſt fauorabilis,& tñ nõ v;,qa poſſet redundare in pupillorũ læſionẽ.Et ſi hoc eſt verũ,qũo † valet iſtud relictũ,relinquo e-
7 xecutorẽ Miniſtrũ fratrũ de pœnitentia,q p tpe fuerit?Nã tutelę datio hoc mõ facta nõ v;,l.tutor incertus.de teſt.tu.Qũo ergo pt valere executoris datio?Rñ.v;,ſicut pt dari pcurator incertus, vt ext.de pc.c.j.in 6.& no.per Cy.in l.qđ qs.ver.q̃runt hic doct.C. de proc.in j.q.l; ɔ̃rium no.gl.ſ.de proc.l.j.in prin.Et hoc apparet per rõnẽ.Nã p dationẽ tutoris qs,ſubderat alij,ſ pupillo,qa ius adminiſtrãdi porrigitur ad oĩa bona pupilli,& aliunde quæſita:& ideo lex nõ pmittit hoc niſi pſi,nõ alij,nec pt ipſe nõ pt pmittere ſub incerto,quia ſecundum hoc ɔcederet ptãtẽ alteri,qđ lex noluit: ſ; faciendo pcuratorem pu idet ſibi:ita faciendo executorem, quia eius offm ſolum ad relicta ad ſe porrigitur,& ſic eſt eadem rõ,quæ in legato certificando ex aliquo futuro euẽtu,vt hac l.dr̃. Sed puto aduertẽdũ,qa aut teſtõr dicit,q talis habeat poteſtatem faciendi executorem,& non valet,quia eſt captatoria voluntas, vt dictũ eſt.Fallit,ſi eſſent certa relicta ad pias cãs,vt ext.de teſta.
8 c.cũ tibi.Si vero† dicit,facio executorẽ illũ,quẽ talis noĩabit,valet:quia nõ ſubſtãtia,ſed nominatio perſonæ eſt ſibi ɔmiſſa,vt j. e.l.vtrũ.§.cũ quidã.

9 ¶† Quæro circa electiões factas ad ſeculares
d adminiſtratiões,an valeat electio d facta de perſona incerta?Poto ſic dicẽdũ,ciuitas p legem ſuã pt facere electionẽ de incertis, vt ille intelligat elect⁹,p quo ſors ceciderit,p quo facit in auth. de defen.ciui.§.interim.in eo,q dicit de electione,q̃ fit p circulũ, ſ; vn⁹ hõ priuat⁹,cui ɔcedit i⁹ eligẽdi,nõ poſſet facere electionẽ incertã ead.rõne,q̃ eſt in tutore,vt no.in d.§.ſi quis plures.ſ.de le. j.maximè cũ reſpub.minorib.æquiparetur,vt l.reſpub.C.ex quib. cau.maio.l.Rempub.C.de iure reip.li.xj.

10 ¶† Vltimò qro,illi,qui habebãt poteſtatem eligendi,elegerunt aliquem certum,tamen dubitatur,cum eſſent duo eiuſdem nominis:quid iuris?Rñ.niſi
e appareat de quo ſenſerint,nõ valet,l.duo ſunt Titij.de teſt.tut.S; puto,q ſi ſint duo electores,ex dicto eorum legitimè diſpoſitio declarabitur,de quo ſenſerint,c,cum dilectus.extra,de elect.

ADDITIONES.

a Ale.¶ Quæro quid.Vide bal.& doc.no.in d.l.ſi quis à filio,§.ſi quis plures,de leg.j.

b Ale.Non valet.An poſſit dari poteſtas faciendi executorem,vide bal.in d.l.id quod pauperib.& bal.omnino in l.nulli,e.ti.& in l.executores,C.de exec.rei iu.& in l.captatorias, de teſt.mil.& per Io.and.in c.j.de proc.in 6.& refert bal.in d.l.id,quod vbi etiam all.Io and.in Spe.in ti.de inſtr.edi.& in l.& in epiſtola.in fi.C.de fideic.

c Barb.¶ Et hoc videtur.Et vide bal.& Mod.in l.captatorias,C.de teſt.mil.& bal.in l.fi.C. de codi.

d Ale.¶ An valeat electio.Adde cal.in l.ſi quis ad declinandam,de epiſ.& cle.

e Ale.¶ L.duo ſunt.No.ad l.duo ſunt Titij,& vide quod etiam no.per gl.& doc.in c.quoniam abb.de of.dele.

§. Si tibi,& poſthumo.

Poſthumus,qui nõ naſcit, non facit partem,ſi vero naſcuntur plures,quilibet cũ ſibi ɔiũcto admittit in virilem.h.d.op. q poſthum⁹ alien⁹ nõ poſſit inſtitui nec ei legari,vt inſt.de leg.§. poſthumo.& inſt.de bo.po.in pr.So.illud ſm l.antiq.12.tab.hodie ſec⁹ ſm iſta tpa,l.hr̃di poſthu.ſ.de le.j.& l.Gall⁹.§.ille caſus.ſ.de lib. & poſth.¶ Op.q etiã poſthum⁹ ſi nõ naſcitur,facit partem,l.planè,vbi §.ſi ɔiunctim.ſ.de le.j.So.Ibi ideo,quia legatum quodã reſpectu v;,quia ſeruo pprio hr̃s ex ciuitate dare tenetur,l.pe.§.alio. C.de ne.ſer.he.inſt.op.q omnes poſthumi admittantur in vnam portionem,quia omnes ſunt ɔiuncti vno noĩe collectiuo,vt ſ.de hæ.inſt.l.ſi Titius & l.interdũ.in prin.e.ti.gl.nõ ſol.ſed Dy.dr̃,q ibi omnes erant nati,iõ inſimul omnes noĩati vocãtur in vnã portionem:hic vero nõ erãt nati,& iõ eſt veriſil'e,q ſi teſtõr naſcituros tot exiſtimaſſet,oĩb.viril'r legaſſet,qđ puto ſatis bñ dictũ Nõ. n.eſt quid imputetur teſtõri,cũ eos ſegregatim noĩare nõ poterat,cũ nõ eſſent nati:& hoc cogitar non debebat cũ veriſil'r non eueniat.All.Dy.ad hoc l.qui filiab.§.j.ſ.de le.j.¶ Ex his pt inferri ad q.dr̃ teſtator,ſi talis deceſſerit ſine liberis,veniat hr̃ditas mea ĩ Caium,& Semproniũ,vel eorũ filios,non dixit in ſtirpem:decedit vn⁹ ex his,relictis plurib.filiis,vtrũ omnes iſti filij admittantur in vnã portionem cũ ſupuiuente,an quilibet habebit tñ q̃tum ſuperuiuens?Et hic vr̃ tex q ſic.ſ.q quilibet d; hr̃e tñ:ſ; tñ de iu-
a re vr̃ ɔ̃.Nã videtis,q teſtator voluit pr̃em viuentem pferri filiis, etiam ſi multos haberet,licèt pr̃ ſine dubio non vocaretur niſi in dimidia.Filij ergo,qui debent venire poſt patrem,quem teſtator plus dilexit,non debent hr̃e plus eorum patre,vt j.de cond.& de monſt.l.Publius.in fi.Vnde conſilium eſt,q ſemper ponatur in teſtamento,deueniat in filios,& ſtirpem.

ADDITIO.

a Ale.¶ Nam videtis.No.& facit in ſimili quod voluit bal.in auct.cã.de epi.& cle.& facit l.liber homo,§.Titius,e.j.cum ſi.ſ.de hæ.inſt.

Io.Fr,Ru.¶ Adde,quod no.pi.bar.ſequitur Raph.Cum.& Pau.de Caſt.quando dixiſſet, filio,in ſingulari,ſeu poſthumo,qui naſcetur,ſecus ſi in plurali,vt videtur loqui bart.

LEX VIII.

Vtrum ita poſthumus.

§. Cum quidam.

Subſtãtia legati,vel fideicommiſſi in alteri⁹ voluntatem ɔmitti non pt,ſed electio perſonæ bñ ɔmittitur,h.d.No.tex.ibi,plurimũ n.intereſt, &c.ɔcordat cũ eo,quod hic dr̃,quod no.Dy.in l.captatoriæ.ſ.de
a le.j.Eãdem diſt.facit tex.in l.fideicommiſſaria.j.de fideic.lib.Item
b hoc,quod ᵇ hic dr̃,q ſubã legati non pt conferri in voluntatem alterius,fallit in legatis ad pias cauſas,c.cum tibi.extra,de teſtam.

ADDITIONES.

a Ale.Eandem diſt.Vide Io.and.in ti.de inſtr.edi.§.nunc vero aliqua.ver.ſed an pauperes.

b Barb.¶ Item hoc,quod.Et vide bal.in l.fi.C.de fideic.Bar.in l.illa inſtitutio.de hær.inſt. bal.in l.captatorias,C.de teſt.ang.in d.l.fi.

§. Quæſitum.

In fideicommiſſo hr̃dib.relicto intelligit portio p modo oneris hr̃dib.per fideic.iniũcti,ã's debet p hr̃ditariis portionib.h.d.Mãm huius l.hẽtis in l.quoties.& l.nõnunquam.j.ad treb.dixi in l.turpia.§.fi.ſ.de le.j.

LEX IX.

Donatio cum inter virum,& vxorem eſt facta,& ambo deceſſerunt,& non apparet quis primo deceſſerit,quis debeat probare,q donator primo deceſſit.

Si inter virum.

Ad confirmationem donationis ſufficit cõiugem donãtem donatario nõ ſuperuixiſſe.h.d.op.j.l.px.§.ſi marit⁹.gl.ſoluit vno mõ,vt ĩ ea p;,qđ nõ curo.Sol.alio mõ,q ſol.doc.declarãt:dico,q verba legis confirmantis

firmātis donationē verificant̄ ambob.simul decedentibus, quia donator non superuiuit.ita loquit̄ hic.In l.ɔ̄riaverba stip̄l'onis verificant̄ ambobus simul decedentibus,quia in m̄rimonio mulier decedit,iō non discordant,sed potius concordant. Oppo.qđ ab initio nō valet,tractu tp̄is ɔ̄firmat̄,l.qđ ī initio.ĵ. de reg.iur.Gl. soluit,ꝙ ēt nō confirmat̄ vt donatio,sed vt legatū,sed nō est verū ꝙ donatio ɔ̄firmet̄ tanq̄ relictū,qa ī legatis,& fideicōmissis req̄rit̄ legatariū superuiuere:nec valeret,si testōr,& legatarius simul decederēt,l.qđ de pariter.in fi.cū l.seq.ĵ e.Cōtra hoc opp.ꝙ hēat vim legati.l.sequēs q̄st.š.de leg.2.& l.cum hic status.§.si marit⁹.ff. de donat.inter vir.& vxor.& no.ī l.res.C.de do.inter vi.& vxo.Sol. gl.ꝙ ɔ̄firmat̄,qa cessant rōnes ꝓhibentes.Sed dic,ꝙ iō ɔ̄firmat̄,qa verificant̄ verba legis ɔ̄firmantis,& deficiūt verba legis ꝓhibētis q̄ ponunt̄ ī l.cum hic status.§.si ambo.de dona.inter vir.& vxo.Et sic p̄ hāc l.hēs decisos tres casus.s.qñ p̄decedit donās, qñ donata-
1 rius,& qñ oēs simul.¶†Sed q̄ro,q̄ d si nō apparet.ꝙ simul,vel separatim aliquo ordine decesserint,puta qa vnus in Francia,alter hic,& sic non apparet qs prius decesserit,Puto isto casu meliorē esse ɔ̄dōnē possidentis.Nā si quidē hr̄des viri vēdicāt,ipsi debent probare vxorē p̄decessisse.Si verò hr̄des vxoris,ipsi debent probare virū prædecessisse,quod cū non faciūt,cādūt ab intentione
a sua:ideo ī pari cā [a] melior erit ɔ̄ditio possidētis,l fi.[b]C.de rei věd.
b & in l.pari cā.de reg.iu.& c.in pari cā.de re.iu.li.6.nec est aliqua prę̨sumptio pro actore,vt q semel vixit,vsque ad certum tempus vixerit.l.spādonē.§.qui absolutus.de excu.tut.quod tene menti.

ADDITIONES.

a Pom.¶ Ideo in pari causa.Vide gl.in c.fin manifeste.12.q.1.in c.nulli.12.q.5.Alex.consi. 160.1.vol.& consi.5.eo.vol.& consi.9.vol.2.
b Alex.¶ L.fi.Et vide Imo.in l.ex facto.§.pen.ĵ.ad treb.

LEX X.

1 *Vltimus,seu supremus dicitur,quem nemo sequitur,etiam si nullus præcedat: primus quem nemo antecedit,etiam si nullus sequatur.*
Idem potest esse primus,& vltimus.
2 *Incertitudo circa res hæreditarias non vitiat dispositionem.*
3 *Relatiuum,quis vel qui,quando ponitur distributiuè,ex præsumpta mente testatoris,non verificatur in vno.*
4 *Legitimarum hæreditatum ius conseruatur inter filios,quando testator substituit vltimo morienti.*
5 *Restit.in inte.datur hæredib.pupilli decedentis hæreditate non adita.*
Idem in hæredibus minoris.Idem in quocunque impedito iusta causa.
Beneficium restitutionis transmittitur ad hæredem.
6 *Mori repente dicitur:qui decedit intra centum dies.*
7 *Deliberandi ius:vt transmittatur; requiritur ꝙ decedēs sciat hæreditatem sibi delatam:& quod transiuerit annus.*
Pupillus decedens intra annum,ius deliberandi transmittit,si tutor sciuit sibi delatam hæreditatem.
8 *Infans non transmittit ius deliberandi,quando tutor sciens sibi delatā hæreditatem decessit,antequam infans,& subinde infans decessit sine tutore.*
10 *Pupillus maior infante,vt transmittat ius deliberandi,sola scientia tutoris,vel ipsius sufficit,etiam si tutor non satisdedit,vel inuentariū nō cōfecit.Itē scientia solius patris,vel solius filij sufficit.*
Adde in hoc vltimo Are.in rub.de prob.col.ij.
11 *Si ille,ad quem transmissum est ius deliberandi,decedit:ignorās sibi trāsmissum,iterum transmittit ad suum hæredem, quia effectuē est transmissibile.*
12 *Deliberandi ius vt transmittatur,oportet transmittentem scire.*
13 *Hæres,cui transmissum est ius deliberandi,potest hæreditatem repudiare.*
14 *Ius deliberandi transmissum ad plures hæredes,si ab vno repudiatur,accrescit alteri.*
15 *Hæredum si vnus ex virtute iuris deliberandi adiuit intra annū:alius non,an ille qui adiuit:habet totam hæreditatem.*
16 *In casu huius l.matre in medio existente substitutus non admittitur.*
17 *Substitutus in casu huius l.potest hæreditatem vendicare ex testamento.*

1 Qui duos.† Vltimus,seu supremus dr̄,quē nemo seq̄t̄,ēt si nullus præcedat.ꝓximus,seu prim⁹ dr̄,quem nemo p̄cedit,ēt si nullus sequat̄.& sic idem pōt esse primus,& vltimus.h.d.Opp.š.de test.tu.l.duo sunt Titij.& de hær.insti.l.in tp̄s.
2 §.1.& ĵ.eo.l.si ita fuerit.Sol.& anteq̄ veniā ad so.gl.dic, † ꝙ ɔ̄ria loquunt̄,qñ est incertitudo circa p̄sonas eorū,q ad hr̄ditatē vel legatū vocātur,seu in quos dispō ɔ̄fert̄,hic vero loq̄t̄, qñ persona, q̄ ad dispōnē vocat̄,est certa,qa certus est substitutus:sed erat dubitatio circa res hr̄ditarias,ad quas vocabant̄,& sic sunt lōgē diuersā,vt dixi š.e.l.qdā.nā ibi circa p̄sonā erat obscuritas,hic circa
3 res.Ad qđ facit,ꝙ no.Dy.in c.in obscuris.de reg.iu.li.6.¶Op.† relatiuū,qs vel q,qñ ponit̄ distributiuè,dēt verificari ī vna p̄sona,nō in plurib.vt ĵ.eo.l.si qs de plurib.hic autem verificant̄ in plurib.q plures sunt vltimi,quare malè.So.& nunc seq̄r bn̄ sol.gl.istud pp̄ p̄sumptā volūtatē defuncti,q substituēdo vltimo vr̄ tm̄ voluisse, ꝙ in hr̄ditate vltimi hēret hr̄ditatē vtriusq;:dixi plenè in l.hoc articulo.de hær.insti.vbi tractaui mām distributiuorum.Opp.ĵ.ad Trebe.l.cū q.vbi non valet fideicōmissum.nisi aliquē vltimo de-
a cessisse ꝓbet.Sol.Possimus [a] dicere al'r,q̄ gl.Nam ibi dr̄,ei,q nouissimus.qđ est suplatium,cuius nā est,ꝙ relinquat formā positiui ī extremo,& sic reqrit̄,ꝙ alius decedat:hic verò dixit,vltimus,seu supremus,qđ nō est suplatiuum.Sed hoc nō multū placet:qa nouissimus dr̄,q tenet vltimū gradū nouitatis,sicut optimus, qui tenet vltimū gradū bonitatis,l.vbi aūt non apparet.de ver.obl.Vñ idē est dicere,nouissimus,& vltimus.Quare dic s̄m glo. aliud in substōne fideicommissaria,vt ibi:aliud in directa,vt hic. Et hoc placet.Rō,quia in substōne fideicommissaria in hæreditate vltimi hæreditatem primi non haberet:vñ non est præsumptio ꝙ testator voluerit ambobus substituere,& iō non admittit̄ ad fideicommissum,nisi probet ambos separatim decessisse,vt ibi:hic vero loquitur in substitutione directa, l.qui duos.de vul. & pup.in prin.& ĵ.ad l.Fal.l.pater filiam.in fi.& l.qui ex liberis.in princ. de bon.pos.s̄m tab.Vel dic,ꝙ ibi loquitur,quādo mater erat in me-
4 dio.Rō,qa in hæreditate vltimi substitutus non reperisset totam hæreditatem primi,qñ primo successisset tam frater,q̄ mater, p̄ auct.defuncto.C.ad Tertul.& iō cēssat rō huius præsumptionis, de qua š.dictū est.Idē putarē,si superesset aliquis agnatus, & cognat⁹, qui vnà cū fratre primo decedēte succederet,ita intelligit gl.in verb.superstes.circa fi.dū dicit,sed quid si mater esset in medio,&c.quam no.Ex† qua habes notare s̄m Dy.ꝙ qñ testator substituit vltimo morienti,nō est dubiū,ꝙ ius legitimarū hæreditatum conseruatur inter filios primo decedentes,l.vel singulis.de vul.& pup.& isto casu admitteret̄ mater , vel alius vnà cum filio
5 ad hæreditatem legitimā.¶Opp.extra† gl.s̄m Iac.de Are.dr̄ hic, ꝙ in hæreditate vltimi decedentis reperit̄ hæreditas primi. Contrà,hæreditas fratris non adita nō transmittit̄,l. qm̄.C.de iure delib.sed hic frater non adiuit hæreditatem fratris,ergo,&c Huius timore dicit Ia.de Are.ꝙ hoc erit per beneficium resti. in integ. per l.Pantonius.de acqui.hær.quod est notandū. Nā l. Panton⁹, loquitur in absente tm̄,non in minore,& Ia.intelligit hic in minore,&c.Sed est notandū,ꝙ pupillus,qui non adiuit hr̄ditatem,do-
b nec vixit,non fuit deceptus,[b] qa adire poterat:postq̄ est mortu⁹, non potest decipi.Ex quo vr̄,ꝙ hæres eius ex sui persona in īteg. resti.impetrare non possit:sed de equitate Imperator in l.Pantonius.determinat ɔ̄rium,& dicit Ia.de Are. idem in minore eadē
c rōne.Idem dico in quocunque impedito iusta cā,qa hæres poterit impetrare restōnem ex clausula,si qua mihi iusta cā videbitur, &c.arg.d.l.Pantonius.Nam beneficium restōnis trāsmittit̄ ad hæredem,vt š.de in integ.resti.l.non solū.Et hoc tenebat Old.& idē Cyn.super hac l.Sed reperio,ꝙ Ia de Bel. in Auct. de trien.& semi.in fi.q̄onis disputatæ per eum , tenet contrarium per l.1.§.si quis ex liberis.ĵ.ad Tertul.& l.si infanti.§.fin vero. C.de iure delib.vbi dicit̄,ꝙ perinde est,ac si non fuerit delata.Mihi verò vr̄ sic
d dicendum,[d] aut pupillus,seu infans decessit ita repente,ꝙ eius tutorib.vel consanguineis,si tutores non hēbat,non potest imputari negligentia,cur non adiuerunt,tunc puto hæredib.dandum beneficiū restōnis,vt hic,qa hæc lex non pōt aliter intelligi. Re-
6 pēte† aūt dico mori,si decessit intra cētū dies,nā minori tēpore nō pōt perfectè deliberare de hæreditate adeunda,l.1.in fi. cum l.seq.š.de iure delib.Aut nō decessit ita repēte,& tūc si nō habebat tutorē,est quid imputet̄ hæredi eius.si tutorē non petiit.C.de legi.hær.l.sciant.vel si habebat tutorē,pōt hr̄e regressum ɔ̄ tutorē,vt no.in l.si infanti.§.fin vero.in gl.in ver.ad illas personas, & sic cessat equitas dādi restōnē:sed si tutor non esset soluendo,nō esset iniquū hæredi subueniri p̄ restōnē,arg.l.fi.de eo,per quem fac.erit.& l.plane.la 2.§.1.š.de leg.1.Sed possumus hodie dicere, ꝙ in hęreditate vltimi reperiat̄ hęreditatem primi,hoc est ius deliberandi de adeundo hęreditatem primi,s̄m formā l.cum anti-
7 quiorib.C.de iure delib.¶†Pro declaratione hui⁹ materię iuris
e deliberandi,quero aliquas quæst.& primo quæ requirantur,[e] vt transmittatur ius deliberandi:Respōdeo,ꝙ ille,qui decedit,sciat hęreditatem sibi delatam,tex.est in d.l.cum antiquioribus. item ꝙ annus non trāsiuerit,tamen illud de scientia omnino requiritur:vt ibi dr̄ in tex.& clarius ibi in gl.magna. Sed si ignoraret hæreditatem sibi delatam,tunc non potest transmittere ius deliberandi,sed de necessitate recurritur ad beneficium restitutionis: de quo š.dixi.Ratio,quia ille qui ignorat:non pōt deliberare:& ideo

ADDITIONES.

a Barb.¶Sol.Possumus.Et vide Bal.in l.si infanti.C.de iure delib.vbi dicit,quod opin.bar. est falsa.Idem ibi Ang.& Sal.& vide Lud.Rom.in consi.66.inci. visis narratis. vbi refert doc.Bar.hic,& vide ibi.
b Alex.¶Non fuit deceptus.Vide Bar.in l.1.& ibi Bal.C.de re mil. aliàs de tes. mili.per Bal.in l.si infanti.hic alle.per Ang.in l.non solum.suprà,de in integ. resti. Et hanc communem opi.sequitur Io.An.in c.in præsentia.de prob.licet Ang.contra in d. l.si infanti. Sed hæc opi.est cōis,& vera.& approbatur,& pro hoc vidi consuli , & iudicari per Imo. in l.ventre.in vlt.col.de acqui.hær.per Pe.de Anch.in consil.345.quod incipit , de iurib. additis.vide Bar.in suo consi.193.& vide Ro.in consi.56.inci.visis narratis in puncto quo ad primum,quo quæritur.&c.& pater hæreditatem delatam filio maiori infanti inutiliter adiuit,est modo dubium,vtrum eo mortuo possit pater restitutionem petere ex clausula generali,vel ex persona ipsius filij iā defuncti,vel ex iure deliberandi , vide Pe. de Anch.in cons.354.inci.in Christi nomine amen.de iuribus additis Petri adeuntis,&c.Ad de quæ posui in l.si infanti.
c Barb.¶Idem dico.Et vide Bal.in d.l.si infanti.
d Barb.¶Sic dicendum.Per Bar.consi.inci.quidam Perusinus decessit in d.l. si infanti.& Bal.in l.vnica.§.in nouissimo.de cad.tol.& in d.l.si infanti.& in l.cum antiquiorib. in 5. q.de iure delib.& ibi etiam per eū in vl.col.vbi refert verba Nic.de Matad no.per Bar. hic adde Pe.de Anc.in con.58.inci.pro eccl.quæsitorum tria sunt,&c.in 3.puncto.
e Alex.¶Quæ requirantur.Vide aliquid per Imo.in l.ventre.in vlt.col.de acq.hær.

ideo nō pōt trāſmittere ius deliberandi ad aliū, qđ ipſe non hēt.
8 ¶ † His præmiſſis quæro, ſi eſt pupillus, an ſcīa tutoris ſufficiat?
a Rñdeo, ꝙ ſic, l. non ſolū. ī fi. j. de lib. cau. & l. ſi ex legati cā. cū l. ſeq. j. de ver. ob. & đ vſucap. l. ſeqt. §. ſi pupilli. Itē tutor ſol⁹ petit tps ad deliberādū, l. ait ꝑtor. de iure delibe. Ad qđ facit, ꝙ tutor ſol⁹ pōt adire, C. de iure delib. l. ſi īfanti. & bonorū poſſ. petere, l. bonorū. C. q admitti. Sed ꝯ hoc fortiter facit, qđ no. ī d. l. ſi infanti. qaſi tutor ñ adit, tenetꝰ hrdib. īfantis: vñ ſi ad hrdes īfantis nō trāiret ius deliberādi, eis tutor nō teneret, cū nō eſſent læſi, qa adhuc adire poſſent. Rñdeo, l. ſi īfanti. cū qſt. gl. ibi poſita, loqꝰ añ tps l. cū antiquiorib⁹. qa trāſmiſſio iuris deliberādi nō erat cognita. Vel ꝑt intelligi, ꝙ tutores ſcinerint, & neglexerit adire: poſtea deceſſit pupill⁹, & annus iuris deliberādi trāiuit hrdib. ignorātib. & ñ certificatis, vñ nō pñt hrē regreſſū ꝯ tutorē. Itē ꝯ ꝑdicta facit tex. l. ſi infanti. ī eo, qđ dicit, perinde hri, ac ſi hrditas nō eſſet deuoluta, ſed
9 ſolu hic codē mō. ¶ † Quero, qđ ſi tutor ſciuit, & deceſſit ipſe ante qꝫ īfans, poſtea deceſſit īfans ſine tutore, an trāſmittat ius deli-
b berādi? Puto, ꝙ ñ, b nā cū tex. ī d. l. cū antiquiorib. reqrat, ꝙ ſciēs đ ceſſerit, & ſic ſcīētia tpe mortis reqrit, l. ī delictis. §. ſi extneus. s. de noxa. & demili. teſt. l. Titi⁹. iſte aūt īfans, licèt ꝑ tutorē fingat ſcire viuēte tutore, tñ eo tpe, quo tutor deceſſerit, nō ꝑt fingi cū ſciuiſſe: & in veritate ignorabat: qa qđ ei⁹ ætas videt, ignorat, & ſic dēt
10 recurri ad bñficiū reſtōnis, đ qua s. dixi. ¶ † Quero, qđ ſi erat pu-
c pillus maior īfante, an ſufficiat ſcīa tutoris tm̄, vel pupilli tm̄: Vr, ꝙ nō, qa neuter ſine altero adire poteſt, vt C. de iure deli. l. potuit. & ſic vr, ꝙ reqrat ſcīa vtriuſq;. In ꝑrium vr, qđ puto verius, ꝙ ſcīa pupilli ſola ſufficiat, qa ī acquirendis ipſe ſolus ſibi ſufficit, vt s. de auct. tut. l. obligari. in prin. & inſti. eo. in priñ. ſed per iſtā ſcīam acqrit ſolū ſibi ius deliberādi, vt poſſit trāſmittere: in nullo autē ſibi ꝑiudicat. Itē puto, ꝙ ſola tutoris ſcīa ſufficiat. Nam licèt tutor ſolus nō poſſit adire, tñ tutor ſolus pōt deliberare, & ſolus ꝑt tēpus ad deliberandū petere, vt s. de iure delib. l. ait ꝑtor. in prin. & ſic aliud eſt ius adeundi, aliud eſt ius deliberandi, & eadē poſſent dici de ſcīētia ſoli⁹ patris, vel ſolius filij. Sed
d qđ de tutore, q non ſatisdedit, vel inuētariū nō fecit, an eius ſcīa
e ſufficiat? Rñdeo, ꝙ ſic, qa hoc ius deliberandi tpe coarctat, & ī eo nō pōt eſſe niſi cōmodum: ergo, & c. l. fi. C. de tut. & cu. qui non ſatis. vbi vr caſus. Facit l. tutor, q repertorium. s. de admi. tu. ¶ Quæ
11 ro, hrs † prim⁹ ſciuit, vñ tranſmiſit ius deliberādi ad hrdē ſuū, hrs ſuus bñ ſciuit hrditatē huius ꝓximi decedentis ſibi delatā, ſed de hæreditate primi decedentis ignorauit, & ſic deceſſit: qro, an ius
f deliberādi trāſmiſerit ad ſuū hrdem? Dico, ꝙ ſic. f Nā ex eo ꝙ primus hæres deceſſit ſciens, illud ius deliberandi eſt effectum hereditarium. Quod apparet, qa ad hæredes trāſmittiꝰ, l. itē vidēdū. in fi. de pet. hær. ergo ſi eſt hrditariū, eodē mō, quo trāſmittiꝰ hrditas, tranſmittitur illud ius. De hoc eſt caſus s. qđ me. cau. l. videamus. Præterea annus. qui daꝰ ad deliberandū, eſt vti lis ab initio, qa à tpe ſcīētiæ incipit currere, poſtea eſt cōtinuus. d. l. cū antiquorib. Et hoc apparet, ꝙ licèt deueniat ad ignorātē, adhuc durat ius deliberandi, & ſic merito trāſibit ad quēcūque trāſibit hæreditas. Contra hoc multū obſtat j. ad l. Fal. l. pretia rerum. vbi añ aditam hæreditatē nō dr eſſe aliquid ī bonis noſtris de illa hrditate. Sol. duobus modis. Vel dicamus, ꝙ illa lex loquaꝰ ante l. cū antiquiorib. ſm qđ tps, & trāſmiſſio iuris deliberādi nō erāt cognita. Vel aliter dico, ꝙ dr non eſſe in bonis noſtris añ aditam hæreditatem verū ē taliter ꝙ æſtimationē recipiat. Ratio, qa adhuc poſſū hrditatē nō acqrere, tñ alio reſpectu dr eſſe in bonis noſtris, qa ad hæ-
12 redē trāſmittiꝰ. ¶ † Quero, dixi, ꝙ oportet ꝙ ſciat, qđ oportet ipſum ſcire. Br, ſi qdē hrditas eſt delata ab inteſtato: ſufficit, ꝙ ſciat aliquē eſſe defectū: & hoc ꝓbare debet: qđ ſciat ſe eſſe ꝓximiorē cōſanguineū, & forte ſi eſſet mortuus in eadē ciuitate: ꝑſumereꝰ ſcire rōne cōſanguinitatis, vt j. vñ cognati. l. octaui. & C. de ī ite. reſt. l. de tutela. Et ex hoc cōcludiꝰ, ꝙ ſciuerit hrditatē ſibi eſſe delatā. Nā nemo ꝑſumiꝰ ius ignorare, vt C. de legi. l. leges ſacratiſſimæ. Conſulo tñ, vt de hoc faciat articulū. Si verò hrditas deferꝰ ex teſtō, eſt neceſſe, ꝙ ſciat defunctū eſſe teſtōrē, & ſe hrdem inſtitutū. Ei. n. q ignorat vires teſti, non pōt dici eſſe delata. l. ſed & ſi
13 deſua. de acq. hær. ¶ † Quero. an iſte hæres, ad quē trāſit ius deliberādi, poſſit hāc hæreditatem repudiare? Vr, ꝙ nō, vt j. de bo. lib. l. liberto octoginta. & de le. 1. l. ſi fundum ſub cōdōne. §. ſi Titius. & ibi no. In ꝯrū vr, & iſta eſt veritas. ꝙ repudiare poſſit, l. ſi quis ſi liū. §. i. de acq. her. Pro hoc d. l. cū antiquiorib. qa pōt repudiare ſaltē tacitè, patiēdo labi tps anni: ergo eadē rōne expreſſe. Non ob. ꝯria, qa loquūꝰ de legatis, q non pñt repudiari ad incōmodū alienū, vt ibi: ſed ad īcōmodū hrdis pñt repudiari, vt s. de le. 1. l. ſi mi-
14 hi, & tibi. in prin. ¶ † Quero, aliqs ad plures hrdes trāſmiſit ius đ liberādi, & adeundi hrditatē ſibi delatā, an ſi vnus repudiat: alteri accreſcat? Et vr ꝙ nō: ī. l. legatarius. in prin. s. de le. 1. cōiuncti. l. & Proculo. s. de le. 2. & qđ dixi in l. re cōiuncti. s. de le. 3. Cōtrariū puto, ꝑ l. ſi ſeruus cōis ab extero. & qđ ibi no. s. de acq. her. qa aliud in hæ
15 reditate, aliud ī legato. ¶ † Quero pone qđ vnus hrdū ex virtute iuris deliberādi adiuit intra annū, alius nō ſcied ingreditate illi⁹ primi adiuit: vel adire vult: q ad ipſū adeūdi tps nō currit: vtrū ille, q adiit, ithēat totā illā hereditatē virtute iuris deliberādi. Qđ vr ꝑ tit. C. qñ non pe. par. & ꝑ l. ſi ſeru⁹ cōis ab extero. Sed dico ſic. An ille adiuit virtute illius iuris deliberandi totā hrditatē, & tūc ꝓderit cohæredib. adeūtibus hrditatē principalē. Aut adiuit ſolū ꝓ ſ. parte ſua: & tūc ſecus: ſed eis accreſceret, arg. l. cogi. §. itē Metianus. ad Treb. vbi coactio facta ab vno ſuper toto ꝓdeſt aliis. Nō ob. tit. C. qñ non pe. par. quia illud verū, qñ qs excludiꝰ tpe ab hrditate, q̄ deferꝰ principꝗr, vbi vnius agnitio aliis non ꝓdeſt: ſed hic vna hrditas deferꝰ principꝗr: alia in ꝯnam. Vñ ſi durat tps adeundi, prīcipale factū vnius ex cohrdib. ꝓderit alteri, d. §. itē Metian⁹. ¶ † Vl-
16 timò dr hic in fi. ꝙ ſubſtitut⁹ admittiꝰ quaſi vtriq; ſubſtitut⁹, qđ ſi mr eſt ī medio? Quidā dñt matrē repellēdā: qa vtriq, ſuccediꝰ ex pupillari expſſa. Qđ ñ eſt verū, qa iſto caſu ſubſtitut⁹ nullo mō admitteret, qa iſtud diſtributiuū dēt verificari ī vno tm̄, vt j. l. ꝓx. & mrē ſubſiſtēte ī medio ceſſat rō ꝑſūpte volūtatis defuncti. ¶ Item
17 hic dr, † ꝙ ī hrditate ſcđi reperiꝰ hrditas primi, qualr vēdicabit iſtas hrditates, an dicerſe hrdē ex teſtō, vel ab inteſtato? Gl. dicit, ꝙ vtranque vendicabit ex teſtō. Qđ dic, vt no. ī l. 1. & 2. s. de pet. hær.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ His præmiſſis quæro. An ſufficiat tutoris ſcientia ad tranſmittendum ius deliberandi. adde tex. & ibi Bar. in l. fi. C. de tu. & cu. qui non ſatiſd. vide Bal. in d. l. ſi infanti. de iure delib. vbi oīno vide. & dato, ꝙ opi. Bar. eſſet vera, format ibi Bald. circa hoc plures no. q. vide Bar. j. prox. col.

b Alex. ¶ Puto, quod non. Bal. contra in d. l. ſi infanti.

c Alex. ¶ Quæro quid. Per Bal. in d. l. ſi infanti. per Bar. in d. l. cum antiquiorib.

d ¶ De ſcientia. An ſufficiat ſcientia ſolius patris, vel filij, & ponit etiam Bal. in d. l. ſi infanti. & per Bar. in d. l. cum antiquiorib.

e ¶ Inuentarium non fecit. Quid ſi ſciuit tutor, quod non ſatiſdedit, vel inuentarium non fecit, & vide in ſimi. no. per Bal. in d. l. ſi infanti.

f ¶ Dico, quod ſic. Per Bal. in d. l. cum antiquiorib. in 4. q.

1 *Non præſumitur ſuperſtitib. filiis deceſſiſſe, qui ſemel filios habuit.*

§. Cum in bello.

Si vno caſu decedāt pr & filius, patrē primo deceſſiſſe ꝑſumiꝰ. h. d. Oppo. j. eo. in fi. ꝙ l. cū pubere. cū l. ſeq. Sol. Intellige hic in filio pubere, ſecus ſi eſſet īpubes, vt ī ꝯrio. Opp. j. ad Treb. l. ex facto. §. ſi qs āt. vbi ꝑſumiꝰ filiū prius deceſſiſſe. Soluit gl. ꝙ ſpāle eſt ibi fauore teſtī ꝯſeruandi, vt ꝑſumaꝰ filiū deceſſiſſe prius: hic vero ꝑſumiꝰ fauore matris, quod pr prius deceſſerit. Primū, quod gl. dicit, ꝙ ibi ē ſpāle fauore teſtī conſeruandi, eſt falſum: vt j. eo. l. ꝙ de pariter. cum l. ſeq. & ſeq. Itē iſtud, quod gl. dicit fauore mrīs, non eſt verum, qa idē in quolibet præſumereꝰ patrē deceſſiſſe prius, vt j. eo. a. l. in fin. & j. eo. l. cū pubere. Ad legē ꝯriā rñde. Si. n. pater, & filius ſimul perierūt, vt hic dr, extat ꝯdō fideicōmiſſi, q ē, ſi pr deceſſerit ſine liberis, qđ intellr de liberis poſt eum ſuperuiuētibus: vt ibi patet ī prin. §. Cōſtat aūt nō ſuperuixiſſe, ſi ſimul deceſſerunt, ergo, & c. s. l. ꝓxi. Sed ſi poneres, ꝙ ñ appareret eos ſimul deceſſiſſe, & ignorāreꝰ qs prius, & qs poſterius deceſſiſſet, tunc ille, q dicit aliquē deceſſiſſe ſine liberis, hēt ītentionē ſuā fundatā de iure cōi. licet. n.
1 habuerit filios † añ, ñ tñ ꝑſumiꝰ hrē tpe mortis, l. ſpādonē. §. qui
a abſolutus. de excu. tu. Et iſte eſt caſus in d. l. ſi qs aūt. Itē dicerē in §. nro, ſi non ꝯſtaret patrē & filiū deceſſiſſe vno caſu, vl vno bello vel vna ruina, qa tūc eſſet fundata intentio eius, q diceret patrē deceſſiſſe ſine liberis, ꝑ iura ꝑdicta. Fauor. n. mrīs nihil operaꝰ. Si. n. fauor mrīs aliqđ operari dēret: multo magis opraretꝰ fauor fratris, q eſt alter filius teſtōris: qđ tñ ē falſū. l. ſed & ſi illo, j. eo. ¶ Op. j. ꝓxi. §. Sol. ibi ſpāle ꝑp reuerētiā pr̄oni, vt ibi videbitis. ¶ Hæc lex inducitꝰ, an hrditas pr̄is nō adita trāſmittaꝰ, qđ tāgā aliqualiter j. eo. l. cū pubere. & dixi plenè ī l. vētre. de acq. hær. Vltimo mām de pariter decedentib. examinabo in l. quod de pariter. j. eo.

ADDITIO.

a Non tñ præſumitur. An ſi quis habuerit filios temporæ vitæ præſumatur habuiſſe tēporie mortis. & hic adde Imo. in d. l. ex facto. §. pen.

§. Si cum filio.

Op. s. ꝓx. §. Sol. ſpāle fauore patroni. Quæro, quid ſi iſta cauſa non agitaꝰ cum patrono, ſed cum hærede patroni: videtur retenta gl. præcedentis §. ꝙ ibi ſit fauore matris: Quid ſi non agat cū matre, ſed cū hæredib. matris, an habeatur iſta benigna īterpretatio? Videꝰ ꝙ nō, qa eſt beneficium perſonale ergo, & c. l. quia tale. s. ſolu. mat. Præterea tex. loquitur, quando mater, vel patronus agit.

1 *Statutum, quod muliere decedente in matrimonio vir lucretur dotem, verificatur, ſi ambo ſimul perierint.*

§. Si maritus.

a No. hūc caſū ad q. ſtatutū dicit, † ꝙ mulieꝰ decedēte ī mrīmonio ſine liberis vir lucreꝰ
1 certā partem dotis: Certe ſi ſimul decedūt, dr ī mrīmonio deceſſiſſe, caſus ē hic. Op. gl. j. e. l. qđ de pariter. Sol. ibi fuit ſtipulata mr, ſi ſuperuixiſſet: hic ſi in matrimonio deceſſiſſet. Op. gl. j. de adul. l. nec in ea. S. Dy. ꝙ ibi denotanꝰ accidētia facti, ñ iuris miniſteriū.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Si maritus. Et adde tex. & gl. & Bal. ī l. ſi poſſeſſor. §. j. s. de rel. & ſump. fune.

§. Si Lucius.

Si filius pubes cū patre moriꝰ, ꝑſumiꝰ pr̄i ſuper viuere, impubes nō, ſed pater ei. h. d.

LEX XI.

1 *Incertitudo perſonæ legatarij procedens ex euentu caſus, in quē cōfertur legatum, vel ex prolatione defuncti, vitiat legatum non tamen ad[...]mptio.*

2 *Relatiuum, qui quando diſtributiuè ponitur, verificatur in vno tantum: ſecus ſi diceret, quiſquis.*

Si fue

a 1 Si ita fuerit. a Incertitudo † psonæ legatarij, pcedēs ex euentu casus, l quē legatū pferē vl' ex plano-
b ne defuncti, vitiat legatū: adēptio aūt nō vitiat. h. d. & ponūt hic
2 sex cas⁹ p ordinē. ¶ † No. de sigñatione hui⁹ pnominis, q. qn̄ distributiuè ponit̃, qa verificat̃ ī vno tm̄, vt hic: sec⁹ si diceret, qsqs, vt dixi in l. hoc articulo. de hær. insti. ¶ Facit ad q. de duob. intrantibus castrū simul, quā ponit Dy. in q. filiab. s̄. de le. 1. & Ia. de Are. in consti. digesto. ¶ Op. s̄. de le. 2. l. si qs seruū. §. inter. So. glo. optime. ¶ Op. & vtraq; vr̄, quod debeat̃ pp æqualē quātitatē, q̄ est in vtroque, l. si seruus pluriū. §. fi. s̄. de le. 1. & l. cū alimenta. in prin. s̄. d ali. & ci. leg. So. gl. φ hoc est spāle pp incertitudinē, qd declara, qa hic erat incertitudo psonarū, ibi rerū. Dixi s̄. e. l. qdā. no. ic. iobscuris. de re. iu. li. 6. Dy. ¶ Op. de test. tut. l. duo sunt Titij. & l. in tps. §. j. de hær. inst. & l. si duo. vt le. no. ca. So. non v3, nisi pbet̃, de quo testor senserit, vt in ḡrio. Itē vr̄, φ ī isto dubio lex debeat psumere vnum priorē alio, sicut facit s̄. l. px. Soluit gl. φ illi ḡnalitati derogat̃, qn̄ lex al'r̄ disponit, vt hic in libertate, q̄ difficilius reuocat̃, iō difficilius dat̃. Hec so. nō placet: qa hæc lex loqt̃ ēt in aliis casib. q̄ ī libertate. Iō alij soluūt, φ hic loqt̃, quando est incertitudo circa personas, qb. relinqt̃, sed l. px. j̄. eo. loqt̃, qn̄ est incertitudo circa factū p sonæ à qua relinqt̃. Vide gl. q̄ inci. sic j̄. e. l. si qs. in fi. ibi, φ non potest stare. Dic, imo pōt stare, & est vera. Nā qn̄ est īcertitudo circa personas. qb. relinquit̃, tunc vitiat̃ legatū, vt hic, & l. si qs de plurib. j̄. e. Sed si psonæ, qb. relinqt̃, sunt certæ, sed dubitatur de aliquo casu ɔtingēte in psona relinquētis, fit interpretatio, vt s̄. l. pxi. Item dr̄ hic, adēptionē valere: ɔ̄. s̄. ti. j. l. 3. §. si duobus. Gl. timore huius ɔ̄rij distinguit not. vide eā, & signa, quæ est in verb. ademptionem.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Si ita fuerit. Et ad intellectum huius l. ibi, ademptum sit, &c. & l. 3. §. si duobus. hic alleg. vide Imo. in l. si ita sit adscriptum. de leg. 1. Et no. ex isto tex. à contrario sensu, φ si vnus istorum eiusdem nominis esset plus coniunctus testatori, quam alius, ille admitteretur ad legatum, & similiter probat tex. in d. l. si quis seruum. §. si inter. de leg. 2. & ponderat Ro. in l. si vero. §. de viro. in 39. fallen. sol. matr. Et pro intellectu huius tex. vide quod no. Imo. in l. qui filiab. §. 1. circa prin. cū seq. de le. 1. & istam l. fin. limita, vt per Cuma. in l. si quis à filio. §. si quis plures. de le. 1. & ibi dixi post Imol.

b Alex. ¶ Ponuntur hic. Et facit ad q. si primus debet habere præmium, & plures fierent primi, quis debet habere: de quo Guid. de Suza. in q. inci. pone, quia de facto statutum est Bononiæ, φ qui primo, &c. & hic Bart. & si primogenitus debet succedere, & ignoratur quis sit primogenitus, pater potest eligere quē vult, secundum Bald. in l. in quib. de secū. nupt. cum concord. in fi. Rationem vide per Imo. in l. si ita sit adscriptum, de leg. 1.

1 *Masculus, & fœmina si nascantur, prius natus masculus præsumitur, nisi fauor libertatis aliud suadeat.*

§. Plane. Si de natiuitatis ordine nō apparet, pri⁹ natus præsumitur ille ex quo mr̄ libertatē ɔseqt̃. h. d. ¶ Not. tex. ibi: ambiguis, &c. ¶ Quæro quæ est rō huius pſūptionis? Dicunt qdā: masculus est fortior, iō psumit̃ prius nasci. Sed ſm hāc rōnē sequeret̃, pone libertatem relictā, si prius peperit feminā, & esset dubiū, q prius eēt natus, psumeret̃, φ prius esset natus masculus, qd est ɔ̄ istum tex. q in dubio p libertate iudicat. quare dic,
a φ ille prius natus psumit̃, p quē magis libertati fauetur, a siue masculus, siue femina. Sed possumus dicere eo casu, quo mulier pri⁹ nata psumitur, eē iō, nō qa citius eā expulerit, sed qa hic est fauor
1 libertatis. † sed in aliis casib. ī quib. ñ ē fauor libertatis, tūc psumērē prius natū masculū. & sic sæpe fcō accidit, pōe exēpla, vt ī gl.

CONCORDIA.

☞ ¶ Plane. Pro ɔcor. aduerte, qs pri⁹ psumat̃ nasci, masculus, an femina, qn̄ simul nascunt̃, &c. Bar. in l. si ex̄neus. ff. de ɔd. ob cau. dt, φ mascul⁹. Contrari⁹ tn̄ allegat̃ Bar. in hoc §. planè. ſm Alex. hic. Tu dic, vbi dixit Bar. φ psumit̃ primò nat⁹ masculus. Sed vbique agit̃ d fauore, maximè libertatis feminæ, φ tūc psumit̃ p ea, & sic in effectu vbiq; idē dixit, si bn̄ legat̃, nisi ī casu spāli fauor libertatis.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Libertati fauetur. Bar. videtur sentire contrarium in l. extraneus. de cōdi. ob cau. & vide Bar. in l. Arethusa. de stat. hom.

LEX XIII.

1 *Dictio, cum, sicut dictio, &, in dubio cadit inter diuersa.*
2 *Duo, & tria licèt sint quinque, tamen duo in tria non faciunt quinque.*

1 Si is, qui ducenta. Sicut † dictio, &, ita dictio: cū, in dubio dr̄ cadere iter diuersa. h. d. ¶ Op. φ ex quo est ambiguū sequamur id, qd minimū est, l. si ita sit scriptū. §. fi. s̄. de le. 1. So. illud verū, nisi aliud sit ex ppria sigñatione
2 vocabuli, vt hic, ē. Ex hoc reprobat̃ arg. illorū, q dn̄t, † tria: & duo sunt qnq;, qa verū est. tria, & duo separata: sed tria, & duo, quę sunt in trib. non faciunt quinque.

§. Si quis ita. Si seruus nominatus pōt accipi vt res legata, & persona legatarij, in dubio accipitur vt res legata. h. d. No. §. menti tenendum.

§. Cum ita. Diuide. In prima parte incipit stip'o à præcedēti ɔdōne disiunctiuè, & negatiuè concepta. in scda īcipit stip'o à pcedēti dispōne affirmatiuè, & copulatiuè ɔcepta. In tertia parte incipit à pcedēti ɔdōnē copulatiuè, & negatiuè
a concepta. a Scda ibi, idēq;. Tertia ibi, vel vt proprius. ¶ Op. & videtur φ ad hoc, vt stip'o, non cōmittat̃, alterū fieri sufficiat, vt j̄. ea. l. §. si qs. So. ſm Ro. & bn̄, hic loqt̃, qn̄ pcedit dispō copulatiuè cōcepta, vel qn̄ nulla dispō pcedit, sed incipit à pcedēti ɔdōne disiūctiuè, vel negatiuè cōcepta, qa vtrūq; requirit fieri, nec stip'o cōmittat̃. Sed si incipit à pcedēti dispōne cōcepta disiunctiuè, tunc sufficeret vnū fieri, vt in ḡrio. Vide gl. j. ibi ſm Ro. dic, vt j̄. ea l. §. si qs aūt. Scdum hoc ergo limitat̃ pœnalis stip'o ſm nām pcedētis cōuētionis. Sed cōtra, iste §. vr̄ sibi ɔ̄dicere. Nā vtrūq; requirit̃ fieri, si cōdō copulatiuè ɔcipit̃, vt in fi. & vtrūq; fieri dēt, si incipit à cōdōne disiunctiuè concepta, vt in prīn. huius §. ergo sequitur, φ in disiunctiua requiritur concursus duorum, sicut in copulatiua. Gl. sentit hic contrariū, & ipsum fatet̃, iō exponit hic aut, p &: certe hoc non est verum, immo vtrūq; ex propria sigñatione resultat. Si. n. copulatiuè concipit̃ non est dubiū: φ vtrunq; reqritur fieri, vt hic in fi. §. Idem cōcipit̃ alternatiuè, & negatiuè vt stipulatio nō committat̃, alias semper erit verum hoc, aut illud factum non esse ex propria significatione, vt probat̃ in l. si quis ita stipulatus fuerit decem. j̄. de verb. ob. Facit l. si ita quis stipuletur. eo. ti. Item op. φ iste §. nihil facit ad ti. & sic obstat in prima constitutione Codic. §. quib. Gl. in ver. faciendū. so. φ hic tractatur de reb. dubijs tam circa stipulationes, q̄ circa vltimas voluntates, licet principalius circa vltimas voluntates, vt in ea habes.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Concepta. Et facit ad no. q. statutum est, quòd si quis tempore mortis caruerit filio, φ filia succedat fratri, modo quidam caret filio, sed non filia, quæritur vtrum vigore illius statuti admittatur frater. Et iste tex. facit, quod sic, sed Bal. in c. fin. de duo. frat. à cap. inue. tenet contrarium per no. in c. plerūque. de elect. in cle. ibi quia requiritur fieri vtrunque, & ad ea, quæ habentur hic, vide Ange. & imo. in l. si quis ita stipulatus. de ver obli.

1 *Alternatiua legis quando ponatur pro coniuncta, & nu. 3.*
2 *Disiunctiua, aut, disiungit verba, & sensum. Item & dictio vel.*
Dictio, seu, & dictio siue, habent vnam significationem, & licet disiungant verba, sensum tamen coniungunt.
3 *Disiunctiua hominis quando ponatur pro coniuncta.*
4 *Stipulatio facti diuidui pœnalis copulatiuè, affirmatiuę concepta si non impletur in præparationis iudicij, committitur in solidum, sed pro parte impleta obstat exceptio, & est speciale in iudicijs.*
5 *Copulatiua quando ad veritatem sui requirat vtrunque concurrere, & ponatur pro disiunctiua.*
6 *Oratio vniuersalis duplex, & quid comprehendat.*
7 *Falsum dicitur tribus modis, & statuta loquentia de falso intelliguntur propriè, & strictè de falso, quod cadit in aliquo cap. l. Corneliæ de falsis.*
8 *Negatio postposita signo vniuersali facit æquipollere suo contrario, sed orationi particulari non.*

§. Vtrum. Iste §. ɔsueuit reputari multū difficilis, & pro certo ē, & habetis hic duas gl. mā. Vna est gl. noua, q̄ ponit casum licet nō bene declaret. Alia est antiqua, & ponit casum magis succinctè neuter tn̄ est bn̄ clarus. ¶ Anteq̄ veniā ad primā præmitto primo p euidentia, φ ppositionū qdā est cathegorica, qdā hypothetica. Cathegorica ē, q̄ sub iectū, & prędicatū hēt principales partes sui, vt Petr⁹ currit. Hypo thetica est quæ habet duas cathegoricas principales partes sui, & hæc fit per si, vel per aut, vel si'ia. j̄. de acq. re. do. l. q̄sitū in vlti. gl. itē ista hypothetica qn̄q; fit per, & qn̄q; per aut, ſm Dialecticos, & de qualibet tractat hic §. Itē præmitto, φ ad veritatē disiunctiuę sufficit alterā partem esse verā: sed ad veritatem copulatiuę reqrit̃ vtrāq; partē eē verā. item pmitto, φ orōnū alia est vl'is, in qua subijcit̃ terminus cōis determinatus signo vl'i, vt oīs hō currit, nullus hō currit, & hō dr̄ terminus cōmunis. Alia particularis, vt qn̄ termin⁹ cōis determinat̃ signo particulari, vt qdā hō currit, & qdā hō nō currit. Alia indefinita, vt qn̄ in orōne termin⁹ cōis ponit̃ sine signo. Alia singularis, qn̄ subijcitur terminus discretus, vt Petrus currit. Item qa alternatiua requirit alterum non æquiparatur vl'i, sed copulatiua æquiparatur vl'i, qa reqrit vtrūque. itē præmitto, φ orōnū q̄dam sunt ɔ̄riæ directè, vt vl'is affirmatiua, & vl'is negatiua. Alię sunt cōtrariæ, vt particularis affirmatiua, & particularis negatiua. alię ɔ̄dictoriæ. Alię subalternæ. Et de his duab. vltimis nihil ad psens. itē præmitto, φ qdā hn̄t literā affirmatiuā, qdā negatiuā. ¶ Deinde diuide in quatuor partes. Primo ponit̃ cōceptio duarum stipulationū, & de dr̄ia inter eas dubitat. Secunda ibi, φ quamuis, in qua ponit̃ q̄dam confirmatio, seu euidens solutionis rō, in qua procedit p modum expositionis. Tertia ibi, animaduertēdū, in qua ponit solutionē, & ponit dr̄iam inter pdictas. Quarta ibi, pīde si qs, in qua Dy. & Ray. dn̄t, φ ostendit indefinitā ęqpollere vl'i. Sed malè dn̄t, qa ibi est oratio particularis, qa ibi ponitur signum particulare, qd, hoc est aliqd: ergo nō est indefinita. Dic ergo, φ ibi ostēdit hāc orationē, qd nō feci, & similes qn̄que assumi vl'r, qn̄q; in ppria sigñatione particulariter ſm diuersas mās, vt j̄. pximè ostēdā. ¶ Br̄ hoc intēdit. Si pcedit stip'o negatiuè, & copulatiuè cōcepta, pęnalis stip'o disiunctiuè subiecta neutrum fieri exigit. Si vero pcedit cōuētio affirmatiuè, & copulatiuè ɔcepta pęnalis stip'o sibi subiecta requirit vtrūque fieri, vt pęnalis stip'o nō cōmittat̃. h. d. totus §. ¶ Casū in terminis pone p te, & expone lrām, vt hic habes p gl. & doc. vt patet ex j̄. dicendis, & collige notabilia. Et pone casum in prima parte stip'onis pcessit stip'o negatiuè, & copulatiuè ɔcepta, & fuit subiecta pęnalis stip'o alternatiuè in secunda, stip'o fuit interposita & affirmatiuè, & negatiuè, pęna-

lis stipulatio fuit adiecta per signum particulare, vt si qd, &c. licèt Dy. dicat p̄signū indefinitū, sed nō est verū, qa gl. ponit q̄ sit dr̄ia inter istas stipulationes. Lege literā ibi, stipulationē .s. pœnalē præcedentē cōuentionē negatiuè, & copulatiuè conceptā. Et ibi, qd eorū, signum est indefinitū, ſm Dy. Tu dic, ꝙ qd, signū est particulare, quod est, aliqd, si essent affirmatiuè, & copulatiuè comprehēsa: subaudi, quærit̃, q̄n aliquid intersit, hoc est, an aliqua dr̄ia sit? & r̄ndet, vt sequitur, hoc interest. Hic incipit secunda pars, in qua pone casum sic. Ad primā q̄onē r̄n. iurisconsultus sic, hoc interest hoc est, ista dr̄ia est, quam dicā in ver. animaduertēdū: tn̄ anteq̄ tn̄ deat q̄onibus, vult respondere vni obiectioni, q̄ posset fieri ī ꝯrīū. Ponam⁹, in prima cōceptione stip̄onis vnū fuit obseruatū, aliud nō: diceret aliqs verū est, ꝙ hoc, aut illud fuit obseruatū, ergo stipulatio non dēt cōmitti? Ad hoc r̄ndet Iurisconsultus, ꝙ quāuis &c. hoc īterest, hæc dr̄ia est, q̄ dr̄ ī ver. animaduertēdū. Sed añ oīa scias, ꝙ quāuis, &c. ibi ꝯria .i. sub cōtraria: qa ꝯria in gñe, & in spē non ꝯria, sed diuersa. ibi, ex vniuerso: expone .i. orōne vl̄i: itē no. tex. ibi: ī quo si aliquid falsū est: &c. ibi, animaduertēdū, hic pone casum p̄te: qa clara est litera, ibi cōceptio .s. stip̄onē penalē. ibi, factū .i. obseruatū, vt neutrum fiat de his, q̄ ꝯuenerūt in stip̄one prima non fieri ibi: Huius aūt, .s. secūdæ stip̄onis. Ibi, Proinde si quis. hic ponitur quarta pars, in qua pone sic casum. Dictū est, s̄. ꝙ ista verba, si quid eorū factum nō erit, verificāt̃, si in aliquo particulari non sit factū: vñ stat in propria significatione. Sed q̄ro vtrū aliq̄n ista cōceptio, si qd eorū, assumat̃ vl̄r? Et r̄ndet Iurisc̄osultus: & dicit, ꝙ sic, in exēplo ꝓposito hic in tex. & sic illud ꝓinde, ponit̃ aduersatiuè, & rōnē huius videbitis j̄. Ex hoc apparet, ꝙ Dyn. q dicit, ꝙ hæc indefinita æqpollet vl̄i, nō bñ dicit: qa hæc ē orō particularis, qđ apparet ibi, sed ex aliquo. ¶ No. ꝙ ad veritatē copulatiuæ requirit̃ vtrūq;. Secūdo no. ꝙ ad veritatē disiunctiuæ sufficit alterū verū. Tertio no. ꝙ duę orōnes particulares ꝯriæ pñt esse veræ. Quartò no. ꝙ in vl̄i orōne si qd est falsū, tota orō est falsa. Vlti. no. ꝙ particularis q̄nq; assumit̃ ꝓ vl̄i ex p̄sumpta mente loquētiū, vt in fi. huius §. vt ibi dicā. ¶ Ad q̄libet istorū no. oppo. ꝑ ordinē. Ad primā stip̄onē conceptā alternatiuè primo opp. & vr̄ ꝙ fuerit male cōcepta, qa q̄n p̄cedit stip̄o negatiuè ꝯcepta: subsequēs pœnalis stip̄o dēt subijci affirmatiuè. l. cū qd. j̄. de ver. obli. & l. cōtinu⁹. §. pe. e. tit. Sol. Dy. Nō factū vocat factū, & sic iustè subijcit̃ negatiua, vt hic habes in quarto ꝯrio, & ita sentit gl. hic parua. Alij dñt, ꝙ hic deficit, non vt sit pœnalis affirmatiua alternatiua, ſm gl. magnam hic ī fi. sui. hæc est mala lectura, & ꝯ. §. animaduertendum. Alij dñt, ꝙ p̄cessit stip̄o affirmatiua, sed est falsū. & ꝯ ver. aīaduertendū. ibi, vt nemini fiat, &c. Dic ergo, vt in prima. Secūdo opp. dr̄ hic, ꝙ neutrū dēt fieri, imò dēt vtrūq; fieri. l. si hr̄di plures. s̄. de cōdi. insti. Sol. illud verū in affirmatiua, vt tangit̃ hic ī 8. ꝯtrario. Si vero ꝯcipiat̃ copulatiuè, & negatiuè, dēt fieri neutrū, vt hic in ver. aīaduertēdum. ¶ Tertiò op. ꝙ sufficiat alterū tm̄ fieri, vt s̄. ꝓx. §. cū ita. Sol. vt stip̄o pœnalis ꝯmittat̃, sufficit alterū fieri, vt ibi, & hoc tāgit̃ hic in primo ꝯrio, licet nō clarè. ¶ Quartò opp. ꝙ sufficiat alterū ex nã alternatiuæ, vt no. j̄. ꝓxi. §. si qs aūt. Solu. Hic p̄cessit copulatiua ꝯiunctio. q̄ litat pœnalē. ibi p̄cessit alternatiua: in dubio q̄n nulla p̄cessit, hēt locū qđ no. s̄. ꝓxi. §. cum ita. & est hoc exēplum alternatiuę, & negatiuę, & tāgit̃ in scđo ꝯrio. ¶ Quintò opp. de l. quintus. in fi. de aur. & arg. leg. Sol. ibi disiunctiua ponit̃ inter genus, & spēm. Vel al̄r, vt dicit Cyn. in l. cū qdā. C. de ver. sig. ibi in alternatiua legis, q̄ semp hr̄ ꝓ copulatiua, ne alias pars sit incerta, & sic haberetur ꝓ copulatiua. Hoc est falsum, qa ſm hoc j̄. đ sica. l. j. & de patrici. l. j. requirer̃, ꝙ oīa illa fecerim,

1 vt teneret illa l. qđ ridiculū ē, cū alterū sufficiat. Dic ergo, † ꝙ q̄n quę lex statuit plura alternatiuè circa idē factū, & tunc alternati-

a ua ponit̃ ꝓ cōiūcta, ᵃ ne alias ignoremus, qđ statutū est, & hoc nisi vni parti disiūctiuę alia pars repugnet: qa tūc illa pars ē vera, q̄n ñ

b hēt repugnantiā, vt j̄. de fideiuss. l. vbicūque. ᵇ & j̄. de ꝯtab. l. sed & si decesserit. ī fi. Facit C. de cōdi. ob cām. l. ea lege; & ꝙ ibi no. & hoc quātū ad ipsum ius, sed quantū ad executionē facti hēt vim alternatiuæ, qa vna executio sufficit, vt j̄. de effrac. & expi. l. j. §. expilatores, & C. de ser. fug. l. si fugitiui. & l. q̄cūque. nisi alia lex, vel ratio repugnet, qa tūc ēt quo ad executionē poneret̃ ꝓ cōiūcta, vt C. đ epi. & cle. auth. sed nouo iure. & qđ ibi no. Q̄nque lex statuit vnū circa plura facta alternatiuæ nominata, & tūc quo ad qđ stat pro

c priè ᶜ alternatiua, qa ēt in vno facto verificat̃ vna dispositio: sed quo ad qđ hēt vim copulatiuę, qa ēt q̄n vtraq; ꝯcurrit, hēt locū dispositio. ita loq̄t̃ h. l. Quintus. & l. j. de sica. & l. j. de parrici. cum

d simi. ¶ Sextò opp. ᵈ de l. si qs ita. de aur. & arg. le. vbi disiunctiua ponit̃ ꝓ cōiūcta. Sol. Dñt qdā, ibi in dictiōe, seu, q̄ est disiūctiua separata seu duplex, vt dicit Cy. in d. l. cū qdā. Idē dicit de dictione, vl̄, quod est falsum, imò falsissimum, vt l. plane. §. pe. s̄. de le. j. & C. de ser. fug. l. q̄cūq;. qa hēt illā significationē, quā hēt dictio, aut. Hoc colligit̃ ex d. l. cū qdā. in pri. Itē vr̄ falsum, qđ dr̄ de dictione, seu, nā vr̄ idē, ꝙ aut, vt j̄. ad Treb. l. j. §. sublata. & insti. q da. tu. pos. §. ad

2 certū tēpus. So. Potes sustinere, † quia quędā est disiūctiua, quæ tā sensum, quā verba disiungit, vt aut dies ē, aut nox. Idē in dictione, vel. Quædā est disiūctiua, q̄ verba disiūgit, sensum tm̄ ꝯiūgit, vt Alexāder siue Paris. idē .n. fuit sic nominatus, & de hoc habes expresse ꝑ l̄am ī Donatello. & C. de ī litem dā. tu. l. ad protegēdā. vbi no. idē in dictiōne, seu, q̄ eandē. hēt propriā significationem, ſm Priscianū, & sic ponit̃ de mu. & ho. l. fi. §. hæc oīa munera. & j̄. de his, quib. vt indi. l. 2. Vñ cū lego mulieri ornamēta, seu q̄ eius cā paraui, est ꝯiuncta quo ad verba, & vtrunq; debet̃. Nec ob. d. §. sublata. nec d. §. ad certū tp̄s. qa ibi ponitur impropriè, quia nā orōnis hoc non patitur. Sed hoc vr̄ ꝯ l. si ita quis stipulet̃. j̄. de verbo. obli. Dic ergo sic, ꝙ ꝓpria significatio isti⁹ dictionis, seu vel siue, est prima, & fauor legatorū hoc operat̃, al's cū istis dictionibus ę qualiter abutamur, idē sit in vna, ꝙ in alia. ¶ Septimò opp. de l. pe. ver. & cū dicimus. de verb. sig. Sol. Dicit Ray. ibi cadit inter genus & spēm, iō ponit̃ pro cōiuncta. Sed hoc vr̄ ꝯ casum l. 1. s̄. e. secūdū positionē casus, & ibi gl. nisi sustinēdo dicas, ꝙ ibi cadit inter totū, & partē quātitatiuā, secus si īter genus, & spēm. Et sit rō diuersitatis, qa nuda voluntate fundus ꝯstituit̃. ¶ Octauò opp. de §. itē si paterfa. j̄. ꝓxi. solue, vt ibi. & qđ no. ꝑ Cy. C. de insti. & sub. l. gñaliter. quia ibi voluntas testatoris non verificat̃ verisimiliter in qualibet parte disiunctiuæ. ¶ Vltimò opp. de l. cū quidā. C. de verbo. sig. Sol. ibi inter ꝑsonas disiūctiua ponit̃ ꝓ ꝯiūcta, hic īter res, seu

3 dispōnes. ¶ † Vt ergo liqueat ista mã, distingue, Aut quæris de disiūctiua legis, & dic, vt s̄. dixi, aut hoīs. Si hoīs, tūc aut illa est posita in dispōne accessoria, vt in penali stipulatione accessoria, & illa limitat̃ secūdū p̄cedētē stipulationē, vt hic, & ī §. ꝓxi. Aut ī dispōne principali, & tūc aut q̄ris de ea alternatiua, q̄ sensū ꝯiūgit, licèt verba disiungat, vt seu: & siue. & dic, vt l. si qs ita. s̄. de aur. & arg. leg. Aut de ea, q̄ sensū disiūgit, & isto casu aut cadit īter genus & spēm, & dic, vt s̄. eo. l. 1. Aut inter alia, & tunc aut voluntas dispōnētis non pōt verificari verisimil'r in qualibet parte alternatiuæ, & ponit̃ ꝓ ꝯiūcta, vt hac l. ver. itē si pr̄. Aut pōt verificari, & tunc aut cadit inter res, aut ꝑsonas. Si inter res: manet in sui nã, l. plerunq;. l. si fi. s̄. de iure dot. Si inter ꝑsonas, tūc aut ꝑsonæ hñr loco rerū, & idē, l. statuliberū. in fi. s̄. de le. 2. Si loco ꝑsonarū, tūc aut apparet ꝓferentē voluisse remanere in sua nã, & remanet. l. Titio, aut Seio. de le. 2. aut nō apparet, tūc aut apponit̃ inter ꝑsonas grauatas, aut honoratas, primo casu stat ꝓpriè. l. si ex toto. §. 1. đ leg. 1. & auth. si q̄n. C. de ꝯst. pec. Scđo casu, & tūc aut copulatiua non posset hr̄e suum effectū, & tūc alternatiua stat ꝓpriè. l. cū, q ita. §. q sibi. de verb. ob. & l. 1. §. si fructuario. de stip. ser. aut copulatiua posset operari suū effectū, & tūc aut īter al's ꝑsonas cadit affectio ordinata, & manet in sui nã, l. cū pr̄. §. pe. de le. 2. si non cadit talis affectio, accipit̃ disiūcta ꝑ ꝯiūcta. l. cū qdā. C. de ver. sig. licèt secus esset olim. l. ꝓinde. ī fi. cum l. seq. de stip. seruo. Nō sunt hic alia quo ad disiūctiuā. Cuius aūt sit electio in alternatiua, dic: vt ī l. Lucio. de le. 2. Quid aūt sit in electione alternatiuæ, dic, vt dicā in l. si ita relictum. de le. 2. & dixi in l. si duo rei. de ver. obli. Plenius ꝓsequitur Dy. ī d. l. cū qdā. q̄ aliis membris dicit bñ, p̄terq̄ ī p̄dictis, ī qb. dicas, vt ex p̄dictis apparet. ¶ Veniam⁹ ad secundā stip̄onē copulatiuè: & affirmatiuè cōceptā, & vr̄, ꝙ sufficiat alterū fieri, vt j̄. §. ꝓ

4 xi. si qs āt. Sol. ibi p̄cessit stip̄o alternatiua, hic copulatiua. ¶ † Secūdò opp. & vr̄: ꝙ pœna nō ꝯmittat̃, nisi ꝓ parte: ꝑ l. si seruus. §. pluriū. s̄. si qs cau. Pro sol. istius ꝯrij sūt multæ opi. in gl. Nā gl. in l. ꝯria, in ver. exceptione. dicit: ꝙ ēt est spāle ī iudiciis, ꝙ pœna cōmittitur ī solidū, sed pro parte obstat exceptio: in ꝯctib. verò semp cōmittit̃ ꝓ parte, vt d. §. Cato. Ista sol. gl. est ꝯ. §. cū ita. s̄. ꝓxi. & ꝯ istum §. vtrū. Alij, vt Mart. dñt: ꝙ ibi de æqtate, hic đ rigore. Hoc falsū ē, qa ſm hoc ista lex corrigit̃, vñ gl. hic in verb. ī illo. dicit, spāle ī iudiciis. tn̄ alia spālitate, quā ea: q̄ ibi no. Nā in ꝯctib. ꝯmittit̃ in solidū sine obstaculo exceptionis: ī Iudiciis verò cōmittit̃ ī solidū, s; obstat exceptio ꝓ parte, vt l. ꝯria: Sed Pet. dicit al'r, .s. ꝙ ibi fuerunt p̄res stip̄ones: quia fuerunt plura facta copulatiuè ꝯcepta. l. scire debemus: de ver. obli. & ideo si pareret in parte: & sic in vna stip̄one: in alia obstaret exceptio, & sic idē in ꝯctibus, & iudiciis. Istud dictum Pet. est ꝯ dictū istius §. & §. cum ita. s̄. l. ꝓxi. vbi ēt sunt plura facta copulatiuè cōcepta. Dic ergo gl. verū dicere: & est spāle in iudiciis. & hoc tenet Dy. in his: quæ p̄tinēt ad ordinationē iudiciorū: secus in his, q̄ pertinent ad decisionē: vt j̄. de ver. ob. l. 5. §. fin. & plenè dixi in l. 5. §. Cato, eo. ti. in x. oppo. ¶ Tertiò opp. & vr̄, quod veritatē copulatiuè requirat vtrūq;: sed ꝯ, qa sufficit vnū, vt s̄. de vsufr. le. l. Titio fundus. Sol. ibi cadit inter incōpatibilia, & ideo resoluitur ī disiunctiuā. Facit quod no. C. de codi. l. fi. Quartò opp. & vr̄, ꝙ inter ea: quæ se compatiunt̃: si cadat, sufficit vnū tm̄: vt s̄. de leg. 3. l. ea tm̄. vbi si lego empta & parata, habebit, legatari⁹ empta tm̄. Sol. ibi cadit inter duo adiectiua neutral'r posita: ñ respectu alicuius substātiui: illud verò, quod alibi dr̄, ꝙ ad veritatē copulatiuæ reqrit̃ vtrunq; eē verū, ē verū q̄n copulant̃ respectu eiusdem.

ADDITIONES.

a Alc. ¶ Pro coniuncta. Tene menti perpetuo, ꝙ ī statutis disiunctiua ponitur ꝓ cōiūcta, & ꝙ dictio, aūt, ponatur pro etiā, est gl. & tex. in l. 2. & ibi Bal. C. de obse. pa. præstan.

b Alex. ¶ L. vbicunque. adde l. si cum dies. §. si quis ex liti. de arbi.

c Alc. ¶ stat propriè. Et de alternatiua, vel, adde quæ no. Bar. post gl. in l. vbi pactū. in prin. C. de transactio. & per doc. in c. inter cæteras. de rescr. & ibi dicit fin. An, quòd vbi negatiua ponitur alternatiuè, puta, si Stichum, aut Pamphilum non dederis, dabis decem, vt nō committatur in decem, requiritur vtrumque dari.

d Barb. ¶ Sexto opp. & vide Bal. in l. quicunque. C. de ser. fug. Bar. in l. vulgaris. ff. de fur.

dē. Vnde si copulet diuersas orōnes, v.g. si dico, lego empta, & pa
rata, perinde est, ac si dicerem, lego empta, & lego parata. vñ licèt
concursu patiantur se, tñ non requiruntur de necessitate, vt sta-
a tim dicam. Vt ergo de copulatiua † liqueat, sic distingue, b Aut co
5 pulatiua ponit̄ inter ꝯria, & inter incōpatibilia, aut inter ea, q̄ ali-
b quo respectu sunt idem, aut inter diuersa. Primo casu resoluit̄ in
disiūctiuā, vt d. l. si titio fundus. & l. vlt. & quod ibi no. C. de codic.
Secūdo casu aut illa duo sic sunt idem, vt vnum necessario insit al
teri, & tunc si adiicitur copula, vnum resoluitur in adiectiuum al
terius, l. j. de pac. ibi placitum & consensus, & ibi not. gl. Aut vero
ideo sunt vnum, quia vnum genus, aliud species contenta sub ge
nere, vel vnum species, aliud illius speciei indiuiduum, & tunc qñ
que genus restringitur per speciem, quandoque non. Quod dic,
vt per Dy. in c. generi per speciem. de re. iu. li. 6. & per gl. in l. quæsi
tum. §. pe. de fun. inst. le. Tertio casu. s. qñ cadit inter diuersa, & tūc
aut sunt duo substantiua, aut duo adiectiua, aut duæ orationes. Pri
mo casu, puta lego Titio, & Sempronio, & stat propriè, & velut ad
vnam dispositionem reducuntur, & patiuntur eadem, l. hmōi. §. si
Titio. s. de le. j. & l. si duob. e. ti. & in omnib. legib. tractantib. de ma
teria coniunctiuorum. Secundo casu aut illa adiectiua copulātur
respectu alicuius substantiui, & tunc stant propriè, & requirunt
vtrumq;, vt in hoc exemplo, Titius est albus, & magnus, & lego
seruos textores, & vernas, tunc requiritur concursus vtriusq;, l.
seruis vrbanis. in fi. de le. 3. & l. titiæ textores. s. de le. j. Aut illa adie
ctiua copulantur neutraliter, & non respectu alicuius substantiæ,
vt lego empta, & parata. & tunc perinde est, ac si copulatiua cade
ret inter diuersas orationes, quasi legaret empta, & legaret para-
ta, per d. l. ea tamen. Tertio casu: s. qñ copulat orationes, & tunc
aut respectiuè per modum accidentis, & tunc stat propriè. i. req-
c ritur concursus vtriusq;, l. si hæredi plures. s. de cond. insti. l. si ita
qs promiserit decem. de verb. ob. & hic. Si verò duæ orationes co
pulantur per se principaliter respectiuè ad vnam speciem, tūc cō
cursus non est necessarius, sed in quolibet procedit dispositio, l. j.
s. de inf. & s. de testi. l. lege Iulia. & de sicar. l. j. cum sim. Et hoc colli
gitur ex dictis d. Ia. Bu. in q. mercatorib. & artificib. artis lanæ: quod
tene menti. ¶ Venio ad particularem orationem, ad ver. ꝙ quam
uis. Et primò op. ꝙ litera sibi contrariatur. Sol. vt hic in v. contra
rio. Secundò op. ꝙ ratio sit contraria dicto. Sol. vt in 6. contrario.
Tertiò op. ꝙ duo ꝯria non possunt simul esse vera, l. hæc verba. de
verb. sig. sol. ibi p3 in tex. ¶ Venio ad orationem vniuersalem, &
primò videtur, ꝙ copulatiua, & vniuersalis non conueniant, l. sci
re debemus, de ver. ob. Sol. vt hic in vltimo ꝯrio. Secundò op. dici
tur hic, ꝙ si quid est falsum, tota oratio est falsa. Contrà, de l. obli-
gatione generali. de pig. & l. j. C. quæ res pign. ob. pos. vbi in gene-
re quædam excipiunt. sol. inspecta propria significatione, & logi
cali est verū, quod hic dr̄: sed inspecta mēte ꝓferentium, seu dispo-
nentiū loquuntur l. ꝯriæ. quia vniuersalis oratio limitatur, & restrī
gitur ad verisimiliter cogitata: quod dic, vt plenè p Dy. & Io. And.
in c. generali. de re. iu. li. 6. ¶ Tertiò op. & videtur, ꝙ vniuersalis o-
ratio restringatur, vt præsentia tantum comprehendat, non futu
6 ra, vt s. de leg. 2. l. si. §. j. Sol. † Vniuersalis dr̄ duplex, vno modo sub
nomine collectiuo plura cōtinet, vt peculium, hæreditas, grex, &
ista ꝑtinet omnia cum tempore, l. grege. s. de le. j. & l. peculium. e.
titu. cum sim. Item assumit vniuersalem, cui apponitur signum, vt
hoc §. ex quo doc. nostri notant generale, vt patet in gl. & s. de e-
den. l. j. circa prin. Istud verificatur ex his, quæ sunt tempore dispo
sitionis, nō aūt ꝯprehendit, quæ postea accidunt, vt d. l. fi. §. j. quod
plenè prosequere, vt per Cy. C. quæ res pig. ob. pos. l. j. & l. non mo
dus. C. de ser. & aqua. & dixi s. de au. & ar. le. l. si ita. ¶ Quartò op. ꝙ
oratio vniuersalis in aliquo particulari falsificatur, l. habeat vnus
quisq;. C. de sacr. eccl. l. inter omnes. s. qui sat. cog. & de mun. & ho.
l. vt gradatim. §. & si lege. Sol. Materia nostra loquitur in dispositio
ne legis, in qua oratio generalis restringitur ad habilitatem, & tñ
istud nō est indistinctè verū. Vt liqueat ista materia, potes dicere
vno verbo, ꝙ in generali nō veniūt ea, quæ quis, & c. vt habes per
Dy. in c. gñali. de reg. iur. li. 6. Vel plenius. Aut oratio profertur ab
homine, & dic, vt no. per Cy. in d. l. j. Aut à lege, tunc dic, aut illa v-
niuersalis oratio restringitur per aliam l. & habet locū quod no.
in l. j. de eo, quod cer. lo. aut non, & tunc aut signum vniuersale in-
ducitur verbo præteriti temporis, aut verbo futuri tēporis, vt ha-
bes per Ia. de Are. & Olār. j. de ope. no. nun. l. j. §. nunciatio. ¶ Item
7 opp. † dr̄ hic, ꝙ si aliquid falsum est, totam orationem falsificat.
Contrà, Nam omne non verum non est falsum, l. quid sit falsum, j.
de fal. sol. Falsum accipitur trib. mod. Vno modo largissimè, & sic
accipiunt Logici, quia omne, quod non est verum, est falsum, &
isto modo accipitur hic. Secundo modo accipit̄ largè, & falsum
est omnis immutatio veritatis facta scienter, vnde omne menda-
cium potest dici falsum, & hoc modo accipitur in auth. de instru.
cau. & fide. circa prin. Tertio modo accipitur falsum propriè, &
strictè, qñ tractat̄ de puniendo tanquam de crimine falsi, & tunc
omne mēdacium nō dr̄ falsum, sed illud dr̄ falsum, quod cadit in
aliquod capitulum, vel in aliquam spēm legis Corneliæ de fal. hic
est tex. j. de fal. in d. l. quid sit falsum. quod tene menti propter sta-
tuta, quæ dn̄t, ꝙ potestas in falsitatib. habeat arbitrium: vel si quis
ꝯdemnatus fuerit de falso, non possit admitti, vel habere officiū:
qa intelligitur de falso propriè, & strictè. & de falso quod cadit in
aliquod capitulum legis Corneliæ. Et sic restrīgitur falsum ad ea,
quæ tm̄ cadunt in spēm, seu capitulum legis Corneliæ de fal. Et sic
sæpe de facto consului. ¶ Venio ad vers. proinde si quis. & opp.
8 hic dr̄, ꝙ quid nō feci, ęquollet ad nihil feci. Cōtra. † negatio post
posita facit æquipollere suo ꝯrio, vt s. de le. tu. l. legitimo. §. an er-
go. & l. obligari. de auth. tu. sed quid, & nihil, sunt ꝯdictoria, non
ꝯria, quare malè. sol. Fateor, ꝙ negatio postposita facit æquipolle
re suo contrario, sed oratio particularis nō habet ꝯriam: vnde qui
dam sic, & qdam nō, nō sunt directò ꝯria, vt s. dixi. Cum ergo non
habeat ꝯriam, negatio postposita signo particulari nō h3 equipol
lentiam, & sic reperies in tractatib. Logicæ. Sed opponitur, ꝙ hic
ver. vr̄ ꝯ præcedentia dicta in secunda conceptione stipulationis,
vt promisi pœnam, si quid factum non erit. Nam ibi nō æquipol-
let ad nihil: quod patet, quia si est aliquid obseruatum, & aliquid
non, committitur pœna, & tamen non est verum nihil esse obser
uatū. Sol. Dico, ꝙ ex mente proferentium aliter, & aliter accipitur.
Nam ibi præcedit coniunctio copulatiua. Nam si quid eorum fa-
ctum non erit, stat propriè, quia si aliquid particulatim sit factum,
committitur pœna, in hoc ver. quis alium interrogat, vt certifice
tur, & quis interrogans ex responsione non esset certus. opp. vlt.
ad istum §. & videtur, ꝙ inter istas duas conceptiones stipulatio-
num non sit differentia. Sol. vt hic per gl. Dy. & Ray. ¶ Vltimò in-
ducitur in arg. de eo, qui respondet positionib. quod hic ponunt
Pet. & Ray. in l. si vnus. §. si cum mihi decem. s. de pact. & j. de exce
ptio. rei iud. l. si quis cum totum. in prin. tene opinio. Pe. quæ pro
batur in hoc vers. si bene aduertisti.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Vt ergo. Et no. hic distinctionem copulatiuæ, & vide bal. in l. si hæredi plures, ff. de cond inst. & in l. j ff. de his, qui no. infa. & in l. j. & in l. si cui, ff. de fun. instr. & in l. si ancillas, de le j. & in l. ea tamen adiectio. ff. de le. 2. bar. in l. cum ita, §. fi. de le. 2. & in l. in repetendis, de le. 3. & in l. j. in prin. ff. de inst. & ibi per bal. & gl. in l. j. ver. nam & reipub. ff. so. ma. in l. j. C. qui adm. & in l. Gallus §. quidam recte, de li. & posth. doc. in c. inter cæteras, de reiu. Et de ista alternatiua vide Lud. Ro. cons. 191. & vide Lud. Ro. in cons. 228. & in cons. 269. quando in bulla ponuntur alternatiuè aliqua, & in cons. 129. c. significanti, de app. re ci. Card. in cle. in plerisque, de electio. & ibi Pet. & doc. in c. si forte. de elec. li. 6. Archid. in c. 2. de testib. li. 6. Bar. in l. si Titio fundus, ff. de vsuf. lega. Bald. in l. j. C. si quis al. vel sibi. & vide c. proposuisti, de probatio. vbi si dicit se non cognitam, nec potuisse cognosci, sufficit probare vnum duntaxat, tex. in c. ex parte A. de test.

b Ale. ¶ Sic distingue. Adde bar. & doc. in l. j. in prin. s. de iust. & iur. & adde quæ no. bar. in l. Seiæ, §. Caio. de fun. instr. & vide de copula bonum tex. ibi, & no. in l. vlt. C. de feo. & ꝗ ibi per doc. & maxime per bal. in vers. copula, &c. & vide quod no. bal in l. fi. in vers. iterū no. quod ad hoc, &c. C. de re. iur. Et limita hic, ꝙ copula contingit, nisi resultaret iniquus intellectus, vt in q. quando pater substituit hoc modo, s. filios, & hæredes, quia non semper requireretur vtrumque, iuxta no. pulchrè per bar. & doc. in l. Gallus, §. etiam si parente, concord. de lib. & posth. & vide quæ dixi s. prox. §. & bal. in l. j. C. de iure emphyt. & in c. ex parte, el j. de elc. & in c. 2. de præb. bar. in l. ea tamen, de le. 3. & plene bal. in d. §. etiam si à parente.

c Ale. ¶ L. si hæredi. Et in l. j. de his, qui no. infa. adde bar. in d. l. j. in fi. de infam. & sequitur Pet. de Anch. in cle. in plerisque, de electio. Et de materia dictionum copulatiuarum vide bal. in l. vnica, §. vbi autem, de cad. tol.

§. Si quis autem. Continuatur ad precedentia. Vnde sic
pone casum. Vidi plures conceptio-
nes stipulationum, de quibus dubitatur, quæro, aliquis stipulatur
plura, & vult vnum fieri, qualiter debet concipi stipulatio, vt sit
clara: Resp. vt in textu, & materiam huius §. vide s. prox.

§. Item si pater. Si substitutio directa fit filiis disiuncti-
uè, disiuncta accipitur pro coniuncta. h.
d. ¶ Op. ꝙ ista disiunctiua verificetur aliquo non existente hære-
de. vt s. §. vtrum. & l. si hæredi plures. de cond. inst. Sol. gl. Speciale
est hic propter votum parentum, quia non est verisimile, ꝙ volue
rit extraneum hæredem habere aliquo de filiis existente, l. cum
acutissimi. C. de fideic. & l. Lucius. de hær. inst. licèt gl. dicat verita
tem, tamen in casu huius l. hoc non est necessarium: quia hic l3 ex
tranei essent modo instituti, esset idem ius quod probo s. e. §. cum
ita. & §. vtrum. vbi dicitur, ꝙ quando præcedit dispositio alterna-
tiua; & sequitur stipulatio pœnalis sub conditione alternatiua,
vno existente stipulatio pœnalis non committitur, licèt aliud de
ficiat. Ratio, quia talis stipulatio limitatur fm̄ naturam præceden
tis stipl'onis: ita in ꝓposito si ꝓcedit institutio alternatiua, & seq̄
substitutio sub ꝯdōne alternatiua, ista substitutio deficit, altero
existente hærede: qa ex ipsa institutione apparet testorē voluisse
vnū solū hr̄e totā hr̄ditatem, & sic substitutio d3 limitari fm̄ insti
tutionē, sicut pœnalis stipl'o limitatur fm̄ ꝓcedētē stipl'onē. Sed
gl. diceret verum, ꝙ esset speciale fauore filiorum, quando filij es-
sent instituti simpliciter, non alternatiuè, per iura allegata in glo

LEX XVI.

1 *Legatum factum ei, qui est testis in testamento, valet.*
2 *Correus pro correo, & fideiussor pro principali testificantur.*
3 *Incertitudo, quæ venit certificanda ex aliquo futuro euentu, non vitiat legatū.*

1 Si quis. Pōt qs legare ei, qui est testis in testō, & incertitudo,
quæ venit certificanda, legatū nō vitiat. h. opp. ꝙ testi

 bus

a bus legari non possit, l. 1. & l. senat⁹. de his. qui in testō sibi adscri. sol. Ibi de eo, q̄ scribit, testiū, hic de eo, qui subscribit se vt testis. Et
2 est rō, qa nō testificatur principr̄ in cā sua, l. q testiū. s̄. de test. Et p̄ hoc inducit Dy. quod correus p̄t testificari p̄ correo, & fideiussor pro fideiussore, quia principaliter in cā sua nō testificant̄, de quo per Cy. in l. dictantib. C. de testa. & per Dy. in l. si cui legetur. §.
3 fi. s̄. de le. j. & in Spe. de test. §. j. in ver. quid de fideiussore. op. †q̄ legatum non valet tanquam factum incertæ personæ, vt inst. de leg. §. incertis. sol. Ille §. corrigitur per seq. sufficit enim, q̄ incertitudo certificanda veniat ex aliquo euentu futuro. Dixi s̄. eo. l. quidam.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Testib, legari. Adde bar. in l. qui testō, in prin. s̄. de testa. & oīno bar. in l. dictantib. in j. col. C. de test. vbi no. & aliqd p̄ eū in l. in omnib. ad fi. C. de test. & adde quod ex his, quę no. bar. saltē remissiue in l. si cui, hic all. & in l. q testō in prin. s̄. de test. videtur no. esse dicendū, q̄ quilibet p̄t esse testis in cā, in qua principaliter non cōsequitur cōmodū, licèt in quādā cōsequētiā, vel secūdario sic, qđ reputo valde no. De hoc habetur p̄ Io. Fab. in sti. de test. § legatariis, vbi refert Ia. de Are. hic idē tenuisse, pro hoc facit quod no. bar. in l. sed si hac. §. q̄ manumittitur, de in ius voc. & in l. intātū. §. vniuersitatis. de re. di. Sed Io. And. exp̄ssè tenet cōtrariū in c. super. de testa. & ibi oīno vide Do. & Inn. in c 3. eo. tit. Pro quo facit, quia tales appellant, l. ab executore, in prin. & l. à sniā. de app. & iō dicit Bald. & doc. in l. j. §. huius studij. de iust. & iur. q̄ si legatari⁹ induct⁹ in testē circa instōnem hæredis, & interrogat⁹ an sentiat cōmodū, dixerit, q̄ nō, nō punitur de falso, quia debet intelligi principaliter. Et qualiter istud principaliter sumatur, vide bal. in l. ambitiosa. de decre. ab ord. fa. Et istis adde omnino bal. in d. l. dictantib. vbi etiam habetur, an ad probandum aliquem vsurarium admittatur ille, qui recipit vsuras. & ibi etiam habetur quot modis dicatur quis repelli a testimonio. Et ad materiam vide imo. qui loquitur melius, quàm alius in d. l. quidam. secundum doct. in d. c. super.

LEX XVI.

1 *Fingi super re, quæ non est, licèt non possit, tamen aliquid retro non esse fingi potest.*

Quædam. Legatario repudiante fingitur res nunq̄ fuisse legatarij, sed semper hæredis. h. d. opp. gl. q̄ sit certum. Nam interim est legatarij res, l. cum pater. §. surdo. s̄. de le. 2. & l. à Titio. de fur. soluit gl. q̄ est verum, sed hoc dicitur respectu futuri euentus quia potest contingere q̄ fingeretur nunquā fuisse legatarij. Et de hac l. facio festum ī materia fictionum. Nam super re, quæ non est, non potest fingi. l. huic scripturæ. ad l. Aqui. Sed hic fingitur super re, quæ non est: ergo, &c. vt hic in fi. patet.
1 Sed rñ. †sic, super eo quod non est, non potest fingi aliquid retro esse, vel fuisse, vt in l. contraria: sed aliquid retro non esse bene potest fingi, & ita loquitur hic. Nam hæc res in veritate fuit legatarij. Vnde si legatarius agnoscit, nulla est fictio, sed si repudiat, fingitur retro nunquam eius fuisse, & sic per consequens fingitur retro fuisse hæredis, vt latius posui in materia fictionum. De istis duobus dub. huius l. posuit Iurisconsultus in l. qui res. j̄. de sol.

LEX XVII.

1 *Superuiuere an præsumatur alter alteri, cum plures simul moriuntur.*

1 Quod de pariter. †Vt possit agi ex dispositione inter viuos, vel vltima volun. vnus de pariter morientib. nunquam superuixisse præsumitur, h. d. cū l. seq. & seq. op. ad prin. qa videtur stipulōne de dote esse commissam, cū vxor decesserit matrimonio ɔstante, s̄. eo. l. qui duos. §. si maritus. sol. Hic in stipulatione fuit appositum plus, s. si mater superuixit, q̄ non superuixit. op. q̄ spes conditionalis stipulationis transmittatur ad hr̄dem vt inst. de verb. ob. §. ex conditionali. Sol. Si stipulatio est commissa, vel eius spes pendet, sine dubio transmittitur ad hr̄des, vt in ɔ̄rio, l. j. vt act. ab hær. & ɔ̄ hære. sed si per mortē stipulatoris deficit ɔditio stipulationis. op. per consequens deficit spes, & pōns nō est, quid transmittatur. op. s̄. e. l. qui duos. §. cum in bello. & §. seq. & j̄. e. l. cū pubere. & l. seq. gl. nō signat illud ɔ̄rium. Huius timore Dy. in l. si hi, qui. j̄. de don. cau. mor. idem Oldr. dixit, q̄ de plurib. simul morientib. nunquam præsumitur alter alteri superuiuere, vel prædecedere, nisi ętatis imbecillitas, aut parentum charitas, aut paternalis reuerentia, aut donationis fauor aliud inducat, vt p̄bat̄ hic, & j̄. l. px. & l. si inter. & l. qui duos. per totā l. sed mihi vr̄, q̄ Dy. & Old. nō b̄n dn̄t. Primò in eo, quod dn̄t, nisi ætatis imbecillitas: qa est ɔ̄ casum j̄. l. sed & in illo. vbi nō præsumitur pupillus prius decessisse. ¶ Item id, quod dn̄t, aut parentū charitas. non est verū: qa ad hoc parentū charitas nihil facit, vt dixi s̄. l. q duos. §. cū in bello. Itē qđ dn̄t, aut paternalis reuerentia: in hoc bene dicūt, intelligēdo, vt j̄ dicā. Probatur in l. q duos. §. cū filio. s̄. eo. ¶ Itē qđ dn̄t, aut donationis fauor per l. si inter. s̄. e. non est verum, quia in l. si inter. & i. cum hic status. §. si ambo. de don. inter vir. & vx. non præsumitur aliquem superuixisse, sed sufficit, q̄ simul decesserint, vt ibi patet. Vnde dicit Ia. de Are. q̄ñ plures simul moriuntur, aut lucrū, seu dispositio d₃ resolui altero superuiuente, & tunc non resolueretur: qa verū est neminē superuixisse l. si inter. s̄. eo. & l. si hi, q. de do. cau. mor. & d. l. cū hic status. §. si ambo. Aut lucrū, seu dispositio d₃ committi aliquo non superuiuente, & tunc committit̄: qa verū est neminē superuixisse, d. l. qui duos. §. si marit⁹. Aut d₃ ɔmitti aliquo superuiuente. & nō ɔmittit̄, qa null⁹ superuixit. hic est casus: & hoc si quæritur de lucro ipsorum inuicem morientiū: sed si quæritur de lucro tertij, d₃ distingui eodem modo. Aut d₃ ɔmitti aliquo superuiuente, & nō ɔmittitur: casus est hic Aut d₃ ɔmitti aliquo nō superuiuēte & tūc ɔmittit̄, qa null⁹ superuixit vt d. l. q duos. §. si marit⁹. Itē, aut decesserunt simul pubes, & impubes, & tūc p̄sumeret̄ impubes prius decessisse, l. cū pubere, cū l. seq. j̄. e. & l. q duos. §. fi. s̄. e. Aut ambo puberes, & tūc procedit prędicta distinctio. Hæc sunt verba domini Ia. de Are. clarius recitata, q̄ ponat. Ista verba in fine distinctionis non mihi placent. s. vt distinguamus, decesserint simul pubes, & impubes, an simul plures puberes, q reprobantur per l. sed & in illo. j̄. e. vbi decessit pupill⁹, & sibi substitutus pubes, nec ibi præsumitur pupillus prius decessisse, nisi dicas sustinēdo Ia. q̄ hic ēt substitutus erat impubes, qđ diuinare est, & ɔ̄ mentem huius l. q̄ hoc non dicit, nec alia lex cogit ad hoc dicendū. Dico ergo sic, Istud dubiū de plurib. morientibus q̄ñq; emanat aliquo agente ex dispositione hominis inter viuos, vel vltima volun. & tūc nunq̄ alter alteri superuixisse p̄sumit̄ nec adhibet̄ illa distinctio, decesserit impubes cū pubere, nec
a ne, vt d. l. sed & in illo. nec fauor matris aliquid operatur, vt hac l. qđ de pariter. sed recurramus ad p̄priā signationē, an dispositio hominis, vel l. circa illud reqrat aliquē superuiuere, vel nō superuiuere, s̄m p̄cedētē distin. Ia. de Are. Nō ob. huic mēbro s̄. e. l. qui duos. in pr. qa in illa non p̄sumit̄ aliqs superuixisse: s₃ s̄m p̄priā significationē q̄libet decessit vltim⁹. Non ob. s̄. eo. l. q duos. §. fi. vbi agit̄ ex testō. & tñ præsumit̄ aliquē superuiuere: qa ibi dispositio testamēti ɔtinebat illud idē, qđ dispositio legis, qđ apparet ex tex. d. §. fi. in pr. cū dicit, cū filio pubere, quē solū testō, &c. Nā instituit illū, q ab intestato erat successurus, & nullū aliū, merito est idem dicēdū, qđ dr̄, q̄ñ agit̄ ex dispōne legis: sed in d. l. sed & in illo. posito, q̄ succederet ab intestato simpl̄r, tñ nō succederet vt necessarius hr̄s, & sic testiū al̄r disponit q̄ ius, vñ illa p̄sumptio hic locū nō h₃. Si verò aliquo agente ex dispositione legis occurrit dubietas de pariter morientib. & tunc lex præsumit aliquem superuiuere cū d. distōne, aut decessit pubes cū impubere, & p̄sumit̄ impubes pri⁹ decessisse, l. si mulier. j̄. e. & d. l. q duos. §. fi. Aut pubes cū pubere, & tūc aut p̄sona p̄roni est in medio, & ille p̄sumitur decessisse, q magis spectat ad fauorē p̄roni, d. l. q duos. §. si cū filio. Aut persona p̄roni nō est in medico, & tūc aut inter simul decedētes est votū trāsmittēdæ hr̄ditatis, vt qa ascēdēs simul cū descēdente decedit, & p̄sumit̄ ascēdēs pri⁹ mortuus, d. l. q duos. §. fi. s̄. e. & l. cū pubere, j̄. e. Aut tale votū nō est, & tūc ille succūbit, cui incūbit onus p̄badi aliquem superuixisse, l. ex facto. s̄. si quis āt. j̄. ad treb. intelligendo put dixi s̄. e. l. qui duos. §. cū in bello. & p̄bat̄ in prin. d. l. sed & in illo. Aut alter ex fratrib. p̄decessit, & nō p̄sumit̄ superuixisse q̄tū ad successionē ab intestato, & tñ succūbit ille, cui incumbit on⁹ p̄bandi aliquē superuixisse. ita loqtur l. q duos. in fi. s̄. e. Et in his legib. fauor matris, vel testamenti nullo mō attēdit̄, vt dixi in d. §. cū in bello. & §. fi. Rō est, qa q̄ñ qs agit ex dispositione hoīs, si nō h₃ effectū, remanet dispositio iuris, s̄m quē res h₃ exitū suū, ideo lex nō curat aliqd p̄sumere. Sed q̄ñ agitur ex dispōne legis, si lex in isto dubio nihil p̄sumeret, casus remaneret indecisus, qđ esse nō debet. Tñ ɔ̄ hanc dist. facit multum l. inter socerum. in pr. s̄. de pac. do. sed respondeo, ibi natura verborum platorum reqrebat filios superuiuere, vnde illud, quod ibi dr̄, quasi priore impubere mortuo, d₃ intelligi sic, vt videamus, q̄ s̄m propriā significationē stipulatio nō cōmittit̄, sed si ad interpretationē veniamus, debemus dicere impuberē pri⁹ defunctū: & sic interpretatio legis cōgruit cū p̄pria significatione vocabuli. Vel dic, q̄ ibi stipulatio ɔtinebat idē, qđ ius cōe. Vltimò in d. l. sed & in illo. prox. seq. dr̄ in ver. sed & circa l. Fal. q̄ si serui simul cū dño decesserint, nō ɔputātur in bonis eius tempore mortis. Cōtra hoc vr̄ significatio vocabuli, qa tp̄e mortis serui erant defuncti, quia simul cū dño decesserint. Rñ. aliud est dicere, tp̄e quo moritur, vel quo decedit, & tūc significat̄ tp̄s vitæ, cū tñ est in actu moriendi, l. fi. de cond. inst. arg. l. qui duos. §. j. j̄. de manu. testa. Aliud est dicere tp̄s mortis, & tūc significat postq̄ mortuus est perfectè. Ita dicit tex. in d. l. sed & in illo. ibi, mortis eius tempore, &c. & est in l. peculium. §. fi. de leg. 2.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Fauor matris. An hæc differentia inter dispositionem hominis, & legis sit vera, vide Im. in d. l. ex facto, §. pe. ad treb. Adde, an pater p̄sumatur pręmori filio. bal. cōs. 438. li. 2.

LEX XX.

1 *Seruus pœnæ restitutus non admittitur ad legatum, secus in seruo hominis.*

Legatum factum cognatis videtur factum his, qui sunt cognati tempore mortis, vel testamenti.

2 *Legatum factum cognatis intelligitur de cognatis testatoris.*

3 *Cognati primo nominati admittuntur ad legatum factum cognatis, & his deficientibus proximiores admittuntur ordine successiuo*

4 *Legatum factum cognatis tertij, intelligitur de his, qui erant tempore testi.*

5 *Legatum factum familiæ, vel cognationi Titij iam defuncti valet, quia videtur relictum omnibus descendentibus ex cognatione Titij.*

a Si cognatis. Qui legat cognatis, vr̄ legare his, q sunt cognati tp̄e testi. vel tp̄e mortis. h. d. Quæro exempla huius l. in prima parte, de eo, qui fuit cognatus tempore testa

ADDITIO.

a Ale. ¶ Si cognatis. Ad materiam huius l. vide quod consuluit Pau. de Cast. in cons. 176. inc. in Christi nomine amen. viso dicto puncto, & dubijs elicitis ex eo. in 4. dub. Pom. ¶ Si cognatis. Vide alc. cons. 26. in fi in 3. vol. Bart. cons. 24. inserto inter consilia alc in 4. vol. vbi dicit idem in eo, qui leg. et liberis, & Ro. cons. 134 & cons. 23.

testamẽti,& postea esse desiit.Rñ.gl.ponit exemplum de eo,qui
desiit per deportationẽ,& eadẽ gl.intelligit,qđ dr̃ in textu,in ci-
uitate maneant.s.tpe mortis,quia sunt restituti.Ad hunc intell'm
op.C.de hær.inst.l.j.gl.dicit,ꝙ ibi non fuit restitutus.Idẽ op.Insti.
de capi.dim.§.ꝗautẽ.So.gl.ꝙhic perdit ciuitatẽ,ibi etiã libertatẽ,
licèt postea fuerit manumissus.Hæc sol.probatur in l.intercidit.j̃.
a de cond.& dem.Contra istã solutionẽ vr̃ casus a in l.ex facto.§.fi.
s̃.de vul.& pup.vbi factus seruus,& postea manumissus admittit̃.
1 Sol.†Qñq; quis efficitur seruus pœnæ,& tunc restitutus ad lega-
tũ,non admittit̃,vt hic.Qñq; efficitur seruus hoĩs,& tunc restitu
tus ad hæreditatẽ,& legatũ admittitur,vt ibi.Rõ est,quia seruus
pœnæ efficĩt oĩno incapax,vt j̃.titu.3.l.si in metallum.sed ille,qui
efficĩt seruus hoĩs,nõ efficitur oĩno incapax:capit.n.licèt non cũ
effectu quia dño,non sibi acquirit,l.si paterfa.s̃.de hær.inst.Cõtra
b hoc op.b s̃.de adi.le.l.si seruus.in fi.vbi per manumissionem effici
tur nouus hõ.Rñ.qñ seruus accipitur vt res legata,eundũ hẽt effe
ctũ reductio in seruitutẽ facta ab hoĩe,q̃ si efficiat̃ seruus pœnæ,
qa vtrunq; legatũ extinguit̃.Sed qñ accipit̃ vt persona legatarij,
tunc secus est:& licèt hæc lec.in se sit vera,tñ quantũ ad hanc l.
non procedit,ꝑ text.hunc,q dicit,facilius,&c.nõ.n.est cõgruum,
ꝙ facilius admittat̃,q vno tpe est cognatus,q̃ qui vtroque.¶ Ve-
c nio ad secundã lec.& legit in gl.duob.mod.vt patet c in ea.Ista lec.
in j.parte legis continet veritatẽ,qa illa demonstratio,fratris Ti-
tij,sufficit,ꝙadsit tpe testĩ:simile in l. Mæla.in prin.de ali.& ci.le.
Sed quantũ ad secundã partẽ legis non vr̃ cõgruere,quia intelli-
git totã legem in cognatis nãlibus,& tex.dicit de adoptiuis.Præ-
terea in cognatione nãli si velles intelligere secundã partẽ,vt nõ
ꝯdiceret,tex.nõ pt̃ stare,nã legare fratri Titij idẽ est,qđ legare cer
tæ personæ,& noĩatæ personæ,l.nemo.de her.inst.& l.& si peper
cerit.in prin.de lib.& post.Sicut ergo si persona legatarij tpe mor
tis decederet,legatũ euanesceret,ita in ꝓposito,nisi dicamus,ꝙ
legatũ fuit fratri Titij,qui nullum fratrẽ habebat tpe testĩ.Tũc.n.
intell'r de eo,qui sibi nasciturus est,argu.l.ei quoq;.s̃.de pec.le.&
tũc cõtineret verũ ista lec. ¶Venio ad tertiã lec.vt intelligamus
totam legem in coghatione ciuili,qa in prima parte erat cogna-
tus,sed desiit esse ꝑ emãcipatione,in scđa incipit esse ꝑ adoptio-
nẽ:& hæc lex hẽt multa ꝯ̃ria,licèt glo.dicat,ꝙ ei nihil obstat.Ad
hanc lec.op.ꝙ non sufficiat quẽ esse capacẽ tpe mortis,si tpe testĩ
nõ est,vt j̃.tit.2.l.j.Soluit gl.ꝙ ibi legatũ erat inutile ex ꝑsona re-
linquentis,vel rei legatæ,hic ex persona legatarij.¶Contra hoc
opp.Insti.de leg.§.an seruo.Sol.glo.ꝙ legatũ erat ibi inutile mista
ꝯsideratione legãtis,& legatarij.hæc lex nihil facit ad mãm regu-
læ Catonianæ,qa hic legatũ ab initio nõ fuit inutile,immo sp vti
le,licèt,q̃dã ꝑsona ab initio non admittat̃,q̃ postea incipit admit-
ti.Ita dicit Oldr.¶ Op.Inst.de hær.quali.& di.§.in ex̃neis.s̃.de hær.
inst.l.ꝗalienum.§.j.So.gl.dic.vt ibi.Veritas est,quia illa cõcordat.
Contra hanc l.facit l.cum ita.§.fi.s̃.de leg.2.Veritas est,ꝙ ibi dr̃,ꝙ
dẽt inspici qui est in familia tpe mortis,subaudi & testĩ,& sic con
cordat cũ ista.Et ita subaudit Dy.& bene.Op.prout hæc lex intel-
ligitur in cognato ciuili,nõ vr̃ procedere,nã cognatus ciuilis nõ
debet intelligi verbis prolatis à testatore,l.si ita qs.in fi.s̃.de le.2.
& l.si fideicomissum.de cond.& dem Soluunt quidã,ꝙ hic debet
intelligi,ꝙ in legato fuit facta mentio de cognato ciuili:aliàs se-
cus,vt dictis legib.Istud est ꝯ̃ hanc l.q̃ dicit simpl'r legatũ esse co-
gnatis relictũ:quare dico sic.Si aliquis efficĩt cognatus postea fa
cto testõris,vt qa ipse aliquẽ arrogat in filiũ,vel nepotem,&tunc
ꝓcedit lex ista.Si vero aliquis efficĩt cognatus tertij cognati,tunc
non admitteret̃,vt lege ꝯ̃ria,ne in ipsius ptãte sit alium facere ad
d mitti ad legatũ:ꝙ not.¶Op.fortissimè,d & vr̃,ꝙ in his verbis in-
definitè prolatis tp̃s testĩ inspiciat̃,non mortis,l.si ita.s̃.de aur.&
arg.leg.hic dr̃,ꝙ inspicĩt tp̃s mortis,ergo,&c.Possumus dicere,ꝙ
ꝯ̃riũ loquĩt in reb.relictis,sed hæc lex loquitur in ꝑsonis,quib.re
linquitur.Hæc sol.non placet,ꝑ ea,q̃ not.in d.l.si ita.& l.placet.de
lib.&post.vbi dr̃,ꝙ ibi est spãle fauore testĩ,ꝙ alius posthumus ad
e mittatur,q̃ ille,q erat pñs tpe testĩ.Quare dico e sic,ꝙ hic fuit reli-
f ctũ vniuersitati:quia cognatis:& sic inspicimus f tp̃s mortis,sicut
in legato vl'i,vt l.grege.s̃.de le.2.& l.peculium.pro hoc hæc lex in
fi.vbi idẽ est relinquere cognatis,& cognationi.Hæc sol.non pla
cet.Nam cognatio non est vniuersitas,q̃ vnã ꝑsonã repræsentat,
prout dicimus in aliis vniuersitatibus,l.mortuo.de fideiusso.& iõ
non potest intelligi eis vt vniuersis relictũ,sed eis vt particulari-
bus.Qđ apparet ex eo,ꝙ incontinenti dicã,qa non oẽs ad legatũ
admittunt̃.Dico ergo,ꝙ r'a posita in l.si ita.fallit hic rõne cõiun-
ctionis,vt sic sufficiat illi tpe testĩ,vel mortis esse cognatũ.Qđ in-
telligo verũ,si testõr hoc sciuit,secus si ignorauit,l.ſi quis ita.§.si
g quis cum ignoraret.de test.tut.¶ Quæro,g hic† dicitur,legauit
2 cognatis,de qb.cognatis intell'r?Rñ.in dubio intelligitur de co-
gnatis testatoris,l.cũ acutissimi.C.de fideicõ.& l.peto.§.fratre.s̃.đ
3 leg.2.Quero,quo†ordine admittunt̃ hi cognati?Rñ.prius noĩa-
ti,& his deficientibus,qui ꝓximiores sunt in gradu,d.l.peto.§.fra
tre.& d.l.cum ita.s̃.de le.2.Et ita intelligit Dyn.dũ dicit,ꝙ hæc lex
4 debet intelligi ſm illãs.¶ Quæro,†quid si sit legatũ cognatis cu-
iusdam tertij?Rñ.puto ꝯ̃rium eius,quod hic dr̃. Primò,quia non
debemus intelligere nisi de cognatis,qui erant tpe testĩ,nisi alij
cognati essent sine facto testõris,per regulã,q̃ est in l si ita.de aur.
& arg.le.cum.n.hic nõ loquat̃ nisi de legato facto cognatis testa-
toris,non debemus trahere ad alias ꝑñas,ꝯ̃ alias leges,per l.qđ ve
5 ro.s̃.de legi.¶Quæro,†qđ si relinquĩt familiæ,vl' cognitioni cu-
h iusdã tertij,q iam erat defunctus tpe testĩ,an valeat legatum?Et vr̃,
ꝙ nõ,qa non põt dici familia Titij qui iam erat defunctus,vt l.2.s̃.
de aur.& ar.le.Contrarium dico,ꝙ valet,& vr̃ relictũ oĩb.descen-
dentib.ex cognitione Titij,l.pronuntiatio.§.familiæ.de verb.sig.
Et ita se hẽt cõis vsus loquendi.Nã idẽ est dicere,relinquo fami-
liæ talis,vel domui talis,l.j.§.j.s̃.ad Syl.& ibi per Iac.de Are.Et hoc
casu forte non admittentur oẽs,qui sunt ꝓximiores illi Titio:sed
omnes æqual'r,quia cessat ratio cõiunctionis personæ defuncti.

ADDITIONES.

a ¶ Videtur casus.Casus no.& vide Bar.in l.3.§.filius,de lib.& post.& in l.intercidit.de cõdi.& dem.vide Bal.in l.lata.C.de app.& in l.j.C.de his,qui ad li.& quod no.per gl.Bar.& doc.in l.Gallus,§.& quid si tantum,de libe.& posthu.

b Barb.¶Contra hoc opp.Et pro his,quæ hic dicuntur,vide Lud.Ro.cons.suo 131.

c Alex.¶ Patet in ea.Vide no.Bal.in l.humanitatis,in ver.vlti.opp.C.de impu.cum seq.& in l.prædia.C.de fideicom.

d Alex.¶ Opp.fortissime.Adde Pet.de Anch.& Imo.in c.indicante,de test.& vide in cons.meo,quod habeo in causa illorum de Hir:na.circa medium.

e Barb.¶Quare dico.Et vide pro isto dicto Pet.& Io.de Imo.in c.indicãte,de testa.vbi Io.videtur contradicere Ang.in l.Titia seruis,ff.de ma.test.vbi per istum tex.dicit,ꝙ vbi testator legauit pedissequis,ꝙ sufficit,ꝙ sint tempore testamenti pedissequæ,& vide quæ dixi,quia Io.de Imo.male ponderauit dictum Bar.hic.

f Alex.¶Inspicimus.Et per hoc declara l.qui filiabus.in prin.de le.j.& ibi dixi post imo.

g Ale.¶Quæro.Et no.quod consuluit Bal in consi.inci.in nomine domini,casus talis est,quidam Titius decessit,&c.ꝙ testator dicit,substituo filio meo proximiores meos,quod isto casu mortuo filio,relicta sorore,& filio ex alia sorore præmortua,post mortem patris testatoris,ꝙ soror sola veniat ad substitutionem excluso filio,& sorore præmortua post mortem patris testatoris,& hoc propter verbum,meos,positum in substitutione,quod refertur ad tempus mortis testatoris,al'eg hanc l.si cognatis,aliàs autem si non esset verbum,meos,æqualiter admitterentur per d.l.cum ita,§.fi.& ibi gl.quæ inci.quandoque,de le.2.& quia illa verba testatoris debent aliter intelligi,l.si cui.ff.de ser.& quis dicatur proximior,vide in l.prox.de verb sig.& in l.j.j̃.vnde cog.Adde,quid si dicat,proximioribus de domo sua,Pet.de Anch.cons.151.

h Alex.¶An valeat legatum?Si testator reliquit familiæ talis,& ille iam erat defunctus,facit l.insula.in fi.& quod ibi no.de acq.rer.domi.& adde Pet.de Anch.& imo.in c.indicante.de testa.

LEX XXI.

1 *Collegio illicito ratione sectæ relinqui non potest,nec singulis de tali collegio.*
2 *Collegio Iudæorum relinqui non potest,licèt non sit reprobatum ratione sectæ.*
Iudæo relinqui potest.
3 *Legatum factum Iudæis de Perusio videtur factum vt singulis,non vt collegio,& valet.*
4 *Collegio frustratorum relinqui potest.*
Collegium,quod fit ad pium actum,dicitur à lege approbatum.
Fraternitas laicorum coram laico conuenitur,sed si sunt laici,& clerici,coram ecclesiastico.
Vniuersitas scholarium coram ecclesiastico conuenitur.
5 *Legatum factum arti mercatorum,vel caligariorum valet,quando talia collegia sunt approbata per Principem,vel ciuitatẽ superiorẽ non recognoscẽtẽ.*

Cum senatus. Collegio licito legari potest,illicito nõ:
singulis tamẽ de tali collegio licitè relin
a quitur.h.d.Opp.a ꝙ si non potest relinqui collegio,nõ potest re-
1 linqui singulari personæ,l.4.C.de heret.So.Hoc†debet intelligi,
quando collegium est reprobatum,non ratione sectæ, sed ideo
quia non approbatum.Si.n.rõne sectæ esset reprobatum,vt colle
gium hæreticorum,tunc singulis de collegio nõ potest relinqui,
b vt l.ꝯ̃ria.¶Quero,quid b si † relinquatur collegio Iudæorũ?Cer
tum est,ꝙ nõ valet,vt l.j.C.de Iudæ.sed dubium est,an sit reproba
tum rõne sectæ.Gl.ꝙ non,in d.l.j.Old.ꝯ̃.sed est tex.ꝙ nõ est repro
batum rõne sectæ,& sic potest legari cuilibet Iudæo,l.spadonem.
§.iam aũt & Iudæi.de excu.tut.¶Sed quæro,† quid si relinquitur
3 Iudæis de Perusio,vtrum videatur vt collegio relinqui,vel vt sin
gulis?Vr̃ ꝙ vt collegio,vt s̃.l.prox.in fi.Dixi in l.ciuib.Contrariũ
puto,quia illa interpretatio,relinquere ciuibus idẽ est,quod re-
linquere ciuitati:est vera,quando ex ea nihil resultat ꝯ̃ legẽ,& ex
eo legatum efficeretur inutile,tunc non debet fieri,vt §.eo.l.quo
4 ties.¶Quæro,†quid c si relinquitur collegio frustratorum,an il-
c lud collegium sit reprobatum?Rñ.Omne collegiũ,qđ fit ad piũ
actum,est approbatũ à lege,l.j.circa prin.& ibi no.s̃.quod cuiusq;
vni.

ADDITIONES.

a Alex.¶Opp.Adde latè no.per Bald.in l.fi.in fi.s̃.de col.illi.& vide Bar.& doc.in l.si quis à filio,§.fi.de le.j.nam omne collegium est reprobatum,si non apparet approbatum, vide quod no.Bal.in c j.§.conuenticula.de pa.iu.fir.& ibi omnino vide per eum.De qua materia habetur pro Bal.in l.fi.C.de col.illi.Adde Abb.cõs.55.vbi habetur,quæ collegia sint approbata.

b Barb.¶ Quero quid.Et an iudæis poterunt dari tutores,vide Bar.in rub.j̃.de iusti.& iu.Et an possit relinqui iudæo,vide gl.in c.iudæi.de iudæ.quæ dicit,ꝙ nõ.tex.in c.sanè.24.q.2.& in c.si quis episcopus,de hære.& tenet Ang.in l.j.C.de iudæ.per illa iura idem tenet Ra.in l.j.C.de sacros.ecc.Sed contra tenet gl.in l.j.C.de iudæ.& Pet.Cy.& Sal.in l.j.C.de sacros.ecc.Bal.& Bar.in l.j.C.de iud.Ego dixi latè in d.c.iudæi.& vide ibi omnino.

c Pom.¶Quæro,quid.Quid si essent fraternitates?vide Feli.in c.ex literis,in j.no.de cõsti.

vni.& vt puto ista fraternitates debent ɔueniri corā iudice secu-
a lari,qń fraternitates seculariū sunt:sed si essent fraternitates se
cularium,& clericorū,tunc deberent conueniri corā iudice ec-
clesiastico.Et idē dico in vniuersitate scholariū,quorum Rector
5 esse non pōt,nisi clericus sit.¶† Quid si relinquit̃ arti mercato-
rū,vel caligariorum?Tunc est aliud.quia talia collegia,exceptis
quibusdā,sunt reprobata,l.j.š.quod cuiusq ue vni.no.vnde eis nō
potest legari.Sed si talia collegia essent approbata per Principem,
vel à superiore,vel à ciuitatibus,quæ superiorem non recogno-
scunt,tunc poterit eis legari,l.hostes.j.de cap.& postli.reuer.

ADDITIO.

a ¶ Sed si essent.Adde tu,ꝙ ex hoc habes,ꝙ si in vniuersitate essent clerici,& laici,ꝙ tunc vniuersitas debet coram ecclesiastico conueniri,& clarius Barto.in l.j.j.de coll.illi.& Bal.in auth.habita.C.ne fi.pro pa.Ant.de Bat.in c.dilecta.post Ian.de exces.prælа.& Pet.Anch.in rep.regulæ,ea quæ.q.16.de reg.iur.& Abb.in c.ex literis,de proba.tamen contra hoc videtur,ꝙ immo ipsa vniuersitas cōueniri possit coram iudice vniuersali loci,& sic coram Potestate loci,ex quo est corpus imaginatum,repræsentatum,de quo non est aliqua lege dispositum,sub quo iudice debeat conueniri,vnde conueniatur coram iudice loci,vbi est.Facit,quia tunc non considerantur singuli de vniuersitate vt vniuersitas,sed vt vnum corpus fictum,argum.eius,quod est vniuersitatis,non est singulorum,l.j.§.j.& l.in tantum.§.vniuersitatis.supra de rer.di.De quo vide etiam per Mar.Soc.in c.j.ver.14.declara,extra,de fo.compe.

LEX XXIII.

1 *Hæreditas matris transmittitur ad suos:& si non sunt sui,transmittitur beneficio restitutionis in integrum,si non fuit adita.*

Cum pubere. Quero,qs habebit hr̄ditatē matris?Et vr̄ ꝙ successores filij,& per ɔńs habeāt hr̄ditatē matris,al's ista lex frustra posita esset.Sed tūc q̄ro,† q̄uo iste filius transmittit hr̄ditatē matris non aditā ad ex̄neos?Dicit Mar.Sili.ꝙ hæc est rō,qa filius fuit impeditus adire hr̄ditatē,ar.l.si quis in graui.§.elegāter.ad Syl.& Cy.refert ī l.apud hostes.C.de suis,& leg.Ego intelligo hoc verū,ꝙ ad hæredes filij transmittitur matris hæreditas,si sunt heredes sui,per l.vni.C.de his,qui ante aper.tab.aliàs non transmitteretur,nisi per beneficiū restitutionis in integrū,vt dixi in l.qui duos.in prin.š.eo.per l.Pātonius.š.de acq.her.Non ob.l.si qs in graui.§.elegāter:qa ibi fuit impeditus impedimento iuris,hic impedimento facti.Dixi in l.vētre.de acq.her.

LEX XXV.

Cum in testamento. De hoc dic,vt no.p Dy.in c.inspicimus.de re.iur.lib.6.

LEX XXVI.

1 *Testatoris dispositio disponentis satisfieri debere omnibus descriptis in schedula,quam dedit guardiano fratrum minorum,valet,si apparet,quòd sit illa schedula.*

2 *Si testator leget Titio mille,quæ debet illi,quē declarauit sibi,& hæredi,si legatarius,& hæres discordant,inspicitur quod est verisimilius ratione affectionis testatoris,vt legatum valeat.*

3 *Si testator dixit,lego Titio centum,& volo,quòd dentur ei,quem sibi dixi,tale legatum non videtur in dubio in fraudem factum.*

1 Quæ hæredi. Hanc l.allego ad qōnē†de eo,q reliquit,vt oib.illis satisfiat,q sunt scripti in sche-
a dula,quam dedit guardiano fratrū minorū,an valeat?lac.determinat,ꝙ nō.Ego determino ɔ̃riū,si apparet,ꝙ illa schedula sit illa,quā testōr guardiano dimiserit ex cōparatione literarum,vel
2 alio modo,vt dixi in l.si ita scripsero.de cōdi.& dem.¶†Item no.hanc l.nam vidi testm̄,in quo testator sic dixit:lego Titio mille,quæ det illi psonæ,quā declaraui sibi,& hæredi meo:decedit testator,contētio est inter hæredē & legatariū,quia hr̄s dicit de vno,legatarius dicit de alio:quid iuris?Dico,ꝙ dēt inspici,qd̄ est verisimilius rōne affectionis testōris,al's fideicōmissum esset inutile rōne incertitudinis,l.fuerit.in prin.š.eo.iō remanet penès lega-
3 tariū.¶Vlti.no.†ꝙ si relinquo tibi cētū,& dico,volo,ꝙ dētur ei,quē dixi tibi,ꝙ in dubio nō vr̄ factū illud relictū in fraudē,vt hic,& no.in l.Lucius.§.fi.š.de le.i.& l.nō intell'r.circa prin.de iur.fisci.

ADDITIO.

a ¶ In schedula De schedula relicta apud fratres S.Francisci,& vide ad hoc dictū,quod habes in l.ait prætor.§.si iudex de re iud.

LEX XXVII.

Cum quæritur. Istā l.declara p Dy.in c.ɔ̃ eū.de reg.iur.li.6.& dic,vt no.in l.veterib.š.de pact.

LEX XXVIII.

Si quis de pluribus. Incertitudo personarum, & rei relictæ vitiat legatum.h.d. Hoc declara per Dy.in c.in obscuris.de re.iur.li.6.& per ea,quæ dixi in l.quidam relegatus.š.eo.

LEX XXIX.

1 *Inquisitio formata contra Titium potestatem Perusij,procedit,licèt vocetur Sempronius.*

a Qui habebat. An ppriū nomē,vel demōstratiuū īspicere deamus,ex qualitate notitiæ dispo-
1 nētis inspicitur.h.d.Dixi†p hāc l.q si dux ducatus facit inquisitionem ɔ̃ Titiū ptātē Assisij,cū in veritate vocet̃ Sēpronius,ꝙ magis inspicimus hāc dignitatē,q̄ nomē ppriū,qa nomē ppriū non hr̄ mēti,vt hic,& sic magis accipit̃ demōstrō,q̄ nomē propriū.Dixi in l.demonstratio.de ɔd.& dem.Scd̄ò no.ꝙ hic est vnus de casib.in quo doctrina,quæ sumit̃ ex l.si cōis seruus ita.de stip.ser.non hēt locum,vt hic,pp notitiā testatoris,& dixi in d.l.si cōis seruus.

ADDITIO.

a Barb.¶ Qui habebat.Et vide Bar.in l.demonstratio,in prin.de cond.& de.Et vide quod no.in c.significante,de rescr.

Alex.¶ Et istum tex.no.alle.Bar.in l.4.in fi.de leg.j.

LEX XXX.

1 *Clausula in fine posita,quando referatur ad omnia præcedentia.*

1 Plures. †Clausula in fine posita nō refert̃ solum ad oīa proxima,sed ad oīa præcedentia ɔtinuata scriptura prolata.h.d.Quæro,q̄ est rō huius l.quod cl'a.in fi.posita ad oīa præcedētia refertur?Rń.primò pp dictionem repetitiuā,hoc amplius,
a l.Aurelius.§.testator.š.de li.le.Secunda rō est,quia cl'a vltimo posita fuit per se principaliter posita,vñ ad omnia præcedēria refertur,l.3.§.filius.š.de libe.& posth.& l.talis scriptura.š.de le.j.& l.j.ɗ lib.præt.Si.n.illa clausula non esset per se principaliter posita,sed ad aliam dispositionem qualificandam:vt puta si cōditio,vel modus inseritur legato vltimo loco apposito,tunc ad aliud nō refer
b tur,nisi ad illud vltimū,l.filium fam.& ibi no.[b] qń di.le.ced.¶Quero,quare dixit Iurisconsultus,coniuncta scriptura?Dicit gl.secus si ex interuallo,l.lecta.§.dicebā.š.si cer.pet.Vide gl.quæ incip.nūc re coniungit,ibi,& facit vim.& dic,hoc non est verū,quia nō est interuallum in eodem testō non diuertendo ad alios actus.Nam testm̄ debet fieri vno contextu,l.hæredes.in fi.š.de testa.Sed veritas est,vt intelligamus coniuncta scriptura.i.cōtinuato sermone,secus si in medio plura dixisset,quia tunc ad omnia præcedentia non refertur,vt no.gl.in sim.Inst.de re.di.§.item lapilli.An autem clausula in præcedentibus legibus apposita intelligatur repetita in sequentibus,dixi in l.prætor.§.eritque differentia.vi bo.rapt.

ADDITIONES.

a Barb.¶ Secunda ratio.Et vide d.l.talis scriptura,§.secundo requiris,de ap.tamen si conditio,vel modus inseritur non refertur nisi ad proximum.

b Alex.¶ Et ibi no.Intellige saluo eo,quod habetur in l.mulieri,& Titio,& quod ibi Bar.de cond,& dem,& hic adde Bal,in l.j.in fi.C.de le.hæ.

De iis,quæ pœnæ causa relinquuntur. Tit. vj.

LEX PRIMA.

1 *Relictum nomine pœnæ etiam de iure digestorum valet.*

2 *Dispositiones reprobatæ quæ dicantur.*

3 *Statutum,quòd consanguinei clericorum teneantur pro eis,si aliquid non faciūt non valet.*

Filiofamilias. Si præcedit dispositio illicita,& probrosa,relictum nomine penæ
1 à quocunque non valet.h.d.Op.† ꝙ relictum nomine pœnæ à quocunque valet,vt C.eo.l.j.& Insti.de lega.§.fi.So.gl.hic,& l.mulcta.de cond.& de.& l.si is,qui hæres.š.de vul.& pup.ꝙ istæ leges hodie sunt correctæ.Dyn.in d.l.mulcta.hoc reprehēdit,quia etiā de iure antiquo poterat relinqui nomine pœnæ,l.j.§.item si ita.ad l.Fal.& l.si penum.qń di.leg.ce.& š.de pe.le.l.j.Non ob.hæc lex,quæ loquitur,quando præcedit aliqua temera
2 ria,vel illicita dispositio,quod tenet Cyn.C.eo.l.j.Quæro,†Quę sunt istæ dispositiones probrosæ.Resp.quando in dispositione venit aliquid,quod sit reprobatū moribus,iure ciuili,vel prætorio,l.j.& l.filius.de cond.inst.Item puto,ꝙ si dicitur in testamento lego filiæ meæ centum,& volo,ꝙ non possit se maritare sine cōsensu talis,aliàs cadat à dicto legato:certe istud non valet,l.cū tale.§.si arbitratu.j.de cond.& demō.Idem puto,quando aliquid relinquitur filio infra legitimā,& adiicitur,ꝙ si plus petat,cadat à dicto legato:certe ista adiectio non valeret,quia grauamen nō
a potest poni in legitima,l.quoniam.C.de inof.testa.¶Vltimò no.[a]
3 hanc l.contra statuta†ciuitatum,quæ dicunt,ꝙ clerici aliquid faciant,& si non faciunt,eorum consanguinei teneantur ad tantā
b pœnam.certe ista adiectio pœnæ non valet,[b] vt hic,& de isto grauamine,quod imponitur consanguineis,dixi in l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.de oper.no.nunc.in 9.q.

ADDITIONES.

a Barb.¶ Vltimo no.Et vide Bal.in l.fi.C.eo.ad fi.& vide gl.sing.secundum Ang.in l.2.š.ne quis eum.& vide gl.fi.in c.sciant cuncti.extra,de elec.ꝙ percutiens consanguineum clerici incidit in canonem latæ sententiæ,si quis suadente,& vide Ang.in §.quia verò Leonis,in Auth.de non ali.

b Alex.¶Non valet.immo fortius dico,ꝙ tale statutum nō valet,quia videtur factum in odium clericorum,c.Petrus Diaconus,& c.significasti.de homi.l.hæres meus,§.fin.de cond.& dem.& hanc partem tenet Imo.& idem tenet Bal.& Ang.per illam l.in l.j.š.de in ius voc.vt eant.Bal.in l.j.C.de ind.vidui.& Lap.all.3.& gl.no.in cle.2.de sent,excom.in ver.quomodolibet.& fin.no.Bal.in l.raptores,de epi.& cle.& in l.j.C.vnde vi.concordat Bal.in l.vt vim.ff.de iust.& iu.Et pro hac parte est casus no.in c.sciant cūcti.de elec.in 6.alleg.per Ang.in d.l.vt vim.Et per hoc dico,ꝙ statutum dictans,ꝙ coloni clericorū teneantur ad collectas,& hoc in odium clericorum,tale statutum est contra libertatē ecclesiæ;& ita sing.tenet Bar.in l.hi penès,C.de agric.& censi.lib.11.& sentit in l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori,de oper.no.nun.& Bal.in l.j.C.de epis.& cler.

LEX II.

1 *Legatum factum filiæ de mille si nuberet,& si monasterium ingrediatur,q habeat ducenta,valet:sed causa reiicitur,& habebit mille.*

2 *Cautela vt legari possit minor summa filiæ monasterium ingredienti, quàm ei, quæ nupserit.*
3 *Vsuras non põt indicere testator in testamento hæredi, si non soluit legatum.*
4 *Pœna adiecta dationi quãtitatis, vltra legitimũ modũ vsurarum non valet.*

a 1 Pœnam. Exempla huius legis dic, vt ĩ gl. † Quæro, pater reliquit filiæ suæ, si nupserit, mille, & si ingressa fuit monasterium, habeat ducenta tñ, non vltra: an istud videatur de illa quantitate maiori noĩe pœnæ, an sit causa? Et videtur, ꝙ sit cã, quia ex causa videtur dixisse, quia si monasterium ingrederetur, poterit ingredi cum minori pecunia, q̃ si nuberet: sed certe siue sit causa, siue pœna, legatum valet: sed ista pœna, siue
b cã reiicitur,[b] vt in Auth. de san. episc. §. sed & hoc præsenti. Ratio est, quia talis cã impediret vitam contemplatiuã, nam timore ducta, ne perderet illud legatũ, citius nuberet, q̃ monasteriũ ingre-
c deretur,[c] † qđ lex respuit. Quis ergo erit modꝰ, vt testator possit
2 grauare? Rñ. ꝙ debet dicere sic, relinquo filiæ meæ centũ, & ei, q cã duxerit in vxorẽ, relinquo quinquaginta: hoc mõ, valet istud relictũ, & monasteriũ non posset capere, qa non est relictũ vxori, sed ei qui ducet eã in vxorẽ. hoc probat in l. Titio. §. j. de cond. & demõ. Consulo tñ, ꝙ addat vnum .s. id, qđ marito relinquitur, debeat esse in augmentũ dotis ipsius filiæ, aliàs ipse sibi haberet.
3 ¶ Quæro, † an testator possit indicere vsuras in testõ, vt si hæres meus nõ soluit intra mensem, volo, qđ soluat tñ noĩe vsurarũ? Rñ. non: sicut. n. de iure ciuili vsuræ sunt prohibitæ vltra certam quantitatẽ, ita hodie de iure canonico sunt prohibitę in totum:
4 pro hoc est tex. in l. 3. §. fi. de ann. lega. Ex hoc † cõcludo aliud, qñ pœna adiicitur dationi quantitatis, vltra legitimũ modum vsurarũ de iure ciuili non valet, l. Iulianus. §. idẽ Papinianus. de act. emp. & l. cum allegas. de vsufr. coniuncta l. 5. in fin. de annu. lega.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Pœnam. Et de hoc vide Bal. in l. j. C. eo. Et vide tu in simili eundem Bar. in consi. j. incip. Parmensis. col. j. circa fi.

b Alex. ¶ Causa reiicitur. Bal. tenuit contra in auth. nisi rogati. ad Treb. & Sal. idem ibi: vide ad hanc q. no. consilia, quæ habes in li. magno consiliorum, & bal. in l. Deo nobis. de episc. & cler. limita multum no. hunc tex. procedere, quando dictum fuit, si non ingrederetur monasterium simpliciter, sed secus si dicatur, si non ingrediatur monasterium fratrum minorum, vel simile. cum alia essent adhuc monasteria. secundum bal. & Imo. no. per illum tex. in l. hoc modo. infrà, de condit. & demon.

c alex. ¶ Monasterium ingrederetur. Vide bal. in l. j C. eo. & in l. cum allegas. C. de vsu. ad materiam huius l. pœnam. adde, quòd Pau. de Cast. in auth. nisi rogati. C. ad Tre. dicit consuluisse vnà cum multis aliis. & postea dicta quæstio fuit disputata Bononiæ, si testator reliquerit filiæ suę mille, si matrimonium contraxerit, si vero ingrediatur monasterium, reliquit sibi ducenta, & non vltra: ipsa vero religionem ingressa est, quod petet mille, ac si matrimonium contraxisset, per istam l. & certe si non reliquisset specialiter ducenta, si monasterium intrauerit, sed solum mille, bene posset petere mille, per istã, quia tunc non constaret de expressa intentione testatoris in contrarium, vnde l. interpretatur eam fuisse talem, si nupserit. s. in seculo, vel religionem ingrediendo, quia dicitur matrimonium spirituale, sed hic apparet de contraria intentione, quia inquantum reliquit mille, si nupserit, sensit duntaxat de matrimonio carnali, non de spirituali, postquam in casu, quo religionem ingrediatur, specialiter prouidit de ducentis, quia generalis dispositio non refertur ad specificata, vt in l. doli clausula. de ver. obl. vnde non debet habere nisi ducenta, Ita determinat bal. post Iac. de bel. in l. Deo nobis. de episc. & cle. & in d. auth. nisi rogati. licèt ex verbis bar. hic colligatur contrarium, dum dixit, ꝙ ratio est, ne alias impediatur vita contemplatiua. Sed ista veritas, & conformis intentioni testantis. Item alle. bal. in contrarium in l. fin. C. de pact. & cum Barto. transit Mat. Mathe. in suis flo. in sing. 53. Tu adde, quòd opi. bar. fuit secutus Io. And. in addi. Spe. in rub. de sta. monach. in ver. fuit quæstio disputata. & cum sequitur Ant. de But. in c. in præsentia. de proba. & habetur per Ro. in l. stipulatio hoc modo. de verb. obl. qui tenet opi. bar. per Alb. in 2. par. statu. q. 104. cum seq. & ita fuit iudicatum bono. & consuluit Io. de Ana. pro ista parte, & etiam alij doc. pro quibus facit l. Titiæ si non nupserit. de condi. & dem. ad quam non bene respondet bald. in l. j. C. de his: quæ pœ. nom. per Imol. in l. Lucius. de hær. insti. & vide omnino quæ dixi post Imo. in l. quoties sub conditione. de cõdit. & demon.

De regula Catoniana. Tit. vij.

LEX PRIMA.

1 *Regula Catoniana propter quid fuit inducta.*
2 *Regula Catoniana est regula iuris intransitiuè, non transitiuè.*
3 *Regula Catoniana a Catone fuit inducta.*
4 *Regula Catoniana habet locum in legatis conditionalib. conditione tacita.*
5 *Item quando habeat locum in legatis, vel relictis in diem certum.*
Quæ sint illa legata, quorum dies cedit ab adita hæreditate, remissiue.
6 *Regula Catoniana habet locum, quando certum est, quòd dies mortis, & aditionis sit vnus, & idem.*
7 *Regula Catoniana an habeat locum in legatis, quorum dies cederet à tempore mortis, nu. 8.*
8 *Item an habeat locum, quando legatum est inutile ratione personæ legantis. Regula Catoniana an habeat locum in vsurario legante.*
9 *Legatum si deficit ratione rei legatæ, an in eo habeat locum regula Catoniana.*
10 *Regula Catoniana habet locum, quando legatum deficit mista consideratione rei, & personæ legatarij, quando testator contra impedimentum potuit prouidere.*
11 *Item an habeat locum, quando legatum deficit mista consideratione legantis, & legatarij.*
12 *Legatum à principio inualidum non confirmatur, nisi defectus purgetur per vltimam voluntatem testatoris.*
13 *Legatum quando deficit mista consideratione legatarij, & eius, à quo relinquitur, regula Catoniana habet locum.*
14 *Legatum quando deficit ex persona legatarij: nõ hẽt locum regula Catoniana.*
15 *An habeat locum in hæreditate, remissiue.*
16 *An habeat locum in donatione causa mortis, remissiue.*
17 *Regula Catoniana quare in legatis conditionalibus non habeat locum. Statutum, quod si quis non soluerit pensionem intra mensem &c. intelligitur, quando facta est locatio, vt intra mensem soluat.*
18 *Regula Catoniana habet locũ, quando testamentũ deficit rõne solennitatis.*
19 *Ratio, quare quando legatum deficit mista consideratione testantis, & legatarij, inspicitur id, quod nocet, & non id, quod prodest.*

a Catoniana.[a] Legata pura, quæ testĩ tpe non valerent, si testator tunc decederet, ñ confirmantur impedimento cessante: secus in legatis conditionalibus, vel in diem incertam. h. d. Primo ponit regulam Catonianã: secundò eam declarat. Secunda ibi, quæ diffinitio. In tex. ibi, non valere. dic etiam si causa impedimenti inueniatur amota. Dy. dicit hic, quod regula Catoniana diffinit. & infrà, dr̃, q̃ diffinitio, &c. Contrà, immo non est diffinitio, quia diffinitio debet ponere substantiam alicuius rei. l. oĩs diffinitio, de reg. iur. Sol. Dy. hic ponitur diffinitio impropriè. Br̃ dic, quod non est diffinitio, vt l. ꝯria. Opp. ꝙ ista regula sit superflua, per l.
1 qđ in initio. ĩ. de reg. iur. Sol. Leges † ꝯriæ loquunt̃ in his, q̃ statim debẽt valere, & nullã suspensionẽ hñt, vt ꝯctus, & alij actus inter viuos: sed legata hñt aliquã suspensionẽ, ꝯfirmantur. n. morte, l. 3. in fi. de adi. leg. l. j. C. de sac. san. eccl. iõ videbat̃, ꝙ deberet inspici tp̃s mortis, & non testĩ, & pp hoc fuit inducta regula Catoniana. Opp. hic dr̃ in vers. itẽ si tibi. ꝙ si ẽ fundus legatus tibi dño, si postea alienas, valet legatũ. Cõtra, Insti. de legat. §. si rẽ suã. Huiꝰ timore hæc lex legit̃ duob. modis, Vno modo ẜm Roge. vt illa verba, si alienaueris, legant̃ cũ sequentibus, & sunt verba legis. ad ꝯriũ rñdet, ꝙ ibi alienauerat mortuo testõre, hic eo viuo. Sed sol. vr̃ ꝯ l. cætera. §. j. s̃. de lega. j. quare Io. legit alio modo, ꝙ illa verba, si cũ viuo testõre, &c. legant̃ cũ p̃cedentibus, & sic sint verba testatoris, nõ legis. ¶ Venio ad proxi. l. sed & si sic. opp. ꝙ si post mortẽ nubit, habeat legatũ, l. si ita legatũ esset. de cõdi. & dem. Sol. Intellige, qđ testõr dixit hic, si nupta erit. s. me viuo. Ex oĩb. his hẽs exposita verba regulæ, q̃ dñt, ꝙ si testĩ facti tpe testõr decessisset, inutile fieret legatũ, quia intelligunt̃ de his, q̃ sic relinquunt̃, vt tunc inutilia essent, si testõr decessisset: alias secus, vt in legatis cõ
2 ditionalibꝰ, & in diẽ incertũ. ¶ † His p̃missis venio ad q̃ones. Primo quæro, an regula Catoniana sit regula iuris? Dicit Dy. de re. iu. lib. 6. super rub. ꝙ sic, qa ius de nouo inducit. Nã ante istã l. non erat inductũ. Non ob. l. j. de re. iu. q̃ dicit, ꝙ regula nõ facit ius: qa verũ est. qñ regula fit super eo, qđ est iã constitutũ: aliàs secus, vt hic. Io. And. tenet ꝯriũ ibidẽ, ꝙ regula Catoniana non sit reg. iur. per illã rõnẽ, quia facit ius de nouo. Contra Io. And. est tex. exp̃ssus in l. cũ legato seruo. ĩ. qñ di. leg. ce. quia appellat regulã Catonianã, regulam iuris. Possumus dicere, ꝙ quilibet bene dixit. Si. n. appellas regulã iuris transitiuè, hoc est regulã factã de eo, qđ est ius, tunc verũ dicit Io. And. Alio mõ p̃t intelligi regula iuris intransitiuè, hoc est regula q̃ est ius, & tunc verũ dicit Dyn. Et hoc modo dẽt intelligi. l. cũ legato seruo. Simile de genitiuo, qui ponitur transitiuè, & intransitiuè, l. j. C. de cõdi. ob cau. & l. j. C. de ꝯdi.
3 indebi. ¶ † Quæro, à quo fuit inducta hæc regula, Rñ. à Catone, sicut Publiciana à Publicio, & Falcidia à Falcidio, l. j. ĩfrà, ad le. Fal.
4 ¶ † Quæro: in q̃b. legatis habeat locũ hæc regula: Gl. magna tota facta est sup̃ hoc. Ideo q̃ro primò, an habeat locũ in legatis cõditionalibus? Et vr̃, ꝙ non, vt hic. In ꝯriũ vr̃s. de op. le. l. si optio. 2. rñ. Sol. Aut ꝯdõ est expressa, & non hẽt locũ regula, vt hic: aut tacita, & tũc hẽt locũ lex ꝯria. Rõ est: qa ꝯdõ tacita non suspendit legati cessionẽ: l. ꝯdõne extrinsecus. de cõdi. & dem. sed si poneres, ꝙ esset talis ꝯdi io tacita: q̃ legati cessionẽ impediret: vt probat̃ in l. si legatũ purè. s̃. de adi. leg. esset idẽ: ꝙ in expressa cõdõne: per candẽ rõnẽ. Contra hoc obstat fortiter l. pe. ĩ. eo. sed ibi dicã, & ꝙ
b ibi dixi de cõdõne, idẽ dico de die incerta: qđ idẽ est,[b] l. dies incertus,

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Catoniana. Vide quæ no. Bal. Ang. & Imo. in l. filiusfamilias. suprà, de test. & dicit Bal. in l. j. C. de sac. san. eccl. in repe. quod ista regula non habet locum in iure Canonico, videlicet in filiofa. qui fecit testamentum ad pias causas sine consensu patris, an patre præmoriente cõualidetur? Et de materia habetur per Bal. & doc. in l. seruis. C. de leg. & l. eam, quam. C. de fideicom.

b Alex. ¶ Quod idem est. Tenet hic Bart. quod regula Catoniana habet locũ in relictis sub conditione: si conditio illa est tacita: non expressa. & idem tenet gl. & Bar. in l. si optio. suprà, de optio. leg. & in l. si domino Stichus, post Dy. de leg. j. licèt gl. ibi sentiat contrarium. Sed quod non habeat locum, videtur expresse gl. in l. cum filiofamilias. in ver. ex persona ipsorum. in fin. de leg. j. & ita etiam ibi videtur tenere Bar. & Imo. & idem videtur tenere Imo. in d. l. si domino Stichus. per illum tex. sed quod conditio tacita suspendens legatum quo ad transmissionem faciat cessare regulam Catonianam, probatur in l. qui filiabus. §. fi. cum l. seq. de leg. j. sed vbi vni ex hæredibus legatum est factũ, quo casu legatum a principio quantum est pro ea parte: pro qua legatarius est hæres: non tenet, in l. legatum. §. j. de leg. j. tamen si repudiet hæreditatem: legatum non confirmatur non obstante regula Catoniana. Ratio est, quia tale legatum intelligitur factum sub tacita conditione si legatum repudiauit, quæ tacita conditio impedit transmissionẽ: vt probatur in l. miles. §. j. de leg. 2. & ibi per Bar. & no. per gl. & doc. in l. filio. quẽ pater. de leg. j. & vide Imo. in d. l. qui filiabus. §. fi. in 2. no. & etiam hoc ponit Bal.

5 tus.de ɔdi.&dem.¶Quæro,vtrū regula†Catoniana habeat locū in legatis puris,vel relictis in diem certum?Rñ.si quidē sunt talia legata,quorum dies cedit ab adita hr̃ditate,nō à tpe mortis,regula Catoniana non hēt locū,vt ĩ.eo.l.3.&l.cum legato.ĩ.qñ di.le.ce.&s̃.de le.j.l.qđ in rerum.§.j.&l.si optio.ĩ prin.s̃.de opt.le.Quæ aūt sint illa legata,quorū dies cedit ab adita hr̃ditate,no.ĩ l.vni-
6 ca.§.in nouissimo.C.de cad.toll.¶Iuxta hoc†q̃ro,qđ si est certū,ꝙ dies mortis,& aditionis sit vnus,& idē,vt puta,quia institutus sit hr̃s necessarius?Rñ.regula Catoniana tūc hēt locū,vt ē casus in l.si optio.3.rñ.s̃.de optio.leg.Rō apparet,qa tunc est datū sic,
7 vt statim valeat,si statim decederet. ¶†Quæro,vtrū habeat locū in legatis,quorū dies cederet à tpe mortis,Text,vr̃ hic,ꝙ sic.ɔ̃rium vr̃ pl.si deportati.in prin.s̃.de leg.3.&l.interuenit.ĩ.de leg.præstan.&l.si cognatis.s̃.de reb.dub.&ĩ.de iur.fisci.l.3.§.qñ autē.Pro sol.huius ɔ̃rij gl.facit tres casus,vt in ea habetis.Dy.facit sex casus.Primo,qñ legatum deficit rōne psonę legantis,tunc hēt locū regula,vt in l.j.§.j.s̃.de le.3.Scđo,qñ deficit rōne rei legatæ,vt in re sacra,vel tigno ædib.iniuncto,&tunc hēt locū regula,l.cętera.§.j.s̃.de leg.j.Tertiò,qñ deficit mista ɔ̃ſideratione rei,&psonæ legatarij,vt si lego tibi rē tuā,& tūc hēt locū regula,l.cætera.ver.queadmodū.&Insti.de leg.§.sed si rem legatarij. Ideo dixi mista cōsideratione,qa res per se erat legabilis,&legatarius erat capax simpl'r loquēdo,sed res illa sibi legari nō pōt.¶Quarto qñ legatū deficit,mista ɔ̃ſideratione legãtis,& legatarij, vt qa testōr legat seruo suo ꝓprio,& tunc hēt locum regula.l.seruis.C.de leg. ¶Quintò,qñ legatū est inutile mista cōsideratione legatarij,& eius,à quo relinquit,vt qñ legat seruo hr̃dis ab hr̃de,&tunc habet locū rl'a,vt Insti.de leg.§.an seruo.¶Sexto,qñ legatū est inutile rōne psonæ legatarij,qa non est capax,tūc ista regula nō hēt locum:&loquunt iura in ɔ̃rium allegata.Et hæc sunt verba Dyn.

8 ¶Examinemꝰ quodlibet mēbrū p se.Primum est,†qñ legatū est inutile rōne psonæ legãtis,tunc hēt locū rl'a.Istud nō ē verū simpliciter,sed est verū in eo,ꝗ erat intestabilis simpl'r loquēdo: secus in eo,ꝗ poterat se habilitare ad testm̃,vt in vsurario publico. Nā vsurarius publicus pōt se habilitare ad testm̃ pstando cautionē de reddendis vsuris,&iō legatū factū per eū ab initio inutile ɔ̃firmaret prestita cautione,vt no.Io.in c.quanq̃.de vsur.lib.6.licet ipse postea timēs notet ɔ̃riū in c.j.ex.de sepul.in cle.tñ quod primò notat,est verius,vt plenè dixi in l.filio pterito.de iniusto test. fm Nico.de Ma.sed forte rl'a Catoniana in vsurario alia rōne nō haberet locum,qa c.quanq̃.est noua lex,& rl'a Catoniana ad nouas leges non pertinet,vt ĩ.eo.l.fi. Debemus ergo ponere aliud exēplū.De iure ciuili quis nō pōt sibi facere duos seruos necessarios hr̃des,si nō ē soluēdo:certè iste nō est intestabilis simpl'r,qa satisfaciendo creditorib.efficit testabilis:&iō huius testm̃ pt ɔ̃firmari,l.ꝗ soluendo nō erat.de her.insti.Et iste est verus intellectus
9 huius l.¶Venio†ad fm membrū,qđ est,qñ legatum deficit ratione rei,tunc hēt locū rl'a Catoniana.Op.de l.seruum filii.in prin.s̃.de leg.j.vbi cessante cā impedimenti legatū recōualescit.Soluit gl.ꝙ ibi ab initio legatum valebat pp ius,qđ habebat pater,si filius decessisset.Istud non est verū,qa istud ius,qđ pr̃ hēt,vt possit succedere,nullo mō attendit.l.post emācipationem.§.j.de lib.le. Est ergo dicendū,ꝙ ibi cessauit cā impedimenti ex cā,quæ retro trahit:vñ fingit ab initio non fuisse.Idē probat in l.seruus ab hostib.&l.non quocunq;.§.si ex bonis.s̃.de leg.j.Itē ɔ̃ dictū Cy.& gl. op.de l.est receptū.in fi.s̃.com prædi.So.Ibi valuit legatū ab initio quantū ad personalē obl'onē,nō quãtum ad ɔ̃stituēdum ius ĩ
10 re,vt no.ĩ l.p fundum.de ser.rusti.prædi.¶Venio†ad tertium mēbrū,qñ legatū deficit.mista ɔ̃ſideratione rei,& psonæ legatarij: Et isto casu dico,ꝙ habet locum rl'a,l.cætera.§.j.s̃.de le.j.Hoc vr̃ ɔ̃
a l.debitor.§.fi.s̃.de leg.2.Sol.a ꝙ ibi deficiebat rōne legatarij, non rei,qa legabat seruo res dñi:iō istud membrū dēt sic intelligi.Illud,qđ dr̃,ꝙ regula Catoniana habet locū in tertio membro,est verū,qñ testator ɔ̃ tale impedimentū potuit prouidere, vt puta, legādo æstimationē rei,vel aliā rē æqualē:sed in casu dicti §. seruo.non potuit prouidere,qm si sic legasset:fuisset dño quesitū,& ipse volebat seruo quæri.Rōnem huius distinctionis ĩ.videbitis.
11 ¶Venio†ad quartū mēbrū,qñ legatū deficit mista ɔ̃ſideratio-
b ne legãtis,& legatarij,hēt locū rl'a.Pro declaratione pone,ꝙ testator legat filio suo spurio tpe testi,non valet,si tpe mortis reperit capax,qa legitimatus,valebit ne legatū:Secundū Dy.nō,quia deficiebat legatū,mista cōsideratione legãtis,& legatarij.Hoc autē vr̃ ɔ̃ tex.in l.3.§.qñ aūt.de iu.fis.& iō intelligas illud mēbrum sic,si qđē testōr potuit ꝓuidere ɔ̃ tale impedimentū,vt manumittēdo seruū,tunc hēt locū rl'a,quia est qđ sibi imputet:sed si non potuit prouidere:qa nō est in sua ptãte legitimare,tūc nō habet locū rl'a.Hæc distinctio probatur per tex.in l.qa rō.de cōdi.insti. Contra istud mēbrū Dy.vr̃ casus in l.si minor.s̃.de le.j.vbi minor nō poterat ꝓuidere dādo libertatē,&tñ ibi hēt locū regula. Sol. fm intell'm gl.ibi positū non obstat,sed fm intell'm Dy. obstat: sed possumus dicere sustinendo ipsum,ꝙ illud est verū,qñ testōr non pt prouidere pp intell's imbecillitatē;tūc.n.eadē rōne infringit legatū.qua libertas:secus si alia rōne.Itē ɔ̃ prædicta facit l.cōsi-
12 ciunt.§.si ei seruo.s̃.de iur.cod.Sol.ille §.notabilis †determinat hoc mēbrū,& alia huius rl'æ.s.qa legatū ab initio inualidum nō ɔ̃firmat.intellige,nisi defectꝰ pnrget p vltimā voluntatē testōris,
13 vt ibi.&rō no.ibi ĩ gl.¶Venio†ad quintū mēbrū,qñ legatū deficit,mista ɔ̃ſideratione legatarij,& eius à quo relinquit,hēt locū rl'a.Dicit Dy.puto,ꝙ verū dicit ĩ hoc p rōnē pdictā,qa testōr
c potuit ꝓuidere c circa istud impedimentū,dando libertatē seruo hr̃dis,qđ pt:sed si esset casus,ĩ quo testōr nō posset ꝓuidere,tunc
14 eēt idē,qđ s.¶†Venio ad sextū mēbrū qñ legatū deficit ex psona legatarij,nō hēt locū rl'a.Et est rō,qa testōr circa illud impedimentum ꝓuidere nō poterat.Ita loquūt oēs leges allegatę ĩ gl.
15 excepta l.si cognatis,q̃ nō facit ad rl'a,vt ibi dixi.¶Quæro,†an rl'a habeat locū in hr̃ditate?Dic,vt dicā ĩ.eo.l.3.& ibi dicā ēt,an
16 hēat locū in fideicōmissis vl'ibus.¶Itē q̃ro,†an hēat locū in do-
17 natiōe cā mortis?Dic,vt ĩ l.in mortis.ĩ.de do.cau.mor.¶†Quęro,q̃ est rō,ꝙ ĩ legatis ɔ̃dōnalib.nō hēt locū rl'a Catoniana?Dyn. dicit in c.nō firmat.de re.iu.li.6.ꝙ interim nullū est legatū. Dic, ꝙ rō est,qa legata ɔ̃dōnalia testōr nō sic dedit,vt statim valeret, si moreret:secus ĩ legatis puris,& sic est rō,qa testōr hoc voluit. Istā rōnē ponit gl.in l.in tps.ĩ prin.&l.pt qs.de hær.insti.Ista ergo verba,q̃ dñt,ꝙ si testōr tūc decederet,inutile foret,intelliguntur de eo,qđ est sic datū,vt tunc inutile esset,vt hic dr̃ in text.l.j.Et iō statutū,qđ dicit,si qs nō soluerit pensionem intra mensem,&c. debet intelligi,quādo facta est locatio,vt intra mensem soluat.
18 ¶Vltimò†esset q̃rēdū,qđ si testm̃ rōne solennitatis deficit,an hēat locū rl'a Catoniana?Dico,ꝙ nõ,qa nullo mō pt ɔ̃firmari, vt ex tūc,cū solēnitas dēat adhiberi vno ɔ̃textu,l.hr̃des palā.ĩ.de testa.Sil'e dicit gl.qñ legatū deficit ratione personæ legãtis,quia pt confirmari,non vt ex tunc,sed ex noua voluntate:secus si legatum esset inutile ratione alicuius dubietatis,vel obscuritatis, qa posset confirmari vt ex tunc,vt d.l.hæredes.§.sed & si notã.¶Vl-
19 timò gl.q̃rit,q̃ est ratio,quando†legatum deficit mista ɔ̃ſideratione legãtis,&legatarij,ꝙ inspicimus id,quod nocet,non id,qđ ꝓdest:& non bñ respondet.Tu dic,ꝙ ē ratio,qa testator potuit ꝓuidere circa tale impedimentū,vt s̃.dixi.Mãm vero,qñ concurrūt duæ cāæ,quarū vna ꝓdest,alia noceat,quam debeamus inspicere,dixi in l.si vir.ĩ.ꝓ donat.&l.si quis in graui.§.fin.s̃.ad Sylla.

ADDITIONES.

a Alex.¶Sol.Ista sol.non est tuta ad illum tex.ideo dic de hoc,vt ibi late per Imo.

b Bar.¶Pro declaratione.Et vide latè Bal.in l.certum.C.vnde legit.

c Alex.¶Potuit prouidere.Et cum decisione Bar.transit Pau.de Cast.in l.cætera.in prin. de leg.j.& Bal.tenet contrarium in l.eam,quam.de fideicom.& Bald.in l.4.C.de leg.tenet idem,quod Bart.ibi,tu dic,quòd ratio est,quia legata,&c.Adde Bar.in l.cætera,§.j.de lega.j.

LEX III.

1 *Regula Catoniana an habeat locū in hæreditate, & fideicommisso vniuersali.*

Catoniana. Supra in l.j.Iurisconsultus exposuit verba regulæ,ꝙ si testi facti tpe decessisset testator, legatū inutile foret:hic aūt exponit ista verba,id legatū,&c.Op. & vr̃,ꝙ in institutione hr̃dis hēat locū rl'a, vt insti.de hære.quali.& diffe.§.in exneis.& in l.si alienū.§.j.de hær.insti.Sol.Quidā dñt, ꝙ non habeat locū in hæreditatib.fideicommissariis, sed in pure relictis sic.Alij:quòd in hæreditate non habet locū quo ad verba,sed quo ad mentem sic,in quibusdam casib.Hoc probat ĩ.proxi.l.placet.vbi excipit ɔ̃ditionales institutiões,ergo ptinet ad puras.Certè habemus gl.in l.qui soluēdo.&l.potest qs.de hære.insti.q̃ simpliciter dñt,ꝙ in hæred.non hēt locū:sed gl.in l.qđ in initio.de reg.iur.tenet,quòd a in l.ꝗ soluendo.sit spāle fauore libertatis.Veritas est,ꝙ in hr̃ditate non hēt locū,& id,qđ dr̃ in d.§.in extraneis,quòd requiruntur tria tpa,non est ex vigore rl'æ Catonianæ,sed aliarū ɔ̃stitutionū:qa regula Catoniana tm̃ in legatis loquitur.Preterea ꝙ in institutione non habeat locum,apparet, quia si testm̃ deficit rōne personæ testantis,est idem in institutione,quod in legato,non per oīa,l.j.§.sed si filius.s̃ de leg.3.& sic non est vigore regulæ Catonianæ,l.in bello.§.codicilli.de capti.& postli.reuer.Si verò deficit institutio ex persona instituti,non habet locum rl'a Catoniana,& tñ institutio vitiatur,d.§.in extraneis.Et sic manifestè concluditur,ꝙ nō ex vigore regulæ,sed ex vigore illarum constitutionum.Alia vero mēbra,in quib.regula Catoniana habet locū in legatis,in institutione adaptari non possunt,si benè ĩspicias.¶Quæro,an b regula†Catoniana habeat locum in fideicommisso vniuersali;Gloss.quòd non: quia non cedit dies nisi ab adita hereditate.l.quidam ita.ĩ.ad Treb.quā vide,& signa.Ego consueui dicere ɔ̃riū,ꝙ dies fideicommissi vniuersalis cedat à tempore mortis,vt plenè dixi in l.cum filio familias.s̃.de leg.j.ad fi.& fm meā opi.tunc haberet regula Catoniana locum.Ad secundam partem oppo.& declara, vt dixi s̃.l.proxi.Opp.de l.si seruus.de acquir.hære.Solue,vt ibi dicam.

ADDITIONES.

a alex.¶Tenet,quòd bal.in l.in testamento,in 9.q.C.de milit.testa dicit,ꝙ regula Catoniana non habet locum in substitutionibus,quæ sunt conditionales institutiones. Iterum non habet locum,vbi est defectus consilij,sed alterius accidentis extranei.

b alex.¶Quæro,an. Vtrum regula Catoniana habeat locum in fideicommisso vniuersali.bart.hic tenet,quòd sic,contrarium tenet in l.vbi purè.ad Treb.sed ista pars,quam hic tenet bar.est verior,tenendo quòd dies vniuersalis fideicommissi cedat à die mortis,vt concludit bar.& bene,in l.cum filiofamilias.ad fin.de leg.j.& etiam circa j.col.dum refert Old.& in hoc eum sequitur, & istam tenet Imo.ibi, & in l.cogi.§.si pater.infra,ad Trebel.

LEX IIII.

Placet. Lex ista sic legitur. Primò quæritur, an regula Catoniana habeat locum in legatis relictis, in quib. est institutio ꝯdonalis. & certè nõ, ſm primã lect. Opp. ꝙ cõditio, q̃ est in institutione, non impedit diẽ legati cedere a tpe mortis, vt l. si dies. §. fi. qñ di. leg. ced. Sed debes intelligere hanc lect. ſm casum l. auia. quã gl. allegat, qa ibi fuit pro parte institutus sub cõdõne, & eidẽ legatum, vñ impedit diem legati cedere talis conditio: & hoc qñ præcessit institutio, & legatũ sequit: alias secus, l. filium. in prin. & ibi no. j. qñ di. leg ced. Secus si cõditio esset adiecta tali institutioni, tunc. n. talis cõditio nõ impediret, quin regula Catoniana haberet locum, vt dixi s. eo. l. j. Secundo modo legit, prout iacet. Sed an in puris habeat locum? vidistis s. in l. proxi.

LEX V.

1 *Testamentum patris, in quo filius est præteritus, & nepos, vel alij venientes ab intestato instituti, si filius præteritus mortuus est in vita patris, confirmatur.*

2 *Regula Catoniana qualiter trahatur ad nouas leges, & statutum, ꝙ legatũ factum forensi non valeat, si legatarius tempore testamenti erat forensis, postea sit effectus ciuis, non obstante regula capi et legatum.*

3 *Regula Catoniana quare non pert net ad nouas leges.*

4 *Nouæ leges quæ dicantur quo ad regulam Catonianam.*

Regula. Glo. legit hanc l. multis modis. prima &, secunda lec. sunt planæ, licèt gl. eas, reprobet, qa nõ est verisimile Iurisconsultum de his legib. cogitasse. Ista reprehensio nõ placet, quia verũ est, ꝙ Iurisconsultus nõ cogitauit de Theodosio noĩatim, & specialit. r: sed cogitauit de omni lege vñr ter, q̃ fieri posset. Simile in l. j. s. de ꝯdi. ex lege. Tñ hæc lect. prima non placet alia rõne. Nam rl'a Catoniana non pertinet ad nouas leges. tñ Insti. de hrd̃ũ quali. & diffe. §. in extraneis. & l. si alienum. §. in ex̃neis. de hære. insti. hñr leges nouæ: vñ illæ leges pñr pertinere ad istã, & ista ad illas, vt l. non est nouũ. & l. licet & posteriores. s. de legi. Secunda lec. pt esse vera in se, intelligẽdo q filius legitimus non fuit ptritus, sed fuit institutus in re certa tm̃. Cũ ergo

a institutio filij nãlis in aliquo valuerit mortuo legitimo, accrescit sibi totũ pp ius accrescendi. nõ tñ est hoc p effectũ rl'æ Catonianæ, qa hic nihil facere põt. Tertio mõ legit, vt hẽs in gl. & sic

1 tenet hic gl. expressè, ꝙ † filio iã nato ptrito, mortuo in vita pris testm̃ cõfirmet. ꝯriũ tenet gl. in l. si hrd̃itas. §. 2. s. de testa. tute. & l. fi. §. pe. ĩ ver. pfectã, q̃ incip. maximè. de do. & vñ text. Insti. de exhe. li. in prin. ꝯ istã gl. Sed p ista gl. facit l. posthumus. in ver. idcirco. de iniu. test. Vñ possumus dicere hãc gl. verã, qñ institutus est nepos, vel alij venientes ab intestato, vt d. l. posthumus. Sed gl. ꝯriæ sunt veræ, qñ esset institutus ex̃neus. Et licèt hæc lectu. sit vera, tñ nihil ad ꝓpositũ. qa testm̃ istius ꝯfirmat de iure ptorio, d. l. posthumus. non ex eo ꝙ rl'a Catoniana cesset. Itẽ licèt pdicta sol. sit vera, tñ nõ procedit quantũ ad d. l. si hereditas. §. q si filium. quia ibi fuit institutus nepos. ¶ Quarto mõ legit, vt habes in glo. q̃ lect. nõ placet, qa in successione ab intestato inspicitur qui est proximior, & qui est capax tpe mortis, vt Instit. de hære. q̃ ab intest. defer. §. ita demũ. Vnde si mater tpe mortis nõ est capax postea nõ admitteret, nisi poneres filiũ decessisse testatum, & instituisse extraneũ, & extraneo deliberante matrẽ fuisse effectã capacẽ, arg. l. fi. & qd ibi no. de ꝯdi. inst. in gl. q̃ incipit, quia quã diu. &c. & Instit. de legit. agna. succes. §. proximus. Præterea hæc lectu. nõ placet, qa senatusc õsulta non appellant nouæ leges. & rl'a Catoniana pertinet ad senatusconsultũ. l. cætera. §. i. s. de leg. j. Quinto legit gl. vt nouæ leges appellentur nouæ voluntates, in quib. prima ꝯfirmatur. Ista lec. est vera in se, tñ huic legi nõ congruit, qa verũ est, ꝙ legata debent, vt ex nouo testõ confirmante, non vt ex primo, qd fuit inutile, & sic rl'a Catoniana hic non cessat, immo habet locũ. ¶ Sextò legitur, vt hr in gl. Hæc lect. in se est vera, qa regula Catoniana non hẽt locum, qñ legatum deficit ex persona

2 legatarij tm̃. ¶ Legitur ergo † septimo mõ, vt hẽs in gl. Quæ lect. licèt in se sit vera tñ non ex eo ꝙ rl'a Catoniana cesset, cum non habeat locum in institutionibus, vt s. eo. l. j. Sed possumus ponere casum, vt dicamus, ꝙ regula Catoniana non pertinet ad nouas leges. hæc nõ est noua lex, sed antiqua. Alio modo sic. vt ius nouũ appellet ius iniquum, vt s. qd quisq; iur. l. j. vt dicamus, non ptinet ad nouas leges. i. ad leges iniquas. Vel aliter intelligo hanc l. prout iacet. & pono exẽplũ p l. hac edictali. C. de secun. nup. Nam testõr nõ põt relinquere vxori suæ plus q̃ vni filio ex primo matrimonio: pone ergo, ꝙ testator reliquit tm̃ vxori suæ, ꝙ nõ poterat capere totum tpe testi, sed tpe mortis capax erat, certè ca-

b piet totũ, quia rl'a Catoniana non ptinet ad nouas leges codẽ

c mõ pone in statuto, qd dicit, ꝙ legatũ factũ forẽsi nõ valet, legatarius erat forensis tpe testi, postea effectus est ciuis. certe capiet non obstãte rl'a Catoniana. Nec ob. l. dic. s Vlpianus non cogitauit de his legibus qa verũ est spãliter, licèt vñr bñ cogitauit. Appellemus ergo oẽm legẽ nouã, q̃ inducit impedimentũ circa le-

3 gatũ, qñ lex sit facta post rl'am Catonianã. Quæro, † q̃ fuit rõ huius legis? Forte voluit dicere, ꝙ rl'a Catoniana fuit facta per verba pteriti tpis, vel pteriti imperfecti, vñ non trahit ad futura, qa dicit, si decessisset, inutiliter foret. hoc nõ placet, qa lex semper to quit, l. j. s. de ꝯdic. ex leg. & l. Arriani. C. de hær. Quare dic, ꝙ in rl'a Catoniana erãt plura verba, ex quib. Vlpianus hic colligit, ꝙ rl'a illa nõ ptineat ad posteriores leges, alias priores ad posteriores trahuntur, & cõtra, l. nõ est nouũ, & l. sed & posteriores. s. de legi.

4 ¶ † Quæro, qd̃ si ignoramus, q̃ sint leges factæ post reg. Cato. qd in dubio pſumemus: Certè oẽs ꝯstitutiones, q̃ sunt in Codice, vl' insti. ꝯtinent aliquid noui iuris, appellabunt nouæ leges, cum fuerint post istã, sed in legib. positis in isto libro dicemus regulã Catonia. habere locum, nisi aliud appareat. l. cætera. s. de lega. j.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ In aliquo valuerit. Vide Bal. in l. fi. ver. item dubitatur. C. vnde legi. & plenè in l. eã quam. s. de fidei. & vide Bar. s. eo. in l. j.

b Alex. ¶ Certe capiet. Et sic habes hic, quòd statutum æquiparatur vltimæ voluntati, nõ contractui, vt etiam habetur per Flor. in l. ciuitas. si cer. pet. & vide bar. hic quærentem in l. 2. s. de in diem addi. & in l. vsufr. in fi. j. de stip. ser. per Bal. de pac. Constan. & facit ꝙ no. Bar. in l. quicquid adstringendæ. per illum tex. ad fin. de verb. obl. & in l. constitutionibus. ad Munici. quæ faciunt contra, sed Bart. hoc in terminis videtur voluisse. in l. j. C. de his, quib. vt indi. & expressè dixit Bal. ita declarans in tit. de pa. Constan. in ver. criminalibus, cuius dictum formaliter retulit in l. omnes populi. de iusti. & iu. & ibi dicit, ꝙ magis accedit vltimæ voluntati quàm contractui. Hanc dubitationem formauit etiã Bar. & non decidit in l. suus. §. fi. s. de hære. insti. & adde Bar. in l. quoties. la 2. in lec. antiqua. C. de fideicom. & in l. j. C. de sac. san. ecc. & quòd accedat magis contractui, tenet bal. in l. ea demum, C. de colla. vide tamen Bal. in d. l. omnes populi. ad fi. Bal. in l. & siposttes. in lectu. si quis cau. tenet quòd æquiparetur vltimæ voluntati. & idem tenet Bar. & imo. in l. non solum. §. morte. de ope. no. nun. & ista satis placent per no. in d. l. j. de his quib. vt indi. præterquam vbi agitur de interpretatione legis, vel statuti, quia in l. vel statuto fit stricta interpretatio, l. prospexit. j. qui & à quib. sicut in contractibus. d. l. quicquid. & ibi Bar.

c Bar. ¶ Eodẽ modo. Et vide bal. in l. omnes populi. ad fi. de iusti. & iur. vbi allegat istud dictum bar. hic, & vide quæ remisi ad bar. in l. suus quoque. ff. de hær. insti. & vide quæ dixi. in c. Raynutius de test.

TITVLVS OCTAVVS.

De ijs, quæ pro non scriptis habentur.

LEX PRIMA.

1 *Institutio, & legatum quando est pro non scripto facto hæredis, substitutio & fideicommissum remanet in suo robore.*

2 *Lex quando imponit pœnam, statim annullat, & infringit actum.*

1 SI quis. Licet † institutio & legatum sit pro non scripto facto hæredis, substitutio tñ, & fideicõ-

2 missum remanet in suo robore. h. d. Not. † tex. ibi nam senatus ex quo habes, ꝙ si lex imponit pœnam, statim annullat, & infringit actum: & istud membrum omisit Dy. in c. q̃ contra ius. de re. iu. lib. 6. licèt in contrarium videatur casus. s. de diuor. l. si. qd examinaui in l. prætor. §. j. de ope. no. nun. ¶ Op. & vñ ꝙ hæc institutio qua ex parte, &c. valeat, l. hoc articulo. de hære. insti. Sol. intellige, recitauerit in tabulis, quas faciet in futurum, & sic verbum, recitauerit, intellige in futurum, vt dixi in d. l. hoc articulo. Vltimo no. hanc l. ad id, quod dicetur infrà eo. l. fi. ¶ Sequitur l. quæ in testamento, in qua nihil est.

LEX III.

1 *Legatum factum penitus incapaci non quæritur fisco.*

Capax quilibet est legati alimentorum.

2 *Fratres minores si instituantur hæredes, hæreditas est pro non scripta, & remanet apud hæredes ab intestato.*

3 *Legatum factum damnato ad mortem, vel ad perpetuos carceres est pro non scripto nisi fiat pro alimentis.*

1 SI in metallum. Quod relinquitur † penitꝰ incapaci, nõ quæritur fisco. item quilibet est capax legati alimentorum. h. d ¶ Op. id, qd̃ auferẽ ab indigno, applicat fisco, vt j. ti. j. p totũ. & l. Papinianus. §. meminisse. de inof. test. Sol. aliud est quem esse incapacẽ. aliud quẽ esse indignũ, vt pbat

b hic. a Et p hoc † induci, ꝙ si fratres minores instituãt hrdes, hære-

2 ditas est p non scripta, & remanet apud hæredes ab intestato, qa c. exijt. de ver. sig. in cle. dicit, ꝙ totaliter sint oĩs hereditatis incapaces ¶ Op. insti. de lega. §. ex contrario. Gl. soluit, & non bene, dic, ꝙ ibi casus superueniens tẽdit ad eũdẽ effectum cũ ipso legato, hic ad aliũ effectũ, de quo p Dy. in c. factũ legitimè. de re. iu. lib. 6. vt dixi in l. plurib. §. & si placeat. de verb. obli. ¶ Vltimo no. hãc l. Scitis

3 enim, † ꝙ damnatus ad mortẽ sit seruus pœnæ, & l. q̃ ad statum, & l. qui vltimo de pœ. & l. eius qui. §. fi. de testa, & sic oĩa legata sibi facta irritantur, & sunt pro nõ scriptis, vt hic, quod tene menti. idem si aliquis est damnatus ad perpetuum carcerem. Nam quicquid esset ei relictum, esset pro non scripto, nisi in causa alimen-

c torum, c vt hic. l. seruos ad custodiam. de alim. & cib. lega.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Si in metallum. Et ad hoc vide bal. & Ioan. eleganter. in l. j. s. de test.

b Alex. ¶ Vt probatur hic. Per bal. in auth. ingressi. C. de sacrosan. eccl.

c Alex. ¶ Causa alimentorum. Et id, quod dicitur, quòd datur actio incapaci quo ad aliment a, intelligitur, quòd etiam datur actio incapaci propter denegata alimenta. Tex. est in l. si vinum. j. de re iud. quem imo dicit bal. esse sing. ad ampliationem huius legis.

LEX

LEX V.

1 *Legatum si fit coram duobus testibus Titio, & grauatur, quòd restituat pio loco, legatum remanet penès hæredem cum onere suo.*
2 *Quod aufertur in pœnam alicuius, nunquam transit cum onere.*

Quod quis. Opp.C.de cad.tol.§.in primo, vbi pro non
scripta remanent sine onere.Sol.ſm Dyn. &
omnes,hoc est verũ,qñ culpa legatarij est pro non scripto,vbi ve
ro est pro nõ scripto pp defectũ substãtiæ psonæ,qa psona nõ su-
berat,dico,ꝙ ille §.stat in terminis suis,qa habet locũ, qñ est pro-
non scripto:qa persona legatarij deficiebat,vt ibi,secus si ex alia
cã,vt qa sibi adscripsit in testõ,vt hic,vel qa prima volũtas fuit ca
ptatoria.Nã ex his casib.remanet cum onere,vt hic,& s̃.eo.l.j.ĩ fi.
1 ¶ Deinde † aduertite:scitis, ꝙ legata ad pias causas valent cum
duob.testib.c.relatũ.ex̃ de testam.sed quantum ad alia stat̃ iuri no
stro qa requirũtur 7.vel.5.Modo testator legauit vni corã duob.
testibus,& eum grauauit de restituendo ecclesiæ,vel pauperibus
Certè istud legatum est pro non scripto,sed remanet apud hære
dem cum onere suo,casus est hic:quæ est optima limitatio ad l.j.§.
a in primo.C.de cad.tol.item illud † quod transfertur ᵃin pœnam
alicuius,nunquam transit cum onere,l.recusare.§.si fisco.ad Tre.

TITVLVS NONVS.
De his,quib.vt indig.&c.

LEX PRIMA.

1 *Legatum perdit, & applicatur fisco, qui post mortem defuncti causam ingratitudinis committit.*
2 *Offensa dicitur etiam illud, quod pœnam non meretur, per quod ex ea iuste ad iracundiam quis prouocatur.*
3 *Mortuus potest offendi.*
Legatarius concumbens cum vxore defuncti post mortem, est indignus legato, & applicatur fisco.
4 *Legatum quando dicatur reuocatum ob iniuriam ignoranter commissam.*
5 *Testis vt inimicus repellitur, etiamsi offensa ignoranter est facta.*

1 Diui. † Qui post mortẽ defuncti ingratitudinis cãm
committit,perdit legatum.h.d.¶ Opp.ꝙ non au-
feratur ab eo tanquam ab indigno,sed debeat remane-
re penes hæredem,vt s̃.de adi.leg.l.3.§.fin.Sol.ibi quan
do causa ingratitudinis committitur viuo testatore,vnde defun-
ctus videtur id reuocare,hic post mortem fuit ingratus,vnde apli
catur fisco.¶ Item opp.ex eodem facto quis non debet ꝯsequi pe
nã,& præmium. Solue,vt in gl.& vltima sol.ĩ est vera. De quo per
Dy.in l.decreto.de suspe.tut.&c.quod ob grãm .de re iur.lib.6.Ex
2 hac lege † singulariter ᵃ no.ꝙ illud qđ ñ meret̃ pœnam,dr̃ offen-
a sa,vt hic.Sufficit.n.ꝙ iustè ad iracũdiã aĩum ꝓuoces,vt puta,quia
hoc facere potes licitè,licèt ñ honestè,vt hic vides: & sic l.testõ.
b ĩ.de man.test.q̃ dicit,ꝙ offensa est ᵇ qcqd meret̃ pœnam,dicit ve
rũ:tñ nõ excludit,ꝙ offensã nõ possit esse,licèt qs pœnã nõ me-
3 reat̃.Dixi ĩ l.licitatio §.qđ illicite de pu.¶ Vlterius † no.ᶜ ꝙ mor-
c tuus põt offendi,adeo ꝙ priuat̃ relicto.Et ꝑ hoc potes dicere ve-
ram esse gl.l.sororẽ.in fi. C.eo.ꝙ ille, qui ꝯcubuit cũ vxore defun
cti post mortẽ ei⁹ indignus est legato,& sic applicat̃ fisco.Rõ,qa
si viuo defuncto hoc fecisset,ipsum ad iracundiã prouocasset, er
d go idẽ post mortẽ.¶ Quæro,qd ᵈ in ignorãte,† qa cõmisit ali-
4 quã culpã ꝯ ignorantẽ,& si ille sciuisset,esset ꝯcta inimicitia, qd
iuris an reuocetur legatũ?Certè si hoc ẽ in mortuo,multo forti⁹
hoc est in ignorante,sed tunc nõ auferẽ tãquã ab indigno, sed vr̃
reuocatum legatũ,tãquã si testator sciuisset.Gl.in l.fideicommis-
sum.C.de fidei.Rõ est qa legatũ ibi non erat adhuc legatario q̃si
tum,nec testm̃ erat morte ꝯfirmatum:hic secus.Et hæc nota ad li
5 mitationem eorum, quæ dixi in l.3.in fi.de adi.leg.Itẽ no.† pp te
stes,ꝙ ad hoc,vt dicamus aliquem testem esse inimicum alterius,
e sufficit offensam esse factam inter eos,licet alter ignoret.ᵉ

ADDITIO.

a Pom.¶ Ex hac l.singulariter.Vide Rom.sing.suo.183.
b Alex.¶ Offensa est.Not.ex hac l.quid dicatur offensa,& hoc facit contra dictum Bar.in l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.in fi.de verb.obli.
c Ale.¶ Vlterius no.adde quod no.Bal.in l.id,quod pauperibus.de epis.& cler.
Pom.¶ Vlterius no.Bar.tenet contrarium in l.eadem dicemus §.Cato.in 7.q. ff. de ver. ob.pro cuius sol.vide Bal.in l.sororem.C.eo.vbi distinguit,quòd quo ad veritatem loquitur Bar.ibi,sed quo ad fictionem loquitur Bar. hic,& vide per Ale.
d Ale.¶ Quæro,quid,adde Bar.in l.fideicommissum,& quod not.imo.in l.2.in fi. de vul.& pup.
e Ale.¶ alter ignoret.Quod dicit hic Bar.in ignotante,tenent imo. & Fran. de Ram. in c. Raynaldus.de testa.

LEX II.

a Aufertur.ᵃ Qui ꝯ tabulas petijt indignus est oĩ ꝯmodo ex
eodem testõ.item qui ꝯ mandatum Principũ,
vel senatusconsultũ vxorẽ duxit,indignus est oĩ cõmodo ex eius
testõ:secus in vxore ducta.h.d.¶ Quæro.quod remedium posset
b esse vt filius præteritus habeat hr̃ditatem fratris impuberis? Rñ.
vt repudiet ex substitutione.& adeat ab intestato,l. si pupillus. de
acq.hære.& s̃.de leg.2.l.cũ pr̃.§. Titio.¶ Quæro, quid si domina
sciebat nuptias non valere: Respon. tunc non poterit capere.l.
vxori maritus.s̃.de vsufru.leg.& l.præfectus.de ritu nup.

ADDITIONES.

a Ale.¶ Aufertur.Et hic habes gl.fin.quam vide in versi.aufertur,quòd pœna transeuntis ad secundas nuptias non habet locum in masculo.
b Alc.¶ Respondeo.Ra.impugnat hoc in l.is,qui contrà.de vulg.& pupil.

LEX IIII.

1 *Delictum factum in faciendo non egreditur personam eius, contra quem committitur.*

1 Papinianus. † Nota,ꝙ delictum non egreditur personã
eius,cõtra quem committitur,quod intel-
ligo in inimicitiis,quæ contrahuntur faciendo iniuriam in per-
sonam,l.lex Corne.de iniu.& l.3.in fi.de alim.leg.

LEX V.

1 *Principium huius legis an habeat locum, cum quis acceptat legatum, siue scienter, siue ignoranter.*
2 *Instrumentum si quis in iudicio produxit, an possit illud dicere inualidum, siue nullum.*
3 *Producens instrumentum ignoranter, potest postea illud dicere falsum.*
4 *Differentiæ ratio inter eum, qui dicit testamentum inofficiosum, & testamentum falsum.*
5 *Legatum non potest peti causa nullitatis pendente.*
6 *Instrumentum si impugnaui, an & quando possim ex eo fundare intentionem meam.*
7 *Consilium, vt quis possit ex instrumento, quod impugnauit, se iuuare.*
8 *Iudex instrumento per partem impugnato potest intentionem ipsius partis adiuuare ex officio.*
9 *Instrumentum falsum qui dicit, an postea possit dicere verum, & ex eo intentionem suam fundare.*
10 *Testamentum, vel contractum qui non impugnauit, sed negauit simpliciter esse factum, potest postea ex illo se fundare.*
11 *Positione negata, ego, & aduersarius ex illa non possumus nos fundare.*
Consilium vt ex dispositione negata possit quis se fundare.
12 *Positionem si negaui, & negationem reuocaui, non possum hanc reuocationẽ reuocare.*
13 *Reuocata positione tua, meæ positioni assensisti, potero meam positionẽ positã post tuam reuocationem reuocare.*
14 *Positione negata probata, ex illis probationibus possum eam probationem reuocare.*

Post legatum. Primò ponit,an ille, qui cõsecutus est
legatum,possit testm̃ infringere.Secũ-
dò an ille,qui voluit testm̃ infringere,possit legatũ cõsequi , vel
retinere.Tertiò Iurisconsultus ponit modũ dicendi nullũ.Quar
tò ponit qd habeat facere iudex in cognoscendo,& pronũcian
do.Secũda ibi,ille qui.Tertia ibi,de eo vero.Quarta ibi,ꝓhiben
di.¶ Circa primã partẽ videamus positionẽ casuũ. Qñ est testm̃
falsum,vel nõ solẽne,nõ possum approbare ipsum: iõ accipien-
do legatũ non ꝓhibeor dicere falsum vel nullũ:sed testm̃,quod
est inofficiosum,filius p̃t legatũ ipsum accipiendo ꝯfirmare: qa
in sui fauorẽ est introductũ.Ex hoc seq̃t̃,ꝙ ille,qui accepit lega-
tũ,ex cã præteritionis de se factæ,nõ posset dicere nullũ,qa acci
piendo legatũ ꝯfirmare vr̃,vt no.in l.filio.de iniust.testa.¶ Quæ-
1 rit gl.vtrũ † istud principiũ dẽat intelligi,siue scienter,siue igno
ranter qs acceperit legatũ.Et vr̃,ꝙ debet intelligi qñ ignorãter.
Nec ob.l.licet.C.de falsis.& ĩ.de fal.l.qui ignorans.In ꝯriũ vr̃ rõ:
qa si sic intelligeret̃, non esset dr̃ia inter falsum ex vna parte ,&
inofficiosum ex alia:qa idẽ esset in inofficioso,l.mater. de inoffi.
a test.s̃.gl.d.l.licet.tenet,ꝙ debeamus ᵃ distinguere sciẽtẽ,ab igno-
rãte.Cy.ibi non examinat.Ego dicerẽ sic,si aliquis vellet ꝯtende
re testm̃ falsum,excipiendo, ꝙ ipse hr̃ditatem possideat,põt,ẽt si
scienter accepit legatũ qa testm̃ nõ ꝯfirmauit, nec ꝯfirmare po-
tuit,vt dictũ est.Sed si vellet ꝯtẽdere testm̃ nullũ,vel falsum agẽ-
do,tũc nõ posset,si scienter accepit,qa accipiendo legatũ scien-
ter ex testõ vr̃ repudiare hr̃ditatem ab intestato, l.Claudius. s̃.de
acq.hær.ergo testm̃ non ꝯfirmauit,qa non potuit,sed hr̃ditatem
repudiauit.Et si dicis,tunc non est dr̃ia inter falsum.& inofficio-
sum.Rñ.dr̃ia est in hoc,ꝙ primis casib. huius legis si ipse errauit
in facto,vel iure,nõ præiudicat sibi.Sed in ij.rñ.scilicet in inoffi-
cioso testa.si acceptaret legatũ ꝑ errorẽ iuris,præiudicaret sibi,
l.si patronus.ĩ.si qd in frau.patr.Sed illi legi põt rñderi,qa ibi in
patrono,cui non est ita debita hr̃ditas liberti,sicut patris filio,vt
probat̃ in l.si patronus ex minori parte.ĩ. de bon.lib.& l.cũ,qui.
C.de inof.test.& l.ẽt.de bo.lib.Sed si erraret in facto,sibi nõ p̃iu-
dicaret,vt s̃.de inof.testa.l.mater.& no.in l.qui fideicõmissum.s̃.
2 de leg.2.& qđ dicã in d.l. Claudius.¶ Quæro,† videtis hic,ꝙ ille,
qui accepit legatũ, põt dicere testm̃ falsum.Itẽ nõ iure factum.
b Pone, ꝙ aliquis produxit instrm̃ in iudicio, an possit dicere il-
lud instrm̃ nõ valere:Hic vr̃ tex. ꝙ sic.Nã ex testõ cõsequutus est
legatũ,& sic testm̃ ꝓduxit ,& tñ põt dicere nullũ,vel falsum. Sed
põt rñderi,ꝙ hic fuit consequutus ex̃ iudiciũ sine aliqua produ-
ctione,

ADDITIONES.

a Ale.¶ Tenet,ꝙ debeamus.Bal.ibi tenet contrarium,videlicet ꝙ etiam si scienter agnouit legatum,possit redargui de falso.
b Barb.¶ Pone,quòd.Et vide Inno.singulariter loquentem in c.cum olim.extra ,de cen. & Bal.in l.j.supra de edendo.

ctione.Quare dic,Q.ñq; volo dicere istr̄m nullū pp defectū mei
ꝯsensus,vt si erat vēditio facta ab aliquo meo,ꝓcuratore procura
a torio noie mei,& ego nō habui ratū,&nō possum ᵃdicere nullū,
quia ꝓducendo instr̄m approbaui,l.3.§.falsus.r̄e ra.ha.& qđ dixi
in l.filio ꝑterito.de iniust.test.Si verò volo dicere nullū ex cā,cu
ius approbatio non stetit in pt̄āte mea,tunc possum,casus est hic
quātū ad exceptionem,sine dubio.Itē quantū ad actionē:qa aliàs
actiones ꝑpetentes alicui ita nō p̄t qs de facili repudiare,sicut hę
reditatē,l.qs ergo.s̃.de pecu.& l.3.s̃.ꝓ soc.& l.si quis vi.§.dr̄ia.de
acq.pos.nec ꝓductio illa facta in iudicio p̄t hr̄e vim pacti de non
petēdo,qñ tēt ad diminuendū ius aduersæ partis,nō ad augendū,
ergo,&c.l.legata inutiliter.de adi.le.l.legata.s̃.de le.j.¶ Sed ꝯ præ
dicta obstat C.de testi.l.si quis testib.R̄ñ.aliud in teste,cuius perso
næ approbatio p̄t stare in pt̄āte mea ꝯ me,aliud in instr̄is,vt s̃.vi
distis Itē ꝯ hoc opponit,qa si ego ꝓduco instr̄m,videor oīa,quæ
sunt in instr̄o,ꝯfiteri,l.j.§.edēda.s̃.de edē.ergo licèt instr̄m in se sit
inualidū,tñ ꝯ me ꝓbat rōne ꝯfessionis.R̄ñ.ille,q ꝓducit instr̄m,nō
ꝯfitet̄ oīa simpl'r,sed eatenus,quatenus instr̄m ꝓbat.Hoc ꝓbatur
in hac lege,quia licèt ꝯfiteat̄ test̄m esse,tñ est verū,quatenꝰ ꝓbat,
quia postea possum ipsum falsum dicere.Sed si poneremꝰ ꝯfessio
nē esse factā nō respectu instr̄i,sed simpl'r,tunc licèt instr̄m appa
reat postea nullum,nō tñ pp hoc à ꝯfessiōe recedit.Ita tenet Inn.
b in c.cum venerabilis.ex̃.de excep.Istud vltimū dictū puto verū,ᵇ
si quis diceret instr̄m nullum simpl'r,sed si quis allegat errorē,&
vult ad ꝓbationem erroris īducere instr̄i nullitatē,tūc sufficeret,
3 & vr̄ erronea ꝯfessio,l.si post.C.de iu.& fac.ign.¶†Quæro,si pro
duxi instr̄m,an possum postea dicere falsum?Tex.est hic,ꝙ sic sed
c dico,si ꝓduxi ignoranter,possum dicere falsum.ᶜ Text.est hic:se
cus si scienter.Rō est,quia tunc possum de falso accusari,l.falsus.
C.de fal.& l.si vteris.C.de fide instr.& einsdē rei noie,cuiꝰ possum
accusari de falso,alium accusare non possum,iuxta r̄ām positam
in l.apud antiquos.C.de fur.¶Veniamus ad s̄dam partem,op.ad
vers.ille,q.&vr̄,ꝙ superfluat p p̄cedentia.Sol.gl.ꝙ hic tractat eadē
mām,quā s̃.sed in hoc differt,quia s̃ accepit legatum,postea tra
ctat de virib.testī,hic ꝯ̃.Ponit & aliam dr̄iā,vt in gl.patet,sed pri
ma dr̄ia nō est vera,qa hæc loquit̄ etiā,qñ primo acceptauit lega
tū,& postea tractat de virib.testī,quare collige dr̄iā ex diuisione,
quā dedi in tex.¶Opp ꝙ ille,q non obtinuit,repellat̄ à legato.C.
eo.l.alia.Soluunt qdā,ꝙ hic succubuit,ibi destitit.Hæc non est ve
ra,qa s̄m hoc non esset dr̄ia inter eū,q dicit non iure factū,& qui
dicit falsum,quā dr̄iā tex.vult facere.Dic ergo,ꝙ ꝯ̄riū loquitur in
eo,qui dicit falsum,& inofficiosum:hic vero in eo,qui dicit non
4 solēne.¶Sed q̄ro†de rōne diuersitatis,quā ponit Dy.in c.ex eo.đ
re.iu.li.6.Tu dic,ꝙ rō est,qa ille,q dicit test̄m nō iure factum,non
impugnat iudicium,vel volūtatē defuncti,nec eā negat:ille vero,
qui dicit falsum,vel iofficiosum,directò negat ipsum.Quā rōnē
ponunt doc.in l.Polla.C.eo.& tex.j̃.prox.ᶠ.& facit j̃.eo.l.pe.¶Itē
op.dr̄ hic,nec obtinuit.innuit ergo,si obtinuisset dicēdo nullum
non posset petere legatum:ꝯ.C.de fideic.l.fi.Gl.soluit duob.mod.
illa vera,qa illud ibi est in odium mētiētis.Vel dic,ꝙ ibi in eo,qui
solēniter testari voluit,vt ibi patet.¶Itē opp.s̃.de peti.her.l.Luciꝰ.
vbi ille,qui dicit falsum,p̄t petere hr̄ditatem.So.Ibi non petit hæ
reditatem ex eodē testō,quia oē ꝯmodū ex illo testō pdere debet,
sed petit ab intestato,& sic alio iure,qđ ex testō nō dependet,qđ
p̄t,j̃.ea.l.§.qui principale.¶Itē op.s̃.de le.2.l.Lucius.§.Sempronia.
Sol.Ibi non dixit test̄m falsum,sed tm̄ dixit ꝯ personas hæredum.
d ¶Extra gl.ᵈ q̄ro,dr̄ hic,ꝙ ille,q dicit test̄m nullū,& non obtinuit,
5 nō repellit̄ à legato.¶†Sed q̄ro,vtrū eā nullitatis pēdēte possum
petere legatū?R̄ñ.non,qa p petitionē legati fieret p̄iudiciū causę
nullitatis:ergo,&c.vt de peti.hære.l.si quis libertatē,& l.nō distin
6 guemus.§.si is.s̃.de arbi.dixi in l.si rē,de excep.rei iud.¶†Sed quę
ro,si dixi nullū,vel impugnaui instr̄m ꝓductum,an possum ex eo
fundare intentionē meā?distingue,q.ñq; qs impugnat instr̄m ex
cā,q̄ ꝯtinet manifestū errorē iuris,& hoc nullo modo sibi p̄iudi
cat,l.ornamentorū.de aur.& ar.le.Q.ñque impugnat ex cā,q̄ iuris
errorē nō ꝯtinet,& hic aduerte,si quidē impugnat ex cā,q̄ stat in
volūtate ipsius,vt in istr̄o facto à ꝓcuratore,qđ ipse dicit nō hr̄e
effectū,qa ipse nō approbat:hoc casu nō p̄t se fundare postea ex
illo instr̄o ad actionē,sed ad exceptionem sic,l.dispēsatorē.in fi.j̃.
de sol.Q.ñq; qs impugnat instr̄m ex cā,q̄ ex eiꝰ volūtate nō depē
det,vt quia dicit instr̄m factū dolo,vel metu,vel fictitiū,&similia:
hoc casu si quidē ipse destitit ab ipsa impugnatione, sine dubio
poterit ex eo fundare intētionē suā,l.alia.C.eo.l.Papinianus.§.me
minisse.s̃.de ioff.testa.Si verò nō destitit,sed illas exceptiões op
posuit,nec eis renunciauit,tunc ex illo instr̄o se fundare nō pos
7 set,quia esset sibi ꝯ̄rius,l.j.C.de fur.Vñ ꝯsiliū†est,ꝙ añ causæ expe
e ditionem illis exceptionibus,&impugnatiōib.renunciet ᵉ si vult
8 ex eo se iuuare.Ad vnū tñ aduerte,†ꝙ licèt ex illo se fundare nō
possit,tñ iudex iuuabit q.ñq; eū ex officio suo ex illo īstr̄o.Vnde
si ille,q ꝓducit instr̄m,hēt suā itentionē fundatā ex aliis ꝓbatio
nibus tunc iudex nō iuuabit eū illo instr̄o,qđ nixus est impugna
re.Hic est tex.& in c.olim.ex̃.de testib.& ibi per Inn.Sed si pars,q̄
illud instr̄m ꝓduxit,fundaret intētionē suā illius instr̄i vigore,&
sn̄iam obtineret,tunc iudex ex vigore illius instr̄i iuuabit partem
impugnantē eatenus,quatenus apparet iudici partē victicē non
fouere iustitiā.P̄ot.n.iudex hoc facere,licèt pars hoc nō possit al
legare,l.vbi pactū.C.de transa.& ibi no.s̄m verā lect.Azo.qđ etiā
9 tenet Inn.in d.c.cum olim.¶Procedo vlterius,† & videamus de
falso:aliquis dixit instr̄m falsum vtrū possit postea dicere verū,&
ex eo fundare intentionē suā?Certè in eodē iudicio si destitit,p̄t,
l.alia.C.eod.& d.l.Papinianus.§.meminisse.al's secus,vt hic patet.
Sed in alio iudicio est aduertendū,si qdē sup falso fuit ꝓnunciatū
incidenter,vel principal'r:puta,qa principalis qñ non poterat ter
minari,nisi tacite ꝓnunciaret super falso,& hoc casu in alio iudi
cio pars nō poterit se fundare ex illo instr̄o:siue obtinuit,quia est
falsum:siue succubuit,qa indignus.Sed si sup illa falsitate nihil est
pronunciatū,qa principalis qō poterat terminari illa omissa,tūc
f in alio iudicio ex illo instr̄o poterit se fundare,ᶠvt no.Inn.in c.mu
lieri.ex̃,de iureiur.& doc.in c.cum venerabilis.ex̃,de excep.Cer
tè vltimū dictū puto verū,qa cū non sit pronunciatū,p̄ot desiste
re,vt s̃.dixi.Sed primum dictum eius,ꝙ si est ꝓnunciatū,non pos
sit in alio iudicio se fundare,non placet.Nā istud tm̄ reperimus
in instr̄is pertinentib.ad vltimas volūtates,ꝙ ille,qui dicit falsum,
nec obtinuit,indignus est:vnde nō priuat̄ pp hoc debito,immo
debitum remanet,&applicat̄ fisco.Cū ergo in aliis instr̄is hoc nō
reperis,q̄ fiūt inter viuos,ergo fisco nō applicat̄.Nō.n.est de cau
sis q̄ ponunt̄ in l.j.de iur.fis.& hoc titulo.Cum ergo nō applicet̄
fisco,& nō deperit parti,puto,ꝙ in alio iudicio poterit agere,li
10 cèt succubuerit in illo arg.l.Aurelius.§.pe.s̃.de lib.leg.¶†Quæ
ro,qđ si non impugnauit test̄m,sed negauit id simpl'r esse factū,vl'
ꝯ̄ctū esse celebratū,vtrū possit postea ex illo se fundare?Et vr̄,ꝙ
nō,qa impugnauit iudiciū defuncti,cū dixit test̄m non esse factū
&c.eadē rōne quasi diceret falsum.Contrariū credo p l.si qs infi
ciatus.in prin.s̃.deposi.Nec ob.si dicis,ꝙ iudicium defuncti impu
gnauit,qa illæ leges loquunt̄,qñ impugnauit aliqđ iudicium,qđ
limitatē ꝓducebat:secus si simpl'r dicit test̄m non esse factū.d.l.si
11 qs inficiatus.¶†Quęro,aduersarius ᵍ fecit vnā positionē,quam
g ego negaui,& sic impugnaui eā,vtrū ex illa positione ego,& ip
se possumus non,fundare?Spe.in ti.de posi.§.8.ver.j.dicit,ꝙ nō,&
bñ rōne ꝯ̄rietatis:qa si nego eā,nō possum dicere verā,vt ibi ipse
dicit.Quid ergo sit faciendū?Certè erit faciendū,ꝙ ille,qui nega
uit,si vult ex illa positione se fundare,reuocet negationē suam,&
dicat se errasse,& assertioni illius se velle credere:quod sibi suffi
h ciet,ʰ qñ aduersa pars ꝯfitet̄ illū errasse,& verū nō dixisse ꝙ asser
tioni aduersæ partis qs credere p̄t,l.j.§.fin.al's est l.2.s̃.qñ actio de
pec.est ann.& l.j.§.cæterū.in gl.sup verbo,ille xerat.s̃.de ven.inspi.
vl' e cōuerso ille qui posuit,reuocet positionē suā,dicēs se errasse
12 credens assertioni aduersari,eadē rōne.¶Sed circa†p̄dicta īsur
gunt duo dubia,pone,ꝙ ego,q meā negationē,vel positionē re
uocaui,volo iterū istā reuocationem reuocare,an possum?Dico
13 ꝙ nō p l.si quis iusiurādū.C.de reb.cred.¶Itē pone† ꝙ reuocasti
positionē tuā assentiens meę r̄ñsioni,qđ potuisti,vt s̃.dixi,an ego
potero

ADDITIONES.

a Ale.¶ Et non possum.An producens instrumentū videatur ratificare in eo cōtenta,&c. bene facit tex.in l.appellanti & ibi do.meus.j̃.de ap.imo fortius dixit Bal.in l.j.C.vt quę desunt aduo.& ibi per eum & vide quæ no.Bar.in l.Aurelius,§.pe.de lib.leg.sed Iac.Bu. videtur expresse tenere contrarium in l.nimis graue.C.de testib.& no.Imo.in c.cum venerabilis.de excep.& vide quod no.Io.And.post Spe.in tit.de instr.edi.§.videndum.ver. nunc exhibeas,& ad hoc est bonus tex.in auth.ad hæc.de fide instr.& vide no.per Gui. de Suza.in auth.si quis in aliquo,de eden.

b Ale.¶ Puto verum.Et idem tenet inn.in c.cum olim.de censi.& vide gl.in c.pręsentium, de testi.& inn.no.de priui.c.cum olim.& Bal.in l.2.aliàs 5.ad fin.C.de fideicom.liber.& in l.cum precum.C.de lib.cau.

c Ale.¶ Dicere falsum.Et ibi vide Bar.de falsis,post medium,vers.quæro quid si dixi nullum,& adde quod no.Bal.post Bar.in l.decem.de ver.ob,& de hac materia habetur etiā per Ro.& Ang.in l.si quis simpliciter.de verb.obl.

d Bar.b.¶ Extra gl.Et vide Ang.in l.si quis libertatem,s̃ de peti.hære.

e Ale.¶ Renunciet.No.consilium,& facit quod no.dixit Spe.in tit.de proba.§.nunc dicendum,vers.quid si debitor.& quod dixi in auth.iubemus,C.de iu.& adde Bald.in d.l.vbi pactum.in vlt.col.

f Ale.¶ Se fundare.Vt no.inn.in c.mulieris,de quo per Bal.in auth.contra qui propriam in vlt.col.C.de non nu.pec.& in l.si creditor.in fi.cum concor.C.de ser.pig.de manu.& vide Bar.in l.Papinianus,§.sed nec impuberis,ff,de inoffi.test.

g Ale.¶ Quæro,aduersarius.Vide Bar.in l.naturaliter,§.nihil commune,& ibi habes aliquid,de acq.pos.& bar.in l.suus hæres,C.de rep.hær.& vide per Ant.in c.ex parte decani.de rescrip.& Bar.in l.non vtique.j̃.de exce.bal.in l.j.C.de confes.& in l.cum precum. C.de lib.cau.& in l.si magnum,s̃.qui accu.non pos.& ad bar.hic vide An.& Ro.in l.j.§.si quis simpliciter,de verb.ob.per doc.in c.j.de confes.in 6.per Ang.in cons.152.& vide omnino no.per bar.in l.3.C.de repu.hære.& bal.in l.sicut.in fi.eo.tit.quod no.adde,an positione negata quis possit se tueri?Pet.de anch.cons.209.

h Ale.¶ Sibi sufficiet.Hoc limita esse verum,si statim talis reuocatio facta sit,per tex.in l.j.C.de erro.aduo.dummodo doceat de errore,per no.per gl.in c.fi.de iureiu.in 6.Et hoc voluit bald.in l.edita.C.de eden.item limita hoc esse verum,nisi talis reuocatio fieret, postquam ponens iam probauit positionem,quia tūc nihil proderit reuocatio,vt voluit bar.in l.eum.qui.in prin.per illum tex.s̃.de iureiur.& Ang.in Auth.de trien.& semis,§.fi. n.& bal.in l.locis,de quib.j̃.item limita esse verum,nisi negans vellet reuocare negationem,vt ex confessione præmium consequeretur,quia tunc non potest fieri talis reuocatio,vt voluit bal.in c.j.§.porro.quæ fuit pri.cā benefi.amit.& in l.de ætate,§,si.de interro.act.& in l.cōtra negantem,C.ad l.Aquil.& in l.j.C.de fur.& in l.error.C.de iur.& fac. igno.& in l.neque,§.electio.s̃.de noxa.& in l.ea,quæ,C.de cond.inde.& bald.in l.eum, qui.s̃.de iureiur.

potero reuocare meā rńsionē positā post tuam reuocationē?Di-
co,ꝙ sic,tā allegando errorē,quē aliàs debeo ꝓbare,q̃ ex rńsione
aduersarij,qa illa rńsio reuocata fuit.Debet ergo ꝓbari error,si-
cut qñ qs reuocat ɔfessionē suā,vt dixi in l.nō fatet.j̃.de ɔfes.ſm
14 mām l.error.C.de iur.& fac.ign.&c.¶† Quæro,ego negaui po-
sitionē tuā.postea tu ꝓbasti eā p testes, vel instrā,an ex illis ꝓba-
tionib.possum reuocare negationē meā?Puto,ꝙ sic.p d.l.si quis
inficiatus.in prin.solū.n.positionē tuā negaui,nō aūt impugnaui
probationes tuas.Si.n.probationes tuas impugnassem,haberent
locū q̃ s̃.dixi.¶Venio ad tertiā partē:dr̃ hic,ꝙ testm̃ dr̃ nullum pe-
tendo hr̃ditatē nō principal'r dicēdo nullū,q̃ro,vtrū possum pe
tere principal'r iterū testm̃ ꝓnunciari nullū.Dicā in l.q̃ sub cōdi-
tione.in fi.de ɔdi,inst.¶Venio ad quartā partē:q̃ro,qual'r debent
intelligi ista verba,ex persona,&c.Gl.ponit multū clarè,dic,vt in
ea.Tñ iste tex.pōt aliter intelligi,& fortè melius,dictū est s̃.ꝙ ille,
qui accusauit testm̃ de falso,& succubuit,priuat̃ omni ɔmodo ex
testō,an hoc sit simpl'r verū?Ad hoc rńdet Iurisconsultus,an ꝓhi
bendi sunt,s.à ɔmodo testī,quod dixerunt falsum ex cuiusq; ꝑso-
na,&c.ɔstituendū erit.Et hæc verba exponūtur per totā legē istā,
&id,quod dixit,ex cuiusq; persona,hoc est,an debeat̃ sibi nomine
suo,vel alterius,vt j̃.ead.l.§.si pater.Id,quod dicit,ex ɔditione,s.an
sit paterfamilias,vel filius,vt j̃.ea.l.§.si filius.Item an fecerit inuitus,
vel volēs,vt j̃.ea.l.§.ætati.& §.aduocatum.Item quod dicit,ætate,
subaudi,sit maior,vel nō.Item quod dicit,cā cognita,subaudi an
tale lucrum dependeat ex testamēto,quod impugnare voluit,vel
non,vt j̃.ea.l.§.qui principale,vsque ad fi.Et sic ista verba glossan-
tur hic per Iurisconsultum Paulum per totam hanc l.vsque ad fi.
& ita sentit gl.hic in fi.quæ incip.ex cuiusque persona.

1 *Excusans se à testamentaria tutela non repellitur à substitutione pupillari.*

2 *Causa quare quis est indignus,vbicunque respicit vtilitatem certæ personæ,id, quod aufertur ab indigno,applicatur illi.*

3 *Tutor datus in testamento,quem testator scit esse debitorem,vel creditorem,ob hoc non repellitur.*

Auct.minoris debitor.quando habeat locum in testamentaria tutela.

4 *Executor,quia acceptauit legatum sibi relictum,non potest renuntiare officio executoris,& si renunciat,repellitur à legato.*

§.Amittere. Qui se excusat à tutela testamentaria,indi-
gnus est omni commodo testamētario:se-
cus si se excusat à datiua:& qui agnouit legatū ex testō,à tutela se
excusare non pt̃.h.d.No.tex.ibi,hic.n.nihil,&c.ɔcordat l.ex his.s̃.
1 de excu.tut.¶Sed q̃ro,†an ille,q se excusat à testamētaria tutela,
repellatur à substōne pupillari.Casus est,ꝙ non in l.amicissimos.
in prin.s̃.de excu.tut.¶Op de l.administratione.C.de leg.Sol.ibi
in milite.Rō est,qa tutor esse non pt̃.¶Itē opp.de l.cū filius.§.non
iure.s̃.de le.2.Sol.ibi per tutorē nō stetit,& sic ad legatū admittit̃.
¶Item op.j̃.de iure pat.l.3.Sol.gl.ꝙ ibi spāle in illo cōmodo.Tu
dic melius,vt ibi no.¶Deinde dr̃ hic,ꝙ nō ptinet ad fiscum,&c.
Contrà,id qd̃ auferr̃ ab indigno,fisco applicatur,l.Papinianus.§.
meminisse.de inof.test.Gl.sentit,ꝙ hoc sit spāle,sed hoc nō est ve
2 rū,sed † est rła,ꝙ vbicūq; cā,quare quis est indignus,respicit vtili
tatem certe ꝑsonę,id qd̃ auferr̃ ab indigno,applicat̃ illi.Casus est
3 hic,& C.de lega.l.pe.¶Circa hoc q̃ro†primò,vtrū hoc sit hodie
correctū p auth.minoris debitor.C.qui da.tut.pos.Nam si testōr
reliquit tutori,ipse est creditor pupilli,& sic vr̃,ꝙ nō possit esse tu
tor.Certè ſm op.quā ibi teneo,qñ testator scit eū,quē dat tuto-
rē,esse creditorē.tūc nō repellit̃,qa testator eū approbauit:hoc
mō intelligo opi.illorū,q dicūt,ꝙ illa auth.nō hēt locū in tutela
testamentaria.Aut ignorauit ipsum esse creditorem,& tūc nō vr̃
approbare ɔdōnem eius,quā ignorauit,l.in ɔfirmādo,& l.vtilita-
tē.de ɔfirmā.tut.Et ita intelligo opi.eorū,qui dicūt in tutela testa
mentaria illā auth.habere locū.Modo ad ꝓpositū,cū testator sci
uerit illū futurū esse creditorē,dico,ꝙ nō repellit̃:& ita de facto
a ɔsului,& ita etiā ɔsuluit Dy.¶No.deinde.hic arg.ad†executores
4 vltimarū volūtatū,vt si acceperint legatum eis relictū,nō pñt re-
nunciare officio executionis.Itē si renunciāt,repellūtur à legato
vt hic.Item si repellūtur,illud legatū non applicatur fisco,vel le-
gatario,sed filiis in quorū fauorem illud officium sibi fuit iniun
b ctum,vt hic,& l.pen.C.de le.Vltimo no.b hic,quòd aut impugna
uit iudicium defuncti,aut non,vt dixi s̃.in prin.huius legis.

ADDITIONES.

a Bar.¶Nota.deinde.Et idem dicas in minore,l.Nesennius,s̃.de excu.tut.Idem dicas in hærede relicto executore,vt si hæreditatem repudiet,censeatur priuatus officio executionis.ita eleganter dicit Bar.in l.cod. § j.de an leg.non tamen propter repudiatio nem tutelæ tutor amittit successionem ex pupillari.Et est text.no.in l.amicissimos,s̃.de excus.tut.& vide ibi Doc.quod intellige in extraneo,secus in cōiuncto,qui erat relictus tutor,quia tunc licèt tutelam repudiet,non tamē amittit legatum,quia potius respectu personæ,quā tutelæ legatum præsumitur,l.tutor peritus,§.quæ tutorib.s̃.de excu.tu.& vide aliā l.ab administratione,C.de le.& ea,quæ ego ibi notaui ad Bal.Et quid si acceptauit commissariam,an possit postea illam refutare,dic ꝙ non,secundū Bal.in l.3.§.j.s̃.de arb.& vide quæ dixi in c.cū Ioannes,de teste,& vide Bal.in rep.l.j.ff.de le.2.vbi pulchre loquitur,& vide Pet.in d.c.cum Ioannes,vbi refert,& sequitur dictum Bal.in d.l.j.

b Vltimo no.Adde Bar.in l.à filio,de ali leg.per Bar.& doc.in l.j.de leg.3.cum concor.

§.Si pater. Qui in accusatione falsi succumbit,perdit om-
ne commodū,qd sibi debetur ex testō,ex perso
na sua,vel alterius:secus in eo,quod alteri debetur,etiam si in eius
sit positum potestate.h.d.Et exponit verbum,ex persona.

§.Si seruum. Op.j̃.ea.l.§.q accusauit.Solue,vt ibi dicam.
Op.s̃.si quis ali.testa.prohi.l.j.§.j.Sol.gl.dic,
vt ibi dicam.Tu dic,quicqd dicat gl.ꝙ aliud ibi,aliud hic.Rō,quia
ibi seruus,vel filius non habebat voluntatē defuncti,quia defun-
ctus voluit mutare,& dñs,vel pr̃ nō dimisit:hic verò defuncti vo-
luntatem habebat,licèt postea dñs,vl' pater sit nixus impugnare.

1 *Filiusfamilias in publicis an possit accusare inuito patre.*

§.Si filiusfamilias. Quæro,vtrū hoc sit verū,ꝙ pater
possit agere tam ꝓ relicto facto si-
bi,q̃ pro relicto facto filio?Gl.ꝙ sic,& benè ſm illa tpa,ſm quæ fi
lius oīa q̃rebat patri,secus in his,q̃ patri non acquirunt̃.De quo
1 p doct.in l.3.§.si filius.s̃.qd̃ quisq; iuris.¶†Vltimò no.hic casum,
ꝙ in publicis iudiciis filius potest accusare inuito patre.concor.
tex.in l.inter liberas.§.filiusfamilias.de adul.ɔ gl.l.cū nō solum.§.
necessitate.C.de bon.quæ lib.de quo dixi plenè in d.§.filius.

1 *Agenti iure hæreditario non potest opponi excep.rei iudicatæ,vel similis ex persona sua.*

2 *Succedens ei,qui accepit legatum,vel hæreditatem defuncti,potest dicere postea testamentum falsum,si succedat per quandam consequentiam,aliàs secus.*

§.Qui accusauit. In iure quæsito post accusationē nō
dr̃ qs indign⁹.h.d.¶ Op.& videtur,ꝙ
etiā si aliqs agit ex ꝑsona alteri⁹,dicat̃ indignus,vt s̃.ea.l.§.si pater.
Sol.ibi ius ex ꝑsona alterius inceperat ɔpetere tpe accusationis
1 ꝓpositæ,hic postea.Ex qua so.nota,†ꝙ illi,qui agit iure hæredita
rio,nō pt̃ opponi exceptio rei iudicatæ,dñi,vl' filīs,ex ꝑsona sua.
2 De hoc est gl.in l.Modestin⁹.j̃.de excep.qd̃ est no.¶Quæro,† qd
eɔ̃.Aliqs succedit ei,q accepit legatū,vel hr̃ditatē defuncti,post-
ea vult dicere testm̃ falsum,q̃rit̃,an possit?Dico sic,Aut successit
ei titulo oneroso,qa emit,& tūc nō repellit̃ ab accusando.Casus
est in l.pe.§.fi.de inof.test.ſm vnā lect.ibi positā.Aut successit titu
lo lucratiuo,& tūc aut successit ī illā rē,quā testōr reliquerat prin
cipaliter,& tunc repellit̃ ab accusando,d.l.pe.§.fi.prout ibi loquit̃
de legato,l.filius patroni.& l.si filius,q patri.j̃.de bon.libe.Si verò
non successit in illā rē principal'r,sed per quandā ɔñam,tūc ab ac
cusando nō repellit̃,d.l.pe.§.fi.ꝓut ibi loquit̃ in hr̃ditate:hæc di-
stinctio probat̃ j̃.eo.l.qui Titij.¶Vltimò esset q̃rendū qd eɔ̃.hic
loquitur,qñ successit in legato:quid si successit in iure dicēdi nul
lum,vel falsum,vel inofficiosum?dicam in l.tutorem.j̃.eo.

§.Aetati. Glo.Op C.eo.l.Polla,& dat multas sol. Dic,vt di-
cam j̃.eo.l.tutorem.

1 *Testimonium testis se ingerentis non valet,sed à parte productus,vel à iudice si testificatur,valet.*

2 *Testis,qui fert testimonium contra me in causa capitali.est meus inimicus.*

3 *Statutum puniens præstantem auxilium exbannito,non comprehendit,qui tulit testimonium coactus pro eo.*

§.His verò. Op.Dicere testimoniū cogitur qs inuitus,li
cèt fallat in qbusdā casib.vt in l.lege Iulia.&
l.inuiti.s̃.de testi sed ille,q aliqd ɔ testm̃ facit inuitus , nō dr̃ indi-
gnus,vt j̃.ea.l.§.aduocatū,ergo,&c.So.gl.ꝙ hic loquitur in eo,q
dicit testimoniū spōte.Cōtra hoc vr̃ tex.in Auth.de testi.§.si verò
ignoti.ibi.festinātes,&c.& ibi tenet Iac.de Bel.ꝙ testes debēt esse
a citati,a non sua spōte testificari.Probo hoc,qa si se ingerit,vr̃ su-
1 spectus,vt s̃.de ꝓcu.l.q̃ oīa.§.j.† huius timore dicit Iac.de Bel.ꝙ sp
testes debent esse citari,al's eorū testimoniū nō valet:tñ huic gl.
nō rńdet:sed ad l.lege Iulia q̃ dicit,ꝙ admittuntur sponte.i.non
coacti pignorib⁹,vel mulcta,citati tñ debent esse.Pro hoc optime
facit tex.ex̃ de testib.cog.c.j.vbi ꝓpriè appellat coactionē,aggra-
uationem,q̃ fit post primā citationē.Sed mihi vr̃,ꝙ dictū Iac.sit ɔ̃
dictā l.lege Iulia.vbi dr̃,Lege Iulia iudiciorū cauet̃,ne inuito de-
nūciet̃,& sic ñ debent citari.Et hoc etiā vr̃ velle l.inuiti.e.tit.& sic
respicit citationē verbalē.Præterea si ista opi.Ia.esset vera,seque-
ret̃ absurdū,s.ꝙ qs delinquere deberet.Qui.n.in prima citatione
est ɔtumax,delinqt.l.oē delictū.de re milit.& sic sequeret̃,ꝙ quis
b dēret pati se ī ɔtumaciā poni,qd ē delictū.¶Dic ergo sic,b Qñq;
se ingerit spōte ad testificandū nō citatus à iudice,nec ꝓductus à
parte,& isto casu eius testimoniū non valet,arg.l.q̃ oīa.s̃.de proc.
Qñq; qs à iudice nō citatus,sed à parte requisitus ꝓducit̃,& tūc
valet testimoniū eius,tñ à volēte dr̃ testimoniū ꝓlatū sponte.De
hoc gl.ista loquit̃,& gl.in l.q cū natu maior.§.sed si nō accusauit.
de bo.lib.& d.l.lege Iulia.Qñq; qs deponit citatus à iudice,& tūc
etiam valet

ADDITIONES.

a Alex.¶Esse citati.An valeant testes non citati,vide omnino Bal.in c.j.§.porro.quæ fuit pri.cau.benefi.amit.in gl.magna.in ver.non coactus,per illam gl.Et an testes debeant deponere iurati,vide quod no.Bar.& doc.in l.libertorum,C.de testi.adde tamen,quod not.Ant.in c.in nomine Domini,de test.vbi dixit,ꝙ valet dictum testis deponentis in præsentia iudicis,& partis,licèt non fuerit citatus.allegat Io.de Rota,& Spe.in tit.de teste,§.qualiter,ver.iudex.Et quid si iudex recipiat testes ex officio non productos,vide omnino Bal.in l.presbyteri.C.de epis.& cle.& in l.libertorum,& ibi Bar.C.de test.& Bal.in l.2.C.de bo.auth.iud.pos.& vide Bal.in auth.sed nouo iure.C.si cer.pet.Itē adde ad hæc no.ꝙ testis deponens præsumitur,ꝙ inuitus deponat.ita dicit Bar.& post eum habes in l.presbyteros,de epis.& cler.vide Maria.Soc.in rub.de dila.arti.7.ver.octauo procedit,vbi de teste à parte producto,licèt non citato,quod probet.

b Poma.¶Dic ergo sic.Vide in c.propositum.de probat.& in c.2.de testi.

et valet testimoniũ ei⁹, l. si qñ. C. de testi. Facit l. cũ ab initio. quem admo. test. ape. tñ si talis testis poterat recusare ne cogeret, diceret testimoniũ spõte platũ, & sic valet. Et hoc mõ pt intelligi d. l. lege Iulia. Sed si recusare ñ poterat, diceret testimoniũ platũ nõ spõte, sed coactè. Quæro, licèt ista sint vera in se, an sint necessaria q̃tũ ad hũc tex. Rñ. iste tex. loqt simplr ñ distiguẽdo spõte, vel coactè: vñ ipsũ simplr intelligo. Nõ obst. §. aduocatũ. quẽ glo. allegat. Nã l3 qs cogat ferre testimoniũ, non tñ cogit dicere sic, vl'alr & iõ si tulit malũ testimoniũ, merito dr indign⁹, qa l3 coactè dixerit, ñ tñ fuit coact⁹ ad dicẽdũ. Sil'e in pside iudicãte, j. e. l. vers. qdã.
a Quæro, vtrũ q fert testimoniũ ĩ cã capitali, sit me⁹ inimic⁹: Di- a
2 cit gl. q sic, in c. cũ P. Mãconella. & ĩ c. meminim⁹. ex. de acc. Iste §. 1
3 facit ad qõ. † dt statutũ, q qcũq; pstiterit auxiliũ exbãnito, puniat ĩ cẽtũ: mõ aliqs pstitit testimoniũ p exbãnito, q̃rit, an puniat pœ
b na statuti: hic tex. facit, q sic, tñ distinguẽdũ vr. b vt gl. dicit: qa est b verũ, si pstitit testimoniũ spõte, sec⁹ si coactè. Facit ad istum §. j. de bo. lib. l. qui cum maior. §. is demum. ver. sed si non accusauerit.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Quæro, vtrũ. Vtrũ qui fert testimoniũ in capitali contra me, sit meus inimicus, & an possim illũ repellere testificando contra me in alia cã, in quo Io. And. in ca. meminimus. de accu. in gl. fi. dixit. q si fuit testis contra me in cã criminali, vel in cã ciuili, quæ erat omnium bonorum, vel maioris partis, quod repellitur. Ad qd est gl. & ibi legitur, & no. in auth. si dicatur. C. de testi. Et hoc verũ, nisi coactus tulisset testimonium, quia tunc non pt repelli, vt inimicus, alias autem repellitur. Sed quanta fides erit ei adhibenda, in arbitrio iudicis est, per d. auth. si dicatur. ita dicit imo. in c. j. de iu. de quo ibi latius per eum, in omni autem cã ciuili videtur, quod si talis testis fuit sponte testificatus, videtur suspectus, & potest recusari, ex quo spõte se obtulit nõ citatus, vt hic, nec productus à parte, secũdũ no. hic. Si vero spõte se n offer., sed citatus, vel pductus à parte, licèt posset se excusare, dicitur spõte testificari, & est suspectus. Ita tenet imo. in d. c. j. & ibi latius p eũ. Ex his dicit gl. no. in c. cũ super abbatia. de offi. deleg. q ille, qui aduersatur mihi in alia lite, potest recusari à me in alio iudicio, in alia cã q̃ illa, quam mihi mouet, etiam si cã, quam habeo cum illo, quem recuso, non sit sua, sed collegij, quod est no. secũdum im. d. c. j. Si autem non aduersatur tunc in alia instantia, sed aliàs fuit aduersatus, tunc si in cã criminali, vel ciuili, vbi agebatur de omnib. bonis, vel maiori parte, per id, quod habetur in l. propter litem. de excu. tuto. poterit recusari. Si vero fuerit alia cã ciuilis videtur, q nõ possit recusari, vel hoc relinquitur arbitrio iudicis, arg. eorũ, quæ dicuntur in d. auth. si dicatur. Ita dicit imo, quod no. Adde Bar. in l. 3. in prin. s. de test. & quod ibi dixi, & omnino inno. in c. cum oporteat. in gl. super verbo, inimicos. de accu. & imo. in c. cum P. de accu. & in d. c. meminimus.

b Ale. ¶ Videtur. Vide Pet. de Anch. in c. cum P. de accu. & vide j. §. proximo.

2 *Aduocatus, vel fideiubens pro bannito dicitur præstare auxilium, ideo si per statutum esset prohibitum dare auxilium bannito, ille incurret pœnam statuti.*

§. Sũt qui putant. Op. de l. q cũ maior. §. si patroni. j. de bo. lib. Sol. ibi ĩ portione debita prõ no, quæ non ita de facili perditur, sicut illud legatum, cum sit merè lucrũ. arg. l. fi. C. de codi. Cõtra hãc sol. opp. de l. fi. in prin. s. de inof. test. Soluit gl. q iõ ibi, qa querela est magis odiosa, q̃ bono-
2 rũ possessio ʒ tabu Not. hũc §. ad statuta. † q̃ dicũt, si quis pstiterit auxiliũ, vel fauorẽ exbãnito, q esse aduocatũ eius, est præstare
a ei auxiliũ: & fauorẽ, & iõ sis cautus, ne sis p eo, a nec pro eo fideiubeas, nisi mãdato iudicis, al's in pœnam incideres, arg. huius l.

CONCORDIA.

¶ Sũt qui putant. Aduerte, q Bart. arguitur de ʒrietate in hoc §. sunt q putant. Sed p sol. vide concor. ad l. in furti. §. opẽ. ff. de fur.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Ne sis pro eo. Contrarium videtur tenere Bar. in l. in furti. §. opem. de furt. & Pet. de Anch. & alij in c. cum P. de accu.

§. Quidam & præsidem. Op. mun⁹ iudicandi est necessariũ. l. munerũ. §. iudicãdi. j. de mu. & ho. Vñ nõ dẽt repelli vt indign⁹: arg. j. pxi. §. Hui⁹, timore dñt qdã, q isti malè putauerũt. Hæc sol. nõ ẽ vera: qa Iurisconsult⁹ non posuisset hic ista verba. Quare gl. dicit, q hic ñ dr coact⁹, qa spõte suscepit offim. Qd placet, qa & aduocat⁹ suscepit offiñ spõte, vt j. pxi. §. Quare tu dic, q licèt cogat iudicare, nõ tñ cogit sic iudicar, vñ cũ apparet p sñiam appl'onis, q malè iudicauerit, censet idign⁹: ita loqt hic. ¶ Cõtra hoc op. qa sñia in cã appl'onis qñq; primã sñiam ĩ pei⁹ reformat, vt j. d ap. l. j. So. ibi d notat fcti ʒtigẽtiã, qd tñ reglr ñ psumit: ita loqt hic. Et pdicta ĩtelligo, qñ ex eisdẽ actis prima sñia ẽ retractata, sec⁹ si ex nouis pbationib. ar. l. eos. C. de appel. tũc. n. non erit quid ei impuiari possit.

1 *Indignus non dicitur, qui facit ex necessitate.*

1 §. Aduocatum. No. † q q facit ex necessitate, nõ repellitur vt indignus: nam aduocatus sic facit de necessitate facit, & de necessitate sic facit: cogitur. n. suscipere, & procedere: & prosequi, sicut ei est delatum.

§. Qui principale. Qui pricipale testm accusat, repellit ab oĩ ʒmodo, qd sibi debet ex eo, vel ex eius accessorio. secus si ex alia volũtate p se principalr subsistẽte, sed q accusauit accessoriũ, non repellit ab eo, qd sibi debet ex pricipali. h. d. ¶ In gl. ĩ verb. repellẽd⁹, ibi dũ dicit. l. q Titij. So. ibi neutrum est accessorium alteri⁹, sed vtrũq; principale: vel ibi impugnat accessoriũ & sic nõ obstat gl. vel ibi nõ dixit testimonium, licet professus sit se velle dicere.

§. Ei, qui. Rõ hui⁹ §. ẽ, qa tutela ẽ on⁹, vñ suũ delictũ non remouet ipm ab onere, sed à lucro, vt hic videbitis

1 *Confirmatio quando confirmatum per se subsistit, quid operetur.*

§. Qui mortis. Op. j. de ʒtab. l. sub. ꝯdõne. §. fi. & l. in seruitutẽ. §. sed & si qd. de bo. li. Soluit glo. q aliud ĩ cõtra tabulas, vt ĩ ꝑrio: aliud ĩ q̃rela, vel accusatione falsi, vt hic. Sed q̃ est rõ, gl. non ponit. Quare tu dic, q rõ ẽ, nã ĩ accusatione falsi, vel q̃rela inofficiosi si disputat solũ de virib. testi, & iõ nõ repellit, nisi ab eo, qd debet ex testõ: vel volũtate pẽdente ab eo, qm pœna delictũ egredi ñ dẽt, vt j. prox. sed in ʒtab. disputat de iure pris, & filij, & pꝛoni: & liberti. l. filio. §. j. s. de inoff. test. & no. in l. ex duob. §. fi. de vul. & pup. merito dẽt repelli ab oĩ cõmodo, qd hẽret à pre, vel à liberto. Gl. soluit alr in l. et. de inoff. test. q hic loquit in donatione cã mortis nõ cõfirmata testõ: sed lex ʒrialoñ tur ĩ donatione testõ ʒfirmata. Cõtra hãc sol. op. q † ʒfirmatio q
1 releuet aliqd, cũ donõ cã morti p se subsistat, sicut qñ debitor legat creditori, qd sibi purè dẽt, l. si creditoris. s. de le. j. So. Cõfirmare id, qd ẽ p se validũ, nihil releuat, a qñ in ptãte ʒfirmãtis nõ ẽ illi⁹ act⁹ annullatio, vt in exẽplo pposito de debitore legãte creditori, qa nõ ẽ ĩ ptãte debitoris illud debitum annullare. Sed qñ in ptãte ʒfirmãtis est, illũ actũ annullare: tunc releuat ʒfirmatio, vt d beat ex ʒfirmante, nõ ex cõfirmato, l. si qñ. s. de le. j. iõ si donatio fuerit ʒfirmata, icipit deberi ex testõ: merito q testm ĩpugnat, ab eo repellit. Et hæc est vera sol. quã et tenet Iac. But. in d. l. etiã. Alij dñt, q hic loqt in donatione cã mortis, quã pmisit nõ reuocare: de qua loqt l. vbi ita. de do. cã mõr. Hæc sol. licet in se sit vera, tñ nõ placet: qa illa donatio dr inter viuos, nõ cã mor. d. l. vbi. Itẽ op. fm pdicta: differt legatũ à donõne cã mor. ʒ. insti. de do. §. j. Rñ. ibi dixi, fere: pp illd, qd hic dr, & pp alia: qa in qbusdã differt. Et rõ h⁹ drĩe est, qa donatio cã mortis non confirmatur testõ, sed morte.

ADDITIONES.

a Bar. ¶ Sed lex. Nota ergo fin. quòd ad confirmationem donationis non requiritur aditio testõ. Facit casus fin, in l. sequens qõ. de leg. 2. secundum Ang. in repe. l. eam, quam. C. de fideic. quem omnino vide, facit quod no. bar. in l. qui Romæ. §. Flauius. de ver. ob. Facit tex. no. in l. j. j. de his, qui sine ma. ad libe. Et vide bar. in l. mortis, de dona. causa mor. & domi. meum in l. fi. eo. tit.

b Ale. ¶ Nihil releuat. Et sic habes hic gl. sing. quòd ad confirmationẽ donationis cã mortis non requiritur aditio. Dixi post Bart. in l. mortis, de dona. causa mor.

§. Omnes. Op. j. de iu. fis. l. edicto. §. nihil. vbi nihil interest ex qua cã quis non capiat. So. illa determinat per istam, & per §. eos. in eadem lege, quia nihil interest, dummodo vt indignus non repellatur, vt hic.

LEX VI.

1 *Pœna non debet egredi delictum.*

2 *Hæres conficiens inuentarium si omittat vnam rem ponere in inuentario, perdit in totum Falcidiam, & beneficium inuentarij.*

3 *Hæres, qui negat rem fuisse in bonis defuncti in illa re non detrahit Trebellianicam.*

a Rescriptum. a Pena † ñ dẽt egredi delictũ. h. d. Sil'e habe
1 is in hrde, q cõficiendo inuẽtariũ † aliqd
2 omittit, vt pdat beneficiũ falcidiæ solum in eo: qd omittit, l. scim⁹. §. illo. C. de iure delib. Tñ ista lex vr hodie correcta p tex. in auth. de hær. & fal. §. sancim⁹. vbi dr, si vnam rẽ omittit ponere dolosè ĩ inuẽtario, priuat beneficio legis Falcidiæ in totũ, & pdit ẽt beneficiũ inuẽtarij. Qd tenet ibi Iac. de Bel. & idẽ tenet Dy. licet Cy. ĩ authẽ. sed cũ testõr. C. ad l. fal. in x. q. videat tenere oppositũ dicẽs, q solũ in illa re priuat Falcidia qd mihi ñ placet, qa p aut. pœna omittẽtis facer inuẽtariũ, vl malignãtis circa ipsã, est aucta, vt teneat legatariis ĩ solidũ, qd de iure antiquo nõ erat. Itẽ est aucta, q omissio, vni⁹ rei priuet eũ in toto, vt ibi dr. Itẽ puto, q hæc lex sit correcta in alio: qa hic illud qd auferr hrdi p subtractionẽ rerũ applicatur fisco: hodie vero vr, q applicet legatarijs. Nã tex. dt, q legatarijs dẽt plene dare ẽt de suo. d. auth. sed cũ testõr. & in corpe vñ sumit. ¶ Vltimò no. † ex ista lege. Nã cũ qdã fideicõmissari⁹ vl'is peteret fideicõmissum, fecit positionẽ, q talis res erat ĩ bonis defuncti: ille habito termino ad deliberãdũ rñdit: q ñ credit, q postea fuit pbatũ. Certè ĩ illis reb. ñ poterit detrahere Trebellianicã, vt hic, & l. Paul⁹. & l. bñficio. ad l. Falc. & ad Treb. l. Paul⁹. vbi dr q ꝯsul indign⁹ Falc. q aliquid egit, vt fideicõmissum periret, sed ille q cõsulte negat aliqd eẽ in bonis, facit vt fideicõmissum intercidat: ergo, &c. Præterea dr ĩ corpe de hær. & Fal. q qcũq; malignat circa Falcidiã, est indign⁹ Falcid. ergo, &c. Idẽ puto ĩ eo, q sciẽter negat fideicõmissum esse relictũ, qa circa fideicõmissum dr malignari.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Rescriptum an qui omittit ponere rem in inuentario, amittat Falcidiam pro illa re, an in totũ, vide Bar. in l. Paulus. j. ad l. fal. & quod no. Imo. in l. ex facto. §. iulianus Lõginus de vul. & pu. per Bar. in d. auth. sed cũ testõr. post Cy. ibi. adde, an qui omittit ponere vnã rẽ in inuentario, priuetur beneficio totius, Bal. consi. 189. 3. li. & Rom. consi. 276.

LEX IX.

1 *Feudum ex his causis reuocatur ex quibus legatum.*

Si inimicitiæ. Propter inimicitias legatum vr tacitè reuocatum, & q cãm stat⁹ mouet, legato est
1 indign⁹, & fisco applicabit. h. d. No. † gl. qa pp istas cãs reuocaret feudum, vt ĩ feud. qualr feud. amit. in prin. ¶ Quæro, q̃ ẽ rõ huius legis, q ĩ primo, & scdo casu legatũ reuocatũ nõ applicatur fisco, sed remanet apud hrde, l. 3. §. fi. de adi. leg. sed in tertio casu applicat fisco: Rñdeo, rõ esse pt, quia in primis casib. legatari⁹ facit aliquid illicitũ nõ pmittente iure, vr mutata volũtas defuncti: sed ĩ vltimo casu iuridice fecit petẽdo testõrẽ ĩ seruitutẽ reuocari: vñ

nõ ita de facili p̃sumit̃ mutatio volũtatis defuncti. Tñ ꝯ hoc op. de l. filio. §. Seia s̃. de adi. le. vbi accusabat de homicidio, & sic iuridicè faciebat, & tñ vr̃ mutata voluntas Solue. ibi iuridicè accusabat, tñ suã propriam vtilitatẽ, vel interesse non p̃tendebat: hic verò prætendebat interesse proprium, & cõmodu m rei familiaris.

LEX X.

In fraudem. Dr̃ hic, siue chirographũ dederit, &c. cõtra. j. de iure fis. l. nõ intell'r. §. si quis palã. Nã ille q facit instrm̃ publicũ, facit palã, & sic in pęnã nõ incidit. Huius timore gl. in d. l. nõ intell'r. §. tacita. in verbo chirographum intelligit de cautione vl' chirographo. s. priuato, & sic puto hoc debere intelligi. Idẽ si dicerẽ, si fieret instrm̃ publicũ adhibitis testib. & notario in quorũ fide posuit, q hoc secretum teneret: tũc. n. satis est tacitum fideicommissum: & habet locum quod hic dicit̃

§. Si quis. Rogatus restituere capaci, licèt tempore mortis sit incapax, legatum retinet, nisi tempore mortis sit aliud expresè actum. h. d. Opp. de l. 3. Dic, vt in glo.

LEX XI.

Hæres, qui tacitam. Pœna delictum non egreditur. h. d.

LEX XII.

Cum quidam. Licèt testm̃ fm̃ nõ valeat, tñ à scriptis ĩ primo aufertur hr̃ditas tan quam ab indignis, nõ aũt p̃legata, nisi aliud testõrẽ sensisse appareat. h. d. Dr̃ hic, q testm̃ fm̃ non valet. Cõtrà, immò valet, instituti ĩ scđo sunt hr̃des, licet indigni. l. ex facto. §. iulianus Longinus: de vulg. & pu. Soluit gl. q non valet quãtũ ad ꝯmodũ instituti, sed ipso iure benè valet, vt in ꝯrio. Contra hoc op. qa si hoc esset verũ ergo primũ testm̃ rũpit̃ qđ est ꝯ hũc tex. Soluit gl. q rũpit̃, & qđ tex. dicit q nõ rũpit̃, est verũ, s. i effectu. hoc ẽt tenet iac. de Are. Hec lec. licèt in se sit vera, nõ tñ quãtũ ad hãc l. Nam si hoc eẽt verũ hr̃ditas auferret̃ vt ab indignis institutis in scđo testõ, nõ ĩ primo: sed hęc lex loquit̃ de primis hr̃dib. ergo, &c. Quare tu legas hãc l. vt litera iacet: qa ĩ scđo testõ, fuerũt instituti oĩno nõ capaces. Sed dices ergo primũ testm̃ maneret total'r in virib. suis, vt inst. qb. mo. test. infir. §. posteriore. & s̃. de iniu. test. l. j. & 2. Sol. intelligo dictũ iurisc. hic fm̃ id, q ipse allegat: qa hoc verũ, qñ testõr fecit fm̃ testm̃ in ualidũ, qa suos hæredes reputauit indignos. sufficit. n. q reputent̃ ĩdigni, ẽt ĩ nõ solẽni volũtate. l. hr̃ditas. C. eo. secus si in scđo testõ hr̃des simpl'r instituisset. Et q hæc lec. sit vera, p̃bat̃ ex lege quã iurisconsultus allegat, ibi dũ dicit, ĩ eius p̃sona, &c. Nã in eo cuiꝰ noĩe cãcellat̃, fit hæc distinctio, an cãcellauit, qa nr̃ des reputat ĩdignos, vel non, vt s̃. de his, q̃ in test. delẽ. l. cãcellauerat. Gl. in verb. hr̃d ib. op. de l. hr̃ditas. C. e. & dicit gl. dic, vt ibi dixi, sed certè cõcordat: sed si qs vellet tractare totã mãm, eẽt lõga, dic, vt ibi. Itẽ op. gl. C. de rei vx. actio. in prin. Vbi dr̃, q sit idẽ effectus volũtatis factæ nõ solẽniter, & factæ cũ solẽnitate: sed illđ spãle fauor̃ dotis, l. j. s̃. sol. mat. Itẽ op. s̃. de in diẽ add. l. si vẽditor. ĩ prin. ver. sed si neuter. & §. sed & si pupilľ. Dic, vt ibi. Itẽ ibi, p̃ scđam emptionẽ ĩualidã recedit̃ à prima. So. ibi scđa vẽditio nõ erat oĩno ĩualida, arg. insti. q. mo. tol. ob. §. p̃terea. Itẽ in gl. in verb. iudicauit. ibi, §. si hr̃s. sol. mat. Hoc, qđ hic dr̃, dẽt distingui, vt s̃. dixi. & no. in d. l. cancellauerat.

LEX XIII.

1 *Matrimonium contractum cum polluta per adulterium non valet, nisi viuente primo marito data fuerit fides de ducendo illam post mortem viri.*

Claudius. Non p̃t qs iustè ducere in vxorẽ eãdẽ, quã polluit p̃ adulteriũ, & à tali vxore tãq̃ ab indigno

1 auferr̃, qđ ei à viro relinq̃t. h. d. ¶ No. † q m̃rimoniũ nõ valet, qñ ducit qs vxorẽ eã, quã polluit p̃ adulteriũ, qđ canonistæ ĩtelligũt qñ polluit ea data fide, q si vir decesserit, eã ĩ vxorẽ ducet, c. si. de

a eo, q ducit ĩ m̃rim. quã pol. p̃ adul. Op. dr̃ hic, dãnatꝰ de adulterio duxit vxorẽ. Cõtrà, si fuit dãnatꝰ, ergo decapitatus, l. quãuis. C. de adul. Soluit gl. q illa pęna nõ hẽt locũ p̃ ista iura. Sic e hr̃ ĩ l. 2. §. miles. s̃. de his q̃ not. infam. & l. q ũ vno. §. adulterij. j. de re mili. Alia gl. q̃ est forte melior, dicit, vt illud, qđ dicit tex. in l. quis. q dẽt gladio puniri, est verũ gladio mãli, vel ciuili, fm̃ gradũ p̃sonarũ: ita no. in l. si qs viduã. j. de q̃õ. Vl' dic, q hic ex cã fuit minor pęna posita, l. l qđ ergo. §. pœna grauior. đ nis. q no. ista. Itẽ op. q ñ applicat̃

b fisco, sed certis p̃sonis, l. q ꝯ legũ. C. đ icest. nup. So. puto, q hęc lex hodie corrigat̃, q a aufert̃ vt ab ĩdigno, nec fisco applicat, sed p̃sonis, q̃ enumerãt̃ i d. l. q ꝯ. Quæro, an isto casu qñ agit̃ đ bonis auferẽdis mulieri, q̃ ad eã p̃uenerũt à viro, vtrũ ad p̃bationẽ adulterij sufficiat p̃batio ꝯdẽnatiõis factæ de viro. Et vr̃, q ñ, vt j. đ adul. l. denũciasse. §. fi. In ꝯriũ facit hæc lex. Credo, q q̃tũ ad cãm bono rũ sit verũ, qđ hic dr̃. Itẽ q̃tũ ad dissolutionẽ m̃rimonij idem vr̃, fm̃ hæc iura. Sed hodie m modernat p̃a, fm̃ q̃ m̃rimonij dissolutio nullo mõ fieri: p̃t, vt no. in l. rerũ qđẽ amotarum. s̃. re. amo. fortè nõ sufficeret, sicut in cã adulterij. sic no. in l. denũciasse. §. fi,

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Opp. dicitur. Quæ pœna imponatur adultero, de iure digestorum non est expressum. & vide Modernos in c. significasti. de adul. vbi referunt, sed nihil boni dicunt.

b Alc. ¶ Imposita. Facit quod no. in l. in cognitione. s̃. ad Syl. in l. si s̃. si quis ali. test. proh.

LEX XIIII.

1 *Legatum factum à clerico concubinæ ei aufertur, & datur fisco.*

Mulierem. Qđ relinq̃t̃ à milite ei, quã stupro cognouit, à fisco vẽdicat̃. h. d. ¶ Op. j. de donat. l. affectionis. Sol. Aliud in priuato, vt ibi, aliud ĩ milite: vt hic. ita no. in l. 2. C. de don. ĩter vir. & vx. & l. miles ita. §. j. s̃. de testam. milit. ¶ Quæro,

1 † quid in sacerdote. vel clerico relinquente cõcubinæ? Dico idẽ, qđ in milite armatæ militiæ. Dic. at no. in simili s̃. de re iud. d. l miles ita. & ita tenet Richar. Malũb. in quadam sua disputatione.

LEX XV.

Hæredi. Qui impugnat accessoriũ nõ p̃uiat̃ eo, qđ ꝯseq̃t̃ à principali, sed eo solo, qđ ꝯseq̃t̃ ab accessorio. h. d. Pone exẽplũ ĩ fi. de p̃legatis detrahit̃ falcidia, & habeo iura j. co.

LEX XVI.

Cum tabulis secundis. Qui dicit pupillum fuisse suppositũ, videt̃ secũdas tabulas impugnare: & ideo ei, qđ ĩ illis relinq̃t̃, auferẽt̃ vt ab indigno. h. d. Quidam habent hic, dicta sñia, in ablatiuo, tunc stat propriè. Sed si habes, dictam sñiam, in accusatiuo, tunc subaudi fm̃. i. quia fm̃ sñiam fm̃ se dictam ex testõ nõ haberent ¶ Opp. q iste nõ sit indignus, qa iudiciũ nõ impugnauit, sed dicit illud nõ esse falsum. l. post legatum §. amittere. s̃. eo. & l. pe. Sol. dicit hic, personam pupilli, cuius testamentum est pupillaris substõ, talem, cui pater nõ potuit facere testamentum, & sic pupillarem substõnẽ impugnat, sicut si aliqs dixisset testatorem esse suũ seruum. l. si inimicitiæ. s̃. e.

1 *Inimicitiæ, quæ interuenerunt sine culpa legatarij, non sunt sufficientes ad reuocationem legati.*

a **§. Quoniam.** [a]Inimicitiæ inter legatariũ, & testõrẽ p̃uenientes absq; legatarij culpa, cũ legato ñ p̃riuãt. h. d. Ad euidẽtiã scias, q cũ illa ꝯcubina, quã qs hẽt, nõ dr̃ quis stuprũ ꝯmisisse. Itẽ q liberta dẽt p̃rono ĩ ꝯcubinatu ꝯsentire, ais

1 vr̃ delinquere No. † hũc casũ ad limitationẽ l. 3. §. fi. s̃. de adi. le. vt qđ ibi dr̃, q p̃p inimicitias r̃uocat̃ legatũ, ẽ verũ, si inimicitiæ ĩteruenerunt culpa legatarij: secꝰ si sine culpa, vt hic, qđ tene menti.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Quoniam. Et vide Bar. in l. miles. §. si. ff. de adul. & vide tex. in l. j. §. cum quis. ff. de quæst. & no. sic, Bal. in l. sed & si quis. §. illud. ff. si quis cau.

§. Cum hæredis. Op. de l. j. §. si hæres. si tab. test. nullæ extã. Sol. vt l. cancellauerat. s̃. de his, quæ in test. delen. & l. nostram. C. de testa.

LEX XVII.

1 *Syndicus an incurrat pœnam, si maleficia, quæ ignorauit, non denunciauit.*

2 *Ignorantia iuris quo ad fructus non constituit quem in mala fide.*

Hæredem. Qui non vindicat mortẽ defuncti, indignus est hr̃ditate, & actiones confusæ non restaurantur, nisi ignorãtia fuerit deceptus. h. d. Not. distinctionẽ, quam facit hic text. vtrũ actio restituat̃, vel non, & qñ restituat̃ directa, dic, vt l. deferre. §. fi. j. de iure fis. ¶ Op. ille, qui ignorat, non tenet̃ accusare, l. si ideo. C. eo. Sol. ibi ignorauit, nec poterat certificari habita diligenti indignatione: hic verò ignorauit ignorantia fa-

1 cti supina: quod facit ad q. † Syndicus tenetur denunciare male factorẽ sub certa pœna: quid si non denunciauit, quia ignorauit? Certè si ignorauit taliter, q non potuit certificari, tunc non tenetur, alias secus, vt hic. ¶ Quæro, quid si iste, de quo hic loquitur, fuit deceptus ignorantia iuris: Gl. dicit secus. l. sed & si lege. §. tere. s̃. de pet. hęr. quam signa. Tu dic, † q ideo, quia ignorantia iuris

2 quo ad fructus non constituit quem in mala fide, l. si fur. §. j. j. de vsuc. & ibi dixi, & habes gl. ꝯriã in l. pe. §. si quis ius. s̃. de iur. & fac. ign. & l. j. C. eo.

LEX XVIII.

1 *Fructus qui percipit ex fũdo meo, an teneatur ad æstimationem, vel ad fructus, vide in fin.*

Eum, qui. Qui tacitã fidẽ accõmodauit de restituẽdo fideicommissũ, tenet̃ ad fructus, & post litis contest. ad vsuras istorũ fructuũ de rigore: secꝰ de benignitate. h. d. Op. & vr̃, q vsuræ istorũ fructuũ p̃ceptorũ añ litis ꝯte. veniãt. vt s̃. de pet. hæ. l. hr̃s furiosi. §. fi. Sol. ibi loq̃t̃ in petitione hr̃ditatis alia, q̃ ista, q̃ ꝯpetit fisco. Hæc sol. vr̃ ꝯ l. j. C. e. vbi ẽt qñ fisc' aufert ab ĩdigno, hr̃ rõ fructuũ. So. illud verũ de rigore gñal'r, sed đ eq̃tate aliud statuit̃ tur in hoc casu tñ, qñ p̃p fideicõmissũ tacitũ auferẽ: vt hic. secus si auferret̃ p̃p aliã cãm, vt in ꝯrio. facit l. cũ qđã. §. ĩ tacito. j. de v sur. Cõtra hãc sol. vr̃ j. p̃xi. §. vbi idẽ iuris vr̃ ĩ tacito fideicõmisso, qđ ĩ aliis. So. Q̃tũ ad vsuras differt tacitũ fideicõmissũ ab aliis, l; ĩ multis cũ aliis ꝯcordat. † Quæro, p̃cepisti fructꝰ ex p̃dio meo: an

1 teneris ad fructꝰ, vel ad æstimationẽ: Hic vr̃ text. q de iure cõi qs teneat̃ tñ ad p̃tiũ, licèt đ benignitate aliud statuat̃ ĩ fideicõmisso

a tacito. Qđ intellige[a] in fructib. ꝯsumptis, vt hic, qa fructꝰ p̃sumũ-

b tur ꝯsumpti ex cursu t̃pis, & ita ad æstimõnẽ deuenit̃. [b]Ita no. Cy. de pig. act. l. 1. & gl. in l. diuortio. §. ob donationes. sol. ma. & ibi di-

c xi. [c]Et ibi p̃ iac. de Are. hoc ẽt, p̃bãt oẽs leges, q̃ dñt, q dẽntur vsuræ fructuũ, & sic deuenitur ad æstimõnẽ. hoc est verũ. qñ fructꝰ dẽnt in

ADDITIONES.

a Pom. ¶ Quod ĩtellige. Bene facit quod no. Ang. in l. j. per gl. ib. i. C. si aduer. vsuc. vide Ale. & Are. in l. diuortio. §. fi. sol. mat.

b ¶ Ad æstimationem deuenitur. Et sic sustentabitur libellus, dicendo, peto fructus si extãt, si non, peto æstimationem. ita vult Bal. & ang. in l. diuortio. §. ob donationes, sol. mat. & ibi est bona gl. pro illa materia est bonum dictum Bar.

Alc. ¶ Dixi. Pro practica vide no. per imo, in Lex diuertio. §. j. & quod ibi dixi, de rei ũda

in ſpẽ,vt qa ex fundo ꝯcepiſti fructus.Secus ſi debes fruct⁹ ĩ gñe,
vt qa ꝓmiſiſti decẽ corbes frumẽti ꝑ ſtipl'o nẽ, qa tũc nõ deuenit
ad æſtimationem,niſi ꝑꝑ moram, ſm mãm l.vinum.ſ.ſi cer.pet.

§.Bonis. A quo vniuerſa bona auferuntur,apud cũ onera æris alieni non remanent:tamen iura confuſa non reſtaurantur.h.d.

a §.Pro parte. [a]In bonis,q̃ auferũt ex cã taciti fideicommiſ
ſi,prælegata nõ veniũt,& ꝑlegata intelligũt,
prout teſtõr reliq̃t,non ꝑut d iuris ſubtilitate dẽnt.h.d. Op.j.ad
Tre.in l.ĩ fideicõmiſſariã.§.fi. Certè ñ pt dari alia ſol.niſi ꝙ ſit hic
ſpãle,qñ auferĩ hr̃ditas vt ab indigno:cũ.n.ſit pœnale, iõ venit re
ſtringẽdũ:ſed ibi qñ auferĩ ab eo,ad quẽ vadit ex volũtate defun-
cti,vt ad fideicõmiſſariũ.Contra hãc ſol.facit hic tex.q dt,ꝙ rõ iu
ris ñ inducit diuiſionẽ,q̃ ẽ rõ cõis,& quoad fidicõmiſſariũ,& om
nẽ,à quo auferĩ hr̃ditas.Quare dic,ꝙ iſta volũtas teſtõris vr̃ eſſe
ſolũ,qñ grauat d reſtituẽdo nõ capaci,ſec⁹ ſi grauat de reſtituẽdo
capaci,vt ĩ ꝯrio.Rõ,qa teſtõr libẽter voluiſſet facer̃ hr̃dẽ ñ capa-
cẽ,& qa ñ poterat,fecerat hr̃dẽ hũc ꝓ illo,& ad eius vtili tatẽ. Vñ
pinde hr̃,ac ſi in nulla pte eũ inſtituiſſet, & legatũ ſolũ reliq̃ſſet,

ADDITIO.

a Ale.¶Pro parte.Iſtum tex.pro decĩſione no.q.alleg.per Bal.in l.quanquam, & eſt ſing. ſecundum Bal.in l.cum virum,C,de fideicom.& ibi limitaui.

LEX XX.

Si ſcriptis. Aliàs incipit,Paulus.Dic,vt l.j.§.j.ſi quis aliq.teſta.prohi.& quod ibi notatur.

LEX XXI.

1 *Maritus occidens vxorem,vel non vindicãs eius mortem, perdit lucrum dotis delatum per ſtatutum.*

Ei qui. Op.de l.ſi ab hoſtib.§.ſi.ſ.ſol. mat.vbi non applicatur
fiſco,ſed vadit ad hr̃des mulieris.So.ibi vir occidit v-
xorẽ,iõ dotem non fuit vnquã lucrat⁹,ſed hic vxor fuit ĩterfecta
ab alio,vñ vir dotẽ lucrat̃,quã poſtea pdit,qa mortẽ nõ vindica-
1 uit.Ita dicit ibi Iac.de Are.qd tene†menti ad ſtatuta, q̃ dñt,ꝙ mu
liere decedente ĩ mr̃imonio ſine liberis vir lucrat̃ certã partẽ do-
a tis,vt eã pdat,ſi vxorem occidat,[a]vel eius mortem non vindicat.

ADDITIO.

a Ale.¶ Vxorem occidat.Vtrum occidens vxorem,vel non vlciſcens mortem eius non lucretur dotem,adde Bal.in l.ſequens gradus,§.j.ſ.ad Syl.vide Bal.latius j.eo.l.fi.& quod ibi dixi.Adde Bal.conſi.124.lib.1.

LEX XXII.

1 *Tutor poteſt accuſare nomine pupilli.*
2 *Accuſans teſtamentum de falſo quando priuetur relicto eidem facto.*
3 *Perſona vna quando poſſit haberi loco plurium.*
4 *Pupillus,qui perdit legatum ex facto tutoris,duplici remedio illud recuperat, ſcilicet vel reſtitutione in integrum,vel contra tutorem,quando eſt ſoluendo.*

Tutorem. Qui ex neceſſitate officij teſtm̃ accuſat , ab eo
qd ꝓprio noĩe meruit,ñ repellit.Itẽ qñ plura iu
ra ꝯcurrũt in pſona vni⁹,pinde eſt,ac ſi ꝯcurrant in pſona diuerſo
rũ.Itẽ pupill⁹ ex facto tutoris pdit,ſed reſtituit̃.h.d. No.tex.ibi,di-
ſtincta ſunt iura,& vide Vltram.in l.j.C.de ſacroſ.ecc.Opp.tex.di-
1 cit hic tutorẽ,q pupilli ſui noĩe,&c.Cõtra,†tutores ñ pñt accu-
ſare pupilli noĩe,ſed ſuo tñ,So.exponit gl.ꝙ pupilli noĩe.i.ad pu
pilli vtilitatẽ,ſuo tñ noĩe accuſant.Idẽ tenet gl.ĩ l.ꝯria.& ĩ l.pol-
la.C.e.Hæc lec.ñ placet,qa ĩmo tutor tutorio noĩe accuſare pt,
vt hic,& d.l.Polla.Nõ ob.l.2.q acc.nõ poſ.qa verũ ẽ, ꝙ ñ pt ſe ſub-
ſcribere noĩe pupilli,ſed noĩe ſuo,tñ bñ pt accuſare noĩe pupilli.
Simile C.de iniur.l.fi.vbi alius accuſat,alius ĩſcribit.Et hãc opi.te
net Ric.Mal.Dr̃ hic,ꝙ accuſat noĩe alieno, & nõ priuat̃ legato.ꝯ,
ſ.e.l.poſt legatũ.§.ſunt q putant.& l.fi.ĩ prin.ſ.de inoff.teſt.Sol.ibi
volũtariè accuſauit,qa offm̃ erat volũtarium: hic de neceſſitate,
qa offm̃ erat neceſſariũ.Cõtra hoc op ſ.de inoff.teſt.l.fili⁹,ĩ prin.
vbi loq̃t in pr̃e,quẽ ꝯſtat non teneri accuſare,cũ ñ teneãt pr̃ rõnẽ
reddere,vt C.de bo,q̃ lib.l.cũ oportet.Sol.eo.mõ,quia licèt volũ
tariè accuſet,tñ ẽ offm̃ neceſſariũ magis,q̃ volũtariũ. Sed ꝯ hoc
op.ſ.e.l.poſt legatũ.§.ſunt q putant,vbi neceſſitas officij non excu
a ſat,[a]niſi ad hoc cogat̃.So.aliud in accuſatore,in cuius ptãte nõ eſt,
2 q̃ ſñia ferat̃: aliud in iudice:ĩ cui⁹ ptãte ẽ,quã ſentẽtiã ferat.¶†Ex
ꝑdictis diſtingue ſic.Qñq; qs accuſat nomine & ꝯmodo alieno,
noĩe alieno,& ad ꝯmodũ ſuũ.Primo caſu aut volũtariè ſuſcepit
offm̃,& volũtariè accuſat,& priuat̃ relicto.l. poſt legatũ.§.ſunt,q
putãt.& l.fi.in prin.de inof.teſt.Aut neceſſariò aſſumit offm̃,& ne
ceſſariò accuſat,& tũc relicto ñ priuat̃,vt hic,& l.poſt legatũ.§.ad
uocatũ.ſ.eo.Aut neceſſariò aſſumit offm̃,& volũtariè accuſat,&
tũc idẽ,qa relicto nõ priuat̃,vt ſ.de inof.teſt.l.fili⁹.in prin.Secus in
eo,q volũtariè fert ſentẽtiã,vl' volũtariè fert teſtimoniũ,licèt de
neceſſitate aſſũpſerit offm̃ iudicãdi,vel teſtificãdi, vt ſ.e l.poſt le
gatũ.§.his vero.& §.quidã.Scđo caſu qñ accuſat noĩe alieno,ad
ſuũ tñ ꝯmodũ,vt ĩ accuſante hr̃ditario nomine:& tũc aut accuſat
ſpõte,& priuat̃ relicto,vt l.fi.ĩ prin.ſ.de inof.teſt.ſecũdũ verã lect.
quã tenui in l.poſt legatũ,§.q accuſauit.ſ.eo.Si vero d neceſſitate
accuſat:vt qa accuſationẽ inſtituta pſeq̃tur, tũc relicto ñ priuat̃.
l.fili⁹.§.j.ſ.de inof.teſt.Itẽ dr̃ hic, ꝙ diſcreta ſunt iura &c.Contrà.ſ.
3 de pac.l.ſi plures.So.†Qñq; hr̃ reſpũs ad ſubſtãtia pſonæ,& tũc v-
na pſona ñ pt hẽri loco pluriũ,vt ĩ cõtrario.Qñq; hr̃ reſpũs ad of
ficia,& tũc ſi officia ſunt inter ſe ꝯpatibilia:vn⁹ pt ſubſtinere pſonã
pluriũ,vt hic,& l.3.ſ.de adop.& ibi ꝑ Gui.Si vero ſũt officia r̃pu-
gnãtia,tũc ſec⁹.l.q ſqs.C.de poſtu.& l.fi.de offi.pt & l.ille à quo. §,
tẽpeſtiuũ.j.ad Treb.¶ Itẽ dr̃ hic,ꝙ legata ꝑ pupillũ pdũt,niſi ꝑ re
ſtitutionẽ,&c.Contrà,de l.Polla.C.eo.Gl.ſoluit plurib.modis.Tu
3 dic,†ꝙ pupill⁹ hẽt duplicẽ viã,vel petẽdi reſtõnẽ in integ. vt hic,
& l.poſt legatũ.§.ætati.ſ.e.vel agẽdi ꝯ tutorẽ,vt l.ꝯria.& hæc ẽ ve-
ra ſol.Alia ſol.eſt,ꝙ pupill⁹ priuat̃ legato,verũ eſt,ſi põt reuerti ꝯ
tutorẽ,vt l.ꝯria, ſec⁹ ſi nõ pt,vt hic,& l.poſt legatũ.§.ætatis.ſ.e.Et ꝙ
nõ pt reuerti ꝯ tutorẽ ꝯtingit trib.modis,vel qa tutor non eſt ſol
uendo,vel qa fuit coact⁹ à mr̃e,vel libertis , vel quia probationes
erãt depditæ ſine culpa tutoris.ita loq̃tur tota gl.in d.l.Polla.Sed
hæc ſol.non placet,qa etiã qñ tutor pt ꝯueniri,pupill⁹ dẽt hr̃e du-
plex remedium.l.ẽt.C.ſi tutor,vel cura.interue.¶ Itẽ dr̃ hic,ꝙ pu-
pillus priuat̃,niſi à principe,&c.Cõtrà immo põt petere reſtitu-
tionẽ ſuo.iur̃,vt ſ.e.l.poſt legatũ §.ætati.ſo.qd tex. dicit ꝯſeruata
ſint.nõ intelligas,ꝙ in quolibet pupillo ſit neceſſariũ reſcriptum,
ſed ĩtelligas,ꝙ ſunt ꝯſeruata ꝑ reſcriptũ,de quo dr̃ in d.§.ætati.itẽ
dr̃ hic in fi.ꝙ tutor eſt quaſi patron⁹ pupilli,& ſic innuit,ꝙ patro-
nus pupilli non perderet ius ſuũ.Cõtra.ſ.de inoff.teſt.l.fi.in prin,
& l.poſt legatum.§.ſunt qui putãt.ſol.dic,ꝙ pr̃onus.ſ.neceſſarius,
& ſic non ob.contraria,d.l.poſt legatum.§.aduocatum.ſ.eo.

ADDITIONES.

a Ale.¶ Non excuſat.adde no.per bar.in l.athletæ.infra.de fal.

LEX XXV.

1 *Præſumptio fraudis non inducitur ex ſola conſanguinitate.*
2 *Spurius dicitur omnis natus ex coitu non approbato à lege,ſeu quod à lege nomen non ſumit,& ſic eſt nomen generis.*
3 *Spurijs non poteſt à patre relinqui,& an poſſit ſubſtitui legitimis remiſſiue.*
4 *Spurius natus ex punibili,& damnato coitu non ſuccedit matri,ſecus ſi ex nõ damnato niſi ſit illuſtris.*
5 *Parentes eodem modo ſuccedunt ſpurijs,quo ipſi parentibus.*
6 *Conſilium an detur,quo mediante ſpurio relinquatur.*
7 *Spurio pro alimentis,& pro dote relinqui poteſt.*
8 *Relictum palam ſpurio non applicatur fiſco,ſed apud hæredem remanet.*
9 *Tacite rogatus de dando ſpurio ſecundum conſcientiam, debet id dare fiſco. Extraneus poteſt ſpurio relinquere.*
10 *Hæres inſtitutus cogitur reſpondere poſitioni ſibi factæ an fuerit rogatus de reſtituendo ſpurio.*
11 *Quando aufertur aliquid alicui vt ab indigno,an & quibus caſibus applicetur fiſco,& quibus non,vbi ponit quatuor caſus.*

Si gener. Sola rõ ꝯiunctionis nõ inducit p̃ſumptionẽ frau-
dis:hoc primò.Scđo,vt locus ſit fiſco,oportet in
1 pſona ĩcapacis diẽ cedere.h.d.† Op.ꝙ rõ talis affectionis ĩdicit p̃-
ſumptionẽ fraudis,l.pe.de bo.lib.So.rõ ꝯſanguinitatis ſola nõ ſuf
ficit ad hoc ꝓbãdũ,vt hic:ſed mixta cũ alijs rõnib.ſufficit,vt ĩ ꝯrio,
vt dixi ĩ l.poſt ꝯtrũ.j.d donat.Op.dr̃ hic,ſi viuo teſtõre,&c.ꝯ im-
mo vr̃,ꝙ req̃rat̃,ꝙ dies cadat ĩ pſona ĩcapacis ſicut dicim⁹ ĩ hr̃di
tate nõ req̃rit̃ aditio,ſed ſufficit,ꝙ ꝑ hr̃dẽ,licet indignũ,adire poſ
ſit:ita hic ſufficit,ꝙ dies legati cedat,ita ꝙ potuerit acq̃ri legata-
rio.Hoc p̃miſſo,qa de tacito fideicõmiſſo,vt plurimũ ponit exẽ
plũ in ſpurio,vt no.in l.j.j.d iu.fi.& l.cũ tacitũ.ſ.de ꝓb.& l.cũ qdã.
2 §.ĩ tacito.ſ.de vſur.iõ † videam⁹ primò,q ſunt ſpurij.Et de hoc ẽ
a gl.iuris canonici,q̃ ponit ſignatiõnẽ ĩc.niſi cũ pridẽ.ex̃ de renũ.
b & ibi ꝑ inn.ſed tñ nõ obſt.qd ibi no.Dic,ꝙ [b]in mã noſtra accipi
m⁹ ſpuriũ oẽm natũ ex coitu ñ approbato à lege,ſeu qa à lege no
mẽ ñ ſumit,vt nat⁹ ex coitu adulterino,vel meretricali,vel excon
cubina,cũ pr̃es hẽret,vel ex aliqua,quã nõ hẽret ex indubitato
c affectu,vt no.ꝑ Dy.ĩ rub.ſ.d ꝯcub.itẽ d nato ex ſacerdote.l.vulgo,
ſ.de ſtatu ho.& in auth.q.mo.na.ef.ſui.circa fi.& ibi gl.& ẽt ſi ex
ꝯcubina ſacerdotis natus ſit,cũ eis ñ liceat ꝯcubinã hr̃e.C.de epi.
& cle.l.cum,q ꝓbabilem,& ex̃.de cohab.cle.& mu.per totum.Et
d hoc tenuit Richard. Malumbr. [d]in quadam ſua diſputatione,
Quæro,

ADDITIONES.

a Ale.¶ Qui ſunt ſpurij.Spurij qui ſint,habes etiam tex.in l.4.C.ſol.mat. & de iſtis omnibus vide Azo.in ſum.C.de nat.lib.Spe.in ti.de ſucce.ab inteſt.§.j.ver. nunc de naturaliũ. & in ti.qui fil.ſint legi.& Bar.in l.parentes,de in ius voc.& ant.in c.per venerabilem,qui fil.ſint legi.& Aretin.in c.at ſi clerici.§.de adulterijs. col.5.de iudic.Et an idem ſit baſtardus,quod naturalis, vide bar.& Imo.in l.ex facto.§.ſi quis rogatus,ad Treb.& bal.in l.cũ acutiſſimi,C.de fideicom.Adde Dy.in tract.de ſucc.ab inteſt.& Dyn.in rub.alias,in l.j. ſ.de cõcubi.& ibi apoſtilla,& bal.in auth.licet.C.de nat.lib.Adde qui dicuntur ſpurij,qui naturales,Pet.de Anch.conſ.176.Old.166.Pau.de Caſt.conſ.127.& an nati ex ſpurijs dicantur nobiles,vide Dy.in conſi.incip.in dei nomine diligenter conſiderata,& pet.de Anch. conſi.190.

b Bar.¶ Dic,quòd.Et qui ſunt ſpurij,vide bal.in l.eam,quam,C.de fideicom.& in c.j.§.naturales,ſi de feu.fue.contro.

c Alex.¶ Ex ſacerdote.Et adde quod natus ex clerico in ſacris dicitur inceſtuoſus ſecundum gl.& bar.in l.2.C.de epi.& cle.& adde quod no.gl.in auth.quibus modis na.effi.ſui. in §.ñ.in ver.participium & in l.vulgo.de ſtat.ho.

d Ale.¶ Richar.Malumb.¶ Et qualiter iſti ſpurij & iſti naturales ſuccedant,& etiam qualiter eis ſuccedatur,ponit pulchre Ang.in §.fin.in auth.quibus modis natur.effi.ſui.

* Claud.Spurius ꝙ cõprehẽdat omnẽ natũ ex dãnato coitu,eſt tex.in l.ſpurij.j.de decurionib.quem ad hoc dicit ſingularem aret.in d.c.at ſi clerici.§.de adulterijs,de iudic. & idem vult bald.in c.cum contingat circa fin.de electio.

2 ¶ Quæro,an istis † spuriis possit relinq à pre? Tex.est,ꝙ nõ.§.pe.
3 in auth.qb.mo.na.effi.sui,& auth.licet.in fin.C.de na.li.&auth,ex ꝯ
plexu.C.de inces.nup.An aũt ipse possit tales spurios substituere
filiis legitimis,dic,vt l.si is,q.s.de vul.& pup.dixi in l.qđ cõdõnis.
4 j.de don.cã mor.¶ Quero:an succedat matri ᵇ talis spurius? Rñ.
b qñ qs est natus ex coitu non dãnato hoc est à lege non punito,vt
ex coitu meretricali,vel ex alio,vt ex ꝯcubinatu,cũ hẽret plures:
vel ex cõcubina,quã nõ habuit ex indubitato affectu,q coitus nõ
punitur à lege,& istis casib.talis spurius succedet mr̃i nisi sit illu-
stris.l.hac pte,& l.si spuri⁹.j.vñ cog.& C.ad Orfi.si qua illustris.Si
vero esset nat⁹ ex dãnato coitu,ex quo mr̃ dẽt puniri,tũc ñ succe
c deret,ᶜ vt in auth.q mo.na.effi.sui.§.pe.ita tenet gl.in l. si qua illu-
5 stris.C.ad Orfi.& insti.ad Orfi.§.nouissimè.¶ † Quæro, qd eꝰ an
d parẽtes ᵈ succedãt istis spuriis? Br̃ Azo.C.de leg.hæ.circa fi.in sum
ma:dicit eodẽ mõ quo isti filij succedũt parentib.eodẽ mõ paren
6 tes istis filiis.¶ † Quæro vtrũ sit aliqs modus,p quẽ pr̃ possit relin
e quere filio suo spurio.Dy.ponit vnũ modũ ᵉ in l.ita fidei hr̃dis.in
fi.de iu.fis.& dicit,ꝙ instituat quẽdã ex̃neũ,& grauet eũ,ꝙ tm̃ det
filio de suo ꝓprio,vt ibi dr̃ in tex.Certè hæc cautela est ꝯ tex.l.qđ
ꝯdõnis.đ do.cã mor.Ad l.ita fidei hr̃dis rñdeo,vt ibi dixi, & l. qđ
ꝯdõnis.Aliũ modũ dedit in l.si is q duos. de lib.le.quẽ modũ ibi
reprobaui.Quidã dãt aliũ modũ.s.vt relinquat ex̃neo, & roget
eũ vt restituat illi psonę,quã ipse testõr dixit hr̃di,vel legatario,
p l.quẽ hr̃di.s.de reb.dub.iste mod⁹ nõ est tut⁹,qa si ille tal is insti
stitueret spurios,ex post facto appareret tacitã fidẽ esse adhibitã,
7 arg.l.sed iulianus,§.ꝓinde.ad Maced † Quis erit ergo mod⁹? Rñ.
f duplex,ᶠ vnus clarus,& lucidus.Nã de iure canonico talis fili⁹ dẽt
g ali à pre,ᵍ vt ex̃,de eo,q duxit in mat.quã pol.p adul.c.cum hẽret.
dixi in l.si qs à liberis.§.2.de lib.agn.Vñ modus est,ꝙ relinquat si
bi tm̃ qđ sufficiat ad alimẽta,hoc mõ.Relinquo filio spurio meo
in vita sua fundũ ꝓ alimentis suis,& post mortẽ sit suorũ,qb.pt re
h linqui ꝓ eorũ alimẽtis,l.fi.C.de nat.lib.idẽ dico in dote ʰ eodẽ fa
i uore,& eadẽ rõne,qa spurio qs pt legare dotẽ,sicut,& alimẽta,ⁱ ar.
l.j.s.sol.mat.& l.cũ post.§.gener.de iure do.& ita de facto dixi.&
hoc nisi excedat ᵏ magnã q̃titatẽ,alias forte psumeret fraus.l.j.C.đ
nat.lib.Alius modus est,& iste continet in se aliquid fraudis,si te
stõr rogat hr̃dẽ exp̃ssè,vt restituat cui velit,ex hoc qa nõ est taci-
tũ fideicõmissum,immo palã relictũ.l.nõ intell'r.§.si qs palã.đ iur.
fisci,sed tñ hoc casu nõ põt hr̃s spuriũ eligere:qa tũc videret capе
re à testõre,l.vnũ ex familia.§.j.s.de l.2.iõ est cõsiliũ, ꝙ hr̃s eligat
tertium,& postea ille terti⁹ eligat spuriũ,aliqd tñ fraudis hẽret in
8 se.¶ † Quæro,& reuoco in dubiũ,ponam⁹,ꝙ aliqs reliqt filio spu
l rio palã,an dẽt esse fisci,ˡ an dẽt remanere apud hr̃des scriptos,vel
apud quos? Vr̃,ꝙ ptineat ad fiscũ,vt in oĩb.legibus loquentib. de
tacito fideicõmisso,l.si qlibet,& l.ĩ fraudẽ.s.e.& j.de iure fis.l.j.In
ꝯriũ vr̃,ꝙ certis psonis noĩatis,vt l.j.C.de na.lib.l.si qs incesti.C.đ
ince.nup.& ita tenet Azo in sum.de na.lib.circa prin. & glo.in l.
hæreditas.C.eo.tit.in prin.Ego reperio,ꝙ Ric.Malũb.determina
uit ꝯriũ,qa debet remanere apud hr̃dem scriptum,vel apud veniẽ
tes ab intestato,qđ sic ꝓbauit.Aut dices istos filios totaliter inca
paces,& habeo ꝓpositum.l.si in metallum,s.ti.j.aut dices eos in
dignos:& tũc qa sunt indigni sine culpa sui,qa alieno vitio labo
rant simil'r nõ applicat̃ fisco,sed remanet apud hr̃des scriptos,vel
venientes ab intestato.ita no.in l.auferẽ.circa prin. j. de iur.fisc.
Præterea de hoc est tex.in l.non intell'r.§.si qs palam.j.de iur.fis.
vbi qñ relinquit̃ palã hr̃s nullã pœnã patit̃,sed si certis psonĩs đbe
ret̃ hr̃s pateret pęnã:ergo,&c.& no.in glo.fi.in l.Lucius.§.j.s. de
leg.j.& hoc puto verũ.Non obst.l.j.C.de nat.lib.& l. si qs incesti.
C.de incest.nup.quia loquunt̃ in spuriis natis ex illo coitu sic ĩꝓ
bato:al's remanẽt iura cõia,qđ remanet apud hr̃des scriptos, vel
venientes ab intestato,& reperi ꝯsultũ per d.Old.Non obst.leges
q̃ loquunt̃ de tacito fideicõmisso,qa in eo auferunt̃ bona ipsi hę
redi qui accõmodauit tacitã fidẽ pp eius delictum commissum in
* accõmodãdo fidẽ,* qui aũt palã rogat̃ nullum delictum com-
9 misit,facit l.in fraudẽ.ĩ fi.s.eo.¶ Quæro,† quid ᵐ dbet facere ꝭm
m conscientiã,ille qui est tacitè rogat⁹ de dando? puto,salua rõne
theologorum legaliter loquẽdo,ꝙ dẽt dare fisco ꝭm cõscientiã,
nec pt dare spurio,vel retinere:qđ patet,quia retinẽdo diceretur
malę fidei possessor,l.eũ qui.s.eo.si malę fidei est,& omne qđ nõ
est ex fide,est peccatũ,&c.vt c.qm̃ omne.ex̃ de præscrip.ex̃nea au
tẽ psona indubitanter põt relinquere spurio,vt not.in auth.qui.
mo.na.effi.sui.in fi.probat in l.si is qui. de vul.& pup.¶ Quæro.†
10 vtrum hr̃s teneatur huic positioni rñdere,ⁿ an fuerit rogatus ta
n citè de restituendo vel nõ,hoc habui cõsulere de facto dubiũ fa
cit,quia iura canonica dñt,ꝙ qs nõ dẽt se ꝓdere,& iura nr̃a dñt ꝙ
istis interrogationib.p quas aliqs detegit̃,nõ dẽt rñderi.l.qui iu-
rasse.§.pr̃.cũ gl.fi.de iureiur.& l.si à te. in prin.j.de exce.rei iud. In
ꝯrium dixi,ꝙ teneat̃ rñdere, primo p iura ciuilia,vbi quis tenet̃ p
iur̃m rñdere,an delinquerit,vel non.l.Marcell⁹.§.j.s.re.amo.& ibi
de his dixi,& l.lex Cornelia.§.hac lege.j.de iniu.& iureiu.l. 2.§.j.
& ibi no.& de hoc hẽmus in casu nr̃æ qõnis.j.de iur.fis.l. non in
tell'r.§.tacita.& ibi gl.parua in verb.ꝓbationib. q̃ dicit, vt p con-
fessionẽ,&c.Vn⁹ ergo mod⁹ ꝓbãdi tacitũ fideicõmissum est p cõ
fessionẽ,& ille satis innuit dr̃e fieri de hoc ĩterrogationẽ: pt ẽt p
iur̃m cogi qs rñdere,an possideat,vl' dolo desiit possidere.l.quoti
es.§.p̃tor.s.de nox.act.& de rei ven.l.q petitorio.in prin.ad hoc fa
cit gl.s.de off.asses.l.j.sup verb.postulationib. vbi aliquis interro-
gat̃ de sua turpitudine.Nõ obstat,qđ canonistæ dñt,ꝙ qs nõ dẽt se
ꝓdere,qa ẽt ꝭm eos ĩ criminalib.q̃ ĩpediũt retẽtionẽ bñficij,tene
tur qs rñdere.Ita tenet Spe.in ti.de posi.§.7.ver.13.p lo.An.ex̃ de
elec.c.dudũ.el 2.& de accu.c.inqsitionis.sed in ꝓposito tale cri-
mẽ impedit retẽtionẽ bñficij,qa talis hr̃s ẽ ĩdign⁹ retinere hr̃dita
tẽ,& possidet mala fide,& tenet̃ de fructib.C.e.l.j.& l.eũ,q tacitã.s.
eo.Ergo manifestè ꝯcludit̃,ꝙ pt cogi rñdere.Nõ ob.l.q iurasse.§.
si pr̃.& l.si à te.s.de exce.rei iudi.qa ibi iõ,qa p illas ĩnterrogatio-
nes examinaret̃,qđ pri⁹ decisum est p sñiam, vel iur̃m, qđ iudex
pati non dẽt.l.si duo proni.§.idẽ Iulia.in fi.s.de iureiur. & q̃tũ ad
11 mãm de spuriis ista sufficiãt.¶ † Verũ qa ĩ isto titulo,& aliis lo
cis fit mẽtio,qñ aliqd auferẽ alicui,an dẽatur fisco,vel qb.gl.vult
sũmare ĩ l.hr̃ditas.C.e.& ibi p Cy.& ĩ veritate ĩperfectissimè loq
tur.Iõ ꝓ declarãda ista mã sũt quatuor vidẽda p ordinẽ.Prĩò,qñ
defect⁹ obuenit ex psona defuncti.Scđò,qñ venit ĩ psona illi⁹,cui
aliqd relinqt̃.Tertiò,qñ testm̃ deficit sine defũcti volũtate.Quar
o tò:qñ deficit pp volũtatẽ defuncti exp̃ssè mutatã.ᵒ Prĩo casu dic,
aut testator cum nullo posset testari, & veniunt venientes ab in
testato.l.j.§.plane.j.de suis,& leg.nisi pp suum delictum bona es-
sent publicata.l.eius.§.j.s.de testa.quod tñ hodie est immutatum p
Authẽ.bona dannatorũ.C.de bonis pscr.qđ dic,vt dixi.ibi. Aut
pt cũ qbusdã testari,cũ qbusdã nõ,qa nõ cũ filiis spuriis,vel ince-
stuosis:& dic,aut eis reliqt palã,& r'la ẽ,ꝙ venit ad illos, ad quos
veniret ab ĩtestato,ac si relictũ nõ eẽt.l.nõ intell'r.in prin. de iur.
fis.

ADDITIONES.

a Barb.¶ Quæro,an.Et de intellectu d.l.si is,qui.& de materia vide Bald.eleganter loquẽ
tem in l.eam,quam,propè fi.C.de fideic.
b Ale.¶ Succedat matri.Spurius an succedat matri.Item adde,ꝙ talis spurius non põt suc
cedere ad pias causas,vt no.Bal.in l.j.C.de sac.san.eccl.Et vide Ale.in cõsi.139.ver.plus di-
co,in 1.vol.& in consi.174.in fin.in 5.vol.
c Ale.¶ Non succederet.Item adde,ꝙ valet relictum factũ spurio,si ingrediatur monaste
rium,secundũ Gui.de Cu.& Bald.in l.j.C.de sac.san.eccl.in lec.no.in repe.quod no.
d Ale.¶ An parentes.adde Bal.in aut.licet,C.de na.li.& Bart.& in l.j.in fin.prin.j.de contra
tab.& alex.de Imo.in consi.139.co.j.in 6.vol.
e Ale.¶ Vnũ modũ.Vtrũ sit aliquis modus relinquẽdi spurio filio,& vtrũ posit spurius sub-
stitui filio legitimo,vide Bar.in d.l.j.qđ cõdõnes.adeo tamen qđ Bal.in l.pater.de hær.in
stitu.dicit.quod filius creatus ex nefario coitu est ĩ oĩb.capax ab extraneo.licèt nõ à pa-
tre.alleg.gl.sing.in Auth.qb.mo.nat.effi.sui.§.fi.immo ẽt à fratre,l.si is,qui,vbi est tex.no.
per doc.s.de vul.& pu.pro cautela vide Bal.in l.3.in prin.s.de lib. & posth. & Flor.in l.
quę testõ,s.de prob.& vide Bal.in Aut.ex complexu,de incest.nup.& Bal.in l.eam,quam,
de fideic.
¶ Adde,an sit aliquis modus relinquendi,Bald.consi.131.& 337.li.3.& an à fratre legitimo
posit institui,vide eundem consi.5.lib.j.
f Barb.¶ Respondeo,duplex.Et vide gl.in l.j.s.de leg.tut.& sic sentit hic Bar.ꝙ pater tene
tur ad dotem,contra tenet Io.de imo.in l.j.ff.sol.ma.& Bald.in auth.res,q̃.C.cõia dele.&
vide Bal.in l.mater.C.de iur.dot.Bal.in auth.ex complexu,& in d.l.si quis à liberis.§.vtrũ.
ff.de lib.agn.& nũc facio certas allegationes ꝓ dicto Bar.hic,& vide.Io.ĩ l.1.ff.sol.mat.
& sequitur opi.Bal.ĩ d.l.mater,& nũc consului, post consiliũ vide Bar.in l.fi.§.si à socero,
j.de his,quæ in frau.cre.ad fi.vbi dicit,quod sacerdos potest dare dotem filiæ,iuxta no.
in d.c.cum hẽret,quasi velit,quod non excedat alimenta,quod bene no.& vide Bal.in l.
eam,quam.C.de fideic.vbi dicit, quod superfluum aufertur sibi,& in l.id,quod pauperi-
bus,C.de sacros.ecc.& dixi in c.j.de mag ist.& an principes mundi posint maritare suas
spurias,vide Bal. in c.j.de consti,& vide gl.in auth.quib.mo.na.effi.sui.§.pen.
g Ale.¶ Debet ali à patre.Et adde Bar.in auth.ex complexu,de ince,nup.& ibi limitat non
procedere in notorio incestuoso. secundum Bald.in l.id,quod pauperib.de epis.& ele.&
pater potest ipsum priuare alimentis.
h Ale.¶ In dote.Sed istud arg.de dote ad alimẽta non semper ꝓcedit,vt per Imo.in mul-
tis exẽplis in l.j.sol.mat.& adde quod no.Bar.in l.Titio centum.§.Titio genero,in ver.2.
est videndum,j.ti.j.& quod no.Cy.& Bal.& Imo.in l. Mæuius,§.duob.in 3.q.de le.2. sed
de alimentis ad legitimã bñ ꝓcedit arg.secundum Bal.in l.filiis.C.de inof.test.in legi
tima.n.procedit de plano,& iudicatur sicut in alimentis,Bal.in l.si quis in suo,eo.tit & vi
de Bal.in l.si quis incesti,C.de incest.nupt.
¶ Adde,an sicut spuria debat alimentari,ita & eodem modo dotari, Abb. consilio 115.
lib.2.
i Ale.¶ Dotem,sicut & alimenta.Et tenet Bar.in l.vxor.§.pater naturalis. de leg.3. & Bal.
in l.fi.C.de dot.promis.sed vide Bar.in l.mater.C.de iure dot.
k ¶ Alex:Nisi excedat. Vide Bal,in l.eam quam.C.de fideic.
l Alex.Esse fisci.Relictum filio spurio palam an applicetur fisco,vide Ange.& Imol.post
gloss.in l.ex facto.§.Iulianus Longinus.de vulg.& pup.per Bar.in consi.incip.do.doct.
Theobald.& quod not.Bal.in l.si quis presbyteros.de episc.& cler.Bar.in l.j.C.de natu.
liber.& ibi Bart.& Bald.in l.fi.in vlt.col.C.vnde legi.& quid si hæres tacitè fuerit roga-
tus restituere spurio,habetur per Bal.in l.etiam.C,ad leg. Falc.& quis dicatur spurius,
vel vulgò conceptus,vide latè Bal.in l.si qua illustris.C.ad Orfic.quis naturalis, vel ba-
stardus.vide glo.in cap.nisi cum pridem.de renunc.& not.Bar.in l.ex facto. § si quis.ad
Trebel.& Cyn.in l.quisquis.ad l.Iul.maiest.& vide Bald.super Inn.in cap. nisi cum pri-
dem.de renunc.
* Claud.L.in fraudem. Adde,ad concubina hæres instituta, & rogata restituere filiis,
videatur accommodasse tacitam fidem.Rom.consil.478.
m Pom.¶ Quæro quid.Vide pulchram quæstionem per Felyn.in c.intimauit.de testib.
n Al.¶ Positioni respondere. Not.hic duas glos.quando quis tenetur respondere positio-
ni criminosæ,& vide quod not.Bald.in l.4.C.de eden.& bald.in consil. incip. Seius de
Spoleto.& quod dixi in d.l.non intelligitur.§.tacita.& vide ad hæc dicta bart. in l.2.§.
quod obseruari.de iur.calum.
o Alex.¶ Expressè mutatam.Quid autem si clericus fratrem suum hæredem instituit,qui
tacitam fidem sibi accommodauit de restituendo hęreditatem spurio,an hęreditas ap-
plicetur ecclesiæ,an fisco,vide no.bald.in l.si quis presbyter.C.de episc.& cler.& de his,
& de omnibus aliis vide plenè bar.in consil.incip.dominus D.magistri Theobaldi. vbi
etiam dicit,quod spurius nullo tempore præscribit hæreditatem patris.Et de hac mate-
ri a habetur per bald.in l.lata.C.de appel.& adde not.per Cyn.& bald.in l.quisquis. ad l.
Iul.maiest.vbi omnino vide.& de materia etiam per bald.in l.hæreditas.C.eod.& breuiter per eum in l.j.C.de sec.nup.bald.& Imol.in l.3.suprà,de sec.per bald. in l.etiam.C.
ad legem Falcid.

fis.&l.Luci⁹.§.in testō.s̃.dele.j.Fallit C. de na.li.l.j.C.de inc.nup.l.si quis incesti.& ibi defertur certis personis,qb.cessantib. locus est fisco,vt ibi p₃.& hoc qñ sine delicto hr̄dis,al's si delictū hr̄dis eēt in aliquo,dicā j̃. ¶Scd's casus prīcipalis est,qñ deficit p defectū il li⁹,cui relinqt̃,& iste est magis difficilis casus,q̄ aliqs:quo casu dic, q̄ circa istū casum hēs ꝯsiderare quatuor tpa,vel quinq;.Nā qñq; cā,quare aliqs repellit̃ à relicto,ꝯtingit añ testm̄,qñq; in ipso tem pore,qñ testm̄ fit,qñq; post testm̄ ante mortē,qñq; in ipso actu mortis,qñq; post mortē.Si ista ꝯtingūt añ testm̄,dic,qñq; ista cā total'r statū ꝑsonę annihilat,vt q̄ efficit̃ seru⁹ poenæ,& iste dr̄ om nino incapax,& remanet apud hr̄dē ab intestato,vt s̃.ti.j.l.si in me tallum.Qñq;stat⁹ ei⁹ nō annihilat̃,s₃ minuit̃,vt q̄ perdit ciuitatē, l.cognitionū.§.pe.j̃.de var.& extraor.cog.tūc an talis sit īcapax,vl' dign⁹,sunt opi.inter doc.in l.j.C.de hæ.inst.Et ꝯsueui tenere,q̄ sit omnino nō capax,l.j.§.pe.j̃.de ꝯtab.& l.si necē.§.si deportat⁹.j̃.de bo.li.Qñq;status eius nō minuit̃,s₃ pp aliā cām ius eū capere nō permittit:& isto casu aut hoc ꝯtingit sine sui culpa,& nō applica tur fisco,d.l.auferẽ.in pr.& ibi no.j̃.de iur.fis.& dixi s̃.de filio spu rio.Aut hoc ꝯtingit sui culpa,& tūc est indignus,& applicatur fis co r'r,vt s̃.e.l.Claudius.& l.seq.Fallit C.de sec.nup.l.j.vbi applicat̃ certis personis,vt ibi dr̄.Scd'm tps est,qñ cā,quare nō p̄t capere, ꝯtingit in ipso actu testādi.Et hoc ꝯtingit duob.mod.Aut cā est iō q̄ sibi adscribit in testō,& h̄r ꝓ nō scripto,cū lex ꝓsumat illā vo lūtatē nō esse verā,vt s̃.ti.j.l.j.C.de his,q̄ sibi adscrib.per totū. Vel ꝯtingit,q̄ cogit testōrem ad testādū,vel nō,& hoc casu cui appli cetur,dic,vt l.j.§.j.s̃.si qs ali.test.ꝓhi.Rō huius p̄t esse,quia cum coa cta sit voluntas,hr̄s institut⁹ hāc volūtatē defuncti h₃ vt indign⁹, merito ab eo p̄t auferri,& applicari fisco.d.l.in fraudē,& l.seq.& hic,si tñ iste,cui debebat restitui,tpe mortis supuixerit, vt hic dr̄. Tertiū tps est post factū testm̄,qñ cā superuenit post factū testm̄ añ mortem:quo casu dic,Aut superuenit cā nullo ꝯmisso ꝯ̃ testō rem,& tūc idem,qd s̃.dixi,qñ cā añ testm̄ suberat,d.l.si in metal lum.s̃.ti.j.Aut aliquo ꝯmisso ꝯ̃ testōrem,& tūc aut fuit ꝯmissum ꝯ̃ eum de facto absq; aliquo iuris colore,& legatū vr̄ tacitè reuoca tum,nec applicat̃ fisco,l.3.§.fi.s̃ de adi.le.& l.si inimicitiæ.s̃.e.Aut adhibito aliquo iuris colore,& tūc aut hoc faciens nō ꝓsequeba tur ꝯmodum ꝓpriæ rei familiaris,s₃ magis vindictā,& legatū vr̄ reuocatum,l.filio.§.Seia.s̃.de adi.le.Aut ꝓsequebat̃ ꝯmodū rei fa miliaris,& tūc est indign⁹,& applicat̃ fisco,vt s̃.e.l.si inimicitiæ.in fi.& hoc si legatarij culpa deprehendat̃,l.cū scd'is tabulis.§.j.s̃.e.Et ꝑdicta vera r'r.Fallit in auth.si captiui.C.de epi.& cle.vbi nō appli catur fisco,s₃ eccl'iæ.Item fallit in auth.liberi furiosi.C.de epis.au di.Quartum tps est,qñ cā superuenit ipso tp̄e mortis,& hic aduer te.Aut talis cā fuit ex cā suæ negligentiæ,aut ex dolo , vt puta q̄ testōrem interemit,Primo casu est indignus,vt s̃.eo.l.indignum. Secundo casu si quidem ipse capiebat ex legis dispositione ab in testato,simil'r est indignus,& applicatur fisco,vt s̃.e.l.si inimicitię. in fi.& hoc si legatarij culpa deprehenditur,l.cum ratio.in fi.j̃.de bo.dam.Si vero capiebat [a] ex dispositione hominis, & tunc non capit,sed remanet apud eos,à quib.est relictum,l.si ab hostib.§.j.s̃. sol.mat.¶Vltimum tps,qñ talis causa superuenit post mortem,& isto casu semper talis causa facit quem indignum, & omnino nō capacem,& facit fisco locum,l.j.& 2.& l.hæredi.& l.ei.s̃.eo. Fallit, talis causa respiciebat commoditatem certę personę,vt s̃.e.l.post legatum.§.amittere.& C.de leg.l.pen.tunc.n.illi personæ applica tur,vel alij,prout lex disposuerit,vt dictis legib.hoc modo potest intelligi auth.hoc amplius.de fideicom.De tertio casu,& quarto non dico.

ADDITIO.

a Ale.¶Si vero capiebat.Aduerte ad d.l.si ab hostib.§.j.q̄ l₃ bar.hic dicat, quòd illud lu crū iō remanet penès hæredes vxoris,& non applicatur fisco,quia illud lucrum ibi per cipiebat maritus ex conuentione hominis,secus si ex conuentione legis deferretur lu crum:quia priuatur eo,cui debebatur,& applicabitur fisco,non āt remanebit apud hæ redes defuncti,sed ipse bar.in d.l.si ab hostib.tenet,quòd ibi illud ideo est, quia est spe ciale in lucris specialib.l.j.C.de sec.nup.tñ illud est falsum,quia contra casum l.cū mor tem.j̃.de iu.fis.vbi lucrum erat dotale,& tñ non applicatur fisco.vnde opi.sua mibi vide tur verior.pro qua facit arg.l.Celsus,s̃.de arb.sed ēt contra istam opi.videtur casus in l. cum ratio.j̃.de bo.dam.vbi filia hæres erat instituta,& sic capiebat lucrum ex dispositio ne hominis:& tamen ibi dicitur,quòd si testator interuenit, applicabitur hæreditas fis co,non autem hæredib.venientibus ab intestato,vel aliis,ad idem l.Lucius;de iur.fis.sed potest dici secundum Imo.in d.l.si ab hostib.respondendo ad d.l.cum ratio,& ad d.l.Lu cius,quòd illud est in lucro hæreditatis,vt difficilius perdatur,vt patet ex his,que haben tur in l.3.§.fi.cum seq.& l.ex parte.s̃.de adi.le.& facit quod no.bar. in l. hæc conditio .la piccola,j̃.de cond.& de.Cogita.contra bar.hic etiam tenet Pau.de Cast.in d.l.si ab hosti bus.Adde bal.conf.cexxij.lib.j.

LIBER XXXV.

TITVLVS I.

De cond.& demonst.

[a] Quid Sit conditio, a dicam in l.j.Quid sit demonstratio,di cam j̃.e.l.demonstratio.in prin.Quid sit mod⁹,dicam in l.quibus dieb.§.fi.j̃.e.De natura conditionis casualis, vel mistæ dicam j̃.eod.l.in testamento.De natura conditionis impossibilis dic.vt s̃.de cond.inst.l.j.De natura demonstrationis causæ,& mo di dicam in dictis legibus.

ADDITIO.

a Ale ¶Quid sit conditio.Hic dicitur diuisio,& remissio totius tit.ad de bonam gl.in §.lon gè.inst.de le.& quod no.in rub.C.de fal.causa,& in l.j.C.de his,quæ sub modo.

LEX I.

1 *Conditio reiecta diffinitione gl.& Azo.est quidam futurus euentus,in quem di spositio suspenditur.*

Dictio,si,quando respicit verbum præsentis,vel præteriti temporis,non facit con ditionem.

2 *Conditio in præteritum impropriè est conditio*

3 *Dictio,si,quando respicit verbum futuri temporis,an,& quando faciat condi tionem.*

4 *Dictio,si,pro quamuis ponitur impropriè,& etiam quando vnitur copulæ.n.6.*

5 *Dictio,si,adiecta orationi,quæ est certa,vel pro certa debet poni, accipitur pro quia.*

6 *Dictio,& si,pro quamuis.*

7 *Dictio,si,facit conditionem expressam,dum facit conditionem.*

8 *Dictio,cum,quando faciat conditionem.*

9 *Differentiæ inter dictionem,si,& cum.*

10 *Dictio,nisi,quando faciat conditionem tam in vltimis voluntatibus,quàm in contractibus.*

11 *Dictio,alioquin,non solum orationem conditionalem facit,sed in seipsa ora tionem continet,& inducit conditionem contrariam.*

12 *Dictio,aliàs,quando conditionem faciat.*

13 *Dictio,siue,est disiunctiua,& posita inter duas orationes futuri temporis in ducit conditiones,disiunctiue.*

14 *Copula,si,denotat ordinem,vt vnum de necessitate præcedat,aliud sequatur, conditionem inducit.Idem in coniunctione alternatiua.*

15 *Dictio,quoad,donec,& quandiu,quando inducant conditionem.*

16 *Conditiones extinctiuæ,quæ per dictiones prædictas significantur,quando ex tinguant ipso iure,& quando ope exceptionis.*

17 *Dictio,dum,quando faciat conditionem.*

Idem de dictionibus,quousque,& quando.

18 *Aduerbia temporis in casibus,quibus faciunt conditionem,illam faciunt se cundario,& principaliter tempus.*

19 *Dictio,vbi,impropriè posita facit conditionem.*

20 *Dictio quatenus,quandoque facit conditionem.*

21 *Aduerbia negandi an faciant conditionem,vel modum,remissiue.*

22 *Aduerbium omne,quod dispositionem suspendit in aliquem futurum euentum, facit conditionem.*

23 *Præpositiones quando inducant conditionem.*

24 *Præpositio inducit conditionem,quando per eam dispositio suspenditur in a liquem futurum euentum.*

25 *Conditio quando inducatur ex vi nominis.*

26 *Nomina quando suspendunt dispositionem in aliquem futurum euentum,tunc faciunt conditionem.*

27 *Pronomina quando inducant conditionem,& ibi quid de pronominibus distri butiuis.*

28 *Relatiua substantiæ quando inducant conditionem.*

29 *Relatiua qualitatis,quantitatis,quotitatis,vel numeri quoad illam qualitatem inducunt conditionem.*

30 *Conditio,quæ inducitur per relatiua,dicitur conditio tacita.*

31 *Conditio dicitur tacita quatuor modis.*

32 *Conditio expressa est,quæ inducitur per coniunctiones,per aduerbium tempo ris,per præpositiones,& per distributiua.*

33 *Verbum coniunctum alteri verbo,mediante coniunctione inducit coniunctio nem,aliàs non.*

Verbum infinitiui modi coniunctum alteri verbo sine coniunctione conditionem inducit.

34 *Participia absolutè posita inducunt conditionem expressam.*

35 *Participia præsentis,vel præteriti temporis conditionem non inducunt,futu ri sic,quia faciunt tacitam.*

36 *Gerundium quando faciat conditionem.*

Gerundium non differt ab infinitiuo.

37 *Supinum quando faciat conditionem,& quòd non differt ab infinitiuo,vbi q̄ facit conditionem ratione alterius verbi,cui adiungitur.*

Egatis,quæ relinquuntur. Primo po nit vnam diuisionem trimembrem,cum vna exceptione,vsque ibi,cum dies, ibi ponit vnum dictum de natura secun di membri,vsq; ibi,dies autem. ibi ponit vnum tertium membrū secundum glo.Vel dic,ibi declarat secundum membrum debere intelligi de die certa an,sed incerta quando, vsque ibi, inest autē. Ibi ponitur declaratio exceptionis.¶Op.de l.vbi.& de l.epistolā. §.fi.j̃.ad treb.Tene menti secundam sol.vt in qualibet earum no. Secundò op.de l.si ita.§.Pegasus.¶Tertiò opp. de l.stipulatio ista. §.inter certam.cum sim.Sol.gl.aliud in die incerta.Contra hoc fa cit C.de fideic.l.post mortem.dic,vt ibi.& dicitur j̃.ad treb.l.sed & si ante.¶Quartò op.j̃.e.l.hæres meus.in prin.sed hęc intelligitur secundum illam,vt ibi in 1.gl.no.& illa,quæ expediunt dicere cir ca diem certam,vel incertam,dicemus in l.contraria,licèt gloss. hic tangat. ¶ Expediamus aliqua vtilia circa conditionem.

2 Primò quæro. Quid sit conditio. a Rñ.ɔdõ est q̃dã legati suspẽsio,cui⁹ de futuro defect⁹,vel cõ
firmatio depẽdet ſm gl.s̃.in rub.& Azo.in summa,de cond.inser.
q̃d non pl3 in eo,q̃d d̃r legatum suspendi,qa ẽt aliæ dispositiones
suspendũt p ɔdõnem,vt ɔ̃ct⁹,& snĩæ,& similia.Item q̃d dicit,suspensio,nõ est verũ:nã suspensio est effect⁹ pendentis ɔdõnis,&nõ
est condõ,vt s̃.si cer.pe.l.pecuniã.& l.itaq3.& p3 per omnes ll.huius ti.quæ ipsum actum,q̃ pendet ex futuro euentu,vocant condõnem.Item in eo,q̃d d̃r,cuius,&c. Aut.n.intelligis,cuius,s.legati,& nõ bñ dicit,qa sic nõ diffiniret̃ ɔdõ,sed legatũ ɔdõnale. Aut
intelligis cuius,s.ɔdõis,& tũc malè seq̃tur,defect⁹,seu ɔfirmatio
pẽdet ex futuro euentu.Non.n.ipsa ɔdõ ɔfirmatur,sed in ipsius existentia alia dispõ confirmat,vel deficit.Vñ tu dicas,q̃ condõ est
q̃dã futurus euentus,in quem dispõ suspenditur.Euentus dico generalis,siue cõsistat in facto,siue in iure,vt j̃.e.l.multum.Item siue
affirmatiuè,siue negatiuè,vt j̃.e.l.in facto.Futurus dico,ad dñiam
ɔdõnum de p̃terito,vel pñti,q̃ non sunt p̃priè conditiones,l.institutio talis.in fi.de cond.inst.& j̃.e.l.eas.in pr.& l.si ita stipulat⁹ fuero hãc summã.de ver.ob.& s̃.si cer.pe.l.itaq3.& ibi no. Vbicũq3.n.
lex reperitur conditionem appellare; q̃ est de p̃terito,impropriè
loq̃t lex,vt no.s̃.de le.j.l.si sic.§.j.ĩ gl.sup ver.demonstrõnem.& no.
j̃.e.l.in conditionib.§.j.de hæ.inst.l.2.in gl.super ver.inesse.In quẽ
dispositio suspendit̃,hoc dico ad dñiam diei certæ,q̃ dispositionẽ
non suspendit,vt hic,& j̃.de ver.si.l.cedere diem.q̃d dic,vt dicam
in l.hæres meus. Item ad differentiam conditionis necessariæ,q̃
non est conditio;l.in illa.§.fi.de ver.ob.& de noua.l.si pupillus.§.
qui sub conditione.Item ad differentiam conditionis impossibilis,quæ non suspendit,ideo non est conditio,vt j̃.e.l.3.Dicam plenè in d.l.j.de cond.insti.

b Videndum est. b Ergo,per q̃ verba inducit̃ conditio,
& sic videamus tã de coniunctionib.q̃
de p̃positiõib.aduerbiis,& cęteris partib.orõnis.¶Priò ergo q̃ro
de natura hui⁹ dictionis,si,vtrum inducat sp conditionem? gl.v̄r
dicere,q̃ sic. Fallit q̃nq3,vt in l.muto.§.j.s̃.de tute.& q̃d ibi not.in
c gl.in ver.nõ ɔdõẽ.†Tu dic lati⁹,q̃nq3 hæc dictio,si,respicit verbũ
pñtis,vel p̃teriti temporis,& tũc nõ facit ɔdõnẽ,d.l.si ista stipulat⁹
fuero hãc summã.j̃.de ver.ob.& s̃.dixi.& dicã j̃.e.l.demonstrõ.§.
j.& oĩa iura,q̃ ɔdões in p̃teritũ appellãt ɔdões,loquunt̃ impro-
c priè.c Aliquãdo†respicit verbũ futuri tp̃is:& hic aduerte,q̃nq3 il
3 le futurus euentus est certus omni certitudine,q̃nq3 est certus an,
sed incertus q̃ñ,vt mors.aliq̃ñ est omnino incertus.vt sunt communiter omnes ɔdões.Primo casu nõ facit condõnẽ,vt s̃.dixi.
Secundo casu sunt gl.ɔ̃riæ.Nã q̃dã dñt,q̃ hæc adiectio,si moriar,
non facit ɔdõnẽ,vt no.in l.si pupill⁹.§.q̃ sub ɔdõne.de noua.in pr.
gl.& Cy.t3 ibi,& C.de hæ.inst.l.extraneũ.Contrariũ t3 gl.ibi,si ãt
ɔdõ.in l.oĩb.obl'onib.j̃.de re.iu.&Dy.in d.§.q̃ sub ɔdõne.& ista est
d veritas.Casus est j̃.e.l.q̃b.dieb.§.q̃dã titio.d& de ver.ob.l.quodcũ-
e que.§.fi. Tertio casu r'a est,q̃ dictio,si,e facit ɔdõnẽ, vt hic,& no.
C.de his,quæ sub modo,l.j.& q̃ñ dies leg.ced.l.si titio.& quasi in
omnib.legib.quæ tractãt de ɔdõnib.Hoc ãt fallit in casib.qui pate
f bũt ex r̃nsionib.ab inferiora ɔ̃ria.Instat̃ ergo f ɔ̃ p̃dicta de l.muto.
§.j.de tute.Fallit vbi per dictionẽ,si,apponat̃ ɔdõ,q̃ tacitè inerat,
qa tũc nõ facit ɔdõnẽ.Hoc est falsum,qa in tacita ɔdõe est ɔdõ,&
suspẽdit,vt hic,& notat̃ de pactis.l.itẽ qa.Dic ergo,q̃ ibi nõ facit
cõdõnẽ,q̃ tutoris datione suspẽdat:s3 bñ facit cõdõnẽ,q̃ suspendit administrõnẽ,& talis exp̃ssio facta à iudice intell'r facta,ſm q̃d
tacitè inerat,al's tutoris datio vitiaret̃,vt ibi p3.Facit ad p̃dicta q̃d
no.Inn.ext.de præsum.c.fi.in pr.magnæ gl.& per Io.An.de of.de
4 le.c.j.in cle.Itẽ instat̃† ɔ̃ p̃dicta,qa dictio,si,interdũ ponit̃ p̃ q̃uis,l.
fi.C.de li.& eorũ li.& de aqua plu ar.l.j.§.s3 apud Seruij,& ibi no.&
de ver.ob.l.inter stipulãtẽ.§.sacrã.Rñ ibi assumit̃ impropriè,ne re-
sultet prauus intellectus.Nã nã cõdõis est,vt ex ea resultet validũ
arg.à ɔ̃rio sensu.l.j.§.hui⁹ rei.s̃.de of.ei⁹,cui man.est iurisd.& no.p
g doc.C.de epi.& cle.l.cõuenticulã.sed in casib.ɔdictarũ ll.ɔ̃ri⁹ cõsensus est prauus,iõ ponit̃,si,p̃ q̃uis,& sic ponit̃ implicatiuè,sicut ẽt:
vel aduersatiuè ad id q̃d prima facie videbat̃ forte esse.Hoc exp̃s-
5 sè probatur C.e.l.2.& ibi tex.& gl.Itẽ instatur,†qa reperitur inter
dũ si,p̃ qa,l.videam⁹.in prin.de in lit.iur.& de adm.tu.l.titiũ,&Mæuiũ.§.à m̃re de dam.inf.l.is.qui pignori.& l.à quo fund⁹.e.ti.So.natura cõdõnis est,vt significet rẽ dubiã,q̃ hẽbat se ad esse,& nõ cẽ,
vt dcm̃ est-iõ q̃ñ adiicit̃ dictio.si.alicui orõni,q̃ est certa,vel p̃ cer
ta d3 poni:tũc accipit̃ si,p̃ qa,vt sit rõ potius q̃ cõdõ,vt dictis legib.& no.s̃.de le.j.l.3.& hoc ẽt tãgẽt in l.demõstro.§.j.j̃.e.Itẽ insta
h tur,h qa dictio,†si,vnita cũ copula,&,accipit̃ p̃ q̃uis,vñ in plurib.
6 partib.iuris inuenit̃,& si,p̃ q̃uis,l.j.§.nũcia.de op.no.nun.de aqua
plu.ar.l.in diẽ.cũ infinitis si.Rñ.scire debes,q̃ istæ coniunctiones
req̃rũt duas orões cathegoricas,siue vnã hypotheticã,q̃d est idẽ
dicere,vt no.in l.q̃situ.de acq.re.do.¶Hoc p̃misso scias,q̃ q̃nque
hęc dictio,&,& dictio,si,ponunt̃ respũ earũdẽ orõnũ,seu dispõnũ,
& tũc cõiũctiua,& si est vna pars,& exponitur,& si.i.q̃uis,vt in cõ
trariis.q̃nq; ponũt̃ respũ diuersarũ orõnũ & tũc dictio,si stat pro
priè,& facit condõnẽ:& dictio,&,copulat,& ẽt stat p̃priè,l.j.s̃.de
vul.& pu.& inst.de vul.subst.in pr.Istæ ll.tibi declarãt hoc,si diligẽ
ter inspexeris.¶Itẽ circa†p̃dicta dubitat̃,q̃ñ dictio,si,facit ɔditio 7
nẽ,an facit ɔditionẽ exp̃ssam?Certè sic,d.l.si titio.q̃ñ di.leg.ce.¶Se
i cundò q̃ro de dictione,cũ,an faciat ɔditionẽ.Circa†q̃d sciendũ
8 est,†q̃ hæc dictio,cũ,q̃nq3 est p̃positio,& tũc h3 vim copulæ,l.illi cũ illo.de vsuf.le.& s̃.de le.j.l.titiæ.§.nihil,& tũc ɔdõnem non facit,nisi añ appareat volũtas disponẽtis l.si ita fuerit.§.fi.de manu.
test.& ibi bon⁹ tex.& s̃.de le.j.l.si ancillas.& inst.de le.§.si q̃s ancillas.
Q̃nq3 dictio,cũ,est coniunctio,q̃d est sp,cũ apponit̃ verbo p̃teriti
tp̃is,vel pñtis:& tũc non facit ɔditionẽ,qa ɔditio non est de p̃terito,s3 ponit̃ causatiuè cum,p̃ qa,vel aduerſatiuè,p̃ q̃uis,vt dicim⁹
j̃.e.l.demonstro.§.j.Q̃nq3 dictio,cum,reperit̃ aduerbium,s.cum,p̃
q̃ñ,q̃d est,q̃ñ apponit̃ verbo futuri tp̃is,tunc lex v̄r ponere regu
k lã,q̃ inter si,& cum,non sit dñia,k & vtrunq3 ɔditionem inducat,l.q̃
p̃misit.de cond.inde.& j̃.de ver.ob.l.quodcũq3.§.pe.hoc no.in gl.
j tñ qa multæ ll.vñr ɔ̃dicere,ideo circa hoc posuerunt distõnes,
9 & no.Guil.in d l.q̃ p̃misit.Pet.in d.l.quodcunq3.Tu tñ,†vt apertì⁹ intelligas,scias,q̃ p̃pria,& principalis dñia inter si,& cum,est,
qa si,denotat principal'r ɔditionem,scd̃ariò tp̃s,qa nulla conditio
est,q̃ in se nõ hẽat tp̃s futurum,vt iã dixi:dictio,cum,denotat principal'r tp̃s,est.n.aduerbiũ tp̃is;scd̃ariò ɔditionem.Probat̃ j̃.q̃ñ dies
le ce.l.si titio.& j̃.e.l.si q̃s legata.in pr.Ex hoc insurgũt plures aliæ
dñiæ.Prima est,q̃ñ ista verba apponunt̃ circa substantiã obl'onis,
vel circa voluntatẽ,q̃ exprimitur per verbum futuri subiunctiui.
Nã illa stip'o,p̃mittis si voluero non v3:secus si cum voluero,l.cẽtesimis.§.fi.j̃.de ver.ob.Ratio ſm Pe.qa in primo est ɔditio exp̃ssa
per si,in scd̃o est conditio tacita per cum,& exp̃ssa nocẽt,&c.vt j̃.
e.l.nonnunq̃.l3 gl.in d.l.centesimis multum laboret.Secunda differẽtia est,qa si p̃mitt smihi,vel legas decẽ cũ petiero,non faciat
ɔditionem,vt l.si decẽ cũ petiero.j̃.de ver.ob & j̃.e.l.Titia hr̃dis.
sec⁹ si p̃mittis,vel legas decẽ si petiero,vt no.in gl.j.& in d.l.si decẽ cũ petiero.Rõ sil'r est,qa per si,est conditio exp̃ssa:per cum,tp̃s
princip'r:& ideo cũ talis tp̃is exp̃ssio sapiat exactionem,siue executionẽ de pñti,nullã suspensionẽ inducit,vt l.liber hõ.§.decẽ.de
l verc.obl.Tertia dñia est, l quia dictio,si,siue apponatur m circa di
m spõnẽ,siue circa executionẽ,facit dispõnem ɔditionalem,vt j̃.e.
l.quib.dieb.§.quidã titio.sed dictio,cum,facit dispõnem condõnalem,si apponitur circa dispõnem:secus si circa executionem,vt s̃.
n de le.j.l.si cui legetur.§.j.iuncto pr.C.quãdo dies le.ce.l.ex his.n ita
dñt doc.Sed certè q̃d d̃r de dictione,si,est verum in vlt.volunt.ã
tib.vt d.§.quidam Titio.& ibi no.secus in ɔ̃ctib.quia tunc non facit dispõnem cõditionalem,sed resoluendam sub conditione,vt
s̃.de in diem addic.l.2.& ibi bona gl.super verbo,conditionalis in
fi.Itẽ quod d̃r de dictione,cũ,est verum,si per cum,adiiciatur circa executionẽ tp̃s certum,& euent⁹ certę ętatis:secus si incertum,
vt no.j̃.ad treb.l.Seius Saturninus.dixi in d.l.si cui.Remanet ergo
dñia inter si,& cum,tunc cum in vlt.volunt.& circa earũ execu
tionem adiicit̃ q̃dam futurus euentus collatus in tp̃s certum,puta certę ętatis,vel simile.Ratio tunc est,qa ex eo q̃ dispositio præ
cessit pura,& postea adiicitur per dictionem,cum,quæ principal'r
significat tempus,præsumitur testator voluisse adiicere conditionem.Ex prædictis colligitur,q̃ per dictionem,cum,inducitur
conditio tacita,non expressa.Hoc tangitur j̃.e.l.conditiones ex-
o trinsecus ¶Tertiò o de hac dictione nisi,an faciat conditionem.
p Dic†q̃ q̃nq3 dictio,nisi,apponitur verbo p̃teriti,vel pñtis,& tunc
10 est dictio merè exceptiua,de cuius natura solet dici in l.actione.
C.de transa.plenissimè in l.si eum.§.qui iniuriarum.s̃.si quis cau.
Ali

ADDITIONES.

a Quid si conditio.Et vide per doc.s̃.in rub.post gl.per bal.in rub.C.de inst.& subst.ibi improprie loquitur tex.& vide ad hæc quæ habes post bar.in l.cum ad præsens.si cer.pe.
b Barb.¶Videndum est.Et vide bar.in cons.56.inc.Dominicus fecit testamentum,q̃ si dicat sub hac conditione,tamen intelligitur modus,allegauit l.Mæuia,ff.de ma.test.
c Ale.¶Loquuntur impropriè.Omnia iura,quæ cõdões in præteritum appellant,impropriè loquũtur.Adde quæ s̃.dicta sunt p̃ximè in diffinitione,dixi ĩ d.l.cũ ad pñs.si cer.pe.
d Ale.¶§.Quidam titio.Istud tamen limita,vt hic per Imo.& vide no.per bar.in l.ita stipulatus,ver.2.iuxta hoc quæro,de ver.ob.
e Ale.¶Dictio,si.Item aduerte,quia si lego tibi centum,si eadem,vel partem eorum dederis Seio,dictio,si,denotat modũ,non cõdõnem,vt per Im.hic in l.hmõi,in prin.de leg.1.
f Ale.¶Instatur ergo.Istud est verum in actu fauorabili,secus in actu odioso,per l.§.filius,s̃.de lib.& posth.secundum Imo.hic.
Pom.¶Vide ale.in simili cons.8.vol.j.
g Barb.¶Sed in casib.& facit gl.ĩ l.eas cãs,j̃.e.& in data de re.iu.in 6.& in l.si vno.s̃.lo.cũ si.
h Ale.¶Item instatur.Adde tex.iuncta gl.in l.si.C.qui.res iud.non noc.
i Ale.¶Dictione,cum,No.de dictione,cum,per bal.in rub.C.de insti.& subst.sub cond.fac.per bal.in l.ex his,in prin.C.quando di.le.ced.& in l.centesimis,§.fi.de ver.ob.
k Ale.¶Non sit differentia.Differentia inter si,& cum,habetur per doc.in d.l.centesimis,§.fi.per bal.ĩ d.l.quodcũque,§.nõ solũ,& vide bar.ĩ l.eadẽ,ĩ ver.secũdo q̃ro iuxta p̃dicta.
l Barb.¶Tertia differentia est & vide gl.in l.Seius,j̃.ad treb.
m Ale.¶Apponatur.Et vide bar.in l.si cum.§.qui iniuriarum,si quis cau.& adde Imo.post bar.in l.quocunque,de ver.ob.& quod ibi dixi post Imo.
n ale.Ex his,Et ad limitatiõem hui⁹ vide tex.in l.si ita scriptum,in fi.j̃.de ma.test.quod no.
o Barb.¶Tertio quæro.Et de hac dictione,nisi,vide bar.& bald.in l.actione,C.de transac.ang.in l.Lucius,ff.de manu.test.bal.in tit.de spon.in add.Spec.
p Ale.¶Dictione,nisi.No.de hac dictione,nisi,& quid in iniis,est tex.gl.& Inn.in c.requisiti,de ap.& bal.in l.q̃b.§.q̃dã titio,j̃.e.& vide aliq̃d p Im.ĩ l.quodcũque,§.nõ solũ,de ver.ob.& q̃d ibi scripsi post eũ,per Sal.ĩ l.actiõe,C.de trãs.&Dy.ĩ regula peccatũ,de re.iu.in 6.

Aliqñ adiicit verbo futuri tpis,& tūc est q̄dā gl.q̄ vr̄ dicere:aut dictio,nisi,p̄cedit dispōnē,aut sequit,vt no.in gl.sup ver.sed hoc casu.de act.& obli.l.obligationum ferè.§.condō.sed illud est falsum,qa q̄cquid p̄cedat in ordine locutionis,tn̄ in ordine intellectus semp præcedit dispō,& seq̄t illa exceptio p nisi.Dic ergo, aut loquimur in vlt.voluntatib.& totam dispōnem facit cōdōnalem,vt j̄.eo.l.quib.dieb.§.quidam Titio.& l.fideicommissa. §. sic fideicommissum.s̄.de leg.3.Aut loqmur in ɔ̄ctib.& tunc aut dispositio fuit ɔ̄cta p verba futuri tpis:& tunc idem.Aut p verba p̄sentis,vel p̄teriti tpis,& tūc dictio,nisi,facit resolutionē condōnalē,licèt dispō sit pura,vt no.de in diem addi.l.2.licèt gl.de ɔ̄h.
11 emp.l.3.al'r sonet,& nō bene.¶† Quartò q̄ro de dictione,alio
a qn.ᵃIsta dictio mirabilis est,& nō solū facit orōnē ɔ̄dōnalē, sed in seipsa orōnē ɔ̄tinet,& inducit ɔ̄dōnē ɔ̄riā præcedēti dispōni Exponit.n.alioqn.i.si n̄ fuerit p̄dicta,vt l.si finita.§.ex hoc edicto j̄.de dā.īfe.& ibi no.i gl.alioqn.& s̄.de dolo.l.& elegāter.§.pe.& j̄ de fideic.lib.l.si cui legata sint cētū,& s̄.de le.2. l.Lucius.§.Luci⁹.2.& s̄.de le.j.l.si seruus legatus.§.si seruus.& s̄.de impē.in reb.do. fac.l.oīno.Hoc idē p̄nūciauit Papa,vt refert Spe.de cita.§.j.ver. sed pone,Papa.Vñ Iurisconsult⁹,q laborauit i ɔ̄ceptione penalis stipl'onis,de ver.ob.l.cū qd.& l.cōtinuus.§.pe.vno verbo potuisset se expedire,siue p̄cedat dispō affirmatiua,siue negatiua,posset subiicere stipl'onē pœnalē hoc mō:alioqn tm̄ dabis.Et hoc ē verū p̄priè sumēdo,licèt qñq; ī alia sigñatione reperiat̄.l.dāni. §.pe.de dā.infe.& l.fluminū.§.idē Seruius.c.ti.Sed ī prima ista cōiūctio cū alia cōiūctione adiungit̄.& sic suā nām imitat̄.in scda ī vna & eadē orōne ponit̄,& sic nō p̄t īducere cōdōnē,cū tūc sp
12 regrant̄ duæ orōnes,dispō,& cōdō.¶† Quintò q̄ro d dictione al's.qqñq; facit cōdōnē,sicut dictio:alioqn.l.diuortio.circa pri. d neg.gest.& tūc resoluitur in si,nō,vt no.ī d.l.diuortio.& ff.de iu reiu.l.alias.Qñq;alias sigñationes hēt.Nā qñq; est aduerbiū loci,& ponit̄ al's,p loco alio.l.adeo.§.qd si toto.j̄.de acq.re.do.Qñ que est aduerbiū tpis,& ponit̄.al's.i.aliqñ,vel alio tpe.l. dicere.§. vñ.de arb.& de cōd.sine cau.l.3.Qñq; est aduerbiū qualitatis,& ponit̄ al's.i.al'r,vel alio mō.vt s̄.de pecu.leg.l.deniq;.§.vtrum de aqua quot.& ɔ̄sti.l.j.§.siue.Qñq; ponit̄ al's.i.alio casu,l.q testō.§. mulier.de test.& hoc ex nā orōnis,ī qua hæc dictio ponit̄,posset
13 qs faciliter cōprehēdere.¶† Sextò q̄ro de dictione,siue,ᵇ& di
b co,q̄ propria natura huius dictionis est vt sit disiūctiua,q̄ verba disiūgit sensum tn̄ cōiūgit,vt Alexāder,siue Paris,vt C.de in lit. dan.tut.l.ad p̄tegēdā,& ibi no.tn̄ qñ hæc dictio cadit inter duas orōnes futuri tpis respū vnius dispositionis,tūc condōnem, seu cōdōnes inducit disiunctiuè,vt j̄ qñ di.leg.ce.l.hmōi.de ver. ob.
14 l.si ita qs stipulet̄.¶† Quæro:qd de cōiūctione copulatiua?ᶜRñ
c deo,qñq, cōdōnem inducit,si denotat ordinē,vt vnū de necessitate p̄cedat,aliud sequat̄.l.mulier.§.pe.de cond.insti.& j̄.de statu. lib.l.si peculiū.in prin.§.is,cui.Idē puto de cōiunctione alternatiua qñ est sigñatiua ordinis.l.cū pr̄.§.pe.s̄.de le.2. Ex qb.ɔ̄cludo q̄ oīs cōiūctio,q̄ dispōnē suspēdit in aliquē futurū euentum, inducit ɔ̄dōnē,vt ex p̄dictis patet.Hoc dico,qa istæ cōiūctiones sæpe ponūtur impropriè,& vna pro alia,vt j̄.e.l.eas causas.& ibi no.

Secundo.

Principal'r q̄ro de natura aduerbiorū,* & primò de aduerbijs tpis,de illis aduerbiis loquor
15 q̄ futurū tp̄s respiciūt,al's nō esset condō,vt pluries dixi.† Et
d q̄ro d dictionib.quoad,donec,quādiu,qd sigñant:ᵈvt ecce,lego vl̄ p̄mitto tibi cētū,quoad fueris in studio,vel donec fueris in studio,qd idē ē,iō iura p̄miscuè allegabo.Et vr̄:q̄ ista verba faciāt condōnē,vt j̄.e.l.pr̄.§.fi.& de ann.le.l.legatū.& de ali.leg.l.Caio.§. Impator.& s̄.de seru.l.3.in prin.E ɔ̄ q̄ nō faciāt cōdōnē, sed modū:no.C.de leg.l.j.& ī d.l.4.de serui.p gl.Alibi vr̄,q̄ ista aduerbia solū tp̄s:seu dilationē quādā inducāt,vt s̄.de excu.tu.l. pe.ī prin. & multa alia iura diuersimodè loquūt in hac mā.Iō ad oīum declarōnē dic.Qñq; istæ dictiones apponūt̄ ad inchoationē alicuius bñficij,& tunc faciūt cōdōnē,vt j̄.e.l.pr̄.§.fi.de an. le.l.legatū. de ali.le.l.Caio.§.Impator.& C.de le.l.1.in oīb.illis legib.inducit legatū annuū,mēstruū,vel diurnū,vt in alimētis;& iō ad inchoationē cuiuslibet legati apponit̄.Hoc sentit Cy.de idi.vid.l.fi.Aliqñ istæ dictiones apponūtur ad suspēsionem alicui⁹ bñficij,seu dispōnis p̄ambulæ,vt illa talis dispō differat̄ in euentū alicuius casus,& tūc aut suspēdit in euētū certo tpe limitatū, & facit diē. l.sancimus.§.donec tn̄.C.de iure delib.Aut suspēdit ī aliquē euētū incertū,& facit cōdōnē,vt s̄.de cond.inde l.sufficit.q̄ lex est satis no.ad hoc.Qñq; istæ dictiones apponūt̄ ad limitationē bñficij iā cōcessi seu dispōnis p̄ambulæ.s.vt id duret in euētū:seu in effīn alicui⁹ casus,& dico,q̄ inducit cōdō q̄dā extinctiua dispōnis p̄cedētis,nisi ī casu,q j̄.dicet̄,l.4.in prin.s̄.d serui.vbi est exp̄s
16 se tex.† Aduertēdū est tn̄,q̄ istæ cōdōnes extictiuæ,q̄ p has dictiones sigñant̄,qñq;extinguūt ipso iure,qñ ope exceptionis. Nā aut apponit̄ a lege & tūc ei⁹ euēt⁹ extinguit ipso iure,vt s̄.de cond.fur.l.siue.§.radiū.& de nox.l.in delictis.§.si detracta.Rō,qa lex hēt hoc facer̄.Aut apponit̄ ab hoīe,& tūc aut circa obl'ones merè p̄sonales,aut circa realia iura.Pri° casu n̄ extīguit ipso iure,siue in ɔ̄ctib.siue in vlt.voluntatib.vt j̄.de ver.ob.l.cū.q.§.quita.& ibi exp̄sè d dictione:donec.& s̄.de le.j.l.nemo p̄t.& ibi rō patet.Aut circa iura realia,& tunc aut circa ius dñij,aut circa al's seruitutes.Primo casu puto esse drīā,aut loqmur in vlt.voluntatib.& extinguit ipso iure,vt C.de leg.l.fi.fin.j.sol. ibi posita, q̄ est vera.Rō,qa testōr p̄t transferre dñium ipso iure.aut loquimur in ɔ̄ctib.& tunc nō extinguit ipso iure.Rō.qa p cōtractū nō p̄t hoc rl'r fieri,vt no.de ɔ̄di.ob cau.l.ea lege.& l.fi.C.de reb.ali.nō alie. cum si.Scdo casu qñ circa alias seruitutes,tunc aut circa seruitutes p̄sonales,vt vsusfructus,& extinguit ipso iure,vt C.de vsufr.l. ambiguitatem,& ibi exp̄sse,de dictione,donec.Rō.qa vsusfruct⁹ p̄t fieri tpe.l.si pr̄ vsumfructū.C.de vsufr.aut circa alias seruitutes reales,& n̄ extinguit ipso iure vt l.4.in prin.s̄.de seru.vbi exp̄sse ponit̄ de dictione,quādiu.Rō qa seruitutes reales non p̄nt constitui ad tps,vt ibi.Hæc licet sint de materia d.l.4.& l.nemo pōt,s̄.de le. j.tn̄ hic volui dicere,ɔ̄tum p̄tinet ad intell'm harū dictionum,Sed ɔ̄ p̄dicta instatur de l.pē.de excu.tut.& de suspe.tut l.3.§. quid si qs, vbi istæ dictiones nō inducūt condōnē extinctiuā,nec extinguūt ipso iure licet hoc possit fieri,quia tutor p̄t dari ad tps,d.l.pē.sed magis inducūt diē.Sol.istæ leges in hac materia turbauerūt aīum meum:final'r dico,q̄ qñ p has dictiones tpales dispō confertur in aliquem euentum limitatum certo tpe, tunc faciunt diem: sed qñ tpe incerto,tunc faciunt cōdōnē,vt s̄.pxi.dixi. et s̄.cum tractaui de dictione,cum.Modo ad propositum, in illis legib. dispō est circa tutelam,q̄ est limitata certo tpe,qñ finitur pubertate.Istud ergo,qd adijcit per dictionē quo ad est limitatū certo tpe.s. quo ad Reipublicę cā nō aberit:illud tps,quo non aberit Rei.cā,adijcit circa tutelā,q̄ finit̄ per tps certum.s. pubertatis, merito facit diem,seu dilationem,nō cōditionē extinctiuam.Et sic apparet,q̄ gl.q̄ dn̄t,q̄ dicta aduerbia faciunt modum,nō bn̄ dn̄t.d.l.4.vnum etiam nota de natura istarum dictionum,qa licet qñque extinguant ipso iure qñque ope exceptionis,qñq; differant vt s̄.dictū est,tn̄ illæ dictiones habent quādā virtutem repetitiuam,vt dispō suum reassumat effīn impedimento cessante.d.l.pe.& d.l.3.§.qd
17 si quis,probatur apertius in l.sicut in annos,i n prin.quib.modis
e vsusfru.amit.quod est notandum.¶ Quid de dictione cum,ᵉRñ idem,quod in prædictis.l.qui cōcubinam.§.vxori.s̄.de le.3.facit. quod no.in d.l.3.de seruit,& j̄.e.l.si quis ita legauerit. ¶ Quid de
f dictione,quousque.ᶠCredo idem quod in dictis dictionib. quia eadem est ratio,qñ idem significant,vt de manumis.testa.l.Imperatores.& d.l.sicut annos.in prī.idē etiā de dictione,vsque,¶ Quæro de dictione qñque?Respondeo,idem.vt j̄.l.cum vir.¶ Quæro de dictione,qñ. Respon.idem vt j̄.quando dies leg. ced.l. quod pupillæ,& aduerte qa omnia prædicta aduerbia tpis,de quib.s̄.dixi,requirunt duo verba.s.verbum dispōnis:& verbū conditionis, Idem ergo dicendum in simlibus aduerbijs temporis.idem cre-
18 do,† q̄ vbicunque dixi dicta aduerbia facere cōdōnem intelligo secundario,principaliter tempus.vt dixi s̄.de dictione. cum. Vide qd d aduerbio postquam,dicam,j̄.eo,l.quib.dieb.§. fi. Vlterius
9 quæro † de aduerbio loci,vt de dictione vbi dico,q̄ quādoque impropriè ponit̄,& facit condōnem.l.si ita scriptum.§.fi. s̄. de le.
20 2.¶ Quæro de aduerbijs quantitatis,vt de dictione,quatenus?dico,q̄ faciūt aliquādo conditionē,l.stichum,q meus erit.s̄.de leg, j.licet quādoq; al'r ponatur.l.j.j̄.de no.op.nun.¶ Vlterius quæro
21 † qd de aduerbijs negandi,vt de dictione,nec?Respondeo d hac est dubium:an faciat condōnem,vel modum,& iō de ea dicem⁹ j̄.eo.in l.quib.diebus.§.fi.vbi dicemus de modo:& ibi dicemus d
g quibusdā alijs dictionib.vt de dictionibus,ᵍvt,dummodo, & si-
22 milib.Subiicio † tamen hic regulam,q̄ oē aduerbium,qd dispositionem suspendit in aliquem futurum euentum, facit cōdōnē,

23 Tertio † principaliter quæro.

De præpositionib. an per eas inducat̄ cōdō Et dico,q̄ cōdō inducit,qñq; p p̄positiones deseruientes accusatiuo casui,vt per ad,j̄.eo.l.si vir.licet qñq; ista eadē p̄positio reperiatur inducere modum,vt.j̄.e.l.qb.dieb.§.fi.& ibi d p̄ positione,cum, si voluntas defuncti appareat.l.si ita fuerit.§.sed & si ancilla.j̄.de man.testa.Itē p p̄positionē deseruientem vtrique
h casui,ʰvt per præpositionem in, vt j̄.eo.l.solemus,& l.nec semel.§.
24 si in habitatione.j̄.quando dies leg.ced.Et br̄ † hæc est regula, quādo per p̄positionem dispō suspenditur in aliquem incertum futurum

ADDITIONES.

a Ale.¶ Dictione, alioqn.Ista dictio,alioquin, est separatiua,vt l.2,& ibi Richard.& bar.& Sal.s̄.si cer.pet, aliquādo pro aliter,ponitur,vt no,in l.aliquādo.de contrah.emp.& inst. de iust.& iur.§.2.de dictione,alioquin,vide tex.in l.ex diuerso.in prin.sol.ma.
b Ale.¶ Dictione,siue, De dictione,siue,dixi in d.l.ita quis,& vide bar,in l.demonstratio falsa.§.quod autem,in fi.s̄.eo.
c Ale.¶ Coniunctione copulatiua.Vide Imo.j̄.eo.l.qui duobus.
* Claudi.de Seyss.Natura aduerbiorum.Vide bal.in l. precibus. C.de impub.& alijs substitut.
d Ale.¶ Quid significat.Vide bar.in l.qui ita,de verb.ob.& in d.l.legatum.Et de dictione, donec,vide bar.in l.ambiguitatem,C.de vsufru.vbi etiā de dictione,quousque.
e Ale.¶ Dictione,dum.Et vide no.per gl.Bar.& doc.in l.j.C.de leg.
f Ale.¶ Dictione,quousque.Vide gl & doc.in l.j.C.de leg.& bar.in l.fi.ad tertul.
g Ale.¶ Vt de dictionib.Ponit Io.An.in regula,nullus ex consilio.in mercurialib.
h Ale.¶ Vtrique casui.Per bar.in l.ex artaii.C.de act.emp.& quod faciat conditionem. est tex.in l.post dotem.in §.lect.solu.matrimonio,& de dictione,in,adde tex. & q̄ibi no. voluit Imo,in l.publius.in prin.j̄.e.vide no. in l. Gallus, §. ille casus, de lib.& posthu

futurum euentum,tunc inducitur conditio.iſta intelligentur me lius cum tractabitur de materia modi.j.e.l.quib.diebus.§.fi.

25 a Quarto principaliter quæro.[a] De nomine, vtrum ex vi nominis inducat ꝯdõ:Rñ iter diſpõnẽ,& ꝯdõnem de neceſſitate dẽt eſſe diuerſitas.l.ſi ita ſtipulatus.de verb.ob.& per omnes leges huius tit.mõ noīa,ꝙ ſunt de ſubſtantia diſpõnis,vt nomen pſonæ diſponentis,& perſonæ in quã cõfertur diſpõ,& rei de qua fit diſpõ iſta nomina prout ſunt ſignificatiua alicuius ſubſtantiæ exiſten-

b tis,non inducunt ꝯdõnẽ,[b] alias ſequeretur,ꝙ idem eſſet ꝯdõ,& diſpõ ꝙ ſunt repugnantia. Sed ſi ſunt ſignatiua alicuius qualitatis ſubſtãtiæ nõ exiſtẽtis,ſed ꝙ dependet ex futuro euẽtu, inducunt ꝯdõnem,vt lego partũ Arethuſæ,fructus fundi:& ſimilia, hoc.n. nomẽ,partus,nõ ſignat ſubſtantiam,ſed quãdã qualitatẽ ꝙ ineſſe ſperatur rei futuræ: quaſi dicam,lego illum hoīem ꝙ erit partus Arethuſæ,vel quẽ arethuſa pareret,& ſic de ſimilib.vt hac l.ī fi.& l.interdum.de verb.ob.vel ſi diceres,ꝙ illa noīa eſſent ſignatiua ſubſtãtiæ futuræ,idem eſt,qa tacitã ꝯdõnẽ ꝯtinet,ſi naſcet ſi ī eſſe pduceretẽ.Itẽ qñ in diſpõne apponunẽ q̃dã,ꝙ non ſunt đ ſubſtãtia diſpõnis:ſed apponunẽ tanq̃ cã de futuro,vt promitto cẽtũ noīe dotis,iſtud nomen dotis,eſt cã pẽdẽs de futuro,& facit ꝯdõnẽ tacitã,ſi mrīmoniũ ſequatẽ,vt ſ.de iur.dot.l.ſtipl'onẽ.cum ſi. Idẽ eſt dicẽdũ ī legato dotis noīe,vt dicã j.eo.l.Titio cẽtũ.§.Titio generò.licet gl.ibi in ver.peti pt,dicat ꝯriũ.Idẽ in donatione cau mor. nã hoc dictum,cã mortis,facit ꝯdõnẽ,vt ſ.ſi cer.pet.l.nõ oĩs,& de do.cã mor.l.ſi mortis,qñque tñ cum iſta appoſita ſunt per modũ cauſæ futuræ,faciunt modũ,de quo dabimus doctrinam.in l.qb⁹

26 dieb.in fi.j.eo.quia ergo † qñ,nomina ſuſpẽdũt diſpoſitionem in aliquem futurum euentum,ideo dicuntur facere condõnem.

27 Quinto. †Principal'r quæro de pronomine, an ꝯdõnem inducat:Circa qđ ſciendũ eſt,ꝙ q̃dam ſunt pronoīa ꝙ requirunt vnum verbũ tm̃,q̃dã ſunt,ꝙ de ſui natura requirũt duo.de primis dico,ꝙ q̃dam ſunt ſignatiua ſubſtãtiæ, vt ego, tu,& ille,quilibet,vterque,& ſimilia:& iſta ꝯdõnem nõ faciũt p ſe de ſui nã,niſi ex nã ꝯiũctionis,vel aduerbij,vel alterius ꝑtis orõnis,vt ſ.dixi de noīe,qa eadẽ eſt rõ. Quædam ſignãt qualitatem, vt meum,tuum,& ſuum,& iſta ſi quidem adiiciantur verbo futuri tpis faciunt ꝯditionem, vel demonſtrationẽ.l.nup.ſ.de l.3. de aliis vero pnominib.ꝙ reqrũt duo verba,dico,ꝙ q̃dã ſunt diſtributiua,q̃dã relatiua:diſtributiua ſi adiicianẽ verbo futuri tpis ſp faciunt conditionẽ.hoc pbat primò in diſtributiuo,ſi quis.ſ.đ le. j.l.q filiab.§.j.& ſ.de pig acti.l.ſi neceſſarias.§.ſi annua.in fi.cũ ſi.itẽ in diſtributiuo, qſqs,cum ſuis obliquis, vt ſ. de vul. & pup.l. qui liberis.§.hæc verba.& ſ.de le.j.l.4.§ fi.& C. de imp.& ali. ſubſtit. l. fi.cum ſi.licet ſit arg.ꝯ j.eo.l.in condõnib.§.j.dic vt ibi.Itẽ in diſtributiuo,qcũque,vt j.de iur.fiſc.l.edicto.circa prin.Itẽ de diſtributiuo,vter,vt ſ.de cond.inſt.l.vter.& idẽ in oĩb.ſimilib. ꝙ duo verba reqrũt de ſui natura,ſed ſi adicerẽẽ verba pteriti tpis,vel pñtis eẽt

28 demonſtrõ,vt.j.e.l.demõſtrõ,& ibi dicetẽ.¶ De relatiuis,† videamus,& primo de relatiuo ſubſtãtię.vt de relatiuo:qs vel qui,qđ ẽ relatiuum ſubſtantiæ.vt no.C.de ſen.ꝙ pro eo,qđ intereſt pfer.l. vnic.ī antepẽ.gl.&Inſt.đ inuti.ſtip.§.alteri.de hoc dico,qđ qñque ponitur diſtributiuè non relatiuè,qđ eſt qñ referẽ ad aliq̃ qualitatẽ,vel ad terminum cõem,& tũc facit ꝯditionẽ,ſicut alia diſtributiua,vt pbat đ e reb.dub.l.ſi fuerit.Qñq; ponitẽ relatiuè, qđ eſt qñ referẽ ad rẽ certam,vel limitatã,& tunc ſi quidẽ iũgitẽ verbo pñtis,vel præteriti tpis:nũq̃ facit conditionẽ,ſed demonſtrõnẽ licet q̃dã iura videanẽ ꝯrium dicere,qđ examinabimus.j.ea.l.demonſtro.in prin qñque iungitẽ verbo futuri tẽporis:& tũc facit ꝯdõnem.l.Stichum,q meus erit.ſ.de le.j.& ſ.de l.3.l. nuper.in fi.ſed ꝯ hoc videẽ fortiter obſtare ſ.de hrđ.inſti.l.2.vbi dicit teſtõr,ex partibus,quas adſcripſero,& tñ partib.non ſcriptis eſt hæres.Ad hoc

c reſpondeo.[c] & bñ notãdũ eſt,qđ iſtud relatiuum in verbo futuri tpis inducit ꝯditionẽ ad ſuũ antecedẽs,vt ī dictis legib.patet.Hoc pmiſſo,qñque iſtud relatiuum referẽ ad aliqđ ſubſtantiale ipſius diſpõnis, vt puta ad rem legatam,& tunc totam diſpoſitionẽ facit ꝯdõnalẽ.l.Stichũ,& l.nup.palleg. Qñque referẽ ad aliqđ accidentale ipſius ꝯditionis,tunc ipſum accidens facit ꝯditionale, & deficiẽte conditione remanebit diſpõ ſine illo accidenti, vt hic, & d.l.2.Nã ibi dicit,inſtituo te ex partib.quas adſcripſero.ancẽdẽs illius relatiui,quas:eſt illa dictio,partib.pars aũt inſtõnis non eſt de ſubſtantia,ſed quodã accidẽs,& ideo conditione deficiente deficit illud accidens,& remanet ſine partib.īſtitutus.Et hoc vult

29 ſentire gl.ſ.de le.j.Stichum,q me⁹ erit.¶ Ex hoc concludo aliud, de quo poſſes qrere vtrum relatiua accidentis,vt qualitatis,quãtitatis:vel quotitatis,vel numeri,vt qualis,quãtus,quotus,& qđcũque,faciant conditionẽ,ſi iungatur verbo futuri tpis. Et dico, ꝙ faciãt conditionalẽ illã qualitatẽ,non totalẽ diſpõnẽ. arg.d.l.2.&

d vr̃ eſſe caſus đ hrđ.inſt.Clemẽs.§.fi.[d] ſm vnũ itell'm gl.¶ Sed qro,

e iuxta pdicta,an iſta condõ,ꝙ iducit p iſta relatiua:dicatẽ condõ † ta-

30 cita,vel expſſa.Et gl.ꝙ eſt in d.l.Stichum .dicit,ꝙ eſt condõ tacita. idẽ ſentit hic in fi.& gl.ſi bñ inſpiciatẽ.Contra hoc vr̃ tex. qa ſiue condõ apponat p ſi,ſiue p relatiuum iũctũ verbo futuri tpis,nihil intereſt.d.l.2.de hæred.inſti.& ſ.de l.3.l.nuper,in fi.& ibi tex,videtur,qđ dicẽdũ:Dico,ꝙ eſt cõdõ tacita,p tex.& gl.huius l.in fi.Rõ huius eſt,qa nã cõdõnis vult vt ipſam diſpõnem reſpiciat, & ipſam ſuſpẽdat,vt j.e.l.legata.& l.cum ad pñs.cũ l.ſeq.ſ.ſi cer.pet. & de ver.ſig.l.cedere diem,ſed iſtud non refert ſe ad diſpõnem, vel actum verbi diſponẽtis pricipal'r,ſed ſolùm refert ſe ad ſuũ ancedens,alias accidẽs,ſecundariò p illud ancedẽs,vel accidens ſic qualificatũ porrigitẽ ad actum verbi diſponẽtis,& iõ dr̃ fieri cõdõ tacita,qa hoc ꝯtingit ex nã rei in diſpõne appoſitæ ſic qualificatæ p relatiuum,ſicut dr̃ tacita,qñ leganẽ fructus fundi,vel partus ancillæ,& iõ dr̃,qa ſecũdariò hoc facit,ſicut dicim⁹ de dictione,cum,& aliis aduerbiis tpis,vt ſ.dixi.Et hoc eſt multũ vtile pp illas dr̃ias,quas ſ.poſui inter ſi,& cum.Nõ obſtãt iura illa, qa verum eſt,ꝙ nihil intereſt,non tñ p oĩa nihil, vt in multis ſimilib.habemus,vt ī l.ſacrilegij.§.ſi qs.j.ad l.Iul.pec.¶ Ex his er-

31 f go † cõclude,ꝙ ꝯdõ dr̃ tacita quatuor modis.[f] Primò cũ nihil exprimetẽ,nec id,qđ ſuſpendiẽ,nec euentus in quẽ ſuſpendiẽ, vt in illis ꝯdõnib.ꝙ tacitè ſubintelligunẽ à lege,vt ſ.de le.j.l.3. vel ꝙ ex vi noīs inſunt,vt ſ.dixi.Scdò,qñ actus ſuſpẽdẽs exprimiẽ,ſed nõ exprimiẽ euẽtus,in quem ſuſpendiẽ, vt in ꝯdõne,ꝙ iduciẽ per dictionẽ,alias,& alioqn,vt ſ.dixi.Nã ꝯdõ eſt,ꝙ ſuſpendit & illa exprimiẽ,& ipſa ꝯtinet in ſe tacitè euẽtũ in quẽ ſuſpẽderetẽ.Tertiò qñ vtrũq; exprimiẽ,ſed principal'r denotat tpſ,ſcđariò ꝯdõnem. Quartò ōmi'r,qñ vtrũq; exprimiẽ,ſed ñ porrigiẽ principal'r ad

32 actũ verbi,vt ī ꝯdõne,ꝙ iduciẽ p qs,vl' q,vt ſ.dixi.† Ex his hẽs,qđ ꝯdõ ꝙ induc ẽ p ꝯiũctiones,eſt ꝯdõ expſſa, qa actũ verbi reſpicit. Itẽ ꝙ iduciẽ p aduerbia,niſi ſit aduerbiũ tpis:qa ẽt aduerbiũ tpis reſpicit actũ verbi,& ipſum ſuſpendit.Idẽ dico de ea,ꝙ induciẽ p ꝑpoſitiones,qa ẽt ꝑpoſitio circa actum verbi diſponit:& eum ſuſpẽdit in aliquẽ euentũ.Idem dico de his condõnib.ꝙ inducunẽ p noīa diſtributiua,quia ſemp diſtribuunt circa actum verbi: & ipſum ſuſpẽdũt.Et hoc eſt verũ,cũ actus,alias euẽtus in quẽ ſuſpendatur:exprimiẽ.Et de effectu iſtarum conditionum quæ tacitè intelliguntur:dicemus j.eo.l.conditiones quæ extrinſecus.

33 Sexto principaliter †Quæro de verbo, an condõnem inducat:Rñ dico qđ non.Nã aut dicis,qđ verbũ inducat condõnẽ reſpũ ſui ipſius: & hoc ẽ īpoſſibile:qa diſpõ & condõ eſſet idẽ.Aut reſpũ alteri⁹ verbi poſiti ī alia diſpõne,& vr̃ ẽt īpoſſibile.Nã vnũ verbũ ñ ꝯiũgitẽ verbo alteri,nec diſponit ī illo,niſi mediãte aliqua coniũctione: aduerbio,vel aliquo alio diſtributiuo:vel relatiuo:qđ hẽret hoc īducere,& ſic non īduceretẽ ex nã ſui,ſed ex nã alterius,vt dictũ ẽ. alias faceremus malam grammaticam:ꝯ l.Plautius,de au.& arg. leg.Prædicta fallũt in verbo infinitiui modi,qđ pt coniũgi alteri verbo ſine coniũctione,& tũc ſicut nomẽ poſſet inducere cõdõnem,vt verbi g.promitto te dotare.arg.l.ſtipl'onem.de iure dot.

34 Septimo principaliter †Videndum eſt de participio,an inducat condõnem:Circa quod eſt ſciendum,ꝙ qñq; participia ponuntur abſolutè,& tunc eſt mirabile:quia licet fuerit præteriti temporis:tñ inducit condõnem.Rõ:qa futurũ tpſ ſignat cum quadam præteritione,vt dicimus in futuro ſubiunctiui. Hoc pbatur j.e l.à teſtatõre.ſ.de euic.l.q libertatis.§.ſeruus.đ vſu.l.e uictis.de ſtatu.li.l. Sticho. in princ.& §.j.& iſtam condõnem reputo expſſam: qa actus verbi diſponentis p has condões directò ſuſpendit:&

35 euẽtus in quẽ ſuſpẽdiẽ,exprimiẽ.Qñq; participia † nõ ponunẽ abſolutè:ſed reguntur ſicut alij caſus,& tunc participia pñtis,vl' præteriti tẽporis non faciũt condõnem,qa non ſunt de futuro. Circa participia vero futuri tpis poſſet dubitari,an faciant cõdõ-

g nẽ,vt in hoc exemplo,lego tibi [g] Stichum futurum meũ cũ moriar:Et vr̃,ꝙ nõ faciũt cõdõnẽ,l.ſi qs vina.in prin.ſ de peri.& cõmo.rei ven.Contrariũ credo,ꝙ faciãt cõdõnẽ tacitã, ſicut cũ dico,Stichũ, q meus erit cũ moriar.d.l.Stichũ ,q meus erit.Nã ob eadẽ rõ,qa talia participia magis adiiciũt quãdã qualitatẽ futurã rei legatæ.quàm actui verbi,vt ſ.dixi.Nõ ob.l.ſi quis vina.qa illud participiũ,deguſtanda,fuit adiectũ executioni,non diſpoſitioni.

ADDITIONES.

a Ale.¶Quarto principaliter quęro.Et de plurib.aliis.dictionib.vide,quod ſcriptum eſt in l.ſi quis ita,de au.& arg.leg.de iſtis hic,& de quibuſdam aliis,& vide etiam per Bar. j.eo.l.demonſtratio,& per totam legem.

b Ale.¶Cõditionem.Quid ſi teſtator dicat relinquo tibi ſub tali pacto,dic ꝙ intelligitur relictum ſub condõne,vel mõ,l.filiis matrem,& ibi Bar.C.de inof.teſt.quid ſi dixit, ſaluo,& reſeruato,vide Bal.in l,3.in j.col.C.de fru.& lit.expen.& ibi dixi.de dictione ſecũdum,quid de iſtis verbis,do tibi ſub hac cõdõne,vt facias,dic,ꝙ ſignificãt modũ, quid de his verbis,ꝙ poſſit petere ex voluntate mea,dicit l.eũ res,& ibi Bal.C.de do. Bar.ī effectu,ꝙ īducũt cõdõnẽ.ita dicit in l.poſt dotem.in 5.lect.ſolu.matr. doc.ī l.2.ff.de hrđ inſti.

c Ale.¶Ad hoc reſpondeo.Et vide Bal.in l.ſi quis.de inſt.& ſubſt.

d Ale.¶Lege Clemens.§.fi.Adde bonum tex.& ibi Bar.& doc.in l.ſi Titius mihi.§.cum ita.de leg.2.

e Ale.¶Sed quæro.Condõ,quæ inducitur per relatiuum,an ſit tacita.Adde bonum tex. in l.ſi quis ita promiſerit,in prin.& ibi Bart.& doc. de verb.ob.adde tamen,ꝙ impedit tranſmiſſionem ſecundum Bar.in l.conditiones extrinſecus.j.eo.

f Ale.¶Quatuor modis.Quot modis conditio dicatur tacita,per Bal.in rubr.C.de inſtit. & ſubſtit.

g Barb.¶Lego tibi.Et de iſta oratione cum moriar,vide Bar.in l.qui duos,§.hęc conditio,ff.de manumiſ.teſt.& ibi Ang.qui ſingulariter loquitur.

sitioni.Itē habuit limitationē certi tpis merito non facit dispōnē ɔdonalē. Facit l.ex his.C.qñ dies le.ce.dixi supra circa dictionem cum,facit quod dixi supra circa aduerbium temporis.

36 a Octauo quæro principaliter. †De gerūdiis.[a] Respon.de hoc dixi s̃.de acq.hære.l.si tu ex parte.Scias tamen, ꝙ secundum grāmaticos gerundium non differt ab infinitiuo,nisi quia habet casum,& ideo dic.Aut gerundiū ponitur in constructione mediāte aliqua præpositione,& tunc dic,vt s̃.dixi in 6.q.de verbo infinitiuo,quod nominaliter ponitur.Declaraui latius in d.l.si tu ex parte.ideo non curaui perfectam dare doctrinam: sed si vtrunque reperitur ex iam dictis,potest sumi quid iuris sit.

b 37 Nono quæro principaliter. [b]De supino.†Circa quod sciendū est,vt dixi de gerundio.Nam supinum non differt ab infinitiuo, nisi quia habet casum.Ideo aduertendum est,quia supinum non habet nisi duos casus.s.ablatiuum,& accusatiuum.Ratio est, qa natura supini est designare,seu respicere solum terminum alicu ius actus:& terminus est duplex,s.terminus à quo,& per hoc habemus ablatiuum,vt s̃.de mino.l.3.§.mortem.vbi hoc supinum, natu,intellr̃a momento natiuitatis. Vel est terminus ad quē,& ꝑ hoc habemus accusatiuum,l.si qñ.§ fi.vt le.no.ca.Sed istud qđ hēt se ꝑ modū termini,nō suspendit dispositionē, sed magis terminat,ideo puto ꝙ per supinum non inducatur cōdō, nisi rōne alterius verbi cui adiungitur.& hæc dicta sufficiant.

ADDITIONES.

a Alex.¶De gerundiis.Gerundium vtrum faciat conditionem,habetur per Iaco. But.in l.1.C.de his qui latro.& late per Bal.in l.falsus.C.de fur.

b Alexan.¶Nono quæro principaliter. Vide glo.in l.Mæuia.in princip.solut. matrimo. & Bald.in l.id quod pauperibus.in 1.col.de episco. & cle. Ioann.And.in c.1.de postu. prel.in 6.in nouel.De participio,vide quod dixit Bar.in l. tūc inutile in fi.supra de pec. leg.

LEX II.

1 *Conditio casualis potest impleri viuo testatore,& etiam potestatiua,si fuerit facilis.*

2 *Conditio potestatiua facilis debet impleri scienter, & non facto,& post aditam hæredi.si respicit personam hæredis.*

3 *Conditionis implendæ causa quem fecisse probatur,probando ꝙ sciuerit conditionem insertam.*

4 *Conditio casualis in contractibus sufficit ꝙ sit impleta ante contractum.*

Potestatiua facilis post contractum impletur etiam à sciente:sed quo ad obligationem acquirendam non sufficit aliquid factum esse facto,& ad pœnam euitandam sic.

5 *Statutum,ꝙ si quis soluerit decem,eximatur de banno,non sufficit soluisse an te statutum.*

a 1 Conditionum. [a]Cōditiones †casuales pn̄t viuo testatore impleri:secus si fuerint potestatiuæ & faciles:quia tunc debent impleri post mortem,& sciēter, non facto.h.d.In tex.ibi,viuo testatore.dic vt si fuerit casualis,vt ostendunt exempla.Ibi,testōris,dic vt si fuerit potestatiua.& facilis,vt ostendunt exempla.Op.ꝙ ɔdō [b] potestatiua possit impleri viuo testatore,vt j̃.e.l.hæc ɔdō & l.multum.So.ibi loquitur de potestatiua difficili,vt de cōtrahēdo matrimonio,hic de potestatiua facili.Ex his distingue no.vt in gl.q̃ signa.
2 ¶†Quæro,quando debet impleri post mortē,vtrum ante aditam hr̄ditatem, vel post?Gl.dicit,ꝙ aut est implenda in persona hæredis, & tūc post
3 aditā hr̄ditatē,aliàs ante,vt dicit gl.& bene.¶†Quæro, qūo probabitur ꝙ quis ascenderit Capitolium animo implendi conditionē,& sic non facto?Rñ. eo ipso quod probatur ipsum sciuisse cōdōnem incertam,vr̃ ascendisse causa implendi ɔdōnem, vt text.hic expſsè dicit.Dicit.n.ꝙ ex hoc vr̃ paruisse ɔdōni,& sic lex fingit,seu p̄sumit eo aīo fecisse.¶†Quæro,quid in ɔctibus?Rñ.
c idem.Nam si est ɔdō casualis, sufficit impletam esse,anteq̄ ɔctus celebraretur,licet ɔhentes ignorarent,vt j̃.e.l.hæc conditio.§.fi. & l.sequ.si est conditio potestatiua & facilis , debet impleri post contractum perfectum.item debet impleri à sciente,non facto. Ex hoc Dyn.in l.cum seruus.j̃.de ver.ob.dicit,ꝙ quantum ad obligationem acquirendam nō sufficit fieri facto, immo oportet probari factum esse à contrahente, vel alio nomine eius: secus quantum ad pœnam euitandam. l. ea quidem. C. si mancip.ita
5 fue.alien.quod plenè dic,vt dixi in d.l. cum seruus. ¶†Quæro quid in dispositione legali?Respon.idem eadem ratione,& per hoc si statutum diceret,quòd si quis solueret decem eximat̃ de
d banno,non sufficeret ei qui soluisset ante statutum.[d]

ADDITIONES.

a Ale.¶Conditionum.Et facit iste tex.an tempus implendi conditionem currat ignorāti,de quo per Bald.in l.1.in 9.q.C.de insti.& substi.& aliquid per bal.in authen. cui relictum.versi.quæro de quo anno.C.de indi.vid.Item facit an mente captus possit conditionem implere.de quo per Bal.in l.1.§.sinautem aliquid sub conditione.de cad.tol.

b Ale.¶Op.quod conditio.Vide quod no.Bar.in l.4.in prin.de adi.le.

c Barb.¶Quæro quid.Et facit si mulier dicit,do tibi me & mea,& non dicat ex causa dotis,intelligitur.text.est sing.in l.quòd autem in stipulatione. versic.in donatione.ff. de iu.dot.secundum Bald.in l.nulla. C.de iu.dot.& vide Bald.in l.quod pauperibus. in vlti.q.C.de epis.& cleri.& vide Bar.in l.qui sub conditione.infrà eo.& ibi Ioan.de Imo.& vide Bald.in addi.Specu.in ti.de instr. edi.ver. testator mandauit hæredi:vide glo.in c. fi.de do.& contu.& ibi Bald.dicit quod non excusat ad lucrum,vel ad alium obligandū factum ignorantis.

d Alexan.¶Ante statutum.Not.de eo qui soluit ante factum statutum , an debeat eximi de banno?Adde Barto.in l.si quis in graui.§.vtrum.ad Syll. & in l.omnes populi. in s. quæst.prin.de iust.& iu.& quod ipse not.in l.cum lex.infra de fideiusso. aliàs de lega.

LEX III.

a Obtinuit. [a]Conditio impossibilis in vltimis voluntatibus habetur ꝓ nō apposita.h.d.Op.C.de his quæ pę.no.l.j.So.gl.ꝙ hic apponit̃ in ꝑsona honorati:secus si in ꝑsona onerati:vt ꝑcipio hr̄di ꝙ faciat ī possibile,aliàs det decē. Sed certe tūc nō esset ɔdō impossibilis,sed necessaria.Si.n.facere est impossibile,ergo relictū sub cōdone,si nō fecerit,est relictū sub ɔdōne necessaria.Dic ergo ꝙ in ɔ̃rio illud iō est,qa hēt ꝑcedentē dispōnē turpē,ſm Pe.& alios:licet Dy.teneat gl.in c.nemo pōt. ex,de re.iu.& hoc plene explicaui in l.j.s̃.de cōdi.insti.Op.j̃.ad Tre.l.facta.§.si sub conditione.Sol.gl.& ibi plenè dixi.

ADDITIO.

a Poma.¶Obtinuit.Vide ad istam l.Ias.in l.apud Iulianum.§.fi.in j.col.in 4. no. de le.1.& in l.1.in vlt.col.versi.& quæri Ias.Ro.C.de insti. & substi.

LEX IIII.

Si ijs. Sicut scinditur legati præstatio, ita conditionis implementum.h.d. Opp.gl.Insti.de succes.lib.§.si verò testamentum.Solue vt in ea.Nam cum hæres solueret hodie, totum deberet hæredi solui,c ausa conditionis implendæ:vel dic, quod patronus nihil præstat,& sic hæres non tenetur,nisi pro duabus partibus,merito sibi non datur causa conditionis implendæ,nisi pro duabus partibus,vt j̃.eo. l.Plautius.

1 *Tempus vltimum spectatur,quando conditio dependet ex potestate debitoris, aliter non.*

a §.Si ita. [a]Si conditio deficit ante diem, expectatur dies ꝑ dictionem,tunc,quæ temporis extremitatem significat.h.d.Concordantiæ sunt in glo. tamen allegat duas leges, quę videntur contrarię,vt l.si eum.§.1.s̃. si quis cau. & l.in illa.de verb.ob. quæ dicunt expectari diem conditione impleta,etiam
1 sine dictione,tunc.Sed dic,quandoque † conditio dependet ex potestate debitoris,& tunc vltimum tempus inspicitur:etiam sine dictione, tunc.d.l.in illa.Aut non pendet ex potestate debitoris,& non expectatur vltimum tempus.l.hoc iure.de verbo.obligat.fallit si esset apposita dictio tunc,vt hic.

ADDITIO.

a Ale.¶§.si ita.de Dictione tunc,adde quæ habentur per gl.in cle.eum ei.de cōces.ꝑben. in c.præterea.de ap.& Io.An.in nouella.adde l.vxori vsumfructum villæ. & ibi bar. de vsufr.le.& no.per Ang.in l.Gallus.& ibi tex.cum gl.de lib.& posth.& gl.in l.j.C.de cod. & Bal.in c.1.de mil.vas.qui contu.est.

LEX V.

1 *Pupillus potest sine tutore conditionem implere,quando non continet alienationem pupilli.*

2 *Adultus an possit conditionem implere.*

3 *Seruo potest dari pro implenda conditione.*

4 *Res minoris pro dote an possit obligari,remissiuè.*

5 *Substitutio vulgaris expressa facit de necessario voluntarium,non tacita.*

a 1 Conditionibus. [a]Pupillus,seruus,& filius possunt implere cōdōnem.h.d. Op. †pupillus non potest sine tutore dominium transferre, ergo non potest conditionē implere.l.quod si forte.§.fi.de solu.Soluit glo.quod hic loquitur in conditione,quæ consistit in faciendo: secus si in dando,vt in contrario.Probatur in l.si seruus decem,de solu. & idem si in persona pupilli esset implenda conditio, d.l.si seruus. Hoc est satis bene dictum,tamen subtilius intuendo non esset distinguendum,an consistat in dando,vel faciendo.Nam posset cōsistere in dando,& tunc non requireretur tutoris authoritas, vt si pupillo daretur ad alterius vtilitatem. l. si stipulatus fuero. de sol.Idem si deberet dare rem alterius tanquam minister, eadem ratione.Item si conditio consisteret in faciendo,posset continere alienationem,vt si edificauerit in meo domum ex suis cęmentis.Debet ergo distingui,aut conditio continet alienationem re
b rum pupilli,aut non.†Quęro de adulto:[b]Respon.vr̃ aliud,text.ē
2 in l.Lucius.j̃.de manu.test.quæro,†si debet dari seruo cā conditionis implendę,vtrum ei possit dari sine iussu dn̄i?Rn̄d. sic, vt j̃.
c e.l.qui hęredi.in prin. ¶ Vltimò istud[c] princi. no. diligenter, aut actus,qui celebratur per pupillum,est cā immediata obligandi ip
3 sum,& non obligatur,aut nō est causa immediata,& potest obli-
d gari.Et †hęc faciunt[d] ad quęst.an res minoris possit obligari ꝓ dote sine decreto:quod dixi in l.si cōstante.in prin.s̃.so.matri. Et hæc lex facit quod sic,quia non obligat minor,sed lex:sed dic,vt ibi

ADDITIONES.

a Barb.¶Conditionibus.Vide alium casum vbi potest adire sine tutore,in l.fina.§.sin autem in secunda.C.de bon.quæ lib.& alias per Moderniores in l.pupillos. ff. de acqui. hære.

b Ale.¶ Quæro de adulto.Per Imo.in l.si fundus.infrà,e.& in l.cum pupillus.in prin.j̃. eo.& Bal.in l.si seruus.de sol.

c Barb.¶ Vltimo istud.Et vide Bal.in l.item quia.supra,de pec.& Bal.in l.si constante,& ibi do.Io.sol.mat.

d Barb.¶Et hæc faciunt.Vide gl.in l.ea quæ.infrà, ad municip.

ibi dixi. Sed ꝯ hoc opp. quia testator apponendo conditionem potestatiuam videtur fecisse de necessario voluntarium, vt s̃. de hære. insti. l. Cornelius, & Mæuius. So. ibi expresse confertur in volũtatẽ instituti, vt si voluerit: hic tacitè ꝯdõne velata, puta si Ca-
5 pitoliũ ascẽderit. A simili sic dico. † ꝙ expressa vulgaris facit de necessario voluntariũ, secus in tacita, vt dixi in l. si filius qui patri. de vulg. & pup. Oppo. ad fi. s̃. de condi. insti. l. quæ sub conditione. Soluit glo. duob. modis. tene secundam solutionem.

LEX VI.

1 *Pœnæ ad commissionem, etiã in vltimis voluntatibus non receditur à persona.*
2 *Condemnatus in quinquaginta per arbitrum, & per iudicem reducentem in centum, si non soluit centum, non incidit in pœnam compromissi, nisi pro eo quod arbiter iudicauit.*
3 *Iussus aliqua facere arbitrio executoris sub pœna: si executor non arbitratur, sed episcopus iussus: non incidit in pœnam.*
4 *Arbitrator si differat arbitrari: quantum tempus requiratur, vt dicatur nolle arbitrari.*

1 a Mulcta. † Quantum ad pœnæ commissionem, etiam in vltimis voluntatibus a persona non receditur.[a] h. d. Oppo. ꝙ in vltimis voluntatibus receditur à persona, & alius loco eius arbitratur. l. fi. §. sed & si quis. C. cõia de leg. Sed fateor quod receditur quantum ad dispositionem, s. vt grauatus facere teneatur, vt ibi: non quantum ad pœnę cõmissionẽ, vt hic: &
2 dixi in l. si qs arbitratu. de verb. ob. per hoc dico, † ꝙ si ego fui cõ-
b dẽnatus in quinquaginta ab arbitro, & ꝑ iudicem reducentem[b] ad arbitrium boni viri fui condẽnatus in centũ, licet ad illa centum teneor, tñ si ea non soluo, non incido ad pœnam compromissi, nisi pro eo ꝙ iudicauit arbiter primus: nõ pro eo qđ iudica
* uit[*] iudex reducẽs, vt hic. Pro hoc l. cum apud Sempronium. iud.
3 solui. Itẽ per † hoc dr̃, ꝙ si hæres est iussus aliqua facere arbitrio executoris, & si non fecerit, punitur certa pœna, ꝙ si executores nolunt arbitrari, propter ꝙ ad episcopum deuenitur, ꝙ hæres, si
c non pareat episcopo, non incidit[c] in pœnam appositam à testatore, cum quo ad pœnę commissionem in vltimis volũtatibus non recedatur a persona, vt hic. Oppo. C. de his quę pę. no. in l. j. Sol. dicit glo. fateor ꝙ ista dispositio inquantum continet pœnã
d non valuit: sed hoc esset de iure antiquissimo[d] ante iura Digestorum, de quo fit mentio in d. l. 1. C. de his quę pę. no. §. pen. & Insti. de leg. §. fi. sed secundum hęc tempora bene poterat apponi pęna in testamento. l. j. §. item si ita. j̃. ti. j. & de pe. lega. l. 1. & l. si penũ. qñ dies leg. ced. & sic hic vna tm̃ rõne pęna nõ cõmittitur. Nõ obst. l. j. s̃. de his quæ pę. no. quia ibi loquit̃ ꝙ ꝓcesserat dispõ turpis, licet gl. ibi al'r sentiat, & non bene. Et ita sentit Dy. & Cy. in l. 1. C.
e de his quę pę. no. ¶ Quæro,[e] intra quantum † tempus tali arbitra
4 tore differente arbitrari, dicatur nolle arbitrari? Dic vt dixi in l. si
f quis arbitratu.[f] infrà, de verb. ob. quod tene menti.

ADDITIONES.

a Non receditur. Et intellige vt no. in l. cũ stipulatus sim mihi procule. de ver. ob. ꝑ Bar. adde tamen secũdũ Bal. in l. si longius. de iudi. ar. illius tex. quod si arbiter electus in cã se absentat, ita quod de facili non possit haberi, alius de nouo est eligendus, & vide Inn. de of. dele. in c. prudentiam. §. sexta nobis. in gl. quæ incipit, ex loco. Quid si executor moritur antequam arbitretur. vide Spe. in ti. de inst. edi. §. nunc vero aliqua. versi. quid si prius moritur. & adde Bal. in l. 1. de le. 2.

b Ale. ¶ Iudicem reducentem. Si fui condemnatus in quinquaginta, & per iudicem reducentẽ ad arbitriũ boni viri, in cẽtũ, si nõ soluã, teneor ad pœnam pro eo tm̃, qđ iudicauit primus. vide oĩno Bal. in c. 1. §. si autem inter pares. in prin. de l. com. vbi alleg. Bar. in cõs. suis, sed voluit allegare Bar. hic, quia alibi melius non legi. Et idem sequitur hic Bal. & Im. in l. fi. C. de arb. vbi etiam ponit dictam q. & Bal. in l. vnde si Neruę. per gl. ibi pro soc. Idem tenet Pe. de Anch. in repe. l. si quis arbitratu. in 8. op. de verbo. ob. Sed ipse Bal. tenet contrarium in l. fi. C. de contrahẽ. empt. Et ita dicit Inn. tenere in c. quintauallis. de iureiu. & vide aliquid per Ro. in rub. de arb. & quod ibi dixi post eũ per duas q. connexas. & Bal. in l. 1. in 2. op. C. de his quæ pœn. nomi.

* Claud. Non pro eo quod iudicauit. Sequitur Roma. cons. 155. circa medium.

c Ale. ¶ Non incidit. Istam q. decidit Bar. per hanc l. in auth. hoc amplius. C. de fideic. Et ad materiam vide quod voluit Bal. in c. j. §. publici latrones, de pac. tenẽ. & vide An. in c. quoniam. §. si vero. vt li. non cõte. per Bal. in l. qui crimẽ. in j. col. C. qui acc. & illud dictũ Inn. allegatur a Bal. in c. extirpãdæ. de præbẽ. Sequitur ẽt bal. in auth. sed oĩno. C. ne vxor pro marito. & Bar. in l. inficiando. §. infan. ff. de fur. & bal. in l. magnam. C. de cõtrah. & cõmit. stip. & limitaui post Bal. no. in d. l. qui crimen. & no. Bal. in auth. hoc amplius. C. de fideic. & in l. 2. C. de his quib. vt indi. & per Ro. in l. cognitionem. suprà, ad Syl. alias dixi in l. ita stipulatus. de verbo. obli.

d Ale. ¶ Iure antiquissimo. Et adde gl. infrà, eo. in l. in testamento. & ibi per Imo.

e Barb. ¶ Quæro. Et vide Bal. repræhẽdentem bar. in d. l. fi. §. sed & si quis. C. com. de leg.

f Ale. ¶ L. si quis arbitratu. Et ibi per im. & Bal. in l. j. C. de contrah. em. per gl. in l. litigatores. & in l. itẽ si vnus. in fi. & in l. si de meis. §. fi. de arb. sed ad materiam huius legis scias vnum quod est no. videlicet, an & quando pœna imponatur a iure pro facto negatiuo, requiratur monitio iudicis, vel aliqua interpellatio, dic ꝙ si pœna adiicitur facto negatiuo, requireretur monitio hoĩs, vel tp̃is secũdũ inn. in c. extirpãdæ. de præbẽ. Facit c. licet can. de elec. in 6. secus si adiiciatur facto affirmatiuo, quia facta patẽt, vt no. dixit inn. in d. c. licet. & inquantũ dicit monitio, &c. dẽt limitari nisi sit dies apposita, vt ꝓbatur in d. c. licet. Facit l. magnam. C. de contrah. & com. sti. Et de hoc vide no. per inn. in d. c. extirpãdæ. & per bal. & imo. in d. l. si mora in fi. so. ma. Et pro istis facit quod no. Bar. in l. eius qui delatorem. de iure fisci. & vide quæ no. bar. in l. non solũ. §. morte, de ope. no. nun. licèt prædicta non alleger, adde quod no. Ant. in c. propter sterilitatem. de locat.

§. Si seruos. Pro ea parte, pro qua conditio est impossibilis, remouetur, pro alia firma remanet. h. d. Cætera dic vt in glo.

LEX VII.

1 *Cautio Mutiana non habet locum fauore libertatis.*
2 *Intellectus ad gl. in l. 3. §. si quis ita, supra de adi. leg.*
3 *Cautio Mutiana habet locum in conditionibus affirmatiuis, nisi voluntas testatoris repugnet.*
4 *Cautio Mutiana habet locum in contractibus.*
5 *Cautio Mutiana non habet locum in conditionibus negatiuis, quæ possunt impleri vltimo vitæ spiritu.*
6 *Mortem alicuius expectare est triste, nisi naturalis status rei ad hoc tendat.*
Prohibitus petere, intelligitur de petitione de iure, non de petitione de facto.
7 *Conditio de non petendo in contractibus, censetur impleta liberando per acceptilationem, secus in vltimis voluntatibus.*
8 *Cautio Mutiana sic appellatur, quia à Mutio fuit introducta.*
9 *Cautio Mutiana qualiter imponatur.*
10 *Cautio Mutiana quando præstatur cum fideiussore.*
11 *Cautioni Mutianæ quæ contrauenit, ab eo quod habet ex testatoris dispositione, quomodo aduocetur, an tanquam si nunquam fuisset hæres, vel tanquã ab indigno.*

Mutianæ cautionis. Ista est nota. lex, & habet materiam extra ordinariam à libris ordinariis, & non tractatur tm̃, quantum in ista l. & l. 1. C. de his quę pę. nomi. & h. d. In omnib. conditionibus de non faciendo, quæ non pñt impleri ante vltimum vitæ spiritum, sine expectatione tristis euentus, cautio de non faciendo pro implemento hr̃: idem si non sit cui caueatur. h. d. Diuiditur in tres partes. Primò ponitur prouisio Mutij vsq; ibi, nec solum. Secundò ponitur prouisionis extensio, vsq; ibi, vnde si vxor. Ibi tertia, in qua formatur vnum dubium circa præmissa vsque ad versic. sed si. & ibi format aliud dubium vsq; ad finem. In tex. ibi, facere, quando testator sensit de petitione de iure. Item ibi, vel cauere, quando testator sensit de petitione de facto, vt no. in l. mulier. in princ. s̃. de condi. insti. ¶ Op. prout hr̃ in tex. necessitas, de l. si quis sub ꝯditione. s̃. si quis omis. cau. testa. & l. cum ab eo. s̃. de cõtrahẽ. emp. Solu. vt in glo. j. hic est necessitas causatiua, non precisa. Vlterius opp. prout in tex. habetis, vtilitas. Nam vr̃ ꝙ non sit vtile, cum hr̃ pro impleta, licet cautio non interponatur. l. liberas. §. j. j̃. de ma-
1 nu. test. Solu. Ibi speciale † fauore libertatis, vt habeat libertatem incontinenti, nec præstet cautionem Mutianam, vt not. in l. Titio fundus. j̃. e. Et ratio specialitatis est, nam cautio Mutiana est de non faciendo: & sic facit, ꝙ reddat id quod acceperat, sed libertas præstita non potest reuocari. C. si aduer. lib. l. 1. & 2. Guil. tangit in l. dedi. in princ. s̃. de condi. ob cau. Ista ratio non placet, quia eodem modo qui est hæres, non desinit esse hæres. l. ei qui soluendo. in prin. s̃. de hære. insti. & tamen habet locũ cautio, vt hic. Præterea quis cauet non solũ de restituendo ipsam rem quã accepit, sed quanti ea res est: vt j̃. ad Treb. l. seruo inuito. §. 1. & l. cum filius. §. qui Mutianam, s̃. de leg. j. & sic reddat æstimationem serui. Soluit gl. ꝙ est speciale in cautione Mutiana fauore liber-
2 tatis, vt no. gl. in l. Titio fundus. j̃. eo. Item † op. & vr̃, ꝙ in relictis purè habeat locum cautio Mutiana, vt s̃. de adi. legat. l. 3. §. si quis ita. Glo. hic in verb. in legatis. vr̃ dicere, qđ tex. ibi non loquit̃ de cautione Mutiana, hic sic. Sed nec illa dicit bene, qa cautio Mutiana fuit introducta, vt sit loco implementi conditionis, & sic non habet actionem ante eam præstitam, vt hic. sed ibi sic: ope tamen exceptionis compellitur cauere. Est ergo similis Mutianæ cautioni. Videbitis in lege, quibus diebus. §. fi. j̃. eo. ¶ Oppo. C. ad Treb. aut. ꝯ cum rogatus. Sol. ibi est cautio de non alienando,
3 non tamẽ Mutiana, sed est quædam ei similis. ¶ Opp. ꝙ † habeat locum in conditionibus affirmatiuis. l. pater. §. socrus. à contrario sensu. j̃. e. Respon. ibi est cõditio affirmatiua, quæ habet negatiuam implicitam, vt relinquo tibi centum, donec permanseris cum filio, i. non recesseris. Vel aliter dico, ꝙ ibi loquitur ẽt in ꝯditionibus affirmatiuis, q̃ non possunt impleri vltimo vitæ spiritu, & habet locum cautio Mutiana l. Titio fundus. in prin. j̃. eo. & l. seruo inuito. §. 1. j̃. ad Treb. Sed cõtra istud instatur adhuc ex glo. nam ꝑm hoc si relinquitur aliquid alicui sub conditione, vel die cum morietur, vr̃ ꝙ ꝑstita cautione statim possit petere: qđ est ꝯ. l. hæres meus. j̃. eo. Dico, ꝙ in ꝯditionibus affirmatiuis hẽt locum ista cautio, nisi repugnet voluntas testatoris. Nã nõ præstita cautione Mutiana non potest dicere testator, ꝙ vult ꝙ impleatur, l. vlt. j̃. de manu. testa. Modo quãdo testator expresse dicit, cum morietur, vr̃ velle, ꝙ ex ista cõditione ante mortẽ eius non impleatur: secus in ista, quæ potest impleri vltimo vitæ spiritu, cum non sit mentio mortis. d. l. hæres meus. §. quamuis. j̃. e. Opp. de l. auia. §. Mutiana. j̃. e. Sol. Ibi erat cõditio alia mista cum hac negatiua conditione, quæ suspendebat conditionẽ. ¶ Opp.
a de l.[a] ita stipulatus. j̃. de ver. ob. & de l. dedi. s̃. de condi. ob cau. So-
4 lu. Aliud † in vltimis volũtatibus, aliud in ꝯctib. Habes ergo glo. ꝙ ĩ ꝯctib. ñ hẽt locũ cautio Mutiana. Sꝑem gl. habes in l. j. ĩ fi. C. de pac. & l. dedi. in prĩ. de ꝯd. ob cau. & tãgit̃ ĩ l. ita stipulat⁹. de ver. ob. Contraria gl. ẽ in l. siue apud acta. C. de transf. Guil. de Cu. in d. l. dedi. in fin. tenet ꝙ in ꝯctib. hẽt locũ cautio Mutiana. Allegat l. si fideius-

ADDITIO.

a Alex. Op. de l. Per Bal. in auth. cui relictum, in vlt. q. C. de indi. vid. tol. & in l. his verbis in fi. C. quando di. le. ced. plene per Saly. in l. 1. C. de pac.

de iussor.in fi.s̃.qui satisd.cog.in l.Imperatores. j̃.de app.& l.fi.in
fi.C.de his qui ad eccl.ↄfu.& in corpore de monac.§.si vero intra.
& s̃.si seru.vendi.l.legi.& l.harũ.& s̃.loc.l.insulam.in fin.cum simi.
& Cy.in d.l.siue apud acta.in additionib.suis ponit ista verba Guil.
Bř Guil.potest dicere quicquid vult.veritas est quod cautio Mu-
tiana non habet locum in ↄ̃ctib.vt gl.dicit,& probo per rõnem l.
ita stipulatus.j̃.de ver.ob.& l.dedi.de cond.ob cau.quæ loquitur
in ↄdõne apposita grauato,& cautio Mutiana hẽt locũ in hono
rato,& sic leges alleg.p Gui.non faciunt.Primò l.si fideiussor.& l.
Imperatores.nihil faciunt,qa licèt ibi caueať de non baratando,
tñ non cõsequitur actionẽ p illã cautionẽ,nec ista cautionis prę
statio hẽt vim alicuius implementi cõdõnis.Item l.fi.& §.si verò
intra.nihil faciunt,quia iuuant dñm,non tñ aliquid consequitur
p illud.Si'c in l.egi.& l.harum.vbi cauet,non tñ hẽt vim imple-
menti ↄdõnis,sed cauet de isto,ad qd tenebatur.Itẽ d.l.insulã,vbi
erat iã nata actio,sed nõ cũ effectu,& cautio hẽt vim implemen-
ti ex parte.Vnde non dat actionem,sed tollit obstaculũ exceptio
nis,sicut cautio de implendo.Modo non ob.gl.q̃ est in l.siue apud
acta,qa malè dicit.Sed si vis sustinere,dic ꝙ ibi hẽt locũ cautio,&
habet vim implementi condõnis,qa aduersarius voluit.Etistam
opi.tenet Ray.& alij moderni.Op.de l.si penum.qñ dies le.ced.&
l.j.de pec.le.So.Ibi loquitur qñ apponiť ↄdõ potestatiua in perso-
na grauati,non in p̃sona honorati.Istã sol.ponit glo.no.in l.si ita
stipulatus.j̃.de ver.ob.Oppo.de l.j.§.ne aũt.C.de cad.tol.Sol.ibi lo
quitur in casualib.ↄdõnib.q̃ siue sint in faciendo,siue non facien
do,expectãtur,hic vero loquitur in potestatiuis.Et istã sol.ponit
Gui.de Cu.in d.l.dedi.in prin.Opp.vlterius,dř hic,ꝙ habet locum
a in ↄdõnib.negatiuis.Cõtrà in l.a cum tale.§.j.j̃.eo.& l.hoc genus.
5 & l.auia.§.Titio.j̃.eo.Respondet gl.†& soluit multum notabili-
ter,in ↄdõnib.negatiuis quæ non pñt impleri vltimo vitæ spiritu,
habet locum cautio Mutiana:alias secus,vt in ↄ̃rio,& l.cum tale.
in prin.& §.j j̃.eo.Sed tunc op.de isto secundo exemplo huius l.si
Stichum non manumiserit.Nã tunc potest ista ↄdõ impleri ante
vltimum vitæ spũm,qa ante Stichus põt mori.Soluunt qdam,ꝙ
iste Stichus erat ↄsanguineꝰ legatarij,ideo erat triste sibi illud ex-
pectare,& iõ hẽt locũ cautio Mutiana,vt hic,& ꝓbatur in l.cũ ta-
le.in prin.j̃.eo.& istud est verũ in se,sed qđ Stichus fuerit ↄiũctus
legatario,istud est diuinare,qa loquiť indistinctè,vt hic,& l.cum
6 sub hac.j̃.eo.& l.4.in fi.s̃.de cond.inst.Quid dicemus?Dico†ꝙ in
quocũque,siue domestico,siue cõiuncto,siue nõ,expectare mor
tem eius est triste,& hẽt locũ cautio Mutiana,& iura ꝑallegata.Se
cus si non est domesticus.Ista sol'o vř ↄ̃ l.př Seuerinam.§.socrus.
j̃.eo.vbi vxor expectat mortẽ mariti,& non hẽt locũ cautio.Re-
spondeo,ꝙ istud,qđ dř,ꝙ qñ expectatur mors est triste,credo ꝙ
dẽt intelligi,nisi nãlis status rei tendat ad hoc:qa relinquit filio
sub conditione,si non dederit patri decẽ,qa mors patris est nãlis
anteq̃ mors filij,& iõ expectať.Sed ꝙ př expectaret mortem filio-
rũ,est triste.l.cũ tale.ĩ prin.j̃.e.mõ põtesse ꝙ mulier erat iuuenis,
& habet maritũ senẽ,& tũc nõ est sibi triste,nec ↄ̃ nãm eius mor-
tẽ expectare,vt d.§.socrus,vel al'r,vt ibi dř.¶ Venio ad versiculũ,
vnde si vxor,&c.& vř ꝙ destruat qđ s̃.dixi,qa ista conditio potest
impleri in vita liberando p acceptilationẽ:& tñ hẽt locũ cautio
Mutiana.So.gl.quæ est in l.mulieri.in prin.s̃.de cond.inst.Sed dic,
si ista lex intellexisset p istũ modũ,si non petiisset de iure,tunc nõ
habet locũ cautio,si posset p acceptilationem liberare,vt in prin
cipio huius ver.ibi accepto,&c.& no.ĩ d.l.mulier.Sed si testõr sen
sisset,ne de facto peteret,hẽt locũ cautio Mutiana,vt in secunda
7 parte huius ver.ibi,vel cauere.& gl.in d.l mulier.¶† Sed q̃ro,in
dubio de quo sensit,intell'r de petitione de iure,vel de facto. Et
dico,ꝙ in dubio sensit de peritione q̃ est iuris,& petendo de facto
non facit ↄ̃ cõdõnẽ.vt j̃.vt le.no.ca.l.licet.& l.Auia.§.fi.j̃.e.vbi te-
stator nõ intelligit de nõ petẽdo,s.de iure,sed si de facto peteret,
non faceret ↄ̃ voluntatem. Et prædicta vera in vltimis volũtatib.
sed in ↄ̃ctibus non intelligitur petere,vt dicit gloss.in l.siue apud
acta.C.de transa.& l.j.C.de pac.& not.in ll.quas inuenies dicere,
ꝙ non liberatur liberando qs p acceptilationem:intellige in ↄ̃cti
bus:& ideo,ꝙ liberando per acceptationem impleať conditio,
hẽt locũ in vltimis voluntatib.¶ Vlterius op.& procedo ad prin-
cipium l.de l.cũ tale.§.Meuius.j̃.e.So.speciale est in conditione,q̃
à iure est reprobata.Vlterius op.ꝙ dẽt cauere venientib.ab intest.
vt l.si cui.j̃.e.So.vt ibi dicã.Ex his collige distinctionẽ p tc.¶ Quę
8 ro,quare†dicatur cautio Mutiana?Rñ.qa fuit introducta à Mutio
9 vt gl.dicit.¶†Quæro,qualiter interponatur ista cautio?Dic vt in
gl.& allegat l.heredes.§.qui post.j̃.e.& l cum filius.§.qui Mutianã.
s̃.de le.2.Formam huius cautionis tex.ponit in Auth.de nup.§.q̃
vero.& §.vnde sancimus.vñ sumitur auth.cui relictũ.de ind.vid.
10 tol.¶†Quæro,an cũ fideiussore,vel sine?Ray.dicit cũ fideiusso-
re.l.cũ sub hac.j̃.eo.vbi text.dicit,satisdedit.l.j.s̃.q satisd.cog.Sed
dic,ꝙ est tex.in Auth.de nup.§.q̃ vero.in d.auth.cui relictum.C.de
b ind.vid.¶Vlterius q̃ro,b† qđ si ipse venit ↄ̃ cautionẽ,quid ab eo
11 auocãdum est?dico ꝙ hřditas.Sed an auocať tanq̃ si nunq̃ fuisset
hřs,aut tanq̃ si fuisset hřs,& effectus sit indignus:qa si nõ videbať
fuisse hřs legata non valebũt,& tex.hic vř dicere,tanq̃ fuisset hæ-
res,dũ æq parabat institutiones,& legata.Si'c in l.4.in fi.s̃.de cõd.
inst.In ↄ̃riũ vř in d.auth.cui relictũ.& in corpore vñ sumit.& effe-
ctus est magnus qa primo casu nõ valẽt legata,nec aliqd,secũdo
sic.Cogitabitis.Pe.tenet,ꝙ auocať tanq̃ ab hřde,& sic debeatur fi-
deicommissa,arg.Inst.de fideicõ.here.§.restituta.Non ob.d.auth.
cui relictum:quia quòd ibi dicitur perinde est,ac si nunquam fuit
relictum,Intellige in effectu:secus si nõ nubat.¶ Finis istius legis
facit ad id,quod dixi in l.si statulibera pœnæ serua sit.§.si filiusfa.
de statulibe.ad quæst.de occisore.

ADDITIONES.

a Ale.¶ Cõtra in l.Bal.in d.auth.cui relictum,in versi.vlterius reuoco.in versi.deinde quæro,& in versi.septimo no.cum seq.no.& gl.& Bar.in l.fi C.de ind.vid.& Bal.ibidem circa prin.& in d.auth.cui relictũ.ponit Bal.quid in dona.cã mortis,alle.Ro.in suis no.ad fi.

b Ale.¶ Vlterius quæro,vide notata per Imo.in l.si cui sub cond.j̃.eo.& ꝙ habetur.j̃.eo.in l.Titio,sed nunquid præstita cautione Mutiana absque traditione transeat dominiũ in legatarium?vide Bal.& Imo.in d.l.Titio.

LEX VIII.

1 *Iussus stare cum aliquo,non tenetur cum eo stare omni momento.*

2 *Testis qui dixit:ꝙ vidit Titium per decem annos continue possidere,probat:quia sufficit ꝙ viderit eum recolligere fructus.*

3 *Potestatem tenuisse continue familiam,probatur per testes dicentes:quòd viderunt ipsos in prandio:& cœna.*

4 *Stare cum aliquo intelligitur:quod simul viuant.*

a Si quis ita. a Qui debet cum aliquo esse.non tenetur cum
eo omni momẽto morari.h.d.No.ꝙ dictio,dũ,
1 facit conditionem,dixi s̃.eo.l.j.¶†No.ꝙ non est necesse,ꝙ omni
momento quis stet cum aliquo,cum quo stare iussus est,quod fa
2 cit†ad q.no.p Dy.s̃.so.mat.l.j.vbi testis qui dicit,ꝙ vidit Titiũ per
decem annos cõtinuè possidere,sustinetur.Non.n.requiritur,ꝙ
eũ viderit quolibet momẽto in possessione:sed sufficit,ꝙ viderit
3 eũ colligere fructus,vt ibi dixi.Facit ẽt p rectorib.ciuitatũ,†qui
debent secum ducere,& tenere certum numerum famulorũ.Nõ.
b n.reqriť,b ꝙ quolibet momẽto stẽt in domo.Quid.n.si aliquos
misit in comitatũ,vel qđ si p aliqua necessitate aliquẽ remisit ad
domũ?Certè vř cõtinuè tenuisse:vt hic.¶ Iuxta istud,vidi semel
de facto,cum quidam rector seu officialis vellet probare se fami-
liam continue tenuisse, produxit testes,qui dixerunt ꝙ dictos
familiares viderunt secum in prandio,& in cena.Dixi testes pro
bare.Non.n.debent dicere de quolibet momento,vt hic,sed satis
est quod probent,ꝙ apud rectorẽ,seu officialẽ alanť,vt text.dicit
4 hic.¶ Vltimò no.†ꝙ si plures iubentur stare simul,vel vnus cum
c alio,ista verba vñr importare,ꝙ simul viuãt,c vt hic in fi.& tũc dř
vxor morari cũ filio,qñ per eã non stat,quominus apud eũ alať.

ADDITIONES.

a Alex.¶ Si quis ita.Et per istum tex.vide hic no.per Bal.& quod no.Bald.in l.j.C.de ser.fug.quod no.

b Alex ¶Non enim requiritur.Hoc sequitur Bal.in l.obseruare,§.proficisci.ad fi.de offic.procon.& ad hæc dicta Bar.adde Ale.in consi.20.versi 2.principali.in 2.vo.

c Ale ¶Simul viuant.Et adde no.per Bal.in l.qui concubinam,§.vxori,de le.3.& vide Bar.in l.Quintus,& in l.Mæuia.§.vxore.s̃.de annu.le.

LEX IX.

1 *Verbum:quod reperitur in præterito:& futuro in vltimis voluntatibus:& legibus,intelligitur in futuro:secus in contractibus.*

1 Solemus. †Quando verbum reperitur in præterito, & in
a futuro,a in vltimis voluntatib.intell'r in futuro.
h.d.Ad hoc allegaui ego hãc legẽ,Nã hic testõr reliquit vxori,cũ
liberos habuerit,sm qđ gl.intelligit,ꝙ licèt verbũ,habuerit,repe
b riať in p̃terito,& in futuro subiũctũ:tñ ĩtelligiť in futuro.b Si'c
j̃.e.l.si ita legatũ.Op.s̃.de pac.do.l.si inter virũ.So.Ibi in ↄ̃ctib.hic
c in vltimis voluntatibus,c quarum,nã est super futuris disponere.
Idem dicerẽ in legibus,quæ futuris dant formã negotiis.l.leges,
& cõstitutiones.C.de legibus.dixi in l.oẽs populi.s̃.de iusti.& iur.

ADDITIONES.

a Ale.¶In futuro.Adde quod no.Bar.in l.Centurio,de vul.& pup.

b Alex.¶In futuro.Et vide Bar.in l.demonstratio,§.quod autem,in prin.j̃.eod.

c Alex.¶ Voluntatibus.Contrarium tenet hic Imo.

LEX X.

1 *Conditio non facilis potest quandocunque impleri,dummodo implementum de iure consistat.*

2 *Conditio si non potest impleri de iure,sufficit si impleatur de facto.*

a Hæc conditio. a Conditio† non facililis põt qñcunq;
1 impleri,dummodo implementum de
b iure consistat.b h.d.Op.ꝙ de facto sufficiat impleri vt j̃.e.l.Mæuiꝰ.
2 & s̃.de cond.inst.l.mulier.§.si quis.Gl.non soluit.Dic,ꝙ†ibi non
poterat impleri de iure,vnde sufficit,ꝙ impleatur de facto,& ita
vř testõr sensisse sm Dy.Op.dř hic,ꝙ p secũdã coniunctionem im
c pletur conditio.Cõtrà,s̃.de iure do.l.dotis promissio.& de l.bo-
ues.

ADDITIONES.

a Pom.¶ Hæc condõ.Vide quo per istum tex.dicit Bald.in l.inuitus,C.de procu.ad fi.& in l.fideicommissa.§.si quis,ff.de le.3.& vide Ro.

b Ale.¶Consist t.Vnum tene menti,videlicet,ꝙ hæc conditio,si nupserit,habet tempus limitatum in quo debet impleri triennium post pubertatem,ita videtur tenere Bar.per illum tex.in l.2.§.ad filiorum,C.quando & qui.quar.pars deb.lib.10.quod puto valde no.

c Ale.¶ Contra,s̃.Vide quod dixi in l.hoc articulo.de hær.inst.

nes.§.hoc sermone.ĵ.de verbo.sig.Gl.dicit ꝙ de rigore ꝯriū procedit,de æquitate loquitur hic,dū dicit,benignè tñ, &c.Hoc qđ gl.dicit de æquitate,intelligo,qñ ignoranter fuit ꝯctū matrimonium illicitum,secus si scienter,l.matrimonij.qui,& à quib. Facit l.qui ꝯ.C.de incest.nup.& quod no.ibi. Item prædicta sunt vera,qñ cū noua persona matrimonium contrahitur. Nam si cum eadē,cum qua primò illicitè contraxit,postea matrimonium cōtrahatur,dicitur esse idem matrimonium.d.l.dotis promissio.de iure dot.Facit l.inter socerum,§.fi.s̃.de pac.dota.

§.Si sic. Conditio casualis si ṗe testī extiterat, testōre ignorante,facit dispositionem haberi pro pura,h.d.Facit s̃.de le.j.l.si cui.& quod ibi no.& vide quod dicam ĵ.l.prox.

LEX XI.

a Si iam facta. a Quando relinquitur aliquid alicui sub cōditione,aut loqueris,an sufficiat conditionem extitisse ante testm̄,aut post testm̄ ante mortem,aut post testamentū,& post mortem.Primo casu aut testator ignorabat cōdōnē extitisse,& hr̄ pro impleta,vt s̃.l.prox.ī fi.& hic.Aut sciebat,& tunc aut erat talis ꝯdō,q̄ iterū poterat impleri,& iterum expectatur,vt impleatur,vt hac lege in prin.Aut non poterat,& tūc hr̄ pro impleta,vt s̃.eo.l.j.& hic in vers.item sciendum.

ADDITIO.

a Alex.¶ Si iam facta.Vide quod per hanc l.decidit bald.in l.fi.ad fi.de sen.quæ sine cer.quanti.vide tamen quod no,bar.in l.hoc articulo,in prin.de hær.insti.& no,ar.secūdum Cy.ꝙ si Papa mandat mihi prouideri de certa præbenda vacatura in tali ecclesia,ꝙ nō possit mihi prouidere de illa,quæ vacabat tempore datæ,si Papa sciebat vacationem,aliàs secus,& secundum hoc videtur limitanda gl.in cle.cum ei,quem,de cōcel.preben.vnde cautela solet esse,ꝙ impetretur rescriptū,ꝙ mandetur prouideri de vacante,si qua vacat,vel de proxima vacatura,quod sequitur imo.hic,& no.per eum in l.Titius,§.j.de lib.& posth.& ibi Bal.

LEX XII.

1 *Causa dicitur de præterito,conditio de futuro.*

1 Si ita legatum. Falsa causa nō vitiat legatū.h.d.¶† No,causam esse de præterito,conditionem de futuro.Et illud,quod tex.dicit,pœna in futurū confertur,ideo dicit,quia pœna semper apponitur,si aliquid per eum,cui pœna imponitur,factum fuerit,vel non fuerit:De quo dic,vt ĵ.eo.l.demonstratio.§.quod autem.

LEX XIII.

a Si fundus. Condō de dando pupillo,vel furioso impletur dando tutori,a vel curatori.h.d.Op.s̃.de so.l.Stichum.§.vsumfructum.So.intelligas,ꝙ vertatur in vtilitatē pupilli,vel furiosi,vt in gl.cætera dic,vt dixi in l.conditionib.s̃.eod.

ADDITIO.

a Alex.¶ Dando tutori.Sed quæ est ratio,ꝙ conditio apposita in persona pupilli potest impleri in persona tutoris,sed conditio apposita in persona serui non potest impleti in persona domini,l.qui hæredi,in princ.infra eodem.dic,vt ibi per Dy.Ray,& imo,

LEX XIIII.

a Si Titius. a Cōdō impedita ꝑ tertiū legitimè hr̄ ꝓ impleta.h.d.Op.ꝙ nō habeatur ꝓ impleta,sed ꝓ defecta,& debeat agi ꝯ impedientem,l.inde Neratius.§.j.s̃.ad legē Aqui.Sol.ibi impedit ꝑ tertiū nō legitimè,hic legitimè.Ita dn̄t doc.in l.j.C.de inst.& subst.vbi gl.dicit.Dicam ĵ.eo.l.in testamento.

ADDITIO.

a Poma.¶ Si Titius.An autem debet expendi in alium vsum,vide Bar.sing.loquentem in l.liberto,& l.annuam s̃ de annu.le.& vide eundem in l.legatum,s̃.de vsufr.le.& tex.in l.fi.ĵ.de ope.pub.Bal.in l.j.C.de his,quæ pœ.no.Et quæ notaui supra de an.le,in l.liberto suo.& in l.Lucius.

LEX XV.

1 *Ductio vxoris ad domum an requiratur ad implementū conditionis nuptiarum.*

a Cum fuerit. a Condō nuptiarū impletur,cùm nuptiæ cōsensu ꝯhuntur.h.d.Quæro,vtrū † ad nuptias
1
b requiratur ductio ad domū?Gl.dicit,b ꝙ nō,si ꝯstat ante ꝯctū fuisse matrimonium:sed si nō ꝯstat,ductio facit p̄sumi matrimoniū.Pro hoc est tex.ĵ.ad munici.l.ea.que;facit de ritu nuptia.l.deniq;.& de do.inter virum,& vxo.l.Seia.& no.ĵ.de re.iu.l.nuptias.& C.de præscr.30.anno.l.cum notissimi.in prin.

ADDITIONES.

a Barb.¶Cum fuerit.Et adde no.in c.ex publico,de conuer.coniug.Et an verba sint de substantia matrimonij,vide gl.fin,in l.cum notissimi,C.de præscr.30.an.& no,in c,tuæ.de spon.& in c.Michael.de fil.præsby.

b Alex.¶ Domum?gl.dicit.Et vide per Imo,an matrimonium possit dissolui ante copulā,& an,& ex quibus præsumatur matrimonium,& ad Bart,hic adde per eum no,ĵ.eo,in l.Titio centum.§.Titio genero.versi.an tempus petendi.& ad no.per gl.& Bar.hic adde gl.& bal.in l.cum te.C.de do.ante.nup.Et dum Imo,hic ponit,an matrimonium possit dissolui ante copulā,vide bal.in l.Deo nobis,C.de episco.& cleri.Adde,quòd Pa.de Castro dicit per hunc tex.ꝙ stante statuto,quòd vir lucretur dotē vxore præmortua,quòd lucrabitur,licèt non fuerit cognita,sed tantum per verba de præsenti despōsata.de quo vide Abbatem consi.j.lib.j.

LEX XVI.

In iis. Qñque verba testī sunt certa,sed super his occurrit dubitatio,tunc quia hec dubitatio dr̄ extra testm̄,determinatur ex bono.& æquo.Quādoque dubitatur de verbis testī,tū quia dubium est in ipso testamento,& debet expediri s̃m scripti iuris rationem,hoc est,ꝙ habeantur probationes,quæ requiruntur ad probandum testamentum.a hoc dicit.

ADDITIO.

a Ale.¶ Probandum testm̄.bal.in l.cum allegas.ad fi.de vsu.alle.hunc tex.pro no.& bald.in auth.ad hæc.co.ti.Adde,ꝙ refert hoc se consuluisse Pa.de Ca.Venetiis per hunc tex.de quo vide eius consi.246.

LEX XVII.

1 *Demonstratio quid sit,& reprobata diffinitione gl.præmisso quòd in dispositione conueniunt quatuor,quærit quid est demōstratio,& ponit diffinitionē.*

2 *Demonstratio per quæ verba inducatur.*

Coniunctiones,& aduerbia non inducunt demonstrationem.

Præpositiones quandoque inducunt demonstrationem.

3 *Demonstrationis effectus,& num.9.*

4 *Demonstratio falsa adiecta circa rē,si constat de corpore,nō vitiat dispositionē.*

5 *Relatiuum,quis,vel qui,iunctū verbo præsentis temporis non facit cōditionem.*

6 *Relatiuum,quis vel qui,relatum ad aliquod genus non ponitur relatiuè,sed distributiuè.*

7 *Demonstratio apposita in persona honorati significatiua alicuius consanguinitatis,vel affinitatis,si appareat falsa,vitiat dispositionem.*

8 *Falsa demonstratio vitiat dispositionem,si apparet,quòd testator non legasset,si falsam demonstrationem sciuisset.*

10 *Demonstratio falsa in contractibus quando vitiet dispositionem.*

11 *Falsa demonstratio non vitiat rescriptum,nisi de contraria voluntate principis doceatur.*

12 *Falsa demonstratio in iudiciis quando vitiet,vt quia fuit citatus quis tanquā Petrus Ioannis,cum sit Petrus Martini.*

13 *Cautela,vt assessores quando capiunt aliquem bannitum,faciunt ipsum confiteri,quòd est idem homo,qui fuit bannitus.*

14 *Falsa demonstratio ad hoc,vt non vitiet dispositionem,quomodo probabitur de corpore constare,& num.19.*

15 *Error in vna ex demonstrationibus rei non vitiat dispositionem,si per aliam cōstat de corpore.*

16 *Singularitas nominis inducit certam demonstrationem.*

17 *Accusatio de maleficio commisso in palatio potestatis Perusij necessaria non requirit appositionem confinium.*

18 *Demonstrationi quando stetur magis,quàm proprio nomini.*

20 *Demonstratio rei si variatur ex tempore,qualiter probabitur identitas.*

Demonstratio. Istud principium diuiditur in tres partes vsque ad §.quod autem.Primò loquitur de demonstratione,quæ adiicitur circa rem legatam prelatiuum.Secundò de ea,quæ adiicitur rei legatæ per adiectiuum.Tertiò de ea,quæ adiicitur personæ legatarij.Secunda ibi,igitur & si ita.Tertia ibi,nam & si.Et b̄r hoc intendit.Falsa demōstratio non vitiat legatum,si de corpore constat.h.d.¶ Antequam intrē
1 gl.† pro declarando mām demōstrationis quæro primò,quid sit demonstratio?Gl.respondet in gl.rub.& dicit,ꝙ demōstratio est quædam ex instantibus,seu præteritis accidētib.notitia,quo magis legatum sit liquidum,adhibita.Videamus,an ista diffinitio sit bona?Et videtur,ꝙ nō,in eo ꝙ respicit legatum tantum,cum in aliis dispositionib.possit demonstratio apponi,vt ĵ.videbitis.Itē ista diffinitio non conuertitur cum suo diffinito. Pone,quòd testator legauit seruo suo directò libertatem,istud,quod dico directò,est accidens adhibitum,vt legatum sit magis liquidum:& tamen constat,quòd non est demonstratio,sed magis dispositio,l.si quis seruo.ĵ.de manu.test.Item quando dico,instituo hæredes æqualiter,non demonstratio,sed dispositió,l.interdum.s̃.de hær.inst.Item iubeo,ꝙ seruus reddat rationes diligenter.Istud diligēter,est accidēs adhibitum,vt dispositio sit magis liquida:& tamē non est demonstratio,sed dispositio,l.qui filium.§.fi.coniuncta l.si ita sit scriptum.ĵ.de manu.test.& de statulib.l.Labeo.Item iubet testator rem,vel fundum non alienari extra familiam Hoc,quod dico,ex̄ familiam,est quoddam accidens respectu alienationis,& adhibetur distinctio,vt dispositio sit magis liquida:& tamē est dispositio,non demonstratio,l.voluntas.C.de fideic.cū si.& sic non verificatur ista diffinitio in omnib⁹.Vt ergo intelligas,quid sit demonstratio,debes scire,ꝙ in dispositione conueniunt quatuor,s.persona disponens,& persona,in quam confertur dispō,vt persona grauati,vel persona honorati,vt legatarius,vel hæres.Item res ipsa,de qua fit dispō.Item verbum disponens, vt promitto,dono,lego,& sil'ia.¶ Hoc præmisso quæro,quid est demōstratio?
a demōstrō a est illud,quod respicit aliquid istorum trium,vel personam disponentem,vel personam,in quam cōfertur dispositio,vel rem de qua fit dispositio.Illud autem accidens,quod respicit verbum in dispositione positum,est q̄dam qualitas.Quędam igitˀ qualitates adiiciūtur,q̄ respiciūt ꝑsonas prædictas,vel res,& illæ qualitates inducunt demōstrationē & hoc declarat principium huius legis,& insti.de le.§.huic proxima.& etiam omnes leges loquentes de demonstratione.Quædam qualitates adiiciūtur,quæ respiciunt verbum,seu actū verbi positū in dispositione,vt in exēplis

ADDITIO.

a Ale.Demonstratio est.Adde no.per doc.in rub.supra eo.& vide bal.in rub.C.de insti.& substi.sub condi.

plis s̃.positis,& istæ non inducunt demonstrationem, sed dispo
sitionem. Ratio: quia nã demõstrationis est, vt significet rem fa-
ctam,& perfectam, vt j̃.eo.l.si nominatim.in fi. Cum ergo respi-
ciunt personas, vel res, quæ res sunt in suo esse perfecto, vel esse
separantur, merito dr̃ demonstratio. Sed quando respiciunt ac-
cidentia verbi, non respiciunt rẽ perfectã, sed rẽ, q̃ est in fieri: &
hoc fieri sic testõr disponit, iõ est dispõ potius, q̃ demõstrõ. Sed
dices tu br̃, ista verba vñr ꝯ l.scribit Quintus.§.fi.s̃.de auro,& ar
gen.le. vbi demonstrõ est de futuro. Vidistis, qđ not.in l.Stichũ,
q meus erit.s̃.de le.1.Rñ. fateor, ꝙ adiicit̃ rei future, & isto respe-
ctu donec pẽdet ex futuro euentu, est cõdõ: sed postq̃ euenit,&
istud erit factũ, tunc erit demonstrõ. Sẽper ergo demonstrõ est
de re facta.id.n.qđ non est, non põt demonstrari. Quod ergo dr̃
in d.l.scribit Quintus.in fi.hæc scriptura hẽt in se demõstratio-
nẽ,&c.expone, i.ꝙ erit demõstrõ adueniẽte ꝯdõne. Credo ergo
diffiniendũ sic, fm mãm nostrã. Demonstrõ est qđã ex instantib.
vel p̃teritis accidẽtibus notitia, quo magis dispõ sit liquida, ad-
hibita rei, quæ est in facto,& non q̃ est in fieri. Qđ dico ex instan
tibus, vel p̃teritis,&c. iõ dico, q si de futuris, tũc induceret con-
ditionem, l.Stichum, q meus erit.s̃.de le.1.& s̃.eo.l.1.dixi j̃.eo.l.
si nominatim.in fin. Cætera, quæ sunt in diffinitione, probantur
ex s̃.dictis.¶ Sed ꝯ istam diffinitionẽ vr̃ text. insti.de le.§.incertis.
versi.sub certa. Br̃ rñde, Aut potest referri ad aliqđ tps p̃sens, vel
præteritũ,& tunc est demonstratio. Aut põt referri ad futurum,
& tunc est ꝯdõ.ita loquitur ibi, prout dixi in d.l.scribit Quintus.ĩ
2 fi.¶ Scđo † q̃ro, p q̃ verba inducatur demonstrõ: Rñ. inducitur p
relatiuũ iunctũ verbo p̃teriti, vel p̃sentis tpis, vt hic,& inst.de leg.
§.huic proxima.& s̃.de le.1.l.Stichũ, qui meus erit. Itẽ inducitur
p adiectiua significantia offiñ, vel artificiũ, vel consanguinitatẽ,
vel aliquid aliud, pp qđ res magis certa demonstraretur, vt j̃.eo.
l.si nominatim.& hic,& d.§.huic proxima. Itẽ p genitiuũ signifi-
cantẽ patriam, vel p alia nomina significantia patriã, vt s̃.de hær.
insti.l.his verbis.in fi.¶ Itẽ puto, ꝙ noĩa, cognomina,& p̃nomi-
na demonstrationem inducant, vt instit. de leg.§.si quis in noĩe.
& §.seq.s̃.de le.1.l.si quis in fundi vocabulo. p̃piũctiones vero,&
aduerbia nõ credo, nec scirẽ ponere casum, q inducat demon-
strationẽ. Rõ: qa coniunctiones,& aduerbia de suiñã respiciũt
actũ verbi,& iõ non inducunt demonstrationẽ, sed ꝯdõnẽ, cau-
sam, vel modũ, vt ex legib. loquentib. de hac mã manifestè colli
gitur: sed p̃positiones q̃nq; inducit̃ demonstratio p p̃positio-
3 nẽ, ex, vt i.l.cũ tale.in prin.& §.fi.j̃.eo.¶ Tertio † q̃ro de effectu de
monstrationis. Br̃ sumas sic: quia q̃nq; demonstratio est vera,&
tũc effectus eius est facilis, qa reddit dispõnẽ liquidã, vt in diffini
tione dixi,& dat notitiã rei demõstratæ, vt ex prædictis apparet.
Quandoq; demonstrõ est falsa,& tũc est videndũ de effectu de-
monstrõnis falsæ circa seipsam, an ex ipsa demonstrõne induca-
tur dispositio, vt ex ꝯctu,&c dixi de hoc in l.cũ tale.§.fi.j̃.e.¶ Se-
4 cundò est † videndũ de effectu falsæ demonstrõnis adiectæ circa
rẽ. Ex his habes, ꝙ ista demonstrõ falsa nõ vitiat legatũ, vel insti-
tutionẽ, si de corpore ꝯstat, vt hic,& j̃.e.l.falsa.in prin.& insti.de
leg.§.huic proxima. istud ergo examinemus p ꝯria, quæ mouent̃
ad hanc l.p ordinẽ. In primo dicto dr̃ de demonstrõne, q̃ sit per
quis, vel qui. Sed op.& vr̃, ꝙ demõstratio falsa vitiat dispõnẽ, vt
s̃.de do.præle.l.1.§.sed & si dotẽ. Sol. br̃ ibi demonstrõ adiicitur
speciei, seu corpori, qđ non reperitur in rerũ nã:& iõ non potest
dici, ꝙ constet de corpore, hic ꝯstabat. Istam so. habuistis in text.
in l.si seruus legatus.§. qui quinq;.s̃.de leg.1. Sed ꝯ istam op. vr̃, ꝙ
non sit necesse,& reperiat̃ corpus, cui adiicit̃.l.3.& l.fin.C.de fal.
cã adie.leg.& l.legaui.s̃.de lib leg.& l.si sic.§.1.s̃.de lega.1.vbi de-
monstratio non refert̃ ad certũ corpus, sed ad quantitatẽ in ge-
nere,& tñ falsa demonstrõ nõ vitiat. Sol. Q̃ñ legatur certa spẽs,
seu certa quãtitas, tunc dẽt ꝯstare de corpore certo: sed q̃ñ lega
to generis adiicit̃ demonstrõ tunc sufficit illud esse in genere,&
dẽt esse certũ,& limitatũ in gñe, seu quantitate. aliàs falsa demõ-
stratio non vitiaret, vt in ꝯrio. Sed ꝯ istã op. de l.si sic,& l.legaui.
s̃.alleg. in eodẽ exẽplo, q̃ñ legatur alicui decẽ, q̃ ipse legatarius
dẽt, vbi demõstrõ refertur ad quantitatẽ in suo genere certã,&
limitatã,& tñ illa falsa demõstrõ vitiat. Sol. Licet inspecto sono
verborũ referat̃ ad certã quantitatẽ, tñ inspecto intellectu, testa
tor vr̃ reliquisse liberationẽ ab illis decẽ, quæ sibi dẽt legatari⁹.
Cũ ergo impossibile est esse liberationẽ eius, qđ nõ debet̃, vr̃ re
liquisse rẽ, quæ nõ est, nec esse põt in rerũ nã: & sic in effectu cõ
cordat cũ prædictis. Si verò aliud diceres, sequeret̃, ꝙ plus ope-
raretur falsa demonstratio, q̃ vera, ꝯ l.cum tale.§.fi.j̃.e.l.Idem si le-
go tibi, quod Titius mihi dẽt, qa videor legare tibi actionẽ, quã
habeo ꝯ Titiũ:& iõ si Titius nihil dẽt, legatũ non valet. qa falsa
demonstrõ adiicit̃ rei, q̃ nõ est in rerũ nã, vt dictis legib. Non est
5 ergo † verũ, qđ quidã dñt in d.l.si sic.s̃.de le.1.ꝙ relatiuũ, quis, vel
q, iunctum verbo p̃ntis tpis facit ꝯdõnẽ: qa nunq̃ ꝯdõ est de præ-
senti, vt dixi:& tunc impropriè loquit̃: vt ibi gl. dicit, qa vera de-
monstratio est: sed appellat ibi ꝯdõ, quia perimit dispõnẽ, sicut
ꝯdõ deficiens. Op. de l.talis scriptura. in prin.s̃.de ali.& ci.le. vbi
dispositio non tenet, nisi in his, in quib. reperit̃ vera demõstrõ,
i.in pecunia, in quib. dies non est apposita, d.l.talis.& d.l.libertis,
quos. Sol. Ibi demonstrõ adiicitur alicui qualitati, iõ quatenus
est vera demonstrõ, eatenus tenet dispositio:& quatenus est fal-
6 sa demonstrõ, eatenus non tenet dispositio. Rõ est, † qa q̃ñ rela-
tiuum, quis vel qui, refert̃ ad aliqđ genus, tũc non ponitur relati-
uè, sed distributiuè. Quod patet, qa non trahit̃ ad se oẽs de gene
re, sed aliquos, l.si fuerit.s̃.de reb.dub.& dictis legib. ꝯrijs. Et etiam
gr̃amatici dñt, ꝙ natura distributiui ẽ, vt respiciat actũ verbi di-
rectò, sicut coniunctio, si, vt dixi s̃.e.l.1.in 6.principali q circa fi.
Cũ ergo dicis, libertis, quos testõ manumisi, intellige, i. si eos ma
numisi, meritò deficit dispositio in his, in quib. hoc non reperit̃
verũ, vt j̃.proxi.§.¶ Venio ad secundã partem, s.ad demonstratio
nẽ, quæ apponitur p adiectiuum. Opp. de l.Quintus.§.j.s̃.de au.&
ar.leg. Rñ. Ista lex loquitur, q̃ñ rem expresse,& determinatè de-
* signo:& secus q̃ñ alicui generi apponit̃ demõstrõ, vt in ꝯrio. Et
vide gl.* quæ incipit, hoc ita,&c. Hæc est vera solutio: qa cũ dico
lego argentũ meũ, perinde est, ac si dicerẽ, lego argẽtũ, qđ meũ
est, l.si ita.s̃.de auro,& ar.le. ponit̃ ergo distributiuè, vt s̃. p̃ximè
dixi.¶ Venio ad tertiã particulã in ver. nã & si. dr̃ hic, ꝙ q̃ñ adiici
tur personæ legatarij, falsa demonstratio non vitiat. Contra, C.đ
hær.inst.l.si pater,& l.nec apud. vbi falsa demonstratio vitiat. Rñ.
7 † istæ demonstrationes, quæ apponuntur in persona honorati,
q̃ñ sunt significatiuæ alicuius consanguinitatis, vel affinitatis, vt
relinquo tali filio meo, tunc si reperit̃ falsa, vitiat, vnde in dictis
legibus vitiat. Facit qđ no.in l.quoties.s̃.de hær.insti.& l.nemo.§.
j.j̃.e.ti.& no.in l.falsa.in prin j̃.e. Sed q̃ñ sunt aliæ qualitates, quæ
non significant consanguinitatem, vel affinitatẽ, tũc non vitiat,
vt hic. Et ratio est, quia hæc adiectio, tali filio,& similes inducunt
quandam cãm finalẽ: quia nisi fuisset filius, non reliquisset,& ita
vitiat, si reperit̃ falsa. Sed si sunt alia adiectiua, secus: vt lego Titio
albo,&c. quia tunc non p̃sumitur testõrem nõ reliquisse, si sciuis
8 set eũ non fuisse album. Et br̃ † cõcludo, ꝙ si apparet testõrẽ non
legasse, si demõstrationẽ falsam sciuisset, tunc vitiatur dispositio
ex falsa demonstratione, l.si ita stipulatus fuero hanc summam. cũ
9 gl. j̃.de ver.ob.¶ Vt ergo † ista materia liqueat, distingue, a Aut lo
a quimur in demonstratione, q̃ fit p noĩa, seu pronomina,& dic,
vt dixi s̃.de le.j.l.si qs in fundi vocabulo. Aut loquimur in demõ-
stratione, quæ alijs modis fit,& tunc aut demonstratio adijcitur
alicui generi, aut certæ speciei. Primo casu aut illud genus erat
b in dispositione limitatum,& falsa demonstratio non vitiat b.C.
de fal.cau.adie.le.l.2.& l.fi. Aut non erat limitatũ, sed simpliciter
in dispositione ponitur,& tunc quatenus demonstratio falsa est,
eatenus vitiat dispõnẽ, d.l.3.in fi.C.de fal.cau.adie.& l.libertis,
quos.s̃.de ali.& ci.le.& l.Quintus.§.j.s̃.de au.& ar.le.cũ si. Secũdo
casu q̃ñ demonstrõ adijcit̃ certæ spẽi,& tũc aut demõstrõ adijcit̃
rei, aut p̃sonæ honoratę. Primo casu aut illa spẽs nõ reperit̃ in re
rũ nã,& vitiat̃ dispõ, vt s̃.de do.p̃le.l.j.§.sed & si dotem,& s̃.de l.j.l.
si seruus legatus.§.q quinq;. Aut reperitur in rerũ nã,& nõ vitiat̃
dispõ, vt hic cũ si. Fallit, si de ꝯria volũtate testõris appareat, vt
j̃.de ver.ob.l.si ita stipulat⁹ fuero hãc summã.& ibi no. Scđo ca-
su q̃ñ demõstrõ adijcitur p̃sonę honoratę,& tũc aut demõstrõ ẽ
designatiua affinitatis, vel cõsanguinitatis,& distingue, vt not.ĩ l.
quoties.in prin.& l.nemo.§.j.s̃.de hær.inst.& j̃.eo.l. falsa. Aut est
designatiua alterius accidentis,& nõ vitiat, vt hic 3.rñso.& l.his
verbis.§.fi.de hær.insti. Rõ p̃dictorũ patet ex añ dictis.¶ Quartò
c q̃ro, qđ † in ꝯctib. inter viuos, an falsa demõstrõ vitiet dispõnẽ? Et
10 vr̃, ꝙ nõ, l.si diuortio. j̃.de ver.ob. In ꝯriũ vr̃ casus s̃.de ꝯh.em.l.si
qs fundũ.& hoc tenet gl.inst.de legat.§.huic. Br̃ tu distingue, aut
loqmur in ꝯctib. ex altera parte tñ obligatorijs, vt in donatione
ex stipulõne facta ex mera liberalitate:& tunc p oĩa debem⁹ eodẽ
mõ distinguere, vt s̃.dictum est in vltimis voluntatib. d.l.si diuor
tio,& d.l.si ita stipulatus fuero hãc summã. Aut loqmur ĩ ꝯctib.
vltro citroq; obligatorijs,& tũc aut falsa demonstrõ facit defice
re ꝯctus substãtiã, vt rẽ, vel p̃tiũ,& tũc ꝯctus vitiat̃, l.in vẽdõnib.
& d.l.si qs fundũ. de ꝯh.em.& iõ dr̃ ibi, ꝙ hẽt vim ꝯdõnis, quia sta
tim perimit ꝯctũ, sicut defectus ꝯdõnis de p̃nti, vere tñ demon-
stratio est: aut verè substãtiã ꝯctus non perimit,& tũc aut res, cui
adijcit̃ demonstrõ, non reperit̃ in rerũ nã,& tunc ille, q demõstra
tionẽ adiecit, tenetur, l.si qs cũ fundũ.s̃.de ac.em. Aut rei substan
tia reperit, sed nõ cũ illa qualitate, cũ qua fuit demonstrata,& si-
militer ꝯctus nõ vitiatur, sed ille, q demonstrõnẽ adiecit, tenetur
fm distinctionẽ l.ea, quæ commendandi.s̃.de ꝯh.emp.¶ Quinto
11 † quæro, quid in rescriptis, d an falsa demonstrõ vitiet rescriptũ
d Dy.dicit, ꝙ non, nisi doccatur de ꝯria voluntate Papæ, vel Impe-
ratoris,

ADDITIONES.

* Claud. Et vide glo. Adde circa hoc Aretin. extendenten, cons.149.
a. Alc.¶ Distingue. Et dic, vt dixi supra de legatis.1.l.si quis in fundi vocabulo.
b Alc.¶ Non vitiat. Istud limitat hic imo. nisi falsa demonstratio faceret deficere substantiam legati, de quo plene per eum in l.si sic.§.1.de le.j.& vide bal.in l.j.C.de fal.cau. adie.leg. an autem falsa demonstratio vitiet appellationem, habetur per Bal. in l.2.C.de fal.causa adie.le. vt si erratum est in dicsententiæ.
c Alc.¶ Quarto quæro. Vtrum in contractibus inter viuos falsa causa vitiet dispositionẽ, vide Bar.in d.l.si diuortio,& in l.si quis fundum,& bal.in l.3.C.de fal.cau.
d Alex.¶ Quid in rescrip. Vtrum falsa demonstratio vitiet rescriptum, dixi suprà; de do. præl.l.1.in fi.& vide Imo.& bal.in l.neque natales.C.de proba. ad fi.& Io.and.in c.quod dilecto.de consan.& affi.& vide no per Saly.in l.imperialis.C.de nup.

ratoris,vt no.per C.de le.i.si fortidianū.& hoc vr̄ ꝯ casū ex̄, de
* resc.c.significauit,*& ibi hoc t₃ gl.ſ.ꝙ reſcriptū vitiet̄,ſed Inn.di
xit,ꝙ illud iō,qa nō pōt cōſtare Papā de alio ſenſiſſe,qa de nullo
alio ſenſit,q̄ de eo,q demōſtratus eſt:ſecus ſi de alio poſſet cōſta
a re,per iſta iura,qd̄ puto verū.& de hoc in Spe.ᵃde reſcri.pſen.§.rō
12 ne aūt cāæ.ver.qd ſi indubitate.¶Sextò q̄ro,†qd in iudiciis,ᵇPo
b ne:aliqs citatus eſt tanq̄ Petrus Ioannis,cū ipſe ſit Petrus Marti-
ni,qd iuris?Iſtā q.tangit Iac.Bu.inſti.de ac.circa prin. & final'r ibi
modicum,vel nihil dicit.Tu dic,aut ille citatus ſub illo noīe Pet.
Ioannis ꝯparuit in iudicio,& ſub illo noīe litigauit,& tunc talis
falſa demonſtrō n̄ vitiat iudiciū,īmo valet , qa ꝯſtat de corpore:
qa tā iudex,q̄ partes hūc hoīē habebāt ꝓ Pe.Io.vt s̄.de iu.l.ſi in iu
c dicis noīe.Aut nō cōparuitᶜ in iudicio,ſed fuit ꝯtumax, & ꝯ eum
habitus ꝓceſſus tanq̄ ꝯ cōtumacē,& ē poſitus in bāno ſub demō
ſtrōne noīs,q̄ nō eſt vera:& tūc ſi qdē ꝯſtat,ꝙ ille hō illud idem
corpus fuit ſub hoc noīe,& ꝙ ille hō,q de hoc maleficio incul-
pabat̄,& diffamabat̄,licèt fuerit in noīe erratū,tū valet ꝓceſſus,
qa aīus iudicis referebat̄ s̄.illū hoīem ſic diffamatū,ar.l.cōgruit.
s̄.de offi.pſi.& de bo.corū,q mor.ſibi ꝯſci.l.fi.in prin.qa ſaltem de
buit ꝯparere corā iudice,& oñdere,ꝙ ipſe,q citabat̄ ſub hoc no
mine,nō erat ille,q ſic vocabat̄,ar.s̄.de in.l.ſi quis ex aliena. Et iō
13 Ptās,†& boni aſſeſſores qñ capiūt aliquē exbānitū , anq̄ faciant
d executionē,faciūt captū ꝯfiteri,ᵈꝙ ipſe ē idē hō,& idē corp⁹,qui
ſic vocat̄,& ſub hoc noīe fuit citatus,& ꝯdēnatus, ſeu exbānitus.
e Sed pone,ᵉꝙ ꝯſtat hūc hoīem fuiſſe citatū,ſeu cōuentū ſub hoc
noīe Pe.Io.& ꝯſtat,qd ipſe nō eſt Pe.Io.ſed Pe.Martini,tunc talis
demōſtrō vitiat,quia licèt nūcius ſentiat de certo,tū iudex n̄ ſen
ſit de illo,vt s̄.dixi in reſcripto,& ſic citatio nō arctat cū,l.1.j̄.de
req.re.Sed in qbuſdā ciuitatib.pōt qs citari ſine cōſenſu iudicis,
& tūc eo caſu ſi ꝯſtat talē fuiſſe citatū,ꝯſtat de corpore, quia aīus
iudicis refert̄ ꝯ eū:quē citauit nūcius.Sed ſi nō cōſtat eū fuiſſe ci-
tatū,& cōſtat ꝓnomē eē diuerſum,ꝓceſſus vitiat̄,qa nō cōſtat de
corpore,ēt ſi illud corpus reperiat̄ in rerū nā:l.ſi ſeru⁹.§.q quinq₃.
s̄.de le.i.& l.j.§.pe.s̄.de dote plegata.& de rei vēdicatione.l. idem
Pōponius ſcribit:ſi frumētū.in fi.& j̄.e.l.in teſtō qdā. Prædicta ve
ra niſi aliqua demōſtrō eēt ita vera:qd̄ ſufficeret:vt ſtatim dicam.
f ¶Septimo q̄ro,quō ꝓbabit̄,†ꝙ de corpore cōſtet:vt ſic falſa de-
14 mōſtrō non vitiet?R̄n.debetis ſcire,ꝙ ad demōſtrandā pſonā pfe
ctè dēt exprimi nomen cum duob.alijs accidentib.vel indicijs:l.
hac cōſultiſſima circa principiū.C.q teſtamēta facere poſſunt.vt
Petr⁹ Martini de Peruſio:& tūc reddet perſonā certā.Item ad de
mōſtrandū fundū:dēt exprimi nomē loci cū duob.ꝯfinib.l.for-
ma.in prin.j̄.de cenſi.Hoc p̄miſſo ille:q vult ꝓbare,ꝙ de corpo-
re conſtat,vt ſic falſa demōſtrō nō vitiet,ſi oñdit nomen cū dua-
g bus demōſtrationib.ᵍſeu duab.accidentijs congruis huic pſonę,
vel nomen loci cū duob.confinib.congruis huic fundo:ipſe hēt
fundatā intentionē ſuā,qa de corpore cōſtat,& licèt aliqua alia
15 demōſtrō* fuiſſet adiecta,†quæ reperit̄ falſa,hoc n̄ nocet.Quic
* quid.n.vltra illas demōſtrōnes neceſſarias adijcit̄, fruſtra eſt , &
nō vitiat,l.1.§.fi.s̄.de dote p̄lega.ſi.n.omiſſio nō vitiaret, multo
h minus erronea expreſſio,ʰl.vnica, circa prin.C.de rei vxo.act.&
hoc tenet gl.in l.ſi qs in fundi vocabulo.in gl.2.s̄.de le. 1. facit l.
patronus.§.1.& 2.s̄.de le.3.& hoc caſu aduerſarius, q vult diſpo-
ſitionē infringere reſpectu talis falſæ demōſtrationis, hēt neceſ
ſe ꝓbare,ꝙ de alio fuit ſenſum,vel ꝙ alius eſt,q hēt eādē demon
ſtrationē,vt ſic res ponat̄ in obſcuro,ſm formā l.duo ſunt Titij.
16 s̄.de teſt.tut.Itē ille,†q vult diſpōnē defendere,ad vnū aduertat,
ꝙ poſſet eē vna demōſtrō tā clara,ꝙ faceret cōſtare de corpore,
& plures aliæ falſæ non vitiarēt:vt ecce,erat qddā nomē propriū
i ſingulare,& ſingulariſſimū,vt Gallo pſſus,ⁱvt no.in d.l.hac con-
ſultiſſima.cū.n.vnus tū hēt illud nomen,ſatis eſt clara demon-
ſtrō,ar.s̄.de li.& poſth.l.2.& ſic hoc ſolū ſufficeret, & qcqd vltra
k adijcit̄,fruſtra eſt,vt dixi.Idē dico in noīe fundi , ᵏqa ſi nomē eſt
ſingulare,adeo ꝙ res reddit̄ certa,licet in cōfinib.& aliis demon
ſtrōnib.erret̄,vel licèt nō ponat̄,diſpoſitio tū nō vitiat̄,s̄. de ꝯh.
emp.l.cū ſeruo.§.fi.q̄ eſt no.ad hoc.& j̄.e.l.qb.dieb.§.q dotalē, &
l ſic dēt intelligi.s̄.de le.3.l.patronus.§ ſi libertus.ˡcū ſſ.Et † ꝓhoc
17 dicebā,ꝙ ſi aliqs accuſat̄ de maleficio cōmiſſo in palatio Ptātis
m Peruſij,ꝙ nō eſt neceſſe,ᵐꝙ inſerantur cōfinia,cū ſatis ille locus
18 ſit demōſtratus,d.l.cū ſeruo.§.fi.Itē † eſt aduertēdū, ꝙ qñq₃ ſtat̄
demonſtrationi potius,q̄ noī ꝓprio.pone in exēplo cōtingēte de
facto,dū Dux ducatus ꝓceſſit ꝯ Io.Ptātē Aſſiſij occaſiōe alicuius
delicti cōmiſſi in officio.& tūc ſi nō vocat̄ illo noīe Ioānes, cer-
te ꝯſtat de corpore ex illa demōſtrōne officij,& hoc eſt inſpiciē-
dū,qa magis ſtat̄ illi accidēti,q̄ proprio nomini,cum p illud acci-
dens magis,q̄ per ꝓpriū nomē haberet̄ not⁹,l.habebat.de iſtito.
& ē caſus s̄.de reb du.l.pe.q̄ē multū no.ad iſta.Ex his ſciet aduo
catus qd habet ꝓbare.Si vero ꝓbationes oēs ponamus falſas, &
nullā remanere ita certā,ꝙ ſufficiat,tūc res dr̄ eē in obſcuro.So-
lū.n.nomē ꝓpriū nō reddit rē certā,qa tale nomē ſꝑ pluribus cō-
petit,vt d.l.hac ꝯſultiſſima.in prin.ex pluſ j̄.de iure fiſ.l.ita fidei.
19 in prin.Tunc.n.†illi,q vult ſuſtinere diſpoſitionē, incūbit onus
ꝓbandi de tali corpe ſuiſſe cogitatū.Quō ꝓbabit ex his demon
ſtrōnib:forte ſi eſt aliqua demōſtrō,q̄ vni tū de iſta ciuitate cō-
gruat,quia eſt nomen ſingulare,vt in iſta ciuitate eſt tantū vnus
doctor,& tunc de illo de neceſſitate concluditur,vt ar.l.2.s̄.de li,
& poſth.& poteſt probare per ea, quæ dicta ſunt in præfationi
bus.l.item.s̄.de pac.& l.Titia.§.idem reſpondit.j̄.de ver.ob.& l,
quoties.§.j.s̄.de heredi.inſt.Item poteſt probare ex affectione,&
charitate,vel delicto contutoris,l.duo ſunt Titij.s̄.de teſtatu.tu.
& l.ſi quis ſeruum.§.inter duos.s̄.de le.2.Item ex maiori notitia,
d.l.pe.s̄.de reb.dub.vel aliis modis lt̄imis.Sed aduocatus,q dixit,
ꝙ non ꝯſtat de corpe,dēt ponere,ꝙ falſa noīa ſunt,& plures de-
monſtrōnes circa illud cōcurrentes,& tunc vitiat̄ effectus diſpo-
ſitionis,l.duo ſunt Titij.s̄.de teſta.tu.Iſta ſunt multum vtilia,& in
n his cōſiſtit tota vtilitas huius mātæ.¶Vltiò quæro,ⁿpone aliquā
20 †demonſtrōnē variatā ex tpe,vt ille,q prius vocabat̄ vno noīe,
nūc vocat̄ alio noīe,vt faciūt multi,cū doctorant̄,vel militiam aſ-
ſumūt,& ſic alio noīe vocant̄ in inſtrō tpe ꝯtus,alio noīe modo
tpe quo agūt,vel cōueniunt̄:qd eſt faciendū?R̄n.ſi qdē eſt modi-
ca dr̄ia:vt inter nomen integrū.& nomē diminutū:vt ſi aliqs vo-
o cabat̄ Petrutius:mōᵒ vocat̄ Petrus:vel ē alia dr̄ia ſyllabalis:tunc
hoc non nocet:nec dr̄ diuerſitatē inducere:s̄.de manu.teſt.l.q ha
p bebat.ᵖ in prin.Si verò ſunt noīa ꝓrius ſeparata:tunc ſiat vnus ar
ticul⁹:ꝙ ille:q olim vocabat̄ ſic:& hodie vocatur ſic:eſt vna: & ea
dem

ADDITIONES.

* C.Significauit.Aliàs incip.ſignificante.& ibi per Feli.de materia huius legis.

a Alex.¶In Spe.Vide Bar.in l.hac conſultiſſima.C.qui teſt.fa.poſ.

b Ale.¶Quid in iudiciis.Vtrum falſa demonſtratio vitiat iudicium,vide omnino Imo. hic,& adde quod falſa vitiet libellum,ſecundum Inno.in ca.ex parte Abbatiſſæ.de priuile.& adde ſecundum Bal.no.in l.non ignoret.C.de fruc & lit.expen.ad fi.quod iſto caſu,quando fuit citatio æquiuoca,iudex forte poterit declarare de quo ſenſerit , quod no.Et de dicto Barto.hic facit mentionem bald.in l. voluntatis.in vltim.column.C.de fideic.quid autem ſi iudex errauit in proprio nomine ſuo?Dicit Cu.in l.ſi quis in fundi.de le.1.ꝙ actus vitiatur per l.fi. C.de hære.inſtit.& ibi bar.& ex præmiſſis dicit Ange.& Imo.in l.his verbis.de hær.inſti.ꝙ ſemel vnus fuit decapitatus,eo quia in fortiam venit credens bannum non tenere,eo quia in banno erratum fuit in loco,vel terra originis, ſeu in parochia,quia non vitiat,ſi de corpore cōſtet.Et quid ſi erratur in noīe artificij,vide Bal.& Imo.in d.l.ſi quis in fundi.quid ſi iudex errat in confinibus?vide Bal.in l.1.in 1.col.de execu.rei iud.

c Barba.¶Aut non comparuit.Et vide Bal.in cap.1.de feu.ſine cul.non ami.& in l.ſi quis ſeruum.§.inter duos.ſuprà,de lega.2.addit,quòd confiteatur crimen commiſiſſe. & ita voluit Ange.in l.2.ſupra de libe.& poſth.& hoc Io.in d, l.2. docto. in c.auditis.de præſcri.

d Ale.¶Captum confiteri.Vide Bar.in l.inter ſtipulantem.§.1.in fi.de verbor. oblig.& vide Bal.in ti.de feu.ſine cul.non amitt. in vſib. feu.& in l.ſi quis ſeruum.§.ſi inter duos. de le.2.Ang.in l.2.ſupra,de lib.& poſthum.Bar.in l.ſi ideo.de euic.Bal.in l.tranſigere.C. de tranſac.

* Claud.Quid ſi eſt alius eius nominis,vide Bald.in c.quoniam abbas.de offic. delega.

e Alex.¶Sed pone.No.bonum conſilium , & idem voluit in l. inter ſtipulantem. §.ſi Stichum.de ver.ob.bene facit quod no.Bar.in l.diuus.j̄.de cuſ.reo,per Ang.& Imo.in l.2. s̄.de lib.& poſth.& Bar.in l.ſi quis ſeruum.§.ſi inter,de le.2.& Imo.hic,& per Mod.inſt. de ac.§.quadrupli.in prin.& Bar.in l,hac cōſultiſſima.C.qui teſt.facere poſſunt,& quod dixi poſt Bar.in d.l.diuus.

f Alexand.¶Septimo quæro.Quod demonſtrationes ſufficiunt ad demonſtrandam rem certam,& vide per Bal.in d.l.hac conſultiſſima:& vide per Bar.in l.ſi in rem.s̄.de rei vēdicatione. Item not. quòd qualitas rei incertæ operatur idem , quod appoſitio confinium,vt ſi lego fundum Titianum,in quo eſt oliuetum,gloſſ.eſt no.& ibi Bald.in l,4.s̄. de le.1.

g Alex.¶Duabus demonſtrationibus.Si duæ qualitates adiectæ ſint veræ, licet aliæ falſæ ſint,actus valet,in contrarium facit l.in teſtamento.la 1.j̄.eo.quam allegat Bar.s̄.proxi.q.Et quid in probationibus teſtium,ſi dico,quòd vendidit ſeruum criſpum capillis, vel equum ſtellatum in fronte,teſtes dicant de ſeruo,vel equo,& non deponunt de ſtella in fronte,vide no.Bal.in l.edita,de eden.Ad dictam l in teſtamento.ita quidam reſpōdent ſaluando Bar.hic.& ad dictam l.j.in fi,ſupra de dote præleg.poteſt reſponderi ſecundum Pau.de Ca.in d.l.in teſtamento.quòd ibi loquitur,quando agitur de commiſſione pœnæ,ſed Bar.hic loquitur quando agitur de demonſtrando rem legatam,vel de perſona legatarij,quo caſu procedit dictum Barto.hic,quod dictum Bar.videtur habere locum,quando ſunt expreſſæ tres demonſtrationes,& duæ conueniunt, & duæ non, ſeu plures,redderetur res dubia,& non deberent præualere potius illæ,quàm iſtæ, ſecundum Pau.de Caſt.no.in d.l.in teſtamento.

* Claud.de Seyſſel.Demonſtratio.Vide de hoc Alex.conſ.71,vol.2.vbi ponit quando demonſtratio confinium vel menſuræ & nomen prædij non conueniunt,quid potius attendi debet.de quo vide Claud.in l.ſi quis in fundi vocabulo.s̄.de leg.1.poſt Alc.

h Ale.¶Erronea expreſſio.bar.in d.l.ſi quis in fundi.dat alium modum ad probandum,ꝙ fuerit erratum in corpore.& vide quod ſcripſi poſt Im.ibi in prin.

i Ale.Gallo præſſus.Adde Bar.in l.libellorum,ad fi.prin.j̄.de accu.& Bar.in l. certum.s̄. ſi cer.pe.tex.eſt in l.2.& ibi no.s̄.de lib.& poſth.

k Ale.¶Nomine fundi.Et de hoc errore confinium vide Bart.in l.cum pater.§.fi. de le.2, & habetur in l.ſi fortidianum,in l.ſi quis in fundi vocabulo.de le.1.

l Alexan.¶Si libertus.Et vide Guil.& Bald.in l.comparationes. C.de fide inſtrumentorum.

m Alex.¶Non eſt neceſſe.Adde,quòd idem dixit Bal.& ibi poſt eum Imo.in d.l,ſi quis in fundi vocabulo.& per hoc ibi in ver.nominauit,vbi qualitas rei incertæ operatur idē, quod appoſitio confinium.ex quo infert ad id,quod Bart.hic,licèt de eo non facit mentionem,eo quia propter qualitatem expreſſam ſatis redditur res certa,l.1.in fin.de do. præl.Et per hoc limitatur l.libellorum.de accu.Et adde Bar.in d.l.cum ſeruo,& in d.l.libellorum,& quod ibi dixi,ſed an libellus procedat ſine confinibus,ſi non opponitur,vide Imo.poſt Cy.in l.cum pater.§.fin.de le.2.& vltra eum Io.And.in Spec.in ti.de libel. concepti.§.iuxta.ver.non valet,etiam ſi fundus.Et quæ dicantur confinia,& quæ dicantur vicinia,vide tex.gl.& Bart.in l.4.§.pe.fini.regun.& quod ibi dixi in gl.Et an cōfines agrorum ſint demonſtrandi,vide l.Titius hæres Sempronij.& ibi dixi de ac.emp.Et an confines probentur per inſtrumentum,vide no.in l.cum aliquis.C.de iu.deli.& non vitiatur,ſi ponatur pro confine locus publicus,gl. eſt in l.hac conſultiſſima,qui te.fa.poſ. & alibi dicit tex.quòd latitudo fundorum probatur per emptionalia,l.Caius.de pi.ac. Adde,qualiter ſit formandus libellus,cum agitur de confinib.Bal.conſi.170.lib.3.

n Ale.¶Vltimo quæro.Et vide Bart.in proœ.Digeſt.§.nos vero.

o Ale.¶Præteritus.De errore habetur ſimile per bar.s̄.ſuper rub.in vlti.col.Dixi poſt bal. in l.3.de le.1.

p Ale.¶L.qui habebat.Et vide quod ibi habes per bar.

a dē psona,& idē corpus. Ad qđ facit ỹ.de fideic. lib.l. Lucius Ti-
b tius b testō.Et idē esset faciendū,qñ cōfinia alicuius possessionis, seu fundi sunt mutata,qa ad duos alios ptinent pdia vicina. Nā tūc fiet vna positio,ꝙ fundus olim positus iuxta cōfines tales, & fundus,qui hodie est positus iuxta tales,est idem fundus:& tunc hoc probato habet intentum,aliàs non obtineres, & de facili posset periclitari totus processus,vt l.Idem Pomponius scribit, si frumentum.§.fi.ŝ.de rei vendi.

ADDITIONES.

a Alc.¶Et idem corpus.Adde Bal.l.1.C.si vnus ex pluribus.
b alc.¶L.Lucius Titius.Et vide quod habes post Bar.

1 *Falsa causa conditionaliter expressa vitiat legatum.*
2 *Causa quid sit,vbi relictis duabus diffinitionibus dicit quod causa est quid præteritum,vel instans,quo impellimur,vt aliquid disponamus,&c.*
3 *Verbum in præterito,& futuro subiunctiui licet in dubio intelligatur in futuro,tamen ex coniectura & ne interpretatio sit vitiosa,intelligitur de præterito.*
4 *Causa hic accipitur strictè,& etiam largè pro occasione,& nu.5.*
Causa large est omne id,ex quo aliquid sequitur.
Causa pro lite ponitur.
6 *Causa,ꝙ ponatur casualiter,an vero conditionaliter,qualiter cognoscatur.*
7 *Dictio,si,regulariter facit rem dubiam.*
8 *Dictio,quia,ponit rem certam.*
9 *Dictio,quoniam,causaliter ponitur,item dictio,quod,pro quia,dictio,cum,ne,& coniunctiones illatiuæ.*
10 *Dictio,cum,iuncta verbo præteriti,vel præsentis temporis ponitur causaliter,non conditionaliter,& cum verbo futuri temporis ponitur conditionaliter.*
11 *Coniunctio omnis ponens causam cum dubitatione ponitur conditionaliter.*
12 *Causa adiicitur per positiones,per conditionem subintellectam, & per nomina distributiua.*
13 *Falsa causa quando vitiet dispositionem.*
Causa quæ dicatur cohærere legato.
14 *Practica probandi,quòd testator aliter relicturus non fuisset.*
Falsa causa circa filiationem adiecta exhæredationi facit exhæredationem nullam ipso iure.
15 *Verba enunciatiua testatoris in modum causæ emissa,licèt non inducant dispositionem,tamen inducunt doli exceptionem.*
16 *Falsa causa in contractibus,etiam finalis,& obligatoria,licèt non vitiat contractum ipso iure,tamen inducit repetitiones,si scienter.*
17 *Causa falsa an vitiet sententiam,remissiue.*
18 *Falsa causa in lege quando vitiat legem.*
Causa legis,& causa legati idem est.
Ratio est de futuro,& causa de præterito.
Ratio legati,& legis est idem.
19 *Falsa causa in rescripto quando vitiat.*
20 *Causa an in dubio dicatur finalis,vel impulsiua.*

1 §.Quod aut. Falsa † cā ñ vitiat legatū,nisi ꝯdōnal'r sit ex pssum.h.d.Prīo ponit,qñ cā exprimit sim-
2 pl'r.Scdō,qñ ꝯdōnal'r.Sda ibi,at si ꝯdōnal'r. Primò † q̃ro,qd sí cā.
a Gl.ŝ.e.a sup rub.dt,Cā ē qđā de pteritis pcedēs suasio,qua testamē to nostro magis quē honoremus. Scdō mō diffinit breuius. Cā ē aī ipulsio à nobis expssa.Istæ diffinitiones ñ sūt veræ in hac mā, qa in hac l.& in sīl'ib.appellat cā ille act⁹,vñ pcedit suasio,siue impulsio.Qđ apparet,qa ñ ē reperire casū,in quo illa impulsio,seu suasio nō fuerit vera,siue act⁹, ex quo pcedit,fuerit ver⁹,siue falsus,vt in exēplis legis nr̄e euidēter apparet.Deficiūt ergo istæ diffinitiōes in multis.Si.n.respicis id, qđ iurisċōsult⁹ appellat cām, id,pp qđ inducit impulsio,seu suasio. ¶Diffinias ergo pprie sic, & dic,Cā est qd præteritum, vel instās,quo impellimur, vt aliqd disponamus.Quare dico,cā est qd præteritum ,vel instans?hoc dico ad differētiā conditionis,q̃ est ē de futuro,causa semper est de præterito,vt l.si ita.in fi.ŝ.e.Facit l.damus.ŝ.de cond.inde.Itē vt differat à cautione,l.quibus dieb.§.Termili⁹.ỹ.e.Item ad drīā mo
3 di,q̃ similiter est de futuro,vt ỹ.,px.§. Sed hoc † vr̄ ꝯ exēpla huius legis,q̃ dicit si negotia mea curauerit,si centum ex arca sumpserit.Ista.n.vñr futuri tpis.Nam cū reperiantur in præterito,& in futuro subiūctiui,debēt intelligi in futuro,vt ŝ.e.l.solemus.& ibi dixit,& ỹ.eo.l.si ita legat ū.Et sic vr̄ cā de futuro.So.In illo exēplo,si cētū ex arca sumpserit,si intelligeretur de futuro,eēt conditio q̃dam turpis expectare,quod alius furet,& sic eēt interpretatio vitiosa,& ideo intelligit đ præterito,vt ŝ.de legi.l.in ambigua,& de re.iu.l.quoties idē sermo.In alio exēplo,si negotia mea curauerit,dic,ꝙ ꝯstabat,ꝙ testōr sēsit đ pterito expsse,vl' p ꝯiecturas:puta,qa tpe testī credebat se mori.vñ ex eo, qđ dixit negotia mea, intelligit de pterito:nā post mortē nō pñt dici negotia sua,vt ŝ. de ne.gest.l.3.§.hæc verba,siue qs alias faceret ꝯ hoc.qđ dixi in l. hoc articulo.ŝ.de hær. insti.In dubio aūt ītelligerem⁹ de futuro, vt ī ꝯriis.Scdō:quo īpellimur:qđ dico ad drīā ipulsionis: vt ŝ.dixi.Seqt:disponam⁹.Istud pono ad drīā demōstrōnis.q̃nō respicit ipsū actū disponēdi:sed magis ipsā rē, vt dixi ī tractatu de de-
4 mōstrōne:& statī dicā.Et scias † vnū:ꝙ hic diffinit cā strictè:put ꝯgruit pñti mãæ.Nā al's cā largè sūpta est oē id: ex quo aliqđ seqt:l.& an eadē.§.actiones & l.cū de hoc.ỹ.de excep.rei iud.& l.1. C.p quas pso.nobis acq.sed hic strictè accipit.Itē cā qñq; ponit p lite,l.causas.C.de trāa.& ēt hēt alias sighationes,đ qb.hic ñ cū ro in diffinitione,vt ŝ.dixi.Seqt,vt aliqđ disponamus,p hoc differt à demōstrōne,q̃ respicit solū psonas,vel res,q̃ veniūt ī dispositione,nō actū verbi disponētis:sed cā respicit actū verbi onđē
5 tis,vñ causet.Itē aduerte,† ꝙ hic assumit cā largè quo ad qd , vt ēt occasionem comprehendat,licèt al's inter casum,& occasionē sit drīa,vt ex,de maio.& obe.c.solitæ.de hom.c. Petrus diaco
6 nus.&C.de legi.l.non dubiū.¶Secundò q̃ro,† quia hic text.facit drīam,an cā pferat causaliter,an ꝯdōnal'r,qūo hoc cognoscet? Rñ.qñq; profertur p si,& tunc proferī ꝯdōnal'r.Q ñq; p quia,& tunc causaliter,vt insti.de leg.§.longè.& no.C.de fal. cau. adiec. leg.super rub.Rō huius est,qa dictio,si,licèt adiiciatur verbo preteriti,vel p̄sentis tpis,ponit aliquid dubitatiuè,& sub dubio,& incertitudinariè.Et hoc est,quod dicit tex.ꝗuis ꝯhētes ignorēt, ŝ.si cer.pe.l.cum ad præsens tps.& ỹ.de verbo.ob.l.si ita stipulatus fuero hanc sūmā.& hoc est,qđ hic dr̄,ꝯdōnal'r poni,hoc est sub dubio,sicut cōdō sub dubio est causa.Nā pprie loquendo cōdō non est de præsenti,vel de pterito,vt dixi ŝ.e.l.j.Ista est ergo cā cōdōnal'r posita,vt expresse hic dicit tex.& insti.e.§.longe. Sicut ergo ista cā ponit dubitatiuè,ita dispositio est in hoc dubia,si cā est vera,tenet,al's nō:sed ista coiūctio,qa,ponit aliquid certè,& iō di
7 spositio statī certa ē,& valida,licèt cā sit falsa.Dic ergo,† ꝙ de nā dictionis,si,est,vt faciat rē dubiā.Ita dicit tex.ī d.l.cū ad p̄sēs tps.& l.itaq;.ŝ.si cer.pe.& d.l.si ita stipulat⁹ fuero hanc summā.ỹ.de ver. ob.& iō q ponit rē sub ꝯdōne,apparet,ꝙ firmā non ponit volū-
8 tatē suā,sed sub dubio.Sed nā † dictionis,qa est,ꝙ ponat rē p certo,& cōstāti,vt qa frater tu⁹ sumpsit,iō tibi lego cētū,& sic puto
9 eē verū,& mens mea ad idē plata.¶Quæro,qd † đ dictione,qm̄, Rñ,causal'r ponit,vt ŝ.e.l.si ita,& ỹ.de do.l.Aquilius.Idē de coniūctione,ꝙ,s.,p qa,l.si ita quis.§.Seia.ỹ.de ver.ob.& de fideiuss.l.si ita fideiussorē.idem de ꝯiūctione cū,vt lego tibi cētū,cū fruct⁹ sumpserim.Certe idē est,qđ de dictiōe,qa,l.cū quis. §. codicillis.ŝ.de le.3.Idem de dictione,nō,vt ỹ.de doli exceptione.l.fi.§.pen. Oēs .n.istæ coniunctiones ponūtur causal'r,vt dictis legib.Idē puto đ coiūctionib.illatiuis,iō,idcirco,& similib.ꝙ de dictione,quia,vt si dico,Titius negotia mea gessit,iō lego sibi cētū.Nā cū non ponat rem sub dubio causaliter,non conditionaliter,erit cā expssa,
10 l.cancellauerat.ŝ.de his,quæ in testa.delē. ¶Sed quæro,† quid de dictione,cum,iuncta verbo præteriti,vel p̄sentis tpis:vt si dicā,cū frater tu⁹ extra arcā sumpserit,cētū tibi lego.Et glo.insti.đ legat.§.lōge.vr̄ dicere,ꝙ operatur idē,ꝙ coiūctio,si, & sic ponat cōdōnaliter.Contrariū credo,nā nō ponit,rē dubitatiuè,immo pro constanti.Quod apparet ex vulgari expositione, cū dicitur in vulgari,concio sia cosa,ponitur ergo cum hoc sit,vt C.de epis. & cle.l.cū clericis.in prin.& in oīb.quasi legib.in quib. inuenies dictionem,cum,iunctam verbo præteriti tpis:sed si dictio, cum, adiiciatur futuro,tunc idem,ꝙ de dictione,si,vt ponat cōdōnali-
11 ter.Est ergo † regula,ꝙ omnis ꝯiūctio,quæ causam ponit cum dubitatione,ponitur ꝯdōnaliter,vt per si.Idem credo per siue,vt si dicā:siue negotiamea gessit,siue Titius cōsul est factus,lego tibi centū,ar.eorū,quæ ŝ.dixi in l.1.ŝ.e.de dictione,siue:secus si cā ponitur sine dubitatione,qa tunc ponit causaliter. Item quid si, testōr dicit.qa dubito,ne frater tuus hoc fecerit:lego tibi cētum. Rñ.tunc dictio:qa:ponitur ꝯdōnaliter,qa ponit sub dubio : secus
12 si sub certo:quia tunc causaliter.Itē adiicit † cā p ppositiones , vt qñ mediante præpositione adiiciatur alicui verbo aliquid causatiuè,l.cū alimenta.§.j.ŝ.de ali.& ci.le.Itē cā adiicitur p coiunctionē subintellectā,l.codicillis.§.matre.& l.cū qdā vxori.ŝ.de leg. 2. licèt gl.ibi dicat,ꝙ est demōstratio.Sed nō est verū,qa hoc,quod dico,noīe dotis,respicit actū verbi potius:q̃ rem legatā. ad idem ŝ.de le.3.l cum quis.§.fi.& tunc ponit causaliter,quia nō ponitur dubitatiuè.Itē est sciendū:ꝙ qñq; adiicitur cā p nomina distributiua:pone exēplū ŝ.de le.2.l.Lucius.in prin.s.si quid dedi,aut donaui,illud lego.Ista est quædam causa posita conditionaliter,hēt .n.in se verbū si.Idem in oīb.distributiuis,vt dixi ŝ. circa ꝯria. & hoc est,qd gl.hic dicit,ꝙ qñ in causa non exprimit persona,falsa causa vitiat:illud autē est solū qñ distributiuè relinquit , vt lego ex cognatis meis ei q maior est natu:vt ŝ.de reb.dub.l. si fuerit,vel lego libertis:quos manumisi,& similia. ¶Tertio quæro
13 † de effectu causæ,qñ causa reperitur falsa : quia quando reperitur causa vera,valet dispositio,& de ea non dubitatur Bř si cā est apposita ꝯdōnal'r,falsa causa vitiat dispōnem,vt hic:& insti. eo.§. longe.Si est cā apposita causaliter:tūc non vitiat dispōnē:vt hic, nisi al'r relicturus non erat.l.cū tale.§ falsam.ỹ.eo.Alibi lex vr̄ dicere,ꝙ pbato errore defuncti falsa cā vitiat dispōnē, vt C. de fal. cau.adie.le.l.j.& sic istæ leges vñr ꝯriæ , qñ aliud est pbare errorem,

ADDITIO.

a Alex.Ol.suprà,eo.Adde no.per doc.ŝ.e.in rub.& adde,ꝙ multis modis dicitur causa,vt no.Io.And.in c.cum dilecti,de accu.& hic adde Bal.in rub.C.de inst.& subs.& no.secū dum Bal.hic,quod causa non vitiat actum,nisi causa requireretur ad substantiam actus, l.2.§.circa.de dol.exce.adde l.si quis fundum.de contrah.emp.& Bart.in l.si diuortio.in prin.de ver.ob.& in op.

rē, qđ fit de facili, aliud eſt ꝓbare teſtōrē alr legaturū non fuiſſe, poſſet.n.eē, ꝙ errauit, & tñ ſi ſciuiſſet, legaturus fuiſſet, C.de le.l.
a cū rē alienā. So. Quędā ē cā, q̄ legato ñ cohęret, vt qñ cā nō erat obligatoria, tūc non dr̄ cohærere legato. hoc eſt, nūq̄ dr̄ cā proxima, & finalis. qa cā ꝓxima, & finalis eſt mera liberalitas, legatum .n. eſt donatio, l. legatum. ſ. de le. 2. & in donatione cā ꝓxima ē liberalitas, l. 1. ǰ. de do. ergo illa inſerta, eſt remota, nō cohęres legato & dr̄ ipulſiua, & illa, ſi ē falſa, non vitiat legatū, niſi ꝓbeť, ꝙ teſtōr alr relicturus non fuiſſet, vt d. §. falſa: qa tūc vitiat ope exceptōis. Quędā eſt cā ꝓxima, & obligatoria cohęrēs legato, ſi cā eēt vera, vt qa dico, qa cētū mihi mutuaſti, lego tibi cētū, licèt nō ſit liberalitas cā ipſa, ſed id, qđ exprimit, eſt obligatoriū, & iō cohæret legato ipſū debitū, & tūc vitiať diſpō, & ſufficit, ꝙ ꝓbeť teſtōrē erraſſe. d. l. 1. C. de falſa cā adie. lè. Illa. n. erit cā finalis ꝓxima legādi, & nulla alia. Et hic eſt verus intellectus hui⁹ mãæ à gl. & doc.
14 intactus. ¶ † Quartò q̄ro, bq̄ñ qs dēt ꝓbare, ꝙ teſtōr al's relictu-
b rus ñ fuiſſet, qūo hoc ꝓbabit? R̄n. ſi teſtōr hoc exp̄ſſiſſet corā teſtib. nullū eſſet dubiū, Si aūt hoc non expreſſit, tūc eſt hic videdū. Nā ſi illa cā reſpiceret cōſanguinitatē, vel affinitatē, ſi cā reperireť falſa: tūc p̄ſumiť teſtatorē alias legaturū non fuiſſe, l. ſi pr̄. & l. nec apud. C. de hær. inſti. Dixi ſ̄. ꝓxime in mā demōſtrōnis. Et ex hoc ſequiť. ꝙ falſa cā circa filiationē adiecta exhr̄datiōi, vt quia filius meus nō ē ex me natus, vel non ē filius, iō exhr̄do eū, facit exhr̄dationē nullā ipſo iure, l. ſi poſthumus. §. fi. ſ̄. de li. & poſth. Sed falſa cā alia adiecta exhr̄dationi ñ vitiat teſtm̄, niſi intētata q̄rela, vt no. in auth. ex cā. C. de li. p̄t. & dixi ſ̄. de teſt. l. j. Si verò nulla cā exhr̄dationis ē falſa, & tūc vadit gl. variando: dixi in d. l. 1. de teſt. & no. in d. auth. ex cā. Si verò cā nō reſpicit ꝯſāguinitatē, vel affinitatē, tunc recurrendū ē ad ꝯiecturas. Pone exēplū in caſu huius §. qa frater tuus cētū ex arca ſūp̄ſerit, iō centū tibi relictū lego, licèt iſta cā ſit falſa, & teſtōr errauerit, tñ p̄t eē, ꝙ teſtōr relictur⁹ fuiſſet: qd. n. ſi q̄titas eſt modica, & p̄rimoniū magnū? Talis filius, cui ē relictū, erat poſitus ī dignitate, vel multū defuncto ſeruierat, valebit legatū. Sed ecōuerſo, ſi q̄titas ē magna, & p̄rimoniū paruū, & numerus liberorū eſt magnus: Certe p̄ſumendū eſt, ꝙ ſi teſtōr ſciuiſſet relicturus nō fuiſſet: ar. l. ſi filiæ. ſ̄. de le. 3. & l. vtrū negotiū. in fi. de
c do. inter vi. & vxo. & C. de le. l. cū rem alienā. cū ſi. Hoc apparet ex
d l. vlt. de hær. inſti. & ſic non v3 legatū. Rō. qa ibi in hr̄ditate: q̄ eſt magna: falſa cā ꝓbato errore vitiat: qa p̄ſumiť: ꝙ teſtōr relictur⁹ nō fuiſſet. Nā ibi loq̄ť ī cā nō cohærente legato. In legatis verò: q̄ ſunt modica: falſa cā nō vitiat: licet error ꝓbeť: vñ ſi legata eſſent ita magna, ꝙ exhaurirēt quaſi totā hr̄ditatē: putarē idem iuris eē: qa tūc falſa cā vitiaret; qa p̄ſumendū eſt: ꝙ ſi ſciuiſſet teſtōr: nō le-
15 gaſſet. ¶ Quintò pone: † ꝙ teſtōr in modū cāæ aliqua exp̄ſſit, q̄ ipſe poterat diſponere: An iſta verba enūciatiua in modū cāę ꝓ
e lata inducāt diſpōnē: R̄n. l3 al's rl'a ſit, ꝙ verba enunciatiua emiſſa ꝓ ꝑ aliud nō inducāt diſpōnē, tñ in caſu nr̄o inducūt exceptionē doli. Tex. & gl. eſt no. ſ̄. de rei vend. l. emptor. §. fi. Alius tex. no. ē in l. fi. §. j. de doli exce. & ibi ꝑ gl. & tangit gl. in l. ſi ſocer. §. Luci⁹. ſ̄. ſo. ma. ī gl. mag. & qđ ibi dixi, & dixi in l. ex hac ſcriptura, đ do. ¶ Sex
f tò q̄ro, qđ † in ꝯctib. an falſa cā vitiet ꝯctū. Br̄ dic, aut nō ē ꝓxima
16 & cohęrēs, qa nō erat obligatoria. & tunc nō vitiat, ſicut in vltimis voluntatib. l. dam⁹. ſ̄. de ꝯd. ind. ſm̄ vnū intellectū. Q̄ñq̄; cā ē cohęrēs ꝓxima: & finalis obligatoria: vt qñ p̄cedit cā, & tunc licet falſa cā nō vitiet ipſo iure tñ parit repetitionē cū diſtinctione aut ſciēter, aut ignorāter, vt ſ̄. dixi, & no. in l. dam⁹. in toto tit. de
17 ꝯd. ind. ¶ Septimò † q̄ro, qd in ſentētijs, an falſa cā vitiet ſn̄iam? Gl. tāgit. ſ̄. de acq. hær. l. ſi is, ad quē. dic, vt ibi dixi. ¶ Octauò q̄ro,
g q qd đ cā legis. † Nā in tñ cohæret legi, vt ea ceſſante ceſſet lex.
18 l. adigere. §. quis. ǰ. de iure patr. & gl. q̄ eſt. ǰ. e. l. cū tale. §. falſam. đt aliud ī rōne legis, aliud ī rōne legati. Propter q̄ gl. cōiter dr̄. aliud ē cā legati, aliud cā legis. Sed certe nō dr̄, ſed dr̄ aliud in rōne le-
h gis. &c. & longa dr̄ia h eſt inter cām, ꝓut hic ſumitur, & rōnē, qa cā eſt de preterito. & rō de futuro. Dico ergo idem in cā legati, & cā legis ponēdo cām ꝓ aliquo p̄terito, vel inſtanti, quo q̄ qs impellit: vt legē faciat. Pone. n. qd falſum fuerit qđ illa Calphurnia iqetaret p̄torē, de qua ſ̄. de poſtu. in l. j. §. textū. vel pone, qđ falſum fuit qd legiť de illa Gregoria. ī aut. đ nō eligē. ſed ò nubē. ī p̄ri. Certe nihilomin⁹ lex valeret. Nā tales cāæ ſemp ſunt īpulſiuæ, & ea ceſſante nō ceſſat lex, vt not. in d. §. textū. Idē ēt dico in ſtatutis & ſic idē qđ in legatis. Sed ſi rō legis nō ē de p̄terito, ſed de futuro, tūc viget legis obſeruantia, cū viget rō, vt dicit d. gl. ſ̄. ſo. ma. l. cū mulier. Idē dico de rōne legati. Nam vbi hēt locū rō, hēt locū legatū, & vbi ceſſat rō, ceſſat legatū. l. cum pr̄. §. dulciſſimis. ſ̄. de le. 2. Facit
19 đ caſu. l. hæc actio. & qđ ibi no. ¶ Nonò q̄ro, † qd ī reſcriptis? Dic
i idem ꝙ in legatis, aut al's ꝯceſſurus fuiſſet, poſito ꝙ ſciuiſſet falſam cām: aut nō. vt C. ſi ꝯ ius vel vtili. pub. l. p̄ſcriptione. & ex de
k reſcrip. c. ſuper literis. ¶ Decimò: & vlt. q̄ro, an † cā in dubio p̄ſu
20 mať finalis, vel impulſiua? Dic, vt dixi in l. 2. in ſi. ǰ. de don. & doc. tractant communiter in l. generaliter. C. de non nu. pecun.

ADDITIONES.

a L. cum rem alienam. No. de falſa cauſa quando vitiat, & quando non, idem notat Bar. in l. ſi cum te. ſuprà de pac. & aliquid in l. damus. ſuprà. de condi. inde. & vide quod no. Gu. de Suza. in l. 1. C. de pac. & Bal. in l. 1. de falſa cau. adi. le. & ibi etiam per Bal. & Bal. & doc. in l. ſi ſic. §. 1. per illum tex. no. de le. 3. & in l. fi. ſ̄. de hære. inſtit.
b Ale. Quarto q̄ro. ¶ Quo ꝓbatur, ꝙ teſtōr non fuiſſet alias relicturus, bene faciunt quę dixi in l. Falcinius. §. quod autem. ǰ. ex quib. cau. in poſ. ea. & quod not. Bal. in l. 1. de falſ. cauſa adi. lega.
c Ale. ¶ Hoc apparet. Ad intellectum illius l. fi. ſ̄. de hær. inſti. nunquid ibi legata ex primo teſtamento debeantur, & indiſtinctè, & circa primū Bar. videtur variaſſe. Nā hic. & in j. & in 8. de iure codi. videtur ſentire, ꝙ legata debeantur. Sed contrarium videtur voluiſſe in l. nam ne id. de le. 3. circa ſecundum. Bar. etiam variauit. Nā ibi tenet, quod ſic, ſed hic videtur reſtringere ad modica legata, vt hic latè per Imo.
d Pom. ¶ Ratio, quia ibi. Et no. ſing. limitationem ad l. fi. ſ̄. de hær. inſti. ꝙ habet locum, ſi legata ſunt parua, ſed ſi magna, non habet, quod eſt no. dignum, & facit ar. l. ſi vnquam. C. de reuo. donation.
e Barb. ¶ Quod verba. Et vide per Bal. in l. ex his. C. de teſt. mil. & Bar. in l. ex hac ſcriptura. ǰ. de do. Bar. in d. l. emptor. §. ancilla. præalle.
f Ale. ¶ Sexto quæro. Vtrum in contractib. falſa cauſa adiecta vitiet, Bal. in l. fi. C. de fal. cā. vbi latius, & tex. in l. ſi diuortio, & ibi Bar. in op. de ver. ob. in materia ad Bart. hic. Adde Ale. de Im. conſ. 1. & in conſi. 22. in prin. in ſecunda ratione. in 5. vol.
g Pom. ¶ Octauo quæro. Et vide caſum ſin. ſecundum Bal. in l. qui teſtō. ſ̄. de execu. tu. Ang. in §. duo fratres. Bar. & Io. in l. ſi is, ad quem. præalle. Abb. in l. ſi prætor. §. Marcellus. de iu. Bar. & Bal. in l. pe. ff. de iuſti. & iu.
h Ale. ¶ Longa differentia. Differentia inter cauſam, & rōnē, vtrum cā, & rō p̄ſumatur finalis in l. adeo quòd ipſa ceſſante ceſſat lex, &c. & adde no. per gl. & Io. An. in c. poſt trāſlationem. de renū. & in c. & ſi Chriſtus. de iureiu. per gl. in c. his omnib. 63. di. & in c. 1. 19. q. 2. Adde, quod no. Car. & poſt eum Abb. in c. poſtulaſti. per illum tex. de reſcri. dixit, ꝙ ſi cā impulſiua in reſcripto non eſt vera, vitiat reſcriptum. quod eſt mirabile ſecundum ipſos ibi, quod ideo eſt ibi, qa ille, qui expreſſit, non expreſſit vt impulſiuam, ſed vt finalem, & ſic cenſetur finalis in odium impetrantis. qđ tene menti, aliàs ceſſante tali cā non ceſſat diſpoſitio, vt not. gl. in d. c. poſt trāſlationē. & vide in proœmio, & de hac materia per Bal. i l. gn̄aliter. de epiſ. & cle. & qđ no. Bar. in extra. ad reprimēdū, in ver. ñ ex eorū.
i Ale. ¶ Qu d in reſcriptis. Vide Bal. in l. 1. de collu. deteg.
k Ale. ¶ Decimo. Vide Dy. in regula, licet, de re. iu. in 6.

LEX XVIII.

Is, cui. Cautio Mutiana p̄ſtať his, quorū intereſt. h. d. Op. ſ̄. e. l. Mutianæ. in fi. vbi non caueť, niſi habeat cohæredem. Nā ſm̄ hoc vr̄ ꝙ dēt cauere veniētib. ab īteſtato. So. Ibi nō caueť, qa ipleť ꝯdō adeūdo, vt ibi dr̄, al's ſecus, vt hic. Op. ſ̄. de ꝯd. inſti. l. 3. in fi. So. Dn̄t qdā, ꝙ hic nō p̄ſtať venientib. ab inteſtato, qd non placet, qa hic tex. loq̄ť gn̄alr. Itē habemus tex. in Auth. de nup. §. p̄fatæ. & C. de indi. vi. tol. auth. cui relictū. vbi caueť venientib. ab inteſtato. Dic ergo, ꝙ ibi non erāt veniētes ab inteſtato. Vel dic, ꝙ ibi fuit ꝯdō, ſi non alienauerit, q̄ de facili ſpernitur, ſi non appareť perſona, cuius contemplatione ſit facta prohibitio, l. filiuſ fa. §. Diui. ſ̄. de leg. 1. & ſ̄. de leg. 3. l. pater. §. Iulius Agrippa.

LEX XIX.

a In conditionibus. a Conditiones debent intelligi ſecundum teſtatoris volūtatē, quæ dominatur in teſtamentis. hoc dicit.

ADDITIO.

a Ale. ¶ In conditionib. Vide Bar. in l. ſi alij. de vſufr. le. Cy. & Bal. l. cum virum. C. de fidei. in 4. col. concord.

§. Hæc ſcriptura. Cōdō, q̄ tacitè ineſt, ſi exprimať, legatū ꝯdonale ñ facit, niſi teſtator aliter voluerit. Itē ꝯdō đ p̄nti ñ ſuſpēdit. h. d. ¶ Not. ꝙ p̄t teſtōr facere, ꝙ ꝯditio, q̄ tacitè ieſt, ñ ſuſpēdat legatū. Dixi ſ̄. đ le. j. l. 3. Op. qñ dies, le. ce. l. ſi Titio. So. qdā dn̄t, ꝙ hic fuit ſol⁹ vn⁹ hr̄s. Tu dic idē, ſi fuerīt plures, tñ ab vno fuit noīatī relictū, vt dixi ī d. l. 3. ſ̄. đ le. 1. Op. ꝙ ꝯdō đ p̄nti ſuſpēdat, vt ſ̄. đ le. j. l. ſi ſic. §. j. So. Dicit gl. ꝙ ñ ē ꝯdō ꝓpriè, nec ſuſpēdit ex vi ꝯdōnis, ſed qa deficit ſubſtātia rei relictæ, vt ibi plenè dixi. Vel dic, ꝙ non ſuſpendit quo ad tranſmiſſionem. Quærit gl. quid ſi poſt teſtamētū cœpit debeři? Dic, vt in ea.

1 *Inſtituto admiſſo per bonorum poſ. ſecundum tab. non eſt locus ſubſtitutioni vulgari remiſſiue.*

2 *Bonorum poſſeſſor continetur etiam appellatione hære dis.*

§. Si patron⁹. Cōdō, ſi hr̄s non erit, deficit eodē iure p̄torio admiſſo per bonorū poſ. h. d. not. Facit
1 ad q. † ꝙ inſtituto admiſſo ꝑ bo. poſ. ſm̄ tab, ñ ſit locus ſubſtitutioni vulgari, q̄ fit ꝑ hæc verba, ſi hr̄s nō erit. Dixi ſ̄. de vulg. & pup. l. j. Opp. verbū, hr̄s, prolatum in ꝯdōne dēt intelligi de hr̄de vero, non de hr̄de in effectu, vt ǰ. eo. l. q hr̄di. in prin. Sol. Appellatione
2 † hr̄dis p̄tineť ēt bonorū poſſeſſor, vt hic, & ǰ. ad Treb. l. j. §. bonorum. ǰ. de ver. ſig. l. hr̄ditatis. Non ob. l. qui hæredi. quia dominus non eſt hæres. Dixi in l. cum filiofamilias. ſupra de legatis 1.

1 *Conditio caſualis non ſcinditur, poteſtatiua quandoque.*

a §. Si à primo. a Cōdō, ſi aliqs hr̄s nō erit, deficit illo exiſtēte hr̄de ꝑ parte. h. d. Op. quod legatum debeať, qa hæc verba, ſi hr̄s nō erit, debēt intelligi, quatenus hæres nō erit, vt ſ̄. de le. j. l. Stichū. So. Quidā dn̄t, ꝙ ibi dixit, qui me⁹ erit, hic dixit, ſi. Sed hoc eſt ꝯ l. 3. ſ̄. de cōd. inſti. quare dic, ꝙ ibi loquiť, qñ ꝯdō rēſpicit ipſam rē legatā, & eſt de ipſa re legata: ſec⁹
1 ſi ꝯdō reſpicit aliam rem, & eſt de illa re, vel p̄ſona, vt hic. † Quo caſu ꝯdō non reſcinditur, ſi eſt caſualis, vt ǰ. eo. l. qui duob. Poteſtatiua vera quandoque ſcinditur, vt dicam forte in l. Plautius. ǰ. eodem, vel forte in l. quę conditio. ǰ. eodem, quod nota.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Si à primo. Vide quod no. dicit bar. per illum tex. in l. Lucius infra, eod.

LEX XX.

Non dubitamus. conditio turpis habetur pro non adiecta. h. d. de hoc plene in l. j. & l. quę ſub conditione. ſupra de condi. inſti.

LEX XXI.

1 *Ignorantia iuris quando impediat aditionem hæreditatis.*
2 *Sententia lata ab eo, qui ignorat se iudicem, quando valeat.*
3 *Gesta à tutore, qui ignorat se tutorem, quando valeant.*
4 *Sententia lata contra verum contumacem, cum iudici non constiterit de contumacia, non valet, cum nec etiam processus valeat.*
Cautela, ꝙ quando fertur sententia contra contumacem, in sententia inseratur, visis citationibus de eo factis, & visa contumacia.
5 *Si iudex sciuit contumaciam, sed credebat diem feriatum, cum non esset, sententia non vitiatur.*

Multum. Ad hoc vt possit adiri hæreditas, requirit, ꝙ conditio adiecta in institutione existat, & eam extitisse hrs sciat. In conditionib. iuris sufficit solummodo, ꝙ existat. h.d. & est no. l. Op. ad 1. dictū s̄. e. sol. Ad purificandum institutionē in ꝯdōnib. casualib. nō reqritur sciā hrdis, vt ibi: sed ad adeundam hrditatem reqrit̄ sciā ꝯdōnis impletæ, vt hic. op. s̄. de acq. hę. l. si quis extraneus. §. fi. gl. sol. ibi multis modis. Dy. dicit, ꝙ ibi putabat se institutum purè, cū esset institutus sub ꝯdōne & ꝯdō extiterat, & sic ꝯdō erat purificata: hic sciebat se institutum sub ꝯdōne, & ignorabat eā extitisse: dic, vt ibi. Ad fīn dictū op. de acq. hę. l. qui in aliena. §. si is, qui. Sol. ignorantia iuris sui non impedit aditionē, qñ non impedit ꝯsensum, vt hic. Volebat. n. in omnem euentum esse hrs. Sed si ignorantia impediret consensum, puta qa volebat a facere hrdem patrem, & ipse nolebat esse hrs, si sui iuris esset, tūc. n. impediret aditionē, vt ibi. Op. de acq. hę. l. is, qui se putat. Sol. eo modo ibi ignorantia iuris sui impedit consensum, vt ibi dixi. Op. de acq. hæ. l. hrs institut⁹. in fi. vbi ignorantia iuris personæ impe-
1 dit aditionem. Sol. † Qñq; per ignorantiam iuris personæ ignoratur ius, & valor testamenti, ex quo principaliter defertur ius aditionis hæreditatis, vt si qs ignorat, an testator fuerit liber, vel seruus, filiusfamilias, vel sui iuris, & tunc impeditur ius adeundi hæreditatem, vt in ꝯrio. Qñq; pp ignorātiā iuris personæ ignoratur valor testamenti, vt in exemplis hic positis: nā siue hrs institutus sit filiusfamilias, vel sui iuris, liber, vel seru⁹, testm̄ v3. Vnde circa principale ius adeundi non dubitatur, qa certum est, ꝙ filio competit: s3 dubitatur de quibusdam adminiculis. s. an cum iussu possit adire, vel sine, & propter hoc nō impeditur, vt hic. Et h.d. text.
2 in l. s3 & si de sua. §. j. de acq. hæ. ¶Et hęc sunt vtilia † ad q. a Aliquis
a in veritate est iudex, s3 si ignorat se iudicē, an valeat eius snīa? Rñdeo, si ignorat illud, ex quo sibi principaliter iurisdictio competit, non v3 qđ facit, arg. l. q̄ro. de eo q ꝓ tuto. qđ t3 Guil. in l. obseruare. s̄. de of. ꝓconsu. & leg. sed si scit illud, pp quod principl'r est iudex, ignorat tñ aliquod adminiculum, vt puta iurisdōnem ei⁹
b ꝓrogatā esse per partes, tūc nō vitiat b quod agit, l. 2. §. j. s̄. de iud. Itē
3 in similib. † si tutor ignorat se tutorē, non v3 quod facit, d. l. q̄ro. Sed si scit se tutorē, putabat āt se administrare nō posse, cū de iure posset, tunc non impediretur quod agit, arg. huius l. in fi. & l. s3
4 & si de sua. §. j. de acq hæ. † Itē facit, pone ꝙ iudex* ꝓnūciauit ꝯ ali
* quē tāq̄ ꝯ contumacem, cū ipsius contumacia non esset iudici nota, l3 in veritate esset contumax, non valebit ꝓcessus, qa illud principale, ꝓ opter quod ꝓnunciat, & ꝙ ius pronūciandi hēbat, ignorabat. Ita tenet Inn. extrà, de of. dele. c. cum contingat. in gl. super ver. iustæ. Dico, ꝙ est casus in l. hæc autem. §. j. j̄. quib. ex cau. in pos. eat. & ideo cautela est, ꝙ in sententiis, quæ proferuntur ꝯ contumaces, inseratur in snīa, visis citationib. de eo factis. & ei⁹ contu-
5 macia, vt patet ex actis, &c. Sed si iudex † sciebat cōtumaciam, credebat āt diem feriatum, cum non esset, talis error non vitiaret ꝓcessum. Non. n. erat super principali, s3 super quodam adminicu-
c lo. arg. eorum, quæ dicta sunt. Sed ꝯ prædicta c facit c. prudentiam. ex, de of. dele. vbi si committitur causa plurib, ꝙ si quis eorum interesse non possit, ꝙ alius faciat, omnes habēt iurisdictionem insolidum, tunc vnus non posset procedere, nisi sibi constet de impedimento alterius. Sol. ibi loquitur in conditione apposita ab
d homine, non à iure, d ideo indistinctè debet sciri, vt in prin hui⁹ l.

ADDITIONES.

a ¶Ad q. An gesta per iudicem ignorantem se iudicem, valeant, adde ꝙ hæc, quæ hic dñr habent locū in inferiori à principe, sed non in principe, vt voluit Imo. in c. ex tenore, de fo. comp. & vide per ang. in rep. l. falsus, C. de fur. in vlt. q. & Inn. in c. cum ex officij, de præscri. & vide no. per bar. in l. j. C. vbi de cri. dicit etiam bal. in l. ea, quæ. C. de temp. in inte. test. peten. ꝙ ante præsentationem rescripti nihil potest fieri eius authoritate, & idem in l. j. C. vt lit. pen. Item non habent locum in Papa, vt voluit imo. in d. c. ex tenore, dicit bal. in auth. & qui. C. de bo. aut. iu. pos. ꝙ qui mittit in possessionem ad literas alterius iudicis, illud non potest facere ante habitas literas. Et de materia habetur latissime per bal. in d. l. falsus. Et hic adde bal. in d. l. sed & si de sua. Et ista faciunt, an delegatus dicatur habere iurisdictionem, antequam literæ delegatoriæ sint sibi transmissæ. & Cyn. in l. mandatum, C. man. dixit, talem iudicem habere iurisdictionem; & per Cy. videtur tex. in c. super eo. el 2. de ap. vbi Papa appellat iudicem eum, cui non sunt transmissæ literæ, quod not. bal. in auth. qui semel, in prin. quomodo, & quando iud. & bal. in l. falsus. C. de fur. & ibi etiam dicitur, quid in executore testamenti. Et ꝙ habeat etiam exercitium iuris, est text. in c. quoniam contra. de prob. & in c. si clericus, in c. fi. de præb in 6. & in c. cum teneamur, eo. ti. Et pro hoc facit id, quod dicitur hic. Nam si in rescripto apponeretur aliqua forma, cū illa scire non possit, non potest exercere, vt hic no. ad hoc facit, quod no. bar. in l. absenti, de do. & ibi de hoc per Ro. Simile dicitur in procuratore, an possit exercere, antequam habeat mandatum. de quo per Spe. in ti. de proc. §. j. ver. quid si. gl. & Arch. in c. is, qui. de procu. in 6. & gl. in cle. j. de procu. bal. in l. quæro, s̄. de proc. quia nisi videat formam mandati, non potest exercere, arg. d. l. diligenter. s̄. man. & l. quæro. ad hoc similiter facit quod no. bar. in d. l. absenti. & ibi de hoc per Rom. nisi forte in mandato diceretur, ex nunc constituo te procuratorem, &c. de quo latè per bar. in d. l. falsus, & aliquid per eum in l. eius, qui. in cer. pe. & bar. in l. si pupilli, §. j. de ne. ge. Sed quid si delegans reuocat delegatum, an ante notificationem processus sit nullus? vide bal. in d. l. mandatum, in j. col.

b ¶Non vitiatur. Et istud est verum in iudice ordinario, secus in delegato, l. 2. §. sed si iudex, de iu. secundum imo. hic, & vide inn. in c. ex insinuatione, de ap. & glo. in c. j̄. de procu. & Arch. in c. ad agendum, de proc. & no. in c. super eod. de acc. & in d. c. prudentiam. Et ad materiam adde bar. in l. 3. C. de eden. & in l. si finita, §. Iulianus, in vlt. col de dam. infe. & bar. in l. 2. in prin. s̄. de iud. & in l. properandum, §. & si quidem, in prin. C. de iud. bal. in l. 2. C. de spor. & bar. in l. generaliter. §. his de præsenib. C. de reb. cre. Fallunt ista in actibus voluntariæ iurisdictionis secundum bal. in auth. matri, & auiæ, ad fi. C. quando mu. tut. of. fun. potest.

* Claud. Pone quòd iudex. Quid autem in arbitro, vide Aret. cons. 68. in j. dub.

c Ale. ¶Contra prædicta. Istam doct. hic per bar. in d. l. si vni ex plurib. de re iu. & & bar. in l. hæredes mei, §. fi. ad treb. & bal. latè in d. l. falsus, per d. c. prudentiam, & c. 2. & c. cum plures, de of dele. in 6. no. limita in commissione facta aliquib. iudicibus, ꝙ debeant cognoscere de identitate alicuius, vt eo casu, quo reperiant idoneum, sibi prouideant de certo beneficio, remittendo eorum conscientiis, cum clausula, de qua hic, videlicet, ꝙ si vnus ex sociis abfuerit, seu plures abfuerint, alter possit procedere sine sociis, ꝙ isto casu si socij voluerint adesse, & vnus procedat ignorans istum nolle adesse, nihilominus processus, & sententia valet, licet ignorauit. Ista fuit notabilis decisio do. de Ro. decis. 659. & no. in c. dilecto. ad fi. de app. Ita dicunt ipsi in d. c. prudentiam, non habere locum in commissione facta super beneficialibus, vt dixi, quod est no. Et ad ista in simili vide no. q. quam posui post bar. in l. de die. §. si fideiussor, qui sat. cog. Et ad prædicta in simili quærit bal. in l. cum sententiam, in fi. de sen. si potestas non potest iudicare, nisi intersint duo consules, & illi nolēt interesse, quid fiendum. Et prædi. deci. do. de Ro. all. Rom. sing. suo. 14. aliàs 13.

d Ale. ¶Non à iure. Contrarium videtur determinare bal. in d. l. falsus. C. de fur.

LEX XXII.

a Quoties. a Fideicommissum relictum in defectum ꝯdōis, quę à iure remittitur, non debetur. h.d Op. C. de ind. vid. auth. cui relictū. sol. Hæc cōdō hodie à iure nō remittit̄ in vidua, s3 in virgine est mutatū. op. s̄. de le. 3. l. nō dubiū. Sol. ibi fuit relictū simpliciter, hic in defectū cōdōnis, quæ à iure remittitur.

ADDITIO.

a Ale. ¶Quoties. Ad istam legem vide no. all. per bar. j̄. eo. in l. cum tale §. rescriptum.

LEX XXIII.

a Qui duabus. Cōdō nō p̄t scindi, si ꝓ solido p̄t impleri. h.d. ¶Op. s̄. si qs cau. l. si seruus. §. si plurium. Sol. ibi sciditur, quia non potest habere effectum pro solido, vt plenè dicam j̄. e. l. Plautius. vel fortè in l. quæ conditio. j̄. eo.

ADDITIO.

a Ale. ¶Qui duab. Ad hanc l. vide bal in l. j. in 8. q. C. quando non pe. part. Et per hanc l. in fi. decidit bal. no. q. in l. fi. in prin. in ver. pone testator, C. de leg.

LEX XXIIII.

a Iure ciuili. Si per grauatum impeditur implementum conditionis, pro impleta habetur a tam in vltimis voluntatib. quàm in contractib. h.d. op. j̄. eo. l. qui hæredi. §. fi. Sol. ibi non impediebatur per grauatum, sed aliàs conditio non implebatur. op. C. de cond. inser. l. legatum. Sol. ibi conditio deficit per casum, hic per factum grauati. De quo plenè distinguam j̄. eo. l. in testamento ita.

ADDITIO.

a Ale. ¶Pro impleta habetur. Hanc l. non limita in hærede grauato, qui nondum soluit legatum legatario, quia licèt per hæredem semel steterit, quo minus impleatur conditio, poterit tamen exceptionem consequi, vt conditio adhuc impleatur, & suam moram purgare. Ita bal. & ibi contra imo. in l. cui fundus. j̄. e. & Cy. in l. plures, in pe. q. Sed ang. videtur tenere contrarium in d. l. cui fundus, all. ad hoc l. fi. C. c. & bar. in l. qui decem, in prin. j̄. de sol. & per hanc l. & l. Iulianus j̄. e. dixit sing. arg. in l. qm̄ ale. C. de adul. quòd licèt excommunicatus non possit opponere exceptionem compensationis, vel bannitus ex forma statuti, tamen si opponat in hac forma, non soluo tibi, quia tu non soluis mihi, quòd talis exceptio excommunicati, vel banniti admittitur, quia solutio habetur pro facta quod tene menti, & no. quia dignum est.

LEX XXV.

Cum vir. Si inter virum, & vxorem fit mentio de liberis, intelligitur de natis ex eis. h.d. No. ad id, quod dixi in l. post dotem. s̄. so. ma. s. ꝙ consuetudo, quæ dicit dotem remanere apud virum, si mulier decesserit in matrimonio cum liberis, intelligitur de liberis ex eis natis, vt hic, & l. si inter. s̄. de pac. dot.

LEX XXVI.

Hæc scriptura. Conditio alternatiua dicitur illa, quæ potest duob. modis impleri, & si in ꝯditione est aliquid turpe, illud reiicitur, & aliud est implendum. h.d. Dy. format hic vnam q. Dedi tibi bouem, vt Capuam vadas, & hominem occidas, neutrum fecisti, an possit repeti, quod est datum? Quam quæstionem format gl. in l. 3. s̄. de cond. ob turp. cau.

§. Cum eadem. Ius accrescendi transmittitur ad hæredes. h.d.

LEX XXVII.

1 *Exemplar si deficit, deficit & exemplatum.*
2 *Dispositio testatoris si ex aliqua causa commutatur in aliam, in dispositione commutata non intelligitur repetita pœna, quæ erat in prima.*
Petrus Martini si citatur vt Petrus Ioannis, non incidit in pœnam contumaciæ.

a In testamento. a † Si deficit exemplar, deficit exempla-
1 tū. h.d. No. qđ dixi in summario. † No. ꝙ
2 qñ dispositio testatoris ex aliqua causa ꝯmutat̄ in aliū modū, ꝙ in illa dispositione ꝯmutata nō intell'r repetita pœna, q̄ ī prima erat adiecta.

ADDITIO.

a Ale. ¶In testamento. Ad istam l. vide omnino bald. in c. j. qual. do. feu. pri. vbi facit istum tex. sing. Item per hanc l. decidit bal. in q. no. in l. id, quod pauperib. de epi. & cle. & pulchrè ī l. j. ī 4. op. C. de his, q̄ pœ. no. & ī l. ea. l. ī ver. nono quæro. Adde q̄ voluit Ro. cōs. 409.

adiecta. Facit ſ. e. l. mulcta. Facit ad q. ſi ille, qui vocatur Pet. Marti. fuit citatus ſub hoc nomine Pet. Io ꝙ ex hoc nõ incidit in pœnã ꝯtumaciæ: qđ dic, vt dixi ſ. e. l. demonſtro. in pr. Op. ꝙ nõ poſſit relinqui noĩe pœnæ, l. j. in pr. de his, quæ pœ. no. ſol. gl. Tu dic, vt dixi in l. mulcta. ſ. e. Op. de conſt. pec. l. j. §. eum. Sol. hic ſuppletur officio iud. licèt obl'o deficiat. ¶Quæro, an in dubio ex iſtis verbis ꝓſumat̃ teſtatorẽ ſenſiſſe de illo monumento, quod reperitur, nõ obſt. variatione demonſtrationum. dic, vt dixi ſ. e. l. demõſtratio.

LEX XXVIII.

Filiæ. Conditio de nubendo arbitrio alterius reiicitur, ideo non nocet, ſi ille, qui debet arbitrari, ante moriatur. h. d. Op. j. e. l. in teſtamento. Sol. hoc ideo, quia conditio reiicitur, l. cũ tale. §. Mæuiæ. j. eo. ſecundum Dy.

1 *Species vna loco alterius ſuccedit ex voluntate defuncti.*

1 §. Titia. †Vna ſpẽs loco alterius ſuccedit ex volũtate defuncti. h. d. Concor. ſ. de do. inter vir. & vx. l. ſi donatæ. §. ſi ſponſus. Op. ſ. de adi. leg. l. cum ſeruus. gl. nõ ſol. Dy. dicit, ꝙ ibi legatum ꝯſiſtebat in re certa, & pñti, iõ illi' alienatione extinguitur, & redẽptione nõ integrat̃: hic ꝯſiſtebat in re certa inſpecto pñti tpe, ſed dirigebatur ſubſtantia legati in diẽ mortis. Iſtud nõ videtur ſoluere ꝯriũ. Nã Agathea, q̃ fuit legata tpe mortis, nõ reperit̃ tpe teſtõris, ergo legatũ d₃ extingui, vt ſ. de le. j. l. Stichũ, q meus erit. & ſicut per alienationem extinguitur legatum factum purè, ita factum ſub iſta ꝯdõne, q me' erit, imo citius qa ibi non diſtinguitur, an voluntariè, vel neceſſario alienetur, l. ſcribit Quint'. §. j. de auro, & arg. leg. Vñ dic, vt Dy. dicit in ſol. alterius ꝯrij. de quo j. di cam ſ. ꝙ verba teſtatoris hic poſita pñt intelligi duo. mo. Primò, ꝙ teſtator habuit reſpectũ ad certas, & determinatas perſonas ſeruorũ, & ſi hoc ꝯſtaret, ꝑ alienationẽ ſeruorũ extingueret̃ legatũ, nec reintegraret̃ ꝑ redẽptionẽ, vt in ꝯriis. Scdo mõ pt intelligi ꝙ nõ habuit reſpectũ ad certas pſonas, ſ₃ ꝙ illa ancilla, q̃ vocabit̃ Agathea, & ille ſeruus, q vocabit̃ Philargyrus, qui ſui erunt, cum morieť, dẽant̃, & ſic nõ ſenſit magis de illo, q̃ de iſto ſed ſolũ reſpicit ad nomẽ. S₃ in dubio qual'r dẽat intelligi, determinat hæc lex. Nã ex eo ꝙ illi redẽptæ imponit nomẽ Agathea, nõ vr̃ ſe retuliſſe ad certas pſonas, ſ₃ magis ad eos, quos illud nomen hr̃e ꝯtigerit. Op. per impoſitiones iſtius nominis non poteſt induci legatum, cum in his, quæ fiunt poſt teſtamentum, omnia debeant ex integro fieri, l. hæredes. §. ſi quid poſt. de teſta. gl. non ſol. Dic, per impoſitionẽ iſtius nominis de nouo nõ diſpoſuit, ſed declaratur teſtatorem ab initio ſic ſenſiſſe, vt dixi, q̃ declaratio pt fieri cũ minori ſolẽnitate, l. hr̃des. §. ſi. & ſi nota. ſ. de teſt. Op. ſ. de pig. l. fideiuſſor. §. Luci'. gl. nõ ſol. Dicit Dy. ꝙ ibi fuerunt obl'a mãcipia certa, iõ oblatio non extẽdit̃ ad redẽpta poſtea: hic autem non legabantur certa de præſenti. ex iſtis verbis apparet Dy. intellexiſſe eo modo, quo ſ. ſolui primum ꝯrium. Op. ſ. de le. j. l. Stichum. ſol. vt ibi patet ex prædictis. Hæc verba aliter intelliguntur hic, aliter ibi.

LEX XXIX.

1 *Conditio poteſtatiua facilis in hæreditate poteſt quandocunque impleri vſque ad vltimum vitæ ſpiritum, in legatis ſtatim impletur, cum poteſt.*

2 *Conditio poteſtatiua appoſita hæreditati, vel legato quoad implementum, quando ſit idem in vno, quod in alio.*

3 *Conditio poteſtatiua ſi non impleuit, cum potuit, mora purgari poteſt quo ad exceptionem conſequendam, non ad actionem.*

Hæc conditio. Conditio poteſtatiua facilis d₃ impleri ſtatim cum pt. h. d. Op. ꝙ iſta ꝯdõ impleri pt q̃ñcũq; vſq; ad vltimũ vitæ ſpiritũ, vt de hæ. inſt. l. ſuus quoq;. & l. fi. de cond. inſt. Sol. Pet. vt refert Dy. C. de cond. inſer. l. pe. in 5. q. & Guil. de Cun. in l. dedi. in pr. de cond. ob cau. dñt, ꝙ ꝯria loquũtur in ꝯdõnib. ptãtiuis, q̃ ꝯſiſtũt in dando: hic in his, q̃ ꝯſiſtunt in faciendo. Quæ ſol. eſt ꝯria l. j. §. itẽ ſi ita. j. ti. j. vbi ẽt ſi ꝯſiſtit in dan-

1 do, d₃ ſtatim impleri. †Vñ dicas, ꝙ aliud in hr̃ditate. vt in ꝯriis: aliud ſi apponit̃ in legatis, vt hic. Ita dicit gl. in l. ſi quis inſtituatur. de hæ. inſt. Et hoc alibi tenet Pe. ſ. in l. j. de cond. inſt. Rõ, qa in hr̃ditate vertit̃ maius periculũ, q̃ in legato. Contra hoc vr̃ j. ti. j. l. j. §. Itẽ

2 ſi ita. vbi in hr̃de idẽ dr̃, ꝙ hic in legatario. Sol. †q̃ñq; ꝯdõ apponitur hr̃di, & hr̃ditati, qa niſi eã impleat, perdit hr̃ditatẽ, & tũc loqt̃ qđ dixi: q̃ñq; apponit̃ hr̃di, & nõ hr̃ditati, ſed reſpectu alteri' granaminis, qa niſi impleuerit, cogit̃ aliud legatũ dare, tũc idẽ, qđ in legato, vt d. §. itẽ ſi ita. Op. ꝙ ſufficiat cautio Mutiana, vt ſ. e. l. Mutianæ. Sol. ibi in ꝯdõnib. quæ conſiſtunt in non faciendo. Op. de ver. ob. l. ita ſtipulatus. Sol. ibi in ꝯctib. in quib. poteſt ꝯdõ q̃ñcũq; im-

a pleri. [a] hic in vltimis voluntatib. in quib. diſtinguitur, vt ex prædi-

3 ctis apparet, q̃ diligenter no. ¶†Quæro, ſi non [b] impleuit cũ po-

b tuit, an poſſit mora purgari? Reſp. non quo ad actionem conſequendam, l. Thais. §. j. & §. intra. j. de fideic. lib. ſed quo ad exceptio

c nem ſic, [c] vt l. j. §. item ſi ita. j. ti. j. ſupra de poe. l. j.

CONCORDIA.

☞ ¶Hæc conditio. Pro concordia aduerte, ꝙ licita eſt arg. de ꝯctib. ad vltimas voluntates in illo caſu, vc₃ ꝙ ꝯdõ ptãtiua in ꝯctib. adita hr̃ditate hr̃ ꝓ defecta, ſi nõ eſt impleta, cũ primũ fieri poterit, ſicut dicimus in vltimis voluntatib. ſecundum Bal. in l. ſi qu s arbitratu. ver. q̃ro, q̃to tpe. ff. de ver. ob. ꝯri' all. in hac l. hæc ꝯdõ. Sol. Bar. in d. l. ſi qs arbitratu. nõ ſimpl'r dicit ꝯriũ, ſ₃ ſolũ dicit, facit l. hæc condõ. ff. de cond. & dem. ꝙ arbitrator debeat decidere cãm ſibi ꝯmiſſam circa extrinſeca in caſu poſito per Bar. ibid. Præterea nõ per h. d. ſi nõ ſiat, ꝙ finiat̃ arbitramẽtum, vt dr̃ in vltimis voluntatib. ꝯdõe hr̃i ꝓ defecta, ergo in terminis ꝓpriis nõ loqtur vbiq;.

ADDITIONES.

a Ale. ¶Quandoque impleti. Aduerte, quia Bar. videtur velle, ꝙ ẽt ſit idẽ in cõtractib. in l. ſi qs arbitratu. de ver. ob. in ver. q̃ro, q̃to tpe, & ibi dixi, & adde bald. in l. pe. C. e. & iſta lex facit, an teneat citatio ſine termino, de quo vide qđ ſcripſi in l. liber hõ. §. decẽ. de ver. ob.

b Pom. ¶Quæro, ſi non. Et hoc limita, niſi in libertate, l. Paulus, §. j. de fideic. li. ſecundum ang. in l. ſi inſulam, de ver. obl.

c Ale. Exceptionem ſic. Adde Imo. in l. Mutianæ, ſ. eo. & Cy. in l. ſi plures, de cond. inſer. & Cy. & bal. in l. j. ad fi. de inſt. & ſubſt. & bal. in l. ſi ſuper in fi. C. de tran.

LEX XXX.

Si ſeparatim. Coniunctis re portio accreſcit ſine onere. h. d.

LEX XXXI.

1 *Conditio in caſibus, in quib. habetur pro impleta, qualiter agi dẽat, vide in fi.*

In teſtamento. Iſta eſt bona lex, & h. d. Si ꝯdõ mixta per caſum deficit, relictũ deficit, ſecus ſi ꝑ alium, in cuius perſona ꝯfertur, ſit impedita. h. d. Hic tractabo ma-

a teriã de effectu [a] ꝯdõnis. ꝯgl. tangit ſ. de cond. inſt. l. ei, qui. & vide cũ illa gl. l. j. C. de inſt. & ſub. ¶Op. de cond. inſt. q̃ ſub ꝯdõe. §. quoties. Sol. vt in gl. ꝙ ibi in ꝯdõne ptãtiua, q̃ ꝯſiſtit in ptãte honorati, hic in mixta, q̃ ꝯſiſtit in poteſtate honorati, & alteri'. & vide gl. q̃ inc. imo vr̃. ibi, item ad idem, vſq; ibi, niſi. eſt ne mixta? Videtur, ꝙ non, qa manumittere ſeruũ dependet ex ptãte mea, & ſerui mei, ergo eſt mixta. Sed nõ eſt verũ, qa nõ pt facere, ꝙ nõ ſit ciuis Rom. ergo eſt mere ptãtiua, l. fi. §. ſi vero quidã. C. de man. teſt. Ad iſtud op. de l. inde Neratius. § idẽ Iulianus. ſ. ad l. Aq. Sol. vt in gl. ibi, impedior per tertium, ideo ille tertius mihi tenetur. Sed op. de l. ſi Titius. ſ. e. Sol. ibi impeditur per tertium, & c. gl. in l. j. de inſt. & ſubſt. facit iſtud ꝯriũ, & nõ ſol. Dic, ꝙ in l. ſi Titius. impedior per tertium iuſtè, & ꝯ eũ actionẽ nõ habeo, ſed peto legatum. & d. l. inde Neratius. loqt̃, q̃ñ iniuſtè impedior per tertiũ, iõ habeo actionẽ ꝯ tertiũ, & ꝯſequor legatũ: & iõ in ꝯdõne ptãtiua diſtingue, vt hac gl. adiecto mẽbro de l. Titius ſtatuas. ſ. e. vide gl. ibi, ſed impediẽs, & c. & ſic ſecus ſi iuſtè, vt ſ. e. l. ſi Titius. Op. & aſſumo oppoſitionem, q̃ eſt in pr. gl. ꝙ in ꝯdõne mixta ꝯſeqtur legatũ. l. j. §. annua. ſ. de an. leg. & l. Caio. de ali. & ci. le. Sol. gl. ꝙ eſt ſpãle ĩ alimẽtis. & ſic gl. ſol. in l. j. C. de inſt. & ſubſt. Et hoc no. C. de le. j. Dyn. in c. imputari, extrà, de re. iu. li. 6. nõ t₃ iſtam ſol. ſed dicit, ꝙ d₃ diſtingui, aut apponitur in perſona honorati, aut grauati, ſed dictũ Dy. nõ examino hic, ſ₃ examinabo in l. illis libertis. j. e. Sed ad ꝯria rñdeo, ꝙ ibi loquitur in ꝯdõne ſucceſſiua, & q̃ h₃ tractatũ ſucceſſiuum, hic in momentanea cã, de qua quid iuris ſit, dicam j. e. l. illis. & doct. tangunt in l. j. C. de le. op. e. l. ſi fundum per fideicommiſſum. aliàs eſt l. ſi Titio. de le. j. gl. in l. j. de inſt. & ſubſt. ſol. ꝙ ibi in modo, [b] hic ꝯdõne, & eſt b

bona ſol. Sed ꝯ hoc op. ꝙ in modo ſit idem, qđ in ꝯdõne, l. Titio centũ. §. añ nuptias. j. e. Br̃ qcqđ dicat Dy. rñdeo, ꝙ ibi nõ eſt mod' ſ₃ ꝯdõ nuptiarum, vt ibi dicam. Et ꝙ ibi nõ loquat̃ in modo, ſed ꝯdõne, ſentit hic gl. ibi, niſi in caſib. dum all. l. titio. §. ante. & ibi di-

cam. Op. de l. cum ita datur libertas. j. e. Sol. gl. [c] ꝙ ibi ſpãle fauore c

libertatis, & bene: & l. cum ita. ſi bene reſpicias, loquimur in ꝯdõne, ſi decem dederis titio. ſed non vr̃, ꝙ iſta ꝯdõ ſit mixta, ſed mere ptãtiua, & illa lex non debuit cadere ſub hoc membro, l. ſuus quoq;. in pr. ſ. de hæ. inſt Pe. & Cy. hoc dicunt in l. j. C. de his, q̃ ſub modo. & l. pe. circa fi. ſ. de cond. inſt. & ſic vr̃, ꝙ ſit mere ptãtiua. Et hoc dicã in l. j. C. de his, q̃ ſub modo & l. pe. C. de cond. inſt Videte, iſtud nõ eſt verũ qa eſt ꝯ. l., cum ita. j. e. Nam ſi eſſet mere ptãtiua deficiens per caſum, non deficeret legatum: qđ eſt falſum, vt ibi, niſi fauore libertatis. Ad l. ſuus quoq;. cir. fi. reſpondeo, ꝙ excludit caſualẽ ꝯdõnem, nõ mixtam, ergo q̃ñ eſt ꝯdõ mixta, diſtingue tria verba ꝑ declaratione gl. Aut loqueris in mõ, aut in ꝯdõne, & tunc aut in ſucceſſiua, & dicã j. e. l. illis. Aut h₃ tractum momentaneum, & tunc aut deficit facto eius, in cuius perſona d; cõferri, aut caſu, vt ex ꝑdictis apparet. Et ſi caſu, aut in libertate, aut ĩ aliis, vt ex ꝑdictis p₃. Sed ꝯ iſtud op. de l. ſi pater. C. de inſt. & ſubſt. & l. j. §. ineſt ãt. §. e. vbi dr̃, ꝙ euentus expectetur indiſtinctè. Sol. ibi in mera caſuali, hic ĩ miſta. Sed qđ hic dr̃ de miſta, poteſt intelligi duob.

ADDITIONES.

a Ale. ¶Effectu conditionis. Sed dubitari poteſt, quid ſi teſtator dixerit econuerſo ad hãc l. vc₃ relinquo Titio centum, ſi Seia ei nupſerit, vtrum ſi Seia ei nolit nubere, titius debeat habere legatum, vel relictum? iſta lex facit, ꝙ ſic, Cy. tamen in l. j. C. de inſt. & ſubſt. in vl. col. tenet contrarium, & ſequitur hoc imo. quia conditio eſt principaliter in perſona Seiæ appoſita, per l. cum ab eo. ſ. de contrah. empt. Quid autem in contractu, ſi promitto Seiæ centum, ſi nupſerit titio, an debebit habere, ſi ſtat per titium? Cy. in d. l. j. ꝙ non. Sed Imo. hic tenet contrarium per l. iure ciuili, ſ. e. in fi. Et vtrum ſufficiat, ſi titius nolit ſemel nubere, ſi poſt ex interuallo velit, vide Cy. & bal. in d. l. j. & Imo. hic, & habetur in l. ſi ea. de cond. inſer. & in l. pater. §. fi. j. e. & de materia huius l. vide Io. Cal. in diſpu. inci. rector eccleſiæ ſancti.

b Ale. ¶Ibi in modo. No. primo, ꝙ l₃ diſpõ ſub modo deficiat ꝑ caſum, tamen nõ deficit relictũ. Et iſte eſt caſus in d. l. ſi fundũ. §. Iulianus, aliàs inc. l. ſi titio. & eſt ad hoc ſing. & melior de corpore iuris, ſecũdũ imo. hic, & vide bar. ĩ l. q b dieb. §. termin'. j. e. & tex. ĩ d. l. Luci'. §. qſqs, el j. & ibi bar. vbi eſt ſimilis tex. ſ. de le. 2. vide Io. Cal. ĩ diſp. inc. Rector eccl'æ.

c Ale. ¶Sol. gl. adde bar. in l. fi. C. de cond. inſer. & de hoc an conditio damni ſit poteſtatiua, vide bal. poſt gl. & alios in l. j. de inſt. & ſubſt. in j. q.

duob.mod.Vno mō de ea,q̄ pēdet ex voluntate mea.& alterius, vt hic.Alio mō dico mista,hoc est ex ptāte mea, & virib.fortunæ,iō est idē,qd̄ in casuali:& ita sentit hic gl.Rōnē dn̄e inter cōditionē ptātiuā,casualē:& mistā,Cy.tāgit in gl.dictæ l.si pr̄.C.de insti.& subst.Old.assignat ibidē sic.Q ñ est ɔdō casualis, testōr voluit multū grauare legatariū,& iō expectat dubius euēt⁹, nec curat,quār deficiat,nisi deficiat p grauatum,l.j.s̄.e.& l.iure ciuili.e.ti.& l.in executione.§.fi.j̄.de verb.ob.Sed in ptātiua iō,qa voluit modicū legatariū grauare satis ē,si p te nō stet:sed in ɔdōne mista voluit grauare plus q̄ in ptātiua,& minus q̄ ī casuali,& iō eligāt media via,vt distinguat,an deficiat ex casu,vl' facto alterius, in cui⁹ psona ɔfert.hētis tex.distinguētes.Aut p tertiū impedior hoc directò agētē,vt impediat existētiā ɔdōnis,& hr̄ pimpleta. l.2.& l.dedi.s̄.de ɔd.ob cau.Aut impedior p tertiū hoc nō agētē directò,sed p quādā ɔñam,& tunc ɔdō ñ hr̄ p impleta,l.3.§.si qs seruū.s̄.de statuli.l.nō oē.eod.ti.Aut dubitat quo iure impediat,

a & in dubio vr̄ pstari impedimētū [a] directò,vt nō impleat ɔdō.l. 3.§.j.de statuli.q tex.oēs casus istos vr̄ pbare.¶Vlteri⁹ q̄ro de so

b lēni dubio in istis casib⁹,in qb.ɔdō hr̄ p impleta,aget ne [b] ex testō,vel quār?Or guarda,hæc gl.in l.2.C.de insti.& subst.vr̄ dice

c re,q agit extraordinario iure,[c] Sed rn̄sio vera est illa,de qua dicit

1 tex.in his † casib.ī qb.ɔdō hr̄ p impleta,de iure cōi agit ex testō. In illis casib.in qb.hr̄ iure,seu fauore spāli p impleta, vt in libertate,non agetur ex testō,sed iure extraordinario.l.actione in factū, vl' ɔdictione ex lege,l.si peculium seruo.§.is,cui.j̄.d statul.¶Quero,qd voluerit dicere tex.in l.2.C.de insti.&subst.qn̄ dicit extraordinario iure,nescio qd voluerit Imperator. Nō dicas,id est iudicis officio:sed dic,id est magis ex intepretatione, quam ex propria significatione, vt videtur tex.in l.pen.in prin.& §.j.j̄.eo.

ADDITIONES.

a Ale.¶Præstari impedimentum.Adde Bal.in l.si pater.in 4.q.9.op.de insti.& subst.

b Ale.¶Agetur ne.in istis casib.qualiter agatur,quando coditio habeatur pro impleta.Pro hoc est tex.in l.cum pupillus.ibi iure communi.j̄.eo.

c Ale.¶Extraordinario iure.Intelligas officio iudicis.l.si cui.j̄.e.vide imo.hic , videtur tenere contra Bar.per Bal.in l.2.C.de insti.& substi.in 3.opposi.

LEX XXXII.

a Qūamuis.[a]Error calculi in reddēda rōne, & reliquorū restōne nō facit ɔdōnē deficere.h.d.No.diligēter,p officialib us,q debent restituere relicta ītra certū tēpus

b sub certa pœna,& si restituāt,& in computatione fuit erratum, & aliquid apud eos remaneat,quod in pœnam non incidant.

ADDITIONES.

a ¶Quāuis,No.de errore calculi.Hanc l.pro multū no.alle.Bal.in l.j.C.si aduer.solut.q paruus defectus in ratione reddenda non vitiat.& Bal.ī c.hæreditatis.in ver.11.de hær. & ac.& dicit,quod est hic sin.l.& non est alibi,&hoc intellige,vt ibi per eum.Si qs aūt tenetur ad certā quātitatē sub pœna,si deficiat in vno numo,an īcidat in pœnā,no.Bal. in rub.C.de contrah.emp.in 10.q.& in fi.facit quod no.Bal.ī l.2.in 12.q.C.de rescin.vē. sed contradicit Bal.in l.edem.eo.loco.& vide Bal.in auth.iisdē,de sec.nup.& ad hāc l.vide quædam verba Bal.in cōs.iaci.præsupposito statuto communis Papiæ.

b Ale.¶Fuit erratū.Et vide oīno quoddicit Bal.in l.cū,qui §.in popularib.inpri.de iureiu.

LEX XXXIII.

Falsa.Falsa demonstratio non vitiat legatū.h.d.De hoc dic s̄.e.l.demonstratio falsa.

a §.Sed & si cui.Augmētū dignitatis nō extinguit[a] legatum.h.d.Facit ad qō.de eo,qui promisit dare schacū matū cum pedite,& postea dedit cū pedite facto Regina.De qua dixi in l.legatis.§.si ex officio.§.de leg.3.

ADDITIO.

a Ale.¶Non extinguit.Vide Bal.in l.pe.s̄.de sena.

1 *Pluralitas quando resoluatur in suas singularitates.*

§.Si quis.Vna pluralitas geminat pl'es singularitates. h.d. Opp.s.de pig.ac l.si necessarias.§.si annua.Sol.ibi fuit appositū pronomen,qsq;& est collectiuū, sicut collectiuū,

a omnes,l.hoc articulo.de hæ.inst.Op.:de impu.& aliis sub.l.cum quidā.Sol.ibi est dictio,vterq;,q̄ sir̄ est collectiua,licet gl.ar̄ sol. uat in d.l.hoc articu.Op.de imp.& aliis sub.l.q̄uis.Gl.in d.l.hoc

1 articulo.soluit.Tu dic† meli⁹,qn̄q;vna pluralitas respicit pl'es, & diuersos effectus,tūc resoluitur in suas singularitates, vt hic. Qn̄q; respicit vnum cōem effectum,tunc non resoluitur,vt l.ɔ̄ria.Ibi.n.plurib.erat substitutū vulgariter,& sic respū vnius hæreditatis,& sic nō resoluitur ī singularitates.Ita tenebat Iac.But.

ADDITIO.

a Ale.¶Op.Vide Bar.in l.scire debemus.in prin.de ver.obli.in l.si ita quis stipulatus fuerit x.aureos,eo.tit.& in l.si seruus,§.si plurīū,si quis cau.& vide gl.in l.4.§.hoc aūt à superiori.de iti.actuque priua.& imol.hic post Pet in d.l.cū qdā,in j.no.&in l.j.C.de cōdi.in ser.vide Dy.in reg.pluralis locutio.de reg.iur.

LEX XXXIIII.

1 *Omissio indictionis licet vitiat instrumentum,ta men indictio apposita corruptè non vitiat.*

Si nominatim.Demōstrō fit p expssionē qualitatum rei demōstratæ.Itē falsa demonstrō nō vitiat.h.d.primò dicit,q demōstrōp noīa ppria fit,& hoc est cōe.Sedō qñt p demōstrōnē corporis,vt talis cęcus,talis claudus,& silia.Tertiò p demōstrōnē officij,vl' artificij,& hoc est clarū.Quartò p demōstrōnē necessitatis,vel affinitatis.Nō ergo est necesse,q nomē pr̄is alicui⁹ apponat,sed sufficit p noīatione pa trui,fr̄is,vl' affinis,& sic sufficit,q dicat:talis vxor talis.¶Vltimò no.diligenter,q licet demonstrō sit falsa,si constat de quo sensit testator,tñ noīnati dr̄ relictū,& sic pl⁹ ē demrōnē falsā apponere

1 q̄ nullā apponere:& sic† vr̄ casus p opi.Cy.quā tenuit ī suo cons. licet indictio omissa vitiet instrm̄.tñ apposita,licèt corruptè,nō

a vitiat. Constat.n.q notarius sensit de indictione,q̄ currebat illo anno,quem adscripsit,licet in demrōne indictionis erraret:vn̄ p noīato habetur,vt hic.De quo dixi plenè in fin.l.si librarius.j̄.de reg.iur.licèt Io.And. aliter dicat super data in fi.sexti libri.

ADDITIO

a Ale.¶Non vitiat.Indictio corrupte scripta vtrum vitiet.adde Bal.idem tenentem,quod Dy.in 2.consti.C.in ver.7.& quod no.Bar.in admonēdi.de iureiu.& Ang.in l.Imperator. s̄.de stat.homi.& vide gl.& Io.And.super data 6.lib.& gl.& Bal.in l.cum proponeretur, de leg.2.& latissimè Io.And.in data 6.lib.in mercuria,per Bal.in l.2.C. de fal.causa videtur tenere contra Dy.

LEX XXXVI.

Publius.Conditio casualis p̄t qn̄que impleri.h.d.Not.ergo tria,s.electionē :acceptionem,& gestionē officij, ¶Quæro ergo,quo tēpore quis dicat habere dignitatē.Hęc lex facit,q à tempore acceptationis,vt ibi, munus edidit,&c.vt in

a gl.Quod dic,[a] vt plenè dixi in l.ex eo.de test.mili.

ADDITIO.

a Barb.¶Quod dic.Et vide Bar.in l.absenti.j̄.de do.

a §.Titia.Nō est verisimile,q testator plus diligat substitutū, q̄ primo loco positum, [a] & non potest prius conueniri hæres,q̄ defunctus poterat,h.d.No. quod dixi in summario & probatur tex.ibi,sed non est verisimile,&c. Facit ad q.quā dixi in l.Gallus.§.& quid si tantum.ff.de liber.& posth.

ADDITIO.

a Ale.¶Primo loco positum.Et sic not.ex hoc §.quòd ordo sermonis denotat dilationem; Item ordo cessionis, denotat præeminentiam dignitatis.ita dicunt Ang. & imo. in l. qui soluendo.la 2.de hær.insti.& ex ordine verborum denotatur ordo intellectus.Ita dicit bal.in tractatu de schisma.

LEX XXXVII.

Si quis.Licet deficiat onus legato iniunctū,legatū ñ deficit. h.d.No.q voluntati defuncti nō paret qñ est ɔ̄ legē. Op.q à legatario repellatur,l.si qs quos.s̄.de le.2.Plures sol. dāt hic,& in ɔ̄rio.Veritas ē,q̄ hic in fi.ponit,nā ibi fuit nud⁹ minister hic legatari⁹.Qd apparet,qa testōr voluit eū sentire cōmodū,vt tex.dicit in fi.Op.de le.2.l.codicillis.in pri.Sol.vt ibi plenè dixi.

LEX XXXVIII.

1 *Testator si dicat,volo,q hæres meus det illud,quod scriptum est in schedula, quam dimisi apud guardianum,an valeat.*

a Si ita.[a]Ex testō debet, qd ibi expsse relinqt,vl' per relationem

b ad aliud.h.d.No.hāc.l.[b] & facit.† ad q.testōr dixit, volo,

1 q hr̄s meus det illud,qd scriptum ē in schedula,quā reliq apud guardianum fr̄m Minorū,guardian⁹ oñdit schedulā,an valeat.Et vr̄ q non,qa id:qd in testō nūcupatiuo relinqt,dēt a testib.exaudiri.l.hr̄des palā,in prin.s̄.de test.sed hic ñ fuit exauditū à testib⁹, ergo.&c.Præterea ista voluntas ē captatoria,& cōfert in volūtatē guardiani,vn̄ scriberet quicqd vellet.l.captatoriæ.s̄.de le.j.Præterea ista schedula non est solēnis,cū ñ sit legitimū testm̄,& sic ñ valet.l.vlti.C.de fideicō.Et ita determinauit Ia.de Bel. Ego dico hoc esse verū,qñ apparet schedula esse testōris ex legitima lrarū cōparatione,vel alijs legitimis īdicijs,al's puto,q valeat vt hic ibi, quātū ei,&c.& p hoc l.quē hr̄di.in prin.s̄.de reb.dub.& l.his verbis.in prin.s̄.de le.3.Facit ad pdicta l.Theopōp⁹.s̄.de dote pleg.& l.qōnē.C.de fideic.fm illā lecturā,fm quā testōr posuit in fide hr̄dis,& ñ scripsit.Et p hoc l.hoc articulo.s̄.de hær.inst.& l.posthumus.§.si paganus.de iniust.test.ad idē de ali.& ci.ie.l.à filio.§.fi.Ad arg.ɔ̄riū,q ea,q̄ relinquūt in testō,&c.Rn̄.q sufficit,si audiat à testib.implicitè,vt legib.s̄.alleg.¶ itē nō ob.qd dr̄,ē volūtas captatoria,qm̄ nō ē captatoria,qñ refert ad scripturā de pterito.l.hoc articulo.s̄.de hær.insti.Nō ob.qd dr̄,q nō ē solēnnis,imo est solēnis,quia quicquid relinquitur in testō,refertur ad hāc scripturā.

ADDITIONES.

a Si ita.Et vide quod habes per Moder.in l.ait prætor,in §.si iudex.j̄.de re iud. adde pau. de Cast.& bal.consi.118.2.lib.

¶Claud.Nota tamē q qn̄ lex vel statutū exigit aliquid exprimi sigillatim nō sufficit exprimi per relationem ad aliud,vt not.ang.in §.si quando.C.de bon.vac.lib.x.

b Pem.¶No.hāc legem.Et vide bal.in l.generaliter.C.de non nu.pec.bal.in l.asse toto.ff. de hær.insti.& ang.& ibi plene Pet.in c.cum tibi.de testa.& ibi io.de imo.& per io. de imo.in l.illa institutio.ff.de hæ.insti bal.in l.captatorias.C.de test.mil.

c Claud.¶Relinquitur.idē tenet Pau.de Cast.in l.vbi autē non apparet,§.illud.j̄.de verb. obligat.& alex.ibi,vbi vide concor.& latius per alex.consi.74.vol.4.

LEX XXXIX.

1 *Portio hæredatis pro non scripta quando sit,q accrescat cum onere.*

2 *Legatū quare pro non scriptū non accrescit cū onere,portio hæreditatis sic.*

3 *Portio hæreditatis deficiens quando accrescit coniunctis cum onere,an procedat,siue sint coniuncti re tantum,siue re,& verbis.*

4 *Onus per modum cōditionis iniunctum in persona institutorum,an transeat, ad substitutos.*

Quæ conditio.Ista lex ponit duas r̄pas multū breues, & est difficilis lex.Oppo.ad fm, vbi dr̄ hic,q onus iniunctū plurib.de gradu ntelľ iniūctū gradui.ɔ̄.portio p nō scripta accrescit sine onere,vt C.de cad.tol.§. in primo. Sol.dnt,qdā in p nō scripto,hic ī caduco,vl' quasi. Contra istam sol.vr̄ ea.l.§.his ita.vbi dr̄,q quocūque mō deficiat portio hr̄ditatis;deficienti accrescit cū onere:quare alij,vt Azo dnt,aliud in le

gato.vt ibi aliud in hrditate:vt hic.no.in glo.& et no.glo.in §.his
a ita.tn se nō firmat.Et p opi.Azo.facit.s. de le.j.l.ciuitatib.§.j.sed Dy.ibi rndet,q ibi nō scriptū accipit impropriè,vt ibi dixi.Alij tn dēt alio mō,vt ibi videbitis.Veritas est:q ibi hrditatis portio p n scripta accrescit cū onere,vt est casus in l.si duob.§.j.s.de le.j.& ibi. Sed ɔ hoc vr casus.in l.Celsus.§.fi.s.de le.Pet.in l.j.§.his ita.C.de cad.to.se multum inuoluit in sol.huius ɔrij:& bene non soluit.
b Veritas est ista,† q ponitur in gl.s.quãdoq; onus imponitur gnaltr gradui:& tūc accrescit cū onere,vt hic in prin.Quãdoq; onus iniūgitur qbusdã noiatim de gradu:tūc qnq; iiūgit noiatim oib. psonis eiusdē gradus:& tūc idē:qa accrescit cū onere oib. psonis
b eiusdē gradus,vt hoc scdo ver.& l.ciuitatib.§.j.b & d.l.si duob.§.j. s.de le.j.Qnq; iniūgitur noiatim vni tm,& tūc accrescit sine onere.l.celsus.in fi.s.de le.2.Vbicūq; aūt dicit accrescere cū onere,in telligas,qn ab initio fuit institutio p nō scripta respectu psonæ, à qua relinquitur:sed si ab initio tenuit institutio.postea:in codicillis legata sunt relicta iã instituto mortuo: & sic sunt pro non scripta respectu psonæ, quia relinqtur,tūc accrescit sine onere,
2 l.qdã referūt.cū l.seq.s.de iur.codi.Rō patebit j.¶ Sed † qro,q ē rō drīæ inter hrditatē,& legatū?Dicit Pet.in d.§.his ita:q hrditas representat psonã defuncti.l.hrditas.j.de acq.re.do.& l.mortuo. de fideius.& l.nō minus.s.de hær.inst.& iō ab ipso initio cōsistit hrditas cū onere.Vn cū suo onere accrescit,sed legatū non representat psonã,& iō non accrescit cū onere:cū ab initio nō ɔsistit:si psona nō reperiatur,& iō si ab initio fuit psona hrdis,illã vr respexisse,adeo q legata in codicillis relicta eo mortuo nō valēt,vt dixi.¶Sed qro,q est rō:vtrū reliquat nominatim,vel nō?Dic:vt l.j.§. id:qd ex subst.j.ti.j.& l.j.in fi.s.de le.3.¶ Itē q ē rō:vtrū relinquat noiatim ab oib.de gradu:vel ab vno tm?Rō est:qa primo casu vr
c relinquere magis à gradu:q à psona,c vt hac l.2.respon.¶ Quero
3 vtrum hoc:qd dictū † est:q accrescit cū onere:siue erãt coniuncti verbis tm,vel re tm,vel re,& verbis.Gl.dicit,q est verū,si erãt cōiūcti re,& verbis,vel verbis tm,secus si re tm,vt C.de ca.tol.§.si vero.¶ Itē vide gl.mag.ibi pars deficiēs,& dic,vt hic primo respō. Seqtur ibi impleat,& dic,vt hic scdo rn.Seqr in d.§.in primo,qd ē verius isto casu.l.Celsus in fi.de le.2.& sic tenet gl. q qn sunt cōiūcti re:& verbis,vel verbis tm,accrescit portio deficiens cū onere. Et ita no.in l.j.§.finaūt d deficiētis.Pet.tenet ɔrium,qa eadē rō ē in ɔiūctis re,& verbis,q est in ɔiūctis re tm.qa qlibet hēt iure suo p ius ēt non decrescendi,fm ia.de Are.Ego teneo op.gl.q licet inter coniūctos re,& verbis sit loc⁹ iuri non decrescēdi:tn p parte pconiūctionē verbalē on⁹ iniūctū vni vr alteri repetitū.l.Seiæ.§.
4 Caio,s.de fun.instr.¶ Quæro,vtrū onus iniunctū pmodū ɔdōnis in psona institutorū trãseat ad substitutos.Vr hic casus i scdo rn.q nō.ibi ad eum dūtaxat gradū,&c.& vr expssum.s.de hær.inst. in l.sub ɔdōne.in ɔriū vr casus.in l.vnic.in §.p scdo.C.de ca.tol. & p hoc l.licet.s.de le.j.Quid dicemus.Gl.tãgit in d.§.p scdo.& dicit vnū mirabile verbū,q ɔdōnes casuales non transeūt ad substitutos,sed cōditiones ptãtiue sic.d.§.p scdo.Et ita tenet ibi Cy. Hoc vr ɔ legē istã put gl.ponit casum i cōdōne,si det decē,& tn non trãsit ad substitutū.Quare dic,q in legatis onus in modū,cōdōnis iniūctū transit ad substitutū.d.§.p scdo,& eius gl.vt distinguamus,sicut illa gl.sed in hrditate nō trãsit ad substitutū,nisi expressè à testōre sit repetita,vt est casus hic,& ē casus in l.sub ɔdōne.s.de hær.insti.& ibi gl.& Dy.i c.rōni ɔgru it.ver.& iō.distinguioportet.de re.iu.li.6.Non ob.l.licet.s.de le.j.qa illud est verū in legatis,secus in tali ɔdōnali onere.Et est rō,vt no.in d.l.sub condōd ne.d Tn in legatis distinguit,an onus sit noiatim iniūctū,vel non. Videbitis j.ti.j.l.j.§.id qd ex substōne.vt dixi in præalleg.l.licet.

ADDITIONES.

a Ale.¶ Facit s.Sed aduerte,quia Imo.videtur impugnare dicta Bar.hic.in l.si duob.§.j. de leg.j.& etiam Bar.in l.re coniuncti.de leg.3.& soluti.Pet.ad istud contrarium refert Bar.& doc.in d.l.si duob.§.j.& licet communiter gl.& doc.teneant,q hæreditas non scripta accresscit cum onere, tamen gl.Dy.& Imo.in l.Celsus.de leg.2.tenēt contrarium.& ibi Plene per bal.& Imo.Item an illud,quod dicit hic bart.& doc.per.d.l.Celsus:sit verum, dixi post Imo.in l.licet Imperator.de leg.j.

b Ale.¶ §.j.Idem si non omnibus de gradu,sed aliquib.ex eis,quia vno repudiante accrescit cum onere ei, qui coniunctim secum fuit grauatus.vt probatur in d.l.si duob.§.j.& ibi per omnes,vide etiam ibi Bar.de materia,secus si vni tantum fuit grauamen impositum, vt per Bar.Quod vltimum limita,nisi esset iniunctum onus alimentorum eorum fauore,vt est tex.no.secundum intellectū gl.in l.4.§.fi.& ibi Bart.de ali.leg.licet secundū intellectum Dy.ia.de Are.non probet:idem forte esset in legato ad pias causas.

c ¶ Quã à persona.Hæc rō non est bona, quia est contra casum.d.l.si duob.§.j.ibi licet ab omnib.de gradu.iō ibi vide imo. assignantem aliam rōnem.adde bal.in l.Celsus.de le.2.

d Ale.¶ L.sub conditione.Vide Bar.in d.l.sub conditiōne.sed in hoc est contrarius in d.§. pro secundo.vbi tenet solutio.Cy.

1 *Relictum factum ecclesiæ per testatorem aliter non expresso de qua,debetur ecclesiæ parochiali testatoris.*

2 *Accusatus,qui commisit maleficium in villa sancti Martini,non expressa ciuitate,non potest condemnari,quia accusatio non procedit.*

1 §.Cum ita in testamento. Si locus† locitestō nō adscribit,sub intellr locus vbi testōr domicilium habuit.h.d. Per hãc l. a determi-
a natr qō.si testōr dixit,relinquo cētū ecclie: nec declarat de qua.
b intellr de ecclesia,cuius est parochianus,b p hãc legē.no.pCy.C. de sac.san.eccl.l.j.in 5.q.& in Spe.de inst.edi.§.nunc vero.ver.qd si testōr vult fieri pōtē,&c.facit C.de epi.& cler.l.nulli.& l.si qs a declinandã.& in auth.de ecc.ti.§.si qs in noīe.no.pCy.C.de sac
c san.eccl.l.j.¶ Quæro,c† qdã Perusinus accusauit aliquē in curia
2 istius ciuitatis,& dixit maleficiū esse factū in villa S.Martini,nec adiecit,comitatus Peru.Cōtra accusationē obiicitur, cū multæ sunt villæ,quæ noiantur villæ S.Mar.p diuersas partes mundi,ergo vr obstare l.ita fidei.j.de iur.fis.In ɔriū vr casus hic,quia vr,q debet intelligi,s.de villa S.Martini comitat⁹ ciuitatis Peru.¶Cōtrarium puto,quia n accusatione non subintelligitur ciuitas.q apparet,quia lex iubet expressè apponi.l.libellorum.j.de accus. Nec ob.hæc lex,quia loquitur in vltimis voluntatib.in quib.fit benignior interpretatio,secundum voluntatem defuncti.

CONCORDIA

¶Cū ita.Pro ɔcordia aduerte,villa vna sola ē in hoc territorio Lugdunēsi,q vocat villa francha,in comitatu Niuernen.est alia villa ēt sic appellata,mō accusat aliqs coram ptãte Lugdu.de delicto per eum commisso in villa frãcha.Bar.sentit,q procedat talis libellus,in l.libellorū.ff.de accu.Contrarius alle.in hoc §.cum ita.Tu dic,q potest intelligi Bart.in hoc §.cū ita,q loquatur,qn oīmoda erat incertitudo:per l.si insulam.ff.de ver.ob.fm mentē Raph.Cu.ibi,q tenet affirmatiuã.Et in l.libellorū.loquat,qn erat villa satis afr demrata,sed nō fuerat dictū de comitatu , vel diœcesi,certè ista rnsio p sustinēdo honorē tãti viri,vt est Bar.pt admitti,p ea,q ipse voluit in l.demonstratio.ff.de condi.& dem. Sed posset alterari,si bn considerent eius verba.Sed i dubiis melius est sustinere partē cōcordãtē,vt hr pimo.in l.de pupillo.§.fi. ff.de no.o pe.nun.nouissi.in l.si cum dotem.§.si pater.ff.sol.ma.

ADDITIONES.

a Pom.Per hãc l.vide imo.& Pau.in c.indicante.de test.& dicit gl.in c j.in verbo,pauperes,de testi.lib.6.q si testator instituit pauperes Christi,intelligitur de his,qui sunt eiusdē domicilij,& vide gl.in simili in c.statutū.§.cū aūt.in verbo,vnū diem.de rescri.lib 6.& ad hanc quæstionem Bar.vide Pau.consi.119.in 2.dub.vol.2.

Bar.¶Et vide Bal.in l.nulli.C.de epis.& cle.& vide quæ late dixi in c. indicante,de test. vbi omnes.alle.d.Bar.hic.

b Alc.¶Est parochianus.De legato facto ecclesiæ,neque apparet de qua ecclesia, cui debeatur.Sed,quid si testator hēbat duas parochias,dic,q debetur illi,à qua recipiat sacra ecclesiæ,secūdū no.i c.si.de sep.vbi p Can.Gy.tamē i l.cū multæ.C.de do.ante nup vr dicere,q debetur pauperiori.adde oīno Bar.in l.1.ad Mun.& vide qd dixit Bal.& imo. post illū tex.in l.si domus.de le.j.in prin.& Bal.post Cy.in d.l.cum multæ,dicit, quod si legatur monasterio,in dubio intelligitur de monasterio mulierum,& non hoīum , & hic adde Ang.in §.si vero.in auth.de non ali.& omnino Pet.de Anc.& imo.in c.relatū el 2.de test.in fi.& Io.And. in tit.de instru.edi.§.nunc vero aliqua.in addi.quæ incipit, nunc peruenit.& in c.cum quis.de sepul.in 6.q no.Bar.in d.l.ita.Aliter loquitur Bar.in d.l.libellorum.Ad quod consuluit Bald.consi.73.lib.j.& de q.hic formata per Bar.vide Bal.consi.116.2.lib.

c Io.Fr.Ru.¶Quæro adde Bar.in d.l.libellorum,col.2.vbi videtur tenere contrarium.

LEX XL.

1 *Dies impedimenti non computatur in termino.*

2 *Conditio an deficiat,quando quis impediatur per tertium.*

3 *Allegantise impeditum potest opponi,quod potuit reclamare,& non fecit.*

a Quibus. a Dies † ĩpedimēti nō computat in termino.h.d.
1 Op.qn qs impeditur p tertiū,ɔdō † deficit,licet
2 habeat actionē ɔ illū i pediētē.l.inde Nerati⁹.§.Idē Iulianus.s.ad l.Aquil.& nō.s.e.l.in testō.Sol.gl.q hic nō totalr impediuit,sed dilationē dedit.Sed ɔ vr s.si quis cautio.l.2.i fi.& de eo,p quē fa. er.p totū.Vn puto,q hoc debeat intelligi,qn impediēs nō erat soluēdo,alrs daret actio ɔ eū:l.fi.s.de eo,p quē factū erit.Vltimo
3 no.† q ei:qui alleg.se impeditū,pt opponi,si contra impedimentum potuit reclamare:& non fecit,vt ibi,nec per te stetit.&c.

ADDITIO.

a Alex.¶Quib.Et istum tex.ita alle.Bal.in l.properandum.§.finaūtē vtraque.C.de iudi. & vide tex.quem ibi no.Bar.in l.qui commeatus.j.de re mil.

1 *Expensarum appellatione non venit pretium rei.*

2 *Testator legans filio expensas factas in studio,videtur legare etiam pretium librorum.*

1 §.Quidam ita legauerat. † Applone expēsarum rei pretiū non cōtine-
a tur.a h.d.Et dicit Dy.quod non est alibi,& notab.casus est.¶ Op. s.de.pe.hær.l.si à dño.in fi.gl.dicit hoc esse verum propter psumptam voluntatem defuncti Certè illa lex non facit ɔ.Opp.s.de leg.2.l.Lucius.§.quæ marito.Gl.soluit,nec est cōtra,si benè aduertatur.Opp.s.sol.mat.l.fructus.Sed hoc dēt intelligi de expen
2 sis factis ad perpetuam rei vtilitatē,nō grã fructuum.¶ † Vltimò Dy.dicit,no.ar.q si testōr legat filio expensas factas in studio,nō videtur legare pretium librorum:vt hic.Pet.dicit ɔrium , aliàs nihil operaretur legatum,quia aliæ expēsæ de iure cōmuni nō
b pnt repeti.s.fam.ercisc.l.quæ pr.Ego dico,aliud est dicere,b lego expensas

ADDITIONES.

a Ale.Nō cōtinetur,& non est alibi.Bal.alle.consimilē in l.pe.§.fi.j.de don.ita alle.ipse in l.alimēta.C.de neg.gest.Vtrū aūt appellatione expensarum veniāt dãna,vide Bal.in l. 3.in vlt.col.C.de fruc.& lit.expē.pretiū ēt cōprehēditur appellatione dãni,l.j.& ibi Bal. in prin C.de ædi.ac.habetur etiam per Abb.in c.si.de rescrip.

b Ale.¶Aliud est dicere.Si testator legat filio expensas factas in studio,an veniat pretiū librorum,adde.q in tali legato venit,expensæ matriculæ,secundū Bar.per illū tex.in l. his verbis.§.2.de le.3.Et ad hæc bene facit quod legitur,& no.in l.j.§.filias.5.C.ad Mace.& hic adde Bal.in rub.C.de verb.sig.in 6.q.Et quid veniat appellatione expensarum,vide Bal.in l.fructus,sol.matri.

expensas studij,aliud,lego expensas librorũ.Nã expensa studij est,quicquid occasione studij est impẽsum,vel in libris, vel quocunq; alio à simili:sicut dicimus expẽsam funeris.l.funeris sum ptus.& l.at si quis.§.funeris.de religios.Sed qñ dico expẽsas librorũ,potest ꝓcedere dictum Dy.ꝙ non intelligatur de pretio librorum,sed de aliis expẽsis factis post eos emptos,vt hic: quonĩã pretium rei nõ est impensa rei eiusdem,sed pretiũ vnius rei põt esse impẽsa alterius rei,vt si emerẽ ligna,vl' ferrũ cã fulciẽdi, seu fabricãdi domũ istudẽ expẽsa domus,sed nõ ẽ expẽsa vnius. ligni,vl' ferri.ita loqmur hic.Prædicta sũt vera,si post emptionẽ librorũ ĩ eis fecit expẽsas,faciẽdo eos miniare,corrigere,& sĩl'ia. Sed si nullã fecisset,tunc deberet intelligi expensa librorũ,id est pretium librorum,cum nulla alia sit,vt arg.infra ea.l.§.dominus. quod no.glo.

§.Quidam Titio centũ. Cõdõ apposita in qua cũq; parte testĩ reddit condõnale legatũ.h.d.Opp.ex gl.ꝙ sit dĩa,vtrũ cõdõ apponaẽ in ipsa dispõne,vl' post.l. Imperatores.de manu.test.So.ibi in mõ
a nõ in ꝯdõne.Op.C.qñ ꝯdi.leg.ced.l.ex his.Sol.Dñt qdã, hic p si, ibi,p cũ.Tu dic,qñ post legatũ purè relictum adiicit ei tps ętatis, vl' alterius euẽtus in tps certũ,& tũc facit diem.d.l.ex his.Si verò adiicit tps incertũ facit ꝯdõnẽ,vt hic,& no.gl.j.ad Treb.l.Seius. Op.ad istud,qđ ẽt in ꝯdõne,vel dic incerta fit dĩa,an apponatur in ipsa dipositione,vel post. l.obl'onũ fere.§. cõditio.de act.& obli.Gl.dicit,ibi in ꝯtibus,hic in vlt.voluntatib. & bñ. Nam in ꝯtib.si in ipsa dispositione apponitur:facit ꝯtũ cõdõnalem: si ex post facto apponitur,facit ipsum purum,resoluẽdũ sub conditione.l.2.de in diem addic.& ibi gl.quæ melius declarat hanc sol.quam no.& collige distinctionem per te.¶ Vltimò no.ꝙ dictio,nisi,facit conditionem.Dixi s.eo.l.j.quod no.

ADDITIO.

a Ale.¶Opp.C.quando.Per Bar.in l.si cui.§.j.de leg.j.& dixi post imo.in l.quodcunque.§. non solum. de verb.oblig.

1 *Testator si reliquit omnib.ab ipso habere debentib.an veniat creditor,cui obstat exceptio præscriptionis.*

a §.Dominus seruo. aAppl'one debiti cõtinet nãle tm̃,si aliud reperiri non potest.
1 h.d.¶†Quæro,si testator relinquit in testõ oĩb.debere satisfieri quib.aliquid debebat,vtrũ ex hoc illi,quib. debebatur,quorum debitũ erat prescriptũ,possent petere? Et hic vr̃ casus, ꝙ ꝯtineatur debitum nãle.In ꝯrium est tex.in l.si is.§.fi.de sol. Sol. Aliud est relinquere spãliter centũ,quę debeo,vt loquit hic:aliud relinquere simpl'r quicquid debeo,quãtitate non expressa,quo casu nihil releuat,nisi debitum probetur.l.legaui.in fi.de lib.leg.

ADDITIO.

a Ale.¶Dominus seruo.vide in l.id,quod pauperib.de epi.& cle.& Bal.in l.2.C.de fideic. Pom.Dominus.Et vide Bar.in l.legaui.in fi.de lib.le.Et in l.si is,cui.§.Flauius.ff.so.ma.

a §.Qui dotalem. aFalsa demonstratio rei certæ legatum non vitiat.h.d.

ADDITIO.

a Ale.¶Qui dotalem.Vide Bal.& imo.hic.
1 *Modus est moderatio quædam dispositioni adiecta,eum,qui honoratur,aggrauans in tempus dispositionis perfectæ.*
Modus à moderando.
2 *Modus inducitur per dictionem,vt,& de natura huius dictionis.*
3 *Differentiæ ratio inter si,& vt.*
4 *Dictiones,ita,vti,& dummodo,an faciant modum.*
5 *Clausula,ea conditione,importat modum.*
6 *Testor si voluit antea impleri id,quod per dictiones modũ impõtãtes expressit, quàm emolumentum acquiratur,dispositio erit conditionalis,& nõ modalis.*
7 *Dictio,postquam,importat conditionem.*
8 *Dictio,ne,quando est aduerbium,an importet modum,vel conditionem.*
9 *Ad,ista dictio,quando faciat modum,vel conditionem.*
10 *Pro,quando faciat conditionem,vel modum.*
11 *In,quando faciat modum,vel conditionem.*
12 *Relictum factum pro redemptione captiuorum,vel dote puellarum,est modale, factum vero pro certa puella,pro certo redimendo dicitur conditionale.*
13 *Modus an impediat transmissionem legati legatario defuncto ante modum impletum,vel cautionem præstitam.*
14 *Caueri an semper debeat de mõ implẽdo,quando modus est appositus legato.*
15 *Quid in contractibus.*
In contractib.vltro citroque obligatoriis agens eo debet implere ex persona sua,nec sufficit quod caueat.
16 *Satisdans de modo implendo tenetur etiã cauere de restituendo cũ fructib.*
17 *Legatarius quando non implet modũ,quia non potest,retinet legatum:si vero non implet,quia non vult,contra eum dantur tria remedia.*
18 *Legatarius si non impleat modum impossibilẽ,an retineat legatum remissiue.*

a §.Termilius. Legatũ sub mõ non pt effectual'r peti,nisi pstita cautione de mõ implendo. ah.d.
b Op.j.eo.b l.Titio.j.rñ.Sol.Ibi modꝰ imponit in fauorẽ legatarij, & iõ vr̃ magis impulsiuus modus,ꝙ finalis.Scdõ op.de l.dedi.in prin.de ꝯdi.ob cau.dicit gl.aliud in ꝯtib.vt ibi:aliud ĩ vltimis vo
c luntatibꝰ,vt hic.De hoc dicemꝰ j.¶ Quæro primò cqd est modꝰ?
1 † Gl.dicit,Modus est de futuro,& quasi cuiusdã remunerationis à legatario petita exhortatio,quo non impleto,ita priuaẽ relicto sicut deficiente ꝯdõne ab initio nõ capit.Hęc diffinitio nõ placet: qa ſm hoc ẽt fideicõ.relictũ à legatario esset modꝰ,qa ẽ exhortatio fauore cuiusdã remunerationis.Itẽ eo nõ impleto relicto priuaẽ sicut deficiẽte ꝯdõne ab initio nõ capit:vt in auth.de hr̃dib.& fal.§.hæc qdẽ ẽt.ver.his oĩb.cũ onus relictum in vim modi,& relictũ in vim fideicõmissi sint spẽs diuersæ,vt no.C.de his,q̃ sub mõ. l.2.¶ Dic ergo sic,Modꝰ est moderatio qdã dispõni adiecta,eũ,q honoraẽ,aggrauãs in tps dispositionis pfectæ.Qđ dico moderatio qdã dispõni adiecta dico ad drĩã certæ demõstrationis,q̃ prĩcipal'r adhibeẽ ad declarãdã,& limitandã rẽ legatã,vel psonã:vt dixi in l.demonstratio. s.eo.Modꝰ.n.moderaẽ ipsum actũ dispõnis. Itẽ ad drĩã legati,& fideic.qa illud ñ moderaẽ principal'r ipsã dispositionẽ,sed ẽ qdã dispõ pse.itẽ,Eũ,q honoraẽ,aggrauãs. hoc dico ad drĩã modi largo mõ sumpti.Nã tũc oĩs qualitas dispõni adiecta dr̃ modus.l.obl'onum.§.modus.j.de ac.& ob.l.4.§.modũ.de serui.Dr̃.n.modꝰ à moderãdo,vt j.de do.cã mor.l.ꝙ ꝯdõnis.§.j.& ibi no.Sic ẽt accipit.j.ti.j.l.j.§.j.hic verò accipitur modꝰ strictè ꝓ onere apposito in vim modi eius,in quẽ dispõ ꝯfert.in tps dispõnis perfectæ,hoc dico ad drĩam ꝯdõnis,q̃ dẽt impleri anteq̃ dispõ sortiaẽ effectũ,vt j.l.pxi.& seq.§.fi.at modus dẽt impleri post, vt hic,& l.demõstrõ.§.fi.s.e.cũ gl.¶ † Quæro scdõ,p q̃ verba ĩducaẽ
2 d modus.d Gl.dicit p vt,vt no.C.de his,q̃ sub mõ.l.j.& Insti.de leg.§. longe,& s.de ꝯh.emp.l.cum ab eo.& ibi no.Sed ꝯ qa ꝯdõ induciẽ p vt,vt j.e.l.à testõre.vt no.in d.l.cum ab eo.Sed potes dicere,ꝙ illud non operaẽ dictio,vt,sed nã ablatiuorũ absolutorũ,vt ibi pa-
e tet,& dixi.s.e.l.j.& ego puto verum.e Nã dictio,vt,qñq; infinitat orõnẽ,& facit eã depẽdẽtẽ esse ad actũ verbi pcedentis,& tũc nõ facit modũ,sed pficit orõnẽ,& poniẽ,vt,p ꝙ.Ecce exẽplum,rogo te,vt restituas hr̃ditatem,& ita fuit in l.à testõre.j.hoc ti.Ablatiui
f ergo f absoluti ibi positi faciunt ꝯdõnẽ. Sĩl'e in l.Sticho.in prin.đ sta tuli.Qñq; dictio,vt,aliqd adiũgit ad dispõnẽ pfectã,& tunc facit modum.Vel si vis sustinere gl.dic,ꝙ hoc operaẽ dictio,vt.Dic, qñq; p dictionẽ,vt,adijcit dispõni aliqd,qđ ẽ explicãdũ p honoratũ:tunc facit modũ.ita loquũtur oẽs leges q̃ tractãt demõ. Qñq; p dictionẽ, vt, adijcitur aliqd,qđ ẽ explicãdũ p grauatũ,vel p aliũ, vel pẽdet ex virib.fortunæ,tunc facit ꝯdõnẽ.ita loqtur l.à testõre. Põt ee rõ ,qa primo casu voluit testõr minꝰ grauare, scdõ plus, vt dixi in sĩ l.s.e l.in testõ.Ad qđ facit,qđ dicã statim de dictione, ad.Pro hoc optimè de do.cã mor.l.senatus.§.j.ĩ fi.§.vbi al'r accipit dictio,vt,qñ respicit actum honorati:al'r qñ respicit alios actus.
3 ¶ † Et si qris q̃ est rõ drĩæ inter si,& vt.Rñdeo,hæc ẽ ex ipsarũ nã, vt j.e.l.eas cãs.in fi.& hoc cum huic dictioni adijcitur aliqd futuri tpis,al's ñ faceret modũ,put hic sumitur.sed eẽt qdã modificatio,
4 vt s.de fund.instr.l.Seiæ.in prin.& §.j.¶ † Quid de dictione, ita? Rñ.idẽ,vt j.de manu.test.l.libertas.§.2.Quid de dictione,vti?Rñ. idẽ si tibi legatũ est,de le.3.Quid de dictione,dũmõ.Rñ.idem l.cũ
5 ab eo.de ꝯh.emp.Quid † si testõr g dicat: lego tibi centũ ea con-
g dõne,vt aliquid facias,Certè hoc ñ obstãte erit modꝰ.l.Mæuia de ma.test.& de do.l.2.ĩ fi.& illa verba,ea ꝯditione, ñ accipiũt ꝓpriè cũ cõmuniter testõres ignorãt qd sit,& iõ sĩgnatio aliorũ verbo
6 rũ magis ĩspicitur.† Quid si testõr expsse voluit añ ĩpleri illud qđ per istas dictiones expssum ẽ,q̃ emolumẽtũ ꝯsequaẽ? Rñdeo, siue expsse siuè tacite hoc apparet,facit conditionẽ,cuiꝰ nã est,vt priꝰ
h existat.j.de fideic.lib.l.Thais ancilla mea.§.stichum.h statim dicã:
7 De dictiõe,ad,facit qđ dixi s.l.j.de ꝯiũctione copulatiua. ¶ Quid de dictione,postq̃. Vr̃,ꝙ facit modũ.ita dicit gl.in l.si filius fam.legatum.s.de dolo.& ita intell'r lex illa.Contrariũ puto verũ,cũ de nã modi sit post emolumetum qsitũ,vt impleaẽ,vt hic in fi.& s.e. l.demõstrõ.in fi.& illa dictio,postq̃,hoc exprimit,ꝙ effectꝰ dispositionis sequaẽ.Pro hoc,ꝙ facit ꝯdõnẽ,est casus in l.inter illã,j.đ ver

ADDITIONES.

a Ale.¶ Modo implendo.Ad hunc §.vide tex.in l.si ita legatũ.de leg.3.& ibi Bar. & vide hic omnes doc.præsertim Imo.& vide dictum Sali.in l.j.C.de his,quæ sub modo.& Ful. l.Iulianus.§.offerri.de act.emp.& Bal.in l.filię licet.C.de col.Item vide Dy.quem ibi refert,& tenet Cy.in l.liberto.§.lucius.de ann.leg.
b Ale.Op.j.eo.Et vide quæ ibi habes post Bar.
c Ale.¶Quæro primo,adde no.per doc.s.eo.in gl.rub.& Bal.in rub.C.de insti.& substi.sub condi.fac.
d Ale.¶ Inducatur modus.adde Bar.l.licet.j.vt leg.no.ca.Et de dictione,vt,& prout,an importent similitudinem vel veritatem,vide gl.& bal.in l.cum alijs.in fi.C.de secun.nup.& Bal.in auth.cui relictum.in vlt.col.de indi.vidui.tol.
e Ale.¶ Puto verum.Sed quid si ex verbis non appareat,an sit modus, vel conditio, quod potius præsumitur,vide Bar.in l.cum mota.C.de trans.post prin.& tex.meliorem de iure, & ibi doc.in l.à testatore.s.eo.& adde,quod per dictionem,si, inducitur quandoque modus,vt dixi post Bar.in l.j.j.eo.
f Ale.¶ Ablatiui ergo.adde Imo.in l.quæsitum.j.eo.
g Ale.¶ Quid si testator.Quid si testator dixit,lego ea conditione,vt facias,vide Bal.in l. cum res.C.de do.& bar.in l.societatem.§.arbitrorum.per illum tex.s.pro soc.Tu pondera tex.iuncta gl.& bar.in l. cum eorum.C.de sententijs.
h Ale.¶ §.Stichum.Melius probatur.in l.quæsitum.j.eo.& facit l.conditionibus.§.j.s. eo. & no.Imo.in l.huiusmodi.in prin.de le.j.vide quod not.Bar.in l.cum mota.post prin.de transa.vide bar.in l.licet.in prin.vt leg.no.ca.

ver.sig.& s̃.de le.2.l.si ita.§.fi.ſm gl.q̃ exponit ibi,vbi,id eſt,poſtq̃.
8 ¶† Quid de dictione,q̃ ē aduerbiū,vt de aduerbio,ne?a Gl.& Dy. ĩ l.q.abſenti.§.j.j̃.de acq.poſ.dicūt,ꝙ faciat modū,per l.cū pr̃.§.Titio.s̃.de le.2.& ibi ēt gl.in verb.retineat,dicit.In ꝯriū vr̃ caſus j.eo.l.cū tale.§.Titius hr̃dē.Sol. Fateor de dictione,ne, q̃ exponit id eſt,vt nō.d.l.cū pr̃,& ibi no.§.Titio,tñ,vt dixi:dictio vt.facit cōdōnē,qñ illud qđ adijcit,venit implendum añ emolumētū ꝗſitū,ſeu cōſequutū:ita ĩ dictione,ne,cautio cōſueuit,peti añteq̃ emolumētū cōſequat̃.Prohibitio ergo:ne petat̃,reſpicit illud tps,iō facit cōdōnē,al's faceret modū,vt ille tex. no.dicit.Qđ ē no.pp id
9 qđ s̃.dixi de alijs dictionib.¶† Nūc q̃ro de ꝑpoſitionib⁹,qđ ꝑpo
b ſitione,ad.b Hic vr̃ tex.ꝙ faciat modum,ſed j̃.e.l.ſi vir.facit ꝯdōnē. Dic,ꝙ aut per hāc dictionē adijcit̃ aliqđ explicādū ꝑ honoratū,& facit modū,vt hic.Aut aliqđ explicādum ꝑaliū,vel pēdet ex virib fortunæ:& facit cōdōnē,vt in ꝯrio.Et hoc ēt no.pp id,qđ dixi s̃.đ
10 dictione,vt.† Quid đ dictione,pro:Credo idē,ꝙ facit modū,cū ꝑ talē ꝑpoſitionē adijcit̃ aliqđ futurū l.antepe.§.j.s̃.de le.2. Adidem
11 facit.C.de do.l.ſi qs ꝑ redēptione.† Quid de dictione,in.Rñ.idē qđ dixi de dictione,ad,vt ꝓbatur s̃.eo.l.ſolem⁹,cōiūcta l.pe.ĩ fi.j̃.
12 de publici.Hoc aūt intellige,vt ſtatim dicā.†Quid ſi ꝑ noīa,vt ecce,relinquo cētū ꝑ redēptione captiuorū, vel relinquo cētum
c noīe dotis puellarū,an faciat cōdōnē,c vel modū?vr̃,ꝙ faciat ꝯdōnē.l.ſtip'lōnē,q̃ pp.de iu.do.& j̃.e.l.Titio.§.Titio.& ibi dicā,& dixi.s̃.eo.l.j.Econuerſo ꝙ faciat modum.C.de epiſ.& cler. nulli.in prin.Dico,aut relinq̃t nomine dotis pauperū puellarū,vel in redēptionē captiuorū in genere,& tunc qa ſp pauperes ſunt,& ſp captiui ſunt,& ñ dr̃ hoc pendere ex futuro euētu incerto,ſolū.n.erogatio facienda,iō facit modum.Ita intelligo l.nulli.aut relinquitur noīe dotis certæ ꝑſonæ,aut in redēptionē captiuitatis certæ ꝑſonæ,q̃ forte nōdū capta ē,& tūc qa pendet ex virib.fortunæ an illa maritetur,vel illa capiat̃:& redimat̃,& tūc facit cōdōnē,& ita intelligo ꝯriū.Et cū hac determinatione debēt ĩtelligi multa,q̃ s̃.dixi.¶ † Tertiò principal'r q̃ro de effectu modi,& primò q̃ro
13 an impediat trāſmiſſionē legatario defuncto añ modū ĩpletū,vel añ cautionē ꝑſtitā?Et hic vr̃ caſus ꝙ impediat,qa modus reſoluit in hāc ꝯdōnē,ſi ſatiſdederit,& vr̃ caſus j̃.eo.l.Titio cētū.§.Titio genero.ver.añ nuptias.Sed opinio illorum:ꝙ dñt,ꝙ illud ē legatū ꝯdōnale,eſt falſa.ĩ ꝯriū eſt caſus,& gl.j̃.eo.l.a teſtōre,& j̃.qñ dies legati cedat.l.ſi poſt diē.§.iiſdē.Et hæc eſt veritas:niſi mod⁹ eēt talis,q nō poſſit impleri ꝑ hr̃dem,qa tūc hr̃s excluderet̃,qa modū ñ implet,ſicut defunctus voluit.Non obſ.hęc lex:qa ſicut ſcis, ꝯdō q̃ tacitē ineſt ex legis diſpoſitione:nō impedit trāſmiſſionē,vt j̃.e.l.cōdōnes extrinſec⁹.& s̃.de le.j.l.3.iſta eſt hmōi,ergo:&c.Ex hoc ēt hēs tenere menti,ꝙ iſti duo modi legādi per oīa hñt eūdē effe
d ctum:vt lego tibi cētū, vt aliqđ facias vel ſi ſatiſdederis d de hoc faciendo:hr̃s me⁹ đt tibi cētū,vtrunq; dr̃ legatū ſub mō.Caſus ē hic,& in l.hmōi.in prin.s̃.de le.j.licet gl.ibi,& doc.non intellexe-
14 rūt,ſed ꝑ hāc legem declarat̃,vt vides.¶† Quæro,vtrū ſit verū in diſtinctē:ꝙ de implēdo mō deat caueri.Bř dicaut mod⁹ reſpicit ſolū fauorem legatarij,& nō dēt caueri,vt j̃.eo.l.Titio.ĩ prin.Aut reſpicit fauorem hr̃dis,vl' alteri⁹,& tūc aut mod⁹ adijcit̃ libertatis legato,& tunc nō dēt caueri,ſed officio iudicis cogi dēt ſeruus liber factus implere modū,l.Mæuia.& l.libertas.§.2.j̃.de manu.teſt. Aut loqmur de alijs relictis.& tunc aut mod⁹ fuit additus vt legatario,& tenetur cauere:vt hic,& l.ſi tibi.2.s̃.de le.3.cum ſi.Aut fuit addit⁹ mod⁹ vt miniſtro,& nō dēt cauere l.diu⁹.j̃.ſi cui plus q̃ pl.
15 Fal.¶† Itē q̃ro,qđ in ꝯtib.Gl.tenet hic:ꝙ nō dēt ſatiſdare:& alle. l.dedi.s̃.de ꝯd.ob cau.Sed certè ibi dr̃:poſtq̃ ille q dēt implere modum:ꝑcepit illud,qđ dēt,nō pt̃ peti ab eo cautio, vt ĩpleatur: ſed nos q̃rimus,vtrū anteq̃ ipſe ꝑcipiat:repellatur excep.niſi caueat, & cauēdo hēat act.ſine obſtaculo excep.Et dico,ꝙ ſi vere ꝯtꝰ eſt celebratus ſub mō eſt idem,qđ ĩ vlti.volū.caſus eſt in l.inſulā.in fi. s̃.loca.Poſito hoc: ꝙ nulla lex diceret,tñ hoc dictat vrgens rō. Nā.n.modiē,vt impleat̃ poſt emolumentū ſecutū,vt hic & s̃.dictū eſt:niſi.n.prius ꝯſequat̃,nō poſſet modus impleri.Pone,ꝓmitto tibi centū,vt fundū emas Titio.l.2.in fi.j̃.de do.vl' ꝓmitto tibi centū,vt domū reficias.Certe de neceſſitate ages prius ad centū,ꝑſtita cautione de mō ĩplendo,arg.huius l.& d.l.inſulā.in fi.s̃.loc.Facit s̃.mād.l.ſi vero remunerādi.§.fi.& l.ſeq.q̃ optime ꝓbat. Et ꝑdicta intellige etiā in ꝯtib.ſtricti iuris.Item id qđ s̃.dixi,ſi vere ꝯtus ē celebratus ſub mō:iō dixi qa ſi eſſet alius ꝯtꝰ vltro citroq; obl'atorius,vt locatio:emptio,& ſi'ia,tunc dēret qs implere ꝯtū ex ꝑ
16 ſona ſua,al's repelleret̃ exceptione.l.Iulianus.§.offerri. s̃.de acti. emp.nec ſufficeret ꝑſtare cautionem de ĩplendo.Fallit q̃nq;vt tāgit ꝑgl.fi.ver.iſte.in l.2.C.loc.& ibi plenius ꝑ doc.¶†Vlteri⁹ q̃ro, an deat ꝑſtari alia cautio, q̃ iſta?Rñ.ſic,de re cū fructib.reſtituenda,ſi mod⁹ nō fuerit implet⁹.C.de indic.vid.authe. cui relictū.& ĩ corpore vñ ſumit̃.Illa tñ eſt cautio ſimplex regl'r,vt ibi,iſta vero ē ſatiſdatio,vt hic patet.¶ Quæro vtrū añ ꝑſtitā cautionē ſit nata actio ꝑ legato petendo:Dico,ꝙ ſic ſed repellit̃ doli excep.l.ſi is,
e cui:& l.cū in teſtō j̃.de fideic.lib.¶ Quero,e † qđ ſi legatarius nō
17 implet modum,& loquor de mō poſſibili ab initio:Rñ.aut ñ implet modū,qa non pt̃,& retinet legatū,vt l.ſi Titio pecunia.§. j. s̃. de le.j.no.ēt s̃.e.l.inteſtō.& C.de inſti.& ſubſti.l.j.Fallit ſm quoſdā.j̃.eo.l.Titio.§.añ nup.ſed ibi eſt tacita ꝯdō,vt ibi dixi. Aut nō implet,qa nō vult,& hæc tria remedia ſunt ꝑdita.Primū,ꝙ legatarius priuat̃ legato,& hr̃s repetit,vt C.de his,q̃ ſub mō.l.2.s̃.de ꝯd.ob cau.l.ſi hr̃s.& s̃.de an le.l.liberto.§.Luci⁹.Et glo. dicit hoc eſſe verū,s̃.in diſtinctione modi.Sed hoc fallit in legato libertatis,qđ ē irreuocabile.l.impatores.j̃.đ manu.teſt.iūcta l.j.& 2.C. ſi aduer.lib.Idem puto ſi aliqs liberat aliqua actione,q̃ nō poſſet renaſci,vt s̃.de pac.l.ſi vn⁹.§.pactus.Scđm remediū ē, vt hr̃s agat de ſtip'lōne,vt mod⁹ impleat̃,vt hic,& l.ſi tibi.s̃.de le. 3.Nō.n.interponeret̃ hæc cautio,niſi ex ea poſſet agi.l.hæc ſtip'ō.§.diuus. vt le.no.ca.Sed certe illud ꝓcedit ſine dubio, qñ hr̃dis intereſt. Sed ponamus,ꝙ mod⁹ ꝯtinet aliqđ explicādū ĩ ꝑſona tertij,quo ꝯpeteret hr̃di actio ex ſtip'lone:cū ſua nō intereſt l.ſtip'lo.§.alteri, j̃.de ver.obl.Rñ.dicit gl.in l.hmōi.in prin.s̃.de le.j.ꝙ tūc hr̃s dēt ſtipulari noīe alterius,& alij cedere.Tu dic:ꝙ ſtipulet̃ noīe ſuo, qa ſp ſua intereſt,ꝙ volūtas defuncti ſeruetur.vt j̃.e.l.Titio.j.rñ. vbi eſt caſus.Tertiū remediū ē,vt ille,in cuius cōmodū dēt impleri mod⁹,agat actione ex teſtō.C.de his:q̃ ſub mō.l.2.Sed aduerte,qa vt ibi dicit gl.illud verū,niſi in libertate,qđ intellige in dāda libertate,vt ibi no.Tu dic, ꝙ licèt de iure antiquo nō daretur actio,tñ iudicis officio ꝯpelli poterat ad modū ĩplēdū.l.libertas. §.2.& l.Mæuia.de manu.teſt.ar.s̃.de ann.le.l. Quint⁹.& hęc vera in vltimis voluntatib.In ꝯtꝰ b.dic,aut eſt ꝯtus bonæ fidei,& nō hēt locū ꝯditio ob cau.aut ſtricti iuris,&c.vt no.s̃.đ ꝯd.ob cau.l.
18 ſi.de ꝯh.emp.l pacta.& C.de ꝯd.ob cau.l.2.& ibi ꝑ doc.¶†Quæro de mō impoſſibili.Gl.tāgit.C.de cad.tol.§.ꝓ ſcđo.in fi.gl.magnæ,& ibi ꝑ Cy.in vlt.q.tetigi vobis s̃.eo.l.ſi qs eum.Dixi plenè s̃.de leg.2.l.codicillis.in prin.vbi gl.hoc tangit ſatis plenè.

ADDITIONES.

a Ale.¶ De aduerbio,ne?De dictione,neque.vide Bar.in l.licet.j̃.vt le.no.ca.& hic,adde Bal.in aut.cui relictum.in vlt.col.C.de indi.vidui.§.j.& in d.l.qui abſenti.§. j.vbi vide Bar.& quæ ibi habes poſt eum.

b Ale.¶ De præpoſitione,ad.Et facit modum,vt hic.de dictione ad,per Bal.in l.generaliter,de epiſ.&cle.& Bar.in l.eo.& Bal.in l.lex arrali.C.de act.empt.& ibi ēt vide de dictione,pro,de qua etiam vide Bar.in l.ſed & ſi pro dote.de lega.præſta.vbi omnino vide.& gl.in l.dominus Sticho.in prin.de peculio legato.De dictione in,adde Bar.s̃.eo.in l.j.De dictione,ad,vide tex.& Bar.in l.inſulam.§.fi.s̃.loc.

c Ale.¶ Facit conditionem.Relictum nomine dotis puellarum an ſit conditionale,ꝙ eſt bene notan.ad limitationem eorum,quæ habentur in l.Titio centum.§.Titio genero. de condi.& demon.j̃.eo.

d Ale.¶ Satiſdederis,Lego tibi,ſi ſatiſdederis,an legatū dicatur conditionale,adeo ꝙ nō poſſit tranſmitti.Adde Imo.j̃.eo.in l.ſi ita expreſſum.

e ¶ Quæro.Adde quæ no.Bar.in l.huiuſmodi.in prin.de leg.j.

LEX XLII.

a Filiofamilias. a Si relinq̃t filiofa.ſub commemoratione patriæ ꝑtātis,& in id tps confert̃, patri vr̃ legatum.h.d.Dy.alleg.iſtam l.ꝙ relictū filio in dubio vr̃ relictū patri,de quo al's dixi in l.ſi filiofamilias.2.j̃.đ don.cau.mor.¶ Dr̃ hic,ſi in ꝑtāte&c.quō pt̃ exiſtere ꝯdō viuo patre,cū dum filius viuit,nō ſit certū,an exiſtat in ꝑtāte,vel nō:vñ pr̃ nō vr̃ admitti viuo filio,hic dr̃ ꝯriū,quare malè.Potes dicere,ꝙ licèt iſta ꝯdō ſit affirmatiua,cū expectare mortē filij ſit durū,pt̃ peti ꝑ patrē præſtita cautione Mutiana,vt dixi s̃.l.Mutianæ.Si vero eſſet relictum cōtēpl'ne filij,nō hēret fortè locū cautio Mutiana,qa expectare mortē patris non eſt durū,immo naturale,vt j̃.l.cū tale.in prin.

ADDITIO.

a Barb.¶ Filiofami.Et an in dubio filio videatur relictum contemplatione patris, vide Bal.in l.cum aliquis.C.de iu.delib.& Bar.& Io.in l.ſi filiæ.de do.cau.mor.

LEX XLIII.

1 *Legatum ſi diminuatur,an,& quando diminuatur onus iniunctum in vim modi,ſiue conditionis.& nu.4.*
2 *Teſtator ſi lēgat mihi fundum,quem habeo communem cum alio,ſub conditione,ſi dedero decem quod onus dandi non minuitur.*
3 *Legatum ſi diminuatur ob defectum patrimonij teſtatoris:onus diminuitur.*
4 *Onus adiectum legato,ſi eſt plus:quàm per teſtatorem relinquitur,an minuatur:remiſſiue.*
5 *Pretium rei venditæ an minuatur re diminuta.*

Plautius. Si legatū ſcindit̃ ꝑ ꝯtab.vel per aliā legē,ſciditur onus ꝑ modū cōdōnis iniunctū:ſecus ſi ꝑ Falcidiā minuat̃.Itē ſecus in onere in vim modi adiecto.h.d.Diuiditur in duas par.Primò ponit̃ de onere adiecto in vim ꝯdōnis.Secūdò,de onere adiecto ĩ vim modi.Scđa ibi,Neratius.Itē prima ſubdiuidit̃ ĩ tres.Primò ponit,qñ legatū ſcindit̃ ꝑ ꝯtab.Scđò,qñ ꝑ Falcidiā.Tertiò,qñ alio mō.Scđa ibi diuerſum.Tertia ibi,itē ſcindit̃.& iſta lex eſt difficilis.Tex.ibi,vtatur,cū relictū tibi remanet minus onere.¶ Op.& vr̃,ꝙ licèt patronus aduocet ꝑ ꝯtab.tñ hr̃s tenet̃ ad legata.l.j.C.de bo.poſſ.ꝯtab.Sol. Gl.fatet̃ ꝯrium, ꝙ patronus ꝑſtat coniunctis perſonis,Dy.dicit,ꝙ hęres teneat̃ coniunctis ꝑſonis,ꝑ ea parte,quā aduocat,vt s̃.e.l.ſi is.ſed hodie nec ipſe,nec patronus ꝑſtat,ꝑ §.ſi vero teſtm̃.Inſti.de ſucc.lib. Op.de ver.diuerſum.ad prin.& ad ver.itē ſcindit̃.Sol.Aliud,qñ ſcindit̃ per Falcidiā,aliud,qñ ſcindit̃ alio mō.Et aſſignat gl.rōnē,& incipit.ſ.de dato.Sed nō video,qualiter poſſet ſuſtineri iſta rō,qa bñ eſt verū,ꝙ totū dr̃ legatū,licet detrahat̃ Falcidia:tñ qđ detrahit̃, dr̃ indebitū.l.lineā.j̃.ad l.Fal.& l.ſi patronus.§.j.j̃.de dona.Quare dic rōnem,vt colligitur ex diſtinctione,quā j̃.ponā.Opp.de ver. diuerſum

diuersum. ad ver.Neratius.sol.Ibi in ver.Neratius. est in vim conditionis,hic est in vim modi.Et rō,quia qđ datur in vim modi,dr̃ quędam remuneratio eius,quod recipitur,vt no.s̃.e.in rub.& j̃.e. l.si qs seruum.& ideo sicut si res vendita minuitur,& precium minuitur,& ita si minuitur relictum,minuitur onus in vim modi in
1 iunctū.Op.de l.liberto.§.j.s̃.de an.le.Timore†huius ɔ̃rij gl.distin
a guit[a] multum clarè.Ita no.j̃.ad tre.l.facta.§.si Titius.sed Dy.ibi,& j̃.de do.cau.mor.l.ei,qui non amplius.dicit,si relictū est inutile ab initio ex quacūq; cā,siue relictū erat in vim modi,siue in vim cōdōnis,diminuto relicto minuit̃ onus,vt s̃.de le.j.l.ab omnib.§.si titio. & j̃.l.prox.§.si pars. Si verò minuitur ex postfacto, tunc tene distinctionem hic positam,ꝙ non pl₃,qa si ponis,ꝙ legatum minuebatur ab initio per Falcidiam,esset ɔ̃ hanc l.ver.diuersum.¶Et ideo distingue latè.Aut onus est impositum in vim ɔdōnis,aut in vim modi.Primo casu aut hęres fuit obl'atus ab initio ad legatum integrum,s₃ ex postfacto liberatur à patre,vt pp tab.vel pp vsucapionem rei legatæ,& minuitur onus legatario iniunctum,vt hic in prin.&l.prox.§.si pars.Rō,qa sicut ipse exoneratur,ita debet pati aliū exonerari,vt hic dicit tex.Idē ergo iuris esset,si quacūque alia rōe ex postfacto hr̃s exoneretur.Si verò ab initio hr̃s nō fuit obligatus ad totum legatum,&tunc aut hoc ɔtingit pp personā legatarij,cui nō poterat totū relinqui,& onus iniunctū minuit̃, vt hic in ver.itē scindit̃,& j̃.de do.cau.mor.l.ei,q nō amplius.Rō, qa cū hr̃s pp legatariū exoneretur,d₃ pati,& ipsum in onere exonerari.Aut ɔtingit propter beneficium ipsius hęredis,quem testator nō p̃t grauare,& tunc l₃ minuatur legatum,non minuit̃ onus cā ɔdōnis iniunctum, vt hic p₃ in Falcidia,in vers.diuersum.Rō, qa priuilegium,quod h₃ hr̃s,non d₃ reuerti in ei⁹ læsionem, nec alius p̃t vti ɔ̃ eum priuilegio suo eo inuito,vt s̃.de min.l.si iudex. Idē ergo minuitur ɔdō per treb. vel propter debitum iuris naturæ,vel pp aliam quartam debitā hr̃di, eadem rōne per hunc ver. diuersum,l₃ gl.in l.ei,q non amplius.aliter dicat in Falcidia,& malè.& ibi reprehenditur per Dy.Aut minuitur legatum facto testōris,vt qa alienauit,vel ademit,& minuitur onus,vt j̃.l.ꝓx.§.si pars.
2 ¶†Quæro,qd si testator sub ɔdōne,si decem darem,legauit mihi nisi medietas,l.serui electione.§.j.s̃.de le.j.Rn̄.non minuitur onus,qa nō vr̃,ꝙ testator ab initio plus reliquisset,& sic non p̃t dici
3 relictū minutū.¶†Quæro,quid si legatū minuatur propter defectū patrimonij testatoris?Rn̄.ꝙ in illis casib.quib.minuitur per l. Falc.onus iniunctū,l.in quantitate.§.j.& in illis minuitur onus pp
4 defectū patrimonij.†Secundo casu qn̄ on⁹ imponitur in vim modi,dico,ꝙ in omnib. in quib. dixi minui onus impositum in vim ɔdōnis,&onus minuit̃ impositū in vim modi per easdem ll.qa est eadem ratio,imo maior,vt s̃.p₃,& sic loquitur l.ab omnib.§.si à titio.s̃.de le.j.qa ibi fuit relict⁹ fund⁹ vni ex hr̃dib.& grauat ⁹x.dare, Certè fund⁹ legat⁹ ꝓ parte,qua legatari⁹ est hr̃s,& non v₃, & si ex ꝑsona legatarij hoc venit,merito minuit̃ on⁹ iniunctū in vim modi,seu ꝑ modum legati,vel fideic.qđ idē est,l.j.C.de his,q̃ sub mō. Sed illis casib.in qb.iniūctū on⁹ in vim ɔdōnis n̄ minuit,puta per Falc.vel aliā quartā,d₃ adhiberi distō,aut on⁹ fuit intrinsecū,aut extrinsecū,& istos casus ꝓsequere,vt in gl. Aut fuit on⁹ appositū alternatiuè intrinsecū,aut extrinsecū,& dic,vt s̃.de le. j. l. si mihi
5 stich⁹.¶†Quęro,qd si ab initio on⁹ ē pl⁹,q̃ illud,qđ ꝑ testōrē relinquit̃ legatario,nulla facta diminutione relicti?Dic,vt l. Impator. §.si cētū.de le.2.ita đt gl.& bn̄.An āt scindat̃ ɔdō aliis casib.dicetur in ꝓsecutione ti.¶Quæro,qd I ɔ̃ctu,si res ē diminuta, an p̃tiū minuit̃?Casus ē hic in pr.ꝓut hēs,reuenderet,& exp̃ssius in l.suæ rei. cū l.seq.s̃.de ɔ̃h.em.Itē hic loqt̃,qn̄ diminutio fit ꝓ parte certa:q̃ro,qd si diminuit̃ ꝓ parte īcerta,vt puta minuit̃ vsusf.fundi,ꝓ qua parte minuit̃ on⁹,& quo iure?tex.est,ꝙ officio iud.d.l.suæ rei.cū l. seq.s̃.de ɔ̃h.em.Quæro,qua actione ageret̃,in pr.l.Dic,ꝙ ɔdōne sine causa,vel act.ex vendito,si interuenit venditio,vt gl.dicit.

ADDITIO.

a Ale.¶Gl.distinguit.Nota bene si minuitur legatum,vel fideic.an minuatur onus sibi legatario iniunctum,& limita,vt per gl.do.& ibi doc.in l.mater,in gl.fi.C.ad Tert.quid in hęreditate?vide no.in l.controuersia,s̃.de transl.& quæ no.scribit bal.in l.hac edictali,in ver. sed modo oritur dubium,de sec.nup.& vtrum in contractib.si res diminuta sit,diminuatur pretium rei.vide quod no.scribit bal.in l.2.de contrah.emp.

LEX XLIIII.

Qui hæredi. Qui iussus est dare seruo cā ɔdōnis implendæ sub noīe ꝓprio,vel sub noīe hr̃dis, dando dn̄o nō implet ɔdōnē.Itē iussus dare dn̄o nō implet ɔdōnem, si dat seruo.h.d.No.q̃ facti sunt,nō trāseunt ad dn̄m.¶Sed q̃ro,qd ad ꝓpositū?Rn̄.iō id,qđ est in ɔdōne,non est in obl'one,l.si qs.s̃.si qs omis.cau.test.iō seruo non ɔpetit aliqđ ius,meritò per eū non acqrit̃ aliqd dn̄o,sed ipsi seruo dat̃ ex mera volūtate dantis,& sic dr̃ facti,meritò ad dn̄m non trāsit:sed postq̃ peruenit̃ ad dationē, & sic ad dn̄ij trāslationē,illa acqsitio dn̄ij erit iuris,merito dn̄o acqretur,vt j̃.de acq.re.do.l.acqritur.Op.ꝙ hic superfluat ver.sed cū hr̃di. Sed rn̄deo, intelligo, ꝙ in principio iussit dare seruo exp̃sso ꝓprio noīe.In ver.sed cum hr̃di.exp̃sso noīe hr̃dis tm̄.Op.debeat iari dn̄o,cū ad eū transeat ius,& nomē hr̃dis,vt s̃.de acq.hæ.l.placet.gl.vult soluere,& nihil declarat.Dic,ꝙ seruus remanet hæres noīe,l₃ totum ius remaneat apud dn̄m,vt plenè declaraui in l.cū filio.s̃.de le.j.ꝙ esse hæres nomine v₃ ad duo,s.quo ad hoc,vt in eū impleatur ɔdō,vt hic.& j̃.prox.§.l.ē vt ab eo nō detrahat̃ quarta treb.d.l.cū filio.& ibi dixi.¶Quæro,q̃ est rō dr̃iæ inter statuliberos,& alios?Rn̄.rationem ponit text.de statuli.l.seruus si hæredi. qa statuliber magis dat iure dn̄ij q̃ iure hæreditario,& iō in quemcunq; transit dn̄ium,in illū impletur cōditio,d.l.seruus si hęredi. Sed quare non sic in alijs legatariis aliarum rerū,vt ad quemcunque vadat,impleatur conditio?Puta hoc fauore libertatis.

1 *Conditio debet impleri in persona eius, à quo hæreditas vt ab indigno aufertur.*

2 *Conditio impletur etiam in persona eius, qui vendidit hæreditatem,& sibi datum restituit emptori.*

3 *Conditio an impleatur in persona minoris, qui restitutus est in integrum.*

a §.Cum hæreditas. [a]Conditio de dando hr̃di in ipsi⁹ persona implet̃,non ī fideicommissarij,& datū cā cōdōnis implendæ nō venit in restōnē.h.d.Dictū est s̃.de cond.q̃ d₃ impleri in eo,q est hr̃s noīe,non ī eo, q est effectu:& idē tractat hic,s₃ differt ibi,qa seruus est hr̃s noīe tm̄,& apud eū non remanēt directæ,nec vtiles:hic loqtur de hr̃de restituente,q est hr̃s noīe tm̄,& apud eū remanēt directæ.¶Op. datū cā cōdōis implēdę computatur in quartam treb.l.ī quartam.j̃.tit. j.Sol.fateor,s₃ residuū in restōne non venit.vt hic.¶Op.de cond. ind.l.is,cui.difficile est ɔ̃rium.gl.sol.plurib.mod.Dic,ꝙ ibi fuit iussus dare cā conditionis implendæ ꝓ legato fundi,quod legatum euanuerat:hic ꝓ alio legato,quod legatum validum remanebat: vn̄ datum cā conditionis implendæ non p̃t dici indebitū.& eod. modo.d.l.non ob.Ad finē huius §.op.de do.cau.mor.de l.quod statuliber.Sol. ibi fuit datum à statulibero de peculio suo,& sic quod dabatur,pecunia hr̃ditaria erat,merito venit in restitutionē: hic
1 dabat̃ ab ex̃neo de pecunia non hr̃ditaria.¶†Quæro,qd de eo,à quo aufert̃ hr̃ditas tanq̃ ab indigno;an in eius persona d₃ impleri conditio:qd vr̃,qa hr̃s remanet,l.ex facto.§.Iulianus.de vulg.& pu.ergo,&c.vt ibi p₃.& hoc §.ver.sed cum inspecta.facit de vul.&
2 pu.l.si is,q.& in l.in substitutione.¶†Quæro,quid de eo, q vēdidit hr̃ditatē,an in eū debeat impleri ɔdō?certum est,ꝙ sic, qa hr̃s est.Sed an illud,qđ sibi dat̃,debeat restituere emptori?Hic s̃.facit, ꝙ nō.In ɔ̃riū,s̃.de hæ.vend.l.venditor. vbi qcqd peruenit ad eum tanq̃ ad hr̃dem,d₃ restituere:sed hic datur sibi vt hr̃di, ergo, &c.
3 †Quæro,qd de minore[b] restituto in integ.q remanet hr̃s noīe,l.
b & si sine.§.s₃ qđ Papinianus.de min.an in eo d₃ impleri,dubito.

ADDITIONES.

a Ale.¶Cum hæreditas.Per istum tex.imo.in l.qui liber.§.hæc verba,de vul.& pu.reprehendit bar.hic,sed contra istum tex.facit l.is qui.§.fi.s̃.de leg.præst.Sol. hic habes in apostill. antiquorum, qui dicunt, & ibi non capit præteritus de manu alterius per obliquum,hic sic.Item hic apud hæredem remanent onera pro rata,l.j.& 2.C.ad Tre.nimirum si commodum capere potest,& remaneat hæres,quæ ratio cessat in l. contraria, vt ibi in tex.& hæc est ratio mea.

b Ale.¶Quid de minore.Sed imo.hic tenet,ꝙ non possit in personam eius impleri,ad qđ faciunt no.per bar.& ipsum in d.l.ex facto.§.Iulianus longius.de vulg.& pup.

§.Si duorum. Ex pluralitate dn̄orum scindit̃ ɔdō.h.d.de hoc dicam plenius s̃.e.l.cui fundus.

§.Si pars. Diminuto legato per vsucapionem diminuitur conditio.h.d.declara,vt dixi s̃.l.prox.

§.Plautius. Iussus dare hr̃dib.si tpe, quo dat, reperit se hr̃dem, deducit partē suā ꝓ rata : secus si non fit hr̃s,s₃ esse sperat̃,qa tūc nil deducit,sicut legatari⁹.h.d.No.ꝙ non ɔseqt̃ effectū dispositio an̄ impletā cōdōnē.Vltimo principiū huius §.p̃t induci ad qq.quas posui in l.ab omnib.§.si Titio.s̃.de leg.j.

LEX XLVI.

1 *Dare, & remittere non est idem propriè.*

2 *Legatario duplici remedio succurritur,quando hæres non vult recipere liberationem pro implemento conditionis,nec soluere.*

3 *Conditio non potest haberi pro impleta,quando aliquid debet solui pupillo,vel communi,causa conditionis implendæ,& tutor, vel administrator non soluit,quod debet pupillo,& tanquam tertius impediens tenetur pupillo.*

4 *Si in laudo vna pars alteri condemnatur in mille,& altera alteri in quingentis in diem sub pœna,condemnatus in minori summa potest compellere condemnatum in maiori,vt compenset,vel liberet vsque ad concurrentem quantitatem.*

5 *Reductione ad arbitrium boni viri pendente, per condemnatum in maiori, an fiet executio per condemnatum in minori,dubitat.*

6 *Qui iurauit dare centum,an compensando liberetur,remissiue.*

1 Iulianus. † Dare ,& remittere non est idem [a] propriè.
a hoc dicit. Not.diligenter hanc legem, & facit ad
2 multa.†Sed quæro,pone,quòd hæres non vult recipere liberationem pro implemento conditionis,nec vult soluere, quid habet facere

ADDITIO.

a Ale.¶Non est idem.Et ꝙ solutio,& acceptilatio sint diuersi effectus,no.per bal.in l.3.C.ad Velle.& ad bar.hic adde,& vide ale.in cons.179.in 5.vol.Adde,ꝙ Pau.de Cast.dicit, facit ad statutum Venetorum,ꝙ verba testatoris intelligantur,prout iacent,& quòd fuerit factum legatum sub conditione de dando,liberando non impleat.

a facere legatari⁹? Rñ.duo. Primò, ꝙ ꝓtestetur hrdi, ꝙ sibi soluat, vt
possit implere ꝯdōnē: qđ si nō facit, per hrdē vr̄ stare, vt ĩ.de statu
lib.l.3.§.j. Aliud remediū est, ꝙ ꝯpēset id, qđ sibi debetur, cū eo, qđ
d₃ dare cā ꝯdōis implendæ: l₃ non sit ꝓpriè ꝯpensatio, q̃a non est
debitū hinc inde. qđ.n. cā ꝯdōnis implendæ dari d₃, nō dr̄ debitū,
l.si qs sub ꝯdōe.s̃.si qs omis.cau.test.& hanc doct. ꝯpensationis po
3 nit tex.in l.si peculiū .de statulib. ¶†Et aduertēdū est,[b] ꝙ hic dixit
b tex. ꝯdōnem hr̄i ꝓ impleta, quasi per hrdē steterit. Ex hoc arguit̃,
ꝙ si aliqd d₃ solui pupillo cā ꝯdōis implendæ, vel cōi, & per tuto-
rem, vel per administratores Reip. nō soluat̃ illud, qđ illi debenti
impleri ꝯdōnē debet̃, ꝯdō ꝓ impleta nō p̄t hr̄i. Nō.n.verè est im-
pleta, vt tex. ꝓbat hic. Itē nō p̄t hr̄i ꝓ impleta, vt ex facto tutoris,
vel administratoris in pupilli, vel reip. p̄iudiciū, vt de reg.iu.l.neq;
interdicto.& s̃.qñ ex fac.tu.per totū: s₃ ipse tutor, vel administra-
tor tenebit̃, sicut tertius ĩpediēs iniustè, vt l.inde Neratius.§.j.ad l.
4 Aq.& dixi in l.testamēto.s̃.e. ¶†Itē facit hæc lex ad q. ꝙ si in eodē
c laudo vna pars est ꝯdēnata alteri in mille, & alia alteri in quingen
tis, & iussi sunt soluere in diē sub pœna in ꝯpromisso contēta: cer
te ille, q condemnat⁹ est in minori q̃titate, d₃ compēsare, & libe-
rare aduersariū vsq; ad concurrētē q̃titatē, & hr̄ condō ꝓ imple-
5 ta, ne ĩcidat ĩ pœnā, vt hic. ¶†Sed qd dices, si ꝯdēnat⁹ ĩ maiori q̃ti
tate petiit laudū reduci ad arbitriū boni viri, an interim possit fie
ri executio ꝯ ꝯdēnatū ĩ minori q̃titate, q ñ petiit reduci? Vr̄, ꝙ sic,
6 ſm ea, q̄ no.doc.in l.p hāc.cir.fi.C.de tē.ap. Sed dubito. ¶†Itē fa-
cit hæc lex ad q. si iuraui tibi dare centū, vtrū compensatio, ꝙ mi
d hi debes, liberet à iur̄o. De quo extra, de iureiur.c.ad nostram.[d]

ADDITIONES.

a Pom.¶Primo, quòd. Vide Raph.in l.j.§.fi.ff.quando ap.sit.
b ale.¶Aduertendum est. In contrarium est veritas, l.cum pupillus, ĩ.eo. Et ita ibi videtur sentire bar.& est tex.in l.titia.§.si de ea.de le.2.& in l.q filiū, de man.test. Et ita t₃ imo.&c.
c ¶Item facit. Recompensare dicitur soluere, & vide bal.in l.j C.de compensa & ad impediendam pœnæ commissionem compensatio fiet ipso iure, vt no.in l.si constat, C.de compen.& adde ale.in cons.83.col.j.in 5.vol.
d Ale.¶c.ad nostram. Bal. videtur tenere, ꝙ non, Imo contra, cum distin.tamen, & videtur bene loqui, adde bar.& quæ ibi scripsi post eum in l.amplius, rem ra.ha.

LEX XLVI.

Si in diem. Dies apposita ad implendā cōdōnē in persona
hrdis inc.currere à die aditæ hære.h.d. Quæro,
a qd si dixisset, ĩtra cētū dies à tpe mortis. Rñ. idem, q̃a intell'r, s.tpe
mortis, & aditæ hrd. vt ĩ.de stat.l 4.§.si qs hrdi.& quod hic dr̄, nisi
b aliud tp̄s initio sit appositum intelligas ita expresse.[b] ꝙ talis sub
auditio non cadat. Et per hoc p̄t substineri gl.C.de iur.deli.l.sci-
mus.§.& si præfatā. vbi dicit tex. ꝙ hr̄s d₃ facere inuentariū intra
tres menses à tpe mor. supplet gl.& aditæ hrditatis. Nam ex eo,
ꝙ onus iniungitur hæredi, videtur, ꝙ illa suppletio debet fieri, vt
ab adita hæreditate incipiat, vt hic, & s̃.dixi.

ADDITIONES.

a Ale.¶Quæro, quid. No. quid si testator grauat hæredem de dādo intra tale tp̄s, &c. vide latius per bar.in l.si cui, in prin.de le.j.bal.in l.j.de his, quæ pœnæ no. adde Ro.cons.409.
b Pom.¶Ita expresse. Vide pro declaratione Sal.in l.2.C.de contrah.empt. quem sequitur Are.in l.si ita legatum, de le.j. Ant.de But.cons.57.inc.in q.fingente, & quod in simili ponit Old.cons.136.alex.cons.31.

a §.Seruo. [a]Si ꝯdō exp̄ssa nihil operat̃ in principali, nec in eo o-
perabitur, ad qđ per repetitionem porrigitur.h.d.
In tex.ibi, etiam si expressum non esset.& sic illa ꝯdō nihil opera
tur, l.3.s̃.de le.j. licèt casualiter fallat, vt hic sequitur ibi, sępenume
ro, &c. Si ergo non operatur in principali, s.in libertate, igitur nec
in eo, ad quod tacitè porrigitur, s.in hęreditate, vel legato. Et hāc
materiam explicaui in l.3.s̃.de le.j.& no.bene hunc casum.

ADDITIO.

a Ale.¶§.seruo. Vide no.in l.talem.§.j.s̃ de hæ.inst.

LEX XLVII.

Non putabam. Annus cæpt⁹ non hr̄ ꝓ ꝯpleto. h.d. Fal-
lit ĩ.ad treb.l.q filiū.§.sabin⁹.& de mu.
& ho.l.ad rēp. Dixi plenè in l.si cui.in prin.s̃.de le.j.& ibi videbitis.

LEX XLIX.

Si cui libertas. Iussus reddere rōnem p̄t petere, vt ponā
tur calculatores, q iudicabunt de reliqs,
& libris rōnū.h.d. Nō.bñ. Facit C.de vsur.& fru.le.l.2. No. quod di-
a cit, de reddendis libris rōnū.[a]facit ĩ.e.ti.l.cum seruus.& de ma.te
sta.l.si ita fuerit.§.qō.& dixi in l.j.§.officio.de tut.& ra.distr.

ADDITIO.

a Ale.¶Libris rationum. Contrarium videtur tenere imo.in l.cum seruus, ĩ.eo.hic all. Sed hic videtur transire cum bar.& vide bar.in l.ex testamento, C.de test.man.& quod habetur in tex.gl.& ibi bal.in l.cum testō.e.ti.adde, ꝙ Pa.de Ca.dicit menti tenendum dcm̄ bar.& ꝙ melius est seruare cōem illum, tamen ꝙ si casus accideret, quòd casus est hic.

LEX L.

Sub diuersis. In libertatib.leuissima, in legatis nouissima
spectatur ꝯdō. Op. ꝙ in cōdōnib. disiunctim
positis sufficit alteram impleri, nec quæritur de qua, vt s̃.de cōd.
inst.l.si hæredi plures. Sol. Intellige hic disiunctim.i.alternatiuè.

1 *Conditio an possit impleri in persona hæredis illius, in cuius persona debeat impleri.*
2 *Conditio habens præcedentem dispositionem, an ius implendi transeat ad hæredem.*

§.Hæredi. Cōditio p̄t impleri in hrde hrdis, nō in hrde le-
gatarij.h.d. ſm vnā lec. Prima pars huius §. nō va
riat̃. Scđa in ver. qd non sil'r. tres hēt lec. Prima ē quā posui in sum
mario, & ista est vera in se, vt ĩ.eo.l.cū ita. tñ si seruus hēbat pecu-
niā præparatā ad soluendū, erit liber de iure spāli, vt ĩ.de sta.li.l.si
peculiū.§.is, cui. ¶Scđo mō legitur, vt mutet casum sic. Fauore li
bertatis p̄t ꝯditio cōpleri in hrde hrdis: sec⁹ in alio legatario.h.d.
a Io. negat hāc lec. esse verā, sed ꝓ ipsa vr̄ casus in l.si peculiū.[a] §.si
1 hrdi.de statulib. In ꝯ̃riū ĩ.e.l.cū ita.in fi. Et † iō distingue, vtrū cō-
ditio possit impleri ĩ ꝑsona hrdis illius, ĩ cuius ꝑsona dēbat ĩple-
ri. Aut testōr iussit impleri sub noīe appellatiuo, vt hrdi, aut sub
b noīe ꝓprio,[b] aut sub vtroq;. Primo casu p̄t impleri in ꝑsona hæ-
redis, vt hic ĩ prin.& l.cū ita. ĩ.eo. Nec ob l.si peculiū.§.si hrdi.s̃.de
sta.li. Nā testōr vr̄ velle dare hrdi hrdis, eo ipso ꝙ iubet dari sub no
mine appellatiuo. scđo casu qñ sub noīe ꝓprio, nō p̄t ĩpleri ĩ ꝑso-
na hrdis illi⁹, vt ĩ.e.d.l.cū ita. Fallit fauore libertatis, si seruus habe
bat pecuniam paratā l.si peculiū.§.is, cui. ĩ.de statul. Tertio casu,
qñ apponit̃ nomē ꝓpriū, & appellatiuū, inspicit̃, qđ p̄cedit, d.l.cū
ita. ĩ.e. Et est aduertēdū, nā dicta distinctio, an aliqs sit iussus dare
sub noīe ꝓprio, vel appellatiuo, l₃ cadat in hrde, nō cadit in lega
tario. Nā iussus dare legatario noīatim, vr̄ dari iussus, vt s̃.e.l.si no
2 minatim.& hoc vr̄ ꝓbare tex.hic in fi. ¶†Sed q̃ro, qd si cōdō h₃
p̄cedentem dispōnē, vtrū ius implendi transeat ad hrdē? Dy.in l.
pe.C.e.đt, ꝙ nō trāsit in ꝑsonā hrdis. Pro quo vr̄ tex.in l.pen. ĩ.qñ
di.leg.ced.& ibi dixi. ¶Tertio mō legit̃ hic §. sic Ex parte eius, in
quem d₃ impleri cōdō, transit in hrdem, non ex parte eius, à quo
d₃ impleri.h.d. Istum passum examinabo ĩ.e.l.cui fundus. qđ no.

ADDITIONES.

a Ale.¶Si peculium. Quam legem all.ang.in l.si decem cum petiero, de verb.obl.
b Ale.¶Nomine proprio. De hac materia habetur per bal.in l.pe.C.eo.post Cy.ibi.

LEX LI.

1 *Legatum potest conferri in voluntatem alterius velatam, non explicatam.*
2 *Expressio eorum, quæ tacitè insunt, quando aliquid operatur, & qualiter intelligatur illa regula.*
Tacita pupillaris subintelligitur etiam quando mater est in medio.

1 Nonnunquam. †Legatū p̄t cōferri in alteri⁹ volunta
tem velatā, non explicatam.h.d.gl.si-
gnat multa ꝯ̃ria, & non soluit. Op. de le.j.l.senatus.§.pe.& l.fideicō
missa.§.sic fideicōmissum.s̃.de le.3. Sol.gl. Fateor, ꝙ non p̄t cōferri
in volūtatē ex̃nei, s₃ hrdis, vel legatarij sic: s₃ inq̃tum dicit de hæ-
rede, malè dicit, vt s̃.de le.j.l.senatus.§.legatū.& in l.fideicommissa
ria libertas ita dari. ver. qđ si ita. de fideic.li. Op. de le.2.l.j. Sol. ibi nō
2 fuit collatū in voluntatē, sed in arbitriū. Op. †expressio eorum, q̄
tacitè insunt, nihil operat̃, l.3.s̃.de le.j.& s̃.e.l.si in diem.§.j. Soluūt
qdam, ꝙ illa rl'a est, q̄ qñq; fallit, vt tex. dicit in d.l.si in diem.s̃.eo.
Ia.de Ra dicit, ꝙ hic nō inest tacitè per eū modū, per quē inest, qñ
exprimit̃. Nā si relinquo, si titius ascenderit Capitoliū, poterit es-
se, ꝙ h₃ necesse ascēdere, & sic nō est in ei⁹ libera volūtate. ¶Quę
a ro qd econuerso,[a] vtrū exp̄ssa ꝓsint, q̄ nō exp̄ssa non ꝓsunt, licèt
tacitè insint? Dicit gl. ꝙ regl'r exp̄ssio nil operat̃. Fallit qñq;, primò
in casu s̃.de vsuf.l.vetus. Sed certè ibi id quod exprimit̃ tacitè, nō
subintelligebat̃. Scđò đt gl. fallit in pup substitutione tacita, quæ
non admittit̃ ꝯ mr̄em: secus si exprimat̃. Sed certe Pe.t₃, ꝙ qñ ma
ter est in medio, tacita substō non subintel'r. Sed ego teneo con
trarium in l.Centurio.s̃.de vul.& pu. Dico ergo, ꝙ rl'a, q̄ đt, exp̄s-
sio eorum, q̄ tacitè insunt, nihil operatur, intel'r de his, q̄ tacitè
insunt de necessitate, secus si ex voluntate, l.talis scriptura.s̃.de le.
j. Dixi in d.l.3. sed tacita pupil. intelligitur ex voluntate p̄sumpta,
iō circa eā non h₃ locū rl'a. Itē dicit gl. fallit in casib. vbi exigit̃ spe
ciale mandatū, l.Pomponius.de procu. Item in nouatione, l.fi.de
noua. Sed certè in illis nihil inerat tacitè, iō expressio operatur.

ADDITIO.

a Ale.¶Quid econuerso. De hoc latius per bar.& Imo.hic.

LEX LII.

1 *Onus in vim conditionis appositum si adimitur, non videtur emolumentum ademptum.*
2 *Testator institutis duobus filiis hæredibus, si eos grauauit, si decesserint sine liberis, quòd portio decedentis deueniat ad superuiuentem, si in codicillis ademit conditionem, fideicommissum intelligitur ademptum.*
Communis vsus loquendi est probandus ab eo, qui se in illo fundat.

1 Si quis seruum. Adempto †onere in vim ꝯdōnis appo-
sito, emolumentū nō vr̄ ademptum.h.
d. In tex.ibi, quasi purā facturus, dic, ꝙ in dubio p̄sumit̃. Op. de adi.
le.l.alūnæ.§.Seia. Sol.gl. qñ adimitur onus in vim modi adiectū, vr̄
ademptū legatū, vt ibi: secus in vim ꝯdōnis, vt hic. Ratio, q̃a qñ o-
nus adiicit̃ in vim modi, vr̄ legatū relictū pp illū modū: secus qñ
in vim condōnis. Declaro rōnē gl. modus est remuneratio q̄dā,
ſm gl.s̃.e.sup rub. vñ legatū relinq̃t̃, pp onus implendū, & obligat̃
qs ad implendū modū, l.qb.§.fi.s̃.e.& si non cauetur, tenetur ex te
stamento; C, de his, quæ sub modo.l.2. Sed in casib. vbi hinc inde
oritur obl'o, de iure est, ꝙ obl'one sublata ex vna parte tollatur al-
tera, l.fi.de accep.& l.cum emptor. de rescin. vend. merito subla-
to modo, cum tollatur obligatio, qua debebat teneri legata-
rius,

rius, tolliť obl'o, qua alius debebat teneri legatario, sed in conditione hoc nō est. Nō. n. est in obl'one, qđ dēt dari cā cōdōnis ĩplēdæ. Et hanc q. ponit Cy. C. eo. l. si plures. in vlt. q. † Facit ad q. a q mi
2 hi de facto occurrit. Testõr duos filios instituit, & eos grauauit, ꝙ si qs decesserit sine liberis, deueniat in suprauiuentē. Demū fecit codicillos p hæc verba, ꝯdōnē, quā apposui in testō filiis meis, s. ꝙ si qs eorū decesserit sine liberis, & c. adimo, & reuoco: q̄riť, vtrū fideicōmissum, ꝙ erat inuicē, esset sublatū? Et vř, ꝙ non, qa solum ꝯditionē ademit, ergo fideicō. remanet, vt dixi. Contrariū dixi, qa in nostro vsu loquendi ꝯditio appellat̃ totū fideicō. cōdōnale: vñ p illa verba, adimo ꝯdōnē, intell'r in totū fideicom. conditionale. Isto modo loquēdi vtiť Imperator in l. j. C. de pact. Deberet tñ fieri pbatio de isto cōi vsu loquēdi. Sed in q. pmissa pp aliud principaliter consului. Nam duo fratres erant æqualiter instituti, & inuicem rogati de restituendo sub condōne: nam si intelligeretur adempta ꝯditio tm̃, fideicom. remanet purum. Et sic hincinde tm̃ vnus debet dare alteri quantum recipere, ergo fideicom. est nullum, vt s̃. de le. j. l. ab omnib. §. si à Titio. vltimo responso.

ADDITIO.

a Alc. ¶ Ad q. Sing. q. de qua per Bar. in l. j. C. de pac. Adde, ꝙ si testator conditionem, quam apposuit, ipse impleuit, an legatum remaneat purum, Pau. de Cast. hic.

LEX LIII.

Si quis legata. Clausula relata ad legata, quibus dies non est apposita, non refertur ad legatum in tempus certæ ætatis collatum. h. d. De quo plenè in l. talis scriptura. s̃. de le. j. No. ꝙ dictio, cum, principaliter denotat tempus: Secundario conditionem, vt l. Titio. s̃. quando di. le. ce. Bart.

§. Duobus. Conditio dandi pluribus adiecta diuiditur inter eos. h. d. Dicam j̃. eo. l. cui fundus.

LEX LIIII.

a b Mæuius. a Conditio designat nudum ministeriū facti, & debet impleri in forma specifica. b h. d. Op. ꝙ ista ꝯditio, si in mari piecerit, non debet seruari, vt s̃. de cond. inst. l. qdā. Solu. Ibi est spāle fauore humanæ religionis, secus in pecunia, vt hic. Op. j̃. de sol. l. si seruus decem. Gl. dicit, ibi fauore furiosi, & pupilli, ne pdant. Tu dic, ꝙ iussus cā conditionis dare, dēt facere accipientis si pt, vt in ꝯrio: secus si nō pōt, vt hic. Op s̃. de cōd. inst. l. cōditiones, vbi cōdō derisoria reiiciť. Sol. si ꝯdō derisoria ꝯtinet turpitudinē, illa nō dēt seruari, vt ibi. Sed si ē derisoria, hoc est nō est vtilis, & tūc loquiť hic. ¶ Op. s̃. de le. j. l. seruo alieno. §. fi. So. vt ibi, quia ibi in modum dispōnis, hic conditionis. Op. j̃. de dona cau. mor. l. omnib. Sol. quod hic in fi. dicit, capitur. i. accipitur, nō cum effectu. Ita intelligit glo. in d. l. omnibus, & l. quod conditionis. in prin. de do. cau. mor. & ideo fiscus ab isto indigno aufert.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Mæuius. Et no. sing. istum tex. secundum bal. ꝙ ille, qui est incapax ex testamēto, non potest capere in vim conditionis, licèt fit gl. sing. in l. ꝙ conditionis ff de dona.

b Alc. ¶ Forma specifica. Fallit in relictis ad pias causas & pro libertate. vt per Bo. in l si ita stipulatus essem abs te. de ver. ob. in fi. & vide, quod per istum tex dicit Bal. in l. 2. ver. occurrit, & c. cum seq. C. de iure do. & non est alibi iste tex. secundum bal. in l. vnica, §. sin autem aliquid sub conditione, C. de cad. tol. vbi videas.

LEX LV.

1 *Conditio apposita pluribus: diuiditur ex primo testamento.*
Summa vna si est adiecta pluribus, tamen propter enumerationem personarum videtur esse diuisa ab ipso testamento.
2 *Conditio non diuiditur inter hæredes.*
3 *Conditio potestatiua an possit diuidi, & per hæredem impleri.*
4 *In conditione comprehensum non est in obligatione, nec hæreditarium.*
5 *Ius implendi conditionem an transeat ad hæredes, & tam in vltima voluntate, quam in contractibus.*

a Cui fundus. Dandi condō a adiecta vni nō scindiť: secus si plurib. adiiciat̃. h. d. Primò loquiť qñ condō adiicitur vni, & durat vnius. Secundò, qñ plurib. Tertiò, qñ vni, & deuenitur ad plures. Scđa ibi, dissimilis. Tertia ibi, in e. Prima pars
1 est clara. † No. diligenter, ꝙ ꝯdō apposita plurib. diuidiť ex primo testō. q. d. nō plegē. Et no. ꝙ licèt vna summa adiiciatur pluribꝰ, tñ pp enumeratione p̃sonarū vř esse diuisa ab ipso testō, non tamen ex verbis testī, sicut dicimus in l. nōis, & rei. §. verbū ex legib. j̃. de ver. sig. Et hoc dico, ne obstet his, q̃ dixi ĩ l. re ꝯiūcti. s̃. de l. 3. ¶ Scđò
2 no. † ex tertia parte, ꝙ ꝯdō nō diuidiť iter hr̃des. Rō, qa ex ipso te
b stō non diuidiť p l. 12. tab. si'r nō diuidiť, vt j̃. dicā. Op. b ad 2. partē, & vř, ꝙ condō adiecta plurib. non possit scindi, l. si plures. C. de ꝯd. inser. & l. si ita fuerit. j̃. de ma test. Sol. Ibi loquitur in condōne indiuidua, q̃ cōsistit in dando. Item opp. ad fi. extra glo. de l. eadem. §. Caro. j̃. de ver. ob. vbi cōditio, q̃ ꝯsistit in facto, diuiditur inter hæredes. Sol. Hic loquitur in ꝯdōne, quæ cōsistit in dando, ibi in ea, q̃ consistit in facto diuiduo, & diuiditur inter hæredes: nec dicas, ibi factum consistit in obl'one, nō in cōdōne: quia factū, quod cōsistit in obl'one, respectu ipl'onis pœnalis est in cōdōne. ¶ Et ex
3 his distingue, † an cōdō potestatiua possit diuidi, & per partes impleri, aut est condō indiuidua, & non scinditur: aut est diuidua, & tunc aut est implenda ab vno, aut à plurib. Si ab vno, nō scinditur, vt hic, nisi qñ desiit pro solido posse impleri, vt j̃. eo. l. pe. in prin. & nisi quando legatū scinditur inter hęredes, l. Plautius. s̃. co. ti. Si vero à plurib. aut omnib. iniungitur ab initio, vt hic in 2. rñ. aut peruenit ad plures ex post facto, & tunc aut consistit in dando, & tūc aut deuenit ad plures ex dispositione testōris, & scindiť, vt s̃. e. l. q hr̃di. §. si duorū. Aut ex accidēti, & nō scindiť, vt hic. Aut cōsistit in faciēdo, tūc scindiť, vt in d. §. Caro. & no. hoc pdoc. in l. pe. C. eo. & ibi vide. ¶ Op. dř hic, ꝙ ex p̃sona hr̃dis ñ scindiť ius ĩplēdæ ꝯdōnis: ꝯ. s̃. de le. j. l. legatariꝰ. Dicit gl. fallit ibi. Tu dic, ꝙ nō fallit, qa illa
4 q̃ sunt in obl'one, diuidūtur inter hr̃des p l. 12. tab. sunt enim iura hr̃ditaria, vt C. si cer. pe. l. j. & fam. erc. l ea q̃. Sed id, qđ est in ꝯdōne, nō est in obligatione, nec est hr̃ditariū, ideo nō scinditur, p legē. & hic est casus, quod tene menti. Sed l. legatarius. loqtur in eo, qđ est in obl'one, iō diuiditur, vt ex prædictis patet. ¶ Ex his colligiť, quare hæres tenetur pro parte hæreditaria, & non in plus, tamen nisi totam soluat, non liberatur à pœna, l. 5. in fi. j̃. de verb. ob. & l. in executione. eo. ti. Rñ. quātū ad principalē obligationē illud debitum diuiditur per l. 12. tab. sed quantum ad pœnalē stipulationē est in cōditione. Op. hic dř, ꝙ trāsmittiť ad hr̃des legatarij ius causa ꝯditionis ĩplēdæ, Contrà, mortuo legatario. pēdēte condōne legatū extinguiť, vt j̃. e. l. intercidit, & s̃. e. l. & sub diuersis. §. fi. & l. vnica. §. sin aūt. C. de cad. tol. So. Ia. de Are. dicit, ꝙ ex p̃sona vniꝰ vř trāsmitti ad plures sibi cōiūctos iure ꝯiūctionis, vel ad alios substitutos iure substitutionis. Et hoc ĩnuit tex. ibi, & omnis, & c. Nā ĩ p̃sona heredum nō vř, ꝙ possit procedere, nisi sit relictum sibi, & suis hæredib. Ego dico, ꝙ qñ legatum relinquitur ex dispositione testōris tacita, vel expressa deuenitur ad plures, & scinditur, vt s̃. eo. l. qui hæredi. §. si duorum. Si verò hic substituit, & reliqt sibi, suisq; hæredib. non est quid impediat, quin scindatur. Pe. dicit. ego intelligo, ꝙ hæres, in cuius persona debeat impleri conditio, est in mora recipiendi. Nam tunc transit legatum ad hæredes non impleta conditione, tñ debet adhuc impleri. Ita dicit Pe. C. eo. l. pe. in 3. seu 4. q. Ray. transibat sicco pede. Sed istud vř malè dictum: præsupponit ista sol. ꝙ hæredes debent implere conditionem, quod non vř verum, quia si semel obtuli tibi, & noluisti recipere, amplius non teneor tibi dare, cū per te stet, l. vl. C. eo. Nec dicat qs, ibi est spāle fauore libertatis, qa ibidē Pet. tenet ꝯriū. i. ꝯ. gl. Præterea illud, qđ est in ꝯctu, est ĩ obligatione, vñ statim facta oblatione, & hr̃de existēte in mora legatū est purificatū. Ego rñdeo, qa gl. ff. de sol. l. qui decē. In secūda gl. dicit, ꝙ l. vlt. C. e. est casus spālis, ꝙ facta oblatione liberatur. Sed puto verius dictū Pe. qa l. vlt C. eo. loqť in relicto libertatis directæ, merito ille seruꝰ liber factꝰ ab hr̃de nihil petit, & hæres nihil potest petere ab eo, cum pro eo, qđ erat in cōditione, non ppetat actio. Sed in legato alterius rei, vel libertatis fideicōmissariæ si offero, licèt habeatur ꝯditio p impleta, & licèt dñiū sit apud me, tñ res est apud hæredem. Vñ si peto illam rem, per retentionem consequitur hæres, vt impleatur conditio, & ita debet intelligi hic. Fateor ergo, ꝙ hæres non poterit petere, sed retinere, donec isti impleant conditionem. Sic potest intelligi duo. mod Primò, qñ transit ad plures coniunctos. Alio mō, qñ ad plu-
5 res hęredes, qđ est, qñ est in mora recipiēdi. Vñ † vtrū ius implēdi cōditionem trāseat ad hæredem debētis ĩplere, dico sic in vltimis voluntatib. Aut ille, in cuius p̃sona debet impleri, fuit in mora, & transiret, vt hic: aut non, & nō trāsit, & hoc nisi condō hēat pcedētem dispōnē, vt dicā incontinēti in ꝯctib. * ¶ Quæro, vtrū ĩ ꝯctib.
* ius implendi conditionē transeat ĩ hęredes? Et super hoc pluries consului. Dic plenè, vt dixi in l. si decem cum petiero, de verbo. ob. Sed quantum ad præsens dic, aut ꝯditio habuit præcedentē dispositionem in persona vnius, & transit ad hęredem, l. diem proferre. §. j. s̃. de arb. & l. qui Romę. §. Flauius. j̃. de verb. ob. Aut in personis diuersorum, & tunc est perinde, ac si non haberet pcedentem dispositionem, l. fideiussor obligari. §. fi. j̃. de fideiu. licèt glo. aliter ibi dicat. Si verò non hēt pced. dispo. transit, vt j̃. eo. l. à testatore. ita tenet Pe. & Cy. post eum in l. 3. in pe. q. C. eo. Guil. in l. si necessarias. §. de vendendo. s̃. de pig. act. & alle. l. 3. in prin. j̃. de col. bo. l. qui Romæ. §. Augerius. j̃. de ver. ob. Ego post eos allego pro casu l. si decem cum petiero. in fi. de verb. ob. & ibi dixi. & hoc est verū, nisi ille, qui debebat obligari ex implemento cōditionis, aliquid propter hoc percepit, & est casus in l. 2. C. de pac. inter emp. & ven. in gl. quæ dicit, ꝙ superuacuum est de hærede dictum, & glo. in l. si
c prædio. in prin. s̃. de in diem addictio. c

CONCORDIA.

¶ Cui fundus. Pro cōcordia aduerte, qñ Titius teneť dare x. hr̃di testōris, & soluū fecerit obl'onē Titius, nulla facta cōsignatione, & depositione, nō dř purificata cōdō, hr̃ p bar. ĩ l. 3. ff. de cōd. ist. Cōtrarius allegat̃ in hac l. cui fundus. & in l. cū qdā. C. de cond. inser. & l. acceptā. C. de vsur. Soluit idē Bart. si bñ inspiciatur, in d. l. 3. ꝙ quando obla

ADDITIONES.

a Alc. ¶ Conditio. Et ad intellectum huius l. an, & quādo legatum conditionale transmittatur, vide Bar. in l. j. C. vt act. ab hærede. in j. col. Tu adde imo. in l. pl. me, §. si cōiūcti, de le. j.

b Alc ¶ Op. Et quādo condō possit diuidi. vide melius Bar. in l. Stichum, qui meus erit, de le. j. & facit ad no. q. Ba. in l. 2. in fi. C. de pac. inter emp. & ad hoc no. per bar. vide eum in l. 4 § Cato, in 8. opp. de ver. ob. & Cy. in l. si plures, in j. q. C. de cond. inser.

* C. an. de S. yss. in cōtract. b. illud intellige & limita vt dicit ipse bar. in l. à testatore, j̃. cod.

c Alex. ¶ in diem addictis. Vide bar. in l. à testatore, j̃. eo. & in l. si penum, j̃. quādo di. le. ce.

qñ oblatio fit pñti ſm gl.ibidē,ꝓcedat ſecunda opi.aliàs ſi abſen-
ti,vt in j.opi.ſ relata.Vel aliter ſm eũ.Aut diſpoſitio fit ſolũ gra-
tia conditionis implendæ,& ille,cui adimplet,nihil de ſuo ꝑdit,
a & ad nihil obligatur,& ꝓcedat ſcđa opi.Aliàs ſi obligaretur,vel
ageretur de act.quærenda,tunc procedat prima,& eo maximè,vt
ſ j.ſol.ſi fieret abſenti,prout fuit de mente Bar.vbi ſ.Adde conſ.7.
Ale.in 2.vol.Et ad mãm ꝑ doc.amplè in l.ſemel mora.ſ.ſol.matr.

LEX LVI.

Quæſitum. Seruus iuſſus præſtare operas, poteſt per ſe operari,niſi ab hærede impediatur, tunc.n. conditio habetur pro impleta.h.d.

LEX LVII.

Si ancillæ. Hanc l.vide per te.Bar.

LEX LVIII.

1 *Legatarius ſi efficiatur monachus conditione pendente,an extinguatur legatum, quòd non.*

a **Intercidit.** aLegatario mortuo,vel libertate priuato,con-
ditione pendente legatum extinguitur: ſecus
ſi ſola ciuitate priuetur.h.d.Op.media tpa non nocent,l.ſed ſi ꝯdõ
ni.§.ſolemus.ſ.de hær.inſt.So.Hęc lex gloſſat illam rĺam,qa caſus
contingens medio tpe nõ nocet,niſi ſit talis,ꝑ quē verè adimaẽ,
vel tollaẽ libertas.Vnde ſi dãnatus in metallũ reſtituaẽ, vr̃ nouus
homo,merito non ꝯſequiẽ legatũ,arg.de ſol.l.ſi res.§.aream.& l.
ſi ſeruus.in fi.de adi.le.Et per hocvr̃,ꝙ ſi legatarius fuerit mortu⁹,
& miraculoſè fuerit reſuſcitatus,ꝙ nõ ꝯſequaẽ legatũ.Opp.ꝙ de
portatus habeẽ ꝓ mortuo,l.ſi necē.§.ſi deportatus.j̃.de bo.li.& de
ꝯtab.l.j.§.quidam filium.gl.ſoluit,& nihil eſt dicere.Dic ſm Dyn.
&Ia.de Are.ꝙ in his,quorum dies cedit ipſo manente in deporta
tione,habetur ꝓ mortuo,vt in ꝯrio,ſecus in his,quorum dies ce
1 deret ipſo reſtituto:ita loquitur hic.¶ † Quæro,quid ſi fuerit fa-
b ctus monachus,b vel conuerſus?Rñ.tunc remanet capax,ideo le
gatum non extinguitur.l.Deo nobis.C.de epiſ.& cleric.

ADDITIONES.

a alex.¶Intercidit.adde quod dicit Bal,in l.j.de ſacroſ.ecc.ꝙ putat hodie hanc l.eſſe cor-
rectam,& ad iſtam l.vide omnino Bal,in l j.C.de his,qui ad li.perue.poſ.
b Alex.¶Monachus.Vide Bar,in l.Statius,§,Cornelius,j̃.de iure fiſci.& in l.cum pater,§
hæreditatem,de leg j.

LEX LIX.

a **In facto.** a Hic iuriſconſultus ponit diſtinctionem ſatis cla-
ram.No.ꝙ idem eſt conditio dandi,& conditio in
facto exiſtens,quia facere largo modo comprehendit dare.

ADDITIO.

a Ale.¶ In facto.Vide quod no.Bar.in l.ſi ſtipulatus fuero te ſiſti.§.j.de ver.obl.

LEX LX.

Si vir vxori. Relictum in tpſ liberorũ,ĩtellr̃ de ꝓcreãdis poſt teſtm̃,niſi aliud teſtator expreſſerit.h.d.

LEX LXI.

Sed ſi hoc ſpecialiter.

1 *Statutum,ꝙ de pretio rei vēditæ ſoluatur gabella,an intelligatur,ꝙ deducatur, quod eſt expenſum in proxenetis,& ſubhaſtationibus.*

§.Cuidam. Tñ quis vr̃ capere,quantum ſibi remanet,de
ducto eo,quod ſoluerit cã conditionis implē
de.h.d.Op.ſ.eo.l.Plautius.§.item ſcinditur.So.intellige illum §.ſm
1 iſtum.Facit ad q.†dicit ſtatutum,ꝙ de pretio rei venditæ ſoluaẽ
gabella ſex den.pro lib.contingit,ꝙ aliquis rē vēdidit ꝓ cētũ,ſed
in proxenetis,& in faciendis ſubhaſtationib.expēdit 20.hic ētex.
ꝙ ſolum ꝓ octoginta dēt ſolui gabella.Nã pretiũ dēt intelligi,nõ
quantum emptor dat,ſed quãtũ apud venditorē remanet,vt dicit
tex.fortè dēret ſic dici.Aut ſtatutum dicit,ꝙ dēt ſolui gabella pro
pretio,qđ venditor recepiſſet,& verũ eſt qđ dixi ſ.qa verũ eſt,ꝙ ñ
recipit,niſi quãtũ apud eũ remanet.vt hic.Aut dicit,ꝙ ſoluaẽ ga-
bella ꝓ pretio,quo vendidiſſet,& tunc ꝓ toto ꝑtio ſolueẽ,qa verũ
eſt,ꝙ ꝓ tãto vendidiſſet,arg.j̃.ti.j.l.in quartã.§.fi.& qđ no.in l.qui
a fundũ.e.ti.Aut dicit,ꝙ ſoluaẽ gabella a ꝓ ꝑtio rei ſimplr̃,& nõ adii
ciẽ,ꝙ recepiſſet,vel ꝙ vendidiſſet,& tũc pretiũ intellr̃ deducto oĩ
eo,qđ expēdiẽ cã expediēdæ venditionis.C.de iu.deli.l ſcimus.§.ĩ
ꝯputatione.& j̃.tit.j.l.q̃titas.Pro hoc facit gñalitas huius l.q̃ dicit,
ſemper ꝯputationē ĩ pſonã venditoris introducendã reſpectu ei⁹
qđ remanet apud vēditorē cã ꝯdõnis implēdæ.In caſib.aũt,in qui
bus minuitur onus in vim ꝯditionis,qũo minuatur per Falci.vel
aliam quartam hæredi debitam,diſtinxi ſ.eo.l.Plautius,verſus fi.

ADDITIONES.

a Alex.¶Gabella.No.ꝙ ſi ſtatutum dicit,ꝙ pro pretio rei venditæ ſoluatur gabella,vendi
tor recipit centum,ſed expendit xx.nunquid ſoluatur pro centum? Vide Barto.& quod
ibi dixi in l.lex Falcidia,j̃.ti.j.& quod no.Bar.in l.fructus,ſo.mat.& hic per Imo.qui vi-
detur contra Bar.Dixi aliquid poſt Imo.in l.non amplius,in prin.de le.j.

a **§.Cum vir.** aConditio,q̃ inducit viduitatē in omne tp̃s,
reſpectu oĩs pſonæ, & oĩ loci ſperniẽ:ſecus
ſi inducit viduitatem reſpectu certæ pſonæ,vel certi loci,vel tpis
h.d.cum duab.ll.ſeq.In tex.ibi,ſi à liberis ĩpuberib.ñ nupſerit.i.nu
bendo nõ deceſſerit.Itē ibi,in ſi.iniũgeret,dic,ſ.ꝑpetuò,ſed ad tp̃s
bñ iniungitur.Op.C.de ind.vi.tol.de auth.cui relictũ.Solu.Hodie
corrigitur in vidua,cui poteſt relinqui ſub ꝯditione,ſi non nupſe
rit:ſecus ſi non eſſet vidua.Nam iſta iura remanent incorrecta.

ADDITIO.

a Ale.¶Cum vir.Hunc tex.all.bal.in pulchra q.in l j.in fi.C.de le.&in l.fi.in verſ.ſed quid
ſi.C.de ind.vid.toll.& vide bar.& gl.in l.cum tale.in prin.j̃.eo.& in l.mulieri,& Titio,j̃.
eo.in fi.& limita ſing.vt per bar.j̃.eo.in l.Titio vſuf.§.j.Et de hac materia vtrum valeat
ſtatutum ſuper hoc diſponens,vide bar.no.C.de muri.in l.ſancimus,lib.11.& An.in conſ.
88.inci.in Dei nomine,ſuper primo quæſito,&c.& io.An.in c.ſtatutum,de hæ.in nouel-
la,adde ſecundum pa.de Ca.in tex.ibi,magis cura liberorum,ꝙ ſi mater eſt iuſſa morari,
cum filiis.ꝙ cenſetur ſibi relicta adminiſtratio perſonarum,an autem ſit per hoc relicta
tutrix,dicit hodierno iure Dy. determinaſſe ꝙ ſic.Tu vide bal.conſ.339.li.4.

LEX LXII.

1 *Attributum vni duntaxat,ab omnibus aliis remouetur.*
2 *Indignus matrimonio dicitur ille,cui ſine dedecore nubere quis non poteſt.*

a **Cum ita.** aSummaui in præcedenti.No.quod † vni dunta-
a xat attribuitur,ab omnib.aliis remoueẽ. Et iſtud
hñt inducere dictiones excluſiuæ,vt tantum,ſolũ,& duntaxat.Di
2 xi in l.vni.ſ.ſi quis ius di.non obtē.† Quæro,quis dicaẽ indignus
nuptiis alicuius?Tex.j̃.de man.vin.l.ſi rogatus.§.matrimonij,cum
gl.vr̃ dicere,ꝙ ille,cum quo non poteſt ꝯhi,matrimonium,vr̃ in-
dignus matrimonio.Veritas eſt,ꝙ ille,cui non poteſt quis ſine de
decore nubere,ſm mores ciuitatis,conſiderata qualitate nataliũ,
dicitur indignus mr̃imonio,vt j̃.de ꝯtab.l.3.§.ſi emãcipatus filius.

ADDITIO.

a Ale.¶ Cum ita.Ad huius l.intellectum vide quod legitur,& no.in l.pe.j̃.qui,& à quib.

LEX LXIII.

a **Hoc modo.** aSummaui cum præcedenti.Not.ꝙ ſi aliqs
interdicit actum exerceri in certo loco,vi-
detur interdicere actum ſimpliciter,ſi actus ille commodè alibi
exerceri non poteſt,quod eſt vtile ad multa.Secundò not.in fi.hu
ius l.legem vtilem Reip.ad coadiuuandam interpretationem.

ADDITIO.

a Ale.¶ Hoc modo Et facit ſecundum Ray.ꝙ ſi datus eſt terminus ad dandum ſuſpectos
iudices pro conſilio ſapientis,& vna pars dedit ſuſpectos omnes iudices de ciuitate,ne
cã committatur,nec extra ciuitatem poſſit cã commode cõmitti ꝙ iſto caſu iſte non ſit
audiendus,nec admittendus.Et pro hoc facit l.ſi quis ita,& l.ſi quis ſub conditione,de
cond.inſt.& aliquando j̃.eo.quod tene menti.& ita Dy.bal.& imo.

LEX LXIIII.

a **Legato.** aMorte grauati non extinguitur legatum ꝯdõnale.
h.d.Vel aliter,In legatis ſpes cõditionalis oblĩonis
paſſiuæ ad hęredē tranſmittitur.h.d.Op.C.de cad.tol.l.vnica.§.ſin-
autem aliquid ſub ꝯditione.So.legatario decedente non tranſit
ad hæredem,& ſic actiuè:ſecus decedente grauato,vt hic.

ADDITIO.

a Alex.¶ Legato.Limita hanc l.niſi eſſet conditio dandi in perſona hæredis,& legatarius
fuiſſet in mora,per no.in l.pe.j̃.eo.ſecundum imo.hic.

LEX LXV.

a **Hæres.** aLicèt libertas repræſenteẽ,cõditio fideicom.debet
expectari.h.d.Op.C.de his,qui à non do.ma.l.fi.vbi q
in vno eſt negligens,in aliis vr̃ negligens:ita hic,q in vno fuit libe
ralis præueniendo,in alio debet eſſe liberalis.So.vt dicit gl.in l.3.
in prin.aliàs l.4.ſ.de ali.iu.mu.cau.fac.& ibi dixi.Ad iſtud opp.j̃.e.
l.duos.So.vt ibi.Extra gl.op.ꝙ debet repræſentari legatum,l.qui
filio.ſ.ſi quis ſeruum.de hær.inſt.So.Poſſes dicere,ꝙ hic libertas
fuit repræſentata ab hærede,ibi à teſtatore:quod non placet per
l.ſi ſeruus cõis.de hęr.inſt.Quare dic,ꝙ hic loquitur,quando ꝯdõ
adiecta libertati fuit expreſsè repetita in legato,vt patet in princ.
legis.Fuit.n.rogatus reſtituere in euentũ cõdõnis,ſed lex ꝯria lo-
quiẽ,qñ conditio adiecta libertati tacitè porrigiẽ ad legatũ.Et ſic
vides magnũ effectũ,an ꝯdõ ĩſit tacitè,an exprimaẽ.Dixi in l.ꝯria.

ADDITIO.

a Alex.¶ Hæres.Qui eſt negligens in vno,an ſit,ſeu videatur negligens in alio,& vide la-
tè no.per Bar.in l.ſi ſeruus,vi bo.rap.in d.l.item ſi res,in prin.de alie.iud.Et ad iſtum tex.
vide l.ſi domus,de ſer.vrb.præd

LEX LXVI.

1 *Cautio Mutiana requirit ſatiſdationem.*
2 *Poteſtates ſi duo ſunt electi,vnus primo,alius ſecundo,ſi primus acceptauit, & non venit,an ſecundus admittatur.*

Cum ſub hac. Si deficit cõditio,ꝓ qua fuit interpoſita
cautio Mutiana,legatum debeẽ ei,ĩ quē
1 in eũ caſum fuit tranſlatũ.h.d.†No.ꝙ cautio Mutiana requirit ſa-
tiſdationē,& ſic cũ fideiuſſore.Dixi ſ.e.l.Mutianę. Op.& vr̃,ꝙ dēt
caueri ſcđo legatario,cuius intereſt,nõ hr̃di,l.is cui.ſ.e.Soluũt q
dã,ꝙ hic hr̃s fuit iuſſus dare ſcđo legatario,arg.l.3.§.ſi qs ita.ſ.de
adi.le.qđ nõ pl3,qa hic tex.ſimplr̃ dicit,eſſe trãſlatũ in ſcđm lega-
tariũ,quo caſu ĩ dubio vr̃ eſſe grauatus ipſe legatarius,vt de vſuf.
le.l.codicillis.in prin.Quare dic ſuſtinendo ꝓcedētē ſo.ꝙ d.l.codi
cillis,loqẽ,qñ ĩ primi legatarij pſona legatũ ꝯſiſtit:ſed hic deficiē
te ꝯdõne appareat,ꝙ legatũ nunq̃ extitit,vt ĩ auth.cui relictũ,C.de
ind.vi.toll.vñ hic in dubio vr̃ relictũ ab hr̃de.Op.j̃.e.l.Titio fund⁹.
2 ſol.Fateor,ꝙ hr̃s liberaẽ cedēdo act.ſi vult.¶ † Vltimò Dy.& Ia.de
Are.hic formant vnam q.Duo ſunt electi ptãtes,vnus primò ali⁹
a ſcđò,prim⁹ acceptauit,nõ tñ venit,qa forte mortu⁹ eſt,vtrũ a ſtaĩ
primo

ADDITIO.

a Barb.¶ Vtrum.Et vide bal.in l.poſt aditam,C.de impub.

primo acceptāte euanuerit electio secūdi. Hæc lex est arg. ꝙ nō. Facit l. Titio fundus. ĭ eod. Dy. tenet ꝯtrarium, arg. l. post aditam. C. de imp.& al. subst. C. de leg. l. si legata.& s. de adi. leg. l. 3. §. si qs Titio. Non ob. hæc lex,& ĭ. eo. l. Titio fundus. qa hæc ꝯdō nō extitit in psona primi, nec deficit in psona secundi: qđ patet pp effectū cautionis Mutianæ. facit s. de test. tut. l. tutorib. ita dicit Dyn. Sed Ia. de Are. distinguit, Aut fuit facta electio secundi sub ꝯdōne, si primus nō acceptauerit,& eo acceptāte deficit electio secundi. Aut fuit facta electio secūdi, si primus non venerit,& primo acceptante non deficit electio secūdi,& in dubio vr̄ facta sub ꝯdōne, si non venerit, vt hic,& l. Titio. ĭ. eo.& l. tutorib. de test. tu. Nō ob. l. post aditā. cū si. qa ibi p acceptationē plenū ius ꝗritur acceptanti. Quid notādū est in istis officiis, vt plene dixi in l. ex eo. s. de test. mi. Et hoc per Cy. in l. post aditā. C. de impub.& ali. substi.

LEX LXVII.

a Si ita legatum. [a]Verbum, quod reperitur in futuro,& in præterito, in vltimis voluntatibus intelligitur in futuro. h. d. de hoc dixi s. eo. l. solemus.

ADDITIO.

a Alex. ¶Si ita legatum. Et facit ad q. de qua per Bar. in l. hoc articulo, in prin. de hær. insti.& hic per Imo.

LEX LXVIII.

Si ita expressum. Conditio, si voluerit legatarius, facit conditionale legatum. h. d. De hoc dixi in l. si ita legatum. §. illi si volet. de le. 1.& ĭ. eo. l. aliquādo.

LEX LXIX.

Duos. Cōdō tacita ex testō ꝓueniēs ĭpedit diē legati cedere quo ad acqsitionē. h. d. Opp. s. e. l. hr̄s statuliberum. Gl. non soluit. Sol. patebit ex solōne sequētis ꝯrij. Op. ꝯdō tacita nō impedit diem cedere quo ad acquisitionem. l. si post diem. §. fin. quando di. le. ced.& de re. iu. l. quæ legata. Solu. Hic dies non cedit, nisi à tempore emancipationis. Nec ob. ꝙ est conditio tacita, qa ꝓuenit ex ipso testamento, non extrinsecus, vt ĭ. e. l. conditiones extrinsecus.& ibi dixi. Et p hoc apparet rn̄sum ad precedēs ꝯriū, quia hic extitit conditio legati p emācipationē, sed in l. hæres statuliberum. non extitit per manumissionem ſm Dyn.

1 *Iussus testatoris, quòd impleatur,& expediatur, interest hæredis.*

2 *Nudum præceptum de non alienando non valet, quando legatum transit ad legatarium ipso iure.*

a Titio centum. [a]Modus respiciens vtilitatem legatarij intellr̄ impulsiu⁹, si vtilitatem tertij, dr̄ esse finalis. h. d.& est mirabilis lex, si quam vidisti hoc anno. Ibi,
1 emat. sibi,& ꝓ se,& ꝯco. cū hac l. 2. in fi. ĭ. de don. †Itē no. ꝙ illud,
b qđ testōr iubet, interest hr̄dis, vt ĭpleat,[b]& expediat, vt hic dr̄,& tetigi in l. hmōi. in prin. s. de le. 1.& in l. qb. dieb. §. fi. s. e. Op.& vr̄, ꝙ ille, cui est relictū sub mō, dēat cauere de mō ĭplēdo, vt s. eo. l. qb. dieb. §. fi.& l. si tibi. s. de le. 3. Rn̄. illud verū, nisi suū ꝯmodū re-
c spiciat. Itē op. ꝙ nō dēt cauere, cū dictū pceptū sit nudū, l. filius fa. §. diui. s. de le. 1. Timore huius ꝯrij iste text. intellr̄ duob. mod. Primo ꝙ emat̄ illi alūno,& ꝙ nō alienet̄ p istū emptorē, nō aūt alūnus caueat de nō alienādo: sed hūc ĭtellm̄ n̄ vult glo. paruula. Nā hic intellr̄s esset supuacuus, qa eo ipso ꝙ dicit, ꝙ emat̄ alūno, dēt intelligi, ꝙ fiat suū, l. hmōi. ĭ prin. quare intelligo, ꝙ alūnus caueat. Ad ꝯriū rn̄deo, ꝙ dēt cauere. qa testōr voluit, ꝙ nō alienaret pp affectionē, quā testōr hēt ad eū: ita dicit gl. Sed licèt testōr habuerit affectionē, quare pp hoc ꝓhibet alienare? Rn̄. itel
2 ligo sic, †ꝙ dicit, nudū pceptū de n̄ alienādo nō valet, ē verū, vbi legatū trāsit ad legatariū ipso iure. Et ita loqr̄ l. filiusf. §. diui. s. de le. 1.& l. dr̄. §. Iuli⁹ Agrippa. s. d le. 3. s3 vbi n̄ trāsiret ipso iure, s3 dēt ꝓstari de manu hr̄dis, tūc legatarius non debet hr̄e, nisi caueat de nō alienando, vt hic. Et videtur casus in l. 4. §. fi. s. de condi. instit.

ADDITIONES.

a Alex. ¶Titio centum. Et an modus præsumatur causa finalis, vide Bar. in consil. incip. quidam nomine Vanutius.

b Alex. ¶Vt impleatur. Illud, quod testator iubet, interest hæredis vt impleatur. Facit c. si hæredes. de test.& de voto. c. licet.& quod no. Bar.& doc. in auc. hoc amplius. C. de fideicom. Et per istum dixit no. bal. ꝙ si lego centum ecclesiæ, vt inde emat fundū, ꝙ illum fundum emptum nunquam poterit vendere ecclesia. Ita dicit l. fi. C. de pac. inter emp.

c Por. ¶Item opp. Et vide bal. allegantem no. istud prin. in l. fi. C. de pac. inter emp.& ven.

1 *Testator si relinquat monasterio centum, si illam receperint in monialem, an monasterium possit consequi centum,& illam non recipere.*

§. Titio centū. Matrimonia debent esse libera à pœna dāni, non à pœna amissionis lucri. h. d. Opp. s. e. l. cū ita. Sol. intellige, ꝙ poterat Mæuiā ĭ vxorē honeste ducere. In gl. ĭ verb. inuitari. q̄ inci. sic. ĭ. de dā. infect. ibi, §. merito. Sol. ibi lucrū pcipiebat̄ ex publico, qđ nō dēt auferre priuat⁹ hic: qa pcipiebat̄ à priuato testōre, meritò pōt auferre eius volūtate.
a Et hæc lex facit in arg. ad q. †testōr reliqt monasterio monialiū
1 cētū, si illā in sororē reciperēt. Moniales volebāt cētū, sed nole-
b bāt in sororē recipere:& vr̄ hic, ꝙ nō possint hr̄e. Quidā magn⁹ doc. ꝯsuluit ꝯriū, qa inuitare moniales ad lucra, vt recipiāt illā ĭ sororē, est simonia, vt in c. nō satis. extra, de simo.& iō ꝯsequunt̄ legatū,& reiicit̄ illa ꝯdō tanq̄ turpis. Non ob. hæc l. qa licèt mr̄imoniū sit res spūalis, tn̄ fit sub spe lucri. qđ n̄ reperit̄ ĭ aliis spūalib. sed istud nō est verū, qa qn̄ ꝯditio de se est turpis, reiicit̄, s. e. l. obtinuit. de ꝯdi. insti. l. j.& l. ꝯditiones. sed qn̄ ꝯdō est de se honesta, vt est aliquā recipere in monialē, sed ꝙ ad hoc inuiteẗ spe lucri, est turpe,& inhonestū: tūc institutio, seu legatū, qđ ad hoc inuitaret, est nullum. casus est s. de her. insti. l. ille aūt.& ibi no. in gl. sic in simili hoc legatū non valet: qđ dic, vt dixi in d. l. ille aūt. Sed cautela est, quā ponit gl. ĭ c. non satis. s. alleg. ꝙ testator dicat, si tales moniales receperint talem in sororē, eis relinquo centum ꝓ alimētis,& tunc nō videtur inuitari ad lucrum, nec est simonia.

CONCORDIA.

☞ ¶Titio centū. Pro cōcordia aduerte, ꝙ pr̄ hn̄s filiā, ĭ suo testō legauit monasterio cētum sub hac cōditione, si monasteriū susceperit filiā meā in monachā: Bar. in l. 2. C. de insti.& substi. dixit, ꝙ legatum remanet:& talis cōditio reijcit̄. Contrariū: s. legatū esse nullū, allegat̄ per Bart. in hoc §. j. in l. Titio cētum. Tu dic, Bar. in hoc §. j. loquit̄ in legato, in d. l. 2. loquitur in hr̄dis institutione. Et rō diuersitatis pōt eē, vt sustineat̄ testm̄ in d. l. 2. qđ si nō substineret̄, profecto corrueret tota dispō. §. ante hæredis. Insti. de leg. cū si. sed in legato secus. Posset colligi alia solutio p tex. cū gl. in ca. nō satis.& c. veniens. de simo. ex qua gl. s. qđ valeat legatū, vel hæredis institutio, qn̄ monasteriū erat in tali paupertate, qđ aliter illam. s. sororē recipere nō poterat, quo casu ēt gl. dicit, ꝙ valet etiā pactū de instituēdo. Et ita loquit̄ Bar. in d. l. 2. In diuite autem monasterio loquit̄ in hoc §. eodē mō rn̄det̄ ad Bar. ĭ l. vxorē. §. heres. s. de le. 3. qa ibi est casus ꝯrius. s. si non receperint in monachā, ꝓ cedat legatū. Et simr̄ rn̄det̄ ad ea, q̄ hn̄r in l. 1.& 2. de his, q̄ pœ. no.

ADDITIONES.

a Barb. ¶Et hæc lex. Et vide Bal. in l. j. C. de insti.& substi.

b ¶Volebant. Vide bar. in l. 2. C. de inst.& subst.& adde ad intellectum huius tex. quæ no. Bar. in l. cum donati. C. de transf. item de materia per bal. in l. si quemquam. de epi.& cle. in l. j. C. de his, quæ pœ. nom. quod no. 32. q. 2. non omnis.& bal. in l. Titia. in fi. princi. de ver. ob.& bal. in l. 1. C. de insti.& substi. Quid autem si relinquitur tali, si monasterium intrauerit, vide bar. tamen consi. inci. Dña Nuta.& c.& bal. in d. l. 1. de insti.& substi. Et ad materiam vide bal. in c. fi. de spon. in vlt. col. sed Imo. in c. 2. de simo. tenet contra bar. pro quo vide casum in c. quoniam. eo. tit.& Mod. late in l. Titia. sol. mat. Et hanc q. vidi de facto,& fuisse contra bar. iudicatum bononiæ,& hæc dicta intellige, vt hic per Imo. adde pau. de Ca. hic, qui bar. reprehendit in dicto consilio.

1 *Locatio perpetua operarum an valeat, remissiue.*

2 *Promissio de stando semper in certo loco, an valeat.*

3 *Statutum de carcerando aliquem pro debito, quod valeat.*

4 *Domiciliū, vt quis stet in certo loco, pōt constitui, si est in commodū alicuius.*

§. Titio centum relicta. Conditio, vel modus: ꝓ quem libertas infringitur: non seruat̄: præterquā in libertis. h. d. Op. C. de ope. li. de l. pe. in fi. Gl. soluit trib. mod. prima sol. est diuinatio: scđa est vera: tertia est falsa. Per ſm exēplū positū ĭ hoc §. Dy. dicit: ꝙ hic §. facit ꝓ
a eo, [a]q locauit operas suas ĭ ꝑpetuū. Itē ꝓ eo: q. ꝓmisit stare certo tpe in ciuitate aliqua. Itē ꝙ nō valeāt statuta de hoīe carcerando
1 ꝓ debito. Dy. non dicit plus: sed prima q. †tāgit̄ p gl. in l. 3. de vsu fr. lega.& in l. antiquitas. C. de vsufr.& tractatur in l. stipl'ones non
2 diuidūtur. de ver. obl. in 2. q. Sed †vr̄, ꝙ nō: p hāc l. Sed non video: quare non valeāt: si respiciāt ꝯmodū alicuius, vt patet in toto tit. loca. Ad id, qđ dr̄, ꝙ infringit̄ libertas, rn̄. ꝙ soluēdo interesse li-
3 berat̄. In 3. q. †reperio Dy. allegādo satis extēse, dixisse, Et ego di
b co, ꝙ statutū valet, [b]si est factū à ciuitate, q̄ hēbat merū,& mistū imperiū. Et ꝓbo, de iure cōi, pt̄ qs ꝓ debito carcerari, l. j. C. q bo. ced pos. ergo pt̄ p statuta, q̄ sunt de iure ciuili. Ad arg. Dy. rn̄. nam dicit ipse, illud, ꝙ non pōt fieri p pactū, nō pōt fieri p legē, vt no. C. de decre. decu. sup rub.& l. nō impossibile, de pac. Sed p pactū non pt̄ infringi libertas alicuius, l. nec si voles.& l. iterrogatā. C. de li. cā. ergo nec p legē. Rn̄.& dico, ꝙ hoc. s. ꝙ non pōt fieri p pactū, nec pt̄ p statutū, nō est verū, nisi ĭ his, q̄ sunt ꝯ bonos mores: aliàs secus, vt nota. in l. nec ex ptorio.& l. neq; pignus. §. priuatorū. de reg. iu. Scđa rō est ista, hoīem carcerari est ꝯ bonos mores,& ꝯius, l. succurrit.& l. seq. s. ex qb. cau. maior.& l. q. ĭ carcerē. ꝙ me. cā.& l. j.& 2. de li. ho. exhi.& l. ob æs. C. de act.& ob Sed rn̄. aliquē carcerari à priuato ē ꝯ bonos mores, licet auctoritate publica n̄ est ꝯ bonos mores, l. j. C. q bo. ced. pos. Tertia rō est, nō est dubiū, ꝙ statutū hēt auctoritatē ab oīb⁹, sed null⁹ homo ē dn̄s mēbrorū suorū, l. liber homo. s. ad l. Aq. ergo hoīes facere nō pn̄t. Sed dic, ꝙ ppl's hēt iurisd. in quēlibet hoīem, licèt priuatus simplr̄ non. Itē quarta erat rō, qa dispō testōris est lex, vt in Auct. de nup. §. dispo. at. sed p testōrē nō pōt fieri, ergo,& c. Rn̄. p testōrē n̄ pōt fieri in eo, in quo non hēt ius: sed in personis, in quas hēt ius; pōt, vt hic: ergo& ppl's pōt ĭ suos subditos, ĭ alios nō, vt hic:& sic hūc §. retor-

ADDITIONES.

a Alex. ¶Facit pro eo. adde gl.& bal. in l. post certi. C. de n̄. cau. Bar. in l. antiquitus. C. de vsu.& l. stipulationes non diuiduntur. in fi. de ver. ob.& adde gl. de eo, qui locauit operas, in l. iij. §. constituitur. supra, de vsu.

b Alc. ¶Statutum valet. adde quæ no. Bar. in l. alia. §. j. sol. ma.& quæ no. insti. de act. §. fi. in vlt. q. Bal.& Imo. in l. nemo. in prin. de leg. 1.& facit quod no. Bar. in l. iij. §. tutores, qui. suprà, de susp. tu.& tene menti ad limitationem omnium supradictorum, quæ dicit ang.& Imo. in l. si sic. in prin. de le. 1. refert se consuluisse, quod si statuto caueatur, quod p instrumentum guarentigiatum capiatur aliquis ad meram voluntatem creditoris, ꝙ poterit incipi à captura absque citatione, ostenso instrumento, p d. l. si sic. in prin. iuncta l. cū quidam. de le. 2. Et quod tale statutum valeat, adde Alex. in conf. 165. col. j. in prin. in 5. vol. vbi dicit, quod ita communiter tenetur,& idem Mat. in rub. de dila. c. 4. q. 3.

4 retorqueo ꝯ Dy.q alleg.ipsum ꝑ se.¶ †Vltimò no.ꝙ q̄n ꝑt alicui
a ꝯstitui domiciliū,ᵃvt in certo loco habitet,&hoc est verū,nisi sit
in cōmodum alicuius:sicut si dico,relinquo vxori meæ, quo ad
steterit cū filijs suis:& sic hic posset legari,donec habitauerit in
tali loco cum tali:nam in fauorem illius videtur hoc dictum,l.
qui concubinam.§.vxori,de leg.3.Vel dic,vt ibi plene no.

ADDITIO.

a Alex.¶Constitui domicilium.Contra hoc videtur tex.expressus recte consideranti in l.iulianus.§.cum quoque.suprà,ex quib.cau.ma.& quod ibi Bar.

* Claud.de Seyss.adde vnū casum quē ponit Roman.in l.stipulationes nō diuidūtur.j. de verb.oblig. vbi dicit ꝙ inter virū & vxorem valeret tale pactum de habitatione perpetua in certo loco.& per istū in fin.dum loquitur de liberto. & Anto. de But.in c.j. qui matrim.accus.poss.& ibi Panor.

1 *Legatum dotis dicitur conditionale.*
2 *Dictio,sed,pro quando.*
3 *Legatum factum pro dote est etiam conditionale,nisi ex coniecturis aliter appa ret,vel ex communi vsu loquendi.*
4 *Legatum factum pro dote a patre quando dicatur purum.*
5 *Filia,cui pater reliquit centum pro dote,an stante statuto,quod filia dotata nō succedat,nec possit contra testamentum patris aliquid dicere,poterit statim petere legatum.*
Filia,cui est constituta dos,dicitur dotata.
6 *Legitima an possit tolli,vel minui per statutū,& an dos succedat loco ltīmæ.*
7 *Legatum factum pro dote an,& quando peti possit.*
8 *Filia, pro qua in ingressu monasterij pater aliquid obtulit monasterio,dicitur dotata.*

§. Titio genero. Diuiditur hic §.in sex partes. Primò
ponit,cui ꝯpetat petitio.Secūdò,cui
debeat,vel possit fieri solutio.Tertiò,quid si matrimoniū nō cō-
trahatur.Quartò,an q̄n soluitur constante matrimonio, debeat
aliqua cautio recipi.Quintò,quid si ante matrimoniū dos solua-
tur.Sextò,quid si maritus à cā ceciderit.Secūda ibi.si post.Tertia
ibi,ante nuptias.Quarta ibi,Sabin⁹.Quinta ibi,sed cū ante nup-
tias.Sexta ibi,qd si marit⁹.&habeo hūc tex.satis ꝑ difficili.¶Opp.
& vr̄,ꝙ sola mulier possit petere,l.seruo legato.§. si testōr.s̄. de
leg.j.& l.fideicōmissa.§.interdū.s̄.de le. 3. Sol.de stricto iure sola
mulier petit,vt ibi:sed d̄ ęqtate vterq;,vtriq;.n.ꝑficit,vt hic.¶Ad
1 vers.†sed cū ante nuptias.Opp.nā legatū dotis n̄ ē purū,imò ꝯdō
nale,l.stipl'onē,& l.ꝑmittēdo.de iur.do.&l.in reb.eo.ti.&l.itē qa.
de pac.Gl.dicit,aliud in legato,aliud ī stipl'one.¶Vel al'r,aliud in
mulier̄ ꝑmittēte,vt ī ꝯrio:aliud ī ex̄neo ꝑmittēte,seu legāte, vt
hic.Sed hęc sol.ē ꝯ casū.d.l.ꝑmittēdo.ī prin.& l.si ego.in prin.de
iu.do.& l.si ex̄nc⁹.s̄.d ꝯdi ob cau.&sic remanet prima sol.qa aliud
a ī legato,aliud in stipl'one.Sed ꝑbo,ᵃꝙ legatū sit ꝯdōnale,vt hac le
ge:qa aut dices,ꝙ relictū sit sub mō,&sic legatū purū sit,licet sub
mō,vt vr̄ dicere hic ver.sed cū an̄ nuptias.&ē falsū , qa quocūq;
mō d̄ficit mod⁹,ēt ꝑ casū,facit legatariū admitti,l.si fundū ꝑ fidei
cōmissum.§.1.al's l.si Titio.s̄.d̄ le.1.&l.pr̄.§.Tusculan⁹.s̄.d̄ leg.3.Sed
hic dicit,ꝙ remanet penes hr̄dē,altero deficiēte an̄ nuptias,ergo
ē ꝯdō,ſm qd no.s̄.eo.l.ī testō.Sed si dicis,ꝙ est ꝯdō, dicis ꝯ tex.qa
dicit,ꝙ ē purū.Dy.dicit,ꝙ ē verū,ꝙ est purū,sed relictū ꝯtēpl'one
certæ cāæ finalis,&iō deficiēte cā deficit relictū,l.alūnæ.§.Scia li
berta ab hr̄dib.s̄.de adi.le.ita dicit Dyn. Hoc est falsū ꝑ tex.in l. si
fundū ꝑ fideicōmissum.§.j.s̄.de le.j.vbi dicit, ꝙ respiciebat ꝯmo-
dū alteri⁹,& sic est cā finalis,vt s̄.ea.l.in prin.& tn̄ ibi admittit̄ le-
gatarius.Pe.dicit esse idē in mō,qd̄ in cōdōne,sed ipse dicit ꝯ l. si
fundū.p̄allegatā.& l.pr̄.§.Tusculan⁹.s̄.de le.3.Dicit Ray.ꝙ hic lo-
quit̄ in mō,qa cohęret legato de necessitate,vt mr̄imoniū:sed ī ꝯ
rio n̄ cohr̄bat d̄ necessitate.Hoc est falsū,qa hic nō cohæret d̄ ne
cessitate ipsi leg.s3 ipsi mō sic.Nā fateor,ꝙ dos cōcludat mr̄imo
niū de necessitate.sed si legata sūt cētū,mr̄imoniū nō cohęret le
gato,sed ipsi mō.Quare credo,ꝙ istud legatū sit ꝯdōnale. Et pri-
mo ꝑbo ꝑ oēs leges,q̄ dn̄t,ꝙ stipl'o dotis ē condōnalis,arg.d̄ ꝯcti
bus ad vltimas volūtates,vt s̄.eo.l.iure Scdo ꝑbo ꝑ hūc tex. qui
cōcludit de necessitate.Dicit.n.an̄ nuptias Titio,vl' muliere d̄fun
ctis legatū apud hr̄dē remanet,&c.qa si eēt modus,non remane
ret apud hr̄des.Tertiò ꝑbo ꝑ casum auth.nisi rogati.C.ad Treb.
& in corpore vn̄ sumit̄, de sanc.epi.§.sed & hoc p̄nti.vbi est text.
expressus,licèt gl.ibi al'r sentiat,& male:nā gl.dicit,ꝙ est modus,
q̄n relinquit̄ cā dotis,non ꝯdō.Sed illa gl.ibi reprehēdit̄ ꝑ Iac.de
Bel.& de necessitate malè dicit,nā tex.dicit,donatas,aut relictas,
sed ī donatione cū sit ꝯctus,non ē dubiū,ꝙ est ꝯdō:ergo & ī lega
to,vt vtrūq; pariter determinet,l.iā hoc iure.s̄.de vul.& pu. & ꝙ
hoc sit ꝯdōnale,vr̄ tenere gl.s̄.eo.l.in testō.Et ad hūc ver. sed cū
2 an̄ nuptias.Rn̄.qd̄ hic mutat casum,& dēt†exponi,sed cū,ꝑ q̄n,
hoc mō.s.q̄n an̄ nuptias,qa purū legatū est,peti pōt, quod est q̄n
expresse per cōiecturas testator voluit:&ad hoc dicēdū cogit iste
tex.ex eo qd̄ dicit,de pecunia reddenda mulieri:sed si casus non
mutaretur, præstaret̄ hæredi,si matrimoniū non ꝯheret̄,ꝑ mor-
tē mulieris,vel alio mō ipsi hr̄di redderet̄ , vt in ver. sed cū ante
nupti.& si ꝯheret̄,non esset necessaria cautio, vt in ver. Sabinus.
ex hoc insurgit effectus,qd̄ si est cōdōnale,non trāsmittit̄ ad hæ
redes,nec interim ꝑt peti.Prædicta vera sunt,q̄n relinquitur pro
dote respectu mr̄imonij ꝯhendi cum certa persona,& ita loqui-
b tur hic.¶Sed quæro,ᵇ†quid si simpliciter relinquit pro dote,an
3 sit pur̄.Quidam disputando tenuerunt,ꝙ sic:quia ista causa re-
spicit fauorē ipsius legatarij,ergo,&c.vt s̄.ea.l.in princ. Præterea
non reperitur ꝙ dictio,pro,faciat ꝯditionē.Præterea ego video,
quòd licèt sit causa fauorabilis,& pia legatum est purum, q̄n re-
spicit ꝯmodum legatarij,vt si legetur fundus ad alimenta,vt s̄.de
ali.& cib.leg.l.4.Sed ꝯrium puto esse verum.s.ꝙ sit relictum con
ditionale primò per casum l.à Titio.de verb.oblig. & l.si ego.in
prin.s̄.de iure dot.licèt gl.ibi videatur dicere,quia aliàs donatu-
rus non erat. Sed istud est diuinare.Præterea in dubio præsumi-
tur aliàs nolle donare,nisi mulier hoc probet,l.si extraneus , de
cond.ob cau.Præterea quòd sit ꝯdōnale,probatur in Authen.de
san.epis.§.sed & hoc præsenti.vbi fuit datum,vel relictum causa
dotis simpliciter,licèt gl.ibi aliter ītelligat,sed non bn̄, vt s̄.dixi.
Præterea ista verba,pro dote,vel causa dotis,non inducunt cau-
sam legati,prout causa assumitur in ista mā:nam cā est de præte-
rito,ista vero est de futuro,vt dixi s̄.eo.l.demonstratio. §.qd̄ aūt.
Itē non inducunt modum,nam per modum aggrauatur ille, cui
sub modo relinquitur,vt dixi s̄.eo.l.quib.dieb. §. Termilius.sed
ꝑ hoc non aggrauatur mulier,cui relinquitur, imò honoratur,
quia inuitatur ad nuptias,s̄.ea.l.§.1.& licèt ibi dicat,ꝙ sit modus,
& sit grauamen , illud est ideo, quia grauatur de certa persona,
quod est onus:secus si de incerta,quia tunc est honor:quod pa-
tet,quia ꝯrium est turpe,vt s̄.eo.l.cum ita.¶Præterea pro hoc vi
detur casus s̄.eo.l.publius.in princ.vbi q̄n aliquid relinquitur in
honorem,est ꝯditionale,licèt commodum ei⁹, cui relinquitur,
ꝯtineat.Non obst.in Auth. de san.epis.§.sed & hoc præsenti. vbi
dr̄,ꝙ talis ꝯditio remittitur tanquam grauosa : quia illud est ve-
rum,q̄n vult transire ad vitam arctiorem,& profiteri continen-
tiam:sed remanere in seculo, & nubere est honor,vt j.ad Treb.
l.mulier.§.cum proponeretur Cōcluditur ergo, ꝙ relictum pro
dote,vel dotis nomine est cōditionale,& requirit , ꝙ matrimo-
nium ꝯhatur,cùm dos sine matrimonio esse non possit,vt dictū
est in præcedentibus.Non obst.quod dr̄,ꝙ hic respicit fauorem
legatarij tantum,quia imò & fauorem alterius incertę personę.
s.viri futuri,& etiam Reipub.vt sol.ma.l. 1.& ex prædictis appa-
ret responsum ad alia ꝯria.Prædicta vera sunt,nisi expressè appa-
reret,vel per coniecturas,ꝙ ille,qui relinquit pro dote,vel dotis
noīe,voluit legatum esse purū,vt hic in versic.sed cū ante nupt.
exēplum,q̄n ꝯstat,ꝙ aliàs daturus erat,vt d.l.si extraneus.de cō-
dict.ob cau.Item si ponamus,ꝙ cōis vsus loquēdi in ciuitate sit,
ꝙ dos intelligatur patrimonium mulieris etiam nō nuptæ,dn̄t
.n. quidam de patrimonio puellæ,viduæ,vel aliàs cōtinentis: ista
habet bonam dotem,vel ista est dos talis,tunc.n. tale verbū pro
latum à testatore intelligeretur secundum cōem vsum loquen-
di,l.cū de lanionis.§.asinam.s̄.de fun.instr.sic econuerso dr̄ dos
instr̄m fundi,vt s̄.de fun.instr.l.2.& j.de fideius.l.amissi.§.pe.Item
4 †prædicta vera sunt in extraneo legāte pro dote,vel dotis noīe:
sed in patre si quid legat noīe dotis,cōtēplatiōe certi matrimo-
nij idē dicendū,qa facit cōdōnē,vt hoc §.Si vero legat simplici-
c ter pro dote,ᶜsi quidem alias filiæ relinqueret legitimam , tunc
idem est,quod in extraneo,quia eadem est ratio,ꝑ ea, quæ dicta
* sunt s̄.Sed si aliàs legitimam non relinqueret, tunc de iure dico
legatum factum pro dote purum esse.Nam constat,ꝙ pater erat
aliàs relicturus,quia ad hoc tenebat̄,cū alias testamentū non va
leret:& sic ē magis quędam monitio,vt filia inde se nubat, quā
sit grauamen,l.muto.§.hanc autem.s̄.de tu.facit d. l.si extraneus.
in princ.de condi.ob cau.& ideo puto,ꝙ non remoueatur inde
grauamen,per l.quoniam in prioribus. C.de inoffi.testa.sed ma-
gis ab initio non intelligatur ex præsumpta voluntate defuncti,
& intelligitur hoc tam in ea quantitate , quę est vsque ad legiti-
mā,q̄ in ea,quę excedit,ne idem legatū diuersimodè intelligat̄,
5 l.iā hoc iure.de vulg.& pu.& l.cū,q ædes.de vsuc p̄dicta vera sunt
d ſm ius cō c.¶†Quęro,statutūᵈest hic,& in pluribus ciuitatibus
Italię,

ADDITIONES.

a Barb.¶Sed probo.Et vide Lud.Ro.in consi.132.vbi consuluit,si statutum dicit,quod pater potest filiam legitima priuare,quòd non tenetur eam dotare , & in consi.30.inci.libertus legauit,an legatum dotis debeatur incontinenti.& in cons.252.inci.super q.qua quæritur.vbi pulchrè loquitur.

b Barb ¶Sed quæro.Et ad omnia,quæ hic debentur,vide Bal.in l.generaliter.C.de epis.& cle.& Pet.in consi.122.& in consi.324.Et vide Bal.in l. quoniam in prioribus.C.de inoffi.testa.Et audiui allegari Bal.in l.item quia.ff.de pac.& in l.si pater.C.de insti.& substi. Bar.in l.quib.§.termilius.s̄.eo.Bal.in l.filia legatorum.C.de leg. Bal.in l. maximum vitiū.C.de lib.præt.Cy.Bal.& Sali.in l.sancimus,C.de leg.Ang.in sua quæst.inci.statuto Pistorij.& in quæst.inci.in sacro Cæsaris concistorio.& vide Bar.in cons.inci.quæritur de legatis factis filiab.pro dotibus,quando peti debeant.& cons.129.inci.Martinus legauit filiæ suæ dotem stante statuto,quod sit dote contenta,si incontinenti potest illam petere.& vide Bar.in cons.inci. quæst. proposita.vbi consuluit , quòd si pater relinquit dotem filiæ arbitrandam à Titio,ꝙ nō est cōdōnale.Et vide Lud.Rom.in consi.132. & vide Bar.in cons.120.inc.lator præsentis schedulæ,& in cōs.suo 200.inc.quæritur,de le.

c Pom.¶Legat simpliciter pro dote.Item tenet Ancha. in consi.224.inci.ista omnia.vide Alex.in l.si pater.in 1.col.C.de insti.& substi.Ro.consi.15.in 2.dub.& seq.

d Pom.¶Quæro statutum.Hoc vult Ale.cons.151.inci.viso themate s̄.scripto. in 2.vol.& in consi.15.inci.circa primum dubium.in 3.vol.Cu.consi.46 Panor.consi.32.in 2.vol.vbi ponit etiam de seq.q.& Bar.consi.40.consi.193.Roma.consi.133.in j.col.Card.consi.50.in vlt.col.

Barb.¶Et vide Bar.in l.non sine.C.de bo.quæ li.Pet.in consi.160.Bar.in l.qui pupillam j.de adult.& in l.cum plures.§.fin.ff.de adm.tut.& in l.voluntas C.de fideicom.Pet.in consi.160.

a Italiæ, ꝙ filia dotata à patre nõ succedat, nec possit aliqd dicere ꝯ testm̃ p̃ris: mõ cuidã filiæ pupillæ p̃r legauit centũ, ꝓ dote sua, q̃rit. an ea possit petere stati, an expectato tpe lcimo? R̃n. anteq̃ ad solutiõẽ hꝰ dubij veniã, multa sũt vidẽda. Primò, qñ dicatur filia dotata, si p̃r eã maritasset, & ei dotẽ dedisset, sine dubio eẽt 1 dotata: sed qñ p̃r ei assignauit dotẽ ĩ testõ, tũc vr̃, ꝙ ñ sit dotata, q̃a dos sine m̃rimonio eẽ nõ p̃t, vt C. de dona. añ nup. l. fin. Præterea sicut nõ p̃t dici nupta añ m̃rimoniũ, vt ĩ. qñ dies leg, ced. l. ꝙ pupillæ, ita nõ p̃t dici dotata. In p̃riũ, ꝙ ista dicat̃ dotata, si p̃r ei ĩ testõ assignauit dotẽ, arg. s̃. de ritu nup. l. nõ ẽ m̃rimoniũ, vt ĩ. de adul. l. ꝙ pupillã. ĩ p̃ri. Et hoc vr̃ tenere gl. s̃. d admi. tu. l. cũ plures. §. pe. Præterea illa verba statuti, filia dotata à patre, &c. intelligũtur, hoc ẽ filia, ĩ qua p̃r actũ dotãdi exercuit, quãtũ ĩ eo fuit, l. mulier. §. fi. s̃. de ꝯdi. insti. & l. Stichus si h̃rdi. de sta. li. sed hoc fecit in ꝓposito, assignãdo dotẽ ĩ testõ: ergo, &c. Et ꝑ hoc patet r̃nsio ad ꝯ̃ria. ¶ Scdõ ẽ vidẽdũ. † an dos succedat ĩ locũ lcimæ, ita ꝙ ab ea remoueat̃ oĩs dilatio. R̃n. do. Ric. disputauit, & Cyn. refert C. de nup. l. sancimus. & dicit, ꝙ lcima ꝑ statutũ p̃ot minui, non tñ p̃ot in totũ tolli, cũ lcima succedat ĩ locũ alimẽtorũ, & iõ hanc dotẽ dicit succedere in locũ lcimæ, & ꝙ statim possit peti, cũ inde dẽt alimẽtari, ita ꝙ ab ea dẽt subduci oĩs dilatio: sed hæc oĩa reprobat Cyn. in d. l. sancimꝰ. & puto, ꝙ bñ dicat: hoc examinabo, dico tñ, ꝙ posito, ꝙ sit vera opi. Cy. ꝙ lcima p̃ot minui, & non tolli, tñ adhuc idẽ esset. Si ergo p̃t minui ĩ quãtitate, ergo & in tpe, vt añ tps lcimũ ñ possit peti, vt Insti. de actio. § plus. Ad qõ. ꝓpositã dico, cũ ex forma statuti p̃r nõ teneat̃ dare lcimã purè, ꝙ tale relictũ ꝓ dote sit ꝯdõnale, put s̃. dictũ est in extremo. Prædicta vera, nisi ex cõi vsu loquendi, vel ex aliis p̃sumptionibus aliud appareat.

2 c

6 b

3

d

7 ¶ † Quæro, an tps petẽdi sit dies nuptiarũ, vel dies ętatis nubilis? R̃n. si quidẽ tale relictũ sub tali ꝯdõne sit factũ maiori, intelligo de die festiuitatis nuptiarũ, l. sancimus. C. de nup. & intelligo festiuitatẽ nuptiarũ, qñ m̃rimoniũ ꝯ̃hit̃ per verba de præsenti. posito ꝙ ad domũ viri nõ sit ducta vxor, vt s̃. e. l. cũ fuerit, & ibi no. & ibi dixi. Si verò relinquit̃ minori, tũc requirunt̃ duo. s. ꝙ perueniat ad adultam ætatẽ, & ꝙ nuptiæ ꝯ̃hantur, vt s̃. eo. l. hæc ꝯdõ. & ĩ. qñ dies leg. ce. l. qd pupillæ. Et prædicta vera sunt, qñ relinquit̃ pro dote, vel in tps nuptiarũ, vt dictũ est. Sed si relinquitur mulieri pro se maritãda, vel ad maritãdum se. tũc si relinqueret̃ pupillæ, idem est, q̃a non posset peti añ tps legitimæ ætatis: nã requirit̃, quòd cã, ꝑ q̃ relinquit̃, instet, l. nec semel. §. si in habitatione. ĩ. qñ dies leg. ced. dixi s̃. de le. 2. l. antepẽ. §. j. sed si ad ætatẽ nubilẽ mulier peruenerit, tũc poterit petere p̃stita cautione de nubendo. Non. n. hic requirit̃, ꝙ nuptiæ ꝯ̃hant̃: nã ante contractum nuptiarũ multæ expensæ necessariæ p̃nt fieri ꝓ ea maritãda, vt in nup. & similibus: & sic non hẽt istud legatũ in se ꝯdõnem m̃rimonij. Sufficit. n. ꝙ expendatur pro ea maritanda. licet non maritet̃, & hoc verborũ significatio demonstrat. facit qd dixi s̃. de le. 3. l. Lucius. §. j. ĩ fi. ¶ † Quæro, quid si pater pro filia, quæ intrauit monasterium, aliquid obtulit monasterio, an videatur mulier dotata? Puto, ꝙ sic, nam in vulgari illud, quod offertur, vocatur dos mulieris, ergo, &c. l. vt Alphenus. & l. in vulgari. de verb. signi.

b

c

8 d

ADDITIONES.

a Dotata à patre non succedat. Adde, ꝙ Pau. de Cast. dicit, quòd Bar. in hac decisione fuit sibi contrarius, quia vult, ꝙ legatum sit cõdõnale, & propter illud legatum dicatur dotata, & sit exclusa à statuto, nam si est cõdõnale, non est dotata, anteq̃ eueniat cõditio: ergo excluditur, & per consequens sibi debetur legitima. quæ videtur parte relinquenda: vnde dicit ipse, quod aut statutũ dicit, ꝙ extante masculo fœmina nõ succedat: sed debeat dotari, & procedat opi. Bar. Si autem loquatur, vt Bar. dicit, ipse verũ non dicit, q̃a imò relictũ est purum, alias non diceretur dotata, & sic nõ esset exclusa à statuto, & posset peti, & ad hæredem transmitti. Et dicit hanc distinctionẽ meliꝰ tenendam, q̃ similius facit. de quo vide Pe. de Anch. consi. 132. 324. Abb. consi. 92. libr. 2. Ro. 134 Bal. consi. 207. li. 3. & 481. & 165. lib. 4. Pau. de Cast. consi. 232. & 235. & consi. 78. vbi etiam tractat an illud, quod vltra dotem legatur, an sit purum, vel conditionale. Et vide Soci. in consilio 140. Ang. in consi. 92. Pet. de Anch. consi. 177. inci. Pro veritate præmittendum.

b ¶ Per statutum. adde de hoc, an legitima possit tolli, vel minui per statutum, & vide no. gl. in repe. auth. nouissima. C. de inoffi. test. & ale. in sua disputa. inci. Sigismundum, in 4. dub. & consi. 22. in j. vol. & ab. in consi. 64. & 67. in 1. vol. Et adde, quod Card. in consi. 22. tenet, quòd tale statutum tollens legitimam non valet de iure Canonico: quod ita tenet curia Roma. alle. Rot. decisio. 21.

c ¶ Expensæ. Adde, quod hoc non placet hic Pau. de Cas. & cõtrarium dicit se cõsuluisse.

d Pom. ¶ Quæro, quid. Vide Bar. in l. j. §. si parens. ĩ. si quis à pa. fue. ma.

LEX LXXI.

a Cum tale. Cõdõ negatiua, q̃ nõ p̃t impleri viuo legatario sine expectatione tristis euentus, implet̃ p̃stita cautione Mutiana. h. d. Hoc declaraui ĩ l. Mutianæ. s̃. e. Opp. ꝙ hęc ꝯdõ reijciat̃, q̃a inducit viduitatẽ, vt s̃. e. l. sed si hoc. §. fi. Glo. primò fatet̃ ꝯtrariũ. qd ñ placet, q̃a est ꝯtra istũ tex. scdõ dicit gl. ibi expressit, ne nuberet, hic nõ. Nõ ĩtelligas hãc soli ꝙ tacitè posset induci viduitas, exp̃ssẽ nõ, q̃a ẽ ꝯ̃ l. hoc mõ. s̃. e. l. sed intelligas, ꝙ hic fuit simpl̃r relictũ, si à liberis ñ discessẽrit, & sic viduitatẽ nõ inducit. No. ergo, ꝙ eo ipso ꝙ nubit, nõ videt̃ à liberis discedere.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Cum tale. No. de condi ione, ne discedas à liberis. & vide glo. & Bar. in l. 2. §. cum enim. C. de indi. vid. tol. & hoc no. l. mo.

1 *Dictio, ne, quando faciat modum, & quando conditionem.*

2 *Hæres fideicommissario vniuersali tenetur reddere rationem.*

Hæres non conficiens inuentarium an perdat trebellianicam, remissiue.

Hæres an hodie teneatur cauere de fideicommisso restituendo.

a §. Titius. Condõ negatiua, q̃ p̃ot impleri viuo legatario, non ĩplet̃ ꝑ cautionẽ mutianã. Itẽ dictio, ne, si adijcit̃ actui explicando añ emolumẽtũ q̃sitũ facit cõdõnẽ, alias facit modũ. h. d. ¶ † Quæro, vtrũ dictio, ne, faciat modũ vel ꝯditionẽ? Gl. in l. cũ p̃r. §. Titio. de le. 2. dicit, ꝙ faciat modũ. Idẽ tenet Dy. in l. qui absenti, de acq. poss. licèt gl. ibi al̃r dicat. Tu distingue, aut dictio, ne, negat actũ explicãdi añ emolumẽtũ q̃sitũ, & inducit ꝯdõnẽ, & resoluit, ne. i. si nõ, vt hic, put dicit, ne satisdatio petatur.

1

b Aut adijcitur actui explicãdo post emolumẽtũ q̃sitũ, & inducit modum, & sic resoluitur, ne. i. vt non, vt hic, put dicit, ne satis, &c. qd diligẽter no. † Quero, vtrũ h̃rs fideicõmissario vl̃ ĩ teneat̃ reddere rõnẽ: hic est tex. ꝙ sic. & gl. hoc no. Et hoc dñt q̃dã doc. h̃rs, q̃ nõ facit inuẽtariũ, priuat̃ Trebellianica, q̃a ĩuẽtarium est caput rõnis. Ita dicit Ia. de Arc. & Ric. mal. & Cy. refert ĩ auth. sed cũ testatõr. C. ad l. Fal. Tu dic, vt dixi ĩ l. Marcellꝰ. ff. ad Treb. ¶ † Quærit gl. vtrũ hodie h̃rs cogat̃ cauere fideicõmissario de restituẽdo? Et ĩnuit, qd ñ, nisi ĩ casu C. ad Treb. auth. ꝯ̃ cũ rogatꝰ. Alibi d̃t gl. ꝙ ñ ĩuenit̃ iur̃ nouo. Certè l3 ñ ĩueniat̃, tñ ñ reperit̃ ꝓhibitũ, nisi qñ frater fratri, & p̃r filijs restituere cogat̃, vt C. ad Treb. l. iubemus. & iõ ĩ cæteris iura antiqua remanent incorrecta, s̃m Dy. & alios.

2 c

3 d

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Titius. Et istum tex. vide alleg. per Bal. in l. 3. C. de arbi.

b Alex. ¶ Petatur. de dictione, ne, vide Bar. in l. quib. dieb. §. fi. suprà, eo.

c Ale. ¶ Quæro, vtrum. An hæres teneatur reddere rationem fideicom. vniuersalis, quod sequitur Bal. in l. filium quem habentem. in fi. C. fam. ercis.

d Ale. ¶ Certe licet. Vlt. opi. hic tenet Imo. & vide l. cum archimedorum. C. vt in poss. le.

a §. Rescriptum est, si arbitratu. Conditio nõ deficiens non extinguit, quæ pẽdẽs nõ suspẽdit. h. d. ¶ No. diligẽter, ꝙ ista ꝯdõ, si alteriꝰ arbitrio nupserit, à iure respuit̃. b ¶ Opp. ꝙ dẽt istius seq ꝯsiliũ, l. Titiũ, & Mæuium. in prin. de admi. tu. Sol. fallit hic fauore libertatis m̃rimonij. ¶ Quæro, qd si legauit purè filiæ, & rogauit de restituẽdo ei, cuius arbitrio dẽat nubere, si eius arbitrio non nuberet, dicit Azo, ꝙ tũc forte valeret. c Dy. ꝯ̃, q̃a ñ refert, qñ adijciat̃ ꝯdõ, vt s̃. eo. l. qb. dieb. § q̃dã Titio. Præterea sub ꝯdõne adẽptũ, vr̃ sub ꝯdõne datũ, vt ĩ. eo. l. aliquãdo. Item per obliquũ saltem fieret ꝯ̃ mentem legis, & ideo nõ valet, ac si directò fieret, vt ĩ. eo. l. hæres. in fi. ita dicit Dy. pro quo videt̃ casus s̃. eo. l. quoties.

b

c

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Si arbitratu. Ad hunc §. vide Pau. de Ca. consi. 87. incip. In Christi nomine amẽ, videtur dicendum, quod dicta filia, &c. in prin.

b Ale. ¶ A iure respuitur. condõ, si alterius arbitrio nupserit, spernitur à iure, & vide Bar. in l. j. suprà, de his, quæ pœ. no. & dici post Imo. in l. turpia. §. j. suprà, de le. 1.

c Alex. ¶ Forte Valeret. Idem tenet hic Imo. & alij communiter.

a §. Meuiæ. Condõ de nubendo, si adijciat̃ cũ tpe mortis, vtrũq; reijcit̃: si cũ alio, reijcitur ꝯdõ, & tps remanet. h. d. Op. ꝙ illud, qd ẽ possibile, dẽt reijci: illud, qd ẽ honestum, & possibile, dẽt suari, vt s̃. eo. l. hec scriptura. & l. q̃ sub ꝯdõne. §. si qs, de ꝯdi. ĩsti. ergo tps dẽt remanere, licet ꝯdõ reijciat̃. Sol. gl. & bñ, aliud est, cũ adijcitur tps mortis, q̃a tũc vr̃ testõr relinquere ĩ tps ꝯdõnis explete, qd ẽ demũ, cũ moritur, q. d. q̃a tũc morit̃, ista ꝯdõ impletur: iõ tunc volo habere: vnde cũ totũ est vnũ merito totũ reijcit̃. Sed in alijs diebus non est sic, ideo non reijcitur, & nõ ob. contrariũ. Op. ꝙ tps non debet expectari conditione remota, s̃m distinctionem l. in illa. & l. hoc iure. de ver. obli. Sol. lẽges ꝯ̃riæ loquuntur, qñ dies adijcitur conditioni, & tũc distingue, vt ibi, hic quando adijcitur dispositioni: quo casu remota conditione indistinctè remanet dies. Facit ĩ. e. l. ñ ita legatum. quam solutio. no.

ADDITIO.

Barb. ¶ Meuiæ. Et vide Per. in c. Raynaldus. de test. alle. Bar. in l. filium, quem. C. fam. ercis.

c ad istum tex. vide quæ dixi post Imo. in l. turpia. §. j. de leg. j.

§. Falsam causam. Falsa causa non vitiat legatũ, nisi de voluntate testõris doceatur. h. d. qd hoc sit dictũ in tex. q̃a rõ legãdi legato nõ coheret, dixi in l. demonstratio. §. ꝙ autem s̃. eo. vbi declaraui hoc s̃. de vsufr. leg.

a §. Falsam conditionem. Conditio de futuro, q̃ implicat aliqd p̃teritũ, vel p̃sens, si est impossibilis, nõ vitiat, secus si esset possibilis, & deficiat. h. d. Quero, vtrũ ista cõdõ vitiet legatũ, qñ nihil debetur. Vr̃, qd sic, q̃a est de p̃terito, vel de p̃nti, propter id, quod dicitur in tex. debeo. In contrarium, quia est de futuro, licèt aliquando implicet de præsenti: illud enim est in conditione, si solueris Titio, qd debeo. Actus ergo soluendi in conditione ponitur. ita tenet gl. hic, & in l. cum in secundo. s̃. de iniu. test. tenemẽti hunc §.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Falsam cõditionem. Gl. hic pro sing. adde Cy. & bal. in l. leges, & constitutiones C. de leg. quod verbum futuri subiunctiui mutatis importat simplum futurum, vide no. in l. centesimis. ad fi. de ver. obl.

a §. Falsam legati. Quæ adijciũtur ad diminutionẽ, nõ operantur augmẽtum. h. d. facit s̃. de le. j. l. legata inutiliter. Opp. s̃. de pe. leg. de l. deniq;. §. iterdũ. Sol. q̃nque

ADDITIO.

a Ale. ¶ Op. suprà. Adde Bar. in l. ex hac scriptura de do. vide no. per imo. in l. Centurio. de vul. & pup. & de intellectu huius §. vltra hic no. vide Bal. in l. j. de fal. cau. adie. leg. & facit iste tex. ad id, quod no. decidit Bal. in l. 2. in fi. de condi. inser. quod in conditione negantis nunquam habet locum arg. à contrario sensu. Vide ibi in pulchra quæstione

qñq; verba, q̃ apponunt̃ ad diminutionem, sunt merè priuatiua, & nihil inducũt de necessitate, tunc ex istis nõ inducit̃ dispõ, l. legata inutilr. & l. si mihi & tibi. §. in legatis. in gl. s̃. de le. 1. & ibi dixi: qñq; verba licèt sint priuatiua, tñ aliqd ponũt, vt in casu nr̃i §. nã ex cẽtũ relictis, ecce positio: diminuit certã quãtitatẽ. ecce priuatio: & tũc si qdẽ istud relinquit̃ aĩo priuandi à primo, põt stare etiam primo non posito, & tũc non inducit̃ positio primi, vt hic. Hic enim non grauauit illũ legatariũ, cui dixit se legasse, sed hæredem suum, quẽ pot erat grauare etiã sine hac demõstrõne: sed si dixit, ex centũ, quæ Titio legaui, volo, ꝙ ipse Titius det Seio decẽ: tunc Titius nõ põt grauari, nisi illa demonstratione præsupposita, ex illo inducitur legatũ, d. l. denią;. §. interdũ. Oppo. s̃. d̃ vsuf. l. Procul⁹. Sol. eo mõ, qa ibi ad seq̃ntis positionẽ d̃ necessitate sequit̃ positio primi: vł aľr dicit gl. ꝙ ibi appellatione vsusf. ꝯtinetur dñium, ita sentit gl. in l. donationes. §. species. j̃. de don.

LEX LXXII.

1 *Credens fide digno excusatur a dolo.*

a Titio fundus. aDeficiente ꝯdõe, ꝓ qua fuit præstita cautio, debet̃ legatũ ei, in quem fuit trãslatũ in eũ casũ, & liberat̃ hr̃s actionẽ cedendo, ẽt si cautio sit defecta. h. d. ista l. & l. cum sub hac ꝯdõne. s̃. e. No. dicit tex. defecerit, qa Titius, & ei⁹ fideiussores sũt effecti ñ soluẽdo, & sic est supflua tota gl. ma. Q p. de l. libertas. §. j. j̃. de man. test. vbi cautio Mutiana nõ p̃stat̃. Sol. spãle est fauore libertatis, vt dixi s̃. eo. l. Mutianæ. Opp. ꝙ cautio dẽat p̃stari secũdo legatario, nõ hr̃di, vt s̃. eo. l. is, cui. So. vt dixi, & l. cũ sub hac. Op. ꝙ si deficit oblo, nõ p̃t cedi actio, cũ non sit nata, vt s̃. de pc. l. licet. §. ea oblo. Sol. gl. dicit. n. ꝙ deficit, qa nõ fuit p̃stita ab initio. Ad ꝯriũ rñ. s. ꝙ cedat̃ actio. s. ꝯdõ indebiti, vel sine cã, ñ aũt actio ex stipulatu. & ita loq̃t̃ hic ver. sed quia, &c. vel cedit̃ actio, qa fuit ꝓmissio facta de satisdãdo, nõ tñ satisdedit: & sic iste ver. sed qa. hẽt duas lect. Ad primã lec. opp. ꝙ si ipse nõ exegit cautionẽ, fuit in dolo, l. dolo. j̃. ti. j. ergo nõ liberat̃ act. cedẽdo. Sol. hr̃s non tradidit, sed legatarius eã accepit ſm formã l. pe. j̃. ꝓ legato. Opp. ad 2. lect. & vr̃, ꝙ nõ ꝓcedat, nã secũd⁹ legatarius petit legatũ: vñ si sibi cedit̃ actio, qa est ꝓmissum satisdare, nihil prodest legatario. Rñ. gl. ꝙ imo ꝓdest, qa ĩ ea venit interesse, ĩ quo ẽ

b æstimatio fundi. Itẽ op. b & vr̃, ꝙ sit in dolo, & sic actionẽ cedẽdo ñ liberat̃, vt j̃. ti. j. l. dolo. Sol. hæc erat talis psona, cui dẽbat credi, &

1 sic † tene mẽti gl. ĩ verb. actiones. ĩ ver. & erat hõ. ĩquãtũ dicit, ꝙ erat talis, cui dẽbat credi, & p hoc facit, qđ no. ĩ l. eũ, q. circa fi. s̃. d̃ in diẽ addic. Sed licet hoc sit verũ, nõ tñ de mẽte lr̃æ, & iõ pone casũ planè exponẽdo, cautio deficit, qa reus, & pr̃icipalis, & fideiussor sũt effecti nõ soluendo. Quærit gl. mag. de vna q. & soluit.

ADDITIONES.

a ¶Titio fundus. Et istam gl. alle. doc. in l. 1. in prin. iuncto §. j. de eo, per quem factum erit. & ibi scripsi. & no. Bar. licet eam non alle. in l. nõ solũ. §. morte. de ope. no. nun. & vide quod per eam no. decidit Bal. in l. iudicia. C. de rei vend. quod dictum notabilis viri inducit iustissimam credulitatem, vt ex ea possit causari ti. putatiuus, pro quo facit, quod bñ no. Bar. in l. Celsus. de vsuc. & in l. qui fundum. §. procurator. j̃. pro emp. & io. An. in c. cura. de iure pa. & quod no. Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi, in 8. q. de ope. no. nun. & Ang. in l. j. in prin. s̃. de eo, per quem fac. er. & ibi Bal. in lec. antiq. adde Bar. in simili in l. de minore. §. tormenta. in ver. tertio quæro, a quib. personis. infrà, de quæs. & ibi habes post eum. Barb.

b ¶Item opp. Et idem dicas, si credit dato signo a partibus, quia tunc excusat, l. si quis vxori. §. apud Labeonem. infrà, de fur. item qui credit suo testatori, l. mater. C. de calum. item qui credit famæ. l. cum quidam. §. quod dicitur. de acqui. vel ami. hær. itẽ. qui credit magistro militum de morte sui militis, in auct. hodie. C. de rep. item qui credit perito in arte sua, suprà, de ven. inspic. l. j. §. j. item qui credit dicto sui serui procu. l. Celsus. infrà, de vsu. l. naturaliter. §. nihil commune. de acq. poss. & conclude, quod omnis credulitas, & fama excusat quem à dolo, l. plagij. C. de plag. & l. igitur, infrà, de li. cau. inno. c. propofuit. de coniu. ser. plenè per Ang. in l. 1. de eo, per quem fac. er. & vide glo. in c. cum contingat. de rescr. vbi creditur vito leuis opi.

LEX LXXIII.

1 *Ius accrescendi non datur ei, qui admittitur ad legatum de iure speciali contra voluntatem defuncti.*

2 *Minor restitutus ad legatum repudiatum habet ius accrescendi.*

3 *Ius accrescendi habet locũ inter plures venientes per cõtratab. & sic inter succedentes in hæreditate contra voluntatem defuncti hẽt locũ ius accrescẽdi.*

4 *Statuto stante, quod existentibus masculis fœminæ non succedant, si sint tres masculi: & vna fœmi. & duo repudient, an portio repudiantium accrescat sorori, & fratri, & alteri tantum.*

5 *Conditio non nubendi apposita legato an reijciatur.*

1 Mulieri. †Qui admittit̃ ad legatũ d̃ iure spãli ꝯ voluntatẽ defuncti, non hẽt ius accresc. h. d. & est ista solem

a nis lex, a & singularis, & de ista feci magnũ festũ in l. re ꝯiũcti. s̃. de leg. 3. Opp. & vr̃, ꝙ in psona Titij legatũ sit purũ: vñ vr̃, ꝙ ĩ psona Titij admittat̃, l. si. §. Seio. s̃. de le. 2. Sol. glo. ꝙ hic ꝯdõ fuit adiecta vtriq;, vt hic: ibi alteri tm̃, dicit Dy. nã hic fuit apposita post noĩationẽ oĩũ legatariorũ: qđ tene mẽti, & vult dicere, qñ vr̃ adiecta in psona oĩum, qñ post noĩationẽ fuit apposita: sed si post nominationẽ primi tñ, in primi tñ psona vr̃ apposita, l. ꝯria. S3 ꝯ hoc facit s̃. de vsufr. l. si Titio vsusfructus. de quo dicam j̃. eod. l. Iulius Paulus. Op. & vr̃, ꝙ mulier hẽat totũ p ius accrescendi, l. j. in prin. s̃. de vsufr. accr. Glo. dicit, ꝙ hoc est ideo, quia de iure speciali admittitur mulier: quod tene menti, & sic no. ꝙ ille, qui admittitur de iure speciali ad legatum, non habet ius accrescẽdi. Et hoc ego pbo per l. 3. §. sed & si ꝯiunctim. de leg. præstan. & l. filium. §. si legata. eo. ti. Sed ad hoc oppo. b ꝙ hẽat ius accrescẽ. d. l. filium. in fi. Solu. vbi admittit̃ de iure speciali ex voluntate defuncti, iõ hẽt ius accresc. sed hic admittitur de iure speciali ꝯ voluntatẽ defuncti, & hoc sentit gl. sed hoc vr̃ ꝯ d. l. 3. §. sed & si coniunctim. & l. filium. §. si legata. j̃. de leg. præst. vbi licet veniat ſm voluntatẽ defuncti, non tñ habet ius accresc. Solu. ꝙ habet ius accresc. verum est, qñ petit legata ab eo, qui habet ꝯ volũtatẽ defuncti, sed si habet ſm volũtatem defuncti, tunc non habet ius accrescẽ. vt in ꝯ

2 rijs. Et rõnes sunt faciles. ¶† Videt̃ p hoc solui quęstio, minor 5. an. restituitur ad legatũ repudiatum, habebit ne locũ ius accrescendi? Vr̃, ꝙ non, vt hic. Puto ꝯtrarium, quia restitutio reponit eũ in legato cũ iure accresc. l. 1. §. 1. de colla. bo. Præterea iste minor habet legatũ de voluntate defuncti, & petit ab eo, qui ha

3 bet ex voluntate defuncti. † Itẽ opp. ꝯ hoc de l. si duobus. in prin. j̃. de ꝯtab. & de coniũ. cum eman. lib. l. 1. §. si quis ex nepotib. vbi inter plures venientes per ꝯtab. hẽt locum ius accres. Sol. qđ dixi non habere locum ius accres. est verum in legato, sed in hr̃ditate habet locum indistinctè ius accres. ne qs decedat pro parte testatus, & ꝓ parte intestatus: & ne qs decedat ꝓ parte cum hr̃de, & pro parte sine hr̃de. Sed fateor, ꝙ si essent qui venirent ꝯ voluntatẽ defuncti de iure spãli, ꝙ prius esset ius accres. inter eos q̃ veniũt de iure cõi, q̃ inter illos, q̃ veniũt de iure speciali, l. sed cũ

4 patrono. de bo. poss. Et per † hãc l. cum gl. determinat do. Ray. talem q. Dicit statutũ, ꝙ extantib. filiis masculis filiæ fœminæ non succedãt, & sint tres masculi, & vna fœmina, & mõ ex illis masculis duo repudiarunt, an hẽat ius accres. masculus, vel fœmina? Determinauit, ꝙ in quãtum illi fratres habẽt vltra virilẽ, hñt de iure spãli, & iõ non hñt ius accresc. & sic deuenit ad filiam p l. istã. Et ista verba sunt sua. Sed hoc non est verum, quia illud habet locũ in legatis, non in hæreditatib. Præterea ius accres. ꝯpetit portioni, non personæ, l. hæc scriptura. §. 1. s̃. eo. l. si qs Titio. de vsuf.

5 & dixi in rep. l. re ꝯiũcti. in 3. q. pri. s̃. de le. 2. ¶Dr̃ hic, † ꝙ ista ꝯdõ facit deficere legatũ. Cõtrà, imò vr̃ respui, s̃. e. l. cũ tale. §. Meuiæ. & l. sed si hoc. §. fi. Dicit gl. qñque cõditio apponit̃ mulieri, & tũc reiicitur, vt s̃. eo. l. sed si hoc, & tunc est verũ, si inducit̃ viduitas ꝑpetua: secus si ad tps, d. §. fi. Item si inducitur respectu oĩs psonæ: secus si vnius tm̃, vt s̃. eo. l. cũ ita. Itẽ si respectu oĩs loci, secus si vnius tm̃, vt s̃. eo. l. hoc modo. in fi. Itẽ habet locũ in virgine, secus si vidua hodie, in auct. cui relictũ. de indi. vid. & no. j̃. eo. l. cũ tale. §. Mæuiæ. Aut apponitur conditio alij psonæ de viduitate vnius mulieris, & nõ remittit̃, l. auia. §. Titio. j̃. e. l. 1. C. de indi. vi. Et hoc est verũ saluo eo, qđ dr̃ in j. gl. huius l. si illa persona esset multũ ꝯiuncta personæ mulieris, vt j̃. eo. l. hæres. in fi. Item hẽt locũ, nisi ille extraneus sit rogatus de restituẽdo mulieri, d. l. auia. §. Titio. Si verò conditio, quæ inducit viduitatẽ, simul adiicitur mulieri, & alij, tunc bene dicit glo. cum præcedentibus limitationibus.

ADDITIONES.

a alex. ¶Solennis lex. Et de ratione huius l. vide Bal. in l. 1. in prin. C. de indi. vidui. tol. & in l. j. §. vbi autem. C. de cad. tol.

b alex. ¶ad hoc opp. Et vide quod per ista no. dixit Bal. in l. senium. qui test. facere poss. & adde no. Bar. in l. si plures. C. de condi. inser. & in omnibus istis idem sequitur Bal. in l. j. C. quando non pet. par. & Bal. no. in l. 1. de sac. san. ecc. in repet. videtur contrariari his, quæ ipse dixit in d. l. senium.

LEX LXXIIII.

a Dies. a Dies incertus pro conditione habetur. h. d. Op. j̃. eo. l. hæres meus. Sol. ibi dicemus. Opp. Insti. de verb. oblig. §. ex conditionali. Sol. Aliud in stipulatione, aliud in legato. Et ponitur ratio ibi, & l. si vxor. C. de condi. inser. Aliam rationem dixi in l. filiusfam. j̃. de verb. oblig.

ADDITIO.

a Alex. ¶Dies. Et ad istam l. adde l. talis scriptura, de leg. 1. vbi conditio appellatur dies, licet incertus, & ideo ibi dicit Imo. per illum facere, quod statutũ loquens de die, trahatur etiam ad conditionem, quod no. differentiam inter diem incertam, & conditionem. vide per gl. & Bar. in l. nam si cum moriar. s̃. de cond. inde. Et quando dies incerta habeatur pro cõdone, vide Bal. latè in l. ambiguitatem. Et ibi inter cætera dicit, ꝙ vbi dies incerta est mista cum die certa, non facit conditionem. alle. tex. ibi, qui non est alibi.

LEX XXV.

a b Fideicommissum. a Facit hoc ad q. de ingrediente monasterium, an per igressum b monasterij conditio fideicommissi expiret, quam ponit Dy. in l. si ita. §. j. s̃. de le. 2. & ibi plenè dixi in auct. nisi rogati. C. ad Treb.

ADDITIONES.

a Alex. ¶Fideicommissum. Et istum tex. & d. l. si ita. §. fi. limita, nisi verbum filij, non posset nisi in adoptiuis verificari. gl. est no. in l. si quis posthumos. in prin. de li. & posth. quam no. alle. Ro. in l. fideiussor obligari. in fi. j̃. de fideiuss. bene facit l. hæredib. §. vlt. & l. ex facto. §. j. j̃. ad Treb. & per istũ tex. Spe. in ti. de loc. §. nunc aliqua. ver. 68. dicit, ꝙ emphyteusis non transit ad adoptiuos. vide Pau. de Castr. in l. adoptiuum. in prin. s̃. de in ius voc.

b Barb. ¶An per ingressum. Et vide Bal. in d. auct. nisi rogati.

LEX LXXVI.

1 *Conditio quando apposita in institutione intelligatur repetita in legato, vide in fin.*

Auia. Cõditio apposita in institutione, in legato eidem facto intelligitur repetita. h. d. No. istã legem. Oppo. hic videtur velle tex. cũ gl. ꝙ hic iducat̃ repetitio pp verbũ, hoc amplius. sed imò indistinctè vr̃ facta repetitio, vt l. duos. s̃. e. & l. si. §. fi. na, j̃. de doli exce. Sol. Potes dicere, ꝙ hic verbũ, hoc amplius, denotet

b tet facti accidentiā, a nō iuris ministeriū. Vel dic, & melius, leges a ḡriæ loquūtur, qñ in eodē testō adscribit̃ institutio, & legatū, hic qñ in testō īstitutio, in codicillis legatū. Pro hoc facit, qđ no. in l. plenè. §. si cōiūctī. ſ. de le. j. & l. quinquaginta. ſ. de proba. licèt multū facit ḡ l. Neſennius. in fi. ſ. de excu. tut. Sed op. ſ. de le. j. l. ab omnib. §. cū qđ. vbi ꝯdō apposita in institutione nō vr̃ repetita ī legato. So. Hic qñ legatū fit ab eodē gradu, vt hic, & ſ. eod. l. duos. & l. fi. §. fi. ſ. de dol. excep. qñ ab alio gradu, tunc ꝯdō nō intelligit̃ repetita, vt in d. §. cū qđ. & rō patet p se. Itē op. qñ di. leg. ced. l. filium. Sol. Hæc lex loqt̃, qñ p̄cedit institutio ꝯdōnalis, & seqt̃ legatū, sed qñ legatū p̄cedit simplex, & seqt̃ institutio ꝯdōnalis, tūc secus, vt lege ḡria, & ibi gl. Et est rō, qa maioris efficaciæ est p̄cedēs q̄ ad sequentia, q̄ sequēs ad p̄cedētia: hēs de hoc tex. in l. qſqs: circa prī.

1 al's ī l. si qs in prin. test. ſ. de le. 3. & ibi gl. Ex p̄dictis † distingue. Aut legatū, & institutio fit eodē testō, aut vnū ī testō, aliud in codicillis. Primo casu, aut p̄cedit legatū, & seqt̃ īstitutio, aut ḡ: & hoc secūdo casu aut legatū relinqt̃ ab eodē gradu, aut à diuersis, vt ex p̄dictis patet: & tāgā hoc ī l. cū seruus. ſ. de cōd. inst. Hic tex. vr̃ ḡ distinctionē, quā feci: aut relinqt̃ ab eodem gradu, aut à diuersis. So. hic tex: hēt locū in libertate, sine qua legatū nō p̄t valere: s3 ī distictione, quā feci, dixi, ꝙ hēt locum in cōdōne, sine qua legatum valet.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Facti accidentiam. Sed Imo. aliter loquitur, quàm Bar. & contra Bar.

§. Titio. Conditio, si nō nupserit, in ex̃neo de restituēdo mulieri rogato spernitur. h. d. Quærit gl. à quo petit legatum mulier: & sunt duæ opi. in gl. Pe. tenet primam: sed tu potes tenere quam vis, quia & ista conditio in extraneo respuitur, vbi tractatur de commodo mulieris, vt ī. eo. l. hæres meus.

§. Pater. Conditio apposita administrationi nō suspēdit dationem tutelæ. h. d. primò. Itē ꝯditio limitat̃ ex p̄sūpta volūtate defuncti. Itē ꝯditio cautionis non petēdæ remissa intelligit̃. h. d. & hēt tres part. Scđa ibi, nec sic qđ. Tertia ibi, nō. n. Videte ibi, filiæ cōi, & dic vxore eius matre īstituta hr̃de, s̄m Dy. hic, & in l. licèt. ī. vt le. no. ca. ¶ Op. ꝙ petendo de facto ꝯmittit̃ stip̃lo & pœna, vt C. de transa. l. vbi pactum. & no. C. eo. l. siue apud acta. & l. j. in fi. C. de pac. So. In ꝯ̄ctib⁹, intellige de facto, & s̄m distinctionē quā ponunt doc. ī l. ea qđē. C. si man. ita fuer. ali. & dixi in l. cōtinu⁹. §. cū qs. ī. de ver. ob. tñ ī vlt. volūtatib. secus, vt hic, vt ſ. eo. l. mutianæ. & l. mulier. in prin. ſ. de cōd. inst. & d. l. licèt. ī. vt le. no. cau. & ibi

a dixi. ¶ Quæro, hic dr̃, onere cautionis, & c. qđ a si petit, & illa cauit. Et vr̃, ꝙ cōditio nō sit defecta, qa p̄stat volēs, & sic sibi imputet. In ḡriū vr̃, qa solutio hēt vim cautionis lti̅mè factæ, vt ī. rē rat. ha. l. amplius, sed illud hēt locū, quando de iure potest fieri, quod not.

ADDITIO

a Alc. ¶ Quid. Contra Bar. tenet hic imo. per istum tex. à contrario sensu.

LEX LXXVII.

Cum pupillus. Pupillus potest impedire ꝯdōnē implери. h. d. ¶ No. hic qđ dicit, iure cōi, pro eo quod dicitur in l. in testamento. ſ. eodem. ¶ Item no. de eo, quod dicit de tutore, facit ad ea, quæ dixi ſ. eo. l. Iulianus.

§. disiunctiuo. In alternatiuis sufficit alterum impleri. h. dicit.

LEX LXXVIII.

1 *Obligatio non est nata incontinenti in contractibus, vel vltimis voluntatibus, in quibus spes conditionis transmittitur.*

2 *Dies certa omni certitudine quare non impedit necessitatem obligationis tollendæ, sicut dies incerta.*

3 *Dies certa à conditione qualiter agnosci possit.*

Hæres meus. Dies incertus non aptus suspendere legatum post legatarij mortē nō impedit trāsmissionē al's secus. h. d. Quæro circa hāc l. ī † ꝯ̄ctibus. in q̄bus spes

a
1 ꝯdōnis transmittit̃: itē in vlt. voluntatibus, in prin. nr̄e legis, vtrū obl'o incontinēti sit nata? Gl. vr̃ tenere, ꝙ sic, C. vt ac. ab hær. l. j. & l. si pupillus. §. q. sub ꝯdōne, de noua. In ḡriū vr̃, ꝙ nō nascat̃, nisi veniente morte, l. in oīb. ī. de reg. iu. & Dy. ī d. §. q. sub cōdōne. Et hoc vltimū puto verū. qa est tex. in l. j. C. vt act. ab hære. & ḡ hære. Facit inst. de inut. stip. §. post mortem. licèt ibi glo. ḡ. Rñ. ad hāc l. q̄ dicit, purū est legatū, vt dicit gl. qa purū est quo ad transmissionē. Rñ. ad l. nā & sicū moriar. ſ. de cond. ind. ꝙ ibi purū est ad impediēdū

2 ꝯdictionē indebi. † Quæro, quare dies certa omni certitudine ñ impediat necessitatem obl'onis tollendæ, sed dies incerta sic. Rñ. qñ est dies incerta, non est certū adhuc qđ sit in obl'one p̄piterusuriū medij t̄pis. Nā p̄t esse, ꝙ decē annis, vel vno, vr̃ cētū, sed ī die certa interusuriū medij t̄pis est certū, adeo ꝙ aliqñ īcōtinēti fit ꝯdēnatio, deducto illo interusurio medij t̄pis, l. si ſtante. §. quoties. ſ. sol. mat. Potes tu dicere, ꝙ ī die īcerta ē certū interusuriū medij

3 t̄pis, l. hr̃ditatū. ī. ad l. Fal. sed respiciendo gl. ibi cessat ḡriū. † Quæro, quō possum cognoscere diem incertum à ꝯditione: Respon. dies est, qñ simpl'r ponitur. & sine expectatione alicuius euentus: sed si expectaretur euentus, tūc est cōditio, nisi appareret de volūtate testatoris, vt dixi in l. si cui. ī. de le. j. & l. 4. de cond. inst.

ADDITIO.

a ¶ Quæro. Vide Bar. latè in l. si ita. ſ. eo. in ver. secundo iuxta hoc quæro.

§. Qui post. a De isto §. plenè ſ. eo. l. mutianæ.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Qui post. Ad istum tex. vide no. Bar. & imo. in l. cum filius, §. qui mutianam, de le. 2. Adde, ꝙ Pau. de Cast. dicit per hunc tex. aliud esse relinquere vxori, si vitam vidualem seruauerit, aliud, vsque quo vitam vidualem seruauerit.

a §. Quod in fraudem. a Conditio, si non nupserit, remittitur in ex̃neo, p̄p quā verisimil'r cessaret mulier nubere. h. d. No. singula. casū. Per hūc §. determinat̃ vna q. ī l. Titia. ī. de ver. ob. vbi pœna p̄missa ab vna ex ꝯiūctis đ accipiēdo ī maritū nō valet, sec⁹ iter ex̃neos. vide p Cy. C. đ sp̄ō. l. fi. q. 8. Quid si pr̄ p̄mittit: Certè nō valet ī cā ꝯiūctæ p̄sone. Et ē rō, qa nō ē verisimile, ꝙ filia relinqueret p̄rem illaqueatū, vl̃ faceret p̄rem p̄dere legatū. vt no. in gl. l. 2. ſ. in i⁹ voc. vt ea. Sed qđ in p̄re, vl̃ patruo, vel auo, quē soror timet: Certe erit idē l. 2. ſ. in i⁹

b voc. vt eant. Facit ad b quæstionē. In Marchia, & in Ducatu ē p̄hibitū fieri iniuriā appellāti à cōi, cōe coegit coniunctos appellantis, & per hoc desistit ab appellat. Certe cōmune debet puniri p hāc l.

ADDITIONES.

a Alc. ¶ Quod in fraudem. Vide quod per istum tex. dicit Bar. in l. de pupillo, §. si quis ipsi prætori, de ope. no. nun. in versi. nono quæro, quid si non consueuit, quod not.

b Ale. Los. ¶ Facit ad. Hæc q. & si in codicibus hactenus impressis cōiter habeatur loco seq. l. eas causas, attamē formata est ex hoc §. vt liquido patet, & ideo hic haberi debet.

LEX LXXIX.

1 *Dictio vna ponitur pro alia, quando expedit.*

Eas causas. Gl. infrascat hāc l. iō tu pone casū s̄m Dy. Primò loqt̃ in t̄pe de p̄nti, vel p̄terito. Scđō loqt̃ in modo. Tertiò facit drīā iter modū, & ꝯdōnē. Scđa ibi, eas vero. Tertia ibi, nec. n. In textu ibi, repellūt, vt qñ relictū ē sub cōdōne de p̄terito, vel de p̄nti, q̄ ē falsa s̄m Dy. In tex. ibi, cū sumptu. si habes ꝯsumptā, expone, vt in gl. si habes cū sūptu, dic, vt legatū sub mō, ī cui⁹ cautione p̄stāda, & mō īplēdo versat̃ sumpt⁹. No. hic gl.

1 † sup ver. eas vero, ꝙ vna dictio ponit̃ qñ expedit, quod tene mēti. ad idem text. & ibi dixi in l. Gallus §. forsitan. ſ. de lib. & posthu.

LEX LXXX

1 *Cōditio apposita ī persona vnius quādo dicatur repetita ī p̄sona alterius cōiūcti.*

Iulius paulus. Cōditio apposita vni in p̄sona alteri⁹ sibi ꝯiūcti p hāc dictionē, cū, de æqtate nō intelligit̃ repetita. h. d. & est no. lex. Op. & videt̃, ꝙ ista repetitio fiat, vt ſ. e. l. auia. Gl. so. ibi, sed ponit̃ veritas hic, ꝙ ibi in p̄sona eiusdē, hic diuersorū. Op. de l. Iulianus nr̄. ī. e. ti & de cond. inst. l. cū seru⁹. & l. prox. So. Ibi in eadē p̄sona, hic in diuersis. Op. ḡ hoc, ꝙ ī diuersis p̄sonis intelligat̃ repetita, vt l. si seruo. de statulib. So. ista lex loquitur de rigore, hic de æqtate. Op. ḡ hoc fortiter, & videt̃, ꝙ vbicunq; sit nō intelligat̃ repetita de rigore, l. fi. §. Seio. ſ. de leg. 2. So.

1 † Quando fit conditio per dictionem, cum, tunc intelligitur re-

a petita de rigore, vt hic: sed de æquitate secus, a fauore libertatis, & ideo tex. dicit hic, solū in libertate esse istā æquitatē, sec⁹ ī legato. Et hoc sentit gl. in l. si seruo. de statulib. vbi dicit, ꝙ ista æquitas nō habet locum in legato. Sed si conditio fit per, &, tunc non induci

b tur repetitio, b vt l. ḡria, & hoc sentit gl. j. hic: & tex. in fi. hoc videtur innuere. Sed opp. contra hoc fortius de l. mulieri, & Titio. ſ. eo. So. vera est ista, quicquid dicat gl. in l. fi. §. Seio. ſ. de le. 2. Aut cō

c ditio apponitur post nominationem vtriusque, aut alterius tantum. Et hoc secundo casu aut cōditio adiicitur per copulā, &, aut per cū, & aut loqtur in relicto libertatis, aut in aliis, vt ex ſ. dictis apparet. Et prædicta inter personas, l. Seiæ. §. Caio. de fun. instr.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ De æquitate secus. Contrarium tenet hic imo. & forte melius, vnde aliter respō det Bar. in l. Seiæ, §. Caio. de fun. inst. & vide Bar. in consi. inci. factum tale proponitur, ecce quis fecit testamentum. Adde Fede. consi. 250.

b Claud. Repetitio. Adde Arer. consi. j. in 3. dub. vbi tenet opi. imo. & moder. hic cōtra Bar. dicit tamen in aliquib. aliter quam imo.

c Clau. Vtriusque. Circa istud vide quod no. Ro. in l. si ita scriptū, in prin. per istū text. iūcta gl. fi. in fin. ſ. de liber. & posth. vbi dicit ꝙ quādo cōditio adiecta vni inest de necessitate quoad illū. tūc nō trahitur quoad aliā, & ita intelligit l. fi. §. Seio. ſ. de le. 2. & per hoc refert se cōsuluisse in facto, cū testōr sic dixisset, instituo filiā meā, & ea p̄moriēte eius filios & nepotes ex filia præmortua, ꝙ illi nepotes censeantur instituti purè etiam viuente filia: per prædicta, & dicit se obtinuisse, vt ibi per eum.

LEX LXXXI.

1 *Rationes qui reddere tenetur, tenetur etiam reddere instrumenta.*

2 *Vsurarius si mutuauit centum cum pacto, ꝙ veniat ad audiendum præceptū sub pœna, an talis pœna videatur adiecta in fraudem vsurarum.*

3 *Depositum vt dicatur factum, non sufficiat offerre marsupium, sed debet pecunia coram notario, & testibus numerari.*

Cum seruus. Conditio adiecta libertati vr̃ repetita in legato, & conditio rōnum reddēdarū est mi

1 sta dandi, & faciendi. h. d. No. ꝙ † ille, q teneṫ reddere rōnes, tene-

a tur ēt ad reddenda instr̃a, a vt hic, & ſ. eo. l. si cui. & ibi dixi. & in l. j. §. officio. ſ. de tu. & rō. distr. Opp. & vr̃, ꝙ sufficiat reliqua reddere, & non sit necessaria cōputatio. Qđ patet, qa vbi sunt nulla reliqua, non est necessaria ꝯputatio, vt ſ. l. prox. Gl. sol. si reliqua principal'r restituenda sunt, cōputatio est facienda: aliàs si non sunt, non fiet compu

ADDITIO.

a ¶ Reddenda instrumenta. Sed aliter loquitur hic imo.

ↄputatio.¶Et ex hoc Dy.†inducit in ar.ad q̃ő.vsurarius mutuauit
Titio cẽtum pacto apposito,ꝙ veniat ad audiẽdũ pceptũ,al's inci
dat in pœnã mille librarũ:dr̃,ꝙ pœna est adiecta ĩ fraudẽ vsurarũ.
Rñdet,ꝙ non est verũ,qa adiecta facto,l.Iulianus.§.idem Papinia
a nus.ſ.de actio.emp.&l.cũ allegas.C.de vsu.Dy.dicit,ᵃ ꝙ vr̃ adie-
cta in fraudẽ vsurarũ,cũ principr̃ sit adiecta dationi pecuniæ,&
idẽ tenet Cy.C.de vsu.l.cũ allegas.Cõtra hoc dictũ Cy.& Dyn.est
gl.or.in l.sed & si qs.§.fi.ſ.si qs cau.dic,ꝙ Cy.& Dy.loquit̃,qñ quis
tpe mutui ↄuenit de stando in iudicio sub poena:sed l.sed & si qs.
in fi.loquitur,qñ ex interuallo post ↄctũ mutuũ ↄuenit ĩ iudicio,
& ibi cauet̃ de stãdo in iudicio,quo casu nõ pſumit̃ in fraudẽ vsu-
rarũ,vt pbat̃ in l.2.C.de pac.pig.& l.Titius.ſ.de pig.actio.& dixi
in l.quis.ĵ.de solu.& facit p hoc q̃d not.in l.rogasti.§.pen.ſ.si cer.
3 peta.¶Quæro,†an sufficiat offerre marsupium in iudicio? Et vr̃
tex.ꝙ sic,& gl.in verb.ↄtestet̃,est in Auth.vt exa.instã.do.§.fin vbi
dr̃,ꝙ debet offerre in marsupio,vel in folle:q̃d intellige ita,ꝙ te-
stes & notarius cognoscant,quãta est pecunia,q̃ est ibi:puta,quia
viderũt numerari.si.n.testis postea diceret,ꝙ vidit offerri marsu-
piũ cũ pecunia,sed ignoraret quãta esset,nõ pbaret,l.j.§.si cista.ſ.
b deposi.& iõ tutius credo ᵇ aliquẽ offerre pecuniã numeratã corã
teste,& poni in bursa,& sic puto intelligi l.acceptam.C.de vsur.

ADDITIONES.

a Ale.Dy.dicit.Sed aduerte,quia in hoc sunt op.Dy.de quo hic per Bart.secutus est Io.
And.in addi.Spe.in ti.de obl.&sol.§.ante omnia,ver.sequitur,&c.Ray.in l.stipulatio ista.
de ver.ob.sed Ia.But.tenet contra Dy.in l.rogasti.si cer.pet.& hic sequitur Ang.in l.sed
& si quis caut.cum distin.an sit solitus fœnerari,vel non.Et hãc sol.sequitur But.& vide-
tur sequi Bar.in d.§.si tibi fundũ.Bar.hic aliter loquitur,& per hoc,quod ipse tenet hic,
facit quod ipse Bar.no.in simili in l.nemo potest,in ver.quæro,an renũciatio simulatio
nis,de le.j.& ad literã hoc,quod tenet Bar.hic,sequitur Pa.de Ca.in l.Iulia.§.idẽ Papinia
nus,de actio.emp.sed Sal.distinguit in l.rogasti.§.si tibi.si cer.pet.& Bal.ĩ l.cũ allegas,C.
de vsu.tenet cõtra Bar.hic,Ang.vero & Imo.ĩ d.§.alteri,distĩguũt,vt ibi p eos,& vide Sal.
ĩ d.l.cũ allegas,& vide Bar.ĩ l.q res,§.q stipulat⁹,ĵ.de so.& facit ad no.p Bar.ĩ d.§.alteri.
& vide Moder.Iusti.de actio.§.oẽs autẽ,& quod no.Bar.in l.si dictũ.in prin.de euictio.
b Ale.¶Titius.An sufficiat offerre marsupium in iudicio,adde Bar.in d.l.acceptam.in fi.&
Imo.in l.si mora.so.mat.& quod dixi in d.l.acceptam,in fi.& adde Bal.in l.si ex cautione,
in 7.q.de non num.pecu.

LEX LXXXII.

1 *Probationis nomine venit vera.*

Lucius Titius. Filiatio non potest plenè probari.h d.
Op.& vr̃,ꝙ possit probari,l.filium.ſ.de
his,qui sunt sui vel alie.iur.Glo.dicit,ꝙ põt probari fictè,nõ verè.
1 Ad quam solu.facit quod no.in l.j.C.quorum bono.Et sic no.† ꝙ
a probatio simpliciter prolata intelligitur de vera:ᵃ quod tene mẽ
ti.Facit quod no.in l.j.ſ.de proba.de hoc per Inn.extra,de fil.pres
byte.c.Michael.& Cy.C.de nup.l.si vicinis.

ADDITIO.

a Alex.¶Intelligitur de vera.Hæc dictio,probatio,simpliciter prolata intelligitur de vera.
Alibi dixit Bar.ꝙ intelligitur de legitima,in l.ait prætor.§.j.circa fi.de re iud.& vide quæ
dixi post Bar.in l.licèt Imperator,ſ.de le.j.sed vtrum iuramentum sit vera probatio,gl.
no.in c.j.§.si quis,si de inue.inter do.& vassa.lis oriatur.quam ibi no.& sequitur bal.di-
cit,ꝙ non,sed est quasi pbõ,siue loco pbationis,quã tene menti,secundum bal.ibi. Ad
de quod dixi in l.publia.in §.fi.ſ.deposi.& prædictã gl.etiã sequitur bal.in c.j.§.sacramẽ
tum,in prin de consue.recti feu.Adde quod notat bal.in c.j.§.cõuẽticulã.de pac.iura.fir.
omnino ad ma.vide,adde,ꝙ si post terminum nõ põt fieri probatio,nec etiã poterit peti.
ꝙ respondeas positionib.confitendo,vel negando,vt no.in l.in cõtractibus,§.illo.& ibi
bal.C.de non num.pecu.adde no.inst.de actioni.§.item si quis in fraudẽ,in ver.in ea.ibi,
debet etiam creditor probare,&c.alibi dixit gl.in cle.constitutionem,de elect.ꝙ si lex,
dicit debere fieri fidem,intelligitur de plena,istis adde quod no.bal.in l.id,quod pau-
perib⁹,in 11.q.de epi.& cle.vbi videtur tenere cõtra Bar.hic,& etiã.imo.hic,& facit quod
notat gloss.in l.fi.in prin.ſ.ꝙ met.caus.Et ꝙ iuramentum sit releuatio à probando,tenet
Bal.in auth.sed nouo iure,C.si cer.pet.in vlt.col.& ibi vide,ꝙ si non potest fieri proba-
tio in aliquo casu,nisi per scripturam,an poterit decidi per sacramentum,& ꝙ non sit
propriè probatio,sed releuatio,tenet Bald.in rub.de proba.& ibi dixi in j.col.Et adde tu
Franc.de Are.in rub.de proba.& ibi Philip.Dec.ver.superest.

LEX LXXXIII.

a Illis libertis. ᵃSi conditio mista deficit per casum,non de
ficit relictũ alimentorum,nisi fauore eius,in
cuius persona deficit,alimenta fuissent relicta.h.d.Opp.de l.Seio.
in prin.ſ.de ann.leg.So.ibi fuit relictũ fauore filiorum,& ideo cõ
cor.cum prin.illius l.Opp.de leg.Meuia.in prin.& melius de l.an-
nua.ſ.de ann.lega.Sol.Ibi stabat per filium.hic p casum.Opp.de l.
in testõ.ſ.eo.vbi si cõditio deficit per casum,deficit legatũ,l.lega-
tum.C.de cond.inser.& l.j.C.de inst.& subst.glo.sol.ꝙ solum hic
fit speciale fauore alimentorũ,vt ibi dixi in l.in testõ.ſ.eo.& Dy.
in c.imputari.de re.iu.li.6.dicit,aut ↄditio apponitur fauore lega-
tarij,aut eius,in cuius psona debet impleri ↄdõ,aut fauore vtriuſ-
que,aut dubitat̃,& sic intelligit legẽ,in testõ,fm distinctionẽ hu-
b ius l.& Cy.in l.j.ᵇC.de le.ponit opi.gl.& Dy.& Pe.non tñ firmant.
Sed mihi parcat Dyn.ipse loquitur malè,qa nec hæc l.nec aliqua
hoc pbat,qa nunq̃ ↄditio apponit̃ in fauorem legatarij. Nam ꝙ
moretur cum alio,hoc nõ est fauore legatarij,sed alterius,l.liber
tus.in fi.de ali.lè.sed hr̃s facilius præstat alimẽta in domo sua,quã
alibi,l.eum,q.§.fi.versic.præterea.cũ l.sequen.ſ.de in diẽ add.Sed
istæ leges dñt aliud,s.vtrũ legatũ principale sit factũ in fauorem
legatarij,vl' hæredis:nõ aũt vtrũ ↄditio deficiat.Pe.verò dicit,ꝙ ñ
est speciale fauore alimentorũ,imò dicit,aut est cõditio successi
ua,& tunc sufficit,si inchoauit,& non deficit,licèt per casum nõ
impleatur,vt hic,cum simil.Aut est conditio momentanea,& ha
bet locum l.in testamento.ſ.eo.Sed nec hoc dictum Pe placet mi
hi,qa ẽt in his,q̃ habẽt cãm successiuã,non sufficit incipere,l.qui
ↄcubinã.§.vxori.ſ.de le.3.Vnde puto gl.dicere veritatẽ:sed si istud
legatũ esset factũ in aliam causam alimentorũ,deficiẽte cõditio-
ne legatum non valeret,d.l.qui concubinam.§.vxori.de leg.3.

ADDITIONES.

a Poma.¶Illis libertis.Vide An.in cons.23.inci.in primo dub.& hanc l.exclamat Bal.in c.
cum allegas,prope fi.apparatus.
b Ale.¶Cy.in l.j.Adde bar.& bal.in d.l.j.C.de le.& faciunt ad q.de qua ibi per bal.&c.

LEX LXXXIIII.

1 *Verbum cum petiero,an faciat conditionem.*
2 *Cauillatio quæ dicatur,*

1 Titia hæredis. Legatũ factũ alicui,cũ petierit,non †est
condõnale.h.d.No.ꝙ verbum, cum pe-
tiero,non est ↄdõnale,& videtur impletum quocũque modo pe
titur etiam extra iudicium,l.amplius non peti.ĵ.rem ra.ha. Facit
quod no.gl.ĩ l.qui Romæ.§.cohæredes.ĵ.de ver.ob.& l.fideiussor
obligari.in fi.ĵ.de fideiu.Op.ad hoc,& vr̃,ꝙ requirat̃ litis cõtesta-
a tio,d.l.amplius.ĵ.rem rat.hab.Sol.Qñ verbũ,peto,refertur ad eũ
qui ex petitione debet acquirere,tunc nõ requiritur litis cõtesta-
tio,sed sufficit sola petitio extra iudicium,vt hic.Si verò refertur
ad eũ,qui dẽt obligari,tunc reqrit̃ litis ↄtestatio,d.l.amplius.Sed
quid si dixisset,si petiero?Rñ.facit legatum ↄditionale, vt not.in
gl.l.si decem cum petiero.ĵ.de ver.ob.Quid si non dixit,cũ,nec si,
sed dixit,qua die petiero:tex.est in l.si ita qs pmiserit.circa prin.ĵ.
de ver.ob.s.ꝙ æquiparatur dictioni,cum.Facit q̃d dixi,quòd con-
ditio,quæ inducitur per relatiuũ,quis,vel q,est tacita,vt dixi sup.
2 eodem,l.j.Vltimò no.†hic verba,quæ ponuntur in contractibus
dotis sine vlla cauillatione,quæ dicatur cauillatio,dic,vt in l.na-
tura cauillationis.infrà,de verb.sign.

ADDITIO.

a Aud.Barb.¶Sol.quando.Et vide Bar.in l.amplius,ĵ.rem rat.ha.l.si quis maior,C.de trã
sa.& l.vbi pactum,eo.tit.

LEX LXXXV.

1 *Dictio,&,facit conditionem.*
2 *Dictio cum,vbicunque inducit ordinem,facit conditionem.*
3 *Medium inter mortem,& aditionem an sit dare:*

Iulianus. Seruus manumissus,vel alienatus legatũ non con
sequitur,nisi impleat conditionem,in cuius euen
tum legatum est expressè collatum.Item reg.Catoniana non im
pedit legata,quorum dies cedit ab adita hr̃ditate,nisi hr̃s necessa
rius existat,h.d.Diuiditur in duas partes.Secunda ibi,cũ vero.No.
1 tex.ibi,& ita†ꝙ p &,inducit̃ ↄditio.No.tex.ibi,veluti cũ in tẽpus,
&c.nã nisi fuissent hæc verba,nõ pcederet hæc lex,& illi,datum,
aliàs sub ↄdõne libertatis,vr̃ relictũ.Ita dicit Dy.in l.cũ seru⁹.ſ.eo.
& finẽ h⁹ l.habuistis plenè in l.q̃situ.§.pñti.ſ.de le.j.¶Opp.vr̃,ꝙ di
ctio,&,non facit ↄdõnẽ,l.si hr̃di plures.ſ.de ↄdõ.insti.& l.si ita qs
hæres.ſ.de hær.inst.& l.triplici.ĵ.de ver.sig.Dicit gl.ꝙ hoc indu-
cit dictio,ita.Ego nõ curo,vtrũ sit dictio,ita,vel dictio,si,l.si pecu
2 liũ,in prin.ĵ.de statuli.Vbicunq;†.n.dictio,cũ,facit ordinẽ,indu-
cit conditionẽ,l.mulier.de ↄdi.insti.& l.si peculiũ.§.his cui.de sta-
tul.¶Op.de l.q filio.§.si qs seruũ.ſ.de hær.inst.So.Hic loqt̃ in duo
bus casibus certis:primò,qñ expressè in tps libertatis legatũ fuit
collatũ:secundò,qñ legatũ fuit relictum purè hoc expresso. Sed
lex ↄria loquitur,qñ fuit simpliciter relictum non adiecto,ꝙ de-
beret̃ purè,vel in tempus libertatis.Facit pro hoc,quod dixi in l.
hæres.ſ.eo.¶Opp.de l.si in diem.§.seruo.ſ.eo.So.Ibi erat cõditio
a expressã,quæ tacitè inerat.¶Op.adempta ᵃ libertate vr̃ ademptũ
legatum,l.si seruo.ſ.de adi.l.Sol.Ibi fuit adempta libertas expres-
sè,hic tacitè palienationem:licèt quidam ibi aliter dicãt & ma-
lè,qa p alienationẽ non extinguit̃ legatũ,l.qui filio.§.si quis ser-
3 uum.ſ.de hær.inst.Vltimò†no.ᵇꝙ inter mortẽ,& aditionẽ nõ est
b dare mediũ,vt hic.¶Quæro,q̃d in filio suo?Dicit glo.ꝙ est dare
mediũ,cũ hẽat bñficium abstinendi.Cõtrariũ tenet gl.sup verb.
hæreditatẽ.in l.si alienũ.§.in extraneis.ſ.de hær.inst & Dy.tangit
in l.nã nec emancipatus.ſ.de lega.j.Veritas est ꝙ de iure ciuili in-
ter mortẽ,& aditionẽ nõ est dare mediũ,vt hic,& l.si post mortẽ.
ſ.de le.j.& l.q̃situ.§.pñti qdẽ.eo.ti.& hoc in instituto purè,sed in
instituto sub cõdõne secus,l.ĩ cõdõnib.ſ.eo.circa prin.sed de iure
ptorio dico,ꝙ est dare medium,vt hic no.& l.nã nec emãcipatus.
ſ.de le.j.dixi plenè in l.fi.ſ.de cond.inst.Sed q̃d operatur existẽtia
sui hæredis de iure ciuili?dic,vt in l.si filius,q patri.de vul.& pup.

ADDITIONES.

a Ale.Op.adẽpta.Sz cõtrariũ 13.gl.in d.l.si seruo,quã potes saluare secũdũ Dy.Ra.&imo.qñ
alienatio fuisset volũtaria,per l.fideicõmissa,§.si rẽ,de le.2.Quid in hæreditate vide tex.
no.in l.si ita scriptũ,§.regula,ſ.de li.& posth.& adde ad hãc l.q̃ cõsuluit Bal.cõl.144.li.4.
b Pom.¶Vltimo no.Et tunc habeat locum reg.Catoniana,l.si optio,ſ.de opt.le.secũdum
Bal.in l.vnica,de cad.tol.

LEX LXXXVI.

1 *Secundo quod legatur,an videatur a primo ademptum.*
2 *Legatum conditionale non venit in publicatione bonorum.*
3 *Incontinenti faciens non videtur se corrigere.*

Quod traditum. In libertatibus leuissima spectatur
condõ,in legatis vltimo loco scri-
pta,si ex interuallo fuit apposita,sed si incontinẽti,legatarij esset
cle

electio,nisi scda sub ɔmemoratione primę scribatur.h.d.cũ dua.
leg.seq.no.bñ hũc tex.Op.ĩ.l.pxi.So:.Hic loqr ĩ libertate data di
recto,in l.seq.per fideicommissum.Op.& vr,ꝙ in separatis con-
ditionibus sufficiat alteram existere,nõ curo quam.l. si hæredi
plures,de cond.insti.So.Ibi loquitur,qñ separatim.s.disiunctim,
hic qñ separatim.i.in diuersis partib.testamenti,l.sub diuersis.s̃.
eo.Op.de ver.ꝙ si purè.So.in prin.loquitur,quando ex interual
lo.in ver.ꝙ si purè,loqr,qñ incõtinenti.Op.tu dicis,ꝙ ex ĩterual
lo,&c.ɔ̃,quia immo testm̃,quod fit ex interuallo,nõ valet.l.hę-
redes palam.in prin.supra de test.So.intelligas ex interuallo,qa
interuenit actus,qui pertinet tm̃ ad testm̃ ipsum,non autem alij.
Op.de l.si te solum.de hær.insti.So.glo.no.ibi,ꝙ dicit,ꝙ hic lo-
quitur in legatis,ibi in institutionibus,quod tene menti. Opp.
1 †ad fi.l.& vr,ꝙ ista lex destruat totam mãm ɔiunctorum re.l.si
pluribus.s̃.de le.1.& l.re coniuncti.ĩ.de le.3.& inst.e.ti.§.si eadẽ res.
vbi in dubio non videor adimere primo,quod lego scdo:hic dr
ɔ̃rium.Dy.in l.sicut.supra de adi.le.vr dicere,ꝙ illæ leges intelli-
gantur fm istã,videlicet qd ibi legatur scdo sine commemora-
tione primi,alias secus,sed gl.in d.l.sicut.dicit ɔ̃rium.Quid dice
a mus:Casus est ɔ̃ Dy.a in l.Iulianus.s̃.de hær.inst.& l.triplici.ĩ.de
ver.sig.Quare quidã dñt,ꝙ illę leges hñt locũ in hęreditatibus,
dictum Dy.in legatis.Ego credo idẽ in hrditatib.& legatis,arg.
ad hoc l.Titius Seius.cũ l.seq.s̃.de hær.insti.Ad hanc l.rñdeo,ꝙ
hẽt locũ,qñ eidem personæ relinquitur,primo vno mõ,secun
dò alio mõ sub commemoratione primi:sed lex ɔ̃ria,qñ diuer-
sis personis.Rõ,quia in eadẽ persona facilius præsumir nouatio
quam in diuersis.l.j.in fi.ĩ.de stip.ser.Dices tu,hoc est cõtra cã sũ
l.quoties.ĩ.de noua.& Insti.qb.mo.tol.ob.§.præterea.&C.de no-
ua.l.fi.vbi interuentu nouæ personæ inducitur nouatio.Sol.Ibi
est interuentus nouæ personæ ex parte eius,qui obligatur,sed
hic loquitur ex parte eius cui acquiritur obľo,& ideo nõ psumi
tur nouatio,l.1.in fi.de stip.ser.Quæro,ad quid pdest electio le-
gatario:Rñ.gl.prodest sibi,si vno tpe est capax,& alio non.Item
2 †fortè sunt publicata bona sua:nã tunc non veniunt legata con
b ditionalia,b qd tene menti.¶†Quæro,quæ est rõ differentiæ,qñ
3 incontinenti:& qd ex interuallo:Dicit gl.ꝙ qñ incõtinenti,non
videtur velle se corrigere.quod tene menti.

ADDITIONES.

a Ale.¶Casus est contra Dy.adde Bar.& doc.in l.cum fortidianum.C.de leg.

b ¶ Legata conditionalia.No.quod quando publicantur bona non veniunt legata conditionalia,& sic conditionalia iura non transeunt ad fiscum ex publicatione bonorum,secundum hanc gl.pro qua est casus in l.intercidit.supra eo.quod limita verum in iure conditionali conditione casuali,secus si illa iura sint conditionalia conditione potestatiua,quia tunc transferuntur in fiscum.Casus est no.cum gl.in l.in facto.§.fiscus.s̃ eo.Hoc etiam limita in iure conditionali ex vltima voluntate,secus si sint conditionalia ex contractu inter viuos,quoniam illa transferuntur in fiscum omni casu,quæcunque sit conditio,casualis,siue mista.Casus est menti tenendus in l.inter socerum.§.si.supra de pac.dot.Et hoc vltimum tenet hic imo.His adde l.quoties.in fi.& ibi gl.& imo.infra de noua.& ideo etiam non veniet futura substitutio,l.ex facto.§.1.& ibi Bal.de vul.& pup.Facit l.si tibi mandauero.§.si is,cuius.supra mand.per Bart.in l.1.ad fi.infra de bo.dam.& Bar.& doc.in l.si finita.§.si de vectigalib.de dam.infe.Et quando conditionalia iura transeant in fiscum,vide Bal.in no.q.in l.fi.in vlt.q.de contrahẽ.emp.& per Bal.etiã in l.1.C.de bo.lib.An autem obligationes conditionales passiuæ transeant contra fiscũ? & certè non,secundum opi.Bar.& communem in l.quoties.per illum tex.de noua.& similiter legatum,& fideicommissum conditionale passiuum transeunt contra fiscum.l.statius.§.Cornelio.de iure fis.Et rõ est,quia ibi bona,quæ transiuerunt ad fiscum transiuerunt cum sua causa.Et examinat etiam ista Rõ.in l.si marito.solu.mat.Et ista gl.est sing.secundum bal.in l.etiam.in vlt.col.C.ad l.Fal.& adde Bar.in l.post quam.in prin.infra vt leg.nomi.ca.& in l.si quis arbitratu.in fi.de verb.obli.& concludit Ro.idem,quod imo.hic,& limitat istã gl.per d.l.in facto,vt dixi supra,& hanc gl.dixi esse nota.Bal.in l.1.C.de hære.insti.& primo loco dicta alle.Rom.in no.suo 171.Adde,an bona postea quæsita transeant in fiscum,Abb.consi.91.lib.2.

LEX XCI.

1 *Antecedens qui vult:vult & consequens,sine quo illud antecedens stare non potest.*

2 *Extraordinariè subuenitur,quando fit officio iudicis.*

3 *Pater:cui est factum legatum vt emancipet filium:an teneatur ipsi filio restituere legatum factum filio:an etiam factum sibi.*

4 *Pater rogatus,de restituendo filio:an dicatur rogatus:vt emancipet.*

1 Si cui legatum. 1 Rogat⁹ emancipare filios,nõ pt cogi
iure actionis,sed of iu.Itẽ†q vult ante
cedẽs,vult & ɔ̃ñs,sine quo illud,de quo qrir,nullius est momenti.
h.d.cũ l.seq & diuiditur in duas partes.Scda ibi,cui rei.No.tex.ibi,
cũ q agnouerit,&c.& ibi,fuisset legatum,&c.quo casu emancipa
tio agnitionem dz præcedere verè:& ibi,emanciparet,quo casu
statim pt peti legatum pstita cautione de emancipando.Rõ,qa
fm pcedentẽ conceptionẽ est relictũ sub ɔdõne,hic sub mõ.No.
2 ibi,†ꝙ vbi lex dicit extraordinariè subueniri,intelligitur officio
iud.statim dicam.Op.de l.filiusf.§.fm vulgarem.s̃.de leg.j.Sol.Ibi
de rigore,hic de æquitate,& ideo actione ex testamento non pe
titur,sed extraordinario iudicio i.of.iud.al.gl.l.cum filius.s̃.si cer.
pe.Op.ꝙ pater non cogitur,vt inst.qui.mod.ius pat.pot.so.§.fi.So.
Illud regulare,istud speciale,quia pater agnouit legatum,l.cogi.
§.si pater.& ibi no.ĩ.ad Treb.& ibi est bonus tex.& gl.melior,quã
sit in l.quamuis,C.de fideic.Opp.de l.vxorem.§.hæres.supra de le
gat.3.Sol.Cogitur emancipare,vt hic,& non adoptare,vt ibi.

4 ¶Quæro vtrum † pr emãcipatus teneatur restituere relictum ip
si filio tm̃,an ẽt relictum sibi?Gl.dicit,ꝙ vtrunq;,& male,vide eã
super ver.fideicõmissi,& male dicit,qa non debet restituere,nisi
ꝙ fuit relictum ipsi filio,& per ipsum filium patri acquisitum,vt
ĩ.pxi.§.sed illud,quod est relictum sibi,retinet sibi,l.cogi.§.pater.
ĩ.ad Tre.Sed ɔ̃ id,quod dixi,facit l.mater.in fi.ĩ.e.Rñ.quócũque
iure q̃rat sufficit,ꝙ testõr filio relinquat.Nam videtur voluisse,ꝙ
4 filio restitueret:secus si non relinquat.¶ † Quæro,an rogando,
ꝙ restituat,videatur rogare,ꝙ emancipet,Gl.ꝙ non:sed videtur
dilatum fideicommissum in tempus emãcipationis,& allegat l.
vbi purè.ĩ.ad Tre.scripsi in l.cum filio.supra de le.j.ver.oppone
contra hoc,quia secundum.ibi,videtur dilata.

LEX XCIII.

Cum ita. Hanc l.declaraui in l.sub diuersis.in fi.supra eo.
quid si dicit Titio hæredi?Respon.secus,quia de
bemus inspicere,quod præcessit,vt dixi.in d.l.sub diuersis.in fi.&
l.in testamento.supra eodem.

LEX XCIIII.

a Legatum. a Legati translatio in dubio videtur fieri sub
eadem conditione,h.d.Sic habes in l.legatũ
sub ɔdõne.s̃.de adi.le.Op.de l.sub ɔdõne.s̃.de hæredi.insti.So.gl.
aliud in legatis,aliud in hæreditate.Non credo hoc verum,quia
ibi loquitur,quando hæreditas de vno ad alium transfertur in
modum substitutionis,& tamen idẽ puto in legato,l.Titius,cum
l.seq.supra de hære.inst.Sed si per modũ trãslationis:vt sic,si quid
Titio legaui,ita adimo,& Sempronio lego,& tunc idem in hęre
ditate,quod in legato.Ita dicit Rayn.

ADDITIO.

a Ale.¶Legatum.Vide sin.Bar.in l.Caio.in prin.de adi.le.& in l.Titio.§.serui.in fin.infra,e.& firmat hoc Im.quia cã,in quam transfertur,est priuilegiata,quia æquiparata est causæ libertatis,iuxta no.in l.proxime.s̃.de his,quę in testa.delen.

LEX XCV.

Titio vsusfructus. Non dicitur desinere quod esse
non incepit.h.d.Op.de le.3.§.desi
nere.supra vsusf.quemad.ca.Gl.sol.hic rigor,ibi æquitas.Vel dic,
vt ibi dicit gl.quæ incipit,saltem de facto,hic non potuit incipe-
re de iure,nec de facto.

§.Serui. Fauor libertatis fauori nuptiarum præfertur.h.d.Et
no.bene.Per hãc l.dicit Gul.ꝙ si alicui indicitur vi-
duitas,vel apponitur conditio,ꝙ nubat de consensu tertij,& si se
cus fecerit quòd bona vadant in aliquem pium locum,ꝙ isto ca-
su non reijcitur conditio:quia causa,in quam transfertur,est pri-
a uilegiata, a vt hic ita dicit supra de institoria.l.sed & si pupillus.§.
conditio.quod an sit verum,ad præsens non firmo.

ADDITIO.

a Claud.Priuilegiata.Istud dictum simpliciter sequitur Rõ.in repet.auth.similiter.in 2.speciali pię causæ inter vltimas voluntates.& Aret.consi.67.vbi videtur extendere etiam si non directo & immediate vocaretur pia causa,sed per restitutionem fiendam ab alio.

LEX XCVI.

1 *Populus potest iurare per alium.*

a Municip. a Municipes possunt iurare per eos,qui regunt
1 municipium.h.d.†Not.ꝙ b populus potest iura-
b re per alium.Op.de l.quæ sub conditione.supra de condi.insti.&
l.hæc scriptura.supra eodem.Sol.ibi loquitur de iuramento futu
ro,hic de præterito.

ADDITIONES.

a Municip.Ad materiam huius l.vide quod scripsi post bar.in l.aut facta.§.fi.de pœ.

b Bar.¶No.ꝙ an aũt qs possit per pcuratorẽ iurare,vide c.fi.de iu.cal.in [illegible] licet,d [illegible]

LEX XCVII.

1 *Conditio tacita quæ dicatur,& quando impediat transmissionem.*

2 *Testator potest impedire transmissionem.*

3 *Conditio tacita extra testamentum,quæ venit in potestatem legatarij,impedit transmissionem legati.*

a Conditiones. a No.hãc legẽ,q̃ est solennis,& nõ indiget
summario.gl.hic nihil dñt.Op.& vr,ꝙ ta-
1 cita ɔdõ impediat transmissionem,vt ĩ eo.l.aliqñ.Sol.†Tacita cõ-
dõ põt esse duob.modis.Vno mõ,q̃ venit ex testm̃,vel ex rei lega
tæ nã,vel ex legis dispõne:nã nõ voluit lex valere legatum alr,ni
si adeatur hrditas,& talis ɔdõ nõ impedit:vt hic.Quædam sunt
ɔdões tacitæ q̃ veniunt ex ipso testõ,qa testõr sic voluit,& tunc
impedir transmissio.l.aliqñ &c.h.d.tex.in l.qd pure.ĩ.qñ dies le.
ce.& Azo in sum.C.qñ di.le.ce.¶Ex his dico,ꝙ condõ,q̃ ĩducitur ex tacita repetitione,in legato impedit transmissionem,vt s̃.
e.l.duos.idem dico in cõdõne q̃ inducir per dictionẽ:cũ,qa hęc ɔ
dõ principalr denotat tempus,secundario conditionem,& tunc
impedit transmissionem.l.hrs meus.s̃.eo.& l.si cui.§.j.s̃.de leg.j.
item cõdõ,quæ apponir p relatiuũ,qs,vel q est tacita,& illa impe
di:

ADDITIO.

a Ale.¶Conditiones.Limita hãc legẽ,nisi talis conditio inesset ex præsumpta mente testatoris,ar.l.legatum.s̃.e.secundum imo.in l.miles.§.j.de le.2.adde tamen,quòd licet relictũ pro dote sit cõditionale cõditione tacita,vt no.Bar.ĩ l.j.s̃.e.dũ quærit q d ĩ noĩe,& s̃.e.l.quib.dieb.§.Termilius,& in l.sed & si pro dote.ĩ.de le.prestan.perfecta tamen non transmittir.l.Titio centum.§.Titio genero.ver.ante nuptias,s̃.eo.cogita.& conditio quæ apponitur per relatiuum,quis vel qui,est tacita,& illa impedit transmissionem,& hoc etiam tenet imol.in l.Stichum,qui meus erit de le.j.& bal.in rub.C.de insti.& substi.& bal.& imo.in l.qui filiab.§.fi.de le.j.& in l.cum quidam.la.de leg.2.adde an legatum dotis sit purum,vel conditionale,pulchre Anch.cons.233.

dit transmissionem, nisi esset talis conditio, quæ esset apta suspendere post mortem testatoris, nã omnis ɔdõ, quæ venit ex testõ, transmissionem impedit, & ita loquitur hic tex. item op. & vr̃ quòd conditio, quę venit ex testõ, non ĩpediat transmissionem. l. aliqñ. j. e. l. 3. supra de le. j. So. ibi erat tacita, & illa in dubio vr̃ venire extrinsecus, & ideo dico in dubio: ꝙ † si testator vellet impe-
2 dire transmissionem, posset, vt est casus in l. conditionib. §. j. supra eo. Op. & videtur, ꝙ conditiones extrinsecæ impediant transmis-
a sionem, l. miles. §. pro parte. cum gl. s̃. de le. 2. Sol. debes limitare a
3 hoc dcm̃, † condõ tacita, q̃ venit extra testm̃, non impedit transmissionem, nisi veniat ex ptãte legatarij, b tunc. n. impedit, vt d. l.
b miles. §. pro parte. & no. in l. filio pater. ver. sed cõtra hoc op. s̃. de le. j. teti gi in l. qui filiab. §. fi. & l. seq. eo. ti.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Debes limitare. Sed Bar. in d. l. qui filiabus. §. fi. aliter dicit ad intellectum d. §. pro parte. hic alle. & dicit quòd communiter approbatur, sed secundum Im. ibi non videtur hoc verum quia illa cõdõ, si adierit hæreditatem, videtur verificata in vltimo momẽto, seu articulo mortis, in quo est certum amplius non posse adire, vt est casus cum gl. fin. in l. fi. quando di. leg. ced. Vnde dic melius secundum eum quod intelligitur relictũ sub cõdõne, si hæres repudiauerit, quam cõdõnẽ est certum extitisse, ex quo non adiuit vel repudiauit, & ad præalleg. l. vide consimilem in l. ab omnib. §. cũ quidã. de le. j. & idẽ videtur velle imo. in d. §. pro parte. post Bar. ibi. & quod in cõdõne tacita, puta, si volueris, an impediat transmissionem vide Bal. in l. quoniã in priorib. de inof. te. qui tenet, quòd non.

b Ale ¶ In potestate legatarij. Limita, vt hic per imo. si conditio deficit morte legatarij. alias videtur secus, licet penderet à voluntate legatarij, per l. quæ sub conditione, §. fi. de condi. insti. cum gl.

LEX XCIX.

1 *Allegans contraria non auditur.*

1 Titiæ. † Allegans ɔ̃ria nõ audit̃. h. d. Opp. & vr̃ ꝙ ista veniat tm̃ vt nupta, nã primũ legatum petit vt nupta, cõdõne habita ꝓ nulla. item fm̃ petijt adhuc vt nupta, & sic nõ est sibi ɔ̃ria. Rñ. per l. mulieri, & Titio. s̃. e. vbi dr̃, ꝙ mulier admittitur ꝓinde, ac si cõdõ esset impleta, & sic hẽt vt vidua in dubio, & fm̃ petit vt nupta, & iõ est sibi ɔ̃ria. Op. de l. Papinianus. §. sed nec impuberis. s̃. de inof. test. Sol. ibi excipiendo, hic agendo: vel ibi contra diuer-
a sos, hic contra eundem. De quo dic per Dy. in c. a nullus plurib. de reg. iu. li. 6. & per Cy. in l. j. C. de furtis.

ADDITIO

a Ale. ¶ Dy. in c. Et ad no. hic per dy. vide no. bal. in auth. qui rem. in prin. C. de sacro san. eccle.

LEX C.

1 *Nolle non dicitur, qui non potest velle.*

2 *Substitutio facta in casum, si non voluerit, an porrigatur ad alium casum si non potuerit.*

1 Pater Seuerinam. Nõ † dr̃ nolle q nõ ptvelle. h. d. Op. gl. de l. qs vas. §. vetare. j. de fur. So. ibi loqr̃ in ꝓhibẽte petere, & ibi erat ꝑsona in quã cadebat nolũ
a tas, a & volũtas. Vos videtis, ꝙ hæc cõdõ, si noluerit, nõ verificat̃ ꝑ euẽtũ, si ñ potuerit, immo deficit ɔdõ omnino, vt videtis hic. Hoc
2 † vr̃ ɔ̃ id, qđ dixi vobis, ꝙ vulgaris substõ fcã in vnũ casum, si noluerit, porrigit̃ in alium, si non potuerit, vt plenè dixi in l. vlt. C. đ instit. & sub. & in l. Gallus. §. & qđ si tm̃. s̃. de li. & posth. & vidistis no. in l. ex fcõ. s̃. de hæ. inst. Ray. in tracta. substitutionum, dicit, ꝙ illa lex vltima loquitur in instõne, & substõne: hic loqr̃ in legatis Sed quid ad fcm̃, nam substitutio vulgaris hẽt locũ in legatis, sicut in hr̃ditatib. l. Titius & Seius, cum duab. legi. seq. supra de hę. insti. Dic ergo, ꝙ hic fuit facta substitutio in pœnã, si nollet nubere: sed vbi omnino non est delictum, nõ est pœna. l. aliud est fraus. infra de verb. signi. Ista ergo mulier, quæ non potuit esse, si vellet, non debet priuari legato.

ADDITIO

a Ale. ¶ C adebat voluntas. Et no. Bar. in l. j. s̃. de vul. & pup. in 2. q. prin. & imol. in l. ex post facto. la. j. de hære. insti.

§. Ita fideicommisso. Nõ vr̃ sine liberis decedere, q vnicum filium reliquit. h. d.

1 *Verba directa substitutionis an obliquentur.*

a §. Conditionum. Verba ad tp̃s pñt stare ĩ ꝓpria signatione, & pt tp̃s transire ad ĩpropriã. h. d. & ẽ no. cas⁹, & facit multũ ad mãm substõnis ɔpẽdiosæ. Op. gl. multũ fortiter de l. verbis ciuilib & l. in pupillari. s̃. de vul. & pupi.
1 † vbi verba directa nũq̃ obliquant̃. Gl. non soluit. Ray. dicit, ꝙ hic
b iõ, q̃a interuenerat noua ɔfirmatio b iudicis, q̃ confirmatio in substitutione interuenire nõ põt. Sed qđ ad fcm̃? Ego non recordor, quid dixi in l. ꝑcib. C. de impu. nunc dico sic, ꝙ ista lex fm̃ corticẽ verborum facit multum ɔ̃. Sed bñ respiciendo nihil facit. Dico ꝙ dispõ, de qua hic loqr̃ hẽt cãm ɔtinuam, & successiuã oĩ parte tp̃is. Oĩ. n. parte tp̃is gerit tutelã. Vñ merito de necessitate debemus intelligere testõrẽ sic intellexisse: sed substitutio compendiosa non hẽt cãm cõtinuã, & successiuam, quia non potest mori toto illo tp̃e, sed in vno puncto tm̃, & iõ testõr vniformiter intellexit, & iõ si fuerunt semel directa, nunquam obliquãtur. item op. glo. de l. fi. supra mãn. So. illa concordat, non discordat.

ADDITIONES.

a Bar. ¶ Conditionum. Et vide Lu. Ro. in cons. 14. inci. idem videtur concludendum. vbi loquitur prolixe, quando verba improprientur.

Ale. ¶ Conditionum. Hunc §. alle. no. bal. in l. neque. de procu.

b Ale. ¶ Noua confirmatio. Melior est so. quam proposuit Barto. in l. in pupillari. de vul. & pup. hic alle.

1 *Expectare mortem viri quando sit triste.*

Mulieres omnes sunt malæ.

2 *Conditio affirmatiua resoluitur in tacitam negatiuam.*

§. Socrus. Cõdõ, q̃ ptĩpleri ĩ vita legatarij, expectatur, nec ẽ locus Mutianæ cautioni. h. d. Op. ꝙ expectare illã ɔdõnẽ sit triste, l. cũ tale. ĩ prin. s̃. e. So. ꝙ ñ ẽ aliqñ mulieri tri-
1 ste. Hæc rõ † ñ vr̃ bona, q̃a imo tristãt̃ bonæ mulieres, l. fi. ĩ fi. j. rñ. C. de iu. do. Ray. dicebat, ꝙ mulieres malæ gaudẽt, bonæ tristãt̃. rl̃a ẽ, ꝙ oẽs mulieres sũt malæ, vt ĩ Aut. vt sine ꝓhi ma. debi. aut credi. §. q̃a vero. ergo ĩspicit̃ qđ cõiter accidit. ista rõ ñ est bona, quia mulieres diligunt virum, etiam vltra filios. Quare dico, ꝙ potest esse talis conditionis vir, & vxor, ꝙ expectare mortẽ viri nõ est triste, vt si vir est senex, vxor iuuenis, vt dixi in l. Mutianæ.
2 supra eo. Vltimò no. † ꝙ conditio affirmatiua resoluitur in tacitã negatiuam, vt hic, cui ɔcor. l. cũ ita. s̃. e. & l. Mutianæ. vbi dixi.
a §. Fideicommissa. a Dictio, quãdiu, facit ɔdõnẽ. h. d. Op. de l. fi. de ɔd. ĩser. So. vt in glo.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Fideicommissa. Vide no. per Im. in l. in testõ. ad fi. s̃. e. post Dy. & Bal. in l. 1. C. de insti. & subst.

LEX CI.

1 *Dispositio huius l. habet locum, quando substitutio fit à matre, vel ab ascendente per lineam maternam.*

Habet locum in filio naturaliter, &c.

Habet locum, si substitutio fiat nepoti emancipato.

2 *Dispositio huius l. non habet locum in ascendente rogato à descendente.*

3 *Rogatus restituere, si decesserit sine liberis, vel cum liberis descẽdẽtib. intra 20. ann. intelligitur, quod dicti liberi decedant sine filiis.*

4 *Rogatus restituere si decesserit sine filiis masculis, non intelligitur de fœminis, sed fœminæ debent dotari arbitrio boni viri.*

5 *Rogatus restituere si decesserit sine filiis masculis, & si habuerit fœminas, restituat centum si rogatus decessit cum masculis, & fœminis, an habeat locum fideicommissum.*

Cũ au⁹ In fideicõmisso vl̃ relicto à filio post mortem sub intelligitur, si decesserit sine filiis. h. d. Multũ admirat̃ Imperator đ hoc casu ĩ l. acutissimi. C. de fideic. Et hoc, qñ ro-
a gat̃ post mortẽ: sec⁹ si ĩ vita, qđ dic, vi ibi, a & ẽt ꝑ tẽe rõ, q̃a sicut
1 testõr ꝑtulit substitutũ filio, eadẽ rõne nepoti. Quæro, qđ † si ta-
b lis substõ fit à m̃re, vl̃ ab ascẽdẽte ꝑ lineã m̃nã? R. idẽ, b & eadẽ ẽ rõ, q̃a hẽt locũ ĩ filiis nãlib. l. gñal̃r. §. cũ aũt. s̃. de isti. & substi. & no. ibi. Idem ergo si fiat substõ nepoti emãcipato: secus si ex̃neo, vt
2 no. ĩ d. l. cũ acutissimi. ¶ Quęro, † qđ si descẽdẽs rogat ascẽdẽtẽ?
c puto, ꝙ nõ sit idẽ, c q̃a nõ est rõ eadẽ, & hęc l. & siľes loquũt̃ solũ de descẽdẽtib. rogatis: secus ĩ ascẽdẽtib. vel ex̃neis & ita vr̃ tenere gl. j. ad Tre. l. ex fcõ. §. si qs rogatus. ¶ † Quæro, aliquis roga-
3 t⁹ est restituere, si decesserit sine liberis, vel cũ liberis descẽdẽtib. intra 20. ann. an intelligat̃, ꝙ dicti liberi decedãt sine filiis? Puto, ꝙ sic, per hãc l. & l. cũ acutissimi. C. de fidei. etiam si dicti liberi, sunt cõcepti, & nati post mortem testatoris, argum. ĩfra de bon.
4 libe. l. Paulus. §. Paulus ¶ Quæro, † dicit testator, rogo filium, ꝙ restituat, si decesserit sine filiis masculis, an subĩtelligatur, vel fœminis. Videtur, ꝙ sic, per hanc l. & similes. Contrarium puto, q̃a ex eo quod voluit masculos excludere substitutos, videt̃ voluis-
d se, quod fœminæ non excluderentur, d argum. supra eodem. l. cũ ita. puto tamen filias debere cõpetenter dotari ab ipso filio, per auth. res, quæ. C. com. de lega. & quod dixi infra ad Trebell. l. à filia. vel si ipse filius non facit, dotabitur à iudice. argum. de iure
e do. l. ꝓfectitia. circa princip. ¶ Quæro, quid e si dixit, si † filius me⁹
5 decesserit sine filiis masculis relictis fœminis, rogo, ꝙ restituat hæreditatem Titio tantum: & si habuerit masculos, restituat centum: contingit, quod decessit cum filiis masculis, & fœminis, an debeatur legatum. Et videtur, quod sic, vt supra de libe. & posth. l. si ita. Contrarium, dico, quia illud de æquitate fauore testamenti, & institutionis conseruandæ, de rigore secus, vt ibi dicitur. In hoc ergo fideicommisso, quod est onus, hoc nõ erit, sed videt̃ defecta conditio, vt supra e. l. in conditionib. §. fin.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Qđ dic, vt ibi. Pro quo est casus in l. liberto. §. filiũ. s̃. de an. le. & idẽ firmat in d. l. cum acutissimi. & in l. ex facto. §. si qui rogatus. el j. ad Treb. Adde ad hãc. Pe. de Ancha. consi. 437. An. sic. consi. 28. li. 2. & Pau. de cast. consi. 79. & 353.

b Alexan. Respond. idem. Vide Bar. ĩ l. qui filiũ. §. Sabinus. ad Trebelli. idem tenet Cy. in l. generaliter. C. de insti. & substi. & Ang. & imo. in l. ex facto. §. si quis rogatus. ad Trebe.

c Ale. ¶ Non sit idem. Contra, in d. l. generaliter. §. cũ aũt. per l. nã & si parẽtib. ff. de inof test. sed Bar. verũ dicit secũdũ imo. hic, & bene per Ang. & imo. in l. ex facto. §. si quis rogatus. ad Treb.

d Alex. ¶ Non excluderentur. Melius loquitur hic Imp.

* Claud. Vide quod in fortiorib. terminis decidit Rom. cons. 370.

e Ale. ¶ Quæro, quid. Adde in simili no. q. positam per Bar. in l. si extraneus, de condi. ob cau. in contrarium facit l. Titiæ textores. de leg. j. nisi respondeatur, ꝙ ideo hoc ẽ, quia conditio debet strictè, & specifice impleri, l. qui hæredi. in prin. & l. Mæuius. s̃. e. sed tũc in cõtrariũ facit decisio Bal. in l. fi. in prin. C. cõ. de leg. in ver. pone, ꝙ testõr dicit, nisi dicas, ꝙ ibi loquitur in separatis, in legato librorum medicinæ, & iuris ciuilis. quod separabile est, ideo iudicatur de misto, prout de quolibet simplici de per se, d. §. si vero permiste. in Auth. de non eli. sec. nub. & no. Ange. in l. 1. in prin. de ver. ob.

LEX

LEX CII.

Si ita legatū. No. casū, de quo feci magnū festū ĩ l. ĩ illa. & l. hoc iure. ꝭ. de ver. ob. Quærit gl. vtrū hrs illius Titij in cōtinēti petat legatū, vel debeat expectare? Rñ. dt, ꝙ dēt expectare diē. Bul. ꝯ gl. tenet opi. Ro. qa fuit dies apposita disp̄oni, & iō qñ apponit̃ disp̄oni, nō curo, qñ veniat cōdō, semp expectatur dies: sed qñ apponit̃ dies ꝯdōni, vt si nauis ex Asia venerit intra 10. ann. tunc hēt locū distinctio per me in l. hoc iure. & l. in illa. ꝭ. de ver. ob. tetigi in l. 4. s̄. e. & l. cum tale. §. Mœuiæ. s̄. eo. quā distinctionem didici ex gl. hic super verb. legatum.

LEX CIII.

a Eum, qui. [a]Nō nocet medio tpe quē iusta cā añ existentiam ꝯdōnis pdere ciuitatem. h. d. Vidistis ĩ l. ĩtercidit. s̄. eo. & l. sed si ꝯdōni. §. solemus. s̄. de hær. insti. Op. de hær. insti. l. si alienū. §. in extraneis. & Inst. & de hæ. qua. & diffe. §. in extraneis. Dicit gl. aliud in hrditate, aliud ĩ legatis. Dicā ad hoc in d. l. si alienū, §. in extraneis. ¶ Quæro, quare dr̃, añ apertas tabulas. Dicit gl. qa secūdū hæc iura cedebat dies ab apertura tabularū. Hoc est falsū, qa cedebat à die mortis olī, sicut hodie, l. si post diē. §. j. qñ di. le. ce. & l. vni. §. j. C. de ca. tol. l. loqt̃ de lege Papia, q̃ fuit post tpa Digestorum añ tpa Codicis. dixi de hoc in l. si. duob. s̄. de leg. 1. ¶ Quærit gl. qd si legatū est purū, & fuit fcm̃ in diē certū nō capaci? Gl. dicit, ꝙ inspicit̃ tps ꝯditi testī, l. 3. §. qñ aūt. ꝭ. de iu. fis. hoc nō est verū, vt no. in l. si cognatis. s̄. de reb. du. & s̄. de reg. Ca. l. 2. & ibi plenè dicam, tangit Dyn. in l. mortis. infra de dona. causa mortis.

ADDITIO.

a Pom. ¶ Eum, qui. Et vide Ange. & do. meum ĩ l. sed & si in conditione, §. solemus s̄. de hær. insti.

LEX CIIII.

Si fundum. Alienatio rei legatæ sub ꝯdōne, vel impositio seruitutis irritatur ꝯdōne adueniēte. h. d. Quærit gl. vtrū ĩterim valeat alienatio, & seruitutis impositio? Dicit gl. olim sic. hodie nō. Vide glo. super verbo, finietur, ibi, d resti. & ea, quę par. & c. §. 1. & dic ꝯriū, & ibi no. alias gl. contrarias, dixi in l. seruo legato, §. j. s̄. de legatis primo.

LEX CV.

a Hoc genus. [a]Cōdō, q̃ pōt impleri viuo legatario, nō impleť pstita cautione mutiana. h. d. Quæro, an debeamus expectare mortē Titij? Gl. dicit, ꝙ sic. Sed quare non sic in ꝓhibitione ĩtelligit̃ de primis nuptiis, sicut ĩ permissione? glo. respond, multum bene, & ideo no. glo. & tenę eam menti.

ADDITIO.

a ¶ Hoc genus. Adde quod per hanc l. consuluit Old. consi. 16.

LEX CVI.

Aliquando. Expressio eorū, quæ tacitè ĩsunt, nihil operatur. Item ꝯditio tacita ex testō proueniēs impedit trāsmissionem. h. d. ¶ Opp. & vr̃, ꝙ expressio eorum, quæ tacitè insunt, aliquid operetur. l. si ita. §. illi si volet. s̄. de leg. 1. & l. si ita, s̄. eod. Soluit gl. ꝙ conditio illa non est tacita, immo statim ibi acquiritur sibi etiā ignorāti, licèt possit postea repudiare: de qua repudiatione dic, vt l. si qui. s̄. de condi. institu.

LEX CVII.

Libertis. Dictio hoc amplius, non solum est repetitiua legati, sed etiam conditionis præambulæ. h. d.

LEX CVIII.

1 *Ablatiui absoluti faciunt conditionem & quando fideicommissum. n. 3.*
2 *Modus, quanquam de futuro, non impedit transmissionem.*
4 *Fideicommissum transmittitur ad hæredes, licèt hæreditas non adita nō transmittatur.*

A testatore. Ad hrdē ius implēdi ꝯdōnē non transit vt fideicommissum pficiat. h. d. & est not. lex.
1 †No. quod ablatiui absoluti [a] faciunt ꝯdōnē, vt hic, ibi acceptis, & c.
a ita gl. in l. cū ab eo. s̄. de ꝯh. em. licèt gl. a'r hic dicat. dic, vt stati dicā. Scdō no. qd dixi in sumario. Tertio no. hic à ꝯrio sēsu, ꝙ mo-
2 dus q̃q̃ † de futuro nō ĩpedit trāsmissionē. Videbitis text. ĩ l. si post
b diē. §. iisdem. ꝭ. qñ di. le. ce. ¶ Op. & vr̃, [b] ꝙ ĩ dubio p̄sumit̃ mod⁹, nō ꝯdō. l. cū ab eo. s̄. de ꝯh. em. Gl. rñdet, ꝙ ibi nō dicit, ꝙ ĩ dubio non p̄sumať, sed dicit, ꝙ dēt inspici qd̄ est actū. Sed opp. p dictionē, vt, inducitur modus. p si, ꝯdō: sed hic non est si, ergo vr̃ obstare, l. eas cās. s̄. e. dicit gl. expone, vt, p si: sed certe tūc esset mala grāmatica. Quare gl. in d. l. cū ab eo. dicit, ꝙ aliqñ iducit̃ ꝯdō p vt, sicut est
c hic. Tu dic, [c] ꝙ hic inducit̃ ꝯdō ex virtute ablatiuorum positorum absolutè. Dic, vt dixi in l. quib. dieb. §. fi. s̄. eod. Mō venio ex glo. &
d hoc dimisi dicere s̄. eo. l. 1. & sunt multū dubia. ¶ Op. [d] nā ista ver-
3 ba, acceptis nummis, † ĩducūt fideicōmissū purū, l. fideicommissa §. cū eēt. s̄. de le. 3. & hoc indubitāter est verū inter hrdes, vt no. in l. ĩ rōne. §. tametsi. ꝭ. ti. px. & hic erāt cohrdes. Quid dicemus? dico: ꝙ isti ablatiui absoluti faciūt ꝯdōnē, qñ nō pñt inducere fideicommissum, vel ex nā p̄sonæ, cui adiicit, qa non pōt grauari, vl' ex nā rei, ar. eius, qd no. in d. l. in rōne legis Falcidiæ mortes, §. tametsi. ꝭ. tit. j. & ita dēt intelligi qd̄ dixi s̄. eo. l. j. sed qñ referunt̃ ad personā, & ad rē, in qua pōt cadere fideicōmissū, iducūt fideicōmissū ꝯtū ad se, vt hic: & est casus in l. fideicōmissa. §. cum eēt. s̄. de leg. 3. & l. si seruus. §. q margaritā. ꝭ. de le. 1. Sed quo ad aliud hēat vī ꝯditionis, vt hic, & volo dicere sic, Titia hrs acceptis cētū à Titio restituas hrditatē Titiæ cohrdi, illa cētū sūt ĩ fideicōmisso quo ad illā Titiā, sunt in ꝯdōne quo ad hrditatē, vt sit pinde ac si diceret Titia det cētū & ĩ cētū dederit, hrditatē accipiat, hic ē cas⁹ no. & ideo nō poterit hrē hrditatē, nisi illa cētū det. Dices tu, ꝙ illa so. ē ꝯ ea q̃ dicta sūt. s̄. e. l. cui fūd⁹. qñ ꝯdō hēt disp̄onē pcedētē, i⁹ adīplēdi cōdōnē transit ad hrdē. l. diē. §. j. s̄. de arbi. & dixi ĩ d. l. cui fund⁹. & doc. in l. pe. C. e. ti. sed hic hēt pcedētē disp̄onē: ergo, & c. So. illud ē verū, qñ hēt pcedētē disp̄onē quo ad hoc, vt dānū euitet, vt ibi. ñ vt lucrū cōsequať, vt hic. itē op. de l. si prędio. ĩ pri. s̄. de in diē addi, & fortifico ꝯriū per hoc, qd̄ dixi in d. l. cui fundus, qñ ille, q dēt obligare ex implemēto ꝯdōnis, aliqd accipit. i⁹ adīplēdi ꝯdōnē transit ad hrdē, vt ē casus in l. 2. C, de pac. inter emp. & vēd. Sed hic aliqd accepit, ergo ius implēdi ꝯdōnē dēt trāsire ad hrdē. Sol. Illud ē verū in ꝯctib. ĩ vltimis volūtatib. nō pcedit, vt no. ibi. Vl' dic, ꝙ ille, q ĩplet cōdōnē, ꝯseqt̃ aliqd ex cā onerosā, vt ibi, secus si ex cā lucratiua, vt hic. Op. ad vltimū no. qd̄ dixi, ꝙ mod⁹, q̃q̃ de futuro, ñ ĩpedit transmissionē, vt hic à ꝯrio sensu. nā imo vr̃, ꝙ hrditas nō possit restitui nisi ei, cui testōr iusserit restitui, l. si mulier. §. ex asse. de iu. do. Rñ ñ pōt restitui alij, si ē in rē suā ꝓcurator, vt ibi: s; hrdi. q repsentat p̄sonā defuncti sic, vt hic. Sed op. † hrditas ñ adita
4 nō trāsmittit̃, l. vni. §. in nouissimo. C. de ca. tol. eadē rōne nec fideicōmissū dēt trāsmitti, cū fideicōmissari⁹ quodāmō sit hrēs. l. si filij⁹, §. j. ꝙ cū eo. ꝭ. ad Tre. l. postulāte. §. j. Gl. fateť ꝯriū, & hoc nō dēt exponi sic, qa si sic exponeret, esset male positū. Et ita tenet gl. in l. cū filio. s̄. de le. j, Ita tenet Azo in sum. C. de fideicō. circa finem secū. col. Cōtrariū ē veritas, & ita tenēt oēs doc. vt p3 in l. cogi. §. idē Mœtianus. & l. postulante. ad Trebel. & l. apud. iuli. §. Antistia. e. ti. & ibi no. & ꝓbať p hāc legem, & est casus in l. 3. & l. si in p̄sona. C. de fideic. & Dy. & alij Moderni hoc tenent in l. cum filiofa. supra de l. j. Ad rōnē, quā dicit ꝙ sicut hrditas non transmittitur añ aditionem, sic nec fideicommissum, Dy. respondet, ꝙ hrditas ante aditionē non transmittitur, quia hrs nullū ius habet. Sed si decedat intra annum, qui datur ad deliberandum, intra illum annum transmittitur, l. cum antiquiorib. C. de iu. delib. Sed fideicommissarius habet actionem ex testō, & iō illa actio transmittitur, vt dicit Dy. hic & ego scribo, in l. cum filiofa. s̄. de le. j.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Ablatiui absoluti. Et quid in cōtractibus vide bar. in l. ab emptione, in prin. de pac. per illum tex.
b Ale. ¶ Op. & videtur. No. bene quòd in dubio verba, quę pñt se habere ad modum, & ad conditionem, sic debent interpretari, vt conditionem importent. Bar. videtur tenere contrarium in l. cum mota, in prin. C. de transa. cum quo conc. bal. in l. & si post tres, si quis cau.
c Pom. ¶ Tu dic. Limita per gl. in l. 2. in versi. filio præcedente. ff. de vul. & pup. Vide pan. consi. 92. in 2. vo. & bar. consi. 51. in 1. vol.
d Ale. ¶ Op. adde bal. in l. j. §. filium, ꝭ. de contratab.

LEX CIX.

Si inuitis. Op. & vr̃, ꝙ hrdes inuiti non possunt reuocare, cū teneantur actione in factum, l. 3. §. fi. de condi. ob cau. Sol. de rigore possunt. de æquitatę repelluntur. secundū gl

LEX CX.

Qui sub conditione. No. hūc tex. & habuistis. ĩ l. cū seru⁹, & l. si cui. s̄. e. Hic dr̃, ꝙ dēt ꝓbare: ꝙ nihil subtraxit, qualr̃ probet? Rñ. probať eo ipso, ꝙ non
a ꝓbať ꝯrium. l. sup seruis, C. q mili. non pos. lib. 12. Quæro qualiter, [a] poterit ꝓbare, ꝙ illud, qd scripsit, est verū? Dic, q̃ā sunt personæ q̃ non tenentur, & earū statur iuro. l. si qs ꝓ redēptione. C. d donat. & in l. diuus. ꝭ. si cui plus, q̃ per l. Fal. Sed in casu legis nr̄e dico, ꝙ ꝓbatur eo ipso, ꝙ ꝓbať, ꝙ bonus vir tm̃ expendisset in hoc, hic est casus in l. fi. C. de ali. pupi. præ. tunc credo, ꝙ non sufficeret dicere tm̃ expendi in illa domo, & tm̃ expendisset bonus vir: non tñ probatur: sed debet probari tantum me expendisse, & quòd tantum expendisset bonus vir, vt probatur in l. excellentia ibi, flagitantib. C. de ero. mi. an. n. lib. 12. quod tene menti, quia not.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Quæro qualiter. Qualiter probetur quem diligenter expendisse, vide bar. in l. cum seruus, s̄. e. & Imo. hic, & vide ꝙ no. bar. in l. fi. C. ad Mace. & bar. in l. diuus. si cui plus, quā per l. Fal. de quo ibi dixi, & qualiter probentur expensę in melioratione rei. bal. in l. si per imprudentiam, de euic. & vide barto. in l. fi. §. in computatione, de iu. deliberan. & ibi bal.

LEX CXI

1 *Conditio indiuidua potest per vnum ex pluribus impleri: & proderit omnibus nisi voluntas defuncti sit contraria.*

Tales. Cōdō indiuidua plurib. apposita, nō potest nisi ab oĩbus impleri, [a] diuidua verò ex cā diuidit̃ tā ex parte implētiū, quā ex parte eorum, in quorū p̄sonis dēt impleri. h. d. vsq; ad §. Priscus. Op. dr̃ hic, ꝙ ꝯdō indiuidua non potest impleri per
1 vnum, ꝯ C. eo l. pe. So. fateor, † ꝙ pōt impleri per vnum, vt prosit sibi tm̃, vt ibi: non aūt vt prosit omnib. nisi ꝯria sit voluntas defuncti, ita probatur ibi, & in eo, qd dicit gl. ꝙ prodest. oĩb. male dicit
b De hac mā [b] qualiter scindatur ius implendi, dixi s̄. e. l. cui fundus.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Ab omnibus impleri. Vide quod dixi post bar. in l. si mihi, & Titio. de ver. ob. & ponit bal. in l. j. in 8 q. C. quando non pe. par.
b Alc. ¶ De hac materia vide bar. in l. si peculium seruo. de sta. lib.

a §. Priscus respondit. Statuliber debet rõnem reddere, vbi iudici videbitur. h. d. no. hanc legem, & facit ad materiam. l. item illa. s. de consti. pec. Facit etiam ad totum titu. C. vbi de cri. agi op.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Priscus respondit. Hunc tex. alle. Bal. in l. j. in 8. q. C. de insti. & substit. alle. Bal. in l. j. in ver. quæro, Iudex. de lib. leg.

LEX CXII.

Cum filius. Non dr̃ quis posse administrare res suas ante 25. annum. h. d. & est notabilis text.

Ad legem Falcidiam. Titu. ij.

Dictum est. s. de legatis: verum quia de legatis detrahitur Falcidia, igitur sequitur videre de l. Falci.

LEX PRIMA.

1 *Lex Falcidia à falcidio dicta, vel à falce, quia sicut falx, resecat.*
Prætor ius ciuile non tollit ipso iure sed exceptione sic.
2 *Statutum, ꝙ filia sit contenta de dote pro falcidia debita in bonis patris, intelligitur pro legitima.*
Verba debent intelligi secundum qualitatem personæ, ad quam referuntur.
3 *Statutum disponens illud: quod prius est dispositum de iure communi, dicitur ius municipale: & non commune.*
4 *Dictio vsque, quid significet remissiue.*

Lex Falcidia lata est. Diuiditur in tres partes. Primò ponitur ordo, quo lex falcidia fuit introducta. Ibi, q̃ primo capite. ponitur mēs, & verba primi capitis. Ibi scdo. ponit
1 mēs: & verba secundi capitis, vsque ad §. lex fal. Quæro, † quare ista lex appellat̃ lex falcidia. Gl. dicit ꝙ appellatur à falcidio consule, sicut Publiciana: sed contra iste falcidius nō dẽt posse tollere legē 12. tab. ipso iure, sicut nec p̃tor potest iᵒ ciuile tollere. §. quos aūt. inst. de bo. pos. ; & ꝓbatur in l. filium. §. sed quemadmodum. j̃. de bo. pos. contra tab. & l. ex duob. §. fi. de vulg. & pu. So. Fateor, ꝙ prætor ipso iure non potest tollere ius ciuile, sed ꝑ exceptionem sic: sed iste falcidius fuit consul, q̃ potest ipso iure ius ciuile tollere. Alij dñt, ꝙ iste falcidius fuit tribunus. ita hr̃ in decre. 2. di. c. q̃dam. Alij dñt, ꝙ lex falcidia dr̃ à falce, q̃a sicut falx resecat gramē, ita lex Falcidia resecat legatum. Quidam dānāt istā opi. q̃a in primo capite istius legis ñ resecātur legata, & t̃n lex falcidia appellat̃: sed rñ. licèt non resecet, t̃n animum resecādi habuit. Itē, q̃a principal'r ad hoc inducitur, vt resecaret, iō ab eo nominatur, ar. l. gritur Hermaphroditum. s̃. de sta. ho. Hæc plᵒ placet q̃ prima, quia video, ꝙ Trebellianica appellatur falcidia l. pater filium. in prin. j̃. e. & l. Titia, vbi appellatur lex falcidia Trebellianica, l. iubemus. C. ad Tre. & sic dico, ꝙ largo sumpto vocabulo q̃cq̃d resecat, pōt
2 dici falcidia, q̃d facit † ꝓ statutis. q̃ sunt in aliq̃b. partib. Dicit statu
a tum, ꝙ filia femina sit c̃tenta dote ꝓ falcidia debita in bonis patris. Dicit filia ego volo legitimam meā, q̃a nō est falcidia, sed q̃dā doc. hñ determināt, ꝙ ꝑp cōem vsum loquendi intelligitur falcidia. i. legitima. iō de legitima intelligit̃. ar. l. cū de Lanionis §. Asinam. s̃. de fund. inst. Præterea verba debent intelligi s̃m qualitatē ꝑsonæ ad quā referuntur. l. plenum. §. æquitij. de vsu, & ha. & l. si qs filio exhæredato. §. irritum. s̃. de iniu. te. pro hoc ego do. gl. in l. si patronus. §. j. j̃. de do. & Azo vr̃ ponere in summa. in auth. de hær. & fal. ver. hic aūt. Op. & vr̃, ꝙ hēt facultatē legandi à lege 12. tab. vt j̃. de ver. sig. l. lege obuenire, & inst. e. in prin. Gl. so. dedit. i. datam confirmauit. Hēt ergo quis ꝑtanteē c̃dēdi testūi ex l. 12. ta. & l. falcidia. Vlterius op. & vr̃, ꝙ quilibet ciuis nō pōt hoc facere, l. si q̃ramus. s̃. de test. So. vt in gl. Op. Insti. de le. §. legari. So. vt ī gl. ¶ Quæ
3 ro † si statutum disponit illud, ꝙ prius erat dispositum de iure
b cōi, an sit statutū, an lex? Hoc est vtile scire ꝑp multa, q̃ p̃nt occurre. Io. And. in c. j. extra, de cōsti. li. 6. tenet, ꝙ statutum sit ius cōe, & ꝙ sit verum ꝓbatur per l. ius ciuile. s̃. de iusti. & iu. & per l. si credi tori. s̃. de le. j. Sicut. n. ius gentiū alteratur, cum aliq̃d adijcit̃ vl' detrahitur, ita & ius ciuile, nisi aliquid addat̃, vel detrahatur p iᵒ municipale remaneret ius ciuile, & ꝓ hoc facit ista l. s̃m expositionem gl. in c̃riū, quia si testōr disponit s̃m ius cōe, vt q̃a veniences ab intestato instituit, valet vt vltima voluntas, l. 2. s̃. de iniu. test. & c l. Gallus. per totum. s̃. de liber. & posth. Præterea nihil ꝓhibet deduci in statutum ciuitatis illud ꝙ est de iure cōi, sicut nō ꝓhibet deduci in stip'lōne, vel in aliā c̃uentionem. l. 2. circa prin. s̃. so. ma. & l. si pupillus. circa prin. j̃. de noua. & l. si ita stip'o facta fuerit. j̃. de verb. ob. per istas vltimas rōnes ꝓbo ꝙ statutum sit ius municipale, & ciuile, & addat nouā formā agendi vt conditione ex statuto agat, qui prius poterat de iure cōi agere: & pro hoc facit ista lex s̃m istā expositionē, quā feci. Itē super eodem habet locum ius ciuile, & p̃torium, vt in bo. pos. secundum ta. & glo. do. io. an. puto verā in casu, in quo loq'tur ꝓut ad superiora refert̃. ¶ Vltio
4 † vide hic dictionē vsque, de cuiᵒ significato ponit Ia. de Are. hic:
c & Cy. ēt in l. caligato. C. de nup. dixi in l. patronus. §. j. de leg 3.

ADDITIONES.

a Pro Falcidia. Adde Pau. de Cast. consi. 199.
b Bar. b. ¶ Quæro si statutū disponit. Et vide Bal. in l. 1. C. de consti. pe. & vide tex. in l. 3. §. fi. de leg. 3. & vide tex. in l. magistratus, ad muni. & vide gl. in l. fi. §. in computatione. C. de iu. deli. & vide quæ dixi in c. t. de rescrip. Adde Io. And. in cap. 1. de fil. presb. in nouella, in 6. & in tit. de testa. in rub. Bal. in l. j. C. de consti. pe. Ale. hic, & Fely. plenissime in c. 1. in ver. ma char. extra de rescrip.
c ¶ Vsque. Adde de hac dictione, & multis aliis Old. consi. 49.

1 *Falcidia resecatum, an sit naturaliter debitum, quod sic contra vltramontanos.*

§. Secundo capite. Op. in Auth. de triē. & se mis. post prin. & C. de inof. te. auth. nouissima. Sol. Hic loquitur in quarta debita iure ĩstōnis, vt ĩ gl. Secūdò no, ꝙ non liceat capere, l. non est dubiū. C. de legat. Sol. intellige hanc s̃m illā, ꝙ debeat capere de volūtate hr̃dis scripti, vel rē vacātē. l. pe. j̃. ꝑ le, vel q̃a testōr ꝑmisit. l. Titia cum testō §. j. s̃. de le. 2. Aliàs si ex istos casus caperet, perderet legatū. d. l. nō est dubium.
1 ¶ † Quæro, an istud, q̃d resecat̃ ꝑ l. Falcidiā, sit nāliter debitum? Et gl. tenet, quòd sic. l. cū qs. C. de iu. & fac. ign. & l. cuius ꝑ errorē. j̃. de re. iu. & l. 1. s̃. de c̃di. ind. Doc. Vltramon. tenet c̃rium ꝑ istā legem. q̃n non ꝑmittit disponere nisi vsq; ad dodrātē, & q̃n lex resistit obligationi, nālis obligatio impedit̃. l. si non sortē. in prin. s̃. de cō
a di. inde. sed hic resistit, ergo, & c. Præterea istud probat̃ in l. lineam Margaritarū. j̃. e. & Cy. tāgit in d. l. cū quis. sed semꝑ reprobaui, & dico, quòd immo est debitū nāle, vt tex. C. e. l. j. vbi dicit. si hr̃s dat scienter vltra, tunc non vr̃ donare, ergo aliquo iure est debitum, alias donatio est. dixi vobis in l. si patronus. §. 1. j̃. de do. Ad rōnē Vltramontanorum dic, ꝙ lex Falcidia non resistit obl'oni, sed non assistit, q̃a dicit, ita t̃n ꝙ quarta & c. Sed c̃ istam so. facit Insti. eod. §. 1. vbi dicit tex. ꝙ lex Falcidia ꝓhibet. Sol. ꝓhibet. i. non ꝑmittit, sicut dicimus in l. stip'lo. §. alteri. j̃. de ver. obli. Ad d. l. lineā. rñd. ꝙ dñiū rescindit, sed non obligationē nālē, q̃a remanet nālis obligatio, prout erat primo.

ADDITIO.

a Bar b. ¶ Præterea istud. Et vide Bal. plenè in l. cum quis. C. de iur. & fac. igno.

1 *Statutum: quod loquitur in coniunctis: quod locum habeat in omnibus: & per omnia in extraneis, intelligitur in casibus: in quibus potest habere locum.*
2 *Factio recipit extensionem passiuam.*

a §. Lex Falcidia. Ad testamentum per fictionem legis Corneliæ confirmatum pertinet lex Falcidia. h. d. Oppo. & videtur, ꝙ omnes leges testamētariæ ñ possunt habere locum, l. si quis filio exheredato. §. irritum. s̃. de iiust. testa. & l. 3. de verbo. signi. Solue, vt in gl. quia illæ respiciūt veritatem, & hæc lex respicit fictionem. Ista probantur per d. l. si quis
b filio exhæredato. §. irritum. suprà de iniu. test. Et hoc no. Mar. bad
1 hoc, † quod tota die fit, in ciuitate ista fuit statutum factum, quod statutum, quod loquitur de coniunctis, habeat locū in omnibus & per omnia extraneis, intelligitur in casibus, in quibus potest habere locum: quia si esset in statuto primo, ꝙ in consanguineis propriis compromittatur, non potest habere locum in extraneis, & pro hoc facit l. ista. ¶ Oppo. quod est secundum fictionem, de
2 bet † strictè accipi, & non recipit extensionem: l. mulieri, & Titio. supra titu 1. facit l. Vranius. & quod ibi dixi, infra de fide iusso. hic dicitur contrarium. Solu. Nō recipit extensionem, scilicèt actiuè hoc est, vt ipsa fictio extendatur ad alia, Vt in contrarijs: sed extēditur passiuè, hoc est, vt aliæ leges testamentariæ ad ipsam extendantur. Hoc tetigi in l. 2. supra de legatis j. & pono in l. omnes populi. suprà de iustitia & iu. circa materiam interpretationis. Pone, filiusfamilias potest facere testamentum per formam statuti, habebunt ne locum in eo leges, quę loquuntur de testamento? Cer
c tè sic, c

ADDITIONES.

a ¶ Lex Falcidia. Adde, quod Pau. de Ca. inducit hunc tex. ad q. ꝙ si testator habēs plures filios, illos instituit, & grauauit, quod si decederent sine liberis, restituāt hæreditatē Titio, si vnus ex prædictis fratrib. erat constitutus in sacris, quod non cēsetur ille grauatus, quia non poterat licitè generare filios, ad hoc vide quod voluit Roma. consi. 438.
b Poma. ¶ Et hoc not. Mar. vide Alexan. in l. 1. in 1. no. in j. col. ff. de legat. 1. iuncta gl. in l. mācip. in verb. subest forma. C. de seru. fugi. & in l. princeps. cum glo. ff. de leg.
c Poma. ¶ Certe sic. Vide concor. per. Gardi. consi. 70. vbi limitat.

§. Ad eos, qui omissa. Falcidia habet locum in legatis, quæ de iure prætorio tantū debentur, & in his, quorum dies cedit ab adita hæreditate, & in his, quæ post facto, an debeantur, apparet. hoc dicit. Opp. ꝙ non valet legatum factum ei, qui est apud hostes, quia non est capax: vnde videtur obstare, quod habuistis ĩ §. in extraneis. Institu. d hæred. qua. & diff. So. confirmatur per fictionem postliminij, vt vidistis in l. illa. §. 1. suprà de hæt. institu.

1 *Relictum Deo intelligitur relictum ecclesiæ.*
2 *Hic §. an hodie sit correctus.*
3 *Trebellianica an cesset in relictis ad pias causas.*

§. Ad

a §. Ad municipum. Op. de §. si āt hrs. in auth. de ecc. ti. vnde sumitur aut. sil'r. C. eo. gl. sol. q hic loqr̄, qñ relinqtur Deo, ibi ad pias causas. Istā sol. reprobat gl. per l. si qs ad declinādam. §. pe. C. de epi. & cle. Alij dñt, q est dif
b ferētia, an relinquaṫ Deo, b vel eccl'iæ. Sed ista est non vera, ga qñ
1 † relinqtur Deo, vr̄ relictū eccl'iæ, vt in §. si qs in noīe, in auth. de eccl. ti. Alij dñt, & tenēt, q ista corrigiṫ per illā, & istā tenet gl. hic.
2 Alij, † vt Old. dñt, q ille §. si āt hrs. loqtur in hr̄dib. q fuerunt in mora soluēdi, & vidi multos doc. hoc dicentes, & gl. recitat in l. si qs ad declinandā. C. de epi. & cle. & doc. vt Ia. de Bu. dñt istā esse verā de iure: s3 ga Cy. dt ɔ̄rium in d. auth. sil'r. ideo ego non audeo dicere ɔ̄riū. Sed mihi vr̄, q in corpore nō dicaṫ, q sit in mora, sed q p Falcidiā recusabat soluere: & si esset in mora, aliquo mō puniṫ, vt pbaṫ ex eo, qd seqtur in illo §. & ex §. q eum p̄cedit. Ego credo, q illa lex sit correcta, & ita cōiter teneṫ. ¶ Quæro, qd de quarta debita iure nāē? Et dic, vt in gl. & simile in d. l. si quis ad declinan-
3 dam. Quæro, † vtrum trebellianica cesset in relictis ad pias causas: dicam in l. Marcellus. §. quod autem. ꝟ. ad treb.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Ad municipum. Et de materia huius § vide plenissime mode. in auth. similiter. C. e. & vide tex. fin. in l. decem. ff. de fideic. l. vbi ex legato libertatis non detrahitur Falcidia. & vide ibi ang ponentem sing. opi.

b ¶ Deo. Adde, an relictum, vt pingatur imago alicuius Sancti, dicatur pium, ang. cons. 224. & an de legatis ad pias causas detrahatur Falcidia, vide Old. cons. 191. Fede. cons. 130. & cle. Ro. cons. 28. & 239.

§. Non solum. Ad omnia legata, quæ debent de substantia testatoris pficisci, pertinet l. Falc. h. d.

1 *Falcidia non detrahitur de mortis causa capione. & latius nu. 3.*
2 *Legatum nomine pœnæ de iure Digestorum valet, nisi dispositio esset probrosa.*
4 *Imputari quando dicatur, & quando non.*

§. Item si ita. Si legatū soluaṫ anteq̄ in aliud transfundaṫ, lex Falcidia locum h3: secus si postea. Itē qd mortis cā datur ad euitandam alterius legati præstationem, ad legē Fal. nō pertinet. h. d. Diuiditur in duas partes. Primò loqr̄ qñ legatū inc. à præcedenti dispōne. Sc̄do, qñ inc. à præcedenti ɔ̄dōne.
1 Secūda ibi, idemq; erit. ¶ No. vnū † hic vr̄ velle, q ex mortis causa capione non detrahaṫ Falcidia. ¶ Primo op q relictū non v3,
a qa vr̄, q sit relictū noīe pœnæ, l. j. de his, quæ pœ. no. Sol. † fm tpa antiquissima non v3, s3 secūdum tpa ffōrum sic, vt hic, nisi præcederet dispō opprobriosa, vt nq. s̄. ti. j. l. multa per Dy. ¶ Op. dr̄ in primo casu penū esse in legato: ɔ̄, in l. j. s̄. de pe. le. Sol. Ibi à ɔ̄dōne, hic à dispōne: non est verū, ga ibi à dispōne. Dicit gl. non est ɔ̄, ga dr̄, non p̄t peti, ergo nō est in legato, sed statim dicā. Op. q vsq; ad interpellationem possit soluere. Itē vsq; ad lit. contest. l. si penū. ꝟ. qñ dies le. ced. Sol. gl. & fatetur ɔ̄rium, & sic gl. videtur dicere, q tex. non bene dicat. Sed certe Iurisconsultus bene dicit, & dico, q d3 intelligi, quòd p̄t soluere vsq; ad interpellationē, d. l. si penū. s3 interpellari non d3 incontinenti, sed aliquo spatio præmisso, l. qd dicimus. ꝟ. de so. Itē vsq; ad lit. contest. si alia interpellatio nō p̄cederet. ¶ Venio ad aliā gl. & gl. innuit, quòd duo sunt legata. Cōtrā, de l. si cū ɔ̄finitione. ꝟ. qñ di. le. ce. duo sunt legata verè. s3 in effectu vnū est. & ista est veritas. Vltimò op. de l. si penū. ꝟ. qñ di. le. ce. gl. sol. quòd l3 hic nunq̄ potuit peti, tñ fuit in obl'one ciuili, & nāli. Alij sunt in alia opinione, quòd nunq̄ fuit in obl'one: s3 est ɔ̄ d. l. si penū. & vide istā gl. Tenet ergo gl. quòd inc. à p̄cedenti dispōne nunq̄ est in petitione, s3 in obl'one ciuili, & nāli, & ista vr̄ pbari per d. l. si penū. qñ di. le. ce. Contra istā so. est gl. in l. obl'onū ferè. in fi. ꝟ. de ac. & obl. qd interim est in petitione. Alia gl. est in l. duo. s̄. p soc. Dy. & Ia. de Are. in l. ita stipulatus. de ver. ob. vr̄ istas gl. tenere. do. Old. in d. l. ita stipulatus. reducit istas gl. ad concordiā, dicit: Qñq; volo petere quo ad effectū ɔ̄secutionis, & tūc nō p̄t fieri, vt ɔ̄sequar, & rō est, ga lit. ɔ̄te. super penu statim nouaṫ prima obl'o. & incipit deberi q̄titas: nō ergo in snīa poterit à modo deduci, qd desinit esse in obligatione, ita loqr̄ hic. & l. j s̄. de pe. le. qñq; peto quo ad effm̄ inducēdæ nouationis, seu transactionis, tūc istud bñ possum facere. & sic loqr̄ gl. ɔ̄ria, & p hoc iste tex. & hoc approbo in d. l. ita stipulatus. ¶ Sed ɔ̄ istud op. fortiter, lex dt, si lego penū, & si penū nō dederit hrs, centū dato. q primū legatū vr̄ adeptum sub ɔ̄dōne, l. aliqñ, s̄. ti. j. per ɔ̄ns vr̄ sub ɔ̄ria ɔ̄dōne datum, l. si penū. ꝟ. qñ dies le. ce. & pēdēte ɔ̄dōne datū nō est in petitione, nec in obl'one, cedere diē. ꝟ. de ver. sig. Quid dicem'? Quidam hn̄t in additione Dy. & vr̄ dicere, q iō hoc, ga talis cōdō post mortē legatarij legatū nō suspēdit, ga legatario moriente certū est, q ei pen' nō solueretur. Sed certe l3 hoc sit verū, tñ sequtur p hoc, q nō impediṫ trāsmissio: nō āt seqr̄, q deṫ petitio, vt dixi s̄. ti. j. l. hrs meus. Dic ergo, q tex. dicit, q legatū est, & transfundiṫ. Ad ɔ̄riū rñ. q vr̄ sub ɔ̄dōne ademptum. s. tunc extiterit ɔ̄dō. Et hoc vr̄ velle tex. in l. ɔ̄ria. ibi, eo casu quo centum, &c sic est aliud in isto casu, quo in pœnam hr̄dis nō soluentis fit transmissio, quo casu primū legatū nō desinit esse purū, & sic p̄t peti vt hic: sec' si legatū
3 ex alia cā sub ɔ̄dōne adimatur, seu transferatur. ¶ † Quæro, vtrū
a de mortis cā capione detrahatur Falcidia? Vr̄, q nō vt hic, & ꝟ. e. l. acceptis. Contrarium vr̄, C. e. l. pe. Et hoc determinauit gl. Ad istā l. resp. gl. q hoc est pp morā hr̄dis. Ad l. acceptis. resp. gl. q ibi hrs accipit, nō dat. Tāgit lati' in l. q ɔ̄tio. s̄. de do. cā mor. & inst. e. l. j. & Cy. in l. si mortis. C. eo. Dy. reassumēdo oīa dcā gl. dt, sic. Qñq; hrs accipit mortis cā, & nō ɔ̄putaṫ in Falcidiā, d. l. acceptis. & l. j. in quantā. ꝟ. e. Qñq; hrs dat, & tūc aut hrs dat ɔ̄ defuncti voluntatē, aut p̄ter, & nō detrahiṫ Falcidia, d. l. q ɔ̄tio. de do. cau. mor. Qñq; dat fm voluntatē defuncti. & tūc aut fuit ī mora, & nō detrahiṫ Falcidia: aut in mora nō fuit, & detrahiṫ. Sed ista verba vr̄ ɔ̄ venideq; erit. gl. voluit ad ɔ̄riū rñdere, ideq;, s. si tñ mora iā facta sit. S3 certe vr̄, q tractat iurisɔ̄sult', Ideq3. s. ad d̄trahēdū Falcidiā, & sic ɔ̄ est vera distinctio Dy. Præterea Falcidia resecat legatū ipso iure, l. Plauti'. & l. lineā Margaritarū. ꝟ. e. s3 tunc hrs nō p̄t esse in mora, qa nulla est petitio, l. si pupill'. ꝟ. de ver. ob. Præterea q mora non priuet Falcidia, est expssum in l. cū pr̄. §. j. ꝟ. e. Quid dicem'? Ia. de Are. in d. l. q ɔ̄tio. dt, qñq; mortis cā capio daṫ ad euitandā alteri' legati p̄statione, & tunc nūq̄ detrahiṫ Falcidia, vt hic. Qñq; daṫ ob aliā cām, & tūc bñ detrahiṫ Falcidia, l. pe. C. e. & ista est vera, & eā teneatis, quā
4 Old. tenebat: & hoc dixi in d. l. q ɔ̄tio. Quæro, † qualr̄ dr̄ imputari? Rñ. dr̄ imputari, qa Falcidia detrahitur, non imputari intelligitur, quando Falcidia non detrahitur, & istud colligitur ex duabus gl. vna est super verbo, imputari, alia super verbo nec in Falcidia.

ADDITIO

a ¶ De mortis causa. Adde vt per Bal. consi. 484. ad Rom. consi. 75. & 79.

1 *Vsusfructus est diuiduus, sed aliæ seruitutes indiuiduæ, nu. 3. & ibi de ratione.*
Falcidia de diuiduis detrahitur de re ipsa, de indiuiduis, de æstimatione.
2 *Æstimantur omnia, vt sciatur, an Falcidia debeat detrahi.*
4 *Æstimatio vsusfructus qualiter fiet vt detrahatur Falcidia.*
5 *Legatum operæ serui an constituat ius in re.*

§. Si vsusfructus legatus sit. Si aliquod diuiduū sit legatū, de ipso detrahiṫ Falcidia, nō de æstimōne ipsi': secus in indiuiduo, verūq; tñ æstimaṫ, vt sciaṫ, an Falcidia locū habeat. h. d. No. † primò, q vsus-
1 fructus est diuiduus, & aliæ seruitutes indiuiduæ. Itē no. q de diuiduis de ipsa re detrahiṫ Falcidia, de indiuiduis de æstimōne detrahiṫ Falcidia. Itē no. q oīa æstimanṫ, vt sciaṫ, an Falcidia debeat de-
2 trahi. ¶ † Op. de l. stipl'ones nō diuidunṫ, de ver. ob. Sol. † Oēs ser-
3 uitutes sunt indiuiduæ excepto vsufructu, vt hic. Et rō est, qa vsusfructus tātam vtilitatē affert in parte respectu partis, q̄tam in toto respectu totius: in aliis seruitutib. nō est sic, vt pbaṫ in l. in executione. §. 2. ꝟ. de ver. ob. ¶ Op. de vsu, & ha. l. vsus pars. Sol. gl. in ver. neq; vsus. q differt vsusfructus ab opera, qa vsusfruct' est species per se, quia est vsusfructus diuiduus, aliæ aut indiuiduæ, & vsus est species per se. & hic differt ab operis, sed est indiuiduus, vt operę. Op. s̄. de ope. ser. l. pe. Sol. vt in d. gl. & bñ. Op. de ope. lib. l. si qñ. Sol. vt in gl. Op. de l. stipl'onib. §. operarū. ꝟ. de ver. ob. Sol. vt in gl. ¶ Dr̄
4 hic, † q vsusfructus d3 æstimari. q̄ro, qualr̄ fiet æstimō? Et dicit gl., q ex qualitate rerū, &c. vt in gl. Simile gl. habes in l. oium. s̄. de vsuf. Sed si hoc est, q æstimatio d3 fieri, hoc mō erit dare, q si pprietas valeat quartā, q tūc nō detrahiṫ Falcidia. Et gl dt, fateor ɔ̄riū, & est tex. in l. oiū. s̄. de vsuf. Vlterius Dy. intelligit istā gl. qñ solus vsusfructus est relictus, & nulla alia res. Sed si poneremus vsumfructū, & alia legata esse relicta, tūc esse p̄t, q detraheret Falcidia, l3 valeat pprietas quartā. Sed op. q id, qd est sine vtilitate, non cōputaṫ in quartā, vt ꝟ. e. l. in quartā. So. vt gl. qa illud, qd est sine vtilitate re, & spe, in quartā nō ɔ̄putaṫ, l. in quartā. ꝟ. e. l3 hoc est certū, q extinguiṫ vsusfruct', vbi decesserit legatari'. ¶ Dr̄ hic, q debent oīa legata æstimari: q̄ro, qd ad ppositū, posito, q sciaṫ q̄tū est in legatis, qūo poterit sciri, quæ sunt in hæreditate, pbato q̄ sunt in le gato? Nō ergo seqr̄, si tm̄ est, q nō plus. Dic, q de hoc est gl. in l. cū
5 de lege. s̄. de prob. Et ista lex † p̄t induci, an ex legato operę constituatur ius in seruo. Et hic text. videtur, q non. ¶ Vtrum opera sit idē, quod ius. gl. tangit in l. 2. s̄. de vsuf. leg. & de ope. seruo. l. 2. & videtur contradicere quòd sit ius. dicam in l. 2. de vsufr. lega.

§. Si quis creditori. Si debitor legat creditori repræsentationis commodum defalcatur. h. d.

§. Si legatarius. Hæres errans repetit à legatario, si h3 vltra q̄ hr̄ed3, fm leg. Fal. Quæro, quæ actio est ista? & dicit gl. q est condictio indebiti, & istud est verum, q̄do hæres tradidit vt suam, s. hęredis: secus si vt suā. s. legatarij, quia tūc non transtulit dominium, l. 3. §. subtilius. s̄. de cond. ob cau. Ideo tunc per rei vendicationem possum petere. Hoc modo intelligit Ia. de Are. ¶ Op. C. de iu. & fac. ign. l. cum testamentum. & s̄. de iur. om. iu. l. si per errorem. So. vt in gl. & bene, tene menti.

§. Interdum omnimodo. Quando aliqua legata debentur ex substōne, vel in ɔ̄dōis euentū legata pura præstanṫ cautiōe recepta. h. d.

§. Id, quod ex substitutione. Bona, quæ ad hæredem perueniunt ex substōne vulgari, contribuuntur cum hærede ex institutione. Idē in legatis, nisi sint noīatim relicta. Op. s̄. de le. j. l. 13. Sol. Hic dixit tantum, vel æqualens, iō ab alio non debentur. Et vide gl. in verb.

noīatim.q̃ incipit,vt ipſe.Sed intelligo,ꝙ ſtatim qñ eum nominauit,ab eo tantum videtur relinquere,l.ſi plures.s̃.de le.3.

§.Si cohæredis mei. Si portio grauata accreſcit nō grauatæ per ius accreſcēdi nō eſt locus contributioni.h.d.Oppo.de l.quod ſi alterutro.ÿ.e.So. intellige hunc tex.ſm illum,qui ſuppletur ex diſtinctione.Sed gl. tangit hoc ÿ.eo.l.quod ſi alterutro.& ibi dicam.

1 *Ciuitas ſi vnit duas villas, quarū vna erat pinguis,alia erat grauata,an creditores poſſunt venire contra bona omnium.*

§.Si cohæredem meū. Si portio accedit portiōi poſtquam legata cœperūt deberi ab vtroque cohærede,non eſt locus cōtributioni.h.d.Op. de eo,quod vidiſtis no.s̃.§.ꝓx.& §.id,qđ ex ſubſtōne.Sol. Hic cęperūt à cohęrede dēri,& iō nō fit ꝯputatio.in §.ꝓxi.nō cęperunt dēri.Satis cogitaui,ſi poſſē iſtos caſus aptare ad aliā mām,& non
1 potui.¶Sed formo a vnam q.†Ciuitas Peruſina vniuit duas villas ſiſ,& vna erat multum grauata debitis,alia erat multū pinguis,ꝗro,an creditores poſſint venire ꝯ bona oīum?Mō dices, ꝙ iſta vnio pōt fieri tri.mo.Vno mō pone noīa,quod vna vocet a,& alia b,& tūc pt ītelligi,qđ a,vniatꝰ cum b,& b,cū a,vl̄ vtraq; ſiſ,& ē dn̄a in hoc,& iſti modi ꝓbant in corpe,vt iu.ſine quoquo ſuffra.§.illud.& §.hoc aūt.& plenè C.de metrop Bery.l.vni.li.11.& plenius eẍ,ne ſe.vac.c.j.Poſſes tu dicere, caſus ē hic,cū accedat grauata ñ grauatæ,vt s̃.ī §.ſi cohæredis.Alius dicet,quod ñ hēt locū ꝯtributio,qa iā incæpit deberi,vt hic:ſed nullus bñ đt qa illa iura hńt locū in legatis,& vltimis voluntatib.qa in aliis ſp fit contributio omnium,ſi ad pauperem vadant diuitiæ vñcunq;,l.quæ dotis.s̃.ſolu. ma.& l.fi.§.ſināt dubius.C.de iu.deli.Sed ad ꝓpoſitū qñ vnitur grauata nō grauatæ, qa iſta vnio fit à ſupiori de neceſſitate, crederē, ꝙ nō grauata poſſet impetrare ſeparationē,l.j.in fi.de ſepa.in aliis omnib.credo,ꝙ villa locuplex non teneatur ad debita antiqua,qa villa repræſentat vicem perſonæ,l.mortuo,ÿ.de fideiu.& l.propo
b nebatur.s̃.de iu.& ſic ᵇeſt,acſi vnus homo veniret ad iſtam ciuitatem;quia ad debita antiqua non teneretur,l.prouidendum.C.de dec.& l.j.C.vt nullus ex vicariis pro alienis vicariorū debitis mo
c leſtetur.lib.11.Et hoc tenet Dy. in l.incola.ÿ.ad municip.

ADDITIONES.

a Pom.Sed formo,Et pro iſta vnione ſæpe conſului,& vide Lud.Ro.in conſ.161.]

b Barb.¶Et ſic.Nec etiam ad repreſalias jam conceſſas,vide bald.no.loquentem in tit.de cenſi.in add.Spe.

c ¶Tenet Dy.Adde,quod idem ſequitur Ro.conſ.275.

§.Si in annos. Dicimus plenè de iſta materia in l.Titio.ÿ.eod.

§.Id,quod. Op.& vr̄,ꝙ iſtud,quod hr̄di debetur,detrahaℓ,l.Stichum.§.aliquando.ÿ.de ſo.Si habes hęreditati,ſtat propriè,ſi habes hæredi,ſ.iure hæreditario.

1 *Impenſa funeris,& monumenti neceſſaria facta ab hærede,vt æs alienum detrahitur,& nu.4.*

2 *Hæres in monumento poteſt expendere plus, quàm dixerit teſtator in ſui iudicium, & ſi minus, quàm dixerit teſtator, & quàm dicere deberet, debet expendere quod æquum eſt.*

3 *Expendens in monumento fiendo per hæredem, quando poſſit ab hærede repetere,& qua actione.*

5 *Falcidia quando detrahatur de impenſa monumenti.*

1 **§.De impenſa.** Impenſa†monumenti,& funeris neceſſaria,facta ab hęrede detrahitur vt æs alienū. Item pecunia legata ad monumentū defalcaℓ,niſi quatenꝰ ſit neceſſariū.h.d.Diuiditur in duas partes.Prīo loqtur de impēſa facta ab hr̄de.Scđo de pecunia legata alteri ad faciendū monumentū. Scđa ibi,idcirco.Itē prima ſubdiuidiℓ in duas partes,quia priò ponit dcm̄ Sabini,ſcđò dcm̄ Marcelli.Opp.& vr̄,ꝙ Marcellus corrigit Sabinū:ſed dic,ꝙ Sabinus loqℓ ī monumēto neceſſario.Marcellus in nō neceſſario,vt apparet p ſeq.l.nec amplius.¶ Op.de l.cū in teſtō,ÿ.de ver.ſig.Gl.hic in verb.eo noīe.dt,hic expēdit minꝰ,ibi plus.Sed qđ ad ſcm̄,an hr̄s poſſit plus expēdere,q̃ teſtōr iuſſerit? Et dic,ꝙ pōt in pꝛiudiciū ipſius hr̄dis,non legatariorū:de hoc hic loqℓ.¶Vlterius op.de l.hr̄ditas.§.j.s̃.de pe.hær.Gl.ibi,& hic ſe inuoluit,ſed truffa eſt,qa hic q̄riℓ,an deducaℓ vt æs alienū,& an detrahaℓ Falcidia:ibi q̄riℓ,vtrū alius īpēdēs poſſit ab hr̄de repetere:
2 nihil ergo illud cū iſto.¶Ad†ꝓpoſitū br̄ nō īſiſtēdo declaro iſtā mām p q.Et primò q̄ro.q̄ū hrs pōt ſoluere in monumēto ī pꝛiudiciū ſui?Et dic,q̄ū vult teſtōr,vn̄ plus,nō minus pōt,l.cū in teſtō. ÿ.de verb.ſig.ſed ſi minus dixit,q̃ deberet, tūc æquū expēdat, l.at
3 ſi quis.§.æquū.s̃.de reli.¶Quæro,an†qđ alius expēdet in monumento,poſſit ab hr̄de repetere?Dic,aut expēdit plus,q̃ teſtōr voluit,& nō repetet,l.q alienā,§.j.s̃.de ne.geſt.Aut tm̄ q̄tum dixit teſtōr,expendit,& tūc aut vult repetere actione ne.ge.& pōt,l.hr̄ditas.§.j.s̃.de pe.hær.Aut vult actione funeraria repetere, & tūc nō pōt,niſi illud,qđ eſt æquū:nō tm̄,quantū teſtōr iuſſit,d.l.at ſi quis.§.æquū.s̃.de reli.& eo caſu,quo totū repetit,eſt verū,niſi hr̄s po
4 tuiſſet Falcidiā detrahere.Quæro,an†expēſa monumēti dtrahaℓ vt æs alienū:Et dic,aut eſt neceſſaria reſpectu funeris,& vt æs alienū detrahiℓ,vt s̃.in prin.Aut ñ ē neceſſaria,& tūc ñ detrahiℓ vt æs
5 alienū,vt hic in ver.Marcellus.¶Quæro,† an Falcidia detrahaℓ de īpenſa monumēti?Et dic,aut ſunt legata ad monumētū neceſſarium,& nō detrahitur, vt in prin.s̃.ſi ſint legata ad monumentum voluntarium,defalcabitur,vt alia legata,vt hic.

LEX III.

Si hæres inſtitutus. Qđ hr̄s acquirit ſui prouidentia, vel alterius ſtultitia,non computatur in bonis.h.d Tene menti iſtam l. Pro ea facit l. venditor ex hæreditate.circa medium.s̃.de hæ.vel ac.vend.

ADDITIO.

a ¶Sui prouidentia.Adde in quantum ale.tangit,an acquiſita ex vſuris per filium ſint communicanda,quæ poſui poſt ipſum in l.cum oportet.

§.Item ſi reipublicæ. Dicit Dy.iſte caſus non reperitur alibi.

LEX IIII.

7 *Dominium an mutatur,ſi mihi debetur res ex contractu ſub conditione,eueniēte conditione.*

Fundo legato. Pōt qs cām dn̄ij ſibi mutare,cā noua extrinſecꝰ ſupueniēte.h.d.Op.& vr̄,ꝙ imo qs dicat dn̄s ex vtraq; cā l.3.§.ex pluribꝰ.ÿ.de acq.poſ.Sol. ibi poſſeſſio pt hēri ex plurib.cauſis,dn̄iū nō.Op.de l.ī numerationib.ÿ. de ſo.Ibi loqℓ in plurib.cauſis ꝯcurrētib.in idē tp̄s,hic in diuerſis tp̄ib.vt no.in d.§.ex plurib.Op.de acq.poſ.l.qđ meo.So.pt ex cā extrinſecus veniēte,vt hic.Op de l.cui res.s̃.de ac.em.Sol.vt gl.& bn̄. Op.de l.hmōi.§.q ſeruū.cir.ti.s̃.de le.j.ſo.Ibi mutat caſum in ñ & iſtā op.ibi reprobaui tibi.Dic br̄,vt ibi dixi,iſta lex loqtur, qñ mi
1 hi debeℓ res ex vltima volun.¶†Quæro,qđ ſi debeℓ mihi res ex ꝯtractu,an exiſtente ꝯdōne muteℓ cā prioris dn̄ij?Et vr̄,ꝙ nō,qa ex vltima volun.trāſit dn̄iū ipſo iure:ſed in ꝯctib.non ſine tradōne.In ꝯriū eſt veritas,qa veniente ꝯdōne muto dn̄ium, & ex noua cā habeo,vt in gl.in l.3.§.ex plurib.ÿ.de acq.poſ.& caſus eſt in l.ſub conditione.ÿ.de ſol.plenè diſtingue,vt d.§.ex plurib.

LEX V.

1 *Res non vitiatur,ſi venit in eum caſum,à quo potuit inchoari,ſi caſus ſuperueniens tendit ad eundem effectum cum primo.*

2 *Dominium rei poteſt deberi ex diuerſis cauſis in idem tempus concurrentib.*

1 **Verbis.** Nō†vitiaℓ res,ſi venit in eū caſū à quo nō potuit inchoari,ſi caſus ſuperueniēs tendit ad eūdē effm̄ cū primo.h.d.Op.de l.inter ſtipulantē.§.ſacrā.ÿ.de verb.obl.& l.Vranius.ÿ.de fideiuſ.Br̄ caſus ſuperueniens tēdit ad eūdē effm̄ cū primo.Hoc determinat Dy.in c.actus legitimi,extrà,de re.iu.lib.6.
2 ¶Quæro,†an rei dn̄iū hēat ex cauſis diuerſis?Et vr̄,ꝙ ſic,qa concurrūt in idē tp̄s,l.in numerationib.ÿ.de ſol. gl. determinat ꝯriū, & malè in l.3.§.ex plurib.ÿ.de acq.poſ.& ibi per Dy.reprehendit.

LEX VIII.

In lege Falcidia æris. Quæro quid vult dicere lex, ibi,ipſe ſolꝰ.gl.in d.verbis dicit,i.ipſe ſolꝰ teneℓ,&c.Dy.iſtam gl.reprehendit, alio modo exponit ſolꝰ.ſ.deducit,&c.vt gl.ꝙ ēt rephendit.Tertio mō legā,vt ipſe ſolus deducet,quem teſtōr damnat:& lꝫ alij teneantur,hn̄t tn̄ regreſſum.Op.de l.cū ab vno.s̃.de le.2.So.Ibi ſpeciale fauore dotis. Op.& vr̄,ꝙ detrahaℓ ab aliis cohæredib.l.ſi vni.in pr.& §.idē Papinianus.al'r nō inc.ſi vni.ſed ſi filia,s̃.fa.er.gl.dicit,fateor,ꝙ ipſe detrahat à cohęredib.qa vr̄ eſſe grauatus liberare eos. Sꝫ alij cohæredes nō faciūt deductionē de ære alieno,qa nō ipſi,ſꝫ alij ſunt grauati.Idē in d.l.cū ab vno.Sꝫ op.certū eſt ꝙ oēs cohr̄dēs teneñ ꝓ hr̄ditariis portionib.& liberatio vr̄ eis legata à cohr̄de:ergo apparet,ꝙ cohr̄des capiūt liberationē iure p legati.Sꝫ tūc arguo,qđ iure p legati capiℓ,nō ꝯputaℓ ī quartā,l.id autem.& l.quod autem.& l.in quartam.ÿ.e.vr̄ ergo,ꝙ omnes debent hr̄e rōnem æris alieni,nec legatarij pn̄t dicere,alius eſt grauatus.Quid dicemus?Neſcio quid dicamus,niſi reducā ad hanc rōnē,ꝙ in caſu iſto qñ teſtator grauat vnū,vt ſoluat æs alienū eſt ex mente teſtatoris,ꝙ alij non habeant rationem æris alieni.ad hoc ÿ.e.l.cum quo.§.fi.

LEX IX.

1 *Fructus pendentes dicuntur pars rei,& reddunt fundum pretioſiorem.*

2 *Partus ancillæ non dicitur pars rei,nec facit ancillam pretioſiorem.*

In lege Falcidia placuit. Iſta eſt ſingularis lex, & h.d.Fructꝰ pendētes dn̄r pars rei,& rē faciūt ꝑtioſiorē:ſecꝰ ī ptu exiſtēte ī vētre h.d. No.ꝙ
1 fructꝰ†dn̄r pars rei.Habes ī l.fructꝰ pēdētes.s̃.de rei vē.& l.fi.§.pe.
2 ÿ.q̃ ī frau.cre.Itē no.†ꝙ nō dr̄ partꝰ ps rei,vt hic,& l.ptiū.ÿ.đ verſ.& l.ſi aliēa.§.Scæuola.ÿ.de vſuc.Op.& vr̄,ꝙ partꝰ pars rei dicaℓ,l.2.§.ex hoc reſcripto.s̃.de vē.inſp.So.illud ē verū q̄tū ad illud edictū,ſecꝰ quo ad alia. Op.de le.2.l.ſi ꝙ ex Pāphila. Dicit gl.aliud in emptore & aliud ī hr̄de.Nihil eſt dicere.Dic,ꝙ ibi nō eſt ꝑtioſior ancilla pp partū,lꝫ carior emaℓ.Nihil.n.adeſt ei,pp qđ ipſa ſit magis ꝑtioſa,qa partꝰ nō eſt eiꝰ pars:& iō nō eſt aliqua pars,q̃ faciat eā ꝑtioſiorē:nec dr̄ ꝑtioſior,lꝫ ꝓpter aliā qualitatē eā qs emat cariorē:ſꝫ fundꝰ eſt ꝑtioſior in ſe.Op.de l.q in vtero.s̃.de ſta.ho.Sol. vt gl.quod tene menti.

LEX X.

Quod ſupra. Gl.ponit caſum dupl'r,& de primo ſum cōtētꝰ:& iſte eſt casꝰ de mā §.qđ vulgo.ÿ.l.ꝓx.

LEX

LEX XI.

In ratione legis Falcid. retentiones.[a]

1 *Voluntatib. in vltimis per aduentum conditionis non fingitur retro.*
2 *Fictio re perempta non retrotrahitur.*

§. Si seru⁹ sub conditione. Illud, qđ si extaret, ñ estimareť, hrđi ñ imputať: al's secus, si est pemptũ. h. d. ¶ Op. ṡ de nox. l. si hrs. Sol. illud ꝯtigit pp dolũ hrđis. Op. ỹ. ea. l. §. si seruus testõ. So. vt ibi, qa ꝯcordat, nõ discordat. ¶ Vltimò iste §. vř facere ꝯ duo mea dicta ĩ mã
1 de fictionib. Dico, † ꝙ ĩ vltimis volũtatib. in legatis ꝑ aduentũ cõdõnis ñ fingiť retro, l. si mř. §. eadẽ. ỹ. de exce. rei iu. & l. j. §. serui. ṡ.
2 ad Syll. hic vř ꝯ. Itẽ dic, † re pempta non hẽt locũ fictio, vt retro fingať. l. huic scripturæ. ṡ. ad l. Aq. & l. vlt. C. de sen. pas. & ibi doc. no. hic dř ꝯriũ. Sed ad ꝯria rñ. ꝙ hic fingiť retro, & rõ est, quia si res esset hodie, non æstimaretur, vt ỹ. ea. l. §. si seruus.

§. Imperator Marcus. Ex facto, qđ trahit originẽ testatore viuente, non computatur in quartam. h. d. cum §. seq.

§. Si seruus testa. Illud pemptũ nõ æstimatur, quod si extaret, nõ æstimareť. h. d. in tex. ibi, necareť, q post aditã hrđitatẽ vltimo supplicio afficiũť. ¶ Op. q cqđ pit post mortẽ, perit hrđi. l. in rõne. in prin. ỹ. eo. Gl. huius ꝯrij timore vult dicere, ꝙ ꝯcordat cũ illa: & iõ lege interrogatiuè istũ tex. & vide gl. in verſ. viueret. q incipit, cũ adiť hrđ itas, &c. Dy. reprehendit istã gl. & dicit ꝙ istud est ꝯ casum l. ęris alieni. ỹ. eo. itẽ in §. j. ṡ. ea. l. loquitur, qñ ꝯdõ extiterit, & tunc nullo mõ æstimať, sed qñ deficit ꝯdõ, tũc æstimatio fieret, si viueret, & hoc vult tex. & ideo puto verum dicere Dy.

1 *Substitutus pupillo dẽt legata, quæ à pupillo cæperũt deberi vt æs alienum, & an detrahat Falcidiam ex persona pupilli, vel primi testatoris.*
2 *Hæres nõ conficiens inuentariũ perdit Falcidiam, & tenetur ad solida legata.*
3 *Substitutus pupillo tenetur aliud inuentariũ facere, licèt pupillus fecerit, aliter tenetur ad solida legata.*
4 *Substitutus si fecerit inuentariũ, pupillus non, an substitutus detrahat integrã falcidiam, & debeat integra legata.*
Substitutus pupillo potest petere restõnẽ in integrum, vt faciat inuentarium.
5 *Substitutus pupillo quando facit inuentariũ, an debeat ponere in inuẽtario omnia bona, & si vnam rem relinqueret, amittat Falcidiam. remissiue.*
6 *Inuentarium factum ab instituto, qui postea per restitutionem in integrum abstinuit, vel repudiauit, an proficiat substituto vulgariter, dubitat.*
7 *Inuentarium factum ab instituto sub conditione, qui pendente cõditione petiit bonorum pos. secundum tabulas, & extante conditione tibi prodest.*
8 *Inuentarium factum a tutore pro pupillo, pupillo non prodest.*
9 *Inuentarium hæredis an prosit fideicommissario vniuersali, quod non, nisi ab hæ rede cedatur.*
10 *Fideicommissarius vniuersalis potest facere inuentarium ex persona sua, si hæres non fecit.*
Pupillus potest esse miles.

§. Quod vulgo dicitur. Iste §. est difficilis, & iuuenib. horribilis. & sequens vř horribilior, & bř. h. d. ĩ testõ pr̃is, & filij vna Falcidia locum hẽt, & legatorũ, & bonorũ fit ꝯtributio, & in detrahẽda Falcidia tps mortis pr̃is inspiciť, & bonorũ augmẽtũ, vel diminutio post ꝯtingẽs nõ ꝑdest, nec nocet legatariis. h. d. ¶ Diuidiť ĩ quatuor partes ſm Dy. Primò poniť vulgaris r'a. ibi, quis, poniť primus effectus r'æ. ibi, ſm qđ poniť scđus effectus r'ę, & eius exẽplũ. ibi, nec ad rẽ, rñdeť tacitæ obiectioni, vsq; ad §. si filio. ibi, in tex. ꝑstať, noĩe legati. ibi, pr̃imonij: qa illud hẽt locũ ĩspecto tpe p̃nti, nõ augmẽto, vel diminutione post ꝯtingẽte. itẽ ibi, sub cõdõne, si casus pupillaris substõnis euenerit. itẽ ibi, intelligatur, & iõ cũ videanť vno testõ relicta, tps mortis pr̃is ĩspiciť, nõ augmẽ
1 tũ, vl' diminutio postea ꝯtingẽs ¶ No. † ꝙ iste substitutus dẽt legata, q̃ à pupillo cæperũt deberi vt æs aliẽnũ. item no. ꝙ ĩspiciť tps mortis pr̃is, nõ augmẽtũ ꝯtigẽs, vel diminutio. ¶ Op. ad primam partẽ, qa pr̃is, & filij diuersæ sunt hrđitates, vt insti. de pup. sub. §. igiť. & ṡ. de vul. & pup. l. 2. §. prius. Sed si plures sunt hrđitates, ergo pl'es Falcidiæ. l. ĩ singulis. ỹ. eo. Gl. rñdet in positione casus, qa licèt pl'es sint hrđitates, vnũ tñ ẽ testm̃, l. pr̃is filij. ṡ. de vul. & pup. Sed instať, qa istud nõ vř bñ dictũ, cũ debeamus ĩspicere magis veritatẽ hrđitatis, q̃ vnũ testm̃. d. l. in singulis. Rñ. iõ hęc rõ pluralitatis hrđitatum nõ ĩspicitur, qa testõr oẽs istos mixtim in vno testõ ꝯsiderauit, & cũ mixtio fit secuta, hẽt locũ ꝯtributio. Sed si qđ istorũ deficeret, qa mixtim nõ ꝯsiderauit, vel qa non sit facta mixtio, tũc inspiciunť pl'es hrđitates, vt ĩ sequẽti ꝯrio videbitis. Opp. ṡ. l. ꝓxi. vbi ñ fit ꝯtributio bonorũ pr̃is, & filij. Rñ. ibi testõr substituit exhrđato, hic filio ĩstituto. Vide rõnẽ, qa qñ filio exhrđato substituit, non vult, ꝙ misceanť bona filij cũ bonis pr̃is: iõ sunt duæ hrđitates, cũ ibi pr̃ nõ ꝯsiderauit, ꝙ mixtio fieret. Sed ꝯ istud videbiť ỹ. ea. l. ĩ fi. Rñ. & dico, ꝙ hac l. §. fi. testõr voluit relinquere legata ab instituto, & iõ apparet, ꝙ ꝯsiderauit de ꝯtributione, & respexit illud tempus, quo erit hrs filij sui. sed ṡ. l. ꝓxi. non reliqt legata in secũdis tabulis, & iõ testõr non habuit respectũ ad tẽpus, quo bona cõmiscẽť. In duob. ergo casib. testõr ꝯsiderauit: primus casus est, qñ instituit filium; secũd⁹ est, qñ nõ instituit, sed in substõne, reliqt legata, vt hac l. in fi. ¶ Op. de l. si filius, ꝙ patri. ṡ. de vul. & pup. So. ibi, non adiuit fili⁹ pr̃is hrđitatẽ. Rõ, qa nõ est facta ꝯtributio, qa bona non sunt mixta, seu vnita: ibi sunt duę hrđitates, hic vero filius extitit hrs patris, & audiuit: & bona sunt commixta. ¶ Venio ad secundã partem: & op. gl. ꝙ tex. sibimet ꝯdicat: dicit lex, ꝙ est vt æs alienum, & postea fit ꝯtributio. Cõtra, qa æs aliẽnũ añ oĩa deduciť. l. irritũ, & l. in imponẽda. C. eo. ti. & ṡ. eo. l. j. in fi. Soluit gl. dupliciter, & vide istã gl. in verb. dẽat, quæ incipit, sed vř hæc lr̃a, & prima sol. gl. est, & dicit, ꝙ tũc hr̃ loco ęris alieni qñ legata oĩa p̃nt solui remanente apud hrđẽ quarta. Bona so. est, sed vř modici effectus: qa ſm hoc est idẽ, qđ in oĩb. alijs legatis: qa legata respectu ipsi⁹ hrđis dẽnť vt æs aliẽnũ. l. j. C. de bo. auth. iu. pos. Dy. vř al'r soluere, & fateť: ꝙ ab ipso substituto debetur vt æs aliẽnũ: sed à filio debeť vt legatum. Sed qa ex ꝑsona filij detrahiť Falcidia, iõ fit ꝯtributio, & ex eo detrahitur Falcidia. Sed hoc ñ est verũ, qa si ex ꝑsona filij detrahereť falcidia, detraheret vt ipse filius, qđ ñ ẽ verũ, vt hic. Itẽ fili⁹ nõ ꝯtribueret cum legatis substituti, & sic nec substitutus, qđ est falsũ, vt hic dř. ¶ Op. ỹ. ꝓxi. §. videbitis. in ver. itaque varietas existet, ꝙ substitut⁹ ex ꝑsona sua detrahit. Aduerte, & dic, ꝙ Dyn. bñ dicit, ꝙ ex ꝑsona pupilli dř hrs detrahere falcidiã. qa à pupillo erãt ꝯdõnal'r relicta, ꝙ si veniret ꝯdõ pupillaris substõnis, dẽret posse diminui. l. 2. §. interdũ. ṡ. e. ti. Et lʒ ista ꝯdõ ñ posset viuo pupillo existere, tñ est ex ꝑsona pupilli sicut dicimus in l. hrđitariũ. ỹ. de bo. aut. iu. pos. & l. j. C. vt ac. ab hę. Nõ ob. tex. q est ỹ. ꝓx. q đt, ꝙ ex ꝑsona sua detrahiť, ẽ verũ, nisi ĩ legatis relictis à pupillo, qa tũc ex ꝑsona pupilli: & sic mixtĩ, vt ibi dicã statim. Op. de l. licèt Imperator. ṡ. de le. j. vbi dicit, ꝙ qñ sunt relicta alia legata à substituto ea q̃ sunt relicta ab instituto, ñ vñr deberi à substituto: hic ãt dř ꝯrium. Soluit Dy. duob. mo. & q̃libet sõ. est vera: ibi loq̃ť qñ relinqť eidẽ, hic qñ diuersis ꝑsonis. Vel al'r ibi in vulgari substõne loq̃ť, quo casu nõ ceperũt deberi ab instituto hic vero loq̃ť in pupillari substõne, quo casu ceperũt dẽri ab instituto, iõ substitutus dẽt. ¶ Op. de l. si fundũ sub ꝯdõne. §. si pr̃. ṡ. de le. j. vbi nõ incipiunt deberi à substituto. Soluit Dy. ꝙ nõ inceperunt deberi à substituto pupill'r postq̃ ceperunt ab instituto. Sol. Dy. intelligiť, ꝙ nõ ceperũt deberi à substituto tãq̃ à se, sed tãq̃ à ꝑsona instituti sic. Op. ỹ. ꝓx. §. vbi nõ fit ꝯtributio. Sol. ibi erãt pl'es substituti, hic vnus, & ibi videbitis. Op. ỹ. ea. l. §. q̃situm. So. Hic loq̃tur de ꝯtributione fienda de relictis ab instituto in primis tabulis, & de relictis à substituto in scđis: sed §. q̃situm loq̃ť de ꝯtributione nõ fiẽda de relictis à substituto in primis tabulis, & de relictis ab eodẽ ĩ scđis tabulis, & ibi videbitis rõnẽ. ¶ Venio ad tertiã partẽ ver. ſm q̃ poterit. Op. & vř, ꝙ noceat diminutio postea ꝯtingens, l. in rõne. §. diligẽter. ỹ. e. Bř ibi ꝯtingit diminutio circa rẽ legatam, hic circa al's res hrđitarias. Vel si velis dicere, ꝙ hic nõ fit diminutio respũ quotæ, sed respũ q̃titatis, vt iste fundus ẽ mihi legatus, tres ꝑtes sunt diminutę, tũc de alia, q̃ remãsit: tm̃ hẽbũt legatarij mõ, q̃tũ primo habuissent. ¶ Vlterius op. ṡ. ea. l. §. Imperator. & §. cũ qdã. So. Hic loq̃ť đ diminutione, q̃ ꝯtigit post mortẽ defuncti, nec habuit originẽ in vita defuncti, vt in ꝯrio fuit. Contra hoc op. de l. & si ꝯ. ṡ. de vul. & pup. & l. ab exhæredati substituto. ṡ. de le. j. & l. Plautius. ṡ. ti. j. Sol. ibi diminutio fit ꝑ legis dispõnẽ, q̃ dispõ legis emanauit pp fcm̃ defuncti, q exhrđauit quẽ nõ debuit, vel pteriit: hic post mortem ꝯtingit diminutio. ¶ Vlterius op. & vř ꝙ augmẽtũ post contingẽs ꝓsit legatarijs, vt l. in l. Falcidia placuit. ṡ. e. So. Ibi habuit originẽ in vita defuncti, hic nõ. Sed ꝯ hoc op. de l. serui, q apud hostes. ỹ. e. So. Licet nõ habuerit ibi originem ĩ vita defuncti, tñ fingitur hr̃e ꝑfictionẽ postliminij. iõ ꝓdest legatarijs, ¶ Op. ṡ. ea. l. ĩ prin. & ỹ. e. l. nõ est dubiũ. & l. ex asse. vbi, si legatari⁹ repudiat, ꝓdest alijs legatarijs. Rñ. primo, ꝙ legatario repudiante nihil accrescit hrđitati, sed declarať nihil diminutũ esse, vel al'r legatario repudiante fingiť retro, l. seruũ filij. § j. ṡ. de le. j. & l. qdã. ṡ. de reb. dub. merito tñ fingiť retro. &c. vt dixi ṡ. in ꝓx. ꝯrio. Cõtra istud op. de le qđ. de bonis. §. fructus. ỹ. e. & l. in l. Falcidia non hr̃. & l. Paulus. 2. rñ. vbi fructus postea ꝑcepť ꝓsunt legatarijs. So. ibi loq̃tur de augmento, qđ obuenit ex ipsa re legata, hic loq̃ť de augmẽto extrinsecus obueniente. Vltĩo opp. de l. cũ quo, in prin. ỹ. e. Bř. rñ. ibi non ꝯtingit augmentũ circa res hrđitarias, sed circa bona, debitorũ hrđitariorũ. Rõnẽ ibi videbitis. ¶ Venio ad vltimã partẽ q̃ est subtilis, & vtilis. dř hic, ꝙ præstať vltra patrimonij vires. Cõtra. ỹ. ad Tre l. j. §. si is, q. vbi etiã in testõ militis nõ debentur vltra vires patrimonij. Rñ. gl. ꝙ dñr vltra vires patrimonij, & vltra dodrantem & vide gl. super verb. nimirum, q̃ incipit, bene dixi, &c. Ego intelligo istã gl. sic, ꝙ nõ debeť vltra patrimoniũ, qđ testõr relinquit tpe mortis suæ: nã licet sit vltra pr̃imoniũ, qđ reliqt pupillus, nõ curo, qa tãq̃ æs aliẽnũ soluit, & sic pupill⁹ tenebatur ad solida legata, & iste substitut⁹ tenetur excepta falcidia ad tps mortis relata. Op. de l. q dotis. ṡ. so. ma. & l. si te. C. de iu. deli. So. Aliud est ĩ creditorib. qbus quis teneť ĩ solidũ, sed legatarijs vltra vires patrimonij.

ADDITIO.

a Bar. Op. de l. si filius F. vide Pe. in c. Ray. de testa. ba. n l. filium, quem. C. fam. erci. F. a l. fi. §. fin auem d ib s. C. de iu. deli.

trimonij non. Sed ꝯ hoc op. in auth. de hær. & fal. §. si vero nõ fecerit. & C. e. auth. sed cũ testor. So. † Illud est verũ hodie, qñ hrs nõ fecit inuentariũ, qa tũc ad solida legata tenet̃. h. d. gl. & bene. S d Ray. scribit hic vnã mirabilẽ op. Gui. de Cu. & dt, ꝙ hrs p̃ñ confectionem inuẽtarij pdit falcidiã nõ ꝙ vltra vires pr̃imonij teneat̃, vt pbat tex. Nã fuit inductũ inuẽtariũ. vt hrs posset falcidiã detrahere, vt in corpe de hær. & fal. super rub. Si igit̃ nõ facit, priuat̃ falcidia. Præterea q nõ ĩplet volũtatẽ defũcti: nõ priuat̃ bonis suis, licèt hr̃ditate sic, vt in corpo. d̃ hæ. & fal. §. si qs aũt nõ ĩplẽs. multo magis iste, q nõ facit ĩuẽtariũ, ñ priuat̃ suis bonis, sed falcidia. Istud dcm Ray. legẽdo Pisis tenebat. Ego dico ꝯriũ, qa §. si vero ñ fecerit. dicit, ꝯplebit legata, & fideicõmissa. & tex. in auth. sed cũ testõr. dicit, ꝙ solida legata pstabit, ipse rñdet vsque ad vires patrimonij. Sed pbo p rõnẽ vrgẽtẽ. Tex. in Auth. de hær. & fal. §. sancim⁹, p̃sumit hr̃dẽ subtrahere bona, & iõ nõ hẽt falcidiã, qa bona sunt sufficiẽtia legatis, ergo ex delicto suo hrs ex p̃sumptione iuris tenet̃

a ad solida legata. [a] Ad primã rõnẽ rñdeo, verũ ẽ, ꝙ inuẽtariũ ẽ ĩductũ, vt hẽat falcidiã, tñ si nõ fecit inuẽtariũ pp hoc non tenetur ad solida legata, immo hoc ẽ propter id, qa p̃sumitur, ꝙ subtraxit. Ad auth. hoc ampli⁹. & §. si qs aũt nõ implẽs. rñ. ꝙ nõ ẽ illa p̃sũptio, ꝙ subtraxerit, & iõ solũ falcidia priuatur. Vlterius op. C. de iur. de li. l. fi. §. in cõputatione. & §. sed & si legatarij, vbi de bonis hr̃ditarijs, non de bonis suis. So. ibi hrs fecit inuẽtariũ, hic loqtur de eo q inuentariũ nõ fecit, & iõ ibi ad solida legata ñ tenetur. ¶ Venio

3 ad q. & primo † q̃ro circa istũ §. qd si pupill⁹ fecit ĩuẽtariũ, an substituto hoc sufficiat, si ipse inuẽtariũ nõ fecit? B̃r non insisto. Credo, ꝙ debeat aliud inuẽtariũ substitut⁹ facere, al's teneretur ad solida legata, & rõ, quare fit inuẽtariũ, est ne hrs subtrahat bona, d̃ qb. dẽt solui legatarijs, vt in d. §. sancim⁹. igit̃ cõ mõ pupill⁹ posuit bona pr̃is, & testõris, non bona sua: sed qa substitut⁹ tenetur soluere de bonis ipsius pupilli, sed bona testõris non sufficiũt, iõ qa posset subtrahere hæres de bonis pupilli: eget nouo inuentario.

4 ¶ Quæro, † qd si pupill⁹ non fecit inuentariũ, institut⁹ fecit, an detrahat integrã falcidiã? Et b̃r rñdeo, si pupill⁹ non fecit inuentariũ. poterit petere restitutionem, vt in auth. de hæ. & fal. §. pupillis aũt, & minorib. eo mõ substitut⁹ ex p̃sona pupilli p̃t petere restõnem, vt inuentariũ faciat. l. non solũ. s̃. de inte. re. Sed si omitteret ex persona pupilli, & faceret ex persona sua, tũc legata relicta à pupillo integra debentur, qa non est factũ inuentariũ, tñ ex p̃sona sua qa fecit inuentariũ: detrahet falcidiã, & istud: ꝙ soluit primo legatarijs pupilli non nocet legatarijs, qb. dẽt ex substitutione, qa pp dcm suũ ꝯtingit, & pòst mortem testõris vt in §. & hoc dicim⁹

5 in corpe. & ĩ. e. l. in rõne. in prin. & s̃. l. j. §. interdũ. ¶ Quæro, † quãdo substitut⁹ facit inuentariũ, q̃ bona ponet, vel q̃ erãt tpe mortis testõris, vel pupilli? Et vr̃, ꝙ tps mortis testõris inspicitur per hũc §. sed credo, ꝙ q̃tũ ad legatarios pupilli sufficeret, sed non q̃tũ ad creditores pupilli. Et iõ dico, ꝙ oĩa bona dẽt ponere, qa si vnũ relinqueret, qd non poneret, tota falcidia poneret̃ s̃m quosdam, vt in auth. e. §. sancimus, ergo, &c. licet de iure Codicis aliud esset, l. fi. §. illo. C. de iu. deli. ꝙ qual'r sit, dicemus ĩ. e. o. l. Paul⁹. in prin. ¶ Vl-

6 terius, † q̃ro institutus in primo gradu fecit inuentariũ, postea per restitutionem abstinuit, vel repudiauit, an illud inuentariũ ꝓficiat substituto vulgariter? Et vr̃, ꝙ sic, qa qcqd interĩ fecit, hr̃ ratũ. l. in integrũ. s̃. de mi. & l. quoties. s̃. de acq. hær. B̃r dubito in isto passu qa oĩa, q̃ sunt fcã ab instituto sunt rata, verũ ẽ fcã circa hæreditatẽ nõ circa se. s. p̃sonã suã. qa istud p beneficiũ rescindit̃: sed illæ leges loquũt̃, qñ sunt valida ea, q̃ fecit circa alios, nõ circa se: & iõ quia

7 non sum bñ clar⁹, sub dubio relinquo. ¶ Quæro † aliqs institutus nu b ꝯdõne pẽdente ꝯdõne petit bonorũ pos. s̃m tab. & facit inuẽtariũ, an sibi sufficiat, si postea extet ꝯdõ? Et dico, ꝙ sic, qa illa bonorũ pos. quã petit s̃m tab ꝯuertitur in legitimã aditionem existẽ

8 te ꝯdõne: l. . §. si sub ꝯdõne. ĩ. de bo. poss. s̃m ta. ¶ Quæro, † tutor feciti nuentariũ pro pupillo, vel curator dat⁹ bonis: s̃m qd tenet̃ ex forma l. 2. de cura. bo. dã. vtrũ prosit pupillo, vt videatur hrs cũ beneficio inuentarij? Credo, ꝙ non. & rõ ẽ pp solennitatẽ, qa alia solennitas reqrtur in ꝯfectione inuẽtarij ab hr̃de, q̃ illa q requirit̃ in confectione inuentarij à tutore. Solẽnitas inuẽtarij ab hærede ponit̃ in l. scimus. C. de iure deli. coniũcta auth. sed cũ testõr. C. e. merito sibi non prodest inuẽtariũ tutoris, cũ non habeat illas so

9 lẽnitates. ¶ Quæro, † hrs [b] facit inuentariũ, & postea restituit vl'i

b fideicõmissario hæreditatẽ, an prosit fideicommissario? Et ista qõ fuit facta per d. Lamb. de Rãponib. Ia. de Bel. ponit istã q. in authẽ. eo. §. si vero nõ fecerit. Ray. ponit istã hic, licet nõ faciat mẽtionẽ de illis. B̃r bñficiũ inuentarij hẽt hrs, vt hrs, & hẽt illud bñficium ex sua ꝓuisione, & nõ inuenit illud in hr̃ditate: sed illa q̃ hrs habet ex sua ꝓuisione non trãseũt in fideicõmissariũ facta restõne p Treb. sed est op⁹ noua cessione, l. si hrs pecuniã, ĩ. ad Treb. & l. hrs debitore. in prin ĩ. de fideius. & sic bñficiũ inuẽtarij non transit ĩ fideicõmissariũ, nisi cedat̃ ab hr̃de fideicommissario. Hoc etiã ponit̃ ĩ. Spe. de instru. edi. §. dicto. ver. qd si hrs. Sed dices tu, ad qd̃ p rodest illud, si cedatur? Dico, ꝙ si cedatur istud ius, ꝓdest sibi propter creditores, ne ĩsolidũ creditorib. teneat̃, & ẽt pp falcidiã ĩ casib.

10 in qb. p̃t detrahi. l. lex falcidia. §. nunq̃. ĩ. e. ti. ¶ Quæro † si hrs fecit inuẽtariũ, an vl'is fideicommissarius possit ex sua p̃sona facere

re doc. dñt, ꝙ sic ex æq̃tate, qa hr̃ loco hr̃dis. l. si filius. §. 1. s̃. ꝙ cum eo. & ĩ. ti. 2. l. si postulãte. h. d. Ia. de Bel. in corpe e. §. sancimus. & tãgit Spe. ĩ d. ti. de inst. edi. §. dicto. ver. qd si hrs non facit. Sed ego dico sic, ꝙ hr̃ditatis restitutio põt fieri incõtinenti, & tũc fateor ꝙ fideicõmissarius põt facere ĩuentariũ, qa hrs poterat iure hr̃ditario facere, ergo in fideicõmissariũ p Tre. trãsibit. l. j. post prin. ad Treb. Si vero hr̃ditas nõ est restituta incõtinẽti, sed tps faciẽdi inuẽtariũ trãsiuerat, tũc ex p̃sona hr̃dis nõ põt. Sed puto, ꝙ ex p̃sona sua possit facere fideicõmissari⁹ p rõnẽ datã p alios doct. & p aliã rõnẽ, qa inuentariũ est inductũ vt fiat: ne hrs habeat necesse petere tps deliberandi. l. scimus. §. sin aũt dubius. C. de iu. de lib. Sed ista deliberatio ita cadit in fideicõmissariũ, ꝓut ĩ hr̃des, qa põt pati dãnũ. l. 1. §. 1. s̃. de iu. delib. cũ sua glo. ergo apparet, ꝙ istud bñficiũ ꝯtulit fideicõmissario, vt hr̃di: & est expressũ. insti. de fidei. hær. §. si qs vna. & no. ĩ. ad Treb. l. 1. §. si is. in gl. ĩ verbo, ex hr̃ditate ꝓuenit: secus ĩ hr̃de, legatarius aũt nõ hẽt necesse facere, qa sentit cõmodũ. Sed vnũ fateor, ꝙ licet fideicõmissarius ñ teneat̃ insolidũ, qa inuentariũ fecit, hrs, q nõ fecit, insolidũ tenet̃ pp delictũ suũ hic, & diximus in corpo. de hære. & fal. ¶ Vltimò

11 moueo † vnũ dubiũ, dr̃ in isto §. ꝙ bona patris, & filij, q̃ erãt tpe mortis, ꝯtribuũt̃, sed qũo ẽ possibile, ꝙ iste filius haberet aliqua bona, cũ qcqd hẽt patri q̃rat̃? B̃r potes intelligere, ꝙ iste tex. põt intelligi, ꝙ hic filius erat miles, & pupillus, qd esse potest. l. vlt. C. de test. mil. & l. sed & milites. §. iã aũt. s̃. de exc. tu. & iõ potest habere peculia castrensia: hodie constat, ꝙ potest habere aduẽtitia.

ADDITIONES.

a ¶ Solida legata. Adde secundum Bal. in l. filium, quẽ habentem. C. famil. ercisc. quẽ refert hic Ale. hoc esse verum, nisi legatarij confiteantur, ꝙ hæres non occultauit bona, secundum quod habetur in §. sancimus. in Auth. de hær. & falc. & vide quid consuluit idem Bal. consi. 214. lib. 4. & quod contra præsumptionẽ iuris, & de iure admittatur præsumptio in contrarium, voluit idem Bal. consi. 4. li. 1.

b ¶ Quæro, hæres. Adde vltra Ale. in hac quæstione. ang. consi. 31. & inquantũ Ale. ponit quinque opiniones an filius de restituendo grauatus detrahat duas quartas, adde videndum Old. consi. 121. Pe. de anch. consi. 26. Pau. de Cast. consi. 92. & 150. & seq. & consi. 125. Bal. consi. 111. & consi. 188. li. j. in quantum etiam alex. videtur transire cum opi. quod ascendentes detrahunt duas quartas, cum sint rogati restituere, dic, quod Rom. cõsi. 185. tenet contrarium in prin. & consi. 239. & ibi sequitur opi. Canonistarum, quã etiam sequitur Paulus de Cast. consi. 254. in fine.

§. Si filio suo. Ad euidẽtiã scias, ꝙ non ẽ ĩ toto isto libro, nec forte in toto corpe iuris difficilior tex. iõ legã tex. hui⁹ §. p pticulas apostillãdo, & b̃r h. d. Pro pte ĩstitutus in scđis tabulis solus grauat̃ ex sua p̃sona dũtaxat: cohr̃s vero qa contributione facta reperit̃ eẽ grauat⁹ ex sua, ac pupilli persona, Falcidiã ꝯseqt̃. h. d. ¶ Diuiditur ĩ duas partes. Primò loquitur de eo, q ẽ grauat⁹ ex sua p̃sona tm̃. Scđò loqt̃ de eo, q est grauat⁹ mixtĩ ex p̃sona sua, & p̃sona pupilli. Scđa ibi, qd tñ dicem⁹. ¶ Itẽ subdiuidit̃ prima ĩ quatuor: qa primo ponit̃ qõ. Scđò allegatio ꝓ vna parte. Tertio so. qõ. Quartò rõ so'onis. Scđa, ibi, & facile. Tertia ibi, sed verior. Quarta ibi, vt. n. ¶ Itẽ scđa pars subdiuidit̃ in quinq; particulas. Primò ponit̃ qõ. Scđò allegatio ꝯ substitutũ. Tertiò allegatio ꝓ substituto. Quartò so. qõ. Quĩtò determinat vnã qõnẽ circa p̃dicta. Scđa ibi, at qn. Tertia ibi rurs⁹. Quarta ibi, itaq;. Quinta ibi, huic ꝯns. Et ꝯtinuat̃ iste §. ad supiorẽ, quia s̃. loqt̃, qñ vn⁹ ẽ ĩstitut⁹, & vn⁹ substitut⁹: hic qñ pupill⁹ ẽ ĩstitut⁹, & pl'es sũt substituti. In tex. ibi, onerauerit vltra dodrãtẽ portionis sibi ꝯtigẽtis. Dy. & ibi ẽ facilis allegatio ꝓ vna pte. In tex. ibi, Falcidiæ locũ: qa ꝯtributione fcã legata nõ excedũt quadrãtẽ toti⁹ assis. Itẽ ibi, alterũ subst tutũ. s. grauatũ. Ibi, sed verior. sol. qõnis. Itẽ ibi, pr̃i hrs extitisset ab initio, & iure directo. Ibi, vt. n. Rõ so. itẽ ibi, vl' capiũt, dic quo ad solennitatem. itẽ ibi, formam. quo ad ordinẽ. Itẽ ibi, & originem, quo ad verba, vl' quo ad substitutũ. itẽ ibi, onerat⁹, ꝯsideratis relictis legatis à se ĩ tabulis pupillarib. itẽ ibi, oĩb. s. legatis relictis à pupillo, & substituto, mixtis. item ibi, at qn, allegatio ꝯ substitutũ. ibi rurs⁹. allegatio ꝓ substituto. Itẽ ibi, itaq;. so. qõnis. Itẽ. ibi, oneratus, vt ĩ primo casu. item ibi, q̃rtã, ex sua p̃sona. item ibi, ñ ẽ onerat⁹. vt ĩ scđo casu. itẽ ibi, substitut⁹, vt d̃sideret quartã. itẽ ibi, ꝯfusionẽ. i. pp ꝯtributionẽ legatorũ relictorũ à pupillo, & à se, & sic ex vtraq; p̃sona sil' iũcta Falcidiã retinebit. ¶ Dr̃ hic, ꝙ l3 ĩ p̃sona instituti nõ hẽat locũ falcidia, tñ hẽt locũ ĩ p̃sõa substituti. ꝯ. ĩ. e. a. l. §. qd vulgo. So. ibi fuit vn⁹ substitut⁹, hic duo. Sed ꝯ hoc facit ĩ. e. l. pr̃ filiã. §. fi. sol. hic, qñ pl'es subtitut⁹, hic duo. Sed ꝯ hoc facit ĩ. e. l. pr̃ filiã. §. fi. sol. hic, qñ pl'es substituũt̃: iura ꝯria loquũt̃, qñ vn⁹ plurib. substituit. ¶ Dr̃ hic, vt. n. opes. &c. Op. & vr̃, ꝙ pupillaris substõ possit hr̃e effm̃ iur̃ proprio, l. & si ꝯ. s̃. de vul. & pup. So. ibi non tollitur paternũ de iure ciuili, sed de iure prætorio: iõ potest tm̃ pupillaris remanere. Opp. ꝙ varietas euitetur. l. Titiæ si non nupserit. s̃. ti. 1. Sol. ibi ex varietate resultat ꝯrietas se impediens: hic non se impedit, qa circa diuersas personas. Pro hoc l. Papinianus. §. sed nec impuberis. s̃. de inoffi. test. De hac mã p Dy. in c. mutare. ex̃ de re. iu. lib. 6. ¶ Opp. ad finem de l. stipulatio ista. §. alteri. ĩ. de verb. ob. So. Hic non est extraneus, sed hrs eius. ¶ Vltimo op. qa non vt hrs pupilli, sed vt institutus, vt in primo casu: & sic vr̃, ꝙ ista stipulatio prosit tã alteri, q̃ hr̃di. So. tã in primo, quã in secundo casu huius §. iste vt hrs pupilli detrahit Falcidiam, alias ad eũ nõ trãsiret ista stip'o. Sed quid

quid est, in primo casu dr detrahere ex sua psona, hoc est, ꝙ ꝯdō, seu grauamen est iniūctum ex psona, quia qđ in persona pupilli nō fuit, nec potuit ꝯmitti: tñ spe respiciebat pupillum, ꝓut substi tutum, vt dicimus in stipl'one, quæ incipit ab hrde, l. hereditariū. ꝟ. de bo. auth. iudi. possi. & l. j. C. vt act. ab hær. & l. repetitur. ꝟ. eod.

§. Quæsitum est, si quis. Legata relicta à pupillo in primis tabulis, & à co hærede sibi substituto in scđis, debēt contribui: secus si ab vtroque in primis tabulis sint relicta. & eadē in diuersis partib. institu ta, ꝯtributio semper fiet. h. d. Diuiditur, in quatuor. Primò ponitur qō. Scđò vna determinatio in qua dēt fieri ꝯtributio. Tertiò alia, in qua cessat contributio. Quartò ponit vnū casum, q prædi ctis videbat similis, nō tñ est. Scđa ibi, dixi. Tertia ibi, sed legata. Quarta ibi, & aliam. Ad euidentiam tu habes duas regulas vulgares. Vna est, ꝙ in tabulis patris, & filij vna falcidia hēt locum, l. in singulis. ꝟ. eo. ¶Hoc pmisso venias ad tex. ibi, vulgo. ꝟ. eod. & l. in sing. & s. §. proxi. Item ibi, à substituto, in secundis tabulis. Itē ibi ꝯtributionem. & hoc p rl'am positam in §. qđ vulgo. s. ead. l. Item ibi, extero, in primis tabulis. Ibi, cæteris, à pupillo relictis, sed in primis tabulis. Item ibi, habeat, subaudi integram, Itē ibi, legatorum, ab eodē relictorum, & sic cessat ꝯriū. ¶Op. hic dr, ꝙ vulgaris regula dicit, legatorū rōnem separandā. ꝯ s. ead. l. §. qđ vulgo. So. Hic loqr de vulgari regula, q ponit in l. in singulis. ꝟ. eo. Opp. de l. qui fundū. §. q filium. ꝟ. eo. Sol. Ibi legata in scđis tabulis non fuerūt relicta, de ꝯtributione merito nō tractatur. ¶Vlterius dr hic in tertia parte, ꝙ non dēt fieri ꝯtributio. ꝯ, s. ead. l. qđ vulgo. Soluit gl. duob. modis. Vno mō ſm Hug. & illa est vera: alio mō ſm Io. ꝙ relicta ab instituto in primis, & ab eodem in scđis non ꝯtribuūt, vt hic, sed sol. Io. tollit p l. cohæredi. §. cohæres. s. de vul. & pup. Op. de d. l. qui fundū. §. q filium. ꝟ. e. sibi vr, ꝙ fiat ꝯtributio ēt in casu istius tertiæ particulæ. Br iste §. debet intelligi ſm distin ctionem illius §. Aut portio grauata accedit non grauatæ, & ita loquit hic: aut ecōuerso nō grauata grauatæ, & fit ꝯtributio, vt i ꝯrio. Op. de l. cohæredi. §. cohæres. s. de vul. & pup. Gl. soluit, & bene, dico, ꝙ ibi fit ꝯtributio bonorum, vt hæc legata in scđis tabulis possint augeri pp bona, q substitutus habuit ex prima institutione, seu ex psona instituti: & legata data in primis tabulis pp bona aduēta ex substitutione, similiter pnt augeri, non minui: & iō dicit gl. not. tres casus. Primus est, legata relicta à pupillo. &c. vt in gl. Op. ſm Dyn. omnis substitutus est conditionaliter institutus, vt s. ea. l. §. quod vulgo. & clarius i §. si filio. & l. cohæredi. §. cohæres. s. de vul. & pup. Sed qñ idem est institutus purè, & pro parte sub conditione, indistinctè fit cōtributio, vt hic: ergo, &c. Rñdeo, dicit Dy. ꝙ hoc est verum, ꝙ fit ꝯtributio legatorum relictorum à se, sed legatorum relictorū ab alio, non fit ꝯtributio. & mām ꝯtributionis dabo plenè in l. q fundum. §. qui filium. ꝟ. eo.

§. Si quis exhæredato. Relicta ab instituto ex primis tabulis, & ab eodem in secundis factis filio exhæredato debēt ꝯtribui. h. d. Op. §. ꝓximo. Br rñ. ego dixi in §. quod vulgo. s. ea. l. ibi loquitur, quando in secundis tabulis legata non fuerunt relicta, hic sic.

LEX XII.

Si debitor. Pōthrs grauari, vt Falcidiam sibi compenset in debito. h. d. Op. ꝟ. e. l. quod de bonis. §. j. & §. fi. Sol. dico, ꝙ fallit in casu huius legis, qñ debitor grauat creditorem. Et legis rō pt esse, ꝙ hic fallit, quia p aditionem debitū est extinctum, iō de facili pōt prohiberi, ne hæc deductio fiat. Sed ꝯ hoc op. de l. cum pr. §. Titio. s. de leg. 2. vbi dicit, ꝙ resultat iniquitas. Sed veritas est ista, ꝙ ibi resultat iniquitas inspecto iure communi, non inspecta voluntate defuncti, quæ seruatur, vt probat in l. Lucius. §. maritus. ꝟ. ti. 2. Vlterius opp. ꝟ. eod. l. pater filiam. in prin. Br ibi gl. tangit, & sol. vt ibi videbitis. Opp. de l. quod de bonis. §. cum fideicommissum, ſm vnam lec. ꝟ. eo. Sol. Ibi loquitur in filiis, hic in extraneis. Vlterius op. ꝟ. e. l. quod de bonis. §. quod auus. Solu. Quod dixi, loquitur in filiis primi gradus: sed §. quod. auus. loquitur in filiis secundi gradus, vt est in nepotibus.

LEX XIII.

Si tacitum. Qui est in potestate alteri' excusatur, si ab eo tacitum fideicommissum suscepit. h. d.

LEX XIIII.

1 *Falcidiæ, nec Trebellianicæ, quæ extra testi cām capiuntur, non imputantur.*

2 *Actio de dote intentata per patrem, an fiat transitoria ad hæredes per solam litis contestationem, & quando faciat actionem propriam.*

3 *Mulier an sit domina rei dotalis, remissiue.*

4 *Mulier an possit in dotem institui, remissiue.*

1 **Pater filiam.** Ista est pulcherrima lex, & subtilis. Quæ extra † causam testamenti capiuntur, in Trebellianicam, vel falcidiam nō imputantur. h. d. In tex. ibi, in Falcidiæ. i. in Treb. Item ibi, non petisset, quia in nullo repetit, quando dos non est in bonis patris. Not. quod dixi in summario. Antequam veniam ad ꝯria, istud principiū legit duob. modis. Vno mō, ꝙ pr non petiit, nec exegit dotem ꝯsentiēte filia: sed exegit ea non consentiente. & ista ponit in prin. gl. & istā approbat glo. in l. si cum dotem. §. si pr. s. sol. mat. Sed istam reprehēdit gl. hic, & bene, qa si pr exegit, tenet cond. inde. & p consequens filia tenet, qa est hæres patri: ergo vt æs alienum esset deducēdum, l. irritū. & l. in imponēda. C. eo. Ponitur scđo mō casus, & illam positionē tene. Op. de l. qñ nouella. C. de inof. test. Sol. ibi cōputat in debito iure naturæ, hic nō cōputatur in Falcidiam, & vide glo. in verbo, proprio, q incipit, propriè loqtur hic de quarta. & Dy. dicit gl. in se esse veram: sed nō quātum ad istam legē: qa hic non loqr d falcidia iure institutionis, sed de Trebellianica, qa rogata fuit de restitutione vniuersitatis, & i Trebellianicā venit, qđ capitur ex testō, vel iure hæreditario, vel alio titulo, l. à filia. in prin. ꝟ. ad Tre. & qđ veniat in Trebellianicam, & qđ i falcidiam, dicam i l. in quartam. ꝟ. e. Oppo. de l. si debitor. s. e. Sol. gl. dupliciter. Vno mō ꝙ spāle est in filia, ne oneret in falcidia, vt ꝟ. l. proxi. §. cū fideicōmissum. & ibi examinabo. Sed quantum est in ꝓposito, gl. dat aliam sol. quā tene pro vera quo ad ꝯriū: quia ibi loquit in debito hrdi à defuncto. Et rō est, quam dixi vobis in l. si debitor. quia ibi ꝯfusione extinguit, iō de facili pmittit, sed hic nō ꝯfundit, cū ab alio debeat. ¶Quærit gl. pone, ꝙ pr petiit dotem, qđ iuris?

2 Gl. q est hic, † distinguit, aut petiit litē cōtestādo, & tunc ſm iura antiqua est effecta actio ꝓpria pris, & tunc in bonis patris reperitur, &c. vt in glo. quā vide ibi: qđ ergo si petiit, sed nō exegit, &c. & sic tenet gl. ꝙ p solā cōtestōnem sit actio trāsitoria ad hrdes, & istud dēt intelligi de actione, q erat ſm antiquissima tpa, nō ſm tpa Digestorum: quia ſm ista tpa actio ex stipulatu p litis contestationē nō fiebat transitoria, l. si marito. §. si volūtate. s. sol. mat. ¶Quærit gl. quid si filia cōsentiente? Et dic, vt in gl. & adde ibi, petiit. s. & exegit: secus si non exegit, qa nō facit actionem suā ꝓpriā, d. l. si marito. §. si voluntate. s. sol. matri. Sed qñ exegit, secus, l. fi. C. cōia vtri. iud. Et intellige vt ibi, & de ea feci magnum festū

3 a in l. post dotem. so. ma. ¶Quæro, † an mulier sit dña rei dotalis? Dic, vt in l. in reb. C. de iure dot. Quæro, † an mulier possit institui in dote? Dic, vt in l. denique. §. sed vtrum. in fi. supra, de min. 4

ADDITIO.

a ¶ *Domina.* Quando maritus, vel vxor sit dominus, vel domina rei dotalis, vide Pau. de Cast. consi. 342.

§. Auia nepotibus. Onus non deducendæ falcidiæ ex alio testamento debitæ cum aliis, & alijs oneribus commiscetur. h. d. No. quod ex testamento suo testator detrahi falcidiam non potest prohibere. not. ꝟ. l. proxi. §. in testamento. alterius sic, vt hic.

1 *Pater si substituit duobus impuberibus, intelligitur, quod debēt ambo impuberes decedere.*

2 *Testator si dixerit, & si decesserint filij mei, substituo talem, an vno defuncto substitutus admittatur prius quàm alius.*

§. Duobus. Iste §. est difficilis iuuenibus. & h. d. Si vnus plurib. substitutus vtrinque directo succedit, contributio hēt locum: secus si vni directo, alteri p consequentiam. h. d. ¶Diuidit in duas partes. Primò, qñ vtriq; directo succedit. Scđò, qñ vni directò, alij p consequentiam. Secūda ibi, quod

1 si. ¶Not. † ꝙ qñ pr substituit duob. impuberib. intelr, ꝙ debēt ambo impuberes decedere, vt hic in fi. Opp. s. eo. l. in rōne. §. si filio. Sol. Ibi fuerunt substituti plures vni, hic vnus plurib. Op. de l. in rōne. §. quæsitum. s. eod. Rñ. hic fuit commixtio oīum bon. in psonam vnius, & eodem iure, & iō fit cōtributio, ibi verò secus. Dr hic, ꝙ vtriq; hrs extitit. Cōtra, qa vltimo decedēti est hrs, vt hoc §. in fi. Rñ. principium istud pōt intelligi duob. modis. Vno modo, ꝙ i prin. facta fuit substitutio separatim, l. pe. s. de iniu. test. Alio mō pt intelligi, ꝙ coniunctim fuit facta substitutio, & tunc oportet te ponere, ꝙ ambo simul decederēt. Procedo, & op. ad fin. dr hic, ꝙ vltimo tñ successerit. Contra de l. pe. s. de iniu. test. So. ibi sunt separatim substituti, hic coniunctim. Op. de l. heredes. §. cum ita. ꝟ. ad Treb. So. gl. in verbo, substitutū, ꝙ ibi in stipl'one fideicommissaria, hic in directa, & signa bene istam gl. maximè

2 in fi. Et quid dicit ista gl. in fi. nonne tota die † fit testm, si decesserint filij mei, substituo talē: quia tūc si vnus de filijs decedit, prius fideicōmissarius admittitur, q alius cohæres? Dixi plene in l. pe. C. de impube. & alijs subst. Dicam plenè in d. l. heredes. §. cum ita. ad Treb. & istā gl. tenent Dy. & Cy. C. de impu. & alijs substi. l. pen.

LEX XV.

Quod de bonis. Contra debitorem causa mortis liberatum, opposita replica, quis Falcidiam consequitur. h. d. Quæro, quid si per acceptilationem fuerit liberatus? Dic, vt in gl. & bene.

1 *Laudo parere promittentes, & quod actio ex eo nascatur, & quod ex tunc sit homologatum, an possit fieri, vt non reducatur ad arbitrium boni viri.*

§ Frater cum hæredem. Pactum factum in vita defuncti de Falci- a dia nō petenda non valet. h. d. Op. de l. stipulatio ista. §. alteri. de verbo.

ADDITIO.

a ¶*Non valet.* Adde inquantum Ale. tāgit, an valeat pactū de non probando solutionē nisi per instrumētū, quid si sit statutum, & creditor velit probare debitum per confessionem debitoris per testes, an possit, vide Pet. de Anch. consi. 351. & inquantum etiam tetigit q. Ray. de hærede iusso non molestare vxorem, vide pau. de Ca. consi. 181.

verb.obl.So.gl.distinguit,vt hic dr̃ in ea.Op.de auth.sed cum testator.C.eo.Sol.Ista lex est hodie correcta.Opp.ĵ.eo.l.si in testō. Sol.vt ibi.¶Induco ad quæst.Vos† scitis,ꝙ ex compromisso homologato oritur actio:quęro,quid si partes promittunt parere,& ꝙ actio ex eo nascit̃,& non sit homologatum,an possit fieri,vt nō reducat̃ ad arbitrium boni viri hoc modo:Dyn.consuluit,ꝙ non,ꝑ rōnes,quas ponit in c.scienti.eẍ.de reg.iur.li.6.& est alia gl.q̃ dicit ī l.cū antea.circa prin.C.de arb.& illā allegat Dy. casus est hic,ꝙ in vita non valet pactum,post sic:& sic in qōne nostra.

ADDITIO

a ¶Induco.Adde inquantum ale.tangit an procurator datus ad homologandum laudū possit homologare iniquum,Bal.consi.6.li.4.

§.Non idcirco.

Licet vnum legatum qs soluerit integrum,nō prohibet̃ de alijs legatis Falcidiam detrahere.h.d.Opp.de l.vltima.C.eo.Rn̄deo , hic intellige,ꝙ per errorem soluit,& hoc est verum,ꝙ de his,quæ sciēter soluit,non potest detrahere:sed de aliis soluendis pōt , vt hic, & l.irritum.C.eo.Sed ꝯ hoc opp.de auth.sed cum testator.C.eo.Rn̄. per illum text.ista corrigitur.h.d.ista gl.ord.De ista correctione dicas,vt in l.si ex pluribus.ĵ.eo. Vlterius opp.C.de fideic.l.j.Sol. Illa est vera,quia ibi est fauor alimentorum,& cursus temporis.

1 *Filij primi gradus non computant fructus in Trebellianicam,cæteri sic.*

§.Quod auus.

Quod defunctus dēt hr̃di , vt ęs alienū deducit̃,nisi testōr prohibuerit: nec vr̃ ꝓhibere,si eum grauat,vt ꝓpria bona sua restituat:& fructus percepti iudicio testōris in debitum imputātur.h.d. In tex.ibi,pari pecunia.i.vsq; ad cōcurrentem quantitatem.Opp.hic innuit Iurisconsultus,ꝙ si testōr expresse prohiberet Falcidiā,posset.Contrà.ĵ.prox.§.Sol.Ibi in liberis primi gradus,hic in liberis secundi

1 gradus.Opp.C.ad Treb.l.iubemus.in prin.Gl.† rn̄det solēniter, illa lex habet locum in filijs primi gradus , qui lucrantur fructus interim:hic in nepotibus.Et hoc tenet in l.in fideicommissariā. ĵ.ad Treb.& hoc est cōe dictum,tene menti,qn̄ fiunt restitutiones fideicommissi,vt qn̄ filius est institutus,& de restituēdo granatus,& dn̄t aduocati,ꝙ medietas retinetur.Aduerte , an sint li-

a beri primi gradus,quibus fit substitutio:quia si est filius,ᵃ fructus lucratur:si est nepos,tunc fructus interim percepti computātur in Treb.& iō semper sis cautus,vt aduertas quis sit ille, cui facta est substitutio:quia vnum magnum aduocatum vidi errare.

ADDITIO.

a ¶Si est filius.Adde vltra ale.qui allegat ang.consi.324.tenet opi.Bar.quod eādem opi. tenet Ro.consi.206.etiam si testator prohibuisset alienationem fiendam , licēt Pau. de Cast.consi.xcij.dicat,quod non vidit legem dicentem,ꝙ cum filius detrahit duas quartas,quin debeat fructus in Trebellianicam imputare.

1 *Testator si mandat debitum eum hæreditate compensari,intelligitur de debito iure naturæ.*

§.Cum fideicommissum.

Legit̃ tripl'r ī gl.sed ĵ.& 2.lect.sūt idem. Hoc intēdit.In filijs primi grad⁹ debitū cū Falcidia nō ꝯpēsat̃,ēt si hoc testōr expressit.h.d.In tex:ibi,ꝙ filio debet̃. i.dodrās hr̃ditatis mr̃is.Itē ibi,poni cæperit,inter hr̃des,& legatarios,qb. legata pr̃ reliqt.Itē ibi,dodrāti,hr̃ditatis mr̄næ d̄bitæ pr̃i ꝑ Treb.fm j.casum:vel dic pr̄næ debite filio ꝑ Falcidiam fm 2.casum.Op. de l.si debitor.s̃.eo.Sol.speciale in filijs primi gradus,vt hic. Facit l.pr̃ filiā.in prin.s̃.eo.Op.s̃.prox.§.Sol.ibi in filiis vlterioris grad⁹.hic ī filijs primi grad⁹.Sed hoc nō vr̃ verū,qa quadrātē de bonis mr̃nis nō recipit separatim a bonis pr̃is,qa cū pr̄adiuit hr̃ditatē,cæpit hr̃ditas esse vnita,l.sed si plures.§.filio s̃.de vul.& pup.Quare gl.legit al'r,& fm istā lec.dicit in summa,ēt ī filijs primi grad⁹ falcidia cū debito ꝯpēsat̃,testōre iubēte.h.d.Cōtra istā lect. op.de l. pr̃.in prin.s̃.eo Sol.Ibi volebat,ꝙ ꝯpēsaret̃ debitū ab alio:hic à se ipso,fm istā lec.ibi positā,nō fm istā lec.quā tenet Dy.hic,& hāc

1 tenebat Ray.Et ex ea no.ꝙ si testōr† iubet debitū cū hr̃ditate cō

a pēsari intell'r ēt quo ad ea,q̃ debētur hæredi iure naturæ.ᵃ& hoc est not.Item fm hanc lect.not.ꝙ lex ista non ꝯdicit l.si compensandi,C.de hæred.instit.cum concor.licēt gl.ibi istam signet pro contraria.Est hic etiam 3.lect.quam reprobo,vt primam.

ADDITIO.

a ¶Iure naturæ,adde vltra ale.an filia acceptans legatum cum hoc,quod amplius petere non possit,sibi præiudicet in legitima,Pau.de Cast.consi. 232.Bal.consilio 405. lib. 2. ang.consi.14

§.Ex donationibus.

Qd̄ ab hærede vxoris ex donationib.viro debet reddi , vt æs alienū detrahitur.h.d.in text.ibi,non erit.iō detrahitur vt æs alienum.Op.& videtur sibimet ꝯdicere:quia dicit,ꝙ intātum est pauperior,inquantum locupletior,& sic obstat s̃.ti.j. l. Titiæ si non nupserit.& l.vbi repugnantia.s̃.de re.iu.So. diuersis respectib.est ista contrarietas,& ideo admittitur.

§.Fructus prædiorum.

Qd̄ ex re legata percipitur,in falcidiam computat̃,& hr̃s debet hr̃e quartā,& fructus quartę tpe mortis.h.d. Op. ĵ.e.l.in rōne.in prin.Rn̄.hic loquit̃ in fructib.qui erāt in terra , vt s̃.eod.l.in lege falcidia placuit,&c.vt in gl.sed ista gl.dicit verū in se,non in casu huius legis,quia hic loqtur in fructib. ꝑceptis ex ipsa re legata,qui falcidiam minuūt etiam post percepti,l.Paulus. 2.rn̄so.ĵ.eo.& hoc no.in l.in fideicommissariam.ĵ.ti.2.Op.& vr̃ ꝙ fructus integros debeat restituere,d.l.in fideicommissariā.So. put habetis,relictorum,ꝯrium nō ob.qa hic non fuerunt relicti fructus,sed fundus:put habetis in litera,relictos,expone vt gl.dicit,ꝙ ꝑ pr̄ni m fuerūt relicti,nō principal'r.quia legando fundū videor fructus legare tpe,quo cedit dies legati.Op.d l.scimus,§. repletionē.C.de inof.test.So.Ibi ī debito iure naturæ.Qui fruct⁹ ꝯputētur in istā Falcidiā,dicā in d.l.in fideicōmissariā.ĵ.ad Treb.

1 *Aestimatio defuncti non inspicitur in deductione Falcidiæ.*

§.Quarta,quæ per legem Falcidiam.

1 In tex.ibi,minui.s.ī pte.Itē ibi,auferri.i.in totū.¶No.† ꝙ æstimō

a defuncti anō inspicit̃,l.si fundum sub cōdōne. §.si libertus. de leg. 1.Item vr̃,ꝙ falcidia nō pōt minui.Cōtrà,in corpore eo.§.si vero expressim.Glo.dicit,fateor ꝙ hodie bene poterit prohiberi.Sed ista gl.dicit verum,sed nō ꝙ iste §.sit correctus,nā in §.si verò expressim,& in §.præcedenti dicit,ꝙ testōr ꝓhibēdo Falcidiam pt esse nō ignarus virium sui pr̃imonij, sed qn̄ errat existimās plus esse in patrimonio,remanerent iura antiqua incorrecta : & isto casu loquitur hic,quando errauit,ergo non est correctus iste §.

ADDITIO.

a ¶Defuncti.Adde Pau.de C a.consi.238.

LEX XVI.

Si ex pluribus.

Falcidia nō deducta ex vna re, vel parte soluta,pt deduci ex alia re, vel parte eidē soluēda.h.d.Op.C.e.auth.sed cū testōr. & in corpe vn̄ sumit̃. Gl.sol.q̃ est hic,& dicit,ꝙ ista ꝑ illā corrigit̃.Alij dn̄t,ꝙ ibi soluit ītegrè,& videēt gl.q̃ īcipit.s.vni ꝑsonæ,&c.Videte,ista sol.ī sēest vera.Sed videam⁹ an sit vera quātū ad l.istā,qa nos possum⁹ ītelligere primū casum l.ī plurib.reb.legatis ꝑ nomē collectiuū , & tūc ē vnū legatū,l.si ex toto.§.fi.s̃.de le.1.& tūc ꝓcedit ista gl.quo ad oēs ꝑtes legis.Itē pt intelligi,ꝙ res plures legatæ sunt separatim,& tūc plura sunt legata,& in hoc gl.nō bene dicit.Sed dic,ꝙ principiū fm hoc corrigit̃,& finis huius l.remanet incorrectus.

LEX XVII.

Si post missionē.

a Legata relicta ī militia , cū legatis relictis postea contribuuntur quātum ad diminutionem ꝑp defectū pr̃imonij faciendam,non aūt quo ad diminutionem ꝑ falcidiam introductā.h.d.Alios casus,

b in quib.non detrahitur falcicia,ᵇ videbitis ĵ.e.l.Nesennius.§.j.

ADDITIONES.

a Pom.¶Missionem.Vide quid dicat Imo.consi.95.& consi.74.& consi.212.alias 112.

b ¶Falcidia.Adde inquantum Alex.ponit,quando de legatis ad pias causas falcidia detrahatur,allegando Io.Aud.quod illud Io.And.fuit originaliter.Old.consi.111.

LEX XVIII.

1 *Filiusfamilias potest in codicillis grauare patrem.*

2 *Falcidia habet locum ab intestato.*

3 *Parentes primi gradus computant sibi fructus in Falcidiam,secus in filiis.*

Filiusfamilias,qui.

Ista est notabilis lex,& h.d.Filiusfamilias miles pt grauare patrē ab intestato,vt peculiū restituat, & per restōnē peculiū efficitur hr̃ditarium,& fruct⁹ medio tpe ꝑcepti pr̃i in Falcidiā ꝯputātur.h.

1 d.No.† ꝙ filiusfamilias pōt in codicillis grauare pr̄em. No. ꝙ illa,q̃ nō est hr̃ditas,ꝑ Trebellianū restituta fit hr̃ditas.¶Item no.

2 † ꝙ Falcidia hēt locū ab ītestato. ¶Op.ī corpore de her. ab ītest. §.j.Sol.Ista corrigit̃ ꝑ illā,qa filius hēt hodie hr̃ditatē,vt l. qd̄ sci-

a tis.C.de bo.q̃ lib.¶Op.de l.iubemus.ᵃC.ad Treb.Sol.ibi† in libe-

3 ris primi gradus,q nō ꝯputant fructus in Falcidiā,est verū,sed se

b cus in parentib.primi gradus,vt hic,qui computant fructus.ᵇ

ADDITIONES.

a Pom.¶Op.de l.iubemus.Et no.quōd ista l.iubemus,non habet locum in parentibus primi gradus,vt non computent sibi fructus perceptos in falcidiam.& sequitur ang. & Io. de Imo.& pondera,si est verum.

b ¶Computant fructus.Adde Bal.consi.12 sub rub.de testa.

LEX XIX.

Si dignum.

a ᵃPretiū rei dr̃ capi iure hr̃ditario,& iō computat̃ in quartam.h.d.Et de hoc videbitis in l.ad veterani.ĵ.eo.& dicam planè in l.in quartam.ĵ.eo.

ADDITIO.

a ¶Si dignum.adde quantum Alex.tangit,ꝙ licet alias alienatio rei minoris non valeat sine decreto,tamen si testator ita mādat,valet alienatio.& hoc idem vult Ang.cōl.176.

LEX XX.

Si a seruo meo.

Legatum inutile falcidiam non inducit.h.d.

LEX XXI.

1 *Concurrentibus duabus causis inspicitur fauorabilior.*

Adde Are in c.cæterum.

2 *Hæres id,quod capit causa conditionis implendæ,non computat in Falcidiam.*

3 *Statuto si cauetur,ꝙ de quolibet contractu, ex quo alicui ius quæritur,soluatur gabella,præterquam de instrumento solutionis,si eram obligatus ad vendendum & postea vendo,non teneor ad gabellam.*

Si pupillus.

1 In† ꝯcursu duarum causarum inspicitur illa, quæ falcidiam minuit , & illa,quæ repetitio

2 nem impedit.h.d.Debes scire ad euidentiam,† ꝙ illud,quod hæres

res hēt cā condōnis implendæ, nō computaī in falcidiam, nisi qđ iure hr̃ditario capiī. Op. ꝙ minor naturaliter debitum possit repetere. l. interdum. ſ. de cond. inde. Sol. de iure cōi non pt, vt hic: de
a iure ſpāli ſic, vt ibi. ¶ Opp. ꝙ vna [a] ſolutio non parit obl'onem, & liberationem. l. qui hoīem. §. fi. ĵ. de ſol. & l. cū is. §. j. ſ. de cond. ind. Sol. diuerſis reſpectib. pt: & facit l. trib. ſ. de vſufr. ea. re. ꝗ vſu conſ.
§ & l. in numerationib. ĵ. de ſolu. ¶ Induco ad q. † dr̃ in ſtatuto, ꝙ ex quolibet ꝯtu, ex quo alicui acqriī ius, dēt ſolui gabella, ꝑterquā de inſtr̃o ſolutionis: modo eram tibi obligatus ad vendēdum primo tibi fundum, nunc vēdo, q̃ritur, an ex iſto inſtr̃o venditionis debeat gabella ſolui, vel detrahi: Hic vr̃ caſus, ꝙ non, quia hic cōcurrunt duæ cauſæ. ſ. ſolutio antiquæ obligationis, & nouus contractus, & in ꝯcurſu iſtarum duarū cauſarū inſpicimus, quod minuit falcidiam, vt hic, & ſic minuit gabellam, vt in caſu noſtro.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Op. ꝙ vna. Et vide Bar. in l. ſancimus, C. de conſul. lib. 12. & ibi remiſ.

§. Si ego. Si iure poteſtatis, vel dominij portio non grauata accreſcit portioni grauatæ, fit contributio, ſecus ſi ecōnuerſo. h. d. ¶ Op. ĵ. eo. l. cū quo. §. pen. Sol. ibi ſpāle fauore libertatis, & dēt poni caſus, qñ ſeruo meo legaī ſeruus, & mihi decē, ꝙ ſic eſt locus detractioni falcidiæ vtroq;, licēt de ſeruo falcidia non poſſet detrahi, & ſic de ſeruo ſibi legato, non ꝓpterea detraheī de meis decē. Sed ſi mihi ſoli eſſent legata ſimul, de decem det: aheret falcidia pro ſeruo, & ꝓ decem, dicit Dy. & lect. Dy. preſupponit vnum. ſ. ꝙ de plurib. reb. legatis vni poſſet detrahi de vna re falcidia ex voluntate hæredis. dicam ĵ. eo. l. ſi fundus.

LEX XXII.

1 *Statutum ſi ſit, ꝙ quicunque dat mille Communi hinc ad tres annos, habeat viginti pro centenario: & ſit aliud ſtatutum, ꝙ de quacunque pecunia, quæ ſoluitur in camera Communis, detrahetur gabella duodecim denariorum pro libra, an hoc caſu debeat minui gabella.*

Neſennius Apollinaris. In text. ibi, poſſit. i. vtrū totius, quod à cohæredib. præſtitum eſt detractione facta, non habita rōne eius, quod à cohærede percipitur, an habita rōne, vt legatariis proficiat. Ia. de Are. Item ibi, ſi quidem, &c. & gl. dicit, ꝙ hic ponitur ſol. ſecundę qō. hoc non dico, ſed dico, ꝙ hic ponitur, ꝙ conferat ad ſol. q. Ibi, ſed cū his, hic dico, ꝙ rñdet primæ qō. Item ibi, planè. ſol. ſecūdæ q. ¶ Habes ex iſta lege, quod iure legati percipiī, in quartam non ꝯputeī, niſi reſpectu eius, à quo accipitur: & quod ex hac cā nō detrahiī, quo ad alios ꝓ detracto hr̃. h. d. ¶ Op. & vr̃, ꝙ ꝑlegata cōputenī in falcidiā, l. deducta. §. nūmis. ĵ. ti. 2. & l. cū pr̄. in prin. ſ. de leg. 2. Sol. illud eſt verū, qñ pecunia capiī, ſecus in alia re. Iſtā ſol. nō teneo, ſed dico al'r, q̃ gl. dicat, vt dicā in l. in quartā. ĵ. eod. ¶ Itē op. ĵ. e. l. Titia. & d. l. deducta. §. nūmis. So. Ibi qñ corpus hæreditariū prelegat: hoc dicā plenè in d. l. in quartā. ĵ. eo. ¶ Facit ad q. de gabella.
1 Cōe † huius ciuitatis ſtatuit, ꝙ qcūq; daret mille Cōi hinc ad tres annos, debet hr̃e quindecim ꝓ cētenario: antiquū ſtatutum erat, ꝙ ꝓ qualibet pecunia, q̃ ſoluitur de camera Communis, detraheī gabella duodecim denariorum, ꝓ libra: mō in iſto caſu, qñ ex proiſione illius ſtatuti facio, vr̃, ꝙ gabella debeat minui vt falcidia. Hoc non dico pro conſtanti, ſed pro hoc facit iſta l. Neſennius.

§. Seruo. Si à ſeruo hærede in ſolidū inſtituto, & à dño fuit legatum, prius ſoluuntur legata relicta à ſeruo, q̃ à dño. Item ſi dñs inſtitutus repudiat, & per ſeruum ſubſtitutū acqrat, prius legatum in inſtōne relictū ſoluiī. h. d. ¶ Op. de l. Iulianus. 2. rñſo. ſi qs om. cā teſt. Dñt qdā, ꝙ ibi recitat Iuliani opinionem, q̃ nō eſt vera: iſta eſt truffa. Alij dñt. ꝙ relicta in inſtōne repudiata prius ſoluuntur, q̃ in ſubſtōne relicta, vt hic in j. rñſo: ſed relicta in ſubſtōne ab vtroque prius ſoluuntur relicta à ſeruo, vt hic in j. rñſo & vide gl. q̃ incipit. immo prius, &c. Et aliud vult dicere in relictis in ſubſtōne, hoc eſt, quia in ſubſtōne grauauit ſeruū, & dñm, ideo prius à ſeruo relicta ſoluuntur. Et hæc ſol. eſt vera in ſe: eſt tñ ꝯ mentē illius legis, & illa eſt vera, q̃ ibi ponitur, ꝙ prius ſoluūtur relicta à dño, vt hic. ibi, quo ad falcidiam detrahendam prius de legatis à ſeruis. ¶ Op. de l. in rōne §. quod vulgo. & l. j. §. id, quod ex ſubſtitutione. ſ. eo. Sol. fallit hic. & l. ſi poſt miſſionem. ſ. eo. & l. quia autem. in prin. ſ. ſi quis omiſ. cauſa teſt. & d. l. Iulianus.

a §. Si debitori liberatio. Si liberatio relinquitur debitori, ī ratione legis Falcidiæ pro locupletiore hr̃, aliàs an ſit ſoluendo, inſpicitur. h. d. De materia huius §. videbitis in l. quærebatur. in tex. & gl. ĵ. eo.

ADDITIO.

a ¶ Liberatio. Adde inquantum Ale. tangit, an pactum de non petēdo egeat inſinuatione, Aug. conſi. 68. lib. 3.

LEX XXIII.

Si fundus mihi. Ne legatum pereat, vna res pro alia detrahit falcaī. h. d. ſm Dy. Iſta eſt pulchra lex & ſubtilis. In tex. ibi, deſiderat, vel tantūdē, in prin. legis. Opp. & vr̃, ꝙ debeat detrahi falcidia de ipſo corpore, non de æſtimōne, l. j. §. ſi vſusfructus. ſ. eo. Sol. hic eſt legatū corpus indiuiduū, & res indiuidua, vti via, & iō lex detrahit de æſtimōne, aliàs perit via. Et rō eſt vrgens: qa ſcitis, ꝙ ſeruitus non pt deberi fundo ꝓ diuiſo, l. pro parte. ſ. de ſerui. Sed ſi tu diceres, minuatur fundus, vel fundi legatum, tunc pro parte debetur ſeruitus. Dic, ꝙ eſſe nō poteſt, vt hic, & d. l. pro parte.

LEX XXIIII.

1 *Hæres an ſi omittat ponere vnam rem in inuentario, priuetur beneficio totius.*

a Paulus reſpondit. Qui rem ſubtrahit, in ea falcidię
b rōnon hr̃, & qđ [b] ex re legata percipitur, in quartam imputatur, ſi res erat teſtatoris, aliàs ſecꝰ. h. d. Dr̃ hic, ꝙ falcidia, &c. Contrà, immò vr̃, ꝙ perdat falcidiam de omnibus rebus, vt in auth. eod. §. ſancimus, & gl. ibi valde not. dicit, ꝙ iſta lex, & C. de iure delib. l. fin. §. illo. corriguntur in hoc, quia hic
c priuatur falcidia in illa re tantum: hodie priuatur in omnib[c] reb. & gl. ibi dicit, & Ia. de Bel. ibi hoc tenet. Sed Cyn. C. eo. in auth. ſed
1 cum teſtōr. in 9. q. tenet ꝯrium. Ex † quo no. ꝙ quæſtio erat quædam Tuderti, ꝙ quidam fecerat inuentarium, & dicebat ſe hæredem cū bñficio inuentarij. Quidā dixit, quòd ipſe nō poſuit quaſdam res in inuentario, & ipſe rñdit, & dixit, ꝙ nō erāt tpe mortis: fuit ꝓbatū, quòd tpe mortis erāt. Ego dixi ꝑ iſta legē, quòd poſtq̃ ipſe celauit, vr̃ quòd ſubtraheret, & ſic ꝑdit beneficium inuentarij in omnibus, licèt Cy. teneat, quòd perdat in vna re tantum.

ADDITIONES.

a Barb ¶ Paulus reſpondit. Et vide Bal. in c. 2. de feud. in 6. legis commiſ. da. Bar. in l. reſcriptum, ff. de his, quib. vt indi. Bal. in l. fi. §. ſin autem dubius, C. de iure delib.
b Barb. ¶ Et quod. Et vide Bar. in l. fi. ſ. de his, quæ pro non ſcrip. haben.
c In omnibus. Adde, an celans vnam rem priuetur beneficio totius inuentarij, Bald. conſi. clxxix. li. 3. & vide quæ poſui in d. l. fi.

LEX XXV.

Maritum ſuum. Si portio non grauata accedit grauatæ, iure patriæ poteſtatis: ſit cōtributio, aliàs ſecus. h. d.

§. A liberto, cui fundum. Dominuto legato nō diminuitur fideicommiſſum à legatario relictū, ſi legatū remāſit ad onus ſufficiēs. h. d.

LEX XXVI.

Lineam margaritarum. Not. ꝙ ipſo iure legata per Falcidiā reſecatur. Idē habetis in l. j. §. ſi qs ex mortis. ĵ. quorū leg. Iſte tex. inuit, quòd hēt duo remedia. Sed qro, in j. caſu legis, qđ remediū hēt? Et dicit gl. parua, quòd hēt interdictū quorū legatorū. Sed īterdictū quorum legatorum habet locum, qñ legatarius occupauit poſt mortem ſua authoritate: hic verò nō occupauit poſt mortē, ſed penès eum erant. Sol. dic, quòd nō hēt locū directū, ſed vtile interdictū quorum legatorum, l. j. §. ſi quis ex mortis. ĵ. quorum leg.

§. Quæſitum eſt. Quæro, quid ſi aliquis relinquit, vt fiant picturæ ſanctorum, an dicatur ad pias cauſas legatum? Credo, quòd ſic, l. Titia. in fi. ſ. de au. & ar. le. & ſic non detraheretur falcidia.

LEX XXVII.

1 *Diſpoſitionis modo quod non valet, reiicitur.*
Conditio in fraudem adiecta pro non adiecta habetur.
2 *Statutum, ꝙ opponens talem eſſe ſpurium condemnetur, non valet.*
3 *Pactum inter litigantes, ꝙ non poſſit opponi de peremptione inſtantiæ, nō valet.*
4 *Pacta quæ firmentur iuramento.*
5 *Contractus ſimulatus non firmatur iuramento.*
6 *Pactum, quòd inſtantia poſſit prorogari, an firmetur iuramento.*
Iudex quando videt inſtantiam perire, poteſt ex ſuo officio ad ſententiam peruenire.
7 *Donatio inter virum, & vxorem firmatur iuramento.*

1 Seius, & Augerius. Quod † non valet per modum diſpoſitionis, reiicitur. Vel aliter. Conditio in fraudem adiecta pro non adiecta hr̃. h. d. ¶ Oppo. ĵ. de verb. ob. l. quidam cum filium. Sol. hic erant filij Seius, & Augerius, & ideo poſſunt exhæredari. Iſta gl. dicit verum. Sed quātū ad legem iſtam non eſt neceſſe, quia in extraneo eſt licita exhæredatio, ſi de eo fiat inſtitutio, l. ſi certarum. §. ſi eodem. ſ. de teſta. milit. ¶ Vlterius not. iſtam legem, per quam determinaui vobis, ſta-
a tutum non poteſt diſponere, vt ſpurius ſuccedat, [a] dixi in l. 3. de te-
2 ſta. Modo † ſi ſtatutum diceret hoc modo, ꝙ quicunque opponeret, quòd talis eſt ſpurius, puniatur in tantum, an valet ſtatutum? Certè non, & pt opponi non obſtante ſtatuto per iſtam legem. Itē
3 pone exemplum in auo. Scitis, † ꝙ per pactum non poteſt prorogari inſtantia, l. properandum. §. & ſi quidem. C. de iudi. Modo quid

ADDITIO.

a ¶ Spurius ſuccedat. Adde, an tale ſtatutum valeat, Bal. conſi. 238. lib. 3. & Fed. conſi. cclxxv. & inquantum Ale. tranſit cum opp. ꝙ non valeat ſtatutum, ꝙ matrimonium non poſſit contrahi ſub pœna ſine conſenſu patris, vel fratris, allegans Pe. de Ancha. conſ. 20. dic, ꝙ Bald. conſi. 329. inci. ſtatuto terræ Nurſiæ, conſuluit, ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ mulier non habens patrem, vel matrem, non poſſit nubere ſine conſenſu fratris ſub pœna, & contingat ꝙ frater ſit exbannitus, ꝙ tamen illius conſenſus per nūtium eſt requirendus ad euitādam pœnam, latius ibi vide, quod conſuluit Old. conſ. 16. & inquantum Ale. tangit, an valeat ſententia lata perempta inſtantia, vide Abb. conſ. 16. li. 2. & ibi quid ſi iudex pronunciauit de conſenſu partium inſtantiam ſupereſſe.

quid faciunt litigantes, pmittunt vnus alteri, q si opponeret de instantia perempta, q soluat tm. Certè non valet, p istam legem. Sed quare facis tu mihi istud notare: quia qñ pcedit turpis dispõ, & sequitur pœna, non valet, vt ĵ. l. j. C. de his q̃ pę. nomi. Certè iõ facio te notare istam legem, qa licèt non pcedat turpis dispõ, & sequat pœna, non valet, vt hic. ¶ † Quæro an ista talia pacta firmentur
4 iuro. Aduerte bene. Quædam sunt conuentiones improbatæ ratione turpitudinis, & istæ iuro non confirmant, c. non est obligatorium, ex̃ de regu. iur. lib. 6. & dixi plenè in l. stip̃lo hoc modo. ĵ. de verb. ob. Quædam sunt conuentiones, q̃ sunt improbatæ ratione publicæ vtilitatis principalr, & istæ iuro non firmant, vt s̃. de pac. l. iurisgentium §. si paciscar. & §. & gñalr, & ex̃ de for. comp. c. si diligenti, vbi est casus. Quædam sunt pacta, q̃ reprobantur ratione publicæ vtilitatis secundariò, vt alienatio fundi dotalis, & ista confirmantur iuro, c. cum cõtingat. ex̃ de iureiur. Quædam sunt pacta, q̃ improbantur in odium creditoris, vt pactum legis commissoriæ in pignorib. Item ĩ mutuo in filiofamilias, l. j. ad Maced. & ista iuro pñt ɔfirmari, c. significante. ex̃ de pig. vbi glo. tangit. & Inn. no. ibidem. Quædam sunt pacta, q̃ improbant rõne modicitatis, vel imbecillitatis psonæ, vt in minore 25. ann. & ista iuro firmantur, vt in auth. sacra. C. si aduer. vẽdi. vnum nolo omittere, qđ qñ improbatur in odium creditoris tm̃, validatur iuro, & hoc est verum: sed postquam est seruatum iurm, pt repeti inquantum locupletat creditor cum aliena iactura c. j. & c. debitores, ex̃ de iure
5 iur. Sed quæro, an ɔ̃ctus, † q pbatur simulatus, vel à iure psumitur,
6 firmet iuro: Glo. q non, in l. 3. C. plus valere qđ agi. ¶ † Quæro, an istud pactum q possit prorogari instãtia, possit firmari iuro: Et hic cogitabis, an sit principalr in publicam vtilitatem inductum: tñ
a vnum volo a q scias, q iudex ex officio suo pt peruenire ad sñiam si videt instantiam perire, l. vbi pactum, sm vnam lec. C. de transa. & facit l. filiusfa. §. veterani. s̃. de proc. & tunc pars sit cauta, q iu
7 dici ptestetur, q instantia periit. ¶ † Quæro, qđ in donatione ĩter
b virum & vxorem, b an iuro firmetur: Et Gul. de Cug. tangit in l. sed & si possessori. §. item si iurauero. s̃. de iureiu. & vr̃ dicere, q valeat, sicut qñ donauerat in fauorem religionis, l. si sponsus § concessa. s̃. de don. inter vir. & vx. sed iurm est magna religio. l. j. s̃. de iureiur. Item hoc apparet ex his quæ dixi, quia non est improbata donatio ratiõe publicæ vtilitatis principaliter, nec alio modo de dictis s̃. & ideo donatio potest iuramento confirmari.

ADDITIONES.

a Io. Tho. ¶ Tamen vnum volo. Adde, q hoc dictum vt singulare allegat Are. in c. j. de iudi. & sequitur etiam Pet. de Anch. in cle. quandiu. de app. & de veritate vide per eundem arc. in c. venerabilis, eo. arti. & aliquid per Fel. in c. consultationib. circa fin. de offi deleg. adde tu, q opinio. Bar. hic dicit communem ale. consi. 8. versi. comprobatur, in 2. volu. & ibi concor. qui idem dicit de donatione facta per patrem filio in potestate, de quo per Caccialupum in repe. l. frater à fratre, q. 15. s̃. de cond. inde.

b ¶ Vxorem. adde Bal. consi. 302. abb. consi. 48. & 95. lib. 2. Pau. de Cast. consi. 98.

LEX XXIX.

1 *Emphyteuta qui emphyteusim vendidit, & reemit, an possideat sicut primitus.*

Si à me tibi Quod hr̃s habiturus est nõ iure hæreditatis, non imputatur in falcidiam. h. d. Opp. & vr̃, q testõr non possit legare hr̃di, l. plane. §. si duob. s̃. de le. j. So. Verum est, hr̃di à seipso non potest: sed hr̃di à legatario pt. Vlterius op. q si do tibi, vt des mihi, non valet, l. qui sic, ĵ. de sol. Rñ. do tibi, vt des mihi, si nullum est commodum, non valet, vt ibi: sed si aliquod cõmodum est, valet, vt hic. Facit ad hoc l. seruus dotalis. s̃. solu. matr.
1 ¶ † Quid si emphyteuta fundum vendidit, & postea reemit. a an ip
a se possideat eo iure, quo antiquitus habebat: Hic tex. facit, q non, ibi, quia incipio postea &c. De hoc habes casus no. in vsib. feu. qđ iur. sit si post alien. feu. vasal. c. j, facit s̃. depo. l. j. §. si rem. no. per Dyn. in l. sequitur. §. j. s̃. de vsucap.

ADDITIO.

a ¶ Reemit. adde, an vasallus vendens fundum, & non tradens cadat à feudo, Bald. consi. 410. lib. 4.

LEX XXX.

a In ratione legis Falcid. mortes. Dãna a post mortem testatoris contingentia sine culpa legatarij, imputantur hæredi, & commodum, seu lucrum legatariis nõ prodest. h. d. Op. de le. Paulus. §. fi. suprà, eo. Sol. ibi de fructibus obuenientibus ex ipsa re legata, hic ex alia. Op. ĵ. ea. l. §. diligenter. Sed istud principium intelligitur sm illum §. diligenter. Vltimò credo, quòd istud principiũ sit hodie correctum inuentario facto. Dicam in §. diligenter.

ADDITIO.

a ¶ Damna, adde inquantum alex. tangit, an si filius iuramento legitimam acceptauit à patre, a aucto patrimonio possit venire contra, quod consuluit abb. consi. 116. lib. 2.

§. Vendere. Qui iussit vendere vel emere, eatenus computat in legato, quatenus est excessus in re, vel in pretio. h. d.

§. Diligenter. Casus non liberat debitorem gñis gñalissimi, sed debitorem speciei sic. Item liberat debitorem gñis subalterni illo gñe perempto. h. d. vsque ad §. tametsi. Opp. suprà, ea. l. in princ. & supra ea. l. in rõne. § qđ vulgo. Sol. intellige illas sm distinctionem hu9 §. Ego credo, prout retigi in d. §. q vulgo. q ista lex, & iste §. diligenter hodie sit correcta facto inuentario: & ad hoc me mouet rõ in l. scimus. §. & si præfatam. & §. seq. & seq. C. de iure delib. vbi dr̃, q creditorib. & legatariis de ipsis reb. soluere possit hr̃s, si non reperiret pecunia in hæreditate: de ipsis ergo reb. dẽt satisfacere hodie, ita q nullum damnum patiatur. Sed si ista lex staret hodie, q reb. peremptis teneret, pereret dãnum. qđ est ɔ̃ tex. illum. Preterea qñ qs est debitor quãtitatis respectu certæ speciei, illa specie perempta liberat, l. qdam. §. si tibi. & l. Titiæ textores. §. fi. s̃. de leg. j. & l. is, qui. suprà. de noxa. & l. in naue. s̃. loc. & C. de iur. emphy. l. j. Modo hr̃s hodie tenetur ad quantitatem respectu illarum rerum, de q̃b. pt solui, facto inuẽtario, si res pereat, ergo liberatur, & p certo istud habeo pro vero, & non habeo doct. nec gl. quæ dicat rationem, quam dixi.

§. Tametsi. Licèt datum cã ɔdõnis implẽdæ non imputet in Falcidiam, tñ datum vt ptium, in Falcidiam imputatur. h. d. & est nõ. §. in ver. ibi, quemadmodum lege tex. sm Dy. loquitur exemplificatiuè, non similitudinariè. ¶ Op. q hic de necessitate loquitur de Trebellianica, non de Falcidia, cum iussus est restituere hæreditatẽ: sed in Trebellianica imputatur, q causa condõnis implendæ accipitur, l. in quartam. ĵ. eo. ergo, & Gl. volens soluere ɔ̃rium dicit, q debet restituere per venditionem, nõ per Treb. & vide gloss. quæ incipit, per venditionem, &c. & ista gl. optimè dicit, per rationem, quam no. quia si est iussus restituere hæreditatẽ per venditionem, non transfertur actio per Trebellianum, sed habet locum titulus de hære. ven. Sed ɔ̃ hoc op. ista videtur mala expositio, q hic per modum venditionis sit rogat9 restituere, quia sm hoc ver. quemadmodum ponitur exemplificatiuè, & non similitudinariè, sm Dy. in apostil. Sed opponitur, q in prin. non fuit iussus fideicommissarius dare ptium, sed in vim modi, vt gl. intelligit. Br tu posses sustinere istam glo. duob. mod. Vno modo, vt illud, quod dicit in vim modi, accipiatur largè, q venditio sit quidam modus accipiendi, nõ strictè pro modo, qui assumitur in mã de cond. & dem. Vel aliter dico, q qñcũque quis rogatur pretium dare in vim modi: q ista sunt paria, des pro centum, vel vendas pro cẽtum: quia modus est quædã remuneratio, vt in gl. rub. suprà, ti. j. & sic vt qdã vẽditio, quia datur onus pre, q̃ accipit prout ptium. ¶ Procedo vlteri9, & op. de l. fideicommissa. §. cũ esset. suprà, de le. 3. Gl. q̃ est hic, dat duas sol. tene secundam, & illa est bona, de qua feci mentionem in l. à testatore, suprà, tit. j.

§. Cum falcidia. Legata, quæ non valent, non veniunt in computationem legis Falcidiæ.

LEX XXXII.

Pœnales actiones. Actiones in hæredẽ trãsitoriæ pœnales, vel non, ẽt si à psona hæredis ĩcipiunt, ex parte actoris augmentũ, ex parte rei diminutionẽ p̃rimonij ĩducunt: secus si ad herede, vel ɔ̃ hr̃dẽ non trãseunt. h. d. Diuiditur ĩ tres partes. Primò loqtur de actionib. pęnalib. nõ cõpetentib. ad vindictam. Scdõ de his, q̃ competunt ad vĩdictam, & cã similitudinis addit de actionib. ex ɔ̃ctu, q̃ non trãseunt ad hæredes, vel incipiunt ab hæredibus. Tertiò de actionib. prætoriis. Secunda ibi, sed nec in actoris. Tertia ibi, honorariæ quoque.

1 *Distinguere diuiduum ab indiuiduo pertinet ad factum, non ad actionem.*
Stipulatio quando habet originem ex facto hæredis, quilibet hæredum ex facto proprio tenetur: secus in obligatione, quæ incipit à defuncto.
2 *Stipulatio iudicatum solui, præstita per vnum ex pluribus hæredibus committitur tantum ei, qui vicit, & contra eum, qui perdidit.*
3 *Dispositio §. Cato. habet tantum locũ in stipulationibus stricti iuris, nõ prætoriis.*
4 *Stipulatio duplex non est prætoria.*

§. Iulianus scribit. Stip̃lo interposita ab vno ex hr̃dib. ad alios non porrigit. Item si pœna committitur ex stip̃lone ptoria facto vnius heredis ipse solus, nõ alij tenebunt. h. d. ¶ Op. & videtur, q ista stip̃lo interposita ab vno ad omnes porrigatur, l. 2. §. fi. & l. eadem. §. Cato. ĵ. de verb. ob. Sol.
1 gl. hic loquitur in stip̃lonib. diuiduis. ibi in indiuiduis. ¶ † Op. de l. 5. §. fi. eo. ti. So. distinctio diuidui, & indiuidui non ptinet ad actionem, sed ad factum, d. l. 5. in fi. & l. in executione. §. pe. eo. tit. & glo. verum dicit in se, sed non oportet hoc dicere quo ad legem istã, quia leges contrariæ loquuntur in oblĩonib. quę incipiũt à defuncto, & ad plures hæredes extenduntur: sed §. nr̃ loquitur, quando stip̃lo habuit originẽ ex fcõ hæredis, & ideo quilibet ex fcõ proprio habet, ar. l. fi. s̃. ad Syl. Sed op. de l. stip̃lo. in fin. de no. oper. nũ. br̃ glo. intelligit, quòd ibi fuit stipulatus nomine suo, & aliorum: hic tantum suo. ¶ Venio ad secundam partem, & opp. quia iste §. videtur ɔ̃ §. Cato. & ɔ̃ l. 5. §. fin. de verb. ob. & inducas primò in eo, quod dicit, ex c̃la iudicatum solui: pone, quòd in iudicato venit dari, fuit condemnatus ad aliquam quantitatem, quando quantitas est in obl̃one, vel dari, & obl̃o cẽpit à defuncto, vno non soluente omnes tenentur, d. l. 5. in fin. & l. in executione. §. j. eod. titu. Hic autem dicitur contrarium, q ex c̃la iudicatum solui, ille, qui
2 fuit victus, tenetur, &c. Sed † ego dico, q stip̃lo iudicatum solui, committitur ei, qui vicit, & ɔ̃ eum tantum, qui perdidit, vt hic, & facit l. 2. in fin. ĵ. de præto. stipu. Sed si illi stipulationi adiecta sit

pœna

pœna, si nō solueret, oēs tenent, vt in ꝓriis. Sed adhuc instamus ꝯ. Nam stipl'o rem defendi, vel ob rem nō defensam ꝯtinet indiuiduum, quia nō pt pro parte defendi, vt l. ex cl'a. j. iud. solui. & l. antep. s. si ex noxal. cau. aga. Sed in stipl'one ꝯcepta in indiuiduis vno ex hr̄dib. ꝯfaciente, insolidum ꝯ oēs committit, l. eadē. §. Ca-
3 to j. de verb. obli. ergo iste §. malè dicit. Quid dicemus? † Videte, post multa dico in d. §. Cato. in 2. q. ꝗ ille §. Cato. hēt locum tm̄ ī stipl'onibus, & cōuentionib. stricti iuris: nō in ꝑtoriis, & in his, q̄ sunt bonæ fidei, & in bonæ fidei, & prætoriis vno ꝯfaciēte cōtra illum solum ꝯmittit, vt hic, & l. i. depositi. s. depo. & l. 3. §. hr̄s. s. ꝯmo. & sic est spālis in ꝑtoriis hic. Sed dices tu, istud est ꝯ casum l. cum ex cā. j. de verb. obli. vbi stipl'o duplæ, q̄ est prætoria, vno nō
4 defendēte ꝯmittit ꝯ oēs. Br̄ † rn̄deo, ꝗ ibi stipl'o duplæ nō est ꝑtoria, qa pt esse ꝑtoria, & ciuilis, vt dixi in l. 4. §. fi. j. de verb. obl. & d. l. cum ex cā. & plenè in d. §. Cato. & vide qđ circa illud gl. nihil dicit, sed hic in j. pte §. vbi nō erat necesse, gl. fecit mētionē de §. Cato, sed ad fi. §. illa gl. nō pt adaptari. & iō glo. nihil dicit hic. nec pt dici, ꝗ per errorem gl. fuerit posita, cum adaptari non posset.

1 *Falcidia non detrahitur de legatis animæ.*

§. Si Titio. Pars legata à legatario eatenus minuit, quatenus sibi minutum est legatum: secus si in totū rogatus sit restituere, vel seruum manumittere. h. d. §. noster legitur multis modis ſm diuersitatem literarum, tn̄ in effectu parū differt vna ab alia. ¶ Op. & videtur, quòd diminuto legato non diminuat onus, l. maritum. §. j. s. de ann. leg. Soluit glo. & bene, ꝗ hic de parte legati fuit rogatus, ideo quatenus sibi minuit, eatenus minuit legatario suo: ibi non est ipsa re legata, sed aliunde. De hoc vidistis in l. Plautius. s. ti. j. & videbitis in l. facta. §. si Titi⁹. j. ad Trebel. ¶ Quærit glo. † an legatarius possit detrahere Falci-
1 diā de legatis animæ? Et vr̄, ꝗ sic, per legem istam, & per l. 1. §. j. C. commu. de leg. dicit gl. ꝯ, per l. lex Falcidia. §. nunquam. j. eod. & ibi videbitis. Non ob. ista lex, quia detrahit ex præsumpta voluntate defuncti, non ex vigore legis Falcidiæ.

LEX XXXIII.

Si seruus. Legatum libertatis, vel serui vt manumittatur, nō defalcatur, nisi cū hoc alia res defalcabilis sit legata: legatū vero pecuniæ, vt seruus manumittat, nō defalcat, si p hoc manumissio impedit: al's secus. h. d. cum trib. legib. seq. vsq; ad §. si incertū. Primò ponit legem Caij. Scdò legē Iuliani. Tertiò legem Vlpiani. Quartò ponit determinatio Iuliani in prin. l. sed si nō seruus. Quintò ponit determinatio ad l. Iul. ibi, si sol⁹. Opp. de l. decem. j. de fideicō. lib. Sol. Intellige hāc ſm illam, & ibi est clarior tex. ¶ Op. de l. gn̄aliter. §. si quis alienum. j. de fideic. liber. Sol. ista intelligitur ſm illam. ¶ Item no. qn̄ vni legant duæ res, qa si vna est defalcabilis, alia non, tunc de ea, q̄ est defalcabilis, detrahitur Falcidia pro vtraque. Dicemus j. eo. l. in quartam.

LEX XXXVI.

Sed si non seruus. §. Si incertum sit. Iste est difficilis §. & h. d. Si seru⁹ legatur pure, vt manumittatur ī diem, vel sub ꝯdōne, hoc legatū interim defalcatur: sed quo ad alios legatarios talis seruus exēplo statuliberi æstimatur. h. d. cū l. seq. In tex. ibi, ꝑstari debeat, seruo legato purè. ibi, detraxerit, interrogatiuè lege. ¶ Opp. dr̄ hic, ꝗ interim legatum serui p l. Falcidiā minuatur. Cōtrā, & vr̄, ꝗ interim nō minuat, sed dēt æstimari vt statuliber, vt j. eo. l. eius serui. & l. in rōne. la 1. §. 1. s. eo. Gl. fatetur, ꝗ Celsus corrigit, & vide glo. quæ incipit, in legato, & c. & sic ista gl. vr̄ velle, ꝗ hic Iuriscōsultus malè dixerit. Sed nescio, quare gl. hoc dixit. immo bn̄ dixit Celsus, & lex sequēs non corrigit, qa lex eius loqtur, qn̄ æstimō fit, vt sciamus, an Falcidia locū habeat, vel ne, & tunc detrahetur ſm l. istā in fi. & simile in l. j. §. si vsusfructus. s. e. Op. j. eo. l. in quātitate. §. j. ver. cuius. & l. j. §. hec verba. j. ti. j. vbi dr̄, ꝗ nō defalcat seruus, sed alia legata præstātur recepta cautione. Sol. ibi loqtur, qn̄ ipsi seruo est relicta libertas in diē, vel sub ꝯdōne, hic loqtur, qn̄ ipse seruus alteri est legatus purè, cui relicta est libertas in diem, nā interim defalcatur. Sed op. de l. in ratione. §. j. supra eo. Sol. ibi nemini erat seruus legatus.

LEX XXXVIII.

Statuliber hæredis. Op. dr̄ hic, ꝗ statuliber non auget familiam hr̄dis. ꝯ, de l. statuliberi à cæteris, in prin. j. de statuli. Sol. Quātum ad Falcidiam nō imputatur, vt hic: quantum ad alia sic, vt ibi. ¶ Op. supra eo. l. sed si nō seruus. ī fi. Sol. ibi computatur commodum medij tēporis, nō ipse seruus, & istud ibi nō dixi: qđ tenet gl. hic: iō adde ibi. Intellige ergo, ꝗ nō auget familiā nō ꝑcisè, sed in defectum cōdōnis remanet in familia, & in euentum detrahitur æstimō de legatis: & iō interim ꝑstantur legata exacta cautione, vt j. eod. l. in quātitate. §. j. ver. cuius. & l. j. §. hæc verba. j. ti. j. Hoc mō intelligit Iac. de Are. istud prin. qa hic nō fuit legatus seruus alteri, sed ipsi fuit legata libertas: sed in d. l. sed si non seruus. in fi. alteri fuit legatus. Dr̄ in ver. cuius vsufructu. ꝗ ꝯnumeratur in p̄rimonio ꝑprietarij, si ponis defunctum fuisse ꝑprietarium, nō recipit dubitationem. Sed si poneremus defunctum fructuarium fuisse, & tūc nō intelligeretur vsusfructus in p̄rimonio eius eo defuncto, l. pœnales. in prin. supra eo. Sed si tu poneres, ꝗ fuit stipulatus sibi, & in ꝑsonam hr̄dis, tūc in persona hæredis incipit nouus vsusfructus esse, l. stipl'o ista. §. si quis ita. j. de ver. obl. tn̄ defalcabitur, qa cepit à defuncto. Dr̄ hic, ꝗ pign⁹ est in bonis debitoris. & istud est verum, nisi seruus sit pignoratus ꝑ tanta pecunia, vel sit tanta vsura, ꝗ dn̄s habeat eum ꝑ perdito, seu ꝑ derelicto: qa verisimiliter nō creditur eum debere recuperare, tūc in p̄rimonio debitoris nō ꝯputabitur, l. q habebat. suprà, de le. 3. Dr̄ hic de lege ꝯmissoria, & pacto addictionis in diem, & c. intellige, qn̄ venditio fuit conditionalis, non pura resoluenda sub conditione, vt gl. dicit.

LEX XXXIX.

Aeris alieni. Op. C. in qb. cau. ser. ꝑ præ. li. l. 2. vbi à fisco accipitur pretium. Dn̄t quidam, spāle ē ibi. Alij dn̄t, ꝗ fiscus soluit, tn̄ de hæreditate repetit. Hoc tenēt doct. & Dy. & do. Ray. Vltimò gl. quæ est in l. in rōne. §. si seruus. damnaui vobis per istum tex. & ibi damnat Dy. & Iaco. de Are.

LEX XL.

Ad veterani testamentum. §. Si cui. Op. de l. non amplius. in prin. supra, de le. j. Sol. nō est legatari⁹, vt possit grauari onere fideicōmissi, nisi in eo, qđ est vltra: sed quātum ad Falcidiam est in totum legatarius. Op. de l. si dignū. supra eo. Sol. ibi vt ꝑtium, hic vt cā cōdōnis īplēdę. & vide gl. q̄ īcipit, ꝯ, suprà, de l. j. & c. Cōtra hoc vr̄ l. Nesennius. vbi quod datur causa conditionis implendæ, imputatur in falcidiam. So. verum est quo ad ipsum, qui dat, quo ad alios non, d. l. Nesennius. Quæro, quid si fuit rogatus dare sub modo, vt des, & tunc vt pretium videtur datum, l. in ratione. §. tametsi. supra eo. & ibi dixi.

LEX XLIII.

a Falcidia[a] interuenire. Ista lex aliàs est vers. & legitur dupliciter in gl. Ad secūdam lect. opp. de l. quod statuliber. de don. causa mor. Sol. Ibi dedit eo absente, hic eo præsente, vel ibi de Trebellianica, hic de Falcidia, & concludo, vt ibi not.

ADDITIO

a Barb. ¶ Falcidia. Et vide ang. & eundem Bar. & Bal. in l non amplius. suprà, de leg. j. & ang. & docto. in l. cum Titio. suprà, eo.

LEX XLV.

1 *Gabella si ex forma statuti debet solui ad rationem sex pro libra de omni contractu, pro debito in diem fiet minor æstimō, & ita minor gabella soluetur.*

In lege Falcidia non habetur. Op. infra, eo. l. cum Titio.
1 Solue, vt ibi dicam. Not. istam † legem pro facto gabellæ, quādo dicit statutum, ꝑ qualibet libra soluatur tm̄ ꝑ gabella: mō ꝑmitto tibi decē soluere oī anno tm̄, & tunc non debet solui gabella ꝑ tota quātitate, sed deducitur interusurium medij tpis: quia minor est illa quātitas ꝑ oī anno decem pro centenario: & iō istud minus æstimatur quo ad gabellam soluendam, prout hic quo ad Falcidiam. Facit l. eum, qui. §. melior. supra de in diem addic. vbi non tm̄ æstimatur, ꝗ dēt solui ad terminum, prout si incōtinēti.

LEX XLVI.

Qui quod per legem Falcidiam. Op. de l. quod de bonis. §. j. supra eo. Sol. Ibi eo viuo, hic post mortem. Facit ad q. de arbitro, de qua ibi dixi.

LEX XLVII.

Lex Falcidia si interueniat. Op. de l. cum Titio. ifrā, e. Sed gl. soluit hic: ego soluam ibi, & ibi videbitis.

§. Nunquam legatarius. Totus mundus scit istū §. Opp. de l. pœnales. §. si Titio. supra eo. Sol. Dicebat quidam, legatarius non detrahit ex sua persona, nisi sit sibi detractum: sed verius est, quod nunquam detrahit ex persona sua, sed ex præsumpta voluntate defuncti sic, vt in ꝯrio. Op. de l. j. §. inde Neratius. ad Treb. Sol. Fideicommissarius nunquam detrahit ex ꝑsona sua, & nunquam de legatis a se, nec de legatis ab hæredib. relictis detrahit, nisi in duobus casibus, qn̄ hæres non detraxit sibi, quia fecit sibi gratiam: vel qa adiit coactus. Gl. est ibi melior, quàm hic, & Cy. ponit in l. j. C. cōmu. de leg. & ibi gl. & nihil plus dicit in effectu Cy. ibi cum glo. in l. j. §. inde Neratius. Signa glo. hic, quæ est optima.

LEX XLVIIII.

1 *Hæres si facit inuentarium, an sit habenda ratio dupli commissi re euicta, siue fuerit emptor, siue venditor, & dicit quod non.*

Cum emptor. Obl'o dupli inter hæredem, & testōrem ꝯsistens hr̄di, & ꝯ hr̄dem cōseruatur in simplum ad inducendam, & excludendam Falcidiam. h. d. & est singularis lex. ¶ Opp. de l. 2. §. si Titius. supra, de hær. vel actio. vē. Glo. dicit, solue vt ibi. Br̄, qa ibi vendit hr̄s hæreditatem: vn̄ quātum ad emptorem hr̄ perinde, ac si non esset hr̄s. Q p. supra, eo. l. siā me. Gl. nec ibi, nec hic soluit, sed illa non ꝯdicit, si bene inspi-
1 cias. Vel potes dicere, ꝗ hic istud in odium pœnæ. ¶ Quæro † pro declaratione legis, quid si hr̄s facit inuentarium, an tunc totum duplum detrahit. Et gl. est ordinaria, quæ sub dubio forte dicit, ꝗ sic

φ sic, in l.scimus.§.in cõputatione.C.de iur.delib.in prin.glo.magnæ.&ibi Cy.dicit sine forte,& sic ista lex non hẽt locũ hodie facto inuẽtario. Non recordor qđ ibi dixerim,& quãtũ est ꝓ mõ, dico,φ siue fecerit iñuẽtariũ, vel nõ, ñ pt detrahi nisi simplũ:qa siue fuit emptor, siue vẽditor hr̃s,ñ ꝯmittiť stipľo ad duplũ re euicta, l.si ei,in prin.& §.j.s̃.de euic.& ẜm distinctionẽ illius l. ista lex dẽt intelligi. Cũ ergo non ꝯmittať stipľo ad duplũ non pt ad duplum deducere. Præterea l.scimus.§.& si pfatam.& §.seq. nõ prouidit de hoc, vt hr̃s pbeneficium inuentarij lucretur, sed solum ne dãnum patiatur:non ergo deducit nisi simplum.

LEX XLIX.

1 *Ius accrescendi an habeat locum in contractibus.*

Plautius seruo. Spes defalcandi cõis est hæredi,& legatario:& qđ legatur seruo cõi, eis acquiritur, quib.pt.h.d.¶Op.de l.ꝑ seruum.§.j.de acq.rer.do. Soluit gl.intelligo illam ẜm istã.¶ Opp.de l.pinde.§.si seruus cõis.ĩ.de stipu.ser. So.ibi in stipľone,q̃ simpliciter fuit facta ex causa lucratiua:& vide gl.fi.quæ incipit, non solum,&c.circa fin. Vides, †φ

1 gl.distinguit, an fiat ex causa lucratiua, vel non. Dixi vobis alias in l.pinde.§.j.ĩ.de stip.ser.expressius in repetitione l.re coniũcti. s̃.de le.3.circa fi.vbi quæro, an in ꝯ̃ctib.inter viuos habeat locum ius accrescẽdi. Et dic, φ et in ꝯ̃ctib.distinguitur. Aut qui donabat peruenit ad traditionem,& tũc aliis acquiritur, non sibi, l. pinde. §.j. Sed qñ promisit tm̃, tunc quia in retẽtione pt sibi prouidere, ideo pro parte sua aliis non queritur, d.l.proinde.§.j.ĩ.de stip.ser.

§.Interdum. In fi.§.Dic, ideo ne legatum pereat, recursum est ad remedium positum suprà, eo.l.si fundus mihi.

LEX LII.

1 *Falcidia non detrahitur de legatis ad pias causas,& ideo pro ea parte detrahitur ad incommodum hæredis,& legatariorum.*

Ex asse. Legatum inutile pp incapacitatem legatarij prodest cæteris legatariis.h.d.ẜm gl. Pro declaratione q̃ro, in quo ꝓdest filio, si est inutile legatum alij? Gl.dñt, φ si legatum illius non defalcatur, φ illi ex̃neo insolidum pstareť, tunc d legato filij solida Falcidia detraheť,& vide glo.j.q̃ incipit, sui testoris,&c. Sic vides gl.φ vbi legatum non pt defalcari, cedit ad ꝯmodum aliorũ.idem tenet ĩ.e.l.si in testa. & hoc est bonũ scire,

1 †qa scitis, φ vbi legatum nõ pt defalcari, cedit ad incommodum aliorum, qa scitis, φ de relictis ad pias causas nõ detrahitur Falcidia:tñ de aliis legatis hr̃s detraheret, & sic ad incõmodũ aliorũ, nõ hr̃dis. Sed ꝯ̃ria gl.est in auth.si ꝗ̃.C.e.& illa est vera,& probo p l.si postmissionẽ.s̃.e. Hoc vidistis s̃.in l.sed si nõ seruꝰ.circa fi.& ĩ l.eius serui.2.rñ.& l.æris alieni.s̃.e, vbi vt æs alienũ detrahiť legatũ, qđ ñ defalcať,& sic hr̃di,& legatario nocet. Nõ ob.l. planè.s̃.eo.qa ibi eidem fuit legatum, hic diuersis. Et pdicta vera, qñ Falcidia cessat ex dispositione legis:sed si cessaret ex dispositione testoris, tunc fieret computatio eo mõ, qui no.in l.si in testõ.ĩ.eo. Lego ergo gl.scđo mõ in filio naturali. Et ista est vera, φ non poterat relinq, qa erat spurius. Alij legunt, vt Iac.de Are. & intelligo literam, prout iacet, φ reliquit cxx.filio,& reliqua extraneo, ita φ patrono nõ remanet debita portio, quæ erat dimidia ẜm ista tpa,& pp illã portionẽ debitam pr̃ono minuiť portio ex̃nei, tñ filio pstatur integra, cum pr̃onus coniunctis personis pstet legata integra, l.4.s̃.ti.j.& secũdũ hoc ver.quacũnque ex causa, est §.

LEX LIIII.

a **Pater Filium.** ᵃFideicommissum à defuncto heredibus debitum vt æs alienum detrahitur. h.d. Op.in simili de l.si fundum per fideicommissum.§.fi.cũ glo.suprà de leg.j.Sol.ibi potuit relinquere, vel ibi ex voluntate, hic ex necessitate. Ad hoc opp.φ saltem respectu vnius non erat coactio. Sol.ex persona debitoris sufficit, φ debeatur, licèt non respectu mei, vt hic in fi.vel aliter, quilibet ex filiis dr̃ creditor, vt nulla facta electione, l.vnum ex familia.§.j.suprà, de leg.2.

ADDITIO.

a ¶Pater filium. Adde, inquantum Ale.tangit, an emphyteusis computetur in legitimam filio, Bal.consi.404.2.lib.

LEX LV.

1 *Legatum annuum pendente dubio æstimatur inquantum debetur.*
2 *Ius alimentorum, vel vsusfructus non potest in alium venditione transferri.*
3 *Legati conditionalis, vel annui qualiter fit æstimatio in deductione Falcidiæ.*
4 *Statuto stante, quod de qualibet re alteri legata soluatur gabella, non soluitur de legato annuo, nisi pro primo anno,& successiuè in futurum.*

1 **Cum Titio.** Legatum † annuum pendente dubio æstimatur in quãtum vendi pt:sed eo finito, inquantum debeť.h.d.Op.supra, e.l.in lege Falcidia nõ hr̃. Sol. Dñt qdã, dẽt esse electio legatarij, an interim hẽat totũ pstita cautiõe. Sed ista non ẽ bona,& ꝯ̃ me,& ꝯ̃ tex.legis ꝯ̃riæ. Itẽ ista ĩnuit, φ cautio fauore legatarij interponať, quod est falsum.l.j.ĩ. ti.j. Vel al'r,& est diuinare. Alij, φ ibi de legato ꝯdõnali, hic de annuo, & ista est vera q̃tum ad illã legem. Verũtñ in hoc legato cõdõnali fuerũt opi.inter gl.antiquos, l.si ppea.supra eo.sed illæ opi.sunt trufæ, qa in ꝯdõnali loqť ibi. Quę sit rõ inter ꝯdõnale,& annuũ, cogitabitis. Alij soluũt, φ ibi qñ cũ eo, cui est relictũ:hic qñ cum cęteris legatariis fit ꝯputatio. Sed ista nõ est vera p l.si ppea.& facit l. j.§.interdum.supra eo.¶Op.de l.lex Falcidia si ĩteruenjat.supra eo. Rñ.φ ibi loqť, qñ fit ꝯputatio rõnis inter hr̃dẽ,& ipm legatariũ, cui est annuũ relictũ, hic qñ cũ cæteris,& ista est vera,& ibi gl.renet,& Dy.& Old.& Ray.Op.d l.3.ĩ fi.supra e.vbi fit ꝯputatio alio mõ. Sol. Ibi qñ relinqť ciuitati aliqđ annuũ, qđ æstimať ppetuũ, ac si relinqueret ecclesiæ, vľ monasterio, hic loqť, qñ priuato relĩqť, qa est ĩcertũ quãto tpe viuat. Opp.de l.pęnales.§.annua.supra eo. Gl.hic nõ soluit, sed ĩ l.lex falcidia si interueniat.vľ soluere in gl.φ loqť hic, qñ pp certos fit ꝯputatio, vel qñ cũ eo, cui est relictũ. Sed q̃tũ ad illũ §.annua.ista sol.non est bona.& vide §.annua. Nã hic loqť, qñ legatũ ẽ ĩcertũ, qa ꝓ primo anno purũ, ꝓ sequẽti ꝯdõnale.ĩ §.annua.ẽ certũ quãtũ duret, & transit ad hr̃dem, l.si cũ pfinitione.ĩ.qñ di.leg.ced.& iõ dẽt fieri æstimõ, vt de legato ĩ diem, ẜm l.ĩ lege falcidia nõ hr̃.supra eo. Op.d l.hr̃ditatũ.ĩ.eo. Gl. soluit ĩ l.lex Falcidia si interueniat.dicit ibi quo ad ipsum legatariũ, hic quo ad ceteros. Ista sol.nõ est vera,& ꝯ̃ illã gl.ĩ l.hr̃ditatũ. q̃tũ valeat. Et istã sol.sequebať dñs Ray.& do. Old. Ista sol.nõ placet mihi, qa tex.dicit hic, incerto posito q̃diu victurꝰ sit,&c. Sed ẜm istã sol.ponueremꝰ ꝓ certo, φ esset ꝯ̃ tex. Dat gl.aliã sol.φ ibi ĩ legato vsusfructꝰ, vľ alimẽtorũ, hic ĩ alio ãnuo. Istã so.teneo, †ꝓ

2 bo p rõnẽ. Lex nr̃a dicit, φ dẽt æstimari quantũ venire ad legatũ pt. Iste modꝰ nõ cadit ĩ legato alimẽtorũ, nec ĩ legato vsusfructꝰ, qa nõ pt in alium vẽdẽdo trãsferri, l.si vsusfructus.de iu.d o. Nec ius alimẽtorũ pt vendi, cũ cohæreat psonæ,& alia sunt alimẽta ĩ psona vniꝰ,& alia ĩ psona alterius,& sic ĩtelligo istã sol.¶Ex his ergo qđ colligis? Dic, qñq; †loqmur de legato sub ꝯdõne,& dic,

3 vt s̃.e.l.ĩ lege Falcidia nõ hr̃.& l.j.§.interdũ.& ĩ.eo.l. in q̃titate.§. sed & si legata. Et reprobata distĩctione Hug.q̃ fit s̃.e.l.si ppea: Si verò loqmur de legatis annuis,& tũc aut relinqť ciuitati, vľ alteri publico loco:& dic, vt ĩ l.3.ĩ fi.s̃.e. Aut relinqť singulari psonæ,& tunc aut legatũ annuũ limitatũ ẽ certo tpe,& fit æstimõ sicut de alio legato ĩ diẽ, vt supra e.l. penales.§.annua.& d.l.ĩ lege Falcidia nõ hr̃.ꝯiũcta l.si cũ pfinitione.ĩ.qñ dies le.ce. Si verò annuũ legatũ est simpl'r,& tũc aut fit ꝯputatio quo ad alios legatarios,& stamꝰ huic legi:aut quo ad ipsum legatariũ, & recurrimꝰ ad l. lex Falcidia si ĩteruenjat.supra eo.& l.j.§.si ĩ annos.s̃.e.cũ si.¶Et

4 hæc† faciũt ad q. Factũ ẽ statutũ, ᵃφ de qualibet re, q̃ fuerit alicui

a relicta, soluať gabella:ꝯtigit, φ alicui fuit relictũ aliqđ annuum. Dic, φ ꝓ primo anno tñ dẽt solui gabella, nõ ꝓ aliis annis, sed ꝓ eis soluet ĩ futurũ, ꝓut dies cesserit, d.l.lex Falcidia si interueniat. qa hic nõ fit ꝯputatio respũ aliorũ, sed tñ respectu ipsius legatarij:sed si eẽt relictũ ĩ diẽ, tũc dic, vt dixi ĩ l.in lege Falcidia nõ hr̃. s̃.e.¶Quæro, q̃ est rõ, qñ fit ꝯputatio ipsius respũ, vel respũ aliorũ? Et rõ est, qa qñ fit ꝯputatio respũ ipsius circa totũ, dẽt pstari cautio insolidũ:qa de aliis pstationib.poterit Falcidia retineri, si ab aliis legatariis, quib.nihil vltra debetur, tunc fit æstimatio. Si verò loquimur de legato vsusfructus, dic, vt ĩ.eo.l.hæreditatum.

ADDITIO.

a ¶Statutum. Adde ad Bar.hic, φ hoc idem consuluit Alex.in consi.25.in 4.vol.& vide in tract.de gabel.5.par.8.par.prin.q.4.

LEX LVI.

1 *Falcidia in detrahenda, in æstimando nomine debitoris hæreditarij, voluntas inspicitur.*

Cũ quo. Augmentũ facultatũ hr̃ditarij debitoris qñcunq; cõtigẽs ꝓdest legatariis in Falcidia detrahenda.h.d. Vides, φ augmẽtũ qñcũq; cõtingẽs, ꝓdest legatariis.¶Op.s̃.e. l.in rõne legis Falcidiæ mortes seruorũ.ĩ prin. Br̃, dẽt inspici tps mortis circa augmẽtũ,& diminutionem rei hr̃ditariæ:hic circa bona debitoris hr̃ditarij. Cõtrà, ĩ d.l.rõne.ĩ princ. loqť in debitorib.hr̃ditariijs:vbi dr̃, debitorũ facta peiora noĩa. Rñ.ĩ augmento inspicimꝰ augmẽtũ qñcũq; contingẽs, vt hic:sed ĩ diminutione

1 ĩspiciť tps mortis, vt ibi. Sed vide hoc, qđ gl.dicit. Et†aduerte, qñ queęstimať res,& tũc sp ĩspiciť tps mortis, d.l.ĩ rõne, ĩ prĩ. aliqñ res nõ æstimať, sed est dubiꝰ euẽtꝰ,& tũc isto casu pẽdente dubio æstimať q̃tũ, valet dubiũ:dubio finito æstimať quãtũ in veritate est, vt s̃.l.px. Et qñ debitor est soluendo, æstimať ipsa res,& ideo qcqđ postea cõtigit, nõ curať, vt d.l.ĩ rõne.ĩ prin. Sed qñ debitor nõ ẽ soluẽdo, qđ æstimať? Certè dubius euentꝰ, l.Nesenniꝰ.§.fi.s̃.e.& videbitis in l.q̃rebať.ĩ.eod.mõ cum æstimať dubius euentus, si iste euẽtꝰ cõtingat, antequã ponať rõ legis Falcidiæ, tũc æstimať quãtũ est. Sed op.ĩ.e.l.quærebať.& supra e.l.si debitor.vbi nõ dẽt curari, an sit soluẽdo. Sol. ibi loqť, qñ hr̃s est debitor.vel ille, cui est liberatio legata:qa quo ad se semper est diues,& soluendo. Op.de l.eo tpe.§.j.supra, de pec. Sol. Intelligo illam ẜm istam.

§.Is, qui in bonis. Ibi, reliqsset:nã in quolibet istorum casuũ d ꝯmodo medij tpis detrahitur Falcidia. Dy.& de hoc dixi in l.sed si nõ seruꝰ.§.fi.& l.seq.s̃.eo.

§.Stichum. Iste est bonus §.& h.d. Si legatum domini nõ fit defalcabile, ex legato serui detrahitur Falcidia pro vtroque,& idem est econtra.h.d. Pro hac lege facit l.plane.& l.sed si non seruus.supra eo. Op.supra eo.l.si pupillus.§.fi.ẜm vnam lec.Dy.soluit ibi,& ibi ego dixi.

§.Sæ-

§.Sæpius. Iste est bonus casus, & h.d. Quarta in hæredem testatore viuo collata facit cessare Falcidiam.h.d.Op.de l.si quando.§.j.C.de inof.test. Sol.vt ibi.Secundò op. de l.id autem.& l.quod autem.ĵ.eo.& supra eo.l.pater filiam.in pri. Solu.hic loquitur,qñ testator hac mente dedit, vt in Falcidiam imputaretur,aliàs secus.¶Quæro, quid in dubio?Credo,ꝙ vr̃ dedisse,vt in Falcidiam imputetur.Casus est hic,ibi,quia viuus videtur,&c.Tangam de hoc in l.in quartam.ĵ.& nota quæ dixi.

LEX LVII.

Cũ dotem. Non debet inspici persona primi legatarij, sed persona fideicommissarij,in quẽ legatũ debet vltimo residere.h.d.In tex.ibi,interpositi.s.legatarij primi de restituendo grauati.Ibi.capientis.s.fideicommissarij.

LEX LVIII.

Legis Falcidiæ. Op.& vr̃,ꝙ omne ius tollatur spatio 40.annorum,l.cum notissimi.&l.omnes.C.de præscr.30.ann.Sol.beneficium l.Falcidiæ quandoque potest intentari excipiẽdo,& tunc perpetuò potest, vt hic:& ar. l.pure.in fi.ĵ.de doli excep.Quandoq; potest intentari Falci. per actionem,vel per interdictum,l.lineam margaritarũ. supra eod. & tunc finitur tempore in contrario comprehenso.

LEX LIX.

1 *Omittens ponere vnã rẽ in inuentario,an priuetur beneficio totius falcidiæ.*
Si ex forma statuti quidam nobiles habent immunitatem à collectis,& non habent beneficium in ciuitate,& si acceptant,priuentur immunitate,aduocatus ex nobilibus acceptauit officium ad condemnationes,pro quo ex forma alterius statuti habet duodecim pro libra,quòd perdat immunitatem.

Beneficio. Qui agit, vt legatum intercidat priuat Falcidia. Idem in eo,q tacitam in se fidẽ assumpsit de p̃stando nõ capaci.h.d.¶Quæro circa legem nr̃am, quõ hoc egit?Et gl.ponit delendo,vel cãcellãdo testm̃,vel al'r.s.subtrahen-
1 do rem hr̃ditariã,vt ĵ.e.l.hr̃ditatũ.§.fi.¶Quæro, †an priuet̃ Falcidia in illa re tm̃?& gl.in §.sancimus.in corpore eo. vr̃ dicere,ꝙ nõ tota falcidia priuat̃,s̃m ista tpa,l.Paulus.s̃.eo. &l.fi.§.illo.C. de iur.deli.&l.rescriptũ.s̃.de his,qb.vt īdi.& ĵ.e.l.hr̃ditatũ.hodie tota priuabit̃,d.§.sancim⁹.in corpore Auth.eo. ti.licèt qdã dicãt ꝯ,
2 vt dixi ī l.Paulus.s̃.e.Allegabam istã l.ad†qõ.Pisis dum legebam, qa ibi erãt qdã nobiles imunes à collectis.& ꝙ nõ debẽt habere aliqd beneficiũ in ciuitate,& si acceptarẽt,tũc priuẽtur immunitate:erat aliud statutũ,ꝙ aduocat⁹,q ad ꝯdẽnationem erat positus,dẽt hr̃e 12.denarios ꝑ libra:mõ qdam aduocat⁹ de illis nobilib.acceptauit illud officium,an priuet̃ illa immunitate? Et dicebã,ꝙ sic,qa istud,qd detrahit.s.12.denarios pro lib.est beneficiũ, vt hic,dum dicit falcidiam,beneficiũq; detrahit.& hoc ꝑ c.1.in vsib.feu.q̃ fuit prima cã amit.beneficij.& l.bñficiũ.s̃.de cõst.pri.

LEX LX.

Cum pater. Prælegata relicta impuberi non imputãt̃ in falcidiam pupillariter substituto.h.d.

§.Legato petito. Quod hr̃s plus soluit legatariis in pœnam ꝯtumaciæ, ñ nocet aliis legatarijs.h.d.Op.& vr̃ ꝙ in actione ex testõ nõ iuretur in litem.l. alias.s̃.d in lit.iur.Soluit gl.ꝙ hic fuit iuratũ sup actione in rẽ,q̃ ẽ arbitraria,& ista est vera.Vel solue,vt in gl.& nõ est vera,qa vers. planè.nõ loqt̃ de iuro in litẽ,sed de iuro veritatis:qd nõ est affectionis.Op.s̃.e.l.j.§.itẽ si ita.So.Ibi non est rõ vera,qa illud fit ꝑ moram hr̃dis.non est verum,quia est ꝯ istam l.dic,vt ibi dixi,

LEX LXI.

Alienus fundus. Si hæres propter suam stultitiã plus soluit legatariis, non nocet, h.d.& est notab.

LEX LXII.

1 *Creditor an teneatur cedere contra alium reum,quando vnus soluit.*

In lege Falcidia hoc esse. Ista ẽ bona lex,de qua feci magnum testum in mã de duob.reis:& h.d.In duob.reis socijs debitum vtrique ꝑ parte vr̃ actiuè,& passiuè:& in nõ sociis eius vr̃ debitum, q debitum occupauerit.h.d.Per istam l. tolluntur ꝯrietates, l. si vnus.in prin.de pac.& l.si rem.§.si duo.ĵ.de noua. qa si sunt duo rei socij, factum vni⁹ nõ nocet alteri:qa perinde est, ac si singuli stipulati essent,& iõ factũ vni⁹ nõ nocet alij.Sed si nõ sunt socij,tũc vnius factum p̃t aliis nocere,qa vn⁹ p̃t totum occupare,vt hic.Item ī l. 1.C.de duo.re.dr̃ aliud,ꝙ si vnus ex duob.reis exigit solidum,dẽt alteri cedere,al's p̃t alter partem suã à correo petere:est ne istud verum?Certè ꝑ istam l.dẽt distingui,ꝙ si sunt socij,vel ex cã one-
1 rosa sunt duo rei:sed si sunt nõ socij ex cã lucratiua,†tunc totũ est eius,qui occupat,vt hic,& ꝑ istam l.determinabit̃ illud,qd dixi de cessione,an si vnus soluit insolidũ,teneat̃.s.creditor cedere actionẽ ꝯ alium:est verũ,ꝙ dẽt cedere,qñ sunt socij,vel duo rei ex cã onerosa.Secus si ex cã lucratiua promiserũt,qa tunc pro se solũ soluit,& qa si insolidũ soluit,ei cedi non debet actio,vt hic.

LEX LXIII.

Pretia rerum. Ista est clara lex,& dẽret tota scribi aureis literis,& h.d.Res dẽt æstimari communi æstimatione,non ex affectione.Item q hẽt ius adeundi hæreditatem,non dicitur locupletior.h.d.& ista est bona lex.

1 *Pretia rerum variantur ex loco,& tempore:& caristia,quæ modico tempore fuit,non inspicitur.*
2 *Valor rei qualiter probabitur.*
3 *Æstimatio frumenti præteriti qualiter probetur.*

1 **§.Nonnullam.** Iste est no.§.& h.d.†Ex loco,& tpe rerũ p̃tia variãtur,& caristia,quę modico
2 tpe fuerit,nõ īspicit̃.h.d.Tu vis† ꝑbare a valorẽ rei,qual'r proba-
a bis?Vide gl.& gl.melior est in l.2.C.de rescin.vẽ.Ista gl.nõ bñ tex. declarat:tñ ex illa gl.sumpta occasione dẽtis scire.ꝙ qñq; tractat̃ de æstimõne vnius fundi,&rei immobilis:& tũc dẽt fieri positio, ex tali fundo cõiter tot fructus recolligũt̃.Itẽ ꝙ ī dicta ꝯta fund⁹ tãti reditus,tãti valoris ẽ,istud ꝑbat̃ in l.si fundũ ꝑ fideicõmissũ. in prin.s̃.de le.j.& l.pe.s̃.de reb.eo.Potes ẽt facere articulũ magis gñalẽ,ꝙ talis fundus cõi ęstimõne tm̃ valet,&tm̃ cõiter vẽderet̃. Qñq; tractat̃ d ęstimãda re,ex qua fructus nõ ꝑcipiũtur,vt de aliqua spẽ,vt de libro,vel scypho,& de istis nõ est dubiũ,ꝙ dẽt fieri positio,& ęstimatio hoc mõ,ꝙ tm̃ valeat,q̃tũ vẽdi p̃t,& tm̃ vẽdi, q̃tũ potuisset in tali loco dicto tpe.Et hoc dico ꝑ istũ text. qa ex tpe,& loco p̃tia rerũ variãtur.Dẽs ergo limitare dictum tuũ ī tali loco,& tali tpe,ꝑ istã l.& ꝑ l.si seru⁹.s̃.d ꝯdict.fur.Hoc ẽ verũ,ꝙ res tm̃ valet,q̃tũ vẽdi p̃t homini sciẽti qualitatẽ rei,l.mortis cã capimus.ī fi.ĵ.de do.cã mor.Facit l.si quos.C.de rescin.vẽ. Et iõ tu aduocate alterius ptis qñ fiũt positiones,ꝙ talis res valet tm̃,facias positiones de qualitatib.latẽtib.in ipsa re,vt qa est sterilis, vl' emphyteutica,qa si sciret̃,minus emeret̃.Vel dẽs te referre ad tp̃s,& sic dices,tali die valuit tm̃,&añ,&post per multos annos,qa si tm̃ poneres tali die,tũc eẽt paruũ tp̃s,cuius ęstimatiõn attẽdit̃.Quęro,
3 †qual'r ꝑbabit̃ ęstimatio frumẽti p̃teriti?Et gl.ī l.2.C.d rescin. vẽ.dicit,ꝙ est clarũ q̃tũ poterat vendi illo tpe,&añ,& post nõ restringas te ad modicũ tp̃s.s.ad vnũ diẽ,sed dic,& añ & post.Procedo,& q̃ro de loco,in foro publico nõ p̃t vẽdi corbis nisi duabus libris, in domib.proprijs q̃libet p̃t vendere quãtũ vult.Tu facias positionẽ,ꝙ in ciuitate Perusij poterat tm̃ vẽdi,& constat tm̃ domi,q̃tum in foro publico.C.de ero. mil.an.l.septem dieb. & l.specieb.de cohor.lib.12.& ideo do tibi consilium,quod in specieb. facias mentionem,quod tantum vendi poterat in foro publico.

ADDITIO.

a Pom.¶Tu vis probare. Vide Fel.in c.cum causa.de testi.per Bar.& alc.in l.j.§.si hæres percepto fundo.ff.ad Treb.vide Pau.cons.76.in j.vol.Fel.in c.cum causa.in j.col.in gl.a.in fi.de testib.

LEX LXIIII.

Si in testamento. Qd ꝑ Falcidiam diminuitur dẽt legatario præstari,si testator hoc voluit.h.d.& sic l.Seius,& Augerius.supra e.q̃ dicit, ꝙ nõ p̃t ꝑhiberi Falcidia,est verum,si exp̃sse prohibetur,secus si ꝑmittitur: & illud,qd detrahitur,nõ remanet penes hr̃dẽ ex voluntate testõris. Op.supra,e.l.qd de bonis.in pri.& §.j Gl.j.soluit,& nõ bene. Simile no.ī l.ex asse.supra eo.& ibi reprobaui vobis sol.gl.Scdõ soluit gl.&bene,&illam tene:& illud,qd gl.dicit ī fi.ītellige, ꝙ oneraret alios pro ꝯtributione facta nõ insolidum,l.in singulis. ĵ.eod.

LEX LXV.

Si fundus. Põt eẽ rõ,qa in fũdo cadit affectio,l.& si æquo. s̃.de le.j.sed in nũmis nõ cadit affectio,l.nũmis. s̃.de in lit.iur.Dr̃ hic,ꝙ iste patit̃ Falcidiã.ꝯ.de l. Nesenni⁹.ī prin.s̃. e,Rñ.qd hic dicit,si quinquaginta hr̃di dedisset,p̃t intelligi al'r.l. hr̃di,nõ ei,à quo legatus est fundus.Vel al'r dico,ꝙ patit̃ Falcidiã ipso iure,sed tuetur se exceptione doli,d.l.Nesennius. supra eo.

LEX LXVII.

1 *Donatio vltra quingentos aureos sine insinuatione valet,si detracta gabella remanent tantum quingenti.*

1 **Quoties.** Iste est no.casus.Induco ad qõ.Vos scitis,ꝙ † de iure cõi donatio,quę ascendit vltra quingentos aureos,nihil valet sine insinuatione,sed vsq; ad quingentos aureos valet,l.sancimus.C.de do.modo tu donas mihi vltra quingentos aureós,sed detracta gabella non restãt quingenti aurei: quæro,an valeat donatio sine insinuatione?Hic est arg.ꝙsic,quia debet detrahi,& videri illud,quod remanet.

LEX LXVIII.

1 *Legatum vsusfructus factum alicui quantum tempus duret,vt possit fieri æstimatio,idem in alimentis.*
Ciuitates Tusciæ tempore Henrici Imperatoris amiserunt ius vsusfructus.
2 *Aetates quot sint,remissiue.*
3 *Legatis alimentis pro quanto tempore præstantur.*

Hæreditatum. Ista est singularis lex,& non hẽt sibi parẽ.Op.j.de seipsa ad seipsam,de prin.ad §.coq;.So.aliud in alimentis,& aliud in vsufructu,& rõnem diuersitatis ponit gl.¶Op.vlterius de eo,qd habuistis in l.cũ Titio.s̃.e. So.dñt qdã,ibi loqt̃ in ꝯputatione fienda quo ad cæteros legatarios,hic quo ad ipsũ legatariũ,cui sunt alimenta relicta,vel vsusfruct⁹.Et hãc tenet gl ī l.lex Falcidia si īteruenĩat.s̃.eo.Gl.j.hic tenet ꝯriũ,q̃ īcipit,si q̃ratur q̃tũ,&c.& idẽ tenet hic alia gl. sup ver. Vlpian⁹ ait,& īcipit,& malè,ibi,& s̃m hoc sibi & alijs,&c.& istam puto verã.Ad l.cũ Titio.rñdeo,ꝙ hic ī legato alimẽtorũ, ibi in

vsufru-

vsufructu, q cohæret psonæ, & iō non pt fieri illa æstimatio, q ibi requirit, licèt ɔmoditas possit vēdi. Recurrat ergo ad distictionē huius l. Op. de l. in lege Falcidia nō hr. s. e. Sol. gl. ibi in legato simplici, & bn. ¶ Opp. s. l. 3 in fi. Sol. gl. ibi in legato annuo facto Reipublicæ, hic ī legato vsusfructus. Et qn relinquit vsusfruct⁹ certę rei, nō pt deueniri ad rē, de qua ibi loquit, iō deuenit ad æstimōnem. ¶ Opp. de l. nā & s parentib. s. de inof. test. Sol. Ibi plus viuit senex, q iuuenis: & euenit pp ordinē naturæ turbatū. ¶ Op. d l. an
1 vsusfruct⁹. s. de vsufr. vbi cētū annis durat. Rñ. † fateor, φ cētū annis durat, nisi patiat aratrū: sed ītra 30 ānos pt pati capitis diminutionē, vt fuit tpe Henrici Impatoris, q dānauit oēs ciuitates Tusciæ, ita φ vsumfructū amiserūt: licèt executio ñ possit fieri, quia sūt capite minutę. Itē videm⁹ ī terris ecclesiæ, qa sepe & sępi⁹ priuātur à Marchione, & Duce. Op. C. de do. l. si qs argentū. Sol. gl. tu dic afr, aliud in donatione, vt ibi, aliud ī legato, vt hic. Et rō nō pt reddi, nisi qa sic placuit. vt l. nō oīum. s. de leg. Dr hic à prima æ-
2 tate vsq; ad annos 20. qro, † quot sunt ætates. & glo. 3. huius l. vr ponere: pleni⁹ p Cy. in l. si infanti. C. de iur. deli. ¶ Quæro, qd si pl⁹, vel min⁹ vixerit, q dicat hæc lex: & sic si vixerit pl⁹, dabit ei pl⁹, sed si min⁹, tūc reddet. Vide gl. q īci. psumitur φ tm. ibi, qd si min⁹. gl. optimè dicit. Ex hac lege apparet, φ si fiat cōputatio fm hāc l. nihilomin⁹ vterq; dēt cautiones pstare: φ si legatarij hñt plus, hrdibus reddēt, si minus: hrdes supplebūt, ar. l. in qtitate. §. magna. j. e.
3 ¶ † Quæro, an interim soluētur ista alimēta p toto tpe? Et glo. dicit, φ nō, & vide gl. q inci. & male. ibi, sed an p oīb. & ista glo. est no. & alibi glo. vr dicere ɔriū deducto interusurio medij tpis. l. si qs argētū. C. de don. Sed fateor, φ si vterq; vult, pōt, sed si nō sunt ɔcordes, cuius erit electio? Dic, vt dixi ī simili in l. si ɔstante. §. quoties. s. sol. ma. Innuit aliud ista gl. & gl. j. in casus positione, φ alimēta dēnt pstari singulis annis. Videte, istud, qd dicit, p singulos annos, nō intelligas vna pstatione, sed debes intelligere fm distinctionē quā dedi in l. fi. s. de lib. agno. & no. istam legem. qualr fit æstimatio vsusfruct⁹, vel si venditur, qualiter debet solui gabella.

1 *Dominium rei propriæ hæredis non transit in legatarium.*

§. Si quis ex hæredibus. Iste est no. casus. Op. & vr, quod legatario non præiudicet, l. cū rē alienā. C. de leg. So. hic legatari⁹ agebat rei vēdicatione, iō negauit eā esse ppriā, vt repelleret agēs à rei vēdicatio-
1 ne. & vide glo. quæ incipit, suam hæredis, &c. Et no. glo. φ † rei ppriæ hrdis non transit dñium, & bene dicit. Potes tu tñ circa istā l. alium intellectum magis notabilem dare, & iō ɔtendebat hrs, vt ostenderet pr̄imonium esse suum: & sic vt detraheretur Falcidia: priuatur ergo illa re. vt dixi in l. Paulus. & l. beneficio. s. eo.

LEX LXXII.

1 *Vendita res tanto minus valet, quam soluitur in proxenetis, subhastationibus, vel aliis.*

a Quantitas[a] patrimonij. Ista est no. lex. ¶ Semel fui interrogatus de vna
1 q. iam sunt duo anni, † qdam res fuit vendita, & emptori fuerunt datæ vices, vt si quis acceperit pro quinquaginta, habeat decē à cōi: an istud debeat detrahi, & tm minus dr ptium, quantum id, qd habet emptor. Et br quicquid soluitur causa emptionis, vel proxenetæ vel alij, tantum minus valet patrimonium.

ADDITIO.

a ¶ Quantitas. Adde an si sint legata mille pro redimendis captiuis, & expensa fuerunt quinquaginta pro mittendo ad locum, an deducentur, vel erunt oneri hæredis, per Io. And. in addi. ad Spe. in tit. de instr. edi. §. nunc vero aliqua. circa fi.

LEX LXXIII.

In quantitate. Op. j. ti. 2. l. i. §. fi. Br dicit glo. fateor teneri ad solida legata, non deducta Falcidia, ñ tñ vltra vires tenetur. Dy. dicit melius, φ tenetur vltra vires pr̄imonij, si adiuit, qa incæpit esse debitor generis, & ideo tenetur, l. in ratione, la 2. s. eo. hodie non credo verum, vt ibi dixi in d. l. in ratione. ¶ Op. de l. qui quadringenta. §. fi. j. eo. Sol. Ibi in fructu, q percipitur ex re, vel quātitate legata: hic vero ex re legata, l. Paulus. & l. quod de bonis. §. fructus. supra eo.

a §. Magna[a] dubitatio. Op. & vr, quod per cautionē debet expediri, non per æstimationem, l. in lege Falcid. nō habetur. supra eo. So. Ibi in legato conditionali, vbi p cautionem tñ fit explicatio, sed qñ est debitum, vel creditum conditionale, tunc pōt vtroq; modo fieri, vt j. prox. §. videbitis, quæ sit ratio, nescio, placuit sic facere. ¶ Venio ad ver. cuius gñis, &c. Op. de l. eius serui. supra eo. Rñ. & dico, φ pt explicari vtroq; mō, vel per æstimationem, vt ibi, vel p cautionē, vt hic. Et est rō, qa relictū libertatis hr loco æris alieni. l. sed si non seruus. & l. æris alieni. s. e. ergo vtroq; mō pt fieri explicatio, vt s. prox. §. sed in legato simplici semp fit explicatio p cautionē, vt suprà, l. pxi. & l. in lege Falcidia non habetur. & in l. in singulis.

ADDITIO.

a Magna. ¶ Adde Bal. consi. 120. 3. lib.

LEX LXXV.

Id autem. Vide glo. quę est super vers. pro sua parte, & istā gl. nō teneo indistinctè. Dicam in l. in quartam. infrà, eod.

LEX LXXVII.

Quod si alterutro. De materia istarum legū, & glo. quæ sunt hic, & explicabo j. e. l. qui fundum. §. fi.

LEX LXXIX.

Si is, qui quadringenta. Pupillariter substitutus grauatus potest Falcidiā retinere, licèt alius substitutus grauatus non sit. h. d.

§. Quædam legata. Legata indiuidua defalcantur præstita parte æstimatiōis. h. d. ¶ Op. dr hic, φ propria forma ex ɔsummatione cōtingit: ɔ. j. de ope. no. nunc. l. stipulatio. §. opus. Sol. Hic debet fieri opus ex dispositione testātis, secus si ex ɔctu. Br, hic loquitur de opere formi, vt theatrum, studium: ibi loqt de opere informi. Nā dicit de quolibet opere, & iō de imperfecto pt intelligi. ¶ Op. de l. & ñ ñ sunt. §. qd ergo. supra, de au. & arg. le. Solue, vt in gl. l. 5. §. opere. j. de ver. sig. ¶ Quæro, an hrs dēat primò soluere, postea æstimōnē petere? Gl. dicit, φ sic. Doc. dñt ɔ, qa pt opponere exceptionē doli. Sed si esset verum, quod dicit gl. consequitur iure actionis.

LEX LXXX.

Si vsusfructus legatus.

1 *Hæres viri habet vestes pretiosas, viles ipsa vxor.*

§. Dos legata. Tene menti gl. in ver. expressum, q incip. hoc ideo. ad q. quam feci in l. pen. §. j. s. so.
1 mat. quis † debet habere vestes emptas mulieri, vel ipsa, vel hæres? Et certè pretiosas hæres, quia non tenuit ab initio donatio:
a sed viles[a] debet habere mulier, quia tenuit donatio, vt in gl.

ADDITIO.

a ¶ Sed viles. Adde inquantum Ale. allegat Ang. consi. 251. & 134. inc. quidam nomine Mattheus. & Pet. de Anch. consi. 173. ego habeo. 181. & vide etiam Pau. de Cast. consi. 164. & Roma. consi. 146. & quæ posui in d. l. pen.

LEX LXXXI.

1 *Debitor sibiipsi semper est diues, & soluendo.*
2 *Bonis in alicuius tātū esse dicitur, quantū ab eo exigi potest, deductis expēsis.*
3 *Liberatio si est relicta duobus reis debendi quorum vnus est soluendo, alter non, vterque capit liberationem.*

1 Quærebatur. † Debitor sibiipsi ī totū dēt eē soluēdo: quo ad alios tm æstimat, qtū pt exigi, & qtū residuū pt vēdi. h. d. Diuidit ī 5. partes. Et aduerte, qa j. ponit thema, & qōnē. Scda ibi, dicebā. in qua ponit qdā euidētialia ad solōnē. Tertia ibi, quare. ī qua ponit vnā aliā q. qñ nomē tm fuit legatū. Quarta ibi, sed cū debitori. ī qua ponit alia qō, qñ liberō tm fuit legata debitori. Quinta ibi, cū igit. ī qua redit ad solōnē primæ q. ppositæ vsq; ad fi. In tex. ibi. cū nomē. qd solū alij ē relictū, nō aūt liberō est relicta, vt differat à casu pcedēti, & sequēti.
2 Ibi, p rata, vt quartā hēat hrs, residuū legatari⁹. ¶ No. † φ debitor sibiipsi sp est diues, & soluēdo. Scdò no. φ tm dr esse ī bonis alteri⁹, q à debitore exigi pt. Hoc īellige deductis expēsis, q fierent ī exigēdo, l. quātitas. supra eo. & h. d. gl. ī l. p diuersas. C. mand. in gl. magna. Op. de l. sic p rata. §. fi. supra de reli. Sol. Hic agit de aliquo liberādo, ibi de aliquo exigēdo. Op. ex gl. dr hic, φ acceptilatio ē ī pēdēti, ɔ l. vsusfructus. s. d stip. ser. & l. si seruus cōis. e. ti. So. ibi loqt de acceptilatione, q fit īter viuos: sed hic de acceptilatione, q fit cā mortis: iō pt esse ī pēdēti, l. ti. s. ɔmu. pd. Dr hic in vers. sed cū debitori. ibi, si soli ci. Quæro, quare dicat, si soli ci? Et gl. q ē hic in ver. soli, dicit, iō dicit soli, qa sec⁹ si vtriq;, &c. & credo, φ ista gl. nō habuerit verū intellm: sed credo, φ dicat soli sibi, qa sec⁹ si sibi liberō, & alteri quadringēta eēnt legata, vt s. in prin. l. & in fi. hui⁹ l. ¶ † Sed p declarōne gl. qro, qd si sunt duo rei deeēdi
3 insolidū, & vtriq; est liberatio relicta, vn⁹ est soluēdo, alius non, quaten⁹ qsq; vr liberari. Et illa glo. sentit, φ p parte vterq; vr capere liberationē, qd puto verū. Vltimò gl. j. huius l. voluit istam l. diuidere, & nō pfecit. & videam, q incipit, duos casus. ibi, soli debitori. immo prosequitur tres casus, vt dixi vobis ī diuisione.

LEX LXXXII.

Si creditor filij. Op. supra, e. l. cum quo. So. Ista fm illā debet intelligi, φ inspicitur tēpus aditæ hæreditatis, si plus tunc fuit in peculio, vt ibi no.

LEX LXXXIII.

Reperitur. Concordat cum l. si p imprudentiam. §. non mirum. supra de eui. & C. si vt se ab hære. l. j. & supra, eo. l. poenales. in prin. & l. hæreditatū. j. de bo. au. iu. pos.

LEX LXXXIIII.

Si dos socero. Si filius est hrs insolidum, totam dotem vxoris suæ vt æs alienum deducit: si pro pte est hrs, p parte deducit. h. d. In tex. ibi, cohæres eius p sua pte deducit. qrit gl. vtrum eo casu, quo filius pcepit dotem totam à cohrde, an sit cohæres ipso iure liberatus? Et gl. vr dicere, φ sic. Dy. dicit, φ vr liberatus ipso iure à filio, nō ab vxore, iō est locus cautioni. l. si filia. §. hoc amplius. s. fam. erc. l. 2. §. j. s. de dot. præleg.

LEX LXXXV.

Titia testamento. Ista est sing. lex, & nō hēt parem, nec ɔcordantiam, & h. d. Prælegata non

tanõ veniũt in fideicõmissum, qñ qs primo rogat, sc͂dò prælegat. Itẽ q quartã detrahit de volũtate defuncti, quartã hr͂ditatis sibi cõputat in quartã: al's totã hr͂ditariã partẽ. h.d. Op. & vr͂, q̃ ꝓlegatũ venIat in fideicõmissum, l. Marcell⁹. §. qdã. ĩ. ti. 2. So. gl. hic facit mentionẽ hr͂ditatis, iõ ꝓlegata nõ veniũt ĩ fideicõmissum. Et ista sol'o est vera in se, sed ad hãc l. nõ est necessaria, qa ibi primo ꝓlegauit; postea rogauit de restituẽdo: hic eẽ. Vlterius op. de l. in fideicommissariã. §. fi. ĩ. ti. 2. So. Dicit gl. satis restituit, eo q̃ sibi in quartã cõputat: sic soluit gl. s₃ nihil est. Dic, q̃ hic qñ primo rogauit, & postea ꝓlegauit: ibi cẽ. ¶ Op. C. de fideic. l. cũ virũ. So. Ibi ꝑ verba gñalia, hic simpl'r. Et distingue plenè, vt ꝑ doc. in d. l. cũ virũ. Dicã ĩ l. Marcellus. §. qdã. vbi gl. distinguit. Dr͂ hic, q̃ ꝯputat ĩ quartã duodecimã ꝑtẽ. Cõtrà, ĩ. e. l. ĩ quartã, 1. resp. Sol. gl. istud est verum, qñ detrahit Falcidia, vel trebellianica ꝑter, vel ꝯ voluntatẽ defuncti: qđ est eo ipso, qñ nõ ꝓcepit detrahi, vt in fine, s₃ hic loqr̃ qñ f̃m volũtatẽ detrahit, & rõ est, debem⁹ ei fauere, l. in testamentis. ĩ. de re. iu. Ista est rõ sign̄ationis verborũ, qñ dixit, retenta quarta. s. hæreditatis: ergo quarta hereditarię portionis d₃ sibi ꝯputari. ¶ Op. de l. 3. s. de le. j. Sol. vt ibi dixi.

LEX LXXVI.

Qui fundum. Quod pretij noĩe capit̃, nõ vr͂ legatũ, s₃ iure hr͂ditario capit̃. h.d. Istud pri. ¶ Op. de l. in quartã, in fi. ĩ. e. So. gl. q̃ est hic dat duas sol. Vna, aliud ẽ qñ capit̃ vt ꝑtiũ, aliud est capi cã ꝯdõnis implendæ, l. si dignũ. s. e. & l. si fundus. & l. in rõne. §. vendere. & §. tametsi. & ista est vera. Dat gl. aliam sol. q̃ ꝯputatur in falcidiã ei, à quo capit̃, & vide gl. quæ inc. imò totus, &c. ibi, vel ei à quo, &c. sed in dato cã ꝯdõis implendæ, l₃ posset procedere, quod examinabo in l. quartã. ĩ. e. tñ id, qđ pretij nomine datur, in quartam computatur quo ad oẽs, vt dictis ll.

1 *Libellus incertus admittitur, quando incertitudo causatur ex facto aduersarij.*
2 *Actio ex testamento an competat, prout vnusquisque possidet.*
3 *Quãtitas si fuit legata, qs ꝓ ea parte, qua est hæres, cõdõne existẽte cõuenitur.*

§. Si tu ex parte. Iste est bonus §. & h.d. Cõdõ, cui⁹ euentus, vel defectus legata, & libertates nõ vitiat, eorũ petitionẽ nõ differt. Itẽ omnes partes vni⁹ hr͂ditatis in legis Falcidiæ rõe ꝯtribuũt. h.d. f̃m Dy. ¶ Quæro, à quo petent̃ interim ista legata? Et gl. resp. valde singl'r, & đt, q̃ si fuit species hr͂ditaria legata, ꝓ illo fundo ꝯpetit rei vendicatio, & sic ipsã insolidũ possum intentare nõ expssa parte. & vide gl. in vers. ꝓstabunt, quæ inc. de libertatib. planũ est, &c. & sic duo dicit, q̃ rei vẽ
1 dicatione agat nõ expssa parte. Et sic no. † qñ incertitudo causat̃ ex parte aduersarij, admittit̃ libellus incertus, vt no. in l. j. §. qa ãt. ĩ. quorũ lega. & qđ no. in l. qđ in hr͂dẽ. §. eligere. s. de trib. S₃ in ꝓposito qñ agit̃ rei vendicatione, hoc nõ est necesse, qa rei vẽdicatio dat̃ ꝯ possidẽtẽ ꝓ parte, q̃ possidet, l. 2. in fi. ĩ. de pto. stip. s₃ in actio
2 ne ex testõ no. qđ đt gl. ¶ Vlterius dr͂ hic in gl. † q̃ agit̃ actione ex testa. ꝓut qsqs t₃, ibi, & idẽ si agat̃ actione personali ex testõ, &c.
Est ne verũ istud? Vr͂, q̃ nõ, qa actio personalis ꝯpetit ꝯ ꝑsonã hr͂dis ꝓ hr͂ditaria portione, nõ ꝓut qsq; possidet, l. si tibi hõ. §. si fundus. s. de le. j. Sol. Dy. hic loqr̃, qñ fuit legata species hr͂ditaria, ꝓ q̃ ꝑt ꝯpetere actio ex testõ, & rei vendicatio: & iõ ꝑ ꝯcomitantiã, q̃ h₃ cũ rei vendicatione, dat̃ ꝯ possidẽtẽ, ꝓut qsq; possidet. & ꝓbat Dy. arg. l. si pl'es. ĩ. de vi, & vi ar. l. 3. §. hr͂s. s. ꝯmo. & l. si duo. s. depo. Cy. in l. ꝓ hr͂ditariis. C. de hæ. act. al'r đt, qđ plenè examinaui in repetitione, q̃ feci de §. Cato. & ibi plenè no. in 3. op. ĩ. de ver. obl. & istud dictũ Dy. hic habebat locũ in ꝓposito: qđ đt Dy. teneo, vbi nõ necesse, q̃ in actione personali ꝓponat̃ petitio certa, s₃ petis
3 cũ ꝯdenari ꝓ parte, q̃ possidet. ¶ Quæro, † qđ si q̃titas fuit legata? gl. đt, ꝯuenit̃ ꝓ ea pte, ꝓ qua est hr͂s, nõ in plus exñte ꝯdõe, &c. vt in gl. & vide eã ibi, si ãt est q̃titas, &c. & gl. dicit, quilibet pro ea parte, qua est hr͂s institut⁹ ꝯdõnal'r, ꝓ ea est hr͂s, & hẽs casum in l. liber hõ. §. si ita scriptũ. s. de hæ. inst. & gl. q̃ al'r đt, q̃ hic, d₃ intelligi f̃m istã gl. & f̃m istã gl. qñ q̃titas est relicta ab vno, petã medietatẽ, s. ab eo, q est sub ꝯdõne institutus: ab alio quartã. ¶ Sed q̃ro, qual'r mihi de residuo succurret̃? Rñ. q̃ ab eo, qui erit datus curator illi portioni iacenti: vel ab eo, qui est sub ꝯdõne institutus, si agnouit bonorum pos. secundum tab. l. si quis instituatur, in pr. s. de hæ. inst.

Qui filium. Si cohæres partẽ cohæredis habeat ex substõne vulgari, locus est ꝯtributioni: sed si ex pupillari, si portio grauata accrescit nõ grauatæ, nõ est loc⁹ contributioni, al's sec⁹. h.d. vsq; ad §. q filios. ¶ Op. ad ver. si vero pri⁹, vbi dr͂, qñ substitutus pupill'r, &c. ꝯ, de l. in rõne. §. q̃situm. s. e. Sol. Dy. ibi, q̃ hic testõr ab isto cohærede substituto nulla legata reliquit, iõ nõ curat̃ de contributione. ¶ Opp. & vr͂ indistinctè debere fieri contributionem, vt ĩ. ea. l. §. fi. So. vt ibi videbitis notatum

§. Qui filios. Si exhæredat⁹ succedit fratri ex substõne, & sic ex volũtate expressa, valent legata ab exhæredati substituto: s₃ si succedit ex ꝑtãte l. nõ valent. h.d. Diuidit̃ in tres partes. Primò ponit vnam q. & eius determinationem. Ibi, nec huic ꝯtriũ, rñdet vni obiectioni, q̃ posset fieri in ꝯtriũ. Ibi, dicet aliqs, format vnã aliã q. & ei⁹ resp. & resp. ratione vsq; ad fi. ¶ No. q̃ ꝑtã substituto exhr͂dati legari, vel nõ. Opp. & incipio ab vlt. gl. ab exhæredato, cui est legatũ relictũ, ꝑt legari, l. cohæredi. §. cum filię. in fi. s. de vul. & pu. si ꝑt ab ipso exhæredato, ergo eadem ratio ne à substituto, vt hoc §. fi. Dicit gl. certè hoc fallit, qa h₃ minus in ris in substituto, q̃ in instituto, vt hic, & l. cũ qdã. C. de le. & vide gl. quæ incip. imò non tñ, &c. Vide hic, q̃ ab exñeo, cui legaui, possum legare, à substituto exhæredati nõ. Cy. in l. cũ qdã. dicit, q̃ f̃m Pe. nõ ꝑt reddi certa rõ, s₃ rõem puto istã, à legatario ꝑt legari, l. j. C. com. de le. & l. ab eo. C. de fid. Sed exhæredatus est legatari⁹, merito ꝑt ab eo legari, sed substitutus exhæredati non est legatarius defuncti, sed hr͂s exhr͂dati. Dices tu, ista rõ nõ ꝯcludit, qa ab hr͂de hr͂dis, vel ab hr͂de legatarij possum legare. l. si fuerit. §. fi. s. de le. 3. & est in ꝓceden. gl. ista oppositio. Sol. ista rl'a fallit hic: Vel verius, hic legatur ab hr͂de legatarij nominatim, qđ fieri nõ ꝑt, vt hic: secus si vniuersaliter ab hærede legatarij legaret̃ non nominatim: qđ no.

1 *Statutum, q̃ allibratus à quingentis libris supra teneatur mutuare cõmmuni habens minorẽ librã, qui successit consanguineo, an teneatur mutuare. & n. 11.*
2 *Contributio quando habet locum, si vnus solus hæres est institutus.*
3 *Hæredib. plurib. ĩ eodẽ gradu ĩstitutis nõ fit cõtributio, sed qlibet retinet partẽ.*
4 *Portio vnius ex hæredibus si deueniat ad alium, non ex substitutione, sed ex legis dispositione, vel pprpria: an, & quo casu fiet contributio.*
5 *Contributio an fiat, quando testator fecit duos gradus institutionis, & substitutionis vulg. ad quem veniunt bona ex vulgari substitutione.*
6 *Substitutio si est facta filio exhærepato, an fiet contributio.*
7 *Contributio an fiat, quando substituit filio instituto pupillariter.*
8 *Substõe exẽplari facta cõtributio fit eod. mõ, sicut qñ est facta pupillaris.*
9 *Contributio qualiter fiat, facta substitutione breuiloqua, vel compendiosa.*
10 *Contributio an fiat, quando est facta substitutio ꝑ deicommissaria.*

§. Cohæres pupillo. Iste est no. §. f̃m vnam opi. h.d. Si portio minus grauata accrescit portioni magis grauatæ ex substõne pup. locus est contributioni sicut si accederet ex vulgari. h.d. Op. qñ portio grauata accrescit alteri portioni, nõ est loc⁹ contributioni, l. qđ si alterutro, & l. j. §. si cohæredis. s. e. Rñ. Azo, q̃ illa op. q̃ ibi ponit̃, est vera, & est verissima illa distinctio, q̃ ibi accrescit̃ per modũ iuris accrescendi, hic ex iure subst. pup. S₃ tũc instatur s. e. l. j. §. q̃ filiũ. Rñ. q̃ iste est ver⁹ intell's, ibi loqr̃, qñ vna portio erat grauata, & alia nõ, hic loqr̃, qñ vtraq; erat grauata, vna min⁹ alia vero plus, tũc fit contributio, sicut qñ portio nõ grauata accedit grauatæ. Et vide gl. in verb. exhaust⁹, quę inc. nõ adeo vt semis, &c. vsq; ibi, vel f̃m Hug. &c. Hug. recedit à lec. Azo. & legit istã l. notabil'r, si vera esset lectura: & đt, intelligo, q̃ hic cohæres succedit pupillo ex vulgari tacita, qa decessit pupillus añ aditã hæreditatẽ. Ad ꝯriã đt, q̃ loqr̃, qñ accrescit ꝑ ius accrescẽdi, vel ex pupillari, vide gl. ibi, vel f̃m Hug. ¶ S₃ opp. ex substõne vulg. succedit defuncto, nõ pupillo, vt inst. de pup. substi. §. j. & C. de inst. & subst. l. si. & hic đt, q̃ pupillo extitit hr͂s, &c. & sic nõ ex substõne vulg. Dy. đt, fateor, qa ex substõne vulg. expssa simplici succedit̃ ipsi defuncto: sed ex subst. vulg. tacita, quæ in expressa pupillari continet̃, trahit̃ ad bona impuberis, & sic succedit̃ pupillo. Casus est hic. Et an hoc sit verũ, examinaui in mã vul. substõnis s. de vul. subst. & quia ista lect. fuit visa ꝯ tex. ipsius Hug. đt ipse, dico, q̃ succedit ex subst. pup. & fit contributio, &c. vt in gl. sup verb. exhaustus. ibi, vel dic q̃ mortu⁹ est. Et ista lec. est ꝯ tex. istum, q tex. loqr̃ de legatis relictis ab ipso cohærede in instõne. Tenee ergo 1. opi. Azonis tanq̃ veram: esset videre hic mãm contributio-
1 nis, dabo eã in scriptis. ¶ Induco ad q. † Statutũ est in ciuitate Perusij, q̃ qcũq; est allibrat⁹ à q̃ngentis libris supra, teneat̃ Communi mutuare qnq; florenos. Insurgit dubiũ, qdã h₃ minorẽ librã, sed succedit cuidã suo ꝯsanguineo, nõ est facta immistio, an teneatur mutuare? Quia multũ vidimus de ꝯtributione ĩ hoc titulo, iõ placuit mãm ꝯtributionis summariæ ꝑ pl'es qq. & dist. ¶ Et primò q̃-
2 ro † circa 1. gradum tñ: pone, testõr vnũ fecit hr͂dẽ solũ, vtrũ hic sit locus ꝯtributioni? Rñ. siue eũ instituit semel tñ, siue ex diuersis partib. siue vna parte pure, alia sub ꝯdõe. Itẽ siue dedit legata eodẽ testõ, siue in testõ, & codicillis, rl'r fit ꝯtributio legatorũ, & bonorũ, l. in rõe. §. q̃sitũ. in fi. s. e. Fallit in l. si p⁹ missionẽ. & l. si miles. & l. fi. ĩ. e. itẽ fallit s. si qs omis. cau. testa. l. qa ãt. in pr. & tñ in qualibet
3 apparet rõ. itẽ fallit s. e. l. Nesennius. §. j. & ibi no. ¶ Sc͂dò q̃ro, † qđ si ĩ eodẽ gradu pl'es sunt instituti, & qlibet partẽ suã retinet? Rñ. in quolibet hr͂de per se separatim ponet̃ rõ legis Falcidiæ, sicut s. dixi in vno. & s. e. l. in singulis. & inst. e. §. j. ¶ Tertiò † q̃ro, qđ si portio
4 vni⁹ ex cohr͂dib. deueniat ad aliũ, non ex substitutione, s₃ al's ex l. dispõe, vl' ex sua ꝓpria? rñ. Aut deuenit ad aliũ ex sua dispõe ꝓpria, aut ex dispõe cohr͂dis, aut ex iure accrescẽdi, aut ex iure nõ decrescẽdi, aut iure ꝑtãtis, & dñij. Primo, & sc͂do casu nõ fit ꝯtributio bonorũ, nec legatorũ. s. e. l. j. §. si cohr͂dẽ. Tertio casu qñ ex iure accrescẽdi, aut accrescit nõ grauata grauatæ, & fit cõtributio bonorũ, & legatorũ: aut eẽ, & nõ fit ꝯtributio, vt s. e. l. j. §. si cohr͂dis, l. qđ si alterutro. Aut accrescit grauata grauatæ, forte qa vtraq; grauata erat, & tũc aut accrescit min⁹ grauatæ ei, q est magis grauata, & fit ꝯtributio: al's sec⁹, ar. huius §. Aut vtraq; erat æqual'r grauata, & frustra q̃rit̃ de ꝯtributione, qa siue fiat, siue nõ, null⁹ est effect⁹. Vbicũq; ãt dixi, ꝯtributionẽ legatorũ fieri, intelligit̃, qñ portio deficiẽs accrescit cũ onere: al's fieret ꝯtributio bonorũ, ñ legatorũ. f̃m ea, q̃ dixi vobis ĩ l. q cõdõ. s. ti. j. Quarto casu qñ p⁹ nõ decrescẽdi

fit ᴐtributio bonorũ,vt s̃.nõ legatorũ,qa nõ debet̃,cũ nõ trãseãt,
vt C.de ca.to.§.ſinãt ad deficiẽtis,s̃.ti j.l.ſeparati.Quĩto caſu qñ iu
re ptãtis,vel dñij,diſtingue eodẽ mõ,quo s̃.Aut accreſcit grauata
5 grauatæ eᴣ̃,vt s̃.e.d.l.ſi pupill⁹.§.j.& l.maritũ.in pr.¶†Quartò q̃-
ro,qd qñ teſtõr fecit duos gradus.ſ.inſtitutũ,& ſubſtitutũ vulgari
ter,ad quẽ veniũt bona ex ſubſtõne vulgari?Et dic,ꝙ ſi erat ᴐſtitu
t⁹ in ptãte inſtituti,tũc ſi ĩſtitut⁹ omiſit volũtariè,vt deueniret ad
ſubſtitutũ,nõ eſt loc⁹ ᴐtributioni:al's ſec⁹,vt colligit̃ s̃.ſi qs omiſ.
cau.teſt.l.Iulian⁹.& s̃.e.l.Neſẽni⁹.§.j.Si verò eſſet vn⁹ tm̃ ex ne⁹ ſub
ſtitut⁹,tũc ſine dubio fit ᴐtributio,qa ab vni⁹ pſona incipit,s̃.e.l.§.
q filiũ.Si verò cohr̃s fuit ſubſtitut⁹ cohr̃di,tũc dic,vt s̃.e.l.j.§.id,qd
ex ſubſtõne.& s̃.e.l.§.q filiũ.Prædicta vera,ſiue ſit vulgaris exp̃ſſa,
ſiue tacita,vt hoc §.ẽm vnã lec.Si verò vni ſint ſubſtituti pl's,tũc in
ſingulis poneret̃ rõ legis fal.vt s̃.e.l.in ſingulis.& ar.s̃.e.l.in rõe.§.
6 ſi filio.¶†Quintò q̃ro,qd ſi aliqs ſubſtituit pupill'r filio exhære-
dato?Rñ.aut ſubſtituit filio illũ,quẽ ſibi inſtituerat, aut extraneũ.
Primo caſu aut reliquit in ſubſtõe legata ab inſtituto,& ſubſtituto
& fit contributio bonorũ,& legatorũ,vt s̃.e.l.in rõe.§.fi.Aut reli-
quit ab inſtituto tm̃,& tũc nõ fit cõtributio bonorũ,vt s̃.ea l.§.ꝙ
ſi extranei.Aut ſubſtituit extraneũ,& eo caſu,quo legata valẽt,fit
7 contributio,vt s̃.px.§.¶Sextò q̃rò, † qd ſi ſubſtituit pupill'r filio
inſtituto?Rñ.aut ſubſtituit cohr̃dẽ,aut extraneũ. Primo caſu aut
à pſona ſubſtituti nulla fuerũt relicta legata,& tũc nõ fit cõtribu
tio bonorũ,nec legatorũ,qa teſtõr nõ vr̃ de cõtributiõe cogitaſ
ſe,vt s̃.e.l.§.q filiũ.& no.per Dy.in l.rõe.§.q̃ ſitũ.s̃.e.Aut ab illo ſub
ſtituto reliqt legata,& tũc aut hr̃ditatẽ p̃ris nõ adiuit,ſ3 pupillarẽ,
& nõ fit cõtributio,l.ſi filius.in fi.s̃.de vul.& pu.Aut hr̃ditatẽ p̃ris
adiuit,& tũc aut q̃ris de legatis relictis à pupillo in inſtitutione,&
à ſubſtituto in ſubſtõne,& fit cõtributio,vt in §.q̃ſitũ.Aut q̃ris de
relictis ab vtroq;,& tũc aut accedit portio nõ grauata grauatæ,&
fit contributio,vt in §.q̃ſitũ.Aut grauata grauatæ, & fit contribu-
tio,vt l.cohr̃di.§ cohr̃s s̃.de vul.& pu.ſubſt.Quod intelligo q̃tum
ad hoc on⁹,vt altera legata per adiectionẽ aliorũ bonorũ augeã-
tur,& non minuant̃,vt no.in d.§.q̃ſitũ. Scd̃o caſu qñ ſubſtituit ex-
traneũ,aut ſubſtituit vnũ vni,aut vnũ pluribus,aut plures vni,aut
plurib.Primo caſu loc⁹ eſt contributioni bonorũ,& legatorũ, vt
in §.qd̃ vulgo.& l.in duplicib.s̃.e.Dices tu,certè nõ vr̃,ꝙ fiat con-
tributio bonorũ,ſ3 inſpiciant̃ ſola bona,q̃ pr̃ ipẽ reliqt, nõ q̃ ha-
buit pupill⁹,d.l.in duplicib.vt s̃.§.q filiũ.ĩ fi.§.Certè imò dico,ꝙ bo
norũ filij fit cõtributio,d.l.ſi fili⁹.in fi.s̃.de vul.& pu.& s̃.e.l.ĩ rõne.
§. quod vulgo. Et illas ll.quæ dicunt de bonis,quæ pater reliquit
tempore mortis, intelligo, reliquit, ſ. de bonis ſuis, vel pupilli.
Scd̃o caſu qñ ſubſtituit vnũ plurib.& tũc aut ſeparatim,aut ſimul.
Si ſeparatim,& tũc aut ſuccedit vni tm̃,& tũc h3 locũ §.qd̃ vulgo.
ſicut qñ ſubſtituit vnũ vni.Aut ſuccedit ambob.& fit contributio,
l.pr̃ filiã.§.fi.j.rñ.ẽm vnũ intell'm.Si ſubſtituit ſimul, aut oẽs ſimul
deceſſerũt,& ſic ambob.ſuccederet iure directo,& fit cõtributio,
d.§ fi.j.rñ.ẽm aliũ intell'm aut deceſſerũt ſeparatim,& ſic vni ſucce
dit directo,alteri p interdictũ,& nõ fit ᴐtributio,vt d.§.fi.2.rñ.Ter
tio caſu qñ ſubſtituit pl'es vni,tũc in cuiuſlibet hr̃ p ſe rõ legis fal-
cidiæ,vel ex pſona,vel facta ᴐtributione relictorũ à ſe,& relicto-
rũ à pupillo,put tãgũt eũ,vt s̃.e.l.in rõe.§.ſi filio & l.ſi is,q quadrĩ
gẽta.in pr.Quarto caſu,qñ ſubſtituit pl'es plurib.& tũc in ſingulis
8 hr̃ rõ l.Falcidiæ,vt s̃.e.l.in ſingulis,& d.l.in rõe.§.ſi filio.¶†Septĩò
q̃ro,qd de ſubſtõe exẽplari?rñ.idẽ,qd̃ in pupillari,qa modicũ dif
9 fert ab ea,l.humanitatis.C.de impu.& al ſubſt.¶†Octauò q̃ro,qd
de breuiloqua,& ᴐpẽdioſa?Br̃,ſiue euenit caſus pupillaris,ſiue vul
10 garis,rñſionẽ hẽs ex p̃dictis,vt pbat̃ s̃.e.l.§.q filiũ.cir.fi.§.¶†Nonò
q̃rò,qd de ſubſtõe fideicõmiſſaria,vbi legata ſunt relicta ab inſti-
tuto,& à fideicõmiſſario,an ſit loc⁹ ᴐtributioni?Certè fideicõmiſ
ſarij ex ſua pſona falcidiã nõ detrahẽt, vt s̃.e.l.lex falcidia.§.nunq̃.
& nõ eſt loc⁹ ᴐtributioni.Caſus eſt j̃.ad Treb.l.facta.§.ſi ſuſpectã.
Fiet ergo hoc mõ,qa pri⁹ ſoluẽt̃ legata relicta ab inſtituto,tũc de
reſiduo,qd̃ peruenit ad fideicõmiſſariũ,fiet ſol'o aliorũ legatorũ
11 put poterit.ar.s̃.e.l.Neſẽni⁹.§.j.¶†Vltĩò hæc mã̃ p̃t induci in ar.
ad q.Factũ eſt ſtatutũ nup hic,ꝙ qcũq; eſt allibrat⁹ ĩ qngẽtis libris
vel abinde s̃.teneat̃ mutuare cõicẽtũ florenos pemẽdo frumẽto:
ex hoc inſurgũt duo dubia.Primũ eſt,aliqs ſuccedit cuidã ſuo cõ
ſanguineo,in libro cõis reperiũt̃ libræ diuiſæ,nec aſcẽdũt ſepara
tim dictã ſummã,ſ3 ſi ſimul miſceãt̃,aſcẽdũt:q̃ro,an dẽat fieri cõ
tributio ſine ᴐmiſtione?Scd̃m dubiũ eſt,pl'es filij ſuccedũt vni pa
tri,cuius libra aſcẽdit dictã ſummã,nec eſt fcã diuiſio libræ,an de
beat dicta libra ᴐſiderari in ſingulis prata,an in oĩb.ſimul?Ad pri-
mũ vr̃,ꝙ ſeparatim d3 ᴐſiderari,vt s̃.e.l.j.§.ſi cohr̃dẽ.Facit s̃.de iur.
om.iu.l.ſi idẽ cũ eodẽ.Ad idẽ s̃.q.mo.pi.vel hyp.ſol.l.fi.In ᴐ̃riũ fa-
cit s̃.de pac.l.ſi pl'es,& oẽs ll.s̃.al.q̃ dñt ᴐtributiõẽ fiẽdã.So. Dico,
ꝙ ſi qdẽ ordinamẽtũ fuit factũ,anteq̃ ille ſuus ᴐſanguine⁹ decede
ret.& ſic on⁹ cœpit eo viuo,& ſic cẽſebũt̃ duo p̃rimonia,vt d. §. ſi
cohr̃dẽ.& d.l.fi.s̃.q.mo.pi.vl' hyp.ſo.Aut fuit factũ ordinamẽtum,
poſtq̃ ille ſucceſſerat,& tũc totũ dicat̃ vna libra.Iã.n.p̃rimonia cœ
perãt eſſe iũcta,l.ſ3 ſi pl'es.§.filio.s̃.de vul.& pu,& totũ on⁹ cœpe-
rat in pſona hr̃dis ſuccedẽtis:ergo,&c.vt s̃.ea.l.§.q filiũ. vbi pbat̃
hæc diſt.Nõ ob.l.ſi idẽ cũ eodẽ.qa ibi q̃libet cã facit ſeparatim iu-
diciũ·ſ3 hic q̃libet libra ñ facit ſeparatũ p̃rimoniũ,ſ3 vnũ p̃rimo-
niũ cœpit eẽ.Ad ẽm rñ.& vr̃,ꝙ oẽs dicãt̃ hr̃e vnã librã,vt s̃.de exc.
tu.l.tria onera.In ᴐ̃riũ vr̃,ꝙ in ſingulis ponat̃ rõ p ſe,vt s̃.e.l.in ſin
gulis.& qa hoc on⁹ ſicut cætera alia onera diuidit̃ per l. 12.tab.&
ittd̃ vr̃,vt ĩ l.fi.§.pe.d̃ bo.dã.vbi vr̃ cas⁹.& ibi Dy.tãgit.Nõ ob.l.tria
onera.quia ibi conſideratur labor ex parte tutoris,quia non mul
tiplicatur ex pl'alitate perſonarum patrimonio exiſtente indiui-
ſo:hic verò inſpicitur onus reſpectu ipſorum ſuccedentium,& q
libet tantum põt patrimonio exiſtente indiuiſo,ſicut diuiſo,&c.

ADDITIO.

a Barb.¶Vltimo hæc.Et vide Pe.in c.Apoſtolicæ. le do.qui tranſit cum Io.de Imo.

LEX LXXXVII.

1 *Clauſula,hoc legatum præſtari volo integrum ſine diminutione,appoſita in le
gato quid operetur.*
2 *Falcidia quando ceſſat in vno legato ex diſpoſitione teſtatoris,hæres non one-
ratur,ſed cæteri legatarij.*

Qui quadringenta. Si pplexitas ᴐtingat ex acci-
dẽti p̃ter teſtõris ppoſitũ,ẽm
mẽtẽ teſtõris dirimit̃.h.d.Op.primò de prin.ad ver.qd̃ ergo dice-
m⁹.ſo.Hoc ᴐtingit ex p̃ſumpta volũtate defuncti.Op de l.ſi titi⁹.s̃.
de ᴐd.inſt.ſo.Hæc pplexitas ᴐtingit p̃ter volũtatẽ defuncti:in l. ᴐ̃-
ria teſtõr voluit pplexitatẽ facere,iõ nõ v3.Op.s̃.ti.j.l.pe.Sol. Cõ-
dõ rl'r nõ p̃t diuidi.Fallit qñq;,vt ibi dixi,& ĩ l.cui fund⁹.& plenè in
1 l.pe.de ᴐd.inſ ¶†Vltimò ſcias,ꝙ p hãc l.dixi,ꝙ cũ teſtõr in vno le
gato adieciſſet ſic vz,hoc ãt legatũ volo p̃ſtari integrũ ſine dimi
nutione,in aliis hoc ñ adiecit,ꝙ iſta verba hoc importẽt,ꝙ illud,
qd̃ deberet minui de dicto legato,hr̃s ſuppleat̃ de legatis aliis,vt
hic patet,quo caſu ratio ineunda erit per eum modum,qui no.in
l.ſi in teſtamento.s̃.e.Et hoc intelligo ſiue legatũ minuat̃ p Falci-
diã,ſiue pp facultatũ defectũ,vt l.in quantitate.§.fi.s̃.qa eſt ead.rõ.
2 Et no.bñ ex hac l ꝙ † qñ falcidia ceſſat in vno legato ex diſpõe d̃-
functi,ñ onerat̃ hr̃s d̃functi,ſ3 cæteri legatarij.Dixi ĩ l. ex aſſe.s̃.e.

§. Qui ducenta. Iſte eſt de difficiliorib.§§.Infortiati,&
eſt clar⁹ ĩ tex.ſ3 gl.facit eũ difficilẽ reci
tãdo opiniones.& h.d.Vſuræ,q̃ pẽdẽte ᴐdõe pcipiũt de q̃titate le
gata,in l.Falcidiã imputãt̃,& qd̃ deeſt,ab oĩb.legatariis prata ſup
plet̃.h.d.Diuidit̃ in tres partes ẽm verũ intell'm.Primò ponit̃ the-
ma,& qõ.Scd̃ò ibi,legis falcidiæ rõ,recitat opi.quorundã.Tertiò
ibi,qd̃ minime,loqtur de rep̃hendẽdo opi.illorũ,& ſoluit q.Pone
caſum ẽm Dy.In tex.ibi,reciperet,ſubaudi,quæritur qual'r ponen
da ſit rõ l.Falcidiæ.In ver.legis falcidiæ rõ.Vera lectura huius ver.
eſt lectu.Azo.& illã t3 Dy.In ver.qd̃ minime.hic t3 Dy.ꝙ eſt vera
1 opi.Io.dr̃ hic,† ꝙ fruct⁹ pcepti & iſtæ vſuræ ᴐputant̃ in quartã.Cõ
trã,s̃.e.l.in rõe.2.in pr.Hui⁹ ᴐ̃rij timore qdã recedũt ab opi.q̃ tenui,
& vide gl.ĩ verb.efficiẽt qnq;,q̃ inc.in cuiuſq;,ibi,dic ergo, & ſic
antiq fatẽt̃ ᴐ̃riũ,& qd̃ tex.d̃t hic,ab vtroq;.i.ab vtrolibet.S3 iſta eſt
ᴐ̃ tex.iſtũ,ibi,ambob & ibi,2 5.ᴐferre debeam⁹,& ibi,ab vtroq;.Et
hoc Dy.collectiuè accepit,ñ ergo à quolibet.Legit ergo al'r Io.vi
de d.gl.ibi,vel ẽm Io.& ibi,hoc tñ corrigit̃,&c.eſt opi.Iuriſcõſul-
ti.Et qd̃ s̃.dixit Io.nõ vr̃ bñ dicere,inq̃tũ recitat opi.antiquorũ,qa
ñ d̃t tex.ꝙ put vni tm̃,imò ambob.ꝙ ambo dẽnt ᴐferre.Et ibi,hoc
tñ corrigit̃.ẽ ᴐ̃ d.l.in q̃titate.§.magna.& in l.rõe.in pr.& ſic rema-
net ᴐ̃riũ,iõ vide opi.Azo.& gl.in verb.qd̃ minime,q̃ inc.ſ.ꝙ ego
ibi,tu dic ẽm Azo.ibi,qd̃ falſum ẽ.vſq; hic Dy.ᴐ̃,& bñ,in aliis ñ.Et
lect.Azo.ẽ vera,dũ recitat 1.opi.antiquorũ,ſ3 opi.ſua in 2.recita-
tiõe ñ eſt vera,qa tex.d̃t,prata,& ñ æqual'r,& ſic in hoc ſcd̃o cor
rigit primã.In tex.ñ in alio.vltimo ergo ẽ vera opi.Io.Ad ᴐ̃riũ rñ
de,vt ad l.in q̃titate.& ad l.in rõe.qa aliud in fructib.vt ibi,aliud in
vſuris,vt hic,vide in gl.iſta ibi,itẽ no.aliud,&c.Sed ſo.Io. ñ eſt ve-
2 ra,l3 opi.ſic.So.ergo,† ꝙ fruct⁹,& vſuræ pceptæ ex re,vl' q̃titate le
gata iudicio teſtõris,pẽdẽte ᴐdõe ĩ falcidiã imputãt̃. Vel dic in v-
ſuris hic,& l.in q̃titate.s̃.e.& in fructib.l.qd̃ de bonis.§. fruct⁹.& l.
Paul⁹.§.j.s̃.e.Cõtraria ergo loquũt̃ de fructib.pceptis aliũde,q̃ ex
re legata.¶Hic ẽ alia gl.ſup verb.ptib.q̃ incipit,Io.d̃t.& iſta nõ fuit
opi.Io.q̃ hic in gl.ponit̃,vt p3 ex 1.gl. ma.& iõ iſta ſunt erroneè
ſcripta.Vl' dic,ꝙ Io.legit vtroq; mõ.Tu tene opi.q̃ dixi in poſitio-
ne caſus.Op.& vr̃,ꝙ ñ ᴐputet̃ in Falcidiã iſtud,qd̃ ex ſua puiſione
hr̃s ᴐſeqt̃,l.3.s̃.e.So.hoc intellige de his,q̃ à quolibet fuiſſent per
cepta:ſec⁹ ſi ex induſtria hr̃dis tm̃ fuiſſent pcepta.¶Quærit gl.qd
ſi hr̃s ñ pcepit?Certè dicit gl.& bñ,ꝙ ñ ᴐputant̃ in falcidiã,ſ3 æſti
mat̃ min⁹ legatũ,l.in lege falcidia ñ hr̃.s̃.e.S3 qd hodie,vbi vſuræ
nõ percipiũtur,qd de commodo medij temporis in l.prox.dicã.

LEX LXXXVIII.

1 *Legatum alimentorũ factum certæ perſonæ non dicitur factum ad pias cauſas,
ſecus ſi pauperibus.*
2 *Pecuniæ relictæ ad alimenta,vt ponantur ad vſuras, & inde alimenta perci-
piantur,qualiter hodie fiat.*

Diui ſeuerus. Notabilis lex eſt iſta,& h.d.legatũ alimen-
torum defalcatur p falcidiam.Opp.C.eo.
auth

auth. si mulier. Sol. Aliud ĩ relictis ad pias cãs, & aliud ĩ alimentis.
1 sic hẽs, q̃ † legatũ alimẽtorũ factũ certæ psonæ ñ vr̃ factũ ad pias cãs, sed si eẽt relictũ pauperib. eẽt factũ ad pias cãs. l. si qs ad decli
a nãdã. C. de epi. & cle. ¶ † Quæro, qualr̃ fiet hodie, cũ ñ sint licitæ
2 vsuræ. Br̃ credo, q̃ dẽt dari apud mercatores, & iterũ pcipiat ille q̃ stus, q̃ honestè posset pcipi, vt ĩ simili extra, d̃ do. inter virũ, & vx. c. p vr̃as. Et idẽ dicerẽ, vbicunq; ponit̃ de pecunia, q̃ dẽt intelligi de cõmodo, quod honestè posset pcipi, secũdũ dictũ c. p vestras.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Quæro, qualiter. Et tu pondera quõ põt dari ad honestum lucrum, primo vsuræ sunt prohibitæ, vt in cle. 1. de vsu. & in auth. de ecc. ti. §. 1. & 2. d. c. per vestras. loquitur in dote, ex qua sunt sustinẽda onera matrimonij, nõ loquitur in pupillo. Tertio Io. And. ibi dicit, q̃ mercator dẽt cauere de saluando capitale, quod dictũ ẽ dubium. item ibi alia rõ, q̃ nõ hẽt locũ in pupillo, itẽ ille tex. intelligitur ẽt de dãno, vt dixit Bal. in l. j. C. p soc. ¶ Quõ ergo põt intelligi illud dictũ Bart. pro certo egeret declaratione. & vide Lu. Ro. in consi. 27. inci. visa facti serie, & Vide Lud. Ro. in cons. 137. si pecunia pupilli debeat dari ad vsuras. & in consi. 187. & vide Bar. in l. tutor, qui. §. si post dispositionem. de admi. tu. vbi loquitur de pecunia pupilli. & vide Lu. Ro. in cons. 27. & vide Pe. de Anch. & Mod. in c. conquestus. de vsu. vbi dicunt quod tutor debuit ponere pecuniam ad commodum pupilli, ideo tenetur ad vsuras.

LEX LXXIX.

Si hæres. Qui repudiat id, quod quartã minuit, quartam non deducet. h. d.

LEX XC.

1 *Trebellianicæ iura an, & quando in falcidia locum habeant, & nu. 4.*
2 *Pecunia, quam capit hæres ex testamento, quando imputatur in Falcidiam.*
3 *Falcidiæ quæ imputantur.*
5 *Trebellianicæ quæ imputantur.*
6 *Falcidiæ quare solum imputatur, quod iure hæreditario capitur, secus in Trebellianica.*
7 *Legata particularia si ab eodem hærede sunt præstanda, & fideicommissum vniuersale, omnia imputabuntur in quartam.*
8 *Ratio differentiæ inter corpus hæreditarium, & pecuniam, vel noncorpus hæreditarium.*
9 *Trebellianica, vel Falcidia quando possit in vna re tantum detrahi.*
10 *Legitimæ quæ imputantur.*
Accursius quando emancipauit do. Fran. voluit, q̃ datum causa emãcipationis imputaretur in quartam.
11 *Falcidiæ, quare quod capitur extra testa mentum, non imputatur, nec trebellianicæ, sed legitimæ sic.*
12 *Pater si dedit filio emancipato, vt computaret in quartam, & decedat filius cum filiis, antequam pater, an isti filij, & sic nepotes computent in quartã.*
Dos data filiæ per patrẽ, an cõputetur filiis filiæ, quæ decessit viuo patre, etsic nepotib. in quartã prout filiæ deberet imputari. & in vtraque concludit, quod sic.
Quartæ quicquid confertur, imputatur.
13 *Legitima filij per quos suppleatur, quando est relicta minus quarta.*
14 *Filius sibi imputat in legitimam, quod ad eum peruenit ex substitutione directa, vel per fideicommissum: secus si legatario esset substitutus.*
15 *Filius quando imputet sibi in legitimam id, quod peruenit ab intestato.*

In quartam. Primò loqr̃ de quarta iure institutionis. ibi 1 si quid fideicommissaria, de quarta Trebellianica. ibi, si quid vero reddit ad primũ, & determinat quandam qõnẽ, & loqr̃ de quarta instõnis iure, & breuiter h. d. in falcidiã
1 imputatur † qđ iure hr̃ditario capitur, sed in Trebellianicã imputat̃, qcqđ quocunq; iure iudicio defuncti vniformiter capit̃: id vero, qđ difformiter hoc ẽ partim iure hr̃ditario, partim alio capit̃, p parte hr̃ditaria tñ imputatur. h. d. ¶ Primò opp. ad falcidiã debitã iure institutionis. Hic vr̃ dici, q̃ ea, q̃ non capiunt̃ iure legati, vel fideicõmissi, imputant̃ ĩ Falcidiã: sed ꝯ, s̃. eo. l. pr̃ filiam. in prin. Sol. ibi nõ capit̃ aliquo pdictorũ iuriũ, sed nec iure hr̃ditario, qđ hæc lex reqrit: nec ex testõ, iõ nõ imputat̃ in Falcidiam. ¶ Scđo opp. s̃. e. l. cũ quo. §. fi. Sol. licèt ibi ñ capiat̃ ex testõ, tñ disposuit testator inter viuos hac mente, vt imputet̃ in quartã, & hoc fuit actum tacitè, vel expsſè, vt patet, & j̃. de bo. li. l. ẽt si ius. §. sed & si nõ mortis. Tertio opp. s̃. e. l. Nesennius, in prin. j̃. e. l. filio. vbi p̃legata cõputant̃ in Falcidiã. Sol. Qñ qs accepit à cohærede p̃legatũ, licèt sm rigorẽ iuris sibi nõ imputetur ĩ Falcidiã, tñ đ æqtate doli exceptione, seu replicatione repellit̃: & ei, à quo accipit̃ legatũ, pdest ad Falcidiã minuẽdã, vt in ꝯriis. ¶ Quartò opp. & vr̃, q̃ ẽt aliis prosit, d. l. Nesennius. §. planè. Sol. Non pdest aliis p̃legatũ, vt minuat quartã ab eis detrahẽdã sed in hoc prodest, qa vr̃ quartã detraxisse de legato cohr̃dis. ¶ Quintò opp. & q̃ ẽt aliis psit saltẽ p ea parte, quã hẽt iure hr̃ditario, vt j̃. ti. 2. deducta. §. nũmis. & s̃. e. l. id ãt. 2. rñ. Sol. Fateor, q̃ qñ p̃legat corpus hr̃ditariũ: q̃ hr̃ditaria portio cõputat̃ omnib. in Falcidia vt in contrariis, aliæ portiones non. ¶ Sexto oppo. & vr̃, q̃ non porti-
2 o hr̃ditaria, sed quarta hr̃ditariæ. vt s̃. e. l. Titia. Sol ibi † loqr̃ de Trebellianica: tñ idẽ credo debere dici in Falcidia, qa aut detrahit volũtate testatoris: & tũc quartã hr̃ditariæ. Aut ꝯ, vel præter volũtatẽ, & tũc hr̃ditariã totã. hoc tenet gl. ĩ ver. à cohr̃de. s̃. e. l. Nesennius. in prin. & Dy. Septimo opp. & vr̃, q̃ totũ cõputetur, vt s̃. in prin. s̃. de leg. 2. & d. l. deducta. §. nũmis. Sol. gl. ĩ hoc variat. Nã s̃. eo. l. id aũt. in ver. p sua parte. dicit, q̃ hoc est verũ, qñ pecunia à cohr̃de, qa tota pecunia vr̃ capi iure hr̃ditario. i qđ s̃. dixi, loqr̃, qñ corpus hr̃ditarium: sed hic dicit ꝯriũ, pecunia nõ cõputet̃ in falcidia, nisi pro parte hr̃ditaria.

Tu dic sm Dy. q̃ aut hr̃di legatur pecunia à cohærede, vel à substituto, & tunc tñ ps capit̃ iure hr̃ditario, & ista pars ĩputat̃ ĩ Falcidiã, vt hic in tex. & gl. & hoc cũ dat̃ pecunia hr̃ditaria alias sec⁹, vt s̃. eo. l. in l. Falcidia si interueniat. Aut ipsemet hr̃s est iussus pecuniam sibi deducere, vel detrahere, & tunc tota capitur iur̃ hr̃ditario, & tota cadit in falcidiã, vt in legib. ꝯrijs, & l. qđ ãt. ¶ Octauo opp. s̃. e. l. si a me. vbi de fundo hr̃ditario nihil imputatur in Falcidiã. Sol. ibi nihil ex illo fundo tenebat iure hr̃ditario: iõ &c. vt ibi patet. ¶ Nonò op. s̃. e. l. qđ aũt. in fi. So. ibi testõr hoc expressit. ¶ Decimo op. ad fi. legis. de l. q fundũ. in prin. s̃. e. & l. si indignũ. Solu. relictis alijs psonibus, quas gl. ponit in d. l. qui fundũ. hic dat̃ in vim ꝯdõnis, & iõ non ꝯputat̃ in falcidiã, in ꝯrijs dat̃ noĩe ptij, & iõ succedit loco rei, merito vr̃ hr̃e iure hr̃ditario, iõ ĩputat̃ in falcidiã. S3 ꝯ hoc instatur, qa vr̃, q̃ saltẽ ei q dat cã ꝯdõnis ĩplẽdę, ꝯdõ dẽat pficere, d. l. Nesennius, & d. l. filio. Sol. gl. in ver. legatarijs hic fatet̃ ꝯrium, q̃ illi, pficiat alijs nõ. Idẽ vr̃ tenere qdã in l. qui fundũ. in prin. in 2. sol. s̃. eo. Sed hoc vr̃ ꝯ. l. si fundus legatus. s̃. eo. Sol. gl. q̃ ibi debebat dari alteri hr̃di, istud est diuinare. Quare dñt alij, q̃ nec ẽt dãti pdest. Nec obstat dic. l. Nesenni⁹, qa loqtur ĩ legato, vel fideicommisso, & hoc tenet Cy. C. e. l. pe. vbi gl. pe. hoc tangit. Tu potes vtranque opi. sustinere. Nam p̃legata psunt dãti ope exceptionis doli, nõ ipso iure, vt j̃. e. l. filio, & d. l. Nesennius. Aut ergo legatarius iã hẽt legatũ, & cõuenitur ab hr̃de p p Falcidiã, vl̃ ĩterdicto quorũ legatorũ, vl̃ ꝯditione ĩdebiti, & repellit̃ exceptione doli. Sed illud qđ est datũ cã cõdõnis implẽdę supplet falcidiã: & ita loqtur gl. hic posita, & aliæ similes. Aut hr̃s ipse possidet, & cõuenitur, & tũc põt detrahere falcidiã. d. l. si fund⁹. ita loqtur alia gl. ¶ Vndecimo op. de l. in rõne. la 2. §. tametsi ante. s̃. e. Sol. ibi in eo, qđ dat̃ ĩ vĩ modi, qđ succedit loco rei, sicut id qđ datur cã ptij, vt ibi dixi. Facit qđ no. in l. si qs seruum. s̃. ti. j. Ad oĩum † ergo de
3 clõnẽ sic distingue. Aut hr̃s capit de bonis defuncti ex cãm testi aut ex ipso testõ. Primo casu aut p p hoc cępit expressè, vt sibi imputet in falcidiã, & imputat̃, vt s̃. eo. l. cũ quo. ĩ fin. Aut cępit p p aliã cãm, & tũc secus. l. pr̃ filiã. in prin. s̃. eo. Scđo casu qñ capit ex testamento, tũc aut iure hr̃ditario, aut iure legati vel p̃legati, aut cã cõdõnis implendę, vel ex vi modi, aut ex cã ptij ex iussu testõris. Primo casu imputatur in falcidiã, vt hic in prin. Scđo casu aut l egat̃ sibi à legatario, & nihil cõputat in falcidiã qñ nihil hẽt iure hr̃ditario, vt s̃. e. l. si à me, nisi quo ad ipsum, q dat, ar. d. l. Nesennius, s̃. e. Si vero legatur à cohr̃de, & tũc aut q̃ris quo ad ipsum cohr̃dem, & totũ imputatur. d. l. Nesennius. & j̃. e. l. filio. Aut quo ad alios, & tunc aut legata fuit pecunia, vel corpus nõ hr̃ditariũ, & nihil imputatur, qa nihil hr̃ditario iur̃ capit. Aut fuit p̃legata pecunia hr̃ditaria, & tũc aut ipse iussus fuit sibi retinere, vel detrahere, & totũ cõputat, vt s̃. de l. 2. l. cũ pr̃. in prin. & dic. §. nũmis. Aut cohr̃s fuit sibi iussus dat̃ pecuniã hr̃ditariã, & tũc sibi p hr̃ditaria parte cõputat, vl̃ quartã hr̃ditarię, vt statĩ dicã, & s̃. e. l. id aũt, & hic no. Si vero corp⁹ hr̃ditariũ, tũc aut detraxit falcidiã de voluntate defuncti, & cõputatur quarta hr̃ditarię portionis. Aut ꝯ vel p̃ter volũtatẽ, & tũc cõputat̃ tota hr̃ditaria portio: vt s̃. eo. l. Titia. & no. in d. l. Nesẽni⁹. ¶ Tertio casu qñ capitur cã ꝯdõnis ĩplẽdę, & tũc si qdẽ legatarius possidet, ita q̃ ab hr̃de cõuenit̃. & imputatur ĩ quartã quo ad dãtẽ, ñ quo ad alios, arg. s̃. e. l. Nesẽni⁹. & hic no. Si vero hr̃s possidet, & ipse cõueĩtur: & tũc aut fuit datũ à statulibero, & dic, vt s̃. e. l. id aũt. Aut ab ex̃neo, & tũc nullo mõ ĩputatur ĩ falcidiã, nec quo ad dãtem, nec quo ad alios, vt hic in fi. & l id ãt. s̃. e. & l. si fundus legat⁹. & qđ no. C. e. l. pe. ¶ Quarto casu qñ capitur in vim modi, & imputatur in quartã, vt s̃. e. l. in rõne. §. tametsi. ¶ Quinto casu qñ capit̃ loco ptij, tũc imputat̃ in falcidiã, vt s̃. eo. l. q fundũ. & ibi no. & l. si dignũ. & no. in l. ad veterani. § j. & hoc circa falcidiam.

Venio. Ad secũdam partẽ, q̃ tractat de Trebellianica. Et pri-
4 mò opp. † q̃ idẽ sit in Trebellianica, qđ in falcidia, vt hic ver. p ea vero pte. & s̃. dixi. So. Fateor, q̃ qñ corpus hr̃ditariũ p̃legatur à cohr̃de, ẽ idẽ, sed qñ corpus ñ hr̃ditariũ, vel aliqđ aliud ab ex̃neo, tũc secus nã in falcidiã nihil ĩputat̃, in Trebellianicã totũ, & rõnẽ j̃. videbitis. ¶ Scđo op. dr̃ hic, q̃ fideicõmissum dat̃ cã ꝯdõnis ĩplẽdę. Cõtra id, qđ dat̃ cã cõdõnis ĩplẽdę, ñ est legatũ, l. si qs sub cõdõne. s̃. si qs omis. cau. testa. Sol. Expone sm Ia. de Are. fideicommissum hr̃di dat̃. i. hr̃di iniungit̃ ab ipso pstãdi cã. i. cũ cã implẽdę cõdõnis. s. fideicommissario. ¶ Tertio op. de l. debitor. §. fi. j̃. ad Treb. & d. l. pr̃ filiã. in prin. Sol. ibi non capit ex testõ, & iõ nõ imputat̃ nisi hoc fuisset datũ. l. cũ quo. §. fi. s̃. e. ¶ Quarto opp. j̃. e. l. acceptis. sol. ibi qđ dat̃ cã cõdõnis, non erat remãsurũ penes hr̃dẽ: iõ nõ imputatur. ¶ Quinto opp. & vr̃, q̃ nõ tota hr̃ditaria, vt s̃. e. l. Titia, Sol. Hoc dẽt intelligi sm dist. illius legis. ¶ Sexto op. & vr̃ q̃ legata data cã ꝯdõnis implende nõ cõputatur ĩ Trebellianicã, cũ dẽat detrahi de ipsis rebus hr̃ditarijs. l. iubem us. in prin. C. ad Treb. So. gl. 3. in verbo, hr̃ditaria parte pdij, q̃ est in l. filiũ, quẽ hñte C. fam. erci. in fi. gl. mag. & fatet̃ ꝯriũ. & dicit hãc legẽ, & similes ĩ hoc hodie esse correctas quo ad liberos primi gradus, cũ talia ñ ĩputet̃ in Trebellianicã. Ia. de Are dicit ꝯriũ, qa illa lex solũ fructũ phibet imputari ĩ quartã, nõ alia legata, vel data cã cõdõnis implẽdę. Et hoc puto verius p finẽ illi⁹ legis, q̃ vult, q̃ statuta in illa lege non trahuntur ad alios casus. ¶ Vt † ergo ista mã circa Trebellia-
5 nicam

nicam liqueat, distingue eodem modo, quo in Falcidia. Aut capit ex testm̃, & idẽ qd̃ s̃. dixi distiguẽdo casus, & modos, q̃b. falcidia capit ex testm̃. Aut ex testõ, & tunc aut iure institutionis, & idem. Aut iure legati, & tunc aut ab ex̃neo, vel legatario, & indistinctè imputatur, vt hic, licet secus in falcidia aut à cohr̃de, & tũc aut pecunia, & tũc totũ imputatur, vt in d. §. nũmis. Aut corpus ñ hr̃ditariũ, & imputatur, licet secus in falcidia. Aut corp⁹ hæreditariũ, & tunc idẽ, qd̃ in falcidia, qa aut q̃ritur de imputatione quo ad ipsũ cohr̃dẽ, & imputet totũ, aut quo ad alios fideicõmissarios, & tũc aut detrahit de voluntate aut ꝯ̃ voluntatẽ. l. Titia. s̃. e. Si vero capit cã ꝯditionis implẽdæ, & tunc aut est remansurũ penès eũ: & ĩputatur, vt hic: alias secus, vt dic. l. acceptis. Si vero capitur ĩ pretiũ, & tũc imputat̃, vt s̃. per easdẽ leges. Si vero in vim modi, & tũc idẽ ꝑ

6 easdẽ leges. ¶ Primò q̃ro † q̃ est rõ, ꝙ in falcidiam imputat̃ solum qd̃ iure hæreditario capit̃, & aliud in Trebellianica: Dicit hic gl. in ver. id ei imputatur, rõ est, qa in falcidia grauat̃ pl⁹ hr̃s, qa onera hr̃ditaria manẽt apud eũ insolidũ, iõ releuatur, vt solum q̃ iure hr̃ditario capit imputet in falcidia. arg. l. eum q. de iure. sed in Trebellianica non sustinet onera, nisi ꝓ parte, vt ĩ. ti. 2. l. 2. §. fi. iõ plus grauatur. Idẽ tenet Cy in d. l. filiũ, quẽ habẽtẽ. Tu clarius dic, ꝙ rõ colligit̃ ex verbis legis falcidiæ: Dicit. n. s̃. eo, l. j. §. j. ꝙ quarta pars hr̃ditatis dẽt remanere penes hr̃dẽ No. ꝙ dicit hæreditatis, ex quo colligitur, ꝙ dẽt hr̃e iure hæreditario, & hoc tenet ibi gl. in ver. quartã. Sed insti. d̃ fideicõmis. hær. §. sed qa. vbi referũt ista verba senatusconsulti Pegasiani. dicitur, ꝙ hr̃s dẽt quartã partẽ retinere, ñ tñ dicit hæreditatis: & iõ ẽt si ñ capiat iure hæreditario, imputat̃ in quartã. Dices tu, ille tex. facit ꝯ̃, qa dicit pinde: & c. atq; ex lege fal. Rñ. illud pinde, denotat similitudinem, sed ñ ꝑ oĩa: qa quarta vbiq; detrahit̃, sed nõ eodẽ mõ. Sil'e ĩ. de rece. l. j. Et si q̃ris, quare in l. falcidia fuit positũ verbũ hæreditatis, in senatusconsulto ñ, tũc ꝓcedit rõ gl.

7 ¶ Scd̃o q̃ro, qd̃ si ab eodẽ hærede sũt pſtãda legata particularia, & fideicõmissum vl'e, qd̃ ꝑt esse: vt ĩ. ti. 2. l. Marcell⁹. §. idẽ Põponi⁹. qual'r fiet ista cõputatio in quartã. Breuiter quãtũ ad fideicõmissum oĩa ꝯputabuntur, nec hoc ꝑderit legatarius, vt minor quarta detrahat̃, sed ꝑderit, vt à fideicõmissario quarta detracta videatur, sicut dicim⁹ in simili s̃. eo. l. Nesennius. §. j. ¶ Ter-

8 tio, † q̃ est rõ dr̃ie inter corp⁹ hæreditariũ, & pecuniã, vl' corpus nõ hereditariũ? Rñ. pecunia tota ꝑt dici ꝑcepta de parte hæreditaria, qa nõ est in corpore hæreditario. d. §. nũmis, vel inter corp⁹ hereditariũ, & nõ hereditariũ est rõ, ne in eadẽ re diuerso iure habeat quartã. l. cũ qui ædes. de vsuca. ita dñt gl. & Azo in sũ. C. eo. & hæc est rõ, licet sit satis debilis, tñ ñ video mõ meliorẽ. ¶ Quarto

a 9 [a] q̃ro, † vtrũ falcidia, vel trebellianica possit detrahi in vna re? Gl. & doc, ꝙ ñ. C. eo. l. 3. Tu dic clarius, aut q̃ris, an possit deduci ĩ vna re à volentibus, & põt, vt s̃. de le. j. l. põt. & s̃. de posi. l. j. §. si cõueniat. Et ita intelligũt qdã dic. l. filiũ, quẽ hñtẽ. C. fam. erc. & ita no. ibi in gl. in ver. ꝑcepit, q̃ incipit. s. destinatio. ibi alij dñt, soluitur à volẽtibus, & volenti, & c. aut q̃ris de necessitate, & tunc aut quæris, in qua re debetur quarta aut in qua re detrahatur tpe diuisionis. Primo casu regula est, ꝙ deducit de qualibet re ꝓ indiuiso. l. Plautius. & l. lineam margaritarum. s̃. e. & l. 2. C. eo. Scd̃o casu aut testõr aliqd legauit, vel alio mõ ꝯcessit qd̃ dẽat imputari in quartam, illud prius imputatur, vt s̃. e l. qd̃ aũt, & l. cum quo. §. fi. & l. q̃rebatur. §. fi. & hoc ꝓut de Trebellianica loq̃tur. Si vero nihil reliq̃t, tũc aut hęres ꝑcepit fructus iudicio testõris, & illos prius imputare in quartã cogitur, vt s̃. e. l. qd̃ de bonis. §. fructus. Nec obstat ĩ. ti. 2. l. ita tñ. §. hæres ex asse. vt ibi dixi. Aut nullos fruct⁹ ꝑcepit, & tũc aut hr̃s aliqd de hæreditate alienauit, & illud pri⁹ sibi ꝯputat in quartam. C. cõia de leg. auth. res, q̃. & ĩ. ti. j. l. Marcellus. §. res. & ibi no. quod tenet Azo in sum. C. ad Treb. & ẽt Dy aut nihil vendidit, & tunc aut testõr vni cõcesserat aliquã rẽ hr̃e in peculiũ, & illã ꝑt sibi retinere aduersario inuito. d. l. filiũ quẽ habentẽ. s̃m lec. antiq. q̃ ĩ hoc vera est, vt officio iudicis in diuisione illa res assignet̃ filio: vt quẽ testõ ꝑdilexit in illa re in vita, ꝓsumptio est, ꝙ ꝑdilexit ĩ morte: arg. l. pe. s̃. de ali. & cib. leg. & ne fiat separatio eius possessionis, quam coluit, & meliorauit, arg. l. 2. C. de allu. & palu. Aut nihil concessit in vita nec in morte, & tunc si res sunt indiuisibiles, põt in vna re deduci, vt s̃. e. l. ſ3 si non seruus. & l. lex Falcidia si interueniat. & l. si fundus mihi. cũ si. Aut omnes sunt diuisibiles, & tũc deducetur ĩ vna, vl' duab. rebus, ne p̃rimoniũ cõminuatur: & hoc iudicis officio, l. põt. s̃. de le. j. C. quando, & quibus quarta pars debeatur. l. 2.

b 10 Venio [b] Ad quartã debitã d̃ iure nãe, & br̃, † aut aliqd capit ex p̃rimoniũ defuncti, & nullo mõ in illa quarta imputatur. l. scimus. §. repletionẽ. C. de inoffi. test. aut capit ex defuncti p̃rimonio, & tunc aut iudicio testõris, & ꝯputat̃ in quartã quocunq; iure hẽat, siue iure hæreditario, siue iure legati, vel in vi modi, vel alio mõ capiat̃ cõputat̃. l. qm̃ nouella. C. d̃ ioff. testa. Et pro hoc facit qd̃ habuistis in l. ẽt. §. pe. in fi. ĩ. de bo. lib. dũmodo aliqd iure institutionis hẽat, vt in auth. vt cũ de appe. cog. §. aliud quoq; capl'm. & in auth. de trien. & semis. §. j. aut capitur inter viuos, & tunc aut est datio ob cãm: vt dos, & donatio ꝑꝑ nuptias, vel datũ cã militiæ & tũc illud imputat̃ in quartã. l. qm̃ nouella. C. de inof.

c test. & l. oĩmodo. §. fi. eo. ti. Si vero est donatio simplex, [c] tũc aduertę, si qdẽ tpe factę donationis, & perfectę valuit in vita tũc nõ ꝯputat̃, ĩ quartã, nisi sit dictũ, vt si dat̃ filio emãcipationis cã. l. si q̃ñ. §. fi. C. de inof. test. & ita fecit do. Accur. q̃ñ do. Frã. emãcipauit, qa fuit dictũ expressẽ, vt in Falcidiã imputaret. Et ꝑ hoc hẽs text. in l. ẽt. ver. sed & si nõ mortis. ĩ. de bo. li. Idẽ dicerẽ, si eẽt facta donatio filio ĩ ꝑtãte ꝑꝑ merita ꝑcedẽtia, nã tũc statĩ valeret donatio, & istud ꝑcipit taq̃ aduentitiũ, vt gl. no. in auth. vñ si parens. C. de inof. test. Probo ꝑ rõnẽ, illud, qd̃ fili⁹ q̃rit ex ꝑsona sua, ẽ aduentitium. l. cũ oportet. §. 1. C. de bo. q̃ libe. Sed istud dat filio ob merita ꝑcedẽtia, & hẽt ex opis suis, & sic est aduẽtitiũ, & aduẽtitia in quartã nõ imputant̃. l. fi. C. de col. & l. scimus. §. repletionẽ. C. de inoff. testa. licet sit qdã gl. q̃ est in l. si donatione. C. de col. q̃ vult, ꝙ nõ valet incontinenti, tñ dicit verũ, vt ibi dixi. Si verò donatio nõ tenuit ab initio, sed fuit morte ꝯfirmata, tũc in quartã imputat̃. Hic est casus no. in l. filiũ, quẽ hñtẽ. C. fa. erci. s̃m lec. Azo. & ꝓbat̃ i d. l. ẽt in ver. sed & si ñ mortis. Idẽ puto, si in peculio esset ꝯcessũ. d. l. filiũ, quẽ hñtẽ, s̃m aliã lec. & d. l. si donatione. C. d̃ col-

11 la. ¶ Iuxta ꝑdicta † formo q. & primò videamus rõnẽ. q̃ ẽ rõ, ꝙ id, qd̃ ex testm̃ capit, in Trebellianicã quartã ñ ĩputatur. l. pater filiã. in pri. s̃. e. & in debita iure nãæ sic, vt no. & dixi supra. Et rõ ẽ, qa Falcidia, & Trebellianica detrahitur occasione testĩ, iõ in eã non ĩputat̃, nisi qd venit ex testõ: debita iure nãæ venit extrinsecus, iõ ĩ eã imputatur, qd̃ extrinsec⁹ venit. Et hoc hẽs ĩ aliis quartis, q̃ debent̃ ex aliis dispositionib. vel iure, vel statuto: vt mulieri vel viro ex forma statutorũ, si aliqd debeat̃, tunc computat̃ sibi qcq̃d extrinsecus venit, vt in auth. ꝑterea. C. vñ vir, & vxo. Ego dixi s̃. ꝙ donatio facta filio emãcipato ñ imputat̃, nisi sit dictũ. Quero qd̃ si fuit dictũ dedit, & donauit filio emãcipato ĩ ꝑmiũ emãcipationis, & ꝓ parte sua, ñ tñ dixit, ꝙ ĩ quartã ĩputet? Dicã ĩ l. pe

12 to. in pri. s̃. de le. 2. ¶ † Quæro d̃ vna q. d̃ q̃ me multũ facit dubita

d re, nõ habui de facto, sed hac nocte fui imaginatus. Fuit datũ filio emãcipato, vt ꝯputaretĩ quartã, sed filius, decessit, anteq̃ p̃r, relictis filiis suis hr̃dib. & nepotibus p̃ris sui, an ipsis nepotib. ꝯputet̃ ĩ quartã, qd dices? Formo aliã q. & dicã d̃ ista: & istã, quã dicã, bis vidi de facto, & ꝯsului. Filia decedit anteq̃ p̃r, relictis filiis, an dos data filiæ filiis ei⁹ ꝯputet̃ ĩ quartã ꝓut filiæ deberet ĩputari? In veritate multi aduocati, & aliq doc. ꝯsuluerũt, ꝙ nõ: & mouebant̃ ꝑ rõnẽ cõem, vt l. scimus. §. repletionẽ. C. de inof. test. ꝙ ex falcidia iure nãæ ñ dẽt deduci, nisi d̃ substãtia p̃ris, vt ibi: sed isti filij ñ hñt istã dotẽ ab auo eorũ, sed hñt à matre, & iõ ñ dẽt ꝯputari, qa exiuit p̃rimoniũ p̃ris ipso iure. l. p̃r filiã. ĩ prin. s̃. eo. Br̃ ꝯsului

e ꝯ̃riũ, [e] & hodie ꝯsulerẽ. Istud ꝓbat̃ ꝑ l. illã. C. d̃ colla. §. fi. vbi dr̃ expresse in tex. ꝙ dos data matri dẽt à filiis ꝯferri. S3 ad illã legẽ rñdebatur, ꝙ ñ sequit̃, qcq̃d ꝯfert̃, ĩ quartã ĩputet̃. Ego dixi, ꝙ ꝯfert̃, d. l. illã. & in quartã ĩputat̃, ꝑ l. qm̃ nouella. C. de inof. test. vbi dr̃, eodẽ mõ quo ꝯfert̃, eodẽ mõ ĩ quartã imputat̃. Nec reperies legẽ q̃ dicat ꝯ̃riũ, in l. qm̃. dicit tex. dos data filiæ, vl' nepoti, in quartã imputet̃, ñ dicit cui, vl' sibi, vl' filiis suis. Preterea hęc ꝓbabã ꝑ l. omni mõ. in fi. C. d̃ inof. test. vbi nõ req̃rit tex. ꝙ hẽat à p̃re, ſ3 occasione ei⁹ qd̃ p̃r fecit, lucret̃. Pretereaq; istud ẽt ꝓfectitiũ, & d̃ bonis p̃ris ꝓfectũ, ꝓbo. Aduẽtitia nõ ꝯferũt̃. d̃. col. sed talis dos à nepotib. ꝯfert̃, vt d. l. illã. ergo ñ ẽ aduẽtitia. Præterea aduertatis ad rõnẽ difficilẽ, cui ñ põt rñderi, & ꝑ hãc me fũdaui. aduersari⁹ dicit, ꝙ illi nepotes hñt illã dotẽ iure hr̃ditario tãq̃ hr̃des filiæ ex ꝑsona m̃ris, ñ ab auo. ꝓbo, ꝙ istud ẽ falsũ, s̃m tpa hodierna. Filius fa. ĩ ꝓfectitiis nõ hẽt hæredẽ. l. j. & 2. ĩ. d̃ cast. pecu. & in dote exp̃sse no. in l. nupta. s̃. sol. ma. in gl. in ver. d̃cesserit. & l. filiæ meæ. e. ti. & Azo. in sum. sol. ma. circa fi. & no. in corpore de hæredi. ab intes. §. j. in ver. si qs igit̃. & q̃ñ filia dcedit ĩ m̃rimonio cũ liberis, dẽt reuerti dos ad p̃rem. l. dos à p̃re. C. sol. ma. d̃ ꝯsuetudine tñ remanet apud virum. Cõsuetudo ergo ñ facit illos filios hr̃des m̃ris, qa illa dos nõ erat m̃ris, nec matris esse debebat. Sed qd facit cõsuetudo? Certè aufert ab auo immediatè, & illis nepotib. dat. Apparet ergo, ꝙ isti nepotes nõ hñt ex persona filiæ, l3 ab auo ex ꝑsona ipsius aui: merito dẽt imputari in quartam d. l. qm̃ nouella. ẽt tetigi in l. post dotem. & ibi dixi s̃. sol. mat. Sed si poneremus, ꝙ pater fuerat sibi stipulatus in vnũ casum tãtũ, ita ꝙ in alio casu existentiũ liberorũ mulier posset hr̃e hæredẽ, s̃m quod no. in l. post

ADDITIONES.

a ¶ Quarto. Adde, an Trebellianica possit in vna re deduci, vltra Alex. Bal. cõsi. 187. 3. lib. & ibi quid de legitima, & quid si bona sunt alienata, an in alienatis computari debeãt, & an legitima in vna re deduci possit, vide Bal. consi. 86. 1. li. & cons. 456. 4. lib. & cons. 162. 3. lib. vbi firma quod hic dicit Alex. quod filio non debetur legitima in bonis legatis.

b ¶ Venio. Adde vltra Alex. q̃ computentur filio in legitimã. Bal. cons. 267. j. li. Ang. cons. 101. & 131. & 75. & per Pau. de Cast. consi. 234. & an donatio facta per patrem filio imputetur in legitimam. vide Pau. de Cast. cons. 201. Abb. consi. 116. & Pau. de Cast. consi. 220 per Alex. in consi. 8. in 2. vol. & ibi alleg. concord. dicit cõmunem opi. esse, quod non imputatur. nisi expresse dicatur.

c Pom. ¶ Si vero est donatio simplex. Vide Anch. consi. 8. inci. visis. in prin. in 2. vol. & illud. in gl. in ver. hæc autem. C. de col. & consi. 21. in prin. in 4. vol.

d ¶ Quæro de vna qõ. Adde vltra Alex. an dos data filiæ cõputetur in legitimã ne Pau. de Cast. consi. 124. Bal. consi. 709. j. li. pe. de Anch. consi. 306

Io. Fr. Ru. ¶ Adde pau. de Cast. in l. si alienam, in prin. ĩ. de don. causa mor.

e Pom. ¶ Breuiter consului contrarium. Vide Anch. consi. 316. inci. do. Bar. ibi vid. & consi. 366. inci. ex themate præsupposito. circa me. ver. an autem computatę del vide Cu. consi. 53. in 1. vol. Barb. consi. 40. in 2. vol.

l. post dotē. & ibi dixi. sumus in q. pcedēti. vtrū onus imputandi in quartā ipsi defuncto datū transeat ad filios cum suo onere: dubi-
a to, alias dicam. ¶ † Quæro, si aliquid est relictū filio minus quar-
13 ta, d3 quidem suppleri ista quarta: quæro, per quos d3 suppleri b i-
b sta quarta, an per hrēdem, vel per legatarios, q possident res hrēditarias pro rata? Vr velle tex. q illud supplementum fiat tam ab hrēdibus, q à legatariis, l. si ex patronis. & l. libertus. §. libertus. j. de bo. liber. & istud implendi ius erat in patrimonio pr̄oni, prout in debito iure naturæ est hodie, l. si ex patronis. in prin. eo. ti. S3 ɔ̄riū vr̄ in auth. vt cum de ap. co. §. cæterum, vbi d̄t, impleri ab hæredib. S3 aduertēdum est, q ibi dicit, ab hrēdib. impleri, ſm alias nostras ll. si. lex, C. n̄ exprimit, q hoc fiat ab hrēdib. s3 simpl'r suppletionē fieri. imò magis vr̄ innuere à quolibet legatario p rata. Nā l. scim⁹. §. repletionē. dicit hoc debere fieri ex ipsis reb. ex substantia defuncti, & sic vr̄, q sit onus reale. Illud ergo, quod tex. in d. §. cæterum: dicit
14 hoc ſm nostras ll. intelligitur ſm dic. l. si libertus. ¶ Sed q̄ro, † an illud, q̄d ex substōne ad filium peruenit, sibi ɔputet in lǵtiam? tex. vr̄, q nō, in d. l. scimus. §. repletionē. S3 dic, q si quidem substitutus est q s legatario, tunc illud, quod h3 ex illa substōne, non computatur in legitimam, vt ibi sentit gl. Aut est substitutus hæredi directò, vel per fideicōmissum, & tunc illud imputatur, qa ab ipso initio de eo, q̄d relinquitur, ab hærede deducitur omne grauamen, & omnis conditio, l. qm̄ in priorib. C. de inof. testa. ¶ Sed quid de de eo, quod ei, qui potest petere supplementum, obuenerit ab intestato, vt puta, succedit legatario, vel hæredi? rn̄. id non compu-
15 tatur † in legitimam, nisi eaten⁹, quatenus ille, cui succedit, tenebatur supplere, cum aduentitio iure capiat, d. §. repletionem, arg. s̄. de le. 3. l. si fuerit. §. j. & s̄. e. l. qui fundum. §. qui filios.

ADDITIONES.

a Pom. ¶ Dubito. Vide ale. cons. 24. inc. visis dubiis, vers. sed circa hoc est videndum, in 1. vol. anch. cons. inc. visis diligenter verbis testamenti, per to tum, maxime in ver. non ob. opi. bar.

b ¶ Suppleri. Adde, per quos d3 suppleri legitima, vltra Alex. bar. cons. 34. inc. factum tale, & ibi quid computetur in legitima, Pau. de Cast. cons. 256, aug. cons. 81.

LEX XCII.

1 *Conditionis implendæ cā datū minuit trebellianicam: si remaneat apud hæredes rogatus de restituendo vt hæres retinet falcidiam.*

Acceptis. Si hæres nō grauatur vt hæres, sed vt alius commodū sentiens, falcidia non deducetur. h. d. In
1 tex. ibi, mortē suā, s. legatarii. No. † q datū causa cōdōis implendæ ita demum minuit trebellianicam, si interim apud hæredem remanet. Item ille, qui rogatus est de restituēdo, ita demū retinet falcidiam, vt si hrs̄ rogat̄, vt hic, j̄. ti. 2. l. mulier. §. fi. Itē no. q acceptis intelligit̄ de hrēde, vt hic in fi. & l. si seruum. §. q margaritā. s̄. de le. j.

LEX XCIII.

Filio, & filia. Prælegata non imputantur in Falcidiam nisi quo ad eum, à quo percipiuntur. h. d. & no. hanc l. bene.

LEX XCIIII.

1 *Hæres quod habet a defuncto, computatur in bonis.*
2 *Coniunctio aduersatiua inducit coniunctionem verbalem.*
3 *Maritus quādo teneatur ad restitutionē fructuū, & bonorū, quæ sūt extra dotē.*
4 *Oliua fructus industrialis est.*

1 Maritus vxoris. Istud est no. princi. Quod † hæres hēt à defuncto, cōputatur in bonis.
2 h. d. in materia. l. re cōiuncti. ¶ † Quæro, an ɔiunctio aduersatiua inducat ɔiunctionē verbalē, & hoc vr̄ poni in tex. ibi, duas autē,
a &c. Vr̄ hic, q maritus teneatur ad restōnē a fructuū, & bonorū q̄
b obuenerūt ex̄ dotē. Opp. C. d̄ pac. b ɔuē. l. vlt. Gl. ibi, & hic soluit, q hic ī sorte, ibi in vsuris. Aliter ītelligit̄, q hic d̄ naturalib⁹, ibi de industrialib. Mar. Sili. aliàs d̄ Fano disputauit vnā qō. & ī ɔ̄rio sem
3 per recitaui, & dicit: † Aut fruct⁹ pcepti extāt, & debēt hrēdi mulieris restitui, l. si stipulata. s̄. d̄ do. īter vi. & vxo. Aut sūt cōsumpti, & tc aut pcepti ɔ̄ volūtatē defunctæ, & marit⁹ dēt restituere, vt l. d̄ h. C. d̄ do. īter vir. & vxo. Aut pcepti volūtate defunctæ, & tūc aut sūt fruct⁹ industriales, & marit⁹ lucrat̄. d. l. vlt. cū gl. C. de pact. ɔue Nō obstat ista lex, qa tenet̄ reddere rōnē, licèt fruct⁹ sint cōsumpti. Si verò sūt fruct⁹ naturales magni, & tūc tenet̄ marit⁹ restitu-e ītq̄tū ē locupletior, l. si stipulatā. §. j. s̄. d̄ do. īter vir. & vxo. Aut r parui, & n̄ tenet̄ restituer̄, l. si id, qd. §. j. & l. vtrū. s̄. d̄ do. īter
4 vir. & o. & l. oīno. s̄. d̄ ipē. Habui ɔsulere hic, vtrū † oliua sit fruct⁹ nālis; īdustrialis. Et hēs casū, q ē īdustrialis, s̄. d̄ rei vēdi. l. an pe.

ADDITIONES.

a ¶ Restōn Aut maritus tenetur ad restitutionem bonorum paraphernalium, & fructuum bon quæ extra dotem obuenerunt vxori, vide late Pau. de Cas. cons. 181. inci. super primc rio diuersas opi. & vide Ro. cons. 394. vbi ponit, an stante statuto, quod mulier non s se obligare nisi seruata certa solemnitate possit virum liberare de fructibus bono obuenientium extra dotem.

b Barb. ¶ Opp pac. Et de his paraphernalibus vide quæ remisi ad Bal. in l. fi. C. de pac. & vide Bal. in s fra. de no. bene. inue. & in l. vbi adhuc. C. de iure do. ad fi. & in c. pe. de consue. & v in consi. 20. inci. an venditio. vbi consuluit in istis paraphernalib. bal. in l. si viua r C. de bo. mat. Pau. de Cast. in cons. 190. Abb. & alios in c. constitutis. de procu. & vid in consi. suo 147. inci. maritus habens vxorem dotatam. & in cōs. 170. inci. Titius s vxorem, &c.

1 *Reus edit actori ad replicationem fundandam.*
2 *Discussio bonorum quando sit, notarius potest cogi, vt exhibeat instrumentum ex quo probatur debitum, de quo fit discussio.*

1 §. Post aditam. Reus tenetur † edere rōnē actori ad replicationē fundandam. h. d. Et gl. alle. istū text. ad illud, quod summaui tibi in l. fi. C. de eden. & Gul. de Cu. in l. j. §. edenda sunt oīa. s̄. de edē. Ia. Bu. r̄ndet, q hic nō edit̄ vt
2 instr̄m, sed vt corpus hrēditariū, ipse pōt dicere qcq̄d vult. † No. qn̄ fit bonorū discussio, pōt cogi notarius, vt exhibeat īstr̄m, ex quo pbat̄ debitū illud, de quo fit excussio. plenè in l. fi. C. de edē.

TITVLVS III.

Si cui plus, quàm per legem Falcidiam.

LEX I.

Si cui plus, quàm licuerit.

§. Cum dicitur. Tene bene menti gl. in ver. cæteris. quæ incip. sic, C. dicam aliàs ad quid sit menti, tenenda.

a §. Hæc verba. a Verbum, amplius, qn̄q; totū ɔtinet. h. d. No. dedictione, amplius, de qua hētis C. de hær. inst. l. 2. Op. de auth. sed cū testōr. C. ad l. Fal. Sol. Ibi ſm iura noua, vbi inuentario non facto tenetur ad totum: hic secūdum iura vetera, secūdum quę non tenetur vltra vires hæreditarias.

ADDITIO.

a ¶ Hæc verba. Vide Bar. in l. si seruus legatus. §. si ita scriptum. de leg. j.

1 *Filius de restituendo grauatus an detrahat duas quartas.*

§. Interdum. Iste est no. §. & menti tenendus, & h. d. Vbi in alio iure hæres quartam detrahit, cessat Falcidia, vel al'r, Non debēt detrahi duæ quartæ. Gl. inducit ī arg.
1 ad q. q † filius institutus, & de restituendo grauatus non detrahit duas quartas, & vide glo. in versi. illius legis, q̄ inci. ptoriæ, &c. ibi,
a idē ergo, &c. istū passum nunq̄ examinaui a vobis nec mō examinabo, qa est decisum p decretalē. Gl. nr̄æ tāgūt in l. in rōne. §. q̄d vulgo. s. ti. j. & l. Papinianus. §. meminisse. s̄. de inoff. test. & l. q̄q̄. s̄. ad l. fal. & gl. vr̄ tenere, q institutus, & rogatus de restituendo purè nō detrahit duas quartas, sed rogatus de restituendo sub condōne detrahit duas, & hoc ē canonizatū ex̄ de test. c. Raynutius. & c. Raynaldus. Gl. in §. si qs aūt nō implens. in Auth. de hæ. & fal. dicit, aut est institutus purè, & nō detrahit duas: aut est institut⁹ sub ɔdōne, & detrahit duas. Doc. tractāt in d. l. q̄q̄. & Ia. de Bel. in §. quāobrē. in Auth. de resti. & ea, q̄ parit. Cōiter tenētur illæ decretales, licèt ſm puncta iuris nr̄i non possit nisi vnā detrahere.

ADDITIO.

a ¶ Examinaui. Per Bal. in auth. res, quæ. ī vlt. col. C. com. de le. Adde quæ posui in §. quod vulgo. & Roma. cons. 206.

LEX II.

Etiam si quanti ea res sit. Op. debitor gn̄is nō liberatur interitu, vt l. ī cendiū. C. si cer. pe. & l. in rōne. §. diligenter. s̄. tit. 1. Sol. Dy. q hic tenetur ad genus respectu sp̄ei, iō liberat̄ interitu, l. si ad libertatem, §. 1. s̄. de nox. & l. Titiæ. §. fi. s̄. de le. 1. & l. quidam. §. si tibi. e. tit.

LEX III.

Nisi dolo ipsius aliquid.

§. Quoties futurum. In tex. ibi, dies superest. & cōditio extitit ex eo casu, quo fuit relictum sub conditione, & in diem, dicimus si facta æstimatione illa appareat locum esse Falcidiæ.

1 *Legata minuta quæ dicantur, arbitrio iudicis relinquitur.*
2 *Legatarius, cui legata sūt minuta alimēta, licèt nō satisdet, tamē cauere dēt.*
3 *Cautio, de quib. hic, præstatur sub pœna.*

§. Quamuis. In legatis minutis cā alimētorū non pstat̄ hæc cautio. h. d. Pro decl'one reuoco in dubiū, an p legatis minutis dēat pstari satisdatio. Quidā dn̄t, q n̄. Veritas est, q iste §. loqt̄ ī legatis minutis cā alimētorū, & istud
1 oēs tenēt. ¶ † Quæro, q̄ dicant̄ legata minuta? Dn̄t qdā, illa, quæ sunt vsq; ad x. aureos, sedis iste §. nō dt h oc. Alij dn̄t vsq; ad duos, l. si oleū. in fi. cū l. seq. s̄. de dol. Alij dn̄t al'r, vt ī aut. nisi. C. de sētē. ex breui. recitā. Ia. de Are. dicit sup ista glo. q ī illa auth. nisi stādū est ɔsuetudini, ī alijs stat̄ arbitrio iudicātis, cū nō repiat̄ determinatū. l. 1. in fi. s̄. de iure deli. j̄. de bo. aut. iu. pos. l. ī vēdōne. §. 1. & l. certo gn̄i. §. j. de ser. rust. pd. Quæ ē rō, quare nō pstat̄ satisdō ī ali-
2 mētis? Dic, vt ī gl. ¶ Quærit gl. hic dr̄, † q nō dēt satisdare, sed an cauere? dicit, q sic, l. 2. §. sed & si dubitet̄. s̄. de iu. Hēs tex. ī l. trib. de vsufr. earū re. q vsu ɔsu. hēs ī l. filio. vt le. no. caue. & q̄d not. p Dy.
a j. iu. so. sup rub. ¶ Quæro, q̄n interponit̄ ista cautio, an cū pœna vel sine pœna. Et gl. dicit, fortè sub pœnā, cū n̄ sit difficile. Et tene mēti istā gl. Cōtrariū vr̄ sentire gl. in l. 2. in fi. s̄. q satis. cog. & l. fi. j̄. de pto. stip. Possumus saluare istā glo. q hic loqtur eo casu, quo remittit̄ sibi satisdatio fideiussorū. Illæ gl. loquuntur, qn̄ fideiussores.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Quæro. Adde Bar. & quod ibi dixi in d. l. fi. de præto. stip.

sores tenet̄ dare. Hēs aliā gl. de hoc in l. 3. ī fi. §. ꝗ alie. iud. mu. cau. fa. vbi est gl, ꝙ sub pęna tenetur ꝓmittere. Gl. signat. ꝯria ñ soluit. Vide eā, ꝗ incipit, in ꝗb. in fi. Sol. hic spāle fauore alimentorum.

§. Si legatarius. Ibi, itē si ipse. Opp. de l. si vendideris. de euic. vbi dr̄, ꝗ si aliqs euīcat, sibimet, nō ꝓmittitur stipl'o: hic dr̄ ꝯrium. Et gl. assignat ꝓ ꝯrio, & est ꝯ, & vide gl. in verb. sibi euicerit, ꝗ incipit, i. ipsemet sibi euicerit. Sol. ꝙ ibi loquit in stipl'one duplę, ꝗ est pęnalis, & odiosa, ideo nō ꝓmittitur, nisi verè euincatur, quia continet simplum tantum.

§. Quæsitum. Op. de l. si duo. §. fi. s. de arb. Sol. vt in gl. & dic, vt dixi in l. si sic. ī. de verb. obl.

LEX IIII.

1 *Cautio pro minis illatis vt præstetur, stat ur arbitrio iudicis.*

a 1 Hæc autem satisdatio. a Ista lex præstat arg. † ꝙ ꝓp minas fctās ab vno nō dēt ꝓstari cautio: & determinatur per istū text. ꝗa aut sunt minæ illusoriæ, aut ñ, & stat̄ arbitrio iudicis. Gl. est C. ꝗd met. cā l. metū. sup ver. iactatiōib. ꝓ Gui. de Cu. l. illicitas. §. ne potētiores. s. ꝗ of. præsi.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Hæc autem satisdatio. Et vide ꝙ per hāc l. pulchrā qō. decidit Bar. in l. inter stipulantem, §. sacrā. de ver. ob. in vlt. Brocardo. Vtrū āt minæ inducāt iustū metū, vide d. l. metū, & Bar. in l. famosi. ad l. Iuli. maiest. & etiam Imo. in l. 2. §. ꝗ si in patris, solu. matr.

§. Si duo ex testamento. Op. de l. ꝗ cum herede. ī. de exce. rei iud. Solu. gl. hic, ꝙ ibi erat ꝯtētio inter īstitutū, & substitutū: hic inter duos institutos, &c. Vide gl. in verbo, vēdicēt, ꝗ inc. i. se eē, &c. vsq; ibi, lex tñ, &c. Et ista sol. nō dr̄ eē vera. nec ista cautio dēt hr̄e locū, ꝗa c olī iudicia silebāt ꝓp petitionē hr̄ditatis: ergo legatū nō poterat d peti, & sic cautio nō dēt interponi. Breuiter credo, ꝙ istud dēt declarari ꝓ l. si testm̄. cū gl. de peti. hr̄d. vel soluat legatū hæres, vel opponat exceptionem, &c. vt ibi. Et sic est intellectus verus, & absolutus Ad ꝯria dic, ꝙ optimè pñt peti legata, vt hic: si vult heres exceptionem opponere, pt̄, vt ibi: si vult soluere, & petere cautionē. potest, vt hic. Hodie tñ istud corrigitur per l. fi. C. de peti. hær.

§. Hæc cautio Ista cautio debet præstari, qñ recipientis interest, h. d. In tex. ibi, tradat, & certe nō, ratione quæ sequitur.

LEX V.

Videamus. Legatarius dēt cauere hr̄di, fideicōmissari⁹ a legatario, vel fideicōmissarius hr̄di cā euitā- b di circuit⁹. h. d. In tex. ibi, sufficit hic, rñ. ibi esse, i. legatariū hr̄di cauere dr̄e, ac si ñ eēt fideicōmissari⁹ grauat⁹. Venio ad vers. s; & legatario, vt ītelligatis istū ver. hētis recordari ꝗ eo, ꝗd habuistis ī c l. pęnales. ī fi. §. ti. j. Op. ꝗ. l. liberto. §. j. de ann. leg. Br̄ gl. soluit, & bñ.

LEX VI.

1 *Satisdatio remittitur ei, qui non potest satisdare.*

2 *Satisdatio quandoque exigitur timore futuræ paupertatis.*

1 Cum non facile. † Ei, ꝗ ñ pōt satisdare, remittitur satisdatio. h. d. ¶ Op. & vr̄, ꝙ paupertas sit causa dādæ satisdationis, l. de creationib. §. finaūt. C. ꝗ episc. aud diē. Gl nō soluit. Rñ. † Qñq; ꝓp paupertatē remittit satisdatio, a

2 a qñq; exigit, & hic exigit timore futuræ pauptatis, & si eēt certū legatariū sp̄ eē diuitē, nō ꝓstaret, vt s. e. l. nisi dolo. §. itē sciēdū. Sed eo casu, quo ñ pt̄ ꝓstare, an sit repellēdus? & tūc aut tractat̄ de administratiōe rei alienæ, & repellit ꝓp pauptatē, vt ī d. l. ꝗ creatio nib. Aut de administratione ꝓprij debiti tractat̄, & tūc nō repellit̄. vt hic. ¶ Opp. ꝙ pauperies non prosit, l. Pedius. de incen. rui. nau. Dic plenè in l. si quis ad declinandā. C. de episc. & cle. ¶ Quæro, quid si bona fide non postulatur? Dic, vt in gl. & bene.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Satisdatio. An pauperi, qui non potest, remittatur satisdatio, vt plenè gl. Bar. & Bal. in l. vsufru. C. de vsufr.

LEX VII.

1 *Executori legatarius non tenetur cauere.*

2 *Executor merus non tenetur cauere, nisi post testamentum factum cœperit esse non soluendo.*

3 *Legatarius, vel minister nudus quam cautionem tenetur præstare, quòd triplex est cautio.*

4 *Executor testamentarius an habeat aliquam actionem, remissiue.*

5 *Executor an bene, vel male distribuat, quando iuramento probetur, & quando per testes.*

Diuus Pius. Ista est bona lex, & gl. legit vno mō, ego lego alio mō, & erit sine tot ꝯriis, & lect. Pono ꝓ l. pecuniæ. s. ꝗ ali. lega. vbi dēt remanēr penes istū ministrū, & iō nō dēt cauere, & sm̄ hoc loquit̄ in legatario, ñ i nudo ministro, & gl. legit al'r, & h. d. Merus executor ñ tenet̄ hr̄di cauere. h. d. Op. de l. 3. §. debebit. s. de ali. leg. Gl. rn̄det, ibi loquit̄ in executo

1 re dato ab hr̄de, vel à iudice: hic ī testamētario. Sed certe ēt † executor testamētarius ñ tenet̄ cauere, l. nulli. C. de episc. & cle. tene mēti istud. Cōtra istud opp. de l. liberto. §. largius. in fi. s. de annu.

2 leg. Ille est tex. ꝗ bñ declarat istā legē. Sol. Maritus † executor nō tenet̄ cauere, nisi post testm̄ factū cœperit esse nō soluēdo, vt in

a ꝯrio. ¶ Op. de l. si plurib. in prin. s. de le. 2. & l. ꝗdā. §. pe. e. ti. vbi isti executores dēnt satisdare. Dv. in d. l. si plurib. Solu. ꝙ ibi loquit̄ in executor̄, ꝗ à defuncto sensit ꝯmodū, iō tenet̄ cauere: hic à dfun

3 cto, ꝗ ꝯmodū nō sensit. ¶ Et ꝓ decl'one mā'æ plenè distingue, † ꝙ triplex est cautio. Quædā est cautio cessantiū partes reddi. Quędā de ꝯseruādo indenē. Quędā est cautio de implēdo onere iniū cto Circa i. cautionē dic, aut est legatari⁹, & nō tenet̄ satisdare, l. pecuniæ. in pr. s. de ali. leg. & hoc secundum i. lec. ꝗ posui. Aut est

b minister, nō tñ nud⁹, & cogit̄ cauere, d. l. pecuniæ. 2. rñ. nō tñ satisdare, cū eius fides sit electa à testōre, l. firmio. §. j. qñ di. le. ce. aut est executor merus, & nō cogit̄ cauere, nec satisdare, vt hic. Circa secūdā, & 3. cautionē dic, Aut est legatari⁹, & cogit̄ satisdare, l. si tibi. s. de le. 3. & l. ꝗb. §. fi. de cond. & dem. Aut est minister, & tūc si nō est nudus cogit̄ cauere, nō satisdare, vt s. de le. j. l. si plurib. & d. l. firmio. §. j. Nec ob. s. de le. j. l. ꝗdam §. pe. ꝗa ibi loqtur de satisdatione, ꝗ ꝓstat̄ ex illo ti. vt leg. no. ca. non de ea, ꝗ præstat vt executor. Prædicta vera, nisi sit effect⁹ min⁹ soluendo, vt ī. prox. dicam. Si verò est nudus minister, tunc aut post factū testm̄ effectus est minus idoneus, & satisdat: al's nō satisdat, nec cauet, sed pt̄ ei simpl'r solui, l. liberto. §. largius. de an. leg. Prædicta vera † de execu-

4 tore testamētario. De legitimo, & datiuo dic. vt s. dixi. ¶ Item si dubites, qual'r cognoscat̄ legatari⁹ ab executore, & executor merus à nō mero, vide quod dixi in l. pecuniæ. de ali. le. & plenius in l. si qs titio. s. de le. 2. ¶ Itē no. ꝙ eo casu, quo executor dꝫ cauere, vel satisdare, si hr̄s sibi soluit, nō exacta cautione, vel satisdatiōe,

5 adhuc tenetur legatarius, dic. l. Firmio. §. j. ¶ † Quæro, an isti executores habeant aliq̄ actionē? Itē an portio deficiens, &c. Dicit gl. in d. l. si qs titio. s. de le. 3. & ibi dicam. ¶ Quæro, quid si est dubiū, an qñ distribuat, vel nō? Et gl. dt̄, ꝙ stat̄ iur. o. Et facit ꝗd no. ī l. scim⁹. §. incōputatione. C. de iu. del. Do. Cy. ꝗ in l. i. d, ꝗd pauperib. in 8. q. C. de epi. & cle. determinauit secundum Pe & dt̄, ꝙ istud dꝫ intelligi verum in legatis minutis, sꝫ in his, quæ bñ pñt probari ꝓ testes, vt sunt magna facta, & tūc per testes bñ possunt probari.

CONCORDIA.

☞ Diuus Pius. Pro concordia aduerte, ꝙ nō adstringit̄ executor testamētarius ad fideiubēdū, cuius fidē testōr secutus est ita Bar. in hac l. diuus. Sed ꝯriū al' tenere in l. 3. ff. de ali. leg. per d. l. ias. in l. Firmio. §. cū ab hære. lib. ff. qñ dies le. ce. & nō soluit. Sed plures sol. dat ipse Bar. in op. suis, & in dist. & satis clarè loquitur.

ADDITIONES.

a Alc ¶ Op. & vide bal. & Imo.

b Alc. ¶ Cauere. Vide per Io. And. in tit. de instr. edi. §. nunc aliqua, in Spec. quem in hoc sequitur Pe. franch. in c. j. de testa, & ponit Io. and. in add. quæ inc. albe. Galeo. in ver. item no. ꝙ eo casu, &c. si hæres soluit executori, an sit liberatus. Adde io. and. in tit. de instr. edi. §. nunc vero aliqua. ver. sed an debitor.

c alc. ¶ Iuramento. Et vide sing. bal. in l. j. C. de eden. & qualiter probat quis se sic expendisse. vide per Bal. in l. restituenda. C. de pe. hæ. & Bar. in l. quæ sub conditione. de condi. inst. Et qualiter quis probet se tantum vendidisse, dic per sacramentum, secūdū bal. in l. in familiæ. C. fam. erc. per d. l. si quis pro redemptione. & istis adde quod in tutoribus & commissariis reddentib. rationes not. Bal. in rub. de fid. instru. in ver. sequitur videre de scriptura quorundam officialium, & Bart. in l. 1. §. officio. de tut. & rat. distra. & no. In sti. de action. in 22. q. per moder. per Io. and. in d. §. nunc vero aliqua. in addi. quæ inci. per hunc §. & c. & vide ad materiam qualiter sit modus probandi pecuniam in tali causa expensam, habes post Bar. in l. si. in lect. C. ad Maced.

d ¶ Dominus Cy. adde Bal. in l. nulli. C. de episc. & cle. & quod no. dixi in §. in bonæ fidei. Insti. de actio. & gl. in c. dilecti. de iud. & Bal. in l. id, quod pauperibus. in fi. de epis. & cle. & in d. l. si quis pro redemptione.

LEX IX.

Si non. Cautio, vsufructu finito rē restitui, dēt interponi ei, ad quem pertinet proprietas, ñ hr̄di tātūmodo. h. d.

LIBER XXXVI.

TITVLVS I.

Ad Senatusconsul. Trebellia.

HAEC Rubrica non eget continuatione, ꝗa tex. continuat, Se oppo. cum in nigro etiā dicat de senatusconsulto Pegasiano, debuit addi in rub. de senatuscon. Pegasiano. Rñ. gl. ꝙ oīa remedia Pegasiani sunt attributa Trebelliano. & quæ sunt propria remedia vtriusque, vide insti. de fideicommiss. hæredi. per totum.

LEX PRIMA

1 *Trebelliani remedia sunt quinque.*

2 *Pater si rogatur restituere filio, an habeat locum Trebellianum.*

3 *Vsufructuarius dicitur etiam ille, in quem transit effectus sine nomine, licè non sit ille, de quo in ti. de vsufruct.*

4 *Instantia de vno ad alium qualiter transferatur.*

Explicito. Hæc lex primò cōtinuat titi Sec undò ponit tps ꝯfectionis huius enatusconsulti. Tertiò ponit verba. Secūda ibi, f est. Tertia ibi, cui⁹ verba. h. d. Facta restitutione trāsit actiones, & iura in fideicommissarium, & heredi paratur ꝗptio. Opꝯ po ꝙ alia sunt remedia Trebelliani, s. de coactione hr̄dis, & de detractione quartę, vt ī. eo. l. ꝗa poterat. & ī. ea. l. §. f. cū seq. §. So. Fateor, † remedia Trebelliani sunt qnq;, vt no testō. C. ad

1 l. Fal. Primū, ꝙ hr̄s cogat̄ adir̄, & restituer̄, vt ī. e. l. ꝗ poterat. Secūdū, vt

dū vt facta restōne trāseāt actiones ī fideicōmissariū, vt hic. Ter-
tiū, ꝙ hr̄di det̄ exceptio, si ꝯueniat̄, vt hic. Quartū, ꝙ ꝯ cū det̄ ex-
ceptio, si agit̄, vt hic. Quintū est de detractione quartæ, vt j. ca. l.
§. si hr̄s. & §. seq. Et de his remediis aliqua sunt attributa Trebel-
liano, q̄ fuerunt inuēta p Pegasianū senatuscō. vt Inst. de fideicō
mis. hære. p totū. ¶ Item ꝯ dr̄ dic, ꝙ iudicia, i. instātiæ trāseunt in
fideicōmissariū. Cōtra. j. eo. l. cū hr̄ditas. Rn̄. instātia cœpta cū de-
functo trāsit in fideicōmissariū, vt hic: qa erat ius hr̄ditariū: sꝫ in
stātia cœpta cū hr̄de n̄ trāsit ī fideicōmissariū, vt ibi, qa nō est hr̄-
ditaria. ¶ Itē ꝯ, qn̄ pr̄ restituit filio, n̄ restituit vt hr̄s: erg Trebel
2 lianū n̄ hēt locū, l. cū filio. s. de le. j. ꝯriū, dr̄ ī ver. sed idē. Rn̄. † Qn̄
que pr̄ īstituit̄, & rogat̄ restituere filio, tūc nō hēt locū Trebellia
nū quo ad ad alia remedia, vt hic. Qn̄q; ipse filius īstituit̄, & pr̄ ro
gat̄ ei restituere, tūc ēt hēt locū Trebellianū ad oīa remedia, p̄-
terq̄ quo ad deductionē quartę, vt hic, & §. si filio. j. eo. & s. de le.
j. l. cū filio. ¶ Itē opp. ꝙ deductio quartæ n̄ sit de remediis Trebel
liani, vt Insti. eo. §. restitura. Sol. fateor ꝯrium, sed atribuit̄ ei. Fuit
3 .n. inuētū p Pegasianū. ¶ Vltimò no duo ex isto tex. † Primò, ꝙ il
le, ī quē transeūt vtiles & sic ī quē trāsit effectus sine noīe, appel
lat̄ vsufructuarius largo mō, vt ibi, in quos ius, fructusq; transfer
4 ret̄: tn̄ nō est vsufructuarius, de quo loquit̄ ti. de vsufru. ¶ † Secū
dò no. ꝙ fit trāslatio īstātiæ de vno ad aliū, q̄ trāslatio fit multis
modis fm Ia. de Are. Trāsfert̄. n. qn̄q; legis authoritate, vt hic, &
l. si operarū. de ope. li. & j. d fideius. l. cū hoīem. & s. de iudi. l. tā ex
ꝯctib. & l. seruus. d his, q no. infa dixi, so. ma. l. si ꝯstāte, ī fi. Qn̄q;
trāsfert̄ facto hoīs, tūc vnus modus ponit̄ s. de ꝓcu. l. in cāæ. §. si
ex parte. s. ꝙ fiat cessio instātiæ. Aliꝰ modus ponit̄ in l. mutari. cū l.
seq. ī gl. e. ti. qa oīa d nouo fiūt: & repetūt̄. Qn̄q; trāsfert̄, p litis ꝯ
tes. vt s. de iud. l. sed & si susceperit. & i Aut. d litigios. §. si vero a-
a pud iudicē initiū. Qn̄q; [a] p satisdationē. l. Titiꝰ. d ꝓc. & dixi ī d. l. si
cū hoīem. de fideius. & examinaui multa circa hoc in l. si an̄ acce
ptū. iud. sol. Alia in hoc prin. n̄ sūt dicēda, qn̄ Iuriscōsu. j. ponit.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Quandoque. Not. per satisdationem dicitur subire iudicium vt d. l. Titius. quā no. quia est sing secundum Bal. ibi.

1 *Statutum, vel lex disponens actionem non dari in ciuilib. importat, ꝙ exceptione repellatur, in criminalib. ipso iure non competat.*

2 *Statutum, quod actiones competentes vni, alij dentur: intelligitur de vtilib. non de directis.*

3 *Statutum dictans, quod per liberam personam nobis actio acquiratur, de qua intelligatur.*

§. Sublata. Per hoc senatusconsul. ꝓuisum ē hr̄di, & ēt fidei
commissario. h. d. Op. ꝙ senatuscon. ēt habeat lo
cū, quādo sine aliquo timore n̄ vult adire, vt s. e. l. qa poterat. Rn̄.
fateor, cū circa adeūdā hr̄ditatē, vl' nō, sit ꝓ rōne volūtas. Sꝫ qa
cōius accidit, ꝙ qs noiit adire pp metū litiū, & aliarū imbrigatio
nū, iō ad hoc se retulit senatu sc. Itē ꝯ hoc op. ad fm rn̄sū, ꝙ hr̄s
possit agere, vt j. e. l. ita tn̄. §. q ex Trebellia. Sol. an̄ factā restōnē p̄t
agere, & ꝯueniri, vt ibi, & l. si hr̄s institutus. j. e. n̄ post, vt hic: qd ī-
telligo, nisi ꝓ quarta, q̄ remanet apud eū, vt j. ea. l. §. fi. ¶ Vltimò
1 no. diligēter † verba senatusconsulti, q̄ dn̄t actionē n̄ dari hr̄di, ꝙ
importet, hoc ē, hr̄dē exceptione repelli. Sil'r in l. 2. §. j. ad Velleia,
& l. j. in prin. ad Mace. ibi, actio, petitioq; daret̄, intelligit̄ ꝙ excep
a tiōe repellat̄. Idē si verba r̄ferāt̄ ad ꝑsonā. s. ꝙ ī talē n̄ det̄ actio, ī-
tell'r ope exceptionis, & idē si referāt̄ ad ipsā rē, vl' ad ipsū nego
tiū, d quo agit̄, vt si diceret, ꝙ eo noīe n̄ sit actio petitione, vt d. l.
j. ad Mace. & l. 2. ad Velleia. qd ꝓcedit ī ciuilibus: in criminalibus
vero vn̄r īportare dicta verba, ꝙ ipso iure n̄ sit ius agēdi. l. j. §. qd
aūt. de alea. ita sentit Ia. de Are. ī quadā dispu. No. ēt, ꝙ qn̄ lex dt,
2 † ꝙ actiones ꝯpetentes vni dent̄ alij, intelligit̄ de vtilibus, [b] n̄ d di
b rectis, vt patet hic, dū dicit, ꝙ actiōes dent̄ fideicōmissario, ītell'r
c de vtilib. Et p̄dicta [c] sūt vtilia ad statuta, q̄ sæpe dn̄t actionē nō da
ri, n̄ audiri, & similia, ꝙ sit opus exceptione ī ciuilib. in crimina-
3 lib. secus. Itē facit Statutū est hic, † ꝙ p liberā ꝑsonā nobis q̄rat̄
actio, q̄ro, an q̄rat̄ directa, vel vtilis? Et vr̄, ꝙ vtilis, vt hic. & ini. e.
§. restituta. Forsan posset distīgui, ꝙ aut statutū disponit, ꝙ actio
vni primo q̄sita p ipsū alteri q̄rat̄, ēt intelligit̄ d vtili, vt hic: qa di
recta nō p̄t ab ossib. separari. Aut statutū disponit, ꝙ actio ab ini-
tio q̄rat̄ pulsū, tūc d directa intell'r, vt insti. p quas ꝑsonas nobis
acq. p totū. de verb. obli. l. stipl'o ista. §. alteri. Rn̄. an̄ factā restitu-
tionē hæredi pōt agere, & ꝯueniri, vt in ꝯrio. & l. si hr̄s īstitut. &
in ea l. fi. sed pōst restitutionem factā n̄ pōt cōueniri, nec agere,
Hoc est verū, nisi pro quarta, quæ dēt apud cū remanere, vt dicā
j. ea. l. §. fi. Et colligo hic, qn̄ statutum dicit, ꝙ aliquis non possit
agere, vel nō possit ꝯueniri, quod intelligitur per exceptionē, nō
ipso iure: qn̄ dicit, non detur actio ꝯ talē, tūc non ipso iure tollit
ius, sed p exceptionē. & nota verba senatusconsulti, ibi, placet vt
actiones, &c. & coniunge §. quāq̄ autem. ibi, exceptione vti, &c.

ADDITIONES.

a ¶ Detur actio. Adde Pau. de Cast. cons. 163. & inquantū alex. ponit, ꝙ stante statuto, quod bannitus non audiatur, processus erit nullus, etiam si non fuit oppositum, & etiam de statuto, ꝙ non soluens collectas non audiatur, adde pulchrè Rom. consi. 114. & Petr. de anch. consi. 6.

b ¶ De vtilibus. Adde Ang. consi. 82. in fi.

c Pom. ¶ Et prædicta. Et vide Bar. in l. si tibi. §. quædam. de pac. & ibi est gl. sing. q̄ dicit, ꝙ fallit in actione famosa, quia ipso iure non potest agere. ita in actione criminali. Tex. ē in d. l. item. apud. §. ait prætor. j. de iniu. ang. ī l. nam. & postea. s. de iniur. & no. quod ista exceptio apposita ad processum impedit litis conte. secundū Ia. de Are. in quadā sua dispu. & vide Ang. in l. nā & postea. vbi dicit hoc sing. probari, tene menti, & vide Bar. in l. iubemus. §. fi. C. de sacro. eccle. vbi alle. Ia. de Are. quòd quādo statutū dicit, nō reddatur ius, intelligit ipso iure, nec valet iudicium si contra fiat. l. si seruus. C. de his qui ad eccl. confu.

§. Hoc autem. Hic incipit exponere verbum hr̄dibus, po
situm in senatuscon. Op. ab intestato non
poterāt relinq legata, vt insti. de fideicō. hær. §. præterea. Sol. hic
loqtur in fideicommisso, quod in hoc differt à legato, fm ista tē-
pora. Hodie secus dicit gl. Quod examina, vt dixi in l. j. s. de lega.

1 *Trebellianica, vel Falcidia hodie habent locum in testamento militis.*

2 *Filiusfamilias in aduentitijs, in quibus patri non quæritur vsusfructus, non facit testamentum.*

3 *Pater an possit filium emancipare quo ad vnum actum.*

§. In filij. Hic ꝓseqtur expositionē eiusdē verb. hr̄dib. vsque
ad §. si hr̄s. Op. j. ea l. §. deniq;. So. In testamento mili
tis hēt locū Trebellianica quo ad omnia remedia, vt hic, p̄terquā
quo ad detractionem quartæ, vt ibi. Itē ꝯ in auth. de hæ. & Fal. §. pe.
1 Sol. dicit Dy. hodie † Falcidia facto īuētario hēt locū ēt ī testō mi-
litis, & idē in Trebellianica, & sic iura antiqua in hoc hodie corri
guntur. Idē tenēt Frā. Accur. & Cy. in l. in testō. C. ad l. Fal. ¶ Querit
a gl. [a] an filiusfa. possit facere testm̄ in aduētitijs, [b] quorū vsusfructꝰ
2 patri non q̄rit̄. Et determinat, ꝙ n̄, & bn̄. Casus est in l. pe. C. q testa.
b face pos. dixi in l. qui in p̄tāte. s. de testa. facit qd no. in auth. vt lic.
3 ma. & auię. in prin. & hoc no. ¶ Quæro, vtrum pr̄, [c] possit emāci
c pare filiū quo ad vnum actū [d] n̄. s. quo ad factionē testamēti, in ce
d teris remaneat in p̄tāte? Et vr̄ ꝙ sic, qa lex hæc facit. Nā in castrensi
vel quasi hr̄ loco patrisfam ilias, l. 2. s. ad Maced. in ceteris non. In
ꝯriū facit. s. de adop. l. si tibi. alias incipit quæsitum. Cogitabis.

ADDITIO

a Barb. ¶ Quærit gl Et vide Bar. & dominum meum in l. qui in potestate. s. de testa. Cal. ī l. senium. C. de testa. Io. de Imo. in l. tā his. ff. de don. Bat. in l. j. C. de sacro. ecc. ibi plene.

b ¶ Aduentitijs. Adde vltra alex. an filius familias in aduentitijs, in quibus patri non quęritur vsusfructus maximè ad pias causas, possit testari. Pau. de Cast. consi. 221.

c Pom. ¶ Vtrū pater. Bene facit quod vult Old. consi. 21. incip. pater filiæ consensit. Io. And. in addi Spec. in ti. de instr. edi. §. porro. ver. sed quid si filius. vide bar. consi. j. in j. volu. & consi. 12. eo. vol.

d ¶ Vnum actum. Adde, quòd pater non potest emancipare filium, & sibi retinere vsumfructum, vt consuluit Old. consi. 214.

1 *Statutum loquens de hæredibus, habet locum in bonorum possessore.*

1 §. Bonorum. Idē ꝓseq̄t̄. No. ꝙ † lex, & statuta. q̄ loquūt̄ d
hr̄dibꝰ, hn̄t locū in bonorū possessore de
iure p̄torio, ꝙ ap paret ex hac lege relata ad verba senatusconsul-
ti. Probatur hoc etiā. Nā certū est ꝙ verba ꝯdōnū ītelligūt̄ strictè
ad literā: tn̄ si dictū ē, si hr̄s n̄ erit deficit ista ꝯdō in eo q ē bonorū
possessor de iur̄ p̄torio, vt de ꝯd. & dem. l. in ꝯdōnib. §. si patronus.

1 *Lex loquens de hærede habet locum in fideicommissario.*

2 *Vtiles actiones habens eas cedendo, illas transfert.*

3 *Restitutio an sit necessaria in fideicommissario rogato restituere, an vero actiones in eum transeant ipso iure.*

§. De illo. Fideicōmissarius restituendo scd̄o fideicōmissa-
1 rio trāsfert actionē. h. d. † No. ꝙ ꝓuisio legis lo-
quens de hr̄de, hēt locū in fideicōmissario, vt coll'r ex hoc §. rela
to ad verba senatuscō. ¶ Scd̄o no. † ꝙ ille, q hēt vtiles actiones,
2 cedēdo eas transfert De hoc dicā. j. e. l. ex asse. Op. ꝙ restituēdo n̄
a trāseūt actiones. sed trāseūt ipso iure. [a] l. pe. §. fi. C. e. & gl. dicit, ꝙ q
dā dn̄t, ꝙ ibi loq̄t̄, qn̄ secundus fideicōmissarius fuit in mora: hic
qn̄ restituit ante morā: quod non placet glo. qa fm hoc non esset
differentia inter primum hæredem, & fideicommissarios roga-
tos de restituendo. Moderni tenēt istam opi. & bene, & est differē
tia inter hr̄dem, & fideicommissarium, qa in hr̄de ad hoc vt tran
seant actiones ipso iure est necessaria abstentia, & mora: in fideicō
missario sufficit mora sola fm Petr. Et alia dat̄ sol. fm Io. qa ibi lo-
q̄tur in rogato restituere purè, hic loq̄tur in rogato in diē vel sub
cōdōne. Sed hoc licet possit esse verū ī se, tn̄ est diuinare Collige
3 ergo ex p̄dictis, † an ī fideicōmissario rogato de restituēdo sit ne
cessaria restō, an vero actiones trāseāt ipso iur̄. Aut q̄ris ante diē
restōnis, vl' post, aut qn̄ nulla dies est apposita: Primo casu nō trā-
seūt sine restōne, vt hic, fm Io. Scd̄o casu aut fuit ī mora restituēdi
& trāseūt ipso iure, alias ē opꝰ restitutione, vt hic, fm aliā lecturā.

ADDITIO.

a ¶ Ipso iure. Adde dn̄. Alex. dicit, ꝙ in ipsam cām trāsit ad fideicōmissum ipso iure, ꝙ idē tenet Bar. cons. 314 4. lib. & pe. de anch. consi. 8. vbi tenet, quod non requiratur aditio hereditatis ad pias cās, præterquam in casu ibi posito per ipsum, & ꝙ in testamentis ad pias causas non requiratur aditio, vide alias remissiones. in l. j. C. de sacros. eccle.

§. Sed & quoties. In fideicōmissariū p̄ris, cui est facta
restō in solidū trāseūt actiones q̄ ip-
so iure transibant in alium fideicommissarium existente condi-
tione. h. d. Opp. ꝙ sit opus restitutione, vt s. §. ꝓxi. Solu. Ibi loqui-
tur in fideicommissario rogato restituere, hic autem non erat ro
gatus vnus alteri restituere, sed erant fideicommissarij. Item con
tra, ꝙ etiā hoc casu sit necessaria restitutio, vt j. eo. l. cogi. §. idē Mę
tianus. Sol. Quædā est restitutio facti, p quā trāsfert̄ possessio re-
rū, ꝙ illa est necessaria, vt ibi. Quædā est restitutio iuris p q̄ trans-

a ferunt actiones,& ille trãseũt ipso iure,vt hic. Item ꝙ iste fidei cõmissarius cõdõnalis nõ p̃t cogere adire,& restituere,vt ĩ. eo. l. ille,à quo.in prin. Sol. ibi loqtur, q̃ñ erat tm̃ vnus fidei commissarius ꝯdõnalis,hic erat vnus ꝑ parte pure,pp quẽ cogit̃ hr̃s in totũ adire. Quæro,vtrũ sint alij casus,in qb. fiãt trãslationes actionum ipso iure. Resp. sic,l.pe.C.e.& ibi.no.¶ Quæro,an isto casu veniat detrahenda quarta? Gl. distinguit multum perfectè,& vide eam,& signa.¶ Quæro,quid in directis hæreditatibus,si est vnus institutus pro parte pure,alius pro parte sub cõditione,an institutus pure interim habeat totum? Gl. tangit hic,& l. 2. si pars hæred.pet,& dixi in l. plane.§. si coniunctim.s̃.de.leg.j.

ADDITIO.

a ¶Ipso iure. Adde in quantum Alex. dicit quod in piam causam transfertur fideicommissum ipso iure,quod voluit Bal.conf.314.4.lib.

§. Si filio. Siue rogatur hæres,siue pater,vel dñs,vl' administrator hæredis,locus est senatusconsulto.h.d.

1 *Pupillus non restituit hæreditatem tutori,eo authore.*
2 *Tutor restitutionem de re sibi debita sibi ipsi facere potest,*
3 *Pecunia est de his rebus,quæ seruando seruari non possunt.*
4 *Adultus curatorem habens quibus casibus æquiparetur pupillo.*
5 *Adultus an adeat hæreditatem sine consensu curatoris,remissiue.*
6 *Adultus qui fecit testamentum,nõ restituetur in integrum aduersus testamẽtũ.*
7 *Furiosus,& prodigus pupillo æquiparantur.*
8 *Minor an possit actionẽ cedere,remissiue.*

a 1 § Fuit quæsitum. aHic est no.§.† Pupillus non potest restituere hæreditatem tutori eo authore:adultus p̃t curatori,qa eius authoritas nõ est necessaria.h.d. Op. ex gl. ad primã partem,& vr̃ ꝙ tutor possit sibijpsi restituere,l. fistulas.§.j.de ꝯhen.emp.† Sol. Quædam est restitutio facti,& 2 istã potest facere tutor de re sibi debita,vt ibi,& ĩ. de fideiusso. l. tutor.in fi. Quędam est trãslatio,seu restitutio iuris,& illã nõ p̃t facere,vt hic. Ad s̃m dictũ op.& intro gl.& vr̃,ꝙ similis sit adult⁹ pupillo,l. si curatorẽ. C. de in integrum rest.mino. Gl. in ver. necessaria nõ est.ꝑ sol. huius ꝯrij. dicit multa verba,& iõ diuido gl. Nã primo format ꝯriũ. Scd̃o ponit vnã solu.ad ipsum,& multa similia cõferentia ad solõnẽ,vsque ibi. Et est in casu huius legis rõ. ibi ponit aliam solõnẽ,vnã oppositionẽ ad ipsam,& eius rñsionẽ,vsque ibi,vel s̃m Ioã. ibi tertia sol,vsque ibi,sed nunquid adultus,ibi gl. format vnã nouã qõnẽ.¶ Venio ad primã. Prima solo est ꝙ ꝯrium loqr̃,q̃ñ agitur de eis obligãdis,tũc sunt sil'es pupilli,& adulti,q curatorẽ hñt:secus cũ tractat̃ de eis liberãdis:ita dicit gl. quã no. Ad istã solõnẽ adducit gl. simile de l. nõ quasi.§. hãc stipl'onẽ. ĩ. rẽ pupil. sal.fo. Itẽ de p̃scriptione triginta annorũ q̃ nõ currit pupillo,sed adulto sic. Item C. de falsa moneta.l.j.in fi. Sed aduertendũ est,ꝙ ista sunt similia ad hoc,vt differat pupillus ab adulto,nõ tñ faciũt ad ꝑpositũ,q a ibi nõ distinguitur de adulto hñ te curatorẽ,vl' nõ,ad qđ vadit ꝯriũ. Pręterea ibi loquit̃ in his,q̃ ipsa lex disponit circa bona adultorũ, vel pupillorũ sine eorũ facto. sed hic in m̃ã nostra loquit̃ de his,q̃ agenda sunt ab ipso pupillo,vel adulto,an valeant,vñ dicta similia modicũ faciũt ad ꝑpositũ.

b Vñ gl. b adducit aliud simile,s.ꝙ pupillus non faciat pecuniã sui creditoris,vt ĩ. de solu. l. qđ si forte.§. fi. qđ nõ reperit̃ ĩ adulto,qa põt alienare pecuniã suã sine decreto,q̃ñ tractat̃ de eo liberando.

3 qđ no. ita dicit gl.¶ Ex hoc dicto no.ꝙ† pecunia est de his rebus,
c q̃ seruãdo seruari nõ p̃nt,qđ patet,qa põt alienari,& ꝑbat̃ C. de admi.tu.in aut. nouissimè posita super rub.& ĩ corpore vñ sumitur. Et si dicis,ꝯriũ patet ad oculũ,qa pecunia põt seruari seruando. Rñ,ñ põt seruari,vt afferat vtilitatẽ s̃m eũ vsũ,ad quẽ est destinata. Scd̃o aduertas,ꝙ hoc sil'e modicũ faciat ad propositũ. Nam ñ loqtur đ adulto curatorẽ hñte,aliàs remanet dicta rl'a, l. si curatorẽ.¶ Adducit gl. aliud sil'e,nõ põt testari pupill⁹,sed adultus sic,s̃. de testa.l. qua ætate.& Insti. qb. nõ ẽ ꝑmis.fac.test.§. p̃terea.& l. Aurelio.§ Caius.de libe.legat. Istud est verũ in se,etiã in adulto curatorem hñte. Et rõ est s̃m quosdã,qa vltima voluntas ꝯfertur post mortẽ,& sic illo tp̃e erit finita cura. Ista rõ nõ est vera,quia lex resistit initio,l. si minor.de seruis expor.ergo est rõ,qa quantũ ad testm̃ nõ vr̃ hr̃e curatorẽ,cũ hoc nõ ꝑtineat ad administratorẽ bonorũ:ergo,&c.l. ĩ copulãdis. C. de nup. Dat gl. aliud sil'e,qa adultus põt accusare curatorẽ suspectũ,sed pupillus nõ tutorẽ. Istud exẽplũ est ẽt bonũ,tñ loquit̃ in his q̃ gerunt̃ curatore inuito,& ad finiẽdã curã. Põt dari aliud exẽplũ s̃. de ĩ lit.iur.l. videamus.§. 1.& ĩ. de re iudi.l. acta.§.ꝯ indefensos.& ĩ. de ꝯfes.l. certũ.§. in pupillo.& Insti. de cura.§. itẽ inuiti. ĩ. de manu.testa.l. Lucius.in prin. Facit ĩ. de solu.l. si seruus decẽ.& ibi dixi. Sed etiam ista non sunt similia.est ergo hic fauor liberatiõis.¶ Secũda sol. prin.est, qa adultus quãtũ ad hãc rẽ ñ vr̃ hr̃e curatorẽ,cũ eius authoritas in hac rę necessaria non sit:vñ restituit̃,sicut curatorem non habẽs. Nõ. istã sol. multũ,ꝑ quã declarat̃ l. si curatorẽ. C de in integ. resti.ꝙ pupillus æqparat̃ adulto hñti curatorẽ:qđ est verũ in his ad q̃ offm̃ curatoris extẽdit̃. Sed ꝯ opp. qa s̃m hoc semp poterit adultus cũ curatore suo ꝯhere. Rñ.ꝙ hoc ẽ verũ in his, q̃ fiũt,siue gerant̃ cũ curatore ex necessitate,sec⁹ si ex volũtate:qđ ẽt no.& istę sũt verę sol.¶ Tertia principalis sol. est,s̃m hoc,ꝙ hic loqt̃ in adulto coacto adire,& sic cũ ad eũ nullũ ꝯmodũ ꝑtinere dẽt, restituere p̃t sine curatoris authoritate:aliàs secus.¶ Ista sol. est

4 vera in se,tñ est diuinare.¶ Reassume ergo,cũ q̃rit̃,† an adultus curatorem habens æquipararetur pupillo? Distingue, aut quæris in his,q̃ disponentur ꝑ legem circa bona eorum,aut in his,quæ aguntur ꝑ ipsos,aut in his,q̃ agũtur cum ipsis. Primo casu non ęqparantur,sed multæ dr̃ię sunt,vt in p̃scriptione triginta annorum,& in l.j.in fi.C.de fal.mone.& aliis similib. Secũdo casu q̃ñ quæritur de his,q̃ aguntur ab ipsis,aut ꝯdendo vltimam volũtatem,& nõ sunt similes,qa adultus p̃t testari,pupillus nõ. Aut inter viuos,& tunc aut ea aguntur,vel agere volũt cum ipsis tutorib. vel curatorib. aut cum ex̃neis. Primo casu aut hoc agunt, anteq̃ dictos administratores habeãt,aut postq̃ eos habent. Primo casu nõ sunt similes,vt Insti. de cura.§. item inuiti. Scd̃o casu aut loquimur in actione,ex qua ad eos non ꝑtinet commodum,vel incommodum,& non sunt similes, quia adultus p̃t illud agere cum curatore,pupillus nõ,vt hic,s̃m tertiam sol. Aut ad eos p̃t ꝑtinere commodum,vel incommodum, tũc aut loqmur de eis liberãdis,& nõ sunt simililes,vt hic s̃m primã sol. Aut de eis obligandis,& tunc aut ad ea,q̃ geruntur,se extẽdit officium curatoris,& sunt similes,l. si curatorem, C. de ĩ inte.rest. Aut offm̃ curatoris ad hoc se nõ extẽdit,& tũc aut hoc gerũt necessariò,& nõ sunt similes,qa adultus p̃t,pupillus nõ. Aut voluntariè,& sunt similes,qa neuter p̃t,vt hic s̃m secundã sol. Si verò loquimur in his,q̃ cũ extraneis agũtur,& tũc siquidẽ offm̃ curatoris ad hoc se extendit,& sunt sil'es.vt d.l. si curatorem. si verò se ad hoc nõ extendit,tunc non sunt similes,quia habetur perinde,ac si non haberet curatorem,vt hic s̃m secũdãm sol.& est casus extra, de iudi.c. fin.lib.6.& ĩ. de ma.vind.l.2. quæ inci. si minor. facit quod not. in l. ait prætor.in prin. supra,de min. Tertio casu principali quando quæritur de his,quæ aguntur cum ipsis, s.pupillo, & adulto,aut aguntur cum ipsis voluntariè,& distingue eo modo, quo supra, per easdem leges:aut necessariò,& tunc non sunt similes,l. acta.§. contra indefensos.de re iud.& l. si minor, de bo.au

5 tho.iud.possi.¶ Quærit glo.† an adultus possit adire hereditatẽ sine consensu curatoris. Dic plenè,vt l. impuberibus.& l. pupil

6 lus.supra de acq.heredi.¶† Quarto,si adult⁹ facit testamẽtum an possit restõ peti in integrum,si dicatur inconsultè factũ? Rñ,deo,non,quia edictum de minore loquit̃ de his,q̃ gesta sunt cũ minore,sed verba gesserũt,& ꝯxerunt,non ꝑtinent ad ius testandi,l. verba ꝯxerunt.de verb.sign. Et ita intelligit Iac.de Are. Facit

7 qđ no. in l. ait prætor. ĩ prin.de min.¶† Quæro,hic dr̃ de pupil

d lo,& adulto,qđ de furioso,& prodigo,cui æquiparãtur? Rñ. pu

8 pillo. Tex. est no. ĩ l. Fulcinius.§. adeo. ĩ. q. ex ca. ĩ poss.ea.¶† Quęro,an minor possit cedere actionẽ,Dy. tãgit hic,& vr̃ distinguẽdũ,vt hoc §. tractat̃.n. de trãslatione actionis. Tãgit Dy. s̃. đ auth. tut.l. põt.& ibi dixi,& Spe. de ces.actio.§.j.ver. sed nunqd minor.

ADDITIONES.

a Barb.¶ Fuit quæsitũ. itẽ dic,quod non põt dari pr̃i,vel alij existẽti in p̃tãte auto.re. Gl. est sing. in l.j.in fi.ff. de auto.tut.& vide Io. in l. tã his.ff. de donat. Et an quis poterit eẽ author in causa propria,vide Bal. in l. si consul.ff. de adop. vbi ponit multa no. digna.

b Pom.¶ Vñ gl. Et vide l. Iulianus.ff. de pig. hic,& facit l. lex,quæ tutores. C. đ admin.tut. l. ait prętor.ff. de iure delib.& in Auth. de non alie.§. pe. illa res dicitur, quæ seruando seruari non põt,quæ non durat triennio,gl. peregrina.in l.j. C. si aduer. vsucap.& vide Io. de Imo. in l.j. alias in rub.ff. sol.matr.

c ¶Seruando seruari. Adde dũ Alc. transit cũ opi.ꝙ pecunia destinata ad emptionẽ prædiorũ,nõ connumeretur ĩter immobilia,ꝙ cõtrariũ tenet Ro. cõs.187. vbi alle. ꝑ opi. Alę.iura hic per ipsum alleg. deinde dicit contrariũ est verius, qa casus est no. in l.3.§. vsuras.s̃. de contraria iu.tu.& idẽ dicit eẽ,si est deposita ad honestã partẽ lucri,qa cũ illud sit in reditu annuo,& annui reditus inter immobilia cõputentur,vt in cle. exiui. de ver. si. igitur cõsequens est,vt ẽt tũc sine decreto alienari nõ possint. alle. sp̃aliter casũ in l.4.§. nec vsusfructus.& §. si lapidicinis.s̃. de reb.eo.inver.cuiusuis alterius materię.& inquantũ Alex. ponit,an pr̃ possit authorari filio sibi donanti causa mortis & alle. Ang. consi. inci. filia refutauit.302. adde Ang. conf.144. inci. in Dei nomine , tria vidẽtur impugnare.& ibi ponit, an propinqui possint authorari in facto ꝑprio,& quod pr̃ filio donãti causa mor. sibi possit autorari,voluit Bal. conf.59.2.lib. Ro. pulchre,qui alle. Ang. vt s̃. consi.515. consuluit Old. conf.26. inci. pater consentit filię, & inquantum Alc. transire vr̃,ꝙ stante statuto,quod mulier non possit testari sine consensu duorum propinquorũ,quod nõ poterit vnũ ex illis instituere, dic,quod Bal. consuluit cõtrariũ quod ĩmo possit,dũmodo consentiant,nõ vt sic agat,sed libere, eius conf.172.2.lib. Et stante statuto,quod vxor non possit testari sine consensu mariti,mulier poterit maritum instituere,vt consuluit idem Bal. consi.78.2.li. Abb. tamen conf.40. ĩ fi. tenet,quod pater non possit autorari filio donanti alteri filio,& sic fratri in eiusdem potestate.

d Barb.¶ Quęro hic. Et vide gl. in fi. in l.2. C. de cura.furi. quod omnia priuilegia data pupillis,dentur prodigis,& furiosis.

1 *Collegia possunt facere contractus per decretum collegij sine superiore:nec est necessarius syndicus,cum collegium præsens contrahit:& cum vno collegium potest contrahere.*

§. Si autem. Collegiũ p̃t restituere hr̃ditatẽ ex Trebelliano vni de collegio.h.d. No.† ꝙ collegia

1 p̃nt facere ꝯtus ꝑ decretũ ipsius collegij,nec est necessaria superioris authoritas,de quo per gl.& Gul.s̃. quod cuiusq; vniuer.l. nulli. Secũdò no.ꝙ q̃ñ ꝯhit̃ cũ aliquo collegio præsente,nõ est necesse,ꝙ collegiũ faciat syndicum ad sic ꝯhendum,sed ipsum collegium potest principaliter contrahere,vt hic. Tertiò no.ꝙ vnus de collegio potest cõtrahere cũ collegio,quod tene mẽti,

1 *Actio personalis non prosequitur fundum.*
2 *Aestimantur res cum qualitatibus suis.*

3 Cum

4 *Cautela in probando valorem, quando quis dicit se deceptum vltra dimidiam iusti pretij.*

§. Si hæres. Huscusq; tractauit Iuriscõsult⁹ de vno remedio Trebelliani, s. trãsferẽdarũ actionum: hic tractat de scdo, s. de detractione quartæ. Res, q̃ remanẽt apud hr̃dẽ, æstimãtcũ qualitatib. suis, nec cautio interponit̃. h. d. ¶Not.
1 ꝙ actio ꝑsonalis ñ ꝑseq̃r fundũ: & ĩõ si hẽs aliquẽ oblãtũ, & bona ei⁹ tibi nõ essent oblĩta tacitè, vl' expssè, ꝫ eũ, ad quẽ bona trãsi
2 rẽt, nihil posses dicere. ¶Scdò no. † ꝙ res dẽt æstimari cũ qualitatibus suis, vt hic, & l. mortis cã capi. in fi. ĵ. de don. cã mor. vnde l. si seruus. de condi. fur. quæ dicit, res tm̃ valet, quantũ vendi pt̃, intell'r. s. hoĩ scienti conditiones, & qualitates rei, vt dictis legib.
3 Et iõ sis cautus, † qñ tractatur de æstimãda aliqua re, qa forte dicatur venditor deceptus vltra dimidiã iusti pretij, ꝙ consideres personã venditoris, si erat implicitus debitis, vel si dedit fideiussorem, vel non, vt ex hoc possis concludere, ꝙ talis res existens hominis sic impliciti debitis nõ reperisset emptorem tantæ q̃titatis. Idem in similib. qualitatib. rerum, quæ hñt augere, & diminuere pretium. ¶Opp. C. in quib. causis pignus tacite ꝯhitur. l. 2. Sol. Ibi loquitur in hypothecaria, hic in ꝑsonali, & sic cessat ꝯtrarium. ¶Glo. format vnam quæstionem, an hoc casu teneatur creditoribus, vide eam, & tene primam responsionem.

§. Si is, qui quadringenta. Hæres, qui hæreditatem restituit, retenta certa quantitate sub nomine quotæ tenetur legatariis ĩ eo, qđ habet vltra quartam, si à fideicommissario exigi legata non possunt. h. d. ¶Op. ꝙ iste tex. sibi ipsi contradicat. Respõ. primo dicit dandam sibi petitionem de rigore, postea de æquitate mitigat, vt solùm in ducentis detur petitio. Op. Insti. eo. §. si quis vna. Sol. Qñ hæres retinet certam quantitatem, nõ tenetur legatarijs, si à fideicõmissario põt exigi: aliàs tenetur in eo, quod habet vltra quartam, vt hic, de quo distingue ĵ. ea. l. §. fin. ¶Quæro, vtrum si deicommissarius teneatur insolidum hodie, si non fecit inuentarium. Dixi in l. in ratione. §. quod vulgo. s. ad legem Falcid.

1 *Fideicommissarius an detrahat quartam.*

§. Denique. Licẽt non detrahatur Falcidia, non tñ tenetur quis ad legata vltra vires hæreditarias. Item fideicommissarius non detrahit quartã, nisi liberalitatem hr̃s in eum exercuerit. h. d. ¶Opp. ꝙ possit quis teneri ad legata vltra vires hæreditarias, C. ad l. Falc. auth. sed cũ testator. Rñd. verum est hodie pp delictum hæredis omittentis facere inuentarium, vt ibi. Sed opp. hic dr̃ in tex. coniuncta gl. ꝙ testator nõ pt̃ prohibere Trebellianicam deductionẽ. Contrà in d. auth. sed cũ testator. Sol. Dñt quidã, illud in Falcidia, secus in Trebellianica. Tu dic, ꝙ etiam Trebellianica põt hodie prohiberi, vt dicam in l. Marcellus. ĵ. e. ¶Op. ꝙ fideicommissarius possit detrahere quartam, l. pœnales. §. fi. s. ad leg. Falc. Huius gr̃a gl. hic distinguit, & nõ
1 perfectè. Dy. etiã supplet aliquo, & si'r nõ perfectè, † & iõ distingue latius. Aut loqueris de hr̃de, & iste r'r detrahit quartã. Fallit in casib, notatis in l. in testõ. C. ad leg. Fal. Aut loqueris de fideicõmissario, & tunc aut quæris, vtrum detrahat à legatariis singularibus, aut à secundo fideicommissario suo. Primo casu aut legata sunt relicta à se, & nũquã detrahit, l. lex falcidia. §. nunq̃. s. ad l. Falc. Aut de legatis relictis ab hr̃de, vel simp'r, & tunc aut hæres detrahit sibi, & vlterius non detrahet, vt hic: nec tñ tenetur fideicommissarius, vltra quã habeat, vt hic patet. Aut hr̃s non detraxit, & tunc aut hoc iõ, quia nõ potuit, aut qa noluit, aut quia de hoc nõ cogitauit, sed per errorẽ totũ restituit. Primo casu quando non potuit facto suo, quia coactus adiuit, & fideicõmissarius detrahit, vt ĵ. eod. l. Marcellus. §. ꝙ si suspecta. Aut non potuit pp mãm relictorũ, vt quia erat testm̃ militis, vel relictũ ad pias causas, & tunc fideicõmissarius non detrahit, sicut nec hr̃s, vt hoc §. in prin. Succedit. n. in locũ hr̃dis, vt ĵ. l. prox. Secundo casu quãdo non detrahit, qa non vult, & tũc aut non vult, volens facere gratiã fideicõmissario tm̃, & fideicommissarius detrahit, vt hic. Aut volens facere gr̃am fideicõmissario, & legatariis, & tunc non detrahit, vt colligitur ex hoc §. dum dicit, nisi liberalitatẽ, &c. Aut dubitatur, & in dubio dicit gl. vr̃ velle facere gr̃am primo fideicõmissario, cui restituit. Quod placet, qñ scienter restituit, quia donare vr̃. l. cuius per errorem, de re. iur. & l. j. s. de cond. inde. Sin autem per errorem, tũc secus, vt dicã in sequenti mẽbro. Tertio casu cũ de hoc non cogitauit hr̃s, sed per errorem restituit totũ, tunc fideicommissarius non detrahit, vt hoc §. in quo excipitur vnus casus tm̃. s. qñ in eum liberalitas exercetur. Secundo casu qñ quærit̃, vtrum detrahatur à secundo fideicommissario vl'i, & tunc aut hr̃s restituit coactè, & non detrahit, l. si patroni. §. 2. ĵ. e. & in hoc differt secundus fideicõmissarius à legatariis singularibus. Si verò adit spõte, tũc idẽ per oĩa, vt s. distinctũ est in legatariis singularib. Tertio casu qñ quæritur, vtrũ detrahat à suo fideicommissario, & non detrahit, vt l. ex asse. in fi. ĵ. eo. De tertio verò, s. de legatario, r'a est. ꝙ nunquam detrahit Falcidiam, nisi ei detrahatur, l. lex Falcidia. §. nunquã, & l. pœnales. §. fi. s. ad l. Falcid. notatur C. commun. de leg. l. j. Putarem autem perinde esse, ac si sibi detractum esset, quando hæres voluisset in eum liberalitatem exercere, & non detraxisset: videtur. n. hęres detraxisse, & sibi donasse, arg. huius §. vide hic glo. & signa.

ADDITIO.

¶Tertio casu. Adde Pau. de Cast. consi. 354.

§. Sed si quadringenta. Heres, apud quem remanet dimidia hæreditatis sub nomine quotę, conuenitur ad legata in eo, quod habet vltra quartam. h. d. iste §.

§. Idem Iulianus. Si heres restituit hęreditatem detracta quantitate, quæ ad quartam tantum sufficit, legatariis non tenetur. h. d. Opp. C. eo. l. 2. vbi dicit hr̃dem, qui habet quartam, teneri pro rata. Glo. dicit, ibi referturad creditores tm̃, non ad legatarios, vt ibi no. Item ibi retinuit sub noĩe quotitatis, hic sub noĩe quantitatis. Et iõ gl. in hac mã, an hæres, qui restituit, teneatur legatariis pro eo, quod remanet penes eum, distinguit satis perfectè, vide eam, & signa. Et in eo, qđ gl. dicit, ꝙ ante restitutionem tenetur hæres legatarijs, habemus gl. contrariam. ĵ. eo. l. Marcellus. in gl. quæ incipit: quod semper præsumitur, sed ista gl. communiter tenetur.

LEX II.

1 *Hæreditas transit in fideicommissarium cum onere legatorum.*
2 *Hæres videtur ponere fideicommissarium in locum suum.*
Clausula, ponens eum in locum suum, importat cessionem actionis, & constitutionem procuratoris in rem suam.
3 *Hæres si perdit beneficium quartæ per coactionem, hoc tantum prodest fideicommissario, non legatarijs.*

Qui quadringenta. Hæc lex consueuit reputari horribilis iuuenibus, tñ in veritate non est, si ordinatè legatur, & lex ista cũ prin. seq. vsq; ad §. idem Pomponius. tractat eandem mãm. Sed pro euidentiori intellectu primo declarabo tex. huius l. demum l. Marcel. postea recitabo apparatum super vtraque lege. cõiter hæc lex h. d. Legata particularia in cõputatione l. Falcidiæ contribuuntur cum fideicommisso vl'i, qđ æstimatur quãtũ superest in hr̃ditate, deductis legatis, & fideicõmissarius nõ tenet̃ ad legata in plus, q̃ tenetur hæres. h. d. ¶Diuidit̃ ĩ tres partes. Primò ponitur thema, & qõ. Secundò determinatio qõnis, inspecta lege duodecim tabularum, anteq̃ esset lex Falcidia. Tertio determinatio qõnis inspecta qualitate pt̃atis l. Falcidiæ. Secunda ibi, dicendũ. Tertia ibi, itaq;. Prosequamur p partes: & in tex. ibi, deberet, aliàs est, deberes, & nulla fit mutatio ꝑsonarũ, aliàs deberet: & tũc procedit gl. magna, quę dicit: ꝙ transit de scda ad tertiam personam. ¶Venio ad ver. dicẽdũ. hæc est scda pars, & subdiuiditur in tres. Primò ponit̃ determinatio qõnis. Secundò ponitur quędam ratio, quando restitutio fideicõmissi præuenit legatorũ præstationem. Tertiò ponitur alia ratio, quando legatorum præstatio præuenit restõem fideicõmissi. Secunda ibi, qa præsumptũ. Tertia ibi; nã hr̃s. in tex. ibi, dicẽdum est. iunge hic tota trecenta de dare debere titio, qđ est ĵ. & sic hẽs resp. ad q. inspecta l. 12. tabularum, & de voluntate testatoris: sed inspecta potestate l. falcidiæ fit ꝯputatio, vt seq̃tur fm̃ Ia. de Are. ¶Sequitur vers. itaq;. Ista tertia pars diuidit̃ in duas. Primò loq̃tur, qual'r fit ꝯputatio, hr̃de adeunte sponte. Secundò, qual'r fit hr̃de adeunte coactè, & sic soluit q. positam in pr. l. 2. ibi,
nõ ergo. In tex. in fi. sed dic, tunc quantum ei debeatur, vt s̃. prox.
1 dictum est. ¶† No. ꝙ hr̃ditas transit in fideicõmissarium cum o-
2 nere legatorum. ¶Secundò no. † hr̃s vr̃ ponere fideicõmissarium in locum suum. quod no. pro verbis, quæ ponuntur in ꝯtib. ponẽs eum in locum suum, &c. quæ verba vñr importare cessionẽ actionis, vel constitutionem procuratoris in rem suam, vt hic. Circa qđ vide, qđ dixi in l. prouinciali. §. pe. & fi. de ope. no. nunc. ¶Nota ẽt, & tene menti, ꝙ beneficium coactionis, qa ꝯpetit tm̃ fideicõmissario vl'i, sibi tm̃ prodest, vt qcquid prodest hr̃di pp cau
3 tionẽ, ad eum tm̃ perueniat, & nõ ad alium. ¶No. Vlti. † si hæres perdit beneficium quartæ per coactionem, hoc prodest tantum fideicommissario, non legatariis, vt hic, & ĵ. l. prox. dixi s̃. l. prox. §. denique. in distinctione quam posui ibi.

LEX III.

1 *Fideicommissum vniuersale æstimatur, quantum valet tota hæreditas.*
2 *Trebellianica cessat in omnibus testamentis, in quibus cessat falcidia.*
3 *Legata simpliciter relicta, ex persona hæredis debentur, & defalcatur, & ab ipso fideicommissario præstantur, & petuntur.*
4 *Testator si iussit hæreditatem restitui deductis legatis, an fiet contributio, secundum distinctionem istarum legum.*
5 *Trebellianica an cesset in relictis ad pias causas, quod sic.*
6 *Lex noua loquens in vno casu extenditur ad alium casum per legem antiquã.*
7 *Trebellianica an possit prohiberi per testatorem, quod sic.*
8 *Trebellianica an perdatur per confectionem inuentarij, quod non.*
9 *Correctio legum non inducitur ex identitate rationis.*

Marcellus. Legata particularia cõtribuuntur cum fideicõmisso vl'i, qđ tm̃ æstimatur, quantum vą tota hæreditas, non deductis legatis. Item in tm̃ tenetur fideicommissari⁹ ad legata, in quãtum tenetur hæres, si sponte adiisset. h. d. ¶Diuiditur in tres partes Primò ponit determinationẽ, qñ hr̃s spõte adiuit. Secundò, qñ hæres coactè adiuit. Tertiò ponit

extensionẽ suæ determinationis. Secunda ibi, qđ si suspecta. Ter-
tia ibi, qđ autẽ. In tex. ibi, in hac specie, dic, q̃ sequitur, ẽm lec. quã
teneo. ¶In tex. ibi, qđ si suspecta dicta sit hrditas. dictum ẽ: s. quod
hæres amittat quartã: & ꝙ tñ habeat legatarius, si adiuit coactè:
1 quantũ si sponte. Dy. ¶Not. ꝙ † fideicommissum vl'e æstimatur,
2 quantũ valeat tota hæreditas. Secundò no. ex versi. ꝙ autẽ. † ꝙ in
oĩbus testamentis, in quib. cessat Falcidia, Trebellianica cessat.
¶Venio ad apparatũ recitandum cõiter super vtraq; lege. Primò
op. ad l. qui quadringenta. s̃. eo. & vr̃, ꝙ sit sibi ꝯria. Nam primò
dicit tota trecenta debere restitui. in ver. itaq;, dicit, ꝙ defalcatur.
Huius timore facta est gl. sup ver. itaq;. q̃ dicit. ꝙ Celsus seipsum
corrigit, qđ non placet: arg. l. nõ ad ea. de condi. & dem. Secundò
dicit gl. ꝙ istas duas opi. ponit tanq̃ dubias, & nullã eligit, qđ non
placet. immo certitudinariè loquitur ĩ vtroq;. Dy. dicit, ꝙ primũ
dictũ est respectu personę fideicommissarij, qui non põt Falcidiã
deducere, vt s̃. l. proxi. §. deniq;. ẽm dictũ, inspecta persona hr̃dis,
qui põt Falcidiam deducere. Tu melius dic, ꝙ primum dictũ est
inspecta. l. 12. tab. ẽm, inspecta ptãte legis Falcidiæ: & ita apostilla-
uit tex. ẽm Iac. de Are. qđ tene. ¶Secundò opp. dicitur in l. qui qua
dringenta. ꝙ legatarius non hẽt totũ, & ꝙ fideicõmissarius habet
75. Contra, immo vr̃, ꝙ totum auferatur à fideicõmissario, vt s̃.
eo. l. j. in fi. & §. si is, qui quadringenta. Huius ꝯrij timore antiqui
in gl. magna fatentur ꝯrium: vide gl. ibi, verum, licèt non dicatur
in litera, &c. Tenent ergo, ꝙ a fideicõmissario auferentur illa 75.
Contrariũ est veritas, vt patet ex text. hic, & l. j̃. proxi. Ad ꝯrium
rñdeo, ꝙ loquitur, qñ testator iussit hr̃dem restituere hæredita-
tẽ deducta certa quantitate. Ex eo. n. vr̃ velle hr̃dẽ non teneri ad
legata, vt Insti. eo. §. si quis. iõ à fideicõmissario auferet̃ totum, qđ
hẽt. Nam ex persona hr̃dis non põt deducere, quia hæres ipse si
bi retinuit quartã. Ex persona sua nõ põt, vt s̃. s. proxi. §. denique.
sed in lege ista fuit rogatus hr̃s restituere hr̃ditatem simpl'r, nec
põt dici, ꝙ legatarius perat ab hr̃de illa 75. quæ sibi sunt minuta.
Nã cũ minuantur p l. Falcidiã, sunt indebita ipsi legatario, l. Plau-
tius. & l. lineã margaritarũ. & l. j. in prin. s̃. ad leg. Fal. Opp. & videt̃,
ꝙ Marcellus ꝯdicat l. qui quadringẽta. nã s̃. estimat̃ hr̃ditas quan
tũ valet, deductis legatis, in l. Marcellus. estimatur quantũ valet,
nõ deductis legatis. Huius timore duæ sunt opi. in gl. prima, ꝙ l. q
quadringenta. loquitur, qñ legata fuerunt relicta simpl'r, in l. Mar
cellus. fuerunt legata relicta noĩatim ab hr̃de. Hoc tãgitur in gl.
magna ibi, qđ añt si expressim, &c. Contra istam lectu. arguo, nã
l. qui quadringenta. loqtur, qñ hæres noĩatim est grauatus, vt pa
tet in ver. itaque. ibi. quasi hr̃s. &c. Hoc patet in prin. l. Marcellus.
ibi. in hac specie. & sic vr̃ loqui in eo casu, quo supra. Vñ Azo,
& Hugo legunt aliter, videlicet ꝙ l. qui quadringenta. corrigatur
per l. Marcellus. in conclusione ibi posita. Rõnes autẽ positæ in
l. qui quadringenta non corriguntur. Hæc lect. non placet, quia
si rationes sunt veræ, conclusio erit vera de necessitate, si falsa
esset conclusio, falsæ essent rationes. Vnde Dyn. tenet primam le
cturam, quæ est vera. Do rationem, quando legata relinquuntur
nominatim ab hærede. non videtur onus hereditarium. quod
apparet, quia si hæreditas vadit ad alium, non vadit cum illo one
re, siue vadat ad substitutum, siue ad coniunctum, l. j. §. id, quod ex
substitutione. suprà, ad leg. Fal. & l. si plures. suprà, de leg. 3. Dixi in
l. quæ cõditio. de condi. & dem. Sed qñ simpl'r relinquit, dr̃ onus
hereditariũ: quod patet, qa hereditas tunc transit cũ onere lega-
torũ, d. l. merito. ergo qñ legata relinquuntur ab hr̃de noĩatim,
& postea hr̃ditas per fideicõmissum, hereditas estimatur quan-
tũ valet absq; deductione legatorũ, quia illa legata non videbũ-
tur propriè onus hr̃ditariũ: secus qñ simpl'r, iõ tunc legata detra
huntur. d. l. qui quadringẽta. Nec ob. tex. ibi, quasi heres, &c. quia
ibi inducitur q̃dã similitudo, non ꝙ propriè se referat ad casum
propositũ. vel aliter fuit grauatus quasi heres simpl'r, non noĩa-
tim. Non ob. tex. in l. Marcellus. ibi in hac specie. quia intelligo, s.
quę sequitur. Ad istud opp. fortiter, qa legata. q̃ relinquũtur sim-
pliciter, videntur relinqui à fideicommissario, l. fi. C. eo. ergo nõ
detrahetur falcidia. vt dixi s̃. l. proxi. §. denique, & sic l. q quadrin-
genta. q̃ dicit falcidiã detrahendã. non põt loqui in legatis reli-
ctis simpl'r. Sol duob. mod. Primo lex ꝯria loquitur, qñ heres fuit
grauatus restituere totã, vel oẽm hereditatem, & sic de necessita
te includit onus legatorũ esse in fideicõmissarijs: hic qñ simpl'r.
* Vel melius*, l. fi. C. eo. non dicit, ꝙ legata videãtur relicta a fideicõ
missario, sed ab eo debent peti non ab herede. Ex quo concludo,
3 † ꝙ legata simpl'r relicta ex persona heredis debentur, & per ꝯns.
defalcantur, vt hic, sed ab ipso fideicõmissario petuntur, & prę-
stãtur, vt lege ꝯria. Pro hoc do duas gl. prima suprà, l. j. §. denique.
in fi. gl. in verb. pmittitur. q̃ inci. no. fideicõmissarium primũ, &c.
in fi. Alia gl. est in l. Marcellus. in gl. in ver. ad heredes onus. quę in
cipit, quod semp psumit̃. ¶Op. si semp psumitur relictũ ab here-
de, vt not. in d. gl. l. Marcellus. in prin. ergo non est dr̃ia, an relin-
quatur simpl'r, vel noĩatim. Rñ. non sequitur, nã qñ simpliciter,
relinquitur, tũc debetur ab hr̃de, vt ab hr̃de. Qñ verò relinquitur
noĩatim, tunc vr̃ habitus respectus ẽt ad psonã: qđ patet, quia
hereditas non transit ad aliũ cum illo onere, vt dictũ est. ¶Opp.
qa ẽt hæres conuenit̃ pro legatis factis simpl'r, vt j̃. eo. l. ita tñ. §. q

ex Trebelliano. Gl. hic in prin. l. Marcellus. dicit, ꝙ illud est verũ
in debitis, secus in legatis. Sed gl. vl. s̃. eo. in l. j. §. fi. dicit, idẽ in le-
gatis, & debitis, s. ꝙ ante restitutionẽ possit conueniri hr̃s, post re
stitutionẽ non, & hoc cõ ter tenet̃. Oppo. C. de leg. l. cum qđ. vbi
non fit cõputatio isto mõ: sed illud, qđ minus est relictũ, vr̃ adẽ-
ptũ ei, cui est relictum plus. Gl. ibi soluit, ꝙ ibi loquitur, qñ totũ
primo relinquit, secũdo partẽ, vñ partem vr̃ à toto adimere: hic
qñ ecõuerso, s. qñ primò legauit partem, secũdò totũ. Quod li-
cèt sit verũ in se in alia mã, vt distinxi in l. interdum. §. fi. de hære.
insti. tñ hoc, vt puto, non procedit. Nã l. cũ quæstio. loqtur, qñ le
gatũ totius, & legatũ partis sunt vniformia: sed primo hic lega-
uit quantitatem, secũdo per fideicõmissum hæreditatẽ reliquit,
q̃ sunt separata: licèt. n. trecenta sint in hr̃ditate, non tñ est hære-
ditas, nec pars quotæ hr̃ditatis. Vñ non curo, ꝙ pcedat, vel ꝙ se-
quatur, quia non est totũ, & non est pars. ¶Opp. ad versi. qđ si. de
aur. & arg. leg. l. fi. in fi. Solue, vt ibi sequitur per gl. Opp. dr̃ hic, ꝙ
in testõ militis cessat Trebellianica. Contrà, s̃. eo. l. j. §. in filij. Sol
4 ue, vt ibi dixi. † Quæro, qđ si testator iussit hr̃ditatem restitui de-
ductis legatis, an fiet contributio ẽm distinctionẽ istarum legũ?
Rñ. casus est, ꝙ sic, j̃. pxi. §. Quæro, quid si testator reliquit lega-
ta purè, & fideicõmissum vl'e sub conditione, si decesserit sine li
beris, vel fil'ia, an fiet contributio legatorũ, & fideicõmissi vl'is?
dicã j̃. proxi. §. ¶Circa versiculũ, quod aũt. q̃ro, quid vult dicere?
Rñdeo, dixi s̃. ꝙ hæres pp coactionem perdit Trebellianicã: nũc
dicit, ꝙ illud, qđ est dictum de Trebellianica perdẽda in dicto ca
su, est verũ in oĩbus testamẽtis, in quib. non detrahitur Falcidia,
vt in illis nõ detrahitur Trebellianica. Vel aliter, dictum est su-
pra, ꝙ licèt hæres scriptus perdat quartã, legatarius tñ nõ debet
habere plus à fideicõmissario, q̃ haberet ab hærede. Item in om-
nib. testamẽtis, in quib. cessat falcidia, vt tñ habeat legatarius à
a fideicõmissario, quantũ habuisset ab hr̃de. Vltimo,[a] quia hic tex
5 tus dicit, † ꝙ in quibuscunq; testamentis cessat falcidia, cessat &
Trebellianica, induco ad qõnem, q̃ talis est, vtrum in relictis ad
b pias causas[b] cesset Trebellianica? Secundum hæc tpa non cessa-
bat, l. j. §. ad municipũ. s̃. tit. 2. hodie reperit̃ in falcidia correctum,
vt in auth. si l'r. C. ad leg. falci. an cesset Trebellianica? Et dico, ꝙ
sic, qđ probo, primò certũ est, ꝙ appl'õne falcidiæ cõtinetur Tre
bellianica, l. pater filiã. in prin. & l. Titia, s̃. ti. 2. & C. ad Trebe. l. iu-
bemus, & per infinitas leges huius tituli. Sed tex. in corpo. de ec-
clesia. titu. §. si aũt hæres. vñ sumitur authentica, si l'r. dicit cessare
oẽm falcidiã de necessitate: ergo cõprehendit oẽm, s. Falcidiã, &
Trebellianicã. Præterea scriptura dubia declarat̃ ex pcedentib',
& sequentibus. l. q filiab. in prin. & l. si seruus pluriũ. §. fin. s̃. de le.
j. Sed in corpore in §. pcedenti, fit mentio de fideicõmisso vl'i, ne
cesse est ergo, vt ĩtelligat̃, ꝙ sequit̃ de Trebellianica. Tertio in il
lis casibus, in qb. Falcidia resecat legata particularia, in illis Tre-
bellianica resecat vl'ia, vt Inst. eo. §. sed restituta, sed hoc casu Fal-
cidia non resecat particularia, ergo nec Trebellianica resecat
vl'ia. Vltimò dico, ꝙ ẽ casus hic cũ gl. & vide gl. ĩ verb. alij, q̃ inci.
in quorũ testamẽtis. Nã gl. ĩ l. in testõ, q̃ gl. alle. loqt̃ in relictis ad
pias cãs, & sic apparet, ꝙ gl. vult intelligere de relictis ad pias cãs.
Hoc vr̃ tenere Dy. in l. j. §. in filij. s̃. eo. vbi tene, ꝙ sicut cessat Fal-
cidia in testõ militis, ita cessat Trebellianica, qđ tenet Spe. in tit.
de instru. edi. §. cõpendiose. vers. sed cũ deductio. & Cy. in d. auth.
similiter. sed gl. in c. j. ex̃, de test. lib. 6. vr̃ tenere ꝯrium, & ibi Arc.
& Io. And. Ad rõnes, q̃ fiunt per eos in ꝯrium, resp. ad d. c. j. ex̃, de
testa. vbi à ꝯrio sensu colligit. Sed dic, ꝙ arg. à ꝯrio sensu non est
bonũ ibi, qa resultaret prauus intellectus. Non obstat, ꝙ nõ mu-
tatur: quare stare prohibet̃? in Trebellianica nõ reperit̃ mutatũ,
ergo, &c. Sed istud nõ est verũ, qa est mutatũ p tex. in corpo. qui
6 dicit, oẽm Falcidiã. Secundo dico, ꝙ est mutatũ, † qa lex nouanõ
põt ad aliũ casum extendi per hoiem, sed per aliã legẽ antiquã
sic, vt est gl. in l. qđ vero. s̃. de legi. in eo qđ p l. vt tñ. de ser. corru.
q̃ est lex antiqua, extendit̃, l. si quis serao. C de fur. q̃ est lex noua,
& odiosa. Modo regulã antiquã huius legis, q̃ dicit, ꝙ in quibus
cunq; testamentis cessat Falcidia, cessat & Trebellianica, coniun
ge cũ noua & sic determinabit̃ illa: & sic prout cessat in Falcidia,
sic in Trebellianica. Ad aliã rõnem, ꝙ non vr̃ eadẽ rõ, vt dicit Io.
And. qa licèt in relictis particularib. nõ detrahat̃ de relicto pio,
Falcidia tñ detrahitur de alio, qđ est in hereditate: sed in fidei-
commisso vl'i si non detrahitur, tunc frustra esset hæres. Sed ipse
dicit ꝯ tex. in corpor. vnde sumit̃ auth. si l'r. vbi loquitur, qñ tota
substantia est exhausta, nec est in vanum hæres: quia text. in Au-
then. de hæred. & Falcid. §. si vero expressim. dicit, quòd habet
meritum quo ad Deum, quia exercuit pium actum. ¶Secunda
quæstio

ADDITIONES.

a Pom. ¶Vltimo. Et vide Bal. in auth. sed cũ testator. C. ad l. falci. & Io. hic. Mod. in auth. si mulier. C. ad l. falcid.

b ¶Ad pias causas. Adde an in relictis ad pias causas cesset Trebellianica, Bal. cons. 6. & 88. 3. lib. & consi. 69. 3. lib, Bar. consi. 6. & 55. Ang. consi. 59. Pau. de Cast. consi. 133. & 225. & 250. & 207. Abb. consi. 59. 1. lib. & 2. lib. consi. 31. Rom. consi. 206. & consi. 185. & 277. & 337. Old. consi. 247.

IO. FR. RV. ¶Adde, quod opi. Bar. est communiter approbata, vt hic no. Alç. & Ias.

* Claud. Seyssel. Vel melius. Ista non est vera, vt per Alex. in l. ita tamen. §. qui ex Trebelliano. infra eod.

a qō a est,† an testator possit prohibere Trebellianicā De isto iure
7 est certum, ꝙ non, supra ad leg. Falcid. l. Titia. & s. l. j. §. inde Nerati⁹. Glo. tenet, ꝙ prout prohibere pōt Falcidiam, ita Trebellianicam potest prohibere. ita tenet gl. in corpo. de hæred. & Fal. vnde sumitur auth. sed cum testator. Idem tenet gl. Insti. eo. §. sed quia. idem tenet Azo in sum. auth. Contrarium tenet glo. in auth. sed cum testator. in secunda glo. idem tenet gl. in l si vt allegas. C. ad leg. Fal. Odof. Ia. de Are. & Cy. tenent, quòd possit hodie Trebellianica prohiberi, vt refert Cy. in authen. sed cum testator. iac. de bel. in ciuitate ista disputauit contrarium, & illam disputationem ponit in corpo. de hære. & Falcidia, vnde sumitur auth. sed cum testator. Et summa rōnū suarum est, qa non mutatur, quare stare prohibetur. Secundo, quia grauatur in vno hæres à fideicōmissa rio vl'i, qa potest cogi, ergo in alio releuatur. Bī dico, ꝙ est casus huius §. & illud: qd̄ nō mutat, quare stare prohibetur verū est per hoīem. sed per legem antiq̄ pōt vna prohibitio ad aliā extendi ¶ Quero
8 † an b p nō cōfectionem inuentarij hæres perdat Trebellianicā,
b sicut perdit Falcidiam. Et hanc qōnē tetigit. Roffre. in libellis suis super hoc tit. ia. de Are. tetigit, in l. cum tale. §. j. de cond. & dē. vbi dicit tex. ꝙ tenetur hr̄s reddere rationē, ergo facere inuentariū: dicit iac. de Are. ꝙ est caput rōnū. Cy. tangit in auth. sed cum testator. finaliter inclinat, ꝙ pp nō ꝯfectionem inuentarij nō pdat Trebellianicā. Et istud determinando dicit Iac. de Bel. disputando, & ponit in corpo. de hære. & Fal. vnde sumit auth. sed cum testator. Et est rō, quia qd non mutatur, quare stare prohibetur, & à lege
9 non reperitur mutatū. Rn̄deo ad istā legē: † qa ex idētitate rationis non inducitur correctio legū, vt gl. C. de sac. san. ec. auth. quas actiones. l. tā is. §. j. de dona. cau. mor. & s. sol. mat. l. si vero. §. de viro. intelligendo, prout intellexi: & tex. in l. pcipimus. in fi. C. de ap. dicit, ꝙ non corrigitur, nisi quatenus expresse caueatur. Ad hāc legem rn̄deo, ꝙ nihil facit, qa tex. dicit hoc idem dici pōt in testamentis in qb. lex falcidia cessat. Qñ igitur cessat falcidia ipsius testamēti vigore ī illis cessat Trebellianica. Sed si cessat falcidia pp aliud. s. pp defectū hr̄dis, vt pp nō ꝯfectionem inuentarij, tunc nō ppea Trebellianica cessat, quia nulla lex dicit. Dices tu immo colligo ex eo quod dicit tex. qa dicere hr̄dē suspectum venit extrinsec⁹, nō ex testō, & sicvndecūq; veniat siue ex testō, siue ex hēt locum hæc regula: sed nō placet, quia licet s. posuerit, qñ cessat nō ex testō, tamen hic ponitur regula, quando ex ipso testamento, & ista videtur mihi multum æqua, quam tene menti.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Secunda quæstio. Et vide quod not. Mod. in auth. similiter. C. ad leg. falci.
¶ Secunda quæstio est, an testator possit prohibere Trebellianicam. adde Paul. de Cast. cōs. 109. Ro. consi. 75. & 226. & dñ Ale. videt sequi Cy. reiecto Bal. ꝙ filijs de restituendo grauatis non possit ꝓhiberi Trebellianica, dic, ꝙ opinio. Bal. sequitur Ro. consi. 206.
b ¶ Quæro, an. Adde, an hæres per non confectionem inuentarij perdat Trebellianicam, Bar. cons. 2. Pau. de Cast. cons. 164. & cons. 209. Io. de Ana. consi. 66. Old. cons. 133. Bal. consi. 97. 2. lib.
Io. FR. RV. ¶ Adde, ꝙ in ista quæstione sunt opiniones hincinde, vt hic per Alex. & Ias. q sequuntur Bar.

1 *Testator si grauat hæredē restituere hæreditatem sub conditione, an fideicommissum vniuersale contribui debeat cum legatis, & de omnib. Falcidia detrahi, an vero legata præstantur integra, & de fideicommisso detrahatur Trebellianica.*
2 *Contributio fideicommissi vniuersalis, & legatorum quando fit, quarta quæ detrahitur, quando dicatur Falcidia, & quando Trebellianica.*

§. Idem Pomponius. Etiā si hr̄s sit rogatus restituere, deductis legatis, fit ꝯtributio legatorum, & fideicommissi vl'is. h. d. Op. de l. cum hr̄s. deductis. j. e. Gl. nō soluit, dic, ꝙ ibi erant legata inualida. ¶ Quæro: qd important hoc casu hæc verba: deductis legatis: Rn̄. nō vt legata deant maiora, sed vt hr̄s posit ea ante pstare, q̄ hæreditatē restituat. Quæro, quantū æstimabit fideicommissum vl'e? Rn̄.
1 patet ex dictis præcedentib. legib. Quæro, † qd si testator grauauit hr̄dē de restituēdo hr̄ditatē sub ꝯdōne, si decesserit sine liberis, vel sub alia ꝯdōne, an dēt ꝯtribui fideicōmissum vl'e cum legatis, & de oīb. falcidia dēt detrahi, an legata pstantur integra, & de fideicōmisso vl'i detrahatur falcidia, seu Trebellianica? Puto, ꝙ legata debent solui integra, si vires hæreditatis patiunt, de eo, qd̄ superest, detrahit Trebellianica. Pro hoc iduco textū s. ad legem falci. l. pe. §. j. hoc vr̄ fuisse de mente testatoris, qui legata reliquit pstanda incontinenti: fideicōmissum vero vl'e reliquit in ꝯditionis euentū. Hoc ēt ꝯsuetudo obseruat. Sed si esset fideicōmissum vl'e relictum partim purè, partim sub conditione, tunc fieret ꝯtributio: casus est j. e. l. ita tn̄. §. hæres ex asse. & ibi dicam. Lex ergo qui quadraginta. & l. Marcellus. loquunt, qñ fideicommissum vl'e, & legata sunt purè relicta, vel fideicōmissum vl'e est relictum pro parte, purè, & ꝑ parte sub ꝯdōne. d. §. hæres ex asse.
2 & hæc sunt tenenda mēti, qa quotidiana. ¶ † Quæro, qñ fit contributio fideicōmissi vl'is, & legatorū, vtrū quarta, quæ detrahit dicat falcidia, vl' Trebellianica: qd̄ est necesse scire pp ea, quæ dixi suprà de non ꝯfectione inuentarij, pp qd perditur falcidia, & non Trebellianica? Rn̄. sicut dr̄ in l. Gallus. §. ille casus. s. de lib.

& posth. ꝙ sicut cōiungunt duo capita legis Velleiæ, ita coniunguntur duæ leges, s. lex falcidia, & senatusconsultū Trebellianū, & detrahitur vna quarta, quæ partim sapit naturam Trebellianicæ, partim falcidiæ. Simile dixi in instituto ex re certa, in l. ex facto. s. de hæred. insti. Hoc etiam apparet ex legib. precedentibus, propter coactionem heres perdit totā quartā, & sic respectu fideicommissarij tota dr̄ Trebellianica, & in oībus, quæ agentur cum fideicōmissario, appellabitur Trebellianica: in omnib⁹, quę agentur cum legatarijs singularibus, appellabitur falcidia.

1 *Alienatio rei, quæ subiacet restitutioni, an valeat.*
2 *Alienata res imputatur in quartam.*
3 *Trebellianica an in vna re poterit deduci remissiue.*
4 *Fideicommissarius vendicare potest alienata.*

a §. Res, quæ. a Op j. eo. l. cū hæreditas, & l. ita tn̄. §. actiones. sol. ibi alienauit ex necessitate, & soluit creditorib⁹: vñ pretiū ñ fuit ꝯuersū in eius vtilitatē, hic sic. Op. ad pdicta j. eo. l. mulier. §. sed. n. & s. de peti. hær. l. diu⁹. Sol. fateor, ꝙ ibi alienat ex necessitate incumbente ex parte rei, quæ seruari nō poterat, vel non expediebat: tn̄ quia pretium conuertitur in vtilitatē hr̄dis, computat in quartā, d. §. sed. n. ¶ Opp. C. cōia de leg. auth. res, quæ. Sol. Fateor, ꝙ ibi pōt fieri alienatio in certis casib⁹, tn̄ si ꝯuertitur in vtilitatē suā, ꝯputabitur in quartā, vt ibi patet. ¶ Ex pdictis ergo dicit Dy. Aut alienauit hæres rogatus de restituendo voluntariè, & tunc cōputabitur sibi in quartā, vt hic, aut necessariò, & tūc aut pretiū nō ꝯuertitur in suā vtilitatē, & non ꝯputatur in quartā, vt j. eo. cū hæreditas. & l. ita tn̄. §. actiones. Aut ꝯuertitur in sui vtilitatē, & ꝯputat in quartā, vt legi. s. alle. ¶ Quero, b an
b
1 † alienatio rei, quæ subiacet restitutioni, valeat? In hoc sunt opi. quidā dicunt, ꝙ non valet aliquo tpe. & ita intelligunt hic, ꝙ de facto tm̄ tenet: q omni. non est bona, l. seruo legato. §. j. s. de leg. j. & ibi dixi. Alij dicunt, ꝙ de iure antiquo indistinctè valebat, vt hic: sed hodie est immutatū per iura Codicis, qa si subiacet restitutioni purè, non valet alienatio: si sub ꝯdōne, sic, vt C. cōmu. de leg. l. fi. §. sed qa, & in hoc dicūt bene: p iura vero Authenticorū est immutatū, ꝙēt in cōditionalib. nō valeat alienatio, vt in auth. res, q̄. ita dicit hæc gl. Circa hoc sunt gl. contrariæ, quas dixi in l. seruo legato. §. j. s. de leg. j. & ibi tenui, ꝙ in hoc nihil sit immutatū per iura authenticorū, & ꝙ pendente cōdōne alienatio valeat, & teneat; dic. vt ibi. Alij dicunt, ꝙ alienatio valet vsque ad quartā, vt hic, & tangitur per gl. in l. fi. §. sed qa. C. cōmu. de leg. Ad qd̄ viden
2 dū an sit verū, † qro, vtrū alienata ꝯputent in quartā hæredi? Et licèt tex. hic simpl'r videat dicere, ꝙ sic, tn̄ quidā intelligunt hic, ꝙ imputatur hr̄di, s. fideicōmissario volente, non aliter. Et ita dr̄ in gl. d. l. fi. §. sed qa. & per Inn. de testa. c. Ray. in gl. sup ver. in residuo. Dico, ꝙ fideicōmissario volēte nō est dubiū ꝙ imputat in quartā, vt hic. Facit, ꝙ pretiū, & fructus ꝯputant in quartā, vt s. ad leg. Fal. l. Paul⁹. & l. qd̄ de bonis. §. fructus. Sed fideicōmissario inuito an in quartā ꝯputet, hic tex. facit, ꝙ simpl'r loqt, quod placet, si hr̄s malitiosè nō alienauit. Nam in qua re dēt deduci quarta, erit in arbitrio iudicis, l. nō amplius. §. fi. cū l. seq. s. de leg. j. sed est ęquū, ꝙ iudex arbitret, ꝙ in re malitiosè alienata ꝯputetur quarta, ne vexet, si ab eo, cui alienauit, euinceret, arg. l. fi. * §. fi. d. leg. 2. eo. modo qñq; est arbitriū iudicis, vt in vna re tm̄ detrahat Falcidia, quā hr̄s elegerit, puta, si res esset filio in vita in peculio assignata p patrē, vt C. fam. erc. l. filiū, quē habētem. fm vnā lect. qd̄
3 examinaui plenissimè ī l. in quartā. s. ad le. Fal. ¶ Quæro, † vtrū c
c quarta posset deduci in vna re? Dic, vt dixi ī d. l. ī quartā. ¶ Quæ-
4 ro, † quomodo d poterit res alienata vēdicari à fideicommissa-
d rio, cum non habeat ius ante restitutionem, & restituere nō potest alienata? Glo. quòd est specialc hoc casu, ꝙ vendicat absque restitutione. idem no. in l. pe. in fi. C eo.

ADDITIONES.

a Poma. ¶ Res, quæ. Pro declaratione vide Ro. consi. 73. & quid si heres vendidit res subiectas restitutioni, adueniēte casu restitutionis, an debeat res æstimari, secundum qd̄ valebat, an vero quod vendidit, quia hæres, vide Oldr. consil. 107. Et vide Io. de Imo. in cons. 18. & vide Lud. Rom. in consi. 18. incip. visa facti narratione.
b ¶ Quæro. Adde, an valeat alienatio rei prohibitæ alienari. Pau. de Cast. consi. 16. & in quantū Alex. tangit, an prohibitus alienare pro soluenda cōdemnatione maleficij, pro quo est incarceratus, adde, ꝙ Bald. cons. 186. 2. lib. tenuit, ꝙ non. & in illo consilio ponit, quid si testator permittat alienare pro necessitatibus, q̄ dicat necessitas, & an si prima alienauit, qā non suberat necessitas, an possit secunda vice alienare subsistente causa.
* Claud. Seyssel. Aret. l. fi. Istam opin. sequitur Aret. cons. 18. in vltimo dub.
c Barb. ¶ Quæro, vtrum. Etiam vide alias fallentias per Bald. in l. iubemus. C. eo.
d ¶ Quæro quomodo. Adde, vt per Pau. de Cast. cons. 65. in fi. j. col.

1 *Testator si diuisit quasi totum patrimonium inter filios, & in illis rebus illos instituit, quando prædicta veniant in fideicommissum.*
2 *Legata non veniunt in substitutionem vulgarem.*
3 *Prælegata veniunt in substitutionem pupillarem. Item in exemplari.*
4 *Donatio, quæ morte confirmatur, non venit in fideicommissum.*
5 *Conditionis implendæ datum tā an veniat in fideicommissum, remissiue.*
6 *Pupillari ex substitutione quod capitur, an veniat in fideicommissum.*
7 *Quod venit ad aliquem iure accrescendi, venit in fideicommissum.*
8 *Ex vulgari substitutione quod deuenit ad aliquem, quando veniet in fideicommissum.*
9 *Compendiosa ex substitutione quod venit, in fideicommissum an veniat.*

10 *Testat*

10 *Testator, qui dixit, si quis eorum decesserit sine liberis, deueniat de vno ad alium, videtur primo legasse, postea rogasse.*
11 *Testator quando dixit, residuum bonorum meorum à dictis iudicijs, & legatis deueniat in talem, videtur grauare tantum de portione hæreditaria.*
12 *Prælegata an veniant, quando testator dixit, si decesserit sine liberis, bona mea deueniant in talem.*

§. Quidam. Si aliqs primo legat, postea rogat, legata veniunt in fideicōmissum, si hr̄ditatis nō est facta mentio. h. d. Op. ꝙ oīa veniāt in fideicommissum, l. cū virū. C. de fideicō. Sol. Ibi verba fideicōmissi fuerūt generalia, s. quicqd puenit, &c. iō nulla adhibeē distīctio: hic fuerūt indefinita, & sim
a pl'r ꝑlata, s. portionē suā. ¶ Op. s̄. ad le. Falc. a l. Titia. Sol. Ibi primo rogauit, postea ꝑlegauit, iō veniūt ī fideicōmissū, hic eꝯ̄, quo casu hēt locū distinctio hui⁹ §. vide gl. q̄ ponit hāc distinctionē, & signa. Et ī gl. ibi, l. Titia. dic, nisi fuerit vsus verbis gn̄alib⁹, vt in fi. gl. In gl. sup verb. hr̄ditariā. ibi hr̄ditatis portionē, dic hoc dēt vaca-
1 re, fm Dynū. Quæro, † qd si testōr quasi totū patrimoniū diuisit int' filios ī testō, & eos hr̄des īstituit equalib. portionib⁹, vl' ī illis reb⁹, qd idē īportat, l. ex facto ꝑponebat. ꝺ her. insti. an illa ꝑlegata veniāt in fideicōmissū? vr̄, ꝙ sic, qa tex. hic loqē, qn̄ fuerūt instituti ex disparib. partib. In ꝯ̄riū facit gl. q̄ dicit idē, si ex parib. Dico ꝙ si pr̄ ꝑlegādo diuisit patrimoniū iter filios æqual'r, ita ꝙ modic⁹ excess⁹ ē, & eos æqual'r instituit, ꝙ portio, q̄ vn⁹ frater hēt iure ꝑlegati, succedit ī locū portiōis, q̄ hret iure hr̄ditario, ī bonis alteri fratri assignatis, & iō totū vr̄ hr̄e iure hr̄ditario: casus ē in l. qd ergo. s̄. de leg. j. & qd̄ ibi no. in vlt. gl. facit quod dico in l. q Romæ. §. duo fratres. in vlt. qō. j̄. de ver. obl. Nec ob. hic §. q̄a loquiē, qn̄ fuerunt instituti in disparib. partibus, vn̄ non pōt dici, ꝙ vna portio succedat in locū alterius. Non. n. pt̄ in vna dimidia succedere in locū tuæ tertiæ, & iō notabiliter dicit text. ex disparibus, gl. q̄ dicit, idē si ex parib⁹, procederet, qn̄ portiones essent pares, & ꝑlegata essent multū disparia, ita ꝙ portio nō posset succede-
2 re loco portionis, vt dixi, secus si essent paria. ¶ † Quæro, hic dr̄, ꝙ legata veniāt in fideicōmissum, an veniāt ī substitutiōe vulgari? Casus est, ꝙ nō, in l. Sextā, aliàs Sextiliā. s̄. de le. 3. & l. miles pro
3 parte. s̄. de leg. 2. ¶ † Quæro, an ꝑlegata b veniāt in substitutiōe pu-
b pillari? Dico, ꝙ sic, l. cum pr̄. in prin. s̄. ad leg. Falc. & l. sed si plures. §. ad substitutos. de vulg. & pup. Idem intelligo in exemplari sub-
4 stitutione, l. humanitatis. C. de impu. & alijs substi. ¶ † Quæro, qd in donatione, q̄ morte ꝯfirmatur, vt inter virū, & vxorē? Rn̄deo, nō veniunt in fideicommissum fm Dynū in l. sequens qō. s̄. de le.
5 2. & per Cyn. in l. cū virū. C. de fideicō. ¶ † Quæro, quid in eo, qd̄ daturcā ꝯditionis implendæ, an veniat in fideicommissum? Dic, vt l. q hr̄di. §. cū hr̄ditas. versic. sed cum suspecta. de ꝯdit. & dem.
6 ¶ † Quæro, vtrū illud, qd̄ ex substitutione pupillari c capiaē, ve-
c niat in fideicōmissum? De hoc videbitis text. in l. ita tn̄. §. q suspe-
7 ctā. j̄. eo. & ibi dicā. ¶ † Quæro, an illud, qd̄ venit ad aliquē iure accrescēdi, veniat ī fideicōmissum, Rn̄deo, sic, vt s̄. de. acq. hær. l. si totā, & qd̄ ibi no. & j̄. eo. l. Papinianus. qd̄ est verū indubitāter, qn̄ adit coactè, vt ibi. Idē si spōte, qa portio accrescit portioni,
8 nō personę, d. l. si totā. & l. si Titio. §. j. de vsufruc. ¶ † Quæro, vtrū id, qd̄ deuenit ad aliquē ex substōne vulgari, veniat ī fideicōmissum, Rn̄deo, si adit coactè, n̄ est dubiū, l. apud Iulianū. §. j. j̄. e. Sed qn̄ adit spōte, pt̄ dubitari. Et vr̄ distinguēdū, sicut in legatis. s. aut fuit grauat⁹ p verba gn̄alia, aut p simplicia, & tūc aut fuit grauat⁹ ꝺ restituēdo portionē suā, & nō vr̄, ꝙ veniat ī fideicōmissum, qa ius substōnis cohęret ꝑsonæ, nō portioni. l. si ex plurib. j̄. de suis, & legi. Sed verius est, ꝙ totū venit ī fideicōmissum, & totū vr̄ sua portio, sicut si esset institutus ex parte purè, & ex parte sub ꝯdōne, vt s̄. ad leg. Falcid. l. j. §. id, qd̄ ex substitutione. & l. in ratione. §.
9 q̄situ. eo. ti. & de acqui. hęre. l. si tu ex parte. ¶ † Quæro, an id, d qd̄
d deuenit ad aliquē ex substitutione cōpēdiosa, veniat ī fideicōmissum? In hoc est aduertēdū ꝙ qn̄q; per cōpendiosam succeditur directò, ēt post aditā hr̄ditatē, vt fiat à milite, vel fiat à patre filiæ fœminæ, fm statuta huius ciuitatis, q̄ præcipiūt, ꝙ pr̄ possit facere testm̄ filię qūo velit, & tunc cū dicta substitutio locū habeat, ēt post aditā hr̄ditatē, vt dixi, & si qs capit eā tanq̄ portionē alteri⁹, si fuerit rogat⁹ de restituēdo p illa verba, portionē suā, vr̄, ꝙ non veniat ī fideicommissum. arg. l. q fundū. §. q filiū. s̄. ad leg. Falc. secus si fuisset rogatus p verba gn̄alia: sed verius puto, ꝙ indistinctè veniat in fideicōmissum. Nā l. qui fundū. §. filiū. loquiē de substitutione pupillari, p quā succedit pupillo, sed per compēdiosam succedit testatori defuncto, iō dico idē, qd̄ in vulgari ꝑ eaidē leges. Si verò succedit ex cōpendiosa, q̄ valet iure fideicōmissi post aditā hr̄ditatē, l. precib. C. de impube. & ali. subst. tūc illud venit in fideicōmissum, vt j̄. eo. l. hr̄des mei. §. cū ita. Habita tn̄ distinctione, aut primo reliqt, postea grauauit, aut ecōuerso, aut dixit portionem suā aut portionē hr̄ditatis, sicut dictum ē ī
e prællegatis, vt s̄. de leg. 3. l. si Titius. e Quæro, gl. f hic distinguit
f aut primo † legauit, postea rogauit, aut ecōuerso, qd si de ordine
10 nō apparet, vt quia dixit testator, si qs eorū decesserit sine liberis, bona deueniāt de vno ad aliū: in quib. verbis simul, & semel cuilibet relinqē, & qlibet grauaē, an primo, vr̄ rogasse, an primò legasse? Rn̄deo, primo vr̄ legasse, vt j̄. eo. l. Scęuola. in fi. qd dic, vt
11 ibi dicā. ¶ Quæro qd̄ si testator dixit, residuum bonorū meorū à dictis iudicijs, & legatis deueniat in talē. Rn̄. manifestus est sensus ꝙ solum de portione hr̄ditaria grauauit, nō de eo, qd̄ capit alio
12 iudicio. ¶ † Quæro, qd si dixerit, si decesserit sine liberis bona mea deueniāt in talē? Rn̄. Aut dixit oīa bona, tūc idē, ac si dixisset qcqd ad eum peruenerit, l. cū virū. C. de fideicō. coniuncta l. Iulianus. in prin. s̄. de leg. 3. Si vero dixit bona mea, nec vsus est signo vl'i, tunc puto idem, ac si dixisset portionem vt hic: & ideo adhibenda est distinctio, quæ præcedit. facit j̄. eo. l. si legatum. §. j.

ADDITIONES.

a Pom. ¶ Oppo. suprà ad leg. Fal. Et vide plane bal. qui notabilia verba dicit in l. cum virum C. de fideicommiss.
b ¶ An prælegata. adde Old. consi. 7.
c ¶ Pupillari. adde bal. cons. 93. & 207. 2. lib. & cons. 74. 3. lib. & cons. 462. lib. 4.
d Bar. ¶ Quęro, an id. An autem veniant prælegata quando hęreditas aufertur ab indigno, vide tex. sing. in l. cum, qui, §. pro parte. ff. de his, quibus vt indig. secundum Bal. in l. cū virum, quod est no. dignum.
e ¶ L. si Titius. adde aduertendum, dum alex. dicit: quòd bar. in l. Scæuola, dicit contrariū eius, quod dicit, non est verum, immo bar. in vlti. verb. respondet ad §. quindecim, & ita intelligit, & alle. Rom. idem seq. cons. 18.
f Barb. ¶ Quæro, gl. Quid autem si ignoratur an primo legauerit, vel postea. quia testes non recordantur de ordine cognitionis, cui incumbit onus probandi? Vide bal. in l. cum virum, preallег.

§. Si is qui. Si hr̄ditas delicto hr̄dis sit publicata, fideicommissum debeē à fisco. h. d. Hic sunt videnda duo. Primo vtrum, ex apertura tabularū qs priueē hr̄ditate: qd̄ dic, vt l. 3. §. non tm̄, & l. necessarios. §. j. s̄. ad Silla. Scđo gl. tractat hic mām aliam. s. ꝙ vtrūq; dēat distingui. s. an dicatur occisus à familia, vel ab extraneo, clam, vel palam: quod planè no. C. de his, quib. vt indi. l. cum fratrem. & l. 3. §. non tantum. s̄. ad Sylla.

LEX IIII.

1 *Libelli forma quando fideicommissarius petit hæredem institutum cogi adire, & restituere.*
2 *Iudex cū allegatur suspectus iure ciuili, causæ nō īseruītur, iure canonico secus.*
3 *Processus factus a iudice recusato est ipso iure nullus.*
4 *Nolle adire hæreditatem non est repudiare.*
5 *Suspectam hæreditatem dicens non perdit debita iure naturæ.*
Filius potest institui sub conditione potestatiua.
6 *Adire quis cogitur officio iudicis.*
7 *Socijs si ex duobus alter inuito socio vadit ad mercandum, suscipiens in se periculum, & si lucratur, non communicat cum socio lucrum.*

Quia poterat. Supra in l. j. ī prin. & §. j. vsque ad §. si hæres. tractauit de remediis trāsferēdarū actionū, & de exceptione, q̄ daē hr̄di, & de ea, q̄ datur ꝯ̄ hr̄dem, & sic de tribus in §. si hr̄s. tractauit de quarto remedio. s. de deductione quartæ Trebellianicæ: hic tractat ꝺ quinto. s. de remedio coactionis. Hæres pt̄ cogi adire, & restituere, nec ē q̄rēda cā, qua
1 re adir̄ recuset. h. d. ¶ No. † ex prin. formā libelli, qn̄ fideicōmissarius petit hr̄dē institutū cogi adire, & restituere: dēt. n. dicere se velle suo periculo hr̄ditatē adire, & restitui sibi, & petere hr̄dē à iudice ad hoc cogi. ¶ Op. ꝙ vani timoris nulla fit æstimatio, seu executio. l. hæc aūt satisdatio. s̄. ti. j. de re. iu. l. vani. Gl. non soluit. Dic, ꝙ hic qs neminē grauat, sed se exonerat, iō est ꝑ rōne volūtas. Ita Dy. hic, & de noui ope. nun. l. j. in prin. in illa qōne gl. an in nuntiatione sit inserenda cā. ¶ O p. hic dr̄, ꝙ sine onere trāsit hęreditas: ꝯ̄, immo semp cū onere, vt s̄. de le. j. licet. Sol. hic fuit expressè actū, ꝙ trāsiret sine onere: vel melius. hic non loquitur de oneribus hr̄ditariis, sed de molestia, quā ille, q adit coactè, & resti-
2 tuit, euitat. ¶ Gl. hic inducit in arg. † an qn̄ qs dicit iudicē suspectū, sit inserēda cā? Et oēs nr̄æ gl. & doc. iuris ciuilis dn̄t, ꝙ nō, & illud ꝯsului in quadā ciuitate imperij. Canonistę ꝯ̄, ex̄ de off. delega. c. suspicionis. & de app. c. cū spāli. vn̄ ī terris imperij teneē opi. istius gl. ¶ Sed qro. † qd si recusatus vt suspectus non obstante
3 recusatione ꝑcedit, an processus sit nullus, a an veniat annullan-
a dus? Inn. ind. c. cū spāli. dicit, nō memini me legisse, ꝙ processus sit nullus, sed dēt annullari. Host. tenet ꝯ̄riū. Ioā. And. recitat op. simpl'r. Ego de facto dixi, ꝙ memini me legisse, ꝙ ꝑcessus ē ipso iure nullus, qa recusatione proposita, ipso iure est exēptus ab eo & eius iurisdictione: iō ꝑcessus b est ipso iure nullus. l. j. C. si quacunque pdi. po. Etsi dicas, ibi est spāle, fateor, ꝙ in hoc est spāle, ꝙ ordinarius recusatur de iure ciuili, sed nō in eo, qd̄ dr̄, ꝙ pro-
4 cessus est ipso iure nullus. ¶ † Quæro, vtrū nolle adire c sit repu-
c diare hr̄ditatē? Hic tex. vr̄, ꝙ sic, ꝯ̄rium tenet gl. in l q se patris. C. vnde

ADDITIONES.

a ¶ Nullus. Adde vltra alex. an processus iudicis recusati sit nullus. B ar. cōsi. 105. Bal. cōs. 428. 3. lib. Pau. de Cast. cons. 22. & inquantum Alex. dicit, ꝙ Ro. nihil decidit, quia q. pendebat de facto, tu vide decisionē, & latius in hac opi. p ipsū Roma. cons. 220. Et de causis recusationis vide Oldr. cons. 400. adde, ꝙ cōtra Bar. in h oc tenet Lanfran. sequēdo Inno. in c. quoniam contra. de probatio. de quo etiam per Ang. de Arc. in rub. j̄. de app.
b Barb. ¶ Ideo processus. Et vide Bal. in d. l. j.
c Barb. ¶ Nolle adire. Et vide Bal. in d. l. qui se patris.

vnde liberi. Vltram. tenet ꝯ illā gl. ꝑ qb. facit hæc lex. Sed rñdeo, licèt hic dicat, ꝙ ille, q dicit se nolle adire, possit cogi, nō tñ per hoc sequit, ꝙ sit repudiatio. Qđ patet, qa añ coactiōē pt penitere, & adire, l. ita tñ. §. si patronus. ȷ̃. e. Hoc tñ examina, vt dixi in l.
5 si qs suus. de iure delib. ¶ † Quæro, an ille, q dicit hrditatē suspe-
a ctā, pdat debitū iure naturæ: Iac. de Are. dicit, ꝙ nō, qa in debito iure naturæ hoc nō reperit, nec est eadē rō, arg. eius, qđ no. ī l. si qs legatū. in fi. ȷ̃. de fals. Facit C. de fideicō. auth. hoc amplius. qđ dictū intelligo, si post repudiationē eū pœnituit: qd pt, fm l. fi. C. de repu. hrđ. aliàs secus. Nā quartā ita demū hēt, si vult esse hrs, l. iā dubitari. s̃. de hære. insti. Et hoc apparet ex eo, ꝙ pōt filius instituti sub ꝯdōne ptātiua, & si nō vult adire, nō pt ꝯqueri de testato-
6 re, l. suus quoq;. §. j. & 2. de hær. insti. ¶ † Quæro, quo iure qs cogatur adire? tex. hic innuit, ꝙ officio iudicis, dū dicit, cogat à ptore.
7 Dicā ȷ̃. l. non est cogēdus. vbi gl. ponit. ¶ Inducit ad q. Duo † erāt socij vnius mercantiæ, vnus vult ire Venetias, alter ꝯdicit, & ille dicit, volo ire meo periculo, & sic vadit eo inuito, suo periculo, & multa lucratur, an socius prohibēs dēt habere partē lucri? Et fuit determinatū per hanc legē, ꝙ non, quia suscepit in se periculum, & sic cōmodum debet esse suum. Facit Insti. pro socio. §. illud. & sic fuit antiquitus determinatum, quod tene menti.

ADDITIONES.

a ¶ Quæro, an. Adde inquantum Ale. tangit, an filius, qui repudiat, possit petere legitimam, Bald. consi. 73. j. lib. Ang. consi. 71. Pet. de Anch. consi. 313.

b Claud. Esse suum. Sequitur Roman. consi. 475.

LEX V.

Sed & qui magna. Dignitas hæredis grauati, & vtilitas testōris defuncti non excusat, quin hæres cogatur adire. h. d.

LEX VI.

1 *Aditio hæreditatis recusari potest per absentem, & sic per nuntium, vel epistolam.*

2 *Petitio contra eum, qui incertus est, an velit adire, vel recusare, qualiter formetur.*

3 *Decretum coactionis, scilicet ꝙ quis cogatur adire, & restituere, interponitur inter absentes: quia summariè proceditur.*

a 1 **Recusare.** a Ab absente pt recusari aditio, & in absentē pt interponi decretū coactionis. h. d. ¶ † No. ꝙ hrditatis aditio potest recusari ꝑ absentē, s. ꝑ nunciū, vel ꝑ epl'am. ¶ Scdo no. ꝙ non solū qñ certū est, ꝙ quis recusat aditionē, sed ēt qñ ē incertū, pt peti, ꝙ cogat adire, & restituere. ¶ Tertio no. ꝙ istud decretū coactionis interponit inter absentes. Ad primū op. s̃. de acq. hær. l. ꝑ procuratorē. aliàs Paulus. Rñdeo, adire non possum ꝑ ꝓcuratorē, vt ibi: sed repudiare sic, vt hic: q̃ nō placet, cū vtrunq; sola volūtate pficiat. Præterea tex. in l. 2. de offi. ꝓcur. Cæsaris. dicit, ꝙ eā ptātem, quā hēt in adeūdo, hēt in recusando. Dic ergo, ꝙ recusatio non est repudiatio, vt dixi in l. qa poterat. Vel dic, ꝙ ꝑ ꝓcuratorē declarat repudiatio hrditatis, nō aūt repudiat. Ad fm, qñ est incerta volūtas, vr̄, ꝙ nō dēt cogi adire, & restituere, qa si hrs vellet adire, esset iniquū, ꝙ priuaret quarta.
2 Rñdeo, puto, ꝙ † hoc casu deberet formari petitio sic, ꝙ talis veniat ad dicēdū, si vult adire hrditates, vel nō: & ꝙ ad hoc statuat sibi tps, intra qđ si recusauerit, tūc cogat adire. Primū ꝓbat ꝑ ea, q̃ dixi in l. si qs instituat. s̃. de hære. inst. fm ꝓbat hic, & s̃. eo. l. quia
3 poterat. ¶ Ad tertiū op. † & vr̄, ꝙ aduersus absentē non possit interponi tale decretū, l. fi. §. illud. C. de tēpo. appel. & l. de vnoquoque. ȷ̃. de re iu. Sol. glo. ꝙ hic nō ꝓcedit ordinariè, sed summariè. Facit qđ no. in l. nec ꝗcquā. §. vbi decretū. s̃. de offi. ꝓconf. & leg. de regul. iu. l. oīa ꝗcunq;. Ad qđ vide no. C. si vt se ab hær. abst. auth. si oēs. ¶ Quæro, dr̄ hic in fi. ad qđ psentia eorū nō est necessaria. qd est hoc dictū? Gl. dicit, ad qđ. s. vt certiorent qđ placet, si interponet decretū ꝑ eū modū, quē dixi s̃. formādo petitionē. Alij, vt Iac. de Are. dicūt, ad qđ. s. decretū interponēdū, & trāsferendum actiones, vt C. eo. l. pe. §. fi. Istud dictū est verū, qñ iā esset hrditas adita ꝑ hrdē, vt ibi, sed hrditate nō adita nō pñt transferri actiones in fideicōmissariū ꝑ decretū, l. ille, à quo. §. si detestō. ȷ̃. eo. Intelligo ergo, ad qđ, s. ad decretū coactionis interponendū, quia hrde ꝯtumaciter absente iudex interponet decretū. Sed si dices, qd operet istud decretū? Rñ. multū, quia licèt hrs decederet hæreditate non adita, fideicōmissum non extinguitur, C. eo. l. non iustam. Facit quod not. per Cyn. in l. eam, quam. C. de fideicom.

ADDITIO.

a Pom. ¶ Recusare. Et vide tex. in l. si cum seruum. §. fi. & ibi Ange. ȷ̃. de fidei. lib. & in l. cum vero. §. subuentum. eo. tit.

§. Meminisse. Succedens ab intestato, & sui coguntur adire, & restituere. h. d. Op. quòd in hærede suo non sit necessaria coactio, vt ȷ̃. eo. l. ita tamen. §. si pater. So. vt ibi videbitis.

1 *Fiscus, ad quem vadit hæreditas, an teneatur mortem defuncti vendicare.*

§. Si fisco. Fiscus, ciuitas, & collegiū cogunt hrditatē adire, & restituere. h. d. ¶ Quæro, an iste §. ꝓut loquitur de bonis, q̃ deuoluunt in fiscū, loquat post aditā hrditatem ab hrde, vel ante? Gl. ponit duas opi. s. ꝙ pt loq in hrditate adita, vl' in hrditate nō adita, qd dic, vt l. si sequēs gradus, s̃. ad Syl. ꝙ tñ reqrat aditio, facit ȷ̃. đ iure fisci. l. eius, q delatorē. §. fi. ¶ Quæro,
1 † an fiscus, ad quē vadit hrditas, teneatur mortē defuncti vindicare? Gl. ꝙ non. qđ tene menti. Facit, ꝙ ille ad quē vadit hereditas alicuius in pœnā illius non teneatur ad illa, ad quæ tenebatur ille primus, à quo aufertur. quod modo non examino.

1 *Substitutio in eum, qui est per fideicommissum grauatus, intelligitur directa.*

2 *Substitutio vulgariter, & pupillariter, & per fideicommissum valet, & est in electione substituti, per quem succedat.*

3 *Clausula, si filius suus decesserit sine liberis talem sibi instituit, & substituit, quid operetur.*

a 1 **§. Titius.** a Verbū, † substituo, intelli'r directo in eo, qui etiā est ꝑ fideicōmissum grauatus. h. d. No. qđ dixi in summario. Itē no. ꝙ qñ qs ē substitutus directò, & ꝑ fideicōmissum, ē in electiōe sua, quā viā eligat, & ꝑ † hoc cū in testamētis
2 sæpe scribunt hæc verba, substituēs talē vulgariter, pupillariter, & per fideicōmissum, apparet, ꝙ valet, & est in electione substituti. Ad idē l. si qs seruo. de manu. testa. & Gui. ponit. C. de impube.
3 in l. pcib. & ego dixi in mā substitutionis cōpendiosæ. ¶ Item per hunc §. dixi in qō. de facto, dixit testator, ꝙ si filius suus decesserit sine liberis, talem sibi instituit, & substituit, qđ dēt intelligi, instituit, directò, substituit ꝑ fideicōmissum, vt sic aliqd operent hæc verba: sic hoc verbū, substituit, qđ est cōe, intelligitur de directa propter fideicōmissariam, quæ sequitur. Facit, quia verbum, substituo, aptum est ad directam, vt suprà, de hære. insti. per totum.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Titius. Et no. illud quotidianum, vulgariter, & pupillariter, & per fideicommissum. vide hic Bal. & Ang. in quantum probauit, quod electio est hæredis, seu substituti, quia idem voluit in l. si quis seruo. infrà. de man. test. & idem voluit ibi Ang. qui dicit, ꝙ iste tex. est melior de iure secundum Io. de imo. hic intelligit, quando est extraneus substitutus, vt hic per eū, nō autem vbi esset coniunctus testatori, & posset adire. Simile ꝙ voluit Bar. in l. j. in 2. quæstio. suprà, de iure codi. vbi dicit, & soluitur disiuncta, & erit electio hæredis, sed non facit ad casum istum, quia nos loquimur in substituto. Ego consulo tunc, quod habeat locum fideicommissum, quando ipse substituit filias adinuicem vulgariter, & pupillariter, & per fideicommissum.

1 *Citatus ad locum non tutum non tenetur ire.*

2 *Citatio ad locum manifestè non tutum est ipso iure nulla.*

3 *Excipiens de loco non tuto tenetur causam inserere.*

4 *Citatus potest excipere de aere malo, & corrupto in loco citationis.*

§. Si quis alio. Eo loco, & eo tpe dēt hereditas restitui, si fieri pōt, quo testator iussit, aliàs poterit alio loco, vel tpe restitui, si fuerit dies certa, sed añ diē certā restitutione facta ꝑ Trebellianum, actiones nō transeūt. h. d. vsq; ad l. apud Iulianū. legā tñ ꝑ partes. ¶ Op de hoc, ꝙ cogit ire ad locum: ȷ̃. l. ꝓx. dr̄ ꝯriū. Sol. ire cogit, si cōmodè pt, vt hic: al's secus, vt ȷ̃. l. ꝓxi. tūc n. coget hic adire, & restituere, nec coget ad locum accedere. Sed tūc op. qa hic facit ei sil'em eū, q iussus est restituere ad diē: & innuit, ꝙ ille, q iussus est ad diē restituere, cogi possit ante diē, qđ est ꝯ l. sed & si añ. ȷ̃. eo. Sol. gl. ꝙ sunt sil'es quo ad q̃dā, vel verius hic loquit de iusso restituere in diē certā, quo casu pt restitutio fieri ante diē: ibi loquimur de die incerta: ista est vera. ꝓbat ȷ̃. eo. l. cogi. §. cū quidā. Op. in l. sed sciendū, dr̄, ꝙ pt fieri restitutio ꝯdōne ñ impleta, ꝯ ī l. ꝓxi. sed & si alio. §. fi. Sol. Hic fit mētio de duplici ꝯdōne, vna si nomē vespilonis portauerit, qđ nomē ē turpe, & ei' interpretationē ponit gl. iō hæc ꝯditio tāq turpis reijcit, l. facta. §. si ī dādo. ȷ̃. eo. hr ergo fideicōmisū ꝑ puro. Scđa ꝯdō fuit, quod iussus fuit, ire Alexandriam. De ista dicamus, ꝙ non fuit apposita ī modū ꝯdōnis, sed cuiusdā iussus, seu modi, cui' defect' ñ impedit, l. Titio. s̃. đ lega. j. Vel fuit ꝯdō ptātiua, q̃ deficit ꝑ casum vnde hr ꝑ pura, vt no. in l. ī testō, la 2. đ ꝯdi. & dē. ¶ In l. de ætate. ȷ̃. eo. gl. super verbo, liceat. dicit, hoc ē argm ꝯ eos, q impetrāt lrās
1 ī loco non tuto. sic s̃. ex qb. cau. maio. l. 4. No. ꝙ citatus † ad locū suspectū ñ tenet ire. Pro hoc ȷ̃. đ legation. l. sciēdū. & ibi dixi. ¶ Sed
2 † qro, si aliqs citat ad locū nō tutū, a vtrū citatio sit ipso iure nulla, aut ē necesse, ꝙ pars exceptionē apponat? Rñdeo, si loc' est manifestè suspect', citatio est ipso iure nulla, casus est ī c. pastoralis. đ
3 re iud. ī Cle. & ibi ꝑ glo. in ver. notorio. ¶ † Quæro, an ille, q exci-
b pit, ꝑ loc', ad quem citatur, nō est tutus: debeat inserere causam? b
4 Rñ. sic: dic ȷ̃. de exce. l. j. ¶ Quæro: † aliquis citatur: vbi est malus & corruptus aer: vtrum possit de hoc excipi? Resp. sic: vt habetur in hac l. sed sciendum. ȷ̃. proxi. versic. sed & salutis: & extra de renūcia. c. ad supplicationem. vt ibi tex. & gl. j.

ADDITIONES.

a ¶ Nō tutū. Adde, an teneatur cōparere, & an citatio sit nulla. Old. pulchre cōs. 42. & mota, quæ concedūtur. qñ ꝑ guerras nō ē tut' accessus ad aliquē locū. vide Ro. cōs. 433. Et an bannit' teneatur cōparere ad locū, vñ fuit bannit'. vide Bal. cōs. 436. 4. lib. & īquātū ē Ale. tangit, an hæres rogat' restituere post mortē pauperib', possit ī vita restituere, vide q̃ posui ī l. post mortē. C. de fideicō. vbi qd abb. qd Pet. đ Anch. qd Ro. senserint cōsulēdo

b Claud. Inserere causam. Vnū nota, ꝙ vbi quis nō audet ꝓpter inimicitias cōparere, iudex debet eū facere associari à familia sua, eius tñ expensis. ita Bald. in l. data opera. nu. 53. vers. si quis ꝓpter inimicitias. C. q accus. nō poss. ꝑ l. fin. C. de erogat. milit. anno. lib. vij. & vide aliquid in materia, per Aretin. in c. veniens. col. xv. de accusat.

LEX IX.

1 *Verba, non puto mihi expedire hæreditatem adire, & similia, prolata post tempus datum ad liberandum, inducunt dispositionem.*

2 *Causa non requiritur in repudiationem.*

3 *Institutus sub conditione: vel ad diem: an possit cogi adire: & restituere ante.*

4 *Item an possit adire sponte: & restituere.*

5 *Institutus pure, & rogatus restituere sub conditione, quando possit adire, & restituere.*

6 *An talis possit adire sponte, & restituere.*

1 **Sed & si alio.** No. † φ hæc verba, non puto mihi expedire hr̄ditatem adire, & sĩ'ia, prolata post tp̄s datū inducūt dispõnem, quasi dicat, ꝑ certo repudio. Facit ĩ. eo. l. oēs. dixi s̄. de le. j. l. serui electione. in prin. & l. gerit. de acq. hę. No.

2 † φ in repudiatione nō reqriť cā, vt s̄. eo. l. qa poterat. ¶Op. ad §. si qs sub ꝯdõne. ĩ. eo. l. apud Iulianū. §. Antistia. Sol. hic loquiť de instituto sub cõdõne, ibi de instituto purè, rogato sub cõditione ¶Op. ad l. sed & si añ. qa ad diē non p̄t qs hr̄s institui, l. hr̄ditas. de hær. insti. Sol. hic de die incerta, ibi de certa, vt ibi no. ¶Pro declaratione gl. q̄ est hic, q̄ro, an institutus sub ꝯdõne, vel ad diē, possit cogi adire, & restituere añ. Scd̄o, vtrū hoc posset facere spõte. Tertiò, vtrū institutus purè, rogatus sub ꝯdõne posset cogi adire, & restituere. Quartò, vtrū hoc posset spõte facere. Circa pri-

3 mū dic, aut est † institutus sub cõdõne impossibili, vel turpi, & hr̄ ꝑ instituto purè, l. sed sciēdū. in fi. s̄. eo. & l. facta. §. si in dāda. ĩ. co. & de ꝯdi. inst. l. j. Aut est ꝯdõ possibilis, & tūc aut ēptatiua, & pōt cogi implere, & adire si p̄t, si non p̄t, remittiť sibi ꝯdõ, l. sed sciēdū, s̄. eo. Si verò est ꝯdõ casualis, tūc interim nō p̄t cogi adire, & restituere, vt hac lege, in fi. De instituto verò ad diē certū dic, si instituiť à pagano, hr̄ ꝑ instituto purè, vt s̄. de hære. insti. l. hr̄ditas. iō añ p̄t cogi adire, & restituere, vt ĩ. eo. l. cogi. §. cū qdã. Si a milite, dic, vt dixi de instituto sub ꝯdõne, vt de test. mili. l. in fraudē. §.

4 miles. & ĩ. ꝓxi. l. sed & si añ. ꝼm vnā opi. gl. ¶Circa ꝼm, † an possit spõte adire, & restituere: dico, φ adire non p̄t, sed p̄t petere bono. poss. ꝼm tabu. l. 2. §. si sub cõdõne. de bo. poss. ꝼm tabu. dixi ĩ l. si quis instituať. de hær. insti. restituere p̄t de facto, nō φ actiones trãseāt ꝑ Trebellianū, nisi ratihabitio subseqať, adueniēte die, vel cõdi-

5 tione, vt d. l. sed & si añ. ¶ † Circa tertiū, s. de instituto purè rogato sub ꝯditione, vtrum possit adire, & restituere: dic, aut est rogatus de restituēdo purè vni ꝑ parte, & alij sub ꝯdõne ꝑ alia parte, & tunc ab eo, cui est rogatus purè, p̄t interim cogi adire, & restituere, l. j. §. sed & quoties. s̄. eo. Aut est rogatus tñ̄ sub ꝯdõne, & tūc p̄t cogi adire, & restituere, nō tñ̄ trãseūt actiones ꝑ trebellianū, vt ĩ. l. apud Iulianum. §. Antistia. Si verò est rogatus restituere ad diē, tūc autē dies certa, aut incerta: primo casu p̄t cogi, & adire, & restituere, l. recusare. in fi. s̄. eo. & l. cogi. §. cū qdã. ĩ. eo. Aut est dies incerta, & tūc aut suspendit fideicõmissum, & idē, qđ in simplici ꝯdõne, l. dies incertus. de cõdi. & dem. & C. de fideicõ. l. post mortē. ꝼm vnā lect. Si verò diē fideicõmissi nō suspēdit, vt qa est appositus dies mortis fideicõmissarij, l. hr̄s meus. de cõdi. & dem. tūc idē. qđ in die certa. d. l. post mortē. ꝼm aliā lect. ¶Circa vltimū

6 † vtrū spõte possit adire, & restituere: dic, aut est rogatus de restituēdo pluribꝰ, & tunc restituēdo vni nō trãsfert actiones, nec sibi ꝯtingit liberatio, nisi in euētu ꝯdõnis ille, cui facta est restitutio, superuiuat & sibi restitutū esse velit, l. cum pr̄. §. à filio. s̄. de le. 2. & l. vxorē. §. Seium. s̄. de leg. 3. Si verò est rogatus de restituendo vni, & tūc aut ē sui iuris, & p̄t interim restituere, & adueniēte ꝯdõne ꝯtingit liberatio, nō tñ̄ interim trãsferunť actiones ꝑ Trebellianū, qa nō ē facta restõ, ꝓut defunctus voluit, l. post mortē. C. de fideic. ꝓbať in hac l. & ita doc. intelligūt, licèt gl. hic, & l. post mortē. al'r sentiat. Aut ille, cui dēt fieri restõ, nō est in sua p̄tãte, & non p̄t statim restitui, l. filiusfamilias. §. diui. el j. s̄. de leg. j. & ibi dixi rationē. Vltimo gl. q̄ est hic, qa distinguit in hac mã, vide, & signa.

LEX XI.

1 *Statutum, quod quis cogatur suscipere arbitramentum, qualiter intelligatur.*

Apud Iulianum. Hr̄s non p̄t cogi adire, nisi oē damnū, qđ timet, sibi sarciať vel a præ-

1 tore remittať. h. d. No. ar. † φ statuta, q̄ dicūt aliquos cogendos ad suscipiendū arbitramētū, debēt intelligi, nisi illi aliqđ incommodū suspectū habeant, vel aliquod damnum timeant: tunc. n. non p̄nt cogi, nisi illud sibi sarciatur, vel à prætore remittatur, vt hic.

1 *Vulgaris tacita vt valeat, requi. itur aditio ex testamento. & nu. 3.*

2 *Existentia sui hæredis, dato cohærede extraneo, nihil operatur.*

3 *Testamentum non potest assumere vires à tacita vulgar..*

1 **§. Idem Iulianus.** † Ad ꝯfirmationē tacitæ vulgaris requiritur aditio ex testõ paterno. h. d. ꝼm gl. Vel dic, φ loqť in pupillari, & ꝼm hoc intendit, φ pp̄ fideicõmissum relictū in secundis tabulis cogiť institutus in testõ paterno adire, vt pupillares tabulæ. & fideicõmissum per ꝯñscõfirmenť. h. d. Op. φ institutus in testõ patris nō possit cogi adire, l. ita tñ̄. §. à patre. ĩ. eo. l. 2. §. interdū. s̄. de vul. & pup. Sol. nō cogiť adire añ mortē pupilli, vt ibi, post sic, vt hic. Op. vnius aditio sufficit ad ꝯfirmandū testm̄ p̄rnū, l. si nemo. de testa. tut. & hic: sed hic pupillus fuit hr̄s patris, ergo nō est necesse, φ alij cogant. Sol. gl. intel-

a lige, φ hic pupillus nō adiuit. Sed tūc op. ᵃ existētia sui hr̄dis ꝯfirmat tabulas pupillares, l. pater. de priui. credi. & i. si filius. de vul. &

2 pup. & l. si pupillus. s̄. de acq. hær. Sol. † no. hic pupillus hēbat cohr̄dē exneū, & sic existentia sui hr̄dis nihil operať. Hoc tenet Dy. φhūc §. ĩ mã substitutionum. & Cy. in mã vulgaris substitutionis, in l. ꝑcib. C. de impub. qđ est verū q̄tū ad ꝓpositū, non simpl'r, vt dixi plenè in l. filius, qui patri. de vul. & pu. Sed tunc op. q. substitutio pupil. nō possit hr̄e locū filio nō existente hr̄de patri, vt Insti. de pup. subst. in prin. Soluunt qdã, φ hic substitutus fuit vulgariter, sed nō pupillariter. qđ gl. nō placet, qa tex. dicit, secūdis tabulis. Præterea si fuisset substitutio vulg. posset adire ex substõne, licèt ex institutione adita nō fuerit: vñ nō esset necesse institutum cogi adire. Dicit ergò gl. φ hīc fuit facta substõ pupil. tñ̄ substituti nō adibūt ex pupillari, nã hr̄ditas pupilli nō est aliqua, cū non adiuerit paternã: sed adibūt substituti ex tacita vulgari ꝯtēta in

3 expressa pupillari. ¶No. ex hac gl. † φ tacita vulgaris requirit, φ testm̄ paternū ꝯfirmeť ꝑ aditionē factã ab alio, q̄ ab ipso substituto: & sic testm̄ nō p̄t incipere assumere vires à tacita vulgari: casus est hic ꝼm hãc gl. & Dy. ꝼm Gu. de Cu. ĩ l. ꝑcib. C. de impu. Cõtrariū tenet Old. ego idē teneo. Pro hoc adduco casums̄ de test. mili. l. neq;. n. §. fi. & l. seq. qđ plenè examino ĩ l. j. s̄. de vulg. & pup. in illa q. de scd̄o effectu tacitæ vulgaris. Ad hãc l. respon. φ loquitur de substitutis pupillariter, & adibunt ex pupillari. Nec p̄t dici, φ pupilli nulla est hr̄ditas sine hr̄ditate paterna. Quid. n. ꝓhibet, φ pupillo nõ obueniāt alia bona, q̄ fuerunt sibi q̄sita ꝑ tutores suos? Et hãc opi. vř tenere gl. ĩ l. pe. de vē. inspi. & in l. lex Cor. de vul. & pup. & in l. j. illius tit. plenè dixi. Op. φ non sit necesse, φ ambo adeāt, cū vno adeūte accrescit sibi portio illius repudiantis. §. his itaq;. C. de cad. tol. Sol. coguntur, vt pareatur voluntati defuncti, quia forte interest fideicommissarij, vt magis habeat ab vtroq;, q̄ ab vno. arg. eius, quod dicitur C. eo. l. non iustam. & l. recusare. §. Titius. s̄. co. Quærit gl. de qua hr̄ditate. Dic, vt in gl.

ADDITIO.

a Poma. ¶Sed tunc op. Et vide Bal. & ibi Io. in l. si filius hæres. s̄. de lib. & post. & quod no. in l. §. s̄. de condi. insti. & in l. 3. C. de iure delib. l. Papinianus. §. 4. s̄. de inof. te.

1 *Fideicommissarius si decedit ante factam restitutionem an restitutio possit fieri eius hæredi.*

2 *Exempla principis sequenda sunt.*

§. Vtrum autē. Coactus adire, & restituere, si actiones in fideicommissariū nō trãsferuntur,

1 perinde nō teneť, ac si nō adiuisset. h. d. cū §. seq. Innuit † iste §. φ si fideicõmissarius decedit añ restõ nē, φ restitutio nō p̄t fieri hr̄di

a eius. Cõtrã, ĩ. eod. ᵃl. cogi. §. idem Metianus. C. de fideicõ. l. 4. & l. si in ꝑsonã. Gl. r̄ndet, & ponit veritatē. Intelligas hic fideicõmissariū decessisse sine hr̄de, hæc vera, licèt al'r gl. dicat in l. cū filio. s̄. de leg. j. sed ibi reprobaui, & in l. à testõre. de ꝯdi. & dem. & ibi di-

2 xi. Op. φ exēplū nō sit sequēdū, l. nemo. C. de sen. Sol. hic † est exēplū Principis, qđ est sequēdū, l. fi. C. de legib. Op. φ añ ꝯdõnē, non posset qs cogi adire, & restituer, l. sed & si alio. & l. sed & si añ. s̄. e. Sol. ibi fuit institutus sub ꝯdõne hic purè, rogatꝰ sub ꝯdõne. Hęc solu. est bona in se. tñ̄ rō d. l. sed & si añ. adhuc durat, qa si restõ fit añ aditionē ab eo, q rogatus est purè, nõ fit, ꝼm qđ testõr voluit, ergo nō trãseūt hic actiones. So. Fateor, φ ñ trãseūt hic actiones ꝑ Trebellianū, ꝑ rõnē l. sed & si añ. & iō fuit introductū remediū diui Pij, vt si añ decederet fideicõmissarius, q̄ actiones trãseant ꝑ Trebellianū, hr̄s, q adit, nō teneať: qđ ꝯtingit, siue fideicõmissarius decedat añ restõnē, siue post añ tñ̄ cõdõnis, vel diei incertæ euētū. ¶Op. ꝼm hoc innuit, φ hr̄s interim teneať creditorib. R̄ndeo, fateor, tñ̄ sibi nõ nocet, qa ē q eū defenderet, s. tutor pupilli. Sed si nō eēt q defenderet, hr̄et locū remediū diui Pij. Et sic ē expedita gl. magna, ꝓut ꝑtinet ad hūc §. aliud, qđ seqť, dicã in l. seq ¶Op. ad petitionē istius seruæ nō p̄t qs cogi adire, vt ĩ. e. l. ñ ē cogēdus. Quædã gl. parua hic nitiť soluere. Dic, vt l. cogi. §. pe. ĩ. co.

ADDITIO.

a Barb. ¶Contra, ĩ. eo. Vide eundem Bar. qui ita consuluit in consi. 86. incip. factum, super quo dantur consilia, vbi ita formaliter, quòd si moritur cum hærede, & non sit facta restitutio, transmittit fideicommissum.

LEX XII.

Sed cū ab hærede. Quæro, q̄ est rõ, φ in instituto ꝑ parte non habet locū cõstitutio? R̄ndeo, qa est alius, cuius aditione ꝯfirmať testm̄, & ꝯpetit libertas: Sed ad hoc op. φ ambo dēnt cogi adire, & restituere, vt s̄. l. ꝓxi. §. j. So. Ibi cogebať ab eo, q restõnē petebať ꝼm volūtatem defuncti, hic cogebať añ conditionē, & sic ñ ꝼm voluntatē defuncti. Hoc sentit gl. magna ꝑcedētis legis, & bene, quam no. Ibi, neque pupillū. glo. legit trib. modis, vide eam, & tene primam lect.

LEX XIII.

Ille, à quo sub conditione.

1 *Exceptio, quæ rei interesse non continet, nō admittitur in causis summarijs: & si interest, admittitur: sed si requirit altiorem indaginem, reseruabitur.*

2 *Hæres si decedit ante aditam hæreditatem, fideicommissum vniuersale quando extinguatur.*

3 *Fideicommissum qualiter potest esse dubium, si non est dubium de testamento.*

4 *Exceptio testamenti quare non admittitur fideicommissi sic.*

5 *Exceptionum reseruatio, quam iudex facit, quid operetur.*

6 *Infans institutus à matre, & rogatus si decederet sine liberis, vt hæreditatem restituat Titio, si decedit hæreditate nō adita, an pater possit cogi adire, & restituere.*

§. Si de testamento. In † causis summariis non admittiť exceptio rei, q̄ interesſe non

ſe non ꝯtinet,& ſi intereſt,admittit:ſed ſi reqrat altiorē indaginē,
2 reſeruat.h.d.No.qđ dixi in ſum   ario.Scđo no.† ex fi.ꝙ ſi hrs de
cedit añ aditā hrditatē,fideicōmiſſum vľe extinguit.Ad hoc op.
C.e.l.non iuſtā.Gl.ſol.notabiliter.Q ńq; qs decedit poſt aditionē
& non eſt dubiū,ꝙ valet fideicōmiſſum.Q ñque añ aditionem,&
añ coactionē,& tūc fideicōmiſſum extinguit:caſus eſt hic in fin.
Q ńq;añ aditionē,poſt coactionē,tūc fideicommiſſum nō extin
guit,ſed debet ab eo,ad quē vadit hrditas,ſiue ſit cohrs,ſiue ſub-
ſtitutus,d.l.nō iuſtā.ſiue veniens ab inteſtato.l.poſt ꝯſanguineos.
in fi.ȷ̄.de ſuis,& le.Itē id,qđ dixi de hrde decedēte añ aditionem,
& coactionem,ꝙ fideicōmiſſum extinguat,ītelligas,niſi ad hrdē
tranſeat ius deliberandi,vel adeūdi aliquo ex caſib⁹,quos dixi ī l.
vētre.de acq.hær.tūc.n.cogeť hrs hrdis,ſicut ipſe hrs,l.eā,quā.C.
3 de fideic.facit qđ dixi ſ.eo.l.recuſare.ī prin.¶ † Quæro,qūo pōt
eſſe dubiū de virib.fideicōmiſſi,ſi de teſtō nō eēt dubiū?Rñ.pote
rat eſſe dubiū,an fideicōmiſſum eēt particulare,vel vľe,l.cogi.in
prin.ȷ̄.eo.vel teſtm̄ dicebať factū ſine ſolēnitate,vel abſq;aliqua
ſcriptura,& hrs ꝯfitebať teſtm̄,& negabat fideicōmiſſum.Ex hoc
pt eſſe,ꝙ iſta qō requirat altiorem īdaginem,qa forte oportet,ꝙ
a teſtes veniant de lōginquo.¶ Quæro,q ͣ eſt rō † drīæ de exceptio
4 ne teſtī,q non admittiť,& fideicōmiſſi,quæ admittitur?Rñ.ſi de-
functus non potuit facere,non intereſt hrdis,q mihi reſtituit,&
adit:qa à nemine poterit cōueniri,nec ꝑ aditionē fuit factus hrs,
nec ad eū aliqđ ꝑtinebit.Sed qñ dubitať de virib.fideicommiſſi,
an valeat,vel nō,itereſt hrdis,qa ſi fideicommiſſarius cogeret eū
adire,auferret ſibi ius quartæ,& ius deliberationis ſuæ,vt ȷ̄.e.l.co
gi.§.idē Mætianus,& iō dēt examinari.Scđm hoc puto,ꝙ ſi oppo
nerenť exceptiones de virib.teſtī,intereſt hrdis,quia forte eſt hrs
ab inteſtato illius defuncti,& ſic apud eū remanet illa hæreditas,
tūc eſſet examinanda illa exceptio,ne aliqđ dānū patiať,l.apud Iu
lianū.in prin.ſ.eo.& ȷ̄.eo.l.ita tñ.§.quoties.Dic ergo,in exceptio-
nibus,in qb.tractať de virib.fideicōmiſſi,ſi nullū intereſſe hrdis
ꝯtinet,qa forte repudiauit iā hrs,tūc illa exceptio nō dēt audiri,
nec examinari.Prædicta vera,niſi eſſet notoriū teſtm̄,vel fideicō-
miſſum eſſe nullum,l.j.§.2.cū gl.de tab.exhib.& l.ſi quis legatū.§.j.
5 de fal.& no.in l.eā,quā.C.de fideic.¶ Quæro,† qđ operať iſta re-
b ſeruatio ͣ exceptionis,quā iudex facit?Rñ.hoc,vt ſi apparebit ex
ceptiones eſſe veras,& iuridicas,qcqđ eſt factū,hēať ꝑ non facto,
vt hic,& l.prætor.in prin.& l.q vias.§.j.de dā.infe.¶ Vlterius ſcias,
6 † ꝙ do.Fran.Accur.diſputauit vnā q.Mr inſtituit filium,vt ſi dece
deret ſine liberis,reſtitueret hrditatē Seio,deceſſit īfans hereditа
te non adita,vtrū pater poſſit cogi adire,& reſtituere?Et dixit,ꝙ
ſi pať adiuit ſpōte,ꝑ l.ſi infanti.cogiť reſtituere,l.ſi alienus ſeruus.
ſ.de le.2.ſi nō adiuit ſpōte,nō pōt cogi,per d.l.ſi alienus,qđ non
placet,qa immo pōt cogi,ſicut ille,ad quē trāſit ius deliberandi,
vel alio modo ius adeundi,vt no.per gl.in l.eā,quam.C.de fideic.

ADDITIONES.

a Barba.¶ Quæro,quæ.Et no.ꝙ exceptio,tua non intereſt,poteſt opponi,vide Ion.in c.ſu-
per his.de accuſ.licèt ſi non opponatur,ſententia valeat.Tex.eſt ſing.in l.ſi poſthumus.
§.ſi qnis ex his.ſ.de inoff.teſt.& ion.dixit fin.in d.c.ſuper his.ꝙ ſi opponitur ante lit.cō-
teſt.transfertur onus probandi in aduerſariū,ſi poſt litē conteſtatā,trāſfert in opponētē.
b Reſeruatio.Adde:quid operetur reſeruatio exceptionum,Bal.conſi.80.3.lib.& Pau.de Ca.
conſ.392.& vide Fran.de Are.in c.exhibita.col.fi.de iud.

§.Tempeſtiuum. Vidimus quis pt cogi,videamus ꝑ quem,& hoc intendit.Maior mi-
norem cogere poteſt,par in parem nō habet imperium.h.d.Pro-
ſequere,vt in gl.Op.ſ.de offi.procon.l.j.Dic,ibi de voluntaria iu-
riſdictione,hic de contentioſa.An autem quis poſſit ſubire offi-
cium plurium,plenè dic per Guil.in l.3.de adopt.

a §.Si quis. Filiusfa. ͣ miles poteſt cogere patrem adire,& re-
ſtituere.h.d.

ADDITIO.

a ¶ Filiusf.Adde,dū Ale.poſtea tāgit,an minor poſſit accuſare ſine cōſēſu patris.Bal.cōſ.69.

LEX XIIII.

Nam quod ad ius publicum.

1 *Authenti.ex cauſa,confirmat ſubſtitutionem pupillarem.*

§.Sed & qui. Etiam poſt repudiationem qs cogiť adire,ni
ſi bona ſint vendita.h.d.†.Not.ꝙ licèt ille,q
repudiauit,ꝑdat ius adeūdi ad ſui commodum,l.ſicut.C.de repu.
hæredi.tamen pōt cogi adire ad commodum alienum,vt hic.

1 *Repudians perdit ius adeundi ad ſuum commodum.*

§.Si quis compulſus. Per aditionem factam coactè
confirmantur legata,& fidei-
1 commiſſa,tabulę pupillares,& cętera alia.h.d.No.arg.† ꝙ tabulæ
pupillares ꝯfirmanť ꝑ auth.ex cā.C.de lib.præte.q dicit cætera fir
ma permanent.Nam tabulæ pupillares continentur appellatione
cæterorum,vt hic:dixi in l.filio præterito.de iniuſto teſta.

§.Qui compulſus. Qui cōpulſus adit hæreditatē,pt
pœnitēdo hrē bñficiū quartæ.h.d.

§.Non omnis. Iuriſconſultus poſtq̄ poſuit illud ſena-
tuſconſultū de coactione in l.qa pote-
rat.ſ.primo declarauit qs poſſet,vſq; ad l.ille à quo.§.tempeſtiuū.
ibi,ꝑ quē iudicē,vſq; ad hunc §.hic ad cui⁹ petitionē iudex cogat
hęredē,vſq; ad l.ex facto.& h.d.Rogatus de reſtituēda re,vľ q̄tita-
te,nō pt cogi adire:ſecus ſi rogeť de vniuerſitate rerū,vel quota.
h.d.vſq; ad l.cogi.§.cū qdā.Op.hic dř,ꝙ ſi rogatus ſit aliquis reſti-
tuere bona,trāſeūt actiones.Cōtrà.ſ.de le.j.l.non amplius.§.fi.&
l.ſi quis ſeruū.§.fi.cū l.ſeq.ſ.de le.2.Sol.Hic fuit rogatus reſtituere
oīa bona,vel ſimpľr,ibi partē bonorum.Q đ plenè dic,vt l.ſi quis
ſeruū.§.fi.de le.2.Op.ꝙ appellatione pecuniæ tm̄ pecunia numera
ta contineatur,ȷ̄.ad Maced.l.j.Sol.vt dixi in l.talis.ſ.de le.j.

LEX XVI.

1 *Pecuniæ appellatione quare totum patrimonium contineatur.*
2 *Verbū peruenire,largè,& propriè accipitur,ne intercedat fideicommiſſum.*
3 *Verba obliqua adiecta certæ rei non extenduntur ad vniuerſitatem bonorū.*
4 *Verbum,relinquo,adiectum certæ rei non importat inſtitutionem hæredis.*
5 *Clauſula:ære alieno deducto in teſtamento poſita quid importet.*
*Teſtator ſi rogat expreſſè aliquem reſtituere,quod ſupereſt à debitis:& lega-
tis:ſit fideicommiſſum vniuerſale.*
*Rogatus ſi deceſſerit ſine liberis à dictis iudiciis,& legatis,reſtituere reſiduum
bonorum,quod ſit fideicommiſſum.*

1 Cogi. No.ibi in verſi.in ambiguo.† rōnē,quare appľone pe-
cuniæ totum patrimoniū ꝯtineať,ſ.ne intercidat fidei-
2 commiſſum.Dixi clarius ī l.talis.ſ.de le.j.Scđō not.† ex ver.ſed &
ſi qs ita rogauerit,ꝙ licèt verbū,ꝑuenire,ꝓpriè ītelligať deductis
onerib⁹,tñ hic aſſumiť largè,& īpropriè,& rō ē,ne ītercidat fidei
cōmiſſum.Sequiť verſi.& ḡnaľr.Iuriſconſultus hic ponit ſumma
3 riū eius,qđ dixerat.¶ † No.ꝙ verba ͣ obliqua adiecta certæ rei,vel
a q̄titati,nunq̄ extendūtur ad vniuerſitatē bonorū.Vñ eſt arg.ꝙ ver
b bum,reliquo, ᵇ adiectū rei ſingulari nō trahať ad inſtitutionē di-
rectam,vel obliq̄,ſm Dy.Et ꝑ ꝯſtāti ponit Rich.Mal.in quadā di-
ſputatiōe,de qua feci mētionē in l.his verbis.in prin.de hær.inſti.
ꝓbať in Auth.vt cū de ap.cog.aliud,vbi non ſufficit filio reliqui
quoquo relicti titulo,ſed iure inſtitutionis.Et ſic apparet,ꝙ ver-
bū,relinquo,adiectū certæ rei,vel q̄titati,nō intelľr iure inſtitu-
tionis,niſi exprimať.Sequiť ver.inde q̄rit.Hic poniť determinatio
Iuliani,& rōnes factæ in tex.nō ſoluūtur,nec declarātur:iō exami
4 nemus,† qđ importēt dicta verba,deducto ære alieno in legatis.
Rñ.hoc fuit declaratū ſ.e.l.Marcellus.§.pe.ſ.ꝙ hrs ipſe ſi vult,ſol-
uat,ſi non,hereditatē reſtituat.Et hæc eſt ſnīa Iuliani hic poſita in
fi.Et ex hoc ñ obſtat rō prima,q̄ īnuit.ꝙ ex ipſa vi verborū magis
id,qđ ſupereſt ex hæreditate,q̄ ipſam hereditatē reſtituere ſit ro-
gatus:qa nō ē verū,ꝙ verba hæc ſignificēt,ſed magis in ꝑtāte hæ-
redis poniť,ſi ipſe vult ſoluere,vel aliis reſtituere ad ſoluendum.
5 ¶ No.† tñ diligenter illa verba,qa ſi aliquis ī teſtō rogareť expſſe
reſtituere,qđ ſupeſt à debitis,& legatis,vľ reſiduū bonorū à dictis
iudiciis,vel legatis,ꝙ iſtud nō eſſet fideicōmiſſum vľe,vt hic tex.
expreſſè dicit.Et ꝑ hoc ſemel de facto ꝯſului aliter.Per verbū cōe
fuit facta ſubſtitutio ꝑ hūc modum,ſi deceſſerit ſine liberis,reſi-
e duū ͨ bonorū meorū à dictis iudiciis,& legatis deueniat in talem.
Dicebam,ꝙ ſubſtitutio hæc non poteſt eſſe directa,quia verbum
commune adiicitur certæ rei magis,quàm vniuerſitati,vt hic pa
tet:ideo non trahitur ad directam,vt dixi ſ.proximo §.

CONCORDIA.

☞ ¶ Cogi.Procor.aduerte.qdā teſtōr reliquit qdā legata ſingula-
ria,deinde dixit,reſiduū verò bonorū meorū volo ad talē ꝑtine-
re,ꝯcludit Bar.ꝙ ꝑ talia legata ſubſtitutio vniuerſaliť facta ꝑ verbū
reſidiuū vero,&c.nō alteratur,ſed remanet in ſuis viribus,ac ſi eēt
inſtitutus,vt l.2.de hær.inſt.ita Bar.in l.Centurio.in vltimis verbis
quartæ q.prin.ff.de vulg.& pup.Ale.in d.l.Centurio.in col.fi.alle.
Bar.tenere ꝯriū in hac l.cogi.in prin.So.dat ipſe Ale.dic,vt ibi per
eū.Cui adde,ꝙ poſſet dici,ꝙ illa vľitas in d.l.cogi.fuit adiecta cer
tæ quātitati ipſi⁹ inſtituti,in d.verò.l.Centurio.Bar.loquitur ecō-
trà.Sed dubitať de illo verbo,pertinere,an dicatur inſtitutus dire-
ctò,an per fideicommiſſum,qđ tamen relinquitur cogitandum.

ADDITIONES.

a Pom.¶ No.ꝙ verba.Et ſic limita l.j.§.ſi ex fundo,ſ.de hær.inſt.ſecūdū Ang.ibi poſt Dy.
& vide Io.de Imo.ibi,idem Abb.in c.Ray.in 2.no.de teſt.tenet cōtra iſtud dictum Bar.
b ¶ Relinquo.Adde,an trahatur ad inſtitutionem,Bal.conſi.10.4.lib.Ang.cōſi.150.Ro.conſ.
57.Bal.conſi.193 j.lib.
c ¶ Reſiduum.Adde videndum quoddam conſilium inter conſi.Bal.187.4 lib.

§.Si quis hæres. Fideicommiſſarij vniuerſales poſſunt
cogere hæredē adire,ſiue vnus,ſiue plu
res,ſiue in ſolidum,ſiue pro parte.h.d.

§.Sed & ſi quis. Ratione hæreditatis propriæ teſtatoris
locus eſt Trebelliano in hereditate alie
na.h.d.Op.ȷ̄.§.prox.Sol.prout ibi dicam.

1 *Inſtitutus ex re certa eo caſu,quo hæreditas pertinet ad eum,& ſi actiones ad
eum,tranſeunt,poteſt cogi adire,& reſtituere,*
2 *Rogatus reſtituere hæreditatem alterius,quæ obuenit teſtatori,non detrahit
Trebellianicam.*

§.Sed & ſi miles. Eo caſu,quo ad inſtitutum ex rebus
certis trāſeūt iura,& actiones,illo ͣ ca-
ſu à fideicommiſſario certarum rerū poterit cogi hrs adire,& re
1 ſtituere.h.d.No.arg.† inſtitutus ex re certa eo caſu quo hereditas
ꝑtinet ad eū,& ſic ad eū trāſeūt actiones,poterit cogi adire,& re-
ſtituere

2 stituere,sicut hic dr̄ in testō militis.¶ †Not.ꝙ qñ qs rogat̄ restituere hr̄diratē alterius:q̄ obuenerat testōri,nō est loc⁹ Trebellianicæ.Cōtrà,s̄.px.§.Quidā soluūt,ꝙ hic corrigit̄:sed nō ē verisil'e, ꝙ se corrigat in cōtinēti.Alij,ꝙ ibi puenerat ad rogantē restituere,hic nō,qđ gl.non placet,qa relinquendo vr̄ adire,vt s̄.de acq. hær.l.Pantonias.§.fin.& l.si auia.C.de iur.delib.Hug.soluit aliter, vt in gl.Tu dic,ꝙ ibi fuit rogatus restituere hr̄ditatē testatoris totam,vel partem,& etiā aliam,quæ testatori obuenerat: hic verò fuit rogatus restituere solùm aliā hæreditatem.De viribus autem huius relicti dixi plenè.s̄.de leg.c.l.cum filius.§.Lucio.

§.Cum quidam. Rogatus restituere ad diē certū pōt interim cogi adire,& restituere.h.d. Op.s̄.eo.l.sed & si ante.So.Hic de rogato restituere ad tempus certum,ibi ad tempus incertum.no.in l.recusare.§.fi.s̄.eo.

§.Mætianus. Ad petitionē vnius ex fideicommissariis pt̄ hæres cogi adire,& restituere totū: & ille, cui totum restituitur,à fideicommissario quartā nō detrahit.h.d.

1 *Fideicommissum vniuersale ante restitutionem vadit ad hæredes.*

§.Idem Mætianus. Coactio vni⁹ ex fideicōmissariis facit hr̄dē pdere quartā ī totū,si ɔtēpl'one totius coegit:secus si cōtēplatione partis propriæ.h.d.

1 †No.tex.ibi,alij ī locū eorū successerint,ꝙ fideicōmissum vl'e añ restōnē vadit ad hr̄des.Nec ob.s̄.e.l.apud Iulianū.§.vtrū,qa rn̄de, vt ibi no.Et per hoc reprehenditur gl.in l.cū filio.s̄.de leg.j.& l.à testatore.de cond.& dem.Ex hoc §.formatur distinctio posita per gl.suprà eo.l.j.§.sed & quoties,quam vide,& intellige.

§.Si seruo. Rogatus restituere seruo pluriū,perinde est, ac si esset rogatus restituere pluribus.h.d.

1 *Pater quando rogatur restituere filio,quando non est locus Trebelliano.*

2 *Pater si sit rogatus de emancipando filium an filius possit hoc petere à patre.*

§.Si pater filio. Ad petitionem filij in ptāte pt̄ pr̄ cogi adire,& restituere in non castrensi,& ēt in castrensi:ad petitionē verò serui pprij qs nō cogitur adire,sed

1 spōte adiēs cogit̄ restituere.h.d.Op.†qñ pr̄ rogatur restituere filio,nō est locus Trebelliano,vt s̄.de le.j.l.cū filiofam.Sol.Qñque pater instituitur,& rogat̄ de restituendo ipsi filio,tūc est loc⁹ Trebelliano quo ad oīa eius,vt hic.Qñq; filius instituit̄,& pr̄ rogat̄ de restituendo ipsi filio,tunc est locus Trebelliano quo ad oīa remedia,pter q̄ quo ad deductionē quartæ,vt d.l.cū filiof.& l.j.§.si filiæ.s̄.eo.¶Op.ꝙ filio in ptāte nō cogat̄ pr̄ restituere,vt j̄.eo.l.vbi purè.Sol.gl.ꝙ interim fuit emancipatus.Hoc nō vr̄ de mente lr̄e: quod patet ex eo,qđ seqtur de fideicōmisso ptinēte ad castrense peculium.Vñ soluunt alij,ꝙ hic loquit̄ de ptāte.Nō ob.l.vbi purè. qa ibi fuerunt verba,q̄ sapiebant extēsionē fideicōmissi in tps existentiæ sui iuris hic nō.hæc vera,vt ibi dicā.¶Sed op.quo ad petitionē filij coget̄ pr̄,cū qcqd q̄rit filius,q̄rat patri fm̄ ista tpa,l.placet.s̄.de acq.hær.Soluūt qdā,ꝙ fieret restō ī peculiū tm̄.Alij dn̄t, & hoc tangit Iac.de Are.ꝙ coget̄ adire,nō restituere,& hoc ne pereat fideicommissum patre interim moriente,l.ille,à quo.§.si de testō.s̄.eo.Vel dic,dicit ipse,ꝙ coget̄ adire,& restituere.Ad id,qđ dr̄,ꝙ qcqd q̄rit fili⁹,q̄rit patri,verū est pr̄ volenti:sed si pr̄ nō vult, qđ ē hic,qñ adire recusat,tūc hēt fili⁹ vt castrēse:hic ē casus,ꝙ no. Sed ɔ̄ hoc facit l.seruus vetāte.de ver.ob.& l.etiā.de acq.re.do.Dic ergo,ꝙ spāle ē hic,sicut in patre dilapidante,vt j̄.eo.l.Imperator. Satis.n.ē dilapidatio,recusare adire hr̄ditatē.Et in hanc sn̄īam inclinant Iac.de Are.& Old.licèt gl.teneat primā,s.ꝙ filius interim fuit emancipatus.¶Op.s̄.de in ius voc.l.j.& 2.So.intelligas hic pa

2 trē cogi petita venia.¶Quæro,†qd [a] si pr̄ ē rogatus de emancipā

a do filiū,an filius possit hoc petere à patre?Glo.distinguit optimè, aut pr̄i est aliquid ob hoc relictū,aut nō,& si ē relictū,aut agnouit aut nō.De hoc s̄ de le.j.l.filiusfa.§.fm̄ vulgarē.& l.si cui.de cond.& dem.¶Venio ad vers.sed si seruo.Op.C.de ma.test.l.seruo tuo.So. Hic libertas data directò trahit̄ ad fideicōmissum:qđ dic, vt in gl. ¶ Opp.ꝙ ad petitionem serui possit dominus cogi adire,vt j̄.ea. l.§.si ego.Dic,vt ibi.

ADDITIO.

a Barb.¶Quæro,quid Et vide bal in l.quamuis,C.de fideicom.

§.Hi,qui solidum. Qui nō pt̄ capere solidū,p se,capit vt alij restituat.h.d. Quid de his,q capere pn̄t:Gl.remittit ad no.in l.eam quam.C.de fidei.dic,vt ibi.

1 *Fideicommissarius secundus cogit primum hæredem adire,& restituere.*

§.Si ego. Vnus solus institutus rogatus pt̄ à seruo hæreditario cogi adire:& restituere,siue sit fideicommissa-

1 rius primus,siue secundus.h.d.no.¶†No.ꝙ fideicommissarius secundus cogit primū hr̄dē adire,& restituere.¶Opp.s̄.ea.l.ver.sed si seruo.sol.Ibi hr̄dis seruus erat,hic hr̄ditarius.Et hunc articulū explicat gl.hic.Dicam plenius in l.non est cogendus.j̄.eo.

§.Talis quoque. Qui ab vno consecutus est libertatē, potest alium cogere adire, & restituere hæreditatem.h.d.

LEX XVII.

1 *Verba directè, quæ directo valere non possunt,trahuntur ad fideicommissum.*

Verbum,suus,sua,suum,prolatum per notarium in tertiam personam,refertur ad personam disponentis.

Ex facto. Iurisconsultus vsq; ad hāc l.tractauit ordinatè de quinque remediis senatusconsulti Trebelliani,l. de trib.primis in l.j.vsque ad §.si hr̄s.Ibi,de quarto.s.de remedio detractionis quartæ,vsque ad l.qa poterat.ibi vsq; ad hāc l.tractauit de vno remedio.s.coactionis.Hic vsq; ad finem tituli tractauit pmiscuè de oīb⁹,& hic principl'r tractat de virib.fideicōmissi,&

1 hoc intendit.Verba directa,q̄ iure directo valere nō pn̄t,†trahūt

2 ad fideicommissum.h.d.¶†No.tex.q dicit,sua,gl.exponit,s.rogātis.Sæpe.n.accidit,cū notarij ɔficiāt testamenta pverba tertiæ psonæ,dubitat̄,an hoc pnomē,suus,sua,suū,referat̄ ad ipsum testatorem,vel hr̄dē eius:qđ in dubio referat̄ ad testatorem,nisi aliud de mente appareat.Sequētem §.vide per te vsq; ad §.si quis rogatus.

1 *Soboles iniusta in homine in dignitate posito,abhorretur.*

Imperator in priuilegiis legitimationis excipit filios illustrium.

2 *Filius naturalis an excludat substitutū,& sic faciat,ꝙ deficiat,fideicōmissum.*

3 *Filius legitimus tantum an excludat substitutum,remissiue.*

4 *Spurius non excludit substitutum.*

5 *Substitutus excluditur,quando quis decessit cum vno filio,remissiue.*

6 *Filius ad hoc,vt substitutum excludat,an sit necesse,quòd sit hæres patris.*

7 *Clausula,sine liberis,an subintelligatur,remissiue.*

8 *Fundus si est receptus in emphyteusim pro se,& filiis suis,an intelligat̄ de naturalibus in emphyteusi priuata,vt ī vltimis volūtatibus,in ecclesiastica non.*

9 *Naturalis non succedit in feudo.*

10 *Naturalis an veniat in sententia,quando quis est condemnatus cum filijs vsque ad tertiam generationem.*

11 *Filij appellatione in lege an veniat naturalis,remissiuè.*

12 *Bastardus,& naturalis,& similes an idem sint remissiuè.*

a §.Si quis rogatus. Filij nāles in seruitute concepti faciunt fideicommissi ɔdōnē deficere,al's ex dignitate,& ɔdōne psonę diuersimodè statuet̄.h.d.Opp. de prin.ad fi.So.qđ in prin.dr̄,p finē declarat̄,vt ex qualitate personarū diuersimodè psumamus.¶Quæro,qd vult dicere Iuriscō

1 sultus ex dignitate,&c.Quidā dn̄t,† ꝙ si ē hō positus ī dignitate psumat̄ de nāli sensisse hoc est falsum,qa ī hoīb.in dignitate positis ista soboles magis abhorret̄,l.si qua illustris.C.ad Orfi. Vnde do. Imperator in priuilegiis legitimationis nobis ɔcessis excipit filios illustriū,& spectabiliū psonarū.Et hoc illa rōne,qa ī nobilibus illā sobolē potius abhorret.Dic ergo,ꝙ hō posit⁹ in dignitate de tali sobole nō vr̄ sensisse.Et hoc tenet gl.ī l.gnāl'r.§.cū aūt.C.đ insti.& sub.licèt ia.de Are.al'r sentiat.¶ Opp.ꝙ nālis nullo mō excludit substitutū.l.gnāl'r.§.j.C.de insti.Sol.gl.ibi,ꝙ testōr nō expssit,sed à lege talis ɔdō subintell'r:hic qñ expssit testōr:qđ multi tenēt,sed nō verū.Lex.n.subintelligit,qa psupponit testōrē sic voluisse,l.cū auus.de cōd.& de.l.cū acutissimi.C.de fideic.Dic ergo,

2 ꝙ intelligatur fm̄ distinctionē huius §.An†ergo [b] nālis filius ex-

b cludat substitutū?Dic,aut loquit̄ de nāli ī seruitute concepto,aut de alio nāli.Primo casu aut fuit ɔceptus in figura mr̄imonij, & excludit substitutū,vt insti.de ser.cog.in prin.& s̄.de leg.2.l.Lucius. §.fi.& de iur.deli.l.fi.Scđo casu recurrēdū est ad distinctionē huius l.quia aut apparet de volūtate defuncti,ꝙ de nāli senserit,& volūtati stamus,vt hic,ibi,ex voluntate.Et ītelligo volūtatē defuncti psumi,si verba dirigebat ad talē,q alios filios q̄ nāles hr̄e nō poterat,vt ad furiosum,l.hr̄dib.§.fi.j̄.eo.& ibi dicā.Vel si in alia pte testī de nālib.fecit mentionē,ar.l.q filiab.in prin.s̄.de le.j.& de le.2.l.cū pr̄.§.rogo.Si verò de voluntate ñ apparet,aut erat hō positus ī dignitate,& de nāli sensisse ñ vr̄,vt hic,dū dicit,ex dignitate,& ītelligo,ex dignitate,hoīem honestæ vitæ,vl' honorabilis cognitionis,ita ꝙ ei esset verecundia,si sua cognitio,siue sua domus deueniret ad bastardos,arg.ad hoc j̄.de ven.in pos.mit.l.j.§.& gnāl'r.& s̄. de ven.inspi.l.j.§.de inspiciēdo.ver.publice.n.interest,& c.al's nālis

3 excludet substitutū,vt hic.Quæro,† qd de lḡimo tm̄,an substitutum excludat?Dic,vt l.si ita q.s.§.j.s̄.de le.2.& gl.hic tangit.Quæro

4 †qd de spurio?Rñ.ꝙ spurius ñ excludit substitutū,vt ī auth.ex cōplexu.C.de ince.nup.& in cor.q.mo.na.effi.sui.§.fi.qa filij nō sunt noīandi,& hoc verū in masculo,cui facta est substō.In muliere verò forte recurrendū eēt ad distinctionē pdictā,arg.inst.de succes.

5 cog.§.vulgo.& j̄.vñ cog.l.si spurius.Quæro,†qd si aliqs decessit cū vno filio.Dicit gl.ꝙ substitutum excludit.alle.l.pr̄.de ɔd.& de.

6 Tex.ē ī l.ñ ē sine.de ver.sig.Quero,†an sit necesse,ꝙ talis fili⁹ sit hr̄s patris

ADDITIONES.

a Poma.¶Si quis rogatus.Et vide Bar.in cons.quod incipit,statuto cauetur,& in cons.seq. inci.inter gabellatores,vbi consuluit,quòd statutum loquens de filiis,non habet locum in bastardis,sed in natis ex concubina sic,vide ibi.

b ¶An ergo.Adde,an naturalis filius excludat substitutū,& quādo est natus in figura matrimonij,& quando pater erat persona nobilis,Bald.cons.208.4.li.vbi dicit,ꝙ naturalis excludit substitutum extraneum naturali cā inspecta,& voto parentum,quod etiā circa naturales cadit,nisi rōne cōtrariæ,& ppondetātia psumptionis cōtrariæ esset cōiectuādū.Itē naturalis secūdū eū ibidē nō excludit substitutū,quādo testōr dixit,sine liberis ex linea masculina,quia tūc testōr cōsiderauit agnationē,qđ in naturalib.non cadit,l.si spurius,j̄.vnde cog.& illi matrē,non patrem sequuntur,l.vulgo.de sta.hom.vide etiā Pe. de Anch.consi.226.Et inquantum Alex.tangit,an lex cum acutissimi,habeat locum in ascendentibus,& collateralibus,vide Bar.consi.114.2.lib.An autem d.l.habeat locum in vxore grauata restituere,vide Bal.consi.51.lib.5.

7 patris: Dic, vt no. in l.filiusf.§.cũ qs.s̃.đ leg.j. Quæro,† qđ si testõr
nõ dixit, si decessit sine liberis, an subĩtelligat? Dic, vt l.cũ auus.đ
8 ꝯdi.& dem.¶ Quæro.† qđ ĩ ꝯtib.aliqs accepit fundũ in emphy
teusim ꝓ se, suisq; filiis, an ĩtelligit đ nãlib. Spe.tãgit in ti.đ em-
phy.§.nũc aliqua.ver.lxvij.& vr̃ dicere, ꝙ idẽ sit in vlti.volũtatib.
qđ in ꝯtib. Sed ñ possũ aĩaduertere, qũo hoc ꝓcedit, qa pr̃ filio
nãli nullã actionẽ q̃rit, qa exñe⁹ est, ergo ei nõ q̃rit, sicut nec mr̃
filio, l.debitor.§.fi.j̃.e.iõ nõ pt dici ꝙ ex illo ꝯ̃ctu emphyteutico
filiis nãlib. q̃sita sit actio psonalis, nec ẽt realis: qa ñ fuerũt po s-
sessione ipsi⁹, vel ali⁹ ꝓ eis. Nã vt ego dixi in l.Gall⁹.§.qdã recte.s̃.
đ lib.& post.dicta verba, ꝓ se suisq; filiis, ĩtelligũt ordine successi
uo. Pr̃ ergo ingressus est possessionẽ ꝓ se tm̃, & sic fili⁹ nõ hẽt ius
psonale, nec reale. Sed sustinendo dictũ Spe. possum⁹ dicere, ꝙ fi
lius nãlis pt hr̃e ratũ.& aget ꝯ̃ hr̃des pr̃is, vt sibi cedãt actiones,
vt l.pe.de neg.ge. Facit qđ no. in l.hmõi.s̃.de le.j. Prędicta possẽt
esse vera ĩ emphyteusi data à priuato, sec⁹ ĩ emphyteusi data ab
ecclesia. Nec credo, ꝙ ĩtelligat đ nãlib. aliquo casu. De illis.n.nõ
a cogitauit eccl'a, nec p̃sumẽdũ est, ꝙ cogitauit pp dignitatẽ[a] suã,
& qa tales nãles nõ pñt haberi sine peccato mortali. ¶ Quæro,
9 † qđ ĩ feudis?[b] exp̃ssum est ꝙ nãles ĩ feudo ñ succedãt, ẽt si fuerĩt
b legitimati, vt in vsib.feu.si đ feu.fuc.ꝯtro.c.j.§.naturales filij. Sed
ĩ priuilegiis nr̃is ẽ exp̃ssũ, ꝙ ẽt quo ad feuda, & vasallagia possu
10 m⁹ legitimare. ¶ Quæro,† qđ ĩ snĩa? Impator ꝯdẽnat aliquẽ, &
suos filios vsq; ad tertiã gñationẽ, an filij naturales ꝯprehẽdant?
Hãc q.tãgit.Cy.ĩ l.Libertinũ.C.de interd.ma.& vr̃ tenere, ꝙ non
ꝯprehẽdant. Cõtrariũ vr̃ tenere ĩ l.qsqs.ad l.Iul.ma.ĩ 4.q.qđ mõ
11 nõ examino Quæro,† qđ si à lege[c] ꝓferat istud verbũ, filij, an in
c telligat naturales. Viđ qđ dixi ĩ l.ꝓnunciatio.đ ver.sig.& l.tũtelas.
12 đ capi.di. ¶ Quæro,† an bastard⁹, nãlis, & fil'ia noĩa idẽ ĩportãt?
Gl.s̃.đ ꝯcub.sup rub.vr̃ dicere, ꝙ idẽ sit. Tu dic ꝓ intell'u istorum
noĩum, vt ex̃ de renũc.c.nisi cũ pridẽ.§.psonæ.& ibi p gl. Vltimò
vide gl. in verb.ex volũtate.in fi.q̃ signat arg.ꝯ̃, & nõ soluit. Ibi.C.
de insti.& substi.l.si mr̃. Dic, ꝙ ibi resultat idẽ effectus, hic nõ. qđ
plenè dixi in l.Gallus.§.& quid si tantum.s̃.de lib.& posth.

ADDITIONES.

a ¶ Dignitatẽ. Adde de emphyteusi, qđ refert Bal.eius cõsi.26.j.li. tenuisse Martinũ de Fa. & ꝙ ipse dicit de feudo.l.ꝙ si ex constõne regia sit, ꝙ feudũ possit trãsire ad quẽcũq; ẽt icapacẽ, dũmõ ille ĩcapax alienet ĩtra annũ, ꝙ vigore talis cõstõnis nõ poterit ad spuriũ puenire, q a đ tali ĩcapace regia maiestas sẽsisse nõ vr̃, ĩquãtũ alex.dixit, ꝙ legitimati p subsequẽs mr̃imoniũ succedũt in feudũ, ꝙ illud ẽ verũ, cũ mr̃imoniũ ꝓcedit đ iure cõi. Si aũt dispẽsat sup mr̃imonio solo: filij ante nati non legitimãt, nõ mr̃imonia, iõ nõ succedũt. Et ita dicit Bal.cons.330.1.li. de quo tamen vide Pet.de anch. consi.310.

b Claud. Quid in feudis. De ista quæstione & quibusdã alijs vide per Bal. in c.quæ in ecclesiarum. de constitut.

c ¶ Quid si à lege. adde in quãtũ ale. ponit stare statuto, ꝙ inter patruũ, & nepotẽ fiat cõpromissũ de cã vertẽte. Pet.de anch.cõs.187. Et ĩquãtũ ale. ponit de statuto permittẽte vindictã an spurius poterit vindicare. adde bal.cõs.119.5.li. vbi tenet, ꝙ stãte statuto: ꝙ cõiũctis, vsque ad quartũ gradũ pmittat vindictã, ꝙ spuri⁹ cõphẽdit. Et in quãtũ tãgit de statuto disponẽte, ꝙ de legato soluat gabella, pter q̃ si sit factũ filio: adde ꝙ ang. in terminis cõsuluit cõs.30. Et an stãte statuto, ꝙ de causis ordinariè vẽtilatis soluat gabella p̃ terq̃ ĩter ascẽdẽtes, & descẽdẽtes cõphẽdãt spurij: Bal. cõs.163.5.li. Et ĩquãtũ tãgit, an pater inter filios naturales possit testari cũ duob.testib. vide q̃ vltra ipsũ posuii d.l.hac cõsultissima. Itẽ inquãtũ vltimo tãgit an bastardi dicãtur nobiles: & de parentela, adde ange.consi.30. Et an filij bastardorum dicantur nobiles. Pet.de anch.cons.390.

1 *Conditio fideicommissi quando deficit per deportationẽ, ad fiscũ pertinẽt bona.*
2 *Fideicommissum quando non deficit per liberos, non restituitur statim sed expectatur mors naturalis.*
3 *Filij nati, & concepti post deportationem sunt legitimi.*
4 *Filij nati post deportationem sunt in potestate patris.*
5 *Filij bannitorum nati, & concepti post bannum faciunt deficere fideicõmissum.*

§. Ex facto. Filij ꝯcepti añ deportationẽ faciunt deficere
a ꝯdõnẽ fideicommissi relicti; si decesserint sine liberis, sec⁹ si post deportationem ꝯcepti fuerint. h.d. Primò ꝓ
1 † declarõne lr̃æ q̃ro qñ deficit cõdõ, ad quẽ ptineãt bona? R̃ñ. ad
fiscũ ad quẽ ptinẽt bona deportatorũ, vt C.đ bo.dã. l.deportati.
2 † Quęro circa scđã partẽ, qñ liberi nõ faciũt deficere fideicõmis
a sum qñ veniat restituẽdũ? R̃ñ. nõ stati, sed expectata morte nãli,[a]
l.stati⁹.§. Cornelio.de iure fis. ¶ Venio ad apparatũ. Op. ꝙ per de
portationẽ nõ q̃rat fisco, cũ fili⁹ institued⁹ q̃siuit pr̃i. l.placet. de ac.
hær. So. vt in gl.j. Op. q ẽ in vtero non hr̃ ꝓ nato ad ꝯmodũ alienũ, vt l.q in vtero.s̃.de stat.homi. sed hic eũ natũ eẽ cedit ad ꝯmodũ fisci. Gl. dicit fateor, ꝙ hic est de casib. in quo ad cõmodũ alteri⁹ hr̃ ꝓ nato. Tu dic ſm la.de Are. ꝙ immo hic est commodũ filij
quo ad omnia bona, vel eorũ partẽ, vt j̃.de bo.dã.l.j.C.de bo.dã.l.
3 fi. Quæro,† an post deportationẽ cõcepti, & nati sint legitimi? R̃ñ.
4 sic: qa mr̃imoniũ durat. l.j.C.de repu.† Quæro an nascãt in ptãte?
R̃ñ. per deportationẽ perdit pr̃ ea, q̃ sũt iuris ciuilis. j̃.de pe.l.qdã.
sed pr̃ia ptãs est de iure ciuili, vt insti.de pa.pote in prin.& l.nã ciuiũ, de his, q sunt sui vel alie iur. ergo filij nõ sunt in ptãte pr̃is. Et
sic habes casum, in quo filij nascunt legitimi & nõ in ptãte, ſm Ia.
5 de Are. Quæro,† qđ in bãnito nostri tpis. Gl. inst.q.mo.ius pa.pot.
sol.§.regati.distinguit, aut bona sunt publicata, aut non. Et gl. in
l.eius, q.§.j.s̃.de testa. ia.de Are. đt hic verbum notabile satis exbãniti ꝓprię pdũt ea q̃ sunt iuris ciuilis ꝓprij illius ciuitatis vñ sunt
exbãniti. Et hoc ĩtellige ĩ illis exbãnitis, qb. ciuitas bellũ indixit

b & pñt ĩpunè offendi, vt l.amissione.de cap.di. Iura ergo cõia[b] nõ
pdunt, & sic filij nati post bannimentum faciunt deficere condõnem fideicommissi. Ex dicto isto Iac. possunt solui multę q. circa
quas vide q. quam disputaui, quæ incipit, Lucanæ ciuitatis.

ADDITIONES.

a ¶ Morte naturali. Adde, inquantum Ale.ponit, an hæres grauatus restituere, si decesserit sine liberis, faciat deficere fideicommissum, si ingreditur religionem fratrum minorum. Ang.cons.80.& Pet.de anch.cons.397. Vbi an decedere dicatur sine filiis, qui filium habet in religione minorum, & an mors ciuilis æquiparetur naturali, vide Old.cõs.284.

b ¶ Iura cõia. adde de hoc vltra ale. vt per Bal, consilio 13.2.lib.& per Pa.de Ca.consil.22.

§. Si quis rogatus. Per deportationem ñ pdit ius eligendi fideicõmissũ, secus si per dãnationẽ in metallũ. h.d. Facit, vtrũ excõicat⁹ possit esse arbitrator,
dixi in d.l.cũ pr̃.§.hr̃ditatẽ.s̃.de le.2.dic, vt ibi. Ista q. fuit semel Bononiæ de facto, & do.Iac.But. disputauit, nõ tñ determinauit, hic
vr̃ eẽ tex. arguẽdo, ꝙ excõicat⁹ possit eẽ arbitrator. Probo, excõicat⁹, & deportat⁹ ęqparãt, inst.de cap.di.§.minor. sed video ꝙ deportat⁹ pt esse arbitrator, vt hic, & đ.§.hr̃ditatẽ, ergo, &c. in ꝯ̃riũ
vr̃ gl. illa verba.j̃.de ver.sig.& not. ĩ l.ꝙ attinet.de re.iu. Quid dicem⁹? nescio. Mihi vr̃ salua deliberõne canonistarũ, ꝙ posset eẽ arbitrator, ar.l.iudæi.C.de iudę.& auth.credẽtes.C.de hr̃. ibi, intra
annũ, &c. Pro hoc ex̃ đ iudi.c.ĩtellexim⁹. vbi pt ꝯhere excõicatus
& arbitramẽtũ ẽ trãsactio, & ꝯ̃ct⁹. Auth.vt diff.iudi.in prin.& aut.
si vero cõtigerit. C.de iudi. Ad istũ tex. posset r̃ndere, ꝙ hic ñ fuit
vt arbitrator electus, sed in liberum arbitrium fuit commissum:
quia qñ in arbitramentum, tunc est iuris, quia intelligit ſm arbitrium boni viri: sed hic fuit in liberam voluntatem collatum.

1 *Filios superuixisse, & sic conditionem fideicommissi defecisse qui dicit, probare debet.*

§. Si quis autem. Condõ, si decesserit sine liberis, intelligitur superuiuentib.& iõ si liberi añ
rogatum, vel simul cũ eo moriãt, nõ faciunt ꝯdõnẽ fideicõmissi
1 deficere. h.d. No.† ꝙ ei, q dicit filios supuixisse, & sic condõnem
a fideicõmissi defecisse, incũbit onus probandi. Sis ergo cautus facere positiones, p quas concludatur filios superuixisse. & istam
materiam declaraui plenè in l.quod de pariter.s̃.de reb.dubijs.

ADDITIO.

a Filios. adde, inquantum alex.ponit, an quando in dispositione aliqua fit mentio de liberis masculis, comprehendatur nepos ex fęmina, quæ posui in d.l.j.de condi. inser.& inquantum tangit, an appellatione hęredis veniant solum descendẽtęs, vide quæ posui in l.Gallus.§.etiam.vltra Ale.adde Bar.& an emphyteusis ecclesiæ trãseat ad extraneos, vide quæ posui in l.etiam.sol.mat.

1 *Conditio, si sine hærede decesserit, intelligitur sine liberis.*
Verba conditionis intelligi debent, vt se habeant ad esse, vel non esse.
2 *Feudum concessum tibi, tuisque hæredibus, intelligitur de filiis.*

§. Si quis ita. Condõ,† si sine hr̃de decesserit, intell'r, id est
1 sine liberis. h.d. Vl', al'r, Verba conditionis debent intelligi, vt hẽant se ad esse, vel nõ esse. h.d. Op. hr̃dis appellatio ad vniuersos extẽdit, vt j̃.de verb.sig.l.hr̃dis appellatio. Sol.
hic ẽ duplex lr̃a. Vna, si cũ hr̃de alieno decesserit, hoc ẽ cũ hr̃de,
q nõ sit de suis, & tũc ꝯ̃riũ nõ obst. Alia litera ẽ, sine hr̃de, tũc obstat ꝯ̃riũ. Sed r̃ñ. ꝙ hic exp̃sumpta mente defuncti verbũ, sine hr̃de, intell'r, i. sine liberis. Rõ p̃sumptionis est, qa dẽt intelligi, vt habeat se ad esse, & nõ esse: sed raro ꝯtingeret, ꝙ qs sine hr̃de decederet, iõ intell'r sine hr̃de. i. sine liberis, ſm gl. qđ no. ¶ Gul. indu-
2 cit, si † ꝯcessum est feudum, vel p̃carium tibi, tuisq; hæredib. ꝙ intell'r de filiis, aliàs duraret in perpetuum. Hanc q. ponit Dyn. in l.
in ꝯuentionib.j̃.de verb.sig.& Cy. in l.liberti, libertęq;.C.de ope.
liber. ego dixi in l.Gallus.§.ẽt.s̃.de lib.& posth.& ibi etiam tetigi
qõ. quam disputauit Rich. de eo,[a] qui dixit hr̃ditatem deuenire
in Titium, & eius filios, & hæredes: an requiratur, ꝙ filij sint hæredes, & tenet, ꝙ sic, aliàs deficeret conditio: quod potest procedere in casu huius §. quando dixit, si decesserit sine hærede, quia
debet intelligi. i. sine liberis hæredibus, secus autem si dixisset, si
decesserit sine liberis. Dic, vt dixi in l.filiusfam.§.cum quis.s̃.de
leg.1. vbi gl. tangit. & per Cy. in l.1.C.de cond.inser.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Rich.de eo. Et an expediat, quòd sint hæredes instituti isti liberi, vide gl.& ibi Io. in l.filiusfa.§.cum quis.de leg.1.

Ale. ¶ Adde, ꝙ Bar. hic non ponit perfectè dubium quæstionis disputatæ per Rich. vide tu plenius in §.etiam.hic adducto.

LEX XVIII.

1 *Fructus an veniant in restitutionem fideicommissi, & in quartam imputentur, ponuntur tres casus.*
2 *Liberis primi gradus non computantur fructus in quartam.*
3 *Parentibus primi gradus computantur fructus in quartam.*
4 *Fructus, qui percipiuntur negligentia non petentis fideicommissum, quando restituantur.*
5 *Quartæ debitæ iure naturæ quid imputetur, remissiue.*
6 *Fructus quando computatur in falcidiam.*
7 *Fructus in petitionem hæreditatis quando veniant, & hæreditatem augeant.*

In fideicõmissaria. Primò ponit vnum dictum. Secundò duas exceptiones. Tertiò aliud dictum. Quarto rationem prædictorum. Secunda ibi, ni-

si aut mora. Tertia ibi plane. Quarta ibi quoties. & seipsam sum mat. Op. φ fruct⁹ ñ ɔputẽt ĩ quartã, vt s̃. ad l. Falc. l. ĩ rõne. ĩ prĩ. Op. ibi ĩ Falcidia, hic ĩ Trebellianica. Rõnẽ dixi ĩ l. ĩ quartã. s̃. ad l. Fal.
1 C. đ ĩof. test. l. scim⁹. §. repletionẽ. Sol. ibi ĩ debita iure naturæ. ¶ †Et ꝑ hui⁹ declarõne vidẽdũ ẽ, vtrũ fruct⁹ veniãt ĩ restõnẽ fideicõmissi, & imputentᷣ in quartã Trebellianicam. Circa qđ gl. quæ est
a hic, distinguit notabiliter, & in l. iubemus. a C. e. & ibi doc. supplent. Gl. tñ in multis deficiũt, vt tangam. Vide gl. primò, & signa. Tres casus ergo ponit gl. Primò, qñ fructus pcipiunᷣ ab hr̃de iu dicio testõris. Scdò, qñ negligẽtia non petẽtis. Tertiò, qñ mora nõ soluẽtis, seu nõ restituentis: q̃ distinctio est imꝑfecta, qm̃ pñt pcipi fructus quarto mõ separato ab his. vt si iacẽte hr̃ditate pcipiãt, vel post aditã hr̃ditatẽ fideicõmissario absente, & ñ negligẽte, illo casu fructus veniũt in restõnem cũ distinctione, aut fuit ĩ mora adeũdi, aut nõ, vt j̃. e. l. ita tñ. §. si seruũ. & ibi glo. Itẽ qđ hac gl. dr̃, est verũ in fructib. q pcipiũtur absq; ꝓuisione testõris. Si. n. ex defuncti ꝓuisione percipiũt, vt vsuræ, vel pẽsiones, quas đfunct⁹ fuerat stipulat⁹, an veniãt in restõnẽ? dic, vt l. postulante. §. fi. & l. deducta. §. pen. j̃. e. itẽ qđ hic dr̃, dẽt ĩtelligi, qñ fideicõmisũ est relictum simpl'r. Si verò est dictũ, qcqđ ꝑuenerit: vel q̃tũcũq; pecunia ꝑuenerit, & sic ꝑ dictionẽ geminatã, tũc dẽt al'r dici, vt j̃. e. l. balista. & l. seq. Itẽ φ dicit hic, φ fructus ɔputat in quartã, superfluũ vero restituit, dẽt intelligi, nisi hr̃s aliqua legata soluerit, qa tũc istos fructus in illis legatis ɔputat, vt j̃. e. l. ita tñ. §. hr̃s ex asse.
2 qđ dic, vt ibi. Itẽ † qđ hic dr̃, φ fructus ɔputanᷣ in quartã, fallit in
3 liberis primi gradus. Sed † posset dubitari, qđ in parẽtibus primi
4 gradus? Rñ. illis ɔputãtur in quartã, vt s̃. ad l. Fal. l. filiusf. itẽ † circa id, qđ hic dr̃, φ si fruct⁹ pcipiunᷣ negligẽtia nõ petẽtis, nõ veniũt in restõnẽ, doc. intelligũt de negligẽtia añ rõnẽ fideicõmissi. Si. n. fideicõmissum esset restitutũ verbo, vel esset de casib. in quib. restõ eẽt facta ipso iure, q ponunᷣ in l. pe. C. e. licèt fideicommissarius esset negligẽs in petẽdo restõnẽ realẽ, tñ fructus pcepti dẽnt sibi restitui, sicut dicimus in legatario, ad quem trãsit dñiũ recta via. l. Herẽnius. s̃. de vsu. & ibi no. C. đ vsur. & fru. legat. l. j. & l. 2. facit sol. matri. l. si mora. & qđ ibi dixi. Ex ꝓdictis iuctis cũ distinctione
5 gl. collige pte distinctionẽ magnã. ¶ Quæro, † qđ ɔputat ĩ in quartã debitã iure naturæ? Dic, vt in glo. Puto tñ, φ l. Papin. §. si ꝓdõni parẽ. s̃. de inof. test. corrigat pl. scim⁹. §. repletionẽ. C. de inof. test.
6 licèt gl. al'r dicere videanᷣ. ¶ Quæro, † an fructus ɔputenᷣ ĩ quartã debitã iure ĩstõnis. q̃ vocatur Fal. Gl. distinguit, quã vide. doc. reprehendunt hãc glo in vno. s. in eo, φ distinguit in fructib. pceptis ex re legata. s. vtrũ sint pcepti ex re legata, mora nõ restituẽtis, vel negligẽtia nõ petẽtis, & c. Nã cũ dñium recta via transiuit in legatariũ, fructus sunt pcepti ex re ipsi⁹ legatarij, iõ debẽt sibi restitui, vt s̃. de vsur. l. Herennius. & l. j. & 2. C. de vsu. & fru. leg. & no. p doc. ĩ l. iubem⁹. C. e. Et ista sunt vera ĩ re, q̃ erat defuncti. Sed quid si nõ erat defuncti, sed ab eo possidebaᷣ bona fide, vel titulo? Rñ. sicut qñ defunctus est dñs, transit dñium recta via in legatariũ, ita qñ possidebat bona fide, transit in legatariũ quasi dominium, & sic publiciana, l. cum spõsus. §. j. de publi. vñ eo modo fructus ad legatariũ ptinebunt, sed si esset res prorsus aliena, ita φ in legatarium non transiret dñium, vel quasi dñium, tunc haberet locũ distinctio gl. aut sunt percepti mora non restituẽtis, aut ne
7 gligentia nõ petẽtis, & c. † Op. ad ver. quoties. quia fructus veniũt in petitione hr̃ditatis, & augent hæreditatem, l. item veniunt. §. cum ꝓdixerimus. s̃. de peti. hære. ergo fructus veniunt in restitutionem. Sol. Illud, qñ fructus non percipiuntur ab hærede vero, sed ab alio possessore. Nam qñ verus hæres possidet, desinit esse hæreditas, l. j. §. veteres. & ibi not. de acq. pos. & l hæres p seruum. de acq. hær. Vel aliter heres vr̃ rogatus restituere, quod fuit here
b ditatis tempore mortis. b fructus autem licèt aug ant hæreditatem, non tamen fuerunt hæreditatis tempore mortis.

ADDITIONES.

a ¶ L. iubemus. adde, inquantum Ale. ponit opi. Sal. an l. iubemus, habeat locum, cum filius est rogatus restituere extraneis, φ eãdẽ opi. habuit Pau. de Ca. in d. l. iubemus. & credo ibi posuisse, & inquãtũ tãgit, an testator possit disponere, φ fructus cõpensentur in quartam quo ad liberos primi gradus, Ro. con. 239. tenet, quod non.

b Io. Fr. Ru. ¶ Tempore mortis. Adde Bar. ibi plene not. per doc. in l. Centurio. col. 2. s̃. de vulg. & pup. vbi Ale. col. 8. notat Bar. contrarium sibiipsi.

§. Si legatũ.

Qñ prælegata nõ veniũt in fideicõmissum, debent intelligi de ea parte, quæ à cohærede percipitur, non de ea parte, q̃ iure hæreditario retineᷣ. h. d. Opp. C. fami. erci. l. filium, quem hñtem. Solu. ibi expresse fuit dictũ, φ non computaretur, s̃m vnam lec. Opp. s̃. de vsu. l. in fideicõmissi. §. cum Pollidius. Gl. soluit duob. modis. tene secundam sol.

LEX XIX.

1 *Fideicommissum relictum filiofam. ita vt ad eum perueniat, videtur dilatum in tempus existentiæ sui iuris.*
2 *Regula Catoniana non habet locum in fideicommisso vniuersali.*
Fideicommissi vniuersalis dies an cedat ab adita hæreditate.

1 Vbi purè.

† Fideicommissum relictũ filio, ita vt ad eũ perueniat, vr̃ dilatum in tp̃s existentiæ sui iuris. h. d. Opp. si semper fideicommissum datum à pr̃e filio vr̃ dilatum in tempus existentiæ sui iuris, malè loquiᷣ. Insti. de le. §. an seruo. & qđ no. l. cũ filio s̃. de leg. j. vbi dicit relictũ vitiari, impediẽte reg. Cato. Rñ. φ hic fuerũt verba, q̃ sapiunt extẽsionem in tp̃s existẽtie sui iuris. Dixit. n. faciasq;, vt ad eũ ꝑueniat. Simile s̃. de leg. 3. l. fideicommissa. §. si filio. Secus si fuisset relictum simpl'r, quia tũc ɔtrariũ locum haberet. ¶ Opp. ad hæc s̃. e. l. cogi. §. si pater. Gl. ibi intelligit illam s̃m istam. s. quod ibi fuit fideicommissum dilatum. Alij, φ ibi fuit fideicõmisũ relictũ simpl'r, qđ ibi tenui. Sed tunc op. qa s̃m hoc fideicõmissum nõ valet, obstante reg. Cat. d. §. an
2 seruo. † Rñ. regu. Cat. non hẽt locum in fideicommisso vl'i, vt s̃. de reg. Cat. l. pe. & ibi no. & maximè s̃m gl. q̃ est s̃. eo. l. qdam ita. q̃ tenet, φ dies fideicõmissi vl'is ñ cedit, nisi ab adita hr̃ditate, licèt ego al'r dicã, vt ibi tãgã. Vltimo gl. qrit đ vna q. đ qua dic, vt ĩ gl.

CONCORDIA.

¶ Vbi purè. Pro ɔcordia aduerte, φ reg. Cat. hẽt locũ in fideicõmisso vl'i. Ita Bar. s̃m Ale. I l. Catoniana. ĩ fi. ff. de reg. Cato. Cõtrà tenere alle. in hac l. vbi purè. in prin. Tu dic, vbiq; Bar. loqᷣ s̃m diuersas opi. Nam tenẽdo, φ dies fideicõmissi cedat à morte testõris, hẽt locum prima opi. de qua in l. cum filio. de leg. j. Si verò teneamus illam opi. φ cedat ab adita hæreditate, tunc quia non hẽt locum in fideicommissis condõnalib. vt in l pen. de reg. Cato. ideo qa non sortitur effectum à morte testõris, sed expectaᷣ aditio, non habebit locum dicta regula, de qua per doct. in l. cogi. §. si pater filium hoc eo. ti. & ibi Ias. & in hac l. vbi purè.

§. Te rogo.

Rogatus partiri hr̃ditatem cum alio, vr̃ rogatus partem restituere. h. d.

1 *Pecunia, quæ expenditur in proxenetis & bannitorib. ac emptorib. ad alliciendum eos, deducitur.*

§. Qui in distrahendis.

Op. j̃. e. l. mulier. §. sed etenim. Sol. gl. hic ad tpalẽ rei vtilitatẽ. Tu dic, φ hoc imputaᷣ hr̃di, sed ꝑ parte sua cuilibet
1 ɔcessa. ¶ † Quæro, an pecunia, q̃ daᷣ ꝑxenetis, vl' daᷣ emptorib. ad alliciẽdũ eos ad ꝑmittẽdũ, & q̃ daᷣ bãnitorib. q faciũt subhastationes, & similes expẽsæ, q̃ fiũt ad expediẽdã vẽditionẽ, dẽant đduci? Rñ. sic, vt s̃. ad l. Fal. l. quãtitas. & C. đ iur. đli. l. scimus. §. in cõputatione, & hic.

LEX XX.

Sed & si ad tempus.

Qui decedit vxore prægnãte, q̃ postea parit, videtur cum li-
a beris a decedere. h. d. Facit l. si quis prægnantem. j̃. de reg. iur.

ADDITIO.

a ¶ Cum liberis. Adde inquantum Ale. ponit, an vbicunque ponitur cõditio liberorum, sufficiat liberos habuisse, dato quod decedant ante mortem illius, cui nati sunt, quod Bal. consuluit secundum opi. ia. de bel. consi. 223. inci. item institutio. 2. lib.

LEX X.

1 *Protestatio facta debitorib. ne soluant, an impediat solutionem remissiue.*

Hæres.

Qđ hr̃s indebitè restituit, recuperat ɔdicẽdo, vl' possessiones adhuc vacantes apprehẽdẽdo, vel qđ dẽt nõ soluendo, vel debitorib. ne soluãt denũciando. h. d. Op. φ nõ possit repetere. C. ad l. fal. l. error. So. hic errauit in facto. Putabat. n. φ æs alienum totam hr̃ditatem exhauriret, & iõ nullã quartam putabat posse deduci. Op. s̃. de le. j. l. φ si nulla. So. vt ibi. Op. ad id φ hic dicitur, qđ p̃t possessiones nãcisci, de l. extat. supra, φ met. cau. Sol. intellige hic possessiones vacantes, fuit. n. facta restõ solo verbo, & possessionem realem adhuc nõ apprehenderat, al's non posset occupare. Op. ad id, qđ dr̃ hic, φ potest denunciari debitorib. ne soluaᷣ. C. depo si. l. pen. & auth. ibi posita. Sol. ibi speciale in deposito. vel dic, φ hic non est persona extrinsecus veniens. sed ẽ hæres, q habet directas, merito p̃t debitorib. denunciare ne soluant,
1 de alijs aũt † ꝑtestationib. factis debitorib. ne soluant, an possunt impedire solutionem, dic, vt dixi in materia ꝑtestationis, in l. nõ solum. § fin. j̃. de op. no. nun. circa denunciationem prohibitoriã.

LEX XXII.

Mulier.

In condõnib. q̃ effectum relicti respiciũt nõ refert, qđ ex æquipollentib. fiat. h. d. De hoc plene distingue, vt in l. Gallus. §. & quid si tantum. de libe. & posthu.

1 *Paria sunt aliquid in esse consistere, vel sperari de proximo esse.*

§. Non est.

Seru⁹ p̃t cogere hr̃dẽ, à quo fideicõmissaria hr̃ditas, & libertas ẽ ei relicta. h. d. † No. qđ aliqd in esse cõsistere, vel sperari de proximo esse paria sunt. Facit l. nõ tantum. de excu. tuto. & l. si impuberi. de tut. & cura. da. ab his.

§. Si hæres.

Fructus pcepti negligẽtia nõ petẽtis nõ ɔputãtur in quartã, secus si iudicio testõris pcipianᷣ. h. d. Circa hoc dixi plene. s̃. e. l. in fideicommissariam, quod no.

§. Sed enim.

Hæres tenetur fideicõmissario vl'i de dolo, & lata culpa tm̃. h. d. Op. φ teneatur de leui, vt supra de leg. j. l. si seruus legatus. §. cum quid. Sol. gl. qđ hic fuit coactus. ista est truffa. Dic, quòd hic loquitur in fideicõmissario vniuersali. ibi in legatario singulari. Rationem ibi dixi.

1 *Filia potest res, quæ subiacent restitutioni, in causam dotis alienare.*
2 *Fructus percepti ex hæreditate testõris per filiam quando cõputentur in dotẽ.*
3 *Dos, quæ debetur filiæ, non debetur iure obligationis, sed officio iudicis.*
4 *Fructus ex hæreditate percepti per filiam, & consumpti, non imputantur in dotem si malitiose non consumpsit.*

Vsusfructus

5 *Vſusfructus ſi relinquatur Vxori, donec caſtè, & honeſtè vixerit, ſi tranſit ad ſecunda vota, valebit relictum, quia dicitur caſtè viuere.*

1 **§. Cũ proponeretur.** Filia † p̃t res, q̃ reſtõni ſubiacent, in cauſam dotis alienare,ᵃ niſi ex fructib. tñ pcepit, qđ doti ſufficiat. h.d. Op. † fructusᵇ
2 non ꝯputantur in quartam ẽt in liberis primi gradus, vt C.e.l. iubemᵘˢ, & no. ĩ l. ſi fideicõmiſſariã. ſ.e. Sol. Fateor, ꝙ nõ ꝯputant̃ in quartã. ſed bñ ꝯputãt̃ ĩ aliã cãm, p quã l. ȝ minuere fideicõ. vt hic. Op. dos ẽ debita filiæ, ergo fructᵘˢ nõ ꝯputãt̃ ĩ dotẽ, niſi dicat̃ à te-
3 ſtõre, vt l. ſi debitor. ſ. ad l. Fal. So. Ia. đ † Are. ꝙ dos nõ ẽ đbita iure oblõnis, ſed magis officio iudicis ex ęq̃tate, q̃ ęq̃tas ceſſat, qñ mulier hẽt aliunde vñ ſe alat, ſicut dicimus in alimẽtis, in l. ſi quis à liberis. §. ſed & ſi filius. ſ. de lib. agno. vides ergo, ꝙ Iac. de are. te-
c net, ꝙ dos non debet̃ filiæ iure oblõnis, & bñ,ᶜ licèt ꝯdicat gl. de act. & obli. l. obligamur. §. j. quã ibi reprehendi, & Guil. de Cu. & l. cũ is. ĵ. de cõdi. ind. Aduertendum tñ eſt, q̃a verba Iac. de Are. hic vñr innuere, ꝙ maritus detrahat quartam, & ẽt dotẽ, qđ non eſt verũ, vt in Auth. res, q̃. C. com. de leg. vbi dicit, ꝙ ita demũ poſſumus res, q̃ ſubiacent reſtõni, alienare in cãm dotis, qñ legitima portio ad dotẽ nõ ſufficit: non ergo dẽt hre vtrũq; integrum. Et ideo hic §. in fi. quiloquit̃ de fructib. computandis in dotem non corrigit̃. Hoc tenet Iac. de Bel. in Auth. de reſti. & ea, q̃ pa. §. q̃ob
4 rem. in 2. q. ¶ Sed † quæro.ᵈ mulier percepit multos fructus ex
d hrditate, ſed eos ꝯſumpſit, vtrum illi fructus ꝯſumpti cõputẽtur in dotem? Rñ. tex. dicit hic, ac ſi qđ ſuperfuiſſet, rogata eſſet reſtituere. Ex hoc cõcludo, ꝙ ſi fructus nõ malitioſe ꝯſumpſit, ſed largè his vſa ſit, no ꝯputant̃ ſibi. l. Titius rogatus. ĵ. e. Alia circa hãc
e mãm dicam in l. à filia. in prin. ĵ. e. ¶ Vltimò Old.ᵉ alle. † hunc tex.
5 ꝙ ſi teſtõr dixit, relinquo vxori meæ, donec caſtè, & honeſtè vixerit, ꝙ relictum dẽt hre, ẽt ſi trãſeat ad ſecũda vota: q̃a caſtè, & honeſtè viuere eſt vt hic, ibi, mulieris pudicitiæ ꝯgruebat. &c. Pro hoc ẽ tex. expreſſus 3 1. diſtin. c. Nicena.ᶠ Vñ dicere dẽt, donec caſtè, & honeſtè vixerit, & vitam vidualem ſeruauerit. Prędicta vera, niſi đ voluntate teſtõris, vł đ cõi vſu loquẽdi aliud appareret.

ADDITIONES.

a Dotis alienare. adde, dum ale. ponit, an res ſubiecta reſtitutioni poſſit pro alimẽtis alienari, qđ Lud. Ro. conſuluit, ꝙ ſic, eius cõſi. 256. Et an filia grauata reſtituere Piæ cauſę poſſit de illis bonis dare dotem marito, & ꝙ maritus illam lucre tur vigore ſtatuti, vide Bal. conſi. 228. 3. lib. & 71. 2. lib.
b Poma. ¶ Opp. fructus. Et vide Bal. in l. iubemus. C. eo. & in aut. hoc amplius. C. de fideic. & Io. de imo. in l. Centurio. ff. de vul. & pup. & in c. Ray. de teſta.
c Barb. ¶ Et bene. Adde Pau. de Ca. conſ. 222. & 235. & ibi an pater filiam nuptam dotare cogatur.
d Barb. ¶ Sed quero. Et vide bar. in l. filiusfa. §. diui. de leg. j. vbi dicit quòd Iac. de Are. dicebat per iſtũ tex. ꝙ licet quis ſi prohibitus alienare, tamen põt alienare in cauſa dotis.
e ¶ Old. Adde ꝙ idem Old. conſ. 213. conſuluit, ꝙ ſi maritus leget vxori, donec in hoſpitio vixerit ipſius mariti, ꝙ mulier amittit legatum ſi nubat, licet virum ducatĩ hoſpitio primi viri.
Pom ¶ Et vide Ang. in auth. de non eligen. ſecundo nub.
f Claud. C. Nicena. In contrarium facit tex in c. j. in fi. cũ gl. de ſum. trinit. & ibi al. Quid autem de teſtatore relinquente pecuniam pauperibus mulier bus maritandis, an executor poterit eligere viduas: v. de bal. in procem. decr tal. col. viij.

§. Vt Trebelliano. Trebellianum ita demũ locũ habet, ſi q̃s eſt rogatᵘˢ vt hæres. h.d. Op. ſ. ad l. fal. l. pęnales. §. fi. vbi legatarius đtrahit fal. So. ibi detrahit ex pſũpta voluntate teſtõris, q̃a ſibi ẽ đtractũ. no. ſ. e. l. j. §. đniq;. Querit gl. ab aliquo hrde ẽ legata ps bonorũ, an poſſit cogi adire & reſtituere? Et gl. diſputat. dic, vt dixi in l. ſi q̃s ſeruũ. §. fi. de le. 2. Quærit gl. qđ ſi ab hrde eſt legata ps hrditatis ſub hoc noĩe hrditatis an poſſit cogi adire. & reſtituere: Et đt, ꝙ poſſit cogi, q̃a trãſitura ſũt actiones. d. l. ſi q̃s ſeruũ. §. fi. cũ l. ſeq. Hoc tenet Ia. de Rau. & Cy. in l. filiũ, quẽ hñtẽ, in ver. de quarta Trebellianica. C. fam erciſ.

LEX XXIII.

Quoties. Portiones appoſitæ in inſtõne videntur repetitæ in fideicommiſſo, niſi ex onere appoſito, vel ex expreſſione propriorum nominum aliud inducatur. h.d. Op. C. de imp. & alijs ſubſt. l. fi. So. vt in gl. Op. vt ĵ. de duob. reis. l. ſi cue a certis. Sol. illa debet intelligi ſm iſtã, vt ibi not. Quero quid ſi nomẽ proprium appellatiuum ſit expreſſum: Dic vt in glo. Et circa hoc dic, vt dixi in l. turpia. §. ſi pars. de leg. j. & facit per glo. quod vidiſtis notatum in l. cum ita. ſ. de cond. & dem.

LEX XXV.

1 *Dies fideicommiſſi vniuerſalis quando cedat.*

Quidam ita in teſtamento. Tranſlatio fideicommiſſi in dubio intellr, ſi primo fideicommiſſi reſtõ fcã nõ fuerit. h.d. Primo ponit thema, & q̃õ. Scđo vna rñſio. Tertiò illa rñſio in dubiũ reuocat̃. Quarto illa reſpõſio in totũ corrigit̃, & noua ponit̃. Scđa ibi reſpondit. Tertia ibi ſed an ea. Quarta ibi Marcellus. ¶ † Pro de-
1 claratione quęro quando cedit dies fideicõmiſſi vniuerſalis, Gl. reſpõdet hic, ꝙ à die aditæ hrditatis vt hic in gl. ſup verbo adeat. & gl. ſeq. Idem tenet gl. ſ. de reg. Cato. l. 3. Dy. ſ. de adi. leg. l. 3. §. j. ia. de Are. ꝯ, ꝙ à die mortis, ſicut in legatis, & fideicommiſſis ſingularib. qđ examinaui in l. cum filio. ſ. de le. j. Op. ſ. de adim. le. l. 3. §. j. vbi in dubio ad ĩpediendã tranſlationẽ ſufficit diẽ fideicõmiſſi ceſſiſſe. Gloſ. hic ſup verb. prima quaq; die. ponit duas lec. ſm ſecũdam dicere vr, ꝙ hic intellr ſm illã. ſ. ſi priᵘˢ deceſſerit q̃ dies fideicõmiſſi ceſſerit, & tũc ad fi. huius §. ſ. in verſ. Marcellᵘˢ. Reſpõde, dũ dicit, ſi nõ iã puer hoc accepit, ſubaudi verè, vel iuris fictione, ita ꝙ actionẽ hẽbat p eo petendo. Cũ ergo die cedente fideicõmiſſi actionẽ hẽbat, ergo, &c. Et ita ſentit Dy. Ia. de Are. & Old. ꝯ, quia hæc expoſitio eſt directè ꝯ tex. Dñt ergo, ꝙ lex ꝯria dẽt intelligi ĩ puero minore, cui à die cedẽte legati fit mora re ipſa, l. in minorũ. C. in q̃b. cau. in integ. reſti. nõ eſt nec. hic loquitur in maiore, & hanc teneo Op. de d. l. 3. §. j. vlti. rñ. vbi ad impediendam trãſlationem ſufficit, ꝙ dies ceſſerit. Sol. ibi loquitur in legato ſingulari, đ cuius natura eſt, vt trãſeat recta via in legatarium, iõ ſufficit diẽ legati ceſſiſſe: hic in fideicõmiſſo vlí, de cuius natura eſt, vt reſtituatur p hrdem, & iõ verba intelligũtur in dubio, ſi prius quid ei acciderit, q̃ reſtituat̃. Et circa hæc plenè diſtingue, vt diſtinxi in l. ꝯria. Op. ꝙ fideicõmiſſario decedẽte añ reſtõnem tranſmittat ad hrdes ſuos, l. cogi. §. idem Mętianus. ſ. eo. & no. in l. apud iulianũ. §. fi. ſ. eo. So. Hic añ fideicommiſſum fuit tranſlatum in alium ſub illa conditione, ſi decederet, antequam reſtituat: ibi ſecus.

1 *Seruus hæres, licet hæreditas quæratur domino, tamẽ remanet hæres nomine.*

§. Si ſeruo. Valet fideicõmiſſũ, p qđ dñs rogatur reſtituere ſeruo inſtituto. h.d. Op. ſ. đ leg. j. l. cum filio. Solu it gl. ꝙ ibi Trebellianum hẽt locum quo ad oĩa remedia, præterquam quo ad deductionem quartæ, quia non eſt hrs, ſed dñs
1 eſt rogatus, d. l. cum filio. † Not. ꝙ ſicut filius remanet hæres nomine, licèt hæreditas quæratur patri, ita ſeruus, ſm hanc gl. quam tenui in d. l. cum filio. licèt quidam contra, vt ibi dixi.

1 *Seruus ſubiectus reſtitutioni quando manumitti poſſit.*
2 *Hæres manumittens ſeruum reſtitutioni ſubiectum quando teneatur ad æſtimationem.*
3 *Hæres quando præſumatur ignorare contenta in teſtamento.*

§. Si quis filium Seruo: q̃ ſubiacet reſtõni cum vniuerſitate, p̃t libertas in teſtõ relinqui, & fi-
1 deicõmiſſario eſtimatio eiᵘˢ debebit̃. h.d. ¶ † Primò no. ꝙ ſeruo, q̃ ſubiacet reſtõni, p̃t dari libertas. ¶ Scđo not. ꝙ ille, qui dat libertatẽ tali ſeruo, ſiue ignorãs, ſiue ſciẽs, tenetur ad eſtimõnẽ. ¶ Tertiò no. ꝙ hrditas delata tali ſeruo venit in fideicommiſſ. Ad primum op. ĵ. qui, & à q̃. l. hrs. Gl. ſol. plurib. modis, q̃ ſolutiones non ſunt neceſſariæ ad l. illam. ſed illa ſol. eſt vera, ꝙ ibi ſeruus, q̃ erat relictus, erat hrdis, iõ p̃t dari ei libertas, ſed eſtimatio rei debet̃, & ſic ꝯcordat. ¶ Scđo opp ad idem, ĵ. q. & à q̃b. l. gñalr. §. fi. Gl. dicit, ſolue. vt mõ dixi in alio ꝯrio, quia ibi inter viuos, hic in teſtõ. Qđ q̃tum ad illam l. non valet, q̃a ibi dicit, nullam libertatem, &c. & ſic nec inter viuos, nec in teſtõ. Sol. ergo, dicit gl. in l. ſeruũ, q̃ ſub ꝯdõne. ĵ. de manumiſ. videlicet, ꝙ ibi ſeruus ſpecialr fuerat legatus, hic ſub vniuerſitate, qđ tenet Iac. de Are in d. l. ſeruũ. ¶ Opp. ꝙ huic ſeruo nõ poſſit dari libertas, l. fi. §. ſed quia. C. com. de legã. So. gl. ꝙ ibi purè vel in diem certum erat relictus: hic ſub cõdõne, & hæc vera. Sed ꝯ hoc opp. de eadem l. fi. §. ſed q̃a. in fi. vbi prohibet̃ alienõ rerũ, q̃ ſubiacent reſtõni ſub ꝯdõne. So. Ibi non dicit de manumiſſione, ſed de cæteris alienationib. Alij dñt, ꝙ hic §. hodie corrigit̃: & hanc tenet gl. in d. l. ſeruũ. ĵ. de manumiſ. Mod. vt Iac. de Rau. & Cy. tenẽt, ꝙ hic §. nõ ſit correctus Nec ob. l. fin. §. ſin aũt ſub ꝯdõne. C. com. de leg. q̃a ibi p̃hibet̃ inter viuos alienõ rei, q̃ ſubiacet reſtõni, hic loquit̃ de manumiſſione, ꝙ fit ĩ vltima voluntate. Et ſic eſt duplex fauor libertatis, & vltimæ voluntatis. Hoc ẽt ponit gl. hic in ſolutione quadam pcedẽti iũ ꝯrio-
2 rũ. ¶ † Diſtingue ergo ſic, an ſeruus, q̃ ſubiacet reſtõni, poſſit manumitti, aut erat ſeruus hrdis, & p̃t manumitti, ſed debetur æſtimatio, vt ſ. q. & à q̃b. l. hrs pprium. & l. ſi quis inquilinos. §. j. ſ. de leg. j. Si verò fuerat teſtõris, & tũc aut relictᵘˢ erat ſpãlr, & nõ põt manumitti, l. ſeruũ. de manumiſ. & l. gñalr. in fin. qui, & à quib. Si verò erat relictus ſub vniuerſitate, tũc aut purè, vel in diẽ certũ, & nõ p̃t manumitti, l. fi. §. ſed q̃a. C. com. de leg. Aut ſub condõne, & tũc aut manumittit̃ in vltima volũtate, & p̃t, ſed æſtimõ debebit̃, vt hic. Aut inter viuos, & nõ p̃t manumitti, ſicut nec cæteræ res alienari, d. l. fi. §. ſin aũt ſub ꝯdõne. C. comm. de leg. Illis tñ caſib. in quib. aliæ res poſſunt alienari, vt puta vſq; ad legitimam, ſm ea, q̃ habuiſtis in l. Marcellus. §. res. ſ. eo. vel ſi alienõ fieret ab ignorãte, l. fi. ſ. de leg. 2. tũc ẽt valeret manumiſſio multo magis ¶ Op. ſ. de leg. 2. l. fi. Sol. Ibi loquit̃ in ignorãte, quo caſu nihil eẽt ſpeciale in libertate. Op. de act. & obli. l. is, q̃ ex ſtipulatu. Solu. Ibi in ſeruo, qui ſubiacet reſtõni ex ꝯtu: hic in eo, qui ſubiacet reſtitutioni ex vltima voluntate, vt no. per glo. in d. l. ſeruum, de ma-
a numiſ. Venio ad ſm dictũm,ᵃ hic dr, † ꝙ tenetur ad æſtimõnem,
3 ſiue ſciens, ſiue ignorãs ꝯ, de ꝯdi. inde. l. in ſumma. §. penul. Sol. ꝙ ſpeciale eſt hic in hrde, cui nõ pmitti ĩgnorare cõteta in teſtõ, qđ no. Similẽ gl. habetis ſ. de lib. leg. l. cũ hrs. Terigi in l. cætera. §. fi. ſ. de le. j. examinaui plenè ĩ l. qui Romæ. §. duo fratres ĵ. de verob. Nã iſtud eſt verũ in his, q̃ ex teſtõ depẽdẽt: in aliis ſecᵘˢ, l. q̃ ĩ alterius. ĵ. de reg. iur. Item ex his, q̃ ex teſtõ depẽdẽt, nõ eſt verũ ſimplr: vt dixi in d. §. duo fratres. Op. ꝙ ſi ignorauerit: non excuſet̃: vt ĵ. de do. cã mor. l. ſi is, cui. Gl. ſol. & bñ. Op. ſ. de interr. act. l. de ætate. §. ex cauſa. Sol. vt in gl. Op. inſti. de act. §. ſi quis agens. Sol. vt in gl. de quo per Dy. in c. non debet aliquis. de reg. iu r. lib. 6.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Venio ad ſecundum. Et vide Bar. in l. eius, qui. ſ. ſi certum pet.

LEX XXVI.

1 *Syndicus ciuitatis qualiter debet constitui.*

Omnibus. Ciuitatib. q̃ non sunt hostes imperij, pōt fideicōmissum relinq. & agere poterūt p suos syndicos. h. d. innuit, ꝙ q̄dā ciuitates non sunt sub imperio. Cōtra, ad l. Rhod. de iac. l. depcatio. So. intelligo, sub Impio oēs sunt đ iure de facto nō. Sūt tñ q̄dā, q̄ ēt sub Impio de iure ñ sunt, vt ciuitates
1 donatæ eccl'æ. Tenet. n. eccl'a, ꝙ talis donō valuit. † Quero, qual'r ꝯstituatur syndicus à ciuitate? Gl. notabil'r dicit, vel fiat p adunantiā gñalē toti⁹ populi, vel p ꝯciliū, seu ordinē, p quē regit̄ ciuitas. Vel forte aliqs, q est syndicus ex l. vel ex ꝯsuetudine, sicut est hic. Nā vnus ex iudicib. capitanei, eo ipso ꝙ est Iudex illius tribunalis, est syndicus ciuitatis. Vide gl. & no. dixi in l. 2. C. de decu. lib. x.

LEX XXVII.

Ita tamen.

1 *Fructus percepti negligentia non petentis, non restituuntur etiam ab hærede coacto.*
2 *Hæreditate iacente quæsita veniunt in restitutionem.*
3 *Fructus, qui non percipiuntur iudicio testatoris, quando veniant in restitutionem, & in quartam imputentur.*

§. Si seruum. Quæsita p seruū post aditā hr̄ditatē ab hr̄de coacto ñ veniūt in restitutionē, sec⁹ in q̄
1 sitis hr̄ditate iacente, h. d. † No. ꝙ fructus percepti negligētia nō
2 petentis no restituuntur etiam ab hr̄de coacto. Item no. † ꝙ q̄sita iacente hr̄ditate veniunt in restōnem. Op. j̄. prox. §. Sol. vt ibi videbitis. Nā fideicommissarius, q coegit adire, imputet sibi, si non coegit restituere. Op. s̄. e. l. quidam. §. fi. vbi hr̄ditas quæsita seruo venit in restōnem. Gl. dicit, ꝙ hic hr̄ditas fuit quæsita heredi, ibi non. Hęc sol. non placet. Innuit. n. ꝙ plus teneatur hæres, qui non habet, q̄ ille qui hēt. Vnde iac. de Are. dicit, ꝙ hic tpe, quo hr̄s fuit coactus adire: non cesserat dies hr̄ditatis relictæ seruo, sed cessit postea tpe, quo fideicommissarius erat negligens. Sed in l. ꝯria ē quid imputetur hæredi, quia facto ipsius fideicommissarius pri-
3 natur hæreditate relicta seruo. ¶ † Op. fructus, qui nō percipiuntur iudicio testōris, non veniunt in restōnem, nec imputātur in quartā, l. mulier. §. si hæres. s̄. eo. hic dr̄ ꝯrium in fructib. perceptis iacente hæreditate. Sol. dic, ꝙ in hoc ver. sed si quid. ponitur casus omissus per gl. in l. in fideicommissariam. s̄. e. Nam isti fructus non sunt percepti iudicio testōris, nec negligentia non petentis, nec mora nō restituentis, tñ veniunt in restōnem cū distinctione: aut adiuit coactè, & restituit, vt hic, aliàs non restitueret, d. l. mulier. §. si hæres. & tractatur per doct. C. eo. l. iubemus.

1 *Commodum quis non debet consequi ex eo, quod est nixus impugnare.*
2 *Substitutione ex pupillari quod quis capit, quando veniat fideicommissum.*
3 *Substitutus pupillo, & grauatus de restituendo quando cogatur adire.*

§. Qui suspectā. Qui adit coactus, ꝯmodū ex hr̄ditate consequi non debet, h. d. Primò ponit
1 regulam. Scđò illā p exēpla declarat. Scđa ibi, & iō. ¶ † Not. ꝙ ex eo nō dēt qs ꝯmodū ꝯsequi, qđ nixus est ĩpugnare, vt hic, & ex, de re iu. c. ex eo non dēt. lib. 6. Quod debet intelligi, vt eaten⁹ nō ꝯsequat̄ p̄mium, quaten⁹ nō potuit ꝯseq ĩpugnatione sua existē te vera. Facit s̄. de his, q. vt ind. l. post legatū. in prin. & qđ ibi dixi. No. diligēter, ꝙ illud, qđ qs hēt ex substōne pupillari, nō venit in fideicōmissū, nisi coact⁹ adiuerit: qđ qual'r dēat ĩtelligi, j̄. dicā in cōtinēti. Op. đ hic, si hēt cohr̄dē, pt retinere pupilli hr̄ditatē. Cōtrà, de l. sed si plures. §. filio de vulg. & pup. Gl. dicit, ĩtelligo, ꝙ habeat cohr̄dē aliū, q̄ pupillū, & sic possum⁹ hic ponere in pupillo exhr̄dato. Vel dic, q̄tū ad mām huius §. nō curo, hēt cohr̄dem filiū, vel ex̄neū, sed ꝯrium loquit̄ quo ad separationē bonorū: de quo plenè notat̄ in l. quidam eulogio. C. de iu. deli. dixi plenè in l. fi. s̄. de acq. hær. Op. s̄. prox. Sol. vt hic in j. gl. quia cōmodum pōt
2 ꝯsequi, quia adit coactè ex negligētia nō petētis. ¶ † Quæro, vtrū illud, qđ qs capit ex substitutione pupillari, veniat ĩ fideicommissum? Hic vr̄ casus, ꝙ non, nisi adiuerit coactè. In ꝯrium vr̄ dicendum, sicut in legatis, l. qui fundū. §. qui filios. ad l. Falc. Sol. Q̄n̄q; quis rogauit de restituendo parē, & substituit sub condōne: qa oīs substō pupillaris est ꝯdōnalis: tūc fm ordinem intellect⁹ primò grauauit, qa incōtinenti: scđò ꝓuidit substituēdo in ꝯdōnis euētū, iō nō venit in fideicōmissum, nisi adiuisset coactè, vt hic, necattēdo ordinē scripturæ cū đ ordine intell'us appareat, l. cum pr̄. §. fidei tuæ. s̄. de le. 2. Si verò primo ꝓuidit substituēdo, deinde grauauit fm ordinē ĩtell'us tm̄, vl' fm ordinē scripturę & ĩtell'us,
a tūc veniret ĩ fideicōmissū, ᵃ d. l. q fundū. §. q filios. & arg. j̄. e. l. Sce-
3 uola. in fi. & qđ ibi dicā. ¶ † Quæro, qđ si ille nolit adire hr̄ditatē pupillarē, de qua restituēda non fuit grauatus, an possit cogi? Dico, ꝙ sic in casib. in quib. necesse haberet adire, si spōte adiuisset, prout no. in d. l. quidam eulogio, & dixi in d. l. fi. s̄. ad acq. hær.

ADDITIO.

a ¶ In fideicommissum. Vide Bal. consi. 643. lib.

1 *Existentia sui hæredis quando obliget filium.*
2 *Existentia sui hæredis non confirmat legata, nec fideicommissa particularia.*

§. Si pater. ᵃ Existentia sui hr̄dis operat̄ ꝯfirmationē fideicōmissi, vt p restōnē trāseāt actiones. h. d. Opp. s̄. e. l. recusare. §. meminisse. Sol. si fideicommissarius vult, ꝙ suus hr̄s cogatur se immiscere, coget̄, vt in ꝯrio, si nō curat, nō est necesse, vt hic. Dices tu, nō expedit, quare cogit̄? Dicit gl. & bene, pp faciliores probationes. Item op. nōne restituēdo vr̄ se immiscere? Gl. sol. & bene. ¶ Ex gl. op. existētia sui hr̄dis nō obligat filium. l. j. C. si vt se ab hær. absti. & l. nam nec emancipatus. de leg. 1.
1 & supra, de acq. hær. l. necessariis. So. † Existētia sui hr̄dis nō obligat filiū. Fallit ĩ fideicōmisso vniuersali. Rō, q̄a extrane⁹ ad hoc pt cogi, ēt si repudiauit. Vñ cū p bn̄ficiū abstinēdi æqparet̄ extraneo. d. l. nā nec emancipatus. nō grauat̄ filius, sed remanet obli-
2 gatus fm hoc: ergo existētia † sui hr̄dis nō ꝯfirmaret legata, & fideicōmissa particularia, qa illi non pn̄t cogere hr̄dē, vt s̄. eo. l. nā qđ. §. non oīs. Tetigi ad Syl. l. j. §. si pr̄. Probat j̄. vt in pos. le. l. j. in fi. Fallit fauore libertatis, l. cū quasi. §. sed & si quis. ff. de fideic. lib. dixi plenè in l. si filius, qui patri đ vul. & pup. Op. fm hoc, actiones, q̄ erant inutiles penes filium, efficientur vtiles fideicōmissario, ꝯ l. traditio. de acq. re. do. Sol. illud ideo, quia causa, pp quam erat inutilis penes filium, cessat in persona fideicommissarij. Simile in l. fi. in prin. C. de iure do. & l. cum is, qui. j̄. de fideiuss.

ADDITIO.

a Pom. ¶ Si pr̄. Et vide Ang. in l. 2. de condi. insti. & in l. si filius, qui patri. s̄. de vul. & pup. & ibi. io. de imo. qui ponit omnes effectus suitatis.

§. A patre. Propter fideic. relictū in scđis tabulis cogitur qs adire ex primis, demū mortuo pupillo. Item ꝯfirmatis scđis tabulis oēs cogent̄ adire, & restituere. h. d. Et primū hēs ĩ l. 2. §. interdū. de vul. & pup. fm in l. apud Iulianū. §. idem Iulianus. supra eo. Op. hic dr̄, ꝙ rogat⁹ sub ꝯdōne nō pt cogi adire. Cōtra, in l. apud iuli. §. Antistia. supra eo. Gl. dicit fateor, ꝙ hæc rō nō ē bona. Tu dic, si aliqs est institutus purè, & rogat⁹ sub ꝯdōne, pt interim cogi adire, & restituere, vt in ꝯrio: sed hic est ĩstitutus sub ꝯdōne. Fuit. n. rogat⁹ in scđis tabulis, hoc ē ĩ substōne pupillari, & oīs substō est ꝯdōnalis institutio, merito interim non pt cogi adire. l. sed & si alio. supra eo. ita dicit iac. đ Are. & bene. ¶ Quæro, hic cogit̄ adire pr̄nam: & pupillarem restituere: sed an pr̄nam cogat̄ restituere, de qua nō fuit rogatus? Vr̄, ꝙ sic, l. apud Iul. §. j. s̄. e. ĩtelligēdo, ꝙ ibi succedit̄ ex tacita vulgari, & sic succedit̄ pr̄i, & iō restituit̄, sed ibi loquit̄ ĩ pupillo instituto, cuius portio repudiata venit in restōnem, qa etiā si adiisset, in restōnem veniret: hic loqt̄ in pupillo exhr̄dato, puto ꝙ ēt illam cogatur restituere. ar. supra. e. l. q suspectam. vbi pupillarem cogit̄ restituere, de qua non erat rogatus: ita hic pr̄nā, de qua non est rogatus.

1 *Tertius potest opponere exceptionem, quam conuentus non potest.*
2 *Fideicommissarius si agit fideicommissaria hæreditatis petitione, & conuentus non possidet, tunc filius superueniens impedit executionem.*
3 *Testamento irritato ex causa præteritionis, vel exhæredationis, vbi non irritatur nisi institutio, an hæres cogatur adire.*
Testamento rupto fideicommissum vniuersale conseruatur per auth. ex causa.

§. Quoties. Si filius petit ꝯtab. hr̄s institutus nō pt cōpelli adire, & restituere. h. d. Op. j̄. de leg. pst. l. j. Sol. intellige hoc, nisi esset fideicōmissum relictū alteri de ꝯiūctis personis. Opp. si dubitatur de virib. testī, nō impedit qn hr̄s cogat̄ vt supra, e. l. j. & l. ille à quo. §. si de testō. supra eo. So. hr̄s ipse institut⁹ non pōt opponere de virib. testī nullo alio opponēte: sed hic ꝯ-
1 parebat filius, q opponebat. ita soluit gl. Ex quo no. † tertius veniens opponit exceptionē, quā ꝯuentus nō pōt opponere Facit l. idemq;. §. gñal'r. supra man. & so. matr. l. Titia, & qđ ibi dixi, & j̄. rē ra. hab. l. ꝓcurator ad exhibēdū. §. j. Sed ꝯ hoc op. cognitio de coactione hr̄dis est summaria. l. ille à quo. §. j. s̄. eo. sed hæc qō: ꝙ filius est p̄teritus, hanc cognitionē nō impedit. l. 2. C. de edi. di. Adr. tol. Rñ. dicas ꝙ filius dicebat, hodie cōstat, hodie agat, vt no. in l. ꝯria. Facit l. si is, à quo. in prin. vt in poss. leg. Vel dic, ꝙ hic filius iam acceperat bonorū possessionē ꝯtab. & sic erat notorium testm̄ iam esse relictum. Et hoc innuit tex hic dum dicit, accepit, in p̄terito, licet gl. vltima in fi. huius §. hoc non patiat̄, sed dicit, ꝙ adhuc pendebat lis super bonorum possessione contratab. possumus ergo dicere, quòd hic non intentabatur officiū iudicis, quo hæres cōpellitur adire, & restituere, sed agebatur actione ex testō, vt restituat, & hoc innuit tex. ibi ad restituendū hæreditatem, &c. & in fi. ad restōnē quidem, &c. de coactione vero, vt adeat, nullam facit mentionem. Sed tunc op. illud iudicium, quo petit̄ irritari testm̄, per ꝯtabu. non deberet impedire fideicommissarium agentē si esset paratus præstare cautionem, fm formam l. fi. C. de pe. hę. qđ q̄dam fatentur, & sic esset correctus iste §. per illam l. fi. Vel dic, ꝙ ibi loqtur q̄n agit petitione hæreditatis, qđ est iudicium vl'e, hic
2 vero agebat actione ex testamento. Puto etiam, † ꝙ si ageretur fideicommissaria hæreditatis petitione, filius superueniens impediret executionem, quādo bona nō possidebant̄ p conuentū. &
a ita posset intelligi hic. Et hoc p Inn. de testi. c. veniens, ᵃ ad sedem. de re iud. c. cum super. in secunda gl. dixi in l. à diuo. §. si super. j̄. de re iudica. & s̄. de peti. hæredi. lege pen. & de rei vendic. lege is, à
3 quo fundus petitus erat. † Quæritur gloss. quid iuris hodie in irrita-

ADDITIO.

a Io. Fr. Ru. ¶ C. Veniens. adde Pau. de Cast. in l. pen. vbi idem tenet.

to teſtō ex cā ꝑteritionis, vel ex hr̄dationis, vbi non irritat̄ niſi inſtitutio, an hr̄s poſſit cogi adire? Anteq̄ ad qō. r̄ndeam, no. gl.
a q̄ innuit, ꝙ rupto teſtō ꝯſeruat̄ fideicōmiſſū a vniuerſale p auth. ex cauſa. C. de lib. præt. Dicit. n. ꝙ ſola inſtitutio vitiat̄. Hoc vr̄ tenere Dy. Mart. Syl. tenet ꝯ̄riū p rōnem ſatis debilem, nā fidei commiſſarius vniuerſalis, & hr̄s æquiparantur, s̄. quod cum e. l. ſi filius. ſed inſtitutio hr̄dis vitiat̄, ergo, &c. Iac. de are. & Oldr. ſequendo eum tenent ꝯ̄riū, & adducūt hūc text. Nam p aut. ex cā. vitiata inſtitutione cætera firmat permanēt. Sed fideicōmmiſſū vniuerſale ꝯtinet̄ appl'one ceterorum, vt hic, ergo, &c. p hoc vr̄ tex. in l. ſi ſeruum. § j. s̄. ſi quis omiſ. cau. teſt. & ibi dixi. Gl. hoc idē ſentit C. de fideicō. l. eam, quā. Nunc redeo ad qō. an hr̄s cogatur adire? Mar. ꝙ non gl. ꝙ ſic, filio different agere. Declara: ſi eſt præteritus filius ſuus, vel emācipat⁹, nō inſerta cā, teſtm̄ ē ipſo iure nullū, vt dixi in l. filio ꝑterito. de iniuſt. teſtam. iō nō p̄t cogi adire. Idē ſi eſſent exhæredati ex non legitima cā, & licèt conſeruet̄ teſtm̄, ſeu fideicōmiſſū per auth. ex cā, non tn̄ petitur actione ex teſtamento ſed condictione ex illa lege, ſecundū Dy. cuius ꝯ̄riū tenui in d. l. filio. ſ. ꝙ petatur actione ex teſtamento, non tn̄ cogetur hæres adire, quia non debetur ab eo, ſed à venientib. ab inteſtato. Si vero filius eſſet exhæredatus, inſerta cauſa legitima, tūc procederet dictum gl. ꝙ interim, donec filius taceret, poſſet cogi adire: ſecus ſi ageretur

ADDITIO.

a ¶ Fideicommiſſum. Adde, vt per Pet. de Anch. conſ. 144. & 202. & Ang conſi. 183.

§. Marcellus, plane non eſt. Glo. ponit hic caſum, dic, vt in ea, quam vide.

§. Qui ex Trebelliano. Remedia Trebelliani hēnt locū poſt reſtitutionem, ſecus anteq̄ reſtituatur hr̄ditas. h. d. Quæro, an hoc ſit verum, ſiue conueniatur heres pro legatis, ſiue pro debitis. Dic, vt no. per gl. in fi. s̄. eo. & l. Marcellus. in prin. & ibi dixi.

§. Trebellianum. Qn̄ teſtōr rogat d̄ hr̄ditate ſua, vel eius parte, locū habet Trebellianū ſecus ſi de hr̄ditate alterius, licèt ſi ſponte non adiret cogeretur reſtituere. h. d. Quæro, an cogatur adire, & reſtituere hæreditatē Titianam? Gl. dicit, ꝙ ſi ꝑceperit tot fructus ex hr̄ditate teſtōris rogātis, ꝙ æqualeant Titianæ, ꝙ cogit̄ reſtituere, vt s̄. de le. 2. l. cum pr̄. §. Titio. Dicit ēt gl. quod ſi teſtōr voluit totā hr̄ditatē reſtitui, tota reſtituet̄, nulla quarta retenta, p l. ſi debitor. s̄. ad l. Fal. Sed certè illud, qd̄ in l. ſi debitor. dr̄, verum eſt, qn̄ teſtōr tenebat̄ hr̄di, qa tūc debitum cōpēſat̄ cū Fal. ſed iſte caſus non eſt hic, quia non erat debitum à defuncto. Et ſic hæc gl. vr̄ ꝯ̄riū l. pr̄ filiā in prī. s̄. ad l. fal. ſm Ia. de Are. ¶ Vltimo gl. aſſignat arg. ꝯ̄, s̄. ad l. falci. l. qd̄ de bonis. § cum fideicommiſſum. Dic, qd̄ concordat ſm ſecundā caſus poſitionem ſ. præſumptio, quòd præcedens gl. ſit vera.

§. Si ex Trebelliano. Fideicommiſſario ꝯ̄ hr̄dē dat̄ actio pro reb. indebitè retētis h. d. ¶ Quæro, quo iure retinebat hæres hæc p̄dia? Dic, vt in glo. Quæro, an debitum naturale hr̄s teneatur per ſe exigere? Dic, vt in gl. Quæro, id qd̄ debetur defuncto ab herede, qua actione ab eo repetitur? Gl. ponit plures opin. quælibet poteſt eſſe vera.

§. Marcellus hoc idem. Inter hæredem, & fideicommiſſarium partis competit familiæ erciſcundæ iudicium. h. d. Quæro, quod iudicium erit iſtud? Rn̄. vtile, vt in gl.

1 *Teſtamentum, an hodie irritetur, ſi fideicommiſſum vniuerſale relinquatur filio præterito.*

§. Qui rogatus. a Hæres cogit̄ adire, licet fideicommiſſario poſſit alio remedio eſſe conſultū. h. d. Vide, ꝙ filius dr̄ ꝑteritus, licet relicta ſit ſibi hereditas p fideicōmiſſum, & p̄t petere ꝯ̄tab. Et ſic vr̄ caſus ꝯ̄ gl. q̄ eſt C. de inoff. te. l. ſcimus. §. cum aūt, q̄ dicit, ꝙ ēt hodie ſi filio ꝑterito relinquat̄
1 fideicommiſſum vniuerſale, non irritatur teſtm̄. † Satis. n. eſt iure inſtitutionis. cum fideicommiſſarius vniuerſalis hēatur vt hæres quod dictum videtur contra hāc l. vt dixi in §. quoties s̄. ea. l.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Qui rogatus. Et no. ſing. iſtum tex. ſecundum. d. Io. non ſufficere de iure iſto habere legitimam iure fideicommiſsi, immo expediebat habere iure inſtitutionis ego do caſum ſimilem, quem no.

§ Si patronus. Patron⁹ poteſt cogi adire, & reſtituere an̄ pœnitentiam. h. d. Op. hic innuit, ꝙ patronus inſtitutus p̄t grauari in debita portione. Cōtrà, s̄. de le. 2. l. cū patronus. Sol. hic erat fideicommiſſum relictum cōiunctis perſonis, quę olim poterant grauari. l. 4. s̄. de cond. & dem. licet hodie corrigatur, vt ibi not. Op. qd̄ non poſſit pœnitere, vt s̄. e. l. nam qd̄. §. qui compulſus. So. Hic loquitur ante coactionem, ſed poſt non poteſt pœnitere, vt in cōtrario. Op. C de repu. hær. l ſicut. Sol. Hic dicit ſuſpectam non tamen repudiauit.

§. Si præceptis. Per coactionem perdit qs prælegata, niſi eſſent ſibi relicta ſub conditione, ſi heres non erit h. d. Op. ea quæ quis habiturus eſſet, ſi hæres non eſſet non perdit per coactionem, vt ſupra. ea. l. §. qui ſuſpectam. ſed prælegata haberet, etiam ſi repudiaret, l. qui filiab. in fi. s̄. de le. 1. ergo, &c. So. Intelligas hic de prælegatis, quæ perderet repudiando, vt hic no. & in d. l. qui filiab. in fi. & l. filio. cum l. ſeq. s̄. de le. 2.

§. Hæres ex aſſe. Hr̄s grauatus vltra vires hr̄ditarias. illud, qd̄ deeſt, ſupplet ex fructibus iudicio teſtōris ꝑceptis, & ex eo, qd̄ vltra quartam eſt, & reſiduum ſibi retinet, ꝙ ſi fructus non ſufficiunt oīb. ꝓ rata fit diminutio. h. d. Primò ponit thema. Secūdo quatuor qōnes ex themate. Tertiò r̄nſiones. Scd̄a ibi, quæro. Tertia ibi, r̄ndi. & gl. hic ponit caſū optimè, & in oīb. trib. qōnib. ꝑfecte r̄ndet, ſed illi inquātum agat̄ ꝯ̄ legatarios, nō eſt r̄nſum. Dr̄. n. qn̄ fructus non faciūt dimidiam, legatarij ꝯueniunt̄ ex ſtipl'one, ſed tex. nō dicit inquātum. ¶ Quæro ergo, inquantū ꝯueniant̄. R̄ndet ſcd̄a gl. mag. ī prin. & bn̄. Dic, vt in ea. ¶ Op. & vr̄, ꝙ ꝯputatio gl. non ſit bona, qa ſm hoc ea, quę ꝑcipiūtur ex fructib. nō proſunt legatarijs: qd̄ vr̄ ꝯ̄ l. q quadringēta. §. fi. s̄. ad l. Fal. pp ꝙ Iac. de Are. dicit, ꝙ nō eſt iſta bona cōputatio. Tu dic, ꝙ gl. optimè cōputat. Nā debes ſcire, ꝙ qn̄ legata relinquūtur vltra vires hr̄ditarias, fit duplex detractio, vna qn̄ minus eſt in p̄rimonio, q̄ legatū, alia fit p l. Falc. vt l. in q̄titate. §. fi. & l. ſi poſt miſſionē. s̄. ad l. Fal. nūc fruct⁹ percepti medio tp̄e faciunt videri minus relictū per fideicōmiſſum, & ſic ꝓdeſt legatario, vt n̄ fiat illa detractio, quaſi fuerit relictum vltra vires p̄rimonij. Opp. & vr̄, ꝙ iſta cōputatio nō dēt fieri hoc mō, ſed illud videat̄ eſſe in fideicōmiſſo, ꝙ ſuperat deductis legatis, vt l. q quadringenta. s̄. e. Sol. Dic, ꝙ fuerūt legata noīatim ab hr̄de relicta, & iō fit cōputatio, ſm ꝙ hic dr̄, & in l. Marcellus. in prin. s̄. e. Op. hic dr̄, ꝙ petitur à legatarijs, vt det̄ fideicōmiſſario. ꝯ̄, fideicōmiſſarius à legatarijs nō defalcat, vt s̄. e. l. j. §. deniq;. & l. lex Falc. §. nonnunq̄. s̄. ad l. Falc. Sol. Hic legata non erāt relicta à fideicōmiſſario, ſed ab hr̄de. Op. dr̄ hic, ꝙ fructus ſibi ꝯputat in quartā, & reſtituit ꝙ eſt vltra. Contrà, s̄. e. l. in fideicōmiſſariā. Sol. dicit gl. iſtud iō, qa minuit hr̄s fideicommiſſum. Dices tu, in quo diminuit? Rn̄. ſoluendo relicta, & iō ſupplet ex fructib. Rō, qa qn̄ teſtōr grauat aliquē vltra vires hr̄ditarias, vult, ꝙ ſuppleatur ex fructib. l. filiusfam. §. apud Marcellū. s̄. de le. j. & s̄. e. l. §. Trebellianū ver. ꝙ ſi Mæuius. Opp. ex glo. dr̄ hic, ꝙ quartā ſibi retinet de reb. & dimidiā ſupplet ex fructib. Contra, qa quartam dēt ſibi ex fructib. retinere, & dimidiam in reb. reſtituere, l. mulier. §. ſi hr̄s. & §. ſeq. & in l. in fideicōmiſſariā. s̄. e. Ia. de Are. & Old. ſequēdo eū dicit, ꝙ eſt in ptāte heredis, ꝙ ſuppleat dimidietatem de fructib. vel retineat quartam de fructib. Et hoc ꝓbant p hāc legē. Sed hoc vr̄ ꝯ̄ l. ꝙ de bonis. §. fructus. s̄. ad l. Fal. & l. Paulus. 2. r̄n. e. ti. Et hoc innuit d. l. in fideicōmiſſariā. nec iſte tex. facit in ꝯ̄riū. Nā in qō. bn̄ ponebat̄, ꝙ hæres volebat ſibi retinere quartā in reb. & dimidiam ſupplere ex fructib. ſed hoc in r̄nſione nō ponit̄. Dicit. n. totū reſtituēdū, nec declarat, an in fructib. an ī ipſis reb. ſed putarē hoc dirimendū arbitrio iudicis, vt s̄. de le. 1. l. nō amplius. §. fi. cū l. ſeq. ꝓ quo facit, ꝙ inter fideicommiſſariū, & hr̄dē ꝯpetit iudiciū familiæ erciſ. vt s̄. e. l. Marcellus. vn̄ ex officio iudicis diuidētis videbit̄, in quo dēt dari dimidia, & ī quo quarta retineri. Opp. hic legata relicta fuerūt purè, fideicōmiſſū ſub ꝯdōne, tn̄ ꝯtribuunt̄ quo ad detractionē falcidiæ. ꝯ̄, qa tota quarta dēt detrahi ex fideicōmiſſo, l. pe. §. 1. s̄. ad l. Fal. Sol. Qn̄q; totū fideicōmiſſū eſt ꝯdōnale, & legata pura, & tūc loq̄t lex ꝯ̄ria. Qn̄q; fideicomiſſū eſt purū, & legata pura, vel vtrūq; ꝯdōnale, & tunc fit ꝯtributio oīum, l. q quadrīgēta, & l. Marcell⁹. s̄. e. Qn̄q; fideicōmiſſum eſt ꝓ parte purū, pro parte condōnale, & legata pura, & tunc ſimiliter fit contributio, vt hac l. dixi in l. Marcellus. s̄. e.

§. Qui ſeruos. Hic eſt duplex lr̄a: ſm primā deficit, ſeruos, ī tex. ſm iſtam gl. ponit caſum; vide eam, & br̄. h. d. Si ſeruo relinq̄t libertas, & hr̄ditas, p̄tiū ſeruorum detrahit̄. h. d. Hæc lect. nō eſt bona, qa qn̄ ſeruo relinquitur libertas, & aliud pecuniarium relictum, tūc de relicto pecuniario detrahit̄ falcidia, ēt de p̄tio ſeruorum, l. planè. s̄. ad l. Falcid. eſt ergo alia litera, in qua ē, ſeruos, & ſm iſtā ponit̄ caſus in gl. ſcd̄o mō, vide eā. Hæc lect. reprobat̄ p Dyn. qa qn̄ qs rogat̄ manumittere ſeruū, nō p̄t cogi adire p eū, l. cogi. §. ſi ſeruo. s̄. e. & no. j̄. ea gl. dic ergo, retēta hac ſcd̄a poſitione, ꝙ qs fuit rogat⁹ manumittere ſuos ſuos, & eis reſtituer̄ hr̄ditatē d̄ducto p̄tio ſuorū, vn̄ hoc fuit expſſū, & pone, ꝙ hr̄s adiuit ſpōte, vel al'r ꝓp p̄tiū ſeruorū, ſi hr̄ditas nō eēt ſoluēdo, qs pateret̄ dānū: ſed qn̄ hr̄ditas eſt ſoluendo, tūc dānū pati nō dēt, vt hic. ¶ Quærit gl. vtrū hr̄s inſtitutus, rogatus de reſtituēdo ſeruo poſſit cogi adire? Gl. diſtinguit, quod examinabo latius j̄. e. l. non eſt cogendus. & l. ſi res aliena. in fi.

LEX XXVIII.

1 *Fideicommiſſarius de legatis particularibus ab hærede relictis an detrahat Falcidiam, remiſſiue.*
2 *Actio de fideicommiſſario in fideicommiſſarium, an tranſeat ipſo iure.*
3 *Fideicommiſſarius primus ſi reſtituit ſecundo fideicommiſſario, an ius fideicommiſſariæ hæreditatis remaneat apud primum, quòd non.*
Ceſſionarius primus ſi cedit ſecundo, apud primum nihil remanet.
Emphyteuta ſi facit alium emphyteutam, apud eum nihil remanet.
4 *Solui poteſt illi, qui ceſſit actionem, quando apud eum aliquid remanet. ſecus ſi nihil.*
5 *Bonorum poſſeſſor de iure prætorio ſi reſtituit hæreditatem ex Trebelliano, an*

apud eum remaneat quid hæreditarium.
6 *Iura vtilia.quæ directa non sunt penes aliquem,efficiuntur directa.*

Ex asse. Si unus ex fideicōmissarijs hęredem cogit adire,& restituere totū,fructus iudicio testōris pceptos suo fideicōmissario ñ restituit,sec⁹ in eo,qđ iure accrescēdi lucrat̄.Itē a₃ eo quartā nō detrahit.h.d.¶ Quæro,q̄ est rō diuersitatis inter primū casum,& sm.Rñ.Prim⁹ loquitur in fructib.q̄ iudicio testō ris pcipiunt̄,& iudicio testōris lucrat̄ hr̄s,& sic erit lucrū psonæ. Scd̄s casus loqt̄ i iure accrescēdi,qđ magis accrescit rei,q̄ psonæ, vt de acq.hær.l.si totā.& de vsufr.l.si Titio.Tertius casus loqtur i falcidia,q̄ ɔ̄ volūtatē defuncti detrahit̄:iō fideicōmissari⁹ à fideicōmissario non deducit,cū volūtas testōris nō fuerit,& potestas iuris non hēt locū,nisi in hr̄de.¶ Venio ad gl.op.s̃.e.l.j.§.inde Ne
1 ratius.Sol.vt in gl.& bñ.†Quæro,vtrū de legatis particularib.re lictis ab hr̄de fideicōmissarius detrahat Falcidiā,dic,vt in gl. & di
2 xi ī d.§.inde Nerati⁹.†Quæro,vtrū à fideicōmissario ī fideicōmis
3 sariū trāseat actio ipso iur.dic,vt ī gl.†Quero,fideicōmissari⁹ pri m⁹ fideicōmissario scd̄o restituit,an apud fideicōmissarium primū remaneat ius fideicōmissariæ hr̄ditatis?Gl.q͏ non.Hug.ɔ̄.iter alia,q̄ gl.dicit,ē:q͏ eū,q hr̄s est de iure ciuili,Senatuscōsultū non p̄t facere desinere eē hr̄dē:qđ ñ est verū:qa senatusconsultū est de iure ciuili:iō p̄t facere eū desinere esse hr̄dē:q est de iure ciuili: sed ī hoc tractatu iō non fecit,qa noluit.Voluit.n.q͏ solū vtiles trāsferrent̄.opinio tñ gl.vera est,vt l.j.§.de illo.s̃.e.& C.eo.l.pen. Pro hoc facit illud,qđ dr̄,q͏ si prim⁹ cessionari⁹ cessit scd̄o, apud eū nihil remanet,l.emptor.C.de hær.vel act.ven.& per Guli.ī Spe. tit.de cess.ac.Et ī simili dicit gl.q͏ si primus emphyteuta facit aliū emphyteutam,q͏ apud eū nihil remanet:vt l.fi. C.de iure emph.
4 Facit q͏ no.in l.j.in glo.fi.C.vti poss.& hoc est vtile scire.†Nā id: qđ dr̄ ī l.3.C.de nouat.s.q͏ illi:q cessit actionē:p̄t solui:est verum, qñ apud eū:q cessit:remanēt directæ:sed qñ apud eū:q cessit:nihil remanet:qđ est:qñ solum vtiles habebat:tunc ei non poterit
5 solui:qa nihil apud eum remanet.¶†Quero:bonorū possessor de iure prætorio hr̄ditatē restituit ex Trebelliano:an apud eum remanet ius hr̄ditariū,Glo.q͏ sic.Pro huius declaratione debes scire,q͏ ī hr̄ditate est vnū ius vniuersale hr̄ditariū,&hoc est apud bonorum possessorē vtile.Sunt ēt iura particularia, vt actiones hæreditariæ,q̄ cōpetūt aduersus debitores hereditatis,&ista ɔpetunt bonorū possessori directo,vt notatur in l.2.s̃.de bono.poss. hære.pet.Cum ergo directæ sint penes bonorum poss. restituendo vtiles transfert,& apud eum remanēt directæ,&in hoc bñ diceret gl.Sed glo.q̄rit de ipso iure hr̄ditario vniuersali.Quęrit.n. an remaneat hr̄s,tūc est dubium,qa si hæres est,tūc est hæres vtiliter,& fideicōmissarius est hr̄s vtiliter,ergo duo sunt hr̄des insolidum eodem mō.Possumus dicere,q͏ non eodem mō, sed vnus est hæres vtiliter de iure prætorio,alius vtiliter ex senatuscō sulto.Vel aliter dico,q͏ bonorum possessor qñq; hēt ius hr̄ditarium directum,qñq; vtile tm̄.Exemplum, qñ aliqs est hr̄s de iure ciuili,vt filius,vel alius,& p̄tor illum iam existentē hr̄dem excludit,vt p ɔ̄tab.vel beneficium restitutionis in integrū,vel alio p̄toris remedio,tūc quia primus remanet hæres,iste bonorum possessor erit tm̄ vtiliter.Sed qñ p̄tor vocat aliquē ad successionē,nec est aliquis hr̄s de iure ciuili,vt quos vocat p vnde cognati,vel vnde legitimi,vel p bonorum possessionē sm tab.& similia,puto,q͏ hēt ius hr̄ditariū directū.Probo,Naturalis possessio, qñ ciuilis nō est apud aliquē,statim efficit̄ ciuilis l.clam possidere.§.fi.& l.seq.de acq.pos.Ista iura†vtilia,qñ directa non sunt pe
6 nes aliquē,efficiunt̄ directa,l.puberē.C.de iure delib.ꝓ hoc facit l.illud.ī prin.cū sua gl.de bo.pos.ɔ̄tab. Præterea iura dn̄t,q͏ bon. pos.hēt iura,ac si eēt hr̄s:sed hr̄s hēret illa directa.ergo,&c.Insti. de bo.pos.§.quos aūt.& s̃.de bo. pos.hær.pe.l.2.& ȷ̃.de bo.po.l.2.

LEX XXIX.

1 *Confirmatum si non potest confirmari, agitur ex confirmante, non ex confirmato.*
2 *Sententia iudicis appellationum si confirmat primam sententiam,agitur ex ipsa sententia confirmante.*
3 *Confirmatio generalis non trahitur ad illud,quod est specialiter cassatum.*

1 Si quis priore. Si†ɔfirmatū nō p̄t ɔfirmari,agitur ex ɔfirmante,nō confirmato. h.d. Opp.C.de hæ.insti.l.quoties.Solu.ibi erant alij vl'r instituti. Ad hoc op.in Auth.vt cū de appel.cog.§.aliud.vbi ēt qñ est aliqs īstitutus vl'r hr̄s institutus ex re certa hr̄ loco hr̄dis. Dicit gl.no.illud verum q̄tum ad excludendam querelam.Doc.al'r intelligūt in d.l. quoties.C.de hær.inst.¶ Quæro,qua actione petant̄ relicta in primo testō?Glo.dicit,ex testō scd̄o,nō ex primo:qa nemo p̄t decedere duob.conditis testamētis:vides ergo,qa primum testm̄ non pōt confirmari vt testm̄,iō non agit̄ ex confirmato,sed ex ɔfirmāte.
2 †Si p̄e dicas in sn̄ia ɔfirmata p iudicem appellationum,nō.n.sup eodē p̄nt esse duæ sn̄iæ validæ,vt C.qñ ꝓuo.nō est nec.l.j.iō agit̄ ex ɔfirmāte,nō ex ɔfirmato.de hoc dixi in l.legitima.s̃.de pactis. intellige,ꝑut no.in l.fi.ȷ̃.de re iud.¶ Querit gl.dr̄ in fi.si nō aliqd
3 specialiter,&c.qđ vult dicere?dic vt in gl.ex qua†not.q͏ cōfirmatio gn̄alis nō porrigit̄ ad illud,qđ est sp̄aliter cassatū.Posses ēt exponere hūc tex.vt dicas,si ñ aliqd sp̄aliter,&c.hoc est,nisi testor dixerit,q͏ instituit eum ex re certa,ita q͏ plus petere non posset tunc enim testamentum non valeret,vt dixi plenè in l.quoties §.si duo.de hęr.insti.dic,vt ibi.

CONCORDIA.

☞¶Si quis priore.Pro concordia aduerte,q͏ Alex.in l.quoties.C. de hær.inst.alleg.Bar.tenētem in l.quoties.§ si duo.ff.de hæred. insti.q͏ ius accrescendi possit p testatorem prohiberi.Cōtrariū tñ allegat tenere in consi.inci.Matheolus Gratioli.Voluit tñ allegare Alex.consil.Bar.qđ incipit,Petrus Maioli.& in hac l.si qs priore.in fi.per hunc tex.vbi doct.& pro vtraq; opin.alleg.Alex. hic concor.Tu dic,si bene consideretur Bart.vbi tenet institutū in re certa habere ius accrescendi,intelligi debet,vbi non prohibetur expressè.& ita loquitur in d.l.si quis.in d.l.quoties.& in l. ex facto.la 1.ff.de hær.insti.&in d.consi. Sed ibi adhuc nō loquit̄ in propriis terminis,quia quærit̄ de vigore illorum verborum, dominam, vsufructuariā,à marito prolatorum in testō,institutis vl'r pauperib.Christi,&c.Sed si expresse vetuerit,nullibi dicit Bar.q͏ non possit,& ita loquit̄ d.§.si duo.& in d.l si quis.& meli⁹ q̄ alibi voluit istam suam concordiam in suo consi.166.inc.Titi⁹ fecit testm̄,de quo nō fuit memor Alex.in d.l.quoties.C.de hęr. inst.& in alio nu.177.incip.Matheolus Gratioli,qđ forte voluit allegare Alex.vbi s.si tamen inconsideratè fuerit posita cōcordātia ad præalleg.consi.Bar.celeritati adscribas.

LEX XXX

1 *Adire,& restituere quo iure quis cogatur.*

Si legatus. Etiā tpe legationis cogit̄ quis adire hr̄ditatē & restituere.h.d.Quero †quo iure qs cogit̄ 1
adire,& restituere?Dicit gl.q͏ officio iudicis.vide eā,& no.in eo, qđ dicit,q͏ cogit̄ adire officio iudicis,non est dubiū.Simile not. in l.nō est cogēdus.in fi.ȷ̃.e.& in l.2.de fideic.hær.pe.sed illud,qđ gl.subaudit,q͏ restituere cogat̄ officio iudicis,hēt dubiū,nā alibi dicit gl.q͏ restitutio fit̄ actione ex testō.l.restituta.§.j.ȷ̃.e.& l.sine scriptura.C.e.& pDy.tāgit ī l.qa poterat.s̃.e.Tu distingue,quādo q;qs adit spōte tūc actione ex testō cogit̄ restituere directa,vl' vtili,ita loquunt̄ dictæ gl.Qñq; quis dicit hr̄ditatem suspectam, & tūc totū iudicis officio expeditur.s.vt cogat̄ adire,& restituere,vt dicit tex.in l.quia poterat.s̃.eo.expressius Instit.eo.§.sed qa, hoc etiam tenet Cy.in d.l.& sine scriptura.C.eo.

§.Si quis bona. Fideicommissum vniuersale est,si aliqs cogetur restituere bona vl'r,vel indefinite.h.d. Op.quod relictum bonorum non sit vniuersale,infra de leg.j.l.non amplius.§.fi.cum l.seq.sol. vt plenè dixi in l.si quis seruum.§.fi.s̃.de leg.2.Op.meorum appellatione non continent̄ nisi ea quorum quis habet dominium,l.Quintus.§.2.ȷ̃.de auro, & arg.leg.Sol.vt ibi plene dixi.

§.Si filio. Non valet restitutio facta, nisi consentiente vel ratum habente eo, in cuius potestate est fideicōmis.h.d.

§.Multum. Hunc §.& sequentem prosequere, vt habes in glo.

LEX XXXI.

Si cui pure. Seruus,qui per aditionem habilitatur ad recipiendam hæreditatē pōt cogere hr̄dem adire, secus si per aditionem non habilitaretur.h.d.cum sequ.§.Ex prædictis apparet ratio eorum quæ hic dicuntur.

§.Si sub conditione. Hæres cogitur parere cōditioni potestatiuæ sine eius dāno, & adire,secus si conditio esse casualis.h.d.distingue,vt dixi in l.recusare,§.fi.cum l.seq.s̃.eo.

LEX XXXII.

1 *Geminatio verborum denotat mentem testatoris.*
2 *Rei appellatio est magis generalis,quam pecuniæ.*
3 *Patrimonium quando est diminutum,quando suppleatur ex fructibus.*

Ballista. Si fideicōmissum relinqtur sub noīe geminato, & sub nomine appellatiuo pecuniæ,in restōnem veniunt fructus iudicio testōris pcepti: secus si sub noīe simplici: dēt tñ fideicōmissum ex eis suppleri,si fuerit diminutū, h.d.cū l. seq.& est solennis lex,nec alibi reperit̄.Op.de l.seq. Vera sol.ē,q͏ hic testōr grauauit per noīa geminata,quātacūq;,in l.seq.scribit p verbum:quanta,vñ pp geminationem verborū p̄sumit̄ mēs testōris,qđ voluit oīa restitui.Op.ȷ̃.e.l.hr̄des mei.& s̃.de leg.3.l. his verbis.Sol hic vsus est noīe pecuniæ cū geminato noīe, quātacunque:ibi vero dicit,qđ qcqđ ad te peruenerit,sed dicest u,nō 1
hic qcqđ,est dictio geminata,sicut dictio,q̄tacunq;?Rñ ibi qcqđ, sūt plati m simpl'r,iō resoluit̄ qcquid.i.illud qđ.iō nō est dictio geminata:hic vero fuit dictio,quātacunque pecunia.Si vero nātura dixisset,quantumcunque ad te peruenit fructus nō venirent,qa resolueret in illud q̄tū qđ ad te puenit,& hoc notat Iurisconsultus hic dum dicit.Rñ.ex his verbis,q̄ proponis.i.pecunia. Non.n.hoc faceret dictio geminata sine hac dictione pecuniæ: nec dictio pecunia,sine dictione quantacūque.¶ Quæro,quid si 2
dixerit,quantacunque res.Rñ.idem,nā rei appellatio magis generalis est,q̄ pecuniæ.l.rei appellatio.de verb.sign.& l.j.ī fin.si certum petatur ¶ Quærit gl.quid de vsuris: Et dicit idem quod in fructibus

fruct ib. Tu dic, vt dicam in l. postulante. §. j. ꝟ. e. Oppo. ad Ie. scribit Celsus, ꝟ. proxi. Solue, vt ibi. Op. ꝟ. eo. l. deducta. §. qui post. vbi fructus percepti non supplent id, qđ est diminutum. Sol. ibi loquit̃ in diminutione, q̃ cõtingit pp vsuras: iõ suppletur, ꝗ fructus cũ distinctione lucratur, vt ibi: sicut vsuras cum distinctione lucrat̃, vt ibi patet. Opp. s̃. e. l. in fideicõmissariam. & l. mulier. §. si hæres.
3 vbi fructus † vltra quartam lucratur. Sol. illu d verum, q̃n patrimonium nõ est diminutum, si vero est diminutum, tũc ex fructib. suppletur, vt hic, qđ tenementi, quia singulare est. facit l. postulante. in fi. ꝟ. e. fallit in liberis primi gradus. l. iubemus. C. e. Habes ergo, ꝗ fructus perceptos iudicio testatoris hæres lucratur, si tñ diminuit hæreditatẽ ex detractione quartæ, illud supplet̃ ex fructib. l. in fideicommissariam. s̃. e. Fallit in liberis primi gradus. l. iubemus. C. e. Item si diminuitur fideicommissum pp dotẽ, suppletur ex fructib. etiam in liberis primi gradus. l. mulier. §. cum proponeretur. s̃. eo. Item si hæreditas minuit̃ propter legata, suppletur ex fructib. l. ita tñ. §. hæres ex asse. s̃. eo. qđ dic, vt ibi. Item si hæreditas minuitur ex casib. fortuitis, ex fructib. supplet̃, vt hic, fallit in liberis primi gradus, vt hic, quæ oĩa diligẽter not.

LEX XXXIIII.

1 *Actor si non probat id quod est causa suæ intentionis, succumbit.*

1 **Eum, qui.** † Succumbit actor, si non probat id, quod est causa suæ intẽtionis. h. d. Op. ꝟ. de bo. po. secũdũ tab. l. qui ex liberis. in prin. & s̃. ad l. Fal. l. pater filiã. §. fi. & l. q duos. in prin. de reb. dub. gl. dat plures solutiones. Dic, ꝗ ibi loqt̃ in substitutione directa, hic vero ĩ fideicõmissaria. Rõ, qa ĩ directa hæreditate, vbi qs dẽt inuenire hr̃ditatẽ primi, iõ vr̃ vterq; substitutus, qđ nõ ẽ in fideicommissaria, vt p gl. đclarat̃ in d. l. q duos. So. gl. al'r, ꝗ hoc est fauore matris, q̃ est ĩ medio, & hãc tenet Dy. ĩd. l. qui duos. Et ex hoc sequeret̃, ꝗ si mr̃ nõ esset in medio, ambob⁹ videret̃ substitut⁹, qđ vr̃ colligi ex signatione verborũ, qa dixit, ei q nouissim⁹ decesserit: sed qlibet đcessit nouissim⁹, postq̃ alius post eum nõ decedit, l. ex duob. s̃. de vul. & pup. Sed certè licèt qlibet: decedat nouissim⁹, nõ vr̃ substitut⁹ vtriq;: qa ista dictio, qlibet, q̃n ponit̃ distributiuè, requirit̃ vnũ tãtũ, & si plures simul cõcurrunt, dispositio vitiatur. l. si fuerit. s̃. de reb. dub. Vnde pcedẽs sol. verior videtur, tamen semper in hoc dubitaui.

LEX XXXV.

a **Cum hæres.** a Curator furiosi potest agnoscere bono. poss. s̃m tab. & hæreditatem restituere. h. d. No. vnum ex casib. ĩ quib. necessaria est bon. pos. s̃m tab. Ita dicit Iac. de Are. hic. & Pe. & Cy. in l. certum. C. vnde legi. Quærit glo. an ista bo. possessio tribuat ius. Et ponit op. de qua in l. j. de bon. poss. infan. & fur. dela. Tñ quicquid sit, quando furiosus institutus non est rogatus de restituendo, & agnoscit bono poss. siue dicamus, ꝗ tribuat ius, siue non, decedens non trãsmittit ad hr̃dẽ l. fi. §. tali, & §. seq. C. de cur. fur. & tñ trãsmittit in fideicommis. vt hic.

ADDITIO.

a And. Bar. ¶ Cum hæres. Et no. sing. casum, quòd tabulę extraneæ confirmãtur, vt fideicommissum vtile. vide bar. ꝟ. eo. l. ex facto. & ibi io. de Imo. s̃. de vulg & pup.

LEX XXXVI.

1 *Instantia cepta per heredem de nouo non transit in cessionarium.*
2 *Compromittere non est lata culpa.*

Cum hæreditas. Per Trebellianum non tenetur hr̃s in obl'onib. per cum p̃ctis, iõ dẽt ei per
a fideicommissarium de indẽnitate caueri. h. d. Op. ꝗ a instantię iudicij transeunt in fideicommissarium, & hr̃s tutus est p Trebellianum, l. j. in prin. s̃. eo. So. ibi loqtur de instantia cępta p defunctũ, q̃ ẽ hr̃ditaria, & sic non transit per Trebellianũ, & hr̃s est tutus ope exceptionis: hic est instãtia cepta per hr̃dẽ, q̃ nõ ẽ hr̃ditaria, & sic non trãsit ad fideicommissariũ, & sic est necesse hr̃di caueri de in
1 dẽnitate. ¶ Ex quo † dixi b semel in qõ. de facto, cum qdã cessisset
b oĩa iura, & actiones, q̃ habebat vt hr̃s, ꝗ in cessionarium non trã-
c sibat instãtia cepta de nouo per hr̃dẽ c. ¶ Op. s̃. e. l. j. §. j. So. hẽt exceptionẽ ꝯ creditores hr̃ditarios, nõ ꝯ eos, cum qb. ipse ꝯxit qa nõ dñr hr̃ditarij, iõ ẽ necesse, ꝗ ei caueat̃, vt hic. Facit l. si hr̃s pecuniã. ꝟ. e. & ꝟ. de fideius. l. hæres à debitore. in prin. ¶ Op. ꝗ ad fideicommissariũ nõ transeat dãnũ ex ꝯpromisso, l. si dictũ. §. si ꝯpromisero. s̃. de euic. Sol. aliud in emptore, & vẽditore. Rõ, qa ibi venit leuis culpa, aliud ĩ hærede. & fideicommissario, vbi ñ tenetur, nisi de la
2 ta tñ, l. mulier. §. sed n. s̃. e. Ex hoc † apparet, d ꝗ ꝯpmitter̃ ñ ẽ lata
d culpa, qa tũc ĩputaret̃ hr̃di nec ei caueret̃ de ĩdẽnitate. Sed ꝯ hoc op. eo ipso qđ qs ꝯpmittit, pcipit̃. l. si minor. 25. an. filiofamil. §. j. đ min. ergo est lata culpa. Sol. huius est, vt patet ex his quæ ibi dixi.

ADDITIONES.

a Pom. ¶ Op. ꝗ. Ita dicas in fiscum, tex. est sing. in l. si cum dotem. in fi. s̃. sol. mat. & quomodo quis dicatur subire iudicium per alium, vide Bar. in l. j. s̃. e. & in l. si cum hominem. ff. de fideius. & vide tex. v... de no... Tuius. supra de proc.
b Bar. ¶ Ex quo dixi. Et vide bar. in l. si cũ hominẽ. ff. de fideius. Bal. in l. per diuersas. C. mã. An autem relegatus poterit cedere, vide bal. sing. ꝗ sic, in l. de pollicitationib. ff. de pol. secundum bal. in l. per diuersa.
c Clau. Se ys. De nouo p hr̃dẽ. Cõtra istud tñ facit l. 2. §. non solũ. s̃. de hr̃dit. vel act. vẽdit.
d Barb. ¶ Ex hoc apparet. Et vide nouum quod dicit bal. in addi. Specul. de arbitrijs, & argu. quod licet minor compromittat, non videtur lęsus quia compromissum æquiparatur contractui, nisi incæperit litigare coram arbitro: & an sit verum, cogita.

LEX XXXVII.

1 *Facta restitutione in vna re, quando videatur facta in omnibus.*
2 *Procuratori simplici potest actio cedi, sicut & fideicommissum restitui.*

Restituta. No. bene istos casus, ꝗ restitutio fit re, vel verbis. Item fit tradendo. vel patiẽdo. ¶ Quærit gl. vtrum possit peti restitutio vnius rei? Dic, ꝗ sic, & bñ. ¶ Scđo quęrit, † vtrum facta restitutione in vna re videatur facta in omnib.
1 rebus? Et tenet, ꝗ sic, & bñ. Contra hoc vr̃ l. 3. in prin. & quod ibi no. de acq. poss. Sol. quædam est translatio iuris, q̃ fit p hr̃dem in fideicõmissarium, & tũc facta restõne in vna re vr̃ in oĩb. esse facta, vt hic. Quedã est trãslatio possessionis, tunc facta restõne in vna re non vr̃ facta in alijs, nisi apphẽdat̃, vt ĩ ꝓrio, l. cũ heredes. de acq. pos. Ita dicit Dy. ĩ c. j. in 3. q. de reg. iu. lib. 6. ¶ Quero, dr̃ hic. ꝗ pt̃ restitui alij, vtrũ hoc sit verũ simpl'r? Rñ. intellige de pcuratore simplici, nõ in rẽ suã, l. si mulier. §. ex asse. ff. de iure dot. dicã ĩ
2 l. qui ita. §. j. ꝟ. eo. Et ex hoc † dñt doc. nostri, ꝗ simplici pcuratori pt̃ cedi actio, sicut fideicõmissum restitui, vt hac l. cũ si. ¶ Quæro, dr̃ hic, hac mẽte, an ista mens in dubio p̃sumatur. Rñ. sic, in eo, q sciebat se teneri, vt C. de acqui. poss. l. 2. & quod ibi no.

1 *Tutor non potest cedere actionem pupilli.*
2 *Verbum, succedat, trahitur ad fideicommissum.*

§. Pupillus. Op. C. qui admit. ad bo. po. l. bonorum. Sol. dicas idem hic, quod ibi, qa iudex põt supplere defectum tutoris. Op. de l. bonorum. Gl. dicit, tria sunt. hr̃ditas, & istam non pt̃ quærere solus tutor. Itẽ est bon. pos. & in ista qdam dicunt idem, quod in hæreditate, alij secus. Dic, vt dixi in l. impuberi. de tut. & cura. dat. ab his. l. tutor. ꝟ. de bon. pos. Tertiũ est Tre-
1 bellianica restitutio, de qua dic, vt hac l. † Vltimò no. ꝗ tutor nõ
2 põt cedere actionem pupilli, qđ dic, vt l. nouare. de noua. † No. ex ꝟ. prox. l. non. n. ꝗ verbum, succedat, trahitur ad fideicommissum. Nã restitutio successio est. Facit tex. in c. Raynutius. & c. Raynal. extra de testa. Dixi plene in l. Centurio. de vulg. & pup.

LEX XL.

Quamuis. Etiã actiones p̃torię trãsferũt̃ p Trebellianũ p hr̃des, & p eos, q in ius heredũ succedũt. h. d.

§. Nihil interest. Non curatur, qualis sit p̃sona procuratoris ad negotia. h. d.

LEX XLII.

Quia perinde.

§. Restituta. Quæro, quid in iure patronatus ecclesiar ũ. Rñ. idem, arg. ꝟ. de ope. lib. l. si operarum. qđ not. per doc. in l. monumenta. C. de leg. Vltimò vide gl. & signa, quæ ponit casus, in quibus remanet aliquid penes hæredem restitutione facta.

LEX XLIII.

1 *Compulsio, & restitutio fiunt iudicis officio, non iure actionis.*

Papinianus tractat. Quod iure accrescendi acquiritur, ad fideicommissarium pertinet. h. d. Ad qõnem quam facit tex. vtrum sit opus noua restitutione. Rñ. gl. ꝗ nõ, & bene. Op. s̃. de vsufr. accr. l. interdum. Solu. Aliud in vsufructu, aliud in proprietate, qa vsusfructus accrescit personæ, proprietas reb. ¶ Et hoc, ꝗ illud, qđ venit iure accrescẽ
1 di, restituat̃, dixi in l. Marcellus. §. qdam. s̃. e. ¶ Vltimò iste tex. † facit, ꝗ ꝯpulsio, & restitutio fiat iure actionis, ibi, alia actione, & c. Et ita alle. gl. in l. non est cogendus. ꝟ. e. Veritas est, ꝗ fit officio iudicis, dixi in l. si legatus. in prin. s̃. eo. & hoc nomen actionis largè ponitur, l. actionis verbo. de verb. signi.

LEX XLIIII.

1 *Statutum de debitore carcerando habet locum in eius hærede.*

Postulante. Ad id, ad qđ poterat ꝯpelli defunctus, põt ꝯpelli hr̃s defuncti, licèt verbis legis nõ exprimatur. h. d. Op. s̃. eo. l. apud. §. vtrum. Sol. Ibi decessit sine hærede, hic cum hærede, & sic ꝯcordat cũ vltimo respõso huius prin. ¶ Quærit glo. an in hæredem transeant actiones ipso iure? dic,
1 vt in ea. ¶ Vltimò † facit iste tex. dicit statutum, ꝗ debitor debet
a carcerari pro debito, qđ de hærede debitoris? Rñ. vt hic, ꝗ idẽ, licèt in statuto nulla fiat mentio hæredis.

ADDITIO.

a Debitoris. Adde, quid si fit statutum, ꝗ debitor pro pecunia exacta possit capi, & eius hæres, an si hæres, sit minor, capi possit? Rom. consi. 120. inquantum autem Alexan. tangit, an stante statuto, quòd debitor possit capi ad requisitionem creditoris, an possit capi absque citatione, & an ad instantiam cessionarij, vide Rom. consi. cxlij. adde hic quę habes per eundem Alex. in consi. xvij. in 5. vol.
Io. Fra. Ru. ¶ Adde Bar. Soc. in consi. cxx. in præsenti consultatione, vbi limitat dictum Bar. hic, quando statutum loquitur per hoc nomen verbale, debitor, vel in rem, puta pro debito, secus si loquitur in personam, puta de eo, qui contraxit.

1 *Actiones quæsitæ ex prouisione defuncti veniunt in restitutionem, & in liberis primi gradus.*
2 *Liberi primi gradus non tenentur supplere fideicommissum ex fructibus.*
3 *Fructus, qui percipiuntur mora non restituentis, veniunt in fideicommissum, etiam liberis primi gradus.*

4 *Fideicommiss. ius habetur loco hæredis.*

§. Sed & in huiusmodi. Actiones, quæ quærũtur ex prouisione defuncti veniunt in restõnem.h.d.primò ponit duas q.& opi. quærentis.Secundò ponit vnam rñsionem pro,aliam ꝯ.Tertiò determinat.Quartò rñdet vni rõni,q̃ ĩ p̃riũ posset fieri.Scda ibi, respõdi.

1 Tertia ibi,sed qa.Quarta ibi,sed cum hrditarios.¶†No.ꝙ actiones q̃sitę ex ꝓuisione defuncti veniunt in restõnem, ẽt in liberis

2 primi gradus:qđ no.loqr.n.hic de filia.¶Scđo no.† ꝙ liberi primi gradus nõ tenent̃ supplere fideicommissum ex fructib.vt hic.

3 ibi,sed qa nõ vt hrs,&c.dixi in l.ita.§.ex asse.s̃.eo.¶Tertiò no.†ꝙ fructus,q ꝑcipiũtur mora nõ restituentis,veniũt in fideicommis

4 sum ẽt in liberis primi gradus.vt hic.¶†Quartò no.ꝙ fideicommissari⁹ loco hrdis hr̃,vt s̃.ꝙ cũ eo.l.fili⁹.§.j.&Inst.qđ cũ eo.§.j. & đ fideic.her.§.restituta.¶Vltimò no.drĩa,q̃ facit Iuriscõter fruct⁹,q ꝑcipiũt̃ ex ꝓuisiõe đfũcti &eos q̃ ꝑcipiũt̃ opera,&diligẽtia hrdis.

LEX XLV.

Qui totam. Qui quartam retinere non vult, cõsultius facit,si adit coactè,q̃ si sponte adiret. Opp. etiam qñ adit sponte,trãsferũtur actiones ꝑ Tre.l.j.§.j.s̃.e.Respõ. posset esse,ꝙ post aditionem añ restitutionem fideicommissari⁹ decederet sine hrde,al's nollet sibi restitui.& sic adiens remaneret implicitus oneribus hereditarijs,qđ nõ est,si adit coactè , vt s̃.l. prox.&l.apud Iulianum.§.vtrum &§.Antistia.suprà,eo.quod not.

LEX XLVI.

1 *Charitas defuncti facit diem,non cõditionẽ,ꝙ erat conditio in persona alterius.*

Seius. Tempus certæ ætatis ex p̃sumpta voluntate defuncti, ꝑp charitatem personę facit diem,nõ ꝯdõnem.Item si fideicommissario añ restõnem postq̃ dies cessit mortuo,fideicommissum ad hæredem trãsit.h.d.Op.s̃.de leg.j.l.si cui.§.j.in prin.Sol. dñt quidam,hic reliquit purè,postea diem p̃stationis ꝓtulit.hoc est ꝯ hunc text.In vna.n.& eadem orone rogauit de restituendo

1 in tpis certæ ętatis.Dic ergo,† ꝙ istud ex p̃sumpta volũtate defuncti pp charitatem personæ,cui debebat fieri restitutio,quia filio suo.dixi plene in d.l.si cui.Sed posito,ꝙ prima sol. esset vera , ad ipsam op.de condi.& dem.l.qb.dieb.§.2.Sol.ibi fuit adiecta dies incerta,hic certa.¶Querit gl.vtrum hrs istius fideicommissarij petet statim,an expectabit tps,quo ille ꝑuenisset ad illã ætatem? Gl.ꝙ expectabit.Pet.aliter,vt refert Cy.in l.ex his.C.qñ di.leg.ce. pro quo facit ĩ.eo.l.à filia.§.fi.& quod ibi dicam.

LEX XLVII.

Si hæredi. Solutum occasione debiti naturalis restituitur fideicommissario.h.d.

LEX XLVIII.

Paulus. In rebus subtractis ꝑ fideicommissarium perdit fideicommissi petitionem.h. d. Cõcordat C. de leg. l.non dubium.Et sic econuerso in rebus subtractis hæres perdit beneficium quartæ,vt s̃.ad legem Falci.l.beneficio.Op.ĩ.quorũ leg.l.j.§.rediguntur.Dic,vt in gl.

LEX XLIX.

1 *Hæres ante restitutionem quando possit conueniri.*

2 *Actio vtilis aduersus eum,qui ea tenetur,perpetuatur facta restitutione contra eum,qui tenetur directa.*

3 *Remedia l.vt perfectius.C.de anna.excep.non habent locum in hærede non habente domicilium.*

4 *Hæres quando cogatur iudicium suscipere vsque ad litis contestationem,quã do vsque ad sententiam,& quando vsque ad satisfactionem.*

Cum hæreditas. Qui aliàs nõ cogitur suscipere iudicium,cogitur tunc,qñ actiones sũt

1 tpe periturae.h.d.Op.†ꝙ hrs indistinctè ante restõnẽ possit con

a ueniri,l.ita tñ.§.q ex Treb.s̃.eo.sol.vna lec.est, ꝙ hic intellr̃ ante restõnẽ,& tũc dẽt intelligi altero de duobus modis,s.ꝙ hrs coactus adiuit,tunc.n.hẽt exceptionẽ añ restõnẽ,l.postulãte.in prin. s̃.e.nisi actiones eẽnt tpe periturae,vt hic.Vel intellige in hrde,q adiuit sponte,& paratus est incõtinẽti restituere:tũc.n.hẽt exceptionẽ,nisi actiones eẽnt tpe piturę,vt hic,& ſm hoc tex.q dicit, cũ hrditas ex Treb.senatuscõ. restituit̃.l.est in actu restituẽdi de ꝓximo.Scđo mõ pt̃ intelligi post restõnẽ fcãm,& tũc ob.ꝯriũ,qa hrs ñ p̃t ꝯueniri,sʒ dẽt limitari,nisi actiões eẽnt tpe periturae , vt hic.Ex qbus trib.lec.collige distinct.breuẽ,& notabilẽ p te.Et ex

2 ista vltima no.†diligẽter,ꝙ facta ꝯtestõne ꝯ eũ,q tenet̃ directa, ꝑpetuat̃ actio ꝯ eũ,q tenet̃ vtili.Nã hic fcã ꝯ hrđe ꝯtestõe ꝑpetuat̃ actio ꝯ fideic.Facit C.de duo.re.l.fi.& de sol.l.cũ qs.§.si qs ꝓ reo. & qđ ibi dixi.¶Op.ꝙ nõ sit necessariũ istud remediũ;cũ possit ꝑpetuari actio ꝑ remedia l.vt ꝑfectius C.de ann.exce.Rñ.fateor,ni

3 si ponas fideicõmissariũ eẽ sine domicilio.Dicit gl.no. †ꝙ remedia d.l.vt ꝑfectius.ñ hñt locũ in hærede nõ hẽnte domiciliũ.Op. dr̃ hic,ꝙ cogit̃ hæres suscipere,ꝯ.ĩ.de excu.l.si pr̃.sol.hic cogitur iudiciũ,ibi subsidiũ.Op.ĩ.de bo.pos.ſm tab.l.æquissimũ.Sol.vt in

4 gl.¶†Quero,an hrs cogat̃ iudiciũ suscipere vsq; ad lit.ꝯte.tm̃,an vsq; ad sñiã,an vsq; ad satisfactiõẽ?In gl.sunt opi.Tu dic,ꝙ hic ꝯuenit̃ hrs ex necessitate,nę res pereat. Aut ergo actori est ꝯsultũ ꝑ li.ꝯte.& tunc sufficit cõtestatio.Aut non est ꝯsultum,quia fortè est actio,q̃ contestatione non perpetuatur,vt actio de dolo,& tũ oportet,ꝙ suscipiat vsque ad sñiã.l. sed & si restituat̃. §.sed & si dies.& ibi no.s̃.de iudic.Si verò ꝑ sñiã ꝯsulit actori,vt qa res erat peritura,pone.n.ꝙ debebat mihi dare seruũ , cui erat relicta hrditas,& ẽ periculũ,ne moriat̃ ante ꝯditionẽ,tũc coget̃ suscipere vsq; ad satisfactionẽ,arg.l.apud Iuli.§.Antistia.&l. ille,à quo.§. 1.& ꝙ no.ĩ d.§.sed & si dies.Et ſm hoc nõ põt pati hrs dãnũ,quia ñ cogit̃ ad satisfactionẽ,nisi rerũ,q̃ sunt in hrditate,in quib.periculum imminet,ꝓ quib.postea fideicommis.conueniri poterit.

ADDITIO.

a Pom.¶So.vna lect.est.Et sic si hrs adiit,& icõtinẽti vult restituere,nõ cogit̃ subire iudiciũ,nisi actio esset tempore peritura,nã tũc multa sũt spãlia,& vide sing.dictũ Bart. in l.Seius, & Augerius.ff.ad l.Fal.& in l.moræ.ff.de ser.& Ang.in l.cũ hi.§.de trãsactione.ff.de transac.& in l.j.ff.de peti.hær.quæ omnia vide omnino.

LEX L.

1 *Pater rogatus restituere filio,si dissipat,quando cogatur restituere ipsi filio.*

2 *Hæc lex an hodie sit correcta,quod non.*

3 *Filiusf.etiam in his,quib.patri non quæritur vsusfructus,non testatur.*

4 *Alimenta debent moderari respectu valoris patrimonij.*

a Imperator. Pr̃ dissipans a fideicõmissum cogit̃ filio existenti in p̃tate restituere,ẽt añ ꝯdõnis euẽ

1 tum.h.d.Op.† ꝙ ẽr qñ nõ dissipat, cogatur pr̃ filio in p̃tate restituere,vt s̃.e.l.cogi.§.si pr̃.So.ibi ẽt dissipat nolẽdo adire hrditatẽ, vt ibi dixi,licèt glo.al'r ibi sentiat. Op.in Auth.de nup.§. hęc sancita.C.de bo.q lib.l.fi.sol.gl.ꝙ hic loqr̃ , qñ pr̃ est in dolo,ibi qñ ẽ in culpa.Tu dic,ꝙ siue pr̃ sit ĩ dolo,siue ĩ culpa,idẽ est,ꝓbat C.de sen.pas.l.fi.facit qđ no.ꝑ gl.s̃.eo ma.l.2.ver.qđ si in pr̃is.in gl.q̃ in ci.morte,vel emancipatione,vbi æquiparat̃ pr̃em effici pauperẽ & mori.Nõ ob.ꝯriũ,qa ibi loqr̃ , qñ pr̃ dissipat tali mõ , ꝙ filio p̃t eẽ ꝯsultũ,vt vẽdẽdo immobilia,q̃ filius poterit vẽdicare,secus si dissipat taliter,ꝙ filio nõ possit esse ꝯsultũ:qđ tene mẽti.qa quo

2 tidianũ.Op.s̃.e.l.vbi purè.So.hic pr̃ dissipat,ibi nõ.¶Quæro,†an hęc lex hodie sit correcta, cũ ĩter pr̃em & filiũ valeãt hodie cautiones in aduẽtitiis.l.iubem⁹,§.in supradictis.C.e.dixi plene in l.si qs pro eo.§.j.ĩ.de fideius.Et vr̃,ꝙ sic.Nã iõ,qa cautiones nõ poterant habere locũ,deuentũ est ad istud remediũ, vt hic dicit text. Puto,ꝙ nõ sit correcta ꝑ d.l.fi.C.de sen.pass.Nec ob.ꝙ p̃nt interponi cautiones,qa nõ dẽt filius se ꝯmittere fragilitati cautionũ,

3 l.cogi.§.si pr̃.ver.idẽ q̃rit.s̃.eo.¶Facit ista † lex ad q.an fili⁹ possit testari in his,in qbus patri non quæritur vsusfructus?Et videt̃,ꝙ sic,qa in his æquiparat̃ filio militi. Sed hoc intelligas quantum ad agendum,& defendẽdũ,nõ quo ad testãdũ,vt C.q test.fac.pos.

b l.fin.no.s̃.eo.l.j.§.in filij,& l. q̃ ĩ p̃tãte. s̃.de testa.Vltimo dicit b† Ia.

4 de Aret.ꝙ leges,quæ dñt,ꝙ alimenta,quæ debent moderari secũdum facultatem patrimonij,vt s̃.vbi pupil.educa.debe.l.ius alimẽ

c torũ,debent intelligi respectu fructuum,non respectu valoris,c vt hac l.in fin.& d.l.fi.& d.l.ius alimentorum.in prin.

ADDITIONES.

a Pater dissipans.Adde,an patri dissipanti auferatur administratio,Bal.conf.75.v.lib.

b Pom.¶ Vltimo dicit.Et ita refert hic Ang.vna cũ bal.cõsul.apud Aretiũ.An aũt cogat̃ vẽdere,vt ex p̃tio alat̃,si fructus nõ sufficiũt,dic,ꝙ nõ,nisi esset futurus dñs.Tex.est valde no.secundum Ang.in l.j.§.si mulier,ĩ.de vent.in poss.mitten.& vide eum hic, & in l.j. ff.de pet.hær.& ibi no.gl.mirabilem secundum eum,quam ibi omnino videas.

c ¶ Valoris.Adde quod voluit Rom.conf.198.& conf.510.in fin.

LEX LI.

Cum hæres. Deductio legatorum non intellr̃ de legatis inualidis.item dos prælegata deducitur vt debitum,nec impeditur Trebellianicæ quarte deductio. h. d. Op.ꝙ debitum compensetur cum quarta.vt s̃.ad l.Fal.l.si debitor. Sol.ibi testator hoc expresse dixit,hic non.

LEX LII.

Si res aliena. Hæres non cogitur restituere, qđ ad eũ peruenit,nõ vt ad hæredẽ.h.d Op.ꝙ istud legatum rei alienę valet:vt saltem possit peti æstimatio.l.cum rẽ alienam.C.de leg.So.illud verũ,qñ res aliena legat̃ à nõ dño domino:sed hic licet ab initio fuerit relicta à non dño,tñ qa dño successit,legatario nõ dẽtur,qa deuenit ad eum casum,à quo incipere non põt,hoc est ꝯ l.plane vbi.§.si duob.vlti.rñ.s̃.de le.j.vbi sufficit in ꝑsona primi legatarij valuisse legatum.Ad istam respõdeo,ꝙ non debet restitui res sed actio personalis,q̃ competebat ꝓ legato,ꝯ heredem primi testatoris bene transit,nec est qui repugnet.

1 *Seruus an possit cogere hæredem adire.*

§.Seruus. Si ab vno debet̃ hæreditas, ab alio libertas, nõ ẽ locus coactioni: secus si ab eodẽ vtrũque dẽtur siue ab initio,siue ex postfacto ꝑ accidẽs.h.d.Op.ꝙ nõ sit necesse, ꝙ manumittatur:cũ statim cũ relinqt̃ hrditas,fit liber.s̃.de neces. seruis hær.inst.l.qdam.§.j.Solue,ibi qñ hrditas relinqtur directo, hic per fideic.Op.ꝙ ẽt seruo remanẽte in seruitute põt relinq,vt d.l.qdam.§.illo videlicet.sol.põt relinq,nõ vt hæres cogat̃ ei dare,sed hortat̃.Op.qđ seruus nullo casu possit cogere hrđem vt s̃. e.l.cogi.§.si seruo.Sol.ibi loqr̃ in seruo hæredis,hic in seruo he

1 reditario.Pro†huius declaratione doc. in l.3. C. de fideic. lib. ponu nt vnam dist.multum imperfectam.Tu distingue sic,vtrū seruus possit cogere hrdem adire.Dic,aut relinquitur hæreditas,& libertas seruo hrdis,aut seruo testatoris,aut seruo exnei. Primo casu non pt cogi adire,l.cogi.§.si seruo.s.e.Secundo casu aut ab vno,& ab eodem debetur hæreditas,& libertas,aut ab vno hęredi tas,& ab alio libertas.Primo casu aut vtrunq; debetur purè,& pōt cogi adire,vt hic:siue ab initio debeatur ab vno,siue ex post facto per accidens,vt hic patet.Si verò vnum purè,aliud sub cōdōne,tūc aut libertas purè,hæreditas sub condōne,& pōt cogi adire,vt s. e.l.si cui.in prin.Aut econuerso hæreditas pure,libertas sub condōne,& non pt cogi,vt d.l.si cui.s.e.§.j.si verò à diuersis,vt si debetur ab vno libertas,ab alio hæreditas,tunc aut debetur libertas ab vno hærede ab alio hæreditas,& non est locus coactioni,vt hac l in prin.Si vero libertas debetur ab vno legatario,hrdtias ab hærede,tunc aut plures erant hæredes instituti,& non est locus coactioni,vt j.e.l.non est cogendus.Aut erat institutus vn⁹ tm,& est locus coactioni,vt s.e.l.apud.§.Antistia.& no.per gl.s.e.l.cogi.§.si seruo.Si verò à plurib.debet libertas,& ab vno ex his hæreditas, tunc est locus coactioni,quia illi vni adeunti libertas competit, l.testamento.de manu.testa.Et hoc vult dicere tex.hic,ibi cum dicit,ab omnib.&c.nec est necessaria gl.quæ exponit ab omnib.i.ab aliquo omnium. Tertio casu quando relinquitur seruo alieno, an qs cogat restituere?gl.in l.ita tn.§.fi.s.e.vr tenere,q sit loc⁹ coactioni.Istæ ll.vitr innuere ɔ,& no.in hac l.in vltima gl.in fi.ibi dū dt:loqt in seruo hrditario,non hrdis,vel extranei.Dic ergo,Aut dns paratus est vendere,ita q per aditionē seruus habilitari pt ab hrde ad recipiēdū restōnē,& est locus coactioni,ar.l.deberi,C.de fideic.lib.& l.si cui purè.in prin.& §.j.s.eo.An autem possit hæres 3 cogi restituere?Dico,q in omnib.casib.in quib.pt cogi adire,pōt cogi restituere,per easdem ll.In casib.vero,in quib.nō pt cogi adire,si adeat sponte,& per adōnem seruus ɔsequitur libertatem,pt cogi restituere,vt s.e.l.cogi.§.si seruo.Item si quoquo mō seruo libertas obuenerit,vt no.in l.non est cogendus.in gl.super vers. pendeat.j.e Op.q sit dria,quo iure quis sit debitor,vtrum ex persona sua,vel alterius,vt j.e.l.si patroni.§.qui fideic.& de sol.l.& magis.& de inof.test.l.nihil.§.fi.Dic, q ibi ex diuersitate personarū, vel iurium inducitur diuersitas rationum,& per consequens diuersi effectus:hic secus.

LEX LIII.

1 *Officio iudicis quis cogitur adire,& restituere.*

Non est cogendus. Hic innuit,q si seruus ante restitutionē decederet,hrs remanet implicitus.Contrà,s.e.l.postulante.in prin.So.ibi in liberto,hic in seruo.Sed hoc vr ɔ l.apud.§.vtrū.& §.Antistia.s.e.Sol.Ibi in seruo, qui cogebatur ex voluntate defuncti:hic non.Opp.hic dr,q si legatarius decedit viuo testōre,legatum remanet apud hæredē cū onere suo.Contrà,C.de ca.tol.§.in primo.Soluūt quidam,q hoc spāle fauore libertatis.Et hic multum se inuoluit glo.pe.& vltima huius l.Dic,q in pro nō scripto est verum,quod est spāle in libertate,vt hic:sed in caduco,vel quasi remanet cum onere suo, tam de iure antiquo,quàm de nouo,vt supra de leg.2.l.Celsus pa 1 ter.in fi.& C.de ca.tol.§.in primo.&pro secundo.¶Quero,†quo iure quis cogat adire,& restituere:Gl.dicit,officio iudicis,quod declaraui,in l.si legatus,in prin.supra eod.Alij dicunt,q iure actionis,per l.Papin.supra eodem,sed ibi respondi.

LEX LIIII.

1 *Rogatus restituere,in casu huius l.an fructus in restitutione veniant.*
2 *Hæres si aliqua alienauit,& aliqua emit,an empta in casu huius legis veniant in restitutionem.*
3 *Expensa attribuitur illi patrimonio,cuius contēplatione apparere potest facta.*
4 *Trebellianum an habeat locum,quando quis rogatus est restituere quicquid ex hæreditate superfuerit.*

Titius rogatus est. Rogatus restituere quod ex hereditate superfuerit,pōt bona si de diminuere.Item in dubio expensa ab vtroque patrimonio in telligitur facta pro rata.h.d.Primò ponit vnum dictū.Scdò illud pbat per authoritatē.Tertiò illud commendat,& aliā authoritatem adducit.Quartò,dicit cautionem pstādā.Scda ibi,diuus aūt. Tertia ibi,qd mihi.Quarta ibi,pp hmōi.Op.C.eo.auth.ɔ cum rogatus.Sol.Fateor qd hoc est hodie immutatum.Nā fideicōmisso sic relicto,tenetur rogatus reseruare fideicommissario quartam: 1 & tres partes potest diminuere,vel alienare.†Quero vtrū hoc casu veniant fructus in restōnē?Gl.distinguit,aut fuit rogatus restituere qd superest ex hrditate,& fructus non veniūt in restōnem. l.deducta.§.pe.j.e.secus si fuerit dictum:quicquid supereest ex bonis.l.in fideicommissi.§.nonnunquam.in prin.s.de vsur.Rō,qa qd dr,qcqd superest ex hæreditate fructus postea pcepti nō sunt hæreditatis.l.in fideicommissariam,vers.quoties.s.e.Sed qn dixi,qd superest ex bonis,secus,quia fructus ex bonis sunt.Nō.n.desinunt esse bona per aditionem,sed desinunt esse hæreditas. ¶ Quæro 2 quid † si aliqua alienauit,& aliqua emit.Rn.vt l.Imperator.§.fin. cum sequentib.s.de le.2.& ibi dixi.Contra pdicta tn facit j.e.l.hæredes mei.in prin.sed dic vt ibi dixi.¶Venio ad ver.diuus.opp.suprà,de ne.ge.l.Nesennius.vbi prohibet eligi hæc media via.Sol. hic ex vtraq; parte erat par rō:ibi ex vna parte erat rō,q ppondeeabat,ideo illi patrimonio magis attribuitur.Et per hoc†dic,qd 3 si hoc possit apparere,quod expensa esset facta magis cōtemplatione vnius patrimonij,quàm alterius,illi attribuet,ar.l.hinc quęritur.§.pe.de pecu.Facit qd no. p doc. in l.1.circa fi. C. de bo.ma. ¶Venio ad ver.qd mihi.Opp.qd non sit credendū exēplis,vt C. de senten.l.nemo Solu.hic erat exēplū Principis,quod licet, ibi alterius.¶Venio ad vltimam partem,op.C.eo.auth.ɔ cum rogatus.so.fateor,quod hodie aliter satisdatur, quàm olim.¶ Quæro†circa istā l.vtrum Trebellianum senatusconsultū habeat lo 4 cum in fideicommisso relicto p ista verba,qcquid ex hæreditate superfuerit,&c.Tex.videt quod non.s.eo.l.cogi.§. & generalit. cū seq.Hodie vr,qd deberet habere locū Trebellianica,per auth. ɔtra cum rogatus.cum hodie de necessitate dēt reseruari quarta.Vel dic,quod etiam de iure antiquo habet locum Trebellianica.Aliud.n.est dicere,rogo,vt restituas qcquid superfuerit tēpore mortis,quod intelligitur,si quid superfuerit non deperditum,vel alienatū.Aliud est dicere,quicquid superfuerit deductis oneribus hæreditarijs,tunc vr rogatus de restituenda certa re,& Trebellianicæ locus n est,d.§.& generaliter.¶Vltimo no. quòd per istas cautiones prætorias non debetur plus,sed cautius.

LEX LV.

1 *Fideicommissarius per Trebellianum non consequitur quod non transit ad hæredem hæredis.& nu.2.*
2 *Operæ obsequiales,vel incertæ non transeunt in hæredem extraneum.*
Quæ nō transeunt in hæredem extraneū,non transeunt in fideicōmissarium.
3 *Feuda non veniunt in restitutionem fideicommissi.*
4 *Possessiones emphyteuticæ principis,ecclesiæ,vel priuatorum non transeunt ad extraneos hæredes,& in fideicommissum non veniunt.*

1 Si patroni. Quod†ad hæredem heredis non transit,non träsfertur in fideicommissarium per Treb.h. d.No.quod dixi in summario.Scdò no.quod in his,quæ nō träsferuntur per restitutionē,hrs non submouetur exceptione.Op. quod operæ träseant ad extraneum hrdē,l.à duob.j.de ope.libe. 2 Sol.†Intelligas hoc de operis obsequialibus,vel de incertis,quę ad extraneū non transeunt,fm distinctionem positam in l.si non sortem.§.libertus.de condi.ind.Et ex istā gl. iuncta cum tex.ha a bes,quòd ea,quæ [a] non transeunt ad hæredem extraneum, nec transeunt in fideicōmissarium.Pro hoc suprà,de vul.& pup.l.qui liberis.§.hæc verba. Contra hanc gl.facit,quia fideicōmissarius ponitur in locū primi hæredis.vt s.l.qui quadringenta.& l.postulante.§.fi.Sed responde,quod ponitur in locum heredis primi,secundariò tn,nō principaliter,sicut heres hrdis,testōris est 3 hrs.¶Vltimò†Dy.inducit ad q.vtrū feuda,& possessiones em b phyteuticæ[b] veniāt in restitutionē fideicōmissi,Et hoc tota die de facto occurrit,& in feudo dicit Dy.simpliciter. qd nō venit in restōnem,quia non hr iure hereditario,sed magis beneficio dni,vt in vsib.feu.an agna.vel fil.repudi.hæred.c. vnico.Contra hoc vr gl.in l.item videndū.§.fi.s.de pe.hær.ad quā non respondet Dy.Dic,quod debet intelligi,qn feuda petebātur ab eo possessore,qui non habebat ius detinendi,merito veniunt in petitionem hereditatis,sicut alia,in quib.defunctus ius non habebat.l.& non tm.de pet.hær.secus si peteretur hrditas à filio,vel 4 ab alio,qui in feudū succederet,vt hic,in possessionibus † vero emphyteuticariis,vr qd non veniant in restōnē,vt C.de fun.patri.l.ius emphyteutici.lib.11.ɔriū credit Dy. per l.hrdes.C.de oī c agro deser.itē quia pōt[c] legari particulariter.l.apud Iulia.§.heres.alias est sub l.Iulianus.& l.si domus.§.fi.s.de le.1.& j.de cen.. l.cū possessio.in prin.& de ver.sig.l.in conuentionib.Istud dicit Dy.intelligo verum in rebus emphyteuticis Reipublicæ, vt in possessionibus tributariis,quæ transeunt ad omnes hæredes,& possunt legari:vt in dictis legibus,sed in reb⁹ emphyteuticis ec clesiæ,vel priuati:vel principis secus est.Non.n.transeūt ad ex d traneos heredes,[d]vt heredes,sed ex bnficio dni cōcedētis,transeūt ad liberos,merito n veniūt in restōnē,sicut nec operæ libertorū,vt hic,& j.de oper.liber.l.vt iurisiurādi.§.si liberi.& ibi dixi.Probat in d.l.ius ephyteutici.C.de fun.pa.li.11.Tangit Spe. in ti.de emphy.§.nunc aliqua.dixi plenè in dicto.§.si liberis.

ADDITIONES.

a barb.¶ Habes,quod ea,quæ. Vide bald.in l.liberti.C.de ope.li.
b ¶ Emphyteuticæ.Adde bal.cons.226.li.2.Et an computetur filio in legitimam, per eundem.cons.464.eo.li.Pau.de Cast.cons.350.
c Pom.¶Item quia potest.Et vide Bal.in l.cum virum.C.de fideic.
d Pom.¶ Ad extraneos hæredes.Vide Alex.cons.23.in 2.vo.& cons.189.in 2.vo.in quib⁹ est sibi contrarius,& cons.11.in 2.dub.in 3.vo.& cons.103.in 2.dub.Adde quæ plene po sui in l.etiam.so.ma.

§.Imperator. Non habet ius cogendi hæredem,qui habet libertatem in diem.h.d.Dic, vt plene in l.non est cogendus.s.eo.

1 *Fideicommissarius primus non potest cogere hæredem adire sine secundo, si apud eum non sit remansura quota hæreditatis.*

R lictum

2 Relictum libertatis,& pecuniarium non sufficit ad cogendum hæredem.
3 Fideicommissarius secundus potest cogere hæredem,primo repudiante.

§.Qui fideicommissariam. Fideicõmissarius licet cogat hæredem,à secundo fideicommissario quartam non detrahit.Item fideicommissarius primus non põt cogere sine secundo,nisi apud eũ quarta sit remansura.Itẽ hr̃s coactus nullũ commodũ sentit, quod habiturus non esset,si nõ adijsset,h.d.& est difficilis §. Diuide,quia tres qõnes prosequitur per ordinem.Scđa ibi,ſm q.Tertia ibi,sed nec illud.Itẽ prima subdiuiditur:quia primò ponit dictũ.Scđò respõdet vni obiectioni in ꝯriũ.Tertiò rñ alij obiectioni.Scđa ibi,nec ad rem.Tertia ibi,nec est ꝯriũ.¶Et dictum primũ est tale,qñ fideicõmissari⁹ prim⁹ restituit scđo, hẽt locũ Trebel. quo ad oĩa,præterquam quo ad quartæ deductionẽ licet hęredẽ primum adire coegerit.Prima obiectio est talis.Videtur quòd si fideicommissarius secundus habeat fideicommissum bñficio primi,qui coegit hr̃dẽ adire.Nam si nõ coegisset,fideicõmissum ſm non valeret.Ad qđ rñdet,qđ hoc non habet locũ primi beneficio:nã posito qđ primus desiderasset hr̃ditatẽ adire per se,tñ hæreditatis aditio est tantæ efficaciæ,qđ confirmat oĩa relicta in testamento.l.nã qđ.§.q compulsus.s̃.eo. Vnde fideicommissarius scđs magis hoc consequitur ex virtute aditionis,q̃ cõfirmat oĩa q̃ ex facto primi fideicõmissarij.¶Tertium dictum, hoc est,scđa obiectio est talis,fideicommissarius qñ hæres coactus sibi restituit,detrahit quartã à legatarijs,vt s̃.eo.l.j.§.inde Neratius.ergo & hic vř posse detrahere.Ad qđ rñdeť,qđ illud loquitur in legatis,& fideicommissis singularib.ab hærede relictis, vñ ex psona hæredis detrahit:hic verò non detrahit à fideicommissario secũdo,cui erat relictum à fideicõmissario primo.¶ Venio ad secundam partẽ principalẽ,& hæc subdiuidiť in tres.Primò ponit vnũ dictum.Secundò illud declarat.Tertiò circa illud ponit tres qõnes per ordinem.Secunda ibi,vtique si confestim.Tertia ibi,nec
1 ad rẽ.¶No.†quòd fideicõmissarius nõ põt cogere hæredẽ adire sine secundo,si apud eum non sit remãsura quota hr̃ditatis.¶Se
2 cundo no.† quòd relictum libertatis & pecuniarũ nõ sufficit ad
3 cogendũ hr̃dẽ.¶Tertiò no.† ꝙ fideicommissarius secundus põt cogere hr̃dem primo repudiante.probatur supra eo.l.cogi.§.si ergo.¶ Vltimò no.quòd siue quarta sit remansura iudicio testatoris,siue pręter iudicium,s.ex alio accidenti,vt propter coactionem hæredis,habet ius agendi,vt hic,in ver.quid ergo.

1 *Casus,in quo hæres pœnitendo potest recuperare beneficium quartæ pro limitatione l.nam quòd.§.qui compulsus.*
2 *Hæres coactus restituere conditione fideicommissi pendente,potest pœnitere,& recuperare beneficium quartæ.*
3 *Institurus pure,& rogatus pure,an possit pœnitere,remissiue.*

§.Sed nec illud. Subdiuiditur in quinq; partes, quia primò ponit vnum dictum. Secundò rationẽ dicti.Tertiò format vnã quæstionẽ circa pdicta. Quartò format aliã.Quintò ponit vnum generale.Secũda ibi,cur.n. Tertia ibi,quod forti⁹.Quarta ibi,nec ignoro.Quinta ibi,ideo. Oppo.dř hic in ver.quod fortius,ꝙ hæres fuit coactus pendente ꝯdõne.ꝯ.s̃.e.l.sed & si alio.§.fi.Solu. Dicit gl. ꝙ hic fuit turpis ꝯdõ, quod reprobať. Vel dic, ꝙ fuit coactus adire de facto. hæc vera est in se,tñ diuinare est.Dic ergo,ꝙ hic erat ꝯdõ potestatiua.Et ſm hoc†habes vnum casum,in quo hæres pœnitẽdo põt
1 recuperare beneficiũ quartæ:& sic fallit regula l.nam quod.§. q ꝯpulsus.s̃.e.& ſm oẽs prædictas sol.loquitur in hærede institutõ sub ꝯdõne.Legitur alio modo,ꝙ loquatur in hærede instituto purè,& rogato sub ꝯdõne,& ĩ hoc vř gl.residere.Ex quo no.
2 † aliud,ꝙ pendente ꝯdõne fideicõ.põt hæres coactus pęnitere, & recuperare beneficiũ quartæ,& alia sibi delata ex testõ.In eo
3 †vero ,ꝙ institut⁹ est purè,& rogatus purè an possit pœnitere? dic vt s̃.eo.l.nam quod.§.qui compulsus,& l.ita tñ.§.si patronus. Ad si.oppo.quia prælegata capiũtur etiã hæreditate nõ adita. supra.de leg. 1.l.qui filiab.§.fi.Sol.Intellige ĩ casib.in quib⁹ ñ caperent hæreditate non adita,vt ibi no.& in l.filio.cum l. seq.eo. tit.

§.Cui Titiana. Fideicommissarius potest restituere fideicommissum debitum à defuncto.

1 *Sententia nullitatis testamenti lata contra hæredem, omnibus præiudicat: contra legatarium,vel fideicommissarium non.*

§.Actiones. Actiones,quę transferuntur ex Trebel.si fi deicom.declaretur indebitum, competere desinũt,nisi etiam euincens ad illud fideic.tenereť.h.d. Legitur duob.modis prĩcipal'r.Scđm primã lec.loquiť de actionib. hr̃ditariis,q̃ trãsferunť p Treb.& hoc variať quatuor, vel qnq; modis.Scđo mõ principal'r legitur in actione, q̃ ꝯpetit ad petendã restõnẽ,& hęc fuit lec.s̃.posita in fi.gl.Pone ergo casum primo ſm lec.antiquorum positã in prin.Istam primã lec. reprehendit Dy.qa fideic.relictũ ab instituto,repetitum intell'r à substituto. l.licet.s̃.de le. 1.& l.cũ pr̃.§.ab instituto.s̃.de le.2.Sed posset rñderi,ꝙ hic loquitur qñ certũ est testõrẽ nõ voluisse repetere. Itẽ reprehendit alia rõne,qa fideic.pferť substituto vulgari. l. facta. §.Iulia:ꝟ.e.vbi loqtur etiam,qñ testõr voluit repetere à substituto Vnde hæc lec.nõ est bona.Quare Guil.legit scđo mõ:quod dic,vt in gl.quæ damnat lec.Hug.trib.mod.Ad 1.resp.Hug.& bene. Ad secundam non resp.quæ est,ꝙ à filio præterito non potest relinqui fideic.l.2.s̃.de le.3.Sed resp.quod nõ potest relinqui ab eo nominatim,sed potest relinqui gñal'r etiam à venientib.ab intestato,& tunc tenebitur etiam præteritus,vt dixi in d.l.2.Tertia ratio, quæ fit ꝯ Hug.est talis,qa sñia non facit ius l.2.de exce.rei iud.S;
1 ad istam resp.Hug.notabil'r,sed bene intelligatur.†Aut sñia nullitatis testamenti fertur ꝯ legatarium,seu fideic.agentem,& nõ p̃iudicat aliis,vt in ꝯrio.Aut ferturꝯ hr̃dem , q est principalis ꝯdictor,& oĩb.præiudicat.Casus est hic.Istam tenui in d.l.2.Sed ꝯ hãc lec.est,qa secundũ hanc nunq̃ transiuerunt actiones in fideic.Rñ. fateor,l; visæ sint transire prima facie.Nã qõ de virib.testamenti reseruatur,vt s̃.e.l.ille à quo.§.1.Et hoc voluit hic dicere tex.ꝙ videantur transire actiones ad tps.i.quo ad doceatur de virib.testĩ. Tñ Io.huius timore legit tertio mõ,vt in gl.in verbo,actiones,q̃ lec.gl.reprehẽdit ibi,sed nec hæc positio,& bene.Vnde Dy.legit quarto modo.s.in fratre præterito turpi persona instituta, & illo casu rupto testõ p quærelam, q̃ h; frater,l.fratres.C.de inof.test. fideic.erit nullum,nisi sit repetitũ ab intestato, & sic secũdũ eum l.Titia.s̃.de inof.test.non h; locum ĩn querela intentata per fratrem,quod tene menti.Tu pone aliter casum,qđ fuit institut⁹ minor,& non fuit grauatus fideic.& sibi datus fuit substitutus,& ab eo fideic.relictum:minor repudiauit,substitutus adiuit,incipit minor agere,&petere restõnem in integrum:pendente isto iudicio substitutus fideic suo restituit,& minor in restitutione obtinuit: certè actiones desinunt ꝯpetere fideic.nisi minor euincens ad fideic.teneretur.& hæc est principalis lec.Secundò princip'r legitur secundũ Roger.in actione,quę competit pro repetenda restitutione,qđ gl.non placet.Tene ergo vel lect.Hug.vel vltimam.

LEX LVI.

1 *Fideicommissarius quando dicatur legitimus contradictor.*

Filiam. Hæres debet mitti in pos.licèt sit de restituendo grauatus;& alienationes factæ per fideic.confirmantur, restitutione secuta.h.d.¶Quęro,quo iure filia hæres instituta petebat remitti in possessionẽ? Gl.per interdictum quorum bonorum,vel est constitutio iustiniana.C.de edic.di. Adria.tol.l.fin. Ex
1 hoc vř,† quod fideic. vniuersalis nõ sit legitimus ꝯdictor, vt hic patet ꝯrium huius no.in l.fi.C de edi.di.Adr.tol.Dic ergo, aut fideic.vřis non possidet,& non est legitimus cõtradictor quomin⁹ hæres mittatur in possessionem, vt hic: aut possidet, & tunc si quidem vitiosè,& idem quia non est legitimus contradictor. Ita etiã potest intelligi hic,prout hæc filia agebat interdicto quorum bonorum contra ipsum fideic.Si verò possidebat sine vitio, tunc si quidem est paratus,qui dicit de fideicom.incontinẽti probare,esset legitimus contradictor Ita debet intelligi quod not.in d.l.fi.& gl.hoc sentit,si verò non esset paratus incontinenti probare,nõ esset legitimus ꝯdictor,vt hic in tex.¶Ad secundam partem gl.signat cõtrarium hic,ꝟ.quorum leg.l.j.§.quod ait.& no.in rub.eo.tit.Dic,quod ibi voluntas fuit accommodata in tempore competenti,& non durauit:hic verò durauit.Et de hoc qualiter ex ratihabitione superuenienti confirmetur venditio, vel alienatio præcedens,dixi in l cum vir.infrà de vsucapio.

LEX LVII.

Hæredes. Grauatus restituere qcqd puenerit,ñ vř grauat⁹ de fructib.h.d.Op.s̃.de vsu.l.in fideicõmissi.§.nõ nunq̃.& qđ no.s̃.e.l.Titi⁹ rogat⁹.ĩ prĩ.So.Aliud ẽ.quẽ grauari ad restõnẽ,qcqd superit ex bonis,&tũc veniũt fruct⁹,vt ĩ ꝯrio.Aliud ẽ quẽ grauari restituere qcqd puenerit ex hr̃ditate,quo casu fruct⁹ ñ veniũt,vt hic.Rõ,qa prĩo casu ꝯsumptio rerũ pmittiť bona fide.d.l.Titi⁹,&bõa fides exigit,vt pri⁹ ꝯsumeť đ fructib.q̃ đ substãtia rerũ.l.Impator.in fi.s̃.e.& l.magis puto.§.ñ passi.s̃ đ reb.eo.Et iõ p illa verba vř testõr sẽsisse ẽt de fructib.q̃ rõ hic cessat. Præterea ibi min⁹ grauat à testõre,iõ oneraťà legeĩ fructib.hic in plus grauať,iõ in fructib.exonerať.Op.de l.Balista.s̃.eo.d.So.vt ibi dixi.

1 *Fideicommissum relictum à duobus cum expressione nominis collectiui,debetur, etiam si in persona vltimi tantum conditio extiterit,si persona non supersit quæ ex præsumpta voluntate defuncti excludat.*
2 *Moriens secundo videtur rogatus de restituendo id,quod iure fideicommissi habuit à primo.*
3 *Pluralitas quando resoluitur in plures singularitates.*
4 *Statuto stante quòd extantibus masculis fœminæ non succedant,si extant neptis,& nepos ex filio,nepos excludit neptem.*
5 *Substitutio si est facta pluribus,an sit necesse,quòd verificetur conditio in persona omnium.*

a §.Cum ita. [a] Fideic.†relictum à duobus cum expressione
1 nominis collectiui,debetur,etiam si in psona vltimi

ADDITIO.

a Poma.¶ Cum ita.Et vide Bar.in cons.inci.homo Accursoli.& in cons.51.inci.do.Nicolaus,vbi consuluit secundum istum §.vide ibi,& vide Lu.Ro.in cõs.129.alle.Bar.hic, vide & Bar.in cons.171.inci.pro inuestiganda,& examinanda veritate.

vltimi trin 9dō extiterit, si persona non superest, quæ fideic. ex prę sumpta voluntate defuncti excludat. h. d. No. quod dixi in summa
2 rio. Scdō no. † qđ secundo moriens vr rogatus de restituendo id, quod iure fideicõmissi habuit à primo. vt patet in ti. §. ibi q̃ totũ hře voluit, &c. Ad hoc op. s. ad l. fal. l. Titia. sol. hic primò reliquit fideic. secundò grauauit; ibi econuerso. Item hic vsus est verbis generalib. dixit. n. oēm hřditatē meā, &c. facit quod dixi in l. Marcellus. §. qdam. s. e & quod dicam j. e. l. Scæuola. Op. & vř. quod primus moriens transmiserit ius fideicommissi ad suos filios. l. j. C. de his qui ante aper. tab. Sol. dicit gl. ibi in institutione pura: hic
a in substõne 9dõnali, cuius ius ad hřdes ēt suos nō transmittitur.[a] Casus est hic. Op. & intro materiam, & vř, qđ requiratur 9dõ existat in persona vtriusq;, vt C. de impub. & ali. subst. l. pen. Sol. dicit gl. ibi in substõne pupillari, hic in fideicommissaria. Hāc tenet Dy. hic, & in l. pater filiā. §. fi. s. ad l. falc. gl. tangit etiam in l. contraria. Rō huius sol. est, quia in fideicommissaria vř testōr cuiuslibet fidē per se elegisse, quæ rō cessat in directa. ¶ Ista rō nō pl3. Pro cui⁹ †e
3 uidentia scias, ꝙ vna pluralitas tunc resoluitur in plures singularitates, qñ respiciũt diuersos effectus. l. falsa. §. fi. s. de cond, & demonst. & ibi dixi: s3 qñ est fideicõmissaria substõ, non resoluit in plures singularitates, & verificatur in persona cuiuslibet, qa respicit diuersos effectus, qñ cuiuslibet fidē vř elegisse, fm Dy. vt dixi. Sed ista eadē rō est in substõne pupillari facta plurib. pupillis. Per eā. n. cuilibet pupillariter succeditur in sua hæreditate, & sic respicit diuersos effectus, & diuersas hřditates. Et sic q̃tum ad casum l. pe. ista nō est bona sol. s3 q̃tum ad substõnem vulgarem pōt esse bona sol. vt j. dicā. Vñ gl. in l. 9ria soluit aliter, vc3, ꝙ ibi in liberis, hic nō. Quod nō pl3, quia & hic in liberis loquitur. Vñ soluit gl. tertio modo hic, & bene. Nam ibi 9dõ extitit in persona primi morientis, vñ remanebat alius filius testōris, qui ex præsumpta voluntate defuncti excludit extraneum substitutum l. cũ acutissimi. C. de fideic. & l. cum auus. s. de cond. & dem. Sed hic extitit 9dõ in persona vltimi moriētis, vnde non superest alius, qui ex præsumpta voluntate defuncti substitutum excludat, meritò substitutus admittitur. Ista so. probatur ad literam in l. si is qui ducenta. §. item
b si pater. s. de reb. dub. & reperio Dy. in consiliis sic tenuisse, [b] & in consilio quod incipit, testator post multa legata, & alia sic dixit. Et aduerte, quòd requirit, quòd non supersit persona, quæ ex voluntate defuncti substitutum excludat. Nam si esset eiusdem gradus, cuius est substitutus, admitteretur substitutus, vt hic patet. Superat enim nepos ex primo filio defuncto, & neptis, quæ erat substituta, & sic erat eiusdem gradus & tamen neptis admit-
4 tit. ¶ Et † per hoc dico in terminis huius §. in locis vbi sunt statuta, ꝙ filiæ, & neptis fœminæ non succedant extantib. masculis, ꝙ talis neptis non admitteretur, cum superest nepos ex filio masculo, qui ex præsumpta voluntate defuncti secundum statuta ciuitatis neptes excludit, per ea, quæ dicta sunt. ¶ Opp. C. de impu. & ali. subst. l. quamuis. vbi requiritur, ꝙ conditio existat in persona vtriusque, fm qđ ibi gl. intelligit, & ita sentit in l. hoc articulo, de hær. inst. & l. falsa. §. fi. de cond. & demon. Sol. ibi loquit in substitutione vulgari, hic in fideicommissaria. Et pōt esse rō, qa vulgaris substitutio, respicit vnum effectum, s. voluntatē testōris, iō facta communiter pluribus non resoluitur in plures singularitates: hic in fideicommissaria, quæ respicit diuersos effectus, vt ibi dixi. Vel verius dic, ꝙ rō est, quia substitutio vulgaris locũ habet añ aditā hřditatē, & sic eo tpe, quo est locus iuri accrescendi inter hřdes, vñ nisi cōdō existat in persona vtriusque, fm quod verba sonant, non vocatur substitutus. Videntur. n. illi plures simul coniuncti vnum corpus, vt C. de ca. tol. l. vnic. §. his ita. ver. hæc ita tam variè. Cùm nā verborum, & propria significatio requirat, ꝙ in persona vtriusque existat conditio substitutionis, ab hac nō receditur. Est enim alius, cui potest quæri per ius accrescendi ex p̃sumpta voluntate defuncti. Sed substitutio pupillaris, & ēt fideicommissaria habet locum post aditam hæreditatem, & post emolumentum quæsitum: & sic cessat ius accrescendi, l. j. in fi. de vsufr. accrescen. & iō si in vnius psona existat cōdō est locus fideicom-
c misso.[c] Nō. n. est alius, cui possit accrescere ex p̃sumpta voluntate defuncti. Item est locus substitutioni pupillari, nisi sit persona, quæ ex præsumpta voluntate defuncti substitutum excludat, vt dixi. Et hoc esse verum patebit ex solutione sequentis 9rij. ¶ Opp. de vsufruct. leg. l. codicillis. in princ. vbi etiam in fideicommissaria requiritur, ꝙ in psona vtriusque existat conditio. Sol. ibi loquitur in vsufructu, & habitatione, in quibus etiā post emolumentũ q̃situm est locus iuri accrescendi, l. j. in fi. de vsufru. accre. merito do nec aliquis superest, non extat cōdō fideicommissi. l. si. n. cui possit accrescere. Idem dicerem, quocunque casu hoc contingeret vt ius accrescendi remaneret forte ex præsumpta voluntate de-
5 functi, vel alio quouis modo. ¶ † Vt liqueat mā, dic, cùm quærit, an requiratur, ꝙ condō substitutionis existat in persona vtriusq; vel non, aut substitutio est facta pluribus separatim, aut simul. Primo casu in cuiuscunque persona existat condō, locus est substitutioni, vt de iniust. testa. l. pe. & ad l. Fal. l. pater filium. §. fi. secundum bonam lec. Secundo casu qñ fit pluribus simul, aut simpľr, vel p copulam, aut adiectione nominis collectiui. Primo casu aut loquitur in substõne vulgari, aut pupillari, aut in fideicõmissaria, aut in 9pendiosa. Si in vulgari, requirit, ꝙ i vtriusq; psona existat cōdō, vt C. de impu. & ali. subst. l. quis. & ita intelligit ibi gl. & no. in l. hoc articulo. de hær. insti. & l. falsa. in fi. de 9d. & demō. Rō. s. patet. Si verò loquitur ĩ pupillari, tunc dico idē, qđ in fideicommissaria, qa respicit diuersos effectus, & qa 9ferẽ in tps, ĩ quo nō est locus iuri accrescendi, vt dixi s. Si verò loquimur in fideicommissaria, dico, ꝙ rła est, ꝙ in cuiuscũq; psona extiterit 9dō, locus est substõni, l. Lucius. §. Caio. j. e. & s. de le. 2. l. fi. §. filiũ. Fallit, si præsumatur testōrē aliud voluisse, eo ꝙ ex nā relicti, vel volũtate defuncti inter eos, qbus est facta substō, est locus iuri accrescēdi, vt in vsuf. & habitatione, vt s. de vsufr. le. l. codicillis. in princi. & ibi dixi. Itē fallit, si superest [d] aliqua psona, q̃ ex p̃sumpta voluntate defuncti excludat fideicōmissariũ, vel substitutũ, vt l. si is, q. §. itē si pr̃. de reb. dub. & C. de fideic. l. cum acutissimi. & de instit. & substi. l. gñal'r. §. si. & hic est casus in d. l. pe. C. de impu. & ali. substi. & not. hic in fi. gl. Quod intellige, vt s. dixi. Si verò loquimur in substõne compendiosa, q̃ 9tinet vulgarē, & fideicōmissariā, & ēt pupillarē qñq;, fm ea, q̃ no. in l. precib. C. de impu. per glo. & doc. & ego dixi in l. Centurio. s. de vulg. tunc si succeditur ex vulgari, dic, vt ibi dictum est. Et si succeditur ex pupillari, & fideicommissaria, dic, vt dictum est suprà, in pupillari, & fideicōmissaria. Si verò substō fuit facta cũ adiectione noīs collectiui, qa dixit testōr, si ambo, vel oēs, vel si vterq;, vtrique, &c. & c. tunc aut q̃ris fm propriā sig̃natione vocabuli, & sic substitutus excludit, nisi in persona oĩum 9dō extiterit, vt hoc §. in prin. Aut fm interpretationē, q̃ ex defuncti mente colligit, & tũc aut superest aliqs de liberis, qui substitutos ex p̃sumpta voluntate defuncti excludat, & substitutus excluditur, l. pen. in prin. de impu. & ali. substit. Si verò null⁹ superest, qui eum excludat, sed illi, qui supersunt, sunt in eodē, vľ pari gradu cũ eo, tũc substitutus admittit. Casus est hic in §. isto.

ADDITIONES.

a ¶ Non transmittit. Consuluit Bal. consi. 224. 3. lib.

b ¶ Dy. tenuisse. Adde quod idem tenet Cardi. consi. 60. inci. Quagliotus, vbi voluit quod si testator instituto filio pupillo, & vētre vxoris similiter, si masculus esset, si vero fœmina pro sua benedictione habeat cētũ: &, subijciat, & si omnes filij mei decedāt ante legitimam ætatem, volo quod omnia bona mea deueniant in Franciscum de agnatione, & eius filios duntaxat masculos, contingatque pupillum cum tutoris autho. adire hæreditatem, & posthumam nasci, morique pupillum ante legitimā ætatem, quod substitutus admittetur, non filia testatoris, quia apparet de eius expressa voluntate masculos p̃ponendo filiæ fœminæ, solum illam instituendo in partem. & sic non sumus in casu dubij, vt in dict. l. pen. nec persona, quæ superest, potest excludere substitutum ex præsumpta mente testatoris, & eandem sol. sequitur Abb. consilio 58. in 7. libr. Pau. de Cas. consi. 236. inci. dubitatio vertitur, vbi dicit quod tutum non est recedere ab opin. Bart. in iudicando, licet aliquando timuerit, & de qua timiditate vide consili. 355. vbi dicit Bart. hic male locutum, quia vbi facta est substitutio sine expressione nominis collectiui, vult ipse quod substitutus admittatur ad partem præcedentem, licet supersint filij testatoris. Et ita consuluit, tamen alle. consi. 233. sequitur Bar. hic, & in l. quidā testamento. s. de vulg. & pup. & vide Bal. consi. 390. & 324. lib. 1. & 97. 2. lib. & consi. 82. & 114. libro 5.

c ¶ Fideicommisso. Hanc sequitur Ang. consi. 109.

d Poma. ¶ Item fallit, si superest. Hoc limita, vt per Alex. in l. pen. C. de impu. ver. in materia huius fideicommissi, vide Alex. consi. 26. in 1. volum. & consi. 92. in 3. volumi. Ioā. de Ana. consi. 22.

1 *Statutum quòd priores omnes possint aliquid facere, vel septem ex eis, qualiter intelligatur.*

§. Peto. Fideicōmissũ relictũ plurib. vel vni ex eis, intelligitur primis deficientib. & inter psonas, inter quas ē affectio ordinata, ordo scripturæ inspicit. h. d. Primũ p̃bat hic, & l. si fundũ sub 9dõne. §. his verbis. s. de le. 1. Et hoc facit ad q.
1 † dicit statutũ ꝙ Priores possint aliquid facere oēs, vel septē ex eis. Nā vř, ꝙ septem ex eis pñt, demũ alijs deficientibus, vt hic, & d. §. his verbis. In 9riũ vř casus in c. cũ plures. de offi. dele. li. 6. Dic ergo, qñ aliqd 9mittit plurib. qñq; apponit cľa, ꝙ si aliqd noluerint, vel nō potuerint, expediat p alios, tũc ñ pt p alios veniri ad actũ, nisi primò 9stet de aliorũ ĩpotētia, vel voluntate. ex de offi.
a dele. c. prudētiā. Qñq; apponit cľa ꝙ possit expediri p oēs, vľ p aliquē ex eis, nec adijcit, si noluerint vel nō potuerint, tũc aut talis dispō respicit 9modũ eorũ, ad quos refert, & subitell'r, si alij noluerint, vľ si nō potuerint, d. §. his verbis. Aut ñ respicit 9modũ eorũ, s3 grauamē, vt in plurib. iudicib. delegatis, & plurib. arbitris, & tũc pñt alij, ēt nō reqsitis primis, p̃occupare, d. c. cũ plures. d offi. dele. li. 6. Et p hoc ĩ q. p̃posita 9cludo, Aut, illud qđ ēt 9mittit Priorib. vľ septē ex eis, respicit eorũ 9modũ, & dēt intelligi alijs nolētib. vel nō valētib. adesse. Aut respicit eorũ cōmodũ, & tunc possunt etiam septem ex eis alijs irrequisitis. De secundo, s. de ordine scripturę vidistis in l. cum pater: §. pe. s. de lega. 2.

ADDITIO.

a Pom. ¶ Qñq; opponit. Et vide bar. in l. j. s. de offi. consul. & vide bal. in l. nō ambigitur ff. de le. vbi alle. istud dictũ bar. & vide Io. de Imo. in c. prudentiā. de offic. delegati. post alios, vbi aliter loquitur, q̃ bar. hic. abb. in consi. 148. alias 59.

LEX LVIII.

Deducta. Debitũ ab hřde p aditionē 9fusum in actionē ex testō deuoluitur, h. d.

§. Cum hæreditas. Exigere à q̃ rusdā non facit hřdē tenerĩ d p̃iculo aliorũ. h. d.

§. Qui

§. Qui post tempus. Obuentiones post mortem ex iudicio testatoris prouenientes, si per hæredes exactæ non fuerint, ueniunt in fideicommissum, aliàs secus, hoc dicit. & hic §. est gl. l. postulante. suprà, eodem, ubi not. per glo.

§. Nūmis acceptis. Gl. ponit casum. Op. datū causa cōdōnis impiendæ nō īputatur in quartā, l. id aūt. & l. qđ aūt. s. ad legē Falc. Sed hic dr̄, acceptis cētum, & sic cum sint ablatiui absoluti, resoluunt̄ in ɔdōnē, l. à testatore. de ɔdi. & de. Sol. Dico, ꝙ īputat̄ in quartā Trebellianicam, vt hic, non in Falc. vt ibi. Rōē dixi in l. in quartam suprà, ad l. Fal. & hoc ꝑut ītelligit̄, acceptis nūmis à fideicōmissario, vt gl. ponit casum. Possumus ēt dicere, ꝙ testōr dixit simpl'r, acceptis nummis, qđ intell'r de hr̄ditate, & sic ɔtrariū nō ob. l. cū pater. in prin. s. de le. 2. & ſm hoc, qđ hic sequitur in lr̄a, tāq̄ si ex bonis, &c. expositiuè ponitur, non similitudinariè, & hoc innuit tex. in ver. ꝗppe. ¶ Scdò op. ad tertiū dictū, dr̄ hic, ꝙ solū pro parte hr̄ditatis cōputat̄ in in quartā. Cōtrā, s. ad l. Fal. l. Nesennius. vbi qcqđ à cohr̄de ꝑcipit̄, cōputat̄ in Fal. Sol. ſm Iac. de Are. dēt intelligi, ꝙ hic erat rogatus de restituendo alteri, q̄ cohæredi suo, à quo recipit, vel à quo deducitur, al'r ɔputaret̄ ī quartā, vt in ɔrio. Licet gl. ponēdo casum innuat hic, ꝙ sic rogatus de restituendo cohr̄di ¶ Op. ad fi. ꝙ fit cōpensatio speciei ad q̄titatē, ɔ̄ l. si ɔuenerit. in prin. de pignor. act. Gl. magna in fi. dicit, ꝙ ɔpēsat̄ genus cū gn̄e, vult dicere, hr̄s rogatus de restituēdo hr̄ditatē, rogatus dr̄ de restituēdo partē suā, & sic quotā hr̄s, cui restituit̄, vult deducere & Fal. suā, & sic quartā. Cū ergo vtrūq; debitū ɔsistat in quota, fit ɔpensatio, l. j. §. pen. si pars her. peta. Et hoc ꝓcedit, si proponis hr̄dē rogatū de restituendo cohr̄di, sed ponēdo, vt dicit Ia. de Are. ꝙ sit rogatus de restituendo alteri, tunc illud nō procederet, sed deberet in ver. cum autem, casus poni al'r, q̄ ɔponatur ꝑ gl. sicut dictū est s. qn̄ hr̄s retinet ꝑdiū, ɔputatur sibi in quartā solū, qđ đ iure hr̄ditario capit. Et ꝑdicta sunt vera, qn̄ ꝑdiū est minoris valoris, q̄ sit quarta, q̄ retineri pōt. Sed q̄rit̄, qđ si ꝑdiū, qđ retinet̄, est maioris valoris q̄ portio hr̄ditatis, q̄ retineri dēt? Rn̄ Iurisconsult⁹ idē, qđ ī superfluo ꝑdiorū, hoc ē, in eo, qđ capit̄ iure hr̄ditario, interuenit Fal. hoc est, detrahitur à fideicommissario quantum ad Falc. deest: cōcurrentem. n. pecuniam cōpēsari placuit, hoc est, qn̄ pecunia deducit̄, illa tota in Fal. cōputat̄, vt s. dictū est. Ita intelligit Iac. de Are. Ex hoc ergo §. not. 1. quòd pecunia tota ex portione vnius ꝑt intelligi esse deducta. Secundò, ꝙ in corpore secus. Tertiò, ꝙ licet illud qđ iure hr̄ditario non hr̄, ī Trebellianicā ɔputet̄, tn̄ qn̄ aliqđ datur duplici iure, partim iure hr̄ditario, partim à cohr̄de, nō ɔputatur in Trebellianicam, nisi id, quod hr̄ iure hr̄ditario. Rō ponitur in l. in quartam. s. ad l. Fal.

§. Hæreditatem. Partus ancillarum, & fœtus pecorū, qui ponuntur in locum mortuorū non sunt in fructu, vel in redditu. h. d.

§. Ante diem. Fructus ꝑcepti iudicio testōris īputantur in quartam, secus in his, qui percipi potuissent à diligentissimo patrefamilias. h. d.

§. Quod ex hæreditate. Rogatus restituere qđ superit ex hr̄ditate, nō tenetur ad fructus, nec ad luendas res bona fide pignoratas. h. d. De mā ista plenè dic, vt l. Titius rogatus. s. eo. tit.

LEX LIX.

1 *obligatio naturalis quando tollatur aditione.*
2 *Actio hypothecaria an extinguatur per successionem.*
Obligatio ciuilis, & naturalis an sit hypothecaria.

a Debitor. [a] Aditio, q̄ fit coactè, nālē obl'onē non perimit: Itē dn̄iū rei pignoratæ, qđ ꝑuenit ad creditorē irreuocabil'r nō ꝑimit hypothecariā, h. d. ¶ Op. dr̄, ꝙ sublata est principalis & remanet hypothecaria. Cōtra j̄. de reg. iur. l. cū pri cipalis. Hui⁹ timore sunt hic tres solut. Vna, ꝙ nō est sublata nālis, cui accedit hypothecaria. Alij dn̄t, ꝙ ī totum ē sublata hypothecaria. Alij dn̄t, ꝙ in totū est sublata nālis, & ciuilis. Ad ɔriū dicit, ꝙ nō tollat̄ accessoria sublata pricipali, qn̄ principalis tollat̄ ex eqtate: sec⁹ si p rigorē, sicut hic, qa tollat̄ ꝑ ɔfusionē vl' forte, qa pricipalis debitor sine hr̄de decessit, l. si sine hr̄de. s. de admi. tuto. & l. Stichū, aut Pamphilū. j̄. de solu. & hāc ponūt doc. C. de luitio. pi. l. ītelligere. Alij dn̄t, ꝙ ciuilis, & nālis tollit̄ sed suscitat̄ ciuilis, seu hypothecaria vtilis: hoc đclarabo statim. ¶ Op. C. de vsur. l. eos. So. ibi est eadē eqtas ī tollēda accessoria, q̄ est ī tollenda pricipali. Quæro, † an aditione tollat̄ nālis obl'o? Et vr̄ ꝙ sic vt hic, ibi, sublata, & c. & đ lib. leg. l. si id, qđ. In ɔriū vr̄ ꝙ sic, vt hic, ibi, remanet ergo ꝑp pign⁹ nālis obligatio? Rn̄. qn̄q; qs adit spōte, & tūc ꝑ aditionē tollit̄ oīs obl'o, l. si id, qđ. đ li. le. & l. ī oīb. đ so. Qn̄q; adit coactè, & tūc tollit̄ ciuilis, & nālis remanet: cas⁹ ē hic. Rō, qa talis aditio n̄ hēt ɔsensum verū, sed coactū. Facit s. de cōd. inde. l. Iulia. ī prin. Ad id, qđ hic dr̄ ī prin. sublata nālis, &c. rn̄deo, arguēdo dicit, n̄ determinādo. ¶ Quæro † vtrū ꝑ successionē extīguat̄ hypothecaria actio? Gl. hic vr̄ velle, ꝙ tollat̄ ciuilis, & remanet nālis, vt hic ī gl. circa mediū. Scdm istā gl. in hypothecaria ē obl'o ciuilis, & nālis idē tenēt ī l. si tibi. §. đ pignore. s. de a. Doc. dn̄t ɔ̄. Nā obl'o pig. est in rē, vt C. de pign. l. pignoris. sed iura realia non distinguuntur in ciuilem, & nālem obl'onē, imo nō presupponunt obl'onē, vt inst. de ac. §. j. & hoc tenet Ia. Bu. Sustinēdo gl. possumus dicere, ꝙ nālis obl'o dr̄, hoc est, de iure gentium, l. Stichū. §. nālis j̄. de so. Sicut ergo persona ꝑt esse obligata de iure gentium, & sic nāl'r: item de iure ciuili, & sic ciuiliter: ita pign⁹ ꝑt esse obligatum de æqtate de iure gentium, & dr̄ nālis obl'o de iure gentium. Itē de iure ciuili, & dicetur pignus ciuiliter obligatū: tn̄ q̄tū est in proposito puro, ꝙ nalis integra manet, & ciuilis, quę inducit actionē, nedū retentionē vt dicit tex. & sic non remanet sola nālis, quia illam actionē non produceret. ¶ Op. quando dominium rei peruenit ad creditorē, obl'o extinguitur, l. neq; pignus de re. iu. & l. ex sextante. §. Latinus. de exce. rei iud. Sol. qn̄ dominium peruenit ad creditorē irreuocabiliter, tunc hypothecaria perfectè & irreuocabiliter extinguitur, vt in ɔrio: sed qn̄ venit reuocabiliter dn̄ium, tunc hypothecaria nō extinguitur, vt probatur in tex. in d. §. Latinus. & doc. tangunt in l. pe. C. de his, qui in prio. cred. lo. suc. & C. si antiq. cred. l. j. Prædicta vera in eo, qui adit coactè: ille verò, qui adit sponte, debet sibi deducere, quod ei debebatur à defuncto, antequam restituat, vt j̄. de so. l. Stichum, aut Pamphilium. §. aditio. cum gl. in verbo, retinet. & l. irritum. & l. in imponenda. C. ad l. Falc. & j̄. prox. §.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Debitor. Et vide Lu. Rom. in cons. 272. quomodo al. istum tex. vt non perdatur actio hypothecæ, vel pignoris per aditionem hæreditatis.

1 *Actio non acquiritur ascendentibus ex linea materna per descendentes.*
2 *Fideicom. in restitutionem non venit, quod quis habet ex sententia erronea. simile nu. 3.*

§. Ea, quæ. Ascendentib. † ex linea materna per descendentes actio non acquiritur. Item † quod quis habet ex erronea sententia, in restitutionem non venit. h. d. Op. s. solu. ma. l. Gaius. So. speciale ibi fauore matrimonij. De hoc per doc. in l. 2. C. de contrah. & com. stip. dixi plene in l. quod dr̄ j̄. de ver. obl. ¶ Vltimò no. † ꝙ illud, quod peruenit ad hæredem non vt ad hæredem, non venit in fideic. Facit quod dixi in l. si patroni. in pr. s. e.

LEX LX.

1 *Fideicommissum relictum patrono nullo iure est debitum vltra legitimam portionem.*

Patronus. Restitutione facta fideic. inualidi actione non transeunt ex treb. h. d. Op. C. ad l. falc. l. error. So. ꝙ hæc secūdum illā dȝ intelligi. Pro cuius † declaratione quæro, an fideic. relictū patrono sit nāl'r debitū? Rn̄. nullo iure debitū est, vltra ltīmā portionē: & iō quocunque errore solutum repetitur l. si patronus. j̄. de do. & sic non habet locum distinctio. l. error. C. ad l. Fal. Aliud enim est in falcidia, aliud in debita patrono, vt ꝓbat tex. in l. si patronus. infrà de don.

LEX LXI.

Paulus. Siue quota sit in fideicommisso, siue in sorone, locus est Trebe. h. d. Pro declaratione legis sciendum est, ꝙ rogatus de restituendo tantam pecuniā, quāta est æstimatio talis rei, pōt soluere pecuniā, q̄ est in obl'one, vel etiam ipsam rē, l. si vero. §. fi. s. so. ma. & s. de le. j. l. si fundum per fideicomm. Rectè ergo dicit Iuriscon. ꝙ testator sensit non solum de quantitate, sed etiam de vncia, quia potest hæres vnciam soluere, licèt nō possit cogi. Merito est loc⁹ Trebellianicæ. Hic est ver⁹ intellectus, quicquid glo. dicat.

LEX LXII.

1 *Dos data, siue promissa per patrem f. liæ, non cadit in fideicommissum.*
2 *Dos data, vel promissa per matrem venit in fideicommissum.*
Dotandi officium non pertinet ad matrem.
Filius de bonis restitutioni subiectis dotat filiam, si aliud non habet.
3 *Filius grauatus de restituendo, si illam non dotauit in vita, sed in testamento ei dotem reliquit, an hoc relictum minuat fideicommissum.*
4 *Mulier an possit per fideicommissum grauari in dote, ꝯ emissiuè.*

A filia. [a] Dos † data, siue promissa per patrem filiæ in fideicōmissum nō cadit. h. d. Quæro, hic lōqtur, qn̄ pater dotauit filiam, quid si ipsamet filia se dotauit? Gl. idem, vt s. eo. l. mulier. §. cum proponeretur. ¶ † Quero, quid si mater dotauit filiam suam? Rn̄. glo. non est idem, quia non est officium matris dotare filiam: quod signa. Et hanc opinio. tenet Pe. in authen. res, quæ. C. commu. de leg. Filius verò masculus posset dotare filiam suam de rebus, quæ subiacent restitutioni, si aliud non haberet, quoniam officium eius est dotare, vt in d. authen. res, quæ. † ¶ Quæro de q. [b] emergente de facto, pone, filius grauatus de restituendo non dotauit filiam suam viuens, sed in testō ei dotem reliquit: an hoc relictum minuat fideicom. Respon. Si relictum est factum congrue

ADDITIONES.

a Pom. ¶ A filia. Declara, vt per Alex. cons. 38. vo. 4. Vide Feli. in c. quo ad consultationem, de re iud.

b Barb. ¶ Quæro, de q. Et vide Bal. in l. cum virum, C. de fideic. vbi alle Bar. hic. Vide Bal. cons. 72. 2. lib. & cons. 118. eo. lib. & cons. 101. j. li. Et an filia possit grauari in dotem, vide per eundem cons. 25. eo. lib.

congruè, secundum quod conuenit qualitati personæ, minuit d fideic. sicut si eam viuens dotasset. Probo per l. mulier § pe. s. eo. 3 vbi dicit tex. perinde, ac si quod superfuisset, rogata esset restitue e re, & sic nunquam videtur fuisse in fideic. illud, quod fuit necessarium pro dote filiæ. Pro quo facit, quia pater ad hoc tenetur saltem officio iudicis, ergo habetur æris alieni loco. Creditor. n. dicitur etiam, qui officio iudicis exigere potest, l. creditores. de verb. sig. ergo fideic. minuit, vt hic, ibi, æris alieni, &c. Præterea si res, quæ subiacent restõni, possunt alienari in cãm dotis inter viuos, multo magis in vltimis volun. quæ est fauorabilior alienatio, vt not. in l. quidam ita. §. si quis filium. s. eo. Hæc † lex facit ad
4 q. an mulier possit grauari in dote per fideicommissum. hanc ponit Cy. C. de rei vx. ac. §. videamus. dixi s. de leg. 2. l. fi. §. filiæ. dicam 4 in l. Lucius. §. maritus. j. e. ti. f

1 *Iudex, qui statuit terminum ad comparendum intra tres dies, in primo die comparuit citatus, potest incontinenti procedere ad vlteriora.*

§. Alumno. Si dilatio apponitur gratia fideicõmissarij, cessante causa dilationis cessat dilatio. h. d.

a Op. C. a qñ di. le. cc. l. ex his. Sol. Ibi non cessabat cã dilationis, quia tps fuit appositum fauore grauati: hic fauore eius, cui debebat fieri restitutio. Contra hoc op. de gl. quę est in l. Seius Saturnin⁹. s. e. So. Pe. in d. l. ex his verbis. reprehendit illam gl. pro qua reprehensione vr̃ casus hic. Si velles sustinere, posses dicere, ꝙ hic erat nudus minister, sed ibi erat hæres, qui sentiebat commodũ, ar. l. Publius. de cond. & dem j. ti. j. l. Firmio. §. cum ab hæredib. &
1 quod ibi dicam. Vltimò facit † hic § ad q. iudex statuit terminum ad comparendum hinc ad tres dies; comparuisti incontinenti, vtrum iudex intra illos tres dies possit procedere ad vlteriora. Videtur, ꝙ non, quia durat dilatio prima, l. siue pars. C. de dila. In contrarium, quia finita est causa dilationis, quæ dabatur ad veniendum, & ideo statim cum venit, finita est dilatio, vt hic, & s. de acq. h æ. l. si quis hæres ita. & hoc est verum.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Op. C. Vide bar. in l. liberto. §. Largius. de an. le. & quod ibi dixi post Imo. in l. Paulus. & in l. Publius. hic al. aliquid per Rom. in l. in illa. de verb. ob. Item potest induci ad q. testator in testamento dixit, volo, ꝙ Berta vxor mea habeat mille de bonis in gaudimentum toto tempore vitæ suæ, donec honestè vixerit, & donec ad secunda vota non transiuerit, & post eius mortem dicta bona transeant in Titium. Berta transiuit ad secũda vota, an incontinenti Titius debeat habere illa mille. Bar. in aliquib. lec. in repe. auth. hoc locum. C. si sec. nu. decidit, ꝙ sic, post multa arg. al. l. si ita. quando di. le. ced. & l. mulier. in prin. s. e. adde, ꝙ si cã, p p quã est data dilatio, est nulla, similiter dilatio, l. cũ pr. §. curatoris. de le. 2. & ibi no. per gl. & bar. Quo vero ad q. tacitã vide Io. And. in add. ad Spe. in ti. de sec. nu. & Pau. de Cast. s. e. l. mulier. vbi dicit de facto se pluries habuisse. Bal. cons. 402. inci. proponitur, quòd Manfredinus. 4. lib.

LEX LXIII.

Facta. Per restitutionem verbalem transeunt omnia iura in fideicommissarium. h. d.

§. Si is, qui. Si fideicommissum deducatur in stipl'onem, & restituatur, transeunt actiones per Treb. secus si litis æstimatio sit soluta. h. d.

1 *Sententia, vel renunciatio post restitutionem præcedens, fideicommissario non præiudicat.*
2 *Cessio quando fit, an sufficiat sententia debitoris.*
3 *Cessione facta, si cedens agit contra debitorem, an debitor possit opponere.*
4 *Pactum, & transactio cedentis an noceat cessionario.*
Confessio cedentis quando noceat cessionario.
6 *Cedens, qui solum habebat vtilẽ, an præiudicet cessionario in illis casibus, in quibus præiudicaret, si haberet directam.*
7 *Solutio facta cedenti quando noceat cessionario.*

1 §. Si hæres. Snĩa, † vel renunciatio post restitutionem procedens fideicommissario non preiudicat. h. d.

a Op. ꝙ hæres a post restõnẽ nõ potuit ꝯdẽnari, l. hæc aũt satisdatio. §. fi. s. ti. j. So. vt in gl. Op. s. eo. l. si patroni. §. fi. Sol. Ibi restitutio fuit facta post litem ꝯtestatã cum hrde. ¶ Opp. C. de euic. l. emptori. & de hær. vend. l. emptori. Sol. factum emptoris põt prodesse ei, qui habet iura ab eo. l. filiam fratrib. s. e. non nocere, vt hic. Sunt expeditæ gl. Extra gl. op. fortiter, & vr̃, ꝙ hæc lex sit ꝯ casum l. fin. s. de transac. So. Ibi ille, cum quo trãsegit, ignorabat vendõnem factã, hic ĩtelligi põt, qñ sciebat litigator: & illud est no. Op. ad id, quod dixi, tu dicis, ꝙ hic loquitur, qñ sciebat: ꝯ, quia nõ sufficit simplex
b scĩa, sed requiritur, ꝙ altero de trib. modis b sciatur, q ponũtur in l. 3. C. de noua. Posses dicere, ꝙ ibi loquitur in alia cessione, seu delegatione: hic in restitutione, quæ fit per Trebe. Ista non est vera per d. l. fi. s. de transa. vbi æquiparantur hæreditatis vẽditio, cessio, & restitutio ex Treb. Gl. variant in l. fina. s. de transa. & in d. l. 3. Vna dicit, ꝙ sufficit simplex scientia, alia dicit, ꝙ non sufficit, l. nomen. C. queres pi. ob. pos. Alia gl. variat in seipsa, l. si cum emptore, s. de
2 pac. Iac. de Are. † dicit, & melius, quàm aliquis alius in hoc, ꝙ quã
c doque fit cessio ad commodũ cedentis, & eius periculo, & c quicquid exigitur, in eius vtilitatem vertitur, & isto casu non sufficit simplex scientia, sed requiritur, quòd sciat altero de tribus mod.
* C. de noua. l. 3. * Ita potest intelligi gloss. in l. nomen. C. quæ res pig. ob. pos. sed si fit ad commodum cessionarij, & eius periculo, sufficit simplex scĩa, vt s. de transl. l. fi. & casus est hic. Prædicta potes tibiipsi per modũ distinctionis sumere. ¶ Quæro, d † post
3 factã cessionem e cedẽs agit ꝯ debitorẽ, an debitor potest opponere istã exceptionem, nõ potes me ꝯuenire, quia alteri ius cessisti: & sic alius hẽt vtilitatẽ, q̃ tuæ directæ pfertur. Ia. de Are. dixi eo mõ, quo dixi s. Aut cessio est facta ad ꝯmodũ cessionarij, & e ius periculo, hoc casu põt opponere exceptionem incontinenti, ꝙ alius, qui habet vtilitatẽ, põt preferri directæ. Ita intelligit in causæ. in fi. & l. si procurator in rem suam dato. de proc. Si verò periculo cedentis, & non põt opponere, nisi alterum de trib' interueniat, positis C. de noua. l. 3. h. d. ſm Iac. de Are. in l. 1. §. 2. circa prin. suprà, eod. vbi est casus. Sed Old. sibi hoc appropriauit. Et ſm pdicta debet intelligi l. si ꝯuenerit. in prin. de pig. ac. & l. si pa-
4 ter. §. 1. de iure do. ¶ † Quæro, vtrum f pactũ, & transactio cedentis noceat cessionario: Gl. mouet in l. si cũ emptore. s. de pact. Tu solue distinguendo circa hãc q. prout colligitur ex his, q̃ dixi de
5 scĩa, & cessione. ¶ † Quęro, vtrũ ꝯfessio cedẽtis noceat cessionario? Hanc q. tangit Dy. in l. seruũ. §. 1. s. de leg. 1. & ibi tetigi. & hic ẽt Dy. format, & vr̃, ꝙ debeat nocere; d. l. seruũ. §. j. l. j. & l. si actor. s. de procu. vbi potes dicere, quòd veniat principalis, & sic non noceret confessio principalis. illa l. si actor. nihil reuelaret. In ꝑriũ vr̃ l. si partẽ. §. 1. s. quemadmo. ser. amit. Iac. de Are. vt refert Cy. in l. fi. C. de procu. refert se ad distinctionem prædictam. Aut. n. cessio fit cedentis periculo, l. si mandato. in fi. s. manda. & tũc ꝯfessio nocet, vt suprà, de procu. l. si actor. Si verò fit ad commodum cessionarij, tunc non ꝑiudicat, d. l. si partẽ. & hoc addita distinctio-
6 ne scĩæ, & ignorantiæ litigantis. ¶ Quæro, pone, † ꝙ ille, qui cessit, hẽt solum vtilẽ, vnde apud eũ nihil remansit, an ꝑiudicet cessionario in illis casib. in quib. præiudicaret, si haberet directas? Et vr̃, ꝙ in nullo præiudicet, vt j. l. prox. in prin. coniuncto eo, qđ dixi in l. ex asse. s. eo. Quid dicem⁹? Dico, ꝙ preiudicat cessionario, sicut factum procuratoris reuocati præiudicat dño, si ad notitiã non peruenit, vt suprà, de procu. l. si procuratorem. & l. 1. C. de satisdando. Prædicta vera, præterquam in illis casib. in quib. dixi, ꝙ simplex scĩa non sufficiebat, sed requiritur alterũ de trib. modis positis C. de noua. l. 3. quia qcquid faciebat dominus, faciebat virtute directæ, quę erat apud eum, hic nullũ ius remanserat, & ideo scit, quòd soluit ei, qui nullum ius hẽt, idcirco sufficit simplex
7 scĩa. ¶ Quęro, † vtrum solutio facta cedenti noceat cessionario? Rñ. qñ apud cedẽtẽ remanet directa, idẽ, qđ dixi s. in trãsactiõe, snĩa, pacto, & sil'ib. l. fi. de transa. sed qñ apud cedente nullæ remanẽt, tunc aut accepit bona fide animo gerendi negociũ cessionarij & liberaretur soluens ignorans, al's non, sed haberet conditionem indebiti, quã cedendo liberaret. Ita dẽt intelligi j. proxi. l. qui hominem. §. si Titium. j. de sol. & l. cum quis. j. eo. ti.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Opp. quòd hrs. Adde, qđ no. Bald. post Bart. in l. 1. C. de inof. test. & Bald. no. in l. 1. in ver. quæro, quid si procu. C. quando prouo.
b Alex. ¶ Trib. modis. An sufficiat sola scĩa? & no. in l. 3. C. de noua. & de his omnib. vide in Spe. de ces. ac. §. j. item ad d. l. 3. vide Bart. & doc. in l. ex asse. in prin. s. eo. & istis adde Bald. plene in l. 1. ver. quinto quæro. cum seq. de act. & obl. & Bart. in d. l. nomen. & ibi Bald. sed quomodo debet fieri dicta denunciatio, vide Bart. no. in l. j. in prin. in 11. q. de ope. no. nun.
c Alex. ¶ Et eius periculo. Collige ex l. venditor. s. de hære. vel ac. ven. adde, quòd opi Ia. de Are. sequitur Ro. cons. 102.
* Claud. Seyss. l. 3. Illam l. aliter intelligit bal. in c. cumana. de elect. quòd imò ibi erat ad vtilitatem vtriusque.
d Alex. ¶ Quæro. Vide quod no. Bald. in l. 1. in ver. quæro, quid si procurator. C. quan do prouo. p Bart. in d. l. si cum emptore. de istis omnib. in ver. 5. cum seq. de ac. & in d. l. 3. de noua. tenet contra Bar. & vide etiam Bart. ibi.
e Poma. ¶ Post factam cessionem. Vide Cu. cons. 41. Ro. cons. 102. vbi dicit, quòd opi Iac. de Are. est communis.
f Alex. ¶ Quæro, vtrum. Quid si cedens liberat debitorem, an noceat cessionario? vide Bald. in rub. C. quæ in frau. cre. in prin. & de pacto & confessione vide per Cy. in l. seruum filij. §. 1. de leg. 1. & tenet, quòd sic, præterquam in casibus positis in l. 3. C. de noua. adde late Pau. de Cast. hic, qui dicit Bar. confusè loqui. Et an debitor liberetur omisso cessionario, soluendo cedenti, vide bald. consilio 303. 1. lib. Ange. cons. 258. Pau. de Cast. consilio 83.

§. Si quis maiorem. Pro eo, quod indebitè restituitur respectu quotæ, non trãseunt actiones, secus si respectu rei certæ. h. d.

§. Si hæres ante. Quod pendente dilatione p hrditariũ seruũ acquiritur, in restitutionẽ non venit, sicut nec alij fructus iudicio testatoris percepti. h. d.

§. Rescripto. Licèt fideicommissarius pecuniam, quam debet dare, tardius soluat, ad vsuras non tenetur, quia fructus recuperat, d. h.

1 *Conditio turpis quando de iure ciuili remittitur, tunc iure ciuili adiri potest hæreditas, si de iure prætorio petitur bonorũ possessio secundũ tabul. Casus, in quo etiam hodie requiritur bonorum possessio secundum tab.*
2 *Conditiones quæ, & quando hæredi remittantur.*
3 *Protestatio tantum operatur, quantum si actus, super quo interponitur, verè intercessisset.*
4 *Aditio hæreditatis inducitur, quando aliquis dicit, volo esse hæres, secus si dicat, volo adire.*
5 *Accursius est honestum nomen.*

§. Si sub conditione. Cõditioni potestatiuę, honestę, facili, & transitorię hrs cogitur parere: inhonesta, difficilis, vel perpetua ei remittitur. h. d.

Primò

Primò loquiẽ in instituto sub cōdōne ptātiua, honesta, & facili.
Scdò in instituto sub ꝯdōne turpi, ĩhonesta, & difficili. Scda ibi,
si verò turpis. Ista secunda subdiuiditur, quia primò ponit quid
iuris sit de rigore Scda ponit, qđ iuris sit de æq̃tate ptoria. Scda
ibi, si in danda. Itē scda subdiuiditur, quia primò loquiẽ in cōdō-
ne, q̃ hēt difficultatē, qa primoniū diminuiẽ in dādo. Scdò in con
dōne turpi. Tertiò in cōdōne, q̃ hēt difficultatē, quia est perpe-
tua, nō trāsitoria. Secunda ibi, ꝙ si condō. Tertia ibi, si vero nomi
nis. Ex qua diuisione apparet clarius iste §. In tex. ibi, visum est,
dic, sin: quū de rigore p̄ rōnē, ꝙ sequitur. ¶Op. & vr̃, ꝙ iste §. sibi
ꝯdicat. Nā primò dicit, ꝙ ꝯdō turpis ibi non remittit: in §. ꝙ si ꝯ-
dō. dr̃ ꝯriū. So. Primò loquiẽ de rigore, scdò de æq̃tate ptoria. Sđ
cōtra hoc op. quia ēt de rigore iuris ciuilis cōdō impossibilis re
mittiẽ, vt s̃ de cond. insti. l. 1. So. Quidam intelligunt oēs leges, q̃
dñt ꝯdōnē impossibilē remitti, s. de iure prętorio, & sic nū̃q̃ ex ta
li testō poterit adiri hr̃ditas, sed erit necesse deueniri ad bonorū
1 possessionē ẜm tab. vt hic. † Ego alr̃ dico. Nā q̃dā sūt ꝯdōnes tur
pes, q̃ de iure ciuili remittunẽ. Quædā reputant turpes solum de
iure ptorio, vt ꝯdō iurisiurandi, vt probaẽ s̃. de condi. insti. l. cōdi-
tiones. in prin. l. in illis, q̃ à iure ciuili remittūtur, poterit adiri hę
reditas de iure ciuili: ĩ his, q̃ solū à ptore, erit necesse peti posses-
sionē bonorū ẜm tab. hic est casus, & sic est vnus de casib. in quib.
ēt hodie est necessaria bonorū possessio ẜm tab. vt ponūẽ doc. in
l. certū. C. vñ legi. ¶Op. ꝙ ꝯdō difficilis nō remittatur, l. cū hr̃s. §.
j. j̃. de statulib. Difficultas. n. non excusat, l. ꝯtinuus. §. illud. de ver.
ob. So. ꝯdō difficilis non remittiẽ ad cōmodū eius, cui est impo-
sita, vt in ꝯrio: sed ad cōmodū fideicōmissarij sic, vt hic: qđ est no.
¶Op. quia hic remittitur cōditio ēt facilis, vt ꝯdō de ferēdo no-
mine honesto, qđ fieri nō dēt, vt hoc §. in prin. Rñ. ꝯdō noīs ferē
di dr̃ hr̃e difficultatē pro eo, qđ est perpetua, non momētanea, vt
ascendere Capitolium: ō remittiẽ, nō in fauorem eius, cui est im
posita, sed in fauorē tertij, vt possit peti bonorum possessio ẜm
tab. nō adiri hr̃ditas de iure ciuili, vt hic. Rō istarū so. est, qa in cō-
dōnib potestatiuis si aliquis impediẽ per aliū, ꝯdō hr̃ p impleta,
l. iure ciuili. & l. in testō. s̃. de ꝯd. & dem. sed hic pp fcm̃ hr̃dis, cui
ꝯdō erat imposita, videbatur impediri implemētū ꝯdōnis ad dā-
nū fideicōmissarij: vñ de æq̃tate ptoris q̃tū ad fideicōmissarium,
ꝯdō hr̃ pro impleta, nō quo ad ipsum hr̃dē. ¶Ex p̄dictis habes di
2 stinguere, aut ꝯdō apposita hr̃di, est † casualis aut potestatiua. Si
casualis, dic, vt in l. sed & si alio. s̃. eo. Si potestatiua, tunc aut tur-
pis, aut honesta. Si turpis, remittiẽ, si honesta, aut facilis, aut diffi-
cilis. Si facilis, & tunc aut est momētanea, & cogitur eā ĩplere, vt
ascendere Capitoliū, vt hic in prin. Si perpetua, vt ferre nomen
honestū, & illa remittiẽ, si eā implere nō vult, vt hoc §. in fi. Si ve
rò est difficilis, aut difficultas ꝯsistit in dādo, & tūc ꝯ difficultatē
succurriẽ, qa fideicōmissarius cogiẽ dare, vt hoc §. ver. si in dāda.
Si in faciēdo, & illa remittiẽ ad cōmodū fideicōmissarij, vt hic,
nō hr̃dis. vt dcm̃ est. ¶Quæro, qđ vult dicere text. ver. ꝙ sit ꝯdō.
ibi, iubēdus est, &c. Rñ. dicit gl. ꝙ alterū de duob. cogiẽ hr̃s face-
re, vel ptestari, ꝙ q̃tū in se est, vult esse hr̃s: vel hēt petere bono-
3 rū possessionē ẜm ta. Et sic no. † ex primo, qa tm̃ valet ꝓtestatio
q̃tū operareẽ, si verè intercessisset ille act⁹, sup quo interponiẽ,
vt C. de his, q p me. iudi. non ap. l. fi. de ope. no. nun. l. de pupillo.
§. si qs ipsi ptori. Ita dicit Old. Et est rō in l. s̃. all. qa cū p ꝓtesta-
4 tionē non stet, lex supplet. Itē nota † ex hac eadē gl. ꝙ si qs dicat,
volo hr̃s esse, inducit aditio: secus si dicat, volo adire, ar. eius, qđ
no. in l. serui electione. s̃. de le. j. & de acq. hæ. l. gerit. vr̃, ꝙ alius sit
intellectus hui⁹ tex. dicit, ꝙ ptor ꝯdōnē remittit: & alterū d duo
bus faciat ptor, vl ꝙ faciat edictū spale, p qđ trāsferat actiones ĩ
fideicōmissariū, vl ꝙ iubeat hr̃dē peter bonorū possessionē ẜm
tabul. ex edicto gñali, & hr̃ditatē restituere ex Trebelliano. Si l's
modus, ꝙ lex permittat iudici facere edictū speciale, hr̃ ĩ l. si fini
5 ta. §. elegāter. de dam. infe. ¶ Vltimò nota, † ꝙ nomē Accursius,
est honestū nomen, quia accurrit, & succurrit contra tenebras
iuris, quia gentes consueuerunt, &c. vt in glo.

§. Si cum suspectam. Si hæres adiuit coactus, fideicommissarius detrahit Falcidiam de relictis ab hærede, non de relictis à se. h. d. Dic plenè, vt supra eo. l. 1. §. denique.

§. Si Titius. Quatenus defalcatur à primo fideicommissario catenus defalcat ipse à suo legatario. h. d. Circa materiam gl. distinguit hic, & plenius in l. Plautius. de condi. & demon. vt ibi dixi.

a §. Iulianus. a Fideicommissarius præfertur substituto vulgariter. h. dicit, secundum primam lectu. quæ est magis notabilis. aliæ lect. sunt claræ. Opp. supra eod. l. si patroni. §. fi. secundum primam lec. dic, vt ibi.

ADDITIO.

a ¶Iulianus. Vide Bar. in l. 1. de vulg. & pup. in 4. q. prin. ĩ ver. item dubitatur, quid si ille.

1 *Statutum, ꝙ testamentum insinuetur intra tres menses, alias non valeat, non præiudicat fideicommissario.*

§. Si quis bonorum. Si institutus passus est labi tempus agnoscendæ bonorum possessionis, fideicommissario succurritur, vt restituatur. &
1 agnoscere cogatur. h. d. Nota † casum quotidianum, in hac ciui-
tate Perusij, vbi est statutum, quòd si qs nō insinuauerit testm̃ in-
tra tres mēses, nō valeat, quòd hoc fideic. nō noceat, imo ad eius
a petitionem tempus restituetur, a & cogetur adire & restituere.

ADDITIO.

a Ale. ¶Tempus restituetur. Nota bene, & bene facit in simili casus cum ibi no. in l. si. s̃. de reb. eo. Istud tenet hic ang. sed Imo. istud multum restringit, quando fideicommissarius fuisset impeditus insinuare, vel non, & sequitur hoc Bal. in l. 2. circa prin. C. qui. res iudi. non noc. licet non al. bar. hic, nec istum tex. & vide pulchra. q. bal. in materia in l. 2. C. de iure do. sed an insinuatio facta per vnum prosit alteri, vide bar. p illum tex. in simili in l. fi. §. simili, C. de iure deli. Et istis adde quæ no. bar. in simili in l si res. in fi. s̃. qui. mo. pig. vel hyp. sol. & adde no. bal. in l. consulta. in vlt. q. C. de test. per bar. in l. is potest. & ibi per Ro. s̃. de acq. hær.

§. Admonendi. Ad petitionem vnius serui fideicommissarij cogitur institutus adire, & restituere hæreditatem, etiam quæ soluendo non erat. h. d.

LEX LXIIII.

Si eius. Nāles obl'ones total'r trāseunt in fideicōmissariū, iō respectu hr̃dis total'r dr̃ indebitū. h. d. Op. & vr̃, quòd post restōem apud hr̃dē remaneāt directæ, l. j. §. j. s̃ e. Sol. gl. quod illud verū est, qñ erat obl'o ciuilis, & nālis: secus si nālis tm̃, tūc. n. nihil remanet apud hr̃dē, qa nālis nō diuidiẽ in directā, & vtilē, lʒ ꝯrium no. in l. si alienus. s̃. de le. 2. sed hęc verior: quod est no. Op. C. si aduer. so. l. 2. & s̃. de cond. ind. l. interdū. gl. intrat hic opi. quas plenè examina vt dixi in d. l. interdum. de cond. ind.

§. Si necessarij. Etiam necessarij hæredes coguntur parere ꝯdōi, & adire, & restituere. h. d.

§. Si quis. Hr̃s hr̃dis decedētis añ restōem cogiẽ restituere, & quatenus res extant, transibunt actiones. h. d.

§. Si patronus. Patronus potest grauare libertos liberti, etiam in debita portione. h. d.

LEX LXV.

1 *Ratio, quæ sit, quòd in restitutione rebelliani non requiritur consensus serui, & in hæreditatis aditione, & bo pos. sic.*

Seruo. Hr̃ditatis restō fit seruo dño volente, vel ratū habente, vel ēt ipsi dño, lʒ ĩ hæreditate debeat præcedere iussus, & seq adō serui, & ĩ bonorum possessione serui voluntas reqraẽ. h. d. Quæ est rō, quòd ĩ hr̃ditatis adōne reqriẽ, quòd p̄cedat iussus, ĩ bonorū pos. & Tre. restōne secus. Rñ. qa adō obligat quem, sicut votum, q mod⁹ obligādi nō cadit in eū, q est in alterius ptāte, l. si qs rē. §. voto. j̃. de polli. q̃ ratio cessat in Treb. restitutione, & bonorū possessione, vt plenè dixi in l. qui in aliena. in
1 prin. de acq. hær. ¶Quæro, † q̃ est rō, ꝙ in Treb. restōne nō reqriẽ ꝯsensus serui, in hr̃ditatis adōne, & bonorum possessione sic? Rñ. iura q̃rendi non q̃runtur nobis per eos, qui sunt in nr̃a ptāte, sed iura q̃sita prosequendi, & actiones sic. l. ꝓtia rerum. §. j. s̃. ad legem Falc. sed posse adire hęreditatem, vel posse petere bonorū possessionem, non est ius quæsitum, sed est ius quærēdi, & petere restōnem est ius persequendi iam quæsitum: est n. nobis quæsita actio ex testamento ad hoc, vt plenè dixi in l. is potest. de acqui. hær.

§. Si testator. Hr̃s rogatus restituere sub ꝯdōne, q̃ remittitur, vel q̃ per cautionem Mutianam impletur, cogitur adire, & restituere. h. d.

1 *Sententia lata à iudice per gratiam, quando retractetur per beneficiū restitutionis in integrum.*

§. Cum prætor. Sentētię, licèt iniustę, parēdū est pp ei⁹ authoritatē. h. d. Op. s̃. de iuri. om. iu. l. si per errorē. So. Ibi fuit error in iurisdictione, hic in iure, vel facto. Ad hoc op. C. qñ ꝓuo. nō est ne. l. 2. & l. qui testō. de excu. tu. So. Ibi fuit expressus error in sñia hic nō. Op. ꝙ tex. sibi ꝯdicat: dicit. n. cā cognita, & p errorē. Solue, vt in gl. Op. C. qñ ꝓuo. non est ne. l. venales. So. Ibi sñia fuit lata ꝑtio, hic p errorē, vel p̄cib. Op. s̃. de iud. l. si ptor. §. Marcellus. Gl. dicit, fateor, ꝙ qñ sñia gratiose ferẽ, pōt peti restō in inte. qđ no: Sed aduerte quia tūc hoc est verū, qñ fal
1 sæ ꝓbationes fuerūt ꝓductæ, quo casu distinguiẽ, vtrū † sñia fuerit
a lata in p̄sentē, vl' in absentē, vt d. §. Marcell⁹, vt plenè dixi in l. diu⁹. de re. iu. & l. si qs obrepserit. de falsis. Sʒ si nullis, falsisve ꝓbatiōib. ꝓductis, vel si iudex p grām daret sñiam iniquā, tūc non dareẽ re-
b stō, qa potuit b appellare, & iudex errorē corrigere, l. j. j̃. de appel. & sic

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Vel in absentem. Idem dixit Bar. in l. j. C. de sen. aduer. fi. la. li. 10. per Imo. plenè ĩ l. diuus, de re. iu. Quid autem in sententia lata metu, an sit nulla ipso iure, vide no. Bal. in l. decernimus, C. de sacros. ecc. ad fi. & l. j. per illam gl. C. de sen. ex breui. rec.

b Alc. ¶ Quia potuit. Idem tenet Bar. in d. l. diuus, in j. col. de re iu. sed Cy. & Bald. in l. j. C. de con l. in le. tenet cōtra opi. Bar. ꝙ licèt potuerit appellare, tamen detur restō. & vide Bar. in l. si is ad quem, de re iu. & Bal. in l. j. in j. co. C. qūo, & quando iudex, & dicit, ꝙ quādo sententia fuit lata dolo, vel lata culpa, q pōt perpendi ex actione, ꝙ nō solum potest appellari, sed etiam restō in integrum peti, & de hoc dicit esse hic gl. quæ non est alibi. quam, vt dicit ipse, sequitur Gul. & Cy. in l. pe. de re iu. vide quæ no. Bal. ad intellectum istorum in l. sub spē. C. de re iu. & adde Bal. in l. j. C. si ex fal. instru. & in d. l. venales, & habes ibi, ꝙ si est lata per latam culpam, vel per inimicitias capitales, quòd datur restitutio, & licèt Bar. hic velit, quòd quando iudex per gratiam pronunciauit, non restituitur Læsus: dic, quòd fallit in fisco. Glo. est, quam ita intelligit Barto. in l. j. C. de sen. aduer. fis. la. lib. 10.

& sic non potest ignorantiam prætendere, quia illa non est iusta causa dandi restitutionem. Est n. lata culpa, vt no. in l. liberorum. §. notatur. de his, qui no. infa. & restitutio non datur, nisi ex iusta causa, vt s. ex quib. cau maio. l. j. in prin

§. Si pupillo. Pupillo cum authoritate tutoris, vel soli tutori, si est infans, pt restitui hrditas, & mutus nihil intelligens infanti æqparatur. h. d. No. q infanti quæritur hæreditas per tutorem. No etiam. q mutus nihil intelligens æquipara
a tur infanti. De quo videbitis j. de bo. pos. infan. de la. l. j. & 2.

ADDITIO.

a ale. ¶ Aequiparatur infanti. Vide bar. in l. j. in prin. s. de ver. ob. & al. bal. in l. j. C. de sacr. ecclesi. vbi aliter intelligit. adde, q Pau. de Cast. hic intelligit de pupillo sex annorum, & q in infante duorum annorum non potest procedere.

§. Si singulæ. Qui ad petitionē fideicōmissarij alij res singulas restituit, hæreditatem restituere vr. h. d. Op. pcuratori i rē suā nō pt restitui hrditas, vt s. de iu. do. l. si mulier. §. ex asse. Dy. dt, sol. vt l. px. §. j. s3 ibi nihil de hoc dr. Alij dnt, intellige hic pcessisse restōne verbalē: qd l3 sit verum in se, tn nō est de mēte lræ, quæ dicit, q per hāc tradōnem intelligitur restituta hrditas. Dic ergo, q hic res istæ fuerunt traditæ me præsente, vn mihi restitutæ vnr. de acq. pos. l. qd meo. §. si venditor. Vel verius, ex eo q iussu meo paruit hrs, vr hrs statim restituere mihi fideicōmissario hæreditatem, tradendo illas res, nec vr facta restō pcuratori in rem suam, cui traditæ sunt res singulares, imo directo videtur facta restō mihi fideicommissario. Facit s. e. l. restituta.

LEX LXVI.

Qui ita. Aditio coacta implet conditionem. h. d.

1 *Procurator, qui habet mandatum, si non constat de mandato, cauet de rato.*
2 *Procuratori potest fieri restitutio fideicommissi.*
3 *Vsusfructus quæritur mihi per procuratorem directo.*

a §. Etiam. Hrs nō cogit adire ad petitionē pcuratoris, de cuius mandato dubitatur: s3 si sponte adiuit, cogitur
1 restituere. h. d. fm secūdam diuisionem gl. ¶ Op. † q h3 mandatum, nō cauet de rato, l. nō solū. §. q alieno. s. de pcu. Soluunt qdam, q hic est casus spālis, in quo cauet, ēt si pstet de mandato. Simile in l. de pupillo, §. q procuratorio. de ope. no. nun. Alij, q hic cauet de
b rato, si nō pstet de mādato. Et hoc tenui [b] in d. §. q procuratorio.
2 ¶ Op. † q pcuratori non possit restitui, vt s. de iu. do. l. si mulier. §. ex asse. So. hic in pcuratore simplici, ibi in pcuratore in rē suā. Similem gl. habes ibi apud Iulia. §. vtrum. s. e. & l. restituta in gl. super verbo, tua volūtate. & l. quis. in fi. s. e. Rō apparet in tex. in d. §. ex asse. qa non fit restō, fm qd testator disponit, vel fm verba senatusconsulti, q loquuntur, qn restō fit fideic. Op. s. de acq. hær. l. p procuratorem, alias incipit, Pau. Glo. soluit, & bene. Opp. per liberam personam non quæritur nobis actio, vt C. per quas person. nobis acqui. l. j. & l. possessio. §. & si possessio. de acqui. pos. ergo procuratori restitui non potest, quia per eum domino non qritur. So. hic speciale, vt ipsi domino directō quæratur: hoc est, quia non potest primo quæri procuratori, & de persona procuratoris acquiri domino, seu trāsire in dominum, vide gl. & no. diligenter. ¶ Not.
3 ergo, † q si procurator stipulatur pro me vsumfru. non quæritur sibi, nec per eum ceditur mihi, quia ius vsusfructus cedi non pt,
c sed domino quæritur directō. Et idem in omnib. [c] quæ procuratori acquiri non possunt: quod intellige, secundum quod dixi s.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Etiam. ad intellectum huius §. adde quod not. dicit Bart. in l. filiusfamilias, j. de do. vbi voluit, quōd in casu huius §. requiratur speciale mandatum propter grauitatem præiudicij: quod no. vide tamen quod ibi dixi.
b Ale. ¶ Hoc tenui. Vide Bar. in l. si stipulatus fuerim illud. in fi. de ver. ob.
c Ale. ¶ Idem in omnib. Idem tenet Bar. in l. qui bona. §. si alieno j. de dam. infec.

a §. Si damnum. [a] Actiones, quæ non fuerunt in bonis tempore mortis defuncti, per Tre. non transeunt. hoc dicit. De hoc dicam in l. si hæres pecuniam. j. eod. quod tene menti.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Si damnum. Et adde, quōd in liberatoriis semper transit in dominum, saltem vtilis, etiam sine cessione, licēt in obligatione secus. tex. est not. in l. rescriptum, §. fin. & ibi not. de pac.

§. Si legatus. Exceptio cohærens personæ hæredis non transit in fideicommissarium. h. d.

§. An vbi. Fideicō. conuenitur, vbi habet domicilium, vel vbi est maior pars hæreditatis. h. d.

LEX LXVII.

1 *Filio non licet se immiscere causa fraudandorum creditorum.*
Hæreditatem adire cogitur, qui cogitur pati actionem.
2 *Interdictum fraudatorium quid sit.*

Si postulante. Qui cogit hæreditatē adire, cogit actiones hæreditarias pati. Item per aditionē factam à suo, vel extraneo quis incidit in interdictum fraudatorium. h. d. In gloss. super ver. venditis. in fin. Dic. & hoc cum filius adiuit, quo casu loquitur iste ver. quia bonis, &c. vsq; ad fi. ¶ Not.
1 q † sicut extraneo, ita filio suo non licet se immiscere causa fraudandorum creditorum. ¶ Not. q qui cogitur hæreditatem adire, cogitur actionem pati. ¶ Op. s. eo. l. postulante. in prin. So. vtrū
2 que remediū pōt hre locum, & istud, & illud. ¶ Quæro, † quid sit istud interdictū fraudatoriū? Gl. dicit, q de hoc fit mentio hic, & i l. si pupilli debitor. in prin. j. de so. De hoc ēt fit mētio p Io. in arbore ac. Fecit. n. huic interdicto cellulā per se: facit ēt mentionē gl. in l. 1. super ver. iubebit. C. si vendi. pig. aga. Dic, q illud interdictum, de quo hic fit mentio, est idem, quod ædictum d e his, quæ in fraudem creditorum. Loquitur. n. quando debitores fraudāt creditores circa res suas quæsitas, vel quærendas: sed illud interdictum fraudatorium, de quo fit mentio in d. l. si pupilli. est inter dictum per se. Loquitur. n. quando debitores committunt fraudem circa res alienas, vt ibi dixi.

a §. Si donationis. [a] Non potest per hæredem restitui fideic. plusquam possit à defuncto capere. h. d. Ratio dubitandi erat, quia fideicommissarius videtur habere ab hærede, non à defuncto. Et sic videbatur totum posse capere, quod remouet hæc lex.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Si donationis. Singularis est iste tex. secundum Bal. in l. eam quam. C. de fideic.

LEX LXVIII.

1 *Fideicommissarius habetur loco hæredis.*

1 Si hæres. Fideic. vl valet hrditate existente non soluēdo: secus in fideic. singulari. h. d. ¶ † No. tex. ibi, hrdis vice fungi, q fideic. hr loco hrdis. Facit s. e. l. postulante. §. fi. & l. si filius. s. quod cum eo. Scias tn, q ēt qn bona non sunt soluendo hrs hodie si non faceret inuentariū, cogetur complete legata, p auth. sed cum testator. C. ad l. fal. quod intellige, vt dixi in l. in ratione. §. quod vulgo. suprà, ad l. fal.

§. Si totam. Qui in restituendo quartam non detrahit, n præsumitur errasse, nisi probetur. h. d. ¶ Opp. C. ad l. fal. l. error. So. hæc debet intelligi secūdum illam, q repetitur probato errore facti. Oppo. q error præsumatur, vt suprà, d proba. l. cū de indeb. to. §. j. & ibi no. & C. de iuris & facti igno. l. si post diuisionem. Gl. hic nihil dicit. Dico, q error facti, qui hic requiritur, non potest cadere, nisi præsupponatur aliqua scientia, seu aliqua credulitas, vt quia credebat hæreditatem non soluendo, ideo non putabat esse locū deductioni quartæ, & sic cum ad istā ignorantiam deductionis quartæ requiratur positio alicuius facti, illud non præsumitur, nisi probetur: ita loquitur hic: sed contrarium loquitur, quando ex sola simplici ignorantia inducebatur error, quæ ignorantia præsumitur.

LEX LXIX.

De euictione. Hæres institutus non cauet de euictiōe, sed sibi cauetur [a] fideic. h. d. Dic, vt dicā. infrà, eo. l. hæres præcepto.

LEX LXX.

1 *Vtilis, & directa an poss t competere vni, & eidem.*

Si hæres. In eū, q hēt directas, nō trāseunt vtiles. h. d. Quid ergo importat restō facta hrdi? Rn. q obstaculū exceptionis pcetentis p hrdē p Treb. tollatur. Item vtilis, q erat apud fideic. extinguitur. Ita tenēt doc. C. ex qb. cau. ma. l. fi. Facit
1 quod no. per Dy. Insti. de ac. §. rursus. Ex prædictis habes, † q vti
a lis actio, & directa nō pōt cōpetere vni, & eidē: [a] sed p. j. de solut. l. si duo. & quod no. s. de procu. l. non solum. in prin. vbi distinguitur, an procurator in rem suam intentet vtilem, vel directā. So. Vtilis, & directa non pnt cōpetere eidem p se, & suo noīe, vt hic. Et ratio, quia vtilis datur ex æquitate, l. 1. de ac. & obli. & ibi no. quæ æquitas cessat in eo, qui hēt directas: sed bn pōt qs habere vtiles suo nomine, directas nomine alieno, vt in contrario.

ADDITIO.

a alex. ¶ Et eidem. Quis nō potest habere vtiles, & directas suo noīe, & iō facit, quid iuris, si cedens successit cessionario, vel econtra, an extinguatur vtilis, vel directa? de quo vide bald. in l. 1. C. de ac. & ob. in 8. & x. q.

§. Si hæres. Pro damno dato ab hærede ante restitutionē tenetur actione ex testamento, post restitutionem actione legis Aqui. h. d.

§. Si temporalis. Negligētia hæredis nocet fideicommiss. h. d. ¶ Oppo. supra eod. l. facta. §. pe. So. ibi fuit hæres negligens in acquirendo hæreditatem, hic circa acquisitionem singularem.

LEX LXX.

1 *Ista verba, puto mihi expedire, quando inducant aditionem.*

1 Omnes. Hrs non obstāte tpe ad deliberandū cogit statim adire: sed ex effectu deliberationis apparebit, an possit deducere quartā. h. d. ¶ † Not. q post tps datū ad deliberādū ista verba, puto mihi expedire, & similia, inducunt aditionē. Ad idē s. e. l. sed & si alio. in prin. Secus si tps ad deliberandum
a non præcessisset, vt dixi plene [a] in l. gerit. s. de acqui. hær.

ADDITIO.

a alex. ¶ Vt dixi plenē. h. d. in l. fi. §. cū igit. de iure delibe. dicit, q iste tex. nō pbat hoc.

LEX LXXII.

Hæres præce. Si hrdi restituēti fūd' retēt' euīcat, actio ei d euictōe dat. h. d. Op. s. de leg. 2. l. cū pf. §. euictis. Dicit gl. q hic hr loco quartæ, q est onerosa saltē p parte: ibi

ibi qñ est simplex legatū.No.hāc so.ꝙ illud.qđ dr̄ ī §.euictis.ñ ha-
bet locū,qñ pceptiōes hn̄t onus.Q̄ licet fortè sit verū ī se,tñ q̄
tū ad ꝓpositū ñ ꝓcedit solut.q a qñ hr̄s pcipit certā rē,ī nulla par
te sentit onus,l.1.§.si hr̄s,& no.ī l.j.§.fi.s̄.e.Vñ alij dn̄t,ꝙ hic loqt̄ ī
fideic.q sentit ꝯmodū ab hr̄de,ibi ī hr̄de,q ꝯmodū ñ hēt à legata
rio.Tu dic,ꝙ hic loqtur ī hr̄de,cui quarta ē delata ex dispositiōe
legis,ñ defuncti:vñ euicto fūdo,q loco quartæ dabat̄,sibi succur
ritur.Cōtrarium loquit̄ in eo,q hēt exceptiōē tm̄ ex dispōne de
a functi.Op.de l.cum alienam rem C.de le.Solue,vt in glo.[a]

ADDITIO.

a Ale.¶So.vt in gl.Quam etiam sequitur hic Ro.

LEX LXXIII.

1 *Cessione an facta contra principalem,videatur facta contra fideiussorem.*

Si hæres. Actiones,q̄ ꝯpetūt hr̄di ex sua prouisione,ñ trās
ferūt,fcā restōne per Tre.sed noua cessione opus
ē.h.d.Op.s̄.de pe.hær.l.itē veniūt.in prin.& §.j.So.dicit gl.intelli-
go hāc ēm illā,vt distinguat̄,an fœnerauit noīe ꝓprio,an hr̄dita-
rio.Hoc nō placet.Istæ.n. actiones nō trāseūt,qa ñ fuerūt ī hr̄di
tate tpe mortis,ēt si noīe hr̄ditario ꝯxisset,vt p3 hic in scđo rñ.&
s̄.e.l.q ita.§.si dānū.Nō ob.lex ꝯria,qa al'r assumit̄ hr̄ditas hic,al'r
ī ti.de pe.hær.Nā ibi inspicit̄ qualis est hr̄ditas tpe,quo restituit̄,
iō à fructib.hr̄ditas auget̄:sed hic inspicit̄ hr̄ditas,qualis est tpe
a mortis,d.§.si dānū.iō à fructib.hr̄ditas ñ augetur,vt [a] s̄.e.l.ī fideic.
Vel dic,ꝙ verū est indistinctè,ꝙ actiones non trāseūt p Treb.Sđ
an sint cedēdæ fideic.vel nō,dēt adhiberi dcā distinctio,an ꝯxe-
rit noīe ꝓprio,an hr̄ditario:& sic loquit̄ ista gl.¶Op.ĩ.de fideius.
l.hr̄s.Gl.dat multas so.tene primā.ꝙ actiones trāseūt cessione fa
ctā,nō ipso iure,vt hic.¶Op.de consti.pec.l.si post.Soluit gl.opti
b mè.s.ꝙ ibi trāseūt fcā cessione.[b] Op.de pactis.l.si tibi.§.eū posses-
sor.Gl.hic,& ibi ponit multas so.Illa vera,ꝙ ibi loqt̄ ī possessore,
q nullū ius hēt in hr̄ditate:hic in eo,q ver9 erat hr̄s,& hēt i9,l3 al
1 teri restituere teneret̄,vt ibi dixi.¶† Quæro,vtrū fcā cessione ꝯ
principalē videat̄ fcā cessio ꝯ fideiussorē,& pignora ipso iure?
Tex.hic vr̄,ꝙ nō.Ad idē ĩ.de fideius.l.hr̄s à debitore.in prin.& s̄.
de he.vel ac.ven.l.emptori.In ꝯriū,C.de ac.& obl.l.si in solutum,
& l.seq.& d.l.emptori.qđ tenet Azo in summa,C.de here.vē.cir-
ca fi.Rñ.sl'r fcā cessione cōtra principalē trāseūt actiones ꝯ fide
c iussores,& pignora,[c] vt dictis legib.Fallit hic,& ī d.l.hr̄s.ĩ.de fide
iussorib.Rō,qa hic loqt̄ đ trāslatiōe actionū,q̄ fit p Trebellianū,
sed Tre.nō extendit̄ ad actiones ēt accessorias post mortē defun
cti q̄sitas.Sil'r fallit in l.emptor.C.de hæ.vend.qa ibi hr̄s vendidit
hæreditatē,in qua non continent̄ actiones prouisione hæredis
quæsitæ.Quæro,an cessione facta contra vnum ex duob.reis vi-
d deatur fcā contra alium?Dic,vt l.[d] qui duos.suprà,de lega.2.

ADDITIONES.

a Alex.¶Non augetur.Adde tñ ꝙ ius accipiēdi bene transibit sine cessione,tex.est no.ī l.sicut.§.1.s̄.quib.mo.pi.vel hypo.so.& no.& hic Imo.in fi.post gl.licèt prædictum tex.non allegat.

b Alex.¶Facta cessione,Vtrū cessio facta contta principalem extendatur ipso iure contra fideiussores,& sic an cessa principali videatur cessa hypotheca,bñ facit ad not.per Bart.in l.fideiussor obligari.de fideiu.& no.in l.hr̄s.in prin.de fideiu.hic alle.& dixi in d.l.si fideiussor.per Barto.in l.1.ver.quæro,testōr legauit mihi cētum;adde quod no.per Ia.de Are.Bai.& Im.in l.dotalem.cum seq.so.mat.

c ¶Claud.de Seyss.Fideiussores & pignora:Istam glo.alleg.Bald.pro singulari,in l.cum oportet.§.fin.C.de bon.quæ liber.

d Alex.¶Dic,vt l.Vide Bart.in l.non quocunque.§.qui Caiam.de le.j.

LEX LXXIIII.

a Qui filium. [a] Qui iubet aliquem nō facere testm̄,vr̄ ro-
gare de hr̄ditate restituenda hr̄dib.venien-
tib.ab intestato.h.d. Tene menti istud casum,quia pulcher est.

ADDITIO.

a ¶Qui filium.Et facit gl.no.& ibi Bar.in l.Lucius.la 2.s̄.de hæ.insti.

1 *Annus cæptus fauore filij habetur pro completo.*
2 *Grauatus de restituendo,cum filius decesserit, tenetur restituere,etiā si de-*
cedit cum filiis.
3 *Arguere de verbis legis ad verba testatoris licet.*

1 §.Sabinus. † Fauore filij annus cept9 hr̄ ꝓ completo.h.d.
Opp.de ꝯdi & de.l.nō putabā.So.Fallit hic fa-
uore filij,quod dic plenè.vt dixi s̄.de le.1.l.si cui.Op qñ fili9 gra
uat̄ restituere post mortē,ītelligit̄.si decesserit sine liberis,vt s̄.đ
ꝯdi.& de.l.cū auus.& l.cū acutissimi C.de fideic.Sed hic iste fili9
decesserat cum liberis,ergo nō dēt restitui fideicōmissū hono-
rate.Rñ.qñ filius grauat̄ restituere post mortē,intell'r,si decesse
2 rit sine liberis,vt in ꝯrio:secus si aliqs grauat̄ de restituēdo,cū
filius decesserit,tūc.n. nō iest dīa ꝯdo,vt hic:qđ tene mēti.Dixi
3 in d.l.cū auus.¶ Vltimo † nota,q̄ arguit̄ de verbis ad verba te
stōris Simile in l.si fuerit ita.ĩ.de ma.te.& C.de ver.sig.l.cū qdā.

LEX LXXV.

Epistolam. Defectus cāæ de futuro facit legatū defice-
re:h.d.Et gl.hic ponit casū.Op.falsa cā nō vi
tiat legatū,vt s̄.de ꝯdi.&dem.l.cū tale.§.falsū.So.hic fideicōmis
sum erat magnū,iō ꝓsumit̄,ꝙ non reliquisset,si falsam cām sci-
uisset,sm quosdā. Tu dic,ꝙ ibi loqt̄ in cā de pterito,hic in cā de
futuro,q̄ nō est ꝓpriè cā,ideo magis rō q̄ [illegible] adhereret legato,ꝙ
a si ē falsa,perimat legatū,vt s̄.de le.2.l.cū pr.[illegible] Posset
ēt dici,ꝙ cū ista sit cā de futuro,dicat̄ [illegible] s̄.de le.[illegible]
q meruerit.& s̄.de le.2.l.imperator.Quæro,in quātū tenet Corne-
lius.Gl.dicit,ad duas vncias:sed Ia.de Are.dicit,ꝙ cū portio Sem-
pronij restituti ad ipsum restitutum perfectè pertinet,& etiā me-
dietas portionis matris,Cornelius d3 releuari in trib.vnciis,l.cū
pr̄.§.cū existimaret.s̄.de le.2.Hoc innuit iste tex.dum dicit,ꝓ rata.

ADDITIO.

a Alex.¶Perimit legatū.Bar.hic refert,& sequitur Ro.in cōsil.inci.omnipotētis Dei,&c.in præsenti consultatione,eo quia mihi dubitatissima.in 2.du.

§.Mulier. In dubio qñ qs rogat̄ restituere ei,à quo acce-
pit,est intelligendū post mortē suā.h.d.Op.s̄.e.
l.vbi purè.sol.Ibi ille,cui debebat fieri restō,erat in ptāte alteri9,
ideo subintelligitur tps sui iuris:hic erat sui iuris.¶Op.si dies nō
apponit̄,fideicōmissum est purū,vt s̄.de cond.& de.l.j.So.hic sub-
intelligit̄ tps mortis,qa aliàs oīno fideicōmissum esset inutile,si il
lud,qđ à te recipio,incōtinenti tibi deberē reddere,l.q sic.ĩ.de so.
Sed si aliud tps esset limitatum,illi staretur,vt s̄.e.l.si hr̄s institu-
tus.& ad l.fal.l.si à me.& sic intellexi l.cū filio.s̄.de le.j.vt ibi dixi.

LEX LXXVI.

1 *Substitutio directa facta in codicillis trahitur ad fideicommissum,etiam si fra*
tres sint in medio.
2 *Verba directa quando trahantur ad fideicommissum.*
3 *Tacita substitutio,quæ venit in interpretatione,quando admittatur contra ma-*
trem,vel fratrem defuncti.
4 *Vulgaris tacita,quæ continetur in expressa pupillari,non valet vltra tempora*
pubertatis.
5 *Quis quando est simul, & eodem tempore grauatus, & honoratus,an illud,*
quod iure fideicommissi percepit,veniat in restitutione.

a Scæuola respondit. [a] † Substō directa facta in codicil
lis trahit̄ ad fidei.ēt si sunt fratres
1 in medio.h.d.¶Op.verba directa nō trahunt̄ ad fideicōmissum,l.
2 Centurio.& l.verbis,s̄.de vul.& pu.Sol.Ibi † qñ ab initio pōt iure
directo valere:s3 si non possunt,vel ratione voluntatis,quia ī co
dicillis:vel rōne personæ,cui nō pt directò substitui,tunc trahunt̄
b ad fideicōmissum,[b] vt hic.& no.in d.l.verbis ciuilib.Ia.de Are.dc,
ꝙ nunq̄ directa trahunt̄ ad fideicōmissum,vt in ꝯriis.Non ob.hæc
lex,qa fuit hic verbū,substituo,qđ est cōe,iō trahit̄ ad fideicōmis
sum,l.cum quis.§.Seiam.s̄.de le.3.Puto gl.verum dicere,& hic est
tex.expressus ꝓ ea:ponit.n.ꝙ substō de rigore iuris nō valeret,qa
directa,s3 ex benignitate trahitur ad fideicommissum,s3 secūdū
eum esset de rigore.Pro hoc s̄.e l.ex facto.in prin.& l.filiusfa.§.vt
quis.s̄.de le.j.& per Cy.in l.præcib.C.de impu.& aliis subst.& ibi tā
3 git hāc opi.Ia.de Are.¶Op.qñ mater † est in medio,tacita substō,
quæ venit ex interpretatione,non admittitur ꝯ eam,d.l.precib.&
l.fi.C.de inst.& subst.eodem modo non trahitur ꝯ fratrem filij de
functi,vt tenet Gul.in d.l.p̄cib.& ego dixi in l.2.s̄.de vulg.& pupi.
sed hic frater erat in medio,ergo,&c.So.qñ substō facta à testato
re valet in vnū casum,non porrigitur ad aliū ex legis interpreta-
tione fauore matris,vel fratris,vt in ꝯriis:sed qñ substō esset aliàs
oīno nulla,tunc admittitur interpretatio,& valet eo mō,quo va
lere pōt,ēt si mater,vel frater fuerit in medio,& ex hoc lędantur,
vt hic.¶Quæro,quanto tpe valet illud fideicommissum?Dy.no.
c dicit,[c] ꝙ vsq; ad tēpora pubertatis durat̄,postea euanescit,l.si Ti-
4 tio.§.fin.cū l.seq.s̄.de le.j.& ibi dixi.Et per hoc Doc.† dn̄t,ꝙ tacita
vulgaris,quæ cōtinetur in expressa pupillari,non valet vltra tem-
pora pubertatis,l.qui habebat.de vulga.& pupil.substitut.de hoc
per

ADDITIONES.

a ¶Sceuola respondit.Limita hanc legem,vt per Ang.in l.hæreditas,C.de his,quib.vt indig.& per Ang.in l.illud.§.tractari,s̄.de iure codi.& ad materiā huius legis adde,ꝙ clausula codicillaris operabitur quòd si aliqua verba directa apposita in testō aliquo tēpore non pn̄t valere vt directa,valebunt vt fideicommissaria.Vnde si testator instituerit filiū pupillum,& dixerit,si filius meus decesserit sine liberis,talem instituo, vel talis hæres esto,& contingat filium mori in pupillari ætate,substō illa,si decesserit,erit fideicommissaria propter dictam clausulam codicillarem.Nam exponitur,si.i.quatenus.i.si per,vel pro ea re,vel pro eo tēpore quoties,&c.ar.l.Stichum,qui meus erit.de l.j.& vide qđ no.Bar.in l.j.in 9.q.s̄.de iure codi.sic debebit limitari quicquid no.Bar.in l. Cēturio.de vul.& pu.Et ista publicè tenuit Ant.disputando,vt refert in c.Raynutius.de test.vbi ita tenet.Et pro hoc bene facit l.si frater.C.de fideic.& gl.Inst.de pup.subst.§.masculo.& est de mente Bar.in l.j.in 16.q.s̄.de iure codi.& etiam reperio idem velle Mat.Math.in sin.suis,sin.48.quod tene menti,& Im.in l.verbis,de vul.& pup.vbi hoc ponit Bal.& Ang.ēt in l.in pupillari.c.ti.& Ang.in l.1.de iure codi.& dixi aliquid in d.l.verbis.sed Pau.de Cast.in l.precib.C.de impu.& aliis subst.dicit,ꝙ licet Ang.& Ful.idem ibi teneant,tamē vnum facit dubium secundum eum,quia ista lex cum simi.loquitur,quando verba directè prolata in codicillis si fuissent prolata in testō,valuissent iure directo,aliàs secus,ne maioris efficaciæ sint codicilli,quam testamentum.Sed in casu nr̄o substō per verba directa in testō non extenditur vltra tpa pupillaris ætatis,immo in totum expirat secūdum opi.gl.in d.l.Centurio,cum concor.ergo,&c.dicit tamen,ꝙ in iudicando,& consulendo non receditur à cōi.Tu responde,ꝙ dictum ar.nō ob.quia videmus,ꝙ seruo alieno in testō directa libertas dari nō pōt,nec trahitur ad fideicommissum,l.si seruus legatus,§.si seruus,& ibi no.de le.3.& tamen si data fuerit in codicillis directa,trahitur ad fideicommissum,l.j.§ j.in fi.& ibi ita sentit gl.fi.& ibi expresse Ia.de Are.& An.s̄.de iure codi.Præterea clausula codicillaris facit,quòd testator videtur velle testamentum valere iure fideicommissi.l.fi.C.de codi.iō non sunt maioris efficaciæ codicilli,q̄ testm̄,qa non est dubium,ꝙ testōr ēt in testō valido iure testi potuisset disponere,ꝙ volebat institutionem factā per verba directa valere iure fideicōmissi,ac si essent facta per verba obliqua,adde Pau.de Cas.cons.[illegible]& 256.

b Ale.¶Ad fideic.Et eo.modo intelligit Bal.in l.non codicillum.C.de test.

c Ale.¶Dy.no.dicit.Adde Bar.[illegible] Io.Andr.in c.si p[illegible] 6.in nouella.per Cy.in d.l.precib.in fi.adde Bal.cons.[illegible]3.4.lib.

per doc.in d.l.ꝑcib.dixi ĩ l.j.s̃.de vul.& pup.dic, vt ibi.¶Venio ad ver.ꝙ si inuicẽ.q̃ro de eius intellectu?Gl.ponit,ꝙ plures substitu ti pupillo fuerunt ĩuicẽ substituti,q̃ subst̃o vr̃ facta ĩ eo,qđ substi tuti percipiẽt iure fideicõmissi,&vno substitutorũ mortuo aliis debeẽ totũ.Vel potes ponere,ꝙ duo frẽs,đ qb.dixerat,fuerãt ĩui cẽ substituti,& vltimò decedẽs fuit rogatus restituere alteri.Nã nõ solũ ĩ eo,qđ habuit iure institutionis,sed ẽt in eo,qđ habuit iure fideicõmissi à primo decedẽte vr̃ grauat⁹ de restituẽdo. Et
5 vr̃ † casus illius q̃st.quã feci in l.Marcellus §.qdã.s̃.eo.qñ qs est si mul eodẽ tp̃e honoratus,& grauatus,an illud,qđ iure fideicom missi ꝑcipit,veniat in fideicõmissum?Pro hoc facit s̃.eo.l.hr̃des mei.§.cũ ita,licet ibi fuerint verba sp̃alia.Facit l.Lucius.§.tres hę redes.j̃.eo.licet ibi fuerint verba gñalia.Pro hoc l.si Titius.s̃.de leg.3.sumpto argõ à ɔ̃rio sensu.ₐHoc ꝓbat rõne.Certũ est,ꝙ or do intellectus attẽdit magis,q̃ ordo scripturæ.l.cũ pr̃.§.fidei tuę. s̃.de le.2.& l.nõ.n.de sol & ibi p Dy.Vñ pone,instituit qs tres fi- lios,& rogauit,vt si qs eorum decesserit sine liberis,deueniat de vno in aliũ:certe ordine scripturæ attento simul,& eisdẽ verbis ęquilibet est grauatus,& honoratus.Nã in eo,qđ alij grauant̃ de restituendo sibi,est honoratus:in eo,qđ ipse grauat̃ de restituẽ do aliis,est grauatus,tñ in ordine intellectus prius honorat̃,& si bi relinquit̃,q̃ grauet̃.Nã testõr intellexit hoc ordine,vt primo moriens restituat duob.superuiuentibus,sc̃do moriẽs restituat tertio supuiuenti:& sic iste sc̃dus fuit primo honorat⁹,sc̃do gra uatus in ordine intellectus:merito qđ accepit iure fideicõmissi à primo,venit in fideicommissum,qđ ipse dẽt sc̃do. Cõtra p̃di- cta facit l.pr̃.§.quindecim.s̃. de leg.2.sed ibi fuit noĩatim graua- tus de parte sua,iõ qđ hẽt ab aliis, in fideicõmissum non venit.

ADDITIO.

a Ale.¶A contrario sensu.Parũ facit,vt ibi per Bar.licèt gl.ibi hoc velit.adde,ꝙ cũ deci- sione bar.hic in fi.trãsit Pau.de Ca.hic,Ro.cons.18.& Pau.de Cast.j̃.eo.l.Lucius.

LEX LXXVII.

1 *Conditio,si habuerit liberos,quomodo differat ab illa,si decesserit sine liberis.*

Hæredibus. Conditio de educandis liberis nõ requirit liberos mortis tp̃e superfore.h.d.¶Op.s̃.e.
1 l.ex facto.§.si quis.Sol.Cõditio,†si decesserit sine liberis,intell̃r, ꝙ tp̃e mortis liberi superuiuant,vt in contrario,quia illa verba, sine liberis,determinant verbum,decesserit,vnde tempus mor- tis inspicitur.Sed qñ dico,si liberos educauerit,vel liberos ha- buerit,tunc sufficit,ꝙ eos habuerit in vita,licèt nõ tẽpore mor- tis:quia quocunq; tempore hæc conditio verificatur,vt hic,& l. fi.C.de indi.vidu.& l.cum vir. & l.solemus,de cond. & demon.

1 *Verba,si decesserit sine liberis,debẽt intelligi de his, quos rogatus habet põt.*
2 *Habere filios naturales magis abhorretur in fœminis,quàm in masculis.*
3 *Filius naturalis facit deficere fideicõ.quado extat statutũ,ꝙ succedat ab inte.*
4 *Pater si instituto filio in sacris existẽti, & grauato si decesserit sine filiis, de quib.intelligatur,& quid si dixerit,si decesserit sine filijs ex suo corpore.*

§.Titius. ₐ† Verba,si decesserit sine liberis,debẽt ĩtelligi de his quos rogatus hr̃e p̃t,h.d.¶ Op.s̃.eo.l.ex facto. a §.si quis rogatus.& C.de insti.& subst.l.gñaliter.§.fi.Gl.dat tres sol. & quælibet magis singularem.Primo ɔ̃ria loquunt̃ in masculo, hic in femina,cui naturalis soboles succedit, nisi mr̃ sit illustris. b
b Hoc vr̃ mihi,ꝙ nõ sit cõgruũ voluntati testõris,ᵦ q̃ principalius
2 inspicit̃.d.§.si qs.Nã † in feminis magis ẽ horrẽdũ hr̃e filios nãles
3 q̃ in masculis,ſm motes nr̃os.Tñ gl.† facit ad q.statutũ est hic ꝙ filij nãles succedãt ab intestato.Certe tales nãles facient deficere ɔdõnẽ fideicommissi,qa sũt tales,qđ tãq̃ legitimi succedunt, vt hic ſm hãc gl.Sc̃do sol.gl.ꝙ hoc iõ,qa pater,ideq; testõr talem fi liã tali ɔiũctione copulauit:hęc satis est bona. Vel dic qđ hoc iõ qa hæc furiosa non poterat hr̃e maritũ.Vñ necessitate illa verba intelligũt̃,si decesserit sine liberis naturalib⁹: hęc est bona & no.
4 Facit ad qõ.† Pr̃ instituit filiũ sacris ordinib.ɔstitutũ,& adiecit,si decesserit sine liberis bona deueniãt ĩ talẽ,q̃rit̃ de intellectu isto- rũ verborũ,an intelligãt̃,si decesserit sine liberis.s.spurijs,cũ legi timos hr̃e non possit?R ñ.qđ dẽnt intelligi de filiis legitimis tñ:
c quos hr̃e p̃t,s.de ecclesia:ᴄvt in Auth.de san.epis.§.sed & hoc p̃nti. Sed qđ si adiecerit,si decesserit sine liberis ex suo corpore descen
d dentib.Rñdeo.qđ istud fideicommissũ est nullũ.ᵈ sicut.n. fideicõ missum relictũ à muliere,si non nupserit:est nullũ:qa p hoc vr̃ ei indicere viduitatem,ꝙ non nubat:& si nubat,imponit pęnã fidei commissi,iõ non valet.l.quoties.s̃.de ɔd.& idem.Ita hic vr̃ filiũ ĩ sacris ordinib.ɔstitutũ inuitare,vt fornicet̃:& si ñ facit grauat cũ fideicõmisso, merito fideicõmissũ ẽ nullũ.Nõ ob.hæc lex,qa hic loqt̃ filia furiosa,in qua peccatũ ñ cadebat:cũ non hr̃et intell̃m

ADDITIONES.

a Alex.¶Titius.An casus huius §.verificetur in filijs adoptiuis,cogitabis per l.fideicom- missum.s̃.de cond.& demon.& no.gl.& Bart.in l.si quis posthumos. in prin. de libe. & posthu.
b Ale.¶Voluntati testatoris .bene facit tex.in l.hac parte.& in l.si spurius. j̃.vnde cog. & quod no.bal.in l.generaliter.C.de insti.& substi.& quod legitur,& no.in l.si qua illustris C.ad Orfi.& vide Imo.in d.§.si quis rogatus.
c ale.¶Scilicet de ecclesia dicitur filius legitimus.adde quod no.in authentica,nisi rogati. C.ad Tre.& quod no.bar.in auth.si qua mulier.C.de sac.san.eccl. & qualiter monaste- rium habeatur loco filij,licet communiter dicatur,quod sic,hoc ita,vt per bal.in c. j. de eo,qui arm.bel.deposuit.& contra bar.hic tenet Ang.in l.si quis posthumos.de lib. & posthu.in prin.vide ibi per Imo.& bal.in l.generaliter.§. j. C. de inst. & substi. & vide quod no.Bal.in c.j.§.naturales.si de feu.fuer.contro.
d ale.¶Est nullum.adde no.per Bar.in l.liberorum.de verb.sig.per Bald. in l. Deo nobis. in prin.C.de epis.& cle.& no.doc.in d.auth.nisi rogati.& hic adde abb.in c.in præsentia. de proba.vbi transit cum bar.

LEX LXXVIII.

a Lucius. Pñt aliq grauari de bonis adinuicem cõicãdis. h.d. ¶Quæro,ꝑ qua parteₐerunt cõia?Rñde,ęqualiter, l.fi.§.Lucius.s̃.de leg.2.Nec ob.j̃.ca.l.§.filiã. vt ibi videbitis. Facit ad quæst.testator rogauit filios suos,vt diuiderent ęqualiter:qđ importent hæc verba?dixi in l.cũ pater.§.dulcissimis.s̃.de leg.2.

ADDITIO.

a Poma.¶Pro qua parte.Vide Bar.cons.168.

§.Mæuia. Nudi executores testamẽtorum de his,q̃ sunt ad pias causas,ɔ̃ hr̃des actiones non hñt.h.d. ¶Op.
a C.ᵃde ep̃is & cle.l.nulli.& l.si quis.& l.alio.s̃.de ali.le. Sol.ibi sp̃ale est in relictis ad pias cãs.dixi plenè in l.si qs Titio.s̃.de le.2.¶O p de an.le.l.Quintus.in fi.Rñdeo,licèt isti meri executores non ha beant actionem,vt hic.pñt tñ officiũ iudicis implorare , vt ibi.

ADDITIO.

a ale.¶Opp.C.Hic est tex.quod in testamento potest dari curator hæreditati,& eum ad hoc alle.Bal.in l.j.C.de sen.

1 *Controuersiam non moueri qualiter intelligatur.*
2 *Quæstionem non facere,& non facere controuersiam,an sit idem.*
3 *Legatum factum monacho cum hoc,quod si Abbas eum molestet,deueniat in talem,an Abbate molestante sit locus fideicommisso.*

a §.Tres hæredes. ₐPortio,in qua est institutus seruus p fideicõmissum manumissus,ei de- bet̃ iure directo,nõ p fideic.Itẽ qđ iure fideicõmissi ꝑcipit̃,venit in fideicõmissũ p gñalia verba relictũ.h.d.Op.s̃.e.l. cogi. §. si ser- uo.Sol.hic adit sp̃õte,al's cogi non potuisset,vt ĩ ɔ̃rio.¶Quæro,
1 †dr̃ hic,si mouerit ɔtrouersiã,quõ intelligat̃ ɔtrouersia moueri? Glo.dicit,de iure,vel de facto,in iudicio,vel ex:qđ no.Facit s̃.de pe.here.l.diuus Pius.in prin.& C.de trãs.l.si qs maior.In ɔ̃riũ.j̃.rẽ ratã hab.l.amplius nõ peti.& ibi dixi plenè. ¶ Quæro,qđ si aliqs relinqt monacho,vt Abbas ei non faciat qõnẽ.sed si faciat,deue niat in talem,Dicit gl.ꝙ eo ipso ꝙ Abbas molestat,est locus fidei
2 cõmisso.Innuit gl.†ꝙ idẽ sit dicere,nõ facere qõnẽ,& nõ facere ɔtrouersiã,qđ no Facit qđ no.in l.q fidẽ.s̃.de trã sac. in ɔ̃riũ facit C.fini.regun.l.3.& 4.& qđ ibi no.s.ꝙ verbũ,qõ,reqrit litis ɔtesta
3 tionẽ.Dic,vt dixi in d.l.amplius.rẽ ra.hab.Item dicit gl.† ꝙ Abba te molestãte locus est fideicõmisso,licèt qdã ɔ̃.Certe q dñt ɔ̃riũ, vñr dicere melius.Nã illa ɔdõ,vt Abbas nõ faciat qõnẽ,vr̃ turpis.
b Est.n.ɔ̃ rl'amᵇmonachorum,q̃ vult, ꝙ monachus nihil habeat, vt ex̃,de statu monach.c.cũ ad monasteriũ.iõ non valet tale gra- uamen appositũ Abbati.Sed si esset tale relictũ,qđ valeret in mo nacho,vt si relinqueret̃ ꝑ alimẽtis,q̃ pñt relinq ẽt seruo,vt s̃.de leg.j.l.seruo alieno.§.j.& de his,q̃ ꝑ nõ scriptis.l.3.& l. legatũ.de capi.di.tũc forte ꝑcederet dictũ gl.ɔ̃ p̃dicta vr̃ facere,qđ dixi in l.si alienum.in prin.de hær.insti.sed non ob.si bene inspiciatur.

ADDITIONES.

a Ale.¶Tres hæredes.Gl.dicit,Quando dicatur controuersia mota,adde Bal.in l.2.C.de transa.& in l causas.e.ti.adde Car.consi.25.& de verbo,reuerti,posito in tex.vide Pau. de Castr.hic.Et vide tu Alex.in cons.77.col.5.& ibi, quòd molestare, & controuersiam mouere æquipollent.
b ale.¶Contra regulam.adde Barb.in aut.excipitur. C. de bo.quæ lib.& bald.in l.j. C.de his,quæ pœn.no.bene faciunt no.in auth.ingressi.C.de sac.san.eccl.& dicit bal.in auth. licet testator.de epis.& cle.ibi esse tex.contra hanc gl.dicit esse nota. in l.fin. in verbo, per.quæro.de actio.emp.adde abb.cons.41.2.lib.

§.Pater. Portio deficiens accrescit pro portionib.hæredi- ᵥtariis,pro quibus est facta substitutio.

1 *Fideicõ.relictũ fratrib.sub noĩe appellatiuo ꝑ hæreditaria portione debetur.*
2 *Fratris appellatione soror continetur.*

1 §.Mæuia. Fideicõmissũ†relictũ fratrib.sub noĩe appellati uo,pro hæreditaria portione debetur.h.d.No. qđ dixi ĩ summario,ex quo patet,ꝙ siue relinquat̃ sub noĩb.ap- pellatiuis significantib.hæreditatẽ,vt hæredib.tuis:siue sub alijs significantib.fraternitatẽ,vel aliquid aliud,semp debet̃ pro por tionib.hereditarijs,quod est singulare, vt hic,dixi in l.turpia. §.
2 fi.s̃.de leg.j.†Vltimò dicit gl.no.appellatione fratris cõtineri so
a rorem,ₐquod facit ad quæst.quam dicam in fi.j̃.eod.

ADDITIO.

a ale.¶Contineri sororem.Hic dicitur,quod appellatione fratris venit soror.sed Pet.de anch.in c.canonum statuta.post medium,in ver,dicto de filiis,& nepotib.&c.extra,de consti.dicit,quod istud non procedit:vbi continetur odium.

§.Titia. Si fundus pignoratus dolo, vel lata culpa hæredis alienatur,fideicommissario hæres tenetur,h. dicit.

1 *Vnus si ex duob.qui se monasterio obtulerũt,cũ hoc,ꝙ post eorũ mortẽ bona in monasteriũ deueniant,moriatur,an monasterium habebit bona,remissiuè.*
2 *Emphyteuticis si ex duobus vnus decessit,an bona ad dominum reuertantur, remissi.*

§.Caio. Si duo post mortem eorũ restituere rogantur,vno mortuo statim ꝑ parte cõpetit fideicõmissi petitio.
a h.d.& est no.casus.ₐIdem s̃.de le.2.l.fi.†§.filium,& filiam.Op.s̃.de vsufr.

ADDITIO.

a ale,¶No.casus.ad istum tex.vide in l.j C.de condi.[illegible]

vsuf. le. l. codicillis. ĩ prin. Sol. vt dixi in l. hr̃des mei. §. j. s̃. eo. ¶ Indu
1 citur ad † q. duo obtulerũt se monasterio, vt monasteriũ habeat bona post mortẽ eorum, vnus decessit, an statim debet hr̃e bona illius, vel debeat expectari mors alterius: De hoc per Dyn. & per
2 Cy. in l. pe. de impub. & ali. substi. ¶ † Quæro, duo sunt emphyteutæ, vnus decessit, an bona reuertant ad dñm, an ad alium? Dy. tãgit hic, & in d. l. codicillis. in prin. de vsuf. le. Cy. in l. vnica. C. qñ non pe. par. & dixi plenè in l. si mihi, & Titio. de verb. oblig.

1 *Verba enunciatiua commemoratiua alicuius modi præcedentis ad illum restringuntur, & quando disponant.*

2 *Dos mulieri licèt non veniat in fideicommissum generale quando ipsa grauatur, tamen quando alium grauat, venit.*

1 §. Filiam. Verba † enũciatiua cõmemoratiua alicuius modi pcedẽtis restringunt̃ ad illũ. Itẽ in fideicõmissũ vr̃e relictũ p mulierẽ veniũt res dotales. h. d. ¶ Op. bona debent cõicari, vt s̃. ea. l. in prin. Gl. dicit, q nõ fuit hoc exp̃ssum, q cõicarent. Sed hoc vr̃ ꝯ tex. ibi, vniuersam substantiã eis cõicasse. Rñ. hic fuerũt verba enũciatiua, nõ dispositiua. Sed ꝯ hoc, qa ẽt verba enunciatiua inducũt dispõnem, l. ex hac scriptura. j̃. de do. Sol. hic fuerũt verba enũciatiua pp aliud emissa, s. in modum cãæ, ibi dispositiua. ¶ Contra hoc opp. qa verba enũciatiua in modũ cãæ plata inducũt dispõnẽ, vt l. pe. j̃. de col. bo. in l. si socer. §. Lucius. sol. ma. Sol. hic verba fuerũt plata ad certũ modum, quasi dicat, cõicauit eis bona, id est cõiter reliqt ẽm modũ certũ. s̃. scriptũ, iõ
2 ad illũ modũ restrĩgũt. Ita dicebat. Old. ¶ † Vlt. no. q licèt dos nõ veniat ĩ fideic. qñ mulier ipa grauat̃, tñ qñ ipa grauat aliũ, dos ipsi⁹ mulieris venit, sicut cætera bona: facit qd dicã. j̃. ea. l. §. marit⁹.

1 *Paria sunt ab initio per partes relinquere, vel relictum simpliciter per partes modificare.*

2 *Iudex quando in sententia condemnat incertum, videlicet in decem pro tali delicto, decem pro tali &c. dicuntur plures sententiæ.*

3 *Aduersatiuæ, aut, vero, sed, & similes, an inducant coniunctionem.*

a 1 §. Quæ habebat. a Paria † sunt ab initio per ptes relinquere, vr̃ relictum simpl̃r p ptes modificare. h. d. No. qd dixi ĩ summario, qa ẽ quotidianus casus. Facit
2 † ad id, qd tota die faciũt assessores ĩ s̃nijs suis ꝯdẽnatorijs. Dñt. n. qñ aliquẽ ex plurib. delictis ꝯdẽnãt. Talẽ ꝯdẽnamus ĩ tm̃, & primo ponũt totã quãtitatẽ, deinde subiũgũt, p tali delicto tm̃, & p
b tali tm̃. b Nã pinde ẽ, ac si ab initio eẽnt pl̃es s̃niæ, vt hic, & l. ædi-
3 les. §. fi. cũ gl. ibi posita. de ædi. edi. Quæro † ĩ l. re cõiũcti. Vtrũ per ꝯiũctionẽ aduersatiuã, vt, aut, vero, sed, inducaẽ cõiũctio? Hic vr̃ tex. q ñ. Cõtrariũ determino. Sufficit. n. q plures ꝯiungant̃ in vna orone, nec curo cũ quali ꝯiũctione, vl̃ sine ꝯiũctione, vt ibi dixi. Ad hũc tex. rñdeo, q fuerũt positæ ptes separatæ, iõ ñ sunt ꝯiũcti re. Itẽ fuerũt positi ĩ diuersis orõnib⁹, iõ non sunt cõiũcti verbis.

ADDITIONES.

a ale. ¶ Quæ habebat. Et de isto tex. vide Bal. in l. j. in 9. q. C. quando non pet. par.
b Ale. ¶ Et pro tali tantum. No. ad statutum, quòd banniti vsque ad certam summã, &c. & vide Bar. in l. vbi fideiussor. de sol. vbi habes post eum.

§. Hæres. Fideicõmissari⁹ detrahit, quaten⁹ sibi ẽ detractũ. h. d. De quo dic plenè in l. facta. §. si Titius. s̃. eo. & s̃. ad l. fal. l. pœnales §. fi. & de ꝯd. & dem. l. Plautius. & ibi plenius.

a §. Hæredũ. a Si dilatio adijciat̃ in fauorẽ fideicom. fructus interim pcepti veniunt in restõne. h. d. No. illũ modũ loquendi, ex reditu paupertatis &c. ex paupertate. n. cũ sit mera priuatio, nõ colligũt̃ fruct⁹, sed cõis intellect⁹ ẽ, ex paupertate, hoc ẽ, ex tali modico, seu modicitate. Op. C: cõmu. de leg. l. fi. §. sed qa. Sol. glo. q hic non reliqt quo ad pprietatẽ, sed quo ad vsum. hõc nõ ẽ verũ, qa si qs relinqret seruos ad vsum, vr̃ relinqre pprietatẽ, l. donationes. §. spẽs. j̃. de do. & l. spẽs. s̃. de au. & ar. leg. Dicẽdũ ẽ ergo, q hic alienatio nõ valuit. Op. q fruct⁹ nõ veniãt in restõnẽ, s̃. eo. l. ĩ fideicõmissariã. Quidã dñt, q testator hic dixit, qcqd, &c. qd ẽ ꝯ l. hr̃des. in prin. s̃. e. dic ergo, q hoc iõ, qa dilatio fuit apposita fauore fideicõmissarij: facit s̃. de vsur. l. ĩ fideicõmissi. §. cũ Pollidi⁹. & l. si ita relictũ. §. j. s̃. de le. 2. Op. s̃. de ali. leg. l. Lucius. Sol. eodẽ mõ, qa hic fuit dilatio apposita fauore fideic.

ADDITIO.

a ¶ Hæredum. Vide Bal. in rub. C. de verb. sig.

1 *Alienari prohibita non veniunt in fideicommissum vniuersale.*

2 *Exceptio licèt firmet regulam, non tamen illam ampliat.*

1 a §. Pluribus. Prohibita † alienari ñ veniũt ĩ fideicommissum vr̃e. h. d. Op. q p̃legata veniãt ĩ fideicommissum relictũ p hæc verba vr̃ia, l. cũ virũ. C. de fideicom. Sol. Hic fallit qa testõr phibuit illas perceptiones alienari fauore libero rũ: qd apparet ex eo, q dixit, q q vita superesset, solidos fundos haberet, vñ illas pceptiones spãliter alij reliqsse vr̃: vñ in fideicõmissum vr̃e ñ veniũt. Op. exceptio ꝯfirmat r̃lam ĩ casib. nõ exceptuatis, vt s̃. de iure iu. l. fi. ĩ fi. licèt hic testõr exceperit alienũ, s. viginti legata: ergo totũ aliud vr̃ velle restitui. Sol. Dicebat Old. fateor,
2 † q exceptio ꝯfirmat r̃lam, ñ tñ eã ampliat, vt porrigat̃ ad casus, ad quos primò ñ porrigebat̃. Facit s̃. de vsufr. leg. l. gñali. §. vxori.

ADDITIO.

a ale. ¶ Non veniunt. No. ad limi. l. cum virum. C. de fideicom.

1 *Dos prælegata non cadit in fideicommissum, nisi specialiter sit dictũ, & quarta ad dotem sufficiat.*

Clausula, q legata restituantur, non porrigitur ad debita prælegata, nisi probetur testatorem sic sensisse.

2 *Dos quando veniat substitutionẽ vulgarem, & quando in fideicommissariã.*

1 §. Maritus. † Dos p̃legata non cadit in fideicõmisso, nisi spãliter sit dictũ, & quarta ad dotẽ sufficiat. h. d. No. q hæc verba, q legata restituant̃, non porrigunt̃ ad debita p̃legata, nisi pbet̃ testõrẽ sic sensisse. Facit s̃. e. l. deducta. qd intellige, si apparet eẽ debitũ p al̃s pbationes ex̃ testm̃, al̃s cẽt idẽ, qd de aliis legatis, licèt debitũ p̃legaret̃. l. q vxori. ĩ prĩ. s̃. d au. & ar. le. Op. ad fi. qa ẽm hoc testõr pt phibere Falcidiã, ꝯ l. qd de bonis. §. j. s̃. ad l. falc. Sol. hoc mõ q quarta cõputet̃ ĩ debitũ, poterat olim phiberi, & erat olim casus spãlis: hodie ẽ de iure cõi, vt auth. sed cũ testõr. C. ad l. fal. ¶ † Quæro, pr̃ substituit filiæ, si decesserit sine
2 a liberis, an in hoc fideicõmisso veniat dos? a Dy. tãgit in l. à filia. in prin. s̃. e. & ibi dixi me dictururũ hic. Tetigi ẽt ĩ l. fi. §. filiæ. s̃. de leg. 2. Cy. ponit in l. vnic. §. videamus. C. de rei vxo. act. ibi recitat distinctionẽ Mar. Sil. qui dicit, aut q̃ris, an dos veniat ĩ substõnem vulgarẽ: & dico, q sic, qa ẽ in ptãte filiæ adire hr̃ditatẽ, vel nõ. l. iam dubitari. de hær. insti. sed hoc pcederet, qñ pr̃ in testõ filiã dotauit: sed si eã dotauit inter viuos, tũc capit dotẽ iure suo, nõ hr̃ditario, l. pr̃ filiã. s̃. ad l. falc. Si vero q̃ris, an dos veniat in substõnem fideic. & tũc aut vr̃ substituit, & non venit dos in fideicõmissum nisi appareat testõrẽ aliud sensisse, d. l. à filia. s̃. eo. & C. cõ. de leg. auth. res, q. & s̃. ad l. fal. l. pr̃ filiũ. in prin. Si verò pr̃ eã exp̃sse rogauit de restituẽda dote, tũc aut filia hẽt al̃s tm̃ de bonis pr̃is, quod sufficit ad legitimã, & pt grauari ĩ dote. l. fi. §. filiæ. s̃. de leg. 2. Aut hẽt tm̃, q sufficiat ad legitimã, & grauari nõ pt, l. qm̃ in priorib. & l. qm̃ nouella. C. de inoff. test. Ita dñt ipsi, pro qua distinctione hẽtis casum in pñti §. & hoc qñ fideicõmssum relinqt̃ p patrẽ à filia, secus si relinquit̃ p filiã ab alio sibi hr̃de instituto, quia tũc dos venit ĩ fideicõmissum, sicut cętera bona filiæ, vt s̃. ea. l. §. filiã.

ADDITIO

a Ale. ¶ Veniat dos? An filia possit grauari in dote per fideicommissum, vide Bal. in l. cũ virum. C. de fideic. & in auth. res, quæ. hic alle. Adde, an filia possit in dote grauari, Io. And. in addi. ad Spe. de instr. edi. §. vt aũt. in addi. inci. sed incidit alia q. Bal. in l. quoniã nouella. C. de inoffi. testa. & consi. 64. 3. lib. & 125. 2. lib.

1 *Instantia cæpta cum hærede, & restitutione facta contra ipsum, & eius hærede durat.*

1 §. Rogatus. Instãtia cæpta † cũ hr̃de facta restõne durat ꝯ ipsum, & hr̃dẽ eius. h. d. Op s̃. e. l. j. §. j. sol. Instantia iudicij cępta cũ defuncto transit ĩ fideicõmissariũ, vt ibi: secus in ea q̃ cępta fuit cũ hr̃de, & sic non fuit hæreditaria, vt hic: & s̃ eo. l. cũ hæreditas. Ad hoc op. s̃. fami. erc. l. in iudicio. Gl. non sol. dic, ibi loqt̃ur in iudicio reali, qd transit ad successorẽ singularem, in quem facta est alienatio necessaria: hic verò in iudicio psonali. Et plenè dixi, in l. si eum hominem. de fideiusso.

1 *Res non restitutæ de nouo repertæ debent restitui, nisi prima restitutio per modũ transactionis fuerit celebrata.*

2 *Remedium l. 2. C. de rescind. vendit. non habet locum in contractu transactionis.*

3 *Deceptio vltra dimidiam qualiter probetur.*

Læsio quando petitur reductio ad arbitrium boni viri, qualiter probetur.

1 §. Hæres. Res † de nouo repertę nõ restitutę debẽt restitui, nisi prima restõ p modũ transactionis fuerit celebrata. h. d. Op. s̃. de trãsac. l. q cũ tutorib. §. q p fallaciã. So. intellige hic, qñ hr̃s nõ fuit in dolo, ibi sic. Op. de transa. l. 3. §. j. vbi reptis codicillis vitiat̃ trãsactio. Sol. dicit gl. & bñ, q hic fuerũt repta alia instra, ibi codicilli. Rõ patet ĩ l. de his. de transact. & l. j. §. j. quẽad.
2 test. aper. Sed ꝯ hoc op. † qa hic est decept⁹ intra dimidiã iusti ptij. vt patet ex tex. iõ dẽt rescindi per l. 2. C. de rescin. vẽdi. & l. si qs cũ al̃r. de verb. ob. Dy. in d. l. si qs cũ al̃r. dicit, q ĩ ꝯtu trasactionis nõ
a hñt locũ a dictæ leges, per hũc §. Gl. hic & Pe. q seqt̃ eã. C. de rescin.
3 vend. l. 2. dicit, † q cognoscẽdũ vtrũ ĩ transactione qs sit decept⁹ vltra dimidiã iusti ptij nõ dẽt æstimari id, qd ĩ veritate dbet̃, sed id qd valebat ille dubius litis euẽtus, qd placet. Per hoc no. practicam, qñ petitur arbitramentũ reduci ad arbitriũ boni viri, q arbitramẽtũ ẽ transactio, vt ĩ auth. vt dif. iud. §. j. & ibi no. q tũc nõ sufficit, pbare qd re vera mihi multũ pl⁹ debebat̃ q̃ arbitrator condẽnauerit, sed qd dubius euentus illi⁹ litis multo pl⁹ valebat q̃ ar-
b bitrator ꝯdẽnauerit, vt dixi in l. b societatem. §. arbitrorũ. s̃. pro soc.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Non habent locum. vtrum l. 2. C. de res. ven. habeat locum in transactione, adde Bal. in l. ordo. C. de exc. rei iud. & per Imo. hic. necetiam habet locum in pacto, secundũ bal. in l. j. C. de pac, & istam gl. alle. bal. in l. fi. §. j. in prin. C. eo. de quo habetur per Im. in c. Quintauallis. de iureiu.
b ale. ¶ Vt dixi in l. adde Bar. in l. si quis cum aliter. de verb. ob. & in l. 2. C. de res. vendi. & tex. in l. cum hæreditate. de acq. hær. & no. in d. §. arbitrorum.

LEX XXIX.

Si pupillus. Etiam post restõnẽ pt fideicommissarius fideicommissum dimittere pp partem hr̃dis, q incipit de nouo vacare. h. d. In tex. ibi, aut à toto discedat: dic, vt isto casu, quo à toto discedit, aut oĩmõ, vt seqtur. in tex. ibi non possunt, dic, qa non expedit, ẽm la. de Arc. In tex ibi suscipere, dic. & tunc non seruabitur super fluũ pupillo, l. q si minor. §. Scęuola. s̃. de mino.

mino. Ibi, plus, dic, q̄ debeat creditorib. facta vẽditione p eos, qđ ẽ, qñ fideicõmissarius nõ vult. q. d. in his duob. hẽt electionẽ, ẽm Iac. de Are. &c. ¶ Op. hic dr̃, q̄ fuit hr̃s: postea abstinet. Contra, C. de repu. hær. l. sicut. Sol. Hui⁹ timore Ro. posuit casum vno mõ, sed trussa est: sed dic, q̄ abstinet prestõnẽ. ¶ Op. q̄ fideicõmissari⁹ non p̃t repudiare per restõnẽ. l. postulante. in prin. s̃. eo. Sol. Hic p p partẽ de nouo aduenientẽ. Sil'e est in l. cũ hr̃ditas. s̃. de acq. her. ¶ Ex gl. op. qñ portio deficit p restõnẽ, non dẽt abstineri à toto rõne partis. l. si minor. s̃. de acq. hær. Sol. ibi in cohr̃de, q̄ hẽt iure suo: hic ĩ fideicõmissario, ad quẽ p̃tinet ex aditione filij hr̃ditas. Op. si minor fuit abstẽtus, vlterius aliqd hr̃e nõ dẽt de illa hr̃ditate, l. j. C. si vt se ab hære. absti. Sol. intelligas hoc, q̄ superfluũ reseruat pupillo p restõnẽ denouo impetrãdã. vt l. & si sine. §. restitutus. de mino. Sed op. q̄a postq̃ bona sunt vẽdita, ñ p̃t restitui minor. l. q̄ si minor. §. Scæuola. de minor. Sol. illud verũ, qñ bona essent vẽdita per substitutũ, secus qñ per creditores, vt hic, ẽm Iac. đ Are. & ita postillaui tex. q̄ opi. vr̃ ꝯ quãdã gl. paruã super ver. vendẽda, q̄ dicit. s. à fideicõmissario, & iõ Gul. de Cu. in d. §. Scæuola. distinguit, qñ bona sunt vẽdita per substitutũ: Aut hoc fuit sine magna ĩdustria sui, q̄a qlibet hõ cõis hoc fecisset, & restituet pupillus ad superfluũ, vt hic. Aut substitutus euasit à creditorib. cũ magna industria, q̄a ñ sic fecisset qlibet, tũc pupillus ñ restituet, d. §. Sceuola. Ex p̄dictis ergo collige, qñ pupillus se abstinet, & bona vadũt ad fideic. aut totũ agnoscit, aut ĩ totum repudiat. Primo casu aut nihil superest venditis bonis, aut aliquid superẽ. Si nihil, non est dubiũ, si aliquid, tũc aut hoc processit ex magna industria fideicõmissarij, aut non. Secundo casu principali qñ repudiauit in totũ, tũc est similiter distinguẽdum, aut nihil superest, aut superest aliquid, vt patet ex prædictis.

LEX LXXX.

Matrem. Venditio facta cã interuertẽdi fideicommissũ non imputatur hæredi in eo, qđ sibi defũctus debebat. h. d. Opp. tali hæredi rogato per hæc verba, licèt consumere, vt s̃. eo. l. Titius rogatus. Sol. gl. q̄ hic consumpsit vltra dodrantem, qđ non licèt, C. eo. auth. ꝯ cũ rogat⁹. Hæc sol. vera ẽ ẽm iura noua, ẽm hæc iura dic, q̄ hic mala fide consumpsit causa interuertendi fideicommissum, & merito compẽsatur cũ debito.

LEX LXXXI.

1 *Dilecti in substitutione videntur & dilecti in fideicommisso, nisi ratio sermonis, vel præsumpta voluntas aliud induceret.*

2 *Testator si filiis masculis vniuersaliter institutis filiam in re certa instituit, & subiecit. si quis eorum decesserit sine liberis, portio deueniat in superuiuentes, vno filio masculo decedente quando filia cum aliis admittatur.*

3 *Participium superuiuentes si reperitur abbreuiatum, qualiter intelligatur.*

a Iulius Phœbus. a Fideicommissum limitat ẽm nãm p̃cedẽtis substitutionis, nisi ex volũtate đ b fũcti aliud p̃sumat ex nã sermonis, vl' alia ꝯiectura. b h. d. No. hũc fi. ad id, qđ sępe occurrit, q̄ đ nõie vni⁹ ñ dr̃ nisi pars. ¶ Op. q̄a p̄ut 1 dilexit eos ĩ subitõne, ita vr̃ dilexisse in fideicõmisso. l. Luci⁹. §. p̄r puerũ, s̃. e. ¶ Itẽ istud fideicõmissũ vl'e ñ vr̃ ꝯferri ad Polycratẽ, đ quo sp̄alit' p̄uiderat. l. cohr̃di. §. q̄a p̄rẽ. s̃. de vul. & pu. Sol. Fateor ꝯ c riũ, nisi rõ sermonis, vl' alia p̄sũpta volũtas aliud nõ ĩduceret, c vt fuit hic. Nã verba pluralis numeri. s. ei vl' eis, d necessitate cõphẽderũt duos fratres sup̄stites, vt tex. dicit. ¶ Iuxta † hoc q̃ro qõnẽ 2 mihi occurrẽtẽ đ facto. Testor ĩstituit filios masculos hr̃des vl'es, filiã instituit ĩ certa quantitate, demũ subiecit, q̄ si quis eorũ decesserit sine liberis, portio ei⁹ deueniret ĩ sup̄uiuẽtes, q̃rit an vno ex filijs masculis mortuo filia admittatad fideicõmissũ. ¶ Vr̃ q̄ sic vt hic, & s̃. e. l. Luci⁹. §. Meuia. & l. Luci⁹. §. q̄situ. s̃. de le. 3. & de pac. l. tres fratres. Cõtinet. n. app'lone filiorũ, nisi aliud appareat. Dixi q̄ in themate p̄posito aliud appareat de mente testõris. Nam cũ d masculos p̄dilexisset ĩ ĩstitutione, instituendo eos vl'r, p̄sũmẽdum est eos p̄dilexisse in fideicommisso, vt l. Luci⁹. §. p̄r. s̃. e. C. de fideic. aut. hoc amplius. & de imp. & alijs subst. l. j. q̄ est verum, si rõ recti sermonis hoc patitur: q̄a instituit tres vl' quatuor filios, vel vẽtrẽ ex quo p̄nt nasci plures Nã tũc vno decedẽte illud participiũ, superuiuentes, p̃t verificari in masculis vno decedẽte. sed si ĩstituisset tm̃ duos filios, tũc q̄a vno moriẽte illud participiũ, superuiuẽtes, non verificat in filio remanente, tũc de necessitate cõphẽdet 3 filia, licet ex re certa instituta, p hã c. ¶ Sed q̃ro, † qđ si reperit scriptũ abbreuiate, vt deueniat in superuiuẽtẽ, ita q̄ p̃t dicere in superuiuentem, & superuiuentes, qualiter intell'r? Rñ. primo debem⁹ aduertere, an posset ex p̄cedentib. vl' sequentib. colligi, vt sic sit pluralis vel singularis numeri, ẽm qđ reqrit vera grãmatica. l. Plautius. s̃. de auro, & arg. leg. qđ si non apparet p̄sumo testorem sic locutũ, vt eos quos in ĩstitutione p̄dilexit, & inuicem vniuit p̃tulerit etiam ĩ fideicommisso. de vul. & pup. l. hæredi. §. qui discretas.

CONCORDIA.

¶ Defuncti. Pro ꝯcordia aduerte, q̄ Bar. alle. velle in hac l. fi. q̄ pluralis locutio nõ possit de necessitate verificari in numero duorum. Cõtrarius allegat. in l. j. ff. de p̄cur. Tu dic, coadunatis verbis ipsius Bar. tã in d. l. j. q̄ in hac l. fi. sic dici p̃t prima opi. vera, vt hac l. fi. si rõ recti sermonis hoc patit. & ẽm subiectã mãm. Nã in d. l. j. iõ pluralis locutio verificat in singulari, q̄a illa pluralitas cõprehenderet et singularitates, vt in s̃pi in l. 2. §. hoies. ff. vi bo. rap. q̄a non p̄fert illa pluralitas in vniuerso, vt oĩa in vniuerso cõprehẽdat, sed ẽ apta ꝯprehẽdere & oĩa in vniuerso, & oẽs particularitates in indiuiduo, cũ illud indiuiduũ nõ abneget. istã sol. probat text. in l. non est sine liberis. ff. de verb. sig. in l. 3. §. hæc verba. ff. de li. ho. exhi. ẽm mentem legislatoris, ideo ñ dicitur contrarius.

ADDITIONES.

a Pom. ¶ Iulius Phœbus. Et vide Bar. in consi. inci. ang. macie. pro hac l. fi.

b Alex. ¶ alia coniectura. adde tex. in l. qui quartam. §. fi. secũdũ intellectum Bar. de leg. j.

c ale. ¶ aliud induceret. aliter soluit Dy. in regula, generi per speciem. de re. iu. in 6.

d ale. ¶ Eos vniuersaliter. No. q̄ sicut testator in institutione videtur filios prædilexisse: ita & in fideicõ. adde no. per Bar. in l. Lucius. in ver. sed q̃ro iuxta hæc de pulchra quæst. & ibi per Imo. in ver. item adde, inquantum tangit &c. & in ver. seq. de vulg. & pup. & Bar. in consi. inci. ang. & vide, quod dixi post Imo. in l. cohæredi. §. qui discretas. de vul. & pup. adde in terminis Pet. de anc. consi. 66. subtiliter. & Pau. de Cast. cons. 458. viso testõ.

TITVLVS SECVNDVS.
Quando dies leg. cedat.

LEX PRIMA.

Mortuo patre. Vide per teipsum.

LEX II.

Si purè sit. a Legatũ seruitutis personalis cedit ab adita hæreditate. h. d. Hic loqtur in trib. seruitutib. &c. Quæro, qđ in alijs seruitutib. Gl. dicit, idẽ, sed in §. in nouissimo. C. de cad. tol. exp̄ssius dicit, idem in aliis seruitutib. et realibus, & si sic intelligeres, nõ esset verũ, q̄a ĩ realib. cessat rõ, q̄ hic ponit. Debet ergo intelligi idẽ in alijs, s. p̄sonalib. Et h. d. Cy. in d. §. in nouissimo. Alij volũt sustinere gl. dicẽtes, q̄ seruitutes reales non transeũt ad hr̃des, sed sequũt fundũ, & sic hẽt locũ rõ hic posita: sed certè illa persona tũc nullo mõ vr̃ inspiciẽda. Sufficit. n. q̄ res sit tp̄e mortis, q̄a requirit ẽm rõnẽ p̄dictã, sed verius est p̄sonã inspici, l. & si maxime. de ser. leg. & transit ad hr̃des, sicut & res, cui ac- b cedit, ideo puto, q̄ cedat tp̄e mortis. ¶ Vltimò gl. b hic dicit post multa verba, q̄ dies legatorum dr̃ cedere quo ad transmissionẽ, de quo dicã ĩ. eo. l. 5. Secundò, quo ad obl'onem. Tertiò, quo ad petitionem. Quartò, quo ad dñij translationem. De quolibet istorum esset videndum, dic, vt C. de cad. tol. §. cum igitur. per Cy.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Si pure sit. Et no. ex hac l. quod legatum habitationis non vendicat sibi locum, nisi adita hæreditate, & vide Bald. §. libertatibus. in l. vnica. C. de cad. tol. vbi no. loquitur.

b Pom. ¶ Vltimo gl. Sed in contractu, si est cõditionalis, obligatio trahitur retro, non autem in legatis. Vide gl. fi. secundum bal. in d. §. cum igitur.

LEX IIII.

Si cum hæres. Si legatum confertur in mortem hæredis, est conditionale, secus si in mortem legatarij. h. d. Ratio patet in gl.

LEX V.

Si post diem. Primò dicit legatũ trãsmitti ad hr̃dẽ post cessiõẽ diei. Scdõ dicit, qñ dies cedat quo ad transmissionẽ. Et circa hæc ex hac l. & aliis distingue. Aut legatũ est vnũ, aut plura. Primo casu aut est purũ, aut in diẽ, aut sub ꝯdõne, Primo casu cedit à tp̄e mortis regulariter. Fallit in seruitutib. p̄sonalibus, & in oĩbus, q̄d hr̃dẽ nõ trãseũt eadẽ rõne, vt s̃. e. l. 2. & 3. Itẽ fallit in legato relicto seruo, cui ẽ relicta libertas, vt s̃. eo. l. hæredes. §. fi & l. seq. Itẽ ẽt in legato facto seruo legato, l. cũ legato. ĩ. e. & tex. & gl. declarãt C. de cad. tol. §. in nouissimo. Si in diẽ, aut incertũ, aut certũ. Primo casu aut de necessitate euenit ĩ vita legatarij, vt dies mortis ipsi⁹, & idẽ, qđ ĩ die certa. Aut legatarius p̄tañ decedere, & idẽ, qđ in ꝯdõnali, vt s̃. l. p̄xi. cũ si. Si dies certa, tũc si in his, q̄ essent pura, cederent ab adita hr̃ditate, tũc cedit aduenĩẽte die, vt hic in 2. rñ. Si verò de ꝯdõnali, tũc aut est ꝯdõ impossibilis, vel turpis, & hr̃ p̄ pura, vt hic, ver. sed si ea. cũ si. qđ plenè dixi de ꝯdi. inst. l. j. Si honesta, tunc aut casualis, & cedit à die exĩstẽtis ꝯdõnis, vt hic. Aut p̄tãtiua, vl' pura, & distingue p quẽ stat, vt hic, in ver. Itẽ si qua. & plenius dixi de ꝯdi. & dem. l. ĩ testõ. Et hoc si erat ꝯdõ, q̄ tacitè nõ inerat. Aut nihilominus est exp̄ssa, & tunc aut venit ex ipso testõ, aut extrinsecus, vt ĩ. eo. l. q̄ purè. & plenè dixi in l. ꝯditiones extrinsecus. de ꝯdi. & dem. Si verò sunt plura legata, tũc aut plura copulatiua, aut disiunctiua. Primo casu, cũ sunt plura, l. 2. & seq. s̃. de leg. 2. cuiuslibet dies cedit ẽm suã nãm, vt hic. Scdo casu cũ sit vnũ, semel dies cedit. Quod dic, vt s̃. e. l. si vsusfructus. & l. cũ ita. in prin. & l. cũ illud. ĩ prin. Secũdo casu distingue, aut sine præfinitione tp̄is, aut cũ præfinitione, vt dicam in l. cum sine præfinitione. ĩ. eo. Cætera dic, vt in gl.

LEX VI.

Quod pure. Cõdõ tacita ex testõ p̄cedens ĩpedit diẽ legatorũ cedere: sec⁹ si extrĩsec⁹ veniat. h. d.

LEX VII.

Hæredis aditio. Aditio hr̃ditatis non differt diei cessionẽ, sed petitionẽ, qualitercunque differt.

differt.h.d.Op.de l.ĩ ꝯdõnib.s̃.de ꝯd.& de.Sol.Nõ ĩpedit trãsmissionem,nisi testõr aliud velit.Scdo op.ꝙ cum illa ꝯdõ insit de necessitate,testõr nõ pt eã remittere,l.nemo pt.s̃.de le.j. Sol. aditio hæreditatis inest de necessitate,qa nisi hr̃ditas adeat̃ ex testõ,nihil debet̃,quãtũcũq; testator hoc vellet:sed dici cessio non inest de necessitate,ideo potest testator facere,quando cedat,vel nõ.

LEX IX.

Si habitatio. Ibi,si ante aditam,sed si postea,dic, vt l.fi. C.de vsufru.

LEX XII.

Nec semel. ĩ tex.ibi,s3 & si quotãnis.Iste ẽ bon⁹ cas⁹,& no. Itẽ no.idẽ ẽ dicere,quotãnis,ꝙ singulis ãnis.

§. Si in habitatione. Relictũ annuum respectu certe necessitatis debetur tpe necessitatis.h.d.Dixi in l.q hoc anno.j̃.de ver.obl.vide gl.q̃ inci. qa tunc agere incipit,& istam gl.examinaui in l.vlt.s̃.de lib.agno.

ADDITIO.

a Ale.¶Si in habitatione.Vide apost.j.in l.cum sine præfinitione.

§. Nouissime. No.nõ esse dr̃iam inter istas exceptiones verborum,licèt quidam contra,C.eo.l.j.

LEX XIII.

Huiusmodi. Conditio oĩno extitura si dubitatur an viuo,vel mortuo legatario existat , impedit diem legati cedere.h.d.Op.de l.Iulianus.j̃.de cõd.ind.Sol.vt in gl. Tu dic,ꝙ ibi in ꝯc̃tibus,hic in vltimis volũtatib. quicquid ibi,& hic no.rõ est,qa si certũ esset in vltimis volũtatib.ꝯdõnem exiturã,sed incertũ an in vita,vel nõ,impediret diem legati cedere,l.si cũ hr̃s. s̃.e.in ꝯc̃tib.verò spes ꝯdõnalis obligationis trãsit ad hæredẽ,vt insti.de ver.ob.§.ex ꝯdõnali.& ita,an in vita,vel post mortẽ existat,nõ curat̃,qa nõ impedit diẽ stipulationis cedere.¶Op. de pericu.& cõm.rei vẽdi.l.necessario.§.si ita.Rñ.eodẽ mõ,ibi in ꝯc̃tibus,hic in vltimis volũtatib.¶Op.de l.si pupillus.§.qui sub cõdõne.j̃.de noua.Eodem mõ rñdetur,ibi in ꝯc̃tibus,hic in vltimis voluntatib.An aũt statim debeat̃,dic,vt ibi.Io.tñ circa hoc dedit vnã solutionẽ cuius materiam examinaui in d.l.Iulianus. s̃.de cõdi.indeb.¶Extra gl.op.& vr̃,ꝙ tale legatum transeat ad heredem, si conditio deficit,licèt hoc post mortẽ appareat,cum in vita verũ fuisset illud non debere fieri,vt j̃.de manu.test.l.Neratius.Solue,vt dicam infrà,eo.l.cum sine præfinitione.in prin.

LEX XIIII.

Si vsusfructus,aut decẽ. Si legatũ,cuius dies cessit ab adita hæreditate,& aliud legatũ,cuius dies cedit à tpe mortis, alternatiuè relinq̃tur,quãtũ ad electionẽ vtrũq; tp̃s inspicitur, quãtũ ad transmissionẽ,q̃dlibet p se nãm suam retinet.h d.Ibi,spectandũ , quo ad electionẽ legatario cõcedendũ.No.ex fi.ꝙ q̃n relinquit̃ alternatiuè legatũ purè,& legatum cõditionale, nõ impedit̃ pp vnum, quin cedat dies alterius.Opp.j̃.eo.l.cũ illud, in prin.Sol.vt ibi dicã,quia est difficile ꝯtrium.Opp.de l.cum sine p̃finitione.2.resp.j̃. eo.Solu hic sunt duo legata,vnum purè,& aliud conditionale.

1 *Tantũ est dicere,vt filio soluatur,quantum ꝙ patri non quæratur vsusfructus.*

§. Si ita quis. Quæro,isto casu qs petat?Et dicit glo. ꝙ filius.Sed dicit Dy.ꝙ hoc ꝓcedit fm iura hodierna,fm q̃ pt̃ hr̃e ꝓpria ex̃ castrẽse,vel quasi.Secundũ iura ista nõ reperitur,ꝙ pt̃ hr̃e ꝓpriũ ex̃ castrensia,nisi in casu l.cogi. §.si pr̃.& l.Imperator.§.ti.j.& l.in dotẽ.Vñ oportet dicere,ꝙ testator dicendo ista verba,vt ipsi filio soluat,vr̃ testator velle in tp̃s existẽtiæ sui iuris differre,arg.l.vbi purè.s̃.ti.j.arg.l. fideicõmissa.§.si

2 filio.s̃.de leg.3.Item no.hic.†ꝙ si testator,vel aliqs relinquit,vel donat filio,vel vt ipsi filio soluat,tñ importat,q̃tũ dicere,ne ad patrẽ perueniat vsusfructus,fm auth.excipit̃.C de bo.quę lib.& in aut.vt liceat matri,& auiæ.in prin.& hoc vide in isto §.cum gl.

LEX XV.

Si ita. Non refert,quid ex æquipollentibus fiat.h.d.Opp.de l. fin.C.de his,qui ve.æta.imper.Solue, vt plenè dixi in l. Gallus,§.& quid si tantum.s̃.de lib.& posthu.

LEX XVI.

Cũ ita. Op.de l.illud.s̃.de opt.le.Rñde,ibi in vtraq; parte alternatiuæ erat legatum purè, hic secus.Opp.vlterius s̃.eo.l.si vsusfructus.ver.argm.Rñ.ibi erat talis ꝯdõ,q̃ moriente legatario ĩplebat̃,vel deficiebat,& iõ ꝯcordat cũ ista.Sed ꝯ̃ hoc facit in vtraq;parte alternatiuæ,hic est legatũ cuius dies cedit à tpe mortis:& istud,q̃d dicit̃,q̃d ex Pãphila natũ erit, tacitè inest ꝯdõ,q̃ nõ ĩpedit trãsmissionẽ legati,l.j.in fi.s̃.de ꝯdi.& dem.& j̃. l.cũ illud.§.fi.Quid velit dicere iste tex.dicã in l.cum illud.j̃. eod.

§. Cum seruo legato. Dies vsusfructus legati seruo hereditario demum post aditam vtriusque hæreditatem cedit.h.d.

LEX XVII.

1 *Regula Catoniana est regula iuris.*

Cũ legato. Dies legati relicti seruo legato cedit ab adita hæreditate.Item ad legata, q̃ cedunt ab adita 2 hr̃ditate,r̃la Catoniana nõ ꝑtinet.h.d.†No.ꝙ r̃la Catoniana est r̃la iuris,licèt Io.And.ꝯ̃ sup rub.de reg.iur.li. 6.dixi de reg.iur.l.j. Op.Inst.de leg.§.an seruo.Rñ.ibi loquit̃ e conuerso,q̃n pr̃ est ĩstitutus,& filio relinquit:hic q̃n institutus est filius,& patri relinq̃tur.Rõnẽ diuersitatis dixi in l.à filio.& l.q̃situ.s̃.de le.j.¶Quero, q̃uo potuit manumitti?& dic,vt ĩ gl.& no.ꝙ fictè dñs manumittit,q̃d intellige,si postea sequit̃ aditio,alias secus:arg.j̃.d castrẽ. pec.l.hr̃ditatẽ.§.filius.vel vt esset oĩs dubitatio, dic seruum pro ꝓtio accepisse libertatẽ,vt s̃.ad Sylla.l.si quis in graui.§. vtrum.

LEX XIX.

Cũ sine præfinitione. Cũ legatũ incipit à præcedẽti dispõne,sequẽs, in q̃d transfundit̃,statim mora cõmissa petetur:si incipità præcedenti cõdõne legatario interim moriẽte,nihil ad hr̃dẽ transmittit. h. d.Op.j̃.eo.l.si penũ.Sol.q̃d hic dicit,statim,intelligas mora commissa.Op.hic vr̃ dici,ꝙ penus est in oblõne.ꝯ̃.j̃. de act.& oblig.l. oblõnum fere.§.fi.Sol.Dic,vt dixi in l.j.§.item si ita.s̃.ad leg. Fal. Op.de l.si vsusfructus,in prin.s̃.eo.Sol.Dic,vt ibi dixi. Opp.& vr̃, ꝙ ad heredẽ transmittit,qa hic est relictũ sub ꝯditione quadam negatiua:sed moriẽte legatario tunc est certũ,ꝙ retro ipse nõ dedit.l.Neratius.j̃.de manu.test.ergo vr̃, ꝙ ad legatariũ trãsmittat. Rñ.ꝯdõ negatiua,si nõ dederis,si ꝑtãtiua est,resoluit,id est, cum ꝯstabit te dare non posse de iure,vel de facto.l.ita stipulatus.j̃.de ver.ob.sed hic nõ est certũ,nisi post mortẽ legatarij,ideo nõ aliter ad hr̃dẽ nõ transmittit̃:lex verò ꝯ̃ria loquit̃ in ꝯdõnib. casualib. Vel dic ẽt in casuali ꝓcedere pp ĝnalitatẽ.l.hmõi.s̃.eo.Ad ꝯ̃riũ, rñdeo,q̃nq;ꝯditionẽ casualẽ nõ posse existere,est certũ in rerũ

a nã,puta si mulier est[a] vacua ventre,certũ est in rerũ natura non posse nasci posthumũ,& tũc ꝓcedit l.Neratius. Q̃nq; in rerum nã est certũ,quia mulier est ꝑgnans,vñ põt partus nasci , & non nasci,& solus Deus scit:& tũc si nõ nascit̃,nõ dr̃, ꝙ retro fuit impleta cõditio,vt ꝓbatur s̃.de acq.hær.l.cũ quidã.§.q̃d dr̃,vers.q̃d si ipse.sed in hac l.cum sine.& in l.hmõi.s̃.eod.non fuit certum in rerum natura cõditio em impleri posse viuo legatario,ideo decedens non transmittit,secus si poneremus fuisse certum.

ADDITIO.

a Ale.¶Mulier est.imo.videtur dicere contrarium in l.si filius hæres.de lib.& posthu.

§. Cũ ab eo mihi. Opp.de l.si penum. j̃.eod.dic, vt ibi dicam

LEX XX.

1 *Legatum annuum an dicatur vnum,vel plura.*

2 *Testator si legat corbem frumenti annuatim vsque ad decem annos hæres potest pro tempore soluere.*

Si cum præfinitione. [a]Ista est no.lex,& sing.& determinatio quasi oĩum legum de hac mã loquẽtium,& ideo est tenẽda mẽti,& h.d.Legatũ annuũ cum præfinitione tp̃is relictum in dubio si fit cã alimẽtorũ,dicũtur plura legata,alias vnum,cuius dies cedit,à tẽpore mortis.In tex.ibi,hæredis gratia,quod fecisse vr̃ in dubio cũ certi tp̃is p̃finitione extra cãm alimentorũ.Dy.Op.de l.in singulos annos. s̃. de ann.leg.& l.cum in annos.s̃.de ann.le.Soluit Dy.& tene menti

1 † aut certum est illud,ꝙ testõr voluit,vel facere plura legata, vel vnũ,& tũc stamus certo.l.nec semel,ver.sed & si quotãnis.s̃.e.aut est dubiũ,& tunc aut testator relinquit legatũ annuũ sine p̃finitione tẽporis,& sunt plura legata,ꝓ primo anno purũ,ꝓ sequẽtib.cõdõnale.l.cũ in ann.s̃.de an.leg.Aut cũ p̃finitione tẽporis,& tũc aut in alimentis,& sunt plura legata,vt hic.Aut pro alio,& est

2 vnũ vt hic,& l.filiũ.in fi.j̃.eo.Facit,si testator † vnã corbẽ grani re

b liq̃t annuatim vsque ad decem annos,an hr̃s p̃t ꝓ toto tpe soluere?Vr̃ ꝙ sic,[b] qa ista dilatio est hr̃dis,vt hic,& ideo p̃t soluere,q̃n vult totum.l.cum tempus.j̃.de reg.iur.& l.stipulatio ista. §. inter certam.j̃.de ver.ob.& l.si statuliberi.§.statuliber.j̃.de stat.libe.

ADDITIONES.

a Ale.¶Si cum præfinitione.Et istud facit,an relictum alimentorum in causam paupertatis debeatur solum instante necessitate,an vero semper, de quo per Bal. in auth. ingressi.de sac.san.ecc.facit quod habetur in l.pen.§.j.de ann.leg.& vide Imo.in vlt. j.in l.qui hoc anno.de verb.obl.

b Ale.¶Videtur ꝙ sic.An in legato anno possit fieri solutio pro pluribus annis.Bald.contra in l.in annalib.C.de leg.facit quod no.Bar.in l.eum,qui.de an.lega. Io.Fr.Ru.Adde bal.in l.plures apochis.s̃.de fi.instru.vbi tenet contra bar.& Ias.in l.2.q. 22.C.de iure emphy.

LEX XXII

a **Si Titio cum.** [a]Dictio,si,facit principaliter ꝯdõnẽ,secũdariò tp̃s,dictio,cũ,facit principaliter tpus: secũdario ꝯdõnem.h.d.Et vide gl.in ver.scriptura,q̃ dicit cũ annorum 14.erit:de qua scriptura facit mentionem s̃.incidenter.

ADDITIO.

a bar.¶Si Titio cum.Et vide l.si decem.ff.de ver.ob.& l.Seius Saturninus.ad Tre. ale.¶Habetur.in l.cẽteris.§.fi.de ver.ob.& facit quod no.bal.in l.q ꝓmisit.de cõ.ind.

LEX XXIIII.

Si penum hæres. Legatum primũ purũ in sequens legatum trãsfunditur,demũ post morã hæredis ab hærede legatarij transmittitur,transfusione nõ facta

cta.h.d.Op.valde subtiliter,& difficulter de l.cũ fir e.2.rñ.s̃. e.vbi dr̃, ꝙ legatũ nõ trãsmittit̃.So.ibi incipit à pcedẽti ꝯdõne,&pen⁹ nõ fuit in legato,iõ nõtrãsmittit̃. Op.de l.qđ pure.s̃.e.& l.aliq̃n. s̃.de ꝯd.& de.& l.legatũ sub ꝯdõne.s̃.de ꝯd.& de.vbi dr̃, ꝙ legatũ 1
purũ adeptũ sub ꝯdõne vr̃ sub ꝯ̃ria ꝯdõne datũ,& decedẽs lega- 2
tarius nõ trãsmittit. Cũ ergo fuerit purũ,& sub ꝯdõne adeptũ,er 1
go vr̃ sub ꝯ̃ria ꝯdõne datũ,ergo ñ dẽt trãsmittere.Dicit Dy.ꝯ̃ria loquunt̃,qñ est ademptũ sub quadã cõdõne casuali,q̃ non ĩplet̃ moriẽte legatario.Ista aũt,đ qua loq̃t̃ hic,nõ desinit moriẽte legatario posse ĩpleri,iõ cedit dies:& trãsmittit ad hr̃dẽ.Videam⁹ ergo,an istud sit aliqđ dicere.Et istud vr̃ primò ꝯ̃ l.cũ fine pfinitione.s̃.e.vbi ꝯplet̃ ꝯdõ moriẽte legatario,& tñ ñ trãsmittit̃, qđ dẽret, sicut hic volũt doc.dicere,ibi ẽ cõdõ dãdi,ꝙ pt impleri vltimo vitæ spũ:vñ cũ illa condõ tm̃ post mortẽ extitit,meritò ad hr̃dẽ nõ trãsmittit̃:sed ĩ lege ista nõ ẽ condõ ista in dãdo,sed magis q̃ respicit factũ legatarij.f.si interpellauerit.Vñ añ vltimñ vitæ spũm desinit posse interpellari,ergo trãsmittit.Sed istud ñ vr̃ bñ dictũ,qa actus interpellationis pt fieri p aliũ.l.si qs sol'oni.in fi.s̃.de vsu.ergo vltimo vitę spũ pt explicari.l. vlt.s̃.de ꝯd.ĩsti.& l. Arethusa.s̃.de sta.ho.Ergo vr̃,ꝙ hic tm̃ post mortẽ extiterit ꝯdõ.So.licèt ex̃ne⁹ possit ĩterpellare,vt ibi,nõ tñ vt ex̃neo,sed vt ipsi legatario soluat̃,sed ipsi in pũcto mortis existẽti ñ pt solui,& sic hr̃s nõ pt esse in mora,& sic ĩ vita legatarij cõstat,ꝙ cẽtũ dẽri nõ pñt.Preterea posito,ꝙ in pũcto mortis hr̃s interpellet̃ adhuc post interpellationẽ hr̃s hẽt illud modicũ tp̃s,de quo dr̃ in l.qđ dicim⁹.j̃.de sol.Et sic cõstat,ꝙ ĩ vita legatarij cẽtum dẽri nõ pñt, sed legatũ fundi purũ fuit adeptũ sub cõdõne,si cẽtum dẽri cœ b
perint,vt dicit text.ergo sub ꝯ̃ria cõdõne fuit datum,si cẽtũ dẽri nõ cœperint,sed ĩ vita legatarij cõstat,ꝙ nõ pñt incipere dẽri,ergo,&c.Sed qñ incæperũt à pcedẽti cõdõne.f.si penũ no dederis, cẽtũ dato:intell'r:f.si dare poss e desieris:sed in vita legatarij hr̃s nõ desinit posse dare,iõ nõ trã smittit legatarius decedẽs.Op.qñ dispõne pcedẽtem hẽt cõdõ,ius implendi condõnem trãsit ad hr̃dem.l.diem.§.j.s̃.de arb.Tenẽt doc.in l.pe. C.de cõd.inser.Sed hic hẽt pcedentem dispõnem,ergo vr̃,ꝙ transeat ad hr̃dem,& sic hr̃s legatarij pt interpellare.Sol.Dic,ꝙ trãsit ad hr̃dem eius,q dẽt implere condõnem,non ad hr̃des eius,in cuius persona dẽt impleri.ar.l.cum ita.& qđ ibi dixi.s̃.de cond. & dem.vel al'r ius implẽdi cõdõnem trãsit ad hr̃dem.Dic illud in ꝯ̃ctib.hoc in vlt. voluntatibus:semper tñ dubitaui de illis.Facit qđ dixi in l.si cui 2
fundus.& l.à testatore.s̃.de cond.& de.& in l.sub diuersis,§.j.e.ti.

LEX XXV.

Cum illud aut. In legatis alternatiuis vnũ ẽ legatũ, & si vna pars est cõdõnalis,legatario ĩterim decedente nihil ad hr̃dẽ trãsmittit.h.d.Ibi ñ facit,& sic semel cedit dies,& nõ pluries,vt s̃.e.l.si vsusfruct⁹.in prin.& l.cũ in annos.& l.seq.Iac.de Are.Op.s̃.de l.prox.& ea.l.si vsusfructus.2.rñ. Sol.qdam,ꝙ ad hr̃dẽ nõ vr̃ transferri,f.illud,qđ est relictũ sub cõdõne,aliud sic.Gl.nõ stat in hoc,p l.cũ ita.s̃.e. Qua'r rñdebimus? Dic,ꝙ ibi deficit cõdõ vni⁹ legati legatario moriente.Nõ ob.s̃.l. px.qa ibi non fuit legatũ alternatiuè.Prætereа ibi cõdõ primi legati viuente legatario extitit.De istis clarus sum,sed dubiũ facit d.l.cũ ita.Nã ibi in vtraq; parte alternatiuę est tale legatum cuius dies cedit à tp̃e mortis.Nã hoc legatum,quoad l'aphila nata erit, cedit à tp̃e mortis,vt j̃.§.px.Quare ergo si alternatiuè ponat̃ nõ cedit dies à tp̃e mortis.So.dicamus,ꝙ ñ cedit ibi dies quo ad petitionẽ.Vel al'r,vt sentit gl.ꝙ ibi in qualibet pte alternatiuæ ẽ trãs missibile p se,si separatim ponit̃:sed si iũgitur per istã alternatio- a
nẽ,seu per ista verba alternatiua,tũc qa est dubiũ duplex,f. ꝙ na b
scat̃,& ꝙ eligat,iõ nullum ad hr̃dem transmittit,añq̃ sit electioni locus.Vel al'r possumus dicere,ꝙ legatũ alternatiuũ hẽt in se tacitam cõdõnem,si potuerit electio celebrari,vt pbat hęc lex in prĩ. & d.l.cum ita.Ista aũt cõdõ,si poterit electio celebrari,venit ex testõ,nõ extrinsecus, merito impedit.l.qđ pure.s̃.e.Circa istud legatum alternatiuè relictum:vc; vnũ pure,aliud sub condõne,distinguo.Aut ꝯdõ extitit viuo legatario,& ñ ẽ dubiũ,ꝙ trãsmittit,vt s̃. e.l.cũ ita.in prin.à ꝯ̃rio sensu.Aut non extitit,sed deficit,& idem, a
vt d.l.cũ ita.Aut nõ deficit,neq; extitit in vita,sed in puncto mortis,& idẽ.d.l.si vsusfructus.s̃.e.Aut etiã post mortẽ pẽdet,& decedẽs non transmittit,vt hic.Op.de l.si qs seruũ.§.si ita.s̃.de le.2.So. Plura sunt legata quo ad plurium rerum noĩationem,vnum quo ad solutionem,& ideo vnam cessionem diei debemus inspicere.

§.Hæres meus. Condõ tacita,q̃ inest ex natura rei legatę:transmissionẽ non impedit.h.d.Op. s̃.de act.& ob.l.pupillus.Solue vt plenè solet dici in l.pupillus.j̃.đ reg.iur.& l.j.de noua.Op.de l.qđ pure.s̃.e.& l.aliquãdo.s̃.de cond. & dem.So.Hoc venit ex natura rei legatę,non ex ipso testamento.Dixi in l.conditiones extrinsecus.s̃.de cond.& dem.

LEX XXVI.

Firmio Heliodoro. Op.s̃.de vi.tri.& ol. leg.l.cum certũ.Sol.dicit glo.ibi apparet aliud ex mẽte testõris:qa ibi reliq̃t fructus,qui nascent̃,hic pecuniam redigendam ex fructib.Prætereа ibi dixit, ex fructib. q nascẽt̃,& iõ ibi fuit per modum cuiusdã condõnis:hic vero simpl'r quinquaginta reliquit ex reditu.Opp.de l.si debitor.§.j.supra.de ꝯh.emp.De hoc plenè p doc.in l.si qs argentum C.de don.te igi in l.qđ ã testõ.s̃.de leg.j.& l.inter stipulantem.§.sacrã.j̃.de ver.obl.

Tempus certæ ætatis adiectum causa legatarij,diem,non conditionem inducit. Actio non datur legatariis contra merum executorem,& quando detur.

§.Cum ab hæredibus. †Tp̃s certæ ætatis adiectũ causa legatarij,diem,non condõnem inducit.hoc primò.itẽ ꝯ̃ merum executorẽ legatarijs non dat̃ actio.h.d.§ iste.in tex.ibi,forte,& interim apud quẽdã tertium à testõre electũ in depositũ retineri voluit,vt patet ex interiorib.ibi,intra.incipit rñdere.Op.ad primum dictum, vr̃, ꝙ faciant cõdõnẽ ista verba,vt l.si Titio.in prin.supra,e.dic, vt dixi in l.si cui.supra,de le.j.Op.de l.si res.C.ad exhi.vbi vr̃, ꝙ depositarius posset cõueniri.Dicit gl.fateor,ꝙ mer⁹ executor actione ex testõ ꝯueniri non pt,sed ꝯueniri pt actione depositi,si fuit depositũ,vt reddat alũno.iste passus est pulcherrim⁹, & j̃.statim reuocabo in dubium.Op.& vr̃,ꝙ intra diem posset repeti,l.j.§.pe. supra depo. Gl.q̃ est hic,rñdet,ꝙ hic nõ erat simplex depositarius, sed dẽt hr̃e. ꝯmodũ medij tp̃is.Op.ad istũ §.de l.à filia.§.fi.supra,ti.j.& l.codicillis.§.Sticho.de an.leg.So.ibi erat merus executor.Debebat.n.dare certas vsuras,quas percipiebat,& si maiores pcepisset, maiores tenet̃ reddere,sicut dixim⁹ ĩ l.Lucius.§.hr̃dẽ.supra, ti.j.hic vero iste depositarius dẽt hr̃e aliqđ cõmodũ,& illud,qđ lucraretur vltra vsuras triẽtes.Op.qa si istud est verũ,ꝙ dẽt hr̃e aliqđ cõmodum,non est nudus minister,ar.l.si quis Titio,supra,de leg.2. Si nõ erat nudus minister,tenebat̃ actione ex testõ,a l.si à pluribus. suprà,de le.1.Dico,ꝙ iste depositarius sentiebat cõmodũ b ex ꝯ̃ctu depositi cũ hr̃de celebrato,nõ ꝙ agnouerit iudicium defuncti,nec ꝙ petierit,sed hæres iuit ad depositarium,& sic pacti fuerũt:aliàs nõ video,qua'r teneat̃ act.ex testõ.Vel dic, ꝙ testõr hic voluit pecuniã p hr̃dem deponi cuidã sub illo pacto,ꝙ post certã ætatem restitueret,& ĩterim solueret vsuras,& sic voluit ꝯ̃ctũ depositi celebrari certa forma,vt hic ĩnuit gl.paruula, sed ĩ l.à filia.§.fi.fuit merus executor.Iussit.n.simpl'r accipere pecuniam,& vsuras pstari,non dixit p eũ,q accipiebat,vel p alium eius cura,& diligẽtia:& iõ ibi fuit executor,hic depositari⁹ certo pacto.& iõ celebrato ꝯ̃ctu depositi,vt dixi ĩ simili supra,de le.j.l.si fideiussor. §.fi.Op.dr̃ hic,ꝙ talis depositarius cauet.Cõtrã,supra,si cui plus,q̃ p l.Fal.l.diuus.Sol.Hic sentiebat cõmodũ à defuncto, vt ibi dixi.

¶†Quæro,vtrũ executor cõueniri possit à legatarijs? & gl.vr̃ dicere,ꝙ ñ.Tu br̃ dic,aut est executor non merus,sed qui sentit aliqđ cõmodũ ex testõ,& tũc iste tenet̃,si commodum agnouit,l.si a plurib.ĩ prin.supra,de le.j.& l.Imperator.ĩ prin.& §.j.supra,đ le. 2.Nõ ob.iste §.qa dic,vt ibi dixi.Aut est merus ex ecutor,& dicit Dy.Aut est ad pias causas,& pt cõueniri,vt exequat̃,sicut pt agere,l.nulli,& ibi gl.C.de epi.& cler. Aut non est ad pias causas,& tũc aut q̃ris,an possit cõueniri actione ex testõ,& non pt,vt hic. Aut alia actione,& tunc põt,vt actione ex deposito,vel rei vend. vel ex stipulatione,si intercesserit,vt hic ĩ gl.vel act.ne.ge.vt no. do.in l.id,qđ pauperib.C.de epi.& cle.Si verò inceperit agnoscere,tunc officio iudicis potest conueniri,vt exequat̃.l. 3. §.j.supra de arb.& l.Quintus.supra,de an.leg. An autem possit agi, & cogi ad acceptandum?Glo.& Dyn.no.supra,de leg.2. l.j. & ibi dixi. Doc.dicunt in l.id,quod pauperibus.C.de episc.& cleric.

ADDITIONES

a Alex.¶Actione ex testamẽto.Vide in d.l.si quis Titio,& bar.in l.j.eo.ti.&quod ibi dixi.
b Alex.¶Sentiebat commodum.Adde ad hoc tex.in l.cum filio.in fi. secundum lec.Bar. & ibi post medium,de leg.j.

a §.Pater. aTene mẽti istũ §.de quo dicam ĩ l.qui hoc anno. j̃.de verb.ob.¶Vlterius no.istud,qđ dicit gloss.qñ relinquitur victus,vel vestitus,debet intelligi eo tẽpore,quo incipit agere.Tu dic aliter,vt dixi supra,de lib.agn.l.fin.

ADDITIO.

a Alex.¶Pater,Per bar.in l.si cui.in prin.de leg.j adde tex.clariorem in l.si cum præfinitione.& ibi bar.s̃.eo.& hic adde no.per bar.in l.si legatarius.§.fi.de leg.3.

LEX XXVII.

Filiusfa.ex parte. Condõ adiecta instõni nõ vr̃ legato pcedenti adiecta.h.d.Opp.condõ adiecta instõni vr̃ repetita in legato,l.duos.supra,de cond.& de.l.cum seruus.supra,de cond.inst,Sol.& ista est vera:hic primo legauit,& postea adiecit cõdõnẽ.Et vide gl.q̃ incipit,à patre,&c. signa gl.& dixi plenè in l.auia. supra,de cond.& de.¶Quæro, an institutus pro parte dẽat interim habere totum, vel partem? Et dic plenè,vt dixi in l.planè vbi.§.coniunctim.supra,de leg.j.

§.Mẽstruos. Legatũ mẽstruũ relictũ seruis dẽtur à tẽpore competentis libertatis.h.d.iste§.

LEX XXVIII.

Si fundus instructus. Si fundus instructus relinq̃t̃, dies legati cedentis inspicit̃. h.d.Ibi,deberi.hæc declara per ea,quæ no.in l.pe.supra,de fundo instructo.

LEX XXIX.

a Rogo quandoque. a No. istum casum sing. cum dicitur, quandoque dabo tibi, intelligitur, cum primum commode potero.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Rogo quandoque. Sing. iste tex. est, promitto quandoque dare, intelligitur, q̃ primũ potero. Et ita ipsum no. alle. & intelligit imo. in l. cum pater. §. rogo. de leg. 2. vbi videtur tex. contra istum, iuncta l. seruo. infra, de manu. test.

LEX XXX.

Quod pupillæ. Conditio nuptiarum non impletur ex nuptijs inualidis. h. d.

ADDITIO.

a Alex. Quod pupillæ. Et istam legem cum gl. allego tibi pro sing. in l. conditiones, quæ extrinsecus. de condi. & demon. Adde not. per imo. in l. ab omnibus. §. cum quidam. de leg. j. & in d. l. qui filiabus.

LEX XXXI

Vxori ex parte. Istã habeo ꝓ not. l. h. d. sm gl. Cõdõ, si hr̃s nõ erit, moriẽte instituto purificat. Op. primò, & vr̃, ꝙ ista inuestigatio, an ꝯditio videat extitisse, vel nõ, sit superflua, cũ ista ꝯditio, si hr̃s nõ erit, nõ suspendat, qa inest tacitè, l. q filiab. §. fi. & l. seq. s̃. de leg. j. sed si legatum ponis relictũ a substituto, vt hæc litera innuit, non impedit diem legati cedere, vt s̃. eo. l. j. & l. hr̃dis. §. pe. Rñ. ꝙ cõditio, q̃ tacitè inest, non impedit transmissionẽ, nisi ex ptãte legatarij pendeat, l. filio. s̃. de

a leg. j. & l. miles. §. j. s̃. de le. 2. dixi in l. ꝯditiones extrinsec⁹. s̃. de ꝯdit. & demõstrat. Op. a ꝙ post mortẽ sit ĩpleta, l. fi. ꝗ ꝯdi. ĩst. cũ pt vltimo vitę spiritu esse hr̃s. Gl. dicit, hoc non fateor, cum non habeat vel le, nec nolle vltimo vitæ spiritu. Sed nonne istud videtur ꝯ gl. l. filio. s̃. de leg. j. & l. miles. §. pro parte. supra, de leg. 2. Sed ibi dicam in l. miles. §. pro parte.

ADDITIO.

a ¶ Op. No. quod aditi non põt hæreditas vltimo vitæ spiritu. adde Bald. in l. fin. in prin. in vlt. col. de bo. quæ lib. & Imo. in l. fi. suprà, de condi. insti.

TITVLVS TERTIVS.

Vt legatorum, seu fideicommissorum nomine cauea. &c.

LEX PRIMA.

Egatorum nomine.

a §. Si cui ita sit legatum. a Legatũ repetitũ bis tm̃ debet, & ꝓ ipso legatario ab hr̃de, vel hr̃dis legatario nõ cauet. h. d. istũ §. hes in l. fideicommissa. §. si quis decem. s̃. de leg. 3. Op. de l. eũ. in prin. s̃. de seru. vrb. præd. & l. si ita stipulatus à Seio. j̃. de fideius. Plenè de isto brocardo dic, vt in l. si finita. in prin. de dam. infe. per Dy. & ibi dixi, & ꝑ Cy. in l. j. in j. opp. C. de sen. quæ pro eo, quod interest. Op. de l. velutì. s̃. de eden. Sol. ibi hoc ideo, quia ex tali repetitione non grauatur: hic grauaretur, & ideo rursus, hic semel tantum intelligi

b tur, & non quoties opportunum fuerit, vt ibi dicitur, b quod no. 1

ADDITIONES.

a Pom. ¶ Ita sit legatum. Et vide plene Bar. in l. fideicommissa. §. si quis decem. s̃. de leg. 3. Ang. in l. si finita. de dam. infe.

b Alc. ¶ Vt ibi dicitur. Et idem tenet Bar. per istum tex. in d. §. sin autem vtraque. in l. properandum. C. de iudiciis.

a §. Si quis sub conditione. a Si vna actio in alterius locum succedit, eius naturam assumit. h. d. iste §.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Si quis sub conditione. Vide Bart. in l. non solum. in prin. in §. morte. de ope. no. nunc.

1 *Vsusfructus pecuniæ si relinquitur, dominiũ ipsius non trãsit incontinenti. Libellus, quando petitur vsusfructus certarum rerum, qualiter concipiatur.*

2 *In casu huius §. quando legatario, & quando hæredi sit cauendum.*

3 *Legatarius partis conditione pendente, an interim possideat totum.*

Vsusfructus citius accrescit, quàm proprietas.

4 *Conditio indebiti quando detur contra tutum exceptione doli.*

§. Si decẽ, quæ in arca. Primò loquit, qñ ꝓprietas, & vsusfruct⁹ legati sunt purè. Secundò qñ sub conditione. Item prima diuiditur in tres partes, qa primò dicit, quid pt petere qlibet ipso iure. Scdò, in quantũ obstat exceptio de æquitate. Tertiò, qd iuris, qñ ꝓprietatẽ legatarius possidet. Secunda ibi, sed cũ decẽ. Tertia ibi planè si decẽ. Itẽ secũda pars principalis diuidit in duas. Primò, qd iuris sit, pẽdẽte ꝯditione. Secũdo: qd iuris sit: existẽte ꝯdõne. Secunda ibi: sed si omiserit. ¶ Dr̃ hic, ꝙ iste legatarius dẽt decem petere: imo vr̃, ꝙ quinq; tm̃. Nã qñ relinquit vsusfructus pecuniæ, ipsa proprietas debet vsufructuario, vt s̃. de vsufr. ea. re. q̃ vsu consu. p totũ tit. Si trãsit proprietas, ergo sequit, ꝙ tanq̃ re coniuncti in eadẽ ꝓprietate qlibet petat partẽ, l. si plurib. s̃. de leg. j. Sed dic, ipso iure nõ trãsit ꝓprietas ex testõ, qa nõ est legata, sed quadã necessitate dẽt dari: ideo legatarius, in quem transit dñium ipso iure,

a tũc & ipse pt tota decẽ petere. Et sic no. hic, a ꝙ † si relinquit vsus

1 fru. pecuniæ, ꝙ dñium pecuniæ nõ trãsit incõtinẽti. Tu dic, ꝙ legatario vsusfruct⁹ debet ꝓprietas ẽt, vt in isto §. ibi, & qñq; vsum fructũ petiturũ ꝑstat. Et sic no. libellũ, ꝙ petas fructũ illarũ rerũ non illas res. Verũtñ crederẽ, ꝙ vterq; libellus ꝓcederet, tã iste, peto vsumfructũ illarũ rerũ, qa tũc importat necessitatẽ quandã, seu ꝓprietatẽ: Idẽ si peterẽ ista decẽ, vt vsumfructũ ex eis pcipiã, & ẽt isto casu ꝓcederet libellus. l. si tibi decẽ millia. s̃. de vsuf.

2 ear. rerũ, q̃ vsu ꝯsu. vbi vr̃ hoc ꝓbari. Dr̃ hic, † ꝙ cauet hr̃di. Contrà, immò vr̃, ꝙ dẽt caueri nõ hr̃di, sed legatario ꝓprietatis, l. fi. si cui plus, q̃ ꝑ leg. Falc. & l. si tibi decẽ millia, s̃, de vsufru. ea. re. q̃ vsu ꝯsu. Rñ. qñ ipse legatarius possideret, sibi ipsi eẽt cauẽdũ, vt hic 2. rñ. Idẽ si cõcurrerẽt hr̃s, & legatari⁹, & qlibet velit sibi caueri, legatarius ꝑferr, vt i ꝯrijs. Aut hr̃s tm̃ ꝯcurrit, legatarius nõ, tũc hr̃di tm̃ pt caueri, vt hic. Venio ad ver. planè. & op. ꝙ ille, q nõ est grauatus, nõ pt ꝯueniri. l. epl'am. in prin. s̃. ti. 2. sed legatarius proprietatis nõ est grauatus, ergo ipse cõueniri nõ pt. Dicit gl. fallit,

3 qa hic est spãle, nã effectu vr̃ grauatus. ¶ Venio † ad sequẽs rñsum in vers. sed si sub cõdõne. vbi dicit, ꝙ interim possidet totũ. Contrà, de l. si dño, & l. plane vbi. §. si ꝯiunctim. s̃. de leg. j. vbi legatari⁹ pẽdẽte ꝯdõne nõ petit nisi partẽ. Rñ. ibi loquit in legato ꝓprietatis, hic verò loquit in legato vsusfructus. Idẽ in l. idẽ est. §. si mihi. s̃. de vsufr. accre. Et est rõ, qa vsusfr. accrescit citius, q̃ proprietas, vt dixi in d. §. si ꝯiunctim. Sed dices, hic est vnus legatari⁹ ꝓprietatis, & alius vsusfructus. Et licèt verũ sit, tñ ꝯiũctio inter eos est in vsufructu, nõ in ꝓprietate. l. si alij. s̃. de vsufr. leg. & l. idẽ Neratius. §. j. de vsufr. accre. Dr̃ hic, ꝙ si ẽ ignorãs, hr̃s tenet actione in factũ, ꝯ, s̃. de vsufr. ea. re. q̃ vsu ꝯsu. l. hoc senatusconsultũ. §. j. Sol. vt gl. & hęc bona esse pt. Dr̃ hic in tertio rñso huius §. ꝙ hr̃s hẽt actionẽ ꝯ legatariũ. q̃ro, quã? Quidã dicunt actionẽ ex testõ, quidã dicũt, & melius, ꝯdictionẽ indebiti. Sed ꝯ istud opp. qũo

4 † habet cõdi. inde. cũ erat tutus exceptione doli, & sic non repetit. l. qui exceptionẽ. s̃. de condic. inde. Sol. vt not. in d. l. qui exceptionem. vel melius in l. qui se debere. supra de cõdi. ob causam.

ADDITIO.

a Pom. ¶ Et sic no. hic. Vide Alex. in l. j. ff. de leg. j.

§. Si ad fiscum. Fiscus est semper diues, & ideo non satisdat. h. d. Quæro, an saltẽ nuda cautione habeat promittere fiscus? Dico, ꝙ nõ, licèt secus sit in alia republica, vt in ciuitate, quæ nuda cautione debet promittere, l. si qñ. j̃. eo. & ibi no. & bene.

§. Qui minorem. Pro ea pte, qua alicui hr̃ditas diminuit ipso iure, vel in effectu sine culpa sua, liberat ab oblõne, q̃ ex hac stipl'one descendit. h. d. Op. & vr̃, ꝙ hr̃s nõ dẽt exonerari. l. cũ hr̃ditas. ĩ fi. s̃. ad Treb. Sol. speciale est in ista cautione, q̃ assumit sibi vires actione ex testamento, vt s̃. ea. l. §. si qs sub ꝯditione. Continua ergo §. si ei, qui.

LEX II.

Nec si forte. No. istũ casum, ꝙ quantumcunque pater sit cõiuncta persona, ei non potest solui, vt dixi in l. tertia. supra solu. mat.

LEX III.

1 *Differentia quæ sit inter contraria, & diuersa.*

2 *Et qualiter practicanda sit hæc lex.*

1 Sed & ipsis, qui sunt. Quæro, quæ † sit dr̃ia inter ꝯria, & diuersa? Dic, vt in gl. ¶ Ex gl. dr̃ hic, qđ ipsis, q sunt in ptãte, cauendum ẽ, q̃ro, qũo ipsi seruo poterit caueri: vt seruo acqrat? Possumus dicere probabiliter, ꝙ ipsi seruo caueatur: & sibi acquirat actione ex hac stipl'one, q̃ hẽt nãm actionis ex testõ, vt j̃. e. l. j. §. si qs sub ꝯdõne, & iõ cauetur ei: cum acqrit actione ex testõ, al's sec⁹. l. si fili⁹. j̃. de ver. ob. & l. pe. j̃. ꝗ stip. ser. Vel al'r, & ꝓbabiliter, cauet dño ꝓ seruo, vt ipsi seruo in euentum condõnis acqrat: qđ est mirabile, arg. ꝓ hoc l. filiusfa. §. diu⁹. in fi. s̃. de leg. j. Dr̃ hic, eisdẽ personis: &c. & sic ijdem debẽt esse apud vtrosq;. ¶ Quæro, † q̃ erit practica? Dico quod examinẽt

2 fideiussores, an sint idonei, vel non, ad vnius petitionẽ. l. arbitrio. q satisda. cog. & ille: cui dẽt dari, ẽt citetur: & tunc cogitur illum accipere, arg. l. j. §. cum dicitur. supra si cui plus quam per leg. Fal. Vel aliter pater debet interesse pro se, & nomine filij.

LEX V.

1 *Fundus si est venditus pretio declarando arbitrio Titij, si vendens banniatur. & bona publicentur, Titio postea declarante, non tenet declaratio.*

Hæreditas ab omnibus repudiata non dicitur hæreditas, sed bona vacantia.

Postquam hæres. ista ẽ tota notabilis lex. Et istud prĩ. est multũ notãdũ. h. d. Si ꝗdõ stipulationis existat tpe, quo non est ꝑsona principalis vere vel interp̃tatiuè stipl'o nõ committit, & fideiussores non tenent. h. d. in tex ibi neq; ius. i. hr̃ditas: q̃ ꝑsonam rep̃sentat. Op. de l. Stichũ, aut Pãphilum circa fi. prin. j̃. de sol. & l. si sine hr̃de. s̃. de admi tut. & l. hactenus. s̃. de consti. pe. Rñ. ibi loquitur in obligatione iam ꝯcta ꝑ fectè, quæ potest durare extincta persona: hic vero loquitur ĩ obligatione ꝯhenda. Sed ꝯ istud op. j̃. eo. l. si ã te. Sol. ibi non erat persona vere, sed fictè. s. hereditas, quæ repræsentat personam: hic ñ est hæreditas, q̃ repræsentat personã. Et hes gl. in l. j. §. idẽ Pomponius. s̃. de po. q gl. declarat istud principiũ. Dixi in l. fideiussor obligari. §. fi. j̃. de fideius. ¶ Quæro, dixi, ꝙ donec est hæreditas potest obligari; quid si aliqs est deportat⁹, & bona sunt publicata, vnde

post

post deportationẽ extitit ꝯdõ obl'onis, an fiscus dicať repræsentare pſonã defuncti, adeo ꝙ existentia ꝯdõnis faciat ſtipl'onẽ cõ
1 mitti? Et dico, ꝙ nõ. l. quoties. in fi. ꝟ. de noua. ¶ † Et consului in
a quadã qõ. a Titius vẽdidit Seio fundũ prætio ꝯstituẽdo arbitrio tertij, iste vẽdens tanquã rebellis, & ꝓditor fuit exbanitus, & bona publicata, ipso existẽte in rebellione arbitrator ẽ arbitratus pretiũ. Dixi, ꝙ ista condõ e ...stẽs co rpe, quo declarauit, & bona
2 erãt publicata, nõ valet, l. quoties. in fi. ꝟ. de noua. ¶ Dr̃ hic, † ꝙ hæreditas iacẽs repræsentat pſonã defuncti: sed q̃ro, q̃d si est repudiata ab oĩb. nec agnati nec cognati volunt, nec fiscus, an facta repudiatione ab oĩb. dicať esse hæreditas? Et donec aliqs ꝑt adire, sine dubio est hæreditas, q̃a est ius succedendi, &c. l. hr̃ditas. ꝟ. de ver. sig. Sed qñ ab oĩb. est repudiata, dico, ꝙ nõ dr̃ hr̃ditas, quia non est ius succedendi in vniuersum ius, & ideo nõ est hæredi
b tas, sed bona vacantia, b l. j. §. an bona. & §. diuus. & l. nõ pñt, ꝟ. de iure fisci. & l. 4. §. eadem constitutio. ꝟ. de fideicom. liberta.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ In quadam quæstione. De hac quæstione habetur latius per baldum in l. fin. de contrah. empt. C. & ibi tenet contra bar.

b Ale. ¶ Bona vacantia. an, & quando dicatur hæreditas, & quando bona vacantia, vide ꝙ no. bar. in rub. ꝟ. de acq. hære. & in l. bona. ꝟ. de bon. poss. & adde bar. in l. fideiussor obligari. §. fi. in fi. de fideiu.

1 *Appellatione pendente ea possunt fieri, quæ possunt pendente iudicio principali: intellige si fieri possunt per iudicem appellationis. nu. 2.*

3 *Differentia inter edictum, & rescriptum.*

4 *Sequester pro re sequestrata qua actione conueniri possit.*

a §. Imperator Marcus. a Iste est no. §. Diuiditur in ꝑtes quinq;. Primò poniť rescriptũ imperatoris. Scd̃o rñdet vni obiectioni. Tertiò respõdet alteri obiectioni. Quartò suã rñsionẽ ꝓbat pſiſe. Quintò iuxta ꝓdicta format duas q̃ões. Scd̃a ibi, rectè. Tertia ibi, cum alia. Quarta ibi, sicuti. Quinta ibi, possessio aũt. Gl. ponit dupliciter casum hic, & primus casus est not. & bonus in se, tñ ẽm casum ꝓsequor in ver. recte. Op. ad rescriptũ Principis, appl'one pendẽte nil dẽt nouari. l. j. ꝟ. nihil no. app. pen. sed ẽm hoc rescriptũ aliqd
b innouať appl'one pẽdẽte, ergo male rñdet b iurisconsultus, & di
1 cit, rectè statuit imperator. Ad ꝯrium rñdeť † ꝙ nõ dẽt appl'one pẽdente aliqd innouari. verũ ẽ, nisi illud, q̃d posset fieri pẽdẽte iu
c dicio principali: c sed si pẽderet iudiciũ principale, tũc posset cautio peti. ¶ In tex. ibi moraret. i. si dies sñiæ ẽm petitionẽ ferendæ moraret. i. differret. ẽm ia. de Are. licèt gl. aliter exponat. & probať ꝟ. e. §. ver. cũ alia sit edicti. ¶ Itẽ op. ꝯ. rescriptum Principis, q̃a vr̃ supfluũ, cui sufficiat edictũ ꝑtoris de ꝑſtãda cautione, & de mittẽdo ĩ possessiõẽ. Rñ. Papinian⁹, ñ ẽ verũ, cũ alia sit edictiꝯdõ, &c. Circa fi. §. in tex. ꝺ ponẽda apud seq̃strũ: vt s̃. dictũ ẽ in edicto ꝺ collatiõib. ibi iurisdõ. ſ. ꝑtoria q̃ẽ, vt si sibi ñ caueať, mittať q̃s in possessionẽ, ꝑ q̃ ñ fit possessor. vt ꝟ. ti. j. l is cui. ĩ prĩ. & ꝟ. ex q̃b. cau. ĩ po. eať. l. cũ legari. sed ꝑ rescriptũ fit possessor: vt s̃. l prĩ. & pr. Ia. de Are. ¶ Venio ad ꝯria gl. q̃ tẽdũt ad expositionẽ. Op. ꝟ. ti. j. l. si is, à quo ĩ prin. Soluit gl. hic in fi. primæ gl. q̃a hic differebat: ibi nõ. ¶ Op. de l. j. C. de ꝓhibi. sequestra. Sol. ſpãle est hic. ¶ Op. & vr̃, ꝙ non sit bona similitudo edicti de collatione ad hoc rescriptum, immo diuersitas, vt in vers. sicuti: & vers. possessio. Gl. dicit, fateor: ꝙ est di
d uersitas, vt in gl. ¶ Op. ꝺ nihil nou. † appl'o. pẽdẽte. l. j. Sol. hic nihil
2 ꝑt innouari, nisi ea: q̃ pñt fieri pendente cã principali: hoc aũt, q̃d dixi, intelligo, si pñt fieri. i. per iudicem appellationis, nõ ꝑ iudicẽ cãæ principalis: cum cã deuoluta sit ad superiorẽ. l j. in fi. nihil no. appellatione pendente: ipse põt q̃cquid iudex causæ principalis.
3 ¶ † Op. & vr̃ ꝙ istud rescriptũ sit superfluũ per edictum ꝑtoris. Tex. q̃ est hic, ponit duas dr̃ias. Sunt & aliæ dr̃iæ inter rescriptum: & edictum. Prima est ꝙ rescriptũ habet locũ tñ post latã primã sñiam in cã appellationis: edictum habet locũ pẽdente cã principali, l. j. §. nõ solũ. s̃. eo. siue pendente cã appl'onis, vt hoc §. in fi. siue nulla causa pendente, vt apparet per multas leges huius tituli. Est alia dr̃ia, q̃a per rescriptũ efficitur possessor: vt. ĩ pri. §. sed ꝑ edictũ non efficit possessor, sed in possessione. l. is cui. ꝟ. ti. ꝓxim. Est & alia dr̃ia, q̃a missus in possessionem ꝑ rescriptum nõ restituit possessionem: nisi prius sibi satisfiat, vel feratur sñia ꝯ eũ. Missus aũt in possessionem ex edicto debet exire: si sibi satisfdet, vt ꝟ. eo. l. si le
4 gatarij aduersus. & ꝟ. ti. j. l. si pecuniæ. in fi. ¶ † Quæro, dr̃ hic, ꝙ sequester exercet vtilẽ actionẽ, q̃d bñ not. Sed an ꝑ illa re posset cõueniri: Credo ꝙ non posset conueniri ab illis, ad quorũ petitionẽ est facta seq̃stratio actione sibi competenti, q̃a ipsi inter se agunt, & vn⁹ dr̃ substinere partes actoris, & alter rei. l. vnic. C. de ꝓhi. sequestra. & ibi per docto. & probatur in l. interesse. ꝟ. de acqui. pos. Sed ab extraneo potest conueniri tãquam curator datus bonis. l. pen. ꝟ. de Carbo. edicto. & l. 2. in prin. ꝟ. de cur. bo. dan.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Imperator Marcus. Et ad intellectum huius §. vide bar. in l. qui bona. §. si quis opus. infra de dam. infec. & quod no. bar. in l. à diuo. §. si super. de re iud. & bal. in l. consensu. C. quomodo, & quando iudex.

b Bar. ¶ Malè respondet. Et not. singularem limi. ad titu. nihil nouari appellatio. penden. nisi id potetat fieri pendente appellatione. Idem dic, si per tertium inuocatur, quia tunc potest. tex. sing. est coniuncta gloss. in lege creditor. in prin. supra man.

& vide bal. in l. si quis filio. §. si autẽ omnes. s̃. de iniust. testa. & ibi Io. de Imo. Ange. in l. furti. suprà, de infa. bal. in vsi. feu. in c. j. § sancimus.

c Ale. ¶ Iudicio principali. Pendentia appellationis non impedit fieri, quæ fieri possunt pendente causa principali. item non impedit quem mitti in possessionem suam, probatur hic, & in c. j. & 2. vt lit. pen. & in c. non solum. de appel. in 6. & in l. si quis filio exhæredato. §. irritum. & §. eius qui. suprà, de iniu. test. quod no. ad ea quæ habentur in l. chirographis. §. fi. de admi. tut. probatur etiam in l. creditor iussus. de appel. & in l. si quis iussu. & ibi bal. C. de reb. credi.

d ale. ¶ Op. Quando quid possit innouari app. pen. adde bal. & imo. in l. si quis filio exhæredato. § hi autem, de iniu. test. dixi p. st bar. in l. j. C de bono. pos. contra tab.

1 *Petens in libello centũ, prout constat instrumento talis notarij, an de tali instrumento debeat facere copiam ante litis contestationem.*

a §. Si dies. a Legatario non debet caueri, nisi scripturam testi
b onđat. h. d. Formo vnã b qõ. † Petis à me centum
1 in libello, & dicis de hoc, prout ꝯstat manu talis notarij publico instr̃o, quæro, vtrũ de isto instr̃o debeat fieri copia parti ante lit. contest. Et hic tex. vr̃, ꝙ sic, & Inno. hoc vr̃ tenere ex. de ꝓba. c. j. &
c mea doctrina c est ista. Q̃ñq; in libello fit mentio de instr̃o, taľr ꝙ aduersarius non reddiť dubius de narratis pactorẽ, verbi grã, dico. Tu vẽdidisti talẽ petiã terræ, & de hoc ꝯstat manu talis notarij: ista mea assertio nõ reddit aduersariũ incertũ in his, q̃ narro, q̃a apertè dico, & ꝑ relatioĩ ẽ ad instr̃m, nõ plus, nec aľr dico, nisi narro: ꝺ hoc añ lit. ꝯte. nõ dẽt fieri copia. c. 2. extra, de dila. Q̃ñq; ꝑt fieri mẽtio taliter, ꝙ dubius redderis, vt si dicã, Vẽdidisti talem rẽ, vt ꝯstat manu talis notarij. Certè cũ ĩ hoc casu non narres certũ, iõ dico sic in isto. Q̃ñq; reus est talis, ad quem nõ spectabat añ dictũ instr̃m, & tũc non dẽt fieri editio añ lit. ꝯtest. Q̃ñq; talis est ad quẽ spectabat dictũ instr̃m, & tũc dẽt fieri editio, cũ apud eum dẽt esse, l. 2. s̃. de eden. Ad legẽ istã rñdeo, ꝙ est q̃dã editio, q̃ fit ad deliberandũ, an velit cedere, vel ꝯtendere, de qua loquitur l. j. in prin. s̃. de eden. & ista nõ debẽt fieri. Sed si petať exhibitio ad probãdũ, tunc dẽt fieri copia, & editio, vt hic: & dixi in d. l. j. de eden.

ADDITIONES.

a ale. ¶ Si dies. Hunc tex. alle. no. bal. in l. 3. in prin. C. de lega.

b Poma. Formo vnam Et facit l. si quis in scitatus. ff. depos. & vide Inn. pro ista doctrina in c. j. de prob. bal. in l. fi. C. de preci. imp. offe.

c ale. ¶ Mea doctrina. Vide bal. in l. j §. edi. ff. de eden. & in l. edita. C. de eden. & vide ang. in d. l. j. §. edenda sunt omnia. & in d. l. edita. in ver. post hoc dicamus.

LEX VII.

Filio, vel seruo. Vides: qñ remittitur a lege satisdatio: dẽt cauere sub hypotheca suarum rerũ. Op. s̃. l. ꝓxi. Sol. ibi in Republica: q̃ nunq̃ satisdare debuit: iõ nõ põt dici: ꝙ remittať. Op. C. ad Tre. l. iubemus. Gl. sol. ꝙ l. iubemus. non hẽt locũ extra suos terminos: vt ibi in fi. Opp. ꝟ. eo. l. fi. Sol. gl. ꝙ hic remittit lex, ibi hõ, & iõ miti⁹ agiť cũ lege, q̃ cũ hoĩe. & vide gl. & signa, q̃ incipit. s. nude. in fi. Sed ista rõ gl. cõcluderet cõtrariũ, q̃a si mitius agiť cũ lege, q̃ cũ hoĩe, honorabili⁹ dẽt interpretari, & nullo mõ caueť, qñ fit remissio à lege, & sic in ꝯriũ vr̃ ꝯcludere. Rñ. ẽm Iac. de Are. sic in l. ꝯria dẽt saltẽ nuda cautione cauere, nõ cum fideiussorib. vt ibi: hoc est verũ, qñ à lege, vel ab hoĩe remittiť satisdatio, sed si cautio remittiť, tũc nullo mõ debet cauere, vt in Auc. de testi. §. fi. idẽ sentit Iac. de Are. ꝟ. eo. l. fin.

LEX XII.

Licet vt nõ petatur Si cautio de facto petatur, cõdõ nõ petendæ cautionis deficere nõ dr̃. h. d. Diuiditur ĩ tres partes. Primò ponit dictũ. Scd̃o illationẽ ex dicto. Tertiò rõnem illationis. Scd̃a ibi, & iõ. Tertia
a ibi, q̃a postq̃. Op. & vr̃, ꝙ ista nõ sit cõdõ, sed modus, q̃ fit ꝑ vt, l. j. C. de his, q̃ sub modo. & l. demonstratio. in fi. s̃. de ꝯdi. & dem. & hic fuit factũ ꝑ vt, gl. rñdet ꝙ iste modus cõditioni æquiparať, vt dixi, aliàs nõ est natura dictionis, vt, inducere modũ, nisi natura oronis, cui adiicitur, hoc voluerit. Si ergo illud adiiciť legato ꝑ dictionẽ, vt, q̃d veniat explicandum, anteq̃ quis ꝯsequatur legatũ nõ est modus, sed ꝯdõ, l. cũ tale. §. j. s̃. de ꝯdi & dem. vbi text. De dictione, ne, q̃ resoluiť. i. vt nõ, dixi in l. q̃b. dieb. §. Termilius. e. tit. & in l. cũ pr̃. §. Titio. s̃. de leg. 2. sed hoc añ venit explicandum ergo. &c. ¶ Op. dr̃ hic, ꝙ petẽdo de facto non vr̃ cadere à fideicommisso. ꝯ. C. de trãs. in l. vbi. & l. siue apud acta Sol. Dico, ꝙ istud nõ petere intell'r in vltimis volũtatib. ꝙ iure nõ petať in ꝯtĩbus secus; vt vidistis in l. Mutianæ. s̃. de ꝯdi. & dem. & ideo si testõr verba adiecisset, ꝙ nõ petat de iure, vel de facto, eẽt legatũ ꝯdõnale, & dẽret ꝑstare cautionẽ Mutianã, l. mulier. ĩ prin. & ibi sentit gl. s̃. de ꝯd. insti. ¶ Dr̃ hic in tertia pte, q̃a postq̃ remittit talẽ ꝯdõnẽ, &c. ꝯ. quia ꝯdõ ibi nõ remittiť, sed cautio: q̃a ꝯdõ est valida, & sic vr̃ obstare l. 2. C. eo. Sol. gl. & exponit, ꝯdonem. i. cautionẽ, q̃ in illa ꝯdõne cõtineť, vel aliter, vt gl. & tene, quã vis, & vtraq; ꝑt esse
b vera. ¶ Sed ꝯ vtrãq; opi. opp. & hẽs ẽm glo. biſtã, ꝙ verba ꝓlata ꝑ modũ ꝯdõnis inducunt dispõnem, & vide glo. q̃ incipit. i. cautionẽ. ibi, q. n. dicit, &c. Sed nõne istud est ꝯ l. si q̃s sub cõdõne. s̃. si q̃s omis. cau. test. & l. ex facto ẽt agitatũ. s̃. de hære. insti. & l. Titia cũ testõ

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Op. & videtur. Vide vltra hunc tex. & ibi per Dy. Raph. & Imo. in l. si ita legatũ sit Titio. de condi. & demon.

b Alex. ¶ Habes secundum gl. Adde no. per Imo. in l. cum tale. §. j. de cond. & dem. per illum tex. cum gl. ibi, & in l. auia. per illum tex. eo. tit.

testõ.s.de leg.2.dixi in l.ex hac scriptura.ff.de do.Sol.Vr̃ hic,ꝙ sit spāle,quod quocunq; iudicio possit remitti,l.2.C.eo. expressius in l.auia.in fi.s.de cōd.& dem.Rō huius est,qa ista cautio non petit̃ iure actionis,vel obl'onis,sed petit̃ off.iud.nobili.l.5. ff.de ver. obl.& l.j.ff.de præt.stip.& insti.de diui.stip.per totū.& off.iud.non 3 ꝑsupponit obl'onē,l.q ꝑ collusionem §.pretij sorte.s.de act.empt. Modo ad ꝓpositū,quocunq; iudicio testõris pōt fieri:ne ista cautio petat̃:& iō cessat æquitas prætoris.idem potes dicere,si testõr iubet nō petere hr̃dem restõnem in integ.ex persona defuncti:vl' non petere cautionē dāni infecti:vel aliquid aliud:qd off.iud.mero expediat̃,tūc credo:ꝙ ñ posset de iure petere:vt hic:arg.a'sa ūt vbi iure actionis posset peti:& testõr remittit:tūc ope excep. tollitur:l.qd mihi.s.đ lib.leg.¶Quęro đ qōne notabili.Dr̃ hic,ꝙ petēdo cautionē ñ vr̃ꝑdō defecta:q ro:đ qua petitione ītelligit̃?Et gl. ītelligit:ꝙ siue in iudicio:siue ex̃.istud vr̃ ꝯ l.si seru' pluriū.§.j.s.đ leg.j.vbi qñ ī iure obtinuit ꝑ sententiā,ñ pt dicere iniustè iudicatū ꝑ sniā:ſ3 iustè,l.stipulatio ista.in prin.ff.đ verb.ob.& ibi no.Sol.intelligo:ꝙ hic ꝑuenit ad suū hr̃dē de volūtate defuncti:& hr̃de volente fuit cautio ista ꝑstita,l.auia.in fi.de cōd.& dem.vbi non debet prestari per inuitū:sed per volūtariū potest.Sed si hærede opponente,tunc obstaret contrariū.Opp.C.eo.l.pe.Solue: vt in gl.

LEX XIII.

Ei quoque legatorum. Qui potest conueniri ex edicto:si quis omissa causa testamenti:ad hanc cautionem tenetur.h.d.

LEX XIIII.

Hæc stipulatio.

§.Diuus. Varijs cautionib.non est vtēdum:nec debēt interponi cautiones,q̃ non releuāt.h.d.Opp.ad prin.đ l.2.§.plane.de vul.& pup.& l.ita tñ.§.a patre.s.ad Treb. Sol.vt in gl.Opp.de l.j.§.si impuberi.ff.de colla.bo.Gl.non soluit. Sol.Dy. quod hic non est solicitus de hæreditate viuentis,sed de hæreditate mortui.Opp.de l.si pupilli.§.j.de neg. gest.vbi vtimur super uacuis cautionib.Solut.Hæc cautio hic est superuacua,quia non potest committi,ibi verò dicitur superuacua,quia alia actio competit.Cum igitur posset committi,ibi merito potest interponi: hic non potest committi,merito ergo non potest interponi:

LEX XV.

a Etiā de præsenti. [a]Op.de l. si debitori.s. de iudi.Gl. non soluit.Oldr.soluit,ꝙ d.l. si debitori.loquitur,qñ debitū est purum,& liquidū iudici per confessionem partis:hic aūt licèt legatum sit durum,tñ hæres diffitebatur,nec dicebat,hodie cōstat, hodie agatur,ꝭm l.si is à quo. ff.ti.j.sed petebat libellum , vnde cum ordinariè procedat, debet habere longum tractatū,ideo præstatur cautio,l. postq̃.§.Imperator.s.eo.& ibi gl.ꝭm casus positionem videtur sic intelligere.

ADDITIONES.

a Alex.¶Etiam de præsenti.Et hic est gl.quòd hoc edictum habet locum in dona,cau. mor.quam Ray.hic dicit esse sing.

b Barb.¶Et tene menti hunc tex.licet creditor purè non poterit agere contra debitorē, sed ad debitum,l.si mulier.s.de condi.ob cau.cum sim.tamen fallit in vltima voluntate,vt hic,quod est notatu dignum.

LEX XVII.

a b Si ab vno [a]ex hæredibus. [b]Op.ex superuenienti casu non augetur obl'o fideiussorū,l.Lucius.§.Paulus.ff.ad munic. Gl.j. quæ dicit,s. simpliciter.sol.contrarium , & sequens gl.format. Et ista est materia l.centum Capuæ.s.de eo, quod certo lo.& l. quæro.s. loc.

ADDITIONES.

a Pom.¶Si ab vno.Vide Rom.sing.135.

b Alex.¶Hæredibus.Adde tex.in l.diuersum.in prin.quorum leg.

LEX XVIII.

1 *Satisdatio si est remissa,non remittitur nuda cautio.*

2 *Pater in casu huius l.non est legitimus administrator filiæ.*

3 *In casu huius l.qualiter consulatur huic fideicommissario.*

Quæ filiū. Ista est no.lex,& h.d.Satisdatio remissa non pt peti,et si hr̃s dilapidet. Itē qui petit, ꝙ restituturus ē ex interuallo,nō repellit̃ excep.dolo facis,& c.h.d.In tex. 1 ibi,†nō cōpellēdū cauere ꝑ satisdationē, sed nuda cautione cauet̃,vt in Auc.de resti.§.fi.nisi cautionē remisisset, vt ibi dicit ī fi. §.ibi,esse hr̃di.Nec ob l.dolo facit.ff.de exce.do. qa hic res petita nō erat restituenda statim,sed post tps.Iac.de Are.& Old.oppo- a nūt̃:s.eo.l.filio.vbi saltē nuda cautione dēt cauere.Glo. soluit,b b ꝙ hic de auo,ibi de pr̃e,nihil est dicere.Gl.dat aliā sol.ꝙ ista concordat cū illa.Ia.de Aret.tenet,ꝙ hic dēt cauere nuda cautione, qa testõr remissa satisdatione exigit cautionē,& tūc remissa satisdatione nō est remissa cautio,arg.in Auc.de rest.§.fi.nisi esset remissa cautio,vt ibi no.Gl.tñ al'r in d.l.filio,vr̃ intelligere,vt ibi dixi.Cōtra istā opi.Iac.de Arc.vr̃ tex.ī eo,qđ dicit cauere,sed ipse exponit.s.cū fideiussorib.Vel pt intelligi,ꝙ illa auc.in fi.hēat locū in alijs ꝑsonis,q̃ in istis,tā ꝯiūctis,qa eo ipso,ꝙ remittit satis- 2 datio:& cautio sit remissa:sed opi.Ia.de Are.plus pl3.¶†Quęro, an iste pr̃ sit legitimus administrator hui' filiæ?Et gl. dicit,ꝙ sic, sed ista gl.referēdo se ad tex.nō ē vera,qa ista filia nō erat in ptāte,cū fecit testm̃,iō non ē l'timus administrastor,ꝙ aliàs esset.l.fi. C.de bo.q̃ lib.¶Quærit gl.qual'r consulet̃ huic fideicōmissario? 3 †Dic,vt ī gl.istud,qđ dicit gl.ꝙ cogeẽ statim restituere,eēt ꝯ ver. Idē q̃siuit,qa obstaret except.dolo facit.Nō ob.l.impator.qa ibi loqr̃ in pr̃e,cuius bona debent ire ad filiū,iō siañ restituit,nō vr̃ magnū qd.l.scripto.in fi.ff.vnde lib.iō teneatis istam opi.gl.hic.

ADDITIONES.

a Alex.¶Opponunt.No.limitationem ad regulam,dolo facis,vide Bar.in l.si donaturus. §.j.de cond.cau.da.& Bar.in l.si ita stipulatus.de verb.obl.in pe.q.formata per ipsum extra gl.circa fi.& bar.latè in l.si socer.§.Lucius.sol.ma.

b Pom.¶Gl.soluit.Et no.ꝙ licèt pater dilapidet bona,non tenetur restituere interim secundum bar.licèt dicat gl.sed tex.quādo pater dilapidat bona sua,nihil dicit de bonis restituendis.

§.Tutor,qui. Istam materiam examinaui in l.fin.supra quando ex facto tuto.

TITVLVS QVARTVS.

Vt in possessione lega.seu fideicom.seruan.cau.esse liceat.

Dictum est suprà,vt lega.nomi.caue.verum qa quandoq; non caueatur,& quis mittitur in possessionem,ideo hic ponitur ista rubrica,vt in possessionem legato.

LEX PRIMA.

1 *Tempus quandoque est modus tollendæ obligationis.*

Si quis cum. Cautio,quæ non dēt pstari præstita scienter non condicit̃, sed per ignorantiā facti cōdicitur quo ad plenā liberationem,& per ignorantiā iuris condicitur quo ad liberationem fideiussorum tantum, quib etiam exceptio competit.h.d. no.prin. & est subtile.in text. ibi,satisdatio potest etiam condicere quo ad liberationem fideiussorū,& suam,Dy.& gl. ¶In tex.ibi,condici posse,quo ad liberationē fideiussorum,nō ipsius hæredis.Dy.hic dicitur,quòd cautio,quæ non debet pstari,pstita condicitur,ꝯ l.cum emptor.& l.damni,§.emptor.ff.de dam.in fe.Sol.vt Dy.plenè in l.si patronus.ff.de do.& quidam hic habēt. Op.de l.qui erat.s.fa.erc.sol.ibi cōmittit̃ stip'o ad id,ad qđ qs tenebit̃.s.ad interesse,nō ad duplū: in proposito ista stip'o,qñ per rorem iuris cauit,quo ad fideiussores cōdicit̃,qa in nullo tenetur.Et istam tene: Dy.in d.l.si patronus.Et ꝭm hoc habes casum ꝙ quis pt cōdicere liberationē fideiussoris,non suā liberationē, & est nouus modus agendi.s.petere,vt alius liberetur,& vide tex. in prin.Et puto,ꝙ istam liberationē cōdicat suo noīe,non fideiussorū nomine.Simile in l.idēq;.§.si cui.s. mand. vbi ago actione mandati,vt liberes alium,qa mea interest.Op.dr̃ hic, ꝙ fideiussores sunt tuti exceptione , ꝯ l.si quis postq̃.ff.de fideiussor. Sol. gl. ibi fideiussit ꝓ eo, qui nullo mō tenebatur, & vide gl.q̃ inc. immo vr̃,&c.Et istud nō vr̃ verū,quia l.si qs postq̃ loqr̃,qñ est tpe liberat',& sic nālis remanet,l.obl'onū fere.§.placet.ff.de act.& obl. & ibi no.ergo pōt accedere fideiussor.l.fideiussor.§.2.de fideiuss. Sol ꝭm Dy.licet remanet natural'r obligatus,tñ nullus est effect', h.d.Dy.in l.si.ff.rem ra.ha,& Cy.in l. cum quis.de iu. & fac. igno. 1 Vel oportet ponere,†ꝙ tps est modus obligationis tollendæ qñque,vt dixi in l.fi.ff.rem ra.ha.dixi in d.l.si quis postquam.

§.Non exigit Prætor. No.ꝙ vt mittatur qs in possessionem nō reqrit̃ mora ꝯuenti,sed vt cesset mora eius,qui conuenit.Scd̃o no.ꝙ non dēt offerri cautio.Op.de l.optimam.C.de ꝯh.& cōmit.stip.Sol. ibi hēt diē q interpellat ꝓ homine.itē op.de l.2.C.de iur.emphi.Sol.ibi tacite inest dies,qui interpellat pro hoīe.Op.de l.stipulatio.de ope. §.j.ff.de ope.no.nunc. Sol.ibi volebat se ab obseruantia ꝑcedentis denunciationis subtrahere quare dēt se offerre,vt offertur ad purgationem moræ præcedētis iam inductæ.l.illud.de peri.& cōmo. rei vend.hic autem nulla obligatio pręcedebat.Oldr.

1 *Procurator actoris quare nō cauet,nisi dubitetur de mādato,reus vero semper.*

§.Si debitori. No.casus est. Ex isto tex. †sumūt rōnē doc. 1 quæ est rō , ꝙ ꝓcurator rei cauet indistinctè,ꝓcurator actoris nō,nisi cū dubium est de mandato.Et est rō, quia reus est cautus ex parte sua quia defendit illud,quod hēt,& sic est sibi cautum,sed actor petit illud,qđ non habet,ideo non ē sibi cautum,& debet ei caueri.Et hoc sumitur ex isto textu.

§.Et cui. Glo.quærit,quomodo erat debitum? Et dic, vt gl. & tene quam vis.

1 *Existentia sui hæredis non confirmat legata,nisi fauore libertatis.*

2 *Existentia sui hæredis confirmat fideicommissum vniuersale.*

a §.Tunc ante aditam. [a]No.†ꝙ existētia sui hr̃dis ñ 1 ꝯfirmat legata.Fallit ī libertate.l.sciēdū.ff.đ manu.test.& l.cū quasi.§.sed si qs.ff.đ fidei.lib.Itē 2 ꝯfirmat † fideicōmissum vl'e,vt l.ita tñ.§.si pr̃.s.ad Treb. & quid operetur existentia,dicam in l.si filius,qui patri.de vul.& pup.

ADDITIO.

a Alex.¶Tunc ante aditam.Vide bar.in l.3.supra de cond.indeb.& no.etiam Bar.in l.Iulianus verum.de condi.indeb.

LEX

LEX III.

1 *Cautio, de qua hic, præstatur officio iudicis.*
2 *Offerre statim se probaturum intelligitur arbitrio iudicis.*
3 *Iudex qualiter arbitretur tempus statuendum ei, qui se offert statim probaturũ.*
4 *Hæres, qui dicit se non teneri cauere incontinenti velle probare, & dum super hoc cognoscitur, apparet legatum deberi purè, legatum præstabit.*
5 *Iuramentum est summaria probatio, etiam quo ad missionem in possessionem ex primo decreto.*

a SI IS, à quo. Istud est notabile prin. In causis summariis exceptio, quę requirit altiorem indaginem, admittitur, si excipiens paratus est incontinenti probare. h.d. Op. de l.j.s̃.e.sol. Ibi hæres non dicebat, hodie cõstat, hodie agatur, vt hic
2 dicebat. ¶ Primò † dicitur hic, quòd illi, à quo satisdari petitur, offertur cautio: quero, quo iure? Et gl. dicit, of. iud. & bene. Dedi tibi tex. in l. 5. ꝟ. de ver. ob. & ꝟ. de prę. stip. l. j. & inst. de diu. stip. per
b totum, licet gl. dubitet in l. inquilino. ꝟ. de dam. inf. ¶ Quæro, † qualiter d3 intelligi, ꝙ offert se ꝑbaturum statim, vt dicit tex. hodie cõstat, hodie agamus, & sic ead. die vr̃, ꝙ possit: alibi vr̃, ꝙ intra duos menses, qñ dr̃, statim, vt in l. in fraudẽ. §. fiscalib. ꝟ. de iu. fi. no. in l. vl. C. de compen. Consueuit dici in §. in bonæ fidei. inst. de ac. hic gl.
b intelligit intra breue tp̃s iudicis arbitrio; & vide gl. in vers. hodie, quæ incipit, legatarius, &c. Glo. verum dicit. Sed qualiter † d3 iu
3 dex arbitrari? & est tex. hic singularissim⁹, ꝙ si de fideicommisso p̃t ɔstare intra illud breue tp̃s, intra qđ fit examinatio, an fideiussores sint idonei, vel intra qđ d3 peti iurari de calũnia: tũc si p̃t de cautione ɔstare intra illud modicũ tp̃s: & sic ego formarem exceptionẽ meã, & sic per istum tex. dico, ꝙ nõ debeo cauere, qa fuit adẽptũ legatũ: & hic offero me probaturũ intra tp̃s, intra quod pẽderet cognitio summaria super hac cautione, ẽt hac exceptione nõ opposita. & iste est tex. hic, ꝙ sit breue tp̃s arbitrandũ a iudice. Et sic d3 intelligi id, qđ vidistis in l. ille, à quo. §. si de testõ. s̃. ad treb. & no. in l. 2. C. de edi. di. Adr. tol. ¶ † Quæro, cum cognosci
4 tur super hac exceptione, & apparet legatum deberi purè, vtrum hr̃s, q obtulit istã exceptionẽ, d3 ad istud legatum ɔdẽnari: Gl. dicit hic, quòd sic, & vide gl. q̃ inc. s. q fideiussores, & c. q̃ t3, quòd si in ista summaria cognitione supe. exceptione habita apparet legatum deberi, tũc d3 p̃stari. S3 nõne illud est ɔ̃ l. à diuo. §. si super reb. ꝟ. de re iud. vbi dr̃, quòd istud, qđ in ista summaria cognitione ꝓnũciat̃, nõ parat plenũ p̃iudiciũ: Br̃ sustinendo gl. istud est iõ, qa hæres ad hoc se videt̃ adstrĩgere, dũ d̃t, hodie ɔstat, hodie agamus. & iõ imputat̃ sibi, qa poterat istã cognitionẽ effugere sine incõmõ, satisdationẽ p̃stãdo. s3 in l. ɔ̃ria non est qđ sibi imputet̃, cũ illã summariã cognitionẽ non poterat effugere sine magno præiudicio sui: & tex. habes, qui ponit hanc rõnem in l. j. in fi. ꝟ. ne vis
5 fiat ei. ¶ Dr̃ hic, ꝙ cognoscit̃ summatĩ, q̃ro, qual'r fiet? † Dicit gl. ꝑ iur̃m, vide gl. q̃ incipit, sufficit ergo iurare, & sic iur̃m ẽ summaria
d ꝑbatio: & est tex. in l. thesaurus. s̃. ad exhiben. & hoc est verũ tñ super illo capitulo, an ꝑ calũniã petat̃, vel nõ: & ĩ hoc est sufficiẽs ꝑbatio ꝑ iur̃m. Sed an legatũ debeat̃, vel non, debet probari per instrumentũ vel per testes, l. postq̃. §. si dies. s̃. tit. prox. Sed qñ hr̃s esset ɔtumax, tũc forte eẽt verũ q̃tũ ad missionẽ ĩ possess. ex primo decreto, ꝙ esset sufficiens ꝑbatio ꝑ iur̃m, vt in Auth. de exhiben. & intro. reis. §. suspecto. & per doc. in l. cum proponas. C. de bonis auth. iud. possi. Dixi plenè in l. si finita. §. Iulianus. de dam. infec.

ADDITIONES.

a alex. ¶ Si is, à quo. Quando res dicatur requirere altiorem indaginem, adde bar. in extrau. ad reprimendum, in verb. summarie. & bal. in l. si ex falsis. de transa. videtur tenere, quòd relinquetur arbitrio iudicis, sed certè ibi, tenet idem, quod hic etiam.
b Alex. ¶ Verum dicit. adde quæ no. Bar. in l. 4. §. condemnatũ, de re iud. & quod no. Bar. in l. j. ꝟ. de glan. legen. sed Bal. in l. 3. § ibidem. s̃. ad exhib. tenet contrariũ, dicens, ꝙ istud statutum debet intelligi intra triduum, l. fi. C. de iud. alle. arch. j. q. j. in sum. bal. in l. fin. de ord. cogni. in materia execu. sententiæ, de qua per bar. in d. §. condemnatum, vbi tenet, ꝙ relinquitur arbitrio iudicis. Et adde bal. in d. l. 2. C. de edi. di. Adr. Tol. vbi dicit, quòd arbitrio iudicis relinquitur, & est verum, sed iudex debet arbitrari modo tradito hic per bar. & bene. & vide bal. in d. §. ibidem, & in l. j. C. eo. Ang. in l. ille, à quo. § si de testamẽto. ad Treb. dicit, ꝙ vbicunque exceptio, quæ proponitur, liquidari potest intra tempus deliberandi maturè, qualem sententiam ferre debeat, ibi illa exceptio non dicitur requirere altiorem indaginem, alle. quæ habentur hic, & vide quæ dixi s̃. prox. Card. & Imo. in c. cum in iure. de off. dele. traseunt simpliciter cum bar. in d. §. condemnatum.
c Poma. Quod sit breue tempus. Vide Ale. cons. 106. in 2. dub. in 2. vol. cons. 100. in fi. in 4. vol. Fel. in c. veniens, ver. 6. dub. de test. Ro. cons. 76. cons. 204.
d Ale. ¶ Summaria probatio. Vide bar. in l. j. in prin. s̃. quemadmo. test. ape. per bar. in extrau. ad reprimendum, vers. summarie. & bar. in l. j. C. eo. & de hac glo. facit mentionem Cyn. vbi videas.

1 *Mulier, quæ accepit virum pauperem, habet remedium l. si constante.*
2 *Debitor vt tanquam suspectus capiatur, suspicio debet causari post contractũ.*

a §. Si semel. Op. dr̃ hic, ꝙ q semel recepit fideiussorem malum, imputat sibi. ɔ̃. l. si cum dotem. §. si mulier. s̃. so. ma. So. Hic scienter recepit, & dic vt in l. 3. ꝟ. de fideiussorib. &
b l. inter cãs. §. abesse. s̃. mã. Op. de l. sciẽdũ. b §. pe. s̃. q sat. co. So. & tenemẽti, ꝙ hic ꝓuisio hoĩs perit, & iõ restaurabit: ibi ꝓuisio legis In-
1 ducitur ad q. ꝑ Dy. Mulier † accepit in virũ quẽdã pauperẽ hoĩem & dedit sibi dotẽ, mõ vult petere restõnẽ dotis s̃m formã, l. si constante. in prin. s̃. sol. ma. & l. vbi. C. de iu. do. Et dicit Dy. ꝙ non põt, qa imputet: sibi mulier, qñ accepit, & hoc tenet Dy. in d. l. si ɔstãte, ĩ prĩ. & hoc tenuit Cy. Ray. & oẽs. Sđ hoc ego teneo in repetitione d. l. si ɔstãte. & ẽ rõ qasi expressè voluisset mulier renunciare illi à principio, expressè nõ potuisset, l. đ die. & l. sequẽti. đ pactis
2 dotalib. iõ nec tacitè p̃t. Et ꝑ hãc † l. dico, ꝙ si aliqs vult facere aliquẽ capi tanq̃ suspectũ ex forma statuti, vl' ɔsuetudinis, ꝙ si cã suspicionis suberat tp̃e, quo cum eo ɔ̃xit, non põt capi, secus si po-
c stea superuenit, c vt hic. Facit infrà, de priui. cred. l. si creditores.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Si semel. Vide Bar. in l. prætoriæ, la 2. de prætoria stipulatio.
b Ale. ¶ Op. de l. sciendum. Vide Bar. in l. 1. de fidei. & ang. in l. si ab arbitro. qui sati. co.
c Alex. Postea superuenit. Pro suspicione fugæ, ꝙ requiratur suspicio post contractum superuenisse talis, adde Bar. per illum tex. in l. fi. C. de spon. & ange. in l. nemo carcerem C. de exa. tri. li. x. & latius per ang. in l. si ab arbitro. suprà, qui sati. co. & quod no. bar. in l. si creditor. de pri. cre. & per hoc dicebat in d. l. si ab arbitro. reuocari practicã aduocatorum, qui faciunt quem capi pro suspecto, & non faciunt fidem iudici saltẽ per duos testes, quòd tempore contractæ obligationis iste debitor fuisset locuples, & idoneus, & quòd postea mutauerit conditionem in peius, per illum tex. de quo ibi per eum in d. l. nemo carcerem. & postea quòd creditor iuret ipsum debitorem habere suspectum đ fuga, secundum ang. in d. l. si ab arbitro. aliàs non tenet captura. adde tamen s̃m ang. & Imo. per illum tex. in l. qui bona. §. qui damni. de dam. infe. ꝙ si quis iurauit quem esse suspectum, & fugitiuum, vt consequatur familiam pro capiendo illum, non debet indistincte iudex ei credere, imò iudex habet inuestigare coniecturas, & verisimilia, facit quod no. in l. fi. C. de feriis, secundùm im. vbi vide Bart. in l. cõsentaneum. C. quomodo, & quando iu. & Bar. in l. ait prætor. §. si debitorem. de his, quæ in frau. cre. sed quòd sufficiat iuramentum ad probandum quem suspectum, tenet imo. in l. 2. in prin. sol. ma. ad quæ vide quod no. ang. in l. si perlusorio. de app. in prin. & quæ dixi etiam post Bar. in l. si quando. C. vnde vi. & no. bal. post glo. ibi, & in l. apertissimi. C. de iud. & vide bal. in l. quòd euitandi. C. de cond. ob turp. cau. & in l. si quis curiali. C. de epi. & cle. vbi sing. loquitur. Et facit quod no. bal. & imo. in l. 2. sol. ma. in prin. & adde quæ dixi in l. ait prætor. §. si debitorem. infrà, quæ in frau. cred. istis adde bar. in l. consentaneum. quomodo, & quando iudex. & bal. in l. creditor. si cer. pe. & quod no. gl. & bal. in simili in l. pe. C. de pig. acti. vbi ꝑꝑ suspicionem licet propria authoritate ingredi, &c. Adde tamen ad intellectũ dictorũ per bart. hic, ꝙ licèt tp̃e contractus quis incæperit dilapidare, nõ tñ taliter, ꝙ subesset timor: si postea fortius cęperit dilapidare, tñ poterit capi vt suspectus, s̃m bal. in l. si pro ea. in prin. C. man. vbi ẽt dicit, ꝙ oĩs dilapidatio non facit quem suspectum, & adde, quòd ratione modici debiti non potest quis iudicari suspectus: secundũ bal. in auth. sed iam necesse. C. de do. ante nup. adde Ros. cons. 41. & 230.

LEX V.

1 *Missione facta causa legatorum, an possit perueniri ad secundum decretum.*

a IS, cui legatorum. a Dr̃ hic, ꝙ missus ĩ possess. ex primo decreto non potest vt dñs possidere. Contrà, ĩ l. 2. §. j. s̃. si ex nox. cau. aga. & l. si finita. §. postea autẽ. ꝟ.
1 de dam. inf. Sol. vt gl. & † tenet, ꝙ põt perueniri ex missione facta cã legatorũ ad s̃m decretũ. Contrà, gl. hẽs in l. si finita. § Iulianus. ꝟ. de dã. infe. in gl. ma. Dy. ibi in additione sua vr̃ dicere, ꝙ põt perueniri ad s̃m decretũ, qñ eẽt legatũ purũ, & purificatũ, vt hic: secus si non esset purum, vt in gl. ɔ̃ria. Sed puto ex vigore missiõis factæ: vt caueat̃ nomine legatorum, ꝙ nõ põt ꝑueniri ad s̃m decretũ, vt hic est tex. & gl. h.d. in d. l. Iulianus. Rõ est, qa ꝑ primum decretũ iam est ɔsecutus qđ petit. Petit enim ipse nõ legatũ, sed petit sibi caueri, sed possessionẽ illam hẽt vice cautionis, l. postquàm. §. Imperator. s̃. ti. j. & l. si finita. §. si qs damni. ꝟ. de dam. infe. Ista gl. p̃t intell'i, si petitum esset legatum actione ex testõ, & hæres est contumax, est facta missio ex primo decreto, tunc quia ꝑ primum non est sibi cõsultum, peruenitur ad s̃m, vt l. 1. & l. Fulcinius. ꝟ. ex qui. cau. in possessionẽ eat̃. Dixi plenè in d. §. Iulian⁹. ¶ Quero, quid in creditore, an missus repellat dñm? Et dico, ꝙ non, l. si finita. §. si quis aũt. ꝟ. de damno inf. & h. d. gl. ¶ Quæro, qs ꝑcipiet fructus: & dicit gl. dic, vt ꝟ. §. q legatorũ. vt ibi dicem⁹.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Is, cui legatorum. Vide Bar. in l. iubere. suprà, de iuris. om. iud. & dic, vt dixi ibi in l. si finita. § Iulianus. de damn. infe.

a §. Si alius damni. a Rõ huius §. est, qa q est missus in possessionem, dẽt hr̃e curã bonorum, l. pretor. ꝟ. de bo. auth. iud. pos. & l. si finita. §. si qs damni. ꝟ. đ dam. infe & ꝟ. ea. l. §. qui legatorũ. sed cauere alij de dam. infe. est cura, & custodia rei, iõ si cauet, recuperet ab eo, cuius ẽ ipsa res.

ADDITIO.

a ale. ¶ Si alius damni. ad hunc §. vide l. si finita. §. si plures. de damno infecto.

An, & quando in remissionem cæteri videantur missi.

§. Si plures legatarij. Istud, qđ dr̃ hic, ẽ nouum dictum, & non est hodie correctũ. ¶ Et q̃ro, q̃ est rõ hui⁹ l. inter creditorẽ, & legatarios? Et gl. q̃ ẽ in l. cũ vnus. ꝟ. đ bo. aut. iud. pos. dicit, ꝙ legatarij veniũt ex cã lucratiua, creditores ex cã onerosa. Hoc ẽt tenet Dy. ĩ l. si finita. §. si plures. ꝟ. de dã. inf. Facit qđ no. ꝑ eũ ĩ c. q prior. de re. iu. li. 6. Nõ
1 video, † qual'r posset ꝓcedere, qa video, ꝙ l. cũ vnus. ꝟ. đ bo. aut. iud. pos. & C. de bo. aut. iu. pos. l. vl. & l. q aũt. §. sciẽdũ. ꝟ. q̃ in frau. cre. & ĩ quolibet creditore. gñal'r dñt, ꝙ vno creditore misso in possessionẽ oẽs vñr missi, nec habeo l. q̃ distĩguat cãm lucratiuã ab onerosa. Nec ob. ista lex, qa qñq; qs petit aliqđ officio iudicis, vt hic, & tũc ñ ẽ creditoris, iõ vno misso, alij, q simil'r ꝑ officiũ iudicis venirẽt, ñ viderẽt̃ missi, qa ãteq̃ ad iudiciũ veniat nõ hñt aliqđ iuris. l. cũ postulassem. ꝟ. de dã. inf. & sic ẽ hic, ꝙ vno legatario misso, q veniret offi. iud. ñ vñr alij missi. Idẽ ĩ dãno ĩfecto, l. si finita. §. si plures. ꝟ. de dã. inf. sec⁹ si veniret iure obligationis, qa tũc vno misso oẽs videnẽ missi. Nec curo, si ex cã onerosa, vel

sa, vel lucratiua, quia etiā legatarij sunt creditores, l. 1. C. de bon. auth iud. pos. Et hoc, quod dico probatur ex tex. l. cum vnus. vbi dr̄ in tex. quòd prętor nihil noui, &c. plenè dixi ī d. l. cum vnus.

a §. Qui prior. Idē, & simile ē in l. si finita. §. si pl'es. ĵ. de dā. infe. Opp. de a re. iu. q prior est tpe, potior est iure. Sol. Huius ɔtrarij timore Dy. distinguit in l. priuilegia. ĵ. de pri. cre. & in c. qui prior. extra de reg. iu. lib. 6. & per gl. in l. si & iure. s̄. qui pot. in pig. hab. & dicatis, vt ibi dicitur, & dixi in d. §. si plures. & in d. l. cum vnus. Gl. format contrarium, & non soluit, vide gl. quæ incipit, quia eiusdem sunt, &c. in fi. Dic, φ hic est certum de mente legis, ibi non. & no. per Dy. in l. nec. n. ĵ. de solutio.

ADDITIO.

a Bar. ¶ Op. de. Et vide illud Brocardum hic, qui prior est in tempore, potior est in iure, adde, φ habet locum etiam in quærendis: tex est valde no in l. cū oportet. in fi. C. de bo. quæ lib. & vide Bal. sing. loquentem in l. hac edictali. §. 2. C. de sec. nup.

1 *Legatarius secundum hæc tempora an habeat tacitam hypothecam, & quando præferatur creditoribus.*

§. Postquam rei seruādæ. Op. C. comm. de le. l. 1. vbi habet hypothecam à tpe mortis, ergo pferē creditori postea misso, l. eos. C. qui po. in pi. hab. Gl. fatetur ɔtrarium, φ hodie præfertur, & sic tenet gl. quia ſm ista tempora legatarius non habebat tacitam hypo-

a thecā: qđ est ɔ̄ tex. in l. creditorib. ĵ. d sepa. Præterea posito, φ† le

1 gatarij haberent tacitam hypothecā, creditores nō, adhuc ista gl. non dicit verū. Nā legata debenē ære alieno deducto, d. l. creditorib. & l. si vniuersæ. C. de leg. & l. 1. §. si is, qui. s̄. ad Tre. Cy. in l. 2. C. qui po. in pig. hab. sustinet gl. istā, φ verū est, φ creditores pferanē legatarijs si hæreditas nō est soluendo legatarijs, & creditorib. Sed si hereditas non est soluendo legatarijs, & creditoribus, tunc præfertur legatarius in re legata, quia creditor debet prius ɔ̄ hrd̄e agere, l. cùm. §. si vero creditores. C. de iu. deli. & bñ dicit.

ADDITIO.

a Poma. ¶ Præterea posito. Et de hoc est casus sing. in d. l. creditoribus. & vide bal. in l. 3. C. vt in pos. leg. & Ang. ff. de iud. l. quod legatur. Vide bal. in l. 3. C. eod.

1 *Sententia lata contra vnum, non potest mandari executioni contra alium, qui habet rem, quam ille dolo desiit possidere.*

2 *Pactum de ingrediendo rem propria authoritate, non exercetur contra singularem successorem sine aliquali causæ cognitione.*

§. Qui in possessionē legatorū. Not. quòd missus ī possessionē mittitur in bonis hr̄ditarijs: & cæ. Op. ĵ. ea. l. §. Imperator. So. qñ mittiē ex edicto, loquiē hic: sed qñ mittiē ex rescripto, loq-

1 turī bonis hr̄ditariis: vt ibi dicā p tex. ibi. Et simile† dñt doc. Vl-

a tramon. & Cy. cū eis, φ snīa lata ɔ̄ vnū pōt mandari a executioni ɔ̄ aliū, qui hēt rē, quam ille dolo desiit possidere. & casus vr̄ hic. Istud vr̄ pbari ĵ. eo. l. si legatorū. & l. fi. C. eo. & l. certa. & p Cyn. C. de aliena. iud. mutan. cau fa. l. j. in 8. q. Sed istud dictū est ɔ̄ casum expressum in l. j. §. necessario. s̄. si ven. no. mulier in pos. mit. Pro hoc est tex. Inst. de actio. §. itē si qs in fraudē, & C. & ff. p totū, quæ in fraudē creditorū, vbi nō pōt agi ɔ̄ eū, q possidet res credito rū alienatas, nisi prius agaē reuocatoria. Nec obst. ista lex, qa est spāle fauore legatorū, & fideicōmissorū, hoc n̄ hēt locū in aliis.

2 ¶† Vltimo iste tex. pbat vnā meā opi. quā posui ī l. si creditores. c. de pig. & dico ibi, φ p pactū de ingrediēdo ppria authoritate licèt posset ɔtra principalē creditorem ingredi sine aliqua causę cognitione, tñ ɔ̄ singularē successorē debeat adhiberi aliqualis causæ cognitio. Et pro hoc iste §. cū gl. quæ incipit, vt ĵ. eo. l. fi.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Potest mandari. Sed Bal. in l. pe. C. de his, quæ in frau. cre. limitat quæstio. Bart. videlicet, vbi sola possessio translata fuisset.

1 *Missio potest fieri in bonis, quæ ad debitorem pertinent iure directi dominij vel vtilis, vel quasi.*

2 *Differentia an sit inter res, quæ pertinent iure dominij ad debitorē, & alias in modo interponendi decretum.*

3 *Bona reperta apud debitorem p æsumuntur sua, & ideo dicenti non esse debitoris incumbit onus probandi.*

1 §. Bonorum. No. ex† isto tex. φ pt̄ fieri missioī bonis, quę ad debitorē ptinent iure dñij directi, vel vtilis, vel quasi, secus si nullo iure detinet. vt in d. §. si deposi-

2 ta.† Quero, vtrū in mō interponēdi decretū sit dr̄ia inter res, q̄ ptinēt de iure dñij. & alia. Rñ. q̄tū ē in īterpositione primi decreti nulla vr̄ dr̄ia, vt hic, sed in interpositione scd̄i decreti eo casu, quo hr̄et locū, ē dr̄ia, qa ī reb. q̄ possidēē iure dñij, ptor īterponit decretū hoc mō, Statuo vl' decerno tibi, vt vtaris illo iure ī talib⁹ reb⁹, quo dbitor vtebaē. & istā formā dat Iuris. in l. si finit. §. si d

3 vectigalib. d dā. inf. ¶ Formo vnā q.† ī ver. si deposita. Venit ille, q depos uit, & dicit, ñ potuit fieri missio in hac re, qa ē mea, cui īcūbit pbatio? Gl. hēs in l. ob maritorū. C. ne vxor p ma. & l. j. C.

a de priui. fisci. φ q̄ sunt reperta apud debitorē, præsumūtur sua. a

ADDITIO.

a alex. ¶ Præsumuntur sua. adde, φ idē tenet Bar. in l. a diuo. §. si sup re. de re iu. & in l. q dā in suo. de cōd. inst. & bal. in auth. & qui. de bo. author. iu. po. & bald. in l. etiam. C. de exce. rei. iud. & est gl in l. 2. C. ne vxor pro mari. & ibi tenent idem Cy. bal. & Sal.

§. Si ex duobus. Tene menti istum casum, qñ est facta missio in parte rei communis, q alius, in cuius partem non est facta missio, pt satisdare, & administratione recipere. gl. signat ɔ̄ria, & non soluit, vide gl. quæ inc. consiliū, &c. in fi. So. istud ideo, quia in stipl'one deduciē operis destructio quæ est indiuidua; hic deducitur legati solutio, quę est diuidua: ea dem ratione cautionis præstatio, quæ eiusnām sequitur, vt s̄. ti. j. l. j. §. si quis sub conditione. Ia. de Are. & Old.

§. Imperator. Iste est bonus §. Quæro, à quo tpe incipit currere tp̄s sex mensium? Et gl. dicit, φ à tēpore, quo fuit petita cautio. ista lec. gl. est vera in se, & quo ad tex. nō tñ satisfacit perfectè, & iō q̄ro, quid si nō potuit peti cautio, quia fuit remissa, vt s̄. ti. j. rñ. φ tex. est in l. certa. C. e. φ currere incipit à die, qua fuit petitū debitū. Vlterius istud, qđ dicit, φ à die petitæ satisdationis, nō vr̄ verū, qa l3 satisdōem petam, nō est hr̄s in mora præstandi legatū. Et ad hoc, vt fiat missio, requiritur mora hr̄dis. Rñ. & fateor oppositū, φ l3 sit petita cautio, non sufficeret, nisi hæres fuisset in mora nō pstandi legatū, si dies legati non cessisset, nō hr̄et locū istud rescriptum, & gl. sentit hic. Habes ergo pbare sex mēses elapsos à die petitæ, vel debitæ cautionis. itē φ cesset dies legati. itē φ hr̄s fuit in mora præstandi legatū. ¶ Et cū hoc sit, φ ſm ista tpa nō teneantur soluere de suo legatario, l. si vniuersæ. C. de le. & l. j. s̄. si is, qui quadringenta. s̄. ad treb. quæro, qūo hic fit missio in possessionē bonorū hr̄dum. Resp. φ ſm ista tempora non tenetur vltra vires hæreditatis, tamen pręcessit missio in bonis hæredis, & facit, vt soluat vsque ad vires hæreditarias, l. in quantitate. in fi. & l. si post missionem. s̄. ad l. falc.

a §. Cessatum. a Non pt̄ dici cessatum, si nō est persona, quę interpelletur. Simile est in l. cum quidam. §. si pupillo. s̄. de vsu. Op. de l. j §. non exigit. s̄. e. Sol. Aliud in missione, quæ fit ex rescripto, & aliud in missione, quæ fit ex edicto. Vide gl. quæ format contraria, & non soluit, & vide eam, quæ incipit, hæreditas iacens. Ad l. operis. rñ. ibi loquitur in nuntiatione, quæ fit rei, nō personæ: hic vero in nuntiatione, quæ requirit moram, quæ mora in casib. nostri §. legitimè contrahi non potest, l. si ex legati causa. ĵ. de ver ob. Ad l. fi. de nau. fœno. rñ. φ ibi loquitur in pœna, quæ ex contractu defuncti descendit, & ideo iacente hr̄ditate ɔmittitur, vt ĵ. de ver. ob. l. ad diem. hic autem ex rescripto nō fit missio in bonis hr̄ditariis, nisi ex mora ipsi⁹ nō soluētis, quæ non potest committi iacente hr̄ditate, cùm per aditionem incipiat deberi, vt s̄. e. l. j. §. fi. & l. si nemo. de reg. iur. Old.

ADDITIO.

a ale. Cessatum. Facit ad no. per ant. de Ro. in l. 4. §. prætor, de dam. inf.

1 *Pignoratitia quòd habeat locum pro pignore prætorio, sicut pro conuentionali, & in ea habet locum dolus, & lata culpa, non leuis, nu. 3.*

2 *Fructus pignoris conuentionalis sicut prius computantur in vsuram, quàm in sortem, ita & in prætorio pignore.*

4 *Missione facta in possessionem legatorum non peruenitur ad secundum decretū.*

a §. Quæri poterit. a Iste est bonus §. & no.† φ pignora-

1 titia habet locum pro pignore ptorio, sicut pro couentionali.† No. φ sicut in pignore conuentio-

2 nali fructus computantur prius in vsuram, q̄ in sortem, sic & in

3 prætorio. Item vides† hic, φ pignoratitia hēt locum pro ptorio, sicut pro ɔuentionali, & dixi vobis, & Ia. de Are. all. in l. vtique. ĵ. d dam. infe. tñ vnum scias, φ in ista pignoratitia venit dolus, & lata culpa, non leuis, l. prætor. §. est præterea. ĵ. de bo. auth. iud. pos. & l. si finita. §. si quis dāni. ĵ. de dam. infe. ¶ Vltimò videtur b hic casus

b

4 pro opi.† quam tenui s̄. in prin. ɔ̄ Dyn. φ in possessione legatorū facta missione, non pōt perueniri ad ſm decretum, quia non potest plus permitti, nisi frui tantum, vt hic, quod no.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Quæri poterit. Et istum tex. all. bar. in l. si finita. §. Iulianus, in vers. quæro, vtrum missus ex primo decreto faciat fructus suos, de dam. infe. Et ad istum tex. vide bald. in auth. & qui. C. de bo. auth. iu. pos. & iste tex. est vnicus. Adde bal. cons. 54. lib. j. & ibi, an valeat statutum, φ lucretur, & an minor pati debeat tale damnum?

b Alex. ¶ Vltimo videtur. Sed an pro pignore prætorio cōpetat hypothecaria, vide Imo. in l. si quis missum, §. fi. de dam. infec. & ibi vide Roma.

1 *Sequestratione rerum facta, quæ seruando seruari non possunt, res venditur, & pretium retinetur.*

2 *Frumento percepto ex fundo alieno per plura tempora præterita, an percipiens teneatur ad æstimationem per tempora, vel sufficiat, φ reddat frumentum.*

3 *Decreto ex primo re capta, si non habet quis vbi teneat, potest illam alteri dare, vt teneat.*

4 *Differentia quando fit missio in possessionē ex edicto, & quando fit ex rescripto.*

5 *Creditor missus in possessionem æquiparatur misso in possessionem ex edicto.*

§. Qui legatorum seruandorum. Iste est bonus

a §. a & op. de l. in vēditione. §. j. de bo. auth. iud. pos. Rñ. hic loquitur in legatariis, ibi ī creditorib. Vel aliter, ibi loquitur, qñ ille, ɔ̄ quē est facta

ADDITIO.

a Alex. ¶ Bonus §. Istum tex. in ver. colligere. all. no. ba. in auth. ei, qui. C. de bon. auth. iud. possi. quòd res mobilis debet esse apud missum ex primo decreto, vel sequestrari, si est suspectus, & per bar. in l. si finita. §. si quis autem, ff. de dam. infec.

est facta missio, nolebat colere, sed alteri colēdū locare: hic per se vult colere, & ideo ad eū pertinet cultura, nisi fuerit facta missio ex
a rescripto. ¶Primò no. ad illud, qñ fit †sequestratio rerū, q̄ seruari
1 nō pñt, debent vendi, & pretium retineri in sequestro, arg. huius literæ. & tex. habes in l. litib. C. de agri. & cens. lib. 11. & l. fi. j. de re-
2 quir. re. ¶†Scdò no. si aliquis percepit frumentum ex fundo tuo per plura tpa præterita, an tenetur tibi ad restōnem fructuum, vł sufficit, q̄ reddat æstimationem per tpa? Hæc lex vr̄ velle, q̄ teneatur ad æstimōnem, qa nō potuit seruari. Dixi tibi in l. diuortio. §.
b ob donationes. s̄. so. ma. vbi vr̄ casus, & Cy. vr̄ velle b in l. j. s̄. de pig. b ac. tene menti istud, qđ dr̄ hic, & vide gl. super verbo, nulla dom⁹. quæ incipit, sua, vel testōris, & no. tex. †cum gl. q̄ qñ capit in tenu
3 tam ex j. decreto aliquid, & tu non habes, vbi teneas, permittitur
4 tibi alij dare, vt teneat, sec⁹ si habeas, vbi teneas, arg. h⁹ gl. ¶†Quæro, quot dr̄iæ sint inter missionem ex edicto, & rescripto? Gl. ponit duas dr̄ias, & multæ sunt dr̄iæ. Ex edicto fit missio ab initio, et ante aditam hr̄ditatē, l. j. §. fi. s̄. e. ex rescripto post aditam hr̄ditatē, & sex menses, vt in ver. cessatum. Item edictū nō requirit moram hr̄dis, l. j. §. nō exigit. s̄. e. rescriptum sic, vt in §. cessatum. & §. satisfactionis. Itē per edictū fit missio in bonis hr̄ditariis, vt §. qui in b possessionē. s̄. e. l. per rescriptum in bonis hr̄dū, vt in §. qui prior. & §. Imperator. Itē inter edictū, & rescriptū est dr̄ia in cultura, vt hoc §. Item est alia dr̄ia, qa missus ex edicto de possessione, præstita sibi satisdatione recedit, vt s̄. ti. j. l. si legatarij aduersus. sed missus ex rescripto nō recedit, nisi integrè sibi satisfiat, vt j̄. e. l. si pecuniæ. §. fi. & ibi dicam. Ex istis dictis, & ex verbis, quæ dixi in vers. sex āt menses. hēs colligere practicam rescripti. ¶†Vlterius quæ
5 ro, si creditor est missus in pos. an æquiparetur misso in possessionē ex edicto. Bř, si creditor mittiť in pos. qa debitor nō defenderit, tūc æqparať legatario misso in possessionē ex edicto, l. si finita. §. si qs āt. j̄. de dā. inf. Si vero est missus in pos. qa nō sol. tūc æquiparať legatario misso ex rescripto, l. si pecuniæ. j̄. e. & ibi videbitis,

ADDITIONES.

a Barb. ¶Primo no. Et vide bar. in l. si oleum. s̄. de dolo.
b Alc. ¶Videtur velle. Et vide bar. in l. si finita. §. si quis autem. de dam. inf.

a **§. In possessionem missus.** a Iste est bonus casus. Op. q̄ post lit. cont. nō pt̄ peti cautio, l. Pomponius. § ratihabitionis, s̄. de proc. Rñ. illud, qđ dr̄ in l. Pomponius. §. ratihabitionis, h3 locum in cautionib. q̄ præstanť à procuratore, & iō nō petuntur, qa vr̄ eius persona approbata: sed lex ista loquitur in aliis cautionib. quæ ab ipso principali præstanť, nō à procuratore. itē cautio ista nō pstať occasione litis, s3 debebatur, nulla lite pendente, l. etiam. j̄. e. & sic pendente lite, & pendente appľone pōt peti, l. postquā. §. Imperator. s̄. titu. 1.

ADDITIO.

a Alex. ¶In possessionem missus. istum text. alle. bar. in l. j. in 6. q. s̄. de iurisd. om. iu. bar. in l. si finita. §. iulianus. de dam. in fec.

§. Missus in possessionem. Quæro, vtrū iudex posset dare licentiā misso in possessionē, q̄ posset ingredi sua authoritate. Hic vr̄ tex. q̄ nō. Gl. vr̄ q̄ sic, in l. meminerint. C. vñ vi. & ibi Cy. & gl. in l. iuste. j̄. de acq. pos. & ibi Ia. de Are. & Old. & ibi dixi. Nec ob. iste §. quod verum est, q̄ tua authoritate non potes ingredi, si inuenis resistētes, qa illa resistentia debet fieri per officiales: secus si tibi non resistitur, qa tunc potest dari licentia, vt tua authoritate īgrediaris.

1 *Decretum primum sicut interponitur in nomine debitoris, sic & i officio iudicis.*
2 *Practica interponendi primum decretum in nomine debitoris.*

§. Si Titio purè. Iste est difficilis §. & h. d. in summa Si legatarius, à quo relictum est fideicommissum, nō cauet fideicommissario suo, fit missio in ea re, vel iu-
1 re, qđ habet ꝑ legato, vel eius occasione. h. d. ¶†No. q̄ sicut pōt primū decretū interponi in noïe debitoris, & sic in iudicis offō pt̄ interponi. Op. & vr̄, q̄ iste fideicōmissari⁹ dēt agere ꝯ hr̄dē directò, nō ꝯ legatariū, vt §. ꝑ scđo. C. de cad. tol. & l. si ab eo. de vsufru. le. So. Ibi loquitur, qñ legatū deficit, & apud hr̄dē remāsit, hic nō deficit. Op. de l. si qs seruū. §. certā. s̄. de le. 2. sol. Ibi loquiť, qñ lega-
a tario primo nulla culpa poterat imputari. Quæro, qñ a fit missio in possessionē in noïe debitoris? Scitis, q̄ pignus ꝑtoriū ñ ꝯhitur,
2 nisi fiat missio realis, l. non est mirum. s̄. de pign. act.† quomodo in nomine debitoris potest fieri missio, cū est impossibilis, vt gl. in l. fin. in prin. j̄. de donat. Practicā ponit gl. in l. j. C. de præto. pig. hoc est verum, quando pignus pretorium est, sed si pars ipsa principalis vellet cedere, tūc cessio haberet vim traditionis, qa illud, quod operatur in corporalibus traditio, illud operatur cessio in nominibus debitorum, vt gl. in l. vlt. C. quando fiscus, vel priua.

ADDITIO.

a Alc. ¶Quæro, quando. No. quādo fit missio in noïe debitoris, adde bal. in l. 2. C. quando fiscus, vel priua. & bar. in d. l. pen. & per bar. in d. l. à diuo. §. sic quoque. de re iudic.

LEX VI.

Si pecuniæ numeratæ.

1 *Missio facta in possessionem ab ea non receditur, nisi prius soluatur.*

a
1 **§. Qui fideicommissi.** Not. q̄ †non receditur de possessione, nisi prius soluat, vt hic, & l. his cōsequenter. in fi. s̄. fam. erci. & l. eū, q. j̄. đ priu. cre. & l. 2. circa prin. j̄. pro hr̄de. ¶Opp. s̄. ti. 1. l. si legatarij aduers⁹, & C. de bo. auth. iud. pos. auth. ei, q. & l. si finita. §. si quis dāni. & §. seq. j̄. de dā. infe. Rñ. tex. iste in fi. No. q̄ tūc recediť à possessione, qñ fit illud, qđ si factū fuisset ab initio, possessio ñ fuisset data. Vñ si quidē missio in possessionem est facta, quia non soluitur, nec receditur nisi soluatur, vt hic, si missio est facta, quia non satisdatur, statim cum satisdatur, receditur, l. si legatarij aduersus. s̄. tit. j. si missio est facta, quia est ꝯtumax in non veniendo, statim cū venit, receditur, vt in dicta authen. ei, qui. Idem videtur velle b quædam decisio Papæ in c. ex parte. extra, de verb. signi.

ADDITIONES.

a Alex. ¶Qui fideicom. Iste tex. non est alibi secundùm Bar. in l. consentaneum. C. quomodo, & quando iud. vide per Bar. in l. si finita. §. Iulianus. de dān. infect. dixi post Bar. in l. eum, qui. de priui. credi. & ipsum sing. limita, vt per ang. in l. si finita. §. item videamus. de dā. infect. & ibi dixi post Bar. & ideo dicit Bald. no. in l. ignorare. C. de resti. mili. quòd contra præsentem contemnentem soluere potest procedi ad primum, & secundum decretum. Et ideo in executione sententiæ missus non recedit, nisi sibi soluatur, secundum Bart. in l. properandum. §. sin autē reus. C. de iud. Et istis adde Bart. in auth. ei, qui. de bon. autho. iudi. pos. & vide bar. in l. neque impuberes. suprà, de in ius vocan.
Alc. ¶Idē vr̄ velle. Idē tenet bar. in l. ꝑperandū. §. sin aūt reus. cōtra gl. ibi, & idem bal. & doc. vide ang. in consi. 222. & adde bar. in l. si debitor. §. si antiphona. suprà, de pig.

LEX VII.

Cum venter. Glo. Quærit de rōe. Dic, quòd est speciale ratione ventris: aliæ sunt truffæ.

LEX VIII.

Si legatorum. Hanc l. examinaui, vt vidistis in l. is, cui. §. qui in possessionem. supra eodem.

LEX IX.

Etiam si condemnatus. Quæro, qualiter pōt desiderare? Dic, q̄ ex rescripto, vel ex edicto quocunque modo vult, vel iudicis officio, vt infrà, de re iud. l. diuo. §. si super rebus.

LEX XII.

Municipio. Guli. de Cu. allegat istam legē in l. nulli. s̄. qđ cuiusque vni. no. & est qō, an qñ decuriōes creāt syndicum, sit necessaria authoritas præsidis, vł superioris? Et dicit ipse, q̄ non. Dixi in l. actor. j̄ rē ra. hab. Ista l. vr̄ facere ꝯ, sed bene respiciendo non facit, quia non loquiť de decreto in ꝯstituendo syndicum, sed de decreto de mittēdo ī possessionem.

LEX XIIII.

1 *Casus, in quo missus in possessionem ex primo decreto lucratur fructus.*
2 *Vxor an sint alenda à tempore mortis viri.*

1 **Quæ legatorum.** †No. casum singularem, q̄ lucrať fructus missus in possessionem ex primo decreto. Quæro, qđ in filio, & pronepote, & dicit gl. q̄ ñ ē eadē rō, cū mulieres sūt seqoris vitæ. ¶Quærit gl. qđ si sint a-
2 liæ mulieres? Et dic, vt gl. & tene primā, q̄ eadē rō sit in aliis mulierib. Vltimo †gl. dicit, q̄ ista lex ē ī arg. ꝯ vxorē, an sit alēda à tēpore mortis viri. Dic de ista qōne, vt dixi in l. diuortio. s̄. sol. ma.

LEX XV.

1 *Pactum ingrediendi fundum propria authoritate exercetur contra ecclesiā, ad quam res peruenit.*

a
1 **Interdum.** a Ista lex forte nō est alibi, & no. eā. Ego †formabo vnā quæstionē in l. si creditores. C. de pig. Habeo ptātē ingrediēdi mea authoritate in talem fundū, vł domū, quero si ille fundus, vel domus efficitur ecclesię, an illa ptās ingrediēdi trāseat in ecclesiam? Inn. ponit in c. verū. extrà, de foro compe. & dicit, q̄ non. Hosti. dicit contrà: & in hoc residet Io. And. & ego in l. si creditores. tenui opi. Hōst. ꝯ Inn. & allego l. si qs curialis. C. de episc. & cle. In contrariū facit ista lex. Sed breuiter aliud est rem effici ecclesię, aliud est rem effici religiosam, quia non omnis locus, quē habet ecclesia, est religiosus, qa si est religiosus, tunc nō transiret illa licentia ingrediēdi, vt hic.

ADDITIO.

a Alex. ¶Interdum. Facit ad hoc l. fi. de litig.

LIBER XXXVII.

TITVLVS PRIMVS.

De bonorum possessionibus.

¶Glo. continuat istam rubricam ad præcedentia. Dic vt in glos.

LEX PRIMA.

BOnorum. In hac lege cum sequēti Iuriscōsultus ponit effectū bonorum possessionis agnitę, quem effectum probat duab⁹ rationib⁹.

LEX II.

1 *Bonorum possessor quando habeat directum dominiū, & quando vtile.*
2 *Bonorum possessor licet habeat vicem hæredis, non tamen est vere hæres.*

3 *Hæreditas, quæ defertur alicui ex cōstitutione alicuius inferioris à Principe, nō efficitur ille hæres iure directo, sed habet bonorum possessionem.*
Statutum conditum ab inferiori à Principe an dicatur ius prætorium.

In omnibus. Ibi, hñr, & iō sicut per aditionem hr̄ditatis quæruntur oīa ista, ita per bono possessionem agnitā, & admissam Contra hanc l. op. dr̄ hic, ꝙ appellatiōe bonorū continentur commoda, & incommoda, ɔ̄. in l mulier. s̄. de iure do. So. vt dicam ȷ̄. l. proxi. ¶Itē dr̄ hic, ꝙ bo. possessio oīa tribuit. Contrà, agnitio sola non tribuit oīa, vt ȷ̄. de acq. pos. l. cū
a hr̄des. & l. facta. in prin. s̄. ad Tre. & ibi no. So. ᵃꝙ hic in cōmodis, quæ sunt iuris, secus in his, q̄ plurimū facti hñt, vt possessio, vt in ɔ̄rio. No. ꝙ ista est rl'a gn̄alis, ꝙ vbicūque ex dispōne legis, vel hominis transferuntur aliqua bona ipso iure, nunq̄ tñ transfertur possessio sine apprehensione: hoc habes hic in bonorū poss. Idē in hærede extraneo, l. cū hr̄des. ī prin. ȷ̄. de acq. pos. Idē in hærede suo, vt no. in l. cū miles. s̄. ex quib. causis maiores. licèt ɔ̄riū notetur, & malè in l. in suis. de lib. & posth. Idē in fisco, in quē transferuntur bona vacantia, vt no. in l. sicut. ȷ̄. qd cuiusq; vniuer. §. fi. Idē in eccl'a, in quā trāsferuntur bona ɔuersi, vt tenēt doc. in auth. si qua mulier. Inn. in c. in pn̄tia. de prob. Idē in occupatione vl'i, l. si adoptauero. ȷ̄. de præc. & sic ab istis talib. nunq̄ petent iudicium possessorium, nisi probent de apprehensione. Tertiò op. ꝙ bon. pos. non tribuat ius, vt in possessione Carbon. & ventris noīe, vt ad Carbon. l. 1. per totam l. & in ti. si mulier ventris noīe, ꝑ totū.
1 Sol. gl. vt in ea habes. Itē op. dr̄ hic, ꝙ bonorum † possessio nō tribuit dñium directum, sed vtile, vt vtiles actiones, l. & si sine. §. sed qd Papinianus. s̄. de mino. Duæ gl. hic positæ, vna. in l. 1. alia in 2. fatentur ɔ̄rium. Dy. vr̄ limitare istas gl. sic, ꝙ sunt veræ, q̄n dñium directum, vel actiones directæ sunt apud aliū, quia tūc tm̄ vtiles transeunt, vt ibi: sed q̄n directæ non sunt apud aliū, tunc bonorū possessor hēt dñium directum. Rō, quia ex persona hr̄dis nō dēt immutari ɔdō obl'onis, l. 2. §. ex his. ȷ̄. de ver. ob. Aduertatis, istud dcm̄ Dy. non est verum, quia ɔ̄ casum l. pe. §. fi. C. ad Tre. vbi directum dñium, vel actiones directæ non sunt apud alium, vt q̄n aliquis sine hr̄de decedit, & tñ vtiles transeunt, vt ibi dr̄. Aduerte, si apud alium nō sunt directæ, vel directū dñiū, tamē esse sperat̄, vel possibile est esse, vt q̄n de iure ciuili aliquis filio emancipato præfertur, vel alteri cognato, tunc ista gl. dicit veritatē, qa ad impedimentū, ne bonorū possessiones q̄rāt directæ, sufficit spes, ꝙ possent esse apud alium, vt l. si duob. §. fin. & ibi no. s̄. de leg. j. & l. cum quidam. §. qd̄ dr̄. de acq. hær. Si verò non sunt apud aliū, nec esse sperantur, tunc dñium directum est apud bonorū possessorem, & tūc verū dicit Dy. Si verò apud neminem est directum dominium, tunc res est vacans, & in nullius bonis est, & sic per occupationem dñiū fit occupantis de iure gentium. Sed in actionib. est maius dubiū. Sed dicerem idē in actionib. hr̄ditariis, vt directæ sint penès bonorum possessorem. Rō, quia prætor non pōt facere hr̄dem directè, §. quos aūt. Inst. de bon. poss. sed bene pōt transferre in alium vnā directā actionē, & directū dñiū, vt l. prætor. in prin. ȷ̄. de dam. infe. & facit qd̄ no. in l. j. & 2. s̄. de bon. pos. hæ. petit. Quicquid aūt sit siue dicamus actiones esse directas, siue vtiles, semper tñ gl. dicit, ꝙ sunt ciuiles, sed ex extensione prætoris, vt notatur in d. l. 1. & 2. s̄. de bonorū possessoria hæ
b reditatis petitio. ¶Itēᵇ hic dr̄, † ꝙ bonorū possessores substinēt
2 vicem hr̄dū. Contrà, Insti. eo. §. quos aūt. dicit gl. s̄. de bo. pos. hę. peti. l. 1. Fateor, ꝙ hñt vicem hr̄dū, non tñ fierent verè hæredes, quia prætores hoc facere non possūt, vt dicit d. §. quos autem. &
c bene dicit, quod no. Quare ex hoc, ᶜdico, ꝙ † si aliqua hereditas
3 defertur ex constitutione alicuius presidis, vel inferioris à Principe, vt Ducis, vel Marchionis. tunc omnes istæ hæreditates nō possunt deferri, vt fiant aliqui heredes directò, sed iure bonorū poss. & sic oportet, quòd agnoscatur coram iud. Itē perit spatio centum dierum, vel ann. sed hæreditates, quæ deferūt̄ ex forma
d statuti, ᵈvel prīcipis. authoritate, bene deferuntur iure directo.

ADDITIONES.

a Ale. ¶So. Vide Bar. Ang. & doc. in l. ex asse. de hære. insti.
b Barb. ¶Item. Et pro hoc vide glo. in c. 1. si de inuest. lis oria. inter do. & vasal. in verbo, obseruetur. & Ioan. An. in ti. de inst. edi. in §. porro. & in addi. quæ inci. hæc subscriptio. Istud dictum Bar. hic, in l. 1. de ver. ob. in l. fi. de pę. & in l. omnes populi. in 1. q. princip. de iust. & iur. & in l. 2. §. 1. §. pro emptore. intelligas, quod habeat vim iuris prætorij, & durat anno actio, quæ ex eorum statuto oritur, si eorum officium erat annale, & similiter per sex menses, si per semestre erant officiales sex domini, sed si officium eorum esset ad eorum vitam, vel ad beneficium, vt est officium episcopi, vel marchionis, tunc tale statutum diceretur ius ciuile, & actio, seu conditio ex eo esset perpetua, sicut si nasceretur ex statuto populi, vt probatur institu. de perpetu. & temp. actio. circa princi. & facit l. sufficit. de condit. indebit. & capitu. si gratiose. de resc. in 6. & facit quod nota. Bartol. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. de oper. no. nunc. secundum aliquos. Adde, quod conditio episcopi appellatur ius prætorium. ita etiam tenet Baldus in l. id, quod pauperibus. de epi. & cle. & in l. siue pars. C. de dila. sed Bald. in l. receptitia. de consti. pe. tenet contra Bar. hic, & dicta Barto. hic sequitur Baldus in rub. C. qui admit. in 6. q.
c Barba. ¶Quare ex hoc. Et vide quod nota. bartol. in l. 5. §. satis. ff. de verborum oblig. bald. in rubri. C. eodem. tamen contra tenet in l. 2. de constitut. pecun. & vide baldum in l. certum. C. vnde cogna. & in l. id, quod pauperibus, C. de episcopis & clericis, bar. in l. finali. ff. de pęnis. & in l. 2. §. fina. ff. pro empt. Mod. in rub. C. qui admit. & vide q̄ ibi dixi.
d Claud. Statuti. Adde eundem Bart. in l. fin. ȷ̄. de pœn. vbi ponit an dicta statuta sunt annalia vel perpetua, & quidde actione ex eis descendente.

LEX III.

1 *Bonorum appellatio an contineat commoda, & incommoda.*
2 *Bonorum possessio quando sit nomen iuris, & quando facti.*
3 *Hæreditas est successio in vniuersum ius, quod defunctus habuit.*
4 *Hæreditas postquam est adita, desinit esse hæreditas.*
5 *Agnita bonorum possessione per vnde liberi, si alius vult agnoscere per vnde agnati, & probare me non filium, an admittatur.*

Bona. Iurisc. volēs diffinire, qd sit bonorum posses. ante omnia vult ostendere significationē huius verbi, bonorū, & huius verbi, possessio, quæ sunt simul vt composita. Primò ponit expositionē vsq; ad §. inuito. Et sic h3 tres partes, vt in eo p3. Se-
1 cunda ibi, hr̄ditatis āt. Tertia ibi, bonorum. Dr̄ hic, ꝙ † appl'o bo-
a norum ꝑtinet ɔmoda, ᵃ& incommoda, ɔ̄. in l. mulier. s̄. de iur. do. Sol. dicit gl. s̄. e. l. j. Aliud cum profertur à ɔ̄hētib. aliud cū ꝓfertur à lege. & satis bñ d̄t. S3 ɔ̄ hoc op. quia ēt q̄n proferē ab hoīe, sit idem, s. ꝙ contineat commoda, & incommoda, l. cogi. in princ. ad treb. So. illa appellatio bonorū pt̄ proferri trib. mod. ab homine, vt à ɔ̄hentib. & tunc loquitur l. mulier. vel à testōre, & tunc loqr̄. l. cogi. s̄. ad treb & quod dixi in l. j. s̄. de le. j. & videbitis in l. si quis seruum. in §. fi. & l. seq. s̄. de le. 2. & facit l. vlt. de vsuf. leg. Quandoque proferē à Principe ɔcedēte bñficiū, & tūc dic, vt in l. princeps. de ver. si. & per Dy. & per doc. S3 op. l3 appl'o bonorum contineat cōmoda, & incommoda, nō est tñ ex ꝓpria significatione. l. propriè. ȷ̄. de ver. si. tñ hic dr̄ ɔ̄. sol. Ibi propriè bona appellabantur. Si respicis text. ipse soluit seipsum, quia cū dicit, hoc in loco, expone, hoc est, in hac cōpositione, cū dico bo. pos. secus si appl'o bonorū simpl'r ꝓfertur, vt ibi. ¶Item op. dr̄ hic, ꝙ ēt si nihil corporale est in hereditate, dr̄ petita bo. pos. Contrà, incorporalia non possunt
2 possideri, l. seruus. §. incorporales. de acq. re. do. Sol. † Aliud est dicere bo. pos. vt sit vna pars, & est nomen iuris, vt hic, & l. hr̄ditatis app. de ver. si. Aliud est dicere bo. pos. vel rei, vt sint duæ partes, & tunc est nomen facti, & non cadit in incorporalib. ¶Venioᵇ ad 3. partem, & op. ȷ̄. de ver. si. l. nihil aliud est hæreditas. vbi vr̄ esse idē hæreditas, & bon. pos. Dicit gl. bon. pos. est ius, s. pretorium; & hoc tenet Cy. C. vnde le. l. certum. in j. q. sed hoc est pessime dictum, qa est ɔ̄ tex. l. j. & in rub. ȷ̄. vt ex leg. senatusucons. & c. vbi bo. pos. de-
c fertur ex l. ᶜciuili. Vnde dico, ꝙ hic dicitur ius persequendi, s. ciuile, & prætorium. Non ob. l. contraria, quia ibi dicitur, ꝙ est successio, non dicitur, ius succedendi. Præterea sibi succeditur propria voluntate, quasi solo animo quis efficitur heres: non autem dicit persequendi, sed bo. pos. est ius persequendi, & sic oportet, ꝙ petatur à iudice, vel hodie agnoscatur coram iudice, vt ȷ̄. e. l. §. à municip. & hoc vult dicere tex. ¶Item op. ꝙ hæreditatem non prose-
d quamur ꝑ bonorum possessionē. Nō. n. quis agit ᵈ ꝑ bonorū possessionē, sed petit per bo. pos. hære. pe. Dicit gl. bo. pos. non est ius, quo persequimur, quasi cā sit immediata, q̄ in iudicium deducit̄, sed est ius, ꝑꝑ qd persequimur. Ita dicit gl. Præterea hic dr̄ in tex. retinendi, & sic non loquit̄ de iure, quo quis agit, qa cū hēt possessionem, nō ꝑ posset agere, qa possidenti, & c. l. j. §. interdictū. ȷ̄. vti possi. Istud, qd̄ glo. dicit, licèt in se sit satis verū, tñ huic lr̄æ non vr̄ congruere, quia Iurisc. non intēdit ōndere, ꝙ sit ius, ꝑꝑ quod persequimur, ideo dic, ꝙ tex. optime loquitur. Nam scitis, ꝙ q habet bo. pos. edictalem, habet necesse petere eam confirmari à iudice,
☞ vt ȷ̄. ea. l. §. si cā cognita. Vñ ista bono. possessio est ius prosequēdi, vt confirmet̄ à iudice, vel vt hodie agnoscatur coram iudice. Sed ad id, quod dicit, retinendi, & c. & possessori non est propositum remedium petendi, verum est actione reali, d. l. j. §. iterdū, sed aliàs actiones pōt habere, vt ibi dr̄. Vel illud est verum ad petendū possessionem corporalem, sed hic loquitur in petitione possessionis iuris incorporalis, in quo datur possessori vendicatio. l. & si forte. §. j. s̄. si serui. vend. ¶Quæro ergo pro prædictorum declaratione,
3 quid est hæreditas? Rñ. nihil aliud est, † q̄ successio in vniuersum ius, quod defunctꝰ habuit. Istud intellige de quadam successione quam facit ius statim hoīe mortuo. Ipsum. n. patrimonium representat persona defuncti, & in eius locum succedit, vt de acq. rer. domi. l. hæreditas in multis. & ȷ̄. de fideius. l. mortuo. & ista successio vocatur hæreditas: ad hanc hereditatem ɔsequendā habemus bñficiū iuris ciuilis ꝑ aditionē hr̄ditatis, & istud ius succedēdi nobis cōpetit, anteq̄ ad nos perueniat hr̄ditas, l. ꝑtia rerū. s̄. ad l. Falc. & sic est aliud ab hr̄ditate. Si. n. intelligeret, ꝙ ius succedēdi nobis cōpetens sit hr̄ditas, sequeret̄, ꝙ nobis cōpeteret, anteq̄ competeret, quod

ADDITIONES.

a Ale. ¶Continet commoda. Quid continetur appellatione bonorum, sed quid cōtineatur appel. facultatum, dic, quòd commoda, & incōmoda, nec intelliguntur deducto ære alieno. Ita dixit Bar. in l. si constante. in prin. s̄. de iu. do. & de eorū appella. in cōtractib. & vltimis voluntatib. vide no. Bal. in l. liberti. de ope. li. & Bal. in l. 2. & ibi Cy. C. ad l. Iuliam de vi. & Bar. in fi. s̄. de vsufru. le. Adde, quid contineatur appellatione bonorū, Bal. consi. 30.
b Ale. ¶Venio. Vide bal. in rub. ȷ̄. de ope. no. nun.
c Ale. ¶Defertur ex lege. No. quòd pos. ista non est ius prætorium, sed ciuile, quia lex ciuilis interdum defert bo. pos. contrarium tamen sentit etiam gl. in rub. C. qui admi. & ibi Bal. in q.
d Ale. ¶Quis agit. Collige hic, quòd bonorum possessio non est actio. Adde clarius Bald. in rub. C. qui admi. in 2. q. & glo. hic, & ibi etiam an sit officium iudicis, per bal. ibi, & ibi etiam an sit iuris, vel facti.

ret, qđ est repugnātia, d. l. pretia rerū. Et illud ius adeundi qd sit, dixi s. de acq. hæ. l. is pt. Item ad acquirendum dictā hřditatē, q̄ est successio, &c. ꝯpetit no bis bñficiū iuris ꝑtorij s. bo. pos. q̄ qd sit, dr̄ hic. Postq̄. n. † hřditas est adita, vel bo. pos. agnita, desinit esse hę reditas, & confunditur cū patrimonio adeuntis, l. sed si plures. §. filio. s̄. de vul. & pu. & vbicunq; post aditionem appellatur hæreditas, est impropria locutio. Vn̄ in ti. de pe. hæ. dum diximus petere hřditatē, intellige. i. declarari nos esse hæredes, l. licet. de pe. hæ. & sic tria sunt, s. hřditas, & ius acquirendi eam, quod fit per aditionem, vel bo. pos. Item ius petendi, qđ fit per petitionem hæreditatis. ¶ Quærit gl. in verb. ius persequendi: ego † agnoui bo. pos. vnde liberi, alius vult agnoscere bo. pos. vnde agnati, probando se agnatum, & probando me non filium, an audiatur? Dicit gl. ꝙ sic. Ista gl. videtur contra l. j. in fi. cum l. seq. s̄. de lib. ag. vbi si semel est iudicatū, vtrum sit liber, vel nō, de cetero non potest moueri quęstio. Dicit gl. verum est, si lis non est mota cōtra principalem cōtradictorem, cuius principaliter interest, aliàs si esset lata sententia contra eum, cuius principaliter interest, tunc perpetuò præiudicaret, vt ibi. Vel dic, ꝙ hic loquitur, quādo probationes fuerūt factæ summariè, & sic non præiudicant in alio iudicio, l. si quis à liberis. §. si vel parens. s̄. de lib. ag. & l. à diuo. §. si super rebus. j̄. de re iud. ¶ Quæro, an quis sit vocandus, quando petitur bon. pos. vide bitis j̄. e. a. l. §. si causa cognita.

1 *Dispositio huius § habet locum etiam in bonorum possessione edictali.*
2 *Bonorum possessio per seruum, vel filium non acquiritur inuito.*

§. Inuito. Op. gl. imò vr̄, ꝙ sic. Nam bon. possessores habenť vice hřdum, vt s. e. l. 2. & hředes coguntť inuiti, vt §. sui. inst. de hæ. quali. & dif. Dicit gl. fallit ibi in §. sui. Itē fallit in l. recusare. §. j. & l. cogi. & l. qa poterat. s̄. ad treb. Op. j̄. ꝓx. §. ver. & si nemo. Sol. bono. possess. decretalis nō deferť inuito, sed bon. pos. edictalis bene deferť inuito, vt ibi. Io. fuit in alia opi. ꝙ bo. pos. edictalis, & decretalis sit vna, & eadē. Sicut ergo vna pt̄ repudiari, ita 1 & alia. Prima opi. ꝙ † hic §. nō hēat locū in edictali bon pos. communiter teneť, & sic opi. Io. hic non videtur vera, q̄ reprobat Cy. in l. certū: in pr. in 4. q. C. vnde legi. ¶ † Quæro, vtrum per seruum, 2 vel filium bonorum possessio possit acquiri inuito? videť, quòd sic, l. seruus vetante. de ver. ob. & l. ēt inuitis. de acq re. do. gl. tenet ꝯtrium in hæreditatib. vel bono. possessionib. in quib. est dubium, an sint locupletes, vel non: sed in contrariis loquitur de acquisitione aliarum rerum, quam acquisitionem certum est prodesse.

1 *Collegium, corpus, & societas differunt.*
2 *Bonorum possessio ex testamento defertur ciuitatibus superiorē recognoscētib.*
Ciuitates, quæ superiorem non recognoscunt, habent fiscum, & bona, vt vacantia quærantur sibi.
Hæreditas ab intestato defertur ciuitatibus, & municipib. habētib libertum.
3 *Differentia inter bonorum possessionem agnitam, & illam, quæ competit ex prætoris edicto.*
Bonorum possessio est duplex, vna edictalis, alia decretalis.

1 §. A municipibus. Quæro, † quę differentia sit inter societatem, collegium, & corpus? Gl. dicit bene, vt in ea habes, & habetis etiam in l. j. de colle. illi. & l. j. in prin. s̄. quod cuiusque vni no. ¶ Quæro, quis est iste alius, q 2 pōt agere nomine vniuersitatis? Dic, vt in gl. & bñ. ¶ Quæro, † q̄ sunt istæ bono. pos. quæ pn̄t deferri istis ciuitatibus, & similibus? dicit gl. ex testamento, &c. vide gl. q̄ incipit, vt syndicus, ibi, & dic, ꝙ municipio, &c. Sed aduerte, ista gl. dicit, ꝙ ciuitates non pn̄t habere bono. pos. nisi ex testamento, quia q̄n bona sunt vacantia, debentur fisco, non ciuitati, l. j. & ibi no. C. de bo. va. Et hoc puto verū in ciuitatib. q̄ principē recognoscunt. Sed si ciuitas Principem n̄ recognoscit, tūc ipsa est camera sui ipsius. l. apud hostes. j̄. de capti. & postli. re. & sic sibi bona vacantia q̄renť, & ita de facto seruatur. Itē qđ gl. dicit, ꝙ ciuitates, & municipia nō pn̄t hře, nisi ex testō, est verū, nisi habeant libertū, cuius hřditas ab iestato eis pōt quæri. l. intestato. §. si municipes. j̄. de sui. & leg. & l. j. j̄. de lib. vniuer.
3 ¶ Quæro, † quę a est dr̄ia inter possessionem agnitam, & illā, q̄ cōpetit ex prætoris edicto. Dicit gl. qa ista agnitā est decretalis, sed illa edictalis, l. j. §. decretalis. infra, de succe. edic. Sed qdā dicunt, ꝙ edictalis, & decretalis sunt vna, & eadem. Doc. tenēt, ꝙ sit duplex, vna edictalis, ex qua cōpetit ius petendi decretalē, alia decretalis, ex qua hř bo. pos. hřditatis petitio, vt habetis in l. 2. s̄. de pos. hær. pet. & no. C. eo. l. j. circa prin. sed si esset vna & eadem, sequeretur, b ꝙ statim qs posset agere bono. pos. hær. petitione: tn̄ sine effectu, qa obstaret exceptio, qđ falsum est, qa ante ipsam agnitā nullum ius competit, fm̄ Ia. de Are. vt refert Cy. in l. fi. i q. 4. C. vn̄ legit. Et hoc prout exponim⁹ ꝑtoris edicto, s. mortui. Itē possumus intelligere, ꝙ hic ponať alius casus. Dictū est, quòd pro illis vniuersitatibus persona legitima pōt petere bo. pos. sed si persona legitima n̄ petit, tūc iudex dēt dare ex offō suo, & supplebit defectū istius administratoris, sicut supplet defectū tutoris ī ꝑsona minoris, l. bonorum. in fi. C. eo. & l. si infanti. in fi. C. de iure delib. qđ tenemēti.

ADDITIO

a ¶ Quæro, quæ. An sit differentia inter bono. pos. edictalem, vel decretalem, adde Bal. in l. fi. C. vnde legi. in prin. in pe. q.

§. Dari. Dr̄ hic à ꝯrio sensu, ꝙ si filiusfa. intestatus decedit, nō hēt locū bo. pos. hoc ē correctū, qa filiusfa. habet hodie hæredem tā de iure Codicis, l. qd scitis. C. de bonis, q̄ libt q̄ de iure Authenticorum, per Auth. de hřdibus ab intestato. §. 1.

1 *Bonorum possessio per alium acquiri potest non hæreditas.*
2 *Hæreditas quare non quæritur per procuratorem, bonorum possessio sic.*
3 *Bonorum possessio acquiritur per procuratorem generalem.*

a §. Acquirere. a Vides, ꝙ bono. pos. non agnita non trāsmittitur. Itē tā per aliū, q̄ per memetipsū potest peti. Dr̄ hic, ꝙ bo. pos. nō agnita non transmittiť. s̄. j̄. de ꝯtab. l. illud. §. si qs. & §. qd maximè. Gl. in verbo, non trāseat. soluit, & bñ. Simile in l. scriptus. j̄. de Carb. edi. & l. vētre. & qđ ibi not. s̄. de acq. hær. ¶ Op. de l. Pātonius. s̄. de acq. hære. Sol. gl. & bñ. Item op. b de success. edicto. l. j. §. qb gl. rñ. optimè. Dr̄ hic in prima parte, 1 ꝙ † bon. pos. pōt quæri ꝑ aliū. ꝯ, in l. ꝑ procuratorem, alias Paul⁹. s̄. de acq. hær. Sol. aliud in hřditate, aliud in bonorum poss. & est rō diuersitatis, qa bono. pos. nititur ęqtate ꝑtoria, l. sed cū pro prio §. bonorum. j̄. eo. & insti. eo. §. quos aūt. & ideo quia ęqtas naturalis hic magis ꝯsiderať, admittiť ratihabitio ex post facto: sed hřditatis aditio est de iure ciuili magis rigoroso, iō non sufficit ratihabitio ex post facto. Ista rō concludit ad illud, quare in hřditate dēt ꝓcedere iussus: sed in bo. possessione sufficit ratihabitio, c vt no. in l. j. C. eo. ti. Sed quare c per † procuratorem non quæratur 2 hřditas, sed bon. pos. sic? Rñ. gl. hic, & in p all. l. ꝑ procuratorē. & s̄. ad Treb. l. q ita. §. j. qa aditio hřditatis fit solo aīo, sed bon. pos. non ꝯstituitur solo aīo, sed requiriť factū. Doc. reprehendunt hoc, qa non est verū, cū statim ꝯstituto procuratore ad adeundum non videar adire: sed cū ꝓcurator adibit, videor adire. Et ibi est rō, qa illa actio est magis solēnis, & hoc iō patet, qa in ꝓcuratore Cesaris est spāle, l. j. in fi. s̄. de of. ꝓc. Cesaris. ergo ī alijs ē ius cōe ī ꝯriū, 3 vt no. ꝑ doc. C. e. l. j. ¶ Quæro, † vtrū req̄rať spāle mandatū? Quidā ꝙ nō, & hoc reprehendit gl. Alij ꝙ sic. Prima vera, vt j̄. e. l. seruus, d vbi sine mandato quæritur, ergo multo magis cū mādato gñali. d

ADDITIONES.

a Alex. ¶ acquirere. Istum tex. limita nō hře locum in impubere, per tex. & ibi Bar. in l. pe. in rā, eo. & in l. seruus. j̄. eo. & dum dicitur hic, ꝙ requiritur ratihabitio, vide j̄. eo. l. seruus. in prin. & quod ibi dixi. Item dum dicitur, ꝙ bon. pos. non transmittitur ad hæredes, vide Bal. post alios in l. emancipata. C. qui admit.

b Barb. ¶ Item Oppo. Et an bon. pos. poterit peti per procuratorem generalem, Io. tenet, quòd non, & Raph. in d. l. per procuratorem, & eos sequitur Lud. ibi. Tu vide gl. fi. distinguentem, quam nemo [illegible] orum [illegible] lle. in l. si maritus. C. mandati. & ibi Bald.

c Poma. ¶ Sed quare. adde, quòd ista ratio damnatur per Raph. in d. l. per procuratorem.

d Alexan. ¶ Mandato generali, an sufficiat generale mandatum ad petendam bono. pos. adde Cyn. & ibi gl. & Bal. in l. si maritus. C. manda. Contrariū tenet Imo. post doct. in l. per procuratorem. de aqu. hęre.

1 *Bonorū possessio hodie agnoscitur corā iudice, & nō requiritur eius decretum.*
Bonorū possessio, quæ appellabatur decretalis, hodie dicitur iudicialis.
2 *Bonorum possessio, quæ tribuit ius, & decernitur causa cognita, non conceditur, nisi per habentem merum, vel mixtum imperium.*
Bonorum possessio hodie agnoscitur coram quocunque magistratu.
Libellus hodie non requiritur, quando agnoscitur bonorum possessio, nisi appareat legitimus contradictor.
3 *Citatio partis non requiritur, quando agnoscitur bonorum possessio, nisi appareat legitimus contradictor, & nu. 7.*
4 *Seruus multis casibus potest esse in iudicio.*
5 *Citatio partis requiritur in confectione inuentarij.*
6 *Agnitio sola an sufficiat in bonorum possessione contra tabulas, vt testamentum rumpatur, quod sic.*
8 *Citatio partis requiritur quando datur, bonor. posse. ex edicto diui Adriani.*
9
10 *Aduersarius quando est certus, nominatim citatur, aliàs sufficit generale proclama.*

a §. Si causa. a Opp. de l. 2. §. dies. & §. in bonorū. j̄. qs ord. in bo. pos. ser. Sol. Bonorū pos. q̄ tribuit ius dať iudice sedēte ꝑ tribunali: & cā cognita, sed aliæ danť de plano, & summariè. ¶ Itē opp. vr̄: ꝙ nō sit necessariū iudicis decretū, s̄. 1 eo. l. fi. & insti. eo. §. fi. C. de cura. furio. l. fi. §. 2. Sol. Fateor, † ꝙ hodie non est necessarium iudicis decretum, sed sufficit sola agnitio coram iudice, & ideo bonor. possessio, quæ olim appellabatur decretalis, debet hodie vocari iudicialis, vt not. s̄. ead. l. §. à municipibus. & C. eo l. fin. per Azo. in summa huius titu. ¶ Oppo. glo. insti. de liber. §. multis. Solu. Ibi in manumissione, aliud in isto decreto. ¶ Quæro, b per quem iudicem pōssunt dari istæ 2 bono. possessiones: Breuiter † istæ bonorum possessio. quę i⁹ tribuunt, & causa cognita decernuntur, sunt mixti imperij, & ideo per iudicem delegatum, vel per alium non habentem mixtum imperium hoc non posset concedi, l. cognitio. §. vt possessio bonorum. s̄. de offic. eius, cui man. est iuris. & l. nec quicquam. §. 1. s̄. de offi. proconsul. & leg. Agnitio, quæ fit hodie, potest fieri coram quolibet magistratu, vt institu. eo. §. fin. & C. eod. l. fina. Secundo

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Causa. Et Bal. in c. dilectus. de offi. dele. all. istam gl. & pro ea vide ibi text.
b Alex. ¶ Quæro. adde no. per gl. bar. in l. 1. s̄. de iuris. omn. iudi.

3 cūdò † quæro, vtrum in postulatione bonorū possessionis req-
a rat̄ libellus? Gl. in l. 2. §. dies. j. qs or. in bo. posses. ser. dicit, ꝙ in his, q̄
cā cognita tribuunt̄, requiritur libellus, in alijs sec⁹. Sed hodie suf
ficit, ꝙ pars agnoscat sine libello, q̄a nihil petit à iudice, vel à par
b te. ¶ Tertiò quæro, [b] vtrū pars † debeat citari s̄m ista iura, vel ho-
4 die s̄m tp̄a hodierna, s̄m q̄ fit agnitio sola? Vr̄, ꝙ sic, quia dies bo
no. pos. sunt vtiles, d. l. 2. §. dies. j. quis or. in bo. pos. ser. sed vtiles
dies dicuntur, q̄n est copia iudicis, & aduersarij, vt l. j. de diuer. &
tēp. p̄sc. & sic dēt esse aduersarius: sed rn̄. ꝙ verū est in casu, in quo
c aduersarius dēt requiri, [c] aliàs sufficit copia iudicis. Ita no. hic, &
l. 2. in prin. quis or. in bon. pos. seru. Preterea dr̄, hic, cā cognita, er
go dēt intelligi parte p̄nte, vel citata. l. in cāæ. §. cā cognita. s̄. de
mino. sed illud est verū in his, q̄ parant magnū p̄iudiciū aduersa-
rio, sed ista bon. pos. nō tribuit aduersario p̄iudiciū in ꝓprietate,
nec in possessione, q̄a q̄ncunq; veniēs legitimus ɔ̄dictor, p̄fert̄, si
ꝓbauit se potiorē, vt no. s̄. ea. l. ver. bonorū. sed gl. dicit ɔ̄, q̄a seru⁹
pōt petere bon. pos. vt j. eo. l. seruus. ergo fit parte nō citata: quia
seruus non potest esse in iudicio. Preterea bo. pos. dat̄ hæreditate
non adita, l. illud. in prin. infrà, de bon. pos. contra tab. ergo nemo
est, q̄ citari possit. Patet ergo, ꝙ pars nō dēt citari. Idē tenet Ia. de
Are. & Cy. C. eo. l. vltima. & ēt vr̄ mihi, ꝙ in l. j. tangat Rof. in ti. de
bō. pos. ī fi. & ī ti. d̄ bo. pos. ɔ̄tab. determinat ɔ̄riū, ꝙ pars debeat ci
tari. & hoc p̄ istū tex. q̄ dicit, cā cognita. Præterea gl. ī d. l. 2. §. dies.
tenet, ꝙ dēat dari libellus. Si n. aduersarius non eēt, ad quid daret̄
libellus, nō video. Ad id, quod dicit, ꝙ seruus nō pōt esse in iudi
cio, & tn̄ potest petere, & si nō in forma iudicij. Respon. immò
5 † quandoque seruus petit in forma iudicij: quia in multis casib.
seruus potest esse in iudicio, vt in momētanea possessione, & in
aliis casibus nota. in l. vix certis. s̄. de iudic. ita respondet Roffre.
Ad id, quod dicit̄, ꝙ hr̄ditatē non adita pōt dari bon. pos. quis er
go citabitur? Dicit Roff. ꝙ heres institutus, qui habet ius succedē
di. ꝓ hoc l. 1. §. pen. s̄. de ven. inspi. & l. in cōcedendo. de aqua plu.
6 arcen. Pro hoc facit, q̄a † in confectione inuentarij citatur pars, l.
scimus. §. sin autē dubius. C. de iure deli. ergo, &c. Ad idē facit C.
7 si min. se ab hæred. absti. authē. si oēs Quid dicemus? † Pro modo
d non recederē à gl. nostra, [d] quia tex. est in fi. prin. j. eodē. l. seruus.
vbi nemine petente pōt dari bonorū posses. ergo nō ē in forma
iudicij. Tn̄ concedo, ꝙ si appareret legitimus ɔ̄dictor, tunc debe-
ret dari libellus, & deberet procedere negotium solenniter. Ita
ītelligo gl. in d. l. 2. §. & dies. ar. l. fi. C. de edic diui Adr. toll. Nō ob.
ꝙ dicit cā cognita, quia intelligo quo ad iudicis informationē,
vtrū sit filius, vel alius talis, q̄ dēat admitti, vel nō. Sed hodie cer
tū est, ꝙ nō requirit̄ partis citatio sine dubio, vt inst. eo. §. fi. & C.
eo. l. fi. Nā cū eo ɔ̄dicēte possit agnoscere, ergo nō est citandus.
e ¶ Sed an [e] hæc agnitio † sufficiat in bon. pos. ɔ̄tab. vt testm̄ rumpa
8 tur? Et quidā dn̄t, ꝙ triplex est act⁹, s. agnitio, & hæc fit corā iudi-
ce, s̄m formā d. l. fi. C. eo. Alius actus est, ꝙ testamētū rescinditur,
& istud fit dato libello sicut ī querela. C. de coll. l. vt liberis. & s̄.
de inoffi. test. l. filio. tn̄ hic nō exigunt̄ ꝓbationes ita plenę pro-
pter sequēs iudiciū, qd̄ sperat̄. Tertius actus est, in quo agit̄ bo-
norū pos. hæ. petitione, vel interdicto quorū bonorū. l. 1. quorū
bonorū. Mihi aūt vr̄, ꝙ ex sola agnitione, facta corā iudice, si sibi
ius cōpetebat, testamentum rumpatur. Ita tenet expresse gl. C. d̄
cura. fu. l. fi. §. 2. vbi vr̄ tex. tn̄ hoc venit examinandum postea in
interdictū quorū bonorū summariè, vt C. quo. bo. l. 1. & ibi not.
f vel in petitione hr̄ditatis plenè. Et hoc vr̄ velle gl. [f] in l. si seruus.
j. de bono. pos. s̄m tabu. & probatur in l. filium. §. si quis. de legat.
9 præstan. & quod ibi dixi. ¶ † Quero, quid in bon. pos. quæ dat̄ ex
edicto diui Adri. toll. vtrum sit citanda pars? rn̄. ꝙ sic, pars q̄ pos-
set lædi, p̄ l. nā ita diuus. ff. de adoptio. & l. hec aūt. §. j. j. quibus ex
cau. in pos. ea. & l. de vnoquoque. de re iudic. cū similibus. Non
obs. qd̄ hic no. quia ista bo. pos. de qua hic loquit̄: nō parit pręiu
dicium in proprietate, neq; in possessione. In possessione n̄, q̄a
p̄ hoc rerū possessio non adipiscit̄, vt s̄. e. l. 1. In ꝓprietate nō, q̄a
venit iterum examinandum in bono. pos. hæ. peti. vtrū sit filius,
vl̄ cognat⁹. Ita no. s̄. ea. l. ver. bonorū. & hoc videtur sentire Cy. C.
10 de edicto diui Adri. tol. l. vlt. ¶ † Sd̄ qualiter citabūt̄ aduersarij?
Resp. si ē certus aduersarius, nominat̄ idēt citari, l. 1. §. pe. s̄. d̄ ven.
ins. aliàs sufficeret, ꝙ fieret generale proclama, vt in aut. si om-
nes. C. si min. se ab hære. abst. & l. si eo tempore. C. de remis. pig.

ADDITIONES.

a alex. ¶ Secundo quæro. Vtrum postulatione bonorum possessionis requiratur libellus, vide bald. in fi. l. j. C. si de momenta. pos. fue. appe. & vide quod no. Imo. in l. filio pręterito, de iniust. rup. & bart. hic. Et an debeat specificari, ex quo capite agnoscitur bonorum pos. vide bal. in rub. C. qui admit. & adde bar. post Cy. in l. fi. in 3. q. C. vnde legi. & per ea, quæ habentur in l. in causæ. §. causa. ff. de mino. dicit bald. in l. Pomponius. de proc. quòd vbi aliquid fit cū p̄ntia partis, vel ea citata, præsumitur fieri causa cognita.

b Poma. ¶ Tertiò quæro. Et vide bal. in rub. C. qui admit.

c alex. ¶ Debet requiri, an citatio partis requiratur, & vide bal. in rub. C. qui adm. in 3. q. & bal. in l. 1. in 3. 4. & v. oppo. eo. ti. & ibi an vbi non sit contradictor, requiratur citatio, & an obstent feriæ, & in l. fi. eo. ti. quid autem in bono. posses. ex Carbo. edi. vide bal. in l. fi. C. vnde lib.

d Ale. ¶ A glo. nostra. Et per istam gl. & quæ hic dicuntur, dicebant bal. & Doctores in l. sed si hac. §. prætor ait. de in ius voc. ꝙ licèt in petitione veniæ, de qua ibi, requiratur causæ cognitio, tn̄ p̄t concedi parte non citata, quia est actus extraiudicialis, nec ibi de magno præiudicio tractatur. Nec obstat, ꝙ ibi requiratur causæ cognitio. d. §. prætor ait. quia p̄t responderi, vt hic per bar. ad id quod dicebat bal. in l. ea, quæ. C. q̄uo, & quando. iud. ꝙ in quibusdam casib. requiritur citatio, vt in his, quæ sunt præambula citationum, sicut est imperratio venię. Itē quando petitur pos. bo. vt hic. Itē in dādis apostolis, l. eos. C. de ap. Itē quādo prætor aperit edictū oīb. tā tacitis, quā nō, l. cū vnus. j. de bo. aut. iu. po. adde bal. in rub. C. qui adm. bene facit quod no. bar. in l. ait prætor. §. si debitorem, j. quę in frau. cred. Itē allegatur ista gl. ꝙ in officio iud. non requiritur citatio, quod est verum in iurisdictione voluntaria, quæ non tangeret ius patris, aliàs secus. Itē secus in iurisdictione contentiosa. Et vide bal. post bar. in l. j. quo. bon. C. & qd̄ dicitur in inquisitione, iuxta ea, quæ scripsi in l. 2. §. si publico. j. de adul. & vide quæ dixi post bar. in l. 2. de re iud. & in aliis, quæ expediuntur officio iud. an requiratur citatio? Dic, ꝙ si tractatur de præiudicio, ꝙ sic, per id, quod no. bal. post bar. in auth. si quis in aliquo. C. de eden. & per Inn. in c. humilis. de ma. & obe. & quod dixi in l. de vno. de re iud. Et si petatur instrumentum insinuari, an requiratur citatio, vide bal. in l. j. in fi. C. de li. cont. & l. fi. §. illud. C. eod. & sic no. hic gl. & doc. ꝙ vbi non est contradictor, non requiritur citatio. & idem Inn. in c. fi. de præsum. & bal. in l. nō dubiū. C. de le. s₃ bar. in l. de ætate, s̄. de mino. dicit, ꝙ tunc d₃ fieri proclama generale, s₃ cū Cy. in l. fi. C. qui admi. concordat etiam bal. in l. 2. C. de his, qui ve. æta. impe. & bar. in l. fi. C. de edi. di. Adr. to. in q. an in mis. in pos. requiratur citatio. & bal. ī l. gesta. in ver. s₃ pone. C. de re iud. Et hāc gl. al. no. bal. in l. fi. in fi. C. q. res iu. nō nocet.

e Ale. ¶ Sed an, &c. Adde bal. in l. j. C. quorum bonorum, & in l. j. s̄. de iur. om. iud.

f Ale ¶ Velle gl. Adde bar. in l. j. in fi. C. si de momē pos. & bal. in l. fi. vnde legi. sed an qui obtinuit contra tab. habeat necesse repetere bonorum pos. vnde liberi, vide per Imol. in l. si filius, qui in potestate, de lib. & posth.

1 *Accrescendi ius inter coniunctos coniunctione legali, habet locūm in successoribus vniuersalibus, non in particularibus.*

§. In bonorum. In bonorum possessionib. locum h₃ i⁹
accrescendi. Item portio deficiens ac-
crescit ei, q̄ suā agnouit sine noua agnitione, si eodē iure succede
a bāt: sec⁹ si diuerso. [a] h. d. vsq; ad j. ꝓx. l. s₃ cū patrono. §. bonorum. in
tex. ibi, ius esse accrescēdi, sine noua petitione, seu agnitione, vt
seq̄t̄. No. tex. cæteri, &c. q̄a est no. De m̄a hui⁹ §. hēs C. q̄n non per.
par. p̄ Pet. de Bel. Op. 1. ext. gl. īter ɔ̄iūctos ɔ̄iūctione legali nō est
1 loc⁹ iuri accrescēdi, l. Proculo. s̄. de le. 2. sol. † Verū est in particu
larib. ī ꝓprietate, vt ibi, s₃ in vniuersalib. successorib. est locus iu-
ri accrescēdi, vt hic, siue succedat̄ ex testō, l. seru⁹ cōis ab extero,
& ibi bona gl. s̄. de acq. hæ. siue succedat̄ ɔ̄ testm̄, vt p̄ bo. pos. ɔ̄tab.
l. si duob. in prin. j. de ɔ̄tab. siue ab intestato, vt hic, & C. q̄n nō pe.
par. p̄ totū: siue succedat̄ d̄ iure ciuili, vt j. d̄ suis, & le. l. si ex plurib.

ADDITIO.

a Clau. Diuerso. Istud limitat bal. in auth. præterea, C. vnde vir & vx.

LEX VI.

1 *Bonorum possessio ex testamento, & vnde liberi ab intestato, ex post facto concurrere possunt.*

2 *Accrescēdi ius non habet locum inter hæredes, & legatarios post emolumētū quæsitū, nisi in vsufructu, nisi quādo aliquis peteret restitutionē, vt abstineret.*

3 *Accrescendi ius non impeditur per existentiam sui hæredis.*

a Sed cum patrono. [a] Dr̄ hic, ꝙ scripto repudiante pa
tronus pōt totum petere. quęro,
quo iure petit? Per ɔ̄tab. non, quia nō competit, nisi ad certā par-
tē: per s̄m tab. non, quia non est scriptus. Gl. rn̄. trib mod. Primo,
ꝙ petit per vn̄ legitimi, l. 2. ī fi. & l. 3. vnde legi. & inst. de succes. libe.
§. multis. Hæc sol. non est vera, quia ɔ̄tab. & ex testamento, & bo-
no. pos. ex testamento, & ab intestato non possunt ɔ̄currere, l. j. §. j.
j. si tab. test. nul. exta. sed hic ɔ̄currerent bo. pos. ex testamēto, & vn̄
1 legi. & ab intestato, ergo, &c. Sol. † Verum est, ꝙ ab initio non p̄nt
ɔ̄currere, sed ex post facto sic, arg. l. circa. s̄. de inof. test. Vel melius
dico, ꝙ dat̄ bon. pos. vnde legi. in totū ab intestato, & illa bonorū
pos. ɔ̄tab ɔ̄uerteret̄ in vnde legi. Hæc ꝓbat̄ in l. si libertus præteri
to. in prin. j. de bon. lib. & l. v. §. si sub ɔ̄dōne j. de bonorū pos. s̄m
tab. & hoc puto verius. Alij dn̄t, ꝙ patronus intentabit bon. poss.
s̄m tabu. q̄a in locum repudiantis successit. Hoc non placet, quia
nō succedit in locū repudiantis, vt veniat iure illius, sed iure suo,
vt no. s̄. e. l. 3. §. acquirere. in sol. ɔ̄rij, l. j. §. quib. j. de suc. edi. Alij dn̄t,
ꝙ veniat p̄ vn̄ le. bo. posses. non placet, quia cum habet ordinariā,
s. vn̄ legitimi, nō debet venire per extraordinariā, vt l. in ꝓuinciali. de ope. no. nun. & sic tene primā, ꝙ veniat per vn̄ legitimi in to
tum. Ista opi. retēta, vr̄ ꝙ ista lex nō ꝓcedat. Aut enim dicis, ꝙ in-
stitutus nunq̄ adiuit, & tunc patrono nunquā competit ɔ̄tab. l. il-
lud. j. de ɔ̄tabu. & l. etiā. §. vt patronus. j. de bon. liber. sed tex. dicit
ɔ̄rium. aut dicis, ꝙ hæres adiuit, & tunc non potuit repudiare sed
text. dicit ɔ̄riū, quare malè. Huius timore gl. dicit, ꝙ hæres adiuit,
sed abstinuit per restitutionem in integrum, & potest esse bona
2 sol. Et ex ipsa no. † ꝙ licèt post emolumentum quæsitum non sit
locus iuri accrescendi inter hæredes, & legatarios, nisi in vsufru-
ctu, l. j. circa fin. de vsufr. accres. hoc est verum, nisi aliquis petat re
stitutionem, vt abstineret, vt hic: expressius in l. ex contractu. cum
sua gl. j. de re iud. Alij dicunt, ꝙ hic fuit institutus filius liberti, q̄
nunquā se immiscuit, tn̄ existentia sui hæredis operatur, vt com-
3 petat ɔ̄tab. l. & si ex modica. §. si filius. j. de bo. lib. Ex quo no. † ꝙ ius
accrescendi non impeditur p̄ existentiā sui hæredis. Tertij dn̄t, ꝙ
vnus ex hæredib. adiuit, q̄ postea renunciauit bn̄ficio alterius ab
stinentis se, l. cū hr̄ditate. s̄. de acq. hær. & ista etiam pōt esse bona.

§. Bo

ADDITIO.

a Claud. Sed cum patrono. Ad limitationem huius l. vide Ale. in l. papinianus. s̄. ad Trebe.

a §.Bonorum. Op. quod ista lex non sit necessaria habentibus ius legitimum, quia eo ipso quod petunt bonorum pos. videntur se gerere pro hærede, l. puberem. C. de iure delib. Sol. vt in gl. hic, & ibi. Quæro, dicitur hic, quod legum tuendarum, &c. gl. ponit plura exempla, sed nos ponemus, vt in legib. & sena. bonorum pos. detur, vbi est rub.

ADDITIO.

a Ale. Bonorum. Quando succedens per bonorum pos. dicatur succedere contra, vel præter voluntatem defuncti, vide bal. in rub. C. qui adm. in vlt. q. Sed vtrum agnoscens bonorum pos. videatur adire, vide bal. in rub. C. e. in 6. q.

1 *Instrumentum, in quo dicitur, promisit dare centum, & illa centum posita sunt per notam importantem centum, exequitur.*

a §.Notis. Iste §. † facit in arg. si in instrumento continetur, promisit dare centū florenos, quod nō debet mandari executioni, vt hic. Ad hoc optimè C. de testa. auth. quod sine. & l. 2. §. pe. C. de vete. iu. enu. & in confirmatione fforum, incip. Tanta circa nos. circa fi. §. tandem. In contrarium est casus s. de hær. inst. l. quoties. §. sed & si quis pro centum. sol. Quædam sunt signa incōsueta, & ex illis non datur bo. pos. vt hic. Quædam sunt signa vsitata, vt pro cētū, vnū c, & tūc sufficit, vt in contrario. Fallit in d. auth. quod sine. C. de testa. vbi de rigore Imperator nō vult, quod scribatur per notas.

LEX VII.

Seruus. Dicitur hic, quod seruus potest petere bo. pos. quæro, vtrum dicatur de bo. pos. delata dño, vel seruo: Dicit glo. de vtraq; , vt in ea patet. ¶ Quæro, vtrum alij, quàm domino, possit dari possessio bonorū. gl. quòd sic, & bene. Si n. absenti, & nō petenti pōt dari, multo magis potest dari seruo petenti. ¶ Quæ a ro, qualiter debet esse certus. Dicit gl. vt iudex, non vt priuatus, ar. l. illicitas. §. veritas. s. de of. præsid. & ideo est cautela, quòd hoc ponatur in actis, quòd iudex sciens ipsum seruum sic decernit. Pro hoc tex. in l. hæc autem. j. qui. ex cau. in pos. eatur. Dicitur hic, quòd bon. pos. potest dari absenti, & non petenti, an quæratur in b continenti. Videtur, quòd non, nisi sequatur ratihabitio, vt s. e. l. 3. §. acquirere. In contrarium, quòd incontinenti, si iud ex voluit, j. eo. l. pen. sed ibi loquitur in minore, vt ibi dicam.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Quæro, qualiter. No. quod iudex debet esse certus, vt possit agnosci bon. possessio coram eo, & vide no. bal. in rub. C. qui adm.

b Ale. ¶ Nisi sequatur. Et idem tenet bar. in l. 3. §. hoc autē, de dam. inf. & dum dicitur hic, quòd non acquiritur bono. possessio petita pro absente, nisi secuta ratihabitione, vide bal. aliter loquentem in rub. C. qui adm. in 6. q.

§.Impubes. Quærit gl. quid de adulto, dic, vt habet in gl.

1 *Scientia patris an noceat filio in bonorum possessione, & sibi.*
2 *Scientia filij nocet sibi, vel patri.*
3 *Scientia patris, vel tutoris an noceat pupillo.*

§.Dies. Iste §. habet duas lect. vna, quod hēas hic, fit: alia, quod hēas, scit. Ad lec. put est, scit, primo de eo, quod dicit de patre, oppon. quod scientia patris nō nocet filio, vt j. ti. 2. l. 1. §. j. & j. quis ord. in bo. pos. ser. l. circa. & l. cū filio. Sol. gl. duob. mod. vno mō, quod cedit dies ad cōmodū filij, vt possit adire, nō quantū ad incōmodū. Hoc, quod dicit de tutore, dubitat. Dñt. n. qdā, quod scia tutoris nocet pupillo. Rō est, qa contra prem nō pōt hri regressus, sed contra tutorem sic. Hāc rōnē tangit gl. in l. si infanti. §. si vero. C. de iu. deli. sed doc. idē tenēt in tutore, quod in pre, vt cedat quo ad cōmodū, nō quo ad incōmodū. ita Dy. tenet hic, & Cy. C. eo. l. bonorū. in 2. q. quod maxime iuuat hodie per l. vlt. in fi. C. in qb. ca. in inte. resti. non est neces. & a etiā in l. j. e. ti. ¶ † Quæro, hic dr, quod sciētia pris nō nocet filio, vtrū 1 sciētia pris noceat ipsi pri? Videte, si nos qrimus fm ista tpa, fm quæ quicquid quærebat filius, quærebat patri, puto quod pris scientia sibi noceat non filio, vt l. is, qui hrs. §. fi. cum sua gl. s. de acqui. hær. Si verò quærimus fm noua iura introducta per l. fina. C. de bo. q lib. tunc pr nō pōt acquirere sibi pleno iure, nisi filio repudiante, & iō ante repudiationem filij tps nō curret patri, vt C. eo. l. vl- 2 ti. ¶ Sed quæro, † vtrum sciētia filij noceat ipsi filio? Rñ. si loquimur fm ista tpa, fm quæ filius non poterat agnoscere sine patre bono. pos. tunc scientia filij non nocet sibi, nisi sicut noceret pri: sed patri nō nocet fm distinctionē positā i l. fi. in prin. j. quis ord. in bo. pos. ser. Si verò loquimur fm iura hodierna, fm quæ filius pōt petere etiā contradicente pre, l. vlt. C. de bo. quæ lib. tunc scientia filij nocet sibi, & patri, vt no. C. e. l. j. j. quis or. in bo. pos. ser. l. vlt. licèt Iac. de Bel. dicat contrarium. Dicit enim, quod sicut expressa repudiatio filij nō nocet patri, l. fi. C. de bo. quæ li. ita nec tacita. Doct. dñt contrariū in l. j. C. eo. per hanc rōnem, Sicut. n. fm antiqua tpa, fm, quæ filius minus iuris habebat, quia omnia quærebat patri, sciētia filij patri nocebat, multo magis hodie, vbi plus iuris habet. Non obstat, quod per repudiationem non piudicat patri, quia secus est in repudiatione expressa, aliud in tacita, quæ fit ex tpe. Simile in l. sed si inter 3 te, & me. s. de ser. vrba. prædio. ¶ Ista faciunt † ad q. scientia patris, & tutoris prodest ad cōmodum pupilli, vt dixi, ergo idē erit hic. Dixi in l. qui duos. s. de reb. dub. prædicta vera in repudiatione tacita ex transcursu temporis: sed in expressa dicemus j. l. proxi.

ADDITIO.

a Clau. l. j. eo. ti. Circa hoc vide quod dicit Ale. in l. posthumo. C. de bon. possess. cōtra tabu.

LEX VIII.

1 *Tutor an solus possit repudiare bonorum possessionem pupillo delatam.*
2 *Repudiatio expressa patris, vel filij an noceat patri, vel filio.*
3 *Repudiatio domini nocet seruo.*
Abbas repudiat hæreditatem delatam monacho.

a Tutor. Op. gl. de l. si ad pupillū. s. de auth. tut. Duæ sunt sol. 1 in gl. Vna † est, quod solus tutor non potest. sed consentiente pupillo sic, argu. l. potuit. C. de iure delib. melius in l. j. §. tutor. de succe. edi. Alia solutio est Azo. & est no. quod solus tutor non potest, vt hic, sed tñ pōt consentientib. amicis, & iudice. Quid dicemus? Ista opi. Azo. pōt esse vera, rectè intelligendo, quia ista re b pudiatio videtur quædam alienatio b istius iuris quæsiti pupillo, i. sicut in alienatione rerum requirit iudicis authoritas, & tutoris, ita in hac repudiatione requirit iudicis authoritas, & tutoris, * l. magis puto. * §. fundū. s. de reb. eo. Et si dicis, quod ibi loquit i fundo legato, qui trāsit rectavia in pupillum. Respon. quod licèt bonorum pos. non transeat ipso iure, vt s. eo. l. 1. & ibi de hoc, tñ istud ius iudicat mobile, vel immobile, fm id, cui adijcit, l. 1. & 2. C. si aduer. transa. & l. si ad resoluendum. C. de præd. mi. & no. per Dy. in l. pōt pupillus. s. de autho. tut. Quod aūt dicit Azo, quod requirat amicorum requisitio, intelligit fm l. magis puto. §. non passim. s. de re. eo. & qa antequā fiat aditio, vel repudiatio, interrogabunt consanguinei, & amici, an hoc expediat pupillo, vel non, vt ibi dr. ¶ Opp. dr hic quod tutor pōt petere, non repudiare. Contrà, ille, qui pt acquirere, pōt repudiare, l. quod pt. j. de reg. iur. & l. is pōt. s. de acqui. hæred. Sol. dicit gl. illa regula fallit in his administratorib. quia non videntur tutores, cum pupillum spoliant. Gl. ista dicit bene. Sed dic clarius, qa quod dr in l. qui pōt. est verū in eo, qui suo nomine pōt acquirere: qa ille pōt repudiare, nisi ætas sit impedimēto, sed ille, qui habet acquirere noīe aliorū, nō pōt repudiare, vt hic. De hoc vi 2 de quod no. C. eo. ti. l. bonorū. in 2. op. ¶ † Quero, vtrum expressa re c pudiatio filij noceat patri, vel repudiatio patris noceat filio? Habetis tex. in l. is, qui. §. fi. s. de acq. hære. vbi dicitur, quod non nocet, & hoc fm hæc iura, sed hodie plus, quia vnius repudiatio alijs pro 3 ficit, quia si vnus repudiat, alius hēt, l. fi. C. de bo. quæ lib. ¶ † Quero, vtrū repudiatio dñi noceat seruo, vel econuerso? Tex. quod sic i l. legatum. s. de leg. j. Pro hoc etiam j. de succe. edict. l. 1. §. per ser- d uum. ¶ Ex hoc etiam concluderetur, d quod hæreditatem delatā mo e nacho poterit Abbas repudiare, e non autem monachus, equiparando monachū seruo, vt no. in l. cū hrdes. §. fi. j. de acqui. hære.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Tutor. Ad hanc legem vide Bal. in rub. in 6. quæst.
b ¶ Quædam alienatio. Repudiatio est alienatio, & in ea requiritur decretum iudicis, & authoritas tutoris, & vide quod no. Bal. in l. pupillorum. C. de repu. hær. & tex. in l. 3. §. si quid minor. supra de min. Sed vtrum cum decreto iudicis possit solus tutor repudiare, videtur, quod sic, si impubes non potest consentire, vt quia est infans, vel videtur eius voluntas necessaria, quia si requiritur in aditione, d. l. potuit. multo magis in repudiatione, & per hoc habes maximam limitationē ad l. j. §. tutor. de suc. edi. & ad hanc l. & istis adde omnino Bal. in l. bonorum. in 3. q. C. qui admi. adde, quid si tutor repudiauit, & alius adiuit, & fructus lōgo tempore percepit, deinde apparet, quod tutor repudiare non potuit, an hæres, qui adiuit, teneatur ad fructus, & si soluit creditoribus, an possit retinere in restitutione hęreditatis, vide Rom. consilio 149.
* Claud. l. magis puto. Istud reprehendit Arēt. in l. legatum. j. col. pen. s. de leg. j.
c Ale. ¶ Quæro, vtrum? Vide Bar. in l. 1. C. qui admi. & s. l. proxi. §. fi. ad fi. & ibi Bal.
d Poma. ¶ Ex hoc concludetur. Adde, quod ista opi. est communis per Alex. in l. legatum. de leg. 1. vbi late.
e Ale. ¶ Abbas repudiare. abbas repudiare pōt hrditatē delatam monacho, vide baldum in l. ex repudiatione. C. de fideic. in l. 1. in x. q. C. q. admit. & in l. contra iuris, §. 1. de pac. & quod ibi scripsi post eū. & in l. bonorū. in 5. q. C. q. admi. & in l. penulti. C. de repu. hæ. & Can. in c. in præsentia. de proba. & Cy. in l. Deo nobis. de epi. & cle. & Bald. in l. is, qui hæres. §. fin. de acqui. hæred. & ista opi. videtur verior, quia monachus nō habet velle, neque nolle, c. si religiosis. de elec. in 6. & vide not. per Bald. in l. fi. in prin. de bon. quæ lib. Adde Ang. consi. 80. & 91.

LEX X.

1 *Petitorum copiam si quis se non habuisse dicit, an ei, vel aduersario incumbit onus probandi.*
Periti præsumuntur esse in loco insigni, vbi habetur, quod ē, vbi merū, vel mixtum imperium exercetur.
2 *Locus insignis quis dicatur.*
3 *Sciens consanguineum proximiorem defunctum, præsumitur scire hæreditatem sibi esse delatam.*
4 *Credens consilio alterius, si per se scire non debet, excusatur.*
Assessor non tenetur sequi consilium alterius.

a In bonorum. Diuidit in tres partes. Primò ponit diētū in genere. Secundò ponit exemplū in bo. poss. ex testamento. Tertiò in bon. pos. ab intesta. Secunda ibi, & ideo. Tertia ibi, satis est enim. No. ibi, copiam, &c. Opp. & videtur, quod ista distinctio, potuerit, vel non potuerit cōsulere peritiores, nō debeat fieri, l. regula. §. sed iuris. s. de iur. & facti ign. Dicit glo. quod hæc distinctio fit, quando tractamus de lucro, allàs secus, vt in contrario. Idem dicit Dyn. in ca. iuris ignorantia. de 1 reg. iu. lib. 6. & etiam no. in contrario. ¶ Dicitur hic, † copiamq; eorum. quæro: quis dēt probare, an ego aduersarium habuisse copiam, an ipse aduersarius se non habuisse copiā? Videte, nos habemus tex. dicentē, quod in ciuitatib. & locis insignibus, vt si est castrum

ADDITIO.

a Alex. ¶ In bonorum. Dicitur hic, quis dicatur locus insignis, & vide Inn. in c. statutū. de rescr. in 6. in ver. ciuitatib. Et omnino Bal. in l. iuris. C. qui admit. & ibi hēt, quis debet probare, & vide Bar. in l. idemque. pro socio. & Bar. in l. si ab hostibus. §. si solut matr. adde tu etiam ad Bar. hic arc. ... intellex imus de iudi.

castrũ nobile,est præsumptio,ꝙ ibi sit copia peritorũ, vt est tex.ĩ
2 c.statutum extra.de rescri.lib.6.¶Sed tunc quæro,†quis dicatur
locus insignis?Rñ.tex.dicit,vbicunque est cõmunãtia,vel castrũ,
qđ hēat forum iudiciorum,& habeat merum, & mixtum imperium,dř locus insignis,vt l.si duas.§.decet aũt.š.de excu.tu.Et per
hoc dēt intelligi,qđ aliàs dixi vobis,ꝙ imputatř alicui,cur nõ mi
sit procuratorē:qđ dēt intelligi,si inueniebat procuratorem suf
ficientē,l.ideq;.in fi.prin.š.pro socio.Vtrũaũt debeat reperiri,&
an præsumať sufficiens,ex qualitate loci præsumitur,vel non di-
3 stinguendo,vt š.dixi,tene mēti.¶Vltimò hæc†lex facit ad id,qđ
dixi vobis in l.qui duos.š.de reb.dub.ꝙ eo ipso,ꝙ quis scit proxi
miorem cõsanguineũ,& illum defunctum,& de cuius successio
ne tractatur,præsumitur scire sibi esse hŕditatē delatam.¶Itē fa-
4 cit,†ꝙ qui consuluit peritiorē,& eius consilio facit,dēt ei crede
re:non dicas debet,quod importat necessitatem,qa alterius ꝯsi-
lium quis non tenetur sequi.l.Titium,& Mæuiũ.in prin.de admi.
a tu.Sed dic,ꝙ debet credere sic,ᵃvt si credidit,habeat iustam cãm
credendi,& ideo si errauit,hēt iustã cãm erroris,vt tex.hic:qđ te
ne mēti.& hoc in ꝑsonis,q̃ ñ dēnt scire ꝑse.Pro hoc tex.hic,& ĩ l.
rPa.§.sed iuris.š.de iu.& fac.igno.Nã si vnus assessor petit ꝯsilium
ab alio,certè credendo ꝯsi.illius,nõ hēt iustã cãm ignorãtiæ:qa ꝑ
se dēt scire,& ideo imperitia sibi imputať, l.imperitia.ǰ.de re.iu.

ADDITIO.

a Alex.¶Debet credere sic.Et ideo dicit Pe.de anc.in cle.ne Ro.de elec.in princ.ꝙ hñs pro se opi.doc.excusatur ab expensis,quasi habeat iustam causam litigandi:nam doc.hñtes authoritatem à iure interpretandi constitutiones,& iura,hoc hñt,quòd eorũ au thoritates sunt probabiles,& in scriptis redigendæ,vt no.de postu.præla.capit.j.& C.de profes.qui in vrbe Constanti.l.x.lib.12.& hic adde Bal.in l.iuris.C.qui admit.ibi tñ limitat istam qõnē,& dicit ꝑ hanc l.Bal.ꝙ notarius,qui debet facere testm̃ fm cõsi.sapientis,si apposuit non apponenda de consi.sapientis non tenetur de falso,quia excusa tur credendo sapienti,& illud,quod suprà,dixi secundùm Pet.de anch.limitat ant.in c.finem.de do.& contu.nisi opi.doct.essent contra communem opin.videq; dixi post Imo.in l.fi.de re iud.& no.Imo.in l.qui ante Calendas.de ver.ob.& quòd non excuseť iudex,si credebat alteri imperito,tenet Bal.in l.si conuenerit.de re iud.cum cõcor.& ibi dixi post Imo.adde,quòd cons.doc.excusat ab expensis,Pe.de ancha.consi.124.

LEX XII.

Non est ambigendum. Opp.ĩmo quilibet admittitur,cũ fiscus vltimò veniat,vt C.de cad.tol.l.vnica.§.pe.Sol.vt in gl.¶Sed quæro,
quare magis dicis de istis,q̃ de alijs?Respõ.qa istę personę videbanť admitti iure quodam speciali,& iõ facilius videbanť exclu-
di,l.eius militis.§.militia.š.de test.mili.¶Vltimò gl.querit,vtrũ ĩ
ter fiscum,& rempub.sit dřia?Et dicit,quòd nõ,& de hac qõne
ponunt doc.in l.Respublica.C.ex qui.cau.ma.& tãgitur in rubr.
C.de iure fisc.lib.x.& in Auth.de herę.& Fal.in prin.Sed meliꝰ,
quàm per alium,ponitur per Gul.C.communia de su.l.1.

§.Vbicũque. Op.de l.j.§.& sui,de ꝯtab.& l.sed cũ pro no.§.j.š.e.gl.soluit,& bene,& eo.modo
sol.Insti.eo.ti.in prin.Vel clarius,qa qñ aliquis prohibeť de iu-
re ciuili in odium ipsius,tunc non admittitur,vt hic.Sed & si ꝑ
hibet prætor propter aliquod delictum,tunc põt admitti đ iu
re prætorio.Ita no.Dyn.in c.cum quid vna via.de regu.iu.lib.6.

LEX XIII.

Edicto. No.ex hac l.quæ sit causa capitalis.Simile ĩ l.si ve ro.§.q.ꝑ rei qualitate.š.q satis.co.& ĩ l.2.đ publ.iu.

LEX XIIII.

1 *Agnoscere bonorum possessionem videtur quis,quando est certus de viribus testamenti,& illud dicit falsum.*
Certus quando quis possit esse testamentum esse falsum,quando dicitur falsum facto alieno.
2 *Proponens quærelam inofficiosi,in dubio videtur proponere animo adeundi.*
3 *Certus de testamento,si proponit nullitatem testamenti,videtur adire.*

a
1 Cum quidam. ᵃQui dicit testm̃†falsum,vř bo.pos. agnoscere,si de testamēti viribus cer-
tus erat.h.d.no.lex.Opp.extra gl.dř hic,ꝙ forte erat certus accu-
sationis.Cõtrà,qñ testm̃ dř falsum facto alieno,nõ possum esse
certus,l.cũ falsum.š.de acq.hęr.Sol.Oportet te intelligere,sic,ꝙ
ꝓferebiť testm̃ factũ certa die,ego sum certus,ꝙ istud testm̃ est
falsum,qa tota illa die fui Romę cũ testõre.Ista est rñsio Accur
sij in sũ ĩ l.Pãtonius.§.rei.š.de acq.hæ.¶Scđò opponit extra gl.
de l.queadmodũ.š.de inof.test.vbi agēdo de inofficioso non vř
agnoscere hŕditatē.& de l.Antistius.& quod ibi ꝑ Dy.š.de acq.
2 hę.Sol.† Aduerte,qñ est certũ,quo aĩo qs proponit querelam,
b vel actionē falsi,vel nullitatis,tũc stamus certo,vt in legib.ꝯriis.
Si verò est dubiũ,qđ tenēdũ?Dic,ꝙ in querela inofficiosi in du
bio vř proponere aĩo non adeundi,l.Antistius.& d.l.quēadmo-
dũ.Et hoc puto verũ.Rõ,qa tũc cũ querelã ꝓpono,si vellē tunc
adire,nõ possem ab intestato,quia tũc testm̃ durat,l.quãdiu de
acq.hę.& l.anteq̃.C.cõia de succes.iõ nõ ꝓpono,vt adeã,sed vt
parē mihi viã adeũdi.Pro hoc quod no.in l.j.§.sed si parēdi.š.de
ꝯdi.ob cau.& l.iam dubitari.de hær.insti.Sed qñ propono que-
relã falsi,tunc & sum certus de virib.testamēti,qđ est falsum,in-
cõtinēti possem adire,si vellem,l.cũ falsum.š.de acq.hęre.& in
cõtinenti possem proponere bo.pos.vt hic,iõ ꝓponēdo videor
agnoscere,vt hic,arg.l.iã dubitari,& ibi no.de hęr.insti.Si verò
non sum certus de virib.testamenti,tũc idē,qđ in querela inofficiosi,qa nõ videor ꝓponere aĩo adeũdi,arg.l.quemadmodũ.de
3 inof.test.& l.antistius.præal.In iure verò†dicendi nullũ,dico idē,
qđ ĩ cã falsi,qa si qđē cã nullitatis reddit me certũ,tũc statim pos-
sum adire,nec est necesse,ꝙ petã annullari à iudice,qa ius annul-
lat,l.q̃ sub ꝯdõne.§.fi.š.de cond.inst.& iõ cũ propono nullitatem
videor adire,l.suus.š.de acq.hæ.Si verò sum incertus de nullitate,
tũc idē,qđ in querela inofficiosi,vt dixi in querela falsi,qa nõ sum
certus de virib.testamenti,& sic nõ possem adire,l.s3 & si de suã.
de acq.hæ.Op.ad allegata in gl.ꝙ ꝓuidēdo in vno nõ videor ꝓui
dere in alio,l.si seruus.ǰ.vi bo.ra.& no.š.de alie.iud.mu.cau.fac.l.
item.in prin.Dixi in l.si seruus.¶Sed op.ꝙ imputeť hic,cur simul,
& semel oēs nõ ꝓposuit,sicut dicimus in tutore,cui imputať,si omnes excusationes nõ ꝓposuit simul,l.scire.§.scire.š.de excu.tut.
& insti.de excu.tu.§.q ãt.So.vt in gl.& idē puto hodie,cũ ꝓponen
do excusationem sufficit,& videať agnoscere,vt hac l.hic loqť,qñ
fuerunt ꝓpositæ intra tps,intra qđ pñt ꝓponi.¶Quæro,qđ si fue
runt ꝓpositæ post?Hic sunt duæ gl.q̃ vñr sibi ꝯriæ,& est j.gl.& vl-
tima.Sed veritas est,ꝙ j.gl.loqť,qñ de virib.testamenti erat incer
tus,iõ tps nõ currit,sed 2.gl.loquitur,qñ erat certus de virib.testa
menti,ideo si intra tpa non proposuit,sibi imputatur,& tps currit.

ADDITIONES.

a Ale.¶Cum quidam.Vide bal.in l.j.C.de iure delib.
b ale.¶Proponit querelam.adde bar.in l.posthumus.§.fi.š.de inof.test.& vide l.3.& ibi no.per bal.C.de repu.hæ.per imo.in l.filio præterito,de iniust.rup.

LEX XV.

Paulus. No.tex.ibi,nisi is,qui,&c.Op.ꝙ per matrem acquiratur dñiũ filio,l.die sponsaliorum.š.deposi.ergo & bo.
pos.gl.sol.sed nõ pl3.quare dic,ꝙ dñiũ acqrať filio,verum est rati
habitione secuta,& ita hic esset.Item op.ad finem,hic innuit,ꝙ im
puberi quæriť incõtinenti,si iudex vult.Contrà,š.e.l.3.§.acquire-
a re.sol.Credo hoc verum in impubere,ᵃin cuius persona pt iudex
offm̃ tutoris assumere,l.bonorum.C.e.ti.s3 in impubere maiore
non credo,ꝙ quæratur sine ratihabitione,vt l.contraria,& ita in
telligo l.seruus.š.e.ti.

ADDITIO.

a ale.¶Verum in impubere.Not.ꝙ si aliquis agnoscit bon.pos.pro pupillo sine mandato,sibi quæritur ante ratihabitionem,& hic erit casus,in quo hodie erit necessaria bo.pos.pro quo vide quod dixi post bar.in l.certum.C.vnde leg.& no.bal.in rub.C.qui admit.in 6.q.

LEX XVI.

Quoties. In tex.ibi,cœperit,s.post ratihabitionem.Op.de l.si quis alicui.š.de acq.hæ.sol.Hic habuit ratum,
antequam in furorem incideret,& hoc quod dicit ratum habuisse,intelligo de iure,quia valet ratihabitio.

TITVLVS SECVNDVS.

Si tabulæ testamenti extabunt.

¶Circa Rubricam gl.quærit tres qõnes. Primo,in quo differt iste
titulus à titulo,si tabu.test.nullæ extabunt. Secundò,q̃ sunt cõia,
& in quib.conueniunt bo.pos.fm tab.& ꝯtab.Tertiò,q̃ sunt illa,
& in quib.differt bono.poss.ꝯtab.à bon.pos.fm tab.Dic,vt in glo.

LEX VNICA.

1 *Scriptum propriè non dicitur,quod sensu percipitur.*
Testis,qui reddit rationem per verbum,credit,non probat.
2 *Instrumentum si à principio producitur non cancellatum,nec vitiatum,si postea appareat vitiatum,non nocet.*
3 *Hæreditas de iure ciuili adiri potest,& legatum debetur,licèt testamentum sit inconsulte deletum.*

1 HAeredi. Not.† ꝙ non põt dici propriè scriptum, quod sensu nõ percipitur, sed oculis de
bet videri. Simile in l.j.circa prin.š.de his,quæ in test.
delen.quod facit ad dictum testis,qui reddit rationem
per verbum,credit:quia non valet,sed deberet dicere,quia vidit,
vel audiuit,vel per aliquem sensum corporeum.Facit l.qui testa-
mento.in fi.š.de test.& per Inn.in c.cum cãm.extra,de testib.Secũ
2 dò†no.ꝙ sufficit instrumentum non esse cancellatum,nec vitia
a tum tempore,quo producitur in iudicio,& licèt postea reperia-
tur vitiatum,non nocet,vt hic:& ideo si reperiatur in libro nota
rij,talis producit instrmentum non cancellatum,nec vitiatũ,si po
stea reperiatur cancellatum,non nocet,ᵇ quia sufficit fidē imponi chartulæ in initio,vt C.de fide instr.l.vlti.quod tene menti.Op.
ꝙ si deletum est testm̃,non detur bo.pos.l.nostram.C.de testam.
vbi no.quòd sufficit testamentum extare tempore mortis.Solu.
Hic inconsultò fuit deletum,ibi verò consultò,vt plenè no.in l.j.
de his,quæ in testa.delen. Item oppo.de l.j.§.sed si legi.& §.j.š.de
his

ADDITIONES.

a Barb.¶Secundo no.Et vide Bal.in l.certum,propè prin.vnde legi.
b Alex.Non nocet.Si reperitur in lib.notarij,talis produxit instrumentum non cancellatum,non nocet.Et vide Bald.in l.si vnus,in fin.& l.nostram.C.de testa.& in l.gesta.insi.de re iudi.

his,quæ in test.delen.Sol.hic quantum ad bon. poss.secundum
tab.sed quantum ad legata,vel ad hæreditatem non procederet
hæc lex, quia licèt testamentum sit inconsultè deletum,legata
3 †debent,& adiri pôt hr̃ditas de iure ciuili.no.in l.1.§.sed ɔsulto.s̃.
de his,quę in testa.delen.Vltimò vide gl.quæ incipit.i.ex præsum
ptione,ibi,arg.ɔ̃ de condi.l.fi.Sol.ista concordat.Item ibi.l.erro-
re,sed hic fuit nomen hr̃dis scriptũ,ibi fuit omissum,hęres esto,
vel ibi quantum ad aditionem de iure ciuili, hic quãtum ad bo.
pos.vt s̃.dixi:sed prima plus placet.

TITVLVS TERTIVS.

De bonorum possessione furioso,infanti,muto,surdo, cęco competenti.

¶Dixit de bon.pos.in genere,sed quia est tractaturus de bon.poss.
in specie quæ datur quinque personis hic enumeratis, de primis dicitur in l.1. de aliis dicitur in l.fi.

LEX PRIMA.

1 *Curator furiosi agnoscit bonorum possessionem ad furiosi commodum.*
2 *Substitutus admittitur,quando institutus differt adire, nec contra eum potest subueniri.*
3 *Bono.possessio quæ defertur infanti,est iuris,& transmittitur.*
4 *Bono.possessio delata furioso est facti,donec est in furore,& nõ transmittitur, nisi esset rogatus de restituendo:quia tunc est iuris.*
5 *Bono.possessio agnita per tutorem,quare est,quod quæritur infanti irreuocabiliter,non sic furioso per curatorem.*
Infans,& furiosus quò ad restitutionem,saltem ex clausula generali æquiparã tur.

FVrioso. Primò ponit edictũ. Scđo respondet tacitę obiectioni. Tertiò format vnã
aliam q̃stionem:& eam determinat. Secunda ibi, nec
si curator.Tertia ibi,quid ergo si curator.Ratio primi
dicti est,ꝙ furioso nõ cedit tẽpus,qa nõ pôt agnoscere.item sub-
stituto non currit,donec excludatur institutus.Et ad hanc ratio
nem opp.hic Iurisconsultus in secunda parte legis.¶Opp.& vi-
1 detur †ꝙ curator furiosi nõ possit agnoscere bono.posse.vt j.
de succes.edic.l.j.§.furiosi.Dicit gl.ꝙ ad commodum furiosi po-
test,vt habeat fructus, non tamen quo ad incommodum.Item
opp.quòd quandiu est locus institutioni,substitutus non admit
2 tatur.l.quandiu.C.de acq.hære.Solu.illud verum† nisi institut⁹
differret adire,nec contra eum potest subueniri,tunc substitutus
admittitur sicut institutus sub conditione.l.2.§ si sub conditio
ne.j.de bono. poss.secundum tabu.& l.si qs instituatur. de hære-
di.instit. & quod ibi no.¶Dicitur hic,ꝙ substitutus cauet con-
tra.in l.fin.§.si autem in furore.ibi omni satisdatione.C.de cura.
furio.Solu.ibi de satisdatione præstanda à curatore : quam pro-
hibet,hic de præstanda à substituto,quam debet præstare, vt hic:
& argu.l.non enim aliter.suprà,de adopt. ¶Quæro, † ista bon.
3 a pos.quæ datur infanti,an sit iuris,ᵃvel facti:Tex.est,quod est iuris,
l.si infanti.C.de iure delibe.quia acquirit bon.pos.quæ est iuris,&
ad hæredes suos transmittit.¶Quæro † de bono. pos. quæ da-
tur furioso:an sit iuris,vel facti.Et hic gl.videtur dicere,ꝙ sit facti
vt prosit solum,quòd percipiat fructus,non quod verè hæres ef
ficiatur bono.poss.Contrarium no.in l.fin.§. sed si quidem. & §.
tali.C.de cura.furio.& illam teneo.Tamen siue dicamus facti, si-
ue iuris semper est idem iuris:quia donec est in furore, est bon.
possessor:sed si in furore decedit:fingitur bo.possessor non fuis-
b se,& ad hæredem non transmittit,vt l.fin.§.si autem in furore:
C.de cur.fur.Sed hoc fallit in casu, ᵇvt si est rogatus furiosus de
restituendo,quia tunc est de iure possessor,& quærit bon.poss.q
5 est iuris,& actionem transfert in fideicommiss.l.cum hæres insti
tuta. s̃ ad Treb.¶ † Quæro de vna q.quare per tutorẽ quæritur
bon.pos.infanti irreuocabiliter,furioso non.Cyn.in l.si infanti.
6 C.de iure deli.dicit,quòd est ratio,quia potest restitui infans.Sed
hæc ratio nõ placet:quia & furiosus potest restitui,ᶜsicut infans.
l.Marcellus.j̃.de fideiuss.& ibi no.Aequiparantur enim infans,
& furiosus,vt no.in l.2.C.de cu.fu. saltem ex generali clausula,si
qua mihi iusta causa esse videbitur.Facit l.Fulcinius.§.adeo.in fi.
qui.ex cau.in poss.ea.¶ Quare dic:quòd ratio est quia tutor ha-
bet plus iuris in personam infantis,quam habeat curator in per-
sonam furiosi,quia tutela est ius in capite libero,&c.sed curator
principaliter datur rebus.l.in copulandis.C. de nupt. Et si dicis,
cur curator authoratur adulto,& ei quęrit,l.cum quædam. C.de
admi.tuto respon.authoratur ei volenti,alias non.l.cum in vna.
§.j.de appel.

ADDITIONES.

a Ale.¶ An sit iuris.an iste bo.pos.sint facti,vel iuris,adde quod no.per bal.in rubr.C.qui admi.in 3.q.& melius in l.infantis.eo.ti.
b Alex.¶ Fallit in casu.Idem in casu,quando habet substitutum exemplarẽ, quia pp hãc bo.po.cõfirmatur sub.exẽplaris.ſm bar.& doc.in l.ex facto.ver. 8.& vlt.de vul.& pup.

c Ale.¶Potest restitui.An furiosus possit restitui in integ.aduersus bon.poss.adde Bal.in l.infantis.C.qui admit.

LEX II.

1 *Mutus,& surdus si nihil intelligunt,furioso æquiparantur, & quando possunt agnoscere bono.posse.*
2 *Mutum,surdum,vel cæcum esse aliquem,qualiter probetur.*
3 *Cæcitas qualiter probetur,quando quis habet oculos claros.*
4 *Surdus,mutus,vel cæcus quòd quis fuerit,non præsumitur,quòd hodie sit,probando quem fuisse furiosum certo tempore:vel mensibus:transfertur onus probandi in aduersarium.*

a MVtus.ᵃNonne habemus,qđ istæ personæ dẽt regi consilio tutorum,vel curatorum,vt in rub.C.de cur.fu.
& in l.2.eo.ti.& §.sed & mente captis. insti.de cura. Quomodo
1 †ergo istæ personæ,quæ hic enumerantur, possunt agnoscere
bo.posse.sine consilio curatorum ? Nos habemus tex.qui decla-
rat hoc optimè,s̃.ad Trebel.l.seruo.§.si pupillo. Nam si istæ per
sonæ non intelligunt id,quod agitur,tunc assimilantur furioso,
b & nihil possunt agere sine curatore.ᵇSi verò intelligũt id,quod
agitur,tunc possunt talia facere sine curatore,vt ibi dicit illa no.
2 lex.¶†Sed quæro,qualiter probatur quem esse surdum,mutum,
vel cæcum?Ratio dubitandi est,quia ista verba, furiosus, vel de-
mens,sunt negatiua, & priuatiua,& negatiua non possunt pro-
bari,l.actor.C.de probatio. Videte,in furioso colligitur ex ser-
c monibus suis,an sit furiosus,ᶜl.quidam in suo.s̃.de condi.insti.&
l.is,qui.suprà,de tut.& cu.da.ab his.idem in prodigo,nam prodi-
gus iudicatur ex actibus,d.l.is,q.in fin.suprà,de tu.& cu.da. ab his,
& l.1.de cu.fu.Eodem modo in muto,quia ex actib. quis iudicat̃
mutus,nam dicit testis,ꝙ talis non loquebatur verba articulata,
sed nutu,& actib.quia signis petebat,quod volebat, ar.prædicta-
rum legum.idem dico in surdo,quia dicit testis,quod talis nõ in-
telligebat ad vocem.& nihil auditu percipiebat, sed per puncta,
vel aliqua signa.idem etiam dico de cæco,quia cæcitas probabi-
tur per visum,quia dicit testis,quod talis habebat oculos à capi-
3 te euulsos,vel clausos,& similia.¶†Sed quid si habet oculos cla-
ros,quomodo probabitur,quod non videt?Respõ.& dico,ꝙ pro
babitur ex actibus,quia dicit testis,vidi,ꝙ ibat per loca ardua, vt
per murum,& similia,vel ibat cum duce.Et sic istæ priuationes ex
actibus colliguntur,vt suprà,dixi.Sed licèt fuerit verum hoc, ꝙ
4 semel fuerit surdus,vel furiosus,†& simil.an sufficiat?Certè nõ.
Nam non sequitur,quod si heri fuerit surdus,mutus,vel similia,
quod hodie sit.Nam potest esse,ꝙ propter aliquod accidens he-
ri fuerit cęcus,vel mutus,vel surdus, & hodie non est. Videte l.
quidam.s̃.de condi.insti.videtur dicere, ꝙ sufficit semel quem
fuisse furiosum,vel surdum, vel mutum, vt iudicetur in posterũ
furiosus,vel similis. In contrarium facit ratio præcedens, quia
potuit hoc contingere propter aliquod accidens,l. nutu.in pri.
s̃.de leg.3.Et hoc puto verum.Non obst.præallegata l.quidã.qa
sufficiebat probare furorem tempore testamenti,quia illo tem
pore fuerunt verba illa prolata,nimirum si ibi sufficit, & meri-
d to sic iudicatur.sed in quæstione proposita:non sufficit proba-
re quem fuisse semel mutum,surdum,vel cęcum , vel furiosum,
quia debet probare aliquo certo tempore,vel mensibus sic fuis
e se,ᵉl.pretia rerum.in fi.s̃.ad l.Falc.tunc enim præsumitur,ꝙ mo-
do sic esset,nisi probetur contrarium,l.1.suprà de cu.furio.

ADDITIONES.

a Alex.¶Mutus. Vide Bal.in l.j.de ver.ob.An mutus,& surdus possit donare,vide Bal. in l.iure militari.s̃.de testam.milit.
b Ale.¶Assimilantur furioso.Adde,ꝙ idem tenet Bar.in l.mutum.supra de acq. hæ.& in l.cui eorum.§.fi.de posth.& Ang.in l.seruo inuito. §.si pupillo.ad Trebel. & Bal.& Ang.& Pau.de Cast in l.j.in prin. de ver.obl.licèt ibi aliter Bar.dixerit.& ad hoc vide Imo.in l.qui id,quod.§.mutus.j̃.de do.& Im.& Ro.in d.l.j.in prin.de verb.ob.
c Alex.¶An sit furiosus. Qualiter probetur quis mutus,cæcus,furiosus,vel surdus,vel prodigus,adde Bar.in l.nec codicillis.C. de codi.& in d.l.is, qui.per Bar.in l.furiosum. C.qui test.fac.pos.& in rub.si ex fal.instr.& Bar.& Bal.in l.mutum.supra,de acq.hær.& gl.in c.Gonsaidus.17.q.2.& 93.dist.c.legimus.& quòd notarius faciens instrumentum muti explicet signa,& sensum,vide Pe.de Anc.& alios in c.cum apud,de spon.per Bar. in l.mutum,de acq.hære.& quòd debeat testis deponere de actu furoris, tenet Bar. in l.quidem,C.sol.ma.& no.quòd qui detinetur in carcerem per consanguineos,præsumitur furiosus,l.diuus.& ibi Bal.supra de offi.præs.& vide de modo probandi furiosum,gl.& Im.in l.si cum dotem.§.si maritus,so.ma.& ibi Ale.& ad probandum mutũ, & surdum vide Imo.in l.j.§.j.de verb.obli.
d Pom.¶In q.proposita.Vide Ale.in l.is potest.inquantum Bar.concludit,quòd præsumitur compos mentis,ff.de acq.hære.
e Alex.¶Sic fuisse.Tene mẽti ppetuo,ꝙ sufficit probare quẽ fuisse furiosum aliquibus mensibus,quia postea in aduersarium transfertur onus probandi,quòd tempore illo non fuerit furiosus.Idem no.in c.fin.de succ.ab intest.& ibidem Pau. post antiquos. & Pe.de Anc.sequitur in cle.j.de homic.& quæ no.Bal.in l.siue possidetis,de prob. & in l.si cui,§.iisdem,de accu.Et in istis terminis vide Bal.in l.furiosum.C.qui test.fac.poss. & Imo.in l.j.§.fi.de verb.ob.in l.qui testamento,§.nec furiosus.supra de testa.quod de infirmitate,vel aliqua qualitate,per doc.in c.cum inter canonicos,de ele.Et si quis pbat furorem,alia pars probat sanam mentem,quæ probatio præferatur?vide in d.c.super hoc,de renun.& in l.nec codicillos,C.de codi.Ita se remittit Ab.Sic.in c.fin.de suc. ab intest.& ad Bar.hic contra eum adde Io.An.& Arch.in c.fi. de hær.in vj.& Spe.in tit. de prob.§.j.ver.sed pone,quidam erat furiosus.vide Im.c.dudum,de præsump. qui sequitur gl.in d.c.fi.qui dicit,quòd semel furiosus præsumitur postea,&c. vide Specu.& Ioan.An.in ti.de test.§.j.ver.quid si,&c.& in c.j.§.si vero,de cleri.ægro.in vj.& vide per bar.in trac.de test.in c.inci.opposita prudentiæ.& aliquid per Pet.de anch.in cons.5.incip.in Christi nomine amen.pro parte nobilis viri.adde late abb.Sic.cons.61.lib.2.alex. cons.140.lib.j.

De bonorum possessione contra tabulas.

TITVLVS QVARTVS.

QVAERIT Gl. quare ponitur prius hęc Rub. de bo.po.cōtrat.
sed in C. ponitur prius Rub. de bo.pos. secūdum tab. quā de bono.
poss. contra tabulas? dic, vt in glo.

LEX PRIMA.

1 *Filius naturalis tantum nō hēt bon.poss.contratab.in bonis patris, matris sic.*
2 *Pater naturalis eodem modo habet contratab.quo filius.*

IN contra tabulas. Primo ponit mentem
edicti pretoris d bo.po.
contrata. Secundo exponit edcm̄. Secunda ibi, hæc aūt
cl'a. Op.dr̄ hic, φ in bo.pos. vocant̄ liberi nāles, & ado-
ptiui. Sed ꝯ, j̄. eo.l.non putauit.§.in adoptionem. vbi non vocan-
tur adoptiui. Gl. soluit, & bene, vt ibi dr̄, & hoc secundum ista iura.
Sed hodie est ꝯ, quia vocantur ad ꝯtab.bon.pos. liberi patris nā-
lis, sed non patris adoptiui, secundum distinctionem l.cum in ad
optiuis. C. de adop. Scd̄o opp. φ instituti vocantur ad bo.pos.ꝯtra
tab.l.3.§.si quis ex liberis. j̄. eo. Sol. ibi fuit cōmissum edictum per
aliū p̄teritū. ¶ Itē opp. C. de inst. & subst. l.si pr̄. Sol. Hic fuit insti-
tutus purè, vel sub ꝯdōne ptātiua, sed ibi secus. ¶ Itē op. de l.non
putauit.§.nō quæuis. j̄. eo. Sol. Ibi loquitur de non rite exhr̄dato,
sed hic fuit rite exhr̄datus. ¶ Itē opp. dr̄ hic, eo iure, eoque ordi-
ne, &c. Contra, imò isti vocant̄ de iure prætorio, & sic aliter, q̄ de
iure ciuili. Gl. soluit, & bn̄. Dicit.n. φ intell'r eo iure. i. ea iustitia,
vel æquitate. Ita dicit glo. quę incipit, imò non. ¶ Itē op. dr̄ hic, eo
que ordine. &c. Contra j̄. eo.l.3.§.j. Solue, vt ibi dicemus. ¶ Quæ-
1 ro, † vtrū nālis[b] tm̄ admittat̄ ad bon.pos.ꝯtab. Gl.2. hic no. dicit,
a quod n̄, qd̄ tene menti, ideo ītellige hic de filio nāli, & legitimo.
b Nā nālis tm̄ licèt qn̄q; admittat̄ ꝑm volūtatē, tn̄ ꝯ volūtatē nun-
quam admittit̄. Et hoc ꝯ testm̄ paternū, sed ꝯ testm̄ maternū bn̄
2 admittit̄, vt inst. de succe. cog. §. vulgo. ¶ † Quæro, qd[c] eꝯtra ī pr̄e,
c an hēat bon pos.ꝯtab. filij nālis tm̄? Docto. vt Azo dn̄t, φ eo mō,
quo filius nālis succedit patri nāli, eo modo pater succedit filio
nāli. ita no. Azo in sum. de natu. lib. & in summa, de suis, & legi.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Quæro, vtrum. An filius naturalis admittatur contra testamentū patris, & est singu. gl. secundum Bal. in l.1.C. quo. bo. & in l.fi.C. de natu. lib. per Bal. in l.fi.C. vnde legi. Pom. ¶ Vide Alex. cons.74. in fi. inci. viso processu causæ vertentis inter Fran. vol.2. & limita, vt n̄ ꝓcedat, qn̄ filius naturalis ē legitimatus. Ita Ro. cōs.34. Barb. cōs.58. in 2. vol.
b Claud. Glo.2. Sequitur bar. in l.Gallus.§.etiam.s̄. de liber. & posth.
c alex. ¶ Quæro, quid. Quid in patre naturali, an succedet filio? adde bar. in l.fi.C. de his, quib. vt indig. & bal. auth. licet. C. de natu. libe.

§. Hæc aūt clausula. Hic incipit exponere edictum.
Opp. φ posthumi nati rumpant
ipso iure, l.posthumorum. de iniu.te. & l.posthuma. de li. & post.
Sol. Possunt venire per contrata. similiter, licet de iur. ciuil. pos-
sunt dicere nullum testamentum, & ratio est, vt no. C. eo.l.2.

§. Si ex tribus. Facit partē ille, qui speratur admitti ad
partem h.d.

a §. Et sui. Op. ad ver. sed adoptiui. Contra, s̄. e.l.in prin. Sol.
post emancipationem non hēt ꝯtab. qa desiit esse
ex liberis, vt hic, secus si non esset emācipatus, vt ibi, sed quid si
non esset adoptiuus? Respon. forte tūc admitteretur, vt j̄. prox.§.

ADDITIO.

a barb. ¶ Et sui. Et pro gl. hic vide Lud. Rom. cōs.33. vbi dicit, φ filius naturalis legitimatus contratab. testamentum patris, & ita limitat hanc gl. quæ inci. licet alius naturalis.

1 *Restitutio, quia fit à senatu, vel principe, reputatur impossibilis.*
2 *Mors ciuilis quando æquiparetur naturali, remissiue.*
3 *Statuto stante, quòd filia extantibus fratribus non succedat, si extet frater incapax, an impediat ipsam filiam.*
Masculus de ordine fratrum minorum fœminam non impedit succedere vigore statuti de superexistentia masculorum.
4 *Statuto stante de superexistētia liberorum, si supersit frater ex latere patris tantum, & soror ex vtroque parente cum matre, an talis frater excludat sororem, & matrem.*
5 *Filius exclusus ex dispositione statuti, an impedit fœminam succedere stante prædicto statuto, remissiue.*
6 *Masculus exclusus pacto, stante dicto statuto an excludat fœminam.*
7 *Masculus, qui non succedit, quia non vult, non præiudicat fœminæ.*
8 *Filia exclusa, quousque masculus superuixerit, an censeatur exclusa perpetuo.*
9 *Fisco applicatur, quod deportati capiunt, & an sit omnino non capax.*

a
b §. Qui habebat filiū. [a] Filius non capax [b] sicut mor-
tuus non obst. sequentib. in
gradu. h.d. no.§. No. tex. ibi, deportatos, &c. Opp. & vr̄, φ ille, qui
nō est capax, noceat sequētib. vt s̄. ea.l.§.si ex trib. Sol. ibi loquir̄
in eo, q licèt nō sit capax, tn̄ sperat̄ esse ꝑꝑ spē postliminij: hic ve-
ro loqt̄ de eo, ī quo nulla spes est. Sed ꝯ hoc op. nōne hic p̄t esse
spes, φ in integrū restituat̄ ꝑ Principē? ergo dēt nocere. Sed ista
spes, q hr̄ de iure spāli, nō dēt attēdi, l.4. post prin. j̄. de fideic. li. &
1 ibi no. tex. Sed spes eius, qd̄ ē de iure cōi, sic. Vel sic, restō † fit à so-
lo Principe, vel senatu. l.j.§. de qua. s̄. de postul. iō tanq̄ multū dif-
ficile, seu quasi impl'e nō dēt attēdi. l. apud Iulianū.§.fi. al's sub l.
idē Iulianus. s̄. de le.j. & ibi no. Vel tertiò restō ī itegrū nō trahi-
tur retro, postliminū vero retrotrahit̄, iō vnū attēdit̄, aliud nō,
vt no. in l.Gallus.§.& qd si tm̄. in fi. glo. de lib. & posth. Op. dr̄ hic
2 φ isti hn̄r tanq̄ mortui. Cōtrà, immo † mors ciuilis nō æquipara
tur nāli. l.ex ea pte.§.insulā. de verb. ob. & l.cū pr̄.§.hr̄ditatem. s̄.
d le.2. Sol. vt ī qualibet earū no. & ꝑ Dy. ī l.si cū dotē. s̄. so. ma. & ꝑ
Cyn. C. de epi. & cle. l.Deo nobis. & qd̄ plenè dixi s̄. de li. & post. l.
Gallus.§.qd si tm̄. ¶ Extra gl. pro declaratione pono duo statu-
ta, q̄ ꝯsueuerūt eē cōiter ꝑ italiā. Vnū est, φ fęmina nō succedat
extātib. filiis masculis ex eo. pr̄e. Aliud statutū est, φ soror nō suc
3 cedat fratri extātib. aliis fratrib. ex eo. pr̄e. ¶ Quero † qd[c] si extet
c aliqs frater, vel filius, q oīno non est capax, an impediat ipsam fi
liā, vel sororē succedere? Hic vr̄ tex. φ nō, vt j̄. de bo. li. l.si necē.§.
si deportatus. cū si. & hoc puto verū, licèt in ꝯriū faciat C. de na.
lib. auth. licet. sed soluā j̄. ꝓxi. q. & ꝑ hoc iā de fcō ꝯsultus rn̄di, φ
si superest filius q sit de ordine fratrū minorū, filiā succedere nō
d impedit, qa talis filius nullo mō est capax [d] hr̄ditatis. c. exiui. de
4 ver. sig. in cle. † Quæro scdò, pone φ talis filius, vel frater nō est
oīno incapax, sed tn̄ in ꝓposito impedit̄ succedere ex ꝑsona al-
e terius. Verbi g.[e] decedit vnus relicto fratre ex pr̄e tm̄, & relicta
mr̄e, & sorore ex vtroq; parēte, & hoc casu ille frater tm̄ nō pōt
succedere, qa p̄fert̄ ei mr̄, vt in auth. defuncto. C. ad Tertu. Dubi
tat̄, an soror ex vtroq; parēte cū mr̄e possit succedere? Vr̄, φ nō,
ꝑꝑ statutū, qd̄ dicit, Extātib. fratrib. nō succedat soror, sed tūc ex
tāt, ergo, &c. Pro hoc vr̄ C. de nā. lib. auth. licet. In ꝯrium vr̄, φ fra
ter dēat succedere in illa dimidia, in qua dēt succedere soror, cū
ex eius ꝑsona soror excludat̄. l.æqssimū. j̄. ad Tertu. l.2.§.obiicit̄.
eod. tit. Eꝯ vr̄, φ illa soror succedat fratre excluso ꝑꝑ mr̄em. l.2.§.
si sit ꝯsanguinea. s̄. ad Tertu. Quid dicemus? hic est dubium, & an
teq̄ veniā ad determinationē pro solutione dictarū legū, dicas,
Q n̄ ille, q est remotior me, excludit eū, q excludit me, dic, qn̄q;
ille remotior succedit in locū eius, quē excludit, & tūc ipse suc-
cedit, & ego excludor. l.æqssimū. & l.2.§.obiicit̄. j̄. ad Tertul. Nā
ibi auus excludit pr̄em, & succedit in locū pr̄is. i. filij quo ad eum:
merito excludit mr̄em, sicut pr̄ ipse. qn̄q; nō succedit in locum
ei⁹, & tūc aut ille, quē ille remotior excludit, excludit me, iō qa
hēt potētius ius in successione, & tūc ego nō excludor, sed pote
ro ad successionē vocari iure meo, ꝑinde ac si ille exclusus n̄ eēt
ī rerū nā. l.2.§.si sic ꝯsanguinea. j̄. ad Tertul. Aut nō excludit me
iō, sed qa deficit ꝯdō, qua vocabar ad successionē, & tūc nō pote
ro admitti, vt in auth. licet. C de na. lib. ibi. n. excludit̄ nālis filius
ꝑꝑ ꝯiugē: nō iō qa ꝯiunx hēat potentius ius in successione, sed iō
f qa lex vocari voluit[f] nālē sub ea ꝯdōne: si ꝯiūx n̄ eēt: iō nō attēdit̄
vtrū illa ꝯiūx succedat: vl' non vt ibi. Nūc ad ꝓpositū vidēdū ē er
go, quo iure frater excludat sororē, vetante statuto eā succedere.
Br̄.

ADDITIONES.

a ¶ Qui habebat filiū. Et arg. huius §. volentis, quòd deportatus habeatur pro mortuo, idem est in exhæredato. pro hoc bal. in l.dotis. in fi. de iure dot. decidit no. q.
b ¶ Filius non capax. Vide bar. in l.qui se patris, in 5. vol. C. vnde liberi.
c Ale. ¶ Quæro, quid. Omnino incapax habetur pro mortuo, & sic, an excludatur filia quæ prohibita est succedere extātibus masculis, habetur per Gul. & Bal. in auth. nouissima. C. de inofficio. testament. & aliquid per Imo. in l.plane.§.si duobus. de lega.j. & no. etiam Bal. in repet. l.pater filium. in fine. & Imo. in d.l.plane.§.si coniunctim, & omnes tenent cum Bar. hic bene facit quod no. bal. in l.2.§.sed si sint. infra ad Tertulian per illum textum, & Bar. in l.filiusfamilias.§.cum quis. de leg.j. in fine. & idem tenet expresse bal. in auth. ingressi. ad fi. C. de sacrosanct. eccl. & ideo dicit bal. in l.si quis.§.talem. de secun. nup. quod si primogenitus ex consuetudine succedebat, & ipse est inhabilis, vel renuntiauit admittitur secundo genitus, & hic adde bal. in l.maximum. de libe. præte. Sed quid si esset frater clericus, vtrum repellat sororem stante dicto statuto, Bal. quod sic, in lege cunctos populos. C. de sum. trin. & adde, quòd bal. in cons. inci. in Christi nomine, statuto cauetur, quòd filiæ teneantur seruare testamentum patris viuentibus masculis, &c. quo statuto stante scriptus est masculus hęres vniuersalis, stantibus quinque filiabus, dubitatur, an dictę filiæ faciant dicto filio partem in legitima. & dicit quod si filię habent aliquid, quòd imputetur de iure in legitimam, vt dotem profectam à patre: & tunc faciunt filio partem, imo etiam admittuntur ad partem, & ad dotem, quæ succedit loco legitimę. l.quoniam nouella. C. de inofficio. testamen. Aut non habent aliquid, quod imputetur in legitimam vel excluduntur à statuto etiam nihil habentes, tunc nō faciunt partem, secundum vnam opinionem. in l.j.§.fina. de contratabu. vt si dicat statutum, dotata à matre non succedat patri in aliquo, & ideo masculus ille tunc habebit illam legitimam, qualem haberet, si illę filię non essent natæ, non autem habebit illud iure accrescendi, & ita concludit. Cogita tamén, quia fertur consultum fuisse contra, secundum communem opi. & forte verius per Angel. & Imo. in l.plane.§.si duobus. de legat.j. & ibi Alex. adde, an filia exclusa à statuto extantibus masculis excludatur per clericū. Bal. cons.30 libr.3. Et an filia exclusa à statuto faciat partem in legitimam fratri, vide Ange. cons.298. Pau. de Cast. cons.252. & vide cons. alle. per Ale.156. lib.2.
d Alex. ¶ Est capax. Paria sunt filium non extare, & esse incapacem. l.si post mortem.§. liberi, infra eodem, & in l.ex facto.§.ex facto. supra ad Treb. & ange. & imo. in l.Lucius. supra de hære. insti.
e. Alex. ¶ Verbi gratia. Vide bal. in l.si quis filium. C. de inoffi. testa. in fin. quæst. & Bald. in l.2.§.fi. infra ad Tertu.
f ale. Vocari voluit. Et adde pulchre nota. per Bald. in l.si quis. C. ad Trebel. & in dicta lege. illam. C. de col. & in dicta lege si quis filium. ad fi. de inoffi. test. & Io. and. no. in rub. C. de suc. ab intestato. in addi. Spe. & al. in lege. si defunctus. C. de suis, & legitimis & ange. in consi.291. inci. statu. bono.

Bri sti ablatiui absoluti resoluunt i cõdõne.l.à testõre.s.de cõd. & dem.& de vsur.l.euictis.tñ in casu proposito faciũt dispõné, & eam inducunt vt frater succedat,& sorori pferi,qa eius fauo re hoc est statutũ.l.seruo legato.§.si testõr.s.de leg.j.& l.fideicomissa.§.interdũ.& §.cũ esset.s.de leg.3.& sic excludit sorora fratre tãq̃ hñte potẽtius ius,iõ fratre excluso à matre soror admit tit.l.2.§.si sit ɔsanguinea.j.ad Tert.& similẽ tex. habemus insti.
a ad Tert.§.sed cũ ij. Tertio quæro,[a] pone,ꝙ filius non succedit, qa expulsus est à dispõne defuncti,qa est exhr̃datus à patre,vel à fratre pteritus,turpi persona nõ instituta,vtrum impediat filiã & sororẽ? Br̃ dico tex.esse j.de ɔiũ.cũ emancip.liber.eius.l.1.§.si
6 pr̃.& ibi de hoc dicã.¶ Quartò quærit,quid si iste filius,†vel fra 1
b ter nõ succedit exclusus pacto:[b] quia habuit aliqd,& pmisit cum iuro non venire ɔ hr̃ditatẽ paternã,vel exclusus testo,qa institutus in certa q̃titate? Rñ.ex eo,ꝙ filius pp hoc aliquid habuit,& p inde facit partẽ aliis,& alios excludit,ac si totaliter succederet.l. j.§.aduersarius.j.si qd in frau.pat.Quod est verũ qa facit partem 2 in cõputatione legitimæ,& alios impedit succedere tanq̃ existẽ-
c tes sm formã statu.pdictorũ,tñ pteritus ipse nõ rumperet[c] testa-
7 mentum,qa nõ debet institui,vt hoc §.¶†Quintò quæro,[d] si fi- 1
d lius,vel frater nõ succedit,qa nõ vult,vtrũ impediat filiã, vel sororẽ? Vr̃,ꝙ sic,p tex.cũ gl.s.d le.r.l.filiusfa.§.cũ qs.In ɔriũ vr̃ j.ad 2 Tertul.l.2.§.sed si sint sui.Rñ.si nõ vult succedere,nõ obstat soro 3 ri.Non ob.qd no.in d.§.cũ qs.qa ibi filij non impediebant alios, 4 qa hñt potẽtius ius in successione,sed quia cõditionem alterius faciebãt deficere.Sed in q.nostra filius filiæ, & frater sorori ob- 5
8 stãt,qa hñt ius potẽtius in successiõe,iõ, &c.vt s.dixi. ¶†Sextò a qro,qd si est talis psona,q̃ excludit,sed nõ perpetuò? Verbi gratia,dicit statutum,ꝙ filia fœmina non succedat,quousq; superuixerit masculus,& sic nõ ppetuo filius filiã excludit,sed donec viuit:qro,quid iuris habebit filia? Dicã forte j.ad Tertu.l.fin.& ibi dicã,& vide circa pdicta q̃ dicam j.ad Tertu.l.2.§.fi.tenementi.
9 ¶†Vltimò iste §.facit ɔ.gl.q̃ est C.de hær.inst.l.j.vbi no.ꝙ deportati capiũt,sed fisco applicat:hic vr̃ ẽẽ tex.i ɔriũ.& l.si nece.§.si 1 deportatus.de bon.lib.Quidã rñdet,ꝙ hic loquit de successiõe ab intestato, seu ɔ testm̃: secus in successione ex testamento,vel b sm voluntatem: Contrarium est verum,ꝙ deportatus oĩno fit 2 nõ capax,vt j.e.l.3.§.liberi.cum gl.& est gl.insti.de leg.§.legari. in contrarium facit fortiter l.si deportati.s.de leg.3.sed ibi dicã.

ADDITIONES.

a Ale.¶ Tertio quæro.Vide Bal.in l.fratres.in fi.C.de inoffi.testa.
\+ Claud.De hac qõne in similib.terminis vide Aret.consi.27.vbi tenet cũ Bart.vide eũdẽ Aret.consi.159.
b Alexan.¶ Exclusus pacto.An impediat fœminam succedere,& an faciat partem aliis quo ad legitimam,& de hoc etiam vide bal.in l.j.sub q.C.quando non pet par.adde et bar.in l.pacta.in ver.sed nunquid.C.de col.adde bal.consi.344.lib.3.
c Ale.¶ Non rumperet.Idem tenet bal.in d.l.filio præterito.de iniu.testam.& Imo.
d ale.Quintò quæro.De hac q.vide per bar.in l.2.§.sed si sint.j.ad Tertu.& Ro.in l.apud Iulianum.s.ad Treb.

§. Si & pater.

Vos videtis,ꝙ si pr̃,& filius sint deportati, & restituti: pfertur filius:& eodẽ modo sint dãnati in metallum.¶ Op.Si pr̃,& filius sint dportati,ergo testm̃ est nullum,& sic bo.pos.ɔta.nõ pt ppetere,vt j.e.l.qd vulgo.Hui' timore gl.ponit duob.mo.casum,non curo.¶ Dr̃ hic,ꝙ dãnatus in metallum,& restitutus admittitur.Cõtra hoc op.de eo,ꝙ ha- 3 buistis in l.intercidit.in fi.s.de cõd.& demon.vbi vr̃ tex.in ɔriũ. Videte in hr̃ditatib.& alijs lucris veniẽtib.ex testõ.& sm defuncti volũtatẽ,est aduertẽdũ qual'r ille,q vocat ad hr̃ditatẽ,vl' ad aliud lucrum fiat seruus,nã si fiat seru' hoĩs,tunc pp hoc nullo tpe irri c tat testm̃:iõ si ad libertatẽ reuertit,admittit. l. ex facto.§.Iulianus. d in fi.s.de vul.& pup.cõiũcta l.si pr̃.s.de hæ.insti.Si vero efficiat ser- 4 uus pęnę,tunc restitutus nõ admittitur ad illud lucrũ,cũ alius hõ
a esse videat,d.l.intercidit,[a] Ad lucrũ vero ex dispõne legis pter, vl' ɔ voluntatẽ disponẽtis,tunc isti semper vocat iure agnationis,vl' cognationis:vel alterius pximitatis, & iõ si efficiat seruus & postea reuertitur ad libertatẽ, est aduertẽdũ vtrũ reuertat ex cã,p q̃ restituantur iura pximitatis,vt i integr.rest.& tũc ad successionẽ a admittit,vt hic.Rõ est qa iura pximitatis recuperauit. Sed si re- b uertatur ad libertatẽ ex cã,p quam iura pximitatis non recupe- c raret,vt per manumissionem:vel indulgentiã, tunc nõ succedit, qa iura pximitatis non recuperat.Hoc probat insti.de capi.di.§.ꝙ autem,& j.vnde cog.l.is,qui.& j.ad Ter.l.filij.§.filius.& l.3.§.i.j.e. vbi tex.facit istã distõnẽ,& hoc voluit dicere gl.h.c in l.idemque est,&c.Contra prædicta op.tu dicis ꝙ manumissione non recuperant iura cognationis.Contra insti.de ser.cog.p totum.Dicit gl. ꝙ p manumissionem pñt iura cognationis d nouo quæri,nõ autẽ antiqua recuperari,vide gl.q̃ incipit,vel pone.q̃ est in l.idemque.

ADDITIO.

a barb.¶ Vt d.l.intercidit.Et no.ad d.l.intercidit. vide bal.in c.fecit.tus de refe.vb: dicit quòd,in l.intercidit,interuenit restitutio.

LEX III.

Non tantum.

Gl.quærit,quid de natis ex filia: Dicit gl. quòd non admittentur, quia præteritio habetur pro exhæredatione,& ideo non datur contra:ab.ĩfra e. l.illud.§.ad testamenta.C.de suis,& legi.l.fina.

1 *Nepos ex fratre mortuo concurrit cũ patruo in successione de iure prætorio.*
2 *Dictio,autem,pro certe.*

§. Si duos.

Si aliqs ex liberis adoptet, durante adoptione succedit,prout adoptatus: est:ea finita succedit put nãlis est.h.d.cũ duob.§§.seq.In tex.ibi,posse eũ solũ. opp. dr̃ hic,ꝙ filius succedit solus nepote excluso.Cõtra,filius,& nepos ex alio filio admittunt æqualiter ad successionẽ,vt Insti. de hæ. q̃ ab intest.§.cũ filius.& in Auth.vt fra.fi.§.j.& sic est de iure ciuili, ergo idẽ in bo.pos.ɔta.vt s.e.l.j.& 2.Rñ.Huius timore legit iste §. duob.mo.Primò,vt qd dicit,melius est autẽ.&c.corrigatur pp ad uersatiuã,ãt.vt sic idistinctè filius nepoti pferat.Ad ɔria rñdet sic ꝙ ibi loquit de liberis,q sũt ĩ ptãte,q veniũt ad ɔta.hic verò loq tur de his,q in ptãte nõ sũt.Secũdũ istã gl.eẽt vnum mirabile val 1 de,ꝙ†in successione de iure prorio nepos ex fratre mortuo nõ ɔcurrat cũ patruo,sed dic,ꝙ nepos cũ patruo ɔcurrat. Casus est j.si ta.te nul.ex ta.l.j.§.si qs,& j.de ɔiũg.cum emanc.li.l.j.§.si pr̃.& §. liberos.& §.si qs ex nepotib.Nec obst.iste.§.qa distinctio huius §. 2 nõ corrigit,sed firma remanet:& illa†dictio aduersatiua, aũt,ex ponitur pro certe.Et hoc tenet gl.insti. de hære. quæ ab intest. §. cum filius.& in l.1.§.si quis.ĩfrà.si ta.te.nul.ex ta.hoc tenet Dy.in l. Gallus.§.& quid si tm̃.s.de libe.& posthu.ita debetis intelligere.

Filius ducens vxorem ignominiosam,exhæredari non potest hodie.
Nepos ex delicto patris non potest ab auo exhæredari.
Successorium edictum an habeat locum in querela inofficiosi,remissiue.
Scholaris,qui ex forma statuti tractari debet vt ciuis,non perdit priuilegium, quod habebat.
Ignobilis,& vilis quando dicitur,dicitur cum dedecore.

§. Si emancipatus [a]filius,vxore.

Hic est bonus,& no. §.Nepos potest venire ɔ testm̃ aui,non obstãte,ꝙ filius fuerit iustè exhr̃datus,vel iuste potuerit exhr̃dari.h.d.¶ iste §.diuiditur in quatuor ptes.Primò ponit vnũ dictũ.Scdo rñdet tacite obiectio ni.Tertiò ponit aliud dictũ.Quartò assignat rõnẽ.Scda ibi, non .n.Tertia ibi,nã & si.Quarta ibi,nec.n.in ver.non.n.gl.ponit duobus mo.casũ,sed ponas casũ sm primũ modum,qa est magis no. 1 ¶No.tex.ibi,nec.n.minus,&c.Opp.dr̃ hic,† ꝙ filius põt exhr̃dari,qa vxorem ignominiosã duxit.[b] Cõtrà qa ista nõ est de causis b ingratitudinis positis in corpore,vt cũ de app.cogn.§.cãs.Sol.ɔ- 2 cedo,ꝙ hodie nõ est legitima cã.¶ itẽ op.†ꝙ filius ex delicto pr̃is possit grauari,l.qsquis.C.ad l.Iul.ma.Quidã hoc ɔcedũt,ꝙ nepos pp delictũ pr̃is possit exhr̃dari:hic loqtur qñ nepos nõ fuit exhr̃datus,sed ɔriũ ẽ veritas,arg.l.diuo Marco.C.de quest.& qd ibi no. Facit l.Paulus.j.de bo.libe.& l.diui fratres.de iure patro.¶ itẽ op. de seipso ad seipsũ,qa in prin.dr̃,ꝙ venit p ɔtab.iste nepos.ĩ fi.dr̃, ꝙ p q̃relã inof.test.Rñ.duob.mo.Vno mõ qd dicit in fi.de inofficioso,intelligas.i.de ɔta.Similẽ expositionẽ facit gl.in l.pr̃ filiũ.s. de inof.test.Alio mõ dic,ꝙ principiũ loquit,qñ nepos fuit pteritus,finis,qñ fuit exhr̃datus.Vl' al'r,& forte melius,dic,qd totus §. loquit,qñ nepos fuit pteritus,sed ĩ prin.fuit pterit' post mortẽ pr̃is,& sic dẽbat institui,qa nemo eũ pcedebat, sed finis loquit, qñ fuit pteritus viuo pr̃e,& sic nõ dẽbat institui: iõ ñ hẽt ɔta. s3 q̃relã.l.pr̃ filiũ.s.de inof.test.ĩtelligẽdo ibi,put ĩ tex.iacet,& examinaui plenè ĩ l.ĩ suis.s.de lib.& posth.¶ Vlt.finis huius §.allega tur p Dy.vtrũ†successoriũ edictũ hẽat locũ ĩ q̃rela inofficiosi te 3 stam.& hic vr̃ tex.ꝙ sic in fi.De ista q.habetis ĩ l.si his.in prin.s.de inof.test.& l.si qs filiũ.& ibi p Cy.C.e.& ẽt ex̃ de reg.iu.c.nõ d3. lib.6.p Dy tãgit p gl.s.de lib.& posth.l.si qs posthumos.§.j.Ego dixi ibi,& in l.in suis.No.tex.ibi,nõ.n.p rescissionẽ,&c.Facit.n.4 c dixi ibi,& in l.in suis.No.tex.ibi,nõ.n.p rescissionẽ,&c.Facit.n. d ad multas q.dicit statutũ,ꝙ scholares†tractẽt vt ciues ĩ oĩb. sed qd si scholaris al's hẽbat aliqd priuilegiũ vltra ciues,an pdat illd 4 priuilegiũ? Certè ñ,qa illud statutũ ẽ inductũ ad rescissionẽ obstaculi,

ADDITIONES.

a Alex.¶ Si emancipatus.Per gl.Dy.& Bar.in l.Gallus.§.& quid si tantũ.de lib.& posth.
b Ale.¶ Ignominiosam duxit.Sed quæ dicantur ignominiosæ personæ, vide in l.3. C.de nup.& Bar.in l.si rogatus.j.de ma.vin.& Bar.in d.l.3.
c Ale ¶ No.tex.Adde Bal.in l.si Ruffinus.C.de testa.mil.& quod no.bar.in l.2.in fin.verbis.C.de iur.fisc.lib.x.& bal.in auth.habita.C.ne fil.pro patre.& adde,ꝙ concessum iure speciali non excludit beneficium iuris communis.Et ita bar.in l.fin.C. de sacrosf.eccl. vbi assignat rationem,de qua ibi.sed vtrum per illud priuilegium possit ibi conueniri tanquam ciuis:dic ꝙ nõ,secundum Guid.de Suza.in l.quod fauore. C.de leg.vide ibi bal.Quid autem si statuto caueatur,ꝙ nobiles acrius puniantur,& per statutum aliquis popularis est factus de nobilib.an talis erit acriter puniẽdus vt nobilis: Dic,quòd sic, secundum bal.in l.2.C.de iu.fis.& quod ipse no.in l.1. C.de dig.li. 12.no. Ro.in l.si quis in graui.§.de his.ad Sila.& cum bar.hic transit bal.in l.ea lege.C.de condi.ob cau. vide tamen quod no.bal.in auth.sed omnino.C.ne vxor p mari. in ver.Vnde do tibi hanc conclusionem,& pro bar.facit tex.in l.receptitia.C.de consti.pe.& ibi bal.vbi dicit,ꝙ per priuilegium nouiter concessum non tollitur antiquum.Et hic adde Ang.in l.diu'. in fi.de test.mil.& expressius in l.si certarũ.§.miles.eo.ti.& intellige, vt declarat Pau. de Ca.quem omnino vide in l.si duo.de ac.hæ.per Ro.in l.adoptiuum.§.patronum.s. de in ius vo.Et vide quæ no.bar.in l.si cum dotẽ.§.transgrediamur.sol.ma.& adde Ro. in l.si exhæredatus.§.j.s.ad Sil.& pondera tex.in l.municeps.in princ.j.ad municip. & vide Ang.& Imo.in l.talem.§.j.de hær.inst.Et ad doctrinam bar.hic,vide Ale.in consi. 32.in 5.volu.Adde,an si qs impetrat,vt doctoretur certo modo, deinde se subiciat examini publico non seruato priuilegio,& reprobetur, an possit redire ad priuilegium, bal.consi.328.lib 4.
d Pom.¶ Facit enim.Vide Cu.consi.17.Ro.consi 95.ale in l.j.in 1.no.de lega.1.& l.si Ruffinus.C.de testa.mil.Pau.de Cast.in l.falsa.s.de condi.& demon.Bald.in l.2.C.de consti.pecu.

ſtaculi,qđ eſſe poſſet ,ne ille eſſet ciuis.Itē pōt ad multa facere,
5 tene mēti.Dř hic,vt † ꝗ decori ſit.Vos hētis gl.ĩ l.ſi arrogat⁹.§.ma trimonij.de ma.vin.vbi gl.dicit,ꝙ eo caſu nō ſine dedecore ducitur,qñ nō iure ducitur.Sed credo,ꝙ cū dedecore ducit̄,qñ ducitur
a ignobilis,& vilis,vel alia vulgaris,vt hic,& l.1.C.de natu. lib.ª licet auth.ibi poſita videat̄ velle id,quod vult illa gl. tene menti.

ADDITIO.

a Claud.C.de natur.liber.Vide Alex.remiſſiue in l.ſi cū dotem.§.tranſgrediamur.col.ij. ſuprà,ſolut.matrim.

§.Si emācipatus filius præteritus.

Aduerte,ſicut ille,q nō adit hřditatē,ꝑdit ius ſucceſſionis, ita ſi efficiat̄ nō capax añ petitam bo.poſ.h.d.Op.ĩ.vñ lib.l.ſi.Sol.ibi dedit ſe ad arrogādū poſt petitā bo.poſ.hic añ.¶Item op.ĩ.e.l.ſi poſt mortē.Sol.ibi fuit īſtitut⁹,& ꝑ aliū fuit ꝯmiſſū edictū,hic fuit præterit⁹.& aſſignat gl.duas rōnes,& ꝗlibet pōt eſſe bona.¶Item op. gl.ĩ.ad Tertul.in l.j.§.ꝑinde.& l.tutelas.s̃.de cap.dimi Gl.ſoluit.

§.Si quis filio.

Datus in adoptionem alicui de familia,nō repellitur à ꝯta. ſi cum alius precedat.h.d. Contra hoc opp.s̃.e.l.ſi emancipatus.§.fi.vbi durante adoptione qs non venit ad ꝯta.pris nālis.Verū eſt,ꝙ hic loqtur,qñ eſt datus in adoptionē alicui,q eſt in familia:ſecus ſi extraneo.Et de iſto filio dato in adoptionē diſtinguem⁹ plenè ĩ.eo.l.ſi in adoptionem.

§.Si pr.

Hic habem⁹,ꝙ licèt mutet̄ familia facto patris,nihilominꝰ fili⁹ hēt ꝯta.ſec⁹ ſi ꝑ adoptionē ipſi⁹ filij mutet̄ familia,vt s̃.§.ſi emācipat⁹.¶Dř hic:ꝙ iſte fili⁹ hēt ꝯta.ꝯ teſtm̃ pris, q ē in familia arrogatoris.Cōtra,ſi iſte pr̃ deceſſit ĩ familia arrogatoris:ergo ñ valuit teſtm̃:vt s̃.đ adop.l.ſi pr̃.ſi ñ valuit teſtm̃:ergo nō dat̄ ꝯta.Sol.hic loqt̄:qñ iſte pr̃:qui dedit ſe ad arrogādū: poſt mortē pris arrogatoris deceſſit.Vnde licèt poſt mortē pris arrogatoris deceſſerit:dř tñ ĩ familia arrogatoris deceder̄:vř ĩ.e.l.vtrū. licèt Azo videatur aliter tenere ĩ.e.l.ſi ex duob.§.fi.ſed male dicit.

1 *Deportatus poteſt inſtitui.*

§.Liberis.

1 Dř hic,liberi,q īſtitui nō pñt,qro, qui ſunt iſti? Dicit gl.† deportati,l.j.C.de hæ.inſt.& hæretici, & alij,q in gl.numerant̄.Et ſic hēs,ꝙ deportatus nō pōt inſtitui. Cōtrariū no.in l.j.C.de her.inſti.vbi dř,ꝙ pt̄ inſtitui,ſed fiſcus poſtea illā hřditatē hēt.S; iſta gl.ē verior.Dixi s̃.e.l.j.§.q hēbat filiū. ¶Itē dř hic,ꝙ inſpicit̄ tps mortis.Cōtrà,imò tria tpa,l.ſi alienum. §.ĩ extraneis.s̃.đ hær.inſti.& inſti.đ hęr.quali.& dif.§.in extraneis. Sol.dicit gl.loquit̄ ĩ filio ſuo,ĩ quo tps mortis,& aditionis ē vnū, & idē.Vel melius,ibi loqtur ĩ filijs īſtitutis,hic in filijs ꝑteritis, q an debuerint inſtitui,tps mortis tm̃ inſpicit,ita dicit gl.& bene.

§.Si quis ex liberis.

ªVos habuiſtis expedita vſque huc illa verba, liberos,ſiue nāles,&c.poſita s̃.e.l.j.nunc incipit exponere verba,ſi neque inſtituti,&c.Op.& vř,ꝙ in caſu nři §.non hēat locū id,qđ hic dř. Aut.n. fuit inſtitutus filius ſub ꝯdōne caſuali,& ſtatī teſtm̃ eſt nullum,l. ſuus.s̃.de hære.inſt.Aut ſub ꝯdōne ptātiua, q̃ pōt impleri vltimo vitæ ſpū,& imputet ſibi,ſi cā nō impleuit,d.l.ſuus.§.pen.& fi.So. Huius timore dñt qdā,ꝙ principiū §.loquit̄ ĩ ſuo,finis ĩ emācipato.Vel dic,totus §.loquit̄ in emācipato,q nō dicit nullū teſtm̃,ſi inſtituat̄ ſub ꝯdōne caſuali.qđ ꝓcedit ſm formā huius §.& ſeq.

ADDITIO.

a alex.¶Si quis ex liberis.Hæc eſt vna gl ſing.ver.committat edictum.de qua vide bal. in l.ſi defunctus.in fi.C.de ſuis,& legi.& per bar.in l.ſi poſt mortem.§.fi.ĩ.eo.

1 *Miſſus in poſſeſſionem ex aliqua cauſa,ſi miſſio fuit vtilis,poteſt ex alia cauſa peti,quòd confirmetur.*

2 *Detētus in carcere ex cā iniuſta,an poſſit ex iuſta ibi recōmēdari,remiſſiue.*

a Si ſub ea cōditione.

Op.ꝙ inſtitutus non habeat ꝯ tabu.vt s̃.e.l.j. Sol.ibi in inſtituto purè,hic inſtituto ſub ꝯdōne,ĩ quo diſtinguitur,vt hic, Item opp.& vř,ꝙ pēdente ꝯdōne nō poſſit peti bon.poſſ. ſm tab.ſicut nō pōt adiri de iure ciuili,l.is,q.de acq.hær. qm̃ non pōt peti bo. poſ.niſi eo caſu,quo pōt adiri hřditas de iure ciuili,vt s̃.de bon, poſ.l.nō eſt.§.fi.Sol.Gl.Ibi loquit̄ de alio impedimēto,q̃ ꝯdōnis, & bñ dicit.¶Vlti.vide glo.q̃ inci.idē ſi eſt in ptāte.arg.ꝯ, de cur. bon.dan.l.1.Sed hic alio caſu loquit̄ ſm Dy.Item vide gl. in verſi. pōt.q̃ inci.qđ ſi inſtitutus,ĩ fi.ibi ſol.vt ibi, ſed ibi nihil dř de hac l.vñ dic,ꝙ hic petitio bo.poſ.ſm tab.fuit inutilis,vt ĩ.de bo. poſ. ſm tab.l.2.§.ſi ſub ꝯdōne.& iō in alia pōt ꝯuerti,vt hic,ibi autem prima ꝯdō fuit inutilis,vñ ñ ꝯuertit̄ ĩ aliā vtilem:ita dicebat Old. Itē vide gl.in verb.accepiſſet,q̃ inci.vt ĩ.đ ſm tab.ibi,ſed nunqd, &c.Rñ,ſic,vt plenè no.in d.l.2.s̃.ſi ſub ꝯdōne. ¶Vlt. hæc lex facit

1 † ad q.Ego ſū miſſus ᵇin poſ.ex aliqua cā,& petit̄ poſ.reuocari,&
b ego peto mihi ex alia cā cōfirmari, ꝙ hoc poſſum facere,vt hic, ver.& ſi forte.& d.l.2.§.ſi ſub cōdōne.ĩ de bo.poſ.ſm tab.& hoc ſi prima immiſſio fuit vtilis,ſecus ſi fuit inutilis,vt patet ex ſolutione præcedentis ꝯrii.¶Item facit † ad q. quam diſputaui hic,ſi aliqs ē detentus in carcerib.ex aliqua cā iniuſta,an poſſit ibi confirmari,& recōmēdari ex aliqua cā iuſta, anteꝗ extrahatur inde ex illa cauſa iniuſta. De hoc diſputaui vnam q. quæ incipit, Lapus.

ADDITIONES.

a ¶Si ſub ea conditione.adde quod no.in l.Lucius.ſupra,de condi.& demon.
b alexand.¶Ego ſum miſſus.Not.bene,& plenè vide in §.quadrupli.Inſtit.de actio. per Mod.& quod ēt ſi prima fuit inutilis,poſſit peti confirmari,vide Bar.in l.3.in 3.q.prin. s̃.de p.g.vide plene Bal.& Ang.ĩ l.j.C.de Carbo.edic.& adde Bal.in l.fi.§.fi.quod metus cā.vbi dicit,tenuta nulla nō pōt cōfirmari.adde ale.in l.ſi finita.§.Iulianus.vbi aliter loquitur,tamen ibi poſui contra ſuam opi.Ro.Bal.& Pe.de anc.in conſiliis.

LEX IIII.

1 *Querela inofficioſi quare non datur,niſi hæreditate adita,ſed bon.poſ.contra ta.ſic.*

2 *Bono.poſ.contrata.quæ datur patrono,quare requirit aditionem,ſed ea,quæ filio non.*

3 *Bon.poſſ.contrata.an reducat rem ad cauſam inteſtati,vel non.*

4 *Agnoſcendi bon.poſſ.contratab.practica.*

Illud.

ªOpp.de l.Papinianus.§.ſi ꝯdōni.s̃.de inof.teſt.vbi quærela non dat̄,niſi adita hřditate.So. Aliud ĩ qrela,aliud
1 ĩ ꝯta.† Et rō pōt eſſe duplex,qa ꝯta.dat̄ eo mō,quo iure ciuili vocaret̄ ad dicēdū nullū,& iō ꝑtor remouet obſtaculū emancipationis.habuiſtis s̃.l.ꝓxi.§.ſi emācipat⁹.ibi,nō.n.ꝑ reſciſſionē,&c. ſed teſtm̃ incōtinēti poſt mortē annullat̄,& iō ꝯtab.incōtinenti pōt opponi.Et hoc eſt,qđ dř,ꝙ ĩ ꝯta.q̃rat̄ de iure pris,& filij tm̃,ñ de virib.teſti,l.filio.§.j.de inof.teſt.hic aūt pōt diſcuti,an ſit pr̃, & ille filius nemine exiſtēte hřde,ſed in q̃rela agit̄ de virib.teſti.d. l.filio.iō reqrit̄,ꝙ hřditas ſit adita:vt ſit pſona,q̃ defendat teſtm̃. Dices tu,hoc nō vř verū qa hic dř,ꝙ ꝯtab.dat̄ ꝯ teſtm̃, & ſic agit̄ de virib.teſti ꝯta.Sed expone ꝯ teſtm̃.i.ſufficit eſſe ipſum teſtm̃,ᵇ
b licèt nō ſit aduerſari⁹.Pro hoc facit qđ no.s̃.ti.3.l.3.§.ſi cā cognita.vbi iſta bo.poſ.dat̄ ēt ñ citato aduerſario,iō nō requirit̄, ꝙ hřditas ſit adita:ſed ſecus in q̃rela inofficioſi teſtamenti, qa illa reqrit aduerſariū,ꝯ quē det̄,qa dat̄ in forma iudicij. ¶Itē opp.de l.qđ vulgo.ĩ.eod.vbi ſi teſtm̃ eſt nullū,nō dat̄ ꝯta. Sol.ibi loquit̄ qñ teſtm̃ eſt nullū ex alia cā,q̃ ob omiſſam aditionē, iō non dat̄ bon.poſ.ꝯta.¶Itē op.inſtituti expectāt ꝑteritos.l.2.§. expectādi. ĩ.de ſecun.tab.malè ergo dicit̄ tex.ꝙ hęreditate adita poſſit dari ꝯta.cū illi non potuerint adire.Sol.vt in gl. Sed ꝯ hanc ſol.opp. s̃.ea.l.in fi.Gl.nō ſoluit,ſed dic,ꝙ ibi erat duplex impedimentū, qa expectabat̄ ꝯta.& impedimētū erat de iure ciuili: hic vnū tm̃.
2 ¶† Quero,q̃ eſt rō diuerſitatis in prono,ꝙ bon.poſ.q̃ ei dat̄,reqrit aditionē hřditatis,ſed ea q̃ dat̄ filio nō:Rñ.bon.poſ.quæ dat̄ prono,nō irritat teſtm̃ in totū,ſed aufert partē.l.ſed cū prono.s̃. ti.3.& in l.ĩ.de bon.libe.merito cū auferat partē,dēt dari ꝯ eū, à quo aufert:ſecus in ea,q̃ dat̄ filio,qa rūpit teſtm̃ in totū,iō ſufficit dari ꝯ teſtm̃.¶† Q uerit gl.vtrū bo.poſ.ꝯtab.reducat rē ad 3
c cām inteſtati,vel non.Gl.diſtinguit,aut fuit,appoſita añ aditā hřditatē,& reducit ad cām inteſtati,aut poſt,& tunc non.Idem no. C.de col.l.pen.Mar.Sili.vt refert Cy.s̃.đ col.l.filiæ dotē.dicitař, & bene,ꝙ qñ bo.poſ.ꝯta.ponit̄ añ aditam hřditatem, nō reducit rē ad cām inteſtati,qa adhuc hæres pōt adire.Sed ſi timore bon. poſ.ꝯtab.non adit reducitur ad cām inteſtati,qa qđ nō adit,ē ꝑꝑ
4 bon.poſ.ꝓpoſitā,& hoc credo voluiſſe dicere gl. † Ex hoc principio hēs,qual'r dēt fieri agnitio in bo.poſ.ꝯta.dici.n.dēt:ꝙ talis fecit teſtm̃,in quo me ꝑterit,& aliū fecit hæredē,& ꝙ teſtor erat meus pater, & ego ſum filius ſuus legitimus, quare ꝓpono bo. poſ.ꝯ teſtm̃,vt hic,& l.filio,§.fi.s̃.de inof.teſt.& ſic per talē agnitionem ſolam erit ruptū teſtm̃,vt no.in l.fi.§.2. C.de cur.fur.ſed olim expectabatur decretum,vt dixi.in l.3.§.ſi cauſa. §.de bono poſſe.

ADDITIONES.

a Alc.¶ Illud.adde quod no.ĩ.eo.in l.filium.in princi.in ver.cum exhæredatio,cum bar. ratione concordat bal.in l.ſcimus,in §.illud,C.de inoff.teſt.
b alex. ipſum teſtamentum.No.quòd per ſolam agnitionem querelæ non rumpitur teſtamentum,ſecus in bon.poſſ.contrata.& de ratione vide in l.fi.C.vnde legi.
c ale.¶ Quærit gl.an bo.poſ.contrata.reducat rem ad cauſam inteſtati,adde bal.aliter loquentem in l.fi.C.vnde legi. & ibi videtur velle,ꝙ ſi filius in ptāte ſit præteritus dicit verum,illud autem proprie non eſt propter bon.poſ.contrata.ſed ex eo,ꝙ cū non ſit ſeruata forma data à lege,teſtm̃ eſt ipſo iure nullū,& res eſt in cauſa inteſtati,l.j.in fi.ĩ.ſi ta. teſta.nullæ extabunt.iō omnia iura probantia,ꝙ per bo.poſ.contrata. res non reducitur ad cām inteſtati,loquūtur & intelliguntur in filio emācipato præterito.l.is qui ver. ſed ſi vnus,&c.cum ver.ſeq.de leg.præſt.& vide quod no.bar.in l.ſi duo.§.j.e.ti. Nec ob. iſtis opi.bar.in l.poſthumo.de contratab.vbi dicit quod filius in ptāte per contratabulas approbat teſtm̃,quia eſt falſa,vt ibi per omnes,& in emancipato,ꝙ etiam bo.poſ.nō reducat rem ad cauſam inteſtati,patet etiam in l.ſi ex duob.in prin.ĩ.eo.

§.Si quis filium.

a ªQuerit gl.vtrum in ꝯta. habeat locū ſucceſſorium edictum, gl.dicit, & bñ quòd ſic.l.ſi is,qui.de inof.teſt.facit s̃.eo.l.2.§.ſi emancipatus.

ADDITIO.

a ale.¶ Si quis filium.Per ang.& imo.in l.ſi quis poſthumos.§.j.de lib.& poſthu.

1 *Beneficium contratabulandi non datur contra teſtamentum fœminarum.*

§.Ad teſtamenta.

Dř hic,qa ſuos,&c.Iſta rō non vř bona.Nam filio emancipato dat̄ bo.poſ.ꝯta.vt s̃.e.l.j.§.& ſui.& per totū iſtū ti.patet, ꝙ emācipat⁹ nō eſt ſuus.Dicit gl.nō habēt,id eſt habere non pñt, vel non habent talem qui habeat ꝯta.truſta eſt.Quare gl.dicit.Rō.eſt,qa pterritio materna habetur ꝓ exhřdatione, ªſed exhæredato non dat̄
a ꝯta.vt

ADDITIO.

a ale.¶Pro exhřdatione.Præteritio materna hř pro exhřdatione.De rōne vide ĩ l.3.C.de in of.te.& ibi bal.dicit,quod hoc hodie corrigitur,vt in §.exhřdatos.in auth. de hæ.& fal.ad quod vide bar in auth.ex cā.de lib.præt.& quod ipſe no.in l.in ſuis.de li.& poſth. in l.pater filium.de inof.teſt.& quod no.gl.& bar.in l.j.in prin.ĩ. ſi quis à par. fuer. ma. & bal.in d.authenti.ex cauſa.in 3.q.C.de li.præt,& in l.in ſuis.in lect. de lib.& poſthu.

contrata.vt s.ea.l.in prin.ergo,&c.Sed text.hic idē vult. Nā prætor vult remouere obstaculū emācipationis, vt illi, qui de iure ciuili pñt dicere nullū,sinō sunt emancipati:illi,si sunt emācipati,venient per ɔta.vt s.eo.l.3.§.si emancipatus.Sed fœmina non
1 pōt habere filiū suum,qui dicat nullū:†ergo beneficiū prætoris ad testamenta fœminarum non porrigitur.

1 *Bonorum possessio non agnita quando transmittatur.*
2 *Filius quare post emancipationem non potest adire.*
Emancipatus de iure ciuili quo ad successionem ab intestato est incognitus.
3 *Legis in alternatiua,vt tollatur contrarietas alterius legis,sufficit vnam partē esse veram.*

§.Si quis eū.

Institutus filius beneficio præteriti nati, vl' nasciturі, pt petere contrata.&eo casu decedens ante eam petitam transmittit.h.d. Op.pendente conditione an valeat institutio, debet dari fm tabulas, non ɔta.s.l.prox. §.pe.&l.2.§.si sub ɔdōne.j.de fm tabu.Sed hic donec est dubium an nascatur posthumus,pendet, an valeat institutio, ergo, &c. Sol.pdicta loquuntur in ɔdōne, quæ non præsumi tur deficere, sed hic psumitur posthumū potius nasciturū,q non,tene menti. Item opp.& vr,ꝙ donec alij expectant,non possit dari ɔta.l.si filius.§.cū filius.j.de bo.libe.Sol.ibi qa expectant priores i gradu,
3 hic verò nō expectant,hi qui sunt pares in gradu. ¶Itē opp.†ad l.seq.de l.3.§.acquirere.s.de bon.pos. vbi bon.pos.nō agnita nō trāsmittit.Sol.Fallit hic,qn qs differt petere possessionē bon.pp posthumū.Itē fallit in aliis casib.hic no.per gl.signa eā,& exami-
2 na.vt l.ventre.de acq.hær.¶Quærit gl.quæ est rō,† ꝙ filius post emancipationē nō pt adire?Rō est,qa nascēte posthumo testm est nullum,& sic dubitatur de virib.testi, & sic non pōt adire,& hæc est vera.Alia est rō data p glo.qa aditio est de iure ciuili,fm qd filius emancipatus non est cognitus.ista rō non est vera.quia i successione ab intestato est icognitus de iure ciuili: sed i successione ex testō emācipatus est cognitus,sicut qlibet extraneus,vt j.eo.tit.l.si ex duob.in prin.Dr j.proxima l.sed & si decesserit.dabit fm tab.vel ɔtab.mō quero,istius alternatiuæ q pars est vera? Rñ.vltima pars est vera,vt s.pxi.licèt alij dixerint ɔ:qd intellige si is decesserit,& hrs eius velit venire pendente dubio, an alius nascat,tūc.n.venit p ɔta.sed si iā esset certū esse natū,tunc idē. Si verò esset certū ipsum non debere nasci,tūc p fm tab.veniret,& hoc vult alternatiua huius l.non.n.posset dari ɔtab.cū sit certum de virib.testi.¶Sed quare hoc casu non ɔcurrit,fm tab. cū bon. pos.ɔta.q sperat:cū sit eiusdē gradus? Dic,vt dixi in l.æquissimū.
3 §.j.j.de secū.tab.Et sic no.fm gl.†ꝙ in alternatiua legis, vt tollat ɔrietas alterius legis,sufficit vnā partem esse verā,vt hic.Si.'e in l. vbicunque.j.de fideiuss.Dixi in l.si is,qui.§.vtrum.s.de reb.dub.

LEX VIII.

Non putauit.

Vsque huc exposuit verba posita s.eo.l.j. quę dñt,liberos,siue naturales,&c. & illa verba,si neque instituti,&c.hic incipit exponere sequentia verba ibi posita,scilicet,neque exhæredati sunt.

§.Aliqua.

Quærit gl.hic dr,ꝙ à primo gradu fuit exhæredatus,à scdo præteritus,quid econtra? à primo fuit preteritus,à secūdo exhæredatus,vtrum possit peti ɔtabulas? Vr,ꝙ sic.l.si posthumus,de lib.& posth.&l.nā,&.si.de iniusto test. pro hoc qa ēt dat hrditate nō adita,vt s.e.l.illud,&sic habebit ɔta. non querelā,quę dat qñ omne auxiliū deficit,vt inst.de inof.test. §.tam aūt.&l.maximū vitiū. C.de lib.præte.In ɔtrariū,ꝙ non,de leg.pst.l.filium in prin.gl.rñdet,ꝙ ibi loqt qñ institut' accepit cōtrata.vt qa habet ibi ɔtrata.valeret iure bon.pos.fm tab: Frustra ē, sed de hoc qdā est casus.j.ea.l.§.à primo.Sed ēt opp.vt ibi dicam.

1 *Rite,& rectè,quid significent.*
2 *Exbannitus,qui potest impunè occidi,intelligitur de rite condemnato.*
3 *Instrumentum,quod debet executioni mandari,intelligitur de rite facto.*
4 *Statutum puniens cedentem actionem nobili,intelligitur de rite facta.*

a

§.Non quæuis.

[a]Tene† menti hic.qd significat:rite,& rectè. Simile in l.2.s.de inof. test. tene
1 menti.Iste §.facit ad multa.Exbannitus,† qui potest impune occi
2 di,dēt intelligi de rite cōdemnato,[b] quod dic,vt l.pe.j.de adul.&
b l.4.§.cōdemnatum.de re iud.Itē instrm publicū debet,† executio
3 ni mandari,verum est si est rite factū,vt hic.Itē facit,†si dicat sta-
4 tutum,si aliquis cesserit actionem nobili puniatur in centum,de
c bet intelligi [c] decessione rite facta.Tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Nōn. quæuis.Et vide Sali.in l.si quis pro redemptione.C.de do.vbi dixi,quòd si iuro non venire contra contractum,& contractus fuit nullus, ꝙ proprie loquendo videor venire contra contractum.& vide Lud.Ro.in cons.47.incip. inspectis. supra consultis. vbi dicit quod non possunt imponi represaliæ,si sententia est nulla.vide ibi Lud.Ro.in cons.76.an de contractu nullo debeat solui gabella.

Pom.¶ Vide regulam huius l.quod verba intelligantur cum effectu.consuluit Ang.cōsil.62.inci.super prædicto themate.Facit quod voluit bal.in l.2.C.de epis. aud.& quod dicit bal.in l.fi.§.sin autem .C.com.de leg.& vide ale.in l.4. §. condemnatum. ff. de re iud.In contrarium facit quod Are.tenet cons.18.inci.visa diligenter,& discussa consultatione,quod no.Bar.in l.j.C.de pet.bon.sub lib.10.& quod no. Ioan.And. in c.j.de cle. coniu.post gl.Et ad hanc regulam vide alex.cons.118.vers.& si d catur,.& consilio 166. in secundo volumine,&gl.in l.ex consensu.in gl.ma.in vlt.q.C.de repu.& Old.ibi ponit in simili cons.60.Vide ale.cons.101.volumine 4 Rom.cons.42 Fel. in c. quæ in eccle-

siarum.ver.tertius casus.&ver.quintus casus,de consti.& in c.veniens,ver.& pro ista decisione.Bar.consi.32.in j.vol.consi.42.eo.vol.Ant.de But.consi.18.in vlti.col. Ro.consi.78.& consi.104.& consi.194.& cons.234.in 2.dub.facit quod voluit in l. filium. §. si quis contra tabulas.in simi.ff.de leg.præstan.

* Claud Ad limitationē &intellectū hui' §.vide Alex.& moder.in l.fi.s.de liber.&posth.

b Alex.¶ Rite condemnato.Vide Bar.in l.lecta.suprà,si cer.pet.& vide Bal.in l.3.in prin. suprà,de lib.& posth.& vide Ang.in l.j.prin.s.de ædil.edic.&in l.2.s.de inoffi.test &ant. in proœ.decre.& quod no.Bar.in l.iuste.in prin.de acq.pos.& quod dicit hic Bar.de rite bannito,vide per Bal.in l.j.in ver.& per prædicta.C.si a non cōpe.iud.& vide Bar.in extraua.ad reprimendum,in verb.per accusationem.& in d.§. cōdemnatum.& ideo dicit Bal.in l.j.§.quod aūt.per illum tex.de offi.præfec.vrb.ꝙ si officialis tenetur ex forma ista recipere oēs accusationes cōes,intelligitur de accu.rite fac.& si statutum facit mētionem de procuratore, vel mandato,intelligitur de solemni,secundum Bal.in l.si prædium.C.de ædil.act.Vide Bar.in l.filium.§.si quis,infrà,ti.j.& l.diuus.de test.mil.& Bal. in l.j.§.j.quod quisque iur.adde quæ posui in d.§. condemnatum.

c Claud.Debet intelligi.Adde Bart.in l.filium.§.omnibus.infrà,de lega.præstand.

§.A primo gradu.

Hic ē casus qōnis gl.s.e.l.§.aliqua tabularū.vides ergo,ꝙ vt competat bo.pos.ɔta.sufficit,ꝙ possibile fuit bon.pos.peti, vel hrditatē adiri post mortē defuncti.Cōtrà,si pteritus est à primo , & exhæredatus à secūdo,nūq ptadiri à primo,l.3.in fi.s.de lib. & posthu. Sol.ibi loqt in filio suo pterito,qui dicit nullum ipso iure, hic in
a emācipato.Vel dic,licèt non posset adiri de iure ciuili,atñ potest peti bo.pos.fm tab.filio approbante,l.filio,de iniust.test.Quæro, ɔ quem dabit bo.pos.ɔtab. Quidam dñt ɔ institutos in secundo gradu,vel melius dabitur ɔ ipsum testm,vt no.s. eo.l.illud.ideo ñ est necesse,quod quæratur,contra quem detur ista:ita dicit gl.

ADDITIO.

a Ale.de iure ciuili.Vide Io.de imo.in l.filius,qui in potestate.in 5.opp. de libe. & posth. & vide Pau.de Cast.in d.l.3.§.fi.eo.tit.pro intellectu huius §.post Bar.ibi,& Ang.&imo. in l.nam & si sub conditione.in fi.de iniu.test.& quod ibi dixi.per Raph.in repe.l.si filius, qui in potestate.de lib.& posthu.

1 *Instrumentum pro se scribere,licèt quis prohibeatur,tamen contra se non.*
2 *Scribit si aliquis se tutorem,vel fideicommissarium in testamento,valet.*
3 *Testator an possit scribere,& publicare testamentum sua manu , & valeat. remissiue.*

a

§.Si quis sua manu.

[a]No.tex.ibi,qa senatus hoc, &c.
1 No.ergo,†quod licèt aliquis
2 phibeat scribere instrm p se,tñ pt scribere ɔ se.Et†iō si aliqs scribit se tutorē i testō,vl' fideicōmissariū,q sunt onus, valet.nec hēt excusationē,vt l.vxori.§.j.j.de fal.¶Quærit gl.an iste,q scripsit se exhrdatū,possit agere qrela inof.test.Gl.dicit,ꝙ nō , vt in ea hēs. Sed in ɔriū alle.glo.l.j.s.de his,qb.vt indig.Ad quā legē rñ. vt ibi no.& l.decreto.s.de susp.tut.&ibi per Dy.Itē in ɔriū l.si qñ.in fi.C.
3 de inof.test.sed dic,vt ibi plene no.p Cyn.¶†Quæro,vtrū testor sua manu possit scribere testm,& publicare,vt valeat?De hoc dicā in l.seruus.s.de testa.vbi gl.tangit.Dixi in l.2.j.de stipul.seruo.

ADDITIO.

a Poma.¶Si quis sua manu.Extende istum tex.procedere etiam in eo,qui consensit petere,vt non habeat postea bon.poss.secundum tab.Ita Alex.in l. posthumo.C.eo.tit.& in l.si quis posthumos.§.si filium.in vlti.col.ff.de lib.& posthu.

1 *Exhæredatio facta extraneo quando valeat,remissiue.*
Extraneus quis dicatur quo ad hoc.

§.Si quis emancipatū.

Opp.glo.& vr,ꝙ exhrdatio in extraneo nō poterit fieri,l.qdā cū filiū. j.de ver.ob.Sol.vna est,ꝙ ɔcedat ɔriū,ꝙ ab initio nō valet,vnde parrogationē postea factam non ɔfirmat. Vel aliter,hic loqt in extraneo,q tpe exhæredatiōis erat arrogatus,postea fuit emācipatus,postea iterū fuit arrogatus,vñ exhæredatio
a prius facta non nocet.[a]De hoc,an†exhrdatio facta de extraneo va-
1 leat ab initio,dicā in l.paterfamilias testō.s.de hæ.inst.& ibi dixi, & hētis vnā gl.satis notabilē sup verbo,extraneos.qūo itelligat extraneus q̄tū ab istā exhrdationē,i l.j.C.de impo.lucra.descrip.lib.10.

ADDITIO.

a Alex.¶Non nocet.Hoc videtur verum,& est no.probatur etiam in l.si filiusfa.miles.in princ.de testa.mil.vbi præteritio militis, quæ pro exheredatione habetur,l.sicut certi. cum l.seq.C.de testa.mili.potest tamen irritari,si præteritus fuit filius,qui patri exhæredatus non erat,nec esse poterat suus,si postea efficiatur.

§.In adoptionē.

Op.dr hic,ꝙ ita demū habet cōtrata. si est institutus,Contrà , i l.j.§.is quoque.j.de colla.bo.Sol.Dicit gl.ibi est institutus,sicut hic.Sed ɔ,ergo nō hēt collatio locū,de qua ibi dr.Sol.Dicit gl.ibi de rigore, secus de æquitate.Vel ibi fuit adoptatus ab auo materno,hic ab alio,vt vidistis s.eo.l.3.§.si qs filiū. declarabo in §.is quoq;. Quæro,vtrū filius adoptiuus hāc bon.pos.qrat pri adoptiuo?Rñ. aut agnouit fm tab.qa fuit institutus,& tunc pri adoptiuo qrit,licèt ñcū effectu,vt j.e.l.si post mortē.§.si i adoptionē.Sed si agnouisset ɔtab.tunc qsiuisset pri adoptiuo.in effectu, fm hæc iura,fm q qcqd habet, pri adoptiuo qrit,vt vidistis in d.§. si in adoptionē.

§.Non est nouum.

No.text.ibi,ɔtoris.n.propositū. &c.Opp.glo.de l.si ex duobus.§. sed illud.s.eo.& l.filium.§.ad eum.j.ti.j.Gl.soluit optimè.

LEX IX.

Vtrum.

De intellectu huius l.habuistis s.eod.l.3.§.si pater.

LEX X.

§.Si post mortem.

§.Si in adoptionem. No.hic,q̄ iussus p̄ris adoptiui excusat filium.adeo quod licèt agnouerit testm̄, tñ p̄t venire p̄ ɔ̄ta.Rō,vt sibi q̄ratur potius, q̄ p̄ri. ita dicit tex.Iō dicit Azo ī sūma hui⁹ ti.q̄ ista lex hodie corrigitur,quia cum hodie quæratur sibi quo ad proprietatem,non habet contratab.nam ista lex loquitur ſm̄ hæc iura,ſm̄ quæ filius oīa quærebat patri,& in totū quærebat:sed hodie non, nisi quo ad vsumfructū.Ita dicit Azo in summa huius tit.Vltimo vide gl. quæ incipit,commisso.in fi.So.Ibi non debuit parere pater,cum esset illicitum,hic debuit,cum esset licitum.

1 *Beneficio,quod habeo a te,quando possum vti te inuito.*
2 *Reus quando possit dilationi ei datæ in criminalibus renuntiare ad hoc,ne actor illa vtatur.*
3 *Maritus miles non cogitur vocare vxorem dominam.*
4 *Practica huius legis.*

a **§.Hi,qui propter.** [a]Bñficio mihi competenti ex iure alterius possum vti ɔ̄ alium illo inuito.h.d.Et est notabilis §.& menti tened⁹.Op.ad hanc l. nōnunq̄. ȷ̄.ti.j.& l.is,qui.§.sed si solus.Gl.q̄ est hic,& q̄dā alij doc.dn̄t, q̄ nō curāt,vtrū alij petāt,vel nō q̄tū ad hoc,q̄a ipsi h̄nt petere,sed hoc erit sine effectu,q̄a p inde oīb.legata p̄stabūt,ac si bo. pos.ɔ̄ta.petita nō eēt,vt legib.ɔ̄rijs.Vide,q̄ hoc sit sine effectu,non est verū: nā licèt legata p̄stet oīb.tñ h̄ditatē habebit,p̄ut habiturus erat ab intestato nō inspecta portione,ī qua institutus erat: s̄.e.l.non putauit.in fi.& ȷ̄.ti. 1.l.filium.§.sed & si portio,& ıō dicere,q̄ sit sine effectu:nō est verū,imo est cū effectu.Ad ɔ̄riū r̄nsio est ista ſm̄ ia.de Are.q̄tū ad h̄ditatem paternā,q̄ daſ̄ filijs quasi debita, l. fin. C.de codi.admittunſ̄:licèt p̄teriti negligāt:sed q̄tū ad lucrum legatorū alijs relictorū,vt lucrenſ̄ ea:& in hoc eis nō prodest:vt legib.ɔ̄rijs.Cōtra hāc l.op.de l.filio p̄terito.s̄.de iniu.test.vbi p̄terito ommittēte testm̄:remanet validū.So.Dn̄t q̄dā,aliud in iure dicendi nullū,aliud in ɔ̄ta.illud iudicio meo est falsum:quia eo iure,eoq̄; ordine daſ̄ ɔ̄ta.quo dr̄ nullū:vt s̄.e.l.j.post prin.& ȷ̄.l. p̄xima.in fi. Quid dicemus?Et anteq̄ declarē,oportet videre, qualr̄ p̄ p̄teritū ɔ̄mitti edictū istituto.Gl.dicit eo ipso: q̄ filius est p̄teritus:q̄a ɔ̄mittit instituto edictū,ita no.hic.Sed alibi b est gl.quæ dicit:tūc dr̄ ɔ̄mitti edictū p̄ p̄teritum:q̄n ipse incipit petere ɔ̄ta.non tñ p̄sequiſ̄ vsque ad fi.ita not.s̄.eo.l.3.§.si quis ex liberis.in gl.sup ver.ɔ̄mittat.q̄ incipit.i.aperiat.Et illa est no. gl. c Sed q̄ est verior? Dy.tenet istā gl.hic positā:& Azo idem in summa huius ti.& Ro. silr̄ hoc ti.Alia opi.placet mihi multum p̄ casū dictæ l.filio.de in iu.test.tenēdo illā opi.q̄ est in l.3.§.si q̄s.& tūc apparet r̄n.ad l. filio,q̄a ibi filius p̄teritus nūq̄ aliq̄d dixit,sed potius testm̄ approbauit:hic verò incepit venire p̄ ɔ̄ta.licèt destiterit,vñ iā est quæsitū ius alteri.Pro hoc ēt multū facit ȷ̄.ad Carb.l.si impubes. §.fi. & q̄d ibi videbitis.Si verò teneremus aliā opi.s.illā,q̄ est hic,tūc ad l.filio. r̄n. q̄ id,q̄d ibi dr̄,q̄ voluntas testoris deret teneri ex bono,& æquo,ē verū q̄tū ad legatū,ñ q̄tū ad h̄dis instonē,aliis volētib.dicere nullū bñficio p̄teriti:sed p̄cedens opi.mihi plus placet.Scd̄m hoc h̄es idē iuris eē in iure dicendi nullū,q̄d est in bonorū pos.ɔ̄ta.& iure quasi dicendi nullū q̄sito ex psona p̄teriti,possum.n.vti eo inuito,sicut hic dr̄ ɔ̄ta. q̄m ista bñficia eo iure,codēq̄; ordine deferunſ̄,*vt dc̄m est.¶Hoc p̄misso p̄cedo,& op.dr̄ hic,q̄ possum vti iure,q̄d habeo ex psona alterius eo inuito.Cōtrà,in l.si iudex circumuento.s̄.de minori. Sol.duob. mo. ibi loquiſ̄ de iure,q̄d q̄s h̄et iure sp̄āli,hic de iu.cōi,ſm̄ Dyn.Vel, dic,bñficio,q̄d habeo ab alio,possum vti eo inuito ɔ̄ alterum,vt hic:nō aūt ɔ̄ eū,à quo habeo,vt l.ɔ̄ria.& l.amicissimos.§.tin.s̄.de excu.tut.& l.a.in fi.& l.seq.ȷ̄.de ope.no.nū.ſm̄ Iac.de Are.¶†Vl- 1 terius,vt liqueat ista mā,distinguo aliquantulū ar̄r,& lati⁹,ɔ̄ Iac. de Are.vtrū bñficio,q̄d h̄eo à te,possū vti te inuito.Aut habeo à te ipso iure,aut aliquo fcō tuo:si ipso iure,aut volo vti p̄trate, & nō possū,l.amicissimos.in fin.s̄.de excu.tut.ɔ̄ alios sic,vt ibi,& p̄baſ̄ i d.l.1.ī fi.cū l.seq.ȷ̄.de ope.no.nū.Scd̄o casu q̄n habeo aliquo fcō tuo,tūc aut q̄s certat de lucro captādo,q̄a q̄riſ̄ lucrū,& hoc bñficio nō possum vti te inuito,l.nōnūq̄.ȷ̄.ti.j.Aut certat de vitādo damno,p̄prie,vel quasi dāno,vt de h̄ditate p̄rna;& tunc aut istud bñficiū p̄petebat de iure speciali,aut de iure cōi.Si de iure sp̄āli,eo nō possū vti te inuito,l.si iudex circūuento.s̄. de minorib.Si de iure cōi,possum vti te inuito,vt hic, & l. ex psona.de 2 fideius.& l.exceptiones.2.ȷ̄.de exce.¶Per hoc p̄nt†determinari plures q̄ones,p̄cipuè vna.Vos scitis,q̄ in criminalib. daſ̄ plures dilationes tā reo,q̄ actori,tñ actor intra dilationē datā reo p̄t vti p̄bationib.suis:l.petendæ.C.de tēp. in integrū resti. quid si reus d vult renūciare suæ dilationi,vt actor non possit vti,an pōt? Hic vr̄,q̄ nō,& Cy.tangit in d.l.petendæ.Sed veritas est,si dilatio fuit iā data facto rei petentis,tunc siue reus vult vti illa dilatione:si- e ue nō,actor pōt eadē dilatione vti reo inuito:*vt hic:nisi dilatio fuerit habita bñficio restōnis in integrū:p d.l.si iudex circūuento.sed si dilatio nunq̄ à reo fuisset petita:tunc nō esset aperta via * actoris ad aliq̄d probandū intra dilationē:vel ad illā petendam. f Ita ēt intelligo hic:q̄ aperiaſ̄ edictū ita demum:si p̄teritus incipit 3 petere.*¶Item facit ad†q.vtrum maritus miles teneat vxorē g suā vocare dominam?Certè cū vxor habeat istud bñficiū à viro,

certe nō pōt vti hoc beneficio ɔ̄ virū,licèt ɔ̄ alios sic.l.amicissi- 4 mos:in fi.s̄.de excu.tut.& p ea,q̄ s̄.dixi.¶Quæro †practicā huius legis.R̄nd.si nos intelligimus esse commissum edictū p aliū,eo ipso q̄ p̄teritus est,tūc si ille bñficio alterius vult vti,dēt petere ɔ̄ta.bñficio alterius p̄teriti:sed si intelligimus ɔ̄missū edictum ita demū,si p̄teritus incipiat petere: tūc practica duplex p̄t esse, vel q̄ isti alij iterū petant de nouo ɔ̄ta.bñficio præteriti,q̄a iam aperuit edictum,& hoc satis innuit hic tex. qui loquitur:q̄ prosequatur bo.pos.iam intentatam à præterito,tanq̄ eorū intersit hanc ad finem perduci.l.defuncto.ȷ̄.de pub.iud.& habemus casum extra,de elec.c.constitutionem.in Clem.Et hoc est verum ſm̄ ista t̄pa:sed hodie secus,quia sola agnitio sufficit,& perinde est,ac si esset decreta.l.bonorum.C.qui admi.ad bono.possess.

ADDITIONES.

a Ale.¶Hi,qui propter.Istum §.si.limita,vt per Ang.in l.ita tamen.§.qui rogatus.s̄.ad Treb.per illum tex.prout habetur in l.filiusfa.

b Barb.¶Sed alibi.An autem committatur hic edictum p̄ p̄tio incōpetēti,vide plene p dn̄ meū ponēte sin.limi.ſm̄ Fran.de Ramp.in repe.l.filio preterito.p̄pe fi.s̄.de iniu.test.& vide Bal.in l.fi.C.de fideic.li.vbi allegat istū tex.q̄ l.posthumus.§.si quis ex his.non h̄et locū in contratab.alle.istum §.pe.sed Fede.& Lud.Ro.i.l.si vnus.de ver.ob.damnat doctrinam Bar.& alle.quod voluit Inn.in c.nostra,de pronū.non tñ ibi respondent ad istum tex.

c Ale.¶Nota gl.Sed Cy.& Bal.in l.posthumo.C.eo.vir̄ tenere opi.gl.hic fortius dn̄t.q̄ filius preteritus non pōt approbare testm̄ in p̄iudiciū eorū,q̄b.est aperta via,vt per imo.in d.l.filio præterito.p Bal.in l.fi.defunctus.in fi.C.de su.& legi.adde,q̄ idē consuluit Ro.consi.24.

* Clau.differatur.Hoc sequitur Rom.cons.24.col.vlt.

d Ale.¶Vult renunciare.Reperio Bar.in l.si arrogator.s̄.de adoptio.in quibusdam lec.vbi dixit,q̄ illa l.si arrogator.inducebatur ad decisionē q̄s.actori fuit data dilatio,iqua nihil probauit,postea fuit data reo dilatio:vult actor probare,reus ad hoc,vt non probet renunciat dilationi sibi datæ,an possit?& allegat l.si post mortem.§.fi.de contrata.& ibi per Dy.& vide quæ no.doc.in l.1.C.de adop.& Bar.in d.l.si arrogator.ad fi.

e Ale.¶Reo inuito.Contrarium tenet Bar.in d.l.petendæ.& in d.l.si iudex.

* Claud.Petere.Vide i proposito quasdam quæstiones per Alex post Bald.pau.de Cast.& Rom.in l.fi.C.qui admit.

f Itē facit.Hoc pondera,quia tex.in l. vxorem.de leg.3.& in l.Titia.§.qui mariti.de ann.le.& in l.medico.§.vxori.de au.& ar.le.probant contra.dixi in c.fi.de ordi.cog.

g Alexan. ¶Vtrum maritus, Vide Barto.in l. donationes. C.de don.inter virum,& vxorem.

LEX XI.

Si in adoptionē. Pro declaratione istorū datorum in adoptionē distingue,aut est datus in adoptionem p̄r,ɔ̄ cuius testm̄ vult q̄s venire,aut est datus ī adoptionem fili⁹,qui vult venire ɔ̄tra testm̄.Primo casu adoptio nihil nocet venientib.p̄ ɔ̄ta.vt s̄.e.l.3.§.si pater.Scd̄o casu distigue, aut q̄s fuit datus in adoptionē in vita eius,ɔ̄ cuius testm̄ vult venire,aut post mortē.Primo casu aut fuit datus alicui,q̄ erat ex his qui sunt in eadem familia,& nō nocet adoptio.l.3.§.si quis filio. s̄.e.Aut fuit datus in adoptionē extraneo,& tūc aut adoptio durauit vsq; ad mortem p̄ris nālis,aut fuit finita añ.Si fuit finita,ñ nocet adoptio.l.si emancipatus.§.fi.s̄.e.Si vero durauit, tunc aut fuit institutus,aut p̄teritus.Si institutus,tūc potest h̄re ɔ̄ta.alio cōmittente edictū.l.nō putauit.§.in adoptionē.& §.seq.s̄.e.q̄d intellige,si fuit institutus pure:aut sub ɔ̄dōne,q̄ extitit.secus si deficit ɔ̄dō,vel non iure fuerit institutus,vt hic.Item p̄dicta vera si fuerit datus in adoptionē fili⁹ naturalis:sec⁹ in adoptiuo,vt d.l.nō putauit.§.in adoptionē.in fi.si vero fuerit p̄teritus, tunc non daſ̄ ei ɔ̄ta.bo.pos.ɔ̄ testm̄ p̄ris naturalis,vt s̄.e.l.si emancipatus.§.fi. & l. vtrum,& insti.de hære.q̄ ab intest.§.ea.¶Scd̄o casu q̄n se dedit in adoptionem post mortē aut post petitā ɔ̄ta.bon.pos.& nō nocet sibi adoptio.ȷ̄.vnde lib.l.fi.aut añ,& tūc si quidē erat p̄teritus.sibi nocet l.3.§.si emancipatus.s̄.e.si vero erat institutus, sibi non nocet adoptio,vt s̄.e.l.p̄x.in prin.Prædicta vera quando vult venire ad bo.pos.cōtra tab.patris,vel aui naturalis.Si vero vult. venire ad contra tab.patris,vel aui adoptiui:dic,vt s̄.eo.l.j.§.j.

§.Exemplo. Op.ȷ̄.l.cum emācipatus.§.fi.So.ibi vn⁹ ex nepotib.fuit adoptatus loco filij,hic secus.

LEX XII.

Si duob. in tex.ibi f̄ri.s.soli non patruis.Hic h̄es de materia cōiunctionis legalis,de qua dico plene in l. re cōiūcti.circa fi.de le.3.Et sic h̄es hic,q̄ cōiūctio legalis fit duob.mo. Primo q̄ plures vocantur ad idē ex eadē dispōne,diuersa tñ rōne. Scd̄o,q̄ vocēt ad idē ex eadē dispōne,& eadem rōne.Q̄n ergo deficit vna portio,h̄et ius accrescendi potētius ille,q̄ vocaſ̄ ex eadē dispōne,& ex eadē rōne,q̄ ille,q̄ vocaſ̄ ex eadē dispōne, diuersa tñ rōne,vt hic.Nā nepotes inuicē vocāſ̄ cū fratrib.p̄ris ex eadem dispōne,sed nepotes sibi inuicē vocātur vna rōne:& fratres alia ratione:ideo nepotes sibi inuicem accrescunt nō fratribus,p̄ris.

1 *Testamentum secundum,in quo filius est præteritus si in eo sunt scripti venientes ab intestato,rumpit testamentum.*
2 *Lex hac consultissima.§.pe.an habeat locum,quando sequens est imperfectum ratione præteritionis.*
3 *Testamentum,in quo filius est præteritus,si in eo sunt instituti venientes ab intestato,valet interim de iure ciuili,donec filius dicat nullum.*
4 *Testamentum quando deficit ratione omissæ solennitatis,licet non dicatur propriè testamentum:sed vltima voluntas,tamen datur contra tabulas.*
5 *Testamentum imperfectum ratione præteritionis an habeat locum inter liberos remissiue.*

1 a §.Si Prius. Per sm testm̃.in quo filius est p̃teritus,asi in eo sunt scripti veniẽtes ab intestato,rumpit p rimũ.h.d.& est multũ singularis,& notabilis casus, nec ipsum scio alibi.¶Quæro ante oĩa,q̃ est rõ,q̃ filius admittat ad ꝯtab. si in secundo sunt instituti veniẽtes ab intestato,sed excluditur qñ in scdo nõ sunt instituti veniẽtes ab intestato?Rñ.rõ est, qa qñ in scdo sunt instituti veniẽtes ab intestato, licèt sit imperfectũ rõne solẽnitatis omissæ:tñ est validũ de iure ciuili,ob quod p sm tollitur primum.l.hac consultissima.§.pe.C.de test.& l.2.ff. de iniu.test.Sed qñ sunt scripti alij,tũc p sm non tollitur primũ. l.si fili⁹.ff.de lib.& posth.& sic remanet validũ primum testm̃,in quo filius est exhæredatus: ergo non hẽt ꝯta.vt s.eo.l.non putauit.in prin.Op.illa distinctio,vtrũ in posteriori testõ sint scripti veniẽtes ab intestato,vel non,fuit introducta à Iustiniano,l.hac ꝯsultissima.§.pe.C.de test.ergo non ẽ verisimile , q̃ ad illã.Iuriscõsultus habuit respectũ.So.Hoc fuit additũ à ꝯpositorib.noui iuris.Vel dic,q̃ de iure antiquo erat hoc,licèt p iustinianũ fuit reuocatũ,& declaratũ.Et q̃ sit de iure antiquo,pbat in l.2.ff.de iniu.test.¶Scdò op.[b]& vr̃, l.hac ꝯsultissima.§.pe.nõ habet locũ,qñ sequẽs est ĩperfectũ rõne p̃teritionis,l.si filius, q in potestate:& ibi hoc p gl.manifestè no.ff.de lib.& posth.So.ibi fuit p̃teritus filius suus in ptãte,q dicit testm̃ ipso iure nullũ:hic qñ fuit p̃teritus emancipatus.Hæc so.non placet,qa qñ fuerũt p̃teriti emancipati,nõ hẽt locũ ista distinctio,vtrũ in scdo fuerũt instituti veniẽtes ab intestato,vel nõ,& sm tollit primũ,qa ex ipso scdo põt adiri hr̃ditas d iure ciuili:& sic debem⁹ intelligere ĩ filio q ẽ ĩ ptãte.Quare dic q̃ ibi loqt,qñ fuerũt ĩstituti ñ veniẽtes ab ĩtestato.Et ñ ob.gl.ibi posita,qa malè dicit,& ꝯ istum tex.Ex hoc no.aliud testm̃,ĩ quo fili⁹ ẽ p̃terit⁹,si ĩ eo sũt ĩstituti veniẽtes ab ĩtestato,valet ĩteri d iure ciuili donec fili⁹ dicat nullũ,p istũ tex. Si.n.ñ eẽt possibile ex eo adiri hr̃ditatẽ d iur ciuili,primũ testm̃ p istud sm ñ rũperet.d.l.si fili⁹ q ĩ ptãte,& no.ĩ l.cũ ĩ scdo d ĩof.test. & l.si qs eũ.§.1.d vul.& pup.Dicestu,istud vr̃ ꝯ casũ l.filio p̃terito.Nã ibi fuerũt ĩstituti alij fratres,& sic pximiores veniẽtes ab ĩtestato,& tñ ibi testm̃ nõ valet d iure ciuili.Si tenerem⁹, q̃ hoc fuit additũ à ꝯpositorib.noui iuris,habeo repõsionẽ clarã,q̃ ibi respexit iura antiqua.Si verò ĩtelligim⁹,q̃ hoc erat d iure antiquo,p solõne cogita.¶Vlteri⁹ op.dr̃ hic,q̃ ꝯ sm testm̃ ñ detur bo no.pos.ꝯ tab.Contra,sm testm̃ imperfectũ nõ est testm̃ sed q̃dã voluntas.vt l.hac ꝯsultissima.§.pe.C.de testis.& sic non dat ꝯtab. 2

3

4 Sol. Qñ testm̃ deficit rõne omissæ solẽnitatis,nõ p̃t dici ppriè testm̃,sed qñ adsũt solẽnitates,licet facta sit p̃teritio tũc ẽ ppriè testm̃,vel licet ñ sit ppriè testm̃:tñ est vltima volũtas,ꝯ q̃ dat ꝯta bu.Quæro,qualiter intelligit,si in secũdo sunt instituti veniẽtes ab intestato?Rñ intell'r de veniẽtib.ab intestato q tenẽt primũ locũ ĩ successione,vt hic dicit tex.Vos habetis in l.hac cõsultissima.§.ex ĩpfecto.& aut.hoc ĩter liberos,q̃ testm̃ ĩpfectũ hẽt locũ ĩter filios.Sed an ĩtelligit d ĩpfecto rõne p̃teritionis.Vr̃ gl.sentire q̃ sic.Cõtrariũ:vt tenet gl.ff.de test.l.si qui.de quo dic,vt ibi dixi. 5

CONCORDIA.

¶Si prius.Pro ꝯcordia aduerte:q̃ inter doc.maxima dubitatio est an ista l.si duob.§.si prius.debeat intelligi in filio emancipato: an in suo.Et q̃ debeat intelligi in emancipato,voluit bar.in l.si filius,ff.de li.& posthu.In hoc §.si prius,voluit,q̃ debeat poni casus in suo.Tu dic duo fuerunt intellectus,& batto.in d.l.si filius.dicit, q̃ verior est intellectus,q̃ loquatur in emancipato,licet alias senserit contrarium in hoc §.si prius:quasi se declarando,& ponendo veriorem intell'm,& se corrigendo,si alias senserit contrariũ, quod potest colligi per illa verba,quib.vtitur,dum dicit in d.l.filius.& hic est verus intell's §.à quo in iudicando non esset recedendum.Adde ad mãm legis posthumo.C.de contrata.& à filio præterito,ff.de iniu.rupto test.

ADDITIO.

a Ale.¶Est præteritus. Iste §.est ita difficilis,quòd bar.in ipsius intellectũ videtur variare multum: vide bar.in l.hac consultissima.§.ex imperfecto.C.de testa.

b Ale.¶ Secundo op.Et videtur bar.sibi contrarius in l.si filius,qui.de libe.& posth.

LEX XIII.

Cum emancipatus.

§.Qui duos. Op.& vr̃,q̃ nepos datus in adoptionẽ instituti⁹ habeat ꝯtab.vt l.non putauit.§.in adoptionem.ff.e.Rñ.ibi loquit,qñ dat⁹ in adoptionẽ primũ gradũ tenebat,& nemo eum p̃cedebat,hic aũt pr̃ eũ p̃cedebat.ita no.ff.e.l.nõ putauit.§.vt aũt.Item op.qd iste nepos debeat cõiungi pr̃i perẽditũ de cõiungẽ.vt ĩ.ea.l.§.si pr̃.So.ibi loqt de nepote in ptãte retẽto,hic,d dato in adoptionẽ.itẽ op.qd sufficiat semel e ictũ ꝯiunsũ esse,vt sic p̃teriti bnficio nepos institutus habeat ꝯta. l.si post mortẽ.§.fi.ff.e.& l.nõ putauit.§.in adoptionẽ.Rñ.ꝯtraria loquũt, quãdo aperit via alijs,q sunt in eodẽ gradu.& hñt ęquale ius:sec⁹ si eos alius præcedat, vel si sunt sequentes in gradu vel ordine. a

§.Si pater. No.ex isto tex.huius §.sicut filius emancipatus p edictũ de cõiũgẽdis,cõiũgit nepotib.ĩ ptãte retẽtis:ita filius in adoptionẽ datus veniẽs p ꝯta.alio ꝯmittente edictum,coniungitur cum suis filijs,vt hic.

1 *Statutum:quod venientes ad habitandum in loco:habeant priuilegium:non cõprehendit ciues originarios non habitantes:& venientes ad habitandum.*

2 *Filius emancipatus an iungatur in vna portione cum filio suo emancipato.*

§.Si pater ex duob. No.tex.in fi.ibi non minus habere,q̃,&c.Ad hunc §.in fi.op. q̃ nepotes non succedãt cũ filijs ĩ ꝯta.vt s.l.3.§.j.So.dñt q̃dã hic de rigore,ibi de æqtate.Sed certè hic loqt de æquitate,dum dicit, æquius.Vel dic,hic de ęquitate,ibi de rigore.Sed dic, q̃ est verũ sm distõnẽ istius §.& hoc verum,nisi al's iste nepos sit adoptatus in locũ patris alterius nepotis.¶Vlt.Ia.de Are.& Old.iducunt hunc §.ad qõnem,dicit statutũ,[a] q̃ oẽs veniẽtes ad habitãdũ ĩ ista ciuitate habeãt aliqd priuilegiũ:mõ q̃rit,an ciues originarij non habitãtes,& veniẽtes ad habitandum gaudeãt illo priuilegio:Et vr̃,q̃ sic,vt hic.Nã eodem iure vtit nepos adoptatus, quo qlibet extraneus.Sed puto ꝯtriũ,qa istis,q pñt cogi ad munera,nõ p̃t cõcedi ĩmunitas,l.2.ĩ.de iu.imu.Vos habetis hic duas gl.vnã super verbo,emãcipauerit,aliã sup verbo,cũ filio suo, & innuunt istæ gl.iunctę cũ tex.q̃ filius emancipatus iungit in vna portione cũ filio suo emancipato.istæ gl.sunt falsę sm Dy.quia qñ filius, & nepos sunt emancipati,nõ coniunguntur simul,sed filius precedit nepotem,vt habuistis s.ea.l.§ 1.& l.si emancipatus.in prin.ff.e. 1

2

ADDITIO.

a ¶Statutum.add. q̃ cõtra bar.hic tenet alb.de Ro.in 1.parte statutorũ.q.91.tñ opi. bar. consulendo sequitur ale.in consi.34.in 5.vol.

LEX XIIII.

Ex duob. Si institutus adit hr̃ditatẽ bñficio p̃teriti cõmittẽtis edictũ,nõ põt p eum ꝯta.peti,vel eius portio augeri,sed legatũ oĩb.dẽt p̃stari.h.d.vsque ad §.filius.ibi , poss. bo.ꝯta.bñficio emãcipati p̃teriti.¶Op.dr̃ hic,q̃ emancipatus institutus de iure ciuili,& c ꝯ no.in l.illud.in fi.ff.e.Sol.Glo. dicit ibi malè,& ꝯ istũ tex.vt ibi dixi.itẽ dr̃ hic,q̃ q adiuit hr̃ditatem,ñ p̃t adire p ꝯta.ꝯ,ff.e.l.si post mortẽ.§.si in adoptionem.Sol.ibi adiuit iussu alterius ad alterius vtilitatẽ,hic sua spõte,& ad suam vtilitatẽ.¶itẽ op.de l.non putauit.§.fi.ff.e.vbi oẽs reducunt ad virilem. So.ibi nõ adiuit,secus si adiuit,qa tunc eius portio põt diminui, nõ augeri.¶Querit gl.quot incommoda ꝯsequit ille,qui adiuit? dic,vt in gl.Quero,vtrũ indistinctè ille,q hẽt hr̃ditatem,non possit petere ꝯta.Sol.Aut quis efficit hr̃s ipso iure,& non pdit,vt hic in fi.Aut efficit hr̃s facto suo,& tunc aut adit iussu alterius,& ad alterius vtilitatẽ,& non perdit contra tab.l.si post mortem.§.si in adoptionem.ff.eo.Aut adiuit sponte,& propter suam vtilitatem, & tunc perdit contra ta.vt hic,& s.dixi.

§.Filius. Quæro,dr̃ hic,q̃ iste emancipatus hẽt ꝯtab.vtrum hoc sit verum,siue añ mortem pr̃is nãlis,siue post sit emãcipatus?Et dicit gl q̃ sic.Allegat eãdem l.si emãcipatus.§. fi.Hæc gl.ẽ falsa,& ꝯ tex.l.si emãcipatus.§.fi.quã gl.alle.nam emãcipatus post mortẽ non hẽt ꝯta.vt ibi.Nec curo,vtrũ pr̃ adoptiuus viuat,vel non,vt ff.eo.l.vtrum.

§.Itẽ si filius. Iste ergo nepos hẽt ꝯta.pr̃is,& aui nãlis,vt hic videtis.¶Dr̃ hic,mortuo adoptiuo,q̃ro,qd si viuẽte? Azo dicit idem.Vide gl.q̃ ĩcipit,idẽ & si viuente, &c.posses tu dicere ꝯ,forte Azo dicit,idem si viueret,dum tamẽ exiuerit de ptãte pr̃is adoptiui.Vnde vt hoc nõ possit dicere,Hugo dicit,idẽ dicẽdũ,ꝙuis sit ĩ ptãte patris adoptiui. Sed istæ glos. sunt falsæ,nã si pr̃ adoptiuus viueret,& iste esset in ptãte,nõ posset facere testm̃ istud,l.q in ptãte.ff.de test.& si testm̃ est nullũ,ñ dat ꝯta.vt ĩ.e.l.quod vulgo.Quare al'r dicit gl. & bñ,ff.eo.l. 3.§.si pr̃.illã tene.¶Vlterius q̃ro circa hanc legẽ,dr̃ hic,q̃ hẽt ꝯta. patris,& aui nãlis:q̃rõ,vtrũ hoc sit verũ ĩdistinctè,siue pr̃ prius decesserit,siue auus?Glo.vr̃ dicere,quia idem sit indistinctè,si pater prius decesserit,idẽ si decesserit prius auus,& postea pr̃ eius,gl.dicit forte idem,sed tunc veniret iste filius p successoriũ edictũ,l. si is,qui.de inof.test. Vult ergo gl. q̃ si moriat prius pr̃,tunc nepos hẽt ꝯtab.iure suo,& directè:sed si pri⁹ morit auus,tũc venit ad successiõẽ aui p successoriũ edictũ, quasi pr̃ eũ p̃cedat. Ista gl. nõ ẽ vera,nã cũ filius est in adoptiua familia,nepotẽ emãcipatũ nullo mõ p̃cedit,vt ff.e.l.vtrũ.& ff.§.pxi.Gl.tñ vr̃ tenere illud,qđ hic& malè,qa dicit ibi,q̃ dẽt intelligi de nepote ĩstituto hr̃de, al's eẽt absonũ.Sed illa gl.reprehẽdit[a] p Dy.dicit.n.ibi,& bñ,nã ñ est absonũ,si ponamus patrẽ in adoptiua familia,q̃ nepos ex eo emancipatus admittatur ad successionem,vt hic dicit tex.& probatur ff.eo.l.vtrũ.& l.si emãcipatus.§.fi.ĩ.e.Ita debetis intelligere.

ADDITIO.

a Alex.¶Reprehenditur.Vide de hac glo.per Ang.& Imo.in l.si quis posthumos.§.1. de libe.& posthu.

LEX XV.

Si præteritus. Tex.ibi,si ñ ꝯtab.ista sunt verba exceptionis.¶Op.duo mo.Videtur,q̃ ille,qui opponit exceptionẽ doli,ñ approbat testm̃,qa nihil ex testõ consequit,sed illud arguit:iõ nõ approbat testm̃,ar.ĩ.de bo.lib.l.si vero nõ habuit.ver.cæterũ.Sol.intelligo,q̃ hic opposuit exceptionẽ

doli vigore liberationis sibi in testō relictæ, secus si opponeret exceptionem ex pacto competentē, vel venientē extrinsecus, nō ex testō. ¶ Item op. ꝙ quis non possit opponere exceptionē dolī aduersus hæredes patris, l.apud.§.libertum.ſ.de doli excep. Sol. hic opponitur exceptio ꝫ dolū ipsius filij, non ꝫ dolū commissum ab ipso patre, quia tunc non posset. ¶ Tertiò opp. dr̄ hic, ꝙ ꝫtab.pōt opponi in modū exceptionis, & ita decidit gl. Contra, in l.exceptiones.in fi.ſ.de excep. vbi nō pōt opponi exceptio restitutionis, antequam impetretur. Ia.de Are. videtur intelligere hic, ꝙ istud est verum, dum tñ possidens petat ꝫta. & postea excipitur, prout dr̄ in l.exceptiones.in fin. & no. in l.nam postea.§.si minor.supra.de iureiu. Videte, licet dictū gl. & dictum Ia.de Are. circa ipsum satis sit verū, aduerte tñ, qa exceptio, de qua hic loquit̄, pōt opponi altero de trib.mod. Vno mō, ꝙ opponat̄ exceptio p̄iudicialis, non potes agere, ne fiat p̄iudicium petitioni hæredib.mouendæ, impetrata bo.pos.ꝫtab. & ita pōt opponi, anq̄ impetretur bo.pos.ꝫtab. vt hic, & l.2.ſ.de exce.rei iud. & l.si post litē.ſ.de exce. & l.si quis libertatem.s̄.de peti.hære. quod tamen hodie est verum ſm determinationem l.fi.C.de peti.hæredi. Secundò pōt opponi hoc modo. Non potes agere contra me, qa mihi competit cōtratab. & tunc potest opponi duob.mod. Primò, ꝙ in ipsa exceptione impetret contratab. dicens sic, Non potes agere contra me, quia competit mihi contratab. quas peto mihi decerni, & tunc ista exceptio habet vim exceptionis, & petitionis, & repellit agētem, vt hic, & l.Papinianus.§.si filius.s̄.de inof.test. & idem putarem in restitutione in inte. si in ipsa exceptione impetraretur. Alio modo potest opponi, non petendo ipsam decerni in ipsa exceptione, & tunc non potest opponi, nisi prius intentetur contratab. Ita loquitur d.l.exceptiones, in fi.ſ.de exce. & l.nam postea.§.si minor.s̄.de iureiu. & l.necnon.ſ.exēplo: ex qui.cau.ma. Ita debetis intelligere.

LEX XVI.

1 *Fideicommissum vniuersale si relinquitur filio, per hoc non dicitur institutus.*

Si emancipatus. Vides ergo hic, ꝙ si pr̄ ē suspect⁹, nō dat̄ bo.pos.ꝫtab.p̄ filio, & sic innuit, ꝙ
1 si pr̄ nō esset suspect⁹, daret̄ sibi ꝫta. Ex hoc † habes hic tex.ꝫ gl.q̄ est ī l.scim⁹.§.repletionē.C.d inof.test. vbi tenet gl. ꝙ si fideicōmis
a sum vl'e relinq̄t filio, est perinde, ac si esset institut⁹. istud ē ꝫ ᵃhūc tex. qa si esset institutus: n̄ haberet ꝫta. vt s̄.e.l.1.in prin. & sic fideicommissaria restitutio nō habetur pro institutione, vt hic, & expressius in l.ita tamen.§.qui rogatus.suprà, ad Trebel.

ADDITIO.

a Io.Fr.Ru. ¶ istud est contra. Vide bar. contrarium sibi ipsi in eo quod dicit hic, & in l.vētre.s̄.de acq.hære.

LEX XVII.

Si pater. Distingue circa hanc legem, vt dixi supra eod.l.si in adoptionem.

LEX XVIII.

Si sub conditione. Op.de l.etiā.s̄.de inof.test. So.dic, vt ibi & plenè dixi in l.si post legatum.§.fi.s̄.de his, qui.vt indi. vbi vide, & tene menti.

LEX XIX.

a Quod vulgo. ᵃGlo.hic ponit casum, & bene, quem vide, & not.

ADDITIO.

a Quod vulgo. Et hoc sing.no.Im.in l.si filius, qui potestate.de lib. & posth.

LEX XX.

1 *Exhæredatio non secuta aditione, nihil valet.*
2 *Bo.pos.contratabulas quod detur etiam hæreditate non adita.*
3 *Querela potest intentari tam contra alium, quàm contra scriptum hæredem.*
4 *Bono.pos.contratabulas quare non requirat aditionem, querela sic.*

Filium. Ista lex est ita difficilis, sicut aliqua, quæ sit in Infortiato, tamē difficultas est in tex. nō in apparatu, nec in mā. Et diuiditur hæc lex principr̄ in quatuor partes. ¶ Primò ponitur thema, & qō, qualr̄ succedat̄, qñ emancipatus est præteritus, suus exhæredatus, & extraneus institutus. Scd̄ò determinatio ponit̄ p̄dictæ q. Tertiò ponit̄ alia q. vtrum eo casu fiat collatio. Quartò ponit̄ vna q. quib. & à quo eo casu legata præstētur. Secunda ibi dixi. Tertia in §.videamus. Quarta in §.legata. Secūda pars subdiuiditur in partes tres. Primò ponit, qualr̄ succedat̄ inspecto rigore iuris ciuilis, & inspecto rigore iuris prætorij. Secundo, qualr̄ succedatur de æquitate, qñ hr̄ditas non est adita. Tertiò, qualr̄ succedatur de æquitate, qñ hr̄ditas est adita. Secūda ibi, sed cum exhæredatio. Tertia ibi, sed quemadmodū. Et ista secunda pars br̄ hoc intendit: si suus est exhæredatus, emācipatus præteritus, & extraneus institutus, siue adeat̄ hæreditas, siue non, vterq; dimidiā aduocabit, licèt vnus sit emancipatus p̄ ꝫtabulas, & alter ab intestato. h.d. No.tex.ibi, sed cū exhr̄datio, &c.
1 No. † ꝙ exhæredatio nihil valet non secuta aditione, vt hic, & l.
2 si patronus, §.ex testō.ſ.de bo.lib. ¶ Secūdò no. † ex hac lege, ꝙ ꝫ
3 ta. dat̄ ēt hr̄ditate non adita. Habuistis s̄.e.l.illud. †. Tertiò not. ꝙ querela pōt intentari tā ꝫ aliū, q̄ ꝫ scriptū hr̄dē, vt hic in vlti. responso. ¶ Op. dr̄ hic in princ. ꝙ hr̄ditate adita filius exhæredatus excluditur: hic in fi. dr̄ ꝫriū, ergo, male. Sō. excludit̄ in totū. l. à ꝫta. vt hic in prin sed nō excludit̄ à q̄rela, vt hic in fi. ¶ Scd̄ò opp. dr̄ hic, ꝙ hēt locū bo.pos.ꝫtra. & ab intestato, qa suus ab intestato, & emancipatus p̄ ꝫta. Cōtrà.ſ.si tab.test.nul.ext.l.j.in prin. vbi ab intestato nō hēt locū, donec habeat locū ꝫta. So.ꝫta. & ab ītestato simul nō hēt locū, verū est: qñ pēdet, vtrū ſm tab. possit peti, sed qñ certū est, ꝙ ſm tab. nō pōt peti, tūc p̄cederet ꝫta. & ab ītestato, vt hic. Facit, qđ dixi s̄.e.l.illud. Tertiò op. dr̄ hic, ꝙ solus filius habebit ꝫta. ꝫ.ſ.§.p̄xi. vbi nō hēt nisi dimidiā. Dicit gl. ꝙ hoc principiū corrigit̄ statī. Gl. habuit bonū ītellectum, sed pōt dici, ꝙ nō corrigit̄, qa verū est, ꝙ filius solus habebit bo.pos.nō tñ habebit solus totā hr̄ditatē, vt dr̄ ſ.itē dr̄ hic, ꝙ repudiatio p̄dest suo, vt sit hr̄s īsolidū: ꝫ, īmo p̄parte, vt ſ.§.videamus. & hic. So. in effectu nō est hr̄s, nisi p̄ parte, vt in ꝫrio: sed ipso iure ciuili est hr̄s in totū. ¶ Itē op. hic dr̄, ꝙ testm̄ est nullū pp̄ hr̄ditatem non aditā, & petit̄ ꝫta. sed ꝫ.s̄ de iniusto test.l.nā & si.ver.rūpendo. So. Quātū ad ꝫtab. sufficit tabulas esse, ex q̄b. possit adiri hæreditas tp̄e mortis, vt s̄.e.l.p̄x. vnde licet postea irritetur, non tñ
4 curatur. Sed dices tu: q̄ est rō, ꝙ † ꝫta. n̄ requirit aditionē, sed q̄rela sic? Rñ. vt dixi in l.illud.s̄.eo. qa ꝫta. petitur ad similitudinem dicendi nullum: qđ pōt fieri ante aditā hr̄ditatē. ¶ Dr̄ hic, ꝙ q̄rela hēt locū post petitā bon.pos.ꝫta. ꝫ, id, qđ est ruptū, nō pōt vlterius rumpi, vt dictum est? Rñ. licèt sit ruptū per ꝫta. de iure prætorio, non tñ est ruptū de iure ciuili: iō pōt rūpi p̄ querelam, vt hic in fi. ¶ Itē op. ꝙ querela debet dari solum contra hæredem scriptū. l.1. & l.circa.s̄.de inof.test. sed hic dat̄ ꝫ p̄teritū, ergo, &c. Sol. hic p̄teritus succedit in locū hr̄dis scripti, q̄ totā hæreditatē ab eo auocauit, vt s̄.e.l.cū emācipatus.in prin. iō pōt ꝫ eum dari querela, sicut posset dari contra fideicommissarium vniuersalē, l.1.C.de inoffic.testamento.

1 *Collatio non habet locum inter eos, qui diuerso iure succedunt.*
2 *Collatio non habet locum, quando emancipatus non facit iniuriam suo.*

§. Videamus. Ista est tertia pars principalis, & subdiuiditur. Primò ponitur qō. Scd̄ò ponuntur duę rōnes ad ostendendum, ꝙ collatio non habeat locum. Tertiò determinat collationem locum non habere per aliam rōnē nouā. Scd̄a ibi emancipatus namq;. Tertia ibi, & vereor. Br̄.h.d.
1 Inter eos: q diuerso iure succedūt, non hēt † locū collatio. Item qñ emancipatus, non facit iniuriam suo non habet locum collatio. In ver. & hoc sit consequēs. ibi, illi. s. casui, qui sequit̄. Not.
2 ex hoc † §. duo. Primò, ꝙ inter eos, qui diuerso iure succedūt, nō habet locum collatio. Secundo not. qñ emancipatus nō facit iniuriam suo, non habet locum collatio. Op. ad primum notabile, ꝙ collatio habet locum. l.si filius.ſ.de coll.bonorum Glo. soluit pluribus mod. Veritas est, ꝙ ibi filius suus erat institutus, & adiuit de iure ciuili, sic emancipatus veniens per ꝫta. sibi fecit iniuriam: quia sibi aliq̄d abstulit ꝫtra testatoris volūtatem: licet ergo ſm verba p̄toris nō habeat locū collatio, tñ ſm æquitatem Sceuolæ positā in d.l.si filius. hēt locū: sed hic nullam faciebat iniuriā filio exhæredato. Item op. C.e.l.si emancipati. So. ibi nullū fuit factum testamentum: hic sic. Vnde debet distingui, an per emancipatum alteri fiat iniuria, vel non, vt hic.

§. Legata. Hæc est tertia pars. Legata pro dimidia p̄stat emācipatus ꝫiunctis personis, suus nullo modo. h.d. in summario.

§. Si quis. Iste §. legitur in gl. multis modis. Prima, & secūd lec. reprobātur in gl. & bene, quare vltimam lec. tene. Tex. ibi in fi. exhæredatus non esset, sed institutus, quia scriptis non adeuntibus succedens per contratabul. præstat legata liberis, & parentibus. Vel dic, ꝙ institutus succedens ex testō legata præstat omnibus, secundum Dyn. & Iaco.de Are.

LEX XXI.

Si is, qui filium. In hac lege Iurisconsultus ponit tres casus.

TITVLVS V.

De legatis præstandis contra tabulas bono.poss.petita.

LEX PRIMA.

Hic titulus. Primo commendat edictum, & ponit mentem edicti. Secundo illud incipit exponere. Secunda ibi generaliter, vsque ad finem, & est pulchra lex. Circa legē nostram format gl. nostra aliquas qōnes. ¶ Op. s̄.de le.3.§.fi. So. id qđ hic dr̄, ꝙ legata præstātur, intellige, si sunt vtilia: secus si sunt inutilia. itē op. s.de leg.3.l.j. Sol. legata relicta à præterito nullo modo præstantur, vt ibi: sed legata relicta ab instituto præstantur quibusdam personis ex vigore huius tit. ¶ Dicitur hic, quod legata præstātur, quæro, qua actione? Dicunt quidā iudicis officio: alij actione ex testamento vtili ex vigore istius edicti, vel actione in factum. tene quam vis. ¶ Dicit̄ hic, dotis noīe, q̄ro, ad qđ referatur? Dicit glo. ad vxo

ad vxorem, & ad virum. vides ergo, q determinatio apposita in fine refertur ad proxima, s. ad vxorem, & ad virum, non ad liberos, & parentes. Simile in l. hæredes mei. §. fi. s. ad treb.

§. Generaliter. Op. gl. super verb. in infinitum igitur. de l. quæsitum. s. de testib. Sol. Ibi odiũ, hic fauor. Item op. & videtur, q infinitas non debeat tolerari, l. fi. C. de sacr. eccl. Sol. vt no. Cy. C. de sen. quæ pro eo quod interest. circa contraria. & per Dy. in l. qui bona. §. fi. j. de dam. inf. & ibi plenè dixi. ¶Dicit hic, q parentes, & liberi vocantur vsque in infinitum; contra, imò parentes vsque ad tritauum, & liberi vsque ad trinepotem. j. Iurisconsultus. §. parentes. j. de gradi. Quid dicemus? Possumus dicere sic. Quando tractatur de fauore, debet accipi in infinitum, vt hic: & sic ex quadam larga, & impropria significatione. Sed si non tractaremus de fauore, acciperemus strictè, & propriè, vt dixi in d. §. parentes. ¶Item dicitur hic, q non distinguitur, an descẽdatur à masculo, vel à fœmina. contra, in l. illud. §. ad testamenta. s. tit. 1. Sol. Per edictum de contrata. distinguitur testamentum mulieris à testamento virorum, secus in edicto de leg. præstan.

LEX III.

1 *Testamento rupto rumpitur donatio causa mortis ex testamento dependens.*

Sed & si mortis. In tex. ibi, exceptæ non sunt, s. personæ, in quas est collata donatio causa
a mortis. No. hic, a q †rupto testamento rumpitur donatiõ causa
1 mortis, quod tene menti. quod intelligo, si donatio causa mortis ex testamento dependeret, aliàs secus, per ea, quæ habuistis no. in l. post legatum. in fi. s. de his, quib. vt ind. & s. de inof. testa. l. etiam. Facit C. de cod. l. j. & quod ibi nota.

ADDITIO.

a Barb. ¶No. hic. An autem requiratur aditio, vide And. in repetitione l. eam, quam. C. de fideic. & plene per do. meum in l. fi. ff. de don. cau. mor.

1 *Statutum, q contrahens cum bannito puniatur in centum, non comprehendit contrahentem cum seruo, vel filio bannito, sed contrahentem cum procuratore sic.*

§. Hoc autem solum. Hic est not §. & not. text. ibi, nec. n. quærimus, &c. Op. ad hunc §. de §. item si quis. j. prox. vide gl. j. in §. in adoptionem. So. vt ibi patet ex concordã. Item ibi, §. sed & si piunctim. dicit Dy. illud regulare, istud casuale. Sed contra, de §. item si quis. vbi inspicitur, cui d3 acquiri, nõ cui relinquit. Sol. gl. vno mõ hic, alio mõ in §. item si qs. & illa est vera. Quare dic, q non debemus inspicere, cui acquiritur ex dispositione legali: vt hic: sed debem⁹ inspicere, cui
a q̃rit ex dispõne testõris, vt ibi, qđ no. ad multa. Dicit statutũ, a † si
1 quis ɔxit cũ exbannito, puniatur in centum. Ego ɔxi cum seruo, vel filio exbanniti, ita q q̃ritur exbannito, certè non punior, quia inspicitur, cum quo ɔho, non cui quæritur ex dispositione legis:
b sed si ɔherem b cum aliquo, qui haberet procuratorem nomine eius, vel ageretur inter nos, vt exbannito quæreretur, tunc puniter, quia videor cum exbannito ɔhere, & inspicitur cui q̃ratur ex dispositione hominis, vt dixi, quod tene menti. ¶Item opp. dr̃ hic in ver. sed & si coniunctim, q portio deficiens nõ accrescit ei, qui de iure speciali ad legatum admittitur, vt hic, & l. mulieri, & Titio. s. de cond. & dem. & ibi dixi in d. l. re coniuncti.

ADDITIONES.

a Poma. ¶ Dicit statutum. Vide are. in l. Gallus, §. quod si is, ff. de lib. & posth. vbi sequitur opi. Bar. & vide etiam are. in l. j. in prin. ff. de verbo. ob. in l. si mihi, & tibi. §. regula. ff. de leg. j.

b poma. ¶Sed si cõtraherem. Idem tenet Ang. in l. antistius, §. fi. ff. de acq. hær. Facit quod no. Bal. de cessione in l. per diuersas, C. manda. licèt in contrarium videatur, quod voluit Bal. in auth. habita, C. ne fil. pro pat.

LEX IIII.

1 *Dispensatio facta circa vnum defunctum non porrigitur ad alium.*

2 *Clausula in interpositione decreti super alienatione rei minoris si, & quatenus de iure processit, quid operetur.*

Cum propter. Ibi, bonorum possessionem, & ideo cũ hic legata vtilia perdãtur timore prætereiti, ideo ipse cautionem præstat: secus si propter alium timorem
1 fuit omissa aditio, vt j. e. l. sed & si pro dote. §. fi. & ibi not. †Ex hac
2 l. no. q dispensatio facta circa vnum defectum non porrigitur ad
a alium. ¶ †Secundò not. hunc text. a ad q. quam vidi. Iudex super alienatione rei minoris interponit decretum, dicens prædictæ alienationi meam authoritatẽ, & decretũ interpono, si, & quate-
b nus de iure pcessit. Opponebatur, q alienatio nõ valebat, b quia ante decretum alienatio non valebat, qa sine iudicis authoritate: & iudex ĩterposuit authoritatẽ, si, & quatenus de iure pcessit. Sed dixi aliter, q illa verba, si, & quatenus de iure pcessit, debent intelligi, s. aliàs præter decretũ, vel edictũ decreti, quare iudex de fectũ decreti intẽdit supplere, & hoc pbat̃ in hoc tex. tene mẽti.

ADDITIONES.

a Barb. ¶Secundo no. hunc tex. Et vide gl. in c. cum contingat, de offi. dele. Bart. & ibi Io. de Imo. in l. iudex, j. de re iu. & ibi gl. quæ dicit, q iudex non debet dicere, admitto, quatenus de iure debeo. sed prius de his discutere debet. Facit quod no. Bar. in l. ait prætor, §. de re iu. & in l. si quando, in prin. ff. de leg. j. & vide Bal. in repe. l. edita. C. de eden. & l. j. C. qui admit. & in ca. j. § hoc quoque, de succe. feu. Barto. in l. & si conditionalis, s. de auth. tut. & l. ambitiosa. j. de decre. ab or. fa. Bal. in l. eum iudex. C. de sen. & vide gl. in c. cum contingat. de offic. deleg. & ibi Host. & Io. de Imo.

b Ale. ¶Non valebat. Et vide quod no. Bar. in l. sed si conditionalis. de autho. tut. & Bal. in l. j. C. qui admit. & de decreto conditionali vide tex. & ibi Bal. in l. fi. in prin. C. de testa. ma. & cum Bar. transit Ang. in l. iudex. in fi. de reiu.

LEX V.

Filium. Petita bonorum possessione contra tabulas relicta à pupillo debentur certis exceptis personis: relicta à substituto debentur omnibus salua ratione falcidiæ. h. d. Oppo. duob. mod. Rupto testamento de iure ciuili non valet substitutio pupillaris, l. Papinianus. §. sed nec impuberis. suprà, de inoffi. testam. Solu. rupto testamento de iure ciuili non valet substitutio pupillaris, vt ibi. Secus si per contratab. vt hic, & l. ex duobus. § fin. suprà, de vulg. & pupill. Item opp. dicitur hic, q substitutus præstat legata omnibus. Contrà, de l. fi. §. fin. s. de leg. 3. sol. glo. q hæc intelligitur secundum illam legem positam hic in glo. quæ incipit, sic econtra. Sed ista oppo. est falsa, secundum Iac. de Are. & sequens opin. posita in glo. est verissima. Alia solutio est, q ibi de legatis relictis à pupillo, hic de relictis à substituto, & ista est vera, vt dicit Ia. de Are. Ratio est, quia gradus substitutionis non fuit impugnatus. Et pro declaratione Iac. de Are. distinguit: Aut impubes institutus adiuit, aut venit per contratab. beneficio præteriti. Primo casu præstat omnibus, l. si duobus. in prin. suprà, ti. j. aut venit per contratab. & tunc aut per contratabu. eius portio est minuta, aut non est aucta. Si est minuta, tunc legata relicta ab eo debentur certis personis tantum, legata verò relicta à substituto debentur omnibus, vt hic dicitur in text. habita ratione diminutionis factæ, quia legata diminuta præstabunt, sicut est portio diminuta, l. filium. §. legata. suprà, titu. j. & l. & si cõtra. s. de vul. & pup. & l. fin. in fi. supra, de leg. 3. Idem si eius portio non est aucta, nec minuta per hanc legem. Si verò eius portio est aucta, & tunc aut quæris de relictis à pupillo, aut de relictis à substituto. Primo casu relicta à pupillo vsque ad eam quãtitatem, quam ha-
a bet ex voluntate defuncti, debentur omnibus. a In eo verò, quod vltra acceperit per contratab. debentur tantum coniunctis personis, l. fi. in princ. supra, de leg. 3. Secundo casu relicta à substituto debentur omnibus indistinctè, vt hic in fi. Ratio, quia gradus substitutionis non est impugnandus, vt j. eo. l. sed & si pro dote. §. non omnia.

ADDITIO.

a Alexan. ¶Debentur omnibus. Vide Bald. & Imo. in l. & si contra. de vulgar. & pupillar.

1 *Legata an cõseruẽtur per auth. ex causa, rupto testamẽto præteritione filij.*

§. Omnibus. a Hic videtur † casus, vel quasi casus vnius difficilis q. quam format gloss. in l. maximum vitium. ante fin. C. de lib. pret. Nam authẽ. ex causa. dicit, q quantum ad hæredis institutionem testamentum est ruptũ, & c. modo quærit gl. ibi, vtrum legata relicta filio præterito, qui testamentum rumpit, debeantur per auth. ex causa. & sunt opi. inter glo. Mar. Sil. disputauit hanc quæstionem, determinauit, q non debeantur ista legata per has rationes, Ille, qui testamentũ
b impugnat, non est dignus ex eo aliquid consequi b vt suprà de inofficio. testamento. l. Papinianus. & §. meminisse. & l. quæsitum. de acquir. hæred. cum istud erat in potestate sua non improbare testamentum, sed poterat approbare, l. filio præterito. supra de iniust. testa. ergo, &c. Item ponit alias rationes, quas recitat Cy. in auth. ex causa. C. de lib. pret. & ibi Cy. tenet q debentur ex vigore illius auth. ex causa. Nec obst. q testamentum impugnat, quia non petuntur legata actione ex testamento, sed conditione ex l. sed q petantur conditione ex l. est contra casum in corpore vnde sumitur illa auth. dicit enim tanquam nõ rescissum obtineat testamentum, & sic petitur actione ex testamento, tamquam non sit rescissum. Item pro hoc facit quod no. supra eo. l. 1. in prin. vbi rescisso testamento per contratab. præstantur legata actione ex testamento vtili, & ideo credo opi. Mar. Sil. esse veriorem. & dico esse casum hic. Nam omnibus conseruantur legata. s. qui non veniunt contratab. in d. auth. ex causa. legata firma permanent. s. his, qui testamentum non impugnant: p hoc s. si quis omis. cau. testa. l. si non solus. §. j. quas leges teneas menti, quia ipsas non allegat Mar. Sil.

ADDITIONES.

a Poma. ¶ Omnibus. amplia, vt per alexandrum. in l. ita tamen. §. qui rogatus. ff. ad Trebellia.

b Ale. ¶ aliquid consequi. Et ista doctrina fallit, quando tractaretur de damno vitando l. qui Romæ. §. Seia. & ibi no. de verb. obl.

1 *Statutum, quod cedens actionẽ nobili cadat a iure suo, intelligitur de cessione vtili, & valida.*

§. Si quis contratab. bonorum. Glo. Oppo. supra, de condi. insti. l. mulier. §. j. vbi sufficit testamentum esse de facto, dic quod ibi fiebat secundum voluntatem testatoris, hic econtra. Item ibi sufficit ad commodum, non autem ad incommodum. Item opp. contra hanc l. & videtur, q bono. possess. contratabu. petita ab vno etiam de his: qui non deberent admitti, debeat

beat prodesse omnibus.l.posthum᷑.§.si quis ex his.supra,de inof
a si.test.pōt dici,ꝙ hic petijt ꝯtab. non tamen perduxit ad finem.ᵃ
Velmelius,aliud.in ꝯtab.vbi petitio facta ab vno,qui non debe-
ret admitti,non prodest omnibus,sed aliud in querela. Ratio,
quia bon.poss.contratab. non petitur,nec tribuitur cum illa so-
b lemnitate,ᵇ qua petitur querela.Hanc sol.ponit gl.in l. si seruus.
1 j.de bon.poss.sm tab.¶†Quæro,dicit statutum,ᶜ ꝙ si quis cesse-
c rit actionem alicui nobili,cadat à iure suo: ponamus, quòd ali-
quis cessit,qui cedere nō poterat,vel cessio fuit inutilis,cadet ne
d à iure suo?Hic est text.ꝙ non,ᵈ quod tene menti.Facit s̃.ti.j.l. nō
putauit.§.non quæuis.& j̃.de verb.obli.l.continuus.§. antepen.
quod tene menti.

ADDITIONES.

a Alex. ¶Perduxit ad finem.Cuius contrarium hic innuit iste tex.in princ.iuncto ver. nō solum.nam vbi petitio huius bo.pos.habet effectum,petens perdit legatum, vt hic in ver.non solum.sed in prin.dicitur,ꝙ si ille,cui non competebat bo. poss. eam petiit, & accepit,tamen non perdit legatum,ergo sequitur,quòd non habet effectum.

b Alex.¶Solemnitate.Per Bal.in l.fi.ad fi.C.de fideicom.lib.& Ro.in l.si Titius. de verb. oblig.

c ¶Quæro,dicit statutum.Vide quod vult Alexan.in l.j.§.j.ver.3.eligitur. ff. quod quisque iu.

d Ale.¶Quod non.Quod factum non valet,non præiudicat per hoc,quia non sufficit de facto facere contra,vt quis incidat in pœnã,vt no.Bar.plenè in l.vbi pactum.C.de transa.& hic adde Bal.in d.l.quid ergo.§.cum autem.cum ibi not.suprà,de infa.& quod no. Bal.in l.j.§.fi.suprà,quòd quisque iu.

§.Si legata. Contra,j̃.ea.l.§.fi. Solue, vt ibi incontinenti dicam.

1 *Hæreditas defertur honore pleniori,& non solum est honor, sed etiam commodum.*
2 *Testamentum,in quo dicitur,relinquo filio meo centum iure institutionis, valet.*
3 *Testator si relinquit filiæ centum pro sua parte,& Falcidia,an videatur relictū iure institutionis.*

§.Sed & si portio. Hic est no.casus.No.text.ibi, cum hereditates,&c. Vides ergo,quòd
verba,quæ loquuntur de legatis,& fideicommissis,trahuntur ad
hæreditatem,vt hic,& habemus tex.in l.verbis legis.de verb. sig.
1 quod est vtile ad multa.Item not ex hoc,ꝙ† hæreditas defertur
pleniori honore.Nam Auth.vt cum de app.cog.§. aliud. voluit,
ꝙ filius institueretur,& haberet iure hereditario.ita dicit gl.Item
dicunt doc.non solum est honor,sed commodum, quia alijs in-
stitutis vniuersaliter non adeuntibus accrescit sibi,l.j.§. si ex fun-
do.s̃.de here.inst.ideo iure īstitutionis debet habere.Sed pone,
2 scriptum†est,relinquo filio meo centum iure institutionis,an
valeat?Dicebat quidam aduocatus,ꝙ non,quia nihil est dicere
iure institutionis,nisi dicat,& in his eum hæredem instituo.Sꝫ
trussa est,quia tantum est dicere iure institutionis, quãtum hę
redem instituo, vt hac glo.& text.in d.Auth.vt cum de app.co.
§.aliud.Item si dico,instituo te, sufficit,licèt non dicam hæredē.
3 l.j.ante fi.s̃.de hære.insti.¶Quæro,dicit†testator,relinquo filiæ
meæ centum pro sua parte,& Falcidia,an videtur esse relictum
a iure institutionis,non dicoᵃ nunc, cogitabitis.

ADDITIO.

a Ale.¶Non dico.Vide bar.in auth.vnde si parens.C.de inof.test.qui dicit,ꝙ videtur relictum iure institu.& bal.in l.humanitatis.C.de imp.& ali.sub.

§.Ad eum. De hoc §.dicam j̃.l.proxi.

1 *Legatū qui habet de iure speciali,habet ius non decrescēdi,licet nō ius accrescendi.*

§.Is,autem qui portio. Finis huius §.contradicit de verbo ad verbum s̃.ea.
l.§.si legata.vbi portio liberorum nō augetur per hoc,quod ex-
traneis non præstantur.Ad contrarium glo.dat plures sol.Vna
sol.est,vt dicamus,nō prodest iure accrescēdi,vt ibi,sed iure nō
decrescendi sic,vt hic.Alij dicunt ꝙ hic erant coniuncti,ibi dis-
iuncti. Sed istam reprobat glo.per l.3.§.sed & si coniunctim.s̃.e.
Alij ꝙ ibi fit quæstio,sed non soluitur. Vlti.solu.est,ꝙ hic lega-
tum erat indiuiduum,ibi diuiduum.Teneas aliam ex duabus,vel
quod hic erãt legatarij re coniuncti,& ideo per ius non decre-
scendi prodest,quod extraneis non datur,vel tene ꝙ hic sit lega
tum indiuiduum,vel extra gl.dic,ꝙ ibi præstantur legata ab eo,
qui venit per contratab.& sic contra voluntatem defuncti,& sic
debet minus grauari.Sed hic præstantur ab eo,cui seruatur por
tio ex volūtate defuncti:& ideo in plus potest grauari,ibi secus.
3 ¶Ex pdictis no.†ꝙ ille,qui habet legatum de iure speciali,habet
iᵘ nō decrescēdi,licet n̄ hēat iᵘ accrescēdi.Dixi plenè in l.re cō-
iūcti.s̃.de leg.3.itē op.s̃.tit.j.l.si duo.§.sed illud.Dicit gl.pterit᷑,&
institut᷑ ibi erãt emancipati,hic institut᷑ erat in potestate.Nihil
valet,quia idē est ibi ī instituto,qui est in potestate,quod est in
emancipato,d.l.ex duob.§.ꝙ si is.Sed dic,ꝙ ibi hęreditatē adiuit,
hic nō,sed beneficio pretoris est ei portio conseruata.

LEX VI.

Saluius. Hi,quibus legatum, vel portio hæreditatis conseruatur, vltra virilem non admittūtur.hoc d.cum
l.seq.Volo,ꝙ cogitetis,vtrum auth.ex causa.& etiam text.in cor-
pore vnde sumitur,possit limitari,vt quod dicit,cætera firma per
a manent.limiteturᵃ hoc modo,dum tamen legatarij,vel fideicom
missarij non habeant plus,quàm hæres præteritus,vel exhæreda
tus,vt s̃.e.l.filium.§.ad eum,quia testamentum rumpitur per hãc
l.Nam contratab.eo iure, eoq; ordine datur, quo testamentum
rumpitur de iure ciuili,vt s̃.ti.j.l.j.post principium.& l.si in adop-
tionem.§.fi.vtrum hoc sit verum,cogitabitis.

ADDITIO.

a alex. ¶Limitetur.Vide bal.in l.j.C.de contratab.& bal.in auth.ex causa.de lib.præte.tenet,quòd hæc lex sit correcta per illam auth.in 4.op.primæ partis.

LEX VIII.

Virilis portio quemadmodum.

§.Si quis ex liberis. Op.gl.& videtur,ꝙ non possit cōseruari vtrunq;,vt j̃.e.l.bonorum
possessione. infi.gl.dat plures sol.Vna.ꝙ hic loquitur in his, qui
possunt petere contratab. ibi non. hæc non est vera, quia propter
hoc essent deterioris conditionis. Alij,ꝙ hic adiuit hæreditatē,
ibi non.hęc non est vera,quia nec propter hoc debet esse deterio
ris conditionis.Quare glo.dicit,ꝙ illa lex debet intelligi secundū
istam,vt non debeat habere legata,scilicet vltra virilem,vt hic.

§.Si adierit. Op.ꝙ libertates non competant rupto testamento,l.Papinianus.§.si ex causa.de inof.test.
Sol.ibi rumpitur per querelam,hic per contratab.& sic remanet
a testamentum validum de iure ciuili.Item op.de l.nullus.ᵃ j̃.de re.
iur.Sol. In præiudicium alterius non potest quis vti iure suo, vt
hic:sed si non præiudicat aliis,tunc potest vti iure suo.¶Vltimò
nota istum §.ad materiam protestationis,vt dicit gl.de qua dic,vt
dixi in l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.& l.non solum.§. morte.
j̃.de no.ope.nun.

ADDITIO.

a ale.¶De l.nullus.Ipsum allegat bar.in l.non solum.§.morte.de ope.no.nun.

a §.Cum autem. ᵃDicitur hic,si plus sit relictum,quàm sit virilis,datur actio.Contrà,s̃.ead.l.§.si
quis.Gl.sol.tene menti ver.non solum.ꝙ ista verba,centum relin
quo pro dote,intelliguntur,siue relinquatur dos,siue aliquid a-
liud pro dote,vt hic dicitur.

ADDITIO.

a Ale.¶Cum autem.No.ad l.j.de fideic.

LEX X.

Sed & si pro dote.

§.Si nurui. Quærit gl.in verb.nullum est legatum,quando dos non potest peti,non valet legatum: sed an
valebit,cum poterit peti?Dicit gl.ꝙ sic,arg.l.sub cōditione.j̃.de
solutio.sed nonne istud videtur contra regulam Catonianã,quę
impedit legata inutilia confirmari,l.j.s̃.de reg.Cato.Possumus di
cere,ꝙ legatum pro dote est conditionale,ergo regula Catonia
na non habet locū,l.j.s̃.de reg.Cat.Ista sol.non videtur vera,quia
ista est conditio tacita, quæ non impedit,quin sit locus regulæ
Catonianæ.l.si optio.de opt.leg.& no.in l.j.s̃.de reg.Cato.quare
solue,ꝙ hic erat legatum nullum,quia matrimonium constabat
aduersus quem defectum testator non potuit prouidere,ideo re
gula Catoniana non habet locum,sicut quando legatum est nul-
lum ex persona eius,cui relinquitur,vt plenè habuistis no.in l.j.s̃.
de reg.Cato.¶Secundò quærit gl.qñ constante matrimonio da-
tur actio?Dicit gl.quando maritus est exhæredatus,l.si constante.
§.j.s̃.solu.matr. Sed videte,licèt vir sit exhæredatus,tamen actio
mulieri non datur,l.2.in prin.s̃.de dot.præleg.sed marito bene da
tur vtilis actio fami.ercis.vnde expositio gl.non est bona.Quare
dic,ꝙ detur eo casu,quo socer,vel hæredes vergunt ad inopiam,
quo casu datur actio mulieri constante matrimonio,vt l.si constã
te.§.j.sol.matr.& ibi ita intellexi hunc §.

1 *Testator substituit hæredi suo vulgariter.si hæres non erit,talis hæres esto:institutus non fuit hæres,sed transmisit ius deliberandi,hæres instituti præfertur substituto.*
2 *Bonorum possess.contratabulas petita ab instituto,& substituto,quæ legata debeantur.*

§.Non omnia. Iste est difficilis §.& ponit multos casus. Ea legata debentur ex hoc edicto, quæ
sunt relicta ab eo gradu,contra quem petita est bonorum posses
sio,si propter timorem bon.pos.ꝯtab.nulla efficiãtur:sed si aliàs,
de iure communi debebūtur etiam legata ab alio capite,h.d.vsq;
ad l.nonnunquam.& diuiditur in duas partes. Primò ponit duo
dicta in genere obscurè.Secundò illa declarat per multos casus,
vsq; ad l.nonnunquam.Secūda ibi,vt ecce,duos gradus.¶In tex.
ibi,pstanda sunt Exemplū hoc patet in vltimo rñ.huius l.Sed exē
pla præcedētis dicti patēt in omnibus aliis rñsis,& in l.seq.vsque
ad l.nonnunquã.in ver.Iulianus.In tex.ibi,data sunt,quia contra
gradum institutorū potuit peti cōtratabulas,& si repudiauerint,
viden

videntur repudiasse timore præteriti, ergo, &c.s̃.e.l.3.in fi.cum l. seq. Item ibi, à sequenti, quasi non relicta à primo gradu, quia instituti omiserunt propter mortem, non timore præteriti, seu b o. pos.contratab.in ver.ꝙ si post mortem.ibi, relicta sint, quare non sunt exclusi timore præteriti, sed morte præuenti. ¶ in prox.l.at vbi, ibi, data sunt, quia timore præteriti videntur repudiasse, & si adiuissent, substitutus excluderetur, l.post aditam.C.de impub.& aliis subst.& ideo legata relicta ab eo non debentur, cum de iure communi non deberentur contratabu. ¶ in seq.l.siue autem, ibi, non omiserint, sed decesserint hæreditate non adita, petita iam contratab.per filium, secundum ia.de Are. ¶ item in ea.l.ibi, hæreditatem. Nam cum timore præteriti institutus omisisset, ille, qui petiit contratab.succedit in locum eius, vt s̃.ti.j.l.cum emancipatus.in prin.ideo habetur perinde, ac si institutus non adiuisset, q̃tum ad legata. Quæro, quæ sit ratio diuersitatis inter istos casus? Resp.collige rationes ex additionibus quas dedi circa tex. ¶ Op. ad ver.ꝙ si neq;.dicitur hic, ꝙ si nullus superest, succeditur ab intestato. Contrà, sufficit tab.extare tempore mortis, vt possit pet.bo. pos.contratab.vt s̃.ti.j.l.quod vulgo. Sol.verum est, si hæreditas potest adiri, sed hic non potuit adiri, quia nec institutus, nec substitutus supererat: sed contrà, licèt nullus ex institutis superest, tamen transmittitur ad hæredem suum, l.illud.in fi.s̃.ti.j.maximè hodie ius deliberandi, l. cum antiquioribus.C.de iu.delib. Dicit gl.intelligo hoc, quando superest aliquis ex institutis, seu substitutis, nec ad hæredes transit ius adeundi. Si enim ius adeundi trãsiret, perinde est, ac si superessent, vt j̃.de reg.iur.l.in omnibus.§.
1 non debeo. ¶ ita dicit gl.quam no.ad quæstio.† testator substituit hæredi suo vulgariter, si hæres non erit, talis hæres esto: institut⁹ non fuit hæres, sed transmittit ius deliberandi per d.l.cum antiquioribus.vel est de casibus, in quibus hæreditas non adita transmittitur: quæro, quis præferatur, vel substitutus, vel hæredes illi⁹ instituti. ista gl.videtur velle, quòd præferantur hæredes instituti, quod puto verissimum, quia ista verba, si non erit hæres, subaudit lex, vel alium ministerio suo hæredem non fecerit, vt l.si pa terfa.s̃.de hæ.inst. Si ergo transmittit ius deliberandi, vel alio casu ius adeundi, facit alium hæredem ministerio suo. Et ita determinaui in materia de vulga. subst.& est meum dubium, & gl.hoc determinat. ¶ Opp.de fi.huius l.ad prin. Gl.resp.præuenti morte, vnde legata irritantur, non per contratabulas, sed aliàs de iure communi, ideo non debentur, vt s̃.eodem l.3.in fin.sed in princ. instituti omiserunt timore præteriti. item videntur à substituto semper deberi, quia legata relicta ab instituto videntur repetita à substituto, vt l.licèt.s̃.de leg.j.dicit glo.intellige, ꝙ erat casus, in quo illa repetitio nõ videtur facta. ¶ Quæro, q̃d in dubio, an substitutus videtur repudiare timore præteriti, vel quia erat alias repudiaturus? Dicit glo.videtur repudiare timore præ
2 teriti, vt hac l.ita dicit gl. ¶ † Vlti. Dy.pro declaratione distinguit aut tempore mortis superuiuit institutus, & substitutus, aut instituus tantum, aut substitutus tantum, aut neuter. Primo casu quãdo vterque viuit, aut institutus est exclusus repudiatione, aut conditionis defectu, aut alio casu. Si repudiatione, debentur solum legata relicta ab instituto, vt hic, & l.at vbi.& l.siue autem. Aut est exclusus conditionis defectu, & tunc aut erat conditio casualis, & debentur solum relicta à substituto. Aut erat conditio potestatiua, & debentur relicta ab instituto tantum, vt hic, & in l.item à substituto.j̃.eo. Si verò est exclusus alio casu, vt puta morte, tunc debentur relicta à substituto tãtum, vt hac l.sed & si pro dote.vlt. respon. Si verò viuit institutus tantum, tunc relicta tantum debẽtur ab instituto, vt hac l.versi.vt ecce, si viuit substitutus tantum, debentur relicta à substituto, vt hic in versi.si verò nemo. Quarto casu si neuter viuit, tunc nulla legata debebuntur, quia ab intestato succeditur, vt hic in ver.quod si neque. Alia plura possent dici, quæ s̃.expediui in additionibus.

LEX XIIII.

a **Nonnunquam.** a Op.de l.nõ putauit.§.fi.s̃.ti.j.vbi vn⁹ afficit lucro alium. Solu. Non debet afficere lucro legatorum, sed hæreditatis sic, quia hæreditas est quasi debita, l.fi.C.de codic.

ADDITIO.

a Poma. ¶ Nonnunquam.ad hanc legem vide alex.in l.posthumo.ver.vnum dicebat.C.de bo.pos.contratab.& alex.consi.36.vol.4.

1 **§. Si ab vno.** Oppo.in glo.dicitur hic melius, contrà, immo est deterius, quia est melius, vt ille teneatur, quẽ testator grauat, vt voluntas testatoris seruetur, l.in conditionibus.j̃.de cond.& demonst. Dicit gl.hoc ideo, quia per contratab.fit detractio certæ partis, ideo non est æquum teneri insolidum. Si enim non fieret detractio, sed magis augmentum, teneretur insolidum. Probatur j̃.de colla.do.l.si filia fuerit:& l.fi.s̃.de leg.3. Item opp.j̃ eo.l.nepos. Glos.soluit vno modo, & reprobat, quare solue, vt ibi.

LEX XV.

1 *Testamentum, in quo filius est præteritus, etiam si non opponatur, est nullum.*

Emancipatus præteritus an teneatur præstare legata.

Is, qui in potestate. Tex, ibi, præstare, etiam exceptis personis, & est hæc lex difficilis in tex. Examinemus principium.dicit tex. quòd suus præteritus rumpit per contratab. Opp.quod est nullum, non potest rumpi, l.quod vulgo.s̃.ti.j.& supra, de iniu.test.l.nam & si, vers.post defectum. Sed præteritione filij sui testamentum est nullum, vt Insti. de exhære.libe.in princ.dicit glo: testamentum est nullum, si fili⁹ vult dicere nullum, vt Inst.de exhære.libe.in prin.sicut dicimus in l.scimus.§.repletionem. C.de inoffi.testamen. vbi repletio fit ipso iure, si petatur, & idem in compensatione, quia fit ipso iure, si tamen opponatur ab homine. Ego dico, quòd testamẽtum, in quo est filius præteritus, etiam si non opponatur, est nullum: nõ enim est necesse, quòd annulletur, & petatur, quòd à iure annulletur, l.quæ sub conditione.§.fin.supra, de cõd.inst. Hoc est, quod lex dicit, quòd filius præteritus venit directò ad petendum hæreditatem, nec prius agitur de nullitate, sed venit incidenter ad opponendum, l.j.& ibi colligitur.C.de ordi.cog. Coniũge tamẽ istam glo.& hoc tene menti. quare ad contraria dic, ꝙ est nullum de iure ciuili, non tamen de iure prætorio, vt not.in l. quod vulgo.supra, ti.j. Vel dic, ꝙ est nullum, nisi per filium confirmetur, l. filio præterito.supra, de iniu.testa.& ibi dixi plenius, & petendo contratab.videtur approbare testamentum de iure ciuili, l.posthumo. C.de bon. possess.contratab.& quod ibi no. glo.& doc. ¶ Venio ad secundum responsum, dicitur hic, ꝙ emãcipatus nõ præstat legata. Contrà, infrà, l.proxi. Dicit glo. quidam hoc existimauerunt, subaudi, & malè. Alij volentes sustinere istos dñt, hic loquitur in emancipato præterito, cui pater fecit iniuriam, vnde minus potest à patre grauari: sed ibi loquitur in emancipato instituto, qui habet patris voluntatem, ideo potest plus grauari.arg.pro hac sol.quod habetis hic in ver.quid ergo, & infrà, proxi.§. Videte, isti videnẽ velle, quòd emancipatus, qui põt petere contratab.non teneaẽ ad legata. Hoc videtur ꝯ casum l. quia autem.§.pen.supra, si quis omis.causa testam.secũdum quod ibi
1 intelligunt Dy.& Iac.de Are. Et ideo † pro sustinendis omnibus opin.possumus dicere sic, Quando suus est præteritus, aut loquimur in emancipato instituto, & dic, vt l.si duo.infrà, eod. Aut est
a præteritus emancipatus, a & tunc si quidem emancipatus succedit per contratab.tenetur ad legata, vt d.le quia autem.§. pen. Et hoc modo debet intelligi hic, secundum lect.glo.quia isti malè putabant, si intelligebant de emancipato veniente per contratab. Aut emancipatus succedit ab intestato p vnde liberi, quasi testamento annullato per præteritionem filij sui, tunc ex hoc edicto legata non debentur. Ita possunt intelligi Iuriscõsulti, qui hoc existimabant, sed bene debebantur legata per edictum, si qs omi.caus.testam.d.l.quia autem.§.pe.si quis omis.cau.testamen. & facit l.si filius.supra, eod.titu. Sed quomodo potest peti cõtra tabu.si testamentum est nullum per præteritionem sui? Dicam infra, l.proxi.

ADDITIO.

a alexa. ¶ Præteritus emancipatus.ad intellectum huius materiæ vide ange.in l.j.C. de contratab.

1 *Legata quando debeantur, cum testamentum irritatur ex causa præteritionis.*

§. Sed si vnus. Iste §.est difficilis. Oppo.ad primum dictum, dicitur hic, ꝙ si ambo petierint bon.possess.contratab.præstantur legata tantum coniunctis personis. Contrà, immò ex persona instituti debentur ab ipso instituto omnibus, l.filium.supra eo.& l.vlt.§.fi.de leg.3. Sol.pro portione, in qua institutus fuit, debentur legata omnibus, sed p ea, quæ accreuit contratab.debentur tantum coniunctis personis, vt dixi in l.fi.§.fi.supra, de leg.3.& dixi supra, eo.l.filium. Item op. dicitur hic in ver.sed si scriptis, ꝙ si scriptus adiuit, & præteritus petiit contratab.videtur, ꝙ non possit peti secũdum tab.donec expectatur, an possit veniri per contratabu.l.æquissimum.post prin.j̃.de secun.tab. Sol. Hic dicit, ꝙ adiuit hereditatem.s.de iure ciuili, non per bon.poss.ita no.supra.ti.j.l.illud.& doct.in l.fi.C. de bo.possess.contratab.quod intellige, vt dicam j̃.l.proxi. ¶ Itẽ opp.dicitur hic, ꝙ scriptus hæres adiens ex institutione tenetur ad legata coniunctis personis tantum. Contrà, suprà titu.j.si ex pluribus.§.sed illud.& j̃.eo.l.si duo.in fin.vbi tenetur omnib. So. vna est, ꝙ hic corrigitur l.ex duobus.§.sed illud.& illa corrigit per d.l.si duo.& ista est satis bona. Alia solu.est, ꝙ hic loquitur in suo, ibi in emancipato. Hoc est falsum, vt dixi in d.l.ex duob. Alij dñt ꝙ hic loquit de scripto, cui seruaẽ hæreditas ex vigore istius edicti, & sic tenetur ad legata certis personis, vt supra e.l.filium. §.fi. Sed contraria loquuntur in scripto, qui venit per contrata. Ista sol.tangitur in glo.quam tenet Dy. Ista sol.est vera in se, sed non congruit huic legi, quæ hic loquitur de scripto, qui potest venire per contratab. Alij soluunt aliter in gl.dicentes: ꝙ id, q̃d dicitur de scripto, s.qui non adiuit, sed petiit contratabu.beneficio præteriti. Ista opi.licet in se sit vera, non congruit literæ, quia tex.dicit, ꝙ petere potuerunt, non dicit, ꝙ petierunt, quare tene primam opin. Vel dic, ꝙ refertur opin. quorundam, quæ ibi reprobatur. Item oppo.dicitur hic, quia non debet eum tueri ꝯtra

parte

parte, in qua est institutus. Contrà, s. tit. j. l. non putauit §. fin. Sol. Ibi loquitur, quando omnes petierunt contratab. hic autem in-
1 stitutus adiuit. ¶† Et pro declaratione istorum casuum dic, aut quis præterijt emancipatum, vel emancipatos, quos solus habebat, & tunc sine dubio præstantur legata personis exceptis, vt patet per totum hunc titu. Aut quis præterijt suum, vel suos, quos solus habebat, & tunc non præstantur legata, siue dicat nullum, siue veniant per contratab. vt hac l. in princ. Aut præterijt duos, vnum suum, alium emancipatum, & tunc suus nemini debet legata. Emancipatus vero aut venit per contratab. & tenetur ad legata exceptis personis. Aut venit ab intesta. & tunc non tenetur ex hoc edicto, sed ex edicto, si quis omis. cau. testam. vt dixi in princ. l. Aut vnum præterijt, & alium instituit, & tunc aut præterijt suum, & instituit emancipatum, & tunc suus non tenetur ad legata, sed emãcipatus omnibus, vt infrà, eo. l. si duo. Aut instituit suum, & emancipatum præterijt, & tunc suus tenetur ad legata. Aut vnum emancipatum præterijt, & alium instituit, tunc aut omnes veniunt per contratabu. tunc præstabuntur legata exceptis personis tantum, vt hic in versic. sed si vnus. Aut institutus adiuit, & præteritus petiit per contratab. & tunc extraneus institutus præstabit legata omnibus, secundũ veram opin. vt s. de cõtratab. l. ex duobus. & infrà, eo. l. si duo. Præteritus autem debebit legata exceptis personis, vt hoc §. ver. sed si scriptus. Si verò vnũ præterijt, & alium exhæredauit, & tunc dic, vt in l. filium. in prin. & §. si legata. suprà, eo. ti.

1 *Non sufficit legare pro dote, nisi verè ita sit.*

a §. Ei, quæ dotem. aOppo. de l. 3. C. de fal. causa adie. Solu. Dicunt quidam, hic non fuit expressa certa quantitas, ibi secus. Vel melius, quando testamentũ irritatur per contratab. oportet, quòd verè dos sit, quia ad dotẽ inuitatur tanquam ad æs alienum: secus quando non irritatur per contratab. Ita dicit glo. tene menti istum tex. nam suprà, eod.
1 leg. j. in prin. dicitur, si legatur † vxori pro dote: nam non sufficit legari pro dote, nisi verè sit dos, & hoc facit ad multa, si dicitur in instrumento, dedit pro mercantia, nõ sufficit, nisi verè sit mercantia. Item ad statuta, si dicitur in statuto, quilquis dederit pro mercantia, nisi verè sit mercantia nõ habet locum statutum, arg. huius §.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Ei, quæ dotem. Vide no. in l. j. C. de fal. cau.

a §. Si extraneo. aConditio debet ĩpleri in persona eiꝰ, qui petiit contratabulas. hoc dicit iste tex.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Si extraneo. in contrarium facit l. qui heredi. §. cum hæreditas. de cond. & dem. Sol. vt ibi habes in apostil. antiquorum, de iniust. test.

LEX XVI.

Si duo. Ista est subtilis l. Oppo. ad prin: s. l. prox. 2. respon. vt ibi dixi.

1 *Testamentum, in quo filius est præteritus, si in eo sunt instituti venientes ab intestato, valet de iure ciuili.*

2 *Bon. poss. contrata. concurrit cum bon. poss. secundum tabulas, quando institutus, & præteritus sunt in pari gradu, aliàs non.*

§. Proinde. Iste §. habet tres lect. Duobus mod. legitur in glo. Tertio modo secundum Pe. alibi. Dicit hic, omnibus legata præstari. contra, s. e. l. is qui. §. de scripto. Sol. vt ibi. Item oppo. j. de secundum tabu. l. si sub conditione. in fi. Solu. vt in gl. & bene. ¶ Dicitur hic, proinde si contratab. non accedit, quæro si non petit bon. possess. contratab. qualiter successit? Dicit glo. adiuit de iure ciuili, vel petiit secundum tab. ex institutione. Ista j. lec. non videtur vera, quia testamentum in quo est filius suus præteritus, est nullum de iure ciuili, ideo non potest adiri. vt l. filio. s. de iniu. testam. Item secunda videtur peior, quia vbi habet locum bon. poss. contratab. non potest habere locum secundum tab. l. æquissimum. §. expectandi. j. de secun. tabu. ideo institutus non potest petere bono. poss. secundum tab. propter præteritum, qui potest venire per contratabu. ideo Iaco. de Are. tenet primam lect. sed non respondet ad contrarium factũ. Sed Petr. legit hanc legem tertio modo dicens, ꝙ non adiuit de iure ciuili, nec secundum tab. petiit, quia non potest, vt dictum est, sed fuit portio reseruata per hunc ti. & l. filium. §. sed & si portio. s. eo. ita dicit Pe. & Cy. refert in l. j. C. de bo. poss. contratabu. sed male, quia aliæ personæ, quibus cõseruatur portio per hoc edictum, non præstant, nisi coniunctis personis, l. filium. in fi. s. e. sed hic dicitur, ꝙ præstant omnibus, quare tene lect. glos. siue di-
1 camus † ipsum adiri de iure ciuili, quia potest, quia hic fuit institutus vnus de venientibus ab intestato, & sic tale testamentũ,
a licèt in eo sit filius præteritus, de iure ciuili valet, al. si duobus. §.
2 si prius. s. ti. j. & ibi dixi. Item potest peti secundum tabu. qa† qd dicitur, ꝙ non habet locum secundum tab. donec potest intentari ꝯtab. est verum, qñ institutus non est in pari gradu cum pterito, l. equissimum. §. j. de ſm tab. Sed si sunt in pari gradu, tunc nihil repugnat, ꝙ vnus veniat per ſm tabu. & alius per contra tab. & possunt concurrere, l. sed cum patrono, in pr. s. de bo. pos.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Valet. Contrarium tenet bar. in l. posthumo. de contratab. sed hoc limita, nisi par in gradu ipsi præterito esset institutus, quia tunc tenet testamentum, etiam de iure ciuili, vel secundum eum in d. l. si prius. idem si quicunque post filium successurus ab intestato esset institutus, sed vtrunque dictum videtur falsum, & contra l. posthumus. §. item, &c. & in l. filio. de iniu. testa. vbi tantum reconualescit de iure prætorio, si præteritus decedat viuo testatore, vel post mortem testatoris approbet testamentum. & per Pau. de Cast. in l. si filius, qui. in prin. de lib. & posth.

LEX XVII.

Si emancipato. Op. ꝙ liberetur hæres præteritus, l. arbitrio. §. fi. s. de dolo. gl. Sol. ꝙ hic hæres est in mora, vel fauor personarum hoc inducit, sꝫ malè dicit: quare dic, ꝙ hic hæres scriptus commisit dolum aduersus præteritum. Vnde propter odium præteriti interimit rem legatam, iõ tenetur præteritus, tanquam sua culpa sit interempta, l. si merces. §. culpæ. s. loca. & l. pe. in prin. s. so. ma. sed si interemisset propter odium legatarij, tunc videtur res interempta culpa legatarij, nec teneretur præteritus per easdem leges. Si verò non interemit rẽ legatam propter odium alicuius. sed ipsius rei legatæ, vt quia interemit seruum propter odium ipsius serui, tunc procedit distinctio glo. Aut hæres præteritus fuit in mora, aut non: sed quando non est in mora, tenetur cedere actionem contra hæredem scriptum, l. huic scripturæ. s. ad l. Aqui. Sed an occidens teneatur filio præterito. Dic, vt in gl.

LEX XVIII.

Nepos. Op. de l. nonnunquam. in fi. s. e. gl. sol. ibi, & non bene: sed hic soluit, & bene, quia hic est, quid imputetur nepoti, quia cum potuit venire per contratab. noluit.

LEX XXII.

Bonorum. Op. s. e. l. virilis. post prin. gl. sol. ibi plurib. modis, sed tene illam, quæ ponitur hic, quia non habebit legata vltra virilem.

LEX XXIII.

Hi, quibus. Hic ponitur casus duob. mod. tene vltimum casum, secundum quem coniunctæ personæ nihil debent haberede seruis, quibus libertatem præstare debebant, quia testator tale legatum non fecit propter eorum commodum, vt probatur s. eo. l. 3. §. item.

LEX XXIIII.

Interuenit. Opp. quòd requiratur tempus testamenti, vt l. j. suprà, de regu. Catonia. Solu. Hic loquitur, quando legatum deficit ratione personæ, secus si aliàs, vt ibi no. & l. 3. §. quãdo autem. j. de iure fisci. Item oppo. de rebus dub. l. si cognatis. vbi requiritur, quòd sit etiam tempore mortis. Dicunt quidam, quod hic forte reqritur, sed truffa est. Quare dic, quòd hic loquitur, quando testamentum impugnatur per contratab. vnde quòd sit de liberis, non requiritur ex dispositione defuncti, sed ex dispositione iuris: sed ibi loquitur, quando requiritur, quòd sit de coniunctis ex dispositione defuncti. ¶ Item opp. Inst. de hæred. inst. §. in extraneis. vbi tria tempora requiruntur. Dicunt quidam, quòd hic forte requiruntur: sed dic, quòd ibi loquitur in hæreditate, hic in legatis. Præterea hic quando rumpitur testamentum per contratab. ibi non, sed merè ibi ex dispositione defuncti succeditur.

LEX XXV.

Qui filium. Ibi, petere posse, scilicet beneficio præteriti.

§. Is, cuius. Iste §. esset satis facilis, nisi quia gloss. intricat ipsum. Dicitur hic, emancipatum filium præteriit, quæro, de quo filio emancipato loquitur? Dicit gl. primò de emãcipato, scilicet patre istius nepotis, & secundum hoc Iurisconsultus hic non respondet quæstioni. hoc modo loquitur glos. super verb. defuncti, quæ incipit, non respondet. Gl. reprobat istam lect. quia si hoc esset verum, prętor non tueretur nepotem per hoc edictum, sed de iure communi tueretur, quia nemo cõmitteret edictum, quia pater datus in adoptionem non committit edictũ, l. non putauit. §. in adoptionem. suprà, ti. j. Alij volentes sustinere gl. quæ incipit, non respondet. legũt alio modo, ꝙ iste nepos fuit institutus, & fuit præteritus alius filius, non pater ipsius. Et si dicis non potest ei committi existenti in aliena familia, cõcedo, quòd pater eum præcedit, ergo erit tuendus vigore huius edicti super verbo, emancipatum. & h. d. gl. quæ incipit, patrem, ibi, quia pater eum præcedit, & secundum hoc illam gl. quæ incipit, non respondet. expone per patrem. Item in gl. præcedenti, quæ incipit, patrẽ. ibi, §. filius. dic immo l. cum emancipatus. §. j. & ibi not. Item ibi, secus constat esse in filio primi gradus existente in adoptiua familia. alia lect. ponitur in gl. quæ est clara.

TITVLVS SEXTVS.

De collatione bonorum.

Quia illi, qui petunt contratab. tenentur conferre, ideo ponitur tit. de coll. bo. Quærit gl. rub. quid vult dicere Iurisconsultus, dũ dicit, de collatione? dic, vt in gl. & bene, aliàs aliter accipitur pro collatione, s. quam faciunt plures bibentes. Item accipitur pro quadam ratiocinatione, quam faciunt aliqui super aliquo dubio. Item pro comparatione.

LEX I.

Hic titulus. Ista ratio, quam ponit text. non videtur vera, quia secundum hoc etiam suus emancipato conferret, contra l. si emancipati. C. eo. & ẽt emancipati inter se, contra hanc l. §. fi. ideo pro tollenda ista dubitatione gl. declarat, nam secundum ista tempora quicquid filius quærebat, quærebat patri, l. placet. s. de acq. hæ. l. j. ij à pa. quis fu. ma. in gl. Illud verò, quod quærebat filius emancipatus, habebat sibi proprium, ergo iniquum erat, ꝙ emancipatꝰ haberet partem bonorum paternorum, in quibus erat lucrum filij in potestate, nisi emancipatus conferret ea, quæ lucratus fuerat: & ita vult dicere iste tex. quæ ratio cessat, si tractamus de collatione fienda ab emancipato alij emancipato. Item cessat etiam, si tractamus de collatione fienda à suo ipsi emancipato, quia suus omnia quæsiuit patri. Materiam collationis dicam ĩ. ti. j. l. pater filium.

§. Inter eos. Collatio fit inter eos, qui petunt contrata. de iure communi, siue de iure speciali. h. d. Op. inter emancipatos non est locus collationi, vt C. eo. l. si emancipati, & ĩ. ea. l. §. fi. sol. Intelligatis *inter eos*, sed non omnes, quia non conferunt emancipati inter se. ¶ Item op. de l. filium. §. videamus. s. ti. 2. Sol. datur his, qui succedunt eodem iure, secus si diuerso iure succedunt. ¶ Item op. C. eo. l. illam. vbi in succedentibus de iure ciuili habet locum collatio. Sol. Illud de iure nouo, nam olim non habebat locum, nisi in succedentibus de iure prætorio, dicam in d. l. pater filium. Item venio ad ver. plane. & quæro exemplum, dic, vt in gl. & bene.

1 *Emancipatus veniens per contratab. qualiter conferat suis.*
2 *Collatio habet locum, quando quæritur ab intestato.*
3 *Argumentum de toto ad partem an procedat, remissiue.*

§. Si ex dodrante. Emancipatus veniens per contratab. confert suo pro ea pte, quam sibi aufert, & si nihil aufert, collatio cessat, h. d. vsque ad §. ibidem. & est difficilis §. ¶ No. tex. in ver. totius. dr̃ hic, ꝙ pro ea parte confert, pro qua parte aufert, contrà, immo plus confert, quàm auferat, vt ĩ. ea. l. §. fina. & ĩ. l. prox. §. si tres. & l. prætor. §. Iulianus. Huius timore sunt in glo. quinque solu. & quælibet difficilis. Vna est, ꝙ hic exponatur, confert, s. omnia sua bona pro illo quad rante. Nõ est bona, quia ista l. esset imposita verbis, & nullum effectum haberet. Alia solu. est, quòd leges contrariæ intelliguntur secundum istam, vt licèt in illis dicatur, centum, vel ducenta habebat, dic, s. conferenda, sed habebat alia, quæ non veniebant cõferenda. Glo. reprehenditur per d. l. prætor. §. Iulianus. & per l. sequent. §. si tres. Alia solutio est. Aut emancipatus succedit ab intestato, & confert omnia, vt ibi. Aut per contratabulas, & tunc confert pro ea parte, quam aufert. Istam reprehendit gl. per d. l. prætor. §. Iulianus. ĩ. eo.
1 titu. Gl. ergo sol. † quarto modo solemniter dicens, Aut filius solus est institutus, & nullus alius, & tunc emancipatus semper confert totum, vt legibus contrariis. Aut est institutus extraneus cũ filio, & tunc confert pro ea parte, quam aufert extraneo. Sed videtur, quòd ista sol. nõ habeat rationem in se, quia nihil ad factũ, vtrum filius solus fuerit institutus. Nam tũc emancipatus aufert solum dimidiam, & sic tunc pro dimidia deberet cõferre, vt hac l. & sic ista non videtur vera solutio, sed magis casuum variatio. Cy. tangit C. eo. ti. l. si emancipati. in fi. & nihil examinat: sed dic, quod ista sol. est optima, & verba istius gl. & tex. debent intelligi sic, pro ea parte, quam emancipatus aufert suo de portione debita sibi emancipato, pro ea parte confert: & si nihil aufert, nihil confert, vt hic: si totam portionem sibi debitam à suo aufert, totum, quod habet, sibi confert, ita loquuntur contraria. Et si dicis, immo non aufert suo, nisi dimidiam: ergo pro dimidia debet cõferri. Respon. dimidiam tantum aufert hæreditatis paternæ, sed illa dimidia est totum, quod sibi debetur, ideo totũ, quod habet, confert. Ita loquuntur leges contrariæ. Aduertum tamen aduerte, quòd id, quod hic dicitur, quod confert pro quadrante, nõ intelligas, ꝙ quadrantem tantum suorum bonorum debeat conferre emancipatus, sed confert dimidiam bonorum suorũ. Sicut enim aufert à filio suo dimidiam portionis sibi emancipato debitæ, ita dimidiam bon. confert, vt legibus contrariis. De illa tamen dimidia collata dimidietatem retinebit emancipatus, aliam habebit suus, & sic quadrantem integrum habebit suus de bonis emancipati, & ista est veritas. Alij, vt Hugo soluunt hoc contrariũ alio modo. Vide istam glo. magnam in fi. ibi, alij, vt Hug. Ista solu. Hug. non est vera in se, teneatis præcedentem sol. quæ est verissima. ¶ Vlterius quæro, dicitur hic, quòd emancipatus aufert quadrantem filio suo. Sed an potest plus auferre? Dic, vt in glo.
2 † Secundò quæro, an quando succedunt ab intestato, habeat locum collatio? Dicit glo. ꝙ sic, & bene. Nã cũ emancipatus faciat iniuriam suo, qui de iure ciuili in totum succedere debet, merito habet locum collatio, sicut si veniret per contratabulas. ¶ Vl-
3 terius † glo. quærit, an procedat arg. de toto ad partẽ? Et remittit ad not. in l. qui scit. suprà, de vsur. Dic melius in l. an pars. infra pro dereli. & ibi dixi.

1 *Emancipatus si sit institutus, & suus præteritus, & ambo veniant per contratab. an emancipatus conferat.*

a **§. Vel maxime.** Quæro, q̃ est ratio huius tex. Dicũt quidam, quòd pater fecit testamẽtũ,
b & ex testamento cessat collatio, l. 1. C. e. Hoc non placet gl.[b] quia potuerunt legata relinqui in codicillis, qui non impediunt collationem, l. filiam. C. de coll. Ratio ergo est, quia emancipatus nõ
1 afficit incommodo suum contra defuncti voluntatem. † Quærit glo. pono, quòd emancipatus est institutus, & suus præteritus, & ambo veniunt per contratab. an emancipatus confert? Dicit, glo. quòd non, quia habet voluntatem defuncti. Contra istas ratiões oppo. glo. si istud est verum, ergo ab intestato cessat collatio, qa ille, qui venit ab intestato, habet tacitam defuncti voluntatem, & sic non facit iniuriam suo, l. conficiuntur. suprà, de iure codicil. Glo. mirabiliter soluit dicens, quòd ille, qui succedit de iure prætorio, non habet tacitam defuncti voluntatem, quam glo. si-
c gna.[c] Non credo gl. istam verum dicere, quia ita habet tacitã defuncti voluntatem, qui succedit de iure prætorio, sicut qui succedit de iure ciuili, l. scripto. in fi infrà, vnde lib. Ad cõtraria respõ. sic. Dico quòd qui succedit ab intestato de iure prætorio, habet tacitam voluntatem defuncti, s. quòd succedat cum isto onere, s. collationis. sed ille, qui succedit ex testamento, habet expressam voluntatem sine hoc onere, nisi expressè esset dictum de collatione, C. eo. l. j.

ADDITIONES.

a Alc. ¶ Vel maxime. De dictione maxime, vide Bar. in extrauan. ad reprimendum. in ver. maxime, & in l. si maxime. de ser. leg.
b Pom. ¶ Hoc non placet glo. Et sing. no. illã glo. pro qua vide Bal. in rubr. C. qui admitti.
c Alex. ¶ Quam gl. signa secundum glo. mirabilem, quam hic reprobant Bar. & Imo. in l. si Titio. in § . Iulianus. de l. 2. & male. vide Bal. in rub. C. qui admit. in vlt. q. & in l. nõ iustam. ad fin. C. ad Tre. & vide glo. huic contrariam in l. sed cum patrono. §. j. supra, de bono. poss. concorda, vt per bald. in d. rubri.

1 *Collationis ius ad hæredem an transmittatur.*

1 **§. Ibidem.** Ius conferendi quæsitum transmittitur ad hr̃des, alias secus. h. d pro declaratione q̃ro, dr̃ hic, bo. pos. accepta, quæro, à quo dẽt accipi bono. posse. vt ius collationis quæratur? Glo. dicit, à filio instituto alio cõmittẽte edictum. Alij dñt accipi ab emancipato præterito. Ista sequens opin. non est vera, nã licet emancipatus peteret contratab. filius suus põt adire ex testõ, & commodo collationis esset priuatus, & sic non esset quæsitum ius collationis, l. si ex duob. §. j. s. de cõtratab. quare tene primã opi. Et ex hoc sumitur rõ, quare in primo casu transmittitur ius conferendi, s. quia defuncto erat quæsitum ius collationis, sed in secundo non trãsmittitur, quia nõ erat quæsitum defuncto ius collationis. ¶ His præmissis oppo. ad fi. dr̃ hic, ꝙ ius collationis ad heredes non transmittitur. op. à diuisione, aut per defunctum fuit adita hr̃ditas de iure ciuili & bon. pos. fuit omissa de iure prætorio, & tunc frustra tractatur de collatione, quia ipsi defuncto nõ fieret collatio, l. si ex duob. circa prin. s. de contrata. aut non fuit adita, ꝙ tunc non trãsmittitur, merito nõ tractatur de collatione, l. 3. §. acquirere. s. de bo. pos. Si dicis, ꝙ transmittitur hæreditas: ergo eodẽ modo debebit esse apud hæredem, quo est apud defunctum: vt not. in l. sed & si ꝓ dote. § pen. s. ti. j. hic dr̃ cõtrarium, ergo, &c. Sol. dico qđ hæreditas nõ adita transmittitur ad hæredem, vt hic, quia est suus, & sic transmittit nõ aditam, vt hic, & l. ex militari. in fine. s. de test. mili. & l. apud hostes. C. de su. & legit. l. hereditatẽ. §. filius. de cast. pe. & dixi plenè in l. si filius, qui patri. s. de vulg. & pup. tñ licèt hæreditas sit transmissa: nõ tñ est transmissa bon. pos. ꝯtab. ideo heredi nõ fit collatio. Sed si esset de casib. in quib. bon. pos. nõ agnita transmittitur, vt no. in l. sed & si decesserit. s. de contra tabulis, tunc putarem, ꝙ fieret colatio hæredi, sicut defuncto, ꝑ id, quod no. in l. sed & si pro dote. §. pe. s. ti. j. ¶ Vlti. not. casum, in quo hæreditas non adita transmittitur per suum.

§. Iubet. Iste §. vsque ad §. is quoque. tractat de modo cõferendi. Breuiter h. d. Qui debet conferre cogitur satisdare cum fideiussoribus, vel pignori. de conferendo, quod si recusat per contumaciam, denegantur sibi actiones, & si propter impotentiam, datur curator bonis, vel fiet collatio re ipsa, si certæ sunt res conferendæ, alias secus, vel fiet compensatio alterius rei loco collationis dimissæ. h. d. Opp. C. de ver. sig. l. sancimus

mus.Dicit gl.hic ideo,quia à lege exprimitur.Sed truffa est. Sed dic,ꝙ verbum,rectè,hic positum tollit contrarium, vt not. in l. contraria per Cy.vt ibi.¶Item opp.dicitur hic,ꝙ cauetur pignorib.Contra,ĵ.de præto.stipu.l.prætoriæ.Sol.potest caueri cum pignorib.vt hic,sed non cogitur,vt ibi:quod examina,vt ibi,

§.Si frater.Opp.gl.dicitur hic,quòd datur curator bonis si non potest satisdare,& sic est quædam sequestratio.Contrà,ĵ.l.j.C.de prohib.sequest.pecu.Sol.Illud regulare illud speciale.Item dicitur hic,quòd offerendo cautionem recuperat bona,quæro,vsque ad quod tempus potest offerre? Dicit gl.perpetuò,

§.Quamuis.Videtur hic in fine,quòd fiat compēsatio speciei ad speciem.Cōtrà,de l.si conuenerit.de pigno.acti.Glo.videtur fateri contrarium, nec dicit plus. Veritas est,quòd potest soluere duobus mod. Primò ille, qui debet habere quotam partem bonorum,vel hæreditatis:non dicitur debere habere speciem,sed magis quantitatem, vel aliquod genus,vt s̄.de leg.j.l.non amplius.§.fin.& l.j.§.pen.s̄.si pars hæredit.peta.Cum ergo hincinde debeatur quantitas bonorum, vel hæreditatis,merito potest fieri compensatio,vt hic,& d.l.j.§.penul.supra,si pars hære.pet.Vel melius,ista non est propriè compensatio,sed magis datio in solutum de partium voluntate,& etiam prætoris interuentu, secundum formam l.non amplius.§.fin.cum l.seq.suprà,de leg.j.

1 *Adoptiuus quando conferat,& habeat contratab.*
2 *Adoptiuus institutus si adiuit,& alius præteritus venit per contratab. an sit locus collationi.*
3 *Emancipatio quando dicatur facta in fraudem.*

1 §.Is,quoque.Cum adoptiuus†admittitur ad contratab, patris naturalis,pater eius pro eodem confert,nisi eum antè sine fraude emancipauerit.h.d. ¶ Oppo.dicitur hic,quòd adoptiuus confert.Contrà,aut dicis adoptiuum non esse institutum,& tunc non habet contratab.l. non putauit. & l.si post mortem.§. si in adoptionem.de contratabu. Aut ponis eum institutum,& tunc similiter non habet locum collatio, quia habet defuncti voluntatem, vt suprà, ead.l. §.vel maximè. Respond. vtroque casu potest intelligi. Primò quòd non fuit institutus,sed fuit datus in adoptionem auo,vel alicui ex eis,qui sunt in eadem familia,& sic habet contratab.l.3.§. si quis filio.suprà,de contratabu.¶Item potes intelligere,quòd fuit datus in adoptionem penitus extraneo, tunc admittitur ad cōtratabulas, quia fuit institutus alio committente edictum,l.non putauit.§. in adoptionem.supra,de cōtratab.& l.si post mortē.Et si tu dicis,quomodo est locus collationi,quia hic fuit factum testamētum,& sic habet defuncti volūtatem? Respon.quia eius portio non est aucta per contratabu.ideo est locus collationi.ita dicit glo.& bene,secundum hoc totus iste §.loquitur in emancipato
2 veniente per contratab.¶†Sed quæro,quid si iste datus in adoptionem institutus adiuit,alius præteritus venit per contratab. an erit locus collationi? Certè de rigore iuris non,quia veniunt diuerso iure,sed de æquitate Sceuolæ videtur aliud,vt ĵ.e.l.si filius.quod dic,vt ibi dicam.Item dicitur hic,ꝙ si filius est emancipatus bona fide,non confert.Contra,omnia, quæ quis habebat tempore mortis patris,veniunt in collationem,vt ĵ.ead.l.§. emancipato.sed iste tempore mortis patris naturalis non erat emancipatus à patre adoptiuo,ergo,&c.Respond.licèt tempore mortis patris non esset emancipatus, tamen nihil habebat, quia omnia erant patris adoptiui.Item dicitur hic nisi sit factū fraude.Contrà,fraus patris non debet filio nocere,l.& elegāter. in prin.s̄.de dolo.& l.factum.ĵ.de re.iu.So.Intellige,ꝙ fuit factū hic à patre,& ab ipso filio,vt in fraudem collationis emancipa-
3 retur.¶†Quæro,quid in dubio,an videtur emancipatio fieri in fraudem? Breuiter puto ꝙ nisi appareat alia causa,per quam emanciparetur,si emancipatio fit post delatam bono.possess.puto,quod in dubio,præsumatur fieri in fraudem,vt extra,de renuncia.cap.2.lib.6.& l.fin.in fin.ĵ.de stip.seru.& l. summa cum ratione,in prin.supra,de pecu.& per Dyn.in cap.pro possessore, de reg.iur.lib.6.

1 *Castrense peculium quare non conferatur.*
2 *Libri empti per patrem filio studenti quando sint conferendi.*
3 *Scholares non habent castrense peculium,nec gaudēt,eodem priuilegio,quo magistri.*
4 *Filio pro dignitate,vel militia datum a patre,quando debeat conferri.& nu. 6.& 10.*
5 *Filius si lucratur cum pecunia patris,an teneatur illud conferre.*
6 *Feudum,& emphyteusis acquisitum per patrem filio,quando veniat conferendum.*
7 *Filius si lucratur ex militia eidem empta per patrem,tale lucrum,deducto onere personæ,confertur.*
8 *Pecunia data filio per patrem causa studij,an imputetur in quartam,vel veniat conferenda.*
9 *Expensæ factæ per patrem in nuptiis,& vestimentis pro vxore filij,an expensæ in nuptiis imputentur filio,& vestes in collatione veniant.*
10 *Vestimenta missa per virum vxori non dicitur donata,sed ad vsum data,vt honestius incedat.*
11 *Datum per patrem filio quando veniat conferendum.*
12 *Pater si incœpit expendere pro filio studente,patre mortuo fratres non tenentur ad expensas,vt studium perficiat.*

§.Nec castrense.Castrēse peculium,vel quasi,& quod dignitatis filij nomine à patre datur, vel debetur,in collationem non venit.h.d.¶Et habet tres partes vt patet ex litera.Secunda ibi,sed an id.Tertia ibi,s3 si adhuc.¶In 1.parte dicitur, ꝙ peculium castrense,vel quasi non confertur. Contrà,filius emancipatus non habet peculium,l.fi.C.de inoffi. testam.ergo malè hic ponitur tractatus de collatione peculij.De filio enim,qui est in potestate non potest loqui,quia ille non cōfert,vt ĵ.ead.l.fi.So.Intelligitur hic peculium castrense,vel quasi, hoc est id, quod esset castrense, si esset in potestate, & sic impropriè loquitur.¶Op.C.e.l.vlt.vbi etiam aduentitia non conferuntur.sol.Illud secundum iura hodierna, sed olim omnia conferebantur,excepto castrensi,vel quasi.¶Quæro,aquæ est ratio,ꝙ ca- a
strense peculium non confertur? Dicit hic tex.quia hoc cauetur
1 constitutionibus.†Sed dic,bꝙ ratio est ista.ideo emancipatus cō
b fert suo,quia suus omnia quærebat patri,emancipatus quærebat sibiipsi,ideo ne emergat inæqualitas,fit collatio,vt dixi s̄.ead.l.in prin.sed castrense, vel quasi non, quia non quæritur patri, nec ꝑ emancipatum,ergo emancipatus non debet illud conferre,quia
c ratio inæqualitatis in tali peculio cessat.¶Vlterius c pro declara-
2 tione in hoc principio quæro:pater†emit filio libros,quæritur,
d vtrum isti libri veniant conferendi fratribus? d Istam q.format gl. C.fam.ercis.l.filiæ.& ibi videtur tenere,ꝙ non conferantur,arg.illius l.Rof.disputabat hanc q.& tenuit contrarium per illas rationes,quæ fiunt C.de coll.auth.ex testamento,s.ꝙ simplex donatio veniat in collationem.Ego vidi quædam scripta antiqua Vber.de Bob.qui dicebat,ꝙ de iure non veniunt conferendi.Nam si pater donasset filio militi equos,& arma, non conferuntur fratribus tanquam castrensia, vt hic. Eadem ratione si donat aduocato,erit quasi castrense,vt C.de aduo.diuer.iud.l.fori.militant enī aduocati.l.aduocati.e.ti.Et ita tenuit Dy.Idem tenet Cy.C.de collat.l.filiæ,l3 maneat in sacris. Mihi videtur in hac quæstio. aliter distinguendum:Quandoq; pater solum emit libros nomine filij, non tamen sibi tradidit, nec expressit se donare filio,tunc dictæ res sunt propriæ patris,vt C.de castr.pec.l.j.in prin.lib.12.Nam traditio requirit̄,vt videat̄ donare,vt C.si quis alteri,vel sibi.l.2.& C. de don.inter vir.& vxo.l.si filij.vbi tex.probat,si bene inspiciatur. Et isto casu non esset necessaria collatio,sic vt de aliis rebus,quæ, sunt in communione,sed fieret diuisio. Quandoque pater emit nomine filij,& sibi tradidit,vel dixit,se sibi illos libros donare. Hic aduerte,siquidem filius erat iam aduocatus,vel doctor,tunc tanq̃ sit castrense peculium,non venit in collationē,d.l.j.C.de castren.pecu.2.rñ.& ĵ.de cast.pec.l.castrēse.Et hoc casu pr̄ nō posset istam donatione reuocare,tanquā incontinenti validam,nec veniret in collationem,vt in §.nostro.facit ad hoc l.filius.C.fam.erci.Sed si ille filius non erat aduocatus,vel doctor, sed scholaris,
e tunc si quidem e compleuit studium ante patris mortem,& sic incipit quasi militare,tunc illi libri efficiuntur tanquam castrense peculium,& confirmatur donatio,arg.C.de don.l.siue emancipatis.ĵ.de dona.l.donationes.§.pater.& tunc similiter non venirent in collationem, vt hac l.cum sim. Si verò pater est mortuus antequam compleret studium,vel adipisceretur militiam, tunc non potest dici quasi castrense peculium, quia qualitas per-

sonę

ADDITIONES.

a alex.¶Quæro.Vide de istis omnib.q.positam hic per Bar.& Bal.in l.omnimodo.§.j.C. inoff.test.& in l.filiæ,& in l.filium,C.fam.erc.

b barb.¶Sed dic.Et vide bar.in cons.inci.viso instrumento.vbi bar.loquitur de ista coll.& vide de istis libris bal.in auth.ex testō.C.de coll.& in l.donatione,C.e.&in l.cum duob. §.si fratres,pro soc.vbi singulariter limitat hanc communem doctri.nisi resultaret magna inæqualitas inter fratres,quia tūc deberet communicare.Vide in apostil.suis, quia ita nunc consulo Mutinæ.

Io.Fr.Ru.¶Adde in hac q.ale.in l.si donatione.C.e.tit.& Ias.in l.filiæ licet.C.e.vbi dicit doctri.bar.hic teneri communiter,limitando aliquibus modis,& ibi quid de licētiato.

c Poma.¶ Vlterius.Vide ale.cons.142.in 2.vol.Raph.Cu.28.vbi ponit,quòd etiam in vestib.& cons.40.in 2.vol.ant.de but.cons.39.in 4.dub.Rom.cons.145.

d Alexan.¶Conferendi fratrib.an libri empti per patrem filio in studio veniant ad collationem,habetur per bal.in l.j.s̄.sol.ma.Quid autem si pater legasset expensas factas in studio filio suo,quid veniat? vide bar.in l.quib.§.j.de cond.& dem.& in q.bart.hic,vide Io.an.in nouella.de sum.trin.in c.j.in ver.ea,quæ patri.vbi videtur tenere,ꝙ veniāt cōferendi.& ad hoc vide quæ no.bar.in l.quæ doris,s̄.so.mat.& in l.si donatione.C.de coll. adde bal.cons.214.j.lib.Rom.cons.115.& cons.478.Pau.de Cas.cons.174.

e alex.¶Tunc si quidem.ista limita in casu no.de quo per bar.in l.Caio.in princ.s̄.de ali.leg.adde bal.referentem Nico.de mat.formaliter idē tenere in l.si donatione,C.de coll. & adde similiter,ꝙomnia data ab ascendente pro arte adipiscenda,intelliguntur animo donandi data,vt probatur in d.l.quę pater,s̄.fam.erci.Censetur.n.pro alimentis datum, l.Stichus liber.& ibi no.de leg.3.ergo videtur donatum,l.alimenta,C.de no.ge.&no.Pa de Cast.in l.quæ dotis,sol.ma.

sonæ hoc non patitur,quia non habet aliquam ex illis dignitatibus,quæ ponuntur in l.fi.C.de inof.test.l3.n.reperiamus,†φ do-
3 ctores possunt habere peculium quasi castrense,& etiam aduoca a
ti,tamen in scholaribus hoc non reperitur,ᵃnec debent gaudere
eodem priuilegio,quo magistri.l.j.C.de excus.art.li.x.Facit quod
no.C.de iur.om.iud.l.fi.Et ideo isto casu debemus dicere,sicut de
alia simplici donatione,quia si morte patris confirmatur,non venit in collationem,vt dictis legibus,& specialiter hoc fauore studentium,arg.l.quæ pater.la 2.s̄.fam.ercis.Contra id,quod dixi,φ
b non gaudent eodem priuilegioᵇ scholares,quo magistri,videtur
l.legatis.§.ornatricibus.s̄.de le.3.sed ibi dicam.Et sic vides, quòd
non est verum,quòd semper non veniant conferendi tanquam
4 castrense.¶Vltimò op.ad versic.sed ad id.Hic dicitur,†quòd datum à patre nomine dignitatis filij non confertur:Contrà,C.eo.
tit.l.illud.& de inof.testa.l.omnimodo.§.imputari.gl.quæ est hic,
nititur soluere duobus modis,& vtroque bene.¶Primò hic loquitur de dignitate,quæ ad hæredes non transit,ibi in ea, quæ ad
heredes trāsit.Vel aliter, ista intelligitur secundum illam, quòd
non confertur totum,sed quantum valet tempore mortis,deducto onere dignitatis.¶Pro declaratione vos debetis scire,ᶜquòd
c circa hoc habemus plura iura , quæ loquuntur de dignitate, vel
militia,quæ emitur,vel relinquitur:ideo est sciendum, Quandoque militia, seu dignitas merè ad personam refertur,vt talis est
miles,talis est doctor,& de ista non loquitur hic:sed in l.j.j̄. de re
milit.& in toto tit.& j̄.de bon.pos.ex testa.mili.l.j. Quandoque
refertur ad res,ad quas,vel super quibus aliquis militat. Et istud
est,quod dicimus , Aliquis habet duas, vel tres militias,hoc est,
duas præbendas,vel aliquod exercitium,ex quo sumitur lucrum
vt s̄.de leg.2.l.Lucius,j.& s̄.de le.3.l.fideicōmissa.§.si seruo.& l.patronus.in prin.& l.pe.in fi.e.ti.C.de inof.testa.l.omnimodo.§.imputari.& C.e.ti.l.illud.& l.fi.C.de pig. Ponam vobis exempla,ꝓut
potest adaptari ad vsum modernorum. Isto secundo modo sumendo loquitur materia nostra. Dico ergo, quòd quædam est
militia,quæ non potest vendi,nec ad hæredem transmitti,vt puta,pater expendit , vt filius haberet præbendam ecclesiasticam,
vel episcopatum : certe hoc in collationem non venit, nec in
quartam cōputatur,d.l.omnimodo.§.imputari.& ita potest loq.
hic tex.Pro hoc facit,quia videtur peculium quasi castrense, l.sacros.& ibi tex.qui non corrigitur.C.de episc.& cle.& arg.j̄.ea.l.§.
si impuberi.Idem si pater expendit in filio,vt eum faceret doctorem.Cum.n.dignitas non possit vendi,nec ad hæredem transmitti,illa pecunia non venit in collationem, vt hic. Et ratio potest
esse duplex. Primo,quia per collationem fit translatio in alium,
d sed ista,quæ cohærent personæ,ᵈnon possunt in alium transferri.Præterea istæ dignitates non videntur principaliter respicere
commodum pecuniarium,ergo cessat collatio,arg.l.planè.2.§.fi.
s̄.de le.j.¶Quædam est militia,quæ potest vendi,non tamē ad hęredes transmitti.pone casum in terminis.In ciuitate ista erat consuetudo,quòd custodia carceris vēderetur,& iste custos accipiebat certam quantitatem à quolibet carcerato,& illa militia poterat vendi alteri,non ad hæredem transmitti.Item vidi vendi alicui barattariam,& ex hoc emptor lucratur certam quantitatem.
Item pone,φ venditur hic pondus Flor.Item venditur statera.&
ista militia potest vendi secūdum consuetudinem ciuitatis,& talis militia computatur in quartam,& venit in collationem hoc
modo,non φ æstimetur,quantū constitit patri pro filio,sed quāti illa militia vendi possit tempore mortis patris deducto onere
militiæ,l.omnimodo.in fi.C.de inof.test.& l.illud.C.eodem.& de
hac etiam loquitur l.vltima.C.de pigno.vsque enim ad quantitatem oneris ista dignitas non confertur,vt hac l.secundum gl.Et
5 hoc tene menti ad quæstionem,quam vidi de facto.†Consueuit
esse q.si filius lucratur aliquid cum pecunia paterna,an illud debeat conferri cum fratrib.Gl.in l.cum oportet.in princ.in verbo,
ex eius.C.de bonis,quæ lib.dicit,quod sic,quasi sit profectitium,
& idem Spe.in tit.de iudiciis.§.sequitur.ver.vt autem.& in tit.de
actore.§.primo.ver.item cum agit.& omnes sic communiter per
transeunt.Ego de facto consului sic:Si quidem filius est lucratus
cum pecunia paterna sine aliquo onere suo,vel sine opere suo,
& tunc est profectitium.& ita loquitur opi.prædictorū doct.Sedᵉ
si lucratur cum pecunia paterna,& opere suo,tunc dic,φ illud lucrum,quod attribuitur pecuniæ tanquam profectitium, debeat
communicari.ita loquitur gl.d.l.cum oportet,sed id,quod attribuitur personæ non communicatur,quia est aduentitium,l.cum
oportet.in princ.& Instit.per quas personas no.acqu.& communis consuetudo est,φ medietas lucri detur personæ,alia pecuniæ.
Ad hoc facit C.pro socio.l.j.& ponitur ibi,& no.¶ Quædam est
6 † alia militia,quæ potest ad hæredes transmitti,non autem vendi.Exemplum in feudo,quod transmittitur ad hæredes filios,nō
autem potest vendi.Isto casu videtur dicendum idem φ talis militia quæsita à patre filio venit conferenda,& cōputatur in quartam,l.omnimodo.in fin.C.de inoffi.testa.vbi tex.alternatiuè loquitur,si potest vendi,vel ad hæredes transmitti.Et hoc ibi tenet
Gul.de Cu. Quod ēt intelligo esse verum qñ pater q̄siuit feudū
filio in vita ipsius patris,ᵉita φfilius incepisset habere illud feudū
viuo patre,sed si q̄siuisset sibi,& filiis suis,& sic filij inciperēt hr̄e
post mortem patris,& tunc non ꝯfert,quia qđ post mortē patris
q̄rit nō ꝯfert,vt j̄.ea.l.§.ab ipso.& j̄.l.,pxi.ver.diuersum.Et eo modo dico in emphyteuticis reb.si pater acquirit emphyteusim cū
pecunia sua ꝓ se,& filijs suis,vnde incepit esse filiorū post mortē patris,& n̄ venit in collationē.Dices tu,Illud vr̄ contra l.2.§ id
quoq; j̄.e.vbi licèt quæratur post mortem patris,si tamen sit ex
contractu,venit in collationē:secus si ex vltima voluntate. Rñ.
non credatis,φ ibi tex.voluit facere istam rationem, sed vult dicere,φ si quæritur ex causa,quæ fingat retro quæsitū in vita patris,vt ex ꝯtu conditionali,ex quo fingitur retro filio quæsitū,
tunc confert.Aut ex causa,qua sibi retro non fingitur q̄situm,&
tunc non confert.Sed emphyteusis non quæritur ex causa, quæ
retrotrahiť,ideo cessat collatio.Præterea in emphyteusi est alia
ratio,quàm in feudo,quia in feudo est quoddam exercitium personæ,quod non est in emphyteusi, vt j̄. dicam.Item est quædam
alia militia,quæ potest vendi,& ad hæredes transmitti.Pone exēplum in militijs,quæ venduntur in ciuitatib.vt militia carcerum
vendiť alicui pro se,& suis hæredibus. Ista sine dubio computať
in quartam,& in collationem venit,d.l.omnimodo. in fin. C. de
inoffi.test.& l.illud.C.eod.Et intelligas,φ confertur eo mō,quo
dixi,facta æstimatione eius,quod valebat tempore mortis, onere deducto.De his tangitur per Guli.in d.l.omnimodo. ¶ † Sed
7 quæro,quid de eo,quod filius lucratur in vita patris ex reditu dictæ militiæ,an hoc conferat?Videtur,quòd sic, qa illud lucrum
potest vendi,& ad hæredē trāsmitti,arg.l.defuncta.s̄.de vsufruct.
Certè crederem,φ illud,qđ filius lucratur deducta æstimatione
oneris personæ suæ,φ tāquam profectitium veniat cōferendū,
f per ea,quæ dixi s̄.¶Quæro,ᶠhic loquitur de his,quæ pr̄ dat causa
8 militiæ: pone,†φ pater dat pecuniam filio causa studij,an hoc imputabitur in quartam,vel veniat conferendum,vel non?Dices tu,
de hoc est casus in l.quæ pater.s̄.fam.ercisc.vbi dicitur,φ non.Et
pro hoc est iste tex.quia est datum causa acquirendæ dignitatis.
Bn̄ puto hoc sic intelligendum , quando apud patrē non erat aliquid qđ esset proprium filij:sed si apud patrem esset pecunia castrensis peculij, vel quasi, vel aduētitia,vt bona materna existentia in pecunia,tunc in dubio dēt intelligi illa pecunia ipsius filij,
seu ipsi filio debita missa.arg.l.Nesennius.s̄.de neg.gest. Præterea
pr̄ est legitimus administrator aduentitiorum,& ideo præsumitur in dubio facere administratorio nomine,l.cum post.§.j.s̄.de
adm.tut.& l.post mortem.§.tutor.s̄.qñ ex facto tu.& ibi no.Nec
obst.l.fi.C.de dot.promis.qa illud ī dote,& donatione propter
nuptias,quod onus pertinebat ad patrem,& ad hoc poterat cogi,l.qui libertos.s̄.de ri.nup.Sed ad istas expensas pater cogi nō
poterat,ideo in dubio pręsumo de bonis filij.Et ad hoc facit,qđ
no.in d.l.fi.C.de dot.promis.& videtur casus expressus s̄.de peti.
9 hære.l.fin.quod tene menti.¶†Vlterius quæro,pone φ pater
g pro filio accipiente vxorem fecit expensas in nuptiis,& vestimētis

ADDITIONES.

a Alex.¶Non reperitur.an scholares possint habere peculium quasi castrēse,vide Ang. in l.j.sol.matrim.qui inclinat in contrarium,& ibi imo.in l.fi.& bar.in l.donatione.in fi.de colla.

b Alex.¶Eodem priuilegio. an concessa doctoribus intelligantur concessa scholaribus. vide Bar.in l.j.supra,so.mat.adde ab.in proœ.decretalium.& ibi Feli.

c ¶Debetis scire.Vide Bar.plenè in d.l.omnimodo.§.j.& ī l.si donatione.in vers.& quia. C.de colla.

d Alex.¶Cohęrent personæ.Expensa doctoratus facta per patrem non confertur.adde bal.in auth.ex testamento.C.de colla.Quid autem si pater dedit filio partem suam,& illam lusit,an teneatur iterum?baldus,quod sic,in auth.si captiui.de episco.& clericis. Facit quod dicit in dote,in l.si constante.§.2.soluto matr.& per baldum in l.scimus.in princi. de inoffi.test. vbi tenet contrarium,& in l.filiæ.C.fami.ercis.vbi cōsueuit esse quæstio,si filius,&c.an quod filius lucratur de pecunia patris , veniat conferendum? vide bar.& bal.in l.cum oportet.de bo.quæ libe.& baldum in authenti.ex testamento. C.de col.& in l.certum.C.fami erc.& in l.si patruus.C.communi. vtriusq.iud.& vide omnino Bal.in l.omnimodo.§ j.C.de inof.test.& bartolum in d.l.certum,& in tracta. de duob.fratri.adde Ro.consi.459.ang.consi.112.

e Alex.¶In vita ipsius patris.an feuda in emphyteusim conferantur , vide bal.in d.l.cū oportet.§.j.& j̄.eo.§.

f Alex.¶Quæro,an pecunia,quam dat pater filio causa studij,imputetur filio in quartā, adde Bal.in auth.ex testamēto.C.de colla.& vide s̄.proxi.adde tamē,quod si filius per prædictas expensas renunciasset hæreditati patris,licèt renunciatio non teneat,tamē computaretur in legitimam,quia ita videtur tacitè actum,secundum baldum in dic.l. pacto.C.de collation. & an teneat donatio facta filio causa studij,vide angel.in l.j.in fine.s̄.sol. mat.

g alex.¶Vlterius quæro.an expensæ factę per patrem pro vxore filij in ornamentis,& aliis,debeant imputari filio in eius portionem,per Bal.in dicta l.omnimodo §.j. l.c. cum bartolo transit bal.in l.filię.C.fam. erc.& vide quę dixi post Bartolum ī d.l.3.§. fi.j̄.de mun.& hon. & Bal.in d.auth.ex testamēto,& in l.fi.C.de bon.quę libe.Quid aūt si pater expendit in rebus aduentitiis peculij sui,in quo habet vsumfructum,an fratres poterunt expensas imputare tempore diuisionis, vide no.per Bart.in tract.duor. fratrum.in ver.Quinto quæro,pater expendit,dic,vt ibi:quē sequitur bal.in l. filię.C. fam.erci.& in ver.quęro,pater.Quid si filius surripuit pecuniam patri,& lusit?item quid si pater obligauit se pro vno filio,an totum debet solui de parte illius filij.

tis,& ornamentis,& similibus,moritur pater,alter frater vult,ꝙ
pro se fiant de communi similes expensæ,vel ꝙ illi panni,vel illa
ornamenta veniāt in collationem,quid iuris? Dico circa primū
de expensis nuptiarum,ꝙ alter frater dēt facere de suo proprio,
non de communi,nisi à patre aliud dictum fuerit in testamento,
l.3.§.fin.ꝭ.de mune.& hon.vbi glo.tangit hanc q. Circa secundū
a de vestib.ᵃ & alijs ornamentis dic, aut loquimur de vestibus vili-
bus,& alijs illi dominæ necessarijs ad vsum quotidianum , & illæ
non sunt cōferendæ,& sunt propriæ illius mulieris , & ab initio
in illis tenuit donatio inter socerum,& nurū,l.ex annuo.in pri.s.
de dona.inter virum,& s.ad l.Falci.l.si vsusfructus.§.fin. cum sua
glo.& l.peculium nascitur.s.de pecu.Si loquimur de vestibus, &
alijs ornamentis pretiosis,& festiuis,tūc talia,qualia sunt,veniūt
in diuisionem,nā remanserūt soceri,l.mortis suæ causa.§.fi. s de
dona.inter virum,& vxo.& supra,de pec.l.id vestimentum.vbi vr
probari ista distinctio,Nec potest dici,quòd morte soceri dona
tio sit cōfirmata,quia non fuerūt dictæ res donatæ , sed ad vsum
10 traditæ,d.l.mortis suæ causa.in fin.Et ideo puto,†quòd licèt ex
vsu cōmuni loquēdi,qui est,qñ maritus desponsat vxorē, & mit
tit zonā cum bursa,& dicitur,talis donauit vxori suæ zonam;sed
b tñ dico,ᵇ ꝙ non propriè donat,sed magis ad vsum dat, vt hone-
stius ad eum accedat,d.l.mortis suæ causa.in fin.In proposita ta-
men quæstio.licèt socer voluerit donare,tamen morte non pos
set confirmari constāte matrimonio, l. cum hic status.§. oratio.
& §.seq.supra,de dō.inter virum,& vxo. Facit ad prædicta l. pe.§.
11 j.sol.matrimo.& quod ibi dixi.¶Dicitur hic,†quòd quando pa
ter dat causa dignitatis: quæro, quid si pater det filio suo,exce-
ptis dictis causis,vtrum hoc veniat in collationem? Dic,quan-
doque pater dat filijs ob causam aliquam,ad quam pater teneba
tur , & poterat cogi , vt propter dotem,& donationem propter
nuptias,& istud sine dubio confert,vt infra,titu.proximo.& per
totum,& C.eo.l.filiæ.& l.illam. & multis legibus illius titul. Ra-
tio,quia cum pater ex quadam necessitate dat,videt velle, quòd
conferat.Item quia filio potest quæri hoc in vita patris, l. Pom-
ponius Philadelphus.suprà,fam.ercis.& per hoc confert.Quan-
doque pater dat filio ex causa militiæ,de qua dictum est suprà,&
istud similiter venit in collationem secundum eum modū , quē
buistis. Ratio , quia pater videtur ad hoc teneri ex quadam ne-
cessitate naturæ acquirere dignitatem filio,vt in Auth.consti. q
de dignitatibus.Sed melior ratio,quia hoc potest quæri filio in
vita patris,& ideo feuda, & emphyteusis, in quib.nullum esset
personæ exercitium,vel quæ filio in vita patris non quærerētur:
non venirent in collationem,secundum ea,quæ supra dixi.Ter
tiò dat quandoque pater filio propter merita filij præcedentia
circa patrem,tunc glo.sunt contrariẹ.Quædam est C.eo.l.si do-
natione.quę videtur dicere,quod talis donatio tunc non valet
& iudicetur de ea,sicut de alia simplici donatione.Quædam est
C.de inoffic.testam.auth.vnde si parens.quæ dicit,quòd statim
valet,& illa vera.Cum enim dat pater filio propter merita,pro-
pter quæ tantū quilibet extraneus habuisset,tunc videtur quæ-
rere filius ex persona,seu opera sua,& est aduentitium,non pro
fectitium,quod hodie filio potest quæri,& hoc no.in d.auth.vn
de si parens,& hoc tenent Gul.& Iaco.Butrig.tamen non puto,
quòd sufficit dici in instrumēto, pater donauit filio propter p̄
cedentia merita,nisi hoc probaretur,argu.l.si forte.ꝭ.de castrē.
pecu.& l.is qui in potestate.§.pen.supra ti.j.& facit quod not.in
d.l.si donatione. Quādoq; dat pater occasione condemnatio-
nis factæ pro filio.De hoc dic,vt dixi in l.Stichus.supra de pecu.
c leg.Qñq;.dat pater filio,vt habeat in peculium profectitium,ᶜ
& tunc sine dubio debet cōferri,quia remanet patris,l.certū.C.
fami.erci.Qñq;.dat pater filio simpliciter sine aliqua cā aīo do-
nandi,& hoc constat,isto casu an simplex donatio veniat cōfe-
renda,vel non,sunt opi.in glo.in auth.ex testō.C.eo. ti.quam q.
Dy.disputauit,& eius disputatiōnē refert Cy.in d.auth.ex testō.
cuius relatione sum cōtēt⁹.Finaliter de iure dico tenēdū sic eē,
Aut pr̄ donat filio emancipato,& tunc talis donatio venit in
collationē,l.vt liberis.in fi.C.eo.Rō,qa in vita pr̄is donatio va-
d let,ᵈ & q̄sita fuit filio,& sic venit in collationem.Nec dicat aliqs,
ꝙ id,quod pr̄ dat filio in p̄miū emācipationis,sm cōmunē vsum
loquēdi dicat ob cām datio,inmo est donatio sine cā,qa magis
fili⁹ pr̄i,q eū liberauit à patria ptāte,debebat dare,q̄ pr̄ filio.Si
vero donat filio in ptāte,donatio ab initio non valet p l.antep.
C.de dō.inter vir.vxo.& C.d ino.do.l.2.& tūc dic,si qdē talis do
natio cōfirmatur in vita patris,quia pr̄ emācipauit filiū, idem,
quia venit in collationem eadem rōne,qua supra.arg.pro hoc
C.de colla.l.si emancipati.& ꝭ.de dona.l.donationes.§.pr̄.cōiū
cta.l.vt liberis.in fi.C.eo.ti.Si vero confirmatur donatio morte
patris,tunc assumit vires legatorum,l.in donatione.C.ad l.Fal.
& incipit quæri filio post mortem.ideo nō venit in collationē,
l.à patre & l.eadem.ꝭ.C.eo.& ꝭ.ea.l.§.si ab ipso.Fallit in tribus.
casibus.¶Primus,si emergeret inæqualitas,vt l.pen.§.fi.C.eo.tit.
Secundò fallit,si pater hoc expressè dixisset in donando,arg.l.si
quando.§.& generaliter.C.de inof.test.item fallit, si pater dedis-
set,vt haberet in peculium profectitium,vt dixi s.& ista est deter-
minatio,quæ est de mente Dy.quam tene.Sed contra prædicta fa
cit C.de coll.l.illud.§.pe.in eo quod dicit,donata à matre simpli-
citer non venire in collationem,nisi quando emergeret inæqua
litas:& tamen constat,ꝙ donatio facta à matre statim valet:ergo
id, quod s. dictum est de filio emancipato, non videtur bene di-
ctum. Resp.aliud in filio emancipato,aliud in eo,qui nunquam
fuit,nec esse potuit in potestate. Ratio est,quia de iure antiquo
non reperiebatur,ꝙ tales successores deberent concurrere, vn-
de satisfecit lex,si eos grauauit conferre data ob causam,& dona
tionem simplicem in casu,s.ne emergat inæqualitas:sed filius e-
mancipatus de iure antiquo conferebat omnia,ideo indistinctè
grauatur in simplici donatione,d.l.vt liberis.& sic debet determi
nari dicta distinctio,quam s.e.dixi.Licèt autem dixerim donatio
nem simplicem factam emancipato debere conferri, non tamē
computatur in quartam,nisi sit dictum,vt d.l.si quando.§.& gene
raliter.pro hoc d.l.illud.§.hæc autem.eo.ti.Quandoque pater dat
filio simpliciter,nec apparet,vtrum animo donandi,vel vt sit pe
culium profectitium,vel propter merita eius,tunc quæritur,qd
in dubio?Et hic est aduertendum,Aut præcesserunt merita filij,
& propter merita videtur datum, l. si donatione.C.eo.Aut non
præcesserunt,vt hic.Dic,aut pater nomine filij emit,& sibi tradi
dit,& tunc præsumitur animus donandi,l.filiæ.C.fam.ercis.& l.2.
C.si quis alteri, vel sibi.& dixi s.in q.de libris. Aut tradidit tantū,
non autem emit nomine filij,& in dubio videtur tradidisse,vt ha
beat in peculium profectitium,l.fi.s.de pe.leg.& l. quod fructua-
rius.ꝭ.de acq. re. do. nisi essent aliqua indicia, ex quibus apparet
cōtrarium,vt quia dedit filio eunti in castra,l.j.C.de castr.pec.li.12.
Quando que emit nomine filij tantum,non tamen tradidit,tunc
videtur emisse,vt habeat in peculio profectitio,l.fi.s.de pec.leg.
Quandoque pater non emit pro filio, nec tradidit sibi,sed fecit
filium recipere aliquam promissionem,tunc an videatur fieri ani
mo donandi,dixi in l.si pater.in prin.ꝭ.de don.¶Venio ad ver.sed
si adhuc.Dicitur hic,ꝙ id,quod debetur per patrem,non est onus
12 illius filij tantum,sed commune.Quæro,Pater†cœpit expende
re pro filio in studio,vtrum patre mortuo debeat studium perfi-
ci de communi inuitis fratrib.Videtur,ꝙ sic,quia & munera cœp
ta debent perfici de communi,licèt non possint noua inchoari,l.
si filia.aliàs est,si vni.§.idem scribit.s.fam.erc.& in hoc vers. sed si
adhuc.& no.per gl.in l.& qui originem.§.fi.& ꝭ.de mun.& hon.&
ꝭ.ad mun.l.Lucius.§.idem respondi.& ibi hoc videtur tenere Dy.
Pro hoc facit,quia hæres mandatarij tutoris,& socij tenetur ex-
pedire negotia cœpta,l.hr̄s socij.§.pro soc.& de hær.tu.l.j.& l.fur
ti.§.fin.s.de his,qui not.infam.Contrarium credo salua reueren-
tia

ADDITIONES.

a Poma.¶Circa secundum de vestibus. Vide per Fel.in c.iurauit,ad fi.de prob.Anto.But.
cons.37.vbi etiam tangit de 2.q.Bar.& vide Ro.cons.146.

b Poma.¶Sed tamen dico.adde,ꝙ ideo hæredibus viri restituitur,per anch.cons.18.inci.
prædicto dubio.

c Alex.¶Peculium profectitium.Et ad materiam huius §.maximè circa iocalia data vxo-
ri,vide quę no.Bar.in l.si vt certo,§.interdum,s.commo.Et istis dictis hic,& per bart.
in dictis locis,adde limitando secundum Pet.de Peru.in l.pe.§.j.so.mat.Quid si contra-
ctis sponsalib.de futuro per patrem,vel sponsum mittuntur dona,& iocalia,puta cosa-
nellum,bursæ,& perlæ,demum contracto matrimonio cum carnali copula maritus de
cessit,quidam dicunt,ꝙ est donatio,ideo quæruntur mulieri.Nam donatio præsumitur
cum dicta iocalia mittit,& tradit mulieri,& idem si sponsus de futuro vadit ad domum
sponsæ de futuro,& subtrahit eam,donando sibi annulos,videatur donare.Item cū dat
aliqua,cum benedicuntur nuptiæ,l.cum te.vsque ad l.cum veterum,C.de do.ante nup.
& s.de do.inter vi.& vxo.l.cum hic status,§.si sponsus,& ita consuluit ipse,& pro casu
alleg.l.si præsidi,& l.si cum ante,C.de do.ante nup.vbi munera simpliciter data sponsæ
videntur donata,nec distinguitur,an sint pretiosa,vel non,& si dicatur,illæ leges loquū
tur de donationibus,quæ ponuntur in illo tit.rñ.secundum ipsum,ꝙ illæ loquūtur de
donatione vera,& etiam pręsumpta,quę pręsumitur,nisi cōtrarium probetur,vt in d.l.
si cum ante.Quidam dicunt,quòd ea,quę mittuntur,nō vr̄ donata,nisi sint parua,vel
nisi sit consuetudo donandi,vel nisi sit magna nobilitas viri,aliàs sponsi.Alij dicunt,ꝙ
quę mittit sponsus sponsæ,non vr̄ donare,si spōsa sit ea relatura ad domum viri,secus
consumptura,ꝭ.de fur.l.cum qui,§.pe.Nec ob.d.l.si cum ante,quia hic constabat,quòd
animo donandi tm̄ lex vult finalem causam intelligi,quam etiam sufficit momento ex
titisse,s.so.ma.l.fi.Item quę sunt pretiosa,& magni valoris non intelliguntur donari,
etiā si nuncius vtatur his verbis,talis tuus spōsus huiusmodi munera tibi donat.Primū
tamen plus placet secundum Pet.per prædicta,qui vult,vt intelligatur donatio,nisi con
suetudo habeat,quòd non inducatur donatio.Vnde Perusij mulier desponsata per ver
ba de futuro,vel p̄nti nō retinet,sed restituit hæredib.mariti ornamenta tradita per ma
ritum vxori,quia vr̄ remanere in domo viri,s.de au.& arg.le.l.si vxori,vbi videtur ca
sus.Quid dices de arredio,quod portat vxor in domo viri?Videtur,quòd remaneat in
domo vxoris,nec videtur vxor illud donare marito,ideo mortuo marito debet restitui
vxori,quia sicut ornamenta,quę maritus dat vxori,mortuo marito redduntur ab vxo-
re hæredibus,mariti,sic econtra arredium , quod dat vxor, debet reddi vxori mor-
tuo marito. Ita dicit dicere doc.in dict.l.pe.§.j.vbi dicit,quòd Barto.hic,& ibi debet
intelligi,quòd loquitur,si constante matrimonio ista traduntur vxori.& adde,quòd in
ista materia consuluit bar.& adde bal.in l.filiæ.C.fam.erc.ver.sequitur verba bar.hic,&
bal.in d.l.cum te,de do.ante nup.& in auth.ex testamento,C.de coll.adde bellissimè Ro.
cons.146.& quæ posui in d.l.in his,so.ma.Quid autem si tradita nurui per socerum fue-
rint pignorata per fratrem mariti,& pecunia in vtilitatem communem conuersa,si sunt
tradita,an nurus possit petere tradita,& quid si maritus pignorauit?Vide Ro.cons.172.

d Ale.¶Donatio valet.Adde bal.in l.quoniam nouella,C.de inof.testa.

tia Dy. Nam factum patris initiatũ erga filium eatenus obligat hæredes, quatenus pr̃ erat obligatus de necessitate, vt ĵ. de mun. & hon. l. & si filium. cõiuncta l. honores. §. is, qui. ĵ. de decur. Hoc mõ decurionatus est initium ad alias dignitates, vt d. §. is, qui. tamen sipr̃ cõsentit decurionatui, successores non tenerent de aliis munerib. post mortem, l. & si filiũ. præallegata. & l. Lucius. §. idem rñdi. ad Munici. ita in proposito, licèt pr̃ non tenebatur de necessitate prosequi, nõ tenebunt̃ hr̃des. a Præterea hoc probat
a expresse d. l. si filia. alias l. si vni. §. idem scribit. Nam eatenus cohæres tenetur, quatenus pr̃ erat obligatus, & sic erat æs alienũ. Hoc etiam probat iste vers. sed in qõne nostra pr̃ nõ poterat cogi ad prosecutionem studij, ergo, &c. vt sic sit eiusdem cõdõnis heres, cuius erat defunctus. l. hæredem. ĵ. de re. iu. Præterea aut dicis, fratres teneri ratiõe obligationis trãsfusæ in eos, & hoc est falsum, vt dixi. Aut vigore donationis confirmatæ, quę hẽt vim relicti. Hoc non p̃t dici, quia pro futuro tpe nõ est facta traditio, vel aliquid, quod pro traditione habeatur, & sic non p̃t confirmari morte. l. Papinianus. s̃. de don. inter vir. & vxo. & qd no. in l. qd de suo. C. de dote ca. non num. Fateor tñ, ꝙ si aliquod debitum occasiõe studij esset ꝯtractum, dũ tñ esset honestè, & licitè factum, ꝙ fratres tenentur soluere de communi tanquam æs alienum, per iura supra alleg. & l. sed Iulianus. §. pe. s̃. ad Maced. ita intellige materiam nostram pulchram, & subtilem.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Non tenebuntur hæredes. Et cum Bar. transit bal. in l. omnimodo. §. imputari, de inof. test. & l. filiæ. fam. erci. ibi tñ dicit, ꝙ poterũt cogi fratres emere libros ꝓ fratre suo, si de suo ꝓprio nõ põt, ꝓprietas tñ librorũ erit fratrũ, vt dixi i trac. de duob. fratribus. Et quid de expensa doctoratus, vide bal. in l. si societatem vniuersorum. per illum tex. s̃. pro soc. in lect. antiqua.

§. Qui ab hostibus. Quod quis hẽt post mortem pr̃is, verè venit in collationẽ, si retro habitum fingitur. h. d. Text. ibi, non fuisset, quia fingitur retro habuisse tempore mortis patris, si captus non fuisset.

§. Si emancipato. Quod quis hẽt tpe mortis patris, venit in collationem, secus in eo, quod queritur post mortem patris. h. d. cũ §. seq. ¶ Op. s̃. de cõd. & dem. l. hæres meus. vbi dicit, cum morietur, intelligitur, cum est in actu moriendi. Gl. quæ incipit, alioquin. rñdet hic, & optimè. Ex hac sol. apparet, ꝙ gl. quę est in prin. prox. §. si ab ipso. quæ dicit loqui istum §. in emancipato, & in suo, non bene dicit, quia loquitur in suo: quia si intelligeremus in emancipato, tunc illa verba, cum morietur, intelligerentur. i. cum est in actu moriendi, quia ista est propria significatio, nec per hoc redderetur legatum inutile, vt s̃. prox. §. & ibi no. in fi.

1 *Filius si est pro maleficio condemnatus, an de legitima debeat solui condemnatio.*

a §. Si impuberi. a Quę non trãsmittunt̃ ad heredem, nõ conferunt̃. h. d. Si quis vellet tractare materiam de quarta, q̃ debetur arrogato, resolueret totam materiã, l. si arrogator. s̃. de adop. sed non curo. Op. dr̃ hic, ꝙ non dẽt cauere de ꝯferendo: Cõtra, s̃. vt leg. no. ca. l. hæc stipulatio. & C. ad Treb. auth. ꝯ cũ rogatus. Rñdeo, ibi erat spes, ꝙ hr̃ditas deberetur ex vi gore fideicommissi p̃cedentis, licèt cõditionalis, & sic ibi voluntas defuncti p̃cessit: sed hic non ex voluntate defuncti inducitur, sed à lege, ideo ꝓpriè spes nõ dr̃, ideo cautio cessat. Facit ad hoc l. post emãcipationẽ. s̃. de lib. le. & qd ibi dixi. Itẽ op. ĵ. l. prox. §. id quoque: vbi interim non dẽtur. Dicit gl. aliud in legato, aliud in ista quarta. Nam ista quarta dẽtur vt ęs alienum. ¶ Quæro, si pa-
b ter b reliquit aliquid huic filio, an imputetur in quartam? Videtur, ꝙ non, l. creditorem. s̃. de le. 2. Gl. determinat ꝯrium. qa ita dũmum quarta debetur, si nõ est ei relictum tm̃ qd sufficiat ad quar-
c tam, vt in d. l. si arrogator. Vltimo facit iste §. ad q. c filius est † con-
1 demnatus pro maleficio, an pr̃ debet soluere ꝯdẽnationẽ d. legitima, q̃ dẽtur filio in bonis patris: Hic vr̃ tex. ꝙ nõ, qa in vita pr̃is nõ dẽt legitima separari, nec est eius spes viuo pr̃e, vt hic. An at filius hẽat aliquod ius in bonis patris viuo pr̃e: dic, vt dicit Dy. s̃.
d de lib. agno. l. pe. in fin. & ibi dixi. item de illa q. vtrũ pater d de legitima debeat soluere condẽnationem. ponit Spe. in ti. de exec. sententen. §. sequitur. versic. quid si filius. & ibi determinat, quod non.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Si impuberi. Habeo istum tex pro mirabili in pluribus, iuncta l. Papinianus. §. si quis impuberi. de inof. testa. quod facit ad multa statuta.
b Barb. ¶ Si pater. Et no. ꝙ de iure cõi pater inuitus non tenetur soluere legitimã filij pro cõdemnatione eius, & in hoc Sal. dicit hic, & facit istum tex. aureum quod est bene notandum pro contradicẽte, vt strictè intelligatur, quia est contra regulas iuris cõmunis.
c Pom. ¶ Ad q. Vide Alex. consi. 44. in j. volumi. Pan. consi. 43. in j. vol. & consi. 47. & consil. 65. in fi. eo. vo. Pau. de Cast. in auth. si qua mulier. C. de sa. sa. eccl. & in auth. nunc autem. C. de epis. & cle. ale. consi. pe. 5. vol. Pan. consi. 41. in 2. vol. & consi. 116. eo. vol. Felin. in ca. in præsentia. de proba. alex. in l. quia poterat. versi. sed raro. ff. ad Trebel.
d Ale. ¶ Pater. an pater teneatur soluere condẽnationem filij de legitima, & vide eundem Bar. in simili. & in materia. in l. Stichus. supra de pe. lega. & vide ad istã q. quæ no. bald. in l. si filius. in fi. C. de bo. præsc. & quæ scripsi post ang. in l. si filio. sol. mat. & vide bal. in l. omnimodo §. j. C. de inoffi. tex. & quæ dixi in l. Stichus. de pec. leg.

§. Si his qui. Quod quæritur post mortem, si retro quæsitum fingitur, venit in collationem. h. d. Opp. & videtur quod castrense peculium non veniat in collationem, vt supra ea. l. §. nec castrense. Sol. Morte filij desiit esse castrense, l. fin. C. de inof. testa. ideo venit in collationem. Querit gl. quare hic fecit mentionem de substituto, & non rñdet, sed dic, quod facti accidentiam, non iuris ministerium denotauit.

§. Portiones. Cõtra. s̃. ea. l. j. §. si ex dodrãte. Sol. vt ibi plene dixi.

LEX II.

Cum emancipati. Gl. ponit casum duobus modis. Primo modo in concepto in vita aui. Secundo modo in concepto post mortẽ aui, & istam secũdam tenet gl. & bene. Op. & videtur, quod nepos iste non succedat auo, l. j. §. si quis autem proximus. ĵ. vnde cog. Sol. Dicunt quidam, hic fuit conceptus in vita aui. non est vera: quia tunc posset venire ex ꝑsona sua, nec haberet necesse venire ex persona patris. Dic ergo, ꝙ hic fuit cõceptus post mortem aui. Ad contrarium rñ. ꝙ venit ex persona pr̃is, nõ sua, qa est de casibus in quib. bonorũ pos. ñ agnita trãsmittit̃, vt no. s̃. ti. 2. l. sed & si decesserit. Et ꝑ hoc dñt doc. ꝙ licèt nepos ꝯceptus post mortẽ aui non veniat ad successionẽ aui ex ꝑsona sua, tñ qa ex eqtate ti. C. de his, qui añ aper. tab. hr̃ditas patris ñ agnita trãsmittit̃: tunc nepos succedit ex persona pr̃is sui mortui. Ita dicit Cy. C. vñ li. l. q se pr̃is. & l. si qs filiũ. C. de inof. te. & Dy. in l. Gallus. s̃. de li. & posth. in distĩctione magna.

a §. Illud. Dicit Dy. per istum §. ego doceo illum, qui venit per contratab. committere magnam fraudem, a si promittat alicui suo amico magnam quantitatem pecunię, & ideo cum prius deducatur æs alienum, fraudabit in collatione, tamen hoc est contra conscientiam.

ADDITIO.

a alex. ¶ Magnam fraudem. Optima cautela, vt veniens per contratab, possit fraudare, facit quod no. in l. hæreditarium. de bo. auth. iu. poss.

§. De illis. Hic nihil habetis.

a §. Id quoque. a Hic possunt esse duæ rationes: vna, q a si stipulo condõnalis fuisset interposita, dum esset in potestate iste filius emancipatus, quæreret patri inspecto initio, non tpe existentis ꝯditionis: secus in legato, b vt l. si filius.
b ĵ. de ver. ob. l. quæ legata. infra de re. iu. & est ratio diuersitatis: vt ponit gl. in l. si vxor. C. de condi. inser. Sed ego assigno aliam rationem, quia in contractibus existentia conditionis retrotrahitur: secus in legatis, vt plenè dico in l. si filius. ĵ. de verbo. obliga.

ADDITIONES.

a alex. ¶ Quoque. Vide in l. fi. infrà, eo.
b alex. ¶ Legato. Vide bal. in l. ea demum. C. eo.

1 *Actio iniuriarum quando ad vindictam detur, & quando ad rei persecutionem quis cognoscat.*
2 *Actio popularis dicitur dari ad vindictam.*
3 *Actio iniuriarum, & actio popularis transmittitur ad hæredes post litem cõtestatam.*

a §. Emancipatus. a Quærit † glo. ad quid cognoscam,
1 vtrum actio detur ad vindictam, vel ad rei persecutionem? Dic, vt in glo. & optimè, & melius, quam dicat Dy. in l. 2. §. 1. infra vi bo. rap. & Cyn. in l. 1. C. quando ciui. ac. cri. præiu. Dixi in d. l. 2. §. 1. infra vi bon. rap. ¶ † Quærit gl. qd in po-
2 b pularib. actionibus? Gl. dicit idem, b quia est eadem ratio, quia videntur ibi dari ad vindictam. Vel dicit glo. secus, quia actio iniuriarum datur existenti in p̃tate. Sed certe actio popularis dat̃ ẽt filio in potestate, sicut actio iniuriarum, l. in factum. infra de ac. & ob. Vnde dico idem in actione populari, quod in actione in-
c iuriarum. ¶ Quæro c pro declaratione huius tex. † vtrum actio in-
3 iuriarum transmittatur ad hr̃des? Rñ. ꝙ actio iniuriarum ad hæredem non transmittitur, l. si eum. §. qui iniuriarum. supra si quis cau. Secus in actione furti, ergo cum ad hæredem non transmittitur, cessat collatio, vt supra l. proxi. §. si impuberi. Et eodẽ modo dic, vt in pupillari. Sed vnum est, quia actio iniuriarum ad hæredem transmittitur post litem contestatam, vt d. §. qui iniuriarũ. Itẽ actio pupillaris, & post litẽ ꝯtestatã est in bonis nr̃is, & trãsmittitur ad hæredem, & venit conferenda, l. si cui. s̃. de ver. sign.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Emancipatus. Vide Bar. in l. prætor. §. j. ĵ. de iniu. & est alia gl. in l. pro hærede. §. fi. in gl. fi. & ibi Imo. de acqui. hære.
Pom. ¶ Emancipatus. & pro gl. hic vide quæ notaui in tex.
b alex. ¶ Gl. dicit idem. Hanc gl. reputat Bal. sing. in l. rei iud. §. j. sol. ma. & ibi Imo. & ibi dixi post Bar.
c alex. ¶ Quæro. an actio iniuriarum transmittatur ad hæredem, & quid de aliis, vide p bar. in l. 1. §. pe. ff. de priu. deli. & bal. in l. j. C. ne ex deli. defun. an possit cedi, vide no. bal. in l. per diuersas. in 16. q. C. mand. & bar. in l. iniuriarum. de iniur.

§. Si tres. Opp. supra eodem. l. 1. §. si ex dodrante. Sola. vt ibi plene dixi.

§. Si emancipato. Dr̃ hic, ꝙ ꝯfert dimidiã bonorum suorũ. Contra, imo totũ, qd hẽt, vt s̃. ꝓxi. §. pe. Dñt quidã, ꝙ hic ꝯfert totũ: & dic, ꝙ hoc cõtingit ꝑ duas hr̃ditates. Et eodẽ mõ rñ. ad l. j. in fi. s̃. e. Vide gl. in ver. conferre debeat. q̃ incipit, sic ergo, & sic cõfert, & sic quinquaginta, de qb. retinet sibi 25. & sic virilẽ. Itẽ ibi, & sic fratri suo conferat quinquaginta, forma prædicta. Itẽ ibi, vt det minus, q̃ quartam, vt quinquaginta etiam accipiat, & sic dimidiam.

1 *Hæreditas ex statuto defertur agnatis, cum fœmina propter eos excluditur.*

§. Si duo fratres. No. q̃ñ alicui aufert hr̃ditas contemplatione alicuius, vr̃ illi hæreditas cõferri, cuius contemplatiõe aufertur. Quem tex. adde ad q. quam
a feci de statuto, quod dicit, † q̃ filia fœmina non succedat extanti
1 bus agnatis, quia cum contemplatione agnatorum filia repellatur, videtur illis agnatis hæreditas à statuto deferri, vt hic, q̃d tene menti. de qua q. dixi plenè in l. 2. §. fi. j̃. ad Tert.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Aufertur. Sed pone, dicit statutum, st extantibus masculis filia non succedat, & extat filius, & nepos ex alio filio. an pars huius fratris applicabitur filio, vel nepoti, dic, q̃ vtrique, secundum bal. in l. 1. C. de sec. nup. & vide de primo per bart. in l. seruo legato. §. 2. & ibi latè dixi, de le. j.

LEX III.

1 *Conditionis implendæ ius an transeat ad hæredem.*
2 *Verbum, remanere, quid significet.*

a Prætor. a † No. q̃ ius implẽdi ɔdõnẽ non transit ad hr̃dẽ ex
1 dispositione legis, vt hic, q̃ tene menti. idẽ videt in ɔ̃ctibus, vt plenissimè dixi in l. si decẽ cũ petiero. j̃. de verb. obl. in vltimis volũtatibus non est dubiũ, l. j. §. fin autẽ. C. de cadu. tol. & s̃. de condi. & demonſ. quasi per totum. Opp. gl. de l. si soror. C. e. Dicit glo. duplex hẽt remediũ, vnũ, q̃ si possidet, remaneat apud eum. si nõ possidet, consulatur ei officio iudicis. Et bñ dicit, licèt de hoc sint op. in d. l. si soror. qd̃ dic, vt ibi per gl. & Cy. Vide hic gl. in verb. remaneat. quę incipit, si possideat, ibi, in l. si me in vacuã. dic, vt ibi, & d. §. si à furioso. Sol. vt ibi in gl. item ibi, §. habet. dic, vt ibi per Dyn. Vel dic, q̃ hic ex neutra parte intelligitur conditio,
2 ibi ex vtraque. Vltimò no. † de significatione huius verbi, remanere, quia põt habere significationem directam vt si possidet, remaneat. item significationem obliquam, vt si non possidet petat sibi restitui, vt hic habes, & concor. C. de donat. ante nupti. l. si cum ante. curiosius dicam in materia compendiosę.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Prætor. Dixi post Imo. in d. l. si decem.

§. Quoties. De hoc qualiter emancipati inter se, & sui inter se hodie conferant. dicam j̃. de col. do. l. si pater filium.

§. Emancipatus. Dicitur hic, q̃ est tutus ipso iure, ɔ̃ imò stipulatio valet, licet obstet exceptio, l. qui sine. de condi. sine cauſ. dicunt quidam, quod est tutus ipso iure. ſ. exceptione qua iure ciuili tuetur, & est bona sol. Per hoc apparet responsum: quę est ratio q̃ promissio ipso iure non valet, sed dñium ipso iure transit? Dicũt quidã, q̃ stipulatio est de iure ciuili, dñium de iure gentium, sed dic, q̃ eodem mõ valet stipulatio, quo dñium transit: sed ɔ̃ agentem ex stipulatu datur exceptio, & contra retinentem dñium datur ɔdictio.

LEX IIII.

Filium. No. q̃ dos profectitia non dr̃ esse in bonis patris, vt hic: quod tene menti. Quæro circa hanc l. vtrum qd̃ hic dicitur, nõ dẽt dos conferri, sit verum, siue matrimoniũ sit solutum, siue extat. Respon. matrimonio constante loquitur lex ista indubitãter, sed matrimonio soluto, & dote ad ipsum reuersa debet dos conferri secundum distinctionem, quam dicã j̃. eod. l. dotem dedit. Sed si hoc est verum, quare non confertur ista dos per cautionem, vt caueat de conferendo dotem, sicut ɔfert alia debita conditionalia, vt s̃. eo. l. 2. §. id quoque? Respond. quia expectare illam conditionem, q̃ filia ꝑdecedat patri, est triste, l. cum tale. in prin. & §. j. s̃. de condi. & demon. & ideo talis cõditio non interponitur. Facit ad ista l. inter stipulantem. §. sacrã. j̃. de verb. obli. & quod habuistis s̃. de contratab. l. illud. §. fi.

LEX V.

Si quis. Si nepos in potestate retẽtus veniat ad successionẽ patris emancipati, auus pro eo cogitur cõferre, nisi eum bona fide emancipet. h. d. & est ista l. aliquantulum subtilis præcipuè in casus positione. Dr̃ hic, q̃ filia non põt cõqueri, q̃ a succedit auo ab intestato cũ fratre: q̃ro, qd ad ꝓpositũ, nonne fratre nõ emãcipato neptis cũ fratre succedebat æqualiter? Rñ. an̄ emãcipationẽ succederet ęqualr̃ de iure ꝓtorio, sed de iure ciuili suus in totũ succederet. Præterea isto casu ista filia nata post emancipationẽ dẽt ɔferre omnia bona sua: nũc vero post emancipationẽ illius nepotis nõ ɔfert. qa emancipati inter se nõ ɔferũt, l. j. in fi. & l. ꝓtor. §. quoties. s̃. e. & in hoc ꝓdest emãcipatio fratris isti nepoti. Dr̃ hic. q̃ istarõ nõ est in adoptiuo, & tñ est idem ius, nõne hoc est ɔ̃ l. illud. ad l. Aquil & l. à Titio. de verb. obl. voi dr̃, q̃ vbi est eadẽ rõ, & idẽ ius? Rñ. nõ est eadẽ, sed maior, qa filio adoptiuo emãcipato nullo mõ succedit pr̃ adoptiuus. Vide glo. q̃ incipit, imò maior. itẽ vide gl. q̃ incipit, nota, q̃ vbi. Solu. patet supra proximè. Videte, nõ credo istã gl. q̃ incipit, imò maior, posse adaptari ad tex. qa fm hãc gl. esset dicendum, q̃ iste filius adoptiuus esset filius filij emancipati, de cuius successione minimè quæritur: sed si hoc esset post emãcipationẽ, iuxã illa remanerent, & iste nepos succederet æqualr̃ cũ filia nata post emancipationẽ, l. 3. §. 2. & 3. s̃. de ɔ̃tab. & hæc est vera, intelligẽdo ꝓpriè tex. vt iacet in patre adoptiuo, sed volendo sustinere glo. q̃ ibi maior rõ, haberemus dicere, q̃ adoptauit penitus extraneum in locũ neptis ex filio emancipato: sed non credo, q̃ iste tex. haberet istũ respectum, sed habuit respectum ad filium adoptiuum simpliciter, vt habuistis. s̃. eo. l. j. §. is quoq;. Ad id, quod dicit. vbi est eadẽ
a ratio. Respondeo, q̃ est alia ratio non huic contraria, sed diuersa, per quam debet esse idem ius vt habuistis s̃. e. l. j. §. is quoque.

ADDITIO.

a alex. ¶ Respon. aliter soluunt bal. & l. imo. l. si cum dotem. in prin. solu. mat.

LEX VI.

1 *Auus tenetur dotare neptem, & officio iudicis cogitur. nu. 4.*
2 *Dos data per auum nepti an ad ipsum, an ad patrem, & sic filium reuertatur.*
3 *Auus maternus non cogitur dotare neptem.*
5 *Frater an teneatur dotare sororem, remissiue.*

a Dedit dotem. a Si auus dat dotẽ pro nepte b ex filio, i
b ius, qd hẽt auus in dote, succedit ille filius, siue institutus, siue exhæredatus. h. d. Nota casũ, quem tene mẽti, qa est certè sic, siue sit institutus siue exhdat⁹, vt sequit. No. tex. ibi, quippe officiũ aui. Ex hac l. nota primò, qd̃ dixi in sũmario. Secũdò no. † q̃ auus cogit̃ dotare neptẽ, vt hic, ibi, iõ au⁹ ꝓ
1 filium, * & c. Et nota, q̃ dicit dare, & ɔcors. de in rẽver. l. & iõ. §. fi.
* licèt gl. dicat malè. C. de dot. promiſ. l. vlt. ¶ Dr̃ hic, q̃ dos reuertitur ad patrem, nõ ad auum. Cõtra, C. de rei vxor. acti. §. videam⁹. sol. Hic decessit neptis post mortẽ aui: secus si eo viuẽte, vt in ɔ̃ rio. Itẽ opp. s̃. de iur. dot. l. auus. in gl. fiunt duæ solu. vna, ibi de rigore, hic de æquitate, Et hoc videtur probare tex. hic, dũ dicit, occurrit æquitas. Alij dicunt, q̃ hic, qñ dotauit neptem propter filium, & sic contemplatione filij, ibi vero ɔtẽplatione neptis. ista sol. in se satis est bona, tñ quantum ad hãc legem nõ est bo-
2 na, quia hæc lex loquitur in casu dubio: iõ distingue † tres casus.
c Quandoque auus dat dotẽ ꝓ nepte c cõtemplatione filij, & tũc à filio vr̃ profecta, iõ reuertit̃ ad eũ. l. profectitia. s̃. de iur. doti. & s̃. de vulg. & pup. substi. l. sed si plures. §. in arrogato. Aut dedit ɔ̃-
d platione neptis, & loquitur l. auus, de iur. dot. Aut est dubium d cuius contemplatione dedit, & præsumitur contemplatione filij, vt hic. & l. Quintus. §. fi. de ann. leg. fm iac. de Are. itẽ dr̃ hic, q̃
3 auus cogit̃ dotare neptem. Cõtrà. s̃. de neg. gest. l. Nesennius. sol. ibi loquitur in auia, idem in auo materno. Sicut. n. mater, ita nec auia, vl̃ auus maternus cogitur dotare, l. à filia. & ibi no. s̃. ad Tre. & ideo glo. in l. fi. C. de dot. promiſ. malè loquitur. Dr̃ hic quod non cogitur conferre: quid si matrimonium est solutum tempore mortis aui. vtrũ ista dos debeat cõferri filio, à quo repetitur?
4. Gl. distinguit, & bene, † Sed quæro, si auus ñ vult dotare, qualiter compelletur. Respondeo, iudicis officio. Casus est in l. qui liberos. de ritu nup. ad cuius iudicis officium pertinebit taxare dotem,
5 qua nta dos debeat dari. l. profectitia. §. j. s̃. de iure do. An † autem frater teneatur dotare sororem. Gl. in l. cum plures. §. pe. s̃. de admi. tut. Facit l. qui filium. s̃. vbi pup. edu. deb. & gl. in l. non omni. C. de admi. tut. & ibi per doct. tetigi s̃. sol. mat. l. j.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Dedit dotem. Pro concordia aduerte, nunquid illud quod obuenit nepoti ab auo, censeatur aduentitiũ, allegatur, q̃ sic in l. q̃ i aliena. §. interdũ. ff. de acq. hr̃. Idẽ sensit gl. & ibi bar. in l. quæsitum. ff. de le. j. allegatur bar. in l. Gallus. §. q̃d si is. ff. de lib. & post. Sed Ale. in l. sed si. §. in arrogato. ff. de vul. & pup. alle. bar. tenere contrarium in auth. ex testã. C. de sec. nup. & in hac l. dedit dotem. Tu dic, aut constat de mente aui relinquentis nepoti ex filio, q̃ queratur patri, & sic contemplatione patris, & censeatur ꝓfectitiũ, & ita ꝓcedat secunda op. s̃. relata. an vero cõstat de mente aui, q̃ nõ vult quicquã queri filio, eidemque patri, & tunc non quæritur contẽplatione patris & dicatur aduentitiũ, & procedat prima opi. Et bene, si videatur bar. non videtur in aliquo discrepare. adde cõ silium bar. 31. incip. In Dei nomine. amen.

b Alex. ¶ Pro nepte. Ad materiam huius l. vide quod dicit bar. in conſ. inc. in q. ꝓdicta primo arguitur, q̃ dicta & c. non tñ, q̃ auus non tenetur dotare neptem ex filio, sed filius ipse secundum bal sin. in aut. res quæ. C. communia de le. Quid aũt in patruo, & alijs similib. an obligati sint ad dotandum? Vide Ang. Imo. & doc. in l. j. s̃. sol. mat. Quid aũt in filio, & filia, an teneantur dotare matrem, ide tex. q. non, & ibi ang. & ale. in l. 2. C. de præſcri. lon. tẽ. p. & bal. in l. j. in fin. C. de inof. do. Quid in auo materno? vide gl. & bar. in l. fi. C. de dotis promiſ. & bar. hic.

* Claud. propter filium. Quid autem si sit pater & auus, quis ipsorum prius teneatur, vide Aretin. conſ. 17.

c Ale. ¶ Pro nepte. Tu vide gl. no. & quod ibi dixi in l. qui in aliena. §. interdum, de acq. hę.

d Pom. ¶ Aut est dubium. Vide bar. conſ. 127. ale. in l. qui in aliena. §. interdum, post gl. ibi, ff. de acq. hęr. ale in l. 4. ff. ad l. Fal. & conſ. 7. in 3. vol. con. 36. in 2. dub. j. vol. ang. in conſ. 78. inc. in Dei nomine, ad istum dubium.

LEX VII.

Si nepotes. Opp. j̃. ti. j. §. si nepos. Solu. vt ibi.

LEX VIII.

1 *Variatio vsque ad annum circa hæreditatem admittitur.*
2 *Beneficium l. ſi. C. de rep. an habeat locum in filio emancipato, remissiue.*
3 *Item habet locum in hæreditate auita.*

a Nonnunquam. Circa † hr̃ditatem admittit̃ variatio vsq; ad annum. h. d. & est bona lex. in tex. ibi officialis q. d. si nõ petat bo poſ. intra annum, nõ admittit̃ post. Op. dr̃, q̃ admittitur variatio, ɔ̃. C. de mõ mul. l. fi. & j̃. de bo. li. l. nã absurdũ. Dicit gl. hoc spãle, qa tractat̃ de hæreditate parentum. Tu

ADDITIO.

a alex. ¶ Nonnunquam. Quando admittitur variatio, per bar. ate in l. de rebus. supra retium amo..

tū. Tu dic. vt p Dy. extra. de reg. iu. c. mutare ꝯsiliū. li. 6. & peudē s. rerū amotarū. l. de rebus. Itē opp. de l. j. §. sed & siqdē p cōtumaciā. s. eo. vbi ꝑpetuo admittit̃ ad cauēdū. So. ibi agnouit bonorū posses. postea per contumaciam cessat cauere: hic vero añ agni-
2 tā bo. pos. recusauit tenere. † Quæro, an beneficium l. vltimæ. C. de repu. hær. habeat locum in filio emancipato? Gl. quæ est ibi, videtur dicere, ꝙ sic, per hunc tex. Quidam Vltramontani dñt contrarium, ꝙ hic non repudiauit hæreditatem, sed recusauit cauere. ita dicit iac. de Are. dic, vt dixi in l. si quis suus. s. de iure
3 delibe. item quæro, † an beneficium l. vlti. C. de repu. hære. hēat locū in hr̄ditate auita? Ego ꝯsului ꝙ habeat locum. Primo habemus hic duas gl. Prima huius l. in fi. Alia est gl. 2. Pro hoc videtur tex. in l. iusta interpretatione. in fi. & l. appellatione parentis. j̃. de verb. signi. & expressius in l. si quis suus. s. de iure delibe. vbi tex. loquitur generaliter de quolibet suo. Tene ista bene.

LEX X.

1 *Collatio quando habeat locum inter succedentes diuerso iure.*

1 Si filius. Ista est singularis lex, & bona. Videtis ergo, † quod ĩ his, q̃ succedūt diuerso iure, hēt locū collatio. Contrà, s. de ꝯta. l. filium. §. & hoc sit ꝯ̃ns. Sol. inspecto rigore verborum non habet locum collatio in succedentib. diuerso iure, sed ĩspecto sensu interpretatiuo ƒm ęquitatē Scæuolę, est locus collationi: qñ per veniētē per ꝯtab. minuitur portio instituti. Op.
a j̃. ati. j. l. nec ipsa. vbi inter succedentes diuerso iure non fit collatio. Sol. Hic licèt diuerso iure succedant, potuerunt tñ in eodē iure succedere, si voluissent, vnde, habent̃ perinde, ac si eodem iure successissent: ibi secus, vt ibi no. prǽterea hic loquitur, qñ per contratab. totum testamentū irritatur, ibi vero qñ testamētum tantum pro parte irritatur, vt ibi videbitis.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Opp. j̃. Vide j̃. ti. j. in l pater. in 5. q. per Bar.

LEX XI.

Paulus. Ista est bona lex. Oppo. habetis hic, ꝙ aduenieñte cōditione debiti, qđ possidebas ex vna cā, incipis possidere ex alia cā. Simile est in l. fundo. C. ad leg. Fal. & l. sub conditione. de sol. & gl. est j̃. de acq. poss. l. 3. §. ex pluribus. ¶ Oppo. ꝙ debitū, quãtūcunq; conditio existat, post mortē ꝯferat. l. 2. §. id
a quoq;. s. eo. Gl. soluit[a] duob. modis: & ambæ sunt diuinationes, quare dic: ꝙ lex contraria loquitur, quando debetur sub quadā conditione simplici, quæ potest existere post mortem patris, & in vita: sed hic loquitur, quando debetur sub conditione, quæ extat tantum post mortem, hoc expresso, & sic patri nō potuit quæri. l. fi. j̃. de stipu. ser. & ideo cessat collatio.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Glo. soluit. Vide bar. in l. si filius. in prin. de ver. obli.

TITVLVS SECVNDVS.

De collatione dotis.

DICTVM est de collatione in genere, nunc dicitur de collatione dotis in specie.

LEX PRIMA.

1 *Collatio dotis fit inter succedentes de iure ciuili, etiam si non petatur.*
2 *Collatio dotis fuit introducta ab Imperatore.*
3 *Collatio bonorum fit officio iudicis.*
4 *Specialiter aliquid circa dotem constituendi ratio.*

1 Qvamuis. Duo dicit in prin. Primo, † quod collatio dotis fit, etiam si non petatur cōtra tab. sed inter succedentes de iure ciuili, quod in alijs casib. non est. Secundo not. ꝙ † collatio dotis est intro-
2 ducta ab imperatore alia est introducta ex edicto prætoris. Ter-
3 tio no. † ꝙ bonorum collatio fit per offi. iudi. ibi, prætor. & in fi. ibi per arbitrum fam. erci. hoc etiam no. j̃. eo. l. fi. & C. eo. l. si soror.
4 dicam j̃. eo. l. pater filium. Quæro quæ † fuit ratio constituendi aliquid circa dote specialiter: Respond. quia prætor vocabat ad successionem emancipatos per contrata. vel ab intestato, grauauit eos onere collationis: sed filios in ptāte retentos non grauauit onere collationis quia nihil poterant habere iure isto, nisi castrense, vel quasi, quod in collatione non venit. Modo considerauit Imperator, ꝙ etiam filius in potestate retentus de iure isto pōt habere ꝓprium. s. dotem. vt supra fami. erc. l. Pōponius Philadelphus. ideo inter fratres, ne emergat inæqualitas, introducit collationem dotis.

1 *Nepotes, & pronepotes, an conferant patruis, & qui econtra*

§. Si sit nepos. Iste §. ponit quinque casus vsque ad §. cū dos. & ponit ipsos tā breuiter, ꝙ impossibile esset breuius poni: & est subtilis §. vide gl. q̃ incipit, hic agi- 1
tur. & vsque ibi, sed videtur, ponit casum, ibi incipit signare ꝯ̃ria. Op. ꝙ solis patruis patruorum filijs ꝯferat. vt s. ti. j. l. si nepotes. hic autem dicitur, ꝙ cōferunt inter se tātū, & sic ꝯ̃ primū, ƒm & quintum responsum. Dicit gl. speciale est in dote. Cum. n. loco sui pa- 1
tris est, qui non ꝯferret fratribus, vt s. ti. j. l. filium. ergo nec ipse cō fert. Ista sol. posset procedere in dote, non in alijs bonis neptis. Sed hic dicit conferri dotem, & alia bona sua, ergo malè, q̃a quā tum ad alia bona ista rō nō concludit. Præterea si verum esset ꝙ ideo isti nepotes non conferant patruis, quia pater eorum non teneretur conferre, in cuius patris locum succedūt nepotes, sequeret̃, ꝙ vbi sola neptis est, nō tenebitur conferre patruo, sicut nec pater eius tenetur. Hoc autem est ꝯ̃ istum tex. 3. rñ. quare malè. Vñ prima sol. nō est vera, & leges, q̃ dñt, ꝙ nepotes succedunt in locū suorū parentū, intelligas in loco suorū, hoc est, in gradu suorū parentū, vt perinde succedāt in locū parentū suorū, vt tñ habeant oēs nepotes, quantum pr̃ habebat, vt s. ti. j. l. si nepotes. & C. de leg. hære. auth. cessante, & auth post fratres, & Auth. đ here. ab intest. §. si igitur defunctus. versi. his autē. & ver. huiusmodi
a vero. tñ in veritate isti nepotes ex persona sua succedūt[a] nō ex ꝑsona patris eorum, cui non fuit delata hæreditas, & nepotes cōferūt ex persona sua. Vñ gl. dicit, ꝙ ibi ambo erant emācipati, hic nepos erat in potestate retentus, cui soli fit iniuria: qđ declara, q̃a si neptis ista nō succederet, ille nepos succederet, & haberet dimidiam: per istam ergo neptem nulla iniuria fit patruo, arg. ad hoc l. j. §. j. & §. pr̃. s. ti. j. & l. is, q̃ in potestate. 2. respōso. s. de leg. pst. Et eodē mō dico ĩ vltimo rñso, vbi sūt duæ neptes ex eodē patre, q̃a q̃libet pt dicere patruo, si ñ succederē, tu istā dimidiā ñ haberes, s3 soror mea, iō ñ fit collatio. Sed qñ ē sola neptis, vl̃ p. es ex diuersis patrib⁹, cessat ista rō: q̃a p ꝑ hoc fit patruo iniuria, iō fit collatio. Sed certe ista rō v̄r esse in plurib⁹ nepotib⁹ emancipatis, q̃a vn⁹ pt dicere, si ñ succederē, alius hēret totū: ergo ñ facio tibi iniuriā. Quare dicēdū v̄r, ꝙ vltimū rñsum hui⁹ §. ĩtelligam⁹, qñ erāt duæ neptes, quarū vna nō poterat cogi ad collationē, q̃a nō erat dotata. vñ ex ei⁹ ꝑsona ĩ totū denegat̃ collatio: q̃a si ipsa succederet, in nullo fieret collatio: sed si ambæ essent dotatæ, tūc ꝯferrēt patruo, sicut plures emācipati, quia q̃libet est talis ꝯdōnis, quod
b cogit̃ ꝯferre, vñ nullus ꝑ aliū excusat̃.[b] Facit ad ꝑdicta j̃. de coniungē. cū eman. li. l. j. §. fi. & qđ ibi dixi in solōne ꝯ̃rij. Itē est ꝯ̃ C. đ col. l. illā. vbi neptis ꝯfert patruo. Dñt q̃dā, ibi neptis nō habebat fratrē, vel sororē. Alij, & meli⁹ dñt, ibi loquit̃ ĩ collatione dotis matris ipsius, quare tenet̃ ꝯferre illis ꝑsonis, q̃bus mr̃ tenebat̃ cōferre: sed hic loq̃tur in coll. dotis datæ ipsi nepti. Hanc sol. tenēt doc. Dy. & Cyn. ibi, licèt gl. ibi al'r dicat. ¶ Vltimò q̃ro, à quo ista neptis erat dotata? Dicit gl. à patre, vel ab alio, nō curo. Ita dicit gl. & bene, si ponim⁹ patrē, vel patruū, cui fit collatio, esse in ptāte, q̃a ei fit collatio dotis ꝓfectitiæ, & aduētitiæ, vt j̃. ea. l. §. si sub cōdōne. & C. eo. l. filiæ dotē. Sed si ponis prēm, & patruū emancipatos, tūc oportet ponere, ꝙ dos fuit ꝓfecta à prē, vl̃ ab auo, de cuius successione agit̃, alias nō fiet collatio, d. l. filiæ dotē, §. fi. tñ ho
1 die oportet, ꝙ sit ꝓfectitia, aliàs secus, vt C. eo. l. fi. Quæro, † qđ đ
c ꝓnepote?[c] Rñ. idē, qđ in nepote, eadē rōne. & facit mētionē tex. C. eo. l. vt liberis. & iō circa collationē istorū nepotū cū patruis dic, Aut q̃ris, an patrui cogant̃ ꝯferre nepotibus, & certū ē, ꝙ sic, vt hic, & l. illā, C. eo. aut q̃ris, an nepotes cogant̃ ꝯferre patruis, & dic, aut est vnus nepos, vel plures ex diuersis fratribus, & coguntur ꝯferre, vt hic. Aut sunt plures nepotes ex eodē fratre: & tunc aut q̃rit̃ de dote, vel de donatione data eorū pr̃i, vel matri defunctæ, & illā cogunt̃ ꝯferre, d. l. illā. Aut de dote, vel donatione data ipsis nepotibus, & tūc aut oēs nepotes sunt talis cōdōis, ꝙ possent cogi ad collationē & tūc ipsi tanq̃ vnus esset, ꝯferre coguntur patruis, l. si nepotes. s. ti. j. Aut vnus erat talis ꝯdōnis, ꝙ ĩ eius ꝑsona nō caderet onus faciendi collationē, & tūc ꝑ eū nō confertur patruis, sed ꝯferūt sibi inuicē, vt hic. Et qđ dixi de patruis idē ĩ auūculis, amitis, & ĩmr̃teris, l. illā. C. đ col. Itē ꝑdicta vera, qñ nepotes ipsi succedūt auo. Sec⁹ si successissēt primo pr̃i eorū: q̃a tūc fieret collatio, ƒm qđ pr̃ eorū fecisset, l. si marit⁹. C. eo. Itē ꝑdicta vera in dote ꝓfecta de bonis eius, de cuius hr̄ditate agit̃, d. l. vt liberis. C. eo. & iō cum nepotes succedant auo, nō debēt conferre dotem habitam ab eorum patre, licèt gl. dubitet in d. l. illā.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Succedunt. Vide Bar. in l. qui superstitis. s. de acq. hære.
b Alex. ¶ Excusatur. Adde Bal. in d. l. illam. & vide quæ sequuntur.
c Alex. ¶ De pronepote? an nepotes conferant patruis. adde Bar. in l. si emancipati, C. eo.

§. Cum dos. Dr̃ hic, ꝙ tm̃ ĩpēsę necessarię detrahitur: q̃ro, qđ ĩ vtilib⁹? Quidā dñt idē, q̃a vtiles q̃nque necessarię dicuntur, l. j. & l. ĩ totū. s. de impē. Cōtraria tñ opi. plus placet, cū vtiles ĩpēsę debēt repeti, & iō min⁹ mulieri debet fieri detractio: sicut dicimus in viro existēte ñ soluēdo. Vl̃ meli⁹ erit ĩ electione mulieris, vt si vult detrahere vtiles impēsas, ꝑpter dotē cū augmēto, quāto plus valet dos ꝑ vtiles impensas in eo factas, sed si non detraheret impensas, tunc dēt cōputare tñ dotē, non id quod vltra valet, arg. pro hoc j̃. e. l. si filia. quod no.

Dos aduentitia an veniat in collationem.

§. Si sub conditione. Dr̃ hic, ꝙ siue pr̃, siue extrane⁹ dotem promisit: & sic innuit, quod dos aduentitia venit in collationem. Contra, C. eod. l. filiæ
1 dotem. Solu. † Aut tractamus de collatione fienda emancipatis, & tūc dicas, ꝙ extraneus dedit cōtēplatione patris, & sic est profectitia.

ctitia. Aut tractamus de collatione fienda suis, & tunc propriè stat, sed hodie indistinctè aduentitia nõ cõferunt, vt C.eo.l.fin.

1 *Collatio quot modis fit.*

1 §. **Filiam.** †Quæro, quot modis fit collatio? Rñ. fit quatuor modis. Si quidem pater pro filia dedit dotem, tunc fit collatio re ipsa dotem conferendo. l. filiæ. C. eod. & per multas leges. & §§. huius ti. Secundo fit collatio tanto minus accipiendo de bonis paternis, quãtum est dos, C.eo.l. dotis. Tertiò fit communicando actionem, licèt inanem forte, vt aut. quod locum. C.eo. & not. hanc legem. §. cum dos. Quartò fit collatio, quando pater promisit, & non dedit, tunc fit collatio liberando filium, hic est casus, & C.eo.l.2. & ibi no.

§. **Si emancipatus.** Quid si matrimoniũ est solutũ? Dic, vt in l. dotem dedit. s. titu. 1.

LEX II.

In adoptionem filia. Opp. facto testamẽto nõ hẽt locum collatio, l.1.C. eodem. sed hic fuit hæres institutus: ergo collatio cessat. Quidã dicunt, quod fuit instituta ab extraneo, nõ à patre. Alij dicunt speciale in filia data in adoptionem. Sed veritas est, quod hic fuit instituta à pre naturali, & alio cõmittente edictum, succedit ꝑ cõtratab. & eius portio est aucta. pro hoc ĩ.l. ꝓxima. & quod vidistis s.e.ti.l. cum emancipati. §. id quoque. idem no. C.e.tit.l. filium testamento.

LEX III.

Si filia fuerit. Dr hic, quod habuit necesse petere cõtratab. Contra, imo potuit adire ex testõ, vt l. ex duobus. §. sed illud. s. de ꝯta. Solu. est necesse. i. est vtile, vel habuit necesse, si vult eodem iure cum præterito succedere. item opp. quod non fiat collatio, l. filium. §. & hoc sit consequens. s. de contratabu. Sol. Aliud est, cum institutus petit sibi fieri collationem à præterito, quod non potest vt ibi. Aliud cum præteritus ab instituto, quod potest secundum istius legis distinctionem, ita dicit gl. & potest bene dicere. Vel ibi quando succedunt diuerso iure, hic quando eodem.

LEX IIII.

a **Si pater.** ªOpp. quod legatum compensetur in dotem, l. huiusmodi. §. cum pater. s. de le.j. & l. filia legatorum. C. de leg. & ibi no. Sol. Intellige, ibi fuit legatum ad dotem, hic autem fuit legatum non contemplatione dotis, & sic non cõpẽsatur in dotem. Item opp. si est præterita, oportet, quod succedat ꝑ contratab. vel dicat nullum: ergo perdit legatum, l. post legatũ. s. de his, quibus vt ind. & l. filium. §. omnibus. s. de leg. præsta. Sol. Intellige, quod vult esse ꝯtenta legato, & dote, nec vult succedere.

ADDITIO.

a Alex. ¶Si pater. De huius legis intellectu vide Bar. in d.l. huiusmodi. §. cum pater. & quod ibi dixi. & licèt sol. bar. hic communiter habeatur corrupta, tamen in lectu. antiquis reperitur, prout hic correxi.

LEX V.

Filius. Erronea successio non inducit collationẽ. h.d. Ex hac l. concluditur, quod si hæc bon. possess. legitimè fuerit petita, quod tenetur conferre dotem fratri, licèt emancipato: sed certè hic tractatur de collatione fienda fratri, qui est in potestate, & est hæres scriptus. Et hoc habetis expressius in l. filiæ dotem, in fi. C.eo. & habuistis s.eo.l.1.§. si sub conditione. Dicam plenè ĩ. eo. l. pater filium.

1 *Vsuræ quando sunt loco interesse magis, quàm vsurarum, etiam hodie sunt permissæ.*

§. **Filia.** Opp. collatio petit iudicis officio, vt s.e.l.j. in prin. vel ex stipulatione interposita de conferendo, de qua habuistis s.ti.j.l.j.§. iubet. & l. si quis filium. §. fi. & sic per auxilium stricti iuris agit, ideo non veniunt vsuræ, l. videamus. §. si actionem.

a s. de vsur. Videte, ratio est ista. ªQui debet conferre percepit fru-

1 ctus ex hereditate, quę sibi datur, ideo dotem, †& eius vsuras debet conferre. Sic dicimus in simili in l. curabit. C. de act. emp. & l. Iulianus. §. ex vendito. s. de act. empt. Vnde istę vsuræ sunt magis loco interesse, quàm loco vsurarum, & essent fortè hodiè permissę per c. conquestus. extra de vsur.

ADDITIO.

a alex. ¶Ratio est ista. Vide Bal. in l. si soror, C.eo.

LEX VI.

1 *Collatio est bonorum communicatio.*
2 *Collatio quo iure, & qua ratione fuerit introducta.*
3 *Emancipatus confert emancipato profectitia.*
4 *Sui qui non sunt neque emancipati, an adinuicem conferant.*
5 *Emancipati suis non conferunt aduentitia.*
6 *Sui emancipatis qualiter conferant, & sui inter se.*
7 *Filij non conferunt extraneis.*
8 *Collatio inter non descendentes non habet locum.*
9 *Collatio petitur officio iudicis, vel actione ex stipulatu, si fuit interposita stipulatio.*
10 *Collatio habet locum, siue ex testamento, siue ab intestato succedatur, & post agnitam bonorum possessionem, vel aditam hæreditatem.*
11 *Iura, quæ dicunt collationem non habere locum inter succedentes diuerso iure, sunt correcta.*

11 *Collatio quomodo fiat.*

a **Pater filium.** ªHic intẽdo tractare materiã collatiõis, quam tractat gl. C.eo.ti.l. si emãcipati. & ibi Cy. tractat ita male, quod ex dictis suis nihil boni põt elicere. Si testm̃ rumpit ꝑ q̃relam ꝓ parte nõ cessat collatio: & similiter inter eos, q diuerso iure succedũt. h.d. No. tex. ibi, nã & libertates, &c. vides ergo, quod hic nõ est locus collationi in casu isto. Opp. & videtur, quod habeat locũ collatio, ẽt testamento rescisso ꝑ querelã, vt C.eo.l. vt liberis. Dicit gl. quod in hoc lex ista ꝑ illã corrigit, vel melius, ibi loquit, qñ testamentum per q̃relã in totũ rescinditur vñ oẽs ab intestato eodẽ iure succedũt: hic aũt testm̃ ꝓ parte rescinditur, & hoc verius. An aũt hodie sit correctũ, ĩ. dicam. Item

b opp. ªdr hic inter succedentes diuerso iure nõ hẽt locũ collatio ꝯ. s.ti.j.l. si filius. sol. licèt ibi succedant diuerso iure, tñ poterant succedere eodẽ iure, sed hic nõ poterãt succedere eodẽ iure, ẽt si vellẽt. ¶Pro declarãda mã collatiõis primò q̃ro, qd sit collatio? Scdò, quo iure sit introducta collatio, & qua rõne. Tertiò, inter quos, & de quibus rebus debeat fieri collatio. Quartò, quo iure petat collatio. Quintò, qñ fiat. Sextò qualr fiat. ¶†Ad primũ re

1 deo, & gl. declarat, s.ti.j. in rub. dicens, quod collatio est bonorũ suorũ cõicatio. ¶Quare dicit, bonorũ suorũ? Rñ. qa si essent bona pris, magis venirẽt diuidẽda, q̃ cõicanda. l. filiæ licet. C.e. Item dicit bona ꝓpria, qa aliena nõ venirẽt ꝯferẽda. s.ti.j.l. ꝑtor. §. eman

2 cipati. & l.2.§.j.e.ti. & C.e.ti.l. ea demũ. ¶Secũdo †princip. quæro, quo iure, & qua rõne sit ĩtroducta collatio? Hic aduerte, qa hic quasi oĩa ĩtelligetis, & reperio ĩ hac mã sex, vel septẽ iura. Et primo fuit ĩtroducta ꝑ edictũ ꝑtoris. vt s.ti.j.l.j. ĩ pri. & hoc habebat locũ ĩter eos, q succedebãt aut ꝑ ꝯtab. vel ab ĩtestato. l. filiũ. §. & hoc sit ꝯñs. ĩ. đ ꝯtab. & l.j.§.j.s.ti.j. Secus si succedebãt diuerso iure, vt d. §. & hoc sit ꝯñs. & hac lege. ¶Rõ quare fuit ĩtroducta, ẽ duplex. Primò, qa ꝑ emãcipatũ fiebat ĩiuria suis, iõ ꝑtor collationẽ ĩduxit, secus si suo, ñ fieret ĩiuria d.l.j.§.j.§. pr. & §. toties. Secũda fuit rõ, qa qcqd q̃rebat filius ĩ ꝑtãte retẽt, q̃rebat pri: sꝫ emãcipatus q̃rebat sibi ipsi, vñ voluit ꝑtor, quod perĩde ꝯferret filius emacipatus, sicuti pri acqsiisset, si ĩ ꝑtãte mãsisset, vt s.ti.j.l.2.§. diuersũ. & §. si duo. & iõ castrẽsia, & quasi ñ ꝯferũt, qa pri ꝑ nullũ acq̃rũt, vt s.ti.j.l.j.§. nec castrense. Item rõ quare requirebat, quod eodem iure succederent, nõ diuerso, fuit ista: Cũ.n. ꝑ collationẽ ad vnũ cumulũ deducantur, nõ debent diuerso iure cẽseri. l. eũ q ędes. de vsuc. vel alr, qñ diuerso iure succedunt, tunc qlibet vocabit insolidũ, vnus insolidum de iure ciuili, & alius de iure ꝑtorio, sed ꝑ cursum faciũt sibi partes. d.l. filiũ. ꝑ totã. Cũ ergo nullus faciat iniuriã alteri, sed vnus tm̃ aufert alteri, quãtũ ille sibi, & sic iniuria põt cõpensari, iõ collatio cessat. Sed si veniebãt diuerso iure, nõ tñ qlibet insolidum, vt in casu huius l. tunc cessat collatio ꝑꝑ testm̃, qd saltẽ ꝑ parte valet, vt apparebit hic in tex. & gl. ¶Secundũ ius apparet, ex quo est introducta collatio, quod est equitas Scęuole, l. si filius. s.ti.j. Cũ.n. req rebat per edictũ, quod eodem iure succederẽt, vt dixi, ꝯtingebat iniqtas, quod instituto, q voluit adire ex testõ, nõ cõferebat, iõ iuriscon. Scęu ola sua ęqtate induxit, vt si per emãcipatũ fit ĩiuria instituto ad eũti fiat collatio, vt ibi dr, qd est verũ, si poterat e odẽ iure succedere, licet non succeserãt eodẽ iure, vt ibi: secus si non poterãt eodem iure succedere, vt hic. ¶Tertiũ ius fuit ꝯstitutio diui Pij, de qua habetis s.eo.l.j. in prin. ex qua est introducta collatio dotis. Rõ fuit ista, ꝑtor introduxit tm̃ collationẽ in emãcipatis, qđ ꝯferãt suis propter rõnẽ, qa sui tãq̃ nihil hñtes, cũ q̃rãt oĩa patri, nõ pñt ꝯferre. Sed imperator oĩa ꝯsiderãs, qd sui pñt aliquid hẽre fm ista tpa, vt dotem, iõ introduxit, vt sui dotẽ cõferãt, vt s.e. l.j. ¶Quartũ ius fuit Leonis imperatoris, q fecit cõstitutionẽ. l. vt liberis. C.eo.ti. ꝑ quã cõstitutionẽ est introducta, vltra iura antiquorum hęc lex. Nã iure antiquorũ nõ erat introducta collatio, nisi in descendentib. ꝑ lineã pr̃nam, hodie siue loqmur descendẽtib. ꝑ lineam pr̃nã, siue per lineã mr̃nã, hẽt locũ collatio: d.l. vt liberis itẽ de iure an tiquo in suis erat introducta collatio tm̃ in dote: sed ꝑ l. vt liberis ẽ ĩtroducta collatio donationis ꝑꝑ nuptias. Tertiò ibi in fi. dr, quod emãcipati ꝯferũt ꝓfectitia, qd de iure antiquo nõ reperiebat, imò inter eos cessabat collatio, vt s.ti.j.l.j. in fi. & l.2.§. si tres. & l. ꝑtor. §. quoties. Rõ, q̃ mouit imperatorem ibi fuit ęqualitas seruanda inter fratres, & tales ꝑsonas, vt ibi dr ĩ tex. ibi ęquitatis, &c. ¶Quintũ ius fuit introductũ ꝑ iustinianũ, C.e.l. illã. ꝑ quã addit duo. Primò qa per Leonẽ. ĩ l. vt liberis. erat ꝓuisũ solũ de nepotib. & ꝓnepotib inuicẽ succedẽtib. sed si succederẽt cũ materteris, vel auũculis, nõ erat ꝓuisum, de quo ipse in illa l. statuit de patruis tm̃, & amitis erat ꝓuisum de iure antiquo, vt s. eo.l.j.§. si sit nepos, qđ etiam ibi declarat. Scdo, qa de iure antiquo erat

ADDITIO.

a ale. ¶Pater filium. ad hanc l. vide quod dixi post bar. in l. filię dotem. C.eo.
b ale. ¶item opp. Et vide septem no. regulas positas per bal. in materia collationis, in l. quoniam nouella, in prin. C. de inoffi. testam.

erat bñ declaratũ ꝙ̃ dote data ꝓ nepte, d.l. vt liberis.& d.§.si sit ne pos. sed de dote data matri ip‹s›ius neptis nihil erat dictũ, iõ hoc fuit introductũ p. Iustinianũ. Rõ fuit æqualitas seruãda inter ta les successores: vt ibi patet. ¶ Sextũ ius fuit eiusdẽ Iustiniani ĩ l. vl ti. C. eo. Nãcũ de iure antiquo conferebant aduẽtitia, vt s̃. l. 1. §. si sub ꝯditione. & C. eo. l. filiæ. Imperator iustinianus statuit hodie aduẽtitia nullo mõ conferri. Rõ fuit ista, cũ. n. de iure antiquo aduẽtitia patri quærerẽt. l. placet. s̃. de acq. hær. & ĩ. si ã parẽ. quis fue. manumis. l. j. §. j. ideo equum fuit, vt fieret collatio oĩum, q̃ patri fuissent q̃sita, si in ꝑtãte mansissent, vt s̃. tit. j. l. 2. §. si duo. Sed cum hodie aduentitia non quærunturpatri per ti. de bo. mat. & de bonis, quæ liberis. iõ fuit statutũ, ꝙ nõ ꝯferantur, q̃a est eadem ratio in eis, quæ est in castrensib. vel quasi. l. j. §. nec castrense. s̃. tit, 1. ¶ Septimũ ius fuit introductũ p iustinianũ, ꝑ authen. ex testõ. C. eod. & in corpore vñ sumit, ꝑ quã introducit, ꝙ ex testõ, & ab intesta, hẽat locũ collatio: cum ex testõ olim cessabat, vt hac l. & C. eo. l. j, & s̃. eo. l. si filia. cũ sim. Et erat ratio olim, quia considera bant legislatores, ꝙ si testõres voluissent aliq̃d dicere de collatio ne dixissent in testõ, & tunc haberet locum, vt ĩ. l. ꝓxi. Sed iusti- nianus cogitãs, ꝙ testõr mortis cogitatione præuentus non p̃t oĩa dicere in testõ, ideo induxit, ꝙ ex testõ, ab ĩtestato habeat lo cũ collatio, nisi ꝯ̃rium dictum fuerit in testõ. Rõ fuit, q̃a pater vr̃ velle, ꝙ semper inter filios sit æqualitas. ¶ Tertio q̃ro principal'r inter quos hẽat locũ collatio, & de quib. rebus, & declarabo p
3 q̃nque q. ¶ Primò quæro, † an emãcipati emãcipatis ꝯferant? Gl. fi. in l. si emãcipati. C. eo. dicit, ꝙ nihil ꝯfert emãcipatus emanci- pato, ꝑ illã legem, & p l. j. in fi. s̃. ti. j. & l. ꝑtor. §. quoties. cũ gl. ĩ ver. his solis. e. ti. & l. fi. §. si tres. Sed gl. 1. illius legis dicit ꝯ̃riũ, ꝙ emã cipati emancipatis ꝯferant ꝓfectitia. alle. l. filiæ dotẽ. eod. ti. & illã opi. tenebat Accur. & Frãc. eius filius, Alia erat opi. Azo. videli cet, ꝙ l. filiæ. nihil ad ꝓpositũ, q̃a ibi dr̃, ꝙ su⁹ ꝯfert emancipato do tẽ ꝓfectitiã, & merito hoc fuit statutum, q̃a cum emãcipatus cõ ferat sua oĩa, merito sibi dẽt ꝯferri dos ꝓfectitia, ne emergat inæ qualitas. Sed cum inter penitus emancipatos nulla sit facienda collatio, cessat illa ratio. Vñ illud verbũ, multo magis, positũ ibi ĩ gl. nõ ꝯcludit. Fateor tñ, ꝙ opi. Accur. est vera, & l. filiæ. & oẽs le ges antiquæ in hoc corrigant, vt l. vt liberis. in fi. eo. ti, & añ illam legem verũ dicebat Azo, sed post l. vt liberis. verũ dicit Accur.
4 Nõ ob. de ꝯiugẽ, cũ eman. li. l. j. § pe. q̃a rñde, vt ibi dicet. ¶ † Secũ- dò quæro, q̃d de his, qui neq; sunt sui, neq; emancipati, vtrũ inui cẽ fiat collatio, & de q̃bus rebus? Gl. ĩ l. si emancipati. dicit simpl'r esse idẽ, quod in emancipatis. Aduerte, aliquẽ nõ esse suum, neq; emãcipatum, põt contingere duobus modis. Primò, ꝙ nõ est su⁹, neque emancipatus, tñ esse potuit, vt nepos natus, ex filio emãci pato, post emãcipationẽ, isti ꝯferũt eodẽ modo sicut emancipati, l. si nepotes. s̃. ti. j. cum multis alijs legib. illius ti. itẽ in dato in ado- ptionẽ, & nato ex eo, vt s̃. eo. l. filia in adoptionẽ. & l. j. §. is quoq;. s̃. ti. j. Quidã sunt, q̃ nec vnq̃ fuerũt sui, nec emãcipati, necesse po tuerunt, vt descẽdẽtes, p lineã fœmineam, & istis de iure antiquo nõ fiebat collatio, hodie sic: p l. vt liberis, & inuicẽ ꝓfectitiam cõ ferẽt, sicut emãcipati: vel retẽti ĩ ꝑtãte, vt ibi dr̃. Differũt tñ in col latione simplicis donationis, vt dixi s̃. ti. j. l. j. §. nec castrense. ¶ itẽ q̃ro, an nepotes ꝯferant patruis, & ec̃ꝯ? Dic vt dixi. s̃. eo. l. j. §. si sit ne
5 pos. † ¶ Tertio q̃ro, vtrũ emãcipati cõferãt suis. Et gl. in d. l. si emã cipati. dicit, ꝙ oĩa cõferũt, & vide gl. ĩ d. l. si emãcipati. & l. j. ĩ fi. s̃. ti. j. & p oẽs leges illius ti. ꝓcedentis. Tu vero dicas al'r. Si loq̃mur de iure antiquo, emancipati suis cõferũt oĩa, vel partẽ, ſm distinctio nẽ, q̃ dedi in l. j. §. si ex dodrãte. s̃. ti. j. Si q̃rimus de iure hodierno, dico, ꝙ sicut olim emãcipati nõ cõferebãt castrẽse, vel quasi, vt l. j. §. nec castrense. s̃. ti. j. ita hodie nõ cõferunt aduẽtitia. vt C. eo. l.
a vlt. Rõ, q̃a si in ꝑtãte mansisset p̃ri non q̃siuisset, a & sic est eadẽ rõ q̃ in castrensibus ꝑterq̃ in fructibus, quos p̃ri quæsiuisset, si in ꝑtã te mansisset, ideo illos fructus, vel quantũ ex fructibus est lucrat⁹, forte cõfert, si est eadẽ rõ, q̃ olim erat, & hoc cõiter tenet doc. Vl tramõtani, & Citramõtani. ¶ Quarto q̃ro, vtrũ sui cõferant emã
6 cipatis, & q̃? Rñdet gl. in l. si emãcipati. C. eo. & dicit: ꝙ, sui emanci patis cõferunt, sed nõ oĩa q̃a nõ nisi ꝓfectitia. Aduerte, sui enim p̃nt hr̃e ꝓfectitia diuersi generis, q̃dã ob causam, q̃dam sine causa; & q̃n ob cãm, p̃nt esse multę causæ, quas plenè expediui s̃. ti. j. l. j. §. nec castrense. dic, vt ibi, & eodẽ mõ, quo conferũt, sui emãcipa tis, cõferũt sui inter se, p easdẽ leges. ¶ Sed posses opponere. Ego video ex p̃dictis dr̃iam inter suũ, & emancipatũ: nõne sublata est, dr̃ia ꝑtãtis, & emancipationis. Rñd. verũ est quo ad succeſsionem; secus quo ad collationẽ. ita no in d. l. si emancipati. Facit q̃d no. in
7 auth. ex cã. de lib. ꝑte. ¶ † Quinto q̃ro, b an filij cõferant extraneis:
b nõ descendẽtib. Rñ. non: casus est in l. pe. C. cõia vtriusq; iudi. &
8 in d. l. si emancipati. in j gl. in fi. ¶ † Vltimo circa hoc quæro, an alij non descendentes alicui suo consanguineo inter se cõferant? Respon. collatio inter non descendentes non est inducta iure, ideo cessat. l. illam. C. eo. & l. vlti. C. communia vtriusque iudi. & doct. tenent in d. l. si emancipati. ¶ † Quarto quæro principaliter
9 quo iure petatur collatio. R ñ. vel iudicis officio. vt s̃. ea. l. j. in prin. & no. in l. si soror. C. eo. ti. & l. ꝓxi. vel actione ex stipulatu, si est in-
10 terposita vt s̃. l. prox in fi. ¶ Quinto q̃ro principaliter, q̃ñ habet

locũ collatio? Rñ. collatio hẽt locũ primo, siue cõcedat ex testõ hodie, vel ab intestato, vt C. eo. auth. ex testõ. licet olim aliter es- set, vt dixi. s̃. in 2. q. principali. iõ puto, ꝙ ista iura, q̃ distinguunt, vtrum eodem, vel diuerso iure succedãt, sint correcta, q̃a eorũ ratio cessat. quia quocunque iure succedant, hodie satis est, vt s̃. de acq. hær. l. quod si dubitet. & s̃. de lib. & posthu. l. Gallus. §. si eius. in fi. Itẽ dico, collatio hẽt locũ post agnitam bon. posse. vt l.
11 ꝑtor. in prin. s̃. ti. 1. vel post aditã hæreditatẽ, vt hic patet. ¶ † Sex- tò, & vltimò principaliter q̃ro. q̃uo fiat ista collatio? Rñ. fiet vel cauẽdo, vel ꝯferẽdo re ipsa, vel tanto minus accipiẽdo, vel actio nẽ ꝯferendo, vel liberãdo cohr̃des, & hæc oĩa probant s̃. ti. 1. l. 1. §. iubet. cum seq. vsq; ad §. id quoq;. & quod dixi s̃. eo. l. j. §. filiam.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Non quæsiuisset. Nunq̃d fructus aduentitiorum conferantur, adde bal. in auth. ex testamẽto. in 11. & 14. q. C. de col. & cum bart. etiam transit ang. in l. fin. C. eo. per illũ tex. a contrario sensu. & idem sensit Cy. in l. si emancipati. eo. ti.

b alex. ¶ Quinto quæro. adde tamen, quod ille, qui non succedit titulo vniuersali, vel sin- gulari, & hæreditatem repudiat, non tenetur conferre, l. ex causa. & ibi bal. C. fami. erci. & s̃. eo. in l. fi.

LEX VIII.

Pater nubenti. Verba enunciatiua per modum con- ditionis ꝓlata exceptionem inducunt. h. d. ¶ No. ex lege ista, quod ex testamento est locus collationi si hoc iubet testator. Secundo no. quod dixi in casu, & examina, vt dixi ĩ. de dona. l. ex hac scriptura.

LEX IX.

Fuit quæstionis. a Qui nõ vult hr̃ditatẽ, non cogitur ad collationem. h. d. in summa.

ADDITIO.

a ¶ Fuit quæstionis. Vide quæ dicit per istam l. Pau. de Cast. in l. illud. in vlt. verbis. C. de colla. vbi dicit se consuluisse.

TITVLVS OCTAVVS.

De ventre in possess. mittendo, & curatore eius.

CONTINVATIO patet ex prin. l. j. Quærit gl. j. an hæc bon. poss. sit iuris, vel facti? Et dicit, ꝙ est facti, non iuris, quia nudam deten tionem tribuit, arg. l. j. in fi. ĩ. ex quib. cau. in poss. ea. & no. in l. si finita. in gl. magna. in §. Iulianus. ĩ. de dam. infec. Secũdò quærit gl. quare nõ ꝑmisit de bon. posse. ſm tab. cum per illam tribuatur ius, sicut per contratab. Responde, vt in gl. Tertiò no. hic loqui- tur de ventre in poss. mit. & de cur. eius. De prima parte tractat l. j. vsque ad §. quoties. De secunda parte tractatur in §. quoties. vs- que ad fi. legis. Tertiò in alijs legibus ponuntur quæstiones per- tinentes communiter ad totam rub. & ad totum tit.

LEX PRIMA.

a Sicuti. a Opp. & vr̃, ꝙ etiam ti. de contratabu. prouiderit circa nascituros, vt l. j. in prin. s̃. de contrata. Sol. ibi prouidet circa nascituros, postquam tamen sunt nati: sed hic titulus prouidet dum est in ventre. Item dicitur hic, vice ꝯtab. Contrà, imò hoc edictum hẽt locũ iure bo. poss. ſm tabu. & etiam ab intest. vt ĩ. ea. l. §. si filius. & l. fin. Sol. quod dicit, iure bo. poss. contratab. debet exponi eo iure, quo datur cõtrata. bo. poss. quod est vigore suæ iurisdictionis.

ADDITIO.

a alex. ¶ Sicuti. Sed infra quantum tempus hæc missio petenda sit, vide Bal. in l. fin. in 7. col. in 4. quæst. C. vnde legi.

1 *Decretum iudicis est nullum, cum deficit ius ex parte petentis.*

§. Prægnantem. Op. ĩ. ea. l. s̃. si filius. vbi sufficit, ꝙ pu- taretur prægnans. Solu. intellige, & dic, ꝙ requiritur, ꝙ sit prægnans, vt no. ĩ. e. l. §. si ea. ¶ Vltimò col
1 lige ex §. isto, † ꝙ decretum iudicis est nullum, quãdo ius deficit ex parte petentis, vt hic, & in l. j. §. hæc verba. ĩ. ne vis fiat ei. & l. cũ vero. §. subuentum. de fideicom. libe. dixi satis plenè in l. iustè. ĩ. de acq. poss.

§. Toties. Quæro, quæ est ratio huius ver.? Vos habuistis s̃ in prin. legis, ꝙ mittitur in possessionem eo iu- re, quo datur contratab. sed exhæredato non datur contratab. l. non putauit. in prin. supra de contratab. ergo exhæredatus ven- ter non admittetur. Item secundum dictum huius §. habet istam rationem, quia si aliquis esset, qui cum præcederet, sine dubio non mitteretur in possessionem, l. cum emancipatus. §. j. de con tratabu. & vidistis infra eodem. l. vbicunque. Hoc præmisso op- pon. dicitur hic, si exhæredatus non est. Contrà, venter non po- test exhæredari, quia non potest committere causam ingratitu- dinis, l. si quis in suo. §. j. C. de inoff. testam. Solu. Concedo oppo. quia non potest hodie exhæredari, vt ibi. no. s̃. de libe. & posthu. l. si posthumus. & l. maximum vitium. C. de liber. prete. vel exhę- reda. & sic venter exhæredatus mittitur in possessionem hodie. ¶ Item dicitur hic, quòd inter suos hæredes, & sic innuit, quòd natus ex emancipato non mittitur: contrà, vt ĩ. ea. l. §. etiam ex

emancipato,& §.si filius.in fi.§.Rńd.quod hic dicit, suű,dic,hoc est primum locum tenentem in successione ex causa.Non intelligas suum.i.in potestate.Prætor enim vocat emancipatos,sicut suos.Item opp.ȷ̃.eo.l.fi.& l.vbicunque.vbi mittitur in posse. venter,qui non est pariturus suum.Sol.intellige suos hæredes, quocunq; modo.Vel melius,suos hæredes,hoc est liberos vocat eo iure quo ad contratab.bon.poss.sed alios vocat alio iure,hoc est ex virtutealiorum edictorum.Tene quam vis,non curo.

1 *Exhæredatio facta sub conditione,quando valeat.*

2 *Masculinum prolatum a lege in odiosis concipit fœmininum.*

3 *Indefinita legis etiam in odiosis æquipollet vniuersali,secus si est prolata ab homine.*

4 *Posthumus hodie non potest exhæredari.*

§.Sed & si incertum. Not.tex.ibi,æquius.n.&c.Op. dicitur hic,æquius, Contrà, imò non est æquum de alieno largiri,l.si cum filius.in prin.ȷ̃.de don.Sol. expone æquius,i.minus iniquè.¶ Itē op.dr̃ hic, aliquo casu.Cōtrà,imò semp admittit̃.Cū.n.exhr̃datio sit facta sub conditione,non valet,l.3.§.purè.s̃.de lib.& posth.Solu.Exhæredatio facta sub conditione,quę habet suspēdere exheredationē post natiuitatem,nullo modo valet sed hic post natiuitatem nō suspendit,ideo valet.Ista solutio non videtur vera, quia hic in fin. loquitur de posthumo sub conditione exhæredato,q̃ pōt suspēdere.Dicit gl.intellige exheredatū in defectū ꝯdōnis potestatiuæ,aliàs esset contra dictū §.purè.Ista sol.nō est vera,quia in defectū ꝯditionis potestatiuæ exhęredatio nō est necessaria,l.suus
1 quoque.s̃.de hęre.insti.Ideo †debes scire,& dicere sic.Aut conditio exhæredationis nullo modo pōt suspendere exhęredationem pōst natiuitatē posthumi,& valet, vt hic ī versi.quare.Aut pōt suspendere post natiuitatē,& tunc aut est facta exhr̃datio in defectū ꝯdōnis ptātiuę,& valet,vt hic not.Aut est facta ī defectū ꝯdōnis casualis,& tunc si quidē ꝯditio exheredationis extitit ante natiuitatē posthumi,itē ꝙ exhæredatio est purificata,& tunc valet,alias secus, l.posthuma.& l.cū posthumus.s̃.de libe.& posthu.& qd ibi not.¶Itē opp.dicit̃ hic,ꝙ si filius nascat̃, non cōprehēdit filiā.Et si dicis,vnū nō comprehēdit plures. Cōtra, masculinum cōprehēdit fęmininū,l.1.ȷ̃.de verbo.sign.Sol.hic in exhęredatione,quę est odiosa,l.cū qdā.s̃.de lib.& posthu.& ideo dicit
2 plerunq;.ȷ̃.de verb.sign.l.pronunciatio.in princi. Doct. †intelligunt hoc verum,qñ in casu odij proferr̃ ab homine. Secus si masculinum profertur a lege in casu odij, qa tunc indistinctè comprehendit fœmininū,l.si quis id, quod.s̃.de iurisd.om.iudi.& no. in l.si qs in tātā.C.vnde vi.¶Itē dr̃ hic, qui exhæredat filium, intelligitur exhæredare vnum tm̃,contrà, in l.vtrum.s̃.de reb.dub. & l.si quis ita.§.j.s̃.de test.tut.Solu.Possumus dicere,ꝙ hic vnum
3 expressit,sed in ꝯtrariis est locutus indefinitè. Vel melius,†hic tractamꝰ de odio,vñ indefinita vniuersali nō æquipollet,vt hic, & l.2.s̃.de lib.& posth.Et hoc est verū,qñ indefinita ꝓfert̃ ab homine,sed qñ à lege,tūc æquipollet vl'i,quia nō est rō,quare magis referat̃ ad vnū,quàm ad aliud,imò plus,si lex loquitur in per
a sona vnius singularis,[a]vr̃ loqui vniuersaliter,& illa persona videtur adiecta gratia exempli,vt in prima constitutione Cod.in fin.
4 ¶†Vltimò no.ꝙ hodie posthumus nō pōt exhæredari,vt dixi s̃.

ADDITIO.

a Io.FR.RV.¶Singularis.De isto dicto vide Ias.in l.ex duobus.in princi.s̃.de vulg.& pupilla.vbi alleg.pro no.& limita,vt ibi per eum.& in l.qui filiab.§.1.s̃.de le.1.

§.Si venter. Contra istum §.oppo.quia imò venter debet mitti in possessionem , quia potest esse suus aliquo casu,s.repudiantib.institutis. Vnde ob.s̃.proxi.§.Solu.Dixit gl.illud dictum non extendendum,quòd ad istum casum porrigatur. Tu dic,quandoque considerato præsenti statu posthumus non est necessarius suus ,tunc nō dat̃ ventri bo. possessio.vt hic,licèt posset accidere,ꝙ suus nascatur. Quandoque considerato presenti statu est dubium,&tunc semper venter in possessionem mittitur,vt supra §.proxi.

§.Rectissime. Oppo.& solue,vt in gl.

§.Si filius. Opp.glo.de l.cum emancipatus.§.qui duos.s̃.de contrata.Sol.vt ibi,ideo nepos non habet cōtra tab.quia est,qui eum precedat.

1 *Pace facta de occisione,vel vulnere non tollitur accusatio, quæ competit ad vindictam publicam.*

a §.Si ea. [a]No.tex.in fi.q & si nō tm̃ parēti,&c.Dr̃ hic,ꝙ dēt ꝯstare summatim an sit vxor.Contrà imò dēt constare plenè,s̃.eo.l.j.§.ꝓgnantem.Sol.dicit gl.ꝙ dēt ꝯstare plenè,ꝙ sit vxor,de aliis qōnib.summatim:& qd in ꝯrio dr̃,intellige,ꝙ sufficit ꝯstare sūmatim.Itē opp.de l.vbicunq;.§.iterdū. ȷ̃.e.vbi dr̃ plene cognoscēdū.Sol.vt ibi videbitis ¶Vltimo ex hoc §.ī fi cū gl.
b no.ꝙ qs nascit̃ magis Reip.q̃ parētib.Et hoc inducit̃ ad q.[b]†ꝙ si
1 fiat pax de occisione,vel vulnere,ꝙ p hoc pōt tolli actio,q̃ competit iniuriato:sed nō accusatio,quę competit ad vindictam publicā,vt nic,& hoc probatur ī l.2.s̃.ad Syllā. & quod ibi no.Dyn.

ADDITIONES.

a Alexan.¶Si ea.No.plenè esse cognoscendum de matrimonio,& adde quod non sufficit probare,quem fuisse in possessione matrimonij,secundum Bal.C.de feriis.
b alex.¶ad quęstio.an sufficiat habere pacem de occisione,vel vulnere,vide Bart in l.1. post princ.supra de iniuriis.

§.Quoties. Hic incipit iurisconsul.tractare de secunda parte rub.s.de curatore dan.bo.& ventri.

§.Mulier. Dicitur hic,in hanc rem curatorē cōstituēdus ē, q̄ro,q̄s ē curator,ꝙ pōt diminuere causa vestiē di vxorē,&c.Dicit gl.Curator ꝯstitutus ventri,& bonis. Dicit gl.super ver.constituendus.vide gl.in l.curator.ȷ̃.e.quæ dicit melius.Nam curator ventris habet curā istā vt præstet vētri necessaria ad victum,sed ad curam curatoris bonorum est,vt faciatalia,quæ sunt necessaria ad bona.

1 *Sequestratione prohibita an prohibita pernumeratio,& descriptio.*

§.Eligitur. No.tex.obsignare nō dr̄:sed tm̃ pnumerare, &c.No.ex hoc tex.multoties hr̃s mittit̃ ī pos. ex edicto diui Adria.vel alio mō,& reseruat̃ qō proprietatis certæ ad petitionē ꝯdicturi,poterūt pnumerari,& describi bona,vt postea facilius ꝓbet̃,qd ꝯdictor possit vēdicare,arg.huius
1 tex.qd tene menti.¶†Itē[a]no.ex hoc tex.ꝙ in illis casib.in qb.est
a ꝓhibita seq̃stratio,nō tn̄ est ꝓhibita pnumeratio, & descriptio, vt hic.Nō obst.C.de iure fis.l.defensionis.lib.10.qa ibi loquit̃ in descriptione,quæ est idem,quod executio,vel in fiscum īcorporatio.v.g.Ecclesiæ faciunt impingi in reb.eorū aliquod signū,vl' aliquā literā,vt talis res est talis ecclesiæ,& ista talis descriptio est prohibita,vt ibi:sed pernumeratio,& descriptio , vt sciat quot sunt res,bn̄ pōt fieri,& est ꝓmissa,vt hic,& l.si qs post hāc. C.de bo.dam.Facit ad prædicta quod habetis ȷ̃.proxi.§.

ADDITIO.

a Alex.¶Item.Adde Bar.in l.imperatoris.§.fi.ȷ̃.de appe.& in l.1.C.de prohib.seq.pecu.& quod no.Bar.in l.post contractum.in fi.ȷ̃.de do.& in l.facultas.C.de iure fis.lib.x.&bal. in d.l.j.C.de prohi.sequ.&ibi limita,nisi fieret descriptio.de iiuria,vt i descriptione supellectilium.

§.Idem ait. Vide gl.sup verb.curatore,& sic videtur ꝙ qñ datur curator bonis,possunt omnes res conscribi,vt hic,& habuistis supra proxi.§.item no.text.ibi,& inuentarium rerum facienti ,quod curator datus bonis debet facere inuentarium,vt hic,& l.j.ȷ̃.de cur.bo.dan.

LEX V.

Curator ventris alimenta.

Curator Vide gl.quæ ici.vel vsura,& no.ipsam,licèt aliud no.supra eo.l.j.§.mulier.& ibi dixi.

LEX VI.

Extraneo. No.ꝙ extraneus venter mittit̃ in pos.videbitis ȷ̃.eo.l.proxi.& l.fi.quod no.

LEX VII.

Vbicunque. Intelligendo.s.ꝙ quilibet posthumus,extraneus mittatur in pos.quod intellige,si non habet aliunde,vnde se alat,vt s̃.l.proxima.

1 *Actionem præiudicialem an sit dare,per quam dicat quis se pronunciari agnatum,vel cognatum,vel vt pronuncietur aliquis suus frater.*

§.Interdum. Iste §.non reperitur alibi ꝰm Dy.& est multum no.& ēt difficilis.Op.s̃.e.l.j.§.si ea.vbi qñ venter mittit̃ ī pos.sufficit sūmaria cognitio.Gl.dicit ibi,petebat mitti agnatus,nō vēter pariturus suū .Nō placet,qa ibi dicit, nurus,& sic tractat̃ de descendentib,q̃ succedūt ascendētib. Alij dn̄t.ꝙ hic loquit̃,qñ resistentes sunt de liberis,sed ibi loqtur qñ resistentes sunt extranei,vel nulli.iste pōt esse melior.Vel aliter, quādo venter est pariturꝰ suū,& si vult mitti ī pos.vt in ea sit vsq; ad tps pubertatis,tūc dēt adhiberi plena cāæ cognitio,vt hic.Si verò vult ī ea ꝑmanere,vsqueq̃ nascat̃,tūc adhibetur sūmaria cognitio,vt ibi,& tūc nato posthumo oportet,ꝙ petat se mitti ī
1 pos.ex Carbo.edicto ꝑ ti.ȷ̃.ad Car. ¶†Vltimò possū determinare qōnē,quā dixime dictutū hic in l.siue ꝯta.§.fi.s̃. de li. agno. an sit dare actiōnē ꝑiudicialem,ꝑ quā dicat qs se ꝓnūciari agnatū,vl' cognatū esse,vel nō,vt ꝓnūciet̃ aliqs suus frater,vel nō.Tex.in d, l.siue ꝯtab.in fi.vr̃ velle,ꝙ non hēat locū nisi in suo.Sed tex.hic facit in ꝯtrariū.Dicit.n.oēs ꝯtrouersias,& sic vr̃,ꝙ habeat istā ꝯfessoriā,vel negatoriam:ꝑ quā ꝓnunciet̃ agnatus,vel cognatus,vt hic.Sed posses dicere,qō status mouetur incidenter, qa principal'r hic petit̃ hr̃ditas,& qō agnationis,vel cognationis venit incidēter.Sed respō.idē puto,si qō agnationis venit principal'r:vt ȷ̃, ad Car.l.d bonis.§.ita demū,& in multis locis. Et hoc tenet inn. ī c.suā ex,de ord.cog.& io.de Blō.īsti.d ac.§ ꝑiudiciales,licet istā l, nō alleget.Nō ob.l.3.§.fi.s̃.de li.agn.qa fateor,ꝙ nō hn̄t locū illa senatuscōsulta,vel actiones ꝑiudiciales ex il is senatuscon.sed tātum habent locum aliæ præiudiciales. Pro hoc facit qd habetis in l.non nudis.C.de prob.per gl.& doc.vbi dicitur quod possum esse in quasi possessione fraternitatis,& per consequens habeo petitorium,qa si competit quasi possessorium,ergo petitorium.

LEX VIII.

Si ventris. Opp.de l.j.C. de fal.sol.dicit gl. vno mō,& male:vel veriꝰ quādoq; accusatio ď partu suppositi to,vel

to:vel adulterio fit directo propter partum, & isto casu vocantur tutores,& isto casu differtur,vt hic.Quandoq; fit, vt mater puniatur tantum,& tunc non differtur.l.j.C.de fal.& ibi p Cy.

LEX. IX.

Posthumus. Opp.φ venter debeat mitti tm̄,q paritur⁹ est suum,non alius,vt s̄.eo.l.j.§.toties. So. Dn̄t quidam,φ hic dr̄ ex omnibus edicti partibus,hoc ē, siue ex testamento,siue ab intestato,siue p vnde liberi,siue per vnde legitimi,dicit:φ est suus.Hæc sol.non est vera l.vbicunque.s̄.eod. & l.ex neo.s̄.eo.Quare dic:φ loquit̄ distinctè in quolibet:qui si esset natus haberet bo.pos.a prætore:ille mittetur in possessi. Nō obst.l.j.§.toties.vt ibi dixi.Sed est dr̄ia: qa vēter,q est pariturus suum,debet indistinctè alij,siue habeat alias vnde se alat,siue nō:vt l.curator.s̄.eo.secus in eo,qui nō est pariturus suum.d.l.ex traneo.s̄.eo.Item est dr̄ia in causæ cognitione. Item quanto tpe duret possessio in vno & quanto ī alio.s̄.e.l.vbicūq;.§.j.¶Sed qro nonne habemus ī l.3.§.acquirere.s̄.de bo.poss.φ datur parte non citata,& est tex.in l.seruus.c.ti.qūo ergo requirit̄ plena cognitio qnq; in dāda ista possessione? Rn̄.ibi loquit̄, in poss.q est iuris, nec facit preiudiciū in possessione,nec in proprietate,nec mittitur in pos.facti:hic est possessio facti,& de facto qs mittit̄ in pos. vt possit diminuere.l.j.§.toties.& l.2.j̄ .quib.ex cau.in poss.eat. & ideo requiritur causæ cognitio.

TITVLVS NONVS.

De coniung.cum emancip.liber.

CONTINVATIO apparet ex prī.l.nam dictū est s̄.de bon.pos. contra tab.verū quia ad determinationem eorum, quæ ibi sunt dicta,est factum istud edictum,ideo ponitur hic in rubr.de coniungendis cum emancipato liberis.

LEX PRIMA.

1 *Hoc edictum fuit introductum,vt ius ciuile cum prætorio concordaretur.*
2 *Edictum de coniungend.cum emancip.lib.octo requirit,& an hodie habeat locum:& sic iste tit.sit correctus.nu.3.*
4 *Argum.quod pot esi sumi ex legib correctis.*

SI quis ex his. Primò ponit iuriscō. mētē edicti.Scdo illud exponit. Secūda ibi,hoc edictū.Gl.magna ponit casum ī prin.l.& quasi summat totū ti.Tex.ibi,pertinebit,id est, vocentur per
1 se directo,alias secus,vt j̄.eo.l.si nepos ¶Pro declaratione†tex quæro , quæ fuit ratio introducendi istud edictum? Respon. causa cōcordādi ius ciuile cum iure prætorio:vt pbat̄ j̄.φx.§.& gl.dicit apertius.¶Secūdo qro:quare dicit iurisconsul.suo nomine. Rn̄.qa secus,si per mediā personā ad eos pertinet hr̄ditas, vt j̄.e. l.si nepos.¶Quæro:quare dicit de collatione.Respon.quia poterat esse discordia inter nepotes,& patruos.Nā poterant dicere patrui,φ emancipatus debeat eis conferre,Itē nepotes poterunt dicere,φ emancipatus conferret solum eis,quia solum eis facit iniuriam.¶ Quærit gl.quot requiruntur,vt habeat locum istud
a edictum?Dicit gl.φ octo,vide in gl.¶ Vltimò quærit gl.† vtrū
3 istud edictum hodie locum habeat.Videtur,φ non,qa sublata est differentia patriæ potestatis,& emancipationis,vt in auth.de hære.ab intest.§.j.& iō cum solus filius veniat ad successionem de iure ciuili,& prætorio,ista coniunctio non habebit locum.Ita dicit gl.hic.& idem no.gl.in ver.venient.s̄.de lib.& posthu.l.vlt.& s̄.de inof.test.l.cūm,pponas.in prin.& C.de suis,& leg.auth in successione:& in auth.de hære.ab intest §.j.& idem vr̄ velle Rof.in libellis suis,in ti.de bo.pos.ɔ̄tab.In ɔ̄riū,φ iste ti.non sit hodie correctus,vr̄,qa ti.de hæ.q ab intest.loquit̄ qn̄ nullū est conditū testm̄: hic vero,qn̄ est cōditum testm̄,sed irritat̄ p ɔ̄ta.sed vr̄ certissimū fm multas gl.φ qn̄ testm̄ est cōditū: & irritat̄,nō sūt correcta iura antiqua:no.in l.Gallus.§.& quid si tm̄.s̄.de li.& posth.& l.si fili⁹. s̄.de mino.& de lib.pte.auth.ex cā.& l.si emancipati.C.de colla.& Azo in sum.huius ti.Præterea si bene respicias totū ti.positū in Auth.de hære.quæ ab intest.loquit̄ tm̄:quādo filius emācipatus succedit cum parentibus,cum fratribus,vel cum filijs fratrum vl' alijs collateralib.Nec vnq̄ reperies ibi:quādo cū sobole sua metip se concurrit.Si ergo non mutat,quare stare,phibet̄.l.pcipim⁹.in fi.C.de ap.& l.sancim⁹.C.de testa.qa legū correctio est vitanda,& ita tenuit Ia.de Are. & Cy.in d.auth.in successione,& multi moderni doc.Sed videte,veritas est ista,si quidē ab intesta.succedit.ti. iste est hodie correctus non solum p iura auth. sed iura Codicis. l.meminimus.C.de legi hære.vbi dicit filiū emancipatū succedere ad similitudinē suorū,nō obstāte sibi in aliquo emācipatione. Nec ibi fit distinctio,cum quo ipse veniat ad successionē.Idē dico si aliqd testm̄ est factū,qd rescindat̄ in totū per qrel m,vel dicēdo nullū,ita φ res ad cām intestati deducat̄:& ab intestato succedat̄ eadem rōne.d.l.meminimus.Sed si aliqs filius hēret necesse succedere per ɔ̄tab qd est qn̄ omisso beneficio iuris ciuilis de volūtate vellet venire p ɔ̄tab.vel p aliqd ius ptoriū:tūc dicere istū ti.nō esse correctū.& in hoc dico Ia.de Are.bn̄ dicere,vn̄ non est ,ppriè iste ti.correctus,sed addit̄ noua forma succedēdi filio emācipatō.& si ille eligit illā:venit in totū,sed si venit p ius ptoriū,tūc ɔ̄iūgunt̄ cū filio suo,vt hic.Nō obst.gl.pal.nā qn̄ factū ē aliqd testm̄, quantum ad modū rūpendi remanet dr̄ia emancipationis,& patriæ ptātis:quare emācipat⁹ hēt petere necesse ɔ̄tab.hodie,sicut olim.Sed postq̄ testm̄ est ruptū q̄tūad ius succedendi nō remanet dr̄ia,nisi fm eū modū,quē s̄.dixi.S; tenēdo istā gl.φ est correctus iste ti.quare legit̄:Dicit gl.qa ī eo sunt bona arg.& alias leges
4 facit intelligibiliores.Ex†hac gl.hēs,φ ex legib.correctis pōt sumi arg.Cōtra,C.de lat.li.tol.l.j.§.1.vbi falsi pœna punit̄,qui leges
b correctas allegat.ᵇSol.qdā sūt leges correctæ ī iuris corpore inclusæ,istę pn̄t allegari,vt in hac gl.hoc pbat̄ in c.authoritate.ᵈ con
c ces.præb.in 6.Quædam nō inclusæ,& illæ non possunt allegari.

ADDITIONES.

a Alexan.¶Quærit gl.Vtrum iste ti.sit hodie correctus,per Imo.in d.l.fin.de libe.& post. cum concor.
b Alexan.¶allegata.Quādo liceat alle.ex legibus correctis,adde Bar.latius in l.fi.j̄.de fal.& in l.omnes popu.in fin.de iusti.& iu.Et adde Aret.quem vide in c.nouit.de iudi.
c Alex.Los.¶In 6.aduerte restaurationem huius sol.bar.de legibus correctis, quæ tamē pfecte non habentur.dic ergo ex fide scripti exemplaris,aliæ sunt correctæ,& in corpore iuris non clausæ.& de istis loquitur l.contraria,de quo per archid. plene in c.p. collatio.de offi.lega.in 6.& per Host.in summa.de offi.dele §.& in quo.

§.Iungitur. Oppo.φ hodie datus ī adoptionē non iungit̄ nepoti,quia per hoc de ptāte non exit, & sic remanet suus,l.cū ī adoptiuis.§.oīa igit.C. de adopt.Sol. Fateor, φ hodie corrigitur,si datur in adoptionē extraneo, secus si auo.

§.Si pater. No.tex.in fi.ibi,nam exhæredatus,&c.Oppo. dr̄ hic,qn̄ fili⁹ est exhæredat⁹,nepos admittitur, & vr̄ innuere,φ tūc nepotes nō iungant̄ patri exhæredato:& est verū,vt s̄.hac l.in prin.Cōtra hoc op.s̄.de inof.test.l.si ,pponas. Sol. veritas est ista,φ añ ,platā qrelā nō pt iūgi nepos cū patre suo,qa pr̄ pp exhæredationē excludit̄,sed post intētatā,& ,platā querelā iūgit̄ pr̄ cū filio,p d.l.si ,pponas.& hoc nō ex vigore huius tit.sed ex clā addita p Iulianū,de qua habetis j̄.e.l.qui duos.¶Item hic innuit̄,φ exhęredatus hr̄ ,p mortuo,ɔ̄ l.si patronus. §.ex testō.j̄. de bo.lib.Sol.intellige de exhæredatione valida,secus si est facta inualida,vt qa nō est adita hr̄ditas.l.filiū.§.sed cū exhr̄datio.s̄.de ɔ̄tab.vel aliàs est inualida,qa non est facta ritè,l.non putauit.§.nō quæuis.co.tit.Opp.j̄.de bo.lib.l.si patronus,§.si quis.Sol.intellige hic de exhæredatione mala mente,aliàs secus,vt ibi.

1 *Querela datur illi,qui de necessitate non debet institui si sit præteritus.*
2 *Statuto stante,φ filia,vel mater non succedat patri,vel filio,extantibus alijs filijs,vel fratribus,si extant,& iudicio testatoris succedere non possunt,nō excludantur.*
Exhæredatus quando habetur pro mortuo.
3 *An ille,qui me impedit succedere,vel mecum concurrit,& iudicio testatoris excluditur à successione,me impediat succedere,vel mihi partem faciat.*

§.Si pater in potestate. Dr̄ hic,si filius est exhæredatus,nepos non admittitur.Contrà,immò admittit̄ ex psona sua,l.3.§.si emancipatus. in fi.§.s̄.de ɔ̄ta.& l.si qs filiū.C.de inof.test.Sol.Dico,φ nepos ñ admittit̄ ad ɔ̄ta.vt hic,sed bn̄ pt admitti ad qrelā ex psona sua,qa nō fuit institutus,nec exhr̄datus,d.l.3.§.si emācipatus.& d.l.si qs filiū.Dices tu,hoc nō est verū,nā solus exhr̄datus,vel habitus ,p exhr̄dato,vt in pteritione mr̄na,vel materni generis,hēt qrelā l.j.& l.seq.s̄.de inof.test.sed iste nepos est pteritus ab auo pr̄no,er
1 go nō dēt hr̄e qrelā.Sed dico,†indistinctè dēt hr̄e qrelā,ille.n.q nō dēt institui de necessitate,si est pteritus,hr̄ ,p exhr̄dato,vt dr̄ ī pteritione mr̄na,vel mr̄ni generis.Sed hic nepos,quē pcedit filius,nō dēt institui,l.si qs filio exhr̄dato.in prin.s̄.de iniust.test.iō eius pteritio hr̄ ,p exhr̄datione,sicut in pteritione mr̄na:& ,pbat tex.s̄.de inof.test.l.pr̄ filiū.vbi pr̄ hēt qrelā , non tn̄ debebat institui,cū cū pcedebat gradus liberorū:& iō gl.q ibi exponit,querelā.i.ɔ̄ta.nō bn̄ exponit,& hoc patet,qa tex.ibi dicit , testm̄ nō est factū ex cā pietatis,q est cā qrelæ,l.j.& 2.s̄.de inof.test.Nec ob.l.si filio.§.j.eo.ti.qa ibi pr̄ intētauit ɔ̄ta.iniustè,cū sibi nullo mō competebat,tū qa nō debebat institui,tū qa gradus liberorū pcedebat:& probat̄ et̄ in d.l.3.§.si emācipatus.in fi.& ibi dixi,s̄.de ɔ̄tab.
a ¶Quæro,ꝛego ,pmisi me dicturū hic qōnē statuti, qd dicit,†φ
2 filia nō succedat patri extantib.filiis masculis,vel mater non succedat patri extātib.aliis filiis masculis,qd si est alius filius masculus,q ex iudicio testatoris nō pt succedere,vt qa exhæredatus,an impedit matrē,vel filiā succedere?& ista ,pmisi me dicturū in l.j. §.pe.s̄.de ɔ̄tab.& iste est valde difficilis passus, & videtur, φ talis exclu-

ADDITIO.

a Alex.¶Quæro.Hanc q.mouet Bal.in l.fratres.in fi.C.de inof.test.& vide Bal.in l.huiusmodi.§.Titio.& l.Titio.§.si duobus.de leg.j.aliquid in auth.nouissima.C.de inof.testa.faciunt no.per Bart.in l j.§.quidam filium.de contra tab.per eum in l.pater filium.de inof.testa.in repe.vbi late vide.Item facit ad no.per Bar.in l.liberorum.de verb.sig.& vide bal.in l.1.in 6.q.C.quando non pet.par.Pro hoc vide dictum bal. in l.in substitutionibus.de vulg.& pup.adde tu,& de hac quæstione dic latè,vt per Mod. in trac.statuto.quod extantibus masculis,in art.11.q.6.

exclusus nõ impediat, qa hr̃ ꝓ mortuo. vt hic dr̃ in tex. Et vt hoc perfectè videamus, opp. dr̃ hic, ꝙ exhr̃datus hr̃ pro mortuo. Cõtrà, s̃. de leg. j. l. filius. §. cũ qs. & ibi gl. Dicunt qdam̃, vt Iac. de Are. habetur pro mortuo quantũ ad suum ꝯmodum, secus quantum ad ꝯmodum alienum, vt ibi. Hæc solutio nõ placet, quia etiam ibi quantũ ad ꝯmodum alienũ habeť pro mortuo. vnde hic nepotes habebũt totũ, cũ aliàs essent habituri dimidiã. Dic ergo, ꝙ ibi exhæredatus impediebat aliũ faciens ꝯditionẽ dispositionis deficere, ex qua ille volebat succedere. vñ nõ attẽditur, sit exhr̃datus, vel nõ, qa sufficit, ꝙ sit filius, vt ibi. sed hic loquitur, qñ exhæredatus aliũ impediebat, qa cõcurrebat, si sequẽs cum eo succedebat: vñ eo excluso ꝑ exhr̃dationẽ nõ impediet aliũ succedere, vt

a hic. ¶ Itẽ opp. de isto §. si pr̃.ᵃ vbi filius exhr̃datus nocet nepoti, ergo exhæredatus non habeť pro mortuo, qa tũc veniret ꝑ ꝯtra. nepos ꝑteritus, vel diceret testm̃ nullũ. Aduerte, exhr̃datio assumit effectũ post aditã here. l. filium §. sed cum exhr̃datio. s̃. de cõtratab. & tũc ĩcipit haberi ꝓ mortuo, cum est hæreditas adita, & exhr̃datio ꝯfirmata. Si igitur nepos, qui ẽ sequẽs ĩ gradu, vult venire per querelam, q̃ orit̃ post aditam hæreditatem, & potest, quia pater exhæredatus sibi non obst. cũ tunc post aditã hæreditatẽ habeať pro mortuo. Sed si filius vellet venire per ꝯtab. quę oritur ante aditã hr̃ditatẽ, l. illud. in prĩ. s̃. de ꝯtab. vel vellet dicere nullũ, cius orit̃ ante aditã hr̃ditatẽ, ñ pt̃, cũ illo tp̃e, quo ius debet oriri, ñ habeať pr̃ ꝓ mortuo, vt ĩ §. si pr̃. & l. si qs filio exhr̃dato. in prin. s̃. đ iniust. testa. ¶ Ex hoc seqt̃ur aliud: vos scitis, ꝙ ꝯtab. q̃ datur patrono, orit̃ post aditã hr̃ditatẽ, l. illud. s̃. de ꝯtab. modo filiꝰ liberti exhæredatus nõ impedit patronũ, qn succedat per ꝯtab. vt insti. de suc. lib. §. sed nostra. versi. si verò testm̃. quia à tempore, quo oritur ꝯtab. ille filius habetur pro mortuo. ¶ Itẽ s̃. in versi. sed & si patruus. vbi admittit̃ nepos filio exhæredato habito pro mortuo. Et est ratio, quia venit ex quodam iure ciuili sibi vere cõpetenti ante aditam hæreditatem. qñ ipse erat in potestate, & pr̃ emancipatus. & sic ei nullo mõ obstat: sed si vellet venire iure aliquo sibi quæsito, iõ quia pater eius erat exhr̃datus, habet locũ quod s̃.

b dixi. Ex hoc ꝯcludoᵇ ad qõnem, quam s̃. dixi, filia fœmina nõ succedit extantib. masculis, masculus ẽ exhr̃datus, impediet ne succedere filiã fœminã? Aduerte, si exhr̃datio eẽt annullata aliquo mõ, tũc esset perinde, ac si non esset facta, vt s̃. dixi circa glo. Sed si est exhæredatus rite, ita ꝙ testamentum non potest rumpere, tunc si quidem filia vult succedere tanquam sua, non potest, qa tempore mortis filius masculus eam pręcedebat, vt hoc §. si pater. in prin. & d. l. si quis filio exhæredato. in prin. quia non debet institui. Sed si filia vellet venire per querelam, quæ orit̃ post aditam hæreditatem, & sic eo tempore, quo filius habeť pro mortuo, tunc posset succedere, prout dixi s̃. de nepote. Contra prædicta opp. fortiter in Auth. de nup. §. solutio. in fi. vbi filius, qui ingratitudinem commisit, nullo modo alij obst. Solu. ibi filius ingratus repellitur à lege, & sic tempore mortis matris reperit̃ exclusus, ideo alios non excludit: sed hic excludit̃ per factũ hominis, vt per exhæredationem, quæ habet locum post aditam hæreditatem, ideo excludit eos, qui veniunt post aditam hæreditatẽ. Sed si veniret aliquis ex iure, quod orit̃ ante aditam hæreditatẽ, cui ipse filius obstabat, tũc filius impedit, vt dixi. Item huic legi op. ĩ. de assigna. libe. l. 1. §. fi. vbi dicitur, ꝙ testator, qui priuat aliquẽ portione sua, potest eã assignare cui vult, & ille priuatus facit partẽ aliis. Respon. & aduerte ad hoc, qñque actus priuatiõis alicuius ꝓcedit actum assignationis factæ alteri de eadẽ portione, qua ille est priuatus. Verbi grãtia, exheredať quis primò, ecce priuõnis actus, Sedò eius exhr̃dati portio alteri assignatur, tunc habeť locũ ea, quæ s̃. dixi: Qñque actꝰ assignationis factæ alteri, & actus priuõnis alterius est idẽ actus, tũc hẽt locũ lex ꝯria, qa testor põt assignare cui vult. & priuatus aliis facit partẽ. ¶ Ex hoc

c ꝯcludo ad aliã qõnẽ, dicit statutũ, ꝙ mr̃ nõ succedat filio habenti fratres carnales ex patre: modo pone, ꝙ vnus filiꝰ decessit fratre præterito, extraneo nõ turpi ꝑsona ĩstituto, succedet ne mater? Vr̃ ꝙ sic, qa frater nõ põt succedere, qa est ꝑteritus. Cõtrariũ puto, nã iste frater est priuatus successione, facto defuncti, & actus priuationis ñ ꝓcedit actũ trãslatiõis ĩ alterũ, imò est idẽ: & iõ licuit defuncto auferre illi, & alij dare, & ille frater ita impedit matrẽ, sicut si haberet, l. 1. §. j. de assigna. lib. Faciunt hæc ad ea, quæ dixi ante, & dicã in l. hmõi. §. si cõiunctim. s̃. de leg. 1. Cõtra prædicta videtur fortiter ĩ. de bo. lib. l. si patronus testõ. in prin. & inst. de suc. lib. §. sed nostra. ver. si vero testm̃. vbi præteritꝰ à matre, vl̃ ab auo mr̃no, vl̃ à patre milite hr̃ pro exhæredato, & paternũ nõ impedit, tamen videť, quòd est vnus, & idem actus priuationis, & trãslationis in alium, s. præteritio. Respõ. licèt sit vnus. & idem actus in subiecta figura verborum, tamen ſm veritatem lex fingit exhæredationem præcedere, vnde fictè actus priuationis præcedit, vt ibi patet, quia ꝑteritio ibi habetur pro exhæredatione, nec remaneti finibus præteritionis. ¶ † Vt igitur ista materia liqueat, qñ ille, qui me impedit, vel mecum cõcurrit iudicio testatoris, à successione excludit̃, vtrum me impediat, vel mihi partem faciat, sic distinguẽ: Aut ille impediebat me, quia faciebat deficere ꝯditionem dispositionis. ex qua debebam admitti: aut impediebat me, quia ius succedẽdi habebať. ¶ Primo casu etiam priuatus iudicio defuncti me impedit. l. filius. §. cũ quis. & ibi no. s̃. de leg. j. Secũdo casu distingue. Aut actus translationis in alium fit de portione, quæ illi priuato debebať, & actus priuationis est vnus, & idem, aut actus priuationis præcedit. Primo casu me impedit ille priuatus, sicut si priuatus non esset. l. 1. §. fin. ĩ. de assign. lib. Secundo casu habes scire, ꝙ ille actus priuationis assumit effectum demum hereditate adita. l. filium. §. sed cũ exhæredatio. s̃. de ꝯtab. ideo distingue. Aut ego habebam ius succedendi insolidum ab ipso initio, sed ille priuatus faciebat mihi partẽ ꝑ ꝯcursum, & tunc priuatus mihi non obstat, vt in d. versi. sed & si patruꝰ. Aut ab initio non habebam ius succedendi, vel insolidum non habebam, & tũc aut volo venire ex aliquo iure quod habet originem à tempore mortis, vel ante aditam hereditatem, vt ꝑ pos. ꝯtab. quæ dať liberis, vel dicendo nullũ, & non possum, vt hoc §. si pr̃. & l. si qs filio exhæredato. in prin. s̃. de iniusto testa. ꝯiuncta l. illud. in prin. s̃. de ꝯtab. Aut volo venire ꝑ aliquod ius, qđ hẽt originẽ tm̃ post aditã hr̃ditatẽ, vt ꝑ ꝯtab. quæ patrono dať vel ꝑ querelã, & possum, vt in §. sed nostra. insti. de suc. lib. coniuncta l. illud. in prin. s̃. de ꝯtab. & ꝓbať in l. si qs filiũ. C. de inof. testa. & s̃. de ꝯtratab. l. 3. §. si emancipatus. in fi. §. Et hoc verũ, siue actꝰ priuationis precedat verè, siue fictè, vt institu. de succ. lib. §. sed nostra. versi. si vero testamentum. & l. si patronus testamẽto. in prin. ĩ. de bon. quæ liber. ita debetis intelligere istam difficilem materiam.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Si pater. De isto §. si pater. adde omnino Bal. in l. fratres. in fi. C. de inofi. testa. & vide Bar. in l. filiusfa. §. cum quis. de le. 1. post prin.

b Alex. ¶ Ex hoc concludo. ad ista vide quæ no. ang. & imo. in l. Gallus. §. & quid si tantũ. in q. statuti. de libe. & posthu.

c Poma. ¶ Ex hoc concludo ad aliam. Et vide Bar. pro ista q. consi. inci. viso testamento Minimi de sancto Quirico. & ita consuluit. & vide quæ dico in consilio Flor.

§. Liberos. Vide gl. quæ incipit. ĩ. eo. §. ibi, in fi. Sol. vt in d. l. tutela. quia ibi in hereditate libertorũ, hic in genuorum.

§. Si pater ex duobus. Facit iste §. ad id, quod dixi vobis in l. cum emancipatus. §. fi. s̃. de contrarab.

§. Illud. Vide gl. super verb. illud nõ interest. quæ incip. quo ad hoc, ibi, sed arg. contra. Dic, vt per Dynum in l. si proprietarius. ĩ. de dam. infec.

§. Inter ipsum. Primo ponit vnum dictum. Secundo illud per tria exempla declarat.

§. Si quis ex nepotibus. Iste est notabilis §. ad materiam iuris accrescendi ex coniunctione legali. Facit l. si duobus. in prin. s̃. de contratab. Et hæc qualiter procedant, & qua ratione: dixi plene in l. re coniuncti. s̃. de le. 3. in materia coniunctionis legalis, tetigi in d. l. si duobus in prin. s̃. de contratab.

1 *Dictiones, ex, propter, & de, quam vim habeant.*

§. Emancipatus. Iurisconsult. vsque huc expediuit primam partem edicti. s. de coniungendis, hic incipit dicere de secunda, s. de collatio. bonorum quæ inducitur per hunc ti. & durat vsque ad fi. l. Vides ergo, ꝙ filius confert tm̃ nepotibus ex eo retentis: sed quantũ cõferat, sequitur in §. nunc videamus, & est satis no. casus, & ibi debere conferre, ꝯiunge ver. eueniret. ĩ. eo. & postea redeas ad ver. nã & si alius. &

1 in hoc ver. no. tex. ibi hoc. n. nõ de bonis. † nã tu hẽs dr̃ias inter

a ex, & propter,ᵃ l. 3. §. si seruus. & l. eo tẽpore. § fi. de pecu. l. j. §. ex incẽdio. de incẽd. rui. nau cũ simi. & l. nõ dubiũ. C. de legib. Sed hic habes de dictiõe de, melius, quàm alibi, & habes, ꝙ dictio, de, denotat causam ꝓximã, sed dictio, ꝓpter, denotat causam remotã.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Ex, & propter. Et de dictione, ex & propter, & de dictione, de, vide text. contrarium, & ibi bar. in l. si finita. §. j. de dam. infec. & in l. non dubium. & de dictione, de, notat bal. in l. de pecoribus. C. ad l. Aquil. & per bar. in d. §. ex incendio.

§. Si sit filius. Vos habetis hodie ita difficilẽ lectionẽ, sicut habuistis hoc anno. Et hic §. vsq; ad finẽ diuidit̃ ĩ tres partes: vt patet ex litera. Op. videbitis hic, ꝙ istis nepotib. quorũ vnꝰ ẽ emãcipatꝰ, ꝯfert. Cõtra, emãcipatꝰ emãcipato ñ ꝯfert. l. j. in fi. & l. ꝑtor. §. quoties. s̃. de col. bo. Sol. D citgl. huic nepoti emãcipato ñ ꝯferri ex ꝑsona sua, sꝫ ex ꝑsona pr̃is sui in cuiꝰ locũ succedit, q̃ pr̃ ꝑ mortuꝰ erat ĩ ptãte. Cõtra hãc sol. op. de hoc tex. ibi, quãuis hi minꝰ: qa si pr̃ supuiueret, nihil eẽnt nepotes habituri, sed hic dicit, minꝰ. So. Expone, minus dicit. gl. j. nihil. l. illud. §. fi. de trib. Et quasi oẽs hãc solutionẽ tenẽt. Sed mihi nõ placet, qa qđ dicit, ꝙ nepos ĩ locũ patris succedit, expone, id est, in gradũ suũ: nõ intelligas, qđ ex ꝑsona patris fiat ei collatio, sed ex ꝑsona sua, quia ius collationis non quæsitum non transit ad hæredẽ, l. j. §. ibidem. s̃. de colla. bono. dixi in l. j. s̃. de colla. bo. §. si sit. Quare gl. alio modo soluit, quia hic loquitur de profectitijs, quæ etiam emancipatis conferunť. Hoc non est verũ, quia non reperimus, qđ emancipatus emancipato conferat profectitia, ſm hęc iura, sed

ra,sed hodie sic,l.vt liberis.C.de coll.Dixi s.de col.bo.l.pater filiū. Sol. gl. tertio modo,& dicit hunc nepotem esse emancipatum à patre suo,non ab auo.Hæc sol.non placet, quia quocunque modo nepos non sit in aui potestate,sufficit,q cessat rō collationis. Pro hoc l.si emancipatus.in prin.s.de contratab.Quid dicemus? Bř dico hic,q huic nepoti emancipato confert propter fratrem suum in potestate retentum,quia ambo vnam personam repræsentant,l.si nepos.s.de coll.bo.Vnde sufficit,q vnus sit in potestate,secus si diuersas personas repræsentarent,quia essent nepotes ex diuersis fratribus,l.j.§.si sit nepos.s.de col.do.& formatur hoc contrarium C.de coll l.si emancipati in j.gl.& malè soluitur.¶Item op.q iste §.nihil facit ad ti.Gl.resp.q faciat ad ti. quia tractat de collatione facienda,vt vidistis s ea.l.in prin.& exinde occasione sumpta generalius tractatur.

§.Sed & si sint. Pone casum sic.Quidam habebat vnum filium emancipatum, ex alio filio præmortuo duos nepotes emancipatos, ex vno istorum nepotum vnum pronepotem in potestate, iste filius emancipatus confert bona sua propter hunc pronepotem,qui erat in potestate,modo quæritur , vtrum isti nepotes emancipati de illis bonis collatis debeant aliquid habere?Rñ.Iurisc.omnes isti nepotes,& pronepotes repræsentant locum vnius,tamen de bonis,quæ ipsis remanent ex collatione,dimidiam habebit alius nepos cum filio suo in potestate retento, qui est pronepos quo ad auum.h.d.Iste est difficilis §.In tex.ibi,partem de bonis collatis à filio emancipato viuente.Op.& videtur,q solus pronepos in potestate retentus debeat habere bona collata,nam emancipato non fit collatio. Dicit gl.sol.vt s.prox.§.Tu dic,hic omnes isti nepotes,& pronepotes habentur loco vnius,& ideo istis emancipatis propter personam pronepotis,qui est in potestate,fit collatio,vt s.prox.§.dixi.

§.Sed & si nepos sit. Gl.hic ponit casum,& ver.continuat,& bene.Alia sunt clara.

LEX II.

1 *Interpretante in lege dicta,in l.interpretata videntur repetita.*
2 *Clausula,cum eadem conditione,intelligitur eisdem pactis,& oneribus.*

1 Nihil. Ista est no.lex,& h.d.Clausula†adiecta in lege interpretata,videntur repetita in lege interpretante.h.d.Et hoc not. ad multa.Facit ad hoc tex. in auth.de filiis ante do. inst. natis. per totam illam constitutionem. Et de hac materia, qualiter dictum in vno capite videatur in alio repetitum,dixi plenè in lege
a prætor.§.eritque.j.vi bono.rapto.Item no.a hęc verba,quę hic dicuntur,cum eadem conditione,intelliguntur,id est,eisdem one
2 ribus,vt præstet legata filius,sicut pater.†Et hoc facit ad multa,si dicitur,talis recepit rem illa conditione,quam habebat talis. Nā intelligitur eisdem pactis,& oneribus.quod no.

ADDITIO.

a Alex.¶Item no.Nota de his verbis,& sequitur Bal.in l.ea cōditione,C.de rescin.vend. & in l.cum res,& ibi bal.C.de dona.& ad dicta hic per bar.in prin.adde Fran.de aret.in c.nouit.de iudi.

LEX III.

Qui duos filios. Ista lex est magnæ difficultatis in casu,& paruæ vtilitatis.& primò ponitur thema,& duæ quæstiones ex themate. Secundò ponitur responsio ad primam quæstionem.Tertiò responsio ad secundam. Secunda ibi,respondi,si filium.Tertia ibi,quoniam si pater.Opp. j.e.l.vlt.So.vt ibi.¶Quæro,quæ fuit noua clausula à Iuliano inducta?Rñ.hoc edictum:nam forte prætor,qui hoc itroduxit,fuit vocatus Iulianus,vel forte Iulianus Iuriscon.introduxit hoc magis,quàm prætor. Vel possumus dicere,quòd noua clausula fuit introducta à Iuliano,non à prætore,quando filius iungitur cum patre exhæredato,vt habes in l.si proponas.in prin.s.de ioff.testa. non curo.

LEX V.

Si nepos. Iurisconsultus exponit verba posita s.eo.l.j.quæ dicunt suo nomine.

LEX VI.

Si quis filium. No.q hoc edictum habet locum in nepotibus legitimis naturalibus,secus in legitimis tantum,vt in adoptiuis,vt hic,& habuistis no.s.e.l.j.in prin. in gl.magna.

LEX VII.

Si post emancipationem. Iurisconsf. ponit hic primò vnam quæstionem,cui non respondet. Secundò ponit aliam, cui respondet.Tertiò aliam,cui respondet.sed ad quæstionem nō solutam responder glos.antepe.Secunda pars incipit ibi,& proponamus. Tertia ibi,& cui.Aduertatis,quia est valde difficilis in hoc princ. Collige casum in tex.ibi,finge enim,&c.¶Quæro,dicitur hic,q nepoti est seruanda portio ex constitutione:quæro , quæ sit ista constitutio diui Pij?Dic,est illa,de qua fit mentio s.eodem.l.qui duos,sed fuit cōstitutio Antonini,nisi dicamus,q fuit idē diuus Pius, & Anton. Alij dicunt,q conseruatur p hoc edictū,sed hoc est falsum, quia per hoc edictum nullo modo admittit nepos,q non est in potestate.Sed veritas est,quod hic dicitur ex constitutione diui Pij,debet intelligi,id est ex edicto de leg.præst.& ex cōstitutione diui Pij,quæ est facta ad illud edictū,& declarauit illud edictū pertinere ad hŕditates,l.filiū,§.sed & si portio.s.de legat.pstand.¶Hoc præmisso quæro in primo casu,quæ portio cōseruabitur huic nepoti?In gl.sunt plures solutiones.Primò est, q cōseruet virilis,hoc est,tertia, quia sunt duo filij,l.virilis.in princ.s.de leg.præstand.Hæc opinio non est vera,quia sm hoc habebit iste filius,qui nō est in familia plus,q̄ si esset in familia:tn̄ quidā volētes sustinere,cōcedunt cōtrariū,& dicunt,q est ratio , quia habet iure suo,non per cōtratabulas. Alij hoc timentes dicunt,q cōseruatur tantum,quantum haberet ex hoc edicto.s.quarta.Alij idē, quòd conseruatur tantum,quantum haberet,si esset in potestate. Sed prima est vera,q tertia dēt conseruari,per l.q duos.in fi.s.eo.nisi diceres illam correctam,quod nō est dicendum, & hoc tenet Dy. ¶Venio ad secundam partem,quando duo erant nepotes, quorum vnus erat in potestate,alter non, quantum conseruabitur,vtrum virilis,hoc est quarta,vel sescuncia,id est octaua? Dicit gl.sescuncia.& hoc est verum,sed tunc extra glo.dubitatur, & sunt verba Dy.quare s.proxi.conseruatur virilis,hic verò non? Rñdet Dy.virilis debet intelligi,q istæ exceptæ personæ non habent aliquid vltra,quàm habet vnus,qui venit per contratabu.l. virilis,§.j.suprà,de lega.præstan.sed in primo casu huius legis si sibi conseruatur virilis,nō habet plus,quàm haberet ille, qui venit per contratabulas, sed hic si conseruatur ei quarta, haberet plus,quàm aliquis ex his,qui vocantur ad contratab. ideo non seruatur quarta,sed conseruatur ei id,quod haberet,si id in potestate mansisset.Et q haberet plus,si conseruaretur quarta,quàm haberet,si esset in potestate,probatur:filius emancipatus cū nepote in potestate retento habent dimidiam, quam partiuntur inuicem,& sic quilibet quartam.Si ergo iste filius, qui non esset in potestate,haberet quartam,ista quarta debet detrahi tàm à patruo,quàm à filio,& nepote in potestate retento,vt infrà,in fine. & sic nepos non existens in potestate haberet quartam integrā, & nepos existens in potestate haberet quartam diminutam,& sic nepos non retentus in potestate haberet plus , quàm aliquis ex his,qui veniunt per contratab.quod esse non debet:ideo conseruatur ei portio,quam haberet,si in potestate remansisset. Ita dicit Dyn.Prædicta puto vera,si ponamus in hac lege nepotem in potestate retentum esse præteritum,vel si ponamus eum esse substitutum,& vellet venire per edictum de coniun.omisso beneficio tit.de lega.præstand.Sed si iste nepos in potestate retentus esset institutus,& vellet venire per edictum de lega.præstan. vbi si portio conseruetur,tunc sibi,& alteri nepoti conseruaretur tertia,& sic quilibet haberet duas vncias. Ita debetis intelligere hanc materiam.Potest enim eligere iste nepos in potestate retentus beneficium illius edicti de coniugen. & venire per contratabu.vel eligere beneficium de legat.præstan. l.filium. §. omnibus.s.de lega.præstan.

TITVLVS DECIMVS.

De Carboniano edicto.

DICTVM est supra de bono.pos.contratab.& de multis edictis factis circa illud,sed quia edictum Carb.est factum circa edictum de contratab.ideo sequitur ista rubr.Quærit glo.quare dicatur Carbonianum edictum? Dicit gl.quia a Carboniano edictum,vt in gl.habes,& bene.

LEX PRIMA.

SI cui. Iurisconsultus primò ponit edicti naturam, secundò incipit edictum exponere.secunda ibi,nō tm̄ masculi,&c.Habetis hic tria,quæ principaliter ponunt edictum.Circa istud principium sunt aliquæ gl.quæ recitāt verba Iurisconsulti posita j.eo.p totū ti.Sed primò quęro,vtrū iste,cui fit cōtrouersia,sit institutus, vel exheredatus,Dic,vt j.ea.l.§.Pomponius.Itē dř hic,cōtrouersia,an intelligat agendo, Dicit gl.q non.sed tm̄ excipiendo. Tu dic,idē est agēdo,siue excipiēdo.j.eo.l.3.§.parui.quod dic,vt ibi,& plenius dicam j.eo.l.3.§.missum.¶Dicitur hic,controuersia fiat,qđ si sit inter liberos,an hæc sufficit,Rñdeo,sic,sed debet esse cōtrouersia etiam de bonis,vt j.eo.l.3.§.quāuis. ¶ Item dř hic, causa cognita,qualiter intelligitur,Dic,vt j.eo.l.3.§.causę. ¶ Dicitur hic,q aduersarius mittitur in possessionem,si pupillus non satisdat,quęro,an sit aliquis casus,quo aduersarius mittitur,si sibi pupillus cauet?Respon.sic,si aduersarius est in pari gradu cū pupillo,l.sed & si is.j.eo.Istam materiam de satisdatione declara,vt in d.l.de bonis.§.qui pupillo. j.eo.& l.sed & si is.

§.Et

§.Et generaliter. Op.quòd iste ver.satis contradicat,quia primò dicit,quòd dat fœminis hoc edictum,& postea dicit,quòd illi,qui non habent contratab. repelluntur,sed in testamentis fœminarum tantum non habet locum contratab.l.illud.§.ad testamenta.suprà,de contratab. So.Intellige de fœminis descendentibus ex virili sexu.Item opp.quòd instituti,& venientes ab intestato veniunt per Carbonianū,& nō habent contratab.vt infra ea.l.§.Pomponius.& l.si impubes.Sed hoc soluit glo.& bene.

1 *Patris assertio asserentis aliquem non esse filium non nocet filio.*

a §.Si quis. aHic declarat illud,quod dicit,controuersia fiat,sed à quo sit.Nā suprà,in ver.generaliter,declarauit illud verbum sicut fit cōtrouersia.Not.tex.ibi,cum & si testator.
1 &c.ex quo †habes,quòd licèt pater dicat aliquem non esse suū filium,non nocet filio,vt hic,sicut nec dictum matris,l. Imperatores.§.mulier.supra de proba.

ADDITIO.

a Ale.¶Si quis.De quo vide bar.in l.filium.de his,qui sunt sui,vel alieni iuris.

1 *Carbonianum non habet locum,si defunctus dicatur seruus.*

§.Sed & si quis. Hic §.respicit illud verbum, inter liberos positum supra ead.l.in prī. No.tex.ibi,nam vel magis.Item no.tex.ibi,sed & ipse defunctus, &c. Ex
1 quo habes,quòd †si defunctus dicatur esse seruus, habet locum Carbonianum.Et videtur mihi,quòd contra istum tex.sit tex.in l. liber.C.de peti.hære.de quo dic,vt dicam infrà,eo.l.3.§.missum.

§.Pomponius. No.ex hoc §. quòd ei,qui hēt bonorum possessionem secundum tabul.non datur Carboniana.Secundò no.differentiam inter iam natum, & posthumum.Ratio differentiæ est,vt in gl.dicitur,quod bene declaratur in l.2.C.de edi.diui Adria.tol.¶Quæro,quid si etiam ille sit filius institutus,dubitat,vt quia aduersarius negat esse illum quē testator instituit tanq̄ filiū,an habeat locū Carboniana? Rñ.
a sic,a quia eadem est rō,quæ est in posthumo,vt j.e.l.3.§. quamuis.

ADDITIO.

a ¶Alex.Respon.sic.adde bal.in l.j.C.eodem.

a §.Idem ait. aVides hic,quòd si aliquis exhæredatur tanquam non filius,exhæredatio non valet.Sed contra,in l.3.in prin.suprà,de libe.& posthu.dicit glo.exhæredatio non valet,scilicet si probet se filium, interim valet.Certe satis potest substineri,& sufficit,quod probet se filium semiplenè, vt j.eodē.l.3.§.causæ,quo probato datur Carboniana possessio, vt hic,quantum ad alia valet exhæredatio, vt le.3.in princ.& ibi no.supra de libe.& posthum.

ADDITIO.

a alex.¶Idem ait,adde bald.in l.j.C.eo.& in d.l.3.

§.Si quis filium. Hic incipit Iurisconsultus declarare illa verba,quæ dicunt, quòd controuersia differri debet in tempus pubertatis,quid interest? Hic Iurisconsultus respondet,vides in lege nostra, quòd si quidem sit contentio de bonis tantum,non habet locum Carboniana: secus si de bonis,& statu,quia tunc sic. ¶Quæro,si testator instituit filium non vt filium, an testamentum valet? Resp.sic,quia valet exhæredatio sic facta,multo magis institutio.l.3.in prin.s. de libe.& posthu.Hoc præmisso aduerte ad istum §. quòd iste filius dicebat se hæredem ab intestato,si institutio valet. Forte hoc erat,quia erat institutus ex vncia,vnde secundum iura antiqua non poterat agere ad supplementum,sed poterat rumpere testamentum.l.cum quæritur. & l.omnimodo.C de inoffic.testa. Vel dic,quòd dicebat testamentum nullum,non tamen dicebat bene.Item oppo.quando isti cohæredes negant eum filium,videtur,quòd non habeat locum Carboniana, quia fit controuersia de statu tantum,non de bonis,quia bona sunt sibi relicta tanquam extraneo,& cessat Carboniana,vt j.eo.l.3.§. quamuis.Respond. immo faciebant cōtrouersiam de statu,& de bonis, dicētes nō esse filium,& sibi relictum tanquam filio,merito si non est filius institutio non valet,l.si pater.& l.nec apud.C.de hære.instit. Vel forte tenebant eum filium,& dicebant relictum sibi factum esse perditum,ex eo quòd testamentum dixi nullum: tamen illa allegatio non est bona,vt dicitur,& probat s.de his quibus vt in di.l.post legatū.in prin.Item dicitur hic,quòd si hæres contendit testamentū valere,non habet locū Carbonia.Sed certè quatenus contendit valere,non negat eum filiū,nec est contentio de bonis:quia si dicit testamentū valere,etiam per cōsequens dicit se velle dare relictū illi filio.Respon.licèt cōcedat testamentū valere,tñ dicit relictū illi filio nō valere dicenti testamentū nullū. Vel aliter est contentio de bonis,nō de eo,quod filio est relictū, sed de eo,quod vltra petit,dicendo testamentū nullum, non tñ quæstio differtur,quia est quæstio de bonis tantum,nō de statu.

§.Si mater. Iste §.habet quatuor partes.no.si status pupilli reuocatur in dubium,differtur quæstio status.sed si redarguitur mater,tunc secus, vt hic. ¶Oppo.de primo responso ad secundum. In primo quæstio differtur,in secūdo non.Gl.soluit in primo,dicto,quòd fiebat quæstio matri, & pucro simul,secundo matri tantum.hoc videntur tenere Iac. de Are.& Dy.Vel aliter,in primo resp.fiebat quæstio puero tantum, & non matri:in 2.resp.matri tantum,& non puero.Ista est 2.lect. gl.& hoc videtur tenere Rof.in libellis suis super hoc ti. Intelligit enim primum responsum,quòd fiebat quæstio pupillo,& faciendo quæstionem pupillo, per quandam consequentiam fit matri. Et hoc vult dicere text.in princ.dum dicit,mater subiecti partus arguatur,&c.in 2.resp.mater principaliter accusatur.Ita dicit Rof.Videte,ista opi.non videtur esse vera,quia antequam mater accusetur, & conuincatur, non potest ista quæstio moueri puero,vt j.l.proxima.non ergo procedit dictum Rof.quòd per quandam consequentiam fiet quæstio matri.Sustinendo Rof.dic,quòd ista exceptio,quòd prius debeat fieri quæstio matri,non opponebatur,& sic iudicium procedebat,l.j.& quod ibi no.C.de app.&l. 2.C.communi diuid.& quod ibi no.& l.si mancipium.s. de euic. Ita potest sustineri Rof.tamen diuinatio est. Sed tenendo aliam opi.quam tenet Dy.& Ia.de Are.remanet dubium,quomodo poterat simul,& semel fieri quæstio matri & puero, cum accusatio matris sit quæstio criminalis,s.leg.Corneliæ de fals.l.j.C.de fal.& quæstio pupilli fit ciuilis,& sic debent diuersos iudices habere,l. solemus.§.latrunculator.s.de iud.Possumus dicere,quòd contra matrem agebatur de falso ciuiliter,& petebatur pronuntiari partū esse suppositum ciuiliter,si ad hoc requirebatur pupillus,& eius administratores:vnde simul, & semel istud iudicium agitabatur, merito debet differri,vt hic.Sed in secundo resp.mater criminaliter accusabatur,ideo status pupilli non tangebatur, & hoc innuit tex.hic.Nam in prin.tex.dicit,mater arguatur,nec dicit quomodo,ciuiliter,vel criminaliter,licèt gl.dicat crimaliter,sed in 2. resp.dicit,rea postulatur,& sic accusabatur,ideo quæstio non debet differri.Contra,quia quæstio debet differri,quando mater sola postulatur rea,vt j.e.l.3.§.ibidem.Sol.hic loquitur,quando mater erat maior 25.an.secus si minor,arg.d.§.ibidem.& quod not. j.e.l.si impubes.§.si mater.¶Reassume ergo sic omnia prædicta. Quandoq; fit quæstio pupillo tantum,quandoque matri tantum, quandoque vtrique. Primo casu differtur causa status, vt hic in prin.secundum vnam lect.& per totum tit.istum.Secundo casu nō differtur,& hoc in ver.cum vero,nisi sit minor,vel grauida,vt j. dicetur.Tertio casu quando fit quæstio vtrique qualiter procedat,vt s.dixi.Aduerte,aut mater est minor,& differtur quæstio respectu vtriusque,vt j.eod.l.3.§.ibidem.& quod no.j.eo.l.si impubes.§.si mater.Aut mater erat maior,& tunc respectu filij differtur,sed respectu matris differri non debet,arg.istius §.in ver.cum vero.Ita videtur etiam intelligere Cy.in l.j.C.ad l.Corn.de fal.in secunda opp.licèt non ita plenè dicat.¶Op.etiam,quando mater sola arguitur per accusationem,videtur,quòd debeat differri quæstio status,l.si ventris s.de ven.in pos.mit. Sol.Dicunt quidam,quòd illa debent intelligi secundum præcedentem distinctionem,quòd ibi accusabatur mater de adulterio ad impediēdum partum.Hæc sol.non procedit,quia si accusatio est criminalis,nō potest simul & semel dirigi contra matrem,& partum,quia diuersa sunt iudicia,& debent à diuersis iudicibus agitari.Quare dic,quòd ibi accusabatur mater sola,fiebat tamen præiudicium partui futuro: sed hic fiebat præiudicium partui iam nato.Et est ratio:sicut.n.cū mater est minor,quæstio differtur,vt s.ita etiam quando est grauida,debet differri,quoniam non potest ita sufficienter defendere.Item est ratio,quia magis fauemus partui nascituro, quàm iā nato,l.j.§.si ea.s.de ven.in pos.mit.Hoc videtur tenere Roffr.super isto ti.Item dicitur hic in fi.quòd sententia lata contra matrem præiudicat partui.Contra.C.ad l.Corne.de fal.l.j.Sol.intelligit gl.quòd iste ver.referatur ad primum casum, quando agebatur contra matrem,& pupillum simul,& sic sententia fuit lata cōtra pupillum Ita dicit gl.& bene.Alij dicunt,quòd etiam quando
a sententia est lata contra matrem,præiudicat filio a quo ad probationem,l.j.§.si cui.s.de ven.in spi.& quod not.in l.edictum.e.ti.Videte,quod dicitur,quòd factum matris præiudicet pupillo,vel filio,quo ad onus probationis,est verum,quando est factum matris non obseruantis ea,quæ dicuntur in illo titulo de ventre inspi.non autem factum matris succumbētis in causa,vt hic,& hoc puto verum.Vel aliter,factum matris nō nocet filio in causa principali,l.j.C.de fal.aliàs sic.Sed non placet,quare tene primam sol. quam dedi:tangitur etiam per Cy.C.e.l.j.in 2.q.Et faciunt prædicta ad q.quam disputaui,an sententia lata contra filium pro maleficio sufficiat,vt fiat executio contra patrem?Dic,vt in disputatione mea,& plenè scripsi in l.cum filius.j.de ver.ob.

ADDITIO.

a alex.¶Præiudicat filio.Vide ant.i c.pe.de resti.spol.& in c.causam,el 2.qui filij sint legi

LEX II.

1 *Actio ciuilis,& criminalis quando competit contra aliquem,an sit necesse,quod prius agatur criminaliter,quam ciuiliter.*

Licèt mulier. Donec viuit aliquis ex participibus criminis, non potest agi ciuiliter de crimine

1 mine contra tertium .h.d.no.lex.† & sic habes, ꝙ nō est in potestate mea, velim agere ciuiliter. Cōtrà, C. quando ciui. actio cri. præiud. l.j. Sol. Dicit Ia. de Are. & bene, & multum not. si contra criminosum ego volo agere, possum eligere, an velim agere ciuiliter, vel criminaliter, l.j. C. quando ciui. act. cri. præiud. ita dicit ipse. Adde, nisi in casu homicidij, quia per ciuilem actionem in vna causa non debet præiudicari legi Corneliæ de sica. criminali, l. prætor edixit. §.j. ꝟ. de iniur. secundum lect. Ia. de Arc. Si vero volo agere criminal'r ꝯ tertiū, non possum agere ciuil'r ꝯ tertiū, vt hic, & l.j. C. vbi causæ fiscales, & refert Cy. latius in l. vltima. C. de fide instr.

LEX III.

Carbonianum. In tex. ibi, in secundum tab. id est, in bonorum possessione secun. tab. Dicitur hic, ꝙ posthumo instituto, licèt habeat sec. tab. potest etiam habere locum hoc edictum. Sed quid si iam natus est institutus? Dicit gl. idem, si hæc duo negentur. Sed gl. ꝟ. prox. §. facit differentiam
a inter posthumum, & iam natum, & idem vr̄ facere tex. s̄. e. l.j. §. Pōponius. quid dicemus? Dico, ꝙ idē in posthumo: quia nego eum esse institutum, & quia nego istum esse illum, quem testator instituit vt filium: non ob. §. Pomponius. quia ibi denotat facti accidētiam, quia raro contingit illa contentio, ꝙ testator errauit in corpore: sed si hoc cōtingeret, verum diceret nostra gl. Dicitur hic, in fideicōmisso, & legato habet locum Carbonianum: qualiter intelligatur? Dicit gl. duobus modis. Tene primam, quæ est vera.

ADDITIO.

a ale. ¶ Et idem videtur. Vide bar. in l.j. §. Pomponius. s̄. eo. & bal. in l.j. C. eo.

§. Quamuis. Op. dicitur hic, ꝙ scripto hęredi non datur Carboniana, contrà. s̄. prox. Dicit gl. hic in iam nato, ibi in posthumo, vel etiam in iam nato esset idem, quando esset contentio de statu personæ, vt ibi dixi, & hic debet intelligi, quando de statu personæ non est contentio, & ideo quia habet possessionem ordinariam, non recurritur ad istam, vt l. quamuis. C. de edicto diui Adria. tol. & l.j. & 2. quorum bonorum. Item op. ꝟ. e. l. de bonis. §. ita demum. Sol. vt ibi. ¶ Quæro, quando mouetur quæstio status tantum, an differatur quæstio bonorum? Respon. non, quia quando mouetur quæstio status tantum, non bonorum, ad quid differtur, cum non sint inuicem præiudiciales.

a §. Puberi. a Nota, ꝙ decretum surreptitium non valet, l. cum vero, §. subuentum. ꝟ. de fideic. lib. & l. magis puto. §. pe. s̄. de rebus eorum.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Puberi. Et istum tex. alle. no. bal. in l.j. ad finem, C. de curatore furio.

1 *Exceptio, dolo facis petere. quod restituturus es, habet locum in possessoriis adipiscendæ, in aliis possessoriis non.*

2 *Procurator præsumitur ille, penès quem sunt instrumenta causæ.*

3 *Semiplena probatio quando sufficiat in causis summarijs.*

§. Causæ. Hic īcipit exponere illa verba, causa cognita, quæ bis in edicto posita fuerunt. Op. dicitur hic, quòd debet cognosci summatim. Contrà, C. eo. l. 2. Solu. Illa secundum istam debet intelligi, quod cognoscetur summatim. Item dicitur hic, quòd summatim cognoscitur, contrà, in l. iudices. C. de iud. Sol. Speciale est hic, vt plenè no. in l. 3. §. ibidem. s̄. ad exhib. ¶ Item op. dicitur hic, quòd potest opponi puero petenti Carbonianam
1 tu non es filius. Contrà, † in possessoriis non habet locum regula, dolo facis, quia petis. l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iuliam, de vi. & plenè no. in l.j. §.j. ꝟ. de vi, & vi arma. So. in possessoriis recuperādæ non habet locum regula illa, sed in possessoriis adipiscendæ habet locum. de quo plenè in l. dolo. ꝟ. de do. excep. & plenè dixi ī l. si socer. §. Lucius. s̄. sol. mat. ¶ Item dicitur hic, ꝙ cum est dubium de mandato, admittitur cautio de rato: quæro, qualiter intelligi-
a tur a dubium de mandato? dicunt quidam quando ille, † qui dicit
2 se procuratorem, habet aliquid modicum, saltem ꝙ faciat pro eo quod mihi multum placet, & gl. est iuris Canonici quæ dicit, ꝙ si apud aliquem reperiuntur instrumenta causæ, est præsumptio, ꝙ sit procurator, vt no. in c.j. de procu. & dixi in l. vulgo. s̄. de admini. tut. & de hoc no. per doc. C. de proc. l.j. & l. nō solum. §. qui alie-
3 no. s̄. de procu. ¶ Item no. hic, † ꝙ in causis summariis sufficit ista
b probatio semiplena, b ita ꝙ inducat præsumptionem, & hoc intellige in causis summariis, in quibus præiudicium modicum paratur, tunc. n. sufficit summaria cognitio, quę præsumptionem implicat. Si. n. paratur magnum præiudicium. tunc requiritur plena cognitio, sed dicitur summaria quia dātur breuiores dilationes, & sic non ad probationem dicitur summaria, sed quia dantur dilationes breuiores. Ita notat Dy. in l. j. §. fi. ꝟ. de præto. stip. & ita debet intelligi c. sæpe contingit. de ver. sig. in clem. Facit ad prędicta ꝟ. prox. §. & quod dicetur ibi.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Qualiter intelligitur. Qualiter dicatur dubium de mandato, adde Bal. & imo. in l. Mæuia. sol. mat. per gl. in c. coram, de offi. dele. & in l. fi. de pac. conuen.

b alex. ¶ Probatio semiplena adde bar. in l. iudices, C. de iudi. & latius, in l.j. §. fi. ꝟ. de præto stipu.

1 *Practica materiæ Carbo. & pro libello. nu. 3.*

2 *Mater in causis status, & ad statum pertinentib. pro pupillo testificatur.*

3 *Tutor quando pro pupillo testificatur.*

4 *Testes examinari, & publicari ad æternam rei memoriam quando quis facere possit.*

5 *Infamis de facto non repellitur à testimonio, sed minus ei creditur.*

6 *Testis conditio quo ad testificandum quo tempore attendatur.*

7 *Testis, qui tempore testamenti erat bonæ conditionis, sed tempore redditi testimonij erat infamis, vt probet, quod tempus attendatur, remissiue.*

8 *Testi deponenti de facto longinquo non ita creditur, sicut de propinquo.*

9 *Testes ad æternam rei memoriam examinari possunt super eo, quod facilè potest tradi obliuioni.*

10 *Iudex qualiter pronuntiabit super Carbo. edicto, & c.*

§. Duæ autem sunt causæ. Nota tex. ibi, finge esse testes, & cæt. Pri-
1 mò quæro practicam † huius materiæ? Respondeo ad hoc, vt beneficium huius edicti competat, oportet, quòd prius controuersia status fiat, vt ꝟ. eod. l. fi. Practica ergo erit ista, si possidet pupillus, tunc si alius agit contra eum dicens eum non esse filium, & ipsum esse proximiorē consanguineum, tunc pupillus excipiendo peteret se tuendum in possessione, & quæstionem differri, vt ꝟ. ea. l. §. missum. & l.j. C. eo. ti. secundum vnam lectu. Si verò non possidet, tunc primò ipse debet petere agēdo petitorio, vel possessorio, secundum ea, quæ dicam in §. missum. Et aduersarius dicet eum non esse filium, omisso primo iudicio dabit de nouo libellum, & petit Carbonianam, & quæstionem status differri in tempus pubertatis, & erit forma libelli ista. Cum ego sim filius talis, & mihi inferatur quæstio status, & bonorum, peto me poni in possessione ex Carboniano edicto, & quæstionem status differri in tempus pubertatis. ita format Roff. Vel vt puto, erit melius, vt non petatur precisè, vt quæstio status differatur in tēpus pubertatis: sed ꝙ prætor cognoscat, & pronuntiet differendam, vel non, prout vtilius esse pupillo, iudici videbitur, hoc autē probatur per ea, quæ ꝟ. dicam. Op. dicitur hic, ꝙ duæ sunt causæ cognitiones, vna summaria, alia plenaria. Contrà, immo prima videtur plenaria, l. vbicunq;. §. j. de ven. in pos. mittē. Sol. ibi est plenaria, non ideo, quia fit immissio, sed ideo quia venit examinandum, an quæstio status sit differenda, vel non, in tempus puberta-
2 tis, vnde hic text. istum declarat. ¶ † Quæro quomodo mater admittitur ad testificandum pro pupillo contra l. parentes. C. de testi? Sol. Speciale est in causa status, & in causis pertinentib. ad causam status, l. si arbiter. §. fi. aliàs est in l. Imperatores s̄. de pro-
3 bat. Item dr̄ hic, ꝙ tutores, & c. Contrà, in l. fi. s̄. de testib. † vbi tutores qui agunt causam, non possunt esse testes in eadem causa. Sol. Possumus dicere, ꝙ loquitur de aliis tutoribus, quàm qui agāt causam status. Vel dic speciale est in causa status, & in causis pertinentib. ad causam status. Sed prima opinio plus placet. Item quæro quomodo iudex debet hic inuestigare à tutoribus, & matre, nonne hoc est cōtra pupillum? Si. n. formatur libellus, vt dicit Roffr. ꝙ petatur qōne status differri, quomodo admitteretur contra pupillum eorum testimonium, contra l. lege Iulia. s̄. de testib. Dic, ꝙ forte petet aduersarius quæstionem differri in tempus pubertatis, non tutor, vel mater. Hoc non potest esse verum, quia cui causam status infert, non potest petere, vt differatur, sed ille, cui īfertur, vt ꝟ. ea. l. §. diuus. Quid dicemus? Respon. putarem libellum non esse formandum, vt tutor petat in libello præcisè causam status differri, sed petat cognosci, an debeat differri causa status, & petat pronuntiari, quod est vtilius pupillo, vt s̄. dixi. Pro hoc facit hic textus ī fine, ver. diuus. ibi, tutores eorum iudicio experiri volunt, & si non petunt dari dilationem, sed de hoc cognosci. Vel si vis dicere, ꝙ petat differri præcisè, dic, ꝙ iudex non debebat dare nisi inquisitione facta, prout hoc §. dicitur. Nō obstat textus qui dicit, tutores experiri volūt: quia ibi loquitur de aliis tutoribus, hic de his, qui causam agūt. Sed præcedēs opinio proximè dicta plus placet. ¶ In tex. ibi, insinuare, & c. Et sic non perirent probationes, vt in Auth. de testibus. §. & hic vero, quia multoties posita. C. de testib. auth. sed & si quis. Dicit gl. ꝙ istæ rationes positæ in tex. non sint hodie suffi-
4 cientes, videte, si pupillus † possidet, ista gl. dicit veritatem, quia reo ad probandas suas rationes datur beneficium, vt possit producere, & petere examinari, & publicari ad æternam rei memoriam, vt præallegatis iuribus. & hac gl. & l. vltima. C. de vsu. pup. Si vero petit, & non possidet, & sic sustinet partes actoris, tunc non habet beneficium, vt posset petere examinari, & publicari, sed potest petere examinari tantum, non publicari, cum timet de morte testium, vel eorum absentia diuturna, vt in c. quoniā frequenter. extra, vt lite non conte. & hoc si potest incontinenti agere: secus si non potest agere incōtinenti, vt quia habet ius agendi conditionale, tunc potest petere examinari, & publicari ad æternam rei memoriam, l. in l. Aquilia si deletum. & ibi plenè solet dici, s̄. ad l. Aquiliam. ¶ Vlterius quæro quomodo pōt dici, ꝙ propter temporis interuallum non habeant eandem fidem? Dicit gl. quòd contingit duobus modis. Vno modo, quia efficiuntur infames de iure, vel de facto & sic non habetur tanta fides, quia inspicitur tempus redditi testimonij, l. 3. s̄. de testib.

¶ Circa

5 ¶Circa hanc quæstionem † quæro, vtrum a infamis de facto re-
a pellatur à ferendo testimonio, & videtur tex. ꝙ sic, in l. Cassius. s̃. de sena sed gl. hic non dicit, ꝙ repellatur, sed minor fides adhibetur, & verum dicit ista glo. quia minus creditur, & tunc in subsidium creditur ei, & tunc cum tormentis, vt in Auth. de testi. §. si verò ignoti. & s̃. de testib. l. serui. & l. ob carmen §. pe. Non obstat l. Cassius. quia infantes de facto repelluntur à dignitate, non à testimonio. ¶Sed quæro, quo † tẽpore debet inspici fides, & con-
6 ditio testis, an tempore, quo negotium geritur, vel tẽpore, quo 1
redditur testimonium? Dic, ꝙ tempore, quo testimonium redditur, vt hic in tex. & in gl. In contrariũ videtur text. s̃. d testam. l. ad testium. §. j. & l. j. C. de testamentis. & ibi notat gl. volens soluere istud cõtrarium: in legibus cõtrarijs videtur dicere, quòd intelli- 1
gatur de testibus, qui in iudicio nõ habent necesse assistere, quia sunt scripti in instrumento publico, vel aliàs non est necesse, qd de nouo deponant. ita no. in l. j. C. de testa. Licèt hoc sit satis probabile, tamen dic, Quandoque testis mutat cõditionem sui culpa, vt quia propter delictum efficitur infamis, & tunc habet locũ hæc gl. quòd inspicitur tempus redditi testimonij. Quandoque mutat cõditionem absq; sui culpa, vt quia credebat se liberum tempore testamenti, postea detegitur seruus, & tunc inspicitur conditio testis tempore, quo negotium geritur, ita loquitur l. j. C. de testa. Ita tenet Azo in summa, de testa. ordi. circa fin. quod
7 tene menti. ¶Sed † si testis tempore iuramenti erat bonæ condi 1
tionis, & tempore redditi testimonij erat infamis, quod tempus inspicitur? Dixi in l. damni. §. Sabini. j̃. de dam. infe. ¶Secundam 2
8 † solutionem dat gl. ꝙ põt hic contingere, s. quòd testi. nõ adhibeatur tanta fides propter temporis prolixitatem, quia non ita creditur testi de facto longinquo, sicut propinquo. Pro ista opi. 1
facit in Auth. hæc cõst. innouat const. Facit quod no. in l. census. s̃. de proba. & hoc videtur tenere Spe. in ti. de positi. §. Sexto. ver. sed nunquid. quod intelligitur, vt no. per gl. de verb. sig. l. notio-
9 nem. §. instrumentorum. Et † prædicta faciunt, ꝙ quando est negotium, quod de facili põt tradi obliuioni, ista causa est, quòd testes examinentur ad æternam rei memoriam, ne obliuiscantur: hoc tangit gl. & bene in c. quoniam frequenter. extra, vt lite non 2
10 contest. ¶† Quæro. qualiter pronuntiabit iudex super isto edicto, cum simul, & semel petatur Carboniana possessio, & vt quæstio differatur in tempus pubertatis, vel differenda cognoscatur, & vna est summaria, & alia plenaria, quomodo vna sententia determinentur? Resp. Illud, quod hic dicitur de summaria cognitione, debet intelligi quantum ad informationẽ iudicis per præsumptionem solam, in alia dicitur cognitio plenaria quantum ad informationem iudicis per veritatem. Sed vtraq; vno respectu potest dici summaria, quia in vtraque breues dabuntur dilationes, & ideo vtraque dicitur summaria, vt dicitur in c. sæpe. extra. de ver. sig. in Cle. & ideo ambo ista capitula poterunt vna sententia determinari, vel super vna pronuntiabitur, & super alia, quæ requirit plenam cognitionem, reseruabitur, l. ille, quo. §. si testõ. s̃. ad Tre. cum sint diuersa capitula, ergo super vna potest pronuntiari, super alia reseruari, l. etiam. §. j. s̃. de minor. quod dici consueuit C. si aduer. rem iudi. l. 2. tene menti ista.

ADDITIO.

a Alex. ¶Quæro, vtrum. Vtrum infamis repellatur a testimonio, vide Bal. in c. j. an remo. debe. test. qui pares esse desierunt. & Bart. in l. cunctos populos. C. de summa trinitate. adde tamen, quòd semper facit saltem indicium, vt notat Bart. in l. maritus, j̃. de quæstio. & vide no. in c. præterea. de testi. cogen. & quod ibi per Imo. ibi, aliàs non est necesse, quòd de nouo deponant. adde bald. in c. j. an remo. de test. qui pares esse desierunt. & quod no. bar. in l. j. §. si seruus. de quæstio. & omnino bald. post bart. & alios in l. j. de testibus.

1 *Accusata de adulterio, & absoluta non potest ab eodem, seu alio super eodem accusari, ab alio, & de alio sic.*

§. Si mater. Opp. ꝙ matris absolutio prosit partui, l. denuntiasse. §. quæritur, j̃. de adul. Gl. non soluit. Sed dic, illud est verum, quando de eodem facto ageretur ꝯ filium, de quo mater est absoluta: hic verò de alio facto agitur contra filium. Vel aliter, quod ibi dicitur, est speciale in adulterio propter sequens matrimonium, cui leges multum fauent: aliàs secus. Hanc opinionem tenent doctores, & Cy. refert C. ad
1 legem Corne. de falsis. l. j. in secunda quæstione. ¶† Quærit glo. vtrum mater, quæ semel obtinuit, possit iterũ accusari de adulterio? Dicit glo. quòd sic, non tamen de facili, l. si cui. §. iisdem. j̃. de accusatio. Quod intellige de eodem crimine, & ab eodem, vel de alio, & ab eo, qui in primo fuit calumniatus: aliàs nihil repugnat, quod non posset accusari.

§. Si is, qui. Opp. dicitur hic secundum diuersas literas, vna enim negat, alia non negat. Sol. vtraque sustinetur: vna nõ negat, & ista est plana. Alia enim negat eum, & tũc dic, negat eum scilicet solũ: sed nõ negat eum scilicet filiũ cum alio. Item hic innuit, quò d non habet locum Carbonianum, nisi quando est contentio de bonis paternis. Contrà. j̃. eod. l. de bonis. in princi. Dic, vt in glo.

§. Ibidem. Opp. quòd per istud qualequale præiudicium, quod pupillo posset fieri in causa status ex persona alterius, non debeat differri quæstio, vt suprà eo. l. j. §. fi. & j̃. eo. l. Titia. Sol. quod iste consors erat minor 25. annis, vnde de facili posset lædi: sed in contrariis erat maior ille, qui habet causam præiudicialem ad istam. Ita no. j̃. e. l. si impubes. §. si mater. & dixi s̃. eo. l. j. §. fi.

§. Parui refert. Op. j̃. e. l. §. missum. Sol. dicit gl. hæc debet intelligi secundum illam, quando pupillus agit possessorio, non petitorio. Tu dic, ꝙ hoc potest intelligi, etiam quando agit petitorio, vt ibi dicam incontinenti.

1 *Dictio, &, est implicatiua.*

§. Si duo. Gl. ponit hic casum. Ad petitionem impuberis inferentis controuersiam status non debet in tempus pubertatis differri, sed ad petitionem impuberis patientis. h. d. No. tex. ibi, nec enim patitur. No. † de significatione huius copulæ, &, quæ implicat. Nam si dico, & me, videor implicare, quod non est solum te.

§. Si quis liber. Gl. ponit casum. no. hic, ꝙ siue principaliter, siue incidenter veniat examinanda quæstio status, debet differri in tempus pubertatis non solũ quæstio status, sed ea etiam, in quam incidit, si sine hoc incidenti quæstio status non potest terminari ¶Opp. j̃. ea. l. §. missum. Sol. dicit gl. hic pupillus conueniebatur, ibi agebat tantum. Vel aliter, vt dicam in d. §. missum. Item contra, C. de ord. iud. l. j. Sol. vt ibi, & dicã statim in d. §. missum.

1 *Missio in possessionem ex Carboniano qualis sit, & an fiat in nominibus debitorum.*
2 *Exceptio de iure tertij opponitur, quando est in totum exclusiua iuris agentis.*

§. Cum extaret. Et si propter debita particularia quæstio status infertur impuberi, differtur
1 in tempus pubertatis. h. d. No. quod dixi in casu. Quæro, † quid operabitur hoc Carbonianum edictum? Dicit gl. vt fiat missio: sed qualis missio potest fieri, potest ne fieri in nomina debitorum? Nos possumus respondere, prout respondet gl. in l. à diuo. §. si super reb. j̃. de re iud. & l. j. j̃. de præt. stip. Sed melius diceret, ꝙ hic habet locum Carbonianum edictum hoc modo, ꝙ huic pupillo satisdanti soluatur, prout dicam plenè j̃ e. l. pe. Item habet locum
2 quo ad aliud, vt quæstio status differatur. Item no. † ꝙ hic potest opponi de iure tertij, & hoc ideo, quia ius tertij est totaliter exclusiuum iuris agentis. quod dic, vt dixi plenè j̃. de excep. rei iud. l. 2. & Cy. dicit in l. cum seruum. C. de ser. fug.

1 *Possidens potest petere sibi possessionem confirmari, & in ea tueri.*
2 *Possessorio agens petit se mitti in possessionem, & positus in ea se tueri.*
3 *Pupillus siue agat, siue conueniatur, quando habeat Carbonianum.*
4 *Qualiter cognoscatur, an quis agat, vt bonorum possessor Carboniana, an directã intentet.*
Carboniana an differatur, si mouetur controuersia de statu defuncti, non ipsius filij.
Possessor non constituitur quis ex solo iussu dimittendo.
5 *Actione in factum ex Carbonia. edicto agit quis, vt constituatur possessor.*
6 *In ista actione in factum veniunt corporalia quandoque.*

§. Missum. Hic est optimus §. & breuiter. h. d. Missum in possessionem ex hoc edicto prætor tuetur, nõ tamen missus ex Carboniano possessor potest hæreditatem, vel res singulas vendicare, nisi velit de filiatione plenè docere. h. d. ¶Hic innuitur, quòd missus in possessionem ex Carboniano nõ possidet, nisi interponatur secundum decretum, ex quo possessor efficiatur. Contrà, s̃. eo. l. j. in prin. & j̃. eo. l. pe. & s̃. de inof. test. l. qui de inofficioso. Dicit gl. hic debet intelligi possessorem constituere, hoc est missum in possessionem tueri, nõ quòd de nouo
1 det possessionem & est satis bona, & tene menti. Ex qua † habes sicut peto me mitti in possessionem, si non possideo, ita si possi-
a deo, possum petere a mihi possessionem confirmari, & in ea tueri. Et pro hoc est casus s̃m veram lect. C. e. l. j. & ibi Cyn. & Odof. Et pro hoc, quod habuistis s̃. de contrat ab. l. 3. §. si sub ea. & j̃. ti. j. l. 2. §. si sub conditione. Et pro hoc s̃. quod met. cau. l. fin. ¶Item tene menti ad aliud, ꝙ qui agit possessorio, petit se mitti in possessionem, & positus in ea petit se tueri, vt hac glo. & j̃. ne vis fiat ei. l. j. §. j. & l. si quis missus, & si habetis vnam lect. Contra hanc lect. op. quia nõ est verum, quòd ex primo decreto efficiatur possessor, nisi interponatur s̃m, l. si finita §. Iul. j̃. de dam infe. & l. 3. in fi de acq. pos. So. Ibi quando possessio datur alicui propter aduersarij contumaciam, & ideo expectatur primum, & secundum decretum, antequam possessor efficiatur: sed hic non datur possessio propter contumaciam aduersarij, sed propter fauorem petentis, & ideo non expectatur primum, & secundum. ¶Item opp. de eo, quod dicitur de ventre in possessionem misso, qui non possidet. l. j. ff. quib. ex cau in poss. eat. Solu. aliud in filio, qui mittitur ex Carboniano, aliud in ventre. Et est ratio, quia text. in Carboniano

ADDITIO.

a ale. ¶Possum petere. Si possideo, possum tamen petere possessionem confirmari, ad lc Bar. in l. de pupillo. §. qui opus, per gl. ibi, de ope. no. nunc. & plenè per Mod. in §. quadrupli. Inst. de act. & Bar. & Bal. in d. l. j. C. eo. & vide Bar. in l. non tantum; §. si sub ea. j̃. de contratabu. & Bal. in l. j. C. eo. qui se limitat in l. j. C. de edic. diui adria. tollen.

niano edicto dicit, datur possessio, vt s. e. l. j. sed tex. in materia de ventre in possessionem mittendo dicit, mittitur in possessionem quæ verba signant solum detentionem. Et potest esse alia ratio, quia possessio quæ datur ventri, est minori tempore duratura. Itē quia datur propter partum, non ipsi partui, ideo non tantum ei fauetur. Sed prima non mihi placet, licèt sit persuasiua. ¶ Item procedo, dicitur hic in secundo responso, missum in possessionem ex Carboniano nititur prætor in possessione tueri, &c. Op. quòd siue conueniatur, siue petatur, habeat locum Carbonianum, vt s. e. l. §. parui. Gl. dicit, dic, vt ibi, & ibi dicit, quòd agebat possessorio, non petitorio: Hæc sol. non placet, quia tex. ibi dicit, simpliciter, siue agatur, siue conueniatur, nec dicit quomodo, & idem s. eo. l. j. in prin.

2 Vnde mihi † videtur dicendum sic. Qñq; pupillus agit, antequam sibi sit mota quæstio status, & antequā sit petita Carboniana possessio, & in isto iudicio opponitur sibi quæstio status, tunc pupillus omissa prima actione potest petere Carbonia. bonorum possessionem ex hoc edicto, & non refert, siue agebat, siue conueniebatur, & siue agebat petitorio, siue possessorio, vt legib. cōtrariis. Quandoq; post petitam, & habitam possessionem totaliter agit, & sic post motam quæstionem pupillus vult agere, tunc habet locum distinctio huius §. ¶ Item op. j. e. l. pe. vbi etiam missus videtur, quòd possit agere. Dicit gl. sol. vt ibi. Bñ veritas est ista, hic pupillus agebat contra principalem aduersarium, qui se dicebat hæredem, & ideo adhibetur distinctio, quæ dicitur hic: sed in lege contraria agebat contra alios debitores hæreditarios, & ideo distinguitur, vt ibi dicitur. Hæc sol. tangitur ibi, & l. j. C. e. & ibi doct. tangunt. Item op. dicitur hic, quòd potest opponi ista exceptio, ne præiudicium fiat petitioni hæreditatis mouendæ. Contrà, C. de pet. hær. l. fi. Dicunt quidam hanc per illam corrigi; non est vera. Sed dic, quòd lex contraria loquitur in herede, seu possessore conuento, hic loquitur in agente, & est bona sol. quam tenet gl. in l. bonæ fidei. s. de pe. hæ. vel aliter, ibi loquitur, quando erat contentio inter eum, qui se hæredem dicebat, & alios legatarios, vel creditores, sed hic erat contentio inter eos, qui se hæredes ad inuicem dicebant, & est bona, & probatur in l. nō distinguemus. §. si quis. s. de arb. dixi plenè j. de excep. l. si post litem. ¶ Item op. C. de ord. iu. l. j. Sol. vt ibi.

3 ¶ † Quæro, quæ est differentia, vtrum agat vt bonorum possessor Carbonianus, an intentet directas actiones, & quo modo cognoscam? Dicit gl. quando aget vt bonorum possessor Carb. aget isto modo, quia sicut in aliis bo. pos. decreta sibi bono. possessione, ei competit bonorum possessoria hæreditatis petitio, l. j. & 2. s. de pos. hæredi. peti. & habuistis de bono. possessio. l. 3. §. bonorum. ita impubes, decreta bono. possessione Carb. volebat agere vt hæres, & hoc probat solum, quia erat de mēte Carb. pos. & credebat, quòd illa cognitio summaria, quæ inducebat præsumptionem sufficientem ad Carb. possessio. s. ea. l. §. causæ, sufficeret in hac bonorum possessoria hæredi. peti. quod non potest, vt hic. Sol. si vult agere directò, vt discutiatur, vtrum si inter liberos, vel non, hoc potest, & ita habetis intellectum huius §.

4 ¶ † Quæro, quid si innouetur, controuersia de ipsius defuncti statu, nō ipsius filij, an debet differri per Carbonianum? Videt. quòd sic, s. cod. l. j. §. sed & si quis. In cōtrarium videtur, C. de peti. hæredi. l. liber. Sol. Ibi propter quæstionem status defuncti vertitur in dubium status filij, vt quia defunctus dicatur seruus, & sic filius non potest esse liber, & tunc differtur, vt d. l. j. §. sed & si quis. s. eod. Sed si propter quæstionem status ipsius filij, vt quia fuit institut⁹ hæres ab extraneo, & tunc non differtur, d. l. liberti. Alij legunt hunc §. alio modo, dicentes, quòd in principio fuit missus in possessionem solo verbo, quem prætor studet constituere possessorem re ipsa. ita dicunt ipsi, vt essent contraria prædicta. Et potest esse in se satis bona, vt exponam⁹ missum, id est, mitti iussum, quia ex solo iussu non constituitur quis possessor, l. non est. de pig. actio, & l. cū hæredes. s. de acq. posses.

5 ¶ Sed tunc quæro, † qua actione petatur, quòd quis constituatur possessor? Dicit gl. actione in factum, quę descēdit ex quolibet edicto prætoris, l. pe. §. cum ptor. ne vis fiat ei. Istud videtur mirum, cum bon. possessio petatur officio iudicis, l. 3. §. si causa. s. de bo. pos. Dicunt quidam, quòd ista quæstio gl. referatur solum ad casum s. prox. qñ quis solum est mitti iussus, tunc petatur actione in factū, vt iste iussus executioni mandetur. Sed licèt hoc posset fieri, tñ tuti⁹ est, quòd fiat missio manu militari, l. si quis missus. j. ne vis fiat ei. Quare dic, quòd ista quæstio referatur ad totū §. & totum tit. & bene dicit, quòd cogatur actione in factū. Nō obstat quod no. in l. 3. §. si causa, quia illud in bonorum posse. quæ tribuunt ius per quas nullum aduersario fit præiudicium, nec requiritur, quòd citatio fiat, vt ibi dixi: sed hic loquitur in possessione, quæ est facti, & habet certum aduersarium, & requiritur cognitio, prout dixi s. ead. l. §. causæ. & §. duæ. & ideo actione in factum, non iudicis officio explicatur.

6 ¶ † Quæro, quando hæc actio in factum intentatur, quid veniat in ea? Dicit gl. quòd corporalia tantū, alleg. l. 1. j. quorum bonorum, vel melius etiam incorporalia veniunt qñque, vt si agitur contra aliquē debitorem, vt habuistis s. prox. §. & sic ista possessio habet aliquid vltra, quàm interdictum quorum bonorum.

§. Hæc autem. Et per hoc oportebit petere filium bonorum pos. ordinariam. contra j. cod. si impubes. §. fi. Gl. soluit, cogebatur, si vellet intentare actionem, aliàs secus. & ideo dicit glo. hic in verbo, ordinariam. ideo dicit, oportebit, s. in futurum, si vellet intentare actionem: sed nūc in Carbo. non oportet. & idem no. C. eo. l. j. in fi. vlt. gl. & est satis bona, vt dicam j. eo. l. si impubes. in fi. & tangam j. l. proxi. Vel dic, quòd iste tex. vult dicere, quòd si pupillus non possidet hæreditatē paternam, ad hoc vt perueniat ad bonorum pos. Carbo. habet primò intentare bonorum possessionem ordinariam, vt sic aduersarij moueant quæstionem status, vt sic mota quæstione status perueniat ad bonorum possessionem Carbonianam, ad quam nō pōt perueniri, nisi primò moueatur quæstio status, vt suprà, proxi. §. dixi suprà, ea. l. §. si duo. & ita potest intelligi hic.

LEX IIII.

Ideo. Dicitur hic, ex prima parte edicti, quæro, quæ est prima pars edicti. Dicunt quidam contra tab. quæ præcedit secundum tab. Non est verum: quare dic primam partem edicti vocat bo. pos. ordinariam, sequentem vocat Carbonianam, quæ est extraordinaria. Op. s. eod. l. 3. §. missum. vbi actionem non potest intentare. Dicit glo. etiam intentabit actionem in factum, & sic aget possessorio tantū. Vel dic, vtetur omnib. actionibus quando erit pubes, & liquebit eum hæredem esse. Tu dic, quòd missus ex Carboniana actione contra principalem aduersarium nō potest intentare, nisi secundum distinctionem, quam vidistis in d. §. missum sed contra alios debitores potest intētare secūdū distinctionem, quam dicam j. eo. l. pe. Opp. s. eod. l. 3. §. pe. vbi dicitur, quòd vt possit actionem intentare, oportet petere bo. pos. ordinariam: sed hic non posset petere ordinariam, quia est exclusus ab ea, vt hic dicitur, igitur actionem intentare nunquam poterit. Possumus dicere, quòd licèt sit exclusus à possessione ordinaria, tenebat tamē ius adeundi de iure ciuili, ideo actionem intēdebat. & hoc patet ex gl. quæ dicit, quòd liquebat eum hæredem, nō dicit bo. pos. Vel dicamus, quòd agnoscet bo. pos. omissam per restitutionem in integrum, l. j. C. si vt omis. hær. vel bon. pos. Vel possum dicere quòd in d. §. pen. debeamus legere aliter, quàm glo. ibi dicat, quasi illa lect. sit contra istum tex. & legamus alio modo, vt ibi dixi.[a]

ADDITIO.

a Alex. ¶ Ibi dixi. Supplicium differtur propter partum, & propter mulierem lactantem, & facit quod habetur in l. 2. §. si quis cau. & ibi doc.

LEX V.

Sed & si is. Hic incipit exponere tertium caput edicti de satisdatione.

LEX VI.

1 *Supplicium matris differtur propter partum, item in matre lactante puerum donec nutrix reperiatur.*

2 *Carb. edict quare non habet locum in bonis maternis.*

3 *Carboniano edicto an quæstio status differatur.*

1 De bonis. Iste text. facit in ar. † ad q. vos habetis in l. pgnā tis. j. d pœnis. & s. de sta. homi. l. Imperator. quòd supplicium matris differtur propter partū: quęro, quid de matre lactante puerum, cum alia nutrix non reperitur? certè eadē est ratio, quòd donec non reperitur alia, supplicium differatur, per hunc tex. & sic dicunt doc. maximè Old.

2 Quæro, † quæ est ratio, quòd in bonis maternis non habet locum edictum Carbonianum? Rñ. quia hoc edictum est introductum ad similitudinē edicti de bo. pos. contra tab. l. j. §. j. s. eo. sed in testamentis fœminarū bon. pos. contra. nō habet locū, l. illud. §. ad testamēta. s. de contra. ergo nec Carb.

3 ¶ Item dicitur, † quòd differtur quęstio status, sed an differatur per hoc edictum? Dicit gl. quòd non, sed ex cōstitutione, vel interpretatione Iurisconsultorum, vt hic, & s. e. l. 3. §. quāuis. Et ideo isto casu ista dilatio posset prodesse in bonis maternis, & haberet vim Carb. vt si possidet filius & alius ageret contra eum, dicens eum non filium, tunc q. differtur, & interim remanet in possessione, sicut in Carb. l. 3. §. missum. s. e. ¶ Item quæro, dicitur hic, si sit q. simul de bonis paternis, & maternis. & fraternis: quæro, vtrum habeat locum missio ex hoc edicto? & videtur, quòd sic, argu. j. eo. l. si impubes. §. si pupillus. Contrarium tenet glo. quòd omissio non habet locum, nisi in paternis, & ad legem contrariam responde, vt in glo quod no.

§. Ita demum. In tex. ibi, explicandum erit. hoc est verum ex hoc edicto, sed ex constitutione quæstio differtur, vt §. proximè. & in l. 3. §. quāuis. s. eo. tit. vel hoc expediebat pupillo.

§. Qui pupillo. No. text. ibi, hæc enim pos. pro satisdatione cedit. habes hic, quod missio in possessionem habet vim cautionis. Simile in l. si finita. §. eleganter. & §. seq. j. de dam. infecto.

1 *Alimenta qui debet habere, quando debeat habere expensas studij.*

1 §. Non solum. No. tex. ibi, in studio, &c. Not. † quòd ille, qui debet habere alimenta, debet habere expensas in studio. simile s. vbi pup. edu. deb. l. qui filium.

contrarium

contrarium habuistis s. de ali. & cib. leg. l. legatis. Ego respõdi ibi 1
aliud cum debentur ex dispositione testatoris, aliud cum ex dispositione legis. Dices tu, quòd hic §. facit ꝯtra id, quod dixi s. de a
colla. bon. l. j. §. ne castrense. Dixi, ꝙ pater non tenetur impendere in studio filij. Sed respõdeo, tex. iste hoc declarat, ꝙ hic loquitur in studijs necessarijs, sine quibus homo secundum consuetudinem, & conditionem suæ personæ viuere non potest, vt addiscat grammaticam, & similia, & tunc dicitur impensa necessaria, vt hic: sed secus in studijs, in quibus homines dicentur militare, & sine quibus quis potest honestè viuere secundum conditionẽ suæ personæ, quo casu dic, vt ibi dixi.

§. Post pubertatem. Est hic bonus casus, & ponit optimam practicam, & habes hic, ꝙ de petitore fit reus, si vult satisdare etiam post pubertatẽ. Sed quid si neuter vult satisdare? Dicit gl. respondendo ex his, q̃ no. suprà, eo. l. sed & si is. §. quoties. & §. cum autem. vbi dicitur, ꝙ possessio debebit dari cuidam curatori bonorum, & apud illum sequestrabitur. Ad quod facit l. postquam. §. Imperator. vt leg. nomi. caue. sed in possessione data curatori bonorum quis sustinebit partes actoris? Resp. ille, qui ab initio sustinebat, antequam daretur Carbonia. bono. pos. arg. l. si oleum. in prin. suprà, de dolo. & dixi in l. interesse. infrà, de acquir. pos.

LEX VII.

Si impubes. Circa princ. dicitur, simile Carboniano. Dicit gl. quare dicit simile Carboniano, & nõ respondet? Tu dic, Carbonianum edictum principaliter videtur inductũ pp liberos legitimos, & naturales, & ideo cũ loquitur de filijs ad primis, non vr, ꝙ propriè hoc edictũ habeat locũ. Hoc non placet, quia cum hoc edictũ sit inductũ ad similitudinẽ bon. pos. ꝯtab. vt s. eo. l. j. §. j. & illud in adoptiuis hẽt locũ, ergo & istud habebit locũ. Sed quare hic dicit, simile? Resp. quia hoc olim proponebat cũ quadã solẽnitate, q̃ hodie cessat, & sic hẽt locũ Carbonianum ad similitudinem antiquæ solẽnitatis, cum qua Carbonianum proponebatur, vt habuistis no. s. eodẽ. l. ideoque. & s. de vent. inspi. l. edictum. ¶ Item dicitur hic, locus erit Carboniano edicto. Contrà, immò non habebit locum Carbonianum, qa constat eum filium, vt infrà, l. proxi. Sol. intellige hic de Carboniano vtili, non de directo, vt ibi. 1

§. Cum vero. Quærit glo. hic super verb. de iure, quid b
est hoc, quod dicit, de iure testamenti, & non respondet. Sed dico, quòd in quærela inofficiosi testamenti non fit quæstio, an sit filius; sed an valeat testamentum, vel nõ, & sic an excludatur à bonis. est ergo quæstio de bonis tantum, & non de statu, ideo non debet differri, & ita loquitur hic §. pone, ꝙ filius agens querela negatur filius, quid erit fiẽdum? Rñdeo, non poterit fieri missio in pos. ex Carbo. sed ex ꝯstitutione, qua quæstio status differretur, & sic iste obtinebit in querela, posito ꝙ sit filius, habebit necesse petere hæreditatem ab intestato, & tũc si opponet sibi q̃stio. status, habebit locum Carbo. sic debet intelligi hic, & l. qui de inofficioso. supra de inoffi. testam.

§. Si mater. Contra, s. eo. l. j. i fi. Resp. hic agebatur cõtra matrẽ tantum, ibi vero cõtra matrem, & filium vt ibi dixi. Item op. s. eo. l. 3. §. idem. Sol. debetis ponere hic matrem esse maiorem 25. ann. secus si sit minor, vt in cõtrario, quia est verisimilius maiorem diligentius causam defendere, quàm si esset minor. Item secus si esset mater grauida, vt dixi ibi, plene supra eod. l. j. in fin. & vide gl. quæ incipit, immo nunquam, &c. & ipsam signa.

§. Quoties. Ad primum dictum opp. ꝙ contradicat sibiipsi, quia dicit, cum interponitur Carbo. perinde est, ac si nõ esset cõtrouersia status. Sed tunc cõtrà, quia si non esset controuersia. nõ habet locum Carb. Gl. soluit. Item op. ꝙ sufficiat, ꝙ vnus pro parte defendat, l. si quis putãs. §. si dãni. s. communi diui. dicit gl. hoc ideo, quia persona defuncti inspicitur, cum qua est controuersia, l. apud Iulianum. ex quibus cau. in pos. ea. ibi quasi cũ eo ꝯtractũ, &c. & l. j. §. fi. & l. ne in plures. de exerci. & l. si cũ vno. s. si ex noxa. causa aga. & l. si noxali. §. fi. s. de pecu. Hæc sol. nihil ad propositum, quia in actis diuiduis sufficit quemlibet hæredem defendere pro parte sua, l. iam tamen. §. pe. s. iud. sol. Ad hoc facit l. 2. §. fi. j. de preto. stip. Item facit l. hæredes. §. an ea. fam. erci. sed leges allega. in gl. loquũt in aliis casi. Quare dic, ꝙ ĩ casu nostro rõ ẽ, qa missi ĩ possessionem defẽdũt tanq̃ curatores bon. vt s. eo. l. sed & si is. §. j. & videbitis. j. e. l. pe. & vlt. Sed sicut curatores bon. debent insolidum defẽdere, l. vlt. de cura. bon. dan. ita & isti debent insolidum defendere.

§. Interdum. Dicitur hic, quod si non petiit contrata. sed vnde liberi, &c. Gl. oppo. & soluit, tene primam solutionem datam in ea.

§. Si pupillus. Vides hic, quando fit cõuentio de bonis liberti, & patris simul, & semel, quæstio status differtur. Et est ratio, quia vna contentio sequitur ad aliã, l. j. in prin.

Filius præteritus, qui tacuit per annum, an faciat reconualescere testamentum de iure prætorio.

§. Quæsitum. a Hic est no. §. & difficilis, & de ipso feci magnum festum. Ad 1. casum opp. si non fuit filius, ergo non debuit dari Carb. vt s. e. l. 3. §. causæ. Solu. Hic fuit modica præsumptio pro eo, ita ꝙ fuit data Carboniana, licèt in veritate non fuit filius: sed tunc quomodo dabitur sec. tab. eo interim habeatur pro filio propter illam modicam præsumptiõnem, & habetur pro filio, ac si nulla controuersia fuerit, vt s. ea. l. §. quoties. & quæstio status differtur? Resp. secundum iura hodierna, secundum quæ sufficit solà agnitio, esset expeditum, quia in Carb. non quæritur, an sit filius, l. vlt. C. qui adm. ad bo. pos. ẽm tempora fforum est dicendum idem ꝙ quando fuit data secund. tab. non fuit quæsitum. an ille filius esset præteritus, vel non, quia nõ fuerat data in forma iudicij, l. 3. §. acquirere. & ibi no. de bo. pos. & sic habebit istum effectum, quia iste qui habuit bo. pos. ẽm tab. aget bo. pos. hæ. pet. post temp⁹ pubertatis ex vigore illius bo. pos. habitæ intra tempus pupillari ętatis, quam bo. pos. hodie constat habuisse effectum, cum constat illum pupillum in veritate filium non fuisse. ¶ Venio ad 2. casum. si filius non petit contrata. tunc datur sec. tab. Contra hoc op si filius petit contrata. ergo pos. Carbo. non proderit, quia actionem intentare non poterit, nisi ordinatim bo. pos. agnoscat, l. 3. §. pe. & fi. s. eo. Sed cum impossibile sit, ꝙ ordinariam agnoscat, quia exclusus ab ea, ergo, &c. cum constet illum filium, qui est exclusus à contrata. non posse habere bo. pos. posito, ꝙ quis eum filium cõfiteatur, ergo Carboniana nõ debebit dari, vt j. eo. l. cum sine. & s. de inof. test. l. qui de inof. Sol. dic, vt s. e. in l. ideo. Nam licèt filius sit exclusus à contratab. tamen potest ad eas reuerti per restitutionem in integrum. Ita sentit gl. hic ĩ tertio casu. Nã si deficeret omnis spes, deficeret Carb. ¶ Venio ad 3. casum, in quo habes, ꝙ fuit præteritus filius suus, ideo eũ dicendo nullum posset venire per vnde liberi, & stetit anno, ꝙ nõ petiit vnde liberi: ex hoc scriptus hæres potest petere secũ. tab. qa ille præteritus tacẽdo per annum videtur approbare testamentum, l. filio præterito. s. de iniusto testa. & ipse pupillus potest petere Carb. si est intra annum à tẽpore, quo est sibi mota quæstio status, vt s. e. l. 3. in si No. † hic casum expressum ꝯ Vltramontanos, qui dicunt ad hoc, vt testamentum reconualescat de iure prætorio, requiritur approbatio filij. Ego dico, ꝙ taciturnitas p annum vr testamẽtũ ꝯfirmare, vt possit peti sec. tab. vt hic: quod tene mẽti & hoc not. quia habet locum etiam in petitione hæreditatis: quod est ꝯ dicta Vltramontanorum, in l. 2. C. de posthu. hær. inst. dixi in d. l. filio præterito. s. de iniusto testa. ¶ Hoc præmisso si filius esset exclusus, sequitur, ꝙ si quis confitetur eum filium, cum ad successionem venire non posset, sibi non debet dari Car. vt j. eo. l. cum sine. Resp. potest venire ad successionem per restitutionem in integrum. Et hoc dicit hæc gl. ibi, licèt filius posset restitui. Ex quo sequitur, ꝙ maior, qui non posset restitui, tacendo vr testamentum approbare taliter, ꝙ post nõ posset dicere nullum: quod tene menti. ¶ Op. quòd ex testamento, quod est nullũ, non possit adiri hæreditas, nec bo. pos. ẽm tab. peti, vt j. ti. j. l. hi demũ, & s. de bo. pos. l. non est. §. vbicũque. So. Hic filius non dixit nullũ, secus si dixisset. ¶ Itẽ dr hic, quòd habet locum Carb. pos. ẽm tab. contra; Carb. datur ad similitudinem bo. pos. contrata. vt l. j. § j. s. e. sed contrata. & ẽm tab. non concurrunt, j. ti. j. l. 2. §. expectandi. Gl. sol. Tu dic clarius, Carb. bo. pos. est inducta ad similitudinem bo. pos. contrata. hoc est, vt illis competat Carb. quib. cõpeteret contrata. si essent præteriti: sed bene possunt reperiri casus, in quibus competeret Carb. bo. pos. non tamen competeret contratab. & ita hic. Item est differentia inter Carb. & contrata. quia vna tribuit ius, alia non.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Quæsitum. Declara, vt per Bal. in l. fi. in ver. sed hic quæritur in bon. pos. quæ tribuit. C. vnde legi.

b Alex. ¶ Nota hic casum. An ad hoc, vt testamentum reconualescat de iure prætorio, requiratur approbatio filij, expresse Bal. in hoc tenet contrarium in l. fi. C. vnde leg. & in l. 2. de contratab. & in l. j. C. de suis, & legiti. videlicet ꝙ ius dicendi nullum non tollatur anno. & omnes communiter contra Bar. in d. l. filio præterito.

LEX VIII.

Decessit. No. hic quando constat aliquem esse inter liberos, dubitatur tamen de aliqua qualitate, s. an sit in potestate, vel nõ, tunc habet locum Carbonią. possessio ex sententia, non ex verbis.

LEX X.

Cum mulier. Dr hic, ꝙ ventri datur bon. pos. ex Carbo. Contrà, s. de ven. in pos. mit. l. j. in prin. So. expone, ex Carb. id est, ex edicto de ven. in pos. mit. Item dicitur in versi. ne aũt. quòd mater non aufert pupillo ius ordinarium. Cõtrà, immò etiam nec extraordinarium aufert, vt s. e. l. j. §. fi. & l. 3. §. pe. s. de iure iur. So. Concedo, quòd pupillo non aufertur nec ordinarium, nec extraordinarium, sed matri bene præiudicat, quãdo petit se mitti in possessionem nomine ventris, licèt cõtra no. s. de vent. in posses. mit. l. j. §. si cui. dic, vt ibi.

LEX

LEX XI.

a **Cum sine.** Dicitur hic, ꝙ exhæredatus non habet Carb. quia si aliquis confiteretur eũ filiũ, nõ admitteretur. Contrà, s̃.e.l.si impubes.in fi. vbi constat quem esse exclusum ab illo iure, & sic si aliquis confiteť eũ filiũ, non admitteretur, & tñ h 3 Carb. Sol. Ibi potest admitti per restitutionem in integrũ, & sic de iure prætorio. Nam per Carb. prætor sibi subuenit: sed hic non potest admitti, nisi per querelã, & sic de iure ciuili: vnde prætor non subuenit sibi, nisi prius intentata querela. ¶ Vltimò hic nota, ꝙ interest mea pronuntiari me fratrem propter hæreditatem fratris, & sic no. ad id, quod dixi de actionibus præiudicialibus, quia possum me petere pronuntiari fratrem, vt dixi s̃. de ven. in pos. mit. l. vbicunque. §. j.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Cum sine. Limita, vt per bal. in l. j. C. eo.

LEX XII.

Scriptus. No. casum, in quo hæreditas non adita transmittitur: quod dic plene in l. ventre. de ac. hæ.

LEX XIII.

Titia. Dic plene de materia huius l. vt s̃. eo. l. j. in fi.

LEX XIIII.

Quæritur. Quæro, quid in possessionibus vacantib. Puto, ꝙ debeat interim mitti in possessionem, si paratus est satisdare, vt sic possessoris partibus fungeretur, vt s̃. eo. l. de bonis. §. fi.

LEX XV.

1 *Missus ex Carboniano an possit agere.*

Sed sicuti. Op. ꝙ missus ex Carb. non possit res vendicare, vt s̃. eo. l. 3. §. missum. Dicit gl. ꝙ ibi agebat cõtra principalem aduersarium, hic contra alios debitores, & est bona & ipsam approbant doct. in l. adite. in 3. opp. C. de ord. iud. Vel dicit gl. hic satisdedit, ideo agit contra particulares possessores, tã quam curator datus bonis, & est vera, & istam op. i. tenet Cy. C. e. 1 l. j. de hoc † an missus ex Carb. possit agere, habetis in l. j. in prin. s̃. e. l. 3. §. missum. & l. ideo. & C. de ord. iudi. l. j. in 6. q. & C. eod. l. j. & s̃. de inof. testa. l. ꝙ de inofficioso. ¶ Et ideo pro declaratione omnium istorũ reassume. Aut quis incipit agere, antequam sibi fiat⁹ quæstio moueretur, & tunc postquam quæstio status incipit sibi moueri, potest omissa prima quæstione Carb. bo. po s. repetere, & ꝙ differatur quæstio status in tempus pubertatis, non distincto, an prius agebat petitorio, vel possessorio, vt s̃. eod. l. j. in prin. licèt glo. aliter ibi dicat. Ita debet intelligi l. 3. §. pen. s̃. eo. ſm lect. quam dedi ibi: aut vult agere post petitam bo. poss. & tunc aut agit contra principalem aduersarium, aut contra alios particulares debitores, vel possessores. Primo casu aut agit possessorio, & põt, vt s̃. e. l. 3. §. missum. & d. §. parui. ea. l. ſm lec. gl. Aut agit petitorio, & tũc si quidem vult agere tanquam Car. possessor, vt illa summaria probatio, quæ fuit habita in Carb. sibi prosit in hoc iudicio, & nõ potest, d. l. 3. §. missum. Si verò vult agere directa petitione hæreditatis, & probare se filium, tunc potest, d. §. missum. Si verò vult agere contra alios debitores, seu particulares successores, tunc aut nõ satisdedit, & non potest, vt hic à ꝯrio sensu, & l. sed & si is. §. j. s̃. eo. Aut satisdedit, & tunc aut vult agere tanquam hæres, & non potest, ne fiat præiudicium petitioni hæreditatis, d. §. missum, & l. si quis libertatem. s̃. de peti. hære. Aut vult agere tanquam curator datus bonis ex vigore satisdationis, & potest, vt hic, secundũ vnã lect. d. l. sed & si is. §. j. 2. & 3. suprà eo.

TITVLVS XI.

De bonorum possess. secundum tabu.

DICTVM est de bo. poss. contrata. verum quia est alia bonorum possessio, quæ vocatur ſm tab. quæ non habet locum, donec põt intentari ꝯta. vt j. e. l. 2. in prin. & §. j. ideo post titulum de bo. poss. ꝯta. sequitur de bo. pos. ſm tab. Quærit gl. quare in C. primo posuit bo. pos. ſm tab. & hic postposuit. Dic, vt hic in gl.

LEX I.

1 *Instrumentum publicum potest scribi in chartis de papyro.*

2 *Instrumentum scriptum in tabulis de ligno probat.*

3 *Scripturæ antiquæ in lapidibus probant, quando fuerunt scriptæ de partium voluntate.*

Tabulas. Quæro, vtrũ sit differentia, quib⁹ verbis quis vtat? Gl. ꝙ non, & bene, l. hac cõsultissima. in fi. & l. j. q̃n. C. de testa. Item dr̃ hic, ꝙ nõ refert, ĩ qua materia hoc fiat. Quæro, quid ᵃ si scribatur in tabula de ære? R̃n. sufficit, etiam si in lapide scribatur. Quæro, quid si 1 in terra scribatur? R̃n. si sigillari potest, sufficit. ¶ Ex hac † l. extra gl. not. ꝙ instrumentum publicum potest publicari in chartis de b papyro, ᵇ vt hic, dum dicit, chartas, quia chartæ dicuntur de papyro, vt s̃. de leg. 3. l. librorum, & extra de confir. vti. vel inuti. c. cum dilecta. & in Spec. de instru. edi. §. postremo. ver. item quod est scri 2 ptum. Secundò no. ꝙ † si in tabulis de ligno scribatur instrumenta publica, eãdem fidem portant, sicut si in chartis scriberent, vt hic, dum dicit, siue ligneæ sint. Pro hoc suprà, commo. l. in cõmodato. §. sicut autem. ver. ergo si pupilla. & hoc ibi tangit per Guil. de Cug. ¶ Vltimò ex quæstionib. gl. quæ dicũt, quòd possunt scri 3 bi in terra, vel lapidibus, facit ĩ argũ † ad quæstionem, quòd scripturis antiquis factis in lapidibus debeat credi: & hoc est verum, si fuit scriptum de partium voluntate. Pro hoc est tex. & gl. C. de relig. l. monumentorum. in fine. Pro hoc, quod not. in Spec. de proba. §. nunc videndum. ver. o.

ADDITIONES.

a Pom. ¶ Quæro, quid. Et vide gl. in l. qui tabulas. ff. de fur. & ibi Bart. tex in c. cum dilecta. de rescrip. & ibi abbas.

b Ale. ¶ De papiro. Circa instrumẽtũ publicũ in papiro facit ad id, quod in l. Sempronius proculo. de leg. 2. & adde bar. in l. in commodato. §. sicut. in fi. commo.

1 *Testamentis eodem die confectis si producuntur, nec apparet de prioritate, vel posterioritate, cui debeat stari.*

2 *Testes si duo deponant, quòd Titius occidit Seium, alij duo quòd Sempronius occidit Seium, an ambo punientur.*

a **§. Non autem.** Op. de l. quod dicitur. s̃. de test. mil. vbi solus cursus anni irritat tabulas. Sol. Speciale ibi in milite. Item op. C. de testa. l. sancimus. vbi cursus decennij mutat testamentũ. Sol. Ibi fuit cursus decennij cũ reuocatione facta, licèt minus solẽniter: sed hic nulla fuit reuocatio. 1 ¶ Quærit † gl. ᵇ quid si producuntur duo testamenta eodem die b ꝯfecta, nec apparet, quod prius, & qđ posterius, quæritur, cui debeat stari? Gl. no. hic plenè. & C. de edic. diui Adri. tol. l. fi. & Rof. ponit quasi idẽ super hoc ti. in fi. sed doc. vñr dicere sic, Si quidẽ illa duo testamenta fuerũt facta sub vna sigillatione, est vnum testamentũ, & ambo veniũt ex testõ, vt j. ea. l. §. si quis in duobus. & de tab. exhi. l. locũ. §. j. Si aũt sunt diuersæ sigillationes, non tñ apparet, quæ prius, & quæ posterius, tunc Azo, & Hug. dñt, ꝙ nullus eorum sit hæres, quod prius Dy. tenet, quia est dubiũ de viribus testĩ: ergo nõ potest adiri hæreditas, vt l. sed & si de sua. s̃. de acq. c hær. & hoc placet, ᶜ sed recipit tres limitationes. Primò ſm Iaco. Bu. vt sit verum, qñ neuter possidet, sed si alter possidet, ille obtineret, & actor succũberet. Nam actor debet probare testĩ suum esse factum posterius, quo nõ probante succumbit. Pro hoc l. eũ actum. & quod ibi no. s̃. de neg. gest. & l. matrem. C. de proba. & l. non solum. §. sed vt probari. j. de ope. no. nun. Secunda limitatio, ꝙ prædicta sunt vera, qñ instituti sunt paris cõditionis, quia nullus erat de venientib. ab intestato. Si. n. in vno essent instituti extranei, in alio veniẽtes ab intestato, tũc debemus præsumere in dubio pro veniẽtib. ab intestato. ar. s̃. de ꝯta. l. si duob. §. si prius. & l. hac cõsultissima. §. si quis. C. de test. Et pro hoc l. vlti. in fin. C. de cod. Pro hoc facit vrgens rõ, quia si neutrum illorũ testamẽtorum valeret, venientes ab intestato venirent, vnde si volũt venire ex testõ ſm defuncti voluntatem, tutius est eos admitti pro cõseruanda defuncti voluntate. Tertia limitatio est, quia prædicta sunt vera in pagano, qui nõ põt decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus cum duob. testamentis. l. si certarum. & l. quærebatur. s̃. de test. mili. secus si esset miles, quia posset decede 2 re cum plurib. testamentis. ¶ Item faciunt ad † q. si duo testes deponunt, ꝙ Titius occidit Seium, alij dñt, ꝙ Sempronius occidit Seium. Ex prædictis põt solui, ꝙ si diuersificant in tpe, quia duo dñt, ꝙ Titius occidit de mense Aprilis, alij quod Sẽproni⁹ occidit de mense Maij. tunc isti sunt ꝯrij, l. j. ſm vnã lect. C. qui accusa. non pos. & sic vel neutri stabitur, vel eligentur digniores, secundum, l. ob carmen. §. fi. s̃. de testi. Si vero non diuersificant in tpe sed simpliciter duo dicunt, ꝙ Titius occidit Seium, alij duo dicunt, ꝙ Sempronius occidit Seium, tunc cum possibile fuerit, ꝙ ambo simul occiderũt Seiũ, ambo punientur, per ea quę s̃. dixi.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ §. Non autem. Et de duob. testamentis vide Pet. in c. 1. de offi. deleg. & quod no. in c. licet voluntas 13. q. 2. Et inquantum dicit quod præsumitur pro possessore, vide bar. in simili in l. qui duos. §. cum in bello, & in l. si inter virum, de rebus dub. Mod. in l. illis. de verbor. obli. gloss. in c. nulli. 12. q. 3 gloss. in c. duob. de rescript. lib. 6. & ibi Petr. cui transit cum bar. & hic vide Lud. Rom. in consi. 232.

b Alex. ¶ Quærit gl. Vide bal. ang. & Imo. in l. cum, qui. in princ. s̃. de acq. hære. Et de hac q. & quid in duab. sententiis contrariis. & duabus electionibus eadem die factis, vide bald. in l. 2. C. quando prouoc. Et quid in duob. instrumentis factis eodem die, nec apparet, quod primo, & quod secundo, vide bald. not. in l. de rebus. C. de dona. ante nup. & gloss. barto. & bal. in constit. 1. C. in §. quib. Et quid in duobus instrumentis procurationis factis eodem die in vna psona, vide bald. in l. falsus. C. de furt. & de q. vide aliquid per gl. & doc. in c. duobus, in gl. j. de rescrip. in 6. adde de duobus procuratoribus eodem die constitutis.

c Pom. ¶ Hoc placet. Vide Fel. in c. 3. de probat. vbi enumerat commoda possessionis. vide barba. consilio 35. alias 3. in 2. vol. & consi. 65. eodem volu. Roma. consil. 256. in pri. & consil. 50. & consil. 179. ad fi. tex. & in c. cum ad sedem. & ibi Gemi. in prin. de proba. lib. 6. Cardi. consi. 145.

1 *Solennitas testamenti quãdo sufficiat, quod probetur per duos testes, & quãdo requirantur septem.*

2 *Appellatio, quæ fuit interposita in scriptis si est deperdita, potest probari per duos testes.*

3 *Publicatio testium quando fit, satis est, quod index dicat dicta eorum pro apertis habenda.*

§. Suffici-

§.sufficit. Dicitur hic, sufficit tabulas extare, & si non profe
rantur. ¶Quæro, quõ iudex dabit bo. pos. si non
proferunt tabulæ, qa non sunt apud hæredẽ, vel desierũt extare?
Rñ. si loquimur ẽm iura hodierna, ẽm quæ sufficit sola agnitio,
non est dubiũ, vt hic no.& l.vlti.C.qui admit.ad bon. pos.sed ẽm
iura ista est dubiũ. Sed dic eodẽ modo, qa istæ bo.pos.non dãtur
in forma iudicij, le.3.§.acquirere.s̃.de bo.pos.& sic iudex summa-
1 tim cognito negotio dabit bo.pos. ¶Sed quero, quid† ꝓdest ista
bo.pos.cũ si agã bo.pos.hær.peti.non poterit probare se institu-
tũ? Dicit gl.C.eo.ti.l.2.ꝙ sufficit ꝓbare ipsum ĩstitutũ ex testõ, &
septẽ testes interuenisse, ꝑ duos testes: ita dñt quidã. Si tñ est du-
biũ de voluntate, & solennitate, qa est dubiũ, an testator me insti
tuit, itẽ an instituit me solẽniter, tunc voluntas dẽt ꝓbari, & so-
lennitas per septẽ testes, vt probaꝛ in l.vlti.C.de fideic. Si autẽ est
certũ de volũtate, sed dubiũ de solẽnitate, vt quia aduersari⁹ hr̃s
ꝯfitetur, ꝙ talis me hr̃dẽ scripsit, sed dicit non solẽniter, tũc si q-
dẽ ꝯfessio hæredis fuit certo tpe limitata, vt quia dicat, ꝯfiteor, ꝙ
talis te instituit tali tpe, die, ac loco, tũc sufficit probari solennita
tẽ per duos testes. ita p̃t intelligi gl.C.eo.l.2. Si cõfessio hr̃dis nõ
fuit limitata tpe, & loco, vt qa dicit, ꝯfiteor, ꝙ fuisti hr̃s scriptus,
sed nõ solẽniter, tunc nõ sufficit, ꝙ probes de solennitate, nisi ꝑ
septẽ testes: nã si probas per duos, tres, vel quatuor testes solen-
nitatem intercessisse, non sufficit, quia confessio hr̃dis non extẽ
a ditur ad tempus, quo solennitas intercessit. ¶Vlterius [a] iste §. fa-
2 cit† ad qõ.[b] qñ appellatio dẽt interponi in scriptis, & si est in scri
b ptis interposita, & est perdita, certè ꝑ testes ꝓbari poterit, vt hic,
3 & l.testiũ.in fi.C.de testib. ¶Item dr̃† hic, sufficit tabulas extare, li
cèt non proferantur. Facit, quãdo iudex pronunciat dicta testiũ
c habenda pro apertis, licèt non legat, nec partib. aperiat, sufficit.[c]
Et hoc puto verum, si partes aliter sciãt dicta testium, vt in auth.
at qui semel.C.de proba.& in summa illius tit.per Azo.

ADDITIONES.

a Pom. ¶Vlterius. Vide Ang.in l.si prætor.§.Marcellus.ff.de iud.Pan.in cap. 2. ad fi.de proba.doc.in l.pactum, quod bona fide.C.de pac.Pau.de Cast.consi.2. Fel. in c.sicut.de re iudi.& quòd in casibus, in quibus requiritur scriptura, non præsumitur pro actu, nisi appareat scriptura, vt per Feli.in capitul.j.per illum text.post Pan.ibi, vt lit.non contest.

b Alex. ¶Facit ad quæstio. Et istud dictum no.ad intellectum eorum, quæ dixi post gl.& Bal.in l.contrahitur.s̃.de pig.& adde, ꝙ licèt regulariter in sententia requiratur etiam scriptura, tamen fallit in causa matrimoniali, quam sufficit probari per testes, c.Albericus.& ibi Inn.extra, de testi.& ad Bart.hic adde no.per eum in l.sicut. C. de fide instru. vide etiam Bar.hic, & bal.in l.2.C.de eden.bar.& bal.in l.emancipati.de fide inst.& bal. in l.gesta.C.de re iudi.

c Alex. ¶Sufficit. Quando iudex pronunciat dicta testium haberi pro apertis, sufficit, & adde Bar.in d.auth.at qui semel.

1 *Possessio ex edicto diui Adria.non datur producenti exemplum testamenti.*
2 *Nec etiam datur producenti exemplum testamenti manu eiusdem notarij.*

a §.Si quis in duobus. [a] No.hic, ꝙ exẽplo nõ potest
1 peti bon.poss. Et † sic facit, ꝙ
possessio ex edicto diui Adria.non debeat ei dari, qui producit
exemplũ, licèt bo.pos.ex illo tit.differat multum ab ista, nam il-
la non põt dari, nisi producatur testamentum nõ vitiatum, &c.l.
edicto.C.de edi.diui Adri.toll.sed, ista datur, ẽt si tabulæ nõ pro-
2 ducantur, vt s̃.ea.l.§.sufficit. ¶Item † facit ad q. si vnus, & idẽ no-
tarius exemplificat testamentum suum dicẽs, hoc est exemplũ
cuiusdam testamẽti facti manu mei notarij, ex illo exemplo ñ
datur bo.pos.nec pos.ex edicto diui Adriani, vt hic dicit in testa
b tore, qui exemplauit suum testamentum. Prædicta vera,[b] nisi
exempletur ex protocollo notarij mortui, quia tunc habetur ꝓ
instrumento publico, & authentico, vt in c.cum P.tabellio, ex.
de fide instru. Nota bene tex.ibi, si verò id, quod exemplum, &c.

CONTRARIETAS, ET CONCORDIA.

☞ ¶Exemplo. Aduerte, ꝙ Bar. arguitur de contrarietate in hoc §. si quis in duobus, per Alexan.hic. Tu dic pro saluando Bar.vt in concordia posita ad l.Sempronius Proculo.ff.de leg.2.

ADDITIONES.

a Alex. ¶Si quis in duob. aliqui allegant Bar.contrarium tenuisse in l.Sempronius Proculo.de legat. 2. licèt posset concordari, quod aut instrumentum subscriptum fuit, & publicatum, & creditur exemplo, vt ibi, sed si solummodo copiatur exemplum non creditur. vt hic. Et ad id, quod dixit hic barto. vide quod scripsi in authentic. si quis in aliquo.C.de edendo.post bartol.& bald.latè, & vide barto.in l.si quis ex argentariis.§. prætor ait.& §.prohibet.supra de eden.vbi etiam tenet contrarium, & facit hoc quod scripsi post Ro.in l.sciendum.de verb.obli.

b Ale. Prædicta vera. adde bar.in l.si quis ex argentariis.§.j.supra de edendo.& Cyn.in l. contractus.in fi.q.C.de fide instru.Spe.in tit.de instrumen.editio.§. ostenso.versiculo, illud quoque.cum le.

§.Exigit. Iurisconsultus procedit hoc ordine. Primo dicit
à quib.debent esse factæ tabulæ, vt bonor.posses.
dari possit. Secundò dicit, qũo. Tertiò qñ. Quartò dicit pro qua
parte debet dari bonorum possessio, s̃. vero dicit, ex quib.tabu.
datur bo.pos.& ita transit. Contra, immò sufficit, si habeat testa
menti factionem tempore testamenti, facti, vt j̃.ea.l.§.si quis au
tem. Gl. dicit multum bene, vide eam, quæ incipit, nota ꝙ duo-
a bus &c.& ipsam signa[a] ibi, non sic in duobus primis. immo idẽ,
vt probat §.j.proximè alleg.& per hunc §.& eius gl. quæ incipit
nota duo, &c. patet, quod Guil.de Cun.male dicit in l. & si filius.
§.si a filio.ibi, pone erat &c.supra ad Macedo.

ADDITIO.

a Ale. ¶Ipsam signa. Vide de hac gl.no.bal.in l.j.C.de sacr.eccl.in lec.in 3.q.in fi.& in l.fi.in fi.C.si à non comp.iud.& in l.fi.in ver.hic dubitatur.C.vnde legi.plenè per Imo.post alios in l.is, cui lege.de testa.& in l.Gallus, §.ille casus.ff.de lib.& posth.

§.Si linum. Hic incipit tractare, quales debent esse tab. vt
bo.pos.detur. Et ad euidentiam scias, ꝙ tabulę,
ex quib. petitur bo.pos.debent esse signatæ signis septem testiũ,
l.2.C.e.ti, Op.ꝙ non possit dari secun.tab. quia datur tantum ex ta
bu.in quib. sunt septẽ signa, vt j̃.e.l.chartæ.& C.e.l.2. Sol. licèt hic
linum sit incisum, tñ remanent septẽ sigilla, quia nõ fuit incisum
linum, in quo sunt septẽ sigilla appensa, sed aliud linũ. Vel si illud
linũ fuerit incisum, dic, ꝙ non est totaliter incisum, quod no. pg
rescripta antiqua: sꝫ qs inuestigabit hoc, an fuerit incisum linum
à testatore, vel ab alio? Rñ. ẽm iura hodierna, ẽm quæ sufficit sola
agnitio sine iudicis facto, nõ est dubiũ, sꝫ ẽm iura antiqua, ẽm quę
requirebatur decretũ iudicis, tũc nõ curo, qualiter iudex inter-
posuit decretũ, sed in bo.pos.hær.petitione examinabitur plene
à quo fuerit linũ incisum, ar.l.de pupillo.§.toties.j̃.de no.ope.nũ.

1 *Priuilegium habens chordulam, in qua sigillum sit appensum corrosam, probat, dummodo remaneat tantum de chordula, quòd sigillum sustineat.*
2 *Testamento corroso in parte substantiali non creditur, & quando.*
3 *Notario attestanti de aliqua cancellatione, vel suprascriptione creditur.*

1 §.Si rosæ. No.hic bonũ tex.ab tab. seu ad priuilegia, † quæ
qñq; corrosam hñt chordulam, in qua est appen-
sum sigillũ, qa sufficit, ꝙ remaneat tm̃ de chordula, ꝙ sustineat si-
gillum, qa sufficit, ꝙ remaneat tm̃ de chordula, ꝙ sustineat sigillũ:
2 secus si totaliter chordula est corrosa. Ponamus, † ꝙ testamentũ
est corrosum in aliqua parte substantiali, an debeat ei credi? Di-
cit gl. ꝙ nõ: secus si nõ sit corrosum in parte substantiali, quia tũc
a sic, l.si vnus.C.de testa.& l.pe.§.fi.e.ti, ita dicit gl.[a] Aduerte, si testm̃
continet rasuram in loco suspecto, non dꝫ ei credi, & hoc est ve
rum, nisi per aliquam partem testamenti p̃t ꝯprehendi, qd in illa
3 parte corrosa ꝯtineret.c.cũ olim, ext.de cens. Et per hoc † apparet
si notari⁹ diceret, cancellationẽ, & suprascriptionẽ ego feci, sibi
credetur, vt l.j.s̃.de his, quæ in testa.delen.& de hac q.habetis per
gl.& Cy.C.de edi.diui Adr.tol.l.vlt.in 2.q.principali.circa fi.

ADDITIO.

a Ale. ¶Dicit gl. Quod no.ad subscriptionem notariorum. Et adde quod no.inn.in c. fraternitatis, de hæret.& no.in c.cum venerabilis, de reli.do.& in c.ex literis, de fid.inst.& ad de quod no.dixit Guid.de Suz.in l.si ex falsis.C.de trans.ꝙ vtens tali instrumento, in quo continetur aliqua falsitas etiam in loco non suspecto, incidit in crimen falsi, & refert ita tenere io.and.in add.Spe.de instr.edi.§.instru.in add.quæ incipit, huic dic.

LEX II.

1 *Bonorum possessio secundum tabulas an concurrat cum bonorum possessione contra tabulas.*
2 *Bonorum possessio vnde liberi an peti possit, donec pendet: an vnus petat contratab.& alius secundum tabu.*
3 *Bonor.possess.secundum tabulas cum habet locum venire per vnde liberi, quid prosit,*
4 *Posthumus, qui recasurus est in potestatem, an venire possit per vnde liberi, vel per contratab.*
5 *Exclusus à contratab. qui potest petere restitutionem, an debeat expectari, ante quam petat secundum tabu.*
6 *Bonorum possessione contratabulas petita, secundum tabulas peti potest, quando contratab.est delata ei, qui non est de liberis.*
7 *Bono.possess.secun.tab.an expectari debet, vt petatur, quandiu Carboniana peti potest.*

Aequissimum. Hic Iuriscõsultus incipit tractare, quo
tpe debet peti bonorum possessio ẽm
tab. ¶Op.& vr̃, ꝙ possit adiri hæreditas, anteq̃ petaꝛ ꝯtabul. quod
apparet, quia post aditam hæreditatem datur ꝯta.l.illud.in princ.
s̃.de ꝯta. Sol. Aliud in aditione de iure ciuili, vt ibi: aliud in ẽm tab.
bon.pos.vt hic. Item vr̃, ꝙ instituti non expectent præteritos, l.il-
lud.§.fi.s̃.de ꝯta. Rñ. verum est, ꝙ ibi non expectãt præteritos, sed
1 non veniunt per bo.pos.ẽm tabu.sed contrata. ¶ Item opp. † ꝙ se
cundum tab.& contrata. possunt concurrere.l.si duo.s̃.de leg.præ
stan. secundum vnam lec.gl. Quidam reprehendunt ibi illam gl.
ego substinui eam ibi, dicendo, ꝙ tunc non datur ẽm tab. donec
speratur contratab. quando institutus non est in pari gradu cum
venientibus per contrata. aliàs secus, vt ibi. Sed dices tu, nonne &
præteritus erat in eodem gradu, & tamen non habet locum ẽm
tab. donec intentabatur ꝯ tabulas? Sol. Vos habetis j̃.prox.§. ꝙ in-
stitutus sub conditione potest petere ẽm tabulas: ille ergo, qui est
institutus, licèt alius posset petere contratabu. pendet institutio
nis suæ cõditio, quia poterit esse, ꝙ ille non peteret ꝯtab. interim
ergo si est eiusdem gradus, nihil repugnat eum admitti. Non ob.
l.illud.§.fi.de contratab. quia ibi loquitur in quadam conditione,
quæ verisimiliter expectari non debet, s. vt posthumus non nasca
tur, aliàs secus. Præterea ratio potest esse ista, quia si est eiusdem
gradus alio petente contra tab. secundum tab. conuertetur in cõ-
tratab.& ideo non expectatur, vt j̃ prox.§. aliàs secus, vt s̃. ¶Quę
2 rit gloss. † vtrum interim posset peti vnde liberi, donec pendet,
an ille petet contratab.& alius secundum tab. Glos. arguit pro, &
contra, & finaliter dicit, quòd sic. ¶ Sed quæro, dicit ne verum

ista gl. Videte, si nos ponimus esse præteritos filios in potestate, q
dñt nullum testm̃ de iure ciuili, tunc gl. d̃t verum, q statim potest
peti vnde liberi, & probant omnes l. allegatæ in gl. Sed si nos po
nimus filium emancipatum esse præteritum, tunc gl. non diceret
verum, nisi ponamus institutum repudiasse, qa donec h3 locum
secundum tab. non h3 locum vnde liberi, &c. l. j. §. j. ĩ. si tabu. testa.
3 nul. extra. ¶ Secundò quæro, † ad quid prodest venire per vnde libe
ri, cum habeat locum secundum tab. Dicit gl. q ad legata. Videte,
gl. verum dicit in emancipato hærede scripto nõ adeunte, vel re-
4 pudiãte, aliàs nõ haberet locum vnde liberi. † Sed quid in posthu
mo? Dicit gl. idẽ, q p̃t venire per ꝯtab. vel vnde liberi. Et hoc intel
lige in posthumo, q esset recasurus in potestatem. Ego dixi, q bo.
pos. ꝯta. vel vnde liberi, competere possunt eidem. Quæro, vtrum
tps simul cedat vtriq;, gl. q sic, & bene. ¶ Item dicitur, q expectan
5 di sunt, qui possunt venire per contrata. quæro, † quid si aliqs est
exclusus per ꝯta. sed p̃t petere resti. in integ. an debeat expectari?
gl. dicit, q non, & all. l. 4. §. j. ĩ. de fideic. lib. & l. 2. §. si bonorum. ĩ. ad
Tertu. quod tenementi: & idem habuistis s̃. tit. j. l. si impubes. §. fi.
6 ¶ Hic dr̃, q debent expectari, † donec petatur ꝯtab. Sed quid si est
petita ꝯta. vtrum alius admittatur ad fm̃ tabulas? R̃n. sic, si ꝯtab. est
7 delata ei, qui non est ex liberis, l. si impubes. §. fi. s̃. tit. j. ¶ † Quæro,
vtrum quandiu potest peti Carb. debeat expectari, sicut quando
datur contraria. Videtur, q sic, quia Carb. & contratab. dantur eo-
dem iure, l. j. §. & generaliter. s̃. ti. j. Sed contra, dic, vt in casib. quos
habuistis s̃. ti. j. l. si impubes. in fi.

1 *Bonorum possessio secundum tabulas etiam hodie est necessaria pro instituto sub conditione.*
2 *Testamentum, in quo filius est institutus sub conditione, an sit nullum, remissiue.*
3 *Bo. pos. quæ datur conditione pendente, an sit iuris, vel facti.*
4 *Bo. pos. sec. tab. conditione deficiente quod conuertatur in contratabulas.*
5 *Bo. pos. sec tab. quando conuertitur in contratab. non est necessaria noua petitio, vel agnitio.*

a §. Si sub conditione. a Dr̃ hic, q instituto sub condi-
tione datur bo. pos. fm̃ tab. &c.
Contrà, pendente conditione non potest adiri hæreditas, l. si qs
instituatur. s̃. de hæred. inst. sol. Aliud in aditione, aliud in bo. pos.
1 secundum ta. Et hic est † vnus de casibus, in quibus bo. pos. secun-
dum ta. est necessaria. Item vr̃, q bo. pos. secundum tab. non h3 lo
cum, q̃n est filius præteritus, quia tunc testm̃ est nullum, nec p̃ot
peti fm̃ tab. l. suus quoq;. in prin. de hære. inst. & l. si pater. C. de in-
sti. & subst. So. Immo p̃t testm̃ esse aliquod filio confirmante. Sed
2 quædam gl. † tenet, quod hodie filio instituto sub condõne te-
stamentum non est nullum, quia remouetur condõ quantum ad
legitimam, iuxta no. in l. suus. supra, de hæ. inst. & l. si pr̃. C. de insti.
b & sub. Dic, vt dixi in d. l. suus. ¶ Dicitur hic, b sub condõne, quęro,
vtrum est verum, siue sit institutus suus, siue extraneus: Dicit gl.
q sic, dummõ ex̃neus sit institutus vtiliter, vt ĩ. eo. l. hi demum.
& intellige ex̃neo instituto, & nullo filio pręterito: vel erat filius
exhæredatus, al's si fuisset filius pręteritus, tũc filius posset venire
per ꝯtab. quia tales fuerũt tab. ex quib. adiri potuit hæreditas tpe
mortis. qd̃ sufficit, l. qd̃ vulgo. s̃. de ꝯtab. & l. filiũ. eo. ti. & sic bon.
pos. fm̃ tab. nõ p̃t peti. ¶ Itẽ dr̃ hic, si defecerit conditio, p̃tor tueẽ
fm̃ tab. ac si accepisset ꝯtab. Sed qd si extiterit ꝯditio? Dr̃ glo. re-
manet datio firma, vt ĩ. ea. l. j. §. si qs ita. ¶ Sed tũc q̃ro, qd si deficit
ꝯditio? Gl. r̃n. aut fuit ĩstitut' su', aut ex̃ne'. Primo casu ꝯfirmaẽ. Se
cũdo infirmaẽ, sed hoc fm̃ doct. ñ est verũ totaliter, si esset talis, q
veniret ab ĩtestato p vnde agnati, vel vnde cognati, vl' fm̃ tabu. vn
de legitimi, vl' vnde agnati, vt ĩ. eo. l. si sub ꝯdõne. & statim dicã la-
3 tius. ¶ † Quærit gl. vtrũ bono. poss. q̃ daẽ pẽdẽte ꝯdone, sit iuris.
aut facti. In hoc sunt opi. Sed glo. dicit, q est facti. & idẽ no. s̃. d̃ hę
re. insti. l. si quis instituaẽ, sed Iac. de Are. dicit aliter, vt refert Cy.
in l. si pr̃. C. de insti. & substi. in vl. q. & clarius in l. filiis matrem. C.
de inoffi. testam. Et dicit, aut est institutus extraneus sub ꝯdõne,
q nullo mõ erat ab intestato successurus, & tunc ista bonorum
pos. q̃ ei daẽ, est facti, & tribuit sibi hoc solum, vt existente condi
tione nõ habeat necesse de nouo petere. Itẽ tribuit aliud fm̃ Iac.
de Are. qa missus in possessionẽ ipse poterit exercere oĩa tãquã
curator datus bonis. Ita not. Pe. aliàs Rosfre. in l. si qs instituaẽ. s̃.
de hę. inst. licẽt gl. ibi aliter dicat. Si verò iste erat ex̃ne', talis, q ve
niret ab intestato, & succederet p vñ legitimi, vl' vñ cognati, tũc
est iuris. & adueniente ꝯdõne bo. pos. fm̃ tab. cõuerteret in illã, q̃
sibi cõpeteret, vt ĩ. e. l. si sub ꝯdõne. & dr̃ iuris, qa in omnẽ euentũ
tribuit ius. Aut est filius institutus, & tũc aut fuit institutus sub ꝯ-
dõne potestatiua, aut casuali, aut mixta. Primo casu est facti, & ñ
p̃t ꝯuerti in vñ legitimi, qa est, qd sibi imputeẽ, cũ ꝯdõnẽ nõ im-
pleuit, & dicit gl. in ver. ꝯdõ, q̃ incipit, casualis vel, &c. Aut fuit in
stitut' sub ꝯdõne mista, vel casuali, & tunc aut in defectũ nõ fuit
exhæredatus, aut fuit exhæredatus. Primo casu hẽt bonorũ pos
sessionẽ, quæ est iuris, & iõ in omnem euẽtum ius tribuit, vt hic.
secundo casu quando in defectum conditionis fuit exhæreda-
tus, & tunc aut fuit exhæredatus non rite, aut rite. Si non rite tri-
buit ius & perinde est, ac si exhæredatus non erat, l. non putauit.
§. non quæuis. s̃. de ꝯtab. Si vero fuit rite exhæredatus, aut ita q nõ
poterit rũpere p querelam, tunc secus. Hæc vltima opi. non vr̃ ve
ra, qa licet posset rumpere per querelam. illa bo. pos. non potest in
aliam ꝯuerti ante prolatam querelã. nec ius hoc vult, & sic de ne
cessitate expectabiẽ, q ille adeat. Prædicta vera, si conditio sit adie
cta in fauorem filij, qa tũc datur illa, quę est iuris, aliàs secus, vt no.
doc. in l. filijs matrem. C. de inoff. testa dic, vt ibi per Ia. de Are.
4 Hic dicitur, † q deficiente cõdõne bo. pos. fm̃ tab. conuertitur in
b ꝯtab. quæro vtrum b hoc sit verum indistinctè, siue filius sit insti-
tutus, siuè exhæredatus in defectum condõnis. Quidam in vlti. gl.
videntur dubitare. Sed ego credo id, quod dicit hic in gl. esse ve-
rum: qa conditio deficit siue alius sit institutus, siue non, potest
peti contratab. quasi tale testm̃ sit, ex quo potuit adiri hæreditas:
quia illud est verum pendente condõne ab alio, quàm ab illo. Sed
si potuit filius adire, tũc nõ datur bon. poss. ꝯtab. Et ideo dicit, q
quia illius institutus erat, debet peti concursu cum filio prætèri-
5 to: & ideo conuertiẽ in ꝯta. ¶ † Quæro, vtrũ q̃n sit ista cõuersio,
sit necessaria noua petitio, vel agnitio? Certè non, l. 3. §. si sub ea
conditione. s̃. de ꝯtab. ibi dum dicit, accepisset in præterito: tamẽ
non arbitror, q esset male dictum si de nouo petatur. ¶ Vltimo
scias, q hic §. habet locum quando fit existente conditione sine
dubio, quia dẽt dari hr̃di scripto. Sed si esset dubiũ, qa hẽret aliũ,
cui faceret partem p ꝯcursum, tunc dic, vt dicam ĩ. ea. l. §. si qs ita.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Si sub conditione. Et no. casum, in quo bonor. possessio fm̃. tab. est necessaria. Tu vide alios fm̃ Baldum. in l. certũ. C. vnde cog. vbi multos enumerat. ¶ Vide Imo. & ibi Bart. in l. suus quoque. de her. insti. circa princi. Dubitaui aliàs, & scriptum non in uenio, an ista poss. secundum tab. habeat locum in coherede dato sub conditione, alio purè instituto in totum. & non reperio tex. qui de hoc loquatur, & videtur quod non, vnde isto casu heres institutus purè, pendente conditione habetur pro hærede in solidum, vt per docto. in l. 2. s̃. si pars her. pe. si datum est vni à testatore, iure alteri denegatur interim, cum sit prouisum de hęrede, & administratore, facit l. si inter me, & te. de exe. rei iu. infrà, in l. si quis cum procuratorio. §. fin. suprà, de procura. & expressa prouisio testatoris facit cessare tacitam prouisionem, l. fin. C. de pac. conuen. vide tamen gl. in l. 3. §. si quis ex liberis. in ver. conditio. suprà, de contratab. sed illa gl. posset intelligi: quando ille cohęres purè institutus fuisset institutus in parte tantum, quod nota.

b Pom. ¶ Dicitur hic. Et ratio, quia non dicitur omnino præteritus, nisi quo ad quod, ista est gl. valde peregrina in l. si pater. C. de insti. & subst. & l. suus quoque. ff. de hære. inst. vide An. in l. filio præterito. ff. de iniu. test.

c Alex. ¶ Quæro, vtrum. Vide quod no. Bar. & Bal. in l. 2. C. de succes. edict.

§. Pro qua. Vidistis s̃. quo tempore petaẽ bon. posses. fm̃ tab. nunc sequitur videre pro qua parte petatur. ¶ Gl. oppo. & videtur, quod iterim debeat tota petitio vniri, arg. ĩ. de assig. liber. l. sub conditione. §. 1. & l. ex semisse. de acqui. hære. Ista qõ est multum difficilis, ideo examina plenè in l. 2. s̃. si pars hære. peta. & dixi s̃. de legat. j. l. planc. §. si coniunctim.

§. Si primus. Ratio dubitandi erat, quia videẽ, q debeat coniungi, quia si ille est institutus intra 14. annos, ergo intra decem: quod hic remouet. Pro hoc s̃. de vul. & pup. subst. l. ex facto. §. item quæro.

§. Si quis ita scripserit. Opp. q tertius non admittatur, quia non est institut' primo loco: vt s̃. pxĩ. §. Sol. inspicim' mẽtẽ, fm̃ q̃ primo loco est institut', non aũt inspicim' ordinẽ scripturæ. Vñ gl. in verb. prio res. q̃ incipit, ex gradu, ibi, licẽt sit ar. ꝯ. dic, vt ibi. Nam ille §. dẽt, intelligi in istum, vt non consideremus ordinem scripturæ, sed mentem &c. vt in l. si quis instituatur. de hęre. insti.

§. Si quis ita instituerit. Dicitur hic bonorũ autẽ possessionem &c. contrà, imò pendente conditione potest peti bon. possessio, vt s̃. ea. l. §. si sub ꝯditione. Dicit gl. ibi de bo. pos. quæ est facti, hic iuris. Truffa est. Alij dicunt, q non potest ita, quin possit reuocari. Truffa est etiam. Alij dicũt, q hic, & ibi potest peti ea, quæ est iuris, & quod dicit hic, non peti, i. irreuocabiliter. Tu dic, q ibi loquitur, q existente conditione vnus solus vocatur: tunc. n. ille in possessionẽ mittitur: hic autem ex existentia conditionis incertum est, quis vocetur, & ideo non potest fieri missio in possessionẽ. Non enim possumus dicere, quare magis vnus frater, quàm alius in possessionem mittatur, quia non sunt inuicem instituti, nec per concursum faciunt partes. Sed si esset vnus institutus, alias substitut' tunc institutus pendente conditione mitteretur in possessionẽ, quia hęc fuit voluntas defuncti, vt institutus substituto p̃feratur.

1 *Substitutus si præfertur coniuncto, conditione cessante cõiunctus admittitur.*
2 *Portio quod accrescat sine noua petitione.*

a §. Si duo. a Si † substitutus præfertur coniuncto, cõditione
1 cessante ꝯiunctus admittitur. h. d. In hoc versi. no.
duo. Primò not. qd̃ dixi in casu, & plenè dixi in l. re ꝯiuncti. s̃. de
le. 3. Fallit q̃nq; pp p̃sumptam voluntatem defuncti, l. qdã testõ.
s̃. de

ADDITIO.

a Pom. ¶ Si duo. Amplia etiam, si sit substitutio omnino tacita. Ita Bal. ĩ l. fi. 3. q. C. de hęre. insti. quem ale. sequitur in l. fi. C. de insti. & substi.

2 supra de vulg.& pup.& ibi tetigi.Secundo not.† ꝙ portio accre
scit sine noua petitione,de quo habuistis plene in l. sed cum pa-
trono.supra debo.pos.

1 *Monachus si fuit hæres institutus,& transiuit ad alium monasterium, cui acquirat.*

§.Si seruus. Dr̃ hic,ꝙ transit ad nouum dñm.Contra,imo
.vr̃,ꝙ apud primum debeat remanere, quia in
stitutus videtur eius contemplatione,l.cũ aliquis. C.de iure deli.
Gl.hic in verb.iussit.fatetur ꝯrium,qa licet dñi noui iussu acqui-
rat,tñ primò tenebit̃ restituere per ꝯdictionẽ sine cã sicut in seruo
fructuario vel bona fide possesso.ita dicit gl. Fateor ꝙ id, qđ gl.
a dicit ꝙ restituat ei,cuius comtemplatione est institutus, dẽt re-
ferri ad casus positos in glo.a s.ad seruũ fructuariũ,vel ad bona fi
de possessum,non ad casum de seruo alienato,qa dẽt ĩputari dño
alienanti,cũ videat̃ alienare cũ oĩ cã:vñ apud emptorẽ est cũ cã,
non sine causa. ¶ Itẽ dr̃ hic, quod hr̃ditas debet̃ nouo dño.Cõ-
tra ĩmò dño antiquo.l.si post.§.fi.s̃.quãdo dies leg.ce.& l.q̃ legata.
j̃.đ re.iu.So.Aliud in legato ,aliud ĩ hæreditate. Rõ.qa ĩ legato,
ĩspicit̃ tẽpus mortis, sed ĩ hr̃ditate tps aditæ hr̃ditatis.Sed qđ ĩ fi-
deicommissaria restitutione,Gl.videtur dicere idem,qđ in hære
ditate.Videte,in fideicommisso est idem quod in bon.poss.vel in
hæreditate quo ad ea,q̃ ponuntur,in l.seruo inuito.ad Trebellia.
non quo ad ea,quæ hac lege dicuntur . Nam fideicommissum
vniuersale quæritur domino inuito seruo, vt dicam ind. l. ser-
uo.& ante restitutionem transmittitur,vt no.plenè in l.apud Iu
lianum.§.Antistia.s̃.ad Treb.& sic non potest dici idem , quod in
bo.posses.vl' in hæreditate quantũ ad casum nostri §.sed est idem
1 quod in legato: & hoc tene menti,quia est vtile,quia † si aliquis
b b monachus fuit hæres institutus vel aliquid sibi relictum, & trã
siuit ad aliud monasterium,certè ex prædictis apparet,cui mona
c sterio c acquiratur,sicut dixi in seruo.

ADDITIONES.

a Alexan.¶Positos in glo.Pro hoc optime facit l.si quis seruum.supra,de actio.empti. Et ita aliàs respondi de iure,prout hic dicitur,licet hanc rationem non vidissem hic. Bene facit quod not.in l.a Titio.supra de acq.hære.& in l.seruum,ff.si quis omis.cau. teit,in prin.vide Imo,qui contrarium videtur tenere in l.si mihi,& tibi.§. regula.de le.j.

b Barb.¶Quia si aliquis.Et vide bar.in l.si seruus communis ita stipuletur.de stipula. ser.bartol.in l.1.prope fi.C.qui admit.& l.inter antiquam.C.de vsufr.Ioã,in c.3.de cler. coniug.

c Alexand.¶Cui monasterio.Si monachus fuit hæres institutus,& transiuit ad aliud monasterium, cui monasterio acquiratur,vide quod not.baldus in l. 1.C.qui admit.

LEX IIII.

a Chartæ. a Vides hic,& gl.dicit,quod instrumenta possunt scribi in chartis rasis,licèt consuetudo nõ seruet.

ADDITIO.

a Ale.¶Chartæ. Potest in charta rasa scribi.dicit tamen Cy.in l.comparationes.C.de fide instru.quod detrahitur fidei instrumenti scripti in chartis rasis,ar.l.fi.C.de edi.diui Adr.tol.quod potest procedere,quando per rasurã remansisset aliqua cicatrix,alias forte secus,per istum tex.quid in chartis perforatis? vide Bal.in l.contractus,C.de fide instr.

LEX V.

Si sub conditione. De hoc vidistis plenè in l.2.§. si sub conditione.s̃.e.ti.

§.Videndum. Hic est not.casus.Contra hunc §.op.se-cũdũ hoc vr̃,ꝙ filius sit deterioris conditionis,q̃ extraneus,quia filius certis personis legata præstat, extraneus non.So.Intellige de filio instituto sub conditione, in cuius defectum alius fuit institutus, quo casu habet necesse venire per contra tabu.secus si in defectum conditionis non esset alius institutus, quia tunc deficiente conditione veniret ab intestato,& nemini legata præstaret.¶Vltimò no.quod licèt pendente conditione quis petat bono.possessi.tamen non propter hoc quis dicitur decedere testatus,sed inspicimus finem vtrum existat conditio,vel non:& tunc iudicabimus secundum finem, an decesserit testatus,vel non.

LEX VI.

a *Bonorum possessio secundum tab.an detur cuicunque instituto.*

Hi demum. Dr̃ hic,ꝙ institutus sub ꝯdõne petit ſm tab.
qui est institutus vtiliter.Sed ꝯ,nullus insti
tutus sub conditione est institutus vtiliter,l.si quis sub condõne.
s̃.si quis omis.cau.test.Sol.huius timore quidam restringunt om
nes leges,quæ dicunt,ꝙ instituto sub conditione datur ſm tab.
in his,qui pñt ab intestato succedere,vel per ꝯtab.l.2.§.si sub con
1 ditione.s̃.eo.& s̃.l.prox.Sed Io.† ꝯ,quia bo.pos.datur cuicunque
instituto,sed si deficit cõditio,tũc distinguitur inter extraneos,
& filios,& venientes ab intestato.Ad rationem in cõtrarium re-
spondetur,quia quod dicit vtiliter,exponitur.s.à lege, quia nisi
obstaret conditio,quæ solum obstat,non obstaret aliud impedi-
mentum.Simile habuistis in l.3.§.fi.& l.se.s̃.de le.præst.

LEX VII.

Cum tabulæ. No.ꝙ si sint plura sigilla,si aliqđ destruatur,si tamen remanent septem sigilla,quæ requiruntur,sufficit,& sic no.ꝙ septem sigilla requiruntur,aliàs non valeret,l.2.C.e.ti.Secundò no.ꝙ si in testamẽto.sint plures septem testibus scripti,& illi,qui sunt s̃.scripti.i.vltra numerum scripti,negent se interfuisse,non propter hoc vitiatur testamentum.Videbitis in l.j.in fi.s̃.quemadmodum test.aper.

LEX VIII.

1 *Institutus alternatiuè sub duabus conditionibus contrariis,& in diuersis portionibus,pro qua portione petet bo.pos.*

Si ita scriptum. In tex.ibi,ex parte non determinata.
s.ex qua parte,secũdũ Dy.alij hñt in
altera,parte sexta:& sic vr̃ gl.habuisse in tex.suo.sꝫ Dy.dicebat,va
cat,& sic dꝫ intelligi,& legi alio modo,& secundũ lec.Dy. litera
est multũ clara,sed secundum lec.prout habes in litera sexta ,gl.
1 legit alio modo,sed non applaudit literæ.¶ † Quæro tñ secũdũ
lec.gl.ponamus,ꝙ quidam est institutus alternatiuè sub duab.cõ
ditionib.ꝯriis in diuersis portionib.pro qua portione petit bo.
possessionem? Dicit gl.ꝙ est in electione sua,petat ex maiori por
tione,vel ex minori,& bene dicit,sed non applaudit huic literæ.
¶Op.secundum lect. Dy.vr̃,ꝙ aliquis sibimet non potest substi-
tui,l.seruum communem.§. titi⁹.de vul.& pu.so.Non ob.imo cõ
cordat,qm̃ hic mutatur cã,qm̃ deficiente ꝯdõne primæ institu-
tionis incipit hr̃e locum subst̃õ. Vide gl. in verb.intelligi, quæ
incipit,s.existente conditione,ibi s̃.de vul.& pup.

1 *Testator licèt dicat,si filius meus decesserit in pupillari ætate, bona mea deueniant in talem,per hoc non est,quin substitutio sit pupillaris.*

a §.Qui filio. a Hic est no.casus,& menti tenendus.Op.ꝑ
pupillarem substi.succeditur pupillo,vt Inst.
de pu.substi.in prin.sed hic dixit:mihi hr̃s esto,ergo fuit vulga-
ris,non pupillaris.Sol.Dictio,mihi,non obs.qa intelligit̃ mihi.s.
ꝑ mediam personam pupilli.Ita habuistis in l.j.s̃.de vul.& pup.&
1 ibi not.& sic not.ꝙ dictio,mihi,nihil operatur.Et hoc † est vti-
b le ad q.b quã vidi de facto,dicebant verba testĩ,& voluit,ꝙ si de-
cesserit in pupillari ætate,bona ipsius testatoris ꝑueniãt in talẽ.
Oppo.ꝙ non erat pupillaris,quia testator dixit tãtum de bonis
c ipsius testatoris,nõ de bonis ipsius pupilli,c sed omnes doc.dixe
d runt contrarium,d quia illa verba,bona ipsius testatoris, nihil
operantur,& per inde est,ac si non essent adiecta,& succedetur
pupillo ĩ omnib⁹ bonis testatoris,& pupilli:& illa ꝫ verba nihil o
perantur,sicut hic dicitur de dictione mihi,quod tene menti.

ADDITIONES.

a Poma.¶Qui filio.Amplia,vt per Pau.de Ca.in l.precibus.C.de impu.& ibi per Ale.in l.pen.C.eo.titu.

b Ale.¶Vtile ad q.Verba impropriantur,vt valeat substitutio pupillaris.Idẽ de iure est dicendum,si testator apposuisset verbum non expressum,sed tacitum,puta si dixerit,si filius meus decesserit in pupillari ætate,volo,quod bona mea vẽdantur,& distribuantur inter pauperes Christi per commissarios meos,nam hic comprehẽditur directa pupillaris,sicut si dixisset,quod bona ipsius pupilli vendantur,per hoc no. per Bar.iunctis his,quæ ipse voluit in l. Centurio.in versi.secunda prin.quæstio est, quando sit,&c. de vulg.& pup.licèt reperiam,quod Pet.de Ancha.in consiliis suis videatur firmare cõtrarium eius,quod hic dicit bart.sed forte non bene.De hac qõ.habetur per Pau. de Cast. in l.1.de vul.& pup.vide bald.in l.precib.de impu.An.in d.l 1.in prin.limitat istũ §.duob. modis.Adde consilium Pet.8.& vide bal.cons.432.lib.4.

c Claud.pupilli.Vide per Alex.in l.j.suprà,de vulg.& pupil.

d Alex.¶Dixerunt contrarium.Not.pro iudice delegato reseruante taxationem expensarum,vt non sibi,sed deleganti competat taxatio.& vide bar.in l.terminato.C.de fructib.& li.ex.Cast.in l.1.nu.4.suprà,de vul.

§.Quidam testamentum. Not ꝙ in testamẽto in scriptis dabitur secundum tab.in testamento nuncupato dabitur bon.pos.secundum nuncupationem,vt hic,& habetis C e.l.2.tamen ille, q petit bo.pos.secundum nuncupationem , debet facere fidem de testamento patris,aliàs non admittitur,vt infrà, l.proxi.

LEX X.

1 *L.qui duos,supra de rebus dubijs,habet etiam locum,quando decesserint diuersis casibus.*

Vt bonorum. Op.& vr̃, ꝙ testm̃ patris non sit neces-
sariũ,l.& si ꝯ.de vul.& pu.Gl.dicit,ab ini
tio oportet,ꝙ pater faciat sibi testm̃ , vt valeat testm̃ filij. Sed si
1 testm̃ patris expugnat,distingue,vt in gl.Ex hoc habes,† quòd si
aliquis petat particulam testamenti, vt substitutus pupillariter,
tunc debet sibi dari à notario cum hæredis institutione.Rõ, qa
substitutio sine institutione non valet.De hoc per doc. in l.fi. C.
de preci.Impe.offe.& l.argentarius.§.1.s̃.de eden.

LEX XI.

1 *Substituto petenti particulã testamẽti,illi debet dari cũ hæredis institutione.*

1 Qui ex liberis. Ista ẽ bona lex.no.ex hac l.ꝙ † l.q duos.
in prin.s̃.de reb.dub. q̃ loquitur,qñ in-
certitudo de prioritate, & posterioritate emanat ꝑꝑ casum, qa
ambo decesserunt vno casu,hẽt locũ,qñ decesserunt diuersis ca
sib.si tamen aliàs incertitudo emanat in defectũ cõdonis, dic,vt
hic.¶Op.ꝙ ista obscuritas vitiet substitutionẽ,l.duo sunt Titij.s̃.
de tes.tu.Sol.ibi emanat incertitudo circa personas eorum,qui
non sunt instituti,hic circa personas eorum,quibus est facta sub
stitutio.¶Item opp.infra de verbor.obligat. l.continuus.§.illud.
Solu.illa magis concordat, quia illud,vt valeat stipulatio,hic vt
valeat

ſvaleat institutio.¶ Opp. de l. ſi fuerit. ſ. de reb. dub. vbi eſt neceſſe, ꝙ ſubſtitutio facta p iſta verba, q ex liberis &c. verificet̃ p vnũ nõ p duos, So. Hic ſpãle qa defunctus voluit, ꝙ ĩ hr̃ditate vltimò morietis inueniret hr̃ditatẽ primi. dixi ĩ l. q duos. in prin. de reb. dub. ¶ Itẽ opp. de l. eum, qui. ſ. ad Treb. Sol ibi in ſubſtitutione fideicommiſſaria, hic in directa pupillari. Ratio fuit: quia in hr̃ditate voluit teſtator reperiri hr̃ditatẽ primi: quæ ratio ceſſat in 2̃rio. Dixi in d. l. qui duos. in prin. ſ. de reb. dub. ¶ itẽ oppo. de manu. teſt. l. cũ ex plurib. Sol. vt dixi in d. l. duo ſunt Titij. qa eſt incertitudo perſonarũ, quib. aliquid relinquitur, ſed hic inſtituti non ſunt incerti, licèt ſit incerta mors pupillorum.

§. Filius. Quærit gl. vtrum ſibi poſſit imputari, cur non miſit procuratorem? Glo. dicit, ꝙ non. allegat l. ab hoſtibus. in prin. ſ. ex quib. cau. maio.

1 *Capitis diminutio eſt de iure ciuili.*
Teſtamentum tollitur ipſo iure capitis diminutione.
2 *Teſtes quot requirantur ad probandum confirmationem teſtamenti, vt adiri poſſit hæreditas.*
3 *Caſus, in quo etiam hodie bono. poſſeſſio ſecundum tab. eſt neceſſaria.*
4 *Exceptio doli quando ex parte opponentis non ſit in rem.*
5 *Excipere de iure tertij quando quis poſſit, remiſſiue.*

a §. Teſtamento. a Hic ẽ ſubtilis §. & primò ponit vnum dictũ. Scdò ei⁹ litationẽ. Tertio ponit aliud dictũ, qđ vr̃ ſimile primo. Quartò aſſignat aliquas diſſimilitudines inter iſtud dictũ tertiũ, & primum. Scda ibi, plane. Tertia ibi, non ſecus. Quarta ibi, nec putauerit. & breuiter h. d. Teſtm̃ eius, q ſe dedit ad arrogandũ, irritat̃ niſi poſtquàm factus fuit ſui iuris, noua volũtate approbet̃. itẽ teſtm̃ primum tollit̃ p ſecundum, niſi ſecundum poſtea incidatur, vt primum confirmetur, quia tunc primum ad excipiendũ tantum valebit. ¶ In text. in fi. ibi, actori. i. hr̃di ſcripto in ſecundo teſtamento opponatur per hæredem ſcriptum in primo poſſidentem, & conuentum Ibi, æſtimatur. ſ. ſi eſt ſcriptus in primo teſtamento, & tunc poſſet 2̃ eum opponere, non aliàs. ¶ Quæro in prima parte: quare
1 primum teſtamentum tollitur exceptione? Dicit gl. † quia capitis diminutio eſt de iure p̃torio. iõ non poteſt tollere teſtm̃, qđ eſt de iure ciuili, ita dicebat Azo. Gl. in verb. exceptione, reprehendit dicens, ꝙ capitis diminutio eſt de iure ciuili, vt inſti. de leg. agna. tu. §. fi. & edictum de capitis diminutione poſitum in ti. de cap. diminu. non inducit exceptionem, ſed reſtituit actionem in capite minuto. Et gl. dicit exceptionem doli, quia per recentem voluntatem nõ poteſt fieri, qn arrogatio facta tenuerit. Hæc ſol. nõ eſt bona: quia in prin. huius §. non fuit aliqua recẽs voluntas, ſed ſolũ ſe dedit ad arrogãdũ. Quare dic, qđ dicit de exceptione doli, dẽt intelligi de exceptione facti, ſeu intẽtionis, qa teſtamẽtũ tollitur ipſo iure. l. j. §. exegit. ſ. e. & ibi no. ſ. de iniu. teſt. l. j. Non ob. inſt. qb. mod. teſt. infir. §. nõ tñ. vbi dr̃, ꝙ nõ p oĩa irritatur, & ſic tex. ibi dicit, non p oĩa, qa põt ex noua volũtate cõfirmari, vt ibi, & hic in ſcdo caſu: qa imo ille §. hoc probat, quia cum cõfirmetur de iure prætorio, apparet, ꝙ de iure ciuili in totum erat reſciſſum. ¶ Scdo quæro, vtrũ omnia, quæ habent, qui dant ſe in arrogationem, in arrogatorẽ tranſeant? De hoc inſti. de acqui. p
2 b arroga. ¶ † Circa ſecũdã partem quæro, quot teſtes debẽt habere iſtę literę, q̃ confirmant iſtã volũtatẽ? Gl. dicit, quinq;. b Idẽ no. C. de codi. l. fi. & no. in l. hæredes palã. §. ſed & ſi notã. ſ. de teſta. vbi videtur dicere, ꝙ ſufficiant duo. Dy. ibi dicit, & bñ: Q̃nque adhibetur ad 2̃firmãdũ voluntatem inualidam: & tunc requiruntur quĩque, vt hic. Q̃nque adhibent̃ ad declarãdũ volũtatẽ validã, & tũc ſuffi ciũt duo: vt ibi. Dices tu. Quomodo ex volũtate ꝓbata per quinque teſtes põt deberi hr̃ditas, cũ ſeptẽ reqrãt̃. l. hac conſultiſſima. C. de teſta. & l. cũ tabulæ, ſ. eo. ti. Rñ. ſufficit, ꝙ in primis tabulis 2̃firmatis fuerint ſeptem. Ex illis. n. primis tab. agit̃, nõ ex ſecũdis, & hoc fit de iure p̃torio per bo. poſ. ſm tab. vt iſtit. q. mo. teſt.
3 infir. §. nõ tñ. Facit l. 2̃ficiuntur. §. ſi poſt. ſ. de codic. Erit ergo hic caſus, in quo bon. poſ. ſm tab. erit neceſſaria: cũ de iure ciuili nõ poſſit adiri. Alij caſus, in quibus bo. poſ. eſt neceſſaria notantur p gl. & plenius per doc. C. vñ leg. l. vlti. ¶ Veniamus ad verſ. non ſecus hic innuit, ꝙ idem ſit, qñ ſm teſtm̃ inciditur, vt recõualeſcat primum, ſic vt per recentem voluntatem primum reconualeſcat, ſed hoc vr̃ 2̃ ver. nec putauerit. Dicit gl. in ver. nõ ſecus inter hũc caſum: & ſuperiorem eſt diſſimilitudo, & ſimilitudo, vt in gl. habes. Sed prima diſſimilitudo nõ eſt bona, quia per arrogationem tollitur ipſo iure: ſicut per ſecundum teſtamentum: vt dixi ſ. Item dicit gl. eſt diſſimilitudo in reſuſcitatione, & in hoc dicit veritatẽ: vñ apparet, ꝙ ſimilitudo eſt quo ad excipiendum, ſed quo ad agẽdum eſt diſſimilitudo. ¶ Oppo. ad ver. nec putauerit. dr̃ hic, quod hic agitur de viribus exceptionis non teſtamenti: & ſic innuit, quòd primum per ſecundum tollitur ope exceptionis. Contra, in l. ſancimus. C. de teſta. vbi tollitur ipſo iure. Dicit gl. hic non dicit, quòd primum tollatur ope exceptionis, ſed dicit: quòd opponitur exceptio agenti ex ſecundo per reſcriptũ in primo, & ſic refertur ad proximum. Alij referunt ad primum, quod non placet, quia hęc lec. non aptatur ad principium. ¶ Item dicitur hic, quòd agenti ex ſecundo opponatur exceptio doli. Contra videtur, qđ per cancellationem tollatur ſecundum ipſo iure. l. j. ſ. de his, quæ in teſtamento delentur. & l. ſi ita ſit ſcriptũ. ſ. de le. j. Sol. vbi teſtamentum cancellatur, antequam ſit perfectum, tollitur ipſo iure. Si verò poſt teſtamentum perfectum, tunc non tollit̃ ipſo iure, vt hic, & nota. in l. 1. ſ. de his, quæ in teſtamento delentur. ¶ Hic innuit, quòd tantum ille, qui eſt ſcriptus in primo teſtamento, po
4 teſt opponere exceptionem doli. Contra: exceptio doli † ex parte opponentis eſt in rem, l. 2. §. plane. ĩfra, de doli exceptione. Sol. quædam eſt exceptio doli deſcendens à dolo commiſſo in agendo, & tunc loquitur lex contraria. Quædam eſt exceptio doli deſcendens à dolo cõmiſſo in forma agendi, & tũc non eſt in rem, quia illa exceptio non cõpetit vniformiter cuilibet conuento. Nam ſi conuentus eſt ſcriptus in teſtamento, cum habeat volũtatem defuncti, ſibi competit: ſed ſi conueniretur extraneus, tũc ſibi nõ comperit. Si committitur dolus in actione quærenda: qa vniformiter committitur contra quemlibet, vnde quicunque conuenitur, haberet. Dr̃ hic, ꝙ poſſidens habet exceptionem, quæro, vtrum contra extraneum poſſeſſorem habeat actionem? Reſpon. non, quia non reconualeſcit, vt detur actio contra aliquem, ſed datur exceptio poſſidenti. no. gl. ſuper verb. reſuſcitari. ¶ Quæro, quid ſi nemo poſſideret, quis iſtorum duorum deberet poni in poſſeſſione ex edicto diui Adriani. Secundus non, quia tabulæ ſunt cancellatæ, & illud edictum habet locum, quando teſtamentum non eſt vitiatum, non cancellatũ, &c. Sed ponetur in poſſeſſione ſcriptus in primo, ſi habet teſtamentum non vitiatum, non cancellatum, quia habet potiora iura, vt hic, & pre
5 fertur, vt d. l. edicto, de edi. diui. Adr. tol. ¶ Vltimò hæc l. facit † ad materiam, vtrum quis poſſit opponere de iure tertij? Et quidam tractabant hic. d. Ray. & Doc. tractãt in l. cum ſeruum. C. de ſer. fugi. dixi plene in l. 2. §. 1. de excep. rei iud.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Teſtamento. Vide bal. in l. fi. in verſ. Primo quæro. &c. C. vnde leg. & de intellectu huius §. vide etiam bald. in l. ſancimus. C. de teſtam.
b Alex. ¶ Gloſſ. dicit, quinque. adde bal. in l. fina. in verſic. Primò quæro. C. vnde legitimi.

LEX XII.

Hæres certa demonſtratione demonſtratus, & certus eſſe debet.

Vt ſcriptus. Ad hoc, vt hæres poſſit hanc bo. poſ. agnoſcere, requiritur, ꝙ ipſe certus ſit demõſtratus in teſtamento, & quod certa portio ſibi deferatur, aliàs ſecus.
1 ¶ No. † ꝙ hæres debet demonſtrari certa demonſtratione, l. iubemus. C. de teſta. & l. hac conſultiſſ. C. qui teſta. fa. poſ. ¶ Secundo no. vt valeat inſtitutio debet eſſe certa portio inſtituti, quę ſibi deferatur. Oppo. & videtur, ꝙ talis inſtitutio non valeat, l. ſi quis ita. de hær. inſtit. Sol. vt in gl. & probatur hæc ſol. in l. j. ſ. de hære. inſti. Sed ad ſolu. opp. de hac l. verſi. ꝙ ſi ita. vbi conditio de præſenti, licèt ſit falſa, non vitiat. Solu. Ibi fuit conditio alternatiua, vna de præſenti, alia de futuro, vnde licèt conditio de præſenti ſit falſa, tamen propter illam de futuro non vitiatur. Item videtur, ꝙ defectus conditionis non vitiet, l. 2. §. ſub conditione. ſ. e. & de cõd. inſtit. per totũ. Sol. Iſta conditio, quę pendet ex volũtate teſtatoris, ſi non impletur, remanet teſtamentum validum, l. 2. ſ. de hęredi. inſtitu. & l. ſi quis ita. eod. tit. Et erit practica, ſi quis inſtituit aliquem in ea parte, qua inſtituit in primo teſtamento, tunc iſte inſtitutus eſt bon. poſſeſſor ex ſecundo teſtamento liquidato per oſtenſionem primi: ſicut dico in laudo, nam non
a agitur ex laudo, a quia ex ſententia arbitri nõ oritur actio. l. 1. C. de arbi. Item ſententia arbitri eſt quidam contractus, l. idem Põponi⁹ ſcribit, aliàs ĩcipit, ſi de meis. §. recepiſſe. ſ. de arb. & ſic agetur ex contractu compromiſſi liquidato, & declarato per laudũ poſtea latum.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Ex laudo. Vide quod no. Bart. in l. 1. C. de arbi. & in l. ſocietatem. §. arbitrorum. in q an ex ſententia arbitri oriatur actio. ſupra pro ſocio. & vide Bar. in ſuo conſilio incipien. viſa conſtitutione. ad Bart. hic vide etiam no. per eundem Bar. in l. ſi quis arbitratu. infra de verb. oblig. & Cy. & bald. in l. fin. C. de contrahen. emptio. & in l. ſi qui ex conſenſu. de epi. aud. & Flo. in repet. d. l. ſocietatem. §. arbitrorum. pro ſoc. & Innoc. & do. Anton. in cap. Quintaualllis. de iureiur. & in cap. fin. eo. titu. per glo. Io. and. & adde, quòd vt plurimum arbitramenta vocantur lauda, vt per Bar. in d. conſi. incip. viſa conſtitutione, factum ſic narratur, viget in ciuitate Camerini. & tene menti, q. licet ex laudo non oriatur actio, oritur tamen ex contractu compromiſſi, quod eſt no.

TITVLVS XII.

Si à parente quis fuerit manumiſſus.

1 *Teſtamentum filijfamil. an irritetur propter præteritionem parentum.*

Continuat Hanc rubricam glo. & bene, & etiam in glo. ſunt ſubtiles q. aduerte ad eas. ¶ Primò quęrit glo. quare hic Iuriſconſultus fecit mentionem filij emancipati? Ad hoc reſpondet gl. & bene: quia ſecundum iſta tempora filius in poteſtate 2̃ſtitutus nõ põt facere teſtamẽtũ: ideo nõ erit neceſſaria 2̃tab Poterat tñ teſtari filiusfa. de caſtrenſi: vel quaſi: & tunc non ſubiacet querele, vel 2̃tab. l. fi. C. de inof. teſtam. & ſic

a de filiofa.ñ erat tractãdũ, sed de emancipato tantum. ¶ Quæro, a d
an sit verum hoc hodie, ꝙ testamentum filijfa. non subiacet que
rele, vel contratab. in castrensi, vel quasi? Dicit glo. quidam dicũt,
quod sic. hoc firmant per auth. presbyteros. C. de epi. & cleri. Cir
ca hoc sunt gl. variæ. Quidam dicunt, quod etiam olim non ha-
bebat locũ querela, vel contratab. in castrensi, vel quasi. Ita no. in
l. qui de inofficioso. suprà, de inof. te. & C. de lib. præt. auth. ex cau
sa. & suprà, de inoffi. test. l. 1. Alij vidẽtur dicere idem hodie, tamẽ
in hoc est mutatum, quia hodie potest agere pater ad legitimã
condictione ex lege. Ita no. in auth. presbyteros. C. de epi. & cler.
in l. cum lege. co. ti. Aliæ glo. dicunt, ꝙ iura antiqua in hoc sunt
correcta. Ita no. hic. Alia est in l. Papinianus. §. Papinianus. suprà, d
inof. te. Alia in auth. in testamento. C. ad Tert. & in l. fi. C. de inof.
testa. Istam vltimam partem tenet Iac. de Ra. quam puto veram.
Ratio, quia in corpore, vt cum de app. cogno. §. causas. & seq. di-
1 citur, † quod testamentum filijfam. irritatur propter præteritio-
nem, vel exhæredationem parentum, præterquam quo ad lega-
ta: sed filiusfa. non potest testari, nisi in castrensi, vel quasi, ergo
videtur, quod debeat irritari.

ADDITIO.

a ale. ¶ Quæro, an hodie testamentum filij fa. subiaceat querelæ, adde Bart. in l. si a milite. §. fi. de test. mili. & quid in filio doctore, vide infra, in l. 1. §. est & alius.

LEX PRIMA.

Emancipatus. Dicitur hic, ꝙ pater præteritus habet cõtratab. Contra, immò querelam, l. paterfilium. suprà, de inof. test. Dicit glo. in verb. ad contratab. expone, querelam. i. contratab. hoc est facere violentiam literę. Quare dic, ibi loquitur in patre, qui nõ debet institui, q afilius pręcedebat, quia erat ex ordine descen dẽtiũ, hic vero debebat institui, quia nemo eum præcedebat. Simile habuistis in l. 1. §. si pater. s. de coniungen. cum emanc. lib. & l. si quis filio exhæredato. suprà de iniu. testa. & ideo præteritus habetur pro exhæredato, sicut dicimus in præteritione materna, vel materni generis. ¶ Dicitur hic, ideo habet contratab. quia filius emancipatus q̃rebat sibi: quæro, vtrum hoc edictum hodie cesset, cum filius in potestate hodie non quærat, nisi vsumfructum: Glo. se non firmat, sed tenet opi. Hug. Insti. qui. mo. ius pa. po. so. §. præterea. quod puto verum, quia licèt cessat vna ratio, tamen alia remanet, quia est pater naturalis, & debet succedere filio ordine turbato, l. nam & si parẽtibus. suprà, de inof. test. Pro hoc j̃. ea. l. in fi. & quod no. j̃. de priui. cred. l. si ventri. §. in bonis. & Institu. de nupt. §. affinitatis. ¶ Quæro, quæ sit differentia inter bo. pos. contratab. quæ datur patrono, & illam, quæ datur patri? Dic, vt in glo. & bene. ¶ Quæro, quid si iste filius decedit intestatus? Dicit glo. habebit vnde liberi, vel vnde parentes, & ita not. in l. qui se patris. i. fi. gl. magnæ. C. vnde liberi. ¶ Dicitur hic, auus,
1 proauus, &c. quid de vlterioribus? Dicit gl. idẽ ꝑ l. Iurisconsultus. a
§. parentes. j̃. de gradib. melius facit l. 1. §. generaliter. s. de le. præ stan. ¶ Quæro, quid de ascendentib. ꝑ lineã maternã? Rñ. nõ habent ɔ̃tab. quia præteritio pro exhæredatione hr̃, l. cũ filiũ. C. de inof. testa. & facit l. illud. §. ad testamẽta. s. de ɔ̃ta. ¶ Vltimò scias, ꝙ vbicunque in hoc ti. vel in ti. de contratab. datur præterito ɔ̃tab. hodie est verũ, si ꝑterit cũ cã, aliàs statim testm̃ est nullũ, sicut si esset ꝑteritus filius suus. §. aliud quoq; capi'm. in Auth. vt cum de ap. co. Dices tu, quõ ꝑt eẽ, ꝙ ꝑtereat cũ cã, nõne ẽ exhr̃dare? Rñ. nõ, q a exhr̃dare est ab hr̃ditate priuare, l. 3. C. de li. præt. Vnde dicit, filium non instituo, quia tale quid fecit, vel lego decẽ, q a tale quid fecit, & ista ẽst præteritio cum cã. Ita debetis intelligere.

a §. Nepos. a No. casum mirabilem, ꝙ ſm hæc iura filiusfa. hẽt hr̃dẽ. Op. de l. 2. j̃. de cast. pec. Sol. Hic speciale, & similiter est speciale in dote. Ita habetis no. in l. post dotẽ. s. so. ma. Sed hodie indistinctè filiusfa. habet hæredẽ in aduentitiis, l. quod scitis. C. de bon. quæ libe.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Nepos. Quæ sit ratio Bar. tex. vide, & ibi Imo in d. l. post potem.

1 *Filio datum simpliciter an computetur in legitimam.*

a §. Si parens. a No. duos casus, in quibus pater repellitur à c contratab. Opp. de l. si quando. §. illud. C. de in officio. testa. Sol. Aliud in filio, vt ibi: aliud in patre, vt hic. Vel aliter, dicit gl. quòd si pater succedat filio ex pacto, quia emancipat contracta fiducia, & sic per pactum, potest repelli, secus in filio. Non placet, quare dic, hic pater accepit tantum, quantum ad quartam sufficit, ideo non habet contratabu. vt hic, dum dicit, quantum satis est: sed in l. contraria minus accepit, & hoc est ve-
1 rum. ¶ † Quæro dicitur hic, b ne iudicia eius inquietet, quid si de
b dit simpliciter c pater filio, vel filius patri tantum, quod sufficiat
c ad legitimam: Dic, vt l. cum quo. in fin. supra ad l. Falcid. Non ob. l. si quando. §. & generaliter. C. de inof. testam. vbi non imputatur donatio, nisi sit dictum, quia ibi loquitur, quando est certum, quòd pater donat: sed nostra quæstio loquitur, vbi simpliciter dat transferendo dominium, non autem apparet, qualiter det: & ideo dixi hoc anno, quòd, si pater, qui mittit filiam in monasterium, & ponit certam quantitatem pecuniæ in altari, quòd illa
d de pecunia sic simpliciter data computatur in legitimã, d d. l. cũ quo. supra ad l. Fal. & supra dixi. item imputatur ad similitudinẽ dotis, quæ computatur in legitimã, l. qm̃ nouella. C. de inof. te. cuius dotis loco istud, quod datur filiæ intrãti monasteriũ, succedit: & ita dicitur in vulgari. item prædicta omnia intellige ſm iura antiqua, ſm quæ sufficiebat dari quoquo relicti titulo, sed hodie oportet, ꝙ habeat aliquid iure institutionis. d. §. aliud, al's testamentum non valeret, vt ibi dicitur.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Si parens. Ad intellectum huius §. vide l. stipulatio hoc modo concepta, de ver. ob. & hoc not. per Bart. in l. fi. C. de pac. & gl. in l. pactum. C. de col. vbi Bal. in 3. op. gl. in l. si quando. §. j. in ver. prægrauari. C. de inoffi. testam.
b Poma. ¶ Quæro, dicitur hic. Vide ale. consi. 142. in 2. vol, Pau. consi. 111. in 1. dub. in 2. vo. Feli. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti.
c Alexan. ¶ Si dedit simpliciter. Quero, nunquid datum simpliciter filio in legitimam computetur? & no. ad l. si quando. C. de inof. test. & est sing. limitatio secundum Imo. in l. Titio centum. §. Titio genero. de condi. & demon. & vide eundem in d. l. cum, qui.
d Alex. ¶ Computatur in legitimam. No. pro eo, quod datur monasterio pro filia, adde Bar. in d. §. Titio genero. in fi. & idem dicit bal. in l. quoniam nouella, in fi. C. de inof. te. & per ista dicit Bal. in l. fi. C. de do. promis. quod pater tenetur dotare filiam volentem ingredi monasterium.

§. Est & alius. Hic habetis, ꝙ si filiusfa. cæpit militare, ɔ̃tra eius testm̃ nõ datur ɔ̃ta. in aliquo, nec in castrensi, vel q̃si, nec in alijs bonis. Hoc puto correctum hodie, quia cum in castrensi, vel quasi, habeat locum querela, mul-
a to magis in aliis. ¶ Quęrit gl. a qd si cœpit militare alia militia, vt
b quia doctor, vel aduocatus? Gl. dicit idem, b quia fauores sunt ampliandi, quod no.

ADDITIONES.

a Pom. ¶ Quærit gl. Vide in simili per Ale. in l. Centurio. de vul. & pu.
b Ale. ¶ Gl. dicit idem. Testamenta doctorum non contratabulantur, & istam glo. alle. doc. in l. miles. in prin. j̃. de re iu.

§. Patrem. Pone casum ſm tertiã lect. & dic, Pater fuit institutus in testõ filij, & ꝑ errorẽ petijt, & accepit ɔ̃ta. quæritur, vtrũ possit redire ad ſm ta. respondet, ꝙ sic, vel forte esset melius dicere, ꝙ pater accepit bo. pos. ɔ̃tab. tñ testm̃ erat nullũ, & poterat ab intestato succedere, certe põt redire ad ius suum, vt ab intestato succedat. item ponit gl. casum hic aliis modis, de quib. non curo.

LEX II.

1 *Pater, vel filius an habeant reuocatoriam in bonis per ipsos alienatis, & quo remedio.*

Non vsque. Hæc est sing. lex, & alibi non reperitur. Opp. ꝙ q̃nq; ẽt ingenui cogũtur alienare, vel emere, l. Iul. §. idem Celsus. s. de ac. em. So. ibi speciale, vt no. in l. initio. C. de ɔ̃h. emp. item Op. j̃. si quid in frau. pa. l. fi. vbi filius arrogatus habet reuocatoriam in bonis pr̃is alienãtis in fraudẽ. Sol. ibi in quarta, quæ debetur filio arrogato tanq̃ æs alienũ, secus in alijs,
1 Vel melius, † & est casus ecõuerso, ꝙ filius habeat reuocatoriã.
a in bonis patris, & non pr̃ in bonis filij vt hic: ꝑ hoc j̃. vñ liberi, l. scripto. in fi. istud est multum dubium ꝑp rõnem hic positam, q̃ dicit, ꝙ non est conueniens, ꝙ ingenuis hominib. &c. Cy. examinat. C. si quid in frau. pa. l. j. in 7. q. Decretistę in c. Ray. extra, de test. & ibi vr̃ casus. Finaliter dicerem, si quidem alienatio fuit fcã titulo lucratiuo, vt ex cã donationis, potest reuocari, per querelam inofficiosæ donationis tam à patre, q̃ à filio, si per donationem læderetur. Nã illa quærela est inducta ad similitudinem querelæ inof. testamẽto. l. vlt. C. de inof. test. sed querela inof. test. dat̃ patri in bonis filij, sicut filio in bonis patris, ergo idem in querela inofficiosæ donationis. Si vero alienatio fuit facta titulo oneroso, vt ex cã vẽditionis, tunc si est facta ꝑtio minori, tunc in eo, quod vl-
b tra valet res, q̃ sit pretium, est donatio, b l. j. C. si quid in frau. pa. & tunc idem, quia potest reuocari per quærelam inofficiosæ donationis. Si vero est alienatio facta in fraudem, ita quod emptor participauit fraudem, nec vllo modo est donatio, tunc descendẽtibus in bonis ascendentiũ datur reuocatoria. l. vlti. infra si quid in frau. patro. si enim hoc conceditur filio arrogato, multo magis naturali. l. si quis. de coniun. cum emanc. libe. Nec est dicendũ
c quod il'a quarta debeatur vt æs alienum, c quia illa quarta non de
c betur in vita patris, sicut nec quarta, quæ debetur filio naturali, l. j. §. si impuberi, s. de col. bo. sed pater in bonis filij non hẽt reuocatoriã. Rõ, quia ita non debet hr̃ditas patri, sicut filio. Nõ ob. ista rõ, quia non est vrgens rõ. l. vlti. infra si quid in fraudem patro. ita debet intelligi quod notatur in capitu. Ray. extra de testamen. Cy. aliter in l. j. C. si quid in frau. pa. Quæro, cum hodie liberti habeantur

ADDITIONES.

a ale. ¶ Habeat reuocatoriam. an filius, & pater reuocent bona in eorum fraudem alienata, adde bal. in l. fi. C. de reuo. his, quæ in frau. cred. & no. per doc. in §. item si quis. in. sti. de ac. & Bal. in l. j. in ver. vlterius. j̃. de inof. do. & bar. & bal. in l. 2. in fi. C. si quid in frau. pa. & quod no. Bar in l. hæredi. j̃. de bo. auth. iu. pos.
b ale. ¶ Est donatio. Hoc sequitur bal. in l. fi. C. de reuo. dona.
c ale. ¶ Vt æs alienum. Et ista est magis cõis litera, attende tamen, quia videtur, ꝙ hoc sis contra casum. in d. l. Papi. §. si quis impubes. supra de inof. te. & vide bonum tex. in l. hæreditarium. j̃. de bo. auth. iud. poss. & ibi bar. & ibi contrarium tenuit ipsemet Bar. in l. j. §. sed nec impuberi. supra de col. bo.

beantur tanquam ingenui per Auth. vt liberti de cætero. an sit sublatus tit. si quid in frau. pat. Glo. dicit, quòd non.

LEX III.

a **Pantonius.** a Quæro, quę est ista pars constituta? Dicit gl. tertia, vt in glo. & constat hodie in auth. nouissima. C. de inof. te. Quæro, ad hoc, vt competat bon. pos. patri, an requiritur aditio hæreditatis? Rñ. aut rescinditur in totũ & requiritur aditio, alias secus. Dixi in l. illud. de ꝯtratab. Vltimo quæro, vt in gloss.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Pantonius. Hæc lex est nota. secundum doc. in l. fratres. C. de inofficioso testamento, & ibi vide.

TITVLVS XIII.

De bonorum pos. ex testamento militis.

LEX VNICA.

a **NOn dubium.** a Milites, & priuati existentes in acie belli possũt testari quoquo modo volunt, tam in terra, quam in mari. h. d. No. tex. ibi, tamen qui in procinctu, &c. quod facit ad id, quod fuit anno tempore mortalitatis, quia maximũ prælium fuit inter Deum, & homines. & ideo propter talia esset bonum prouideri, vt vltimæ voluntates etiam non solenniter factę valerent, quoniam nec testes, nec notarij reperiri potuerunt.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Non dubium. Bal. in l. fi. C. de test. tenet tale testm̃ valere, sed certe Bart. hic tenet contra, si bene ponderetur, adde quæ notaui ad Bal. in l. fi.
Ale. ¶ Et adde Bar. in l. fi. C. de test. per hoc, q̃ a iure cõi recedit ur tali tpe iuxta no. in l. de ætate, cũ si. ad Tre. & adde, quod Florianus in l. militis. de te. mi. per illũ tex. vult dici posse, quod sicut milite testãte in cõflictu belli est remissa solennitas testium ĩ testamento, idẽ esset in pagano testãte tpe pestis corã duob. testib. q̃a illo tpe pp periculũ pauci testes haberi, pñt. Pro hoc ẽt adducebat l. fi. s̃. de te. mi. & istam l. & gl. in scriniarios. in j. so. C. de te. mi. Item adducebant, quia tp̃s guerræ, & pestis æquiparantur, vt no. in l. naturaliter. per doc. j. de vsuc. & in c. ex transmissa, de præscri. Tu vide in terminis Ange. in l. conficiuntur. §. codi. de iure codi. Et ad Bar. hic adde vnũ verbum p Rom. in l. si qs in graui. §. si aũt. supra ad Syl. et vi d. e Ro. in auth. similiter. de testamento facto tempore pestis. s̃. ad l. Falc.

TITVLVS XIIII.

De iure patronatus.

LEX PRIMA.

PAtronorum. Not. q̃ accusare, vl' facere accusari, & man⁹ inferre: sũt paria. l. si inimicitiæ. supra de his, quib. vt indig. itẽ not. quod maius peccatum est in faciendo, quàm in non faciẽdo.

LEX II.

Liberti omnes. Op. j̃. de oper. liber. l. medicus. So. ibi promiserat operas, hic non.

LEX III.

Si quis tutor. Op. q̃ non potuit se excusare, quia acceptauit legatum. l. ex sententia. supra de test. tut. So. non potuit se excusare de iure, vel accepit legatum ignorans onus legati. Item op. de l. ab administratione. C. de leg. Sol. ibi non erat, quid tutori imputaretur, quia erat miles, qui admĩnistrare non potest. Vltimo not. quod apud aliquem potest esse ius patronatus, licet non cum effectu.

LEX IIII.

Iura libertorum. Op. de le. 3. j̃. de interdi. & rele. Glo. so. sed dic, quòd ista sunt paria, qđ quædam sunt iura patronatus, quæ non possunt in hæredem extraneum transire, & illa ad fiscum non transeunt, sed si transeunt
a ad hæredem extraneum, tunc transeant ad fiscum, a l. j C. de bon. libe. & ista tenet glo. in l. diui fratres. j̃. eo. ti. Prædicta vera, nisi in
b crimine læsæ maie. b l. quisquis. ad l. iul. mai. vbi damnato patre damnatus filius.

ADDITIONES.

a Pom ¶. Ad fiscum. An fiscus habeatur loco hæredis, vide ale. cons. 89. in 4. vo. & cons. 32. in 1. vo
b Læsæ maiestatis. adde glo. in l. j. C. de bo. li.

LEX VI.

Adigere. No. q̃ masculinum cõcipit femininũ. Op. gl. j. de l. si ita scriptum. §. j. s̃. de le. 2. vbi iuri de futuro nõ põt renuciari. So. ibi in repudiatione, hic in delicto, qđ tollit ius futurũ vt hic, & l. qđã. §. fi. de do. & l. qui superstitis. s̃. de acq. hær. Alij hñt ꝯ d l. si ita scriptũ. in prin. s̃. de le. 2. q̃ hæc prouisio in masculo porrigitur ad fœminam fauore matrimonij, vt not. in Spec. de dispu. & alle. §. post hoc autem. vers. vel ibi masculinum.

a **§. Quamuis.** a Nota, q̃ lex gñaliter loquens restringitur p rõnẽ, vt ibi locum hẽat lex vbi est rõ. ꝯ, in l proispexit. j̃. qui, & à quib. Sol. Qñq; nisi per rõnẽ restringeretur, quis puniretur ꝯ mentem legis, & tunc restringitur: vt hic & l. 2. C. de noxa. Quãdoque quis nõ puniretur, sed amitteret lucrum, & tunc non restringitur, nisi per aliam legem, vt in ꝑrio. Quandoq; nisi legis restrictio fiat, quis lucraretur indebitè, tunc restringitur, vt l. vt gradatim. §. & si lege. de mu. & ho. & hoc no. Cy. in l. j. C. quæ sit longa consue. & ista sunt arg. ad multa no. vt
b pono in l. oẽs populi. in materia de interpretatione restrictiua. b

ADDITIONES.

a ¶ Quamuis. Vide Imo. in l. cum tale. §. falsam causam legato. de condi. & dem. & bart. & Imo. in l. 2. §. fi. infrà de don. an cessante ratione cesset dispositio.
b Alex. ¶ Interpretatione restrictiua. Vide per bart. in l. j. §. nunciatio. de oper. no. nun. & in l. si constante. in consimili quæsito, Io. ma. Sali. in l. 2. C. de noxali. imol. in l. vero. §. de viro. so. ma. & per bar. in l. fi. §. in computatione. C. de iure delibe.

a **§. Lege iulia.** a Nota legem remittere iur̃m, sicut Papa l. fi. s̃. qui satis. cog. & l. fi. in prin. j̃. ad muni. Quæro, qđ si vouit castitatẽ, vel non ꝯhere matrimoniũ? Sol. vt no. in c. j. & 2. ex̃, qui cleri. vel vo. Sed si hoc est verum, qđ hic dr̃, patronus nõ incidit in pœnã, cum nõ tenuit iur̃m, ar. l. non putauit. §. non quæuis. s̃. de ꝯta. & l. continuus. §. ante pe. de ver. ob. Sol. Qñq; id, ex quo quis debet incidere in pœnã, non potest de iure fieri, & tunc sufficit de facto fieri, vt hic, aliàs si potest de iure fieri, nõ sufficit de facto fieri. De hoc per doc. in l. j. C. de sepul. vio. & dixi plene in d. §. ante pe. in l. continuus. j̃. de verb. obli.

ADDITIO.

a alex. ¶ Lege iulia. Hunc §. alle. bal. in l. 2. in fi. C. de ind. vidui.

LEX IX.

Filij hæreditate. Nota, q̃ iura libertorum liberi non habent vt liberi. Et idem est in emphyteusi, l. vt iurisiurandi. §. si liberi. infra, de ope. lib. quod nota.

LEX X.

1 *Statuto stante, quod declinans iurisdictionem iudicis possit impune offendi, si quis declinatoriam opponat, & non prosequatur, an possit impune offendi.*

Eum patronum. No. qñ qs dicatur accusasse. Op. q̃ q detulit, ñ vr̃ accusasse, l. q cũ maior. §. accusasse. j̃. de bo lib. Glo. dicit, q̃ non ex sñia, sed inspecta serie verborũ vr̃ accusasse. Hoc nõ placet, quia verba dicũt, accusasset, qđ est ꝑteritũ perfectũ, & plusq̃ perfectũ subiunctiui modi, & iõ requirit, q̃ sit pfecta accusatio & iõ s̃m rigorẽ verborũ non ꝑcedit gl. Vñ dico, & forte nõ malè, q̃ ille, qui accusauit, & accusatione ꝓsequit quotidie instãdo, nisi petat abolitionẽ parte pñte, ꝑt dici accusasse: sed si desistat nihil ĩ eo dicẽdo, & tũc tacẽdo nõ
1 dr̃ accusasse, nisi vsq; ad sñiam stet, d. §. accusasse. Qđ † facit ad q.
a videlicet, cũ dicit statutũ, q̃ si qs declinasse ĩueniat iurisdictionẽ iudicis, q̃ possit impune offendi: Quidã opposuit exceptionem declinatoriã demũ sup illa nõ fuit ꝓnunciatũ: dixi, q̃ nõ ꝑt impune offendi, d. §. accusasse. & l. in seruitutẽ. §. petisse. de bo. liber.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Impune offendi. No. idem dicit Bal. in l. si quis in suo. C. de inof. test. idẽ videtur tenere Bar. j̃. e. l. si libertus. & facit qđ no. in l. criminali. C. de iur. om. iud. aduerte tamẽ, q̃a Bar. & Ang. Pau. de Ca. in l. quis. de in ius voc. videntur tenere contrariũ. dic, q̃ ipsi loquuntur, quando pœna erat cõmissa, sed bar. hic loqtur, quãdo nõ erat cõmissa. & vi de bar. in l. qui ea mente. de fur. dum opp. de l. Papinianus. §. meminisse. de inof. test.

LEX XII.

Caius. Opp. in Aut. vt lic. mat. & auiæ. §. ad hæc. Sol. vt ibi no. Ista lex inducitur p Dyn. q̃ si vasallus partem vnius ex dñis emat, vel sit hæres institutus, vtrum adhuc sit vasallus? Et dicit, q̃ sic, vt l. cum ex oratione. s̃. de excu. tut. Sed Dy. dicit verũ, si istud ius non poterat vendi, vel ad hęredes transmittit, aliàs esset dubitabile, & ideo cogitetis, quia non potui videre.

LEX XIIII.

Si iurauero. Facit ad c. quãuis. de pac. li. 6. & ad c. cũ contingat. ex̃ de iureiu. vbi si fr̃ iurat non venire ad hęreditatẽ pr̃is, & ad eius successionẽ: vel nõ reuocare venditionẽ rei dotalis, & in c. licet. de iureiu. lib. 6. quia dico, q̃ non teneat dñij translatio, vel pactum, licèt iur̃m valeat. hoc tamẽ nullo iure cauetur. Ex quo multę conclusiones sequuntur, de quo dixi in l. Seius, & Augerius. s̃. ad l. Fal. & l. qui superstitis. de acq. hę
a re. & dicam plenius in Digesto nouo Deo dante. a

ADDITIO.

a alex. Los. ¶ Dante. Tractauit plenè materiam iuramenti Bar. in ff. nouo, in l. si quis pro eo. in prin. de fideius.

LEX XV.

Qui cõtra. Opp. de l. adoptiuum. s̃. de in ius voc. Gl. soluit, & bene. Dicã plenius in l. diui fratres. j̃. e.

LEX XVI.

1 *An durius agatur cum lege, quàm cum homine.*

a **Si libertus.** a Singularis ẽ multũ, & hoc intendit. Alienatio facta i fraudẽ legis ipso iure nõ valet, facta in fraudẽ hoĩs valet, sed p reuocatoriã rescinditur. h. d. Videtis hic, super quo fundata est lex ista, & l. diui Adriani: super his regulis, quod

ADDITIO.

a ale. ¶ Si libertus. Quando alienatio facta in fraudem sit ipso iure nulla, adde bal. in l. hac edictali. §. omni. C. de sec. nup. & ibi quo modo cognoscatur, quando sit in fraudem hominis, & vide quod no. bal. in l. 1. C. si quid in frau. pa.

qđ ꝯ legẽ fit,nõ valet,l.fraus.š.de legi.& c.fi.ex̃ de re.iu.li.6.Scđo
1 per tit.ĵ.si qd in frau.patro.Op.de l.† Celsus.š.de arbi.vbi durius agit̃ cũ hoĩe,q̃ cũ le ge.So.Ibi de hoĩe iuris ministro,sed nõ placet,qa arbiter ñ ẽ minister iuris,nec orit̃ actio ex eius sñia. Et reperio,ꝙ durius agitur cum homine legum ministro,quam cum lege,l.amplius non peti.ĵ.rem ratam ha.vbi verbum,peti, prolatum ab homine,intelligitur per litis contestationem,sed à lege per sententiam,l.in seruitutem.§.petijsse.ĵ.de bo.li.So Quædam est pœna respiciens actum,quia agunt ministri,& durius agitur cum lege,quia ius habet magis potestatem annullandi,q̃ homo. Quædã est pęna intrinseca,& tũc mitius agit̃ cũ lege d.§.petijsse. Dixi in d.l.amplius.& no.legem istam ad multa,quia vtilis lex est.

§.Si quis. Notabilissimus §.est.Et ratio est,quia quando per primam alienationẽ factus est minor centenario, ipso iure fit reuocatio per istam legem,& l.Titia.§.Imperator.š.de le.2.& l.j.C.de dona.per secundam vero non fit minor , quia iam minor erat.Determinat gl.& distinguit , quando quis facit plures donationes,vtrum omnes reuocentur,vel vltima,vel quo modo,vt patet in glo.prædictarum legum.

LEX XVII.

1 *Filius an feudo priuetur propter delictum patris.*

Diui fratres. Delictum aui,vel patris non nocet nepoti, vel filio in iure libertorum.h.d. Not. in hac lege quod licet Imperator pluries iudicauerit vnũ,si tamen surgit postea contrarium, recedit a primo consilio. Item nota pro eo,quod ponitur in sententia,adhibito consilio prudentum &c.Tertiò no.quod dixi in casu.Op.quod delictũ patris noceat filio,l.quærit̃.infra,de bo.lib.Gl.in ver.fuisset,quę incipit, vt euidenter.huius timore distinguit multum bene,& ipsam signa Vnũ tamen addas,quod dicit , quod delictum patris non nocet filio post mortem patris,intellige,nisi in crimine læsæ maie.vbi delia ctum patris nocet filio a in iure libertorum, & secundum distin-
1 ctionem,quam dedi š.in l.iura.¶ Item † hæc lex inducitur ad qu.
b quod filius non priuetur b feudo propter delictum patris.De hoc habetis per gl.in l.emancipatum.in fi.š.de sena.& per Dy.in cap. non debet aliquis.de regu.iur.lib. 6.De quo dic plenius in vsib. feudo.quæ fuit prima causa bene amit.§.deniq; & tit. si de inuest. feu.fuerit contro capitu.vnico.§.item si vasallus.& in tit.si vasal. feu.priu.cui det.c,1.

ADDITIONES.

a ale.¶ Nocet filio.idem in crimine hæresis,in c.statutum.de hæreti.in 6.
b ¶ Non priuetur.Filius non priuatur feudo propter delictum patris. De hoc vide latissime per Barto.in l.cum qui.ĵ.de interdi.& relega. quid econtra.vide quod dixi post Bar.in l.cum filius.de ver.ob.& de hoc vide latissime Bal.in c.j.§.j.de succe.feu.& in d. c.1.si vasal.feu.pri.& vide glos.fin.secundum Dy.ibi in l.quæsitum.§.vlt.de præca.Bal. in c.2.§.insuper.de pro hi.feu.ali.per Fed.& quod dixi in l.Statius.§.Cornelio.de iu.fis.

LEX XXI.

1 *Patri,vel patrono an filius,vel libertus iure institutionis relinquere debeat.*

Siue libertus.

1 §.Excluditur. Hic est no.casus,& menti tenendus.Quero,† vtrum quod hic dicitur,sit correctũ per iura hodierna,quæ videntur velle, quòd habeat iure institutionis,Auth.vt cum de app.cog.§.aliud.Dicit gl.quòd non in patrono,licèt in filio sic.Ita dicit gl. quam no. An autem in filio sit correctum dic,vt notant docto.C.de inof.testa.auth.nouissima. Sed aduerte ponendo casum hic,prout dicit text.non esset correctum nec in patrono,nec in filio,qa hic fuit institutus patronus in certa portione,& fuit legatum seruo,quo casu non esset correctum in filio,quia si filius aliquid haberet iure institutionis,& esset aliquid sibi à seruo legatum,computaretur in quartam.sufficit n.ꝙ aliquid habeat iure institutionis. tenet ergo gl. ista,quòd patrono non est necesse relinquere iure institutionis.
a Sed quid a in patre,an filius debeat ei iure istitutionis relinquere? Dominus Iaco de Bel.determinauit,ꝙ sic,quia eadem est ratio.
b Contrarium credo,quia in patre non reperitur b correctum , & iura non corriguntur ex identitate rationis,nisi quatenus sit lege expressum,l.præcipimus.in fin C.de app. vbi tex.h.d.expresse. Præterea pater,& patronus æquiparantur ,nisi in casi.vt no.š.tit. 2.l.1.circa prin,sed in patrono non est correctum , vt hic , ergo nec in patre,qui ei æquiparatur,cum in hoc non reperitur diuersitas

ADDITIONES.

a Barb.¶ Sed quid.Et cõtra consuluit Bal.vt ipse refert in l.omnimodo.& in auth.vnde si parens.C.de inof.te.& in auth.ex causa.C.de li præte.& sequitur Ang.in Auth. vt cum de ap.co.§.siue igitur.& ibi ponit nouam opi.quam omnino vide.
b Ale. ¶ Non reperitur.Idem tenet Bal.in l,omnimodo.C.de inof. test. in ver. venio ad q. vbi de hoc dicto Bar.facit mentionem.vide Bal.in l.1.C.de contrata.lib.& in authen.ex causa.ver.tertio op.C.de li.præte.& Ang.in l.nam & si parentib.de inof.test.vbi alle.casum in §.aliud quoque capitulum.in vers.sed si hæc obseruata non fuerint. in auth.vt cum de appel.cog.& contra Bar.etiam tenet bal.in l.1.C.de contratab.libe.cuius opi.videtur verior.& per Imo.in rep.l.1.§.si ex fundo.de hære.insti.& ad bar. hic adde bal. in cons.inci.In Christi nomine amen,super primo puncto facit dubitationem. adde bal. cons.81.inci.veritas est.1.li.& Cal.cons.5.de testamentis.

a §.Ex duobus. a Hic est no.& sing.casus.Illi ergo, qui habet portionem debitam iure institutionis , non accrescit portio eius,qui venit per ꝯtratab.secus si ambo venirent per contratab.quia veniunt eodem iure.Secũdo not.quod ille,qui petit supplementum perinde habetur,ac si peteret contratabulas,vt hic.

ADDITIO.

a Pom.¶ Ex duob.an in legitima possit habere locum ius accrescendi,vide alex.in l.plane.§.si duob.ff.de le.1.

LEX XXIII.

1 *Iudex appellationis potest pro parte sententiam confirmare,& pro parte nullã pronunciare.*
2 *Iudex appellationis quando appellatur à sententia nulla , debet illam nullam pronunciare.*
3 *Libellus,peto sententiam pronunciari nullam , & si qua est,peto eam rescindi tanquam iniunstam,procedit.*
4 *Restitutione in integrum simpliciter petita,an iudex poterit de nullitate pronunciare.*
5 *iudex appellationis an possit pronunciare de iniquitate sententiæ,quando sententia petitur principaliter pronunciari nulla.*

1 Carmelia. Iudex † appellationis põt pro parte sententiam confirmare,pro parte nullam pronunciare.h. d.in summa.habetis š.fa.er.l.q̃dã. Op.gl.ꝯ tex.š.fa.er.l.in hoc iudicio.Dicit gl.hoc ideo,qa diuersa sunt capitula.No.ex hac lege, quod iudex appellõnis põt pronunciare sñiam nullã,d.l.q̃dam
2 mulier.š.fa.er.Ex † quo apparet qđ gl.q̃ est in l.1.C.qñ ꝓuo.nõ est neces.non dicit verũ. Dicit.n.ꝙ si appello à sñia nulla,iudex non debet pronunciare sñiam iniustam , immo dẽt pronunciare nullam, vt hic,quod dic vt l.si expressim. infra de appellatio.
3 † item no.ꝙ possum petere sententiam pronunciari nullam , & si aliqua est,peto pronunciari,& eam rescindi tanquam iniustã, vt hic.Pro hoc in l.1.C.quando prouo.non est ne.& est casus in c.constitutus.extra,de in inte.rest.vbi possum petere contractũ pronunciari nullũ , & si aliquis est, possum petere rescindi per
4 resti.ĩ integ.¶ † Sed quæro,quid si peto simpliciter resti.in inte. an iudex põt pronunciare de nullitate,sicut in cã appellationis? Ad partẽ affirmatiuã facit š.de min.l.verum.§.ex facto.¶ item q̃-
5 ro,† quid si aliqs petit principaliter sñiam ꝓnunciari nullã,an iudex possit pronunciare de iniquitate sñię? De istis qõnib.tractat p inno.extra.de offi.dele.c.cũ cõtingat in gl.mag. Proposui dicere in l.j.ĵ.quæ sen.sine app.rescin.dicam alibi.

TITVLVS XV.

De obsequijs à liberis,& libertis,parentibus, & patronis prestandis.

LEX PRIMA.

a Etiam militibus. a No.istud principium.idẽ habemus in l.j.C.de consu.lib.12.quod ille qui est antiquior, præcedit:modo sunt duo doctores eodem tempore facti,certe erit differentia in ætate,& alijs conditionibus,& illæ præcedet, b vt hic, ibi inter conlibertos.

ADDITIONES.

a Pom.¶ Etiam militibus.Vide in materia huius dicti Panor.& moder.in c.clerici.de iu. are.in §.quædam.inst.de act.Feli.in procem.Decre.in rub.de maio.& obed.
b Ale.¶ Ille præcedet.No.de duobus doctoribus eodem tempore factis , quis præcedit, vide Bar.in l.j.de albo scriben.& no.in l.j.in princ.de consulib.lib.x.quæ sin. alleg. quòd prius licentiatus,& ex magno interuallo doctoratus præfertur non solum licentiatis, sed etiam doctoratis in illo interuallo,quod not.quia fuit de facto.Sed Bal. in auth. habita.C.ne fil.pro pat.dicit,quòd licentiatus habetur pro scholari. Quid si vnus doctor est iuris canonici,alius ciuilis,vide per ioan.And.in c.clerici de iudi.quid si sacræ paginæ? vide in c.eam te.de ætate.& adde quod no.Bald.in l.nemini. de aduoc.diuers.iudic. & an licentiatus veniat appellatione doctoris,habetur per bald.in l.j.solut.matr. & in l. pen.suprà,de testam.mil.ad hoc adde not.per bart.in l.2.§.prius. de vulg.& pup.& quid si est doctor vtriusque iuris,an præferatur simplici doctori,vide per bal. in simili quòd sic,in l.sed & milites.in prin.suprà,de exc.tuto.quid si filius est doctor, pater non, quis præferatur? vide not.per Symo.& burgia.no.in procem clemen. Adde plene Fely.in ca.j. de maio.& obed.

LEX IIII.

Per procuratorem. Quæro,quomodo potest accusari ingratus per procuratorem,nonne hæc est cã capitalis,l.edicto.§.rei aũt.š.de bo.pos. cũ suis si.ergo nõ admittitur ꝓcurator.l.pe.§.ad crimen.ĵ.de pub.iu. Dicit gl.dic,vt in l.sed & hæ.§.j.š.de proc.vbi idẽ tex.Rñ.Non sufficit,ꝙ sit cã reductionis in seruitutem,nisi sit intẽtata criminaliter:s.ad vindictam publicam:sed hic fuit intentata ciuiliter,vt hic, & d.l.sed & hæ.§.j.idem & in adulterio,si agatur ad thori separationem,ista dicitur ciuilis causa,vt in c.tuæ,de proc.tamẽ in hoc lice t sit ciuilis,quia delictum versatur, debent poni omnia limitatè,vt sit certum,sicut in accusatione criminali,l.libellorum.§. si.de accu.Facit l.prætor edixit.§.j.de iniu.& Litem exigit de dolo. & tex.in d.c.tuæ.extra,de proc.

LIBER

LIBER XXXVIII.

TITVLVS PRIMVS.

De operis libertorum.

LEX V.

SI quis operas. Dicitur hic, quod trāsit ad filios stipulatio operarū. Quæro qualiter transibit? respondeo post mortem patris admittitur successio, vt hic, non eo viuo. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ĩ. e. ideo dic, vt C. de ope. libe. l. liberti libertæque.

LEX VI.

Fabriles. Vos scitis, quod gl. cōiter accepit fabriles, pro certis, sicut ēt no. gl. in l. si nō sortē. §. libertus. de cond. inde. Ia. de Are. intelligit aliter, & forte non peius, q̄ gl. refert, Ci. C. de ope. li. l. liberti, libertæque.

LEX VII.

1 *Obligatio, & actio, quando oriatur ex iuramento, etiam de iure canonico.*
2 *Decretum interpositum statim post emancipationem, & datum in præmium emancipationis, validat emancipationem.*
3 *Causa libertatis; an in dubio, quis præsumatur iurare.*

Vt iurisiurandi. Ista est bona lex. Vos habuistis s̃. eo. l. 2. quod ptor dat iudiciū operarū ĩ libertū: mō hic dr̃ qualr̃ obligatur: & in hoc prin. requiritur, quod sit libertus, & cā libertatis iuret, ad hoc, vt obligetr̃ iureiurando. q d. ingenuus nō obligatur iureiurādo, & ē verū. l. si qs pro eo. in prin. de fideiusso. nec seruus obligabitr̃ iurādo, vt hic in ver. iurare, & gl. hic dicit. Cōtrà. s̃. de iureiu. p totū. & C. si aduer. vē. ĩ auth. sacramenta. vbi ex iurō q̄libet obligatr̃. [a] So. Qn̄q; iusiurandū † præstatr̃
a sup p̄terito ad litis decisionē, & tunc dabitr̃ actio, & oblō, vt s̃. de
1 iureiurādo. p totū. ¶ Quoddā iurm̄ interponitr̃ ad 9firmationem 9ctus, vt in auth. sacra puberū. C. si aduer. ven. Quoddā est iuramentum qđ interponitr̃ mere ad introducendā oblonē, vt si iurem me tibi daturū centū, vel aliquid facturū, tūc non introducit oblonē, nisi in liberto, vt hic, & l. si quis pro eo. ĩ. de fideiuss. & l. vl. ĩ. de li. cau. in tm̄ qđ Inn. tenet ēt, quod de iure canonico nō erit actio, vel oblo. ita no. ex̃ de ĩsti. c. cum venissent. & ex̃ de iureiu. c. Quintauallis, licèt qdā alij dicant 9. ¶ Itē op. dr̃ hic, quod dēt iurare causa libertatis. Cōtra. ĩ. in ver. plane So. q dā dn̄t, quod primū dictū huius legis corrigitr̃. Alij dn̄t melius, qđ cā libertatis sit cā remota, licet non sit proxima, & cum dico de pxima, intellr̃ nō multū remota, vt habuistis in l. vxori. s̃. de au. & ar. le. ¶ item dr̃ hic, quod iurare dēt in manumissione, vel post statim: sed qd si iurauit ante manumissionem, sed secuta est statim manumissio? Gl. dicit, quòd idē:
b quod tene menti bene ad q. [b] † Pater donauit filio. Vos scitis, [c] quod
2 donatio inter patrem, & filium in potestate non valet: sed si est
c emancipatus sic. Quidam emancipauit filium, & dedit ei aliquid, & post hoc iudex decretum interposuit, opponebatur, quod donatio non valuit cum fuerit facta ante decretum interpositum. Ego dixi contrarium per hanc gl. ¶ Vlti. quæro, † an in dubio præsumi-
3 tur iurari causa libertatis, gl. quòd sic quando incontinenti, facit l. si ventri. §. in bonis. de priui. cred. quod tene menti ad multa, non dico plus nunc.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Obligatur. Et ex iuramento quilibet potest obligari. Adde bar. in l. iusiurandum quod ex conuentione. supra de iureiu.

b Pom. ¶ Tene menti bene ad q. Vide Ale. in l. diuortio. sol. ma. & ibi per ias. in 4. no. Ale. cōsil. 96. in 4. vo. Fe. in c. j. de test. ver. in quantum.

c Ale. ¶ Vos scitis. Facit quod no. Bar. in l. vniuersa. C. de preci. imp. offer. & in l. si ita quis. §. ea lege. infra de ver. ob. & quod no. in l. 2. C. quod met. cau & in l. pe. C. de condi. ob turpem causam. Et istud facit ad q. de teste dicente, quod fuit factum tempore guerrę, postea reperitur, quòd fuerit factum parum ante guerram, quòd nihilominus dicatur factum tempore guerræ. Et ita dicebat bal. & imo. per illum tex. in l. diuortio. in prin. so. matri.

1 *Actio potest quæri per patrem filio emancipato.*
2 *Filij in feudo succedunt æqualiter, licet inæqualiter instituti.*
3 *Filij an succedant æqualiter in emphyteusi accepta pro se, & filiis, licet inæqualiter sint instituti.*
4 *Filius, qui renunciauit hæreditati paternæ, non potest emphyteusim retinere, si est accepta pro se, filiis suis, & hæredibus, secus si pro se, & filiis.*
5 *Feuda, quæ transeunt ad filios, si sunt hæredes, veniunt in petitionem hæreditatis, & idem in emphyteusi.*
Emphyteusis accepta pro se suisque filiis legitimis, masculis, & fœminis, pertinet ad fœminas, sicut ad masculos, nisi consuetudo aliter se habeat, vel nisi in loco adsit statutum exclusiuum fœminarum propter masculos, quia tunc admittuntur ordine successiuo.
Feudale ius tanquam singulare non est trahendum ad consequentiam.
6 *Stante concessione, de qua supra, masculo hærede vniuersaliter instituto, & filia in certa re, & prohibita plus petere posse, tamen filiæ remanet ius petendi sibi acquisitum ex stipulatione paterna.*
7 *Filia per patrem instituta in re transcendente legitimam, & quod sit tacita, & plus petere non possit, poterit petere dotem maternam.*

a §. Si liberi. [a] No. † illum vers. parui aūt refert. Not. quod per patrem pōt q̄ri actio filio emancipato. De hoc per Cy. C. de 9hē. & cōmi. sti. l. 2. Dixi in l. qđ dr̃. de ver. ob. la 2. Itē no.
2 ar. † quod in feudo succeditr̃ ęqualr̃, licet sint instituti filij inæqualr̃,
3 vt in vsib. feu. de succes. feu. c. 1. ſm Ia. de Are. ¶ † Sed q̄ro, quid đ
b emphyteusi, [c] quā qs accepit pro se & filijs suis, quos postea ĩęqua
c liter instituit, an succedant ęqualr̃: Certè hic vr̃ tex. quod sic. & dicam
4 ĩ. statim. ¶ † Quæro, qd si filius renunciauit hr̃ditati pr̃næ, an possit retinere emphyteusim: Et vr̃ qđ sic, qa nō hr̃, vt hęres, sed vt filius, ar. huius §. & no. in Spe. de emphy. §. nunc aliqua. ver. 156. in 9rium vr̃ casus in vsib. feu. an agna. vel si defun. rep. hæ. & c. c. 1. sed ibi loquitr̃ de iure 9suetudinario in feudis, aliud de iure cōi, quod seruaremus in emphyteusi, vt ibi dicit Ia. de Bel. in d. c. j. Prædicta puto vera, qn̄ quis accepit emphyteusim pro se, suisque filijs, sed si accepisset pro se, suisq; hr̃dib. ltĩmis masculis, vel pro se suisque filijs, & hr̃dib. masculis, & si apponeret verbū hr̃dib. dēretr̃ filijs, ita demū si essent hr̃des, qa 9cessio reqrit vtrūq;, quod sit filius, & hæres. Ita dicit tex. in Auth. de non alienandis. §. emphyteusim aūt. Et iō feuda, q̄ trāseūt ad filios, ita demū, si hr̃des sunt, dn̄r venire in hęreditatis petitionē. l. item videndū. §. fi. de peti. hær. & idem dicerem in emphyteusi, quæ requirit hoc, s. aliquē filium esse, & hęredē. Sed an isto casu, quo reqritr̃, quod sit filius, & hr̃s, sufficiat quod sit institutus.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Si liberi. Et pro his, quæ hic dicūtur, vide bar. in consi. 32. & in l. si mihi & Titio. de ver. ob. vbi videtur sibi contrarius, si bene ponderetur, etiam videtur hic sibi contrarius, dum quæritur, an tex. in feudo trahatur ad emphyteusim: de quo per bal. in c. 1. quibus mod. feud consti. potest.

b Poma. ¶ Sed quæro. V de alex. consi. 166. in 4. vol. Fran. Crem. singulari 14. vide ale. cōs. 11. in 2. dub. in 3. vo. Flo. l. ven unt. ff. fam. ercis. barb. cons. 63. in 2. vol.

c ale. ¶ Quid de emphyteusi. an veniat iure hæreditatis, si pater stipulatur pro se, filiis, &c. Adde, quod bal. cōtrariū tenuit in l. 2. C. de suis & legi. adde bar. in l. si non sortem. §. libertus. in fi. de condi. inde. & bald. in c. 1. de suc. feu. & Imo. in l. quod dicitur. de ver. ob. bal. in auth. vnde si parēs, de inof. te. in fi. & sic videtur hic, quod emphyteusis nō possit transire ad hæredes extraneos, & sic in perpetuum dari potest. idē tenet bar. in l. quod dicitur. de ver. ob. & in l. si tibi decem. §. pactus. de pac. quod intellige, vt dixit bar. in l. si patroni in prin. suprà, ad Treb. sed bar. videtur tenere cōtrariū, in auth. ppetua. & in auth qui rem. in fi. C. de sa. san. ec. & in l. si finita. §. si de vectigalib. de dam infe. ibi, secundo quæro, & vide quod ibi scripsi, & vide Io. an. in c. 1. in præsentia. de proba. Aduerte, quod §. emphyteusim. hic allegatus, videtur esse correctus per §. licentiam. in auth. de Al. & emphy. co. 9. & sic videtur quod gl. in l. etiam. in prin. & ibi Bar. so. ma. non bene dicat, & bal. in d. l. etiam, dicit. d. §. correctum quo ad tempus, non quo ad qualitatem successoris, nisi forte consuetudo se haberet in oppositum, quia tunc consuetudo esset seruanda, nec posset fieri vltra quam permitteret consuetudo. Et de hoc vlti. habetur per bar. & doctor. in auth. qui rem, de sac. san. ec. Et hæc sol. fuit originaliter Io. An. licet Bal. non alle. in c. in præsentia, de prob. super gl. Sed contrarium, videlicet, quod d. §. ex toto. sit correctus, tenet Spe. in ti. de emphy. §. nunc aliqua. ver. septimo quæritur, & Bal. l. etiam cessante consuetudine videtur idem tenere, in auth. si quas. de sa. san. ecc. & idem ibi tenet Cyn. & communiter doc. & vide Bal. in l. 1. C. de iure emphy. & in authen. perpetua. de sa. san. ec & Imol. in d. l. quod dicitur, & aliquid per Imo. post Bal. in d. l. etiam. in prin. & adde quæ ĩ proxime scripsi, & quod no. Bal. in l. Gallus. §. quidam recte. de lib. & posth. Et hanc vltimam partē videtur etiam sentire Bal. in d. l. etiam, in ad. & in l. 2. C. de suis & legi. Adde tamen casum valde no. in quo emphyteusis poterit etiā absque conuentione ad hæredes extraneos transmitti, nec finitur in generatione, quē casum no. Bar. in l. quæcunque. C. de omni agro deser. lib. 11. vbi omnino vide, licet non firmet pedes. Sed pone, aliquis quæsiuit emphyteusim ecclesiæ per præscriptionem annorum centum, vt in auth. de eccle. ti. in prin. an ius illius præscriptionis extendatur ad tertiam generationem, an in infinitum. Respon. quod sicut emphyteusis informiter concessa, tamen personarum distin. intelligitur in tertiam generationem: ita si sit præscripta, quia informis est. vt in auth. de alie. §. emphyteusim, quod est no. Ita refert Bal. se consuluisse, in c. fi. de feu. da. in vicem leg. commis. quod no. & vide Bal. in l. fi. C. de libe. cau. & melius in d. l. j. de iure emphyt. Item limita secundum Bar. no. in l. quæcunque. C. de omni agro deser. lib. 11. non tamen affirmat, videlicet, quòd si fundus in emphyteusim datus esset sterilis, & emphyteuticatio artificio effectus esset melior, tunc etiam vltra tertiam generationem res retineri potest, & ad extraneos transmitti, & istud vltimum reperio, quod sequitur Ro. in rub. de arb. Et quomodo in contractibus intelligātur ista verba, concessit vsque ad tertiam generationem, vide Bal. in auth. si quas ruinas. C de sac. san. ecc, quem sequitur Pe. de Anch. in cle. 1. de pę. & dum supra dixi, an §. emphyteusim, sit correctus, adde gl. in §. adeo. Insti. loc. & glo. in d. authen. si quas ruinas. & Imo. in quodam cons. quod incipit Guidantonius de Panno. tamen non decidit, sed dicit forte debere attendi consuetudinem, quæ est optima legis interpres. Pro quo adde no. in auth. qui rem. C. de sa. san. eccl. vtrum autem emphyteusis transeat in monasterium, vide Bal. post Bar. & doc. in auth. ingressi. C. de sa. san. ecc. in c. 1. §. clericus. in fin. si de feu. fuer. contro. inter do. & agna. & no. in cap. in præsentia. de prob. & vide Bal. in l. antiquitas. in princip. C. de vsufru. Et si recipio emphyteusim pro me, & hæredib. meis, an intelligitur de primo hærede tantum, & facit iste tex. in §. si liberi. ad q. quòd si vnus patronus decedat plurib. relictis hæredib. ex disparib. portionib. puta vnū ex dimidia, alios ex trib. vnciis, pro qualibet dicitur esse ius patronatus penes quemlibet æqualiter, & ius præsentandi, vnde si vnus fuit præsentatus ab illis duob. obtinebit, secundum Inno. & Io. And. in c. j. de iure patr. Item & multo magis si testator hæredib. iniunxit ecclesiam construi, vel altare ordinari. Secus vero vbi essent duo patroni, & vnus reliquerat vnum hæredem, & alius plures. Nam tātum valebit vxor illius, quātum illorum plurium. c. plures. de iure patr. in Cle. quod no. & tene menti, quòd in tali iure patronatus nouiter quærēdo semper requiritur authoritas episcopi, vt no. Ioā. And. in c. ex insinuatione. de iure patro. Et an ius patronatus transeat ad filios non hæredes, & an ad institutos in re certa, vide plene Pe. de Ancha. in clem. 2. de iure patrona. post Fed. in consi. 16. & in consi. 129. & ibi etiam per Pet. post Pau. quomodo transeat cū vniuersitate. Et an transeat ad extraneos, & an ad filios naturales, vide Bald. in l. eam quam. C. de fideic. Adde an emphyteusis ecclesiastica transeat ad hæredes extraneos, quæ posui in l. etiam. vbi plene. Et an emphyteusis præscripta sapiat naturam separatam ab alia emphyteusi, vide Bal. cons. 21. 2. lib. An autem emphyteusis transeat in monasterium, vide Pet. de Anch. cons. 164. Et quomodo intelligatur masculina generatio in emphyteusi, per eundem consi. 360. & appellatione hæredis in emphyteusi qui veniant, vide Cal. cons. 15. de verbo. o b.

stitutus filius pro re certa?Hoc anno habui consulere, & in illa
5 q.erant duo dubia.† Quidā receperat emphyteusim p se,suisq;
filijs legitimis masculis,& fœminis:quærit an debēt admitti pa-
riter,vel primò masculi:secundò an his deficientib.admittantur
a fœminæ.In feudo est expeditū,a quia fœminę admittunt,demū
b deficiētib.masculis,b vt in feudis,epm vel Abb.ca.1.§.qn etiā.de
suc.feu.c.1.§.filia vero.Sed hoc ius consuetudinariū est singula-
c rec in feudis,ↄ iuris cōis regulas,vt in feu.de eo,qui sibi,& suis fi.
ma.fe.c.j.expressius per Ia.de Bel.in prædicto ti.epi.vel Abb.c.j.&
iō non est trahendum ad ↄñam l. quod vero. & l. ius singulare.
s.de legi.puto igitur,ꝙ ex vigore pdictorū verborū fęminę,& ma
sculi pariter veniant,sicut pariter succedunt.l.maximū.C. de lib.
pte.nisi in ciuitate,vel patria cōsuetudo alr se circa ↄcessionem
emphyteusis haberet.Itē pdicta vera,nisi esset statutum in ciuita-
te qd fœmina non succedit extantib.masculis.Tūc.n.pdicta ver-
ba,licèt copulatiuè plata,deberent intelligi ordine successiuo,
d vt fœminæ deficiētib.d masculis admittant.l.Gallus.§.qdā. & ibi
e no.e de lib.& posth.& no.Cy.in l.liberti.C.eo.Secundū† dubium
6 est,f qd si talis recipiēs in emphyteusim dicto mō masculū vl'em
f hr̄dem instituit,sed filiā fœminā in certa quantitate:& iussit , ꝙ
plus de bonis suis petere non possit,an filia pdet ius petendi por
tionē sibi contingentē in reb.emphyteusis.Itē posses ponere in
filio masculo dicto mō in certa re instituto.Istā q.format Spe. in
ti.de emphy.§.nunc aliqua.ver. 78.& licet arguat p, & ↄ,non tñ
se firmat:veritas tñ est,ꝙ dictæ filiæ remanet ius petendi q̄situm
ex vigore stipl'onis paternæ in nullo diminutū p dictā instōnem
g factam in certa quantitate:qd probat,g cum ista filia non habeat
vt hr̄s pr̄is,dispō pr̄is nō valet in hoc aliquid , vt habemus ī feu-
dis,de suc.feu.c.1.in prin.& hoc est ius cōe,&c.& Spe.in pręalleg.
versi.dicit circa hoc similē esse ēmphyteusim,& feudū. Prætereą
hoc videmus in actione de dote,q̄ q̄ritur filiæ ex stipulatione pa-
h terna:quia pr̄ non pōt istud ius diminuere h filiæ,nisi tñ vltra re
linquat pr̄ de suis bonis,inquantum eam grauat,l.si cum dotem.
§.si pater.s.solu.mat.Pręterea posito,ꝙ pater possit etiam filiam
priuare sua dispositione ab emphyteusi,tñ ista verba hoc nō im-
portant:sed debuit exprimere,ꝙ iura emphyteutica solum apud
filium remanerent,quod patet per hunc tex. nam pater potest
vni ex filijs assignare libertū,& tñ si vnum ex filijs instituit in ma-
gna portione alium ī modica,propterea īstitutus in modica nō
repellitur,quin cū alijs admittatur,vt hic:& ita erit in proposito.
Pręterea sufficit institutum ex quacunque parte institutū esse, ēt
ex modicussima,vt cōseruet ei ius patronatus. l.& si ex modica.j.
ti.1.ergo ita in pposito.Porrò,si poneremus filium simplr exhę-
redatū,hoc non sufficeret ad excludendum eū à iure pr̄onatus,
sed esset necesse,ꝙ sit exhęredatus mala mēte,& ī dubio p̄sumi-
tur non malę mente,vt l.si patronus.§.si qs non mala mente. &
§.se.j.ti.1.ita in proposito cū filia sit instituta in re certa,& est ius
sa esse contenta,& qd plus de bonis suis petere non possit: dicta
verba debēt intelligi,ꝙ plus de bonis defuncti petere non possit
iure hęreditario:sed non dēt priuari eo iure qd hēt vt filia, non
vt hæres,iure patronatus,& emphyteutico,vt probant iura præ
dicta,& probatur j.proxi.q.Non ob.iura alle.p Spe. Primò non
ob.l. fœminę.C.de secun.nup.quia ibi mater non cogitur reser-
uare filijs ratione alicuius cōuentionis habitę cū alio , sed ex vi-
gore illi⁹ cōitōnis,q̄ disposuit , vt mr̄ sibi possit eligere vnum ex
filijs:sed in qōne nostra venirent ↄ conuentionē habitā cū alio,
si eligeret vnū ex filiis.Nō ob.ꝙ pr̄ pōt priuare filios non soluen
do canonē,qa hoc est ex nā conuentionis,& conuentio non of
fenditur,sed concedens:sed eligendo vnū ex filijs offendit ↄuen
tio qa voluit filios pariter admitti. Nō ob.ꝙ pr̄ pōt assignare li-
7 bertū vni ex filiis,qa rñ.vt ex prædictis apparet.†Quæro,pr̄ insti
i tuit filiā in certis reb.& iussit ei stare tacitā,& ↄtentam,& ꝙ plus
de bonis suis petere non possit,& pone,ꝙ res illæ sint vltra legi
timā,mō illa filia vult dotē maternā:quæritur,an possit?oppone
batur,ꝙ non,quia per illa verba, plus petere nō possit, vr̄ habe-
re aīum cōpensandi,C.de rei vxo.ac.l.vnic.§.sciendum.Cōsului
k ↄrium,k quia bona intelliguntur deducto ære alieno,l.bonorū.
& l.subsignatum.§.bona.de ver.sig. Modo filia petit dotem tan-
quam æs alienum,nec petit de bonis suis,quia illa intelliguntur
deducto ęre alieno:pro hoc allegatur pro casu l.pretor.§. eman
cipatis.de col.bo.ita etiam in precedenti q.petit emphyteusim
vt æs alienum,non vt de bonis defuncti,quod no.

ADDITIONES.

a Poma.¶In feudo est expeditum. Vide alex.cons.29.inci.quoniam abunde.versi. fortificantur prædicta,in 1.vol.

b ale.¶Deficientibus masculis.Hoc limita,nisi feudum sit exiguum.Ita dicit Bal.in ca.1.§.est & alia,quæ fu.pri.cau.bene.amit.[illegible] post Bald.in l. Gallus.§. etiam. de libe.& posthum.

c Alex.¶Est singulare.Not.singulare dictum,& cum opi.Bart.supra transit Pet.de Anch. Clemen.2.de iure patro.& ad no.hic post Barto.in omnibus istis q.vide Imo.in c.potuit.de loca.vbi videtur restringere dicta Barto. procedere in emphyteusi ecclesiastica tantum.

Pom.¶Vide alex.in l.fi.ad si.C.de col.& cons.[illegible] in 4.vol.cons.[illegible].ver.hoc etiam.5.vol. Barb.cons.4.in 1.vol.

d Alex.¶Ordine successiuo.Vide quod scripsi post Imo.in d.l.Gallus §.j.vide eundem Alex.in cons.9.in 5.vol.

e Alex.¶Et ibi no.Et quod scripsi post Bal.in l.cætera.§.j.de le.1.& videtur tex.in c.1.de suc.feu.

f Pom.¶Secundum dubium est.Vide ale cons.80.in 3.dub.Raph.Cu.consil.21. Ale.56.in 4.vo.& cons.58.in 1.vol.Barb.cons.4.& consilio.58.vbi videtur ponere omnia dicta hic,& vide alexandr.in l.quædam.§.nihil.versicu.& ita faciunt.ff.de eden. Imo.cons. 69.

g ¶Quod probatur.bal.tenet contrarium in d.l.liberti.& in d.authentic.quas actiones. & per optimas rationes,quas vide.& bal.in d.l.quoniam nouella,& quod no.Bal.in l.si quando.§.generaliter.de inof.test.

h Alex.¶Diminuere.Sed immo videtur,quod pater possit diminuere ius quæsitum per eum filiæ suæ,per no.per Bar.per illum tex.in l.qui Romæ.§.Flauius, de verbo.obli.in q.sua,& Bar.id quod ipse tenuit hic,etiam consuluit in cons.incip.apud aliquos.in q.2. habet duo dubia.alia incipit,dominus Amatus,& Spe.in d.§.nunc aliqua.in versi.156.alias 158.& facit quod no. Bal.in l.Gallus.§.1.de libe.& posthu. & Bal.in l.si adulta.C.de hære.ac.& in terminis Bal.in d.authen.si quas, & in d.l.liberti.& in l.item videndum. §.nunc videamus.de pe.hær.& in c.1.in prin.de prohi.feu.ali.per fede.& Imo.in l.si domus.§.fi.ad fi.de le.1.& in l.filiusf.§.cum pater.de leg.1.& no.Bal.Ang.& Imo.in l.apud Iulianum,in §.si quis alicui.de leg.1.& quod ibi scripsi.Et quod pater non possit præiudicare filiis teneat Fede.in cons.222.quod incipit,factum tale est,duo fratres.contrarium in proposito videtur tenere pet.de Ancha.in cons.132.& Imo.in capitu.potuit.ad fi.de loca.cum Barto.hic concordat Ang.in l.item videndum .§.nunc videamus.alias §.fina.de peti.hære.vbi refert Iac.But.ita consuluisse.& de hac q.vide Salic.in l.fina.C. de iure emphy.& an vnus ex fratrib.possit pro parte sua facere inuestiri alterum ex pluribus.fratrib.vide Bal.in l.fi.C.de suis,& legi.cum simi.& vide l.filiusfa.in §.si quid alicui. de leg.1.& ibi per Dy.& Raynutium de Forliuio.

i Pom.¶Quæro,pater.Vide Bal.in l.liberti,libertæque.C.eod.ti.bene faciunt quæ dicit Bal.in l.si cum dotem.§.si pater.ff.solu.matri de quo ibi per Alex.versic.ex prædictis adde.

k. Alex.¶Consului contrarium.Vide ad hæc dicta ang.in cons.180.vbi videtur tenere opi.bar.hic.vide bal.in l.quoniam nouella.C.de inof.test.vbi refert barto.consuluisse idē quod hic,& omnino vide bal.in l.liberti.C.eo.& no.per bal.in l. si adulta.C.de hære.ac. Et videndum est,quod not.bar.in l.fideicō.§.si quis ita.de le.3.& quod.no.bal.in l.si quādo,§.& generaliter.C.de inof.test.& limita,vt per bal.in d.l.quoniam.Et de hac clausula,quod sit tacitus,& contentus,vide pulchrè bal.in l.2.ff.de iure dotium.ad fi.

LEX VIII.

Si quando duobus.

§.Pro liberto. Qualiter fideiussor accedit obligationi operarum,habetis no.in l.cum filius § j. j.de ver.ob.& l.sicut,& l.si quis pro eo.ff.de fideius.& l.nemo est qui nesciat.de duob.re.

LEX IX.

1 *Promissio facta de non offendendo à plurib.contra plures,an ex tali promissione dicantur plures rei credendi,& debendi,quod non.*

Operæ. No tex.ibi cū pprietas,&c.tene menti istā rōnē,de hoc plene dixi in l.nemo est,qui nesciat.de duo.re.
1 & dixi ēt in l.si id,qd.eo.ti.& tota die † fiunt instrumenta pacis,&
concordiæ,& promittunt plures ex vna parte plurib.ex alia parte se inuicem non offendere,erunt ne plures rei credendi, & debendi?Certè non ,qa ad hoc,ꝙ sint plures rei credendi,& debēdi debet esse eadem res,quæ debeatur plurib. l. si quis id, quod, de duob.re.sed in casu nostro non debetur eadem res à plurib. nec eadem res plurib.nam quilibet debet suam rem,& cuilibet debetur sua res,quia aliud est offendere Titium, aliud Mæuium. hoc
a probatur a hic,ibi,proprietas eorum,&c.

ADDITIO.

a ¶ Hoc probatur.Adde Bal.in l.2.C.de liber.& eo.li.& bar.plene infra de duo.re.

LEX XVIII.

1 *Promittens facere aliquid alicui promittit,suo victu.*
2 *Medicus,qui vadit ad aliquem infirmum pro tanto salario in die habebit salarium tempore itineris.*

a **Suo victu.** a Hęc lex.cū trib.seq.sunt bonę leges.No.tex.ī l. qd nisi.ibi,qa vnusquisque,qd spopondit,&c.
1 Ex quo † habes,ꝙ q pmittit facere aliqd alicui,dēt facere suo vi-
ctu,nisi ↄsuetudo patriæ alr se habeat,l.exceptio.& qd ibi no.C. loc.Op.ad l.suo victu.de l.operæ.& l.pe.in fi.j.e.So.ibi dr̄.ꝙ libertus dēt facere sumptus patrono,verum est si patronus hēt vñ se
b alat,alias secus,vt hac l.suo victu.b † Vlti.in l. ꝙ nisi. in fi. no. ar. ꝙ
2 medicus qui vadit ad aliquem locum pro tanto salario in die debet habere salarium tempore itineris.c

ADDITIONES.

a ¶Suo victu.Vide bar.de eius intellectu,in l.si non sortem.§.libertus.post gl.ibi,de con.inde.& bar.in l.2.C.de ne.ge.& vide omnino bald.in l. liberti libertæque. C. de ope. lib.

b Pom.¶ Suo victu.Vide Ro.cons.346.inci.in causa.

c ¶Tempore itineris.Not.de medico,qui vadit pro certo salario ad aliquem locum,qui habet habere salarium pro illa die,qua itinerat.Adde bar.in l.liber.C.eo.si tamen recessit de sero non habet salarium pro vna die.l.2.de ann.le.& ibi bal.

LEX XXII.

Cum patronus. No.tex.in fi.ibi in omnibus operis.

LEX XXVI.

Medicus. Ista est bona lex.quam no.& tene menti.

LEX XXIX.

Si operarum. No.istam gl.pro iure patronatus,& ponit Cy.in l.monumenta.C.de leg.

LEX

LEX XXX.

Si libertus. Vide legem, quam omnes sciunt, quod non obstante iuramento reducitur ad arbitrium boni viri. hoc dicit in summa, & not. tex. ibi, omnes, &c.

LEX XXXI.

Operis. Istâ l. allegatur ad materiam l. cum de in rem verso, ff. de vsufr. & ad l. si certis annis. C. de pac.

LEX XXXII.

Qui libertinus. Istam l. habes declaratam in l. 1. §. quæ onerandę. ī. quar. re. actio nō detur. & vide, quod licèt aliquis iurauerit præstare operas, est verum, & intelligitur, nisi legitima liberatio iteruenerit, vt hic, & l. fi. circa pri. ī. ad Muni. l. fin. s̄. qui satisda. cog. & l. vlti. C. de non nu. pecu. No. tex. in fi. huius l. quod licèt exceptio principalis prosit fideiussori, tñ est secus ī expromissore, vbi fuerit color quæsitus. l. sed iulianus. supra ad Macedonia.

TITVLVS SECVNDVS.

De bonis libertorum.

LEX IIII.

SI necem.

§. Si deportatus. Quid in exbannito? De isto exbannito dixi in l. ex facto. s̄. ad Trebel.

LEX VIII.

Si vero non habuerit. Not. pro q. statuti Tuderti, vbi cauetur, quod si, ab aliqua sententia fuerit appellatum, nihil posset dici in syndicatu iu[a] dici sententiāti. Modo vnus appellauit, iudex appellationis pronunciauit appellare non posse, in syndicatu dedit libellum iudici sententiāti, ille dicit, nō potes dare, quia appellauisti, dicit iste, mea appellatio non habuit effectum, ergo non præiudicat mihi: verum dicit, & ita consultū fuit postquam appellatio nō habuit effectum, vt argumen. huius l. in princi. & l. licèt, vt leg. no. cau. & l. quod pupillæ. supra quando dies leg. ced. l. hæc conditio. supra de condi. & demonstra, & l. ea quidem. C. si manci. fue. alie.

ADDITIO.

[a] Tho. Dip. ¶ Appellauit. Vide Bart. in sua disp. incip. iudex per imperitiam, circa fin. & ibi scribentes, in addi.

LEX X.

Si ex patronis.[a]

ADDITIO.

[a] Tho. Dip. ¶ Si ex patronis. Vide Pe. de Vbal. in c. Ray. de testa.

§. Iulianus ait. Not. de supplemento. Secundum istatēpora repellitur exhęredat⁹ à cōtratab.

LEX XI.

Quod si pater. Filius nocet nepoti in his, quæ ad eū ex persona filij descendunt, & in his quæ per ipsum filio acquiruntur. hoc dicit tex.

LEX XII.

Si patronus in testamento.

[a] §. Si quis cum esset. Vide, quòd oportet, quòd in positione ponas qd talis fuit exhæredatus, & mala mente, nec sufficit dicere, quod fuit exhæredatus,

[a] Filius [a] patroni.

ADDITIO.

[a] Tho. Dip. Filius. Vide Ias. in l. nepotem. C. de inof. test.

LEX XIIII.

Qui cum natu maior. In versic. sed si minor. Qñ finis habet necessariā cōsequentiam, non est facilis.

§. Si libertus. Tene menti istum tex. cum gl. quę incipit quasi socium criminis.

§. Si patris. Vide glos. quæ incipit. i. quæ verè erat, per hāc gl. dicimus tota die, quòd quando iudici est notorium super accusatione non fore procedendum, quia exbannitus est occisus, vel accusator dicit, accuso talem clericum, tunc potest iudex ex officio suo accusatorem repellere, vt plenè dixi infra de pub. iudi. l. pen. §. ad crimen. & remitto te ad ea, quæ ibi dixi, tene menti.

§. Accusasse. Hic §. allegatur in q. mea, quam disputaui, quæ incipit, iudex per imperitiam.

LEX XVI.

In seruitutem.

§. Petijsse. Iste §. est contra l. amplius nō peti. infra rem rat. hab. Sed dic, vt ibi dixi, non obstante, quod ponit Cy. in l. in criminali. C. de iuris. om. iu.

LEX XIX.

Si patronus ex minori. Si ista lex esset alibi, quā hic, esset aliud fiendum, quia tractat materiam l. eum, qui. & l. contra maiores. C. de inof. test. & l. 1. C. de fur. ¶ Oppo. de l. Lucius. supra de peti. hære. Solu. Dyn. dicit, contratab. & falsum sunt contraria origine, & effectu. Origine, quia falsum dicit testamentum factum non fuisse: contratab. non effectum, quia falsum reducit omnino ad casum intestati, contratab non, l. & si contrata. suprà, de vul. & pup. sed in l contraria non sunt ɔ̄riæ origine, & effectu, l. filio. §. fi. supra de inof. test. Sed op. C. de inof. test. l. eum, qui. Solue, vt ibi.

LEX XX.

Si libertus sub conditione. Dixi in l. in quartam. & allegaui istum casum multum, & non suppletur quarta de legatis, & de hæreditate.

§. Si libertinus. Ibi, veluti cum testamentum fecerit. No. quod conditio, si fecit testamentum, est potestatiua, & non potest vltimo vitæ spiritu impleri, nec est opus in sui defectum adire hæreditatem. & glo. in l. si qs ita. de hære. insti. non facit mentionem. doct. bene allegant istū casum in l. si pater. C. de insti. & substi.

LEX XXVI.

Liberto octoginta. Ibi, nam & si de lege. Not. quòd hic est casus de eo, de quo dubitauit glo. in l. si fundus. supra ad l. Falcid.

LEX XXXIII.

Si patronus.

ADDITIO.

[a] Tho. Dip. ¶ Si patronus. Vide Ias. in l. fi. C. de pac.

LEX XXXVI.

Libertus, qui soluendo. Op. interesse affectionis non debet considerari, l. prætia rerum. supra ad l. Fal. & l. eius serui, e. ti. So. interesse conditionis consideratur in hoc, an actio detur, vel non: sed quantum ad hoc, vt augeatur, actio non consideratur in contrariis.

¶ Quæro, ista lex procedit secundum ista tempora, quando patronus debet habere quartam cum ære alieno. Sed cum hodie debeat habere patronus sine onere, vt in §. sed nostra. Institu. de suc. lib. quomodo potest procedere ista lex? & per consequēs quæro, quid in filio, cui debetur quarta ære alieno deducto, & [a] funeris impensa, l. Papi. §. quartā autē. s̄. de inof. test. Cogitabitis.[a]

ADDITIO.

[a] Tho. Dip. ¶ Cogitabitis. Vide Ias. in l. eum, qui. C. de inof. testamen. & Moder. in d. §. sed nostra.

LEX XLI.

[a] Si libertus patrono. No. istum tex.[a]

ADDITIO.

[a] Tho. Dip. ¶ No. istum tex. Vide Bar. in l. 1. in prin. s̄. de vul. & pup.

LEX LXIIII.

Si patronum ex debita.

§. Si ex bonis, quæ mortis. Iste §. videtur contra l. serui, qui apud [a] hostes. supra ad l. Falc. & no. istum tex.[a]

ADDITIO.

[a] Tho. Dip. ¶ Istum tex. allegat pro fin. Sa. in l. scimus. §. repletionem. C. de inof. testa. & Ias. in l. cum quæritur. in prin. C. de inof. testa.

LEX LXVII.

Paulus respondit.

Paulus respondit, quamuis filij.

No. quòd præteritio, quę habetur pro exhęredatione, non proprie est exhæredatio.

LEX LXX.

Nihil interest. Not. ibi faciliorque suspicio, quòd in filio pręsumitur facilior suspicio, quā in alio. istum tex. allegaui ad quęst. in l. post contractum. infra de dona. & in l. filię meę. supra soluto matrimonio.

TITVLVS IIII.

De assignandis libertis.

LEX VII.

ASsignare. Ex ista lege coniuncta l. 1. § assignare. supra eod. tit. fundat gl. dictum suum, quòd in testamentis potest fieri contractus. Et ita vidi vitis gl. in l. heredes palam. in fine. s̄. de testa.

LEX VIII.

Liberi. Vide verba senatusconsulti. §. in l. j. §. assignare. Ex ista lege habes duo ibi, quod ibi manumissus, qui habet libertum, potest assignare: & ille, cui est assignatus, est perinde, ac si manumisisset: tñ vides, ꝙ ille, q̃ est assignatus, alteri non potest assignare, vt hic: & sic dices in d. l. j. ibi, perinde ac si, &c. & non est idem, quod si manumittat vere, & no. in rub. de assignã. lib. quod no. pro statutis, quæ dicunt, perinde sit, ac si fecisset, &c. Tene menti istam.

LEX X.

Sub conditione.

§. Si vni. iste §. facit ad q. in l. fi. ʃ. si pars hær. pet. & l. plane, le j. §. si coniunctim. suprà, de leg. j.

TITVLVS QVINTVS.

Si quid in fraudem patroni factum sit.

LEX PRIMA.

SI quid dolo malo. in versi. quod si in lite, vide, quod dũ dicit, vel in iure confessus, non petit, data opera statim confitetur, & videtur opera data facere: quod est nota. Et an confessio præsumatur facta in fraudem, dicam infrà, eadem l. §. si mutuam.

§. Si mutuam pecuniam. Vide, quod querela inofficiosi videtur quodammodo ad vindictam competere, vt actio iniuriarũ. Et vides hic no. immo magis expressum, ꝙ stipulatio, qua ꝓmitto tibi dare centum ex causa mutui, quæ confiteor me accepisse, non probat mutuum valere, & ideo quando est procurator factus ad recipiendum pecuniam mutuo, non obligatur dominus, si confitetur se accepisse, nisi dicat in instrumento, & in veritate recepit, & sibi mutuauit. Et facit pro hoc l. non abstulit. C. de noua. & ʃ. de noua. l. j. & ʃ. si cer. pet. l. eius. Et reuoco in dubium, Si aliquis in iudicio confitetur se habuisse tantum, an præsumatur fraus in ista confessione? Videtur, ꝙ sic ʃ. ea. l. §. ꝙ si in lite. & in hoc §. Sed dicere possumus, ꝙ quando quis promittit voluntariè in iudicio, vt quia dixit, iste tenetur mihi in tantum, & ille dixit, ꝙ sic: secus si dedisset libellum. & actio esset. Nam præsumitur in fraudem, quia non vr̃ voluntariè facere. & pro hoc facit, quod dicunt doc. in l. vnica. C. de confess. in q. de procuratore, & dixi in l. certum. §. sed an & ipsos. ʃ. de confess.

§. Si fideiussit apud me. In versicu. ibi oportet enim. Hic videtur casus quæstionis, quam formaui tibi in l. fi. ʃ. quæ in frau. cred. quando factus est procurator ad fideiubendum, si renunciauit beneficio de fideiuss. an videatur donare? Et dixi, quòd non: pro hoc est casus hic.

LEX III.

Si patronus hæres institutus.

§. Patronum. Habui in ciuitate ista illud dubium. Filius institutus heres agnouit hæreditatẽ, quęritur, an possit agere querela inofficiosi testamenti, & donationem reuocare? Et opponebatur, quòd non, quia est heres patris, & sic non potest factum patris improbare: hoc est verum, nisi sit factum in sui fraudem, vt hic, & C. eod. l. 2. & ibi bona gl. & ibi dixi.

LEX XI.

Non videtur. Nõ potest agere querela filius, si eo præsente pater donauit.

LEX XIII.

Constitutione diui Pij. Ista est bona lex, & contra istam l. videtur text. quia pater in bonis filij, & filius in bonis patris non habet istam Caluisianam, & reuocatoriam, l. j. supra, si quis à paren. fue. manumiss. & ibi dicam. Et de hoc habes C. e. l. 1. in 7. q. per Can. in c. Raynu. extra, de test. Bart.

TITVLVS VI.

Si tabulæ testamenti nullæ extabunt.

LEX VNICA.

POsteaquam.

§. Si emancipatus filius. Vides, quòd si filius nõ dicit nullum, tamen si tacet, alij sequentes veniunt, cum ipso iure testamentum sit nullum. Allegant doct. l. 2. C. de posth. hær. inst. & dixi in l. filio præterito. ʃ. de iniu. rup. & irri. testa. & tene menti.

TITVLVS VII.

Vnde liberi.

LEX PRIMA.

EMancipatus præteritus. in text. ibi, non fuit. & sic videbatur de iure prætorio intestatus.

LEX V.

Si pater filium. In tex. ibi, decesserit intestatus, relicto nepote in potestate aui, & quadam alia filia in potestate ipsius filij.

LEX VI.

Scripto hærede. Quæ est ratio? Dic, si venit ab intestato filius cum testamento patris: secus si ex testamento. Et dixi in l. qui in aliena. §. pe. ʃ. de acq. hę.

TITVLVS VIII.

Vnde legitimi, & vnde agnati.

LEX V.

INter agnatos. In tex. ibi, cõtinentur, consecutiuè, non contentiuè. Item ibi, non vtique, & agnati consecutiuè & fœminę sic, sicut genus continet suam speciem.

TITVLVS IX.

Vnde cognati.

LEX PRIMA.

HAec bonorum possessio.

§. Proximus. No. quis propriè. dicitur proximus propter statuta.

§. Si quis proximior. No. ꝙ nepos cõceptus & nat' post mortẽ aui non succedit Et de hoc feci vnam positionem, propter quandam matrem, quæ decessit post mortem patris relicto filio concepto, & nato post mortem aui, cuius hæreditatem mater non adiuit, & nepos volebat venire ad hæreditatem aui, & dixi quod non poterat per istum. §. & per l. si quis filio exhæredato. §. j. supra de iniu. rup. & irri. testam. Tamen istud est propter æquitatem, nõ ex sua persona, quia mater non aditam transmittit. Et hoc tenet Dyn. in decisi. magna, quam fecit super legatis, & dixi supra in d. l. si quis filio exhæredato.

LEX IIII.

Si spurius. Not. pro statutis, quæ dicunt de consanguinitate, quod consanguineus propriè est ex parte patris, proximus autem patris: ex parte patris, & ex parte matris.

TITVLVS DECIMVS.

De successorio edicto.

LEX PRIMA.

SVccessorium, edictum.

a §. Qui semel. a No. de verbo, noluit: quod ista verba, nolo bonorum possessio. petere, videntur habere vim repudiationis, quod videtur velle gl. in l. 2. C. de iur. & fact. ign. & l. 2. §. j. ʃ. ad Tertul. & in l. qui se patris. C vnde liber. & dixi alias in l. si quis. supra de iure delibe. & intellige, quod declarauit se nolle per repudiationem, vel pro tempore, quod præterijt, intra quod poterat petere.

ADDITIO.

a Ioan. Thom. ¶ Qui semel. No. gl. quæ est in §. sed videndum, quæ est sing. secundum quam dicit bal. sing. in l. licet. C. de iure delibe. consuluisse bar. quòd filia exclusa à successione matris ex testamento per lapsum triginta ann. potest venire ab intestato intra alios triginta annos, & adhuc elapsis his 30. annis, & sic 60. quamuis sit exclusa à primo capite, vnde liberi, adhuc intra alios 30. annos, possunt venire ex sequenti capite. vide Ale. in l. quandiu. supra de acq. hær. & ibi iaso in l. 3. C. de iur. & fac. igno.

LEX II.

Inferioris. Op. de l. j. § si quis adit. ʃ. ad Tertul. & l. 2. §. si bonorum. & l. 2. §. ergo. ʃ. de vulg & pup. Breuiter ista est responsio, ꝙ si aliquis abstinuit se per restit. in integrum, sequentes, qui debent, & possunt venire de iure prætorio, nunquam venirent, sed de iure ciuili tunc admittuntur.

TITVLVS XI.

De gradibus affinitatis.

LEX VI.

Abeo scribit. Not. vtrum dicatur affinis mihi ille, qui est vir, vel vxor cognati, vel cognatæ meæ? hic habes tex. ꝙ sic. ¶Itē hēs, ꝙ per sola sponsalia contrahitur affinitas. Sed op. §. e. l. non facile. §. sciendum. h. d. ꝙ per sola sponsalia, & ibi ꝙ nuptiæ debent esse nuptiæ licitæ, non vt excludant sponsalia, sed vt excludant coniunctiones illicitas, & nepharias, d. l. non facile. §. affines. §. e. & hoc de iure ciuili. De iure Cano. est totum contrarium, quia per nepharias nuptias contrahitur affinitas, vt no. in d. §. affines. & Canonistæ notant in arbore affini. ¶Et per hoc fuit quæstio. Hic est statutum, ꝙ non possit esse aliquis potestas, vel Capitaneus, qui esset affinis alicuius nobilis: modo fuit electus quidam dominus Guid. de Fauentia Potestas huius ciuitatis, qui contraxit sponsalia cum quadam nobili, quærebatur, an esset affinis? Dominus Recuperatus tunc, quia ego non eram hic, dixit, ꝙ de iure suo affinitas nō ɔ̄hebatur nisi per copulam carnalem, tamen bene dixit, quod de iure suo, quia potuit dicere quicquid voluit de iure suo: sed de iure ciuili per istam l. contrahitur affinitas per sola sponsalia, quia de iure ciuili debebat fieri ɔputatio. dicā ī. in l. fi.

LEX X.

Iurisconsultus.

§. Parentes. Not. ꝙ parentes dicuntur vsq; ad tritauum. Et facit ad quæstio. Dicit statutum, ꝙ quicunque erat scriptus in comitatu, nec ipse, nec eius parentes debeant scribi in ciuitate: & qualiter intelligantur parentes, & vides hic proprie qui sunt parentes. Item vides drīam inter liberos, & posteros, quia liberi vsq; ad tertium gradum, posteri in infinitum.

§. Sunt & ex lateribus cognati. Vides, quòd quælibet persona facit vnum gradum. hoc de iure ciuili, & in ascendentibus connumerantur de iure Canon. gradus eo modo, quo de iure ciuili, sed in transuersalibus duo fratres sunt in primo gradu de iure Canonic. sed de iure ciuili in secundo, vt hic. Pone statuta tota die fiunt, ꝙ priores non possint eligere aliquē, qui sit suus consanguineus vsque ad tertium gradum, debent intelligi gradus secundum ius ciuile, vel Canonicum, vt dixi in l. Labeo. supra eod. quia in affinitate differt ius Cano. à iure ciuili. Et gradus cōputatio, an in statutis debeat fieri secundum ius ciuile, vel Canonicum, Iaco. dispu. Bon. me existente, & dicit ipse, ista quæstio residet in hoc, an nos propriè numeremus gradum, an canonistæ, & dicit, quòd nos propriè, & hoc per istum tex. quia sunt ad similitudinem scalarum: sed de iure Cano. fit per saltum, quia relinquitur, vnus gradus, & dicuntur fratres in primo gradu, de iure Cano. non propriè, l. 2. supra de vsufr. earum rerum, quæ vsu consumuntur, & ideo statuta cum debeant intelligi secundum propriam significationem, ideo intelligitur proprius gradus, secundum ius ciuile. Certe beatus Grego. determinat illam q. 35. q. 5. cap. ad sedem. & ibi dicit, cum tractamus de matrimonio, debemus computare secundum ius Cano. sed quando de successione, tunc secundum ius ciuile. Et ratio est, quia in matrimonio tractamus de coniunctione duarum personarum, quæ efficiuntur vna, & ideo duo fratres sunt in vno gradu: sed in aliis aliter fit computatio, scilicet de iure ciuili, vt hic. Et sic cōsuluimus a Fran. Tigri, & ego
a hoc anno: & ita communiter seruatur in practica.

ADDITIO.

a Tho. Dy. I. D. Consuluimus. Et ita Bar. in cons. 15. inci. quæritur, vtrum gradus, & Fran. Tigri. subscripsit, & est in 2. vol. & illud cons. Bar. alle. Ale. & imo. in prin. C. de suc. edic. & adde, ꝙ idem tenet iac. But. in d. l. fi. & ibi Bal. & Sal. & vide Pe. de Anch. in c. canonum statuta. de const. & Ang. de Are. in §. fi. instituta de grad. & scripsi in addi. meis plenè in d. consil.

TITVLVS XVII.

De suis, & legitimis hæredi.

Glo. Continuat Rubricam, continua, vt in eadem.

LEX I.

1 *Intestabilis significat priuationem potentiæ.*
Intestatus priuationem actus.
2 *Pupillus, & furiosus ex communi vsu loquendi dicitur intestatus decedere.*
Statutum, quòd mater non succedat filio intestato decedenti, verificatur in infante decedente.
Communis vsus loquendi licèt non sit propria significatio, tamen propriæ significationi præfertur, & locum habet in statutis.
3 *Statuto stante, quòd forensi decedenti ab intestato succedat ecclesia, si aliquis decedat testamento condito, & postea ruptum est testamentum, ecclesia non succedit, nec testamentum dicitur ruptum.*
4 *Intestatum aliud est aliquem esse, & aliud haberi pro intestato.*

Ntestati. Oppo. & videtur, quòd ille, qui non pōt testamētum facere, dicatur intestatus, l. is, cui. §. fin. supra de test. So. Ibi dicit, intestabilis, hic in-
1 testatus. †Nam intestabilis, est nomen. Vnde significat priuationem potentiæ, vnde dicitur intestabilis, qui testari non potest: hic vero dicitur intestatus, quod est participium, quod significat priuationem actus secundum positionem potentiæ, secundum primam significationem, quia testari poterat. Per hoc
2 †dicit Pet. de Bel. quòd erat consuetudo in Anglia, quòd si forensis decederet intestatus, succederet ecclesia maior: modo decessit ibi quidam impubes, & furiosus intestatus. Certè dicit,
a quòd ecclesia non succedit, quia a propriè non decedit intestatus, & verba statuti debent intelligi in dubio secundum propriam significationem, l. nō aliter. supra de lega. 3. & l. j. §. si is, qui nauem. de exercitor. per hoc etiam videtur, quòd statutum ciuitatis, quo cauetur, ꝙ mater non succedat filiis ab intestato, vel filiis intestatis, ꝙ non habeat locum in pupillo decedente, quo-
b niam ille proprie intestatus b non decedit, vt hic: sed in partib. Tusciæ communis vsus loquendi se habet, quòd etiam ille, qui non potest facere testamentum, dicatur decedere intestatus. Et pro hoc facit hic ista lex, quæ dicit, pro intestatis accipere debemus. Communis enim vsus loquendi non est propria significatio, l. Labeo. de sup. le. & l. cum de Lanionis. §. asinam. de fundo instru. tamen communis vsus loquēdi præfertur propriæ significationi, l. librorum, §. quod tamē Cassius. §. de le. 3. & ideo putarē matrem repellendā: & quod sic intelligatur de cōi vsu loquen-
3 di, est hic tex. ¶†Item quæro, aliquis fecit testm̄, qđ postea est ruptum agnatione, vel repudiatione hæreditatis, vtrum succedat tunc ecclesia, de qua dicit statutum, ꝙ succedat decedentibus intestatis? Tex. hic vr̄, ꝙ sic, qa propriè est intestatus, qm̄ testm̄ rūpitur.

ADDITIONES.

a Alex. ¶Non succedit, quia. Sed contra bart. expresse. firmat bal. in c. j. in prin. de suc. feu. nisi statutum esset per consuetudinem aliter interpretatum, & ita refert se pluries consuluisse, & habetur per eundem bal. in l. 2. C. qui test. fac. pos. & in l. cum antiquioribus. C. de iu. delib. per Vltram. in l. j. C. quando imp. inter pup. & vid. vbi tenuerunt prędictam opin. & bald. & contra bart. etiam videtur tenere Ang. per illum tex. in l. in testamento. C. de test. mili. ibi, in contestatione filiæ, &c. Et in hac materia consuluit barto. & habetur per Imo. in l. Centurio. de vulg. & pup. & in c. cum tibi. de testa. ad fi. & Alb. de Rom. in quadam sua dispu. & Bald. in l. in testamento. §. de leg. tut. & vide omnino Bald. in l. 3. in fin. C. si pē. ap. mors inter. & Cyn. etiam in d. l. 2. C. qui test. fac. poss. cuius opin. etiam est secutus consulendo Imo. in consilio inci. in casu pręmisso primo discutiendum est, qui successit, nisi probaretur aliter esse de communi vsu loquendi, & ita intelligit opin. barto. hic bald. in consi. inci. in Christi nomine amen. si mater non extat, tenet contra Barto. quòd non verificetur statutum in pupillo, nisi probaretur de communi vsu loquendi, quod dicitur esse difficile, in illo casu dicit, quòd procedit opin. barto. & quòd Iurisc. hic non fecit fidem de tali vsu loquendi, & illud cons. recitat, & sequitur Pet. de Anch. statim post med. dicti cons. in versi. quid dices de patruo. & ibi etiam dicit se pro hac parte sæpius consuluisse Bono. & quòd barto. est solus, sed pro barto. facit l. sciant, C. de leg. hære. Pau, in l. generaliter. in princ. C. de insti. & substi. dicit, quòd Christofor. Castil. & Fulg. ibi ponderant tex. ibi, quòd aliud est dicere sine testamento, & sic cōfirmat, quòd statutū, de quo hic per bart. licèt nō habeat locum in pupillo, tamen si statutum diceret, si decesserit sine testamento, vel ab intestato, bene haberet locum, quia diuersa sunt. d. l. generaliter. Pau. de Cast. ibi subdit, quòd illi, qui tenent contra barto. hic, non videntur bene ponderasse istum tex. nec secundū eum bart. ponderauit, quia secundum bar. debet probari vsus loquendi, sed secundum eum non debet probari, quia tex. hic videtur velle, quòd pupillus habetur pro intestato, & quòd iura, quæ loquuntur de intestato, vendicent sibi locum in pupillo, & ita dicit se pluries consuluisse, licèt videatur opin. dicti Christ. fore in contrarium, & in materia etiam vide bald. in l. si arrogator. de ado. & bald. omnino Insti. de hære. quæ abinte. qui dicit, ꝙ statutum loquēs de decedente ab intestato, & sic per aduerbium, benè comprehendit intestabilem. contrarium sentit Cy. in l. 2. in vlt. q. C. qui test. fa. pos. & & Ful. de Cu. in l. 1. C. quando Impera. inter pu. & per doc. in d. locis. & per bart. in consilio incip. in q. prædicta plura videntur moueri dubia. & in cons. incip. statuto vrbis veteris. & in consi. incip. puella, &c. & in cons. incip. hic est copia. & Ang. in cons. 26. & in cons. 25. & in cons. 101. vbi omnino vide. & in cons. 95. inci. in Dei nomine. Rom. aliàs Traianus, aliàs Iuli. vbi videtur transire cum bart. expresse transit Pau. de Castr. cons. 284. contentus authoritate barto. & per Alb. in 1. par. statu. quæst. 44. Adde, an pupillus dicatur decedere ab intestato, Bald. cons. 34. de iure communi. 1. libr. & consilio 44. quidam nomine blasius. co. 1. libr. & cons. 4. & communis opi. & cons. 322. & cons. 234. statuto cauetur. Pau. de Castr. consilio 288. Roma. consilio 4. & 32. abb. cons. 75. 2. lib. bal. etiā cons. 342. & 58. & 266. 4. libr. Cal. cons. 47. de testamen. Et quòd communis vsus loquendi habeat locum in stat. adde Mat. no. 96. & Felin. in proœ. dec. in g oss. i. circa prin. Et secundum. opin. bart. hic consuluit Paulus de Castr. cons. 147. in anti. inci. pręsupposito quodam statuto.

b Pom. ¶Propriè intestatus. No. deinde vide alexand. in l. generaliter. in prin. C. de inst. & sub. vbi tenet contra bart. hic, & vide bald. cons. 342. in 3. vol. & cons. 38. & cons. 44. & & cons. 4. in 4. vo. Rom. consi. 4. & consi. 32. Pau. consi. 67. in 3. volumi. Philip. cor. in d. l. generaliter. & ibi Raph. Cu. referentem consuluisse Bald. & Sal. in hoc vide etiam Pau. cons. 75. in 1. dub. in 2. vol. & cons. 22. eo. Fel. in proœ. dec. & Bart. cōs. 132. & cons. 126. Ro. cons. 199. Cur. cons. 111. vlt. dub.

pitur Contrarium dico secũdũ propriam significationem, quia
consuetudo requirit, quòd decedat institutus, hoc est eo tẽpore,
quo decedit, sit intestatus, l. in delictis. §. si extraneus. supra de no
xa. & leg. Titius. supra de test. mi. Sed iste, qui fecit testamentum,
quod rumpitur, non decedit intestatus tunc propriè, cum moritur,
sed tunc propriè cùm destituitur testamentum: hic est casus
Insti. de leg. agna. suc. §. proximus. Vnde secundum propriam
significationem non succederet ecclesia: sed ex communi vsu lo
4 quendi aliter intelligimus, vt dixi. ¶ Tertiò no. istum † tex. qui
dicit, sed hos quoque pro intestatis, &c. Ex quo habes, ꝙ aliud ẽ
aliquẽ esse intestatũ, aliud pro intestato haberi, quia ista verba si
gnificãt improprietatẽ. Dixi in l. ptor. §. si qs paratus. de ope. no. nũ.

§. Quæri poterit. Ex seruo, qui moram patitur libertatis, dicitur nasci suus, & liber, nec dicitur nasci seruus, cum libertatis moram patiatur. h. d.

§. Quare ausim. Dicitur hic, siue naturalis, q̃ro, vtrũ debeat intelligi de naturalibus tantum, vel de naturalibus, & legitimis, So. intellige, scilicet de legitimis, vt no. infra ea. l. §. fina. Nam naturalis tantum non est suus, quod apparet, quia non est in potestate, quia ex iustis nuptiis nõ est procreatus, vt Insti. de pa. po. in prin. & l. nam ciuium. de his, q sunt sui, vel alie. iu. quod ita sit, apparet, quia talis filius præterit⁹ non habet aliquod ius contra testamentũ, vt no. in l. 1. circa prin. suprà, de contrata. Secundam partem huius §. de damnato crimi ne perduellionis, dic, vt dixi in l. qui à latronibus. §. 1. suprà, de testa. & no. Insti. eo. §. per contrarium.

1 *Successorium edictum an habeat locum in suis.*

§. Si filius suus. Dicitur hic, quòd filius desinit esse in potestate capitis diminutione, magna, vel minore: quæro, quid de minima? Glo. videtur dicere, quòd non: sed falsum videtur dicere, quia capitis diminutione minima, vt emancipatione, quis exit de potestate, vt. §. minima. Insti. de capi. di. & l. tutelas. de cap. di. & l. Gallus. §. & quid si tantum. suprà, de lib. & posth. Sustinendo glo. dicas, quòd gl. intellexit hic, quando capitis diminutio contingit in persona patris: nam tunc per mediam, & maximam filij liberantur à patria potestate non per minimam, quia transeunt à patre in potestatem arrogatoris. Sed si intelligimus de cap. diminutione minima cõtingẽte in
ꝑsona filij, tunc glo. deberet dicere media, & minima, non autẽ.
1 non minima. ¶ † Quæro, vtrũ hoc procedit hodie, ꝙ filio emãci
pato nepos teneat locum sui: Glo. tangit in l. Gallus. §. & quid si
tantum. s. de lib. & posthu. & tenet, ꝙ sic, Ego tenui contrarium.
quia casus est in contrarium, quia emancipatus succedit hodie
ad similitudinẽ sui, casus est in l. meminimus. §. j. C. de leg hered.

§. Sed si quis. Succedere dicimur non solum ei, qui habere desinit, sed etiam ei, cui spes habendi deficit. No. tex. ibi, non minus autem nepos, quàm nepotes succedunt in locum parentum suorum, hoc ideo, quia text. in corpore de hære. ab intest. dicit, quòd in locum parentum veniunt filij, & filiæ eorum: nec dicit de pronepotibus. Certe idem erit de pronepotibus, vt hic, quia ibi appellantur filij,

1 *Nepos an possit institui sub omni conditione.*
2 *Filia exclusa a statuto non dicitur sua.*
3 *Nepos ex filio emancipato non tenet locum patris.*

§. Sciendum. Quando quis intestatus decedit, an quis sit suus, tempus mortis inspicitur: sed si de
cedit facto testamento, tempus, quo testamentum destituitur,
1 inspicitur. h. d. † No. tex. ibi, quamuis successio in suis hęredibus
non sit. Ex quo habes, quòd in suis hæredibus non est locus suc
cessorio edicto: quod an sit verum, dicam j. prox. §. Secundò
a no. a † quod nepos potest institui sub omni conditione, vt hic,
2 ibi, vel nepos, &c. De hoc dic, vt in l. suus quoque. in prin. s. de hę
red. inst. & l. sed si conditio. §. nepotes. eo. ti. vbi dubitatur per gl.
tamen casus est hic circa istam materiam de suis hæredibus.
3 † ¶ Quærø, dicit statutum b huius ciuitatis, ꝙ filia fœmina non
b succedat ab intestato masculis extantibus, quæro, vtrum filia fę
mina dicatur esse sua hæres? Certè non, quia vides hic, ꝙ filius
c exhæredatus nõ est suus, vt hic: & eadem ratione filia priuata à
d statuto successione d non est sua: & hoc prodest scire ad multa.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Secundo no. Et vide do. meum plenè in d. §. nepotes.

b Poma. ¶ Quæro, dicit statutum. Et vide in l. Titio centum. §. Titio genero. de cond, & dem. & in l. filius. ad Tertul. & in l. cum ex filio. ff. de vulg. & pup. De isto puncto vide Ias. in l. qui se patris. C. vnde lib. Alex. cons. 132. inci. visa facti narra. in j. vol. & de ratione istius statuti vide Alex. cons. 2. vo. & cons. 186. ad fi. eo. vol. vbi ponit, an habeat locum in legitimato. vide Barb. cons. 4. in j. vol.

c Alex. ¶ Priuata a statuto. Exclusus a statuto desinit esse suus. hoc idem tenet Bald. in l. maximum vitium. circa fi. C. de li. præte. quod perpetuo not. & ponit Bal. in l. cunctos populos. de sum. trin. & per Ro. in l. apud Iulianum. §. idem Iulianus. ad Treb. sequitur etiam Ro. in l. ventre. C. de acq. hære. Et facit quod voluit Bald. in l. qui se patris. C. vnde lib. vbi dicit, quòd statutum disponens, vt filius posit se abstinere, tollit omnem sui tatem, & omnes ei s effectus. quod dictum sequitur ibidem Pau. de Castr. & in l. j. C. vt se ab hæred. abst. Adde quæ posui in l. maximum vitium.

d Claud. Successione. Hoc verum quãdo in totũ excluditur vel simpliciter: secus si statutũ iubeat eam dotari vel aliquid relinqui: vt vult bar. cons. 131. & Alex. cons. 131. lib. j.

1 *Duo an de iure ciuili possint esse hæredes insolidum.*

§. Post suos. Dicitur hic, ꝙ pòst suos statim vocantur cõ sanguinei. Contrà, imò non est locus succes
sorio edicto extantibus suis de capite in caput, nec de gradu in
gradum, vt supra proxim. §. & supra. vnde liberi. l. scripto. & l. qui
se patris. cum sim. C. vnde lib. Gl. dicit, intelligitur, ꝙ hic nunquã
fuerunt sui, ideo vocantur consanguinei, nõ ex vigore edicti suc
cessorij, sed quia ipsi primi reperiuntur, & hoc verum mero iu
re ciuili, secundum quod sui hæredes erant, siue vellent, siue nol
lent: sed considerato iure prætorio erat locus successorio edicto
extantibus suis, & sic d. l. qui se patris est correcta. Alij dicunt cõ
trarium, ꝙ nepos non potest admitti vt suus, quia non est locus
successorio edicto extãtib. suis: sed admittitur vt agnatus per bo.
po s. vnde agnati, de iure præt. Ia. de Are. Pe. & Cy. & Ia. Bu. & Ray.
de For. tenebant istam opinionem secundam. Semper ego dixi, ꝙ
in hoc malè dicunt, & gl. dicit verum. Et ratio istorum doct. est i
sta, quia non possunt esse plures hæredes in solidum eodem iure,
l. si vt certo. § si duobus vehiculum. s. commodati. & l. quod con
tra. §. vni duo. j. de reg. iur. & l. hæreditate. §. fi. de cast. pec. sed filius
de iure ciuili est hæres, velit nolit: ergo alius nõ pt esse hæres de
iure ciuili. Sed malè dicunt, & ꝯ casum l. j. §. si quis adita. j. ti j. vbi
si aliquis adiuit hæreditatem, postea abstinuit per beneficium re
stitutionis in integrum, alius admittitur ex l. 12. tab. non obst. qa
primus, qui est hæres institutus, remanet hæres de iure ciuili, l. 13
& fine. §. sed quod Papinianus. de min. & l. ei, qui soluendo. in fi.
1 de hær. inst. & tamen ibi sunt duo hæredes de iure ciuili. † Ad ra
tionem eorum, quæ est, ꝙ nõ possunt esse duo hæredes eodem iu
re, concedo, verum est, & eodem respectu, sed diuersis respectib.
sic, vt puta, quia vnus est hæres de iure ciuili directò, alius de iure
ciuili vtiliter, & ita in toto ti. ad Treb. quia hæres habet directas
de iure ciuili, fideicommissarius vtiles de iure ciuili, quia ex sena
tusc. & sic erit hic primus hæres de iure ciuili directò, alius vtili
ter. Dixi in d. l. qui se patris. C. vnde lib. & in l. exhæredatum. de re
iud. & sic gl. bene dicit. ¶ Vltimò no. gl. quæ incipit, & etiam con
cepti, &c. quam sæpe all. Dy. ad hoc, ꝙ à quo remouetur genus, &
quælibet eius species.

LEX II.

Post consanguineos. No. ꝙ inter agnatos non est locus successorio edicto, sed corrigitur, vt dicitur in gl.

1 *Filij duorum fratrum qualiter succedant patruis, & auunculis, & qualiter cũ eis, & qualiter aliis succedant.*

1 §. Hæreditas. ¶ † Quidam decessit relictis filiis duorum fratrum, nullis extantibus consanguineis,
a quæro, vtrum a filij succedant in stirpes, vel in capita? b In hoc
b fuit op. olim inter Azo. ex vna parte, & Accu. ex alia. Dicebat Azo,
eos vocari in capita, & no. ipse in sum. C. de le. hæ. & glo. recitat in
auth. cessante, eo. ti. in quo vr residere glo. Inst. de leg. agn. succ. §.
hoc etiam, quod videtur probari per illum tex. & per l. legem 12.
tab. in fi. C. de legi. hære. & s. si pars hæred. pet. l. j. in fin. & hoc §. in
vers. hæreditatis. domi. Accur. consuluit ꝯrium, & ego vidi in suis
consiliis, & hoc gl. in auth. cessante. & in d. l. j. in fi. si pars hæ. pet. in
gl. super ver. hæreditatis, & in gl. super ver. vendicationem. dicẽs
iura antiqua Digestorum, & Codicis corrigi in hoc per d. authẽ.
Moderni doct. quidam tenent opi. Azo. vt Rof. eius discipulus in
ti. de bon. pos. vnde cogn. §. vlt. quem Spec. in ti. de succ. ab intest.
c recitat. & nihil firmat Iac. de Are. Dy. & Cyn. tenent opi. Accur. vt
patet ex no. per Cy. in d. Auth. cessante. Iac. But. ibidem tenet opi.
Azo. ꝙ succedant in capita, & solum succedant in stirpes, quando
succedunt cum patruis, per ius auth. Ratio tunc est, quia succedi
tur ꝯ ius commune, cum patrui, qui sunt proximiores in gradu
defuncto, de cuius successione tractatur, deberent præferri nepo
tibus, qui sunt in remotiori gradu. Vnde hoc in priuilegium nepotum
est, vt in locum suorum parentum succedant. Sed quando
succederetur inter se, non existentib. patruis, remanerent iura an
tiqua incorrecta, vt vr innuere tex. vt in d. Auth. de hær. ab intest.
§. si igitur defunctus. circa fin. ibi, hoc beneficium, &c. ¶ Ego ve
rò inter tantas op. cũ de facto occurrit, ab opi. Accu. non discessi,
nec discedo, immo eam teneo tanquam veram. Primò per text.
quem alle. in §. si vero neque fratres. in auth. de hær. quæ ab inte.
Secundò per casum in eod. titu. §. illud, qui §. præcedit d. §. si vero.
vbi expresse dicit, quòd quando nulli supersunt filij masculi, vel
fœminæ, filij fratrum succedunt in locum parentum suorum, qui
erant in secundo gradu, & excludũt alios, qui in tertio sunt, licèt
ipsi in tertio sint, & ibi de hoc tangitur per Iac. de Bel. Hoc etiam
dicitur in auth. post fratres autem ex vtroque. ver. hic autem, &c.
Apparet ergo ex prædictis, quòd etiam quando succedunt cum
his,

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Quæro, vtrum. Et vide Bar. in auth. cassa. C. de sacros. eccle.

b Poma. ¶ Vel in capita. Vide alex. cons. 55. in 3. vo. vbi ponit, quid in bonis feudalibus.

c ¶ Recitat: Et ibi late per Io. And.

his, qui ſunt pares in gradu ſuccedunt in locum patris eorum, & ſic in ſtirpes. Præterea probatur, quia ſi aliud diceres, ſequeretur, ꝙ licèt quo ad patruos ſuccederent in ſtirpes, tñ inter ſe fieret diuiſio in capita, vt in hoc exemplo, Defunctus eſt Titius relicto fratre, & ex alio fratre vno nepote, & ex alio fratre duobus nepotibus ille frater haberet tertiam: nepotibus remanent aliæ duæ partes, quæ deberent inter ſe diuidi in capita ſm prædictam opi. & ſic quilibet haberet tertiam, quia non vtuntur priuilegio inter ſe. Hæc conſequentia probatur in ſimili. ſ. de vul. & pu. l. qui cum plures. & iſta conſequentia eſt falſa, d. §. ſi igitur defunctus. quia quilibet vocatur in eam partem, quam pater accepturus erat, ergo eſt falſum antecedens. Manifeſtè ergo concludit, ꝙ filij fratrũ
a inter ſe ſuccedant in ſtirpes, quod eſt verũ, qñ tractatur de ſucceſſione alicui' ex patruis, vel auunculis. Si verò tractatur de ſucceſſione aliorum, tunc remanet, ꝙ ſuccedant in capita, d. §. ſi vero neque fratres. & ſic iſte §. in vno corrigitur, prout dicit de eo, qui deceſſerit relictis filiis duorum fratrum: in alio exemplo remanet incorrectus, prout loquitur in eo, qui deceſſerit relictis filiis duorum patruorum, & ita de facto conſului in ciuitate Aſſiſij.

ADDITIO.

a Ale. ¶Succedant in ſtirpes, Vtrum nepotes ſuccedant in capita, vel ſtirpes, & vide quod no. bar. in l. j. ſ. ſi pars hæ. pe. Et hanc opi. videtur etiam ſequi bald. in feudis in c. j. in prin. de ſuc. feu. & per eam in c. j. de ſuc. fra. in feu. & etiam ſequitur bal. & Acc. in c. j. de na. ſuc. feu. & vide bal. in c. j. §. & quia vidimus. qui feu. da. poſ. & acc. & bar. ſequitur etiam Fran. de Ram. in d. auth. ceſſante. & eſt communis opi. & etiam eam tenuit Mat. in tracta. de ſucc. ab inteſta. in tertio arg. prin. & in feu. etiam vide no. per bal. in l. 2. C. de ſuis, & leg. in ſim. vide duas q. no. per bal. in auth. poſt fratres. la 2. C. de le. hæ. & tex. cum gl. in l. lege. ad fi. e. ti. Sal. in auth. ceſſante, e. ti. tenet opi. azo. & conſ. bar. inc. ſuper hær. do. Nic. vbi tenet idem, quod hic, nullo addito.

§. Parui autem. Iſtud, quod dicitur de adoptiuis filiis, dic hodie, vt in l. cũ in adop. C. de ado.

1 *Tertius ex vtroque parente an præferatur tertio ex altero parente.*

§. Legitima. Dr̃ hic, quòd ille admittitur, qui eſt proximi or. Dicit glo. fallit in mulis, in gloſſ. patet. Item do tibi aliam fallentiam in duobus fratribus, quorum vnus eſt coniunctus ex vno parente, alius ex duob. præfertur ergo ille, qui eſt coniunctus ex vtroq; parente, auth. ceſſante. de le. hær. & in corpo. vnde ſumitur. ¶† Sed quid in tertiis, vtrum tertius ex vtroq; parente præferatur tertio ex vno parente tantum? pone exemplum duobus modis. Primò pater meus habuit vnum fratrem ex vtroque parente, alium ex vno parente tm̃, tractat de ſucceſſione mea. Secundo pone, ꝙ habens duos ex prima vxore accepit vxorem ſecundam, & vxor habebat filiam ex alio matrimonio, quám filiam tradit nuptui vni ex filiis ſuis primi matrimonij, ex qua natus eſt filius. Filius natus ex ſecunda vxore eſt ter
a tius huius filij ex vtroque parente, quia frater carnalis patris, & frater carnalis matris. Filius primi matrimonij eſt tertius ex vno parente tm̃, quia frater carnalis patris: quæritur, vtrum in ſucceſſione præferatur? Circa hanc q. quam vidi de facto, hoc dico, & ſalua meliori deliberatione puto, ꝙ non. Nam illud, qđ dr̃, vtrum ſint ex vno parente, an ex vtroque, non habet locum, niſi qñ tractatur de ſucceſſione fratrum, vel patruorum: ſecus ſi de ſucceſſione vlteriorum, d. §. ſi vero neque fratres. ibi. n. ſola propinquitas inſpicitur in gradu, non vincula, quibus non iunguntur: ſm hoc §. iſte in hoc non corrigitur. Ita debetis intelligere.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Quia frater. Et iſtud idem probatur ſubtiliter inducendo in Auth. de hær. ab inteſt. §. reliquum, & in §. ſi igitur defun. in ver. huius priuilegium, & in §. ſi verò neque fratres, hic alle. & ita ibi formant iac. de bel. & Bar. in lec. & facit ſ. ea. l. in prin. & ita conſulendo refert Bar. tenuiſſe Fran, Ber. de Peru. & Aloiſium de Laiſſiglialis de Floren. & ibi etiam dicit Batt. ſe hic ita tenuiſſe, & vide Bal. auth. ceſſante, de le. hære. vbi videtur tex. hoc etiam tenet Pa. de Ca. in auth. poſt fratres, C. de leg. hære. & in ſuo conſi. 367. & Bal. in conſ. inci. in Chriſti nomine, talis punctus eſt, Titius deceſſit.

§. Interdum. Proximior intelligitur de tpe mortis, ſi nullum cõditum eſt teſtm̃: aliàs proximior intelligitur eo tempore, quo teſtamentum non deſtituitur. h. d.

§. Vnde belle quæri. Scripto hærede repudiãte ſuccedunt proximiores in gradu cum onere fideicommiſſi ab inteſtato repetiti. h. d. & eſt ſcabroſus §. Op. inter agnatos non eſt ſucceſſio, vt ſ. ea. l. in prin. Solu. illud verum, cum vnus ex agnatis fuit eo tempore, in quo hæreditas fuit delata, ſed hic agnatus deceſſit, antequam hæreditas eſſet delata: ſed hodie in totum eſt ſucceſſio, vt Inſt. de leg. ag. ſuc. §. placebat. Item op. ꝙ hæreditate nõ adita fideicommiſſum extinguatur, l. ille, à quo. §. ſi de teſtõ ad Treb. dicunt quidam, ꝙ hic fuit relictum à venientibus ab inteſtato. Sed certè hoc eſt ꝯ text. qui dicit, ꝙ fuit relictum ab hærede ſcripto. Quare alij dicunt, ꝙ hic fuit hæreditas adita. ſed hoc eſt ꝯ tex. qui dicit, ꝙ fuit repudiata. Quare dic, ꝙ fuit relictum ab hærede ſcripto, & repetitum à venientibus ab inteſtato, aliàs non procederet, niſi forte ſecũdum aliam lect. quæ eſt in l. eam, quam. C. de fideicom.

LEX III.

Inteſtato liberto.

§. Poſt decem. De hoc dixi aliquid in l. Gallus. in prin. de lib. & poſth. & Dy. ſuprà, d ſtatu hom. l. ſeptimo menſe. & ibi ſcripſi multa ſcripta magiſtri Gentilis.

LEX VIII.

1 *Nepotes propriè dicuntur illi, qui tempore mortis eius, de cuius ſucceſſione quæritur, ſunt nati.*
2 *Poſteriorum appellatione comprehenduntur omnes deſcendentes in infinitum.*
3 *Emphyteuſis ſi eſt accepta pro ſe, filiis, & nepotibus, nepotes non concepti admittuntur ad eam.*

a Item prætor. [a]No. tex. ibi, non propriè, &c. Ex † quo
1 habes, ꝙ nepotes propriè dicuntur illi, qui tpe mortis eius, de cuius ſucceſſione quæritur, ſunt nati. Sed pone fuit ſtatutum hic tpe aduentus Imperatoris Feder. quòd aliq nobiles eſſent exbanniti, ipſi, & eorum filij, & nepotes. Certè ſi ſunt aliqui nepotes, qui non erant concepti tunc, non comprehenduntur: ſed ſi vis, ꝙ ipſi comprehendantur, dicas, ꝙ ipſi, & eo
2 rum poſteri. Nam poſterorum † appellatione comprehendunt
3 omnes deſcendentes. † Hic eſt tex. in l. iuriſconſultus §. parẽtes. ſ. de gra. ¶ Itẽ quæro, aliquis accepit emphyteuſim pro ſe ſuiſq; filijs, & nepotib. modo nepotes non erant tunc concepti. an cõprehendantur: Vr̃, ꝙ non, vt hic. Dico, ꝙ iſti nepotes admittũtur, & ex illo inſtrumento eis quæritur ius: quia hic dicit̃, habet locũ tantum in acquiſitione hæreditatis legitimæ. Et not. quod dico
b legitimæ, [b] de bon. poſſ. intelligitur, ſecus in alijs acquiſitionib. Hic eſt tex. no. in l. Paulus. §. Paulus. de bonis lib. & ſcripſi in l. qđ dicitur. de verb. obli. Prædicta vera in acquiſitiõibus: in diſpoſitionibus vero pęnalibus dic, vt dixi ſuprà, in j. q.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Item prætor. Vide gl. & doc. in l. j. C. ad Orfi. & ad iſtum tex. no. ibi, non proprie, & cæ. bene facit glo. no. in l. quòd ſi nepotes. de teſtamen. tuto. & pro intellectu huius l. vide Bald. in leg. ſi in perſonam. C. de fidei. no. per Bar. in leg. j. C. de his, qui ante aper. tab.

b Ale. ¶ Legitimæ. Vide Bal. in l. qui ſe patris. C. vnde lib. & etiam in vlti. q. & in l. ſi in perſonam. C. de fideicom.

LEX IX.

Si ex pluribus. [a]Ius accreſcendi ſequitur rẽ, & iuramẽto ad hæredes tranſit: ius ſubſtitutionis reſpicit perſonam, ideo ad hæredem non tranſmittitur. h. d. No. gl. ibi, & licet. &c. quæ ſit ratio huius l. dic, vt hic in glo.

ADDITIO.

a Ale. ¶ Si ex plurib. Vide Bal. in leg. j. in 11. q. C. quando non pe. par. ſed ſi caſus ſubſt locum non habet, an redeat ad coniunctum, vel ad quem? vide Bar. in l. re coniuncti. in 3. q. 2. q. prin. de leg. 3. quia eſt quæſtio valde no.

Pom. ¶ Vide aliquid per Alex. in l. teſtamento. ad fi. C. de impub.

LEX XI.

Capitis. Rationem huius l. vide, quia per l. 12. tab. defertur hęreditas per nomina deſignantia agnationem: ſed per emancipationem deſinit eſſe agnatus, ergo. &c. ſed per ſenatuſcon. defertur hęreditas per nomina naturę, vt pater, mater, quę nomina per emancipationem non tolluntur, l. tutelas. de cap. dim. Sed hęc lex hodie corrigitur, quia ſublata eſt dñia emancipationis, & patrię poteſtatis, per Auth. de hęr. ab intereſt.

LEX XV.

Si pater. Iſtius l. intellectum pono plenè in l. ſi is, qui pro emptore. de vſuc. in trac. de fictione tranſlatiua. Opp. de l. ꝙ ſi filius. de capti. Rñ. glo. ſui iuris creditur deceſſiſſe, quantum ad ſucceſſionem ab inteſtato, non quantum ad ſubſt. pup. & ideo dic, vt in gl. Tu vero dicas, ꝙ iſtud eſt verum quantũ ad pupil. ſubſt. ſed quantum ad tacitam vulgarem, quæ continetur in expreſſa pupillari, dic, vt dicam in l. j. ſ. de vulg. & pup.

TITVLVS XVIII.

Ad ſenatuſconſultum Tertulianum.

LEX PRIMA.

Sive ingenua. Tota iſta lex tractat de beneficio ſenatuſcon. Orficiani, per quod filius ſuccedit matri: ſed ſecunda lex loquitur de ſenatuſconſulto Tertuliano, per quod mater ſuccedit filio.

§. Si ea. Not. hic caſum ſpecialem, quo hæreditas matris nõ adita tranſmittitur ad hæredes. Et ratio eſt, quia abſque ſui culpa adire non potuit. alios caſus habes in l. ventre. de acq. hæred.

§. filio. Hic eſt bene nouus caſus. Similem caſum habes ĩ. l. p xi. §. j. Iſte §. vr̃ de verbo ad verbum contra l. interdicit. de cond. & dem. contra diſtinctionem, quam dedi in l. ſi cognatis. de reb. dub. vbi dixi, quòd ille q efficitur ſeruus hominis, & poſtea liber, admittitur, ſecus ſi efficiatur ſeruus pęnę: dr̃ hic totum econuerſo. Rñ. in ſucceſſione ex teſtamento procedit illa diſtinctio, quam dedi in d. l. ſi cognatis. in i. lect. ſed in ſucceſſione

ne ab intesta.erit distinguendum totum econuerso Ratio est,qa ille qui efficitur seruus hominis,non efficitur eius conditionis, vt non sit successibilis ex testō:quia alium potest facere hæredē ministerio suo,l.si pater.s̄.de hære.instit.sed ille,qui efficitur seruus pœnæ,ex testō fit insuccessibilis & si restituatur,vt alius homo,l.si seruus.in fin.s̄.de adi.le.in successione vero ab intestato totum econuerso.Nam ille,qui efficitur seruus hominis,desinit esse agnatus,vel cognatus omnino:& licèt efficiatur liber , nunquam reassumit, quia remanet libertus alienus,ideo nunquam ius succedendi recuperat,vt hic.Facit l. homo lib.de stat.ho.sed si seruus pęnæ efficitur,& restituatur,naturalia, & ciuilia iura recuperat,merito habilis ad succedendum reperitur:quod intelligo verum,nisi hæreditas esset apprehensa,vt no.in l. Gallus.§.& quid si tantum.in fi.gl.ma.supra,de lib.& posth.

1 *Interpretatio quid sit.*

a §.Qui operas. [a]No.gl in verb.interpretatione, quæ dicit,iterpretor.i.corrigo.Ex quo habes,
1 †quid sit dicere interpretatio. Simile no.in l.j.s̄.de ori.iu.& ibi glo.alle.istum tex.¶Opp.ȷ̄.§.prox.Sol.illud, quod dicitur de eo, qui locauit operas suas,vt cum bestijs pugnaret.

ADDITIO.

a ale.¶Qui operas.Quid sit interpretatio,vide bar.in l.ab executione,C.quo.app.in pri. & habes tex,& ibi bal.in l.Gallus,§.etiā si parente,de lib.& post.& quot modis hic sumatur interpretatio,vide latè bal.in l.3.C.de lib.præt.

1 *Hæreditas,quæ defertur ex senatuscon.quare non tollitur per capitis diminutionem,sed illa,quæ per l.12.tabu.sic.*

1 §.Capitis. Quæ est rō,†quòd hæreditas, quæ defertur ex senatuscon.non perit capitis dimin.sed ea,quæ defertur ex lege 12.tab.sic?Rōnem reddit tex.in l.tutelas.supra đ cap.dim.quia per senatuscon.defertur hæreditas per noīa naturalia:sed per cap.diminu.non tollitur nomen naturale , quia nihilominus remanet mater,vel filius:sed per l.12.tab.defertur hęreditas per nomina iuris,vt suis,& agnatis,sed per cap. diminu. desinit quis esse suus,& agnatus , ideo tollitur per capitis diminutionem,quod not.

1 *Exclusus ab hæreditate per beneficium restit.in integ.licèt remaneat hæres de iure ciuili,tamen non impedit,quin alius sit hæres de iure ciuili.*

a §.Si quis adita. [a]De hoc § feci pluries magnum festum,
1 in quo habes , † quòd ille , qui per restitu.in integ.excluditur ab hæreditate,licèt de iure ciuili hæres remaneat,tamen non impedit, quin alius possit hæres esse de iure ciuili,vt dixi in l.j.§.post suos.s̄.ti.j.& hic est casus pro op. glo.in l.qui se patris.C.vnde lib.¶ Opp.glo.de l.fin.de suc.edic. Sol.vt ibi.

ADDITIO.

a ¶Si quis adita.Adde bar in rub.C.de suc.edi.& in l,ex contractu,de re iud.vbi latius & in l.j.in vlt.q.prin.de vul.& pup.

1 *Exceptio præscriptionis impedit litis ingressum.*

2 *Clausula,vt hoc locum habeat in præteritis,præsentibus,& futuris, quid operetur.*

Statutum,quòd filia non succedat extantibus masculis , & habeat locum in præteritis,& futuris,quod non habet locum in filia , quæ cum fratre diuisa erat.

a §.Quod ait senatus. [a]Hic est no.§.hic videt † tex.
1 φ exceptio præscriptionis ē exceptio rei finitæ,& sic impedit lit.conte.Simile habes in l. trāsacta.ȷ̄.de verb.sig.& l.cum quærebat.§.j.ȷ̄ iud.sol.Item aduerte
2 †ad id,quod dico in l.omnes populi.vbi dicebam φ prædicta locum habeant in præteritis,& futuris.Ista verba, in præteritis,intelligi debent,in præteritis [b]præcedentibus,non finitis,l.causas.
b C.de transa.& in Auth.vt cum de ap.cog.in prin. Nam finita dicuntur finita pacto,transactione,vel quouis alio modo , vt hic,
c ll.alle.& habui quæst.[c]in his terminis,dicit statutum,quòd filia non succedat extantibus filiis masculis, & hoc habet locum in præteritis, & futuris:modo quædam filia cum fratre diuiserat, querebatur,an in ea locum habeat statutum? Dixi, quòd non, quia illa causa erat iam decisa in diuisione.

ADDITIONES.

a Barb,¶Quod ait senatus.Et vide bar.vbi ponit decem,quæ impediunt litē contestari,in l.post quam liti,C.de pac.Io.and.in add.in tit.de exec.sen.propè fi.bar.in l.& si instrumenta.C.de fi.inst.li.x.& vide bal.in l.leges,C.de leg.& fin.dictum bar.in l.cū lex, s̄.de le.quod no.per Cano.in c.fi.de consti.Bart.in l.illicitas,in prin.de offi.præsid. Pom.¶ Vide Fel.in rubr.de præscr.verb.illis casibus,in eo.§.versi.ista verba.in prin. vide Fel.in c.fi.de const.Fede.cons.166.& cons.183.

b ¶In præteritis.Exceptio presumptionis impedit litis ingressum, Adde Bart.in l.fi.ȷ̄. pro suo,& quod ibi dixi.

c ¶Habui quæstio.No.quòd statutum,quod loquitur de præteritis,loquitur etiam de futuris,adde latius bar.in l.omnes populi,in 5.q.prin.de iust.& iur..

LEX II.

Siue ingenua. No. tex.in §.sed si filius.versi. sed & si libera,quæro,nonne vr̄,φ redacta ī seruitutem desinat esse mater,licèt manumittatur, vt s̄.prox.§. Rn̄. isto tpe,quo peperit,fuit serua,merito si fuit manumissa , status eius augmētatur,& redit ad statum,quod erat tpe natiuitatis,iō remanet mater.sed s̄.prox.§.nunquam redit ad eum statum, qui erat tempore natiuitatis,ideo mater non remansit.

§ Liberi. Supra dixit, φ mater admittitur ad successionem filiorum,hic vero ponit,an filij filiorum matrem excludant,vsque ad §.obiicitur.ibi ponit,an pater matrem excludat, vsque ad §. si mater non petierit. ibi, an mater excludatur ex eo,quòd filiis tutorem non petiit.vsque ad fi.legis.

1 *Statutum,φ filiis fœmina non succedat extantibus liberis,intelligitur extantibus filiis,qui patri possint succedere.*

a §.Sed si sint sui. No φ † si statutum dicit,φ filia fœmina
1 non succedat extantibus liberis, intelligitur extantibus filiis,qui succedant patri.Casus est hic, concor. l.siue.§.fi.de iure pa.& l.& si ex modica.§.si filius.de bon.lib.& l.j.§. quidam filium.s̄.de bo.pos.contratab.Sed contra hoc videtur,φ imo isti debeant excludere matrem,si potuerunt succedere,licet non succedant,l.filiusfamilias.§.cum quis.& ibi no.s̄.de le.j.Sol.vt ibi dixi in d.l.j.§.quidam filium.s̄.de bo.pos.contratab.

ADDITIO.

a Bar.¶Sed si sint sui.Et vide bar.in l.j.ad fi.s̄.de contrata.& vide bal.in.c.j.in prin.de suc. feu.sed si statutum dicit,φ mater non possit succedere filio,nisi in 8.parte,& alij repudiauerunt partes suas,an matri accrescat totum?vide bal.in l.j.C.de sec.nup.& est passus dubius,& hic adde bal.in l.maximum,de lib.præ.& facit istud no.pro dist.Im,quam facit in l.Gallus,§.& quid si tantum,de lib.& posth.videlicet in q.an prohibita per statutum succedere non extantibus masculis possit petere contratabulas,vt deducat testamentum ad causam intestati,& sic succedat non obst.test.de qua q.vide bal.in d.l.maximum,in vlt. q.& in d.§.& quid si tantum,& ang.ibi,& in l.si emancipati,C.de col.aliàs in l.vt liberis, eo.ti.& Imo.no.in d.§.& quid si tantum,& Ro.in d.l.vt liberis.
Vide Fel.in rub.de præscr.in ver.& illi casus.

1 *Suus hereditatem patris non aditam transmittit.*

2 *Agnoscens bo.pos.quando videatur agnoscere hæreditatem.*

a §.Si quis ex liberis. Pone casum sic.filius existens in patria potestate habebat vxorem prægnātem, ita quòd si nasceretur, non nasceretur in potestate ipsius filij: postea fuit emancipatus, postmodum decessit relicta vxore sua prægnante, vxor prægnans fuit missa in possessionem nomine ventris, & peperit vnum filium, qui decessit, antequam adiret hr̄ditatē.Quærit vtrū iste filius impediat mr̄em,quæ esta-
b uia quo ad ipsum, [b] succedere filio suo,q est pr̄ quo ad ipsum?Et dubiū erat,qa vēter missus in possessionē videbat hr̄i loco aditionis:tn̄ Iuris.dt φ̄.Dicit tex.an matri pr̄is sui,quæ est auia quo ad ipsum.Dy.dicit,vocatur,ita φ admittatur ad successionem filij sui,& admittatur mater istius posthumi ad hanc hæreditatem,tāquam sibi trāsmissam à filio suo,dicit tex.agnascitur,qui pater fuit emācipatus à patre suo auo quoad hunc posthumum,& sic natus nō reincidit in potestatem patris sui.No.tex.ibi,neque enim sufficit.
1 ¶Op.& videtur,† quòd hæreditas patris non adita trāsmittatur, C.de suis,& leg.l.apud hostes,& l.hæreditatem.§.filius.ȷ̄.de cast. pec.cum sim.sed dr̄ hic φ̄rium.Sol.Dicunt quidam,fateor,φ hæreditas non adita non transmittatur,in aliis casibus illæ leges loquuntur:sed veritas est quòd hæreditas patris non adita trāsmittatur.vt dicam in l.si filius,qui patri.s̄.de vulg.& pup.Quare dic,φ hic filius,s.posthumus non est suus,quia non erat in potestate patris.Et si dicis,quomodo potest esse?Rn̄.quia tempore emancipationis patris sui erat conceptus,& sic nascebatur in potestate aui. Et ita intelligit Hugo.& Cy.in l.apud hostes.C.de suis,& legi.& sic no.quòd suus hæres hæreditatem patris non aditam transmittit,vt hic,ibi si nō suus hæres agnascitur.Dicam in d.l.si filius,qui
2 patri.Item videtur,† φ qui petit bonorum possessionem,videtur agnoscere hæreditatem,l.puberem.C.de iur,delib.Sol.Ibi de bonorum possessione,quæ ius tribuit:secus in bon.pos.quæ non tribuit ius, vt posse.nomine ventris,& Carb.& in similibus.Nam istę bon.poss.non faciunt hæredem,vt dicitur hic, quod tene menti.

ADDITIONES.

a Barb.¶ Si quis ex liberis.Et vide gl.in l.infanti,C.qui admi.& bal.in.l.apud hostes,C.de suis,& leg.& vide cons.Bar.71.inci.factum proponitur sub tali forma,quidam Nel.vbi dicit infans mortuus est post 15.dies suæ natiuitatis,mater non petierat tutelam,vtrum excusetur?Dicit,φ sic,quia non habet locum illud verbum,confestim,vide ibi,& vide in cons.22.inci.homo Accursuli,vbi decessit post octo dies.

b ¶ad ipsum.Vide istum tex.alleg.per Oldr.in cons.20.inci.quidam habens.

§.Sed si infanti. Quæ est ratio differentiæ inter infantem,& furiosum,dixi in l.j.de bon.pos. infan.

§.Obiicitur Pater ergo excludit matrem,non auus.

§.Si sit. Ibi,agnatus defuncti vltra fratrem , & sic obstat sequens §.Per istum tex.habetis vnam decretalem extra,de conces.præben.c.authoritate.libr.6.Facit quod dixi vobis in l.j.§.pe.s̄.de contratab.

§.Si sit consanguinea. Vt intelligas hunc § videas Institu.eod.titu.Ad euidentiam huius §.præmitte,quòd sicut filius excludit matrem,& pater

matrem

matrem,ita frater conſanguineus excludit matrem,ſed ſoror cõ
ſanguinea ſuccedit vna cum matre.Ita habetis inſt.eod.tit.

a **§.Si mater.** aDictum eſt ſ̃.qualiter mater excludatur à ſuc
ceſſione filij propter filios,vel conſanguineos:
modo eſt videndum,quando priuetur ſucceſſione propter tuto-
rem non petitum Et primò ponit mentem cuiuſdam conſtitutio
nis. Secundò incipit illam conſtitutionem exponere. Secunda
ibi,& quidem,&c.Opp.ad prin.C.ad Tertu.l.omne n.& l.matres.
So.Iſta loquitur,quando filius deceſſit impubes,ſec⁹ ſi factus pu-
bes deceſſerit. ¶Sed quæritur, de qua matre loquitur hic, an in
matre naturali,& legitima, an naturali tantum?Reſp.etiam in na
turali tantum loquitur,l.fi.C.qui pet.tut.

ADDITIO.

a ¶Si mater. De huius §.intellectu vide bar.in l.matres,C.e.& dicit no.bar.per iſtum tex.
in l.2.C.de neg.geſt.ꝙ excuſatur mater,ſi non petiit tutorem filiis egenis.

1 *Statutum loquens in poteſtate,habet locum in Capitaneo, qui circa idem habuit eandem iuriſdictionem.*

§.Et quidem. aNo.tex.ibi,ſed puto,&c.Ex quo no.bꝙli-
b cet†ſtatutum loquatur in Poteſtate,tamẽ
1 habet locum cin Capitaneo,ſi Capitaneus circa idem habuit ean-
c dem iuriſdictionem,quam Poteſtas.

ADDITIONES.

a Ale.¶Et quidem.Statutum loquens in poteſtate,habet locum in Capitaneo.Facit quod
no.bar.in l.ſi maritus,de q.& all.ſing.gl.in l.& ſuum.aliàs eſt l.ſtipulatio.§.fi.ſ̃.de pact.in
gl.in ver.partem.ꝙ ſtatutum loquens in poteſtate intelligitur loqui etiam cum ſuis iu-
dicibus,& hunc tex.all.Ro.in ſuis ſing.

b Pom.¶Ex quo no.Vide quid inſerat ale.conſ.20.in fi.in 4.vol.Ro.ſing.602.aliàs 802.&
conſ.17.

c Clau.Habet locum.Facit quod no.bar.& ibi ſcripſi in l.nemini.C.de aduoc.diuerſ.iudi.

1 *Syndicus compulſus denunciare maleficia à iudice,quando excuſetur à pœna.*

1 **§.Quid ergo.** No.tex.contra†ſyndicos comitatus debẽ
a tes denunciare amaleficia ſub certa pœna,
quid ſi denunciauit cõpulſus à iudice, an excuſetur à pœna?Cer-
tè videtur debere diſtingui, aut procraſtinabat, & differebat,&
tunc ſi compellitur à iudice,non excuſatur,aliàs ſic,vt hic.

ADDITIO.

a ale.¶Denunciare.Syndicus debet denunciare maleficia,ſi denunciát compulſus à iudi
ce,an incidit in pœnam?Et de huius text.intellectu vide noa.per bar.in l.non ſolum.§.
morte.de oper.no.nunc.

1 *Mater,quæ non petiit tutores dari filio,licèt ipſa,vel alij geſſerint,ſed non legitimè,non excuſatur.*

2 *Tutela quæ defertur matri,non eſt legitima,ſed anomala.*

3 *Mater,quæ non recuſat tutelam,cum illam non velit,incidit in hanc conſtitutionem.*

§.Quid ſi pater. Opp & vr̃,ꝙ mater non poſſit eſſe tu-
trix ẜm iſta tempora,l.fi.ſ̃.de tutel.So.
Hoc concedo,quod hic dicitur,intellige, quòd hoc impetrauit
1 à principe.d l.fin.† Sed quid aſi tutores non petiit,ſed ipſa geſſit,
a vel alij geſſerunt,ſed non legitimè, quia non fuit factum inuen-
tarium,nec eis tutela decreta,an excuſetur?Dicit gl.ꝙ non,quia
tunc excuſatur,cum ipſa,vel alij legitimè geſſerunt, & ita debet
intelligi,ita dicit gloſſ not.¶ Iſte §.inducitur per Dyn.& alios ad
2 quæſtionem,† vtrum tutela matris ſit legitima?Et hic vr̃ text.ꝙ
ſit legitima. Alij dicunt eam anomalam, de quo no.in auth.matri,
& auiæ.C.quando mu.tu.offi.fun.poteſt.dixi in l.ſi quis ſub con-
3 ditione.ſ̃.de teſt.tut.¶†Vltimò induco iſtum tex.ad q.dicit l.2.ſ̃.
qui pe.tu.ꝙ mater debet petere tutores filiis non habentib.tuto-
res legitimos,l.matres.C.eo ti.& ſic mater,quaſi ſemper excuſa-
retur,cum raro contingeret,ꝙ nõ ſint legitimi,& ratio erat,quia
mater non poterat eſſe tutrix,niſi impetraret à Principe,& ideo
excuſabatur,ſi erant legitimi,quia legitimi ſtatim poterant admi
niſtrare.Hodie enim per ius Authẽticorum præfertur legitimo.
Vnde legitimus non poteſt adminiſtrare,niſi mater recuſet tute-
lam,& ideo dico,ꝙ mater incidit in iſtam conſtitutionem,ſi ipſa
nõ recuſet tutelam,ita ꝙ legitimus poſſet adminiſtrare,ſi ipſa nõ
adminiſtrat.Et ad hoc induco iſtum tex.quia ſicut ipſa mater in-
cidit in conſtitutionem,quando teſtator voluit eam adminiſtra-
re,quia hoc caſu ſtatim potuit impetrare à Pricipe,ita hodie.Cũ.
n.vult ius commune.ꝙ ipſa ſtatim adminiſtrare poſſit,& præfera
tur legitimo,incidit in conſtitutionem,ſi non adminiſtrat,nec re
cuſat tutelam,ita ꝙ legitimus poſſet adminiſtrare.Nõ intelligas,
ꝙ mater teneatur petere tutores,quando ſupereſt legitimus,ſed
debet ipſa adminiſtrare,vel ſaltem adminiſtrationẽ recuſare, ita
quòd legitimo competat ius adminiſtrandi.

ADDITIO.

a ale.¶Sed quid.adde bar.in l.fi.§.perſonis,C.de admi.tu.Et quid ſi mater non petiit tuto
rem,ſed ipſa adminiſtrauit,ſed minus legitime?vide bald.in l.matres,C.ad Ter.in ver.
quæro nunquid mater,& in l.precibus,C.de imp & ali.ſub. Et quod ſi mater eſt extra
memoriam,vel eſt ſeptuagenaria,vel ſimplex,vide bal.in d.l.matres,& dixi poſt bal.in
d.l.precibus.

§.Filiis. Not.quòd etiam in pœnali diſpoſitione ſtatutum
in filio habet locum in nepote. Dicam ſ̃.de teſtam.
tute.l.quod ſi nepotes.

a **§.Quid ſi curatores.** aNo.tex.ibi, quid ſi cũ præ-
gnãs.Not.ergo,quòd mater
licèt ſit grauida,nõ tñ excuſatur,ſi non petat tutorem filijs ſuis,
vel curatorem ventri:quod tene menti perpetuò.

ADDITIO.

a ale.Quid ſi curatores.Vide Bal.in l.matres.in ver.modo quæro,C.eo.

1 *Terminus 30.dierum ſi ſit datus,pro primo decem,& pro ſecundo decem, & pro tertio decem,& in primo comparet procurator,& litigatur, ita ꝙ trãſit terminus,& pronunciatur procuratorem non eſſe legitimum,an alij duo termini currant?*

§.Non ſolum. Currit ergo tempus matri ad petendũ
tutores, donec agitatur cauſa, an illi,
1 quos petijt,habeant priuilegium excuſandi ſe,vel non?† Et hoc
a facit ad q.aDatus eſt alicui terminus ad comparendum 30. die-
rum,quorum decem pro ſecũdo,& decem per tertio,& perem-
ptorio termino: comparet in primo per procuratorem, ſuper
procuratorio litigatur, ita quòd tranſeunt illi 30. dies.& finali-
ter pronunciatur procuratorem non eſſe legitimum, an cucur-
b rerint illi duo termini?Certè ſic,b ſi principali põt imputari cul-
pa,quare talem dedit procuratorem,vel tali modo dedit, vt hic:
quod tene menti.

ADDITIONES.

a ¶Et hoc facit ad quæſtio. Vide ale.conſi. 41.in 2.vol. Fel.in c. licet cauſam.verſi.limita
quarto.de prob.Barb.conſi.42.in j.vol.

b Claud.Certè ſic.Bal.in l.cõtra maiores.C.de inoffic.teſta. vbi ponit alias ſimiles qõnes.

1 *Mater petens tutorem minus dignum excuſatur.*

§.Quid ſi indignos. No.hic tex. ꝙ prætor non te-
netur ſequi neceſſariò peti-
tum à matre,licèt contrarium not.& malè, ſ̃.de teſta.tu.l.ſi quis
1 ſub conditione,& ibi dicam.Secundò † no.ꝙ ſi mater petit mi-
nus idoneos,& fuerunt dati,non excuſatur mater: qui autẽ ſint
idonei,videbitis infrà,proxi.§.

§.Idoneos. No.text.quòd mater debet petere tutores fi-
lijs locupletes,ſaltem ſicut ſunt pupilli:& ita
intelligo locupletes in hac materia. Ita not.in l. paupertas. ſ̃.de
excu.tuto.Sed quid ſi non reperiatur ita locuples?Rñ. petat plu-
res,qui inter eos oẽs ſint ita locupletes, ſicut pupillus. Ita no.in
d.l.paupertas, ſed in fideiuſſore dato à tutore non requiritur,ꝙ
ſit ita locuples,ſicut & pupillus,l.mulier.C.de iure dot.

a **§.Quid ſi non compulit.** aDicit tex.& cũ ple-
num, hic reſpondet.

ADDITIO.

a Alex.¶Quid ſi non compulit.Et no.tex.hic in ver. plenum officium, &c. per quem
conſuluit bald.in conſ. inc. in Chriſti noĩe,proponitur in facto,quòd quidam Thoma
ſius,&c.quòd ſi ille,cui iniungitur onus petendi tutorem, non compulit tutorem te-
ſtamentariũ,vel alium adminiſtratorem ſucceſſione priuatur.facit C.qui pe.tu.l. ma-
tris pietas.& vide quod no.ſ̃.ea.l.§.ſi mater.verſi.quòd ſi pater. & quod habetur in l.
alienam.C.de procu.& C.arb.tut.l.veteris.cum ibi no.& Inſt.ad Ter.§. ſed quemad-
modum.Et hic procedit non tantum in matre,ſed in auo,& quocunque alio aſcenden
te,l.fi. §.perſonis.C.de admi.tut.cum ibi no. vide Bart.in d.§.perſonis.qui dicit,quòd
hic non procedit in tutore teſtamentario. Idem tenet Bald.in d.§.perſonis. qui dicit,
quòd ex hoc non procedit impietas.Et vide bald.in l.precibus. de impu.

1 *Mater confeſtim tenetur petere tutorem.ſ.ſtatim cum poſſit,dummodo nõ tranſcendat annum.*

2 *Mater an excuſatur,ſi pupillus deceſſit intra 50. dies, & intra dictum tempus non petiit tutorem.*

3 *Mater poſt annum non poteſt ſe excuſare,quare non petiit tutorem filio.*

4 *Succedentes pupillo, & tenentes primum locum, ſi non petunt pupillo tutorem,repelluntur.*

§.Confeſtim. Supra in §.ſi mater non petierit, dicitur
non confeſtim.modo in hoc §.quęritur
quomodo intelligatur confeſtim? Dicitur hic,confeſtim, vbi
primum potuit.ſ̃.C.de leg.hær.l.ſciant.& Inſt.e.§.fi.vbi dicit in-
1 tra annum,ſecundũ legem.So.vno de trib⁹ mod.†Primò,ꝙ iſta
corrigatur per illas,ſed eſt falſum,quia illę leges dicunt,intra an
nũ ẜm legẽ,& ſic referunt ſe ad iſtam.Vel dic,ꝙ iſtud, quod hic
dr̃,confeſtim,refertur,qñ debet dare nomina eorum. qui ſunt
relicti,ſeu remoti,nõ qñ debet ab initio petere,vt euidenter ap-
paret ex verbis conſtitutionis poſitæ ſ̃.in d.§.ſi mater non petie
rit.Hoc dictum non placet,per ea, quæ habuiſtis ſ̃.in §.quod ſi
tutores,vbi dicitur,ꝙ mater habet petere curatorem ventri. &
ſic apparet,ꝙ non habet terminum vnius anni: & ideo puto,ꝙ
hęc dictio,confeſtim,referatur ad totum §.Quare dic,ꝙ illę le-
ges intelligantur ẜm iſtum §.vt quod dr̃ intra annum,intelliga-
tur.ſ.confeſtim,vt potuit,niſi ſit impeditus legitima cauſa,ita ꝙ
annum non tranſcendat,& ita videbatur tenere Ric. Mal.in d.
2 l.ſciant.¶†Quęro,intra aquantũ tẽpus mater debeat hoc face
a re, Hanc q.habui hoc anno de facto,& dixi primò, quòd ſi pu-
pillus

ADDITIO.

a Alex.¶ Quæro,intra. Et vide bal.in l.precibus.C.de imp.& quod refert Pa.de Ca. in
l.ſi deceſſerit.qui ſatiſd.cog.& no.per eum in l.cum ſtipulatus ſim mihi à Proculo. de
verbo.oblig.

pill⁹ moritur intra nouem dies à morte defuncti,puto matrem
excusandam idistinctè,per auth.sed neq; ante nouē. C.de sepul. 2
vio.& in corpore vnde sumitur:vbi dr̃,ꝙ intra nouē dies à mor- e
te defuncti non p̃t inquietari,& ideo hoc anno potuit esse,ꝙ tot
consanguinei matris decesserunt,quòd habuit excusationē plu f
rium mensium,p illam auth. Item puto,ꝙ si pupillus decederet
intra 30.dies,mr̃ esset excusata sine alia excusatione, quia breui-
tas tp̃is eam excusat.Rō,quia in hoc fierent expensæ,quę debēt
fieri à matre,l.j.C.de neg.ge. Vnde antequam componat nego-
tia sua,vt possit mittere ad petendos tutores,puto, ꝙ habeat di-
lationem 30.dierum,l.fi.de temp.ap.ar.auth. qui semel. C.quo.
& quan.iudex.Item puto,ꝙ si pupillus intra 50.dies decederet,
esset excusata mater.Nam video quòd tutori ad proponēdā ex
cusationem dantur 50.dies,& ab illo termino in antea est tute-
la periculo suo,l.scire oportet.§.j.s̃.de excu.tut.eadem rōne ma-
tri ad petendum tutorem dabuntur 50. dies,quia etiam maior
a est rō in petitione,quàm in excusatione.ª& à 50. diebus in an-
tea puto matrem non excusari , nisi probet legitimam causam.
3 ¶†Vltimò no.ꝙ mater non pōt proponere legitimam causam
post annum:& sic lapsus anni facit præsumptionem iuris,& de
iure,ꝙ non habuit legitimam excusationem vt hic, ꝯ quam nō
4 admittitur probatio: Quæro quid†in alijs,qui tenent primum
locum in successione pupilli,an repellantur,si non petant tuto-
b rem pupillo ? Respond.idem esse ᵇ in alijs,qui succedunt in pri-
mum locum pupillo,quod est in matre,l.sciant.C.de leg. hęre.te
ne menti ista,

ADDITIONES.

a Ale.¶In excusatione.Vide ang.in consi.2.nec potest moram purgare secundum ang. in l.si insulam,& ibi imo,in 5.fallen.regulæ.de verb.ob.

b Ale.¶Idem esse.Idem tenet Bar.in d.l.sciant,sed quòd aliud sit in matre,quàm in aliis, expressè tenet Bar.in l.2.suprà,qui pe.tu.&vide s̃.de infa.in l.quid ergo,§.si quis,& ibi Bar.& in l.matres,C.eo,

ª§.Tractari. ªIn tex.municipalibus, qui requisiti recusaue
runt tutorem dare,l.j.§. magistratus.suprà,de
mag,conue.

ADDITIO.

a Ale.¶Tractari,ad istum §.vide Bal.in auth.iisdem,in ver.quæro,nunquid penæ, C.de sec.nup.

§.Et si forte. Videtis hic, quòd mater excluditur à suc-
cessione filij,non solū de ea,quæ ei defer-
tur à iure communi:sed etiam de ea,quæ defertur ex vigore il-
lius stipulationis,quæ est stricti iuris:& ideo puto , ꝙ mater non
petens tutorem filiis repellitur à successione nō solum ea, quę
defertur à iure communi , sed etiam ea, quę defertur ex forma
statuti:quod tene menti,

1 *Statuto excludente matrem a successione filiorum extantibus agnatis vsque ad tertium gradum,auus maternus etiam excluditur.*

2 *Ablatiui absolutè prolati ab eo qui potest disponere, inducunt dispositionem.*

Dispositio si est facta cōtemplatione alicuius,licèt verba ad eum dirigantur, tamen ei competit actio.

Lucrum si ab aliquo remouetur,illi applicatur,cōtemplatione cuius remouet.

3 *Statutum,quòd extantibus masculis fœmina non succedat,nepos ex filia non succedit.*

ª§.Videdum. ªHic est valde no.§.habuistis s̃. in verbis
cõstitutionis positis in §. si mater non pe-
tierit,ꝙ mater,q̃ non petit tutorem filio,nō hēt ius vendicando
rum bonorum.Modo quæritur,qualiter intelligat̃,ꝙ nō hēt ius
vendicandorū bonorum?Ad qđ r̃ndet hic Iurisconsultus,Quæ
b rit gl.matre exclusa veniunt alij,sed an est ordoᵇin petēdis tuto
ribus,vt prius mater,deinde ea exclusa alij pn̄t petere tutorē,n̄
1 ante?Dicit gl.&bene,ꝙ non.Idem no.C.de le.hæ.l.sciāt.¶†Quę
c ro,caueť ᶜstatuto ciuitatis Florentiæ,ꝙ mater nō succedat filiis,
extantib.agnatis vsque ad tertiū gradum:quid de auo mr̃no,Si
respicis verba statuti,solum excludunt matrem:de admittendis
autem agnatis nihil disponunt,sed matre exclusa veniūt sequē
tes in gradu,qui tenēt primum gradum successionis,vt hic: sed
* auus veniret,si mater*nō esset,ergo,&c.¶Itē pro hoc,quia ma
ter sub nomine proprio non sub noīe cognati excludiť : ergo n̄
excludūtur alij cognati,l.tutelas.s̃.de capi.dimi.In c̃riū,ꝙ exclu
datur auus maternus,vr̃ ratio statuti,q̃ vr̃ velle , ꝙ hæreditas re-
maneat apud agnatos.Præterea & si excludiť ꝓximior in gradu,
sequens videtur excludi,l.2.§.fratris.& quod ibi no.s̃.si qs ali. te
sta.prohibue.Quid dicemus. Rich. Ma.disputauit vnam q. in si-
milibus terminis,& determinauit agnatos pͨferendos omnibus
cognatis,mouet per tales rōnes.Nam hic mater à statuto exclu
ditur quodā iure speciali:sed ille,qui iure speciali excludiť q̃tū
tn̄ ad excludēdū alios vr̃ esse hæres,l.mulieri,& Titio.s̃.de cōdi.
& dem.& l.cum quasi.§.sed & si quis.j̃.de fideic.lib. Mihi vr̃, ꝙ
d ista ratio non sit bona Primò,per tex.ᵈs̃.ea.l.§.sed & si sint sui, &
s̃.de bo.libe.l.& si ex modica.§.si filius vbi nudum nomen hære-
dis non sufficit ad alios excludendos.tn̄ determinatio sua videť
mihi vera.Et pro euidētia scias,ꝙ ista verba,ꝙ mater non succe
dat extantib.agnatis,habēt non solum virtutē exclusiuā matris,
vt hic,sed etiam habent virtutem inclusiuam,vt agnati succedāt.
†Nam illi ablatiui absoluti,extantibus agnatis , inducunt disposi-
tionem, ᵉ quando proferuntur ab eo,qui potest disponere circa
illud,l.fideicommissa.§.cū esset.s̃.de le.3.& l.in ratione.§.tametsi.
s̃.ad l.fal.Præterea quando vna dispositio fit alicuius contempla
tione,licèt expressè verba ad illum non dirigantur,tn̄ ei compe
tit actio,l.seruo legato.§.si testator.s̃.de le.1.& d.l.fideicommissa.
§.interdum.s̃.de le.3.Vnde cum ista dispositio sit facta fauore ag-
natorum,eis ex hac dispositione competit actio,vt legi.s̃.al.Præ
terea qn̄ aliqs remoueť à lucro ꝯtemplatione alterius,illi dꝫ ap-
plicari;cuius ꝯtēp̃one remouetur,vt apparet in tutore,ꝑ priuať
legato,si non gerit tutelā,l.post legatum.§.amittere.s̃.de his,q.vt
ind.& C.de leg. l.pe.Et ꝑ hoc optimè est tex.s̃.de coll.bo.l.cum
emancipati.§.si duo fratres emancipati.& ibi dixi.Ex his conclu-
do,ꝙ statutū vr̃ disponere,ꝙ mater nō succedat,sed agnati.Ex hoc
sequitur,ꝙ agnati succedūt exclusa mr̃e,& oīb.cognatis,Resp.ad
hāc l.q̃ dicit,ꝙ mr̃e exclusa admittunť alij sequētes in gradu:qa
hic est facta exclusio nullius ꝯtēplatione,& ꝑ istā ꝯtōem null⁹a-
lius nominatim vocatur,matre exclusa:sed in q.nostra secus.Nō
obst.si dicis,ꝙ si per statutum mater nominatim excludiť, ergo
nō alij,l.tutelas.s̃.de capi.di.qa fateor,ꝙ ex illo capite,quo mr̃ ex
cludiť,alij nō excludunť:sꝫ ex eo,ꝙ agnati vocanť,alij excludunť,
qa cum aliquos voco,alios videor excludere,l.cū ꝑtor.s̃.de iud.&
expressius in l.sicut certi.C.de testa.mil.Et si auus maternus dice-
ret,ego vinco agnatos,agnati vincunt matrem,ergo ego vinco
g matrem,ᵍnō est bona argumētatio,qa qđ dicit auus,ego excludo
agnatos,est verū de iure cōi,vt in auth.defuncto C.e.sꝫ agnati ex-
cludunt matrem,&omnes agnatos ex forma statuti:ideo conclu
do, ꝙ siue mater sit mortua,siue viuat, ꝙ agnati admittantur ex-
3 clusa matre,&omnib.seq.in gradu.Et idem†puto in omnib.simi
libus quæstionibus descendentibus ex statuto, vt puta, si diceret
h statutum,ʰextantib.masculis filia fœmina non succedat,quid de
i nepote ex filia?Certè idem,quod in filia,ⁱper ea,quæ s̃.dixi. Tene
k ista menti,& sic de facto consului in ciuitateᵏFlor,

ADDITIONES.

a Barb.¶Videndum.Et vide bal.in cons.39.vbi dicit,ꝙ exclusa matre excluditur eius filius.all.bar.hic,& in l.libertorum,de ver.sig.vide bal.ibi,quia pulchre loquitur.

ale.¶No.ꝙ exclusa matre,eo quia non petiit tutorem,non applicatur fisco,sed veniunt alij,adde gl.in l.nepotibus.qui pe.tu.& bal.in l.2.C.si adu.deli.

Pom.¶Adde in materia huius l.qui debeant succedere.anch.cons.251.inc.omnia iura.

b ale.¶An est ordo.Adde bal.in d.l.precibus,C.de impu.

c Ale.¶Quæro,cauetur.Vide bal.in l.defunctus,C.de suis,& leg.& in l.quicunque,C.de ser.fu.& in l.illam,C.de colla.& etiam consuluit Imo.& bal.in l.ꝙ vero.s̃.de leg.&vide omnino bal.in d.l.illam.Quid autem si statutum excludit sororem à successione germani,an excludat à successione remotioris?ang.ꝙ sic,in cons.444.inci.in Dei nomine,totum,&c,alleg.no.per bar.hic.

* Clau.Si mater.Pro hoc etiam facit quod not.gl.in l.nepotibus,C.qui pet.tutor.quam ibi multum commendauit bar.& bal.

d alex.¶ Per tex.adde quod in simili not.pulchrè bal.in l.si quis,C.eo.

e Poma.¶Dispositionem.Vide Ro.cons.32.in fi.dub.ale.in l.stipulatio hoc modo concepta,de verb.obl.Panor.cons.27.in j.vol.& cons.35.eo.vo.& cons.61.eo.vo.Rom.cons.129.

f ale.¶Præterea.Vide Bar.in d.l.seruo legato,& quod ibi dixi.Barto.in l.2.s̃.de coll.bo.& quod no.Bal.in l.si quis filium,C.de inof.test.in vers.quæro retento statu.& Bar.in l.j.§.pen.de bono.poss.contratab.& bal.in l.maximum vitium,C.de lib.præte.& in l.si defunctus,C.de suis,& legiti.

g Ale.¶Vinco matrem.Si vinco vincentem te,fortius vinco te.vide Bal.in l.si quis filiū, in fi.C.de inof.test.& Bar.in l.j.§.quidam filium,s̃.de contratab.in ver.quæro secundo, pone,&c.& in l.si defunctus,C.de suis,& legi.& ibi per Bal.

h Alex.¶Statutum.Adde Bald.in l.maximum,C.de lib.præt.& quod ipse no.in l.j.C.de in ius voc.& Cy.in l.j.in fi.C.quæ sit long.consue.quod not.Barto.cum his,quæ ibi dixi in auth.post fratres,C.de suis,& legit.& hæc vlt.q.Bart.posset decidi per alia,quæ not.ipse bar.& quæ scripsi in l.liberorum,de ver.sig.& bal.in l.scimus,C.de inof.test.Ang.in l.de quibus,ad fi.de leg.& Io.And.in ti.de test.§.j.&in ti.de suc.ab inte.in rub.& pet.de anch.in c.canonum statuta.circa med.de const.& in d.l.liberorum.

i Pom.¶In filia.Vide in simili,quæ ponit ale.in l.j.C.de suc.edi.in i lo statuto,ꝙ non stāte patrono non excluditur per illum,in l.illam,C.de coll.cons.53.in 4.vo.& cons.85.eo.4.vo.Pan.cōs.75.in j.vol.vide quæ posui post Bar.in l.liberorum,ff.de ver.sig.in fi.q.per ale.in l.j.C.de in ius voc.& cons.114.in 3.vol.vide etiam ad alia statuta barb.cons.16.in j.vol.& cons.39.in 2.vol.anc.cons.301.& cons.433.anan.cons.27.& cons.69.& cons.59.& Pa.de Ca.cons.338.& aliquid per Ro.cons.j.in 2.dub.in fi.& cons.40.in prin.Barb.cons.16.in j.vo.& cons.39.in 2.vo.Anto.de Butr.cons.j.in j dub.& cons.47.in fi.

k Alex.¶In ciuitate.Et ad materiam quæritur,quid si statutum d̃t,ꝙ agnati filias defuncti excludant à successione,nunquid filij sororis excludent filiam? Et dicendum est,ꝙ non,quia non sunt agnati,quia licèt habeant iura ciuilia fauorabilia agnatorum , tamen non habent iura extraordinaria,maxime odiosa statutorum,quia statuta debent intelligi propriè secundum diffi.vocabuli,non improprie,sed filius sororis,secundum diffi.vocabuli agnationis,non est agnatus,sed per instr̃m reductus ad paritatem agnatorum,& nullum simile est idem,ergo,&c.C.de leg.hære.l.lege,vide Bald.in l.meminimus,eo.ti.non voco.n.hos agnatos re,& nomine,nec re tantum,sed similes,de quo statutum non loquitur,quod arg.de similib.ad similia non procedit,maxime quando induceret exclusionem contra ius naturale.Et ita fuit determinatum Bo.disputā per Ni.de Ma.secundum Bal.in c.j.an agna.vel fi.Et in hac materia adde quæ no.bal.in l.liberorum,de ver.sig.qui autem dicantur consanguinei agnati,vide bart.in l.cum quidam,§.quod dicitur,s̃.de acq.hær.& adde quod dixit bal.in c.j.per illum tex.quib.mod.feu.ad fi.perti.ꝙ istud statutum,ꝙ fœmina non succedat extātibus parentibus masculis vsque ad quartum gradum,intelligitur in agnatis,& an nepos dicatur agnatus auo,vide in l.qui se patris,in gl.2.C.vnde li.& in l.quem filius,s̃.de adop.facit l.filium,C.de suis,& le.

LEX III.

Patrem. Opp.ille,qui habet patrem adoptiuum,est in eius
potestate:ergo non habet hæredem matrem, vel
alium,l.2.s̃.de cap.diminu.Solu.intellige,ꝙ pater adoptiuus eum

emancipauit, vt dicitur in l. 2. §. obiicitur. ṡ. eo.

LEX IIII.

Matris. No. tex. ibi, si ex diuersis, &c. & sic rustici respondēt contra hanc legem.

LEX V.

Aequissimum est.

§. Si ex filio. Hic est difficilis casus, & facit ad ea, quæ plenè dixi in l. j. §. pe. ṡ. de bo. pos. contra tab.

LEX VI.

1 *Repudiatio an facta dicatur, ex eo quòd dico, credo quòd volo repudiare hæreditatem.*

Filij mater verba. Hic est no. & sing. casus. Dicit tex. verba, quæ posita sunt ṡ. e. l. j. §. si nemo. Dicit tex. admittenda est, non post, & hic probat ratio, quæ sequitur. Vides ergo, ꝙ filius, qui dixit se nolle adire, postea pœnitentia peracta ꝑt adire.[a] Contrà, C. de rep. hæ. l. sicut. vbi si dixit se nolle adire, postea nō ꝑt adire. Dicit gl. aliud est repudiare, & tūc nō ꝑt admitti ex pœnitentia: aliud si dixit, nolo adire, & tūc magis differre dr̄, ꝙ̃ repudiare, vt no. in l. 2. C. de iur. & fac. ign. & facit qd no. C. vnde lib. l. qui se patris. Hæc opi. vr̄ ꝯ tex. quia si dicendo, nolo adire, nō repudiat,[b] ergo sequens in gradu non posset adire, quia primus non esset exclusus: sed hic innuitur, ꝙ sequens possit adire, vt hic, expressius ṡ. e. l. j. §. si nemo. & sic videt̃ repudiare. Quare dic speciale in hæreditate materna, vt hic, sicut in hæreditate paterna, vt l. fi. C. de rep. hær. Sed contra prædicta facit l. 2. C. de iur. & fac. ign. Sed dic, vt ibi no. in alia sol. Hoc præmisso, †1 quid si quis dicat, ego credo, ꝙ volo repudiare hæreditatem, an ex hoc videatur repudiare hæreditatem? Videte, vos debetis dicere sic, Quandoque quis expresè dicit, ego repudio, & tunc videtur repudiare sine dubio. Item si dicat, nolo esse hæres, vt hic, & ṡ. e. l. j. §. nemo. & ṡ. de suc. edi. l. j §. qui semel. Quandoq;[c] loquitur dubitatiuè, non credo mihi expedire, vel credo hæreditatem esse periculosam, & tunc aut dicit ista verba post petitum tempus ad deliberandū, & vr̄ repudiare, l. sed & si alio. §. j. ad treb. aut ante petitū tēpus ad deliberandum, & tunc eum cursu trium mensium sequentium videtur repudiare,[d] C. de iure delib. l. scimus. §. similique modo circa prin. cum gl, & ibi no. Quandoque nihil dicit, & tunc si quidem non est datum tempus ad deliberandum, & ꝑt adire perpetuò. l. licet. C. de iure delib. Sed si decederet intra annum, tantū transmittit ius deliberandi, l. cum antiquioribus. C. eod. Si verò est statutum tempus ad deliberandum, tunc si ad petitionem filij, dic, vt l. scimus, circa fi. C. de inof. testa. Si verò ad petitionem creditorum, tūc post tempus videtur adire, d. l. scimus. §. pen. C. de iur. del. Si vero ad petitionem substituti, tūc videtur repudiare, l. quādiu, & ibi no. ṡ. de acq. hær.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Potest adire. Contrarium tenet idem Bar. in l. si quis suus, ṡ. de iure delibe. & nō. plene per bar. in d. l. qui se patris.

b Alex. Non repudiat. Et faciunt quæ no. bald. in l. ea, quæ, C. qūo, & quando iu. quando quis dicit, nolo venire.

c Pom. ¶ Quandoque. Et no. elegantem doctr. si præcessit tempus ad deliberandum cum cursu termini trium mensium, cum illis verbis, credo hæreditatem periculosam, inducit repudiationem. Vide bar. in l. j. aliâs fi. de iur. delib.

d Alex. ¶ Videtur repudiare. bal. contra, in d. l. fi. §. cum igitur, de iur. delib.

LEX X.

Si filiusfamilias.

1 *Statuto stante, ꝙ filia dotata non succedat, quousque superuixerit masculus, mortuo masculo, hæreditate adita sine masculis, filia admittitur.*

Statuto potest fieri, vt quis sit hæres in vita alicui, & postea desinat.

2 *Dictiones, quousque, tandiu, & similes, siue à lege, siue ab homine prolatæ qualiter capiantur.*

3 *Filia in casu prædicti statuti si decedat viuente fratre, an fratre mortuo filij dictæ filiæ admittantur.*

4 *Filia exclusa in casu allegati statuti, an poterit petere cautionem à fratre de non dissipando.*

5 *Filia dotata, & exclusa à statuto, an poterit rumpere testamentum patris, si à patre fuit præterita.*

6 *Testamentum, in quo pater filium hæredem instituit, filiam nuptam, & dotatam præteriit, cum clausula codicillari, an sustentetur per dictam clausulam, saltem ratione fideicommissi.*

§. Quando in pendenti. Quærit gl. vtrum mater interim sit hæres? Dicit gl. ꝙ non, quia tex. dicit in suspenso, & benè. Idem not. in l. illud. ṡ. si pars hær. pe. ¶ Quæro,[a] cauetur statuto[b] huius ciuitatis, †1 quòd filia dotata non succedit, quousque superuixerit aliquis masculus. Cōtingit, quòd tempore mortis patris supererat aliquis masculus, qui postea est mortuus sine liberis, patris hæreditate adita: quæritur, vtrum filia possit aliquid petere de hæreditate paterna? Dubium facit, quia in successione ab intestato ille admittitur, qui est proximior tempore mortis, vel tempore, quo testamentum destituitur, si testamentum fuit factum, vt inst. de hære. quæ ab intest. §. ita demum. & ṡ. ti. j. l. 2. §. proximo. & suprà. de condi. insti. l. fi. & quod ibi no. sed ista filia non erat proximior, neq; apta ad succedendum tempore mortis, &c. Præterea postquam hæreditas patris fuit adita per filium, cœpit esse hæreditas filij, & cœpit esse iuncta bonis filij, l. sed si plures. §. filio. ṡ. de vul. & pup. & sic de patris hæreditate non est amplius tractandum. In ꝯrium facit, quia statutum videtur, quòd priuet istam filiam ad tempus, quousque filius superuixerit, & cessante impedimento videtur irreuocabiliter admitti, vt hoc §. Quid dicemus? Pro declaratione debetis scire, ꝙ p ista verba, quousq; masculo superuixerit, fœmina, non succedit, masculus ad successionem videtur vocari quousque superuixerit, vt dixi in simili ṡ. eo. l. 2. §. fi. †Est ergo videndum de significatione istorum verborum, quousque superuixerit. Nam certum est, ꝙ per statutum potest fieri,[c] vt quis sit hæres in vita alicui defuncto, & postea desinat esse, & alius sit postea hæres directò, l. miles. in prin. ṡ. de testam. mil. Et ideo[d] si ista verba importarent, ꝙ masculus sit hæres in vita, posteà non, tūc in parte filiæ post mortem non esset hæres, sed filia. Sed si ista verba, quousque, & cæ. hoc non importent,[e] scilicet, quòd filius in vita sit hæres, & post tempus, scilicet post mortem filij, filia sit hæres, tunc filia non succederet etiā mortuo masculo, & quòd istam significationem non habeant, quòd post tempus posset esse hæres, videtur casus in l. Imperatores. de manu. testa. & suprà, de excu. tuto. l. pen. & fi. & de susp. tut. l. 3. §. quòd si quis. Pro hoc videtur expressum per Inno. extra, de æta. & qualita. ca. cum bonæ. & ibi ponit expressè de dictione, quousque. In contrarium videtur, & ista est veritas, quòd ista verba significent, ꝙ filio non superstite filia possit admitti, quasi in illa parte ille non habeat hæredem, nisi donec superuiuit filius. Hoc probatur suprà, de vē. in pos. mit. l. j. §. fin. & l. siue. §. tandiu. de condi. fur. & l. in delictis. §. si detracta. ṡ. de noxal. & l. j. ṡ. de cura. fur. & hoc in his dictionib⁹, tandiu, quousque,[f] & similibus, à lege prolatis. Idem si proferatur à contrahentibus, vel à testatore probatur in l. pater Seuerinam. in fin. de condi. & demon. & l. j. C. de leg. & l. Caio. §. Imperator. de alim. & cib. lega. suprà, de vsufruct. l. 3. & l. ambiguitatem. 2. respon. C. de vsufruct. Ex quibus concludo, ꝙ filijs desinētibus extare filia posset succedere patri. Nō obst. l. Imperatores. de manu. testam. quia ibi hoc contingit, quia testator potestatem dare non potest ad tempus, l. libertas. eo. ti. ideo illa verba non operantur extinctionem libertatis, quia testator hoc expressè non posset. Idem dicerem in hæreditate, quæ non potest adiri ad tēpus, vt l. hæreditas. ṡ. de hæredibus institu. sed hoc fit à lege, quod potest, sicut à milite, l. miles ita. in prin. ṡ. de testamen. mil. Nec obst. l. penul. ṡ. de excusa. tuto. & l. 3. §. quod si quis. ṡ. de suspe. tut. quia ibi istæ dictiones, quoad, & donec, apponunt̃ actui habenti limitationem circa tempus, vt puta, tutelæ, quæ pubertate finitur. vnde cum ego dico, quoad Reipublicæ causa non aberit, intelligitur, s. intra 14. annos. vnde propter tempus subintellectum faciunt magis diem, seu quandam suspensionem, quam conditionem suspensiuam, l. scimus. §. donec. C. de iure deliber. ¶ Item non obstat dictum Innoc. in d. cap. cum bonæ. quia ibi loquitur, quando ista verba proferuntur per iudicem, tūc enim iudex debet esse certus de isto futuro euentu: aliàs enim dispositio videtur dissoluta, vt ibi patet per eum. Simile in l. j. ṡ. de cura. furi. vbi dicitur, quòd prodigus, & furiosus tandiu durant in cura, quandiu ad mores suos fuerint reuersi: quod intelligit Iac. de Are. si hoc fuerit manifestè per iudicem declaratum. Sed si poneremus,[g] quòd statutum diceret simpliciter, filia fœmina non succedat extātibus masculis, si masculi essent tempore mortis, & esset per eos hæreditas adita, tunc non est amplius de hæreditate patris tractandum, sed de hæreditate filii, & procederent argumenta ṡ. in princ. facta. ¶ Retento statuto, quod dicit, quousque, &c.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Quæro. No. de statuto dictante, quòd filia non succedat extantib. masculis. Ad de quod Bal. in c. j. §. j. in ti. Epm, vel Abb. dixit no. vbi omnino vide per Bal. in l. si quis posthumos, §. fi. de l b. & posth. & plene per eundem in l. si quis filium, C. de inof. test. Et ad prædicta maxime in d. c. j. §. j. adde bal. in auth. sed & si quis, C. de sec. nup. & in l. in quibus, eodem titu. late per Ang. & Imo. in l. ei, qui, de hær. insti. & ange. in §. si quis autem, in authen. de hær. & fal. in l. 2. C. de lib. præte. per bar. & bald. in l. Gallus, §. & quid si tantum. & ibi ang. in vltim. car. de lib. & posth. & bald. in l. cum vxor, C. quando di. leg. ce. consuluit bald. in cons. suo inci. statutum. & consuluit bart. in cons. suo inc. proponitur, quòd pater, &c.

b Pom. ¶ Quæro, cauetur statuto. Vide ꝯ ista q. Pet. de anch. cons. 221. incip. habet quæstio ista vulgaris. Fran. Cremen. 161. & vide vnum not, verbum in materia per alexan. cons. 130. in prin. & cons. 13. volum 4. & an valet, vide Oldr. cons. 130. & ad tale statutum vide etiam alexand. consilio 7. in 2. volum. & cons. 16. eo. 2. volum. Fel. in c. ecclesia sanctæ Mariæ.

c alex. ¶ Potest fieri. Not. ꝙ statutum potest facere, quòd quis sit hrs in vita, & postea desinat esse hæres & alius sit hæres directo. adde bald. in l. extraneum, C. de hære. insti.

d Barb. ¶ Et iō. Et vide de verbis, donec, &c. c. post cessionem. de prob. c. Eps, c. cum secundum, c. pro illorum, de prob. Facit l. 2. §. & harum, in ver. donec alius terminus, &c. ꝯ. de verb. ob.

e ¶ Non importent. Hanc q. late examinat bald. in l. 2. C. de lib. præt.

f alex. ¶ Quousque. De dictione. quousque, per bar. in l. j. de cond. & dem.

g Sed si poneremus. Vide are. cons. 159. incip. viso themate. Pa. cons. 92. in vlt. co. 1. 2. vol. vbi etiam tangit de superiori quæstione Bart.

3 que,&c.† quæro, quid: si filia decedat, antequam frater, an po-
a terunt hæredes eius filiæ adire hæreditatem fratre mortuo? Re-
spondeo, si quidē volunt adire ex persona matris, non possunt,
quia cum hæreditas matri non esset delata, non potuit trāsmit-
tere, nec ius quidem deliberandi, l. cum antiquioribus. C. de iure
delibe. Si verò volunt adire ex persona eorum, possent nati tem-
pore aui, l. 1. §. si quis proximior. supra vnde cogn. ¶ Quæro, vos
4 habuistis, † quòd filio decedente filia fœmina admittitur, vtrum
filia possit petere cautionem à filio de non dissipando, nec dila-
pidando bona, & de hæreditate restituenda, si casus obuenerit,
b quòd decedat sine liberis? Cogitabis.b ¶ † Quæro, quid si ista fi-
5 liac dotata sit à patre, & in testamento præterita, an testamētum
c rumpit, cum vetante statuto non posset succedere? Breuiter di-
d co,d Ille filius potest rumpere testamentum, qui posset ab intesta
to succedere, leg. 1. §. & sui iuris. supra de contra tabu. sed ista filia
viuente masculo non succedit, ergo, &c. sicut dicim⁹ de posthu-
ma, quæ non rumpit statim, & sic posset sustineri glo. l. antiqui. su
pra si pars hære. pe. Si ergo illa filia prædecedat fratri, testamen-
tum erit validum, ar. l. cum posthumus. & l. posthuma. & quod
ibi no. supra de libe. & posth. & quod dixi in l. 1. §. toties. supra de
ven. in pos. mi. Sed si filius prædecederet, testamentum rumpere-
tur, interim autem est in pendenti, sicut in posthumo præterito.
Sed contra prædicta videtur, quòd interim non sit in pendenti, immo filius institutus interim sit hæres ex testamento, & eo
mortuo testamentum irritetur, l. miles. in princip. supra de test.
mili. Respon. prædicta vera sunt, quando statutum non disponit
aliquid circa testamentum, sed solum circa personam filiæ quòd
non succedant extantib. masculis, tunc enim quia possibile est,
ꝙ aliquo casu filia reperiat se præteritam, & se posse succedere,
ideo interim testamentum est in pendenti, sicut dictum est de
* posthuma, & de filio capto ab hostibus, l. pen. de libe. & posthu.*
Sed si statutum disponeret circa testamētum, vt si diceret, quòd
filia nupta non posset rumpere testamentum, quousque super-
uixerit masculus, tunc testamentum interim valeret, & mascu-
lo decedente rumperetur, l. miles ita. de testa. mili. ¶ Et prædicta
6 inuestigatio† est necessaria ad quæstio.e quam habui de facto
e in hac ciuitate. Pater filium instituit, & filiam nuptam dotatam
præterijt, & adiecit, si non valet, vel valebit iure testamēti, valeat
iure codicillorum. Cōtingit, quòd filius decessit superstite filia,
quæ dicit testamentum nullum: & constat prædictum testamen-
tum nullum esse, sed dubitatur de fideicommisso, quo videtur
grauata ista filia, per illa verba, si non valet. &cæ. Et certe si qui-
dem testamentum retro nullum esset hodie declaratū, tunc dies
fideicommissi cessit in vita filij instituti, & ita filia tenetur hære-
dibus eius restituere. Sed si testamentum omnino filio viuo va-
luit, & post mortem eius annullatur, constat, ꝙ illa conditio, si nō
valet, &c. habuit effectum post mortem eius, & sic eo viuo non
cessit dies fideicommissi, ergo eius hæredibus non debetur, sed
remanet apud filiam grauatam, l. j. §. ne autem. C. de cad. tol. & l. si
in personam. C. de fideic.

ADDITIONES.

a Ale. ¶ Quæro, quid. Et de hac q. & similibns, vide bar. in l. 2. C. de lib. præte. multa contra bar. hic referentem, & contra bar. hic tenere videtur ang. & Imo. in l. ei, qui, de hæ. inst. vide no. per bal. in l. si quis filium, C. de inof. test. & facit quod no. bar. in l. j. in fi. C. de his, qui ante. ap. tab.

b ¶ Cogitabis. bal. in d. l. si quis filium, tenet, ꝙ sic, & imo. in d. l. ei, qui. & bal. in l. extraneū, ad fi. C. de hær. inst, & vide quod habes in l. inter omnes, s̄. qui satisd. cog.

c Pom. ¶ Filia. Vide alex. in l. Gallus, §. & quid si tantum, & ibi per Mod. de lib. & posth. & in l. filiæ dotem, post ang. C. de coll. ale. cons. 47. in 2. vol. Are. cons. 160. inc. longa est consultatio, Ro. cons. 13. inc. videtur mihi de iure concludendum, ang. cons. 105. inci. in quæstio. circa vlt. q. ale. in l. si emancipati, vers. ex hoc, C. de col. bar. cons. 11. & cons. 19. & cons. 201. Ro. cons. 176.

d ¶ Breuiter dico. Per bal. in l. 2. C. de lib. præt. per bar. in cons. inci. quidam, &c. & in cons. inc. pater habens filium, & filiam, sed bal. in l. emancipati, C. de coll. tenet contra bar. sed bal. & imo. in l. si quis posthumos, §. si filium. in prin. de lib. & posth. tenet cum bar. et imo. in l. ei, qui, de hæ. inst. per Pau. de Cast. in d. l. si quis posthumos, per bar. in cons. inc. dom. iac. quondam, in cons. inc. in nomine domini, proponitur, ꝙ pater filiam dotatam, &c.

* Clau. De liber. Et posthu. Alias concord. vide per ale. cons. 47. vol. 2 & Rom. cons. 13.

e ¶ Ad quæstio. Vide bal. in l. si quis filium, C. de inof. test. in l. si quis posthumos; §. j. de lib. & posth. & in l. 2. C. de lib. præt. Sed quid de hac quæstio. dicit statutum, ꝙ stantibus agnatis vsque ad quartum gradum filia fœmina non succedat, an si sit factum testamentum, & filia sit præterita, ipsa possit rumpere testamentum, cum statutum loquitur ab intestato? vide ang. & ibi per imo. in l. Gallus, §. & quid si tantum, de lib. & posth. & dicit Pet. de anch. se alias consuluisse, ꝙ si statutum excludit filias à successione patris extantib. masculis, ꝙ si pater instituit filios, non veniant filiæ, quarum in successione diuersa est conditio, & natura per statutum, vt sic verba testatoris intelligantur secundum mentem statuti: secus si extraneus instituit filios Petri, quia venient etiam filiæ Petri, l. qui filiabus, de le. j. l. filij app. & l. iusta, de verb. sig. facit l. Lucius, §. quæsitum, de le. 2. dubium tamen est secundum eum, quia statutum loquitur in successionibus ab intestato, non autem de successionibus ex testamento, de qua loquitur, ergu, &c. l. quicquid adstringendæ, de ver. ob. Ita dicit in l. tres fratres, de pac. quod etiam bene nota. ad materiam l. j. j̄. de ver. sig. & illud primum dictum suum colligit ipse ex verbis bal. in d. l. tres fratres, ego non reperi consilium istud Pet. de anch. in suis cons. tamen pro illo dicto bene facit quod no. bar. in l. hæredes mei. §. cum ita, ad treb. & in l. vt iusiurandi, §. si liberis, s̄. de ope. lib. & quærit bal. & imo. in l. filio præterito, de iniusto, rupto, & irrito testa. quid si filia renunciauit successioni paternæ cum iuramento, & post ea præterita est, an possit testamentum impugnare? Adde bal. in l. si emancipati, C. de coll.

¶ Prælectionum, seu commentariorum Domini Bartoli in Infortiatum

FINIS SECVNDAE PARTIS.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y.

Omnes sunt quaterniones, præter Y, qui est quinternio.

colorchecker CLASSIC

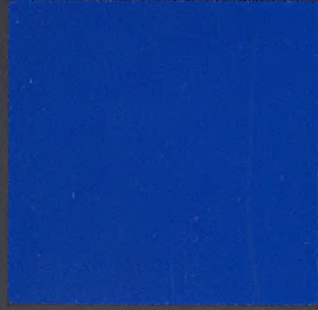

calibrite

mm